

No. 1. Donderdag 6 Januari 1910. 10de Jaargang.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING OOST EN WEST

OPGERICHT DOOR KOLONEL G.E.V.L. VAN ZUYLEN, 21 MAART 1900.

„HET KOLONIAAL BELANG IS EEN ALGEMEEN NEDERLANDSCH BELANG."

Abonnementsprijs per jaar:

Vrij aan huis of franco per post binnenland, bij vooruitbetaling	2.50
Voor Oost-Indië en het Buitenland	„ 4.—
Afzonderlijke nummers	0.05

Prijs der Advertentiën:

Per regel	f 0.15
Bij plaatsing van 500 regels	„ 0.12½
„ „ „ 1000 „	„ 0.10

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie", en gezonden aan de Presidente: 7a HEERENGRACHT, DEN HAAG.

Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, *51 Vermeilststraat.*

Voor *Advertentiën* tot de Drukkerij „LUCTOR ET EMERGO", AMALIA VAN SOLMSSTRAAT, *Telefoon 4424*, beiden DEN HAAG

Inhoud van dit nummer.

MEDEDEELINGEN.

Daar het geïllustreerde nummer van ons Weekblad de eerste maal zoo algemeen in den smaak viel, zoowel hier als in Indië, stelden wij er prijs op ook dit eerste nummer van onzen tienden jaargang van enkele illustraties te voorzien, hopende, dat de leden het zullen benutten als propaganda-exemplaar.

Red.-Com.

Van het Dag. Bestuur der Vereeniging:

De Commissie tot het verstrekken van raad en voorlichting omtrent de bekwaming voor en de vervulling van verschillende betrekkingen in Nederlandsch Oost- en West-Indië bestaat uit de heeren: E. van Assen, president; J. L. van Gennep, secretaris; E. M. van den Bergh van Heinenoord; Dr. H. Blink; H. D. H. Bosboom; C. J. Hasselman; W. L. Megelink; J. M. Pijnacker Hordijk, leden.

Het **Informatie-Bureau** van bovengenoemde Commissie, gevestigd te 's-Gravenhage, Heulstraat 17, is dagelijks geopend van 10—12 uur v.m., en van 2—4 uur 's namiddags, uitgezonderd des Zondags.

Aan dit Bureau zijn thans inlichtingen te bekomen omtrent de volgende personen, die werk zoeken:

„Twee jongedames, die als **juffrouw van gezelschap** of met kinderen naar Indië willen; de eene geeft piano- en zanglessen en de andere is gediplomeerd in knippen en naaien; beiden zijn bekend met de moderne talen."

„Een heer, bekend met de moderne talen, volledige kennis bezittende van den ijzer- en staalwarenhandel en van alle **kantoorwerkzaamheden**, zoekt plaatsing in Indië."

Ook zijn aldaar alsnog verkrijgbaar:

a. „Onze Oost", voor hen, die er niet geweest zijn, door J. H. en H. B. Prijs 1 ex. ƒ0.10; 50 ex. ƒ2.80 en voor departementen en leden der Maatschappij tot Nut van het Algemeen 50 ex. ƒ2.20, plus ƒ0.25 frankeerkosten.

b. „Onze Oost II. Iets over den inlander en zijn zieleleven", door T. J. Bezemer. Prijs 1 ex. ƒ0.05; 50 ex. ƒ2.— en voor departementen en leden der Maatschappij tot Nut van het Algemeen 50 ex. ƒ1.55, plus ƒ0.25 frankeerkosten.

c. Nederlandsch Staatsblad 1907 No. 71, bevattende het Besluit op de Indische Bestuursopleiding en de nadere aanvullingen en wijzigingen daarop. (Stbl. 1909 No. 312). Prijs 1 ex. ƒ0.15.

d. Het jaarboekje der Vereeniging over het jaar 1908, à ƒ0.25.

e. „De werkkring van den Controleur op Java", door A. J. H. Eijken, à ƒ0.40.

Zoover de voorraad strekt, mede verkrijgbaar:

Oproepingen van het Ministerie van Koloniën voor plaatsing bij den Indischen dienst van:

1e. 14 doctoren in de rechtswetenschap in rechterlijke betrekkingen; 14 adspirant-ingenieurs bij den Waterstaat en de burg. openb. werken; 7 veeartsen bij den burgerlijken veeartsenijdienst. (Nederlandsche Staatscourant 3 Juni 1909 No. 127).

2e. 20 studenten in de geneeskunde ter opleiding voor officier van gezondheid 2e kl. Ned.-Ind. leger. (Ned. Staatscour. 23 Juni 1909 No. 144).

3e. 1 leeraar bij het middelbaar onderwijs tot het geven van onderwijs in de Engelsche taal- en letterkunde aan een hoogere burgerschool met vijfjarigen cursus, die omstreeks 1 Juni 1910 te Batavia zal moeten zijn. (Ned. Staatscour. 4 September 1909 No. 206).

4e. opzichter bij den waterstaat en 's lands burgerlijke openbare werken in Ned.-Indië, met bepaling der voorwaarden, waaraan voldaan moet worden. (Ned. Staatscour. 2 November 1909 No. 259).

5e. 3 bouwkundige opzichters, voorloopig voor een tijdvak van 5 jaren. (Ned. Staatscour. 6 November 1909 No. 260).

6e. Onderwijzers der 3e kl. bij het openbaar Europeesch lager onderwijs, met vermelding der overtochtsvoorwaarden, bezoldigingen, verloven, pensioenen, enz. Verder een kleine brochure: „Onderwijzers voor Indië, een stem van een oud-Indischgast", door K. J. Bazelius, oud-schoolhoofd te Soerabaja, Arrond.-Schoolopz. te Haarlem.

7e. Bijzondere voorwaarden voor benoembaarheid tot gezaghebber, eersten, tweeden en derden stuurman, eersten, tweeden en derden machinist en leerling-machinist bij de gouvernements-marine in Nederl.-Indië betreffende de uitzending van dergelijk personeel uit Nederland. (Ned. Staatscour. 28 October 1909 No. 252).

Voor de opgave,

De Secretaris van het Informatie-Bureau:

J. L. v. GENNEP.

I. De maandelijksche **samenkomsten van het Dag. Bestuur** der Vereeniging en de **Redactie-Commissie** van *Het Koloniaal Weekblad* zullen in den vervolge plaats hebben op den **derden** (instede van den tweeden) **Donderdag** van elke maand, des avonds ten 8½ ure, in *„Boeatan"*, *Heulstraat 19*, Den Haag.

De eerst volgende zal zijn op **Donderdag 20 Jan. 1910.** *Alle belangstellenden zijn hartelijk welkom.*

Van de Afdeeling Leiden:

Tot en met Dinsdag 11 dezer blijft van 12—4 uur n.m. geopend onze interessante

Makassaarsche Tentoonstelling

in de zaal der Leidsche Kunstvereeniging, Langebrug, hoek Steenschuur.

Leden van „Oost en West" en hunne huisgenooten hebben vrijen toegang.

Entrée voor niet-leden ƒ0.25.

De heer J. Tideman, Contr. B. B. m. v., eigenaar dezer belangrijke collectie (zie het artikel „De Makassaren" in het vorige Weekblad), heeft zich bereid verklaard Vrijdag 7 dezer des avonds ten 8 uur het tentoongestelde mondeling nader toe te lichten.

Het Bamboevlechtwerk in de Afdeeling Tangerang (Res. Batavia).

De door hun lichtheid en fraaie natuurkleur zoo aangenaam en gemakkelijk te dragen bamboehoeden en ook de praktische sigarenkokers, welke beide tegenwoordig allerwege zoozeer in zwang zijn, zullen den lezers en lezeressen van Het Kol. Weekblad zeker wel bekend zijn. Zij zijn afkomstig uit de afd. Tangerang, 't meest uit 't district Blaradja en de Westhelft van het district Mauk. Het vlechten van deze hoeden en sigarenkokers is daar de hoofdbezigheid der inlanders, en feitelijk het eenige handwerk, dat de inboorling verstaat en dat als huisvlijt door hen wordt beoefend. Gilden of vereenigingen tot samenwerking bestaan er niet voor dit vak. Ieder gezin staat op zichzelf, koopt bamboe, die door de huisgenooten tot hoeden of sigarenkokers gevlochten wordt. Vóórdat de hoeden gevormd of zelfs maar de randen ervan gevouwen zijn, worden ze naar de markt gebracht, omdat de arme menschen maar zoo spoedig mogelijk aan geld willen komen, om voedsel te kunnen koopen en materiaal voor hun volgenden, zelfden arbeid. De hoeden worden dan tegen den heerschenden prijs verkocht aan opkoopers en agenten van verschillende firma's. Deze hebben echter ook hunne arbeiders en arbeidsters, die tegen vast loon de hoeden in hun eigen huis zoomen en vormen. Dikwijls krijgen de vlechters en vlechtsters een klein sommetje geld in leen van hun landheeren of pachters om het noodige voor hun arbeid te koopen. Zoodra ze eenige hoeden klaar hebben, brengen ze die op den vastgestelden dag naar het kongsiehuis (bureau der landheeren of pachters), waar zij die volgens afspraak moeten afleveren om hun schulden gedeeltelijk of geheel te vereffenen.

In de fabrieken echter, zooals in de bekende fabriek van den heer Petit-Jean, werken vaste koelies mannen en vrouwen) en zijn de werkgereedschappen veel zuiverder en beter.

Vroeger vooral in den beginne waren deze hoeden- en sigarenkokers zeer duur, maar door de groote concurrentie, ook van het pandanvlechtwerk, zijn ze meer en meer in waarde gedaald.

Deze hoeden en sigarenkokers worden vervaardigd van een bepaalde bamboesoort, namelijk de bamboe-tali, welke in koele bergstreken groeit en daartoe bijzonder geschikt is. Alle andere soorten van bamboe zijn daarvoor onbruikbaar. De bamboestengels, welke in Tangerang worden verkocht, komen uit de afd. Buitenzorg, vooral uit Djasinga, Leeuwiljang en omstreken. Dit riet wordt per halm verkocht voor 15—50 cts. De halmen moeten vooral jong (5 maanden oud), buigzaam, soepel en wit zijn en lange, dikke geledingen hebben. Vóór men aan het vlechten kan beginnen, moeten de bamboestengels de volgende bewerkingen ondergaan:

Nadat de groene bast is afgeschraapt, worden de halmen in de zon gedroogd. Is het sap onvoldoende opgedroogd, dan wordt de bamboe bij de geledingen afgezaagd. Hierna worden deze stukken in reepen gespleten, en deze weder in zéér dunne laagjes verdeeld. Het binnenste gedeelte (a t i-b a m b o e) is onbruikbaar. Die dunne laagjes worden weder afzonderlijk fijn geschaafd en daardoor nog dunner gemaakt. Dit splijten en schaven (paoet) geschiedt door middel van een vlijmscherp, dun pennemesje. Zijn de laagjes glad en fijn genoeg, dan worden ze weder in reepjes van ongeveer 1 m.M. breedte gesplitst (djoegoel) met behulp van een stukje scherpe bamboe.

Inzameling der na de bleeking op het veld gedroogde hoeden.

Eindelijk kan dan het eigenlijke vlechten een aanvang nemen. Men begint met het midden van den bol. Een dubbele rij van 14 strengetjes (ieder strengetje van 4 smalle bamboereepjes) worden aan 't éene uiteinde cirkelvormig in elkaar gevlochten in den vorm van een roset dus. Bij het verbreeden voegt men er telkens 4 strengen van 4 bamboereepjes in de rondte bij. Is het bovenste gedeelte van den bol klaar, dan begint men met de zijden. Dit geschiedt op een rond, houten blok (k a j o e p o l a).

Daarna wordt de bol van het hout afgenomen, onderst ten boven in de ronde opening van een houten bankje gezet, en begint men den rand te vlechten. Vervolgens worden de randen z.g. gevouwen. De bamboe-voering (s a w a l), welke altijd minder fijn is dan 't buitenste van den hoed (koelit), wordt hierbovenop gelegd en de beide omtrekken afgemaakt. Dit randvouwen heet „l e p e k", en geschiedt door middel van een plat, pijlvormig stukje metaal (k a w a t l e p e k).

Daarop worden de hoeden in een sodaoplossing gebluscht om ze smetteloos en glimmend te maken. Na één nacht worden ze er uit gehaald en in de zon gedroogd. Eindelijk worden ze gevormd en opgemaakt. De hoeden, welke de militairen thans in Indië dragen, zijn bruin geverfd.

Bij 't vlechten van sigarenkokers gaat 't begin evenzoo als bij de hoeden. Alleen is de „k a j o e p o l a" van bamboe en ter grootte van een normale bamboegeleding.

Tot het zwart verven van de bamboe roert men G e t a h d j a r a k-p a g g e r goed dooreen met het dikke overblijfsel van klapperolie (a m p a s m i n j a k). Dan neemt men een lapje, doopt 't in het mengsel en wrijft er hard mede op de reeds fijn geschaafde laagjes bamboe, tot deze zuiver zwart en glimmend worden. Wil men andere kleuren hebben, dan neemt men wat verfpoeder, — kleur naar believen *) — welke men in water oplost en in 't vuur zet. Dan doopt men de dunne bamboelaagjes in de kokende oplossing, tot ze de kleur van de verf hebben overgenomen.

R. AJOE HENDRANINGRAT — Sitti Hairani.
Teloeknaga, 18 November 1909.

*) Hier wordt zeker bedoeld: de goedkoope, maar dan ook afschuwelijk leelijke, spoedig verschietende aniline-kleurmiddelen, welke tegenwoordig overal in den Archipel geïmporteerd en gemakshalve door de Inlanders gebruikt wordt, instede van hunne mooie plantaardige kleurstoffen van vroeger. Red.-Comm.

Tjandi's van Midden-Java.

Den 30sten December j.l. hield de Heer C. Spat uit Breda in het gebouw Diligentia een zeer onderhoudende voordracht voor leden van de afdeeling 's-Gravenhage over dit belangwekkende onderwerp.

Na een korte, inleiding, waarin met een enkel woord hulde werd gebracht aan de nagedachtenis van Dr. B r a n d e s, schetste spreker de hoofdvormen van het oude Hindoeïsme, de beteekenis van de voornaamste goden, Brahma, Visjnoe en Sjiwa, terwijl ook van het Boedhisme en het Mahayana melding werd gemaakt. Nadat vervolgens een algemeen overzicht was gegeven van de wijze, waarop de onderscheidene godengestalten werden afgebeeld, de aandacht was gevestigd op de groote verschillen tusschen Boeddha-beelden en andere, op de houding der handen van de Dhyani-Boeddha's, en gewezen was op zekere ontaarding in de kunst, blijkende uit allerlei beelden van goden uit de godenwereld van de Hindoe's, beelden met vier hoofden, met vier en meer onderarmen, e. d., werden ter toelichting van het gesprokene eenige lichtbeelden vertoond, afbeeldingen van Sjiwa als Mahadewa, als Goeroe, als Kala; van Brahma en Visjnoe, de laatste ook in verschillende „nederdalingen", o.a. als narasinga; en ook van Bodhisatva's (Padmapani, Mandjoe Sri), terwijl tot slot van deze reeks een prachtige photo op het doek werd gebracht van het groote Boeddhabeeld uit den Mendoet-tempel, dat door zijn moedra doet denken aan den Dhyani-Boeddha, Vairotjana, doch overigens door zijn houding meer aan een Manoesji-Boeddha.

Spreker gaf vervolgens een overzicht van de tjandi's van Midden-Java in het algemeen, besprak de regelmatige bouworde van basement en ringmuur, tempelmuren en dakverdiepingen met klokvormige bekroning bij de Boeddhistische tempels, en stond iets langer stil bij de ornamenteering, waarvan de hoofdmotieven — leeuwenkop en makara — ook in verschillende variaties en styleeringen wederom met behulp van lichtbeelden werden verklaard.

Nadat aldus eerst een algemeen overzicht was verkregen, werden enkele tjandi's van nabij beschouwd, en wel Tjandi Bima op het Diëng-plateau, de best bewaarde van de vele, die eens hier hebben gestaan; de alom bekende, maar nog volstrekt niet geheel gekende Boroboedoer, met zijn vele terrassen, waarin ondanks de schijnbaar groote afwijkingen toch duidelijk de normale bouwvorm is te herkennen, met den ouden voet — in 1885 door IJzerman ontdekt — als basement, en de poorten boven de trappen in het daaraanvolgend terras quasi als portaalpoorten kenbaar aan den grooten kela-kop als ornament, ter bekroning boven die poorten aangebracht.

Van den Boroboedoer ging het in de gedachte ondernomen uitstapje naar den Mendoet-tempel, waarvan verschillende photo's en teekeningen, ook de reconstructieteekening van het dak, op het doek werden geprojecteerd en toegelicht.

Na een korte pauze gaf spreker nog een overzicht van de vele ruïnes, gevonden in de vlakte van Prambanan; van Tjandi Sewoe met zijn menigte kleine tempeltjes in regelmatige rijen om den hoofdtempel geschaard, van het Prambanan-complex, de oude begraafplaats, en van de tjandi's Sari en Kalasan. Van den Prambanan-tempel werden door lichtbeelden de rijke versieringen te zien gegeven, welke zijn aangebracht aan de buitenzijde van het basement en van den ringmuur; terwijl ook nog enkele tafereelen van de binnenzijde van dien muur, waarop de geschiedenis van Rama is afgebeeld, werden besproken.

Nadat ten slotte een paar platen van Tjandi-Sari, oudtijds zoowel een tempel als een klooster en van Tjandi Kalasan waren toegelicht, eindigde de spreker zijn voordracht met een kort besluit, waarin hij wees op het groote belang van de kennis der hoogst merkwaardige oudheden, welke op Java zijn gevonden.

De voorzitter der Afd. 's-Gravenhage, de heer A. B. J. Prakken, betuigde den kundigen spreker hartelijken dank voor diens belangrijke, van zooveel studie getuigende en zeker niet vervelende voordracht.

Alle aanwezigen, die met groote belangstelling luisterden, zullen den vlotten spreker stellig ten zeerste erkentelijk zijn voor den juisten kijk, dien hij hun gegeven heeft op de in hun soort zoo eenig mooie oudheden van Java. Bij velen zal dien avond de lust ontwaakt of aangewakkerd zijn om er, zoo mogelijk, meer van te weten en te zien te krijgen.

Naar wij hopen, zal spreker zich nog op vele andere plaatsen doen hooren.

Een Javaansche Schilder-teekenaar.

Onder dezen titel schreef de heer J. E. J a s p e r in de jongste November-aflevering van het maandschrift O p d e H o o g t e, gelijk destijds reeds in onze rubriek L i t. O v e r z i c h t werd medegedeeld, een waardeerend artikel, gewijd aan M a s P i r n g a d i, waarmede wij gaarne onze lezers nader in kennis brengen, ook door hun het portret en een afbeelding van een der beschreven aquarellen van dezen Javaanschen kunstenaar te toonen.

De heer Jasper dan schrijft o.m.:

„De gestadige ontwikkeling van een talent kan men eerst juist waarnemen, wanneer men in staat is, langen tijd achtereen het in kracht groeiende werk van den betrokkene gade te slaan. Ten opzichte van de prestaties van den Javaanschen schilder-teekenaar Mas Pirngadi, over wiens arbeid het een en ander te zeggen valt naar aanleiding van een kort geleden te Soerabaja gehouden tentoonstelling van door hem vervaardigde aquarellen, was ik zoo gelukkig gedurende eenige jaren diens artistieken vooruitgang op te merken.

Het is ruim vijf jaren geleden, dat ik voor het eerst met Mas Pirngadi's werk kennis maakte.

Hij was toen nog teekenaar op een kadastraal kantoor, maakte sekure kaarten voor meetbrieven, e.d., en kreeg natuurlijk ook een penseel met enkele stukjes waterverf in handen, om gekleurde grenslijnen te maken, rivieren, meren en zeeën netjes-scholastiek egaal te wasschen. Het bleef bij dat eentonige werk, waardoor hij nochtans den eersten slag beet kreeg in het hanteeren van het penseel.

Maar Mas Pirngadi had hoogere aspiraties dan het kleuren van lijnen en het blauw-wasschen van watervlakten. Het gemak, waarmee hem ten slotte de behandeling van penseel en waterverf afging, fleurde zijn lust op, om andere probeersels te maken.

Zijn technische bekwaamheid werd los van het hem aangeboren kunstgevoel, en na het betreuren van de omstandigheid, dat hij verplicht was, aan het kadaster te blijven werken, om althans te kunnen leven, stelde hij zich met zekere aanhankelijkheid onder de aanmoedigende bescherming van een dilettant-schilder.

Deze, de heer von Juncker, die verdienstelijke stukken wist te maken, liet den Javaan wat zien van en praatte veel met hem over olieverfstudies.

Er werd hem een nieuwe weg geopend, dien hij ook dadelijk insloeg. Hij verving het papier door doek, en streek met olieverf, schilderde dikwijls naar fantasie, kleine dingskens van een onbegrepen, wonderlijke opvatting.

Hij gebruikte geen grondlaag, maar teekende stiptsekuur met zijn penseel in een dadelijk opgebracht koloriet. Het leek, alsof hij angstig was, om de verf wat te laten drogen en den volgenden dag er over heen te werken.

De schilder-teekenaar Mas Pirngadi.

Ze waren te miniatuur van opvatting, doorzichtig. Maar toch, er was iets buitengewoons in, dat ik toen nog niet te determineeren wist. Er was iets aantrekkelijks in, iets, wat duidde op de mogelijkheid van betere ontwikkeling.

Mas Pirngadi, als beginner, durfde met donkere, bruine kleuren te werken. Dat sobere bruin was de predomineerende tint op zijn palet; dikwijls met rood gemengd kwam 't niet alleen voor in de schaduw van boomen, maar zelfs op de open, onbelommerde vlakten. Het was dat eenvoudig-sobere roodbruin

hetwelk het bijzondere cachet gaf aan zijn probeersels.

In mijn dienst was hij in de gelegenheid, de op verschillende specimina van Inlandsche kunstnijverheid voorkomende motieven te bestudeeren. En de uitgelegde beteekenis van al die soms vreemde lijnfiguren ving hij gretig op.

De kunst in het weergeven van Oostersch vlakornament wordt Mas Pirngadi door geen enkelen landgenoot verbeterd.

Daarin is hij de hoogste, de beste van zijn land. Technische moeilijkheden, hetzij in kleur of teekening ontstaan door toepassing van bijzondere procédé's, weet hij immer met hetzelfde gemak te over-

Strand van Menado. — Aquarel van Mas Pirngadi.

winnen. Het geduld, dat hij bezit bij de weergave, is immens, bewonderenswaardig.

Tot zijn ouden, prettigen lust, om met waterverf te werken, is hij weer teruggekeerd. Zijn doos met olieverf heeft hij laten schieten; nu teekent hij Inlansch vlakornament en maakt hij aquarellen. Zijn gevoel, geëquilibreerd, tast niet meer naar verschillende richtingen, maar bepaalt zich tot wat hem werkelijk ontroert.

Of hij een atelier bezit? In een klein vertrek van zijn bescheiden, banaal ingerichte woning schildert hij op zijn op teekenplank of schildersezel uitgespannen vel papier.

Het liefst sluit hij zich ergens geheel alleen op in de absolute eenzaamheid van een plekske, waar hij ongestoord, door niemand gezien, zijn schets kan maken.

De kleuren van zijn onderwerp in zijn gedachte houdend, werkt hij thuis den vervaardigden potloodkrabbel uit.

Zijn „strand van Menado" vind ik een van zijn beste stukken. Het stoere geboomte, in het loof waarvan alweer een rood-bruine tint het helgroene tempert, overschaduwt een plekje grond, op hetwelk de lichtschakeeringen van doorborende zonnestralen treffend-mooi zijn aangegeven, terwijl het verschiet wordt gevormd door een teeder-blauwe, zacht-kabbelende zee, die het lage strand bespoelt.

Onlangs kwam zijn onderwijzer in het schilderen bij mij, om te zien, hoe de kunst van zijn vroegeren leerling was vooruitgegaan.

De heer Von Juncker, wien ik de aquarellen van Mas Pirngadi liet zien, riep toen dadelijk uit: „Ik merk het al; hij is mij boven 't hoofd gegroeid!"

De jonge Javaansche schilder-teekenaar, die blijkens het groote aantal der reeds door hem gemaakte stukken en ornamenten over een bewonderenswaardige werkkracht beschikt, heeft van Indische motieven en Indische natuur al veel gezien. Zijn onmiskenbaar talent en de ontwikkeling van zijn kunst bij eigen studie duiden aan, dat hij niet als vele dilettant-schilders op zekere hoogte zal blijven staan. Bij goede degelijke leiding kan hij als Indische landschap-aquarellist een gerechtvaardigde reputatie verkrijgen.

WEST-INDIË.

Den 9en Dec. ll. werd het ontwerp tot verhooging der inkomstenbelasting met algemeene stemmen aangenomen, nadat een amendement daarop door de Koloniale Staten met 7 tegen 3 stemmen werd goedgekeurd, waarbij een andere schaal om de belasting te heffen werd vastgesteld dan door het bestuur was voorgesteld.

De uitkomst overtrof de verwachting, na al hetgeen over deze verordening tusschen Staten en bestuur is te doen geweest.

En de stemming van sommige leden was te meer verbitterd, doordien in den namiddag — juist eenige uren vóór de vergadering — het ontwerp van wet was ontvangen door den Minister de Waal Malefijt bij de Tweede Kamer ingediend tot vaststelling van de Surinaamsche begrooting voor 1910. Op dit ontwerp zijn eenige posten hersteld (ƒ1000 voor malaria-onderzoek en ƒ2000 voor een tweeden plantkundige voor het proefstation), die de Staten van de begrooting hadden afgevoerd, om blijk te geven van hun ernstigen wil tot bezuiniging. Deze daad van den Minister wekte in het bijzonder zoozeer de verontwaardiging op van den heer Thomson, dat hij de vertegenwoordiging in Suriname een „wassen neus" noemde en ernstig overwoog zijn mandaat ter beschikking te stellen van de kiezers. Dat de Minister, zoolang de kolonie subsidie geniet, posten afvoert van de begrooting, achtte hij verdedigbaar, doch de uitgaven uit te zetten tegen den wensch van de Staten, dit was hem een doorn in het oog.

De West teekende nog bij vermelding van den uitslag der stemming over deze vergadering aan:

Vermelding verdient nog, dat de gedelegeerde zinspeelde op de mogelijkheid, dat de Minister, rekenende op de opbrengst daarvan, toch het oorspronkelijk ontwerp zou doorvoeren, wat terecht door de leden met verontwaardiging werd afgewezen als een bedreiging, die geen invloed mocht uitoefenen op de beslissing der vergadering.

De ontwerp-verordening, strekkende om (twee jaar achtereen) ƒ 4500 subsidie te verleenen voor de aardrijkskunde expeditie naar de Corantijn, werd aangenomen met algemeene stemmen op één na. De heer van Ommeren achtte deze uitgaaf niet gerechtvaardigd bij den stand der middelen. Waar het hier geldt de voltooiing van een sedert jaren begonnen werk, hetwelk grootendeels door particuliere vereenigingen wordt betaald, kwam ons in dit geval het standpunt van de meerderheid juister voor dan dat van den heer v. Ommeren, schreef De West.

Omtrent de uitkomsten van het door den heer van Vleuten betreffende de behandeling van Javanen in Suriname gehouden onderzoek teekent De West het volgende aan:

„Zijn wij wel ingelicht, dan zou de heer van Vleuten in zijn rapport tot de slotsom komen, dat de wederaanstelling van een sub-agent voor de immigratie noodzakelijk is, daar z.i. de districts-commissarissen te zeer overladen zijn met andere werkzaamheden om voldoende aandacht te kunnen wijden aan de belangen der Javaansche immigranten."

Het gouvernement werkt duur. Dit is een geregeld terugkeerende klacht, waaraan ook wel eens toegevoegd wordt: het gouvernement werkt slecht. Aan mededeelingen van iemand te Nickerie woonachtig, ontleende De West het volgende:

„Men ziet dan ook steeds reikhalzend uit naar de komst van de... „Parika", een Engelsch stoombootje dat sedert eenigen tijd met groot succes de concurrentie heeft aangebonden tegen onze gouvernementsstoomers, in onze eigen wateren.

Ja — vervolgde onze zegsman — zoover is het gekomen, dat men niet dan noode gebruik maakt van den Hollandschen kolonialen stoomer, om aan het vreemde, Engelsche schip de voorkeur te geven. Wie het eenigszins kan schikken, neemt de Engelsche boot. De firma Sproston in Demerara, die dit weet, heeft haren dienst nu gewijzigd, in verband met het gewijzigd vaarplan van onze koloniale vaartuigen. De Engelsche boot komt voortaan iets vóór onze koloniale stoomers in Nickerie aan. Haar vervoer van passagiers en goederen stijgt voortdurend, terwijl het onze in gelijke mate afneemt.

De Engelsche ondernemer, die geen subsidie geniet, schijnt voordeelen te behalen met zijn stoomvaartdienst langs onze kust.

Op ons departement der koloniale vaartuigen wordt jaarlijks zoowat een kwart millioen bijgepast dank zij het deskundig en economisch beheer."

Het Werk der Barmhartigheid.

Gaarne willen wij, nu de uitgever zoo vriendelijk is ons voor dit geïllustreerde nummer van ons Week-

In het Kinderhuis te Pea-Radja.

blad enkele cliché's af te staan, hier nognaals de aandacht vestigen op het enkele maanden geleden verschenen nuttige boek met bovenstaanden titel door Ds. Js. Bootsma en Jonkvr. H. B. de la Bassecour Caan bewerkt, beschrijvingen gevend van Nederlandsche stichtingen, waar Christelijke barmhartigheid beoefend wordt en waaraan de laatste honderd bladzijden gewijd zijn aan die in Nederl. Oost- en West-Indië, n.l. aan het Ziekenhuis te Pea Radja op Sumatra, het diaconessenhuis te Tjikini (Weltevreden), het Petronella Hospitaal te Djocja, Oranje-Nassau, de stichting van den heer v. d. Steur te Magelang, het Leger des Heils, het Ziekenhuis te Poerwodadi, de Witte Kruis-Kolonie van den heer van Emmerik bij Salatiga, Pangoengsen, het toevluchtsoord door Mej. Jansze opgericht, het Ziekenhuis te Modjo-Warno en dat te Sonder in de Minahassa en ten slotte Bethesda, de inrichting voor melaatschen in de kolonie Suriname.

Ons eerste plaatje geeft een allerliefsten kijk in de Bataksche kinderwereld. Het ziekenhuis, waarvan bovenstaande welbevolkte kinderkamer een deel uitmaakt, behoort tot den werkkring der Rijnsche Zending. Het werd geopend in 1907. Hoezeer het aan een behoefte voldoet, blijkt uit het feit, dat in de eerste drie maanden na de opening der polikliniek, die ongeveer een jaar aan het Ziekenhuis vooraf ging, reeds 5000 menschen in behandeling waren geweest. Pea-Radja ligt in een dicht bevolkte streek. Ongeveer 75.000 menschen kunnen worden bereikt door den arts en zijne helpers. Uit den stam der Bataks, vroeger berucht als menscheneters en koppensnellers, zijn thans reeds meer dan 82.000 zielen voor het Christendom gewonnen In het hier afgebeelde kinderhuis worden zuigelingen opgevoed; twee Duitsche zusters staan daarvan aan het hoofd.

Hoofdgebouw met poliklinische patiënten te Modjo Warno.

Onder de Bataks heerscht de gedachte, dat de geest van de moeder, die in het kraambed gestorven is, zeer gevaarlijk werkt. Hoe kan men anders dan verb'tterd zijn, wanneer men van de aarde moet scheiden op het oogenblik, dat de innigste zielewensch vervuld wordt? Ten einde dien onrustigen geest eenigszins te bevredigen en zich te beschermen tegen zijn wraak, begroeven de Bataks vroeger het levende kind bij de doode moeder. Thans is dit wel verboden, maar het kind sterft gewoonlijk toch uit gebrek aan zorg. En zelfs waar bij de Christenen welgemeende pogingen in het werk worden gesteld om het kind in het leven te houden, gelukt dit meestal niet. Versche melk is ook in den regel niet voorhanden, men moet zich met bussemelk behelpen. Daarom voldoet het kinderhuis voor zuigelingen in een groote behoefte. Daar de vader spoedig hertrouwt kan hij het kind weer tot zich nemen, zoodra het gewoon voedsel kan verdragen.

De Rijnsche Zending heeft ook asylen voor melaatschen in de Bataklanden gesticht, het voornaamste te Lagoeboti met 150 verpleegden. De mannen en vrouwen zijn streng gescheiden, de huizen, waarin zij verblijf houden, staan op grooten afstand van elkander. Door goede voeding en verpleging, ook door zindelijkheid verbetert hun toestand dikwijls veel. Voor geestelijke Invloeden zijn zij niet vatbaar; driemaal in de week ontvangen zij onderricht van een Bataksch onderwijzer. De meeste patiënten hebben een tuintje, waarin zij groenten en vruchten kweeken.

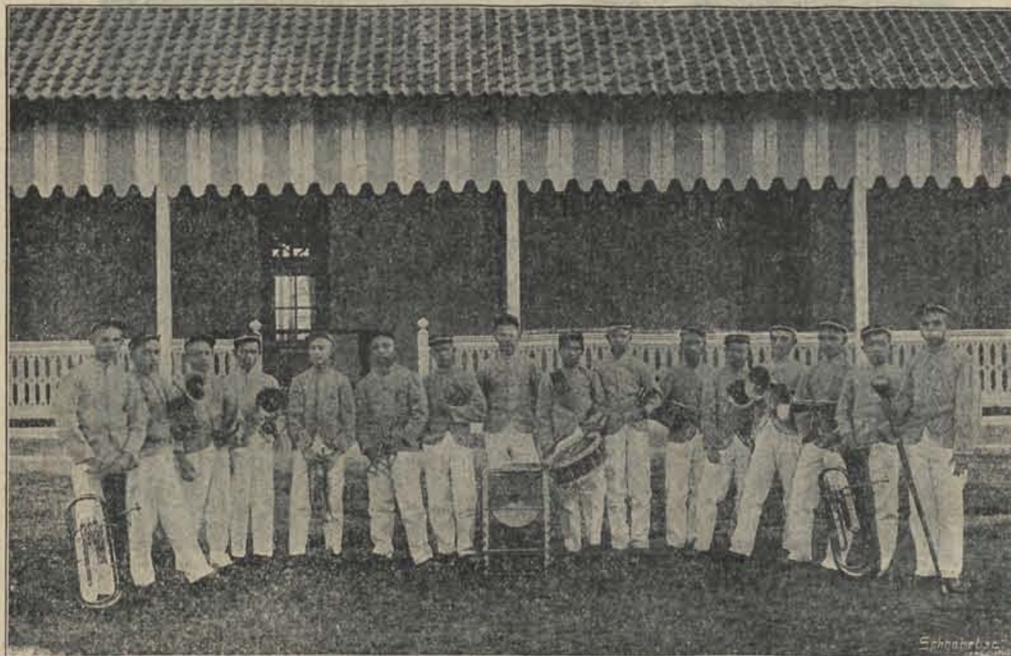
De aanleiding tot de oprichting van het asyl was, dat een der zendelingen in een dorp kwam, waar men juist een ergen melaatsche maar levend verbrandde in zijn hut, om van hem af te komen.

De dankbaarheid der verpleegden voor de verbetering in hun lot spreekt o.a. daaruit, dat zij vergunning vroegen om op bepaalde dagen van de week de helft der hun verstrekte rijst te mogen verkoopen en de opbrengst te mogen bewaren voor de collecte ten behoeve der Rijnsche Zending.

Welk een behoefte er aan ziekenverpleging onder de armen ook van Java bestaat, blijkt wel uit dit tweede plaatje, waar de patiënten bij risjes zitten te wachten op hun beurt om geholpen te worden.

Ten slotte nog een aardig kiekje van het korps muzikanten, bestaande uit jonge, verwaarloosde kinderen vroeger, die door onze lezers welbekenden heer van der Steur — Pa, zooals ze hem bij voorkeur noemen — werden verzorgd en opgevoed tot bruikbare menschen in de maatschappij.

Dit zijn slechts enkele illustraties uit het rijk verluchte werk, dat wij den in Ned.-Indië belangstellenden warm ter lezing aanbevelen.

Het Korps Muzikanten, pleegkinderen van den Heer v. d. Steur.

WAT DE INLANDER ZEGT.

Blijkens artikel 3 sub b der Statuten van de Javaansche Vereeniging „Boedi Oetomo" wordt daarin ook het onderwerp „Handel" ter sprake gebracht.

Thans is er eene Naamlooze Handels-Vennootschap opgericht, met name „Piroekoen Periboemi, welke voorloopig met een kapitaal van ƒ1.600.000 zal werken en geleid wordt door Hadji Sastra Midjaja, gepensioneerd wedono van Tjilegon.

Dit goede voorbeeld strekke tot navolging, zegt Karta Atmadja in de **Pantjaran Warta** van Woensdag 3 November 1909 No. 252, en geeft het bewijs, dat ouderen zich aan de belangen van de jongeren willen laten gelegen liggen, hetgeen dezen zeker op prijs moeten stellen.

Zoolang er voor de inlandsche jeugd geen gelegenheid bestaat om in Indië behoorlijk wetenschappelijk handelsonderwijs te ontvangen, stelt eene instelling, als door Hadji Sastra Midjaja is opgericht, den inlander toch in staat om eenige handelskennis in Westerschen zin op te doen.

Aan Karta Atmadja geeft het bovenvermelde hoop voor de toekomst.

In de **Bintang Soerabaja** van 22 October 1909 no. 241 komt een stuk voor, overgenomen uit de **Selompret Malajoe** waarin eenige aanwijzingen worden gegeven, met het doel om den inlander vooruit te brengen in oeconomischen zin.

Want — zoo verklaart het blad — het is er nog verre van af, dat de inlander op Java en Madoera op dit oogenblik zich oeconomische gelukkig gevoelt. De hoofdoorzaak hiervan is wel: gebrek aan kapitaal en daarom wordt het een gelukkige maat-

regel geacht, dat Credietbanken zijn opgericht, die van Regeeringswege worden gesteund. Daardoor kan de kleine man blijven uit handen van geldschietende particulieren en hoofden, die vroeger veel te hooge rente van de voorgeschoten gelden trokken.

De instelling van de Credietbank, zooals die thans bestaat, kan men beschouwen als eene proef. Wil die instelling tot haar recht komen, dan zal nog meer publiciteit aan het bestaan daarvan moeten worden gegeven, omdat vele inlanders, die ver van de groote centra wonen, nog niet weten, dat er Credietbanken zijn.

Voorts late men bij het in voorschot nemen of in leen ontvangen van gelden niet te veel de overweging gelden, of de leener wel betalen kan; beter is het te onderzoeken, of die leener het vertrouwen waard is.

De geldnemer gebruike daarentegen het opgenomen kapitaal niet voor het plaatsen in deposito tegen hoogere rente bij een andere Bank, om met de gemaakte winst in zijn onderhoud te voorzien, dan wel zijne gemaakte schulden bij leveranciers te voldoen.

Ook neme de Bank niet te hooge rente, die — naar beweerd wordt — onder zekere omstandigheden soms wel 24% 's jaars zou bedragen.

Aanbeveling verdient het om de gronden van eigenaren te doen opmeten en daarvan landmeters kennis te geven, opdat men ook een overzicht krijge van de gronden, welke aan de desa behooren, terwijl tevens verplicht worde gesteld, dat bij het overgaan van gronden in andere handen daarvan ter bevoegder plaatse kennis worde gegeven.

Ten deze kan — waar zooveel geld voor den kleinen man noodig is — alleen steun van de Regeering worden verwacht, die de Regeling van het Credietwezen geheel in handen moet nemen en houden. Dan zal niet alleen de kleine werkelijk worden geholpen, maar ook een sterke band tusschen overheerscher en overheerschte in het leven worden geroepen.

In de Mekkapassen moeten de uiterlijke kenteekenen van den bedevaartganger worden vermeld.

Waar die reispassen dikwijls worden ingevuld door lieden, die slechts gebrekkig of in het geheel niet de Nederlandsche taal verstaan, daar ontstaan begrijpelijkerwijze wel eens moeilijkheden.

Zulks schijnt in elk geval wel eens aanleiding te geven tot rumoer op het Nederlandsch Consulaat te Djeddah.

Als bewijs, dat die kenteekenen van Mekkagangers niet altijd duidelijk omschreven zijn, worden in de hofcourant van Soerakarta, de **Bromatani** van 10 October 1909 No. 81, eenige voorbeelden gegeven o.a.:

„heeft een litteeken aan het kind;
„heeft een litteeken aan de linkeroogkleed;
„heeft een litteeken aan het lihir;
„litteeken aan het linker Ros;
„over het geheele lijf zijn litswit;
„Neus 6— plaats*;
„heeft een litteeken aan lief".

Moedervlek = modderplak of plak-moeder.

Uitdrukkingen als „sparingen, van geliefde vuisten of langtepis" worden ook niet altijd begrepen.

De schrijver acht het plichtmatig, dat de Mekkapassen in de Maleische taal worden geschreven.

Op het kantoor van den consul te Djeddah schijnt een inlander met de opmaking dier passen te zijn belast.

WAT DE CHINEES VERTELT.

De meening, in de J a v a - B o d e uitgesproken, dat de bemoeienis en de zorg van China, ten opzichte van de Chineezen in Nederlandsch-Indië, slechts ten doel heeft om van dezen geldelijken steun te ontvangen, ten behoeve der evolutie van Groot-China, wordt door S o e i S i a n g D j i t te Buitenzorg in de „**H o P o**" van 10 November 1909 No. 34 tegengesproken.

Schrijver is van meening, dat de steller van de mededeeling in de J a v a - B o d e door die uitlating het bewijs levert van niet op de hoogte te zijn der Chineesche beweging in Indië, door te generaliseeren en geen onderscheid te maken tusschen de afstammelingen van de Chineezen, die reeds sedert eeuwen zich met der woon in Indië hebben gevestigd en de pas uit China aangekomenen.

Men ziet het echter meer in den tegenwoordigen tijd, dat velen willen medepraten over onderwerpen, waarvan zij geen verstand hebben, hetgeen gewoonlijk tot schade van de ontwikkeling van het land uitloopt, meent hij.

De Nederlandsche bladen behartigen de Chineesche belangen beter, zegt S o e i S i a n g D j i t, daarbij wijzende op de rubriek „Wat de Chinees vertelt" in ons K o l o n i a a l W e e k b l a d en hulde brengende aan de onpartijdigheid van het lid der Redactie-Commissie, dat deze rubriek gedurende ruim 14 maanden bewerkte en zulk eene gelukkige keuze wist te doen uit de onderwerpen van den dag, welke den intellectueel ontwikkelden Chineezen belang inboezemen.

S o e i S i a n g D j i t vraagt: of de tijd nu niet gekomen is om een Chineesch blad op te richten in de Nederlandsche taal geschreven? En na er op gewezen te hebben, dat de inrichting van zulk een blad finantieel geen onoverkomelijk groote kosten medebrengt, wekt hij zijne landgenooten op om hem in deze zaak te steunen.

Hij acht dien maatregel werkelijk noodzakelijk, in het belang van de ontwikkeling van den Chineeschen stam in Nederl.-Indië.

In de **Pambrita Tjoeng Wa** (= Chineesche berichtgever), het te Hongkong in de Maleische taal uitgegeven orgaan van „Jong China", dat in het jaar 1907 werd opgericht, trokken in het nummer van 28 September 1909 No. 103 de navolgende berichten bizonder de aandacht:

1o. Door de Chineesche Regeering is aan twee buitenlandsche gezanten opgedragen de in het buitenland studeerende Chineesche jongelingschap aan te zeggen, dat deze zich zal hebben te bekwamen op de Handel, Nijverheid- en Landbouwscholen in die landen, waar zij de studiën voltooien.

In China hadden de Chineesche jongelingen daartoe tot heden geen gelegenheid.

Te Canton zal nu echter dit jaar een Nijverheidsschool worden opgericht.

Een gebouw, ter waarde van 300.000 tael zilver *) dat aan 700 leerlingen behoorlijk gelegenheid zal geven de cursussen te volgen, zal worden gebouwd.

II. Ook zullen politiescholen in verschillende steden van het land worden opgericht, ten einde deskundigen op dit gebied te vormen.

III. Van de zijde van S i a n g H w e te Djocjacarta is aan de Chineesche Regeering een verzoekschrift ingediend, strekkende om zoo spoedig mogelijk een Consul-Generaal voor de Chineezen in Nederlandsch-Indië aan te stellen, voorts het onderdaanschap te regelen en ook, ten aanzien van andere onderwerpen, voorzieningen te nemen.

Volgens dit bericht zou spoedig aan dat verzoek worden gevolg gegeven.

IV. Te Canton is de invoer van opium verboden. De aangehouden opium wordt verbrand.

Van hoogerhand is bepaald, dat de Chineesche Ontvangers, die betrapt worden op het clandestien gebruik van opium, onherroepelijk uit den dienst zullen worden verwijderd.

In het Maleisch-Chineesch blad de **H o P o** No. 339 van het jaar 1909, werd de mededeeling aangetroffen, dat 5 leerlingen der Bataviasche school K i L a m H a k T o n g door den Chineeschen inspecteur waren uitgekozen om naar Nangking te worden gezonden tot opleiding bij de Keizerlijke Chineesche Marine.

Ook zouden een vijftal leerlingen van diezelfde school, oorspronkelijk van de T i o n g H o a H w e K o a n-scholen te Batavia, Kediri, Pamalang en Soerabaja naar Peking zijn vertrokken, ten einde aldaar hunne opvoeding te voltooien.

Eén hunner zou op de militaire school worden geplaatst.

Dit bericht kan thans worden aangevuld met de mededeeling, voorkomende in de bovenvermelde **T j o e n g W a** dat de provincie Kwitang 300.000 tael zilver zal betalen, ten behoeve van de Chineesche vloot, terwijl telken jare kan worden gerekend op uitkeering van een bedrag van 150.000 tael zilver.

De provincie Tjiat Kang draagt voor datzelfde doel bij 1.000.000 tael zilver gedurende 5 jaren en daarna jaarlijks 150000 tael zilver.

V. In de B o e n g a R a m p e (Bloemlezing) van het nummer 200 van het Maleisch-Chineesche blad **Tjang Hoa Wi Sien Po** is te lezen, dat te Madioen een huis zal worden gebouwd, dat als Chineesche tempel zal worden ingericht.

Dit zou kunnen wijzen op eene opwekking van godsdienstig leven bij de Chineezen in Ned.-Indië.

De Redacteur van het blad **C h a i j a M a t a h a r i** (= Tjahaija Matahari = glans der Zon) met name T o e w a n T a i j, welk blad te Singapore wordt uitgegeven, spoorde de Chineezen reeds vroeger aan, om meer tempels op te richten en zich ernstiger aan hun godsdienst te laten gelegen liggen. Het lijkt wel, vindt hij, alsof de tegenwoordige Chineezen geen godsdienst bezitten. De gehechtheid, die de Christenen en Mohamedanen aan hun godsdienst betoonen, mag z. i. gerust door de Jong-Chineezen worden overgenomen.

In de maand October 1909 werden, blijkens bericht, voorkomende in de **Bramartani** van 10 October No. 81, een 25-tal Chineezen te Soerakarta, in den Chineeschen tempel M a T i o K o n g, door onze politie gearresteerd. Volgens verklaring der Chineezen kwamen zij in den tempel om te bidden en werden dan ook spijzen op de offertafel aangetroffen. Maar tevens vond men steentjes en een wapen op de offertafel liggen. Anderen beweren, dat die Chineezen tot een geheim genootschap behoorden en de bedoeling hadden den bewaker van het gebouw te dooden.

Te Hongkong wordt thans — wel is waar — gewerkt om het godsdienstig leven der Chineezen op te wekken, maar van aaneensluiting of navolging ten deze wordt niet veel bespeurd.

T o e w a n T a y beveelt allen aan, om — wanneer er Chineesche tempels moeten worden opgericht — zich niet te veel bezig te houden met de geldelijke consequentie daarvan.

*) 1 tael edel metaal = 2 Spaansche matten = 0.4 en 0.5 K.G. tail zilver = plm. f 1.40.

Het Paleis v. d. Gouv.-Gen. te Buitenzorg en het Automobilisme in Ned.-Indië.

Namen wij onlangs uit de Ind. Mail een jammerklacht over, betreffende den minder fraaien toestand van de inwendige meubileering van het paleis van den gouverneur-generaal te Buitenzorg, thans zijn wij in de gelegenheid te laten zien, dat het uiterlijk van dit gebouw den indruk maakt, het verblijf van den Nederlandschen landvoogd in de tropen waardig te zijn, zooals 't daar statig prijkt met zijn groote open galerijen, door forsche kolommen gedragen, te midden van de zeldzaam fraaie bloemen- en palmenpracht van den wereldberoemden Buitenzorgschen Plantentuin.

Deze cliché werd ons, evenals de beide volgende, welwillend in bruikleen afgestaan door het interessante nieuwe tijdschrift De Sirene, orgaan voor auto-nieuws, dat No. 6 van den eersten jaargang onlangs wijdde aan de zoo goed geslaagde propagandatochten door Java met de auto's van Verweij en Lugard, waarvan onderstaand plaatje een beeld geeft.

De heer J. J. Verweij geeft in dit rijk geïllustreerd nummer een onderhouden verhaal ervan, alsook van zijn tocht met den G.-G. van Heutsz door de mooie Preanger Regentschappen naar Bandoeng. Zoo vertelt hij o.m.:

„Van Prigen en Soerabaja uit maakten we ook merkwaardige tochten naar Tosari. De resident van Pasoeroean, de heer Kreischer, trok het verbod tot berijden van dezen hoogsten en schoonsten bergweg in Indië tijdelijk in, en ging zelve met den secretaris, den heer Van Wely, en den regent, die zoo goed Hollandsch sprak en zoo voorkomend en hulpvaardig was — een knappe jonge man van hoogadellijken bloede — mede naar Tosari. Met 4 wagens ging het van de residentswoning te Pasoeroean met een illustre gezelschap geladen naar boven —

Naar Pasrepan......	23	minuten
tot Poespa..........	29	„
naar Oud-Tosari.....	39	„
Totaal...	91	minuten

Op Koninginne-verjaardag, den 31sten Augustus, werd gefuifd in dit heerlijke schoone bergland. In het Etablissement werd overnacht, den 1en September teruggereden naar het laagland, een heete hel. Later maakte zelfs de vrachtwagen hetzelfde traject en met succes. Zoo bewezen wij de nuttigheid van het automobilisme en van onze wagens.

Betreffende den heer Van Heutsz schrijft hij o.a.:

„Wij, adepten van het paardenlooze voertuig, van welke kleur of richting ook, zullen Zijner in dankbare herinnering houden voor den krachtigen stoot, dien hij door voorbeeld en steun aan de vestiging en uitbreiding van het automobilisme in Indië gaf.

De nieuwe Landvoogd, die weldra den Buitenzorgschen troon bestijgen zal, kan wijzen op een politieken loopbaan, die phenominaal mag heeten, zelfs vergeleken bij de schitterende militaire carrière van zijn illustren voorganger. Tweemaal Minister, Gouverneur onzer Midden-Amerikaansche koloniën — nu Onder-Koning en nog geen 48 jaar!!

Een aangenaam onderhoud, nu onlangs te Parijs, met den heer Idenburg, bevestigde onze verwachting, dat ook deze Gouverneur-Generaal met belangstelling de vooruitgang op dit gebied volgt, en bereid is tot helpen, waar 't automobilisme en de vliegkunst, om bescherming en steun vragen. Vooral de vliegmachine, van zoo groot belang voor onze koloniale verdediging, zal dan zekerlijk ook niet te vergeefs om het Buitenzorgsche Paleis zweven."

Tot besluit het welgelijkend portret van den heer Idenburg, van wien niet alleen voor het automobilisme, maar voor zoo tal van andere belangen in Ned.-Indië hooge verwachtingen worden gekoesterd.

Gouv.-Gen. A. W. F. IDENBURG.

De thans afgetreden Gouv.-Gen. J. B. VAN HEUTSZ met den reiswagen van den Heer Verweij, gereed voor de afreis.

Van Vreemde Koloniën.

De vorderingen der Fransche koloniën.

In de laatste tien jaren viel een voortdurende vermindering te constateeren ten opzichte van het op de fransche begrooting uitgetrokken bedrag voor de koloniën. Dit verschijnsel ging samen met een constante uitzetting der begrootingen voor de verschillende koloniën, zoodat het totaal der uitgaven voor alle koloniën te zamen, Algiers en Tunis niet inbegrepen, van 114 millioen francs in 1897 steeg tot 285 millioen in 1909.

Die stijging was wel niet aan alle koloniën gemeen. Onder de zoogenaamde oudere koloniën zijn er, waar geleidelijke achteruitgang viel waar te nemen, maar ook daar wist men door bezuinigingsmaatregelen te blijven beneden het bedrag der inkomsten, vermeerderd met het, gelijk men weet, geleidelijk af te schaffen subsidie van het moederland.

Naar de rapporteur aan de fransche Kamer van afgevaardigden, Messimy, opmerkte, was de vlugge, voortdurende uitzetting der koloniale budgetten te danken aan de normale ontwikkeling der hulpbronnen als gevolg van de toenemende welvaart en van de meer en meer verbeterde ontsluiting der onderworpen landen.

Tot die ontsluiting hebben in de laatste jaren ongetwijfeld veel bijgedragen de in verschillende koloniën voor groote openbare werken bestede bedragen waartoe aan de koloniale besturen machtiging werd verleend om leeningen te sluiten.

Terwijl toch in 1896 het totaal der koloniale begrootingen werd bezwaard met een bedrag van slechts 5 millioen francs voor rente en aflossing van leeningen, die in het geheel eene som van ruim 100 millioen francs uitmaakten, is de schuld der koloniën nu tot 735 millioen francs gestegen, waarvoor jaarlijks 30 millioen francs aan rente en aflossing moet worden betaald, d.i. ongeveer 14 percent van het totaal der gewone inkomsten dier koloniën.

Dank zij de aandacht, aldus geschonken aan de ontsluiting der koloniën, is de totale handelsomzet dier landen van 509 millioen francs in 1897 gestegen tot 1046 millioen, dus meer dan verdubbeld in tien jaren tijds.

Het is intusschen wel zeker, dat de vooruitgang nog grooter zou zijn geweest, indien de koloniën niet onderworpen waren aan de tariefwet van 11 Januari 1892, waardoor de producten van het moederland wel vrij van rechten in de koloniën moeten worden toegelaten, maar omgekeerd de koloniale producten bij invoer in het moederland wel degelijk worden belast.

Hierop werd door den rapporteur, Messimy, de aandacht gevestigd, die verder nog den nadruk legde op het groote nut van proeftuinen naar het in de koloniën van andere landen gegeven voorbeeld.

BEKLIMMING VAN TOSARI.

Oost= en West=Indisch Literatuur=overzicht.

Indische Gids.

De Januari-afl. van De Ind. Gids opent met een beschouwing over Indische cavalerie als bereden politie. De heer W. Storm van Leeuwen geeft eerst een overzicht van de korpsen Marechaussee in verschillende landen, om daarna uitvoerig stil te staan bij de formatie van dat wapen in Nederland, dat zoozeer boven de gemeente-politie en rijksveldwacht uitblinkt. Daarna toont hij de voordeelen aan eener invoering in Indië, en is er bijv. „vast van overtuigd dat het gouvernement door het legeren van eenige brigades Marechaussee in de meest onveilige streken van Java, de dankbaarheid van het gros der bevolking van die districten zou verwerven." Kort samengevat komt de inhoud van het vervolg van het artikel hierop neer: „Marechaussee verdient ook in Indië in het algemeen de voorkeur boven gewone politie. Het was gewenscht de Indische politie geheel door Marechaussee te vervangen. Dit is echter niet mogelijk. Wel mogelijk en zeer gewenscht tevens is het om naast de bestaande politie eenige brigades Marechaussee op te richten en het aantal van die brigades successievelijk uit te breiden. De toestanden bij de Indische cavalerie maken het gewenscht twee veldeskadrons te transformeeren in Marechaussee."

In eene vergadering van 9 Nov. jl. van het Ind. Genootschap, leidde de heer E. Moresco het onderwerp in: Is vereeniging der bestuurders- en rechterskorpsen in Ned.-Indië mogelijk? en sprak daarbij de hoop uit, dat belangstellenden hunne gedachten daarover zouden laten gaan en van hunne meening in het openbaar zouden doen blijken. De heer G. F. de Bruijn Kops nu gaat in dit Ind. Gidsnummer nader op het onderwerp in en toont daarbij met verschillende voorbeelden aan, dat aan eene vereeniging tal van bezwaren verbonden zijn, weshalve hij een dusdanigen maatregel niet kan aanbevelen.

Het interessant artikel van den heer J. Habbema over onze vroegere betrekkingen met Japan, wordt in dit Nr. besloten. Aan de hand van verschillende buitenlandsche schrijvers toont de auteur hierin o.m. aan dat, al moge de rol, die wij in dat land hebben gespeeld, geen schitterende zijn geweest, het toch niet valt te ontkennen, „dat Japan door de Nederlanders is ingeleid tot Europeesche kennis en wetenschap, dat door of van wege de Ned. Regeering herhaaldelijk aan de Japansche is in overweging gegeven en aanbevolen te breken met het stelsel van isolement, en dat bij het sluiten van de tractaten met de verschillende mogendheden, de Nederlanders als tusschenpersonen en tolken, gewichtige diensten hebben bewezen en door hunne raadgevingen en inlichtingen wellicht een oorlog hebben voorkomen." Met dit voor oogen — zegt schrijver — dienen wij zacht te zijn in ons oordeel over de schijnbaar nederige rol, die onze voorvaderen in Japan hebben gespeeld.

Behalve een uit de Revue de Madagascar vertaald opstel, getiteld: In de rimboe op Madagascar, en een overzicht van de uitkomsten van het welvaartonderzoek op Java (V. Landb.), brengt de Ind. Gids dan nog de gewone maandel. rubrieken, als: Varia (Bestuurshervorming in Britsch-Indië. — De Minahassa voor dertig jaren. Overeenkomsten met Inl. vorsten in den O.-I. Archipel). — Maandelijksche revue van brochures enz., door J. E. de M. — Koloniale literatuur. — Wetenschap en industrie. (Spoorwegplan en stoomvaartdiensten voor Midden-Sumatra, door J. E. de M. — Emigratie van Chineezen via Hongkong). — Maandelijksche bibliographie voor Oost- en West-Indië, door W. C. M.

Weekblad voor Indië.

No. 32 van het Weekblad geeft allereerst het slot der beschouwingen van B. over het Chineezenvraagstuk. Successievelijk behandelt de schr. hierin de kwellingen van het zgn. passenstelsel en het wonen in afzonderlijke wijken; voorts de belastingen, de rechtspraak en de onderwijskwestie. In het algemeen bepleit de schr. gelijkstelling met Europeanen van die Chineezen, die in Indië geboren zijn, terwijl „bij eventueele aanstelling van Chineesche consuls, door dezen slechts de belangen behartigd worden van de Chineesche vreemdelingen en worde uitdrukkelijk gestipuleerd bij hunne toelating, dat zij geen bemoeienis hebben met de hier geboren, aan Europeanen gelijkgestelde Chineezen, nog minder met hen, die genaturaliseerd zijn, al wordt hun tusschenkomst ook door dezen ingeroepen."

De bekende aanval op de Japanners te Batoe-Toelis (Buitenzorg) op Zondag, den 7en November 1909 vormt voorts het onderwerp eener bespreking voor den heer G. J. de Kruyff (met foto's, welke op die gebeurtenis betrekking hebben).

Van de overige bijdragen in dit Nr. 32 noteeren wij: Een dilettanten-orkest van Javaansche jongedames (met foto), door D. — Een goed geslaagde excursie van de Technische Vereeniging „Midden-Java" (met foto's), door L. S. — F. J. Rothenbuhler en zijn Rapport over het Landschap Sourabaya (slot), door Gabriël.

Eigen Haard.

No. 1 van den nieuwen jaargang van Eigen Haard brengt een prettig geschreven en ruim geïllustreerd artikel van Jébé over: Een paradijsje in de Molukken, waarmede bedoeld wordt het plaatsje Wahaï aan Ceram's noordkust. Kan in 't algemeen van Ceram niet getuigd worden, dat er rust en vrede heerscht, Wahaï schijnt er eene gelukkige uitzondering op te maken. De oude, 90-jarige Radja van Hatoewé, die reeds 68 jaar dienst als regent te Wahaï achter den rug heeft, vertelde den schrijver o.a., dat ter plaatse ook een Mesdjid is en dat, toen de civiel-gezaghebber bezig was de christen-kerk te bouwen en te verfraaien, de Mohammedaansche bevolking hare diensten belangeloos aanbood!

We laten overigens den schr. even zelf aan het woord, nadat hij een en ander heeft verteld van den met succes van gouvernementswege te Wahaï aangelegden cultuurtuin, waar vooral ficus elastica gecultiveerd wordt: „Den heuvel langs den cultuurtuin opwandelende, kwamen wij langs een van cement en steen opgetrokken rustbank, waarin op de rugleuning gebeiteld staat: Rudolphshoogte. Dit is het hoogste gedeelte van den heuvel, tegen welks hellingen Wahaï gebouwd is. Op de bank gezeten geniet men van een verrukkelijk panorama. Voor zich het kampement met de ruime zee, aan wier horizont bij helder weer de op mijlen afstands gelegen Misooleilandengroep te onderscheiden is en schuins-rechts achter zich de heerlijk groeiende en bloeiende compagnies-groententuin. Deze tuin werd door den civielgezaghebber aangelegd in het belang der bezetting en der bevolking tevens... Oordeelkundig geadministreerd, werd, ofschoon de troepen gratis groenten kregen, nog een aardig winstje gemaakt met den kleinhandel in versche groenten; de winst kwam ten voordeele van de troepenmenage. Het met eigen oogen aanschouwen van die weelderige groentenbedden, het kabbelend beekje, uit een bron op den heuvel ontspringend, dat den tuin kronkelend en ruischend doorsnijdt; het heerlijk vergezicht, dat men van de tuinmanswoning uit genieten kan, dat al loont zeker de wandeling van den reiziger naar de Rudolphshoogte.

Na lezing van het geheele artikel van Jébé, moet men hem onwillekeurig nazeggen: Wahaï i s een paradijsje in de Molukken.

Tijdschrift voor Nijverh. en Landb. in Ned.-Indië.

Inhoud van de November-afl. Mijnwezen (officieele tekst van door de Regeering genomen beslissingen over dit onderwerp). — Handelscongres te Sydney. — Nogmaals over de productiviteit van den grond, door W. L. Mesman. — Bamboe (een opstel, waarin wordt uiteengezet het groote nut, welke deze grassoort voor natuurvolken oplevert, terwijl zij ook voor cultuurvolken een gewichtig handelsartikel uitmaakt). — De „Chingano", caoutchouc-houdende boom in Portugeesch Oost-Afrika, door M. Durard. — Over de componenten van het waterverbruik van nuttige planten. — De middelen om den bodem voor droogte te vrijwaren. — Het gisten van eierdooiers. — Stoom of samengeperste lucht voor stoomkamers. — Ananasvezels. — Het zuiveren en ontsmetten van water. — Middelen ter verdelging van mieren. — Productenmarkt en wisselkoersen over October 1909.

Politiebepalingen.

Verzameling van eenige algemeene politiebepalingen voor Java en Madoera in het bijzonder en voor Nederlandsch-Indië in het algemeen. Ten dienste van den politierechter en voorzitter der Residentiegerechten, verzameld door **W. F. Engelbert van Bevervoorde,** Resident van Pekalongan.

Van deze nuttige uitgave is (bij H. Buning te Jogjakarta) een derde druk verschenen, waarop dezerzijds de aandacht wordt gevestigd. Deze druk is wederom vermeerderd met tal van nieuwe onderwerpen en bijgewerkt tot en met Staatsblad 1909 No. 392 en Bijblad No. 7057; en werkelijk dus wat men noemt: up to date.

Vervolg opgave van bladen, tijdschriften enz., welke nieuw ter lezing zijn gelegd in de Leeszaal Heulstraat 17, Den Haag, die dagelijks, Zon- en Feestdagen uitgezonderd, geopend is van 10 uur voor- tot 6 uur namiddags.

De Javabode t/m 8 Dec. '09.
De Sumatrapost idem.
Het Soer. Handelsblad t-m 7 Dec. '09.
De Javasche Courant Nos. 96 en 97.
Bandera Wolanda No. 46.
De Indische Mercuur No. 1.
Ned.-Ind. Effectenblad No. 48.
Handelsberichten v/h Min. v. Landbouw No. 146.
De Banier Nos. 48 en 49.

Naamlijst van nieuw toegetr. Leden

in de maand DECEMBER 1909.

		Contributie.
Mevr. Wed. E. A. Wiegand Holswilder,	Amsterdam	f 2.— lid.
Van Amstel,	Batavia	- 2.50 „
A. Stoop,	Bloemendaal	- 10.—don.
M. W. Scheuer, gep. Maj. d. Genie,	Breda	- 1.50 lid.
H. B. Cayaux, gep. Dir. Apoth.,	Delft	- 2.— „
G. van den Berg, partikulier,	's-Gravenhage	- 2.— „
J. Hubeeck, Cand. Ind. ambt.,	„	- 2.— „
A. Charlouis, Exporteur,	„	- 2.50 „
A. A. ter Laag, oud-Notaris N.I.,	„	- 2.50 „
Mej. A. M. Rosskopf, Onderw. W.-I.	„	- 2.— „
G. Th. Philippi,	„	- 5.—don.
Mevr. H. M. Bakhuizen v. d. Brink,	„	- 2.— lid.
Mej. M. Ch. Bakhuizen v. d. Brink,	„	- 2.— „
Excell. J. H. De Waal Malefijt, Min. v. Kol.	„	- 2.50 „
Mevr. C. Taylor Weber, geb. Blokland	„	- 2.— „
Dr. M. W. de Visser, Conservator Eth. Museum,	Leiden	- 1.50 „
E. F. H. Middelaer, Cand. Ind. ambt.	„	- 1.50 „
J. H. van Waveren, Luit.-Kol. Mil. Comm.	„	- 1.50 „
J. J. Terlaag, Notaris	„	- 1.50 „
Dr. F. A. Jentink, Dir. Museum Nat. Hist.	„	- 2.— „
J. P. Trap	„	- 2.— „
C. I. A. Derssant, Cand. Ind. ambt.	„	- 2.— „
J. C. Nakken, Visiteur bij de Belasting.	Paramaribo	- 2.50 „
J. Goris, Comm. b/d. Belasting,	„	- 2.50 „
H. J. Bruinings, Comm. bij de Belasting,	„	- 2.50 „
C. W. Wildeboer, Comm. b/d. Belasting,	„	- 2.50 „
A. de Monchy, Bankier,	Rotterdam,	- 10.—don.
Mej. M. A. H. Neyssel,	Vlaardingen	- 1.50 „

Aan leden, die verhuizen, wordt verzocht hiervan den Administrateur, Verhulststraat 51, Den Haag, kennis te geven met vermelding zoowel van het oude als het nieuwe adres.

Officiëele Berichten.

Uit de Javasche Courant van 3 Dec. 1909. No. 96.

Benoemingen, enz.

Civiel Departement.

Gesteld: voor den tijd van drie jaar als waarnemend Directeur van den Landbouw in Suriname Dr. P. J. S. Cramer.

Benoemd: tot geneesheer bij het krankzinnigenge-

sticht te Buitenzorg A. Q. van Braam Houckgeest; tot controleur B. B., E. J. Ch. A. Weijgers en P. M. Letterie; tot adspirant-controleur J. H. B. Kuneman en G. L. Gonggrijp; bij het kadaster: tot landmeter 1e kl. L. P. L. van der Tas; tot 2e id. E. J. O. Andela, F. J. A. Keuchenius en J. von Michalofski; tot 3e id. F. Moet, D. F. van Braam Morris en H. W. Julsing.

Geplaatst: in de res. Semarang de controleur E. L. de la Parra; in Batavia de burgerl. ambtenaar G. F. de Bruijn Kops; te Soemedang de onderwijzer H. W. M. Dusseldorp; te Pasoeroean de onderwijzeres Mej. M. E. Schubart; te Semarang de onderwijzer J. Brauwer; te Bandoeng de onderwijzeres Mej. M. G. W. Langeveld.

Benoemd: tot hulponderwijzeres Mej. E. J. C. M. ten Brummeler.

Militair Departement.

Verleend: een jaar verlof aan den 1en luitenant der genie A. H. van Dijk en den kapitein der infanterie A. W. A. de Kock van Leeuwen.

Bevorderd: tot 1en luit. de 2e luit. der artillerie G. L. Pool; tot magazijnmeester der 2e kl. (1e luit.) C. J. van Buuren en D. J. Wolhoff.

Overgeplaatst: naar Kandangan (Borneo) de kapitein A. J. Ensink; bij het 4e depôt-bat. de 1e luit. W. Bueno de Mesquita; bij het 17e bat. de 1e luit. J. A. van Kesteren; naar Makassar de 1e luit. T. H. L. Gerth van Wijck; naar Watamponé de kapitein J. L. Doerrleben, de 1e luit. A. F. Dessauvagie en de onderluitenant J. Kroeze; naar Pampanoea de 1e luit. F. Treffers en P. L. H. Roskes; naar Sengkang de kapitein A. L. L. Grosse; naar Mamoedjoe de 1e luit. J. M. Badings; naar Paré-Paré de 1e luit. J. R. Savon, G. A. J. Beukers, T. H. L. Gerth van Wijk en de onderluitenant J. Berken; naar Karang-Asem de 1e luit. G. Bongers; naar Piroe de 2e luit. H. de Vries; naar Loeëng Patoe de id. L. W. van der Weijde; naar Rante Pao de onderluit. J. Kramers.

Uit de Javasche Courant van 7 Dec. 1909. No. 97.
Benoemingen, enz.
Civiel Departement.

Verleend: een jaar verlof aan den leeraar te Soerabaja G. Pal en aan den onderwijzer M. Christiaanse.

Ontslagen: op verzoek eervol de adspirant-controleur G. J. Pijnacker Hordijk.

Benoemd: tot adsp.-controleur J. F. Sigemond; tot commies te Telokbetong Th. J. Risakotta; te Ternate H. Th. Meeng.

Tijdelijk belast: met de waarneming der betrekking van hoofdingenieur der 2e kl. bij de S.S. op Java J. van der Waerden.

Ontheven: op verzoek eervol van zijn waardigheid van hoofd van het landschap Salang (Atjeh), Dato Nja Gambang.

Overgeplaatst: naar Bandoeng de hulponderwijzeres Mej. M. M. Raket.

Benoemd: tot leerling-opziener bij het boschwezen P. E. van den Engh.

Overgeplaatst: naar de houtvesterij Ngarengan de opziener H. B. F. J. Parent; naar het boschdistrict West-Preanger de id. J. A. Lörzing.

Militair Departement.

Verleend: een jaar verlof naar Europa aan den off. van gezondheid C. van der Meer.

Gesteld: op nonactiviteit de kapitein J. N. H. Lauweriks.

Overgeplaatst: naar Benkoelen de 2e luit. F. H. Cherieux; naar het 1e depôt-bat. de 1e luit. A. H. Bennewitz; naar het 17e bat. de 1e luit. H. Dubourcq; naar Batavia de onderluit. W. K. J. Flach; naar Ngawi de onderluit. M. Brieve; naar Soemba de e luit. A. T. Hoff; naar Pontaniak de 1e luit.-kwartiermeester H. J. C. Wolff.

Ingetrokken: de overplaatsing naar Benkoelen van den 1en luit. C. J. H. Gerhards.

Benoemd: tot 2en machinist bij de gouvernements marine de 3e machinist A. C. Overgaauw.

Lijst van aangekomen en vertrokken Passagiers uit en naar de Indiën.

Passagiers van het Nederl. s.s. „Ophir", Commandant H. M. L. Oudendijk, van Batavia vertrokken 9 December 1909.

J. G. van Angelbeek met echtgenoote; L. A. van der Elst met echtgenoote en 1 kind; Dr. A. A. Garten met echtgenoote; G. H. Watson met echtgenoote; L. M. Tijl Jr.; J. D. Tours; B. Holthuis; M. Graaff; van Velthuijzen; Mère Henriette; Mère Josepha; Zuster Relindis; P. F. Bongers met echtgenoote en 2 kinderen; J. P. Boon; Gottl. Busse; S. Bootsma; H. J. P. J. Kramer; M. Kruider; J. van Riel; H. J. Rollmann; R. van Rijn; A. H. Vigtoft; J. Voorwerk; H. IJkel; D. Ch. Zijp.

Passagiers van het stoomschip „Rindjani", gezagvoerder T. Bakker, van Rotterdam naar Nederlandsch-Indië 1 Jan. 1910.

Te Rotterdam hebben zich ingescheept: Mejuffrouw M. van Loon; F. A. H. van den Bossche en dochter; W. Roozendaal; J. M. P. Willemse; D. J. Vos; G. P. Schnerr met echtgenoote en 2 kinderen; Mevrouw M. Varkevisser; J. H. van Mechelen.

Naar Southampton: A. van Zijll de Jong.

Te Southampton zullen zich inschepen: L. Delaney.

Naar Tanger: P. L. Blyth; W. S. Rattigan en echtgenoote; Mr. Campbell Murdoch en echtgenoote.

Naar Marseille: Miss Burnside Johnson; Mr. Lindell; O. G. Carr; Rev. Roger Bosworth.

Te Marseille zullen zich inschepen: Mevrouw H. A. van der Sluis—du Marchie Sarvaas en 2 kinderen; M. L. Fauel en echtgenoote; C. A. Nieuwmeijer; Mejuffrouw J. Stuijfzand; Mejuffrouw F. J. Kruijff; P. van der Elst en echtgenoote; Mr. J. B. Koffyberg; Jhr. J. C. van Reigersberg Versluijs; Mejuffrouw C. A. Burger; Mevrouw W. Sirks—Plokhooy en 2 kinderen; P. H. J. Koes Jr.; L. Visser; C. Stolk; J. Ph. Houthuijsen.

No. 2. Donderdag 13 Januari 1910. 10de Jaargang.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING OOST EN WEST

OPGERICHT DOOR KOLONEL G.E.V.L. VAN ZUYLEN, 21 MAART 1900.

„HET KOLONIAAL BELANG IS EEN ALGEMEEN NEDERLANDSCH BELANG."

Inhoud van dit nummer.

MEDEDEELINGEN.

Van het Dag. Bestuur der Vereeniging:

I. De maandelijksche **samenkomst van het Dag. Bestuur** der Vereeniging en de **Redactie-Commissie** van *Het Koloniaal Weekblad* zal ditmaal *niet* plaats hebben op Donderdag, doch op **Maandag 17 dezer**, des avonds ten 8½ ure, in *„Boeatan", Heulstraat 19*, Den Haag.
Alle belangstellenden zijn hartelijk welkom.

II. Ontvangen en overgemaakt naar Indië voor de **noodlijdenden, tengevolge der rampen te Loemadjang en Kaliwoengoe** f 1304.13.

Alsnog ontvangen:

Referte Kol. Weekblad 30 December	f 6.—
Leerlingen H. B. S. te Zaandam	- 7.50
Alsnog over te maken	f 13.50

A. A. C. HARTING, *Penningmeester.*

III. De Commissie tot het verstrekken van raad en voorlichting omtrent de bekwaming voor en de vervulling van verschillende betrekkingen in Nederlandsch Oost- en West-Indië bestaat uit de heeren: E. van Assen, president; J. L. van Gennep, secretaris; E. M. van den Bergh van Heinenoord; Dr. H. Blink; H. D. H. Bosboom; C. J. Hasselman; W. L. Megelink; J. M. Pijnacker Hordijk, leden.

IV. Het **Informatie-Bureau** van bovengenoemde Commissie, gevestigd te 's-Gravenhage, Heulstraat 17, is dagelijks geopend van 10—12 uur v.m., en van 2—4 uur 's namiddags, uitgezonderd des Zondags.

Aan dit Bureau zijn thans inlichtingen te bekomen omtrent de volgende personen, die werk zoeken:

„Twee jongedames, die als **juffrouw van gezelschap** of met kinderen naar Indië willen; de eene geeft piano- en zanglessen en de andere is gediplomeerd in knippen en naaien; beiden zijn bekend met de moderne talen."

„Een heer, bekend met de moderne talen, volledige kennis bezittende van den ijzer- en staalwarenhandel en van **alle kantoorwerkzaamheden, zoekt** plaatsing in Indië."

„Eene dame, die, in Mei naar Indië vertrekkende, zich tegen geheele of gedeeltelijke vrije overtocht, gaarne belast zou zien met de zorg voor een paar kinderen. Ook is zij bereid om met eene familie te reizen, die aan haar de zorg voor de kinderen tijdens de reis wenscht over te dragen."

V. Ter benoeming tot **adjunct-ingenieur bij den dienst der Staatsspoorw. in Ned.-Indië**, worden gevraagd zes civiele ingenieurs en twee werktuigkundige ingenieurs in het bezit van het diploma, bedoeld bij art. 18 der Hooger Onderwijswet (Staatsblad 1905, nr. 181). De werktuigkundige ingenieurs moeten afwisselend bij de exploitatie der Staatsspoorwegen en het toezicht op de spoorwegdiensten en het stoomwezen dienst doen.

Zij, die voor plaatsing in aanmerking wenschen te komen, behooren zich vóór 1 Februari 1910, bij gezegeld adres, te wenden tot het departement van Koloniën. (St.-Ct.)

Voor het middelbaar onderwijs in Ned.-Indië wordt gevraagd een **doctor in de Ned. letteren,** die in Mei a.s. derwaarts zal moeten vertrekken.

Zij, die zich in genoemde betrekking van 's lands dienst wenschen te verbinden, moeten zich vóór 1 Februari 1910, bij een op zegel geschreven request, tot het dep. van Koloniën wenden. (St.-Ct.)

Voor het middelbaar onderwijs in Nederlandsch-Indië wordt gevraagd een **leeraar met de akte B voor Fransch**, bij voorkeur iemand ook in het bezit van de hoofdakte.

Zij, die zich in de genoemde betrekking aan 's lands dienst in Nederlandsch-Indië wenschen te verbinden, moeten zich vóór 1 Februari 1910, bij een op zegel geschreven request, tot het departement van Koloniën wenden. (St.-Ct.)

Voor het middelbaar onderwijs in Nederlandsch-Indië wordt gevraagd een **leeraar bevoegd tot het geven van onderwijs in hand- en lijnteekenen** aan een hoogere burgerschool met vijfjarigen cursus.

Zij, die zich in de genoemde betrekking aan 's lands dienst in Nederlandsch-Indië wenschen te verbinden, moeten ich vóór 1 Februari 1910, bij een op zegel geschreven request, tot het departement van Koloniën wenden. (St.-Ct.)

Van de Vereeniging „Moederland en Koloniën."

Openbare Algemeene Vergadering op **Vrijdag 21 Jan. 1910**, des avonds te **8 ure**, in het **Zuid-Hollandsch Koffiehuis**, Groenmarkt, te 's-Gravenhage.

Voordracht van den Heer *Mr. Dr. R. Tj. Mees* over: **Het recht en de politie bij de Inlandsche bevolking op Java en Madoera**, volgens de uitkomsten van het ingestelde onderzoek naar hare mindere welvaart.

Gelegenheid tot debat.

Namens het Bestuur der Vereeniging:
J. L. SWART, Secretaris,
Stephensonstraat 23.

Nu de Sint Nikolaas- en Kerstmis-drukten voorbij zijn, is ons verkooplocaal in de Heulstraat No. 19 te 's-Gravenhage meer en meer tot zijn gewonen toestand van bestendige tentoonstelling teruggekeerd, ieder belangstellende vriendelijk uitnoodigend tot een bezoek, om de tal van verschillende vormen, waarin in Nederl.-Indië de kunstnijverheid en huisvlijt beoefend worden, aandachtig te bezichtigen, te bestudeeren. Een goed opmerker zal er telkens iets nieuws, iets hem tot nu toe onbekends ontdekken. Telkens worden er dan ook nieuwe zendingen, nu eens uit deze, dan uit gene streek van den archipel, en uit West-Indië ontvangen.

JAVAANSCHE BATIKSTERS.

Zoo zijn er in den laatsten tijd weer bijzonder mooie vorstenlandsche batiks aangekomen, zoowel uit Solo als uit Djocja, ware pronkstukjes, die heel wat te bewonderen en te leeren geven.

Met hoeveel liefde de Javaansche vrouw dezen kunstarbeid beoefent, spreekt uit de onderstaande,

naar het leven genomen afbeelding. De werksters zijn één en al toewijding!

De schoone resultaten van hare groote kunstvaardigheid in dit lang niet gemakkelijke handwerk kan Boeatan U toonen.

Ook de heer Ducro zond mooie batiks, vooral de als tafelkleedjes hier zoo geliefde eenvoudige hoofddoeken, door de batiksters onder de gestraften in de Vrouwengevangenis te Semarang vervaardigd.

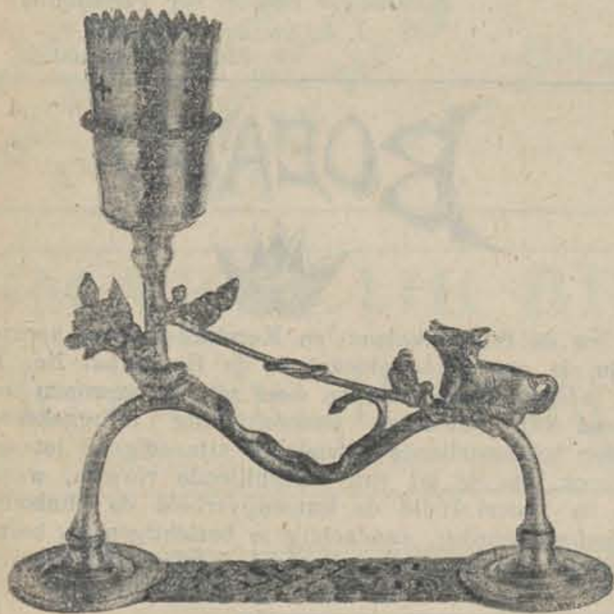
Toko Tontonan te Soerabaja stuurde een nieuwe bezending fraai geciseleerd koperwerk; kleine b o k o r s en t e m p o l o n g s, die hier als aschbakjes en vaasjes zoo aardig dienst kunnen doen, ook grootere voor c á c h e-p o t s, enkele in eend-vorm, naar het onderstaand oud model.

Eendvormig Keteltje.

Dit den kunstnijveren doen teruggaan tot hun artistiek werk uit vroegere dagen is één der studiepunten, welke Boeatan zich ten doel heeft gesteld en waarbij zij gelukkig ook in Indië meer en meer steun vindt.

Volkomen gelijk aan de overoude luchters, welke in de inheemsche tempels van Bali worden aangetroffen, zijn ook deze koperen kandelaars van dat eiland afkomstig; alleen de kaarshouder is nu gemaakt op de maat van een gewone b o u g i e, zoodat ze ook praktisch zijn voor Europeesch gebruik.

Balineesche Kandelaar.

Even typisch en kunstig bewerkt, maar minder voor Westersche doeleinden geschikt, zijn de pinangscharen, welke op hetzelfde eiland worden vervaardigd en opnieuw het bewijs leveren, hoe beschaafd

Balineesche Pinangschaar.

de Inlanders op kunstgebied zijn, hoe zij bij voorkeur hunne beste krachten wijden aan dagelijksche gebruiksvoorwerpen.

Dit is n.l. voor hem een onmisbaar instrument bij de bereiding van zijn betelpruim, welke steeds een klein stukje bevat van de pinangnoot, dat dan door middel van deze sierlijke, doch sterke schaar van die harde vrucht wordt afgeknepen. Allerlei vormen weet de vindingrijke Baliër aan deze knijpers te geven, zoo zijn er bij Boeatan ook in de gedaante van een haan, die, zoodra hij als schaar benut wordt, zijn bek als tot kraaien opent.

Een enkele kunstlievende buitenlandsche student heeft zulk een schaar wel eens als reuze-sigaarpuntafsnijder gekocht. Het meerendeel der Europeesche kunstkenners, die er zich een aanschaften, legden haar echter te pronk op een tafeltje onder andere voorwerpen van artistieke waarde, tot streeling der oogen.

Deze smaakvolle, fijne zilver-incrustatie op ijzer komt daarvoor dan ook zeer zekerlijk in aanmerking.

Hier zijn voor heden slechts enkele voorbeelden aangegeven van het vele schoons, dat er in Boeatan te zien is.

PERSKRONIEK.

INHOUD: De heer A. van Vuuren in *De Tijd* over de salarisregeling van de Roomsch-Katholieke geestelijkheid in Suriname. — De heer C. van der Pol over Koeli-mishandelingen in Deli in *Het Volk*. — Uit de Atjeh-brieven in het *Algemeen Handelsblad* van Pisuisse en Blokzijl.

In D e T ij d bespreekt de heer A. van Vuuren, naar aanleiding van het debat in de Tweede Kamer gevoerd over het traktement van een „echten predikant" te Nickerie in Suriname, de geestelijke behoeften in de kolonie Suriname in het algemeen. Daar de Protestanten ƒ17.000 ontvangen van den Staat voor 3 dominé's, acht hij, dat de Katholieken voor hun geestelijkheid te weinig krijgen. Het Kon. Besl., waarbij de salarissen der R.-Kath. geestelijken zijn geregeld, dateert van 1862. Toch zijn de Katholieken in Suriname sterk in aantal toegenomen.

Voor de Katholieke Kerk, zegt de schrijver, is het getal bezoldigde priesters echter nog steeds: 1 Apostolisch Vicaris en 5 geestelijken van den tweeden rang en is de bezoldiging nog onveranderd: ƒ5300 (Mgr. Schepers ontving ƒ3500 als tractement en 1800 als toelage) voor den Apostolischen Vicaris en ƒ1500 voor elk der vijf geestelijken.

Het Kon. Besluit heeft natuurlijk nooit anders bedoeld, dan dat — zooals in 1842 gebeurde — a l l e geestelijken zouden worden bezoldigd, maar dat het getal bezoldigde geestelijken niet dan, naar gelang de behoeften, zou worden vermeerderd. In stede daarvan heeft men het gemaakt tot een keurslijf, waarin het getal en de bezoldiging werden opgesloten.

Twee jaar geleden heeft de Apostolis Vicaris, Mgr. Meeuwesen, aangedrongen op een verandering in dien toestand. Z. D. H. vroeg bezoldiging voor nog 8 geestelijken van den tweeden rang: een voor elk der zes vaste nieuwe standplaatsen, welke er sinds 1862 zijn bijgekomen, en twee voor de bediening der vaste gemeenten, zonder vaste woonplaats voor geestelijken. Hij vroeg voor elk dezer een bezoldiging van ƒ1500, waardoor de uitkeering aan de Katholieken zou zijn geklommen tot ƒ25.800:—, ƒ25.800 voor 16.082 Katholieken tegen ƒ17.000 voor 6.417 Ned. Hervormden. Het kan moeilijk bescheidener.

Men zegt echter, niet zonder reden, dat bescheidenheid een sieraad is, maar dat men zonder deze verder komt.

De Gouverneur erkende de billijkheid van de aanvraag, doch bracht ze terug van 8 op 6 geestelijken. Wegens den financieelen toestand zou de uitbreiding slechts geleidelijk plaats vinden: met een priester en dus met ƒ1500 per jaar. De Koloniale Staten hebben dit voorstel echter verworpen, en de Gouverneur, Minister geworden, heeft zich bij de verwerping neergelegd.

De Katholieke Missie is voor haar 16082 Katholieken — volgens haar eigen opgaven zijn het er 19827 — nog altijd aangewezen op 1 Apostolisch Vicaris en 5 bezoldigde priesters, evenals in 1862 en op ƒ13800 evenals vóór een halve eeuw.

Het Kon. Besl. is echter een vorig jaar veranderd en spreekt niet meer van een bepaald getal geestelijken. De quaestie is dus, als voor den predikant te Nieuw-Nickerie, teruggebracht tot deze: of er voor vermeerdering van het getal bezoldigde priesters geld op de Begrooting beschikbaar is.

In de Kamer en in de pers is van liberale zijde, als ter zake niet dienende, afgewezen de opmerking van den heer Lohman, dat de protestantsche gemeente te Nieuw-Nickerie zeer modern is. Het zou onbillijk zijn, na die afwijzing, nog een oogenblik te veronderstellen, dat de belangstelling van de heeren Roessingh c.s. in de Ned. Hervormde Gemeente te Nieuw-Nickerie haar oorzaak vond in de richting dier gemeente. Zij gold de geestelijke belangen van Suriname in 't algemeen, de geestelijke, de godsdienstige en zedelijke ontwikkeling, onverschillig van wie zij komt. De Gouverneur en de Koloniale Staten van Suriname weten dus nu dat, zoo het moederland bereid is voor de stoffelijke belangen van Suriname offers te brengen, zijn vertegenwoordigers zoowel ter Rechter- als ter Linkerzijde als voorwaarde stellen, dat op de uitgaven voor de geestelijke, de godsdienstige en de zedelijke ontwikkeling niet worde beknibbeld en dat men in Suriname niet doet, zooals de door den heer Roessingh gegeeselden, die, als zij zich bekrimpen moeten, het allereerst doen op hun bijdrage voor philantropie, godsdienstige of kerkelijke belangen. Het kan nu niet uitblijven, zoo besluit de heer van Vuuren, of, zoo men op Suriname deze noodzakelijkheid niet inziet, men in Nederland aan de Katholieke Missie recht zal hebben te doen, door het getal bezoldigde geestelijken met acht te vermeerderen."

* * *

In H e t V o l k polemiseert de heer C. van der Pol uit Rijswijk met het A l g e m e e n H a n d e l s b l a d, dat onlangs in vergoelijkenden zin over de koeliemishandelingen te Deli had geschreven; speciaal over het geval-Eckersdorff, de doctor, die wegens het mishandelen van koelies door den Raad van Justitie te Medan tot gevangenisstraf werd veroordeeld. Uit het artikel van den heer v. d. Pol, dat hier en daar een zeer hartstochtelijken toon ademt, zij slechts aangehaald, wat hij over de terechtstelling van Dr. E. schrijft:

„De ambtenaar van het openbaar ministerie, aldus de schrijver in het V o l k, „zei erover verwonderd te zijn, dat de „Dokterskring" niet op nadrukkelijke wijze dr. Eckersdorff's praktijken heeft afgekeurd."

Nu heeft de delische geneeskundige kring tegenover het requisitoir van den officier van justitie zijn houding trachten goed te praten. Niet Eckerdorff was gemeen, maar de man, die het materiaal bijeenzocht, waardoor de raad van justitie kon ingrijpen en waarvan eenige zeer krasse staaltjes werden gepubliceerd, welke, zoo zij waarheid bevatten, op de moraliteit van den veroordeelde een zeer schel licht werpen. Over het afschuwelijk misbruik van vrouwelijke patiënten en den hoogst perversen aanleg van dr. Eckersdorff kon — zoo erkent „Het Hbl." — voor den raad van justitie het juiste licht niet vallen, daar „de betrekkelijke vragen van den officier van justitie op verzoek van den verdediger van den beklaagde, als niet ter zake dienende" — immers, E. stond terecht voor het tanden-trekken? — „door den raad niet werden toegelaten."

De aanklager van dr. E., een collega, had — zoo meenden de kringleden — openlijk moeten optreden. Omdat hij dit niet deed, bleef dr. E. tot 13 September j.l. toe een onschuldig belasterde. Nu echter de rechter op grond van het oncollegiaal verkregen materiaal een vonnisje heeft geveld, laten deze heldhaftige beoefenaars van een „klassemoraal" hun medelid in den steek!

Keuren ze dan zijn gruwelen af... Met geen woord! Ze vinden geen aanleiding tot verdere bemoeienis. Echter wel om den collega, die „dan toch — aldus weer het „Hbl." — den stoot heeft gegeven tot verwijdering van een minderwaardig lid van het gilde der geneesheeren in Deli". publiekelijk dood te verklaren. Zulke collegialiteit komt het „Hbl." toch „alzins misplaatst" voor.

De officier van justitie noemde 't dan ook in zijn requisitoir „sprekend voor den toestand" — let wel: voor den toestand! — dat dr. Baerman, die beter dan iemand kon weten, hoe de vork in de steel zat, weigerde den aanklager van Eckersdorff „te willen kennen."

Voorts constateerde de officier, „geen woord van dank te hebben gehoord uit de planterskringen tegenover hem, die gemaakt heeft dat tegen dit misbruik werd opgekomen." — Zoo'n naïeve officier", roept de heer v. d. Pol uit.

* * *

Uit de Atjéhbrieven van Pisuïsse en Blokzijl in het A l g e m e e n H a n d e l s b l a d:

„In Seulimeum had ik voor het eerst gelegenheid om eens in de Atjeh'schen gampong rond te wandelen. Kapitein Muurling vergezelde mij zonder eenig wapen of gewapend geleide en samen bezochten wij een der kamponghoofden, in wiens voorkamer tal van Atjehsche sieraden ons ter bewondering werden voorgelegd. Heel vredelievend ging daar alles toe; de kapitein, die ondanks zijn jeugd als een van de knapste officieren en gezaghebbers van Atjeh bekend staat, was in Seulimeum bijzonder bemind bij de bevolking met wie hij op gemoedelijke, vertrouwen inboezemende wijze omsprong. Jammer zou het zijn als thans, na zijn vertrek, de zeer gunstige houding van de bevolking ten gevolge van het optreden van een minder tactvol gezaghebber weer veranderde. Toch is het teekenend voor den bijzonderen toestand, die zelfs in rustig-Atjeh nog lang zal blijven bestaan, dat de kapitein verklaarde ditmaal bij uitzondering in uniform de gampong in te gaan, omdat de jas der kompeuni nog altijd kwaad bloed zet bij de bevolking. Typisch ook, dat de meeste Atjehers, ofschoon volkomen onbevreesd in tegenstelling met de kruiperige bevolking van Java, den Kafir (ongeloovige) nog altijd achterdochtig en allesbehalve welwillend aanzien. De kinderen van het gamponghoofd waren meer nieuwsgierig dan verlegen. Zij kwamen op hun

beurt met Atjehsche bezienswaardigheden aandragen, doch hadden de meeste aandacht voor onze verschijning en vooral voor de uniformjas van den kapitein.

Hoe was thans de toestand in een afdeeling, op het oogenblik, dat die voor het burger-bestuur rijp geacht werd? Menschelijkerwijs gesproken: volkomen veiligheid voor den persoon in de gampongs; een werkelijk vertrouwen in den naar elders vertrekkenden gezaghebber, die voor de kinderlijk aangelegde bevolking vader, moeder en voogd tevens was, bij wien zij ten slotte zelfs in de meest intieme quaesties om advies kwamen; geregelde rechtspraak in zoowel civiel- als strafrechterlijke quaesties onder onmiddellijke contrôle van den gouverneur; volkomen bekendheid van het plaatselijk bestuur met alle in Atjeh zoo belangrijke familierelaties der grootere en kleinere hoofden; goed geregeld inlandsch bestuur onder leiding van de landschapshoofden; twee stations voor de tram, waarvan door de bevolking druk gebruik gemaakt wordt; een langzaam opkomen der sawahbewerking, die door den oorlog zoo zwaar geleden had; natuurlijk algeheele afwezigheid van vijandelijke benden. Alles samen genomen, een toestand betrekkelijk zoo gunstig, dat de civiele bestuurder, mits veel tact bezittende en zich toevallig verheugende in het vertrouwen van de bevolking — want de Atjeher laat dat vertrouwen van allerlei onbegrijpelijke overwegingen afhangen! — langzaam maar zeker zijn afdeeling tot volkomen pacificatie zal kunnen brengen."

Uit de O.-I. Mail.

Doordat de jongste mail, om den oud-Gouv.-Gen. Van Heutsz mee te kunnen nemen, drie dagen later kwam dan anders, kunnen wij in dit Weekblad geen berichten opnemen.

Onlangs troffen wij het volgend bericht aan, in het Nieuws v. d. Dag v. N.-I.:

Het is van genoegzame bekendheid, dat de bevolking van Mgoro niet van het beste gehalte is; er zijn onder haar heel wat lieden, die liever stelen dan werken, zoodat de veiligheid in het Mgorosche veel te wenschen overlaat.

In de desa Krapiak, daar in de buurt, kan men elken dag eenige vagebonden societeit zien houden; zij brengen geld bijeen voor opium, en onder het trekken aan de pijp worden plannen beraamd voor een excursie hier of daar, vee-roof bijv., die in bedoelde streken veelvuldig voorkomt.

Wat een scherp contrast maakt deze bevolking met de bewoners van Modjowarno, onder de afdeeling Djombang ressorteerende.

De ingezetenen van Modjowarno zijn voor het meerendeel brave en godvruchtige menschen, en dat is zeker te danken aan de zendings-stichting aldaar."

In verband hiermede trof ons het aardig kiekje *) van de bewaarschoolkinderen, die k o e d a k e p a n g (stokpaardje) spelen, een typisch Javaansch vermaak.

Bewaarschoolkinderen te Modjo-Warno.

Modjowarno toch is sedert een welgeordend en veilig district geworden. Er heerscht welvaart; scholen, bedehuizen, ziekeninrichtingen, enz. zijn er tot stand gekomen en menige Inlander daar is tot het Christendom overgegaan.

Ds. Kruijt heeft op Modjowarno veel schoons gewrocht; die geestelijke ijvert ten zeerste voor het welzijn van zijn gemeente. Hij is overal te vinden, waar men hem noodig heeft; onlangs bijv. assisteerde hij op een en denzelfden dag bij twee moeilijke bevallingen. Hij gunt zich rust noch duur om den evenmensch van dienst te zijn.

Zooveel toewijding verdient ongetwijfeld bijzondere vermelding.

*) Evenals dat der twee Mentaweiërs, ons welwillend in bruikleen gegeven door de redactie van *Het Penningske*, maandblaadje, uitgaande van de hulp-vereen. der Utrechtsche zending.

WEST-INDIË.

In 1894 werd de Kamer van koophandel en fabrieken te Paramaribo opgeheven. Intusschen deed zich in de laatste jaren steeds meer de behoefte gevoelen aan zulk eene instelling. Het bestuur diende reeds een ontwerp-verordening in, waarbij die zaak is geregeld, aan de Koloniale Staten, en dezen hebben daarover hun voorloopig verslag uitgebracht. Algemeen kon men zich bij het afdeelingsonderzoek met de strekking van het ontwerp vereenigen, al gaf het ook aanleiding tot eenige opmerkingen.

Zoo meende men, dat de voorgestelde samenstelling der Kamer uit zeven leden in de practijk op bezwaren zou kunnen stuiten. In overweging werd daarom gegeven het aantal vast te stellen op ten minste vijf en ten hoogste zeven leden, ten einde de zekerheid te hebben de Kamer steeds organiek voltallig te houden.

Ook werd door verscheidene leden de voorkeur gegeven aan eene benoeming der leden door den gouverneur op voordracht van de Koloniale Staten uit door dit lichaam in dubbeltallen volgens alphabetische volgorde bij elke vacature aan te wijzen candidaten. Dit denkbeeld werd in de Staten zelven bestreden met het oog daarop, dat het minder gewenscht geacht werd de bemoeiingen der Staten tot dergelijke zaken uit te strekken.

Het vertrouwen werd verder uitgesproken, dat het bestuur voor eene benoeming niet enkel het oog zal vestigen op een bepaalde categorie van personen, zoodat ook kleine neringdoenden er vertegenwoordigd zullen zijn.

Aan de Staten werd ook een ontwerp-verordening ter goedkeuring voorgelegd, betreffende wijziging en aanvulling der opium-verordening.

Algemeen werd de wenschelijkheid erkend om het gebruik van opium tegen te gaan en, voorzoover dit doel daardoor kan worden bevorderd, in de kolonie de zoogenaamde opiumkitten niet toe te laten. Toch konden enkele leden niet nalaten de vrees te kennen te geven, dat het middel erger zou kunnen blijken dan de kwaal. De mogelijkheid werd niet uitgesloten geacht, dat de clandestiene gelegenheden voor het schuiven van opium daardoor zouden toenemen.

* * *

Het inkappingsvraagstuk betreffende de door krulloten aangetaste cacao-aanplantingen was reeds in eene vergadering van de Vereeniging voor den grooten landbouw ter sprake gebracht. Zooals bekend is werd bij proeven met inkapping van door de ziekte aangetaste aanplantingen die van bestuurswege genomen zijn, het middel zeer doeltreffend bevonden.

In eene wederom belegde vergadering van genoemde vereeniging gaven de vertegenwoordigers van 23 ondernemingen te kennen, dat zij in beginsel vóór toepassing der inkapping waren, terwijl die van 5 zich daar tegen verklaarden, en die van 13 een afwachtende houding aannamen.

Het feit, dat in de laatste maanden op sommige ondernemingen reeds aanmerkelijk verbetering in den stand der cultivaties viel waar te nemen, bleek niet onschuldig te zijn aan de houding van hen, die zich niet vóór de toepassing der proef meenden te mogen verklaren.

In de vergadering, waarin het vorenstaande werd behandeld, werd ook het voorstel van dr. E. Koch, betreffende de opleiding van hospitaalopzichters, besproken. Volgens dit plan, zullen de adspiranten zes

maanden in het militair hospitaal worden werkzaam gesteld, tegen het gebruikelijk loon. Zij zullen bij hun gewone werkzaamheden in de gelegenheid worden gesteld, een cursus te volgen in ziekenverpleging en bereiding van recepten. Dan ontvangen zij een voorloopig certificaat en kunnen eenige jaren op een plantage worden werkzaam gesteld, op een salaris van ƒ50 à ƒ60 's maands, om vervolgens, zoo noodig, nog eenige weken in het militair hospitaal werkzaam te zijn alvorens hun een definitief certificaat wordt uitgereikt, dat recht zou geven op een salaris van ƒ60 's maands. Dr. Koch sprak daarbij den wensch uit, dat zulke opgeleiden niet voor veldwerk zullen worden gebruikt, doch steeds in de nabijheid der zieken zullen vertoeven. De vergadering besloot het voor den hier bedoelden cursus benoodigde geld ad ƒ500 's jaars ter beschikking te stellen.

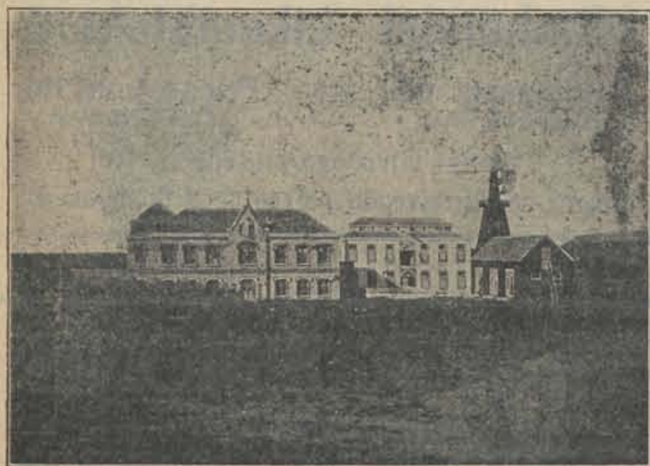
Curaçao heden en in de Toekomst.

Nu Neêrlandia zoo vriendelijk is ons enkele clichés af te staan uit haar mooi Curaçao-nummer, leek het ons geschikt daarbij te vernemen, wat de jongste Deutsche Wochenzeitung, welke te Amsterdam verschijnt, onder bovenstaanden titel schrijft:

„Koloniën zijn voor het moederland een kostelijk, maar dikwijls ook een duur bezit. Wie aan de waarheid dezer uitspraak twijfelen mocht, kan van zijn dwaling bekeerd worden door een blik op de begrooting van Curaçao.

De koloniën Suriname en Curaçao kunnen haar financiëel evenwicht niet anders behouden dan door een flinke toelage uit de Moederlandsche schatkist. Het kleine Curaçao moet voor 1910 met ƒ310.70 bijgesprongen worden en er bestaat weinig kans, dat in dezen treurigen financiëelen toestand spoedig verandering ten goede zal komen, daar het in bijna alle opzichten een noodlijdende kolonie is.

In het jaar 1634 werd dit eiland door Van Walbeek voor Nederland in bezit genomen en met uit-

Weeshuis en Ambachtschool te Santa Rosa.

zondering van het Fransche tusschenbestuur, dat slechts van korten duur was, is het altijd een Nederlandsche kolonie gebleven. Het heeft tijden van groote welvaart even goed als van diep verval gekend. Door zijn zeer gunstige ligging ten opzichte der Zuid-Amerikaansche kustlanden, zoomede wegens zijn voortreffelijke, stormvrije, geheel door de natuur gevormde haven, werd Curaçao van oudsher als een begeerlijk bezit beschouwd door alle zeevarende groote mogendheden.

En deze beide eigenschappen zijn ook oorzaak geweest, dat er op dit eiland veel handel en scheepsverkeer was.

De veelal onrustige toestand, waarin de Zuidamerikaansche kuststaten verkeeren, was een beletsel om daar factorijen te vestigen, daarom werd Curaçao als stapelplaats verkozen.

Met snelzeilers kon van dit eiland het vasteland spoedig bereikt worden en voor hen, die langs dezen eerlijken handelsweg niet gauw genoeg naar hun zin rijk werden, viel er met smokkelen heel wat te verdienen. Hiervan zou menig sterk staaltje te vertellen zijn.

Ook op landbouwgebied telde Curaçao vroeger mee. De rotsachtige, overal steil naar zee afloopende bodem is nooit bijzonder vruchtbaar geweest, doch het was menige door den handel rijk geworden familie toch mogelijk om cacao plantages aan te leggen, die aardige winsten afwierpen. Toen het daar inheemsche Indianenras meer en meer uitstierf werden er negers ingevoerd. Curaçao stond toen bekend als een rijk land, waar velen heentogen, om fortuin te maken.

Maar... het kan verkeeren. Langzamerhand gingen alle bedrijven achteruit en de bewoners verhuisden naar elders om geld te verdienen. Met het afnemen der zeilvaart verminderde merkbaar de scheepsbouw en de handel is helaas afhankelijk van de willekeur der Zuid-Amerikaansche Staten.

De hoedenvlechterij is een der weinige overgeblevden industrieën, welke echter ook al op geen vaste basis berust, daar de grondstof van buiten af betrokken moet worden.

(Zagen wij in ons eerste geïllustreerde nummer de dames-vlechters te Amsterdam, hier zien wij de bevolking op het eiland aan het werk).

De landbouw werd in korten tijd vernietigd door een met de cactusplant ingevoerd onuitroeibaar insekt dat alle cacaoplanten en kokospalmen kaal vrat. Als een gevolg van dit gebrek aan plantengroei namen hitte en droogte schrikbarend toe. De hitte is thans zelfs zoo groot, dat de met regen bezwangerde passaatwinden, zoodra zij boven het eiland drijven, zich verdeelen en als plasregens in zee vallen.

NEGERHUT BIJ MONTANE, links op den voorgrond cactusplanten.

De vraag, op welke wijze in dezen treurigen toestand van regeeringswege verandering kan worden gebracht, is zeer moeilijk te beantwoorden.

De bevolking zal niet licht tot het beoefenen van den landbouw te brengen zijn en buitendien zouden de resultaten daarvan ook al heel poover zijn vooral vergeleken bij die van de vruchtbare kusten van Zuid-Amerika. Meer heil zou te verwachten zijn van het bevorderen der handelsbetrekkingen, daar hiervoor het land meer geëigend is. De gunstige ligging en de in alle weer toegankelijke haven zijn nog altijd veel waard, als er maar partij van getrokken wordt.

En hiertoe wordt nu in afzienbaren tijd een prachtige gelegenheid geboden door de opening van het Panama-kanaal.

Het staat wel vast, dat er dan groote veranderingen in het wereldverkeer zullen plaats vinden, zij 't ook in mindere mate als destijds bij de opening van het Suezkanaal. De Westkust van bijna geheel Amerika komt daardoor dichter bij Europa. Men behoeft dan den omweg langs straat Magelaan niet meer te maken en het Suezkanaal verliest zijn monopolie van

MOLENPLEIN, met het garnizoen van een oefening terugkeerend.

de groote vaart naar Oost-Azië en Australië. Nieuwe handelsverbindingen en nieuwe vaarwegen zullen er 't gevolg van zijn. Curaçao ligt dan in de nabijheid der verkeerswegen en al wordt het ook niet bepaald in de reisroute der schepen opgenomen, toch zal het de aangewezen stapelplaats zijn van den kusthandel. Zelfs afgezien van de mogelijkheid, dat het zelf handelsverbinding sticht, zal het toch veel kans hebben op een aanzienlijken handel in kolen en levensmiddelen.

Als de regeering hen, die iets in deze richting willen ondernemen, met raad en daad steunt, bestaat er gegronde hoop op verbetering van den economischen toestand van Curaçao en daarmee ook in de toekomst op staking van de toelagen, die thans van het Moederland worden geëischt", zoo besluit bovengenoemd blad.

Een andermaal hopen wij onzen lezers ook een paar afbeeldingen van de haven van Curaçao te laten zien.

KINDER-VACANTIE-KOLONIE te SOEKABOEMI.

HET HUIS EN ERF.

Ook een werk van barmhartigheid — al schaart het zich niet onder de „Christelijke", waarvan ons vorig Weekblad enkele illustraties gaf, maar daarom niet minder in den geest van Christus, die de kinderkens tot zich liet komen — wordt beschreven in een allerliefst propagandaboekje, dat ons toegezonden werd, en waaruit wij hier met de toestemming van den uitgever, J. H. de Bussy te Amsterdam, een paar kleine stukjes overnemen.

Zooals onze lezers zich zullen herinneren, hebben wij vroeger, vóór de oprichting dezer kolonie reeds op het nuttige streven van mevrouw Kooij—v. Zeggelen de aandacht gevestigd.

De heer W. van der Sluijs schreef o.m. over de uitvoering er van in de Javabode:

„De dagindeeling is als volgt: Om 6 uur opstaan — zelf de bedjes opmaken — zich wasschen in de mandiekamer — in de recréatiezaal 2 kopjes chocola met een beschuit gebruiken — een uur wandelen — om 8 uur ontbijten — spelen buiten of bij slecht weer binnen — om 11 uur speelgoed opbergen en zich baden — om 12 uur rijsttafel naar bed (men mag lezen, maar niet praten) — om half vier opstaan — zich wasschen — spelen tot 7 uur — avondeten gebruiken — naar bed.

Enkele punten zal ik in bijzonderheden behandelen. Eerst over het slapen.

De slaapzaal is in de lengte in tweeën verdeeld door een paar meters hooge schutting. Aan weerskanten hiervan staan de ledikanten (zonder stijlen en zonder klamboe) op een rij. De kinderen kleeden zich vlug uit, leggen hun kleeren ordelijk op het rekje en dan gauw in bed. Sommige knielen op hun bedje en prevelen hun avondgebedje. Als allen liggen, komen de dames rond en dan krijgt elk meisje een nachtzoen. Een gekus van belang! De jongens krijgen een hand. Maar Jantje, een klein ventje van 6 jaar, zit rechtop in zijn bed, steekt zijn vingertje op: „Mevrouw, Jantje vraag zoen."

Dat doet hij elken avond.

Het sein tot zwijgen wordt gegeven door de dame, wier beurt het is toezicht te houden.

Het is plotseling stil, een stilte, die vreemd aandoet na het onophoudelijk blijde gebabbel der kindermondjes. Mevrouw loopt op haar teenen om te inspecteeren. Alles is in orde...

Het kinderzieltje is nog niet tot rust gekomen, de mond zwijgt, maar in het hoofdje verdringen zich nog de beweeglijke gedachten.

De stilte suist... hoor, dat is een djankrek..., wat schril geluid... nou is het stil... wacht, scherp luisteren... daar is het weer... het is buiten donker... zouden daar buiten nou geesten ronddwalen op het gras onder de boomen?... waar wij vanmiddag gespeeld hebben...

„Mevrouw, ik ben bang voor beesten."

„Ik ben ook bang, mevrouw, het ruikt hier naar een doodkist!"

Weg is de rust der kleinen; geesten, een doodkist!

„Ik zal jullie wat vertellen, een mooi sprookje, ik zal zóó langs alle bedjes door de zaal loopen, als je nou erg stil bent, kun je me goed verstaan, ik zal luid spreken.

„Er was eens..."

Kalmeerend werkt de stem van mevrouw, de gemoederen komen tot rust, de gedachten concentreeren zich op een mooi verhaal.

Als het uit is, mevrouw haar wandeling staakt, haar stem zwijgt, dan wordt de warme deken genomen en men kruipt er onder, behaaglijk, rustig, sprookjesklanken ruischen door de ziel.

Kinderen! ge zult nog lang terugdenken aan deze vacantie, maar nooit, nooit zult ge vergeten de mooie sprookjes, die je verteld werden daar op je bedje te Selabatoe, waar je buiten de wijde grasvlakten wist en de stille, roerlooze boomen", enz.

EEN PATIËNTJE.

Mevr. Kooij voegt aan deze sympathieke beoordeeling toe:

„Wie, als wij, den invloed heeft bespeurd, die deze (helaas korte) vacantie op geest en lichaam van de kinderen gehad heeft, wie de dankbare gezichtjes, de glinsterende oogen, de tranen bij het afscheid gezien heeft, die kan niet meer volhouden, dat hier in Indië een Vacantiekolonie geen reden van bestaan zoude hebben, die helpt mede, hetzij op moreel, hetzij op finantieel gebied, deze taak te steunen. Met kracht dient zij gesteund te worden, want wij weten het allen, de meeste ondernemingen hier in Indië zijn door de vele mutaties na een korten bloeitijd ten doode opgeschreven."

Aardig is 't het Dagboek der Kolonie te lezen. Van den eersten dag b.v.:

30 Mei. Des morgens om 6.35 vertrokken de dames Dijker, Kooij en Roessingh van Iterson met 22 kinderen naar Soekaboemi.

Al gauw bemerkten wij de goede stemming onder de kinderen, al waren er ook een paar tranen gevallen bij het afscheid en al schreide er ook nog eentje in een hoekje. Aardig was het de belangstelling op de gezichtjes te zien en vooral toen de eerste bergen in het gezicht kwamen, toen ging er een gejuich op!

Vooral de meisjes uitten zich meer dan de jongens, een zette een liedje in en de anderen volgden. Ze waren een en al vroolijkheid. Van geen enkel kind hadden wij last, zelfs de tranen van het in een hoekje verscholen meisje droogden zich. Het eten van krentebollen en zandtaartjes verkortte den tijd. Er was ook voor gekookt water gezorgd, dat wel aan te bevelen is mede te nemen.

Behalve een der meisjes, die van zenuwachtigheid buikpijn kreeg en wat zat te huilen, kwamen allen

FEUILLETON.

Gezien uit een Bovenvenster. *)

(Aangeboden).

Een dame zat aan het bovenvenster van haar huis en zag neer op de omgeving.

Niet ver af was een tuin, omgeven door een heining, en met de straat verbonden door een deur.

In dien tuin was een troepje kinderen aan 't spelen. De dame boven aan haar venster kon hen gemakkelijk waarnemen. En zij bemerkte dan ook spoedig, dat zij bezig waren met het begraven van een dooden hond en met het versieren van het graf. Keisteentjes werden daarop gestapeld, boomtakjes in den grond gestoken. En de kleinen waren vol bewondering voor het kunstwerk, door hunne handen vervaardigd.

Ten slotte kwam een van hen op de gedachte, de kinderen van de straat binnen te roepen, om het graf van den hond te bezien. 't Zou geschieden tegen betaling: een knoop of een stuk van een griffel was de entreeprijs. En velen, nieuwsgierig gemaakt door den ophef van de kleine bouwmeesters, kwamen en betaalden en zagen het graf en gingen weer heen. En niet willende doen blijken van hunne teleurstelling, gaven ze daarbuiten hoog op van het moois, dat hun in den tuin werd getoond.

En buiten de tuindeur tegen de heining stond een klein meisje, de schort gedrukt tegen de weenende oogen. Zij had geen knoop of griffel, kon den toegangsprijs niet betalen en nu was ze zoo diep bedroefd, „omdat zij het hondengrafje niet had gezien."

De dame kwam er door aan 't nadenken. Wat was het eigenlijk, waarom die spelende kinderen zich zoo verheugden, en waarom dat meisje zoo bitterlijk schreide? Niets anders dan wat keisteentjes en wat boomtakjes. 't Was eigenlijk de moeite niet waard voor wie 't zag uit een bovenvenster.

En zij vroeg zich zelve af, of daar in 't klein niet werd afgespeeld, wat dagelijks geschiedt onder de groote kinderen, die zich menschen noemen. Die hebben ook hunne vreugde en hun verdriet. En wat hen blij maakt, 't is vaak zoo waardeloos. En wat hun kommer brengt, 't is vaak zoo onbeteekenend. Nu zien ze dat zelf niet in. Nu schijnt het hun alles wel hoogst gewichtig. Een wezenlijke oorzaak van smart. Ach, als zij 't eens konden zien uit een bovenvenster, zullen zij niet moeten glimlachen, om wat hen hier deed juichen, om wat hen hier deed weenen? Dat wij dan hier reeds leeren zien uit het bovenvenster des geloofs *), opdat wij de werkelijkheid der dingen mogen waarnemen; opdat wij het aardsche niet verheffen tot het toppunt onzer vreugde, opdat voorbijgaande smart ons niet te diep nederbuige.

L. D. v. K.

*) Overgenomen uit de *Bijbelsche Almanak* van 1910, uitgegeven door het *Nederl. Godsdienstig Traktaat-Genootschap*.

*) Zou de gelatenheid der Inlanders, die door ons Westerlingen meestal voor laakbare onverschilligheid of fatalisme wordt gehouden, niet ook het gevolg zijn van „kijken uit een bovenvenster", zij 't dan ook niet uit dat van hetzelfde geloof, hetwelk hier bedoeld wordt? X. te A.

opgewonden en vroolijk te Soekaboemi aan en die vroolijkheid steeg ten top, toen er rijtuigen en sado's klaar stonden, waarin de tocht naar Selabatoe ondernomen werd. „Hoe zou ons huis er uitzien". dat was de groote vraag, die allen bezig hield — en ons huis overtrof daarbij aller verwachtingen. „Zoo groot ja!" en „mogen we daar spelen?"

Bij aankomst brachten alle kinderen hun pakjes en koffertjes bij hun bedden en kregen zij een nummer — daarna was het eerste natuurlijk kousen en schoenen uit en voelden ze zich zoo dadelijk thuis. De schommel en de rekstok en de speelgoedkast, maar vooral het bibliotheekje had liefhebbers. De kleintjes waren dadelijk op den grond in prentenboeken verdiept.

Om twaalf uur luidde de etensklok en gingen allen hun handen wasschen. Daarna aan tafel.

De voorgeschreven rust na het eten vond hier en daar tegenstand, maar zij werd genomen natuurlijk. Zuster Dijker, die dien middag bij de kinderen sliep, beweerde, dat het makkelijker was die voor te schrijven dan te doen nemen! Tegen 3 uur echter was alles in diepe rust. 's Middags om 4 uur werd er opgestaan (daarvoor moesten de groote jongens zelfs wakker gemaakt worden!) gebaad, thee gedronken in de speelzaal en gingen wij wandelen."

THEEUURTJE.

En zoo gaat het dagboek voort. Naar wij met de stichtster dezer kolonie hopen, zal er nog menig jaar en in dezelfden geest geschreven kunnen worden. Jammer maar, dat mevr. Kooij door haar vertrek uit Indië, er nu niet meer bij kan zijn.

WAT DE INLANDER ZEGT.

De uitgebreide verslagen, welke in sommige Inlandsche nieuwsbladen over de strafzaak Van Daalen voorkwamen, wijzen er op, dat deze aangelegenheid met groote belangstelling door het Inlandsche en Indo-Chineesch element is gevolgd geworden.

Bevorderlijk voor het prestige van den Europeaan in Nederlandsch-Indië zijn die strafzaken niet.

Opvallend is het, dat de **Pertja Timor**, van 20 September 1909 tegelijkertijd melding maakt van de veroordeeling te Singapore van M a r t i n A. T o b i n, hoofdambtenaar aan het Havendepartement aldaar, tot 3 jaren gevangenisstraf en zulks wegens verduistering van gelden.

Voor hetzelfde misdrijf zou te Canton terechtstaan B u t l e r W r i g h t van de Hankon-Spoorweglijn.

In de **Tjahaja Sumatra** van 2 October 1909 No. 80 doet A h m a d A l i B e i j een beroep op de Pers in het algemeen en op de Redacteuren van de Indische nieuwsbladen in het bijzonder, om zooveel mogelijk pogingen aan te wenden de inlanders van Sumatra telkens aan te sporen tot samenwerking ten goede. De zin voor eensgezindheid is bij den Sumatraan nog niet sterk ontwikkeld. Eerder valt op te merken, dat de bewoners van dit eiland gaarne met elkander twisten, er een genoegen in scheppen elkander gering te schatten, zonder dat hiertoe bepaalde redenen bestaan. Van het behartigen van algemeene belangen boven het e i g e n belang is maar zeer zeldzaam sprake.

Toch is aaneensluiting der Sumatranen onderling zeer noodzakelijk, meent schrijver, waar de politieke gedragslijn van de overheerschers meer en meer wijst op een streven om zich in het bezit van den grond te stellen en de oorspronkelijke bewoners te benutten ter bereiking hunner doeleinden, in het bijzonder de vermeerdering van den welstand der nieuwe bezitters.

Terwijl overal, vooral op Java, meer en meer gouvernements- en particuliere scholen verrijzen, die bij lange na niet voldoende door de inlandsche kinderen worden bezocht, hoort men niettemin, vooral in de buitenbezittingen, door eenigszins ontwikkelde ouders klagen over gebrek aan scholen.

Dit slechte schoolbezoek vindt zijn oorzaak in de tegenwerking van vele ouders, die uit onverschilligheid en zorgeloosheid de toekomstige belangen hunner kinderen niet weten te behartigen. Zij houden dikwijls kinderen tehuis, om huiswerk te verrichten of bijstand te verleenen op het veld, en onthouden hun kroost de gelegenheid om onderwijs te genieten en te leeren denken.

Het vroegere denkbeeld, dat de inlandsche kinderen op de inlandsche scholen ongeloovigen werden, heeft men thans vrijwel laten varen. Toch zijn er nog zeer vele inlandsche ouders, die weinig of geen zorg aan de opvoeding hunner kinderen besteden en de gevolgen daarvan niet weten te overzien.

Voor dezulken is wellicht eenige bestuursbemoeienis, wat zachte dwang in deze niet kwaad, merkt de **Pembrita Atjeh** op.

In de **Menado Courant** van 17 October 1909 No. 21 komt T o' A z op tegen de bewering van Dr. S. S c h o c h, hulpprediker te Tomohon (Minahassa), dat de inlandsche onderwijzers op de gouvernementsscholen een gevaar zouden opleveren voor de uitbreiding van het Christendom. Laatstgenoemde zou zich aldus hebben uitgelaten:

„In de Minahassa zijn thans 160 scholen van het „Genootschap en 80 gouvernementscholen.

„Die gouvernementsscholen worden door Dr. Schoch „beschouwd als eene soort van gevaar.

„Een inboorling begrijpt niet wat Neutraal Onder-„wijs is, hetwelk vijandig tegenover het Christendom „staat.

„De inlandsche onderwijzers, die hunne opleiding „op de gouvernementskweekscholen ontvingen, zijn „niet betrokken bij het Christendom en, aangezien „hunne bezoldiging hooger is dan die van hunne „collega's van het Genootschap, verheffen zij zich „boven deze laatsten."

Door deze uitlating nu, zouden de gouvernementsonderwijzers diep zijn gegriefd, waarzij meenen, dat zij hunne taak opvatten in overeenstemming met art. 3 van het Koninklijk Besluit van 3 Mei 1871 (Indisch Staatsblad no. 104) en waarin wordt gezegd:

„Het onderwijs, bedoeld bij bovenaangehaald artikel, wordt dienstbaar gemaakt zoowel aan de zedelijke als aan de verstandelijke ontwikkeling der inlandsche jeugd.

„Hunne lichamelijke ontwikkeling wordt daarbij niet uit het oog verloren."

De schrijver wijst verder ten deze op de navolgende punten:

1o. de gouvernementsscholen in de Minahassa zijn gelijk aan die in de residentie Amboina, die geen gevaar voor de verspreidfng van het Christendom opleveren.

2o. De kinderen op de scholen van het Genootschap ontvangen in denzelfden geest onderwijs als de kinderen op de gouvernementsscholen en gebruiken dezelfde boeken.

3o. Verschilt het godsdienstonderwijs van de 10 hulppredikers, de ruim 100 inlandsche leeraren en de 160 onderwijzers van het Genootschap niet?

4o. Waar is het bewijs dat het onderwijs op de Gouvernementskweekschool de gouvernementsonderwijzers ontheft van de verplichtingen tegenover 't Christendom?

5o. Zijn de onderwijzers van de gouvernementskweekschool slechter van karakter en inborst dan de onderwijzers die niet op die instelling hunne opleiding genoten?

Met eene verwijzing naar het voorschrift dat men niet met valsche getuigenissen moet optreden tegen zijne naasten, besluit de schrijver zijn ingezonden stuk.

WAT DE CHINEES VERTELT.

In de **Pewarta Soerabaija** van 26 October 1909 No. 240 is opgenomen het te Malang uitgebrachte verslag van de werkzaamheid der Chineesche Vereeniging T j o n g H w a H w e K o a n, alsmede van de wijze van het ontstaan der Vereenigingen H a k B o e T j o n g H w e e en H w a S i a n g T j o n g H w e e in Nederlandsch-Indië.

Daaraan is het navolgende ontleend:

Eerstgemelde Vereeniging, n.l. de T j o n g H w a H w e e K w a n, ontstond te Batavia.

Met behulp van Dr. L i e m B o e n K i n g te Singapore, werd destijds een hoofdonderwijzer, met name L o u K w i H o n g, naar Java gezonden, om aldaar het Mandarijn-Chineesch te onderwijzen.

Twee jaar later werd, door de actie te Batavia van de T j o n g H w a H w e e K w a n een school te Buitenzorg opgericht, alwaar eveneens in het Mandarijn-Chineesch onderwijs werd gegeven.

De resultaten van dit onderwijs werden bevredigend bevonden, terwijl de eenstemmigheid van het bestuur der Vereeniging in deze werd geprezen.

Deze gunstige uitkomsten gaven aan B o a n s i n g, K o o K h e e I m en K a n T j i e n H o n g aanleiding om het daarheen te leiden, dat, in navolging van de school te Batavia, eene dergelijke instelling te Malang in het leven werd geroepen waarvoor zij de samenwerking van de op genoemde plaats wonende Chineezen inriepen.

Eene afdeeling van de T i o n g H w a H w e e K w a n kwam tot stand en eene nieuwe school met 120 leerlingen werd geopend.

In het bestuur der afdeeling werd B o a n s i n g met algemeene stemmen tot voorzitter gekozen. Op de school werden 1 hoofdonderwijzer en 2 hulponderwijzers geplaatst, die te Batavia het Mandarijn-Chineesch hadden onderwezen.

In navolging van het voorbeeld te Malang werden afdeelingsbesturen van de groote Vereeniging te Batavia opgericht te Soerabaja, Pasoeroean, Sitoebondo, Djombang, Kediri, Toeloengagoeng, Blitar, Klingi, en op nog tal van andere plaatsen, met het gevolg, dat meer dan 80 afdeelingsbesturen konden worden geteld.

Op kosten van L i e H i e n L i a n werd toen een zekere B a k P i e n naar T j o n g T o k K h i e n T j h o ë n S w a n te Canton gezonden, ten einde aan Zijne Excellentie K h i e n T j o n g T o k rapport uit te brengen van den stand van zaken der Vereeniging T j o n g H w a H w e e K w a n op het eiland Java, hetgeen tot het gevolg leidde, dat van uit Peking T a i j D j i e n L a u w S o e K i e naar Batavia werd gezonden om zich van het bestaan, streven en werken der gemelde Vereeniging te overtuigen.

T j o n g H w e e opgericht, terwijl Z. Exc. K h i e n T j o n g H w e e opgericht, terwijl Z. Exc. K h i e n een Inspecteur van Onderwijs naar Indië zond, met name W a n g F u n g C h e a n g, wiens bezoldiging door de Chineesche Regeering werd bekostigd.

Ten einde steeds over goede onderwijskrachten te kunnen beschikken, deed B o a n s i n g aan de Vereeniging te Batavia het voorstel om Jong-Chineezen aan te stellen tot onderwijzer op de scholen der Vereeniging, die in Japan het diploma hadden behaald.

In dit voorstel werd getreden en door tusschenkomst van den Japanner Y o s o r o k o S o i c h i m a die vroeger Java had bezocht en B o a n s i n g aldaar wel had ontmoet en gesproken, T o n g H o n g W i e als onderwijzer op de school te Batavia, en later te Cheribon aangesteld.

Wegens familieaangelegenheden in China vertoevende, gaf deze aan zijn schoonvader T a i j D j i e n C h i a n S o e n, die als consul-generaal (?) te 's-Gravenhage werd geplaatst, kennis van den stand van zaken der T j o n g H w a H w e e K w a n-Vereeniging op Java, die de Chineesche Regeering daarmede in kennis stelde en Haar vroeg, om op zijne reis naar 's-Gravenhage Java te mogen aandoen, om een onderzoek naar de scholen der Vereeniging in te stellen.

Dat onderzoek heeft plaats gehad en leidde niet alleen tot eene gunstige beoordeeling van alles van hetgeen werd waargenomen, maar ook tot de wenschelijkheid om de Chineesche leerlingen, die het Mandarijn-Chineesch verstonden, naar China te zenden, en daar het Hooger Onderwijs te doen genieten, opdat zij later in China als ambtenaar zouden kunnen worden geplaatst.

De jongere Vereeniging H a k B o e T j o n g H w e een ander vernemende, vereenigde zich terstond met het voorstel van T a i j D j i e n C h i a n S o e n, nam dadelijk de noodige voorzieningen, zoodat een 21-tal jongelieden van de scholen te Batavia, Buitenzorg en Malang naar Nanking werden gezonden.

Tijdens het verblijf van T a i j D j i e n C h i a n S o e n te Batavia, Semarang en Soerabaja, kwam door de samenwerking van alle H w a K i a u w-handelaren aldaar de oprichting van de Vereeniging H w a S i a n g T j o n g H w e e ter sprake. Op ieder der genoemde plaatsen kwam zulk eene Vereeniging tot stand. Deze stonden in betrekking met de L o n g K o n g S i a n g P o te Peking, opdat de Keizer bescherming kon verleenen, terwijl door jaarlijksch bezoek van een Chineesch oorlogschip de banden met de Vereeniging nauwer zouden worden toegehaald.

Tengevolge van dit optreden, zegt het blad, hebben de inzichten van de Nederlandsche Regeering zich eenigszins gewijzigd.

Er zijn sedert vele Hollandsch-Chineesche scholen opgericht, de Chineesche officieren worden op den voet van Europeanen behandeld en mogen ambtskleeding dragen.

Voorts worden het onderdaanschap, de rechtstoestand en de rechtspraak der Chineezen overwogen, terwijl alles er op wijst, dat eene voortdurende meer

*) Deze Vereeniging behartigt de algemeene belangen van de Chineezen in Ned.-Indië; richt scholen op, laat lezingen houden, enz. enz.

Bij gelegenheid der geboorte van H.K.H. Prinses Juliana, stond zij gelden toe in het belang eener behoorlijke feestviering.

vriendelijke bejegening door de Nederlanders den Chineezen ten deel zal vallen.

Te Tjiandoer is de Vereeniging der T i o n g H w a H w e e K w a n gesloten, wegens gebrek aan eenstemmigheid bij de leden en aan geld.

Ook elders is men langzamerhand onverschilliger geworden, meer in het bijzonder te Djombang, Kertosono, Kediri, Blitar, terwijl de kas te Malang niet bijzonder goed gevuld is. De uitgaven daar overschrijden maandelijks de inkomsten met het niet onaanzienlijk bedrag van ongeveer ƒ100.—.

In verband daarmede werd staande de Vergadering te Malang de offervaardigheid van alle aanwezenden ingeroepen, ten einde te voorkomen, dat ook daar de Vereeniging zou moeten worden opgeheven.

Oost- en West-Indisch Literatuur-overzicht.

Naar wij in de laatste Z e n d i n g s b o d e lezen, is dezer dagen bij den uitgever H. J. P. Egner te den Helder verschenen **„Herinneringen aan Zendeling A u g u s t L e t t,** door E l e d a, waarop wij later terug hopen te komen.

Jeugdige Mentaweiers in hun bosschen.

Zeker zal menigeen belangstellen in den levensloop van dezen braven man, waaraan op zoo verraderlijke wijze door de Mentaweiërs een einde werd gemaakt.

Het hier afgebeelde paar in hun origineel p a k e a n, ziet er, zou men zoo zeggen, heelemaal niet moordlustig uit.

Zuid Nieuw-Guinea-Expeditie 1909.

Van het orgaan der Maatschappij ter bevordering van het Natuurkundig Onderzoek der Nederlandsche Koloniën (kortheidshalve ook wel genoemd „De Maatschappij met den langen naam") is verschenen Bulletin No. 60, waarin het Verslag van de Zuid Nieuw-Guinea Expeditie over het tijdvak van 15 Augustus—22 September 1909. Gelijk reeds uit de Indische dagbladen is gebleken gaat het tot dusverre deze Sneeuwgebergte-expeditie onder leiding van Mr. Lorentz vrij wel voor den wind. Inzonderheid met de koeli's, ditmaal uit door luitenant Habbema bijeengebrachte Dajaks bestaande, schijnt men het bijzonder goed getroffen te hebben; ook de gezondheidstoestand was bevredigend. Ook thans evenals in 1907 had de expeditie het voorrecht de Sneeuw te mogen aanschouwen. De heer Lorentz omschrijft dit moment als volgt: „22 September. In menig opzicht was het heden een merkwaardige dag; in den vroegen morgen bij het aanbreken van den dag was de omgeving onzichtbaar door de nevels, die tusschen de boomen hingen; naarmate de zon meer kracht kreeg, trokken deze op, zoodat ook het gebergte langzamerhand zichtbaar werd; zoover het oog reikte zag men het hooggebergte met als grandioos middelpunt den Wilhelminatop, hier en daar met helderwitte sneeuwvelden bedekt. Het was goed zichtbaar, dat er minder sneeuw lag dan in 1907 — ik vond in geen enkel geologisch handboek, dat een dergelijke verandering ook plaats heeft met krijt. Af en toe dreven er lichte nevels voorbij; een oogenblik later kon men het schouwspel weer in zijn volle pracht bewonderen. Jammer, dat na een half uur uit de vlakte opkomende wolken een einde maakten aan dat overweldigend mooie natuurverschijnsel... Hedenavond vertoonde de Wilhelminatop zich weer in zijn volle pracht bij ondergaande zon; ik hoop, dat zij die niet gelooven, dat er sneeuw op Nieuw-Guinea voorkomt, als straf nooit een dergelijk betooverend landschap zullen aanschouwen."

Laat ons voor den koenen, volhardenden reiziger hopen, dat 't hem binnenkort ook mag gelukken de Sneeuw inderdaad te b e t r e d e n!

Inlandsch Credietwezen.

Wij ontvingen het Verslag van het Inlandsch credietwezen, loopende tot September 1909 (de statistieke gegevens omtrent het bedrijf der afdeelingsbanken betreffen het boekjaar 1907—1908), opgemaakt en gedateerd October 1909, door den inspecteur van het Inlandsch credietwezen, H. Carpentier Alting.

Meer en meer breidt zich deze instelling op Java en Madoera uit. Sedert de afsluiting van het vorig verslag, ultimo Aug. 1908 nl., werden afdeelingsbanken opgericht te Modjokerto, Ngawi, Ponorogo, Patjitan, Bangkalan en Soemenep, terwijl de Spaar- en Hulpbank voor Inlandsche ambtenaren te Grissee werd geconverteerd in een afdeelingsbank.

Uit de Bijlagen blijkt o.m., dat het Inlandsch credietwezen einde ult. 1908 een kapitaal van ƒ4 millioen in geld en 2.3 millioen pikols padi ter waarde van pl.m. ƒ5¾ millioen ter beschikking van de bevolking kon stellen.

Velerlei zijn overigens de bemoeiïngen der afdeelingsbanken met de bevolking; blijkens het Verslag verleenden zij hulp bij de zeevisscherij, bevorderden zij veeteelt, landbouw en nijverheid, bevorderden coöperatie en bovendien den spaarzin. Hetgeen het Verslag van dit laatste zegt is wel merkwaardig.

„Meermalen bleek van geneigdheid onder de Inlandsche bevolking tot sparen; bij eenige banken hebben Inlanders voor hen beduidende sommen in deposito geplaatst, van de rente levende; anderen leggen geregeld geld op zijde tot een fonds voor hunne kinderen en ook het sparen van zeer kleine bedragen vindt meer en meer ingang, vooral indien de betrokken administrateur zich de moeite geeft om den leeners gestadig het nut daarvan voor oogen te houden en hun goed duidelijk te maken, dat zij de gelden ieder oogenblik kunnen terug bekomen.

Het is slechts een begin, en blijkens bijlage III en IV vormen de door Inlanders ingelegde gelden nog maar een onbeduidend deel van de geldmiddelen, waarover de afdeelingsbanken beschikken; echter is het begrip van sparen meer en meer levendig geworden, ook door het stelsel van verplichte inlagen. Enkele malen verzochten Inlandsche houders van spaargelden of deposito's om hunne gelden over te schrijven op de rekening „verplichte inlagen", ten einde tegenover dringende en dikwijls moeilijk te weigeren verzoeken van familieleden om hulp te kunnen antwoorden: dat men geen beschikking over het geld had. Mede komt het voor, dat bezitters van inlagen, die geld noodig hebben, instede van hunne inlagen terug te vragen, eene leening aangaan en alzoo zichzelven de verplichting tot terugbetaling opleggen.

Het ligt niet in het streven der afdeelingsbanken, om als mededingers op te treden van de Postspaarbank of van particuliere spaarbanken; de gelegenheid om onmiddellijk opzegbare spaargelden in te leggen is trouwens beperkt tot een maximum van ƒ100.—. Het doel is geen ander dan om den spaarzin op te wekken, en in dat opzicht zijn de bereikte resultaten verblijdend.

Echter is het er nog ver van af, dat de meer gegoede landbouwers en handelaren de banken benutten als giro-instellingen voor de tijdelijke belegging van niet onmiddellijk benoodigde gelden, afkomstig uit de winst van het bedrijf. Vooral de landbouwer is niet gewoon landbouwproducten te verkoopen als hij het geld niet dadelijk noodig heeft, en ten slotte zet de Inlander zijne spaargelden liever om in grond, huizen of vee, zoo niet in juweelen."

Weekblad voor Indië.

No. 33 opent met een klaaglied, getiteld: De behoefte aan bestuursambtenaren, door B. B. Zelden zagen we een in zulk een pessimistischen toon geschreven beschouwing over het civiele bestuur in Ned.-Indië. Hoort maar eens: „De armoede onder de ambtenaren B. B. is tegenwoordig zóó groot, dat de meesten hunner, die na 28 à 30 jaren dienst bij t o e v a l, of dank zij bijzondere protectie, resident worden, genoopt zijn voor hunne inrichting een renteloos voorschot aan te vragen van ettelijke duizenden guldens, dat dan door maandelijksche inhouding op het traktement verrekend wordt. Dat traktement, dat op groote centra toch al veel te klein is, wordt dan door allerlei kortingen tot zoo'n minimum gereduceerd, dat de menschen zich niet meer bewegen kunnen, zooals dat behoort overeenkomstig hun rang. Dat maakt o n d e r d a n i g. Houden zij hun rang op en hebben zij kinderen, dan verlaten zij met schulden den dienst; slechts een heel enkele met h e e l v e e l kinderen wordt lid van den Raad van Indië. En dat heet dan eene geslaagde carrière!!!"

Deze toon beheerscht het geheele artikel, dat nog vervolgd wordt in een later Nr., en waarin de schrijver achtereenvolgens behandelt (of zal behandelen) de navolgende punten:

1e. Het corps ambtenaren B.B. is het slechtst betaalde corps van alle ambtenaren in Indië.

2o. De werkkring van den B. B.-ambtenaar is de moeielijkste en meest-omvattende van alle takken van dienst.

3o. De eischen, die aan het corps ambtenaren B. B. in Ned.-Indië worden gesteld, zijn enorm h o o g, doch nergens behoorlijk vastgelegd.

4o. De organisatie van het corps ambtenaren B. B. is een van de gebrekkigste van alle corpsen in Indië en wordt telkens veranderd.

5o. De beoordeeling der ambtenaren B. B. is zoo gebrekkig geregeld, dat de Regeering niet weet, welke ambtenaren zij moet bevorderen en welke zij moet ontslaan.

6o. Het aanzien en de invloed der ambtenaren B. B. is zoodanig gedaald, dat niemand met eenig gezond verstand die betrekking voor zijn zonen of pupillen meer wenschen kan.

7o. De invloeden, die op het corps ambtenaren B. B. blijvend inwerken, zijn zoo depressief, dat geen enkel hunner met lust en vertrouwen zijn arbeid meer verrichten kan.

8o. Het esprit de corps is geheel verdwenen; solidariteit ontbreekt.

Verder brengt dit Nr. van het Weekblad een kort bijschrift bij eenige afbeeldingen van het prachtig gelegen Hotel-pension te Lebaksari, pl.m. 4 paal van Malang.

Eigen Haard.

Van de vele bijdragen, in verschillende organen, over den onlangs overleden directeur van het Koloniaal Museum te Haarlem, Dr. M. Greshoff, is er wel geen, waarin de groote verdiensten van dezen geleerde in zulk een helder daglicht worden gesteld als in het jongste nummer van Eigen Haard. Indien de plaatsruimte het veroorlooft, komen wij in een volgend overzicht op deze, door Prof. P. van der Wielen geschreven necrologie terug, welke trouwens ook eerst in een volgend Nr. van Eigen Haard zal beëindigd worden.

r.

No. 1 van den nieuwen jaargang opent met het begin van het Verslag der vergadering van de Ned. afdeeling der Ned.-Indische Maatschappij van Nijverheid en Landbouw, waarin Prof. P. van Romburgh eene lezing hield over ,,Caoutchouc en de kultuur er van in Ned.-Indië.

Het is een feit, dat velen geen onderscheid weten te maken tusschen caoutchouc en getah-pertja (gutta-percha); in weinig bewoordingen, maar volkomen duidelijk, noemde Prof. Romburgh in zijn rede dat onderscheid, nl.: Het groote verschil, waaraan wij moeten vasthouden, is, dat caoutchouc is een veerkrachtige stof, die bij verwarming ternauwernood veerkrachtiger wordt, maar bij afkoeling haar veerkracht verliest, en dat gutta-percha, bij gewone temperatuur ternauwernood veerkrachtig, bij verwarming plastisch wordt, zich in elken vorm laat kneden, en wanneer zij afgekoeld wordt den haar gegeven vorm behoudt. Er staat een product tusschen in, de balata, in Suriname verkregen van den balata-boom, dat in zijn eigenschappen zoo ongeveer het midden houdt tusschen de caoutchouc en de gutta-percha. De stof is iets veerkrachtiger dan de gutta-percha, maar minder veerkrachtig dan de caoutchouc; hoofdzakelijk wordt zij gebruikt voor het maken van drijfriemen voor machinerieën."

Van de overige bijdragen, die dit Nr. bevat, worden genoemd: Bladvretende rupsen op het suikerriet in Hawaii, door H. C. Prinsen Geerligs. — De Rietsuiker-industrie in de verschillende landen van productie. IV. Formosa (met kaart), door H. C. Prinsen Geerligs. — Kinaplanters contra Kininefabriek te Bandoeng. — Tabaksverordening voor Loemadjang. — De invoerhandel in katoentjes in China. — De behoefte van China aan eene hervorming van het muntstelsel. — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen (Spoorweg-verbinding Semarang—Batavia. — Het bezoek van 700 toeristen aan Batavia, enz.) — Financieele berichten en Verslagen, enz. Ten slotte een ,,Ingezonden stuk" over copra-bereiding van de makelaars G. de Vries & Zonen.

Mededeelingen Ned. Zendeling-Genootschap.

No. 4 van jaargang 1909 der Mededeelingen bevat leerrijke opstellen; in de eerste plaats dient te worden genoemd een bijdrage van Prof. C. Poensen, getiteld: Kleine bijdragen betreffende het godsdienstig en intellectueel leven des Javaans. — Dr. N. Adriani schrijft Een en ander over de werkwoorden in de Baree-taal. (Referaat, gehouden op de conferentie der Zendelingen van Midden-Celebes, te Koekoe, den 1en Juni 1909).

Een interessante bijdrage is die van den heer J. Kats over De Javaansche letterkunde en haar beteekenis voor de Christelijke Zending. De schrijver legt daarbij den nadruk op de eeuwenoude beschaving der Javanen; reeds in de 8e eeuw toch bezaten zij, zegt hij: Een eigen tooneel (wajang); een muziekstelsel (gamelan); een metriek; een versieringskunst (batik); de bewerking der metalen; een muntstelsel; betrekkelijk veel scheepvaartkunde, astronomie; den natten rijstbouw, en hadden zij een zeer geordenden staat van bestuur. En de javaansche letterkunde had ook in dien tijd een groote hoogte bereikt; de inhoud der Javaansche zangen staat in vele opzichten niet beneden dat, wat Europa in dienzelfden tijd op letterkundig gebied opleverde. Schrijver acht het van groot belang kennis te nemen van de literatuurproducten uit vroeger eeuwen, die ons een blik geven op de fundamenten, waarop het gebouw van de tegenwoordige Javaansche gedachtenwereld grootendeels is opgetrokken. Doch daarbij bieden ook de hedendaagsche literatuur-producten een zeer welkome bron tot bestudeering van het geestesleven, dat — gegeven het Javaansche volkskarakter — voor den Westerling zoo moeilijk is te doorgronden, en waarvan ook door Christenen-Javanen heel veel voor den zendeling wordt verborgen, doordat zij zich zelden geheel geven, zooals ze zijn. Zoo is de studie der bestaande letterkunde voor de zending noodzakelijk voor de kennis van het volk. En nu moet — zegt schr. — de Zending invloed trachten te krijgen op die Javaansche literatuur. Europeesche leiding zal daarbij in den eersten tijd niet kunnen worden gemist, maar het ideaal moet blijven, Javaansche schrijvers te inspireeren. Enz. enz.

Ten slotte vermelden wij: De predikant en de zending. Lezing, gehouden door Ds. J. Henzel, en het Verslag der Ambachtsschool in de Minahassa, cursus 1908—1909, door D. Th. Notten.

Theologisch Tijdschrift.

Het laatste Nr. van het Theologisch Tijdschrift brengt een uitvoerig artikel van den heer M. Joustra te Leiden over De zending in Ned.-Indië, d.w.z. de protestantsche zending, daar de schrijver alleen van de Roomsche zending spreekt, om te doen uitkomen, van hoe weinig belang deze laatste in Indië feitelijk nog is.

Eerst geeft de bevoegde auteur een overzicht van de protestantsche zending en van hetgeen door haar verricht wordt, om daarna uitvoerig stil te staan bij het vraagstuk: op welke wijze zij haar taak tracht en behoort te vervullen. Daarbij dringt de heer J. aan op samenwerking door de verschillende corporaties. ,,Ik verwacht" — zegt hij — ,,van samenwerking van zendelingen van verschillende theologische opvattingen, mits ernstig het éene groote doel voor oogen houdende, veel goeds, ook voor hen zelve. En vooral het ,,ontwakend" Indië zal behoefte krijgen aan zendelingen van breede ontwikkeling en ruime opvattingen. Wie weet ligt in de toekomst niet dáár in het bijzonder het werk van vrijzinnige zendelingen." De heer J. besluit: ,,Mochten mijne opmerkingen mede aanleiding worden tot een krachtige beweging in die richting, dan zou mij dat zeer verblijden."

Vervolg opgave van bladen, tijdschriften enz., welke nieuw ter lezing zijn gelegd in de Leeszaal Heulstraat 17, Den Haag, die dagelijks, Zon- en Feestdagen uitgezonderd, geopend is van 10 uur voor- tot 6 uur namiddags.

De Javabode t/m 15 Dec. '09.
De Sumatrapost idem.
Het Soer. Handelsblad t/m 13 Dec. '09.
De Sumatrabode t/m 26 Nov. '09.
De Padanger idem.
De Delicourant t-m 4 Dec. '09.
Suriname. Kol. Nieuws- en Adv.blad t/m 3 Dec. '19.
Nieuwe Surinaamsche Courant t/m 7 Dec. '09.
De Javasche Courant Nos. 98 en 99.
De Ind. Mercuur No. 2.
Ned.-Ind. Effectenblad No. 49.
Handelsberichten v/h Min. v. Landb. No. 147.
Weekblad van Indië Nos. 30 t-m 33.
La Quinzaine Coloniale Nos. 23 en 24.
Deutsche Colonialzeitung Nos. 51, 52 en No. 1.
Jong Indië Nos. 20, 21 en 23.
De Stem van Indië Nos. 47 en 48.
Cultura, Dec.-afl.
Exportblad No. 802.
Die Malaria. Erlebnisse und Beobachtungen eines Patienten, door Si Omong.
Indologenblad No. 1.

No. 3. Donderdag 20 Januari 1910. 10de Jaargang.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING OOST EN WEST

OPGERICHT DOOR KOLONEL G. E. V. L. VAN ZUYLEN, 21 MAART 1900.

„HET KOLONIAAL BELANG IS EEN ALGEMEEN NEDERLANDSCH BELANG."

Abonnementsprijs per jaar:

Vrij aan huis of franco per post binnenland, bij vooruitbetaling	2.50
Voor Oost-Indië en het Buitenland	„ 4.—
Afzonderlijke nummers	0.05

Prijs der Advertentiën:

Per regel	f 0.15
Bij plaatsing van 500 regels	„ $0.12\frac{1}{2}$
„ „ „ 1000 „	„ 0.10

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie", en gezonden aan de Presidente: 7a HEERENGRACHT, DEN HAAG.

Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, *51 Verhulststraat.*

Voor *Advertentiën* tot de Drukkerij „LUCTOR ET EMERGO", AMALIA VAN SOLMSSTRAAT, *Telefoon 4424*, beiden DEN HAAG

Inhoud van dit nummer.

EEN VERANDERING.

Op aanraden van een warm belangstellende in het streven onzer vereeniging, zullen de „officiëele mededeelingen", waarmede ons blad gewoon was aan te vangen, naar een der laatste bladzijden verhuizen. Als ze daar een vaste plaats hebben, weten de leden van „Oost en West" haar toch wel te vinden, terwijl ze de oningewijden niet dadelijk bij de eerste pagina van de lectuur afschrikken.

Een hoofdartikel met een pakkenden titel of een beschrijving met een mooie illustratie, als begin, lokken meer tot lezen uit, dan reeksen van officiëele mededeelingen, hoe belangrijk deze ook voor belanghebbenden en voor de huishoudelijke aangelegenheden der Vereeniging mogen zijn.

Red.-Com.

INGEZONDEN.

Door het Bestuur der Indologen-Vereeniging te Leiden:

Buitengewone Vergadering op **Woensdag 26 Januari 1910**, des avonds te **8¼ ure**, in het **Klein-Auditorium der Leidsche Universiteit.**

Voordracht van den Heer H. VAN KOL, over:

„De Regeering en de Mijnbouw in Ned.-Indië."

Leden van de Vereeniging „Oost en West", van „Moederland en Koloniën" en van de Vereeniging van Ambtenaren bij het B. B. in Ned.-Indië hebben vrijen toegang.

Over dit onderwerp schrijft de heer H. van Kol een reeks artikelen in De Tijdspiegel.

Red.-Com.

Het Indo-vraagstuk.

(Aangeboden).

Wij hebben aan het volgend opstel, geschreven door iemand die zich zelven een „*Indo*" noemt, als behoorende tot dat, zooals hij het voorstelt, „verachte ras", om der onpartijdigheidswille geen plaats willen weigeren, doch zullen er aan het slot een kort naschrift aan toevoegen. Het streven der Vereeniging „*Oost en West*", om den band tusschen Nederland en zijne bezittingen in Oost- en West-Indië voortdurend te versterken, brengt mede, dat wij aan alle ingezetenen van Nederlandsch-Indië de gelegenheid moeten geven om zich te uiten over wat naar hunne meening de bereiking van dat doel tegenhoudt, den band inplaats van dien nauwer toe te halen, loslaat of verscheurt.

De schrijver, zich teekenende *Katjang-Studiosus* is met zijne beschouwingen die scheuring o.i. reeds nabij.

Hij zegt:

„De belangstelling voor Indië breidt zich hier in Nederland hoe langer hoe meer uit. De ontwikkeling van den Javaan is nu een kwestie, waarmee iedereen, die zich eenigermate voor Indië interesseert, zich bezig houdt. Zelfs de positie van den Chinees trekt de aandacht. Waarom wordt de Indo doodgezwegen, genegeerd? Vormt de Indo geen deel van de bevolking van Java, afgezien van de andere eilanden, een deel, dat ontstaan is uit Nederlanders, juist waarom hij zooal niet meer, dan toch minstens evenveel belangstelling verdient als de Javaan, laat staan de Chinees.

De Indo is slecht, zegt men, deugt voor niets, vereenigt in zich de slechte eigenschappen van beide rassen, waaruit hij is ontstaan, terwijl goede eigenschappen hij er haast niet op na houdt. De Indo lijdt aan Spaanschen hoogmoed, is ongeschikt voor degelijk, te trotsch voor eenvoudig werk. Ja, van veel meer nog wordt de Indo beschuldigd.

Laat ik eens, zelf een Indo, aannemen, dat wij werkelijk meer gebreken hebben dan deugden, ligt 't dan niet op den weg der Regeering te trachten ons te verbeteren, hetzij door het onderwijs, hetzij langs anderen weg?

Het zou voor de Regeering geen gemakkelijke taak wezen, het zou geld kosten, allemaal waar, maar is Nederland dat niet aan ons verplicht, daar waar Nederland schuld heeft aan ons bestaan?

Men zegt: de Indo wordt geboren met een kiem van slechtheid. Alles wat voor hem gedaan wordt is verloren werk. De meening echter, dat het kruisingsproduct tusschen blank en bruin niet deugde, gold reeds jaren geleden, toen het aantal Indo's nog zeer beperkt was. Waarom heeft Nederland toen dan niet voorkomen, dat ons aantal zich uitbreidde, de toen bestaande Indo's niet uitgeroeid op een of andere wijze? Als wij, Indo's, werkelijk minderwaardig zijn, hebben we recht Nederland ons bestaan te verwijten en hebben we recht van Nederland te eischen, dat het de fout goed maakt, die het beging, door ons in 't leven te roepen.

Echter, is de Indo werkelijk niet voor verbetering vatbaar? Zou zijn mindere deugdelijkheid niet het gevolg wezen van de scheeve positie, waarin hij verkeert? Hij wordt geboren als behoorende tot de overheerschers op Java, hoe getint hij ook moge wezen. Gebrek aan financiën verhinderen hem echter meest zoodanige onderwijsinrichtingen te bezoeken, om genoeg capaciteiten te verwerven, ten einde zijn rol van overheerscher goed te kunnen spelen, en geen fiasco te maken, want daar, waar de Europeaan beschikken kan over een blanke gelaatskleur om overheerscher te kunnen spelen, daar is het voor den Indo beslist noodzakelijk, dat hij in plaats van die blanke gelaatskleur hoogere geestelijke ontwikkeling bezit. De positie, waarin de Indo verkeert, is dus eerstens een fiasco, behalve voor hem misschien wiens ouders genoeg geld bezitten.

Vooral wiens ouders zelf geestelijk hoog genoeg staan om hem een goede opvoeding te geven, en deze zijn helaas in aantal in de minderheid.

Doordat het gros der Indo's dus niet in de gelegenheid is om zich geestelijk hoog te ontwikkelen, kan men van hen ook niet verwachten, dat zij het degelijke werk in de maatschappij verrichten.

Het eenvoudige werk dan. Juist omdat men den Indo laat geboren worden, laat opgroeien met het idee, dat hij tot de overheerschende natie behoort, kan men niet verwachten, dat hij z'n brood verdient als gewone toeham kajoe, toekang besie of dos-à-dos-koetsier of huisknecht voor een Europeaan, die hier behoort tot het canaille, doch die in Indië als overheerscher komt, is 't evenmin doenlijk om op bovengenoemde wijzen in z'n levensonderhoud te voorzien.

Wat hooger staande handenarbeid? Waar vindt de Indo gelegenheid dien te leeren? De 3 of 4 z.g. ambachtsscholen, die men op Java heeft, zijn niet genoeg om te verwachten, dat de Indo over 't algemeen zich gaat toeleggen op dien tak van bedrijf. Ik kan niet aangeven, in welke richting door Nederland gewerkt zou moeten worden, en laat dat liever over aan menschen, die het Indo-vraagstuk willen bestudeeren en door Nederland er voor betaald zouden kunnen worden, wilde Nederland aan zijn verplichtingen voldoen. De kwestie toch is te moeilijk om 't tot onderwerp van liefhebberijstudie te maken, of iets, wat men naast zijn gewone bezigheden zou kunnen waarnemen.

Een andere slechte karaktereigenschap, die men den Indo verwijt, is onbetrouwbaarheid. Verscheidene Nederlanders, die den Javaan goed kennen en lang met hem gewerkt hebben, ontkennen, dat de Javaan over 't algemeen onbetrouwbaar is. De Nederlander is over 't algemeen ook niet onbetrouwbaar. Zou 't dan waarschijnlijk zijn, dat de Indo over 't algemeen onbetrouwbaar is?

Iets anders is zijn lakschheid. De Javaan is laksch, dat geef ik toe. De Nederlanders noemen zich zelf laksch. Een gevolg is dus, dat de Indo ook laksch moet wezen, maar zou zijn opheffing hierop alleen moeten afstuiten, indien hij goed, door niet-laksche menschen geleid werd?

Hetgeen ik geschreven heb zou men kunnen resumeeren met de woorden: Nederland doet niet genoeg voor den Indo en ten onrechte. Thans wil ik mijn schrijven tot de Indo's zelf richten.

Gij noemt u Europeaan in Indië, en dan meent ge, dat ge ras-zuiver Europeaan zijt, want het woord Staatsblad-Europeaan is voor u een scheldwoord. Ik vind dat bespottelijk. Ik noem u en mezelve kruisingsproducten tusschen blank en bruin. Ik weet wel, dat ge niet allen een Javaansche moeder hebt, ik heb die ook niet, maar zegt uw kleur, uw type u dan niet, dat ge geen ras-zuiver Europeaan kunt zijn? En is 't niet uw eigen kleur en type, die 't u kan zeggen, kan kleur en type van uw broer of uw zuster of uw moeder of oom en tante u de waarheid dan niet openbaren, dat ge geen Europeaan zijt? Dat er Javaansch bloed in uw aderen moet zijn geslopen, al is 't jaren geleden, dat de kleur en 't z.g. Indische type bij u slechts latent zijn als ge voor Europeaan kunt doorgaan en dat die eigenschappen bij uw nageslacht weer op den voorgrond kunnen treden. Begrijpt ge niet, dat die kleur en dat type niet het gevolg kunnen wezen van een evolutie-proces, dat zich afgespeeld zou moeten hebben in pl.m. 300 jaar, als uw stamvaders tot de Nederlanders behoorden, die 't eerst in Indië voet aan wal zetten?

Dat zich Europeaan voelen is voor ons het struikelblok voor onze opheffing. Velen onder ons schamen zich helaas te bekennen, dat er Javaansch bloed in hun aderen stroomt. Ik noem dat een valsche schaamte. Hebt gij er wat tegen kunnen doen? Neen, Is 't dan zoo'n schande kruisingsproduct te wezen, daar men toch zelf z'n ouders niet kiest?

Indo's, laat varen dat idee van Europeaan zijn. Beschouw u zelf als een nieuw ras (al is uw aantal er in werkelijkheid te klein voor) dat ontstaan is door kruising. Ge zult u dan meer onafhankelijk voelen, ge zult u meer tot elkaar aangetrokken voelen, ge zult u kunnen vereenigen en ge zult daardoor sterker staan in den strijd om 't bestaan tegen Javaan, Chinees en Europeaan.

Zijn we eenmaal zoover gekomen, dat we ons geen Europeaan meer voelen, dat we in ons voelen de kiem van een nieuw ras, dan kunnen we ons afvragen, welke toekomst ons ras zal hebben.

Ons ideaal moet wezen, dat wij eens worden de heerschers over Java, dat wij over Java den scepter zullen zwaaien. Ik voor mij geloof echter, dat dit wel altijd een ideaal zal blijven. Om het te bereiken toch zouden wij moeten strijden èn tegen den Javaan èn tegen den Europeaan, afgezien van 't feit, dat thans ook de Mongool op Java loert. Zouden wij een dergelijken strijd ooit kunnen winnen, zou ons aantal zich ooit in die mate kunnen uitbreiden, dat daar eenigszins kans op was? Neen.

Bovendien, het volk van Java gaat zich ontwikkelen, al zouden wij na vele, vele jaren dat aantal kunnen bereiken, terwijl we ook tijd noodig zullen hebben om ons voor een zelfbestuur te rijpen; zal voor dien tijd de Javaan niet zelf de regeering in handen genomen hebben en de Europeaan en ons verjaagd hebben? Mocht dat gebeuren, waar zullen wij dan een toevluchtsoord moeten zoeken? De Javaan toch is ons vijandig gezind, ten minste de intellectueele Javaan, die dan in de meerderheid zal zijn. De Javaan van adel staat vijandig tegenover ons, omdat de meesten van ons bloed in de aderen hebben van de laagsten uit het volk; de intellectueele Javaan omdat hij financieël niet krachtiger, geestelijk vaak niet hooger, toch meerdere rechten genieten dan zij en vaak een aanmatigenden toon tegenover hen aanslaan *).

Indo's, laat dat ideaal dus varen, al moet het u moeite kosten, wees practisch, zoek in iets anders de toekomst.

(De volgende week 's schrijvers oplossing).

*) Schrijver meent ook wel eens gelezen te hebben, dat door statistieken bewezen is dat geslachten, gesproten uit huwelijken tusschen menschen uit de gematigde luchtstreek met menschen uit de tropen, steeds gaan degenereeren, doch kan daarover momenteel geen aanwijzing geven voor literatuur.

Een causerie van den Heer J. Tideman

voor de Afdeeling Leiden.

Zooals reeds in een vorig nummer van het Koloniaal Weekblad werd vermeld, had de heer J. Tideman, Controleur B. B. met verlof, zich bereid verklaard, zijne in de zaal der Leidsche Kunstvereeniging tentoongestelde Macassaarsche voorwerpen nader toe te lichten. Die omstandigheid had verscheidene belangstellenden Vrijdagavond in dit lokaal bijeengebracht. Na eerst bij ontstentenis van haren voorzitter, door den Secretaris van genoemde Vereeniging, Mr. v. d. Elst, te zijn ingeleid, begon de heer Tideman met zijne aanwezigen een rondgang, bij welke gelegenheid hij ten aanzien van verschillende voorwerpen in nog meer nadere bijzonderheden trad, dan reeds in den catalogus waren vermeld. Dit alles geschiedde tevens op zeer onderhoudende wijze, daar de spreker tusschen het gesprokene ook nu en dan een geestige opmerking wist in te vlechten.

Achtereenvolgens kwamen scheepsmodellen, voorwerpen op de visscherij betrekking hebbende, duivelbanners, muziekinstrumenten, sarongs, lansen, vlechtwerken enz. aan de beurt.

Onder de muziekinstrumenten bevond zich een guitaar die door de Makassaarsche jongelui gebruikt wordt bij het ten beste geven hunner gedichtjes (kelong). Door den spreker werden wij ook in kennis gesteld met enkele dier vierregelige versjes, blijk gevende van zin voor poëzie en groote liefde voor beeldspraak.

De tekst van een dier gedichtjes luidt:

„Als we van elkaar zijn gegaan,
Laat ons dan geen kwaad van elkaar spreken.
Spreek van mij als suiker zoo zoet,
En ik spreek van U als klapper zoo goed."

Spreken aldus scheidende vrienden, een verliefd jongmensch roept uit:

„Den wind zal ik mijn liefde mededeelen,
De wind komt overal, ook dus aan haar venster
Indien hij het niet had beroert, zij het zóó zacht
Dat zij alleen het hooren zal."

Ook zeer opmerkelijk was, hetgeen de heer Tideman ons mededeelde over een voorbeeld van animisme, door hem zelve ten huize van een Inlandsch hoofd, bij wien hij tijdelijk vertoefde, beleefd: Diens kind was ziek en nu kwam de moeder hem den spreker, om eenig sirihspeeksel verzoeken om het kind te doen genezen. Hoewel nimmer sirih gekauwd hebbende, meende hij aan dien „wensch toch te moeten voldoen, liet zich een sirihpruim klaarmaken en kauwde de e. Een kleine hoeveelheid van het sirihspeeksel werd daarop in een kopje verzameld, en daarmede op het voorhoofd van het kind een teeken gemaakt. Door aldus wat van de zielestof van spr., die naar hun meening zeer krachtig moest zijn, over te brengen op het zieke kind, geloofde men diens zielestof te versterken, en dus het kind te doen genezen. Gelukkig genas het kind, zoo besloot spreker, het verhaal dezer ondervinding.

Nog meerdere interessante gedeelten uit die voordracht zouden kunnen worden medegedeeld, doch ik meen met de even genoemde te mogen volstaan.

Na afloop van de voordracht betuigde Mr. v. d. Elst den spreker hartelijk dank, er tevens op wijzende, hoezeer te wenschen ware, dat ambtenaren, wier werkkring hen voortdurend met Inlanders in aanraking brengt, steeds die liefde en belangstelling voor de bevolking koesterden, als waarvan de spr. blijk had gegeven. En warm applaus bewees, dat de aanwezigen, die meening volkomen deelden.

Leiden, 11 Jan. '10. R.

PERSKRONIEK.

INHOUD: Het *Algemeen Handelsblad* over den toestand der particuliere landerijen op Java. — Blanda in de Controleur over de opium-regie.

In het Algemeen Handelsblad wordt een uiteenzetting gegeven van den toestand der particuliere landerijen op Java met het oog op een waarschijnlijken aankoop van de twee grootste particuliere landen op Java: de Pamanoekan en Tjiasemlanden door een engelsche combinatie. Zeer terecht merkt het blad op, dat de overgang van den eigendom dier landen, waaraan zekere overheidsrechten en verplichtingen verbonden zijn, in engelsche handen geen aanbeveling verdient; in elk geval meer kans tot onverkwikkelijke onaangenaamheden met de eigenaren kan opleveren, dan wanneer deze Nederlanders zijn.

Van souvereine rechten, zegt het blad, is geen sprake. Aan den landheer zijn heffingen toegestaan, die tot misbruik aanleiding kunnen geven. Dat is alles. Ook zijn die heffingen en verplichtingen aan reglementen onderworpen, maar die zijn zeer oud, daar zij dateeren uit 1836. Up to date is die verhouding tusschen eigenaar, opgezetene en Staat dus niet. Toch wil het Handelsblad het buitenlandsch kapitaal niet uit onze koloniën weren.

„Dit neemt niet weg", zegt het blad, „dat wij het toch betreuren, dat eerst Nanggoeng en nu wellicht ook de uitgestrekte Panamoekan en Tji-Asem-landen van Nederlandsche in vreemde handen zullen overgaan.

De omstandigheid, dat het buitenlandsch kapitaal er de voorkeur aan blijkt te geven, om zich, wat Indië betreft, in nationale, niet-Nederlandsche ondernemingen te steken, geeft ook te denken. Wij hoorden reeds het vermoeden opperen, dat dit verschijnsel wellicht zijn oorsprong vindt in de grootere fiscaliteit ten opzichte van de in Nederlandsch-Indië gevestigde particuliere ondernemingen. De vreemde vlag zou hier dan moeten dienen als grooter waarborg, dat het kapitaal er zeker van kan zijn ook de vruchten te plukken van zijn werk.

Hoezeer wij hopen, dat de vlag geen onderscheid maakt in de behandeling, kunnen we ons toch niet verheelen, dat zucht om moeilijkheden te vermijden wel eens werd aangetroffen en tot zulke onderscheiding aanleiding kan geven.

Uit dien hoofde is het zeker niet toe te juichen, dat de particuliere landerijen, waaromtrent reeds onder Hollandsche vlag zoo dikwerf klachten werden vernomen, in vreemde handen komen.

Waar zich dit verschijnsel voordoet, klemt de eisch te meer, om de instelling der particuliere landerijen hoe eer hoe beter te doen verdwijnen."

Ten slotte dringt het blad aan op een spoedige behandeling van het aanhangige wetsontwerp, waardoor onteigening mogelijk wordt.

„Wij hopen, dat gebeurtenissen en verschijnselen van den laatsten tijd tot aansporing mogen strekken om aan zulke behandeling op z'n elf en dertigst van een voor Java hoogst belangrijke aangelegenheid een einde te maken.

Er moet hier aangepakt worden en spoedig, om de fout, die de Tweede Kamer in 1906 beging, goed te maken."

Aldus de waarschuwing van het Amsterdamsche blad, die, naar te hopen is, niet in den wind zal geslagen worden. Ook de Nieuwe Courant heeft al dikwijls genoeg met grooten aandrang op het gevaar gewezen, dat ons hier dreigt, indien niet spoedig afdoende maatregelen worden getroffen.

* *
*

In verband met de behandeling der Indische begrooting in de Eerste Kamer, waar o.m. ook de werking der **opium-regie** ter sprake kwam, die door den heer v. d. Biesen „teleurstellend" was genoemd, waartegenover de Minister van Koloniën een optimistische beschouwing stelde en wees op de financieele gevolgen, die een algeheel opiumverbod zou brengen, schrijft Blanda in de Controleur o.m.:

„De noodzakelijkheid om te komen tot het algeheel verbod van het opiumgebruik is een moreele verplichting van het moederland tegenover de kolonie, waarvan de geldelijke gevolgen door gezond en verstandig financiëel beleid zullen moeten worden gecompenseerd. Maar de „rentepost" behoort tot de „ereschuld" van het moederland aan de kolonie, is dus een zuiver materiëele aangelegenheid.

„De voorstelling, dat tegenover het verlies door de Indische schatkist van die benoodigde 19 millioen geen andere uitkomst zou bestaan dan die bedreigde tusschenkomst der Nederlandsche belastingschuldigen — misschien niet anders dan een truc, als middel tot intimidatie van dezen — is bovendien een benepene. Daarmede zou dus gezegd zijn, dat we in het groote, rijke, vruchtbare, nog voor geen honderdste part behoorlijk geëxploiteerde en gecultiveerde Indië aan de uiterste grens van ons koloniseerend vermogen zouden zijn gekomen. Daarmede zou gezegd zijn dat we van Insulinde niet meer weten te maken dan we thans gedaan hebben, en dat dus, door ons, de inkomsten met geen mogelijkheid meer zijn uit te zetten.

„En dat zegt men in een tijd, waarin een gouverneur-generaal is afgetreden, die de Buitenbezittingen met bezemen heeft gekeerd en reusachtige gebieden aan onzen directen invloed heeft onderworpen, waarvan de ontwikkeling als logische consequentie nu op ons rust. In het vooruitzicht dier nieuwe velden van vruchtbaren koloniseerenden arbeid moesten die 19 millioen voor ons in het niet verzinken. Daarvoor is dan al dat geweld door alle deelen van den Archipel gepleegd! Men ziet geen kans het budget van inkomsten met eenige millioenen uit te zetten, terwijl de vermoedelijke koloniale regeeringsman der toekomst nu al in overweging geeft om het nieuw gewonnen gebied maar aan de particuliere werkzaamheid en liefhebberij toe te vertrouwen."

Uit de O.-I. Mail.

Gouv.-Gen. Van Heutz uitgeluid.

De Javabode eindigt een lang hoofdartikel met de volgende ontboezeming:

„Tegelijk met Van Heutsz' optreden is er in Indië een opwelling geweest van nieuw en frisch leven op elk gebied, van ondernemingskracht en durf. Ongetwijfeld was hij in zijn bijzonder voorspoedige carrière reeds een kind dier beweging; maar eveneens is het waar, dat hij door zijn machtige eigenschappen, zijn durf en vitaliteit, haar een stuwkracht heeft gegeven, welke zij zonder hem zou hebben gemist."

Het Nieuws v. d. Dag v. N.-I. slaakt slechts een hartgrondig oef!!

Wat het Indisch onderwijs van den Heer Idenburg te verwachten geeft.

In het Bat. Nieuwsblad van 15, 16 en 17 Dec. j.l., wijdt S. L., blijkbaar een deskundige, drie lange artikelen aan dit onderwerp en zegt o.a.:

„Het inlandsch onderwijs komt er in de Tweede Kamer steeds beter af dan het Europeesche. We willen niet beweren, dat het meer belangstelling wekt, maar het geeft minder aanleiding tot verschil van meening, omdat „de politieke hartstochten er niet bij ontketend worden".

Zoo werd er gesproken over oprichting van eersteklassescholen op de Buitenbezittingen, scholen, waar nederlandsch geleerd zou worden. De heer van Kol meende, dat bij gebrek aan europeesche onderwijzers zeer geschikte onder de inlandsche te vinden zouden zijn. Schrijver haalt uit het antwoord van den minister aan: „Zoo geheel zonder ervaring ben ik in deze materie ook niet. Ik ben vrij goed bekend in Depok, een plaats, die, wat dit punt betreft, zeer veel overeenkomst heeft met de plaatsen in de Buitenbezittingen, door den geachten afgevaardigde genoemd. En nu is in de hoogere klassen van de school te Depok het hollandsch de voertaal. Ik moet echter verklaren, dat de blijvende resultaten van dit onderwijs mij niet leiden tot de min of meer blijmoedige verwachtingen, die daarvan door den geachten afgevaardigde worden gekoesterd. Er is een heel enkele leerling, die naar ons oordeel het hollandsch voldoende spreekt, maar de overgroote meerderheid van de ex-leerlingen valt na een paar jaar weer terug in dat gemis van de kennis van onze taal, dat vrijwel gelijk kan worden gesteld met het bezit van de kennis van hen die het hollandsch nooit hebben geleerd."

Moeten we niet, vraagt schrijver, lettende op deze ondervindingen, door den heer Idenburg op-

gedaan, vreezen, dat hij zal zijn tegen een sterke propaganda van de kennis van onze taal onder de inlandsche bevolking? Vooral, als hij hier op Java hoort, hoe er reeds klachten opgaan omtrent het onderwijs in het nederlandsch aan de eerste-klassescholen? En toch, als men vroeg begint, als ingevoerd wordt voorbereidend onderwijs, als later aan inlanders gelegenheid gegeven wordt nederlandsch te spreken en wij, Hollanders, niet te verwaand zijn om ons in onze taal met hen te onderhouden, och, dan komen er wel inlanders, die genoeg hollandsch kennen om er onderwijs in te geven aan hun landgenooten. Naast de ondervinding van den heer Idenburg stellen wij de onze, dat we vele inlandsche jongelieden ontmoet hebben, die op weinig na, zuiver nederlandsch spraken en schreven. Maar — wij zijn geen gouverneur-generaal en onze ondervinding legt dus weinig gewicht in de schaal.

* * *

Zijne beschouwingen samenvattend gelooft schr. dat we niet staan aan de intrede van een tijdperk van bloei en vooruitgang van het indische onderwijs in 't algemeen, al meent hij te mogen voorspellen, dat het inlandsche zeker uitgebreid zal worden. Er blijft ons alleen één hoop. Men zegt, de heer Idenburg is een hoog staand man. Moge dat zoo zijn! Moge hij moraal zóó hoog staan, dat hij los raakt van de partijen, die dan onder hem door kunnen gaan met wriemelen; moge hij met onbevangen blik onze maatschappij bekijken, van boven af, en een open oog krijgen voor wat Indië behoeft", aldus besluit S. L.

De Inlandsch-Chineesche Meisjesschool te Soerabaija.

Omtrent deze onlangs geopende onderwijs-inrichting lezen wij:

„Er hebben zich al 73 meisjes, alle inlandsche, laten inschrijven; wel een bewijs, dat de meisjesschool in een werkelijke behoefte voorziet.

Niet één chineesch meisje heeft zich aangemeld; de commissie vond dit in den beginne bijzonder vreemd en toch, bij verder nadenken, moesten de leden erkennen, dat, in aanmerking nemende de adat van de Chineezen in den tegenwoordigen tijd, niet anders kon verwacht worden. Een onvermogende Chinees laat zijne kinderen niets leeren, dan in huis wat eten bereiden en naaien; een arme Chinees vindt het geld weggooien, om een meisje, dat in hunne begrippen voor niets anders deugt dan voor de nakomelingschap te zorgen, nog wat lezen en schrijven te leeren; in dit opzicht, namelijk in de behandeling van dochters, staat de Chinees nog ver beneden den inlander.

Een vermogende Chinees doet in alles den Europeaan na. Dochters krijgen onderwijs en alles wordt beproefd om den omgang met vermogende europeesche meisjes te bevorderen.

De omgang met inlandsche meisjes wordt zooveel mogelijk vermeden, immers in het oog van een Chinees is een inlander een minderwaardig persoon.

Dit zoo zijnde, is het onverklaarbaar, dat de twee chineesche officieren zich een benoeming tot commissieleden van de inlandsch-chineesche meisjesschool hebben laten welgevallen, want die twee heeren moeten toch te voren geweten hebben, dat chineesche meisjes zeker niet op een inlandsche school zullen komen leeren."

Een benoeming tot hoofddjaksa.

De in het midden van 1907 in het groot-ambtenaarsexamen op Java geslaagde heer Mas Mohammad Achmad, sedert toegevoegd aan den inspecteur voor het inlandsch credietwezen en achtereenvolgens in dien tak van dienst werkzaam in de residentiën Preanger Regentschappen en Rembang, is onlangs door de Regeering benoemd tot hoofddjaksa bij den landraad te Serang.

Deze benoeming moet, met het oog ook op den jeugdigen leeftijd van den betrokkene, niet weinig verwondering — en ook ontstemming — hebben verwekt in de inlandsche ambtenaarswereld, merkt de J a v a b o d e op.

De Regeering zal nu ook wel de beide andere, eveneens bij het credietwezen te werk gestelde inlandsche groot-ambtenaren, de heeren M a s A r i o K o e s o e m o J o e d o en R a d e n M a s S a j o g o die in 1904 het diploma in Nederland behaalden, tot eene soortgelijke betrekking moeten benoemen, daar zij onder de bestaande omstandigheden blijkbaar niet geneigd is inlanders in het europeesche bestuurskorps op te nemen.

Indien dit zoo is, dan wordt het, meent het blad, gelijk de heer van Deventer reeds in De Gids deed, tijd, dat de Regeering haar standpunt ten deze duidelijk uiteenzette. Deze inlandsche jongelieden, die door vroegere meer of min bestemde uitlatingen of toezeggingen der Regeering verleid, de „groot-ambtenaarsstudie" volbrachten, hebben langzamerhand aan de houding der Regeering ten hunnen opzichte kunnen bemerken, dat deze hen niet bij het korps wenschte, zonder dat met eenige stelligheid het beginsel werd aangegeven, waarvan zij ten deze wilde uitgaan en waarnaar belanghebbenden zich zouden kunnen en moeten richten.

Teleurstelling moet aan ontwikkelde jongelieden, die zich in de verwachting op een begeerde benoeming bij het europeesch B. B. wenschen te bekwamen, worden bespaard.

De heer Achmad is kort geleden met een zuster van den regent van Serang getrouwd.

Vrouwelijke energie.

Een nog zeldzaam blijk van energie bij een maleische vrouw is dezer dagen gegeven door een dochter van een vorig larashoofd van IV Kota (Agam), zoo deelt de S u m a t r a - B o d e mee.

Toen zij de Bovenlanden verliet, ging zij haar verblijf te Padang vestigen, speciaal met het doel er een meisjesschool op te richten.

Het bleek hierbij, dat zij onbekend was met het bestaan hier ter plaatse der inlandsche meisjesschool opgericht door de vereeniging „M i n a n g k a b a u L a r a s n a n D o e a."

Ten einde subsidie voor de oprichting en instandhouding der school te erlangen, begaf zij zich tot den gouverneur, die haar verwees naar den assistent-resident. Onbeschroomd deed zij den stap, die een fatsoenlijke Padangsche tot elken prijs tracht te vermijden; zij ging naar het politiekantoor en zette den assistent-resident haar plannen uiteen, zoodat het te denken is, dat weldra een tweede meisjesschool te Padang zal zijn.

Een leuke manier.

In den laatsten tijd worden te Fort de Kock op de beide pasardagen — Woensdag en Zaterdag — alle lieden, die bekend staan als zakkenrollers, bijeengebracht op een daartoe bestemde plek op de pasar en daar onder bewaking gehouden.

Het resultaat is, zegt de S u m. B o d e, dat er van zakkenrollen bij die groote bijeenkomsten geen sprake meer is.

Openstelling van de particuliere landbouwindustrie.

Dat de pacificatie van Atjeh vordert, kan o.m. blijken uit eene bekendmaking van den gouverneur van Atjeh en Onderhoorigheden in de J a v a s c h e C o u r a n t van gisteren, luidens welke in een 16-tal landschappen, alle behoorende tot de afdeeling Noordkust van Atjeh, de vestiging van particuliere ondernemingen van landbouw is toegelaten. De landschappen omvatten het geheele gebied van de beide onderafdeelingen Lho Seumawé en Lho Soekon.

Een voordracht over Celebes.

In de Bataviaasche bladen lezen wij, hoe in de geheel gevulde zaal van de Koninklijke Natuurkundige Vereeniging de heer H. Cool, gouvernementsmijningenieur, een uiterst belangrijke en bovendien bijzonder boeiende lezing hield over een gedeelte van onzen kolonialen archipel, waarvan tot dusver nog slechts zeer weinig bekend was, n.l. de streken van Midden-Celebes tusschen Pare-Pare en Palopo.

Slechts enkelen stoutmoedigen reizigers, w. o. de heeren Sarasin, was het tot dusver gelukt een en ander omtrent land en volk in 't binnenland van Celebes te weten te komen. Doch ook dezen slaagden niet overal en werden reeds bij het plaatsje Kalosi door de bevolking tot terugkeeren gedwongen.

De toestand is thans geheel gewijzigd en nu ligt Celebes geheel open als een prachtig terrein voor onderzoekingen. Het heeft wel moeite gekost en zelfs moesten zware rotsvestingen worden veroverd, maar men is er gekomen, en het moet gezegd worden, dat de overwonnenen zich ridderlijk hebben gedragen.

Door middel van lichtbeelden en duidelijke toelichtingen gaf spreker een scherp beeld van het landschap.

Een nieuw Sanatorium te Soerabaja.

Naar het S o e r. H b l d. verneemt, heeft men te Soerabaja het plan opgevat om boven Lawang een sanatorium, herstellingsoord, hotel of hoe men het noemen wil, te doen bouwen en te exploiteeren. Het voornemen lijkt aan het blad niet kwaad. In elke maand van het jaar toch levert Soerabaja een aantal malarialijders, die „naar boven" moeten gaan en, door verwezenlijking van dit plan, in de gelegenheid zijn voor heel wat minder kosten dan een verblijf te Tosari eischt, een kouden neus te halen en herstel te vinden.

WEST-INDIË.

In zijne Memorie van Antwoord deelde de gouverneur mede, dat bij nota van wijziging het ontwerp-verordening betreffende de instelling der Kamer werd veranderd in dien zin, dat het aantal leden minstens 5 en hoogstens 7 zal bedragen.

Met het oog op de kosten, meent de gouverneur niet te mogen overgaan tot den maatregel om ook buiten Paramaribo wonende kooplieden in de Kamer zitting te doen nemen.

„Naar wij vernemen is na een inspectie door eenige hoofdambtenaren gehouden op de rubber-onderneming Slootwijk, besloten verschillende veranderingen te brengen in de gebouwen der plantage.

Is het niet weer een treurig staaltje van gouvernementeele economie, dat nu alweer gelden moeten worden besteed tot verbetering van gebouwen, die nog ternauwernood klaar zijn?

Natuurlijk moeten deze „verbeteringen" worden beschouwd als lapwerk, en kunnen zij weinig verandering brengen in den verkeerden opzet der gebouwen, waarover wij onlangs, na een bezoek aan Slootwijk, een en ander hebben opgemerkt. Het hospitaal bijv., zooals het is opgezet, kan onmogelijk voldoen, hetgeen, zijn wij wel ingelicht, thans door de bevoegde autoriteit is erkend, schreef De West.

De Surinamer had in een verslag van de zitting der Koloniale Staten, waarin de wijziging der inkomstenbelasting werd behandeld, aan vier leden van dat lichaam verweten, dat zij bij indiening van een amendement op eigen voordeel bedacht eene schaal hebben voorgesteld, waarnaar die belasting zou worden geheven, waardoor zij minder zouden moeten betalen dan volgens de door het bestuur voorgestelde schaal.

Toen de aangevallenen een klacht wegens laster hadden ingediend, boden de redactie van het blad en de schuldige verslaggever hunne verontschuldigingen aan, die aangenomen werden.

Door den gouverneur is een ontwerp-verordening ingediend, waarbij voor het district Marowijne wordt bepaald, dat het verbod om vreemde zilveren, nikkelen, bronzen of koperen munten in betaling te geven, daar niet van toepassing is.

De West wees er op, dat deze uitzondering niet zou moeten worden beperkt tot de zilveren vijf francsstukken, maar ook zou moeten worden uitgebreid tot andere in Fransch Guyana geldende munten, ten einde te voorkomen, dat het vertier te Albina zal afnemen. Zoowel de boschnegers, die voor vrachten naar het binnenland met Fransch geld worden betaald, als de lieden van den Franschen kant zullen er anders licht toe komen, om, ten einde het lastige wisselen te ontgaan, hunne inkoopen te doen op Fransch gebied.

Naar De West vernam is in overweging om de militaire bezettingen in Nickerie en Albina op te heffen, en in die districten politie-detachementen van gelijke sterkte te detacheeren.

Het politiekorps in de stad zal dan worden aangevuld met militairen, die tot tijdelijken politiedienst geneigd zijn, om na gebleken geschiktheid in vasten politiedienst over te gaan.

Onder de Europeesche militairen schijnt echter de lust om agent van politie te worden, niet bijster groot te zijn.

WAT DE INLANDER ZEGT.

Volgens de Inlandsche pers zou zoowel te Djocjacarta als te Soerakarta, Ambarawa en Modjowarno op Java de verhouding tusschen de Inl. Christenen en Mohamedanen te wenschen overlaten.

In de **Bintang Soerabaija** van 5 November 1909 No. 252 verklaart althans een Christen Inlander openlijk, dat hij en zijne geloofsgenooten niet passen onder het bestuur van een Mohamedaansch, Inlandsch hoofd.

Te Ambarawa zouden zelfs twee scherp afgescheiden partijen bestaan, n.l. de Christenen, onder leiding van den geestelijke Zimmer Buttel, en de Mohamedanen onder leiding van den Mohamedaanschen wedana.

Te Modjawarno zou de assistent-wedana op de loerahs invloed hebben uitgeoefend om het volk te bewegen naar den grooten weg te gaan en aldaar, tijdens de jongste cholera-epidemie, de booze geesten te bezweren. Op één enkele uitzondering na weigerden alle Christen-loerahs dit bevel na te komen.

De Europeesche geestelijke kwam er bij te pas en daarna werd bovengenoemde assistent-wedono al spoedig overgeplaatst.

De schrijver beweert, dat er op Java thans ongeveer 23000 Javaansche Christenen zijn, n.l. hoofdzakelijk te Modjowarno, Djocjacarta, Mergoredjo, Kediri, Swaroe (Malang), en Pengarepan (Soekaboemi) en vraagt waarom het Gouvernement geen Christenhoofd over hen aanstelt, gelijk er Mohamedaansche Regenten en wedono's over de Mohamedaansche Javanen zijn gesteld?

In Oost-Java waren slechts twee Christen assistent-wedono's, n.l. één te Besoeki (die vermoord is geworden), en één te Oud-Tambaklangon, die tot Djaksa van den Landraad te Sedajoe is benoemd. Deze laatste was zeer gezien en gevreesd bij de bevolking. Wel een bewijs, dat een Christen prijaji een goed bestuurshoofd kan zijn, meent schrijver.

Vele Europeesche geestelijken zouden dit echter ongaarne zien, omdat de Javaan onder Christen-invloeden zich vervormd heeft en wegens gebrekkige kennis van de Javaansche vormen en gewoonten, zich min of meer misplaatst gevoelt in een zuiver Javaansche omgeving.

Toch zijn er Javaansche Christen ambtenaren, die deze moeilijkheden hebben weten te overwinnen.

Over het optreden van de Christen geestelijken is de schrijver, hoewel hen in geenen deele ongunstig gestemd, toch niet best te spreken.

Zij volgen naar zijne meening de Javaansche sociale beweging te weinig, hebben geen hoog denkbeeld van, noch vertrouwen in den Javaan en vaardigen te veel verbodsbepalingen uit, die het toch al moeielijke bestaan van den Javaan niet vergemakkelijken.

Het verbod der godsdienstleeraars om de Javaansche kinderen op de Gouvernements Nederlandsche scholen te doen plaatsen, waarvoor zij, wat de meisjes betreft, tot reden geven, dat deze na genoten onderwijs veelal slechts voor „njai" (concubine) in aanmerking komen, wordt door schr. onoordeelkundig geacht. De geestelijken gebruiken, zooals schrijver het uitdrukt, te veel eigen lijm, meenende, dat dit een bindmiddel moet zijn voor alle Christen-Javanen.

In eene toelichting onder het stuk geplaatst, dikt de Redactie het bovenstaande nog wat aan met de mededeeling, dat de bedoeling der geestelijken niet anders kon zijn dan om den Javaan tot op zekere hoogte dom te willen houden.

In de **Pertja Timor** van 8 November 1909 no. 89, wekt Pina-Pina zijne Inlandsche landgenooten en meer in het bijzonder die van Sumatra, op, om, in navolging van de blanken de noodige énergie te ontwikkelen en de jongeren naar Europa te zenden, ten einde daar kennis op te doen.

Al kan van medewerking op intellectueel gebied met den Europeaan voorshands geen sprake zijn, zoo kan men toch naar het bereikbare streven, meent schrijver, en beveelt o.a. warm aan, om in Europa de bereiding en verzending van verduurzaamde levensmiddelen te doen aanleeren, welke kennis de Inlanders van Sumatra een groote stap vooruit zou kunnen brengen en bovendien een loonenden werkkring zou kunnen geven aan tal van daarbij geëmployeerden.

FEUILLETON.

DE REBAB.*)

(Overgenomen uit „Het Dames Weekblad v. Indië.)

Een oude Javaan was op weg naar zijn sawah's; hij voelde zich gelukkig en tevreden; neuriënd liep hij voort, toen zijn oog plotseling viel op een oude rebab, die op zij van den weg lag.

Nieuwsgierig nam hij het ding op en bekeek het van alle kanten. — „'t Is een oud prul", mompelde hij, „maar ik zal het toch meenemen voor Sarinten. Zij houdt zooveel van muziek, dat ze er erg gelukkig mee zal zijn!"

Toen hij 's avonds van zijn arbeid naar huis keerde, zag hij zijn geliefde dochter Sarinten voor 't hutje op haar vaders komst wachten.

De oude Soerio had wel reden om trotsch te zijn op zijn kind, want zijn eenige lieveling was een mooi, verstandig en lief meisje. Na den dood van zijn vrouw had Sarinten, die toen pas een kind van tien jaar was, geheel alleen voor het huishoudentje gezorgd, en geen woning zag er netter en vriendelijker uit dan het huis van pah Soerio.

Hij vertelde haar, welk een vreemde vondst hij gedaan had en liet de rebab zien. Sarinten nam het instrument liefkoozend in de armen en reinigde de snaren van stof en vuil. Plotseling slaakte zij een kreet van bewondering, want bij 't schoonmaken had zij ontdekt, dat de snaren van zuiver goud waren. Soerio kwam haastig naderbij, om de kostbare rebab te zien. — „Ja waarlijk, je hebt gelijk kind", zei hij eindelijk, „dat is erg jammer voor je, want je begrijpt wel: zoo'n ding mogen wij nu niet houden. Ik zal het vanavond nog aan den wedono brengen!"

Sarinten smeekte haar vader echter, om zijn plan nog tot morgenochtend uit te stellen. — „Ik zou zoo heel gaarne er op willen spelen", vleide zij, „het zal bijzonder mooi klinken met die gouden snaren!"

Soerio stemde toe en zette zich voor zijn huisje neer om te luisteren.

Het was een bijzonder mooie avond, maar Soerio zag niets — hij vergat zelfs zijn onmisbaar strootje, hij merkte zelfs niet, dat het hem uit de vingers gleed. In stomme bewondering luisterde hij naar de verrukkelijke tonen, die ook de andere kampongbewoners uit hun huisjes riepen. Zij naderden Soerio en vroegen hem verbaasd, waar die heerlijke muziek toch vandaan kwam.

Fluisterend vertelde hij zijn verhaal van de rebab met de gouden snaren.

„'t Is een melodie uit den hemel en Toean Allah bestuurt haar vingers", antwoordden zij.

De menschen wilden gaarne dat wonderinstrument zien en een enkele verzocht zelfs, of hij er ook eens op spelen mocht.

Met een vriendelijk lachje reikte Sarinten den Javaan haar rebab, want zij wist, dat hij zeer goed spelen kon. Toen hij echter de snaren aanraakte, bracht hij slechts leelijke, valsche geluiden te voorschijn.

Na hem probeerden verscheidene anderen hun kunst, doch hoeveel moeite zij zich gaven, men hoorde niets dan schrille wanklanken; nauwelijks echter nam Sarinten de rebab van hen over, of dezelfde wonderschoone muziek werd weer vernomen.

Den volgenden ochtend bracht Soerio het vreemde instrument naar den wedono, met het dringend verzoek of hij het voor zijn dochter mocht terugkoopen, indien de rechtmatige eigenaar niet kwam opdagen.

Onderwijl verspreidde zich als een loopend vuur het gerucht door het land, dat de schoone Sarinten betooverd was, daar zij alleen op die vreemde rebab spelen kon. Zoo kwam dit verhaal ook den regeerenden vorst ter oore, die dadelijk op reis ging om dat wonder met eigen oogen te aanschouwen.

In de kampong aangekomen, liet hij onmiddellijk Soerio bij zich roepen, en door hem vergezeld, ging hij naar den wedono, die zijn vorst eerbiedig de zoo besproken rebab ter hand stelde.

Toen hij hoorde, dat het nog steeds niet was opgeëischt door den onbekenden eigenaar, gebood hij den wedono om het voorwerp aan den eerlijken vinder Soerio te schenken. Mocht de bezitter zijn eigendom nog komen opeischen, dan beloofde hij, hem de waarde in goud dubbel uit te betalen.

Soerio wilde hem dankend de hand kussen, maar de vorst wilde van geen dank hooren.

„Geleid me slechts naar uwe dochter", zei hij, „want als zij waarlijk zóó schoon hierop spelen kan, zooals men beweerd heeft, ben ik reeds ruimschoots beloond."

Sarinten schrikte eerst hevig, toen haar vader met zijn hoogen bezoeker haar nederig huisje binnentrad, maar de vorst begroette haar zóó vriendelijk en eenvoudig, dat zij zich weer spoedig op haar gemak voelde. Vol bewondering keek hij naar haar mooi, zacht gezichtje, naar het zindelijk, keurig onderhouden huisje en naar de werkzame handjes, die, zooals Soerio vol gelukkigen trots vertelde, nimmer rustten.

De vorst verzocht daarop, of Sarinten eens voor hem op de rebab wilde spelen, met de verzekering, dat zij het dan voor altijd houden mocht. Verheugd voldeed Sarinten onmiddellijk aan zijn wensch en begon met haar fijne vingers over de snaren te streelen, die zachtkens hun lied begonnen te zingen, zóó teeder, zóó zoet, dat de vorst uren lang roerloos toeluisterde.

Hij rustte niet, vóór hij de oplossing van het raadsel zou vinden, en liet alle wijzen uit zijn land bij zich aan het hof komen om hun die taak op te dragen. De zeven geleerden verdiepten zich een maand lang in hun onderzoek. Toen zij na dien termijn weer terugkeerden, voerde de oudste van hen 't woord en sprak tot den vorst:

„Heer wij meenen een goede verklaring te hebben gevonden. Ver van de bewoonde kampongs leefden in 't diepe woud een man en een vrouw. Die vrouw bezat een hart, zoo zeldzaam edel en rein, dat de goden haar een muziekinstrument schonken als belooning voor haar deugden. De rebab had echter deze eigenschap, dat een man of vrouw met slechte karaktertrekken slechts wanklanken kon te voorschijn roepen. Toen de man en de vrouw gestorven waren, heeft men de rebab wel gevonden, doch daar het ding niet bespeelbaar was, waarschijnlijk weer weggegooid. Eindelijk kwam het in handen van Soerio, en ge weet, dat alleen zijn schoone dochter, Sarinten, diezelfde heerlijke melodieën kan laten hooren, daar haar hart even zuiver is als de kostbare gouden snaren, die zij bespeelt."

De gedachte aan de bekoorlijke, lieve Sarinten verliet den vorst sinds dit gesprek geen oogenblik, en vóór de maand verstreken was, voerde hij haar als zijn bruid zijn paleis binnen.

J. D. v. D. N.

*) Rebab is een Javaansch muziekinstrument veel gelijkend op onze viool en bespannen met vier snaren.

In de **Warta Hindia** komt van Inlandsche zijde eene ernstige aansporing voor tot de inboorlingen gericht, meer in het bijzonder tot die van Sipirok (Sumatra's Westkust), om, in hun welbegrepen eigen belang, de omgekapte boomen in hunne tuinen, behoorlijk door gelijksoortige te vervangen. Dit geschiedt thans bijna nimmer, tengevolge van onverschilligheid en gebrek aan doorzicht.

Tengevolge dezer reeds langdurige nalatigheid kon men thans te Sipirok reeds minder gunstige klimaats verandering waarnemen.

De gemiddelde temperatuur is daar ter plaatse hooger en het water in de rivieren geringer geworden dan vroeger.

WAT DE CHINEES VERTELT.

Hoewel in het Maleisch-Chineesch blad de **Ho Po** reeds herhaaldelijk is gewezen op de wenschelijkheid om aan de Chineesche meisjes — in het belang van de verheffing van den Chineeschen stam — onderwijs te doen geven, en haar in het algemeen voldoende kennis bij te brengen, dat zij hare kinderen goed kan opvoeden, zoo acht de Hulp-Redactie van dat blad — in verband met het feit, dat zoovele Chineesche ouders ten deze nog erg stomp van begrip zijn — het wederom in haar blad van 10 November 1909, no. 341, zeer noodzakelijk om de vraag te berde te brengen of vermeerdering van kennis voor de Chineesche vrouw niet werkelijk nuttig is?

Degenen, die zich tegen deze nieuwe orde van zaken verzetten, zijn gewoonlijk de ouden van dagen, de conservatieven, en degenen, die in het gebergte of in het binnenland wonen.

De Hulp-Redactie wijst daarbij op de positie van de vrouw in Europa in vroegere eeuwen, vergeleken bij die, welke zij thans in de Westersche maatschappij inneemt, hetgeen alles een gevolg is van het feit, dat de Europeesche vrouw leerde lezen en schrijven en zich ta van nuttige kundigheden heeft eigen gemaakt.

In het belang van de opvoeding van het kind is het van het grootste gewicht voor de aanstaande moeder, dat zij worde toegerust met de noodige kennis, opdat zij kunne beoordeelen, wat goed of slecht voor haar kind is, terwijl de ongehuwde vrouw zich een zelfstandig bestaan kan verwerven, kan mededingen met den man en zich zoodoende vrij en onafhankelijk, van wien ook, kan gevoelen en bewegen.

Wel heeft dit laatste moeite gekost en in China en Japan zal zulks voorloopig ook wel moeielijk te bereiken zijn, maar in Europa en Amerika is het doel toch bereikt.

De taak van de Chineesche moeder verschilt niet van die der Europeesche moeder.

Van de geboorte van het kind af moet zij het karakter van haar spruit gadeslaan en het gebrekkige daarin, zoo mogelijk, ten goede wijzigen, doch hoe kan dit geschieden, wanneer de moeder zelve niets of te weinig heeft geleerd.

De Europeesche vrouw heeft zich meer en meer ontwikkeld, een navolgenswaardig voorbeeld dus.

Te Rangkas Betoeng (Bantam) schijnt de stemming tusschen de p e r a n a k a n-Chineezen (zij, die in Indië geboren zijn), en de nieuw uit China aangekomen rasgenooten niet al te best te zijn.

De eersten lieten zich blijkbaar aan de ontwikkeling van den Chineeschen stam weinig gelegen liggen en zouden zelfs met zekere minachting op laatstgenoemden neerzien.

Ten einde in dien toestand verbetering te brengen is in 1908 eene school door de Chineesche Vereeniging T i o n g H o a H a k T o n g te Rangkas Betong opgericht, waar gelegenheid bestaat onderwijs te ontvangen in de godsdienstige Chineesche wetten, volgens de leer van K o n g H o e T j o e (Confucius). Men hoopt daardoor onderlinge waardeering te kweeken.

In hetzelfde blad komt ook de opgave van de gelden voor, welke door bovenvermelde Chineesche Vereeniging te Soekaboemi zijn ingezameld ten behoeve van de verstrekking van choleramedicijnen aan personen, die door cholera worden aangetast, en van kleedingstukken aan arme schoolkinderen.

Wijst dit laatste op samenwerking van de Chineezen ten opzichte van maatschappelijk misdeelden en van hen, die door ernstige ziekten worden getroffen, in de **Tiong Hoa Wi Sien Po** van 2 November 1909 No. 201 wordt door „P e m b a n t o e" te Tegal tot die samenwerking opgewekt, daar het aan eensgezindheid onder de leden van de afdeeling T i o n g H o a H a k T o n g, die daar met moeite tot stand werd gebracht, schijnt te ontbreken.

Niet voldoende onderlegd, wil ieder zijn eigen zin volgen, worden dikwijls goede bedoelingen kwalijk begrepen en weet men zich niet te beheerschen.

Sommige Maleische bladen wakkeren die nukkigheden, die een gevolg zijn van gebrek aan kennis en doorzicht, nog aan en werken op die wijze als een waaier bij het vuur, met het kenbare doel, om de Chineezen uit hun slaap op te wekken.

Met den wenk aan het bestuur der afdeeling om niet altijd te veel vertrouwen te schenken aan de rijkeren, wijst de schrijver er op, dat door oprechte samenwerking vele moeilijkheden kunnen worden overwonnen.

In het damesblad van de **Tiong Hoa Wi Sien Po** dat geleid wordt door de redactrice L i e m T i t i e N i o, behandelt deze schrijfster de vraag: op welke wijze veranderingen moeten worden gebracht in toestanden of handelingen, welke als plichtmatig worden beschouwd?

Zij wijst daarbij op het feit, dat het voor velen moeielijk is te veranderen van gewoonten, waaraan zij eenmaal sterk gehecht zijn.

Het standpunt dat de schrijfster inneemt, is: dat zoodra eene verandering eene nuttige verbetering blijkt te zijn, deze ook tot stand moet komen, met bekwamen spoed, zonder te veel te rade te gaan met de ouden van dagen, die te veel aan alle oude gewoonten vasthouden en veranderingen altijd lastig vinden.

Slechts op een goed gedrag, en op beschaafde vormen sture men aan en alles wat daarmede in botsing komt, ruime men op.

Zulks gaat wel niet eensklaps, maar het doel is geleidelijk te bereiken.

Vooral voor de vrouw is, h. i., een onberispelijk gedrag en kennis van goede vormen noodzakelijk, waarbij rekening moet worden gehouden met het feit, dat, zoodra de Chineesche vrouw eenmaal het huis uitgaat, zij in aanraking komt met personen, bij wie andere gebruiken in zwang zijn.

Reeds in eigen woning bestudeere men daarom de gewoonten van anderen en neme van hen het goede over.

Van Vreemde Koloniën.

Spiritualiën, opium, enz. in den Pendjab.

De Sikhs drinken veel en teneinde het drankeuvel te bestrijden, werd de prijs successievelijk van 12 anna's in 1906 verhoogd tot 16 anna's of één roepie. De inspecteur van accijnzen in den Pendjab, Hallifax, is weinig met den maatregel ingenomen en het schijnt aan geen twijfel onderhevig, dat de prijsverhooging de onwettige distillatie heeft in de hand gewerkt.

Hoezeer het gebruik van sterken drank in den Pendjab vrij aanzienlijk is, heeft men er toch weinig last van dronken lieden. Over het geheel komt dronkenschap er weinig voor, en wanneer af en toe geklaagd wordt over den overlast, dien men ondervindt van slijterijen, moet dit dikwerf worden beschouwd als een middel om het terrein vrij te krijgen voor den clandestienen verkoop van sterken drank. De heer Hallifax meent dan ook, dat men, zoolang het drankverbruik nog zoo algemeen is, er van moet afzien om het aan de plaatselijke keuze over te laten of, hoeveel en waar slijterijen kunnen worden toegelaten, voor zooverre het het platte land betreft. In de grootere steden is evenwel reeds een poging gedaan om aan de plaatselijke openbare meening een stem in het kapittel te geven, ten opzichte van de vestiging van slijterijen, door instelling van plaatselijke commissies.

Wat het opium aangaat is de aanplant van papaver in den Pendjab nu geheel verboden, en bij de besturen der inlandsche staten is aangedrongen om dezen maatregel van het Engelsch bestuur ook in hun gebied toe te passen. Gelukkigerwijze ging de afschaffing der papaver-cultuur samen met een belangrijke verhooging der winsten, die de graancultuur opleverde, zoodat deze in vele districten de meest loonende is. Intusschen ging het verbod op den aanplant van papaver niet met het verbod op het verbruik van opium samen. Het accijns-opium vervangt echter geleidelijk in den Pendjab het opium, dat daar van elders wordt aangevoerd, zonder dat er accijns voor werd betaald. Het aantal vergunningen tot het houden van opiumkitten daalde in het afgeloopen jaar van 981 tot 958, maar de fiscus leed hieronder geen schade, integendeel, daar nu voor de vergunningen hoogere bedragen werden betaald.

Ook het aantal gelegenheden voor den verkoop van hennep-preparaten onderging een belangrijke vermindering met gelijke uitkomsten — voor de vergunningen werden veel hoogere prijzen besteed dan te voren.

Op een verminderend verbruik van spiritualiën, opium en hennep-preparaten tengevolge van de getroffen maatregelen schijnt het vorenstaande, dat wij aan de C i v i l a n d M i l i t a r y G a z e t t e ontleenen, niet te wijzen.

De Senoessi's.

De Franschen dringen in Afrika steeds verder en verder door en na de vermeestering onlangs van Wadai werd het oogenblik eerlang tegemoet gezien, waarop een conflict met de Senoessi's onvermijdelijk zou zijn.

Dit is een sekte, waarvan de belangrijkheid tevoren wel eens werd overschat, terwijl men nu in het tegenovergestelde schijnt te vervallen.

De Engelsche kapitein Wilson acht het ten minste noodig te waarschuwen voor het gevaar, dat in de koloniën in Afrika, maar ook in Australië dreigt van den kant der Senoessi's.

Deze sekte heeft in de negentiende eeuw haar ontstaan te danken gehad aan het bij haren grootsjeik opgekomen denkbeeld, om den Islam in zijn oorspronkelijken zuiveren vorm te herstellen, waartoe alle betrekkingen tusschen muzelmannen en Europeanen moesten worden verbroken en ten slotte het uiterste middel van den djihad moet worden aangegrepen, om den Islam te doen zegevieren.

Langzaam en in het verborgene bereiden de Senoessisten zich op dat oogenblik voor. Geheel Afrika moet reeds voor de sekte zijn gewonnen en zelfs van de mohamedaansche soldaten in het fransch koloniale leger in Afrika moeten drie vierden gereed staan, om aan de bevelen van den in de woestijnen van Tripoli gevestigden groot-sjeik te gehoorzamen. Deze, de innam van Kebabo, scheert Europeanen en Turken over één kam; Abdul Hamid's panislamistische propaganda bracht nog eene wijle een gunstigen ommekeer teweeg in het oordeel van den grootsjeik; maar sedert de Jong-Turken te Konstantinopel aan het bewind gekomen zijn, wil de sjeik niets meer van den Turk weten.

De Senoessisten verbeiden geduldig het oogenblik waarop zij hun grooten slag kunnen slaan. Zij hebben zich niet in de zaken willen mengen van Egypte, Tunis en Marokko; zij veroordeelen zelfs elke poging tot tegenstand, waarvan het vruchtelooze te voren als vaststaande kan worden aangemerkt, en zij vergenoegen zich met het aantal hunner aanhangers te vermeerderen in afwachting van den dag, waarop die millioenen in de hand van den leider zich machtig genoeg zullen gevoelen.

De propaganda van het Senoessisme bepaalt zich nog tot Afrika. Alle muzelmansche rassen, die nog in een staat van barbaarschheid verkeeren, ontvingen met eerbied de zendelingen dier sekte. Vooral in Hedjaz moet de bevolking geheel voor de sekte

zijn gewonnen, die er wonder wel in geslaagd is om eene goede gemeenschap tusschen de verschillende, door Mohamedanen bewoonde streken in den oasis van Koefia te verzekeren. Een enkel woord zou voldoende zijn om het meest fanatieke deel der Mohamedanen van Engelsch-Indië tot den Niger in Afrika naar de wapens te doen grijpen.

„Velen", schreef kapitein Wilson, „zullen mij een alarmist heeten, maar het is mijn volle overtuiging, dat de Senoessisten een veel grootere macht uitmaken dan men in Europa gelooft, dat zij met den dag terrein winnen en hun aanzien zien verhoogen, en dat het oogenblik nadert, zonder dat iets het vermag tegen te houden, waarop wij het hoofd zullen moeten bieden aan een storm van het Islamisme in geheel Afrika, waarbij de oorlogen van vroegere jaren tegen Muzelmannen en negers slechts kinderspel zouden zijn."

Inlandsch onderwijs in Indo-China.

Bij gelegenheid van de opening der gewone zitting van den Conseil Supérieur van Indo-China, op den 27en November ll., hield de gouverneur-generaal Klobukowsky eene rede, waarin hij den toestand der kolonie uiteenzette.

De belangstelling, in de laatste jaren in deze kolonie evenals elders aan het onderwijs geschonken, blijkt uit de voorname plaats, die aan dit onderwerp in de rede van den heer Klobukowsky werd verleend.

Uit hetgeen toen in het midden werd gebracht valt af te leiden, dat het inlandsch onderwijs in Indo-China zeer ongelijkmatig over de verschillende deelen der kolonie is verdeeld, wijl de zorg daarvoor aan de lokale besturen is overgelaten, die over ongelijke middelen beschikken.

Zoo heeft in Laos, waar het lokaal bestuur met geringe middelen moet werken, het onderwijs nog slechts weinig vorderingen gemaakt. In het door de Dépêche Coloniale gegeven uittreksel van de hier behandelde rede wordt slechts gewaagd van 210 leerlingen, die de fransch-laotische scholen bezoeken, van twee meisjesscholen, die te Vientiane en Loeang Prabang werden opgericht, en van een ambachtsschool te Vientiane, die goede smeden en timmerlieden vormt.

Ook in Kambodja is op onderwijsgebied nog weinig gedaan, zoodat daar nog slechts 2100 leerlingen eene school kunnen bezoeken.

Daarentegen is in Cochinchina, met zijne meer welvarende bevolking, reeds veel tot stand gekomen. Men heeft er de oude dorpsscholen georganiseerd, het ambachtsonderwijs op betrekkelijke ruime schaal ingevoerd — men vindt er nu reeds 8 ambachtsscholen — en ook bij wijze van proef een drietal meisjesscholen in het leven geroepen. Op het oogenblik telt men in Cochinchina, afgezien van de uitsluitend fransche scholen, 350 lagere scholen, waaronder 8 voor ambachtsonderricht, en 3 aanvullingsscholen met in het geheel 25000 leerlingen.

Voor Annam en Tonkin werd de taak voor het bestuur in dit opzicht bijzonder moeilijk geacht, met het oog op de omstandigheid, dat daar reeds een volledig, op inlandschen grondslag georganiseerd onderwijs bestond. Het dunkt ons, dat dit juist de taak voor het bestuur moest vergemakkelijken, toen in die gewesten de drang naar beter onderwijs zich deed gevoelen. Er was toch een grondslag, waarop kon worden voortgebouwd.

Dat dit dan ook werkelijk kon geschieden, blijkt uit het feit, dat men in Tongkin, waar in elk kanton een school moest komen op den nieuwen grondslag, de 800 aanwezige onderwijzers in vier groepen van 200 ieder gedurende zes maanden een normaalcursus te Hanoi liet bijwonen, om hen meer op de hoogte te brengen van hunne taak.

Men verwachtte, dat op het einde van het vorige jaar de kantonnale scholen voorzien zouden zijn van op de aangegeven wijze onderlegde onderwijzers.

Deze scholen worden onderhouden door de gemeenten in elk kanton, naar reden van hare bevolking.

In Annam heeft het onderwijs nog slechts geringe vorderingen gemaakt, eenerzijds wegens de politieke gebeurtenissen van 1908, den staat van onrust nl., waarin het land verkeerde, anderdeels wegens de zeer beperkte middelen der gemeenten.

Er is in de provinciën van Annam door het bestuur een onderzoek ingesteld naar de middelen om in den toestand verbetering te brengen.

Naast de reeds bestaande lagere scholen is men in Tongkin voornemens scholen van den tweeden en derden graad op te richten, waartoe te Hanoi eene normaal-afdeeling is toegevoegd aan de school der Hau Bo. Terwijl in de lagere scholen slechts de Annamitische taal wordt gedoceerd, ontvangen de leerlingen van die normaal-afdeeling ook eenige notie van de Fransche taal.

Voor het Fransch-Annamitisch onderwijs treft men in Tongkin 36 scholen aan met 4620 leerlingen, terwijl aan het Collége du Protectorat te Hanoi, dat vier afdeelingen omvat, een normale, een bestuurs-, een technische- en eene handelsafdeeling, plaats is voor 200 interne en 400 externe leerlingen sedert den 1en September 1908, toen die school werd opgericht.

Wijders wordt de ambachtsschool te Hanoi bezocht door 180 leerlingen, van wie velen behooren tot de gezeten klasse en eenigen zelfs van mandarijnen-familiën stammen. Voorts werd in Januari 1909 een cursus tot opleiding van timmerlieden en smeden opgericht te Nam Dink, terwijl een dertigtal leerlingen onderricht ontvangt aan eene te Hunghoa opgerichte landbouwschool.

De Times of India over Bombay.

Naar aanleiding van de door Amerikaansche toeristen op den toestand van Bombay geoefende critiek, schreef de Times of India over de genoegens van den ingezetene dier groote stad:

„Hij staat met het ochtendgloren op voor zijn morgenritje en vult zijn longen met een bacillen-rijk mengsel, gelukkig door de gedachte, dat dit alles kan worden voorkomen, en dat het gemeentebestuur door middel van het Love Grove-station er krachtig toe bijdraagt om de atmosfeer met rook te bezwangeren. Hij rijdt naar zijn kantoor door dichte wolken van verblindende, prikkelende, alles doordringende stof. Elk oogenblik van den dag wordt hij door den stofduivel vervolgd. Deze volgt hem overal in de stad, op zijn kantoor, in de club, in zijn huis; de avond alleen, wanneer de wind gaat liggen, schenkt hem verlichting, terwijl de stof zich weder ophoopt om den volgenden dag den aanval te hervatten.

Het blad wijst op het groote gevaar, dat in deze voortdurende stofplaag schuilt. „Vele doodelijke ziekten komen uit het stof voort, en het is ware krankzinnigheid om telken jare groote sommen uit te geven voor een gezondheidsbureau, en dan door het gebrek aan een weinig versiering en aanpakkingsvermogen toe te laten, dat een ziekteverspreider in ons midden bloeit."

De ataxen zijn nu ook te Bombay ingeburgerd en dit feit geeft het blad aanleiding tot verdere klachten.

„Hier doen wij niets voor den motorist, behalve dat wij hem belasting laten betalen en bij gelegenheid een boete opleggen. De wegen zijn slecht en vreeselijk stoffig. Het verkeerswezen is zoo slecht, als het in een beschaafd land maar mogelijk is. De wegen, die van het eiland voeren, zijn nauw, kronkelend en slecht verlicht; de wegen in Salsette en op het vasteland zijn nog slechter, doch kenmerken zich door de zware lasten, die gevraagd worden voor niet bewezen diensten."

Oost- en West-Indisch Literatuur-overzicht.

Centraal Nederlandsch Nieuw-Guinea.

Onder dit opschrift geeft de heer C. Craandijk in het jongste nummer van het tijdschrift „Het Nederlandsche Zeewezen" een samenvattend overzicht van den stand onzer tegenwoordige kennis van Ned. Nieuw-Guinea. Volkomen deelen wij de meening van den schrijver, als hij zegt: „Wie thans de kaart van Nederlandsch Nieuw-Guinea en in het bijzonder het centrale gedeelte (tusschen den hals bij de Geelvinkbaai en de grens met het Britsch gebied) beschouwt en vergelijkt met kaarten van weinige jaren geleden, zal tot de overtuiging komen, dat onze kennis van de kusten en het binnenland van dit reusachtige eiland, het grootste der aarde, gedurende de laatste zes jaren belangrijk vermeerderd is, hoewel er nog heel wat onbekend gebied op de kaart overblijft; maar ook dit zal wegens het in gang zijnde terrein-onderzoek door verschillende expedities kleiner en kleiner worden." Inderdaad is in de laatste jaren heel wat verricht. Want, vóór 1903 was er „weinig meer van de Zuidwestkust van N.-Guinea bekend, dan wat de oorlogsschepen Dourga, Triton en Iris in de jaren 1826 en 1828 van het land in kaart gebracht hadden op hunne reizen langs de kust."

Hetgeen na 1903 door verschillende wetenschappelijke expedities en exploratie-detachementen is tot stand gebracht, vertelt de heer Craandijk op onderhoudende wijze. Wij raden hen, die in het onderwerp belangstellen, ten zeerste nadere kennismaking met het artikel aan, óók om de bijgevoegde hoogst duidelijke kaartjes, die tot den allerlaatsten tijd zijn bijgewerkt.

De blanke dokter en zijn bruine patiënt.

In de Geneeskundige Courant van 15 Januari jl. zet Dr. J. H. F. Kohlbrugge zijn interessante beschouwingen over bovengenoemd onderwerp voort. Thans heeft de schrijver het over sommige denkbeelden van den Javaan, die bij ziekten en hare oorzaken een belangrijke rol spelen en waarmede de Europeesche geneesheer wel degelijk rekening dient te houden. Overigens is deze artikelen-reeks ook nuttig voor hen, die, hoewel niet geïnteresseerd bij de medische wetenschap, studie maken van het gedachtenleven van Java's bewoners. Men verneme bijv., op welke wijze Dr. Kohlbrugge dit artikel opent:

„De Javaan is een mohammedaan, zegt men, en dus ook een fatalist. Neen, hij is geen mohammedaan, al schijnt hij het te zijn. Hij is een heiden, bedekt met een vernisje, dat gemengd is uit bestanddeelen, die ten deele aan het mohammedanisme, ten deele aan het Hindoeïsme ontleend zijn.

Hij is dan ook geen fatalist in dien zin, dat hij deze overtuiging ontleent aan een of ander godsdienstig beginsel; hij is slechts in zooverre fatalist, als de meeste bewoners der tropen dit zijn, wier leven veel meer dan het onze geïnfluenceerd wordt door de machtige natuur.

Die natuur met haar eeuwig groen, haar overweldigende groeikracht, die elk onbewoond huis 'n een doet storten, die zelfs forten in 25 à 30 jaren zoo met een bosch bedekt, dat men moeite heeft de sporen terug te vinden. Zulk een natuur dwingt den mensch tot het gevoel van afhankelijkheid en onvermogen, dat toeneemt bij loodzware hitte, dat zijn toppunt bereikt bij aardbevingen en aschregen, die in enkele seconden het werk van vele jaren vernietigen. Een mensch, die steeds onder zulke invloeden staat, is voorbeschikt om fatalistisch te denken, bij is het nog meer, zoo zijn aanpassing aan het klimaat hem langzaam en loom heeft gemaakt, niet alleen in het handelen, maar ook in het denken."

Een Hollander over „De Wajang."

In No. 3 van het Javaansch-Nederlandsche tijdschrift „Oedyana Para Prajitna" is met dit opschrift overgenomen de geïllustreerde studie van den heer J. A. Loebèr, getiteld: Javaansche schaduwbeelden (verschenen in het „Huis, oud en nieuw"). De redactie laat een enkel woord ter inleiding voorafgaan, waaraan het volgende is ontleend: „Het is voorwaar een verblijdend verschijnsel, dat een Europeaan zich interesseert voor de Javaansche kunst en haar niet opvat gelijk zoovelen.

„Wij zijn het dan ook in zooverre met den heer Loebèr eens, daar waar hij zich uitdrukt, dat het Javaansche wajangspel een andere taal is dan de Europeesche, en het raar-vinden der Europeanen ontstaan is door onbekendheid, doch kunnen echter niet geheel diens opvatting deelen, indien hij beweert, dat de beelden ideale wezens moeten voorstellen.

„Naar onze bescheiden meening toch tracht de Javaan in de wajang-beelden zijne opvattingen van de menschelijke karaktertrekken te uiten, zoodat het ook, althans onzes inziens, begrijpelijk is, waarom de vormen niet die van het menschelijk lichaam getrouw zijn. Niet een wezen in zekere stemming wordt hier uitgedrukt, doch wel de stemming zelve."

Het is zeker merkwaardig deze uitspraak te vernemen nu ze van zeer bevoegde zijde komt (we mogen immers aannemen dat het woord ter Inleiding van den Javaanschen redacteur is?), maar in dit verband wijzen we op de wenschelijkheid om dit interessante vraagstuk nader van Javaansche zijde onder de oogen te zien en in de Nederlandsche taal ter kennisse van het publiek te brengen, want het moge „een verblijdend verschijnsel zijn, dat een Europeaan zich interesseert voor de Javaansche kunst", zooals de Inleiding zegt, een zeldzaamheid is dit in de laatste tijden zeker niet, wèl echter dat Java meer licht verspreidt over onderwerpen als bovenbedoeld; dit behoort zelfs nog tot de hooge zeldzaamheden.

Indische rechtsbedeeling.

In „Onze Eeuw" van Januari komt Mr. H. J. Scheuer de groote hoeveelheid literatuur over de „Hervorming in de Indische rechtsbedeeling" opnieuw vermeerderen. In een uitvoerige beschouwing tredend, wijst Mr. Sch. daarbij op de gebreken in de rechtsbedeeling die de Indische rechtspractijk hem heeft leeren kennen en geeft tegelijk een schema aan van de werkelijk urgente hervormingen „voor zoover die binnen onze finantieële en personeele krachten vallen." Het slot van het artikel luidt: De hand moet aan de ploeg geslagen worden, want er is periculum in mora: „Indië wacht op recht".

Muziek en zang bij de Bataks.

De heer J. H. Meerwaldt, zendeling in de Bataklanden, schrijft over dit onderwerp in de „Rijnsche Zending" van tijd tot tijd het een en ander, gelijk nu ook weer in de Januari-aflevering. Behandelde hij te voren, de bij de Bataks gebruikelijke blaas- en slaginstrumenten, thans geeft hij eene beschrijving van de snaarinstrumenten, n.l. de hasapi of hatepan (een soort van mandoline), de arbap ('n hoogst eenvoudig instrumentje) en de tanggetog (waarmede de muziek der gongs wordt nageboetst). Van den

zang deelt de heer M. o.a. mede, dat de Bataks geen groote verscheidenheid van melodiën kennen. „Hun liedjes zijn meest allen vierregelige versjes met dezelfde cadence en de melodiën worde met geringe afmetingen naar de muziek van het groote trommelorchest gevormd. Schrijver's conclusie luidt: „dat oorspronkelijk de zang bij het Batakvolk het tot geen hoogen trap van ontwikkeling heeft gebracht, doch het doet ons ook zien, dat het volk gaarne zingt en van een voor ontwikkeling vatbare gave voor die kunst niet is ontbloot."

Weekblad voor Indië.

In No. 34 geeft B. B. het slot zijner pessimistische beschouwing over „De behoefte aan bestuursambtenaren", welke zeker niet zal bevorderlijk zijn aan den lust tot indiensttreding bij dezen tak van dienst. Het artikel eindigt: „Er is geen corps B. B. meer, verzekerden mij insiders van verschillend karakter en opvoeding, men wantrouwt elkander en er wordt grof misbruik gemaakt van positie en macht over ondergeschikten.

„Ook de leiding van boven is sinds ettelijke jaren in verkeerde, onbekwame handen, en herhaalde ongemotiveerde passeeringen, gelijken tred houdende met niet-verdiende bevorderingen, deden de deur toe. Van uit het corps zelf is geen reactie te verwachten, maar de tijd tot ingrijpen van hoogerhand is gekomen."

Van de overige bijdragen in dit Nummer noteeren wij een verhaal uit den mond van den gewonden Japanner Jenomoto, opgeteekend door G. J. de Kruyff, en een artikeltje over een put „Soemoer Gajam" te Cheribon, aan het water waarvan de inlanders wonderbaarlijke geneeskracht toeschrijven.

Tijdschrift voor het Binnenl. Bestuur.

In Afl. 5 van deel 37 schrijft de heer W. H. van der Haas onder het opschrift: „Er is geen geld voor" een artikeltje, hem in de pen gegeven naar aanleiding van een opstel van Blanda in De Controleur, getiteld: „Indisch boschwezen en Indische boschpolitiek", waarvan de droeve toon, de moedeloosheid, die daaruit spreekt, een ieder zal treffen, die Indië een warm hart toedraagt." Om kort te gaan, de heer v. d. Haas vreest, dat de Ind. Regeering geen geld beschikbaar zal willen stellen om op zijn voorstel in te gaan; een voorstel, dat kunstmatige herbewouding beoogt van gedeelten van Java, evenmin als voor het denkbeeld van den heer Kerbert, die strijdt voor exploitatie en exploratie der wildhoutbosschen in de Buitenbezittingen.

Voorts is in deze afl. opgenomen een afschrift der circulaire van den Resident van Djambi, Engelenberg, betreffende de bestrijding van de cholera-epidemie in genoemd gewest.

De heer v. d. Pauwert houdt een pleidooi tot toelating van Chineezen in plaatsen buiten de hun aangewezen wijken; hij is van meening, dat het niet langer aangaat den eerlijken, handeldrijvenden Chinees te dwingen zich te bewegen in een beperkte ruimte, waar de concurrentie de een voor, den ander na ten gronde richt. „Bedenkt men daarbij" — zegt schr., — „dat het aantal Chineezen steeds toeneemt, aan den anderen kant de gelegenheid om zijn stukje brood te verdienen met den dag afneemt, — eerst is de opiumpacht afgeschaft en thans is men bezig alle pandhuizen in eigen beheer te nemen, — dan is het duidelijk, dat op den duur die toestand niet zoo k a n blijven. Verschillende voordeelen voor den inlander somt de schrijver bovendien op, indien op zijn voorstel mocht worden ingegaan.

De heer J. F. Oudkerk Pool schrijft vervolgens over de wijze, waarop in de residentie Benkoelen wilde zwijnen, klapperrotten, enz., worden afgemaakt, en eindelijk bevat dit Nr. nog het vervolg der Hippologische verhandelingen van den heer A. M. Vermast.

De Indische Mercuur.

Inhoud van No. 2 van jaarg. 1910: Vervolg der voordracht van Prof. P. van Romburgh over Caoutchouc en de kultuur er van in Ned.-Indië, gehouden voor de Ned. afd. der Ned.-Ind. Maatschappij voor Nijverh. en Landb. — Schatting der Java-suikerproductie over 1910 en der beplante oppervlakte voor campagne 1910. — Kamer van koophandel te Amsterdam. — De uitvoer van soja-boonen uit Mantsjoerije. — Kultuurberichten (Kultures ter Westkust van Sumatra. — Stand der bacovencultuur in Suriname. — Het nut van cactus-aanplant voor Curaçao, enz.) — Kleine mededeelingen, en de gewone wekelijksche rubrieken.

* *
*

Gebrek aan plaatsruimte noodzaakt ons van de overige, sedert het vorig overzicht ontvangen publicaties met betrekking op Indië, te volstaan met de bloote vermelding der titels.

De splitsing van de Koninklijke Marine in twee marines, waarvan een voor het Moederland, de andere voor Nederlandsch-Indië, door K. F. Sluijs (Verslagen der Marine-Vereeniging. No. 2, jaargang 1909—1910).

Het bestaan der geëmployeerden op cultuurondernemingen in onze Oost, door F. A. von Stürler (Cultura, Febr. 1910).

Het wetsontwerp van 16 April 1909 tot regeling van het Nederlandsch onderdaanschap in Nederlandsch-Indië, door Mr. J. Abendanon (Verslag der vergadering van het Indisch Genootschap van 9 December 1309).

Nederlandsch Zendingsjaarboekje voor het jaar 1910. Met aanbeveling van het Comité voor Nederlandsche Zendingsconferenties. Uitgegeven door de Redactie van de Nederlandsche Zendingsbode. 's-Gravenhage, J. Bootsma.

Verslag der Staatsspoorwegen in Nederlandsch-Indië over het jaar 1908. Batavia, Landsdrukkerij. Met platen, kaart en grafische voorstellingen.

Report of the International Opium Commission, Shanghai, China. February 1 to February 26, 1909. Vol. I. Report of the proceedings. Vol. II. Report of the delegations. Shanghai, Nort-China Daily News & Herald Ltd. 1909. 2 deelen fol.

Naar de Ekas-baai aan de zuidkust van Lombok, door W. O. J. Nieuwenkamp, met illustraties naar teekeningen van den schrijver (Eigen Haard, jaarg. 1910 No. 3); en Een onvergetelijk directeur van het Koloniaal Museum, Dr. M. Greshoff, door P. van der Wielen (in hetzelfde tijdschrift).

Vervolg opgave van bladen, tijdschriften enz., welke nieuw ter lezing zijn gelegd in de Leeszaal Heulstraat 17, Den Haag, die d a g e l i j k s, Zon- en Feestdagen uitgezonderd, geopend is van 10 uur voor- tot 6 uur namiddags.

De Javabode t/m 22 December '09.
De Sumatrabode idem.
Het Soer. Handelsblad t/m 2 December '09.
De Javasche Courant Nos. 100 en 101.
De Sumatrabode t/m 17 Dec. '09.
De Padanger t/m 11 Dec. '09.
N. Surinaamsche Courant t/m 19 Dec. '09.
Ned.-Ind. Effectenblad No. 50.
De Indische Mercuur No. 3.
De Stem van Indië Nos. 49 en 50.
Deutsche Kolonial Zeitung No. 2.
Ind. Genootschap. Verg. 9 Dec. '09.
Oedyana Para Prajitna, Tijdschrift voor den vooruitstrevenden Javaan.
Handelsberichten v/h Min. v. Landbouw No. 148.

MEDEDEELINGEN.

Van de Afdeeling 's-Gravenhage:

Tentoonstelling van Makassaarsche voorwerpen, verzameld door den Controleur bij het B. B. J. Tideman in de **Gothische zaal,** van *20 Januari tot en met 5 Februari*, van 's morgens 10½ tot 's namiddags 4 uur (des Zondags van 1—4 uur.)

Leden hebben vrijen toegang op vertoon van hun lidmaatschapskaart.

Niet-leden hebben toegang tegen betaling van *f* 1.— entrée op Donderdag;

f 0.25 entrée op de overige werkdagen der week; *f* 0.10 entrée op Zondag.

Op Woensdag en Zaterdag hebben kinderen toegang tegen betaling van *f* 0.10.

Onderwijzers hebben gratis toegang met hunne leerlingen, mits daartoe het verzoek doende bij den ondergeteekende.

Namens het Afd. Bestuur:
VAN DELDEN, Secretaris.

Van het **Informatie-Bureau** van „Oost en West", Heulstraat 17, 2e verdieping, Den Haag:

Waarschuwing.

Op verzoek van het bestuur der kolonie Suriname ontraadt de Minister van Koloniën personen, die het voornemen mochten hebben om zich naar die kolonie te begeven, in de hoop daar spoedig na hunne aankomst werk te vinden, ten ernstigste zulks te doen, indien zij niet over genoeg middelen beschikken om gedurende eenigszins langen tijd in hun onderhoud te voorzien en in geval van niet slagen de kosten hunner terugreis naar Nederland te betalen.

Ter benoeming tot adjunct-ingenieur bij den dienst der Staatsspoorwegen in Nederl.-Indië worden gevraagd zes civiele ingenieurs en twee werktuigkundige ingenieurs, in het bezit van het diploma, bedoeld bij art. 118 der Hooger Onderwijswet (Staatsblad 1905, no. 181). De werktuigkundige ingenieurs moeten afwisselend bij de exploitatie der Staatsspoorwegen en het toezicht op de spoorwegdiensten en het stoomwezen dienst doen.

Zij, die voor plaatsing in aanmerking wenschen te komen, behooren zich vóór 1 Febr. 1910, bij gezegeld adres, te wenden tot het Departement van Koloniën.

Voor nadere bijzonderheden zie St.-Ct. no. 4.

Leeraren M.O.

Voor het middelbaar onderwijs in Nederlandsch-Indië wordt gevraagd een doctor in de Nederlandsche letteren, die in Mei a.s. derwaarts zal moeten vertrekken, een leeraar, bevoegd tot het geven van onderwijs in hand- en lijnteekenen aan een hoogere burgerschool met vijf-jarigen cursus, en een leeraar met akte B voor Fransch, bij voorkeur iemand ook in het bezit van de hoofdakte.

Aan de uitzending is verbonden:

a. een gratificatie voor uitrusting ad *f* 1000;

b. overtocht naar Batavia als gouvernements-passagier der 1e klasse, casu quo ook voor het wettig gezin;

c. een voorloopig tractement van *f* 150 's maands, ingaande met den dag van aankomst te Batavia tot den dag, waarop het activiteitstraktement, volgens de deswege bestaande bepalingen in Indië, ingaat.

Voor nadere bijzonderheden zie Sts. Crt. no. 6.

Voor het middelbaar onderwijs in Nederl.-Indië wordt gevraagd een leeraar, bevoegd tot het geven van onderwijs in de Hoogduitsche taal- en letterkunde aan eene hoogere burgerschool met vijfjarigen cursus, die uiterlijk in de eerste helft van Juni 1910 in Indië moet aankomen.

Bezoldiging als boven. Zie Staatscourant No. 7.

Voor het middelbaar onderwijs in Nederl.-Indië wordt gevraagd een leeraar bevoegd tot het onderwijzen van boekhouden en een ander vak (bij voorkeur geschiedenis of aardrijkskunde) aan eene hoogere burgerschool met vijfjarigen cursus, die uiterlijk in de eerste helft van Juni 1910 in Indië moet aankomen.

Bezoldiging als boven. Zie Staatscourant No. 9.

N.B. Exemplaren van de Staatscourant Nos. 4, 6, 7 en 9, betrekking hebbende op bovengenoemde aanvragen, zijn, zoolang de voorraad strekt, voor belanghebbenden kosteloos verkrijgbaar bij het Informatie-bureau.

Bij Kon. besluit van 18 December 1909 No. 53 is het volgende bepaald:

Artikel 1. Ten aanzien van betrekkingen of ambten in Nederlandsch-Indië, aan welker bezoldiging periodieke traktementsverhoogingen zijn verbonden, wordt, ook waar zulks niet uitdrukkelijk is voorgeschreven, het toekennen dier verhoogingen afhankelijk gesteld van ijverige en trouwe plichtsbetrachting.

Artikel 2. Dadelijk bij het voorvallen van eene tekortkoming en anders aan het eind van den termijn voor eene periodieke verhooging gesteld, wordt door de autoriteit, door wie de verhooging is te verleenen, beslist:

a. in het eerste geval, of de tekortkoming van dien aard is dat zij aanleiding behoort te geven tot verlenging van den voor de eerstkomende periodieke verhooging gestelden termijn, en, zoo ja, tot welke verlenging;

b. in het tweede geval of de betrokkene door

ijverige en trouwe plichtsbetrachting gedurende den gestelden termijn zijn recht op de verhooging behouden heeft, en, zoo neen, hoe lang de verhooging met het oog daarop behoort te worden uitgesteld in afwachting van betere plichtsbetrachting.

Artikel 3. Wanneer aan de voor eene betrekking of ambt vastgestelde bezoldiging meer dan ééne periodieke verhooging verbonden is, behoeft het enkele feit, dat de toekenning van één dier verhoogingen op den voet van het bepaalde bij artikel 2 is uitgesteld, geene aanleiding te geven om de volgende verhoogingen te doen ingaan op een later tijdstip dan dat, waarop die verhoogingen, zonder dat uitstel, zouden moeten worden toegekend, zoodat telkens wanneer laatstbedoeld tijdstip aanbreekt de verhooging kan worden toegekend, indien daartegen op zich zelf geene bedenkingen zijn gerezen.

Artikel 4. De bepalingen van de voorgaande artikelen vinden geene toepassing ten aanzien van landsdienaren die op het tijdstip van inwerkingtreding van dit besluit betrekkingen of ambten bekleeden, aan welker bezoldiging periodieke traktementsverhoogingen zijn verbonden, waarvan de toekenning nog niet krachtens bestaande bepalingen afhankelijk is van ijverige en trouwe plichtsbetrachting, noch ten aanzien van predikanten en Roomsch-Katholieke geestelijken, voor wie de bestaande regelingen blijven gelden.

Examens Indische dienst.

Bij kon. besluit van 24 December 1909 (Staatsbl. no. 411) is het volgende bepaald:

Artikel 1. Artikel 24 van het kon. besluit van 27 April 1872 (Staatsblad no. 87) wordt gelezen als volgt:

Doktoren in de rechtswetenschap, die de bevoegdheid wenschen te verkrijgen om, behoudens nadere vereischten in bijzondere wetten of verordeningen gevorderd, in Nederlandsch-Indië bij de rechterlijke macht of den burgerlijken dienst te worden benoemd, leggen voor de vereenigde faculteiten der rechtsgeleerdheid en der letteren en wijsbegeerte een aanvullingsexamen af in:

a. het Mohammedaansche recht en de overige volksinstellingen en gebruiken in Nederlandsch-Indië;

b. het staatsrecht en de inrichting van 's rijks koloniën en overzeesche bezittingen;

c. de land- en volkenkunde van den Oost-Indischen Archipel;

d. de Maleische taal;

e. de Javaansche taal.

Van een der vakken, onder d en e genoemd, ter keuze van den examinandus, zal door Onzen Minister van Binnenlandsche Zaken vrijstelling worden verleend, op een daartoe strekkend verzoek, dat ten minste zes maanden voor het afleggen van het examen moet zijn ingediend.

Het examen is schriftelijk en mondeling en wordt in het openbaar gehouden.

De duur van het schriftelijk examen, hetwelk zich alleen over de vakken onder d en e uitstrekt, is voor elk dier vakken één uur.

De duur van het mondeling examen is twee uren, waarvan één uur voor de vakken, onder a en b, en één uur voor de vakken, onder c, d en e genoemd.

De artikelen 7, 2e lid, 9, 10 en 11 en het in artikel 23 omtrent de promotie bepaalde zijn op het examen van toepassing.

Ten bewijze, dat het examen met goed gevolg is afgelegd, wordt een door den voorzitter en secretaris der vereenigde faculteiten geteekende, in de Latijnsche taal gestelde, verklaring aan den geëxamineerde uitgereikt.

Heeft de geëxamineerde zich door meer dan gewone bekwaamheid onderscheiden, dan wordt in de verklaring vermeld, dat de toelating met lof geschiedt. Zoo omtrent deze bijvoeging de stemmen staken, heeft zij niet plaats.

Artikel 2. Gedurende zes maanden na het tijdstip van het in werking treden van dit besluit, kan van den in het tweede lid van bovengenoemd artikel 24 bepaalden termijn worden afgeweken.

Dit besluit brengt de volgende twee wijzigingen in het examen, dat doctoren in de rechtswetenschap moeten afleggen om bij de rechterlijke macht of den burgerlijken dienst in Ned.-Indië te worden benoemd:

1o. de Maleische taal of de Javaansche taal blijft, zooals tot dusver, ter keuze van den examinandus, maar hem zal eerst vrijstelling van een dier talen worden verleend op een daartoe strekkend verzoek, dat ten minste zes maanden vóór het afleggen van het examen moet zijn ingediend.

Overgangsbepaling: Gedurende zes maanden na het tijdstip van het in werking treden van dit besluit, kan van den termijn hierboven genoemd, worden afgeweken.

2o. Was tot heden het examen alleen mondeling, het zal voor de talen voortaan ook schriftelijk worden afgenomen en wel voor elk der talen één uur.

In den duur van het mondeling examen is geen verandering gebracht.

3o. De verklaring van het met goed gevolg afgelegd examen zal voortaan niet in de Nederlandsche taal, maar in de Latijnsche taal gesteld, den geëxamineerde worden uitgereikt.

Uitgaande van de Afdeeling Apeldoorn van „Oost en West" en het Departement Apeldoorn van de Maatschappij tot Nut van 't Algemeen heeft een Lezing met lichtbeelden plaats op Donderdag 20 Januari 1910, des avonds te 8 uur, in de Kleine Zaal der Societeit.

Spreker: de heer T. J. Bezemer.

Onderwerp: Schetsen uit het Maatschappelijk en Huiselijk leven der Inlanders.

Leden der Vereeniging en van het Departement hebben met hunne huisgenooten vrijen toegang.

Niet-leden *f*0.75 de persoon.

Lijst van aangekomen en vertrokken Passagiers uit en naar de Indiën.

Passagiers van het stoomschip „Goentoer", gezagvoerder M. van der Putte, van Rotterdam naar Nederlandsch-Indië.

Te Rotterdam hebben zich ingescheept: Mevrouw E. Braat—Agenna en 1 kind; K. J. Hazewinkel; H. L. van Nouhuijs; Mejuffrouw H. van Alphen de Veer; Mevrouw D. Vermeulen—Termeulen; F. G. C. Dekker; J. van Kleef; P. A. Koppers; J. Kieft met echtgenoote en 2 kinderen; I. den Hollander met echtgenoote en 3 kinderen; G. F. L. Pabat en echtgenoote; A. B. H. Rouwendaal en echtgenoote; A. F. Schröter; A. E. Edelman; C. X. Bakker; R. F. Hartog.

Naar Lissabon: G. A. van der Sluijs; J. van Leeuwen.

Te Southampton zullen zich inschepen naar Tanger: W. F. Rattigam en echtgenoote; Mevrouw Wilson en dochter; A. Tarache; Miss B. Tarache; M. J. Abensur; Mevrouw Church en dochter.

Naar Marseille: Miss Ward.

Te Marseille zullen zich inschepen:

Dr. S. H. Koorders en echtgenoote; B. J. van Hardenberg met echtgenoote en 4 kinderen; G. J. Oudgenoeg met echtgenoote; G. B. Nitzsche; M. K. Medenbach; A. J. W. Gallas en echtgenoote; J. van Kwawegen met echtgenoote en 1 kind; L. C. Hageman; J. K. S. de Does en echtgenoote; M. Kievit; M. J. Kruijs; Mevrouw Ludeling; D. L. Muller auf der Heide en echtgenoote; L. Lens en echtgenoote; R. A. R. Hoffman; F. Hillebrant; M. A. Marijs; H. den Hartog; Mejuffrouw M. P. van de Rivière; Mevrouw A. M. Leijds.

No. 4. Donderdag 27 Januari 1910. 10de Jaargang.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING OOST EN WEST

OPGERICHT DOOR KOLONEL G.E.V.L. VAN ZUYLEN, 21 MAART 1900.

„HET KOLONIAAL BELANG IS EEN ALGEMEEN NEDERLANDSCH BELANG."

Abonnementsprijs per jaar:

Vrij aan huis of franco per post binnenland, bij vooruitbetaling	2.50
Voor Oost-Indië en het Buitenland	„ 4.—
Afzonderlijke nummers	0.05

Prijs der Advertentiën:

Per regel	f 0.15
Bij plaatsing van 500 regels	„ 0.12½
„ „ „ 1000 „	„ 0.10

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie", en gezonden aan de Presidente: 7a HEERENGRACHT, DEN HAAG.
Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, *51 Verhulststraat.*
Voor *Advertentiën* tot de Drukkerij „LUCTOR ET EMERGO", AMALIA VAN SOLMSSTRAAT, *Telefoon 4424*, beiden DEN HAAG

Inhoud van dit nummer.

Een oplossing van het Indo-vraagstuk?

Heb ik in het Koloniaal Weekblad van verleden week het algemeen vooroordeel tegen de karaktereigenschappen van ons, Indo's, zooveel mogelijk bestreden, toch blijft ons bestaan een fout, dit moeten we inzien. We zullen steeds een ongezonden toestand vormen in de Indische maatschappij met een vaderland, dat het onze niet is. Zelf moeten we, al is 't hard, de handen uit den mouw steken om ons van den aardbodem te doen verdwijnen. Dat zal het beste wezen voor ons nageslacht.

Twee wegen kunnen we inslaan om dit te bereiken: We kunnen ons doen assimileeren door den Javaan of door den Europeaan.

Er zijn menschen, die zeggen, dat ons tropisch volk gedoemd is om overheerscht te worden door volkeren uit de gematigde zône, omdat deze, wat klimaat betreft, in gunstiger conditie verkeeren.

Waarom zou anders de beschaving, die haar oorsprong had in Vóór-Indië, in een subtropisch klimaat, zich beter naar het Noorden ontwikkeld hebben dan naar het Zuiden? Waarom bleef de ontwikkeling en beschaving der Boeddhisten stil staan, toen zij op Java kwamen? De menschen, die dit zeggen, vinden 't beter, dat wij ons doen assimileeren door den Europeaan. Wij zullen dan steeds tot de overheerschers behooren.

Echter, het volk, dat den Javaan zal overheerschen, en dat een volk moet wezen uit de gematigde luchtstreek, behoeft geen Europeesch volk te wezen. Kan Japan of China met de tegenwoordige ontwikkeling van het Oosten niet eens de plaats van Nederland innemen? We zullen dan Java moeten verlaten en de meesten onzer zal dat verdrieten.

Laat ik er thans dit even tusschen haakjes bijvoegen. Men zegt ook wel: laten we alles bij het oude laten, laten we ons alleen moreel opheffen om zoo het vooroordeel, dat tegen ons heerscht, weg te nemen. Waar zouden we in bovenaangehaald geval dan een toevluchtsoord moeten zoeken? We zullen te gering in aantal zijn om ons een nieuw land te veroveren. Waar zou dat nieuwe land trouwens gezocht moeten worden, daar een aziatische mogendheid zich natuurlijk tevens van de andere eilanden zou meester maken, of een vreemde Europeesche mogendheid van de omstandigheden partij trekken. Of dacht men dat Nederland dan, verzwakt door den oorlog, een nieuw vaderland voor ons zou kunnen bemachtigen, of dat men in Nederland, waar de strijd om 't bestaan toch al zwaar genoeg is, voor ons een plaatsje zou inruimen, afgezien van het feit, dat we kleurlingen blijven?

Nu ter zake: Willen we ons oplossen in den Europeaan, dan moeten we uitsluitend huwelijken sluiten met Europeanen. Waar nu halen we in Indië dat materiaal van daan? Waar vinden alle Indojongelieden, die niet naar Europa kunnen komen, in Indië een zuiver-Europeesche vrouw? Waar vinden al onze meisjes een zuiver-Europeeschen man?

Neen, het beste zal wezen om niet te gelooven, dat een tropisch volk gedoemd is om overheerscht te worden. Kan die richting van de ontwikkeling der beschaving niet te wijten zijn aan geographische oorzaken? Neen. Wij moeten ons bij den Javaan aansluiten en ons zooveel mogelijk met den Javaan vermengen. Direct kunnen we hier niet aan beginnen. Moeilijk, ja beslist onmogelijk is 't thans voor ons, altijd toch eenigszins Westersch opgevoed, om een Javaansche echtgenoot(e) te vinden, waarmede we zouden kunnen harmonieeren. De Javaan is nog niet genoeg westersch ontwikkeld, en ook daar, waar hij nog steeds misdeeld is wat zijn rechten betreft, kunnen wij er moeilijk toe besluiten om onze kinderen door de Regeering te laten gelijkstellen met den Javaan. Hopen we echter, dat eens een tijd zal komen, dat de Javaan westersch beschaafd is, met ons accordeert in zijn ideeën, dat hij gelijke rechten krijge als de Westerling. Dan zal 't ons niet moeilijk vallen ons door hem te doen assimileeren en we zullen met hem het volk van Java vormen, dat onafhankelijk worden zal.

Behalve aan de opheffing van ons zelf, moeten we thans dus meewerken aan de opheffing van den Javaan. Een eerste eisch is verder echter, zooals ik reeds zeide, dat we het idee van ons afschudden, dat we Europeanen zijn. Dat zal een einde maken aan het ongemotiveerde laag nederzien van den Indo op den Javaan, waardoor, naar we hopen willen, de vijandige houding, die hij tegen ons aanneemt, ook zal verdwijnen.

Gaarne wil ik van dit schrijven erkennen, dat het misschien gebrekkig gestyleerd is, mijn ideeën wellicht niet de beste zijn. Het hoofddoel van dit stukje is echter: op te wekken tot bespreking van het Indo-vraagstuk, hetgeen, dunkt mij, dringend noodzakelijk is.

Aangenaam zou het mij daarom wezen, indien gij, hier studeerende Indo's en anderen, die zich voor het vraagstuk interesseeren, op mijn stukje wildet repliceeren, andere ideeën wildet verkondigen, om in 't kort de zaak aan 't rollen te brengen met de meerdere gaven, die ge misschien hebt dan ik.

Ik tracht dit stukje geplaatst te krijgen in het Koloniaal Weekblad van „Oost en West", omdat ik hoop, dat het onder de oogen komen zal van hier vertoevende Indo's. Zeker toch mag in zake lotsverbetering van den Indo het meest verwacht worden, van hen, die intellectueel ontwikkeld zijn, aan 't begin van 't leven zich niet behoeven te laten weerhouden door ondervonden teleurstellingen, die zich als van zelf het meest voor de zaak zullen interesseeren, en die met jeugd-ijver voor het mooie doel zullen willen werken.

Utrecht, 7-1-1910. KATJANG STUDIOSUS.

Het ideaal van den schrijver zou dus zijn, niet alleen om de Nederlanders, wien hij zijn bestaan verschuldigd is of liever verwijt, uit Indië te verdrijven, maar hij zou zelfs den inboorling, den landzaat, van diens geboortegrond willen verdringen om een Indo-heerschappij op Java te vestigen. De vrees, dat de een door zijn intellect, de ander door zijn massaal overwicht den Indo toch de baas zal blijven, doet hem voor het streven naar dat ideaal terugdeinzen en zijn heil zoeken in zelfvernietiging, wat volgens den schrijver zou kunnen geschieden door assimilatie met den Europeaan of met den Javaan. Het eerste is volgens hem moeielijker, omdat niet alle Indo's een volbloed-Europeesch meisje, niet alle Nonna's een volbloed-Europeeschen jongeling zullen vinden om in een welberekend huwelijk een nakomelingschap op te bouwen, dat als ontwijfelbaar Europeesch wordt erkend. Daarom geeft hij het denkbeeld aan, zich liever verder te vermengen met den Javaan. Doch daarbij staat hem in den weg het laag nederzien van den Indo op den Javaan. Hij heeft er echter zijn vertrouwen in gesteld, dat de beweging tot emancipatie van den Inlander dezen zal opheffen tot den Indo, om met den Indo één volk te vormen. En daarom roept hij de Indo's op om mede te werken niet alleen tot hun eigen ontwikkeling, maar tot verheffing van den Javaan.

Katjang Studiosus brengt den Indo in een moeielijken tweestrijd, aan den eenen kant het gevoel, dat hij door den Europeaan als minderwaardig wordt beschouwd, de geringschatting aan den anderen kant, waarmede hij op den Inlander nederziet. Prof. Heymans vindt in K. S. een warm aanhanger voor de leer om bij het kiezen van een echtgenoot met het oog op de nakomelingschap de „passieve selectie" te doen vervangen door de „actieve selectie", de geslachtskeuze na psychologische studie, — een huwelijk niet langer op amoureuzen, maar op psychologischen grondslag. Vooreerst zal het nog wel blijven bij „die alte Geschichte" „und wem sie just passiret, dem bricht das Herz entzwei."

De groote fout in het betoog van K. S. is, dat hij den Indo beschouwt als een afzonderlijk ras, verschillend van het Europeesche en van het Inlandsche; en dien maatstaf legt hij zich zelven aan, want bij geen Nederlander zal het opkomen om den Indo niet te tellen bij de Europeesche ingezetenen, evenmin als de Javaan hem anders zal beschouwen. De regeering zal er nooit aan kunnen denken, voor den Indo afzonderlijke wetten, bijzondere onderwijsinrichtingen in het leven te roepen. Voor hem, die bij den burgerlijken stand als Europeaan staat ingeschreven, zijn de Europeesche scholen toegankelijk; anderen, nog niet als Europeaan erkend, kunnen de rechten van Inlander doen gelden. De quaestie is er slechts een van meer of mindere ontwikkeling. Voor den beschaafden, welopgevoeden, ontwikkelden Indo zijn alle rangen in de maatschappij bereikbaar, die voor den Europeaan open staan. De voorbeelden zijn er te over van. En ziet men niet telken male, dat een volbloed Europeesch meisje niet afkeerig er van is, om het leven in te gaan met een Indo van ontwikkeling en beschaving, en omgekeerd een volbloed Europeesche jongeling met een Indisch meisje? Hoe kan de Indo tot een afzonderlijk ras gerekend worden, waar de graden van bloedvermenging zoo vele

zijn, trapsgewijs meer naderend tot het zuivere Europeesche, of tot het zuivere Javaansche ras?

De quaestie, zooals gezegd, is er slechts een van meer of mindere ontwikkeling. Dat men in de onderste lagen der Indische maatschappij naast enkele weinige gedegenereerde Europeanen vele door armoede en ellende bezochte Indo's aantreft, heeft een natuurlijke oorzaak, gelijk in de groote steden, ook van Europa, de proletariër aan de plaats geketend is, waar hij ter wereld werd gebracht. De armoede te lenigen, het leven in alle lagen der maatschappij dragelijker te maken, en ieder, hoe laag geboren ook, de gelegenheid te geven, zich op te werken tot een edeler bestaan, is het groote moeielijke maatschappelijke vraagstuk dat in Indië ten onrechte het Indo-vraagstuk wordt genoemd. Laat de Indo zelf elke gedachte van zich zetten, dat hij, door zijne geboorte alleen minderwaardig is, dat zal zijne energie doen opleven en hem als ieder rechtgeaard mensch doen streven naar ontwikkeling en vooruitgang. Hij zal dan geen reden hebben om te vreezen dat le Europeaan laag op hem nederziet, evenmin als hij den Javaan niet als zijn medemensch, als zijn broeder zal willen beschouwen.

Het woord van den dichter moge meer en meer voor ons Indië gelden:

Daar reikt de Westerling den Oosterling de hand,
Zij sluiten voor één doel een onverwrikbren band,
Geloofs-, noch rangsverschil, noch kleur kan dien verbreken;
Steeds vaster drukt de hand der vriendschap, schoonste teeken,
O heerlijk zinnebeeld van 't heilig Volksverbond!

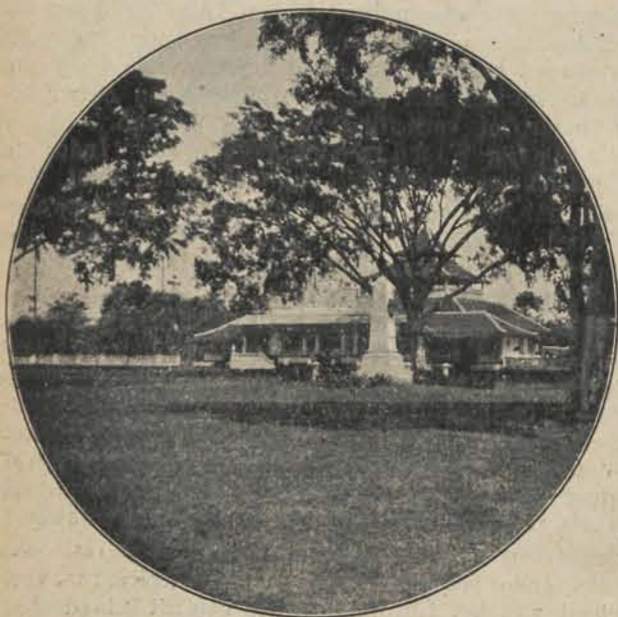
De bebouwing van het Koningsplein.

In de N. R. Ct. van 20 Januari j.l. wordt in een schrijven: „De Aloen-aloen op Java", een lans gebroken voor het ongeschonden bewaren van „die sieraden der regentschapshoofdplaatsen op Java."

Voor hen, die niet weten, wat onder aloen-aloen wordt verstaan, is aldaar vermeld: „dat het is een „groot vierkant grasplein — het Haagsche malie-„veld in het klein — met één of twee waringin-„boomen in het midden, de regentswoning aan de „noordzijde of, op West-Java, aan de zuidzijde, de „woning van den assistent-resident aan de overzijde, „de witte moskee aan de westzijde. — Zoo is het „wel niet overal, maar toch op verre de meeste „dier plaatsen.

„Op West-Java hebben ook de districtshoofd-„plaatsjes dikwijls kleinere aloen-aloens."

Onderstaand kiekje geeft een beeld van een aloen-aloen in de Preanger-Regentschappen met de moskee en het monument voor den bekenden adviseur-honorair Karel Holle.

ALOEN-ALOEN VAN GAROET.

Naar aanleiding van bovengenoemd schrijven, waarmede we gaarne instemmen, komt de wensch in ons op, om de aandacht te vestigen op de berichten in de Indische dagbladen omtrent een voorgenomen bebouwing van een ander plein, niet precies een aloen-aloen in den geest als bovenvermeld, maar eveneens 'n grasplein van ongeveer ¾ vk. K.M. oppervlakte, — een Haagsch malieveld in het groot (9 à 10 maal) — omgeven door ruim aangelegde erven, namelijk het Koningsplein te Batavia (Weltevreden).

Blijkens het Nieuws van den Dag voor Ned.-Indië dd. 20 Juli 1909 No. 165 is bijzonder de aandacht op dit onderwerp gevestigd door den architect Ed. Cuypers ter gelegenheid van de tentoonstelling zijner in Europa uitgevoerde bouwwerken en van zijne verdere ontwerpen op 19 Juli 1909 in het Geb. der Kon. Nat. Vereeniging te Batavia, waarbij in eene improvisatie deze architect het Koningsplein noemde „een erfstuk van het voorgeslacht en een monument, „dat niet mocht worden bedorven door Arabische „bouwspeculanten."

In hoeverre voor dit laatste vrees bestaat is hier niet te beoordeelen, maar wel is bekend door een „Open brief uit Indië" door den architect P. A. J. Moojen te Batavia ingezonden in de „Opmerker", Bouwkundig Weekblad, dd. 11 December 1909 No. 50, dat den heer Moojen schriftelijk werd opgedragen het ontwerpen van eenige Regeeringsgebouwen op de Noordzijde van het Koningsplein te Batavia (Weltevreden).

Ook te Soerabaja besprak de heer Cuypers bij een rede, gehouden op 28 Juli 1909, het onderwerp van de bebouwing en meende, dat voor de geheele bebouwing van het Koningsplein een prijsvraag moest worden uitgeschreven. Zelfs zou volgens genoemden „Open brief" de heer Cuypers zich met dergelijk verzoek tot de Regeering hebben gewend, daarbij voorstellende, hem als deskundige in de gelegenheid te stellen daaraan mede te doen.

Zooals verder blijkt uit de besprekingen in de Vrijzinnige Kiesvereeniging te Batavia gehouden op 19 Nov. 1909, werd aldaar reeds onder punt 3 behandeld „De bebouwing van 't Koningsplein naar het plan Cuypers", terwijl C. B. in het 3e blad van het Bataviaasch Nieuwsblad van 20 Nov. meldt: „Een teekening van het voorloopig bouwplan „lezen heb ik, dat er in het midden een vlakte „heb ik nog niet onder de oogen gehad, maar ge „wordt vrijgelaten, zoo groot als het Waterloo-plein „(iets meer dan het Haagsche Malieveld); een vlakte „die de ontwerper van het bouwplan dacht te doen „bezetten door een Sociëteits-gebouw."

Zoo zien we dus, dat werkelijk het „monument, erfstuk van het voorgeslacht", wordt bedreigd niet door Arabische bouwspeculanten, maar door Hollandsche architecten — en van dezen mocht men beter verwachten.

Immers, onder de eischen gesteld bij den „modernen stedenbouw" vindt men den aanleg van pleinen aangeprezen als dienende tot verfraaiïng der steden, en noodzakelijk voor de bevordering der gezondheidstoestanden.

Toetreding van lucht is noodig in iedere, zeer bevolkte plaats, nog meer is dit het geval voor de tropen. Wat maakt juist het bewonen der erven om het Koningsplein te Batavia zoo frisch en zoo gezond? Dit is de volle toetreding in de huizen van de luchtbeweging, die in Indië vele uren van den dag soms zeer gering kan zijn.

Sluit men die beweging af door geheele bebouwing van het groote plein, dan worden de omliggende wijken Tanah Abang, Kebon Sirih, Rijswijk en Noordwijk ook zeker minder gezond om te bewonen.

Bij de uitbreiding van iedere stad, o.a. in de groote uitbreidingsplannen van de steden Amsterdam en Den Haag, wordt gerekend op het behoud van terreinen voor pleinen.

Londen benijdt men 't Hydepark; nog onlangs schonk de Wed. van Harriman, de groote Amerikaansche spoorwegkoning, een belangrijke som aan haar vaderstad, voor den aanleg van een groot plein als park.

In alle groote steden van Europa tracht men door aanleg van pleinen de steden te verfraaien en gezonder te maken.

In 's-Gravenhage betreurt men niet over de millioenen te kunnen beschikken om Zorgvliet te behoeden voor de speculanten-bouw met al zijn verschrikkingen, en te Batavia (Weltevreden) zal men een kostbaar bezit gaan vernietigen door het Koningsplein geheel te bebouwen!

De stoot tot deze beweging gaf het plan der Regeering om een strook langs het Koningsplein Noord met eenige gebouwen te bezetten.

Het N. v. d. D. v. N.-I. d.d. 20 November noemt het overdreven dat de bouw van nieuwe gouvernementsgebouwen ter plaatse zoo urgent is. Buiten het Koningsplein is nog terrein genoeg, waar slechts eenvoudige gebouwen of kampongs opgericht zijn.

Ook tegen deze gedeeltelijke bebouwing zijn bezwaren. Terecht vreest vorengenoemd blad dat „over „eenige jaren van een andere zijde eveneens een „strook wordt afgenomen en zoo voortgaande is na „verloop van eenigen tijd het geheele terrein be-„bouwd, de idee van het oude plein geheel verloren „gegaan."

Alsdan zullen de bouwspeculanten gemakkelijker spel hebben om de overige deelen van het plein in handen te krijgen, onder het motto een villapark aan te leggen.

Men moet hier in Nederland zien, wat daarmede wordt bedoeld: Een terrein, bestrooid met knutserige huisjes, elk gebouw omringd door een open grond, waarop nauwelijks een rijtuig om het huis zich kan bewegen. Zij, die met verlof geweest zijn, weten wat de Hollandsche architecten onder ruimte verstaan. Echter, al zou men de erven ruim maken de aanleg van een villa-park zal zeker aan de omgeving het grootsche, ruime uitzicht ontnemen."

Alzoo is te hopen, dat ook gedeeltelijke bebouwing niet tot uitvoering komt.

Bestaat er aanleiding om, zooals sommigen doen, het Koningsplein een „karbouwen-weidplaats" te noemen, dan zou dit kunnen duiden op gebrekkig onderhoud en slechte draineering.

Men brenge hierin verbetering door beter afvoer, en egaliseeren.

Maar aan Batavia (Weltevreden) het Koningsplein te ontnemen door geheele of gedeeltelijke bebouwing vermeenen we ten sterkste te moeten ontraden, èn om den schoonen indruk, die thans het geheel met het omringende geboomte der ruimte alleen, die het plein insluiten, oplevert, èn in het belang van de gezondheidstoestanden der aangelegen wijken.

v. E.

IN MEMORIAM.

Onze lezers zullen zich herinneren, hoe op initiatief van de hh. C. Th. van Deventer en J. H. Abendanon, een door mej. van Hall ontworpen symbolisch monumentje geplaatst werd op het graf te Utrecht van den te vroeg gestorven, hier studeerenden Amboneeschen arts, voorstellende een leergierig knaapje uit de tropen, en daaronder gegrifd de woorden: **Ter herinnering aan Johannes Everhardus Tehupeiory, Inl. en Ned. Arts, geb. 25 Juni 1882 te Kema, eiland Ambon, overleden 22 December te Utrecht. — Zijne nagedachtenis blijft in eere bij allen, die gelooven in Insulinde's toekomst.**

Ambon vooruit!

Eenigen tijd geleden ontving ik een brief van den heer W. K. Tehupeiory, thans als arts gevestigd te Blinjoe (Banka), en belast met de geneeskundige behandeling van, meest Chineesche, mijnarbeiders. Hij deelde mij mede, zeer getroffen te zijn door de hulde, in October jongstleden gebracht aan de nagedachtenis van zijn broeder Jan en verzocht mij zijn dank te willen overbrengen aan de dames en heeren, die tot de oprichting van het grafmonument hebben medegewerkt. Ik mag mij zeker wel langs dezen weg van zijn opdracht kwijten.

Daarbij wil ik ook echter gaarne een en ander vertellen van het werk, dat, blijkens verschillende mij geworden berichten, door den heer Tehupeiory na zijn aankomst in Indië reeds is verricht in het belang van de toekomst zijner landgenooten. Dank zij zijn initiatief werd een vereeniging van Amboneezen opgericht, die zich ten doel stelt, een fonds te vormen, waaruit de studiekosten van Ambonsche jongelui met goeden aanleg kunnen worden bestreden. Afdeelingen van die vereeniging zijn gevormd te Ambon, Batavia, Makasar en Boeleleng. Ieder lid draagt aan het fonds bij naar de mate van zijn krachten. De heer Tehupeiory gaf het voorbeeld.

Als hulde aan den stichter en zijn echtgenoote, hebben de leden der vereeniging aan het fonds den naam gegeven van Tehupeiory-Ommering-fonds.

Het ligt in het voornemen der beheerders van het fonds, flinke Amboneezen te hulp te komen, zoowel om te studeeren aan de Artsenschool, als aan de

Koningin Wilhelminaschool. Ook de studie van knappe Ambonsche onderwijzers in Nederland wenschen zij te bevorderen.

Het is te hopen, dat dit „schoone streven" tot even schoone uitkomsten zal leiden. Moge de regeering het hare daartoe doen door het leergierige volk van Ambon in eigen land de gelegenheid te bieden, zich te ontwikkelen of althans voor verschillende onderwijsinrichtingen op Java en in Nederland voor te bereiden. Ook het ambachtsonderwijs mag dan wel eens ter hand worden genomen. Daaraan is tot dusver nog niets gedaan, met het gevolg, dat veel Inlanders van Ambon wel kunnen lezen en schrijven, maar van den arbeid van hun handen maar weinig voordeel kunnen trekken.

Nu de drang naar ontwikkeling en maatschappelijken vooruitgang, die zich reeds lang deed gevoelen, door Tehupeiory's voorbeeld en voorgaan nieuw voedsel kreeg, schijnt het een gunstig oogenblik om aan de onderwijsbehoeften der bevolking van Nederlands oudste nederzetting in het Verre Oosten ernstige aandacht te wijden en daarin spoedig, met onbekrompen hand, te voorzien.

C. TH. VAN DEVENTER.

PERSKRONIEK.

INHOUD: De Atjeh-reis van den Heer Van Kol, besproken in *Handelsbl.*, *Amsterdammer* en *Land en Volk*.

Het „Handelsblad" heeft aan den in Nederland teruggekeerden gouverneur-generaal Van Heutsz gevraagd, wat er waar is van de bewering, dat hij als gouverneur van Atjeh, met zijn adjudant Colijn, Van Kol indertijd om den tuin heeft geleid, en hem een heel ander Atjeh heeft laten zien dan het werkelijke Atjeh. In een feuilleton van de reizende liedjeszangers-journalisten Pisuisse en Blokzijl was deze bewering met groote stelligheid uitgesproken. De heer Van Heutsz antwoordde hierop:

......Met den meesten nadruk kwam hij op tegen elke poging, die het wil doen voorkomen alsof de heer Van Kol zou zijn bedrogen, door hem niet den juisten, maar een met het oog op zijn reis door Atjeh geprepareerden toestand te toonen. Daarvan is geen sprake. Zulk beweren is absolute onwaarheid.

„De heer Van Kol", aldus generaal Van Heutsz, „is in geen enkel opzicht om den tuin geleid. De toestand was goed, toen de heer Van Kol zijn reis deed en werkelijk zóó, gelijk hij dien toestand heeft gezien en beschreven."

En bovendien deelde de oud-gouverneur-generaal ons mede, welke middelen hij zelf den heer Van Kol aan de hand gedaan had ter controleering of wat hem getoond werd, met de werkelijkheid overeenstemde. Colijn zelf heeft bovendien aangetoond, dat in dien tijd minder troepen in het terrein waren dan gewoonlijk, en zeker was ook het aantal patrouilles minder.

De heer Van Heutsz verzekerde ten overvloede, dat de heer Van Kol in alle opzichten gelijk ieder ander steeds open en eerlijk behandeld is en om zekerheid te hebben, dat vooruit geen bijzondere maatregelen genomen werden, maakte de heer Van Kol, op advies van generaal Van Heutsz, zijn plan voor den volgenden dag niet vooruit kenbaar.

Onze zegsman meende dan ook, „dat geen der officieren uit dien tijd om de reis des heeren Van Kol lachen zal. Daarover lachen alleen zij, die het om alle klets- en keukenpraatjes doen!"

Het weekblad de „Amsterdammer" schrijft naar aanleiding van die bewering:

Den Heer Van Kol kan deze tirade niet treffen. Door vriend en vijand, en meer dan eens, o.a. door den heer Idenburg als minister van Koloniën, is aan zijn groote werkzaamheid, doorzicht en kunde openlijk hulde gebracht. Dit wordt niet weggewischt door lachen in een overigens zeer gezellige societeit. Maar er komt hier een andere vraag op de lippen: Moet het kunnen gezegd worden, dat een volksvertegenwoordiger, op belangelooze onderzoekingsreis in onze verre koloniën, door de autoriteiten bedrogen wordt? Is daar niet een beetje de eer, o.a. van den tegenwoordigen gouverneur-generaal, mee gemoeid.

Wij lezen, hoe de heer Van Heutsz aan den Parijschen correspondent van het „Handelsblad" de verzekering gaf, dat de heer Charles Boissevain mede „door eigen aanschouwing volkomen op de hoogte is van de voor Indië belangrijke quaesties, die in den laatsten tijd op den voorgrond getreden zijn."

Hier mag men dus vragen — denkende aan de reis van den heer Boissevain naar Sumatra's Westkust en aan zijn beroemd telegram — heeft de inmiddels Gouverneur-Generaal geworden Atjeh-man ook dézen heer een rad voor de oogen gedraaid?

Is dat wellicht systeem tegenover Nederland, „dat er toch niets van weet en hoeft te weten"?

En zou daar dan maar niet eens een vraag over kunnen worden gedaan ter plaatse, waar dit van invloed kan wezen?"

Wij veroorloven ons hierbij op te merken, dat al dit geschrijf over hetgeen ongeveer 8 jaar geleden te Atjeh al of niet gebeurd heet te zijn, uit een praktisch oogpunt beschouwd vrijwel nutteloos is.

De heer G. Nijpels schrijft in Land en Volk:

„Ik was te Atjeh toen de heer Van Kol er zijn bezoek bracht, ik had gelegenheid beter achter de schermen te zien dan eenig troepenofficier, dit eenerzijds, anderszijds voel ik geen roeping om voor den oud-gouv. op de bres te treden, als ik dit niet van harte meen te kunnen en te mogen doen. Ewel, ik kom dan gaarne verklaren, dat, naar mijn overtuiging, door den gouverneur geen maatregelen genomen zijn om den heer Van Kol een beteren indruk van den heerschenden toestand te geven, dan die destijds was. De heer Colijn behoefde bij zijn geleide niet te verschoonen noch te verbloemen. Er was rust op Atjeh en de autoriteiten dachten dat dit zoo blijven zou. Men noeme het veine als men wil, een kunstgreep was het niet. Aan den heer Van Kol werd ook mede gedeeld hoe de toestand geweest was, maar niemand kon zeggen of het voortaan blijven zou zooals 't was.

Naar verluidde, hebben een paar commandanten van buitenposten of bivakken zich beijverd, plus royalistes que le roi, het reizend Kamerlid, bij zijn bezoek aan hun standplaats, een extra gunstige opinie mee te geven betreffende de eene of andere bijzonderheid van het leven te velde, en dit kan zoo aanleiding zijn geweest tot de misvatting, die nu op rijm en muziek is gebracht. Maar aan die overmaat van ijver hadden de autoriteiten part noch deel, en zij kan slechts betrekking hebben gehad op bijzonderheden van ondergeschikt belang, die op den eindindruk van den heer Van Kol geen invloed van eenige beteekenis zullen hebben geoefend."

Uit de O.-I. Mail.

In alle bladen, die de jongste mail ons bracht, staan hoofdartikelen over de bestuurswisseling en de redevoeringen, door den aftredenden en den nieuwbenoemden Gouverneur-Generaal gehouden, welke echter reeds in alle Nederlandsche dagbladen zijn overgenomen.

Over de **intocht van Gouv.-Gen. Idenburg te Buitenzorg** lezen wij o.a.:

„Zelden waren er zooveel menschen op de been en waren zij zoo enthousiast als bij deze gelegenheid. Het laatste is zeker grootendeels toe te schrijven aan de vriendelijke wijze, waarop deze landvoogd de kinderen, die welkomstliederen in den tuin zongen, bedankte. Telkens wanneer de wagen een groep kinderen passeerde, die zongen, liet hij stilhouden, en luisterde blootshoofds aandachtig, en toen luide kinderhoera's weerklonken, stemde het publiek daarmede in; onder daverende hoera's reed de onderkoning onder de marquise van het paleis.

De eerste, die hem daar welkom heette, was generaal Ermeling, oud-hoofdofficier bij de genie, en daarna werden de aanwezigen voorgesteld aan den heer Idenburg. Eerst de leden van den gemeenteraad, toen de ambtenaren der algemeene secretarie, daarna die van het departement van landbouw, de officieren en pengabisan, de overige ambtenaren, de geestelijken en de leden uit de burgerij.

Uit de Preanger was de oude heer Crone overgekomen om den landvoogd zijn groet te brengen. **Van af den tijd van Duymaer** en Twist heeft deze nestor der Preanger landheeren alle gouverneurs-generaal mee ontvangen en hij hoopt er nog minstens een vijftal te zien komen en gaan.

De intocht van den G.-G. geschiedde niet, zooals te Batavia, in de staatskoets, omdat die niet per spoor kon worden verzonden, daar het Zondag was.

Als een laatste staaltje van des heeren Van Heutsz keuze-stelsel schrijft het Soer. Handbl.:

Hoe een Resident ontslagen werd.

Naar wij vernemen is het ontslag van den resident van Pekalongan op hoogst zonderlinge wijze verleend.

De heer v. Engelbert v. Bevervoorde kwam, toen hij vernam, dat in beginsel door de Regeering is aangenomen de residenten niet langer dan vijf jaren in hun functie te laten, op de gedachte, dat hij er goed aan zou doen in het begin van 1910 met buitenlandsch verlof te gaan. Wetende, dat hij als hoofd van gewestelijk bestuur goed stond aangeschreven, kwam het hem voor, dat het voor hem aanbeveling verdiende als resident met verlof in Europa te zijn en niet te wachten tot hij er als gepensionneerde zou aanlanden.

Gouverneur-generaal Van Heutsz gaf den resident, nadat de aanvrage om verlof was ingekomen, den raad in Februari naar Europa te gaan en daar dan dadelijk pensioen aan te vragen. De resident meende dien raad niet te moeten opvolgen en wachtte. Aangezien een besluit uitbleef, schreef de resident naar Buitenzorg. Als antwoord op zijn vraag, hoe het met het verlof stond, ontving de resident toen van den landvoogd ten antwoord, dat hem verlof zou worden toegestaan, mits hij een verklaring teekende, houdende de belofte, dat hij in Februari 1910 zijn pensioen zou aanvragen.

De resident kon daarin niet bewilligen en vroeg verlof om mondeling de zaak te Buitenzorg te bespreken. Het werd toegestaan. Bij de audientie was de heer Staal tegenwoordig. De landvoogd herhaalde zijn vraag omtrent de schriftelijke verklaring. Toen de resident weigerde, na betoogd te hebben dat deze manier van doen ongerechtvaardigd was, voegde de heer Van Heutsz op ruwe en luidruchtige wijze den resident toe, dat hij ontslagen was.

Er was één verbitterde meer, maar de landvoogd kon niettemin kort daarna in een tevreden stemming van Tandjong Priok vertrekken", eindigt het blad.

Opwekking tot een bezoek aan de belangwekkende Tentoonstelling in de Gothische Zaal te 's-Gravenhage. (Zie Mededeelingen).

STRAAT TE MAKASSAR.

De Cholera-opstootjes te Bandoeng.

Ook te Bandoeng hebben ernstige ongeregeldheden plaats gehad den 25 Dec. jl. Reeds was de bevolking eenige dagen te voren onrustig door verhalen van vergiftiging der putten, waardoor de cholera daar ter plaatse zou ontstaan zijn.

Bij Andir werden drie wandelaars in donkere kleeding door de bevolking nagezet onder het geschreeuw van tjoelik.

De wandelaars ontsnapten.

Den volgenden middag om half vier kwamen de mantri-politie met een loerah en twee oppassers, benevens een Ambonnees van de ontsmettingsbrigade, in de woning van een inlander in de desa Paser, waar zich een cholera-geval had voorgedaan.

De bewoners verzetten zich tegen overbrenging van den lijder naar het ziekenhuis, waarna woning en erf ontsmet werden.

Ondertusschen was het vier uur geworden, waarop het werkvolk van de werkplaatsen der staatsspoor thuis kwam, hetwelk dadelijk de ontsmetters aanviel. Enkelen wisten te ontvluchten, doch de ambonnees en een inlandsch oppasser werden jammerlijk afgemaakt.

Het Bat. Nieuwsblad noemt het voorgevallene een herhaling, bijna een getrouwe copie van hetgeen te Batavia gebeurd is en wijdt het aan de laksheid van bestuur en politie, die alle mogelijke waarschuwingen in den wind sloegen.

Vandaar dat het blad aan het gebeurde den naam geeft van: het Bandoengsche Schandaal!

Ook te Garoet werd voor ongeregeldheden vrees gekoesterd.

Een goede daad.

Naar de correspondent van de Javabode uit Semarang seinde, heeft de Regeering last gegeven de beklaagden in de bekende Baron-zaak, die reeds sedert ongeveer drie jaar gevangen zaten in afwachting van de berechting hunner zaak door den landraad, op vrije voeten te stellen.

Over den langen duur der preventieve hechtenis in Indië is herhaaldelijk en van verschillende zijden geklaagd. Laatstelijk nog in het sectieverslag der Tweede Kamer over de Indische Begrooting. Wij lezen daarin, dat ,,vele leden" in de talrijke gevallen waarin hierover geklaagd wordt, aanleiding vonden om de toestanden in dit opzicht ,,barbaarsch", een beschaafd volk onwaardig te noemen. In het bijzonder werd gewezen op het feit, dat inlanders, vervolgd wegens deelneming aan de op 29 Januari 1907 plaats gehad hebbende opstootjes te Baron nog steeds gevangen zitten."

Het blad wenscht de Regeering geluk, dat zij er toe heeft kunnen besluiten den knoop door te hakken en de ongelukkige misleide volgelingen van den pseudo hadja-adil, die werkelijk voor hun dwaasheid reeds genoeg hebben geboet door een drie-jarige gevangenisstraf, vrij te laten.

Van een ernstig komplot tegen het gezag schijnt trouwens geen sprake te zijn geweest en de hoofdaanlegger had reeds den dood gevonden.

WEST-INDIË.

SURINAME.

De verordening tot wijziging (lees: verhooging), der verordening op de inkomstenbelasting, is afgekondigd, om onmiddellijk in werking te treden.

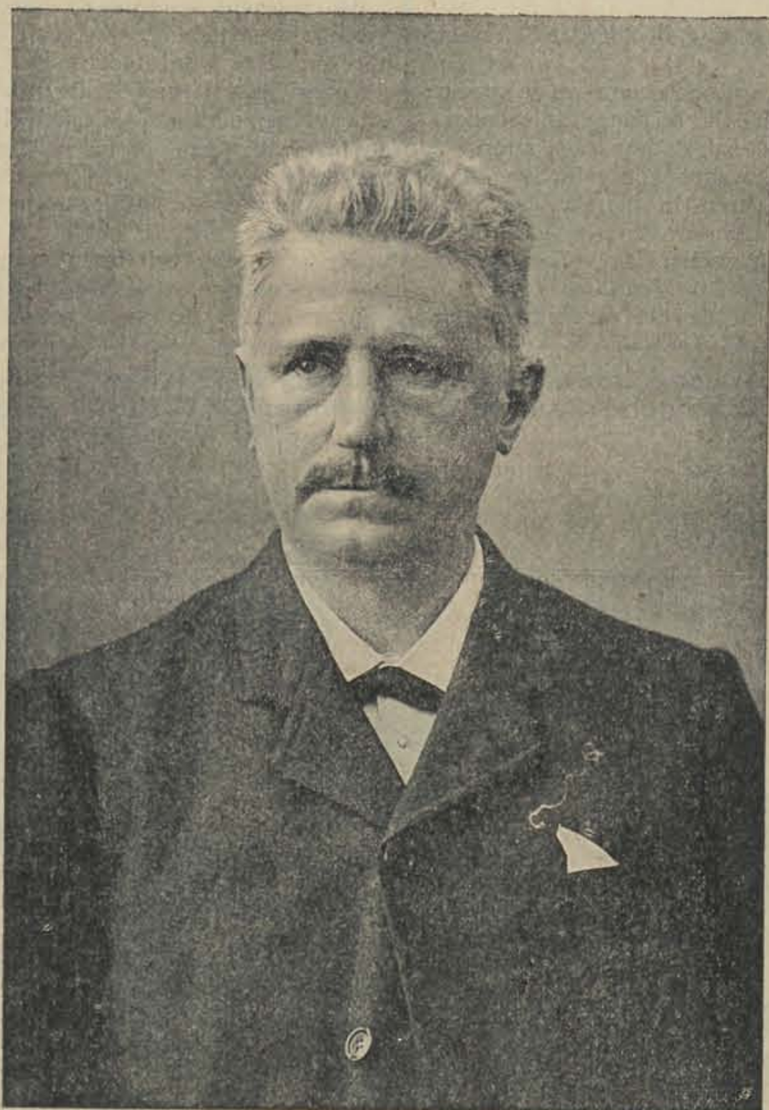
De directeur van den landbouw verzond een circulaire aan 86 plantages, waaruit blijkt, dat het zijn voornemen is om in het verslag van dit departement over het jaar 1909 als bijlage te plaatsen statistieken, aangevende de productie der verschillende plantages in deze kolonie over dat jaar.

In verband hiermede verzocht hij opgaven van de productie op de ondernemingen gedurende het jaar 1909 aan: cacao, suiker en koffie, in balen van 100 K.G.

Tevens werd gevraagd, of de cultuur van Hevea brasiliensis is ter hand genomen, en zoo ja, hoeveel boomen op de onderneming staan en van welken leeftijd de boomen zijn.

Aan publicaties van het landbouwproefstation ontleent De West, dat de eens zoo hoog geroemde Coffea robusta toch niet zoo best schijnt te beantwoorden. De proef op Jagtlust, zoo lezen wij, was niet aanmoedigend en geeft voorloopig geen reden die cultuur aan te bevelen.

Bij de voortgezette proeven tot maïsverbetering, tracht men nu — ten einde geen korrels te krijgen te groot voor pluimveevoeder — vooral het aantal

H van Kol

Dit portret, waarmee het lijvige boekdeel, bevattende het uitvoerig reisverhaal: „Uit onze Koloniën" aanvangt, danken wij aan de welwillendheid van den uitgever A. W. Sijthoff te Leiden, die ons met toestemming van den schrijver in de gelegenheid stelt ook het volgende en meerdere mooie clichés uit dit belangrijk werk over te nemen.

korrels te vermeerderen, doch niet de korrels zelf grooter te maken.

De proefnemingen met sinaasappelen naar Europa gaven aanmoedigende resultaten, ook financieel.

Aan de Boven Commewijne bij de Tempati wordt een plantage aangelegd. Reeds is van het oerwoud een groote uitgestrektheid opengekapt. Vele kleine landbouwers van de Boven Commewijne vinden daar als arbeiders een flink bestaan. Men zegt, dat er rubber zal worden geplant, en cassave voor het bereiden van stijfsel (gomma) op groote schaal. Reeds brengen vele kleine landbouwers cassavestokken daarheen, die worden opgekocht. De toekomstige plantage wordt hier genoemd de rubbercompany.

De onderneming is een plantage in aanleg van de Paramaribo Rubber and Timber Company, opgericht door den heer A. R. Clements, met een nominaal kapitaal van twaalf millioen gulden, waarvan drie millioen bestemd zou zijn voor exploitatie van een groote onderneming en de rest voor het bewerken van timmerhout en voor den aanleg van een spoorweg naar het achterland van Suriname. Directeur van de plantage aan de Tempati is de heer J. Linck, vroeger

BOEDDHABEELD IN DEN MENDOET-TEMPEL. *)

*) Naar dezelfde prachtige photo, die ook door Tjandi's op Java op het doek werd gebracht, en doet denken aan den Dhyani-Boeddha, Vairotjaua, Manoesji-Boeddha. Later toonde spreker dit zelfde den heer C. Spat bij diens voordracht over de waarvan spreker vertelde, dat het door zijn moedra doch overigens door zijn houding meer aan een beeld op den oorspronkelijken troon hersteld.

FEUILLETON.

DE GOUDEN KRIS.

LA BALLO.

De tentoonstelling van voorwerpen van Makkassaarschen oorsprong, welke thans door de Afdeeling 's-Gravenhage in de Gotische zaal gehouden wordt, bracht ons weer dit zeldzaam mooie kinderboek in herinnering,*) — een verhaal uit de nieuw veroverde streken van Zuid-Celebes, door M. C. Kooy van Zeggelen, — waarop wij, twee jaar geleden, toen het uitkwam, reeds de aandacht vestigden, en waarvan wij thans zoo gaarne weer enkele bladzijden overnemen, nu de uitgevers Masereeuw en Bouten ons welwillend in de gelegenheid stellen, ook enkele van de zoo fijn gevoelde teekeningen der schrijfster weer te geven.

Mevrouw Kooy begint met te vertellen:

Midden in het bekoorlijke laaggebergte van Zuid-Celebes, hoog boven het dal, waar de rivier stroomt, stond het groote huis van Aroe Lipa, het voorname districtshoofd. Het was als alle Boegineesche huizen gedekt door een hoog dak van fijne nipablaren, en het rustte op een aantal hooge palen, zóó hoog, dat men best onder de woning door kon loopen. Een steile bamboetrap of ladder leidde naar den ingang; en als men om het huis heenliep, zag men in iederen muur wel zes of zeven kleine vierkante openingen die als vensters dienst deden. De aardige sierlijke voorgevel werd in de nok bekroond door een grooten buffelkop, die met zijn twee krom gebogen horens scherp tegen den fijnen blauwen bergachtergrond afstak. Bij het groote huis hoorden nog een paar kleine huisjes, óók met een dak van nipablaren, óók op hooge palen, óók met kleine vensteropeningen in de muren, alsof ze twee kinderen van het groote huis waren. Het een stond op zij van het erf, geheel vrij; het andere was met de groote woning verbonden door een smal bamboe-brugje; dat was het vrouwenverblijf. Het alleenstaande was een soort van keuken en voorraadschuur.

Dat alles, het groote huis en de twee kleintjes, en het ruime erf met veel zware tamarindeboomen en slanke djoewars met hun bevallig afhangende trossen en gele bloesems, lag op het liefelijkste plekje wat ge u denken kunt; want achter de heuvels verrezen de prachtige koninklijke bergen met hun fijne tinten van licht- en donkergroen, van goudbruin tot licht-roomkleur, met hun diepe schaduwen van violet tot wazig blauw. Langs den voet van den heuvel, waarop het huis stond, liep een mooi breed pad, dat zich als een lint slingerde over hoogte en laagte, tot beneden in het wijde groene dal, waar het tot een smal streepje werd en zich verloor in den horizont.

Op dit mooie plekje aarde woonde Aroe Lipa met zijn gansche familie, dat wil zeggen met zijn vrouw en kinderen, met zijn oude moeder, met zijn kleine neef La Ballo (zijn aangenomen zoon), met nog vijf of zes andere verarmde neefjes en nichtjes, en wel grooten bediendenstoet, bestaande uit eenige oude vrouwtjes, die in de keuken hielpen, jonge meisjes uit de buurtschap die in het vrouwenverblijf mochten weven en manden vlechten, en jonge kerels, die op de paarden moesten passen.

Aroe Lipa was van een voornaam geslacht, dat langen, langen tijd geleden vorsten en vorstinnen onder zijn leden telde. Daarom woonde Aroe Lipa ook nog in een soort van oud vorstenverblijf, want alleen de aanzienlijken voeren den buffelkop in den gevel; en ook stond zijn huis op meer dan vijf palen in de breedte, hetgeen ook een voorrecht is der heerschende klasse.

Maar al was Aroe Lipa van vorstelijken bloedde, nu was hij niets meer dan districtshoofd. Reeds zijn grootvader had, in een oorlog met een naburigen vorst, afstand gedaan van rang en titel. Hij was leenman geworden in zijn vroeger gebied, hij had het grootste deel der opbrengst van akkerbouw en veeteelt af moeten staan aan zijn overwinnaar, en ook zijn vader had moeten zuchten onder het juk van den Boegineeschen tiran; maar toen Aroe Lipa de plaats van den vader innam, behoorde dit alles tot het verleden. De „Blanda's" waren in het land gekomen, het land dat hun, zooals ze zeiden, al jaren toebehoorde; ze hadden evenals de Boegineesche vorsten zich macht verworven door geweld; oorlog had over akkers en heuvels gewoed, bloed had gestroomd, menschen waren gedood, en eindelijk was, na al die tegenkantingen, het bestuur gekomen in de handen der Hollanders.

*) Uit Nellie's Volks-Bibliotheek.

controleur in dienst van de firma E. Dränger en Co., schreef De West.

Men schrijft uit Cottica aan De West:

De invasie van Fransche vluchtelingen is dit jaar weder groot geweest. In de wandeling worden zij hier onze „droge tijds gasten" genoemd; maar dan toch gasten die alles behalve welkom zijn. Onlangs ontmoette ik er een, dien ik in lang niet had gezien. Op mijn vraag, waar hij was geweest, antwoordde hij: ik was te Sint Laurent met een jaar verlof, nu ga ik weer naar Paramaribo om werk te zoeken.

De bewoners van Boven Cottica ondervinden veel hinder van deze menschen. Hier stelen zij een boot, daar breken zij in, en nemen al wat van hun gading is, mede. Ja, zelfs wordt beweerd, dat soms zaken die zij niet kunnen medenemen, door hen worden vernietigd. Op den duur is het moeilijk te bolwerken!

WAT DE INLANDER ZEGT.

Ten einde het intellect van den Inlander te verhoogen, wekt Pakme Widjatmoko in de **Bintang Soerabaija** van 12 November 1909 No. 259, zijne landgenooten in de dessa op, om, zooveel mogelijk, goede boeken en nieuwsbladen te lezen.

Allen, die de lagere school bezocht hebben, zegt schrijver, hebben leeren lezen, schrijven, rekenen en waarnemen wat in hunne omgeving voorvalt, doch wanneer zij de school vaarwel hebben gezegd, blijven de meesten bij voorkeur stil zitten en zijn huiverig een boek of nieuwsblad ter hand te nemen.

Volgens sommigen vindt dit zijn reden in het feit, dat er in de rieten woningen der Inlanders weinig of geen gelegenheid bestaat om boeken of nieuwsbladen goed te bewaren; anderen beweren, dat het lezen dier boeken en couranten toch geen verandering zou brengen in het veelal armelijk bestaan van den Inlander, terwijl velen natuurlijk tegen de kosten van aanschaffing opzien.

Schrijver meent, onder aanvoering van de vele voordeelen, die het lezen aanbiedt, dat de hierboven geopperde bedenkingen met goeden wil wel te ondervangen zouden zijn, en wijst er onder anderen op, dat men gemakkelijk zich kan vereenigen en gezamenlijk één Nieuwsblad lezen.

In de **Pertja Barat** van 6 November 1909 No. 127 komt een ingezonden stuk voor, waarin de schrijver, S. n. P., onder den titel van **„Sumatraan"** de eigenlijke inboorlingen van Sumatra wijst op het duidelijk waarneembare feit, dat zij dagelijks al verder en verder komen te staan van de andere menschenrassen, die het eiland bewonen.

Wel zijn er enkele personen, van wie men kan zeggen, dat zij in ontwikkeling vooruit zijn gegaan, maar zelfs zij zijn toch niet voldoende ontwikkeld, om afdoende hulp te kunnen bieden aan het Maleische ras, opdat dit niet worde ineengedrukt en uitgeperst.

Sta toch op uit uwen slaap, roept de schrijver zijne rasgenooten toe, en zie rond, hoe de vreemdeling met zijne slachtofferswerktuigen heen en weer gaat in het dorp en de slachtplaats als het ware met een reeks van naast elkander gestoken lange voorwerpen afsluit om geldelijke inkomsten te verkrijgen voor zijn levensonderhoud.

Gij, daarentegen, zijt eerst des morgens ten 8 ure zichtbaar en loopt met een ge levensmiddelen rond, die geen dag bewaard kunnen worden en zonder dat ge weet of ge wel geld hebt voor den volgenden dag.

En dan is alles, wat men verbruikt en verhandelt, nog van den Chinees, die zich ten koste van de Maleische voorouders heeft verrijkt!

De Sumatraan is geschikt voor hoogere ontwikkeling, voor den handel en kan de vergelijking met den Chinees gerust doorstaan.

Men luistere echter niet naar de praatjes van hen, die den Sumatraan aansporen Westersche voorbeelden te volgen; zulks is voor hen veel te kostbaar, maar men volge den goeden levenswandel der eigen voorouders en verandere daarin op zijn tijd, zooveel als, volgens de omstandigheden, plichtmatig en goed is.

Te Ondong op Siauw, een der eilanden van den Sangi-Archipel (residentie Menado), wordt, volgens mededeeling in de **Menado Courant** van 28 October 1909, no. 18, aan het zeestrand een warme bron aangetroffen, die bij vloed onderloopt en waarvan het water onder de inlanders den naam heeft, een voortreffelijk geneesmiddel tegen de berri-ziekte te zijn.

De tegenwoordige assistent-resident van de Sangien Talautalanden heeft, na onderzoek van het water door den te Taroeng geplaatsten Dokter Djawa en nadat een drietal patiënten zich aan een badkuur hadden onderworpen, waarbij door twee hunner veel baat was gevonden, en de derde geheel genas, laten bekend maken, dat iedere berri-berrilijder in de Minahassa zich bij de redactie van het Menadoblad kan aanmelden met verzoek eene behandeling met het bronwater te Ondong te mogen ondergaan.

In lichte gevallen wordt overleg met den assistent-resident gepleegd en daarna de noodige voorzieningen genomen; zijn de gevallen ernstig en kunnen zij geen uitstel lijden, dan zullen de zieken zonder voorafgaande correspondentie, dus dadelijk naar Siauw worden gezonden.

Reis, verblijf, verzorging, verpleging en terugreis, zijn geheel kosteloos. (*)

Zoo mogelijk zal voor iederen lijder vooraf het oordeel van den plaatselijken geneesheer worden ingeroepen.

*) Vermoedelijk worden deze uitgaven uit een fonds of uit een landschapskas bestreden.

Patiënten van elken landaard worden in behandeling genomen.

In de **Pemberita Makasser** van 1 December 1909 No. 30 wordt, onder het hoofd: Zaterdagsche praatjes, blijkbaar van een elders wonend correspondent afkomstig, het een en ander medegedeeld omtrent een te Ambon opgerichten „Volksbond", genaamd: Mena-Moeria.

De leider van deze beweging zou zijn geweest de heer Tehupeiory.

Tengevolge van gebrek aan samenwerking, konden de statuten der Vereeniging echter nog niet worden vastgesteld, terwijl tweedracht onder de bestuursleden der Vereeniging de oorzaak zou zijn dat de Vereeniging nog niet tot haar recht is gekomen *)

Hetzelfde blad meldt, dat een zestal bestuursleden van den **„Regentenbond"** te Saparoea den 22sten November 1909 hunne opwachting maakten bij den Resident te Ambon, ten einde dezen te verzoeken met gunstig advies te willen steunen het door hen aan de Regeering gericht verzoek om toekenning van bezoldiging.

*) Deze Vereeniging is zeker weer iets anders dan het Amboneesche Studiefonds, door Mr. C. Th. van Deventer hierboven beschreven.

WAT DE CHINEES VERTELT.

In de **Perniagaän** van 15 en 17 November 1909 Nos. 259 en 261 wordt eene vergelijking gemaakt tusschen het bestuur van de Chineezen in Groot-China en dat over hunne rasgenooten in Ned.-Indië en zulks naar aanleiding van het door den heer M. Weber in het Soerabajasch Nieuwsblad van 8 November 1909 medegedeelde feit, dat het Chineesch bestuur zich nimmer aan de belangen van de Nederlandsch-Indische Chineezen heeft laten gelegen liggen en dat deze zich, na hun langdurig verblijf in Indië, toch ook in Groot-China niet meer op hunne plaats zouden gevoelen.

Deze beschouwing was uitgelokt door de bekendmaking in de **Min Huo Pao** te Shanghai, van het telegram uit Peking dato 16 October 1909, waarin vermeld werd, dat het door de Onderkoningen van Liangkwang, Liangkiang, Mentsje en anderen aan de Regeering te Peking ingediende voorstel, om eene regeling, betreffende de rechten en verplichtingen van de Nederlandsch-Indische Chineezen, in het leven te roepen, gunstig was opgenomen en dat aan dit onderwerp de noodige zorg zou worden besteed.

De schrijver in de **Perniagaän** is echter van oordeel, dat de heer Weber zich vergist.

Het feit, dat de Chineesche regeeringspersonen zich tot vóór een tiental jaren geleden weinig of niet met de belangen der buitenlandsche Chineezen bemoeien, is z.i. gelegen in de omstandigheid dat die buitenlanders niet op legale wijze, d.w.z. zonder voorkennis van de autoriteiten in China, hun land hadden ver-

---

Aroe Lipa betaalde dus geen tienden meer van tol- en handelsopbrengst, van rijst- en maïsoogst aan den vorst, maar een vijfde van den akkerbouw aan de Blanda's. Aroe Lipa had nu den Hollanders gehoorzaamheid beloofd......

Ja, dat had hij gedaan; maar denkt niet, dat dit zoo gemakkelijk was gegaan, want Aroe Lipa was een trotsch man, en het oproerige bloed zijner voorouders bruiste in zijne aderen. Neen, het was een bitter oogenblik voor hem geweest, toen hij den blanken overheerscher de hand reikte en hem trouw beloofde; en toch, nu hij het eenmaal beloofd had, wilde hij zijn woord houden. Het was alles eerlijk toegegaan volgens zijn denkbeelden. Hij had dapper gevochten, lang en heftig. Eerst had hij ze, als ervaren bergbeklimmer, overal bestookt, van uit allerlei schuilplaatsen ze overvallen; toen was het tot een openlijk gevecht gekomen en hij was overwonnen. Hij was overwonnen... dus had de ander het recht over hem te heerschen. Van oudsher was dit de vaste wet in het land van Aroe Lipa; het verschil bij vroeger was alleen, dat de overwinnaar nu een blank mensch was, een vreemde, die een andere taal sprak, een vreemde, die immers niets kon weten van zijn land en zijn volk! Maar hij had zijn woord gegeven en hij zou het houden. Stond er niet in de oude Boegineesche boeken: „Al wie een verbond durft schenden, zal gelijk worden aan den bladerloozen boom, zoo broos van tak, dat zelfs het kleinste vogeltje er zich niet op zal neerlaten?" Het was nu eenmaal zoo. Het volk had zich gebogen voor het geweld, zooals het gras doet wanneer de storm er over heen vaart. — Aroe Lipa's donkere oogen fonkelden als hij daaraan dacht; en toch moest hij bekennen, dat alles rustiger en rechtvaardiger toeging dan vroeger, toen de nabuur-tiran den schepter zwaaide... Ja, alles zou goed en rustig zijn, als Deng Pabéle er niet was! Deng Pabéle, zijn jongere halfbroer, wiens moeder niet van vorstelijken bloede was als die van Aroe Lipa, en die zich niet aan de „Blanda's" had willen onderwerpen. Hij was de bergen ingevlucht, en van daar uit bestookte hij het land, maakte hij de wegen en bosschen onveilig door zijn rooverbenden. O! had Deng Pabéle eerlijk gevochten en eerlijk als overwonnene de hand gereikt aan den vijand, hoe anders zou alles dan zijn!

Nu werd hij als een wild dier achtervolgd door de Blanda's, die een prijs op zijn hoofd hadden gezet; nu moest hij van de eene schuilplaats naar de andere vluchten. Zijn vrouw en kinderen had hij de grenzen over gezonden; ongeluk en rusteloosheid bracht hij over het huis van Aroe Lipa, die zich toch altijd nog zijn broer voelde en hem niet verraden wilde... En als aan Aroe Lipa opnieuw bevolen werd de schuilplaats van zijn broer op te sporen, als hij weer vocht met zich zelf, als opnieuw de telkens wederkeerende vraag in hem als begon te branden: „Wat willen die vreemde menschen hier? waarom moeten wij ons aan hun gezag onderwerpen?" dan ontvluchtte hij dit alles en ging hooger de bergen in, waar hij een klein landhuis had; daar werd te midden dier grootsche eenzaamheid zijn bloed koeler; daar vierde hij zijn zielende drift bot in de jacht op herten en zwijnen; daar kon hij zich zelf weer langzaam meester worden, om als de kalme krachtige Aroe Lipa terug te keeren in zijn woning.

Eén was er die Aroe Lipa vurig bewonderde, voor wie „te zijn als hij" de grootste, hoogste wensch was. Dat was La Ballo, de kleine elfjarige neef, de aangenomen zoon van Aroe Lipa, het jongste kind van.... Deng Pabéle

Al van zijn eerste levensjaren af was La Ballo bij zijn oom geweest; hij was opgegroeid met Aroe Lipa's drie dochters, Sitigawa, Aïssa en de kleine Andi; en daar Aroe Lipa geen zoons had, had hij den kleinen jongen zeer lief gekregen. La Ballo wist ook haast niet beter dan dat hij de zoon des huizes was; over Deng Pabéle had hij wel eens gehoord, maar hij kon zich zijn vader toch in 't geheel niet voorstellen; van zijn moeder, broers en zusters, die allen ver weg waren, wist hij niets meer. Soms, als er eens een enkelen keer over Deng Pabéle gesproken werd — en dat gebeurde zeer zelden omdat iedereen bang was den naam van den grooten roover uit te spreken — voelde La Ballo wel, dat Catona, de oude grootmoeder met haar rimpelig, bruin gezichtje hem scherp aankeek; en ook wist hij wel dat Ama, Aroe Lipa's vrouw, hem niet zoo liefhad als Aroe Lipa... O, neen! Ama had er verdriet van dat zij zelf geen zoon had; en hoe La Ballo ook door iedereen als kind des huizes beschouwd werd, en hij ook volgens Boegineesch gebruik bestemd was later de man van kleine Andi te worden, dus toch werkelijk eens Aroe Lipa's zoon zou zijn, toch kon Ama maar niet vergeten, dat hij Deng Pabéle's kind was, het kind van den roover, van den onruststoker, van den man, die ramp en onheil over hun huis bracht.

ANDI.

laten. De Chineesche Regeering was dientengevolge met die verplaatsing in het geheel niet bekend, en wist dus ook niet het juiste aantal van de landverhuizers. Die gebrekkige kennis kwam onder meer uit tijdens den Amerikaansch-Spaanschen oorlog op Cuba, toen de Chineesche Consul in Amerika geen enkele verantwoordelijkheid op zich kon en durfde nemen voor de verscheidene duizendtallen van Chineezen. die zich op Cuba hadden gevestigd, en die door de Amerikanen werden nagegaan ten aanzien van het aandeel, dat zij in de bewegingen op dat eiland hadden gehad.

Thans, sedert de Chineesche naturalisatiewet in werking is getreden, is dit alles veranderd.

Bovendien houden de Chineezen in Ned.-Indië tegenwoordig, door bemiddeling van de T i o n g H o a H w e K o a n-Vereeniging te Batavia, wel degelijk voeling met de Chineesche autoriteiten in Groot-China en wordt het Chineesche nationaliteitsgevoel ontwikkeld. De jongelieden van de T i o n g H o a H w e K o a n-scholen, die in het Mandarijn-Chinees onderwezen zijn en hunne opvoeding te Nanking voltooien, deelen nu in hunne brieven mede, hoeveel gelukkiger zij zich thans in China gevoelen dan vroeger op Java, welke mededeeling door verklaringen van de van Java naar China reizende Chineezen worden bevestigd.

Allen roemen om het zeerst de welwillende behandeling, welke de Nederlandsch-Indische Chineezen, zoowel van ambtelijke als van particuliere zijde, in Groot-China ten deel valt, terwijl zij zeer goed het verschil gevoelen tusschen de hoofsche bejegening van ginds en de ruwe behandeling in Ned.-Indië.

Het behoeft dan ook geen verwondering te wekken, dat onze uit China teruggekeerde Jong-Chineezen in Nederl.-Indië in hunne omgeving hunne landgenooten bekend maken met dat verschil van behandeling en hen er op wijzen, dat zij in Indië zooveel mogelijk dom worden gehouden.

De heer Weber is van meening, dat de Chineesche autoriteiten in Groot-China alleen uit geldelijk eigen belang thans zoo welwillend tegenover de Ned.-Indische Chineezen gestemd zijn. Schrijver wordt echter, dat deze bewering weersproken wordt door het feit, dat sommige Chineesche autoriteiten integendeel geldelijk deel nemen aan de kosten van opvoeding in China van onze Chineesche jongelieden.

De bedoeling dier autoriteiten is z.i. geen andere dan om deze jongelieden getuigen te doen zijn van de tegenwoordige wijze van bestaan der Chineezen in Groot-China en hen in staat te stellen het verschil op te merken tusschen den tegenwoordigen toestand en dien van een tiental jaren geleden.

Terwijl de particulier vroeger in China zeer moeielijk de hoogere autoriteiten kon naderen, en dan nog ten koste van de noodige opofferingen, wordt een ieder thans, als zulks noodig wordt geoordeeld, zelfs bij een Gouverneur-Generaal, tot mondeling gesprek toegelaten.

Zeer zeker wordt er in China naar gestreefd om de spoorwegaandeelen te plaatsen in handen van Chineezen, ook van hen die buitenslands wonen, maar zulks wordt plichtmatig geoordeeld, opdat de voordeelen van die Spoorwegmaatschappijen ten goede zullen komen aan landgenooten en niet aan de vreemdelingen, met het gevolg, dat het kapitaal zooveel mogelijk in China blijft en dat het land kan voortgaan op den tegenwoordigen weg van economische ontwikkeling, zonder inmenging van Westersche invloeden.

Op die wijze kan het doel van de Chineesche Regeering: „C h i n a v o o r d e C h i n e e z e n" worden bereikt.

Zij wil zulks verder doen door ontwikkeling van den handel en door opwekking van de Chineesche energie in het binnen- en buitenland.

Generaal T o a n T a n g, de tegenwoordige gouverneur-generaal van Petjili, vroeger onderkoning van Liangkiang, beraamt voor dit doel de noodige maatregelen. Hij tracht het o.m. te bereiken door het houden van eene tentoonstelling van Chineeschen handel en nijverheid, welke in dit jaar te Nanking zal worden georganiseerd, en waarop ook een plaats voor buitenlandsche Chineesche producten zal worden beschikbaar gesteld.

Belooningen zullen daarbij aan inzenders worden toegekend.

Oost- en West-Indisch Literatuur-overzicht.

Tijdschrift Kon. Ned. Aardr. Genootschap.

De nieuwe afl. van het orgaan van het Aardrijkskundig Genootschap brengt, als altijd, weer tal van bijdragen over Indië.

In de eerste plaats dient vermeld een artikel van den heer J. E. de Meijier over De vaarwaters naar Soerabaja in den loop der tijden (met kaarten), een belangrijk opstel, waarvan het slot in een volgende afl. zal worden opgenomen.

De heer C. Craandijk geeft een kort overzicht van het werk onzer opnemingsvaartuigen in den Ned.-Indischen Archipel, sinds het einde van 1904.

Over onze bestuursvestigingen te Palopo en Malili (afd. Loewoe, Celebes), geeft de kapitein der inf. O.-I. L., G. van Ginkel, eenige bijzonderheden, en doet daarbij uitkomen, dat die plaatsen bijzonder gelukkig gekozen zijn. Dit als protest tegen de uiting van den heer E. C. Abendanon, die een ongunstig oordeel over deze vestigingen had uitgesproken. (Tijdschr. A. G. 1909 bl. 653).

De heer E. C. Abendanon, die sedert eenigen tijd een onderzoekingstocht in Centraal-Celebes maakt, publiceert zijne belangrijke uitkomsten geregeld in dit tijdschr.; nu geeft hij weder eene beschrijving (met schetsen en photo's), eener tocht van Ranae Pao naar de Masoepoe- en de Mamasa-rivier en over het Letta-gebergte naar de Sadang-monding.

Verder vallen over Celebes nog twee bijdragen te vermelden, nl. eene beschrijving der landschappen Malili en Noeha in het N.-O. van de Golf van Boni (met kaart), door den gewezen civielen gezaghebber in die streken, kapitein G. van Ginkel, benevens het verslag, eener mijnbouwkundige en geologische onderzoekingsreis in Celebes (met platen), door Hugo Cool.

Behalve eenige redactioneele mededeelingen over Nederlandsche onderzoekingstochten in onze koloniën en berichten omtrent vreemde onderzoekers in onze koloniën, vindt men in deze aflevering dan nog het vervolg der verrichtingen van het militaire exploratie-detachement op Zuid Nieuw-Guinea (met tekstkaartje), zoomede een bijzonder enthousiast gesteld artikel van den heer G. P. Rouffaer, getiteld: De verder ontdekking van Ned. Nieuw-Guinea. De heer Rouffaer geeft een heel duidelijk overzicht van alle ontdekkings-expeditiën, die thans op Nieuw-Guinea in gang zijn of weldra zullen beginnen. „Het Sneeuwgebergte" — roept de schrijver uit — „zal en moet in den loop van 1910 door een of meer ontdekkers betreden worden, hooger of lager!" We zullen er 't beste van hopen, doch de eerste berichten van enkele dier expedities luiden anders weinig hoopvol, en de woorden, waarmede de heer R. zijn artikel aanvangt, nl.: „Reeds nu valt te verzekeren dat 1909 en 1910 zullen meetellen in de ontdekkingsgeschiedenis van Nederlandsch Nieuw-Guinea", schijnen wel eenigszins voorbarig; 1909, althans het laatste gedeelte van dat jaar, bood immers heel wat teleurstelling.

De Kris der Javanen.

In het Internationales Archiv für Ethnographie (Band XIX, Heft IV, 1910) is opgenomen het 1e gedeelte eener in de Duitsche taal geschreven monographie over de javaansche krissen. De schrijver, Dr. Groneman, heeft van het onderwerp blijkbaar een diepgaande studie gemaakt; hij beoogt in hoofdzaak de opheffing der beroemde wapen-smeedkunst die in later tijden in verval is geraakt, en roept daartoe de hulp in ook van Europeanen. „Helft uns" — zegt hij o.m. — „diese Kunst zu erneuter fruchtbaren Blüte zu bringen! Ziert die Wände Eurer Gemächer mit ein oder mehr wertvollen Produkten echt javanischer Kunst! Der Verein „Ost und West" im Haag wird sicherlich ebenso gern und uneigennützig seine Hilfe gewähren als es der Verfasser dieses Aufsatzes zu tun bereit ist."

Rechtstoestand der immigranten in Ned.-Indië.

Het Chineezen-vraagstuk wordt in De Banier, Christelijk Weekblad voor Ned.-Indië (No. 51), onder de oogen gezien door den bekenden medewerker van dat blad, den heer A. H. J. G. Walbeehm. Schrijver acht eventueele gelijkstelling der Chineezen met Europeanen in massa een groote ramp; door de groote meerderheid; die de Chineezen in Indië uitmaken (563449 Chineezen tegen slechts 80910 Europeanen), zullen we rare dingen beleven, meent hij, als het eenmaal zoo ver is. Worden te eeniger tijd de Chineezen opgenomen in het Europeesche rechtsverband, dan zal het aantal als Europeanen te boek staande ingezetenen achtmaal zoo groot worden. Gevolg: kolossale uitbreiding van de rechterlijke macht; id. van bestuurspersoneel en van onderwijspersoneel. En waar moeten de tientallen van millioenen guldens van daan komen om dat alles te betalen? Wij zullen een toekomst tegemoet gaan — voorspelt de heer W. — waarbij èn op de centrale bureaux èn bij het bestuur èn bij de locale raden èn bij de politie de Chineesche invloed overheerschend zal zijn. Het zal dus in de practijk hierop neerkomen, dat de Nederlandsche bezittingen in hoofdzaak bestuurd worden door Chineezen ten behoeve van de Chineesche bevolking.

De schrijver vreest, dat de jong-Chineesche agitatie wel niet zal eindigen vóórdat in alle opzichten volkomen gelijkstelling met Europeanen is verkregen. Wel is de thans nog geldende redactie van artikel 109 R. R. daarvoor een onoverkomelijke hinderpaal, maar een groote stap in de gewenschte richting is gedaan door de wet van 31 December 1906, waarbij met Europeanen werden gelijkgesteld: „alle Japanners en voorts alle van elders afkomstige personen, die in hun land onderworpen zouden zijn aan een familierecht, in hoofdzaak berustende op dezelfde beginselen als het Nederlandsche. Immers, wanneer in China een dergelijk familierecht werd ingevoerd, dan stond men reeds voor het gevreesde feit. Gelukkig acht de schrijver het dan ook, dat genoemde wet nog niet in werking is getreden; hij eindigt met de hoop uit te spreken, dat de wet van 31 December 1906 nimmer haar weg naar het Indisch Staatsblad zal vinden, „want anders is het naar mijn innige overtuiging met ons gezag gedaan. Moge dan God met zijn wijsheid leiden en voorlichten hen, die in deze zullen hebben te beslissen, opdat onze oude, ten koste van zooveel bloed en tranen, vrijgevochten Geuzenvlag, nog tot in de lengte van dagen moge waaien over der vaderen erfenis, ook in Azië."

Bijdrage

tot de kennis onzer koloniale politiek der laatste twintig jaren door F. Fokkens. II. Heeren- en desadiensten. 's-Gravenhage, M. M. Couvée.

De heer Fokkens schrijft een serie onderwerpen van actueel belang over het bestuur, enz. van Ned.-Indië. Het thans verschenen gedeelte is in hoofdzaak een uittreksel van het door den schrijver samengesteld Eindresumé omtrent het onder zijn leiding (van 1889 t/m 1892) g e h o u d e n o n d e r z o e k naar de verplichte diensten der Inlandsche bevolking op Java en Madoera, een werk, dat niet in den handel werd gebracht en daardoor weinig bekend is. Bovendien geeft de heer Fokkens o.m. nog een overzicht van de thans (d.w.z. in begin 1909) nog gepresteerde heerendiensten en komt daarbij tot de navolgende conclusie: „Ten aanzien van de heerendiensten is derhalve vooruitgang te constateeren wat de afschaffing betreft, daarentegen in zekeren zin teruggang te constateeren wat de afschaffing betreft, daarentegen in zekeren zin teruggang wat aangaat de vrijgevige beginselen, door de Regeering in 1888-1894 tegenover de bevolking gehuldigd... De regeling der desadiensten onderging weinig of geen verandering."

Vervolg opgave van bladen, tijdschriften enz., welke nieuw ter lezing zijn gelegd in de Leeszaal Heulstraat 17, Den Haag, die d a g e l ij k s, Zon- en Feestdagen uitgezonderd, geopend is van 10 uur voor- tot 6 uur namiddags.

De Javabode t/m 29 December 1909.
Het Soer. Handelsblad t/m 28 December 1909.
De Javasche Courant Nos. 102 en 103.
De Indische Mercuur No. 4.
Het Ned.-Ind. Effectenblad No. 51.
Neerlandia No. 1.
Verslag van de Kamer van Kooph. te Batavia.
Archief voor de Suikerindustrie in N. I. No. 12.
Bijblad tot idem Nos. 48 t/m 50.

Ned.-Ind. Landbouw-Syndicaat (Handelingen van het 10de Congres).
Tijdschrift van Nijverheid en Landb. Januari-afl.
Publicaties v/h N.-I. Landbouwsynd. Nos. 16 en 17.
De Banier No. 52.
Handelsberichten v/h Min. v. Landb. No. 149.
Indologenblad No. 7.

MEDEDEELINGEN.

Van de Afdeeling 's-Gravenhage:

Tentoonstelling van Makassaarsche voorwerpen, verzameld door den Controleur bij het B. B. J. Tideman in de **Gothische zaal**, van *20 Januari tot en met 5 Februari*, van 's morgens 10½ tot 's namiddags 4 uur (des Zondags van 1—4 uur.

Leden hebben vrijen toegang op vertoon van hun lidmaatschapskaart.

Niet-leden hebben toegang tegen betaling van *f*1.— entree op Donderdag;

*f*0.25 entree op de overige werkdagen der week;

*f*0.10 entree op Zondag.

Op Woensdag en Zaterdag hebben kinderen toegang tegen betaling van *f*0.10.

Onderwijzers hebben gratis toegang met hunne leerlingen, mits daartoe het verzoek doende bij den ondergeteekende.

Namens het Afd. Bestuur:
VAN DELDEN, Secretaris.

Van het Dag. Bestuur der Vereeniging.

I. Bij Kon. Besl. van 15 Jan. 1910, no. 25, zijn goedgekeurd, de overgelegde wijzigingen in de Statuten van de Vereeniging, zooals die zijn vastgesteld in hare Buitengewone Algemeene Vergadering van 27 November 1909, te 's-Gravenhage gehouden.

(Zie Koloniaal Weekblad 1909, no. 48).

II. In de plaats van den heer Van Genderen op Catharina Sophia is als **correspondent** onzer vereeniging aangesteld: de heer E. Bueno Biban, Districts-Commissaris op station Groningen (Suriname).

Van het Informatie-Bureau:

(Den Haag, Heulstraat 17, 2de verdieping.)

Voor den burgerlijken veeartsenijdienst in Nederlandsch-Indië worden gevraagd **veeartsen**, die aan de Rijksveeartsenijschool het diploma van veearts hebben verkregen.

Zij die in aanmerking wenschen te komen, moeten zich bij een gezegeld adres aanmelden bij het Dep. van Koloniën, onder overlegging van:

a. hun diploma; b. een bewijs van voldoening aan de wet op de nationale militie, afgegeven door een Commissaris der Koningin; c. een bewijs van goed maatschappelijk gedrag, na dagteekening dezer afgegeven door den burgemeester van de laatste woonplaats; d. eene geboorteakte; e. eene opgave of de adspirant gehuwd of ongehuwd is en c. q. van het aantal en den leeftijd zijner kinderen. Zie Staatscourant No. 16, waarvan, zoolang de voorraad strekt, exemplaren voor belanghebbenden kosteloos verkrijgbaar zijn bij het Informatie-Bureau.

Post- en telegraafdienst in Ned.-Indië.

De bijzondere voorwaarden voor benoembaarheid tot betrekkingen bij den post-, telegraaf- en telefoondienst in Nederlandsch-Indië en regelen betreffende de uitzending van dergelijk personeel uit Nederland, luiden als volgt:

Art. 1. Bij den post-, telegraaf- en telefoondienst in Nederlandsch-Indië zijn benoembaar:

I. tot commies 2e en 1e kl., hoofdkantoorchef, kantoorchef, adjunct-inspecteur en inspecteur:

a. zij die voldaan hebben aan de door den Gouverneur-Generaal voor die betrekkingen vast te stellen eischen van bekwaamheid en geschiktheid;

b. de op het tijdstip der inwerkingtreding van dit besluit reeds bij den post-, telegraaf- en teleph. dienst in Nederlandsch-Indië in dienst zijnde ambtenaren en beambten, die

1. voldaan hebben aan de tot dusver gestelde eischen van benoembaarheid tot die rangen, of

2. binnen een door den gouverneur-generaal vast te stellen termijn, de voor die rangen tot dusver geëischte examens afleggen, van welke examens de programma's onder lit. A en lit. B zijn vastgesteld bij het thans ingetrokken Kon. Besluit van 30 October 1877 no. 11 (Ind. Staatsbl. 1878, no. 48), of

3. van de sub 2 bedoelde examens zijn vrijgesteld krachtens het Kon. besluit van 7 October 1884 no. 41 (Ind. Staatsbl. no. 225), en artikel 1 van Ons besluit van 10 Juni 1905 no. 63 (Ind. Stbl. no. 553);

met dien verstande, dat voor de betrekkingen van adjunct-inspecteur en inspecteur het afleggen van het bij het eerstgenoemd Kon. Besluit bedoeld examen C niet meer gevorderd zal worden:

II: tot adspirant-ingenieur en de hoogere ingenieursrangen zij die in het bezit zijn van een diploma voor electro-technisch-ingenieur, verkregen aan de Technische Hoogeschool te Delft, dan wel zoodanig andere diploma of diploma's als Onze minister van Koloniën of de gouverneur-generaal van Ned.-Indië daarmede gelijk te stellen acht;

III. tot electro-technisch ambtenaar, zoolang daarvoor geen afzonderlijk door den gouverneur-generaal te regelen examen vereischt wordt, zij die in het bezit zijn van het einddiploma eener inrichting voor middelbaar technisch onderwijs, van dat eener hoogere burgerschool met 5-jarigen cursus, van een buitenlandsch diploma, dat naar het oordeel van den gouverneur-generaal of, ingeval van uitzending uit Europa, van Onzen minister van Koloniën, daarmede gelijkwaardig is te achten, en eindelijk de aan de Koninklijke Militaire Academie te Breda of aan het Koninklijk Instituut voor de marine, te Willemsoord opgeleide officieren en gewezen officieren van 's Rijks land- en zeemacht en het leger in Ned.-Indië;

IV tot de betrekking van administrateur, chef der contrôle, zij die ook benoembaar zijn tot de betrekking van referendaris, behalve die bij de comptabiliteit, bij de departementen van algemeen burgerlijk bestuur in Nederlandsch-Indië;

V. tot de niet onder I, II en III genoemde betrekkingen zij die naar regelen, vast te stellen door de autoriteit van wie de benoeming uitgaat, voldoende bewijzen van bekwaamheid en geschiktheid hebben gegeven om voor benoeming in aanmerking te komen.

Art. 2. Voor zoover het personeel niet in Ned.-Indië kan worden gevonden, wordt het door Onzen minister van Koloniën derwaarts uitgezonden en ter beschikking van den gouverneur-generaal gesteld.

Art. 3. Geen uitzending heeft plaats dan nadat uit een van regeeringswege ingesteld geneeskundig onderzoek gebleken is, dat de candidaat

1o. een gezond lichaamsgestel bezit is en vrij van gebreken, die ongeschikt maken voor den dienst in Ned.-Indië in het algemeen;

2o. c.q. voldoet aan de speciale eischen, welke voor de te bekleeden betrekking zijn vastgesteld.

Artikel 4. Aan de uitzending uit Nederland zal zijn verbonden:

1o. overtocht voor gouvernementsrekening volgens de te dier zake bestaande algemeene bepalingen;

2o. een gratificatie voor uitrusting tot een in elk bijzonder geval door Onzen Minister van Koloniën te bepalen bedrag, *f*2500 (vijf en twintig honderd gulden) niet te boven gaande;

3o. een voorloopige bezoldiging tot een in elk bijzonder geval door Onzen Minister van Koloniën te bepalen bedrag.

Deze voorloopige bezoldiging, welke ingaat met den dag van inscheping naar Batavia en voortduurt totdat in Indië het activiteitstraktement ingaat, is in geen geval hooger dan het activiteits-traktement.

Art. 5. Het door Onzen Minister van Koloniën voor den post-, telegraaf- en telephoondienst in Nederlandsch Indië ter beschikking van den gouverneur-generaal te stellen personeel verbindt zich schriftelijk tot de onverwijlde teruggave aan 's lands kas in Nederlandsch-Indië van alle gelden, welke aan of ten behoeve van dat personeel zullen zijn voldaan, zoo wegens kosten van opleiding voor den dienst in Nederlandsch-Indië, indien daarvoor uit 's Lands kas is bijgedragen, als ter zake van gratificatie voor uitrusting- en van overtocht naar Batavia, bijaldien het binnen den tijd van vijf jaren na zijn aankomst in Nederlandsch-Indië, anders dan tengevolge van wel bewezen ziels- of lichaamsgebreken, buiten eigen toedoen ontstaan, uit 's lands dienst wordt ontslagen of indien zij niet binnen den hun aangegeven tijd naar Ned.-Indië vertrekken.

Art. 6. De bepalingen van dit besluit treden in werking met de afkondiging in Nederland door plaatsing in de Nederlandsche Staatscourant en in Ned.-Indië door opneming in het Staatsblad van Nederlandsch-Indië.

Voor de opgave,
De Secretaris van het Informatie-Bureau:
J. L. v. GENNEP.

Lijst van aangekomen en vertrokken Passagiers uit en naar de Indiën.

Passagierslijst van het stoomschip „Prins Willem V", gezagvoerder J. C. Metus, van West-Indië naar Amsterdam.

A. Lamp; A. Bronkhorst; Mej. G. Slijper; Eerw. Frater Joachim; 1 korporaal en 12 militairen.

No. 5. Donderdag 3 Februari 1910. 10de Jaargang.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING OOST EN WEST

OPGERICHT DOOR KOLONEL G.E.V.L. VAN ZUYLEN, 21 MAART 1900.

„HET KOLONIAAL BELANG IS EEN ALGEMEEN NEDERLANDSCH BELANG."

Abonnementsprijs per jaar:

Vrij aan huis of franco per post binnenland, bij vooruitbetaling	2.50
Voor Oost-Indië en het Buitenland	„ 4.—
Afzonderlijke nummers	0.05

Prijs der Advertentiën:

Per regel	f 0.15
Bij plaatsing van 500 regels	„ 0.12½
„ „ „ 1000 „	„ 0.10

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie", en gezonden aan de Presidente: 7a HEERENGRACHT, DEN HAAG.

Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, *51 Verhulststraat.*

Voor *Advertentiën* tot de Drukkerij „LUCTOR ET EMERGO", AMALIA VAN SOLMSSTRAAT, *Telefoon 4424*, beiden DEN HAAG

Inhoud van dit nummer.

Het Hoofddoel der Vereeniging is:

Het verspreiden van populaire kennis omtrent onze Indiën onder gansch het volk en het bevorderen der welvaart in die gewesten, om zoodoende en ook door het verleenen van onderlinge hulp, warme belangstelling en liefde te kweeken tusschen Nederland hier en ginds.

Het lidmaatschap bedraagt als minimum f 2.— 's jaars, (voor Indië en het buitenland minstens f 2.50). *)

Zij die f 5.— of meer contribueeren of een gift in ééns schenken van f 100.—, zijn donateur(trice).

Aan alle donateurs en leden wordt kosteloos en franco het *Koloniaal Weekblad* **toegezonden.**

*) Zie inteeken-biljet op de achterzijde van den Omslag. Verzoeke dit ingevuld te zenden aan het adres van den Secretaris van het Hoofdbestuur **E. van Assen**, *Heulstraat 17, Den Haag.*

De tentoonstelling van Makassaarsche voorwerpen in de Gothische Zaal te 's-Gravenhage, welke door een bezoek van de Koningin-Moeder vereerd werd, blijft nog tot en met 5 dezer geopend.

De officieele **Mededeelingen** van het Dag. Bestuur der Vereeniging, het Informatiebureau enz. vindt men op blz. 7 en 8.

Twee Indische Voordrachten.

Gaarne vestigen wij de aandacht op deze twee voordrachten, die de volgende week te 's-Gravenhage worden gehouden:

A.s. Zondag 6 dezer zal de heer R. M. Hoesin Djajadiningrat, broeder van den regent van Serang, die te Leiden in de Letteren studeert, een voordracht houden over **Oud-Indië**, om 2 ure n.m. in het Gouden Hoofd (Groenmarkt).

Maandag 7 dezer zal de heer E. Moresco, leeraar aan de Ned.-Indische Bestuursacademie, spreken over: **De Nationale Beweging in Britsch-Indië**, 's avonds ten 8¼ uur in het Zuid-Hollandsch Koffiehuis (Groenmarkt).

JAARVERSLAG

aangaande den staat der Vereeniging „Oost en West" en hare verrichtingen gedurende het jaar 1909.

1. Aanbieding. Ingevolge alinea 3 van artikel 6 van het Huishoudelijk Reglement, wordt aan de Vereeniging hierbij, wat betreft het jaar 1909, aangeboden het verslag, waarvan in dat artikel sprake is.

2. Algemeene toestand. Geschiedde de opmaking daarvan in het vorig jaar met gemengde gevoelens, thans kan worden verklaard, dat, dank zij de regelmatige werkzaamheid en de medewerking van zoovelen, die aan onze Vereeniging verbonden zijn, op menig lichtpunt in de Vereeniging kan worden gewezen.

De grootere belangstelling van de leden der Vereeniging bleek in de eerste plaats o.m. uit het feit, dat een 24-tal hunne jaarlijksche contributie verhoogden.

a. Herdenking van het Tienjarig bestaan der Vereeniging. Het jaar 1909 was in meer dan één opzicht voor onze Vereeniging een feestjaar.

Immers, de 3e Mei 1909 was de dag, waarop het tienjarig bestaan der Vereeniging mocht worden herdacht.

Het lag in de bedoeling van het Hoofdbestuur om dien dag met steun van alle afdeelingen tot een feestdag te maken, maar de toenmalige omstandigheden, en in het bizonder die der algemeene kas, lieten niet anders toe dan een stille, stemmige herdenking. Toch trachtte het bestuur dezen herinneringsdag van eenige blijvende waarde te doen zijn, door te dezer gelegenheid, met toestemming van den heer Prof. Dr. J. H. C. Kern, een afzonderlijke uitgave te bezorgen van de Rede, welke in het jaar 1908 op het Taalkundig Congres te Leiden door dien oud-Hoogleeraar is uitgesproken geworden, en deze als feestgave den leden aan te bieden. Door velen werd het bezit van die Rede, „het Nederlandsch in Nederlandsch-Indië", op hoogen prijs gesteld.

Van verschillende zijden werden bewijzen van belangstelling in het jubileum der Vereeniging ontvangen, welke meer in het bizonder ten toon werden gespreid in het op Donderdag 5 Mei 1909 uitgegeven feestnummer van het Orgaan der Vereeniging (No. 18), waarin vele oud-bestuursleden en andere belangstellenden zich de moeite gaven hunne gevoelens ten opzichte der Vereeniging in Het Koloniaal Weekblad weer te geven.

Als elke vereeniging in hare jeugd, heeft ook „Oost en West" moeielijke tijden gekend, doch het Hoofdbestuur is bezield met goeden moed en blijft, vertrouwende op de samenwerking van Commissiën, afdeelingen en leden, aansturen op het groote doel, hetwelk wordt beoogd: den band, die Nederland en Indië verbindt, te versterken en nauwer toe te halen.

Bij de opening van de jaarlijksche Algemeene Vergadering te Utrecht op 10 Juli 1909, herdacht de Voorzitter het tienjarig bestaan der Vereeniging, welke rede in zijn geheel is opgenomen in Het Kol. Weekblad van 15 Juli 1909 No. 28.

Moge na een volgend tienjarig tijdvak worden getuigd, dat de Vereeniging „Oost en West" zoodanig in bloei en kracht is toegenomen, dat zij prijke als een niet te ontwortelen boom, die met zijn rijken bladerendos zegen spreidt over Nederland en Nederlandsch Oost- en West-Indië!

b. Herdenking van de voorspoedige geboorte van Prinses Juliana. Het Koloniaal Weekblad van Donderdag 5 Mei 1909, No. 18, hetwelk zooeven werd genoemd, was niet alleen een feestnummer, omdat het gewijd was aan de herdenking van het Tienjarig bestaan der Vereeniging, maar ook, omdat in datzelfde nummer van ons orgaan onze blijdschap kon worden geuit over de voorspoedige geboorte van Prinses Juliana, de heugelijke gebeurtenis, die in Oost- en West-Indië met niet minder dankbaarheid en vreugde werd begroet, dan in Nederland.

Door het Hoofdbestuur der Vereeniging werden de gelukwenschen der Vereeniging aangeboden aan H. M. de Koningin en H. M. de Koningin Moeder, waarop de dank der Koninklijke familie werd betuigd.

Bij schrijven van het bestuur der afdeeling 's-Gravenhage dd. 16 Januari 1909, werd het denkbeeld voorgebracht om van de zijde van het Hoofdbestuur, zoowel in Oost- als West-Indië, het publiek op te wekken tot het geven van een vreugdeblijk aan Hare Majesteit de Koningin, als uiting van vreugde over het blijven voortbestaan der Dynastie.

Deze gedachte had al dadelijk de volle sympathie van het Dagelijksch Bestuur, dat bij circulaire van Januari 1909 een oproeping deed tot allen, die in Indië hadden geleefd, of die daarmede betrekkingen onderhielden, om hunne giften te zenden aan den penningmeester A. A. C. Harting.

In verband daarmede werd, vanwege de Vereeniging, aan Hare Majesteit de Koningin een zeer fijn gevlochten mat aangeboden, bewerkt in Indië door Inlanders, welk blijk van aanhankelijkheid met groote erkentelijkheid door Hare Majesteit werd aanvaard.

De Sultan van Asahan verleende ons daarbij zijne hooggewaardeerde tusschenkomst (verg. Kol. Weekblad 1909 No. 45).

c. De afdeelingen in Nederland.

Bij brief van 23 November 1909 No. 155 kon aan den Secretaris van het Afdeelingsbestuur te Leiden, Mr. Ed. Ryke, de dank van het Hoofdbestuur worden overgebracht voor zijne belangrijke bemoeiingen in zake de toetreding van nieuwe leden. Leverde, naast hetgeen door het Hoofdbestuur ter zake is verricht, de afdeeling Leiden de meest practische uitkomsten, niet minder wordt gewaardeerd de grootere opgewektheid, waarmede ook de besturen of sommige bestuursleden van de andere afdeelingen in het afgeloopen jaar werkzaam waren.

Curaçao mogen wij nog niet weder als eene zelfstandige afdeeling begroeten. Of de omstandigheden zich spoedig aldus zullen wijzigen, dat wij in deze onzen wensch weldra vervuld zullen zien valt nog niet met zekerheid te melden, maar de belangstelling herleeft ook dààr.

d. Uitkomsten der propagandacirculaire van het jaar 1908. De verspreiding der in de maand December 1908 uitgegeven circulaire waarin meer algemeene deelneming dan tot heden werd betoond, gevraagd werd, bleef niet zonder gunstige uitwerking.

De verspreiding in Nederlandsch Oost-Indië werd krachtig gesteund door de groep Nederlandsch-Indië van het Algemeen Nederlandsch Verbond en wel in het bijzonder door de belangstelling van den secretaris dier groep, den heer J. W. Roessingh van Iterson te Weltevreden, wien wij daarvoor te dezer plaatse onzen oprechten dank brengen.

Na aftrek van de door overlijden of om andere reden uitgetreden leden, steeg het aantal toegetreden leden der Vereeniging van 2004 (waaronder 126 be-

gunstigers) op ultimo 1908 tot 2172 (waaronder 174 begunstigers) op ultimo 1909; eene toename alzoo van 168 leden.

Het bedrag der contributies is:

515 leden, rechtstreeks onder administratie van het Hoofdbestuur, ƒ1303.—;

1630 leden in administratie bij de afdeelingen, ƒ1224, totaal ƒ2527.—.

Onder dit aantal leden zijn niet begrepen:

a. 25 Javaansche dames;

b. 2 leden, die ƒ100 in eens hebben betaald, dus tezamen 27 leden.

Het valt natuurlijk moeielijk op te geven den juisten omvang van het aandeel, hetwelk de propaganda-circulaire in die toename van leden heeft gehad, maar dat zij grooten invloed op die vermeerdering heeft uitgeoefend, is aan geen twijfel onderhevig. Doch daarbij dient bovenal in rekening te worden gebracht de persoonlijke bemoeiingen van het Dagelijksch Bestuur, en met name van onzen penningmeester, den heer A. A. C. Harting.

Kunnen wij dus op eenig gunstig resultaat wijzen, voldaan is het Hoofdbestuur nog lang niet.

Wij zijn nog verre van de duizendtallen leden, die wij bij ons belangeloos werken en streven met zeker recht zouden mogen verwachten. Er zijn er nog zeer velen, die in Indië gewerkt en geleefd hebben, dáár hunne welvaart hebben verworven, die hier ons hun zoo noodigen steun onthouden.

Het Dagelijksch Bestuur blijft echter volharden en vertrouwt, dat, bij ons streven om de belangstelling voor onze Vereeniging aan te wakkeren, het volgend jaar op een nog belangrijker toename van leden kan worden gewezen.

1e. Subsidies. Waar, tengevolge van verhoogde werkzaamheid, hoogere eischen moesten worden gesteld aan de algemeene kas, terwijl de vermeerdering van het ledental daarmede geen gelijken tred hield, daar lag het voor de hand, dat het Hoofdbestuur ook op middelen tot versterking der geldelijke inkomsten bedacht was. In de Jaarlijksche Algemeene Vergadering, te Utrecht gehouden op 10 Juli 1909, werd reeds mededeeling gedaan van de pogingen in verband met de plannen tot oprichting van een Bureau van Informatie voor Indische betrekkingen, tot het uitgeven van werkjes, ten behoeve der propaganda en tot het houden van nijverheidstentoonstellingen, lezingen enz., om den steun der Regeering te bekomen.

Den Voorzitter der Vereeniging, vergezeld van Dr. Blink, voorzitter der z.g. propaganda-commissie, was een mondeling onderhoud door den Minister van Koloniën toegestaan, waarbij Zijne Excellentie te kennen gaf, dat hij voor het streven en werken van Oost en West véél sympathie gevoelde en zich bereid betoonde daarvoor, in den vorm van subsidies, gelden op de Begrooting te brengen, bijaldien onzerzijds daartoe het verzoek werd gedaan, en de aanvrage onderwerps-gewijze plaats vond.

Bij rekesten van 2 Augustus 1909 werd daarop aan Zijne Excellentie den Minister van Koloniën het verzoek gericht, om, van Regeeringswege, in de schaarschte der inkomsten van de Vereeniging tegemoet te komen, door toekenning van eene geldelijke subsidie, welke voor een jaar ware te stellen op:

a. ƒ3000.— ten behoeve van het informatiebureau en de uitgifte van bedoelde boekwerkjes;

b. ƒ2500.— in het belang van de verspreiding van populaire kennis omtrent onze Indiën, de ontwikkeling der Inlandsche nijverheid, o.a. door het houden van lezingen en tentoonstellingen.

Bij missive van dien Departementschef van 6 October 1909 La D No. 53 werd, in antwoord op het eerste verzoek, ons te kennen gegeven, dat op de Indische Begrooting voor 1910 een bedrag van ƒ3000 was gebracht, terwijl, ten aanzien van het onderwerp sub b ons, bij brief van 9 October 1909 Afd. A1 No. 14 werd medegedeeld, dat dit verzoek voorloopig nog in beraad werd gehouden, ook in verband met het van den Gouverneur-Generaal verwachte advies omtrent een verzoek van de Commissie van het Museum van Kunstnijverheid te Haarlem (zie hierna).

Hierbij zij aangeteekend dat de beide verzoekschriften werden opgenomen in de Koloniale Weekbladen van het jaar 1909 Nos. 41 en 42, alsmede dat, door de aanneming van de Indische Begrooting voor het jaar 1910, ook de Staten-Generaal hunne goedkeuring aan de uitgave van ƒ3000 hebben gehecht.

2e. Doorwijziging van art. 5 en 13 der Statuten. Artikel 13 al. 1 onzer Statuten schrijft voor, dat de afdeelingen jaarlijks in de kas van het Hoofdbestuur storten ƒ0.50 voor iederen persoon die op 1 Januari van eenig jaar lid der afdeeling is en zijne contributie heeft betaald.

In verband met de toenemende uitgaven van het Hoofdbestuur, tengevolge van zijne verhoogde werkzaamheid, was dringend noodzakelijk geworden, om het bovenvermelde bedrag van ƒ0.50 te verhoogen en in overeenstemming met de ter zake te nemen beslissing, art. 5, 4e lid en al. 1 van art. 13 der Statuten te wijzigen.

Bij brief van het Dagelijksch Bestuur van September 1909, opgenomen in Het Koloniaal Weekblad van 6 September 1909 No. 37, werd dit onderwerp bij de afdeelingsbesturen voorgebracht.

In de Buitengewone Algemeene Vergadering, welke vervolgens plaats had op 27 November 1909 te 's-Gravenhage, werden de navolgende voorstellen, zonder hoofdelijke stemming, aangenomen:

a. om art. 5, 4de lid onzer Statuten voortaan te doen luiden als volgt:

„Leden zijn zij, die eene jaarlijksche contributie „betalen van minimum ƒ2.—, wanneer zij in Neder-„land, van minimum ƒ2.50, wanneer zij daarbuiten „wonen, met dien verstande, dat zij, die op 1 De-„cember 1909 lid zijn, op ƒ1.— of ƒ1.50 's jaars, „tot geen hoogere contributie verplicht zijn."

b. In art. 13, 1e lid der Statuten, het bedrag van ƒ0.50 te vervangen door ƒ0.75.

Het bestuur werd gemachtigd om de Koninklijke goedkeuring op de gewijzigde Statuten te vragen, hetgeen bij adres van 13 December is geschied, en waarop bij Koninklijk besluit van 5 Januari 1910 No. 25 de goedkeuring werd ontvangen. (Kol. Weekblad 1910 No. 4).

3e. Vermindering van personeele belasting. Bij brief van 15 October 1908 No. 84 deed de penningmeester onzer Vereeniging — namens het Hoofdbestuur — op daarbij aangevoerde gronden aan den Directeur der directe belastingen en accijnsen te Rotterdam het verzoek om onze Vereeniging, gelet op haar doel en streven, te doen rangschikken onder de vereenigingen, opgericht ten algemeenen nutte, waardoor vrijstelling zou worden verkregen van het betalen van personeele belastingen, welke voor het afgeloopen jaar op ƒ127.02 was gebracht. Bij besluit van genoemden inspecteur van 25 Maart 1909 No. 6391, werd op bovengemeld verzoek eene afwijzende beschikking ontvangen, onder opmerking, dat van die beslissing, binnen 30 dagen na de dagteekening der beschikking, in beroep kon worden gegaan bij Hare Majesteit de Koningin.

Daaraan voldoende, werd onzerzijds het noodige verricht, doch was bij het einde van het Verslagjaar nog geen eindbeslissing bekend, zoodat de verschuldigde belastinggelden over dit jaar zijn moeten worden betaald.

f. Bekrachtiging van de Huishoudelijke Reglementen der afdeelingen. Naar aanleiding van de bij Koninklijk Besluit van 24 Maart 1908 No. 43 verkregen goedkeuring der Statuten en het in de Algemeene Vergadering van 30 Januari te Utrecht gehouden, vastgestelde Huishoudelijk Reglement der Vereeniging, boden de afdeelingen 's-Gravenhage, Leiden en Utrecht hare gewijzigde reglementen aan.

Het Huishoudelijk Reglement van de afdeeling 's-Gravenhage, waaromtrent een verschil van zienswijze bestond tusschen het Dagelijksch Bestuur en het Afdeelingsbestuur van den Haag, werd goedgekeurd na de Jaarlijksche Vergadering, welke te Utrecht werd gehouden op 10 Juli 1909, nadat deze zich beslist had uitgesproken, dat inmenging in de zaak, waarover verschil, vanwege het Hoofdbestuur niet raadzaam geoordeeld werd.

In diezelfde vergadering beval de Voorzitter de andere afdeelingen aan om ook hare huishoudelijke reglementen te herzien en deze door het Hoofdbestuur te doen bekrachtigen.

In de Buitengewone Algemeene Vergadering van 27 November 1909, te 's-Hage gehouden, werd (sub IV), van art. 1, al. 5 van het Huishoudelijk Reglement, als van geen practisch nut, vervallen verklaard.

g. Verhouding tot andere genootschappen, vereenigingen en de Pers. Met de verschillende instellingen op Koloniaal gebied bleef de Vereeniging steeds op vriendschappelijken voet.

Ons Hoofdbestuur trad met het Hoofdbestuur van het Algemeen Nederlandsch Verbond in correspondentie in zake mogelijke samenwerking tusschen Oost en West en de afdeeling „Stamverkeer" van het Algemeen Nederlandsch Verbond. Het Stamverkeer heeft duidelijk te kennen gegeven, dat het niet in zijne bedoeling lag om met onze Vereeniging te concurreeren en dat, bijaldien iemand uit de Indiën kwam met verzoek om steun, dan wel inlichtingen, deze persoon naar de Vereeniging „Oost en West" zoude worden verwezen.

Van de zijde der Pers werd in het afgeloopen jaar iets meer belangstelling ondervonden dan vroeger wel het geval was. Met erkentelijkheid herinneren wij aan een artikel in De Telegraaf, waarin met waardeering over ons streven en werken werd gesproken, aan de opwekking tot grootere belangstelling voor Indië bij het Nederlandsche volk in het door den heer J. Bremer te Amsterdam uitgegeven advertentieblad en aan de wijze, waarop verschillende Indische bladen bij herhaling de aandacht op onze vereeniging vestigden.

Wordt vervolgd.

PERSKRONIEK.

INHOUD: De Heer W. H. B. (oogaardt) in *De Tijd* over de zendingsparagraaf. — De *Nieuwe Courant* over de uitbreiding van ons gezag in de Buitenbezittingen tijdens het bewind van den gouverneur-generaal Van Heutz. — Een kantteekening van *Land en Volk* op de entrée-rede van den gouverneur-generaal Idenburg.

In een drietal artikelen in De Tijd behandelt de heer W. H. B(oogaardt) de „Zendingsparagraaf." Het spreekt van zelf, dat de schrijver voor een actieve zendingspolitiek in onze Koloniën ijvert en daarvan veel heil en nut verwacht.

Om den geest, waarin de heer W. H. B. deze artikelen heeft geschreven, te doen kennen, nemen wij het volgende uit zijn derde en slotartikel over:

„Op den strijd", zoo zegt hij, „tusschen het verstandelijk en gemoedsleven van den Javaan kan alleen het Christendom een weldadigen invloed uitoefenen. Door het Christendom toch worden de natuurlijke deugden, die de Javanen reeds bezitten, niet alleen behouden, maar geadeld, terwijl hunne ondeugden worden gebreideld.

„Moet de Regeering in dezen strijd passief blijven? Ja, indien de Javanen, de 29 millioen inwoners van Java, allen Mahomedanen waren. Maar dit zijn zij niet. 24 Millioen hunner ondergaat den invloed van den Islam, zonder dat zij Mahomedanen zijn. Teekenend is b.v. de rede van den voorzitter van het eerste Congres der jong-Javanen (Boedhi-oetomo, het schoone streven) die daarin met geen woord gerept heeft van den Islam, wel van het animisme der Javanen.

„Onder deze omstandigheden en met deze wetenschap kan ook de directe bevordering der zending onder de Javanen niet beschouwd worden als een agressief optreden van de Regeering tegen den Islam, omdat zij, wien het aangaat, eenvoudig geen Islamieten zijn. Laat de 5 millioen mahomedaansche Javanen van Java's bevolking volkomen vrijheid hun godsdienst te belijden, zooals zij het wenschen, (waarom ook niet?) maar laat niet toe, dat deze minderheid oorzaak is, dat met regeeringssteun de 24 millioen niet-mahomedaansche Javanen naar hen toe worden gedreven.

Ik herhaal: met regeeringssteun, want de Islampolitiek heeft nog niet uitgediend.

Men vraagt naar bewijzen?

1o. 24 millioen niet-mahomedaansche Javanen worden naar mahomedaansche rechtsbeginselen bestuurd.

2o. Het rekening houden met mahomedaansche heilige dagen. Gedurende de poeasa-maand b.v. worden de inlandsche rechtbanken gesloten en de Europeesche rechters op vacantie gezonden.

De Landbouwcredietbanken en de gouvernementspandhuizen worden des Vrijdags gesloten, daarentegen des Zondags geopend.

3o. De officieele feestmaaltijd op Koninginneverjaardag te Batavia, aan de voorname Inlanders aangeboden en voorgezeten door den assistent-resident in ambtsgewaad, wordt aangevangen met een mahomedaansche litanie, gebeden door alle te Batavia aanwezige en daartoe uitgenoodigde mahomedaansche geestelijken.

4o. de openbare gouvernements-huisvlijtschool voor inlanders te Ngawi werd officieel door den assistent-resident in ambtsgewaad geopend na gebed en wijding door den mahomedaanschen priester,

enz. enz.

Moeilijk valt uit een en ander de passieve houding der Regeering te distilleeren. Veeleer lijkt dit op een propaganda van den Islam onder Nederlandsche vlag, wat het dan ook in werkelijkheid is.

De niet-mahomedaansche Javanen — d. w. z. de genoemde 24 millioen Javanen — zien in deze of andere daden der Regeering niets anders dan den stillen wensch der Regeering, dat zij zich tot den Islam bekeeren.

Niet eens, maar bij herhaling is mij door Javaansche vrienden de vraag gesteld: wanneer het Gouvernement onze kerstening wenscht, waarom maakt het zijn wil ten dezen niet kenbaar? En, wanneer ik hierop antwoordde, dat het zoo moeilijk is voor het Gouvernement om in godsdienstzaken zijn wil kenbaar te maken, dan volgde hierop weer de stereotype opmerking: en het Gouvernement laat zoo in alles blijken, dat het den Islam zoo goed gezind is!"

Wij vermoeden, dat maar zeer weinigen, die van onze Koloniale huishouding onpartijdig studie gemaakt hebben, in allen deele met deze eigenaardige opvatting accoord zullen gaan. Verder lanceert de schrijver het denkbeeld om middels „printah aloes" Java te „kerstenen." Die zachte dwang doet bij dat kinderlijke volk wonderen."

Of die „wonderen" ook een verkeerde uitwerking zouden kunnen hebben, bedenkt schrijver niet.

* * *

De Nieuwe Courant wijst er op, hoe onder gouverneur-generaal Van Heutsz ons gezag op de Buitenbezittingen werd uitgebreid en op hechten grondslag gevestigd.

„Het Nederlandsche gouvernement", zegt het blad, „verbond zich meermalen zich niet met het inlandsche bestuur en de rechtspleging te zullen inlaten.

De bevolking bleef aldus aan de willekeur der vorsten overgelaten en in een groot deel onzer Indische bezittingen waren wij krachtens de contracten machteloos iets in haar belang te doen.

Reeds als gouverneur van Atjeh begreep v. Heutsz dat daarin verandering moest komen en sedert 1901 sloot hij met de onderworpen zelfbesturen in dat gewest geen contracten meer, maar vorderde hij van van hen de zoogenaamde „Korte verklaring", inhoudende in de meest volstrekte termen de erkenning van het Nederlandsche oppergezag en voorts de belofte van stipte nakoming en handhaving van door de Indische regeering gegeven regelingen en bevelen.

Bij de bevestiging van ons gezag op de Buitenbezittingen is van alle vorsten het afleggen van deze korte verklaring geëischt.

Een der belangrijkste door de Indische regeering krachtens die verklaring ingevoerde regelingen, is het in het leven roepen in de meeste zelfbesturende landen van landschapskassen; in die kassen worden alle inkomsten gestort en een scheiding gemaakt tusschen het gedeelte, dat den vorst en den zijnen toekomt en datgene, wat ten nutte van land en volk moet worden besteed. Daardoor is het bijv. mogelijk geworden verschillende landstreken te voorzien van goede verkeerswegen om scholen op te richten enz.

De uitbreiding van ons gezag heeft daardoor nu reeds in belangrijke mate bijgedragen", zoo merkt de N. Crt. ten slotte op, „tot het verschaffen van middelen, die de bevolking der Buitenbezittingen tot meerdere welvaart en bloei kunnen brengen."

* * *

Onder het opschrift „Bedenkelijk" schrijft Land en Volk:

„In een extra-nummer van de Javasche Courant (het officieele nieuwsblad voor N.-Indië), van 18 December 1909, zijn de redevoeringen afgedrukt, die bij de overdracht van het bestuur door den aftredenden gouverneur-generaal en diens opvolger zijn gewisseld.

De redevoering van den heer Van Heutsz bevat veel belangrijks en merkwaardigs, waarop later nog wel eens zal worden teruggekomen. Thans worde alleen de aandacht gevestigd op een zinsnede in de redevoering van den heer Idenburg. Wij hebben het oog op de volgende woorden:

„In de uitoefening van mijn ambt wensch ik mij er diep van te doordringen, dat de overheid, als Gods dienaresse, allereerst geroepen is om het door Hem gestelde recht te handhaven en gerechtigheid te betrachten. Alleen daardoor kan ons bestuur waarlijk ten zegen zijn voor de volken, waarover het gaat, en hun welzijn bevorderen. Daar ik dat welzijn met alle kracht wil zoeken, verwacht ik, dat allen, die in bestuur of administratie met gezag of verantwoordelijkheid zijn bekleed, van denzelfden wil geleid, mij de vervulling van mijn doel zullen mogelijk maken."

De heer Idenburg heeft zich dus bij de aanvaarding van zijn hoog ambt uitdrukkelijk gesteld op het standpunt, dat het recht is van goddelijken oorsprong en de overheid als Gods dienaresse tot handhaving van het recht allereerst geroepen is. Dat de nieuw opgetreden landvoogd, als oprecht Calvinist, deze overtuiging is toegedaan, zal niemand bevreemden en dat hij aan de behoefte om daarvan openlijk te getuigen geen weerstand heeft kunnen bieden, kan hem desnoods worden vergeven.

Maar bedenkelijk in hooge mate dunkt het ons dat de heer Idenburg, na aldus zijn rechtsopvatting met klem te hebben verkondigd, de verwachting uitsprak, dat alle ambtenaren van denzelfden geest zouden zijn vervuld. Het kon hem toch niet onbekend zijn, dat in Indië, evenals in Nederland, onder de ambtenaren velen zijn, die ten aanzien van het recht niet op het door hem ingenomen standpunt staan. Dezulken nu plaatste hij voor de keuze om òf hun opvatting getrouw te blijven, maar dan tevens de verwachtingen van den landvoogd te beschamen, òf den huik naar den wind te hangen en het recht als instelling Gods te aanvaarden.

Er behoeft niet op te worden gewezen, welk een groot gevaar voor oprechtheid en huichelarij het stellen voor zulk een keuze doet ontstaan.

Het zou daarom wel gewenscht zijn, dat den minister van Koloniën de gelegenheid werd geboden, zich openlijk te verklaren of de natuurlijk met zijn voorkennis gebezigde woorden van den nieuwen gouverneur-generaal inderdaad moeten worden opgevat in den zin, dien wij daaraan meenen te moeten hechten, dan wel enkel zijn te beschouwen als een oratorische wending, bestemd tot stichting van de coalitiebroeders, maar waaraan overigens geen gevolgtrekkingen mogen worden verbonden."

Uit de O.-I. Mail.

Uit de jongste mail zien wij, dat de heer M. van Geuns, die ongeveer een jaar in Europa is geweest, de hoofdredactie van het Soer. Handelsblad met 1 Januari j.l. heeft hervat.

Ook lezen wij, dat de statuten der vereeniging „Boedi Oetomi" te Djokjakarta thans door de regeering goedgekeurd zijn.

Zij heeft dus eindelijk rechtspersoonlijkheid.

Of dit ook reeds het geval is met de Inlandsche handelsvereeniging Sarikat Dagong Islamia vernamen wij nog niet.

Twee huwelijken in de Inl. groote wereld.

De in het jaar 1904 in Nederland in het grootambtenaarsexamen geslaagde heer Raden Mas Sajogo, die na zijne promotie werkzaam werd gesteld op het bureau van den Inspecteur van het Inlandsch Credietwezen en sedert twee jaren in het belang van dezen tak van staatszorg ter beschikking is gesteld van den resident van Kedoe, zal dezer dagen in het huwelijk treden met een dochter van prins Boeminoto, een broeder van den sultan van Djokjakarta. Gelijktijdig zal alsdan voltrokken worden het huwelijk van den jongen regent van Trenggalek, — die in Juni j.l. zijn in Oct. 1908 overleden vader in die functie opvolgde met een andere dochter van denzelfden Pangeran.

Naar de Brusselsche tentoonstelling.

Zooals men weet, zal de controleur J. E. Jasper half April a.s. met verlof naar Nederland gaan, en o.a. de belangen der Ind. nijverheid behartigen ter Brusselsche tentoonstelling.

Hem werd ook opgedragen een 10-tal Inl. kunstnijveren voor die tentoonstelling te engageeren, hetgeen echter lang niet gemakkelijk schijnt te gaan.

Door tusschenkomst van den controleur te Sawah-Loento, den heer Rappard, en door de medewerking van 't larashoofd van Siloenkang zal de vrouw van den haltechef te Siloenkang, Sawiah, die, evenals haar man, Datoek Mangkoeto Sati, zich reeds lange jaren moeite gegeven heeft ter ontwikkeling van de weefindustrie, met den heer en mevrouw Jasper de reis naar Europa maken. Zij zal daarbij zich doen vergezellen door twee Siloenkangsche vrouwen, die op genoemde tentoonstelling proeven van haar vaardigheid in de weverij van Siloenkang-artikelen zullen afleggen.

Zij zullen daardoor tevens gelegenheid hebben, zich op de hoogte te stellen van den Europeeschen smaak, om van die opgedane kennis gebruik te maken voor de fabricage van tot nu toe niet gemaakte artikelen, welke in de Europeesche wereld afzet kunnen vinden, zoo meldt de Sumatrabode.

Ziekengesticht.

Volgens bovengenoemd blad wordt te Tjandi bij Semarang een Chineesch ziekengesticht opgericht onder directie van dr. Schmidt. De kosten bedragen ƒ200.000.

Afschaffing slavernij en pandelingschap.

Was aanvankelijk bepaald, dat de slavernij en het pandelingschap op Samosir (in de residentie Tapanoeli) thans zou moeten zijn afgeschaft, met instemming der Regeering is dit tijdstip verschoven tot Maart 1914.

Het ontslag van den Resident van Pekalongan.

Namen wij de vorige week over hetgeen 't Soer. Handelsblad hierover schreef, thans lezen wij in de Javabode, dat de door eerstgenoemd blad gegeven voorstelling niet in overeenstemming zou zijn met de werkelijkheid.

In de eerste plaats moet van een door de Regeering aangenomen beginsel om hoofden van gewestelijk bestuur niet langer dan vijf jaren in dien rang te laten dienen, geen sprake wezen, hoewel, zoo mogelijk een gewestelijk bestuurder, ook al zou de Regeering zijne vervanging wenschen, zoo lang wordt gehandhaafd om den betrokkene het hoogste pensioen te doen verdienen. Dat dus het vernemen door den resident van Pekalongan van dat beginsel, de aanleiding zou zijn geweest tot de indiening van een verzoek om buitenlandsch verlof, is minder juist en dat hij wist, dat hij als hoofd van gewestelijk bestuur goed stond aangeschreven zooals het blad bericht — moet, naar aan de Javabode werd verklaard, onaannemelijk worden geacht, daar uit de beoordeeling door de Regeering van verschillende handelingen en daden van dien hoofdambtenaar zeer zeker niet dien indruk kon worden verkregen.

Ten rechte, zoo vervolgt de Javabode, is den resident eenige maanden geleden langs den officieelen weg kennis gegeven van den wensch der regeering om zijn pensioen aan te vragen. Deze beslissing was de oorzaak, dat de resident een audientie aanvroeg, welke hem toegestaan werd, doch de daarbij gehouden besprekingen hadden niet het daarvan door het bestuurshoofd gewenschte resultaat. Dat de Gouverneur-Generaal Van Heutsz bij die audientie beloofd zou hebben, dat hij den resident buitenlandsch verlof zou verleenen mits deze eene schriftelijke verklaring teekende, dat hij alsdan in Februari 1910 in Nederland zijn pensioen zou aanvragen, is overigens om hier niet nader uiteen te zetten redenen zoo onaannemelijk, dat weinige personen aan dit praatje geloof zullen hechten, waarbij in het oog dient te worden gehouden, zooals reeds uit de mededeelingen van het Soer. Hbl. bleek, dat bij de audientie slechts drie personen (de Gouverneur-Generaal, de algemeene secretaris en de resident), tegenwoordig waren.

Naar aanleiding van het hier aangevoerde zoogenaamde beginsel van verplicht ontslag na vijf jaren, nog het volgende en dit wel betreffende een opmerking, voorkomende in het Bat. Nbl. van 28 December j.l.

Dit blad merkte namelijk op, dat de Regeering, het bewuste beginsel aanvaardend, zich al dadelijk aan overtreding daarvan heeft schuldig gemaakt ten aanzien van den resident der Preanger Regentschappen, den heer Boissevain, die onlangs van buitenlandsch verlof terugkeerde, door dezen heer, ofschoon hij reeds ruim $6\frac{1}{2}$ jaar als resident fungeerde, opnieuw tot zijn vorige betrekking te benoemen, (hij behield die betrekking niet gedurende zijn verlof, gelijk het blad schrijft).

Dit nu is minder juist, vindt de Javabode, die zegt, dat bijzondere overwegingen der Regeering aanleiding hebben gegeven om dien, op haar verzoek van Madioen naar de Preanger Regentschappen

overgeplaatsten resident te vergunnen wegens particuliere redenen zich voor ten hoogste zes maanden naar Europa te begeven. Overigens is de onderstelling, om het zacht uit te drukken, hoogst zonderling dat de Regeering, die, het is een publiek geheim, tegenwoordig niet zelden veel moeite heeft om een aan de steeds stijgende eischen van gewestelijk bestuurshoofd beantwoordend assistent-resident te vinden, er prijs op zou stellen, dat een hoofdambtenaar, die aan de verwachting voldoet, zijn betrekking na vijf jaren zou neerleggen."

Elders lezen wij, dat door den resident van Pekalongan, die met ingang van 2 Februari a.s. eervol ontslag uit 's lands dienst werd verleend, aan den tegenwoordigen landvoogd verzocht is om op die beslissing terug te komen.

Bebouwing van het Koningsplein.

Het Nieuws v. d. Dag v. N.-I. schrijft:

„In de vergadering van den gemeenteraad van 24 Nov. j.l. werd na eenige discussie besloten niet toe te stemmen in de bebouwing van het Koningsplein Noord met gouvernements-gebouwen, alvorens een plan tot bebouwing van het geheele plein gereed was. Als middel om tot dit plan te komen werd zelfs nog over een prijsvraag gesproken.

Als punt 1 op de agenda der vergadering van j.l. 29 Dec. kwam voor een nota van de commissie voor de geldleening om terug te komen op de in de vergadering van 24 Nov. genomen beslissing omtrent het Koningsplein.

Als reden hiervoor werd opgegeven dat, indien het geheele plein bebouwd zou worden, een leening van meer dan een millioen zou noodig zijn.

In de vergadering van 24 Nov. j.l. is echter niet besloten tot de bebouwing van het geheele plein, wèl tot het verkrijgen van een plan voor 't geheele plein alvorens een gedeelte te bebouwen.

De genoemde reden is dus niet anders dan onjuist te noemen. Of zijn het misschien de kosten voor het maken van een plan voor 't geheel, die de leening tot meer dan een millioen zouden verhoogen? Dit is toch niet aan te nemen!

Na eenige discussie over dit punt schijnt echter de gerustgestellende opmerking van een der leden: „dat de bebouwing van het Koningsplein Noord met gouvernements-gebouwen een plan tot geheele bebouwing niet onmogelijk maakt", den doorslag te hebben gegeven. En al hebben nu de 13 aanwezige raadsleden deze verzekering te goeder trouw aangenomen, toch blijft ze waardeloos, zoolang ze niet met planne" wordt gestaafd.

Het blad besluit met de opmerking:

„'t Is wel een merkwaardig einde voor de behandeling van zulk een belangrijke kwestie. Dertien van de vijf en twintig raadsleden beslissen over de bebouwing van een terrein van bijna 1000 M. in het vierkant en gelegen in het centrum van een groote gemeente, waar absoluut niet voldaan is aan de eenvoudigste verkeers-eischen, alsof het een achter-erf is bij de woning van een gemeente-werkman."

Land- en Tuinbouwcursus.

Het einddiploma van dezen cursus werd, zoo meldt men ons uit Buitenzorg, behaald door:

M. ter Beest, N. de Lannée de Betrancourt, R. van der Wouden, V. van Heeteren, D. van Braam, F. A. Sulter, J. R. G. de Bie, C. Robinson, Mas Sigit, Mas Satoto, die allen direct bij het boschwezen geplaatst werden om hun practische opleiding te voltooien, waarna ze geplaatst worden als leerling-opziener.

Van de 1e naar de 2e klasse gingen 14 jongelui over.

Met 1 Januari worden geen nieuwe leerlingen geplaatst, omdat aanneming met Juni beter in overeenstemming is met het klein ambtenaars-examen en met de toelating op alle andere onderwijsinrichtingen.

Het verdient alle aanbeveling deze onderwijsinrichting wat meer bekendheid te doen krijgen, daar ze voor den indischen jongen een mooie toekomst opent als boschopziener of als particulier landbouwer.

Midden-Sumatra.

Hierover schrijft Sumatraan in de Javabode van 27 Dec. j.l. een uitvoerig artikel, eindigend met de woorden:

„In het uitgebreide minangkabausche land is veel te doen. Boschwezen, veeteelt, landbouw, wegenaanleg, waterregeling, onderwijs van alle soort — enkele der voornaamste punten kunnen hier slechts aangestipt worden. Nu als vroeger, zullen de bewoners gaarne met hun werkkracht, hun materialen en hun vermogen de Kompani bijstaan, als deze wat te hunnen beste aanvangen wil. Hun adat is geen bezwaar om aan de vervulling der desiderata de hand te slaan. Deze zal niet ruwelijk vertreden moeten worden, maar met beleid past alles er zich bij aan of wel zij verdwijnt onder den invloed van het gewenschte nieuwe, ongemerkt en onbeweend. Wel echter is een bezwaar om land en volk van Minangkabau vooruit te brengen, dat Minangkabau middellijk bestuurd wordt. De tijd is aangebroken, ja is volrijp, dat Minangkabau zijn eigen rechtstreekschen bestuurder krijgt, gezeteld te midden der Minangkabauwers. Moet deze bestuurder tevens over de Benedenlanden gaan? Meent men van ja, dan zal een, aan den in 't hoogland zetelenden Gouverneur ondergeschikt bestuurder in de kustlanden dienen te zitten, een toestand op bestuursgebied zijn te scheppen, rechtstreeks tegenovergesteld aan den tegenwoordigen. Doch beter zou het zijn scheiding te brengen tusschen boven- en benedenland, en elk dezer deelen van Midden-Sumatra zijn eigen onmiddellijken bestuurder te geven. De Benedenlanden zou men daartoe grooter kunnen maken, al dadelijk door bijtrekking van dat deel der Bovenlanden, hetwelk tusschen Ajerbangis en Pariaman tegen de kust aan ligt en thans behoort tot de onderafdeeling Ophirdistricten der afdeeling Loeboek-sikaping. Deze toevoeging zou echter niet de eenige behoeven te blijven.

Het gaat hier om het geluk van een groot volk, in hart en nieren het nederlandsch gezag toegeneigd, waarvan nog ten volle waar is wat de gouvernements-commissaris, generaal-majoor F. D. Cochius, er in zijn, aan de Regeering uitgebracht rapport van den 30en April 1837 La. C2 van zeide (in verband met Merkus' reeds genoemd voorstel): dat de maleische bevolking van de Bovenlanden wel degelijk al de aandacht van een kundig resident, bijgestaan door goede en beschaafde ambtenaren, vordert. De aan dat volk bestede moeite tot ontwikkeling zal rijken oogst opleveren.

Wie dat volk heeft leeren kennen, het voorrecht heeft gehad er onder te leven, wenscht van harte, dat het in den raad der Regeering zal blijken besloten te liggen om als eersten maatregel tot zijn vooruitbrenging op den weg waarop het zich wil bewegen en waarop het Nederlandsch plicht is elk volk van den Archipel te voeren — een eigen resident in de Bovenlanden te plaatsen."

Opleiding van Inlandsche jongelieden.

Door den hoogleeraar Dr. C. Snouck Hurgronje, tevens adviseur voor indische en arabische zaken bij het departement van Koloniën, was het denkbeeld aanhangig gemaakt tot oprichting te Batavia van een centraal paedagogisch lichaam voor de opleiding van inlandsche jongelieden. Van dat plan echter is, overeenkomstig de zienswijze van de indische autoriteiten, afgezien. Tevens is aan den adviseur voor inlandsche zaken, Dr. G. A. J. Hazeu, opgedragen om, desgewenscht, toezicht te houden op de opleiding van inlandsche jongelieden en om aanzienlijke inlanders, zoo deze dit verlangen, raad te geven omtrent de opvoeding hunner zonen. De betrokken hoofden van gewestelijk bestuur zijn in kennis gesteld met deze opdracht aan den adviseur, met de uitnoodiging om de belanghebbenden, die bijzondere plannen hebben met hunne kinderen, er op te wijzen, dat het wenschelijk is om reeds op jongen leeftijd, voordat het zevende levensjaar is ingetreden, ter zake met den adviseur in overleg te treden.

De Chineesche gezant in Den Haag.

Het Soer. Nieuwsbl. schrijft:

„Onlangs schreven we, dat de nederlandsche Regeering door diplomatiek optreden verkregen had, dat de chineesche gezant zou worden teruggeroepen.

Neen, zei de Khabar Perniagaän — de vertegenwoordiger der chineesche regeering in Den Haag werkt zóó goed in den geest dier regeering, dat hij, als zijn 3 jaar om zijn, aangezocht is zijn taak te blijven vervullen.

En nu lezen we in de Shanghay Mercury, die het overnam uit een chineesch blad, dat een naam draagt, welke vertaald beteekent Algemeen Dagblad van den datum van 4 December:

„Zijne Excellentie Loe Tsing Hsing (Liok Tin Siang), chineesch gezant in den Haag, is benoemd tot directeur der Poa Hoo Association, ondersteuningswerken voor arme Chineezen, een baantje, dat in belangrijkheid niet in vergelijking komt met de pas bekleede functiën (maar waarbij veel te gappen valt. Red.); een en ander omdat zijn tijd als gezant verstreken is.

Dat telegram zegt duidelijk genoeg, dat de man voor het goed fatsoen der chineesche regeering weg moet, dat men hem geen hoogere betrekking wil geven, maar hem toch een doekje voor het bloeden niet wil onthouden." Of het waar is?

WEST-INDIË.

SURINAME in 1909.

In het blad De West wordt een overzicht gegeven van den toestand in Suriname gedurende het afgeloopen jaar.

Het blad komt daarbij tot de conclusie, dat alles wat tot nu toe van gouvernementswege ten behoeve van de kolonie is verricht, niet het gewenschte gevolg heeft gehad. De millioenen, voor verschillende doeleinden uitgegeven, hebben de kolonie in financieelen zin topzwaar gemaakt. Het meent uit dien hoofde, dat de Staat der Nederlanden het verstandigst zal doen, door:

1e de kosten van de in de laatste jaren in Suriname uitgevoerde buitengewone werken voor zijne rekening ovrr te nemen;

2e een grens te stellen voor het subsidie aan Suriname, met bepaling, dat dit subsidie jaarlijks met een zeker bedrag wordt verminderd;

3e deze maatregelen gepaard te doen gaan met het onmiddellijk verleenen van budget-recht, om de kolonie te leeren op eigen beenen te staan, en de tering naar de nering te zetten.

De toestand is, schreef het blad, nog meer gecompliceerd geworden nu de bacovencultuur in opkomst reeds door de Panama-ziekte met ondergang bedreigd wordt. Er zijn thans 4000 planten van eene tegen die ziekte immune Congo-varieteit ingevoerd, waarvan men in Maart 1911 ongeveer 100,000 planten hoopt te verkrijgen.

„Intusschen zal — zoolang de verwoestingen door de Panamaziekte aangericht, niet zijn aangevuld door de Congo-varieteit — de opbrengst der cultuur beduidend beneden de raming blijven, en zal het Gouvernement, na de reeds voorgeschoten sommen, wel genoopt zijn voort te gaan met het verleenen van financieelen steun tot in stand houding der cultuur."

De uitvoer van bacoven bedroeg in 1909 381,178 bossen.

Voor de cacao-cultuur was 1909, wat productie betreft, een vrij gunstig jaar. Er konden toch 18,971 balen cacao worden uitgevoerd of circa 2000 balen van 100 K.G. meer dan het jaar te voren, en meer dan het dubbele van den uitvoer van 1904, het meest ongunstige jaar, toen slechts 8500 balen werden uitgevoerd. Toch is de thans bereikte productie nog ver beneden de normale van vroeger en zooals men weet, hoopt men in de inkapping het middel te hebben gevonden, om de krullotenziekte, die aan den achteruitgang schuld draagt, met goeden uitslag te bestrijden. De cacao-prijs daalde in 1909 van 60 tot 54 cent per kilogram, zoodat de planters geen voordeel trokken van de grootere productie.

Omtrent de suikercultuur kon „De West" nog geen gegevens doen.

Wat de Hevea-cultuur betreft, verkeert deze nog in het aanvangstadium, waarin men nog slechts tot de conclusie is kunnen komen, dat de bodem van Suriname geschikt is voor die cultuur.

Binnenkort zal telegraphisch een bestelling van 250,000 Hevea-zaden in Ceylon worden gedaan, waarvan 100,000 voor de gouv. onderneming op Slootwijk en de rest voor particuliere ondernemingen. „De West" bepleit grootere jaarlijksche bestellingen, teneinde de jonge plantjes gratis, aan kleine landbouwers vooral, uit te deelen als schaduwboomen voor den koffieaanplant.

Van andere cultures is nog de vermelding waard de uitbreiding der rijstcultuur onder kleine landbouwers, waarvan de productie het afgeloopen jaar wellicht 2 millioen kilogram overschreed. De cultuur van Liberia koffie is bij den bestaanden marktprijs van 60 ct. per K.G. stellig weder loonend te noemen.

Ten aanzien van de goud-industrie is eene herleving van belangstelling te bespeuren, waartoe de spoorwegaanleg wellicht bijdraagt.

Van de kleine industrie, die in den laatsten tijd veel bijdroeg tot de hoogere productie, 1130 K.G. in 1909 tegen 682 K.G. in 1908 is naar De West meent, geen duurzame ontwikkeling te wachten.

„Die ontwikkeling is slechts mogelijk, indien het probleem van machinale goudontginning ook voor onze kolonie wordt opgelost. In den laatsten tijd worden wederom pogingen daartoe aangewend."

"Voor de groot-industrie zal waarschijnlijk weldra nieuwe gelegenheid bestaan om de vleugels uit te slaan in Suriname, wanneer het Bestuur overgaat tot uitgifte van de terreinen in het gebied der Grankreek.

Want leverde de Gouvernements mijnexploratie ongunstige resultaten op in het Lawa-gebied, daarbuiten, in het gebied van de Grankreek, zijn door de ingenieurs belangrijke resultaten behaald. In dat gebied zijn rijke goudafzettingen gevonden, zoodat zelfs exploitatie van Gouvernementswege werd overwogen. Nu daarvan is afgezien, schijnt het wenschelijk die terreinen zoo spoedig mogelijk voor het particulier initiatief open te stellen.

De balata-industrie had een gunstig jaar. De uitvoer bedroeg in 1909 630 ton, ongeveer 3 maal meer dan de uitvoer in 1900.

De balata-industrie bracht aan concessie-recht, retributie enz. het afgeloopen jaar zoowat ƒ70,000 meer op aan de koloniale kas dan geraamd was. De industrie schijnt dit jaar weder op denzelfden voet te worden voortgezet.

De spoorweg naar het binnenland is thans gereed en in exploitatie tot het punt, waar de Suriname-rivier wordt gekruist (K.M. 133). Over de rivier — welke ter plaatse 300 meter breed is — is een hangkabelbaan gebouwd, welke lasten kan vervoeren tot 6 ton. Aan de overzijde der rivier wordt de spoorweg nog 40 K.M. doorgetrokken, tot het eindpunt Dam. Van het laatste gedeelte is reeds 15 K.M. aarden baan gereed, en de weg opengekapt tot 21½ K.M. Alvorens Dam te bereiken moet, bij Gegedam, een heuvel-massief worden gepasseerd. Gewerkt wordt thans met een sterkte van ongeveer 500 arbeiders. In de eerste helft van 1912 hoopt men den geheelen spoorweg te hebben voltooid.

Het emplacement bij den rivierovergang is nagenoeg gereed. In de rivier ter plaatse is een zandzuig-installatie opgezet, die goed beantwoordt en het materiaal moet leveren voor het ballasten van den verderen spoorweg.

De opbrengst van het spoorwegverkeer naar de gouldvelden neemt langzaam toe.

De opbrengst van den spoorweg bedroeg in 1909 gemiddeld *f* 108484 's maands.

WAT DE INLANDER ZEGT.

Ongelijke bejegening van den Inlander en den Europeaan in straf- en overtredingszaken.

Door den Buitenzorgschen correspondent van de Java-Bode werd melding gemaakt van eene 75-jarige inlandsche vrouw, die, wegens toevallige omstandigheden, op den openbaren weg gado-gado (toespijzen bij een hoofdgerecht) verkoopende, dientengevolge door den bevoegden politierechter werd gestraft met eene geldboete van *f* 1.—. Maar, wanneer de eigenaar of de chauffeur van een automobiel een twintigtal lieden op den openbaren weg als het ware vermaalt, dan ontsnapt zulks wel eens aan de aandacht van de autoriteiten.

Werden niet onlangs nog, zoo vraagt de schrijver, door een Solosch hooggeplaatst ambtenaar ongestraft twee vrouwen overreden?

Te Batavia overleed een kind, tengevolge van het overrijden door een auto, terwijl te Semarang een chauffeur twee personen zoodanig met zijn auto wist te vermalen, dat zij onmiddellijk aan de gevolgen bezweken. In de nieuwsbladen kon men nog kort geleden lezen, dat twee kinderen en een ouden inlander een dergelijk ongeluk overkwam, doch van eene veroordeeling van den chauffeur of van den eigenaar werd niets vernomen. Wel een bewijs, zegt de schrijver in de **Pemberita Batawi** van 4 December 1909 No. 280, dat er ook in de berechting van straf- en overtredingszaken groot verschil bestaat tusschen blank en bruin.

Wijze van begraven van Inlanders te Soerabaija.

Rongenglalidjino beklaagt zich in No. 274 van de **Bintang Soerabaija** van 30 November 1909 over het feit, dat bij de teraardebestelling te Soerabaja van één zijner vrienden op 3 November 1909, het lijk in den aardbodem moest worden geplaatst, terwijl in den kuil een meter water stond. Volgens de Mohamedaansche godsdienstvoorschriften, is zulk eene wijze van begraven niet geoorloofd; zulks moet in de aarde en niet in het water geschieden, te meer waar vele minder gegoede Mohamedanen geen houten doodkist voor de gestorvenen gebruiken, maar voor dat doel geslagen bamboe benutten, zoodat het water onmiddellijk kan binnendringen.

Ook is de bewaarder van de begraafplaats niet intègre, welk een en ander de schrijver onder de aandacht van de bevoegde autoriteit brengt, in de hoop, dat verandering ten goede in den bestaanden toestand zal worden gebracht.

De Redactie van het blad wijst in eene noot er op, dat het er weinig toe doet of een lijk in de aarde dan wel in het water wordt begraven, staande voor de braven onder de Mohamedanen toch de zevende Hemel open.

Deze cynische opvatting moge juist zijn, toch zal het goed zijn, dat de gezagvoerende personen rekening houden met de wenschen van de meeste inlanders, die evenals de beschaafde Westersche volken er prijs op stellen om aan hunne afgestorven familieleden en vrienden bij den dood het beste mede te geven, wat men geven kan, waaronder zeer zeker een goed graf behoort.

Van inlandsche zijde zou men trachten een ander stuk grond voor begraafplaats te krijgen, en hoopt men, dat het verzoek zal worden toegestaan.

Klacht van de Vaccinateurs.

Over de positie, welke de inlandsche vaccinateurs in de Indische Maatschappij innemen, wordt in de **Bintang Soerabaija** van 1 December 1909 no. 275 geklaagd.

Deze inlandsche landsdienaren wijzen er op dat zij ten achteren worden gesteld bij vele andere ranggenooten, in de andere takken van dienst.

Het door hen te bereizen ressort omvat soms drie tot vier en vijf districten, waaronder er zijn met eene bevolking van 285.000 zielen.

De reisdagen zijn Maandag, Dinsdag, Woensdag en Donderdag, doch dikwijls ook des Vrijdags.

De af te leggen afstanden per dag bedragen 3 tot 25 paal. Bij eene maandelijksche bezoldiging van *f* 37.50 kan men zich geen voertuig of paard aanschaffen en wanneer dan ook de familieleden van de vaccinateurs, ten behoeve van diens transport niet bijspringen, kan deze moeilijk op regelmatige wijze zijne verplichtingen nakomen.

Voor transportkosten zijn minstens *f* 25 à *f* 30 per maand noodig.

Een mantri politie heeft een helper op *f* 20 per maand;

de mantri van de opiumregie een helper van f 5 tot f 20 's maands;

de mantri van de djatibosschen een helper van *f* 15 tot *f* 25 's maands;

de inlandsche onderwijzers een kweekeling van *f* 15 tot *f* 30 's maands;

de mantri negeri ontvangt *f* 70, maar werkt dan als schrijver in de Regentswoning.

De vaccinateur, die van zijne bezoldiging nog zijne schrijfmiddelen moet betalen, heeft geen helper, hetgeen, ingeval van ziekte of ontstentenis, zeer ten nadeele is van den dienst (uitsterven van koepokstof); voorts heeft hij geen transportkosten, geen vrijstelling van rijtuigbelasting, geen driejaarlijksche, zooals bij andere takken van dienst, maar een vijfjaarlijksche traktementsverhooging van 5, 10 en 15 gulden 's maands.

Het aanvangstraktement is veel te gering, terwijl nog in aanmerking dient te worden genomen het feit, dat op de feestdagen, terwijl alle andere kantoren gesloten zijn, het werk van den vaccinateur door gaat.

Op grond van een en ander zijn de vaccinateurs van meening, dat zij stiefmoederlijk worden behandelijk en wordt de hoop gekoesterd, dat de regeering op het voorstel van den directeur van Onderwijs, Eeredienst en Nijverheid om toekenning van reis- en verblijfkosten, zal ingaan en op gelijken voet zal brengen met de regeling van de vaccinateurs op Madoera en in de Preanger Regentschappen.

Oud-Java.

In de **Perniagaän** van 6 December 1909 No. 277 herinnert Boedi Darma aan de toestanden op Java vóór de vestiging der Hindoes, toen de Javanen nog leefden op eene wijze, zooals de zwervende Dajaks nu nog doen.

Zij trokken van plaats tot plaats, zich bezighoudende met de jacht op dieren in de bosschen en gekleed in dierenhuid of boomschors, terwijl de huid met figuren van dieren of van zon en maan was versierd.

Men leefde familiesgewijze in woningen van bamboe en bladeren en was gewapend met lansen, voorzien van groote vischtanden, vanghaken enz. Volgens den schrijver waren de Javanen toenmaals menscheneters en werden de lijken der vijanden, die in den strijd werden gedood, gegeten en de schedels, als teeken van dapperheid en moed, in de woningen bewaard. Men geloofde aan geesten, die woonden in boomen, op hooge bergen en aanbad de zon, de maan en de zee.

Ongeveer in het jaar 70 (?) kwamen de Hindoes naar Java met het doel om handel te drijven, en leerden toen aan de Javanen den bouw van huizen, de ijzersmederij, het lezen en schrijven, het maken van aardewerk, het aanleggen van sawahs en brachten hen het Boeddhisme. Ook voerden zij karbouwen in. De Hindoes zijn dus voor de Javanen de eerste leermeesters geweest.

Onder hun invloed ontstonden de dorpen, die later tot negorijen werden gevormd en daarna de kratons of de vorstenwoningen, aldus vertelt schrijver o.m.

WAT DE CHINEES VERTELT.

Opwekking van het godsdienstig leven.

Werd in Het Koloniaal Weekblad 1910 No. 1 het een en ander vermeld omtrent de opwekking van het godsdienstig leven der Chineezen te Hongkong, in de **Pembrita Tjoeng Wa** van 22 October 1909 No. 110 wordt het niet meer te ontkennen feit, dat in Japan meer en meer de aandacht aan den Chineeschen godsdienst wordt geschonken, benut om alle leden van den Chineeschen stam, ook in Nederlandsch-Indië, aan te sporen dat voorbeeld te volgen.

Waar de Japansche vreemdelingen, die zich intellectueel zoo ontwikkeld hebben, voorgaan om het aardsch geluk te zoeken bij Chineesche godsdienstige instellingen en opvattingen, daar kan men verzekerd zijn van het hooge, diepe en het goede, dat de eeuwenoude en door millioenen onderdanen beleden Chineesche godsdienst biedt.

En dat de Japanners er zoo over denken, getuigt het feit, dat vanwege de Hoogeschool te Waseda een Japansch boek, met name „Kambum Daikei", is uitgegeven en wordt verspreid, waarin de voorschriften van Confucius in de Japansche taal zijn overgenomen.

Eenheid van taal.

In het Hemelsche Rijk wordt er thans naar ge-

streefd om alle Chineezen één taal te doen spreken en daarvoor het Mandarijn-Chineesch te gebruiken. Men stelt zich voor om de in China verspreide dialecten te vereenigen, opdat, waarheen de Chinees ook trekke, men zich in dezelfde taal verstaanbaar kan maken. Op die wijze hoopt men den band, die alle Chineezen, waar ook woonachtig, behoort te verbinden, te versterken.

Op de 62 particuliere Chineesche scholen in Nederlandsch Oost-Indië ontvangen ongeveer 6000 jongens en meisjes onderwijs in het Mandarijn-Chineesch, terwijl de meer volwassenen speciale cursussen in die taal volgen. Doch het onderwijs is, bij het bestaan van verschillende dialecten in het Mandarijn-Chineesch niet overal hetzelfde, hetgeen een gevolg is van het feit, dat de Chineesche onderwijzers zelven de verschillende dialecten spreken. De resultaten zijn op de verschillende scholen duidelijk waar te nemen.

Daarom wordt het raadzaam geoordeeld, om geen onderwijzers van Canton, Hok Kiën en in het algemeen uit het Zuiden van China te laten komen en in elk geval een onderzoek naar de kennis van het Mandarijn-Chineesch in te stellen.

Verhouding tusschen man en vrouw in het gezin.

Tan Biauw Tjoan en Tan Biauw Seng van Bangkalan (residentie Madura) stellen zich voor om in de **Tiong Hoa Wi Sien Po** eenige opstellen te geven, handelende over het gemeen overleg, hetwelk er, naar hunne meening, behoort te bestaan tusschen man en vrouw in een gezin en dat de reinste grondslag is voor een gelukkig familieleven.

Hoort men de mannen over de weinige eenstemmigheid, die er zoo dikwijls tusschen man en vrouw in een gezin bestaat, dan wijten zij zulks aan de vrouwen, terwijl omgekeerd de vrouwen, ten deze gehoord, de schuld geven aan het karakter en verkeerd optreden der mannen. Een en ander komt voort uit het feit, dat geen der partijen gewoonlijk zich wil schikken naar de andere, omdat men eene zaak of een twistgesprek, uit vrees voor schaamte, niet verliezen wil.

Wil men dit euvel ondervangen, dan moeten man en vrouw beiden goed ontwikkeld zijn. Beiden moeten kunnen lezen en schrijven en zoodoende de mogelijkheid geopend worden om gelijk waar te nemen en van gedachten te kunnen wisselen. Door de vrouw kennis bij te brengen zal men een geheel anderen toestand verkrijgen en zullen tal van zaken en geschillen beter worden begrepen, hetgeen eene oplossing gemakkelijk maakt.

De jongelieden, die in deze tijden nog mochten twijfelen aan het nut van intelligente huisvrouwen, vergissen zich en moeten dien twijfel van zich afwerpen en vervangen door een gevoel van waardeering van de vrouw. Want het bezit van zulk eene vrouw is een groot geluk.

De hulpredactrice van de **Tiong Hoa Wi Sien Po** vult in het Damesblad van dat orgaan, in hetzelfde nummer, het vorenstaande aan met het gezegde, dat de vrouw de kroon zij van haren man en deze de diamant zijner vrouw.

De haarvlecht der Chineezen.

Is de haarvlecht, z.g. „staart", het kenmerk, dat men tot den Chineeschen stam behoort, zoo vraagt de mede-redacteur Tan Goan Kiat van de **„Ho Po"** in het nummer van 8 December 1909 No. 345.

De schrijver meent van niet en beschouwt die wijze van haardracht als het bewijs, dat men zich tot het rijk van Tjhang rekent te behooren, derhalve een teeken van onderdaanschap.

Vroeger bestond het algemeen gebruik van de haarvlecht niet; zij werd alleen gedragen door de Chineezen van den stam Boan.

Als bewijs, dat de Chineezen zich hadden onderworpen aan het gezag van Tjhang, gaf deze den last, dat men de haarvlecht zoude dragen, terwijl de onwilligen zwaar werden gestraft.

De tegenwoordige Chineesche Regeering laat zich aan het dragen van de haarvlecht niet meer zooveel gelegen liggen als vroeger en beschouwt die dracht in elk geval niet meer als een bewijs van onderdaanschap.

Toen dan ook het bestuur van de Tiong Hoa Hwe Kwan-Vereeniging te Batavia destijds per draad bericht vroeg, of er bij hooger autoriteit bezwaren werden gemaakt tegen de afschaffing van de haarvlecht, werd door onzen gezant te Peking geantwoord, dat die bezwaren niet bestonden. Dientengevolge geraakte het dragen der haarvlecht in ons Indië meer en meer in onbruik en ook vele ouden van dagen volgden dat voordeeld, sedert Prins Tsoen, Regent van China, veroorloofde om zich van het haartooisel te ontdoen.

Hier zij echter opgemerkt, dat zulks niet tengevolge heeft, dat men zich in Nederlandsch-Indië los rekent van Groot-China.

De afschaffing van het gebruik geschiedt, omdat de Chineesche Regeering duidelijk blijk heeft gegeven dat geen bizondere prijs op het gebruik wordt gesteld.

Zij, die hun haar kort bij de Europeesche kleederdracht willen dragen, zijn met den nieuwen toestand, die aan een ieder vergunt zich te kleeden en te sieren als hem het beste voorkomt, zeer ingenomen.

Opium.

Volgens de **Pembrita Tjoeng Wa** van 29 October 1909—112 heeft de Minister-president Kheng Ong, voorzitter van het Anti-Opium-Comité te Peking, het voornemen om in de provincies de voorgeschreven bevelen, welke in het belang van de afschaffing van het opiumgebruik zijn gegeven, strenger te doen toepassen.

De Chineesche gezant te Tokio (Japan), heeft eveneens op strengere waakzaamheid op den invoer in China aangedrongen, aangezien van Japan uit „morphine" op clandestiene wijze naar de Chineesche havens wordt vervoerd.

Van Vreemde Koloniën.

Onlusten aan de Ivoorkust.

De luitenant-gouverneur van de Ivoorkust en de opperbevelhebber der troepen in Fransch West-Afrika hadden reeds de noodzakelijkheid ingezien, om over te gaan tot ontwapening van den oorlogszuchtigen stam der Abbeys, die de streek bewoont, welke door den spoorweg wordt doorsneden.

De handelingen van dezen stam hebben nu aangetoond, dat de voorgenomen maatregel werkelijk urgent is. Een deel der Abbeys heeft den spoorweg op verschillende plaatsen vernield, terwijl Agboville door hen werd bedreigd en de verbindingen met Abidjean werden verbroken.

Onmiddellijk na ontvangst van dit bericht, begaf de luitenant-gouverneur der kolonie zich met twee compagnieën tirailleurs naar het terrein van den opstand.

Op marsch daarheen werd een der miliciens en de directeur van den spoorweg, kapitein Ballabey, gewond. Maar de rust werd spoedig door de aangekomen troepenmacht hersteld en men gelooft dat de Abbeys zich na het hun toegediende lesje nu verder rustig zullen houden.

Een vuurtoren voor kaap Guardafuy.

In een zijner laatste zittingen heeft het Comité van de Ligue maritime française besloten bij de zustervereenigingen in andere landen, die bij de scheepvaart door het Suez-kanaal geïnteresseerd zijn, aan te dringen op eene gemeenschappelijke actie voor de eindelijke oplossing van het vraagstuk der verlichting van kaap Guardafuy.

Deze kaap ligt aan een der meest bezochte vaarwaters ter wereld. Om zich van het verkeer een denkbeeld te kunnen vormen, zij het voldoende op te merken, dat het kapitaal, hetwelk de schepen vertegenwoordigen, die daar jaarlijks voorbijvaren, op omstreeks 10 millioen gulden wordt geschat, en dat die schepen jaarlijks ongeveer 500000 lieden, reizigers en opvarenden, vervoeren.

Herhaaldelijk is gewezen op de afwezigheid van een vuurtoren aan dit nagenoeg evenzeer gevreesde als bezochte vaarwater. Van April tot October spookt de Zuidwest-moesson daar geweldig, en de in dien tijd veel voorkomende mist verhoogt nog de gevaren der scheepvaart.

Buitendien bestaat de kaap uit twee op elkander gelijkende landtongen, de ware en de valsche kaap, tengevolge waarvan dikwerf noodlottige vergissingen voorkwamen.

Voegt men nog bij de gevaren der scheepvaart het feit, dat de schepen bij stranding blootstaan aan plundering der wilde kustbewoners, dan is het duidelijk, dat in maritieme kringen de wensch naar een vuurtoren op dit gevaarlijke punt zich levendig deed gevoelen.

Kaap Guardafuy ligt evenwel op Italiaansch grondgebied, en de Italiaansche regeering bleek tot nu toe weinig genegen om de oprichting van een vuurtoren ter hand te nemen, waar deze met het oog op de krijgszuchtige stammen in die streek ook een vrij sterk garnizoen zou vereischen.

Het is te hopen, dat het besluit van vorengenoemd Comité goede vruchten moge dragen. Het mag waarschijnlijk worden geacht, dat, indien eindelijk een vuurtoren bij kaap Guardafuy verrijst, de Engelschen ook eens zullen gaan denken aan een kustverlichting op Socotora.

Oost- en West-Indisch Literatuur-overzicht.

Twentieth Century Impressions of Netherlands-India. Its History, People, Commerce, Industries and Resources. Editor-in-Chief: Arnold Wright (London). Assistant Editor Oliver T. Breakspear (Batavia).

Dit is een prachtig boek. Het bevat een tot het laatst toe bijgehouden geschiedenis van onze Oost, zeer uitvoerig beschreven; verder een beschrijving van bodem, handel, nijverheid, scheepvaartverbindingen, cultures, volken, kunst enz. enz. Verschillende Hollanders hebben er aan meegewerkt. De illustraties vertoonen mooie portretten van de gouverneurs-generaal enz., landschappen, tempels, oude foto's van Javaansche hoofden, van Maleische, Madoereesche en andere inlandsche mannen en vrouwen in hun eigenaardige drachten. Er zijn fascimilé's van boektitels, van couranten. Een enkel bewijs hoe goed de schrijvers van dit boek zijn ingelicht, geeft de — in buitenlandsche werken zoo zeldzame — goede spelling der namen. Er zijn hoofdstukken over archaeologie, de pers, enz. Fraaie duidelijke foto's van de heerlijke tempels van Boro Boedoer, Tjandi-Prambanan en Tjandi Kalongan.

In het laatste gedeelte staan de kantoorgebouwen der Deli-Spoorwegmaatschappij gefotografeerd; verder zijn er beschrijvingen van de industrieën, de suiker-industrie, die van bamboe-hoeden, enz. Mooi is een foto van den Smeroe-vulkaan, zeer karakteristiek de groepen van Chineesche kooplui. Nog eens, een prachtig werk, dat even rijk van uitvoering is als het in 1908 verschenen werk over het Maleische Schiereiland of British Malaya, eveneens gepubliceerd door Lloyd's Greater Britain Publishing Company te Londen.

Ellende op Nias.

In No. 1 van den loopenden jaargang der Berichten uit de Zendingswereld lezen we van de hand van zendeling E. Fries treurige berichten over op het eiland Nias heerschende ziekten, die vele slachtoffers hebben geëischt, waaronder ook twee dochtertjes van dien zendeling. Aan de werkelijk aangrijpende beschrijving is het volgende ontleend:

Sedert het einde van Mei (1909) heerscht dysenterie in hevige mate in het binnenland van Nias. Deze vreeselijke ziekte plantte zich voort van het eene dorp naar het andere, van stam tot stam, van huis tot huis, tot Sifaoro'asi van drie kanten omsingeld was en de snelle slagen van den trom bijna iederen dag van nieuwe slachtoffers spraken. De ellende begon eerst in ons filiaal Gido, de helft der bevolking stierf; van het Opperhoofd Bawadoea stierven binnen 10 dagen zijne drie vrouwen; twee kinderen, twee schoondochters en 14 dagen later drie broeders, en zoo is het overal gegaan. Doch dit zijn slechts getallen, veel te koud, veel te weinig zeggend, om slechts eenigermate een beeld van de ellende nemen naar zulk een sterfhuis; neem echter sterke weer te geven. Ik wilde, dat ik u allen mede kon zenuwen mede. Nauwelijks in de nabijheid gekomen, of een afschuwelijke stank komt ons tegen; men moet met geweld den tegenzin onderdrukken. De ladder op en reeds de eerste oogopslag overtuigt ons van den toestand; in het midden van de ruimte is een soort stoel, ruw in elkander getimmerd, en op deze „Sarambia" is het lijk van een Hoofd vastgebonden, met doeken behangen, tot over de ooren met goud getooid met ingevallen gezicht en bleeke wangen. Met starende, in doodsstrijd verdraaide oogen, kijkt hij ons aan; uit den halfgeopenden mond komt een doodslucht ons tegen; uit den neus loopt reeds bloederig water. Bijt op de tanden, houdt uwen mond gesloten, zal de ontzetting u niet op den maag slaan! Rondom dit lijk scharen zich de bloedverwanten voor het weeklagen, daar is de vrouw met loshangend haar en opengekrabt voorhoofd, op den rug draagt zij een klein kind, dat nog slechts vel en been is; daarnaast de oude, tandelooze morder, betel kauwende en krijschende; met hare magere vingers strijkt zij over het gezicht van den doode, met haar doek veegt zij eerst den baard van haar zoon en dan haar eigen mond; — daarnaast staan zuster en kinderen, op wie de dood reeds het zegel gedrukt heeft — allen jammerend en huilend in onverstaanbaar gekrijsch — zonder hoop, zonder redding......"

„Het is Zondag den 6en Juni des nachts 2 uur; er heerscht plechtige stilte; de drieëenige God heeft onze beide dochtertjes tot zich geroepen. Reeds den 5en is onze bloeiende, gezonde Hanna, na slechts een bangen nacht aan longontsteking heengegaan en zooeven heeft Elfrieda, na 14 dagen dysenterie en 3 dagen dapperen doodsstrijd met stuipen, den laatsten strijd gestreden. Als één gezond, slapend, gelukkig kind ligt de eene, als een kleine heldin, moede van het strijden, de andere, — zoo liggen hier beide naast elkander op het veldbed onder de palmen — de eene heeft van de andere niet willen scheiden; zooals zij gewoonlijk hand aan hand liepen, zoo gingen zij met elkander van ons naar het schoone kerkhof, dicht bij de plaats, waar de kerk zal komen te staan... Zoo moesten wij het eerst den dood te Sifaoro'asi

tegemoet treden en onze kinderen overgeven, terwijl wij zieke Niassers verpleegden om gezond te worden......"

Weekblad voor Indië.

Inhoud van No. 35: Opheffing van ontslagen gevangenen, door Henric. — Ruim dertig jaar planter (bij het geteekende portret van den heer T. Ortolander), door R. B. — Najaars-races te Batavia (met foto's), door Dido. — Lain doeloe, lain sekarang, VII (Marine), door Felix.

Id. No. 36. Een handboek voor het notariaat (bespreking van het werk van den heer Vellema) door Lt. — Een jubileum (met foto's), door Joh. M. Grenzenberg. (In dit artikel wordt in herinnering gebracht, dat het 6 Dec. 1909 50 jaar was geleden, dat aan den gepensionneerden luitenant-kolonel der artillerie J. I. de Rochemont te Magelang het ridderkruis der Militaire Willemsorde werd toegekend). — Een tocht naar den Soembing (met afbeeldingen), door K. — Een slotwoord over crematie en wat daaraan annex is, door K. F. Tuijnman.

Indisch Militair Tijdschrift.

No. 12 van jaarg. 1909 bevat o.m.: De overvalling van een berucht bendehoofd, bekend om zijn klewangaanvallen, in Teunom, door L. D. — Timor-herinneringen, door I. P. de B. — Het bajonetschermen, door J. van Hasselt. — Waarom niet Indisch artillerie-officier, door M. — Iets over het gevecht te voet der cavalerie, door S. K. — Schieten in bergterrein door Vesting-artillerie, naar aanleiding van dit jaar door dat wapendeel gehouden terreinschietoefeningen in de nabijheid van Soemedang. — Het samenspelen van meerderen met minderen in militaire voetbalvereenigingen, door J. C. — Een en ander omtrent mitrailleurs (bij Infanterie), door J. Franssen. — Enz.

Geneeskundig Tijdschrift voor Ned.-Indië.

Inhoud van No. 6 van deel XLIX (1909): Over simulatie van krankzinnigheid en dementia praecox, door Dr. J. Scholtens. — Malaria te Batavia, door Dr. C. D. Ouwehand. — Uit het verslag van het zendingshospitaal te Modjowarno (1 Jan.—31 Dec. 1908), door A. J. Duymaer van Twist. — Iets over het verband tusschen neus- en uitwendig ooglijden, door C. L. van Steeden. — Het voorkomen van Kala-Azar of tropische splenomegalie in Ned.-Indië, door Dr. O. L. E. de Raadt. — Kala-Azar in Deli, door C. Elders. — Enkele opmerkingen naar aanleiding van het artikel van Dr. J. J. van Loghem, „Het voorkomen van gele koortsmug in Ned.-Indië, door E. W. K. v. d. Borne. — Twee gevallen van Leishmania-donorani uit den Oost-Indischen Archipel, door H. M. Neeb. — De Nederlandsche Vereeniging voor tropische geneeskunde, door Dr. A. van der Scheer. — Het verloskundig vraagstuk voor Ned.-Indië, door J. Bijker. — Wormkuur tegen Anchylostomum duodenale, door P. Wijn. — Een zeldzaam geval van chinine-idiosyncrasie, door V. Gravestein.

Boschbouwkundig Tijdschrift Tectona.

Inhoud van deel II, afl. 4: Ist Tectona grandis ein ursprünglich im malaiischen Archipel einheimischer Waldbaum? von Dr. E. Carthaus. — Dessabruggen, door P. N. Hoorweg. — Het cultuurvraagstuk uit een oogpunt van rentabiliteit en bedrijfsregeling, door A. J. van Deventer. — Is er 'n werkwijze bekend, waarop men slechte gronden in cultuur kan brengen en waarbij slagen der cultuur binnen een niet te langen tijd en tegen niet te hooge kosten met voldoende zekerheid kan verwacht worden? door K. C. Jaski. — Herbebossching met voorbouw van kemlandingen, door H. Bellers. — Kleverigheid van ruwe caoutchouc, door J. S. van Braam. — Resultaten verkregen met aftappingsproeven in de ficus-kulturen Toemanggal, door J. S. v. Braam. — Enz.

Departement van Landbouw in Suriname.

Door het Departement van Landbouw in Suriname zijn wederom een drietal Bulletins uitgegeven (no. 20—22), die respectievelijk handelen over de navolgende onderwerpen: Kanker of roodrot van den cacaoboom, veroorzaakt door Spicaria colorans n. sp., door A. E. van Hall—de Jonge. — De instervingsziekte der cacaoboonen en het „bruinrot" der cacaovruchten, veroorzaakt door Diplodia Cacaoicola, door A. E. van Hall—de Jonge en A. W. Drost. — Geneesmiddelen tegen plantenziekten, door A. E. van Hall—de Jonge; De Akie, door idem.

Teijsmannia, 20e jaargang. Afl. 12.

Inhoud: Een en ander omtrent den natten rijstbouw, door L. G. den Berger (vervolg). — Machinerieën in gebruik bij de bereiding van de sisalhennep, door E. de Kruijff. — Over den grond van Java, door Dr. E. C. Jul. Mohr (vervolg). — Biologische tentoonstelling te 's-Gravenhage, door Valeton Jr. — Een eventueele bestrijding van de rupsenplaag in de Robusta-koffie, door D. Mac Gillavry. — Mededeelingen omtrent kruisingsproeven, door J. E. van der Stok. — Selectie op soortelijk gewicht bij padizaaigoed, door J. E. van der Stok. — Beschikbare planten en zaden.

De Indische Mercuur.

No. 3 van den loopenden jaargang houdt o.m. in: Landbouw-departement en Algemeen Proefstation in Ned. Oost-Indië (Bespreking der jaarverslagen over 1908), door Dr. K. W. van Gorkom. — De gevolgen van een orkaan voor het suikerriet in Louisana, door H. C. Prinsen Geerligs. — Het gedenkboek der Ned.-Indische Levensverzekering- en Lijfrente-Maatschappij, 1859—1909. — Het jaarboek der firma Henri Dentz over Java-tabak. — Staat der suikerproductie van de in West- en Midden-Java gelegen fabrieken. — De houding van den Preanger Kinabond tegenover de Bandoengsche Kininefabriek. — De handel van Siam in 1908—'09. — Algemeen overzicht van den handel en den economischen toestand van Japan in 1909. — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen.

No. 4. Verslag van de Gouvernements kina-onderneming over het jaar 1908 (Jaarboek 1908, Departement van Landbouw), door Dr. K. W. van Gorkom. — Vluchtige oliën, door Prof. P. van der Wielen. — Over plantwijdte en tusschenbeplanting bij de caoutchoucultuur, door H. J. Kerbert. — De bestuurswisseling in Nederlandsch-Indië. — Algemeene vergadering van de Rubberplanters-vereeniging op den 21 December 1909. — Invoer op en uitvoer van Java in 1909. — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen. (De paradijsvogels en de jachtwet). Enz.

Onderzoek Mindere Welvaart.

Van de door de Welvaart-Commissie uit te geven publicatiën ontvingen we weder eenige gedeelten, nl. de samentrekkingen van de afdeelingsverslagen over de uitkomsten der onderzoekingen naar de economie van de desa in de residentiën van Midden- en Oost-Java; en voorts het Overzicht van de uitkomsten der gewestelijke onderzoekingen naar den Inlandschen handel en nijverheid en daaruit gemaakte gevolgtrekkingen (2 deelen tekst en bijlage).

Het in laatstgenoemde publicatie medegedeelde omtrent den Handel bevestigt hetgeen reeds uit anderen hoofde bekend was, nl., dat de Inlandsche handel op Java en Madoera er een is, nauwelijks den naam verdienend van k o o p h a n d e l. Het is de handel van een bijna geheel landbouwend volk met weinig behoeften, in welke behoeften nog voor een groot deel voorzien wordt door den vreemden handel. Die Inlandsche handel is dan ook voornamelijk handel in landbouwvoortbrengselen en wel kleinhandel en dan nog meest als nevenbedrijf uitgeoefend en vooral door vrouwen. Groothandelaars zijn zelfs in de grootere steden uitzonderingen. Een eigenlijke handelstoestand bestaat dan ook zoo goed als niet, zelfs in de handelssteden, tenzij onder de niet-Javaansche Inlanders.

Van de Inlandsche nijverheid zegt het verslag: waar nijverheid, d.i. voorzien in de behoeften van 't gezin, buiten de eigenlijke huisvlijt, — die volgens gegeven statistieken een voorname plaats in de dessa inneemt — slechts als gevolg van handel bestaan kan, zal 't geen boven over den Inlandschen handel gezegd werd, eenigermate strekken kunnen tot verklaring van den tegenwoordigen toestand. Ook overigens is 't verband tusschen handel en nijverheid zóó nauw, dat vaak op beide toepasselijk is, van 't geen slechts onder één der rubrieken besproken wordt.

* *

Ten slotte vermelden we een tweetal artikeltjes in het jongste Nummer der Katholieke Missiën: het eene handelt over een Apostolisch tochtje in Ned. Nieuw-Guinea, door Pr. E. Cappers; het andere geeft bijzonderheden over Pontianak (Westerafdeeling van Borneo) en over de talrijke in die plaats gevestigde Chineezen.

Vervolg opgave van bladen, tijdschriften enz., welke nieuw ter lezing zijn gelegd in de Leeszaal Heulstraat 17, Den Haag, die d a g e l ij k s, Zon- en Feestdagen uitgezonderd, geopend is van 10 uur voor- tot 6 uur namiddags.

De Javabode t/m 5 Jan. '10.
De Sumatrapost t/m idem.
Het Soer. Handelsblad t/m 4 Jan. '10.
De Javasche Courant Nos. 1 en 2.
De Delicourant t/m 5 Januari '10.
De Sumatrabode t/m 7 Jan. '10.
De Padanger t/m 23 Dec. '09.
Weekblad van Ned.-Indië Nos. 34 t/m 36.
La Quinzaine Coloniale No. 1.
Deutsche Kolonialzeitung Nos. 4 en 5.
Cultura, Januari-afl.
Exportblad 815.

De Stem van Indië Nos. 50 t/m No. 1.
Ned.-Ind. Effectenblad No. 1.
De Ind. Mercuur No. 5.
Handelsberichten v/h Min. v. Landbouw No. 150.
Jong Indië Nos. 24 t/m 26.
Suriname. Nieuws- en Adv.-blad t/m 7 Jan. '10.
Nieuwe Surinaamsche Courant t/m 6 Januari '10.

MEDEDEELINGEN.

Van het Dag. Bestuur der Vereeniging.

Aan alle belangstellenden!

De maandelijksche **samenkomst** van het *dagel. Bestuur der Ver.* en de *Redactie-commissie* van *Het Koloniaal Weekblad* zal plaats hebben op **Donderdag 17 Februari** 1910, des avonds ten 8½ ure, in *Boeatan, Heulstraat 19, Den Haag.*

Nog over te maken voor de noodlijdenden van de rampen te Kaliwangoe en Loemadjang:

Koloniaal Weekblad 13 Januari 1910, No. 2	f 13.50
Van de familie T. te Bussum	- 7.—
De Kweekschool van onderwijzers te Nijmegen	- 7.—
Nog te verzenden	f 27.50

's-GRAVENHAGE, 31 Januari 1910.

(*w.g.*) A. C. C. HARTING, Penningmeester.

Van het Informatie-Bureau:

Een onderwijzer bij het Openb. Onderwijs te Leiden, gehuwd en hebbende 3 zoons, wenscht in zijn huisgezin een paar jongelieden op te nemen. Goede aanbevelingen staan ten dienste. Inlichtingen te verkrijgen aan het Informatie-bureau, den Haag, H e u l s t r a a t 17, 2e e t a g e.

De minister van Koloniën maakt in de Staatsct. bekend, dat verzoeken om plaatsing als **klerk bij den dienst der Staatsspoorwegen in Ned.-Indië** door hen, die zich voor eigen rekening derwaarts willen begeven en in het bezit zijn van een bewijs van met gunstigen uitslag afgelegd surnumerairsexamen voor den dienst bij de Nederlandsche spoorwegmaatschappijen, dan wel uit anderen hoofde in aanmerking kunnen komen, schriftelijk, onder overlegging van zoo volledig mogelijke inlichtingen omtrent hun persoon, rechtstreeks gericht moeten worden tot den hoofdinspecteur, chef van den dienst der Staatspoorwegen op Java, te Batavia. Wanneer zij van dien hoofdambtenaar een gunstige beschikking hebben ontvangen, moeten zij zich, onder overlegging van die beschikking, tot het departement van Koloniën te 's-Gravenhage wenden, om geneeskundig te worden onderzocht.

Ter benoeming tot **adspirant-ingenieur** en adspirant-adjunct-afdeelingschef bij den dienst der **Staatsspoorwegen in Nederandsch-Indië** worden gevraagd zes civiele ingenieurs en twee werktuigkundige ingenieurs in het bezit van het diploma, bedoeld bij art. 118 der Hoogeronderwijswet (Staatsbl. 1905, no. 181).

Zij, die voor plaatsing in aanmerking wenschen

te komen, behooren zich vóór 15 Februari 1910, bij gezegeld adres, te wenden tot het departement van Koloniën.

Nadere bijzonderheden bevat Staatsct. No. 24.

Voor de Landskoepokinrichting en het Instituut-Pasteur te Weltevreden wordt een **geneesheer** gevraagd, die bevoegd is tot uitoefening van de geneeskundige praktijk hier te lande.

Zij, die voor plaatsing in aanmerking wenschen te komen, behooren zich vóór 15 Februari 1910, bij gezegeld adres, te wenden tot het departement van Koloniën.

(Zie verder Staatscourant No. 17).

De Minister van Koloniën maakt bekend, dat in het examen voor **klerk bij de post en telegrafie** in Nederland geslaagden ter beschikking van den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië kunnen worden gesteld, om te worden benoemd tot klerk bij den post-, telegraaf- en telephoondienst daar te lande op een aanvangstraktement van ƒ125 's maands, hetwelk naar verdienste tot ƒ150 's maands, en daarna door vijfjaarlijksche verhoogingen van ƒ10 's maands tot ƒ200 's maands kan klimmen.

Zij, die voor uitzending in aanmerking wenschen te komen, hebben zich vóór 15 Februari a.s., bij gezegeld request, te melden bij het departement van Koloniën.

(Zie verder Staatscourant No. 24).

Exemplaren van de Staatscourant No. 17 en 24 zijn, zoolang de voorraad strekt, voor belanghebbenden kosteloos verkrijgbaar bij het Informatie-bureau.

Voor de opgave,

De Secretaris van het Informatie-Bureau:
J. L. v. Gennep.

Van de Afdeeling 's-Gravenhage:

Tentoonstelling van Makassaarsche voorwerpen in de **Gothische zaal** *tot en met 5 Februari*, van 's morgens 10½ tot 's namiddags 4 uur (des Zondags van 1—4 uur).

Leden hebben vrijen toegang op vertoon van hun lidmaatschapskaart. Niet-leden hebben toegang tegen betaling van ƒ1.— entree op Donderdag; ƒ0.25 entree op de overige werkdagen der week; ƒ0.10 entree op Zondag.

Op Woensdag en Zaterdag hebben kinderen toegang tegen betaling van ƒ0.10. Onderwijzers hebben gratis toegang met hunne leerlingen, mits daartoe het verzoek doende bij den ondergeteekende.

Namens het Afd. Bestuur:
R. A. J. van Delden, Secretaris.

Naamlijst van nieuw toegetr. Leden
in de maand JANUARI 1910.

		Contributie.
Radjiman, Inl. arts,	Amsterdam	f2.— lid.
R. Brenthel, „ „	„	-2.— „
Tumbalaka, „ „	„	-2.— „
Dr. H. de Vries,	„	-2.50 „
Mevr. D. H. ten Berge, geb. Begensdam,	Apeldoorn	-2.— „
Dr. A. van de Water. Leeraar H. B. S.,	Arnhem	-3.— „
Dr. I. B. Kolthoff, Leeraar Gym. Bat. m. v.,	Assen	-2.— „
M. A. v. Heuven, Ond. N.-I.,	Haarlem	-2.— „
Mevr. C. de Boer,	's-Gravenhage	-2.— „
W. J. Enger,	„	-5.—don.
J. Tideman, Contr. B. B., m. v.,	„	-2.50 lid.
J. Hulshoff Pol, Hoofd-Ambt. N.-I., m. v.,	„	-3.— „
A. M. H. J. Stokvis, Ref. dep. v. Kol.,	„	-2.— „
G. A. de Koning, Hoofd-Com. dep. v. Kol.,	„	-2.— „
S. E. K. Klatte, Koopman,	„	-5.—don.
N. van Harrevelt, Particulier,	„	-2.50 lid.
Mevr. W. A. B. Romswinckel, geb. Enger,	„	-3.— „
Mevr. F. C. Gerritsen,	„	-2.— „
H. K. Rijnders, Ambt. Post-Tel. N.-I., m. v.,	„	-2.— „
D. F. Scheuleer, Bankier,	„	-5.—don.
Prof. Dr. J. Spanjaard, O. Hoogl.,	„	-2.50 lid.
Mevr. C. A. Gobius,	„	-2.50 „
Mevr. H. W. Wegman,	„	-2.50 „
W. A. Harte, Techn. Stud.,	„	-2.— „
P. Goedhart,	„	-2.— „
Dr. C. A. F. Molengraaf	„	-2.— „
Martinus Nijhoff, Boekhandel.,	„	-4.—abn.
A. A. Hasselbach, Fabrikant,	Leiden	-2.— lid.
J. R. van Beuzekom. Cand. Ind. Ambt.,	„	-2.— „
J. J. M. de Groot, Hoogleeraar,	„	-2.— „
Mr. v. Giffen, Recht. Ambt. N.I.,	„	-2.— „
Mr. J. W. M. van Heijst, Recht. Ambt. N.-I.,	„	-2— „
L. Adam, Cand. Ind. Ambt.,	„	-2.— „
Mevr. P. Vogelzang, geb. Tromp de Haas,	Nijmegen	-2.— „
Leesgez. Offic. 11e Reg. Inf.,	„	-15.—don.
R. W. Wijnmalen, Ass.-Res., m. v.,	„	-2.50 lid.
J. Brunsting, Procuratiehouder,	Rotterdam	-2.50 „
Dr. J. C. van Ronkel,	„	-5.—don.
C. A. Meulemans, Maj. Inf. I. L.,	Utrecht	-2.— lid.
P. Out, Boekhandelaar,	Koog a/d. Zaan	-2.—abn.

Aan leden, die verhuizen, wordt verzocht hiervan den Administrateur, Verhulststraat 51, Den Haag, kennis te geven met vermelding zoowel van het oude als het nieuwe adres.

Lijst van aangekomen en vertrokken Passagiers uit en naar de Indiën.

Opgave van passagiers van het Nederl. s.s. „Kawi", commandant G. de Boer, van Batavia 6 Januari 1910, te Marseille 29 Januari 1910.

W. Bloemen; R. K. Bowles; J. Boisonnes met echtgenoote; H. G. C. Deibert met echtgenoote en 3 kinderen; L. van Haften met echtgenoote; W. F. van der Hoff met echtgenoote; W. van Holst Pellekaan; J. de Kat van Barendrecht; O. B. de Kat; G. A. van Putten met echtgenoote en 1 kind; Mejuffrouw Vollprecht; G. J. E. Rombouts met echtgenoote en 2 kinderen; G. W. Roerdinkholder; J. D. Ruijs; F. E. Westenenk met echtgenoote; W. van den Berg; G. G. Flinterman; J. de Graaf; W. J. D. Grippeling; C. F. W. Haakmeester; C. W. de Rooij; H. A. de Ruiter; S. Schippers met echtgenoote en 1 kind; Jhr. A. H. de Stuers; P. Wilms; Wijnhoff; P. Uhlenbeck; H. Roosdorp, benevens H. M. troepen en schepelingen.

Naar Padang: P. Ledeboer met echtgenoote; J. J. Cramer; Mr. S. Th. J. Baljon van Marken en echtgenoote; Mevrouw Weijnschenk.

Passagiers van het stoomschip „Ophir", gezagvoerder H. M. L. Oudendijk, van Rotterdam naar Nederlandsch-Indië.

Te Rotterdam hebben zich ingescheept: J. Graaff met echtgenoote en 2 kinderen; L. J. C. Bakker; F. Tessers; G. Th. Kroese met echtgenoote en 3 kinderen; A. van den Driessen Mareeuw; H. P. Gelderman; S. M. Polak met echtgenoote en 3 kinderen; W. F. Bekker; L. H. van Cappelle; P. J. G. Mooijen; Mejuffrouw A. Stikkel; Mejuffrouw J. J. Stikkel; Mevrouw A. A. Burghardt—Boshouwer en 2 kinderen; A. Th. Sormani; P. F. L. Straeter; H. de Bruin; C. de Vries; R. C. de Bruijn; S. Bakker; A. H. F. Beuner; H. Wijnstok; T. F. de Vries; A. F. B. von Nordheim; L. van der Klip; S. Logher; van Raavens; de Nes, benevens een detachement suppletietroepen.

Naar Southampton: M. J. Hengeveld Kzn.

Te Southampton zullen zich inschepen naar Tanger: G. H. Fernau; Dr. G. Wilson.

Te Marseille zullen zich inschepen: J. J. Hofland; H. J. M. Valois en echtgenoote; J. H. Gerrits en echtgenoote; A. Th. Sormani; Mejuffrouw H. J. Huizer; E. G. M. Rombouts met echtgenoote en 2 kinderen; J. F. H. Jansen; H. J. Broekens met echtgenoote en dochter; J. Boyd.

No. 6. Donderdag 10 Februari 1910. 10de Jaargang.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

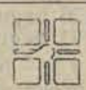
ORGAAN DER VEREENIGING OOST EN WEST

OPGERICHT DOOR KOLONEL G.E.V.L. VAN ZUYLEN, 21 MAART 1900.

„HET KOLONIAAL BELANG IS EEN ALGEMEEN NEDERLANDSCH BELANG."

Abonnementsprijs per jaar:

Vrij aan huis of franco per post binnenland, bij vooruitbetaling	2.50
Voor Oost-Indië en het Buitenland	„ 4.—
Afzonderlijke nummers	0.05

Prijs der Advertentiën:

Per regel	f 0.15
Bij plaatsing van 500 regels	„ 0.12½
„ „ „ 1000 „	„ 0.10

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie", en gezonden aan de Presidente: 7a HEERENGRACHT, DEN HAAG.

Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, *51 Verhuiststraat.*

Voor *Advertentiën* tot de Drukkerij „LUCTOR ET EMERGO", AMALIA VAN SOLMSSTRAAT, *Telefoon 4424,* beiden DEN HAAG

Inhoud van dit nummer.

Mededeelingen van het Dag. Bestuur en van de Afd. 's-Gravenhage vindt men op blz. 7 en 8.

Herinnering aan alle belangstellenden tot deelname aan de **Samenkomst** van Dag. Bestuur en Red.-Com. van Het Kol. Weekblad op Donderdag 17 Februari des avonds 8¼ uur in Boeatan Heulstraat 19, den Haag.

JAARVERSLAG

betreffende de werkzaamheid van het Hoofdbestuur.

Adres aan Z. Ex. den Minister van Binnenlandsche Zaken om op de scholen meer plaats te geven aan het onderwijs onzer Oost- en West-Indische bezittingen.

Ten einde meer belangstelling bij de Nederlandsche jeugd op te wekken voor Nederlandsch Oost- en West-Indië, is bij verzoekschrift van 9 October 1909 door het Hoofdbestuur onzer Vereeniging een adres gericht aan Zijne Excellentie den Minister van Binnenlandsche Zaken, met het verzoek het daarheen te willen leiden, dat de inspecteurs van onderwijs zich beijveren de hoofden van scholen er op te wijzen, van hoeveel belang het is, de kennis van Indië in den ruimsten zin bij de jeugd en de jongelingschap te bevorderen, hen te wijzen op de hulpmiddelen die een welkome en aangename gelegenheid kunnen aanbieden om het onderwijs in Indische onderwerpen te verbeteren en in het bizonder aan te bevelen om bij de lessen in geschiedenis, aardrijkskunde enz. voor Nederlandsch Oost- en West-Indië een beteekenende plaats in te ruimen.

Voorts werd gewezen op de practische, overzichtelijke, veelal met goede afbeeldingen verluchte boeken en boekjes, die in den laatsten tijd over Indië verschijnen en op de uitgaven vanwege het Koloniaal Museum te Haarlem, meer bepaald de zoo praktisch nuttige door dit Museum bijeengebrachte schoolverzamelingen van Indische producten.

Blijkens de van Zijne Excellentie den Minister van Binnenlandsche Zaken ontvangen Missive dd. 22 November 1909 No. 7491 (2e Afd. H. M. O.) was die departementschef met de Inspecteurs van het Middelbaar Onderwijs en der gymnasia van oordeel, dat het opwekken van belangstelling voor onze bezittingen en koloniën bij leerlingen op de scholen voor Middelbaar Onderwijs geheel op den weg lag van het bestuur van het Koloniaal Museum te Haarlem en werd daarom voorgesteld, om van de zijde onzer Vereeniging nog eens de aandacht te vestigen op de door het Koloniaal Museum gepubliceerde bescheiden, enz.

In verband met deze aanwijzing werd — in overleg met de Propaganda-Commissie — het noodige verricht. (Zie ook Kol. Weekblad 1909 No. 43).

Adres aan Z. Ex. den Minister van Koloniën, adhésie betuigende met het adres door de Commissie van het Museum van Kunstnijverheid te Haarlem tot dien Departementschef gericht.

Bij adres van 16 November 1909 en het daarbij begeleidend schrijven van dien dag No. 149, werd onze adhésie betuigd aan het, onder dagteekening van 7 Juli 1909 tot dien Departementschef gericht rekest van de Commissie van het Museum van Kunstnijverheid te Haarlem, strekkende om van Regeeringswege een proef te willen nemen met eenige inlandsche jongelieden van Ned. Oost-Indië, die blijken hebben gegeven bijzonderen aanleg te bezitten voor de artistieke hout- of metaalbewerking, op de Haarlemsche school een practischen cursus te laten doorloopen. (Zie ook Koi. Weekblad 1909 No. 49).

Onze Nijverheidscommissie vestigde de aandacht op het bericht, dat den heer J. E. Jasper te Soerabaja door de Indische Commissie van de Brusselsche Tentoonstelling was opgedragen, enkele „toekangs" (kunstnijveren) uit te zoeken.

Deze keuze — meende men — zou dan wellicht zóó kunnen zijn, dat diezelfde kunstnijveren, — die zoo mogelijk eenige algemeene ontwikkeling zouden moeten bezitten, — althans lezen en schrijven moeten verstaan, na afloop der Brusselsche tentoonstelling in Haarlem, en ook op verschillende werkplaatsen, verder technisch in hun vak bekwaamd zouden kunnen worden, om dan bijv. na 2 à 3 jaar in Indië als leeraar-voorganger een plaatsing te bekomen aan de drie thans reeds in het leven geroepen ambachtsscholen te Batavia, Semarang en Soerabaja, waaraan dan, evenals aan de huisvlijtschool te Ngawi, productieve werkplaatsen verbonden zouden kunnen zijn.

Onze Nijverheidscommissie zou dit een practisch begin van uitvoering vinden dat niet behoeft te wachten op eene reorganisatie van het inlandsch onderwijs, waarbij ook aan het ambachtsonderwijs — met of zonder artistieke richting — een plaats zou worden toegekend.

Op het einde van het verslagjaar was ten deze van de Regeering nog geen definitief antwoord ontvangen.

Oprichting van een Bureau van Raad en voorlichting omtrent de bekwaming voor en de vervulling van verschillende betrekkingen in Ned. Oost- en West-Indië. — Informatiebureau: ontstaan, karakter, doel.

(Goedgekeurd in de Vergadering van 18 Oct. 1909).

Bij brief van 29 April 1909 deed het afdeelingsbestuur van Zutfen, naar aanleiding van het „Van Dag tot Dag"-artikel van het Algemeen Handelsblad van 25 Maart tevoren, het voorstel aan het Hoofdbestuur, om de vraag te overwegen, of en hoe eene instelling als een **Informatiebureau** tot hetwelk zich kunnen wenden allen, die in Indië jonge werkkrachten zoeken en allen, die in Nederland zich zelven of hunne zonen wenschen op te leiden tot wat voor een loopbaan in Indië geschikt maakt, door onze Vereeniging zou zijn tot stand te brengen en het resultaat dier overwegingen aan de Algemeene Vergadering mede te deelen, zoomede, zoo mogelijk daaraan toe te voegen een voorstel, waarvan de aanneming tot het doel zou kunnen leiden.

Het Hoofdbestuur verklaarde in zijne vergadering van 10 April 1909 sub II, zich bereid om een ieder, die zich tot onze Vereeniging wendde om hulp of voorlichting bij de studie of de keuze voor een werkkring met betrekking tot Oost- of West-Indië, zooveel mogelijk ter zijde te staan.

Dàár, waar het Bestuur niet dadelijk inlichtingen kon geven, werd er naar gestreefd om die inlichtingen ter bevoegder plaatse in te winnen.

In afwachting van de beslissing, welke de Algemeene Vergadering nemen zou, werden voorshands de noodige voorzieningen genomen, die zich bepaalden tot de volgende maatregelen:

1e. Meerdere aandacht werd geschonken aan de bekendmakingen der oproepingen van personen voor verschillende werkkringen, ook van de zijde der Regeering, door plaatsing dezer oproepingen in Het Koloniaal Weekblad.

2e. Verkrijgbaarstelling van de voorwaarden van plaatsing tegen inkoopsprijs.

3e. Door gidsen ter raadspleging voor de inlichtingen zoekenden beschikbaar te stellen, ten kantore van het Dagelijksch Bestuur (Heulstraat 17).

Voorts werd in Het Koloniaal Weekblad van 24 Juni 1909 No. 25 kennis gegeven van het vormen eener voorloopige commissie ten deze, bestaande uit de heeren: E. van Assen, C. J. Hasselman, J. C. H. Wattendorff (sedert vertrokken), en J. H. B. Oomen (sedert overleden), die ten doel had een algemeen plan van propaganda te vormen, welke alle takken van den Staatsdienst en van particuliere betrekkingen zou omvatten.

In de Jaarlijksche Algemeene Vergadering, te Utrecht op 10 Juli 1909 gehouden, werd dit onderwerp door den voorzitter nader toegelicht en tevens te kennen gegeven, dat, in overleg met het bestuur van de Commissie tot verspreiding van populaire kennis omtrent Nederlandsch Oost- en West-Indië, het denkbeeld was besproken om boekjes uit te geven, die tot voorlichting zouden kunnen dienen, in den geest van het door den Controleur A. J. H. Eyken uitgegeven werkje, handelende over den werkkring van den controleur bij het Binnenl. Bestuur op Java.

De stand van de kas der Vereeniging liet echter geen groote uitgaven toe, doch men was van meening, dat er wel termen bestonden om daarvoor den steun der Regeering te vragen.

Zoodra wij verzekerd waren van de sympathie voor ons plan bij de Regeering, werd reeds dadelijk, in afwachting van het definitief besluit omtrent de in uitzicht gestelde subsidie, het noodige verricht voor de vorming van het bureau, en gelegenheid geschonken tot het vragen en verkrijgen van inlichtingen, voor zoover de beschikbare middelen daartoe in staat stelden.

Dat daarmede aan een dringende behoefte werd voldaan, bleek wel uit de vele bezoeken en de drukke correspondentie, welke dat voorloopige bureau reeds dadelijk ten deel vielen.

Het dagelijksch beheer van het informatiebureau geschiedde tot het einde van de maand October 1909 door den secretaris van het Hoofdbestuur; daarna

trad de heer J. L. van Gennep op. Van de toegevoegde leden der Vereeniging ontvielen de heeren J. H. B. Oomen (overleden) en J. L. H. Wattendorff (wegens verhuizing), terwijl met bovengenoemden datum de Commissie onder den naam van: „Commissie van Raad en Voorlichting omtrent de bekwaming voor en de vervulling van verschillende betrekkingen in Ned. Oost- en West-Indië" in functie trad.

De Commissie is thans samengesteld als volgt: E. van Assen, voorzitter; J. L. van Gennep, secretaris-penningmeester; E. M. v. d. Bergh van Heinenoord; Dr. H. Blink; H. D. H. Bosboom; C. J. Hasselman; W. L. Megelink; J. M. Pijnacker Hordijk, leden.

Het oprichten van fondsen: a. tot ondersteuning van personen, commissiën en instellingen; b. voor bijstand, opvoeding en leiding van in Europa studeerende Indische jongelieden. — Studiecommissie.

Werd in het verslag over het jaar 1908 reeds uiteengezet het doel, dat het Hoofdbestuur beoogde met het maken van een begin van vestiging dezer fondsen, thans kan hieraan worden toegevoegd, dat de destijds gedane voorbereidende stappen om te geraken tot het in het leven roepen van eene commissie, die raad en bijstand zou verleenen aan de jongelieden, waarvan hier sprake is, hebben geleid tot de vorming van de zoogenaamde **„Studiecommissie"** wier reglement in de Hoofdbestuursvergadering van 10 April 1909 sub XIIc werd goedgekeurd en vastgesteld. (Kol. Weekblad 1909 No. 19).

In al. 5 van art. 6 van dat Reglement is voorgeschreven, dat de secretaris jaarlijks zorgt voor de opstelling van het jaarverslag aan het Hoofdbestuur, zoodat daarnaar kan worden verwezen; alleen zij hier nog aangeteekend, dat in den stand der fondsen geen verandering kwam.

Op de begrooting voor het jaar 1910 werd ten behoeve van de beide posten sub a en b ieder *f* 50 uitgetrokken, terwijl ook nog wat betreft de studiecommissie over bijdragen uit het fonds te Batavia kan worden beschikt.

Ten opzichte van den West-Indischen jongeling A. M. Punselie kan worden bekend gesteld, dat het bestuur der afdeeling Rotterdam diens belangen blijft behartigen.

Hulpverschaffing.

Evenals in het jaar 1908, toonde de Vereeniging ook in dit verslagjaar belangstelling en daadwerkelijken steun tijdens de rampen, die Ned.-Indië troffen.

Zoo werd, ten behoeve van de Kolonie van noodlijdende inlanders te Pangoengsen (Tayoe-Java) toenmaals onder directie van Mevrouw M. Jansz, een klein geldelijk bedrag verzonden, terwijl ook onzerzijds den stoot gegeven werd tot het inzamelen en de overmaking bevorderd werd van gelden voor de noodlijdenden, tengevolge van de rampen:

a. te Pendjaloe (Java), aardschuiving;

b. in het landschap Korintji (Sumatra), aardschokken en vloedgolf;

c. te Kaliwoengoe en Loemadjang (Java), brand en overstrooming.

(In het volgende weekblad over de werkzaamheid der verschillende commissiën).

Aantal leden en de mutaties daaronder.

Op het einde van het jaar 1909 bedroeg het aantal leden der Vereeniging 2172.

Eene vergelijkende opgave van het aantal leden over de jaren 1908 en 1909 volgt hieronder.

Vergelijkende opgave van het aantal leden der Ver. „Oost en West" over de jaren 1908 en 1909.

Afdeelingen		Aantal Leden 1908	1909 M.	1909 V.	1909 Totaal
Hoofdbestuur	a. Nederland . .	148	132	43	175
	b. Ned.-Oost-Indië	230	216	22	238
	c. Ned.-West-Ind.	64	72	2	74
	d. Buitenland . .	20	27	1	28
Amsterdam . .	—	142	134	10	144
Apeldoorn . .	—	164	73	30	103
Arnhem . . .	—	128	54	4	54
Breda	—	50	35	10	45
's-Gravenhage .	—	752	605	296	901
Leiden	—	56[1]	103	5	108
Nijmegen . . .	—	82	73	8	81
Rotterdam . .	—	76	65	10	75[2]
Utrecht. . . .	—	54	56	19	77[2]
Zutfen	—	38	36	4	40
		2004[3]	1683	464	2147[4]
25 Javaansche dames . .				25	25
			1683	489	2172

¹) Ten rechte 63.
²) 1 betaalt f 100 in eens.
³) Hieronder zijn begrepen 126 begunstigers.
⁴) Hieronder zijn begrepen 175 begunstigers.

Begunstigers zijn zij die f 5.— of meer jaarlijksche contributie betalen of eene bijdrage in eens storten van minstens f 100.—

Mutaties onder het personeel: a. Hoofdbestuur.

Tengevolge van het voorschrift, vervat in art. 11 al. 1 van het Huishoudelijk Reglement, traden de navolgende leden van het Hoofdbestuur af, n.l. de heeren: 1. Th. J. A. van Zijll de Jong, Zutfen, 2. Mr. H. Smeenge, Amsterdam, 3. J. C. van Reyn, Breda, terwijl de heeren: L. A. Bakhuis, wegens drukke ambtsbezigheden, O. H. Kuyck, wegens vertrek van Apeldoorn, en J. L. Pierson, wegens ziekte, hunne functiën wenschten neer te leggen.

In de te Utrecht op 10 Juli 1909 gehouden Algemeene Vergadering werden tot hoofdbestuursleden gekozen de heeren A. B. J. Prakken, J. H. Calmeyer, Th. J. A. van Zijll de Jong, F. E. Luitjes, Mr. H. Smeenge en J. C. van Reyn, zoodat het Hoofdbestuur thans is samengesteld als volgt:

Jaar van aftreding	Namen		Functies
1910	C. R. Bakhuizen van den Brink	te 's Hage	Voorzitter
1911	A. B. J. Prakken.	„	Ond. Voorz
1910	E. van Assen.	„	Secretaris
1910	A. A. C. Harting	„	Penningm.
1911	Mevr. M. ten Bosch-Bosscher	„	Leden.
1912	Mr. H. Smeenge. . . .	Amsterdam	Leden.
1911	Th. Almerood	„	Leden.
1911	T. Gerdes Oosterbeek .	Apeldoorn.	Leden.
1912	J. H. Calmeijer	„	Leden.
1911	L. A. H. Lamie	Arnhem.	Leden.
1912	J. C. van Reyn	Breda.	Leden.
1911	Prof. Mr. J. E. Heeres .	Leiden.	Leden.
1912	F. E. Luitjes	Nijmegen.	Leden.
1910	Jhr. Mr. J. E. von Weiler	Rotterdam.	Leden.
1910	Mevr. J. E. v. Oeveren geb. van Schaik	Utrecht.	Leden.
1912	Th. J. A. van Zyll de Jong	Zutfen.	Leden.

Aan de aftredende leden werd de dank der Vereeniging overgebracht en de belangen der Vereeniging in hunne voortdurende gewaardeerde belangstelling aanbevolen.

b. in de afdeelingen. In de afdeelingen hadden de navolgende mutaties plaats.

a. Utrecht. De heer Kohlbrugge werd als secretaris-penningmeester vervangen door de heeren: S. H. Tjabring, secretaris, en A. Enthoven, penningmeester.

b. Apeldoorn. De voorzitter O. H. Kuyck trad, wegens vertrek, als voorzitter af.

c. Amsterdam. Ter voorziening in de vacature, ontstaan door het vertrek van den heer Kromhout, werd tot bestuurslid gekozen de heer A. Duif.

a. Correspondenten. De heer E. von Saher te Haarlem vervangen door Mej. Elis H. Rogge, Koninginneweg 93.

Te Batavia maakte de heer W. Boetje, referendaris bij het Departement van Financiën — Tanah Abang No. 10, zich verdienstelijk voor onze vereeniging; wij koesteren de hoop, dat hij blijvend als de vertegenwoordiger onzer vereeniging in Indië zal willen optreden.

In West-Indië traden als correspondent in functie: a. Beneden Commewijne: de heer B. L. Currie, plantage „Broederschap"; b. Saramacca: de heer E. Beuno Bibaz, op station Groningen (K. W. 1910, No. 4).

Voor Curaçao wordt de correspondentie gevoerd met Dr. H. Ferguson te Willemstad.

5. Vergaderingen. Eene buitengewone Algemeene Vergadering had plaats te 's-Gravenhage op Zaterdag 27 November 1909 (contract met den drukker, wijziging art. 13 der Statuten).

Deze werd voorafgegaan door eene buitengewone Hoofdbestuursvergadering op dienzelfden dag, ter voorafgaande bespreking van de onderwerpen die op de Buitengewone Algemeene Vergadering zouden worden voorgebracht.

Hoofdbestuursvergaderingen werden gehouden: a. 10 April 1909 te 's-Hage, b. 10 Juli 1909 te Utrecht; c. 30 October 1909 te s-Hage.

Ten aanzien van de gecombineerde vergaderingen kan hier worden bekend gesteld, dat het Dagelijksch Bestuur elken tweeden Donderdag van de maand samenkwam met de Redactie-commissie van het Koloniaal Weekblad, en dat met de propaganda- en nijverheidscommissiën, alsmede met de commissie voor het informatiebureau, op zekere tijdstippen samensprekingen plaats hadden, tengevolge waarvan de goede gang van zaken zeer werd bevorderd.

In den vervolge, te beginnen met het jaar 1910, zullen de maandelijksche samenkomsten van het Dagelijksch Bestuur der Vereeniging en de Redactiecommissie van het Koloniaal Weekblad plaats hebben op den 3den Donderdag van elke maand, des avonds ten 8½ ure, Heulstraat 19, den Haag. (Kol. Weekblad 30 Dec. 1909, 52).

Algemeen overzicht van het Ledental der Vereeniging op 31 December 1909 en de daaruit voortspruitende inkomsten.

Nummer	Ressort	Afdeelingen	Aantal leden op ult. 1908	Aantal leden op ultimo v/h jaar 1909. Mannen	Vrouwen	Totaal	Bedrag der contributies. 1.00	1.50	2.00	2.50	3.00	4.00	4.50	5.00	6.00	7.50	10.00	12.00	12.50	15.00	20.00	Totaal	Bedrag der Contributies	Bijdrage van de Afdeelingen aan het Hoofdbestuur in 1910
1	Hoofdbestuur	1. Nederland .	148	132	43	175	13	95	14	35	4	—	—	13	—	—	1	—	—	—	—	175	f 358.—	
		2. Buitenland .	20	27	1	28	—	5	—	14	3	—	—	5	—	—	1	—	—	—	—	28	„ 86.50	
		3. West-Indi: .	64	72	2	74	—	—	—	71	—	—	—	2	=	—	1	—	—	—	—	74	„ 197.50	
		4. Oost-Indië .	220	216	22	238¹)	—	—	—	214	4	1	—	16	1	—	—	2	—	—	—	238¹)	„ 661.—	
			462	447	68	515	13	100	14	434	11	1	—	36	1	—	3	2	—	—	—	515	f 1303.—	
2	Afdeelingen in Nederland.	1. Amsterdam.	142	134	10	144	—	76	9	42	4	—	—	8	—	—	6	—	—	—	—	144	„ 339.—	f 108.—
		2. Apeldoorn .	164	73	30	103	—	88	12	2	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	103	„ 167.—	„ 77.25
		3. Arnhem. . .	128	54	4	58	8	34	—	9	2	1	1	3	—	—	—	—	—	—	—	58	„ 111.—	„ 43.50
		4. Breda	50	35	10	45	—	40	2	3	—	—	—	—	—	=	—	—	—	—	—	45	„ 71.50	„ 33.75
		5. 's-Hage . . .	752	605	296	901	26	513	54	189	21	6	—	79	1	1	9	—	1	1	1	901	„ 2006.53	„ 675.75
		6. Leiden . . .	56²)	103	5	108	1	84	4	14	2	1	—	1	—	1	—	—	—	—	—	108	„ 192.50	„ 81.—
		7. Nijmegen. .	82	73	8	81	6	63	1	7	1	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	81	„ 138.—	„ 60.75
		8. Rotterdam .	76	65	10	74 en 1 lid f 100 i. e.	—	35	1	26	—	—	—	11	—	—	1	—	—	—	—	74	„ 184.50	„ 56.25
		9. Utrecht . . .	54	58	19	76 en 1 lid f 100 i. e.	1	44	5	21	—	—	—	4	—	—	—	—	—	1	—	76	„ 175.—	„ 75.75
		10. Zutfen. . . .	38	36	4	40	—	18	7	14	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	40	„ 79.—	„ 30.—
			2005	1683	464	2147³)	55	1095	109	659	42	9	1	145	3	2	18	2	1	2	1	2145	f 4767.—	f 1224.—
																Twee leden die de contributie in eens betalen						2		
		25 Indische dames	2004	1683	464 25	4127 25	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2147³) 25	—	—
	Totaal generaal		2004	1683	489	2172	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2172	—	—

TOELICHTING. ¹) Hieronder niet begrepen de 25 Indische dames, zijnde het nog niet vastgesteld waar de contributie wordt voldaan. ²) Ten rechte 63. ³) Waaronder 174 donateurs.

De inkomsten van het Hoofdbestuur zijn: *a.* contr. H. B. . . . f 1303.—
b. „ Afdeelingen „ 1224.—
Totaal . f 2527.—

Zonder uitgaven voor het „Koloniaal Weekblad" bedraagt het begrootingscijfer voor 1910 . . . . f 3625.—

PERSKRONIEK.

INHOUD: Het *Vaderland* over de zending in de Minahassa. — Een recensie over de tentoonstelling van Makassaarsche voorwerpen in de *Hofstad*. — De *Nieuwe Rotterdamsche Courant* over de bebouwing van het Koningsplein te Batavia. — Slot eener polemiek tusschen Si Anoe, den Atjehschen correspondent van het *Algemeen Handelsblad*, en den Ind. medewerker v/h. *Vaderland*. — Een vraag aan laatstgenoemden schrijver.

Naar aanleiding van een alhier ontvangen telegram, meldende, dat de voornaamste hoofden in de Minahassa aan de regeering het verzoek gericht hebben tot instandhouding van het neutraal onderwijs aldaar, schrijft het V a d e r l a n d:

„Dus ook van daar een protest tegen den overgang van de Gouvernementsscholen in handen der Protestantsche zending, evenals reeds te voren van de Sangi- en Talaut-eilanden vernomen werd. Van die eilanden moet men zich nl. per request tot de Tweede Kamer hebben gericht.

Dat is nu anders geworden, en men mag dus zeggen, dat in de Minahassa, evenals op de Sangi- en Talaut-eilanden, de gemoederen in beweging zijn geraakt, omdat men niet gediend is van de aanmatigende houding der zending.

Want het geheele plan tot bovengenoemde conversie is uitgegaan van het Ned. Zendinggenootschap; het dateert reeds van 1888, van het Ministerschap van wijlen Van Asch van Wijck.

Hoe men van Regeeringswege dien maatregel heeft kunnen voorstaan is ons een raadsel, want waar, evenals in de Minahassa, ongeveer de helft van het aantal schoolgaande kinderen de openbare school bezoekt, is hij volslagen in strijd met artikel 125 van het R.R., waarin sprake is van een regeling van het openbaar onderwijs „met eerbiediging van ieders godsdienstige begrippen."

Hoever die ingrijpende quaestie thans staat is ons niet bekend. De Minister kon naar aanleiding van een hem ter zake gestelde vraag slechts antwoorden (M. v. A. op de begrooting voor 1910), dat haar afdoening nog niet mogelijk was geweest, omdat van het Zendinggenootschap de voorwaarden toen nog niet waren kenbaar gemaakt, „waarop zij genegen zou zijn om eenige Gouvernementsscholen in de Minahassa en de Sangi- en Talaut-eilanden over te nemen......"

Dat is maar gelukkig ook, mogelijk, dat men nu van de geheele zaak afziet, hoogstens zich bepaalt tot de eenige scholen, in de M. v. A. genoemd. Zulks zou getuigen van wijs beleid en overleg."

* * *

In de H o f s t a d vinden wij het volgende vermeld over de alhier door den heer Tideman met medewerking der afdeeling 's-Gravenhage van Oost en West gehouden tentoonstelling van Makassaarsche voorwerpen, waaraan ook H. M. de Koningin Zaterdag j.l. een bezoek bracht.

„In de Gothische Zaal", zoo zegt de recensent, „heeft de heer Tideman zijn, tijdens langdurig verblijf op Celebes saamgegaarde, collectie voorwerpen van Makassaarschen oorsprong geëxposeerd.

Een smaakvol en, wat meer zegt, overzichtelijk-systematisch geordende tentoonstelling, die wij te danken hebben mede aan den ijver van het bestuur der vereeniging „Oost en West", dat er, getrouw aan het doel der vereeniging, steeds op uit is, ons nader te brengen tot de kennis van land en volk van Insulinde. Dit is dus het nationaal belang van deze tentoonstelling; voor het overige is er nog een ethnographisch-wetenschappelijk en een aesthetisch.

Ons heeft de verzameling geboeid en geleerd. Vooral de collectie vlechtwerk. Deze trof ons door de bewustheid, waarmede een eenvoudige decoratie werd ontworpen en de streng-systematische wijze, waarop zij werd doorgevoerd. Geeft dit niet de getuigenis van een drang — zij het een primitieve — tot bewuste aesthetica, die breeder dispositie doet vooronderstellen? Wij bedoelen, dat wij gelooven, dat sommigen, de meest begaafden, dier vlechtwerkers (en houtsnijders blijkens hunne inzending óók) onder straffe en talentvolle leiding tot werklieden-in-kunstnijverheidsvakken zouden kunnen worden opgevoed, als er weinige zijn. Er is in dit werk een beheerschte sierlijkheid en een aangename keuze van fraaie kleuren. Ook in het weefproduct is een sterke neiging tot stijlvol versieren, al zijn daarin Javaansche batikmotief-invloeden te bespeuren. Een met kralen getooide hoed mag als laatste voorbeeld van een kalme, vaste doorvoering van het eens ontworpene gelden.

Veel interessants brengt de tentoonstelling nog uit ethnographisch oogpunt: kleederen, speelgoed, modellen van huizen en schepen, van slanke, groot-gezeilde bootjes, die wij onder het hooge, tropische licht vlug en rank-broos zien aanzweven over hel-blauwe wateren..."

* * *

In de N i e u w e R o t t e r d a m s c h e C o u r a n t een artikel over de „bebouwing van het Koningsplein, aan welk onderwerp onlangs door den alleszins bevoegden heer v. E. in ons blad eenige beschouwingen werden gewijd.

„In den laatsten tijd zijn er stemmen opgegaan, en zelfs plannen gemaakt om het Koningsplein geheel of wel gedeeltelijk te bebouwen. Het laatste plan — gedeeltelijke bebouwing — heeft, volgens de Javabode van 3 Januari ll., een vasteren vorm gekregen, nu de gemeenteraad van Batavia, die het beheer over het Koningsplein heeft, besloot toe te stemmen in de ontheffing van dat beheer over het noordelijk gedeelte daarvan.

Een deel der Indische pers, en met haar een deel der ingezetenen van Batavia, is allerminst ingenomen met het denkbeeld eener bebouwing van het Koningsplein met een aantal groote gebouwen en ook het K o l. W e e k b l a d van 27 Januari j.l. bevat een artikel, waarin tegen eventueele bebouwing wordt gewaarschuwd op gronden, die ons juist voorkomen en die in hoofdzaak verband houden met de voor een tropische stad zoo noodzakelijke luchtverversching en de omstandigheid, dat men tegenwoordig ook in niet-tropische landen bij stedenbouw of nieuwen uitleg immer streeft naar ruime pleinen of parken.

Het valt niet te ontkennen, dat de groote open grasvlakte van het Koningsplein te Batavia — in den drogen tijd bovendien geruimen tijd verdord en dikwerf over groote stukken kaal gebrand — aan de schoonheid van het plein niet ten goede komt. Hierop wordt o.a. de aandacht nog eens gevestigd in het kort geleden verschenen prachtwerk „Twentieth century impressions of Netherlands-India."

Wij kunnen niet voldoende beoordeelen of, zooals sommige Indische bladen aannemen, elders grond en ruimte voor de benoodigde gouvernements-gebouwen is te vinden en bebouwing van het Koningsplein om die reden niet noodig zou zijn, doch wij willen toch onzerzijds in overweging geven niet dan na zeer ernstig beraad en na de zaak van alle kanten te hebben bekeken tot die bebouwing te besluiten. Wie zich, afgescheiden van het schoonheidselement, herinnert, hoe heerlijk de frissche lucht u des avonds na de zoo heete dagen, die Batavia geven kan, tegemoet waait zoodra men de straten uitkomt, die tot het Koningsplein toegang geven, zal het betreuren, als de „long" van Weltevreden (Batavia) moet bebouwd worden met massieve, veel warmte uitstralende gebouwen.

De Indische regeering houde, met het zooveel kleinere Waterlooplein, ook het Koningsplein, den trots van Batavia, indien mogelijk, onverkleind in stand."

* * *

Eenige maanden geleden maakten wij in deze rubriek melding van een pennestrijd tusschen Si Anoe, den Atjehschen correspondent van het A l g e m e e n H a n d e l s b l a d, en den Indischen militaire medewerker van het V a d e r l a n d.

Uit een der laatste brieven van Si Anoe blijkt dat dit zijn nut gehad heeft. Althans, wij hooren nu van dezen schrijver, dat hij iets van het antwoord van zijn tegenstander vernam, „doordat mij een gedeelte van een exemplaar van Oost en West werd toegezonden, waarin de brieven in dit blad worden besproken in verband met mijne opmerkingen ten aanzien van genoemde critiek.

Datum en nummer van genoemd weekblad kan ik niet aanhalen, want ik ontving slechts het binnenblad."

Alsnu vervolgt Si Anoe: „Met eenige ingenomenheid nam ik er kennis van, dat de redactie van dat weekblad van Si Anoe zegt, dat hij blijkbaar als „officieuse trechter" gebruikt wordt; want als regel geeft een dergelijke uitdrukking te kennen, dat de bewuste schrijver goed ingelicht is.

Minder welwillend vind ik het, dat men een onbekenden correspondent zonder meer verdenkt, dat hij er zich toe leent om stemming te maken en eene voorstelling van zaken te geven, die den hoogen in den Lande aangenaam zou zijn. Zeker, zulks komt voor, maar Si Anoe dient nòch personen, nòch stelsel.

Daar de voorstelling van zaken door X—X in Het Vaderland zoo geheel afwijkt van de mijne slaakt Oost en West de verzuchting, dat X—X zal moeten toegeven, dat het voor een leek, die zich gaarne een onbevangen en onpartijdig oordeel wil vormen, een zeer moeilijk geval wordt."

Volgt een uiteenzetting van Si Anoe voor ons en naar hij hoopt „ook voor anderen", omtrent de „onbetrouwbaarheid" van zijn tegenstander; een uiteenzetting, welker waarde ons en wellicht ook de „anderen" mogelijk zal vallen te beoordeelen. Daar dit Si Anoe's laatste woord over deze zaak is, zullen ook wij het hier maar bij laten.

* * *

Gevonden in een artikel van het V a d e r l a n d onder het opschrift „Atjeh in 1910" (niet 1909, maar '10) van de hand van den indischen militairen medewerker van dat blad:

„Het onder gouverneur Swart tot nu in Atjeh gevolgde régime heeft de sanctie van de Indische Regeering en het Opperbestuur, blijkbaar ook van de groote meerderheid in de Tweede Kamer.

Diens beleid wordt gesteund door Indische bladen als Java-Bode, de Sumatra-Post, de Deli-Courant, hier te lande door het Algem. Hbld. en mogelijk nog door kleine couranten, onder welke bladen — naar men ons mededeelt — er moeten zijn, wier Atjeh-correspondenten den gouverneur van dat gewest na, zelis zeer na, in dienstbetrekking staan."

Vrage: zou de schrijver niet eens willen mededeelen, in welke „kleine bladen" hij die volgens hem door kolonel Swart geïnspireerde correspondenten heeft aangetroffen en welke gronden hij verder heeft voor zijn bewering?

Het zou werkelijk interessant zijn dat eens te vernemen. Maar dan geen vage beweringen, maar feiten, die te controleeren zijn.

Uit de O.-I. Mail.

Volgens de jongste mail doen zich nog telkens, zoowel in Batavia als in de Preanger, enkele gevallen van cholera voor.

Ook lezen wij van een hevige **Malaria-epidemie in Tangerang**, waardoor 8 Januari j.l. 500 inlandsche en 60 Chineesche opgezetenen van de particuliere landerijen Kramat en Karangserangiaut (aan zee) bezweken.

Het Soer. Handelsblad vraagt zich af, hoe dit kon gebeuren, zonder dat geneeskundige hulp is aangevraagd.

Karangseranglaut, ook genoemd Rawah Kidang, groot 4686 bouws, met ruim 6700 opgezetenen, ligt 17 paal noordwestelijk van Tangerang in het district Mauk, dus niet te ver van den zetel van den assistent-resident, wien het gemakkelijk genoeg valt met spoed geneeskundige hulp en obat van Weltevreden te requireeren.

Blijkbaar, meent dit blad, is de assistent-resident, of liever de waarnemende titularis (in de plaats van wijlen den ass. resident Dunnewold) óf niet actief genoeg geweest óf niet ingelicht door den wedono van Mauk en den huurder Oey Tjin To van de Cultuurmaatschappij Karang Seranglaut.

In hetzelfde blad lezen wij, dat het **plaatselijke subcomité inzake de Loemadjangramp** is ontbonden; de laatste bijdrage, groot ƒ4772.25, is naar de hoofdcommissie te Batavia opgezonden. Vroeger was haar ƒ9600 geremitteerd, zoodat in totaal ƒ 4372.25 afgedragen is. Een mooi resultaat.

Meldden wij de vorige week, naar aanleiding van het verkrijgen der rechtspersoonlijkheid door Boedi Oetomo, dat ons niet bekend was, of dit ook met de Sarikat Dagang Islamah reeds het geval was, thans zien wij uit de Javabode dat het verzoek door den **„Bond van Islamitische handelaren"** gedaan, om rechtspersoonlijkheid te erlangen, door de Regeering aan het hoofdbestuur is teruggezonden onder mededeeling, dat een nieuw verzoek zou mogen worden ingediend met gewijzigde statuten.

De moeilijkheid schijnt te liggen in de omstandigheid, dat de leden deels zijn inlanders en deels Arabieren, en beide categorieën der bevolking in zake handelsrecht, b.v. ten opzichte van faillissementen, aan verschillende bepalingen zijn onderworpen.

De bond telt plm. 10000 leden over geheel Ned.-Indië, het meest echter islamitische handelaren van inlandschen oorsprong (landaard). In het hoofdbestuur zitten 5 arabische leden en 4 inlandsche leden.

Ten einde uit de bestaande moeilijkheid te geraken is thans besloten, dat alle arabische hoofdbestuursleden zouden aftreden en vervangen worden door inlanders, terwijl de statuten zoodanig worden gewijzigd, dat slechts inlanders lid mogen worden.

De bond wordt nu een „Bond van inlandsche handelaren." Andere Islamieten, niet-inlanders, kunnen donateurs worden.

De afdeelingen hebben hun instemming met het genomen besluit betuigd en met het optreden van een nieuw hoofdbestuur, dat als volgt is samengesteld:

President R. M. T. Hadisoerjo, dir. der naamlooze vennootschap Medan Prijaji Batavia; vice-president Zaenal Midin (Palembanger), handelaar te Bandoeng; secretaris R. Goenawan, redacteur der Medan Prijaji, Buitenzorg; kassier Hadji Mohamad Arsad, handelaar te Batavia; commissarissen: M. Railoes, administrateur particulier land Kaum Pondok Buitenzorg, M. Antawidjdja Laboean, Hadji Abdul Soekoer, Bandoeng, Hadji Eksan Soerabaja, R. Ng. Tjitro, Adiwinoto, chef hout- en productenhandel Islamia Bandoeng, Hadji Nawawi Solo, Raden Ganda Atmadja Bandoeng en Tasripin Semarang.

De inventaris van het bondsgebouw te Buitenzorg zal verkocht worden en het verkregen geld zal, voor de helft, worden geschonken aan de moskee en voor de andere helft voor het onderhouden van begraafplaatsen aldaar, daar de zetel der vereeniging naar Bandoeng is verplaatst. Te Bandoeng is de keus gevallen, omdat deze plaats in één dag te bereiken is van uit Oost-, Midden- en West-Java.

Reeds met a.s. maand zullen de entree-gelden, groot ƒ5, geïnd worden. Zoolang de vereeniging nog geen rechtspersoonlijkheid heeft zal dit bedrag beschouwd worden als aandeel in den hout- en productenhandel „Islamiah" te Bandoeng.

Chineezen-registratie.

Naar de Sumatra Bode verneemt is de „registratie" der Chineezen, zoowel echte als andere, te Padang, zooal niet geheel dan toch bijna afgeloopen. Men wist dat blad te vertellen, dat ongeveer allen hebben verklaard, zich niet gerekend te willen zien tot de nederlandsch-indische, maar tot de chineesche onderdanen.

Eigenaardig zeker moet men het geval noemen dat nu ook pseudo Chineezen, d.z. Chineezen, die geen droppel chineesch bloed in de anderen hebben, onderdanen van China schijnen te kunnen worden. Dit vindt zijn verklaring hierin, dat inlandsche kinderen, door Chineezen geadopteerd, voor Chineezen doorgaan.

Die gevallen komen meer voor dan men zou denken.

Dat de heer M. van Geuns weder de hoofdredactie aanvaard heeft, is niet alleen merkbaar aan het nieuwe kleed der beide onder zijn leiding staande bladen, doch ook uit den inhoud, niet het minst van het Soer. Handelsblad. Zoo is kennelijk uit zijn pen gevloeid het entrefilet, met het opschrift:

Wat een landbouwcongres kost, en nog iets.

„In het bovengenoemde verslag vinden wij meegedeeld, wat het in 1909 te Bandoeng gehouden landbouwcongres heeft gekost. Niet minder dan 5272 gulden is er voor noodig geweest. Alleen aan drukloon is circa 3200 gulden betaald. Het Landbouwsyndicaat is erg duur uit geweest.

A propos, zijn de suikercongressen uit de mode geraakt? Men hoort er niets meer van. Is er eb in de financiën, omdat er jaarlijks 20 mille naar Den Haag moet worden geremitteerd?

Het komt mij voor, dat het belang der suikerindustrie vordert in den tegenwoordigen toestand, zoo spoedig het mogelijk blijkt, verandering te brengen. Men vraagt zich af, of het wel pluis was in de hoofden van de leden van het syndicaatsbestuur toen zij hun gedelegeerde in Den Haag — die zeer weinig voor de suikerindustrie doen kan, hoe sympathiek hij moge zijn — salarieërden met 20 mille per jaar, bijna het dubbele van een ministerstraktement. Kwam het in de syndicaatskas op een halven ton niet aan, men zou er het zwijgen toe kunnen doen, maar nu zij zoo leeg is dat men geen congres aandurft, kan men moeilijk berusten.

Ontslag van den Resident van Pekalongan.

Ten vervolge op wat wij de beide vorige weken overnamen uit de Ind. Mail, kunnen wij thans ten slotte toevoegen, dat de Landvoogd aan den resident te kennen heeft gegeven, dat hij geen aanleiding kon vinden om op de door zijn ambtsvoorganger genomen beslissing terug te komen.

Elders lezen wij, dat de heer Engelbrecht van Bevervoorde groote jachtpartijen zou hebben georganiseerd, waaraan vele Inlanders deelnemen, hetgeen met recht uit den tijd werd geacht.

De voorstellen tot reorganisatie der politie op Java.

Reeds dikwijls hebben wij melding gemaakt van de voorstellen der indische Regeering tot hervorming der politie op Java.

Gehoopt werd, dat die hervormingen, indien de daartoe strekkende plannen door het opperbestuur en wetgevende macht mochten worden goedgekeurd reeds in April van dit jaar zouden kunnen worden ingevoerd.

Ongelukkigerwijs, zoo schrijft de Javabode nu, zal dit wel niet het geval kunnen zijn.

Vermoedelijk ten gevolge der wisseling in het ministerie zijn de door de indische Regeering noodig geachte gelden niet op de oorspronkelijke indische begrooting voor 1910 of op een der na de indiening daarvan er aan toegevoegde notas van wijziging gebracht.

Naar alle waarschijnlijkheid zal het voorstel thans eerst kunnen worden opgenomen in de suppletoire indische begrooting, welke, gelijk andere jaren, tegen het voorjaar wordt ingediend.

Indien alles daarbij goed gaat, kan toch niet verwacht, dat de invoering van de beoogde maatregelen vóór den aanvang van het volgende jaar zal kunnen plaats grijpen.

Batavia zal zijn commissaris van politie dan ook nog wel niet vóór 1911 zien verschijnen.

Een nieuw Weekblad.

Alle Ind. bladen kondigen het eerste nummer aan van het weekblad Insulinde; uitgevers en redactie daarvan zijn het hoofdbestuur der vereeniging van denzelfden naam, zetelend te Bandoeng.

President dier vereeniging is de heer R. W. G. Arendsen de Wolff, vice-president en secretaris zijn de heeren E. J. W. Simons en G. Van Emmerik.

Vóór op de eerste pagina staat een uittreksel der statuten van deze vereeniging, waaruit blijkt, welk doel zij zich stelt:

„Het doel der vereeniging is, om door alle wettige en geoorloofde middelen betere toestanden op elk gebied in het leven te roepen in het belang der in Nederlandsch-Indië geboren Europeanen in het bijzonder, en aan de zoogenaamde „blijvers" onder de elders geboren Europeanen."

WEST-INDIË.

SURINAME.

Het blad De West vindt, dat, nu men het zoo druk heeft over de vraag, of de draagkracht der bevolking wel een belastingverhooging van ƒ50000 toelaat, wel eens de aandacht mocht schenken aan de geldverspilling bij den dienst der koloniale vaartuigen.

Die dienst levert toch voortdurend tegenvallers op: de kosten van het rivierschip „Oranje" en van het zeeschip „Koningin Wilhelmina" beliepen meer dan resp. nagenoeg 50 percent meer dan de raming.

En daartegenover wordt voor de afgeschafte schepen bij lange na niet het bedrag ontvangen, dat men zich voorstelde.

Voorts moet tot overmaat van ramp het nieuwe zeeschip, niettegenstaande de hooge kosten, een volmaakte mislukking zijn gebleken, zoodat de slechte inrichting van den dienst oorzaak is, dat eene Engelsche onderneming van Demerara met succes tegen de koloniale vaartuigen concurreert in onze koloniale wateren.

De gouverneur van Suriname heeft eene commissie benoemd van elf leden, onder wie mr. S. J. Visser als voorzitter, ten einde een onderzoek in te stellen naar de wenschelijkheid om, hetzij door hoogere subsidieering van de ambachtsschool te Paramaribo, hetzij op andere wijze, een of meer ambachten aan te moedigen. Verder zal die commissie, waaraan de heer J. J. van Meerten als secretaris is toegevoegd, ook een onderzoek instellen naar de vraag, of het wenschelijk is, dat er maatregelen worden genomen, en zoo ja, welke, om te zorgen, dat er voor jongens en meisjes, nadat zij de lagere school hebben doorloopen, meer gelegenheid zij, om zich voor eenig vak te bekwamen, dan wel op andere wijze nuttig bezig te zijn.

Het bestuur acht het toch wenschelijk, dat de kinderen van onbemiddelden na den schoolplichtigen leeftijd, hetzij voor eenig vak worden opgeleid, hetzij aanstonds op eenige wijze nuttig bezig zijn, ten einde te zorgen, dat arbeidslust en ijver worden aangekweekt en aangemoedigd.

Dit laatste is zeker wel hoog noodig, en het besluit van het bestuur om in deze iets te doen, moet ongetwijfeld worden toegejuicht.

De goudproductie in de kolonie bedroeg in het afgeloopen jaar ruim 1133 kilogram of 76 kilogram minder dan in 1908, niettegenstaande nu door de kleinbedrijf-proef in 1909 ruim 71 kilogram werd geproduceerd.

De Compagnie des mines d'or spande met een totale opbrengst van 217 kilogram nog steeds de kroon; de wel eens gewaagde onderstelling, dat andere ondernemingen deze Fransche maatschappij zouden kunnen overvleugelen, werd dus niet bewaarheid.

Wat de suikercultuur betreft, was 1909 geen al te gunstig jaar. Het weder was niet bevorderlijk aan een behoorlijken groei van het riet.

De suikerproductie bleef dan ook in dit jaar ongeveer 1 millioen kilogram beneden die van 1908, terwijl de tot laat in December ll. aanhoudende droogte oorzaak is, dat ook het gewas voor den oogst van 1910 achterlijk in groei is.

WAT DE INLANDER ZEGT.

Over de aaneensluiting der Inlanders

werd in de Tjahaja Sumatra van 2 October 1909 No. 80 (Koloniaal Weekblad van 13 Januari 1910 No. 2), door Ahmad Ali Beij op de pers in het algemeen, en op de Redacteuren van de Indische nieuwsbladen in het bijzonder, een beroep gedaan op hunne medewerking, om, zooveel als in hun vermogen is, de Inlanders van Sumatra aan te sporen tot samenwerking ten algemeenen nutte,

ditzelfde blad van 2 November 1909 No. 88 bevat de mededeeling, dat te Kota Gedang, bij Fort de Kock (Residentie Padangsche Bovenlanden) een „Studiefonds" is opgericht. Het in het leven roepen van deze instelling, de eerste in het land van Menangkabau, is door de Inlanders van de Westkust van Sumatra met vreugde begroet.

Alleen is door enkelen de opmerking gemaakt dat men gaarne zoude zien, dat het Studiefonds te Kota Gedang den naam ontving van „Studiefonds Menangkabau."

Tegen den zetel van het bestuur te Kota Gedang bestond geen bezwaar.

De oprichting van dit fonds levert wederom het bewijs, dat men alleen door aaneensluiting iets groots in het algemeen belang kan tot stand brengen, doch wil men een nog krachtiger vooruitgang van het Maleische ras, dan — zoo zegt Matador in het laatstgemelde blad, — moeten alle inboorlingen de Nederlandsche taal spreken. De kennis dier taal wordt niet in het bijzonder verlangd om de inlandsche jongelingschap tot ambtenaar op te leiden, maar om door het lezen van in de Nederlandsche taal geschreven wetenschappelijke werken tot algemeene ontwikkeling te geraken.

Het is er, volgens schrijver, nog verre van af dat het verlangen van het groote inlandsche publiek naar die kennis van de Nederlandsche taal algemeen is. Er zijn enkele Inlanders, die deze taal spreken; ook plaatsen thans enkele ouders hunne kinderen op de Fröbel- en Europeesche lagere school, maar dit zijn de slechts meer gegoeden.

Te Padang bestaan twee particuliere scholen waar men in het Nederlandsch onderwijs kan ontvangen van Nederlandsche onderwijzers. Het leergeld per leerling bedraagt f2.50 's maands, terwijl gemiddeld 50 leerlingen per dag de school bezoeken. In het geheel wordt dus eene som van f125 's maands door de ouders der kinderen van elke school opgebracht.

Voor dat bedrag zou men 3 Maleische onderwijzers, die de Nederlandsche taal machtig zijn, kunnen aanstellen in de plaats van één Nederlandschen onderwijzer, terwijl 150 leerlingen het onderwijs zouden kunnen genieten tegen betaling van een schoolgeld van f1.— per maand en per kind.

Schrijver is verder van meening, dat een Maleische onderwijzer, die de Nederlandsche taal machtig is, gemakkelijker de kennis dier taal zal bijbrengen aan de inlandsche kinderen dan een Nederlandsche onderwijzer.

Vooruitgang der Inlanders.

In de Tjahaja Sumatra van 6 December 1909 No. 91, heeft de dochter van het Larashoofd te Kota Gedang en echtgenoote van Soetan Koeli, pah, oud pengoeloe kapala (d.i. een functie in het dorpsbestuur) van Soengei Poear, een met haar naam onderteekend stuk geplaatst, waarin zij hare rasgenooten ter Sumatra's Westkust opwekt deel te nemen aan de tegenwoordige beweging tot ontwikkeling der vrouw.

Dit schijnt de eerste maal te zijn, dat eene Menangkabausche dame middels de pers hare denkbeelden kenbaar maakt.

De Redactie van het blad is bijzonder ingenomen met de actie dezer vrouw en zou het zich een genoegen rekenen, wanneer meerdere artikelen van dergelijke strekking in het blad konden worden opgenomen, om ook het orgaan te worden voor de behartiging van de belangen der Maleische vrouw.

Uit de korte reisbeschrijving blijkt o.a. ook, dat de schrijfster zich persoonlijk en plaatselijk heeft willen overtuigen van de Siloengkangsche weefkunst te Sawah Loento en van den arbeid op de beide particuliere scholen te Tjandoeng, waaronder nl. één weefschool voor meisjes met 49 leerlingen en drie inlandsche onderwijzeressen, waarvan twee hulponderwijzeressen. Het hoofd der school is de echtgenoote van het Larashoofd van Tjandoeng; de beide hulponderwijzeressen zijn zijne dochters.

Het hoofd der school ontvangt f20 's maands subsidie van de Regeering en f5 per maand voor den aankoop van garen; de hulponderwijzeressen genieten eene subsidie van f5 per persoon en per maand.

Eene Europeesche dame zorgt voor de modellen en wijst op de fouten, die er worden gemaakt. Per reis ontvangt zij van Regeeringswege f7.50.

De jongensweefschool telt 180 leerlingen met 3 door het gouvernement gesubsidieerde onderwijzers.

Ook werd Soengei Poear en daarna de Niassche kampong ter hoofdplaats Padang bezocht, alwaar Datoe Soetan Maharadja zich bezig houdt met het onderwijs in het weven.

Op laatstgenoemde plaats leerde zij het onderscheid kennen tusschen de op die inrichting geweven kleedingstukken en het Siloengkangsche en Soengei Poearsche werk, als zijnde voor inlandsche vrouwen te los en minder geschikt wordt geacht *).

Een te Padang vervaardigde kain (doek) eischte f0.90 aan garen en kan in 4 dagen tijds worden afgeleverd.

Op een prijs van f2 per doek kan blijkbaar worden gerekend. Deze uitkomsten vond de schrijfster zóó belangrijk, dat zij besloot zich op de Padangsche wijze van weven toe te leggen, terwijl zij een oproep doet op de vrouwen ter Sumatra's Westkust hetzelfde te doen.

Oordeel over de in Nederland studeerende Nederl.-Indische jongelieden.

In de Sinar Borneo van 20 November 1909 No. 81 viel ons het bericht op, dat één der heeren, die gewoonlijk deel neemt aan het afnemen van de examens der in Nederland studeerende Nederlandsch-Indië jongelieden, zou hebben medegedeeld. dat de uitslag dier examens heeft aangetoond, dat zij, laatstgenoemden, wat ijver en vlug begrip betreft, behoudens een enkele uitzondering, staan boven de Nederlandsche studenten.

Dat geeft hoop voor de toekomst, voegt de Redactie van het blad er aan toe.

*) Dezelfde klacht wordt daarover hier in Europa vernomen, en ook, dat de kleuren en patronen helaas niet altijd typisch Sumatraansch zijn gebleven en daardoor in waarde achteruit zijn gegaan.

WAT DE CHINEES VERTELT.

Nogmaals de haarvlecht der Chineezen.

Werd in het vorig Koloniaal Weekblad het een en ander medegedeeld omtrent het ontstaan en het dragen van de haarvlecht der Chineezen, in de Pemberita Makasser van 6 December 1909 No. 142 wordt vermeld, dat oorspronkelijk het dragen van dien haartooi een bewijs was, dat men aan de leden van den Boanstam (leden van den Vorstenstand) eerbied en gehoorzaamheid verschuldigd was. Doch niet alleen de leden van den Boanstam, maar ook de Europeanen hebben ten allen tijde deel genomen aan de geringschatting van de haarvlechtdragenden.

De instelling van de haarvlecht is ruim 260 jaar oud. In den beginne schaamde men zich de haarvlecht te dragen en bedekte daarom liefst het hoofd, met het kennelijk doel om de vlecht zoo goed mogelijk onzichtbaar te maken; thans doen velen het omgekeerde en schaamt men zich om het verwijt, dat men de Chineesche oude gewoonten heeft prijs gegeven, alsof men geen Chinees meer is.

Prins Tjai Tao, een jongere broeder van den Prins-Regent, heeft thans reeds twee malen aan den Keizer van China verzocht om voor alle Chineezen het gebruik van het dragen der haarvlecht te mogen opheffen en zulks als niet meer passende in den tegenwoordigen tijd. Voor vele functies toch is de aanwezigheid van de haarvlecht belemmerend.

Een Chineesch vrijwilliger van het Shanghai Volunteers Corps, ondervond met zijne kameraden, bij de uitoefening van den militairen dienst, veel last van de haarvlecht. Doch ook wanneer de militairen niet in dienst zijn, is die dracht hinderlijk. Wel is waar kan men daarin een knoop leggen, maar dan ziet men er uit als een werkman, hetgeen toch ook niet de bedoeling kan zijn. Voor machinisten is die bepaald gevaarlijk en menig slachtoffer is reeds in de fabrieken, die in Groot-China sterk toenemen, gevallen, doordien de haarvlecht door de raderen der machine werd gegrepen.

Het onderhoud van het instrument kost bovendien veel tijd en geld, dat aan nuttiger doeleinden zou kunnen worden besteed.

Volgens geruchten zouden twee Chineesche officieren te Soerabaja het voornemen hebben te protesteeren tegen de afschaffing van de haarvlecht, omdat men, ingeval tot de afschaffing wordt overgegaan, niet kan weten, wie een „Koh" en wie een „Keez" is en gewoonlijk aan eerstgenoemden, in gezelschappen geen stoel wordt aangeboden.

School voor Chineesche artsen.

In de Pemberita Makasser van 10 December 1909 No. 144 werd opgemerkt, dat tijdens de jongste begrootingsdebatten er stemmen zijn opgegaan die de wenschelijkheid betoogden om meerdere ambtelijke functiën in Nederlandsch-Indië door het inlandsch element te doen vervullen. Zelfs sprak een enkele afgevaardigde de wenschelijkheid uit, om de inlandsche Rechtsschool voor de Indo's open te stellen. De Nederlandsche pers, die in Nederland de publieke opinie weergeeft, was met die denkbeelden ingenomen en dus ook het volk, dat, echter in het algemeen genomen, weinig belang stelt in de Indische aangelegenheden. Die geringe belangstelling bleek zelfs bij de leden der Tweede Kamer te bestaan, want, wegens het niet tijdig aanwezig zijn in 's Lands Vergaderzaal, moest de behandeling der Indische Begrooting een paar malen worden uitgesteld.

En toch gaat Nederland's Handel niet zoozeer vooruit door den verkoop van b.v. beetwortels,

aardappelen en augurken, maar wel door die van de Indische producten als koffie, suiker, tabak, petroleum, enz. enz.

Zonder het bezit van Indië beteekent Nederland in de wereldpolitiek niets!

De Kamerleden zullen dan ook, vindt schrijver, wèl doen met te streven naar goede resultaten op Indisch Bestuursgebied, opdat de Indische volken zich veilig en gelukkig kunnen gevoelen onder de Nederlandsche Driekleur.

Het voorgebrachte denkbeeld om de Indo's toe te laten op de inlandsche Rechtschool, strekke zich ook uit tot de school voor inlandsche artsen en voor andere Oostersche rassen, opdat er ook voor deze gelegenheid besta om zich voor nuttige betrekkingen te bekwamen.

De tijd is voorbij, zegt de schrijver, dat men rekening hield en moest houden met de gelaatskleur. Thans geldt als regel, dat een ieder het beroep volgt, dat zich het best eigent voor zijn kennis en voor zijne neigingen. En onder dat licht bezien, kan en mag er geen bezwaar bij de Regeering bestaan, om de Chineesche jongelingschap te vergunnen mede te dingen naar betrekkingen.

Dat de Chinees, wat betreft de geschiktheid, in ontwikkeling van zijn verstand voor niemand behoeft onder te doen, is voldoende bekend.

Eén van de meest geschikte betrekkingen voor den Chinees is zeker die van gouvernementsarts, doch ook bij onderwijs, mijnbouw en andere takken van dienst zou hij niet misplaatst zijn.

Bij de keuze van arts zal men de opleiding daartoe moeten beginnen op de Hollandsch-Chineesche School, waar gelegenheid bestaat, de Nederlandsche taal te leeren en van waar men op de inlandsche artsenschool zal kunnen worden geplaatst.

Doch in het belang van die aansluiting zou het Onderwijs-plan op de Hollandsch-Chineesche school moeten worden herzien en zoodanig worden ingericht dat het bij het Middelbaar Onderwijs aansluit. De kennis van de voornaamste Westersche talen zou dan in het nieuwe onderwijsplan moeten worden opgenomen.

Door aan dit verzoek der Chineezen toe te geven, zal men te eeniger tijd — wanneer Nederlandsch-Indië, bij eventueele Aziatische verwikkelingen, in het gedrang mocht komen — op den steun van de inlanders en Chineezen kunnen rekenen, waaronder velen zijn, die het Nederlandsch Bestuur loven, maar ook velen, die niet aarzelen het gegronde verwijten te doen.

Door een behandeling zooveel mogelijk op gelijken voet voor alle ingezetenen en strikte rechtvaardigheid zouden vele moeilijkheden en wrijvingen onder/vangen kunnen worden, meent schrijver. Vooral op het laatste punt komt het aan z.i., want bij rechtvaardige bejegening kunnen vele onvriendelijke gevoelens, die thans het Bestuur in den weg staan, worden opgeruimd en zal Nederland ter zijner tijd zeker goede vruchten oogsten van de boomen, die het geplant heeft.

Van Vreemde Koloniën.

Opium en Engelsch-Indië.

De Times of India maakte de volgende rake opmerkingen:

Een merkwaardige relaas van oneerlijkheid in verband met de anti-opium-beweging in China is vervat in een rapport van sir Frederick Lugard. Het relaas geeft ten deele een antwoord op de vraag naar den ernst dier beweging in het Hemelsche Rijk. Het blijkt, dat morphine daar op groote schaal wordt gebruikt als surrogaat voor opium. Een deel van de morphine wordt gewoonweg als zoodanig verkocht, maar groote hoeveelheden worden gebruikt in den misleidenden vorm der zoogenaamde anti-opium-pillen, die tot hoogen prijs verkocht worden als anti-opiummiddel. Dr. Graham Aspland te Peking verklaarde, dat thans tonnen morphine-tabletten in China verkocht worden, tot zelfs in de meest afgelegen uithoeken van het land. Gewetenlooze handelaren maken die tabletten eenvoudig van morphine en gewoon meel. Het onderscheid tusschen den Chinees, die zijn heil zoekt in deze tabletten of in flesschen Japansche morphine, en zijn opiumschuivenden landgenoot is moeilijk te zien. Het is volmaakt bekend — en deze openbaringen zijn daarvoor weer een bewijs — dat er zeer veel onoprecht is in de Chineesche anti-opium-beweging. Daar Indië nu een groot deel van zijn inkomsten opoffert om die beweging aan te moedigen, is het zeker wel dringend noodig, dat men nu ernstig onderzoeke, in hoeverre de beweging in China echt is.

Uit de rechtszaal te Singapore.

Wij ontleenen aan de Straits Budget van 13 Januari ll. het volgende:

„Maandag ll. bekende Ong Lim zich schuldig te hebben gemaakt aan het feit van onwettigen terugkeer na de vorige maand te zijn verbannen, terwijl hij vier jaren geleden uit Penang werd verbannen. Hij verklaarde niet het voornemen te hebben gehad hier te blijven, maar slechts teruggekomen te zijn om de beenderen te halen van een overleden bloedverwant en die naar China over te brengen. Hij werd veroordeeld tot de eenige op het misdrijf gestelde straf — levenslange dwangarbeid."

Men spot in de Engelsche koloniën niet met de handhaving van het recht, dat in onze Aziatische **kolonie wel eens schijnt te zijn** gemaakt om het tegendeel te bewerken.

Mijnbouw op Madagaskar.

De Dépêche Coloniale ontleende aan de laatste van Madagaskar ontvangen bladen, dat voor een groote Maatschappij verrichte boringen naar petroleum aan de Westkust van het eiland goede uitkomsten beloven. Het grootste bezwaar, dat de onderneming had te overwinnen, was het vervoer en de opstelling van het boormateriaal in een streek, waar gemeenschapsmiddelen geheel ontbreken. Met de boringen is in het begin van de maand November ll. een aanvang gemaakt; zij werden sedert onder de meest gunstige voorwaarden voortgezet.

Het blad vernam van een correspondent, dat nauwelijks, toen de oprichting van een groote maatschappij bekend was geworden, de streek door prospectors, vooral uit Zuid-Afrika afkomstig, werd overstroomd, die overal hunne piketten uitzetten. Het staat te vreezen, dat velen vruchteloos werk hebben verricht en hun geld uitgegeven hebben, indien zij op de aldus uitgezette terreinen niet spoedig aan den arbeid gaan, waartoe dezen lieden veelal het noodige geld ontbreekt. Het staat toch aan het bestuur vrij om de hernieuwing der vergunningen tot exploratie toe te staan of te weigeren, en het bestuur is ernstig besloten een einde te maken aan de dolle jacht naar vergunningen, die de ontwikkeling der kolonie in geenen deele kan bevorderen, indien dat bedrijf niet binnen redelijken tijd gevolgd wordt door werkzaamheden om de waarde der terreinen te bepalen.

Het is een tweesnijdend mes, dat het bestuur aldus in handen heeft. Het is daardoor mogelijk een stokje te steken voor een zuiver speculatief optreden, maar het valt niet te ontkennen, dat zelfs ernstige ondernemingen zich daardoor in een toestand van onzekerheid zien geplaatst.

Nu heeft, wel is waar, de gouverneur-generaal Augagneur getoond, dat hij wist te onderscheiden en rekening te houden met den reeds verrichten arbeid. Het blijft niettemin waar, dat op Madagaskar elke mijnbouwonderneming in zekere mate afhankelijk is van den goeden wil van het bestuur, en dat daarin het groote gevaar verscholen ligt, dat ernstige ondernemingen zich daardoor zullen laten weerhouden.

Men verwacht nu eene regeling, waarbij de hernieuwing der vergunningen afhankelijk wordt gesteld van een zekere hoeveelheid arbeid, waarvan het minimum zou kunnen worden vastgesteld, in verband met het oppervlak, dat de vergunningen beslaan.

Een nieuwe vezelstof.

Het Board of Trade Journal meldde den 8en Jan. l.l., dat een nieuwe vezelplant ontdekt was in de streek om de Spencer-Golf in Zuid-Australië, en dat men daaraan den naam van Posidonia Australis had gegeven.

De engelsche Board of Trade ontving nu onlangs eenige monsters van die vezelstof. Men schat de productie, indien over voldoend materieel kan worden beschikt, op ongeveer 36 gulden per ton, waaronder dan nog het verpakken in balen voor den uitvoer of voor lokaal gebruik zou zijn begrepen.

Katoen in de Fransche koloniën.

Het is waarschijnlijk, dat aan de katoen-cultuur in de fransche koloniën nog meer aandacht zal worden geschonken dan te voren.

Zooals men weet heeft de „Association Cotonnière Française" zich de uitbreiding der katoencultuur in de koloniën ten doel gesteld en reeds eenige bevredigende uitkomsten verkregen. Naar aanleiding daarvan heeft zich een consortium gevormd voor den aankoop van katoen in Fransch West-Afrika.

Dit consortium heeft evenwel gemeend de zaak ook op eene andere wijze te moeten aanpakken en is er nu in geslaagd, de oprichting van de Compagnie Française du Coton Colonial tot stand te brengen.

Deze maatschappij stelt zich behalve aankoop van het product van den inlandschen planter, ook ten doel zelve de cultuur ter hand te nemen.

In de eerste plaats heeft zij daarbij het oog op Dahomey, waar het consortium in het afgeloopen jaar reeds meer dan 100 ton katoen kon koopen. De maatschappij wil daar den katoenaankoop trachten te bevorderen, terwijl zij er de teelt van kapok en sisal ingang wil doen vinden en tevens de exploitatie van oliepalmen wil verbeteren.

Tegelijkertijd echter wil de maatschappij de katoencultuur ter hand nemen in de omstreken van Djiboeti, waar bevredigende uitkomsten werden verkregen van een proefaanplant eener katoenvariëteit. Velen zullen zich niet kunnen voorstellen, hoe men er aan denken kan in de woestijn van Djiboeti katoen te willen planten. Men vergeet echter, dat daar onder de door de zon geblakerde zandvlakte op een diepte van hoogstens 10 meter overvloedig water wordt aangetroffen.

In Soedan en de lage vallei van den Senegal zal de maatschappij de taak van het consortium, dat in de maatschappij overgaat, voortzetten. En hier beloven de door de Association Cotonnière genomen proeven goede uitkomsten.

Arbeiders in de Duitsche koloniën.

Toen de Duitsche minister van koloniën, Dernburg, nu twee jaar geleden van zijne reis naar Oost-Afrika was teruggekeerd, was hij geheel de meening toegedaan van den gouverneur dier kolonie, Reichenberg, die, naar het oordeel der planters, niet ver genoeg wenschte te gaan om den arbeid te verzekeren.

Sedert werd de arbeid in Oost-Afrika geregeld op eene wijze, waarbij aan de planters nog groote macht werd toegekend, maar niet genoeg naar hun zin.

De onderminister van koloniën, von Lindequist, heeft hierop ook eens een kijkje genomen in Oost-Afrika, en bij gelegenheid van die reis, verklaarde de hem vergezellende gouverneur den planters, dat hij in verschillende opzichten tot hunne meening was bekeerd.

De Deutsche Tageszeitung publiceerde onlangs eene correspondentie, waaruit blijkt, dat ook minister Dernburg geheel bekeerd is. De minister verklaarde in een onderhoud, dat de verbreiding der katoencultuur werd tegengehouden door den geringen aanleg van den neger voor beschaving. Het blijkt onmogelijk van den neger te verlangen, dat hij de meer moderne werkwijze toepast of de parasieten, die de cultuur bedreigen, zal verdelgen, zoo hij voor eigen rekening werkt. De neger zou overigens ook niet genegen zijn om meer te werken dan noodig is om zich het hoogst noodzakelijke te verschaffen. De heer Dernburg zou er dus wel in willen toestemmen, dat een zekere vaderlijke dwang werd gebezigd, om den neger aan het werk te zetten.

Oost- en West-Indisch Literatuur-overzicht.

Bijdragen Taal-, Land- en Volkenkunde van Ned.-Indië.

De zooeven verschenen dubbele aflevering der Bijdragen van het Koninklijk Instituut voor de Taal-, Land- en Volkenkunde van Ned.-Indië bevat verschillende belangrijke artikelen. In de eerste plaats moet worden genoemd een uitvoerige monographie van Controleur G. J. van Dongen over de Koeboes in de onderafdeeling Koeboestreken der residentie Palembang (met kaart). Met eigen oogen heeft de schrijver het leven der onbeschaafde orang Koeboes in de ontoegankelijke bosschen waargenomen en zijn indrukken te boek gesteld. Zijne beschrijving heeft te meer waarde daar langzamerhand, doch geleidelijk meer, het Koeboe-ras zich oplost in het Maleische en nog „binnen afzienbaren tijd het nageslacht der huidige Koeboes wondere verhalen zal opdisschen van zijn heidensche voorouders, die eens als boschmenschen dit land bewoonden."

De overige inhoud bestaat uit: Het familieleven en familierecht der Dajaks van Landak en Tajan, door M. C. Schadee. — Mededeelingen betreffende de negriën Soengei Koenit en Talao (Midden-Sumatra). — Mededeelingen betreffende de zes Karo-landschappen (Lingga en Onderhoorigheden. — Barœ Djahé en Onderhoorigheden. — Soeka en Onderhoorigheden. — Sarinembah en Onderhoorigheden. — Si Lima Koeta; V. Koeta). — Zang V tot XII en XV tot XVII van den Nagarakretagama, door Prof. Dr. H. Kern. — De Indische oorsprong van den heiligen Reus Sint Christophorus, door Prof. Dr. J. S. Speyer. — Boekaankondiging, door Prof. J. S. Speyer (Tantrakhyayika die alteste Fassung des Pancatantra, übersetzt von J. Hertel).

De blanke dokter en zijn bruine patiënt.

In de Geneeskundige Courant van 29 Januari j.l. geeft Dr. J. H. F. Kohlbrugge het vervolg zijner beschouwing over verschillende ziekten der Javanen. In het bijzonder bespreekt hij thans o.m. de bijgeloovige handelingen, welke een groote rol spelen bij bevallingen.

Tijdschrift van het Bataviaasch Genootschap.

De heer G. P. Rouffaer opent de nieuwe aflevering (Deel LI, afl. 6), met een van groote belezen-

heid en dito speurzin getuigend stukje, getiteld: De ouderwetsch-Javaansche koedi, nog algemeen op Madoera in zwang. De schrijver toont daarin aan, dat de koedi, een werktuig, dat weleer over geheel Java gebruikt is geworden als hakmes, tevens schilmes, en thans als zoodanig in enkele streken (bij de Badoewi's, in Banjoemas, en hier en daar aan de Noorderstranden) ook inderdaad als zoodanig nog wordt gebruikt, doch overigens op Java een soort mystiek wapen is geworden, hetwelk alle praktische beteekenis heeft verloren, dat genoemde koedi thans nog op Madoera een algemeen gebruikelijk stuk gereedschap voor den landbouwer is. Het artikel is vergezeld van een tweetal platen, op de eene waarvan verschillende koedi's zijn afgebeeld, terwijl de andere een reproductie bevat van de vorstelijke vlag van den voormaligen Pangeran van Pamekasan, waarop o.m. de koedi eveneens voorkomt.

De heer T. van Erp geeft eenige bijzonderheden over Tjandi Mendoet, nl. een kort verslag betreffende de jongste herstellingen en eenige opmerkingen omtrent de architectonische waarde van den tempel, den oorspronkelijken toestand van het dak en van de bekroning van het voorportaal (met drie platen). Een der platen geeft een gezicht op den fraaien tempel na de gedeeltelijke restauratie. Aan het belangrijke artikel ontleenen we nog, dat het tempelterrein binnenkort zal worden afgesloten en de bezoeker een bescheiden entrée-geld zal hebben te betalen. „Hoofdzaak hierbij is, dat alsdan een ieder kan worden gecontroleerd en barbarismen, als nog onlangs door toeristen op Boroboedoer werden bedreven, kunnen worden voorkomen. De baten zullen dan bovendien de kosten voor onderhoud ruimschoots dekken. Overeenkomstige voorstellen tot afsluiting van Boroboedoer en enkele andere oudheden in de Prambananvlakte zijn thans in behandeling."

Onder het opschrift: Artja Domas, het zielenland der Badoej's, tracht voorts de heer C. M. Pleyte eenig licht te verschaffen in de nog zoovele duistere opvattingen van het maatschappelijke en godsdienstige leven der Badoej's, een — gelijk men weet — in afzondering levende heidensche volksstam in Bantam.

Ten slotte bevat deze aflevering een Nota van toelichting betreffende de Simeloengoensche landschappen Si Antar, Panei, Tanah Djawa en Raja (de zoogenaamde Timoer-Bataklandschappen).

Geneeskunde der Menangkabau-Maleiers.

Evenals het verleden jaar verschenen werk over de anthropologie der Menangkabau-Maleiers, is ook het thans uitgekomene, over bovengenoemd onderwerp handelend boek, de vrucht eener wetenschappelijke reis van den heer Kleiweg de Zwaan. De volledige titel luidt: De geneeskunde der Menangkabau-Maleiers. Ethnologische studie, door Dr. J. P. Kleiweg de Zwaan, privaat-docent aan de Universiteit te Amsterdam. (Amsterdam, Meulenhoff & Co.)

Het werk geeft beduidend meer dan u't den titel is af te leiden, daar de schrijver niet slechts zijn persoonlijke waarnemingen uit de door hem bezochte landstreken in Midden-Sumatra en ook Java, Bali en Lombok weergeeft, doch eigenlijk een vergelijkend overzicht geeft van de volksgeneeskunde van nagenoeg alle stammen van den Indischen Archipel. Hij doet zulks aan de hand van verschillende bevoegde schrijvers, waarvan het uitgebreide litteratuur-overzicht, aan het eind van het werk, getuigenis aflegt.

Weekblad voor Indië.

Inhoud van No. 37: Nog eens politiehonden (met foto's), door Henric. — Raden Mas Adipati Ario Notonegoro, regent van Kendal, een geïllustreerd artikel, samengesteld ter herdenking van de 4 -jarige ambtsloopbaan van genoemden regent). — Lain doeloe, lain sekarang, „De taal is gansch het volk", door Felix (het begin eener belangrijke beschouwing over de beoefening van de inlandsche talen door Europeanen). — Het vliegerspel, door W. D. Koot.

In het laatste artikel geeft de schrijver een kort overzichtje van het in Indië bij oud en jong zoo gezocht vliegerspel. Als de heer Koot meent, dat zijn opstel „een eigenaardig licht zal doen opgaan over de werkelijke waarde van dat spel", vergist hij zich evenwel eenigermate. Een uitnemend, uitvoerig en bovendien geïllustreerd artikel over dit onderwerp werd door den heer H. A. von Dewall gepubliceerd in het Tijdschrift van het Bataviaasch Genootschap (deel 50 1908, blz. 414—433) naar aanleiding van de vliegerwedstrijden, gehouden ter gelegenheid van de Pasar Gambir te Weltevreden in de jaren 1906 en 1907. Een artikel, waarbij dat van den heer Koot niet in de schaduw staan kan, en waarvan deze ook geen kennis draagt, blijkens zijn: „Sla uw Wilken maar op, of welk ethnographisch of volkenbeschrijvend werk over Indië ge maar wilt, en ge zult te vergeefs zoeken naar een ietwat breedvoerige beschrijving van den aard en den omvang der kunst, die vliegerspel heet."

De Indische Mercuur.

No. 5 bevat de volgende bijdragen: Verslag over de Gouvernements Kina-onderneming over het jaar 1908 (Jaarboek 1908, Landbouw Departement), door Dr. K. W. van Gorkom (vervolg). — De rijstkultuur en irrigatiewerken in Cochin-China. — De voornaamste kultures van Suriname in 1909. — Achteruitgang van de kwaliteit der Cuba-tabak. — Het jaarboek der firma Dentz over Sumatra-tabak. — Prijsvraag, uitgeschreven door de Delegatie der Vereeniging van Chilisalpeter-producenten te Antwerpen. — Kultuurberichten. (De caoutchouc-kultuur op de Internationale Tentoonstelling te Brussel 1910. — De land- en tuinbouwcursus te Buitenzorg. — Uitvoer van bananen uit het zuiden van Brazilië. — Kleine mededeelingen. (De haven van Idi, enz.) — Overigens de gewone wekelijksche rubrieken.

De Indische Gids.

Plaatsgebrek noopt ons te volstaan met enkel weergeven van den zeer belangrijken inhoud van de Februari-aflevering. Op enkele artikelen hopen we echter in een volgend overzicht terug te komen.

De Indische begrooting in de Volksvertegenwoordiging. Nabetrachting, door Teisterbant. — Java's verdediging en een volksleger in wording. Een keerpunt in onze koloniale geschiedenis? door H. C. Kerkkamp. — De wenschelijkheid van de vereeniging der bestuurders- en rechterskorpsen in Nederlandsch-Indië? door J. F. H. Schultz van Vlissingen. — Een Inlandsch notariaat? door Mr. A. A. van Oven. — De uitkomsten van het welvaartonderzoek op Java. V. Landbouw (vervolg). — Een oordeel over Deli. — Trekken van overeenkomst tusschen de Germaansche en de Toradjasche en Minahassche volksverhalen, door Dr. N. Adriani. — Maandelijksche revue van Brochures en van tijdschrift- en dagbladartikelen, door J. E. de M. (De revue behandelt o.m. de navolgende onderwerpen: De pandhuisdienst. — Nogmaals proeven met Ombilinkolen. — De brandstof voor de Indische vloot. — Een oude kaart van den Indischen Archipel. — De richting der ontwikkeling van den Javaan. — Nederlandsch onderdaanschap. — Mr. N. G. Pierson †. — Een Indische antithese. — Spoorwegplannen Semarang. — Cheribon. — Gouverneur-Generaal Van Heutsz. — Onze koloniale politiek. — Verzet tegen cholera-maatregelen. — Particuliere landen in handen van vreemdelingen. — Nieuw Guinea-expeditie. — Een cholera-epidemie in Djambi. — Reorganisatie van de politie). — Koloniale literatuur. — Wetenschap en industrie (Malaria in betrekking tot het lot van volkeren enz.) — Maandelijksche bibliographie voor Oost- en West-Indië, door W. C. Muller.

Vervolg opgave van bladen, tijdschriften enz., welke nieuw ter lezing zijn gelegd in de Leeszaal Heulstraat 17, Den Haag, die dagelijks, Zon- en Feestdagen uitgezonderd, geopend is van 10 uur voor- tot 6 uur namiddags.

De Javabode t/m 12 Jan. '10.
De Sumatrapost idem.
Het Soer. Handelsblad t/m 11 Jan. '10.
De Javasche Courant.
De Indische Mercuur No. 6.
Ned.-Ind. Effectenblad No. 2.
Handelsberichten v/h Min. v. Landbouw No. 151.
Bandera Wolanda No. 47.
Uitkomsten der gewestelijke onderzoekingen v/d landbouw en de daaruit gemaakte gevolgtrekkingen. 2 deelen. (Onderzoek van de mindere welvaart enz.)
Samentrekking v/d afdeelingsverslagen over de uitkomsten en onderzoekingen naar de Economie van de Dessa.
Idem naar den inlandschen handel en nijverheid. 2 deelen.
De Banier No. 1.
Ned. Landbouw-Syndicaat, verslag over het jaar 1909.
Tijdschrift voor Economische Geographie No. 1.
Exportblad No. 807.
Deutsche Kolonial Zeitung No. 6.
Indische Gids No. 2, Februari-afl.
La Quinzaine Coloniale No. 2.
Weekblad voor Indië No. 37.
Suriname, Kol. Nieuws- en Adv.bl. t/m 4 Jan. '10.
De Sumatrabode t/m 14 Januari '10.
De Delicourant t/m 14 Januari '10.
Jong Indië No. 27.

MEDEDEELINGEN.

Van de Afdeeling 's-Gravenhage:

Jaarlijksche gewone Algemeene Vergadering op *Donderdag 24 Februari a.s.*, des namiddags ten 8½ ure, in het gebouw *Laan v. Meerdervoort 195.*

Agenda:

1. Verslag over het afgeloopen jaar 1909 met vermelding van den toestand op 3 December, en der verschillende resultaten, welke verkregen zijn door het restaurant en de commissiën.
2. Rekening en Verantwoording over 1909.
3. Verkiezing van drie bestuursleden in de plaats van hen, die aan de beurt van aftreden zijn.
4. Benoeming van afgevaardigden voor de Algemeene Vergadering der Vereeniging „Oost en West."
5. Opmaken candidatenlijst voor het Hoofdbestuur.

Namens het Afd. Bestuur:
R. A. J. van Delden, Secretaris.

Van het Dag. Bestuur der Vereeniging.

Ter leestafel Heulstraat 17, den Haag, is neergelegd het **Tijdschrift voor Economische Geographie**, Orgaan der Nederlandsche Vereeniging voor Economische Geographie, die zich ten doel stelt Nederland en zijne Koloniën, wat betreft hun economische productie en beteekenis, beter bekend te maken, niet allen in ons land, doch ook in den vreemde.

Op de Nederlandsche belangen in het buitenland zal zij een wakend oog houden, en, waar noodig, die trachten te verdedigen, met geschrift en woord.

De Vereeniging zal trachten duidelijk aan te toonen, wat ons land op dit gebied beteekent, en tevens wijzen op al hetgeen Nederlanders daarvoor in den vreemde kunnen verrichten.

Het zal wel niet noodig zijn hier er op te wijzen, hoe deze Vereeniging, wanneer zij alom den gewenschten steun vindt, van onberekenbaar groot nut zal kunnen zijn voor de ontwikkeling der bronnen van nationalen welvaart, zoowel op handels- als op landbouw- en nijverheidsgebied van grooter Nederland. Moge de Vereeniging spoedig vele leden tellen!

De bijdrage voor leden bedraagt ƒ10 's jaars, die voor donateurs ƒ50 's jaars of ƒ500 ineens.

Secretaris der Vereeniging is de heer Mr. R. E. Kielstra, Stadhouderslaan 43, den Haag.

INGEZONDEN.

Men schrijft ons:

„Ik heb uit de opgaven in de couranten gezien, dat er toch nog geld, en wel in ruime mate, te vinden is in Holland om bij te dragen voor den watersnood te Parijs! — En waarom geeft men die duizenden (ik zag ƒ5000 ineens!) voor den ramp, die onze Javanen getroffen heeft, niet?

Mij dunkt, dat hierover wat gezegd moet worden. Niet om elkander, waar ook, in den nood niet te helpen, maar wèl, om er op te wijzen, dat men eigen kinderen achter stelt bij vreemden, die, indien ik mij niet vergis, weinig of niets voor ons gedaan hebben, toen wij voor twee jaren met vreeselijke overstroomingen in Zeeland geteisterd werden. Zoude „Oost en West" het initiatief kunnen nemen?

Ten bewijze dat wij het met schrijver eens zijn, dat er als regel in Nederland lang niet genoeg bijgedragen wordt tot leniging van nooden in Nederl.-Indië, nemen wij hier zijne woorden over. Alleen zij ons de opmerking vergund, dat de oorzaak waarom de Franschen, die anders hulpvaardig genoeg zijn, onzen nood in Zeeland niet hielpen lenigen, waarschijnlijk lag aan het feit, dat zij, onze taak niet kennende, daarvan niet bewust waren. Red.-Com.

Baarn, 2/2 '10.

Kolom 3 bldz. 3 van Koloniaal Weekblad nam over uit O.-I. Mail o.a. „over den intocht van G.-G.

Idenburg te Buitenzorg". De eerste, die Z. Exc. aan het Paleis welkom heette, was generaal Ermeling."

Dit bericht is juist en zou nog bijzonder kunnen ook zoo niet d e eerste, toch een der eersten was, die den toen te Batavia ontscheepten 2e Lt. der Genie Idenburg begroette.

Commentaar vraagt echter het bericht, „dat uit de Preanger was overgekomein ter begroeting, de oude heer Crone, die vanaf den tijd van Duymaer van Twist alle gouverneurs-generaal mee ontvangen heeft en hoopt er nog minstens een vijftal te zien komen en gaan."

Ik geloof wel, dat de genoemde z.g. Nestor der Preanger landheeren, de heer Crone, zoo juist geboren kon zijn, toen D. v. T. als G.-G. optrad (1851), maar van mee ontvangen, tenzij in de armen van zijn baboe, zal wel geen sprake hebben kunnen zijn; het verheugt mij nu te weten, dat mijn jeugd-vriend B. B. Crone, dien ik medio '57 als een jong knaapje te Buitenzorg leerde kennen, nog levenskrachtig voor minstens 25 jaren blijkt. Dàn zou hij ongeveer den leeftijd bereikt hebben, als thans de energieke onverwoestbare Ermeling reeds heeft bereikt.

Dr. K. W. v. G.

Nog eens „Het Indo-vraagstuk."

Aan
de Redactie-Commissie van het Orgaan
der Vereeniging „Oost en West."

Naar aanleiding van uw naschrift op mijn stukje „Het Indo-vraagstuk" in uw blad opgenomen, verzoek ik u beleefd, ook het volgende te willen plaatsen.

Ge vindt in mij een warm aanhanger van de leer van Prof. Heymans, om een huwelijk niet langer op amoureuzen, doch op psychologischen grondslag te sluiten.

Dit is hier in alle opzichten waar. Ik zelf acht een bovengenoemd huwelijk gebaseerd op hygienische, in dit geval andere berekeningen over 't algemeen onmogelijk, om er niet meer van te zeggen.

Iets anders is echter, dat men bij de opvoeding van Indische kinderen kan trachten het idee bij hen te kweeken, dat het een gansch natuurlijke zaak is, wanneer zij met een Javaan(sche) in het huwelijksbootje stappen. Dat men bij hun opvoeding hen meer in aanraking brengt met Javaansche kinderen, met deze als 't ware laat opgroeien, waardoor huwelijken van Indo met Javaan zonder individueele berekeningen in aantal zullen toenemen.

Het streven van uw vereeniging is den band tusschen de verschillende bewoners van Insulinde nauwer aan te halen. Hoewel ik in mijn beschouwingen dit streven verre van nabij kwam, zoo ben ik er persoonlijk toch wel een voorstander van.

Echter meen ik, na een tijd lang uw blad gelezen te hebben, dat de Indo, hoewel ik gaarne erken, dat 't een fout van me was om hem als een op zichzelf staand ras te willen beschouwen, door u te veel uit het oog werd verloren, dat het u wellicht onbekend is, dat een proces van vervreemding tusschen Indo en „pur sang" dreigt in te treden, zoo het niet reeds ingetreden is, en dit om de volgende redenen:

De Indo is er momenteel vast van overtuigd, dat er een vooroordeel tegen hem heerscht. Of het vooroordeel werkelijk bestaat, het doet niets ter zake, de Indo meent het, en deze meening alleen reeds doet hem van den volbloed Europeaan vervreemden. Is het bestaan van zulk een vooroordeel slechts een sprookje, zou het dan niet op den weg van uwe vereeniging liggen om te trachten dit den Indo aan te toonen?

Bestaat het vooroordeel werkelijk, dan nog zijn twee dingen mogelijk, of het is gemotiveerd of niet. Bestaat het en heeft het redenen van bestaan, zou uwe vereeniging dan weer niet willen trachten, om dit vooroordeel uit de wereld te helpen, door naar opheffing van den Indo te streven? Is dit onmogelijk, dan is noodig den Indo aan te toonen, dat het bestaan van zulk een vooroordeel niet meer dan natuurlijk is in de gegeven omstandigheden, om eenige verbroedering tusschen Indo en „pur sang" mogelijk te maken.

Bestaat het vooroordeel intusschen en is het niet gemotiveerd, dan vinden we het terrein van Oost en West bij de werkgevers.

Hinderlijk is 't verder voor menigen Indo, dat men haast in ieder product van Indische roman of nouvellen-literatuur een van zijn soort laat optreden, die niet alleen wat met een laag karakter wordt bedeeld. maar dien men steeds een taal laat spreken, waar een gewoon mensch van walgt, al moet hij daarbij een gestudeerd persoon voorstellen, al zou hij tot vader hebben een resident of een ander hooggeplaatst persoon, die zijn kinderen toch wel een behoorlijke opvoeding kan geven en Hollandsch kan laten leeren.

Afgezien van het gejouw van straat-canaille hier in Nederland, hoort men in Indië helaas nog vaak genoeg op den Indo schimpen, omdat hij Indo is. Dit betreffende mag men niet langer in dezen geest redeneeren: „De Indo moet maar denken, dat de menschen, die 't doen, dan zelf ook wel geen hoogstaande personen zullen zijn"; het gros der Indo's staat nl. zelf niet hoog genoeg om zich boven dergelijke behandelingen te stellen, kan zich zoo iets niet anders dan aantrekken.

U mijn dank zeggend voor de plaatsruimte, teeken ik mij,

Achtend,
Uw dw. dn.,
KATJANG STUDIOSUS.

De erkenning van de fout om den Indo te beschouwen als een op zichzelf staand ras overbrugt al dadelijk het sterk gevoel van afscheiding. Blijft nu te overwinnen de gedachte, dat de Hollander geneigd is den Indo gering te schatten, op den bruinen broeder laag neer te zien, alleen om zijn huidkleur of zijne vermenging met het Inlandsche ras. Dat er een proces van vervreemding tusschen Indo en „pur-sang" dreigt in te treden, is ons — in dien algemeenen zin — werkelijk onbekend. En zeer zeker zal de Hollander — sui generis — zulk een proces niet openen, al zou men mogelijk kunnen wijzen op enkele, op zichzelf staande gevallen, waarin van zoo sterk sprekende afstooting blijken mocht. De vervreemding moet treffen, daar diezelfde kranige grijsaard, als chef van het wapen der Genie, plm. 29 jaren geleden, zeker dan komen van den kant van den Indo zelven, die meent, dat bij den Hollander een vooroordeel tegen hem levendig is, van het bestaan waarvan hij het zekere bewijs mist. Wij geven dadelijk toe, dat zeer vele der Indische romans aan die gedachte voedsel geven, en betreuren het oprecht, wanneer de schrijver de van den beschaafden Hollander afwijkende eigenaardigheden van den weinig ontwikkelden Indo zoo sterk belicht, dat bij de velen, die met de Indische toestanden nog onbekend zijn, de indruk moet worden teweeggebracht, tot schade van ons Indië en zijne bewoners, dat de Indische maatschappij door die figuren wordt gekarakteriseerd. Doch, waar de romanschrijver op goedkoope wijze zijn lezers tracht te vermaken door het doen optreden van een Indo, die de Hollandsche taal gebrekkig spreekt en werkelijk daardoor lachwekkende momenten doet ontstaan, doet hij daar iets anders dan de schrijver, die er genoegen in schept, een Engelschman of Franschman ten tooneele te brengen, die op vermakelijke wijze het Hollandsch ledebraakt? Wil deze daarmede te kennen geven, dat hij den Engelschman of Franschman beschouwt als iemand van lager gehalte? Immers neen? Vermaakt men zich ook niet met de kazernetaal, en wordt daarom het leger geminacht? Lacht men in Indië niet om den baar? Spot men ook niet met de dwaasheden, die menig Europeaan zegt door zijne gebrekkige kennis der Inlandsche taal, en laat men daar de linkschheden of ruwheden van den minder welopgevoeden Europeaan onbesproken? Vindt men daarentegen in dezelfde Indische romans niet gewoonlijk ook aan het licht gebracht de beminnelijke zijde bijv. van de Nonna, al lacht men ook om hare worsteling met het Hollandsch? Kan hare hulpvaardigheid, meewarigheid, gastvrijheid, opofferingsgezindheid, trouwe en aanhankelijke liefde, zelfverloochening, zooals in die verhalen vaak geschilderd wordt, niet ten voorbeeld strekken aan velen harer Hollandsche zusters?

Indien het individu streeft naar zelfverheffing door ontwikkeling, geestkracht en volhardenden ijver, zal hij de achting verwerven zijner medemenschen, uit welk bloed hij ook moge gesproten zijn. In het onderwijs, en in het bijzonder in de bevordering der kennis van de Nederlandsche taal ligt een groote kracht tot oplossing van wat men noemt: het Indovraagstuk.

Lijst van aangekomen en vertrokken Passagiers uit en naar de Indiën.

Passagierslijst van het stoomschip „Prins Willem V", gezagvoerder J. Aarents, van Amsterdam naar West-Indië op 4 Februari.

Eerw. Heer W. Perriens; Eerw. Frater Lodewijk; Eerw. Frater Apollinaris; J. H. van Vliet; J. C. ten Kate; G. C. Wildschut; J. M. van Schaik en echtgenoote.

Passagierslijst van het stoomschip „Prins Willem I", gezagvoerder A. R. Nijboer, van West-Indië naar Amsterdam.

*Mevr. C. F. Zeiler—van Tulpen; *Mej. B. P. S. Zeiler; W. M. Zelle; *A. Elias; A. Bair; J. Samuels; H. Rohnert; G. Wouters; F. Bergman.

* te Havre ontscheept.

No. 7. Donderdag 17 Februari 1910. 10de Jaargang.

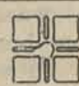
HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING OOST EN WEST

OPGERICHT DOOR KOLONEL G.E.V.L. VAN ZUYLEN, 21 MAART 1900.

„HET KOLONIAAL BELANG IS EEN ALGEMEEN NEDERLANDSCH BELANG."

Abonnementsprijs per jaar:	
Vrij aan huis of franco per post binnenland, bij vooruitbetaling	2.50
Voor Oost-Indië en het Buitenland	„ 4.—
Afzonderlijke nummers	0.05

Prijs der Advertentiën:	
Per regel	f 0.15
Bij plaatsing van 500 regels	„ 0.12½
„ „ „ 1000 „	„ 0.10

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie", en gezonden aan de Presidente: 7a HEERENGRACHT, DEN HAAG.
Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, *51 Verhulststraat.*
Voor *Advertentiën* tot de Drukkerij „LUCTOR ET EMERGO", AMALIA VAN SOLMSSTRAAT, *Telefoon 4424*, beiden DEN HAAG

Inhoud van dit nummer.

Het Hoofddoel der Vereeniging is:

Het verspreiden van populaire kennis omtrent onze Indiën onder gansch het volk en het bevorderen der welvaart in die gewesten, om zoodoende en ook door het verleenen van onderlinge hulp, warme belangstelling en liefde te kweeken tusschen Nederland hier en ginds.

Het lidmaatschap bedraagt als minimum f 2.— 's jaars (voor Indië en het buitenland minstens f 2.50). *)

Zij die f 5.— of meer contribueeren of een gift in éens schenken van f 100.—, zijn donateur(trice).

Aan alle donateurs en leden wordt kosteloos en franco het *Koloniaal Weekblad* toegezonden.

*) Zie inteeken-biljet op de achterzijde van den Omslag. Verzoeke dit ingevuld te zenden aan het adres van den Secretaris van het Hoofdbestuur **E. van Assen**, *Heulstraat 17, Den Haag.*

HET KONINGSPLEIN TE BATAVIA.

In de nummers van 27 Januari, 3 en 10 Februari zijn de lezers van het Koloniaal Weekblad op de hoogte gesteld van de thans dreigende plannen om op de vlakte van het Koningsplein gebouwen op te richten. „Zoo zien we dus, dat werkelijk het monument, erfstuk van het voorgeslacht wordt bedreigd niet door Arabische bouwspeculanten, maar door Holl. architecten — en van dezen mocht men beter verwachten", roept v. E. uit in zijn artikel: De bebouwing van het Koningsplein, voorkomende in het eerstgenoemde nummer. Dat artikel is zeker met instemming gelezen door de vele oud-gasten hier te lande, die zich hunne ochtend- of avondwandelingen om dat plein herinneren, de prachtige luchtschakeeringen aldaar bij ondergaande zon, zoo schoon als nog geen pen ze heeft kunnen beschrijven, geen penseel ze heeft kunnen schilderen. Mooi echter geeft Louis Couperus den indruk weer in „De stille kracht", waar men leest: „En als een weldadigheid, na de verpletterende warmte, toch, breidde zich als een reuzenweide uit het Koningsplein, waar het verschroeide gras met de eerste regens begon te groenen, de huizen, zóó ver af, zóó ver verschietende in hun dichte tuinen, dat het was als buiten, als bosch en veld en weide, met die wijde lucht er boven, waarin de longen nu adem zwolgen, alsof zij voor het eerst, dien dag, zuurstof zogen en leven: die wijde lucht, iederen dag als een andere weelde van tinten, een overdaad van zonsondergang, een glorieus sterven van den blakenden dag, of de zon zelve stuk brak in vloeizeeën van goud tusschen lila dreigingen van regen. En het was zoo wijd en zoo heerlijk, het was zoo een immense weldadigheid, dat het waarlijk troostte voor dien dag."

Prof. Dr. M. Treub gaf in 1892 in het Tijdschrift Teysmannia een schets met teekening van een parkaanleg op het Koningsplein met vijvers, fontein, bloemenvakken — „a thing of beauty", dat zou zijn „a joy for ever", aan welk woord van Kingsley herinnerd wordt, waar blijkens het onlangs verschenen prachtwerk: Twentieth Century impressions of Netherlands-India, de vreemdeling zich verbaast over de droevige verwaarloozing van die vlakte, die een oogenstreeling, een hartverkwikking, in één woord een zielsverrukken zou kunnen zijn voor „de Koningin van het Oosten." In 1895 herinnerde de redacteur van Teysmannia, H. J. Wigman, aan de schets van Dr. Treub, en deelde hij mede, dat hij een plan had voor een aanleg van het plein aan de hand van onzen bekenden tuinarchitect Locher te Haarlem. „Het is", schreef de heer Wigman, „een meesterstukje, en als dat eens tot uitvoering kwam, zoude Batavia in het bezit komen van een der fraaiste en grootste parken der wereld, en als speciaal tropisch park zoude het zeker eene wereldberoemdheid krijgen. Een der fraaiste gedeelten er van zouden zeker de waterpartijen zijn, want om aan voldoenden grond te komen, ten einde waar noodig het terrein te kunnen ophoogen, zijn er vrij uitgebreide vijvers op aangegeven."

Bij de troonsbestijging van Hare Majesteit, Koningin Wilhelmina, had onze tegenwoordige stadgenoote, Mevrouw Bakhuizen van den Brink, geboren Raedt van Oldenbarnevelt, het sympathieke denkbeeld om de dames van Batavia op te roepen, ter herdenking van die groote gebeurtenis mede te werken tot de verwezenlijking van de gedachte der heeren Treub en Wigman.

Hopende, dat de herinnering aan die oproeping in De Java-Bode van 11 Augustus 1898 de ingezetenen van Batavia nog zou kunnen opwekken om de schending van het Koningsplein te voorkomen door zelf de handen aan het werk te slaan, om dat plein te doen worden een beroemdheid onder de parken der wereld, dunkt het ons niet ongeschikt, die oproeping nog eens in ons blad op te nemen.

ONS KONINGSPLEIN.

Telkens, wanneer ik 't Koningsplein omrijd, komt mij in de gedachte, hoe heerlijk 't zoude zijn, zoo dit groote plein volgens een indertijd aangegeven idee van den heer Wigman *) in een park werd herschapen.

Want leelijk is zoo, ontegenzeggelijk, deze groote ruimte, de long van Batavia, zooals die vlakte onlangs in een der kranten werd betiteld.

't Stationsgebouw, de optrekjes voor de tennisclubs enz. hebben 't helaas niet verfraaid.

Practisch zijn wij, ja, doch om 't practische met 't schoone te vereenigen, daar doen wij, Hollanders, jammer genoeg, weinig aan.

Zoo onze wegen niet mooi breed waren, en de weelderige oostersche plantengroei ze niet zoo fraai stoffeerde, zoude Batavia, dan wel de grootsche stad, de Koningin van 't Oosten zijn zooals zij genoemd wordt?

't Koningsplein nu dor en niet onderhouden, tot een heerlijk park gemaakt, zoude niet ieder vreemdeling onze stad dat milieu benijden?

Telkens, wanneer ik 't plein zie, dan denk ik mij die ruimte, stervormig, van hoek tot hoek, van Noord tot Zuid en Oost tot West, doorsneden door ietwat slingerende wegen, zelfs voor rijtuigen begaanbaar.

*) Ten rechte de heeren Treub en Wigman.

In 't midden een groot, hoog langwerpig terras, met lage kolombalustrades, daaromheen een breede strook water, waarin waterbloemen, dat overbrugd is met trappen, een heerlijk overzicht gevende over 't groote park.

De ongelijk gevormde gazons tusschen de slingerwegen, waar natuurlijk voetpaden op uitkomen of van uitgaan, zouden, evenals 't plan, dat de heer Wigman aangeeft, hier en daar beplant moeten zijn met groote boomen, die, tot vollen wasdom gekomen, later 't oog verrukken door hunne vormen, een waringin, een ketapan en tamarindeboom, een groep Flamboyants, accacias, gouden regen, afgewisseld door groote waterpartijen. Steeds moet, dunkt mij, 't plein overzien kunnen worden; men denke zich geen park, dat later geheel begroeid zoude zijn.

Die groote, frissche open plek in onze stad moet blijven bestaan, alleen zij worde verfraaid en onderhouden, een wandelterrein voor oud en jong, waar 't later heerlijk zitten zal zijn onder de enkele groote, mooie boomen, of in ochtend- en middaguren ook bij de groote vijvers vol bloemen.

Wat doen wij, dames van Batavia, voor de aanstaande kroningsfeesten, uitgezonderd de opvoering van den Zwarten Kapitein?

Zoude 't niet mogelijk zijn, dat wij dames, oud en jong, 't initiatief namen voor 't tot stand komen van 't groote park „Koningsplein", zoodoende voor later onze stad een prachtig milieu bezorgende als een liefelijke herinnering aan de troonsbestijging onzer eerste Koningin?

Het zal ons veel kosten, dit plan, maar indachtig aan 't „ce que femme veut etc." zoude er wel wat op te vinden zijn.

Ieder onzer geve naar vermogen een flinke som, en verbinde zich een maandelijksche contributie te betalen tot de voltooiing van 't park. Comedies, concerten, fancy-fairs zouden gehouden kunnen worden om 't fonds te stijven.

In 't midden van het terras zou een stevig fundament moeten worden gelegd, waarop later ter verfraaiing van 't geheel een beeld zal kunnen verrijzen of iets anders.

De steenlegging hiervan moest gedurende de kroningsfeesten kunnen plaats hebben.

Verbonden met 't tegenwoordig in aanleg zijnde Wilhelminapark, zoude men een geheel verkrijgen, dat de dames van Batavia van heden tot eere zoude strekken.

Voor deze hare bemoeienis voor 't algemeen belang zal men haar in de toekomst dankbaar zijn.

H. M. B.

JAARVERSLAG

betreffende de werkzaamheid der Commissies.

De Commissie tot verspreiding van populaire kennis omtrent Ned. Oost- en West-Indië.

Deze Commissie, kortweg de **„propaganda-commissie"** geheeten, hield zich in het afgeloopen jaar o.m. bezig in het belang van de uitgave van een op populaire wijze geschreven werkje over **„Onze West"** en zulks in aansluiting met de op die wijze uitgegeven

werkjes: **„Een boekje over „Onze Oost" voor hen, die er niet geweest zijn"** door J. H. en H. B. en **„Onze Oost II, iets over het zieleleven van den Inlander"** door T. J. Bezemer.

Evenals met deze werkjes heeft plaats gehad, zal ook de uitgave van het boekje over „Onze West" geschieden voor gezamenlijke rekening van onze Vereeniging en die van de Maatschappij tot Nut van het Algemeen. Het zal bestaan uit twee gedeelten, n.l. een over Suriname en het andere over Curaçao.

De Commissie tot bevordering der inlandsche nijverheid, kunstnijverheid en huisvlijt in Ned. Oost- en West-Indië.

Deze Commissie bleef hare daadwerkelijke belangstelling toonen in alles wat haar taak omvat en voor zooveel mogelijk ook haren steun schenken aan commissies en vereenigingen welke door tentoonstellingen of op andere wijze meer bekendheid willen geven aan de producten der Inlandsche nijverheid, kunstnijverheid en huisvlijt. Bij de opmaking van dit verslag was bij haar in overweging, om, voor zooveel de koloniën betreft, mede te werken aan de Nationale Huisvlijt-Tentoonstelling, welke in het jaar 1910 te Scheveningen zal worden gehouden.

Ook bleef zij bedacht op hetgeen te doen zou zijn om de Inlandsche kunstnijverheid te ontwikkelen met behoud van het oorspronkelijk Inl. karakter, in verband daarmede, inlanders op te leiden tot oordeelkundig werken, door o.a. het nuttig gebruik te leeren kennen van verschillende instrumenten enz.

Van de plannen tot samenwerking in dit opzicht met de commissie van het Museum van Kunstnijverheid te Haarlem en de stappen gedaan bij het Ministerie van Koloniën is hiervoren reeds melding gemaakt.

Het voornemen om meer organiseerend te werk te gaan heeft eene uitbreiding dier Commissie wenschelijk doen oordeelen.

De Commissie bestond bij het einde des verslagjaars uit Mevrouw van Zuylen—Tromp, den Haag, presidente; Mevrouw Zilcken—van Baak, den Haag, secretaresse, en als leden: Mevrouw Couperus, geb. v. Lawick te 's Hage; Mevrouw J. v. d. Burg, geb. Stoll, te Hilversum; Mevr. C. Rogier—Knijp te 's-Hage; Mevr. M. Tersteeg—Pronk te 's-Hage; Mevr. M. ten Bosch—Bosscher te 's-Hage; Mej. C. van der Hart te 's-Hage, alsmede de heeren: Ph. Zilcken; J. R. Couperus te 's-Hage; L. P. Bedier de Prairie te idem; Mr. J. H. Abendanon te idem; L. J. C. van Es te Delft; C. Baard te Amsterdam; H. H. van Kol te Voorschoten; E. A. von Saher te Haarlem.

Op initiatief van den heer Couperus stelde de Commissie zich, wat Oost-Indië betreft, een uitvoerig werkplan vast, waarvan de ondervolgende punten achtereenvolgens verder zullen worden behandeld.

1. Centra.

Nagegaan worde van iederen tak van Inl. nijverheid, kunstnijverheid en huisvlijt, op welke plaatsen in Ned.-Ind. daarvan centra's bestaan.

2. Bibliografie.

Het is wenschelijk aanteekening te houden van alles wat omtrent iederen tak van industrie thans reeds is gepubliceerd, om dusdoende te geraken tot eene volledige bibliografie, betreffende ieder onderdeel, teneinde te kunnen voortbouwen op hetgeen door zoovele anderen reeds werd verricht.

3. Omvang, gebreken, behoeften.

Met bovenbedoelde gegevens worde nagegaan den omvang en de belangrijkheid van de verschillende industrieën, de gebreken en de behoeften van iederen tak en op welke wijze in de gebleken behoefte zoude kunnen worden voorzien door verschaffing van meerdere kennis, kapitaal of materiaal.

4. Inlandsch Industrie-Onderwijs.

a. Is eene evolutie in Indië van den thans bijna uitsluitend agrarischen stand van zaken in eene industrieële richting gewenscht?

b. Zoo ja, in welke mate, in welke opzichten?,

c. Verlangen de inlandsche belanghebbenden industrie-onderwijs?

d. Is, waar Landbouw-onderwijs een duidelijk uitgesproken, maar steeds onvoldane behoefte is, voor Industrie-onderwijs ooit eene krachtige belangstelling te verwachten in Nederland, in Indië?

e. In hoeverre is de geografische ligging van Ned.-Indië in het algemeen en van Java in het bijzonder vóór- of nadeelig te achten voor bovenbedoelde evolutie?

f. Heeft men Industrie-onderwijs noodig? In welke mate? Met welk doel?

g. Moeten hierbij filantropische, ethische of zuiver economische beginselen den doorslag geven?

h. Mag men bij het streven naar industrie-onderwijs rekenen op den steun der Groot-industrie?

i. Is industrie-onderwijs voor Indië slechts een vaag ideaal of een duidelijk aangegeven begrip, bereikbaar in verband met bestaande toestanden en beschikbare middelen?

k. Hoe geschiedt het tegenwoordig onderwijs?

l. Op welke wijze denkt men zich de inlandsche industrie scholen, met welk doel moeten die worden opgericht, uit welke middelen, aan welke eischen zullen ze moeten voldoen?

m. Op welke wijze kan verband of aansluiting worden gezocht tusschen het gewoon lager onderwijs en het verlangde industrie-onderwijs?

n. In hoeverre is voor het gewenschte industrie-onderwijs te rekenen op den steun van het gouvernement van Ned.-Ind., van Inl. Vorsten en Grooten, van de bestaande industrieële inrichtingen, van andere belangstellenden, van de Eur. en Inl. Pers en waarin zou de benoodigde steun kunnen bestaan: financieele, moreele, wetenschappelijke of daadwerkelijke hulp?

5. Invloed van de Groot-Industrie op de andere takken van nijverheid.

6. Invloed van den Landbouw op de andere takken van nijverheid.

7. Kapitaalverschaffing. Bestaat gebrek aan kapitaal? Stamkapitaal of werkkapitaal?

Bij welke industrieën, in welke mate en hoe daarin te voorzien?

8. Materiaalverschaffing. Bestaat inderdaad bij een of andere industrie gebrek aan deugdelijk materiaal? Zoo ja, waarbij en in welke mate? Hoe hierin verbetering te brengen?

9. Invloed van Westersche Industrie op Oostersche nijverheid.

De te niet gegane industrieën.

De tegenwoordig achteruitgaande industrieën.

10. Massa-productie. In hoeverre is het streven naar massa-productie aan te bevelen?

11. Fabricatie in Indie. In hoeverre is mogelijk de vervaardiging in Indië van artikelen, die thans in belangrijke hoeveelheden worden vervaardigd in het Westen uit oorspronkelijke Oostersche grondstoffen?

12. Handel in Oostersche Nijverheidsartikelen.

Welke zijn de oorzaken of redenen, dat de handel in Inlandsche nijverheid- en kunstartikelen tot nog toe niet door den Westerschen handelaar is ter hand genomen?

Artikelen-aankoop, voorschotten, transport, inkomende rechten, commissieloon, geschiktheid der Indische artikelen voor Westersch (speciaal Nederlandsch) gebruik, verlangde kwaliteit, afmeting, kleurteekening, aantal tusschenpersonen. Inkoops- en verkoopsprijzen. Omvang van productie en navraag of afzet.

Verhouding tusschen Oostersche en Westersche consumptie. Aantal producenten mogelijkheid om aan vermeerderde navraag te voldoen.

13. Groote Nijverheids-ondernemingen. Wat hieronder te verstaan?

In hoeverre is eene bevordering van het oprichten van groote nijverheidsondernemingen mogelijk en gewenscht ten opzichte van de Inlandsche nijverheids-artikelen.

14. Monsterkamers. Welke is de ondervinding in deze elders opgedaan? Zijn dergelijke inrichtingen wenschelijk en mogelijk voor de Inl. industrie? Waar zouden die moeten zijn? Voor welke Industrie? Met welk doel? Aan welke eischen zouden ze hebben te voldoen?

15. Tentoonstellingen en de invloed daarvan op de nijverheid.

16. Het Inlandsch Marktwezen.

17. Het Inlandsch transportwezen.

18. Gewenschte locale onderzoekingen: Op welke wijze zullen die onderzoekingen kunnen worden bevorderd?

19. Publicatie van monografie, betreffende Inl. Industrie.

Prijsvragen ter bevordering van het maken van monografieën.

20. Periodieke publicatie inzake Industrie.

21. Vastlegging der bestaande kunstvormen. Verstrekking van Patronen. Goedkoope publicatiën ter verspreiding en ten gebruike bij het Inl. onderwijs.

De Commissie houdt zich ten zeerste aanbevolen voor opmerkingen en aanwijzingen van deskundigen betreffende al deze punten.

Door de Naamlooze Vennootschap „Boeatan" wordt in het winkellokaal, Heulstraat 17 te 's-Hage, eene doorloopende tentoonstelling gehouden van artikelen van Nederlandsch Oost- en West-Indische kunstnijverheid en huisvlijt, welke voorraad telkens met fraaie en nuttige voorwerpen wordt aangevuld.

De toegang is vrij voor alle belangstellenden.

Redactie-Commissie van „Het Koloniaal Weekblad."

Op grond, dat het met de uitgeefster, de naamlooze vennootschap „Luctor et Emergo", loopende contract, voor haar te onvoordeelig bleek, gaf die firma bij brief van 16 Juni 1909 te kennen, dat zij het met haar gesloten contract dd. 1 October 1907, met 1 Januari 1910 niet wenschte te verlengen.

Een nauwgezet oderzoek gaf het Hoofdbestuur de overtuiging, dat onder de bestaande omstandigheden het beste was niet van uitgever te veranderen, en zoo is in eene daartoe opzettelijk belegde algemeene vergadering besloten, voorloopig een verdere proef te nemen om, met eenige geldelijke opoffering der vereeniging de uitgifte en exploitatie aan dezelfde firma toe te vertrouwen, onder voorwaarde van te zorgen voor een goeden druk en ten gerieve van de lezers nog eenige andere verbetering aan te brengen.

Op de algemeene vergadering, waarin dit verslag wordt uitgebracht, zal nader beslist moeten worden omtrent de wijze van verdere uitgifte van het Orgaan.

In de Redactie-Commissie kwam in zooverre verandering, dat de heer J. J. Meijer, die de rubrieken „Wat de Inlander zegt" en „Wat de Chinees vertelt" behandelde, met het einde van het Verslagjaar aftrad, terwijl diens taak door den heer E. van Assen, secretaris van het Hoofdbestuur, werd overgenomen.

Zij bestaat thans uit: Mevrouw N. van Zuylen—Tromp, presidente, Jhr. O. J. van Beresteijn, secr., W. van der Zijl, administrateur, E. van Assen, W. C. Muller en vele zeer gewaardeerde medewerkers, bleef zich beijveren, om, rekening houdende met de beschikbare middelen, het Koloniaal Weekblad aan zijne bestemming te doen beantwoorden; zij rekent daarbij op toenemende medewerking van de leden der Vereeniging.

Af en toe deed zij met behulp van buiten een geïllustreerd nummer verschijnen, dat veel bijval mocht ondervinden en gaarne zou zij geregeld daarmede voortgaan, o.m. wenschen, dat de inkomsten der Vereeniging door een sterke toeneming van haar ledental dermate vermeerdere, dat zij cliché's bij oorspronkelijke beschrijvingen zou kunnen doen aanmaken.

Het is intusschen merkbaar, dat het Weekblad, hoe bescheiden ook, meer en meer de aandacht trekt, waartoe veel bijdragen de rubrieken „Wat de Inlander zegt" en „Wat de Chinees vertelt", welke voor zoover Indië betreft, zeer worden gewaardeerd in de Inlandsche maatschappij en dankbaar maken wij gewag van de vele stemmen, die zich in het verslagjaar deden hooren, om aan te sporen tot ondersteuning van het goede streven onzer Vereeniging door ruime toetreding tot het lidmaatschap, waarvan wij hopen spoedig de resultaten te mogen zien.

De in de Hoofdbestuursvergadering van 10 April 1909 sub VII goedgekeurde regeling betreffende de Redactie van het Orgaan der Vereeniging en de daarbij behoorende leiddraad zijn opgenomen in het Koloniaal Weekblad van 4 Maart 1909 No. 9, terwijl ze ook in het Jaarboekje over 1910 zullen voorkomen.

Het vorenstaande zal aan de belangstellende lezers wel een beeld geven van de wijze, waarop het Bestuur en de Commissies der Vereeniging hun taak gedurende het jaar 1910 hebben opgevat en omtrent hun werkzaamheid.

Moge daarbij de overtuiging ingang vinden, dat de Vereeniging „Oost en West" haar doel ernstig in het oog houdt en de sympathie verdient van allen, die belangstellen in de toekomst onzer overzeesche bezittingen, waarvan moge blijken door eene groote vermeerdering van haar ledental, die het Bestuur in staat zal stellen zijn ijver in volle kracht te ontwikkelen, terwijl het nu door gebrek aan de noodige middelen te dikwijls genoopt wordt zich in te toomen.

De Secretaris:
E. VAN ASSEN.

's-Hage, Januari 1910.

Uit de O.-I. Mail.

De cholera te Bandoeng was, naar wij uit de jongste mail lazen, half Januari reeds geweken. Te Batavia daarentegen kwamen nog telkens enkele gevallen voor. De Javabode meldde, dat met het oog daarop de geneeskundige dienst het voorstel had gedaan, om de a.s. **Pasar Malem** niet te doen doorgaan. Het bestuur werd hierdoor voor een moeilijk geval geplaatst. Wanneer met het oog op den gezondheidstoestand werd besloten ten uitstel van de passer malem, zou dit een groot financieel verlies voor de bevolking beteekenen.

Elders lezen wij:

In het belang van de openbare gezondheid zal het houden van spelen op den **Pasar Malem** verboden worden. Zij zal dit jaar een zoo beperkt mogelijk karakter dragen.

———

Er gingen geruchten, dat de Gouverneur-Generaal binnenkort een bezoek zou brengen aan Bandoeng,

om zich persoonlijk te overtuigen van de gelegenheid voor de vestiging aldaar van het Departement van oorlog, zoo ook, dat de heer Lovink eerlang een inspectiereis door de Preanger zou houden.

Bandjir ter Sumatra's Westkust.

De gouverneur van Sumatra's Westkust seinde 11 Januari naar Batavia:

Telefonische verbinding Soepajang hersteld. controleur meldt door overstrooming 81 huizen verwoest, 12 bruggen weggeslagen, 9 personen verdronken; schade aan huizen en gewas nog niet te begrooten.

In de Sumatrabode vinden wij de volgende bizonderheden:

Tengevolge van ongeveer 12 uren aaneen aanhoudenden regen in den morgen van 5 Januari trad de Soemanirivier buiten haar oevers. De soloksche vlakte was blank, en in sommige huizen stond het water ½ meter hoog boven den vloer.

Bij Tandjoeng Bingkoeang werd een man het slachtoffer van het woest stroomende water.

De onder Singkarak ressorteerende negori Soemani had ook veel te lijden door het verdrinken van geiten, runderen en kippen.

Dat onder die omstandigheden ook het spoorwegverkeer weldra stilstond, is wel te begrijpen. Reizigers, die van de eerstgaande en komende treinen gebruik maakten, konden het doel hunner reis nog bereiken, maar toen was het uit, en moest men eenerzijds tr Solok, anderzijds te Singkarak overnachten.

Onderwijs.

Ingesteld is de betrekking van inspecteur van het middelbaar onderwijs, op een bezoldiging van ƒ100 's maands, met twee driejaarlijksche verhoogingen van ƒ100 's maands, benevens een indemniteit voor schrijfbehoeften van ƒ25 's maands.

De Openbare School aan de Kerk.

Men schreef uit Menado aan de Locomotief:

„Eindelijk begint er actie uit te gaan van hen, die zich tegen de conversie der openbare inlandsche school verzetten... moge het niet te laat zijn. Jammer voor de zaak, dat de wetgevende macht bij de behandeling der ind. begrooting niet wist, wat zij nu weet. In de eerste plaats de verspreiding der brochure: „De openbare school aan de kerk", die voor velen, vooral Europeanen, iets nieuws bevatte, en de zaak deed bespreken. Het feit, vermeld op blz. 6 der brochure, „dat geheele families, ja negorijen overgaan of dreigen over te gaan", is onlangs weer bewaarheid.

De negorij Laikit met 241 zielen is niet lang geleden tot de kath. kerk overgegaan en zoo dreigt een nog grootere negorij over te gaan.

In de Menado Courant van 23 December jl. kan men lezen, dat verschillende inl. onderwijzers dreigen over te gaan tot Rome, als de overgave der scholen doorgaat. Laat het N.Z.G. toch zijn eigen ruiten niet ingooien", zoo besluit het blad.

De politiek ten opzichte der Buitenbezittingen.

Het Soerab. Hbl. is van oordeel, dat bij de gevoerde politiek tegenover de Buitenbezittingen door de Regeering te veel hooi op de vork wordt genomen.

Ook wordt nutteloos hooi opgenomen, meent het blad en wijst op Ceram, waar een dure militaire actie wordt volgehouden, zonder dat daar nut van te wachten is, aan de kosten evenredig.

„Meer dan een jaar zijn de soldaten er bezig met eindeloos moeilijke tochten door het gebied der koppensnellende bevolking, welke hoogstens 3 à 4 honderd volwassen mannen telt. Die bevolking is volstrekt onbeschaafd, leeft van sago en ketella, doet niemand overlast en biedt geen enkelen waarborg voor een eenigszins spoedige „ontwikkeling". Intusschen heeft zij met haar primitieve vuurwapenen, waarbij elk blikje tot kogel kan worden vervormd, reeds menig slachtoffer gemaakt onder onze troepen."

De Javabode is het echter hiermede niet eens, bewerende, dat nu alles op Ceram zoo goed als rustig geregeld is, zegt de redactie o.m.:

„In hoeverre het ceramsche „hooi" van zoo goede kwaliteit is, dat het de kosten van het opnemen zou loonen, moet uit de toekomst blijken. Maar zelfs al ware dat „hooi" nu zooveel niet waard, dan zou de regeering toch verplicht zijn geweest, de moeite te nemen, het op te ruimen, het niet langer slordig en vuil op zijn erf te laten slingeren, maar het zoo keurig mogelijk op te stapelen, gelijk een boer, die zich respecteert, het zou doen."

„Een barbaarschheid"

noemt de Javabode het opleggen eener boete van tien pCt. van den aanslag, wegens het te laat betalen van een belastingtermijn en zegt:

„Zulke barbaarschheid wordt in N.-Indië gepleegd. Menigeen heeft het aan den lijve — wij bedoelen aan den zak! — kunnen ondervinden, wanneer hij opging om zijn inkomsten- of personeele belasting te betalen.

Een dergelijk dwangmiddel is principiëel ongeoorloofd; daarbij ontkennen wij de doeltreffendheid.

Een kleine verhooging der belasting, ten einde den staat schadeloos te stellen voor de onkosten, welke de vertraagde betaling dezen veroorzaakt, is het eenige, welke het gerechtigd is te eischen. Dwingen tot betalen, moet de staat natuurlijk kunnen, maar niet tot meer dan het billijk aandeel van den aangeslagene in de kosten der staathuishouding bedraagt."

Het Nieuws v. d. Dag v. N.-I. is zoo stout op te merken, dat het der Javabode zeker bekend zal zijn, dat, reeds besloten is, aan deze barbaarschheid weldra een einde te maken.

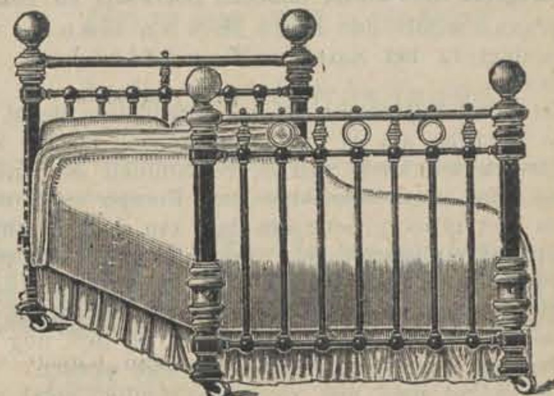
Inlandsche Nijverheid op de Brusselsche tentoonstelling.

In het gebouw van de Koninklijke Natuurkundige Vereeniging werden de voorwerpen van inlandsche nijverheid tentoongesteld, welke bijeengebracht zijn voor de wereldtentoonstelling te Brussel. Alle Bataviasche bladen geven er lange opsommingen van, die doen denken aan de inventaris-lijst van „Boeatan."

Jammer, dat een dergelijke vóór-expositie niet ook hier in Nederland gehouden wordt, nu toch de geheele verzameling in het stadsmuseum te Amsterdam opgeslagen is.

De Rubber-rage.

De toenemende omvang der rubbercultuur in Ned.-Indië vraagt gezette overweging van de toekomst van deze nieuwe cultuur.

Zeker, het is gemakkelijk deze kwestie te beoordeelen naar den schijn van het oogenblik; de groote uitbreiding van nieuwe zaken en daarnaast de zeer bevredigende vraag naar en de prijs van het product. Maar in de toekomst staat een enorme toename der productie te wachten, en nu is de groote vraag, of de geregelde toename van den afzet dan tot een

FEUILLETON.

Door Atjeh en de Gajoe-landen. *)

In Lam Meulo leerden wij voor het eerst de marechaussee kennen.

De Menadoneezen en Ambonneezen, waaruit dit korps grootendeels is gerecruteerd, zijn meestal kleine, fiksch gebouwde jonge kerels, die, vooral de eerstgenoemden, zeer veel uiterlijke overeenkomst hebben met den Japanner. Zij zijn, als de meeste Minahassa-menschen, christenen, hebben een sterk uitgesproken neiging voor Westersche gewoonten en achten zich ook beleedigd, wanneer men hen niet met den Europeaan, maar met den inlander gelijk stelt. Aan hun godsdienstplichten houden zij zich zeer streng. Hun Ambonneesche dominee, een sympathieke, gemoedelijke man, die onberispelijk Hollandsch spreekt, reist voortdurend de bivaks af, ook die waar de infanterie een, schoon veel kleiner deel, van zijn land- en geloofsgenooten herbergt, en houdt met hen allerardigst-eenvoudige bijeenkomsten, waarbij psalmen gezongen worden, zonder muziekinstrument en dominee bij elken nieuwen toon als souffleur optreedt. In de eerste plaats zijn zij plichtsgetrouw, met hart en ziel fanatieke soldaten, militairisten tot in de toppen van hun vingers, dapper, taai, onvermoeid, prat op roem en bevordering, haast vrouwelijk bezorgd over hun uiterlijk.

Ofschoon de arme kerels een zeer schamel inkomentje van het Koninkrijk der Nederlanden ontvangen, waarvan zij al hun dagelijksche behoeften in het dure Atjeh zelf aanschaffen moeten, zien zij toch nog kans om hun garderobe keurig in orde te houden. Zij dwepen met alles wat buitenmodel is, phantaseeren op hun Zondagsche jassen zelfs kragen, waarop de zoo onderscheidende oranje marechausseepadjes te duidelijker uitkomen, gaan 's Zondagsmorgens, al is 't maar een kwartiertje, keurig gekleed, de jas van officierslaken, de képi altijd scheef op 't hoofd, de pantalon keurig gevouwen en lakschoenen aan de voeten, een honderd meter ver buiten het bivak wandelen en hun cigaretje rooken. En wie niet anders wist zou denken, dat daar een stelletje swell-cadetten van de Bredasche Academie of het Scheveningsche strand naar de Atjehsche wildernis was overgeloopen. Dat zulke onvoorwaardelijke ijdeltuitjes, als elk goed militair, dwepen met decoraties, is geen wonder. En zij dragen dan ook alles, de Willemsorde zoo mogelijk of het daarop gelijkend kruis voor „moed en trouw", dat voor de inlandsche is ingevoerd, en natuurlijk un expeditie-kruizen met tallooze gespen. Zij dragen zelfs die groot-model decoraties op hun dienstjassen in het bivak, en als ze kans zagen zouden ze geloof ik ook bij het uitrukken de onderscheidingen hier of daar op een goed zichtbare plaats vasthechten.

Maar kranige kerels als zij zijn, verdienen zij ten volle, dat men hun alle ijdelheid vergeeft, die trouwens aan de meeste hunner officieren ook niet vreemd is.

De Menadonneezen en Ambonneezen zijn verzot op... Europeesche dansen, die zij al op jeugdigen leeftijd leeren, en ik geef u de verzekering, dat door de mannen op een zoogenaamd „dangse-dangse" beter gewalst wordt dan in menige Europeesche balzaal.

Kapitein Boreel zou zijn eerenaam van den meest gastvrijen officier van Atjeh voor de zooveelste maal verdienen door ons in de gelegenheid te stellen, in zijn bivak zoo'n „dangse-dangse"-avond in de cantine in optima forma mee te maken. Met hem en de luitenants Camman, Jonquière en v. Gheel Gildemeester zaten we tijdig in de „balzaal" als muurbloempjes opgesteld, terwijl reeds eenige dansdames, een drietal de bloote voetjes in kleine slofjes gestoken, maar overigens in sarong en kabaai, het Indisch nationaal toilet, ons met bedeesde oogen van den anderen wand zaten aan te staren. Maar de fraaiste verschijning op dit balfeest was een Menadoneesche schoone, die zich voor dezen avond in Europeesch toilet had gestoken, waarschijnlijk echter niet heelemaal volgens de regelen der kunst; althans de verraderlijk ronde rug, de strak gespannen buste en de rok, die van voren opmerkelijker lager bij den grond hing dan van achteren, gaven onmiddellijk den indruk, alsof een al te grappig bivakbewoner in een speelsche bui, hoofd en voeten van deze schoone dame een halven slag had omgedraaid. Het orkest was in het begin van den avond nog niet voltallig, bestond toen slechts uit één viool voor de melodie, en één Menadoneesche trom voor de begeleiding. Later kwam er gelukkig een paar guitaren te hulp.

(Slot volgt.)

*) Uit het *Alg. Handelsblad.*

ongeveer gelijk cijfer genaderd zal zijn. De Indische Financier stelt eenige becijferingen op omtrent dit vraagstuk en komt, bij een jaarlijksche toename van 14 pct. der met rubber beplante oppervlakte en van 10 pct. van het gebruik, tot resultaten, die ongeveer overeenkomen in 1917, zijnde het jaar, waarin de in de laatste jaren nieuw geplante boomen alle zullen produceeren.

De door de Ned. Financier gegeven cijfers en de beschouwingen daaraan vast te knoopen zijn van dien aard, dat velen den omvang der rubberaanplantingen als te groot beschouwen.

Misschien zal dat er toe bijdragen de verwachtingen omtrent deze cultuur wat minder hoog gespannen te doen zijn, waardoor de gevolgen van een krach op dit gebied, zoo zij te eeniger tijd mocht volgen, ook minder intens zullen zijn, zoo besluit het Bat. Nieuwsblad.

Een geregelde auto-dienst tusschen Soerabaja en Tosari.

Hieraan wijdt de heer M. van Geuns een hoofdartikel in het Soer. Handelsblad, en zegt o.m.:

„Het komt mij voor, dat een dagelijksche dienst een weelde zal zijn, die de maatschappij zich slechts kan permitteeren ten koste van de rentabiliteit der onderneming. Het getal bezoekers van Poespo en Tosari toch is niet groot genoeg om dag aan dag de auto's te vullen. Drie keeren per week lijkt mij rationeeler toe. Men zou 's Zaterdagsmiddags te Soerabaja kunnen afrijden, om 's Maandagsmorgens weer af te dalen naar de vlakte. Dan zouden de afritten nog op Dinsdag en Donderdag kunnen gesteld worden. Op deze wijze zal men niet zoo'n aanzienlijk getal wagens tot zijn beschikking behoeven te hebben. In de heete maanden October en November, die elk jaar van een exodus uit de vlakte naar de bergen getuigen zijn, zou de dienst kunnen worden uitgebreid.

Schrijver eindigt met de woorden:

„Laat ons hopen dat de afstand tusschen Soerabaja en Tosari spoedig tot een uur of vier zal worden teruggebracht: van Soerabaja naar Pasoeroean 1½ uur en van Pasoeroean naar Tosari 2½ uur. Zij, die dan week's end in het Tenggersche hooggebergte willen passeeren, — 's Zaterdagsmiddags heen en 's Maandagsmorgens terug — behoeven zich die luxe niet meer te ontzeggen, vooral wanneer voor dezen trip goedkoopere retourbiljetten verkrijgbaar worden gesteld.

In 't algemeen is het in het belang van Java, dat de verkeersmiddelen verbeterd worden. Mogen dan in den aanvang de resultaten hiervan niet of ternauwernood merkbaar zijn, op den duur zal het ons mooie eiland ten goede komen.

Boedi Oetomo.

In de vergadering van het hoofdbestuur van Boedi Oetomo half Januari jl. is besloten toch ten spoedigste over te gaan tot de oprichting van een dagblad als orgaan der vereeniging.

Reeds zijn circulaires opgesteld, welke ter publicatie zullen worden gegeven aan de verschillende maleische bladen, terwijl de conceptstatuten thans gereed zijn.

Het Bat. Nieuwsblad, waaraan wij dit bericht ontleenen, wil voorloopig volstaan met een opwekking tot hare inlandsche lezers om krachtigen steun te verleenen aan deze zaak. Een officieel orgaan vertegenwoordigende de meeningen en bedoelingen van Boedi Oetomo en betere gedachten omtrent het streven verspreidende, is een eerste levensvereischte van den bond, die thans in ledental zeer is toegenomen.

———

Uit Bandoeng schrijft men aan het Soerab. Handelsblad:

Het groote succes dat de heeren Lameyn en Scholte op den 27en December j.l., den eersten feestavond van het onderwijzerscongres, hebben gehad met de opvoering van het abel spel Esmoreit en de hindoe-legende Masvati, gaf aanleiding tot een reprise, die 14 Jan. 's avonds in de societeit Concordia plaats had. Van de zijde van genoemde heeren werd deze tweede opvoering, tegen entree, gegeven ten bate van de door de vereeniging Boedi Oetomo aan te leggen bibliotheek, en van de zijde van het publiek was 't verlangen groot om deze beide opvoeringen van bijzonder karakter nogmaals bij te wonen. Vooral de opvoering na de pauze van Masvati, een phantastische uitbeelding van een sprookje, geïllustreerd door electrische lichteffecten en schitterende costumes, was zeer mooi. Men voelde, dat er iets bijzonders werd gegeven, dat hier nog niet gezien was. De gebaren en bewegingen waren in volkomen overeenstemming met het karakter dezer Hindoe-legende.

Naar Europa.

In de Javabode lezen wij:

Onlangs vertrok naar Europa de heer A. A. Badjenet, een onzer arabische millionnairs, oud-pres. van de vereen. Sariket Dagang Islamiah. Veel vrienden zeiden hem aan 't station te Buitenzorg vaarwel, 't was een handen-gestreel en gekus om wee van te worden. Op Tandjong Priok ging 't hetzelfde gangetje.

De Arabier gaat eerst naar Singapore en vandaar naar Egypte, voorts naar Constantinopel, waar hij trouwt met de dochter van een turkschen Croesus. Het gedeeltelijk jonge paar komt dan terug naar Indië."

Jammer, dat zij dan toch halfweg zijnde, niet ook een kijkje in Nederland komen nemen.

WEST-INDIË.

SURINAME.

In de zitting van de Koloniale Staten van den 17en Januari l.l. werden behalve de ontwerpen, betreffende het muntwezen, nog aangenomen die tot wijziging en aanvulling van de opium verordening, en die tot nadere wijziging van de regeling van het districtsbestuur.

Op dit laatste amendement werden evenwel eenige amendementen gesteld en aangenomen, nadat nog het lid Thomson zijne bevreemding had te kennen gegeven, dat, waar de meerderheid der Koloniale Staten nog niet langer dan twee jaar geleden het traktement van districts-commissarissen bepaalde op ƒ3500, door periodieke verhoogingen te stijgen tot ƒ4500, thans de meerderheid dit traktement niet voldoende acht.

Wat de amendementen betreft, is dan in de eerste plaats bepaald om het traktement van den districts-commissaris van Cottica en Boven Commewijne (in het ontwerp bepaald op ƒ3500—4000) te stellen op ƒ4000—4500, evenals bepaald is voor de commissarissen van Saramacca en Boven Suriname. Het bestuur is uitgegaan van de onderstelling, dat de twee laatstgenoemde districten drukker zijn dan Cottica en Boven Commewijne. Na de jongste uitbreiding is dit district echter zeer in belangrijkheid toegenomen. Men vindt er o.m. een groote suikerplantage en de Gouvern. rubberonderneming, terwijl het ontbreken van een telephoon, die vele zijkreeken met tal van gronden, en de ontzaglijke afstanden van het beheer zeker niet vergemakkelijken.

Verder werd de bepaling weder opgenomen, dat een van verlof terugkeerend districts-commissaris niet in traktement zal achteruitgaan, indien hem bij zijn terugkeer het beheer over een district van minder bezoldiging wordt opgedragen.

Dan werd aangenomen, dat door de aanneming dezer verordening geen wijziging kan worden gebracht in de reeds verkregen rechten door definitieve benoeming, terwijl ten slotte de pensioenberekening, in verband met het recht van commissarissen op vrije woning (welke door het bestuur was verlaagd tot ƒ750 's jaars) op het oude bedrag van ƒ960 werd teruggebracht.

Van bestuurswege is een uitvoerig rapport verschenen van het boschwezen, met voorstel tot voortzetting op kleine schaal.

Uit dit rapport blijkt, dat tot dusverre (met inbegrip der proefexploitatie) werd uitgegeven voor het boschwezen ƒ225,232,52.

De ontvangsten bedroegen ƒ21,930,03½.

Om het boschwezen op kleine schaal voort te zetten, zou volgens het Bestuur een jaarlijksche uitgaaf van ƒ27.000 worden gevorderd, welke uitgaaf het Bestuur zegt dat grootendeels door de opbrengst van hout, rubber enz. zal worden gedekt.

Wat de inzending van Suriname voor de tentoonstelling te Brussel betreft, schreef De West:

„Onder voorwerpen hier reeds bijeengebracht voor de Brusselsche tentoonstelling, bevinden zich modellen van vaartuigen in Suriname in gebruik, visschersbooten, tentbooten, ponten, corjalen, sloepen enz. enz.

Een jongen, Egbert Visser, die op straat wandelde met een door hem zelf gesneden verdienstelijk model van een visschersboot, werd door een der commissieleden voor dit werk aangezocht, en bleek het noodige talent daartoe te bezitten.

Onder de voor de tentoonstelling bestemde voorwerpen bevinden zich verder: cassave en bijproducten, een model van een longtom (om goud te wasschen), diverse houtsoorten, een balata-zweep, enz.

Heel erg schitterend is de bezending niet."

CURAÇAO.

Wij ontleenen aan De Wekker het volgende:

De Curaçaosche Panamahoeden, die naar de Brusselsche Tentoonstelling gezonden zullen worden, bestaat uit:

1o. 104 hoeden van verschillende vormen en prijzen van af 50 cts. tot en met ƒ40.— per stuk;

2o. 12 dozijn in onderscheidene kwaliteiten en prijzen. (Deze hoeden vertegenwoordigen de volksindustrie).

3o. een collectie veel fijnere, mooiere en grootere dan die, welke in 1909 naar de Middenstandstentoonstelling gezonden werd.

4o. een collectie hoeden in de verschillende stadiën van bewerking.

WAT DE INLANDER ZEGT.

Overgave van het bestuur van Ned.-Indië. Den 18en December 1909 had de overgave van het bestuur van Ned.-Indië plaats.

Behalve in de Java-Bode, was de critiek op het Bestuursbeleid van den Voorman van 1905—1909 in de toongevende Europeesche nieuwsbladen in Nederlandsch-Indië niet gunstig. Opvallend was het evenwel, dat de Europeesche pers in Indië, die,toch wel in de gelegenheid is om met toongevende en vooruitstrevende inlanders contact te onderhouden, in hare critiek geen melding maakte van hetgeen de inlander ten deze denkt.

De Inlandsche pers onthield zich van critiek op het besturrsbeleid en bepaalde zich er toe om de aankomst van den pas aangekomen Gouverneur-Generaal mede te deelen, voorts eene uitvoerige beschrijving te geven van de officieele plechtigheid der overgave, alsmede van de afreis van den afgetreden titularis.

De **Bintang Soerabaija** van 27 December 1909 no. 296 maakte melding van den bekenden godsdienstzin van den nieuw opgetreden Gouverneur-Generaal, en stelt de vraag: of deze in werkelijkheid de Christelijke voorschriften ook zal toepassen op de andere onderdanen van Nederlandsch-Indië, die geen Christen zijn, maar toch staan onder de bescherming van de Nederlandsche vlag. Kan de Christen, vraagt het blad, verder het toelaten, dat de inlandsche en Chineesche geëmployeerden bij den Staatsspoor slechts een derde gedeelte ontvangen van de bezoldiging, welke aan de Europeesche geëmployeerden is toegekend?

Bij den Post- en Telegraafdienst bestaat dezelfde onbillijkheid, terwijl die lieden tot den commies-rang niet worden toegelaten. Zoodra zijn ze echter niet met de Europeanen gelijkgesteld, of zij worden op gelijken voet als deze behandeld. Zulks wijst er op, dat geen rasverschil in deze op den voorgrond treedt, maar dat de bestaande regeling gebrekkig is. Deze wordt onrechtvaardig geacht en is tegen den wil van Hare Majesteit de Koningin, die verlangt, dat, bij voldoende intellectueele kennis, de door Europeanen bekleede functies voor alle rassen openstaan.

Over den terugkeer naar N.-Indië van R. Soetan Casajangan. Dat de Bataks van de Residentie Tapanoeli (Sumatra's Westkust) ten opzichte van hunnen intellectueelen vooruitgang, hunne hoop hebben gevestigd op R. Soetan Casajangan Soripade, die thans in Nederland zijne studies voltooit, blijkt wel duidelijk uit een artikel (geteekend „Schoolpôtlood"), geplaatst in de „**Pertja Barat**" van 23 November 1909 no. 134, waarin de wensch wordt uitgesproken, dat Soetan Casajangan, die zooveel voor zijn land en voor zijn stam gevoelt, spoedig naar Ned.-Indië moge terugkeeren.

In Tapanoeli zijn nog meer onderwijzers, zegt de schrijver, die voor het hooge doel der intellectueele ontwikkeling veel gevoelen, maar er is geen locomotief voor den trein aanwezig en dan willen de wagens niet vooruit. Men wacht op de locomotief die in Nederland nog niet gereed is, en op de rails, welk materiëel noodig is om de wagens in beweging te stellen.

In dit laatste vervoermiddel bevinden zich honderden Bataks, die in verband met hun hooge gespannen verwachting haast geen geduld meer hebben om langer te wachten en reikhalzend uitzien naar het uur van vertrek van den trein, die liefst een sneltrein moet zijn.

Met de locomotief wordt bedoeld R. Soetan Casajangan, en met de wagens de Bataksche onderwijzers.

Men koestert de hoop, dat de studie van R. Soetan Casajangan spoedig voltooid moge zijn, opdat hij terugkeere naar zijn land en naar zijn stam, ten einde deze op de hoogte te brengen van de kennis der Nederlandsche taal.

Bij zijn terugkeer zal hij zich kunnen overtuigen van het verschil, dat er bestaat tusschen den toestand van 4 jaren geleden en dien van heden en dan tevens kunnen waarnemen het verlangen, dat er bestaat naar de kennis van de Nederlandsche taal, die in staat moet stellen zich verder te ontwikkelen. Die bevordering der ontwikkeling moet verder komen van de zijde der Regeering, want de inlandsche hoofden en ambtenaren in de Bataklanden beschikken niet over goede bezoldigingen en over voldoende eigen middelen, terwijl het zenden van kinderen naar de eenige Hollandsche school te Siboga voor hen over het algemeen te kostbaar is.

Over de wenschelijkheid van de kennis der Nederl. taal voor den Javaan, in het belang zijner ontwikkeling. Herhaaldelijk is in deze rubriek van het K o l o n i a a l W e e k b l a d, in verband met de in Nederlandsch Oost-Indië door alle Maleische bladen gestelde vraag, welken weg de inlander moet volgen om vooruit te komen, reeds gewezen op het feit, dat de meeste schrijvers van oordeel waren, dat die vooruitgang moest worden verkregen door het aanleeren van de Nederlandsche taal.

Dat die vraag, die zoo belangrijk is voor den inlander, ook de Indische onderwijzers bezig hield, sprak wel van zelf.

In de vergadering van Inlandsche onderwijzers te Bandoeng, op 5 Maart 1909, ten huize van den heer G. E. Ter Haar, werd dan ook besloten om R. Ardinimoto, voorzitter van de vereeniging „Boedi Oetomo", uit te noodigen tot het houden van eene lezing over het onderwerp waarvan hier sprake is en daaromtrent zijne meening te kennen te geven. Die voordracht heeft plaats gehad en is opgenomen in het weekblad de **„Boemi Poetera"** van 23 October 1909 No. 15, waaraan het navolgende is ontleend:

Door den inleider werden vier vragen gesteld, nl.:

I. Is de kennis van de Nederlandsche taal voor den Javaan noodzakelijk?

II. Is het onderwijs in de Nederlandsche taal dat in de Iste klasse op de scholen wordt onderwezen, voldoende?

III. Hoe is de meening omtrent het verzoek, dat er een Hollandsche school besta voor inlanders, tegen betaling van een schoolgeld van *f*2.50 per leerling?

IV. Moet het onderwijs, hetwelk aan de inlandsche onderwijzers op de kweekscholen wordt gegeven, voldoen aan dezelfde eischen als het onderwijs, dat de onderwijzers in Nederland ontvangen?

Op die vragen werden de navolgende beschouwingen gegeven:

De inleider stelde op den voorgrond, dat de tegenwoordige toestand op Java van dien aard is, dat de Javaan de Nederlandsche taal moet leeren, omdat in de eigen taal geen wetenschappelijke boeken bestaan en hij — zonder de kennis van die taal — zijne wetenschap niet kan uitbreiden. Bovendien eischt de Regeering, dat allen, die voor de betrekking van inlandsch ambtenaar in aanmerking willen komen, zich de Nederlandsche taal goed eigen hebben gemaakt. Degenen, die die taal niet kennen, komen niet in aanmerking.

De meer gegoeden besteden dan ook belangrijke sommen aan het onderwijs in de Nederlandsche taal, omdat, bij het bepalen van de keuze eener functie in de maatschappij, door velen aan de opname in den ambtenaarsstand de voorkeur wordt gegeven.

Voor die functies worden niet al te hooge eischen gesteld door de Regeering, men ontvangt zijne bezoldiging regelmatig, terwijl over gebrek aan werk ed niet te klagen valt.

Het standpunt, dat de inleider in het onderwerp in kwestie innam, was, dat alleen de superieure intellecten onder de Javanen voorshands geroepen zijn, om zich op de kennis der Nederlandsche taal toe te leggen. Die taal is voor het Javaansche volk op dit oogenblik de taal der wetenschap. Maar men bewere niet beslist, dat de Javaan alleen door de kennis van de Nederlandsche taal de wetenschap machtig kan worden. Zulks zou ook door de Javaansche taal kunnen worden verkregen. Voor alle Javanen is de kennis van de Nederlandsche taal niet dadelijk noodzakelijk. De handelaar en de landbouwer stellen die kennis niet op zulk een hoogen prijs. De eerste heeft kapitaal noodig; de tweede moet verstand hebben van rijstveldenbewerking en van tuinbouw. De inleider was van meening, dat, om zijne kennis te vermeerderen, het in het geheel niet noodzakelijk is om vreemde talen te leeren. De Engelschen, Franschen, Nederlanders enz. brengen immers ook, ieder in hun eigen taal, de wetenschappelijke kennis aan het volk bij.

Doch er is meer.

De Nederlandsche taal is bijzonder moeielijk om aan te leeren.

Zij, die in Nederland de kennis van die taal hebben opgedaan en in Indië ten deze als kundig bekend staan, verklaren eenstemmig, dat zij de in die taal in Nederlandsche gezelschappen gevoerde gesprekken dikwijls moeielijk kunnen volgen en eigen gedachten, uit vrees voor het begaan van hinderlijke fouten, niet durven uitspreken. In geval van drift kan men in het geheel niets zeggen en zijn de Nederlandsche woorden niet bij de hand. Op de artsen- en landbouwscholen zijn wel enkelen, die de lessen kunnen volgen, maar velen verlaten toch ook met onvoltooide kennis die instellingen en het was dan ook de overtuiging van den inleider, dat, als op die scholen de Westersche wetenschappen in de Javaansche taal werden onderwezen, de eindresultaten gunstiger zouden zijn.

Een grondige kennis der Nederlandsche taal eischt een twintigjarige oefening.

Na een dergelijke opleiding huwen de jongelieden gewoonlijk, vormen zich een gezin en moeten dan in hun levensonderhoud voorzien. Doch dit valt hun — ondanks de kennis der Nederlandsche taal — lang niet altijd gemakkelijk.

Gelukkig is dan het gouvernement daar om in die gevallen te voorzien.

Men wordt al spoedig in den staatsdienst opgenomen, maar de door die lieden gepresteerde dienstarbeid is, niettegenstaande de Nederlandsche taalkennis, over het algemeen toch minder dan die van de inlandsche ambtenaren, die het Nederlandsch niet hebben geleerd.

Aan eene studie van de Nederlandsche taal zijn vele onkosten verbonden. Te Batavia wordt voor kostgeld van een kind *f*75 tot *f*100 per maand betaald. Zij, die de studies hebben kunnen voltooien, zijn ook nog niet altijd verstandig. Zij benutten hun kennis niet voor den inboorling, maar geven de voorkeur aan het schitteren in een domme omgeving, zorgen het best voor zichzelf en geven van tijd tot tijd eene raadgeving ten beste, die lang niet altijd wordt opgevolgd. Wil men — ondanks het bovenvermelde — toch vasthouden aan het beginsel om Java — middels de kennis der Nederlandsche taal — vooruit te brengen, dan voorzag de spreker, dat in geen 70 of 80 jaren het beoogde doel zal kunnen worden bereikt.

WAT DE CHINEES VERTELT.

Bestuursovergave. De Maleisch-Chineesche pers liet zich op de navolgende wijze uit over het bestuursbeleid van de laatste vijf jaren:

In haar nummer 298 van 31 December 1909 bracht de Redactie en administratie van de **Perniagaän** hulde aan de Regeering voor hare belangrijke bemoeiingen in zake de oprichting der Hollandsch-Chineesche scholen. Voorts werden zekere voorrechten aan de Chineesche officieren toegekend, terwijl het passenstelsel op hen niet van toepassing werd verklaard. Een voorstel tot verandering van het Wijkenstelsel was in de pen en het verzoek van een 14-tal moderne toonaangevende Chineezen, om afschaffing van de politierol, zooals die thans bestaat, was naar Nederland opgezonden.

In de **Pertja Timor** van 23 December 1909 No. 102 wees de persoon van M. op het vele, dat in Atjeh tot stand was gebracht en op hetgeen in het belang van het onderwijs van de Gemeente- en Gewestelijke raden was verricht.

Zeer zeker waren bij lange na niet al de wenschen der Chineezen van Nederlandsch-Indië vervuld, maar het bovenstaande gaf toch de duidelijke bewijzen, dat de Regeering het goed meende met de Chineezen en dat men voor het tot stand gebrachte dankbaar kon en moest zijn.

Ten einde den belangstellenden lezer in staat te stellen op onpartijdige wijze te beoordeelen, in hoeverre het boven beweerde overeenkomstig de werkelijkheid der feiten is, wordt verwezen naar het in het Koloniaal Weekblad van 23 Juli 1908 No. 30 opgenomen opstel van den heer B., waarin het een en ander omtrent het Chineezen-vraagstuk werd medegedeeld.

Ook raadplege men de J a v a - B o d e van 24 December 1908, waarin de oorlog verklaard werd aan de Chineezen in Nederlandsch-Indië.

Opium. De **Pembrita Tjoeng Wa** van 16 November 1909 No. 116 bevat den inhoud van het voorstel van China, in zake de maatregelen, die genomen moeten worden, ten einde tot eene afschaffing van het opiumgebruik te geraken en dat voorgebracht is op de Internationale Opium-Conferentie, welke in het jaar 1909 te Shanghai is gehouden.

Dit voorstel luidt:

a. Geleidelijke afschaffing.

b. De Regeeringen van de landen, die aan de Conferentie hebben deelgenomen, bepalen ieder het gebied, waar opium gerookt mag worden.

c. Zij nemen voorts de strengste maatregelen tegen den smokkelhandel in opium.

d. Zij waken verder, ieder in hun ressort, met alle beschikbare middelen tegen den invoer, bereiding en den uitvoer van morphine.

e. Zij zullen zorg dragen, dat de vervaardigde medicijnen tegen het opiumgebruik niet schadelijk zullen zijn voor hen, die dat gebruik wenschen op te geven.

f. De noodige voorzieningen zullen worden genomen om in de plaatsen in China, waar de verschillende Regeeringen concessies hebben verkregen, en waar medicijnen, met opium gemengd, worden vervaardigd, op te heffen.

Hierbij zij aangeteekend, dat de Regeeringen, die aan de conferentie hebben deelgenomen en evenens voorstellen hebben ingediend, zijn:

De Vereenigde Staten van Amerika, Australië, Engeland, Duitschland, Frankrijk, Italië, Japan, Nederland, Portugal, Rusland, Perzië en Siam.

De rapporten handelden over:

a. het aanplanten van opium.

b. over de inkomsten uit dat middel en de wijze, waarop die worden verkregen.

c. over de hoeveelheid van het opiumverbruik.

d. over den verkoop van opium in elk land.

Chin. Ceremoniën. Ten einde den band tusschen alle Chineezen te versterken, wordt er in Groot-China naar gestreefd om alle ceremoniën en gebruiken in alle streken, waar zij verblijf houden, gelijk te doen zijn.

De Minister van Ceremoniën te Peking heeft — in verband daarmede — de noodige inlichtingen gevraagd omtrent de bestaande gebruiken in de Chineesche provinciën.

Over den toestand van de Chineezen in Nederl.-Indië. In hetzelfde blad No. 116 van de Pembrita Tjoeng Wa viel het bericht op, dat de Minister van Buitenlandsche Zaken te Peking een geheim rapport van den Chineeschen gezant te 's-Hage had ontvangen, vermoedelijk handelende over eenige regelingen van toestanden, betreffende de Chineezen in Nederlandsch-Indië.

Nadat de Prins Regent van den inhoud van dat rapport had kennis genomen, hield deze eene langdurige conferentie met den Minister van Buitenlandsche Zaken.

Nogmaals de haarvlecht. In No. 6 van het Koloniaal Weekblad van 10 Februari 1910, werd — onder opsomming van de bezwaren, die aan het dragen van de haarvlecht verbonden waren — medegedeeld, dat velen den maatregel der afschaffing van die haarvlecht toejuichten.

Uit een artikel, voorkomende in de **„Ho Po"** van 20 December 1909 No. 348 en van de hand van den mede-redacteur van dat blad, Tan Goan Kiat, blijkt echter, dat er, behalve twijfel aan de nuttigheid van de haarvlecht en de zucht om het zich gemakkelijk te maken, ook nog andere motieven zijn, waarom zoo velen die afschaffing hoogst wenschelijk vinden. Naar hunne meening toch zal daardoor de geringschatting van den Europeaan ten opzichte van den Chinees verminderen. Het laat zich, naar de meening van den schrijver, aanzien, dat een Chinees met een haarvlecht, in gezelschap van een Europeaan, door dezen nimmer in de Westersche talen zal worden aangesproken, al kent hij die talen ook nog zoo goed, terwijl hem 9 maal van de tien gevallen geen stoel zal worden aangeboden.

Waar de Europeaan door de Chineezen in hunne woningen behoorlijk wordt ontvangen en dikwijls met kostbare spijzen en dranken wordt overladen, moet omgekeerd de Chinees in de woning van den Europeaan dikwijls blijven staan wachten.

Zoodra heeft de Chinees zich echter niet van zijne haarvlecht ontdaan, of de Europeaan wijzigt zijne houding en schijnt dan geen bezwaren meer te hebben om met hem in Westersche talen te converseeren en hem een stoel aan te bieden.

Is dat niet het bewijs, dat het dragen van de haarvlecht het betuigen van eerbied den Europeaan in den weg staat, vraagt de schrijver.

Het gaat er ten deze bij de Chineezen dus ook om, om den eerbied terug te winnen, zooals die bewezen werd tijdens het oude Chineesche Keizerrijk, toen dat nog groot en tevens krachtig was.

De in het Buitenl. studeerende Chin. jongelingschap. Waar er hier te lande naar gestreefd wordt om de Chineesche jongelingen, die in Nederland hunne studies en opvoeding trachten te voltooien, zooveel mogelijk tegemoet te komen, daar viel de opwekking van Ong Yoe Ek te Buitenzorg aan zijne Indische landgenooten (voorkomende in de **„Ho Po"** van 29 December 1909 No. 348) om hunne studies liever in Japan en Amerika te volgen, wel op.

Vooral Amerika schijnt ten deze de voorkeur te hebben, omdat daar „Indian Societys" zijn opgericht, die aan de studeerenden uit Indië, van elke godsdienstige richting, hulp en steun bieden.

Te New York worden zij bijv. bij aankomst al dadelijk onder dak gebracht in het East-India-House, in afwachting van nader te treffen voorzieningen. In het geheel zijn er 80 à 90 Indische studenten uit Engelsch-Indië afkomstig. Een 10-tal werken er in fabrieken of aan de academies of op Nijverheidsscholen; anderen werken er bij families, dan wel op Persbureaux, doch allen ontvingen den noodigen steun der societys.

Van Vreemde Koloniën.

Aan de Ivoorkust.

Het is, volgens een schrijven uit Dimbokro van den 24en Januari ll. aan de Dépêche Coloniale, in deze Fransche kolonie nog lang niet pluis.

De opgestane stam der Abbeys is nog volstrekt niet tot rede gebracht. Een trein, die van Abidjean kwam, werd bij Agboville ter hoogte van Boeroekroe door de inboorlingen aangevallen. Niettegenstaande het hevig vuur, dat de inboorlingen op den trein richtten, werd geen der zich daarin bevindende Europeanen gewond.

Den 24en Januari vertrok eene colonne uit Dimbokro naar Boeroekroe, om een straftocht in die streek te ondernemen.

De Abbeys hebben geducht huis gehouden in de tijdelijk bij het uitbreken van den opstand verlaten stations langs den spoorweg.

Te Dimbokro had men in de eerste dagen van den opstand angstige oogenblikken doorgemaakt, totdat eene compagnie tirailleurs uit Baoulé was gekomen, om de plaats te bezetten.

Thans verluidt volgens den briefschrijver, dat ook de machtige stam der Ngbans zich begint te roeren. Eenigen tijd geleden leverden de Fransche autoriteiten zekeren Senegalees, Ali Seck, aan dezen stam uit. Wel verre van daarmede het doel te bereiken, dien stam voor zich te winnen, hebben de Ngbans blijkbaar in deze toegeeflijkheid een bewijs van zwakte gezien.

Oost- en West-Indisch Literatuur-overzicht.

Junghuhn-Gedenkboek.

Dezer dagen is bij de firma Martinus Nijhoff alhier verschenen het „Gedenkboek Franz Junghuhn 1809—1909", uitgegeven door de Junghuhn-Commissie, een verzameling van een twintigtal opstellen, waarvan enkele in de Duitsche taal geschreven zijn. Nagenoeg alle bijdragen hebben betrekking op Junghuhn's leven en werken, en daardoor vormt het boek een hulde, den grooten onderzoeker van Indië's natuur volkomen waardig. Het boek is opgedragen aan „Mevrouw de weduwe F. W. Junghuhn, geboren Johanna Louisa Frederica Koch, die den eenzamen vorscher zooveel geluk heeft geschonken."

Tegenover den titel staat een sprekend portret van Junghuhn, reproductie eener foto door hemzelf genomen en afgestaan door Dr. Groneman, die tevens enkele herinneringen aan zijn tijdgenoot en vriend in het Gedenkboek geschreven heeft.

Prof. Schmidt te Berlijn, een familielid van Junghuhn, behandelt Junghuhn's leven, dan volgt een uitnemend en met overtuiging geschreven opstel: „Junghuhn's levensbeschouwing", door ds. A. C. Carpentier Alting en vervolgens een serie van bijdragen, die alle Junghuhn's veelzijdige verdiensten als natuuronderzoeker doen uitkomen. Dr. R. D. M. Verbeek beschouwt hem als geoloog, dr. J. P. van der Stok als klimatoloog, prof. Dr. A. W. Nieuwenhuis als ethnograaf, prof. J. F. Niermeijer als topograaf, prof. K. Martin bespreekt zijn arbeid voor het onderzoek der versteeningen, terwijl zijn verdiensten voor de kina-kultuur worden uiteengezet door den directeur van de gouvernements-kina-kultuur, P. van Leersum, Prof. dr. W. Volz schrijft over de Bataklanden.

Een belangrijk aandeel in de samenstelling van het Gedenkboek is genomen door dr. S. H. Koorders, die in verschillende bijdragen Junghuhn's verdienste voor de plantengeographie in het licht stelde (ten deele in samenwerking met prof. J. F. Niermeijer) en verschillende door Junghuhn verzamelde planten voor de eerste maal beschreef; en door den heer W. C. Muller, die een samenvattend overzicht geeft van Junghuhn's talrijke geschriften.

Ten slotte gaven nog kortere bijdragen: de heeren G. P. Rouffaer, J. van Baren en dr. Jul. C. Mohr.

Het lijvige boekdeel doet de firma Nijhoff alle eer aan; het is keurig gedrukt in 8o formaat, o.m. versierd met eenige gezichten op de gouvernements-kinaonderneming, een teekening van Junghuhn's grafmonument te Lembang en een groot aantal afdrukken naar photographiën door Junghuhn zelf opgenomen 'n halve eeuw geleden genomen; bovendien met 't portret van Junghuhn's hoogbejaarde weduwe, Mevr. Junghuhn-Koch, die thans nog te 's-Gravenhage verblijf houdt.

Caoutchouc-kultuur.

In het fraaie tijdschrift „Buiten" vonden wij in het nummer van 29 Januari j.l. een vrije uitvoerige populair-wetenschappelijke beschouwing over de cultuur van caoutchouc, door den heer F. C. J. Scheurleer, waarop dezerzijds gaarne de aandacht wordt gevestigd. De schrijver geeft een overzicht allereerst van de groote beteekenis dezer cultuur, als onmisbare grondstof voor de industrie, in den tegenwoordigen tijd; millioenen guldens zijn in die cultuur gestoken en er gaat geen maand voorbij, dat niet een nieuwe „rubber-maatschappij" wordt opgericht. Daarna behandelt hij de wijze waarop het product wordt gewonnen, om vervolgens te bespreken de landen, in welke de cultuur gedreven wordt, waarbij hij uitvoerig stilstaat bij de Nederlandsche koloniën. Het bevreemdt hem, dat Suriname nog zoo weinig aan „den algemeenen wedstrijd" heeft deelgenomen, hoewel de kansen ook daar zeer gunstig staan. Letterlijk schrijft de heer Sch. hierover: „Terwijl elders de landerijen met groote kosten geschikt moeten worden gemaakt voor de caoutchouc-cultuur, heeft men in Suriname groote stukken ingepolderd land, die onder de huidige omstandigheden, nu de andere cultures kwijnen, nagenoeg waardeloos zijn. Sedert jaren is de landbouw in deze kolonie een lijdensgeschiedenis. Toen de suiker-, de katoen- en de koffiecultuur niet meer loonend waren, bracht de cacao-cultuur een tijd lang eenige verbetering, maar de krullotenziekte bedreigde ook die met ondergang, evenals de Panamaziekte nu weer de bacoven-cultuur. Indien de kwijnende culturen worden vervangen door die van een veelbelovend gewas als Hevea en deze overal in de kolonie door plantagehouders en kleine landbouwers wordt ter hand genomen, zal dit misschien het middel blijken om den landbouw in Suriname uit zijn verval op te beuren. Het gouvernement zou zich moeten belasten met de zorg voor den invoer van zaden op groote schaal, en tevens met de zorg om die zaden geplant te krijgen; daarin ligt het zwaartepunt. De uitgaven voor deze cultuur kunnen worden bestreden uit de fondsen voor productieve werken en zouden blijken nuttig besteed te zijn."

Keurige illustraties vergezellen den tekst van het artikel.

Door Midden-Java.

Boon's geïllustreerd Magazijn van Februari bevat onder dit opschrift het slot van een uitvoerig geïllustreerd artikel van den heer S. D. le Fèbre, waarin veel verteld wordt van Java's oudheden. Bij het doorbladeren van deze bijdrage trof ons een passage, die een zeer ongunstig licht werpt op toestanden in de Vorstenlanden, doch wellicht eenigszins overdreven werd voorgesteld? Sprekende van Djokja zegt de heer le F, nl. onder meer: „...'t Is waar, de sultan heeft drie stel paarden: een vijftigtal zwarte en evenveel witte en isabelkleurige! Maar wat zien ze er uit, wat zijn ze mager, wat zien de oogen van al die dieren u hol en droefgeestig aan! En dan de tuigen, aan elken stal opgehangen, hoe armoedig zijn die, en gelapt! — Alleen de nieuwe staatsiekoets, waarvoor de bediende eerst eerbiedig den sembah maakt, is een kunstwerk: elegant van vorm, rijk verguld en met fraaie versieringen in relief. Acht paarden trekken het gevaarte en acht bedienden in livrei hurken hier of daar neer, half onder 't loofwerk verscholen.

Het geheel is een toonbeeld van vervallen grootheid en tevergeefs tracht de sultan door uiterlijken glans de innerlijke armoe van zijn rijk te verbergen. Nergens op Java heb ik zoo'n havelooze en verdierlijkte bevolking aangetroffen als in de vorstenlanden."

Eigen Haard.

Het jongste nummer van Eigen Haard brengt het begin van een opstel van den heer S. Kalff, getiteld: De geboorteplaats van Jan Pietersz. Coen (met portretten en illustraties). Moge het artikel alleszins waard zijn om te worden gelezen, het moet ons van het hart, dat de heer Kalff (niet om zijn geschrift aantrekkelijk te maken, nemen we aan) te veel den nadruk legt op de schaduwzijden van de daden van Neêrland's grootsten Gouv.-Generaal. „Naast het beeld van den Nederlandschen koloniestichter verrijst voor den geschiedvorscher het beeld van den hardvochtigen puritein, den bekrompen monopolist en den meedoogenloozen provoost-geweldiger der Oost-Indische Compagnie", zegt de heer K. en haalt daarbij de woorden aan van Mr. J. A. van der Chijs: „Ware voor Coen niet reeds een standbeeld opgerigt, ik betwijfel of zulks nog zoude verrijzen. Aan zijn naam kleeft bloed."

Maar gelukkig staan tegenover deze uitingen ook andere; we herinneren bijv. aan de hoogst waardeerende woorden van den heer Schaepman, uitgesproken bij gelegenheid der onthulling van Coen's standbeeld te Hoorn, maar daarvan maakt de heer Kalff geen melding.

Tijdschrift voor het Binnenl. Bestuur.

Afl. 6 van deel 37 van het Tijdschr. voor het Binnenl. Bestuur opent met een opstel van den heer

W. H. van der Haas, getiteld: Geen uitgifte meer van gronden in erfpacht voor de particuliere industrie op Java, waartoe hij aanleiding vond in de bekende voordracht van controleur Coops over de Erfpachtsindustrie. Het betoog van den schrijver komt in 't kort hierop neer: De particuliere erfpachtindustrie wende vortaan hare blikken naar de bezittingen buiten Java. Daar liggen millioenen bouws maagdelijke gronden in schaarsch bevolkte streken te wachten op ontginning; dáár heeft zij de ruimte; dáár kan zij rijke oogst binnenhalen en zegen aanbrengen. Op Java is geen plaats meer. De gronden, welke op Java nog voor uitgifte in erfpacht in aanmerking komen, worden van Staatswege ontgonnen; geleidelijk neme de Staat den erfpachtsindustrieel op Java het werk uit de handen, en... doe het dan beter dan tot nog toe is gedaan.

Van de overige bijdragen van dit Nummer noemen wij: Een curieus vonnis, door Moolenburgh. — Landrente en wetenschap, door C. J. Hasselman — Kolonisatie en Ethisch politieke beschouwingen, door A. J. Hamerster.

Jong-Indië.

In Jong Indië (2e jaargang No. 27) bespreekt „Indicus" het laatste Jaarverslag der vereeniging Oost en West en knoopt daaraan vast eene bespiegeling naar aanleiding van het 10-jarig bestaan der vereeniging. Met hetgeen door Oost en West is tot stand gebracht in dat tijdperk is Indicus maar matigjes ingenomen. Volgens hem is het niet onmogelijk, dat de vereeniging te veel hooi op haar vork heeft genomen en daardoor wat zij onderneemt slechts ten halve uitvoert. Maar de groote fout zoekt Indicus in... de deftigheid der vereeniging. Het lijkt hem zoo toe, dat zij een soort van poging is om in Holland zoo iets als een Indisch kringetje te vormen, „naar het bekende recept; een kringetje, het hooge woord moet er uit, waarin iets van de oude glorie uit Indië is terug te vinden, iets aparts, vreemd aan het Hollandsche leven."

Het Koloniaal Weekblad komt er nog slechter af. „Het orgaan — leeraart Indicus — worde van deftig en in den toon desnoods onbeleefd; het neme, o gruwel! desnoods de allures aan van die „onfatsoenlijke" Indische pers, als het maar zonder ophouden getuigt er te willen zijn en blijven, allen tegenstand en tegenwerking ten spijt."

Als wij iets te zeggen hadden, zouden wij Indicus onmiddellijk de leiding van het Koloniaal Weekblad willen geven. Hij verstaat het vak blijkbaar uitnemend!

De Indische Mercuur.

Inhoud van No. 6: Koffiecultuur, door Dr. K. W. van Gorkom. — Rubberscraps, door Dr. A. H. Berkhout. — A bibliographö of sugar cane entomology, door H. C. Prinsen Geerligs. — Een monographie over den oliepalm, door v: 1. — Sterkteberekening van stoomketels in Nederlandsch-Indië. — Kultuurberichten. (De afschaffing van het apanagestelsel in de Vorstenlanden. — Handel in versche bananen in Frankfort am Main). — Kleine mededeelingen. (Wetsbepalingen tot het tegengaan van uitroeiing van zoogdieren en vogels in Ned.-Indië. — Verkeersmiddelen op Sumatra). — Financieele berichten en verslagen. Benevens de overige gewone wekelijksche rubrieken.

Weekblad voor Indië.

No. 38 bevat: Verlofgangers op reis, door M. van Geuns. — Lain doeloe, lain sekarang. IX. De taal is gansch het volk (slot), door Felix. De schrijver eindigt zijn interessante beschouwing met eene vergelijking van het vroegere en tegenwoordig Indië en zegt — hoe zeldzaam zijn dergelijke van waardeering getuigende woorden! — „de laatste halve eeuw heeft ten opzichte van de opheffing van het beschavingspeil voor deze kolonie wonderen gedaan." — De aanvaring van het stoomschip „Oranje" (met afb.) door M. van Geuns. — De begrafenis der Keizerin-Moeder van China (met afb.) door H. Borel.

Vervolg opgave van bladen, tijdschriften enz., welke nieuw ter lezing zijn gelegd in de Leeszaal Heulstraat 17, Den Haag, die dagelijks, Zon- en Feestdagen uitgezonderd, geopend is van 10 uur voor- tot 6 uur namiddags.

De Javabode t/m 19 Januari '10.
De Sumatrapost idem.
Het Soer. Handelsblad t/m 18 Januari '10.
De Banier No. 2.
De Ind. Mercuur No. 7.
Ned.-Ind. Effectenblad No. 3.
Handelsberichten v/h Min. v. Landbouw No. 152.
Bijdrage voor de Taal-, Land- en Volkenkunde. III en IV afl. Negende deel.
Vereen. beoef. v/d krijgswetenschap III t/m V afl.
Onze Vloot. Circ. No. 6.
Verslag Marine-Vereeniging No. 1 en 2.
Tabaksoverzicht v/d importhandel in Nederland.

MEDEDEELINGEN.

Van de Afdeeling Utrecht.

I. **Algemeene Vergadering** op *25 Febr. a.k.* in **Irene.**

Agenda:

Behalve behandeling van het voorgeschrevene in art. 10 v/h huish. reglement der afdeeling, komen nog aan de orde het verslag van de(n) afgevaardigde naar de Algemeene Vergadering der Vereeniging en het rapport over het dépôt.

Als Bestuursleden zijn aan de beurt van aftreden: Mevr. Weusman—Luitjes en Mevr. van Oeveren—van Schaik. Als Hoofdbestuurslid is aan de beurt van aftreden Mevr. van Oeveren.

Lijst van candidaten in te dienen uiterlijk 22 Febr. bij den heer S. H. Tjabring, secr., Ganzenmarkt 1.

———

II. *Maandag 28 Februari*, in den *Wintertuin van het hôtel* **Pays-Bays**, *voordracht met lichtbeelden*, over:

„Inlandsche Kunstnijverheid in Ned. Oost-Indië,

te houden door *Mevr. Van Zuylen—Tromp* uit Den Haag.

Aanvang 8 uur.

Leden hebben toegang met één introducé(e)

Van de Afdeeling Amsterdam:

Jaarlijksche Algemeene Vergadering op **Maandag 21 Febr. 1910**, in het **American-Hôtel**, alhier. Aanvang 's avonds 8 uur.

Punten van Behandeling:

a. Lezing der notulen.
b. Ingekomen stukken.
c. Vaststelling van een nieuw Huishoudelijk Reglement der Afdeeling.

Toelichting: Het bestaande Huishoudelijk Reglement is, voor zooveel mogelijk, gevolgd. De wijzigingen zijn hoofdzakelijk het gevolg van de nieuwe Statuten en het nieuwe Huishoudelijk Reglement der vereeniging.

d. Het verslag der Afdeeling over 1709.
e. Het verslag van den penningmeester over 1909.
f. Benoeming van Bestuursleden.
g. Benoeming van afgevaardigden voor de algemeene vergadering der vereeniging.
h. Hetgeen verder ter tafel zal worden gebracht.

———

Donderdag 24 Februari a.s., 's avonds te 8 uren, zal de heer **A. J. Gooszen**, kapitein bij den Generalen Staf van het Ned.-Ind. Leger, in een der zalen van het American-hotel te Amsterdam voor de leden der afdeeling aldaar eene **lezing** houden over: **„Een en ander over Land en Volk in Zuid-Nieuw-Guinea."** De lezing zal door het vertoonen van lichtbeelden worden toegelicht, terwijl eene verzameling van door den heer Gooszen medegebrachte ethnografische voorwerpen in de zaal zal zijn tentoongesteld.

Zooals bekend zal zijn, vertoefde de heer Gooszen geruimen tijd in Zuid Nieuw-Guinea als commandant van een der exploratie-detachementen.

Voor introductie tot de lezing wende men zich tot den secretaris der Afdeeling, C. de Vries, Amsterdam, Weesperzijde 22.

Namens het bestuur:
MR. H. SMEENGE Voorzitter.
C. DE VRIES, Secretaris.
Weesperzijde 22.

Van de Afdeeling 's-Gravenhage:

Jaarlijksche gewone Algemeene Vergadering op *Donderdag 24 Februari a.s.*, des namiddags ten 8¼ ure, in het gebouw *Laan v. Meerdervoort 195.*

Agenda:

1. Verslag over het afgeloopen jaar 1909 met vermelding van den toestand op 3 December, en der verschillende resultaten, welke verkregen zijn door het restaurant en de commissiën.
2. Rekening en Verantwoording over 1909.
3. Verkiezing van drie bestuursleden in de plaats van hen, die aan de beurt van aftreden zijn.
4. Benoeming van afgevaardigden voor de Algemeene Vergadering der Ueeeniging „Oost en West."
5. Opmaken candidatenlijst voor het Hoofdbestuur.

Namens het Afd. Bestuur:
R. A. J. VAN DELDEN, Secretaris.

Van het Informatie-Bureau:

Voor het vak van scheepsbouw bij het marine-etablissement te Soerabaja worden gevraagd vijf bekwame **scheepsmakers.**

Zij moeten zijn van een uitstekend physiek gestel, hetgeen moet blijken uit een geneeskundig onderzoek vanwege het Dept. van Kol. Zij mogen niet jonger zijn dan 22 en niet ouder dan 30 jaar.

Zij zijn gehouden zich te verbinden voor den tijd van drie jaren, in te gaan met den dag van ontscheping in Ned.-Indië.

Voor nadere bijzonderheden zie St.-Ct. no. 82.

Voor het middelbaar onderwijs in Nederlandsch-Indië wordt gevraagd een **doctor in de Nederlandsche letteren**, die in Mei a.s. derwaarts zal moeten vertrekken.

Het traktement bedraagt ƒ450 's maands, met drie vierjaarlijksche traktementsverhoogingen, elk van ƒ100 's maands, waarvan de eerste al dadelijk zal worden toegekend.

Zij, die zich in de genoemde betrekking aan 's lands dienst in Nederlandsch-Indië wenschen te verbinden, moeten zich vóór 1 Maart 1910, bij een op zegel geschreven request, tot Departement van Koloniën wenden.

Voor nadere bijzonderheden zie St. Ct. No. 36.

(Exemplaren van de Staatscourant Nos. 32 en 36 zijn, zoolang de voorraad strekt, kosteloos verkrijgbaar bij het Informatie-bureau, Heulstraat 17).

Reglement voor het Informatiebureau.

Art. 1. Door de Vereeniging „Oost en West" wordt in het leven geroepen een Commissie, die zich ten taak stelt het houden van een bureau van raad en voorlichting ten behoeve van personen, die een werkkring zoeken in Nederlandsch Oost- of West-Indië, of daartoe hunne kinderen of pupillen willen opleiden.

Art. 2. Die Commissie stelt zich in betrekking met regeeringspersonen of lichamen in Nederland en zijne bezittingen, met de besturders of hoofden van daar gevestigde maatschappijen en ondernemingen van nijverheid, landbouw enz., en voorziet zich zooveel mogelijk van alle gegevens, dienstig om hare taak naar den eisch te vervullen.

Art. 3. De commissie bestaat uit de heeren:

E. van Assen, voorzitter, Regentesselaan 7, 's-Gravenhage. E. M. van den Bergh van Heinenoord, Bezuidenhout 245a, idem. Dr. H. Blink, Groot Hertoginnelaan 67, idem. H. D. H. Bosboom, van der Heimstraat 66, Scheveningen. C. J. Hasselman, Koninginnegracht 85, 's-Gravenhage. W. L. Megelink, Sundastraat 26, idem. J. M. Pijnacker Hordijk, Nassauplein 30, idem, en J. L. van Gennep, Obrechtstr. 212, idem, secretaris-thesaurier.

Zij wordt voorgezeten door een lid van 't Hoofdbestuur der Vereeniging ,,Oost en West" en kiest haar midden een secretaris.

Aan den secretaris kan een vergoeding worden toegekend.

Nieuwe leden der Commissie worden op hare voordracht benoemd door het Hoofdbestuur der Vereeniging ,,Oost en West". Zij behooren lid dier vereeniging te zijn.

Art. 4. De Voorzitter leidt de vergaderingen der commissie, houdt het Hoofdbestuur op de hoogte van hare verrichtingen en de commissie van de wenschen en de zienswijze van het Hoofdbestuur.

De Voorzitter wordt bij ontstentenis vervangen door het oudste lid in jaren.

Art. 5. De secretaris heeft zijn kantoor ter plaatse door het Hoofdbestuur na overleg met de commissie aangewezen, en houdt zitting op dagen en uren, door de Commissie vastgesteld;

staat te woord de personen, die zich tot hem wenden om inlichting als bedoelde in de 1ste paragraaf;

beantwoordt hunne vragen, voor zooveel hem dit mogelijk is, en de gegevens daartoe te zijner beschikking zijn, of tracht zich die gegevens te bezorgen;

roept de hulp in van de leden der commissie, die zich meer in het bijzonder beschikbaar hebben gesteld om inlichtingen te geven ten aanzien van bepaalde vakken of een bepaalden werkkring;

houdt van een en ander de door de sommissie gewenschte registers aan;

voert de briefwisseling, bewaart het archief en de boekerij;

houdt aanteekening van het verhandelde in de vergaderingen der commissie;

zorgt voor de opstelling van het jaarverslag aan het Hoofdbestuur.

Art. 6. De Commissie vergadert te 's-Gravenhage tenminste eenmaal 's maands en voorts telkens wanneer de voorzitter dit noodig acht, of het verzoek daartoe door ten minste drie leden wordt gedaan.

Art. 7. In eene in de maand Februari van elk jaar te houden vergadering zal worden behandeld het door den secretaris opgestelde jaarverslag over de verrichtingen der Commissie, hetwelk aan het Hoofdbestuur zal worden ingediend.

In de vergaderingen zullen de werkzaamheden der verschillende leden der Commissie zooveel mogelijk worden verdeeld en bepaald.

Aan den voorzitter der Vereeniging ,,Oost en West" wordt kennis gegeven van de te houden vergaderingen der Commissie, opdat hij dezen, zulks wenschende, zal kunnen bijwonen.

Voor de opgave,

De Secretaris van het Informatie-Bureau:

J. L. v. Gennep.

Van de Afd. Leiden.

Jaarlijksche Algemeene Vergadering op *Vrijdag 25 Febr. 1910*, 's middags te 4 uur, in het **Nutsgebouw**, (Steenschuur).

Punten van behandeling:

a. Jaarverslag over 1909.

b. Rekening en Verantwoording over 1909.

c. Verkiezing van twee Bestuursleden in verband met de periodieke aftreding van de heeren J. A. van Hamel en Mr. J. E. Heeres.

d. Verkiezing van afgevaardigden en plaatsvervangende afgevaardigden ter Algemeene Vergadering der Vereeniging.

e. Rondvraag.

Namens het Bestuur:

Mr. Ed. Rijke, Secretaris.

Van de Afd. Breda en Omstreken.

Donderdag 24 Februari a.s. des avonds ten 7½ ure zal de kapitein der infanterie A. Dudok van Heel, Ridder Mil. W.O. E.S., commandant van de wielrijderscompagnie, 3e Divisie te Breda, **eene lezing met lichtbeelden** houden in de bovenzaal van het Zuid-Hollandsch Koffiehuis aldaar, over

Atjeh.

De geschiedenis en het ontstaan van den oorlog, het land en zijne bevolking.

Gratis toegang voor de leden van Oost en West met introductie, terwijl de officieren en oud-officieren worden uitgenoodigd deze lezing met hunne tegenwoordigheid te vereeren.

Lijst van aangekomen en vertrokken Passagiers uit en naar de Indiën.

Passagierslijst van het stoomschip ,,Prins Maurits", Gezagvoerder H. J. v. d. Goot, van West-Indië naar Amsterdam.

A. van Raamshorst; W. Eijssen; G. J. Verwijnen; J. Lagaaij; G. J. v. d. Klein; M. Noest; C. Knuvelder; W. G. J. Aalbertsberg; J. Fohl.

Passagiers van het Nederl. s.s. ,,Sindoro", commandant A. van Leeuwen, van Batavia 20 Januari 1910, te Marseille 13 Februari 1910.

Mevrouw L. Everard; W. F. van Grasstek; J. G. Poley; H. W. van Kampen; Mevrouw A. van Laar met 2 kinderen; Mejuffrouw W. H. M. van Ooy; J. J. Reinders met echtgenoote; J. H. Scholtens; H. van Surksum; J. P. J. Vooling; F. L. Blaes; J. C. Meijer; F. Veiver; F. van Brienen; L. Herman; J. Dupree, benevens H.M. troepen en schepelingen.

Naar Padang: Majoor J. B. Plas; Mej. L. F. Mattey; W. Mertens met echtgenoote en 1 kind; C. Baumann; Lauw Teng Sing; H. P. Salomons Jr.; H. Cramer; Th. J. Bakx; W. van Wessem.

Passagiers van het stoomschip ,,Tambora", gezagvoerder W. Bagchus, van Rotterdam naar Nederlandsch-Indië.

Te Rotterdam hebben zich ingescheept: J. A. M. M. von Schauroth met echtgenoote en 2 kinderen; J. L. van Weert; E. G. Heijning met echtgenoote en 1 kind; W. J. Eilers; Mejuffrouw C. van Duren; L. A. van Deun; Th. K. J. Jans met echtgenoote en 1 kind; Mevrouw Wed. J. ter Marsch—Bastiaans; Mevrouw E. L. W. Dijkstra—Schröder en dochter; K. J. Smit; C. H. Enkelstroth; Mejuffrouw R. J. Ch. Schröder; G. W. de Vries; Mevrouw A. E. Pijttersen—Parmentier; J. H. Landegent; J. H. A. Janné.

Naar Southampton: Mevrouw J. C. Bouman—de Lange: Mevrouw H. Jansen—Pekmöller.

Naar Marseille: Mr. H. C. Willink Ketjen; I. Edelkoort.

Te Southampton schepen zich in naar Tanger: G. Rijman.

Naar Marseille: Mr. Cooke.

Te Marseille zullen zich inschepen: P. Vellema met echtgenoote en 2 dochters; Tj. Pijttersen; Herm. Rosenthal; Mevrouw van der Waerden—Bloom; Dr. J. P. Kleiweg de Zwaan; Mr. N. M. Lebret; M. A. Thomas; G. H. Watson en echtgenoote; P. L. Desmet; A. C. Korpershoek van der Kooij; W. H. Brussée; A. J. van der Linden en echtgenoote; P. W. Hammans met echtgenoote en dochter; F. N. K. Indorf met echtgenoote en 3 kinderen; H. Th. M. Muller; W. F. Hillerström; N. Boivin; Mejuffrouw M. E. Gordon; Mejuffrouw A. Gordon; W. F. Selle en echtgenoote; Mejuffrouw E. Coerman; J. Wijt Jzn.; D. Polderman; G. Simpson Jr.; F. W. L. Bergman; L. Ch. Bol; T. Claassen; C. P. Zonnevyle; D. M. Kan; W. Westerveld.

No. 8. Donderdag 24 Februari 1910. 10de Jaargang.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

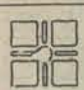
ORGAAN DER VEREENIGING OOST EN WEST

OPGERICHT DOOR KOLONEL G.E.V.L. VAN ZUYLEN, 21 MAART 1900.

„HET KOLONIAAL BELANG IS EEN ALGEMEEN NEDERLANDSCH BELANG.”

Abonnementsprijs per jaar:

Vrij aan huis of franco per post binnenland, bij vooruitbetaling	2.50
Voor Oost-Indië en het Buitenland	„ 4.—
Afzonderlijke nummers	0.05

Prijs der Advertentiën:

Per regel	f 0.15
Bij plaatsing van 500 regels	„ 0.12½
„ „ „ 1000 „	„ 0.10

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie”, en gezonden aan de Presidente: 7a HEERENGRACHT, DEN HAAG.
Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, *51 Verhulststraat.*
Voor *Advertentiën* tot de Drukkerij „LUCTOR ET EMERGO”, AMALIA VAN SOLMSSTRAAT, *Telefoon 4424*, beiden DEN HAAG

Inhoud van dit nummer.

Zie Officieele **mededeelingen** van Dag. Bestuur en Afdeelingen op blz. 7 en 8.

Het Hoofddoel der Vereeniging is:
Het verspreiden van populaire kennis omtrent onze Indiën onder gansch het volk en het bevorderen der welvaart in die gewesten, om zoodoende en ook door het verleenen van onderlinge hulp, warme belangstelling en liefde te kweeken tusschen Nederland hier en ginds.
Het lidmaatschap bedraagt als minimum f 2.— 's jaars (voor Indië en het buitenland minstens f 2.50).
Zij die f 5.— of meer contribueeren of een gift in ééns schenken van f 100.—, zijn donateur(trice).
Aan alle donateurs en leden wordt kosteloos en franco het *Koloniaal Weekblad* toegezonden.

Inlandsch Credietwezen in N.-I.

In dank ontvingen wij, reeds eenige weken geleden, van het Ministerie van Koloniën, het zeer belangwekkende verslag van het Inl. Credietwezen, loopende tot September 1909.

In zijn voorbericht wijst de inspecteur, de heer H. Carpentier Alting, er op, hoe uit de toegevoegde bijlagen blijkt, dat het Inl. Credietwezen onder ultimo 1908 een kapitaal van ruim ƒ4 millioen in geld en 2.3 millioen pikols paddi ter waarde van pl.m. ƒ5¾ millioen ter beschikking van de bevolking kon stellen, getallen, welke steeds stijgende waren.

Verder meldt het verslag o.m.:

Men vergete niet, dat doelmatig crediet te verschaffen en richtig beheer te voeren, aangelegenheden zijn, welke studie vereischen, en reglementeering niet kunnen missen, te minder, waar moet worden gewerkt met lang niet steeds vakkundige beginnelingen als administrateurs en met een groot corps van ondergeschikte inlandsche beambten en boekhouders, voor wie regelmatige beheervoering dikwijls geheel vreemd is.

Vanzelve neemt die noodzakelijkheid veel weg van de bekoring van het begin, toen het nog gold den stoot te geven, de zaak op touw te zetten, het credietwezen is meer een vak geworden, dat rustig moet worden beoefend; de tijd van propaganda is op Java grootendeels voorbij. Dientengevolge werd overgegaan tot uitbreiding van het aantal gewestelijke leiders, zoodat thans in elk der residenties van de Gouvernementslanden van Java en Madoera er één kan worden aangesteld.

Hoofdstuk 4 van het verslag handelt over Afdeelingsbanken. Daarin wordt o.m. gezegd:

Achtereenvolgens werden alle in werking gebrachte banken, behalve die te Kota Radja, door den Inspecteur en de hem toegevoegde ambtenaren bezocht terwijl voorts door opvraging van periodieke gegevens en naar aanleiding daarvan gevoerde briefwisseling, geregeld toezicht werd gehouden op de administratie en gestie der banken. Nochtans blijkt telkens weder, dat persoonlijke besprekingen meer nut opleveren dan tal van schriftelijke aanbevelingen en raadgevingen.

De met de uitbreiding van het bankbedrijf toenemende administratie vordert meer en meer speciale kennis van boekhouding en van contrôle daarop, in een mate, welke de leden der bankbesturen, veelal geplaatst in een zeer drukken werkkring, zich bezwaarlijk geheel eigen kunnen maken.

Alhoewel van de zijde van de inspectie achtereenvolgens tal van regelingen aan de bankbesturen werden aanbevolen om beide te verzekeren, vordert de toepassing daarvan zooveel zorg, dat meer en meer de noodzakelijkheid wordt beseft om den bankbesturen meer dan tot dusver bijstand te geven van deskundigen voor de contrôle op het beheer, waartoe de gewestelijke ambtenaren bestemd zijn.

Het vraagstuk der ontlasting van de bankbesturen van bedoeld gedeelte hunner taak, is te eerder van actueelen aard geworden, sedert het gebeurde met de afdeelingsbank te Demak, van welke credietinstelling de administrateur zich heimelijk verwijderde met medeneming van de onder zijne berusting zijnde kasgelden en na, zooals spoedig bleek, eenige malen valschheid in de boeken te hebben gepleegd, welke aan de aandacht van het bankbestuur waren ontsnapt.

Het verslag behandelt achtereenvolgens:

Bevordering van de veeteelt.

Bevordering van andere beroepen en bedrijven en verdere resultaten.

Bevordering van den spaarzin.

Dessaloemboengs.

Reserve-, verzekerings- en weerstandsfondsen.

Dessabanken.

Materieele hulp door de regeering verleend aan dessaloemboengs en dessabanken.

Credietwezen op de particuliere landerijen.

Coöperatieve vereenigingen onder de inlandsche bevolking, en verdere bijzonderheden.

Ons bestek laat niet toe hier verder op al die verschillende, hoogst belangrijke punten in te gaan. Voor belangstellenden ligt het verslag ter lezing op het bureau der Vereeniging, Heulstraat 17, den Haag.

Bij hoofdstuk 5, Bemoeiing van de Afdeelingsbanken met de Zeevisscherij, wenschen wij echter wat langer stil te staan naar aanleiding van een nota, betreffende de visscherijbank te Karangantoe, door den Resident van Banten op haar verzoek onlangs toegezonden aan de „Commissie tot bevordering der Inl. nijverheid, kunstnijverheid en huisvlijt” der Ver. Oost en West, en welke wij hier gaarne ter kennisse brengen van onze lezers.

DE DESABANK TE KARANGANTOE.

Ofschoon reeds in 1907 ter hoofdplaats Serang de regentschapsbank „Hardja Winangoen” was opgericht met het vooropgezet doel landbouw, handel, industrie en visscherij op te beuren, door het verstrekken van benoodigd kapitaal, was zij niet in staat in alle nooden te voorzien.

Dikwijls is nl. oogenblikkelijk door een credietbehoevende geld benoodigd en gewoonlijk tot kleine bedragen, b.v. door een visscher voor het herstellen van zijne netten of voor het inslaan van victualiën voor het verblijf op zee. Zulke voorschotten zou genoemde bank natuurlijk gemakkelijk kunnen verstrekken maar het groote bezwaar was de afstand, dien men had af te leggen om den zetel der bank te bereiken — behalve nog de in acht te nemen formaliteiten — zoodat de te maken kosten niet geëvenredigd waren aan het te leenen bedrag en het doel — voorzien in de oogenblikkelijke behoefte — ook gemist wordt bovendien.

Het oorspronkelijke plan was een specifieke visscherijbank op te richten te Tanara of Karangantoe met eigen rechtspersoonlijkheid, en wier streven moest zijn het vrijkoopen der visschersprauwbezitters uit de handen der groote chineesche vischkongsi te Batavia.

Bij een ingesteld onderzoek naar de voorwaarden waaronder door die kongsi geld of prauwen in voorschot werd verstrekt, bleek, dat de door haar gestelde bedingen niet bezwaarlijk waren, zoodat in een met den Inspecteur van het Inlandsch Credietwezen gehouden vergadering door dien ambtenaar werd geadviseerd van een ageeren tegen die chineesche vereeniging af te zien en werd besloten voorloopig te Karangantoe een desabank op te richten, daar het optreden in rechten gemakkelijker zou zijn aangezien dan het desahoofd voor de bank zou opkomen.

De voorloopige besprekingen werden gehouden door den Regent en Controleur van Serang en daarna nog eens in tegenwoordigheid van den Resident van Bantam en den Inspecteur van het Inlandsch Credietwezen, zoowel op Poelo Pandjang (een eiland in de Bantam-baai) als te Karangantoe en in Maart 1909 kon de bank geopend worden. De modellen voor de bankboeken werden door genoemden Inspecteur aangegeven en eenigszins gewijzigd vastgesteld; ook het reglement is als het elders reeds gebruikte, met de aanvullingen noodig voor deze streken.

Bij de bank kunnen leenen alle visschers uit de desa's rondom de Bantam-baai gelegen, ook voor landbouwdoeleinden en handel kunnen gelden verkregen worden. De rentevoet bedraagt 24%, terwijl voor niet langer dan 4 maanden geleend mag worden, tot bedragen in heele guldens loopende van ƒ1 tot ƒ10.

Om het den leeners gemakkelijk te maken, is een tariefje ontworpen, waarin staat aangegeven, wat maandelijks moet afbetaald worden t. o. v. het opgenomen geld.

De eigenlijke bankadministratie wordt gevoerd door een hadji, die tevens president is. In het bestuur zitten voorts het desahoofd ex-officio, en bovendien nog eenige desa-notabelen, terwijl het dagelijksch toezicht wordt uitgeoefend door den Opziener der In- en Uitvoerrechten en Accijnzen daar ter plaatse. De bank staat onder contrôle van het bankbestuur van Hardja-Winangoen bovengenoemd. De bankboeken worden zooveel mogelijk door den Administrateur van genoemde regentschapsbank geverifieerd.

Het bedrijfskapitaal van de hier besproken visscherijbank, groot ƒ1000, is verstrekt door de moederbank te Serang, tegen een rente van 12%.

Niettegenstaande het bankje eerst gedurende 7

maanden werkt, bedraagt haar kapitaal reeds *f* 1600, verkregen door de geheven rente en de verplichte inlagen. Ieder leener is nl. bij de afbetaling der laatste termijn verplicht 24% als inlage te storten, welke spaargelden alleen bij versterf of vertrek naar elders opvorderbaar zijn.

Uit het bovenstaande blijkt reeds genoegzaam, dat het desabankje in een gevoelde behoefte voorziet. Zij stelde de visschers in staat ook het optreden der Pandeglangsche visch-opkoopers tegen te gaan.

Door hun solidariteit nl. dwongen zij de visschers vaak hun vangst tegen lagen prijs van de hand te doen. Dit is thans niet zoozeer meer mogelijk, daar de visschers nu het benoodigd zilt voor het inzouten der visch dadelijk zelf kunnen koopen of hun vangst tegen redelijken prijs van de hand kunnen doen aan een vereeniging van eenige personen, waarvan de president der visscherijbank het hoofd is, die met behulp der moederbank ruim *f* 500 bij elkaar heeft gebracht voor den opkoop en 't inzouten van visch.

De bank is tweemaal 's weeks geopend, nl. op Dinsdag en Vrijdag.

Van de brutowinst wordt 20% verdeeld onder het bankbestuur." Tot zoover de nota.

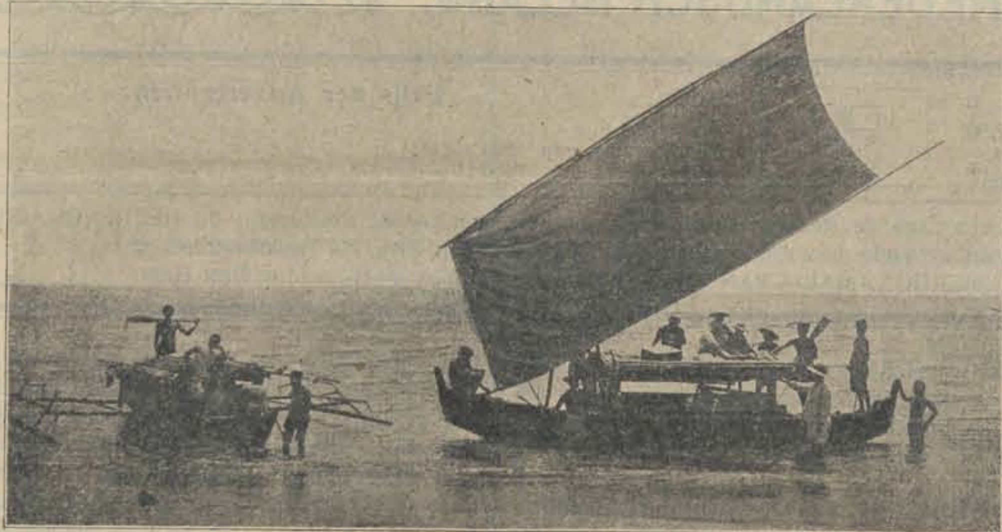
Na verschillende voorbeelden er van te hebben gegeven, zegt schrijver:

„Mij dunkt, dat een Regent met een maandelijksch inkomen van *f* 1400 en meer, benevens vrije woning dan wel *f* 250 huishuur-indemniteit per maand, geen schulden behoeft te maken en doet hij dat toch, bijv. alleen om veel en hoog te kunnen spelen, dan wel om andere redenen, die niet te verschoonen zijn, dan dient de Regeering zoo'n ambtenaar flink te corrigeeren, tot afschrikwekkend voorbeeld van andere hooge waardigheidsbekleeders en van alle prijajies.

Een recent feit is het gebeurde in de residentie Soerabaja, in de afdeeling Djombang dan, n.l. de gefingeerde geldberooving van den assistent-collecteur van Bareng om een kastekort te dekken, eveneens ontstaan door schulden maken.

Men ziet alzoo, dat het boven hunne financieele kracht leven ofschoon verminderd, toch nog voortduurt bij de inlandsche ambtenaren en dat de bestuurshoofden derhalve niet scherp genoeg kunnen toezien op de f a i t s e t g e s t e s van die lieden.

Het schulden maken door hen dient met alle kracht te worden tegengegaan, zoowel in hun eigen belang als in dat van de bevolking", zoo besluit L.

ZENDINGSPRAUW EN INLANDSCH VISSCHERSVAARTUIGJE.

Het verslag van het Inl. Credietwezen meldt desbetreffende:

Te Karangantoe werd door de gezamenlijke dessa's, gelegen rondom de baai van Bantam, een bankje opgericht, daartoe in staat gesteld door de regentschapsbank te Serang. Het voeren van de boekhouding van die instelling, welke door steller dezes in het begin van 1909 plaatselijk op hoogst eenvoudigen voet is geregeld, bleek bij een in September gehouden inspectie veel te wenschen over te laten.

De dessaman is niet in staat, zonder geregelde voorlichting, de boeken doelmatig bij te houden; hij vervalt ook hier in het bekende euvel van geneigdheid om geheel overbodig telkens nieuwe staten en registers bij de bestaande te voegen, instede van deze geregeld bij te houden en schroomt voorts zijn dorpsgenooten tot stipte betaling te manen.

Betreffende de Inl. visscherij in het algemeen merkt het verslag op:

"Het kan niet worden verwacht, dat het credietwezen op zichzelf voldoende zal zijn, om aan de visscherij een merkbaar grootere vlucht te geven en mitsdien zeevisch op ruimere schaal en meer algemeen tot een volksvoedsel te maken.

Om dat doel te bereiken, zal het noodig zijn, dat een met de praktijk van de visscherij en visch-conserveering bekend persoon op een daartoe uitgekozen punt langs de kust worde belast met de opbeuring en verbetering van de bedrijven ter plaatse door voorbeeld en onderricht te geven aan de Inl. visschers, hen met raad en daad te dienen. Te dien einde zoude hij, te midden van hen wonende, moeten beginnen met het bouwen en uitrusten van een of meer flinke zeewaardige vaartuigen, aanschaffing van netten en verdere benoodigdheden, zelf mede ter zee gaan en tevens de onderscheidene methoden om visch te bewaren door droging en rooking praktisch moeten toepassen. Het Credietwezen kan hem of de visschers, voor wier rekening hij zoude werken, alsdan steunen met de noodige gelden.

Zoodoende zoude door dien zaakkundigen leider aan de bevolking een meer intensief visschersbedrijf worden gedemonstreerd, welke demonstraties achtereenvolgens op eenige punten der kust kunnen worden herhaald. De handel zal dan wel zorgen het voedingsmiddel onder de consumenten te brengen."

Wij voegen hieraan nog slechts den wensch toe, dat deze deskundige spoedig gevonden moge worden!

Uit de O.-I. Mail.

In het N i e u w s v. d. D a g v. N.-I. wijdt L. een hoofdartikel aan **het schulden maken door Inl. ambt.**

Een energieke Inlander.

Uit Soerabaja werd aan het N i e u w s v. d. D a g v. N.-I. geschreven:

De lezer herinnert zich waarschijnlijk nog wel de in der tijd zooveel sensatie verwekt hebbende polowidjo-kwestie in de afdeeling Sidhoardjo, de serie van beschuldigingen, ingediend door den Wedono van Boelang tegen den sedert overleden Regent dier afdeeling, die tot gevolg hadden, dat de Wedono, die zelfs verdacht werd van de hand te hebben gehad in den Gedangan-opstand, uit 's lands dienst werd ontslagen.

Die Inlandsche ambtenaar, die van hooge geboorte was, was een poos te voren als Wedono van Modjokerto gedemitteerd wegens zijn minder voortvarend optreden in de zaak van een Chineeschen vagebond, die onder den naam van Raden Bagoes zich vrij wat aanhang verwierf onder de bevolking van een paar afdeelingen van Soerabaja.

Na dit ontslag uit den dienst ging de ex-wedono met een voornamen Soloschen Groote naar Nederland, bracht zijn zaak voor bij H. M. de Koningin en werd bij terugkeer op Java in zijn eer hersteld en tot Wedono van Boelang benoemd, waar hij hevige oneenigheden kreeg met den Regent van Sidhoardjo en den dienst werd uitgezet.

De energieke Inlander ging toen naar Banjoewangi om zich aan den landbouw te wijden en het is hem zoo voorspoedig gegaan, dat hij nu in het bezit is van honderden bouws sawahs, koffie- en tabaksperceelen, rijstpellerijen, enz., kortom: hij zou nu niet graag met den regent willen ruilen. Thans gaat hij weer een rijstpel-etablissement op Toemengoeroeh opzetten.

De ex-wedono heeft zijn broeder, den gepensionneerden Regent van Lamongan, weten over te halen om zich óók op Kalibaroe te vestigen. Deze is nu eveneens landheer geworden, heeft onlangs installaties voor een stoomrijstpel-inrichting gekocht, en door hem verrijst nu binnenkort zoo'n fabriek, nu reeds de achtste in de afdeeling Banjoewangi.

In den laatsten tijd trekt veel volk uit Sidhoardjo en Lamongan naar Banjoewangi en het vindt daar volop werk.

Hongersnood in West-Borneo.

Evenals in het landschap Sintang heerschte ook, naar het jongste kort verslag meedeelt, rijstgebrek in Landak en in de afdeeling Soekadana, vooral in het Simpangsche, waar in een paar kampongs hongersnood heerschte, terwijl het zelfbestuur zich daarvan niets aantrok. Waar noodig werd onder de bevolking ten laste van de landschapskassen rijst verstrekt.

Ook in de afdeeling Sanggau en Sekadau begint zich thans rijstschaarschte te doen gevoelen, zoodat bij de Chineesche handelaren druk naar rijst wordt gevraagd. De bevolking is echter nog goed voorzien van djagoeng en obi.

In Smitau gaf de oogst van djagoeng en tweede gewassen een goed beschot, terwijl in de Boven Kapoeas de vruchtenteelt een overvloedigen oogst belooft.

Van deze ongunstige toestanden zijn natuurlijk verschillende ziekten het gevolg. Zoo lezen wij uit hetzelfde verslag:

In den ongunstigen gezondheidstoestand ter W.-kust van Borneo kwam weinig verandering.

Volgens de bij den controleur van Landak ingekomen berichten zouden in die afdeeling pl.m. 150 personen onder de Dajaks aan dysenterie gestorven zijn. Ter bestrijding dezer ziekte zijn geneesmiddelen verstrekt met gunstig gevolg.

Sporadisch heerschten nog de pokken in de onderafdeelingen Singkawang en Pamangkat, zoo ook in de afdeelingen Tajan en Sintang, doch met goedaardig verloop. De meningitis in de onderafdeeling Melawi kan als geweken worden beschouwd. Gevallen van koorts, doch met goedaardig verloop, deden zich voor in de afdeeling Sambas, Pontianak en Ommelanden en Soengei Kakap, terwijl in het Koeboesche en vooral in het Pandangtikarsche, behoorende tot de laatstgenoemde afdeeling veel buiklijden voorkwam.

De verkeerde Wereld.

Indië is het land van de puzzles, schrijft het S o e r. H a n d e l s b l a d. Jaren lang heeft hier een chronische geldnood geheerscht, tengevolge waarvan een aantal openbare werken niet konden tot stand worden gebracht. Herhaaldelijk kwam uit Batavia als antwoord op ingediende voorstellen de verzuchting: Koerang doewit.

Wij raken er nu achter, hoe die geldnood ontstaan is. Nauwelijks zijn er gewestelijke raden op Java gekomen, of de financieele gêne is verkeerd in overvloed. Zoo zitten wij hier in de residentie Soerabaja met een overvolle geldkist. Al de heeren leden van onzen gewestelijken raad bij elkaar zijn niet bij machte zooveel uit die geldkist te halen, dat de regeering een tevreden gezicht zet. Wij zijn overvloed-lijders!

Zoo iets schijnt alleen mogelijk in Hindia—Kampen (zou confrater Scheltema zeggen).

Hoe ontstond die vertraging in de uitvoering van voorgenomen werken in 1908? Waarom kon in 1909 niet zoo hard worden aangepakt dat de achterstand van het voorafgaande jaar werd ingehaald? Gebrek aan personeel? Och kom. Zou een brief, desnoodig een telegram, naar Batavia niet geholpen hebben? En hoe is het mogelijk, dat in 1909 niet alleen die achterstand niet werd ingehaald, maar nog vergroot? Is de toestand in het gewest soms zoodanig, dat nieuwe openbare werken overbodig zijn?

Na jaren vechtens hebben wij eindelijk plaatselijke en gewestelijke raden gekregen. Groote verwachtingen! Doch in plaats dat er verbetering intreedt, dat er meer tot stand wordt gebracht en de arbeid beter vlot, constateert men achteruitgang. De reeds tamelijk beperkte gewestelijke middelen zijn nog niet eens doeltreffend aangewend; er is zoo goed als niets uitgevoerd; men weet zelfs niet aan te geven, waarvoor men de ruime batige saldi wil bestemmen!

Het is, kort en goed, schandelijk", vindt bovengenoemd blad.

Kapitein Fanoy.

Eenig opzien zal het bericht verwekken, in onze officieele berichten te vinden, dat de oud-kapitein J. J. B. Fanoy is gesteld ter beschikking van den algemeenen secretaris, zoo lezen wij in de J a v a b o d e.

Men zal zich wellicht herinneren, dat de heer Fanoy, in den tijd der Wekker-enquête, een brochure heeft uitgegeven, waarin hij het in Atjeh gevoerde beleid en in niet geringe mate dat van den Gouverneur Van Heutsz aanviel. Ook beval hij eenige vrij hersenschimmige middelen aan om een eind aan den oorlog te maken.

Sedert werd niets meer van hem gehoord.

De heer Fanoy, die in het Ind. adresboek staat opgegeven als directeur der Handels-Mij. Soerakarta, is een „man van rechts" en heeft bij de verkiezingen van 1901 candidaat gestaan voor de christelijk-historische partij.

Het N i e u w s v. d. D a g v. N.-I. merkt op: er staan groote dingen te gebeuren......

Het S o e r. H a n d e l s b l a d waarschuwt tegen opklimmen langs den kerkelijken ladder.

Weer geopend.

Een ordonnantie is onlangs vastgesteld, houdende bepaling dat de haven van Idi weder voor den algemeenen handel is opengesteld.

Zooals men weet, moest en zou Idi gesloten worden, omdat de gouverneur-generaal Van Heutsz van meening was, dat de handel daarvan niet veel bezwaar zou ondervinden, zich gemakkelijk naar Langsa zou verplaatsen! Een uitroepingsteeken werd er door het Bat. Nieuwsblad achter geplaatst.

Een Chineesche Consul op Java.

Naar de Ind. bladen in de Straits Times lazen, heeft het Chineesche Ministerie van Buitenlandsche Zaken, de Wai Wu Pu, voorgesteld, om Lau Yuk Lun te benoemen tot Chineesch Consul voor Java.

WAT DE INLANDER ZEGT.

De wenschelijkheid van de kennis der Nederlandsche taal voor den Javaan, in het belang zijner ontwikkeling. De heer R. Adiwinoto stelde zich, gelijk de **Boemi Poetra** verder mededeelt, voor, dat de tegenwoordige toestand van onwetendheid onder het Inl. volk belangrijk zou verbeteren, wanneer verschillende landsdienaren bepaaldelijk werden belast met de vervaardiging van in de Javaansche taal geschreven boeken over verschillende onderwerpen van Westersche wetenschap.

Personen, die geschikt en bekwaam zijn om die taak te vervullen, waren zijns inziens wel beschikbaar en werden met namen genoemd.

Zoodra die boeken bestaan, kan de Inlander zichzelf helpen, doch zoolang zulks nog niet het geval is, zal de kennis van de Nederlandsche taal voor den Javaan onmisbaar blijven. Hij meent echter, dat, wanneer eenmaal de Javaansche taal de Nederlandsche bij de studie zal vervangen, in 10 à 15 jaar tijds eene groote verandering ten goede bij het Javaansche volk zal plaats vinden.

Ten opzichte van de tweede gestelde vraag: of het onderwijs in de Nederlandsche taal in de eerste klasse scholen z.i. voldoende was? gaf de inleider — in verband met het medegedeelde en met het oog op de wenschelijkheid om spoedig de Nederlandsche taal te leeren kennen — een ontkennend antwoord.

Zijns inziens moest het aantal uren voor dat onderwijs in elke klasse worden vermeerderd, zoo noodig met terzijdestelling van de vakken als geschiedenis en landmeetkunde, welke wetenschappen zouden kunnen worden geleerd op de opleidings- en kweekscholen.

In de 5de en 6de klasse moest het onderwijs in het Nederlandsch geschieden, kortom, het gehalte van het onderwijs in de Nederlandsche taal in de eerste klasse moest z.i. aanmerkelijk worden verhoogd.

Bij de beantwoording van de derde vraag, betreffende de wenschelijkheid van Hollandsche scholen voor Inlanders met *f*2.50 schoolgeld per leerling, diende in de eerste plaats de aandacht te worden gevestigd op het reeds vermelde, dat, zoolang de Javaansche wetenschappelijke boeken niet bestaan, de kennis der Nederlandsche taal voor den Javaan onontbeerlijk is.

Daarom is men thans wel verplicht naar eene gelegenheid om te zien, waar de inlandsche kinderen het best en het snelst de Nederlandsche taal kunnen leeren.

Wel is waar wordt op de eerste klasse inl. school in de Nederlandsche taal les gegeven, maar dit onderwijs is minder goed dan dat op de Nederlandsche scholen, vandaar, dat Inlandsche ouders het liefst hunne kinderen naar laatstgenoemde inrichting zenden.

Nog liever zou men de kinderen op het gymnasium of op de scholen van Middelbaar Onderwijs geplaatst zien, wel wetende, dat zij dan later meer zeker zouden zijn van eene gunstige plaatsing bij het gouvernement. Maar de toelating tot die gelegenheden is uit den aard der zaak moeielijk bereikbaar.

Daarom zou hij wenschen, dat het gouvernement een tiental scholen, elk voor 150 leerlingen, oprichtte, speciaal voor den inlander ingericht, en waar deze gelegenheid zou hebben om Europeesch onderwijs te kunnen genieten.

Toch moeten de gewone Europeesche scholen niet voor den inlander worden gesloten. Voor het geval de toelating daartoe gemakkelijker werd gemaakt, verviel natuurlijk het bovenvermelde denkbeeld.

Op de 4e vraag, betreffende de opleiding der Inl. onderwijzers, antwoordde hij, dat, zoolang er een voldoend aantal Nederlandsche onderwijzers beschikbaar zijn, de Nederlandsche taal bij voorkeur door dezen moest worden onderwezen; eerst daarna komen de inlandsche onderwijzers, die de Nederlandsche taal machtig zijn, in aanmerking, doch niet dan nadat zij de Normaalschool zullen hebben afgeloopen en in het bezit zijn van eene akte, zoodat zij werkelijk in staat zijn om de Nederlandsche taal te onderwijzen.

Eerst als het Inl. onderwijs op de aangegeven wijze zal veranderd zijn, zal voor den kleinen man in Indië de weg geopend zijn, tot het verkrijgen van de voor zijn ontwikkeling noodige wetenschap.

Hierbij zij nog vermeld, dat het Hoofdbestuur van het Nederlandsch-Indisch Onderwijzersgenootschap, op wiens uitnoodiging de heer R. Adiwinoto sprak, in de vergadering te Bandoeng als zijne meening aan de leden te kennen heeft gegeven, dat de kennis van het Nederlandsch voor sommige categoriën van inlanders beslist noodzakelijk is, maar dat over de plaats waar dit het best geschieden kan, over de noodzakelijke kosten daarvan en de beste wijze van opleiding der Inl. onderwijzers tot heden nog geen gevestigde meening bestaat.

Het in vrijheid stellen van 'n 33-tal preventieve gevangenen. In de **Pemberita Betawi** van 29 December 1909 no. 300, wordt een woord van hulde gebracht aan de rechtschapenheid en rechtvaardigheid van den nieuwen Gouverneur-Generaal Idenburg, die een 33-tal gevangenen, beschuldigd van destijds deel te hebben genomen aan de opstootjes in Madioen (?) na een driejarige preventieve hechtenis, in vrijheid heeft doen stellen.

Het blad twijfelt niet, of deze beschikking zal door alle inlanders in Ned.-Indië met vreugde worden begroet.

Nu de onschuld van de gedetineerden is aangenomen, hoopt het blad ook, dat zij en hunne bloed- en aanverwanten alle mogelijke minder vriendelijke gevoelens ten opzichte van het gezag, voor goed zullen laten varen.

De kostbare wijze van bouwen der pandhuizen. In de **Pewarta Soerabaija** van 24 December 1909, no. 294, wordt de aandacht gevestigd op de kostbare wijze, waarop de nieuwe pandhuizen van Regeeringswege worden gebouwd.

Te Malang, naast de woning van den assistent-resident, wordt namelijk een pandhuis opgericht ter waarde van *f*30.000.

Het wordt door een Chineeschen aannemer van Blitar gebouwd en moet in Maart 1910 afgeleverd worden.

De schrijver van het bericht is van meening, dat men voor die som een paleis kan bouwen, en heeft blijkbaar de bedoeling om te doen uitkomen, dat dergelijke kostbare woningen voor den dienst der pandhuisregie niet noodig zijn.

WAT DE CHINEES VERTELT.

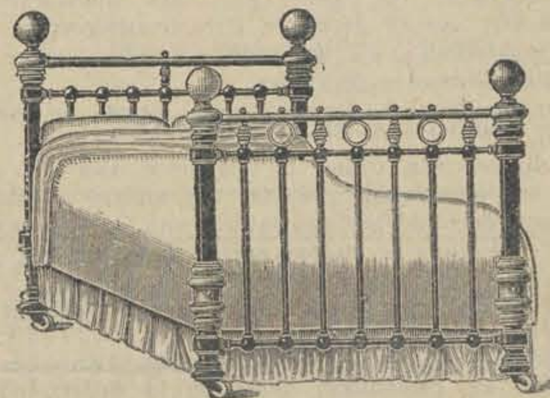
Opium. Ten aanzien van de opium-politiek, welke door de Nederlandsche Regeering in Nederlandsch-Indië wordt gevolgd, zegt „Anak Adev" in de **Pembrita Tjoeng Wa** van 19 November 1909 No. 117, dat ook ten deze kan worden getuigd, dat er een groot verschil bestaat tusschen „spreken" en „doen."

Toen in het jaar 1897 door de Tweede Kamer een credietpost van *f*56000 op de Begrooting werd gebracht, ter bestrijding van de onkosten, verbonden aan het in het leven roepen van de instelling der Opium-Regie, werd deze maatregel, die een einde moest maken aan het Opium-gevaar in Indië, met algemeen gejuich begroet. Allen waren het er over eens, dat het aantal opiumkitten moest worden verminderd en het aantal verboden kringen uitgebreid, opdat het kwaad van het opiumgebruik tot een minimum zou worden verminderd.

Doch hoe is de toestand thans, vraagt de schrijver. Ondanks de beweging en actie van Anti-Opium-Bonden, ondanks zoovele redevoeringen van Ministers van Koloniën en Kamerleden in 's Lands vergaderzaal, is niet alleen het aantal verboden kringen niet uitgebreid, maar zelfs werden enkele verboden kringen opgeheven en het opiumgebruik daar toegelaten.

Immers, vóór de invoering van de Opiumregie behoorden de residenties Bantam en de Preanger Regentschappen tot de verboden kringen, terwijl de desbetreffende voorschriften thans zijn opgeheven. Als reden daarvan zou worden opgegeven, dat de betrokken gewestelijke bestuurders zich anders niet aansprakelijk konden stellen voor den regelmatigen gang van zaken. Intusschen is dientengevolge het vertrouwen van het volk op de voorschriften, die het opiumgebruik moeten beperken, begrijpende, welke nadeelen aan het opiumgebruik verbonden zijn, er niet op verbeterd. Wellicht dat thans, bij het optreden van een nieuwen Minister en van een nieuwen Gouverneur-Generaal, in verband met de uitkomsten van de in het vorig jaar te Shanghai gehouden Internationale Opium-Conferentie, ten deze eenige verandering ten goede is te verwachten.

Doch, hoe goed de nieuwe Gouverneur-Generaal ook van wil moge zijn en al moge hij de in Indië genomen maatregelen ten opzichte van het opiumgebruik afkeuren, toch zal ook hij rekening hebben te houden met zekere omstandigheden, meer in het bijzonder met twee zeer voorname factoren, namelijk, dat het budget de inkomsten uit het opiummiddel nog niet kan missen en geen andere inkomsten ter vervanging kunnen worden aangewezen, alsmede dat bij algeheele werkelijke afschaffing van het opium-

gebruik dit zal worden vervangen door het nog schadelijker gebruik van slechte alcoholica.
Hoe het zij, zegt de schrijver, de Regie is al even gebrekkig als de Pacht.

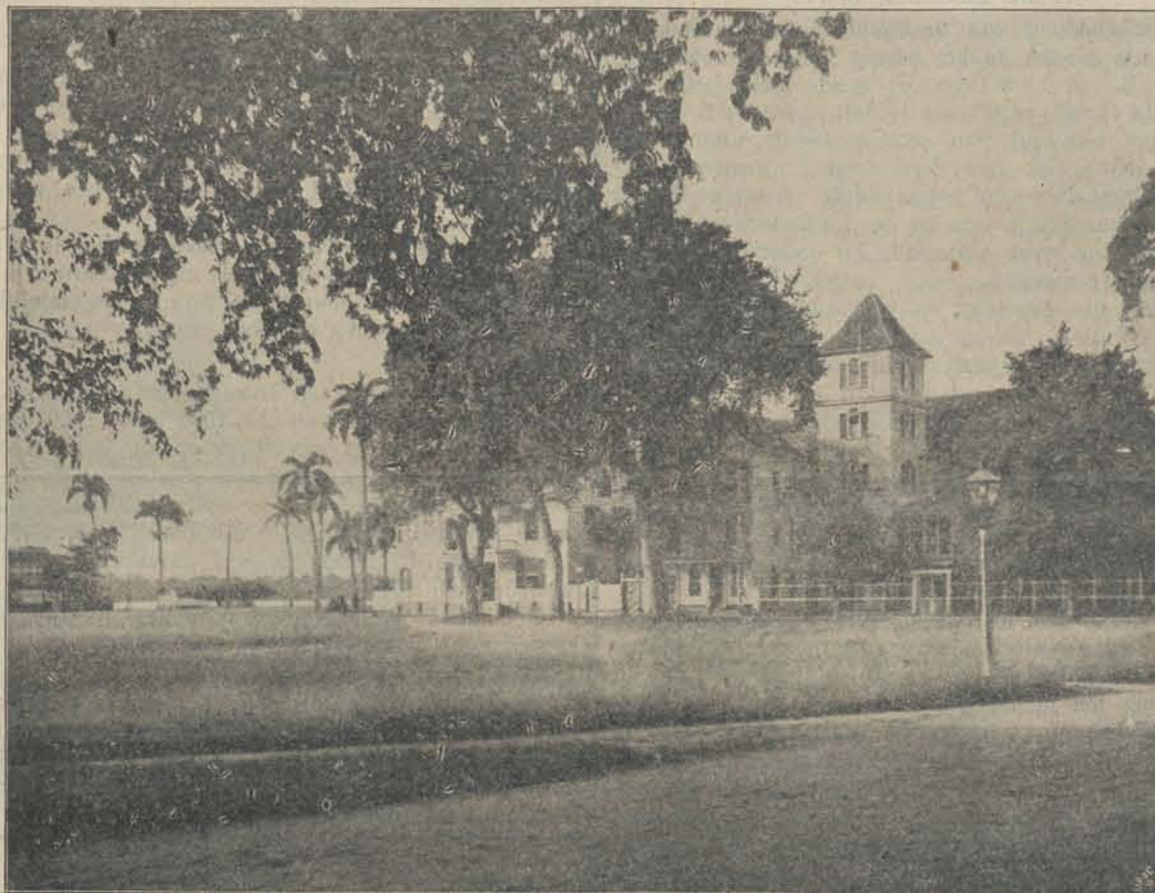
Gebrek aan eerbied van de Westersche tegenover de Aziatische rassen. De eerbied, die het eene menschenras aan het andere toedraagt, hangt zeer veel af van de onderlinge verhouding en de betrekking, welke er bestaat tusschen de vorsten van die rassen, zegt Lim Wi Teng in de „Ho Po" van 29 December 1909 No. 348.
Wordt toch een Vorst geringschat of beleedigd, dan wel wordt hij gevreesd door een anderen ranggenoot, dan zal de wederzijdsche gezindheid van de betrokken volken daaraan evenredig zijn.
De politieke verhouding der vorsten van Insulinde tot het Nederlandsch gezag is van dien aard, zegt schrijver, dat gene zich als onderworpen beschouwen aan dit gezag en zich dientengevolge — als zijnde Allah's wil — nederig en bescheiden en vormelijk behoorden te toonen.
Maar ten aanzien der Chineezen staat de zaak anders.
De Keizer van China is nog nooit van een ander Vorst afhankelijk geweest, wel andere Vorsten van hem, doch de geringschatting van de Chineezen door de Westersche rassen spruit voort uit het gebrek aan kracht van den Keizer van China.
Ook dit zal zich wel eens ten goede wijzigen!

Verbetering van den oeconomischen toestand der onverm. Chineezen en peranakan Chineezen in Nederl.-Indië. De Redactie van de **Bintang Soerabaija** schenkt in de Nos. 287 en 288 van 15 December 1909 van dat blad hare aandacht aan een in het Tijdschrift van 't Binnenlandsch Bestuur geplaatst artikel, dat de strekking heeft om verbetering te brengen in den tegenwoordigen economischen toestand der Chineezen en peranakans (Chineezen, die in Nederlandsch-Indië geboren zijn), welke zeer bedenkelijk is geworden, sedert tal van hen wegens de opheffing van de pacht van het opium, van het zoutvervoer en van de pandhuizen elders een goed heenkomen hebben moeten zoeken.
De in dat artikel voorgestelde regeling komt in het kort hierop neer, dat men — onder controle van het inlandsch bestuur — aan die Chineezen en peranakans, met uitbreiding van het bestaande wijkenstelsel, wil vergunnen hen te laten wonen op de hoofdplaatsen van districten en onder-districten, en zulks teneinde hen, die zich zoo gemakkelijk weten aan te passen aan inlandsche toestanden, en daarom als 't ware zijn aangewezen voor den kleinen handel, in staat te stellen meer voeling te onderhouden en contact te verkrijgen met de inlandsche bevolking.
De inlander, die dan aan den eenen kant gemakkelijk aan bedrijfskapitaal kan komen, kan tevens de rijst, welke hij meer heeft dan voor zijn levensonderhoud noodig is, van de hand zetten, zoodat beide partijen zijn geholpen.
De in het artikel aangegeven regeling van dit onderwerp bevat o.m. de bepaling, dat de beoordeeling der geschillen ten deze, waarin de belangen van den inlander niet zijn betrokken, moet worden overgelaten aan het beleid, den tact en de ervaring van inlandsche hoofden, die met eerlijkheid en goede trouw de handeling der Chineezen zullen nagaan en op die wijze de belangen van dezen kunnen behartigen.
De Redactie van de **Bintang Soerabaija** betwijfelt in eene noot de practische uitvoerbaarheid van dien maatregel, er tevens op wijzende, dat de onvermogende Chinees en peranakan Chinees over geen voldoende contanten beschikt om den bijstand van een pleitbezorger te bekostigen, terwijl de ambtenaren in de praktijk wel verplicht zijn, de adviezen van de inlandsche hoofden te volgen.

WEST-INDIË.

SURINAME.

De Koloniale Staten hebben weer eens rake dingen gezegd in hun voorloopig verslag over de ontkander liggende ondernemingen, die allereerst daarvoor in aanmerking zouden kunnen komen, over de voorwaarden, waaronder het bestuur zich voorstelt, dat de financieele steun zou kunnen verleend worden.
Sedert werd door den gouverneur vorengenoemde ontwerp-verordening ingediend tot regeling van de overeenkomst van landbouwleening onder bedrijfsverband.
De bedoeling is om, nu de meeste en daaronder de meest belangrijke ondernemingen voor den aanplant van bacoven de zakelijke rechten hebben verpand, aan personen of instellingen, die voor de inkapping de noodige fondsen zouden willen verschaffen, meerdere waarborgen te geven voor de richtige terugbetaling der gelden dan een eenvoudige schuldbekentenis van den ondernemer.

GEZICHT OP HET GOUVERNEMENTSPLEIN TE PARAMARIBO.

werp-verordening betreffende de rij- en voertuigbelasting.
Zij hebben er niets tegen, mede te werken tot de totstandkoming dezer verordening, maar waar deze wederom verband houdt met de wenschelijkheid, om de koloniale middelen te versterken, wordt de vraag gesteld, of wel de noodige zuinigheid in het beheer betracht wordt.
Ditmaal hebben de Staten het over het landbouwdepartement, dat, naar de meening van meerdere leden, veel te grootsch is opgezet, terwijl ook met betrekking op de vervanging van dr. van Hall door dr. Cramer en het aftreden van mevrouw van Hall-de Jonge als plantkundige bij het landbouwdepartement verschillende vragen worden gesteld.
De gouverneur deed op een verzoek om financieelen steun voor de inkapping der cacao-cultivaties, ter bestrijding van de krullotenziekte, aan de Vereeniging voor den grooten landbouw weten, dat onderhandelingen werden gevoerd met een paar naast el-

De West maakt melding van een ietwat zonderlinge geschiedenis.
In de „Suriname" van 21 Januari verscheen een verklaring, geteekend door den redacteur H. van Ommeren, waarin deze den gouverneur zijne verontschuldigingen aanbood voor in de nummers van 20 en 24 Dec. jl. van zijn blad opgenomen artikelen, waarin o.m. gezegd werd, dat in het huidig bestuursbeleid persoonlijke hartstochten en caprices tot uiting komen, dat aan den kleinen man wordt tekort gedaan, terwijl daarentegen bijzondere bevoorrechting van hooger geplaatsten bestaat.
Nu zou men denken, dat de zaak daarmee, wat den redacteur van het blad betreft, uit was, maar neen, deze kwam weer daarop terug en deelde nu mede, dat zijne verklaring het gevolg zou zijn geweest van onderhandelingen tusschen het parket en zijn persoon. Hij zou met strafvervolging zijn be-

FEUILLETON.

Door Atjeh en de Gajoe-landen.

(Een danspartijtje bij de Marechaussée.)

De orkestdirigent toonde zich een energiek man, die het goede met ons voor had, van elk danspaar het tempo afzonderlijk regelde, en als hij eindelijk tevreden was, met engelengeduld een volgend paartje op streek bracht, dan was deze philantropische tempo-verandering volstrekt niet hinderlijk.
In den aanvang waren de Inl. dames wat onder den indruk van onze hooge tegenwoordigheid. Maar toen kapitein Boreel, door ons allen gevolgd, een aanval waagde op de even rustende danseressen, en de soldaatjes glommen van vreugde, omdat hun dames in den eerewals meehuppelden, was het ijs vrijwel gebroken. Het is eenigszins lastig met zoo'n Minahassa-dame te dansen. In de eerste plaats: ze draait wat stroef, wat aan den grof-steenen dansvloer en de klepperende slofjes mag geweten worden; erger is, dat ze — zonder corset, dames! en zonder ceintuur — geen houvast aanbiedt. Ik vond er wat op door eerst mijn rechterarm een heelen slag om de kabaja van mijn dame heen te slaan, aan den voorkant een paar knoopen beet te pakken en dan met kracht de hand weer naar haar gewone plaats op den rug der danseuse terug te brengen. Daar vormde zich op die wijze een prop, die bij het omzwaaien eenigen steun gaf. Een andere moeilijkheid geven haar slofjes; die willen niet altijd mee in een voor hen zoo ongewone beweging, laten tamelijk geregeld de schoone voetjes der dansdames los en vliegen dan in de raaklijn door de balzaal, vaak zonder ongelukken te veroorzaken. Dan is de dans natuurlijk een oogenblik verstoord.
Een der hoogte-punten van den avond was de eerequadrille. Kapitein Boreel en ik waren geloof ik de eenigen, die deze gevaarlijke expeditie niet alleen aandurfden, maar zelfs tot een gelukkig einde brachten. Deze quadrille is zeer moeilijk. De bevelen gaan in 't Fransch, worden door een der meest ontwikkelde soldaten afgeroepen. Ze zijn vrij eenvoudig: „ansjepanden" bijv. is „en avant deux"; „kompenielagoos" beteekent „compliment à gauche." Als 't niet goed gaat, pleegt de dirigent even uit het orkest te komen, zijn aanwijzingen te geven en de figuur te doen herhalen. Is de danser door deze les ontstemd en maakt hij zijn opmerkingen terug, dan is er eenige minuten onderbreking wegens ruzie. De quadrille is te lang voor de dames om in één stuk af te dansen; daarom brengt zij zoo nu en dan haar danser even naar zijn plaats om hem weer te komen halen als zij uitgeblazen is. Driemaal heb ik daardoor in de ontijdige hoop verkeerd, dat het uit was.
Een andere afwijking met de lessen van Koopman, Leefson of Meier ligt in het vragen van de danseuse. Wel buigt de danser eerbiedig voor de uitverkoren dame, maar hij wacht geen beslissing af, keert zich onmiddellijk om en wandelt weg, het aan de schoone overlatend zich al of niet aan te sluiten. Met het oog op de hierdoor vermeden wordende „blauwtjes" lijkt mij deze gewoonte voor overnemen vatbaar.
De avond eindigde op eenigszins bandelooze wijze. Dat kwam, doordat eensklaps drie der dames op den kapitein aanwiegelden, met hooge stemmen zingende van:

„Manies, manies, manies,
't Is terlaloe manies."

een steeds onstuimiger door het koor ondersteund marechausseelied, en daarbij op Russische wijze een hurkendans uitvoerden, waar we onmiddellijk met ware verachting voor klimaat en deftigheid aan meededen. En van de „dangse-dangse" is in m'n herinnering het felst bewaard gebleven die hossende, gillende hurkendans en het eindeloos:

„Manies, manies, manies!" *)

MAX BLOKZIJL.

*) Hetgeen zooveel wil zeggen als: heerlijk, verrukkelijk.

dreigo, indien hij niet bereid zou worden bevonden om eene verklaring als vorengenoemd in zijn blad op te nemen.

De zaak nog eens besprekende, gaf die redacteur te kennen slechts op de voorwaarde van den procureur-generaal te zijn ingegaan, om te zien, hoever men in deze zaak zou gaan!

ontzettend veel moeilijkheden te kampen had, gaf een merkwaardig voorbeeld van wat oud-hollandsche werkzaamheid, volharding en spaarzaamheid vermogen.

Sedert zijn bijna 60 jaren voorbijgegaan. Van de oude kolonisten zijn nog enkele, nu gezeten Boeren, in leven.

HET GOUVERNEMENTSHUIS TE PARAMARIBO.

De heele quaestie is, gelijk gezegd, ietwat zonderling. „De West" wraakt het feit, dat onderhandelingen werden gevoerd over eene in de „Suriname" op te nemen rectificatie, op de wijze als schijnt te zijn geschied.

De „Suriname" had negen „feiten" medegedeeld, waarop zij haar critiek grondde.

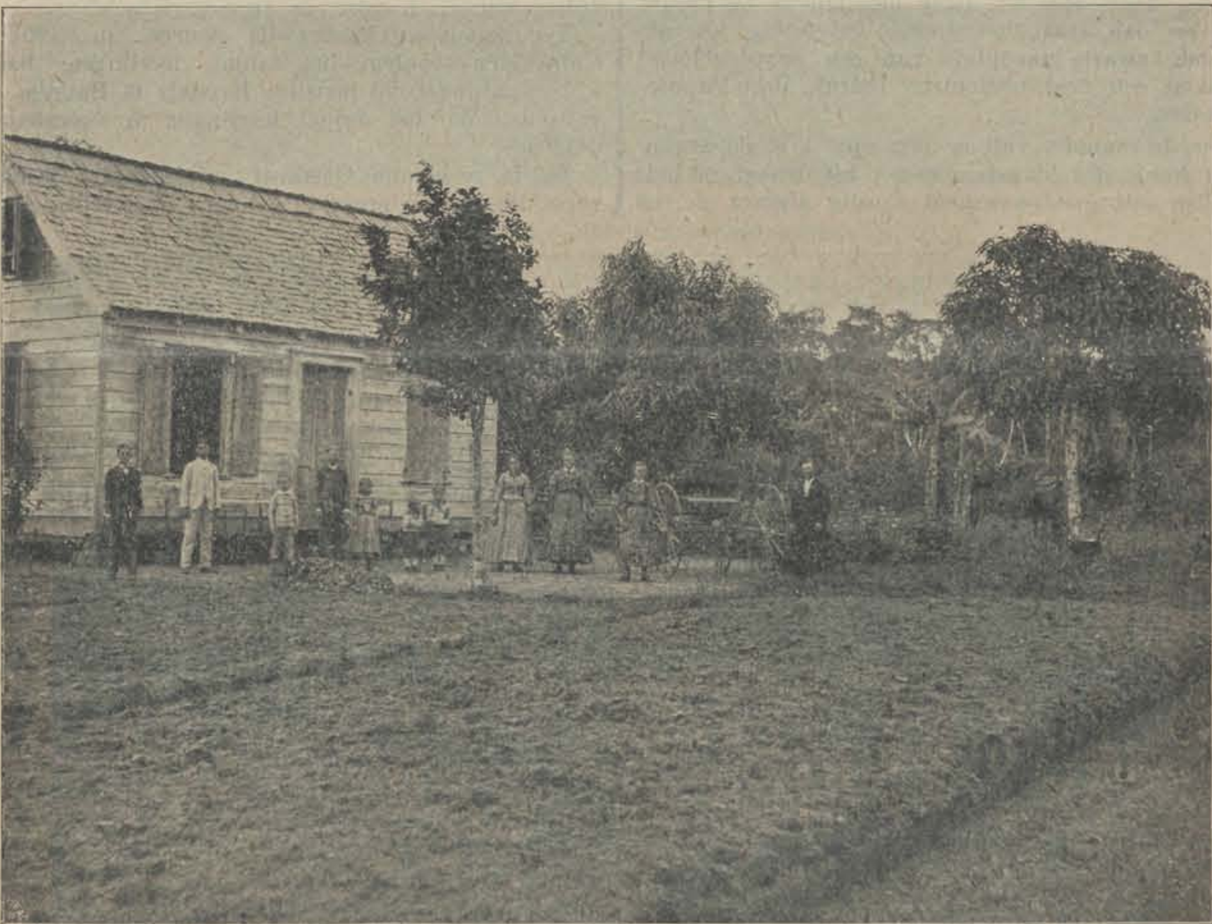
Van vier daarvan werd rectificatie geëischt. Na lange onderhandelingen werd met de rectificatie van drie der feiten genoegen genomen!

Nadere ophelderingen zijn in deze quaestie zeker gewenscht.

De nakomelingen op 31 Dec. 1902 ten getale van 218, hadden volgens schrijver, de oud-hollandsche eenvoud bewaard. Zij zijn doorgaans gezond. Zij werken bij zon en regen. Vroeg in den morgen wordt het vee gemolken en als de stadsbewoners voor het meerendeel nog slapen, brengen zij met hun karretje de melk in flesschen naar de klanten, en de produkten naar de markt.

Hunne woningen zijn klein.

In de onmiddellijke nabijheid er van staan loodsen, waarin het vee 's nachts geborgen wordt voor het aangroeien van den mesthoop en omdat het daar

EEN HOLL. BOERENFAMILIE BIJ HUIS IN SURINAME.

Hollandsche Boeren in Suriname.

In het jaar 1845 hebben zich in Suriname 384 Noord- en Zuid-Hollandsche boeren, vrouwen en kinderen meegeteld, als kolonisten gevestigd.

In het Suriname-nummer van Neerlandia (1903) schreef Ds. C. Hoekstra hierover een artikel, waarvan wij bij de kiekjes ook het volgende nog eens in herinnering brengen:

Deze boerenkolonie, die in den aanvang met ont-

beveiligd is tegen wilde dieren. In de weiden staan boomen, onder wier bladerdak het vee overdag beschutting kan zoeken.

Behalve koren (mais) cassave, patatten, bananen en bacoves verbouwen de boeren groenten en andere vruchten. Rijk zijn ze niet, maar arm evenmin. Ze hebben een onbezorgd bestaan en worden onder de beste burgers van het land gerekend.

Schrijver vindt 't te betreuren, dat geen geregelde toevoer van frissche krachten heeft plaats gevonden.

Of dat nu nog aan te bevelen zou zijn, nu de kleinere landbouw onder de Britsch-Indische landverhuizers meer en meer toeneemt, durft schrijver niet te zeggen.

WEILAND MET STALLEN DER HOLL. BOEREN IN SURINAME

NIEUW-GUINEA.

Waar er in den laatsten tijd zooveel over Nieuw-Guinea geschreven en gesproken wordt, zal het onzen lezers wel aangenaam zijn, er een paar mooie kiekjes van te zien. Wij danken deze aan de altijd hulpvaardige Hulpvereeniging van de Utrechtsche Zendingsvereeniging, wier zendelingen in het land der Papoea's reeds zooveel goed hebben gedaan.

Zoo schreef de heer W. L. Jens, redacteur van **„Het Penningske,"** het zeer lezenswaardige, goed geïllustreerde maandblaadje, dier Hulpvereeniging, ons onlangs:

„Ned. N.-Guinea is in den laatsten tijd veel vooruitgegaan; dank zij de prediking van het Evangelie en de samenwerking der regeering, die door een tactvol optreden een einde trachtte te maken aan de vroeger telkens wederkeerende sneltochten. Daar is nu wat orde in dien chaos gekomen en aan de anarchie der Papoea's wordt een einde gemaakt."

Ook in het jongste Weekblad voor Indië trof ons een aardige beschrijving onder den titel: **„Een Papoeasche Kerk"**,

Ambèrno vertelt daarin o.m.:

Al sinds 50 jaren is gevestigd in de Doreh-baai, op de Noordkust van Nieuw-Guinea, de zendeling Van Hasselt, eerst 20 jaren de senior, daarna de zoon.

Mansinam is een eilandje, 3 K.M. lang en 2 K.M. breed, in die baai, en op dat eilandje met ca. 800 zielen is de oudste, trouwste Papoeasche Christengemeente.

De herder bezoekt ééns in de twee weken geregeld zijn kudde en verkondigt dan Gods woord in een ruim houten kerkje met een klokketoren, waarin de klok geluid wordt vroeg in den ochtend om allen bijeen te roepen.

Eens op een mooien Zondag zouden de nieuwgekomen Hollanders, die met soldaten naar den Mamberam zouden optrekken, ook ter kerke komen, en die het nog niet wist, vernam het van Philippus, den oudsten gedoopte, die al vroeg op weg is gegaan omdat hij veraf woont en zijn beenen niet jong meer zijn. Hij heeft zijn nette, donkere pak aangetrokken en vermaant nu overal waar hij voorbij komt de jongeren vriendelijk, ernstig, om toch te komen, vandaag.

't Kerkje binnentredend, en geofferd hebbend ons penningske, worden den Hollanders stoelen aangewezen; de zwartjes zitten op houten banken, de meiskes en de vrouwen bij elkaar, de jongens en de mannen bij elkaar.

Net en ordelijk, hoogstens fluisterend, is de menigte gezeten en al spoedig is het muisstil en een paar honderd witte oogballen met glimmend-zwarte schijfjes in het midden kijken, onder een wolligen kroeskop, allen naar één punt naar den leeraar, die in het Noefoorsch, de landstaal, den oproep tot gebed zegt. Allen staan op, allen vouwen de handen, allen sluiten de oogen en staan onbewegelijk, de aandacht concentreerend op het Woord!

Een klein, naakt meisje van 4 jaar knippert met de ooglidjes en loert naar de Hollanders. Zij ziet dat er één het merkt en dan sluit ze krampachtig de oogen, zoodat er rimpeltjes van komen in de ooglеden!

Eén der jongens in de voorste rij is wat verkouden en haalt met luid geraas, waarbij hij het geheele bovenlijf en hoofd achterover werpt, zijn neus op; een ander geeft hem een por van achter in zijn ribben; hij opent de oogen en vernietigt den porder met zijn blikken.

De vrouwen staan ernstig te bidden; hare schrale lijven en lange armen zijn schril in disharmonie met de grove schedelprofielen, waar achter en boven aan vastzitten de ver uitstaande, heibezemachtige coiffures. Een enkele laat het haar nog zooals de natuur 't wil, en dan staat het zuiver bolvormig uit, als de groote, zwarte zaadpluis van een paardenbloem! Zij maken een zeer ordinairen indruk, deze Papoeasche ladies.

Onder de mannen valt er één op: 't is de sengadji, het hoofd der Mansinammers; hij draagt een buis van laken met goudpassement slordig afgezet en een gore slaapbroek er onder. Overigens heeft hij een relatief gesoigneerden kop met kort gebonden haar op het hoofd en een tot aan de kin doorgroeienden, kroezigen snorbaard. De andere mannen hebben gestreept-katoenen jasjes en broeken aan en staan kaarsrecht als een soldatengelid onder het appèl.

Bij het Amen komen inééns alle witte oogballen met zwarte, glimmende schijfjes weer bloot, en allen gaan zitten.

De goeroe's, Amboneesche hulppredikers, heertjes met schoenen aan de voeten, stijve, witte pantalons en zwarte lustrepakjes aan, waarboven boord en das, komen met dirigeerstokjes in de hand vóór de banken staan, heffen de stokjes ten teeken voor een algemeene herrijzenis, zetten samen een muzikalen toon in — in falset voor de meisjeshelft, in borsttoon voor de jongenshelft — en bij het dalen van het stokje zingen een paar honderd Papoesche kelen keurig op maat, zuiver van toon, aangenaam van timbre een gezang uit het boek van psalmen en gezangen. A capella dus, en uit 't hoofd de tekst. Het stokje van den goeroe dirigeert energiek een driehoek in de lucht. Alles is één verrassing, één aangename verbazing voor de Hollanders! 't Kerkje is vol van rein muzikaal geluid; een deel daarvan zweeft uit de puntboogvensters naar buiten, blijft daar hangen in de boomen, op de huizen, op het heele eiland Mansinam, als de geest van alle der jaren geschiedenis van weldoen, menschenmin en zelfopoffering van flinke, brave mannen en vrouwen.

Oost- en West-Indisch Literatuur-overzicht.

Inlandsch Onderwijs.

We ontvingen het Algemeen verslag van het Inlandsch onderwijs in Nederlandsch-Indië, loopende over het jaar 1907. (Batavia, Landsdrukkerij, 1909. 4o.)

Aan het veelbesproken particulier onderwijs voor Chineezen zijn eenige bladzijden gewijd, waaraan het volgende is ontleend:

Reeds in het vorige verslagjaar (loopende over 1906), werd medegedeeld, dat allerwege scholen voor Chineezen verrezen, waar de nieuwe onderwijsmethode werd ingevoerd. Hierin kwam in het verslagjaar 1907 geen verandering. Over de resultaten van het onderwijs volgens die nieuwe methode kan echter nog geen oordeel worden uitgesproken.

Ultimo 1907 bedroeg het aantal leerlingen, die aanwezig waren op de verschillende Chineesche scholen ter hoofdplaats Batavia en Ommelanden 394, waaronder 44 meisjes. Aan het eind van het schooljaar 1906-07 bedroeg het nadeelig saldo ƒ14576.47. Dit jaarlijks terugkeerend tekort wordt nog steeds door vrijwillige bijdragen aangezuiverd. Of op die wijze de Chineesche scholen op den langen duur stand zullen kunnen houden, is zeer twijfelachtig.

Ter hoofdplaats Soerabaja waren in 1907 zes Chineesche scholen; het aantal leerlingen bedroeg 323, waaronder 20 meisjes. Evenals te Batavia verminderde het aantal leerlingen te Soerabaja beduidend.

In de residentie Oostkust van Sumatra bestonden verschillende Chineesche scholen, of werden in het laatst van het verslagjaar plannen gevormd tot oprichting daarvan.

Ter hoofdplaats Amboina bestaat een Chineesche school, die ook bezocht wordt door Inlandsche Chris-

MET DE „UTRECHT" OP WEG NAAR NIEUW GUINEA.

tenen: voorts werd op 1 Juli 1907 te Menado eene school geopend voor Chineesche kinderen; op het einde van 1907 bedroeg het aantal leerlingen 105, waaronder 21 meisjes. Eindelijk bestaat er te Gorontalo eene dergelijke school, die bezocht wordt door 63 leerlingen, waaronder 21 meisjes.

De Indische Mercuur.

Inhoud van No. 7: De rietsuikerindustrie in de verschillende landen van productie. V. Mauritius, door H. C. Prinsen Geerligs. — Koloniaal Museum: voordracht van den heer J. Sibinga Mulder over de rietsuikerkultuur en de rietsuikerindustrie op Java. — Resultaten van het beheer der Djatibosschen op Java gedurende de laatste jaren, door Dr. L. A. G. Hissink. — Rubberscraps, door Dr. A. H. Berkhout. — Tabakszaadbedden, door P. Hondius Jz. — De gouvernementscultures in Ned.-Indië over 1908. (Uit het Koloniaal Verslag 1909). — Het ontstaan der landhuur in de Vorstenlanden. — De koeliecontracten in Deli ongeldig. — De voornaamste cultures van Suriname in 1909. Vervolg. — Rubberproductie in Angola. — Het tijdschrift voor economische geographie. — Kultuurberichten: Handel in caoutchouc van Brazilië, enz. — Kleine mededeelingen: De klachten betreffende Kandanghauer. — De bebouwing van het Koningsplein te Batavia, enz. — Financiëele berichten en verslagen; zoomede de overige wekelijksche rubrieken.

Weekblad voor Indië.

No. 39 bevat de navolgende Indische bijdragen: Verlofgangers op reis: II. Practische voorbereidingen in Indië, door M. Lindner-v. Vliet. — De „blijde incomste" van Gouv.-Gen. Idenburg (met foto's). — Een toeristen-invasie (met afbeeldingen).

Uit de Indische dagbladpers namen wij reeds kennis van het Amerikaansche toeristen-leger, sterk 656 Amerikanen, dat eenige maanden geleden Batavia en omgeving bezocht. Het korte artikeltje dat aan die gebeurtenis is gewijd, bevat dus geen nieuws. Van een dier toeristen ontving de redactie van het Weekblad voor Indië echter een schrijven, waarin ze haar meening omtrent Batavia na het bezoek heeft neergeschreven. Een gedeelte van dit grappige schrijven laten wij hier volgen:

„Reeds op Batavia uitte ik — zegt miss Ethel C. — mijn verwondering over het feit, dat we Hollanders op Java aantroffen. *) Ons was onbekend, dat het kleine Nederland, op de kaart zoo verscholen achter Engeland en nagenoeg één met Duitschland, zulke uitgestrekte koloniën had. Wij dachten dan ook niet anders, dan dat we op Duitsch grondgebied kwamen, te meer, daar de taal zoo overeenkomt met het Duitsch, dat vele Amerikanen thans kunnen spreken. Uw landgenooten echter, hebben er door hunne ontvangst van „the Cleveland-tourists" wel voor gezorgd, dat dezen niet spoedig zullen vergeten op Nederlandsch koloniaal gebied te zijn geweest. Ik geloof niet, dat we van maar ook één der plaatsen, die we nog te bezoeken hebben, zoo'n aangename herinnering zullen meenemen naar onze haardsteden.

Het zou jammer geweest zijn indien wij het bezoek aan den „Tuin" te Buitenzorg (I never saw such a difficult name) hadden gemist.

Nagenoeg alle passagiers hebben Batavia 'n mooi, aardig en zeer gastvrij plaatsje gevonden. Your native handicraft is schoon, maar duur. The band, which played our national song, splendid.

Al was ons bezoek kort, toch werden door ons slechts aangename herinneringen aan uw mooie stad meegenomen, herinneringen, die bewaard blijven door de vele souvenirs, die wij meenamen."

*) De Amerikaansche en de overige toeristen hebben blijkbaar nooit gehoord van hef vrij recente boek van hun landgenoot Clive Day: The Dutch in Java. (R.C.).

Vervolg opgave van bladen, tijdschriften enz., welke nieuw ter lezing zijn gelegd in de Leeszaal Heulstraat 17, Den Haag, die dagelijks, Zon- en Feestdagen uitgezonderd, geopend is van 10 uur voor- tot 6 uur namiddags.

De Javabode t/m 25 Januari 1910.
De Sumatrapost t/m 25 idem.
Het Soer. Handelsblad t/m 25 idem.
De Delicourant t/m 19 Januari 1910.
De Sumatrabode t/m 21 idem.
De Padanger t/m 21 idem.
Bandera Wolanda No. 48.
Neerlandia No. 2.
Ned.-Ind. Effectenblad No. 4.
Exportblad No. 808.
De Stem van Indië No. 3.
Jong Indië No. 29.
Cultura, Febr.-aflevering.
Deutsche Kolonial Zeitung No. 6.
Handelsberichten v/h Min. v. Landbouw No. 253.
De Ind. Mercuur No. 8.

DE ZENDINGSPOST WINDESSIE, (NIEUW-GUINEA).

MEDEDEELINGEN.

Van de Afdeeling Utrecht.

I. **Algemeene Vergadering** op 25 Febr. e.k. in **Irene.**

Agenda:

Behalve behandeling van het voorgeschrevene in art. 10 v/h huish. reglement der afdeeling, komen nog aan de orde het verslag van de(n) afgevaardigde naar de Algemeene Vergadering der Vereeniging en het rapport over het depôt.

Als Bestuursleden zijn aan de beurt van aftreden: Mevr. Weusman—Luitjes en Mevr. van Oeveren—van Schaik. Als Hoofdbestuurslid is aan de beurt van aftreden Mevr. van Oeveren.

Lijst van candidaten in te dienen uiterlijk 22 Febr. bij den heer S. H. Tjabring, secr., Ganzenmarkt 1.

II. Maandag 21 Februari, in den Wintertuin van het hôtel PAYS-BAS voordracht met lichtbeelden, over:

„Inlandsche Kunstnijverheid in Ned. Oost-Indië",

te houden door Mevr. Van Zuylen—Tromp uit Den Haag.

Aanvang 8 uur.

Leden hebben toegang met één introducé(e).

Van het Dag. Bestuur der Vereeniging.

De Directie van de Internationale Crediet- en Handelsvereeniging „Rotterdam" deelt ons mede, dat tot Agent te Batavia is benoemd de heer A. Tigler Wijbrandi, die sedert het overlijden van den vorigen Agent, wijlen den heer P. W. Tiedeman, dat Agentschap heeft waargenomen.

Het Bestuur der Afd. Nijmegen deelde ons mede:

Ten einde onder de leden der afdeeling meerder samenggaan te verkrijgen, hen meer bijeen te brengen, kwam de secretaris-penningmeester op het denkbeeld de redacties van eenige indische dagbladen te vragen, of zij niet genegen zouden zijn, tegen vergoeding van porti, een exemplaar van hun dagblad voor ons vereenigingslocaal af te staan.

Tot ons genoegen kunnen wij u mededeelen, dat het voorgestelde middel door drie dier redacties als het ware is aangenomen. Wij kregen n.m. toezegging van „Het Bataviaasch Nieuwsblad", „De Locomotief" en het „Soerabajasch Handelsblad", zoodat van de drie hoofdplaatsen van Java lectuur aanwezig is.

Ons vereenigingslocaal is de Receptie-zaal van het Grand Hôtel du Soleil, Graafsche weg, eigenaar de heer Steenmetzer, lid onzer Afdeeling.

Nu hopen wij van harte, dat het beoogde doel er mede bereikt zal worden: Dat er op den duur meer en meer belangstelling zal komen voor Nederl.-Indië.

In de Amsterdamsche dagbladen lezen wij:

„De onder voorzitterschap van den heer Th. P. Almerood gehouden algemeene jaarvergadering der afdeeling Amsterdam van de Vereeniging Oost en West, heeft besloten tot een wijziging in het huishoudelijk reglement, waardoor leden der vereeniging,

wonende in den onmiddellijken omtrek van Amsterdam, afdeelingsleden kunnen worden, met dispensatie van het hoofdbestuur.

Uit het jaarverslag van den secretaris bleek, dat het ledental eenigszins is toegenomen, het bedraagt thans 145.

Blijkens de rekening en verantwoording van den penningmeester was er op het einde van het afgeloopen boekjaar een saldo in kas van *f*304.07.

De aftredende bestuursleden, de heeren mr. J. W. Sikman, A. Duif en mr. Th. B. Pleyte, werden herkozen.

Tot afgevaardigden naar de algemeene vergadering werden benoemd de heeren H. W. Praasterink en C. de Vries.

Ten slotte werd besloten, zoo mogelijk, een eigen sociteitslokaal te stichten.

Van het Informatie-Bureau:

(Heulstraat 17, Den Haag).

Bij kon. besluit van 5 Februari 1910, no. 43, zijn, met intrekking van het kon. besluit van 23 Juni 1893, no. 74 (Indisch Staatsblad no. 223), nieuwe bijzondere voorwaarden vastgesteld voor benoembaarheid tot **ingenieur bij het mijnwezen in Nederlandsch-Indië** en regelen betreffende de uitzending van zoodanig personeel uit Nederland.

—

Voor het middelbaar onderwijs in Ned.-Indië wordt gevraagd een **doctor in de Nederlandsche letteren,** die in Mei a s. derwaarts zal moeten vertrekken. Het traktement bedraagt *f*450 's maands, met drie vierjaarlijksche traktementsverhoogingen, elk van *f*100 's maands, waarvan de eerste al dadelijk zal worden toegekend.

Zij, die zich in de genoemde betrekking aan 's lands dienst in Ned.-Indië wenschen te verbinden, moeten zich vóór 1 Maart 1910, bij een op zegel geschreven request, tot het Departement van Koloniën wenden. (Zie Staatscourant No. 40).

— —

Voor het veeartsenijkundig laboratorium te Buitenzorg wordt gevraagd een assistent, in het bezit van het aan de Rijksveeartsenijschool te Utrecht verkregen diploma van **veearts** op eene bezoldiging van *f*275 's maands, met 6 driejaarlijksche verhoogingen, elk van *f*75 's maands.

Zij, die voor die betrekking in aanmerking wenschen te komen, moeten zich bij een gezegeld adres, vóór 15 Maart 1910, aanmelden bij het Departement van Koloniën. (Zie Staatscourant No. 40).

In het verslag der Hoofdbestuursvergadering van het Algemeen Nederlandsch Verbond, 8 Januari 1910 te Dordrecht gehouden, leest men met betrekking tot het Informatiebureau van Oost en West:

Groep Indië zou aan deze instelling nog iets anders verbonden willen zien, n.l. het geschikt maken van jongelui voor den Indischen dienst; het leeren van Maleisch, inlichtingen over levenswijze, hygiëne, uitrusting enz. Het Groepsbestuur heeft echter niet aangetoond, dat er behoefte bestaat aan particuliere krachten. Bovendien zijn de afgevaardigden van oordeel, dat men aan de Inlanders niet de kans moet afsnijden voor die betrekkingen, waarin zij werkzaam kunnen zijn.

Opgemerkt wordt, dat er te Amsterdam, Haarlem, Den Haag, Rotterdam, Breda en nog andere plaatsen gelegenheid te over is om zich de kundigheden voor den Indischen dienst eigen te maken.

Inlichtingen over levenswijze, hygiëne, uitrusting enz. worden door het Informatiebureau gaarne verstrekt aan degenen, die zich daartoe tot haar wenden. Hare correspondentie bewijst, dat zij ook in dat opzicht reeds nuttig werkzaam was.

Geldelijke verantwoording van de Afdeeling Arnhem over het jaar 1909.

Datum.		Baten.	Bedrag.	Datum.		Lasten.	Bedrag.
Juni	1	Saldo	f 40.44	Maart	17	Honorarium Alb. Vogel . . .	f 58.—
Febr.	1	Contrib. Gombault	- 79.—	„	17	Advert. N. A. Courant. . . .	- 3.40
„	1	„ Th. Liefrinck	- 2.50	„	17	„ Arnh. „	- 4.25
„	1	„ J. Kirt	- 1.50	„	17	Bijdrage Hoofdbestuur	- 30.—
„	1	„ H. A. Kalshoven . .	- 2.50	April	23	Drukwerk v. d. Meer	- 5.50
„	1	„ J. v. d. Hoorn Hzn. .	- 1.50	„	23	Zaalhuur	- 12.64
Maart	10	Entree's	- 8.—	„	23	Fooi Concierge	- 0.86
Mei	11	Contrib. de Rooy	- 1.50	„	23	p. 27 Oct. te veel geb. rente Spaarb.	- 0.73
Aug.	17	„ J. P. C. Hartevelt . .	- 5.—	Mei	23	Bijdrage Hoofdbestuur	- 0.50
„	23	„ J. G. Westenberg . .	- 4.—	„	23	Advert. N. A. Courant. . . .	- 2.20
Sept.	9	„ E. H. Bergsma . . .	- 3.—	Juli	19	Reisk. Utrecht v/d. heer Baumann	- 5.50
„	2	„ P. v. Royen	- 1.50	„	31	Porti Januari	- 0.26
				„	31	„ Februari	- 0.29
				„	31	„ Maart	- 0.80
				„	31	„ April	- 0.54
				„	31	„ Juli	- 0.06
				Dec.	27	„ Aug.–Dec.	- 0.30^5
				„	27	„ reisk. L. A. H. Lamie . .	- 7.85
				„	27	„ drukw. v. d. Meer . . .	- 3.75
				„	31	„ saldo	- 13.—^{5}
			f 150.44				f 150.44

Gezien en accoord bevonden,
de Commissie bedoeld bij art. 10 Statuten.
(*w.g.*) P. J. GOMBAULT, KRAAKE.

De Voorzitter:
(*w.g.*) L. A. H. LAMIE.

De Penningmeester:
(*w.g.*) TH. LIEFRINCK.

Geldelijke verantwoording van de Afdeeling Leiden over het jaar 1909.

BATEN.		LASTEN.	
Saldo vorig jaar	f 74.50	Overgemaakt aan het Hoofdbestuur over 90 leden ad f 0.50	f 45.—
Geïnde Contributie 1909	- 159.—	Inningskosten	- 8.30
Rente 1908	- 6.59	Locaalhuur Verg. 19/2, 4/5, 16/7, 29/9, 19/11	- 14.10
		Secretaris Mr. E. Rijke gedane uitgaven: bijwonen vergadering, enz. enz.	- 39.94
		Tegemoetkosten verzending Tijdschrift v/d. Indol. Vereeniging	- 10.—
		Rek. S. L. van Looy, 80 boekjes: „Iets over den Inlander	- 2.90
		Rondzenden boekjes en Circulaires, porto . .	- 3.12
		Aan Penningm. afd. 's-Hage voor Huldeblijk Koningin	- 10.—
		Rek. Ydo, drukken kaarten Algem. Vergad. 19 Febr.	- 1.75
		Electr. Drukkerij „Luctor et Emergo" 500 Leden-Kaarten	- 7.50
		Rek. M. v. d. Beek, Briefk.-formulieren aan 2 zijden bedrukt en gegomde strooken . . .	- 6.50
		Penningm. Schotel, bijwonen Verg. 's-Hage .	- 0.70
		Vracht van 3 collis v.r. Boeatan n/d. Tentoonstelling	- 1.—
		Diverse porto's, papier	- 3.80
			f 154.61
		Saldo voor volgend jaar . . .	- 85.48
	f 240.09		f 240.09

LEIDEN, 2 Jan. 1910.

De Penningmeester:
(*w.g.*) P. E. SCHOTEL.

No. 9. Donderdag 3 Maart 1910. 10de Jaargang.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING OOST EN WEST

OPGERICHT DOOR KOLONEL G.E.V.L. VAN ZUYLEN, 21 MAART 1900.

„HET KOLONIAAL BELANG IS EEN ALGEMEEN NEDERLANDSCH BELANG."

Inhoud van dit nummer.

Het Hoofddoel der Vereeniging is:
Het verspreiden van populaire kennis omtrent onze Indiën onder gansch het volk en het bevorderen der welvaart in die gewesten, om zoodoende en ook door het verleenen van onderlinge hulp, warme belangstelling en liefde te kweeken tusschen Nederland hier en ginds.
Het lidmaatschap bedraagt als minimum f 2.— 's jaars (voor Indië en het buitenland minstens f 2.50). *)
Zij die f 5.— of meer contribueeren of een gift in ééns schenken van f 100.—, zijn donateur(trice).
Aan alle donateurs en leden wordt kosteloos en franco het *Koloniaal Weekblad* toegezonden.

*) Zie inteeken-biljet op de achterzijde van den Omslag. Verzoeke dit ingevuld te zenden aan het adres van den Secretaris van het Hoofdbestuur **E. van Assen,** *Heulstraat 17, Den Haag.*

Informatie-Bureau
(Secretaris J. L. van Gennep),
dagelijks — Zon- en feestdagen uitgezonderd — van 9—12 en 2—4 uur, ten kantore **Heulstraat 17, 2de verdieping.**
Zie overigens **Officieele Mededeelingen** van het Dagel. Bestuur, ook voor de Afdeelingen op blz. 7 en 8.

Koloniale Afd. van de Nationale Huisvlijttentoonstelling te Scheveningen.

Door den Volksbond zal, onder Eerevoorzitterschap van Z. K. H. Prins Hendrik der Nederlanden, van half Juli tot half September van dit jaar eene Nationale „Huisvlijt-tentoonstelling worden gehouden in een voor dat doel op te zetten gebouw, nabij het Kurhaus te Scheveningen.

In dit gebouw zal de noodige ruimte worden beschikbaar gesteld voor een Koloniale Afdeeling, voor welker inrichting de Algemeene Commissie voor die tentoonstelling medewerking verzocht aan de Vereeniging „Oost en West". Naar aanleiding daarvan hebben ondergeteekenden zich tot een Commissie vereenigd voor het samenstellen dier afdeeling, en voor het behartigen van de belangen der inzenders.

In aansluiting met het reglement, door de Algemeene Commissie samengesteld, werd omtrent deze afdeeling het volgende bepaald:

De Koloniale Afdeeling der Nationale Huisvlijttentoonstelling heeft ten doel:

Ten eerste: daadwerkelijk te toonen de opvoedende en sociale kracht, ook voor de Ned. Koloniën, van huisvlijt, onder welker voortbrengselen alleen wordt verstaan datgene, wat door lieden, die reeds op andere wijze een middel hebben om in hun voornaamste levensonderhoud te voorzien, wordt gemaakt met het doel hun vrijen tijd ernstig en aangenaam, ook voordeelig te besteden.

Ten tweede: te laten zien de natuurlijke artistieke ontwikkeling, die de huisvlijt in Nederlandsch Oost- en West-Indië reeds heeft bereikt, hoe deze door waardeering en aanmoediging in stand gehouden en bevorderd kan worden, ook kan strekken tot leering en om bij anderen den lust tot dergelijken arbeid te doen ontstaan.

Ten derde: te strekken tot krachtig middel van propaganda voor de verspreiding van kennis en waardeering van Nederlandsch Oost- en West-Indië onder het Nederlandsche volk, waar de Volksbond zijn vertakkingen heeft over heel ons land en er deze zomer uit alle oorden personen zullen komen kijken naar eigen en anderer inzendingen.

Ten vierde: te trachten, zoo de finantiën dit toelaten, en de inzendingen er de technische mogelijkheid voor openen, uit de tentoonstelling zelve, ten dienste van den Volksbond, een keurcollectie voor Nederland samen te stellen, welke in den zin van verplaatsbaar museum zal kunnen worden aangewend; dit laatste na afloop der tentoonstelling nader door de algemeene commissie te besluiten en te omschrijven.

Inzender op de tentoonstelling kan ieder zijn, die in Nederlandsch Oost- of West-Indië woonachtig is.

De inzenders worden onderscheiden in:

Io. vaklieden.
IIo. Mannen en vrouwen, geen vaklieden, boven de 16 jaar.
IIIo. Jongens en meisjes van 12 tot 16 jaar.
IVo. Inzenders buiten mededinging en van voorwerpen ter opluistering.

Alle belangstellenden en belanghebbenden worden ten zeerste uitgenoodigd zoowel ter mededinging als ter opluistering in te zenden, onder voorbehoud van het navolgende:

Inzendingen ter mededinging moeten door de inzenders zelf zijn vervaardigd. Alle inzendingen moeten vóór 1 Mei a.s. gezonden worden aan onze plaatselijke gedelegeerden:

Den heer *Th. V. Zimmerman,* (Chef der firma Maintz en Co. te Batavia), voor West- en Midden-Java.

Den heer *M. van Geuns,* Hoofdredacteur van het Soer. Handelsbl. te Soerabaja, voor Oost-Java en de Oostelijke eilanden.

Den heer *L. C. Westenenk,* Ass.-Res. te Fort van der Capellen voor Sumatra.

Mevr. *N. van Zuylen—Tromp,* 7a Heerengracht, den Haag, voor reeds hier in Nederland aanwezige voorwerpen, waarvan voorloopig slechts opgaven gewenscht worden. Tegen den tijd, dat alles ter tentoonstelling geplaatst moet worden, zullen dan de beloofde inzendingen worden afgehaald of van buiten de stad, om toezending verzocht.

Dr. H. van Cappelle, Joan Maetsuyckerstraat 38, den Haag, voor Suriname.

Den heer *A. Charlouts,* Valkenboschlaan 1, den Haag, voor Curaçao.

Ter richtige controleering zij iedere inzending voorzien van twee inschrijvingskaarten, waarvan één door den gedelegeerde geteekend, berust bij den inzender en de andere door den inzender geteekend, bij de tentoonstellingscommissie. Deze kaarten, alsmede alle verder gewenschte inlichtingen zijn te verkrijgen bij bovengenoemde gedelegeerden, die ook gaarne zullen keuren of de aangeboden voorwerpen voor de tentoonstelling geschikt zijn.

Het risico bij het vervoer naar en terug van zoowel de gedelegeerden als de tentoonstelling, is voor rekening van de inzenders.

Zoolang de voorwerpen in het tentoonstellingsgebouw zijn, worden ze verzekerd tegen brand, beschadiging en diefstal.

De ingezonden voorwerpen kunnen, zoo de inzender dit wenscht, verkocht worden tegen prijzen door hem zelf van te voren te bepalen, terwijl er ook eenige van zullen worden aangekocht ten behoeve van een aan de tentoonstelling te verbinden verloting; 10% van den verkoopsprijs der voorwerpen komt ten voordeele van de tentoonstellingskas. Na afloop der tentoonstelling zijn deze verkochte voorwerpen terstond ter beschikking der koopers. Voor zoover duplicaten aanwezig zijn of de voorwerpen door gelijksoortige vervangen kunnen worden, zullen de koopers ze ook dadelijk kunnen meenemen.

Er worden prijzen uitgeloofd in den vorm van medailles, geldprijzen, kunstvoorwerpen of diploma's. Deze prijzen worden toegekend naar het oordeel van één of meerdere nader te benoemen jury's.

De Koloniale Afdeeling omvat in 't kort de volgende rubrieken:

I. Geschriften en afbeeldingen, ook statistieken betreffende huisvlijt in Oost- en West-Indië en de beweging ter bevordering er van; leermiddelen, werktuigen en grondstoffen ter bewerking.
II. Afbeeldingen en beschrijving van de Javaansche huisvlijtschool en andere inrichtingen ter bevordering van de huisvlijt.
III. Huisvlijtprodukten uit vroegeren tijd.
IV. Hout- en bamboe-bewerking.
V. Metaalbewerking.
VI. Vlechtwerk van allerlei materiaal en vorm.
VII. Teekenkunst en fotografie; beeldhouwkunst, aardewerk.
VIII. Leder-, hoorn-, been-, riviersteen-, ivoor- en schildpad-bewerking.
IX. Weef- en batik-werk, kralenwerk, planggi, borduurwerk, krawangan en andere weefselversieringen.
X. Inzendingen van bizondere personen en instellingen.

Zoo mogelijk zal den bezoekers der tentoonstelling de beoefening van één of twee takken van Indischen huisvlijt aanschouwelijk worden gemaakt. Zeer belangwekkend zou het zijn de oorspronkelijke batikster, de Javaansche vrouw, daar aan het werk te zien; te aanschouwen, hoe de nijvere Javaan de karbouwenhuid met zijn eenvoudige beiteltjes tot ragfijne kunstvoorwerpen weet te bewerken!

De financieele middelen van den Volksbond zijn echter niet toereikend om onze commissie in staat te stellen een dergelijk plan, waardoor de Koloniale Afdeeling een even nuttig als fraai deel der tentoonstelling zou kunnen worden, ten uitvoer te brengen.

Het waarborg-fonds voor de tentoonstelling is nog niet volteekend.

Daarom wekken ondergeteekenden allen, die Nederlandsch Oost- en West-Indië liefhebben, met warmte

op, niet alleen tot het doen van inzendingen, maar, zoo mogelijk, ook tot het verleenen van geldelijken steun voor deze Koloniale Afdeeling.

Het Algemeen Bestuur:

Prof. Dr. S. C. van Veen, Utrecht, Voorzitter.
J. C. Jansen, den Haag, Onder-Voorzitter.
K. P. C. de Bazel, Bussum.
W. Kolkman van Gouderak, Dordrecht.
F. E. Baron Mulert, den Haag.
H. Wertheim, Amsterdam.
A. C. de Kanter, den Haag, Penningmeester.
H. van der Mandere, den Haag, Secretaris.
Ds. H. J. André Douwes, Katwijk.
A. B. F. Feickens, Assen.
P. W. de Jong, Tilburg.
H. J. de Ligt, Utrecht.
J. H. E. Rückert, Leiden.
G. J. Blees Kzn., Zaandam.
Pastoor Bult, Barneveld.
W. C. van Haeften, Utrecht.
Jhr. Mr. L. M. Rutgers v. Rozenburg, Utrecht.
Mr. H. J. H. Baron van Boetselaar, Utrecht.
P. W. J. van Hassel, Utrecht.
Mr. J. Hamburger, Utrecht.

De Commissie voor de Koloniale Afdeeling:

L. J. C. van Es, Pres., Spoorsingel, te Delft.
N. van Zuylen—Tromp, Vice-Presidente, 7a, Heerengracht, den Haag.
J. Zilcken—van Baak, Secretaresse, Bezuidenhout 453, den Haag.
A. Charlouis, Penningmeester, Valkenboschlaan 1, den Haag.
C. A. Rose-Molewater, Heerengr. 19a, den Haag.
Dr. H. van Cappelle, Joan Maetsuyckerstr. 38, den Haag.
H. R. du Mosch, Oosteinde 4, Amsterdam.
H. v. d. Mandele, Jan van Nassaustraat 93.
Raden Mas Noto Soeroto, Daguerrestraat 136, den Haag.

PERSKRONIEK

INHOUD: Een ontwikkeld Inlandsch aristocraat aan het woord in de *Nieuwe Rott. Crt.* over „reizen en emigratie." — Een koddige beschrijving van den rustenden Indiër (oudgast) in de *Nieuwe Crt.* en een pleidooi voor een Universiteit in Ned.-Indië van de redactie van het onlangs opgerichte *Weekblad voor den Handeldrijvenden en Industriëelen Middenstand.*

Over het nut van reizen voor zijne landgenooten schrijft R. M. Noto Soeroto in de Nieuwe Rott. Courant:

„Het reizen schijnt in den laatsten tijd onder Javaansche aanzienlijken meer in zwang te komen. Wij denken b.v. aan de uitstapjes van den Soesoehoenan naar Semarang en van hier uit per boot naar Soerabaja, aan de herhaalde bezoeken van Soerakartasche grooten aan verschillende regenten in het Semarangsche en Rembangsche, aan de reis van de vorstelijke personen uit Djocja naar Batavia die, naar ik vernam, over zee de thuisreis zullen aanvaarden. De tegenwoordige prins Pakoe Alam heeft in zijn studietijd de voornaamste steden op Java een bezoek gebracht en heeft daarbij vele nuttige en belangrijke inrichtingen en werken bezichtigd, o.a. de werkplaatsen der Kon. Paketvaart Mij. en de opiumfabriek te Batavia, de kininefabriek en theeondernemingen in de Preanger, het marine-etablissement te Soerabaja, de zout-brikettenfabriek te Soemenep, de waterwerken bij Modjokerto en die bij Pasoeroean. Na dezen ommetocht door het hoofdeiland, die in drie reizen is geschied nl. door West, vervolgens door Oost- en daarna door Midden-Java, heeft genoemde prins nog een reis gemaakt door Sumatra van uit Padang via Kota-Radja en Deli naar Singapore.

Over de reizen van den Soesoehoenan werd dikwerf een schamper woord gezegd, zulks in verband met het nuttelooze van dergelijke plezierreizen, die bovendien altijd groote uitgaven met zich meebrengen. Men heeft Z. H. met een groot woord, maar met een verkleinende bedoeling, „der Reise-Kaiser" genoemd. M.i. een misplaatste spot. Al valt onmiddellijk nut niet aan te toonen, invloed ten goede, nl. verruiming van oordeel en blik dier personen van aanzien zelven en van hun omgeving zal ongetwijfeld niet uitblijven.

Het is dan toch wel opmerkelijk, dat juist familieleden en onderdanen van den reislustigen Soesoehoenan meer dan personen b.v. uit den Djocja'schen kraton voeling houden met de wereld buiten hun eigen beperkten kring. Het waren Solo'sche prinsen, die met de kroningsfeesten aan H. M. de Koningin hulde kwamen brengen, eenige van Zijne Hoogheids zonen hebben Nederland bezocht en nu vertoeven er nog een paar hier te lande. Soloneezen kennen het grootste deel van het land door eigen aanschouwing. Een Solo'sche kratongeneesheer zet zijn studiën hier voort. Vele sentono's (verre verwanten) van den bovengenoemden prins Pakoe Alam hebben zich als inlandsche artsen en in andere betrekkingen ook buiten Java gevestigd, liever elders eigen kracht en energie willen ontwikkelen dan verre verwanten bij Javanen tot dusverre plachten te doen: bijeen te blijven en bijeen te leven ten laste gemeenlijk van het hoofd der familie. Er is in dien gemeenschapszin der Javaansche familie, dat met elkaar deelen van lief en leed, in dien sterken familieband en het zooiets van patriarchaal gezag van het familiehoofd iets aantrekkelijks. Maar minder wenschelijk wordt het, wanneer daarbij het gezamenlijk inkomen der familie geen gelijken tred houdt met de vermeerdering van hetledental, wat bij den tegenwoordigen toestand wel het geval is."

Betreffende emigratie van Javanen zegt schrijver o.m.:

„Een der vele moeilijkheden, waarmee men bij het emigratie-werk van Javanen te kampen heeft, is de behoudende aard van het volk, zijn onuitroeibare neiging om steeds bij honk te willen blijven. Zeker valt ook hier een schoone trek van het volkskarakter niet te ontkennen: de haast slaafsche gehechtheid aan den grond, waarop men geboren en groot gebracht is. Maar beter ware het nog, indien de Javaan die liefde voor een groot deel op zijn taal en zijn kunst overplantte en deze aldus in het hart dragende zijn vaderland uittrok om in den nog weinig bevolkten kring om Java heen een „Groot-Java" te stichten. En indien de gehechtheid aan het geboorteland te sterk mocht blijken, laat hij dan ten minste eenige jaren elders zijn krachten ontplooien en met kennis, rijkdom en ervaring huiswaarts keeren, teneinde jongeren daarginds zijn plaats te laten vervangen."

En ten slotte:

„Ik zou dit opstelletje kunnen besluiten met het schier bij alle onderwerpen over de belangen van den Javaan passend en dikwijls toegepast refrein: onderwijs en opvoeding zijn in de eerste plaats noodig voor de zedelijke opheffing van den Javaan, wil hij het gezond verstand kunnen gebruiken en zijn blik verruimen. Ik wil er echter aan toevoegen, dat ook de Javanen zelven heel veel kunnen doen, om den gezichtskring van hun volk te helpen verbreeden. Ik bedoel de verrijking van de Javaansche literatuur met beschrijvingen van hedendaagsche reizen, en men denkt dan onwillekeurig aan wijlen R. M. A. Tjondro Negoro, regent van Koedoes, die onder het pseudoniem Poerwo Lelono (het „eerste rondwandelaar" kunnen we ongeveer den schuilnaam vertalen) zijn reizen door 19 residentiën op Java heeft beschreven met het doel, gelijk de schrijver zelf in de inleiding zegt, daarmee in de Javaansche literatuur wat moderner element in te voeren en haar te verrijken. Hij had nog er bij kunnen zeggen, „om mijn landgenooten kennis te laten maken met velerlei nuttige zaken en toestanden, die hun nog onbekend zijn of aan hun aandacht ontsnappen, om zoo doende hun gezichtsveld te verruimen, hun eigen land beter te leeren kennen en opdat reislust hen zou bevangen", immers waar hij niet bloot schrijft, maar ook opmerkt en oordeelt. Moge aan zijn wensch, die maar al te lang onvervuld is gebleven, eerlang gehoor worden gegeven, dat zijn voorbeeld navolging mocht vinden."

D. A. H. geeft in de Nieuwe Crt. een, hoewel hier en daar een weinig overdreven, toch grootendeels rake schets van den oud-Indischgast in den Haag, onder den titel „De rustende Indiër", waaraan wij het volgende ontleenen:

„De rustende Indiër heeft me altijd geïnteresseerd. Ik ken hem al lang. Uit mijn schooljongensjaren dagteekenen de herinneringen aan den oud-Indischen gast; de man, die rustte waar anderen werkten, die, als we hem op de wandeling tegenkwamen met ons, jongens, een eind meeliep en mooie verhalen wist te doen; de man, die nooit haast had en tweemaal per dag de sociëteit bezocht.

Later heb ik gedurende een groot aantal jaren den werkenden Indiër op Java leeren kennen. Nu ben ik zelf een rustende Indiër geworden en bestudeer ik hier in Den Haag het genus, waartoe ook ik thans behoor.

Men kan hem dadelijk herkennen, den rustenden Indiër, aan zijn gang. Wanneer men hem aandachtig gadeslaat, zooals hij zich daar langs de straat voortbeweegt, dan ziet men al dadelijk, dat hij geen doel heeft. Wat hij wandelen noemt is eigenlijk slenteren, 't dooden van den tijd, dien hij te veel heeft.

Terwijl hij daar zoo achteloos heen gaat, ontgaat hem echter niets. Hij let op alles, de oud-Indiër; ontwijkt angstvallig de viezigheden door honden, uitgelaten voor een boodschap, op 't trottoir neergelegd, werpt een onderzoekenden blik in de winkelramen; kijkt ook uit naar kennissen en heeft een open oog voor aardige dienstmeisjes, die de belknop poetsen.

De zoon van het oude volk onderscheidt zich van anderen door den woestijnpas, den oud-Indiër herkent men aan zijn bijzondere manier van slenteren.

Een toeverlaat voor den rustenden Indiër is de Witte of Litteraire Societeit. Als „de Witte" er niet was, dan zouden in Den Haag ook geen rustende Indiërs zijn, en als er in Den Haag geen rustende Indiërs waren, dan zou er ook geen Witte Societeit zijn. De Witte is voor den rustenden Indiër wat het Nirwana is voor den vereerder van Boeddha, wat de Sorga is (zonder de houris natuurlijk) voor den geloovigen Mohamedaan, een plaats der overdenking, des stillen genots en des gelukzaligen samenzijns. Men kan ze daar op elk uur van den dag bij tientallen zien zitten, die rustende Indiërs, onder wie er velen zijn, die in Indië heel wat hebben gepresteerd, waarin echter niemand hier belang stelt. Verscholen achter een niet altijd even amusant ochtend- of avondblad, van 't slenteren moe, vallen d'oogen hem soms zachtkens toe.

Wilt ge den rustenden Indiër buiten zijn huis op het voordeeligst zien, loopt dan op een mooien zonnigen middag 't Bosch eens in. Daar komt hij aangewandeld, nu niet alleen, maar met vrouw en dochter(s). Zijn gang is flink, hij heeft een doel; de wandelstok houdt hij bij het midden in de hand, hij kijkt met genot naar het jonge groen, dat begint uit te loopen. Hij ziet uit naar kennissen, groet links en rechts, om met zijn dame in de Tent te verdwijnen. Als hij een uurtje later uit dit filiaal van de Witte weer te voorschijn treedt, dan is het met een Söbat, een oud-Indisch gast. Terwijl hun beider dames in druk gesprek over de verdiensten der Haagsche dienstboden voor hen uitwandelen, hebben die twee oude heeren het over de kinderen, waarvan de een op Atjeh zit als officier, en de ander als ingenieur op Celebes, of werkzaam is in de suiker op Midden-Java, bij de tabak op Sumatra, de thee in de Preanger of in den handel op een kustplaats. Van de bevalling der oudste dochter, die, gehuwd met een ambtenaar B. B., in het binnenland van Borneo het leven voor haar man dragelijk maakt, kan elken dag bericht komen. Ze maken het allen opperbest, die kinderen, zoo luiden gelukkig de pas ontvangen mailberichten. En ze zijn van plan te profiteeren van de nieuwe regeling omtrent de buitenlandsche verloven. Dat zal een vreugde zijn!

Zoo leeft hij voort, de rustende Indiër, tot ook aan zijn gedoe eenmaal een einde komt en hij op zijn beurt zich aansluit bij de meerderheid."

* * *

Het jongste nummer van het goed geredigeerde nieuwe Weekblad voor den Handeldrijvenden en Industrieelen Middenstand, dat ook op de leestafel, Heulstraat 17, ter kennismaking ligt, houdt in zijn hoofdartikel „Het Kanaal van Suez" getiteld, een warm pleidooi voor onze Oost-Indische koloniën. Beginnende met er op te wijzen, dat 't einde 1909 juist veertig jaar geleden is, dat het kanaal van Suez geopend werd, zegt het blad:

„Voor geheel Achter-Azië en in het bijzonder voor Nederlandsch-Indië is de opening van het Kanaal van Suez het begin van een nieuw tijdperk geweest; een groote stroom van Europeesch kapitaal is derwaarts gegaan, en heeft wederkeerig een niet minder grooten stroom van Aziatische produkten naar Europa doen komen. In 1880 waren er in Nederlandsch-Indië veertig duizend Europeanen, en in 1905 tachtig duizend. Het in cultuur brengen van nieuwe streken heeft vooral op de eilanden Java en Sumatra de prachtigste uitkomsten, en voor geheel Nederlandsch-Indië gaan de cijfers van in- en uitvoer met versnelden gang omhoog. In 1886 bedroeg de totale invoer in Nederlandsch-Indië honderd zes en twintig millioen, en de totale uitvoer honderd zes en tachtig millioen guldens, en twintig jaar later waren die beide cijfers ruim verdubbeld. De invoer bedroeg twee honderd vier en dertig millioen, en de uitvoer drie honderd dertig millioen guldens, en nog is het veld, dat ontgonnen voor ons ligt, onafzienbaar groot."

Wij moeten trachten Nederlandsch-Indië zooveel mogelijk te ontwikkelen, zoodoende maken wij den band tusschen kolonie en Moederland het sterkst. Koloniën zijn voor de beschaafde volken, wat het opvoeden van kinderen is voor een huisgezin, eerst een bron van groote zorg, soms van teleurstelling en smart, later dikwijls een oorzaak van groote vreugde en kracht en voordeel, maar evenals aan de opvoeding der kinderen niets gespaard mag worden, evenmin mag het moederland terugdeinzen, om haar volkplanting zoo degelijk mogelijk te wapenen in den strijd des levens. Dat besef wordt bij ons gelukkig hoe langer hoe helderder. Wij denken thans niet uitsluitend enkel aan voortbrengselen van landbouw en nijverheid, wij hebben ook ons oog gericht op onderwijs en zedelijke ontwikkeling, maar in dit opzicht is nog zeer veel te doen.

Een maatregel zouden wij daarvoor kunnen nemen van onberekenbaar nut, niet alleen ten bate van onze Kolonie, maar ook van geheel Azië, wij bedoelen

het stichten op Java, bijvoorbeeld te Batavia of te Buitenzorg, van een hoogeschool voor Natuurwetenschappen en Geneeskunde, een groote en sterke instelling van wetenschappelijke studie, welke uit geheel Azië, uit Voor- en Achter-Indië, uit China, uit Japan duizenden jongelieden tot zich trekken zou, en Nederlandsch-Indië zou maken tot een neutralen bodem voor natuur-onderzoek.

Daardoor zouden wij allen aan ons verbinden en ons vrijwaren voor aanslagen. Nederlandsch-Indië als sleutel tot de Straat van Malakka en tot Straat Sunda is als het ware aangewezen om neutraal verklaard te worden, want alle groote natiën, zoowel in Europa als in Azië, hebben er belang bij, dat die straten vrij blijven, en niet in handen van mededingsters komen. Wij zouden een groote schrede doen naar die neutraal-verklaring van Nederlandsch-Indië, wanneer wij aldaar een groote instelling van hooger onderwijs maken, en die vrijelijk open stellen voor alle volken, zooals met de Europeesche Universiteiten het geval is."

Uit de O.-I. Mail.

Geen cholera meer.

In het laatst van Januari jl. schijnt de cholera te Batavia eindelijk werkelijk uitgewoed, althans in de bladen, die de jongste mail ons bracht, lezen wij gelukkig:

„Noch van het Militaire Hospitaal, noch van het Stadsverband valt iets bijzonders te vermelden. Nieuwe gevallen kwamen nergens voor."

Controleurs-tractement.

Gerekend van 1 Januari 1910, worden de bezoldigingen van de controleurs bij het Binnenl. Bestuur, zoo op Java en Madoera als op de bezittingen daarbuiten, vastgesteld als volgt:

Een aanvangstraktement van *f* 300 's maands met vier verhoogingen, de eerste twee elk van *f* 75.— 's maands, de laatste twee elk van *f* 50 's maands toe te kennen, nadat respectievelijk zes, negen, twaalf en vijftien jaren zijn verloopen sinds het tijdstip, dat bij de berekening van de pensioenen van Europeesche burgerlijke ambtenaren als tijdstip van eerste indiensttreding in Nederl.-Indischen dienst in aanmerking komt; met dien verstande, dat de tijd buiten bezwaar van den lande doorgebracht, bij de berekening van bedoeld aantal jaren niet wordt medegerekend en dat de toepassing van deze traktementsregeling voor de in dienst zijnde titularissen in geen geval vermindering van inkomsten ten gevolge heeft.

—

In het Nieuws v/d Dag v. N.-I. schrijft Condo een uitvoerig artikel **„Over hormat, en nog iets"**, zeggende:

„In dit blad is destijds over het verband gesproken, dat zou kunnen bestaan tusschen de Weg-met-de-hormat-circulaire van den vorigen Landvoogd en het vermoorden van Europeanen te Batavia en te Bandoeng (tjoelik-perkara).

Welnu, dit verband zou niet alleen kunnen bestaan, maar dat het bestaat, is zelfs vrij waarschijnlijk.

Dat moge nu als abracadabra klinken voor een dorpsburgemeester in Noord-Brabant of uit den Achterhoek van Gelderland, ja zelfs voor 'n doorsnee-Tweede-Kamerlid —, voor hen, die den inlander kennen, is het bij eenig nadenken duidelijk genoeg. (Wat niet zeggen wil, dat hij, die dit inziet, er ook voor uitkomt!)"

Verder licht hij een en ander met z. i. sprekende voorbeelden toe.

Het Gouvernementshôtel op Rijswijk.

De gouverneur-generaal kan zich — naar uit Batavia aan het Soer. Hbl. werd geseind — niet vereenigen met het project voor de vergrooting van het gouvernementshotel op Rijswijk te Weltevreden, waarvoor een bedrag van *f* 44000 was toegestaan.

De heer Van Heutsz had op den laatsten dag van zijn bestuur het besluit genomen tot die vergrooting.

Kolonisatie in de Lampongs.

Volgens de Javabode zal de kolonisatie in de Lampongs worden voortgezet en uitgebreid.

De proeven heeten geslaagd te zijn.

Minder dobbelplaatsen.

De Jav. Courant van Vrijdag 28 Jan. j.l. deelt mede, dat de Gouverneur-Generaal heeft goedgevonden om één der verpachte dobbelplaatsen te Batavia te doen vervallen, namelijk die genaamd: „Bazaar Tanah-abang".

Automobielen in het leger.

Luit.-generaal Van Daalen, de chef van den Generalen Staf, heeft aan de Java Motorclub een schrijven gezonden, waarin hij de quaestie bespreekt of het wellicht mogelijk zal blijken op Java een vrijwillig automobielkorps op te richten, daarom wendde hij zich tot de Java Motorclub, ten einde die uit te noodigen hare medewerking te verleenen om tot de verwezenlijking van dit denkbeeld te geraken.

De generaal Van Daalen heeft een reeks ontwerp-voorwaarden samengesteld, waarop auto-bezitters aangesteld zouden kunnen worden tot lid van het vrijwillig automobielkorps en verzoekt dienaangaande de meening van de club te mogen vernemen.

Het plan van luit.-generaal Van Daalen lijkt aan de Javabode van groot nut voor het Indische leger en het blad spreekt dan ook de hoop uit, dat de Java Motorclub deze kwestie ernstig in behandeling zal nemen.

—

Naar aanleiding hiervan schrijft Mataram het volgende:

„Als het zoover komt, dient de Regeering de verschillende hoofden van Gewestelijk Bestuur op Java wel ernstig op het hart te drukken, om er voor te zorgen, dat de wegen in hun gewest berijdbaar worden en blijven voor auto's, hetgeen nu geenszins het geval is."

Dezer dagen nog vernam het blad van iemand, die van Poerworedjo naar Magelang getuft had, dat die groote, breede weg zoo goed als onbegaanbaar is voor auto's, waardoor diens zegsman op dat traject, waar de steenen decimeters dik op den weg verspreid liggen, twee nieuwe banden verspeelde, terwijl de opspringende steenen zelfs het glas van een lantaarn vernielden.

Bij zulke toestanden valt natuurlijk niet aan een automobielkorps te denken.

Vreemde geruchten.

Men bericht uit Koeta-Radja aan het Bat. Nbl.:

„Het is een publiek geheim, dat sedert enkele maanden een stille, doch taaie strijd gevoerd wordt tusschen een der hoogstgeplaatste autoriteiten en een doktertje, dat zich vermat aan den journalist-chansonnier Pisuisse indertijd de bekende uitdaging tot een duel te zenden. De laatste genoot in Atjeh, zooals men weet, de hoogste protectie, sedert de gouverneur-generaal Van Heutsz op opvallende wijze zich met hem en Blokzijl occupeerde. Uit de reeds verschenen mededeeling in de Sumatrap. blijkt, dat de chansonniers-journalisten de genoten hulpvaardigheid en steun zeer op prijs stellen. Doch nu schijnt de medicus, die roet in het eten wierp, er lang niet genadig af te komen.

Wat wij daaromtrent vernamen doet het ons zeer wenschelijk voorkomen, dat de legercommandant de kwestie onderzoekt, opdat er in Indië geen Dreyfuszaakje in het klein op touw gezet worde."

Stakkerds.

Een arme inlandsche familie, bestaande uit vader, moeder en twee kinderen, het hongerlijden in hun desa moede, besloten naar Banjoewangi te reizen om te trachten daar op een onderneming wat te verdienen, schrijft de N. Soer. Crt.

Doch ook daar vonden ze niets, zoodat ze, ten einde raad, oververmoeid en flauw van den honger, besloten naar Soerabaja te gaan; misschien, dat ze hier in de rijke indische koopstad wel wat konden verdienen. Onderweg stierf, nabij Gedagang, van honger en ellende het jongste zoontje; de ouders kwamen hier met zijn lijk aan.

Niet wetende, waar ze het moede hoofd zouden neerleggen en waar ze het lijkje zouden brengen, liepen ze een poos doelloos rond, tot ze ten laatste het doode kind op het portaal van de 3de afdeeling der S.S. neerlegden en in stille vertwijfeling er bij bleven zitten.

Een geelvink, alias politie-oppasser zag dat, en joeg hen onbarmhartig weg. Wie verwacht er ook gevoel en medelijden van zoo'n individu? Toen de arme menschen hem vroegen, waar ze hun dood kindje moesten brengen, zei de schavuit: tida taoe, en tida perdoeli, inplaats van zijn plicht te doen en het naar het stadsverband te laten brengen.

Een oude inlandsche vrouw, die voorbij kwam, bleek meer medelijden te bezitten; zij gaf den ouders een saroeng om het lijkje daarmede te bedekken, benevens eenig geld om wat voedsel te koopen en bracht hen naar het stadsverband, waar men hen liefderijk opnam en voor de begrafenis zorgde.

Japansch bezoek.

Volgens een door het Nws. v. d. D. v. N.-I. ontvangen bericht, kunnen 26 Mei daar verwacht worden de Japansche opleidingsschepen „Aso" en „Soya."

Beide schepen hebben aan den laatsten Japansch-Russischen oorlog een werkzaam aandeel genomen... aan Russische zijde. De Soya heette vroeger Wariag en het was dit schip, dat door een Japansch eskader bij Chemulpo werd aangevallen en door den Japanschen kruiser Asama werd in den grond geboord, met welke daad de oorlog den 8sten Februari 1903 door Japan werd begonnen. De Soya is een snelle, niet gepantserde kruiser van 6570 ton waterverplaatsing, bewapend met 12 stukken van 15 c.M. kaliber en 20 kleinere stukken.

De wijze, waarop het schip, dat was omgeslagen en gezonken in tamelijk diep water, door de Japanners boven water werd gebracht, heeft destijds in technische kringen veel opzien gewekt.

De Aso heette vroeger aan Russische zijde Bajan. Het is een gepantserde kruiser van 7850 ton, bewapend met 2 kanons van 203 m.M., 8 stukken van 15 c.M. en 28 kleinere stukken. Het schip maakte deel uit van het Port-Arthur-eskader, en viel bij de overgave van die vesting met tal van andere, zwaar beschadigd, in handen der Japanners.

Beide vaartuigen werden na den oorlog door de Japanners geheel omgebouwd, volgens de lessen, in den strijd opgedaan, en zij vormen nu weder twee waardevolle gevechtseenheden.

WEST-INDIË.

SURINAME.

Door den gouverneur is eene ontwerp-verordening ingediend tot regeling van de uitgifte van goudhoudende terreinen aan de Grankreek, die tot dusverre waren gereserveerd.

Toen besloten was tot den spoorwegaanleg in Suriname, is tegelijkertijd een onderzoek ingesteld naar den goudrijkdom in het Lawa-gebied, wijl het voornemen bestond om, indien het Lawa-gebied werkelijk rijk aan goud mocht worden bevonden, den spoorweg daarheen door te trekken.

Omtrent de Lawa-exploratie werden weinig gunstige uitkomsten gemeld. Er werd goud gevonden, maar niet in exploitabele hoeveelheden voorkomende, zoodat in elk geval het doortrekken van den spoorweg niet raadzaam scheen.

Ten opzichte van de terreinen aan de Grankreek werden gunstiger berichten ontvangen. Nadat een tijdlang deze terreinen werden gereserveerd, zullen zij dan nu voor uitgifte in aanmerking komen.

Wat den verderen spoorwegaanleg aangaat, ontleenen wij aan de West het volgende:

„Bij het Gouvernement is een concessie-aanvraag hangende van een Anglo-Fransche maatschappij voor doortrekking van den spoorweg naar het Lawa-gebied.

De heer A. R. Clements, die voor dit syndicaat hier optreedt (doch thans weder uitlandig is), beweert, dat vanwege het gouvernement van Cayenne concessie is verleend voor den aanleg van een spoorweg in Cayenne, naar de goudvelden, met verleening van subsidie.

Daar in Suriname reeds een spoorweg in de richting van het Lawa-gebied bestaat, hebben de ondernemers het plan opgevat, concessie te vragen voor de doortrekking van dien spoorweg, zonder subsidie, en van af het punt van overgang aan de grensrivier de Marowijne, in Cayenne den gesubsidieerden spoorwegbouw aan te vangen in de richting naar de kust.

De bouw van den spoorweg in Suriname heeft gekost 36 duizend gulden per kilometer. Voor verdere doortrekking naar het binnenland wordt noodig geacht 50 duizend gulden per kilometer."

Het genoemde blad geeft te kennen weinig hoop te hebben op verwezenlijking van dit plan.

Met de bacoven-cultuur gaat het in de kolonie nog steeds niet geheel naar wensch, ook niet voor de United Fruit Co. te Boston, die telkens wat te klagen heeft, laatstelijk over den onvoldoenden groei der vruchten.

Terwijl deze cultuur dus nog in Suriname de kinderziekten heeft te doorstaan, dreigt weer eene concurrente in de onmiddellijke nabijheid. De gouverneur van Britsch-Guyana heeft toch eene commissie benoemd, om een onderzoek in te stellen naar den toestand der cultuur in Suriname, ter beantwoording van de vraag, of het ook wenschelijk moet worden geacht, die cultuur in Britsch-Guyana in te voeren.

CURAÇAO.

Het zal blijkbaar niet aan de Curaçaosche planters liggen, wanneer de invoering der sisal-cultuur op Curaçao niet mocht slagen. De heer Hamelberg, die voor de eerste Nederlandsche sisal-maatschappij een reisje naar de kolonie maakte, mocht van verschillende planters aanbieding ontvangen voor terreinen, die de onderneming behoeft.

Het is te hopen, dat deze onderneming slagen moge, waardoor weer wat meer leven op het hoofdeiland dezer kolonie zou komen.

Van Vreemde Koloniën.

Planters en koelies op Ceylon.

De Ceylonsche bladen melden, dat er groote kans bestaat voor eene overeenstemming tusschen de planters op Ceylon onderling en de eigenaars der ondernemingen te Londen betreffende regelen voor het aangaan van verbintenissen met arbeiders.

Volgens de Times of Ceylon stonden bij den wensch naar zulk een overeenstemming tweeërlei doeleinden op den voorgrond. In de eerste plaats wenschte men gunstiger voorwaarden te erlangen voor het aannemen van arbeiders, en in de tweede plaats vermindering van de aan arbeiders te verleenen voorschotten.

De door de planters van Ceylon voorgestelde bepalingen zijn nu in hoofdzaak door de Londensche eigenaars der ondernemingen goedgekeurd en bevatten o.a. het volgende:

Men zal geen koelies meer aannemen met hooger voorschotten dan 30 roepies; men zal ook geen voorschotten verleenen, waardoor de schuld van den koelie tot een bedrag van meer dan 30 roepies stijgt; en ook geen koelies meer aannemen, zonder de op dezen rustende verplichtingen over te nemen.

Er is voorgesteld dat ondernemingen, die tot den bond toetreden, dit zullen doen voor den tijd van drie jaren met een opzeggingstermijn van zes maanden, en men gelooft, dat, indien de eerste drie jaren zullen zijn verloopen, alles wel zal blijven bestendigd.

Tegen overtreding der voorschriften zijn strafbepalingen gesteld, zoodat elke onderneming, die zich daaraan schuldig maakt, kan worden beboet met een bedrag van 100 roepies per arbeider hoogstens boven en behalve een vast bedrag van hoogstens 1000 roepies ten behoeve van den bond.

De eerstgenoemde boete wordt door de schuldige onderneming betaald aan die onderneming, ten nadeele waarvan zij hare arbeidskrachten completeerde.

Deze maatregelen waren noodig wegens het gebruik onder de koelies, om zich voor de eene onderneming te verbinden en dan, nadat ze daar hun voorschot hadden opgestreken, zich bij een anderen ondernemer aan te melden en daar ook weder een voorschot te vragen.

De pers en de Inlandsche vorsten van Engelsch-Indië.

In de maand Augustus van het vorige jaar zond de onderkoning, lord Minto, een schrijven aan den nizam van Haiderabad en andere regeerende vorsten in Engelsch-Indië, om de aandacht te vestigen op het opruiend karakter der inlandsche pers. Het oordeel der vorsten werd gevraagd omtrent de wijze, waarop het best daarvoor een stokje zou kunnen worden gestoken, terwijl tevens een beroep gedaan werd op de medewerking der vorsten, ten einde de verspreiding van opruiende geschriften in het land tegen te gaan.

De vorsten gaven in hunne antwoorden, die in een bijzonder nummer van de Official Gazette werden gepubliceerd, allen te kennen, dat het belang der Indische regeering in dit geval ook het hunne was. Velen deelden daarbij mede, dat zij reeds maatregelen hadden getroffen om te beletten, dat agitators in hun gebied kwamen, en om hunne politiemacht te versterken. Door een aantal hunner werd der regeering in overweging gegeven maatregelen te nemen voor eene spoedige bestraffing van delinquenten en verscheidenen bevalen een meer afdoende wetgeving op de drukpers aan.

De nizam van Haiderabad vond, dat men in de inlandsche staten aan alle clubs en andere instellingen behoorde te verbieden om in te teekenen op geschriften of dagbladen, die opruiende artikelen bevatten, terwijl aan ambtenaren, die zich op zulke geschriften abonneerden of zich deze aanschaften, moest worden te kennen gegeven, dat dit op hunne beoordeeling van invloed zou zijn.

De maharadja van Bikaneer, die ook tot krachtige maatregelen neigde, stelde samenwerking voor ten einde op de hoogte te blijven van alles wat al zoo in de inlandsche pers geschreven werd, ten einde, waar noodig, daarop eene rectificatie te geven.

De radja's van Mysore en Dewas waren zeer sterk voor repressieve maatregelen. De laatste herinnerde aan de wet van 1818, waarbij delinquenten voor onbepaalden tijd kunnen worden verbannen of gevangen gezet. Hoe arbitrair zulke maatregelen ook mogen schijnen, zij passen geheel voor land en volkeren van Indië, meende hij.

WAT DE INLANDER ZEGT.

Het jaar 1909. Op Java heeft de inlandsche Pers, evenals de Maleisch-Chineesche Pers, weinig of geen aandacht geschonken aan de jongste jaarsverwisseling en bij die gelegenheid dus ook geen algemeene politieke of oeconomische beschouwingen over Nederlandsch-Indië ten beste gegeven.

Op het eiland Sumatra daarentegen bracht de Redactie van de Pertja Barat in haar No. 2 van 6 Januari 1910 de gelukkige geboorte van Prinses Juliana en de op politiek gebied zoo belangrijke troonsverwisseling te Constantinopel in herinnering, terwijl de Redactie van de Tjahaja Sumatra in haar nummer van 3 Januari 1910 no. 1 — onder opsomming van de talrijke vereenigingen, welke ter Sumatra's Westkust werden opgericht — wees op de verkregen resultaten in zake de aaneensluiting van de inboorlingen in Nederlandsch-Indië en op die van Sumatra in het bijzonder.

De Jong-Maleische beweging nam vooral ter hoofdplaats Padang in omvang toe, terwijl veel ijver werd ten toon gespreid in zake het streven om de Maleische vrouw, middels huisvlijt, en het bijbrengen van de kennis van lezen, schrijven enz. op de scholen, vooruit te brengen.

Ook was er eene actie om door de oprichting van een ambachtsschool te Padang de jongelieden van Sumatra's Westkust tegemoet te komen in den strijd om het bestaan.

De in het jaar 1909 te Padang gehouden tentoonstelling op het gebied van handwerksnijverheid vulde die actie aan.

Aan de Regeering in Nederlandsch-Indië werd een door inboorlingen van de hoofdplaats Padang opge-

FEUILLETON.

UIT ZUID-CELEBES.

INARA, DE BEKKENSLAAGSTER.

Konden wij onzen lezers een vorig maal uit het mooie kinderboek van Mevr. Kooy van Zeggelen, **DE GOUDEN KRIS** dat eerstdaags ook in het Deensch verschijnt, vertaald door Emma Kraft, de door de schrijfster zoo allerliefst geteekende portretjes van de hoofdpersonen La Ballo en Andi laten zien, thans zijn wij door de welwillendheid van de uitgevers Masereeuw en Bouten te Rotterdam in de gelegenheid u kennis te doen maken met nog een paar andere illustraties uit ditzelfde juweeltje van een boekje, waaraan wij hierbij ook weer enkele toelichtende regels ontleenen.

Over Andi vertelt de schrijfster:

Haar volgden de drie kleine herten, niet hooger dan zij zelf, de hertjes op de ranke pootjes, met de slanke halsjes, en de fijne kopjes, waarin de donkere oogen fluweelig glansden, met de vochtige grijsglimmende neuzen, de altijd bewegende lepelvormige ooren, en het heen en weer flappende platte staartje.

Haar volgde Inara, de kleine halfnaakte bekkenslaagster, iets grooter dan Andi zelf, met de kleine koperen bekkens hangende aan een touwtje om haar mager bruin halsje; want het volksgeloof zegt, dat de bekkenslag alle booze duivels en slechte invloeden van de kinderen der vorsten en aanzienlijken verjaagt. Waar Andi was, daar was dus ook Inara, het arme, verwaarloosde kind, eens door Aroe Lipa uit de bergen medegenomen.

En dan, achter Inara en de hertjes kwamen de speelkameraadjes. Ook kleine havenlooze wezens, met verwarde haren om de bruine snoetjes en met naakte bovenlijfjes; kinderen, die tot een verarmden familietak behoorden, of zoontjes en dochtertjes der ondergeschikten, of buurtkinderen uit de kleine berghuisjes.

Dat alles liep achter Andi aan, achter de kleine fijne slanke Andi met haar mat-lichtbruine armpjes en halsje; en het was, alsof ze tusschen dit verwaarloosde vuile troepje ééns zoo sierlijk en zoo bevallig leek; een echt voornaam kindje was ze, dat zich bewoog als een prinsesje...

En was het ook niet, of de muziek naderde als Andi kwam aan gesprongen met haar klein gevolg? — Was het haar fijne stemmetje, dat luidde als een klokje? was 't het nu zachte dan schalmeiende ,,brèng, brèng" van Inara's koperen bekkens? Waren het de lichte kreten der hertjes, die elkaar riepen?

De volgende teekening stelt U La Ballo voor, zooals hij ver van zijn huis, eenzaam op de bergen vertoefde, gelaten afwachtende wat zijn lot zou zijn:

,,Wachten dus, wachten! En hij zong zijn droefheid maar uit op zijn bladhoorn, en soms zong hij een klagend liedje, wiegend het bovenlijf heen en weer. Dun en snerpend klonk zijn jongensstem door de wijde bergwereld, als hij de versjes zong, die hij zelf bedacht, zooals zoovele kinderen van dit land:

,,En ik zie den kleinen vogel die er heen vliegt,"
,,Als ik op den hoogen berg klim
,,En ik zie in het dal daarachter,
,,Dan zie ik mijn land.
,,Dan zie ik de kleine huisjes,
,,En het marktplein,
,,Waar de kleurige baadjes verkocht worden.
,,Als ik op den hoogen berg klim.
,,Dan zie ik naar het land waar ik uit ben getrokken,

maakt adres gericht, inhoudende het verzoek om oprichting van een Hollandsch-Maleische school.

Voorts kwam een door inlanders in het leven geroepen Fröbelschool tot stand, terwijl pogingen en voorbereidende besprekingen plaats hadden in het belang van de oprichting van een Menangkabausche Industrie en Credietbank en een Landbouwbank.

In zake de in 1909 door het Nederlandsch bestuur geïnde belastingen werd aangeteekend, dat van de ongeveer 750.000 gulden opgebrachte belastingpenningen der inlanders *f*50.000 werden afgezonderd voor de gemeente Padang.

Wat met het andere gedeelte der gelden werd gedaan, begreep de inboorling niet goed; een gewestelijke raad bestond er ter Sumatra's Westkust nog niet.

In de Pertja Timor van 3 Januari 1910 no. 1 uitte Seligi Balik Batimba zijne nieuwjaarsgevoelens middels een gedicht.

Het hazardspel. Werd in de Bintang Soerabaja (zie Koloniaal Weekblad 1909 no. 49) reeds gewezen op zekere nadeelen, die verbonden zijn aan het houden van wedrennen met het daaraan verbonden dobbelspel, door Europeanen en inlanders, ook de Medan Prijaji van 5 November 1909 no. 44 wijst op het euvel van het hazardspel, en wel door de inlandsche hoofden op Java.

Voor de loerah's — Javaansche hoofden van middelmatigen rang — in de Javaansche dorpen is de maand December van het jaar, zegt de schrijver ,,Bagelener", altijd eene moeielijke maand, want dat is het tijdstip, waarop de door hen geïnde en toevertrouwde belastingpenningen van den kleinen man moeten worden afgedragen.

Men kan het hen dan aanzien, dat zij niet al te best te spreken zijn, waar nog zoovele achterstallige belastinggelden moeten worden gestort.

Men hoort hen dan dag en nacht zuchten over dien achterstand en over de wijze, waarop het tekort moet worden aangezuiverd.

En toch, de kleine man, al is hij ook nog zoover verspreid in het gewest, komt in den regel zijne geldelijke verplichtingen tegenover het gouvernement correct na, zoodra de hoofden hem om betaling van de belastingpenningen vragen.

Wel heeft hij het geld niet, maar dan verkoopt of verpandt hij zijne goederen, gewoonlijk tegen een prijs ver beneden de waarde, hetgeen natuurlijk geldelijk nadeelig voor hem is.

Ook is het te verkoopen of te verpanden voorwerp dikwijls voor zijn dagelijkschen arbeid onmisbaar, maar dat laat hem koud, daar hij toch betalen moet en uit vrees voor de autoriteiten dit ook doet.

De oorzaak van den achterstand ligt dus niet bij den kleinen man, maar bij de loerah's, omdat deze de geïnde belastinggelden ten eigen bate gebruiken.

Men waagt het er dan maar op en hoopt, dat de tijd redding zal brengen.

De reden, dat men de belastingpenningen ten eigen nutte aanwendt, is het verlies bij het hazardspel.

De samenkomsten der loerahs werken dit euvel in de hand.

Velen beginnen met *f*25 tot *f*50, doch, wanneer het geld verspeeld is, wordt de volgeling van den loerah, die de geldzak bij zich heeft, gewoonlijk naar huis gezonden om wederom geld te halen.

En dat alles dikwijls om geen andere reden dan dat men voor geen collega wil onderdoen.

De vrouwen denken er evenzoo over, ook zij willen voor hunne gelijken de vlag niet strijken.

Is het geld niet beschikbaar, dan worden de huisbenoodigdheden, rijpaarden enz., die tegen behoorlijke prijzen zijn ingekocht, met groot geldelijk verlies van de hand gezet, totdat de maand der betaling van de belastinggelden aanbreekt en de loerah, wil hij niet uit den dienst worden ontslagen, eene geldleening moet sluiten om het tekort te dekken.

Na de betaling der penningen op het belastingkantoor kan men dan ook zoo dikwijls het verschijnsel waarnemen, dat de loerah, van huis, paard en andere bezittingen beroofd, als het ware naakt op straat staat.

Vele personen, die gaarne hun geld tegen hooge rente willen plaatsen, wachten op de Decemberbelastingmaand, en trekken dan van de gebrekkige toestanden partij.

Onder aanhaling van door den schrijver bijeengebrachte voorbeelden, blijkt het, dat ook de wedono's de loerahs overhalen om aan het hazardspel deel te nemen en dat deze laatsten tegenover hunne chefs zulks niet durven weigeren.

Bovendien gevoelen de loerahs zich vereerd, wanneer zij door hoogeren in rang tot dergelijke hazardspelen worden uitgenoodigd, al ware het alleen maar dat zulks het bewijs geeft aan de onderhoorigen, hoe goed hun hoofd bij hooger autoriteiten staat aangeschreven, hetgeen weder den invloed verhoogt.

En is de loerah in de maand December niet uit den dienst gezet, of heeft hij zich weten te dekken, dan begint in de maand Februari de zaak weder opnieuw.

Het zal toch wel niet noodig zijn, zegt de schrijver, dat de wedono's in zulke gevallen, als hier besproken is, geen overwicht hebben op hunne loerahs, die zij juist op hunne plichten moeten wijzen en dat de belangen der bevolking door dat hazardspel zeer worden geschaad.

Krachtig optreden van den wedono tegenover den loerah is dikwijls onmogelijk, uit vrees voor indiening van klachten van dezen.

Beschuldigingen tegen den loerah ingebracht moeten om dezelfde reden geheim gehouden worden; zelfs op kleine tekortkomingen kan de wedono niet wijzen.

Het gevolg van dat alles is, dat de onveiligheid en het aantal moorden in de districten van dergelijke hoofden toenemen en dat de betrokken bevolking, die de belastingpenningen toch regelmatig betaalt, de dupe is van dergelijke gebrekkige toestanden.

Hierbij wordt nog aangeteekend, dat ,,Neutraal" in de Pemberita Betawi van 8 Januari 1909 no. 6 ook wijst op de toename van het hazardspel onder de bevolking.

Vroeger stootte de gegoede inlander den hazardspeler af, terwijl het spel als iets onreins werd beschouwd, doch tegenwoordig — ondanks den vooruitgang — sluit de gegoede inlander zich bij den speler aan en is men aan het spel verslaafd.

Om aan dat gevaar geen verdere uitbreiding te geven en het, zoo mogelijk, te keeren, zou — naar de meening van ,,Neutraal" — de invoer en het bezit van speelkaarten bij de wet strafbaar moeten worden gesteld.

WAT DE CHINEES VERTELT.

Verbetering van den oeconomischen toestand der onvermogende Chineezen en peranakan-Chineezen in Nederlandsch-Indië. — Nog een andere wijze dan verleden week aangehaald om de onvermogende Chineezen, die reeds zulk een langen tijd op Java verblijf houden en de peranakan-Chineezen (de in Nederlandsch-Indië geborenen) tegemoet te komen, zoude zijn om gronden ter hunner beschikking te stellen, op den voet zooals die aan inlanders worden gegeven.

Op den duur — dit is duidelijk — gaat het niet aan om de Chineezen op een en dezelfde plaats bijeen te houden, de tijd zal komen, dat de kooi, waarin zij gedwongen zijn verblijf te houden, defect raakt en daarom is het beter om hen geleidelijk en zonder schokken uit de kooi te laten dan te wachten, totdat zulks gedwongen en met schrik geschiedt.

En zouden die onvermogende Chineezen geen dorpen kunnen bouwen op die terreinen, waar zoovelen hunner met den Landbouw en met de vischvangst hun levensonderhoud zouden kunnen verdienen? vraagt de schrijver.

Het is niet de bedoeling van dezen om aan te sporen tot het vormen van dorpen in Midden- en Oost-Java, want dáár moet de grond, als dringend noodig voor den inboorling, ter beschikking blijven.

Maar wel zou zulks kunnen geschieden in eene residentie als Batavia met zijne gemengde en van elders afkomstige bevolking en buiten de hoofdplaats.

Een band tusschen de verschillende dorpen bestaat daar niet, ieder dorp is op zichzelf aangewezen.

De Chineezen zullen meer naderen tot de inlanders, landbouwers en visschers worden, terwijl verwacht mag worden, dat de inlanders, ook bij verschil in godsdienst, zich niet tegen de Chineezen zullen keeren.

Als voorbeeld wordt aangehaald, dat in de afdeeling Krawang te Doekoeh Tjemara, in de nabijheid van de dorpen Soengeboentoe en Tiboeaija, district Rengas dengklok, reeds eene dergelijke vestiging bestaat van ongeveer 900 zielen.

Allen zijn arme lieden en bestaan van den landbouw en van de vischvangst.

Zij spreken de Chineesche taal niet meer en als men de mannen en de vrouwen op het veld ziet werken, hebben de mannen hunne haarvlecht bedekt en zou men niet zeggen, dat er Chineezen aan den arbeid waren.

Aan dergelijke lieden kan men — desnoods zonder dat zij een eigen hoofd kiezen — toch wel gronden geven op de wijze, zooals die aan de inboorlingen worden gegeven?

Zeer zeker, zegt de schrijver, zijn er onder de Chineezen ook wel slechte elementen, maar de groote menigte is gemakkelijk te leiden, de meeste hunner zijn rustige burgers, die de bestuursvoorschriften gemakkelijk en gewillig opvolgen.

De Chinees is over het algemeen gezond en sterk, en hij durft den arbeid aan.

Men kan hem dus ook als voorbeeld stellen aan den inlander, zoowel ten opzichte van den landbouw als van de vischvangst.

Waar in de residentie Batavia reeds ondernemingen bestaan, kunnen deze partij trekken van de werkkracht der Chineezen terwijl, wanneer men den toestand laat zooals hij nu is, in de eerste tientallen jaren geen verbetering daarin is te verwachten.

De Redactie van de Bintang Soerabaja is ten deze van meening, dat de Regeering de keuze heeft tusschen deze twee wegen, nl. of de Chineezen tot Nederlandsch onderdaan te verklaren, met al de voorrechten daaraan verbonden, dan wel hen Vreemde Oosterling en Chineesch onderdaan te laten.

Voltooiïng van de opvoeding en studies van Ind. Chineezen in Europa. — Werd in het Koloniaal Weekblad van 17 Februari 1910 no. 7 reeds melding gemaakt van de stem, die opging om de Chineesche jongelieden op te wekken hunne studies en opvoeding niet in Nederland, maar bij voorkeur in Amerika te voltooien, thans wijst Soei Siang Djit te Buitenzorg in de Ho Po van 12 Januari 1910 no. 350 op het feit, dat de meeste Indische Chineesche jongelieden, die de Hoogere Burgerschool dan wel de Wilhelminaschool hebben afgeloopen, naar Engeland vertrekken.

Zulks behoeft geen verwondering op te wekken, zegt de schrijver, want van de kennis der Engelsche taal kunnen onze Chineesche jongelieden het meest partij trekken in het belang van den handel, terwijl zij, met behulp van die taal, terecht komen in China en Japan, waar de meeste handelaren die taal reeds verstaan.

Engelsche Bank-directies hechten waarde aan die taalkennis en behandelen dan de Chineezen op gelijken voet als de Europeanen, terwijl andere Europeesche handelshuizen eveneens de Engelsche taal boven andere Westersche talen verkiezen.

Voorts komt men, behalve in China en Japan, ook met die taal terecht te Singapoera, in Engelsch-Indië, Australië en Siam.

Vele Indisch-Chineesche handelaren hebben reeds hunne betrekkingen met de Nederlandsche Handelshuizen verbroken en betrekken thans hunne goederen direct uit Frankrijk, Engeland en Duitschland, in welke landen het Nederlandsch in het geheel niet bekend is.

Zoolang de bestuurstaak voor de Chineezen niet geopend is, hebben de Hollandsch-Chineesche scholen, welke zijn opgericht, uit een practisch oogpunt gezien, geen of althans weinig nut.

Voor den handel toch zijn het Mandarijn-Chineesch, het Engelsch en het Maleisch van groot belang.

Schrijver vraagt in verband daarmede, of het voor de Regeering niet raadzaam zoude zijn om de Hollandsch-Chineesche scholen op te heffen en de dan vrij komende gelden te besteden voor de Chineesche scholen, waar de Maleische, Engelsche en de Nederlandsche talen worden onderwezen?

Dan wel, dat op de Chineesche scholen een Nederlandsch onderwijzer het Nederlandsch en het Engelsch onderwijst, terwijl een Chineesche leeraar het Mandarijn-Chineesch bijbrengt.

De schrijver beveelt deze gedachten aan, die in het voordeel zijn van beide partijen, ook geldelijk.

Oost= en West=Indisch Literatuur=overzicht.

Du Chattel in Indië.

Het Febr.-Nr. van Op de Hoogte, Maandschrift voor de Huiskamer, bevat een artikel van den heer J. E. Jasper over den schilder F. J. du Chattel in Indië (met een viertal reproducties zijner werken). Du Chattel heeft ongeveer twee jaar in Indië gereisd, kwam aanvankelijk niet op dreef, voelde zich zelfs ontmoedigd; de natuur kon hem niet voldoende inspireeren. Maar toen hij in de vlakte van Pasoeroean de zondoorgloeide sawahs en bij het strand de trillend-reflecteerende vischvijvers zag, toen hij kennis maakte met de vreedzame omgeving van echte, Javaansche dessa, kwam geleidelijk de lust tot werken in hem bloeien. Daar heeft hij dan ook voor het eerst in Indië met ware ambitie geschilderd. Niet lang daarna werd te Soerabaja de eerste tentoonstelling van du Chattel's aquarellen georganiseerd. Ze was een groot succes. Op zijn verdere reizen bezocht de schilder ook de Bataklanden en vertoefde daarna geruimen tijd in de Preanger. Hij is zeer tevreden over zijn Indische tournée, heeft veel verkocht, maar ook hard gewerkt.

„Indië is echter geen land voor schilders, om er voor goed te blijven. Voor den artist is het urgent den blik te verruimen, en daarvoor bestaat in Indië weinig gelegenheid. Daarom verlangt du Chattel ook terug naar het bloeiende Europeesche kunstleven, hetwelk ongetwijfeld nieuwe bezieling geeft. Dat hij echter hier terugkomt, om Bali, Sumatra en de Molukken te doorreizen, staat bij hem vast.

Hollandsche kunstkoopers wachten nu met ongeduld op den grooten schat van zijn Indisch oeuvre."

Eigen Haard.

Het nummer van 9 Febr. brengt het slot van S. Kalff's opstel: De geboorteplaats van Jan Pieterszoon Coen. Zij, die met des heeren Kalff's schrijftrant niet onbekend zijn, zullen begrijpen, dat de schrijver zich niet uitsluitend tot zijn onderwerp: eene beschrijving van Coen's geboorteplaats, Hoorn, bepaalt. Zoo vertelt hij o.m., na gezegd te hebben, dat Hoorn voor 't minst de plaats nog kan aanwijzen, waar het geboortehuis van Coen stond, de plaats, waar hij te Batavia begraven werd, niet kenbaar is gebleven. En dat ondanks de staatsie, waarmede hij eenmaal ter uitvaart was gebracht en in het stadhuis begraven den 22 Sept. 1622.

4 Aug. 1634 „wort het gebeente ende geraemte van den generaal Jan Pietersen Coen saliger, 't welck sedert den 6 (lees 22) September 1629 tot op dato in het stadthuys deser stede begraven gelegen heeft, in de nieuwe steenen kercke overgedragen, ende met behoorlycke eere getransporteerd."

Dit was de Hollandsche of Kruiskerk, die op last van G.-G. Daendels in 1811 gesloopt werd. En, op de plek, waar eenmaal de Hollandsche kerk met het graf van Jan Pietersz. Coen zich bevond, verrees in later tijd een Indische allemansgading, toko Van den Abeelen en Comp.

Zoo weinig derhalve wist de nazaat de stof te eerbiedigen van den man, wiens karakter gewis door grove fouten ontsierd werd, en die grooter was als regent dan als mensch, maar die toch als de grondlegger van Neerland's „mogentheyt" in den lande van overzee beschouwd moet worden. Wanneer men bedenkt, hoezeer dat gedenkwaardige graf werd „versloft", „verwareloost", het gebeente zelf verstrooid, dan zou men ten opzichte van een man, die een bijna koninklijke macht uitoefende, aan Hamlet's woorden mogen denken:

„Imperial Caesar, dead and turn'd do clay,
Might stop a hole to keep the wind away."

Neerlandia.

Het jongste nummer van Neerlandia bevat onder het opschrift: Plantageleven in Suriname, een korte geïllustreerde beschrijving door den heer Joh. Schuurbecque Boeye, van de plantages Peperpot, Waterland en Oronibo, gelegen aan de Suriname-rivier.

Verder geeft het blad ook een afbeelding van het gedenkteeken voor Tehupeiory te Ambon en vertelt, aan de hand van het Bat. Nieuwsblad, het een en ander over het bekende bezoek der Amerikanen aan Batavia en den plantentuin te Buitenzorg.

Zendings-Conferentie.

Bij de Drukkerij „Nederlandsche Zendingsbode" te den Helder is verschenen het verslag van de 23e Algemeene Nederlandsche Zendings-conferentie, gehouden te Amsterdam den 28 en 29 October 1909, waarin zijn opgenomen de toespraken en referaten van Dr. J. R. Slotemaker de Bruine, Dr. B. Wielenga, Ds. A. M. Adriani, Dr. Is. van Dijk, zendeling J. H. Neumann en Ds. H. Dijkstra.

Het belangrijkst lijkt ons het referaat van zendeling Neumann, die sprak over De toekomst van het Christendom op Sumatra. Hij vangt aan met een overzicht. Het Noorden van Sumatra, Atjeh met de Gajoe- en Alaslanden behoort geheel aan den Islam en is dus gesloten gebied voor de zending. Verder de westkust langs tot aan de Lampongs (behalve Siboga met omliggende filialen) overal Mohammedanen. Van de Lampongs weer de Oostkust volgend naar het Noorden, eveneens alles Mohammedaansch. In het binnenland echter, met het groote Toba-meer als vereenigingspunt, vinden wij de heidensche stammen der Bataks; bekend zijn de Toba-, de Timoer-, de Pakpak- en de Karo-Batakstammen. Een groot gedeelte daarvan, de bewoners van Groot- en Klein-Mandailing, zijn reeds tot den Islam overgegaan; nog een gedeelte staat op den tweesprong — Christen worden of den Islam aannemen — dat zijn de Timoer-, de Karo- en de Pakpak-stammen; een ander groot deel, de bevolking tusschen Siboga en het zuiden van het meer, is tot het Christendom overgegaan en zal thans ongeveer 90.000 zielen tellen.

Na dit geographisch overzicht der verschillende godsdiensten op Sumatra treedt de heer Neumann meer in bijzonderheden, waarbij wij tot onzen spijt den schrijver niet kunnen volgen.

De Indische Mercuur.

Inhoud van No. 8: Burgerlijke veeartsenijkundige dienst in Ned. Oost-Indië, door Dr. K. W. van Gorkom. — Kinakultuur en kinafabrikatie op Java, door Dr. A. W. Nanninga. — De Java-suiker-industrie gedurende het tijdvak 1894—1908. — De aanplant, de productie en de waarde van de 1909 tabaksoogsten in de Vereenigde Staten. — Landbouwleening onder bedrijfsverband in Ned.-Indië. — Invoer op Java in 1909. — Uitvoer van Java in 1909. — Kultuurberichten. (Caoutchouc en zijn surrogaten. — Tegen caoutchouc-diefstal. — Boschexploitatie op Java en Madoera. — De inkapping bij de cacaokultuur in Suriname. — De rijkdom der Guyana's). — Kleine mededeelingen. (Nieuwe tramwegen op Java. — Ontwerp koelie-ordonnantie). — Financieele berichten en verslagen, benevens de overige wekelijksche rubrieken.

Ontwerp Koelie=ordonnantie.

Wij ontvingen het: Ontwerp eener ordonnantie tot regeling van den arbeid van elders afkomstige personen in bedrijven, welke in het gewest Oostkust van Sumatra geheel of gedeeltelijk buiten de bevolkingscentra worden uitgeoefend, en Memorie van Toelichting, in voldoening aan eene opdracht van den Minister van Koloniën samengesteld door Mr. A. F. van Blommestein, O.-I. rechterlijk ambtenaar met verlof.

Het ontwerp bevat 129 artikelen en is vergezeld van eene uitvoerige toelichting.

De hoofdbeginselen en indeeling worden aangeduid als volgt:

Het Reg. Reglement verbiedt in de artikelen 116 en 118 slavernij en pandelingschap, zoodat iemand tot het verrichten van arbeid voor een anderen particulier slechts verplicht kan zijn krachtens eene overeenkomst.

Die overeenkomst is de bron van de onderlinge rechten en verplichtingen, die haar sloten, den werkgever en den arbeider. Zij is om de verhouding, waarin hare subjecten tegenover elkander staan, en om den aard van haar object een onderwerp van burgerlijk recht; hare regeling behoort dus tot het gebied van het privaatrecht.

Het ontwerp wil, zooals uit de considerans blijkt, geen andere overeenkomsten regelen dan met vreemde Oosterlingen, van buiten het gewest Oostkust van Sumatra afkomstige inlanders en nakomelingen, tot het verrichten van arbeid in sommige gedeelten van dat gewest. De regeling treft men aan in het eerste hoofdstuk. Zooals de considerans verder aangeeft, wil het ontwerp ook regelen de met deze overeenkomsten samenhangende onderwerpen, waarmede bedoeld zijn de toestanden en verhoudingen, die daarin hunne oorsprong vinden en publiekrechtelijk geregeld behooren te worden. Het tweede hoofdstuk houdt deze publiekrechtelijke regelingen in.

Het derde hoofdstuk bevat de noodige strafbepalingen.

In het vierde hoofdstuk zijn eenige voorschriften opgenomen, waarvoor in de vorige geen plaats was en daarop volgen de noodige overgangs- en slotbepalingen.

Weekblad voor Indië.

No. 40 bevat de volgende bijdragen: Verlofgangers op reis, III. Algemeene opmerkingen over het reizen in Europa, door Anna de Savornin Lohman. — Lain doeloe lain sekarang (Handel en scheepvaart), door Felix. — Het Bandoengsche onderwijzerscongres (27 en 28 December 1909), door R. B. M. (met afb.). — Een papoesche kerk. — Indische kiekjes, enz.

Oudheidkundig Onderzoek.

Vanwege het Bataviaasch Genootschap van Kunsten en Wetenschappen zijn uitgegeven, de over het jaar 1907 loopende Rapporten van de Commissie in Nederlandsch-Indië voor oudheidkundig onderzoek op Java en Madoera. Als bijlagen dier 3 maandelijksche rapporten, treft men aan eene beschrijving der Hindoe-oudheden in de afdeeling Modjokerto, de afdeeling Djombang, Soerabaja, benevens in de afdeelingen Gresik (waaronder de voormalige afdeeling Sidajoe) en Lamonga.

Teysmannia 1910, Afl. 1.

De nieuwe aflevering van Teysmannia opent met een waardeerende levensbeschrijving van Dr. M. Greshoff (met portret), door J. Dekker, en bevat voorts de navolgende opstellen: De vruchtencultuur op Java, en hoe zij door tentoonstellingen verbeterd kan worden, door F. W. J. Westendorp. — Zware regens en planten, door H. J. W. Wigman. — Over de wijze van enten in den koffieproeftuin te Bangelan, door Dr. K. Gorter. — Plan van een tuin van een particulier te Semarang, door H. J. Wigman Jr. — Bespreking der resultaten, verkregen met de kruising tusschen Zea Mais L en Euchlaena mexicana Schrad, door J. E. van der Stok. — Een nieuwe ziekte der Robusta-koffie, door Dr. F. C. von Faber.

Ethnographica Suriname.

Gaarne vestigen we de aandacht op een artikel van Jhr. L. C. van Panhuys in de Verhandelingen van het 16e Internationale Amerikanisten-Congres, getiteld: Mitteilungen über Surinamische Ethnographie und Kolonisationsgeschichte; Tätowieren; Zauber- und Heilmittel; kurze Bemerkungen über Zahlmittel und ein merkwürdiges Buch über das Geistesleben der Indianer. In het laatste gedeelte vestigt Jhr. van Panhuys nog eens in het bijzonder de aan-

dacht op het merkwaardige werk der gebr. Pénard: De menschetende aanbidders der Zonneslang, waarin het zielenleven der Surinaamsche Indianen zoo voortreffelijk werd beschreven.

* * *

Ten slotte wordt gewezen op de, in druk verschenen, voordracht van den heer Mr. Dr. R. Tj. Mees over: Het recht en de politie bij de inlandsche bevolking op Java en Madoera, zooals daarvan gebleken is uit het ingestelde onderzoek naar hare mindere welvaart (Orgaan der Vereeniging „Moederland en Koloniën", 10e jaar No. 1); op het Academisch proefschrift van den heer J. Schmutzer, getiteld: Bijdrage tot de kennis der postcenomane, hypsoabyssche en effusieve gesteenten van het westelijk Müller-gebergte in Centraal-Borneo (Amsterdam, 1910); en eindelijk op het gedrukte verslag der vergadering van het Indisch Genootschap van 1 Febr. j.l., waarin de heer Mr. C. Th. van Deventer eene lezing hield over het Hooger onderwijs in Nederlandsch-Indië.

Vervolg opgave van bladen, tijdschriften enz., welke nieuw ter lezing zijn gelegd in de Leeszaal Heulstraat 17, Den Haag, die dagelijks, Zon- en Feestdagen uitgezonderd, geopend is van 10 uur voor- tot 6 uur namiddags.

- De Javabode t/m 2 Februari 1910;
- De Sumatrapost idem;
- Het Soer. Handelsblad t/m 1 Februari;
- Ned.-Ind. Effectenblad No. 5;
- De Ind. Mercuur No. 9;
- Ind. Genootschap, „Zuid-Celebes voorheen en thans".
- Idem, „Hooger Onderwijs voor Ned.-Indië";
- Tijdschrift voor Economische Geographie No. 2;
- Kort verslag vergadering Tw. Kamer S.-G.;
- Handelsberichten v/h Min. v. Landbouw no. 154;
- De Banier no. 3 en 4;
- Ontwerp eener ordonnantie tot regeling van den arbeid enz. ter Oostkust van Sumatra, door Mr. A. F. van Blommestein.

MEDEDEELINGEN.

Van het Dag. Bestuur der Vereeniging.

Dr. J. Foek, oud-dirigeerend officier van gezondheid 1ste klasse in Ned.-Indië, zal de Vereeniging „Oost en West" vertegenwoordigen in Comité 4 der Groene Kruis-Vereeniging, die het voornemen heeft om in de maand September a.s. te Utrecht eene tentoonstelling en een Congres te houden ter gelegenheid van het tienjarig bestaan der Groene Kruisvereeniging.

Ter *Leestafel, Heulstraat 17* is neergelegd het van het Ministerie van Koloniën ontvangen exemplaar van het *„Ontwerp eener ordonnantie tot regeling van den arbeid van van elders afkomstige personen in bedrijven, welke in het gewest Oostkust van Sumatra geheel of gedeeltelijk buiten de bevolkingscentra worden uitgeoefend" en Memorie van Toelichting"*, in voldoening aan eene opdracht van den Minister van Koloniën samengesteld door *Mr. A. F. Blommestein*, O.-I. rechterlijk ambtenaar, met verlof.

Van het Informatie-Bureau: Ingenieurs voor Nederlandsch-Indië.

Bij Kon. besluit van 7 Februari 1910 no. 7 is bepaald, dat de minister van Koloniën, indien hij het noodig oordeelt, dat door hem ter beschikking van den Gouverneur-Generaal gestelde of te stellen, voor den waterstaat en 's lands burgerlijke openbare werken, zoomede voor den dienst der Staatsspoorwegen in Nederlandsch Indië bestemde, ingenieurs, zich vóór hun vertrek naar Indië nog practisch bekwamen, hun daartoe eén opdracht kan geven, voor zoolang als hem noodig voorkomt, en wordt aan zoodanige opdracht een maandel. toelage van *f* 150 verbonden.

De bedoelde personen verbinden zich tot teruggave van de gelden, welke aan hen of te hunnen behoeven zijn voldaan ter zake van bedoelde opdrachten, indien zij niet binnen den hun door den minister van Koloniën aan te wijzen termijn naar Nederlandsch Indië vertrekken, de reis derwaarts moedwillig afbreken, dan wel binnen den tijd van 5 jaar na hun aankomst in Nederlandsch-Indië, anders dan tengevolge van welbewezen ziels- of lichaamsgebreken, buiten eigen toedoen ontstaan, uit 's lands dienst worden ontslagen.

De minister van Koloniën brengt in de Staatsct. ter kennis van belanghebbenden, dat voor eenige studenten in de geneeskunde aan een Nederlandsche Universiteit de gelegenheid bestaat om op den voet van het reglement, vastgesteld bij Koninklijk besluit van 27 Januari 1908 no. 34, in opleiding te worden genomen voor de betrekking van **officier van gezondh. 2e klasse, bij het leger in Nederlandsch-Indië**, onder genot van een subsidie van *f*4000, terwijl bovendien na de benoeming tot officier van gezondh. nog een gratificatie wordt uitgekeerd van *f*1000 als tegemoetkoming in de kosten van eerste uitrusting.

Gegadigden zullen zich, onder overlegging van de gevorderde bescheiden vóór 1 April e.k. bij gezegeld request hebben te wenden tot het departement van Koloniën, alwaar — op aanvrage — kosteloos exemplaren zijn te verkrijgen van het reglement, betreffende de opleiding.

De minister van Koloniën brengt in de Staatsct. ter kennis van belanghebbenden, dat voor eenige gediplomeerde Nederlandsche **artsen**, die den leeftijd van dertig jaren niet overschreden hebben, de gelegenheid bestaat om te worden benoemd tot officier van gezondheid 2e klasse bij het leger in Nederlandsch-Indië, onder genot van een gratificatie voor eerste uitrusting van *f*5000 en onder verplichting om den Staat gedurende een tijdvak van acht jaren in die betrekking te dienen, en om, na eventueel ontslag te eeniger tijd uit den militairen dienst, bij vestiging in Nederlandsch-Indië, nog gedurende vier jaren als reserve-officier van gezondheid ter beschikking te blijven van de regeering aldaar.

Gegadigden zullen zich bij gezegeld request hebben aan te melden bij het departement van Koloniën.

Van de Afdeeling Nijmegen.

Jaarl. Algemeene Vergadering op **Vrijdag** 4 Maart a.s. in het *Grand Hotel du Soleil*.

Punten van behandeling:
Jaarverslag.
Rekening en verantwoording van den Penn.meester.
Verkiezing van Bestuursleden.
Benoeming van een afgevaardigde ter jaarlijksche algemeene vergadering.
Benoeming eener commissie ter nazien der rekening over 1910.
Wijzigingen, aan te brengen in het Huishoudelijk Reglement der afdeeling.
Hetgeen verder ter tafel zal worden gebracht.

Namens het Afdeelingsbestuur:
D. G. J. Beijens, Secretaris-Penningm.

Van de Afd. Breda en omstreken.

Gisterenavond hield de kapitein der infanterie A. Dudok van Heel, Ridder Militaire Willemsorde 4e kl., E. S. commandant van de wielrijders-compagnie 3de divisie te Breda, geheel belangeloos voor de leden der vereeniging eene lezing over Atjeh, de geschiedenis en het ontstaan van den oorlog, het land en zijne bevolking.

Uitgenoodigd waren een groot aantal cadetten der Kon. Mil. Academie, de officieren en oud-offcieren te Breda aanwezig.

Voor een goed bezette zaal hield spreker zijn wel doorwrochte rede, die zeer in den smaak viel, blijkens het applaus aan het einde. Velen ontvingen daardoor een goed inzicht in het Atjeh-vraagstuk.

Aan den uitgang was een bus geplaatst voor het „Fonds van noodlijdenden in de Koloniën", waarvan de opbrengst was *f* 8.70.

Nieuwe leden traden niet toe.

Uitgaande van de Afdeelingen van het Alg. Ned. Verbond en der Vereeniging „Oost en West" is op Dinsdag 1 Maart 1910, des avonds om 7½ uur, in de bovenzaal der Groote Sociëteit een voordracht met lichtbeelden gehouden door den heer B. Immink, uit Arnhem.

Onderwerp: „Een reis naar de kleine Soenda-Eilanden".

De Secretaris der Afdeeling:
J. C. van Reijn.

Van de Afdeeling „Utrecht en Omstreken."

Bovengenoemde afdeeling hield Vrijdagavond 25 Februari l.l. in het Gebouw Irene te Utrecht haar jaarlijksche algemeene vergadering, welke slecht bezocht was.

Zij werd geleid door de voorzitster der afdeeling, mevr. J. E. van Oeveren—van Schaik.

Blijkens het door den secretaris-penningmeester, den heer S. H. Tjabring, uitgebracht jaarverslag is het ledental in het afgeloopen jaar van 54 geklommen tot 82, w.o. 5 personen, met een jaarl. bijdrage van *f* 5 en hooger. Door overlijden verloor de afdeeling één lid, wegens vertrek naar elders 3 en tengevolge van bedanken 4 leden. De belangstelling der leden bleef gering. De afdeeling meende het doel der Vereeniging het best te kunnen bevorderen, door te trachten hier een afzetgebied te scheppen voor voorwerpen van Indische kunstnijverheid. Daarom werd na een korte poos van stilstand, wegens omstandigheid, voortgegaan met den verkoop der voorwerpen van Indische kunstnijverheid, zoowel die, welke in het bezit der afdeeling zijn, als voorwerpen, welke van Boeatan in depôt waren genomen. Bedoelde voorwerpen werden tentoongesteld en verkocht in de inrichting van kunstnaaldwerk van mej. S. Gemmeken, Kromme Nieuwegracht 88, te Utrecht.

Volgens het verslag van Mevr. Van Oeveren, welke meer in het bijzonder belast was met deze tak van werkzaamheid der Utrechtsche afdeeling, werd in een paar maanden tijds van de eigen voorwerpen der af-

deeling (de waarde daarvan wordt geraamd op plm. f119.—) voor een bedrag van f4.22½ verkocht en van de voorwerpen van Boeatan (waarde plm. f70) voor een som van f10.15.

De rekening en verantwoording van den penningmeester, S. H. Tjabring, welke door de heeren F. R. Coers Fzn en H. Kohlbrugge nagezien en in orde bevonden waren, gaven een voordeelig saldo aan van f288.22 tegen f29.90 aan het einde van het vorige boekjaar. Dit saldo is gedekt door een tegoed van f287.05½ op een spaarbankboekje bij de Crediet- en Depositokas te Utrecht en door f1.16½ aan gereed geld.

Voor het nazien der rekening en verantwoording over het loopende boekjaar werden aangewezen de heeren Th. M. Barends en J. C. Witjens, beiden te Utrecht.

Gesteld werd het volgend dubbeltal voor een lid in het H. B., zitting hebbende voor de afdeeling Utrecht: 1. Mevr. J. van Oeveren—van Schaik; en 2. Mevr. J. W. Weusman—Luitjes.

Als bestuursleden werden herkozen Mevr. J. E. v. Oeveren—v. Schaik en mevr. J. W. Weusman—Luitjes; als nieuw bestuurslid werd benoemd de heer E. E. van Blokland, candidaat-tandarts te Utrecht. Mevr. van Oeveren gaf te kennen geen voorzitster meer te kunnen blijven, daar zij meende, niet genoeg voor de afdeeling te kunnen doen. Zij hoopte, dat de heer Enthoven, thans afwezig wegens tijdelijk verblijf in Indië, na terugkeer in Utrecht bereid zou zijn, de voorzittersplaats in te nemen, tot zoolang zij nog wel die betrekking wilde blijven waarnemen. De aandacht om als voorzitter op te treden, werd ook nog gevestigd op het nieuwe benoemde bestuurslid, den heer Van Blokland, die daarvoor echter meende te jong te zijn.

Als afgevaardigde naar de jaarl. algemeene vergadering der Vereeniging werd benoemd de heer P. E. Keuchenius, met den heer E. E. van Blokland als zijn plaatsvervanger, beiden van Utrecht.

Het adres van den Secretaris-penningmeester dezer afdeeling is: S. H. Tjabring, Ganzenmarkt 1 Utrecht.

Maandagavond j.l. was de Wintertuin van het Hotel des Pays Bas herschapen in een tentoonstellingszaaltje van Indische kunstnijverheid. In stede van de groote spiegels, hingen langs de wanden eenige prachtweefsels en batiks, door mevr. van Zuylen—Tromp daar geplaatst als nadere toelichting tot hetgeen zij vertelde over het Inl. handwerk bij het vertoonen van een serie fraaie lichtbeelden desbetreffende. De zaal was goed bezet, de aanwezigen waren vol belangstelling.

INGEZONDEN.

In 't Koloniaal Weekblad lees ik, dat onlangs de Tijd een drietal artikelen van W. H. B. over de „Zendingsparagraaf" gegeven moet hebben. 't Weekblad drukt er een groot stuk van over, en daarin komen dingen voor, waartegen eenig protest niet overbodig is. De schrijver — blijkbaar een Indische specialiteit à la Multatuli's „veger die niet vegen kan!" — veroorlooft zich n.l. mir nichts die nichts de enormiteit te beweren, dat van de 29 millioen Javanen slechts 5 millioen Mahomedanen zijn. Met een „Unverfrorenheit", die niets te wenschen overlaat, heeft de man 't over de „24 millioen niet-mahomedaansche Javanen", die nog geschikte objecten zouden wezen voor „bekeering tot den Islam." Men moet maar durven! In een roomsch blad vonden we kort geleden de opmerking, dat de tegenstanders van Rome de beoordeeling van wat wèl of niet met de roomsche beginselen en 't roomsche geloof strookt, maar aan de roomschen zèlf moesten overlaten. Tegenover Mahomedanen schijnt zooiets evenwel minder noodig te zijn! W. H. B. zet eenvoudig, met één streek van zijn specialiteitspen, 24 millioen hunner buiten den Islam; wel wonder eigenlijk, dat hij ze maar niet meteen alvast bij de „heilige moederkerk" inlijft: 't had mooi in één moeite kunnen doorgaan! Als zich eens de een of ander de vrijheid aanmatigde om b.v. W. H. B. en een paar millioen van zijne geloofsgenooten in allen ernst voor niet-roomsch te verklaren, dan zouden ze allicht met zoo'n onzin hartelijk den draak steken, en terecht. Men kan er verzekerd van zijn, dat de Javaan in zijn binnenste 't zelfde doet met praatjes als dat van W. H. B., al zal hij er misschien ook met stalen gezicht zijn stereotiep „inggeh ndjoroh" op laten volgen!

W. H. B. heeft 't blijkens 't citaat in 't Weekblad ook nog over de vreeselijke feiten van 't rekeninghouden met mahomedaansche heilige dagen, over het gesloten zijn op Vrijdag van sommige, uitsluitend ten dienste der Inlanders opgerichte instellingen, en over 't aanwezig zijn van assistent-residenten in ambtsgewaad bij mahomedaansche plechtigheden. Heeft hij er nooit van gehoord, dat in Brabant en Limburg op roomsche heilige dagen alle openbare scholen gesloten blijven? dat te Maastricht de Commissaris der Koningin en de burgemeester herhaaldelijk in officieel ambtscostuum aan roomsche processies deelnemen? En vindt hij dan ook niet, dat „dit lijkt op een propaganda van ('t roomsche geloof) onder Nederlandsche vlag, wat 't dan ook in werkelijkheid is?"

Trouwens, afgezien van dit alles, wat een redeneering bij dezen specialiteit: „Moet de regeering in dezen strijd passief blijven? Ja, indien de Javanen, de 29 millioen inwoners van Java, allen Mahomedanen waren." En verder: „Laat de 5 millioen mahomedaansche Javanen van Java's bevolking volkomen vrijheid (hoe edelaardig!) hun godsdienst te belijden, zooals zij het wenschen"... Maar al waren die 24 millioen anderen nu ook werkelijk geen aanhangers van den Islam, dan zouden ze toch in elk geval wat ànders wezen, Hindoe's of Hindoe-Mahomedanen b.v., en dan zouden die dus géén „volkomen vrijheid mogen hebben, hun godsdienst te belijden, zooals zij dat wenschen!" Die moeten maar met behulp van „printah's aloes" in de armen van 't christendom gedreven worden! (Tusschen twee haakjes: zulke bekeerlingen(!) hebben dan natuurlijk veel meer recht om christenen, dan de bedoelde 24 mill. Javanen om mahomedanen genoemd te worden, nietwaar?) Aan een kleine minderheid zou dus volgens W. H. B. geloofsvrijheid gelaten, aan de groote meerderheid zou dit recht ontnomen moeten worden.

Aan zulke Indische specialiteiten hebben we waarlijk geen al te groot gebrek!

O.-I. Ambtenaar.

Lijst van aangekomen en vertrokken Passagiers uit en naar de Indiën.

Passagiers van het stoomschip „Kawi", gezagvoerder G. de Boer, van Rotterdam naar Nederl.-Indië.

Te Rotterdam hebben zich ingescheept: J. J. F. A. Beunk met echtgenoote en 3 kinderen; D. K. Schrek; F. C. A. Schulte; G. P. Cheriex; W. M. van der Veur met echtgenoote en 2 kinderen; G. J. Praasterink; C. M. Turcon; H. Voorn; J. H. G. van der Aa met echtgenoote en 2 kinderen; H. E. Copper en echtgenoote; J. M. A. Zey met echtgenoote en 3 kinderen; J. de Graaf; H. F. A. Hagen; J. J. Emans; H. Hutsegge; W. A. Haner, benevens een detachement suppletietroepen.

Naar Southampton: Mevrouw M. Bielders—Nolet; Mejuffrouw M. G. Bielders; Mejuffrouw M. Dickhof.

Te Southampton scheept zich in: A. Montillet.

Te Marseille zullen zich inschepen: Mevrouw M. Engelberts—Enger en dochter; J. C. A. Keukenmeester; G. A. van Putten Jr.; G. J. Baert; F. J. Quispel; P. Alina; G. Flacke; H. Korndörffer; E. F. Sailley; C. W. C. van Rijn; W. A. de Voogt.

Passagierslijst van het stoomschip „Prins der Nederlanden", gezagvoerder P. Koningstein, van West-Indië naar Amsterdam.

*J. W. van Aalst en echtgenoote; J. Hamelberg en echtgenoote; *S. v. d. Vrede en echtgenoote; *Mevr. M. Bär von Hammersweil en 2 kinderen; K. Knol; J. Vennius.

* te Havre ontscheept.

No. 10. Donderdag 10 Maart 1919. 10de Jaargang.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING OOST EN WEST

OPGERICHT DOOR KOLONEL G.E.V.L. VAN ZUYLEN, 21 MAART 1900.

„HET KOLONIAAL BELANG IS EEN ALGEMEEN NEDERLANDSCH BELANG."

Abonnementsprijs per jaar:		Prijs der Advertentiën:	
Vrij aan huis of franco per post binnenland, bij vooruitbetaling	2.50	Per regel	f 0.15
Voor Oost-Indië en het Buitenland	„ 4.—	Bij plaatsing van 500 regels	„ 0.12½
Afzonderlijke nummers	0.05	„ „ „ 1000 „	„ 0.10

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie", en gezonden aan de Presidente: 7a HEERENGRACHT, DEN HAAG.
Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, *51 Verhulststraat.*
Voor *Advertentiën* tot de Drukkerij „LUCTOR ET EMERGO", AMALIA VAN SOLMSSTRAAT, *Telefoon 4424*, beiden DEN HAAG

Inhoud van dit nummer.

Het Hoofddoel der Vereeniging is:
Het verspreiden van populaire kennis omtrent onze Indiën onder gansch het volk en het bevorderen der welvaart in die gewesten, om zoodoende en ook door het verleenen van onderlinge hulp, warme belangstelling en liefde te kweeken tusschen Nederland hier en ginds.
Het lidmaatschap bedraagt als minimum f 2.— 's jaars (voor Indië en het buitenland minstens f 2.50). *)
Zij die f 5.— of meer contribueeren of een gift in éèns schenken van f 100.—, zijn donateur(trice).
Aan alle donateurs en leden wordt kosteloos en franco het *Koloniaal Weekblad* **toegezonden.**

*) Zie inteeken-biljet op de achterzijde van den Omslag. Verzoeke dit ingevuld te zenden aan het adres van den Secretaris van het Hoofdbestuur **E. van Assen**, *Heulstraat 17, Den Haag.*

Informatie-Bureau
(*Secretaris J. L. van Gennep*),
dagelijks — Zon- en feestdagen uitgezonderd — van 10—12 en 2—4 u., ten kantore **Heulstraat 17, 2de verdieping.**
Zie overigens **Officieele Mededeelingen** van het Dagel. Bestuur, ook van de Afdeelingen op blz. 7 en 8.

Hartelijke Hulde.

Op Zondag 6 Maart werd te Leiden aan den hoogleeraar Ch. A. van Ophuysen, namens zijne Inlandsche en Nederlandsche leerlingen en oud-leerlingen, een souvenir aangeboden ter gelegenheid van zijn herstel.

Deze dankbaarheids-gedachtenis, bestaande uit een wandelstok met Bataksche inscriptie, werd door den heer R. Soetan Casajangan Soripada aan prof. Van Ophuysen ter hand gesteld. In een in het Maleisch gehouden toespraak schetste de heer Soetan het vele goede door prof. Van Ophuysen en diens echtgenoote in Ned.-Indië, voor de Bataklanden in het bijzonder, tot stand gebracht. Hierna werd door den heer L. van der Hoek eene rede gehouden namens de Nederlandsche leerlingen.

In gevoelvolle woorden dankte prof. v. Ophuysen zoowel in het Maleisch als in het Nederlandsch voor de door hem zoo zeer gewaardeerde attentie.

RECHTMAKING.

Onder de vragen, welke verleden Vrijdag in de Tweede Kamer der Staten-Generaal den minister van Koloniën werden gedaan, was er één van den heer De Savornin Lohman, betreffende het onderzoek, dat in 1907 is toegezegd omtrent het beleid van ambtenaren op Madoera gedurende eene koorts-epidemie aldaar.

De minister antwoordde, dat dit onderzoek tengevolge heeft gehad, dat twee Europeesche en twee Indische ambtenaren zijn berispt, doch dat den Resident, tegen wien mede grieven waren ingebracht, van Regeeringswege is medegedeeld, dat hem, blijkens dat onderzoek, in geen enkel opzicht blaam kan treffen.

„Deze mededeeling", zoo schrijft De Nederlander in haar Kameroverzicht van j.l. Zaterdag, „is van groot gewicht voor den gewezen Resident van Madoera, den heer F. Fokkens, die tengevolge van de hierbedoelde kwestie, onder protest zijn ontslag uit 's Rijks dienst heeft genomen, ofschoon dit zijn pensioen-aanspraken niet onbelangrijk verminderde. Weliswaar was hem te voren medegedeeld, dat hem geen blaam trof, in eene geheime missive, waarvan hij publiek gebruik mocht maken, doch een openlijke rehabilitatie was hem tot nog toe onthouden.

Aangezien de blaam, die den heer Fokkens trof, gevolg was van een onvolledige publicatie van door den Resident ingeleverde rapporten, meende deze met die missive geen genoegen te kunnen nemen en verlangde hij, dat de Regeering, die door haar onvolledig publiceeren de oorzaak was van de blaam, hem openlijk, direct en niet met overdracht op hem, zou rehabiliteeren. Dit was zijn recht en het eenige middel om de door de Regeering veroorzaakte benadeeling van zijn goeden naam te niet te doen. Daar de regeering hierin niet verkoos te treden, ging hij heen en de dienst verloor een hoofdambtenaar, die, zooals de afgevaardigde uit Goes, in de zitting van de Tweede Kamer van 15 November l.l. getuigde, „zeer „veel gedaan heeft voor verbetering van den toe„stand der Inlanders, belast is geweest met zeer ge„wichtige onderzoekingen en zeer vele rapporten heeft „uitgebracht, betrekking hebbende op de belangen der „bewoners van de binnenlanden, terwijl zijne advie„zen dienaangaande steeds door het Gouvernement „zijn gevolgd."

Blijkbaar doelde de heer Lohman hierbij op zijne leiding van het gewichtige heerendienstonderzoek, dat in zijne gevolgen zoo heilzaam is geweest voor de Inlandsche bevolking, aan zijne leiding eveneens van het onderzoek naar den economischen toestand der vreemde Oosterlingen, met betrekking tot de welvaart der Inlandsche bevolking, die o.m. zijne adviezen tot oprichting van credietbanken voor den Inlandschen landbouw en van spaarbanken voor den Inlander, tot afschaffing van de pacht op de slacht en van die der pandhuizen, tengevolge hadden, zijne onderzoekingen ten aanzien der particuliere landerijen bewesten de Tjimanoek en taxatie tot overneming door het Gouvernement, zijn deelnemen als voorzitter van de Nederlandsche commissie voor de regeling der grenzen tusschen Nederlandsch- en Portugeesch-Timor, waarvan de voorstellen nagenoeg onveranderd door beide regeeringen zijn aangenomen en in een verdrag gefixeerd, enz.

De zaak van de onbillijke bejegening door de Indische regeering van resident Fokkens is thans door Minister De Waal Malefijt berecht. Hij heeft het goed recht van den heer Fokkens erkend, aldus officieel openbaarheid aan de zaak gevende, hetgeen de Indische regeering niet had willen doen.

Deze ministerieele daad zal zeker door alle ambtenaren van het Binnenlandsch Bestuur in Nederlandsch-Indië van harte worden toegejuicht. Tegenover een hoofdambtenaar van dat corps is een begaan onrecht officieel erkend en recht gemaakt, en dit komt niet alleen den persoon in kwestie ten goede, maar het geheele corps ambtenaren van het Binnenlandsch bestuur.

*

Of de belangrijke koloniale aangelegenheid, waarover de andere aan Z Ex. gestelde vraag liep, even gemakkelijk door den minister recht te maken zal zijn?

Door den heer Van Doorn werd nl. de aandacht gevestigd op den verkoop van particuliere landerijen op Java aan Engelsche Maatschappijen, een zaak, die van groot belang is, gelijk ieder begrijpt, die zich herinnert, hoe de Engelschen vaak door dergelijke Maatschappijen in sommige Koloniën vasten voet trachten te krijgen. De „Chartered Company" in Zuid-Afrika is er een bewijs voor.

Acht de Minister, vroeg de heer Van Doorn, die aankoopen zonder bezwaar, en zoo neen, zijn er dan reeds maatregelen genomen om die bezwaren te ondervangen?

De Minister antwoordde, dat de rechtspositie dier particuliere landerijen door den overgang in andere handen niet verandert, zoodat dit ook de voornemens der Regeering tot bevordering van den overgang dezer landerijen tot het Staatsdomein geenszins in den weg staat. En voorts, dat zoodra dit noodig en mogelijk blijkt, de Regeering zelf tot onderhandschen aankoop wil overgaan.

„Of die mededeeling niet zeer geschikt is om speculatie in gronden te bevorderen, zal de toekomst moeten leeren", merkt De Nederlander ten slotte op.

Uit de O.-I. Mail.

In de Indische bladen staan uitvoerige verslagen van de in de eerste dagen van Febr. j.l. te Buitenzorg gehouden **Vruchten-tentoonstelling**, uitgaande van de Ver. Oofttteelt. De beschrijving van al die fijn-sappige Indische vruchten is om van te watertanden. Wat zou 't heerlijk zijn, als die alle, goed geconserveerd ook hier in Europa te verkrijgen waren! Van de mogelijkheid daarvan melden de verslagen niets, wel echter, dat de Vereeniging Ooftteelt o.a. zeer practische manden voor vruchtenverzending etaleert, manden, waarin men 10, 20 of 30 kilo vruchten kan verzenden en de tabellen aan den wand, de tarieven van de Staatsspoorwegen voor vruchtenverzending aangevende, maakten het duidelijk, dat men zonder een Croesus te zijn, vrienden en kennissen in Oost- en Midden-Java gelukkig kan maken met een ramboetan-, kapoelasan- of doekoezending.

Als een grapje vertelt de Javabode:

„Dat vele totoks, al zijn ze jaren in Indië, nog slecht op de hoogte zijn van indische vruchten, zag ik hier bewezen. Eene dame stond met haar man de doekoezending te bekijken: in die buurt lagen ook de nangka's en de tjempedaks, die minder aangenaam ruiken. Ze wees een kolossale nangka haar man aan en zei: „hè, man, wat een groote doerian, en hoe leuk, heel en al zonder stekels."

Z. Ex. de Gouverneur-Generaal vertoefde eind Januari j.l. een week te Weltevreden en bracht o.a. een bezoek aan de Docter-djawa-school en aan het Diaconessenhuis te Tjikini.

Onder het opschrift **Uit de „groote wereld"** schrijft de Bataviasche corr. van het S o e r. H b l a d:

Het eerste bezoek van den nieuwen Gouverneur-Generaal aan Batavia, na zijn blijden intocht, is van langen duur geweest. Behalve met het eenen landvoogd nooit rust latende werk heeft Z. Ex. in dien tijd openbare audiëntie en besloten receptie gehouden terwijl meerdere malen gasten aan den onderkoninklijken disch vereenigd waren. Onder anderen was er in den avond van Woensdag den 26sten een meer intiem diner, waarbij de commandant van het Oostenrijksche oorlogsschip „Kaiserin Elisabeth" mede aanzat. De op den daaraan volgenden Vrijdag gehouden receptie werd bezocht door den vice-president en de leden van den Raad van Nederlandsch-Indië, de commandanten van Leger en Vloot, de Directeuren der burgerlijke Departementen van algemeen bestuur, de generaals en verdere Bataviasche autoriteiten, als daar onder meer zijn de presidenten van het Hooggerechtshof, de Javasche Bank, de Factorij der Nederlandsche Handelmaatschappij enz., bij alle welke op de voorafgegane avonden door den gouverneur-generaal en mevrouw Idenburg visites waren afgelegd. Ter receptie namen de bezoekers en hunne dames (omstreeks 40 in getal) plaats in verspreide groepjes, bij welke de hooge gastheer en zijne wederhelft om de beurt zich voegden, terwijl door lakeien verversachingen werden rondgediend. Zoo heeft de kennismaking van den landvoogd en mevrouw Idenburg met de Bataviasche autoriteiten dus nu plaats gehad. Er was één roep over den eenvoudigen en vriendelijken, tevens beschaafden en waardigen toon, die aan „het Hof" thans heerscht. De door ons Nederlanders zoo gewaardeerde deftigheid — waar minzame voorkomendheid een ingrediënt van is — heeft daar zijne plaats hernomen."

En aan de J a v a b o d e werd geschreven:

„Bij de eerste receptie, door den Gouverneur-Generaal te Buitenzorg gegeven, was geheel Bogor present, en daar de Gouverneur-Generaal tot elke dame en tot elken heer, die aan hem werden voorgesteld, eenige vriendelijke woorden sprak, was 't over negenen, voordat de laatste bezoeker huiswaarts ging. Aan een der heeren, die 't laatst werden voorgesteld, vroeg de Gouverneur-Generaal: „Zijt u reeds lang hier?" hiermede natuurlijk bedoelend in Indië.

— Van kwart voor zeven af, Excellentie, klonk het antwoord.

Verblijdende teekenen.

Het B a t. N i e u w s b l a d ontleent aan het kort verslag van Zuid Oost-Borneo:

„Als gevolg van de bemoeiïngen van den Hd.-controleur van Tabalong en Kloea afdeeling Amoentai, verzochten een 500 tal personen van het district Kloea vergunning tot aanleg van rubber-aanplantingen op woeste gronden en hulp om de daarvoor door hen geschikt geoordeelde gronden na te gaan en bij geschikt bevinding het voor de beplanting benoodigd zaad te bestellen. De gronden bleken bij onderzoek voor de bedoelde cultuur geschikt te zijn; onder leiding van bestuurswege werd met de opmeting en verdeeling begonnen.

Voorop werd gesteld, dat de tuinen een aaneengeschakeld geheel zouden moeten vormen en aan de gerechtigden werd medegedeeld, dat de verdeeling in het begin van Januari zou plaats hebben en van hun aandeelen een register aangelegd zou worden, waaruit extracten als titels van aankomst hen zouden worden buitgereikt. Telegrafisch werd bij de Highlands en Lewlands Cy te Singapore toezending van 250.000 Heveazaden verzocht, waarop toezegging van toezending tegen medio Januari werd ontvangen.

In de onderafdeeling Amoentai en Negara steeg het aantal leerlingen op de nieuw geopende scholen te Angkinang en Simpoer respectievelijk tot 210 en 159, zoodat geen nieuwe leerlingen meer toegelaten kunnen worden. De bouw van de particuliere school te Angkinang werd daarom krachtig voortgezet. Te Angkinang werd een meisjesschool geopend, onder leiding van een inlandsche vrouwelijke kweekeling, welke school verbonden werd aan den reeds bestaanden handwerk-cursus. Het aantal leerlingen bedraagt 48.

Een Hoogereburgerschool te Djokja.

Na Bandoeng, dat op zijn H. B. S. wacht, komt Djokja. Blijkbaar denkend: men kan 't probeeren, gaan een drietal inwoners van de aloude sultanstad, onder wie het hoofd van het Pakoe-alamsche vorstenhuis, zich met een request tot de regeering wenden om te Djokja een H. B. S. met driejarigen cursus te stichten. Deze school moet aansluiten bij een H. B. S. met vijfjarigen leerkring.

De bedoeling blijkt volgens de M a t a r a m te zijn de kinderen drie jaar langer thuis te houden.

De G.-G. zal wel het hoofd schudden. Bandoeng zal eerder in aanmerking komen.

De suikerfabrikanten uit de Vorstenlanden liggen met het bestuur overhoop. In een request aan den G.-G. wordt gevraagd een hooggeplaatst ambtenaar uit te zenden, ten einde een onderzoek in te stellen.

Het ontwerp-arbeidsovereenkomst, door Mr. van Blommestein op last der regeering opgesteld, wordt door de Indische pers zeer ongunstig beoordeeld. Het is te „juridisch", aldus D e B a n i e r in haar W e e k o v e r z i c h t.

Passermalem te Soerabaja.

Door het bestuur van de soerabajasche Jaarmarktvereeniging is een programma in brochure-vorm van de aanstaande of 6e jaarmarkt uitgegeven, waarin onder meer bepaald is, dat die zal plaats hebben van Zondag 31 Juli tot en met Dinsdag 6 Augustus 1910. De vereeniging rekent op financieelen steun van de Regeering, hetgeen haar wel niet onthouden zal worden, wijl zij van het groote nut van die jaarmarkten, met betrekking tot de ontwikkeling van de inlandsche kunstnijverheid, overtuigd is.

Met de vrij uitvoerige samenstelling van het programma in het hollandsch en maleisch heeft de controleur J. E. Jasper, de organisator van de 5 eerste jaarmarkten, blijkbaar in de eerste plaats gedacht aan een nuttigen leiddraad voor de bestuursleden van de vereeniging, die nu, zonder dadelijken steun van den heer Jasper, die in April a.s. met een paar jaar verlof naar Holland gaat, zelf de 6e passermalem tot stand moeten brengen en houden.

De 6e passermalem zal niet alleen van inlandsche nijverheid en kunstnijverheid worden gehouden, maar ditmaal zullen daaraan verbonden worden speciale tentoonstellingen van werktuigen voor inlandschen landbouw en landbouw-industrieele doeleinden, van inlandsche muziekinstrumenten, van inlandsche schilderkunst en van moderne chineesche kunst, benevens een expositie van ooftteelt en bloemen.

'n Schande voor Indië noemt het S o e r. H b l a d het feit, dat niettegenstaande de diepte van het Westgat der haven van Soerabaja de laatste tijden een weinig toeneemt, schepen met eenigszins grooten diepgang er nog steeds niet ongehinderd kunnen passeeren. De W i l i s van de Rotterdamsche Lloyd liep bij laag water in het Westgat even aan den grond. De kapitein besloot te wachten, tot het water weer voldoende gestegen was en stoomde toen om Madoera heen om door het Oostgat binnen te vallen.

Het s.s. R a y p u t van de Asiatic Steam Navigation Company ging van de reede met een lading suiker voor Europa. De diepgang bedroeg 22 voet en 3 duim, te veel om door het Westgat te kunnen passeeren. Het schip raakte daarin dan ook aan den grond.

Het is te hopen, dat het a.s. onderzoek der heeren Kraus en de Jongh spoedig tot afdoende verbetering zal leiden.

Hetzelfde blad schrijft over: **Vervoer van Visch in spoorwagens:**

„Liefhebbers van versche visch zullen stellig met leedwezen vernemen, dat er over gedacht wordt den specialen vischwagen van den spoorwegdienst aan zijn bestemming te onttrekken. In 1908 is deze wagen in dienst gesteld, doch er schijnt volgens het B a t. N i e u w s b l a d niet voldoende van te zijn gebruik gemaakt.

Het S o e r. H b l a d meent er den hoofdinspecteur op te moeten wijzen, dat het wenschelijk is de proef nog niet te staken. Tot nu toe is de zeevisscherij te Soerabaja nimmer op eenigszins energieke en tevens deskundige wijze aangepakt. Thans zijn twee jonge Duitschers, omtrent wie een gunstig testimonium wordt afgegeven, bezig die zeevisscherij eens flink ter hand te nemen. Reeds zijn zij in het bezit van een boot en netten. Dezer dagen is een der Duitschers, voorzien van een aanbevelingsbrief van den resident van Soerabaja, naar Buitenzorg gegaan om steun te vragen. Gaarne zouden de ondernemende jongelui de beschikking verkrijgen over een boot, die vroeger bij de Solovallei-werken gebruikt is en nog in goeden staat moet verkeeren.

Het is niet onwaarschijnlijk dat de beide Duitschers die getoond hebben zich niet door moeilijkheden te laten afschrikken — onze kwijnende zeevisscherij zullen vooruitbrengen. Onder anderen zijn zij van plan de inlanders het inzouten der visch te leeren. Is het bedrijf eenmaal in gang, dan zal de versche vischhandel te Soerabaja — die thans feitelijk niet bestaat — zich stellig ontwikkelen en het vervoer naar de binnenlanden toenemen.

Ned.-Indië te Brussel.

Te Batavia is eene voortentoonstelling gehouden van een fraaie collectie fotografieën, teekeningen, prenten, kaarten, enz., betrekking hebben op de burgerlijke openbare diensten in Indië, welke naar de Brussel-expositie gaan.

In het B a t. N i e u w s b l a d lezen wij daarover o.m.:

Er was gisterenavond een klein, maar uitgezocht publiek aanwezig en allen waren vol lof.

Misschien zou men als bezwaar kunnen doen gelden, dat de bezoekers van de indische afdeeling op de brusselsche tentoonstelling een t e mooi beeld krijgen van Indië als „kultuur"-land.

Die fraaie foto's, heel onbescheiden blikken werpend vaak in de prachtige heiligdommen van de ons omringende en toch zoo weinig gewaardeerde natuurweelde, moeten een indruk geven van het p a r a d e c a der oude Indiërs. En men zou er toe komen den kultuurarbeid van de nederlandsche kolonisten hier al te hoog aan te slaan — vooral dat „geuren" met zooveel scholen is ietwat verdacht. Maar, komaan, dat 's zoo erg niet. Als wij gasten thuis krijgen, doen wij ook de hoezen van het salonameublement af; als we ons ergens buitendeurs vertoonen plooit ook het beminnelijkste lachje onze lippen, wijl wij menschen van goede vormen en aimabelen omgang willen zijn.

En zoo doet Indië nu ook te Brussel.

Daar . niet veel tegen. Allicht verleidt het iet. of gene hierheen te komen naar dit wonder-mooie land.

Als men maar oppast niet zelf dupe te worden van die schoonheidssuggestie." 1

Hetzelfde blad meldt onder het opschrift: **Een Opruier:**

O n g E n g H o e i, de schrijver in de P a n t j a r a n W a r t a, is schuldig verklaard aan het misdrijf van opzetting tot haat en verachting tusschen verschillende klassen der bevolking en veroordeeld tot de straf van dwangarbeid buiten den ketting voor den tijd van drie maanden.

Afgeschaft.

Onder de Chineezen te Padang is, — volgens de S u m a t r a B o d e, — een ernstig conflict uitgebroken: de uit China aldaar geïmmigreerden willen de kerk sluiten en de priesters naar China terugzenden, dus den godsdienst naar boeddistischen stijl afschaffen en zich uitsluitend houden aan de zedeleer van Confucius. De hier geborenen echter willen daarvan niet weten.

Een heftig debat was daarvan het gevolg, dat niet tot een eindresultaat leidde, zoodat de zaak wel zoo zal blijven als ze is, dus de verandering niet door zal gaan.

Ook omtrent te houden optochten was men het niet eens; dat punt is ook nog niet opgelost.

WEST-INDIË.

SURINAME.

Wijziging en aanvulling van de herziene strafverordening van 1874, het wetboek van strafrecht en het wetboek van strafverordening. Zulks beoogt een ontwerp-verordening, die door den gouverneur aan de Koloniale Staten werd aangeboden.

Terwijl men in de laatste jaren gewend was aan voorstellen, die uitzetting der koloniale uitgaven beoogden, stelt het bestuur zich thans een bezuiniging voor. Het ligt in de bedoeling om de berechting van zaken, als het moedwillig toebrengen of kwetsuren, die geen ziekte of onbekwaamheid van meer dan tien dagen tengevolge hebben, te brengen onder de herziene strafverordening van 1874, welke eene vereenvoudigde rechtspraak instelde voor geringere vergrijpen. In verbind daarmede is het strafmaximum, dat bij deze vereenvoudigde rechtspraak kan worden opgelegd verhoogd.

Het bestuur verdedigde zich tegen de opmerking in het verslag van de Koloniale Staten op de rijen voertuigenbelasting, dat niet voldoende zuinigheid zou worden betracht bij het landbouwdepartement. Zoolang het moederland bereid is om voor eene behoorlijke inrichting van dit departement desnoodig het subsidie te verhoogen, moet, naar het bestuur meent, zulks dankbaar door de Staten worden aanvaard.

Ten aanzien van den ten opzichte van mevr. van Hall—de Jonge toegepasten maatregel, n.l. het verleenen van ontslag als plantkundige op 1 Februari ll., terwijl zij reeds den 15en Dec. te voren uit de kolonie vertrok, merkt de gouverneur op, dat dit is overeenkomstig het tegenover tijdelijke ambtenaren gevolgd gebruik. Dit gebruik wordt door den gouverneur billijk geacht.

Zij, die voor tijdelijke diensten uit Nederland worden uitgezonden, zijn door den kolonialen dienst verhinderd eenige andere werkzaamheid te beginnen dan tot na hun terugkeer in Nederland.

Wil men het gebruik niet verder handhaven, welnu, dan zou men dit uitdrukkelijk bekend moeten maken, zoodat zij, die uitgezonden worden, het van den aanvang af weten. Maar den gouv. komt het voor, dat handhaving wenschelijk is.

Voorts deelde de gouverneur mede, op de gedane vragen, dat van den 15en December 1909 (dag van

vertrek uit Suriname) de inkomsten van dr. Van Hall worden gekweten uit Nederlandsch-Indische geldmiddelen.

De overtochtsgelden van dr. Van Hall en diens echtgenoote komen ten laste van de Nederlandsch-Indische begrooting.

De kosten van overtocht van dr. Cramer van Nederlandsch-Indië naar Nederland en van Nederland naar Suriname zullen komen ten laste van Suriname, evenals de bezoldiging van dezen ambtenaar, van het oogenblik van vertrek uit Nederlandsch-Indië.

De West, besprak de ontwerp-verordening, betreffende de uitgifte van terreinen aan de Grankreek en teekende daarbij o.a. het volgende aan:

Het is een goede kans, voor het grootbedrijf, om in de Surinaamsche goudindustrie de plaats te hernemen, die haar toekomt.

De kolonie van haar kant heeft er belang bij het grootbedrijf te lokken, daar zonder dit bedrijf op den duur een krachtige ontwikkeling der industrie niet denkbaar is.

Het is echter niet waarschijnlijk, dat in de kolonie het kapitaal gevonden zal worden, noodig om op krachtige wijze de exploitatie in het gebied van de Grankreek ter hand te nemen.

Voor de te houden inschrijving zal dus het oog gevestigd moeten worden op Europa en de Vereenigde Staten.

Het komt ons voor, dat daarmede niet voldoende rekening is gehouden in het aan de Koloniale Staten ter goedkeuring aangeboden ontwerp.

De gelegenheid tot inschrijving zal, volgens het ontwerp, worden gesloten drie maanden na het in werking treden van de verordening.

Die termijn is al te kort, in aanmerking genomen dat waarschijnlijk ter zake correspondentie zal moeten worden gevoerd met Europa of de Vereenigde Staten.

Een ander bezwaar tegen het ontwerp is, dat het schijnt ontworpen in de meening, dat de 32 perceelen door 32 verschillende inschrijvers zullen worden genomen.

Dit behoeft geenszins het geval te zijn. Een eenigszins krachtige combinatie zou kunnen inschrijven voor de halve of geheele oppervlakte van 32,000 H.A. In zoo'n geval zou de bepaling van art. 3, dat voor elk perceel afzonderlijk een gezegeld verzoekschrift moet worden ingediend, enz., tot noodeloozen omslag leiden.

Op nog één punt wenschen wij de aandacht te vestigen, d.i. het uitgangspunt.

Daarvoor wordt in het ontwerp aangewezen de monding der Djoekakreek.

Daar de uit te geven terreinen liggen aan de westelijke helling van het Lelygebergte, zou een eventueele meting van over dit gebergte van 700 meter hoogte moeten geschieden, wat ontzaglijke moeilijkheden oplevert en een juiste meting bezwaarlijk maakt.

Aanbeveling zoude het o.i. verdienen als uitgangspunt aan te wijzen de monding der Grankreek, of het punt Dam (waarvan de ligging moet worden vastgesteld als eindpunt van een spoorweg). Hoewel de meting van uit laatstgenoemde punten langer wordt gaat zij dan over grootendeels tamelijk vlak terrein.

WAT DE INLANDER ZEGT.

Ontevreden stemming van de bevolking in de Minahassa.

In de Bintang Soerabaja van 30 December 1909 no. 299 en van 3 Januari en 4 Januari 1910 nos. 1 en 2 worden door Liberaal onder het opschrift „Verbond" eenige ongunstige beschouwingen gegeven over de wijze, waarop het Nederlandsch Bestuur in de Minahassa is opgetreden en nog optreedt.

De toestand van voorheen vergelijkende met dien van thans, zegt de schrijver, dat vroeger geen enkele Aziaat dezelfde rechten had als de Europeaan. De Aziaten werden door dezen als wilden beschouwd. Alleen in Engelsch-Indië werden in de laatste tientallen jaren Hoogescholen gesticht, die bezocht worden door heele en halve studeerenden.

De toestand dáár vergelijkende met dien in Nederlandsch-Indië, bestaat er toch wel een groot verschil in ons nadeel, al mogen de inboorlingen van Engelsch-Indië ook niet voor de hoogere staatsbetrekkingen in aanmerking komen.

Op Java komen nu de vereeniging „Boedi Oetomo" en de Chineesche vereenigingen voor de belangen van den Javaan en den Chinees op en tal van andere vereenigingen hebben daar thans rechtspersoonlijkheid.

De schrijver vergelijkt de verhouding van Nederland tot den Indischen inboorling met die van een ouden heer tot zijn hond, die beiden verdwaald zijn in een dicht begroeid bosch, omgeven door een vlakte, waarvan het hooge gras kort geleden is afgebrand.

De oude heer is bevreesd, dat wilde dieren uit dat pas afgebrande gras te voorschijn zullen komen en is ernstig bezorgd, dat de hond zal wegloopen en ontrouw zal worden aan zijn meester. Die hond echter is hongerig, ziet er akelig mager uit, vel over botjes, het arme dier wordt niet naar behooren onderhouden; het zou dan ook niet erg te verwonderen zijn, als het geen groote trouw betoonde aan zijn heer.

Bovendien vergelijkt die hond zijn bestaan met de Engelsch-Indische honden, die beter verzorgd worden.

In de Nederlandsche nieuwsbladen worden vele beschouwingen over de verdediging van Indië gegeven, men gaat dan uit van het denkbeeld, dat Nederlandsch-Indië niet gemakkelijk te veroveren zal zijn, maar men verlieze daarbij toch niet uit het oog, dat het Nederlandsch gezag over Indië gelijk is aan de morgendauw op de bladeren der boomen, of wel aan een ademtocht, die door den minsten wind kan worden weggewaaid.

Terwijl de Regeering den inboorling en den Chinees en enkele eilanden van den Archipel vooruit helpt, schijnt zij weinig te voelen voor de Minahassasche belangen.

Toch werd de Minahassa niet met geweld van wapenen onderworpen, zooals met Java, Celebes, Atjeh enz. het geval was.

De verhouding van Nederland tot de Minahassa was steeds meer die van bondgenooten.

In den oorlog van 1825—1830 tegen Dipo Negoro op Java gevoerd, namen de Minahassers, hoewel gedwongen, deel aan de krijgsoperatiën en de vele Minahassasche jongelieden, die als soldaat in dienst traden, werden steeds wegens hun ordelijkheid en flinkheid geprezen.

Doch wat doet nu de Regeering daartegenover om de Minahassers te helpen, die bijna allen protestanten zijn? Buiten de gewone uitgaven, welke door de inkomsten worden gedekt, wordt er geen geld aan dat gewest ten koste gelegd. In het belang der irrigatie wordt niets gedaan. Een Adjunct-Inspecteur van het Lager Onderwijs kreeg het in zijn hoofd om het onderwijs op de Maleische scholen te verminderen; overmorgen wordt nog de hoofdenschool te Tondano gesloten, terwijl er gesproken wordt over het voornemen om de gouvernementsscholen aan de „Zending" over te doen.

Waar de stem van den Minahasser door het Hooger Bestuur niet meer wordt gehoord, daar moet hij rouwen en weeklagen, zegt de schrijver.

Op Java bestaan dessascholen en eerste klassescholen, waar de Nederlandsche taal onderwezen wordt. Java zal vooruitgaan. Maar tengevolge van de geheel andere Regeeringspolitiek, welke ten opzichte van de Minahassa wordt gevoerd, zal achteruitgang het onverbiddelijk lot van dit land zijn.

Ook de godsdienstpolitiek van de Regeering brengt veel onrust in het land en werkt als een vergif onder de jongelingschap.

Het grootste gedeelte der Minahassers is protestant; alleen te Menado en te Tomohon zijn Roomsch-Katholieken.

Waarom wil de Bisschop te Batavia toch uitbreiding geven aan laatstgenoemd geloof in het protestantsche Minahassaland en het den inboorling daar moeielijk maken?

Ontvangt de pastoor-hulppriester zijne bezoldiging uit de kas der Katholieken en is de doop van den hulpprediker niet van evenveel waarde als van den Roomsch-Katholieken priester?

Ten einde den achteruitgang der Minahassers zooveel mogelijk tegen te gaan, hebben de Minahassasche soldaten besloten zich thans tot een Bond te vereenigen.

De Redactie van de Bintang Soerabaja voegt aan dit artikel een enkel woord toe en wijst op het verkeerde, dat er in gelegen is om vergelijkingen te maken tusschen het Nederlandsch en het Engelsch-Indisch bestuur, waarvan men weinig afweet.

Op het goede der Engelschen te wijzen en alleen op het slechte bij de Nederlanders de aandacht te vestigen, is niet billijk.

Wil men toestanden vergelijken, dan moet men de onderwerpen in zijn geheel overzien en nagaan, hetgeen bij den een beter is dan bij den ander.

Men verlieze niet uit het oog, dat zoovele grootere landen dan Nederland hunne overzeesche bezittingen moesten prijsgeven en dat ditzelfde lot ook aan Nederland zou ten deel zijn gevallen, als het zich een slecht bestuurder had getoond. Er is zeker veel gebrekkigs bij het Nederlandsch Bestuur, en het is plichtmatig om te trachten die gebreken met geduld en beleid verbeterd te krijgen, maar door het te overladen met verwijtingen en slechts den buitenkant der dingen te bezien, betracht men geenszins rechtvaardigheid.

Dat men de Regeering herinnert aan de trouw, ook in het verleden, der Minahassa is goed, doch dan begrijpe men daaronder ook de Amboneezen. Beide rassen hebben, door in den militairen dienst

te treden, getoond een werkelijken steun te zijn voor de Regeering in moeilijke tijden.

Doch niet alleen daarom moet de aandacht van de Regeering op de Minahassa worden gevestigd.

Het is toch algemeen bekend, dat de Minahassers veel Japansch bloed in de aderen hebben.

De Regeering heeft zich om het feit, dat de peranakan-Chineezen de voorkeur hebben gegeven aan het Chineesch onderdaanschap, weinig bekommerd, doch zij wake er thans voor, dat de Minahasser zich niet tot Japan aangetrokken gevoele.

Is het b.jv. aan de Regeering bekend, dat er reeds Minahassers naar Japan vertrekken met het doel om daar hun levensonderhoud te zoeken?

De Redactie van de Bintang Soerabaja beveelt waakzaamheid ten deze aan.

Ontevreden stemming op het eiland Bali. In de Zaterdagsche Causerie van de **Pemberita Betawi** van 8 Januari 1910 no. 5 wordt — onder aanhaling van het Maleische spreekwoord „Lain padang lain bilalangnja, lain loeboek lain ikannja (= zooveel hoofden zooveel zinnen) melding gemaakt van eene in de Maleische bladen gevoerde correspondentie ter zake van eene aanstelling op Bali van een Sedahan agoeng (onder collecteur).

Een poenggawa (= een districtshoofd), is nl. tot die betrekking benoemd, terwijl diens zoon in de functiën des vaders is getreden. Waar zoovele oudere Balische landsdienaren meerdere aanspraken op de vacante betrekking van districtshoofd meenden te kunnen doen gelden, werd de aanstelling van den jeugdigen Baliër als eene onrechtvaardige beschikking beschouwd.

Ter toelichting kan dienen, dat de betrekking van poenggawa of districtshoofd, volgens den schrijver, de hoogste bestuursfunctie is, welke op Bali aan een inboorling wordt toegekend, en, hoewel diens bezoldiging geringer is dan die van een Regent op Java, zoo kan men de Balische districtshoofden toch wel met de Javaansche Regenten vergelijken.

De aanstelling van den poenggawa geschiedt op dezelfde wijze als die der Regenten op Java, waarbij — zoo zulks mogelijk is — rekening wordt gehouden met zekere familiebelangen.

Dit schijnt thans ook op Bali te zijn geschied.

WAT DE CHINEES VERTELT.

Behandeling van den Chinees door den Europeaan. Op den 8sten October 1909, tijdens het vertrek van Makassar naar Bonthain (Celebes) van de Koninklijke Paketvaartstoomer „Van Neck", kon men getuige zijn van den toorn van den gezagvoerder van dat stoomschip op den proviandklerk Tjan Sioe San.

Toen deze op het tweede-klassedek van gemeld vaartuig kwam, ontving hij, in tegenwoordigheid van verschillende Chineesche passagiers, waaronder een officier, een lichamelijke kastijding van den gezagvoerder, zóódanig, dat hij bewusteloos op het dek neerviel.

Tjan Sioe San, die reeds tien jaren in dienst van de Paketvaart Maatschappij is en goed staat aangeschreven bij zijne chefs, had, naar de meening der Chineesche reizigers, — geen schuld; zij vonden die bejegening dan ook alles behalve behoorlijk, mede in aanmerking genomen het feit, dat hij reeds gebrekkig ter been was, tengevolge van een vroeger gedanen val, tijdens een zeereis naar Sumatra.

De Chineesche passagiers hebben schriftelijke verklaringen afgelegd ten gunste van Tjan Sioe San, terwijl deze eene klacht heeft ingediend bij den Officier van den Raad van Justitie te Makassar.

De Directie van de Koninklijke Paketvaart Maatschappij neemt in deze eene afwachtende houding aan tot na het vonnis van den Raad van Justitie.

De Bataviasche **„Perniagaän"** (Handelsblad), en de Makassaarsche **„Sinar Matahari"** (de Zonnestraal), hebben zich bepaald tot eene sobere mededeeling van de feiten, hetgeen Anak Adev in de **„Pembrita Tjoeng Wa"** (de Chineesche berichtgever) van 26 November 1909 no. 119 aanleiding geeft, om — onder den titel van „Stem uit Nederlandsch-Indië" — de daar woonachtige Chineezen te wijzen op de geringschattende bejegening, die zij van de Europeanen moeten ondervinden.

En dit zal steeds toenemen, zegt de schrijver, wanneer men in een dergelijke behandeling maar blijft berusten. Hij begrijpt dan ook niet van de Redactie der Perniagaän, die toch zegt de Indisch-Chineesche belangen voor te staan, dat zij ten deze niet meer actief is opgetreden.

Hoe geheel anders is de houding van den Nederlander tegenover den Japanner, die met Europeanen is gelijkgesteld, terwijl de Indische Chineezen zoo goed als geen hulp ontvangen, ondanks het feit, dat zij reeds eeuwen in Nederlandsch-Indië met der woon gevestigd zijn en veel belastingen moeten opbrengen.

De Nederlanders hebben hen integendeel steeds in toom gehouden middels slechte, onderdrukkende wetten.

De Japanners kwamen na de behaalde overwinningen op de Russen in grooten getale naar Ned.-Indië en werden sedert dien tijd geconsidereerd. Zij kwamen er als kleine lieden, als medicijnverkoopers en dergelijke, ook als beheerders van publieke huizen, enz., terwijl de herwaarts komende Chinees veelal een ambacht beoefent als timmerman of barbier, doch eerst geëerbiedigd wordt, zoodra hij rijk is.

De Chineesche proviandklerk wacht nu het vonnis af van den Raad van Justitie en kan in functie blijven als het bewezen is, dat hij geen schuld heeft.

Doch hoe zal het met den gezagvoerder van de „Van Neck" afloopen? vraagt de schrijver.

Na den aanslag op twee Japanners te Batoe-toelis (Buitenzorg), vertrokken de autoriteiten naar Batavia, wellicht om de aangelegenheid met den Japanschen Consul te bespreken, maar wordt een Chinees vermoord, dan is een inlandsch oppasser voor het onderzoek van den moord voldoende. Leidt het onderzoek tot een gunstig resultaat, dan is het goed, maar wordt de zaak niet opgehelderd, dan is het ook goed, want het is maar een Chinees.

In de **„Tjoeng Wa"** van 30 November no. 120 treft men het bericht aan, dat een Chinees, oud 17 jaren, woonachtig te Wladiwostock, in de rivier een plank had opgevischt en die naar zijn huis bracht.

Hij werd door de Russische politie beschuldigd van diefstal en zoodanig mishandeld, dat hij aan de bekomen kneuzingen overleed.

De vader van den jongen man werd beboet met 50 Roebel, omdat hij den zoogenaamden diefstal niet had kunnen voorkomen.

Een andere jonge Chinees, winkelbediende te Wladiwostock, brak een drinkglas, ter waarde van ƒ0.30 van zijn werkgever, die hierover zoodanig in woede ontstak, dat hij den bediende doodsloeg.

De geheele familie van den verslagene, bestaande uit een 30-tal personen, verliet daarop Wladiwostock en keerde naar haar land terug.

Een dergelijk bestaan als de Chineezen onder de Russen hebben, genieten, zegt de schrijver, ook de Chineezen in Ned.-Indië, waar men hen niet weet te beschermen tegen grove bejegening.

Daarom is het zaak, dat de Chineezen naar hun eigen vrij bestaan streven, het moge kosten wat het wil.

Toelating van emigranten-Chineezen in den grooten bestuursraad te Peking. In de „Tjoeng Wa" van 7 December 1909 no. 122 treft men het bericht aan, dat te Peking het besluit is genomen, dat Chineesche emigranten ook zitting kunnen hebben in den grooten bestuursraad aldaar.

Dit bericht zal door de Chineezen in Ned.-Indië zeker met vreugde worden vernomen, omdat het hun de gelegenheid zal aanbieden in Groot-China een bestuursbetrekking te veroveren en zij dus hunne moeite om in het Chineesch verband te worden opgenomen, beloond kunnen zien. De mogelijkheid om tot zulk eene hooge functie te geraken zal voor de Indische Chineezen in het geheel niet uitgesloten zijn.

De jeugdige Ned.-Indische Chinees, die Chinees blijven wil en daarom eene Chineesche opvoeding wil ontvangen, begint met één der scholen te bezoeken van de Tjong Hoa Hwe Kwan-Vereeniging, en als hij den cursus doorloopen heeft, gaat hij met zijn kameraden onder geleide van een daartoe uitgekozen landgenoot naar Nanking, waar hij van Staatswege gehuisvest wordt en de Ke Kaij Lam Hak Tong (Hak Tong-school) bezoekt.

Later worden de leerlingen naar andere scholen van hooger orde, bijv. te Pak King (oud-Peking) gezonden, om opgeleid te worden voor officier bij het leger bij de marine en andere functiën. Eenmaal in den Staatsdienst geplaatst, hebben zij verder hunne carrière in handen en kunnen zij — hoewel emigranten — het toch tot eene aanzienlijke hoogte in den Chineeschen Staatsdienst brengen.

Van Vreemde Koloniën.

Italiaansch Somaliland.

In den laatsten tijd heeft het optreden van den dollen mollah weder de aandacht gevestigd op de Somali-kust, waar, gelijk bekend, niet alleen de Franschen en Engelschen, maar ook de Italianen zich hebben vastgezet.

Italiaansch Somaliland, hetwelk ook de protectoraten Obbia, Nogal, en het sultanaat der Midjertains omvat, staat onder het beheer van een gouverneur, die zich rechtstreeks verhoudt tot den Italiaanschen minister van buitenlandsche zaken.

De zetel van het bestuur is gevestigd te Mogadiscio. Het gouvernements-bureau is samengesteld uit twee gouvernements-secretarissen, twee bestuursambtenaren, van wie de eene belast is met het toezicht op de koloniale kas en de posterijen, de andere met dat op den dienst der douane.

De kolonie is verdeeld in zeven residentiës, Mogadiscio, Itala, Merca, Brava, Lough, Jumbo en Bardera, waarvan alleen de laatste door een civiel ambtenaar wordt bestuurd, de andere onder het bestuur staan van de met het bevel over de troepen ter plaatse belaste officieren.

De gouverneur bezit alle bevoegdheden, die de ministers aan hem kunnen delegeeren. De residenten worden door den gouverneur benoemd en handelen uit zijn naam in de aan hunne zorgen toevertrouwde gewesten. Zij zijn niet alleen met het bestuur belast, maar ook met de rechtspraak en de in hun onderhebbend gewest gelegerde troepen zijn voor politieke doeleinden geheel tot hunne beschikking.

Italianen en met dezen gelijkgestelden zijn onderworpen aan de Italiaansche wetten, zooals die in de kolonie worden toegepast. Inboorlingen en met dezen gelijkgestelden worden berecht volgens de in de kolonie heerschende gebruiken, die aan het Mohamedaansch recht en aan de adat zijn ontleend. Aan inboorlingen en met dezen gelijkgestelden is het evenwel vrijgelaten om met uitzondering van het personen- en het familierecht zich onder de Italiaansche wetten te plaatsen. In dit geval staan zij voor de Italiaansche rechtbanken terecht.

De verdediging en de veiligheid der kolonie zijn opgedragen aan eene macht, die geheel uit inlandsche troepen bestaat, geëncadreerd door Italiaansche officieren, een politiekorps, dat is samengesteld uit inlanders, aangevoerd door officieren en onderofficieren der carabiniers, en eindelijk enkele oorlogsschepen.

Bijna alle inlandsche soldaten zijn afkomstig uit Zuid-Arabië, terwijl zich ook Somali's en Suaheli's, doch in minderen getale, bij de troepen bevinden. Deze telden, het politiekorps ter sterkte van 174 man niet inbegrepen, den 1en Juni 1907 22 officieren en 2158 man, verdeeld over 6 compagnieën, w. o. 1 compagnie artillerie.

De ontvangsten der kolonie bedroegen voor den dienst 1908—1909 571600 francs, zoodat Italië nog omstreeks 2 millioen francs moet bijdragen om de uitgaven te dekken, waarvan nagenoeg de helft voor het onderhoud der troepen noodig was.

Hygiënische onderzoekingen in de tropen.

Aan den Wetgevenden Raad van de Goudkust was voorgesteld een bedrag van ƒ4200 voor entomologische onderzoekingen in de kolonie goed te keuren. Een lid van den Raad, Grey genaamd, verzette zich tegen dien post, omdat, naar hij meende, voor dat geld een betere bestemming ware te vinden. In de laatste tien jaren hebben geleerden van verschillende scholen voor onderzoekingen in de tropen een schat van gegevens verzameld betreffende den gezondheidstoestand in West-Afrika. Op die gegevens zijn dan verschillende theorieën opgebouwd, waarvan slechts weinige in practijk zijn gebracht.

Welk nut, vroeg de heer Grey, heeft het nu, om nog meer geld uit te geven voor het zoeken van nieuwe theorieën, terwijl men er niet naar streeft de verkregen wetenschap in de practijk toe te passen. Naar zijne meening kan het geld, dat tot nu toe in West-Afrika voor onderzoekingen werd uitgegeven, als weggeworpen worden beschouwd.

Hij wees op Sekondi, waar de gezondheidstoestand van de Europeanen in de laatste maanden zeer slecht was en weet dit aan het gemis van een afvoerstelsel en aan het feit, dat de poelen in de nabijheid niet waren drooggelegd. Te Winnebah laat de drinkwatervoorziening zeer veel te wenschen over, en zou men dus beter doen, die ƒ4200 te bestemmen voor den aanleg van een waterreservoir te Winnebah. Ook andere nuttige maatregelen kunnen worden getroffen naar aanleiding van hetgeen men thans reeds weet.

Het betoog van den heer Grey vond instemming bij vele leden van den Raad, o.a. bij den Chief Justice, die echter den voorgestelden post goedkeurde, omdat de minister van koloniën dien nu eenmaal wenschte. De post werd dan ook aangenomen.

Uit dit staaltje blijkt weder, wat de Wetgevende Raden in de niet-autonome Engelsche koloniën in de melk te brokken hebben. Zoo samengesteld, dat de ambtelijke leden, d.w.z. die leden, die in den Raad zitting hebben krachtens het hooge ambt, dat zij bekleeden, de meerderheid vormen, worden alle maatregelen, die van Londen uit gedecreteerd worden, goedgekeurd, ook al verzet het belang der kolonie zich daartegen.

De klacht, dat er nog zoo weinig partij getrokken wordt van de reeds ten aanzien van malariabestrijding verkregen kennis, schijnt ook van toepassing te zijn op de Engelsche kolonie Zuid-Nigeria.

Men weet, dat in het daartoe behoorende Lagos de malaria verbazend veel slachtoffers maakt, dat de kinine als zeer waardevol strijdmiddel is erkend, en toch bedroeg de waarde van de in de geheele kolonie, met een bevolking van 4,5 millioen zielen, verstrekte kinine ten vorigen jare slechts ƒ2800.

De koloniën en de tariefwet.

In Fransche koloniale kringen heerscht groote ontstemming over de door de Kamer aangenomen tariefwet.

Op het in de maand October ll. gehouden congres der oudere koloniën was reeds aangetoond, hoe de handel dier koloniën onder de werking der tariefwet van 1892 was achteruitgegaan.

In Fransch Guyana en Nieuw-Caledonië spiegelde de achteruitgang van den handel zich wel minder duidelijk in de in- en uitvoercijfers af, tengevolge van de ontwikkeling der mijnindustrie in die beide koloniën. De handel ondervond echter ook daar niet minder de nadeelen der protectionnistische wet van 1892.

En nu nam de Kamer eene wet aan van nog meer protectionnistische strekking. De Dépêche Coloniale liet niet na, de aandacht der koloniale kringen hierop te vestigen en het betoog van het Fransch koloniale blad vond weerklank in de Temps.

De Temps vroeg daarbij, wat de parlementaire vertegenwoordiging der koloniën in de Kamer te beduiden heeft, nu deze na in 1892 weinig van zich te hebben doen hooren, bij de behandeling der tariefwet van dat jaar, zich ten tweeden male liet verrassen, zich blijkbaar zoo weinig laat gelegen liggen aan eén der levensbelangen voor de koloniën.

Ook het Fransche ministerie van koloniën krijgt van het blad een veeg uit de pan. In 1898 werd reeds vanwege dat ministerie een uitgebreid onderzoek ingesteld naar de werking der tariefwet van 1892 in de koloniën. De resultaten van dat onderzoek zijn nimmer openbaar gemaakt, doch eindelijk in handen gesteld van eene commissie van 15 leden, van wie slechts 3 in de koloniën hebben vertoefd, maar als ambtenaar, terwijl de koloniale handel in het geheel niet was vertegenwoordigd.

Neen, meent de Temps, de verdediging der koloniale belangen is ook niet afdoende verzekerd bij het ministerie van koloniën.

Een groote actie wordt thans op touw gezet voor de vorming eener „Union intercoloniale", die zal trachten de gewenschte wijzigingen te erlangen in de nog door den Senaat te behandelen wet.

Oost- en West-Indisch Literatuur-overzicht.

De Indische Gids.

Het Maart-nummer vangt aan met een artikel van Boeka over het Nederlandsch voor Inlanders en over daarmede verband houdende zaken. De schrijver, van oordeel zijnde, dat er alleszins behoefte bestaat aan eene gemeenschappelijke taal, welke van het eene einde van den Archipel tot het andere verstaan wordt, beweert, dat het Nederlandsch nimmer hiervoor zal kunnen dienen, omdat het leeren daarvan den Inlander te veel inspanning kost, doch dat uit het op Java gebruikte zgn. dienst-Maleisch een taal moet worden vastgelegd, die voortaan de algemeene taal van geheel Indië zal zijn.

De oud-kolonel F. C. Hering heeft het nogmaals over Java's weervermogen tegen een buitenlandschen vijand, een vervolg, als het ware, van zijn artikel in de Juni-afl. van het vorige jaar, en tevens verdediging van de door hem voorgestane denkbeelden, die veel critiek hebben uitgelokt.

De overige inhoud is als volgt: Ideaal of utopie, door Mr. H. 's Jacob (eene beschouwing over de zgn. „drainage-theorie"). — Tjoelik, door C. Spat. — Een protest, door Mr. F. D. E. Ossenbruggen. — Een reis door de Bataklanden (met kaart), door J. E. Jasper. — Oost-Indische paketbooten in de 18e eeuw. — Overeenkomsten met inlandsche vorsten in den O.-I. Archipel. — Productie van caoutchouc. — De afleiding van het woord „Passaat." — Maandelijksche revue van brochures enz., door J. E. de M. — Koloniale literatuur. — Maandelijksche bibliographie voor Oost- en West-Indië, door W. C. M.

De Tijdspiegel.

De heer H. van Kol houdt in de nieuwe afl. van De Tijdspiegel eene beschouwing over De wetgeving op den mijnbouw in Ned. Oost-Indië. De schrijver zegt, dat voor den bloei en de welvaart onzer koloniën, naast bevordering van landbouw en inheemsche groot-industrie, de bevordering van den mijnbouw een belangrijke factor kan worden voor de economische evolutie dier gewesten. Een doelmatige regeling van de ontginning der delfstoffen, waardoor de rijkdommen, in Indië's ondergrond bedolven, aan het daglicht zullen komen, kan niet alleen de gelden verschaffen om tal van dringende noodzakelijke hervormingen te volvoeren, doch ook den te zwaren druk der belastingen verminderen en aan vele nieuwe middelen van bestaan het aanzien geven. Op de Indische regeering rust dus — volgens hem — de ernstige plicht, daarvoor beter te waken, dan tot heden door haar Mijnwetten geschiedde.

De heer van Kol besluit zijn zaakrijk opstel: „Een geheel nieuwe mijndienst moet worden ingericht, met een behoorlijke arbeidsverdeeling en decentralisatie, zooals dat door mij reeds 20 en 21 October 1899 in de Tweede Kamer werd gevraagd. Dan kan de mijnbouw in Ned. Oost-Indië worden, wat hij steeds had behooren te zijn: een krachtig middel, om de economische evolutie dier koloniën te bevorderen; een redmiddel in plaats van een nadeel voor de bevolking. Dan zullen eindelijk de hoogere rechten en belangen der gemeenschap worden gesteld boven de voordeelen van enkele vreemdelingen en door daden getoond worden, dat het ernst is met het streven naar ethische koloniale politiek."

Onze Eeuw.

In het Maart-nummer van Onze Eeuw een artikel van S. Kalff over: De oude buitenplaatsen van Batavia, die na 't verval van de Oost-Indische Compagnie langzamerhand zijn verdwenen, vooral ook door den maatregel van Daendels, toen hij de ontruiming van het oude Batavia dekreteerde. De bevolking verplaatste zich allengs naar Noordwijk, Rijswijk, Weltevreden, Tanahbang en elders; de fraaie huizen met „tuynen", waar landvoogden en raden van Indië verblijf hielden eertijds, werden alle gesloopt; de oude stad geraakte hoe langer hoe meer in verval, en was in 1816, bij het einde der Britsche tusschenregeering, nog slechts door eenige weinige oudgasten, door portugeesche kleurlingen en chineezen bewoond.

Tijdschrift voor het Binnenlandsch Bestuur.

Afl. 1 van den nieuwen jaargang bevat de volgende bijdragen: Eenige vijanden van de katoenkultuur en hoe hen te bestrijden, door W. Keuchenius. — Wijze waarop in de onderafdeeling Komering Ilir ratten en muizen op de rijstvelden worden gevangen, door Contr. Pool. — Reorganisatie van de politie, door J. C. Castens. — Nederlandsche vereeniging voor luchtvaart, afdeeling Batavia.

Ceres.

In Nummer 257 van „Cultura" schreef de heer F. A. von Stürler zeer ongunstig over het lot van geëmployeerden op cultuurondernemingen in onze Oost, waartegen de heer J. P. Tetterode in het jongste Nummer van Ceres, het orgaan der studenten aan de Rijks Hoogere land-, tuin- en boschbouwschool, meent te moeten protesteeren. De laatste toont met cijfers aan, dat de betaling dier employé's onmogelijk slecht kan worden genoemd bij eene vergelijking van hun inkomen met dat van jonge geneesheeren, ingenieurs, doctoren in de rechten, veeartsen, enz. En de behandeling zou slecht zijn! Hierop kan de heer T. alleen zeggen, dat een administrateur, die zijn employé's slecht behandelt, spoedig niets op zijne onderneming krijgt dan 3e of 4e klas employé's. Waar men bovendien met slechts 3 of 4 Europeanen op een land woont, is men op elkaar aangewezen en men moet wel Nurks zijn om zijn ondergeschikten onaangenaam te behandelen. Wanneer dit soms wel het geval is, dan ligt het dikwijls aan den employé.

Hetzelfde nummer van Ceres bevat onder het opschrift „Brieven van een weegbrug-employé", een korte beschouwing door „Tjariq", welke eén blik geeft op het leven in een suikerfabriek, en ook de employé-kwestie aanroert.

Lichtstralen.

De eerste afl. van jaargang 16 der „Lichtstralen op den Akker der Wereld" bevat een door zendeling J. A. Kruijt geschreven opstel, getiteld: Een Javaansch meisje, dat karakter toonde. Wij krijgen daarin het beeld te zien van Markoni, die de wilskracht bezat, zeldzaam bij een Javaansch meisje, om haar jongere zusje uit eene verkeerde omgeving weg te halen. Het werkje geeft tevens een goeden blik op het Javaansche volksleven in het algemeen.

De Indische Mercuur.

Inhoud van No. 9: Burgerlijke veeartsenijkundige dienst in Ned. Oost-Indië, door Dr. K. W. van Gorkom (vervolg). — Mededeelingen van het Deli-Proefstation te Medan (Referaat), door P. Hondius Jr. — Het Javasche bankpapier als wettig betaalmiddel in Indië. — Statistiek van den handel, scheepvaart, in- en uitvoerrechten in Ned.-Indië. — Goud- en zilverconcessiën in Ned.-Indië. — Inlandsche ontginningen in Ned.-Indië. — Petroleumconcessiën in Ned.-Indië. — Tweede Internationaal Congres voor koloniale landbouw te Brussel 20—23 Mei 1910, door Dr. A. H. Berkhout. — Kultuurberichten (Opkoop suiker-fabrieken. — Erfpachtsperceelen in Besoeki, enz.) — Kleine mededeelingen (Het ontwerp koelie-ordonnantie. — Particuliere landerijen op Java. — De handelsbetrekkingen tusschen Java en Australië en de Australische banken, enz.) — Financieële berichten en verslagen, zoomede de overige wekelijksche rubrieken.

Weekblad voor Indië.

No. 41 bevat de volgende bijdragen: Verlofgangers op reis (vervolg), door H. van Kol. — Opmerkingen over politie en justitie, door J. F. H. A. Later. — De Semarangsche betrouwbaarheidsrit van toerwagens. — Bandjir te Djokja. — Lain doeloe, lain sekarang (XI. kleeding en meubilair), door Felix. — Njo in Holland, door Karamati.

Vragen van den Dag.

De heer P. Goedhart schrijft in het Maartnummer van de Vragen een artikel over kaoetsjoek, getah pertja en balata, waaraan het volgende is ontleend:

Tal van menschen meenen, dat kaoetsjoek en getah-pertja twee namen zijn voor dezelfde zelfstandigheid. En toch vallen de verschillen reeds bij oppervlakkige beschouwing in 't oog. Zoo is kaoetsjoek elastisch, getah niet; bij verwarming wordt kaoetsjoek slechts iets meer elastisch, terwijl getah bij verwarming week en kneedbaar wordt, bij afkoeling wordt het weer hard. Ozon tast kaoetsjoek hef tig aan; een straal ozon, die men er op richt, doorboort het; getah en balata blijven er onverschillig onder.

Terwijl de kaoetsjoek-boomen over de geheele wereld voorkomen tusschen de 15 gr. N.br. en 150 gr. Z.br., hebben de getahboomen een zeer beperkte groeiplaats. Ze komen uitsluitend voor op Malakka, Sumatra, Java, Borneo en de kleine eilanden daartusschen. De onderzoekingen omtrent allerlei punten zijn eigenlijk nog pas begonnen. Proefaanplantingen zijn nog zeer jong, maar zeker is het, dat het aantal goede getah opleverende boomsoorten zeer gering is.

Balata is het melksap van eenige Sapotaceae, die tot het geslacht Mimuscops behooren. De boom komt o.a. voor op de Antillen en wordt in Suriname bolletrie genoemd. Balata heeft waarschijnlijk dezelfde samenstelling als getah, maar kan niet gebruikt worden voor isoleeringsdoeleinden. Onvermengd wordt het gebruikt voor matrijzen en vormen, schoenzolen en vooral voor drijfriemen.

Java-oorlog.

Het 6e en laatste deel van „De Java-oorlog van 1825—'30" is verschenen. Evenals het 4e en 5e is dit deel bewerkt door kapitein E. S. de Klerck (de vorige werden geschreven door majoor Louw), en uitgegeven door het Bataviaasch Genootschap van Kunsten en Wetenschappen, met medewerking van de Ned.-Indische Regeering.

De eigenlijke oorlog wordt in dit deel niet beschreven, het is meer een nabetrachting, met vermelding van getroffen regelingen met de Vorstenlandsche Hoven enz. Een tweetal kaarten zijn aan het werk toegevoegd: de eene vertoont de Vorstenlanden omstreeks 1828; de andere idem na het dempen van den opstand. In het Voorbericht zegt de schr. o.m.:

„Had ik aanvankelijk gedacht met een beknopte behandeling der staatkundige maatregelen, welke na den oorlog ten aanzien van de Vorstenlanden zijn genomen, deel V te kunnen besluiten, de bestudeering van het onderwerp heeft mij het raadzaam doen voorkomen, mijn taak breeder op te vatten, meer te geven dan de hoofdzaken alleen. Dat mij dit mogelijk is geweest, dank ik vooral aan de bijdrage: „Vorstenlanden" van den heer Rouffaer in de Encyclopaedie van Ned.-Indië. Zonder deze studie, een in klein bestek samengedrongen macht van feiten en wetenswaardigheden, zou de samenstelling van dit gedeelte van het werk op schier onoverkomelijke bezwaren zijn gestuit, daar eigen onderzoek naar de voormalige Vorstenlandsche toestanden uiteraard uitgesloten was."

Vervolg opgave van bladen, tijdschriften enz., welke nieuw ter lezing zijn gelegd in de Leeszaal Heulstraat 17, Den Haag, die dagelijks, Zon- en Feestdagen uitgezonderd, geopend is van 10 uur voor- tot 6 uur namiddags.

De Javabode t/m 9 Febr. '10.
De Sumatrapost t/m 8 idem.
De Padanger t/m 28 Jan. '10.
De Delicourant t/m idem.
Het Soer. Handelsblad t/m 8 Febr. '10.
De Surinaamsche Courant t/m 3 Febr. '10.
Suriname, Kol. N.- en Adv.blad t/m 4 Febr. '10.
Onze West t/m 11 Febr. '10.
De West idem.
De Deutsche Kolonial-Zeitung Nos. 8 en 9.
De Stem van Indië No. 2.
Jong Indië Nos. 28 en 30.
Neerlandia Nos. 2 en 4.
Exportblad Nos. 809 en 810.
La Quinzaine Coloniale No. 3.
Weekblad voor Ned.-Indië Nos. 38 en 39.
Handelsberichten v-h Min. v. Landbouw No. 157.
Kort verslag verg. 2e K. S.-G.
Soerja Soemirat No. 1.
De Indische Mercuur No. 10.
De Indische Gids, afl. Maart.
Regeeringsalmanak 1910.

MEDEDEELINGEN.

Van het Dag. Bestuur der Vereeniging.

Bij deze wordt beleefd medegedeeld, dat ter onzer kennis is gebracht, dat zich iemand, als heer gekleed, met gouden lorgnet, bij leden van de vereeniging „Oost en West" heeft aangemeld, voorgevende namens haar te zijn gezonden, ten einde geldelijke ondersteuning te vragen voor behoeftigen en noodlijdenden.

Het hoofdbestuur vindt daarin aanleiding te verklaren, dat van zijn kant geen enkele bevoegdheid, aan wien ook, is verleend, om gelden voor de vereeniging en voor dat doel te ontvangen.

Van het door den heer J. E. Jasper geschreven **Verslag der vijfde Soerabajasche Jaarmarkt**, is voor zoover de voorraad strekt, voor belangstellenden, gratis een exemplaar verkrijgbaar in het tentoonstellingslokaal van B o e a t a n, Heulstraat 19, Den Haag.

Van het Informatie-Bureau:

Van de volgende circulaire zijn 2000 ex. gezonden aan autoriteiten, instellingen en ondernemingen van Landbouw en Nijverheid in Ned.-Indië.

L. S.

In de Statuten der Vereeniging „Oost en West", hoofdzetel 's-Gravenhage, die zich ten doel stelt den band tusschen Nederland en zijne overzeesche bezittingen te versterken en de gemeenschappelijke belangen der ingezetenen te bevorderen, is onder meer als een der middelen daartoe genoemd: „het behulpzaam zijn van degenen, wier belangen de vereeniging voorstaat, in het verkrijgen van werkzaamheden."

De vele klachten, in den laatsten tijd vernomen over de weinige opgewektheid bij jongelieden in Nederland, om een werkkring te zoeken in Indië, gepaard aan het besef, dat Indië toch aan zoo velen een nuttigen en aangenamen werkkring kan verschaffen, terwijl daarentegen vele Indische jongelieden zich in Nederland voor den strijd om het bestaan door studie kunnen versterken, deden de Vereeniging omzien naar middelen om de uitwisseling van jongelieden tusschen Nederland en Indië wederkeerig te bevorderen; de eenen om zich in Nederland de kennis te verwerven, die in Indië niet verworven kan worden, de anderen om zich voor betrekkingen in Indië aan te melden en te bekwamen.

De instelling in het vorige jaar van een Studiecommissie ten behoeve van de in Nederland vertoevende jongelieden, afkomstig uit Nederlandsch-Indië, was reeds een uitvloeisel van het streven, om die wisseling te bevorderen.

Thans gaat de Vereeniging een stap verder; gesteund door een subsidie, haar door den Minister van Koloniën, op haar deswege gedaan verzoek, toegekend en door de Staten-Generaal goedgekeurd, heeft zij in het leven geroepen een bureel van raad en voorlichting, dat zich ten doel stelt aan hen, die zich voor Staats- en partikuliere betrekkingen in Indië willen bekwamen, daartoe den weg te wijzen en tevens aan Indische ondernemingen, maatschappijen en genootschappen de gelegenheid te bieden, zich voor het verkrijgen van werkkrachten aan te melden.

Dat bureel is gevestigd te 's-Gravenhage, Heulstraat 17; het toezicht over dat bureel is opgedragen aan een Commissie, waarvan deel uitmaken de heeren E. van Assen als voorzitter, E. M. van den Bergh van Heinenoord, Dr. H. Blink, H. D. H. Bosboom, C. J. Hasselman, W. L. Megelink, en J. M. Pijnacker Hordijk als leden, en J. L. van Gennep als secretaris, welke laatste dagelijks, zon- en feestdagen uitgezonderd, aldaar te spreken is van 10—12 's voormiddags en van 2—4 uur 's namiddags.

Wijders bestaat het voornemen, onder toezicht van die Commissie, kleine geschriften te doen samenstellen, waarin worden vermeld de eischen voor verschillende betrekkingen, de wegen en middelen om daartoe te komen en de vooruitzichten daarvan, en waarin tevens een overzicht zal gegeven worden van den aard dier verschillende betrekkingen, en van de soort van werkzaamheden, daarin te verrichten.

De Commissie wenscht zich in betrekking te stellen met regeeringspersonen of lichamen in Nederland en zijne bezittingen, met de besturders of hoofden van daar gevestigde maatschappijen en ondernemingen van nijverheid, landbouw, enz., — en zich, zooveel mogelijk te voorzien van alle gegevens, dienstig om hare taak naar den eisch te vervullen.

Wij vestigen mits deze Uwe aandacht op ons bureel van raad en voorlichting, van welks verrichtingen periodiek in het orgaan der Vereeniging „het Koloniaal Weekblad", mededeeling zal worden gedaan, en roepen Uwe hulp in, voor zooveel de bij het onderwijs betrokkenen betreft, ten einde de aandacht van belanghebbenden, ouders en jongelieden, op ons bureel te vestigen, en voor zooveel werkgevers in Indië betreft, om ons te voorzien van de gegevens, welke op hunne ondernemingen of instellingen in of voor Indië betrekking hebben en welke ons weerde ik hem tot troost. Niemand maakt hier aanmerkingen op dat gegil, dus waarom zou de speelsche machinist niet gedurig gebruik maken van de zoo verleidelijke gillende stoomfluit.

FEUILLETON.

Twee dagen op den Tengger.*)

In den ochtend groen, donkergroen, in donkere en lichte vlakken, tegen den middag vervloeiende in intens diep blauw, tot donkerviolet, scherp afgeteekend dikwijls tegen de strak-lichtblauwe, heldere lucht bij ochtend, en rose, soms oranje-rood als een scherm voor een gloeiend haardvuur bij avond, verheft zich daar in 't zuiden de majesteuze Tengger, een der merkwaardigste en meest bezienswaardige vulkanen van Java, geflankeerd in een halven boogvorm door den Kawi, Ardjoeno en Penanggoenga rechts en nog een Penanggoenga links, als een machtige reus wakend over zijn inferieuren, als een oudere over jongen. Daarachter staat de Smeroe, als een speelsche jongen voortdurend dikke rookpluimen uitstootend achter den rug van den rustig doorwakenden oudere.

Dit schouwspel iederen dag voor zich te moeten hebben zonder 't van naderbij te bekijken werd mij te machtig en de invitatie van den controleur van de Tenggerafdeeling bij hem voor eenigen tijd te komen logeeren, maakte een einde aan alle mijne bezwaren tegen een tocht naar den Bromo.

Met een mijner collega's, die mede zou gaan, toog ik naar onzen chef, die zoo welwillend was, ons voor te stellen meer dan 2 dagen te blijven, doch drukke werkzaamheden en familieomstandigheden veroorloofden ons dit laatste niet.

In 't kort, op een goeden morgen stond ik, gestoken in een stevigen rijbroek en witte jas, slobkousen om de beenen en bij gebrek aan een praktischen hoed een pet op het hoofd met mijn collega op een der hoeken van de aloon-aloon van Pasoeroean om half negen 's ochtends met een handkoffertje, waarop de regenjassen en een kiektoestel, te wachten op de fameuze Pasoeroean-stoomtram, die ons naar 't zuiden voeren zou.

Een scherp gegil in de verte, daarna weder 't gezoemoes van menschen naar en van de Chineesche kamp komende om inkoopen te doen, 't geratel van voorbijgaande karretjes. — Getingel in de verte in de Chin. kamp.

„Daar is-ie, goddank!" klonk 't als uit één mond. Geblaas, gesis, gestuw, vergezeld van laag dwarrelende, vieze, donkere rook nog steeds in de verte.

Na eenigen tijd stond voor ons een groote, groen geverfde keukenkachel met reusachtige sigarenkisten op wielen er achter. Wij namen plaats in een er van waar buiten op haast onleesbaar geverfd stond „2e klasse." Toch hadden we beiden een vrijkaart 1e klasse in den zak, maar een 1e klassewaggon scheen overbodige weelde geweest te zijn.

Een, onze ooren pijnlijk aandoend gegil, maakte K. nerveus. „We zijn buiten de kotta (stad)", be-

K. hield zijn ooren krampachtig dicht, zijn verwoed gezicht naar den machinist gekeerd, die er zich in 't minst niet aan stoorde.

„Goddank. Waroeng dowo!" na een half uur. We pakten ons boeltje op. Geen karretje te zien. K. ongeduldig, zenuwachtig vlug een eind de straat op om een karretje te roepen. Een oppasser (inlandsch politieagent) springt van achter een groep menschen te voorschijn, rent de straat op en weet een karretje uit de verte te doen aan komen, greep onze barang en laadde ze er in.

Na een paar minuten rijdens kwamen we aan de kawedanan (huis van den wedono) van Wangkal.

De wedono, een tenger, maar toch sterk en taai uitziend personage, wachtte ons reeds, gereed om met zijn gevolg ons te volgen.

Een oogenblik later reden we de straat op naar 't zuiden, gevolgd door een tiental petinggi's (dessahoofden) der dessa's in 't district Wangkal, welke we op onzen tocht langs zouden komen, want we hadden afgesproken met den controleur van Pasoeroean van de gelegenheid meteen gebruik te maken enkele dessa's te inspecteeren. Onze barang hadden enkele petinggi's vóór zich op 't paard genomen en zoo reden we, nu eens in draf, dan weer stapvoets, tegen de reeds flauwe hellingen van den Tengger op.

*) Een zeer welkome bijdrage van een onlangs naar Indië vertrokken ambtenaar, welk goed voorbeeld, naar wij hopen, meer en meer navolging zal vinden. Red.-Comm.

Vereeniging Oost en West, Afdeeling Nijmegen.

Geldelijke Verantwoording over het Jaar 1909.

BATEN.			LASTEN.		
Saldo op ultimo December 1908	f 150	01[5]	Aan het Hoofdbestuur	f 38	—
Aan contributiën	134	50	Inningskosten	3	89
„ 1 reglement	—	25	Reiskosten voor het bijwonen van vergaderingen	20	—
			Advertentiekosten	7	45
			Drukwerken.	8	65
			Bureaukosten en porti	9	18
			Kosten der lezing van den heer Sibinga Mulder	38	80
			Noodlijdenden te Pendjaloe	10	—
			Saldo voor het jaar 1910	148	79[5]
	f 284	76[5]		f 284	76[5]

Gezien:
De Voorzitter:
T. W. G. HOFMAN.

NIJMEGEN, 4 Maart 1910.

De Secretaris-Penningmeester:
D. G. J. BEIJENS.

bureel kan behoeven, om hen, die zich tot ons wenden, in te lichten.

Het Hoofdbestuur:

C. R. Bakhuizen van den Brink, Voorzitter.
A. B. J. Prakken, Onder-Voorzitter.
E. van Assen, Secretaris,
A. A. C. Harting, Penningmeester.
Mevr. M. Ten Bosch—Bosscher.
Mevr. J. E. van Oeveren—Van Schaik.
Th. Almerood.
J. H. Calmeijer.
T. Gerdes Oosterbeek.
Prof. Mr. J. E. Heeres.
L. A. H. Lamie.
F. E. Luitjes.
J. C. van Reijn.
Mr. H. Smeenge.
Jhr. Mr. J. E. von Weijler.
Th. J. A. van Zijll de Jong.

De Commissie:

E. van Assen, Voorzitter.
E. M. van den Bergh van Heinenoord.
Dr. H. Blink.
H. D. H. Bosboom.
C. J. Hasselman.
W. L. Megelink.
J. M. Pijnacker Hordijk.
J. L. van Gennep, Secretaris.
's-Gravenhage, Februari 1910.

Staatsblad no. 55 bevat de wet van den 10en Februari j.l., houdende regeling van het Nederlandsche onderdaanschap van de bevolking van Nederlandsch-Indië.

Bij Kon. Besl. van 18 Februari j.l. no. 60 zijn, met intrekking van de bestaande, nieuwe bijzondere voorwaarden vastgesteld voor de benoembaarheid tot adjunct-landmeter en landmeter bij het kadaster in Nederlandsch-Indië.

Bij Kon. Besluit van 28 Januari 1910 no. 20 is bepaald dat aan in behoeftige omstandigheden verkeerende weduwen en weezen van in kolonialen dienst gehuwde militairen onderstand ten laste van den lande kan worden verleend, indien de overleden echtgenoot geen lid van het bij Kon. Besluit van 24 Juni 1908 no. 78 opgerichte weduwen- en weezenfonds is geweest.

De onderstanden moeten telken jare worden aangevraagd aan den minister van Koloniën, onder overlegging van een ambtelijke verklaring waaruit behoeftigheid blijkt.

Uit het bovenstaande blijkt dus — wat in vroegere berichten niet duidelijk uitkwam — dat de huwelijken in dienst moeten gesloten zijn.

Bij Kon. Besl. is bepaald, dat art. 3 van de bij Kon. Besl. van 16 Febr. 1909 no. 11 (Indisch Staatsblad no. 240), vastgestelde „Bijzondere voorwaarden van benoembaarheid tot technische betrekkingen bij den waterstaat en de burgerlijke openbare werken in Nederl.-Indië en regelen betreffende de uitzending van personeel uit Nederland voor zoodanige betrekkingen" wordt aangevuld met een derde lid, luidende:

3. Wie zich reeds driemaal voor een der voornoemde examens heeft aangemeld en afgewezen of uit anderen hoofde dan om wettige redenen, ter beoordeeling van den directeur der burgerlijke openbare werken, niet verschenen is, dan wel zich teruggetrokken heeft, wordt niet meer tot het afleggen daarvan toegelaten.

Dit Kon. Besluit wordt geacht in werking te zijn getreden op 14 Mei 1908.

Van de Afdeeling Nijmegen.

Verslag van het voorgevallene gedurende het jaar 1909.

Aan de afdeeling ontvielen eenige leden door overlijden, bedanken en vertrek, eenigen traden toe, zoodat de ledensterkte op ultimo December 1909 bedroeg 76.

Eindigde ons verslag het vorige jaar met den wensch, dat in den loop van het jaar 1909 een tentoonstelling zou kunnen plaats hebben van Indische nijverheids- en kunstvoorwerpen, — omstandigheden buiten den wil van het afdeelingsbestuur, waren oorzaak, dat deze tentoonstelling niet doorgaat.

Voor het samenstellen dezer tentoonstelling werd het afdeelingsbestuur verwezen naar Boeatan. Hoewel 't streven van Boeatan hoogelijk waardeerend, kwam het ons toch voor, dat de te houden tentoonstelling iets, ja veel meer zou moeten zijn, dan de magazijnen van Boeatan en het bijeengegaarde van enkele particulieren den weetgierigen beschouwer en besteller zouden hebben kunnen aanbieden.

Ons doel toch lag verder.

Gaarne hadden wij gezien, dat ons Hoofdbestuur

Van lagere temperatuur was echter nog niets te bemerken; de transpiratie gutste mij nog langs de slapen van 't harde draven en de pogingen om mijn paard de andere te doen bijhouden; 't beest scheen reeds gebruikt te zijn, ten minste 't was reeds verhit, toen ik dien ochtend opsteeg. Ik moet even opmerken, dat 't mijn eigen paard niet was, dat ik in 't geheel geen paard bezat; wel heb ik een fiets, waar ik heel veel gebruik van maak, maar ik ben toch van plan een auto er op na te houden, want daar behoeven wij, ambtenaren, geen belasting voor te betalen, voor een fiets wel. (Ze zijn toch slim, die bureaumenschen te Batavia!) 't Was 't paard van een petinggi, waar ik op reed, een aardig beest, maar met echt inlandsche gewoonten, en die maken den Europeeschen berijder 't rijden moeilijk. We bereikten omstreeks 11 uur Pasrepan (d. w. z., „waar 't koud is." Het klapperwater, dat ons daar aangeboden werd, smaakte ons uitmuntend en na een poosje rusten namen we afscheid van den wedono van Wangkal, lieten onze barang naar Poespo brengen door 2 koelies, stegen op 2 dwergbiekjes, ijzersterkte bergbeklimmers, en vertrokken, na den begeleider der paarden verzocht te hebben maar kalm aan te loopen en ons alleen te laten. (In de Tengger-streek is 't gewoonte geworden — zeker door de vele touristen, die ze bezoeken — dat er steeds een begeleider meegaat voor de paarden).

Eindelijk draafden onze beestjes de eerste steile hellingen op en mijn hart popelde reeds van verlangen naar de mooie berggezichten en den koelen bergwind. De weg was nog heel breed (pl. 5 M.) mooi begroeid en tamelijk recht. Een karretje, inhoudende 2 Engelsch uitziende touristen, plus bagage en koetsier, met 2 paarden bespannen, reed ons achterop en voorbij. Links en rechts van den weg nog steeds 't zelfde: groepjes bamboebosschen, hier en daar inlandsche huisjes met net onderhouden erven, eenige open plekken sawah's, waar de nijvere landman bezig was met ploegen. Voetje voor voetje werkte het span sapi's (ossen) zich door de taaie modder, voortgedreven door 't geschreeuw en de zweep van hun bestuurder. Ondertusschen kwamen er steeds meer hellingen in den weg. Onze beestjes, de een achter den ander (weer een der tallooze vervelende gewoonten der inlandsche paarden), draafden er tegen op, en dan weer stapvoets langs de vlakke gedeelten, wat ik liever had, want 't zadel, waar ik op zat, van echt inlandsch maaksel, maakte mij 't rijden nu niet bepaald gemakkelijk.

„Kijk eens, prachtig, zeg!" riep mijn collega, die mij een eindje voor was. Ik tikte mijn paard met de leidsels op zijn nek, zoodat 't vooruit sprong en naast K. gekomen, genoot ik een prachtig vergezicht op Pasoeroean, dat ver beneden ons lag. Jammer, dat een gedeelte aan ons oog ontrokken werd door een wolkenmassa, die van uit zee zich langzaam uitbreidde over 't lage land.

De weg was intusschen iets smaller geworden, ofschoon voor een weg in de binnenlanden nog prachtig mooi; daar heeft de controleur van Andel alle eer van. Voor plm. 20 jaren liep de weg n.l. tot 'n eind voorbij Pasrepan (ik bedoel den breeden rijweg), waar hij overging in een steil, smal wegje, rechttoe-recht-aan getrokken naar Poespo en uiterst moeilijk berijdbaar. Van Andel was het (de man van den Tengger; in zijn tijd alhier de tweede resident van Pasoeroean genoemd, om zijn willekeurig en streng optreden, wat wel noodig was om van de Tenggerstreek te maken wat er van gemaakt is), die met ijzeren hand, onder andere reusachtige verbeteringen, dit pad verving door een mooien, slechts matig stijgenden weg, zoodat Poespo voor karretjes heel gemakkelijk te bereiken is. Steeds zigzagsgewijze slingert hij zich over de heuvelruggen langzaam, maar zeker tegen den Tengger op.

— Hoera!

— Wat is er?

— Kom eens kijken.

Ik, alweer op een drafje, naar K., die nu weer vóór was. Een bocht omgereden en ik stond bijna onder een poort van bamboe, waaraan een bord hing waarop met koeien-letters stond: Poespo.

Gekke gewaarwording, uit zoete mijmeringen, dolende, in de verheven, schoone natuur, plotseling haast te vallen tegen zoo'n gewrocht van menschenhanden.

(Wordt vervolgd.)

zich tijdig in gemeenschap had gesteld met Indische werkgevers enz., om zoodoende den Nederlandschen neringdoenden den weg te wijzen, waarop zij zich rechtstreeks tot die werkgevers zouden hebben kunnen wenden. Dit, ten einde de voortbrengselen zoo goedkoop mogelijk, uit de eerste hand dus, te ontvangen en met een redelijken winst te verkoopen.*)

Maar door omstandigheden is deze tentoonstelling nogmaals uitgesteld.

Voor de noodlijdenden te Pendjaloe werd *f* 10 opgezonden.

Eene lezing, gehouden door den heer J. Sibinga Mulder over suikerfabricage, was niet zoo bezocht als de belangrijkheid van de voordracht ten rechte had mogen doen verwachten.

Naar aanleiding van de weinige toehoorders op de meeste lezingen zijn dit jaar geen pogingen aangewend om tot eene lezing uit te noodigen.

In plaats daarvan kwam het bestuur op het denkbeeld eenige redacties van Indische dagbladen te verzoeken een exemplaar van hun blad voor het vergaderlocaal der afdeeling af te staan. En wel tegen vergoeding van port.

Van de zeven aangeschrevenen hebben een drietal gehoor gegeven aan dit verzoek, nl. het Bataviaasch Nieuwsblad, de Locomotief en het Soerab. Handelsblad, welke bladen dagelijks ter lezing liggen in de Receptiezaal van het Grand Hotel du Soleil.

Een eere-saluut aan deze drie bladen is hier zeker op zijn plaats. Naar onze meening doet het geregeld bijhouden der Indische dagblad-literatuur meer dan eene lezing 's jaars.

De jaarlijksche algemeene vergadering op 10 Juli 1909 werd bijgewoond door den heer Beijens, de buitengewone algemeene vergadering op 27 November 1909 door den heer Luitjes.

D. G. J. Beijens, *Secretaris.*

*) Dit was ook één der doeleinden, waartoe, nu ongeveer 6 jaar geleden, door het toenmalige hoofdbestuur van „Oost en West", de N.V. *Boeatan* met hare *bestendige* tentoonstelling in het leven werd geroepen, wel wetende, dat dit doel niet door één tentoonstelling te Nijmegen, of waar ook, te bereiken zou zijn, doch slechts langzaam-aan, met geduldige inspanning na jarenlange studie, voorbereidende organisatie en bevorderende aanmoediging, waartoe echter iedere tentoonstelling hier te lande of elders, hoe klein ook, het hare kan bijdragen. Uit de jaarverslagen van Boeatan valt duidelijk te lezen, dat deze taak niet zóó eenvoudig is, als het bestuur der Afdeeling Nijmegen het zich blijkbaar voorstelt. *Red.-Comm.*

Lijst van aangekomen en vertrokken Passagiers uit en naar de Indiën.

Passagierslijst van s.s. „Tabanan", kapt. W. J. Boon, vertrokken van Batavia 3 Febr. 1910, aangekomen te Marseille 25 Febr. 1910.

W. H. Bal; C. van den Berg; Dr. W. Blok; Dr. W. Breedveldt; Mevr. H. C. Dumont; L. Dinger; F. W. van Haeften; J. K. Kelder; M. van Houwelingen; Jongeheeren J. en D. Hubenet; Dr. F. W. F. Hunger; Mevr. A. G. Kok met 2 kinderen; C. L. Loriaux; E. A. Neeb; F. Tückermann met echtgen. en 1 kind; A. de Vletter; A. J. van Zon met echtgenoote; W. Zweerts de Jong met echtgen. en 1 kind; W. Bessem; J. A. Delombarde met echtgen. en 5 kinderen; H. J. Disselwerff met echtgen. en 1 kind; Mevr. de Wed. C. van Dijk; R. Ennenga; D. W. van Schaik; W. Schoutendorp; F. A. van Schuilenburch; J. L. Staudemaijer; Tjan Tjoen Hay; A. H. Verschoor; L. P. Vlaanderen; P. A. Ward; F. R. Cotteleer; G. J. Lambrechts, benevens H.M. troepen en schepelingen.

Te Padang embarkeeren: A. D. T. T. Boutmy met echtgenoote; Mevr. de Wed. J. de Lange en 1 kind; 2 kind. van der Slok; Mej. Nollensteijn.

Naar Padang vertrekken: L. Bendien met echtgen.; H. Kelb; Mej. S. van Ligten; K. Stoltz met echtgen. en 1 kind; R. Tedeachi; Mevr. de Wed. W. van der Lee; Mej. L. Pieloor; E. A. Kuehlin.

Passagierslijst van het stoomschip „Prins Maurits", gezagvoerder H. J. van der Goot, van Amsterdam naar West-Indië via Madeira, op den 4den Maart.

O. Staude, echtg. en kind; Frl. H. Wunsche; H. J. Levie; J. H. Perk; Mevr. G. E. van Duimen—v. d. Bel en 2 kinderen; J. van West.

Rekening en verantwoording der gelden van de Afdeeling 's-Gravenhage der Vereeniging „Oost & West" over het jaar 1909.

31 December.	
Saldo in Kas op 1 Januari 1909	f 368.—
Geïnde contributiën over 1909	- 2022.—
Gekweekte rente	- 16.—
	f 2406.—

31 December.	
Salaris Algemeene Secretaris	f 600.—
Loon oppasser	- 104.—
Huishuur Heulstraat 17	- 450.—
Aandeel Telephoon	- 30.—
Huur (2 maanden) Galileïstraat 21	- 58.39
Afgedragen aan het Hoofdbestuur	- 465.—
Zaalhuur	- 15.—
Gerestituëerde contributies	- 4.—
Afgevaardigden 10 Juli, Hoofdbestuursverg.	- 18.—
Feest 24 Maart en lezing Spat 30 Dec. '09	- 246.06[5]
Bloemstuk Guinta d'Albani	- 7.50
Couranten, postzegels, kl. rekeningen, enz.	- 333.80
Saldo 31 December 1909	- 74.24[5]
	f 2406.—

Balans 1909.	Activa.
Saldo in Kas 1 Januari 1909	f 368.—
Saldo Meubilair „ „	- 100.—
Contributies	- 2022.—
Gekweekte rente	- 16.—
	f 2506.—

Balans 1909.	Passiva.
Diverse uitgaven	f 2331.75[5]
Afschrijving Meubilair	- 50.—
Saldo Meubilair	- 50.—
Saldo Contanten	- 74.24[5]
	f 2506.—

(*w.g.*) M. ten Bosch—Bosscher,
Penningmeesteres.

De Commissie van Verificatie.
(Gezien en goedgekeurd).
(*w.g.*) E. Marcella, P. Zeydel, W. C. de Haas.

's-Gravenhage, 14 Februari 1910.

Sterkte der Ledenlijst van de afdeeling 's-Gravenhage over 1909.

Jaartal.	Sterkte op 1 Januari 1909. I		Bijgekomen: Niewe leden en van andere afdeelingen overgenomen die de contr. nog niet betaald hebben II		Bijgekomen: Van andere afd. die de contr. betaald hebben en zij die met Oct. zijn toegetreden. III		Afgegaan: Na de contributie betaald te hebben. IV		Afgegaan: Zonder betaling. V		Totaal verschuldigd over 1909. I + II V		Sterkte op 31 Dec. 1909. (I+II+III) (IV+V)		*Bemerkingen.*
	Aantal.	Bedrag.	Aantal.	Bedrag.	Aantal.	Bedrag.	Aantal.	Bedrag.	Aantal.	Bedrag.	Aantal.	Bedrag.	Aantal.	Bedrag.	
1909	752	f 1650.50*)	209	f 490.50	89	f 201.50	98	f 211.50	49	f 107.—	912	f 203.—	902	f 2024	*) Verschil met 31 Dec. 1908 ontstaan door contributieverhooging.

Verschuldigd over 1908	Verschuldigd over 1909	Verschuldigd over Totaal	Van de contributie 1909 reeds in 1908 betaald	Rest verschuldigd.	Betaald over 1908	Betaald over 1909	Betaald over Totaal	Saldo nog te betalen.	Hiervan af te schrijven.	Saldo Balans.	
f 15.50	f 2034	f 2049.50	f 18.—	f 2031.50	f 6.—	f 2014.50	f 2020.50	f 11.—	f 9.50 over 1908	f 1.50	Over 1907 nog betaald f 1.50.
					nog betaald over 1907		1.50				
						Totaal	f 2022.—				

No. 11. Donderdag 17 Maart 1910. 10de Jaargang.

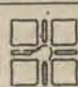
HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING OOST EN WEST

OPGERICHT DOOR KOLONEL G.E.V.L. VAN ZUYLEN, 21 MAART 1900.

„HET KOLONIAAL BELANG IS EEN ALGEMEEN NEDERLANDSCH BELANG."

Abonnementsprijs per jaar:	
Vrij aan huis of franco per post binnenland, bij vooruitbetaling	2.50
Voor Oost-Indië en het Buitenland	„ 4.—
Afzonderlijke nummers	0.05

Prijs der Advertentiën:	
Per regel	f 0.15
Bij plaatsing van 500 regels	„ 0.12½
„ „ „ 1000 „	„ 0.10

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie", en gezonden aan de Presidente: 7a HEERENGRACHT, DEN HAAG.
Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, *51 Verhulststraat.*
Voor *Advertentiën* tot de Drukkerij „LUCTOR ET EMERGO", AMALIA VAN SOLMSSTRAAT, *Telefoon 4424*, beiden DEN HAAG

Inhoud van dit nummer.

Het Hoofddoel der Vereeniging is:

Het verspreiden van populaire kennis omtrent onze Indiën onder gansch het volk en het bevorderen der welvaart in die gewesten, om zoodoende en ook door het verleenen van onderlinge hulp, warme belangstelling en liefde te kweeken tusschen Nederland hier en ginds.

Het lidmaatschap bedraagt als minimum f 2.— 's jaars (voor Indië en het buitenland minstens f 2.50). *)

Zij die f 5.— of meer contribueeren of een gift in éens schenken van f 100.—, zijn donateur(trice).

Aan alle donateurs en leden wordt kosteloos en franco het *Koloniaal Weekblad* **toegezonden.**

*) Zie inteeken-biljet op de achterzijde van den Omslag. Verzoeke dit ingevuld te zenden aan het adres van den Secretaris van het Hoofdbestuur **E. van Assen,** *Heulstraat 17, Den Haag.*

Informatie-Bureau

(*Secretaris J. L. van Gennep*),

dagelijks — Zon- en feestdagen uitgezonderd — van 10—12 en 2—4 u., ten kantore **Heulstraat 17, 2de verdieping.**

Zie overigens **Officieele Mededeelingen** ook van het Dagel. Bestuur en van de Afdeelingen op blz. 7 en 8.

IN MEMORIAM.

J. D. NOORDHOEK HEGT. †

In den avond van den 7 dezer maand overleed te Zutphen, in den ouderdom van 72 jaren, de heer A. J. D. Noordhoek Hegt, oud-luitenant-kolonel-intend. van het O.-I. leger, penningmeester van de afdeeling onzer vereeniging daar ter plaatse.

Bij de teraardebestelling, welke bijgewoond werd door een groote schare vrienden en bekenden, waaronder vertegenwoordigers van de verschillende besturen, waarin de overledene zitting had, werd hem door den secretaris der afdeeling, de heer A. Walland, namens „Oost en West" een laatste groet gebracht.

„Ziekte," aldus zeide ongeveer de spreker, „verhindert den vóorzitter van de afdeeling Zutphen der vereeniging „Oost en West" hier aanwezig te zijn. Hij verzocht mij zijne plaats in te nemen en daarbij tevens te getuigen van zijn groot leed de gelegenheid te missen hier hulde te brengen aan de nagedachtenis van zijn tijdgenoot en krijgsmakker, met wien hij van het begin van beider loopbaan als officier, door wederkeerige banden van vriendschap was verbonden.

Het streven van „Oost en West" is bekend. De vereeniging beoogt in de eerste plaats het kweeken van liefde voor Indië. Zoo ooit iemand geroepen kon zijn daartoe mede te werken, dan was het onze diepbetreurde vriend Noordhoek Hegt. Hij toch had Indië innig lief. Door zijn beminnelijke gave, om in alle dingen in de eerste plaats het goede te zoeken, had hij ook in Indië dit steeds weten te vinden. Van al het lief en leed daar ondervonden, was alleen het goede in zijne herinnering achtergebleven.

Hij dacht steeds aan Indië terug met een gevoel van dankbaarheid voor hetgeen hij er mocht genieten. Doch was Hegt dankbaar aan Indië, wederkeerig is Indië hem grooten dank verschuldigd. Wie hem gekend heeft, toen hij daar, eerst in Staatsdienst, later in particuliere betrekking, werkzaam was, weet hoe hij altijd met al zijne krachten aan de bevordering van het welzijn van Indië heeft gearbeid. Vooral zij, die het voorrecht hebben gehad hem te kennen tijdens het begin van den Atjeh-oorlog en weten hoe hij zich toen heeft gekweten van de moeilijke taak, destijds op zijne schouders gelegd en waarvan zijne opname in de Orde van den Nederlandschen Leeuw de openlijke erkenning was, weten wat Hegt in de dagen van zijne volle kracht voor Indië is geweest.

Oost en West brengt hem een laatsten dank voor hetgeen hij voor Indië heeft gedaan.

Hij ruste in vrede."

Dr. K. W. VAN GORKOM. †

Ook een warm vriend, die altijd pal stond voor de belangen van Nederl.-Indië, verloor „Oost en West" in den te Baarn op 74-jarigen leeftijd overleden dr. K. W. van Gorkom. De N. R. Cour. geeft van den ontslapene het volgende levensbericht:

In 1835 te Zutphen geboren, werd Karel Wessem van Gorkom opgeleid voor militair apotheker in het Indische leger. Op aanbeveling van prof. G. J. Mulder, werd Van Gorkom bestemd om als scheikundige op te treden bij de kinakultuur op Java. Voor dat doel studeerde Van Gorkom te Utrecht onder leiding van Blume, De Vriese en Mulder. Bij aankomst te Batavia werd Van Gorkom aanvankelijk geplaatst aan het Groot Militair Hospitaal, wijl als deskundige voor de kinacultuur reeds dr. J. E. de Vrij in functie was.

In Juni 1857 kwam Van Gorkom, op zijn verzoek, als assistent op het landbouw-scheikundige laboratorium te Buitenzorg. Na de opheffing dier inrichting (1860) werd hij ter beschikking van den directeur der cultures gesteld en als waarnemend controleur in de contrôle-afdeeling Djatiraga geplaatst, nadat bij kon. besluit verklaard was, dat hij geacht werd in het bezit te zijn van het radicaal van Ind. Ambt. 2e kl.

Den 31en December 1863 werd Van Gorkom benoemd tot secretaris bij de enquête naar de gouv.-koffiecultuur onder leiding van den resident Steinmetz: in Maart 1864 werd hem geheel onverwachts opgedragen om onverwijld naar de Preanger te vertrekken om daar, wegens ziekte van Junghuhn, het beheer der kinacultuur over te nemen. In Augustus 1864 werd hij definitief tot leider dier cultuur benoemd, sedert 25 December met den titel van „directeur". Bij besluit van 14 Maart 1875 volgde zijn benoeming tot hoofdinspecteur der rijst- en suikercultuur, het landelijk stelsel en al wat daartoe behoort. In 1878 vertrok Van Gorkom met verlof naar Nederland en verzocht en verkreeg den 28en Juni 1880 zijn eervol ontslag uit 's lands dienst.

Van Gorkom vestigde zich metterwoon te Baarn. Hij bleef zich zeer krachtig bezighouden met de bevordering der Indische landbouwbelangen, vooral door het schrijven van opstellen in dagbladen en tijdschriften, maar ook door het houden van voordrachten aan de Rijkslandbouwschool te Wageningen. Voorts is hij lid geweest van de staatscommissie voor de gouvernements-koffiecultuur.

In 1886 werd Van Gorkom te Utrecht honoris causa bevorderd tot doctor pharmaciae; sinds 1874 was hij ridder van den Nederlandschen Leeuw. Tal van geleerde genootschappen kozen hem tot lid; zoo was hij correspondeerend lid van de Kon. Akademie van Wetenschappen.

De lijst der door hem gepubliceerde geschriften over onderwerpen, die verband houden met de cultures in Indië is zeer lang. Hij heeft geschreven over vrijwel alle belangrijke tropische cultures.

PERSKRONIEK

INHOUD. Het *Vaderland* over de a.s. bestuurswisseling op Atjeh. — De *Nieuwe Courant* en *Land en Volk* over de overneming van den spoorweg Batavia—Buitenzorg. — De *Nieuwe Courant* over de kwestie der particuliere landerijen op Java.

De zoo hoogst belangrijke mededeeling der Nieuwe Courant in zake de a.s. bestuurswisseling op Atjeh, heeft nog slechts weinig commentaar in de pers uitgelokt. Slechts de militaire indische medewerker van het Vaderland levert een korte beschouwing over de te verwachten gebeurtenis. Hij schrijft:

„Er zal wel wat waars zijn in het bericht der N. Crt., dat — volgens „zeer betrouwbare zijde" — het militair bestuur in Atjeh binnenkort vervangen zal worden door civiel bestuur. Dat blad wist zelfs mede te deelen, dat de regeling van die bestuursverandering reeds door den voormaligen Minister Idenburg was ontworpen. De naam van den vervanger van den heer Swart werd reeds genoemd.

Nu seinde de correspondent te Batavia van de N. R. Ct. wel, dat die vervanging van kolonel Swart „beslist tegengesproken" wordt; de bron van herkomst van dit bericht werd echter niet genoemd en hier blijft men zwijgen.

Doch dit alles daargelaten is het wel te verklaren, dat men te Buitenzorg en op het Plein er op uit is een einde te maken aan het militair gezag, terwijl toch van overheidswege steeds er op gewezen is de laatste twee jaren, hoezeer de toestand in Atjeh vooruitgaande was en ten slotte het rapport-Liefrinck heelemaal geen plaats meer laat voor een militair gouverneur.

Wij zouden nog verder willen gaan en beweren, dat, tengevolge van de destijds bij de Indische Regeering plotseling opgekomen mildheid en toegevendheid voor de Atjehsche hoofden, het civiel bestuur zijn intrede had kunnen doen, toen Van Daalen aftrad.

Men zal toch moeten toegeven, dat we waarlijk geen militair gouverneur van Atjeh noodig hadden, om te komen tot daden als die van het bestuur van gouverneur Swart gekenmerkt hebben.

Daarom kan ons het bericht in de N. Ct. niet verwonderen, zijn we, ondanks alles, geneigd te gelooven, dat daarin veel waarheid schuilt. Wij beschouwen de gesignaleerde bestuursverandering als het natuurlijk gevolg van wat wij steeds in de bestuursdaden der beide laatste jaren hebben aangezien en gewraakt als het streven om in Atjeh een toestand te scheppen, die geheel het tegenbeeld zou zijn van hetgeen Atjeh onder Van Daalen ten beste gaf.

Dat daarmede een schijntoestand is geschapen, lijdt voor ons geen twijfel, we zeiden het reeds voorheen.

Laten we echter hopen, dat de toekomst, mocht het binnenkort komen tot de vervanging van het militair door civiel bestuur, ons in het ongelijk stellen zal."

Erg hoopvol ziet deze schrijver den toestand dus niet in.

* * *

In verband met de a.s. behandeling door de Kamer van het wetsontwerp tot overneming van den spoorweg Batavia—Buitenzorg, zegt de Nieuwe Courant o.m.:

„Is de door den minister voorgestelde transactie commercieel te verdedigen?

Wij staan, volgens den minister, voor het feit dat de spoorwegtoestanden om en in Batavia dringend verbetering behoeven.

Zoolang de lijn Batavia-Buitenzorg niet in handen is van den Staat, kan die slechts gebrekkig worden aangebracht; het is duidelijk, dat dit eerst goed kan geschieden, als alle te Batavia samenkomende lijnen in één hand zijn.

Brengt men deze niet voldoende verbeteringen toch aan, zonder afkoop van de lijn B. B., dan is daarvoor geld noodig, laat ons zeggen één millioen; dit geld is men na het maken van de verbeteringen kwijt; het brengt geen rente op.

Als men nu de lijn B. B. aankoopt en daardoor alle verbeteringen kan aanbrengen, dan, zoo zegt de minister, is het geld niet weg; want de exploitatie brengt meer dan voldoende rente op.

Van dezen kant beschouwd, zou de aankoop dus aanbevolen kunnen worden, doch ook van een andere zijde is beschouwing mogelijk, en daarop wezen wij reeds vroeger. Hoeveel er in de laatste tijden tot verbetering der verkeersmiddelen gedaan moge zijn, erkend moet toch worden, dat er nog vele geïsoleerde streken en plaatsen in Indië zijn, die door een spoor- of tramverbinding tot bloei en welvaart zouden kunnen worden gebracht.

En nu doen wij nogmaals de vraag: Doet men niet beter om, wanneer men toch 10 à 12 millioen voor verbetering van verkeersmiddelen wil uitgeven, die aan te wenden voor den aanleg van een nieuwe tram- of spoorlijn dan voor den aankoop van de lijn Batavia-Buitenzorg?

Welk voordeel zal grooter zijn, dat hetwelk men bereikt door de verbeteringen aan te brengen in en om Batavia, of dat, hetwelk men brengt aan een geheele streek, die door een spoorweg van 150 à 200 kilometer aan het wereldverkeer wordt aangesloten?

Ons dunkt, het antwoord op deze vraag kan niet twijfelachtig zijn."

* * *

Onder het opschrift „Zonderlinge voorlichting", schrijft Land en Volk over hetzelfde onderwerp:

„Bij de behandeling der Indische begrooting voor 1910 vertoonde zich scherp verzet tegen de overneming van den spoorweg Batavia-Buitenzorg door den Staat. In het bijzonder maakte de heer Bos zich verdienstelijk door uitvoerig te betoogen, hoe hier commercieel een slechte zaak werd gedaan. Deze oppositie had voorloopig dit succes, dat de beslissing werd aangehouden en de minister van Koloniën zich genoodzaakt heeft gezien een uitvoerige nota in te dienen tot weerlegging der ingebrachte bezwaren.

Deze nota is nu dato 9 Maart 1910 ingediend. Bij lezing treft dadelijk als iets buitengewoon zonderlings, dat nog altijd alleen gesproken wordt over de uitkomsten der exploitatie tot 1907, terwijl over 1908 alleen van verwachtingen wordt gesproken; en dit, terwijl de uitkomsten over 1908 reeds lang bekend zijn en niet onbelangrijk ongunstiger dan deze verwachtingen.

Wil men de Tweede Kamer voorlichten of om den tuin leiden? Het is een verzuchting, die thans niet voor de eerste maal opkomt."

* * *

De Nieuwe Courant komt nog eens terug op de quaestie der particuliere landerijen op Java, van welke er eenige, zooals bekend is, overgegaan zijn in handen van vreemdelingen. Het Kamerlid van Doorn heeft hieromtrent een tweetal vragen aan den minister van Koloniën gesteld, waarop een antwoord is ingekomen, dat inderdaad niet veel zegt. De N. Crt. vindt:

Dit antwoord is niet slechts zeer onfraai gestileerd, maar ook niet geheel juist.

„Inderdaad", zegt het orgaan, „verandert de rechtspositie der landerijen in het geheel niet door den overgang in het bezit van vreemdelingen, gelijk de minister in zijn antwoord heeft medegedeeld, maar deze vreemde eigenaren hebben, om op te komen voor hun ware of vermeende rechten, om te protesteeren tegen hun, naar hun meening, aangedaan onrecht, een wapen, dat de Nederlandsche eigenaren niet bezitten, dat is het inroepen van politieke interventie. Uit de gebeurtenissen, die aan den Zuidafrikaanschen oorlog voorafgingen, weten wij wat daarvan de gevolgen kunnen zijn.

De Nederlandsche Staat zal zulke conflicten — zooals elke andere Staat — willen vermijden en staat daardoor zwakker tegenover den vreemdeling, dan tegenover den Nederlander.

De positie van de vreemde landbouwers zal, wanneer tot onteigening van hun landen wordt overgegaan, dientengevolge sterker zijn dan die der Nederlandsche. Die sterkere positie zou hen tevens in staat stellen hoogere financieele eischen van schadevergoeding te stellen, zoodat de terugkoop ons op ettelijke millioenen meer zal komen te staan.

Wanneer de landheer van die rechten misbruik maakt, neemt de regeering daartegen maatregelen en kan hem zelfs van het land verwijderen; maar ook hier heeft de vreemdeling dit voor boven den Nederlander, dat hij tot herstel van werkelijk of vermeend onrecht de tusschenkomst van zijn regeering inroept. Aiweer om politieke conflicten te voorkomen, zal de Indische regeering dus niet zoo spoedig tegen een vreemdeling optreden als tegen een Nederlander: en de inlandsche bevolking zal daarvan het slachtoffer zijn, misbruiken worden op een land in vreemde handen langer geduld dan op die in Nederlandsch bezit.

Wij zeiden het reeds vroeger: dit alleen moest reeds reden genoeg zijn, om aan het overgaan van die landerijen in vreemde handen paal en perk te stellen. Mr. Roosegaarde Bisschop zeide Zaterdagavond te Amsterdam: dat Nederland gaandeweg bezig is langs privaten weg zijn koloniën aan Engeland te verkoopen. Moet hiertegen niet gedaan worden wat mogelijk is en voor de hand ligt?"

* * *

Door een achttal oud-leerlingen der School tot opleiding van Inlandsche Artsen is onlangs een protest ingediend tegen de bekende voorstellen tot reorganisatie van den civiel-geneeskundigen dienst in Ned.-Indië; een reorganisatie, waarbij nota bene uitgegaan werd van het beginsel om het onderwijs op de artsenschool te Weltevreden niet op een hooger, maar op een lager peil te brengen. Dit unicum van indisch „reorganisatie"-talent heeft reeds aan veel critiek blootgestaan. Mr. C. Th. van D(eventer) vestigt er in Land en Volk de aandacht op, hoe het een „teeken des tijds" is, dat nu ook in de kringen der ontwikkelde Inlanders merkbaar misnoegen en ontevredenheid ontstaan is door deze voorstellen, die indertijd ook van deskundige zijde, door den oud-directeur dier school, den heer Roll, zijn bestreden.

Wat nu betreft het protest der acht oud-leerlingen, zegt Mr. C. Th. v. D.

„**Zij teekenen protest aan tegen alle onderschatting** of misduiding van hetgeen, afgescheiden van volksonderwijs, in de ziel van den Inlander leeft. Het sterkst komt dit streven uit, waar zij opkomen tegen een dikwijls vernomen, ook door de Commissie neergeschreven, maar voor den Inlander hoogst grievende **meening: „dat de Inlander (zeer enkele uitzonderingen daargelaten)** voor de waarheid niet dien grooten eerbied heeft als de Westerling." De Commissie gaat zoover, dat zij, buiten die zeer enkele uitzonderingen dan, den Inlander eigenlijk ongeschikt acht voor wetenschappelijke studiën, want: „men kan geen wetenschappelijke padvinders vormen, zoolang men niet de waarheid als het hoogste ideaal erkent."

„Is der Commissie wel bekend?" vragen de onderteekenaars, „dat in de opvoeding van den jongen Inlander met nadruk gewezen wordt op de waarheid? Men bestudeere grondig de zedeleer van den Inlander. ...Van de intieme opvoeding in het inlandsche huisgezin weet de Commissie niets af; daarbij worden wel degelijk deugden ingeprent als bij de Europeanen; onze en hunne moraal verschillen in wezen niet."

Men kan vermoeden, dat de onderteekenaars de ervaring in eigen kring opgedaan misschien te zéer aanzien voor ervaring omtrent de gansche inlandsche maatschappij en het toch betreuren, dat de Commissie zich niet gematigder heeft uitgedrukt. Willen wij slagen in de grootsche taak, die ons wacht om de inlandsche bevolking van Insulinde op te voeden tot beter weten en hooger kunnen, dan zullen wij tegen niets angstvalliger moeten waken dan tegen het kwetsen van haar gevoel. Weten wij die klip te ontzeilen en den Inlander te doordringen van het besef dat wij wel streng, wel veeleischend, maar tevens rechtvaardig en liefdevol zijn; weten wij hem te overtuigen, dat de hem aangeboren kieschheid ook ons niet vreemd is, dan zal hij in ons niet enkel zijn meester, maar ook zijn vriend zien. En dien kant moet het uit.

De opmerkingen van de inlandsche geneeskundigen hebben wel duidelijk gemaakt, dat nog niet alle officieele indische rapporten aan de hier gestelde eischen voldoen. Dat zulks ditmaal werd te verstaan gegeven door ontwikkelde zonen van Insulinde zelve verhoogt niet weinig de beteekenis van het protest en stempelt dit daarom vooral tot „een teeken des tijds."

Mogen zij, die Insulinde's lot in handen hebben, er hun voordeel mede doen."

Men zendt ons ter opneming het volgende uitknipsel uit de Nieuwe Apeldoornsche Courant:

De Baron-zaak.

„Onze plaatsgenoot, de heer W. R. Hora Adema, heeft zich gewend tot den Ministerraad, met het eerbiedig verzoek, om zijne schriftelijke bescheiden, betreffende de Baron-zaak, wel te willen aanbieden aan de Indische regeering, teneinde te dienen als authentieke bewijsstukken bij de behandeling dier zaak door den president van den Landraad te Ngandjoek, afd. Berbek, res. Kediri.

Adressant wenscht deze bescheiden in te dienen, op den eed, door hem bij den aanvang zijner bediening gedaan overeenkomstig art. 437 W. v. Strafr., en zet daarin uiteen de oorzaken, die, naar zijn overtuiging, hebben geleid tot de sensatiewekkende Baron-zaak in het jaar 1906, toen adressant controleur B. B. in Kediri was.

Heden mocht de heer Hora Adema reeds een Kabinetsmissive van Z.Exc. den Minister van Marine ontvangen, bevattende een officieele dankbetuiging voor zijn geschriften, w.o. vermelde „Authentieke stukken."

Uit die authentieke stukken nemen wij over het volgende extract uit een officieel schrijven van 12 Augustus 1893 van den heer Hora Adema, toenmaals controleur te Kertomo van den assistent-resident van Berbek, waarin de heer Hora Adema meent, dat men de eerste aanleiding zal vinden van de fanatieke beweging te Baron in 1906, toen 33 vermoedelijke medeplichtigen in hechtenis zijn gesteld geworden, die thans, drie jaar later ruim, op last van den gouverneur-Generaal Idenburg uit de voorloopige hechtenis ontslagen zijn, terwijl de zaak van de 14 nog in hechtenis zijnde als hoofdschuldigen beschouwde beklaagden nu eerst zal worden berecht.

„Wat betreft den algemeenen toestand in deze controle-afdeeling, wordt door mij geciteerd, dat het opiumdebiet veel minder is dan in het vorige jaar, terwijl er ook veel karbouwen worden verkocht door de dessa-bewoners, die dikwijls worden aangeboden voor ƒ10.— per span, zooals mij gisteren op mijne inspectie in de districten Kertosono en Waroedajeng werd medegedeeld door den Administrateur van de suikerfabriek Baron (den heer Lucas).

Er zijn dus overal teekenen van mindere welvaart onder de bevolking tengevolge van het mislukken van een groot gedeelte van het padigewas in dit jaar.

Bij gebrek aan rijst eet de bevolking te Losari, district Lengkong, gadoeng, eene boschvrucht, die met djagoeng vermengd, of afzonderlijk, gekookt wordt.

In verschillende streken gaat de bevolking werk zoeken op naburige fabrieken, maar de opbrengst daarvan is alleen voldoende om het gezin van het noodige voedsel te voorzien, zoodat er niet genoeg overblijft om de landrente te betalen.

Op de betaling der landrente wordt intusschen ook in de dessa's, waar de padi grootendeels mislukt is, voortdurend door de dessahoofden aangedrongen, aangezien er ingevolge uwe bevelen van de maandelijksche vergaddering, waarvan UWelEdelGestrenge ingevolge uwe opdracht hiernevens de notulen worden aangeboden, nog niets aan de bevolking is bekend gemaakt van het vermoedelijk bedrag der afschrijving van landrente wegens misgewas, waarmede de bevolking in vorige jaren in Augustus in kennis gesteld werd."

Uit de O.-I. Mail.

Luidden de berichten betreffende de **cholera** te Batavia steeds gunstiger, helaas bevat de jongste mail tijdingen uit Semarang en Soerabaja, dat zich de gevreesde ziekte aldaar heeft vertoond. Uit de sedert hier te lande ontvangen telegrammen vernam men zelfs, dat de cholera te Semarang epidemisch is verklaard.

Moge hierin spoedig verbetering komen.

Een hevige Wolkbreuk.

Op de zuidelijke helling van de Kawi heeft een hevige wolkbreuk plaats gehad. Daarover lezen wij o.a. in het Nieuws v. d. Dag v. N.-I.:

Van het etablissement Pidji Ombo werden 25 bouw koffietuinen vernield, op het erfpachts-perceel Sengon werd het etablissement zwaar beschadigd.

De gouvernements-opiumverkoopplaats werd door het aanbruisende water weggevaagd; het aanwezige opium en de zich in de kas bevindende gelden gingen te loor. Gelukkig konden de mantri en zijn helper nog juist bijtijds het leven bergen.

De bewoners van een in de nabijheid gelegen kampong, die zich niet tijdig naar de hooger gelegen woning van den administrateur van Sengon hadden begeven, werden met alle aanwezige picolpaarden door den stroom medegesleurd. De echtgenoote van den administrateur zag den staljongen voor haar oogen verdrinken, toen hij pogingen deed om zijn vrouw te redden.

Ook de plaats Bantaram heeft veel van 't water te lijden gehad; de desa Semen, waar een groote passar is, werd grootendeels vernield.

Daar de rivier groote hoeveelheden tjamara-boomen mede voerde, wordt vermoed, dat de wolkbreuk zich voornamelijk in de hooger gelegen streken heeft ontlast.

Het sneeuwgebergte bereikt.

Met vreugdevolle ontroering ontvingen wij het bericht, zoo schrijft de J a v a b o d e, ons door den voorzitter van het Indische comité voor wetenschappelijke onderzoekingen getelefoneerd, dat de expeditie van den heer Lorentz het Sneeuwgebergte van Nieuw-Guinea heeft bereikt. De heer Lorentz besteeg den Wilhelminatop (15000 M.), bereikte een gletscher en overnachtte in de sneeuw.

Een bravo en een gelukwensch! Een woord van dank aan den stoutmoedigen en volhardenden onderzoekingsreiziger, die de eer, voor Nederland, heeft veroverd van deze grootsche ontdekking.

De Wilhelmina-top die thans, gedeeltelijk, is beklommen, werd in 1907 voor het eerst door den heer Lorentz van uit het bivak Sabang aan de N. Oetoemboewe-rivier gezien en sedert dien herhaalde malen waargenomen. Van af het verste punt, door die expeditie bereikt, was het echter niet zichtbaar, het gebergte sloot het achterland van het gezicht af.

De hoogte van den berg was gepeild op circa 4800 M., de hoogte ongeveer van den Mont-Blanc.

Met groote belangstelling zien wij nadere berichten omtrent deze zoo merkwaardige en gelukkige ontdekkingsreis tegemoet. Slechts een korte mededeeling werd ons voor heden door het bestuur van het Comité verstrekt, onder belofte echter van spoedige aanvulling.

De eerste beklimming van een sneeuwtop in Ned.-Indië is een belangrijke gebeurtenis. De Nederlanders worden er als landontdekkers door gerehabiliteerd.

Een aanstaande vacature in den Raad van Indië.

Naar de J a v a b o d e verneemt, zal het lid in den Raad van Indië, de heer F. A. Liefrinck, na nogmaals Atjeh te hebben bezocht, in den loop van dit jaar zijn betrekking neerleggen.

De heer Liefrinck heeft sedert den 4en Juli 1904 in den Raad van Indië zitting; zijn groote verdiensten op het gebied der Buitenbezittingen zijn bekend en in hem zal de Raad een zijner kundigste en bekwaamste leden verliezen.

Ook om Atjeh zal zijn heengaan te betreuren zijn. De eerste reis van den hoogen commissaris kon nog niet veel meer zijn dan een reis tot persoonlijke kennismaking met de toestanden in dat gewest en het verkrijgen van zekere algemeene indrukken. Eerst latere reizen zouden geheel aan het doel. 't welk men bij zijne benoeming tot dit commissariaat voor oogen had gesteld, hebben kunnen beantwoorden. Thans zal binnenkort een nieuwe commissaris moeten worden benoemd, die op zijn beurt er op uit moet om kennis te maken met de toestanden... Hoe kan de uitstekend bedoelde maatregel op zulk een wijze ooit vruchten dragen?

De heer Liefrinck is, gelijk men weet, vóór zijn benoeming in den Raad, resident van Bali en Lombok geweest.

Schaarschte aan bamboe.

Door den heer Th. Droop, huurder van de koffietuinen der Cultuur-mij. Tjikandi-Oedik, is de aandacht van den Gewestelijken Raad van Bantam gevestigd op het gevaar, hetwelk volgens hem dreigt, dat de bamboe en pandan, benoodigd voor de hoeden-fabricatie in Bantam, uitgeput zal raken.

Alleen van het kleine plaatsje Tjiteras, zoo schrijft hij, worden wekelijks naar Batavia en Tangerang geëxpedieerd gemiddeld 15000 hoeden. Daarvoor is benoodigd eene hoeveelheid „batangs" bamboe van redelijke capaciteit, welke door den heer D. wordt begroot op 10.800 per maand, ter waarde van ongeveer *f* 4.320.

Om die groote hoeveelheid bamboe te verzamelen moet de bevolking die reeds van zeer ver bijeenbrengen, soms wel van het op elf uren gaans gelegen Tjidodol aangesleept. Vervoer per as is nl. bijna niet mogelijk.

Werkgevers zijn er in Bantam niet veel; voor eigen landbouw voelt de Bantammer veel minder dan de Soendanees, de hoedenindustrie is derhalve een niet onaanzienlijke bron van inkomsten voor hem en door het ontbreken van bamboe zou die bron opdrogen.

Zoo is het met de bamboe gesteld, en niet anders gaat het met de pandan-hoeden.

Nog geen 3 jaren geleden was de wekelijksche omzet 80.000 hoeden, in prijzen van 6 tot 30 cent per stuk, naar gelang van de fijnheid van het vlechtwerk. Thans is de totale hoeveelheid, welke door Serpong, Soedimara en Rawa boentoe wordt geleverd, tot de helft van dit aantal gereduceerd.

Dat beteekent een gemis aan ontvangsten van dui zenden guldens, welk gemis vooral in streken zonder groote werkgevers en zonder belangrijken kleinhandel ter dege wordt gevoeld.

Waar de hoeden-fabrikage voornamelijk is eene huis-industrie, aan welke het geheele gezin kan medehelpen, zou het, naar de meening van den heer Droop, alle aanbeveling verdienen, wanneer de gewestelijke Raad een onderzoek deed instellen naar de beste middelen om de uitroeiing van de bamboe, vooral van de zoo geschikte „majan"-soort tegen te gaan.

Wellicht zou het op den weg liggen van de Landbouw-credietbanken — aldus geeft de heer Droop in overweging, — om een flink complex „majan"-bamboe op te koopen, dezen aanplant in eigen beheer te nemen en bibit van deze soort op geschikte wijze onder de bevolking te verspreiden.

Gezelschapsreizen op Java.

Nu het, door het invoegen van den exprestrein op het traject Batavia-Soerabaja, mogelijk is geworden van uit Soerabaja Garoet in één dag te bereiken, is de heer D. de Roever in laatstgenoemde plaats op het denkbeeld gekomen om een gezelschapsreis van Soerabaja naar de plaats zijner inwoning te organiseeren, en zoodoende de bewoners van Oost-Java met het schoone Garoet bekend te maken, schrijft het S o e r. H b l.

Bij voldoende belangstelling — er dienen minstens 25 personen aan deel te nemen, — zal men 21 dezer uit Soerabaja vertrekken in de 1e klasse der Staatsspoorwegen. Dinsdag d.a.v. 22 Febr. zal een deel der reizigers den krater op de Papandajan bezoeken en de overigen het Telaga-Bodas (het witte meer). Woensdag 23 Februari worden deze tochten weer gemaakt, maar de partijen natuurlijk omgewisseld.

Donderdag 24 Februari gaat een deel der reizigers naar Kwah Manoek en de overigen naar het meer van Tjangkoewang (Leles). Den volgenden dag worden de partijen wederom verwisseld.

Zaterdag 26 Februari wordt de terugreis naar Soerabaja ondernomen.

De tocht is wel te recommandeeren, schrijft het blad.

WEST-INDIË.

SURINAME.

In het verslag betreffende het boschwezen, merkt de administrateur van financiën o.a. het volgende op: „Ook wil ik er hier op wijzen, dat er bij de beoordeeling van de resultaten van het Boschwezen niet vergeten mag worden, dat de houtvester Plasschaert nadat geconstateerd was, dat Hevea Gulyanensis spontaan in deze kolonie voorkwam, zeer veel tijd heeft besteed aan het doen van nasporingen naar het voorkomen van dezen boom, en dat dezelfde ambtenaar zeer veel tijd heeft moeten besteden aan de voorbereiding van eene gouvernements plantagecultuur

FEUILLETON.

Twee dagen op den Tengger.

Om lang over de combinatie van natuurlijke en menschelijke gewrochten te filosofeeren had ik geen tijd, want vóórdat ik 't wist, was mijn reisgenoot achter een kromming van den weg verdwenen en ik vloog hem achterna. Plotseling stond ik echter voor een groot, zwartgeteerd gebouw met bamboe-omwanding en zinken dak, waarvoor een enorme balans. Ik wist niet, hoe 't kwam, maar ik schrok van dat dreigend zwarte gevaarte: H e t k o f f i e p a k h u i s!

't Was alsof 't me dreigend sprak van vervlogen jaren, van de ellende van het cultuurstelsel en hare gevolgen. 't Was, als grijnsde het me spotlachend aan met de woorden op de lippen: „Neen, amice, ik sta nog en zal nog langen tijd blijven staan. Je ziet, ik ben nog hecht en sterk!"

Ik gaf mijn paard onwillekeurig een slag op zijn kruis om maar zoo gauw mogelijk weg te komen. Maar, zooals gezegd, tijd om lang te pikeren had ik niet, want reeds reed ik het erf van de kawedanan van Poespo binnen. De districts-conferentie was juist afgeloopen, en nog stonden de „mantri's-koppie" (soort van inlandsche koffieopzichters) in groepjes op straat en op het erf met elkander te praten. Hartelijk werden we ontvangen door den controleur en den wedono, een zeer ontwikkeld en belezen Inlander. Daarna liepen, of liever stegen, we op naar de controleuran (de woning van den controleur). Langs een voetpad steil omhoog, ging 't steeds opwaarts al hooger en hooger, zoodat wij 't in onze dijspieren voelden. Ik was 't beklimmen van dergelijke hellingen, na een 4-jarig verblijf in Holland, geheel ontwend. „We zijn er dadelijk", stelde M. R. ons gerust. Werkelijk, daar zagen we boven den rand van een hollen weg, waar we doorliepen, een zinken dak; nu nog een steenen, tamelijk hoogen trap op en daar stonden we voor de controleurswoning boven op een hoog terras. Het huisje viel mij waarlijk mee, na al wat ik over de plompe bouwerde van gouvernementsgebouwen gehoord had. De voorgalerij is aan de zijkanten voor de helft geheel vrij, de andere helft geflankeerd door 2 vrij groote, luchtige kamers. Een glazen deur aan den achterkant geeft toegang tot een gang, waaraan ter weerszijden 2 groote kamers, en uitkomend in een groote kamer, die men de achtergalerij zou kunnen noemen, welke geheel afgesloten kan worden, vanwege de koude. Jammer, dat er geen schoorsteenmantel was aangebracht in een der hoeken! Van deze achtergalerij voert een overdekte overloop naar de bijgebouwen en het paviljoentje, dat tot bureau ingericht was.

Het geheel stond op een tamelijk klein, maar hoog terras, dat van den voorkant van het huis naar het noorden een prachtig vergezicht aanbood op het lagere Pasoeroean.

Na ons wat verfrischt te hebben (hè, wat was het waschwater heerlijk koud) zetten we ons in de voorgalerij neder. Ik kon niet nalaten even op te staan en naar den rand van het terras te gaan, om het landschap eens beter te bekijken. Heel in de verte, wazig opdoemend uit de lichte nevels, die over zee zich spreidden, zag ik de bocht bij Pasoeroean en kon ik met 't bloote oog de verdere kustlijn volgen. Over de toppen der boomen, die voor het huis in het dal beneden wortelden, zag ik de groene vlakte zich uitstrekken, met zijn menigvuldige watervlakken (de sawahs) tusschen het groen der bosschen, en hier en daar de schoorsteenen der suikerfabrieken, wit, eenzaam uitstekend boven al het groen er om heen. Uit een dier witte pijpen kronkelde nog een lichte rookwolk traag omhoog, getuigend van de werkzaamheid der fabriek. De suikerfabriek Pleret nog steeds aan 't malen, terwijl de andere reeds in hunne diepe halfjaarlijksche rust verzonken waren.

Onder een glaasje port wachtten we op de rijsttafel, die de huisjongen ons bereiden zou. Niet de kokki. neen: de huisjongen. Zoo'n bediende als deze van onzen vriend is goud waard, vooral in de binnenlanden!

van Hevea Brasiliensis. De aan een en ander besteede tijd is volstrekt niet te betreuren, ook al zijn deze evenmin als vele andere nuttige werkzaamheden van het Boschwezen nog niet door klinkende resultaten gevolgd."

Het onderzoek naar het voorkomen van Hevea Guyanensis en naar het nut, dat van dezen boom getrokken kan worden, is nog niet afgeloopen, hoewel deze ook al zoover gevorderd is, dat met vertrouwen opbrengsten van dezen boom voor de kolonie verwacht kunnen worden. Te Zanderij 1 is een Hevea proef-exploitatie, en zijn aangelegd:

28 H.A. natuurlijke verjonging van Hevea Guyanensis, die bijgeplant worden met Hevea Brasiliensis. Er zijn 1120 Heveaboomen, voldoende om in de drogere gedeelten van het jaar loonend door vier arbeiders afgetapt te kunnen worden, en heeft men beschikbaar minstens 1000 H.A. land, uitstekend geschikt voor extensieve cultuur van Hevea.

„Wat betreft den tegenstand dien het Boschwezen van den kant van den houthandel ondervonden heeft en in den eersten tijd ook nog wel ondervinden zal, kan gezegd worden, dat deze strijd overal in het begin is gevoerd, en waar zoo vaak door tegenstanders van het Boschwezen gezegd wordt, dat eene vergelijking met Java niet opgaat, kan hier in herinnering worden gebracht, dat die tegenstand universeel is. Gelukkig zien de houthandelaren op den duur bijna overal de kortzichtigheid van hunne politiek in. Het zou zeer te betreuren zijn, wanneer in Suriname de tegenstand, nu de kolonie zich eenmaal groote uitgaven getroost heeft, die kosten die niet nutteloos uitgegeven zijn, nutteloos zou maken, hetgeen het geval zal zijn indien het Boschwezen eenvoudig opgeheven wordt."

Nu in de afgeloopen jaren bij de uitgevoerde exploraties voorloopig voldoend exploitabele bosch uitgestrektheden zijn gevonden en het onderzoek naar de wilde Hevea zoover gevorderd is, dat de vooruitzichten beoordeeld kunnen worden, zou de taak van het Boschwezen in de eerste jaren bestaan in:

a. het voortzetten der proefexploitatie op kleine schaal tegelijk met exploitatie van hout, dat anders door de Kolon. Spoorwegen zelf gekapt zou worden;

b. exploitatie bij onderlinge overeenkomst met houtwerkers of aannemers buiten bezwaar van 's lands kas;

c. verjongingen, exploitatie van Hevea volgens rapport van den adspirant-houtvester J. W. Gonggrijp d.d. 26 November 1909;

d. onderhoud van de bestaande cultures en uitbreiding op kleine schaal met verschillende boomsoorten;

e. voortzetting van proeven met Boschbijproducten;

f. voortzetting van het floristisch onderzoek."

In de N. Surin. Cour. wordt de aandacht gevestigd op de vele gouddiefstallen, die in de kolonie zouden voorkomen.

Het is bekend, dat er te Paramaribo verscheidene lieden zijn, die verdacht worden zich aan clandestienen opkoop van goud schuldig te maken, waardoor dit onttrokken wordt aan de bestaande belasting.

De aansporing in genoemd blad om een gestreng onderzoek door de politie te doen instellen en het beroep op de gemeenschap om de politie in deze taak te steunen, zijn dus niet misplaatst te achten.

Ambachtsonderwijs voor kinderen.

Naar wij uit de bladen lezen, heeft de gouverneur van Suriname een commissie benoemd om advies uit te brengen, over de wenschelijkheid, dat de kinderen van onbemiddelden na den schoolplichtigen leeftijd, hetzij voor eenig vak worden opgeleid, hetzij aanstonds op eenige wijze nuttig bezig zijn, ten einde ook te zorgen, dat arbeidslust en ijver worden aangekweekt en aangemoedigd; ook, dat met het oog daarop de in Suriname uitgeoefende ambachten moeten worden nagegaan en tevens moet worden onderzocht, of een of meer ambachten behooren te worden aangemoedigd.

De gouverneur heeft de commissie uitgenoodigd de volgende vragen te beantwoorden:

a. Welke ambachten worden in Suriname uitgeoefend; hoevele personen zijn in de verschillende ambachten werkzaam en hoevele zijn daaronder, die jonger zijn dan 21 jaar?

b. Is het wenschelijk om, hetzij door hoogere subsidieering van de ambachtsschool alhier, hetzij op andere wijze, een of meer ambachten aan te moedigen?

c. Op welke wijze zijn hier werkzaam de kinderen — jongens en meisjes —, nadat zij de lagere school hebben afgeloopen, voor zoover zij dan niet verder voor een vak doorstudeeren? —

d. Is het wenschelijk, dat er maatregelen worden genomen en zoo ja, welke, om te zorgen, dat er voor jongens en meisjes, nadat zij de lagere school hebben afgeloopen, meer gelegenheid zij om zich voor eenig vak te bekwamen dan wel op andere wijze nuttig bezig te zijn."

Een en ander is geheel in de richting van de a.s. Huisvlijttentoonstelling van den Volksbond met haar Koloniale afdeeling (zie Kol. Weekblad 3 dezer).

WAT DE INLANDER ZEGT.

Oprichting van een school voor Mohamedaansche geestelijken door de Regeering. In Het Kol. W.blad van 10 Maart 1910 no. 10 werd reeds de aandacht gevestigd op het denkbeeld om, behalve een Indische Handelsschool, ook een school voor Mohamedaansche geestelijken van Regeeringswege op te richten. In de **Boemi Poetera** van Zaterdag 27 November 1909 no. 20 wordt door R. M. d. S. te Soekaboemi ditzelfde onderwerp ter sprake gebracht, terwijl het denkbeeld door de Redactie van gemeld blad, behoudens zekere voorwaarden, wordt ondersteund.

Zulk een school bestaat er op dit oogenblik in Nederl.-Indië niet.

Hoewel het verkrijgen van de kennis der godsdienstige voorschriften niet moeielijk is en in elk geval niet zooveel inspanning vordert als het verkrijgen van de kennis voor bestuurs- en onderwijsbetrekkingen, zoo worden toch de Mohamedaansche godsdienstige voorschriften door de meeste geloovigen niet gemakkelijk begrepen.

Kon de Regeering tot de oprichting van een school voor Mohamedaansche geestelijken besluiten, dan, meent schrijver, zou de rust in Nederlandsch-Indië overal verzekerd zijn en er zou een innige band van vriendschap bestaan tusschen overheerscher en den overheerschte, zonder dat de schatkist door de Regeering zou behoeven te worden aangesproken.

Volgens mededeeling van den schrijver, beschikt de Mohamedaansche kerkkas te Soekaboemi over de f 40.000, terwijl die van Tjiandjoer eveneens goed gevuld schijnt te zijn.

Het onderwijs zou gegeven moeten worden in de Arabische taal, omdat de oorspronkelijke Mohamedaansche werken in die taal geschreven zijn, zoomede op de gelijke wijze, zooals op de Nederlandsche kweek- en opleidingsscholen gebruikelijk is. De andere wetenschappen zouden in de Soendaneesche en Maleische talen onderwezen kunnen worden.

De kinderen, die tot deze school wenschen te worden toegelaten, moeten de inlandsche lagere scholen hebben afgeloopen en den Koran kunnen lezen, opdat de cursus in 4 à 5 jaren zij afgeloopen.

Zij, die de scholen hebben verlaten, zouden tot gouvernementspriester aangesteld kunnen worden of, volgens de aloude gewoonten, zich ergens vestigen als godsdienstonderwijzer.

Kon de Regeering dit onderwijs overnemen, dan **zoude z.i. de oprichting van dorpsscholen niet meer** noodig zijn, terwijl het onderwijs veel degelijker en volkomener zou zijn en dan tevens zou strekken tot verbetering en verzachting van gedrag en karakter der inboorlingen.

De Redactie van het blad kan zich met deze beschouwingen wel vereenigen, maar voegt er aan toe, dat de Mohamedaansche geestelijken dan ook hun taak moeten opvatten als hunne Christelijke ambtsbroeders doen, want zooals zij nu dikwijls doen, zijn ze een gevaar voor de bevolking.

De lintjes-zaak van Dr. Kuyper. In het overzicht over het afgeloopen jaar 1909, voorkomende in de **Medan Prijaji** van 6 Januari 1910 no. 1, wordt met een enkel woord melding gemaakt van de lintjeszaak van Dr. A. Kuyper.

Na er op gewezen te hebben, dat die aangelegenheid, tengevolge van de actie van het lid der Tweede Kamer Mr. Troelstra, in zoodanig stadium is gekomen, dat er een onderzoek ten deze zal worden ingesteld, vestigt het blad er de aandacht op, dat die „Lintjeszaak" ook voor Nederlandsch-Indië te denken geeft, omdat men daar in de maatschappij, die bezig is zich te ontwikkelen, zoo dikwijls hetzelfde euvel kan waarnemen, zij het dan ook in anderen vorm. „Zóó is de wereld", zegt de schrijver van het jaaroverzicht, „zij is vol leugen en bedrog, terwijl hetgeen in Nederland ten deze is voorgevallen, ook daar weder waar maakt het Maleische gezegde: „al wat blinkt is nog geen goud."

Het doel niet bereikt. Onder dit opschrift meldt de **Perniagaän** van 25 Januari 1910 no. 20 het navolgende:

De Gemeenteraad te Batavia heeft, in het belang der volksgezondheid, aldaar een slachthuis te Pisang Batoe opgericht, waaraan vele duizenden guldens zijn ten koste gelegd. Het varkensvleesch, dat in den handel wordt gebracht, moet afkomstig zijn van de in dat slachthuis afgemaakte varkens, terwijl, teneinde te voorkomen, dat de Chin. varkenslachters op clandestiene wijze vleesch van de in hunne eigen woningen geslachte varkens, ondanks de gegeven bevelen, toch in den handel brengen, is onlangs bepaald, dat de varkenslachters in de nabijheid van het Gemeente-slachthuis varkenstallen moeten oprichten, alwaar de varkens door hen moeten worden verzorgd.

Men heeft er thans echter op gevonden, om te Meester-Cornelis de varkens te slachten en het vleesch van die dieren te Batavia te verkoopen.

De Gemeenteraad zal nu met klem tegen deze moeten optreden, of anders beter doen het Gemeenteslachthuis maar te sluiten, meent schrijver.

WAT DE CHINEES VERTELT.

De versierselen der vrouw. Op het bezit van goudwerken en diamanten als lichaamsversiersel zijn alle vrouwen, zij mogen rijk dan wel minder vermogend zijn, dit is voldoende bekend, bijzonder gesteld.

Velen beschouwen het zelfs als een plicht, die weeldevoorwerpen te bezitten, en schamen zich voor anderen, wanneer zij hun lichaam niet met goudwerken en diamanten kunnen tooien. En zelfs als men niet welgesteld genoeg is om zich die weelde te veroorloven, blijven toch de gedachten der vrouw op een later mogelijk bezit gericht.

Na de heerlijke rijsttafel (de bediende kon koken als een der beste koks uit Soerabaja, wat vooral ook bleek uit 't dinertje, dat hij ons dien avond voorzette) dacht geen van ons er over het gebruikelijke middagdutje te doen; daarvoor was de temperatuur veel te heerlijk; de lucht was betrokken en het dagelijksch donderbuitje was op til. In de voorgalerij gezeten, haalden we onder een smakelijk afterdinertje de oude herinneringen van onzen studietijd weer op en kwam er veel ter sprake, dat nu niet bepaald vleiend was voor gouvernementsooren, om het maar eens zoo uit te drukken. A qui la faute?

Half zes; de zon maakte reeds aanstalten achter de diepblauwe Ardjoeno neer te dalen, reeds zond ze haar laatste stralen over de groene, frissche heuvels; de dalen bedekkend met een grijze, wazige sluier, toen we er eerst aan dachten ons wat op te knappen voor den avond. Aangezien de beide andere heeren niet veel aanstalten maakte naar de badkamer te gaan, begaf ik mij er alleen heen. Brr... de eerste schep, van dat koude, frissche water over mijn lijf, wat deed die me rillen; half verkleumd kwam ik uit de badkamer: maar 't was toch heerlijk!

Toen ik mij verkleed had en in de voorgalerij kwam, brandde daar reeds de petroleumlamp en op de tafel wachtten ons de whistkaarten. Indië zonder whist of hombre, is ondenkbaar!

Met het oog op het vroege opstaan den volgenden dag en den vermoeienden tocht, dien we zouden ondernemen, gingen we niet te laat naar bed. Voor 't eerst na mijn vertrek uit Europa kroop ik rillend onder den dikken, wollen deken en fantaseerend over de vreemde combinatie van Indië en koude, viel ik spoedig in slaap en zag voor mijn geestesoog:

Een enorme, groote antieke schrijftafel, leeg (ik bedoel: niet bedolven onder paperassen) in een ruime kamer. Aan de schrijftafel had zich neergezet de Groote Heer te Buitenzorg; diepe rimpels van ernst en wilskracht groefden zijn voorhoofd; een echte Zeusfiguur, zooals ik hem daar zag zitten, met machtig gebaar een pen nemend en zich aan 't schrijven zettend op een mij zeer bekend formaat papier: o ja, daar schreef hij reeds: „Staatsblad van Nederlandsch-Indië, No. 1 (hè, vroeg ik me af: no. 1? En dat zoo laat in 't jaar? Waarachtig, 't stond daar, geen twijfelen mogelijk: welk een ideaal toestand zou dat zijn, 1 staatsblad per jaar). Verder was er niets opmerkenswaardig in de opstelling, n.l. In Naam der Koningin! enz. enz., gelezen dat en dat; doet te weten (daar kwam 't), dat de temperatuur in Nederlandsch-Indië voortaan geen grootere hoogte zal mogen bereiken dan 20 gr. Celsius, enz. enz.

Ik stond paf, reeds doorvoer me een koude rilling; 't volgende oogenblik zou ik wellicht voor den machtigen heer op de knieën zijn gevallen om hem dank te zeggen...

„Zeg, wor' es wakker! 't Is 5 uur! Jij hebt een gezonden slaap hoor!" hoorde ik hoe langer hoe helderder roepen.

Ik was wakker en wat ik daar even doorgemaakt had, was slechts een droom, een die niet te verwezenlijken is, in 't geheel niet, evenmin als de mogelijkheid bestaat, dat Buitenzorg ooit zoo zelfstandig en machtig zou worden als ik gedroomd had, evenmin bestaat er kans, dat er maar 1 staatsblad per jaar uitgegeven wordt, evenmin dat die schrijftafel ooit leeg zal zijn. Alles was slechts droom, bedrog. Jammer...

Ik sprong het bed uit; brr — wat was 't koud; ik had geweldig veel trek weer onder de warme dekens te kruipen, maar dat kon natuurlijk niet; rillend waschte ik me en trok mijn warme rijbroek enz. aan.

In de eetkamer wachtte me reeds een warmen kop koffie en het verdere ontbijt. De huisjongen was bezig wat brood, eieren en dranken in een blikken trommel te pakken; M. R. zat reeds te ontbijten, en K. was onder de tafel bezig zijn rijkappen vast te knoopen. Een dof gebrom van onder de tafel beteekende zooveel als „goeden morgen" en toen ik dit niet spoedig genoeg begreep, dook een rood gezicht van onder het tafellaken op, waarvan de mond nog bezig was een stuk brood te verorberen.

(Wordt vervolgd.)

Het spreekt van zelf, dat voor de rijken de aanschaffing dier luxevoorwerpen geen bezwaar is of gevaar oplevert, al valt het ook niet te ontkennen, dat het overvloedig behangen van kinderlichamen met die sieraden lang niet altijd in het voordeel is van eene regelmatige karaktervorming dier jeugdige personen, maar, wanneer de aanschaffing geschiedt door geldelijk onvermogenden, uit zucht om niet voor een ander te willen onderdoen, dan wel ten koste van het voedsel of ten nadeele van den echtgenoot, die tot de aanschaffing gedwongen wordt, dan ligt in den aankoop van gouden voorwerpen en diamanten wel degelijk een gevaar voor het gezin.

In het **Damesblad van de Tjong Hoa Wi Sien Po** van 18 Januari 1910 vestigt L. I. N. te Batavia op dit veel bestaande euvel de aandacht en laat daarbij nog uitkomen, dat, wanneer de voorwerpen in kwestie op schuld, buiten medeweten van den echtgenoot, zijn aangeschaft, er op het oogenblik van betaling door zoovele vrouwen allerhande leugentjes en draaierijtjes moeten verzonnen worden om den man te misleiden. Vele onnadenkende vrouwen zijn van het gevaar niet overtuigd, zien het niet ernstig genoeg in, velen beschouwen die weeldevoorwerpen zelfs als kapitaalbelegging, daar ze te gelde kunnen worden gemaakt, zoodra de nood aan den man is.

Schrijver acht echter het tijdstip gekomen, dat de vrouw zich ten deze verandere. Bij het tegenwoordig streven naar verbetering van haar toestand en nu zij een eigen gedachtengang mag hebben, zoeke zij een anderen weg tot versiering van lichaam en geest.

Met goede karaktervorming en intellectueele ontwikkeling zal — zegt de schrijver — de vrouw in den tegenwoordigen tijd meer schitteren en uitblinken dan in een stralenglans van gouden en diamanten voorwerpen.

China voor de Chineezen. Onder dit opschrift deelt de Hulp-Redactie van de **Ho Po** in haar nummer van 2 Januari 1910 no. 352 mede dat in Groot-China tal van verschijnselen zijn waar te nemen, die ten duidelijkste wijzen op het politieke streven der Regeering om China voor de Chineezen te behouden.

Terwijl vroeger in het leger en op de vloot, tijdens de reorganisatie, Europeesche en Japansche officieren de leiding in handen hadden, worden die functiën thans aan landgenooten toevertrouwd.

Van het toevertrouwen van den aanleg en de exploitatie van spoorwegen aan vreemdelingen heeft men thans afgezien; zelfs heeft nu geleidelijk aankoop van reeds bestaande spoorwegen door de Chineesche Regeering plaats.

Ten opzichte van het groot-kapitaal is eveneens een verandering in Groot-China te bespeuren. Veel Europeesch kapitaal is daar in tal van ondernemingen vastgelegd, omdat de Chineesche Regeering destijds het doel van de plaatsing van dat kapitaal niet begreep en evenmin op de hoogte was van den rijkdom der Chineesche emigranten, die — ware destijds om hun hulp verzocht — zeker in staat zouden zijn geweest om het Europeesch kapitaal overbodig te maken en in tal van dringende behoeften, als aanleg van kanalen en spoorwegen enz., te voorzien.

Eerst in de laatste jaren hebben de Chineesche Regeering en de Chineesche emigranten het groote belang van het politieke beginsel: „China voor de Chineezen", gevoeld en is men overgegaan tot het sluiten van geldleeningen en het plaatsen van Chineesch geld in den vorm van aankoop van aandeelen in ondernemingen van Chineeschen Handel en van Nijverheid in het Buitenland.

Zoodra deze actie geheel tot haar recht zal zijn gekomen, zal het Chineesche Keizerrijk zich in al zijn kracht kunnen ontwikkelen; het zal sterk zijn, omdat het gegrondvest is op den degelijken ondergrond van rechtvaardigheid, terwijl elke uiterlijke schijn wordt vermeden.

Deze politieke gedragslijn is niet die van andere mogendheden, bij wie het recht van den sterksten en daardoor veelal onrechtvaardige dwang op den voorgrond treedt, waarvan in de toekomst echter zal blijken, dat zij niet proefhoudend is.

Japan heeft op duidelijke wijze er steeds naar gestreefd om zijn gezag in China uit te breiden, maar de Chineesche Regeering heeft dit streven overzien en duidelijk te kennen gegeven, dat dergelijke hinderlijke inmenging niet geoorloofd is.

De Chineezen in Nederlandsch-Indië moeten evenneens goed doordrongen zijn van de noodzakelijkheid en van de nuttigheid van het groote Chineesche politieke beginsel van: China voor de Chineezen, en hunne energie, hunne handels-talenten en hun kapitaal, in het belang van den vooruitgang van den Chineeschen stam, ter beschikking stellen.

Gelukkig wordt reeds veel in dezen zin door hen gedaan, zegt de Hulp-Redactie van de **Ho Po**, terwijl zij de hoop uitspreekt, dat de Chineezen in Nederl.-Indië in de toekomst daarin zullen blijven volharden.

Van Vreemde Koloniën.

Uit Togo.

In de Duitsche kolonie Togo doet men ook aan reboisatie en aangezien die kolonie het, in tegenstelling met andere Schutzgebiete, zonder rijkssubsidie stellen kan en moet, worden de daartoe benoodigde werkzaamheden in hoofdzaak in heerendienst verricht. Het aantal vrije arbeiders, dat daartoe wordt aan het werk gesteld, is toch vrij wel minimaal. Het zijn meerendeels de heerendienstplichtigen uit de districten Anecho, Lome-Campagne, Misahoehe en Atakpame, die voor dezen dienst worden opgeroepen. Zij werken gemeenlijk zes dagen achtereen, en keeren dan naar hunne dorpen terug. Zelden werken zij de volle twaalf dagen achtereen, waartoe zij jaarlijks verplicht zijn.

Het spreekt van zelf, dat bij die gestadige verandering van arbeiders geen sprake kan zijn van eene constante prestatie. De meeste inboorlingen moeten zich eerst vertrouwd maken met de Europeesche gereedschappen en verschillende werkzaamheden zijn ook geheel nieuw voor hen, zooals het overplanten van zaailingen. Uit een oogpunt van volksopvoeding wordt deze soort heerendienst in Duitsch-koloniale kringen van groot belang geacht, terwijl men ook op die wijze de arbeidsdagen in heerendienst nuttig kan gebruiken, terwijl die anders wellicht niet noodig zouden zijn voor andere openbare werken. Van Augustus 1907 tot April 1909 hebben 4000 heerendienstplichtigen ieder gemiddeld zes dagen gewerkt. Met rusttijden van omstreeks anderhalf uur in het geheel duurt de arbeid van 5 uur 's morgens tot 5 uur 's avonds.

Men heeft opgemerkt, dat eenige oefening reeds dadelijk invloed heeft op den geleverden arbeid, zoodat 60 lieden den zesden dag gemiddeld 13000 zaailingen kunnen overplanten tegen 400 op den eersten dag.

In dezelfde kolonie heeft de gouverneur, graaf Zech, een zeer verstandigen maatregel getroffen. Na een bespreking met de gedelegeerden der in Togo werkzame missiën, heeft de gouverneur besloten, dat het staatssubsidie voor de zendingsscholen niet afhankelijk gesteld wordt van het aantal leerlingen, die de scholen bezoeken, maar van het aantal dergenen, die de scholen met een gunstig certificaat verlaten. Dit certificaat zal worden uitgereikt ter beoordeeling van eene door het bestuur aan te wijzen commissie aan die leerlingen, die er voor in aanmerking komen na minstens vijf jaar lang de school te hebben bezocht. De missiën hebben het leerprogram en het onderwijssysteem, die door het bestuur werden verlangd, aangenomen.

Politiek in Engelsch-Indië.

Verschillende inlandsche bladen in Engelsch-Indië geven blijk, alles behalve ingenomen te zijn met het gedoe der zoogenaamde hervormers.

De Indian Mirror schreef:

„Lieden, die in staat zijn den huidigen toestand van een onbevooroordeeld standpunt te bezien, zullen erkennen, dat er zekere krachtige maatregelen noodig zijn om den vloed der goddelooze révolutie te keeren, die thans bezig is den geest der Indische jongelingschap mede te slepen. Godsdienstig en zedekundig onderwijs is een dier middelen. Maar alles zorgvuldig overwegende, komt men tot de vraag aan onze ontwikkelde landgenooten of het niet goed ware om een tijdlang geen politieke betoogingen of redevoeringen meer te houden. Er is nog zooveel anders, dat onze aandacht vraagt en van grooten invloed kan zijn op onzen groei en voorspoed als natie, dat tijdelijke onthouding van de politiek ons zeer te stade zou komen."

Gelijk bekend, zijn het vooral onverantwoordelijke inlandsche persorganen geweest, die gewoon nabrouwden wat even onverantwoordelijke, aan den weg timmerende Engelschen hun voorhielden, en daardoor den huidigen anarchistischen geest in Indië hebben gewekt.

De Indian Nation had het over de hatelijke, afbrekende wijze, waarop elke regeeringsmaatregel door sommige inlandsche organen wordt besproken; zelfs wanneer aan zulk een maatregel het denkbeeld ten grondslag ligt, dat daarmede de volmaaktheid geenszins bereikt is en dientengevolge naar gelang van omstandigheden daarin de noodige wijzigingen zullen moeten worden gebracht:

„Ondanks zulk een openhartige bekentenis zijn er bladen, die al hun gif uitspuwen om zulk een maatregel te veroordeelen. Het schrijven voor de galerij is geen eerlijke journalistiek. Eerlijke en gezonde critiek is heel wat anders dan een valsche voorstelling van zaken. Niemand is in staat een bestuursmaatregel, hoe eenvoudig overigens ook, uit te werken, zóó dat de graad van volmaaktheid is bereikt. Men moet dien aanvaarden in den geest, waarin hij wordt voorgesteld."

Dat is 'n aardig lesje, nietwaar, dat ook elders wel ter harte mocht worden genomen.

De Indian Mirror had het, gelijk wij zagen, over veel dat nog in Indië verbetering behoefde, voordat men over politiek zou kunnen gaan denken.

De Indu besprak een dier onderwerpen, nl. de gewoonte om op vroegen leeftijd te huwen.

„Ware het Engelsch bestuur niet vreemd aan onr volk uit een oogpunt van ras en godsdienst, dan zouden wij een wettelijken maatregel voor de geheele kolonie voorstaan. Deze kan echter door de inlandsche vorsten worden getroffen en hier valt te wijzen op het goede voorbeeld van den gaikwar van Baroda. Daar werd eene wet uitgevaardigd, niettegenstaande den heftigen tegenstand der Brahmanen en in de eerste twee of drie jaren werden honderden wegens overtreding der wetsbepalingen gestraft. Maar ten slotte heeft de maatregel goede vruchten afgeworpen. Nu kan geen jongen of meisje, die resp. den 16- of 12-jarigen leeftijd nog niet hebben bereikt, daar meer trouwen. Dat is ten minste al vast goed voor het begin, maar het ideaal moet wezen, dat er slechts huwelijken tusschen volwassenen worden gesloten en jongens en meisjes zijn eerst volwassen, wanneer zij resp. den 22 jarigen en 16-jarigen leeftijd hebben bereikt. Tot die grens moeten wij den huwbaren leeftijd opvoeren, en dat wel binnen enkele jaren."

INGEZONDEN.

Het jaar 1909 op de Witte Kruis Kolonie bij Salatiga.

Wederom is 'n jaar heengevlogen met al zijn vreugde en droefheid, met zijn vóór- en tegenspoed En weder bieden wij een beknopt jaarverslagje van ons werk aan onze talrijke vrienden, die ons ook gedurende het afgeloopen jaar met zooveel liefde en edelmoedigheid geholpen hebben.

Daar wij in ons maandelijks verschijnend Wittekruis blaadje (dat wij gaarne gratis aan belangstellende vrienden willen zenden) telkens de voornaamste gebeurtenissen op de Kolonie vermeld hebben, zullen wij ons hier bepalen tot eenige cijfers en een algemeen overzicht.

Het aantal personen op de Kolonie is gemiddeld 170 geweest. Hieronder zijn 6 blinden en half blinden, 1 doofstomme vrouw, 4 krankzinnigen en aan vallende ziekte lijdenden, 4 kreupelen en vele ouden van dagen weezen en weduwen met kinderen.

Gedurende het jaar meldden zich 104 nieuwelingen tot opname aan of werden door de politie gebracht. Deze personen behoorden tot de allerarmsten en ellendigsten. Na op de Kolonie gevoed en verpleegd te zijn geweest, gingen 44 hunner weder naar hun desa terug. Vier hunner stierven. In het geheel waren er op de Kolonie gedurende het afgeloopen jaar 10 sterfgevallen op de Kolonie, waaronder twee zwakke kinderen, een oude vrouw, die einde vorig jaar in een hopeloozen toestand op de Kolonie kwam, een arme teringachtige man zonder neus en een oude man, die ruim 7 jaren geleden met een ongeneeslijke ziekte gezonden werd.

Aan kolonisten en aan de bevolking der omliggende desa's werden 9330 malen medicijnen verstrekt.

Aan de menschen op de Kolonie werden 182000, en aan buitenmenschen 1400 porties voedsel verstrekt.

De dagschool werd door gemiddeld 60 kinderen bezocht, terwijl de avondschool voor de grootere kinderen en volwassenen en de naai-klasse, alles onder leiding van mijn lieve zuster, ook flink bezocht werden.

Het ziekenhuisje heeft prachtig dienst gedaan, vooral hebben nieuwelingen er van geprofiteerd.

Van de negen jongens, die ingevolge Regeeringsbesluit op de Kolonie zijn geplaatst, stierf er een, wiens straftijd verstreken was en die vergunning gevraagd had om hier te mogen blijven. De anderen, op een enkele na, gedragen zich zoo, dat wij de hoop koesteren, dat zij zich werkelijk zullen verbeteren.

Ruim 1000 klapperplantjes zijn in het open veld uitgeplant, terwijl nog 3000 plantjes op de kweekplaatsen staan, die einde 1910 zullen uitgeplant worden.

Een kleine djeroek aanplant en een kleine koffieaanplant beloven in de toekomst ook wat ten behoeve van het werk te zullen opleveren.

Onze veestapel bestaat uit 77 koeien, groot en klein. Eenige minder soort koeien werden verkocht.

De kolonie bezit ook nog een aantal pakpaarden, waarvan enkelen ook wel eens als rijpaard gebruikt worden.

Wat ons het meest van alles verblijdt, is, dat in het afgeloopen jaar aan ruim 6000 desa-Javanen door huisbezoek en meetings het Evangelie gebracht werd.

De kolonie op Celebes, Kalawara Napoeti, heeft ons veel droefheid en teleurstelling gebracht. Misoogsten door walang sangit, wilde varken, muizen en nog andere moeielijkheden veroorzaakten moedeloosheid onder de emigranten, die trouwens ook te kampen hadden met ziekte.

De menschen zijn nog eens begonnen met het bewerken hunner sawahs en zoo het den Heer behagen mocht een goede oogst te geven, dan zal de algemeene toestand wel verbeteren.

Br. L. Samson en Br. H. Züppinger hebben daar met de grootste zelfopoffering en liefde gearbeid en hebben den moed nog niet opgegeven.

Gedurende de laatste maanden is mijn echtgenoot lijdende aan zwakte en zenuw-overspanning, waardoor alle arbeid hem onmogelijk gemaakt wordt.

Mevrouw van Emmerik schreef ons bij de toezending van dit jaarverslag het volgende:

Witte Kruis Kolonie bij Salatiga, 11-2-1910.

You will, I am sure, excuse the liberty I take in sending you our annual report for 1909. Perhaps you would be so kind as to publish angtking you think may be of interest in „Oost en West."

We always feel duply indebted to „Oost en West" firstly for in conjunction with Mr. v. Kol providing the passage for my sister to come out and help us. She has been a help to us and in the seven years which she has been here has toiled unceasingly and with love for the good of the poor creatures on the Colony and in the surrounding villages.

Secondly our great reservoir we also have to thank to „Oost en West."

My dear husband is gradually unproving in health and we feel that we have every reason to praise God for His wondrous help.

May the Lord richly bless you.

Respect fully yours in His Service,

Van ganscher harte bevelen wij het liefdewerk der zelfopofferende familie van Emmerik aan bij alle offervaardigen. Red.-Com.

Oost- en West-Indisch Literatuur-overzicht.

Arbeidswetgeving op Java.

In het Bijblad van het Archief voor de suikerindustrie in Ned.-Indië (Afl. 2 en 3 van jaarg. 1910), publiceert over bovengenoemd onderwerp de heer P. J. F. van Heutsz een doorwrochte studie, getiteld: Bestaat er op Java behoefte aan een arbeidswetgeving? In tegenstelling van Mr. Paets tot Gansoyen en andere strijders voor een werkcontract op Java, komt de heer Van Heutsz tot de conclusie, dat eene wettelijke regeling van de verhouding tusschen den Europeeschen werkgever en den inlandschen werknemer, op dit oogenblik althans, vrijwel behoort tot de onmogelijkheden. De inlandsche werkman is door zijne heeren- en desadiensten, die legaal zijn, beperkt in zijne beschikking over tijd en arbeid. Publiek rechterlijk is hij alzoo geen vrij man. Dit geldt voor het inlandsche werkvolk even goed als voor het vreemde werkvolk, dat bij terugkeer in eigen desa steeds niet alleen de verschuldigde directe belastingen, doch ook de nog niet gepresteerde dagdiensten ten behoeve van het Rijk en de gemeente moet inhalen binnen het jaar, waarin ze verschuldigd zijn.

Men heeft bij de cultures — aldus besluit de heer v. H. — tot nu toe alles gedaan om de techniek aan aanplant en bereiding tot groote volmaaktheid op te voeren, men begint nu ook den bodem te onderzoeken, doch men verzuimde de economie van het bedrijf te bestudeeren en vast te leggen — men verzuimde om den grootsten factor van elk industrieel bedrijf — de menschelijke werkkracht — in zijne macht te krijgen en te verbeteren. Aan die wetenschap van materialen aard bestaat, meer dan aan eene arbeidswetgeving, die alsnog prematuur moet genoemd worden.

Europeesch onderwijs in Indië.

Een voor belanghebbenden hoogst practisch boekje is ter Landsdrukkerij te Batavia verschenen, bevattende Voorschriften betreffende het Europeesch lager onderwijs in Nederlandsch-Indië. (Uitgegeven vanwege het Departement van Onderwijs, Eeredienst en Nijverheid). Alle officiëele bepalingen in Staats- en Bijbladen enz. met betrekking op genoemd onderwijs zijn er in verzameld. In het bijzonder wordt dezerzijds de aandacht gevestigd op hoofdstuk C, waarin o.m. is opgenomen: de Regeling van de klassen en de bezoldigingen der onderwijzers en onderwijzeressen bij het Europ. lager onderwijs; Uitzendingsvoorwaarden voor onderwijzers en hulponderwijzeressen; Medetelling van tijdelijken dienst voor toekenning van traktementsverhoogingen, enz. Voor de onderwijzers, die hier te lande wenschen over te gaan in Indischen dienst, is het werkje inderdaad een hoogst welkome gids.

Java of Buitenbezittingen.

In No. 5 van het Indologenblad, Orgaan van de Indologen-Vereeniging te Leiden, schrijft „Abbé" een artikeltje, waarin met groote vrijmoedigheid wordt gewezen op eene onbillijkheid, volgens den schrijver (blijkbaar zelf een Indologisch student) bestaande in de scheiding, door de regeering, van ambtenaren bij het Binnenlandsch Bestuur bestemd voor Java en bestemd voor de Buitenbezittingen. Als argument voor die scheiding is o.m. wel eens de taalkwestie genoemd, zegt de schrijver, nl. dat de ambtenaar in de Buitenbez. geen Javaansch kent, doch hij raadt aan die taalkwestie er buiten te houden, aangezien Prof. dr. A. W. Nieuwenhuis bijv. spreekt van pl.m. 60 talen (geen dialekten) alleen op Borneo. Ook het Bataksch, Boegineesch, Makassaarsch, Alfoersch of Noefoorsch wordt evenmin geleerd aan den voor de B. B. bestemden candidaat-Indisch ambtenaar. Daarom zou de schr. het Javaansch, toch een taal gesproken door plm. 30 van de plm. 40 millioen bewoners van den Archipel, gesteld willen zien, niet meer facultatief, maar verplicht voor alle toekomstige bestuursambtenaren.

De opvatting der Regeering, als zou het Maleisch de „lingua franca" zijn van den Archipel, noemt Abbé eene misvatting, en zegt daarbij niet onaardig: Maar ik zou durven verzekeren, dat je met het Riouwmaleisch uit onze Klokstéegzaal evenveel(?) uitricht tegen 'n Dajak uit de Boven Mahakkam als met 't zuiverste de Vries-en-te-Winkeliaansche Hollandsch tegen een Russischen douanebeambte!

Verder somt de schr. de voordeelen op eener nieuwe regeling, waarbij de scheiding tusschen Java en de B. B. kwam te vervallen, zoodat men bijv. de helft van zijn diensttijd buiten- en de andere helft op Java zou doorbrengen.

De Indische Mercuur.

Inhoud van No. 10: De plantwijdte bij caoutchouc boomen, door van Romande. — Kunstmatige rubber. — Het bankbiljet in Ned.-Indië. — De tabakskultuur op Java. — Suikerproductie van Oost-Java. — Economische toestand van Hongkong en Zuid-China gedurende 1909 en vooruitzichten voor 1910. — Worteirot in Connecticut-tabak, door P. Hondius Jz. — Kultuurberichten (Java-coprah naar Singapore. — Djelbetoengwinning. — Toekomstige productie van rubber in het Oosten. — Bacovencultuur in Suriname, enz.). — Kleine mededeelingen (Fabriekmatige bereiding van opium, enz.). — Financiëele berichten en verslagen. — Nieuwe Maatschappijen, enz.— Ingezonden stuk van H. J. van Houten over Kina en kininebast.

Civiel geneeskundige dienst in Indië.

Het verleden jaar verschenen Rapport der Commissie tot reorganisatie van den civiel-geneeskundigen dienst in Nederlandsch Oost-Indië is, gelijk men weet, niet met onverdeelden bijval begroet. Thans hebben een aantal te Amsterdam in de medicijnen studeerende of gestudeerd hebbende Inlanders, eveneens enkele opmerkingen, naar aanleiding dier voorstellen, wereldkundig gemaakt. Hoewel de schrijvers het in vele opzichten met genoemde commissie eens zijn, wijzen zij op enkele in het rapport voorkomende onjuistheden, welke, naar hunne meening, voortgesproten zijn uit onbekendheid met vele toestanden van het Inlandsche volk. Ook trachten zij aan te toonen, dat het tegenwoordige peil van het onderwijs aan de S. T. O. V. I. A. niet te hoog is — gelijk de commissie beweerde — doch eer te laag en zij hopen daarom, dat de Regeering niet zal ingaan op de voorstellen der Commissie in dezen.

Ten slotte brengen de schrijvers hulde aan den vorigen directeur der school tot opleiding van inlandsche artsen (die thans met verlof hier te lande vertoeft) in de navolgende bewoordingen: „Hier past ten slotte een woord van grooten dank aan den man, die met hart en ziel gewerkt heeft en nog werkt, aan den vooruitgang van de S. T. O. V. I. A., en die nog onlangs met klem is opgekomen voor de rechten van jong-Indië. Alle ontwikkelde Inlanders kennen den heer Roll: moge zijn streven in Nederland steun vinden en van Nederland uit zoo rustige pressie op de Indische Regeering worden uitgeoefend!"

Het Recht in Ned.-Indië.

De kwestie: adatrecht of recht op Europeesche leest geschoeid voor de inlandsche bevolking van Ned.-Indië heeft al heel wat pennen in beweging gebracht van bekwame juristen. De literatuur over dit onderwerp is opnieuw vermeerderd met een artikel van Mr. W. A. P. F. L. Winckel (in het Recht in Ned.-Indië, deel 93, Nos. 3 en 4), waarbij de schrijver zich keert tegen Mr. L. W. C. van den Berg, onder het veelzeggende opschrift: Een hartstochtelijk kampioen voor een Westersch wetboekenrecht ten behoeve van de inlandsche bevolking van Nederlandsch-Indië.

Dezelfde schrijver geeft in genoemd nummer van

het Recht tevens eene verhandeling, getiteld: Nog eens: de beslissing van burgerlijke geschillen door priesters.

De positie van de Javaansche vrouw.

In Jong-Indië (No. 31) schrijft Mas Mahommad over de positie van de Javaansche vrouw. De schrijver schroomt niet ronduit de vinger op de wonde plek te leggen, wanneer hij verschillende gronden aanvoert voor zijn stelling, dat deze positie veel te wenschen overlaat. De oorzaak daarvan moet volgens hem o.m. gezocht worden in de gemakkelijke voorschriften van echtscheiding bijv., en de veelvuldig voorkomende kinderhuwelijken. In dit opzicht noemt schrijver de Islam een vloek voor Java en de bevolking. Is er niets aan te doen? vraagt hij. En het antwoord luidt:

„Ja zeker, maar het middel schijnt onuitvoerbaar, wijl de Regeering uit beginsel zich niet wil inlaten met het geloof harer onderdanen. Daar bestrijding van het mohammedanisme uit een politiek oogpunt niet raadzaam is, en ook nooit tot gewenschte resultaten aanleiding zal kunnen geven, lijkt me de eenige weg, de echtscheidingen te bemoeilijken en de kinderhuwelijken te verbieden. Dit kan bij de Europeanen, waarom niet bij de Inlanders? In elk geval is herziening en regeling van het adatrecht op een gezonde basis meer dringend noodig, waar mogelijk religie en privaatrecht van elkander worden gescheiden."

In een volgend Nr. van Jong Indië zal Mas Mohammad zijne beschouwing voortzetten en komen wij, wanneer daartoe aanleiding bestaat, er op terug.

Reaalpolitiek.

De heer M. van Geuns, Hoofdredacteur van het Soerabajasch Handelsblad, heeft onder dezen titel een brochuretje (overgedrukt uit genoemd blad van 2 en 3 Januari j.l.), het licht doen zien, dat hij als volgt inleidt: „Dit vlugschrift zal het eerste zijn van een reeks, waarin verschillende koloniale aangelegenheden zullen worden behandeld. Ik verwacht, dat men in het moederland wel eenige aandacht zal willen schenken aan de beschouwingen en suggesties van hen, die de tropen door een langdurig verblijf en door studie en onderzoek hebben pogen te leeren komen."

In hoofdzaak komt zijn betoog hierop neer: De Westersche volken hebben bewijzen geleverd, dat zij staten weten op te bouwen, doch in den heeten aardgordel valt geen enkel deugdelijk georganiseerde staat aan te wijzen. Het gemeenschapsgevoel heeft in tropische landen te allen tijde ontbroken en is nog heden ten dage afwezig. Zoo ook staat volgens schrijver het Javaansche volk nog een geweldig eind van de streep waar de Westersche cultuur, haar aanvang neemt, en is het in economischen zin bijna een quantité négligeable. Daarom acht hij het een ongerijmdheid „die het karakter van een misdaad aanneemt", dit volk van zwakkelingen aan elke voogdij te willen ontrekken, zooals onze idealpolitiker z.i. willen. Ideaalpolitiek is voor zoo'n volk een gif, dat tot algemeene verzwakking zal leiden. Indië voor de Indiërs, acht de heer Van Geuns een mooie leus, doch...... om met zorg in een étui weg te bergen en over een paar honderd jaar voor den dag te halen. Voorloopig doen die „Indiërs" beter hun plicht jegens de menschheid te vervullen. Deze plicht is de aarde steeds beter bewoonbaar te maken. Zoolang hieraan zelfs in de verte niet voldaan is, kan men van een geschiedkundig recht op den bodem niet spreken; kan een volk den eisch inzake onafhankelijkheid niet doen gelden.

Het is te verwachten, dat de door den heer Van Geuns verkondigde stellingen niet onaangevochten zullen blijven. In Jong Indië (No. 31 en 32) wijdt reeds Mr. Thomas eene beschouwing aan des heeren van Geuns' opvatingen, en bestrijdt daarin diens denkbeelden en theorieën.

Weekblad voor Indië.

No. 43 bevat de volgende bijdragen: Doktoren en doktoren, door M. van Geuns. — Verlofgangers op reis (Het wezen van het reizen), door Jan Feith. — Een kunstschilder op Java in 1706, door Gabriël. — Het Celebesmonument (met foto's). — Indische penkrassen, I, door Ofoei. In deze laatste bijdrage hekelt Ofoei, o.m. het bericht, dat de gewezen tokohouder, kapitein, weesvader, enz., enz., Fanoy „ter beschikking gesteld" is van den algemeenen ontvanger, hetgeen volgens hem terecht een storm van verontwaardiging gewekt heeft in de Indische pers. Zijn beschouwingen slaan niet alle direct op den heer Fanoy, „daar deze niet zg. bekeerd, maar altijd een „fijne" geweest is. Zij wijzen er slechts op, „welke bedenkelijke gevolgen zijne „beschikbaarstelling" kan hebben voor gewetenlooze menschen, die er uit leeren, hoe de godsdienst — en niet de bevoegdheid — den weg baant naar de vetpotten van Indië."

* * *

Ten slotte wordt gewezen op de verschijning van een handig boekje in octavovorm (gedrukt op de Landsdrukkerij alhier), dat aan het Koloniaal Verslag van 1909 ontleende gegevens bevat omtrent Landbouw, boschwezen, veeteelt, visscherijen, gouvernementsbedrijven, scheepvaart, handel en nijverheid in Ned.-Indië gedurende het jaar 1908. (Het werkje ligt ook ter raadpleging in de Leeszaal, Heulstraat 17, den Haag).

Vervolg opgave van bladen, tijdschriften enz., welke nieuw ter lezing zijn gelegd in de Leeszaal Heulstraat 17, Den Haag, die dagelijks, Zon- en Feestdagen uitgezonderd, geopend is van 10 uur voor- tot 6 uur namiddags.

De Javabode t/m 16 Febr. '10.
De Sumatrapost t/m 17 Febr. '10.
Het Soer. Handelsblad t/m 15 Febr. '10.
De Sumatrabode t/m 11 Febr. '10.
De Delicourant t/m 11 Febr. '10.
Suriname. Nieuws- en Adv.blad t/m 18 Febr. '10.
Nieuwe Surinaamsche Courant t/m 17 Febr. '10.
Exportblad No. 811.
De Ind. Mercuur No. 11.
Ned.-Ind. Effectenblad No. 7.
De Banier No. 6.
Houw en Trouw No. 8.
Weekblad voor Ned.-Indië Nos. 40 t/m 42.
Jong Indië Nos. 31 en 32.
Deutsche Kolonialzeitung No. 10.
Kort verslag Verg. 2e K. S.-G.
Handelsberichten v/h Min. v. Landbouw No. 156.

MEDEDEELINGEN.

Hoofdbestuurs-vergadering van de Vereeniging *„Oost en West"* op **Zaterdag 30 April 1910**, des namiddags, ten 2½ ure, Heulstraat 17, 's-Gravenhage.

Punten van behandeling:

1. Jaarverslagen (Zie o.a. Kol. Weekbl. Nos. 5, 6, 7 en 9).
2. Rekening en Verantw. 1909. Goedkeuring door het H. B.
3. Ondersteuningsfonds.
4. Studie-Commissie.
5. Nijverheids-Commissie.
6. Informatiebureau.
7. Geldleening.
8. Koloniaal Weekblad.
9. Begrooting 1911.
10. Voorziening vacatures Hoofdbestuur.

Volgens Rooster treden af, doch zijn herkiesbaar, C. R. Bakhuizen van den Brink (de heer Bakhuizen van den Brink heeft verklaard zich niet herkiesbaar te stellen), E. van Assen, A. A. C. Harting, Jhr. Mr. J. L. W. C. von Weiler (voor Rotterdam), Mevr. J. E. van Oeveren—Van Schaik (voor Utrecht.)

11. Aanwijzing candidaten voor commissie tot onderzoek der Rek. en Verantwoording 1910.
12. Vaststelling van plaats en dag der Algemeene Vergadering in de maand Juli of Aug. 1910.
13. Vaststelling van de gewijzigde Huishoudelijke Reglementen van de afdeelingen Amsterdam en Nijmegen.
14. Wat verder ter tafel zal worden gebracht.

E. VAN ASSEN, *Secretaris.*

Van het Informatie-Bureau:

Zoolang de voorraad strekt, zijn overdrukken uit de Ned. Staatscourant van 1 Maart 1910 No. 50, bevattende de Bijzondere Voorwaarden van benoembaarheid tot adjunct-landmeter en landmeter bij het kadaster in Nederlandsch-Indië, kosteloos verkrijgbaar bij den secretaris van het Informatie-bureau.

Ter benoeming tot adspirant-ingenieur bij den dienst der Staatsspoorwegen in Nederlandsch-Indië en tot adspirant-ingenieur bij den waterstaat en 's lands burgerlijke openbare werken daar te lande, worden gevraagd civiele ingenieurs in het bezit van het diploma, bedoeld bij art. 8 der Hooger Onderwijswet (Staatsblad 1905 no. 181).

Zij, die voor plaatsing in aanmerking wenschen te komen, behooren zich vóór 1 April 1910, bij gezegeld adres, te wenden tot het Departement van Koloniën.

Zie Ned. Staatscourant van 8 Maart 1910 No. 56, waarvan enkele exemplaren verkrijgbaar zijn bij het Informatie-bureau.

Van de Afdeeling Leiden.

Verslag van het in de afdeeling verrichte gedurende 1 Januari 1909 tot 1 Januari 1910.

Mochten wij het genoegen smaken het vorige jaar een zeer gunstig verslag over onze afdeeling te kunnen aanbieden, aangenaam is het ons thans te kunnen constateeren, dat ook het afgeloopen jaar getuigt van een toenemenden bloei.

Vooreerst gelukte het ons, door zoowel in persoon als bij brief krachtig te propageeren, het aantal leden, dat het daaraan voorafgaande jaar 65 bedroeg,

waaronder 2 donateurs, te brengen tot niet minder dan 106 leden met 2 donateurs. Voor de in deze door onzen secretaris verrichte bemoeiingen, mocht deze bij schrijven van 23 Nov. j.l. no. 155 van het Hoofdbestuur een woord van oprechten dank ontvangen.

Voorts mochten enkele wijzigingen in ons Huishoudelijk Reglement, noodzakelijk geworden door een verandering in de Statuten en het Huishoudelijk Reglement der Vereeniging, de goedkeuring van evengenoemd Hoofdbestuur verwerven.

Vervolgens riep een van verlof naar Indië terugkeerende ambtenaar bij het Binnenlandsch Bestuur onze hulp in om hier ter stede voor diens achter te laten twee dochters een geschikt pension te vinden; de daarop ter voldoening aan dat verzoek in het werk gestelde pogingen mochten met een uitstekend resultaat worden bekroond.

Onze afdeeling liet zich voorts door haren secretaris vertegenwoordigen bij een door enkele Indologen uitgeschreven bijeenkomst om te komen tot de oprichting van een algemeene studentenafdeeling onzer vereeniging, en in welke vergadering in principe tot zoodanige oprichting werd besloten.

En als het laatste, doch zeker niet het minst vermeldingswaardige, op het gebied onzer werkzaamheid valt nog te vermelden een in de laatste dagen van December j.l. te zamen met de Leidsche Kunstvereeniging georganiseerde tentoonstelling van voorwerpen van Makassaarschen oorsprong, toebehoorende aan den controleur B. B., Tideman. De eerste Kerstdag werd zij geopend. De sluiting had plaats in de eerste helft van Januari j.l., dus in het jaar 1910, en daarom zal het tot de taak van den verslaggever over dat tijdperk behooren om van hare resultaten nadere mededeelingen te doen.

De finantieele toestand is niet ongunstig; een vrij belangrijk bedrag kon op nieuwe rekening worden overgebracht.

LEIDEN, 17 Febr. '10. E. RIJKE, *Secretaris.*

Van de Afdeeling Arnhem.

Verslag over het jaar 1909, uitgebracht in de Algemeene Vergadering van 31 Januari 1910.

Evenals vorige jaren mocht onze vereeniging in het afgeloopen jaar in Arnhem niet veel belangstelling ondervinden. Niettegenstaande verschillende pogingen om leden te winnen verminderde het ledental gedurende het jaar 1909 van 60 tot 56.

In de maand Maart werd aan de leden onzer afdeeling eene voordracht aangeboden, gehouden door den declamator Albert Vogel over China en Japan, welke matig werd bezocht.

Door het overlijden van den heer Jonker en het vertrek uit de gemeente van de heeren van Essen en ten Bruggecate kwamen drie plaatsen in het bestuur open, welke voorloopig onbezet bleven, zoodat het bestuur thans bestaat uit drie leden, t.w. de heeren Lamie, Baumann en Liefrinck.

ARNHEM, 31 Januari 1910. (*w.g.*) L. A. H. LAMIE,
TH. LIEFRINCK.

Jaarverslag van de Afdeeling Utrecht en Omstreken

Leden.

Het ledental, dat in 1908 van 62 teruggeloopen was op 54, steeg in 1909 weer en niet onaanzienlijk. Telde de afdeeling 1 Januari 1909 54 leden, op 31 December d.a.v. was het ledental geklommen tot 82 alzoo een vermeerdering van 28, w.o. 5 personen met een bijdrage van *f* 5.— 's jaars en hooger, en die dus op den titel „lid-begunstiger" aanspraak maken. Een van hen is tot de vereeniging toegetreden met een gift in eens van *f* 100.—. Door overlijden verloor de afdeeling één lid, wegens vertrek naar elders 4 en wegens bedanken 4 leden.

Belangstelling der leden.

Ging het ledental dus vooruit, de belangstelling bleef helaas onveranderd. De laatste algemeene vergadering werd door geen enkel lid bezocht.

Lezingen en voordrachten.

Lezingen of voordrachten werden in 1909 niet gehouden, voornamelijk wijl de ervaring in deze afdeeling is, dat ze meestal slecht bezocht worden, en men het geld op andere wijze beter meende te kunnen aanwenden.

Verkoop van voorwerpen van Indische Kunstnijverheid.

De afdeeling besloot daarom te trachten den verkoop van voorwerpen van Indische kunstnijverheid weder op te vatten, ten einde op deze manier practisch iets bij te dragen tot de welvaart van de bevolking van Insulinde. Door opheffing van de zaak van Mej. Verweij hier ter stede, waar het depôt gevestigd was, en men er niet spoedig in slaagde een geschikten anderen winkel voor het beoogde doel te vinden, heeft deze tak van werkzaamheid der Utrechtsche afdeeling een poos stilgestaan.

In November slaagde zij er echter in, een geschikte plaats voor tentoonstelling met verkoop te vinden in de Inrichting voor Kunstnaaldwerk van Mej. S. Gemmeken, Kromme Nieuwegracht 88 te Utrecht. Van „Boeatan" werden verschillende artikelen tot een bedrag van pl.m. 70 gld. in depôt genomen. Voor verdere bijzonderheden wordt verwezen naar het verslag over het depôt.

Algemeene Vergaderingen.

In 1909 werden twee algemeene vergaderingen gehouden: de gewone jaarlijksche op 19 Februari 1909 en een buitengewone op 23 November 1909, waaarin goedkeuring gehecht werd aan de door het H. B. voorgestelde statuten-wijziging in zake contributieverhooging.

Bestuur.

In de jaarl. algemeene vergadering van 19 Februari 1909 traden als bestuursleden periodiek af de heeren H. Kohlbrugge (secretaris-penningmeester) en Dr. J. H. F. Kohlbrugge. Beiden verklaarden niet voor een herbenoeming in aanmerking te willen komen. Als nieuwe bestuursleden werden gekozen de heeren A. Enthoven, Dr. L. Harcus en S. H. Tjabring, waarvan de heer Enthoven als penningmeester optrad en de heer Tjabring als secretaris. Ten gevolge van het vertrek van den heer Enthoven naar Indië voor den duur van eenige maanden, nam de secretaris den 18den October ook het penningmeesterschap op zich.

Geldmiddelen.

Gaf de rekening over 1908 een voordeelig saldo van 29.90 gld., aan het einde van 1909 bedraagt dit 288.22 gld., gedekt door een tegoed spaarbankboekje bij de Crediet- en Deposito-kas te Utrecht, groot 287.05½ gld., en aan gereed geld een som van 1.16½ gld. Onder de uitgaven zijn begrepen 35 gld. voor gedeeltelijke betaling der van Boeatan in depôt genomen voorwerpen, waartegenover dit jaar nog geen ontvangsten geboekt zijn. Verder moet nog aan het H. B. afgedragen worden zijn aandeel in de contributie in eens van 100 gld. van den heer Musschenbroek, waaromtrent nog geen beslissing genomen kon worden.

Aldus vastgesteld te Utrecht den 25sten Febr. 1910.

(*w.g.*) S. H. TJABRING,
Secretaris-Penningmeester.
(*w.g.*) J. E. VAN OEVEREN—VAN SCHAIK,
Voorzitster.

Lijst van aangekomen en vertrokken Passagiers uit en naar de Indiën.

Passagiers van het s.s. „Wilis", commandant W. Adam, van Batavia 17 Februari 1910, te Marseille 12 Maart 1910.

H. A. van Nievelt, echtgenoote en 1 kind; Mej. J. Mekking; J. A. Cover; Kiss; J. A. B. van den Heuvel; Th. Langholz; J. M. Levie met dochter; H. C. Prijdenker; M. Rebel; F. W. Smits; A. Ch. Schonstedt; H. T. J. Snijdewint; M. H. J. Berger; K. C. J. Roos; R. Tilman; Bepree met echtgen. en 1 kind.

No. 12. Donderdag 24 Maart 1910. 10de Jaargang.

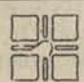
HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING OOST EN WEST

OPGERICHT DOOR KOLONEL G.E.V.L. VAN ZUYLEN, 21 MAART 1900.

„HET KOLONIAAL BELANG IS EEN ALGEMEEN NEDERLANDSCH BELANG."

Abonnementsprijs per jaar:	
Vrij aan huis of franco per post binnenland, bij vooruitbetaling	2.50
Voor Oost-Indië en het Buitenland	„ 4.—
Afzonderlijke nummers	0.05

Prijs der Advertentiën:	
Per regel	f 0.15
Bij plaatsing van 500 regels	„ 0.12½
„ „ „ 1000 „	„ 0.10

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie", en gezonden aan de Presidente: 7a HEERENGRACHT, DEN HAAG.
Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, *51 Verhulststraat.*
Voor *Advertentiën* tot de Drukkerij „LUCTOR ET EMERGO", AMALIA VAN SOLMSSTRAAT, *Telefoon 4424,* beiden DEN HAAG.

Inhoud van dit nummer.

Het Hoofddoel der Vereeniging is:
Het verspreiden van populaire kennis omtrent onze Indiën onder gansch het volk en het bevorderen der welvaart in die gewesten, om zoodoende en ook door het verleenen van onderlinge hulp, warme belangstelling en liefde te kweeken tusschen Nederland hier en ginds.

Het lidmaatschap bedraagt als minimum f2.— 's jaars (voor Indië en het buitenland minstens f2.50). *)

Zij die f5.— of meer contribueeren of een gift in ééns schenken van f100.—, zijn donateur(trice).

Aan alle donateurs en leden wordt kosteloos en franco het *Koloniaal Weekblad* **toegezonden.**

*) Zie inteeken-biljet op de achterzijde van den Omslag. Verzoeke dit ingevuld te zenden aan het adres van den Secretaris van het Hoofdbestuur **E. van Assen,** *Heulstraat 17, Den Haag.*

Informatie-Bureau

(*Secretaris J. L. van Gennep*),

dagelijks — Zon- en feestdagen uitgezonderd — van 10—12 en 2—4 u., ten kantore **Heulstraat 17, 2de verdieping.**

Zie overigens **Officieele Mededeelingen** ook van het Dagel. Bestuur en van de Afdeelingen op blz. 7 en 8.

EEN HERDENKINGSDAG.

21 Maart 1900—1910.

21 Maart is de geboortedag van Het Koloniaal Weekblad. Gelijk aan het hoofd er van vermeld staat, werd het op 2 Maart 1910 door wijlen kolonel G. E. V. L. van Zuylen opgericht. Verleden Maandag is dus het orgaan der Vereeniging „Oost en West" tien jaar geworden.

Deze herdenkingsdag mag eenigszins tot tevredenheid stemmen, naast het droeve feit, dat geen zijner broertjes op koloniaal gebied het tot dien leeftijd hebben kunnen brengen, hij moet juist daarom ook bezorgdheid opwekken vooral bij hen, die voor den verderen groei en bloei van het toch nog betrekkelijk jeugdige leven moeten waken, als zij ten volle beseffen, hoe moeilijk het is om het, onder lang niet altijd gunstige omstandigheden, langzamerhand tot vollen wasdom en kracht te brengen.

De eerste levensjaren zijn niet onvoorspoedig geweest, zooals zij, die het hebben zien opgroeien, in omvang en beteekenis toenemend, dankbaar zullen erkennen. De oprichter, die véél van zijn geesteskind verwachtte op den duur, zou er zich over verheugd hebben, als hij dezen jaardag had mogen beleven, wetend met hoeveel moeilijkheden het te kampen zou hebben en daarom dubbel waardeerend als het in dit tienjarige tijdperk, zij 't ook op bescheiden wijze, iets heeft mogen bijdragen tot het meer algemeen worden van het besef der waarheid van zijn lievelingsspreuk, die hij hoopte, dat zoetjes-aan tot alle Nederlanders zou doordringen: „Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang."

Moge Het Koloniaal Weekblad den daadwerkelijken steun genieten van een toenemend aantal leden der Vereeniging, wier orgaan het is, opdat het zich gestadig kunne ontwikkelen ter vervulling van zijn schoone taak in het belang van Nederland en van de Nederlandsch-Indiën, zoowel in het Oosten als in het Westen!

Dit is hetgeen wij den tienjarige van harte toewenschen op dezen herdenkingsdag.

Nederlandsche steun aan Indië's bevolking.

In de Maart-aflevering van *Neerlandia* komt voor een overzicht van de vergadering van 24 Januari 1910 van het bestuur der groep Nederlandsch-Indië van het Algemeen Nederlandsch Verbond, alwaar men omtrent het plan tot oprichting van een Rampfonds het volgende leest:

„Rampfonds. Besloten wordt, als de Afdeelingen en vertegenwoordigers zich tot medewerking bereid verklaren, te trachten een centrale commissie in het leven te roepen, bestaande uit de vertegenwoordigers van verschillende vereenigingen als Boedi Oetomo, Indische Bond, Tiong Hoa Hwe Koan, (Nederlandsche) Vereeniging „Oost en West", en eenige autoriteiten, die, zoodra bericht van een ramp wordt ontvangen, dadelijk aan het inzamelen gaat en verder overschotten van fondsen zal beheeren. Wanneer de zaak eenmaal loopt, is de taak van het Groepsbestuur het zoo spoedig mogelijk toezenden van rondzendbrieven en inteekenlijsten aan Afdeelingsbesturen en vertegenwoordigers."

Met groote vreugde vernamen wij dit bericht. De Vereeniging „Oost en West" heeft al lang hare gedachten er over doen gaan, wat van hare zijde te doen is om, ingeval van onvoorziene groote rampen in Indië de deelneming te verwerven der Nederlanders, hier te lande en elders, om tegemoet te komen in de nooden en de behoeften der daardoor getroffenen. Met dat doel o.m. richtten wij een ondersteuningsfonds op, in de hoop o.a., dat van hen, die Indië kennen en daarin belang stellen, verschillende bijdragen in dat fonds zouden worden gestort. Hoofdzakelijk hebben wij tot dusver ons er toe moeten bepalen om bij het vernemen van rampen als plaats hebben gehad te Pendjaloe in Cheribon, in het landschap Korintji, en onlangs in Loemadjang, daarvoor de aandacht te verzoeken, en onze tusschenkomst te verleenen voor de ontvangst en de overmaking van inkomende gelden. Ruim vloeiden de giften, helaas, niet. Door de oproeping van den heer van Heuven voor de noodlijdenden tengevolge der vulkanische uitbarsting en overstrooming te Loemadjang en Kaliwoengoe mocht onze vereeniging ter overmaking naar Indië ontvangen f1331 (zegge een duizend drie honderd een en dertig gulden), en dat was een hoog bedrag, vergeleken bij den uitslag van vroegere pogingen. — Niet lang geleden lazen wij, dat door Amsterdam alleen voor den nood te Parijs, ontstaan door de overstrooming der Seine, ruim 50000 francs was bijeengebracht. En de Inlanders in Indië kunnen geen andere hulp verwachten als het niet komt van ons, Nederlanders, of hunne mede-ingezetenen in Indië! Indien samenwerking met het Algemeen Nederlandsch Verbond in deze tot stand komt, indien het uitzicht verwezenlijkt wordt op steun vanwege den Nationalen bond voor Reddingswezen en eerste hulp bij ongelukken „Het Oranje-Kruis", opgericht op initiatief van Zijne Koninklijke Hoogheid, Prins Hendrik, indien straks een Max Havelaar-fonds mede tegemoetkoming wil verleenen aan door natuurrampen getroffen Inlanders, zal Nederland eerst op waardige wijze kunnen toonen, hoezeer het belang stelt in het lot der ingezetenen van Nederlandsch-Indië, die met ons bescherming en steun zoeken onder de Nederlandsche vlag.

PERSKRONIEK.

INHOUD: *Land en Volk* en *De Tijd* nog eens over de lijn Batavia—Buitenzorg. — Het geval Fanoy besproken door *Onze Courant, Handelsblad* en *Standaard.* — De heer *Bogaardt* en *De Nieuwe Courant* betreffende het telegram uit Semarang.

Hoewel de behandeling in de Tweede Kamer over den voorgestelden aankoop van den spoorweg Batavia-Buitenzorg reeds heeft plaats gehad, en er, wel is waar, nog maar over 't wetsontwerp gestemd moet worden — de stemmen staakten — vestigen wij toch nog eens de aandacht op een artikel in Land en Volk, waarin op overtuigende wijze tegen de goedkeuring der overeenkomst wordt gewaarschuwd.

Sprekende over de door den Minister van Koloniën overgelegde nadere „nota" zegt het blad o.m.:

„Volgens Z.Ex. is de spoorweg met 106 ton niet te duur betaald, daar de onderneming wel degelijk een daaraan evenredige „economische waarde" heeft. Het land koopt dus geen kat in een zak; integendeel. En tot verbetering van onhoudbare toestanden ter hoofdplaats Batavia is het beslist noodzakelijk, dat over de aldaar samenkomende spoorlijnen door één hand kan worden beschikt."

Aldus de minister. Men kan hem toegeven, dat, indien de spoorweg thans inderdaad een zoo hooge economische waarde heeft, het er weinig toe afdoet of vroeger de onderneming voor minder had kunnen zijn verkregen. En ook het andere argument schijnt juist als die toestanden onhoudbaar zijn.

Omtrent de gegrondheid dier onderstellingen is echter blijkbaar niet ieder het met den minister eens. In dit blad werd reeds gewezen op het zonderlinge verschijnsel dat de raming der bedrijfsuitkomsten, door den minister overgelegd, loopt over het jaar 1907, terwijl het juist van zoo groot belang zou zijn te weten, wat de spoorweg over 1908, zoo mogelijk ook over 1909 heeft opgebracht.

En dit te meer, omdat naar van Indische zijde verzekerd wordt, de verbinding Batavia—Buitenzorg tengevolge van gewijzigde omstandigheden, voortdurend in rang daalt en voorbestemd schijnt, althans wat het personenverkeer betreft, meer en meer het karakter van een locaal-verbinding te erlangen. Al-

dus wordt bijvoorbeeld geoordeeld door den hoofdredacteur van De Locomotief, die in zijn blad van 12 Februari j.l. een beschouwing aan de overneming der lijn heeft gewijd.

Het komt ons voor, dat deze Indische critiek op het voorstel van den minister de aandacht verdient. Wanneer boven allen twijfel verheven is, dat de lijn Batavia—Buitenzorg de 12 millioen, die daarin zouden moeten worden gestoken, zal kunnen goed maken, noch dat de stationsquaestie te Batavia 't sluiten van een misschien onvoordeeligen koop dringend gebiedt, zou het avontuurlijke spoorwegpolitiek zijn, den door den minister aangegeven weg op te gaan. Veel verstandiger schijnt het dan", aldus besluit Land en Volk, „de N.-I. S. in het bezit te laten van de lijn en voor den Staat alle kracht te richten op een verdere ontwikkeling van het verkeer ten oosten van Batavia."

* * *

Hieronder laten wij volgen, wat De Tijd in haar Kameroverzicht over deze zaak zegt:

„Bij de stemming over het wetsontwerp tot aankoop van de spoorlijn Batavia-Buitenzorg", zoo schrijft het blad, „staakten de stemmen, 36 voor en tegen. Gevolg: herstemming in een volgende vergadering, die waarschijnlijk pas over een paar maanden zal gehouden worden. De Indische en Hollandsche speculantjes kunnen dus voorloopig nog wat naar het lang verwachte zoete winstje fluiten. Misschien wel voor goed, want de animo om vóór te stemmen was inderdaad niet groot. Bleven in den anti-revolutionairen en christelijk-historischen hoek de aanwezige leden hun Minister trouw, — door „dik en dun" zou ik haast zeggen, want uit het nietmeestemmen van enkele aanwezigen en de redevoering van een deskundige als de heer Verloren, bleek toch wel duidelijk, dat de sympathie niet groot was — van de katholieke fractie gingen er drie, n.l. de H.H. Van Nispen (Rheden), Duynstee en Nolens, met hun Indischen specialiteit, den heer Bogaardt, mede, die ook heden zich krachtig tegen het aankoopplan verzette.

Het lijkt mij niet onmogelijk, dat na dezen gedwongen bedenktijd er nog meerdere leden zullen zijn, die meenen, dat, als de Staat 10 millioen 6 ton wil uitgeven voor verbetering der Indische spoorwegtoestanden, hij dat geld beter kan besteden.

In de tamelijk lange replieken, waaraan alle sprekers van gisteren meededen, zijn geen nieuwe gezichtspunten meer ontwikkeld. Zooals het altijd gaat, niemand was bekeerd.

De heele aanwezige linkerzijde, op de heeren Tydeman en De Beaufort na, stemde tegen.

Ik geloof, dat Minister De Waal Malefijt erg uit zijn humeur was over dezen uitslag. Zijn verdediging had weinig of geen indruk gemaakt, en had hij den heer Colijn niet naast zich gehad, dan was er misschien heelemaal niets van het wetsontwerp terecht gekomen.

Wat nog maar het beste zou geweest zijn."

* * *

Over het geval-Fanoy schrijft het anti-revolutionnaire orgaan, Onze Courant, o.m.:

„Er kwam hier bericht, dat de gouv.-generaal zekeren kapitein Fanoy, 'n christ.-historisch man meenen we, die uit den krijgsdienst ontslagen was, aan een zelfstandige betrekking bij 't armwezen geholpen had.

Het Handelsblad zette in met een fel-venijnig stuksken, dat de heer Idenburg niet naar Indië was gezonden, om daar zijn geloofsgenooten aan baantjes te helpen. En dan zulke geloofsgenooten als die heer Fanoy...

Maar nu komt de waarheid al aan den dag! Kapitein Fanoy had, in militairen dienst zijnde, geweigerd op een Zondag dienst te doen. Uit gewetensbezwaar. Een Indisch blad noemt het zelf „een zaak van weinig gewicht." Waarschijnlijk dus een zaak, die des Zaterdags of des Maandags net zoo goed had kunnen geschieden. In Indië kijkt men niet zoo nauw. En de dag des Heeren wordt er zeer weinig ontzien.

Hoe het zij — Fanoy werd ontslagen.

Dat kon wellicht niet anders.

Maar 't is te prijzen in dezen man, dat hij liever schade leed dan te doen, wat hem in zijn conscientie deed schuldig staan.

Het toont in elk geval karakter. Hij had zijn positie voor zijn beginsel over. Niet iedereen staat zoo sterk.

Gouv.-generaal Idenburg heeft nu voor dezen man een uitweg gevonden. Gaf hem plaats in civielen dienst. Dat hij daar geschikt voor is, kunnen we gerust aannemen; dat is den gouv.-gener. wel toevertrouwd. En deze verdient lof, geen blaam, dat hij een man als kap. Fanoy niet aan zijn lot overliet."

De Standaard teekent hierbij aan:

„Toen de heer Idenburg als Gouverneur-generaal naar Indië ging, juichte schier heel de pers; een enkele onhebbelijkheid werd natuurlijk hier en daar vernomen, maar overigens was men met den nieuwen landvoogd ingenomen.

Toch blijkt het, dat men hem daar geducht op de vingers zal zien; onze „groote" pers vooraan, en onder deze het Hbl. En ze hebben natuurlijk iets gevonden.

Natuurlijk zal de „groote" pers, die dit zaakje tracht op te blazen, niet tot de zienswijze van Onze Courant komen; de heer Idenburg staat aan de zijde waar de slagen vallen en zoo nu en dan verdwaalt er dus ook wel een klap in zijn richting."

* * *

Naar aanleiding van het aan den heer W. H. Bogaardt gericht telegram uit Semarang over de gebrekkige watervoorziening aldaar schrijft die heer in De Tijd:

„Het bedoelde telegram telt 211 woorden, vertegenwoordigende een bedrag aan seinkosten, berekend naar het geldend tarief, van *f* 527.50. Dit feit op zichzelf bewijst voldoende, dat men niet dan bij hooge noodzakelijkheid te Semarang tot het verzenden van het telegram heeft besloten. Bovendien staat de persoon van den afzender, die vermoedelijk namens de burgerij van Semarang handelde, mij borg, dat ten deze niet met overijling is gehandeld.

Afzender is chef van een groot importhuis te Semarang, en voor zoover ik hem ken — en ik meen hem goed te kennen — volstrekt niet iemand van een zenuwachtig gestel.

Het telegram beschouw ik dan ook als een noodkreet uit Semarang.

Te dezer plaatse ben ik persoonlijk goed bekend. Niet alleen, dat ik er het lager en het middelbaar onderwijs genoot, op lateren leeftijd kwam ik er als ambtenaar bij herhaling en was Semarang tal van jaren mijn standplaats.

Over deze watervoorziening beraadslaagt men nu reeds 20 jaren, en het is begrijpelijk, dat het geduld der Semarangers, onder de tegenwoordige omstandigheden, eindelijk raakt uitgeput.

Begrijpelijk vooral is de verzending van het kostbaar telegram, wanneer men daarbij het volgende bedenkt:

De choleragevallen doen zich in den regel eerst voor in het midden van den Oost moesson, wanneer na lange maanden droogte, het waterpeil in de rivieren en slokkans (sloten) sterk daalt en de faecaliën niet op voldoende wijze naar zee kunnen worden afgevoerd. Deze choleragevallen verminderen en verdwijnen geheel na het invallen van de eerste regens en het doorzetten van den West-moesson.

De tegenwoordige cholera-epidemie is uitgebroken midden in den West-moesson, zoodat met den naderenden Oost-moesson in het verschiet (April-October) het gevaar niet denkbeeldig is, dat de epidemie reusachtige afmetingen verkrijgt.

Ingrijpen van regeeringswege is thans meer dan tijd. Uitstel kan tot een ramp leiden. Moge regeeringsinmenging niet achterwege blijven en dit ook blijken uit het antwoord op de door mij naar aanleiding van het telegram aan de Regeering gestelde vraag.

Als de hydra bureaucratie maar niet daarbij een woordje meespreekt, is hiertoe wel kans."

* * *

De Nieuwe Courant, schrijvende over hetzelfde onderwerp, ziet de toekomst minder donker in dan de heer Bogaardt in De Tijd:

Het orgaan zegt o.m.:

„Het klinkt eenigszins vreemd, dat de Semarangers snakken naar water en toch weigeren om f 20,000 bij te dragen, die de regeering eischt als bijdrage voor den aanleg of de projectieplannen: het komt ons voor, dat de nood toch zoo hoog niet gekllommen moet zijn, anders zou Semarang, waar de handel in de laatste jaren toch goede zaken gemaakt heeft, zulk een sommetje wel kunnen bijeenbrengen; er is wel eens meer het geven van een feest bijeengebracht. Hiermede willen wij niet beweren, dat Semarang geen watervoorziening noodig heeft, verre van dien: wij zijn van het tegendeel overtuigd, maar wij meenen het publiek te moeten waarschuwen tegen overdreven voorstellingen van zaken, die door dergelijke telegrammen worden opgewekt.

Men make zich niet nodeloos ongerust en wachte kalm de mailberichten uit Indië af."

Uit de O.-I. Mail.

De onrustbarende berichten over de verspreiding der **cholera** op Java zijn gelukkig sedert de vorige mail niet toegenomen. Het gerucht, dat de ziekte ook te Soerabaja epidemisch zou worden verklaard spreekt het Soer. Handelsblad ten stelligste tegen. Semarang is er nu het ergste aan toe.

Daarentegen worden verschillende streken van Java door **watersnood** geteisterd. Zoo lezen wij in de Nieuwe Soer. Crt. van 18 Febr. j.l. o.m.:

In de laatste week is in het oostelijk deel van Java heel wat hemelwater neergekomen. Ook in Midden-Java heeft zich de westmoesson doen gelden, doch, naar het schijnt, meer plaatselijk. Ten minste in het gewest Solo is dit het geval.

Wederom is de waterstaatsdam nabij Kertosono in den nacht van vijftien op zestien dezer door bandjir vernield. Men schijnt daar het verwoestend element maar niet meester te kunnen worden. Het dichten van het weggeslagen stuk met bamboe, waartusschen zand en steenen, is gebleken niet afdoende te wezen; thans tracht men het gevaar te bezweren door dikke klapperstammen als hoofdmateriaal te bezigen en deze wering duchtig te versterken. De bamboe knapten door als glas. Tengevolge van uitschuring van den bodem der kali, dreigt zich thans eveneens de linkerbedijking te begeven. Ook daaraan is men nu bezig voorziening te treffen.

De bevolking van een drietal onderdistricten is met spoed opgeroepen om de behulpzame hand te komen bieden. Ruim twee duizend man ongeveer reppen zich... zooals alleen een inlander zich reppen kan, en dat zegt heel wat, niet waar? Maar nog altijd loopt het water over, neemt het aantal verwoeste sawahs, waarop het hoofdvoedsel van den Javaan mooi stond te rijpen, hoe langer hoe meer toe, stapelt het zand, door den stroom medegevoerd, op die, welke reeds ondergeloopen zijn, zich hoe langer hoe hooger op, wordt ook daardoor de kans, om metter-tijd nog eens daarvan te oogsten, hoe langer hoe minder; wordt de ellende hoe langer hoe erger, stijgt in één woord ten top.

De communicatie over den postweg tusschen Djombang en Kertosono is gestremd; over een groot gedeelte staat hij daar onder water en niet weinig ook. „Rampen van hooger hand" heeten in officieele taal zulke overstroomingen. Maar jaar in jaar uit heeft daar, als de regentijd maar eenigszins goed doorstaat, steeds hetzelfde plaats. en het is niet zonder bitterheid in het gemoed, dat wij hier de vraag neerschrijven: is de zoo even genoemde kwalificatie ten opzichte van bovenbedoelde bandjirs wel geheel naar waarheid?

Inlandsche ambtenaren.

In het Soer. Hbld. schrijft de heer J. Later over dit onderwerp o. a.:

„Er wordt soms zonderling gehandeld met de aanstelling en overplaatsing van inlandsche ambtenaren. Naar afgelegen plaatsen wordt gestuurd, wat men in de hoofdplaats wil kwijt wezen, wie elders bruikbaar bleek, wordt naar de residentie getrokken, hoewel toch de verantwoordelijkheid grooter is, naarmate de gouden petten zich minder vertoonen. Veel te veel wordt gewerkt met vervanging: een bestuursambtenaar moet „hart" voor z'n district en onderdistrict hebben, met tijdelijk-aangestelden kan niets begonnen worden. Wat interesseert een assistent-wedono zich voor zijn onderdistrict, wanneer hij elk oogenblik bevel kan verwachten ergens anders heen te moeten? Zoo'n bestuursambtenaar moet bij zijn benoeming deze gedachte hebben: zie zoo, daar zit je nu, maak er van wat er in eenige jaren van te maken is. Dit is zijn arbeidsveld, dat moet hij verkennen, begrijpen, weten hoe en waar hij aanpakken moet en dat verwachte men niet van wakil die en wakil deze. In Ngandjoek waren tijdens het opstootje: 3 waarnemende wedono's, 2 waarnemende assistent-wedono's, een waarnemende collecteur en de hemel mag weten wat voor andere waarnemers nog meer. De controleur was waarachtig ook waarnemend! Ik vind, dat dit voor heel het ambtenarenkorps in de afdeeling Berbek zoo al geen verontschuldiging, toch zeker een verzachtende omstandigheid was. Maar de verantwoordelijkheid slaat naar boven terug!"

Een nieuw lid in den Raad van Nederlandsch-Indië.

„De dezer dagen ter bespreking van dienstaangelegenheden te Buitenzorg en hier ter plaatse vertoefd hebbende gouverneur van Celebes en Onderhoorigheden, de heer A. J. baron Quarles de Quarles, wordt als een ernstig candidaat genoemd voor de vervulling der door het aanstaand vertrek van den heer F. A. Liefrinck ontstane vacature in den Raad van Nederlandsch-Indië", zoo schrijft de Javabode.

Dus niet bestemd tot civiel-gouverneur van Atjeh?

Geïllustreerd reisplan voor Java.

De vereeniging Toeristenverkeer weert zich al bijzonder ijverig met het doen verschijnen van werkjes, die voor den toerist op Java van nut kunnen zijn.

Thans is wederom in handig formaat een brochurelje verschenen: Trips in the Island of Java, inhoudende beknopte reisplannen voor Java. Men vindt er plannen in voor een verblijf van 7, van 10 en van 14 dagen, en van 3 weken. Ook allerlei nuttige informaties.

Deze gids is met verschillende aardige plaatjes geïllustreerd.

De Regent van Tjiandjoer.

De Preanger Bode schreef: „Naar we vernamen is de regent van Tjiandjoer door een beroerte getroffen. Hij is er vrij ernstig aan toe*).

De regent van Bandoeng, die er zich vanmorgen met den resident per auto heen begaf, is er voorloopig achter gebleven."

De regent van Tjiandjoer, Raden Adipati Aria Prawira di Radja, ridder van den Nederlandschen Leeuw en officier van de Oranje Nassau-orde, is een van de oudste en meest bekende onder de javaansche regenten.

Zijne benoeming tot regent dagteekent van 1864, zoodat hij die functie sedert 45 jaar vervult.

Hij is ook een der meest vermogende regenten op Java, wat verband houdt met het feit zijner benoeming vóór de afschaffing van het z.g. Preanger-stelsel (1871), zoodat hij nog in het bezit is van het hooge traktement en de vergoeding van het gemis van verschillende emolumenten, welke, bij het tot stand komen van dien maatregel, werden afgeschaft.

*) Sedert werd per draad hier het doodsbericht ontvangen.

Een droevig sterfgeval.

In het hospitaal te Batavia, zoo meldt het Bat. Nieuwsblad, is aan cholera overleden de inlandsche arts R. Wirodihardjo. Dubbel tragisch wordt dit verscheiden, doordat de overledene zich juist zoo krachtig aan de cholerabestrijding gewijd had. Op zijn voorstel werden te Tandjong Priok eenige verbeteringen aangebracht in de behandeling en de verpleging der zieken. Men zal zich herinneren, hoe hij in onze courant openlijk den raad gaf bij de desinfectie van woningen in de inlandsche wijken, ook, ja vooral de bewoners te gemoet te komen in hun armoede en gebrek. Van den zwaren dienst te Priok ging dr. Wirodihardjo over naar het stadsverband. Hij ondervond hier niet die medewerking, welke hij wel gewenscht zou hebben voor het invoeren van hervormingen in de behandeling der opgenomen lijders, doch bleef zijn taak met toewijding vervullen.

Toen vernamen wij plotseling, dat de ziekte hem zelf had aangetast, en na een week van lijden is hij overleden, gevallen op zijn post, zoals het een wakker strijder past.

Hij ruste in vrede!

WEST-INDIË.

CURAÇAO.

De zending van Aruba voor de Brusselsche tentoonstelling, die nu ook verzonden werd, omvat phosphaat, gouderts, landbouwproducten (pinda's, dividivi, aloë, boonen, ricinie-zaad) handwerken, stroohoeden, schelpen en sponsen, bijouterieën van karet- en schelpwerk, enkele andere producten van inlandsche nijverheid, een Indiaansch afgodsbeeld.

De Amigoe di Curaçao komt op tegen de meening, dat de toekomst der Curaçaosche vlechtnijverheid zou afhangen van de invoering der Panamamethode, het namaken van den Panama-hoed.

In de laatste zes jaren werd voor eene waarde van ƒ1,317,000 aan hoeden uitgevoerd. Verder voegt het blad hieraan toe:

Van 1909 is de volledige staat van uitvoer nog niet bekend, maar gedurende de 3 eerste kwartalen van dat jaar werd uitgevoerd voor een waarde van f 173,484. Men bedenke hierbij, dat het laatste kwartaal het voornaamste seizoen is voor den uitvoer van dit artikel, het uitvoercijfer voor 1909 zal dus ook nog belangrijk stijgen.

Het wil ons daarom voorkomen, dat de toekomst van onze vlechtnijverheid zeer zeker grootelijks gebaat zal worden door het invoeren van een nieuwe industrie, het namaken der Panama's, maar ongetwijfeld nog meer door het in stand houden en verbeteren van de reeds bestaande, het vlechten der echte Curaçaosche stroohoeden.

In de „Vrijmoedige" wordt medegedeeld, dat het den heer J. A. Abraham gelukt is op het tuintje Morgenster aardappelen te telen van goede qualiteit. Hierdoor zou voor den landbouwer op Curaçao een goed vooruitzicht zijn geopend.

SURINAME.

De Koloniale Staten hebben zich door het rapport betreffende het boschwezen niet laten overtuigen.

De leden, die aan de gehouden gedachtenwisseling deelgenomen hebben, helden er toe over de vraag, of het niet de voorkeur verdiende elke exploitatie van bestuurswege van hout voor goed te staken en het thans aanwezige hout zoo spoedig mogelijk van de hand te doen, bevestigend te beantwoorden.

Op grond van een en ander wilde het voorkomen, dat het alleszins aanbeveling verdiende de houtexploitatie door het Boschwezen zoo spoedig mogelijk te doen staken, de detacheering der houtvesters op te heffen en deze industrie over te laten aan kapitaalkrachtige maatschappijen of particulieren, doch bij de uitgifte van concessiën een hoogere retributie te bedingen en tegen het uitroeien der bosschen te waken door het verbod om boomen van minder dan 60 c.M. middellijn te vellen.

Wat het toezicht op de te reserveeren boschterreinen betreft, was men van oordeel, dat, met het oog op de financieele omstandigheden, dat toezicht kon worden opgedragen aan een practisch ervaren persoon, waardoor de kosten belangrijk minder zouden bedragen dan het rapport aangeeft.

Met het bestuur meende men algemeen, dat thans het oog dient te worden gericht op de heveacultuur en had men met genoegen gezien, dat te Zanderij I een heveaproefexploitatie is, terwijl er tenminste 1000 H.A. land beschikbaar is, uitstekend geschikt voor extensieve cultuur van hevea. Had men dus in beginsel geen bezwaar tegen de voortzetting van deze proefexploitatie zoowel als van de bestaande cultures te Sectie O, men hield zich overtuigd, dat het technisch en het financieel belang der zaak zeer zou gediend zijn, als het toezicht werd gesteld in éene hand, in casu in die van het landbouwdepartement. Zoodoende zou voordeel getrokken worden van de ervaringen, met de cultuur op groote schaal op Slootwijk opgedaan. In dit geval zouden de thans daarmede belast zijnde opzichter en zijn arbeiders in dienst kunnen worden gehouden. Algemeen meende men van deze gelegenheid gebruik te moeten maken om het bestuur in overweging te geven, op onbekrompen wijze hevea-plantjes of zaden kosteloos beschikbaar te stellen voor kleine landbouwers en concessionarissen van goud-, balata- en houtexptoitaties, met beding dat zij deze plantjes of zaden op hunne terreinen zullen uitplanten. Hiermee verwachtte men dat de heveacultuur in Suriname met weinig kosten belangrijk bevorderd zou worden, hetgeen zeker in het belang van de toekomst der kolonie zal zijn.

WAT DE INLANDER ZEGT.

Geringe medewerking van de zijde der inlandsche ouders om hunne kinderen intellectueel te ontwikkelen. Dat enkele Javanen zich intellectueel hebben ontwikkeld, zegt een schrijver in de **Bromartani** van 9 Januari 1910 No. 2, is aan geen twijfel onderhevig, maar rekent men percentsgewijze uit, hoe groot dat aantal is ten opzichte van de geheele Javaansche bevolking, dan bedraagt dit nog geen half procent. Verreweg het grootste gedeelte der Javanen verkeert nog in den toestand, zooals die nu reeds eeuwen heeft bestaan, ondanks de aanwezigheid van zoovele inlandsche scholen, wier aantal nog steeds toeneemt.

De oorzaak daarvan ligt bij de inlandsche ouders, die in het geheel niet bekend zijn met de toelatingseischen tot de lagere scholen, eene onkunde, die niet alleen bestaat bij de groote menigte, maar ook bij de meer gegoede en ontwikkelde kamponglieden, en zelfs bij vele hoofden.

De een wil zijn kind naar school zenden om dit zijne ondeugende streken te doen afleeren door den onderwijzer; hij wenscht eerst inschrijving, wanneer het blijkt, dat het ondeugende kind zich ten goede heeft veranderd en geschikt wordt geacht om met andere kinderen om te gaan.

Een ander stelt als eisch aan den onderwijzer, dat deze het kind slechts enkele vakken zal leeren, als schrijven, rekenen, de Nederlandsche taal, 't lezen van Maleische boeken met Nederlandsche karakters.

Een derde vraagt alleen onderwijs in het rekenen en in de Maleische taal.

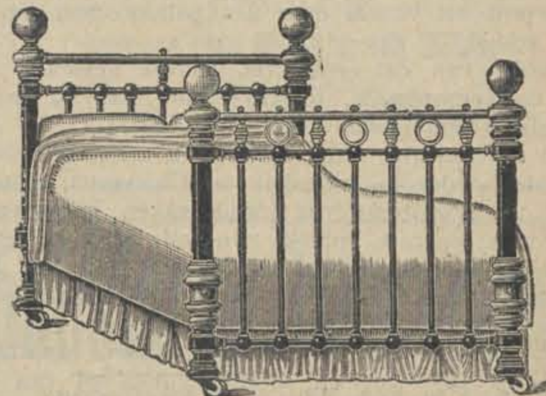
Natuurlijk licht de onderwijzer zulke ouders op voldoende wijze in, doch al leidt zulks tot eene toelating van de kinderen op de school, dan neemt men van de zijde der ouders toch gewoonlijk niet de minste poging waar, om de jeugd tot eenigen ijver aan te zetten. Het schoolverzuim is dientengevolge aanzienlijk.

Soms moet het schoolgaande kind thuis op een jonger broertje of zusje passen, of voor het gezin inkoopen doen op de markt, dan weer is een der familieleden ziek of moet het mede op een godsdienstigen feestmaaltijd tegenwoordig zijn; kortom, er zijn tientallen van redenen, waarom het kind niet ter schole kan gaan.

Inzake de betaling van het schoolgeld zijn de ouders dikwijls bepaald onwillig.

Heeft men na eenige maanden het schoolgeld niet betaald, dan past de onderwijzer, ter voorkoming van moeilijkheden, de som maar bij, dan wel hij roept de hulp in van den Wedono, die somtijds ook wel genegen is, de gelden voor te schieten.

Een dorpshoofd ging zelfs zoover, dat hij, hoewel kunnende beschikken over het verschuldigde, van den onderwijzer verlangde, dat deze het schoolgeld persoonlijk haalde.

Bij het bestaan van dergelijke gebrekkige opvattingen aan de zijde der ouders, is het niet te verwonderen, dat de intellectueele ontwikkeling der kinderen zoo weinig vordert," meent het blad.

Het nieuwe voorschrift, tot het vragen om gratie van straf aan den Gouv.-Gen. door hen, die op de zoogenaamde politierol zijn veroordeeld. Onlangs is het Inlandsche Reglement aangevuld met een artikel 371a, waarbij bepaald is, dat, bijaldien een op de politierol veroordeelde persoon zijn wensch te kennen geeft, dat hij gratie van straf wil vragen, de Resident, dan wel zijn vertegenwoordiger, de uitvoering van het vonnis zal uitstellen tot de nadere beslissing van den Gouverneur-Generaal ontvangen zal zijn.

Zulk een verzoek om gratie moet binnen tien dagen zijn ingediend.

Heeft de veroordeelde van zijn recht tot indiening van een verzoek om gratie geen gebruik gemaakt, dan wordt het vonnis door den politierechter ten uitvoer gelegd.

Wordt van dat recht wèl gebruik gemaakt, dan blijft de veroordeelde, in afwachting van de nadere beslissing, in vrijheid.

Dat deze nieuwe regeling door de minder gunstige elementen onder de inlanders en Chineezen, alsmede door de procureurs van kwade zaken, met vreugde zal worden begroet, spreekt van zelf, zegt een schrijver in de **Bromartani** van 16 Januari 1910 No. 4.

Onmogelijk is het niet, ja zelfs zeer waarschijnlijk, dat het aantal „p r o c u r e u r s b a m b o e", tengevolge van den in het leven geroepen maatregel, aanzienlijk zal toenemen, althans zullen tal van personen zich opwerpen, die de veroordeelden zullen aanmoedigen of overhalen, om — middels een door die pleitbezorgers geschreven rekest, dat gewoonlijk zwaar moet worden betaald — een verzoekschrift om gratie van straf in te dienen.

Te Patti bijv. maakte men er reeds dadelijk een grapje van en vroegen alle politioneel veroordeelden gratie aan.

Doch, afgescheiden van het geldelijk nadeel, dat er voor den inlander aan verbonden is, zal de politierechter ten deze menigmaal moeielijke oogenblikken moeten doormaken, in aanmerking genomen de omstandigheid, dat, in zulk een verzoek van gratie, de procureur — wil hij voor zijn cliënt slagen, — natuurlijk moeielijk den lof kan verkondigen van den rechter.

Een en ander zal vermoedelijk het gezag van dezen in de oogen der bevolking niet verhoogen.

De mogelijkheid bestaat natuurlijk, dat de maatregel in kwestie vele politierechters zal aansporen om de bij hun voorgebrachte zaken met meer zorg te behandelen dan eertijds, doch daar staat weer tegenover, dat men thans aan veel slecht volk de gelegenheid te over aanbiedt om zijne biezen te pakken en door de vlucht zich aan de opgelegde straf te onttrekken.

Hoe het zij, de praktijk zal in deze uitspraak moeten doen, want eerst na eenigen proeftijd zal kunnen blijken, of de in het leven geroepen maatregel een gelukkige bestuursgreep is geweest of niet.

WAT DE CHINEES VERTELT.

De Hoogeschool te Hongkong. In de **Bintang Soerabaija** van 21 Januari 1910 No. 17 wordt vermeld, dat met groote vreugde het bericht is begroet, dat de Commissie, die belast is met de regeling der werkzaamheden, in het belang van de oprichting eener Hoogeschool te Hongkong, de noodige bevelen heeft gegeven om met den bouw van die Hooger Onderwijsinstelling te beginnen.

De kosten van het gebouw worden, dank zij de mildheid van den Parsy, H. N. M o d i j, die reeds vele jaren te Hongkong verblijf houdt, bestreden uit de door hem beschikbaar gestelde gelden, terwijl voor het onderwijs, met den aankleve van dien, het noodige geld moet worden bijeengebracht door het groote publiek.

Dit laatste bedraagt 1.250.000 dollar.

De Gouverneur van Hongkong, de heer F r e d e r i k L u g a r d, die zich voor deze aangelegenheid bijzonder zou interesseeren, heeft in de maand Januari van het vorig jaar op groote schaal een rondschrijven verspreid, inhoudende het verzoek om geldelijken bijstand ten deze, hetgeen tot gevolg heeft gehad, dat hem een bedrag van 1.188.000 dollar is toegezegd. Een gedeelte van dit geld is reeds ontvangen.

Oorspronkelijk waren de kosten van het gebouw geraamd op 180.000 dollar, doch, na de noodige wijzigingen van het bouwplan, is die som aanzienlijk verhoogd (tot ongeveer 285.000 dollar), ten behoeve van de woningen van den Directeur en de leeraren.

Er is bij de opening van de Hoogeschool gerekend op minstens 70 leerlingen, die op de bestaande plaatselijke onderwijsinrichtingen zullen moeten worden klaargemaakt voor het toelatingsexamen.

Na tien jaren rekent men op 180 leerlingen, doch als in die periode de bevolking het groote nut van het gegeven Hooger Onderwijs zal hebben ingezien, dan acht men het niet onmogelijk, dat het aantal leerlingen zal stijgen tot 500.

Wordt Hongkong, tengevolge van de aanwezigheid der Hoogeschool, een middelpunt van wetenschap, dan kan men verzekerd zijn van het feit, dat die instelling met de beste van haar soort zal kunnen wedijveren en dat andere Chineesche steden spoedig het eenmaal gegeven voorbeeld zullen volgen.

Het Hoofdgebouw zal plaats moeten aanbieden voor 500 leerlingen, terwijl op het nieuwe erf gelegenheid zal moeten bestaan voor de oprichting van een aantal gebouwen als leeszaal, laboratorium enz., waar een duizendtal studenten zich met de studies kunnen bezig houden. De helft der aanwezige studenten zal in het schoolgebouw onder dak worden gebracht, de andere helft zal moeten verblijven in behoorlijke hotels.

Het onderwijs zal alle takken van wetenschap omvatten, terwijl men er ook tot arts en ingenieur kan worden opgeleid.

De reeds ontvangen gelden zijn gestort door:

Chineezen van Hongkong	184.795	dollar.
„ „ Ngoetjwang	1.344	„
„ „ Amoy	1.500	„
„ „ Penang	500	„
„ „ Weitjan	92.764	„
Chineesche Regeering	13.680	„
Tjongtjok (hoogste bestuurder) van Kwitang	200.000	„
Gouverneur van Macao	8.422	„
Thesaurier-commissie	2.070	„
Firma Butterfield en Swize	40.009	pond.
Firma Punchard, Lowter	483.807	dollar.

Deze opgave toont aan, dat de hoogeschool in ruime mate de belangstelling mocht ondervinden van enkele Europeesche handelsfirma's.

De Gouverneur van Hongkong hoopt, dat het Hoogeschool-gebouw op het einde van dit jaar gereed zal zijn, en dat tegen dien tijd over al de gelden van het Onderwijsfonds zal kunnen worden beschikt.

Welk een verschil in opvatting van zaken met die in Nederlandsch-Indië, zegt de redactie van de **Bintang Soerabaija** en zij vraagt: wanneer zal het eiland Java mannen rijk zijn als een H. N. Modij, als een gouverneur Lugard, als de directie der handelsfirma Butterfield en Swize?

Hoe groot is het belastingcijfer te Hongkong?

Hoeveel bloed en vet is reeds van den Javaan gehaald ten koste van anderen?

Doch waartoe dient ons gezucht?

Onze stem is toch die eens roepende in de woestijn. Het geldt hier het snijden van een kostbaren diamant middels een looden zaag", aldus besluit het blad.

De tentoonstelling te Nanking in 1910. Werd in H e t K o l o n i a a l W e e k b l a d van 27 Januari 1910 No. 4 reeds melding gemaakt van het feit, dat, in het belang van de oeconomische ontwikkeling van Groot-China, door den Gouverneur-Generaal van Petjili de noodige maatregelen werden beraamd tot het houden van een tentoonstelling te Nanking in het jaar 1910, thans meldt de **Bintang Soerabaija** dat er ten deze geldelijke moeielijkheden gerezen zijn en dat de autoriteiten van Nanking en Soetjan een schrijven aan den Minister van financiën hebben gericht, waarin zij mededeelen, dat, hoewel nog steeds goed wordt doorgewerkt, de voorgenomen opening op 8 Mei 1910 niet kan plaats hebben, omdat op genoemd tijdstip de gebouwen niet gereed kunnen zijn.

Hoewel 250.000 tael voor het beoogde doel door de bevolking was toegezegd en 20.000 tael door de Regeering zou worden bijgedragen, zoo is er tot heden slechts 70.000 tael van de bevolking ontvangen.

De kosten der Tentoonstelling worden geraamd op 400.000 tael, dat is de helft meer dan hetgeen men zou bijdragen. Dit geld kan door leening wel worden gevonden, doch onder de voorwaarde, dat de Regeering zich aansprakelijk stelt voor eventueele schade. Een en ander is onder de aandacht van den Minister van Financiën gebracht, in verband met de jongste ingevoerde geldelijke administratie der provinciën.

Benoeming van een Consul voor de Chineezen in Ned.-Indië. In de **Perniagaän** van 27 Jan. 1910 No. 22 komt het bericht voor, dat, volgens de mededeeling in de **Straits Times** het Departement W a i W o e P o e (Buitenlandsche Zaken) te Peking een voorstel heeft ingediend tot plaatsing van een consul van China voor de Chineezen op het eiland Java, en tot die functie te benoemen L a u w J o e k L e e n.

Hieruit zou blijken, dat het een ernstig streven der Chineesche Regeering is om de belangen der Chineezen in Ned.-Indië te behartigen.

Ware zulks in vroeger eeuwen geschied, dan zou — zegt de schrijver — de moord op de Chineezen onder den Gouverneur-Generaal Valckenier nimmer hebben plaats gehad.

Ook zou men de Chineezen nooit hebben aangezien voor halve dieren, die verplicht zijn zich te onderwerpen aan voor hen zeer vernederende wetten.

FEUILLETON.

Twee dagen op den Tengger.

III.

't Was half zes; in de eetkamer brandde nog het petroleumlicht, maar buiten was 't dag en hoog in de lucht vervulden de eerste stralen der opkomende zon reeds hun taak, de wolken kleurend met een zacht rozerood. Vroolijk en luchtig stapten we op onze biekjes van den vorigen dag, die geheel uitgerust schenen van den tocht van gisteren. Met onzen vriend als gids voor en wij, K. en ik, er achter, reden we 't achterwerf uit en volgden een smallen weg, die zoo nauw echter nog niet was, of we konden naast elkaar rijden, al bonsden ook van tijd onze knieën tegen elkander. Spoedig echter moesten wij 't minder gezellig doen, want M. R. volgde een smal voetpaadje, dat een heel stuk van den grooten weg afsneed. Die weg was ook zeer steil en glibberig met links er van een opstaanden bergwand en rechts een diep ravijn. Hoewel dit alles ons in den beginne wel wat beangstigde, vertrouwden we ons na eenige oogenblikken gerust aan onze paardjes toe, toen we zagen hoe prachtig ze klommen tegen de glibberige hellingen. Geen misstap, zelfs niet de minste onzekerheid bij het neerzetten der hoeven in de glibberig-natte klei. Om ons heen heerschte diepe stilte, slechts afgebroken door 't zachte, doffe gedreun, veroorzaakt door het stampen der hoeven op den grond; nu en dan het gefluit van een eenzamen vogel of het geritsel van den kouden, vochtigen ochtendwind door 't gebladerte. Over dit alles heen scheen een gedempt, schemerig licht tot diep in 't dichtbegroeide ravijn, waaruit we van tijd tot tijd 't ruischen van een bergstroompje hoorden. Dit alles maakte op mij een machtigen indruk, deed me diep gevoelen de geheimzinnige macht der grootsche natuur. Ik voelde me als omvangen door een dichten, onzichtbaren sluier van geheimzinnige machten. Voor een oogenblik over de pen van een Goethe of van een Byron te kunnen beschikken om dat gevoel te beschrijven! Helaas, ik besef mijne machteloosheid in deze, en daarom zal ik — met een kleine variatie — maar hetzelfde middel te baat nemen dat Marryat in zijn „T h e t h r e e C u t t e r s" aangewend heeft, om zich van zoo'n beschrijving af te maken: Reader, have you ever been in the Indian forests? If you have, you must have felt what I felt; if not, the sooner, you go there the better.

Intusschen reden we steeds verder, steeds hooger, met nog altijd rechts het diepe ravijn en links den bergwand, begroeid met hoog struikgewas, dat zich gedeeltelijk over ons heenwelfde, zoodat we telkens ons moesten bukken om niet in aanraking te komen met overhangende takjes, die mij dikwijls als ze langs mijn gezicht streken een koude rilling bezorgden, want 't was werkelijk koud dien ochtend, een overjas zou geen overbodige weelde voor ons geweest zijn.

Een helling op, nog steiler dan de vorige, en we stonden op een breeden, prachtig onderhouden rijweg, „den grooten weg" naar Tosari, nu rechts een steilen wand en links het ravijn; de weg nog steeds hellend, maar gelijkmatig en vlak.

Om 't wat warmer te hebben, zetten we onze paardjes aan tot een matig drafje. Daar had je weer de mooie gezichten op Pasoeroean, bij iederen bocht van den weg! Ook deze weg was geheel zigzaggewijze gebouwd, natuurlijk, want de stijging is hier enorm veel grooter dan die van Pasrepan naar Poespo. Telkens konden we van elken bocht de weg zich naar boven zien slingeren, tegen de hellingen op. Druk was 't er niet, slechts nu en dan ontmoette ons een Tenggereesche familie, nieuwsgierig glurend van onder haar lasten naar de blanke reizigers, en passeerden we een of ander Inlandsch huisje, dan schoven er spoedig een paar, door de vreemdelingen reeds verwende kinderen op ons af met de handjes opgeheven, om geld bedelend. Van de huisjes gesproken, deze hadden weer een geheel ander voorkomen dan die der laaglanden. Ze waren meest alle van hout met planken omwanding en bamboedaken. De bamboestokken waren daartoe in tweeën gespleten, de eene helft met kleine tusschenruimten met den hollen kant naar beneden. Al die bamboe's zijn echter slechts aan den nok bevestigd, zoodat met goed weer het dak naar boven opengeduwd kan worden, om 't zonnetje toegang tot 't binnenste van het huis te verschaffen. Praktisch, nietwaar?

(Wordt vervolgd.)

Van Vreemde Koloniën.

Een zonderlinge Bestuursopvatting.

In Nieuw-Caledonië is de normale toestand, dat men alles behalve ingenomen is met het bestuurshoofd. Dikwerf hebben zij, die geroepen waren de kolonie te besturen, het er dan ook naar gemaakt.

De tegenwoordige waarnemende gouverneur, Bonhoure, zoo we ons niet vergisen oud-gouverneur van de Fransche Somali-kust, houdt er al zeer eigenaardige opvattingen op na.

Men schreef toch uit Noemea aan de *Dépêche Coloniale* het volgende:

„Op zekeren dag begaf de waarnemende gouverneur zich naar het bagno op het eiland Nou, en nam toen het op z'n minst onverwacht besluit, om voortaan ten zijnen bureele alle gestraften te ontvangen, die zich over het een of ander hadden te beklagen. De gestraften geloofden hunne ooren niet. Wat, die goede gouverneur wilde hen in staat stellen een uitstapje naar Noumea te maken en een dood gewone klacht was daartoe al voldoende? Nu maar, men zou dien braven gouverneur met een stroom van klachten overstelpen! En werkelijk was het van dat oogenblik een onafgebroken optocht van gestraften naar het bureau van den gouverneur, totdat deze zich genoodzaakt zag, zijn besluit in te trekken......

„Het was al gauw bekend, dat op zekeren morgen de chef van den dienst, belast met het toezicht op de gestraften, Carbillet, het kabinet van den gouverneur binnentrad en daar twee van zijn meest beruchte verpleegden aantrof, heel netjes in stoelen gezeten en in druk gesprek met den heer Bonhoure. Carbillet bleef een oogenblik beduusd bij den ingang staan, totdat de gouverneur, vriendelijk het woord tot hem richtend, hem tot zitten noodend sprak: „Mijnheer de directeur, u kunt ook gaan zitten."

„In het bagno maakte dit *ook* van den gouverneur geruimen tijd 't onderwerp van gesprekken uit."

Men vraagt zich wellicht af, hoe lieden als deze waarnemende gouverneur er toe komen kunnen zulke dwaze begrippen te hebben van hun bestuursplichten.

Wij gelooven, dat zulks uitsluitend het gevolg is van het schijnheilig gedoe van zoovelen, die onder het mom van humaniteit er slechts op uit zijn om te pas of te onpas hun „mensch-zijn" te betuigen, in de hoop een plasdankje te vernemen van de galerij.

Opium in Engelsch-Indië.

De begrooting van Engelsch-Indië voor het volgende jaar, d.i. het begrootingsjaar 1910-1911, wijst een totaal aan uitgaven aan van 75.652.000 ponden sterling. Van dat bedrag is een som van 25.394.200 ponden sterling, dus ongeveer het derde deel, bestemd voor de provinciale uitgaven, zoodat voor algemeene uitgaven een bedrag overblijft van 50.257.800 ponden sterling.

Aan algemeene ontvangsten uit de bestaande bronnen wordt gerekend op een totaal van 49.326.500 ponden sterling, zoodat er een tekort geraamd wordt van circa 1 millioen ponden sterling. Dit tekort vindt zijn oorzaak in de door het moederland aan Engelsch-Indië opgedrongen opium-politiek. Wel werd ten vorigen jare wegens den hoogen prijs, die China voor Engelsch-Indisch opium besteedde, niettegenstaande den verminderden uitvoer van het heulsap de raming der inkomsten uit dit middel met omstreeks 1 millioen ponden sterling overtroffen, maar men meent niet vast op zulke meevallertjes te mogen rekenen, zoodat voor het komende jaar het verlies aan inkomsten uit dit middel op 872000 ponden sterling is geschat.

Ten einde hierin te voorzien is door de Engelsch-Indische regeering eene verhooging van invoerrechten op tabak, zilver en petroleum in overweging genomen, verhooging verder van den accijns op bier en zoogenaamde buitenlandsche, doch in Indië gedistilleerde sterke dranken, verhooging ten slotte van het zegelrecht op bepaaldelijk aangewezen stukken, als wissels, stukken van uitgifte en overdracht van aandeelen of hypotheekbewijzen, en de stukken, betreffende den verkoop van zulke waarde-papieren.

Reeds gaan in Engelsch-Indië van verschillende zijden stemmen op tegen de voorgestelde verhooging van invoerrechten, maar op de een of andere manier zullen toch voorzieningen moeten worden getroffen wegens de door Engeland aan Indië opgelegde verplichting in zake het opium.

De directeur van financiën, sir Guy Fleetwood Wilson, zette in zijne millioenenrede het standpunt der Engelsch-Indische regeering ten opzichte van de opiumquaestie als volgt uiteen:

„Het is een vraagstuk van zeer groot gewicht voor onze financiën en ook uit ander oogpunt, in het bijzonder voor de nederige lieden, die in de papaver-cultuur hun middel van bestaan vinden. Wat onze schikkingen met de Chineesche regeering betreft, zullen we ook dit jaar waarschijnlijk voortgaan met de vermindering van den uitvoer van opium naar China, terwijl we intusschen het ondubbelzinnig bewijs afwachten van het welslagen als anderszins van China's pogingen om de papaver-cultuur en het opium-verbruik tegen te gaan. Maar in één opzicht is er verandering gekomen in onze huishoudelijke schikkingen. Wij hebben besloten aan de Malwa staten een belangrijker aandeel te laten in den opiumuitvoer gedurende de drie volgende jaren dan te voren. De bedoeling is om gelegenheid te geven de groote voorraden Malwa-opium op te ruimen, het daarin belegd kapitaal vrij te maken en aldus den landbouwers meer tijd te laten zich te schikken naar den onvermijdelijken achteruitgang der papaver-cultuur. Wij zijn tot deze wijziging in staat gesteld door de groote bereidwilligheid der Bengaalsche landbouwers, in tegenstelling met die van Malwa, om eene andere cultuur ter hand te nemen.

Ten aanzien van de Internationale Opium-Commissie merkte spreker op, dat de Engelsch-Indische regeering instemde met de als uitvloeisel der beraadslagingen dier commissie aangenomen algemeene beginselen.

„Van de negen besluiten dier Commissie hebben er vier rechtstreeks betrekking op Indië. Het tweede besluit beveelt maatregelen aan voor de geleidelijke onderdrukking van het opium-schuiven. Ik behoef wel niet in herinnering te brengen, hoe na wij in Indië zijn tot het wettelijk verbod op dezen bijzonderen vorm van opium-verbruik. Absoluut verbod is ons ideaal en wij zijn bereid elken redelijken stap te doen om dit ideaal te bereiken. In Birmah hebben we in dit opzicht met bijzondere moeilijkheden te kampen gehad, maar zelfs daar zal het absoluut verbod voor vreemdelingen zoowel als Birmanen in ernstige overweging worden genomen.

In het derde besluit der Commissie wordt gewezen op de wenschelijkheid, om onze voorschriften, betreffende het opiumverbruik, te herzien met het oog op de in andere landen opgedane ondervinding. Hiertoe zijn wij bereid. Wij behouden onze volle vrijheid om het wettig huiselijk en medisch gebruik van opium te beschermen, maar grootere gestrengheid tegen het gebruik van opium als bedwelmingsmiddel heeft onze volledige instemming. Het vierde besluit, betreffende het aannemen van redelijke bepalingen voor het verbod op den uitvoer van opium naar landen, waar de invoer daarvan is verboden, zal nader onderzoek vorderen voor zijne toepassing. Maar het beginsel is rechtvaardig en wordt door ons aanvaard. Door het vijfde besluit wordt bij de verschillende regeeringen aangedrongen op maatregelen om binnen het eigen gebied toezicht te houden op de vervaardiging, den verkoop en de distributie van morphine of eenig ander opiumhoudend middel. Wij juichen dit besluit toe. Het morphine-gebruik en dat van cocaïne beginnen een ernstig gevaar voor Indië te worden. Het zou hoogst moeilijk zijn een desbetreffend verbod door te voeren door toezicht op invoer en verbruik. Het is alleen mogelijk door eenige regeling betreffende de eerste aanvulling der voorraden van die middelen om het verbruik daarvan tegen te gaan. Ik vertrouw, dat men hieruit zal ontwaren, dat de Engelsch-Indische regeering volmaakt instemt met de door de commissie uitgedrukte meeningen en elken uitvoerbaren maatregel zal treffen om die te verwezenlijken."

Wij meenen hier de aandacht te moeten vestigen op het feit, dat in de besluiten der Internationale Opium-Commissie, waarmede de Engelsch-Indische regeering zoo volkomen instemt, met geen enkel woord is melding gemaakt van het opium-eten en opium-drinken, wel van het opium-schuiven.

Het is deze laatste vorm van opium-verbruik, die de Engelsch-Indische regeering mee wil helpen afschaffen, hetgeen voor eigenlijk Engelsch-Indië niet de minste bezwaren moet opleveren, wijl men daar dezen vorm van opium-verbruik niet kent. Het opium wordt daar toch gegeten of, gelijk in Bombay veel voorkomt, in water opgelost gedronken.

De Engelsch-Indische regeering heeft dan ook wel gedacht aan eene onvermijdelijke vermindering der papaver-cultuur, maar niet aan een geleidelijke algeheele opheffing hiervan als volkscultuur, zonder welke toch aan een algeheel verbod op het verbruik van opium behalve voor medische doeleinden niet valt te denken. Men wil trouwens te Calcutta ook het huishoudelijk gebruik van opium blijven beschermen, waaronder waarschijnlijk bedoeld is het gebruik van het heulsap als opwekkingsmiddel. Het opium-eten wordt toch door velen in Engelsch-Indië betracht, als middel om zich tegen zware vermoeienissen op lange of moeilijke tochten te wapenen.

Oost- en West-Indisch Literatuur-overzicht.

Tijdschrift Kon. Ned. Aardrijkskundig Genootschap.

De nieuwe aflevering bevat de navolgende, op de Indiën betrekking hebbende, bijdragen:

De vaarwaters naar Soerabaja in den loop der tijden (slot). — Die Karstphänomene in Goenoeng Sewoe auf Java, von Dr. J. V. Danes. — Aan Junghuhn's graf, door G. P. Rouffaer. — Tochten naar boven-Beloengan en de Apo-Kajan (Zuider- en Ooster-afdeeling van Borneo). — De eerste bestijging van de pieken van Lombok en Bali, door Mr. C. W. Wormser. — De monding der Sadang-rivier (Centraal-Celebes). — Verkenning van rivieren tusschen de Oostbaai en Digoelrivier (Zuid Nieuw-Guinea), door K. M. van Weel. — Het eiland Moena. — Verrichtingen van het militaire exploratie-detachement op Zuid Nieuw-Guinea. — Aanteekeningen over de Djoeka's (Aucaner boschnegers in Suriname), door J. E. Loth. — Nieuwe verkenning van de Tami-rivier (Noord Nieuw-Guinea). — Het westelijk deel der Humboldt-baai (Noord Nieuw-Guinea). — Mededeelingen over Nederlandsche onderzoekingstochten in onze koloniën. — Literatuur Oost- en West-Indië.

Het Javaansche houtsnijwerk.

De heer Raden Mas Noto Soeroto schreef over dit onderwerp een artikeltje, verduidelijkt door een tweetal plaatjes, in het jongste nummer van Neerlandia, Orgaan van het Alg. Ned. Verbond. Hij brengt daarbij o.a. hulde aan Oost en West, Boeatan en mannen als de heer Rouffaer, die liefde hebben voor de onvervalschte kunst der inlanders en het hunne bijdroegen om de inlandsche kunstnijverheid voor een misschien algemeenen ondergang te behoeden. Van de houtsnijkunst merkt de schr. o.m. op, dat zij onder de oude Javanen een hoogen bloei moet gekend hebben, en in de vroegere residentie Japara, gelegen in een streek, waar het djatihout het meest wordt gevonden, het langst en in belangrijke mate in eere is gehouden. Maar terwijl men vroeger kon zeggen, dat de geheele residentie Japara zich op die kunst mocht beroemen, nam het aantal snijwerkers gedurig af en beperkte de gilde der „pengoekir's" zich tot de plaatsen Japara en Koedoes.

Een collectie van dit Japarasche snijwerk zal naar de Brusselsche tentoonstelling worden gezonden, gelijk men weet, en daar zal blijken of het schoone, dat ook in de uitingen van zuiver-Javaansche kunst gelegen is, door den vreemdeling wordt gevoeld wanneer hij geheel objectief en in volle overgave de dingen beschouwt.

Ten slotte laat de heer Noto Soeroto zijn waarschuwende stem hooren tegen verbastering van de echt-Javaansche kunst, middels Europeesche motieven, en zegt: Bij al de onbaatzuchtigheid en de onpartijdige beoordeeling van Nederlandsche kunstlievenden, bemoeiingen waarvoor wij niet genoeg erkentelijk kunnen zijn, zal toch m.i. de Javaansche houtsnijkunst niet zoo'n hooge vlucht kunnen nemen, als niet de Javaan zelf zijn kunstzin ontwikkelt en het kunstleven in het algemeen opwekt. Eigen kunst in de eerste plaats in eigen huis, dat moet de Javaan wel in overweging nemen. Hij hoede zich vooral voor wansmaak. Technisch kan veel verbeterd worden. Westersche techniek en ontwikkelde nationale kunstzin, wanneer deze beide samengaan, dan kan de kunst, waarvan de waarlijk vorstelijke (Indische) zaal in het Koninklijk Paleis een voorbeeld is, inderdaad een Javaansche kunst worden.

Rechtmaking.

In het Kol. Weekblad van 10 dezer heeft men onder dit opschrift gelezen, dat de heer Fokkens door den Minister van Koloniën openlijk is gerehabiliteerd inzake zijn beleid als resident van Madoera, ter gelegenheid van de koortsepidemie op dat eiland.

De betrokkene heeft ook persoonlijk deze kwestie nog eens uiteengezet in een brochure, getiteld: Waarom ik onder protest mijn eervol ontslag uit den dienst vroeg, door F. Fokkens, oud-resident van Madoera. 's-Gravenhage, M. M. Couvée (niet in den handel).

Het schrijven dezer brochure komt den heer F. gemotiveerd voor, wijl het hem gebleken is, dat velen, hier te lande, zoowel als in Indië, in de dwaling verkeeren, dat hèm zou zijn aangezegd den dienst te verlaten.

Het betoog van den heer Fokkers is aldus samen te vatten (wij laten hem even zelf aan het woord): Eene zaak op mijn dienst betrekking hebben werd door de Regeering openbaar gemaakt, echter onvolledig, waardoor laster ontstond ten nadeele van mijn goeden naam. De Regeering erkende ik recht had op rehabilitatie door mij bij g e h e i m e missive te laten weten, dat Haar overtuigend was gebleken, mij in geen enkel opzicht blaam trof, met machtiging om van deze beslissing in het publiek gebruik te maken. Zij weigerde echter mij op de eene of andere wijze direct openlijk te zuiveren van de blaam...... Die weigering maakte mijne positie als resident, vertegenwoordiger van de Regeering, inhoudbaar, waarom ik mij genoopt gevoelde mijn ontslag uit 's Lands dienst, o n d e r p r o t e s t, te verzoeken, ook al ontbraken aan mijn diensttijd nog een tweetal jaren ter verkrijging van het hoogste pensioen aan de door mij vervulde betrekking verbonden."

Java-Suikerindustrie.

In de Vragen des Tijds heeft Mr. Ch. Th. van Deventer over de Java-suikerindustrie eene beschouwing gepubliceerd, in hoofdzaak naar aanleiding van het artikel van Mr. J. W. Ramaer (Ind. Mercuur van 14 Dec. j.l.) over dit onderwerp.

Mr. van Deventer toont aan de hand van betrouwbare bronnen aan, 1o.: dat onder de werking van de vrije suikercultuur, de javaansche grondbezitter van aanmerkelijk ongunstiger conditie is dan tijdens het slecht-betalend, met overheidspressie en dwang werkend cultuurstelsel, terwijl onder normale omstandigheden, door de zooveel grootere vraag naar gronden, de huren hadden moeten stijgen. En 2o. dat vergeleken met vroeger, tegenwoordig bij nagenoeg alle suikerondernemingen een belangrijke daling van den loonstandaard moet worden geconstateerd. Deze nederwaartsche beweging der dagloonen aan de arbeiders is gepaard gegaan met een sterke toeneming van den arbeid van vrouwen en kinderen; waarschijnlijk wordt daardoor de zoo sterke daling van de mannenloonen ten deele verklaard en anderdeels is het steeds grootere aanbod, gevolg van den bevolkingsaanwas en de toeneming van het aantal nietgrondbezitters.

Mr. van Deventer brengt ook ter sprake de door Mr. Paets tot Gansoyen voorgestelde wettelijke regeling van het arbeidscontract (zgn. koelie-ordonnantie) en stelt daarbij de vraag, of ook bij de werkcontracten het pandjen-stelsel niet zou kunnen worden ingevoerd en wel eveneens met dien verstande, dat den arbeider ten aanzien van het loon een beroep worde toegekend op een in te stellen ambtelijke commissie, zoodat, mocht hij twijfelen of het loon wel billijk is, hij dit onderdeel van de gesloten overeenkomst kan laten herzien. Maar op dit punt is nog zoo goed als alles te doen. Wat men in Nederland a r b e i d s w e t g e v i n g noemt, ontbreekt op Java ten eenenmale. Die toestand mag niet blijven voortduren. De schrijver acht — ten slotte — den tijd gekomen en ook gunstig tot het nemen van maatregelen, die ten doel hebben de inlandsche verhuurders en arbeiders te versterken in den voor hen veelal te ongelijken strijd, zonder aan die industrie de zekerheid te ontnouden, die zij voor een behoorlijke regeling en uitoefening van haar bedrijf mocht blijken te behoeven.

Sint-Claverbond.

In No. 1 van de Berichten uit Ned. Oost-Indië voor de leden van den Sint-Claverbond geeft Pastoor A. Kortenhorst onder den titel: Onze Missiestaties in Ned.-Indië, een interessante beschrijving van land en volk van onze Oost, welke inderdaad verdient door velen te worden gelezen. Een aantal platen verduidelijken bovendien die beschrijving.

De Indische Mercuur.

No. 11 opent met een nekrologie van Dr. K. W. van Gorkom, blijkbaar van de hand van den heer J. H. de Bussy, die groote hulde brengt aan zijn vriend en trouwen medewerker. (Terloops zij medegedeeld, dat ook het jongste Nr. van Eigen Haard eene levensbeschrijving bevat van Dr. v. G., geschreven door een zijner vereerders, Prof. P. van der Wielen).

Voorts geeft de heer H. C. Prinsen Geerligs eene geïllustreerde bijdrage over de Inlandsche wijze van suikerbereiding op Java en Madoera, die van zeer groot belang is, hoewel het onmogelijk is de uitgestrektheid dezer nijverheid onder cijfers te brengen. De Inlandsche suiker wordt van twee soorten van gewassen gewonnen, nl. van palmboomen en van suikerriet. Uitvoer heeft plaats van Madoera, Cheribon en Malang naar Singapore en zelfs naar China.

Overigens bevat dit Mercuur-Nr.: De Gouvernements-Rubberonderneming te Langsar. — Nog eens over plantwijdte bij caoutchouc-cultures, door H. J. Kerbert. — Mededeeling van het Deli-Proefstation te Medan, door P. Hondius Jz. — Eenige mededeelingen over Castilloa elastica. — Bericht omtrent de Gouvernements kina-onderneming over het 4e kwartaal 1909. — Algemeen Syndicaat van suikerfabrikanten. — Tinwinning op Banka. — De ontwikkeling van Britsch Nieuw-Guinea. — Economische toestand van Hongkong en Zuid-China gedurende 1909 en de vooruitzichten voor 1910. — Buitenlandsche handel van China. — Kanker of roodrot van den cacaoboom in onze West, door Dr. H. M. Quanjer. — De overname van den spoorweg Batavia-Buitenzorg door den Staat. — De uitvoer van tabak van Cuba in 1909. — Wijziging van de Indische mijnwet. — Kultuurberichten. (Suikeroogst op Java in 1911. — Klappercultuur op Java. — De bamboehoeden-industrie in Bantam. — Rubber in Zuid-Oost-Borneo, en andere mededeelingen over dat product). — Kleine mededeelingen. (Boschwezen in Suriname. — Inlandsch kredietwezen. — De haven van Soerabaja en van Makassar, enz.)

Jaaroverzicht.

Als bijvoegsel van bovengenoemd Mercuur-Nr. is verschenen „Jaaroverzichten van den handel in koloniale producten over het jaar 1909", waarin een uitgebreid overzicht gegeven wordt van de caoutchouc en wel met het oog op het groote belang hetwelk dit product reeds voor de Nederl.-Indische kultures verkregen heeft. Overigens bevat deze nuttige jaarlijksche publicatie gegevens over suiker, koffie, thee, tabak, rijst, specerijen, kina, cacao, enz.

Boroboedoer.

No. 11 van den 4en jaargang van het geïllustreerde Weekblad Buiten bevat eenige prachtig geslaagde afbeeldingen van den Boroboedoer en gedeelten van dien tempel, met eene toelichting.

Vervolg opgave van bladen, tijdschriften enz., welke nieuw ter lezing zijn gelegd in de Leeszaal Heulstraat 17, Den Haag, die d a g e l i j k s, Zon- en Feestdagen uitgezonderd, geopend is van 10 uur voor- tot 6 uur namiddags.

De Javabode t/m 23 Febr. '10.
De Sumatrapost t/m 22 Febr. '10.
Het Soer. Handelsblad t-m 22 Febr. '10.
De Planter Nos. 10 en 11.
Bandera Wolanda No. 49.
Handelsberichten v/h Min. v. Landb. No. 157.
De Ind. Mercuur No. 12.

MEDEDEELINGEN.

Van het Dag. Bestuur der Vereeniging.

Kennisgeving, dat met 't oog op den verjaardag van H. K. Hoogheid Prinses Juliana op den 30 April a.s., de op dien datum uitgeschreven **Hoofdbestuursvergadering** *op verzoek van enkele leden zal worden gehouden op den 28sten April daaraan voorafgaande, te 's-Gravenhage, Heulstraat no. 17.*

Geldelijke verantwoording over 1909 van de Afdeeling Amsterdam.

Baten.

Saldo rekening 1908	f537.50[5]
Aan contributies	- 317.—
Aan entrée's (lezing Alb. Vogel & Dr. J. F. v. Bemmelen	- 5.30
Aan rente	- 4.82
	f664.62[5]

Lasten.

Honorarium Alb. Vogel	f110.—
„ Dr. J. F. van Bemmelen	- 60.—
Contributie lidmaatschap „Tentoonstellingsbelangen"	- 5.—
Zaalhuur	- 37.50
Nieuwenkamp's Bali & Lombok, 2e deel	- 15.—
Drukwerk Van Dokkum	- 13.50
Storting Hoofdbestuur	- 13.50
Reiskosten afgevaardigden Utrecht	- 7.75
„ afgevaardigde Den Haag	- 3.25
Onkosten Secretaris	- 16.88
Firma de Bussy (toegangskaarten lezingen Kon. Aardrijksk. Genootschap)	- 6.30
Advertentie „Nieuws van den Dag"	- 6.76
Kruier	- 0.70
Diversen (innings-onkosten, porti, enz. enz.)	- 14.41[5]
Voordeelig saldo ultimo Dec. 1909	- 304.07
	f664.62[5]

Accoord bevonden,
AMSTERDAM, 21 Februari 1910.
(*w.g.*) A. L. VAN WAARDENBURG, H. EKHART.

De Penningmeester,
(*w.g.*) H. W. PRAASTERINK.

I. Ter Leestafel, Heulstraat 17, is neergelegd het van het Departement van Koloniën ontvangen overzicht, betreffende:

„Landbouw, Boschwezen, Veeteelt, Visscherijen, Gouvernementsbedrijven, Scheepvaart, Handel en Nijverheid in Nederlandsch-Indië gedurende 1908.”

(Volgens het Koloniaal Verslag van 1909).

Van de Afdeeling 's-Gravenhage.

Verslag over het jaar 1909.

Bestuur.

In de jaarlijksche Algemeene Vergadering van 29 Maart 1909 werden herkozen: de aftredende bestuursleden Mevr. M. ten Bosch—Bosscher, Mevr. M. Tersteeg—Pronk, Mejuffr. Elise A. Haighton; de heeren: L. A. Bakhuis en E. C. J. Schwippert en werden gekozen: mejuffr. M. M. G. Maarschalk, de heeren A. B. J. Prakken, L. A. Martens en R. A. J. van Delden, ter vervulling van — in verband met het optreden van den heer C. R. Bakhuizen van den Brink als voorzitter van het Hoofdbestuur en door het bedanken van de heeren F. Th. Schröder, M. J. Wiessing en P. Zeijdel — in den loop van 1908 ontstane vacatures.

In zijne eerstvolgende vergadering koos het bestuur uit zijn midden: den heer A. B. J. Prakken tot voorzitter; den heer L. A. Bakhuis tot ondervoorzitter; den heer R. A. J. van Delden tot secretaris, en mevr. M. ten Bosch—Bosscher tot penningmeesteres.

Conform het nieuw vastgestelde Huishoudelijk Reglement werd tevens opgemaakt de volgende Rooster van aftreding der bestuursleden:

Mejuffr. E. A. Haighton 1910; L. A. Martens 1910; E. C. J. Schwippert 1910; A. B. J. Prakken 1911; L. A. Bakhuis 1911; mevr. M. Tersteeg—Pronk 1911; mevr. M. ten Bosch—Bosscher 1912; R. A. J. van Delden 1912; mejuffr. M. M. G. Maarschalk 1912.

Ledenaantal.

Als gevolg van de propaganda, die voor de Vereeniging gemaakt werd, vóóral door den penningmeester van het Hoofdbestuur, den heer A. A. C. Harting — wiens ijver en toewijding warmen lof verdienen en hier dankbaar worden erkend — nam het aantal leden en begunstigers der afdeeling, dat op 1 Januari 1909 752 bedroeg, in den loop van het jaar toe met 297 leden, (hieronder 89 van andere afdeelingen overgenomen), waartegenover staat een afname met 147 leden, doordat 83 leden voor 't lidmaatschap bedankten; 26 wegens vertrek naar Indië gebracht werden op de ledenlijst van het Hoofdbestuur; 21 wegens verhuizing naar elders overgingen naar andere afdeelingen, terwijl wij 17 leden door den dood verloren. De toename bedroeg dus 150 leden, zoodat de afdeeling op ultimo December 1906 een aantal telde van 902 leden en begunstigers.

Statuten.

Op de gewijzigde statuten werd bij besluit van 25 October 1909 no. 61 de Koninklijke bewilliging verkregen.

Buitengewone Algemeene Vergadering.

Op 23 November d.a.v. werd eene buitengewone algemeene vergadering belegd, voornl. naar aanleiding van de door het Hoofdbestuur voorgestelde wijziging van artikelen 5 en 13 der statuten van de Vereeniging, om daarin de minimum-contributie voor nieuw toegetreden leden vast te stellen op ƒ2.—, en het voor ieder lid der afdeelingen aan het Hoofdbestuur af te dragen bedrag van ƒ0.50 op ƒ0.75 te brengen. In verband waarmede alinea 3 van artikel 4 der statuten van de afdeeling conform gewijzigd zal worden. De voorgestelde wijzigingen werden met algemeene stemmen goedgekeurd.

Voordrachten, gezellige avonden, tentoonstellingen.

In navolging van hetgeen jaarlijks door het Algemeen Nederlandsch Verbond met succes geschiedt, werd op 24 Maart 1909 aan de leden en hunne dames een Kunstavond aangeboden, welke als zeer geslaagd mag worden beschouwd, ook wat betreft de opkomst der leden met hunne dames — en dit niettegenstaande het slechte weer van dien avond!

Gaarne wordt hier nog een woord van dankbare hulde gebracht aan hen, die toen hunne medewerking verleenden: de dames H. Mackintosh—van Iterson en Joh. van Peski; den heer Th. J. van der Haagen met zijne leerlingen, en de heeren L. v. d. Tand en Willy Watter.

Op 30 December d.a.v. werd in de zaal Diligentia een Voordracht gehouden door den heer C. Spat, leeraar aan de Kon. Milit. Academie te Breda, over „de Tjandis van Midden-Java”, opgeluisterd door vele lichtbeelden.

Was deze voordracht niet alleen leerzaam maar ook in hooge mate boeiend, dubbel valt het hierom te betreuren, dat de opkomst der leden zoo gering was.

Te vermelden valt, dat bij deze gelegenheid voor het eerst mede vrije toegang werd verleend aan de leden der „Indologen-Vereeniging”, van „Moederland en Koloniën”, en van de Nederl. afdeeling der Mij. van Landbouw en Nijverheid in Ned.-Indië”.

En kortelijk worde hier in herinnering gebracht (eeniger mate vooruitloopende op het Verslag over 1910) de van 20 Januari tot en met 5 Februari j.l. in de — voor dit doel gracieuselijk door H. M. de Koningin ter beschikking gestelde — Gothische zaal gehouden Tentoonstelling van voorwerpen van Makassaarschen oorsprong, door den Controleur bij het Binnenlandsch Bestuur, met verlof, J. Tideman, verzameld gedurende een 7-jarig verblijf in Zuid-Celebes.

Voor het eerst werd hier ter stede eene tentoonstelling gehouden, die een vrij volledig beeld gaf van één bepaald volk uit onzen Archipel, en verdiende zij uit dien hoofde reeds, allen die belang stellen in onze Indische Bezittingen, te interesseeren.

Bovendien was de uitstalling der voorwerpen, in stemmig warm-rood décor, keurig — dank zij de medewerking van den heer Jos. Amiabel; en werd de herinnering aan het warme Oosten levendig gehouden, door een paar groepen van palmen aangebracht door de firma van Houweninge en IJsselstein; en werd al datgene gedaan, wat in verband met de beperkte finantiëele middelen der afdeeling kon worden gedaan om de tentoonstelling aantrekkelijkheid te verleenen.

Dank zij de zeer gewaardeerde medewerking van de pers, werd in de couranten de publieke attentie er op gevestigd en werden bovendien in verscheidene couranten advertenties geplaatst om bezoekers te lokken. Maar het resultaat, hiermede behaald, was niet bevredigend. Het bezoek aan de tentoonstelling bepaalde zich tot een grootte 400 personen, waaronder een 100-tal leerlingen van scholen met hunne onderwijzers begrepen zijn.

Dikwijls wordt door sommigen geklaagd: „ja, maar Oost en West doet niets voor ons, wàt hebben wij aan het lidmaatschap er van?”

En nu, tot 2 maal toe zien wij, hoe onbevredigend de opkomst, hoe lauw de belangstelling is!

Aangenaam staat daartegenover de belangstelling van Hoogste Zijde aan de tentoonstelling betoond:

Eerst — op 3 Januari — het bezoek van H.M. de Koningin-Moeder, die zeer belangstellend naar alles informeerde; en daarna — op 5 Februari — het bezoek van H. M. de Koningin, die daarmede een blijk gaf van Hoogstderzelver warme belangstelling in ons Indië.

Het bezoek van beide Hooge Vrouwen was een groote voldoening voor het afdeelingsbestuur en tevens een nieuw blijk van het groote belang, dat Zij stellen in het doel en streven van de Vereeniging „Oost en West.”

Restaurant.

In de Algemeene Vergadering van 29 Maart werd door de hiervoor aangewezen Commissie verslag uitgebracht over den finantiëelen toestand van het Restaurant.

Besloten werd toen tot overname er van door de afdeeling, en in verband hiermede tot overbrenging met 1 Mei a.s. van bureau en leeszaal der Afd. naar de bovenlokalen van Laan v. Meerdervoort no. 195.

Leestafel.

Het bezoek der leeszaal — sedert September 1908 open van af 10 uur des vóór-, tot 6 uur des namiddags — nam gaandeweg toe, vooral door de op prijs gestelde belangstelling van nieuw toegetreden leden.

Wij teekenen dit aan in de hoop, dat deze belangstelling zal mogen voortduren en zoo mogelijk toenemen.

De leestafel was voortdurend zeer goed voorzien van dagbladen, tijdschriften en brochures op allerlei gebied en van allerlei richting, betreffende onze koloniën en bezittingen; enkele belangrijke boekwerken werden aangeschaft.

Aan de Indologen-Vereeniging te Leiden werden geregeld om de 14 dagen de uitgelezen couranten en tijdschriften toegezonden.

Commissie van opvoeding, huisvesting, onderwijs, inrichting, enz.

Wat betreft zorg voor huisvesting, onderwijs en opvoeding van kinderen had de hiervoor aangewezen commissie weinig te verrichten.

Alleen kwamen veel aanvragen binnen van families, die kinderen in huis wenschten te nemen, zoowel uit den Haag, als uit Amsterdam, Rotterdam, Haarlem, Apeldoorn, Arnhem, den Bosch, Gorinchem enz.

Verzoeken om inlichtingen omtrent pensions, inrichting enz. namen toe.

Eenige families kwamen bij hun vertrek het door

hen bewoonde pension aanbevelen. Eéne klacht kwam binnen omtrent minder nette behandeling, in een pension ondervonden.

Van de aanvragen om in het register „Pension" te worden ingeschreven, kon slechts aan 3 daarvan dit worden vergund, op grond van de goede daaromtrent overgelegde getuigenissen.

3 Pensions werden wegens opheffing geschrapt.

Commissie van hulp aan werkzoekenden en van raad aan naar Indië vertrekkenden.

Door tusschenkomst van de „Commissie van hulp aan werkzoekenden, enz.", werden in het afgeloopen jaar twee personen aan eene betrekking geholpen; 13 personen kwamen de hulp inroepen der Commissie voor het verkrijgen van eene betrekking, dan wel vroegen aanbeveling voor het geven van lessen; zéér velen kwamen inlichtingen vragen omtrent het verkrijgen van betrekkingen in Indië, terwijl 19 maal adressen werden gevraagd van werkzoekenden, die zich bij advertentie in het Koloniaal Weekblad hadden aangeboden.

Zeer namen toe de aanbiedingen van baboe's voor de terugreis naar Indië, en de aanvragen om baboe's, vooral door aankondiging in het Koloniaal Weekblad. De aanvragen overtroffen verre de aanbiedingen.

Uit de verslagen der genoemde Commissiën blijkt, dat de vereeniging Oost en West, en speciaal onze afdeeling, in vele behoeften k a n voorzien en dat die commissiën reden van bestaan hebben.

Wil echter haar arbeid vruchtdragender worden, en daarmede de vereeniging haar doel nader komen, dan is daarvoor de medewerking en daadwerkelijke sympathie van de leden een eerste vereischte.

Hierbij wordt daarom den leden onzer afdeeling weer verzocht der afdeeling en daarmede der Vereeniging niet alleen hun finantiëelen steun te verleenen, maar ook haar te geven den moreelen steun, voortspruitend uit warme, zich uitende belangstelling in het werken en streven der vereeniging Oost en West. Want alleen hierdoor is krachtige bloei en vruchtdragende arbeid mogelijk!

Namens het Afd. Bestuur:
PRAKKEN, Voorzitter.
R. A. J. VAN DELDEN, Secretaris.

Van de Vereeniging „Moederland en Koloniën."

Openbare Algemeene Vergadering op Dinsdag 5 April 1910, des avonds precies 8 uur, in het Zuid-Hollandsch Koffiehuis, Groenmarkt, 's-Gravenhage.

A g e n d a:

Behandeling van het Koloniaal Programma der Vereeniging.

Onderdeel:

De Nederl. Koloniën in Amerika (Suriname en Curaçao).

Toegang vrij.

De leden der Commissie, die het concept heeft ontworpen, zijn uitgenoodigd om deze vergadering met hunne tegenwoordigheid te vereeren. Onder hen behoort de heer J. H. J. Hamelberg, oud-West-Indisch ambtenaar, die pas van eene reis naar Midden-Amerika is teruggekeerd en dus zeker belangrijke mededeelingen omtrent den toestand der Koloniën aldaar zal kunnen doen, die aan de behandeling van het programma zullen ten goede komen.

Namens het Bestuur:
J. L. SWART, *Secretaris.*

Stephensonstraat 23.

Van het Informatie-Bureau:

De aandacht van voogden of ouders wordt gevestigd op het Instituut voor individueel lager en meer uitgebreid lager onderwijs te 's-Gravenhage, Hugo de Grootstraat 77. Jongens en meisjes, voor wie klassikaal onderwijs minder geschikt is, ontvangen daar degelijk onderricht, ook in het Fransch, Duitsch en Engelsch, in handenarbeid en in vrije- en ordeoefeningen, met pianobegeleiding.

Schoolgeld *f* 300.— per jaar.

De school telt thans 16 leerlingen, met 5 onderwijzers en onderwijzeressen, daaronder begrepen het Hoofd der school, de heer G. J. Vos, die op aanvrage nadere inlichtingen verstrekt.

Opleiding officier O.-I. leger.

Naar wij vernemen, zullen in 1910 bij de verschillende militaire inrichtingen voor de opleiding tot officier voor den dienst in Ned.-Indië de volgende plaatsen worden opengesteld:

a. bij de Kon. Militaire Academie te Breda 26 plaatsen. Hiervan zijn er 15 bestemd voor leerlingen van de Cadettenschool te Alkmaar, en wel 6 voor de infanterie, 2 voor de cavalerie, 4 voor de artillerie en 3 voor de genie, benevens 11 voor de overige candidaten, en wel voor hen, die het examen in Nederland afleggen 3 voor de infanterie, 1 voor de cavalerie, 1 voor de artillerie en 2 voor de genie;

b. bij den hoofdcursus te Kampen worden 12 plaatsen opengesteld. Hiervan zijn er 9 bestemd voor onderofficieren van het Nederlandsche leger, en wel 5 voor de infanterie en 4 voor de militaire administratie, benevens 5 voor onderofficieren van het leger in Ned.-Indië, waarvan 4 voor de infanterie en 1 voor de militaire administratie;

c. bij de Cadettenschool te Alkmaar worden 10 plaatsen opengesteld, waarvan 6 voor candidaten, die het examen hier te lande en 4 voor hen, die het in Ned.-Indië afleggen.

Geldelijke verantwoording over 1909 van de Afdeeling Apeldoorn.

Baten.		Lasten.	
Voordeelig saldo vorig jaar	f 53.46	Aan het Hoofdbestuur over 115 leden	f 57.50
Contributiën over 124 leden over het loopend jaar	- 196.—	Inningskosten	- 7.15
Opbrengst lezing van den Heer B. Immink	- 9.20	Reiskosten van het bijwonen van vergad.	- 12.25
Idem Tentoonstelling voorwerpen Celebes	- 17.75	Kosten van advertentiën	- 25.24
		Bureaukosten	- 6.51
		Locaalhuur	- 4.—
		Aanschaffen boekwerken	- 2.90
		Kosten lezing van den Heer B. Immink	- 65.62
		Kosten Tentoonstelling voorwerpen v. Celebes	- 27.50
		Bijdrage feestviering komst Kon. Familie	- 10.—
		Voordeelig saldo	- 57.94
	f 276.41		f 276.41

APELDOORN, 1 Januari 1910.

(*w.g.*) CALMEIJER, *President.*
(*w.g.*) F. GERDES OOSTERBEEK, *Secretaris.*

Geldelijke verantwoording over 1909 van de Afdeeling Utrecht en Omstreken.

BATEN.	BEDRAG.	LASTEN.	BEDRAG.
Saldo vorig jaar	f 29.90	Afdracht aan het H.B. van het aandeel in de geïnde contributies over 1909	f 30.50
Contributies over 1909	- 150.—	Onkosten innen contributies en voor overmaking aandeel H.B. in de contrib.	- 3.16
Bijdrage ineens van den Heer S. C. van Musschenbroek als lid-begunstiger	- 100.—	Bijdrage (de helft) in de onkosten der in vereeniging met het A. N. V. te Utrecht gehouden inzameling voor de noodlijdenden op Curaçao	- 14.—
Opbrengst verkoop voorwerpen van Indische kunstnijverheid, in bezit der Afdeeling	- 111.48	Drukwerken en postzegels	- 1.—
Gift van N.N. ten behoeve der Afdeeling	- 20.—	Zaalhuur Algem. Vergadering	- 2.25
Rente Spaarbankboekje eerste halfjaar 1909	- 1.53	Zaalhuur Buitengew. Alg. Vergadering	- 1.—
Rente Spaarbankboekje tweede halfjaar 1909	- 1.65	Onkosten voor verkrijging van adressen der uit Indië gekomen personen	- 2.60
		Gedeeltelijke betaling der van Boeatan in depot genomen voorwerpen	- 35.—
		Kosten advertenties betreffende den verkoop van Indische kunstvoorwerpen in de plaatselijke bladen	- 33.74
		Kosten trommel van de Ind. kunstvoorwerpen	- 2.35
		Vrachtkosten zending van Boeatan	- 0.74
		Saldo voor volgend jaar	- 288.56
	f 414.56		f 414.56

UTRECHT, 26 Februari 1910.

De Secretaris-Penningmeester,
S. H. TJABRING.

Van de Afdeeling Apeldoorn.
Verslag over het jaar 1909.

Het jaar 1909 was voor de Afdeeling niet bijzonder gunstig: van 114 daalde het aantal leden tot 100. Op den 20 Februari 1909 hield de heer B. Immink een causerie (met lichtbeelden) over een reisje naar Suriname, Curaçao en Venezuela. De vergadering was vrij goed bezocht; de indrukken der aanwezigen over het voorgedragene waren evenwel nog al verdeeld.

Van 20—23 Mei werd in een villa aan de Loolaan een tentoonstelling gehouden van voorwerpen, afkomstig van Celebes, toebehoorende aan den heer J. Tideman, Controleur B. B., welke tentoonstelling vele bezoekers trok.

Wegens vertrek van den heer O. H. Kuijck naar den Haag, werd de heer Calmeijer in diens plaats tot President der Afdeeling gekozen.

Apeldoorn, Maart 1910.

(*w.g.*) F. GERDES OOSTERBEEK, *Secretaris.*

Lijst van aangekomen en vertrokken Passagiers uit en naar de Indiën.

Passagiers van het stoomschip „Sindoro", gezagvoerder A. van Leeuwen, van Rotterdam naar Nederlandsch-Indië.

Te Rotterdam hebben zich ingescheept: Mejuffrouw B. J. Meijerinck; A. A. A. Zuidberg; J. A. Gelderblom; Mevrouw E. van Egmond-Scheffelaar; J. Serlé; E. W. van Leeuwen met echtgenoote en 3 kinderen; E. P. M. de Klerck; P. van der Linden; J. Apell en zoon; J. de Graaf.

Naar Southampton: J. van der Waarden.

Naar Tanger: E. Kalis.

Naar Marseille: Mevrouw Wed. J. F. van der Waarden-Hudig; Mejuffrouw J. van der Waarden.

Te Southampton scheepten zich in: F. Hocking Jr.

Naar Lissabon: Lord Alfred Browne; Mr. Claud Lambton.

Naar Tanger: Sir R. Rowand Anderson; Miss Culbard.

Te Marseille zullen zich inschepen: K. W. J. Dambrink en echtgenoote; C. A. Landheer en echtgenoote; F. A. van Hengel; Dr. D. Kogan; H. A. P. M. Tervooren; D. den Baars met echtgenoote en 4 kinderen; F. J. H. Bol met echtgenoote en 1 kind; Mevrouw L. Everard; J. van Boekhout met echtgenoote en 2 kinderen; D. van der Wand; H. W. C. Solcer; E. B. Swalue en echtgenoote; J. W. Swalue; Mevrouw L. van der Velde-Hazelhoff; J. C. Köhler; C. Duijshart met echtgenoote en 2 zoons; F. H. Sobels; B. Vieweg; W. M. de Ligt; C. W. M. Bervoets; H. E. Schoonman.

Passagierslijst van het stoomschip „Prins der Nederlanden", gezagvoerder J. C. Metus, van Amsterdam naar West-Indië op den 18 Maart.

Mevr. L. H. R. Killinger-Neumann; J. F. Haaijen, echtgenoote en 2 kinderen; W. Arntz; J. F. Boudier.

Passagiers aan boord van het stoomschip „Prins Willem IV", gezagvoerder P. C. van der Graaf, van West-Indië naar Amsterdam.

W. Dondorff; A. Lamers.

No. 13. Donderdag 31 Maart 1910. 10de Jaargang.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING OOST EN WEST

OPGERICHT DOOR KOLONEL G.E.V.L. VAN ZUYLEN, 21 MAART 1900.

„HET KOLONIAAL BELANG IS EEN ALGEMEEN NEDERLANDSCH BELANG."

Abonnementsprijs per jaar:

Vrij aan huis of franco per post binnenland, bij vooruitbetaling	2.50
Voor Oost-Indië en het Buitenland	„ 4.—
Afzonderlijke nummers	0.05

Prijs der Advertentiën:

Per regel	f 0.15
Bij plaatsing van 500 regels	„ 0.12½
„ „ „ 1000 „	„ 0.10

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie", en gezonden aan de Presidente: 7a HEERENGRACHT, DEN HAAG.

Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, *51 Verhulststraat.*

Voor *Advertentiën* tot de Drukkerij „LUCTOR ET EMERGO", AMALIA VAN SOLMSSTRAAT, *Telefoon 4424*, beiden DEN HAAG.

Inhoud van dit nummer.

Het Hoofddoel der Vereeniging is:

Het verspreiden van populaire kennis omtrent onze Indiën onder gansch het volk en het bevorderen der welvaart in die gewesten, om zoodoende en ook door het verleenen van onderlinge hulp, warme belangstelling en liefde te kweeken tusschen Nederland hier en ginds.

Het lidmaatschap bedraagt als minimum f 2.— 's jaars (voor Indië en het buitenland minstens f 2.50). *)

Zij die f 5.— of meer contribueeren of een gift in éèns schenken van f 100.—, zijn donateur(trice).

Aan alle donateurs en leden wordt kosteloos en franco het *Koloniaal Weekblad* **toegezonden.**

*) Zie inteeken-biljet op de achterzijde van den Omslag. Verzoeke dit ingevuld te zenden aan het adres van den Secretaris van het Hoofdbestuur **E. van Assen**, *Heulstraat 17, Den Haag.*

Informatie-Bureau

(*Secretaris J. L. van Gennep*),

dagelijks — Zon- en feestdagen uitgezonderd — van 10—12 en 2—4 u., ten kantore **Heulstraat 17, 2de verdieping.**

Beleefde kennisgeving, dat in verband met den verjaardag van H. K. Hoogheid Prinses Juliana op den 30 April a.s., de vroeger op dien datum uitgeschreven **Hoofdbestuursvergadering** *op verzoek van enkele leden zal worden gehouden op* **Zaterdag 23 April** *daaraan voorafgaande, te 's-Gravenhage, Heulstraat no. 17.*

Zie overigens **Officieele Mededeelingen** ook van het Dagel. Bestuur op blz. 8.

De particuliere landerijen op Java.

Wij hebben achtereenvolgens de berichten vermeld gezien, dat het particuliere land Nanggoeng in Buitenzorg (ongeveer 9000 hectaren met een 13000 inlandsche opgezetenen) uit handen van de Weeskamer te Batavia in Engelsche handen is overgegaan, nadat een door de regeering gedaan voorstel, om die bezitting voor 's Lands rekening aan te koopen in de Staten-Generaal verworpen was om redenen, onafhankelijk van het beginsel betreffende den afkoop of de onteigening dier landerijen, welk beginsel op zich zelf in het algemeen geen tegenstand had ondervonden, — dat het land Djasinga, mede in de afdeeling Buitenzorg (ook ongeveer 9000 hectaren met plm. 24000 opgezetenen), aangeslagen in de verponding voor f 230.000, verkocht is aan een Engelsch consortium tegen de som van f 1.300.000, — dat de verkoop van de Pamanakoen- en Tjiasemlanden in de afdeeling Krawang, een bezitting van meer dan 200.000 hectaren met bijna 200.000 inlandsche opgezetenen, voor 7½ miilioen gulden (verpondingswaarde f 2.700.000) aan een Engelsche combinatie een feit staat te worden, — dat men nu weer doende is in den vreemde een consortium te vormen voor een aankoop van de Tegalwaroe-landen in Zuid-Krawang, een uitgestrektheid hebbend van ruim 60.000 hectaren met 40.000 opgezetenen. De regeering, voegde men er aan toe, zal zich wel mogen haasten, want het kon anders zijn, dat, bij wijze van spreken, geen enkel particulier land meer in handen bleef van Nederlandsch-Indische ingezetenen.

Onder den indruk van dergelijke berichten heeft het Tweede-Kamerlid Mr. van Doorn in de zitting der Staten-Generaal van 4 Maart de volgende vraag gericht tot den Minister van Koloniën:

„Blijkens prospectus voor inschrijving op aandeelen in de te Londen gevestigde Nirmal (Java) Plantations and Lands Company, Limited, is het landgoed Nanggoeng in die vennootschap ingebracht. Spreker vernam voorts, dat ook de Pamanoekan- en Tjiasemlanden aan een buitenlandsche maatschappij verkocht zijn.

Acht de Minister het zonder bezwaar, dat, zoolang de regeling van het vraagstuk der particuliere landerijen op Java nog hangende is, zulke landerijen in handen van vreemde maatschappijen komen en — zoo niet — heeft de Minister dan reeds maatregelen beraamd om dat bezwaar te ondervangen?"

Het antwoord van den Minister daarop was:

„Op de eerste vraag luidt mijn antwoord als volgt: Uit den aard der zaak wordt in de rechtspositie der particuliere landerijen door het overgaan van den eigendom in handen van vreemde maatschappijen geen verandering gebracht. De overgang van particuliere landerijen in handen van vreemdelingen staat dus allerminst in den weg aan de uitvoering, ook ten aanzien van die landen, van de voornemens der Regeering ten aanzien van de terugbrenging van de particuliere landerijen tot het Staatsdomein langs den weg van onteigening.

In het midden latende of aan den bedoelden overgang uit anderen hoofde bezwaren zouden verbonden kunnen zijn, beantwoord ik de tweede vraag aldus, dat door mij het mogelijke zal worden gedaan om de Staten-Generaal in de gelegenheid te stellen om tot een spoedige regeling van het onteigeningsvraagstuk mede te werken en dat, wanneer inmiddels een of meer der particuliere landerijen op aannemelijke voorwaarden voor het Gouvernement mochten kunnen worden aangekocht, ik niet zal nalaten de indiening van een daartoe strekkend wetsvoorstel te bevorderen."

Het dagblad De Nederlander bij de vermelding van vraag en antwoord, voegde daaraan toe: „of die mededeeling niet zeer geschikt is om speculatie in gronden te bevorderen, zal de toekomst moeten leeren." Verblijdend, en bevredigend tevens, is het intusschen, dat de Minister zoo spoedig blijk geeft van zijn woord te willen gestand doen, wanneer de gelegenheid om een of meer particuliere landerijen aan te koopen zich voordoet, door de indiening van het wetsvoorstel tot aankoop voor 3½ millioen gulden van het in de afdeeling Indramajoe der residentie Cheribon gelegen land Kandanghauer, grenzende o. a. aan de bovengenoemde Pamanoekan- en Tjiasemlanden en het land Indramajoe-West. Kandanghauer heeft een uitgestrektheid van ongeveer 130.000 hectaren met ruim 70.000 opgezetenen. In de verponding is het aangeslagen voor f 1.600.000 ruim. Na den terugkeer van dat land tot het staatsdomein zal de heffing van tjoekè (aandeel in het product) en grondhuur en de vordering van heerendiensten, aldus is medegedeeld, zoodra mogelijk te vervangen zijn door de heffing van landrente en de vordering van heerendiensten, zooals dit in de Gouvernementslanden op Java en Madoera gebruikelijk is, terwijl de vordering van hoofdgeld van de Chineesche opgezetenen zal komen te vervallen, — m.a.w. het zal onttrokken worden aan de werking van het reglement van 1836 omtrent de particuliere landerijen, gelegen ten westen der rivier Tjimanok, en gebracht worden in een regelmatigen toestand.

De geheele uitgestrektheid der landerijen, werkende onder het reglement van 1836, bedraagt omstreeks 1¼ millioen hectaren, d.i. niet ver van 1/3 der grootte van geheel Nederland, en telt een 2 millioen opgezetenen. De residentie Batavia is geheel door die landerijen bezet. In de onmiddellijke omgeving der hoofdstad van Nederlandsch-Indië, te midden waarvan de landvoogd, de vertegenwoordiger van het Hoofd van den staat, zetelt, bestaan toestanden waar het landskind grootendeels is overgeleverd aan de willekeur, aan de luimen van den grondeigenaar. Het is niet noodig de geschiedenis dier landerijen thans op te halen. Men heeft daarover de geschriften van Francis, Riesz, van der Kemp, Faes, Sibenius Trip, Overtuigd, dat de toestand daar onhoudbaar is, is men reeds meer dan twintig jaar bezig met het reglement van 1836 te herzien, toe te lichten, te verklaren. De heer Faes heeft na zijne pensioneering daarvan zijne levenstaak gemaakt, uit erkentelijkheid waarvoor hem door de Regeering een geschenk gedaan is van f 25000. Evenwel is door dien arbeid de verbetering in den toestand tegengehouden, alles en een ieder wachtte op het eindresultaat.

De vloek van elke staatscommissie rustte ook op die, als wier secretaris de heer Faes bedoelden arbeid verricht heeft. In afwachting bleef de toestand niet alleen ongewijzigd, maar verergerde eerder, omdat de inzichten van den heer Faes hem als het ware stempelden tot den advokaat van de eigenaren der particuliere landerijen tegenover de in zoo drukkende en belemmerende omstandigheden verkeerende inlandsche opgezetenen, die in hunne hoofden niet hunne natuurlijke beschermers, maar de gewillige

werktuigen hunner landheeren hadden te zien, terwijl het bestuur zich machteloos waande, om de willekeur der zelfzuchtige en aanmatigende, vaak in de omgeving van den landvoogd invloedrijke, landheeren te beletten. *)

Wij zullen den Multatuli dag gaan vieren, de herinnering aan de verschijning, nu vijftig jaar geleden, van dat machtige boek, dat, volgens de bekende spreekwijze, een rilling deed gaan door Nederland, maar dat, helaas, naar het juiste woord van Multatuli te mooi was, om de aandacht gevestigd te houden op hetgeen nog voor heden waar is in dat boek. De pakkende geschiedenis van Saïdjah en Adinda, dat op de heerschende toestanden verdicht verhaal, heeft de hoofdzaak doen voorbijzien of vergeten. Het worde ons vergund, een paar bladzijden aan te halen, waarin de toestand geteekend wordt, zooals die nog kan worden aangetroffen, niet in Atjeh of bij de in de laatste jaren door schrik en wapengeweld tot gehoorzaamheid gebrachte Ned.-Indische ingezetenen, maar in de onmiddellijke nabuurschap van Batavia, de hoofdplaats van Nederlandsch-Indië, den zetel der Regeering:

„Havelaar's voorganger, die wel het goede wilde, doch tevens de hooge ongenade van de Regeering eenigszins scheen gevreesd te hebben — de man had veel kinderen, en geen vermogen — had alzoo liever met den resident gesproken over wat hijzelf verregaande misbruiken noemde, dan die ronduit te noemen in een officieel bericht. Hij wist, dat een resident niet gaarne een schriftelijk rapport ontvangt, dat in zijn archief blijft liggen en later kan gelden als bewijs, dat hij tijdig was opmerkzaam gemaakt op deze of gene verkeerdheid, terwijl een mondelinge mededeeling hem zonder gevaar de keus laat tusschen 't al of niet gevolg geven aan een klacht. Zulke mondelinge mededeelingen hadden gewoonlijk een onderhoud tengevolge met den Regent, die natuurlijk alles ontkende en op bewijzen aandrong. Dan werden de lieden opgeroepen, die de stoutheid hadden gehad zich te beklagen, en kruipende voor de voeten van den Adhipatti, baden zij om verschooning. „Neen, die buffel was hun niet afgenomen om niet, ze geloofden wel, dat daarvoor een dubbele prijs zou betaald worden." „Neen, ze waren niet afgeroepen van hun velden om zonder betaling te arbeiden in de Sawahs van den Regent, ze wisten zeer goed, dat de Adhipatti hen later ruim zou beloond hebben." „Ze hadden hun aanklacht ingebracht in een oogenblik van ongegronden wrevel... ze waren waanzinnig geweest, en smeekten dat men hen straffen mocht voor zulke verregaande oneerbiedigheid!"

Dan wist de resident wel, wat hij over die intrekking der aanklacht te denken had, maar dat intrekken gaf hem niettemin een schoone gelegenheid om den Regent te handhaven in ambt en eer, en hemzelf was de onaangename taak bespaard de regeering te „bemoeielijken" met een ongunstig bericht. De roekelooze aanklagers werden met rottingslagen gestraft, de Regent had gezegepraald, en de resident keerde naar de hoofdplaats terug, met het aangenaam bewustzijn die zaak alweer zoo goed „geschipperd" te hebben.

Maar wat moest nu de adsistent-resident doen, als den volgenden dag weer andere klagers zich bij hem aanmeldden? Of... en dit geschiedde dikwijls — als dezelfde klagers terugkeerden en hun intrekking introkken? Moest hij weder die zaak op zijn nota schrijven, om weder daarover te spreken met den resident, om weder dezelfde komedie te zien spelen, alles op 't gevaar af van in het eind door te gaan voor iemand, die — dom en boosaardig dan — telkens beschuldigingen voorbracht, welke gedurig moesten worden afgewezen als ongegrond? Wat moest er worden van de zoo noodige vriendschappelijke verhoudingen tusschen 't voornaamste Inlandsch Hoofd en den eersten europeeschen ambtenaar, als deze gedurig scheen gehoor te geven aan valsche aanklachten tegen dat Hoofd? En vooral, wat werd er van die arme klagers, nadat ze waren weergekeerd in hun dorp, onder de macht van het distrikts- of dorpshoofd, dat ze hadden aangeklaagd als uitvoerder van des Regents willekeur?

Wat er van die klagers werd? Wie vluchten kon vluchtte. Dààrom zwierven er zoovele Bantammers in de naburige provinciën! Dààrom waren er zooveel bewoners van Lebak onder de opstandelingen in de Lampongsche distrikten! Dààrom had Havelaar in zijn toespraak aan de hoofden gevraagd: „wat is dit, dat er zooveel huizen ledig staan in de dorpen, en waarom verkiezen velen de schaduw der bosschen elders, boven de koelte der Wouden van Bantam Kidoel?"

Doch niet ieder kon vluchten. De man, wiens lijk 's morgens de rivier afdreef, nadat hij den vorigen avond, in 't geheim, schoorvoetend, angstig, verzocht had om gehoor bij den adsistent-resident... hij had geen behoefte meer aan vlucht. Misschien ware het als menschlievendheid te achten, hem door oogenblikkelijken dood te onttrekken aan nog eenigen tijd levens. Hem bleef de mishandeling gespaard, die hem wachtte bij terugkeer in zijn dorp, en de rottingslagen, die de straffe zijn voor al wie een oogenblik meenen kon geen beest te wezen, geen onbezield stuk hout of steen. De straffe voor wie in een aanval van dwaasheid geloofd had, dat er Recht in 't land was, en dat de adsistent-resident den wil had en de macht om dat Recht te handhaven...

Was 't niet inderdaad beter dien man te beletten den volgenden dag bij den adsistent-resident terug te keeren — zooals deze hem 's avonds zeggen liet — en zijn klachte te smoren in 't gele water van den Tjioedjoeng, dat hem zachtkens zou afvoeren naar hare monding, gewoon als ze was overbrengster te wezen van die broederlijke groetgeschenken der haaien in 't binnenland aan de haaien in zee?"

In de onmiddellijke omgeving van Batavia, in de schaduw van de Nederlandsche vlag, die wappert op de tinne van het paleis te Buitenzorg, worden de „eentonige" verhalen der Saïdjah's en Adinda's nog beleefd. Verlies van eigendom, van grond, huis, buffel, ter voldoening aan wettelijke, of zich aangematigd hebbende rechten van den landheer, — bestraffing met dwangarbeid of gevangenisstraf van mannen en jongelieden boven 16 jaar, — v o l g e n s s c h a t t i n g , n i e t v o l g e n s e e n b u r g e r l i j k e n s t a n d —, die door den landheer zijn aangeklaagd wegens niet verrichten van heerendienst, beter: wegens niet-betaling van de door den landheer vastgestelde afkoopsom van heerendienst (er zijn landen, waar de landheer zoo goed als uitsluitend leeft van den afkoop van heerendienst, en geen werkelijken heerendienst wenscht van den opgezetene, die zijn werkkracht dienstbaar stelt), door wanhoop gedwongen zijn geboortegrond te verlaten, verleid tot roof en moord, tot deelneming aan ketjoe- of rampoqpartijen, het komt alles voor in de omstreken van Batavia. Als men daarvan bewijzen wil, late men zich bijv. voorleggen het ambtelijke en gerechtelijke dossier in de strafzaak van den wegens knevelarij ontslagen en veroordeelden demang van Bekasi, Moedjini, die in zijn district jarenlang een schrikbewind had gevoerd, daar „huis gehouden op een wijze, die een middeneeuwsch roofridder hem niet zou kunnen verbeteren," — en dat gebeurde meer dan v e e r t i g jaren na de verschijning van de Max Havelaar! Zonder een aanklacht, die, gelukkig, meestal onverdiend zou zijn, tegen de personen der bestuursambtenaren te bedoelen, ligt er zulk een groote kracht van waarheid in hetgeen Multatuli schreef: „Havelaar zou te doen krijgen met den nergens beschreven g e e s t d e s g o u v e r n e m e n t s waarvan z'n onmiddellijke chef, de zeer onderdanige dienaar was. Die „geest" wilde — niet dat er R e c h t geschiedde, maar slechts — d a t d e u i t e r l i j k e t o e s t a n d r u s t i g b l e e f. Ieder had het oog op e i g e n welstand alleen, op bevordering, op pensioen."

De Minister heeft den ernst getoond zijner belofte om in den toestand der particuliere landerijen verbetering te brengen, hij is niet er voor teruggeschrikt om de Staten-Generaal te naderen met de aanvraag van de vereischte millioenen voor den aankoop van het land Kandanghauer. Met terzijdestelling van alle partijschap ondervinde Zijne Excellentie thans den steun van de Wetgevende vergadering om met den meesten spoed voort te gaan op dien weg. Niet slechts de aangevraagde som voor Kandanghauer, maar een onbeperkt crediet worde hem verleend om den toestand volkomen te zuiveren voordat lastige verwikkelingen geboren worden door te sterke inmenging van vreemden invloed, door te groote macht van vreemd kapitaal. Zoo noodig worde eene leening aangegaan voor den aankoop dier, zooals blijkt, voor den vreemdeling zoo waardevolle landerijen. Tegenover de aanzienlijke uitgaaf staat de oogenblikkelijke waarde van het bezit, en de grootere waarde daarvan in de toekomst. Het Nederlandsche volk, dat recht wil doen geschieden, — het Nederlandsche kapitaal, dat zich niet verdrongen zal willen zien door het vreemde op het terrein, dat door de geschiedenis het toekomt, — moge beseffen, dat ook hier een belofte te vervullen is, een schuld in te lossen jegens de onmondige landskinderen! En: **Videant consules, ne quid res publica detrimenti capiat.** †)

*) De particuliere landerijen zijn uitdrukkelijk uitgesloten geweest van het onderzoek der Mindere-Welvaart-Commissie (met het oog natuurlijk op de van het overige Ja-a onderscheiden toestanden).

*) Zie Koloniaal Weekblad, 21 januari 1909, no. 3: „O, die bestuursambtenaren!"

†) Woorden van Cicero: De consuls mogen toezien, dat het gemeenebest geen schade lijdt!

Matten-tentoonstelling bij Boeatan.

Nu met het zonnige voorjaarsweder ook de echt Hollandsche groote-schoonmaaktijd aanbreekt, dacht de directie van B o e a t a n goed te doen met in hare lokalen, Heulstraat 19, Den Haag, eene uitstalling te houden van de thans aldaar voorradige matten, een mooie collectie, uit verschillende streken van den Ned.-Indischen Archipel.

Als ons geheele huis van den zolder tot den kelder weer eens een grondige beurt krijgt, blijkt veelal, dat hier en daar wel een vernieuwing of toevoeging van matwerk noodig is, dat menige wand langs trapleuning of gang, in serre of dienkamertje een verfrissching en verfraaiing tevens zou ondergaan door het aanbrengen van een mat als lambriseering; dat een mooie rottan vloermat de serre zou opknappen, dat een paar vroolijke Indische ligmatten voor de ledikanten de slaapkamer een gezelliger aanzien zouden geven; dat een eenvoudig fijngevlochten matje als spatbord achter wasch- en dientafel of laag buffet een smaakvolle en praktische beschutting tegen vlekken op het behangselpapier zou zijn.

Voor al deze doeleinden zijn allerlei matten te kust en te keur in B o e a t a n te krijgen. Daar de prijzen, als men in aanmerking neemt, dat 't hand werk is, verwonderlijk laag zijn, is matwerk een luxe, die bijna iedereen zich kan veroorloven. In elk geval kome men eens een belangstellend kijkje nemen in de tentoonstellingslokalen. Reeds de aanblik van het in materiaal, kleur, teekening en bewerking zoo onderscheiden Indische vlechtwerk is ruimschoots der moeite waard.

Men stelle dit bezoek echter niet te lang uit, want reeds na de volgende week wordt deze uitstalling vervangen door een andere, n.l. een van Indische foto's. Van een zeer knap amateur-fotograaf op Java ontving B o e a t a n eenige bizonder fraaie proeven dezer thans ook in Indië zoo goed beoefende kunst. Van de prachtcollectie, die in Dresden tentoongesteld is geweest, zal dan ook een deel in B o e a t a n te zien zijn. Ter aanvulling zouden echter foto's van particulieren hier te lande zeer welkom zijn. Wie tot dit doel enkele stukken voor eenige dagen in bruikleen zou willen geven, wende zich tot de directrice, die van 10—6 uur in de Heulstraat is en gaarne de gewenschte inlichtingen geeft.

PERSKRONIEK.

INHOUD: De heer, G. N. in *Land en Volk* over de wenschelijkheid der oprichting van een bureau voor de kennis van land en volk in Ned.-Indië. — De *Nieuwe Courant* over hetzelfde onderwerp. — Het *Algemeen Handelsblad* over den aankoop van den spoorweg Batavia—Buitenzorg.

In L a n d e n V o l k bespreekt de heer G. N(ypels) de wenschelijkheid der oprichting van een bureau voor de kennis van land en volk in Nederl.-Indië.

„Veel belangrijks wordt", zegt de heer N., „onopgemerkt voorbij gegaan, en tevens is veel vermeld geworden, dat toch verborgen blijft in een archief, waar het terecht is gekomen, zonder dat de practische of wetenschappelijke waarde ervan begrepen is. Werden zij, die ter volvoering van een bepaalde opdracht, ergens heen worden gezonden, van goede, gemakkelijk op te volgen aanwijzingen voorzien, dan zou menige onderneming, behalve het eigenlijke hoofdresultaat nog rijke nevenvruchten kunnen opleveren. Werden anderzijds de verslagen, rapporten, enz., die inkomen bij verschillende autoriteiten, besturen, enz., niet alleen beoordeeld naar hetgeen binnen het beperkt veld van bemoeienis dezer personen van beteekenis is, dan zou daaruit menigmaal in andere opzichten nut te trekken zijn. Ten eene wordt dus niet zooveel verkregen als gemakkelijk te verwerpen zou zijn; ten andere wordt, wat verdienstelijk aangeboden is, versmaad. Half werk en overbodig werk, waardoor dubbel werk noodig wordt, wanneer later afzonderlijke maatregelen getroffen moeten worden, om achter het onbekend geblevene te komen."

De N i e u w e C o u r a n t teekent hierbij aan:

„Wij sluiten ons gaarne aan bij den wensch van G. N., dat spoedig tot het oprichten van zulk een bureau zal worden overgegaan, maar wij deelen niet

in zijn hoopvolle meening, dat de minister dit ook bedoeld zou hebben met de indiening bij de Volksvertegenwoordiging van het wetsontwerp tot verhooging van de Indische begrooting, om aan de afdeeling bestuurszaken der buitenbezittingen te verbinden een encyclopaedisch bureau, ter tegemoetkoming aan de algemeen gevoelde behoefte aan ruime bekendmaking van gegevens met betrekking tot de buitenbezittingen. Als de minister aan een bureau, zooals de heer G. N. bedoelt, had gedacht, zou hij zich zeker niet alleen tot de buitenbezittingen hebben bepaald, maar geheel Indië daarin hebben betrokken. Wij hopen evenwel, dat de thans geoefende aandrang voor dien bewindsman aanleiding moge zijn om in bedoelden geest een centrum in het leven te roepen voor geheel Ned.-Indië."

* * *

Het Algemeen Handelsblad blijkt een warm voorstander te zijn van den aankoop van den spoorweg Batavia-Buitenzorg. Het blad was overtuigd, dat de meerderheid in de Kamer de aanneming van het voorstel in 's lands belang zou achten en daarom achtte het orgaan het onnoodig iets tot aanbeveling der plannen te zeggen. „De zaak sprak voor zichzelf", meent het amsterdamsche blad. Nu echter een „combinatie van minderheden" de definitieve uitslag in gevaar kan brengen, meent het Algemeen Handelsblad zijn licht niet langer onder de korenmaat te mogen houden en zegt o.m.:

„Wij hadden vermoed, dat juist de staatspartijen, die staatsexploitatie in haar vaandel voeren, het voorstel met beide handen zouden hebben aangegrepen. Dit, dachten wij, was nu eens een mooie gelegenheid om, zonder eenige geldelijke opoffering ten slotte, de geheele spoorwegexploitatie in West-Java aan den Staat te trekken.

Wij zijn in onze verwachtingen wel wat teleurgesteld. De een vindt den koopprijs te hoog, en zou dus liever dadelijk 5 à 6%, in plaats van ruim 4%, van het in den spoorweg vast te leggen kapitaal maken; de ander meent, dat de thans bestaande moeilijkheden in de exploitatie zoo erg niet zijn; een derde heeft weer andere bedenkingen. En aldus de hoofdzaak uit het oog verliezend, is er bij de laatste stemming van een combinatie van minderheden gebleken, die de aanneming van het wetsontwerp bedreigt. Eene combinatie van minderheden, aangevoerd door voorstanders van staatsexploitatie van spoorwegen, die zich in casu wel eens de les mochten herinneren: „uitstel zal millioenen kosten!" Wat men in '81 voor 6 millioen kon krijgen, welk bedrag, na de plaats gevonden uitbreidingen, ook van rollend materieel, thans misschien 7 à 8 millioen zou beteekenen, is nu te koop voor 10.6 millioen, maar, men kan er zeker van zijn, later slechts voor belangrijk meer.

De opbrengst der lijn was over 1908 ƒ 37.65 per dag-K.M.; over 1909 ƒ 38.80; over de twee eerste maanden van 1909 en 1910, resp. ƒ 37.81 en ƒ 41.92. Dit alles wijst op toenemend vervoer, wat trouwens met de toenemende ontwikkeling der doorsneden — en daaraan grenzende — landstreken, zooals de West-Preanger, niet anders te verwachten is.

Er zal nog ruimschoots gelegenheid zijn sommige beschouwingen der „oppositie" te bespreken. Voor ditmaal willen wij, na vorenstaande „algemeene beschouwingen", iets mededeelen naar aanleiding van één argument, door den heer Boogaardt gebezigd. Hij meende, afgaande op berichten van Indische dagbladen, dat de gemeenteraad van Batavia bezwaar had gemaakt tegen de overneming van den spoorweg. De Minister van Koloniën heeft daarop reeds geantwoord. (Hand. bl. 1612, 2e kol.), dat de Raad zijne aanvankelijke bezwaren had losgelaten, en nu uitdrukkelijk verklaard had de overneming van den spoorweg door den Staat een groot gemeentebelang te achten.

Van een onzer lezers kregen wij inzage van het door den Gemeenteraad van Batavia in zijne vergadering van 9 Februari j.l. goedgekeurd schrijven, dat den 12en d.a.v. no. 357 aan den directeur der gouvernementsbedrijven gezonden werd."

Volgt deze brief, dien het blad in extenso afdrukt ter bestrijding van de argumenten door den „plaatselijk zoo bekenden heer Boogaardt" tegen het voorstel aangevoerd. Hetgeen heel eigenaardig is bij deze uitzetting der zaak door het amsterdamsche orgaan is, dat het geen melding maakt van het gebabbel ten beurze in de aandeelen der Ned. Ind. Sp. Mij. Wanneer de voorgestelde transactie nu zoo buitengewoon in het „belang van het land" ware, is het eigenaardig op te merken, hoe die behartiging van „'s lands belang" samenvalt met de behartiging der aandeelhoudersbelangen, die er blijkbaar zoo verheugd over zijn, dat de Staat dit gedeelte van haar bezit wil overnemen, dat zij voor hun aandeelen thans uit pure blijdschap een aanmerkelijk hooger bedrag vragen, dan vóór dien, toen de Staat die overname nog niet in 's lands belang achtte.

Wellicht verklaart het blad dit merkwaardig verschijnsel in een volgend artikel.

Uit de O.-I. Mail.

In alle Indische bladen vinden wij uitvoerige verhalen over

het bezoek van hertog Johan Albrecht,

den regent van Brunswijk en diens gemalin, eerst in de Deli-couranten, en na de aankomst der hooge gasten te Batavia op 2 Maart j.l. ook in die van Java, waarbij een uitvoerig reisplan door dat eiland en later naar Bali. Eerst tegen half Mei zou de terugreis naar Singapore plaats hebben.

Vereeniging Toeristenverkeer.

Uit het jaarverslag der Vereeniging Toeristenverkeer over 1909 neemt het Nieuws v. d. Dag v. N.-I. o. a. het volgende over:

„Een blik werpende op de resultaten van de werkzaamheden gedurende het afgeloopen jaar, concludeert het verslag, dat het toeristenverkeer op Java sterk is vooruitgegaan, en ongetwijfeld zich in bizondere mate zal blijven ontwikkelen, indien het hotel- en reiswezen met die ontwikkeling gelijken tred houdt.

Wat het hotelwezen betreft: dit geeft inderdaad reden tot bezorgdheid. Immers, van uitbreiding van logeergelegenheden in dezelfde mate, als het toeristenverkeer toeneemt, valt niets te bespeuren. Men neemt een afwachtende houding aan, men wil eerst zien of inderdaad het toeristenverkeer zal blijven toenemen. En intusschen wordt het aantal hotels op Java niet grooter, breiden de bestaande hotels zich niet belangrijk uit, terwijl het aantal toeristen, dat Java bezoekt, steeds toeneemt. Het staat te vreezen, dat het toeristenverkeer in de allernaaste toekomst in zijn voortgang belemmerd zal worden, tengevolge van onvoldoende capaciteit der hotels. Op die wijze zou hetgeen met veel moeite en financieële opofferingen is tot stand gebracht, in zeer korten tijd ineenstorten, en van bevordering van het toeristenverkeer zou dan in de eerste jaren geen sprake meer kunnen zijn.

Het is daarom een kwestie van het hoogste belang, dat, op welke wijze dan ook, voorzien wordt in het gebrek aan logeergelegenheden in de verschillende toeristenplaatsen op Java, welk gebrek met den dag scherper aan het licht treedt."

Omdat Europeesche gidsen te kostbaar bleken, werd er een proef genomen met het opleiden daartoe van Inlanders, die o. m. de Engelsche taal moesten aanleeren, doch binnen minder dan 5 maanden heette die proef mislukt. Het verslag zegt:

„Ten slotte is de Vereeniging daarom weer moeten overgaan tot het in dienst nemen van een Europeeschen gids.

Inmiddels werd de mogelijkheid in overweging genomen om de Inlandsche gidsen te doen vervangen door Engelsch-sprekende Britsch-Indische hindoes. De uitvoerbaarheid van dit plan, nauw samenhangende met de bereidwilligheid tot samenwerking van de hotels op Java, maakt thans nog een punt van overleg uit. Mocht op voldoende medewerking van de zijde der hotels gerekend kunnen worden, dan is het de bedoeling, eenige geschikte Indiërs uit de Straits hierheen te doen komen, en tot gids op te leiden.

Het is te hopen, dat onze ervaringen minder ontmoedigend zullen zijn, dan die met Inlanders opgedaan."

Veel zal dit, dunkt ons, afhangen van de keuze en de wijze van opleiding dier personen zelf, onder de Inlanders van de Straits, dan wel van elders.

Het onderwijs in de Minahassa.

Men schrijft uit Menado aan het Bat. Nieuwsblad:

„Den 7en dezer zijn hier aangekomen de adviseur voor bestuurszaken, de heer W. Frijling, en de ambtenaar ter beschikking mr. J. C. Kielstra voor een onderzoek in zake de conversie van het onderwijs. Ze waren vergezeld van den inspecteur van het inlandsch onderwijs, de heer A. G. Boes. De heeren konden hier vernemen, dat den resident door de gezamenlijke eerste districtshoofden der Minahasa een verzoekschrift is aangeboden, waarin verzocht wordt om behoud van het gouvernements inlandsch onderwijs. Den resident werd verzocht het rekest met een gunstig advies aan de regeering door te zenden.

Deze beweging is gevolgd door die van eenige oude radjas, president-radjas en oud-djogoegoes der Sangi-eilanden, die een telegrafisch rekest tot de Tweede Kamer der Staten-Generaal richtten, waarin zij voor de bevolking dier eilanden om behoud van het inlandsch onderwijs verzoeken.

Of deze beweging wat baten zal?" vraagt het blad.

Jong-China.

De Nieuwe Soer. Crt. meldt:

„Het bestuur der afdeeling Soerabaia van de vereeniging Tiong Hwa Hwee Koan, heeft relaties aangeknoopt met den heer Denys, Amerikaan van geboorte, en hoofd der Methodisten-vereeniging te Batavia, die op zich genomen heeft, geheel belangeloos, en alleen tegen vergoeding van reis- en verblijfkosten, geheel Java af te reizen en al de Chineesche scholen te inspecteeren. Tevens zou deze tot inspecteur van het Chineesche onderwijs gepromoveerde methodist zorgen, dat binnenkort een tiental Amerikaansche onderwijzers uit Amerika zouden uitkomen om in dienst van de Tiong Hwa Hwee Koan te treden. Deze nieuwe onderwijzers zullen behoorlijk worden gesalarieerd, en slaagt deze proef naar wensch, dan zullen meer van deze onderwijzers worden uitgezonden."

De „gewijzigde" Solovallei-werken.

Onder dit opschrift lezen wij in het Nieuws v. d. Dag v. N.-I.:

„Ook hier hebben wij noodweer gehad. Dagen lang heeft het onophoudelijk hard geregend, en heele streken werden door de Solorivier, waarin de waterstand bizonder hoog was, overstroomd. Trouwens elk jaar in de maand Februari of Maart is zulks het geval. Jaar in, jaar uit heerscht tengevolge van die bandjirs, groote ellende onder de bevolking.

De jongste overstroomingen hebben tal van aanplantingen verwoest en de vele regens brachten ziekte en ongedierte in de padi, zoodat van dat gewas niet veel terecht zal komen.

In het naburige Lamongan moet reeds veel padi zijn afgestorven, evenals in de daaraan grenzende afdeeling Bodjonegoro.

En spoedig zal men derhalve wel weer hooren van ketjoe- en kampakpartijen, het gewone refrein bij schaarschte of gebrek aan voedingsmiddelen.

Nu zullen de assistent-residenten van Grissee en Lamongan zeker wel met hun voorstellen voor beschikbaarstelling van gelden voor „relief works" voor den dag komen, want de bevolking van meerdere streken, Sedajoe bijv., moet ondersteund worden. Zeker is daarvan doordrongen de resident van Soerabaia, die nog niet lang geleden zich in die streek heeft overtuigd van haar treurigen toestand. Ook het volk van Sedajoe is niet van het beste gehalte en wordt het niet geholpen, dan voorziet men er eveneens roofpartijen en andere misdrijven.

Maar zou het, inplaats van telkenjare die partieele maatregelen te moeten nemen, niet veeleer aanbeveling verdienen om eens en vooral die Solo-werken, gewijzigd of ongewijzigd, zóó af te werken, dat dergelijke nood en ellende verspreidende bandjirs niet meer voorkomen?

Thans wordt ieder jaar het geld feitelijk verknoeid en weggeworpen, zonder eenig blijvend nut te stichten."

Een suiker „boom."

Het S o e r. H b l d. schrijft:

„Hier ter plaatse ontvangen particuliere telegrammen uit Europa maken melding van een geweldige rijzing der suikerprijzen. De markt verkeert in een overspannen toestand, bietsuiker levering in Augustus doet thans niet minder dan 14 shillings tegen bietsuiker uit den nieuwen oogst, levering in October en December, 11.5 shillings. Hausse-speculanten, speciaal te Parijs, houden groote voorraden vast en trachten zich een tekort te veroorzaken, hetgeen zich weerspiegelt in het snel oploopen van den prijs van suiker uit den geëindigden oogst. Of deze haussepriis zich zal handhaven? In 1905 was men getuige van eenzelfde voorjaars-rijzing, doch toen de onberekenbare, onzichtbare voorraden loskwamen, was de krach onvermijdelijk. Jaluzot, van de magazijnen der Printemps, was er een der slachtoffers van.

Natuurlijk volgt de prijs der rietsuiker dien van het bietproduct. Heden valt het merkwaardige feit te boekstaven, dat de Handelsvereeniging Amsterdam alhier een partij van 150.000 pikols muscovados, door haar aangehouden, voor den prijs van 8¼ gulden per pikol in andere handen, nl. in die van Fraser Eaton & Co., deed overgaan. Acht en een kwart gulden voor gewone muscovados! In de laatste jaren is men van zoo iets geen getuige geweest.

Jammer, dat hier te lande zoo weinigen van de hausse kunnen profiteeren."

De tocht van Mr. Lorentz.

Van particuliere zijde werd aan de J a v a b o d e bericht omtrent den tocht van Mr. Lorentz naar het Sneeuwgebergte:

„De grootste hoogte, door de expeditie bereikt, was 4400 M. Zij bleef dus 400 M. beneden den top. Op die hoogte was echter reeds sneeuw en de reizigers hebben, gelijk men weet, in de sneeuw gekampeerd.

Van af het Hellwig-gebergte werd een pad aangetroffen, door de inlanders gebezigd, 't welk in de richting van het Sneeuwgebergte voerde. Met die Papoeas, die zeer goed tegen de kou bleken bestand te zijn, werden vriendschappelijke betrekkingen aangeknoopt.

De Dajaks, die de geheele reis door voortreffelijke diensten aan de expeditie bewezen, hadden daarentegen vreeselijk van de koude te lijden. Eén hunner is doodgevroren; aan een ander vroren de teenen af.

De heer Lorentz deed, gelijk vroeger reeds werd gemeld, een ernstigen val; hij brak een rib en moest worden getransporteerd. Opdat hij niet ten gevolge van het stil liggen in de hevige koude zou verkleumen of bevriezen, moesten anderen naast hem komen liggen in de tandoe om hem met hun lichaam warm te houden. Hij is later gelukkig geheel genezen."

WEST-INDIË.

Naar D e W e s t vernam is door het Hof van Justitie rechtsingang verleend tegen den redacteur van de „Suriname" wegens beleediging van den gouverneur.

De redacteur zal terechtstaan wegens beleediging van den gouverneur als vertegenwoordiger van Hare Majesteit de Koningin.

De vervolging geschiedt naar aanleiding van een artikel in de S u r i n a m e van 24 December j.l., waarvoor naar wij reeds meldden die redacteur in de gelegenheid was zijn verontschuldigingen aan te bieden, van welke gelegenheid echter een zonderling gebruik gemaakt was. Excuses in het eene nummer en herroeping in het volgende.

* * *

In hun voorloopig verslag op het ontwerp verordening, waarbij voor geringe vergrijpen een minder omslachtige rechtspraak is voorgesteld, gaven de Koloniale Staten o.a. te kennen:

Was men het derhalve met het bestuur eens, dat het in het belang der zaak wenschelijk is, dat deze regeling zoo spoedig mogelijk tot stand komt en in werking treedt en was men daarom gaarne bereid daarvoor zijne medewerking te verleenen, het vertrouwen werd daarbij uitgesproken, dat deze particeele wijziging van de strafwet geen vertraging zal ten gevolge hebben van de invoering van het in bewerking zijnde nieuwe strafwetboek.

In eene memorie van antwoord merkte de gouverneur op:

Voor zoover kan worden nagegaan, is van deze partieele wijziging geen vertraging van de invoering der nieuwe strafwetgeving te vreezen. De hiervoor saamgestelde ontwerpen zijn, na herhaaldelijk een onderwerp van studie te hebben uitgemaakt, aan den minister van koloniën opgezonden ten einde bij Koninklijk Besluit te worden vastgesteld. Zoodra dit zal zijn geschied hoopt de gouverneur in de gelegenheid te zullen worden gesteld om spoedig eene invoeringsverordening bij de Staten aanhangig te maken.

* * *

Sedert maanden is een geschil hangende tusschen de recherche en de kooplieden, over de opvatting van emballage.

De opvatting van de recherche is, dat alleen van invoerrecht is vrijgesteld de kist, waarin goederen worden aangevoerd, doch niet de verdere verpakking in bussen, flesschen, enz. De bussen en flesschen tellen mede in het gewicht, waarvoor invoerrecht wordt betaald.

Ons lijkt een dergelijke opvatting moeilijk houdbaar. Om echter de goederen te kunnen invoeren, betalen tot dusverre kooplieden het meerdere recht onder protest.

De beslissing van den rechter is ingeroepen, om uit te maken, welke opvatting de juiste is, doch die beslissing laat nog steeds op zich wachten, schreef D e W e s t.

* * *

Naar D e W e s t vernam is de verwachting, dat met het invallen der regens de Panama-ziekte in de vruchtenplantages minder hevig zou woeden, uitgekomen. De laatste maanden heeft de ziekte niet met dezelfde snelheid om zich heen gegrepen. Van een „vooruitgang" kan men hier natuurlijk niet spreken. Doch als de ziekte haar verwoestingswerk minder snel voortzet, is er te beter gelegenheid om de periode door te komen, die noodig is om een voldoend aantal planten aan te kweeken van de Congo-varieteit, die immum is voor de Panama-ziekte.

* * *

De berichten omtrent de vooruitzichten voor de cacao-cultuur luiden zeer verschillend. De stand van sommige plantages schijnt goede verwachtingen te wettigen. Van andere verneemt men het tegendeel. De uitvoer was de eerste twee maanden van dit jaar niet groot, schreef D e W e s t.

* * *

Naar D e W e s t vernam is door den Gouverneur eene commissie benoemd, bestaande uit den kapitein-commandant der troepen, den commissaris van politie en den procureur-generaal, om te onderzoeken of samensmelting van het korps gewapende politie en de militaire macht in Suriname wenschelijk is.

WAT DE INLANDER ZEGT.

De inl. dorpspolitie. Op Java neemt men het verschijnsel waar, dat de dorpsbewoners, wanneer ten hunnen huize een diefstal dan wel een ander misdrijf heeft plaats gehad, gewoonlijk van dat feit geen kennis geven aan de plaatselijke autoriteit en er zelfs de voorkeur aan geven om de geheele zaak te verzwijgen.

Wel is waar is de bestolene ontstemd over het door hem geleden verlies, of over het door hem ondergane leed, doch hij verkiest een stille berusting boven een conflict met de politie, waardoor hij zelf in verwikkelingen zou kunnen geraken. De loerah, die van het misdrijf behoort kennis te nemen, is dikwijls alles behalve gesticht als zulk een misdrijf ter zijner kennis wordt gebracht en laat dit gewoonlijk door een ongepasten en brutalen toorn blijken.

Hij doet daarbij de noodige verwijtingen aan den bestolene, als dat hij het hem, loerah, lastig wil maken, dat de omheining der woning defect was, dat het bewaken der woning te wenschen overliet of deze geheel onbeheerd was achtergelaten, enz., en valt nergens braak vast te stellen, dan staat de bestolene in sommige gevallen nog onder de verdenking, dat een valsche klacht wordt ingediend. Is de loerah een opiumrooker, of lijdt hij aan hoogmoedswaanzin dan wel aan andere ernstige gebreken, dan is de bestolene er nog slechter aan toe en bestaat er voor hem kans, dat hij als beklaagde in de zaak wordt bejegend.

Heeft een ernstig onderzoek door een ijverige dessapolitie plaats, dan moet de bestolene er dagelijks mede op uittrekken om de noodige inlichtingen in te winnen, waaraan voor hem, behalve tijdverlies, toch ook geldelijke onkosten zijn verbonden, als uitgaven voor het reizen per spoor, per dogkar, enz.

Behalve het verlies van zijn goed heeft de bestolene dus ook nog soms veel nukken te verdragen en raakt hij — in geval van een onderzoek — bovendien nog geld kwijt.

Verder kan het feit worden vastgesteld, dat de dorpspolitie dikwijls een volhardend zwijgen van de zijde der dorpsbewoners verlangt, want het onderzoek, ingeval van misdrijven, verlangt veel arbeid, en de dorpspolitie is daarop allerminst gesteld.

Wanneer de dorpsbewoners dus de bij hen plaats gehad hebbende misdrijven verzwijgen, dan hebben zij daarvoor goede redenen te over; zij vergeten echter, dat zulk een lijdelijke houding de dieven overmoedig maakt en de onveiligheid om en in het dorp toeneemt.

Het algemeen belang wordt er in elk geval mede geschaad.

Volgens „Bolodewa", die in de Bintang Soerabaja van 26 Januari 1910 No. 21 dit onderwerp behandelt, ligt de schuld ten deze geheel bij de dorpspolitie.

Deze heeft in Indië geen vertrouwen; het personeel wordt niet gekozen uit lieden, die ter goeder naam en faam bekend staan, maar wordt getrokken uit allerhande onontwikkelde elementen.

De dorpspolitie die de beschermer van de dorpsbewoners zou moeten zijn, is integendeel voor hen een slecht werkend vergif, hetwelk veel schade te weeg brengt. De nachtelijke rondes zijn fictief, het wakker roepen der bewoners is lastig en is eene woning ledig, dan worden de bewoners al spoedig aangezien als dieven, die er op uit zijn gegaan om hun slag te slaan. Wil men dien gebrekkigen toestand verbeteren, dan moet in de eerste plaats het gehalte der hoofden veranderen, hetgeen zou kunnen geschieden door hen, middels eene behoorlijke opleiding, geschikt te maken voor hunne functiën.

Verder zal er verdeeling van arbeid moeten plaats grijpen, en die arbeid behoorlijk moeten worden betaald. Het gaat toch niet aan, om het dorpshoofd te beschouwen als een kapstok, waaraan men alle mogelijke functiën ophangt, en van hem te verlangen, dat hij alles belangeloos en tevens goed verricht voor de gemeenschap.

Deze aangelegenheid is van groot algemeen belang, want is de dorpspolitie goed, dan heeft zulks een grooten invloed op de bevolking, die, over het algemeen genomen, nog vrijwel in denzelfden gebrekkigen toestand verkeert als weleer.

De *Sumatra-Batavia Alcheria Vereen.* te Batavia. (**Boemi Poetra** 11 December 1909, no. 227). Deze Vereeniging stelt zich ten doel:

a. om, in overeenstemming met de godsdienstige Mohamedaansche instellingen, de bestaande adat-voorschriften te verbeteren en de Maleische wetenschappen te bevorderen;

b. om voor de lijkbezorging, zoowel van de leden, als van de arme lieden zorg te dragen;

c. om, in een daartoe bestemde woning, vergaderingen te houden van onderwerpen in het belang der vereeniging en niet in strijd met 's lands wetten;

d. om een bibliotheek op te richten.

De statuten dezer vereeniging werden goedgekeurd bij gouvernementsbesluit van 29 September 1908 no. 14.

Daaraan is nog het navolgende ontleend:

Leden mogen alleen zijn mannelijke inlanders van Nederlandsch-Indië en andere Mohamedanen, die de leeftijd van 18 jaren hebben bereikt, dan wel gehuwd zijn.

Voor het eerst treden als bestuursleden op:
Said Mohamad bin Achmad Alaijdroes, voorzitter.
Mara Abdul Djalil, secretaris.
Soetan Toemanggoeng, adviseur.
Soetan Permansjah, thesaurier, en de drie commissarissen: Raden Paroewan, Raden Anoensjah en Soeria Ningrat en Raden Mohamad Napis.

Het f o t o g r a f i s c h p o r t r e t van Hare Majesteit de Koningin en Prinses Juliana. Werd in de **P o e t r i H i n d i a**, No. 1 van dit jaar aan de lezers gelegenheid geschonken om kennis te nemen van het fotografisch portret van Hare Majesteit de Koningin en Prinses Juliana, in het nummer van 31 Januari 1910 No. 2 heeft R a d e n A j o e T i r t o a d i s o e r j o ten deze een bijschrift geleverd, hetwelk getuigt van bizondere vriendelijke gevoelens, welke in het algemeen de inlanders, zoowel aanzienlijken als geringen, bezielen ten opzichte van de leden van ons Koninklijk Huis.

Met de beste wenschen voor het geluk van de koninklijke familie hoopt men, dat Indië een Groot-Nederland moge worden onder leiding van het Huis van Oranje, dat aan den inboorling de vrijheid schonk en door wetten regelmaat en orde in het land bracht.

WAT DE CHINEES VERTELT.

Vaderlandsliefde bij de Jong-Chineezen. Dat vaderlandsliefde ook bij de Jong-Chineezen bestaat, dan wel tot ontwikkeling komt, moge blijken uit een brief van een 231-tal leerlingen van de school te Kang Soe aan den betrokken Inspecteur van het Onderwijs, welk schrijven is opgenomen in de **Pembrita Tjoeng Wa** van 10 December 1909 No. 123. Daaruit blijkt, dat die leerlingen het zich tot een voorrecht rekenen de Chineesche Regeering geldelijk te mogen steunen bij haar streven om de Chineesche Vloot zoodanig te organiseeren, dat zij ten allen tijde de taak zal kunnen volbrengen, welke haar in de toekomst wacht.

De tegenwoordige toestand van het Chineesche Keizerrijk is te vergelijken met dien van eene bouwvallige woning, die herstelling noodig heeft en waaraan de jongelingschap van China, zooveel in haar vermogen is, gaarne wil medewerken. De Japanners

deden iets dergelijks toen zij in een oorlog met Rusland gewikkeld werden. Ouden en jongen, mannen, vrouwen en kinderen, allen waren destijds eenstemmig en droegen niet alleen geldelijk, maar ook op alle andere wijzen bij om het Japansche leger in staat te stellen zijn oorlogsplicht naar behooren te vervullen. Dit voorbeeld wenschen de Chineesche leerlingen te volgen en daarom hebben zij toegezegd dat zij per persoon en per dag een halve cent ten behoeve van de Chineesche Regeering zullen storten.

Te Nanking hebben de leerlingen eene Vereeniging opgericht, welke hetzelfde doel beoogt, en die heeft vastgesteld, dat de leerlingen, op dezelfde wijze als boven is vermeld, een zeker deel van hunne inkomsten zullen afstaan in het belang van de organisatie der Chineesche vloot. Een drietal hunner bepaalden die som op 3 tjhie (= gaatjes duit) per dag en per persoon, hetgeen, in aanmerking genomen het geringe bedrag hunner inkomsten, den hoogsten lof vooral van de rijkere lieden verdient, die (naar de schrijver meent) verplicht zijn den Chineeschen stam te helpen en zijn naam hoog te houden. Wanneer die rijkeren dat goede voorbeeld der drie jongelieden zouden willen volgen en bijv. een dollar per persoon en per jaar zouden willen afzonderen, dan zou de Chineesche Regeering al heel spoedig over eene som van 400.000.000 dollar kunnen beschikken, voor welk bedrag leger en vloot geheel op modernen en Westerschen voet zoude kunnen worden georganiseerd. De schrijver wijst er op, dat èn het Chineesche Keizerrijk èn de Chineesche stam eerst zullen worden geëerbiedigd, wanneer leger en vloot in orde zullen zijn gebracht. Daarom hoopt hij, dat zijn schrijven en de voorgebrachte gedachte door alle Chineezen, waaronder ook de emigranten in Ned.-Indië, zullen worden begrepen.

De Strafzaak van de Chineesche leerlingen te Kediri. Zooals reeds uit de Europeesche nieuwsbladen bekend is, heeft de Gouverneur-Generaal de door den politierechter te Kediri opgelegde straffen aan de Chineesche leerlingen van de Tiong Hwa Hwee Koan-school, wegens een gehouden vechtpartij met Europeesche en inlandsche leerlingen, zoodanig gewijzigd, dat de straffen van 3 maanden en 1 maand ten arbeidstelling aan de publieke werken voor den kost zonder loon, respectievelijk zijn verminderd in 3 dagen en 1 dag. Hoewel de Chineezen deze beslissing dankbaar aanvaarden en erkentelijk zijn voor de belangrijke vermindering, welke de opgelegde straffen hebben ondergaan, zoo zouden zij toch gaarne hebben gezien, dat, als geen gratie van de vrijheidsstraf had kunnen worden verleend, alsdan eene geldboete ware opgelegd. Immers, men neemt gewoonlijk waar, dat, waar twee personen kijven, beide partijen schuld hebben. Zoo ook in dit geval.

Men had, naar de meening van den schrijver in de Bintang Soerabaja van 28 Januari 1910 No. 23, niet uit het oog moeten verliezen, dat een verblijf in de gevangenis, al is dit dan ook slechts gedurende enkele dagen, voor het geheele leven dier jeugdige personen eene onaangename herinnering blijft. Voor lieden op meergevorderden leeftijd hindert de vrijheidsberooving zoo niet, maar jongelieden zijn jonge planten, die moeten worden opgekweekt, en hen had men het gedwongen verblijf in een vuile gevangenis moeten sparen.

Opwekking aan alle Chineezen in Nederlandsch-Indië om de Chineesche taal te leeren lezen en schrijven. In de **Pewarta Soerabaija** van 29 Januari 1910 No. 24 betoogt „Fatimans" de wenschelijkheid aan de Chineezen, om — in navolging van de Japanners, die bijna allen kunnen lezen en schrijven — zich op de kennis van lezen en schrijven hunner eigen taal toe te leggen. De kennis ten deze van de Chineezen in Ned.-Indië is, in vergelijking met die van de Japanners, beslist in het nadeel van eerstgenoemden, hetgeen zijn oorzaak vindt in eene groote mate van onverschilligheid, zoomede in het niet begrijpen van het gezegde, dat, wie de taal verstaat, ook liefde heeft voor zijn stam. Vroeger had men eene verontschuldiging in het feit, dat de Chineesche Regeering zich aan hare Chineesche emigranten niets liet gelegen liggen, omdat zij, uit onkunde, van het bestaan dier lieden niet op de hoogte was. Maar die houding heeft men reeds lang laten varen.

Ook kon men vroeger aanvoeren, dat er voor de Chineesche jeugd geen gelegenheid bestond om de scholen te bezoeken, doch ook die toestand heeft zich ten goede gewijzigd, sedert de Tiong Hwa Hwee Koan Vereeniging voor de oprichting van Chineesche scholen heeft zorg gedragen.

En daarvan moeten allen gebruik maken, zegt de schrijver. Geldt het bovenstaande voor de groote menigte, ook de met Europeanen gelijkgestelde en de genaturaliseerde Chineezen wekt de schrijver op om de kennis der moedertaal niet te vergeten. Hij erkent de nuttigheid van de kennis der Nederlandsche en Engelsche talen voor die lieden in Ned.-Indië, maar toch acht hij het voor hen een plicht om den Chineeschen stam getrouw te blijven, en dit kan alleen geschieden, wanneer zij ook de Chineesche taal machtig zijn. Voor de vele in Ned.-Indië aanwezige met Europeanen gelijkgestelde Chineezen zal dit zeker niet moeielijk vallen, waar het algemeen bekend is, dat hunne tot de Regeering gerichte verzoeken niet ten doel hadden om uit het Chineesche Stamverband te treden, maar meer uit zucht om zich te onttrekken aan de onsympathieke politierechtspraak, aan de hinderlijke voorschriften van ons passenstelsel en in het algemeen om meerdere consideratie te verkrijgen van hun persoon door de politie, wier welwillende bejegening steeds veel te wenschen overliet.

De schrijver hoopt ten slotte, dat men deze gedachten in ernstige overweging zal willen nemen en aan zijn roepstem gehoor zal willen geven.

Van Vreemde Koloniën.

Boedha's nieuwe incarnatie.

Gedurende zijn laatste aardsch bestaan moet Boedha in zijne vierde incarnatie als Kotamo ook in Laos hebben verwijld.

In tal van beelden in brons, van hout of steen wordt de nagedachtenis van Kotamo in Laos in eere gehouden, en waar de tot den stam der Thais in die streken behoorende lieden zulk een beeld aantreffen, in de pagodes of bedolven onder de tropische vegetatie, werpen ze zich daarvoor in het stof en denken ze aan de terugkomst van Boedha op deze aarde.

„Uwe landen zullen door blanke reuzen worden veroverd, die de macht zullen hebben om zich in de lucht te verheffen. Wanneer gij die reuzen onderling oorlog ziet voeren en hunne lichamen op de aarde zullen ploffen, zal het oogenblik gekomen zijn voor de geboorte van Metlayo."

Zoo sprak eens, volgens de legende, Kotamo tot de volkeren van Vientiane en Xieng-Sen.

De profetie van Kotamo is in één opzicht vervuld. De voormalige laotische koninkrijken zijn onder de heerschappij gekomen der Franschen. Zijn dezen niet de blanke reuzen, die zich in de lucht kunnen verheffen?

Metlayo, de vijfde incarnatie van Boedha, wacht dus nog slechts voor zijne verschijning op aarde op het eerste treffen tusschen de luchtvloten, die men in de verschillende landen thans wil samenstellen. Renard, Santos-Dumont, de Wrights en Blériots zullen wellicht nog eenmaal in de binnenlanden van Azië hunne bewonderaars hebben voor het aandeel, dat zij hadden, in de verjonging van het boedhistisch geloof.

De behandeling der begrooting in Engelsch-Indië.

De directeur van financiën, sir Guy Fleetwood, Wilson heeft bij de indiening der begrooting voor het volgende jaar, medegedeeld, op welke wijze deze door den raad van den onderkoning zou worden behandeld:

Op het oogenblik laten de bepalingen geen discussiën toe. Het zou in elk geval onredelijk zijn te verwachten, dat eenig raadslid als het ware geheel onvoorbereid zou spreken over de groote en ingewikkelde vraagstukken, die voortvloeien uit de uiteenzetting van den financiëelen toestand. Maar op een nader tijdstip, waarvoor naar ik meen de onderkoning den 11en Maart in uitzicht heeft gesteld, zal de raad overgaan tot hetgeen in groote trekken overeenkomt met de behandeling in de afdeelingen in het Lagerhuis. Wij zullen daarbij in de eerste plaats beraadslagen over de nieuwe belastingvoorstellen, over de nieuwe leening en over de bijdragen aan de provinciale besturen. Dan zal na een korte tusschenpooze de raad wederom bijeenkomen voor wat ik zou willen noemen eene behandeling in de afdeelingen voor het geheele huis, en elk hoofdstuk der begrooting, die daarbij zal kunnen worden besproken, zal dan door een lid van ambtswege, dat bijzondere kennis heeft van den betrokken tak van dienst, worden uitgelegd. In beide stadia van behandeling zal het aan de leden vrijstaan, om na behoorlijke kennisgave en behoudens enkele restrictiën door een motie de aandacht te vestigen op eenig onderdeel der begrooting, de noodzakelijkheid van eenigen post te critiseeren of nadere inlichtingen te verzoeken. Over alle zoodanige motiën, mits voldoende aan het reglement van orde, kan worden beraadslaagd. Op die wijze zal ruimschoots gelegenheid bestaan voor den raad, om de begrooting aan eene zakelijke critiek te onderwerpen. Wij gelooven, dat de uitkomst dienstig zal zijn voor het gouvernement en den groei zal bevorderen van eene welingelichte publieke opinie, betreffende de voornaamste vraagstukken van de begrooting. Na gedurende ongeveer een halve eeuw bijna alle begrootingsdiscussiën in het Engelsche parlement te hebben gevolgd, hoop ik niet van aanmatiging te worden beschuldigd, indien ik het waag den leden van den raad voor te houden, dat het

veeleer het bezwaarlijk onderzoek van de enkele posten der begrooting, is, waardoor besparing kan worden verkregen, dan door het in elkaar zetten van motiën betreffende organieke veranderingen in de financieele politiek. Ook dat diensten, waarvan voordeel te trekken is, beter zullen kunnen worden geholpen uit gemaakte besparingen, dan door de vraag naar nieuwe fondsen, waaraan Indië niet kan voldoen zonder nieuwe lasten te leggen op het volk.

Tegen het einde van de maand Maart — de 23e van deze maand is daarvoor aangewezen — zal ik de definitieve begrooting, waarbij dan rekening zal zijn gehouden met de te berde gebrachte opmerkingen en de eischen eventueel van den tijd, indienen. Bij die gelegenheid zal geen debat zijn toegelaten. Op een later tijdstip evenwel, den 29en Maart nl., zal het den leden vrijstaan hunne opmerkingen over de begrooting ten beste te geven, zonder eenig besluit voor te stellen of stemming te vragen.

Naast de nieuwe en meer intieme behandeling van de begrooting, bleef dus de oude vrijheid der algemeene critiek behouden. Maar ik vertrouw, dat de slotdebatten zeer zullen worden bekort, na het grondig onderzoek der begrooting in de eerste stadia. Ik mag ook wel hopen, dat vraagstukken van algemeene politiek voor zooverre mogelijk niet bij deze behandeling zullen worden ter sprake gebracht. Andere gelegenheden zijn nu geboden, om zaken van algemeen belang te bespreken, en het zal voor ons aller gemak zijn en besparing aan tijd geven, indien van die gelegenheden gebruik wordt gemaakt, instede van de begrootingsdiscussiën te overladen. Er zijn, het is waar, weinig bestuurszaken, die niet ook in de begrooting zijn opgenomen; maar alles bij elkaar genomen is de begrooting toch eigenlijk slechts een voorziening in de verschillende diensten voor het komende jaar. Het is een zakelijk stuk en het zal onzen raad tot eere strekken, indien wij de begrooting op zakelijke wijze behandelen.

Blanken en inboorlingen in Afrika.

In een Engelsch weekblad treft men, volgens de Dépêche Coloniale, eene uitgebreide studie aan van een te Sierra Leone verblijf houdend Britsch onderdaan over de verhouding tusschen Europeanen en inboorlingen in de Engelsche koloniën in Afrika.

De ras-quaestie is een voorwerp van voortdurende bespreking, en de toestand schijnt niet te zullen verbeteren. De Europeaan blijkt er op uit te zijn, den inboorlingen te doen gevoelen, dat deze tot een ras behoort, dat steeds in een toestand van onderwerping moet worden gehouden. Bij de inboorlingen bestaat het gevoel, dat zij vroeger veel vriendschappelijker door de Europeanen werden behandeld. Niet alleen verlosten dezen hen van de slavernij, maar hun werden zekere voorrechten toegekend, waardoor zij meenden, dat zij door hunne weldoeners als gelijken werden beschouwd. De nakomelingen dier weldoeners willen nu ongetwijfeld toonen, dat zij het niet eens zijn met hunne voorgangers en schijnen eene geheel andere gedragslijn te willen volgen.

Hij, die de macht heeft en de middelen om welwillend te zijn, merkt de schrijver dezer studie op, moet veel machtiger zijn dan hij, aan wien die welwillendheid ten goede komt. Bijgevolg zal de blanke nimmer den neger als zijn gelijke erkennen.

Toen de Europeanen de negers uit de slavernij verlosten, hebben zij dezen behandeld als lievelingsdieren. Zij hebben geld en moeite besteed om te zien, wat er van die negers te maken viel, op dezelfde wijze als men papegaaien leert praten, honden leert apporteeren of duiven africht. Toen bleek, dat er van die negers menschen te maken waren, wier intelligentie de verwachting overtrof. De groote fout der negers is wellicht geweest, dat zij, hun vermogen inziende om zich de kennis van den blanke eigen te maken, wat al te hard van stapel zijn geloopen, om te toonen, dat zij de gelijken waren van hen, die hen hadden geholpen. De nakomelingen hunner weldoeners kunnen die eerzucht niet gedoogen.

De Europeaan twijfelt niet meer aan het vermogen van den neger om zich te ontwikkelen; daarvan heeft deze laatste te zeer blijken gegeven op de engelsche scholen en hoogescholen, waar hij naast den blanke heeft gewerkt. Maar wat ook het vermogen van den neger moge zijn, hij ziet zich steeds belemmerd door de zorg om, ter wille van zijne positie en van zijne vooruitzichten, niet te pronken met zijne gelijkheid of zijne kennis te luchten.

In verschillende opzichten heeft de blanke een natuurlijke antipathie tegen de inboorlingen. Dit verwijt kan hem evenmin ontgaan als dat aan den ontwikkelden neger, dat deze zijne minder ontwikkelde rasgenooten als inferieure wezens beschouwt. Sommige Europeanen behooren nooit in Afrika te komen, daar zij hun afkeer van den neger niet kunnen verbergen. Men kan niet zeggen dat de blanke den neger haat uit een oogpunt van rasverschil. Hij beschouwt hem eenvoudig als zijn mindere, en zijn vooroordeelen richten zich veeleer tegen de gebruiken van den neger dan tegen diens persoon.

Overigens is de blanke veel rechtvaardiger tegenover den neger, dan deze tegenover de lieden van zijn eigen ras.

Evenals er geruime tijd zal moeten verloopen, voordat de neger zijn eigen onrecht tegenover zijn rasgenooten inziet, zal de blanke ook niet vandaag of morgen zijne vooroordeelen tegenover den neger opgeven, met het oog op zijn wensch om in de verschillende gouvernementsbetrekkingen de hoogste plaatsen in te nemen.

Dragers op Madagaskar.

Wanneer men de Franschen indertijd hoorde over het bestuur van generaal Gallieni op Madagaskar, zou men geneigd zijn te gelooven, dat daar nu eens eene model-kolonie ware gesticht.

Sedert het aftreden van den ongetwijfeld als bestuursman zeer begaafden opperofficier, zijn intusschen verschillende zaken aan het licht gekomen, waaruit blijkt, dat ook op Madagaskar nog veel bestond, wat men elders afkeurde.

Zoo is nu eerst onlangs door den bij afwezigheid met verlof van den gouverneur-generaal Augagneur opgetreden waarnemenden titularis, Garbit, een besluit genomen, volgens hetwelk aan de Europeesche en inlandsche ambtenaren eene schadevergoeding wordt toegekend, indien zij bij overplaatsingen van paarden, muildieren enzoovoort gebruik maken, ter vervanging van de gebruikelijke dragers.

Dezen werden voor die diensten wel betaald, maar overigens gewoonweg gecommandeerd, zoodat, met het oog op het talrijk ambtenaarspersoneel, nog al heel wat armen en nog wel de sterkste, want de dragers of bourjanes behoorden natuurlijk niet tot de zwaksten uit hunne dorpen, aan den productieven arbeid werden onttrokken.

Men verwacht van dezen maatregel ook, dat hij ten goede zal komen aan de paardenteelt, terwijl de kolonisten hopen, dat nu de ambtenaren ook meer gebruik zullen maken van de wegen, deze beter in staat zullen worden gehouden dan te voren.

Eene leening voor Dakar.

Dakar, de eerst sedert eenige jaren in het leven geroepen hoofdstad van Fransch West-Afrika, wil thans eene leening sluiten van 1,500000 francs voor bouw van een stadhuis en van een overdekte markt. Het Crédit Algérien heeft er reeds in toegestemd dat bedrag aan de stad te leenen.

Het komt ons voor, dat de bewoners van Dakar tot grootere offers bereid zijn, waar het geldt instellingen van openbaar nut in het leven te roepen, dan men elders daarvoor wil brengen.

FEUILLETON.

Twee dagen op den Tengger.

IV.

Intusschen stegen wij hooger en hooger; 't is verbazend, hoe veel wij stegen in korten tijd en onbegrijpelijk hoe een auto tegen zulke hellingen op kan klimmen. En toch is dit laatste heel vaak gebeurd en is men zelfs van plan om den weg van Pasrepan naar Tosari enkele dagen in de week open te stellen voor elken auto. Mijns inziens — mijn vertrouwen in auto's is nu niet bepaald onbegrensd te noemen — zullen ongelukken dan niet zeldzaam zijn. Een vaste autodienst van Soerabaja naar Tosari, met goed betrouwbare auto's en chauffeurs, zou mij beter lijken. Een groot gemak zou dit zeker geven voor de vele touristen, die Tosari komen bezoeken.

Hoe hooger we kwamen, hoe meer het bergachtig landschap van aanblik veranderde, hoe hooger de bergruggen, hoe dieper de ravijnen werden, hoe minder dicht de plantengroei. Na 2 uur ongeveer rijdens stonden we voor een groot bord, waarop met leelijke reuzeletters geschreven was: **Sanatorium Tosari**, met een dikken vinger er onder, wijzende naar een paadje, dat een groot stuk van den grooten weg afsneed, doch steil, in trappen, zich naar boven slingerde. Wij volgden dezen korteren, doch moeilijker te bestijgen weg en stonden op den top van een heuvel gekomen plotseling te midden van keurig opgebouwde villatjes, die tezamen het Sanatorium vormen. Even stonden we stil bij de daar aangelegde tennisbaan, om 't ruime uitzicht op de ons omringende ravijnen en bergruggen te genieten. In één woord: prachtig! 't Indische Zwitserland, een naam, die ten volle weergeeft het karakter van het gebergte daar; daarmee is niets te veel gezegd.

Zij, die Zwitserland wel eens bezocht hebben, zullen zich zeker de enorme bergmassa's herinneren, met hunne in de verte blauw-groene wanden en ruggen, hier en daar bedekt met dunne bosschen of grastapijten, zich verheffend van uit de diepe, wazig-donkerblauw schemerende dalen, hier en daar liefelijk en poëtisch stemmend, elders geheimzinnig angstig aandoende. Ook hier hetzelfde: In de ochtenduren — 't was toen ongeveer half acht des morgens — als de zon nog niet zoo hoog gestegen is, om haar volle licht tot in de diepte der ravijnen door te doen dringen, als een wazige sluier, deze spelonken nog bedekt en een matte schaduw ligt op de eene helft der ruggen; als de donkere dennebosschen nog donkerder schijnen en hun grillig profiel zwart afsteekt tegen de heldere, lichtende lucht, dan is het, als stond men niet in een tropenland, doch te midden der Zwitsersche bergen. Ook de temperatuur, die voor Indië heel laag was, deed ons aan Zwitserland denken.

Het Sanatorium zelf ligt op den uitersten noordelijken rand van een rug, die tamelijk smal is en links en rechts diepe ravijnen naast zich heeft. Evenwijdig aan dezen rug strekken zich aan beide zijden twee andere naar het noorden uit, de een hel verlicht door de zon, de andere nog bedolven onder donkere schaduw. De inrichting bestaat uit een complex van aardige villatjes, aan weerszijden van den tamelijk smallen hoofdweg. Elk paviljoentje is omgeven door een tuin, waarin de prachtigste Europeesche bloemen welig tieren.

Hortensia's, Chrysantemums en vele andere bloeiden er in volle pracht. Jammer, dat we geen tijd hadden dat prachtig gelegen oord beter te bekijken, we konden dit slechts in 't voorbijgaan doen. Vele gasten waren er toen niet, enkele Engelsche toeristen in flanellen costumes, met opgestroopte mouwen, rookten, op luierstoelen gezeten, hunne korte pijpjes; op den weg huppelden twee frisch blozende kindertjes.

Spoedig waren we de tuintjes voorbij en reden we de kampoeng binnen: nette planken huisjes met zeer smalle erven en hekwerk er om heen, links en rechts van den weg, alle dicht op elkaar vanwege de weinige ruimte, die de bergrug aanbiedt.

Op een verwijd gedeelte van den weg stegen we af om van paarden te verwisselen, daar nu eerst de zware taak van het steil naar boven klimmen kwam. In een wazig verschiet zagen we in de lucht links boven ons den breeden kraterwand van den Tengger met een inzinking, de Moenggalpas, waardoor wij de Zandzee zouden bereiken. Wel leek ons de afstand er heen ver, want we zagen nog slechts vaag de omtrekken daarvan door den nevel heen.

Zoo, slecht als mijn zadel daar straks was, zoo heerlijk zat ik nu, en met frisschen moed — 't was ook erg frisch — togen we verder, steeds stijgend.

Nadat we de dessa Tosari uitgereden waren kwamen we op een tamelijk smallen weg, waarop een paard zich niet zou kunnen omwenden. Links de bergwand, voor een groot gedeelte begroeid met Oost-Indische kers en andere bloemen, rechts een steile helling, geheel kaal en bewerkt met de patjol. 't Leek mij haast onmogelijk op zoo'n steile helling te blijven staan, te meer dus haar te bewerken. Toch planten de Tenggereezen er Europeesche groenten en aardappelen tegen, die veel aftrek vinden in de lagere landen.

Verder reden we door een echt dennenbosch; die hooge, rechte stammen, 't mos overdekt met naalden in een teere schaduw daar beneden, dat alles verplaatste mij voor een oogenblik in de dennenbosschen van de Veluwe. Overigens begon het aantal plantensoorten meer en meer te verminderen, en de plantengroei in 't algemeen veel schraler te worden. Wat mij echter bijzonder opviel, was het groote aantal bloemen, langs de holle wegen, waar wij door heen reden, van verschillende kleuren en vormen.

Tot nu toe hadden we steeds gestegen langs steile hellingen; langzamerhand werden deze echter vlakker en gemakkelijker te nemen en na ongeveer anderhalf uur rijdens na ons vertrek van Tosari daalden we zelfs heele einden.

„De Smeroe!" hoorde ik vóór mij roepen, en op een open plek gekomen, zag ik de dreigende kegeltoppen van den Smeroe op betrekkelijk korten afstand. Op dat oogenblik toonde hij 't niet, hoe het in zijn binnenste steeds woelde en kookte en bruischte; van tijd tot tijd slechts stootte hij kolossale rookkolommen uit. Het was jammer, dat ik dit verschijnsel niet van dichterbij heb mogen aanschouwen. Ik vond zijn uiterlijk echter reeds zoo dreigend, de donkere gapende krater met den afgebranden, verkoolden rand, terwijl de top zelfs geheel kaal is (geen sprietje leven was er te ontdekken) zóó afschrikkend, dat ik niet meer wachtte op het weder uitstooten van de rookpluim; trouwens mijn kameraden waren mij reeds weer een heel eind voor. Ik reed dus verder.

(Wordt vervolgd.)

Oost- en West-Indisch Literatuur-overzicht.

Opleiding van koloniale bestuursambtenaren.

Van het seriewerk, uitgegeven door het Institut colonial international te Brussel, is verschenen het derde deel van de tweede serie. Het handelt over „Les fonctionnaires coloniaux", en is een vervolg op de in 1897 verschenen deelen I en II. Behalve aan Ned.-Indië, is ook een plaats ingeruimd aan de Duitsche, Fransche en Britsche koloniën. Aangezien de in 1897 geldende regeling der opleiding van Oost-Indische bestuursambtenaren sedert door een nieuwe vervangen is, moest de uiteenzetting, die Prof. Spanjaard in genoemd deel II publiceerde, door een andere vervangen worden.

De directeur der Ned.-Ind. bestuursacademie te 's-Gravenhage, Mr. G. J. A. van Berckel, geeft in het nu verschenen derde deel een overzicht van het tot stand komen der nieuwe regeling, een historische schets, beginnende met aan te wijzen het onvoldoende der oude regeling, met te herinneren aan de gebrekkige opleiding der ambtenaren, waarop in 1892 de heer Mackay en de tegenwoordige minister van koloniën de aandacht vestigden. Verder beschrijft hij de geheele inrichting en het doel der in 1907 opgerichte Bestuursacademie, daarbij doende uitkomen dat over de uitkomsten nog niet geoordeeld kan worden.

Na deze Inleiding volgt dan de officieele tekst van het „Besluit op de Indische bestuursopleiding."

Weekblad voor Indië.

Indië een dobbelhuis, aldus het opschrift van een artikel door R. B. in het jongste Nr. van het Weekblad voor Indië. Inlanders dobbelen, Chineezen dobbelen, Europeanen dobbelen ook, en misschien het ergst van allen, klaagt R. B. De politie staat er machteloos tegenover. Het eenige middel tot beperking zou nog kunnen zijn, de jeugd onder handen te nemen en deze een heilzame schrik inboezemen voor het hazardspel. Want het Indië van thans is één groot dobbelhuis; alles wedt, dobbelt, speculeert, beleent, verpandt, speelt kerook, of roulet, of écarté, altijd volgens R. B.

Dr. A. A. Fokker vertelt voorts van zijn ervaringen in Spanje, waarmede Indische verlofgangers op reis hun voordeel kunnen doen.

Gabriël (voor welk pseudoniem we zeker wel S. Kalff mogen lezen?) geeft het vervolg zijner beschouwing over Een kunstschilder op Java in 1706 (de Bruin); terwijl ten slotte de aandacht vraagt een artikel van F. van Sonsbeecke over de havenplaats Sabang (met een aantal foto's).

De Indische Mercuur.

Inhoud van No. 12: Rubberscraps, door Dr. A. H. Berkhout. — Het onderzoek van caoutchouc en getah pertja, door Dr. A. H. Berkhout. — Een boek over de Batak-landen (van Prof. Dr. W. Volz) door Prof. J. F. Niermeijer. — De instervingsziekte der cacaoboomen en het bruinrot der cacaovruchten veroorzaakt door Diplodia cacaoicola, door Dr. H. M. Quanjer. — Plaatselijke aanpassing van katoenvariëteiten, door v. I. — Terugkoop van het particuliere land Kandanghauer. — De overneming van den spoorweg Batavia-Buitenzorg door den Staat. — Kultuurberichten. (Eene rubberafdeeling aan het Deli Proefstation. — Cacao-, koffie- en hevea-plantages in Suriname). — Kleine mededeelingen. (Uitvoer van Curaçao in het derde kwartaal van 1909. — Hoedenindustrie op Curaçao). — Financieele berichten en verslagen. — Nieuwe Maatschappijen, enz.

Over Rubber.

In Eigen Haard (No. 11 en 13) wordt de aandacht gevestigd op een onlangs verschenen boekje, getiteld „Aandeelen in Rubberondernemingen als speculatieve belegging" (gratis verkrijgbaar bij de firma B. Sanders Ezn. te Amsterdam) en daarvan een uittreksel gegeven, waaraan wij de navolgende, niet algemeen bekende bijzonderheden, ontleenen:

De oprichting van rubber-ondernemingen was in de laatste jaren een historische noodzakelijkheid geworden. De consumptie nam in sterke mate toe, gevolg van telkens nieuwe toepassingen, de productie bleef gelijk, of vertoonde zelfs vermindering.

Aanvankelijk diende het caoutchouc, in Europa ingevoerd, alleen voor het uitwisschen van potloodschrift. Geleidelijk kwam het voor het prepareeren van waterdichte stoffen en voor het vervaardigen van stoppen en buizen in de chemische apparaten in aanmerking. In 1832 ontdekte Lüdersdorff het middel om aan caoutchouc de kleverigheid te ontnemen door het met terpentijn zacht te maken en dan met zwavel te vermengen. In 1839 vond Goodyear te Newhaven de vulcanisatie uit door verhitting en vermenging met zwavel, en later, in 1852, door nog sterkere inwerking van zwavel, de vervaardiging van eboniet, waardoor aan de rubberindustrie de enorme vlucht verzekerd was, die wij thans beleven en jaarlijks zien toenemen.

In het kort komt de wijze, waarop het caoutchouc gewonnen wordt, in den regel hierop neer, dat men in den stam van den rubberboom na zorgvuldige reiniging der schors, boven elkaar een twaalftal insnijdingen maakt. Onder iedere wonde bevestigt men een emmertje, waarin het sap (melksap) wordt opgevangen, dat als voornaamste bestanddeel de rubber bevat. Een boom van eenigen omvang — men pleegt met het aftappen in het zesde jaar te beginnen — kan jaarlijks meerdere aftappingen verdragen. Gemiddeld leveren dan 50 K.G. sap, 30 K.G. caoutchouc.

De inboorlingen maken echter niet zooveel omslag. Zij oefenen hun bedrijf uit als voor duizend jaren, hakken in hun wouden de kostelijke rubberboomen eenvoudig om en doen het uitvloeiende sap stollen, dat als wilde Para-rubber in den handel bekend is. Waar de inboorling zijn voet gezet heeft in het woud, vallen de rubber-boomen de een na den ander of sterven door de roekelooze verwonding.

Zoo kwam men op het denkbeeld om ook den rubberboom in daartoe ingerichte plantages in het groot aan te kweeken en op die wijze een geregelden aanvoer van caoutchouc mogelijk te maken.

Verblijdend is het, dat dergelijke pogingen ook in onze Oost met gunstigen uitslag werden bekroond. Onze bezittingen, speciaal Sumatra en Java toonden zich bij uitstek geschikt voor rubberbouw op groote schaal, dank zij de deskundige voorlichting van mannen als Dr. P. van Romburgh en Prof. Dr. Treub bijvoorbeeld.

Voor de cultuur komen voornamelijk twee boomsoorten in aanmerking: de ficus elastica of gummiboom en de hevea brasiliensis. De eerstgenoemde bij ons als kamerplant zeer bekend, komt in Insulinde als „karet" ook in het wild voor en bereikt daar een hoogte van 60 M. In den laatsten tijd wordt echter op de plantages de hevea bij voorkeur gekweekt „de toekomstboom van Tropisch Nederland".

Ten slotte een woord over de productie. De opbrengst aan caoutchouc bedroeg in 1900 een kleine 60 millioen kilogram, in hoofdzaak komende uit Brazilië, waar ze in het wild gewonnen werd. Sinds dien nam echter het getal steeds toe en bedroeg ze in het vorig jaar reeds 75 millioen kilogram. De plantage-rubber, in 1906 ongeveer niets, zal dit jaar vermoedelijk een 3000 ton opleveren. Allerwege legt men zich in den laatsten tijd op caoutchouc-cultuur toe. In Februari 1909 had men in onze koloniën daarvoor een bedrag van 41 millioen gulden besteed, in December van hetzelfde jaar was dit cijfer echter reeds tot 68 millioen gulden geklommen. Aangezien evenwel ook in dezen dikwijls zeer onoordeelkundig te werk wordt gegaan, is het nog bij lange na niet zeker, dat de opbrengst geëvenredigd zal zijn, aan het geld, dat er aan wordt besteed.

Er wordt wel eens gezegd, dat bij een achteruitgang der prijzen het oogenblik zal intreden, waarop Brazilië niet meer met succes zal kunnen leveren, daarnaast staat het feit, dat bij vermindering van prijs het verbruik grooter zal worden en men dientengevolge meer nog dan thans de benoodigde caoutchouc uit andere landen zal betrekken.

Indisch Militair Tijdschrift.

Inhoud van afl. 2, jaarg. 1910: Harceleeren, taquineeren, chicaneeren, door J. C. Pabst (vervolg). — Het een en ander omtrent beoordeelingslijsten (vervolg), door S. — Nogmaals de Brisant-granaatkartets Ehrhardt van Essen en het ontwerp eenheidsprojectiel-Gooszen. — De schietmethode Fabius en ons schietvoorschrift, door J. van Hasselt. — Het schieten in bergterrein door Vesting-Artillerie, naar aanleiding van de in 1909 gehouden schietoefeningen in de nabijheid van Soemedang, door G. E. Visser. — Het samenspelen van meerderen met minderen in militaire voetbalclubs. — Schermen, door Van Houten. — Het ontwerpen van een universeel schema van premiën voor de schietoefeningen, door H. Lamberts. — Van vreemde legers. Enz.

Tijdschrift voor Economische Geographie.

De kort geleden opgerichte Nederlandsche vereeniging voor economische geographie, welke ten doel heeft de bevordering van de studie der economisch-geographische toestanden van alle landen der aarde, de verbreiding van de uitkomsten dier studie, en het verstrekken van inlichtingen omtrent Nederland en zijne Koloniën in het buitenland, ten einde het aanknoopen van betrekkingen tusschen onze gewesten en den vreemde wederzijds te vergemakkelijken, deze hoogst nuttige vereeniging geeft met bovengenoemden titel een maandschrift uit, waarop dezerzijds nog niet de aandacht werd gevestigd, welk verzuim we bij dezen ons haasten te herstellen.

Van het tijdschrift, dat keurig gedrukt is, zijn thans reeds twee afleveringen verschenen (Secretaris der Commissie van Redactie is Dr. H. Blink). De rijke inhoud is een pleidooi voor de noodzakelijkheid der oprichting, en wettigt alleszins een langdurig bestaan van dit jeugdige periodiek. In de tweede

aflevering vonden we een tweetal artikelen, waarbij de Ned. koloniën betrokken zijn, nl. De suikerhandel en suikerindustrie te Amsterdam, en Petroleumproductie der aarde (eerste gedeelte). In de eerste aflevering treft men o.m. een opstel aan over Koffieproductie en koffiehandel der aarde.

De leden van genoemde vereeniging (waarvan het lidmaatschap *f* 10.— 's jaars bedraagt), ontvangen de periodieke geschriften gratis. (Aangifte bij den secretaris, Mr. R. E. Kielstra, den Haag, Stadhouderslaan 43).

Zendeling Lett.

Met den titel: Herinneringen aan zendeling August Lett, bijeen verzameld door Eleda, is bij H. J. P. Egner te Den Helder een boekje verschenen, waarin op voortreffelijke wijze de levensloop van den, den 24en Aug. van het vorige jaar door inboorlingen der Mentawei-eilanden, vermoorden zendeling Lett.

De geringe prijs van het werkje kan voor hen, die belang stellen in het werk der zending in onze Oost, geen beletsel zijn het zich aan te schaffen; een gedeelte der opbrengst komt bovendien de zending op de Mentawei-eilanden ten goede. Het boekje is versierd met vele goede illustraties en met een kaartje van de Mentawei-eilanden.

Vervolg opgave van bladen, tijdschriften enz., welke nieuw ter lezing zijn gelegd in de Leeszaal Heulstraat 17, Den Haag, die dagelijks, Zon- en Feestdagen uitgezonderd, geopend is van 10 uur voor- tot 6 uur namiddags.

De Javabode t/m 2 Maart '10.
De Sumatrapost idem.
Het Soer. Handelsblad t/m 1 Maart '10.
Ned.-Ind. Effectenblad No. 8.
De Ind. Mercuur No. 13.
Handelsberichten v/h Min. v. Landbouw No. 158.
De Banier Nos. 7 en 8.
Handelsrevue No. 5.
De Locomotief.
De Preangerbode.
De Sumatrabode.
De Padanger.

Naamlijst van nieuw toegetr. Leden

		Contributie.
Th. F. A. Delprat, gep. Hoofd-Ing. N.-I.,	Amsterdam	f5.—don.
L. H. F. Wackers, gep. Gen.-Maj. N.-I.,	„	- 2.50 lid.
L. van der Velde, firma Geb. Rebel,	„	- 2.50 „
W. Meijer, Adj.-Insp. Onderw. N.-I.,	„	- 2.50 „
Ed. Cuypers, Architect,	„	- 2.— „
A. F. P. Carstens, gep. Kapt. Inf. O. I. L.,	„	- 2.— „
Th. Jentink, gep. O.-I. Ambt.,	„	- 2.— „
A. Zeller, Leeraar Openbare Handelsschool,	„	- 2.— „
F. van der Elst,	„	- 2.50 „
Firma van der Werff en Hubrecht, comm. in Effecten,	„	- 2.50 „
W. Versluys, Uitgever,	„	- 2.50 „
W. C. Koldewijn, Tandarts,	„	- 2.50 „
D. J. Holsheimer,	Apeldoorn	- 2.— „
Mevr. L. C. C. Victor Slaap,	Arnhem	- 2.— „
J. André de la Porte, Ingen.,	's-Gravenhage	- 4.— „
Mevr. de Wed. Wesly, geb. E. A. van Ekris,	„	- 2.— „
J. Finck, gep. Dir. Offic. v. Gezondh.,	„	- 5.—don.
J. van Leyden, Particulier,	„	- 5.— „
J. Hardeman Jr., gep. Hoofd-Ambt. N.-I.,	„	- 2.50 lid.
Th. van der Ven,	„	- 2.— „
C. C. Nolet,	„	- 2.— „
G. F. Enger, Particulier,	„	- 4.99 „
J. Pennock, „	„	- 2.50 „
G. W. Schimmel,	„	- 2.50 „
Mevr. N. de Kock,	„	- 2.50 „
B. Koch, Particulier,	„	- 2.50 „
Mevr. M. J. Koch, geb. Vensentelle,	„	- 2.50 „
J. Th. F. Renaud, gep. Kapt. O. I. L.,	„	- 2.— „
M. Blokhuis, Adm. Berg-cult.,	„	- 2.— „
G. H. Bouscholte, Institituer,	„	- 2.50 „
A. D. T. T. Boutmy, gep. Ass.-Resident,	„	- 2.— „
R. Boele,	Nijmegen	- 2.50 „
K. C. Jaski, Houtvester N.-I.,	„	- 2.50 „
J. A. Schmidt,	Paramaribo	- 2.50 „
C. W. L. Cohen, Comm. Post.,	Soerakarta	- 2.50 „
Th. J. France, Cand.-Arts,	Utrecht	- 2.— „
C. A. Meulemans, Maj. Inf. I. L.,	„	- 2.— „
Mevr. Arndsen Hein van Eersel,	„	- 2.— „

Aan leden, die verhuizen, wordt verzocht hiervan den Administrateur, Verhulststraat 51, Den Haag, kennis te geven met vermelding zoowel van het oude als het nieuwe adres.

MEDEDEELINGEN.

Van het Dag. Bestuur der Vereeniging:

Hoofdbestuursvergadering van de Vereeniging „Oost en West", op **Zaterdag 23 April** 1910, des namiddags ten $2^1/_2$ ure, Heulstraat 17, te 's Gravenhage.

Punten van behandeling:

1. Jaarverslagen. (Zie o. a. Kol. Weekblad nos. 5, 6, 7).
2. Rekening en verantwoording 1909. Goedkeuring door het Hoofdbestuur.
3. Ondersteuningsfonds.
4. Studiecommissie.
5. Nijverheidscommissie.
6. Informatiebureau.
7. Geldleening.
8. Koloniaal Weekblad.
9. Begrooting 1911.
10. Voorziening vacatures Hoofdbestuur.
    Volgens rooster treden af, doch zijn terstond herkiesbaar:
    C. R. Bakhuizen van den Brink. (De heer Bakhuizen van den Brink heeft verklaard zich niet herkiesbaar te stellen);
    E. van Assen;
    A. A. C. Harting;
    Jhr. Mr. J. L W. C. von Weyler (voor Rotterdam);
    Mevr. J. E. van Oeveren—Van Schaik (voor Utrecht);
11. Aanwijzing candidaten voor commissie tot onderzoek der rekening en verantwoording 1910.
12. Vaststelling van plaats en dag der Algemeene Vergadering in de maand Juli of Aug. 1910.
13. Vaststelling van de gewijzigde Huishoudelijke Reglementen van de afdeelingen Amsterdam en Nijmegen.
14. Wat verder ter tafel zal worden gebracht.

E. VAN ASSEN, *Secretaris.*

Van de Nederl. Afdeeling der N.-I. Maatschappij van Nijverheid en Landbouw.

Openbare Vergadering op **Maandag 11 April 1910**, des avonds 8 uur, in het café Hollandais, Groenmarkt, te 's-Gravenhage.

Onderwerp:

De cultuur, bereiding en wetenschappelijke keuring der technisch belangrijke Indische Vezelstoffen.

Spreker:

Dr. G. van Iterson, *Hoogleeraar aan de Technische Hoogeschool te Delft.*

Er zal gelegenheid worden gegeven voor debat of het vragen van inlichtingen.

Toegang vrij.

De voorzitter: P. J. v. HOUTEN.
De secretaris: S. STIBBE.

Herinnering aan de Openbare Vergadering van *Moederland en Koloniën*, op **Dinsdag 5 April**, 's avonds 8 uur, in het Zuid-Hollandsch Koffiehuis, Den Haag, betreffende: de **Ned. Koloniën in Amerika.**

Lijst van aangekomen en vertrokken Passagiers uit en naar de Indiën.

Passagiers van het s.s. „Rindjani", commandant T. Bakker, van Batavia 3 Maart 1910, te Marseille 26 Maart 1910.

Van Batavia: W. J. C. van Bennekom met echtgenoote; H. J. Ch. Brunet de Rochebrune met echtgenoote; G. van Delden; J. W. N. Diemont met echtgen. en 2 kinderen; N. J. Gerharz; P. van Leersum met echtgenoote en 1 kind; Mejuffrouw M. Jolly; C. J. Graaf van Randwijck; Mevrouw J. Schmidt; Mr. C. W. Wormser met echtg. en 2 kind.; Mevr. Hahn, geb. Kobler, met 2 kinderen; Mej. D. M. van Baarda; J. Clemans met echtgenoote en 2 kinderen; H. Deen met echtgenoote en 2 kinderen; L. A. Scheepmaker met echtgenoote en 4 kinderen; A. A. de Lange; J. A. van den Berg; W. J. van Boxtel; C. Valkenburg; G. H. Krebber; H. L. Hartman; R. S. Powell; P. T. G. Bohouwrie; R. van Vleuten; P. J. Huitink met echtgenoote en 1 kind; J. B. H. Tubing; A. J. van der Veken; W. J. Wemmers, benevens H. M. troepen en schepelingen.

Van Padang: Jansen: Mevrouw Brugman en dochter.

Naar Colombo: H. de Courcy Hamilton, Tanggos.

Naar Padang: W. Bueno de Mesquita en kind; G. E. van Hutten.

Passagiers van het stoomschip „Tabanan", gezagvoerder W. J. Boon, van Rotterdam naar Nederlandsch-Indië.

Te Rotterdam hebben zich ingescheept: J. A. Roukens met echtgenoote en 3 kinderen; J. F. A. Apon met echtgenoote en 1 kind; J. W. Ebbink met echtgenoote; J. S. Wiselius; Mevrouw J. S. G. Wiselius; J. J. P. Kohl met echtgenoote en 1 kind; H. G. Smagge; A. M. Verhaar met echtgenoote en 2 kinderen; Mevrouw J. M. C. Dijkman— van Roosmalen; Mevrouw G. ten Harmsen—Zwart; Mevrouw W. C. J. Brumsteede; J. Wiselius; Chr. L. Schwarze; Mevrouw J. M. Lohr—v. d. Houten; J. Breet; J. Montijn en echtgenoote; P. W. Bal met echtgenoote en 3 kinderen; H. P. Ketting en echtgenoote; Mevrouw Cocheret en 2 kinderen; Mevrouw Wed. van Santen—Dibbets; Mevrouw L. Waisvisz-Engers met 1 zoon en 2 dochters; F. Magendans; Mejuffrouw M. van Vliet.

Naar Southampton: Mevrouw van Gilse en 1 kind; Mejuffrouw S. van Marselis—Hartsinck; Mr. K. P. van der Mandele; J. Allard.

Naar Lissabon: Mignot en echtgenoote; J. F. Damsté.

Naar Tanger: A. De Lecroix.

Naar Marseille: C. Borghardt; D. G. Montenberg.

Te Southampton zullen zich inschepen: F. L. Wattendorff.

Naar Tanger: Mr. Brian Rottigan; Miss Mitchell.

Naar Marseille: E. A. Armstrong.

Te Marseille zullen zich inschepen: Mejuffrouw K. Knottenbelt; A. J. G. A. Wiemans; J. Schultz en echtgenoote; L. J. Dalmijn; A. E. ten Broeke met echtgenoote en 3 kinderen; A. J. van Hemert; Mr. J. Duparc met echtgenoote en 1 kind; Jhr. C. van Lennep; J. C. van Blommestein en echtgenoote; H. Somermeijer met echtgenoote en 1 kind; C. J. G. van Deun; J. H. L. Teutelink en 1 dochter; R. A. Huneman; C. R. Ruempol en echtgenoote; C. L. van der Bel; A. W. M. Knip; C. J. Bakker; Mevrouw D. Burger; A. F. van Tienhoven; J. W. van Wageningen; H. J. Colenbrander; J. F. van der Hoeven en echtgenoote; W. Engel; E. Bremer; G. J. Grin; J. J. Beun.

Naar Port-Saïd: W. van Schelt; W. van der Graaf; G. P. van der Leede; M. Kroon.

No. 14. Donderdag 7 April 1910. 10de Jaargang.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING OOST EN WEST

OPGERICHT DOOR KOLONEL G.E.V.L. VAN ZUYLEN, 21 MAART 1900.

„HET KOLONIAAL BELANG IS EEN ALGEMEEN NEDERLANDSCH BELANG."

Abonnementsprijs per jaar:

Vrij aan huis of franco per post binnenland, bij vooruitbetaling	2.50
Voor Oost-Indië en het Buitenland	„ 4.—
Afzonderlijke nummers	0.05

Prijs der Advertentiën:

Per regel	f 0.15
Bij plaatsing van 500 regels	„ 0.12½
„ „ „ 1000 „	„ 0.10

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie", en gezonden aan de Presidente: 7a HEERENGRACHT, DEN HAAG.
Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, *51 Verhulststraat.*
Voor *Advertentiën* tot de Drukkerij „LUCTOR ET EMERGO", AMALIA VAN SOLMSSTRAAT, *Telefoon 4424*, beiden DEN HAAG.

Inhoud van dit nummer.

Informatie-Bureau

(*Secretaris J. L. van Gennep*),

dagelijks — Zon- en feestdagen uitgezonderd — van 10—12 en 2—4 u., ten kantore **Heulstraat 17, 2de verdieping.**

Zie overigens **Officieele Mededeelingen** ook van het Dagel. Bestuur en de Afdeelingen op blz. 7 en 8.

Tentoonstelling van Indische Foto's.

In de lokalen van B o e a t a n, Heulstraat 19, den Haag, is thans een fraaie collectie fotografieën uit verschillende streken van Nederl.-Indië tentoongesteld waarvan enkele exemplaren ook te koop zijn.

Toegang vrij.

Multatulidag. - Max Havelaar-fonds.

De commissie voor de huldiging van Multatuli's nagedachtenis heeft de volgende circulaire verspreid:

Huldiging van Multatuli's nagedachtenis.

In Mei van dit jaar zal het vijftig jaar geleden zijn, dat de Max Havelaar verscheen.

Deze verschijning was een gebeurtenis van beteekenis in de geschiedenis van het Nederlandsche volk. Zij verrijkte de vaderlandsche letteren met een werk, dat, even ongemeen van vinding als van vorm, zijn schrijver aanstonds den rang verzekerde, dien hij in onze letterkunde zou blijven innemen: den eersten. Een werk, dat prikkelde tot nadenken over tal van onderwerpen, maar dat bovenal meer dan ooit te voren op eenigerlei wijze was geschied, de belangen van de inlandsche bevolking van Nederlandsch-Indië onder de aandacht bracht van de Nederlandsche natie.

Bij velen, die Multatuli in de eerste plaats eeren als moedig voorvechter van het onbevooroordeeld denken, is het verlangen opgekomen, het halve eeuwfeest van den Max Havelaar niet onopgemerkt te laten voorbijgaan.

Zij hebben zich daarom gewend tot een aantal mannen en vrouwen, Noord- en Zuid-Nederlanders, van de meest uiteenloopende denkwijze, richting en werkzaamheid, met de uitnoodiging zich te vereenigen tot een commissie, die, in zoo ruim mogelijken kring, een dankbare hulde zou voorbereiden aan den schrijver van den Max Havelaar.

Wij, ondergeteekenden, die aan de tot ons gerichte uitnoodiging gehoor gaven, meenen, dat deze hulde bestaan kan in een feestelijk herdenken van de verschijning van dit koninklijk boek, maar zouden daaraan bovendien een meer blijvend karakter gegeven wenschen te zien.

Wij hebben daarom het volgende plan ontworpen.

De feestelijke herdenking zal plaats hebben Zaterdag den 7den Mei. Op dien Multatuli-dag zullen in het Paleis voor Volksvlijt te Amsterdam, na een inleidend woord van den Voorzitter onzer Commissie, in eene namiddag- en eene avondvoorstelling door het Rotterdamsch Tooneelgezelschap (directeur P. D. van Eijsden) vertoond worden de blijspelfragmenten „Aleid" ('s namiddags) en het drama „Vorstenschool". In de namiddagvoorstelling zal nog door Willem Royaards de „Kruissproök" worden voorgedragen. De prijzen der plaatsen zullen nader bekend gemaakt worden.

Aan deze herdenking wenschen wij te verbinden eene Tentoonstelling van Multatuliana. Ondervinden wij voor die tentoonstelling de gewenschte medewerking, dan is ons plan, te trachten, de bate welke de Multatuli dag zal afwerpen, te bestemmen voor de inrichting, op bescheiden schaal, van een Multatuli-Museum. Zij, die in het bezit zijn van belangrijke documenten, zeldzame geschriften, curiosa, op Multatuli betrekking hebbende, en geneigd zouden wezen, deze tijdelijk of blijvend af te staan, gelieven daarvan, vóór 6 April a.s. mededeeling en duidelijke opgaaf te doen aan het commissie-lid, P. J. A. Meersmans, Keizersgracht 758, te Amsterdam.

In verband verder met datgene, waarin, volgens de overgroote meerderheid der Nederlanders de hoofdbeteekenis van Multatuli's optreden, nu weldra vijftig jaar geleden, gelegen is: de door hem wakker geroepen belangstelling in het lot van de inheemsche bevolking van Insulinde, stellen wij mede voor de vorming van een Fonds ten bate van den Inlander van Nederlandsch-Indië, met behulp waarvan de stoffelijke en geestelijke verheffing van Insulinde zal kunnen worden bevorderd, bijv. door het verleenen van steun aan Inlanders van goeden aanleg, door het ijveren voor maatregelen, die verbetering op maatschappelijk gebied ten doel hebben, enz.

Indien dit fonds, ter aanduiding van zijn oorsprong, het Max Havelaarfonds te noemen, thans opgericht en in later jaren gesteund wordt door de velen, die met warmte gevoelen voor Insulinde en de volken die daar leven onder Nederland's bestuur, dan zal hiermede aan die volken een tastbaar blijk gegeven zijn, dat het zaad, door den schrijver van Max Havelaar uitgestrooid, voor hen zegenrijke vruchten draagt.

De Commissie voor de huldiging van Multatuli's nagedachtenis:

Mr. J. N. Van Hall, Voorz., Vondelstraat 21, A'dam; C. R. Bakhuizen v. d. Brink, Onder-Voorz., Groot Hertoginnelaan 66, den Haag; F. Bastiaanse, 1e Secretaris, Hooge Naarderweg, Hilversum; J. G. Götze, 2e Secretaris, Rozengracht 53, A'dam; Mr. C. Th. van Deventer, Penningmeester, Surinamestraat 20, 's-Gravenhage; Marie Berdenis van Berlekom; Cyriel Buysse; Dr. W. G. C. Bijvanck; Prof. Paul Frédéricq; Mr. Louis Franck; C. J. Hasselman; W. Havers; S. Kalff; Victor de la Montagne; P. J. A. Meersmans; Dr. Hendrik P. N. Muller; Dr. Julius Pée; Mr. J. G. Robbers Jr.; Dr. Max Rooses; J. L. Swart; Herman Teirlinck; Prof. J. Vercoullie; Prof. Mr. C. van Vollenhoven; Dr. J. van Vollenhoven; Prof. A. Willems; August de Wit.

De redactie van H e t K o l o n i a a l W e e k b l a d wil niet achterblijven met hare lezers op te wekken tot deelneming aan deze nationale betooging. En het ligt in den aard van het streven onzer vereeniging, dat zulks geschiede met verdubbelden aandrang, nu de blijvende huldiging zal zijn een F o n d s t e n b a t e v a n d e n I n l a n d e r v a n N e d e r l a n d s c h - I n d i ë *). Op geen waardiger wijze toch kan de nagedachtenis worden geëerd van den man, die vele jaren in Indië in den dienst van het Gouvernement heeft doorgebracht, gewerkt voor de hem toevertrouwde belangen van den Inlander, geleden bij het aanzien der verdrukking van den Inlander door diens eigen hoofden en van de zwakheid of de machteloosheid van het europeesche bestuur dier dagen, en die toen hem het onrecht, den Inlander aangedaan te sterk aangreep, en hij daar onmachtig zich voelde dat onrecht te keeren, zijne positie, zijne schitterende loopbaan, de toekomst en welvaart ook van zijn gezin op het spel zette, om de Nederlanders in de ooren te gillen het onrecht, dat daar in hunnen naam plaats had, om tot aan den troon der Nederlanden die beroemde noodkreet te doen weergalmen, waarmede de Max Havelaar besluit, bescherming vragende voor den „bruinen broeder".

Het denkbeeld van een Multatuli-fonds werd reeds opgeworpen in een I n g e z o n d e n s t u k in H e t K o l o n i a a l W e e k b l a d van 14 Juni 1907 en zulks naar aanleiding van een opstel in *Het Vaderland* van 6 Mei t. v., volgens hetwelk een bekend Haagsch publicist voornemens zou zijn geweest, een commissie bijeen te roepen tot oprichting van een monument voor Multatuli, den miskenden verdediger der gewetensvrijheid, waarbij toen gerekend werd op medewerking ook uit Duitschland. Toen stelde onze trouwe lezeres A. M. G. v. W. de vraag: of het voor den schrijver van den Max Havelaar, „den wakkerschudder van het geweten in Nederland tegenover den bruinen broeder, den welsprekenden beleider der belangen van den Javaan" geen meer gewenschte huldiging zou zijn om uit kleinere en grootere giften door geheel Nederland een fonds bijeen te brengen, ten einde den Inlander ingeval van nood en ter bevordering van zijne geestelijke en stoffelijke belangen daarmede te hulp te komen.

Thans zal zij dat denkbeeld verwezenlijkt gaan zien. Wij zijn zeker daarvoor onder de leden van Oost en West algemeen sympathie te ontmoeten. Wie gebruik wil maken van de tusschenkomst van het Dagelijksch Bestuur der Vereeniging, om een grootere of kleinere gift daartoe te bestemmen, vindt ons bureau in de Heulstraat no. 17 gereed, die in ontvangst te nemen en voor de verdere bestemming zorg te dragen.

*) Zie **Inteeken-biljet** onderaan op blz. 8.

Indische Kunstnijverheid.

Over dit onderwerp wordt in de Nederlandsche pers al heel weinig geschreven, artikelen als de volgende, die onlangs in de N i e u w e R o t t. C r t. stonden, zijn zeldzaam als witte raven. Ook de Indische bladen wijden er te weinig aandacht aan; be-

halve de heer J. E. Jasper, laat bijna nooit iemand er zijn licht over schijnen.

Wellicht, dat hetgeen nu door een zeer belangstellende te berde is gebracht aanleiding kan geven tot wrijving van gedachten, als het hier nog eens naar voren wordt gebracht.

De deskundige medewerker in de rubriek *Letteren en Kunst* van bovengenoemd blad schrijft:

„De permanente tentoonstelling „Boeatan" in Den Haag heeft weder een aantal weefsels en batiks in haar bezit, die meer belangstelling alleszins waard zijn. Allereerst de batiks, die onder leiding der vereeniging „Djokjasche Kunstarbeid" en van Ducro vervaardigd zijn. Hier geldt het de groote vraag, of het mogelijk is de Javaansche batikkunst op voorwerpen van Europeeschen vorm toe te passen! De een noemt dat nonsens, wil liever de antieke kunst laten verdwijnen, de ander cijfert gevoelsargumenten weg en meent terecht, dat de groote, traditioneele afmetingen der saroengs en slendangs het batikwerk te zeer in prijs verhoogen en dat hiervoor in het Europeesche leven geen plaats is. Wie koopt zoo'n saroeng van 30, 40 gulden, ook al is het een schitterend kunststuk, waaraan maanden gearbeid is? Een enkele verzamelaar of rijke vreemdelingen, die het groote, gebatikte doek als dekoratie aan den wand ophangen. Van verkoop, die inderdaad het Indische kunstleven zou aanmoedigen, is geen sprake en het blijft, zooals de heer Idenburg tijdens zijn eerste ministerschap eens zei, een handel in kuriositeiten! Hoe anders zou het kunnen zijn, indien het mogelijk ware, die Javaansche kunstuitingen over te brengen op voorwerpen van Europeesch gebruik!

De technische waardigheid is op Java nog voldoende voorhanden, en zelfs ongeoefende vrouwen leveren werk, dat dikwijls naast menig Europeesch batikstuk gelegd mag worden. De arbeidstijd, in Europa een zeer groote belemmering, geldt niet voor Java en waar het alleszins mogelijk is, kleinere voorwerpen, als kussens en theewarmers in twee, drie dagen te batikken, behoeven de productiekosten absoluut niet hoog te zijn en zou het zelfs mogelijk wezen, dit Javaansche werk een belangrijke plaats als uitvoerartikel te bezorgen. Hoeveel Japansch en Roemeensch borduurwerk is er niet in den handel, terwijl toch het batikken een veel grooter toepassingsgebied vinden kan!

Maar dit zal alleen mogelijk zijn, indien het nieuwe werk ook *de schoonheid van het oude behoudt!* En ook dit is mogelijk! Wij staan niet meer als **leeken tegenover het batikken.** In Europa zijn batiks gemaakt, die technisch gelijk staan met de Javaansche, doch artistiek hooger, omdat ze, in tegenstelling **met het traditioneele werken** op Java, een zuiver individueele kunstuiting zijn. Een kamerscherm van Lebau is bijv. een eigen geestesprodukt, een Javaansche batik een gelukkige vereeniging van gekopieerde traditie-motieven, die de batikster zelf nooit gevonden zou hebben. Op het gebied van verven is men de **laatste jaren belangrijk** vooruitgegaan. Een grooter kleurgamma dan in Indië staat te onzer beschikking en deze kleuren, in wasch- en licht-echtheid betrouwbaarder dan de Javaansche, zijn hoogstens in enkele uren aan te brengen, terwijl de inlandsche verver, met zijn gebrekkig procédé, hiervoor dagen noodig heeft.

Echter moet deze chemische ververij vooreerst toekomstmuziek blijven! De Javaansche batikster en de verver zijn uiterst bedreven in het uitbuiten hunner bescheidene kleurenreeks, weten daarmee effecten te bereiken, die hoog naast onze meerkleurige staan, omdat ze met dit simpele bruin, rood en blauw sinds eeuwen vertrouwd zijn. Geef hun nieuwe kleuren, en men zal de afschuwelijke resultaten herhaald zien, die reeds bij andere artistieke, doch niet individueel-werkende volken afgeschrikt hebben.

Vooreerst moet men zich beperken tot zuiver-Javaansche kunst in kleur en ornament en deze met **kieschheid overbrengen** op kleinere voorwerpen. Dat **is allesbehalve gemakkelijk!** De Javaansche motieven zijn grootendeels berekend op grootere vlakken. Slechts enkele als de gestileerde vlinder- en vogelmotieven kunnen ongerept op kleinere vormen gebruikt worden; en het treurigste bij de heele geschiedenis is, dat men steeds verzuimd heeft, de bekende batikpatronen in een boekwerk bijeen te brengen. Er is al zooveel over de Javaansche batik geschreven, maar dit, het allernoodigste, is verzuimd. In Haarlem, Leiden, Delft, Batavia en Djokja, zijn kleine verzamelingen van pola's, batikpatronen; heel wat is in particulier bezit en zou op Javaansche pasar's aangevuld kunnen worden. Maar wat baat deze wetenschap, als men ergens op Java woont en zich met ernst en liefde aan deze zaak wil wijden?

Met een dergelijke publicatie, die even broodnoodig is als de kostbare uitgaven over Hindoetempels, omdat ook het Javaansche ornament gaat verdwijnen, zou het ten eerste mogelijk zijn, een goed overzicht over de Javaansche batikornamentiek te krijgen, hetgeen voor elke proeve tot moderniseering meer dan noodig is; ten tweede zou men voldoende motievenmateriaal hebben om daaruit de geschiktste keus te kunnen doen. De kosten van een dergelijke uitgave zijn toch wel te verdedigen, wanneer men aan de vele duizenden werkkrachten op Java denkt, die nu met batikken hun onderhoud verdienen en wier arbeid allengs meer verdrongen wordt door den Europeeschen katoendruk. Intijds dient hier gezorgd te worden, dat de Javaansche kunstvaardigheid door nieuwe wegen te gaan voor verval behoed wordt.

Zeer te loven is daarom, dat reeds van particuliere zijde de hand aan het werk geslagen wordt. En eigenaardig van twee verschillende zijden! In Djokja zijn Indische dames bezig met geoefende batiksters, terwijl de Hollandsche batikker Ducro zich moet vergenoegen met vrouwelijke gevangenen *).

Toch maken beiden dezelfde fouten. Hier zijn eenige batiks in sogabruin met indigo verdonkerd op bleekgeel fond en men kan deze bezwaarlijk mooi noemen. De fondkleur doet vaal tegenover het levendige bruin en blauw. De gebruikte motieven, op zichzelf mooi uitgevoerd, *springen uit het fond*. En wat is juist het kenteekenende in de Javaansche batikversiering? Dat met een aantal dikwijls heterogene motieven wordt gewerkt, die echter door de eigenaardige fondvulling teruggedrongen worden. Het fond bestaat zeer dikwijls uit een gewemel van teere ranken of bloemmotieven, waardoor de hoofdmotieven minder in het oog vallen en alleen door het donkere indigo ietwat naar voren komen, dienst doen als regelmatige rustplekken in het bruin doorwemelde vlak.

De fout hierbij ligt dus niet aan het gebruiken der Javaansche kunst voor Europeesche voorwerpen, doch alleen aan de *veronachtzaming van het Javaansche versieringsprincipe.* **)

Want al dadelijk zien we een katoenen kleedje onder Ducro's leiding gebatikt, dat heel het mooie van het oude werk behouden heeft. Sawat-motieven zijn hier in gullen overvloed over het doekje verspreid, en zoo bewerkt, dat men weer het *weelderig beweeg* der eerste Java-kunst verkrijgt. Daarbij gevoelig in kleur, warm bruin op donkerblauw, hier en daar opgelicht met lichte puntjes. Eveneens van Ducro een ander kleedje, prachtig in kleur, somber in doen met teeder beweeg van ornament. Ook van Djokja zijn er kleedjes, die het karakteristieke van het oude werk behouden hebben.

Door bemiddeling der rijksbestuurders van Solo en Djokja is „Boeatan" ook in het bezit van heusche **saroeng's en slendang's**, door beproefde krachten in de beide kratons vervaardigd.

Nieuw werk, maar schitterend, teekenend, wat onder de oude, aristokratische leiding gewrocht kan worden. Groote, krachtige vleugelmotieven naast kleine, gestileerde vogels op bewegelijk gekruld fond. Prachtige kleurverhouding van warm bruin en somber donkerblauw, opgelicht met blanke détails. En rond den langen doek een randje, zoo schitterend fijn bewerkt, dat het haast kantwerk gelijkt. Verder bijzondere solo-doeken, die in tegenstelling met die uit Djokja meer gelig-bruin geven, vroolijker doen in weelderigen zonnegloed.

Een geheel nieuw type van batiks vertoonen twee kain pandjang's in een pandjeshuis op Midden-Java gekocht. Zonderling werk, geheel afwijkend van de **bekende batiksoorten.** De lange lappen zijn in de lengte verdeeld door smalle banden in zwartig blauw met bruine vierkantjes. De zoo gevormde, smalle banen zijn weer gevuld met horizontale streepjes, vrij regelmatig gebatikt, en op regelmatige afstanden komen primitieve vogelmotieven den loop der banden verbreken.

Zonderling werk, deze bleeke doeken, maar toch **hebben ze iets aantrekkelijks.** Ze laten den beschouwer niet los en dwingen geheimzinnig tot waardeering.

Ook andere doeken vertellen van verborgen schoonheden in Java's textiele kunst. Men kende sedert een aantal jaren die kleurige kembangan-doeken, vóór het verven saamgeregen en door bedekking met palmblad beschut. Groote kleurvlakken in simpelen ruit- of vierkantsvorm in groen, rood, geel of blauw. Daarnevens kende men de plangi's, met een patroon van kleine kleurvlakjes op dezelfde wijze verkregen. Bont, al te kleurig werk met giftige aniline-kleuren geverfd en die Rouffaer in den Rotterdamschen Catalogus van 1902 terecht deed schrijven: „M o o i heb ik plangi-doeken maar zéér zelden kunnen vinden." En nu na enkele jaren komen er uit Djokja prachtige stalen van een soortgelijk werk. Het rijgwerk bestaat hier uit zeer kleine steekjes en vormt ornamentale lijnen, die na het verven als bleeke stippellijnen het ornament aangeven. Deze lichte puntjes geven dit werk dan ook den naam tritik-druppels.

Ongeloofelijk is het, wat met deze simpele techniek gewrocht wordt. Er zijn hier slendangs, die in het midden een warm-gele ruit vertoonen, omringd door lichtere slingerlijnen. Daarnevens een stemming donkerbruin vlak, dat aan de randen in hel bruin overgaat, verlevendigd door ornament in trillend beweeg. Door de plooien van het samenrijgen zijn nieuwe effekten ontstaan en met donkere stralen vlamt de rand der gele ruit naar buiten en in den bruinen ornament-tand komen donkere vlekjes, gevoelig als houtvlammen de versiering vermooien.

Is het niet kenteekenend voor onze kennis van Indische kunst, dat eerst nu dit verrukkelijk tritikwerk bekend geworden is? En ditmaal niet van een afgelegen eiland als Soemba, doch van Djokja, een hoofdplaats, waar reeds zoovele Europeanen hebben gewoond!"

*) Zooals onzen lezers bekend is, werd de heer P. Ducro twee jaar geleden juist voor het hier omschreven doel, door *Boeatan* uitgezonden. Zijn te werkstelling aan het batik-atelier der vrouwengevangenis te Semarang was slechts van tijdelijken aard. Thans werkt hij weer geheel zelfstandig, maar zooals schrijver terecht opmerkt, het werk is lang niet gemakkelijk.

**) De cursiveeringen zijn van ons.

Red.-Comm.

De particuliere landerijen op Java.

Als een vervolg op het hoofdartikel in het nummer van Donderdag, 3 Maart jl., vinden de volgende berichten hier nog eene plaats:

Het land Tjibodas.

De corresp. van het Hbld. te Batavia seinde:

Het land Tjibodas is voor zes tonnen gouds verkocht aan een Fransch syndicaat.

Het blad teekent hierbij aan:

Tjibodas is een particulier land, ter grootte van 8307 bouws, dat in het district Leuwiliang van de afdeeling Buitenzorg der residentie Batavia is gelegen.

Het behoorde toe aan een Chineesche vennootschap, de te Batavia gevestigde Maatschappij tot exploitatie van het land Tjibodas.

De verpondingswaarde van het land was op f 340.000 gesteld.

De bevolking bedroeg op 1 Jan. 1908 10.202 zielen.

In de Engelsche bladen verscheen de volgende **officieele mededeeling:**

„De Board of Trade wenscht de Britsche onderdanen, **die voornemens** mochten zijn hun geld te beleggen in grondbezit op Java, te waarschuwen, dat thans een wetsontwerp in behandeling is bij de Nederlandsche wetgevende macht betreffende onteigening van gronden van particuliere eigenaars.

Het wetsontwerp bevat de bepaling, dat, indien de gouverneur-generaal bij ordonnantie verklaart, dat zeker land of zekere landen tot staatsdomein zal of zullen worden teruggebracht, de bezitsoverdracht, bij gebreke aan wederzijdsche overeenstemming, bij rechterlijke uitspraak kan geschieden, waarbij tevens het bedrag der schadeloosstelling zal worden vastgesteld."

Naar aanleiding hiervan maakte men zich in Engeland ongerust, dat de onteigening zich zou uitstrekken over elken vorm van grondbezit.

In verschillende Engelsche bladen wordt er thans de aandacht op gevestigd, dat de waarschuwing van den Board of Trade slechts betrekking heeft op de particuliere landerijen en niet op de erfspachtsterreinen, die op gunstige voorwaarden op langen termijn kunnen worden gepacht.

De Pamanoekan & Tjiassemlanden.

De directie der Nederlandsch-Indische Handelsbank te Amsterdam heeft gisteren aan de firma Adolph Boissevain & Co. aldaar medegedeeld, dat de in het bezit der Nederlandsch-Indische Landbouwmaatschappij, zijnde ƒ4.870.000 aandeelen Pamanoekan % Tjiassemlanden aan een Engelsche combinatie voor f 4.870.000 in contanten verkocht zijn. De kooper neemt de verplichting tot aflossing der uitstaande obligatieleening van de Pamanoekan & Tjiassemlanden op zich.

Deze transactie vertegenwoordigt voor de Nederlandsch-Indische Landbouw-Mij. een winst van hetzelfde bedrag, aangezien de aandeelen voor ƒ1 op de balans voorkomen.

De vordering wegens oude schulden, welke de landbouw-maatschappij verder op de P. en T.-landen heeft, en welke op ultimo 1909 ongeveer ƒ350.000 bedroeg, wordt kwijtgescholden en daar deze vordering ook voor ƒ1 op de balans voorkomt, beteekent dit geen verlies.

De N i e u w e C r t. van 6 dezer ontleent uit de D a g e l i j k s c h e B e u r s c r t. betreffende den verkoop der Tjiassem- en Pamanoekanlanden o.m. het volgende:

„Als de Staat het land nu zal willen onteigenen zal het heel wat meer moeten betalen — of het komt in conflict met de Engelsche regeering. De nieuwe Engelsche eigenaars zullen ongetwijfeld de waarde van dit bezit begrijpen en dit niet licht weer afstaan, nu zij voor deze betrekkelijk geringe som een mooie have hebben gekregen op Java, waar onder Engelsche vlag het bewind gevoerd zal worden.

Degenen, die groote antipathie gevoelen jegens de zoogenaamde „Vaderlandsloozen", zullen door den verkoop van een zoo belangrijk deel van Java, zoo kort na den verkoop van vele andere particuliere landerijen aan Engelschen, zeker ernstig getroffen zijn. „Zaken zijn zaken", wordt gezegd, en daarmede is de knoop doorgehakt."

De Nieuwe Crt. teekent hierbij aan:

Ook met het oog op het voortdurend streven van Engeland om zich over de geheele wereld te verzekeren van goede havens en zeetoegangen, is deze verkoop van de Tjiassem- en Pamanoekanlanden voor ons Nederlanders van groote beteekenis.

Uit de O.-I. Mail.

Gelukkig lezen wij uit de berichten, die de laatste mail ons bracht, lezen, dat de cholera op Java langzamerhand aan het afnemen is. Onder het opschrift: Lofwaardig schrijft de Serangsche correspondent van het Bat. Nwsbl., dat de geringe verbreiding van de cholera in Bantam te danken is aan den regent, die zelf de kampongs in ging om aan de bevolking de hygiënische maatregelen te verklaren.

Versterking der politie op Java.

In De Locomotief stelde B. B. in zijn artikel over de versterking der politie op Java (4 Maart jl.) de vraag:

„Waarom wordt bijv. door de landpolitie geen gebruik gemaakt van de uitmuntende diensten, die de conducteurs van spoor- en tramwegen, als zoodanig tegen kleine vergoeding boven hun traktement, kunnen verrichten. Idem van de zeepolitie, van die der administrateurs of hofmeesters der paketvaartbooten?"

Naar aanleiding daarvan schrijft een employé bij het Boschwezen aan datzelfde blad:

„Niet alleen conducteurs van spoor- en tramwegen, maar vooral ook de ambtenaren van het Boschwezen, opzieners, mantri's, boschwachters zouden een krachtige hulp aan de politie te platten lande kunnen verleenen, mits hun zekere daartoe strekkende bevoegdheden werden toegekend, terwijl dan een toelage boven hun traktement hun ijver in die richting natuurlijk zou prikkelen. Smokkelaars zouden dan bijvoorbeeld weinig uitweg meer vinden."

Reeds nu zijn de opzieners bij het Boschwezen bijna eveneens gekleed als politie-opzieners van het B. B., en mantri's en boschwachters verschillen in hunne uniform weinig van assistent-wedono. Maar waarom geeft men dan ook niet een opziener bij het Boschwezen het recht om huiszoekingen te verrichten en de bevoegdheid, in 't algemeen als politieman op te treden?

Mijn-opzieners.

Zooals men weet, heeft de Koningin Wilhelmina-school een cursus tot opleiding van mijnbouwkundigen, bij de instelling waarvan verwacht werd, dat hij een genoegzaam aantal jongelieden zou opleveren voor de betrekking van opziener bij de Ombilin-kolenmijnen.

Die verwachting is beschaamd.

De cursus heeft haast geen leerlingen; en de opleiding geeft niet de gewenschte resultaten. Althans door den chef der exploitatie van den Sumatra-Staatsspoorweg en de Ombilin-kolenmijnen is voorgesteld, om maar personen te nemen, die bij de mijnen in Nederland werkzaam zijn en die, na voorafgaande opleiding voor hun nieuwen werkkring, benoemd kunnen worden tot opziener der 3de klasse.

Volgens genoemden chef is het vaak voorgekomen dat enkele leerlingen der Koningin Wilhelmina-school bij aankomst de praktijk van het mijnwerk missen en dus in geen geval in de eerste jaren zelfstandig kunnen werken, wat met de nederlandsche mijnopzichters, zoodra zij eenmaal de taal machtig zijn, wel het geval zal zijn.

Over de **Rechtsspraak in de Buitenbezittingen** schrijft men uit Riouw aan het Bat. Nieuwsbl.:

Ter illustratie van de wijze, waarop in de buitenbezittingen wel eens gestraft wordt, vestig ik de aandacht op de volgende feiten. Wellicht, dat door die vermelding eens een onderzoek zal worden ingesteld:

In November 1909 is door den gewestelijk secretaris alhier de chineesche ladingsklerk Oei Tian Hie van het stoomschip Resident Schiff (varende onder hollandsche vlag en thuis behoorende te Riouw) gestraft met het verbod om gedurende vier dagen met zijn schip mee te varen. Die Chinees zou zich hebben schuldig gemaakt aan het feit, dat hij genoemd stoomschip te Riouw niet lang genoeg zou hebben laten wachten ten pleiziere van een inlandschen klerk, die naar Singapore moest. Intusschen was het stoomschip niet te vroeg, doch een uur te laat vertrokken.

Het tweede geval is dit:

De chineesche ladingsklerk Tan Ian Kong van het stoomschip Isabella (varende onder hollandsche vlag en thuis hoorende te Riouw) werd gestraft met zes dagen verbod, om met zijn schip mee te varen.

Wat had deze op zijn geweten?

Hij had, niet naar genoegen van den gewestelijk secretaris, een van dezen afkomstig telegram te Singapore bezorgd. Ik vestig er de aandacht op, dat te Riouw, evenals elders, officiëele postsluiting plaats heeft na voorafgaande kennisgeving van het vertrekuur van elk schip.

De gestraften durfden natuurlijk niet officiëel te klagen.

Het derde geval zit als volgt in elkaar.

Het stoomschip Aing Thye, varende onder engelsche vlag, thuis behoorende te Singapore en varende op Indragiri en kustplaatsen, werd in Indragiri aangeslagen in de belasting.

Waarschijnlijk, wijl die belasting nog niet was voldaan, werden, op last van den assistent-resident van Indragiri, in de toko van den chichees (ladingklerk) van genoemd schip, contanten en goederen in beslag genomen, hoewel toch voor die belasting niet de ladingklerk, doch anderen (eigenaars of reeders) aansprakelijk zijn.

De inbeslagname van contanten en goederen geschiedde bovendien nog tijdens de afwezigheid van den eigenaar.

Aldus de feiten, die wel een eigenaardig licht werpen op de jurisprudentie in sommige uithoeken van den archipel.

Zou de resident van Riouw en onderhoorigheden hiernaar niet eens een onderzoek kunnen instellen? vraagt het blad.

Omtrent den tegenwoordigen resident van dat gewest lezen wij in de Javabode:

Ter toelichting van het reeds vermeld bericht, dat de heer Rahder, thans resident van Riouw, de zonder zijn voorkennis gedane benoeming tot resident der Oostkust van Sumatra niet heeft aangenomen, kunnen wij nog mededeelen, dat die hoofdambtenaar voornemens is in den loop van het volgend jaar 's lands dienst met pensioen te verlaten en uit dien hoofde eene overplaatsing niet in het belang van het land en van zichzelf oordeelde.

Dokken te Soerabaja.

Dat spaart geld uit. Het voornemen bestaat, volgens de N. Soer. Ct., om het te Soerabaja in reparatie liggend pantserschip De Ruijter eerlang in het 5000-tons dok op te nemen voor de periodieke dokking, zoodat daarvoor de halfjaarlijksche extrareis naar Singapore ditmaal zou kunnen vervallen.

Hr. Ms. De Ruijter heeft toegeladen een waterverplaatsing van 5084 ton, doch daarvan gaan thans wellicht plm. 1000 ton af, als men gereed zal zijn met het zooveel mogelijk lichten van het schip door ledigen van water- en kolenruim en het van boord halen van alle zaken, welke daarvoor eenigszins in aanmerking kunnen komen, o.a. een deel der artillerie.

Het is onnoodig te zeggen, dat een en ander ten zeerste waardeering verdient en een niet onbelangrijk voordeel voor de indische schatkist zal vormen; de kosten eener dokking te Singapore, inclusief de reis daar heen en terug, vormen elk half jaar een groot bedrag, hetwelk misschien wel op plm. 10 mille moet geschat worden.

Het onderwijs in Atjeh.

De atjehsche correspondent der Sum. Post schrijft:

Eenigen tijd geleden werd Atjeh bezocht door den heer Grivel, inspecteur van het inlandsch onderwijs, die hier voor zijne inspectie een belangrijk arbeidsveld zal hebben gevonden.

Het door generaal Van Daalen in het leven geroepen onderwijs aan Atjehers heeft een buitengewonen omvang genomen.

Van alle kanten komen aanvragen om scholen te openen, maar de gouverneur is niet in staat om aan al die aanvragen te voldoen.

Groot-Atjeh heeft nu reeds 53 zoogenaamde moekimscholen en in de onderhoorigheden zijn er al 26 opgericht.

Niet alleen zijn de toegestane geldmiddelen voor zulk een groot aantal scholen onvoldoende, er is voor dit jaar slechts ƒ 24.000 beschikbaar, maar er is ook gebrek aan goede onderwijzers.

Zooveel mogelijk behelpt men zich nu met Atjehers en Maleiers, die de openbare inlandsche school gevolgd hebben, maar dat daaronder niet voldoende onderwijs-krachten zijn, ligt voor de hand.

Het is te hopen, dat men spoedig de middelen zal vinden om aan de verlangens en de behoeften der inlandsche bevolking in zake onderwijs te kunnen voldoen, want niet alleen is de belangstelling daarvoor bij de Atjehers zeer groot, maar het is een der krachtigste middelen om tot pacificatie van dit land en volk te geraken.

Al is het onderwijs nog zoo bescheiden, er moet op den duur een beschavenden invloed van uitgaan: het zal op den duur aan de bevolking een ander cachet geven. De jeugd wordt gewend aan orde en tucht, twee zaken, die men in het Atjehsche volkskarakter slechts sporadisch aantreft; ook de zorg voor behoorlijke kleeding en reinheid op lichaam wordt op school aangekweekt, somtijds aangeleerd, maar elk begrip dienaangaande ontbreekt.

Behalve het gewone schoolonderwijs wordt nog in andere richtingen gewerkt, doordat de onderwijzers met de kinderen schoolwandelingen maken om hen te onderrichten in zaken betreffende de natuur en hunne omgeving.

Dat het onderwijs pakt blijkt wel duidelijk daaruit, dat op meerdere plaatsen door de onderwijzers 's avonds aan de ouders onderricht wordt gegeven.

In overeenstemming met den geest van den tijd heeft ook iedere school haar voetbalclub.

De Soerabajasche havencommissie.

De J a v a b o d e meldt:

„De heeren professor J. Kraus, oud-minister van Waterstaat, en G. J. de Jong, directeur der gemeentewerken te Rotterdam, uit Nederland hier aangekomen hebben zich naar Bandoeng begeven, alwaar zij eenige dagen zullen vertoeven alvorens hun reis naar Soerabaja voort te zetten.

De directeur der burgerlijke openbare werken zal, in afwijking van het oorspronkelijk plan, de heeren niet vergezellen.

De voor het beheer van en het toezicht op de havenwerken van Tandjong-Priok aangewezen ingenieur der 2e klasse, Dijkstra, is aan de commissie toegevoegd.

Een Indo over de Indo's.

De redacteur van D e L o c o m o t i e f merkt op:

„In het K o l. W e e k b l a d wijdt een Indo-student de hier volgende zonderlinge beschouwing aan de positie en de toekomst van den Europeaan van gemengden bloede in Indië, eene beschouwing waarvan de conclusie zou moeten zijn: zelfvernietiging.

„Wij, Indo-Europeanen" — zegt *Katjang Studiosus* — „zullen steeds een ongezonde positie blijven innemen in onze Indische maatschappij met een vaderland, dat het onze niet is. Zelf moeten we, al is het hard, de handen uit de mouw steken om ons van den aardbodem te doen verdwijnen. Dat zal het beste wezen voor ons nageslacht.

„Twee wegen kunnen we inslaan om dit te bereiken: We kunnen ons doen assimileeren door den Javaan of door den Europeaan."

Tot zoover *Katjang Studiosus*.

Naar onze meening is er absoluut geen reden voor den Indo-Europeaan tot assimilatie met de Inlandsche bevolking en tot zelfvernietiging voor zijne „soort".

Het Indo-vraagstuk is volstrekt geen unicum in de wereld of in de historie. In het oude Europa heeft minstens evenveel bloedmenging plaats gevonden als hier in Indië en onder rassen die, op de keper beschouwd, niet veel minder van elkander verschilden dan Nederlander en Javaan (in Spanje, Italië, Z.-Frankrijk, etc.) Er is geen enkele reden waarom de Indo-Europeaan niet op den duur eene volwaardige plaats zou kunnen innemen in de Europeesche samenleving. Dit is slechts eene quaestie van de ontwikkeling van individu en maatschappij. Hoevele „Indo's" zijn er aan te wijzen onder de 70.000 oud-Indische gasten te 's-Gravenhage? Volgens Dr. Kohlbrugge 90 pCt. En maken die 70.000 niet gewoon deel uit van de Europeesche samenleving in Holland?

Neutraliteit.

De J a v a b o d e schrijft:

Onder dit opschrift bespreekt D e B a n i e r een beschouwing, door ons gewijd aan een rede van den heer Colijn, waarin wij ons verklaarden tegen een mogelijke overdracht van de volksscholen in mohamedaansche streken aan de zending. Het blad schrijft:

„Dit standpunt lijkt ons inconsequent. Waarom mag de Regeering wel de zorg voor het lichaam aan de zending overlaten en niet de zorg voor het onderwijs?

Op het oogenblik heeft de Javaan meer vertrouwen in de hospitalen der zending dan in die van het gouvernement. Waarom zou hij in de zendingsscholen dan minder vertrouwen stellen dan in de gouvernementsscholen? Als de zendingsscholen maar goed ingericht worden, dan is het toch geldvermorsen om de scholen, door de zending opgericht, concurrentie aantedoen door daarnaast nog eens gouvernementsscholen optrichten?"

Wij blijven bij ons oordeel, zegt de J a v a b o d e, ook na deze opmerking der B a n i e r; en inconsequent kunnen we ons standpunt allerminst achten.

De Inlander kan zeker recht op onderwijs doen gelden — wanneer de landsmiddelen daartoe toereikend zijn, en dit onderwijs dient hem verstrekt te worden op zulk een wijze, dat geenerlei billijk gemoedsbezwaar hem kan weerhouden daarvan gebruik te maken. Met een hospitaal is het heel wat anders: van een recht op verpleging kan niet worden gesproken.

Hospitalen en scholen zijn ten deze ongelijksoortige grootheden en wij achten ons volkomen gerechtvaardigd ten opzichte van deze een andere gedragslijn gevolgd te zien als tegenover de andere.

Is er een goed zendingshospitaal in de buurt, dan zou het dwaasheid wezen, indien de regeering het ondernam om een concurreerend „neutraal" hospitaal daarnaast te plaatsen; maar zij zou tegen recht en plicht in handelen, wanneer zij naliet, in streken, waar een mohamedaansche bevolking woont en die in aanmerking zou komen voor het bezit van gouvernementsscholen, ook scholen te stichten, waar elke Mohamedaan, zonder in conflict te geraken met de voorschriften van zijn godsdienst, zijn kinderen heen zou kunnen zenden.

Door van zulk een school gebruik te maken oefent die Mohamedaan een recht uit, waarbij hij niet mag worden belemmerd door de overweging, dat men zijn kinderen een anderen weg op zal leiden, dan hij wenscht. Recht op verpleging heeft hij echter niet; wenscht hij van het zendingshospitaal gebruik te maken, dan moet hij daarbij zelf weten of de kans, welke de zijnen loopen, dat men hen eenig denkbeeld van het Christendom zal trachten bij te brengen, hem dient te weerhouden om hen er aan toe te vertrouwen.

Of de zending op Java overigens wel genegen zou zijn om de taak van het oprichten van volksscholen van de Regeering over te nemen, is ook nog de quaestie.

WEST-INDIË.

De Surinaamsche begrooting.

De door den gouverneur aan de Koloniale Staten ter goedkeuring aangeboden ontwerp-begrooting voor 1911 wijst een totaal aan uitgaven van *f* 7.310.566 aan. Ter voorziening hierin dienen verschillende inkomsten, waaronder een bedrag van *f* 500.000, dat van den staat wordt geleend voor doortrekking van den spoorweg tot Dam en voor exploitatie in en buiten het Lawa-gebied, tot een totaal bedrag van *f* 3.773.670. Gerekend wordt op eene bijdrage uit 's rijks schatkist van *f* 856.105, terwijl het eventueel met gelden uit leening te verkrijgen te dekken tekort op *f* 2680.791 is gesteld.

De raming der uitgaven bedraagt voor gouvernements-secretarie, Koloniale Staten en algemeenen dienst *f* 189.770, justitie en politie *f* 399.248, schutterij te Paramaribo *f* 6725, admin. van financiën *f* 3.002.091, immigratie en kolonisatie *f* 68.165, eeredienst, onderwijs, wetenschappelijke betrekkingen, inrichtingen en ondernemingen, armenzorg en burgerlijke geneeskundige dienst *f* 936.356, bouwdepartem. *f* 1.266.516, koloniale vaartuigen, betonning, bebakening, seinwezen en koloniale spoorwegen, exploratie van 't Lawagebied en telephoonwezen *f* 709.348, pensioenen, wachtgelden, onderstanden en toelagen *f* 268.100, onvoorziene uitgaven *f* 50.000.

Aan de memorie van toelichting is het volgende ontleend:

„Wanneer men de opbrengst der gewone middelen over het jaar 1909 — daarmede worden bedoeld alle middelen, behalve de geleende gelden — vergelijkt met de opbrengst van diezelfde middelen over 1908,

FEUILLETON.

Twee dagen op den Tengger.

(Vervolg en slot.)

Nu ging het weer steeds omhoog, tot we ten slotte kwamen in een soort pas waar mijn collega's mij reeds wachtten.

„Waarom zijn jelui afgestapt?" vroeg ik verwonderd.

„De Moenggalpas." We waren er. Links tegen den kant van den hollen weg was een paadje, waar we tegen oprenden, de paarden overlatende aan de begeleiders.

Plots stonden we op een plateau, dat aan den eenen kant steil afliep naar...... de Zandzee. Machtig, grootsch was de indruk, dien ik toen kreeg. Een beschrijving daarvan te geven gaat mijne krachten te boven. Ik kan slechts herhalen, wat de heer Bezemer in zijn „D o o r N e d e r l a n d s c h-I n d i ë" daarvan vertelt:

„Plotseling staat men voor het onverwachte, het „geheimzinnige, het grootsche, het vreeselijke: een „geweldig groote ruimte, zeer wijd en zeer diep, en, „in onbegrijpelijk contrast met het pas doorreisde „land, zonder eenig leven. Zonder andere kleuren „dan grijs op grijs, zoo doodsch moet de hel kunnen zijn. Het gezicht is zoo ontzettend, dat men, „angstig turend, lang noodig heeft voor de enkele „dingen alle zijn onderscheiden. En toch is het too„neel zoo eenvoudig, en heeft een eenheid van bouw, „die weer doet denken aan een opzettelijke schep„ping, en dan vanzelf aan een vreeselijk doel, dat „met die schepping noodzakelijk moet zijn verbonden. „Ja, het is wel noodig zich even te vermannen, „daar op den Moenggalpas, voor wie als nuchter „onderzoeker zijn werk wil doen en zich rekenschap „geven van wat hij om zich ziet. Wat waren we „blij niet in 't gezelschap te zijn van een Tosari-ka„ravaan, met luidruchtige Indische vroolijkheid, maar „overgelaten aan ons zelven, want zelfs de stille „Javaan, die bij de paarden waakt, is even hinder„lijk als onmisbaar.

Ziedaar, wat ik, wonderlijk genoeg, ook dacht op dat oogenblik, toen ik staarde naar beneden, naar den Batok (een der vijf kleinere vulkaankegels in de zandzee) naar den dwarrelenden lichten rook, die opsteeg uit den tweeden, den eenigen nog werkzamen krater, den Bromo, die van den Moenggalpas gezien half verborgen is achter den Batok. Nadat wij van onze extase eenigszins bekomen waren, zetten wij ons in het gras neer en gebruikten het eenvoudige maal, dat ons door een koelie was nagedragen. Deze toch was ons van Poespo af te voet gevolgd, en kwam bijna gelijktijdig met ons aan den Moenggalpas!

Gesterkt daalden we te voet den weg af naar de Zandzee, een glooiing van ongeveer 300 M. hoog. Men kan zich voorstellen, hoe blijde wij waren, beneden aangekomen, weer op onze paardjes te kunnen stijgen. Door 't mulle, grauwe zand, hier en daar begroeid met het welbekende scherpe alang-alanggras, reden we naar den Bromo, om den Batok heen. Aan den voet van den Bromo lag het zand niet meer aan de oppervlakte, maar werd het bedekt door een harde, doch broze laag van roode, verweerde lava. Een pad van pl.m. 2 M. breedte was daarin uitgehouwen en slingerde zich naar boven. Zoo steil was dit pad nog niet, of we konden te paard tot vlak bij de top komen. Langs een bamboezen ladder, of langs een trap in den wand uitgehouwen, konden we den kraterrand bereiken. Wij verkozen den laatstgenoemden weg. Van boven konden we in den diepen krater zien; een overweldigend, angstig gevoel overviel ons bij het kijken in de trechtervormige diepte, die in het midden steil naar beneden liep als een reusachtige, donkere pijp, waaruit wolken zwaveldampen met een onheilspellend gebrom en gesis omhoog stegen.

Een dezer, die naar onzen kant overwoei, verjoeg ons al spoedig weer naar beneden. Daar zagen we de waterdampwolken de Zandzee binnenkomen, langzaam aanrollend, als vormden zij een onmetelijk tapijt, dat zich langs den ouden kraterrand neerdalende, over de Zandzee uitspreidt. Op onze paardjes gezeten, vingen wij den terugtocht aan, zwijgend, allen vervuld van het machtige natuurtafereel, dat wij aanschouwd hadden.

Daar onze paardjes echter te vermoeid bleken om ons tegen de steile helling van den ouden kraterwand naar de Moenggalpas te brengen, moesten wij ze aan den teugel voerende de helling opleiden; buiten adem en doodmoe kwamen we weer boven.

Na eenige rust genoten en nog een blik achterwaarts geworpen te hebben, daalden we weer naar het ravijn van den Moenggalpas af, doch nu een anderen weg volgende dan dien wij gekomen waren. We hielden nu meer westwaarts in de richting van Ngadiwono en niet in die van Tosari.

Langzaam drong een dichte nevel het bosch binnen, waardoor wij reden, zoodat ik met moeite onzen vriend R., die voorreed, kon onderscheiden. Ook werd 't akelig kil en vochtig om ons heen. Rillend hielden we de teugels aan om onze paardjes in de hand te houden, daar het pad langzamerhand geweldig glibberig werd van de vochtigheid. Met moeite bereikten wij Ngadiwono, waar wij in 't hotel zouden dineeren. Daar had ik weer de gelegenheid mij te verlustigen in den overvloed van prachtige Europeesche bloemen, waaronder aan den oever van een bergstroompje, verscholen in 't gras, zelfs vergeet-mij-nietjes!

Om half 3 vertrokken we weer. De weg voerde langs een weiland met echte Hollandsche koeien, die rustig lagen te herkauwen; niet ver daarvan waren twee karbouwen bezig de velden met een groote ploeg te bewerken: zonderlinge combinatie.

Iets lager gekomen, reden wij langen tijd door koffietuinen, er scheen geen eind aan te komen. Armzalige restjes der eens zoo machtige Nederlandsche schulddelgende factoren.

Doodop bereikten we eindelijk om half zes 's middags de controleuran. We hadden in 't geheel 10 uur in 't zadel gezeten en dat op steeds hellende wegen, zoodat wij eigenlijk nooit op ons gemak waren. Maar wat we gezien hadden was die tocht overwaard!

Pasoeroean, Febr. 1910. W. S.

dan valt een vooruitgang van ruim *f* 160.000 te constateeren.

Kon hierboven op een gunstig resultaat worden gewezen, ten aanzien van de opbrengst der gewone middelen bij vergelijking van het jaar 1909 met het jaar 1908, omdat het jaar 1909 zijn voorganger met een bedrag van ruim *f* 160.000 heeft overtroffen, het is aangenaam tevens te mogen constateeren, dat in 1909 voor de gewone middelen niet alleen de raming is bereikt, maar de opbrengst zelfs plm. *f* 90.000 meer dan de raming voor dat jaar heeft bedragen.

De in 1909 gebleken neiging tot stijging der middelen, geeft den gouverneur, naar hij meende, het volste recht om goede verwachtingen omtrent de resultaten van het loopende jaar te koesteren.

Bij deze begrooting is geen rekening gehouden met leeningen op korten termijn, om daaruit eenige uitgaven te bekostigen, wijl niet vaststaat op welke wijze deze leeningen zullen worden gedekt.

Omtrent het financieele plan-Idenburg meent de gouverneur, dat er twijfel bestaat, of de uitvoering van het plan, zooals het bij de begrooting voor 1908 omschreven is, wel kan worden verkregen.

De opzet van het plan Idenburg werd gemaakt onder den indruk van de cacaocrisis, en in de meening dat de invloed van die crisis op de middelen telken jare minder zou worden; in dien gedachtengang was toen een dergelijke opzet gerechtvaardigd, maar de gouverneur meent, dat te groote verwachtingen zijn gekoesterd van een verbetering van de inkomsten nadat de cacaocrisis zou hebben uitgewerkt en dat, hoewel de invloed op de inkomsten van de maatregelen, die tot opheffing van den economischen toestand zijn genomen, niet te ontkennen is, men zich daarvan te groote voorstellingen heeft gemaakt.

De gouverneur is van oordeel, dat een verdeeling der uitgaven wenschelijk is in gewone of huishoudelijke en in buitengewone; onder de buitengewone uitgaven vallen dan ook de uitgaven uit leening te betalen, die echter afgescheiden moeten worden gehouden. De gewone of huishoudelijke uitgaven zullen dan als rubriek a kunnen worden aangeduid, de buitengewone uitgaven, voor zoover zij niet uit leening betaald worden als rubriek b en de uit leening te betalen buitengewone uitgaven als rubriek c.

Over de vraag wat onder rubriek c behoort gebracht te worden kan geen verschil bestaan; het zijn de uitgaven voor productieve werken met inbegrip van de overschrijding van het tekort op de rekening der productieve werken over de jaren 1908/1910, en van de uitgaven voor den spoorwegaanleg; de rubriek c kan dus verder buiten beschouwing blijven.

Het streven moet nu naar gouverneur's meening zijn, om geleidelijk zooveel het kan, het subsidie van het Moederland voor de huishoudelijke uitgaven, zooals de gouverneur die heeft aangegeven, te verminderen, tot ten slotte die huishoudelijke uitgaven geheel uit eigen inkomsten worden betaald. De gouverneur is overtuigd, dat de Staten in deze richting zullen medewerken. Hij meent dat men bij eene verdeeling der uitgaven, als hij nu in overweging geeft steeds den stand van zaken duidelijk voor zich heeft.

WAT DE INLANDER ZEGT.

De invloed der Inl. hoofden. In de **Pertja Timor** van 27 Januari 1910 No. 8 wordt door A n a k K a m p o n g een artikel aan dit onderwerp gewijd.

Waren de Inlandsche hoofden in vroegere tijden gewoonlijk personen, die een vrijbrief hadden om met hunne onderhoorigen te handelen, zooals zij goed vonden, hen konden uitzuigen en uitpersen, zooveel zij wenschten, thans, nu zoovele toestanden ten goede gewijzigd zijn, en behoorlijke wettelijke regelingen in het leven werden geroepen, nu zijn ook de inlandsche hoofden veel ten goede veranderd. Hun optreden tegenover het volk is, over het algemeen, beschaafder geworden, en al mogen er nog vele onregelmatigheden voorkomen, deze geschieden toch niet meer op zulk eene grove wijze als weleer, al zij het alleen uit vrees dat aan die onregelmatigheden ruchtbaarheid zou worden gegeven.

Als deel van het groote bestuursgeheel moeten de hoofden worden geëerbiedigd en gehoorzaamd.

Zij behooren het vertrouwen der onderhoorigen te genieten, opdat zij dezer belangen goed kunnen behartigen. Tegenover rechten staan ook plichten.

Welwillendheid en onpartijdigheid ten opzichte van het volk zijn voor de hoofden onmisbare eigenschappen.

Op bezadigde wijze, zonder ooit ruw op te treden, moeten zij dommen en luien den weg wijzen en hen op die wijze in het goede spoor trachten te brengen.

Neiging tot het trekken van zure gezichten, schelden, slaan of toebrengen van schoppen bij de behandeling van zaken, zijn voor hoofden eigenschappen uit den booze.

Een voorname plicht der hoofden is: het vertrouwen van het volk te winnen. Alleen daardoor kan het gebracht worden tot meerdere ontwikkeling en langzamerhand geleid op den weg van vooruitgang.

Voldoen de hoofden aan de hier gestelde eischen, dan kan het niet missen, of het geheele land moet vooruitgaan, de veiligheid zal toenemen en de handel zich meer en meer ontwikkelen.

In het tegenovergestelde geval zal men altijd waarnemen, dat de onderhoorigen baloorigen worden en er niet de minste ontwikkeling te bespeuren is.

Het Inlandsch hoofd heeft dus eene zeer moeilijke taak te vervullen.

Zij, die ten volle hun plicht vervullen, houde de Regeering in eere! Door hen goed te bezoldigen, op rechtvaardige wijze te onderscheiden, kortom, door hen te eeren, naar gelang hun dit toekomt, zal de Regeering in staat zijn het geheele volk, dat gemakkelijk te leiden is, goed te regeeren.

In verband met deze beschouwingen viel ons een bericht op, voorkomende in de „S i n a r S u m a t r a" van 26 Januari 1910 No. 7, waarbij, middels dit blad, door het negorijvolk dank werd gebracht aan T o e a n k o e J a h a j a g e l a r D a t o e K a j a, hoofd van de Laras (district) IV Kota (Agam, Padangsche Bovenlanden, Westkust van Sumatra). Het volk brengt dank aan zijn hoofd voor al hetgeen door hem tot stand is gebracht, in het belang van den vooruitgang van het district, zoowel mannen als vrouwen zijn hem erkentelijk, dat hij hun den weg wist te wijzen tot meerdere ontwikkeling en welvaart, hen zoodoende sparende voor gebrek en hongersnood.

Aan bescheidenheid en welwillendheid in den omgang paart dit Hoofd een beschaafd en onpartijdig optreden tegenover allen, met wie hij in aanraking komt, met het gevolg, dat hij thans door de geheele bevolking, als het ware, op de handen wordt gedragen.

Waar vroeger in het district de spreuk gold: „zoovele hoofden, zoovele zinnen", bestaat er thans eenstemmigheid en ziet men zelfs de kinderen uit de verschillende dorpen met elkander vriendschap sluiten, hetgeen vroeger nooit voorkwam.

Zoo ook verwacht iemand, die zich noemt S i g i r i k H a l o e s van Laoetan Dalam (Oostkust van Sumatra), blijkens zijn in de **„Pewarta Deli"** van 2 Februari 1910 No. 9 geschreven artikel, veel van een oordeelkundige bemoeienis der inlandsche hoofden met het volk.

Schrijver is van meening, dat, zoodra de inlandsche bevolking van de Oostkust van Sumatra in allen deele goed geleid wordt door hare inlandsche hoofden, zij veel meer energie zal ontwikkelen.

Thans laat die alles te wenschen over. Wel kan men zeggen, dat gemeld gewest zich oeconomisch ontwikkelt, nu de meeste bosschen en velden geschikt zijn gemaakt voor de tabakscultuur en voor de teelt van peper, koffie, caoutchouc, klappers enz., maar men moet het betreuren, dat de uit die cultures voortspruitende rijkdommen, bijna uitsluitend ten goede komen aan de vreemdelingen, terwijl de inheemsche bevolking daarvan nagenoeg geen voordeel trekt, voornamelijk ten gevolge van gebrek aan energie.

Ten einde in dezen gebrekkigen toestand verbetering te brengen, wekt de schrijver de inheemsche bevolking van Sumatra's Oostkust op om zich bij de beweging der jongeren aan te sluiten en het goede voorbeeld van de bevolking ter Westkust van Sumatra te volgen.

Ook daar bestond vroeger bij de bevolking weinig energie en neiging om zich intellectueel te ontwikkelen, zegt de heer A. L. v. d. Toen in hetzelfde blad, wijzende op den tegenstand der ouders, welke moest worden overwonnen om de jongelieden op de school geplaatst te krijgen.

De ouden van dagen weten nog zeer goed te verhalen van den tijd, dat de Controleur zich persoonlijk naar de dorpen moest begeven om den inlandschen hoofden de noodige bevelen te geven en hun te gelasten zorg te dragen, dat een zeker aantal kinderen de opgerichte lagere scholen zou bezoeken. Vele ouders vroegen toen vrijstelling voor hunne kinderen, terwijl tal van kinderen in het bosch vluchtten om aan dien bestuursdwang te ontkomen.

Een en ander sproot voort uit de vrees der ouders, dat hunne kinderen, als die zich eenigszins intellectueel hadden ontwikkeld, ter verdere opleiding naar Nederland zouden worden gezonden, hetgeen zij niet wenschten.

Thans is de toestand daar geheel veranderd. Dikwijls zijn er meer aanvragen dan plaatsen op de lagere scholen, zoodat vele ouders hun kinderen teleurgesteld worden.

Deze resultaten zijn zeker verkregen ook door de medewerking der inlandsche hoofden in de goede richting.

De slotsom is dus: Wil de inheemsche bevolking van de Oostkust van Sumatra intellectueel niet geheel en al ten achter geraken bij die van Sumatra's Westkust, dan zullen de hoofden van eerstgemeld gewest er meer aandacht aan de ontwikkeling van hun volk gelegen moeten laten liggen.

WAT DE CHINEES VERTELT.

Het Chin. jaar 2460—2461. In de **Tiong Hoa Wi Sien Po** van 8 Februari 1910 No. 215 wijdt de Hulp-Redactie van dit blad eene beschouwing aan de Jong-Chineesche beweging in Nederlandsch-Indië gedurende het jaar 2460—2461.

Terwijl zij bij de plaats gehad hebbende jaarsverwisseling de hoop uitspreekt, dat de Jong-Chineesche beweging steeds in bloei en in kracht moge toenemen en naar volmaking van haar doel moge streven, geeft zij, evenals in den handel gebruikelijk is, een, volgens de door haar gemaakte aanteekeningen, opgemaakte balans van hetgeen in het afgeloopen jaar is verricht.

Wat betreft de Nederlandsche Regeering, is die balans h.i. niet gunstig. Hoevele beloften toch zijn niet vervuld, wellicht echter nog in beraad bij de Nederlandsche bestuurders of bij de Tweede Kamer der Staten-Generaal?

Reeds jaren geleden werd de ambtenaar voor Chineesche zaken, de heer H. Borel, met een onderzoek naar de Tiong Hoa Hwe Koan-Vereeniging belast, voornamelijk met het doel om na te gaan, of deze regeeringshulp noodig had en op welke wijze die eventueel zou moeten worden verleend, doch, ondanks het daarop gevolgde verzoek om toekenning van geldelijken steun, in den vorm van een subsidie, is deze nimmer uit 's lands kas gekomen.

Alleen werden eenige Hollandsch-Chineesche scholen opgericht.

Toch is Regeeringssteun beslist noodig voor de Tiong Hoa Hwe Koan-Vereeniging.

De regeling van het passenstelsel wacht nog steeds op eene oplossing.

Wel zijn er gedurende een drietal jaren in de dagbladen tal van artikelen opgenomen, waarin men de mededeeling kon vinden, dat de oude regeling door een nieuwe zal worden vervangen, maar ook dit onderwerp bleef wellicht hangen in de Tweede Kamer der Staten-Generaal in Nederland, het land, waar zoovele witte duivels aanwezig zijn, die blijkbaar niet kunnen verdragen, dat ook de Indische Chineezen zich willen ontwikkelen.

Doch de Hulp-Redactie wanhoopt niet aan de vervulling der gedane toezeggingen, al kan thans nog niets met zekerheid daaromtrent worden medegedeeld.

Valt dit een en ander dit jaar aan de debetzijde te boeken, aan de credietzijde staat de post: regelmatige toename van het ledental der Jong-Chineesche beweging. De Chineesche stam begrijpt thans volkomen den duren plicht om zich op te heffen uit den vernederenden staat, waarin hij verkeert.

Aan de jongeren zij de vervulling van die gewichtige taak opgedragen!

Mogen zij het slechte in het thans bestaande met kracht en recht op het doel afgaande vernietigen en er nimmer tegen opzien, om, het moge kosten wat het wil, het goede en rechtvaardige te betrachten tot glorie van China en tot hun eigen geluk!

In het Damesblad van de **Tion Hoa Wi Sien Po** wijst de redactrice Liam Titie Njo — onder aanbieding harer gelukwenschen aan de lezers — op het feit dat, sedert een paar jaren, de Indisch-Chineesche jongelingen naar Groot-China vertrekken om aldaar hunne opvoeding te voltooien.

Zulks wijst er op, dat ook de moeders dier jongelieden zich geheel aansluiten bij de Jong-Chineesche beweging en overtuigd zijn, dat zij, door de opvoeding in die richting te leiden, het bewijs leveren, hare kinderen werkelijk lief te hebben.

De leiders der Jong-Chineesche beweging zijn dan ook verzekerd van den steun der Chineesche vrouwen.

De Redactie van de „**Ho Po**" van 9 Februari 1910 No. 354 begint in herinnering te brengen de ziekte, welke Ned.-Indië in het afgeloopen jaar teisterde, terwijl de vele door de cholera gemaakte slachtoffers worden betreurd.

Daarna wordt een vergelijking gemaakt tusschen den toestand der Ned.-Ind. Chineezen zooals die vóór de oprichting der Tiong Hwa Hwe Koan-Vereeniging was en hoe die sedert geworden is.

Vroeger was er geen sprake van een band tusschen de Ned.-Ind. Chineezen en Groot China en waren hunne bestaanstoestanden onder de Nederlandsche regeering slecht.

Eerst tengevolge van de Jong-Chineesche beweging, die gesteund werd door de Chineesche Regeering en door den Chineeschen gezant te 's-Gravenhage, is daarin eenige verandering gekomen.

Omtrent den verderen uitslag dier bemoeiingen is men thans in afwachting.

Hoe echter ook de beslissing moge uitvallen, zeer zeker zal zij in het voordeel van de Indische Chineezen zijn, d.w.z. dat zij òf onderdanen zullen worden van den Keizer van China, die hun zeker bescherming zal verleenen, dan wel onderdanen van Nederland met al de rechten, die de Europeanen genieten *).

Een ander gunstig bericht, dat in het afgeloopen jaar in Ned.-Indië van de in China studeerende Ned.-Ind. Chineesche jongelingen ontvangen werd, is, dat een gedeelte hunner op de militaire school te Peking is geplaatst, eene tijding, die niet alleen door de ouders dier jongelieden, maar ook door alle Ned.-Ind. Chineezen met vreugde is vernomen. Algemeen hoopt men, dat die jongelieden het hunne zullen bijdragen tot verhooging van aanzien van den Chineeschen stam en tot de eerbiediging daarvan door den vreemdeling.

Beoordeeling van het Indisch Regeeringsbeleid onder den vorigen Gouverneur-Generaal.

In de Nos. 121 en 125 van de **Pembrita Tjoeng Wa**, het te Hongkong uitgegeven blad, worden eenige beschouwingen gegeven over het Regeeringsbeleid onder den vorigen Gouverneur-Generaal. Daarin wordt gezegd, dat, tijdens diens bestuur in de jaren 1904-1909, tot stand kwamen de gemeente-ordonnantie en de Regelingen van de Gemeentelijke Raden, terwijl het aantal inlandsche scholen werd vermeerderd.

Ook werd het Nederlandsch gezag uitgebreid.

Overigens handelen beide artikelen over de plaats gehad hebbende daden van grove willekeur, die veel ontevredenheid in Ned.-Indië hebben gewekt. Men hoopt algemeen, zoo zegt dit blad, dat de nieuw opgetreden Gouverneur-Generaal, bekend om zijn rechtvaardigheidszin, de vele door zijn voorganger begane misslagen en misgrepen zal herstellen.

*) Bij de Wet van 10 Februari 1910, Staatsblad no.'s 55 en 56 is geregeld het Nederlandsch onderdaanschap van de bevolking van Nederl.-Indië.

Van Vreemde Koloniën.

Een nuttige maatregel.

De gouverneur van Nieuw-Caledonië heeft bepaald dat alle in de kolonie werkzame contract-koelies maandelijks een deel van hun loon moeten afzonderen als spaarduitje, totdat een zeker vastgesteld bedrag is bereikt.

De aldus bespaarde gelden worden voor de lieden bewaard in de kas van het immigratie-fonds, zoodat zij na afloop van hun contract over een sommetje kunnen beschikken.

Oost- en West-Indisch Literatuur-overzicht.

Engelsche koloniale politiek.

In de April-afl. van *„De Tijdspiegel"* schrijft Indicus een opstel, getiteld: „In Azië's Zuid-oost-hoek. Bijdrage tot de kennis van de Engelsche koloniale politiek in den Oost-Indischen Archipel en Achter-Indië", naar aanleiding van het verdrag van 10 Maart 1909, waarbij vier Maleische staten op het schiereiland Malakka, tot dien tijd aan Siam schatplichtig, nl. Kelantan, Tringganu, Kedah en Perlis, door Siam aan Groot-Brittanië zijn afgestaan.

De geschiedenis wijst daarmede opnieuw uit, dat de Engelsche politiek er voortdurend en ernstig op gericht is om het Britsche bezit in den Archipel en op het vasteland van Indië te vergrooten en aaneen te sluiten. Gelet op de militaire overmacht van Engeland en de vrijwel volkomen onmogelijkheid tot verdediging, onzerzijds van het Nederlandsche eilanden-rijk, zal te eeniger tijd de Engelsche macht zich nog verder komen uitbreiden, naar Nederlandsch-Indië, leeraart Indicus, want, zegt hij: „De stichting van een afzonderlijk Engelsch Achter-Indisch rijk, zich uitstrekkend van Tibet tot Java, schijnt in voorbereiding te zijn."

In hetzelfde nummer van De Tijdspiegel houdt de heer H. van Kol eene beschouwing over:

De Gouvernements-mijnbouw in Ned.-Indië.

Na eeuwen van koloniaal beheer — betoogt de schr. — is de gouvernements-mijnbouw nog altijd beperkt tot de ontginning der tinmijnen op het eiland Banka en de winning van steenkool in de Ombilin-mijnen der Padangsche Bovenlanden, en hij wijst daarbij met ronde woorden op de leemten en fouten dier staats-exploitatie. Toch is hij van meening, dat de staatsmijnbouw de vergelijking met den particulieren glansrijk kan doorstaan, zoowel in technisch als in financiëel opzicht. De heer v. K. berekent verder, dat de staats-exploitatie (waarbij gevoegd het aandeel van den staat uit de winsten der Billiton-maatschappij) per jaar eene versterking der Indische middelen met ƒ15.256.000 oplevert en noemt dit minstens 30 maal zooveel als de geheele cijns en het vast recht van alle particuliere mijnen bijeen, die (behoudens een enkele uitzondering) zich hebben gekenmerkt door een schandelijk wanbeheer."

Ten slotte is er volgens den schrijver „alle reden om de Gouvernementsmijnbouw met alle kracht uit te breiden, waarbij voornamelijk op de winning van petroleum moet worden gelet, waarin nog enorme schatten voor het grijpen liggen."

Allernieuwste Vorstenlandsche historiën.

Met dezen titel heeft de heer M. van Geuns een reeks van artikelen in het Soerabajasch Handelsblad geschreven en als afzonderlijke brochure het licht doen zien. (Soerabaja, 1910). Deze studie is een vervolg van reeds vroeger door den schr. gepubliceerde opstellen over Vorstenlandsche toestanden. Behalve de agrarische kwestie, bespreekt hij thans terloops ook de politieke. Wel noemt hij de vorsten van Midden-Java „zeer fatsoenlijke, beminnelijke persoonlijkheden", maar toch... „De zorgeloosheid aan de Solosche en Djokjasche hoven kent geen grenzen. De vorsten zoeken slechts genot; van hun plichten trekken zij zich bitter weinig aan. Ondanks de aanzienlijke toelagen, die zij van het Ned.-Indische gouvernement ontvangen, hebben zij bijna altijd gebrek aan contanten... De regeering mag hiervoor de oogen niet sluiten. Gaat zij het platteland moderniseeren, dan moet zij het tevens de kratons doen. Geen half werk!"

De heer v. G. eindigt zijn betoog: „Dat de landvoogd, na op de huurlanden en in de kedjawen-desa's het feodale vuil te hebben opgeruimd, kloek zijn hand steke in de kratons, met vastberadenheid en... niet al te veel beleid. Want zoo wij in de Vorstenlanden weinig verbeterd hebben, is 't steeds geweest wegens overmaat van beleid ,en een tekort aan moed!"

De Indische Gids.

De April-afl. opent met een beschouwing van den heer P. H. van der Kemp, getiteld: De geboorte van de Alg. Secretarie te Batavia en van het Staatsblad van Nederlandsch-Indië, Het is een zeer interessante studie; vooral van de geschiedenis van het in 1816 opgerichte Staatsblad vertelt de schr. aardige bijzonderheden; zoo bijv. dat het jarenlang aan Koning Willem I een onbekend boek bleef tot zijn Minister Elout er de aandacht van zijne Majesteit op vestigde en deze het „een raar ding"! vond. Thans vormt een ex. van gezegd staatsblad een „breede boekerij", die men „ik wil nu niet zeggen met een eerbiedigen sembah, maar dan toch met zekeren schroom, nadert, vooral sinds het in toenemende mate een doolhof is geworden, waarin de eene bepaling de ander achterhaalt, stilzwijgend of uitdrukkelijk, dan wel geheel of gedeeltelijk doodt."

De heer C. de Vries schrijft voorts over de gewijzigde samenstelling en sterkte der scheepsmacht, voor Ned.-Indië benoodigd.

Daarna is de oud-resident G. F. de Bruijn Kops aan het woord met opmerkingen omtrent den ambtsen gerechtelijken eed in Ned-Indië. Nu de eedskwestie in Nederland algemeen de aandacht trekt, acht de schrijver den tijd gekomen om de aandacht te vestigen op zeer verouderde toestanden ten deze in Ned.-Indië. Het is bijv. gewoonweg bespottelijk dat de pakhuismeester in Indië een ambtseed moet afleggen, waarvan de opzegging minstens eenige minuten duurt, terwijl de vendumeester eenvoudig zegt: „Ik zweer, dat ik mijn plicht als vendumeester nauwkeurig zal vervullen."

Voorts brengt deze afl. het vervolg van het artikel van contr. J. E. Jasper over zijn reis door de Bataklanden, en bevat eindelijk de gewone maandelijksche rubrieken, als koloniale literatuur, Revue van brochures, Wetenschap en industrie, enz.

De Christelijke Zending.

Van het bekende serie-werk „Pro en Contra" betreffende vraagstukken van algemeen belang (Baarn, Hollandia-drukkerij) is verschenen No. 3 van de VIe Serie. Het handelt over de Christelijke zending, speciaal in Nederlandsch-Indië, de heer Alb. C. Kruijt bepleit het veelzijdig nut dier zending, de heer Henri Borel is er tegen. Eerstgenoemde zegt, dat ieder zal moeten toegeven, dat de Christelijke Zending een groot en heerlijk werk doet en dat men zich hierin niet van de wijs mag laten brengen door de ontmoeting met een minder geschikten zendeling, doch men moet erkennen het groote beginsel der Zending en het verheven doel. De heer Borel daarentegen (zich niet op een atheïstisch standpunt stellende), vindt die zending prachtig, mooi, mits zij geschiedt in eenvoud en deemoed, niet om een goed betaald baantje te hebben, en mits zij dan uitgeoefend wordt allereerst om het ware Christendom, de leer van Liefde en Waarheid, doortrokken van Jezus' geest, te brengen aan de zich noemende christelijke volken van het Westen. En als die Westersche volkeren van Christus' geest doortrokken zijn, als één rijke niet langer zondigt in weelde van 't zweet en 't bloed van de armen, als westersche vrouwen niet langer bij honderdduizenden hun lichaam uit nood behoeven te verkoopen, als de christenvolkeren niet langer als wilde tijgers met legers, vloten en moordtuig tegenover elkander staan, elk oogenblik tot oorlog gereed, als de christenmenschen in waarheid „broeders" zijn en deemoed en deernis voelen voor al wat lijdt, dàn,

maar ook geen oogenblik eerder, heeft eene christelijke zending naar andere volken reden van bestaan.

Vereeniging van ambtenaren B.B.

De Vereeniging van ambtenaren bij het Binnenlandsch Bestuur in Nederlandsch-Indië geeft ten behoeve harer leden Berichten en Mededeelingen uit. Voor hen, die belang stellen in de verrichtingen dier Vereeniging, laten wij hier volgen den inhoud van het zoo juist verschenen Nr. 5 dier Mededeelingen.

De „Koelie-Ordonnantie" ter Oostkust van Sumatra. Voordracht van den heer C. J. van Kempen, in de Ned.-Ind. Bestuursacademie. — Het grondbezit in Zuid-Sumatra. Voordracht van den heer A. M. Hens, in de Ned.-Indische bestuursacademie. — Een en ander over de dienstverhoudingen en den werkkring bij het Binnenlandsch Bestuur. Voordracht door den heer G. F. de Bruijn Kops, gehouden den 12en Januari 1910.

Geneeskundig Tijdschrift voor Ned.-Indië.

Deel 50 (1910), afl. 1 bevat: Verslag van de lotgevallen der Vereeniging tot bevordering der geneeskundige wetenschappen in Ned.-Indië over het jaar 1909, door Dr. J. de Haan. — Verslag van het wetenschappelijk gedeelte der vergaderingen van genoemde vereeniging, gehouden in het jaar 1909. — Het symptonen-complex van Basedow bij malaria tropica, door P. R. d'Arnaud Gerkens.— Ontaarding der gezichtszenuw na kneuzing van den oogbal, door Dr. J. J. Kunst. — Iris-cyste, door Dr. C. Bakker. — Eenige statistische en andere gegevens, ontleend aan de civiel-geneeskundige jaarverslagen, en aan de rapporten omtrent besmettelijke ziekten in Nederlandsch-Indië over het jaar 1908.

Boschbouwkundig Tijdschrift Tectona.

Inhoud van afl. 5 van Deel II (5e jaargang): Leucaena glauca. Bth. (Kemlandingan), door A. Th. L. Salverda. — Over exploitatie en bedrijfsregeling in ficus-kulturen, door J. S. van Braam. — Nogmaals opslagkultuur en de zgn. kontractskultuur, door Ch. S. Lugt. — Opmerkingen bij het verslag 1908/09 van het Bosch-proefstation in Dehra Dun, door H. J. van Hasselt. — Eenige aanteekeningen uit de „Antrag Förring an die Kammer der Reichsräta", door Plasschaert. — Een belangrijk plan tot herbebossching in Groot-Brittannië, door H. J. Kerbert. — Jaarverslag van het Britsch-Indische proefstation te Dehra Dun, 1908—1909, door v. Hasselt. — Begrooting voor het Departement van Landbouw voor 1910. — De ficus elastica taphaak, door Salverda. — Enz.

Weekblad voor Indië.

No. 45 van den loopenden jaargang bevat bij het portret van den op 9 Januari jl. overleden Dr. G. A. J. van der Sande, eenige levensbijzonderheden van dezen bekwamen en ijverigen medicus, die zich ook naam heeft gemaakt als deelnemer aan de wetenschappelijke expeditie naar Ned. Nieuw-Guinea, onder leiding van prof. dr. A. Wichmann. In 1901 nam hij, als off. van gezondheid 2e kl. bij de zeemacht, deel aan de expeditie naar Samalangan, onder generaal Van Heutsz en werd begiftigd met de Mil. Willemsorde bij de bestorming van Batoe Ilis.

Voorts bevat dit Nr. een geïllustreerde bijdrage door B. Z. K. van de ramp, welke den 9en Februari jl. de ondernemingen op den Kawi (nabij Wlingi), trof; het slot van Gabriël's bijdrage over de Bruin als kunstschilder op Java in 1706, terwijl eindelijk, voor Indische verlofgangers, de heer O. Knaap de genoegens van een verblijf te Parijs uiteenzet.

De Indische Mercuur.

Inhoud van No. 3: In Memoriam. Jacob Derk Kobus (met portret), door H. C. Prinsen Geerligs. — Koffiestatistiek voor West-, Midden- en Oost-Java. — Uitvoer van Java in 1909. — Invoer op Java in 1909. — De wereldproductie van petroleum in 1909. — Kultuurberichten (Bacovenkultuur in Suriname. — Cacaokultuur in Suriname, enz.) — Kleine mededeelingen, (Cholera te Semarang. — De watersnood nabij Kertosono. — De kustverplaatsing bij Banjoewangi. — Gasfabriek te Macassar. — Petroleumconcessiën in Palembang). — Financiëele berichten en verslagen; zoomede de overige vaste wekelijksche rubrieken.

Kamer van Koophandel te Soerabaija.

Met de jongste mail ontvingen we o.m. het jaarverslag over het jaar 1909 van de Kamer van koophandel en nijverheid te Soerabaja, in welk uitvoerig stuk tal van onderwerpen aan de orde zijn gesteld. Zoo is er o.a. in samengebracht hetgeen in 1909 is geschied met betrekking op de plannen tot verbetering der Soerabaiasche haven- en handelstoestanden. Van de Bijlagen is No. 35 zeer belangrijk en bevat een Beknopt verslag van de door den groothandel te Soeraba a verkregen resultaten, loopende over het jaar 1909.

Der Kris der Javaner.

Onder dezen titel geeft Dr. J. Groneman in het Internationales Archiv für Ethnographie (Band 19, Heft V) het vervolg van zijn uitgebreide studie over het „edelwapen" van den Javaan. Keurige illustraties verduidelijken den tekst.

Vervolg opgave van bladen, tijdschriften enz., welke nieuw ter lezing zijn gelegd in de Leeszaal Heulstraat 17, Den Haag, die dagelijks, Zon- en Feestdagen uitgezonderd, geopend is van 10 uur voor- tot 6 uur namiddags.

De Javabode t/m 9 Maart '10.
De Sumatrapost idem.
Het Soer. Handelsblad t/m 8 Maart '10.
De Locomotief idem.
De Preangerbode idem.
De Delicourant t/m 2 Maart '10.
De Padanger t/m 4 Maart '10.
De Sumatrabode t/m idem.
N. Surinaamsche Courant t/m 3 Maart '10.
Onze West t/m 18 Maart '10.
Exportblad t/m No. *814.
Oeconomische Geographie No. 3.
Weekblad voor Indië Nos. 43 en 44.
De Stem v. Indië No. 8 t-m 10.
Jong Indië No. 34.
La Quinzaine Coloniale No. 5.
Deutsche Kolonialzeitung Nos. 12 en 13.
Bandera Wolanda No. 50.
Handelsberichten v/h Min. v. Landbouw No. 159.
De Indische Mercuur No. 14.
Ned.-Ind. Effectenblad No. 9.
Verslag van de Kamer van Koophandel en Nijverh. te Soerabaja over 1909.

MEDEDEELINGEN.

Van het Dag. Bestuur der Vereeniging:

De maandelijksche **samenkomst** van het *Dagelijksch Bestuur der Vereeniging* met de *Redactie-Commissie* van *Het Koloniaal Weekblad* zal plaats hebben op **Donderdag**, den **21sten April 1910**, ten 8½ ure 's nam., in *„Boeatan"*, **Heulstraat 19, Den Haag.**

Alle belangstellenden zijn welkom.

Hoofdbestuursvergadering van de Vereeniging „Oost en West", op **Zaterdag 23 April** 1910, des namiddags ten 2½ ure, Heulstraat 17, te 's Gravenhage.

Punten van behandeling:

1. Jaarverslagen. (Zie o. a. Kol. Weekblad nos. 5, 6, 7).
2. Rekening en verantwoording 1909. Goedkeuring door het Hoofdbestuur.
3. Ondersteuningsfonds.
4. Studiecommissie.
5. Nijverheidscommissie.
6. Informatiebureau.
7. Geldleening.
8. Koloniaal Weekblad.
9. Begrooting 1911.
10. Voorziening vacatures Hoofdbestuur.
    Volgens rooster treden af, doch zijn terstond herkiesbaar:
    C. R. Bakhuizen van den Brink. (De heer Bakhuizen van den Brink heeft verklaard zich niet herkiesbaar te stellen);
    E. van Assen;
    A. A. C. Harting;
    Jhr. Mr. J. L W. C. von Weyler (voor Rotterdam);
    Mevr. J. E. van Oeveren—Van Schaik (voor Utrecht);
11. Aanwijzing candidaten voor commissie tot onderzoek der rekening en verantwoording 1910.
12. Vaststelling van plaats en dag der Algemeene Vergadering in de maand Juli of Aug. 1910.
13. Vaststelling van de gewijzigde Huishoudelijke Reglementen van de afdeelingen Amsterdam en Nijmegen.
14. Wat verder ter tafel zal worden gebracht.

E. van Assen, *Secretaris.*

Van de Nederl. Afdeeling der N.-I. Maatschappij van Nijverheid en Landbouw.

Openbare Vergadering op **Maandag 11 April 1910**, des avonds 8 uur, in het café Hollandais, Groenmarkt, te 's-Gravenhage.

Onderwerp:

De cultuur, bereiding en wetenschappelijke keuring der technisch belangrijke Indische Vezelstoffen.

Spreker:

Dr. G. van Iterson, *Hoogleeraar aan de Technische Hoogeschool te Delft.*

Er zal gelegenheid worden gegeven voor debat of het vragen van inlichtingen.

Toegang vrij.

De voorzitter: P. J. v. HOUTEN.
De secretaris: S. STIBBE.

Van het Informatie-Bureau: Lager Onderwijs.

Aan de openbare meisjesschool voor meer uitgebreid lager onderwijs, genaamd „Wilhelminaschool", te Willemstad, op Curaçao (waarnemend hoofd mej. N. J. C. Kruyt) wordt zoo spoedig mogelijk gevraagd een onderwijzeres tweede klasse, met akten Fransch en Engelsch of Fransch en teekenen, op een jaarwedde van ƒ1600, welke met driejaarlijksche verhoogingen van ƒ200 tot ƒ2200 kan stijgen, terwijl voor elke bijakte ƒ50 's jaars wordt genoten.

Voor nadere bijzonderh. zie St.-Ct. no. 74.

Van de Afdeeling Amsterdam. Verslag over 1909.

Aan het uitgebracht verslag ontleenen wij het volgende:

In het afgeloopen jaar zijn de leden uitgenoodigd geworden tot bijwoning van eene voordracht van den heer Albert Vogel over „Zijne interessante reis door China en Japan", en van een voordracht — op 7 April — met lichtbeelden van prof. dr. J. F. van Bemmelen over „de Molukken".

Door de bemoeiingen van den penningmeester hebben de leden der afdeeling, op vertoon van het bewijs van lidmaatschap, vrijen toegang verkregen tot de populaire lezingen over Indië, die vanwege het Koninklijk Nederlandsch Aardrijkskundig Genootschap in het Gebouw van den Werkenden Stand alhier zijn gehouden.

Behalve de gewone jaarlijksche vergadering heeft op 24 November 1909 eene buitengewone ledenvergadering plaats gehad, ter behandeling van de bekende (en sedert aangenomen) voorstellen van het Hoofdbestuur in zake wijziging der statuten der vereeniging.

Zich met die voorstellen vereenigende, is de afdeeling van oordeel, dat eventueel een nog grooter bedrag van de geïnde contributiën aan het Hoofdbestuur zou kunnen worden afgedragen. Dankbaar erkent zij de verhoogde werkzaamheid van het Hoofdbestuur, mede blijkende uit den werkkring van Het Kol. Weekbl., nu daarin ook de zoo interessante rubrieken W a t d e I n l a n d e r z e g t, en W a t d e C h i n e e s v e r t e l t, zijn opgenomen. Een woord van hulde aan de Redactie-Commissie moge hier zijn plaats vinden.

Het werken van het Hoofdbestuur heeft ook een rechtstreeksch gevolg gehad voor de afdeeling: niettegenstaande het bedanken van eenige oud-leden, is het ledental toegenomen, hetgeen hoofdzakelijk toegeschreven moet worden aan de ijverige pogingen van het Hoofdbestuur.

Het aantal leden en begunstigers bedroeg op 31 December 1909, 145.

Het bestuur der afdeeling heeft, door vertrek uit Amsterdam, uit zijn midden verloren de heeren Van Genderen en Kromhout; in hunne plaats werden gekozen de heeren C. de Vries en A. Duif.

Van de verschillende commissiën — die voor huisvesting en die voor schoolgaande kinderen — valt niets bijzonders te melden.

Namens het Bestuur:
Mr. H. SMEENGE, *Voorzitter.*
C. DE VRIES, *Secretaris.*

Van de Afdeeling Breda en Omstreken. Jaarverslag over 1909.

Het jaar 1909 was geheel gelijk aan zijn voorgangers, de belangstelling in onze koloniën schijnt hier aanhoudend te blijven dalen, wel hield de toetreding van nieuwe leden dit jaar gelijken tred met het verlies, dat de afdeeling leed door vertrek, overlijden en bedanken, daar in 1909 53 personen lid waren der afdeeling evenveel als voorafgaande jaren, maar in een plaats als Breda met zijn vele gepensioneerden en oud-gasten, die de koloniën van aanschouwing kennen, moest het ledental veel grooter zijn.

Tegen het einde van het jaar traden vijf personen door bedanken en vertrek uit de vereeniging.

De algemeene jaarlijksche vergadering, in Maart gehouden, werd behalve door het eenige bestuurslid door één der leden bezocht. Daar beide zich niet gerechtigd hielden besluiten te nemen, zoo werd de vergadering verdaagd tot een volgend jaar, met de flauwe hoop, dat er alsdan eenige meerdere belangstelling zal zijn.

Een lezing van Albert Vogel viel in alle opzichten tegen. Was gehoopt op een drukke opkomst en daardoor stijving der kas, zoo werd de groote zaal van Concordia gehuurd, doch daar, waar de leden, die gratis toegang hadden met een huisgenoot, voor het grootste gedeelte thuis bleven, is het niet te verwonderen, dat niet-leden hetzelfde deden.

De afwezigen hadden ditmaal geen ongelijk. Spreker las zijn voordracht zoo vlug, dat bijhouden bijna ondoenlijk was. Daar ƒ75 door spreker was gevraagd en veel reclame voor deze lezing was gemaakt, de entrée's slechts ƒ52.50 opbrachten, zoo kostte deze avond aan de kas der afdeeling pl.m. ƒ79.

Aan het Hoofdbestuur werd overgemaakt de som van ƒ26.50, zijnde de bijdrage van 53 leden.

In het laatst van het jaar werd in de filiaalwinkel van „het woonhuis" te Breda met artikelen van Boeatan in depôt ontvangen, eene afdeeling Indische kunstnijverheid geopend. Of hier eenig succes behaald wordt, is ons nog niet bekend.

J. C. VAN REIJN, *Secretaris.*

Officiëele Berichten. *)

Benoemingen, enz., vermeld in de Javasche Couranten van 4 en 8 Maart.

Verleend: een jaar verlof aan C. Kim, G. C. W. Fikenscher, F. P. Sollewijn Gelpke, H. J. Hartgers, A. L. Kamerling, G. J. van Dongen en E. de Munck Mortier.

Ontslagen: op verzoek eervol, Mej. E. W. Braakman, W. L. van Nieuwenhuijze, H. A. van Hien, A. H. Paulino, J. E. van der Stok en E. Demmig.

Benoemd: tot advocaat en procureur bij den R. v. J. te Soerabaja Mr. H. H. Reijers; tot buitengewoon lid Mr. W. J. M. Plate; tot lid van den gemeenteraad van Medan Mr. P. H. Schneider; tot ass.-res. van Langkat (O.-K. van Sumatra) R. L. A. Hellwig; tot controleur B. B. in de buitenbezittingen G. E. Mullemeister.

Geplaatst: in de res. Semarang de contr. A. W. Ph. Holwerda; in Kedoe de adsp.-contr. G. A. Calcoen; in Tapanoeli de contr. A. W. A. van Boekholtz.

Benoemd tot onderwijzer 2e kl. te Koeta-Radja J. J. Snor; te Blitar P. M. H. Dohmen.

Verleend: een jaar verlof aan den off. van gezondheid W. P. Smit Sibbinga.

Geplaatst: te Batavia, de kapitein der genie J. Graaff.

Benoemd: tot 2en machinist bij de gouvernementsmarine P. W. L. Nicolai.

* * *

Verleend: een jaar verlof aan Mgr. E. S. Suijpen, Th. A. Wasch en Jhr. Mr. H. J. L. Th. van Rheineck Leysjius.

Ontslagen: op verzoek eervol N. J. Laseur en Mr. N. B. H. F. Arriëns.

Benoemd: tot griffier van den landraad te Bandoeng E. Kühr; te Pati G. G. Riekerk; tot pres. van de Weeskamer te Batavia Mr. M. J. Mijer; tot alg. ontvanger J. H. Gerrits; tot ingenieur S.S. op Java A. Schotel; tot buitengewoon voorzitter van den landraad te Kraksaän Mr. B. W. C. Dwars; tot lid van den gew. raad van Kediri D. Meijer; tot adjunct-landmeter E. Ellinger, Th. M. W. A. de Rozario en M. S. Bamberg.

Geplaatst: in de res. Ternate de contr. Th. C. Rappard.

Benoemd: tot onderwijzer 3e kl. te Tandjoeng-Pinang W. F. Bekker; tot hulponderwijzeres te Batavia Mevr. A. M. Selker, geb. Mulder; tot 1en klerk te Pasoeroean E. Labo.

Ontslagen: op verzoek eervol de luit.-kol. der inf. J. L. A. de Grave en de schrijver Ph. L. A. A. Pieters.

Geplaatst: bij het 2e bat. de kapitein F. Halkema.

Overgeplaatst: bij het garnizoens/bat. van Amboina en Ternate de 1e luit. H. L. H. Dommers; bij het 3e bat. de 2e luit. F. C. J. Sneep; naar Batavia de 1e luit. J. C. Koster en F. A. Neijs.

*) Om plaatsruimte te winnen, lieten wij, nu ongeveer 2 maanden geleden, deze rubriek vervallen; sedert ontvingen we echter menigmaal zoowel als schriftelijk, van vele zijden zelfs dringende verzoeken om haar wederom geregeld te plaatsen. Aan het voldoen dezer verzoeken meenen wij ons dan ook niet te mogen onttrekken. *Red.-Comm.*

Lijst van aangekomen en vertrokken Passagiers uit en naar de Indiën.

Passagierslijst van het stoomschip „Prins Willem IV", gezagvoerder P. Koningstein, van Amsterdam naar West-Indië op den 1sten April.

A. J. May Boëting; S. H. Samson en echtg.; J. F. Haayen; Mej. A. E. H. Krabbendam; J. A. Bouman.

Passagierslijst van het stoomschip „Prins Willem III", gezagvoerder N. H. C. van Baaren, van West-Indië naar Amsterdam.

*Dr. J. Boldingh; A. Voland en echtg.; Jongeh. G. Glitsch; Jongeh. R. Scholze; Jongeh. E. Langerfeld; Mevr. M. Richter en 4 kinderen; A. Steendam, echtg. en 2 kinderen; J. Reijnaud; J. M. C. Groskamp; P. E. Morrainville; P. v. d. Vliet; K. v. d. Klashorst; L. Orasken; *J. Massard, echtg. en kind; *Lo Sack Njon; *Lo Joen Loi; *Lo Pjan Nam; A. Minnen; H. Adam; R. Meeuwisse; A. P. S. Kagie.

* te Havre ontscheept.

INTEEKEN-BILJET.

De ondergeteekende ....

wonende te ....

wenscht voor de huldiging van Multatuli's nagedachtenis als volgt bij te dragen:

a. Voor den Multatulidag ƒ ....

b. Voor het Max Havelaar-fonds:

in éens: „ ....

jaarlijks: „ ....

(Handteekening en datum).

N.B. Men zende dit biljet ingevuld aan den Heer Mr. C. TH. VAN DEVENTER, 20 Surinamestraat, 's-Gravenhage.

VACANT

No. 15. Donderdag 14 April 1910. 10de Jaargang.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING OOST EN WEST

OPGERICHT DOOR KOLONEL G.E.V.L. VAN ZUYLEN, 21 MAART 1900.

„HET KOLONIAAL BELANG IS EEN ALGEMEEN NEDERLANDSCH BELANG."

Abonnementsprijs per jaar:

Vrij aan huis of franco per post binnenland, bij vooruitbetaling . . . 2.50
Voor Oost-Indië en het Buitenland . . . . „ 4.—
Afzonderlijke nummers 0.05

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie", en gezonden aan de Presidente: 7a HEERENGRACHT, DEN HAAG.
Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, *51 Verhulststraat.*
Voor *Advertentiën* tot de Drukkerij „LUCTOR ET EMERGO", AMALIA VAN SOLMSSTRAAT, *Telefoon 4424*, beiden DEN HAAG.

Inhoud van dit nummer.

Het Hoofddoel der Vereeniging is:

Het verspreiden van populaire kennis omtrent onze Indiën onder gansch het volk en het bevorderen der welvaart in die gewesten, om zoodoende en ook door het verleenen van onderlinge hulp, warme belangstelling en liefde te kweeken tusschen Nederland hier en ginds.

Het lidmaatschap bedraagt als minimum f 2.— 's jaars (voor Indië en het buitenland minstens f 2.50). *)

Zij die f 5.— of meer contribueeren of een gift in ééns schenken van f 100.—, zijn donateur(trice).

Aan alle donateurs en leden wordt kosteloos en franco het *Koloniaal Weekblad* **toegezonden.**

*) Zie inteeken-biljet op de achterzijde van den Omslag. Verzoeke dit ingevuld te zenden aan het adres van den Secretaris van het Hoofdbestuur E. van Assen, *Heulstraat 17, Den Haag.*

Informatie-Bureau

(*Secretaris J. L. van Gennep*),

dagelijks — Zon- en feestdagen uitgezonderd — van 10—12 en 2—4 u., ten kantore **Heulstraat 17, 2de verdieping.**

Zie overigens **Officieele Mededeelingen** ook van het Dagel. Bestuur en de Afdeelingen op blz. 7 en 8.

Tentoonstelling van Indische Foto's.

Dikwijls wordt in Boeatan de vraag gedaan: of er ook fotografieën van Indië te koop zijn? Deze schijnen verwonderlijk genoeg, in Nederland, nog wel in Den Haag, een moeilijk te verkrijgen artikel te zijn.

Toen dan ook Boeatan het aanbod gedaan werd, om eenige zeer mooie foto's van een in Indië wonend amateur-fotograaf ten toon te stellen, werd dit dankbaar aangenomen, te meer daar ook Professor Dr. A. W. Nieuwenhuis ter uitstalling had toegezegd een deel der bijzonder fraaie verzameling, welke op de fotografie-tentoonstelling te Dresden zoo zeer de algemeene aandacht heeft getrokken, en die nu te Leiden dienst doet bij de door dezen hoogleeraar te geven colleges in de Land- en Volkenkunde van Nederlandsch-Indië. Het is geen gemakkelijk werk, om in een beperkte, welvoorziene ruimte, als het verkooplokaal van Boeatan, Heulstraat 19, tusschen de voorwerpen van Indische kunstnijverheid en huisvlijt, deze foto's zoodanig te plaatsen, dat zij goed tot hun recht komen en met de omgeving een aantrekkelijk geheel vormen.

Vele belangstellende lezers van Het Koloniaal Weekblad zullen zeker zelve eens willen komen zien, in hoeverre dit gelukt is. Stellig krijgen zij dan de overtuiging, dat men tegenwoordig in Ned.-Indië de kunst van fotografeeren uitnemend verstaat. Er zijn kiekjes bij, die geen gewone, maar werkelijk zeer artistieke opnamen zijn, op meesterlijke wijze uitgevoerd. Bij menigeen zal de aanblik dezer platen heerlijke herinneringen wakker roepen aan de prachtige natuur van Indië, aan vroeger bezochte lievelingsplekjes, aan de weergalooze pracht der oud-Hindoesche monumenten, aan bekende tafereeltjes uit het Inlandsche volksleven. Het zal hun een welkome verfrissching zijn van aangename souvenirs.

Het doel dezer tentoonstelling is echter ook, dat zij diene, om hen, die Indië niet van eigen aanschouwing kennen, er eenigszins een denkbeeld van te geven. Allen, die sympathie voelen voor dit streven, zullen daarom zeker bij hun bezoek dezer dagen aan Boeatan familieleden, vrienden en kennissen meebrengen, die nog niet in „tropisch Nederland" geweest zijn, om dezen aan de hand der foto's véél er van te vertellen en uit te leggen.

Daar deze uitstalling niet langer dan een tiental dagen zal kunnen duren, moet men dit bezoek niet te lang uitstellen, wil het ook nog door propaganda in wijderen kring zijn nut kunnen hebben, want allicht zullen de op deze wijze ingelichte „totoks" op hun beurt weer anderen tot een bezoek opwekken.

In het achterzaaltje van Boeatan bestaat tevens gelegenheid om onder een gezellig kopje thee, desgewenscht met Indisch gebak, rustig over het geziene nog wat na te praten.

Enkele der foto's zijn ook te koop.

De Spoorweglijn Batavia—Buitenzorg.

Door de Vereeniging Moederland en Koloniën is dezer dagen het volgende adres verzonden:

Aan
Zijne Excellentie den Minister van Koloniën te 's-Gravenhage.

Geeft met verschuldigden eerbied te kennen, het bestuur der vereeniging Moederland en Koloniën te 's-Gravenhage;

dat het met belangstelling de beraadslagingen heeft gevolgd, die in de Tweede Kamer der Staten-Generaal plaats vonden naar aanleiding van het wetsontwerp tot bekrachtiging eener overeenkomst met de Nederlandsch-Indische spoorwegmaatschappij tot aankoop van den spoorweg Batavia-Buitenzorg, en daarmede verband houdende regelingen;

dat de daarvoor noodige sommen, te zamen een bedrag van ruim 12 millioen gulden uitmakend, de vraag doen rijzen, of het welbegrepen belang van Ned.-Indië die uitgave wettigt, en of hetgeen in ruil daarvoor verkregen wordt in eenige verhouding staat tot het te besteden geld, terwijl zich dan de tweede vraag voordoet, of het beoogde doel niet op eene andere wijze is te bereiken en dan door een middel, dat tevens dienstbaar is te maken aan de geleidelijke oplossing van een ander vraagstuk, hetwelk in de tegenwoordige omstandigheden een gewichtig onderwerp van onze koloniale staatkunde gaat vormen.

Naar aanleiding daarvan veroorloven wij ons het volgende onder de aandacht van Uw Excellentie te brengen:

Het doel, waarvoor de spoorweg Batavia-Buitenzorg zal worden aangekocht, zal wezen de verbetering van de spoorwegtoestanden te Batavia. De bezwaren, die daaraan zijn verbonden, vloeien voort uit de omstandigheid, dat de trechter, waardoor een groot deel van het vervoer derwaarts wordt geleid, bestaat uit een spoorlijntje van 36 K.M., dat behoort aan eene particuliere maatschappij, en dat afkomstig is uit den tijd, toen men meende, dat het voor Java wenschelijk was den aanleg en de exploitatie der ijzeren wegen aan het particulier initiatief, al of niet met staatshulp, over te laten. Toen die lijn dan ook in 1864 in studie kwam en in 1873 geheel geopend was, zal men er slechts het eerste gedeelte in hebben gezien van een particulier spoorwegnet, dat geleidelijk in de binnenlanden zou doordringen, zoodat eene ondernemende maatschappij geleidelijk bij toenemend kapitaal, in uitbreiding van dat net gestoken op den duur met een ruime winst, door eigen kracht verkregen, zou worden beloond.

Dit is geheel anders geworden, toen in 1875 werd besloten de overige op Java benoodigde spoorwegen van staatswege aan te leggen en te exploiteeren. De bedoelde lijn werd een uiterste schakel in de stamlijn over Java en profiteerde van het vervoer door de staatsspoorwegen aangebracht, terwijl zij tevens als een rem werkte bij de vrije bepaling van tarieven en maatregelen in het belang van het verkeer langs de staatslijn te nemen, omdat alle maatregelen op het doorgaande verkeer toe te passen slechts konden worden genomen na overleg met de directie der N. I. S., die in de eerste plaats, zooals trouwens volkomen gerechtvaardigd was, opkwam voor de belangen van haar aandeelhouders. Een enkel voorbeeld vindt men in het beletten van een vasten toeslag op de sneltreinen, bespr. op bl. 9 van het 2e deel bijl. 8 (IV b) der verslagen van de Mindere Welvaart-Commissie, Batavia, G. Kolff. 1906.

Het in handen zijn van particulieren van zulk een klein gedeelte van het Staatsspoorwegnet is dan ook een anomalie gebleken, waarvan men de gevolgen zooveel mogelijk heeft trachten te ontgaan. Dit is ten deele geschied door den aanleg van de lijn Krawang-Padalarang, doch met de ontwikkeling, die het Westen en Zuiden van de Preanger tegemoet gaan, en het op den duur openen van Zuid-Bantam, als de lijn naar Palaboean-Ratoe aan de Zuidkust en de voedingslijnen daarvan langs die kust gebouwd worden, is het op den duur onvermijdelijk, dat ook van die zijde eene directe verbinding langs een staatslijn met Batavia tot stand komt. Het gaat niet aan bij dit verkeer voortdurend afhankelijk te zijn van den trechter in handen van particulieren, die van andere beginselen bij de exploitatie moeten uitgaan dan de Staat, voor welke het belang van land en volk gaat boven het directe voordeel op eene bepaalde spoorweglengte verkregen.

De waarde van de lijn Batavia-Buitenzorg, berekend naar hetgeen er aan ten koste is gelegd en later toegevoegd, bedraagt volgens de boeken der N. I. S. *f* 4.148.383.94 (bijl. 1 van het verslag over 1907), en wanneer de maatschappij genegen ware de lijn voor die som, desnoods met 10% winst, over te doen, dan was de zaak zeer eenvoudig.

De maatschappij rekent echter met de commercieele waarde en terwijl zij in 1877, toen de bouwrekening nog slechts was ruim 3 millioen, de lijn

te koop aanbood voor 5 millioen en in 1881 voor 6 millioen, is nu reeds het gevraagde bedrag tot *f* 10.600.000.— gestegen. Men heeft hier namelijk te doen met den bewusten trechter, die steeds waardevoller wordt, naarmate er meer doorvloeit en de maatschappij wenscht, blijkens de berekening, waarop die koopsom gegrond is, daarvan geen afstand te doen, tenzij haar op den rentevoet van 4 pct. voortdurend eene jaarlijksche bate van *f*424.000.— verzekerd blijve.

Hoe begrijpelijk dit ook van hare zijde is, waar zij opkomt voor het belang harer aandeelhouders, zoo valt het al dadelijk niet te ontkennen, dat de grondslagen der berekening wel wat roijaal zijn genomen. Als basis worden de bruto-ontvangsten over 1907 groot *f*707.500.— genomen, doch verhoogd met *f* 1300 aan rente gekweekt doordat de contant in den loop van het geïnde ontvangsten tijdelijk, voor zoover niet dadelijk benoodigd, rentegevend worden uitgezet. In het vervolg krijgt de maatschappij haar vaste som met Januari en Juli en dus betrekkelijk nog eerder en kan zij bij spaarzaam beleid daarvan misschien nog meer rente kweeken.

Hoogstens zoude dus voor het eerste jaar van eene vergoeding van die rente sprake kunnen zijn. Het verhoogen der inkomsten met die som is niet gemotiveerd.

Wat in het algemeen het bruto cijfer dier inkomsten betreft, geeft de Memorie van Antwoord op het V. V. der Ind. Begrooting voor 1910 op bl. 73 de bruto-opbrengst cijfers voor de jaren 1899-1908. Daaruit blijkt, dat deze in eerstbedoeld jaar bijna 7½ ton bedroegen en in 1905 tot bijna 11 ton waren opgeloopen, om daarna met 30% af te nemen, ten gevolge van de opening der lijn Krawang-Padalarang. Om tot het als grondslag van berekening aan te nemen cijfer te komen, wordt bij de overeenkomst dat van 1907 met 10% verhoogd, o.a. met een beroep op de uitkomsten van 1906, waarover bij het aanvankelijk ingediende ontwerp nog geen definitieve cijfers bekend waren. Inderdaad is het cijfer voor 1908 ongeveer 10% hooger dan dat van 1907, doch het is de vraag, in hoever men hier met een toevallig gunstigen samenloop van omstandigheden te doen heeft en vooral in hoeverre de lijn, na van het voordeel verstoken te zijn van het doorgaande trafiek beoosten Padalarang, thans nog profiteert van het vervoer, dat door de staatslijn uit de West-Preanger wordt aangebracht. Bedroeg het eerste volgens de cijfers 30% van de bruto-opbrengst in 1907, dan zal het niet overdreven zijn, als men dit laatste op 10% stelt, doch dan is op den duur het normale cijfer van de bruto-opbrengst met dat bedrag te verminderen, om de opbrengst uit het vervoergebied van de lijn B. B. te verkrijgen en niet er bij op te tellen zoo als bij de overeenkomst geschiedde, want, daar het gebruik van dien spoorweg als trechter niet kan blijven voortbestaan, zal binnen een niet te lang tijdsverloop dit transito-verkeer aan de maatschappij moeten worden onttrokken. Over het middel daartoe zal straks worden gehandeld.

Daar de spoorweg als commercieele onderneming rekening heeft te houden met de netto-opbrengst, moeten thans de exploitatiekosten in aanmerking komen. Terwijl de N. I. S. daaraan in 1907 volgens haar boeken *f*370.955.— besteedde, betoogde zij in de overeenkomst, dat *f*326.300.— in rekening zijn te brengen. De algemeene kosten, die volgens een aanhangsel van bijl. No. 3 van het Verslag over 1907, op de lijn B.-B. met een bedrag van *f*95.980.99 drukken, zouden feitelijk slechts voor *f*34.400 in rekening zijn te brengen.

De afgevaardigde Dr. Bos heeft in de zitting van 17 Maart j.l. (blz. 1613) reeds op die zonderlinge wijze van berekening gewezen. Als men verder in aanmerking neemt, dat de hoofdzetel der N. I. S. te Semarang is en dat het beheer van het geheel daarvan afgescheiden onderdeel van haar net, dat slechts 20% er van uitmaakt, een geheel afzonderlijk personeel en beheer vereischt, dan meenen wij, dat zulk een laag algemeene-kosten-cijfer niet is aan te nemen. Men zal reeds zeer matig rekenen door het verschil van *f*60.000 nog eens over beide lijnen te verdeelen, en komt dan tot een exploitatie-cijfer van *f*356.300, hetgeen alleszins billijk is te achten. Dit afgetrokken van de bruto-ontvangst van *f*707.500 geeft *f*351.200 als netto-opbrengst. Voor een oogenblik aannemende, dat men deze opbrengst tot in 1971, in welk jaar de concessie afloopt, aan de maatschappij zou willen verzekeren op een rentevoet van 4%, dan komt men volgens de wijze van kapitaliseeren door Uwe Excellentie gevolgd op een koopsom van *f*8.780.000, dat is dus al dadelijk twee millioen minder dan het gevraagde bedrag. Doch ook deze berekening is niet volkomen juist, daar men feitelijk met het afloopen der concessie na 61 jaar rekening heeft te houden. Door de contante waarde van 61 annuiteiten van *f*351.200, op een rentevoet van 4% te berekenen, komt men op slechts *f*7.941.292 *), zegge een ronde som van acht millioen gulden. Doch zooals Dr. Bos in het vorige jaar betoogde, de maatschappij heeft volgens haar eigen winst- en verliesrekening (zitting 17 Nov. 1909) in 1907 slechts *f* 247.259 op de lijn verdiend en in 1908 *f* 290.996.38. Neemt men het laatste cijfer of rond *f* 291.000 als grondslag van berekening, dan wordt de contante kapitaalwaarde der lijn 22 5/8 maal dat bedrag of *f* 6.658.400.

Uit een en ander blijkt dat, wanneer het vervoer over eenige jaren tot haar eigen verkeersgebied is beperkt, een som van zes millioen voor een lijn, die aanvankelijk de helft daarvan heeft gekost, nog eene alleszins ruime vergoeding is.

Mocht de maatschappij een dergelijk aanbod van zes millioen gulden niet accepteeren, dan dient haar aandacht te worden gevestigd op de noodzakelijkheid waarin de regeering verkeert om in het belang van de aangrenzende streken in het bijzonder en in dat van den Staat in het algemeen, voor de Staatslijnen van de Preanger via Buitenzorg eene directe verbinding met Batavia te verkrijgen.

Er is in de Kamerzittingen gesproken van een concurreerende lijn, die over Bekasi en Tjileungsir naar Buitenzorg zou kunnen loopen, ter plaatse waar thans een tramconcessie aanhangig is. Wij kunnen dit denkbeeld van langs een omweg beoosten de bestaande lijn eene verbinding tot stand brengen, die 11 K.M. langer is niet doelmatig vinden, doch de beschouwing van de kaart **) geeft een andere oplossing aan de hand.

De Staatsspoorweg in de Preanger behoort westelijk van de bestaande lijn verlengd te worden van Buitenzorg over de districtshoofdplaatsen Paroeng en Kebajoran en op laatstgenoemde plek aan de Bantam-lijn en daarmede aan de ceintuurbaan van Batavia aan te sluiten.

Volgens de opgave van die kaart is de afstand van Kebajoran tot Paroeng 15¼ paal en van Paroeng tot Buitenzorg 17 paal, tezamen 32¼ paal of ± 48½ K.M., terwijl de lijn N. I. S. van Buitenzorg tot Boekit Doeri (het punt, waar het zijtakje van Mr. Cornelis afbuigt) is 44 K.M. Van Boekit Doeri tot de benedenstad (station N. I. S.), is 10,8 K.M., tezamen dus 54.8 K.M. Nu zal de lijn via Paroeng, die niet de bochtige landwegen volgt, wellicht 46 K.M. lang kunnen worden tot Kebajoran en vandaar tot Batavia ± 12 K.M., zoodat het verschil in lengte hoogstens 3 à 4 K.M. kan zijn.

De gedachte lijn Buitenzorg-Paroeng-Kebajoran ligt over 2/3 van haar lengte op 8 à 9 K.M. westelijk van de lijn B. B. der N. I. S., en beheerscht dus een ander gedeelte der residentie.

Met de Bantam-lijn opent zij reis- en afvoergelegenheid voor een aantal particuliere landerijen, evenals de besproken tramweg Buitenzorg-Tjileungsi-Bekasi, met zijtak naar Lemabang, die voor de landerijen beoosten de lijn B. B. zal doen.

En die particuliere landerijen trekken tegenwoordig om bekende redenen de aandacht. Rekent men, dat de uitgetrokken sommen voor verbetering van de bestaande lijn B. B. en van de spoorwegtoestanden te Batavia bij het door ons beoogde plan besteed zullen worden voor den aanleg van een centraalstation en alle gewenschte wijzigingen aan de ceintuurbaan en den weg naar Tandjong Priok, dan zal men, voor de lijn Buitenz.-Kebajoran *f*74.000 per K.M. ***) stellende over 46 K.M., bovendien noodig hebben *f*3.404.000, rond 3½ millioen.

Men heeft dan nog ruim 7 millioen uitgespaard voor andere meer nuttige uitgaven. En deze zouden al dadelijk kunnen worden aangewend, om niet alleen de strooken grond benoodigd voor den nieuwen spoorweg te onteigenen, doch daarvoor alle particuliere landen gelegen in de doorsneden districten bij minnelijke schikking aan te koopen, en op die wijze een rationeel begin te maken met het terugbrengen dezer landerijen tot het staatsdomein.

Volgens de bij genoemde kaart behoorende legenda omvatten de districten Kebajoran en Paroeng respectievelijk de daar met de nummers 77-93 en 230-241 genoemde landerijen. Voor zoover is na te gaan uit de gegevens vervat in het bekende „Handboek der Cultuur- en Handelsondernemingen", uitgegeven door J. H. de Bussy, jaarg. 1910, hebben de landen in het district Kebajoran eene gezamenlijke oppervlakte van 16568 bouws met 42511 zielen en eene verpondingswaarde van *f*488.280; die in Paroeng omvatten 50838 bouws met 78821 zielen en eene verpondingswaarde van *f*1.892.472. Tezamen zoude men dus voor eene verpondingswaarde van ruim 2¾ millioen gulden hebben aan te schaffen. Het is te voorzien, dat men van de gelegenheid gebruik zal maken en overvragen, doch al moest ook gemiddeld 4 à 5 millioen worden gegeven voor deze 67406 bouws met niet minder dan 121332 opgezetenen, dan komt men nog goedkooper uit dan bij het naasten van den exorbitant duren spoorweg. Men heeft dan een flink begin gemaakt met het naasten der particuliere landerijen, verkrijgt de gronden voor den spoorweg verder, behoudens schadeloosstelling voor gewas enz. aan de opgezetenen voor niets en heeft twee nieuwe districten, die door den spoorweg voor het bestuur gemakkelijk toegankelijk worden, hetgeen den bekenden treurigen toestand der binnenwegen op de particuliere landerijen in aanmerking genomen, niet zonder beteekenis is.

Het bovenstaande resumeerende, nemen de onderteekenden de vrijheid Uw Excellentie in overweging te geven:

1e. Het wetsontwerp tot aankoop van de lijn Batavia-Buitenzorg terug te nemen en nieuwe onderhandelingen met de Nederlandsch-Indische Spoorweg-Maatschappij te openen omtrent een eventueelen aankoop tegen een prijs van zes milioen gulden.

2e. Als de maatschappij, zooals te verwachten is, dit aanbod afslaat, een ontwerp te doen opmaken voor een spoorweg van Buitenzorg via Paroeng en Kebajoran met doelmatige aansluiting aan de ceintuurbaan van Batavia en tegelijk over te gaan tot den aankoop van alle particuliere landerijen in de beide doorsneden districten, als eerste stap op den weg der geleidelijke naasting van alle andere.

Op die wijze wordt voor belangrijk minder uitgaven dan het wetsontwerp na zich zou slepen, een begin gemaakt met een noodig en nuttig werk, dat door verschillende directe en indirecte baten de schatkist zal helpen stijven, want de particuliere landerijen zullen vermoedelijk onder anderen vorm weder gedeeltelijk in erfpacht zijn uit te geven, terwijl het daarentegen bij een uitgaaf van *f*10.000.000 voor den spoorweg zeer onwaarschijnlijk is, dat de jaarlijksche rente van 3 of 3½ ton, die daarmede gemoeid is als netto-winst op de lijn B. B. zal worden verdiend, daar de Staat zeker in de praktijk duurder zal werken dan de N. I. S. het deed.

Een en ander eerbiedig in de aandacht van Uw Excellentie aanbevelende, hebben wij de eer te zijn:

Het Bestuur der Vereeniging
Moederland en Koloniën:
(*w.g.*) J. W. STEMFOORT, Voorzitter.
(*w.g.*) J. E. DE MEIJIER, Onder-Voorzitter.
(*w.g.*) J. L. SWART, Secretaris.

's-Gravenhage, April 1910.

*) Zij de annuiteit telkens na een jaar *a*, de rente van f 1.— gelijk *r*, het aantal jaren *n*, dan heeft men de reeks:

$$S = a\left(\frac{1}{1+r} + \frac{1}{(1+r)^2} + \ldots \frac{2}{(1+r)^n}\right) = \frac{a}{1+r}\left\{\frac{1}{1+r} + \frac{1}{(1+r)^2} + \ldots \frac{1}{(1+r)^{n-1}}\right\}$$

De som van deze laatste reeks is: $\dfrac{1 - \left(\dfrac{1}{(1+r)}\right)^{n-1}}{1 - \dfrac{1}{1+r}}$ en

$$S = \frac{a}{r}\left\{1 - \left(\frac{1}{(1+r)}\right)^{n-1}\right\}$$ de grondformule van berekening voor de contante waarde, waarin $a = 351.200$ $r = 0.04$ $n = 61$ en dus $S = 22.623475 \times a$ of afgerond 22 5/8 a en niet = 25 a.

**) Zie de onlangs verschenen overzichtskaart van de residentie Batavia op de schaal 1 : 250000, gedrukt b.d. Typogr. Inrichting te Batavia 1909.

***) De waarde van de lijn B.—B. volgens de laatste Statistiek van het vervoer op de spoorwegen (1908) blz. 6 is f 74078.—.

Uit de O.-I. Mail.

De mededeeling der Javabode betreffende de toekomstige **Bestuursindeeling van Nederl.-Indië in gouvernementen** heeft natuurlijk tot besprekingen geleid in alle andere Indische bladen.

De Locomotief o. a. gelooft niet, dat eene zoodanige regeling de animo tot dienstneming bij het korps van het Binnenlandsch Bestuur zal doen toenemen. Zij verwacht eer het tegendeel, terwijl elke reorganisatie van het korps, van welken aard ook, er op moet gericht zijn, te voorzien in het tekort aan bestuursambtenaren, nu reeds voelbaar, dat anders over eenige jaren, door de ontwikkeling van de Buitenbezittingen, ongetwijfeld de Regeering in groote verlegenheid zal brengen.

Dit blad deelt het bezwaar, reeds door het Soer. Hdbl. geopperd, dat de zaak der decentralisatie onder den maatregel zou komen te lijden. Het Soer. Hbld. weet verder te vertellen, dat het in de bedoeling zou liggen van den voorsteller der reorganisatie, den heer De Graaff, om het ambt van controleur te doen vervallen. In de plaats zouden komen adjunct-regenten. Ook zou, volgens dit blad, het plan bestaan om geheel Celebes tot één gouvernement te maken. Wegens de noodige uniformiteit van optreden ten opzichte van onder rechtstreeksch bestuur gebrachte streken zou dit gewenscht zijn.

De Javabode merkt ten slotte nog op:

De instelling van gouvernementen op Java zou, naar gehoopt wordt, de departementen van algemeen bestuur van een groote hoeveelheid arbeid ontlasten, die alsdan op de bureau's der gouvernementen zou worden afgedaan. Op een snelle en goede afdoening van tal van zaken zou dit een zeer gunstigen invloed oefenen.

Sommige departementen zijn overkropt met werk, terwijl de beschikbare krachten, wat qualiteit en quantiteit betreft, niet toereikend zijn.

Mocht het tot de instelling van gouvernementen komen, dan is het te hopen, dat van den beginne af aan, de daaraan verbonden bureau's op degelijken en ruimen voet worden ingericht. Regeering en volksvertegenwoordiging hebben zich veelal maar te zeer geneigd getoond om de inrichting en de zaak van het personeel der bureau's als dingen van secundair belang te beschouwen. Zeer ten onrechte! Want wanneer het personeel der bureau's onder minder gunstige condities verkeert dan dat van andere diensten, krijgt men daar slechts weinige goede krachten voor, hetgeen op de snelle en goede afdoening der zaken, welke toch bijna alle die bureau's moeten passeeren een allernoodlottigsten invloed moet oefenen.

Wanneer de bureau's der gouvernementen naar eisch worden ingericht en de departementen door die instelling van een groote massa werk worden ontlast, dan kan dit niet anders dan een zeer gunstigen invloed oefenen op den algemeenen gang van zaken.

Besprekingen der belangen van het corps B. B.-ambtenaren zijn in de Ind. bladen aan de orde van den dag. In de Javabode wijdt B. B. een uitvoerig artikel aan:

De vooruitzichten der oudsten van de controleurs bij het Binnenlandsch Bestuur op de bezittingen buiten Java en Madoera.

Schrijver begint met te zeggen:

Eene der desiderata van den vorigen landvoogd was: „15 jaren na indiensttreding assistent-resident" en alhoewel dit een vrome wensch is gebleven, kan niettemin niet ontkend worden, dat, vergeleken met den toestand welke bestond bij zijn optreden, vijf jaren later eene aanmerkelijke verbetering viel te constateeren."

Hierop voortgaande komt B. B. tot de conclusie: Bij Staatsblad werd bepaald, dat, gerekend van 1 Januari 1907, de bezoldiging van het oudst in rang zijnde vierde deel der assistent-residenten, geen hoofd van gewestelijk bestuur zijnde, ongeacht den tijd, gedurende welken de betrokkene dat ambt heeft bekleed, f900 's maands zou bedragen.

Door dezen maatregel zijn verscheidene titularissen, die anders eerst na 9 jaren werkelijken dienst als assistent-resident dit traktement verkregen zouden hebben, reeds na 4 à 5 jaren dienst als zoodanig in het genot dier hoogste bezoldiging getreden.

De ratio van dezen maatregel is geen andere geweest, dan om zoodoende in de gelegenheid te zijn om titularissen, die niet voor den hoogeren rang meer in aanmerking kwamen, na twee jaren deze hoogste bezoldiging genoten te hebben, met een eenigszins behoorlijk pensioen, eervol uit 's lands dienst te kunnen ontslaan.

Tot nu toe is echter, ondanks bedoeld Staatsblad reeds ruim 3 jaren in werking is, nog geen uitvoering aan het beginsel gegeven, vermoedelijk als gevolg van het chronisch tekort aan ambtenaren van het Binnenlandsch Bestuur.

Zoo lang de promotie der controleurs nog bevredigend was, bestond er dan ook geen directe noodzakelijkheid om daartoe over te gaan, maar nu deze wederom ongunstig dreigt te worden en er groote kans bestaat, dat al het verkregen voordeel wederom te niet gaat, kan, naar het voorkomt, voor de Regeering geen aanleiding langer bestaan om aan het beginsel geen uitvoering te geven, daarmede tevens de oudere krachten door jongere vervangende, hetgeen den dienst niet anders dan ten goede kan komen.

Houdt men al verder in het oog, dat de oudste der in functie zijnde assistent-residenten 30 à 31 jaren eerder dan anders hunne maximum-bezoldiging ontvangen, en die gedurende ruim 3 jaren genoten hebben, dan kan het hun in herinnering brengen van het „er is een tijd van komen en van gaan", geenszins als een niet van hardheid vrij te pleiten maatregel gekwalificeerd worden.

En aan De Locomotief schrijft eveneens een ambtenaar B. B.:

De overplaatsing van den resident van Riouw en de nog niet officiëel bevestigde overplaatsing van den resident van Rembang, heeft in wijden kring de aandacht getrokken, niet zoozeer om het feit der overplaatsing zelve, dan wel om de wijze, waarop die is geschied, blijkbaar zonder voorafgaande mededeeling aan de betrokken dignitarissen.

Voegt men hieraan toe, dat aan een resident op een gerucht makende wijze ontslag werd verleend, dat residenten ter verantwoording opgeroepen worden als waren het ondergeschikte ambtenaren, dan kan het niet anders, of de in den laatsten tijd gevolgde gedragslijn moet bevreemding en ontstemming wekken.

Er op wijzende, dat dikwijls de ambtenaren, die 't langst voor hun schrijftafel zitten, het meest in tel zijn, merkt schrijver op:

Maar dat alles schaadt niet, indien het woord de daad niet verdringt. Met Goethe moeten wij zeggen:

Geschrieben steht: „im Anfang war das Wort."
Ich kann das Wort so hoch unmöglich schätzen
Und schreib' getrost: im Anfang war die That.

En nu uit zich de werkzaamheid van het B. B. in een reeks van stille ongeziene daden, die eerst later, veel later, vruchten zullen dragen of steriel zullen blijken te zijn.

Wij beleven thans in Indië een overgangstijdperk, dat de volle aandacht der Regeering verdient. In de Inlandsche maatschappij is een nieuwe strooming duidelijk merkbaar en voelbaar en het zal van ons, ambtenaren, veel tact, veel geduld, veel zelfbeheersching en bovenal veel liefde eischen om het sprankje van toegenegenheid, dat nog in enkele Javaansche harten gloort, niet uit te dooven.

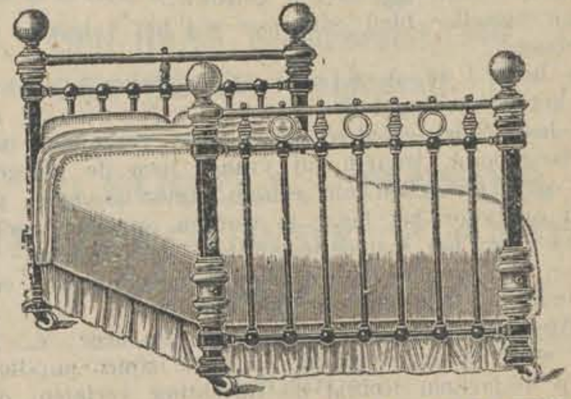
Niet alleen wat wij schrijven of zeggen, maar voornamelijk wat wij zijn zal gewicht in de schaal leggen.

En het zijn alleen de residenten, goede controleurs, die kunnen beoordeelen, of er van ons leiding, invloed uitgaat.

Men houde het ambt hoog voor het welzijn van Indië!

Een Inlandsche Handelsvereeniging.

Te Serang, zoo schrijft men aan het Bat. Nieuwsblad, is op initiatief van Raden Hassan Djajadiningrat, hadji Satramidjaja en anderen opgericht een inlandsche handelsvereeniging met een kapitaal van 50,000 gulden, bijna geheel gefourneerd, in aandeelen van 10 gulden. Deelnemers aan deze coöperatieve vereeniging zijn allen inlanders en al-

FEUILLETON.

De Sado-Koetsier.*)

„Sado, toean?"

Even vlamt de concurrentie-nijd op en de sado-koetsier dringt naar voren, te midden zijner confraters. Als hij ziet, dat de toean niet toebijt, vervalt hij weer in zijn rustige rust, om kalm-gemoedelijk te dodokken, als een kat, die in elkaar kruipt, met half gesloten oogen. Straks, als hij weer een pakian blanda kan ontdekken, stelt hij zich in postuur en vol hoop herhaalt hij: „Sado, toean?"

't Schijnt, dat zijn karretje er niet aanlokkelijk uitziet, want weer blijft hij ketelaar van een vrachtje. Ondank is 's werelds loon! Staat er dan niet met prachtvolle letters voorop: „Slamat datang?" Is zijn sado niet veel kleuriger dan die van zijn collega links en zijn paard niet veel levendiger dan dat van zijn rechter-concurrent, dat, net als zijn baas, geen groote vorderingen schijnt te hebben gemaakt in de leer der beweging?

Zoo zullen misschien zijn gedachten zijn; we kunnen die slechts gissen, want een sado-koetsier is gesloten als een bus. A la bonne heure! Hoe 't ook zij, onze vriend heeft genoeg van 't wachten, hij grijpt zijn zweep en met een „huzz, huzz' maakt hij reveille voor zijn makker in den strijd des levens. 't Beest ontwaakt met een huivering; schudt even later zijn kop omhoog en knikt dan naar beneden, als om zijn baas te zeggen: „Je hebt gelijk." Beiden beseffen de waarheid van het: „Life is earnest, life is real".

Huzz, huzz! Langzaam, maar zeker. — Waarheen?... Ja, djalan, djalan; zoekt en gij zult vinden.

En de koetsier zal vinden. — Als hij een voetganger in de peiling krijgt, nadert hij met volle kracht, om even te voren vaart te verminderen. Dan gaat hij aan 't verkennen en monstert 't gelaat van den wandelaar. Maar als hij daarop geen uitdrukking van vreugde kan bemerken over zijne plotselinge verschijning, gaat hij met een gezicht van: „zelf weten niet of graag", er van door, zoo mogelijk met nog grooter snelheid, als om den ondankbare te laten zien, welk buitenkansje deze voorbij heeft laten gaan.

Eindelijk dan toch weet hij een langgetabberden hadji te verleiden, die, gezien het kostelijk voertuig, gevoeld de drukkende warmte en overwegende de wenschelijkheid, dat een hadji zich niet voortbeweegt als een gewone huis-, tuin- of keuken-inlander, zich neerzet op het goed gewatteerde (!) kussen der sado.

De koetsier wacht af, omzien past niet; hij merkt wel aan 't veeren van zijn kar, of de passagier zich voldoende heeft geïnstalleerd en gereed is, om den hachelijken tocht te aanvaarden. Dan klinkt zijn fluitje met dof-hoornachtig of soms schril-gillend geluid. Wee dengene, die den weg verspert; de sado-koetsier staat voor niets, als hij een passagier voert. Weg dan de serviele eerbied, weg alle onderdanige beleefdheid. Hoe zou die brave Coen zich omkeeren in zijn graf, als hij dat zag; zijn wangen zouden roodgloeiend staan, zoo de dood ze niet voor altijd wit gepleisterd had; hij zou met zeventiende-eeuwsche plechtigheid mummelen: „O, Heer, ik dank u, dat gij mij tot u genomen hebt."

Maar we zullen Coen met rust laten en onzen koetsier weer opzoeken. Hij is doorgereden en heeft eindelijk zijn doel bereikt. Gelaten wacht hij op de dingen, die komen zullen.

Als de passagier is uitgestapt, bespeurt hij op het spatbord van de sado de vergoeding in klinkende munt voor het door zijn slachtoffer genoten comfort en de belooning voor de door hem en zijn dierlijken vriend bewezen diensten. Een koetsier is wars van alle tarieven. Hij houdt zich tevreden met wat gij hem geeft; ten minste hij doet zoo; teekenen van goed- of afkeuring geeft hij zelden.

*) Overgenomen uit het *Weekblad v. Nederl.-Indië.*

len woonachtig in het gewest Bantam. Doel van de vereeniging is als tusschenpersoon op te treden tusschen den inlandschen producent en den groothandel te Batavia of elders, daardoor de op zichzelf werkende tusschen-personen uitschakelende, de chineesche opkoopers voornamelijk die, met méér risico arbeidende, ook gróóter winst moeten maken, en daardoor niet van zooveel voordeel en nut voor de bevolking kunnen zijn als de thans opgerichte handelsvereeniging.

Er is inderdaad een ethische tint aan deze onderneming.

Raden Hassan, broeder van den regent van Serang, die zich voorgenomen heeft om zich te wijden aan de belangen van zijn geboorteland, en met het einddiploma vijfjarigen cursus H. B. S. in den zak, de patjol ter hand genomen heeft, die thans zelf zijn sawahs bewerkt, blijft zijn op zoo jeugdigen leeftijd genomen besluit nog steeds getrouw.

Aan hetzelfde blad ontleenen wij het volgende uit Magelang:

De heer J. v. d. Steur, de welbekende stichter van het opvoedingshuis „Oranje Nassau" alhier, heeft kort geleden een request verzonden aan den landvoogd, waarin hij vraagt hem de gelegenheid open te stellen om eenige zijner jongens, geschikt om voor het leger te worden opgeleid, rechtstreeks naar het instructie-bataljon te Kampen te zenden; dus zonder voorafgaande indeeling bij een der indische bataljons en het doorloopen van de militaire school te Meester-Cornelis. De heer v. d. Steur weet bij ondervinding, dat vele zijner pupillen, die op 16-jarigen leeftijd de inrichting verlaten, om in het leger dienst te nemen, spoedig de nadeelige gevolgen van het indische kazerne-leven ondervinden, zoodat het goede in hun opvoedingstijd opgedaan weer verloren gaat. Directe plaatsing in een hollandsche omgeving zal heel wat gunstiger op hen werken. Over het request is, jammer genoeg, afwijzend beschikt; toch is het niet geheel zonder resultaat gebleven. In het vervolg zullen de dienstnemende „Van der Steurs" zooveel mogelijk bij eenzelfde bataljon worden ingedeeld.

Daar Indië geen verbeterhuis rijk is, worden de minderjarige misdadigers door het gouvernement gewoonlijk naar „Oranje Nassau" opgezonden, waar ze met de gewone pupillen hetzelfde onderwijs en dezelfde opvoeding ontvangen. De heer v. d. Steur heeft nu echter pertinent geweigerd de boefjes in het gesticht op te nemen; en niet zonder reden. Vaak worden ze het bederf voor de andere pupillen, met wie ze in vrijen omgang leven. Enkele zijn er waarmee geen rechte voor te ploegen, waar niets mee aan te vangen is; heel wat last en zorg brengen ze in de inrichting. Om hierin verandering te brengen heeft het gouvernement bij „Oranje Nassau" op haar kosten een geïsoleerd gedeelte laten bouwen, een soort verbeterhuis dus, dat onder toezicht van den heer v. d. Steur zal staan. Minderjarige veroordeelden worden daar voorloopig onder dak gebracht. Gedragen zij zich goed, geven zij blijken van beterschap, denkt men dus iets goeds van het te maken, dan worden ze als gewoon pupil in de inrichting opgenomen. In het omgekeerde geval blijven ze opgesloten. Alzoo een goede verbetering.

Bij de Dajaks (West-Borneo).

Uit Sedjiram schrijft P. Mattheus een en ander over de gebruiken der Dajaks aan de Java-Post.

Daar zijn er, die zich werkelijk zeer dikwijls aan overmaat van drank schuldig maken, ook uit principe van halven godsdienst: die, als ze een tijd gehuwd zijn en een van beiden een kwaden droom krijgt, meenen, dat ze zonder ruzie van elkander moeten scheiden, om later met een ander te trouwen enz. enz.

Neemt het geval: er is een zieke in den kampong. Nu roepen zij een paar hunner bezweerders! Deze moeten de ziel van den zieke, die, meenen de Dajaks, dat een tijdje uit het lichaam is, terugroepen. Dat gaat echter zoo maar niet. Ik heb 't bijgewoond dat het spul 's avonds om 9 uur begon, heel den nacht door duurde en men eerst 's morgens om 11 uur eindigde, toen de zieke natuurlijk veel beter — meent ge? — neen, heel wat erger geworden was. — Om nu de ziel weer in het lichaam te lokken, wordt onder meer geëischt, dat de heele omgeving vroolijk zij. Geen droevig woord mag bij den zieke worden gesproken. Een Dajak houdt van niets zooveel als van toewak (sterken drank). De bezweerder roept dan ook herhaaldelijk uit alle macht, dat de ziel maar gerust terugkome, want dat er toewak gedronken wordt, allen vroolijk en dronken zijn. Als dat de ziel niet lokt, weten de Dajaks niet wat haar dan wel lokken zal.

Wat onze schoolkinderen nu wel van die grappen denken?

Wel, als ze pas op school komen, houden zij zich met beide handen vast aan al die bijgeloovigheden. Een der beste jongens tegenwoordig moest in 't begin iets van 't bord overschrijven, waarin voorkwam: „Er zijn geen antoe's" (kwade spoken of kwelgeesten). Maar, ja wel! Hij schreef netjes op de lei: „Er zijn wel antoe's." Zijn ze echter een tijd bij ons, dan lachen ze al met die gekheid en komen er bij een ieder voor uit, dat ze er niets mede te doen willen hebben. Ook is het een feit, dat tegenwoordig nooit meer een jongen dronken van een feest thuiskomt. U moet weten, dat hem dat heel wat gekost heeft, daar een ieder op 't laatst bij zulk een feest flink dronken is.

PERSONALIA.

Als opvolger van den heer **Kobus** den zoo verdienstelijken directeur van het proefstation te Pasoeroean, die op reis naar Europa bij Semarang aan boord overleed, is benoemd de heer **J. E. van der Stok**, reeds eerder aan het proefstation „Oost-Java" werkzaam, laatstelijk te Buitenzorg; deze heeft zijn nieuwe functie dadelijk aanvaard.

Resident van Pekalongan.

De assistent-resident van Meester Cornelis, de heer **H. D. A. Obertop** is benoemd tot resident van Pekalongan. De heer Obertop was van af 19 April 1908 op zijne tegenwoordige standplaats en verheugde zich daar in de algemeene achting.

Bij resolutie van den minister van koloniën is dr. **N. J. Krom** ter beschikking van den gouverneur-generaal van Nederlandsch-Indië gesteld, ten einde hem, met aanstelling van burgerlijk ambtenaar, te benoemen tot oudheidkundig ambtenaar in Ned.-Indië.

Met verlof.

Door den assistent-resident van de afdeeling Tanah Datar, **L. C. Westenenk**, is het verzoek gedaan om hem in de maand Juni a.s. een binnenlandsch verlof te verleenen van vier maanden, door te brengen buiten Nederlandsch-Indië.

De Zaak Van Daalen.

Zaterdag 20 November deed de raad van justitie te Padang, na een uiterst vermoeiende behandeling der zaak, welke weken had geduurd, uitspraak in het geding tegen A. van Daalen, beschuldigd van den bekenden diestal van ƒ 321.100 uit 's lands kas te Kota Radja.

Zooals men zich herinneren zal, verklaarde de raad de schuld van beklaagde aan het hem ten laste gelegde wettig en overtuigend bewezen en veoordeelde hem tot de straf van vijf jaren gevangenis — de zwaarste straf, die de wet op het misdrijf stelt — met ontzetting voor den tijd van tien jaren uit het recht om openbare bedieningen of ambten waar te nemen, voogd of curator te zijn over vreemden of over eigen kinderen, en om in burgerlijke zaken ingeval van wraking getuigenis onder eede af te leggen. Ook bij deze bijkomende straf nam de raad den maximum-duur, een gestrengheid, verklaarbaar zoowel uit den aard van het misdrijf, als wegens de houding, door beklaagde tijdens de behandeling aangenomen.

Van Daalen hoorde de overwegingen van het vonnis met een spottenden glimlach aan en verklaarde dadelijk revisie van het vonnis te verlangen.

Dat is nu gebeurd. Het hooggerechtshof heeft dezer dagen arrest gewezen en het vonnis van den raad van justitie bekrachtigd.

Daarmede is deze geruchtmakende zaak dus uit de wereld.

WEST-INDIË.

SURINAME.

De West bevatte een door 109 ingezetenen van Paramaribo geteekend adres aan de Koloniale Staten, waarin het verzoek om, indien het bericht van de ingestelde vervolging van den redacteur der Suriname waarheid mocht bevatten, in het belang eener zoo noodige critiek tegen die vervolging op te komen.

De Suriname betoogde de wenschelijkheid om niet te voldoen aan het verzoek van de heeren A. A. ter Laag en S. H. Gonggrijp om aan de Cultuur Maatschappij Caledonia een perceel land, ter grootte van 2500 H.A., in allodialen eigendom en erfelijk bezit af te staan.

De West teekende hierbij aan, dat de aanvrage geschiedde met het oog op de oprichting van een groote rubberplantage.

Na de vele ondervonden teleurstellingen is het niet gemakkelijk het buitenlandsch kapitaal voor ondernemingen in Suriname te interesseeren. Een der voorwaarden om daarin te slagen, is dat men land in eigendom heeft. De vermelding, dat het in pacht is (welke kan worden opgezegd) is voldoende om het kapitaal af te schrikken.

Verder noemt dit blad de opmerking, dat het eventueel te graven verbindingskanaal tusschen Saramacca en Coppename juist zal vallen in de aangevraagde oppervlakte van 2500 H.A., onjuist. Het destijds door den luitenant der genie Van Emden ontworpen traject ligt zuidelijker.

Bovendien is de uitbreiding aangevraagd, behoudens de rechten van derden (er vallen enkele gronjes in het terrein) en behoudens de gedeelten, die het Gouvernement voor eigen gebruik wenscht te reserveeren. Door dit laatste is tevens beantwoord de opmerking, dat de politiepost Nassau zou worden ingesloten en de gelegenheid tot uitbreiding daarvan benomen.

De Suriname hield tegenover dit betoog hare bedenking vol, dat de verzochte afstand van terrein

---

Maar geeft hem de ruimte, wanneer hij meester is op het terrein: als hij te doen heeft met „baren", die zich blootgeven door een vraag als: „Hoeveel is 't?", dan is hij bepaald hardvochtig; 't is een van zijn bizondere genoegens, om zulke hulpbehoevende wezens bij den wind te brassen.

Terwijl hij nu het slijk der aarde door zijn vingers laat gaan, onderzoekt hij het met nauwkeurigheid. Is de onderneming naar wensch geweest, dan verschijnt daarna al gauw een „seroetoe", en onder 't genot daarvan schenkt hij zich weer eenige oogenblikken van dolce far niente.

Dan begint hij opnieuw te hengelen naar een vrachtje, 't zij dat hij zich bepaalt tot die plekjes, waar 't in den regel goed bijt, 't zij, zoo hij daar weer gedesillusionneerd wordt, dat hij al rijdende gaat visschen. Weer weet hij iets aan den haak te slaan, weer... ja, waartoe alles herhaald?

„Hoe genoeglijk rolt het leven der sado-koetsieren heen..."

Zou een sado-koetsier gelukkig zijn? Ja, als hij in zijn karretje zit, dan kan het niet anders; trouwens hij staat niet alleen op de wereld; zijn lotgenoot blijft altijd bij hem. „Il faut être deux pour être heureux" zal hij zeggen en daarbij u op zijn trouwen, meestal hoogbejaarden kameraad wijzen. Onbarmhartige! Vergeef 't hem — hij weet niet, dat hij daarmee al uw illusies en aesthetische verheerlijking van conjugale liefde negeert.

Zou hij idealen hebben? Ik geloof het niet — of ja, zie je, als hij nog eens kossong koetsier zou kunnen worden, dan, ja, dan...

Hooge eischen stelt een koetsier in elk geval niet aan het leven. Wat kan hij uiterst bescheiden zijn, wanneer hij 't koopje heeft, te worden geëxploiteerd door een verhuizende familie. Ziet dan, hoe de man zich in bochten wringt, om door een opening in een rieten stoel een uitzicht te hebben, of zich inkrimpt, ten einde tusschen hooge koffergevaarten niet te loor te gaan. Dikwijls is hij dan nog van achteren ingesloten door een goed gevulde matrone, die geen duimbreed wijkt. Waarlijk geen benijdenswaardige positie!

Tusschen twee haakjes: ziehier een prachtige gelegenheid bespiegelingen te maken over het begrip belanghebbend of lijdend voorwerp. 't Mag mij niet gelukken uit zoo'n combinatie paard-koetsier-sado-inzittende een zuiver belanghebbend voorwerp op te sporen; ik kan slechts 4 lijdende voorwerpen ontdekken.

Het publiek van de sado is zeer verschillend; 't varieert van hoog tot laag, van rijk tot arm, van oud tot jong, van mooi tot leelijk, van wit tot zwart, van... De koetsier blijft dezelfde; hij maakt geen onderscheid — vrijheid, gelijkheid en broederschap!

De gemoedstoestand der passagiers kan ook zeer verscheiden zijn. Ik herinner me nu, hoe ik eens een sado in beslag heb zien nemen door een drietal marine-matrozen, die onder de motto's: „We binnen maar in de Oos" en: „Zoo'n snippertje kan geen kwaad", wat te diep in 't glaasje hadden gekeken. „Semper idem" kon ik ook toen van den koetsier getuigen. 't Kan ook zijn, dat zijn houding noodgedwongen was. Wat vermag een simpel inlandsch sado-koetsier tegen een coalitie van drie vroolijke Hollandsche Jannen? Zijn „kenapa" zou een hoonend gelach hebben uitgelokt en smadelijk zijn beantwoord.

Miskenning van onzen koetsier-in-kwestie. Laten wij hem hoog houden, hij maakt een wezenlijk bestanddeel uit van onze Indische maatschappij. Zoolang daar menschen worden aangetroffen, die fietsen werk voor een koelie, en loopen werk voor twee koelies noemen, zoolang zal de sado-koetsier een gewichtige rol blijven spelen.

Aan hem onze welgemeende groet!

DWARSKIJKER.

met een geschenk zou kunnen worden gelijk gesteld, o. a. wijzende op de aanwezigheid aldaar van een paar verlaten plantages, die het gouvernement zou kunnen gebruiken voor de vestiging van kleine landbouwers.

Naar aan **Onze West** werd medegedeeld, is de heer N., koopman alhier, voornemens een papierfabriek in 't leven te roepen, voor welk doel reeds een erf is aangekocht.

WAT DE INLANDER ZEGT.

Van een Automobiel-ongeluk in de residentie Djocjacarta. In de laatste helft van de maand Januari dezes jaars ontving de politie te Djocjacarta het bericht, dat op den grooten weg naar Amberroekmo een achttal inlanders waren gestorven, vermoedelijk ten gevolge van cholera. De Doctor-Djawa, die op last van den assistent-resident derwaarts werd gezonden, ten einde een plaatselijk onderzoek in te stellen en, zoo noodig, hulp te verleenen, constateerde evenwel, op grond van de door hem waargenomen wonden, die de lijken vertoonden, dat geen cholera de oorzaak was geweest van het overlijden dier lieden, maar dat deze overreden waren door een automobiel. Bovendien kon door landgenooten worden aangetoond, dat die lieden tusschen 12 uur en 1 uur 's middags gezond en wel op den grooten weg waren gezien.

De politie trachtte daarna inlichtingen in te winnen bij alle personen in de omgeving, die in het bezit waren van automobielen, doch het onderzoek leidde tot geen resultaat.

Het is toch werkelijk te erg, zegt de schrijver in de **Bromartani** van 3 Januari 1910 No. 8, en wel moeten de betrokken personen hardvochtige lieden zijn, wanneer zij, na onschuldige inlanders te hebben overreden met hun automobiel, zich van die ramp, die toch zoovele gezinnen treft, niets meer aantrekken.

Eenmaal in het bezit van een automobiel zijnde, schijnt men te denken, dat de wegen alleen voor die voertuigen bestaan en dat de inlander, die toch niet medetelt zich naar die opvatting maar moet schikken.

Men zal er zich dan ook zeker niet over verwonderen, wanneer van den inlander vernomen wordt, dat deze een afschuw heeft van dat voertuig.

Moeielijk bestaan van den Inlander. In de **Bintang Soerabaija** van 2 Februari 1910 No. 24 vindt men een opstel van zekeren „Pak ketjil", waarin deze uiting geeft aan zijne ontevredenheid, door er op te wijzen, welk een zelfzuchtige opvatting de gezagvoerende personen dikwijls hebben van hunne bestuurstaak en hoe slecht zij de hen opgelegde plichten nakomen.

Falen echter hunne ondergeschikten, dan is de berisping en de straf spoedig bij de hand, maar, wanneer de bestuurders zelf de wetten overtreden, dan zijn zij totaal onverschillig daarvoor en blijkt zelfs het zoo noodige schaamtegevoel bij hen te ontbreken. Een en ander moge dien bestuurders bevrediging schenken, de kleine man denkt geheel anders daarover. Dit laat natuurlijk weder den bestuurder koud, hoewel hij toch behoorde te weten, welke groote moeielijkheden hij, door zijn optreden, den inlander berokkent. Op verschillende plaatsen in Nederlandsch-Indië bestaat het voorschrift, dat de honden gemuilband moeten zijn. Zulks geschiedt om het bijten dier honden te voorkomen, hetgeen, in verband met de hondsdolheid, welke nog al dikwijls voorkomt, een uitstekende voorzorgsmaatregel is.

De honden, die zonder muilkorven worden aangetroffen, worden gevat en afgemaakt, voor welk doel ook wel veroordeelden worden gebezigd.

Dit alles geschiedt in het belang van het publiek en is zeker correct, maar wanneer de assistent-resident zelf de hand niet houdt aan de voorschriften, welke hij moet nagaan en volgens welke hij moet rechtspreken, en wanneer zijn hond de inlanders telkens aanblaft, als zij de woning van het bestuurshoofd voorbij moeten gaan, dan is zulks voor den inlander zeer lastig en loopt hij, ter vermijding van moeielijkheden, dikwijls een eindweegs om.

Nu wil de inlander wel aannemen, dat de hond van zulk een besturend ambtenaar veel beter verzorgd en beter gedresseerd is dan elke andere hond, maar zeker daarvan is men allerminst en zou het toch daarom wel aanbeveling verdienen, wanneer de assistent-resident het voorbeeld gaf en in de eerste plaats de bestaande voorschriften opvolgde.

Het aanvaarden van klachten over losloopende honden zou hem dan gemakkelijker vallen, evenals het opleggen van boeten bij overtredingen ten deze.

Een andere grief van den schrijver is het langdurig wachten op de bureaux van de besturende ambtenaren van de inlanders, die daar hunne zaken bij de plaatselijke autoriteiten voorbrengen, dan wel zijn opgeroepen.

Dat de kleine man wachten moet totdat het der autoriteiten schikt hen te woord te staan, spreekt van zelf; zulks eischt de eerbied, die men aan de autoriteiten verschuldigd is, maar daarom behoeft dat wachten, dikwijls voor een kleine aangelegenheid, zich toch nog niet uit te strekken tot 1, 2, 3 uren en meer.

Het langdurig wachten maakt het inlandsch publiek kregelig, want ook dit publiek heeft zijn eigen zaken en andere belangen te behartigen. Voor den inlander in de stad is dat lange wachten, al komt het niet te pas, zoo erg niet, want dan is de afstand tot het kantoor niet groot; maar voor de inlandsche hoofden, die in ver verwijderde districten wonen, is het bedroevend om aan te zien, dat zij, dikwijls na eenige uren reizens, zoo lang moeten wachten soms dagen lang.

Ook het inlandsch bestuur is niet altijd even welwillend tegenover den kleinen man. In een der residenties op Java bijv., vroeg een kweekeling ontslag uit den dienst, op eigen verzoek.

Hierop werd gunstig beschikt en daarna ging hij naar den Regent, ten einde aan dezen diens handteekening te vragen op een geschrift, waaruit de afkomst van den kweekeling kon blijken. Hij had dit geschrift noodig om zich te kunnen aanmelden voor een betrekking elders. De Regent geraakte, naar aanleiding van dit verzoek, zeer ontstemd, deed den kweekeling allerhande verwijten, was dat hij een werkelooze was enz., dat hij zich door zoo iemand niet wilde laten bevelen en trok zich toen in zijne woning terug. De kweekeling begreep niets van die houding van den Regent, was zich van geen schuld bewust en ging huiswaarts, waarvoor hij 15 paal moest afleggen. Het eind van deze geschiedenis is geweest, dat de kweekeling eerst 3 maanden later de geteekende verklaring ontving.

De schrijver vraagt nu, waarom aan den kweekeling zulke moeilijkheden in den weg moesten worden gelegd.

Enkele goeden niet te na gesproken, kan men in het algemeen wel zeggen, dat vele hoogere bestuursambtenaren weinig hart en oog hebben voor het moeielijk bestaan van den kleinen man. Deze gevoelt zulks, doch hem ontbreekt den moed om tegen die hooge autoriteiten op te treden.

De schrijver hoopt echter, dat de autoriteiten de slechte gewoonte van den inlander in zijn bestaan te bemoeilijken, zullen laten varen, opdat ook voor dezen het bestaan meer dragelijk worde gemaakt.

WAT DE CHINEES VERTELT.

De Engelsch-Aziatische Strafwetten. Het Eng. bestuur in Azië heeft in de laatste jaren zijn aandacht geschonken aan de in zijn gebied toegepaste strafwetten en daarin verandering gebracht, die de strekking hebben om de misdadigers geleidelijkerwijze op zulk een moreel peil te brengen, dat zij, na afloop van den straftijd, weder in de groote maatschappij kunnen worden opgenomen. Naast de straf van „hard labour" (2 jaren) en de „Penal Servitude" (meerdere jaren), kent de Engelsche strafrechtspraak nog de straf van dwangarbeid. De vroegere geestdoodende straffen als het draaien van een rad, het bewerken van de rijst of het oppompen van water, zijn afgeschaft, terwijl de straf van eenzame opsluiting gaandeweg wordt opgeheven.

Ingeval van „penal servitude" ondergaat de veroordeelde eerst 6 maanden gevangenisstraf; bij „hard labour" is die termijn hoogstens één maand. Steeds wordt er voor gezorgd, dat de veroordeelden zulk een arbeid verrichten, dat deze hun later van dienst kan zijn bij terugkeer in de maatschappij.

Vooral wordt op de jeugdige misdadigers gelet en er naar gestreefd om van hen — zooveel als mogelijk is — nog goede burgers te maken. De ouderen, wier karakter niet meer te veranderen valt, worden verbannen op zoodanige wijze, dat zij geheel en al buiten de samenleving komen te staan.

Een nieuwe wet, de „Prevention of Crimes act", is in het vorig jaar door het Engelsch Parlement aangenomen en in de maand December van dat jaar in werking getreden. Bij deze wet is bepaald, dat zij, die misdrijven hebben gepleegd uit noodzaak om in hun levensonderhoud te voorzien, na afloop van den straftijd, nog zoolang in de gevangenis kunnen worden aangehouden, totdat zij de bewijzen hebben gegeven, dat hunne karaktergebreken zich ten goede hebben gekenterd, dan wel, dat hun lichaamstoestand van dien aard is, dat zij geen kwaad meer kunnen doen.

Die langere aanhouding, die op last van den rechter geschiedt, heeft echter eerst dan plaats wanneer de veroordeelde minstens driemaal veroordeeld is en het bewijs van zijn volharden in den misdadigen moedwil op het tijdstip der inhechtenisname geleverd is.

De afzondering dezer „gewoonte-misdadigers" kan langdurig zijn en geschiedt in het belang van het publiek. Het recht van beroep op een hoogeren rech-

ter wordt evenwel aan den veroordeelde toegekend. Tijdens hunne afzondering wordt het leven dier „gewoonte-misdadigers" niet moeielijk gemaakt.

Minstens één maal in de drie jaren heeft een onderzoek door een secretaris plaats en overweegt deze of er termen aanwezig zijn om aan den „gewoonte-misdadiger" zijne vrijheid terug te geven.

In het belang dezer aangelegenheid is voor iedere gevangenis eene commissie aangewezen, die het gedrag dezer „gewoonte-misdadigers" nauwkeurig nagaat. Vooral de jeugdige misdadigers worden met zorg nagegaan.

Reeds vele jaren is door de Engelschen een proef genomen met het Amerikaansche „Elmirastelsel", volgens hetwelk beproefd werd om het karakter dier jongelieden in bepaaldelijk daarvoor aangewezen woningen te verbeteren.

Dergelijke woningen werden het eerst opgericht in het jaar 1901 te Rochester door den heer Borstol; daarom hoort men ten deze ook wel van het „Borstolstelsel" spreken. De jeugdige misdadigers van 16 tot 20 jaren brengen eerst den tijd van 6 maanden in de gevangenis door en moeten dan een meer nuttig handwerk verrichten Hun arbeid is niet zoo zwaar als die van de andere veroordeelden.

De uitkomsten dezer proeven zijn uitstekend geweest, hetgeen blijken kan uit het jaarverslag van de Prison Commissioners, waarin men de mededeeling vindt, dat 60% tot 70% van de jeugdige misdadigers ontslagen konden worden uit de gevangenis en weder geschikt werden bevonden om in de groote maatschappij terug te keeren.

De nieuwe wet heeft dan ook bepaald, dat op die plaatsen, waar gevangenissen bestaan, zulke Borstol-woningen kunnen worden opgericht.

Daarin worden dan opgenomen zij, die met minstens 1 jaar en hoogstens met 3 jaar zijn gestraft.

Ook de maatregel van het scheiden der jongere misdadigers van de ouderen heeft in de praktijk uitstekend voldaan.

Vergelijkt men deze strafwetten met de Nederlandsch-Indische, dan kunnen, zegt de schrijver in de Pembrita Tjoeng Wa van 24 December 1909 No. 127, de Nederlandsch-Indische Chineezen toch geen vrede hebben met hun toestand. Terwijl de Engelschen — blijkens het boven medegedeelde — er ten allen tijde op bedacht zijn voor hunne Chineesche onderdanen veranderingen ten goede te beramen en in te voeren, wordt de Nederlandsch-Indische Chinees, jong of oud, nog maar steeds aan de publieke werken ten arbeid gesteld. Wel is waar, wordt er in Nederlandsch-Indië het een en ander, dat gebrekkig blijkt te zijn, opgeruimd, maar er is toch nog een groot verschil met hetgeen door het Engelsch bestuur wordt verricht. Het eenige, dat de Nederlandsch-Indische Chineezen kunnen en ook moeten doen, is hun geduld te oefenen en te wachten, tot het geschikte oogenblik voor verandering afgebroken zal zijn.

De Huisvlijtschool te Fat San (Kwitang). Te Fat San (Kwitang) is een vereeniging door de inwoners tot stand gebracht, die ten doel heeft om een huisvlijtschool op te richten. Men zal beginnen met een cursus voor het weven van kains (doeken).

Het oprichtingskapitaal is vrij aanzienlijk. De aandeelen bedragen 1 dollar per stuk, terwijl reeds 5000 aandeelen zijn geplaatst. De gezamenlijke kainhandelaren hebben den aankoop van eveneens 5000 aandeelen toegezegd.

Van Vreemde Koloniën.

Rubber in Indo-China.

Het bestuur van Indo-China wenscht nu blijkbaar ook de rubberplanters tot zich te trekken. De gouverneur-generaal heeft een circulaire van den volgenden inhoud tot de gouverneurs en assistenten in de kolonie gericht:

Fransche kapitalisten zinnen thans op de geëigende middelen om den toevoer van caoutchouc op de Fransche markt te vermeerderen, ten einde op de meest voordeelige voorwaarden in de behoeften der industrie te voorzien. Indo-China zou op grond van zijne veronderstelde hulpbronnen en van jarenlange studiën en proeven in aanmerking kunnen komen, om deel te nemen aan de beweging.

Ik verzoek u dus mij zoo spoedig mogelijk alle inlichtingen, die gij ter zake kunt geven, te verstrekken, onverschillig of zij die, welke reeds in het Bulletin Economique van Indo-China werden gepubliceerd, bevestigen of tegenspreken.

Het door u in te dienen rapport zal het volgende moeten bevatten omtrent het door u bestuurd gewest: eene nominatieve opgave van kolonisten-rubberplanters, de uitgestrektheid en den ouderdom der aanplantingen, den staat, waarin deze zich bevinden, de vermoedelijke opbrengst, en de toestand van den beplanten bodem; de toestand van de ontginningen der inboorlingen, de voorkomende rubbersoorten, en de wijze, waarop men de opbrengst dezer ontginningen zou kunnen vermeerderen; en ten slotte een beschrijving van elke der voorkomende rubbersoorten, met mededeeling van de genomen proeven en de verkregen uitkomsten.

Wijders zult ge voor elken planter een monster verschaffen van de door hen geplante rubber, met opgave van den ter plaatse gemaakten prijs, zoowel als van den prijs, die gemaakt zou moeten worden om den planter een redelijke winst te verschaffen; deze monsters zullen, vergezeld van de verstrekte inlichtingen, door de zorg van het bestuur gezonden worden aan de industriëelen in het moederland, die het product aan een onderzoek naar het mogelijk gebruik zullen onderwerpen.

Ik verzoek u ten slotte om nogmaals door de plaatselijke met den dienst van den landbouw belaste ambtenaren een onderzoek te doen instellen naar de voor deze cultuur geschikte terreinen, ten einde de uitbreiding daarvan in Indo-China te bevorderen.

De strijd tegen de malaria.

Het gold eigenlijk niet de malaria maar de gele koorts, die de Amerikanen te Havanna gingen bestrijden, toen zij van Spanje den afstand van het eiland Cuba hadden verkregen. Maar de strijd tegen die twee ziekten komt in beide gevallen vrijwel op hetzelfde neer.

Over hetgeen de Amerikanen te Havanna verrichten op dit gebied, heeft de vice-consul van Frankrijk aldaar, Paul Serre, het een en ander verteld in het Bulletin van de Fransche kamer van koophandel ter plaatse.

De Amerikanen vonden de hoofdstad van Cuba in een vervuilden toestand, maar zich volkomen meester van den toestand voelend, dwongen zij de aan vuilheid gewende bewoners door een streng boetestelsel hunne erven te retnigen.

De stad werd door tal van beambten doorzocht, naar allerlei zaken, die geschikt waren om stilstaand water te bevatten, waarin de muskieten hare broedplaatsen konden vinden. Men drong de huizen en erven daartoe binnen en zorgde, dat overal de noodige verbeteringen door de bewoners werden aangebracht.

Geleidelijk kon men ook verschillende, aan de openbare gezondheid dienstige maatregelen aan de bevolking voorschrijven. Zoo werd in afwachting van de inrichting van een goed gotenstelsel het verbod uitgevaardigd op het wasschen aan huis, terwijl ook het houden van vee op de erven werd verboden.

Verder werden overal de poelen en plassen drooggelegd en daar waar de fondsen hiervoor ontbraken, werd gebruik gemaakt van kerosine om de larven in de plassen te dooden. In 1907 werden 1999 vaten kerosine te Havanna verbruikt.

Hoezeer de voorschriften daar langzamerhand ingang vonden, blijkt toch, dat er voortdurend de hand aan moet worden gehouden. Zoo werden in 1909, toen jaren dus nadat dr. Davis zijn strijd tegen de muskieten inzette moesten door de rechtbanken nog in 1562 gevallen boeten aan overtreders der voorschriften worden opgelegd.

Niet alleen te Havanna, maar ook elders op het eiland heeft de gezondheidsdienst zich voor de zaak der bestrijding van de muskieten gespannen, en het is aan dien dienst, die tien leden van den raad en twee en vijftig inspecteurs omvat, te danken, dat de sterfte op het eiland van 91 in 1898 tot 17 per mille in 1909 is gedaald.

De inspecteurs van den dienst hebben echter buitengewone bevoegdheden. Zonder zich aan eenig protest te storen, dringen zij overal door, hier zwavel brandend in vochtige lokalen en slecht verlichte of geventileerde magazijnen, daar de voorwerpen, die besmetting zouden kunnen overbrengen, ontsmettend of verbrandend.

Om den gezondheidsdienst behoorlijk te doen functionneeren, heeft men zich genoodzaakt gezien dezen dienst geheel aan de gemeenteraden te ontrekken. De gemeente-beambten waren toch slechts verzekerd van hunne positie, wanneer zij niet te veel kosten veroorzaakten en de noodige lankmoedigheid betrachtten. Op het oogenblik is het eiland voor dezen dienst in verschillende districten verdeeld, die ressorteeren onder de directie te Havanna, welke laatste zich de noodige fondsen ziet toegewezen door de bepaling, dat de gemeenten het tweede deel van hare inkomsten moeten afstaan voor dezen dienst.

Oost- en West-Indisch Literatuur-overzicht. *)

Departement van Landbouw in Suriname.

Het jongste, door het Dep. van Landbouw in Suriname, uitgegeven Bulletin, handelt over Plantaardige voortbrengselen van Suriname. De samensteller, Dr. J. Sack, geeft daarin een kort overzicht van de samenstelling en het gebruik der verschillende in genoemde kolonie voorkomende gewassen; het ligt in zijne bedoeling met het verzamelen van gegevens voort te gaan, ten einde over eenige jaren een meer volledig overzicht te kunnen geven.

Het werk is van een practisch register voorzien, dat zoowel de wetenschappelijke als inlandsche benamingen der behandelde gewassen weergeeft. De beschrijving van de bacove en banaan laten wij hieronder verkort volgen, ook ten einde een idee te geven van de wijze, waarop de schrijver de stof behandelt:

Zoowel bacoven als bananen hebben het liefst een lossen humusrijken grond en beiden worden voortgeplant door den knol. De bananen worden 8—12 en de bacoven 12—24 voet van elkaar geplant. De vruchten rijpen van 11—15 maanden, de bananen zijn iets vroeger rijp. Rijpe bananen worden gekookt gegeten, ook wel in de lengte in schijven gesneden en gebakken in boter. Tom-tom wordt bereid door de bananen nog niet gaar te koken en te stampen tot een stijf deeg. Ook worden de bananen in de lengte gesneden, in de zon gedroogd, gestampt en gezeefd, dat is zgn. gongotee, dat als hoofdvoedsel aan kinderen gegeven wordt, Bacoven worden rauw gegeten. Voor de bereiding van gedroogde bacoven zijn de rijpe noodig, daar dan veel van het zetmeel overgegaan is in suiker. Voor de bereiding van alkohol uit bacoven kunnen zoowel de rijpe als onrijpe gebruikt worden.

Wat de vezel betreft, wordt de waarde geschat op 1/3 der manillahennep, doch om verschillende redenen is eene vezelindustrie niet aan te bevelen.

Eén ding is jammer: nl., dat uit de omschrijving van Dr. Sack niet duidelijk blijkt het eigenlijke verschil tusschen de bacove en de banaan; het groote publiek denkt nog altijd, dat beide benamingen voor éénzelfde vrucht gelden.

Bond van Geneesheeren in Ned.-Indië.

De inhoud van het 19e Bulletin van den Bond van Geneesheeren in Ned.-Indië is zeer belangrijk. Het wordt geopend met het begin eener beschouwing over Inlandsche ziekenverpleging, waaruit men leeren kan, dat de Inlander niet zonder reden grooten tegenzin aan den dag legt om verpleegd te worden in ziekeninrichtingen. Het mag ons niet verwonderen, dat zelfs geen zieke Javaan wil liggen in inrichtingen, voorzien van „sombere wanden van geteerde bamboe, hier en daar vermolmd, door insecten opgegeten, zonder licht, met harde houten britsen, waarop onzindelijke geelbruine matjes, harde lederen rollen als hoofdkussen, vloeren van aangestampte aarde, hier en daar rood van sirih spuwen." De zieke inlander waardeert het even goed als de zieke Europeaan, wanneer hij verpleegd wordt in een helder, zindelijk gebouwtje. Een tweede belangrijke factor is het opnemen van prostituées in de ziekeninrichtingen. De fatsoenlijke kampongvrouw weerhoudt haar man om naar een inrichting te gaan, waar prostituées worden opgenomen, „niet uit minachting voor het vak, maar omdat zij de complicaties vreest die uit het gezellig samenzijn in zoo beperkte ruimte veelal ontstaan." Eindelijk moet meer rekening gehouden worden met het sterk ontwikkelde standsverschil dat bij de inlanders aangetroffen wordt. Het gaat niet aan te zeggen: een zieke magang of ass.-wedono is even goed als een zieke werkman of bedelaar. „Een Hollandsche burgemeester bedankt er ook voor om naast een sjouwerman te liggen en hetzelfde eten te krijgen." Men behoort dus klasse-verpleging in te voeren en waar de noodige fondsen ontbreken om meer luxe te verschaffen aan de maatschappelijk hooger staande inlanders, daar moet toch minstens een paviljoen zijn om hen af te zonderen van bedelaars en werklieden. Tot zoover de schrijver, die verder nog in bijzonderheden treedt over de inrichting van een model-ziekenhuis voor Inlanders, enz. enz.

Voorts schrijft Dr. W. N. van Ravesteyn over geneeskundige hulp aan verwonde Inlanders, welke somtijds door allerlei administratieve bepalingen belemmering ondervindt. Dr. v. R. deelt o.a. een geval mede van een inlander, die 's avonds om 7 uur van den 19en Aug. jl. te Wedari door een lorrie werd overreden. Na vreeselijk veel gerapporteer door Ass.-Res., Regent, Wedono, Ass.-Wedono bereikte den schrijver om 10¼ uur het bericht van het ongeluk, en kwam ten slotte de patient eerst 15 uur na het ongeval in behandeling, doordat een leek (in casu de Ass.-Wedono van Patti) oordeelde, dat de man niet vervoerbaar was. Des middags om 4 uur van den volgenden dag overleed de patient dan ook aan uitputting (bloedverlies etc.) Aan het verzoek van den dokter om den gewonde, na het aanleggen van een voorloopig verband, naar het hospitaal te Patti te doen vervoeren, was niet voldaan.

Verder bevat het Bulletin nog een aantal bijdragen over de verzorging van lepra-lijders op Java.

*) Als sommige Indische bladen (Sumatra-Post en Christelijk Weekblad voor Indië bijv.) onze besprekingen *woordelijk* en *geheel* overnemen (hetgeen wij op zich zelf toejuichen natuurlijk), zouden zij dan ook in den vervolge het Koloniaal Weekblad als bron willen noemen?

Zeevisscherij op Java en Madoera.

Als No. 9 der Mededeelingen, uitgaande van het Departement van Landbouw in Ned.-Indië, is verschenen een werk, getiteld: De hulpmiddelen der zeevisscherij, op Java en Madoera in gebruik, door Dr. P. N. van Kampen (Batavia, G. Kolff & Co.)

Het boek heeft vele afbeeldingen en behandelt na de Inleiding eerst de verschillende soorten van visschersvaartuigen; daarna het vischtuig (als netten, fuiken, lijnen, harpoenen en speren enz.), en geeft eindelijk een opgave der literatuur over het onderwerp, zoomede registers van inlandsche en wetenschappelijke benamingen.

Aan de inleiding ontleenen wij het navolgende:

Al heeft de zeevisscherij van Java en Madoera niet die hoogte bereikt, die bij meerdere voortvarendheid en ontwikkeling der inlandsche bevolking mogelijk zou zijn, toch is ze, dank zij vele gunstige omstandigheden, langs een groot deel van de kust een belangrijke bron van inkomsten der bewoners. Langs de geheele noordkust van Java en Madoera liggen de visscherskampongs dicht op een, doch het steenachtige zuiderstrand met zijn sterke branding leent zich slecht voor de vischvangst.

Men kan de Javaansche zeevisscherij indeelen in kust- en hoogzeevisscherij; tot de eerste behoort ook de vischvangst in de brakke riviermonden, die met dezelfde werktuigen geschiedt. De zgn. hoogvisscherij wordt op Java nimmer zeer ver van de kust uitgeoefend; meestal vertrekken de visschers 's nachts, om den volgenden middag weder terug te keeren. Alleen de Madoereezen blijven ten tijde van de lajang-visscherij, d.w.z. in de laatste maanden van het jaar, tot acht dagen achtereen op zee, wat mogelijk is, doordat opkoopers met eigen prauwen de visschers op zee opzoeken en de visch geregeld naar den wal brengen.

Het aantal der eetbare vischsoorten, die langs de kusten van Java en Madoera gevangen worden, is buitengewoon groot. Terwijl de meeste vischtuigen er op berekend zijn om visschen van verschillende soorten te vangen, zijn er toch ook verscheidene, die meer speciaal voor één vischsoort worden vervaardigd en het zijn gewoonlijk deze visschen, die de grootste economische beteekenis hebben.

Merkwaardig is de overeenkomst, die vele vischmethodes van den Indischen Archipel met die van Europa vertoonen. Zegens, drijfnetten, werpnetten, kruisnetten enz. komen in bijna gelijke vormen in Europa en Indië voor: de Indische sero's zijn in vorm bijna identiek met de groote vaststaande fuiken in Europa. Dit geeft aanleiding tot het vermoeden, dat de visscherij van den Ind. Archipel oorspronkelijk sterk door de Portugeezen en Hollanders beïnvloed geworden is.

Weekblad voor Indië.

De heer M. van Geuns, wiens gewoonte het is de dingen bij den waren naam te noemen, schrijft in No. 46 van het Weekblad een artikel over Indo's en totoks.

Het valt niet te ontkennen, aldus de heer v. G., dat de Indo's soms redenen hebben zich verdrietig te gevoelen. Als zij een advertentie lezen, waarin voor een betrekking een „volbloed Hollander" gevraagd wordt, moet hen dit ergeren, enz. Maar aan wien de schuld? vraagt de schr. En zijn antwoord luidt: Enkel en alleen aan de Indo's zelven, omreden Indo-geëmployeerden in hun dienst veelal redenen tot ontevredenheid geven. Wijl totok-geëmployeerden hun patroons beter bevielen, hebben zij dezen de voorkeur gegeven. „Het is gewoon onzinnig het voor te stellen, alsof wat meer of minder bruin hier den doorslag zou geven!"

Ten slotte roept de heer v. G. den Indo's toe: „Niet mopperen, niet zich verongelijkt achten, niet bij anderen vijandschap onderstellen, niet opzien tegen werk, niet om een geringe aanleiding zijn baantje in den steek laten, maar a a n p a k k e n!"

De Indo's hebben 't — volgens den schr. — zelf in hun hand aan hun zgn. achterstelling een einde te maken. Als de Indo w i l, dan kan hij vooruitkomen.

De overige artikelen in dit Nr. van het Weekblad geven geen aanleiding tot bespreking; V. A. A. B. beveelt nog de teelt van meloenen aan, een in Indië weinig bekende vrucht, „doch die hier met succes kan worden gekweekt."

De Indische Mercuur.

Inhoud van No. 14 van den loopenden jaargang: De rietsuikerindustrie in de verschillende landen van productie. VI. Philippijnen, door H. C. Prinsen Geerligs. — Indo-Maleische houtsoorten, door Dr. A. Pulle. — Het Junghuhn-gedenkboek. — De ramp van het s.s. „Prins Willem II". — De begrooting van Suriname voor 1911. — De begrooting van Curaçao voor 1911. — Vereeniging Toeristenverkeer te Batavia. — China als afzetgebied voor Europeesche producten. — Kultuurberichten. (Particuliere landen op Java in Engelsche handen. — Bacovenkultuur in Suriname. — Balata-industrie in Suriname). — Kleine mededeelingen. (Java in drie gouvernementen. — Inlandsch credietwezen, enz.) — Financiëele berichten en verslagen. — Nieuwe maatschappijen, benevens de overige vaste wekelijksche rubrieken.

De Ingenieur.

De Ingenieur van 9 April jl. bevat een levensbeschrijving, door H. C. Hesseling (met naschrift van R. A. van Sandick) van den zoo onverwacht overleden mijn-ingenieur Hugo Cool (met portret). In Jan. 1905 ving Cool zijn Indische loopbaan aan bij de tin-exploitatie te Blinjoe op Banka. Twee jaren daarna is hij om gezondheidsredenen verplaatst naar Java en werden verschillende opdrachten op dat eiland aan hem gegeven. Daarna zien we hem op Celebes tot het doen van mijnbouwkundige- en geologische onderzoekingen, doch verraderlijke koortsen maakten aldaar in Maart j.l. plotseling ern einde aan dat jonge, werkzame leven. De heer Cool bereikte slechts den leeftijd van 31 jaar. Uitvoerige artikelen van zijn hand werden opgenomen in het Jaarboek van het Mijnwezen en het Tijdschrift Kon. Nederl. Aardr. Genootschap.

Teysmannia 1909. Afl. 2.

Inhoud: Mededeelingen betreffende de caoutchouccultuur, XI: De Castilloa-cultuur op de onderneming Ngrankah, door Dr. W. R. Tromp de Haas. — Over den grond van Java (vervolg), door Dr. E. C. Jul. Mohr. — Bijdrage tot de kennis van de boordeschade in het rijstgewas, door J. E. van der Stok.— Voedermiddelen (vervolg), door Dr. J. Dekker. — Gras onder vruchtboomen, door H. J. Wigman. — Vergelijkende proef met rijstvariëteiten, door J. E. van der Stok. — Mededeelingen omtrent kruisingsproeven, door J. E. van der Stok.

Vervolg opgave van bladen, tijdschriften enz., welke nieuw ter lezing zijn gelegd in de Leeszaal Heulstraat 17, Den Haag, die d a g e l ij k s, Zon- en Feestdagen uitgezonderd, geopend is van 10 uur voor- tot 6 uur namiddags.

De Javabode t/m 16 Maart '10;
De Sumatrapost, idem;
Het Soer. Handelsblad t/m 15 Maart '10;
Deli-Courant t/m 12 Maart '10;
De Banier no. 9 en 10;
Jong-Indië, no. 35 en 36;
Deutsche Kolonialzeitung no. 4;
Indische Mercuur, Extra no. 7 en 11 April en no. 15;
Weekblad voor Indië no. 45 en 46;
Indische Gids, afl. Maart;
Ind. Genootschap, „Verhuring van grond door Inlanders aan niet Inlanders op Java en Madoera;
Indologenblad no. 6;
Houw en Trouw no. 9.

MEDEDEELINGEN.

Van het Dag. Bestuur der Vereeniging:

I. De maandelijksche **samenkomst** van het *Dagelijksch Bestuur der Vereeniging* met de *Redactie-Commissie* van *Het Koloniaal Weekblad* zal plaats hebben op **Donderdag, den 21sten April 1910,** ten 8½ ure 's nam., in „*Boeatan*", **Heulstraat 19, Den Haag.**

Alle belangstellenden zijn welkom.

Geldelijke verantwoording over 1909 van de Afdeeling Breda en Omstreken.

Baten.	
1. Saldo van vorig jaar	f 72.65
2. Contributiën:	
Over vorig jaar	-
Over 't loopend jaar van 53 leden	- 85.—
3. Rente	-
4. Entreegelden bij Lezingen	- 52.50
5. Dir. restitutiën, etc.:	
6 verkochte Reglementen	- 1.50
2 verkochte Boekjes door het H.B. aan het lid C. Spat	- 0.16
Totaal	f 211.81

P.M.
Nog te betalen aan de firma Broese & Co. drukloon Billetten voor trams f 3.50.

Lasten.	
1. Afdracht aan het Hoofdbest. over 53 leden ad f 0.50	f 26.50
2. Inningskosten	- 2.50
3. Lokaalhuur voor lezing	- 37.01
4. Meubilair	-
5. Salarissen	-
6. Kosten van Vergaderingen (gratis)	-
Reiskosten	-
Advertentiekosten	- 7.—
Drukwerken	- 7.18
Bureaukosten (incl. porti)	- 2.62
7. Kosten Lezingen	- 75.—
Idem van Tentoonstellingen	-
Idem van andere propaganda	- 1.—
8. Diversen:	
10 Reglementen Hoofdbestuur	- 2.50
Stadsaanplakker annonce op trams, etc.	- 6.30
2 Boekjes aan het lid C. Spat	- 0.16
9. Saldo in kas	- 44.04
Totaal	f 211.81

Prinsenhage, bij Breda, Dec. 1909.

De Penningmeester:
VAN REIJN.

II. **Hoofdbestuursvergadering** van de Vereen. „Oost en West”, op **Zaterdag 23 April** 1910, des namiddags ten 2½ ure, Heulstraat 17, te 's Gravenhage.

Punten van behandeling:

1. Jaarverslagen. (Zie o. a. Kol. Weekblad nos. 5, 6, 7).
2. Rekening en verantwoording 1909. Goedkeuring door het Hoofdbestuur.
3. Ondersteuningsfonds.
4. Studiecommissie.
5. Nijverheidscommissie.
6. Informatiebureau.
7. Geldleening.
8. Koloniaal Weekblad.
9. Begrooting 1911.
10. Voorziening vacatures Hoofdbestuur. Volgens rooster treden af, doch zijn terstond herkiesbaar:
    C. R. Bakhuizen van den Brink. (De heer Bakhuizen van den Brink heeft verklaard zich niet herkiesbaar te stellen);
    E. van Assen;
    A. A. C. Harting;
    Jhr. Mr. J. L. W. C. von Weyler (voor Rotterdam);
    Mevr. J. E. van Oeveren—Van Schaik (voor Utrecht);
11. Aanwijzing candidaten voor commissie tot onderzoek der rekening en verantwoording 1910.
12. Vaststelling van plaats en dag der Algemeene Vergadering in de maand Juli of Aug. 1910.
13. Vaststelling van de gewijzigde Huishoudelijke Reglementen van de afdeelingen Amsterdam en Nijmegen.
14. Wat verder ter tafel zal worden gebracht.

E. VAN ASSEN, *Secretaris.*

III. Op de door het Hoofdbestuur aan Zijne Exc. den Minister van Koloniën gerichte adressen, voorkomende in de Koloniale Weekbladen van October 1909, No. 42, en 9 December 1909, No. 49, werd het navolgende antwoord ontvangen:

's-Gravenhage, 1 April 1910.

Aan de Vereeniging „Oost en West” te 's-Gravenhage.

Ten vervolge op mijn schrijven van 9 October 1909, Afd. A1, No. 14, betreffende het door de Vereeniging „Oost en West” gedaan verzoek tot toekenning van eene subsidie ad *f* 2500.— 's jaars en naar aanleiding van het bij schrijven van het Hoofdbestuur der Vereeniging van 16 November j.l., No. 149, aangeboden request, heb ik de eer U mede te deelen, dat ik in overleg met den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië gemeend heb geen gebruik te kunnen maken van het aanbod van de Commissie van het Museum voor Kunstnijverheid te Haarlem om inlandsche jongelieden op de aan het Museum verbonden school voor kunstnijverheid te doen opleiden, aangezien het kunstambacht wegens zijn aard bij voorkeur in het eigen land moet worden geleerd en beoefend en er plannen in overweging zijn om in Nederlandsch-Indië een degelijk theoretisch en practisch onderricht in de voornaamste takken van kunstnijverheid te organiseeren.

In verband hiermede bestaat er naar mijne meening geen voldoende aanleiding om Uwe Vereeniging voor de gevraagde tegemoetkoming in aanmerking te brengen.

De Minister van Koloniën,
(w. g.) DE WAAL MALEFIJT.

IV. Beleefde mededeeling, dat bij den Secretaris van het Hoofdbestuur te verkrijgen is het Jaarboekje 1910 der vereeniging „Oost en West”, inhoudende Statuten, Reglementen, Jaarverslagen en Naamlijst der leden.

Prijs per exemplaar *f* 0.20.

Officiëele Berichten.

Uit de Javasche Courant van 11 Maart 1910 No. 20.

Benoemingen, enz.

Verleend: een jaar verlof aan den contr. J. H. Riem en den referendaris F. F. Borel.

Ontslagen: op verzoek eervol de commies Mej. M. C. L. Meulenhoff; de opzichter B. O. W., L. F. Hillebrandt en de ass.-res. R. C. van den Bor.

Benoemd: tot ass.-res. van Martapoera W. A. Berkholst; van Noord Nieuw-Guinea L. A. van Oosterzee; tot griffier van den R. v. J. te Medan Mr. H. Westra.

Gesteld: ter beschikking van den Alg. Secretaris P. J. Gerke.

Ingetrokken: de overplaatsing van den contr. Th. C. Rappard.

Geplaatst: in de res. Ternate en onderh. de contr. Th. Volmering; in de res. Zuider- en Ooster-afd. van Borneo de id. G. E. Mullemeister; in de res. Riouw en Onderh. de waarn. adsp. contr. P. Scheffer; te Koeta Radja de veearts J. N. A. C. Scheepens.

Ontslagen: op verzoek eervol de luit-kol. der inf. J. M. Tummers en de magazijnmeester (1e luit.) F. H. W. Schill.

Bevorderd: tot majoor-intendant de kapitein M. C. Boon.

Overgeplaatst: naar Batavia de majoor-intendant A. F. L. Faubel; naar Malang de 2e luit.-kwartiermeester L. M. van den Ende.

Uit de Javasche Courant van 15 Maart 1910 No. 21.

Verleend: een jaar verlof aan den ambtenaar bij de in- en uitvoerrechten A. Beisser; de controleurs J. S. Scholten en V. Lafontaine, den opziener J. F. G. Schwarz, den onderwijzer H. J. Stroband, de controleurs P. A. Tellings en A. L. M. Clignett; 2 jaar aan den ass.-res. A. E. Immink en den contr. J. M. Moorrees.

Ontslagen: op verzoek eervol de notaris R. H. van Olden; de klerk te Medan G. L. R. Wijbers; de chef te Semarang W. Goudswaard; de klerk te Sitoenbondo R. Rundberg.

Benoemd: tot 3en commies te Semarang G. L. Scipis; tot contr. in de res. Palembang C. A. Nieuwenhuijsen; tot onderwijzer te Tasikmalaja A. C. Korpershoek.

Geplaatst: te Batavia de onderwijzeres Mevr. I. E. J. Bamberg, geb. Koene, te Probolinggo de id. Mej. Hj D. Verhoog.

Benoemd: tot leerling-opziener bij het boschwezen H. J. D. Trail en L. F. Knuppel.

Verleend: een jaar verlof aan den 1en luit. der inf. W. H. Cassa en A. H. Treu, den onderluit. J. Kroeze en den off. van gezondh. Dr. C. H. Felix.

Ontslagen: op verzoek eervol de kol. der inf. H. G. van Diermen; de dirig. apotheker A. F. de Wolff.

Bevorderd: tot dirig. off. van gezondh. 1e kl. Dr. A. J. Salm.

Geplaatst: bij het 1e bat. de 2e luit. F. Tessers; te Paré Paré de kapitein J. W. Knegtmans.

Overgeplaatst: naar Tjimahi de 1e luit. H. Gramberg; naar de Zuider- en Ooster-afd. van Borneo de id. J. H. van Teemmen; naar Bali de id. O. R. Plet; naar Pangkal Pinang de onderluit. B. J. Onderwater; naar het 18e bat. de 1e luit. H. A. Stapel.

Geplaatst: te Batavia de 1e luit. der artillerie J. L. van Gogh.

Lijst van aangekomen en vertrokken Passagiers uit en naar de Indiën.

Passagiers van het stoomschip „Wilis”, gezagvoerder W. Adam, van Rotterdam naar Nederlandsch-Indië.

Te Rotterdam hebben zich ingescheept: J. Lopes Cardozo met echtgenoote en 1 kind; Mevrouw G. van Hemert—Zilver Rupe; H. Krüsemann; F. Uhlenbeck; W. A. Schaap; Mejuffrouw A. A. de Koning; Mevr. B. D. Raven—Popta en 3 kinderen; J. F. Backsch; J. C. Smith.

Naar Southampton: H. B. Baron van der Feltz en echtgenoote; Mevr. J. Schott—Etty; Jhr. L. Schuurbecque Boeye, met echtgenoote en 4 kinderen; Mevr. J. Herklots; Mej. J. Bakker; Mej. M. Bandert; Mej. F. Schrey; Mej. A. Henning; Mej. A. v. Zijdveld; C. J. van Schaardenburg.

Naar Lissabon: Mevr. E. Cast.

Naar Marseille: Jos. Verviers; Ds. A. Mohn; Mr. Pohlen; Mej. M. Darins.

Te Southampton zullen zich inschepen naar Tanger: F. M. Harrison en echtgenoote.

Naar Marseille: Mr. A. J. Eijfe.

Te Marseille zullen zich inschepen: G. Hinloopen met echtgenoote en 1 kind; Ch. H. de Lussanet de la Sablonière; J. A. L. Roos; J. Th. van Rossum; Dr. F. Fontein; Mr. G. Deketh met echtgenoote en 2 kinderen; J. Lantinga en echtgenoote; Mej. G. Kruijnen; J. S. G. Disse met echtgenoote en 2 kinderen; J. Joosten en echtgenoote; F. A. W. Altmann; J. L. van Ingen Schenau; H. C. G. Ruttink met echtgenoote en 3 kinderen; M. van Koesveld en echtgenoote; J. W. H. Schrenis met echtgenoote en 1 kind; F. Kamerman; J. J. van der Eijk; Mej. F. M. Binnendijk; Mej. K. Dunlop.

Naar Port-Saïd: C. Ippel.

Passagierslijst van het s.s. „Goentoer”, Kapt. M. van der Putten, vertrokken van Batavia 17 Maart 1910, aangekomen te Marseille 9 April 1910.

J. R. Becker met echtgen.; Mej. F. Bremer; E. H. Carpentier Alting met echtgen. en 3 kinderen; Jhr. J. H. Cornets de Groot; Mr. J. Dirkzwager met echtgen. en 2 kinderen; W. M. Goill met echtgen.; H. H. Geissel; Mr. J. Gerritzen met echtgen. en 1 kind; Mej. C. S. Beymohr; F. A. Heckler met echtgen.; L. Hesterman met echtgen. en 2 kinderen; L. Houwink met echtgen. en 2 kinderen; Mevr. de Wed. E. M. Kobus, geb. Ankringa; Mej. Kobus; A. H. A. Labaar met echtgen. en 3 dochters; W. C. Loudon met echtgen. en 2 kinderen; Mej. Palfroy; Mevr. M. E. Mees, geb. Heybroek; Mevr. G. C. Nauta, geb. van Wingen met 1 kind; J. H. Tummers met echtgen.; E. Venck met echtgen.; Mevr. M. Th. A. Westpalm van Hoorn van Burgh, geb. Jacometti; J. Ypelaar; Th. A. Wasch met echtgen. en 1 kind; H. J. H. Backus met echtgen. en 1 kind; W. A. Doeleman met echtgen. en 3 kinderen; P. C. van Dijk; Mej. H. van Houten; W. H. van Houten; Mevr. E. Ringelestein, geb. Caspari met 1 kind; H. O. J. J. Veen; G. Westerveld; A. K. R. W. van Geuns; W. P. Smit Siebenga met echtgen. en 1 kind; Mevr. M. Kopf 't Sas met 1 kind; P. C. van Kerseeke.

Te Padang embarkeeren: Mevr. A. Kehlenbrink met 1 kind.

Te Colombo embarkeeren: Graaf en Gravin van Limburg Stirum; Graaf en Gravin van Lynden; H. ter Kuile met echtgen.; Mevr. E. Pabst-Blijdenstein.

Naar Padang: Mevr. J. M. A. Küchlin, geb. Koker; G. van der Kieft met echtgen.; M. H. Bruin; H. J. Daum; H. L. Enthoven.

Naar Colombo: F. Strüben.

Passagierslijst van het stoomschip „Prins Frederik Hendrik”, gezagvoerder G. D. Nieman, van West-Indië naar Amsterdam.

Dr. F. T. Vredenrijk—Engelenburg; W. A. Baron van Asbeck; A. Versluijs, echtg. en kind; H. Geerling, echtg. en 5 kinderen; Jongeh. D. A. Fernandes; Mevr. A. Kaper; *Eerw. Heer G. J. R. Eysinck; *Eerw. Heer A. R. de Kuijper; G. Weijerstraus; J. Namings; J. J. Dewit; H. C. Dishoeck; Ketjil; Moustaman; Saman; Mok Amat.

* te Havre gedebarkeerd.

INTEEKEN-BILJET.

De ondergeteekende ....

wonende te ....

wenscht voor de huldiging van Multatuli's nagedachtenis als volgt bij te dragen:

a. Voor den Multatulidag *f* ....

b. Voor het Max Havelaar-fonds

in ééns: „ ....

jaarlijks: „ ....

(Handteekening en datum)

N.B. Men zende dit biljet ingevuld aan den Heer Mr. C. TH. VAN DEVENTER, 20 Surinamestraat, 's-Gravenhage.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

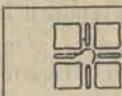
ORGAAN DER VEREENIGING OOST EN WEST

OPGERICHT DOOR KOLONEL G.E.V.L. VAN ZUYLEN, 21 MAART 1900.

„HET KOLONIAAL BELANG IS EEN ALGEMEEN NEDERLANDSCH BELANG."

Abonnementsprijs per jaar:

Vrij aan huis of franco per post binnenland, bij vooruitbetaling	f 2.50
Voor Oost-Indië en het Buitenland	„ 4.—
Afzonderlijke nummers	„ 0.05

Prijs der Advertentiën:

Per regel	f 0.15
Bij plaatsing van 500 regels	„ 0.12½
„ „ „ 1000 „	„ 0.10

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie", en gezonden aan de Presidente: 7a HEERENGRACHT, DEN HAAG.
Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, *51 Verhulststraat.*
Voor *Advertentiën* tot de Drukkerij „LUCTOR ET EMERGO", AMALIA VAN SOLMSSTRAAT, *Telefoon 4424*, beiden DEN HAAG.

Inhoud van dit nummer.

Het Hoofddoel der Vereeniging is:
Het verspreiden van populaire kennis omtrent onze Indiën onder gansch het volk en het bevorderen der welvaart in die gewesten, om zoodoende en ook door het verleenen van onderlinge hulp, warme belangstelling en liefde te kweeken tusschen Nederland hier en ginds.
Het lidmaatschap bedraagt als minimum f 2.— 's jaars (voor Indië en het buitenland minstens f 2.50). *)
Zij die f 5.— of meer contribueeren of een gift in ééns schenken van f 100.—, zijn donateur(trice).
Aan alle donateurs en leden wordt kosteloos en franco het *Koloniaal Weekblad* toegezonden.

*) Zie inteeken-biljet op de achterzijde van den Omslag. Verzoeke dit ingevuld te zenden aan het adres van den Secretaris van het Hoofdbestuur E. van Assen, *Heulstraat 17, Den Haag.*

Informatie-Bureau

(Secretaris J. L. van Gennep),

dagelijks — Zon- en feestdagen uitgezonderd — van 10—12 en 3—4 u., ten kantore **Heulstraat 17, 2de verdieping.**
Zie overigens **Officieele Mededeelingen** ook van het Dagel. Bestuur en de Afdeelingen op blz. 8.

De Tentoonstelling van Indische Foto's bij BOEATAN, Heulstraat 19, Den Haag.

De tentoonstelling van Indische foto's, welke nog tot het einde dezer week bij Boeatan, Heulstraat 19 te 's-Gravenhage te kijk is, mag zich in een druk en belangstellend bezoek verheugen. De collectie mooie kiekjes zijn dit dan ook overwaard. Niet dikwijls is men hier in Nederland in de gelegenheid zooveel fraais op dit gebied bijeen te zien. In het bijzonder trekken de aandacht eenige landschappen en tafereeltjes, door de heeren Adolfs te Semarang en Huismans te Buitenzorg op meesterlijke wijze uitgevoerd niet alleen, maar ook artistiek gekozen, zoodat ze een lust der oogen zijn.

Naar men hoopt, zullen beide amateur-fotografen genegen zijn ook enkele proeven van hun kunst in te zenden ter opluistering der Koloniale Afdeeling op de huisvlijt-tentoonstelling van den Volksbond, dezen zomer te Scheveningen te houden.

Ook een Oud-Indischgast, aan wien „Boeatan" op fotografisch gebied veel te danken heeft, stond bereidwillig eenige zijner mooie opnamen af van gedeelten van Nederl.-Indië, die nog niet dikwijls in beeld zijn gebracht.

Niet minder bewondering oogsten de vergrootingen welke Prof. A. W. Nieuwenhuis dienstbaar maakt aan zijn colleges te Leiden, betreffende de Ned.-Indische Land- en Volkenkunde. Het heeft dezen hoogleeraar maanden lang werk gekost, waaraan heel wat zamelingen verbonden was, om zulk een rijke, onderscheiden verzameling bijeen te krijgen. Maar het resultaat er van is dan ook schitterend!

Daar een groot deel dezer Leidsche verzameling thans voor de Brusselsche tentoonstelling af was gestaan, en van verschillende zijden nog toezeggingen van mooie foto's ter uitstalling zijn gedaan, waarvoor ditmaal de plaats ontbrak, is het zeer te hopen, dat er later weer eens een tentoonstelling van Indische foto's zal kunnen worden gehouden.

Congres en Tentoonstelling in Juli 1911 te SOERABAJA,

te houden in het belang van de cultuur en de bereiding van Vezelstoffen, alsmede de verdere verwerking daarvan.

Het voornemen van het Ned.-Indisch Landbouw-Syndicaat (Voorzitter Mr. A. Paets tot Gansoyen, Secretaris D. J. R. Putman Cramer) om in Juli 1911 te Soerabaja een congres en eene tentoonstelling te houden ten dienste van de cultuur van vezelplanten en de bereiding van vezelstoffen, is reeds in de dagbladen bekend gemaakt.

Het doel zal zijn kennis te verbreiden omtrent de wijze, waarop de voornaamste vezelsoorten zijn te verkrijgen en voor verdere bewerking zijn te benutten.

Dit doel zal men trachten te bereiken:

1o. door te houden deskundige besprekingen gedurende het congres;
2o. door de tentoonstelling:
   a. van in werking zijnde machines die noodig zijn om de vezels af te scheiden en verder te bereiden, totdat zij voor den afzet gereed zijn, met inbegrip van de verpakking;
   b. van de verschillende vezels zelve in den vorm en in de verpakking, waarin zij afzet kunnen vinden.

Het Comité, dat zich tot verwezenlijking van het voorgestelde doel in Ned.-Indië heeft gevormd, noodigde aanvankelijk den Heer Dr. G. van Iterson Jr., Hoogleeraar aan de Technische Hoogeschool te Delft uit, als vertegenwoordiger in Nederland op te treden, in overleg met de heeren G. G. Schrieke bovengenoemd en J. G. H. de Voogt, Oud-Generaal-Majoor der Genie, beiden destijds tijdelijk in Nederland, doch sedert naar Indië teruggekeerd.

Tevens werd de wensch geuit, dat ook in Nederland een comité zou worden samengesteld, ten einde met het Ned.-Indische samen te werken en door gemeenschappelijk overleg een goeden uitslag te verzekeren, meer bepaaldelijk om de inzendingen uit Nederland en andere landen van Europa, alsmede die uit Noord- en Zuid-Amerika, en wellicht ook uit Afrika, voor te bereiden.

Dit Comité is samengesteld als aan het slot is vermeld.

De heer Dr. M. Greshoff, Directeur van het Koloniaal Museum te Haarlem, die zich bereid had verklaard mede te werken, en van wiens zeer geschatte voorlichting zooveel te verwachten was, werd tot aller diep leedwezen door den dood aan zijn werkkring ontrukt.

Op zichzelf is het van overwegend gewicht, dat in Ned.-Indië de volle aandacht gevestigd wordt op alles, wat cultuur en bereiding van de voornaamste vezels betreft, hieronder begrepen de eischen, door de afnemers aan de bereiding en de verpakking gesteld *).

De zaak krijgt echter nog grooter belang hierdoor dat bij het Comité in Ned.-Indië de bedoeling voorzit, om het congres en de tentoonstelling te benutten om ook de Inlandsche bevolking voor te lichten omtrent het zelfstandig aandeel, dat zij in de cultuur van vezelplanten en de bewerking der vezelstoffen zal kunnen nemen.

Met het oog hierop zal de tentoonstelling zich niet beperken tot groote machines, uit den aard kostbaar en alleen door kapitaalkrachtigen aan te schaffen, maar zich uitstrekken tot kleinere werktuigen, welke geschikt zijn voor de verkrijging door middel van huis-industrie van vezels van een goede marktwaarde.

Tevens zal gestreefd worden naar de bijeenbrenging van machines en werktuigen, dienende tot verwerking van deze vezels tot voorwerpen, welke gemakkelijk aftrek kunnen vinden.

Deze en andere gedachten leidden het Ned.-Indisch Comité nader ook tot het voornemen om eene afzonderlijke tentoonstelling tot stand te brengen van de voorwerpen, welke van vezels vervaardigd worden, zoowel in Ned. Indië als elders.

De regeling van deze laatste tentoonstelling, voor welke bijzondere aandacht wordt gevraagd, daar zij in de Indische circulaire nog niet kon worden vermeld, zal nader worden geleid door den heer J. E. Jasper, controleur bij het Binnenlandsch Bestuur op Java, die in de laatste jaren van Regeeringswege belast was met het verzamelen van gegevens betreffende de Inlandsche nijverheid en kunstnijverheid, en binnenkort met een jaar verlof naar Europa denkt te komen.

De gedachte om aldus tevens ten nutte der Inlandsche bevolking werkzaam te zijn, geeft aan het voornemen van het Ned.-Indisch Landbouw-Syndicaat eene zeer te waardeeren, sympathieke strekking. Hierdoor toch zal meer algemeen de bereiding van nuttige vezels worden aangemoedigd, en tevens de weg geopend zijn voor belangrijke takken van nijverheid.

Intusschen, ook de nijverheid en de handel in het moederland hebben groot belang bij deze aangelegenheden.

In de eerste plaats in zooverre betreft de levering van machines en werktuigen tot bereiding en tot verdere verwerking der vezels, alsmede tot het leveren van drijfkracht voor de op te richten ondernemingen.

Verder echter ook, omdat daardoor gesteund zal worden de binnenlandsche markt, tot verkrijging van het ruw materiaal. Dit zal niet alleen den handel ten goede komen, maar ook de fabrieken tot vervaardiging van papier, tapijten, touwwerk, borstels enz. en de spinnerijen. Die toch zullen dan hunne grond-

*) Was aanvankelijk (blz. 6 der Indische circulaire) de bedoeling de katoen-cultuur op het congres onbesproken te laten, nader overleg heeft tot een tegenovergesteld besluit geleid. Ook aan de rameh zal op het congres meer aandacht worden geschonken dan oorspronkelijk gedacht was. Beide producten zullen, gelijk van den aanvang af bedoeld was, op de tentoonstelling tot hun volle recht komen.

stoffen rechtstreeks uit de eigen kolonie kunnen betrekken, terwijl ze tot nu toe hoofdzakelijk op buitenlandsche tusschenpersonen aangewezen zijn.

Tot bereiking van deze doeleinden bestaat mede het voornemen om in Nederland eene na-tentoonstelling te houden van het te Soerabaja ingezondene, behalve de machines en werktuigen, waardoor aan den Nederlandschen handel volledige bekendheid zal worden gegeven met de uit Indië en elders te betrekken vezelstoffen.

Het Bestuur van het Koninklijk Zoölogisch Genootschap ,,Natura Artis Magistra" te Amsterdam heeft met niet genoeg te waardeeren welwillendheid zich bereid verklaard de vereischte zalen voor de na-tentoonstelling kosteloos beschikbaar te stellen.

Eindelijk zal de vermeerdering van kennis uit het congres en de tentoonstellingen voortvloeiende, ten nutte komen aan onze West-Indische koloniën, Suriname en Curaçao, waar in de laatste jaren ernstige pogingen worden gedaan voor de cultuur van vezelstoffen en de bevordering der vezel-industrie.

Geen wonder dan ook, dat de Regeering bereid is gevonden de zaak te steunen. Niet alleen heeft zij eene toelage van *f* 20.000 toegekend ten laste der Indische begrooting, maar ook is door Hunne Excellenties de Ministers van Koloniën en van Landbouw, Nijverheid en Handel, de verblijdende toezegging gedaan, de verwezenlijking van voormelde plannen zooveel mogelijk te zullen steunen.

Meer in het bijzonder verdient met erkentelijkheid te worden vermeld, dat de medewerking en voorlichting werd verkregen van de afdeeling ,,Handel" van laatstvermeld Departement. Van den Heer Mr. J. C. A. Everwijn, die gelijk bekend deze afdeeling beheert, is reeds menig blijk van belangstelling ondervonden, terwijl hij deze ook bij de verdere voorbereiding heeft toegezegd.

De belangstelling van particuliere zijde belooft zeer levendig te zijn. Niet alleen is in Ned.-Indië reeds een vrij groot bedrag bijeengebracht, maar ook in Nederland werd in verschillenden vorm steun toegezegd, o. a. — gelijk reeds vermeld — door het Bestuur van ,,Natura Artis Magistra" en verder door de Directies der Stoomvaartmaatschappijen ,,Nederland" en ,,Rotterdamsche Lloyd".

Aanvankelijk voornemens slechts de halve vracht te berekenen, zoowel bij de reis van Europa naar Soerabaja, als bij die van Soerabaja naar Europa, werd later door deze Maatschappijen de voorkeur gegeven aan volle vracht heen en kosteloos vervoer terug, omdat anders ingeval van verkoop der te Soerabaja aangebrachte goederen, de vrachtvermindering een te individueel karakter zou dragen. De toegestane regeling heeft niettemin veel voor, daar in geval van verkoop te Soerabaja, de vracht door den eigenaar aan den kooper in rekening kan worden gebracht, terwijl de eerste bij niet-verkoop zeker is van kosteloozen terugvoer.

Pogingen worden in het werk gesteld, om ook voor inzendingen buiten Europa gunstige voorwaarden te bedingen.

Het verdient ten slotte bijzondere opmerking:

1o. dat aangevoerde goederen zonder kosten gebracht zullen worden van de reede te Soerabaja naar het tentoonstellingsterrein;

2o. dat aldaar kosteloos beweegkracht zal worden beschikbaar gesteld in nader overleg met de inzenders;

3o. dat voor plaatsruimte niets zal worden rekening gebracht;

4o. dat de na-tentoonstelling te Amsterdam, voor hen, die aan de tentoonstelling te Soerabaja hebben deelgenomen, geen kosten teweeg zal brengen.

Op grond van een en ander is te verwachten, dat ook in het moederland veel belangstelling zal bestaan en dat deze zich zal uiten niet alleen door een groot aantal inzendingen, maar ook door het verleenen van geldelijken steun.

Het Nederlandsch Comité:

Mr. J. H. Abendanon, Oud-Directeur van het Departement van Onderwijs, Eeredienst en Nijverheid in Nederlandsch-Indië, Voorzitter, 's-Gravenhage;

G. B. H. F. Alpherts, Directeur van de Naamlooze Vennootschap ,De Nederlandsch-Indische Industrie", Penningmeester, 's-Gravenhage;

J. R. Couperus, Oud-Resident van Djokjakarta, 's-Gravenhage;

A. E. Dinger, Directeur van de Internationale Crediet- en Handelsvereeniging Rotterdam, te Rotterdam;

Jhr. R. Feith, Vertegenwoordiger der firma Geertsema, Feith & Co., Penningmeester, Amsterdam;

J. P. Huchshorn, Werktuigkundig-Ingenieur, Leeraar aan de Nederlandsche School voor Nijverheid en Handel te Enschedé;

Prof. Dr. G. van Iterson Jr., Hoogleeraar aan de Technische Hoogeschool te Delft;

H. van Kol, Ingenieur, Oud-Lid van de 2e Kamer der Staten-Generaal, Voorschoten;

J. M. van der Lely, Chef der firma G. Ligtermoet & Zoon, Importeurs en Fabrikanten van Plantenhaar, te Rotterdam;

R. A. de Monchy Jr., Fabrikant, Secretaris van de Vereeniging ter bevordering van de katoencultuur in de Nederlandsche Koloniën, te Hengelo;

E. L. Selleger, Scheikundig-Ingenieur, Directeur der N.V. Papierfabriek ,,Gelderland" te Nijmegen;

S. Stibbe, Oud-Resident van Tapanoeli, Secretaris van de Nederlandsche afdeeling der Ned.-Indische Maatschappij van Nijverheid en Landbouw, 's-Gravenhage.

Deel van dit comité maakt ook uit het Bureau voor Handelsinlichtingen te Amsterdam, Directeur de heer O. Kamerlingh Onnes.

Tot Secretaris is gekozen de heer G. A. Heyning, werktuigkundig en electrotechnisch ingenieur, werkzaam bij de Siemens & Halske A. G., Filiale 's-Gravenhage, (Van Bleiswijkstraat 2, 's-Gravenhage), bij wien desgewenscht ook exemplaren verkrijgbaar zijn van de in Ned.-Indië verspreide circulaire, terwijl hij bereid zal worden gevonden alle nader vereischte inlichtingen betreffende inzendingen te verschaffen.

Comité in Nederlandsch-Indië:

Eere-Voorzitter: De Directeur van het Departement van Landbouw in Nederlandsch-Indië, Buitenzorg.

Voorzitter: T. Ottolander, Onder-Voorzitter van het Nederlandsch-Indisch Landbouw-Syndicaat, Taman Sarie, Banjoewangi.

Secretarissen: Mr. W. Birnie, Soerabaja;

D. J. R. Putman Cramer, Secretaris van het Nederlandsch-Indisch Landbouw-Syndicaat, Soerabaja, tevens Thesaurier van het Comité.

Leden: J. J. Benjamin, Hoofdagent van de Koloniale Bank, Soerabaja;

K. Heyne, Chef-Conservator bij het Departement van Landbouw, Buitenzorg;

G. J. Hupkes, Directeur der Nederlandsch-Indische Industrie, Soerabaja;

E. de Kruyff, Afdeelings-Chef-Bacterioloog bij het Departement van Landbouw, Buitenzorg;

G. G. Schrieke, Administrateur der onderneming Bajoe-lor, Banjoewangi.

Onder de talrijke leden van het Eere-Comité behoort ook de heer C. R. Bakhuizen van den Brink, voorzitter van ,,Oost en West."

Ongetwijfeld zullen vele leden der Vereeniging het levendigste belang stellen in dit Congres met de daaraan verbonden nuttige tentoonstelling en zal ieder naar vermogen willen bijdragen tot het zooveel mogelijk welslagen van beide.

PERSKRONIEK.

INHOUD: Het *Algemeen Handelsblad* over het buitenlandsch kapitaal in onze koloniën. — De *Standaard* over het Japansche gevaar.

De quaestie der onteigening van de particuliere landerijen op Java begint nu, vreemde kapitalisten, waaronder in de eerste plaats Engelsche geldmannen, millioenen in onze koloniën hebben gestoken, van actueel belang te worden. Zooals men weet heeft onze regeering een ,,waarschuwing" in de engelsche pers doen publiceeren, dat zij niet alleen op afkoop der z.g. ,,souvereiniteitsrechten" uit is, maar ook tot onteigening zal overgaan. Veel indruk heeft die verklaring niet gemaakt. Dit blijkt b.v. duidelijk uit de prospectus der maatschappij, die de Pamanoekan- en Tjiassemlanden gaat exploiteeren.

Uit dit fraaie stuk drukt het Algemeen Handelsblad een, voor den geest der a.s. exploitanten inderdaad kenschetsend gedeelte af. Zoo vertellen deze heeren o.m.:

,,De eigendom geeft enkele souvereine rechten, waaronder ook het recht om heerendiensten van de inlandsche bevolking te eischen. De directeuren, ofschoon geneigd om te onderhandelen met de Nederlandsche Regeering omtrent de overgave van deze souvereine rechten, zullen zich tegen aankoop door de Regeering verzetten (indien een poging daartoe mocht worden gedaan volgens de ontworpen wet, waarop wij later zullen wijzen), tenzij na betaling van de waarde van het bezit en van alle rechten, die daartoe behooren en het verstrekken van erfpachtsrecht op de landen aan de Maatschappij. Eenig denkbeeld van den prijs, die betaald zou moeten worden, kan men verkrijgen door het nevengaand verslag van den heer Van den Berg te lezen, die den eigendom alleen schat op een waarde van 3.925.000 pond of *f* 44.000.000. De maatschappij zal bovendien eischen al de voordeelen van de rechten, die den vroegeren eigenaar verzekerd mochten zijn bij het verdrag tusschen Engeland en Holland."

Dit is inderdaad niet onaardig. Een land, dat men voor eenige millioenen koopt, in een maatschappij inbrengen van 1.100.000 pond (*f* 13.200.000) en dan zich per slot van rekening laten onteigenen voor... *f* 44.000.000. Dat in geen verdrag met Engeland ooit over particuliere landerijen gesproken is behoeft wel geen nader betoog. Waarschijnlijk dient dit ,,argument" alleen om er later de engelsche regeering in te halen. Maar laten wij het woord aan het Algemeen Handelsblad:

,,Men ziet hieruit", zegt het orgaan, ,,dat deze Engelschen reeds dadelijk pogen de macht van hun regeering als een waardevol wapen te hanteeren, zich beroepen op het feit, dat een Engelschman, Raffles, de landen verkocht heeft en reeds bij voorbaat verklaren zich niet te willen onderwerpen aan de wet van ons land. De wet, die vaststelt, dat de bezitters bij onteigening niets hebben te eischen, daar de rechter de schadevergoeding vaststelt. En moge de rechter al rekening houden met den hoogen verkoopprijs (7.500.000 gulden) in dezen rubber-,,boom"tijd betaald; met de waarde, die de Engelsche speculanten aan het terrein hechten — alleen aan de tusschenpersonen, den heer De Koning en een agency, is 1.200.000 gulden betaald! — zal die rechter zeker weinig rekening houden.

Reeds heeft het krachtigste orgaan van de beruchte Johannesburgsche uitlanders zich aan de zijde van deze company geplaatst. Wij lezen immers in The Standard:

,,Indien — wat ons zeer onwaarschijnlijk voorkomt — de Nederlandsche Regeering inderdaad tot terugkoop dezer landen mocht overgaan, dan zou de vergoeding, die zij zou hebben te betalen, zeker veel hooger zijn dan de er voor betaalde prijs, en daar de ontwikkeling dezer landen met Engelsch kapitaal sterk ten goede zou komen aan de inlandsche bevolking, is het duidelijk, dat middelen gevonden moeten worden om dit resultaat te bereiken. De actie van het Nederlandsch gouvernement, indien zij inderdaad plaats vindt, zal derhalve eerder voor- dan nadeelig zijn voor de Engelsche aandeelhouders."

Hier blijkt duidelijk, dat thans niet gepraat — het Voorloopig Verslag over den aankoop van de Kandanghaoer-landen is kolommen lang — maar gehandeld moet worden. Andere eigenaren zullen zeker niet achterblijven, nu de Nederlandsch-Indische Landbouwmaatschappij is voorgegaan. De overwegingen, die indertijd de oprichters van deze maatschappij geleid hebben, hebben op directie en commissarissen van de Landbouwmaatschappij en van den eenigen aandeelhouder, de Ned.-Ind. Handelsbank, geen vat gehad. Als het zoo met het groene hout is...

Curiositeitshalve drukken wij hier nog eens enkele der woorden af, door de bekende commissie van zes Nederlanders tot hun landgenooten gericht, toen zij op zeer korten termijn om 9 millioen gulden in obligaties vroegen en deze verkregen:

,,Wij erkennen gaarne, dat wij, aangemoedigd door de ons van zoo velerlei zijden betoonde belangstelling, dit beroep doen op het Nederlandsch kapitaal, omdat hier zoo oneindig veel voor Nederland te behouden is, dat anders onherstelbaar en onherroepelijk verloren gaat, niet het minst den goeden en solieden naam van Nederland in dat heerlijk en vruchtbaar Indië, dat ongetwijfeld weer met winst terug zal geven, wat op welbeproefden grondslag aan zijn bodem wordt toevertrouwd.

,,Deze oproeping is gericht tot allen, die belang hebben bij en belang stellen in de toekomst van Nederland en Nederlandsch-Indië."

Welnu, zoo besluit het blad, die toekomst heeft ons uitlanders gebracht die de tusschenkomst van hun Regeering wenschen in te roepen om zich tegen de wetten van ons land te verzetten."

De waarschuwing van het Amsterdamsche orgaan is zeker op haar plaats. Maar waarom heeft het niet dadelijk met al den invloed, waarover het beschikt, aangedrongen op onteigening dier particuliere landerijen als het meest urgente vraagstuk, dat in onze koloniale politiek viel op te lossen? Ware het niet meer in 's lands belang geweest, dat er onder het regime Van Heutsz wat minder geoorlogd en wat minder ,,beschaving" op de Buitenbezittingen, maar deze zaak tot een goed einde ware gebracht?

Nu zijn de Engelschen er eenmaal, en die kunnen niet met marechaussee's verjaagd of tot rede gebracht worden. Had er op den troon te Buitenzorg gedurende de laatste jaren misschien een man, gezeten, die minder ,,groot van daden" was dan de heer Van Heutsz, dan zouden wij nu misschien niet staan voor een toestand, die als twee droppels water gelijkt op den toestand in Z.-Afrika vóór den Transvaal-oorlog. Wie denkt niet bij het lezen van bovenstaand Standaard-artikel, waarin o.m. verkondigd wordt, dat de ,,ontwikkeling dezer landen met Engelsch kapitaal sterk ten goede zou komen aan de inlandsche bevolking", aan een analoge redeneering uit de jaren vóór 1899, toen het in de engelsche pers voortdurend heette, dat de Transvaal nooit tot ,,ontwikkeling" kon komen als die domme Boe-

ren dat alleen doen moesten, die bovendien die inboorlingen zoo „mishandelden!"

Wij kunnen van die „glorie" onder het bewind van den heer Van Heutsz en de „rubberboom" in Londen nog plezier beleven.

* * *

Over het japansche gevaar driestart de Standaard als volgt:

„Het is noodig, als de Japaneezen naar onzen Archipel komen, een oog in 't zeil te houden. Zoo nu heeft onlangs een Japaneesch Kamerlid, de heer Takegoshi, Java en Sumatra bezocht, en zijn reisindrukken meegedeeld in het Japansche tijdschrift Taiijo.

Zijn indruk is zeer gunstig, wat land en volk betreft, maar ons Gouvernement vindt hij te zwak om zulk een grooten Archipel tot hoogere ontwikkeling te brengen. Er kon zooveel van onzen Archipel gemaakt worden, maar dan zou er een heel ander initiatief van ons moeten uitgaan. Met name verbaast hij er zich over, dat we, na een bewindvoering van drie reuwen, nog slechts een kolonie van 70.000 Europeanen hier wisten te vestigen.

Japan verstaat de kunst van kolonisatie, merkt hij op, heel wat beter. Het is nu tien jaar meester van Formosa, en liet er reeds 111.000 emigranten landen.

Hij maakt er dan ook geen geheim van, waar hij heen wil. Vroeg of laat moet onze Archipel Japansch worden. Japan heeft z.i. een groote fout begaan, door zich, na den Russischen oorlog, in Manchoerije en Korea te nestelen. Een eilandenrijk als Japan moest nooit pogen op het vasteland bezittingen te krijgen. Engeland beproefde dit eerst ook, zegt hij, maar juist dit belette Engelands opbloei. Jeanne d'Arc heeft niet alleen Frankrijk, maar tegelijk Engeland gered, door het terug te dringen naar de eilanden. Een eilandenrijk moet nooit anders dan eilanden annexeeren, en waar die eilanden, waarop het uit moet gaan, voor Japan liggen, is duidelijk. Hij spreekt niet van de Philippijnen, maar is verrukt over onzen Archipel, en Japan zou z. i. veel wijzer hebben gehandeld, zoo het Manchoerije en Korea onder Russischen invloed had gelaten, en zoo 't zelf zijn koers naar het Zuiden had genomen.

Nu zegt dit natuurlijk in het minst niet, dat de Japansche Regeering in deze richting haar gedachten zou laten gaan, maar het toont dan toch, welke gedachten voor de toekomst door een Kamerlid uit Japan onder het volk worden rondgedragen. Gedachten daarom te gevaarlijker, omdat de heer Takegoshi er bij zegt: „Ik begin met te zeggen, dat ik een beslist voorstander van den vrede ben, en dat onze expansie in den Oceaan altoos grooter moet worden in den weg van vreedzame ontwikkeling."

Blijkbaar bedoelt hij hiermee, dat het tot een vreedzame invasie van Japaneezen in onzen Archipel moet komen, juist zooals de Chineezen er eertijds in massa's heentrokken, maar dan natuurlijk met nog een ander doel dan waarmee de Chineezen zich bij ons vestigden."

Uit de O.-I. Mail.

Volgens de jongste mailberichten was van Batavia **de cholera** zoo goed als geweken, slechts nu en dan komt er nog een enkel geval voor. Te Semarang en Soerabaja echter was 't er minder gelukkig mee gesteld. De te Semarang te houden Tentoonstelling betreffende het jonge kind, is daarom dan ook uitgesteld.

Wij lezen, dat op 22 Maart j.l. in laatstgenoemde stad 36 gevallen waren aangegeven. Het gaat er dus niet op vooruit.

Hedenmorgen brachten wij weder een bezoek aan het stadsverband, zoo schrijft de redacteur van de Nieuwe Soer. Crt., en werden door den wachthebbenden dokter vriendelijk ingelicht. Ruim een week wordt de **creoline-therapie van dr. J. Groneman** op de lijders in die inrichting toegepast, doch zonder noemenswaardig succes, terwijl bij een toepassing van calomel en kamfer soms wel een gunstig resultaat wordt verkregen.

De inlandsche artsen, die dagelijks uit den aard hunner betrekking met choleralijders in aanraking komen, verklaren eenparig, geen waarde te hechten aan een genezing door middel van creoline.

Over deze zelfde creoline-therapie treffen wij in De Locomotief eenige beschouwingen aan van den heer O. Deggeler, geneesheer te Tjepoe, waaraan wij het volgende ontleenen:

„Uit een schrijven van dr. Groneman las ik, dat iemand in Djokja liever z'n kind laat sterven aan de cholera, dan dat hij toestaat, dat een leek (in casu de onderwijzer n.b. op een medisch advies) zijn kind creoline geeft, als op school zich verdachte verschijnselen van cholera voordoen. Dit is kortzichtig en dom. Wacht hij, tot de verschijnselen duidelijk worden en de doktoren met bacteriologisch onderzoek positief cholera geconstateerd hebben, dan kan nòch creoline, — noch ook de dokter, die hem de creoline afraadde, zijn kind redden.

Verder zegt schrijver o.m.:

De zuivere creoline van Paerson is onschadelijk. Ik heb in 1901, toen ik zelf de desinfectie-brigades aanvoerde en elk choleragevall in de kampong volgde tot het lijk in het graf lag, tweemaal in drie maanden tijds een ernstigen buikloop gekregen, en die met creoline dadelijk tot staan gebracht. Een bacteriologisch onderzoek kon ik niet instellen, opzenden van de faeces naar Batavia of Semarang duurde te lang en dus nam ik het risico, dat het misschien geen cholera was voor mijn rekening, en nam 5 gram creoline per keer, zonder ooit eenig nadeel er van ondervonden te hebben.

Inlanders, na kennismaking met creoline, prefereeren deze boven pepermuntdranken, omdat hun buik zoo lekker warm wordt. Deze eigenschap van de creoline hebben zij goed geobserveerd, dat is inderdaad het geval. De buik voelt lekker warm en zacht transpireeren is het begeleidend verschijnsel.

Toch zullen er ook met algemeen toegepast gebruik van creoline nog wel reddelooze gevallen voorkomen. Maar aan malaria sterven ook nog honderden menschen en toch zal niemand verzuimen in een geval van malaria chinine te geven, zelfs prophylactisch!

Ook al tengevolge der cholera zal **de huldiging van mr. Lorentz** te Soerabaja, die heel wat beloofde, in het water vallen, meldt de heer van Geuns in het Soer. Handelsblad. Vermoedelijk zal De Java, het bivakschip, dat zij op sleeptouw heeft, hier laten en dan, na kolen te hebben ingenomen, met het detachement en de Dajaks doorgaan naar Tandjong Priok.

Men weet verder niet, of mr. Lorentz en zijn voornaamste tochtgenooten hier aan land zullen gaan. En als dit geschiedt, is het nog twijfelachtig, of de feestmaaltijd zal doorgaan. Immers, de heeren medici schudden het hoofd.

Men hoopt echter, dat men in allen gevalle den ontdekkingsreiziger in de Simpangsche Societeit zal kunnen ontvangen, terwijl hem tevens het verzoek zal worden gedaan in een causerie verslag te doen van zijn reisbevindingen.

Omtrent **den terugkoop van de particuliere landerijen** lezen wij in de Javabode:

„Wij spraken dezer dagen, in verband met den voorgestelden aankoop van het land *Kandang Haoer* van het nog steeds aanhangige, door minister Malefijt mede overgenomen wetsontwerp van den heer Idenburg, waarbij zou worden bepaald, dat de Gouverneur-Generaal bij ordonnantie zou kunnen verklaren, dat een of meer landerijen tot het staatsdomein moesten worden teruggebracht, waarna, indien de eigendom niet bij minnelijke overeenkomst *) plaats kon vinden, de eigendoms-overgang langs den weg van onteigening zou geschieden.

Nader vernemen wij omtrent de reden van de vertraging, welke de behandeling van dit wetsontwerp ondervindt, dat, reeds aanstonds nadat dit product van wetgevenden arbeid onder de oogen kwam van buiten het ministerie van koloniën staande bevoegde beoordeelaars, tot zoo talrijke en belangrijke vragen aanleiding gaf, dat de vorige minister zelf de weinig practische waarde er van erkende. O.m. was, om slechts eenige punten aan te roeren, niet voorzien in het geval, dat slechts een gedeelte van een particulier land, voor zoover geoccupeerd door de inlandsche bevolking, zou worden teruggekocht, of dat die terugkoop zich zou bepalen tot de z.g. heerlijke rechten, de vordering door den landheer van belasting in natura, in geld en in arbeid, de aanstelling van hoofden, enz.

Uit dien hoofde werd reeds door den heer Idenburg in zijne vorige functie ter zake het gevoelen gevraagd van de indische regeering. Dat het weinig gelukkige ontwerp hier te lande weinig bijval vond, behoeft na het vorenstaande geen wijdloopig betoog. Direct na aankomst — het is reeds eerder in dit blad vermeld, — drong de tegenwoordige Gouverneur-Generaal er op aan, de zaak thans spoedig tot afdoening te brengen, hetgeen echter, ondanks herhaalde besprekingen van den landvoogd met de betrokken autoriteiten, nog steeds niet het geval is. De kwestie is thans nog in een stadium van voorbereiding, en vordert nog zooveel werk en studie, dat de voltooiing nog geruimen tijd zou duren, indien een der deskundige ambtenaren van de Algemeene Secretarie of van het betrokken departement daarmede werd belast nevens zijn overige werkzaamheden.

Onder deze omstandigheden is het door de Regeering wenschelijk geoordeeld om de nog te verrichten werkzaamheden op te dragen aan een daarvoor be-

*) Men stelde ons naar aanleiding hiervan de vraag „of er ook andere rechtsgeldige overeenkomsten bestaan?"

rekend te achten gewezen bureau-ambtenaar, den leeraar-adjunct-directeur van de opleidingsschool voor inlandsche rechtskundigen, Mr. K. F. Creutzberg, te voren referendaris ter Algemeene Secretarie. De dezer dagen aan dezen ambtenaar, tegelijk met de uitoefening van zijn ambt, tegen genot van een nader vast te stellen gratificatie, gedane opdracht luidt: „om de noodige regelingen te ontwerpen omtrent terugbrenging tot het staatsdomein anders dan bij minnelijke overeenkomst, van particuliere landerijen op Java of gedeelten daarvan en hetgeen verder daarmede verband houdt."

Het haven-plan Kraus-De Jongh.

In de Soerabajasche bladen lezen wij, dat in een talrijke vergadering, gehouden in de koffiekamer van den schouwburg aldaar, onder voorzitterschap van den resident van Soerabaja door de gecomitteerden zelve werd toegelicht. Prof. Kraus begon met te zeggen:

Wij hebben, bij zooveel verscheidenheid van meeningen, geoordeeld, dat, alvorens een rapport vast te stellen, het raadzaam was, hier ter plaatse te komen om de zaken op te nemen, en nu zijn wij tot een oplossing gekomen, die, uitgaande van het pierplan van den heer Van Goor, naar het ons voorkomt, alle belanghebbenden wel moet bevredigen.

Wordt dit plan uitgevoerd, dan zal het laden en lossen op de reede en het vervoer met prauwen naar de bestaande pakhuizen langs de Kalimas evenals nu kunnen blijven plaats hebben. En dat zal ongetwijfeld wel blijven plaats hebben, met dit onderscheid echter, dat het onder veel gunstiger omstandigheden zal geschieden dan nu het geval kan zijn, want een essentieel onderdeel van de werken, die wij hopen voor te stellen, is ook de verbreeding en de daarmee gepaard gaande verdieping van de rivier, zoodat de prauwen onmiddellijk aan den wal kunnen aanleggen.

Maar ook zal de reeds verbreede Kalimas worden ontlast, want een eindeloos aantal prauwen zal liggen kunnen vinden in de prauwenhaven, die aan ons ontwerp is verbonden, en ook zal men daar, langs de te bouwen steigers en de daar te bouwen pakhuizen, goederen kunnen lossen of in ontvangst nemen.

En eindelijk nog — en dit is niet het minst — er zal worden verkregen, wat de handel van Soerabaja reeds 12 jaren geleden zoo vurig wenschte ten einde in bepaalde gevallen de kosten van verscheping te kunnen verminderen: de zeeschepen zullen kunnen aanleggen aan een goed geouilleerde kaai.

Ik zal in verdere beschouwingen van dit ontwerp niet treden. Niemand beter dan de heer De Jongh zal in staat zijn om, op grond van zijn meer dan 30-jarige ervaring, opgedaan in de haven van Rotterdam, die in wezen zeer veel gelijkenis vertoont met Soerabaja, u mede te deelen, hoe wij ons de toekomstige haven van Soerabaja denken te zullen moeten worden gebouwd, ingericht en geëxploiteerd, om het achterland, den Oosthoek van Java, tot grootere welvaart en den handel van Soerabaja tot toenemenden bloei te brengen.

Daarna kwam de heer De Jongh aan het woord, die, naar aanleiding zijner Rotterdamsche ondervindingen, het plan toelichtte.

In een kort daarop door de Handelsvereeniging te Soerabaja belegde, druk bezochte vergadering werd — na bespreking van eenige details — het havenplan van de heeren prof. Kraus en De Jongh met algemeene stemmen goedgekeurd en volle adhaesie daarmee betuigd.

Ook de Kamer van Koophandel heeft zich unaniem met het plan vereenigd.

Oproeping van den Resident van Rembang.

Onder dit hoofd lezen wij in De Javabode, naar aanleiding van een aan het Soerab. Handelsblad ontleend telegram, als zou de resident van Rembang zijn uitgenoodigd tot bespreking met de adviseurs der Regeering, op het kantoor van den hoofdinspecteur der Staatsspoorwegen, van zijne bekende plannen tot economische ontwikkeling van dat gewest, dat vermoedelijk de heer Gonggrijp te Batavia met de directeuren van Gouvernementsbedrijven en Binnenlandsch Bestuur en den hoofdinspecteur ter zake een samenkomst zou houden. Zooals bekend, beoogen de plannen van den resident in hoofdzaak de verheffing van de welvaart van het oostelijk deel van het door hem bestuurd gewest door den aanleg van een spoorlijn van Bodjonegoro naar Lassem, van een afscheepplaats voor producten nabij Lassem en van suikerfabrieken. Daar de spoorweg zonder die fabrieken, welke eene verbinding met de kust noodig hebben, niet rendabel zouden kunnen zijn, zoodat de kans, dat de een zonder de aanwezigheid van de ander zou ontstaan, gering schijnt, zou de resident aan een kapitaalkrachtig lichaam de concessie tot daarstelling van een en ander, met inbegrip van de haven, verleend wenschen te zien. Afgescheiden van de vraag, of de uitvoering van dat plan, waarvoor zich reeds eenige particulieren hebben aangeboden, in 's lands belang ware te achten, verdient het in deze door den resident genomen initiatief toejuiching, daar in elk geval te verwachten is, dat nu de bijzondere aandacht gevestigd is op eene achterlijke streek op Java, maatregelen tot verbetering van den bestaanden staat van zaken al dan niet door tusschenkomst van het particulier element, niet zullen uitblijven.

De Ambachtschool voor Inlanders.

Hierover schrijft de Nieuwe Soer. Crt.:

In December A. P. werd de ambachtsschool voor inlanders op Pegirian geopend en onmiddellijk meldden zich toen een zestigtal leerlingen aan.

Hedenmorgen namen wij daar eens een kijkje en lieten ons door den vriendelijken chef der werkplaatsen overal rondleiden en inlichten.

Het aantal leerlingen bedraagt thans 56, meest allen jongelieden van adellijke afkomst en van buiten de stad. De schooluren zijn van 8 uur 's morgens tot 's middags 3 uur.

De leerlingen zijn verdeeld in twee ploegen; krijgt de eene ploeg theoretisch onderricht, dan ontvangt de andere practisch onderwijs en omgekeerd. Onder theoretisch onderwijs wordt verstaan:

a. vakrekenen;
b. handteekenen;
c. schoonschrijven.

Practisch onderwijs wordt gegeven in timmeren, smeden en bankwerken.

Dat door de leerlingen reeds goede vorderingen worden gemaakt in een betrekkelijk korten tijd, bewijzen de vele in het magazijn bewaarde houten en ijzeren voorwerpen, door de leerlingen vervaardigd.

De directeur der school heeft het plan over eenigen tijd een tentoonstelling van al deze voorwerpen te houden en ze dan tegen billijke prijzen verkrijgbaar te stellen. Zoodoende wordt het werk der leerlingen tevens productief en een prikkel om ijverig vol te houden. Dat het aantal leerlingen niet is toegenomen sedert de opening is volstrekt geen bewijs, dat er zich geen nieuwe leerlingen hebben aangemeld. Integendeel, dit is herhaaldelijk gebeurd, doch volgens de bestaande bepalingen mogen alleen met hel begin van een nieuwen cursus leerlingen worden aangenomen. Dit heeft ieder jaar nà de poeasa plaats. De indruk, dien wij kregen van de inrichting, is, dat de school zeer veel levensvatbaarheid bevat en een mooie toekomst tegemoet gaat.

In chineesche kringen hier ter plaatse heerscht eenige beroering en wordt een stille, maar verbitterde strijd gevoerd tusschen **Jong en Oud-China**. De kwestie is nl. ontstaan naar aanleiding van het verzoek van de Tooneelvereeniging Tjoe Tee Hie, die zich voorgenomen had, eene uitvoering te geven en de daarbij te innen gelden te bestemmen voor den aankoop van creoline met de bedoeling, deze medicijn beschikbaar te stellen voor gratis verstrekking aan hunne landgenooten en aan ieder, die deze medicijn noodig mocht hebben.

Iedereen zal moeten toegeven, dat het beoogde doel allen lof verdient en recht heeft op ieders medewerking. Evenwel, de aanhangers van Oud-China konden zich niet vereenigen met de bestemming van deze gelden en eischten, dat de helft zou bestemd worden voor de commissie, die zich gevormd heeft, om gelden te verzamelen voor de versterking van de chineesche vloot.

Hiertegen verzetten zich de Jong-Chineezen, en nu is het gevolg van deze kibbelarij, dat hun eigen landgenooten lijden onder deze bisbilles, daar er voorloopig geen sprake zal zijn van een uitvoering, zoodat de werkelijk dringend noodige hulp, die op deze manier verleend zou worden, niet kan plaats vinden. Zoo is ook hier weer kleinzieligheid de oorzaak van het mislukken van een goed bedoeld plan, dat den voorstellers alle eer aandoet.

Vreemde Bestuurders.

Onder dit opschrift schrijft het Bat. Nwsbl., naar aanleiding van het in het Koloniaal Weekblad dd. 10 Februari uit de Javabode overgenomen bericht, dat het verzoek van de „Sarikat Dagang Islamah" (Bond van Islamitische handelaren) om rechtspersoonlijkheid door de regeering is teruggezonden met het verzoek om de statuten te wijzigen, en dat als vice-president benoemd was de Palembanger Zaenal Abidin, handelaar te Bandoeng, dat inmiddels deze heer, wiens zaken gruwelijk in de war lagen, de ruimte heeft gekozen, een troep crediteuren achterlatende, die zelf niet goed weten, waarop ze nu beslag moeten leggen. Er is weinig of niets, en voor het weinige, dat er nog overbleef, komen plotseling de „achliwaris" (familieleden) op.

Zaenal Abidin is, zoo schrijft de correspondent van het Bat. Nieuwsblad te Bandoeng, „even" naar Singapore; „mahoe ambil doemit dhoeloe", zegt hij. Ongetwijfeld komt hij heel vlug met een bom duiten terug, betaalt daarmee zijn crediteuren om vervolgens weer als vice-president van de handelsvereeniging op te treden. Overigens treft men onder de namen der bestuursleden nog een enkele aan, waaraan — wat soliditeit betreft — bepaald een luchtje zit, besluit schrijver.

Meer vertrouwen schijnt te verdienen **'n Maleische Handelsvereeniging**.

Uit Pajakoemboeh verneemt de Sum. Bode, dat aldaar den 7en dezer door den assistent-resident werd bijgewoond eene bijeenkomst in de maleische societeit, waar werd besproken de oprichting eener vereeniging, die met een kapitaal van ƒ 65.000, waarvan elke laras ƒ 5000 zou leveren, op de wijze van andere naties handel zou drijven in producten der onderafdeeling Pajakoemboeh. Er werd op gewezen, dat te Padang geen enkel handelaar uit de L. Kota gevestigd is, hoewel de producten dier onderafdeeling een aanzienlijke waarde vertegenwoordigen, nu zij bestaan uit tabak, gambir, getah pertja en caoutchouc, rotan en andere boschproducten, voor welke producten geen voldoende afzet bestaat bij gebreke van een vertegenwoordiger te Padang.

De bedoeling is nu, dat in elke laras een vertegenwoordiger der vereeniging zal zijn; deze koopt op, wat hem tegen behoorlijken prijs wordt aangebracht, en men zal aan geen ander verkoopen dan tegen hooger prijs dan het bod van de vereeniging.

De Coöperatieve Vereeniging Minangkabau Laras nan Doea zal, meenen wij, genegen worden bevonden, te Padang als agent voor den verkoop der hierheen te zenden producten op te treden.

Het lag althans bij de oprichting dier vereeniging in de bedoeling op die wijze werkzaam te zijn in het belang van den binnenlandschen producent.

Een Tooneelcombinatie en een grap.

Pisuisse en Blokzijl hebben zich geassocieerd met Chrispijn en echtgenoote, tot het geven van uitvoeringen. Apropos, schrijft de heer van Geuns, de laatsten heb ik Zaterdagavond hier in den schouwburg gezien. Chrispijn is inderdaad een uitnemend acteur; mevrouw Chrispijn een bekoorlijke tooneelfiguur. De derde in het tooneelverbond is een baboe, die niet kwaad gedresseerd is. Het allernieuwste op 't gebied van emancipatie. Onze zetters hebben er van gehoord en ik vrees het ergste. Zij gaan een Javaansche rederijkerskamer oprichten en zullen onder leiding van Chrispijn — als die er voor te vinden is — Parijsche blij- en kluchtspelletjes opvoeren. Repetities te houden in de zetterij, 's avonds als de krant klaar is!

WEST-INDIE.

SURINAME.

De gouverneur heeft aan de Koloniale Staten ter goedkeuring aangeboden een ontwerp-verordening betreffende een kolonisatie-proef met landbouwersgezinnen.

Het ontwerp luidt:

„De Gouverneur wordt gemachtigd het noodige te doen voor de voorbereiding van een kolonisatieproef met ten hoogste vijftig landbouwersgezinnen van het eiland Madeira."

De commissie, belast met het onderzoek naar de mogelijkheid van immigratie op groote schaal, heeft onlangs verslag gedaan van hare bevindingen.

Daaruit blijkt, dat het denkbeeld om Suriname door massale kolonisatie op voldoende wijze te bevolken, naar de meening der commissie vooralsnog niet voor verwezenlijking vatbaar is. Slechts acht zij kolonisatie op bescheiden schaal practisch uitvoerbaar en zeer gewenscht, tot welk doel zij aanbeveelt een proef te nemen met landbouwersgezinnen van het eiland Madeira.

Met deze conclusie der commissie kan de Gouverneur zich aanvankelijk wel vereenigen.

Het is duidelijk, dat nog geen definitief voorstel kan worden gedaan om tot het nemen van de proef over te gaan. Er zal eerst een vrij omvangrijke voorbereiding moeten plaats hebben. En het is nu van groot belang, dat met de voorbereiding niet wordt begonnen, vóórdat vaststaat, dat de Staten met het bestuur van de wenschelijkheid der proefneming overtuigd zijn en dus met het denkbeeld instemmen.

Een proef als hierbedoeld vermag, zooals van zelve spreekt, het bevolkingsvraagstuk niet op te lossen. Zij kan echter de voorlooper worden van een kolonisatie op belangrijke schaal, ook aanleiding geven tot een spontanen trek naar Suriname. Het geldt hier een der belangrijkste vraagstukken voor de kolonie Suriname.

In zijn antwoord op de nota van de Koloniale Staten in zake het boschwezen, wijst de gouverneur er op, dat deze dienst geen drukkende financieele lasten voor de kolonie heeft medegebracht, daar de uitgaven uit het subsidie werden bestreden.

Dit neemt echter niet weg, dat bij de beantwoording van de vraag, of het boschwezen op verkleinde schaal zal worden voortgezet, toch wel degelijk moet gelet worden op de huidige ongunstige financiëele omstandigheden.

Doch het boschwezen, dat in de toekomst er toe kan bijdragen om de groote oppervlakte braakliggend domeinland productief te maken is van groot belang, voor de economische ontwikkeling der kolonie. Dit belang is in het rapport aangetoond, terwijl het in de nota geen tegenspraak heeft ontmoet.

Waar de Koloniale Staten adviseerden tot opheffing der detacheering van technische ambtenaren van het boschwezen, merkt de gouverneur op, dat bij verschillende onderdeelen van het boschwezen boschbouwkundig personeel niet kan worden gemist.

Ten aanzien van de meening, dat hevea-exploitatie en verjonging tot het Landbouwdepartement kunnen worden gebracht, wordt hier aangeteekend, dat de Gouverneur omtrent dit denkbeeld 't gevoelen van dr. Cramer wenscht te vernemen.

Het denkbeeld om het op Patricksavanne aanwezige hout bij inschrijving te verkoopen, is bepaald verwerpelijk. Concurrentie zal er bij zulk een inschrijving niet zijn, maar ook is niet te verwachten, dat de kans bestaat, dat een ander voordeeliger dan het Gouvernement het hout zal kunnen uitsleepen en naar Paramaribo vervoeren.

CURAÇAO.

De Amigoe wijst er op, dat in 1909 de handel op Curaçao weder toenam, zooals blijkt uit het uitvoercijfer voor dit jaar, *f* 356,548 tegen *f* 221,569 in 1908, maar *f*432,956 in 1907.

De hoedenuitvoer van het hoofdeiland, die wegens gebrek aan vlechtstroo in 1908 tot *f* 83,658 was gedaald, steeg in 1909 wederom tot *f*252,413.

Als een bijzonderheid vermeldt hetzelfde blad dat de „Kremlin", een schip van 2227 ton, komende van Martinique, op Klein-Curaçao een lading phosphaat had ingenomen.

Verder deelde de Amigoe nog het volgende mede:

„Zoo nu en dan duiken er berichten op, die een heropening der werkzaamheden op Sta. Barbara en New Port in het vooruitzicht stelden. Het bemiddelend optreden van den gouverneur, mr. Nuyens, zou daartoe dan zeer veel hebben bijgedragen."

Het is te hopen, dat dit bericht juist is.

Volgens een correspondentie, voorkomend in La Cruz, gaat het de Aruba Goud-Maatschappij uitstekend. In Januari werd aan één gouddelver uitbetaald *f* 208.42 en in Februari aan denzelfden man eerst *f*484.47, en later nogmaals *f*511.11.

De andere delvers zijn misschien wel niet zoo buitengewoon gelukkig geweest in het vinden van rijken goudhoudenden steen, maar hebben toch ook hun deel bijgebracht. Als het zoo voortgaat, zal het een echt goudmijntje blijken.

't Is te hopen.

In El Tiempo van Caracas, 7 Maart, komt een bericht voor, gedateerd Puerto Espana, 25 Februari, waarin gezegd wordt, „dat de Venezolaansche stoomschepen „Venezuela" en „Manzanares" niet langer Trinidad zullen aandoen, maar Curaçao, waar hun grooter faciliteiten worden aangeboden.

WAT DE INLANDER ZEGT.

Regeling der bezoldiging van de Inlandsche ambtenaren bij de Opium-regie in de Buitenbezittingen. — In de Medan Prijaji van 15 Januari 1910 No. 2 wordt door M. in het belang van de inlandsche ambtenaren bij de Opiumregie in de Buitenbezittingen, gewezen op de gebrekkige regeling hunner inkomsten.

Zooals bekend is, werd bij de invoering van de Opiumregie in de bezittingen buiten Java en Madoera ter verzekering van een regelmatigen gang van zaken, het personeel voor dien nieuwen tak van dienst getrokken uit de Javaansche ambtenaren, die met dien dienst reeds vertrouwd waren geraakt. Nauwelijks waren zij echter in functie getreden, of het bleek, dat hunne maandelijksche inkomsten, wegens het duurdere leven op de Buitenbezittingen, niet voldoende waren voor hun onderhoud en dat zij, wilden zij de gouvernementsgelden niet aanspreken, alleen door het opnemen van geld hunne geldelijke verplichtingen konden nakomen.

Wel is waar konden zij die gelden ook wel vragen aan hunne familieleden op Java, maar de afstand tusschen dat eiland en de standplaatsen der Opiumregie-ambtenaren is dikwijls groot en moet men dan te lang op de antwoord der aangevraagde gelden wachten.

Een mantri van de Opiumregie IIIde klasse ontvangt *f* 30 's maands bezoldiging, en dit bedrag is op de buitenbezittingen, waar men dikwijls zeer ver van de hoofdplaats verwijderd is en waar men vele noodige zaken moeielijk kan koopen, niet voldoende om daarvan met een gezin rond te komen. Wil men dit gezin toch te eten geven, dan is men wel verplicht leeningen te sluiten en op die wijze schulden te maken. Met de helpers van de Opiumregie-ambtenaren is het nog slechter gesteld, want deze ontvangen slechts *f* 15 of *f* 20 's maands en komen met hunne inkomsten dus nog minder toe.

De schrijver doet daarom een beroep op de rechtvaardigheid en de welwillendheid van de Regeering en hoopt, dat zij de bezoldiging der opiumregie-dienaren in de Buitenbezittingen zal willen verhoogen, waartegen te minder bezwaar zal bestaan, als men overweegt, dat het verlaten van Java toch ook wel eenigszins geldelijk mag worden vergoed.

Hierbij maakt de redactie van de Medan Prijaji eenige opmerkingen en zegt o.a., dat die aangelegenheid voor de Regeering niet zoo gemakkelijk is op te lossen, omdat deze ook voor de geldelijke belangen van zoovele andere inlandsche landsdienaren heeft te zorgen. Ook wijst de redactie op het feit, dat het opnemen van gelden door de inlandsche dienaren op Java — ondanks het verbod dienaangaande van de Regeering — een gewoonte is, al zijn de inkomsten daar ook boven de *f* 250 's maands.

Het bestaan wordt voor den inlander met den dag moeielijker. Dit was zonder twijfel de reden, dat zoovele Javanen zich voor eene plaatsing bij de Opiumregie in de Buitenbezittingen aanmeldden. Hoe het zij, de ambtenaren bij de Opiumregie, wier plicht het is de door hen ontvangen gouvernementsgelden te bewaken, moeten zich wel wachten om zich daaraan te vergrijpen. Doen zij zulks toch, dan staan hen en hun gezin vele moeielijkheden en veel schande te wachten. Zeker is 't beter, ingeval van nood, gelden bij particulieren op te nemen, dan de gouvernementsgelden aan te spreken. Na zekeren tijd lekt zulk een vergrijp altijd uit en volgt gewoonlijk een débacle.

Bovendien verlieze men niet uit het oog dat schulden bij particulieren geleidelijk kunnen worden gedelgd en, vooral, dat men, door de tering naar de nering te zetten, ten deze wel het een en ander recht kan zetten, dat scheef staat.

Het gehalte der Inlandsche politiedienaren te Soerabaja. — Werd te dezer plaatse in Het Koloniaal Weekblad van 31 Maart 1910 No. 13 bij het onderwerp „De Inlandsche dorpspolitie", reeds gewezen op de bewering, dat deze politie in Ned.-Indië geen vertrouwen zou genieten en dat het personeel niet zou gekozen worden uit ter goeder naam en faam bekende personen, doch uit allerhande onontwikkelde elementen, thans zou uit de mededeelingen van Jan van Oosthoek in de Perniagaän van 16 Februari 1910 No. 37 blijken, dat het gehalte der inlandsche politiedienaren ter hoofdplaats Soerabaja ook zeer gebrekkig zou zijn, en dat de bevolking van het misbruik van gezag, dat door die lieden wordt gemaakt, veel last zou ondervinden.

Op de hoofdplaats Soerabaja bestaan natuurlijk vele plaatselijke keuren, welke in het belang van de handhaving der rust en orde en van de veiligheid in het leven zijn geroepen. Deze nu zouden, volgens schrijver, den inlandschen politieoppassers een prachtig veld aanbieden voor knoeierijen, terwijl zij toch juist zijn aangewezen om het in zulke moeielijke omstandigheden verkeerende inlandsch publiek te hulp te komen en te beschermen.

Zoo bestaat er een voorschrift, dat het den inlandschen verkoopers verboden is om op den grooten weg te vertoeven als zich geen koopers bij hen ophouden; een verbod in het belang van de orde en veiligheid van allen, ook met het oog op rijwielen, motorbestuurders, enz.

Wegens overtreding van deze bepaling werden — dank zij het optreden eener ijverige politie — reeds vele inlanders op de politierol gestraft en beboet, met het gevolg, dat thans van de zijde van het inlandsch element over de toepassing van het voorschrift in kwestie zeer ongunstig wordt gedacht.

De bamboeverkooper bijv., die uit de omstreken van Soerabaja naar de hoofdplaats komt om met zijne lange bamboe-stammen eenig geld voor zijn levensonderhoud te verdienen en na een vermoeienden langen marsch even rust neemt op den grooten weg ter hoofdplaats, wordt door de politie al spoedig medegenomen naar het politiekantoor en daar gestraft met eene kleine geldboete.

Is de bamboehandelaar echter in het bezit van eenig geld, dan kan hij zich door betaling van een kwartje gemakkelijk van de zaak afmaken, maar heeft eerstgenoemde dat niet, dan zit er niets anders op dan de boete maar te betalen, hetgeen bijzonder hard voor hem is, in aanmerking genomen den vermoeienden marsch met lange bamboes, hetgeen veel zweetdroppels heeft gekost en het feit, dat er nog niets is verdiend.

Bovengenoemde bepaling is dan ook werkelijk een zware last voor de bevolking. Zij drukt reeds vele jaren lang en hoewel in de inlandsche pers her-

haaldelijk op de slechte werking van het voorschrift werd gewezen, zoo heeft men het tot heden nog niet noodig geoordeeld om daarin verandering te brengen. Dat komt, meent schrijver, omdat van de inlandsche pers door de Nederlanders weinig of geen nota wordt genomen.

Bij dobbelpartijen sluit de politieoppasser gewoonlijk zijne oogen, als er geldelijk geofferd is.

Het blijkt in de praktijk, dat, hoe meer de kleine man bevreesd is voor den politierechter, hoe voordeeliger zulks is voor den politieoppasser, die overtreders geld weet af te persen als boete.

In tijden van cholera, zooals thans te Soerabaja, worden strenge voorschriften gegeven in het belang der volksgezondheid, o.m. door het verbod van verkoop van visch, garnalen, mosselen enz. en aan de toepassing daarvan wordt streng de hand gehouden. De inlanders hebben evenwel die voedingsmiddelen noodig en gebruiken ze — ondanks het gegeven verbod. Hier vindt de oneerlijke Inlandsche politie wederom een prachtig veld om zich op onwettige wijze te verrijken.

Het is te betreuren, zegt de schrijver, dat de inlandsche politieoppassers van zulk een treurig gehalte zijn, dat zij hun plicht niet begrijpen. Het is werkelijk, of zij door den duivel zijn bezeten.

En hun plichtsopvatting zou zeker nog slechter zijn, als de inlandsche pers van tijd tot tijd niet de aandacht op hun schandelijk gedrag vestigde.

WAT DE CHINEES VERTELT.

Hoe een Nederlandsch-Indisch Chinees door een Nederlandsch-besturend ambtenaar op Java bejegend is.

Te Padang (Westkust van Sumatra) is in het begin van dit jaar een Maleisch-Chineesch Nieuwsblad opgericht, met name de „**Bintang Tiong Hoa**" (Chineesche ster). Onder het motto: „E e n d r a c h t m a a k t m a c h t", heeft het ten doel: overdenking en bespreking van het goede, in het belang van alle stammen. Het wordt driemaal 's weeks uitgegeven, n.l. op Maandag, Woensdag en Vrijdag. Hoofdredacteur is de heer P. W. A. Munnich.

In nummer 7 van 16 Februari 1910 van gemeld blad wordt in een hoofdartikel door J o n g C h i n a m a n al dadelijk in het bijzonder de aandacht der lezers gevraagd voor de bejegening, welke een Nederlandsch-Indische Chinees, d.i. dus een onderdaan van het gouvernement, onlangs op Java van een Nederlandsch besturend ambtenaar moest ondervinden.

Het gold hier in het kort zekeren K w e e K h a i j G o a n, die te Besoeki (Oost-Java) door de Chineesche ingezetenen aldaar tot wijkmeester was gekozen, op grond van zijne vooruitstrevende neigingen, van zijn kennis van de Chineesche taal en van zijn liefde voor den Chineeschen stam. De controleur van Besoeki werd er op gewezen, dat — in verband met het feit, dat K w e e K h a i j G o a n in talrijke handelsrelaties te Besoeki was betrokken, zijne aanstelling tot wijkmeester wellicht bezwaren inhad, terwijl ook diens chef, n.l. de Luitenant-Chinees, in zijn voorstel aan den Resident zich over den gekozen wijkmeester, op grond van plaats gehad hebbende feiten, niet gunstig zou hebben uitgelaten.

K w e e K h a i j G o a n kwam dit ter oore en zich van geen schuld bewust, wendde hij zich — ontstemd over het gebeurde — tot den Luitenant-Chinees, met verzoek om opheldering.

De Luitenant-Chinees gaf de verlangde inlichtingen en toen bleek het, dat hij niet K w e e K h a i j G o a n, doch diens broeder, K w e e K h a i j H o n g, had bedoeld, in verband met het feit, dat deze wegens vervoer van valsch kopergeld voor den Landraad had terecht gestaan.

Aangezien K w e e K h a i j G o a n nimmer in deze zaak betrokken was geweest, verraste deze mededeeling hem wel, en begreep hij niet, waarom men de zaak zijns broeders in de wijkmeesterskeuze had gemengd.

Daarom begaf hij zich naar den controleur. Deze deelde hem mede, dat de Luitenant-Chinees geen voorstel had ingediend en zich alleen had bepaald tot de mededeeling van het gebeurde met den broeder van Kwee Khaij Goan. Dit onderhoud gaf den controleur aanleiding tot de opmerking, dat door den Landraad slechts zeer zelden vonnissen worden geveld, doch dat, zoo de zaak van K w e e K h a i j H o n g voor de politierol ware gebracht, deze zeker zou zijn veroordeeld en niet vrijgesproken, zooals de Landraad had gedaan.

K w e e K h a i j G o a n antwoordde daarop, dat het toch niet aanging om hem, die nog nimmer iets met de politie uitstaande had gehad, te mengen in de aangelegenheden zijns broeders, waarop de controleur als zijne meening te kennen zou hebben gegeven, dat „alle Chineezen schurken zijn."

K w e e K h a i j G o a n trok zich onthutst terug.

Is zulk eene bejegening billijk, vraagt de schrijver, aan elk onpartijdig beoordeelaar.

Gaat het aan, om, naar aanleiding van de strafzaak van één Chinees, alle Chineezen tot schurken te verklaren, terwijl het ten laste gelegde feit zelfs niet bewezen is?

Komt zulks te pas van een Nederlandsch besturend ambtenaar in den tegenwoordigen tijd?

Oordeelen de Chineezen desgelijks over alle Nederlanders, ofschoon er zijn, die clandestien opium vervoeren, 's lands kas bestelen en aan de Java Bank gelden ontrooven? Toch zou daartoe meer reden bestaan. Maar de Chinees zal zich wel wachten om zich schuldig te maken aan grofheden als die van dezen besturenden ambtenaar, besluit schrijver.

De redactie voegt hieraan toe, dat het verschil in optreden tusschen de besturende ambtenaren ter Sumatra's Westkust en die van Java wel groot is, en dat verder commentaar ten deze overbodig is.

Opheffing van de speelpacht in Nederlandsch-Indië gewenscht. In de **Bintang Tiong Hoa** van 18 Februari 1910 No. 8 breekt E. T. T j o a een lans voor de opheffing van de speelpacht in Ned.-Indië.

Oostersche volken, zegt de schrijver, zijn over het algemeen hartstochtelijke spelers, zoowel mannen als vrouwen onder hen.

De gevolgen van het hazardspel zijn gewoonlijk: verspreiding van het volk, doordat verlies van have en goed noodzaakt tot een ambulant leven. Dit kwaad wordt in den regel door de spelers niet overzien en zelfs zij, die het begrijpen, willen het niet bekennen als zij door den speelduivel bezeten zijn.

In den tegenwoordigen tijd van vooruitgang past het hazardspel niet meer voor Aziatische volken en in de eerste plaats niet voor de Chineezen, wier stamhoofden dan ook alles moesten doen om het dobbelspel den kop in te drukken. Ook voor de Nederlandsch-Indische Regeering is het een dure plicht, daartoe mede te werken; zij zal, getrouw aan haar streven om rust en orde te brengen in de door haar overheerschte landen, het daarheen moeten leiden, dat door de invoering van een verbodsbepaling en strenge handhaving daarvan, aan alle hazardspelen een einde wordt gemaakt. Opheffing van de speelpacht is één van de middelen om daartoe te geraken.

Het komt den schrijver van het artikel en vele zijner landgenooten vreemd voor, dat de Regeering aan de Chineezen, middels de speelpacht, vergunt hazard te spelen, terwijl de toelating tot het speelhuis aan Inlanders is verboden.

Wellicht wordt zulks gedaan in het belang van laatstgenoemde. Maar zou ditzelfde argument dan niet gelden voor de Chineezen? vraagt de schrijver.

Hoe het zij, de Chinees hoopt, dat de Regeering een einde zal maken aan dezen vloek van Nederlandsch-Indië, die zoozeer de economische ontwikkeling belemmert.

Van Vreemde Koloniën.

De Franschen in West-Afrika.

De luitenant-kolonel Hubner heeft in de D e u t s c h e K o l o n i a l z e i t u n g eenige beschouwingen gegeven over de vestiging der Franschen in West-Afrika, in het bijzonder wat de Ivoorkust betreft.

De schrijver brengt hulde aan de door de ambtenaren in die streken aan den dag gelegde werkzaamheid en aan de zelfverloochening, waarvan de militairen blijken gaven, die belast waren met 't handhaven der orde in die gewesten. Hij schrijft de herhaalde opstanden daar toe aan de onvoldoende macht, waarover de bestuurders van het oogenblik der eerste vestiging af konden beschikken. De geleden verliezen, zeide hij, had men zeer wel kunnen vermijden, indien niet sedert jaren op de militaire strijdkrachten ware afgedongen. De gebeurtenissen der laatste jaren hebben aangetoond, dat de Ivoorkust, eene der schoonste en rijkste bezittingen van Frankrijk, nog niet voldoende onderworpen is, om de zorg voor de rust aan eene politiemacht te kunnen toevertrouwen. De republiek zal verplicht zijn om niet alleen de troepen, die zij aan het gewest onttrok, weder daarheen te zenden, maar om de macht te versterken.

Dit is dan ook, gelijk men weet, geschied, maar de militaire macht telt daar toch niet meer dan veertien compagnieën, waarmee de Franschen het echter wel klaar zullen spelen.

De gouverneur Ponty, op het oogenblik met verlof in Frankrijk, deelde omtrent den toestand aan de Ivoorkust het volgende mede:

„Bij mijn vertrek uit de kolonie opereerden zeven compagnieën onder het bevel van majoor Noguès. De treinen konden weder loopen, doch met in achtneming van bijzondere voorzorgsmaatregelen. Het bosch is toch dicht en aanvallers kunnen er een nagenoeg onvindbare schuilplaats zoeken. Elke trein wordt begeleid door een geblindeerden wagen, die met twee mitrailleuses is bewapend, terwijl de stations zijn bezet. Die voorzorgsmaatregelen zullen de inlanders beletten hun spel te hervatten en in vier of vijf maanden hoop ik, dat majoor Noguès de rust in de streek, waar hij thans ageert, zal hebben hersteld!"

De perswet in Engelsch-Indië.

Er is onlangs een nieuwe wet op de drukpers in Engelsch-Indië uitgevaardigd, waarbij verschillende bepalingen zijn vastgesteld, dienende om een einde te maken aan het oproerig geschrijf van onrijpe jongelieden, die te vroeg de schoolbanken verlieten, om zich in de politiek te werpen en beter hadden gedaan achter den ploeg te blijven, gelijk hunne ouders en grootouders. Maar men scheert thans alles blijkbaar over één kam. Zoo is er onder die bepalingen een, waarbij van de uitgevers een waarborgsom wordt verlangd, die nog al groot is.

Zoo werd te Bombay van den uitgever van een maandschrift een cautie verlangd ten bedrage van 500 roepijen. De man wees er op, dat zijn periodiek nu reeds 35 jaar bestond en dat daarin niet over politiek of over de vraagstukken van den dag werd geschreven. Maar het hielp niets, de cautie moest er zijn. De rechter wilde echter een kleine concessie doen en zich vergenoegen met deposito-bewijs tot genoemd bedrag, waarvan de rente dan aan den man zou worden uitgekeerd.

De uitgever en de drukker van het dagblad R a s h t r a m a t werden opgeroepen om ieder een bedrag van 5000 roepijen te storten. Zij konden dat niet en zeiden reeds de uitgave van hun blad te hebben gestaakt.

De uitgever en drukker van de G u j r a t i moest een waarborgsom van 2500 roepijen storten. Ook hun werd toegestaan het bedrag in effecten in deposito te geven en daarvan de renten te trekken.

Britsch Somaliland.

De Engelsche regeering heeft besloten zich uit Britsch Somaliland terug te trekken, met uitzondering van de haven Berbera, waar de Europeesche wijk door eene prikkeldraad-afsluiting zal worden beschermd.

Het is een overeenkomstige maatregel als toen indertijd voor Atjeh besloten werd om de troepen in eene geconcentreerde stelling samen te trekken, maar er is toch nog een belangrijk verschil.

De Engelschen hebben in hun strijd tegen den dollen mollah, voor wien zij thans het veld winnen, veel nut getrokken van de diensten der in de nabijheid van de kust gevestigde stammen. Dezen hebben toen, nu omstreeks acht jaar geleden, kolonel Swayne tegen den mollah ageerde, in het vertrouwen op eene blijvende bezetting door de Engelsche troepen, zich bij dezen aangesloten en staan dus thans bloot aan de wraak van den mollah.

Wel hebben de Engelschen thans aan die stammen een groot aantal geweren en paarden verstrekt, maar het staat te bezien, of die lieden niet op zekeren dag, beu ervan om voor de Engelschen bestemde slagen op te vangen, gemeene zaak met den mollah maken en hunne wapens tegen Berbera keeren.

De roovers van Laos.

In Laos, dat tot Indo-China behoort, zijn nog verschillende elementen aanwezig, die zich niet kunnen nederleggen bij het Fransch gezag, maar toch door hun optreden niet meer aanspraak kunnen maken op den naam van opstandelingen, doch gewone roovers moeten worden geheeten.

Onlangs is een bende-hoofd, Bac Preuï, dat geruimen tijd de districten Barsac, Saravane en Attopeu terroriseerde, in handen der Franschen gevallen en ter dood gebracht. Maar nog was het pleit hiermee niet gewonnen. Het bestuur heeft thans nog te maken met een ander wreed bendehoofd, zekeren Komadam. Deze was een onderaanvoerder van het hoofd Bac-Mi, dat zich een jaar geleden onderwierp. Komadam had echter te veel op zijn kerfstok om te mogen hopen, dat zijne onderwerping in genade zou worden aangenomen, en bleef het veld houden met zijne bende, die nu omstreeks dertig man telt. Hij houdt er zonderlinge manieren op na om zijne macht op sterkte te houden. Op zekeren dag ging hij met vier rotgezellen naar een klein dorp, waar hij het hoofd en de notabelen bijeenriep. Er werd geruimen tijd gepraat en arak gedronken, tot Komadam plotseling uitriep:

„Ik ben een groot opperhoofd, de genieën zijn met mij, en wie mij dienen, zullen rijstkorrels oogsten, zoo groot als eieren, zonder dat zij behoeven te zaaien."

Het dorpshoofd glimlachte hierop en sprak:

„Het zal wellicht toch in elk geval aanbeveling verdienen om zijn sawah te bebouwen."

Zonder een woord te spreken, greep Komadam zijn geweer en schoot den dorpeling neer. Toen wendde hij zich tot de verschrikte omstanders:

„Hij heeft de genieën beleedigd, ik heb hem gedood. Dat zij, die de genieën niet beleedigen willen, mij volgen."

Onnoodig te zeggen, dat hij met zulke overtuigen-

de middelen zooveel vrijwilligers kon krijgen als hij wenschte.

Van de wreedheid van dezen Komadam, die, wanneer hij in Atjeh zijne stukjes uithaalde, door sommige Nederlanders als held zou worden geëerd, geeft het volgend staaltje blijk.

Het dorp Nong Bok had niet voldaan aan zijn last, waarop Komadam 's nachts de plaats overviel. De mannen werden gedood en onder de oogen der moeders werden de kleine kinderen in de rijstblokken geplaatst en deed hij dezen door de stampers het hoofd verbrijzelen.

Het bestuur stelt thans alles in het werk, om dezen wreedaard te vatten of op andere wij e onschadelijk te maken.

Het arbeidersvraagstuk in de Straits.

De uitbreiding der rubber-cultuur op het schiereiland Malakka heeft groote vraag tengevolge gehad naar werkkrachten. De zoogenaamde inlanders-vrienden in Engeland hebben dit het juiste oogenblik geoordeeld om hunne klachten te berde te brengen. De een wijst op de groote sterfte onder de Britsch-Indische immigranten, de ander komt weer met zijn slavernij-theorie op de proppen, waar het contract-koelies betreft en zoo meer.

De Straits Times, meenende, dat dit optreden van would-be humaniteitsapostelen een specifiek Engelsch verschijnsel is, merkt naar aanleiding hiervan het volgende op:

„Daar is er een geweest in het Lagerhuis, die beweert, dat wij barbaren worden, zoodra we de kalkrotsen achter ons hebben, en dat we in onze zucht naar gewin de gekleurde rassen tot slaven maken, hen duizendmaal erger behandelen dan onze honden, hun de minste vrijheid ontzeggen, en hen als vliegen laten omkomen. Wanneer er maar iemand een ijselijk relaas doet, wordt hij onvoorwaardelijk geloofd, indien een Engelschman de tiran is en een Afrikaan of een Aziaat het slachtoffer. Indien er een is, die zegt, dat de Engelschman in den vreemde even goedhartig is als de Engelschman tehuis, en dat hij in negen en negentig van de honderd gevallen zich zorgzaam betoont voor lager staande rassen, al kost het hem ook geld, dan lachen de lieden van het slag van Cotton en anderen hun verachtelijk lachje, en wachten niet, voordat ze een op zichzelf staand geval hebben uit weten te visschen, om dit als een staaltje van den toestand der goe-gemeente voor te houden. Indien een Engelschman koelies in zijn dienst heeft, wordt hem, al is de sterfte onder zijne lieden geringer dan elders, gebrek aan zorg verweten. En men stelt den Indischen koelie, zoo vuil en onwetend als hij is, op éene lijn met den ontwikkelden Europeeschen werkman. De koelie-verblijven mogen nog zooveel beter zijn dan de krotten, waaruit de lieden voortkwamen, de lasteraars zullen niet ophouden met hunne klachten, ook al kregen hunne beschermelingen ieder drie akkers grond met een koe ter hunner beschikking. Zij blijven amokmaken met hun geschreeuw over „roode rubber" of „gele slavernij", onverschillig of men meer of minder zijn best doet om de arbeiders edelmoediglijk te behandelen."

Zijn er zoo alleen in Engeland?

Oost= en West=Indisch Literatuur=overzicht.

Cultura.

Het bestaan der geëmployeerden op cultuurondernemingen in onze Oost maakt in No. 260 van Cultura voor de tweede maal het onderwerp eener bespreking uit van den heer F. A. von Stürler. De heer v. St. noemt het leven dier geëmployeerden vrij treurig en houdt deze meening staande tegenover allen, die critiek op zijn uitingen hebben geleverd, De schr., zelf oud-employé van cultuurondernemingen op Sumatra en Java, heeft de ondervinding opgedaan, dat „jongelieden, die naar Indië willen gaan en niet over protectie beschikken, beter doen in gouvernementsdienst te treden, dan de kans te wagen carrière bij de cultures te maken", hoewel hij ten slotte het gaan naar Indië zelfs ontraadt aan alle jongelieden, „die kans zien zich in Europa een menschwaardig bestaan te verzekeren."

In een Naschrift publiceert de redactie het gedeelte van een brief van een opzichter op een onderneming op Java, waaruit men den indruk krijgt, dat de heer v. S. de dingen wel wat te donker voorstelt. In dien brief nl. leest men o.m.: „Het opzichtersleven is niet zoo kwaad als de meesten wel denken. Zwaar is 't leven wel voor hen, die hun werk goed opvatten, maar daartegenover staat, dat een goed employé hier spoedig administrateur kan worden. Zij, die na 5 à 6 jaren 't nog niet zoo ver gebracht hebben, zijn de krukken en deze mopperen."

Hetzelfde Nr. van Cultura bevat nog korte levensbeschrijvingen (met portretten) van den onlangs overleden Dr. K. W. van Gorkom en den heer J. D. Kobus.

Tijdschrift voor Nijverheid en Landb. in Ned.-Indië.

Inhoud van de Jan.-Febr.-afl.: Het tramvraagstuk in Zuid-Solo en de belangen der afdeeling Patjitan (met kaartje), door N. J. de Groot. — Thee en suiker, door J. H. F. K.ehl. — Onbrandbare daken van gedroogde plantendeelen. — Purub. — Iets over den tegenwoordigen toestand van het carbolineum-vraagstuk. — Kleuren en kleurenvastheid. — Ziekte in de wortels van de Hevea. — De exploitatie van de run-accacia in Australië, Natal en Duitsch Oost-Afrika, door O. Labroy. — De „Ficus elastica" op Java. Onderneming Bandjaran. — De cacao-cultuur in West-Afrika. Naar de verhandeling van A. Chevalier. — Caoutchouc op Ceylon in het jaar 1908. — Coca. Botanische opmerkingen, enz. — Productenmarkt en wisselkoersen over December 1909. — Idem over Januari 1910.

Zeevisscherij in den Ind. Archipel.

In No. 3 van het Tijdschrift voor Economische Geographie geeft de heer H. ten Hage een overzicht van de zeevisscherij in Ned.-Indië. Na eene beschrijving der verbreiding van het visscherij-bedrijf in het algemeen, behandelt hij de vischsoorten van de Indische wateren en vervolgens de visschersvaartuigen en het vischtuig der Javaansche en Madoereesche visschers. Van den omvang van het bedrijf op Java en Madoera krijgt men middels een kaartje een uitnemend overzicht; men ziet er op, dat op Java's Noordkust schier overal het bedrijf wordt uitgeoefend (op Madoera wel het allermeest), terwijl aan de Zuidkust nagenoeg geen visschers wonen. Voorts geeft de schr. bijzonderheden over den handel in versche visch en vischconserven en over de maatregelen, welke in den laatsten tijd van gouvernementswege worden genomen om de visscherij op Java op te beuren. Daarna behandelt hij in hoofdzaak de zeevisscherij in de Buitenbezittingen.

Verder bevat No. 4 van genoemd tijdschrift onder het opschrift Walvischvangst in Ned.-Indië eene aanvulling van het bovenstaande.

De Indische Mercuur.

Inhoud van Nr. 15: Rubberkultuur-maatschappijen in Nederlandsch-Indië. — Refractometer speciaal voor suikeronderzoek, door H. C. Prinsen Geerligs. — De uitvoerhandel van Soerabaja. — De industrie van Soerabaja in 1909. — De plannen tot verbetering der Soerabajasche haven- en handelstoestanden. — Een nieuwe ziekte in de Robusta-koffie. — Het Japansche tabaksmonopolie. — De tabakskultuur in Australië. — Kultuurberichten. (Aanvragen om vergunning tot uitbreiding van den aanplant of tot oprichting van nieuwe suikerondernemingen op Java. — De hervormingen in de Vorstenlanden. — Plannen voor nieuwe rubberplantages in Suriname. — Rubber-tentoonstelling te Brussel. — Kleine landbouw in Saramacca. Enz.) — Kleine mededeelingen. (Mijnwerkers voor Banka. — Java in drie Gouvernementen. — Het gebouw der Javasche Bank te Batavia. — De nieuwe Toeristen-invasie. — Inlandsche veestapel. — Drinkwatervoorziening te Semarang. — Zeeroof in Indië. — Uitvoer der voornaamste producten en goudproductie van Suriname. — Opbrengst der voornaamste middelen van de kolonie Suriname gedurende 1909). — Financiëele berichten en verslagen. — Nieuwe Maatschappijen. — Enz.

Goenong-Djatti.

Goenong-Djatti, door Carry van Bruggen (Amsterdam, H. J. W. Becht). Carry van Bruggen behoort tot de weinige auteurs, die ons het leven der Europeanen in Indië geven zooals het daar werkelijk geleefd wordt.

Goenong-Djatti is de naam van een tabaksonderneming van Sumatra's Oostkust; we worden binnengeleid in het huiselijk leven van den hoofdadministrateur, we leeren zijn omgeving kennen en zien verschillende drama's zich afspelen. Al lezende voelen we ons geheel verplaatst in dat land van volbloed Europeanen en inlandsche huishoudsters, van sinjo's en nonna's, in dat land van harden arbeid, van oppervlakkig genot en veel luxe, die soms langzamerhand doet verindischen, van geheimzinnigheden en intrigues en hartstocht.

Het is minder het verhaal als zoodanig, evenmin de psychologie der personen, dan wel, zooals reeds gezegd, de juiste schildering van het Indische leven, dat dit boek aantrekkelijk maakt.

(Ind. Merc. dd. 12 April).

Indisch Militair Tijdschrift 1910. No. 3.

De belangrijkste wijzigingen in de Nederlandsche Vesting-Artillerie voorschriften, door P. M. Vis. — Losse aanteekeningen na een kort verblijf in Algerië, door J. J. Stolk. — Nog eens: Het samenspelen van meerderen met minderen in militaire voetbalvereenigingen. — De Duitsche keizermanoeuvres van 1909. — Spanje en Marokko. — Ons nieuw

snelvuurveldmaterieel, door W. M. Visser. — Enkele gegevens omtrent het Indische snelvuurgeschut, de voor den Indischen officier, door H. A. van Marle. — Over paardenjongens van cavalerie-officieren. — Van vreemde legers. — Uit de pers, enz. Extra-bijlage: Algemeen verslag van den Chef van den staf der expeditie naar Bali, 10 September—30 October 1906. Officiëele Bijdrage van het Departement van Oorlog in Nederlandsch-Indië.

Lichtstralen.

No. 2 van jaarg. 1910 van het zendingsblad Lichtstralen op den Akker der Wereld, is getiteld: Ewald Krumm. Een bladzijde uit de zending op Nias, door Ds. J. Henzel. Het boekje bevat nevens het portret van zendeling Krumm een aantal platen, waarvan in het bijzonder de aandacht trekt een voorouderbeeld van steen voor het huis van een Niassisch hoofd.

Vervolg opgave van bladen, tijdschriften enz., welke nieuw ter lezing zijn gelegd in de Leeszaal Heulstraat 17, Den Haag, die dagelijks, Zon- en Feestdagen uitgezonderd, geopend is van 10 uur voor- tot 6 uur namiddags.

De Javabode t/m 23 Maart 1910.
De Sumatrapost t/m 22 idem.
Het Soer. Handelsblad idem.
De Soerabaia Courant t/m 15 idem.
De Sumatrabode t/m 18 idem.
Het Nieuws v/d Dag v. Ned.-Indië t/m 16 idem.
Bat. Nieuwsblad t/m idem.
Delicourant t/m idem.
Preangerbode t/m 17 Maart 1910.
De Stem van Indië No. 11.
Jong Indië No. 37.
Exportblad No. 815.
Deutsche Colonialzeitung No. 15.
Onze West t/m 25 Maart 1910.
Ned.-Ind. Effectenblad.
Indische Mercuur No. 16.
Handelsberichten v-h Min. v. Landbouw No. 160.
De Javasche Courant t/m 22 Maart '10.
Orgaan v/d Nederlandsche Reis-Vereeniging No. 11.

MEDEDEELINGEN.

Van het Dag. Bestuur der Vereeniging:

Bij schrijven van den Secretaris van het Voorloopig bestuur van den Nationalen Bond voor Reddingwezen en Eerste Hulp bij Ongelukken „**Het Oranje Kruis**" dd. 6 April 1910, werd de vereerende uitnoodiging van Zijne Koninklijke Hoogheid den Prins der Nederlanden, Hertog van Mecklenburg, Voorzitter dier Vereeniging, ontvangen onze Vereeniging te doen vertegenwoordigen op de Eerste Algemeene Vergadering van dien Bond, welke, ter vaststelling van de Statuten en van het Huishoudelijk Reglement, zal plaats hebben op Donderdag 28 April 1910, ten 1½ ure, in het Koninklijk Paleis te Amsterdam.

Gevolg gevende aan die uitnoodiging, zal de heer C. R. Bakhuizen van den Brink, Voorzitter onzer Vereeniging, als gedelegeerde optreden.

II. **Hoofdbestuursvergadering** van de Vereen. „Oost en West", op **Zaterdag 23 April** 1910, des namiddags ten 2½ ure, Heulstraat 17, te 's Gravenhage.

Punten van behandeling:

1. Jaarverslagen. (Zie o. a. Kol. Weekblad nos. 5, 6, 7).
2. Rekening en verantwoording 1909. Goedkeuring door het Hoofdbestuur.
3. Ondersteuningsfonds.
4. Studiecommissie.
5. Nijverheidscommissie.
6. Informatiebureau.
7. Geldleening.
8. Koloniaal Weekblad.
9. Begrooting 1911.
10. Voorziening vacatures Hoofdbestuur.
    Volgens rooster treden af, doch zijn terstond herkiesbaar:
    C. R. Bakhuizen van den Brink. (De heer Bakhuizen van den Brink heeft verklaard zich niet herkiesbaar te stellen);
    E. van Assen;
    A. A. C. Harting;
    Jhr. Mr. J. L. W. C. von Weyler (voor Rotterdam);
    Mevr. J. E. van Oeveren—Van Schaik (voor Utrecht);
11. Aanwijzing candidaten voor commissie tot onderzoek der rekening en verantwoording 1910.
12. Vaststelling van plaats en dag der Algemeene Vergadering in de maand Juli of Aug. 1910.
13. Vaststelling van de gewijzigde Huishoudelijke Reglementen van de afdeelingen Amsterdam en Nijmegen.
14. Wat verder ter tafel zal worden gebracht.

E. van Assen, *Secretaris.*

Van het Informatie-Bureau:

Kort verslag van de Commissie van raad en voorlichting ten behoeve van personen die een werkkring zoeken in Nederl. Oost- of West-Indië of daartoe hunne kinderen of pupillen willen opleiden over het jaar 1909.

In aansluiting van het medegedeelde in het Koloniaal Weekblad van 10 Februari 1910 No. 6 omtrent het ontstaan, het karakter en het doel van het Bureel van raad en voorlichting ten behoeve van personen, die een werkkring zoeken in Nederlandsch Oost- of West-Indië, of daartoe hunne kinderen of pupillen willen opleiden, bij verkorting „het Informatie-bureau" geheeten, wordt omtrent dit bureel vermeld, dat op 29 Juli 1909 door den Voorzitter van het Hoofdbestuur van „Oost en West" een vergadering bijeengeroepen werd, waaraan 12 personen deelnamen. Daarin werd de oprichting van eene Informatie-Commissie besproken, een reglement opgemaakt en in beginsel aangenomen, dat betreffende bepaalde werkkringen in Oost- of West-Indië, monografiën zouden worden uitgegeven.

Reeds gedurende een tiental dagen had de secretaris van „Oost en West" schriftelijke en mondelinge inlichtingen verstrekt aan personen, die een werkkring in Indië zochten. Vóór het sluiten der vergadering werd de Informatie-commissie samengesteld.

De volgende vergadering der Commissie had plaats op 18 October 1909. Van den Minister van Koloniën was de mededeeling ontvangen, dat op de ontwerp-begrooting van 1910 de som van ƒ 3000.— gebracht zou worden ten behoeve van het Informatie-bureau, als blijk, dat Z. E. zich met het streven en het werk der Commissie kon vereenigen.

In deze vergadering werd als secretaris der Commissie voorgedragen en tevens benoemd de heer J. L. van Gennep en werd het reglement van orde vastgesteld.

De heer van Gennep trad op 1 November d.a.v. in functie en was toen, na voorafgaande kleine wijzigingen, de Commissie als volgt samengesteld: E. van Assen, voorzitter, E. M. van den Bergh van Heinenoord, Dr. H. Blink, H. D. H. Bosboom, C. J. Hasselman, W. L. Megelink en J. M. Pijnacker Hordijk, leden, en J. L. van Gennep, secretaris.

De werkzaamheden van den secretaris bestonden in hoofdzaak uit het, zoowel mondeling als schriftelijk, geven van raad en voorlichting aan personen, die door de dagbladen kennis hadden gekregen van de oprichting van het Informatiebureau en zich tot hem vervoegden om inlichtingen.

De verstrekte inlichtingen hadden bijna uitsluitend betrekking op Oost-Indië en werden, van af Juli t/m December 1909, gegeven aan 296 personen, waarvan 9 behoorden tot het vrouwelijk geslacht. Zij betroffen verschillende werkkringen, in hoofdzaak administratieve betrekkingen bij het Gouvernement en plaatsingen op eene landelijke onderneming of in den handel.

Aan eenige der aanvragers kon het Informatiebureau zelfs zijne hulp verleenen tot eene plaatsing in Indië, hoewel het verstrekken van eene positie niet bepaaldelijk het doel is, waarnaar het bureau streeft.

Namens de Commissie:
E. van Assen, Voorzitter.
J. L. v. Gennep, Secretaris.

Officiëele Berichten.

Uit de Javasche Courant van 18 Maart 1910.

Benoemingen, enz.

Verleend: een jaar verlof aan den Directeur van Binnenl. Best. S. de Graaff en aan den opzichter B. O. W., J. F. Ch. van Goch.

Ontslagen: eervol de klerk te Buitenzorg J. A. N. Leidelmeijer.

Benoemd: tot lid van den gewestel. raad van Pasoeroean L. Schol; tot ambtenaar bij de in- en uitvoerrechten J. A. van der Meij; tot resident van Pekalongan H. D. A. Obertop; tot commies te Makassar C. B. Cramer; tot secretaris van de wees- en boedelkamer te Padang J. A. H. Misero.

Ontslagen: op verzoek eervol de ass.-wedono van Soemberloeloe Mas Atmoredjo.

Geplaatst: in het gouv. Celebes en Onderh. de controleur V. Obdeijn; in de res. Oostkust van Sumatra R. A. P. Krauss.

Toegelaten: als apothekersbediende in Ned.-Indië Mej. A. J. Sloot.

Geplaatst: in de res. Kedoe de opzichter B.O.W., A. L. P. Luijks; in Semarang J. A. Overdorp; in Banjoemas B. C. Dijkstra en J. F. Ch. Palm; in Batavia Ch. Gottenkieny; in het gouv. Celebes en Onderh. A. Honig.

Uit de Javasche Courant van 22 Maart 1910.

Benoemingen, enz.

Verleend: een jaar verlof aan Dr. A. J. A. Prange te Soerabaja en aan den houtvester Ch. S. Lugt.

Ontslagen: op verzoek eervol de klerk C. J. de Fretes en B. R. M. Roso; de commies te Soerabaja P. H. Eekhout.

Benoemd: tot voorzitter van de landraden te Garoet enz. Mr. J. C. E. Cambier; tot opzichter B. O. W., J. Ph. Houthuijsen; tot controleur bij het B.B., A. F. A. van Zijll de Jong; tot lid van den Raad van Justitie te Padang Mr. G. N. Bouma; tot substituut-off. van justitie bij den Raad van Justitie te Semarang Mr. H. W. E. Klomp; tot voorzitter van de landraden te Rembang en Blora Mr. J. Elshout; tot griffier van den Raad van Justitie te Batavia Mr. H. G. P. Duijfjes.

Geplaatst: in de res. Oostkust van Sumatra de ambtenaar W. Middendorp.

Benoemd: tot contr. in de res. Oostk. v. Sum. H. E. K. Ezerman.

Verleend: een jaar verlof aan den onderluitenant G. van Zadelhoff.

Bevorderd: tot off. van gezondheid 1e klasse J. M. Knipscheer.

Benoemd: tot plaatselijk commandant te Batavia de luitenant-kolonel A. K. A. Gijsberti Hodenpijl.

Overgeplaatst: naar Tjalang de 1e luitenant A. V. Buijs; naar het 12e bataljon de onderluitenant J. van Renesse van Duivenbode.

Lijst van aangekomen en vertrokken Passagiers uit en naar de Indiën.

Aan boord ss. „Tambora", van de Rotterd. Lloyd, dat 14 dezer van Batavia vertrok, hebben zich naar Nederland ingescheept de leden der Nieuw Guinea-Expeditie.

No. 17. Donderdag 28 April 1910. 10de Jaargang.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING OOST EN WEST

OPGERICHT DOOR KOLONEL G.E.V.L. VAN ZUYLEN, 21 MAART 1900.

„HET KOLONIAAL BELANG IS EEN ALGEMEEN NEDERLANDSCH BELANG."

Abonnementsprijs per jaar:

Vrij aan huis of franco per post binnenland, bij vooruitbetaling	f 2.50
Voor Oost-Indië en het Buitenland	„ 4.—
Afzonderlijke nummers	„ 0.05

Prijs der Advertentiën:

Per regel	f 0.15
Bij plaatsing van 500 regels	„ 0.12½
„ „ „ 1000 „	„ 0.10

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie", en gezonden aan de Presidente: 7a HEERENGRACHT, DEN HAAG.

Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, *51 Verhulststraat.*

Voor *Advertentiën* tot de Drukkerij „LUCTOR ET EMERGO", AMALIA VAN SOLMSSTRAAT, *Telefoon 4424,* beiden DEN HAAG.

Inhoud van dit nummer.

Informatie-Bureau

(Secretaris J. L. van Gennep),

dagelijks — Zon- en feestdagen uitgezonderd — van 10—12 en 2—4 u., ten kantore **Heulstraat 17, 2de verdieping.**

Zie overigens **Officieele Mededeelingen** ook van het Dagel. Bestuur en de Afdeelingen op blz. 6—8.

IN MEMORIAM.

Majoor J. L. SWART. †

Verleden Zondag is na een korte ongesteldheid in den ouderdom van bijna 55 jaren te 's-Gravenhage overleden de gep. majoor van de artillerie van het leger in Ned.-Indië J. L. Swart. De ontslapene werd in 1876 benoemd tot 2e-luitenant en verliet den militairen dienst in 1899. Ter gelegenheid van de krijgsverrichtingen tegen Lombok in 1894 werd de heer Swart ter belooning van aan den lande bewezen buitengewone diensten eervol vermeld.

Na zijn pensioneering wijdde de heer Swart, hier te lande zijn krachten o.a. aan de coöperatie, aan de bestrijding van den woeker, aan Armenzorg......

De Vereeniging Moederland en Koloniën verliest in hem een ijverig secretaris, die jaren lang met toewijding en nauwgezetheid zijn taak vervulde.

Ook van „Oost en West" is hij altijd een trouw lid geweest, hij behoorde tot de *goede* gepensioneerden, die in het moederland teruggekeerd, Indië een warm hart blijven toedragen en dit gaarne metterdaad bewijzen.

Hij ruste in vrede, na een zoo welbesteed, werkzaam leven.

De particuliere landen op Java.

De dagbladen verspreidden het volgende bericht: Reuter seint ons dd. 20 April uit Londen:

„Heden werd bekend, dat de Nederlandsche Regeering de Britsche regeering gewezen heeft op de zinsnede in het prospectus der „Anglo Dutch Plantations Ld." — in welke zinsnede wordt gezegd, dat men zich tegen eventueelen aankoop der landen door onze Regeering zal verzetten.

De Nederlandsche Regeering wees er op, dat zij volgens de Nederlandsche wet alleszins het recht heeft particuliere landerijen te onteigenen.

De beweringen van den president der maatschappij, die voorkomen in een nieuwsblad van 18 April, worden door de bevoegde autoriteit te 's-Gravenhage als in vele opzichten van grond ontbloot beschouwd.

De maatschappij maakt nu harerzijds bekend, dat zij in de betreffende clausule geen vijandelijke gezindheid tegen de Nederlandsche Regeering bedoelt te manifesteeren, maar eenvoudig den aandeelhouders wilde verzekeren, dat de directeuren hun best zouden doen hunne belangen te beschermen, en in de tweede plaats, dat de maatschappij handelde en bedoelde te handelen op de meest vriendschappelijke en verzoeningsgezinde wijze tegenover de Nederlandsche autoriteiten. Zij vreest geen enkele wederrechtelijke daad van de zijde der Nederlandsche Regeering, en aarzelt niet te verklaren, dat, welke maatregelen de Nederlandsche Regeering ook treft, deze de belangen der aandeelhouders niet zullen schaden.

Hun rechten op het eigendom en om te werken worden niet bestreden. Er is slechts een quaestie om tot overeenstemming te geraken, een quaestie, die geen onoverkomelijke bezwaren behoeft op te leveren voor de wijze van bezitten van de landen."

Vorenstaand bericht verraadt reeds de moeielijkheden, waarin de regeering zal worden gewikkeld wanneer niet zeer spoedig doortastend wordt gehandeld, om een einde te maken aan het particuliere landbezit, met vollen eigendom en daaraan verbonden heerlijke rechten.

Een treurigen indruk maakt onder die omstandigheden het voorloopig verslag aangaande het wetsontwerp tot terugkoop van het land Kandanghauer.

„Door kooplieden, zeelui en krijgsvolk werd Insulinde gewonnen... door advokaterij zal 't voor Nederland verloren gaan", waarschuwde Multatuli.

„Verscheidene leden oordeelden, dat het weinig rationeel is, in het stadium, waarin de zaak van de wegruiming der misstanden, die aan het particuliere landbezit op Java kleven, thans verkeert, van Staatswege tot aankoop van particuliere landerijen over te gaan." — **Wachten dus!**

„De vraag werd gesteld, of de Regeering nog niet in staat is mede te deelen, welk bedrag globaal genomen, naar haar meening benoodigd zou zijn voor de uitvoering van het denkbeeld van afschaffing der publiekrechtelijke bevoegdheden tegen schadeloosstelling." — **Overwegen . . . en wachten dus!**

„Voor sommige leden was in het vooralsnog ontbreken van een vaststaand stelsel, waarin de onderwerpelijke aankoop zal passen, een reden gelegen om tegen dien aankoop overwegend bezwaar te koesteren." — **Wachten . . . ad calendas Graecas!**

„Eenige leden zouden gaarne nader worden ingelicht, hoe groot de jaarlijksche inkomsten zijn, en verscheidene leden vroegen ten slotte, of het oordeel van de Handel-Maatschappij over de waarde van het land aan de Regeering bekend is.

De volgende vragen werden voorts nog gedaan:

1. Hoe stelt de Regeering zich voor te handelen ten aanzien van de grondrechten, eventueel door Chineezen en andere niet-inlandsche opgezetenen verworven?

2. Zal verkoop plaats hebben van kleine perceelen grond aan de tegenwoordige occupanten en op welk bedrag wordt eventueel de verponding voor die perceelen geschat?

3. Wat is de regeering voornemens te doen met de ficus-aanplant? Zal zij die zelve in exploitatie nemen, dan wel haar in erfpacht uitgeven?

4. Wat zal met de overige bezittingen (gebouwen enz.) worden gedaan?

5. Kan iets naders worden medegedeeld omtrent de verbintenissen, waarvan in de Mem. van Toel. sprake is?

Men mag hopen, dat de regeering op die vragen bevredigende antwoorden zal kunnen geven. De tijd van voorbereiding heeft er niet voor ontbroken. Maar, — moge het al zijn, dat de regeering, die nog niet afdoende kan beantwoorden, — één ding staat vast, de afkoop of de onteigening van het bedoelde particuliere landbezit is een dringende eisch in het nationaal belang, in het belang van de handhaving van het ongeschonden Nederlandsche gezag. Daarom behoort aan de regeering, desnoods, een onbeperkt crediet te worden verleend, ten einde zoo spoedig mogelijk die landen in haar bezit te krijgen, daarover de volle vrije beschikking te hebben, daarmede te kunnen handelen als haar, desnoods na rijpe beraadslaging, voorkomt te zijn in het belang van land en volk. Staat het plan, hoe verder met die landen te handelen, nog niet volkomen vast, reeds veel zal zijn verkregen, als de regeering zelve de eigenares is dier landen, en dezen voorloopig op den bestaanden voet (met inachtneming van recht en billijkheid tegenover de opgezetenen) doe beheeren, totdat geleidelijk de hervormingen en regelingen kunnen worden ingevoerd, die na rijp beraad zijn overwogen. Het zal de regeering toch niet moeielijk kunnen vallen om, wanneer het dan noodig is, een bond te vormen van nederlandsche mannen, economen en industrieelen, die haar in deze eerlijk met raad en daad ter zijde staat.

De particulier, de vreemdeling, die belust is op die landen, **wacht niet.** — Hij wil niet angstvallig vragen, of de koopsom misschien wat te hoog is, en wat precies de jaarlijksche inkomsten zijn. Bovendien een becijfering van voordeelen, zooals men verwachten mag van een particulier of van een handelslichaam, past niet aan een regeering, wie de politiek tot onverwijld handelen dwingt.

Men spanne zijne paarden niet achter den wagen, terwijl deze intusschen reeds wordt voortbewogen door dieren van uitheemsch ras!

PERSKRONIEK.

INHOUD: De heer D. H. Bogaard in de *Maasbode* over den aankoop der lijn Batavia-Buitenzorg. — De *Standaard* over de emigratie naar Indië.

In de Maasbode zet de heer W. H. Bogaard in vijf lange artikels uiteen, waarom hij tegen het wetsontwerp tot aankoop der lijn Batavia-Buitenzorg is. Er is natuurlijk geen denken aan die artikelenreeks hier te excerpeeren. Het geheele Koloniaal Weekblad zou ineens van copie voorzien zijn. Daarom volstaan wij met de conclusie:

„Laat de Ned.-Ind. Spoorweg-Mij. hare concessie houden, zegt de schrijver, en laat het gouvernement alleen dan naasten, wanneer de naastingssom vertegenwoordigt de waarde van het materieel en gebouwen, zooals is bedongen bij expiratie van de concessie. Besteed een half millioen voor de

verbetering van de spoorwegtoestanden in en om Batavia en 3½ millioen voor den aanleg van de lijn Batavia-Bekasi-Buitenzorg.

Voor vier millioen te zamen bereikt men een oneindig beteren toestand, dan voor 12 millioen overeenkomstig het wetsvoorstel. Dat is dus eene besparing van acht millioen. De vraag dient nu te worden gesteld: wat eischt 's lands belang: eene uitgaaf van vier of van twaalf millioen? Ik voor mij zou zeggen: van vier millioen, omdat acht millioen minder besteed, of beter gezegd: minder geleend behoeft te worden; welk bedrag beter voor andere doeleinden kan worden gebruikt.

Te Batavia koopt men een lijntje van 51 kilometer voor 10.6 millioen, te Solo verleent men aan dezelfde maatschappij concessie voor den aanleg van een spoorweg, welke niet weinig finantieel nadeel zal toebrengen aan de spoorwegen van den Staat.

Misschien, dat over 5 of tien jaren het gouvernement dan weer het motief kan hebben om den spoorweg aan te koopen en met goud te betalen.

Het voorstel van thans zou dan, behoudens enkele kleine wijzigingen, slechts dienen te worden overgeschreven.

Gemakkelijk, en een machtig precedent is er.

't Is voor een gewoon mensch, vermeent de heer B., om er kippenvel van te krijgen.

Meer zal ik er niet van zeggen!"

Of de heer Bogaard gelijk heeft! Na twintig breede kolommen in de Maasbode volgeschreven te hebben, mag hij wel even uitblazen.

* * *

Voor de anti-revolutionnairen is de emigratie van jonge boeren naar de Oost steeds een der aanlokkelijkste Nos. van het Koloniaal program geweest.

In de kleine anti-rev. partijpers werd het dan ook „teleurstellend" genoemd, wat de heer Colijn over de emigratie aan de Sneek'sche mannen-broeders verteld had. Hij ried het hun sterk af. De Oost is er niet geschikt voor. Erg verstandig, zou men zoo zeggen, „al kenden wij Indië niet gelijk moeder de kelder kent", zooals een partijblaadje vol enthousiasme van den heer Colijn getuigt.

Maar Dr. Kuyper weet de verontruste gemoederen weer eenigszins te sussen. Wat de heer Colijn zegt, zal wel waar zijn, meent hij, maar... eerst een grondig onderzoek. En dan driestart hij in de Standaard verder:

„Men gaat te ver, zoo men zegt: Na Colijn's advies blijft ons niet anders dan bittere teleurstelling, en moeten we andere uitwegen zoeken, en dan wenkt ons vanzelf de Kaap.

Met name op de Kaap rekene men niet te vast. Reeds voor jaren is gepoogd hier te lande een Vereeniging op te richten voor emigratie naar Zuid-Afrika. De gewezen Minister van Koloniën, Van Asch van Wijck, was president van die Vereeniging en toog zelf naar Pretoria om aan President Kruger het Grootkruis van den Nederlandschen Leeuw te overhandigen, en tegelijk met de regeering van Transvaal de wijze te bespreken, waarop bedoelde Vereeniging land in haar bezit zou kunnen krijgen, om het met boeren uit ons land te bevolken en zoo tegenover Engeland het Hollandsche element in Transvaal te sterken. Maar tot aller teleurstelling bleek, dat de Transvaalsche Regeering voor dit plan in geen enkel opzicht te vinden was. Van een invasie uit Nederland was men volstrekt niet gediend. Bitter teleurgesteld, keerde onze Van Asch van Wijck dan ook uit Pretoria terug, en het eind der zaak was, dat de pas opgerichte Vereeniging weer kon worden opgedoekt. Dat wenken van de Kaap is alzoo een pure illusie. Zelfs is het zeer de vraag, of het Engelsch niet steeds meer terrein in Zuid-Afrika ook onder onze stamgenooten veroveren zal.

Blijft men alzoo overtuigd, dat de emigratie, gelijk ze nu loopt, onzen volksstam steeds meer verzwakt, zoo blijft er, ter keering van dit kwaad, slechts te kiezen tusschen tweeërlei middel: Men zal óf zich op onze eigen Koloniën moeten werpen, óf, kan dit niet, juist zooals de Duitschers doen, de emigratie op een bepaald punt in Brazilië of Canada moeten richten, met dien verstande, dat Nederlandsche kapitalisten er zich meester maken van een groot, meerendeels nog onbewoond terrein, en daarheen in massa al onze landverhuizers zenden, om veel landgenooten opeen te hoopen, en hun in zulk een streek voor nu en voor de toekomst het overwicht over andere natiën te verzekeren. Dan, maar ook dan alleen, blijven ze ons trouw. Gelijk gezegd, Duitschland ging ons hierin, met name in Brazilië, reeds voor.

Maar vooraf zal 't dan toch noodig zijn de vraag, of onze Oost zulk een kolonisatie toelaat, aan een nieuw en grondig onderzoek te onderwerpen.

Biedt zulk een plan geen kans op goeden uitslag, dan mag zulk een plan niet ondernomen worden. Maar tot dit negatieve besluit kan en mag men dan eerst komen, zoo de zaak grondig en alzijdig is onderzocht."

Tot zoover de Standaard, die dus eigenlijk wil zeggen: de heer Colijn mag alles van die emigratie weten, maar ik, Dr. Kuyper, weet het toch beter. Prettig dienen onder zoo'n partijchef!

Uit de O.-I. Mail.

Luidens de berichten der jongste mail is de **cholera** overal afnemende. Daarentegen hebben verschillende plaatsen op Java min of meer van bandjirs te lijden gehad, en hadden in de Preanger weer **aardscheuringen** plaats; gelukkig was de bevolking in de nabijheid gewaarschuwd, zoodat zij bijtijds de aan gevaar blootgestelde kampongs heeft kunnen verlaten. In Rembang dreigt **rijstschaarschte** wegens de slechte oogsten. In het Bat. Nieuwsblad van 26 Maart j.l. lezen wij o.m.:

„De toestand zal in de komende maanden zorgelijk worden. De rijst, nu reeds duur, zal na den oogst als gewoonlijk wel wat goedkooper worden, maar de inlander zal het niet zijn, die van de goedkoopere prijzen profiteert; en is de nieuwe oogst verkocht, dan gaan de prijzen weer snel de hoogte in. Het kampoengvolk ondervindt nu reeds den druk der tijden. Ook de djagoeng- en ketela-prijzen zijn hoog; en men ziet dan ook reeds den kleinen man, die alleen in zijn desa werkt en uitsluitend van de opbrengst van zijn velden moet leven, de hand slaan aan de arenboomen.

Het eten van aren meel is steeds de voorbode van naderende schaarschte. De voedingswaarde van dat meel is niet alleen gering, maar het laat zich denken, dat de inlander er niet toe overgaat, anders dan in tijd van nood de boomen te vellen, waarvan zij nog langen tijd nut en voordeel zou kunnen trekken."

Over de **2e Toeristen-invasie** schrijft het Nieuws v. d. Dag v. N.-I. o.a.:

Vergeleken met den eersten inval uit het land der Stars and Stripes, is het tweede bezoek der 750 Amerikaansche toeristen geen vooruitgang geweest. Er waren méér reizigers, er waren meer passabele gezichten bij, vooral het vrouwelijke deel van de bezoekers zag er beter uit, maar het was lang niet zoo joviaal, zoo gemoedelijk ongegeneerd, en vooral: het was gisteren lang niet zoo amusant om de Amerikanen in hun oer-staat waar te nemen.

Of heel erg netjes, zou men kunnen zeggen, — en dat was het gisteren nog in de verste verte niet, — òf een vrijgevochten boel, zooals de vorige keer. Een gemiddelde tusschen die beide wordt al heel licht vervelend.

De regeling van de maaltijden in den Dierentuin was, alles in aanmerking genomen, zeer te loven; de bediening ging tamelijk snel, en heel geregeld. Geen enkele „hitch" viel daarbij te vermelden.

Een ex-tempore-nummer van de najoeb, uitgevoerd door de inlandsche bedienden in den tijd dat de bezoekers hun „verfrisschende" rijtoer maakten, was zelfs volstrekt niet het minst amusante nummer van het programma.

Omtrent de voortgezette **reis van den hertog van Mecklenburg**, deelt De Locomotief mede:

Aan het door den sultan van Solo gehouden galadiner namen negentig geïnviteerden deel. De hertog verleende aan den soesoehoenan het commandeurskruis met de ster, aan den resident het commandeurskruis en aan den rijksbestuurder het ridderkruis van de orde van Hendrik den Leeuw. Daarentegen schonk de soesoehoenan aan den hertog een gouden lans en een gouden kris met edelgesteenten bezet, alsmede eenige portretten, aan de hertogin vier zeer kostbare batikans en aan het gevolg van den hertog wandelstokken en portretten.

Hedenmorgen werd de Sri Wedari bezocht, en daarna reisde men af naar de onderneming Wedi bij Klaten, om dan door te gaan naar Djokja.

Aan hetzelfde blad wordt den volgenden dag uit Djokja gemeld:

Hedenmorgen om negen uur reed de hertog, gekleed in de witte uniform van generaal der Uhlanen met zijn gemalin naar den kraton. Van het residentshuis waren de militairen en haie opgesteld.

Tegen twaalf uur keerden de bezoekers naar 's residentswoning terug. Het was mooi weer en er was een massa volk op de been.

Tegen half een bracht de sultan, in groot Javaansch hofcostuum en vergezeld van den kroonprins en een paar andere pangerans met gevolg, een contra-bezoek aan den hertog ten residentshuize. De sultan werd door enkele cavaleristen voorafgegaan.

De Mataran weet te vertellen, dat de hertog dikwijls gasten schrapt van de lijst der voor de diners te inviteeren personen, die z.i. niet „hoffähig" zijn. Het blad merkt dan ook op:

Schril steekt de „Wichtigtuerei" van den zoogenaamd incognito reizenden regent van het staatje Brunswijk af bij den eenvoud van prins Luigi di Savoya, een broeder van den koning van Italië, die een paar jaar geleden op Java vertoefde, slechts vergezeld van een adjudant, terwijl de Mecklenburgsche hertog een heelen sleep achter zich heeft. Het is werkelijk jammer, dat Simplicissimus geen teekenaar op Java heeft; Serenissimus zou een dankbaar sujet zijn.

Gisteravond is de hertog te Pasoeroean aangekomen; heden wordt hij te Tosari verwacht, waar de geneesheer-directeur zijn woning voor de hertogelijke gasten ontruimd heeft.

Pastoor Verbraak.

24 Maart jl. heeft, in alle stilte te Padang een zeldzaam feest plaats gehad: pastoor Verbraak, algemeen bekend, herdacht toen zijn 75en verjaardag in eenzaamheid; in de Stille Week wenschte hij geen openbaar feestbetoon. De dag is echter niet onopgemerkt voorbijgegaan; uit het verre noorden zelfs zijn de betuigingen van sympathie, van vereering, den ouden leeraar toegevloeid.

Zoo lezen wij o.m. in Jong Indië:

De geschiedenis noemt talrijke voorbeelden van herders, door hun kudde geliefd en vereerd op een wijze, welke niet meer van dezen nuchteren tijd is. Pastoor Verbraak kan niettemin een dier voorbeelden genoemd worden. En het meest merkwaardige is wel, dat de groote vereering, de liefde voor den ouden herder, hem ook voor een groot deel wordt toegedragen door andersdenkenden — een verschijnsel zóó opmerkelijk, dat het leven heeft gegeven aan de anecdote, dat, toen Verbraak in Atjeh zijn afscheidsreceptie hield, het grootste deel der degenen, die hem de hand kwamen drukken, bestond uit andersdenkenden.

Wat hiervan waar zij: er spreekt een waardeering uit te buitengewoon dan dat zij niet het bewijs zou zijn voor de verdiensten van dezen buitengewonen man.

Aan de droevige geschiedenis van den Atjeh-oorlog blijft zijn naam met eere verbonden. Geen partijbelang, geen geloofsfanatisme was richtsnoer van zijn streven, maar geloofsijver in den besten zin, geboren uit menschenliefde. Nimmer is op pastoor Verbraak, in de moeilijkste oogenblikken, vergeefs een beroep gedaan; steeds stond hij gereed om, in naam van zijn Heiland, de menschheid te dienen. Duizenden en tienduizenden zijn in de vaak rumoerige perioden van den Atjeh-oorlog gekomen en gegaan; en onder die tienduizenden leeft voort de gedachtenis aan een man, een eenvoudigen des harten, zich gevend met die onverzmakte trouw.

De Sultan van Asahan.

De Sultan van Asahan is per Valentijn van Asahan te Medan gearriveerd meldt de Sum. Post. Men vermoedt, dat hij voornemens is naar Java te gaan om zijn opwachting te maken bij den nieuwen gouverneur-generaal.

De nieuwe directeur van Binnenlandsch Bestuur.

Naar De Javabode uit goede bron vernam, neemt de waarschijnlijkheid toe, dat de regeeringscommissaris voor de decentralisatie, de heer D. Tollenaar, als opvolger van den heer S. De Graaff, tot directeur van Binnenlandsch Bestuur zal worden benoemd.

Naar aanleiding der circulaire betreffende de Koloniale Afdeeling ter a.s. **Huisvlijt-Tentoonstelling te Scheveningen**, welke in extenso in het Soer. Handelsblad werd opgenomen, merkt de heer M. van Geuns o.a. op:

„Evenals de jaarmarkt-tentoonstellingen in Indië de productiviteit van den inlandschen nijvere, met grooter of geringer artistieken aanleg, geprikkeld hebben, zal ook een tentoonstelling als die welke in het a.s. zomerseizoen Scheveningen aantrekkelijker zal pogen te maken, een goeden invloed hebben op onze huisvlijt. Ik ben niet blind voor het bezwaar, dat inlanders, tot massa-productie genoopt, wel eens van kunstenaars vervormd worden tot business-men die zooveel mogelijk willen slijten*), maar aan den feit, dat, waar geen afzet (waardeering en aanmoediging, Red.) aanwezig is, de nijverheid (de huisvlijt, Red.) een langzamen dood sterft.

In Indië zal men er naar streven de koloniale voortbrengselen op de Scheveningsche tentoonstelling een goed figuur te doen maken. Zij, die in deze richting willen meewerken, vinden den weg gewezen in de in 't Eerste Blad afgedrukte circulaire."

WAT DE INLANDER ZEGT.

Zakkenrollers op de Staatsspoorw. in Ned.-Indië. In de instructie van de stations- en haltechefs der Staatsspoorwegen in Nederlandsch-Indië treft men het voorschrift aan, dat de koelies (witkielen) op de

*) Goede tentoonstellingen werken ook ontwikkelend op den smaak van het koopend publiek, hetgeen van zelf een tegenwicht vormt voor de afname van minderwaardige artikelen. (Red.)

stations, de spoorwagons, bij aankomst van den trein, eerst mogen binnentreden, wanneer deze geheel tot stilstand is gekomen en zij door de reizigers worden geroepen.

Ook bestaat er een bepaling, dat de verkoopers van verschillende koopwaren hunne artikelen niet in de spoorwagens mogen medenemen.

Het is bekend, dat vele stations- en haltechefs in de praktijk met beide voorschriften de hand lichten, zoodat beide goed bedoelde regelingen niet tot hun recht komen.

Vele reizigers ondervinden dientengevolge dikwijls last en schade, vooral bij het aankomen op stations, waar in een anderen trein moet worden overgestapt en men gewoonlijk in grooten getale en in zekere haast den trein verlaat, dikwijls met achterlating van eenige goederen.

Massa's koelies staan bovendien verzameld vóór den trein, hetgeen aanleiding geeft tot een opeenhooping en gedrang van menschen, waardoor menige reiziger het een en ander kwijt raakt.

S o e d a r m o, die in de **Bintang Soerabaija** van 17 Februari 1910 No. 39 de aandacht van het reizend publiek op het bovenstaande vestigt en tegen den bestaanden toestand waarschuwt, merkt daarbij op, dat, bij den toenemenden intellectueelen vooruitgang, er ook eene toename in ontwikkeling van het slechte volk kan worden waargenomen, dat onuitputtelijk blijkt in het uitvinden van listen en streken om het publiek te misleiden en te berooven. Veel slecht volk reist tegenwoordig met de treinen mede, met het doel, om, zoodra het oogenblik daartoe gunstig is, zijn slag te slaan. Bij volksophoopingen wordt getracht den reizigers geld en gouden sieraden afhandig te maken, hetgeen maar al te dikwijls gelukt. De reizigers bemerken gewoonlijk eerst, als zij van den eenen trein in den anderen zijn overgegaan, dat zij bestolen zijn, en dan is het tijdstip ongunstig om een onderzoek te doen instellen of eene klacht in te dienen.

Op grond van het vorenstaande meent de schrijver, dat het voor het reizend publiek hoogst wenschelijk is, dat aan de bestaande voorschriften zeer streng de hand worde gehouden, en dat door stations- en haltechefs nimmer faciliteiten worden verleend. Bij het uitstappen der reizigers dient zekere contrôle aan de treinen aanwezig te zijn en opeenhooping van koelies moet worden verboden.

De Directie van de Staatsspoor houde op de stations de in haar betaalden dienst zijnde koelies goed in het oog en wake er voor, dat deze eerst na afloop van hun dienstwerk, de goederen der reizigers mogen aannemen, althans als zij daarvoor worden geroepen.

De koopwaren in de spoorrijtuigen nemen veel plaats in, geven gewoonlijk veel vuilnis en reuk en zijn dientengevolge tot last van de medereizigers. Ook daartegen dient te worden gewaakt.

De wijze waarop rust en orde in de Inl. maatschappij kan worden verzekerd. Werd in verschillende Koloniale Weekbladen van dit jaar reeds de aandacht gevestigd op het gebrekkige der politie en het fatale van het hazardspel in Ned.-Indië, de twee hoofdoorzaken, waardoor de Inlander niet tot sparen komt, hetgeen mede oorzaak is, dat land en volk zich oeconomisch niet behoorlijk ontwikkelen kunnen, in de **Perniagaän** van 17 Februari 1910 No. 38 beantwoordt S. de door hem gestelde vraag, op welke wijze de rust en orde in een ressort kunnen worden verzekerd op de volgende wijze:

In de eerste plaats moet ieder negorijhoofd doordrongen zijn van den plicht er voor te moeten zorgen, dat de menschen, waarover hij gesteld is, zich voldoende kunnen voeden, en dat zij geen overlast ondervinden van slecht volk.

Deze taak goed te vervullen, is zeker moeielijk, maar gelukkig kan het negorijhoofd dikwijls over veel hulp beschikken van de onderhoofden, die hem ter zijde staan. Ook kan hij van de kennis en ervaring van den boven hem gestelden assistent-resident en Regent partij trekken, als hij met deze autoriteiten op een goeden voet staat.

Waar zulks niet het geval is, een toestand, die volgens schrijver helaas nog al eens voorkomt, neemt men gewoonlijk onrust en allerlei onveiligheden waar.

Hetzelfde verschijnsel heeft plaats in streken waar een deel der bevolking gebrek lijdt. De onvermijdelijke gevolgen daarvan zijn roof, moord, brandstichting enz., waarvan de geheele gemeenschap schade ondervindt.

Op de woonplaats van den schrijver, een klein dorp in het gebergte, wordt de bevolking op dit oogenblik, tengevolge van den hoogen prijs der levensmiddelen, dagelijks verontrust door dieven, die, gewoonlijk niets van hun gading vindend, de huizen maar in brand steken, hetgeen het volk aanleiding geeft zich elders te vestigen en elders betere bescherming te zoeken.

Het negorijhoofd wordt, als hij de rapporten ontvangt, gewoonlijk woedend gelijk een getergde leeuw, in plaats van de oorzaak der misdrijven bij zichzelven te zoeken, hetgeen diens invloed op zijn onderhoofden niet doet toenemen.

De noodige schriftelijke bevelen worden daarna uitgegeven om de nachtelijke rondes te versterken en het toezicht te verscherpen. De hoofden moeten ten 5 ure 's avonds reeds in de regentswoning zijn en kunnen daar dan, blootgesteld aan weer en wind, in de open galerij den nacht doorbrengen. De andere hoofden moeten 's morgens ten 8 ure zich ten kantore van den assistent-resident vervoegen en het schriftelijk politierapport indienen, zoo noodig toegelicht door mondelinge gegevens.

Die taak is zwaar, maar, aangezien de lagere ambtenaren de bevelen van hooger autoriteit moeten opvolgen, wordt aan den bestuurslast toch voldaan.

Alleen zou men gaarne zien, dat dan ook een behoorlijke bezoldiging voor bewezen diensten werd toegekend, ten einde die hoofden in staat te stellen het zich te huis een weinig geriefelijker te maken.

De nachtelijke rondes, waarvan boven sprake is, zijn al bijzonder gebrekkig.

De hoofden bepalen zich tot het afloopen van den grooten weg, en mocht men al eens een enkele maal een slecht persoon ontmoeten, dan laat men hem toch bij voorkeur zijne biezen pakken, omdat eene arrestatie meer tot de taak der werkelijke politie behoort en men bovendien liever niet de kans wil loopen in een mogelijk gevecht gewond te geraken. Want, zegt de schrijver, ingeval van arrestatie wordt geen belooning toegekend en bij verwonding ziet niemand naar den gewonde ook maar een oogenblik om.

Bij voorkeur laat de ronde dus den misdadiger loopen; die houding voorkomt tevens, dat de misdadiger of diens familieleden op de woning van den hoofdman de aandacht zijner kornuiten vestigt, om te geschikter tijd in brand te worden gestoken.

Anders moet de hoofdman der ronde in deze voorzieningen nemen en tegen behoorlijke betaling een waker bij zijn huis aanstellen.

Het is duidelijk, dat rust en orde op die wijze in het dorp niet worden gehandhaafd. Een behoorlijk bezoldigde en georganiseerde politie is daartoe noodig, die haar werk verstaat en zich niet met allerlei knoeierijen inlaat.

Zoo late zij bijv. geen verzameling van volk toe op plaatsen, waar hazard gespeeld wordt of hanengevechten worden gehouden, want de verliezers, die, behalve hun geld ook dikwijls hun verstand kwijt raken, worden hongerige baloorigen, die, als de nood aan den man is, op roof uitgaan en zeer gevaarlijk zijn voor de gemeenschap.

In de afdeeling Poerworedjo schijnt een Europeaan een clandestiene speeltafel te houden, die men uit vrees of uit onverschilligheid maar steeds ongemoeid laat, want de politie weet zulks zeer goed. Zij doet echter alsof zij niets begrijpt en koopt op die wijze mogelijke wraakneming af.

Zooals de tegenwoordige toestand is, moet veel van den ijver en de toewijding der assistent-residenten worden verwacht. Ondanks hunne moeielijke dagtaak en ondanks hun vele schriftelijk bureauwerk, zullen zij de noodige uren beschikbaar moeten houden voor de uitoefening der politie, zich persoonlijk en plaatselijk moeten overtuigen van de werkzaamheid der onderhoofden, meent schrijver. Zij hooren dan zeer veel, dat belang kan inboezemen, terwijl die bestuursactie op zichzelf voor de slechte elementen onder de bevolking dikwijls reeds vol doende is om hunne avontuurlijke bedrijven te matigen en op den duur te staken.

WAT DE CHINEES VERTELT.

De viering van het Chin. Nieuwjaar. Werden in H e t K o l o n i a a l W e e k b l a d van 7 April 1910 No. 14 eenige beschouwingen bekend gesteld, waartoe het Chineesche jaar 2460-2461 uit een politiek oogpunt van Chineesche zijde bezien, aanleiding had gegeven, de mederedacteur van de **Ho Po** beantwoordt in No. 356 van dat blad de door vele Chineezen gedane vraag: of het al dan niet goed is het Chineesche Nieuwjaar feestelijk te herdenken?

Deze zaak kwam te eerder op den voorgrond, omdat het is opgevallen, dat te Buitenzorg, in de twee vorige jaren, het Chineesch Nieuwjaar, vooral door het jonger geslacht, met weinig opgewektheid is gevierd. De ware lust tot feestviering bestond bij de jongeren niet.

Ten dezen aanzien bestaan er te Buitenzorg twee partijen, wier meeningen tot heden niet in overeenstemming met elkander zijn kunnen worden gebracht.

Zij, die meenen den Nieuwjaarsdag in stilte te moeten doorbrengen, gronden hun oordeel op de omstandigheid, dat het ontvangen van familiebezoeken, met het daaraan verbonden kostbaar onthaal, zoomede het uitreiken van aalmoezen aan de armen, hen geldelijk te veel drukt, terwijl zij zich voor een ge-

brekkig onthaal voor anderen schamen. Op grond daarvan zouden deze lieden gaarne zien, dat de kostbare Nieuwjaarsviering werd opgeheven.

De andere partij daarentegen acht het plichtmatig, dat het Nieuwjaar op ouderwetsche wijze feestelijk worde doorgebracht. Men moet zich niet alleen in een geheel nieuwe plunje steken, maar het feest moet ook vergezeld gaan van verschillende spelen enz. Bovendien is zij van meening, dat het goed is, dat andere menschenrassen, die eveneens den Nieuwjaarsdag herdenken, zich kunnen overtuigen van het feit, dat de Chineezen ten deze niet achterstaan.

Ten einde deze twee meeningen, die beiden hunne goede zijden hebben, in overeenstemming met elkander te brengen, geeft schrijver eene oplossing aan de hand, die wellicht beide partijen zou kunnen bevredigen.

Een feestelijk herdenken van het Chineesch Nieuwjaar gedurende een dag, acht de schrijver zeer wenschelijk. Op Oudejaarsavond, te beginnen met zonsondergang, zou men het feest kunnen openen om afscheid te nemen van het oude jaar; het moet echter ten 1 ure 's nachts weder geëindigd zijn.

De werkelijke Nieuwjaarsdag kan men daarna op rustige wijze doorbrengen en dan tevens de gebruikelijke bezoeken der familieleden afwachten. Het voortzetten van het avondfeest gedurende 2 of meer dagen verdient, volgens schrijver, geen aanbeveling.

Deze regeling, in het belang van de eenstemmigheid onder de Chineezen aanbevelend, geeft schrijver tevens in overweging om, wanneer men zich met deze oplossing kan vereenigen, haar toe te passen bij de intrede van het jaar 2502.

Vervanging van den Chineeschen werkman ter Oostkust van Sumatra. — T i o n g H o a D j i n te Batavia, die blijkbaar een reis heeft gemaakt door de residentie Oostkust van Sumatra, vestigt, blijkens een door hem in de **Ho Po** van 23 Februari 1910 No. 356 geplaatst artikel, naar aanleiding van het aldaar door hem waargenome, de aandacht van alle toongevende personen op de wenschelijkheid, om, in het belang van den vooruitgang van den Chineeschen stam, de kloof te overbruggen, welke er tusschen rijken en armen bestaat.

Van uit den spoorwegwaggon kon hij den Chineeschen werkman, slechts gekleed met een korten broek en het hoofd gedekt met een hoed, op de boomlooze en dientengevolge smoorheete, uitgestrekte tabaksvelden waarnemen. Hij zag hem de opgelegde zware taak met kracht en ijver vervullen, wel is waar om in zijn dagelijksch onderhoud te voorzien, maar meer nog om den vreemdeling te verrijken en dezen welstand te bezorgen.

Ondanks den geldelijken voorspoed der werkgevers worden toch de werknemers door dezen vergeten. Wel is waar weet de werknemer soms eenige tientallen guldens per jaar over te sparen, maar de werkgevers weten eveneens wel de maatregelen te vinden, dat die overgespaarde guldens toch weder in hun kas terecht komen.

En zijn de tot den schrijver gekomen berichten juist, dan wordt er thans door de werkgevers overleg gepleegd, met het doel om de Chineesche werkkracht door een andere, vermoedelijk door de goedkoopere Javaansche werkkracht, te vervangen.

Schrijver gelooft niet, dat die maatregel, als hij tot uitvoering komt, succes zal hebben, waar het bij hem vaststaat, dat op het tabaksveld de physieke kracht en de energie van den Chinees door geen ander zal worden geëvenaard.

Maar, vraagt schrijver, waar de vreemdeling de Chineesche énergie zoovele jaren heeft kunnen benutten, zouden daar de eigen landgenooten, althans als zij hun verstand niet kwijt zijn, van die werkkracht geen partij kunnen trekken?

In het vorenstaande ligt niet zoozeer de bedoeling verwijten te richten tot den vreemdeling, dan wel om er op te wijzen, dat de schuld ten deze bij den Chinees, en vooral bij den rijken Chinees, is te zoeken, die, in zake den vooruitgang van den Chineeschen stam, nog vooruit moet worden geduwd, daar hij helaas te dikwijls verzuimt om ten dezen aanzien zijn plicht te vervullen.

Mogen daarom de rijken en grooten den armen kleinen man meer beschermen, want zij hebben, wegens gebrek aan geld, geen onderwijs kunnen ontvangen en dus den steun van de machtigen der aarde dubbel noodig.

Den kleinen zij daarbij echter opgedragen, om, wanneer hen de noodige kennis is bijgebracht, zich te beheerschen en bescheidenheid te betrachten, besluit schrijver.

Van Vreemde Koloniën.

De toestand in Indo-China.

Wij hebben indertijd melding gemaakt van de benoeming van zekeren Le Hoan, zoon van den voormaligen onderkoning Hoan Cao Caï, tot khamsai, onder welken historischen Annamschen titel hij belast werd met het bevel over een door hem zelven aan te werven inlandsch korps tot bestrijding van den bekenden De Tham.

De omstandigheden, waaronder Le Hoan tot khamsai werd benoemd, boden eenige overeenkomst aan met die, waaronder indertijd toekoe Oemar zich in Atjeh den titel zag toekennen van panglima piang besar dari Kempenie. Er was echter dit verschil, dat Oemar als een notoir onbetrouwbaar persoon bekend stond, terwijl Le Hoan steeds het vertrouwen der Fransche autoriteiten bezat, geen avonturier was gelijk Oemar, doch krachtens zijne geboorte reeds een goede positie in de inlandsche maatschappij bekleedde.

Toch bleef natuurlijk het experiment een waagstuk, met het oog op den thans onder de Annamitische bevolking, evenals onder andere Aziatische volkeren waargenomen geest der emancipatie.

Maar evenals een te groot vertrouwen in die omstandigheden misplaatst zou zijn, is het te begrijpen, dat een voortdurend aan den dag gelegd wantrouwen den goeden uitslag der proef in de waagschaal moest stellen.

Terwijl nu het korps van Le Hoan in hoofdzaak verkenningsdiensten verrichtte onder het toezicht der militaire aanvoerders en dezen over de verrichtingen van dat korps tevreden waren, hielden verschillende Europeesche bladen in Indo-China niet op, om Le Hoan aan te vallen en voortdurend het spook van diens verraad te berde te brengen.

Zoolang gouverneur-generaal Klobuwkowsky nog in Indo-China vertoefde, werd aan die aanvallen van bestuurswege weinig aandacht geschonken, maar nauwelijks was deze met verlof vertrokken, of diens tijdelijke vervanger, Piquié, gaf naar luid van uit Indo-China gekomen berichten daaraan gehoor en Le Hoan zou nu zelfs voor het gerecht zijn gedaagd.

Klobuwkowsky gaf in een onderhoud met een medewerker van de *Temps* als zijne meening te kennen, dat de geheele zaak tegen Le Hoan op touw gezet zou zijn door zijne persoonlijke tegenstanders in de kolonie.

Onmogelijk is dit geenszins, waar men in verre landen, steunende op mindere bekendheid met de toestanden in gezaghebbende kringen, zoo dikwerf waarneemt, dat de zaak op den achtergrond geschoven wordt voor den persoon.

INGEZONDEN.

Den Haag, 26 April 1910.

Geachte Redactie!

Men maakt mij opmerkzaam op een artikel, voorkomende in het Koloniaal Weekblad van 31 Maart l.l. en getiteld: *De particuliere landerijen op Java.* Inderdaad is dat hoofdartikel aan mijne aandacht ontsnapt.

Het stuk is den invloed niet ontgaan van de naderende Multatulihuldiging. Het doet dan ook eene vrij groote aanhaling uit den Max Havelaar, dat boek, dat, volgens den schrijver van het hoofdartikel, „volgens de bekende spreekwijze eene rilling deed gaan door Nederland".

Omdat, zooals uwe Redactie misschien weet, ik in de Nieuwe Courant deze maand een paar stukken schreef naar aanleiding van de naderende huldiging, zal zij het begrijpelijk vinden, dat het artikel mij belang inboezemt en dat ik haar dus vriendelijk vraag eene opmerking, in alle bescheidenheid, te mogen maken.

Ik stel op den voorgrond, dat ik in geen enkel opzicht wensch tegen te spreken, dat de toestand op de particuliere landerijen hoogst treurig is; ik heb daaromtrent geen ondervinding en geen voldoende kennis om juist, om billijk te kunnen oordeelen. Ik wil dan ook niets anders doen, dan onderzoeken in hoeverre de geachte schrijver — ik weet wie hij is, daarom kan ik gerust zeggen, geachte schrijver —, zich *terecht* beroept op Multatuli, meer speciaal op den Max Havelaar.

In het aangehaalde gedeelte dan, vertelt Multatuli van de bij hem gekomen klagers, die door den Resident werden opgeroepen en dan kruipend voor de voeten van den mede tegenwoordigen Regent, om verschooning vroegen en hun klachten introkken. De roekelooze aanklagers werden dan met rottingslagen gestraft. Wat moest de Assistent-Resident doen, vraagt Multatuli, als den volgenden dag weer andere klagers zich bij hem aanmeldden, of als dezelfde klagers — let wel, trots de rottingslagen — terugkeerden en niettegenstaande hunne gedane intrekking, deze intrekking weder introkken? Moest hij ze niet liever weerhouden te klagen?

Tot zoover het aangehaalde gedeelte.

In het kort dus, het regende als 't ware klachten tegen den gevreesden Regent, klachten zoo veel en zoo erg, dat Multatuli in een spoedbrief vroeg, om den Regent „met den meesten spoed" te mogen opzenden naar Semarang. En dat alles reeds dadelijk, binnen een maand na de komst van Multatuli te Lebak!

Wat een toestand dus en dat alles echt gedocumenteerd door de bij Multatuli komende klagers, een toestand, die, zegt de schrijver van het hoofdartikel, „nog voor heden waar is".

Laten we echter even opslaan den brief aan den Gouverneur-Generaal in ruste. Daar lezen we: *Een gering Javaan beklaagt zich niet gaarne over zijne hoofden.*

En nu even den Max Havelaar nageslagen. Aan het slotgedeelte van het 5e hoofdstuk lezen we: *Bovendien, van waar haalt de Europeesche beambte* (bedoeld wordt de assistent-resident) *de getuigen, die den moed hebben eene verklaring te doen tegen hun heer, den gevreesden Regent.*

Inderdaad, te Lebak is destijds een WONDER geschied, n.l. voor wie weet hoe wantrouwig de inlander is, hoe lang het duurt eer een ambtenaar het vertrouwen van de bevolking bezit, hoeveel taal- en adatkennis daarvoor noodig zijn.

Maar voor hem, die dit *niet* weet, is het verhaalde heelemaal geen wonder, en bij 't lezen daarvan voelt hij zich plotseling een beetje raar worden... hij begrijpt niet hoe... o, ja!... nu begrijpt hij, hij rilt... dat is een restantje van die oude rilling van Nederland!.........

Hoogachtend, Uw dienstw. dienaar:
DE KOCK.

Oost- en West-Indisch Literatuur-overzicht.

De Ingenieur, 1910. No. 17.

In het jongste nummer van De Ingenieur is in extenso opgenomen de zeer belangrijke rede van Prof. A. G. Lamminga, getiteld: „Beschouwingen over den tegenwoordigen stand van het irrigatiewezen in Nederlandsch-Indië", uitgesproken bij de aanvaarding van diens ambt van hoogleeraar in de waterbouw-

FEUILLETON.

Aan de warme bronnen in de Preanger.*)

Het was naar de plaats, waar de Tji-Taroem als een onderaardsche rivier door het gebergte breekt, dat onze zucht tot avonturen ons een uitstapje deed maken. Van uit Tjipalat, waar wij tijdelijk in de pasangrahan een onderkomen voor den nacht konden vinden, zou den volgenden morgen vroeg per spoor naar Radjamandala en van daar naar de onderaardsche rivier gewandeld worden, waarna we hoopten vóór de rijsttafel weder terug te zijn. Door verschillende omstandigheden moesten wij den trein den volgenden morgen echter zien vertrekken, zonder zelf mede te kunnen gaan en daar we kort na het vertrek van den trein, maar lang voor den volgenden, klaar waren, vonden wij het prettiger in de frissche morgenlucht een wandeling naar Radjamandala te maken, dan nog eenigen tijd te moeten wachten aan het kleine station.

Maar alsof de goden goed wilden maken, dat zij ons eerst den trein hadden doen missen, toeterde, nadat wij nog geen vijf minuten geloopen hadden, de zware hoorn van een automobiel op den grooten postweg achter ons, om lang van tevoren te waarschuwen, dat zij straks met razende snelheid voorbij zou snorren.

Opgewekt door den frisschen morgenstond, konden wij niet nalaten bij het passeeren van den auto den inzittenden een prettigen rit toe te roepen, maar alsof deze laatsten dachten, dat wij hun iets meer bijzonders hadden mede te deelen, stopte de wagen op korten afstand voor ons en maakte de inzittende heer zich klaar om ons te woord te staan. Natuurlijk waren wij er dadelijk bij om excuses te maken, maar daar de eigenaar van de auto alleen vergezeld was door zijn inlandschen chauffeur, er nog drie plaatsen onbezet waren en wij toch naar Radjamandala moesten, maakten wij gaarne van zijn vriendelijke uitnoodiging gebruik, om zoover mede te rijden.

Nu konden wij bij het instappen onszelven een prettigen rit toewenschen. Bijna geruischloos vloog de auto over den keurig onderhouden weg, van ons tweeën scheen hij zich niet veel aan te trekken, want het leek of de vaart nog sneller werd dan te voren, en wanneer niet de eigenaar een oogenblik zelf het stuur in handen had moeten nemen, omdat hij zijn chauffeur nog niet voldoende vertrouwde, was de afstand, die ons van Radjamandala scheidde, onder gezellig gekout afgelegd, zonder dat wij er iets van gemerkt hadden. Nu waren wij op het laatste gedeelte nog een oogenblik aan ons zelven overgelaten, bemerkten daardoor plotseling, dat wij den rijweg, dien wij te voet zouden moeten inslaan, voorbij vlogen en weer was het, dat de vriendelijke onbekende terstond stopte, nu om ons af te zetten, zonder dat hij van eenige dankbaarheid ook maar iets wilde weten.

Een goede weg, onderhouden door eene naburige thee-onderneming, leidt van Radjamandala in ongeveer zuidelijke richting naar Tjipanas, welken weg wij tot hoogtepunt 322 zouden volgen, om daarna langs een op de kaart aangegeven voetpad dwars door het bosch, naar de Tji-Taroem te loopen.

Dank zij de snelle vaart in de auto was 't wandelen door de volkomen schaduwlooze thee-onderneming nog eene aangename ontspanning. Straks als wij terugkeerden, zou het brandende zonnetje ons hoogst waarschijnlijk wel menig warm oogenblikje bezorgen. Zoover het oog reikte, bedekten de kleine laag gehouden theestruiken den eenigszins golvenden grond, geen grasje, geen stukje onkruid was tusschen den aanplant te ontdekken, wel een bewijs, dat er aan deze onderneming zeer veel zorg werd besteed en toen we, na een tijdje loopens, aan den anderen kant van een heuveltje plotseling een druk gebabbel en gelach hoorden, daarna talrijke vrouwen druk aan den arbeid zagen, schaamden we ons bijna, dat wij hier misschien de eenigen waren, die niet werkten, maar voor ons genoegen eene wandeling gingen maken.

De vlijtige arbeidsters schenen ons echter die wandeling hoegenaamd niet te misgunnen. Wanneer wij ook maar door een enkel woord aanleiding gaven, klonk ons vroolijk haar „ka mana" na, maar er waren ook enkele brutaaltjes onder, die veelbeteekenend vroegen „Ka Tji Panas djoeragan?", waarop wij onbewust bevestigend antwoordden, om dan met een spottend gelach achtervolgd te worden. Eerst later zouden wij begrijpen waarom zij dat antwoord zoo lachwekkend vonden.

Al meer in prettiger stemming, door het over en weer gescherts in den theetuin, volgden wij met genoegen den weg naar Tjipanas verder, kwamen, na het verlaten van de onderneming, in een mooi schaduwrijk bosch, waar de weg al slingerend in een ravijntje afdaalde. Reeds boven was het gezellige gemurmel van het daar beneden stroomende beekje te hooren, geen ander geluid stoorde nu de stilte in het bosch en onder den invloed van die zachte muziek reeds kalmer gestemd, zetten wij ons aan den oever van het kristalheldere riviertje een oogenblik tot rusten neder en keken met stil genoegen naar het gezellig gedartel der golfjes, die tusschen grootere en kleinere steenen heen zich fonkelspattend spoeden naar een hun onbekend gebied.

(Wordt vervolgd.)

*) Uit de *Javabode*.

kunde aan de Technische Hoogeschool te Delft, den 12 April 1910.

De schrijver geeft een duidelijk overzicht van hetgeen sedert 1885 — het jaar van oprichting der „Irrigatiebrigade” — is tot stand gebracht en welke werken nog onderhanden zijn. Tot het „algemeen plan” behoorden 19 irrigatiewerken; daarvan zijn thans elf voltoid en in exploitatie; vijf er van zijn nog onderhanden; van twee is afgezien en een er van is gestaakt. Het gestaakte werk betreft de bevloeiing der Solovallei, waaraan in 1893 werd begonnen en in 1898 de uitvoering op last van minister Cremer geschorst. De twee werken, van wier uitvoering werd afgezien, zijn de bevloeiing uit de Loesirivier in de afd. Grobogan (res. Semarang) en de bevloeiing van het Sindangpitoegebied in de res. Jogjakarta. De vijf werken van het „algemeen plan” van 1891, welke nog niet voltooid zijn, zijn de volgende:

De Indramajoe-vlakte; de afdeeling Pamalang; de afdeelingen Magetan en Ngawi (Madioen); de vlakte van Zuid-Bagelen en de Serajoe-irrigatie. Omtrent deze vijf werken kan — volgens Prof. L. — in het algemeen worden opgemerkt, dat de langzame voortgang daarvan voor een deel samenhangt met wisselende inzichten omtrent de wenschelijkheid der uitvoering.

De elf werken van het „algemeen plan”, welke voltooid en in exploitatie gebracht zijn, beslaan tezamen eene oppervlakte van 191.400 bouw. Het zijn de Tjihea-, Babakan-, Kaboejatan-, Pemalie-, Tjomal-Tjajaban, Demaksche-, Kening-, Pategoewan, Pekalen-, Sampejan- en Manggiswerken, gelegen het 1e in de Preanger, het 2e en 5e in Pekalongan, het 6e in Semarang, het 7e in Rembang, het 8e en 9e in Pasoeroean, het 10e in Bezoeki en het laatste in Kedoe.

Buiten meergenoemd „algemeen plan” zijn echter nog 4 belangrijke werken aangevangen, nl. de bevloeiing uit de Tjioedjong; id. uit de Brantasrivier; id. uit de Djengellokrivier en de bevloeiing van Zuid-Djember; en drie voltooid, en wel de Tangsiwerken in Kedoe en de Molek- en Kedoengkandangwerken in Pasoeroean, welke voltooide werken betrekking hebben op 18.400 bouw.

Tusschen de jaren 1885 en 1907 kwamen voor eene oppervlakte van 210.000 bouw de voorgenomen werken gereed, waarvoor volgens benadering een bedrag van *f* 21.000.000 werd uitgegeven: gemiddeld per jaar geeft dit een verwerkt bedrag van 1 millioen. Daarbij komt een verwerkt bedrag van 10 millioen voor de nog onderhanden zijnde werken; slaat men dit bedrag, om tot een overzicht te kunnen komen, ook om over de 22 jaren, zoo wordt het per jaar verwerkte bedrag *f* 1.450.000, of, met inbegrip van de 17 millioen uitgegeven voor de Solovallei-werken, rond *f* 2.250.000 per jaar. Volgens Prof. L. is dit laag, er had z.i. meer gedaan kunnen worden, het verkregen resultaat na ruim 20 jaren van inspannenden arbeid had grooter kunnen zijn. Veel zal nog moeten gedaan worden, alvorens op Java (om van de Buitenbezittingen niet te spreken) het bevloeiingswezen tot zoodanigen graad van ontwikkeling zal zijn gebracht, als bereikbaar is en als behoort te worden bereikt.

De opinie van Prof. L. omtrent de rentabiliteit der op Java aangelegde irrigatiewerken is, dat daaromtrent met zekerheid niet veel te zeggen is, omdat te weinig gegevens bestaan; door voorstanders zijn de voordeelen overdreven, door tegenstanders zijn ze te gering voorgesteld. Hij besluit: „Indien we als koloniseerende natie onzen plicht behoorlijk zullen vervullen, zoo zal de zorg voor de openbare werken, waarvan die voor irrigatie zulk een belangrijk deel vormen, ten volle moeten worden aanvaard. En daarin zal dan ook ons voornaamste recht op het bezit dier rijke landen wortelen; ons voornaamste verweermiddel tegen de begeerlijkheid van andere natiën zal moeten gevonden worden in het goede beheer der koloniën, blijkende onder meer uit de voortdurende zorg tot verbetering, ook van het materieele welzijn van den inboorling.”

De Katholieke Missiën.

Afl. 6 van den loopenden jaargang van de Katholieke Missiën bevat een overzicht van de missie onder de heidenen van Oost-Flores, door Pr. A. J. van Aernsbergen, missionaris. We lezen in dat stuk o.m. dat het uitgangspunt der evangelie-prediking onder het heidensche volk van Oost-Flores de missiepost te Larantoeka is, doch oorspronkelijk was deze statie niet bedoeld als missie onder de heidenen. Toen in 1859 het Portugeesch gebied op de Solor-eilanden en Flores onder Nederlandsch bestuur kwam, werd aan het apostolisch vicariaat van Batavia de zorg overgedragen voor de inlandsche katholieken dier streken, wier aantal destijds op 9000 werd geschat. Toen later de missionarissen de christen-kampongs verzorgd zagen, namen zij met kracht de evangelisatie der heidensche bevolking ter hand. De kampongs Lebao en Waibaloen, bij Larantoeka, zijn tegenwoordig grootendeels christen; van andere hoopt men dat ze zullen volgen.

Aardige foto's zijn aan het artikel toegevoegd; typisch is de „Inlandsche weefster op de bergen.”

Katoen-cultuur in de Ned. Koloniën.

No. 24 van het Orgaan der Vereeniging ter bevordering der katoencultuur in de Nederlandsche Koloniën bevat het Verslag van het Bestuur, uitgebracht aan de Algemeene Vergadering van 6 April jl. Het is gesteld in een vrij opgewekten toon. Zoo lezen we o.a.: „Nog heeft Indië geene beteekenis in de rij der katoen-producecrende landen, nog is er geen algemeene prikkel om katoen te telen en toch...... toch zijn er moedgevende verschijnselen, welke, bedriegen zij ons niet, op een eindelijk welslagen heenwijzen en ons daarom niet doen verflauwen in onze verwachting, dat ook voor onze koloniën de tijd komt, enz.” Verder brengt het Bestuur hulde aan Prof. M. Treub, den voormaligen Directeur van Landbouw, die in zoo menig opzicht van zijn sympathie blijken gaf, terwijl het overtuigd is, dat door zijn opvolger, den heer Lovink, aan de katoencultuur eveneens alle aandacht gewijd zal worden. Met erkentelijkheid wordt ook gewag gemaakt van den vooruitgang op sommige West-Indische eilanden. Op St. Eustatius is het, dank zij ook het beleid en de medewerking van den gezaghebber, den heer Van Grol, de katoencultuur, die het eiland z'n welvaart weder teruggeeft.

Het door den heer R. A. de Monchy Jr. onderteekende verslag eindigt: „Het eerste lustrum onzer Vereeniging is ten einde. 't Was in hoofdzaak nog maar een arbeid der voorbereiding. Moge bij 't einde van 't tweede lustrum reeds sprake zijn van een gestadigen arbeid der bereiding van den Indischen bodem voor een steeds loonender katoencultuur!”

De Indische Mercuur.

No. 16 bevat de navolgende bijdragen: Het ontwerp van wet op de Naamlooze Vennootschappen, toegelicht door Mr. Dr. H. P. de Wilde. — Moderne hulpmiddelen van den houtaankap en de toekomst van houtcontractanten in Nederlandsch-Indië, door H. J. Kerbert. — De rubberkultuur in Ned.-Indië. — Het nieuwe havenplan voor Soerabaja. — Het verbruik van buitenlandsche bladtabak in de Vereenigde Staten in het kalenderjaar 1908. — Electrocultuur ten dienste der suikerindustrie. — Kultuurberichten. (Vezelcongres te Soerabaja. — Het verkoopen van ondernemingen aan Engeland. — De Regeering en de „particuliere landen” op Java. — Terugkoop van het particulier land Kandanghauer. — Besprekingen over het ontwerp koelie-ordonnantie van Blommestein). — Kleine mededeelingen. — Financieele berichten en verslagen, zoomede de overige wekelijksche rubrieken.

Bandera Wolanda.

Het jongste nummer (51) geeft o.m. het begin van eene beschouwing over de schermkunst der Menangkabau-Maleiers, bij hen bekend onder de namen mamantjak en bersilat. Volgens den schrijver vindt deze schermsport in de laatste jaren ook buiten de Westkust van Sumatra meer belangstelling, getuige de vertooningen op de jaarlijksche tentoonstellingen. „Ook de bersilat-voorstelling der Stovianen, élèves Inlandsche artsen, gedurende de Juliana-feesten mochten in den smaak van de vele toeschouwers vallen.” De schr. treedt voorts uitvoerig in bijzonderheden en zegt, resumeerende, dat mamantjak en bersilat in zich vereenigen: de danskunst, de gymnastiek en de kunst van worstelen, boksen en schermen op verscheidene wapens.

Jaarboek van het Mijnwezen.

Ter Landsdrukkerij te Batavia is verschenen de 37e jaargang van het Jaarboek van het Mijnwezen in Ned. Oost-Indië; het loopt, in afwijking van vorige jaren, over een tijdvak van anderhalf jaar, nl. van 1 Juli 1907 t-m ult. December 1908. Hiertoe werd besloten teneinde in de vervolge een duidelijk beeld te kunnen geven over volle kalenderjaren der werkzaamheden van den dienst van het Mijnwezen.

Het is natuurlijk niet mogelijk een overzicht van den ganschen inhoud van dit Jaarboek te geven, alleen een beknopt overzicht van het medegedeelde omtrent Inlandsche ontginningen in den Indischen Archipel, vinde daarom hieronder een plaats.

In het Gouv. Sumatra's Westkust bestonden in 1907 goudwasscherijen in de afdeelingen Ajer Bangis en Pajnan der res. Padangsche Benedenlanden, en de afd. Loeboek Sikaping der res. Padangsche Bovenlanden. Er werden 6 K.G. goud gewonnen ter waarde van *f* 7456.—.

In 1908 werden uit dezelfde afdeelingen een ongeveer even groote hoeveelheid verkregen en bovendien van de afdeelingen Sawah-Loento, Sidjoendoeng en Boea eenige K.G., die op de passars werden verhandeld.

In het landschap Blimbing van de onderafd. Boven Kampar werd door de bevolking tin gewasschen. Het verkregen erts wordt tegen *f* 40.— de pikol door het Gouvernement ingekocht. De opbrengst was in 1907, 97.27 pikol tegen 80.84 in 1906. In 1908 werd deze ontginning bijna geheel gestaakt als gevolg van zeer gunstigen oogst op de ladangs.

Palembang. Door de bevolking werden in 1907 4 steenkolenontginningen gedreven in de onderafd. Lematang Ilir. Totaal werden 3888 ton naar Palembang afgevoerd, die alle plaatsing vonden tegen *f* 5 de ton. In 1908 leverden dezelfde ontginningen slechts 1355 ton kolen, welke *f* 5420.— opbrachten.

Westerafdeeling van Borneo. De opbrengst van de inlandsche en Chineesche goudgraverijen en wasscherijen was ook in 1907 weer minder dan het vorige jaar en wel 301.50 thail van 54 gram. In 1908 trad weer eenige verbetering in en werden 472 thail gewonnen. De prijzen varieerden van *f* 72 tot *f* 80 per thail.

De steenkolendelving in de Embauskreek (Sintang) en in Salimbau voor inlandsche rekening bracht in 1907, 16700 en 1427 pikols op, die gezamenlijk te Sintang en Pontianak werden verkocht. In 1908 bedroeg de gezamenlijke opbrengst 13992 pikol.

In de afdeeling Landak worden nog steeds diamanten gewonnen. In 1907 werden ca. 600 karaat uitgevoerd, ter waarde van *f* 14000.—, en in 1908 eveneens ca. 600 karaat, ter waarde van *f* 12000.— Goud leverde deze afdeeling slechts heel weinig, t.w. 10 thail in 1907.

Zuider- en Oosterafdeeling van Borneo. In de afd. Berouw treft men een 4-tal steenkoolontginningen aan; in 1907 werden 9335 ton steenkool afgevoerd tegen 10603 in 1906. In 1908 daalde de productie verder tot 7264 ton. In de afd. Martapoera worden eveneens steenkolen gedolven. De opbrengst was in 1907 2089 ton. In 1908 steeg de productie tot 3648 ton. Diamantlicentiën werden in deze afdeeling in 1907, 12073 gedebiteerd en 8351 in 1908. Naar schatting bedroeg de opbrengst der diamanten in 1907 en '08 respectievelijk *f* 76500.— en *f* 52000.—. Ook wordt in deze afd. eenig goud gewonnen; een ruwe schatting geeft een waarde van *f* 8000 in 1907 en *f* 5400 in 1908.

Vereeniging van de Krijgswetenschap.

De jongste aflevering van het orgaan der hiergenoemde Vereeniging bevat het verslag der Vergadering van 11 Maart jl., waarin de luitenant W. G. van Hoogenhuize een voordracht hield, getiteld: Zes maanden bij de expeditionaire troepen in Djambi. De dagbladen gaven van deze lezing reeds uitvoerige verslagen, zoodat dezerzijds slechts de aandacht behoeft gevestigd op de verschijning in druk. Toch wijzen wij er op, dat het verslag meer geeft dan uit den titel is op te maken, want behalve eene beschrijving der expeditie van 1903, bevat het een kaartje, een overzicht der geschiedenis en veel wetenswaardigs omtrent land en volk van Djambi.

MEDEDEELINGEN.

Van het Dagel. Bestuur der Vereeniging.

Concept-notulen der Hoofdbestuursvergadering,

gehouden te 's-Gravenhage, in het gebouw Heulstraat 17, op Zaterdag 23 April 1910, des namiddags ten 2½ ure.

Aanwezig zijn de heeren C. R. Bakhuizen van den Brink, Voorzitter; A. B. J. Prakken, Onder-Voorzitter; A. A. C. Harting, Penningmeester; E. van Assen, Secretaris, alsmede de navolgende leden: Mevrouw M. ten Bosch-Bosscher, 's-Hage; Mevrouw J. E. van Oeveren-Van Schaik, Utrecht; Th. Almerood, Amsterdam; J. H. Calmeyer, Apeldoorn; T. Gerdes Oosterbeek, Apeldoorn; J. C. van Reijn, Breda; F. E. Luitjes, Nijmegen; Th. J. A. van Zijll de Jong, Zutfen.

Schriftelijk hadden zich verontschuldigd: Mr. H. Smeenge, Amsterdam; Prof. Mr. J. E. Heeres, Leiden; L. A. H. Lamie, Arnhem.

Afwezig was Jhr. Mr. J. L. W. von Weyler, Rotterdam.

De afwezigheid van den heer L. A. H. Lamie werd in verband gebracht met de veertigjarige herdenking op heden der expeditie naar de kust van Guinea, waaraan door hem als adelborst was deelgenomen en naar aanleiding waarvan hij de Koninklijke onderscheiding der Militaire Willemsorde ontving.

Besloten wordt den heer Lamie telegrafisch de gelukwenschen van het vergaderend Hoofdbestuur aan te bieden.

De Voorzitter opent de vergadering en heet alle leden welkom.

De notulen der vorige Hoofdbestuursvergadering worden voorgelezen en goedgekeurd.

I. De agenda op den voet volgende, merkt de Voorzitter op, dat het jaarverslag der Vereeniging over het jaar 1909 werd opgenomen in de nummers 5, 6 en 7 van het Koloniaal Weekblad van dit jaar en den leden dus de gelegenheid werd aangeboden om van den inhoud daarvan op hun gemak kennis te nemen.

Hij twijfelt niet, of ook de leden zullen zich hebben overtuigd van het feit, dat dit verslag op zekeren vruchtbaren arbeid wijst.

In het algemeen kan worden gezegd dat het streven en de arbeid onzer Vereeniging meer en meer buiten af de aandacht trekken, hetgeen onder meer kan blijken uit de verschillende uitnoodigingen tot medewerking, welke tot ons kwamen van verschillende instellingen en lichamen als van het Groene Kruis, Oranje Kruis, van de Multatuli-Vereeniging, van het Comité der Huisvlijttentoonstelling te Scheveningen, enz.

Ook het Koloniaal Weekblad blijkt meer en meer te worden geraadpleegd.

De verslagen der afdeelingen Amsterdam, Apeldoorn, Arnhem, Breda, den Haag, Leiden, Nijmegen en Utrecht, welke zijn opgenomen in de Nos. 10, 11, 12, en 14 van het Koloniaal Weekblad 1910, klinken somtijds wel somber, doch er zijn tal van aanwijzingen aanwezig, die op meerdere actie wijzen.

Aangezien deze verslagen geen aanleiding geven tot opmerkingen van de zijde der leden, worden zij goedgekeurd.

II. De Voorzitter leest vervolgens voor de geldelijke verantwoording over het jaar 1909, welke sluit met een bedrag aan inkomsten en uitgaven van *f* 5054.32, terwijl het saldo op ult. December 1909 bedraagt *f* 897.26.

De balans sluit met een bedrag aan inkomsten en uitgaven van *f* 4578.60.

De Voorzitter licht deze bescheiden toe.

Besloten wordt de verantwoordingsstukken te stellen in handen van de Verificatie-Commissie, ten einde daarna de goedkeuring van de aanstaande algemeene vergadering te vragen.

III. Blijkens het verslag van het fonds tot ondersteuning aan personen, commissiën en instellingen over het jaar 1909 sluit de rekening met een bedrag van *f* 165.01, terwijl het saldo op 3 December 1909 van dat jaar bedroeg *f* 139.71.

De Voorzitter lichtte de verschillende posten nader toe en zegt, dat, waar door zoovele instellingen en lichamen onze medewerking wordt gevraagd, wij onzen geldelijken steun niet kunnen onthouden en dus wel het een en ander zullen moeten bijdragen.

Zulks zal ook vermoedelijk wel het gevolg zijn van de uitnoodiging van het Oranje Kruis-Comité, die, namens Z. K. H. den Prins der Nederlanden, tot ons werd gericht, ten einde deel te nemen aan de uitvoerende maatregelen, die genomen zullen worden ten opzichte van het Reddingswezen en het verleenen van eerste hulp bij ongelukken, en waarin ook onze koloniën zijn betrokken.

De Voorzitter zal in de aanstaande vergadering van dat Comité op 28 April 1910 onze Vereeniging vertegenwoordigen.

Voorts werd eenige geldelijke belangstelling getoond aan de Multatuli-Vereeniging en aan het Comité der Huisvlijttentoonstelling te Scheveningen in den zomer van dit jaar.

Ten einde den heer Elbert, politie-ambtenaar te Paramaribo, in staat te stellen aldaar zijne betrekking weder te aanvaarden, werd hem op den 29en April 1909 een renteloos voorschot verleend, groot *f* 125.—.

De terugbetaling heeft nog niet plaats gehad, doch blijkens een ontvangen schrijven van den Gouverneur van Suriname d.d. 4 Maart 1910 No. 19 Afd. B is de terugbetaling verzekerd en kan de afwikkeling dezer aangelegenheid dus tegemoet worden gezien.

Ten behoeve van de noodlijdenden te Kaliwoengoe kon, in vereeniging met de actie van den heer van Heuven te 's-Hertogenbosch, eene som van *f* 1331.63½ aan onzen vertegenwoordiger te Batavia worden overgemaakt.

IV. Het verslag der Studie-Commissie is ter opname in het Koloniaal Weekblad verzonden.

In verband met het feit, dat de werkzaamheid dezer Commissie geheel lag op een voor vele leden nieuw terrein, bepaalde die werkzaamheid zich voorshands tot het nemen van voorbereidende maatregelen en de noodige voorzieningen.

Niettemin bejegent de Commissie zich om de belangen van de jongelieden, waar dit gevraagd wordt, naar vermogen te behartigen.

Enkele leden ontvangen de studeerenden ten hunnen huize, ten einde hen in staat te stellen ook van het Nederlandsch familieleven te kunnen genieten.

Het ligt in de bedoeling dier Commissie om zich, ten aanzien van een jonger uit Indië komend geslacht, te verstaan en in overleg te handelen met Dr. Hazeu te Batavia.

V. De Nijverheids-Commissie is thans in volle actie en zeer ijverig bezig aan de uitwerking van een plan, hetwelk zij den Minister van Koloniën hoopt voor te leggen. Intusschen is van den Minister van Koloniën ontvangen de missive van 1 April 1910 No. 38, Afd. A I, blijkens welke Z.E., in verband met bij de Indische regeering bestaande plannen, onze Vereeniging niet in aanmerking kan brengen voor de destijds gevraagde subsidie van *f* 2500, aangevraagd voor de vorming van inlandsche jongelieden van aanleg tot voorgangers in kunstvlijt enz.

Naar aanleiding van de uitnoodiging van het Comité der Scheveningsche Huisvlijttentoonstelling tot medewerking, werd vanwege het Hoofdbestuur deelgenomen voor een bedrag van *f* 25.— in het Waarborgfonds, met welke handeling de vergadering zich vereenigt.

VI. Ten aanzien van het informatiebureau en zijn actie, deelt de Voorzitter o. m. mede, dat thans het geschrift over den werkkring van den Controleur bij het Binnenlandsch Bestuur in Indië ter perse is, terwijl in bewerking zijn twee gelijksoortige werkjes betreffende den dienst van den Ingenieur in Indië en betreffende den Geneeskundigen Dienst, zullende op die wijze worden voortgegaan, in de hoop op toekenning der Regeeringssubsidie ook in 't vervolg.

VII. Van het legaat Post is nog nominaal gedeponeerd een bedrag van *f* 3000 bij de Ned. Bank. Hiervan is *f* 1200 bestemd voor de aflossing der leening groot *f* 5000. 152 aandeelen (119 in 1902, 27 in 1909 en 6 in de verloopen maanden van 1910) ieder groot *f* 25 werden verzilverd, zoodat nog *f* 1200 moet worden betaald.

VIII. Bij de behandeling van het onderwerp Het Koloniaal Weekblad, brengt de Voorzitter uitvoerig in herinnering de wijze, waarop de zaken zijn geloopen.

Aan de Uitgevers moet tot en met 31 Augs. 1910 *f* 37.50 per wekelijksche oplaag worden betaald, als bijdrage in de exploitatiekosten van het orgaan, en deze uitgaaf is te bezwarend voor de vereeniging.

De heer Prakken licht daarbij toe, hetgeen in verband met het bovenstaande door het Dag. Bestuur is verricht en zegt bereid te zijn ten opzichte van deze aangelegenheid zijne beste krachten ter beschikking van de vereeniging te stellen.

Met het oog op den stand der kas, stelt de voorzitter voor, dat de vergadering het Dagel. Bestuur machtigt aan de N. V. Electrische Drukkerij „Luctor et Emergo" mede te deelen, dat zij het met haar gesloten contract na ultimo Augustus van dit jaar niet zal verlengen, en verder te handelen zooals de omstandigheden zullen vorderen.

Op de aanstaande algemeene vergadering in Juli a.s. zal het Dag. Bestuur dan van de uitkomsten zijner bemoeiingen en van zijne voorstellen mededeeling doen.

De vergadering verklaart bij deze die machtiging te verleenen.

IX. De Voorzitter leest voor de voorloopige begrooting voor het jaar 1911, welke aan inkomsten en uitgaven een bedrag aanwijst van *f* 5790, zoomede de daaraan verbonden toelichting van den penningmeester. Bij deze begrooting is er op gerekend, dat de Regeeringssubsidie in dat jaar wordt verlengd. Beide bescheiden zullen in het Kol. Weekblad worden geplaatst.

X. Ingevolge art. 11 van het huishoud. reglement treedt jaarlijks 1/3 der hoofdbestuursleden af. De aftredenden zijn terstond herkiesbaar.

Aan de beurt van aftreding zijn:

a. voor Den Haag: de heeren C. R. Bakhuizen van den Brink, die zich niet herkiesbaar stelt; E. van Assen en A. A. C. Harting, die zich herkiesbaar stellen;

b. voor Rotterdam: de heer Jhr. Mr. J. L. W. C. von Weyler, thans te Den Haag woonachtig;

c. voor Utrecht: mevrouw J. E. van Oeveren—van Schaik, die zich herkiesbaar stelt.

Hoewel van alle zijden wordt aangedrongen den heer Bakhuizen van den Brink te bewegen zich alsnog herkiesbaar te stellen, meent deze te moeten volharden bij zijne eenmaal genomen beslissing, die, naar zijne meening, niet tot schade van de vereeniging zal blijken te zijn.

Besloten wordt, dat het hoofdbestuur aan de jaarlijksche algemeene vergadering de navolgende dubbeltallen candidaten voor het Hoofdbestuur zal voorstellen:

a. vacature C. R. Bakhuizen van den Brink: Mr. J. H. Abendanon en L. J. C. van Es;

b. vacature E. van Assen: E. van Assen en A. A. C. Harting;

c. vacature A. A. C. Harting: A. A. C. Harting en E. van Assen;

d. vacature Jhr. Mr. J. L. W. C. von Weyler, die intusschen Rotterdam verlaten heeft: D. H. Havelaar en Z. G. Ph. Marcella;

e. vacature mevrouw J. E. van Oeveren—van Schaik: mevrouw J. E. van Oeveren—van Schaik en mevrouw J. W. Weustman—Luitjes.

XI. Ten opzichte van de benoeming der leden in de commissie, die belast is met de opname der kasgelden en bezittingen vereeniging, wordt besloten de zelfde heeren uit te noodigen, die thans in de commissie zitting hebben, en die reeds zoo dikwijls die taak op zulk eene uitstekende wijze hebben vervuld, n.l. de heeren: A. H. G. Fokker, Mr. J. H. Andries en W. van der Zijl, en als plaatsvervangende leden de heeren: A. K. Nolthenius, A. B. J. Prakken en L. A. Martens.

XII. Met algemeen goedvinden wordt bepaald, dat de jaarlijksche algemeene vergadering dit jaar zal plaats hebben te Den Haag, op Zaterdag 9 Juli 1910, des namiddags ten 2¼ uur.

XIII. De gewijzigde Huishoudelijke Reglementen van de afdeelingen Amsterdam en Nijmegen hebben geen aanleiding gegeven tot bijzondere opmerkingen en worden bij deze goedgekeurd.

Niets meer aan de orde zijnde wordt de vergadering gesloten.

E. van Assen, *Secretaris.*

Van het Departement van Koloniën werd ontvangen en ter leestafel Heulstraat 17 gelegd het „Leerplan voor de opleidingsscholen voor inlandsche ambtenaren”.

Van de Afdeeling 's-Gravenhage.

Aan de leden wordt kennis gegeven, dat het inlichtingsbureau en de leestafel op 1 Mei a.s. is overgebracht van de Heulstraat 17, naar de

Laan van Meerdervoort 195.

1ste étage (boven het restaurant).

Namens het Bestuur:
R. A. J. van Delden, *Secretaris.*

Van de Nederl. Afdeeling der Nederl.-Ind. Maatschappij van Nijverheid en Landbouw.

Openbare Vergadering op **Maandag 2 Mei**, 's avonds 8 uur, in het *café Hollandais*, Groenmarkt, 's-Gravenhage.
Onderwerp: **„De herleving der Koffiecultuur op Java”**, *toegelicht door lichtbeelden.*
Spreker: **Dr. P. J. S. Cramer**, *laatstelijk chef der Afd. Botanische Laboratoria van het Departement van Landbouw te Buitenzorg.*
Er zal gelegenheid gegeven worden voor debat of het vragen van inlichtingen.
Toegang vrij.

Het bestuur maakt dankbaar gebruik van het welwillende aanbod van Dr. Cramer, tijdens zijn kort verblijf in Nederland op zijne doorreis naar Suriname, op dezen avond mededeelingen te doen, gegrond op des sprekers rijke ervaring aan proefstations en elders op Java over een voor velen in den lande en de kolonie zoo hoogst belangrijk onderwerp.

P. J. van Houten, *Voorzitter.*
S. Stibbe, *Secretaris.*

Toegangsbiljetten zijn te bekomen bij den secretaris van het Hoofdbestuur, Heulstraat 17, 's-Hage.

Jaarverslag der Studie-Commissie van de Vereeniging „Oost en West” over het jaar 1909.

Aanbieding. Ingevolge al. 2 art. 8 van het Reglement voor de Studie-Commissie, wordt aan het Hoofdbestuur het verslag over het jaar 1909 aangeboden.

Doel der Commissie. Aangezien gaandeweg meer jongelieden uit de Nederlandsche Koloniën naar Nederland komen om er opvoeding en onderwijs te genieten, of hunne studiën te voltooiën en vooral jongelieden van inlandsche afkomst, in Nederland aangekomen, voor allerhande moeielijkheden komen te staan, meende het Hoofdbestuur der Vereeniging „Oost en West”, dat het gewenscht ware en het geheel op haar weg lag, om, door middel eener Commissie uit de leden der Vereeniging, de belangen dier jongelieden te behartigen en hen, zoo noodig, met raad en daad ter zijde te staan.

Bestuur. In de vergadering, welke op 13 Februari 1909 te 's-Gravenhage, in het gebouw der Vereeniging, werd gehouden, werd het bestuur dier Commissie samengesteld uit de navolgende heeren nl.:

Eere-Voorz.: Prof. Dr. J. H. C. Kern te Utrecht.

Bestuur: Prof. Mr. J. E. Heeres te Leiden, Voorzitter; Mr. C. Th. van Deventer te 's-Hage, Onder-Voorzitter; Mr. Th. B. Pleyte te Amsterdam, Secretaris-penningm.; Mr. J. H. Abendanon te s-Hage; E. van Assen te 's-Hage; Prof. Mr. D. van Blom te Delft; D. H. Havelaar te Rotterdam; H. H. van Kol te Voorschoten; Prof. Ch. A. van Ophuijsen te Leiden; Dr. H. F. Roll te Hilversum; Prof. Dr. C. Snouck Hurgronje te Leiden.

Vergaderingen. In het verslagjaar werden 3 vergaderingen te 's-Gravenhage gehouden, n.l.:

a. 13 Februari 1909;
b. 3 April 1909;
c. 28 October 1909.

Finantieel beheer. Bij gebleken noodzakelijkheid kan de Studie-Commissie beschikken over een door het „Kernfonds” te Batavia toegekende toelage van *f* 250.—, alsmede een bedrag van *f* 50.— van het Hoofdbestuur.

Op het einde van het verslagjaar was over die gelden echter nog niet beschikt. *)

Correspondent. Tot Dr. Hazeu te Batavia, aan wien van de oprichting der Studie-Commissie werd kennis gegeven, werd de uitnoodiging gericht in Indië als correspondent der Studie-Commissie op te treden.

Dr. Hazeu, die voor het doel der Commissie veel gevoelt, is, zooals bekend, door de Indische Regeering aangewezen, om, desgewenscht, toezicht te houden op de opleiding van inlandsche jongelieden, en om aanzienlijken inlanders, zoo dezen dit verlangen, raad te geven omtrent de opvoeding hunner zonen.

De betrokken hoofden van Gewestelijk bestuur zijn met deze opdracht in kennis gesteld, met de uitnoodiging om de belanghebbenden, die bijzondere plannen hebben met hunne kinderen, er op te wijzen, dat het wenschelijk ware om reeds op jeugdigen leeftijd, vóórdat het zevende levensjaar is ingetreden, ter zake met den adviseur in overleg te treden.

Er zijn derhalve wel waarborgen aanwezig, dat de Studie-Commissie, zich tot den heer Hazeu wendende, de beste inlichtingen van dezen zal verkrijgen.

*) Zijn thans ontvangen.

Werkzaamheid. Nadat in de Vergadering van 13 Februari 1909 besloten was, dat de Studie-Commissie hare hulp zou aanbieden aan jongelieden van inlandsche afkomst in Nederland studeerende en hare bemiddeling ter beschikking stelde voor toezicht op de studie, werd van de oprichting der Studie-Commissie kennis gegeven aan Zijne Exc. den Minister van Koloniën, aan de Regenten-Vereeniging, de Vereeniging Boedi Oetomo, Pangzoeki Malayoe, en de vereeniging Tiong Hwa Hwee Kwan in Nederlandsch-Indië, alsmede aan den Regent van Demak, den Majoor der Chineezen te Semarang, den hoofdredacteur van de Locomotief, terwijl het in de bedoeling lag om van ieder der in Nederland studeerende jongelieden alle gegevens te verzamelen, welke dienstig konden zijn voor het doel, hetwelk de Studie-Commissie zich voor oogen had gesteld.

In de Vergadering van 3 April 1909 kwam het Huishoudelijk Reglement tot stand, hetwelk is opgenomen in No. 19 van het Koloniaal Weekblad 1909, zoodat daarnaar kan worden verwezen.

Algemeen overzicht. In verband met het feit, dat de werkzaamheid der Studie-Commissie geheel lag op een voor vele leden geheel nieuw terrein, bepaalde die werkzaamheid in het verslagjaar zich uit den aard der zaak voorshands tot het nemen van voorbereidende maatregelen en de noodige voorzieningen.

Niettemin beijverde de Commissie zich om de belangen van de jongelieden, waar dit gevraagd wordt, naar vermogen te behartigen.

Enkele leden ontvangen de studeerenden ten hunnen huize, ten einde hen in staat te stellen ook van het Nederlandsche familieleven te kunnen genieten.

Zonder opdracht van ouders, voogden of verzorgers der jongelieden evenwel, is de Commissie niet in staat om in sommige aangelegenheden op eenigszins belangrijke wijze in te grijpen, hetgeen in sommige gevallen zeker in het nadeel dier jongelieden moet worden geacht.

Het ligt thans in de bedoeling der Commissie om zich, ten aanzien van een jonger uit Indië komend geslacht, te verstaan en in overleg te handelen met Dr. Hazeu te Batavia.

Namens de Studie-Commissie:
(*w.g.*) Mr. J. E. Heeres, Voorzitter.
E. van Assen, Secretaris.

Van het Informatie-Bureau:

Candidaten Indische ambtenaren.

De aandacht wordt gevestigd op een in de Staatscourant van 21 dezer voorkomende mededeeling van de commissie tot voorbereiding van de aanwijzing in 1910 van candidaat Indische ambtenaren.

Uit die mededeeling blijkt o. m. dat in dit jaar 37 jongelieden als candidaat Indisch ambtenaar kunnen worden aangewezen, naar de bepalingen van het besluit op de Indische bestuursopleiding.

De Staatscourant bevat de eischen, waaraan zij, die voor aanwijzing in aanmerking wenschen te komen, moeten voldoen.

Sollicitanten moeten zich vóór 15 Juni schriftelijk, met opgaaf van hun adres, bij de commissie aanmelden (adres: den secretaris, mr. G. A. Scheltus, Nassaulaan 2b, 's-Gravenhage) onder overlegging van de stukken, in de Staatscourant vermeld.

Voor het vereischte geneeskundig onderzoek hebben de sollicitanten zich zoo spoedig mogelijk schriftelijk te wenden tot de geneeskundige comm. van het Dep. van Koloniën, Laurens Reaelstraat no. 7 te 's-Gravenhage, met opgaaf van hun adres en mededeeling, dat keuring voor het candid. Indisch ambtenaarschap wordt gevraagd. Het is zeer gewenscht, dat de aanvragen om keuring vóór 27 Mei worden gedaan. Ten slotte wordt de aandacht van belanghebbenden nadrukkelijk er op gevestigd, dat na 14 Juni inkomende aanmeldingen onherroepelijk als te laat ontvangen ter zijde gelegd zullen worden.

Leeraar Suriname.

Aan een openbare school voor uitgebreid lager onderwijs te Paramaribo, waarvan de hoogste drie klassen overeenkomen met een hoogere burgerschool met 3-jarigen cursus, kan geplaatst worden een onderwijzer, die, behalve de hoofdakte, ook moet bezitten akten voor twee vreemde talen of voor wiskunde en één vreemde taal. Het bezit van de akte voor landbouwkunde en van een diploma voor slöjd strekt tot aanbeveling.

Bijzonderheden geeft St.-Ct. no. 94 v. 23 dezer. (Ook ter inzage Heulstraat 17).

De commissie belast met de afneming der examens voor den **Nederlandsch-Indischen administratieven dienst** in 1910, maakt bekend:

1. dat hare eerste zitting aanvangt op Zaterdag 28 Mei 1910, op welken dag het schriftelijk gedeelte zal worden afgenomen zoowel van het grootambtenaarsexamen als van het eindexamen en het voorbereidend examen voor den gemelden dienst;

2. dat het mondeling gedeelte van het grootambtenaarsexamen zal worden afgenomen op Maandag 30 Mei 1910;

3. dat zullen aanvangen de eindexamens (mondeling gedeelte) op Dinsdag 31 Mei, de voorbereidende examens (mondeling gedeelte) op Zaterdag 11 Juni 1910.

De candidaat-ambtenaren, die het eindexamen hebben af te leggen en examen wenschen te doen èn in Javaansch èn in Maleisch, worden uitgenoodigd vóór 1 Mei daarvan mededeeling te doen aan den secretaris der commissie.

De candidaat-ambtenaren, die het voorbereidend examen hebben af te leggen, worden uitgenoodigd vóór 15 Mei aan den secretaris der commissie mede te deelen of zij, na in het examen geslaagd te zijn, voorloopig bestemd wenschen te worden voor den dienst op Java en Madoera dan wel voor dien in de Buitenbezittingen.

In de Nederlandsche Staatscourant van Zondag 10 en Maandag 11 April 1910, no. 83, staat vermeld:

Op het bij Staatsblad 1906 No. 316 vastgestelde reglement op de toekenning van overtocht van Nederland naar Nederlandsch-Indië en omgekeerd ten laste van de Indische begrooting, zijn de volgende wijzigingen gebracht, nl.:

Art. 9 wordt gelezen:

Zij, die voor gouvernementsrekening de reis van Nederland naar Nederlandsch-Indië, of omgekeerd, volbrengen, worden onderscheiden in gouvernementspassagiers der 1ste, 2de, 3de of 4de klasse.

Gerangschikt worden in de 1ste klasse:

a. burgerlijke ambtenaren, die krachtens benoemingsbesluit eene burgerlijke betrekking bekleeden of bekleed hebben, waaraan eene bezoldiging is verbonden van *f* 400 's maands of meer;

b. officieren behoorende tot of gedetacheerd bij het Nederlandsch-Indisch leger, alsmede de officieren van de Koninklijke Marine;

in de 2de klasse:

a. burgerlijke ambtenaren, die krachtens benoemingsbesluit eene burgerlijke betrekking bekleeden of bekleed hebben, waaraan eene bezoldiging is verbonden van minder dan *f* 400, doch niet minder dan *f* 150 's maands, voor zoover de mannelijke, van minder dan *f* 400 's maands, voor zoover de vrouwelijke betreft;

b. onderluitenants en de andere onderofficieren der land- en zeemacht boven den rang van sergeant-majoor;

in de de 3de klasse:

a. mannelijke burgerlijke ambtenaren, die krachtens benoemingsbesluit eene burgerlijke betrekking bekleeden of bekleed hebben, waaraan eene bezoldiging is verbonden van minder dan *f* 150, doch niet minder dan *f* 75 's maands;

b. de niet in de 2de klasse gerangschikte onderofficieren;

in de 4de klasse:

a. mannelijke burgerlijke ambtenaren, die niet in eene der drie vorige klassen gerangschikt zijn;

b. militairen en schepelingen beneden den graad van onderofficier;

c. personen, die worden overgevoerd krachtens art. 7, sub *b*, *c* en *e*, en art. 8, sub *a*, *b*, *f* en *g*.

Ten aanzien van de ambtenaren, voor wie is bepaald, dat de door hen genoten materieele voordeelen tot een zeker bedrag worden medegeteld voor de berekening van hun verloftraktement, wordt bij de toepassing van dit en van het volgend artikel voren-bedoeld bedrag als bezoldiging beschouwd.

Ongeacht het bedrag hunner bezoldiging, worden in de 1ste klasse gerangschikt de burgerlijke ambtenaren, die in het bezit zijn van een diploma van (casu quo van een bewijs van aanstelling tot):

doctor in eenige faculteit of arts, ingenieur of technoloog, verkregen aan de Technische Hoogeschool of aan de voormalige Polytechnische School te Delft, officier van de land- of zeemacht (officier-machinist inbegrepen), met goed gevolg afgelegd eindexamen voor den Nederlandsch-Indischen administratieven dienst of groot-ambtenaarsexamen voor den Indischen dienst, technisch ambtenaar bij het boschwezen in Nederlandsch Indië, ambtenaar voor Chineesche zaken, gouvernements-veearts, hoofdonderwijzer(es), met goed gevolg afgelegd examen ter verkrijging van de bevoegdheid tot het geven van middelbaar onderwijs; met goed gevolg afgelegd eindexamen van een seminarie of een proponentsexamen.

Nimmer kunnen in eene hoogere klasse reizen dan de 2de klasse zij, die den titel voeren van:

baas, hoofdopziener of hoofdopzichter, instrumentmaker, klerk, konstabel, machinist, machine-opsteller, machinedrijver, meesterknecht, modelmaker, molenbaas, onderbaas, onderopziener of onderopzichter, opziener of opzichter, portier, rekenaar, reparateur, teekenaar, wagenmaker, werkman, voorts de: beheerders van tijdballen, bewaarders bij het marine-etablissement, binnenregenten der weeshuizen, boormeesters bij het mijnwezen, burgerambtenaren bij den topographischen dienst, boekhouder, tevens chef der contrôle bij den dienst der exploitatie van den stoomtramweg in Atjeh, cipiers, deurwaarders, gezagvoerders van communicatie-vaartuigen, hopperbarges, opium-politievaartuigen, recherchevaartuigen, residentie-stoomers en stoombaggermolens, hoofdschouten, hoofdverplegers in krankzinnigengestichten, instructeur voor den toestel dienst bij den post-, telegraaf- en telephoondienst, leerling-machinist, correc-tor en letterzetters bij de Landsdrukkerij te Batavia, loodsen, magazijnmeester en adjunct-magazijnmeester bij den post-, telegraaf- en telephoondienst, militaire schrijvers in dienst gesteld krachtens het Koninklijk besluit van 27 Juli 1881 no. 30 (Indisch besluit van 14 November 1881 no. 5), onderschouten, posthouders, schouten, stafmuzikanten, stuurlieden, topografen bij het Mijnwezen, treincontroleurs, vendu-afslagers, verplegers in krankzinnigengestichten, ziekenoppassers, zoutverkoop-, doorvoer- en depôt-pakhuismeesters.

Art. 10 wordt gelezen:

Personen, uit Nederland uitgezonden om tot eenig ambt te worden benoemd, worden met betrekking tot hunne rangschikking gelijkgesteld met landsdienaren, die zoodanig ambt bekleeden.

Ambtenaren, militairen en schepelingen, die eervol uit 's lands dienst zijn ontslagen, vallen in de klassen, waarin de laatstelijk door hen bekleede betrekkingen of graden zijn gerangschikt. Hebben zij den dienst op niet-eervolle wijze verlaten, dan vallen zij in de daarop volgende lagere klasse.

De leden van een gezin behooren tot de klasse aangegeven voor het hoofd des gezins.

Weduwen behooren tot de klasse voor den overleden echtgenoot aangegeven; alleen reizende weezen tot de klasse voor den overleden vader bepaald.

Vrouwen, wier huwelijk door echtscheiding is ontbonden en de leden van haar gezin, behooren tot de klasse aangegeven voor den man ten tijde dat het vonnis van echtscheiding in de registers van den burgerlijken stand werd ingeschreven.

De toepassing van het bepaalde in het tweede tot en met het vijfde lid van dit artikel kan nimmer ten gevolge hebben, dat ongehuwde vrouwen en gehuwde vrouwen, die niet in gezelschap van haar echtgenoot reizen, zoomede de haar vergezellende kinderen, in eene lagere klasse dan de 3e vervoerd worden.

De aangegeven rangschikking geldt alleen voor ambtenaren in vasten dienst van den lande of bestemd om daarin te worden opgenomen. Ten aanzien van tijdelijk in dienst genomen ambtenaren worden de noodige bepalingen gemaakt bij de aanstelling.

Van de Afdeeling Zutphen en Omstreken.
Jaarverslag over 1909.

Op 31 December 1909 telde de afdeeling 36 leden.

De rekening over 1909, sluitende met een batig saldo van *f* 100.74, gaf, zoo aan ontvangsten als aan uitgaven, een eindcijfer van *f*249.75½.

Den 9 Maart 1909 hield de heer Albert Vogel eene voordracht over: Indrukken, opgedaan in China en Japan. De leden der afdeeling hadden, elk met twee dames, vrijen toegang; meerdere dames en niet-leden tegen betaling van 50 cent.

De periodiek aftredende bestuursleden, de heeren Th. J. A. van Zijll de Jong en F. J. D. Noordhoek Hegt *) werden herkozen, de eerste als Voorz. De heer van Zijll de Jong werd opnieuw gekozen als vertegenwoordiger der Afdeeling in het Hoofdbestuur. De heer A. Walland vertegenwoordigde de Afdeeling als afgevaardigde op de beide Algemeene Vergaderingen der Vereeniging, dit jaar gehouden.

De Afdeeling had veel succes met haar voorstel tot het in het leven roepen van een bureel van advies en voorlichting. Niet alleen kwam het voorstel tot stand, maar de zaak vond dermate den steun van de Hooge Regeering, dat op de Staatsbegrooting voor 1910 een bedrag werd toegestaan en tot bevordering van het doel, ter beschikking van het bureel gesteld.

Namens het Bestuur der Afdeeling Zutphen en Omstreken:
De Secretaris: A. WALLAND.

*) Sedert overleden.

Officiëele Berichten.

Uit de Javasche Courant van 26 Maart 1910. No. 25.
Benoemingen, enz.

Verleend: een jaar verlof aan den opzichter-machinist J. W. Bloys van Treslong, den controleur S. J. Petrus en den voorzitter van den landraad te Bangkalan Mr. E. F. Kollmann.

Ontslagen: op verzoek eervol de klerk bij den post- en telegraafdienst mej. R. Stok en de opzichter S.S., Th. A. B. A. van der Put.

Benoemd: tot adjunct-inspecteur van den arbeid E. J. van Lier; tot opzichter-machinist bij den Sumatra-S.S., Th. Lawa; tot inspecteur van het Inl. onderwijs J. L. van Bemmel; tot 3en commies bij het D. v. F., J. des Amorie van der Hoeven; tot lid van den gewestel. raad van Pekalongan R. Tj. Mees; tot veearts bij den burgerl. veeartsenijk. dienst T. P. A. Sprena; tot referendaris bij het Dep. van B.B., F. C. H. Darlang en M. Meinesz; tot hoofdcommies J. Olivier, L. von Dewall, J. J. Palm en E. F. Facee Schaeffer; tot 1en commies H. Young en W. N. J. M. Allard; tot opzichter bij de S.S. op Java G. E. Gephart, L. A. Th. André, A. A. M. Seepers en L. F. Mallien; tot telegraaf-opzichter L. J. Steendam; tot referendaris bij het Dep. v. Fin. A. L. de Stoop; tot 1en commies D. A. Regensburg; tot 2en commies Th. A. Ehreneron; tot klerk te Soerabaja J. C. van Kempen.

Militair Departement.

Ontslagen; op verzoek eervol de 1e luit. der inf. J. A. Mac Leod Manuel, wordende hij benoemd tot adjunct-chef der 4e afd. S.S. op Java.

Geplaatst: bij het corps maréchaussée te voet in Atjeh de 1e luit. W. J. Romswinckel.

Overgeplaatst: naar Tapanoeli de 1e luit. W. Prins; naar het garnizoensbat. van Amboina en Ternate de 2e luit. W. K. H. Feuilletau de Bruijn; naar Semarang de kapitein L. Swartjes; naar Soerakarta de kapitein der genie P. van Drimmelen; naar Bandoeng de kapitein-kwartierm. A. J. Stuijver.

Ontheven: eervol van de waarneming der betrekking van onderdirecteur bij het Kon. Magn. en Meteorologisch Observ. te Batavia F. H. Staverman; benoemd tot directeur dier instelling Dr. W. v. Bemmelen; tot onderdirecteur Dr. C. Braak.

PASSAGIERSLIJST.

Passagiers van het stoomschip „Rindjani", gezagvoerder P. Bakker, van Rotterdam n. Ned.-Indië.

Te Rotterdam hebben zich ingescheept: G. E. Mühlradt en echtg.; M. H. du Croo en echtg.; W. J. Houwing; J. N. Broese met echtg. en 2 kinderen; Mevr. M. Moens-Kommer; C. A. Ruempol en echtg.; Mejuffr. E. A. van der Elst; H. F. B. J. A. Noordhoek Hegt met echtg. en dochter; P. H. Mooy en echtg.; Mejuffr. H. Roelofsen; Mevr. P. C. Bakker-Maggré; Mevr. M. Dam-Van Orden en 1 kind; Mevr. W. A. Beyer-Hinpelman en 3 kinderen; Mevr. W. Brouwer-Gravenhorst; Mevr. A. M. L. Bunk-Schiffer; A. Meijer en echtg.; T. S. B. Brugsma; J. J. Bels; C. Corten; N. A. Kloots; P. Jacobs; P. Meijer; H. J. van de Poel; A. van Straaten; A. D. Stinis; W. van Ooyen; M. J. Trouw; M. P. van Zelm, benevens een detachement suppletie-troepen.

Naar Southampton: de heer en mejuffr. Napier; J. Tresfon en echtg.

Naar Marseille: J. H. Jurriaanse.

Te Southampton zullen zich inschepen naar Tanger: Mrs. Meade Waldo; Miss N. Tilly; Mrs. E. Pearson.

Naar Marseille: Mr. and Mrs. W. Slings; Mr. A. A. Bignell; Miss Bignell; Mr. and Mrs. R. Cath. Naar Perim: J. Mc. Laren.

Te Marseille zullen zich inschepen: P. L. Blanken met echtg. en 2 kinderen; A. G. van Hattum; G. F. Enger Sr.; H. C. Stoelman en echtg.; J. Mulder en echtg.; Mevr. E. A. van Raadshoven-Coenraads Nederveen; Mevr. Th. M. Brans-Masthoff; Dr. J. Schijfsma; Mr. A. Ellerman; G. A. J. van der Heijden; J. E. Muller; M. J. Doppenberg en echtg.; A. Penning Jr.; C. H. Wouters en echtg.; C. Visscher; A. van Geelkerken; J. G. M. Dumont; Mevr. W. Allard, geb. Baronesse E. van Verschuer; Mr. C. W. Wormser; B. A. A. Hetharia; Mejuffr. S. H. Hulshoff; F. Klages; Mejuffr. H. W. J. Lucardie; M. C. Vijzelaar met echtg. en 1 zoon; Mevr. E. A. Wijnmalen-Van Emmerik en dochter; H. van Heusden; A. J. Zonneveld.

Naar Port-Saïd: Mejuffr. A. W. Th. Grevinck.

Te Port-Saïd zal zich inschepen: J. Voorwerk.

Rekening over 1909 van de Afdeeling Zutphen en Omstreken.

Ontvangsten.		Uitgaven.	
Saldo in kas	f141.60	Voor geleverd drukwerk	f 2.25
Rente Spaarbankboekje	- 3.15	Honorarium Alb. Vogel	- 70.—
Entrée's bij lezing Alb. Vogel	- 23.50	Quotum aan het Hoofdbestuur	- 20.50
Aan contributie's	- 81.50	Verzendingskosten	- 0.10
		Bodenloon	- 5.—
		Advertentiën	- 12.07
		Voor 40 exemplaren van het Jaarboekje	- 10.—
		Zaalhuur en kleine onkosten	- 11.55
		Reiskosten afgevaardigde naar 2 vergad.	- 14.—
		Voorschotten van den Secretaris	- 3.54
		Saldo in kas	- 100.74
	f249.75		f249.75

Vastgesteld in de vergadering van 12 April 1909.

De Secretaris: A. WALLAND.

No. 18. Vrijdag 6 Mei 1910. 10de Jaargang.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING OOST EN WEST

OPGERICHT DOOR KOLONEL G.E.V.L. VAN ZUYLEN, 21 MAART 1900.

„HET KOLONIAAL BELANG IS EEN ALGEMEEN NEDERLANDSCH BELANG."

Abonnementsprijs per jaar:

Vrij aan huis of franco per post binnenland, bij vooruitbetaling . . f 2.50
Voor Oost-Indië en het Buitenland . . . . „ 4.—
Afzonderlijke nummers . . . . „ 0.05

Prijs der Advertentiën:

Per regel . . . . f 0.15
Bij plaatsing van 500 regels . . . . „ $0.12^1/_2$
„ „ „ 1000 „ . . . . „ 0.10

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie", en gezonden aan de Presidente: 7a HEERENGRACHT, DEN HAAG.
Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, *51 Verhulststraat.*
Voor *Advertentiën* tot de Drukkerij „LUCTOR ET EMERGO", AMALIA VAN SOLMSSTRAAT, *Telefoon 4424*, beiden DEN HAAG.

Inhoud van dit nummer.

Het Hoofddoel der Vereeniging is:

Het verspreiden van populaire kennis omtrent onze Indiën onder gansch het volk en het bevorderen der welvaart in die gewesten, om zoodoende en ook door het verleenen van onderlinge hulp, warme belangstelling en liefde te kweeken tusschen Nederland hier en ginds.

Het lidmaatschap bedraagt als minimum f 2.— 's jaars (voor Indië en het buitenland minstens f 2.50). *)

Zij die f 5.— of meer contribueeren of een gift in ééns schenken van f 100.—, zijn donateur(trice).

Aan alle donateurs en leden wordt kosteloos en franco het *Koloniaal Weekblad* **toegezonden.**

*) Zie inteeken-biljet op de achterzijde van den Omslag. Verzoeke dit ingevuld te zenden aan het adres van den Secretaris van het Hoofdbestuur **E. van Assen,** *Heulstraat 17, Den Haag.*

Informatie-Bureau

(*Secretaris J. L. van Gennep*),

dagelijks — Zon- en feestdagen uitgezonderd — van 10—12 en 2—4 u., ten kantore **Heulstraat 17, 2de verdieping.**

Zie overigens **Officieele Mededeelingen** ook van het Dagel. Bestuur en de Afdeelingen op blz. 7—8.

Indische Kunstnijverheid.

In Het Vaderland troffen wij dezer dagen het volgende berichtje aan:

„Naar wij van welingelichte zijde vernemen, heeft zich als uitvloeisel van de Ned.-Indische Commissie voor de Brusselsche tentoonstelling een Comité gevormd met het doel eene Vereeniging op te richten om de Indische Kunstnijverheid tot grooteren bloei te brengen.

De bedoeling hiervan is voorts, niet het kweeken van huisvlijt, doch het uitsluitend beoefenen van het Kunstambacht in deze branche."

De Vereeniging „Oost en West", die baanbreekster is geweest op dit gebied, zal natuurlijk ook de eerste zijn om zich van harte te verblijden over iedere medewerking in deze richting, mits het hoofddoel der beweging zij: het bevorderen van de belangen der Inlandsche kunstnijveren.

Of het echter in het belang der goede zaak is, om naast Oost en West met Boeatan weer een nieuwe Vereeniging op te richten, die hetzelfde doel beoogt, meenen wij te moeten betwijfelen. Reeds zoo dikwijls is er, uit droeve ondervinding, op gewezen, hoe slecht de behartiging van Indische belangen gediend wordt door versnippering van krachten in ons klein landje, waar juist éénheid macht moet maken.

Zooals de lezers van Het Koloniaal Weekblad onder de officiëele mededeeling van het Hoofdbestuur der Vereeniging hebben gezien, bestaan er bij de Indische regeering plannen tot oprichting eener kunstnijverheidschool op Java. Eveneens een verblijdend teeken! Wat zou er nu niet eerlang veel goeds in deze richting bereikt kunnen worden, als alle belangstellenden de handen ineensloegen en eendrachtig samenwerkten voor hetzelfde doel!

Daar de vorm, waarin boven aangehaald bericht in Het Vaderland is gesteld, erg vaag en vooral de bedoeling van de laatste alinea niet heel duidelijk is, (daar in Ned.-Indië de kunstnijverheid grootendeels beoefend wordt als huisvlijt, sluit bevordering van eerstgenoemde „branche", tevens kweeking van laatstgenoemde in zich), hopen wij eene meer uitvoerige uiteenzetting der nieuwe plannen te vernemen, naar wij vertrouwen, dan echter na gemeenschappelijk overleg met Boeatan en de Vereeniging „Oost en West".

* * *

Meldden wij onlangs met leedwezen, dat er in den laatsten tijd weinig gepubliceerd wordt op het gebied der Ind. kunstnijverheid, met des te meer genoegen kunnen wij thans wijzen op een tweetal geïllustreerde artikelen in De Aarde en Hare Volken, van de hand des heeren Joh. F. Snelleman, directeur van het Prins Hendrik Museum te Rotterdam, over **Lampongsche vlecht- en weefkunst,** waaraan wij het volgende ontleenen:

Menschenfiguren vlechten in vlechtwerk van dagelijksch gebruik is een manier van versiering, die niet zeer algemeen is. Wilhelm Hein vermeldt in zijn opstel „Die Verwendung der Menschengestalt in Flechtwerken" (Mitth. der Antrop. Gesellsch. Wien, 1891) voorbeelden uit Amerika, Afrika en Azië, en wel van de Arowakken in Fransch-Guyana, van Karengo bij St. Paul de Loanda en van Borneo. Over de Borneo-matten spreekt hij ook in Veth's feestbundel, 1894. Loeber zegt in zijn boekje over: „Het vlechtwerk in den Indischen Archipel", (Haarlem, z. j.) dat hij buiten Borneo het mensch-motief in vlechtwerk niet heeft kunnen terugvinden; alleen is er nog te Batavia in het Museum een pandanzak met ingevlochten menschelijk figuur, nergens anders gebruikelijk dan in Midden-Soemba en aan de zuidkust; „zeldzaam", zegt de catalogus terecht erbij.

Hetzelfde kan men dus van de afgebeelde Lampongsche mat zeggen *). Het vlechtwerk, van gespleten rotan, zwart en wit, geeft de voorstelling van een prauwvaart; een groote prauw ligt middenin, met een roer aan den achtersteven, een hoogoploopenden voorsteven, een dektent, en vele driehoekige en vierkante vlaggen; onder de tent ziet men de bemanning, hoekige in de mat gevlochten figuren, hoog in de schouders, met ruitvormige hoofden. De rand, die de voorstelling omsluit, is een reeks zonder eind van hondjes met krulstaarten. Blijkbaar is de mat oud en veel gebruikt. In een goede volgorde ziet men eerst de mat, daarna de versiering, vervolgens onderdeelen van het vlakornament, de prauwen en de menschenfiguren.

Wie verklaart ons de symbolische beteekenis dezer voorstelling? vraagt schrijver.

Vermoedelijk heeft de mat als wandbekleedsel gediend. Het Museum verkreeg haar door aankoop, en tot behoud van het vlechtwerk is zij afzonderlijk in een kast achter glas opgehangen.

Een tweede merkwaardigheid is een geweven doek, ook uit de Lampongs afkomstig, in het bezit van „Boeatan" te 's-Gravenhage, klaarblijkelijk een oud weefsel van vergeeld katoen, waarop met bruine en blauwe draden een eigenaardig geometrisch patroon ingeweven is; „ingeweven" wordt hier gebruikt als tegenstelling van „flottanten inslag", die er bovenop ligt; aan den onderkant van dit patroon zijn de menschenfiguurtjes ingewerkt. De doek is een van de weinige overblijfsels eener oude weefkunst, die weleer in Benkoelen en in de Lampongs bloeide.

Tampan djoenggaloeh heeten de kleedjes. Het uitvoerige ornament doet eerst vragen, of 't geweven is. Loeber schreef mij indertijd, dat deze doeken waarschijnlijk op de manier der oud-peruaansche geweven worden, nl. met een naaldvormige spoel waarmede men naar keuze draden van den ketting, die alleen in even en oneven verdeeld is, kan opnemen om het patroon te maken. Hiermede is echter nog niet het laatste woord over deze weefsels gezegd.

Welk een kunststuk van weverij deze doek is, bleek toen men hem ging naweven; de Buitenzorgsche weverij heeft een tampan djoenggaloeh afgeleverd, die zoowel in kleur als in patroon het oorspronkelijke zeer nabij komt; dat er veel werk aan geweest is, blijkt uit den prijs van ƒ 160, dien het lapje, van nog geen oude el in 't vierkant, kosten moet.

Het was in 1907, dat deze doek te voorschijn kwam. Ik heb toen aan den Resident der Lampongsche Districten, den heer J. R. Stuurman, geschreven over deze oude weefkunst en over het belang van een onderzoek naar de doeken, die deze kunst voortbracht, in de dagen van Olim. De Resident had de welwillendheid bij rondschrijven van 18 October van dat jaar de zaak onder de aandacht zijner ambtenaren te brengen en heel op 't laatst van hetzelfde jaar 1907 was ik reeds in het bezit van den officieelen brief uit Telok Betong, die mij de afzending van „het vermoedelijk bedoeld oud weefsel" naar het ethnologisch museum te Rotterdam aankondigde.

Toen ik het pak, dat spoedig den brief volgde, openmaakte, was ik een en al verbazing, en telkens, als ik den doek te voorschijn haal, staar ik opnieuw met bewondering op dit voortbrengsel eener thans niet meer gekende techniek.

Blijkens een bij den brief gevoegd schrijven, waren geweven doeken als de hier afgebeelde eertijds in gebruik bij de margahoofden; ter gelegenheid van een feest, een huwelijk, een besnijdenis; ook bij de bespreking van adatzaken, op eene vergadering der marga-hoofden, werd de doek voor den dag gehaald en op manshoogte aan den wand gehangen. Alleen zij, die den titel voerden van Pangeran, Kria, Temenggoeng, Ngahebi of Demang, hadden, bij boven vermelde gelegenheden, het recht den doek op te hangen ter plaatse waar zij gezeten waren.

„Tampan djoeng galoeh" noemt men in de Lampongs zulke doeken, welke woorden, naar prof. Ch. A. van Ophuysen te Leiden mij mededeelde, vermoedelijk beteekenen „groote- (of mooie-) jonk-weefsel." Jonk (djoeng) is de naam van een vaartuig, maar

*) Later hopen wij ook in de gelegenheid te komen deze afbeelding in ons Weekblad te mogen reproduceeren.

veel op een prauw gelijken doet, naar 't mij voorkomt, de teekening van het weefsel niet.

De doek zelf, zonder de versiering, is geweven volgens de meest gewone binding, één op, één neer, ketting en inslag van grof, geel geworden, katoenen draad, en daarop is, met den flottanten inslag, de versiering geweven; er is, na elken ongekleurden inslagdraad, een andere, gekleurde, maar eveneens katoenen ingelegd, die telkens, al naar het patroon dit vordert, een of meer kettingdraden overspringt; zoodoende komen die kleurdraden, waar de figuren wat groot zijn, los op het onderweefsel te liggen.

De gebruikte kleuren zijn donker- en lichtblauw, die beide, trots den hoogen ouderdom van den doek, uitstekend bewaard gebleven zijn, rood, een oudsteenrood, dat vroeger stellig frisscher en minder mooi geweest is, en geel, dat sterk verkleurd en bijna gelijk geworden is aan den katoenen ondergrond. Bij een aandachtige beschouwing vindt men midden in het geometrisch ornament talrijke menschenfiguurtjes geweven. De buitenstaande rand aan den linkerkant van den doek is daarenboven geheel uit menschenfiguurtjes samengesteld; daarvan doet het onderste zien, dat de ontwerper van deze versiering nog wel iets anders teekenen kon dan de stijve poppetjes die, in de jonk, beweginloos naast elkander staan; hier is een volksoploop voorgesteld, een Rotterdamsch „standje" van hard loopende menschen, met drukke gebaren; als men er lang op kijkt, krijgt het randje iets bijzonder komieks, en komt er leven in de geaffaireerd doende figuurtjes.

De groote arbeid, aan zulke weefsels besteed, was grootendeels voltooid toen het weven begon; vooral was alles uitgeteld, waren dunne stokjes geschoven door de kettingdraden heen, twee draden onder het stokje, vijf boven, vier onder, vijf boven, vijf onder, twee boven, en zoo voort, zooals de figuren eischten. Was de ongekleurde draad van den ondergrond ingeslagen, dan werd het stokje met deze verdeeling naar voren geschoven en zóó hoog opgelicht, dat met de „sabel" de kettingdraden ver genoeg uit elkander gelicht konden worden om de spoel met den gekleurden draad door te laten.

Deze eertijds in de Lampongs beoefende kunst is verloren gegaan. Het kamponghoofd van Way orang, een plaats op een der zuidelijkste puntjes van Sumatra, ten oosten van de Lampong-baai, de vorige eigenaar van dezen hoogst merkwaardigen doek, wist niets ervan te vertellen, noch omtrent het weefsel, noch over het gebruik."

Om te trachten in Ned.-Ind. zoo menigen tak van kunstnijverheid te behouden, die dreigde, evenals de Lampongsche weefkunst, door gebrek aan waardeering en aanmoediging, uit te sterven, vormde zich bij de oprichting van Oost en West een commissie, die zich speciaal de zoo noodige bevordering daarvan ten doel stelt. De bestendige tentoonstelling met verkoop: Boeatan werd door haar in het leven geroepen; het streven de produkten der Indische kunstnijverheid bekend en bemind te maken wint meer en meer veld. Ook het boven aangehaalde berichtje is hiervan opnieuw een bewijs, evenals trouwens het verblijdend feit, dat nu voor het eerst te Brussel op een wereldtentoonstelling in het bizonder de aandacht gevestigd wordt op die kunstnijverheid.

Uit de O.-I. Mail.

Volgens de jongste mail is de gezondheidstoestand in Soerabaja en Semarang vooruitgaande, in Batavia komen nog telkens enkele gevallen van cholera voor.

Mr. Lorentz en zijn reisgezellen, die de sneeuwtoppen van Nieuw-Guinea beklommen hebben, zijn in Soerabaja en Batavia met geestdrift begroet; vooral de Dajaks, die meegekomen waren, trokken algemeen de aandacht. In het Bat. Nieuwsblad wordt o.a. verteld:

„De Dajaks, die de expeditie Lorentz hebben vergezeld, zijn door de stad getrokken om de verschillende bezienswaardigheden van Batavia te bezichtigen.

Zij zullen een bioscoop-voorstelling te Passer Baroe bijwonen, waar zooveel mogelijk films vertoond worden, die voor hen begrijpelijk zijn."

Uit Rembang komen gelukkig gunstiger berichten aangaande den rijstvoorraad.

Het Meteorologisch Observatorium profeteert: het is waarschijnlijk, dat op Java de komende oostmoesson zich niet door groote droogte zal kenmerken, maar vooral in het eerste gedeelte een regenval boven het normale zal vertoonen. Te Batavia ondervond men het al; daar regende het er bijna elken dag flink op los!

In verband met de circulaire, door de Vereeniging Oost en West verspreid, waarin medewerking wordt verzocht in haar streven om de uitwisseling van jongelieden tusschen Nederland en Indië wederkeerig te bevorderen, schrijft de Javabode, na overname der circulaire van het Informatie-Bureau:

„In hoeverre er reden is te verwachten, dat het nieuw opgerichte „bureel" tot meer en betere resultaten zal leiden dan soortgelijke informatie-bureau's vroeger hebben opgeleverd, kunnen wij niet beoordeelen. Veel zal afhangen van de activiteit en de mate van overleg, welke zij, die de zaak beginnen, ten toon zullen spreiden. (Tot ons leedwezen zagen wij dezer dagen het overlijden gemeld van den president der commissie, den oud-resident Van Assen *).

De taak van het bureel zal wel hoofdzakelijk bestaan in het verbreiden van degelijke kennis omtrent de toestanden en vooruitzichten in Indië. In zooverre kan het een nuttige rol vervullen. Velen gaan naar Indië, in de een of andere betrekking, zonder goed of zelfs maar oppervlakkig te weten, wat hun daar wacht, hoe zij zich daar hebben te gedragen en welke hunne toekomst daar zal zijn.

Overigens behoeft, naar wij meenen, de lust om naar Indië te gaan, bij de nederlandsche jongelieden niet zooveel aanwakkering.

Voor goede betrekkingen in particulieren dienst zijn doorgaans genoeg candidaten beschikbaar.

Wat aanmoediging noodig heeft, dat is de dienstneming bij het gouvernement, in welken tak van dienst ook. Maar of het „bureel" daartoe veel zal kunnen bijdragen? Wij betwijfelen het wel eenigermate. Zal de goede, opwekkende invloed, die van het bureel uitgaat, wel iets vermogen tegen den neerdrukkenden, ontmoedigenden, stillen invloed van de velen onder de gepensionneerden en verlofgangers, die klagen en kankeren en het steeds maar voorstellen, alsof het bij den indischen gouvernementsdienst een jammerlijke boel is. — onvoldoende betaling, slechte promotie, bevoorrechting van enkelen — en die plannen en illusies veel sneller uit de hoofden weten weg te praten, dan het best werkende bureel er die in kan brengen.

Hoe de commissie zich voorstelt de uitwisseling van jongelieden te bevorderen, blijkt uit haar mededeelingen niet. Daar is enkel sprake van de werkzaamheid der commissie ten behoeve der jongelieden, die van Nederland naar Indië zouden gaan en niet van die, welke van uit Indië naar Nederland zouden wenschen te trekken.

„Uitwisseling" komt ons trouwens een slecht gekozen woord voor om de bedoeling van Oost en West aan te duiden. Het zou dan slechts juist gebruikt kunnen zijn, wanneer het in die bedoeling lag, jongelieden uit Indië op weg te helpen om in Nederland aan den kost komen, of daar een carrière te beginnen, wat het geval geenszins is."

Over hetzelfde onderwerp schrijft het Batav. Nwsbl. weinig waardeerend:

Wij helpen de Vereeniging Oost en West toewenschen, dat haar de gevraagde medewerking verleend wordt. Maar wij vreezen, dat zij ook met dit halfslachtige plan geen succes zal hebben. Men moet het hier in Indië nu eenmaal niet langer hebben van water- en melkmiddeltjes. Alles of niets! Van kunstmatig opgewekte belangstelling, die maar een oogenblik duurt, hebben wij onze bekomst!

Landhuurzaken.

De correspondent te Djokja van het Soerab. Nieuwsbl. schrijft:

Het verwoede geschrijf over landhuur-aangelegenheden is thans gedaan en men ziet thans voor de zooveelste maal, dat men zich warm heeft gemaakt om niemendal, juist zooals we dat onlangs nog hebben geschreven. Niettemin zijn er groote hervormingen op til, maar die liggen nog zóó in het verschiet, dat men beter deed zich daar nu niet over te bekommeren.

Sultan nòch kroonprins (toekomstige sultan) storen zich dan ook niets aan dat woeste krantengeschrijf; hoogstens halen zij medelijdend de schouders op voor al de moeite, die de journalisten zich daarvoor gegeven hebben.

Nog geen veertien dagen geleden heeft de oude heer Kraag zijn huurland Sampakan aan de kongsie Van der Wijck en aan de Maatschappij Tandjong-Tirto voor één millioen gulden verkocht. Zou men nu denken, dat de koopers tot zoo iets zouden zijn overgegaan, indien zij geen zekerheid hadden omtrent de toekomstige hervormingen? Deze transactie alleen toont afdoende aan, dat men zich nodeloos heeft ongerust gemaakt. Men bedenke wel, dat hier geen eigendomsperceel is verkocht, doch alleen de huurrechten op dien grond, want de gebouwen, die er op dat land staan, zijn zoo goed als niets waard, zinken althans geheel in het niet bij de koopsom van ƒ 1.000.000.

De reis van den Hertog van Mecklenburg.

De hertog van Mecklenburg zette zijn reis door Oost-Java voort. Wij lezen daarover in het Soer. Handelsblad:

Zaterdagmiddag 2 April met den sneltrein van 12.14 kwam het gezelschap te Djatiroto aan, waar

*) Een vergissing waarschijnlijk veroorzaakt door een onvolledig telegrafisch doodsbericht van diens broeder.

FEUILLETON.

Aan de warme bronnen in de Preanger.

II.

Na het riviertje met droge voeten te zijn overgestoken, waarbij behendig springen van den eenen steen op den anderen, eene ontbrekende brug verving, ging het in den beginne weer opwaarts om uit het ravijn te komen. De weg bleef echter goed, het bosch was voldoende dicht om de zonnestralen tegen te houden en als niet eenige apen nieuwsgierig in de hooge boomen, door heftig slingeren van hunne aanwezigheid hadden kennis gegeven, zouden wij ons beslist de eenige levende wezens in den omtrek gedacht hebben. Nu wandelden wij, met die apen tot gezelschap, steeds verder den weg naar Tjipanas op, volgende met den vinger de kronkelingen van den weg, op de kaart aangegeven, en juist toen we wanhoopten den steen van het hoogtepunt 322 hier wel te zullen vinden en dus het voetpad voorbij te loopen, waarlangs wij in westelijke richting gaande de Tji-Tjaroem moesten bereiken, kregen wij beide plotseling in 't oog, en volgen vol moed het half dicht gegroeide pad.

Van den kant van Tjipanas verscheen aan een kronkeling van den weg een oude, strompelende man, van wien wij nog schertsend tegen elkaar zeiden, dat we aan zoo'n gids op onzen hoogst waarschijnlijk moeilijken tocht wel niet veel zouden hebben, zoodat we ook maar niet eens de moeite namen hem naar den goeden weg te vragen, en vergenoegd op onze kaart vertrouwende, verder gingen.

Steeds door een dichte wildernis slingerde het pad zich onbeholpen voort. Bij het eerste het beste beekje moest daar doorheen worden gewaad, om even later denzelfden oever weer te bereiken, hoogstwaarschijnlijk was het dus een pad, dat, oorspronkelijk door karbouwen gevolgd, ook voor de menschen wel eens tot weg moest dienen. Dat het zoo weinig beloopen was, verwonderde ons wel, de menschen, die even verder de sawah bewoonden, moesten toch hier langs om naar den grooten weg te komen, maar toen wij zagen, dat de sawah geheel braak lag, alle huisjes verlaten waren, de bevolking daarvan dus blijkbaar om de een of andere reden hare verblijfplaats tijdelijk ergens anders opgeslagen had, speet het ons niet tijdig voor een gids te hebben gezorgd, hier in deze verlaten streek zou wel niemand te vinden zijn.

Maar als ervaren woudloopers hadden wij een groot vertrouwen in onze kaart, waarop het pad toch precies tot aan de onderaardsche plek aangegeven was. Met vollen moed dus verder, de Tji-Tjaroem hadden wij reeds te pakken, woest holderbolderde het water over de steenenvolle bedding, wij hadden dus niets anders te doen dan op het geluid daarvan de rivier stroomopwaarts te volgen, totdat, als wij niets meer hoorden, het water onder den grond moest stroomen.

Op de kaart was ons een eilandje in de rivier als de plaats aangegeven, waar de rivier onder den grond verdween. Groote zwermen vleermuizen zouden ons bij het binnentreden van de grot om de ooren komen vliegen; welke avontuurlijke voorstellingen hadden wij ons al gemaakt om zoover mogelijk er in door te dringen, onze fietslantarens daarvoor meegenomen!

Maar, helaas, hoe we ook zochten in die dicht begroeide onherbergzame natuur, was het zonder gids onmogelijk den ingang van de grot te vinden, als die er ooit was, zeiden wij ten laatste tot elkaar, toen het bruischen van het water aan onze rechterzijde maar steeds niet ophield. Totdat wij eindelijk meenden dan toch het doel bereikt te hebben.

Op de kaart snijdt het pad twee tranches, elke tranche tien meters hoog, wij zouden dus twintig meters moeten stijgen en werkelijk lag daar zoo'n klein heuveltje voor ons. Met frisschen moed er op en, eenmaal boven, het pad verlaten en de rivier weer opgezocht. Werkelijk lag daar ook als een ontzaglijke ruïne eene enorme opstapeling van reuzensteenen voor ons, na veel moeite werd daarover heen geklauterd, een klein stroompje daarbij halsbrekend overschreden, totdat het bleek, dat wij ons op het eilandje bevonden, dat te dezer plaats op de kaart was aangegeven en waar langs aan de andere zijde de Tji-Taroem als een breede, maar ondiepe stroom haar weg vervolgde. Aan beide zijden was zoover het oog kon reiken, de rivier bovengronds te volgen, de zon was bijna in haar hoogsten stand gekomen, zoodat we maar besloten het doel van onzen tocht op te geven en over Tjipanas naar huis terug te keeren.

(Wordt vervolgd.)

het de lunch gebruikte. Men meldt ons hieromtrent het volgende:

Na de aankomst begaf het gezelschap zich naar het kantoor der onderneming, in de nabijheid waarvan, in de groote betaalloods, verfrisschingen werden aangeboden. Daarop namen de hertog, de hertogin en het gevolg plaats in den trein, die hen door de onderneming zou voeren en die uit twee personenwagens bestond. De route werd zoo gekozen, dat al de stadia van het landbouwbedrijf konden worden waargenomen: men kreeg ongerept bosch te zien, bosch dat gekapt werd, terrein dat opengekapt was, grond die plantklaar gemaakt was, een jongen tuin, een ouden tuin en zelfs een tuin die gesneden werd. Ook werden een paar nieuwe kampongs bezichtigd.

Te kwart over twee was men op het emplacement terug, waar de lunch gebruikt werd, die de firma Grimm & Co. had geleverd. Tijdens den maaltijd, waar in 't geheel slechts 11 personen aanzaten, viel een zware regen, doch daarna klaarde het weer op. Nu werd een kijkje genomen in de suikerfabriek, die reeds stoom gemaakt had, omdat met malen zou worden begonnen. Zeer interesseerde den hertog de automatische overbrenging van het riet: de lorries werden opgeheven en neergezet op een rietplatform, waar een in beweging gebrachte vork of krabber het riet op de carrier wierp, die het naar de crushers bracht.

Menig complimentje kregen de heeren te hooren. De hertog toondé zich zeer erkentelijk voor hetgeen men hem had laten zien en voor de regeling, die het mogelijk maakte alles in zoo korten tijd te bekijken.

Even vóór vijf voerde een expres-trein den hertog en de zijnen naar het oosten weg.

Biologische Tentoonstelling.

Van 11 tot 21 Juni 1910 zal te 's-Gravenhage gehouden worden een Biologische Tentoonstelling, georganiseerd door de Nederlandsche Natuurhistorische Vereeniging in samenwerking met het Koninklijk Zoölogisch Botanisch Genootschap te 's-Gravenhage, op de terreinen van het laatstgenoemde Genootschap.

Het doel dezer Tentoonstelling is in de eerste plaats een indruk te geven van den onuitputtelijken rijkdom van merkwaardige verschijnselen, die het leven van planten en dieren den opmerkzamen waarnemer aanbiedt, en in de tweede plaats aanschouwelijk voor te stellen, welk een hooge vlucht de ontwikkeling der hulpmiddelen bij de studie der levende natuur in den tegenwoordigen tijd genomen heeft.

Vooral in het laatste vijftigtal jaren heeft zich langzamerhand het inzicht gevestigd, dat de verspreiding van degelijke kennis der levende natuur meer en meer een algemeen maatschappelijk belang kan geacht worden. Niet alleen kan het waarnemen van de levensverrichtingen van plant en dier een rijke bron van genot zijn, die des te meer waarde heeft omdat zij binnen het bereik ligt van alle volksklassen, lagere zoowel als hoogere, maar voor dengene, die dieper daarin doordringt, is de studie van de levende natuur van de grootste beteekenis, omdat zij, goed opgevat, een helder licht kan werpen op tallooze verschijnselen in het individueele en sociale leven van den mensch, die toch door zijn organisatie van die natuur deel uitmaakt.

In aanmerking genomen de hooge waarde die eigen aanschouwing der feiten voor het begrijpen en waardeeren daarvan steeds heeft, kan juist een tentoonstelling de liefde tot en de belangstelling in de levende natuur in ruimen kring zeer sterk bevorderen. De vorige Biologische Tentoonstelling, die in 1905 te Amsterdam gehouden werd, heeft dat ook ten duidelijkste bewezen.

Ook de koloniën zijn bij deze tentoonstelling niet vergeten. Een belangrijke verzameling betreffende het leven van planten en dieren in Nederl.-Indië, bijeengebracht door den heer H. H. Zeijlstra, zal er te zien zijn. Ter typische aankleeding dezer inzending werd de hulp van Boeatan ingeroepen, die natuurlijk volgaarne verleend zal worden.

Wij vestigen dan ook in het bizonder hier de aandacht op deze nuttige tentoonstelling, wijl zij het hare er toe bij zal dragen om de kennis van Nederl.-Indië te verspreiden, hopende dat dit enkele lezers van het Koloniaal Weekblad zal nopen tot deelname aan het fonds, dat de commissie wenscht te vormen door uitgifte van aandeelen à ƒ 10, terwijl ook vrije schenkingen van een willekeurig bedrag in dank zullen worden aanvaard. De aandeelhouders en zij, die een vrije schenking van minstens ƒ 10 gedaan hebben, zullen uitgenoodigd worden, de feestelijke opening der Tentoonstelling op 11 Juni bij te wonen, en ontvangen een doorloopende toegangskaart op de gewone openingsuren.

Waar de Nederlandsche Natuurhistorische Vereeniging in de kosten der Tentoonstelling een bedrag van ƒ 950 bijdraagt, en het te stichten waarborgkapitaal eerst aangesproken worden zal, wanneer deze som verbruikt is, daar acht de Commissie het waarschijnlijk, dat de Tentoonstelling geen of slechts een klein nadeelig saldo zal opleveren, zoodat het gestorte waarborgkapitaal geheel of voor een groot deel terugbetaald zal kunnen worden.

Belangstellenden kunnen hun bewijs van deelname toezenden aan den Penningmeester der Regelings-Commissie, den heer R. H. Laverman, Prins Hendrikstraat 47, 's-Gravenhage.

INGEZONDEN.

ONZE INDISCHE SOLDATEN.

De arbeid der „Vereeniging voor evangelisatie onder de militairen in Nederlandsch-Indië" is u bekend. Toen te Kota Radja nog een groot Europeesch garnizoen gelegerd was, is daar vele jaren met grooten zegen gewerkt door de heeren Ds. C. van Oosterzee, J. Weber, en J. A. Meijer. Met de vermindering van het Europeesch garnizoen is die arbeid geleidelijk ingekrompen, zoodat daar nu nog wel onder leiding van Ds. C. Horseling een tehuis is, maar er geen Evangelist der Vereeniging meer werkt. De arbeid onzer Vereeniging wordt thans meer en meer geconcentreerd op Java. Te Meester Cornelis heeft zij haren evangelist G. Sterken en een tehuis, dat zich in een geregeld en belangrijk bezoek mag verheugen. Te Buitenzorg heeft zij eveneens een tehuis, waar ook geregeld veel militairen en burgers samenkomen. Vervolgens heeft zij een, zij het thans ook slechts tijdelijk tehuis te Tjimahi onder leiding van den heer H. Drost, waar ook iederen avond een niet onbelangrijk aantal militairen bijeenkomt. Voorts steunt de Vereeniging zooveel mogelijk allen Christelijken arbeid, die onder Europeesche militairen geschiedt; verspreidt Christelijke lectuur onder de soldaten, en tracht op de belangrijkste garnizoenen goede bibliotheken te vormen. Zooals echter van zelf spreekt, is voor dat alles geld noodig. Meer en meer blijkt, dat de Vereeniging eene heerlijke roeping onder de soldaten in Indië te vervullen heeft, maar het Bestuur ziet zich helaas in den laatsten tijd de handen zeer gebonden. Zij zucht onder een tekort van ongeveer ƒ4500, Buitenzorg heeft dringend hulp noodig, want het tot nu toe gebruikte tehuis verkeert in zoodanigen toestand dat het spoedig moet worden verlaten, maar de noodige middelen ontbreken om een nieuw tehuis te betrekken, terwijl het toch zoo dringend gewenscht is, aldaar den arbeid met kracht voort te zetten, aangezien te Buitenzorg een recrutenbataljon is gelegen, dat grootendeels uit jonge, kersversch uit Nederland aangekomen manschappen bestaat. De Vereeniging tracht te Tjimahi een goed militair tehuis te krijgen, en zou daar bovendien gaarne een flink vergaderlokaal bouwen, opdat daar ook de godsdienstoefeningen en andere samenkomsten kunnen worden gehouden. De huisvader te Meester Cornelis zou ook gaarne allerlei dingen willen aanschaffen om den militairen het verblijf in het tehuis zoo aangenaam mogelijk te maken. De tehuizen te Solo, Salatiga en Malang vragrn telkens om hulp, die de Vereeniging evenwel niet voldoende geven kan.

Wij verzoeken u daarom dringend ons met dien arbeid niet alleen te laten staan. Wij hebben thans groote behoefte aan een bedrag van 15 à 20 duizend gulden om den arbeid op Java krachtig te kunnen voortzetten. Het betreft hier den arbeid onder de zonen van ons volk. Aan onze soldaten in Indië hebben wij veel te danken. Met dat handjevol soldaten wordt zoo enorm veel gedaan. Zij missen daarentegen zoo oneindig veel, in het bizonder de burgersamenleving met hare gezelligheid, en gezelligheid kunnen zij slechts vinden in onze Christelijke militaire tehuizen, tenzij zij die zoeken op verkeerde plaatsen, waar zoo menigeen ten gronde gaat. Wij zouden daarom zoo gaarne van onze militaire tehuizen werkelijk aangename, gezellige tehuizen willen maken, waar zij op gepaste wijze hunne avonden kunnen doorbrengen, zoodat er ook een hechte band ontsta tusschen den huisvader en de bezoekers en onze tehuizen meer en meer een bron van zegen voor de soldatenmaatschappij worde.

Tot dekking van het tekort voor Buitenzorg, Tjimahi, Meester Cornelis, Solo, Salatiga en Malang en voor lectuurverspreiding hebben wij dringend behoefte aan versterking onzer kasmiddelen. Blijft die uit, dan zouden wij helaas ons werk moeten inkrimpen wat onverantwoord zoude zijn.

Steunt ons daarom met eene gave, zij het ook eene kleine. Onze Vereeniging kan thans niet doen, wat zij doen moet. Wij vragen u met aandrang, help ons en geef ons wat wij zoozeer noodig hebben.

Namens het Bestuur der Vereeniging voor Evangelisatie onder de Militairen in Ned.-Indië:

Ds. H. TEN KATE, Sliedrecht, Voorzitter.
Jhr. Mr. A. F. DE SAVORNIN LOHMAN Jr., Amsterdam, Keizersgracht No. 547, Secr.
Ds. M. A. ROUWENHORST, Leersum (Utrecht) Penningmeester.

WEST-INDIË.

SURINAME.

In het Gouv. Adv. Blad werd de begrooting voor 1911 afgekondigd, hetgeen aan de N. Surin. Cour. aanleiding gaf een vergelijking te maken met 13 jaar geleden. Toen bedroegen de uitgaven op eene bevolking van ruim 50,000 zielen bij de eerste behandeling der begrooting door de Koloniale Staten *f* 1.265,169, thans op eene bevolking van nagenoeg 91,000 zielen *f* 6,761,124.

Naar men weet, is echter onder laatstgenoemd bedrag alles begrepen, leening, rente en aflossing van leeningen voor in de laatste jaren ondernomen productieve werken.

De West gaf eene korte bespreking van de ontwerp-begrooting voor 1911. Het blad merkt o.a. het volgende op:

„Door het plan-Fock is ongetwijfeld de indeeling der begrooting eenvoudiger en practischer geworden, terwijl ook het richtsnoer, bij dit plan aangegeven, ons juist gezien voorkomt.

Hiermede zijn o.i. de belangrijkste punten der begrooting besproken. Veel ingrijpends wordt er overigens niet voorgesteld.

Onder de goede voornemens, die in de begrooting worden bekend gemaakt, achten wij van belang, dat bij benoeming van ambtenaren in Nederland een strenge keuring zal plaats hebben. De tegenvallertjes die de kolonie heeft geleden door ambtenaren, die kort na hun aankomst hier wegens ziekte met verlof en later pensioen terugkeerden, zijn maar al te bekend. Ook dat geen personen boven de 40 jaar tot ambtenaar zullen worden benoemd en 65 jaar de leeftijd zal zijn, waarop men zal hebben af te treden juichen wij toe.

Ten aanzien van de plannen tot reorganisatie van het lager onderwijs, zijn velen sceptisch gestemd. Vakonderwijs op de lagere scholen achten wij misplaatst. En bij het plan om twee heeren naar de Vereenigde Staten te zenden ter bestudeering van de scholen van Booker Washington c.s. stellen wij de vraag, of dit uitstapje beslist noodig is, en men niet kan volstaan met bestudeering van de zeer uitgebreide literatuur ter zake?

Van de plannen tot voortgezet onderzoek naar de mogelijkheid om de stad van goed en voldoend drinkwater te voorzien, zal zeker met instemming zijn vernomen door ieder, die van het groote belang van dezen hygiënischen maatregel overtuigd is."

Uit Nickerie wordt geschreven, dat het droge weer dit jaar een ramp dreigt te worden voor de balata-industrie, die hier het hoofdmiddel van bestaan is, want vele, zelfs zeer vele arbeiders, die sinds Januari naar de binnenlanden waren vertrokken, hebben tot nu toe niets kunnen uitvoeren, en komen weer te Nickerie aan. Deze industrie beleeft daar thans moeilijke tijden, en het zou eerder aanbeveling verdienen den bestaanden druk eenigszins te verlichten, door b.v. de retributie te verminderen van 10 op 5 centen, in plaats van deze te verhoogen, gelijk voorgesteld werd, meent de correspondent.

Het gaat met de bacoven-cultuur nog volstrekt niet van 'n leien dakje. Laatstelijk was door den vertegenwoordiger der United Fruit Co. medegedeeld, dat de vruchten, mits lang, nu weer iets dunner mochten worden aangeboden. Van deze vergunning is door de planters, blijkens een schrijven van een hunner aan „De West", geen gebruik gemaakt, daar het ten slotte heel moeilijk wordt om de arbeiders, die de bossen moeten kappen, op de hoogte te brengen van de telkens gewijzigde eischen.

Dit gaf den wd. directeur van den landbouw aanleiding om den planters op het hart te drukken toch van deze gunst van de United Fruit Co. gebruik te maken.

„De United Fruit Company heeft in October jl. getoond, dat zij, wanneer er gegronde opmerkingen over de keuring gemaakt worden, dadelijk bereid is daaraan tegemoet te komen. Uwerzijds worde dus aan de redelijke eischen van de United Fruit Company voldaan."

Uit de laatste zinsnede schijnt wel te mogen worden afgeleid, dat de planters het niet zóó bij het verkeerde eind hebben, die meenen, dat hier van geen gunst sprake was, maar van een verlangen der United Fruit Company, dat lijnrecht in strijd was met een laatstelijk door haar gestelden eisch.

Hieruit blijkt dus, dat de eischen nog al sterk wisselen, zoodat het lastig wordt daaraan te voldoen.

Wanneer nu maar door de United Fruit Co. hiermee rekening gehouden werd en behoorlijke overgangen werden toegestaan, zou alles nog wel goed te schikken zijn. Maar het schijnt, dat in dat opzicht wel iets te wenschen blijft, terwijl naar het ons voorkomt ook van de zijde der planters wel wat meer toeschietelijkheid mag worden verwacht.

Hier behoort met de zoo telkens wisselende eischen der markt samenwerking tusschen planters en afnemers op den voorgrond te staan.

Ook in een ander opzicht is een minder goed bericht omtrent deze cultuur ontvangen. Men had gehoopt in de Congo-variëteit eene soort te hebben gevonden, die niet door de Panama-ziekte werd aangetast. Nu heet het evenwel, dat op een der plantages, waar Congo-spruiten werden uitgezet, de Panama-ziekte zich in een dier planten heeft vertoond. Uit een gehouden onderzoek bleek, dat het voorkomen dier ziekte nog niet met zekerheid kan worden aangetoond, maar de mogelijkheid bestaat dus nog, dat dit wel het geval is.

In Onze West wordt een beroep gedaan op de ingezetenen, om bij te dragen tot een standbeeld voor nu wijlen koning Willem III, onder wiens regeering de slavernij in Suriname werd afgeschaft. Voor dit denkbeeld werd het initiatief genomen door een paar Surinamers, maar tot nu toe is slechts *f* 1100 binnengekomen, welk bedrag bij de Surinaamsche Bank werd gedeponeerd. Onze West acht voor dit doel minstens *f* 10,000 noodig.

WAT DE INLANDER ZEGT.

Tegenzin der inlandsche ouders om hunne zonen in Staatsdienst te doen gaan.

Werd in de Koloniale Weekbladen van 13 Januari en 24 Maart 1910 Nos. 2 en 12 reeds gewezen op de dikwijls geringe medewerking, soms zelfs tegenwerking van de inlandsche ouders om hunne kinderen op een hooger intellectueel peil te brengen, in de **Boemi Poetra** van 18 December 1909 No. 23 deelt D. diastra mede, hoe vaak den jongelieden, al hebben zij de verschillende klassen op de scholen doorloopen en zich voor de Opleidingsschool voor Inlandsche ambtenaren of voor de Onderwijzerskweekschool bekwaamd, door hun ouders belet worden zich in de voorgenomen richting verder te ontwikkelen.

In de afdeeling Tjiandjoer, zegt de schrijver, bestaan twee gouvernementsscholen, n.l.: één Iste klas school met ± 120 leerlingen, en één IIde klas school met ± 220 leerlingen, terwijl op de in die afdeeling opgerichte dessascholen aan ongeveer 4000 leerlingen onderwijs wordt gegeven. Voorts ligt het in de bedoeling van de Regeering in het jaar 1910 gouvernementsscholen op te richten in de districten Tjirandang, Tji Poetri, Tji Kadong, enz. enz.

De meeste ouders zijn over het algemeen reeds tevreden, wanneer hunne kinderen kunnen lezen, schrijven en rekenen en nemen daarom, ondanks de herhaalde raadgevingen van onderwijzers en zelfs van de plaatselijke inlandsche schoolcommissie, na afloop van de studies in de 3de of 4de klasse, hunne kinderen van de scholen af, ten einde hen in de gelegenheid te stellen de godsdienstscholen te bezoeken en zich in het lezen van den Koran te bekwamen.

Zoo had op de eerste klas school te Tjiandjoer een leerling van de 5e klasse aan den Inspecteur van het Inlandsch onderwijs te kennen gegeven, dat hij het voornemen had om de lessen op de opleidingsschool voor Inlandsche ambtenaren te volgen, maar toen hij het verzoek daartoe tot zijn vader richtte, weigerde deze dit toe te staan, vergezeld van de verklaring, dat, als hij toch op de school werd toegelaten, hij verder afzag van het toekennen van levensonderhoud.

Een ander leerling uit de 5de klasse wenschte op de kweekschool voor inlandsche onderwijzers geplaatst te worden, doch toen hij met het verzoek bij zijn vader kwam, weigerde deze zijne toestemming te geven, omdat hij bevreesd was, dat zijn zoon in zijn volgend leven zonder godsdienst zou blijven, terwijl hij er de voorkeur aan gaf, dat, als zijn zoon toch bleef volharden bij het onderwijs geplaatst te worden, deze alsdan eene plaatsing zou zoeken bij de dessaschool.

Het gehalte der inlandsche onderwijzers. Op den 28sten November 1909 werd, in het gebouw der Iste klas school te Garoet, eene vergadering gehouden van de inlandsche onderwijzers in de afdeeling Limbangan.

Alle onderwijzers waren aanwezig, behalve die van de school te Pamening, welke te ver verwijderd was. De vergadering werd bijgewoond door den Inspecteur van het inlandsch onderwijs der eerste afdeeling, door den controleur van Tjibatoe en door den aspirant-controleur van Garoet, terwijl tevens aanwezig waren de onderwijzer van de eerste school, die belast is met het geven van onderwijs in de Nederlandsche taal en Mas Kartasasmita, inlandsch gemeente-schoolopziener.

Hetgeen op die vergadering behandeld werd, is opgenomen in de **Boemi Poetra** van 18 December 1909 No. 23, terwijl bij de lezing van dat verslag bepaaldelijk de toespraak opviel, die bij deze gelegenheid door den Inspecteur van het inlandsch onderwijs tot le gezamenlijke inlandsche onderwijzers werd gericht.

Genoemde Inspecteur wijdde over den tegenwoordigen toestand van het onderwijs uit, welke door hem niet gunstig werd genoemd. Naar zijne meening zijn er slechts weinig inlandsche onderwijzers, die

Jaarlijksche Vergadering van aandeelhouders van Boeatan

op Vrijdag 27 Mei, ten elf ure v.m., HEULSTRAAT 19, DEN HAAG,

waar ook van af 13 Mei de agenda en de financieele verantwoording ter inzage liggen voor de aandeelhouders der N. V.

:-:

een goed begrip hebben van de vervulling hunner taak en zich werkelijk voldoende aan het onderwijs laten gelegen liggen.

De meesten hunner zijn beslist onverschillig voor het onderwijs en behartigen meer hun eigenbelang in den vorm van overlegging van geld en het verzamelen van goederen. Volgens de meening van den Inspecteur zouden de inlandsche onderwijzers zich kunnen beschouwen als vervangers van Allah op aarde, als zij het hooge doel van het onderwijs in het oog hielden, dat hun de hooge bestemming oplegde om de kinderen zedelijk en verstandelijk te ontwikkelen en deze te vormen tot deugdzame menschen in de maatschappij. Het is een eerste plicht voor de inlandsche onderwijzers, zeide hij verder, om zich in te spannen de middelen te overwegen, die het best tot de ontwikkeling van de kinderen kunnen leiden, om hen tot beschaafde menschen te vormen.

Ook werd door den Inspecteur nog op het gebrekkige in het onderwijs der inlandsche onderwijzers gewezen en tijdens de vergadering de noodige aanwijzingen gegeven, die tot verbetering van het onderwijs in het lezen, schrijven en rekenen konden leiden.

Waarom de Fröbelschool voor inlandsche kinderen te Malang is opgeheven. Op 31 Maart 1910 is de Fröbelschool voor inlandsche kinderen te Malang gesloten, zooals blijkt uit een schrijven van het Bestuur dier school, opgenomen in de **Bromartani** van 2 Maart 1910 No. 17.

Die sluiting heeft plaats gehad naar aanleiding van het voorschrift der Regeering, dat de vroegere bepaling van directe toelating der inlandsche kinderen van de Fröbelschool op de Nederlandsche gouvernementsschool is ingetrokken.

Ter toelichting diene, dat te Malang twee Fröbelscholen bestonden met ongeveer 150 leerlingen, waarvan jaarlijks 10 tot 30 leerlingen met gunstig gevolg de school verlieten.

Gewoonlijk werden daarvan 1 of 2 leerlingen op de gouvernementsschool toegelaten, die dan bestemd waren voor verdere opleiding op de Doctor-Djawaschool.

Men streeft er naar te weten te komen, of de bovengenoemde maatregel de wensch is van de Indische Regeering, dan wel een gevolg van de gevoerde Indische politiek in Nederland.

WAT DE CHINEES VERTELT.

Hoe zal het met de Nederl.-Indische Chineezen in de toekomst gaan. Deze vraag, die, volgens „A n a k A d e v" in de **Pembrita Tjoeng Wa** van 28 December 1909 No. 128, moet worden beschouwd als een stem uit Nederlandsch-Indië, is voorgebracht naar aanleiding van het gesprokene, tijdens de behandeling der Indische Begrooting in de Tweede Kamer der Staten-Generaal in het afgeloopen jaar, bij welke gelegenheid door den afgevaardigde Colijn een lans werd gebroken voor de Indo's en tevens de aandacht werd gevestigd op de wenschelijkheid, om deze in staat te stellen de Inlandsche Rechtsschool te bezoeken.

Dit denkbeeld werd door de peranakan-Chineezen met vreugde begroet, zij betreurden, dat ten deze de Doctor-Djawaschool niet werd genoemd. Zoovele peranakans toch, die geldelijk onvermogend zijn in Europa hunne studies te voltooien, zouden zoo gaarne als hulp-doctor eene stelling innemen in de Indische maatschappij.

Behoeven de Indo's echter ten dezen aanzien nog niet te wanhopen aan eene voor hen gelukkige oplossing dezer kwestie, geheel anders staan de Chineezen voor deze zaak. Mogen deze, vraagt de schrijver, hunne wenschen ten deze uitspreken, ter behandeling in de Tweede Kamer der Staten-Generaal?

Kent de tegenwoordige Minister van Koloniën Nederlandsch-Indië en het werkelijk bestaan der Chineezen aldaar.

Schrijver is van meening, dat deze beide vragen in ontkennenden zin moeten worden beantwoord.

In het algemeen belang van Nederlandsch-Indië is z.i. een bekwaam Minister van Koloniën in Nederland hoogst noodzakelijk, maar ook al werd daar de toestand der Nederlandsch-Indische Chineezen beter begrepen dan thans het geval is, dan kan in dien toestand geen verandering worden gebracht, zoolang de Grondwet niet toelaat, dat de Chineezen in het Parlement vertegenwoordigd mogen zijn.

Ondanks de vele door hen opgebrachte belastingpenningen zullen die Chineezen blijven, hetgeen zij thans zijn. Men zal hen politiek en strafrechterlijk blijven gelijk stellen met inlanders, het slechte passenstelsel zal voor hen een ketting aan het been blijven, terwijl, ondanks de bewezen trouw aan de Ned.-Ind. Regeering, de deur tot betere toestanden gesloten zal blijven en zij met hunne verzoeken om deel te nemen aan het Staatsbestuur naar den duivel kunnen loopen.

De Ned.-Indische Chinees wordt met den inlander gelijk gesteld, maar wil hij zijn levensonderhoud zoeken in het inlandsche dorp, dan wordt hem zulks verboden, terwijl toch het belastinggeld behoorlijk en op tijd moet worden voldaan. Hij is en blijft dus feitelijk een vreemdeling in Nederl.-Indië, maar duizenden Chineezen worden wreed tot straffen en boeten veroordeeld, zonder dat ooit de Chineesche Regeering daarvan kennis nam.

De Chineezen in Ned.-Indië vergissen zich, wanneer zij de opgerichte Hollandsch-Chineesche scholen prijzen, want de kennis der Nederlandsche taal is voor hen evenmin noodig als het Arabisch in Rusland.

De Nederlandsche Regeering verklaart, dat de Chinees een handelsman is en dat daarom de kennis van de Engelsche taal voor hem nuttig kan zijn, maar wil men handel drijven in de dessa, dan wordt het daartoe gedaan verzoek geweigerd.

De Chinees, die zich intellectueel wil ontwikkelen, wil dit gaarne goed doen en het doel bereiken, dat hij de kennis productief kan maken, maar welk onderwijs sluit zich voor hem aan nadat hij de lagere school doorloopen heeft?

De hooge en middelbare scholen nemen hem niet op, omdat daarvoor de kennis van Westersche talen wordt gevorderd, welke op de lagere scholen niet wordt bijgebracht, terwijl voor andere opleidingen, als voor ambtenaar de Chinees van de lagere school niet is berekend.

Op grond van het vorenstaande, meent de schrijver, is de Nederlandsch-Indische Chinees in de toekomst onder de Nederlandsche Regeering er hoe langer hoe slechter aan toe.

De Staatsschuld van het Chineesche Keizerrijk. (Opgave voorkomende in de **Pembrita Tjoeng Wa** van 4 Januari 1910 No. 130). Behalve de 800.000 Yen, welke de Chineesche Regeering, voor den aanleg van den K i r i n - C h a n g - C h i n - s p o o r w e g, aan Japan schuldig is, bedroeg de Chineesche Staatsschuld op het einde van het vorig jaar:

p. st. 124.723.276	à ƒ 12.—	=	ƒ 1496.679.312.—
thail 5.000.000	à ƒ 1.40	=	„ 5.200.000.—
francs 45.000.000	à ƒ 0.50	=	„ 27.500.000.—
	Totaal		ƒ 1529.379.312.—

Deze schuld, ontstaan in de jaren 1887-1909, d.i. dus 23 jaren, is een gevolg geweest van den oorlog met Japan, van den Boxeropstand, alsmede van den aanleg van tal van spoorwegen in Groot-China.

Er is thans eene beweging in China gaande, om alle Chineezen, ook de emigranten, op te wekken deze schuld, in de eerste plaats aan de verschillende regeeringen, af te wikkelen. De wijze waarop zulks zal geschieden, werd niet aangegeven.

Eene gedétailleerde opgave dier schuld afzonderlijk hieronder.

Van Vreemde Koloniën.

De ontwikkeling van Indo-China.

Onlangs heeft een Annamiet, Hoang Cao Khai, oud-onderkoning van Tongkin, zijne denkbeelden geopenbaard ten aanzien van de ontwikkeling van Indo-China.

Hij gaf daarin de mogelijkheid te kennen van eene algeheele omwenteling binnen een betrekkelijk korte spanne tijds in de intellectueele en moreele eigenschappen van zijn ras, zoodat dit met het Fransche volk slechts éene verlichte natie zou vormen.

Hiertegen wordt in de D é p ê c h e C o l o n i a l e het volgende in het midden gebracht:

„Hij vervalt in de fout, die aan allen gemeen is, die aan het onderwijs de souvereine macht toekennen om de zedelijke vorming van het individu te bewerkstelligen.

Daarin ligt ook het groote misverstand tusschen de Engelschen en de nationale partij in Engelsch-Indië. „De Indiërs", schrijft J. Chailley in „L'Inde Britannique", „letten slechts op talent en bekwaamheid (cleverness), terwijl de Engelschen vooral aan „character" eene groote waarde toekennen. Wat verstaat men daaronder? Het is de moreele waarde van den mensch: koelbloedigheid, als het er op aankomt om een besluit te nemen, en doortastendheid, wanneer moet worden gehandeld; een geweten, om het hoofd te bieden aan de verleiding, en de noodige energie tegenover een dreigend gevaar. Het is het gevoel van plicht tegenover het land en tegenover zichzelven. De kundigheden, blijkende uit schitterende examens, welsprekende redevoeringen of doorwrochte geschriften, zijn voor de Engelschen slechts van den tweeden rang!"

BEDRAG VAN DE CHINEESCHE STAATSSCHULD.

Jaar.	Aan wien:		Bedrag in:				Rentebedrag.	Nog te betalen.	Voor welke doeleinden benut:
	Regeeringen.	Particulieren.	Eng. Pdn.	Francs.	Thails.	Yen.			
1887	—	Jardine, Matheuson Co.	115.000	—	—	—	7 pct.	48.000 p. st.	In de opgave niet omschreven.
1894	—	Hongkong-Shanghai Bank	1.635.000	—	—	—	7 „	817.500 „ „	
1895	—	Arnhold, Karberg Cie.	1.000.000	—	—	—	6 „	466.700 „ „	
	—	Theo Chartered Bank	1.000.000	—	—	—	6 „	466.700 „ „	
	—	Hongkong-Shanghai Bank	3.000.000	—	—	—	6 „	1.200.000 „ „	
									2.998.900 p. st.
	Frankrijk-Rusland	—	15.820.000	—	—	—	4 „	12.427.411 p. st.	Oorlog met Japan.
1896	Engeland-Duitschland	—	16.000.000	—	—	—	4 „	13.342.625 „ „	
1898	Idem	—	16.000.000	—	—	—	4½ „	19.584.000 „ „	
									40.354.043 p. st.
1901	Schuld A	—	11.250.000	—	—	—	4 „	10.267.000 p. st.	Boxeropstand.
	„ B	—	9.000.000	—	—	—	4 „	9.000.000 „ „	
	„ C	—	22.500.000	—	—	—	4 „	22.500.000 „ „	
	„ D	—	7.500.000	—	—	—	4 „	7.500.000 „ „	
	„ E	—	17.250.000	—	—	—	4 „	17.250.000 „ „	
1905	Andere gel. gelden		1.000.000	—	—	—	5 „	483.333 „ „	
		Hongkong-Shanghai Bank	5.000.000	—	—	—	5 „	5.000.000 „ „	
									72.000.000 p. st.
1898	Engeland	—	2.300.000	—	—	—	5½ „	2.070.000 p. st.	SPOORWEGEN: Chinese Extern Railway.
1896	—	Rinso-Chinese Bank	—	—	5.000.000	—	6½ „	5.000.000 thails	Peking-Honkow Railway.
1898	België	—	1.400.000	—	—	—	5½ „	400.000 p. st.	Chin. Taij Railway.
		Rinso-Chinese Bank	—	20.000.000	—	—	5½ „	20.000.000 frs.	Kailüng Honan Railway.
1904	België	—	—	25.000.000	—	—	5½ „	25.000.000 frs.	Shanghai Nanking Railway.
1904/06	Engeland	—	2.900.000	—	—	—	5½ „	2.900.000 p. st.	Kizin-Chang Chin. Railway.
1907	Japan	—	—	—	—	800.000	5 „	800.000 Yen	Kiukiang Railway.
	Engeland	—	1.500.000	—	—	—	5½ „	1.500.000 p. st.	Shanghai-Honkow and Ningpo Railway.
	Idem	—	1.500.000	—	—	—	5½ „	1.500.000 „ „	Canton-Honkow Railway.
	Idem	—	1.000.000	—	—	—	5½ „	1.000.000 „ „	Tientsin-Pirkow Railway.
1909		Deutsch-Aziatische Bank	4.000.000	—	—	—	5½ „	4.000.000 „ „	

Aangenomen, zal men zeggen, maar de moreele hervorming kan niet met de intellectueele samengaan. En men zal voorbeelden aanhalen van volkomen assimilatie van het eene volk door een ander, zooals o.a. dat van het door Rome gelatiniseerde Gallië. Men vergeet, dat aan deze veranderingen gemeenschap van rassen of rasovereenkomst ten grondslag lag, zonder welke deze overplanting van een volkskarakter op een ander volk niet zou kunnen zijn verwezenlijkt en ook niet zou hebben plaats gehad. Laat ons te dien opzichte een opmerker hooren, wien men zaakkennis niet kan ontzeggen, en wiens oordeel, juist wegens zijne groote kennis van de rassen in het Verre Oosten, groote waarde heeft.

„De grootste en de meest noodlottige dwaling voor een veroveraar en de aan hem onderworpen volkeren, zegt J. Hamard, is, niet in te zien, dat er rassen en gemeenschappen zijn, die van nature af door evolutie zich boven andere verheffen, dat er ook minder begunstigde zijn, en, hoe grooter de afstand is, die de rassen van elkander scheidt, hoe minder het mogelijk zal zijn hen tot elkander te brengen. Geen enkele gemeenschap is in staat uit zichzelve alle kiemen voort te brengen voor den vooruitgang, en de geschiedenis toont aan, dat de vooruitgang steeds verkregen werd, door wederzijds bij elkander te leeren. Maar men moet onderscheiden tusschen den materieelen en den zedelijken vooruitgang, en het is omdat zij hierin geen onderscheid wisten te maken, dat de Europeanen in het algemeen en de Franschen in het bijzonder zooveel fouten hebben gemaakt, zooveel misslagen hadden te boeken en zooveel kwaad in de wereld hebben gesticht."

Dan vervolgt Hamard:

„De meeste kundigheden, die door het verstand worden verkregen, kunnen worden bijgebracht door opvoeding en navolging, — alles wat van zedelijken aard is kan slechts in beperkten zin worden overgebracht en dan nog alleen bij hen, die van oorspronkelijk gelijke afkomst zijn en bovendien dezelfde eeuwenlange indrukken hebben ondergaan en in denzelfden beschavingskring hebben geleefd. Men kan zwarten en gelen in maatschappelijk en politiek opzicht niet verheffen, dan door eene zekere versnelling van den gang, en niet door eene afwijking van den weg, dien zij hebben afgelegd."

Het is eene zelfde conclusie als die, waartoe Rudyard Kipling eens kwam in zijne bekende uitlating, dat het Oosten en het Westen elkander nimmer zullen ontmoeten.

Zoo zal er, naar de *Dépêche Coloniale* meent, nimmer sprake van kunnen zijn, dat Franschen en Annamieten eene enkele verlichte natie zullen uitmaken.

Onderwijs in Engelsch-Indië.

In de *Times of India* wordt er op aangedrongen, om voor uitbreiding van het onderwijs meer dan te voren over te laten aan het particulier initiatief.

Het gouvernements-onderwijs is duur, en wanneer in hoofdzaak de uitbreiding van het gouvernement moet uitgaan, zal het heel lang duren, voordat in de behoefte aan onderwijs geheel kan worden voorzien.

Het blijkt bovendien, dat wel eens vergissingen, zooals b.v. ten aanzien van twee districten in de provincie Broach en Bijapoer, waar in het eerste meer scholen zijn dan vereischt wordt, terwijl in het andere krachten te kort schieten voor het onderwijs.

Heel duur zijn overigens de openbare lage scholen in Engelsch-Indië. Gemiddeld komen deze op *f* 215 's jaars te staan, terwijl een gesubsidieerde inlandsche lagere school omstreeks *f* 80 's jaars kost.

De kosten verschillen echter nog al voor de verschillende provinciën, wat het openbaar onderwijs betreft. Zoo kost b.v. eene gouvernements-lagere school in de provincie Bombay ruim *f* 300 's jaars, zoodat men daar, naar den maatstaf over geheel Indië, voor het geld, dat één gouvernementsschool kost, bijna vier gesubsidieerde instellingen van onderwijs zou kunnen onderhouden.

Wat het onderwijs in Engelsch-Indië verder betreft is onlangs te Bombay eene conferentie gehouden, waarbij de vraag of de moraal ook in het leerplan behoort te worden opgenomen, eene voorname plaats bekleedde.

De gouverneur van Bombay, als voorzitter, zette zijne denkbeelden daaromtrent van bestuursstandpunt uiteen:

„Voor mij is de hoofdvraag geweest: „Kan het bestuur iets doen in de richting van zedelijke opvoeding en zoo ja, wat?" Ik verlies de verschillende zedelijke invloeden niet uit het oog, die nu reeds in Indië werkzaam zijn. In de eerste plaats is daar de wet, die grootendeels door Indiërs wordt toegepast. De wet is in alle landen een harde leermeesteres, maar zij bezit uitteraard opvoedende kracht. Dan heeft men den zelfverloochenenden arbeid van vele zendelingen in verschillende richtingen, het liefdewerk van zusters, wier persoonlijke invloed zich moet doen gevoelen onder de armsten, en ten slotte de hospitalen, die er toe moeten bijdragen om het begrip bij te brengen van de waarde van het menschenleven en van de gemeenschap tusschen alle menschen. Deze en andere berichten werken in stilte, maar niet zonder bepaalde resultaten op moreel gebied. De medewerking der scholen moet nog verruimd worden, indien, wat ik werkelijk geloof, daarvan in dit opzicht iets goeds te verwachten is.

Ik kom nu tot de quaestie, of onderwijs in de het burgerschap rakende aangelegenheden gewenscht is als deel van het leerprogram. De heer Gikhale heeft als zijn meening te kennen gegeven, dat de studenten behooren te worden onderricht in politieke zaken en dat hun moet worden toegestaan politieke bijeenkomsten bij te wonen. Ik ga niet zoover, tenzij helder is uitgemaakt, wat hier onder politiek moet worden verstaan. In de meeste landen wordt de politiek vereenzelvigd met de kunst om de zaken verkeerd voor te stellen of ten minste met de uitdrukking van partijdige inzichten van den politicus. Indië kan niet aan het lot van andere landen ontkomen, en hoe minder men op de hoogte is van de feiten, hoe grooter het gevaar is, dat in de politiek verscholen ligt. Overigens geef ik volkomen toe, dat de opleiding van studenten er op moet zijn gericht, dat zij in hun later leven een gezond oordeel kunnen hebben ten aanzien van politieke quaesties, en lang voor de heer Gikhale zijn wenschen te kennen gaf, drong ik er op aan, dat aan de instellingen voor hooger onderwijs in de Indische geschiedenis en in de Indische staatkunde verplichtend zou worden gesteld. Ik zou dan in dit opzicht willen eene grondige kennis van den bestaanden toestand, van de samenstelling der maatschappij en van de plichten van den burger, waarmede het gemakkelijk valt de moreele verplichtingen in verband te brengen."

Wat de moraal in de school betreft, gaf de gouverneur te kennen, dat met behulp van leerboeken veel goeds te verkrijgen is. Hij herinnert zich een werkje, waarin de stelregel „voor anderen te leven" zoo duidelijk wordt gemaakt in een verhaaltje uit den tijd van het oude Rome. Voor Indië meent hij echter, dat die lessen zullen moeten worden geput uit het leven, de geschiedenis, de fabelleer en de literatuur van het land. Maar voor alles is het daarbij noodig, dat de onderwijzer van zulk een gids een goed gebruik weet te maken, en er niet een middel in zoekt, om die lessen bij zijn gehoor in te pompen.

Bestrijding van mond en klauwzeer.

In de *Dépêche Coloniale* wordt vermeld, dat in Tunis met goed gevolg gebruik gemaakt is van chroomzuur voor de behandeling van door mond-en klauwzeer aangetaste dieren.

Door den heer Emile Rouget, eigenaar van het landgoed Sidi Bou Hadid, werd, toen die ziekte zich onder zijne kudde van 300 runderen openbaarde, het volgende toegepast.

De zieke dieren werden een voor een opgevangen, vastgebonden, en door een aantal Arabieren vastgehouden, waarna met een in een 33% oplossing van chroomzuur gedrenkte tampon van watten de zieke deelen werden aangestreken. Deze dieren leden daardoor vreeselijke pijnen, zij loeiden en dikke tranen kwamen hun in de oogen, terwijl zij zich tevergeefs trachtten te bevrijden.

Maar zij, die vóór de behandeling zelfs niet meer in staat waren te grazen, laat staan den tong te bewegen, likten zich, zoodra zij zich weder vrij gevoelden, den bek, als om den pijn te verlichten, en twintig minuten later trokken zij de enkele grasspriejes uit den hof, waar zij werden behandeld.

De 33% oplossing werkt snel, is pijnlijk, maar afdoende. Anderen beproefden het met een 10% oplossing, maar moesten de behandeling verschillende malen herhalen.

Op Sidi Bou Hadid ging geen enkel beest door de ziekte verloren. Men zou den dieren nog om de pijn te verzachten, met een spuitje koud water op de behandelde zieke plekken kunnen spuiten, alvorens het dier weer vrij te laten. Maar men bedenke wel, dat het goed is, om de dieren zoo spoedig mogelijk de vrijheid te hergeven.

De behandeling der hoeven met kopersulfaat moet ook toegepast blijven.

De beste manier van behandeling lijkt ons voor de hekken der stallen of weiden geulen te graven, gevuld met een sterke oplossing van kopersulfaat, waarin ongebluschte kalk wordt gebluscht. Die geulen moeten breed genoeg zijn, dat de dieren er niet met een enkele sprong over kunnen, maar weinig diep, opdat de beesten zich niet kunnen verwonden, bij het dalen in de geulen.

De eerste keeren zullen de dieren aarzelen door de geulen te gaan, maar in twee dagen tijds is het hun reeds een gewoonte geworden.

Oost- en West-Indisch Literatuur-overzicht.

Weekblad voor Indië.

Het Junghuhn-gedenkboek maakt in No. 49 van het Weekblad een onderwerp van bespreking uit voor den heer J. J. Meijer. Zelden zagen we een bespreking zoo welwillend als deze. Uitgever en alle medewerkers ('t zijn er velen) moeten zich wel bijzonder gestreeld gevoelen zóó hun lof te hooren verkondigen. Ook de schr. van deze rubriek, tevens van een overzicht van Junghuhn's geschriften in het gedenkboek, krijgt behoorlijk zijn deel. Toch kan hij dien lof niet accepteeren, want waar de heer Meijer meent, dat hij (de samensteller) „een volledige Junghuhn-bibliographie" heeft gegeven en „niets, althans niets van belang heeft overgeslagen", vergist de heer Meijer zich. Integendeel: vrij belangrijke bijdragen van Junghuhn zijn op onbegrijpelijke wijze door hem over het hoofd gezien, op welke fouten hij door verschillende belangstellenden is gewezen, en die een aanvulling (in een of ander periodiek) helaas dringend noodzakelijk maken!

Wat de overige bijdragen in dit Nr. betreft, zij gewezen op het vervolg der Roman uit de Indo-Europeesche samenleving, getiteld: De Paupers van Victor Ido en op de Indische penkrassen van Ofoei, die o.m. niet weinig den draak steekt met Chrispijn, als hij een baboe op de planken Hollandsch laat parlevinken.

De Indische Mercuur.

Den 11en April jl. hield Dr. G. van Iterson, hoogleeraar aan de T. H. te Delft, voor de leden der Ned. afdeeling der N.-I. Maatschappij van Nijverh. en Landb. eene lezing over De cultuur, bereiding en wetenschappelijke keuring der technisch belangrijke Indische vezelstoffen, van welke lezing het eerste gedeelte in extenso is opgenomen in het jongste Nr. van De Ind. Mercuur.

Dit gedeelte geeft een tabellarisch overzicht der belangrijkste tropische vezelstoffen (botanische herkomst, Inlandsche naam, groeiplaats, gebruik), eene algemeene technische inleiding en een overzicht van de sisal-hennep. De sisal verkrijgt men van het geslacht Agave, een plant, die van ouds gecultiveerd werd in Mexico en wel speciaal op het schiereiland Yucatan. Eerst sedert een tiental jaren heeft men de cultuur in andere landen en ook op Java aangevat. In een volgend overzicht hopen we op deze belangrijke studie terug te komen.

Voorts bevat dit Mercuur-Nr. het jaarverslag over 1909 van bovengenoemde vereeniging; het vervolg der toelichting van het Ontwerp van Wet op de Naamlooze Vennootschap, door Mr. Dr. H. P. de Wilde, en het verslag der lezing van dr. P. J. S. Cramer, benoemd directeur van den landbouw in Suriname, over de Rubbercultuur in Oost-Azië.

Er is in den laatsten tijd over de rubber zooveel geschreven, dat Dr. Cramer bijna geen nieuwe gezichtspunten kon openen en wat betreft de cultuur van Hevea in Suriname, daarover durfde hij eigenlijk zijne meening niet uitspreken; wel achtte hij het waarschijnlijk, dat Suriname, wat bodem en klimaat betreft, zich uitnemend voor die cultuur eigent, en meende hij de voorloopige resultaten, met Hevea in Suriname verkregen, zeer hoopvol te mogen noemen.

Het Sneeuwgebergte.

Het dezer dagen verschenen Bulletin No. 62 van de Maatschappij ter bevordering van het Natuurkundig onderzoek der Nederlandsche koloniën bevat het hoogst belangrijke verslag van de beklimming der Wilhelmina-top op Ned. Nieuw-Guinea, door de expeditie-Lorentz. Hoewel de dagbladen reeds een en ander omtrent dit eerste betreden van de geheimzinnige Sneeuw hebben medegedeeld, kunnen wij der verleiding geen weerstand bieden een klein gedeelte uit het uitvoerige authentieke rapport van den leider, den heer Lorentz-zelf, over te nemen.

„7 November. Deze datum zal door ons wel nooit vergeten worden, want op dien dag werd door ons de eerste sneeuw op den grond gevonden; er ging een luid gejuich op, alles danste door elkaar. Dajaks en dwang-arbeiders, terwijl wij niet minder verheugd waren met het behaalde succes. De Dajaks maakten groote sneeuwballen om deze te toonen aan de menschen, die achtergebleven waren om het bivak in orde te brengen. Ons bivak, het hoogste dat gemaakt werd — het „Wilhelmina-bivak" — lag volgens den hypsometer op 4023 M. Den volgenden dag werd een tocht gemaakt met achterlating van de bagage langs het gletschermeer in westelijke richting; het loopen over deze door elkaar geworpen rotsblokken en spleten was voorwaar geen gemakkelijke taak; gelukkig vinden wij een belooning in 't feit, dat het vrij helder was en wij sneeuw boven ons zagen; natuurlijk waren wij met het zien niet tevreden. Met van Nouhuys volgde ik dezen moeilijken weg; steile hellingen moesten op handen en voeten

beklommen worden, zich naar boven trekkende aan de pollen gras; door de hooge lucht werd ons het ademhalen belemmerd, zoodat wij telkens en telkens moesten uitrusten om op adem te komen.

Voor ons lag een hooge weg van naakte kalkrotsen, die, zich van O. naar W. uitstrekkende, den verbindingsweg volgde naar den hoogen top. Dit was dus de weg, die ons naar de eeuwige sneeuw moest brengen, maar hoe daarop te komen? Slechts drie Kajan's en twee Kenja's volgden ons, alhoewel op verren afstand; ten slotte werd een rotsspleet in dezen ondoordringbaren muur gevonden, en daar persten wij ons door naar boven; één voor één, want de neervallende steenen leverden groot gevaar op voor dengene, die volgde. Met veel inspanning gelukte het ons op den kam te komen, maar toen begon de moeite eerst recht. De wanden waren steil en niet beklimbaar, de kam was al even woest. Somtijds moesten wij, op handen en voeten kruipende, over de steile kanten voortschuiven om niet te vallen: elkaar helpende kwamen wij langzaam vooruit, steeds dichter bij de helderwitte sneeuwvelden, die ons met onweerstaanbare kracht tot zich trokken. Geen gejuich, toen wij om 10 uur 20 aan den rand stonden van die velden maagdelijke sneeuw — een gevoel van vereering beving ons en legde ons het zwijgen op, toen wij dan eindelijk bereikt hadden, wat ons zoo lang had bezig gehouden en dat wij niet hadden durven hopen ooit te zullen betreden. Het was een waardig slot voor onze omzwervingen op Nieuw-Guinea; wij hadden, zij het dan ook met groote krachtsinspanning, het mooiste bereikt wat Nieuw-Guinea aan natuurschoon herbergt. Wij beschouwden het als een beloning voor de vele ontberingen en vermoeienissen, die wij tijdens de verschillende expedities hadden doorgemaakt, dat het ons gegeven was die stille, statige pracht van nabij te beschouwen, die daar eeuwenlang zonder stoornis had gesluimerd."

De ons toegestane plaatsruimte is een beletsel den koenen ontdekker nog langer aan het woord te laten, die bij den terugtocht als door een wonder bij een val van plus minus 60 M. hoogte het leven er afbracht en zooveel ontberingen nog leed. Wij raden allen, die belangstellen in de lotgevallen van Lorentz en de zijnen aan, kennis te nemen van genoemd Bulletin. De Oud-Hollandsche ondernemingsgeest is gelukkig nog niet uitgedoofd!

De Amsterdammer.

Het jongste Nr. van de zgn. „Groene Amsterdammer" is grootendeels gevuld met geïllustreerde bijdragen, gewijd aan de Max Havelaar- en Multatuliherdenking en bevat voorts een opstel van Chr. van Balen Jr., getiteld: Nederlandsch-Indië en Australië. Een idee voor „preferential-trade." De schrijver brengt daarin allereerst in herinnering hetgeen door den bekenden consul-generaal van Nederland in Melbourne, den heer Bosschaert, is verricht om handelsbetrekkingen tusschen onze Oost en Australië aan te kweeken. Deze pogingen juicht hij ten zeerste toe, en geeft dan ook in overweging het tot stand brengen van een r u i l h a n d e l tusschen beide landen — Australië en onze koloniën, die, wat producten aangaat, zooveel van elkaar verschillen, dat zij elkander als het ware aanvullen. Ten slotte roept de heer v. B. uit: „In ieder geval: preferential-trade of niet, een grootere afwisseling van producten tusschen Australië en Ned.-Indië is niet alleen gewenscht en rechtvaardig, maar zal eisch worden. En de handel zie toe, dat men zich niet door andere tropische landen het gras voor de voeten late wegmaaien!"

Oedyana Para Prajitna.

De inhoud van het zooeven verschenen Nummer 4 van Oedyana Para Prajitna, het Tijdschrift voor den vooruitstrevenden Javaan, is bepaald belangrijk te noemen. Vooreerst treft men er in aan een artikel van den bekenden schrijver Raden Mas Noto Soeroto, getiteld: Onze toekomst ook in handel en scheepvaart. De schrijver vangt zijne beschouwing aan met er op te wijzen, dat, al moge voor de Javanen de landbouw het volksbedrijf bij uitnemendheid zijn, voor eene verhooging van het welvaartspeil de wederopbloei van den handel evenzeer een vereischte is. Weliswaar, zegt hij, zit in den Javaan van nu niet de handelsgeest van Chinees of Arabier, maar in vroeger eeuwen, tot de komst van de Europeanen in den Indischen Archipel, waren de Javanen de vrachtvaarders, de tusschenpersonen in het handelsverkeer met andere Aziaten. Doch in een concurrentie met de Westerlingen, die gedeeltelijk met wapenen werd gevoerd, moesten de Javanen het afleggen. Inzonderheid heeft de dood van den Javaanschen groothandel plaats gehad in de periode van de bevestiging van het Nederlandsch gezag, „een periode, waarin uiteraard nog niet veel kon worden gedaan voor het stoffelijk en geestelijk welzijn der inboorlingen." Thans is dit gelukkig veranderd, men begrijpt, dat de welvaart van de Javanen beteekent welvaart van den Nederlandschen Staat. Van beide kanten wil men allengs de slagboomen, welke de vreemden van over zee en de inboorlingen gescheiden hielden, wegnemen. Maar de Javaan moet zelve medewerken en energie betoonen. Wij moeten — zegt N. S. — den Nederlander, het ligt voor de hand, ten voorbeeld nemen, in de eerste plaats in zijn handelsgewoonten en zijn koenheid. „Wanneer wij niet te lang aarzelen met handel en scheepvaart te beoefenen, wanneer wij streven naar eene dergelijke stelling, gelijk onze voorouders in vroeger eeuwen in het verkeer in den Archipel innamen, dan zullen inderdaad de levensuitingen van „jong-Java" geen ijdele beteekenis, maar de voorbode zijn van een naderend tijdperk, waarin Java zijn licht over geheel Indië uitstraalt."

Het volgend artikel, onderteekend „Inlanders", behandelt de voorgestelde reorganisatie der school tot opleiding van Inlandsche artsen te Weltevreden. De schrijvers stellen zich in hoofdzaak op het standpunt van Dr. Roll, die in een brochure de voorstellen der betrokken commissie danig onder handen heeft genomen.

Vervolgens is de heer Noto Soeroto weder aan het woord, naar aanleiding van verschillende bijdragen van Hollanders (Jasper, Loeber) over Indische kunst en waarin hij aanleiding vindt te zeggen: „De omstandigheid, dat Nederlanders zich met zooveel toewijding in onze kunst interesseeren, moet toch wel een reden zijn om ons snel te ontdoen van de onverschilligheid, waarmee wij maar al te lang onze kunst hebben aangezien."

Ten slotte bevat dit nummer een uitvoerige, ruim geïllustreerde bijdrage van den heer J. E. Jasper, getiteld: Eenige proeven van Indische houtsnijkunst.

Jong-Indië.

In No. 34 van Jong Indië, een algemeen Weekblad, schreef Mas Tjitrotaroeno een alleszins lezenswaard artikeltje over den omgang van den Europeaan met den Inlander, gegrond op persoonlijke ervaring.

In hetzelfde Nr. geeft Tani eene korte beschouwing over het Landbouw-crediet.

Vervolg opgave van bladen en tijdschriften welke nieuw ter lezing zijn gelegd in de Leeszaal, Laan v. Meerdervoort 195, Den Haag, die dagelijks, Zon- en feestdagen uitgezonderd geopend is van 10 uur vóór- tot 6 uur namiddags.

De Javabode, t/m 6 April '10;
De Sumatrapost, t/m 5 idem;
Het Soer. Handelsblad, t/m 5 idem;
Ned.-Ind. Effectenblad no. 13;
Handelsberichten v/h Dep. v. Landbouw, 162;
Kort Verslag Verg. Tweede Kamer der S.-G.;
De Indische Mercuur, no. 18;
Bandera Wolanda, no. 51.

MEDEDEELINGEN.

Van het Dagel. Bestuur der Vereeniging.

1. Met terugzicht op de mededeeling onder punt II in het Koloniaal Weekblad van den 13 Januari j.l. No. 2 en 3 Februari d.a.v. No. 5, wordt door onzen vertegenwoordiger, den heer W. Boetje, te Weltevreden, bericht, dat hij zich met de betrokken plaatselijke autoriteiten, den controleur te Badja, en den assistent-resident te Loemadjang, in gemeenschap heeft gesteld, en na gepleegd overleg de door onze tusschenkomst ontvangen gelden als volgt heeft aangewend.

Op grond van het uitgedrukte verlangen om een deel der ingekomen gaven u i t s l u i t e n d te bestemmen voor de slachtoffers te Kaliwoengoe, werd aan den controleur te Badja *f* 110.— overgemaakt.

De controleur te Badja acht dat bedrag voldoende, in verband met de reeds van elders ontvangen gelden, om in de nooden van het beproefde volk te voorzien. Aan een honderd twintigtal gezinnen, welke van alles beroofd werden, is een lapje grond en materiaal voor den bouw van nieuwe woningen verschaft.

De controleur van Badja gaf in overweging om de resteerende gelden, ook omdat de ramp te Loemadjang van veel grooter omvang is, te bestemmen voor de noodlijdenden aldaar.

De Assistent-Resident van Loemadjang aanvaardde dankbaar de door onze vereeniging aangeboden hulp, daarbij in overweging gevende ons in verbinding te stellen met de centrale commissie, welke zich voor dat doel te Batavia had gevormd en aan wie door hun assistent-resident ter zake uitvoerige mededeelingen waren gedaan.

Het bestuur dier commissie ontving in dank de bedragen ad *f* 890 en *f* 304.14, terwijl onze vertegenwoordiger te Batavia is uitgenoodigd, het per postwissel verzonden bedrag ad *f* 27.50 eveneens aan die commissie af te dragen.

Aan allen, die hiertoe hebben medegewerkt, ook aan onzen vertegenwoordiger te Weltevreden voor zijne bemoeiingen ten deze onzen dank, ook namens de bevolking der geteisterde streken.

Namens het Hoofdbestuur.
C. C. A. HARTING, Penningmeester.

II. De maandelijksche **samenkomst** van het *Dagelijksch Bestuur der Vereeniging* met de *Redactie-Commissie* van *Het Koloniaal Weekblad* zal plaats hebben op **Donderdag,** den **19en Mei 1910**, ten $8^1/_2$ ure 's nam., in *„Boeatan"* Heulstraat 19, Den Haag.
Alle belangstellenden zijn welkom.

Van het Informatie-Bureau:

De directeur-generaal der posterijen en telegraphie maakt bekend, dat, met ingang van heden, nevens de bestaande gelegenheid van perstelegrammen tegen verlaagd tarief, naar Ned.-Oost-Indië, via Eastern-Madras, tevens de gelegenheid is geopend tot verzending van deze telegrammen over Siberië-Jap., onder dezelfde voorwaarden en tot hetzelfde tarief als bij verzending over Eastern-Madras.

Belanghebbenden, gerechtigd tot verzending van perstelegrammen, tegen verlaagd tarief naar Ned.-Oost-Indië, welke verzending over den nieuwen weg wenschen, hebben daarvan te doen blijken door vermelding van de aanwijzing „Siberië-Jap" (of „Kiachia-Jap" c.q. Wladiwostock-Shanghai-Jap") op de minuut der tijding.

Van de Afdeeling Rotterdam.
Jaarverslag over 1909.

Het afgeloopen jaar kenmerkte zich niet door eenige bijzonderheden, het aantal donateurs en leden bleef vrijwel stationair; waar dit bij het einde van 1908 de getallen 12 en 60 aangaf, bleken de cijfers nu te zijn 7 en 66, geen noemenswaardige voor- of achteruitgang dus. Het is en blijft te betreuren, dat in een stad als Rotterdam, waar zoovele ingezetenen belang hebben bij het in stand houden en blijven onzer koloniën, zoo weinigen gevonden kunnen worden, die blijken belang te stellen in het streven onzer Vereeniging, te meer, waar een luttele bijdrage van *f* 2.50 's jaars toch waarlijk geen reden kan wezen om zich af te laten schrikken als lid toe te treden.

Een eerste vereischte toch van elke Vereeniging, om propaganda te kunnen maken, is een sterke kas en deze kan niet noemenswaard aangroeien, indien het ledental niet sterk vooruitgaat. Moge 1910 voor ons jaar en bemoeiingen betere resultaten geven!

Een hoogst interessante lezing werd gehouden door den heer C. Spat uit Breda over de „Tjandi's van Midden-Java", welke lezing helaas ook weer aan het euvel leed, dat de opkomst slechts matig was, waarmede de leden den heer Spat onrecht aandeden, die op zeer aangename en onderhoudende wijze zijn voordracht hield. Wij betuigen hem onzen dank en hopen, dat hij niet afgeschrikt is voor een volgend jaar.

Over het voogdijschap, door onze Afdeeling aangenomen over het jongmensch Punselie uit Suriname, kunnen wij niet anders getuigen, dan dat dit ons zeer aangenaam was; genoemde Punselie toch bleef de goede verwachtingen, die men van hem koesterde, getrouw, en waren diens Rapporten van de H. B. S. aan de 's-Gravendijkwal steeds zeer gunstig. Het deed ons genoegen in dien zin aan het Hoofdbestuur der Studievereeniging „Minerva" te Paramaribo te kunnen rapporteeren en twijfelen wij niet, of in 1910 zal de carrière van genoemd jongmensch definitief geregeld kunnen worden.

Daar ook de stand der kas einde 1909 een behoorlijk Saldo-Credit aanwees, gaan wij het jaar 1910 vol hoop tegemoet in de bloei onzer Afdeeling en eindigen dit verslag met de beste wenschen en dank aan het Bestuur.

D. H. HAVELAAR, *President.*
Z. MARCELLA, *Secretaris.*

Officiëele Berichten.

Uit de Javasche Courant van 1 April 1910. No. 26.
Benoemingen, enz.

Verleend: een jaar verlof naar Europa aan Mr. F. E. Couperus, L. Maitimo, J. C. Piloor, Mej. E. M. Oostenbroek, F. S. van Goch, E. W. H. Doeve, K. L. F. Havenaar, Mej. M. F. Noll, A. J. Eykman, G. Badart en E. Luijte.

Ontslagen: eervol A. E. Coester, W. Th. van der Poel.

Gesteld: ter beschikking van den voorzitter van de landraden te Meester-Cornelis Mr. A. M. Z. Westrik, te Batavia, Mr. J. Feitsma en Mr. A. J. C. M. Nelissen.

Benoemd: tot commies te Gorontalo Ch. Mansveld; tot adj.-chef bij de S.S. op Java E. O. Douwes Dekker; tot ingenieur bij het stoomwezen A. H. R. Ch. D. Pereira.

Geplaatst: in de res. Pasoeroean de contr. W. F. D. Philips, in de res. Lampong de burg. ambtenaar H. F. de Leeuw.

Benoemd: tot opziener bij het boschwezen J. Beijer; tot leerling-opziener C. C. L. Mettler; tot onderwijzer te Makassar M. den Hartog.

Overgeplaatst: naar Magelang de onderwijzer A. J. N. Bakx; naar Tjitjalengka H. Kedde; naar Soerabaja J. van der Kleij.

Verleend: een jaar verlof naar Europa aan den luit.-kolonel J. F. Schilham, den en luitenant G. Terwagt, J. Feikema en C. G. Bach en den off. v. gezondh. W. P. L. Ouwerkerk.

Uit de Javasche Courant van 5 April 1910. No. 27.

Verleend: een jaar verlof naar Europa aan G. E. D. Heiligers, Mr. F. D. E. van Ossenbruggen, E. W. L. von Faber, J. E. Jasper; twee jaar aan G. J. Meijers en S. Bartstra.

Ontslagen: op verzoek eervol H. J. Verleije en Th. A. Albouts.

Benoemd: tot ass.-res. van Meester-Cornelis, D. Burger; tot boekhouder te Padang W. Bokhorst; te Medan F. W. Altheer; tot voorzitter van de landraden te Magelang Mr. J. F. Kunst; te Brebes Mr. J. F. W. la Fontaine; te Fort de Kock Mr. C. A. Wienecke; te Malang Mr. H. W. J. Cambier van Nooten; tot onderwijzer 2e kl. R. Hartmans; tot ass.-res. van Zuid-Nieuw-Guinea E. Kalff; van Lombok L. M. Vonck.

Benoemd: tot patih van Bangil (Pasoeroean) Mas Soeriohardjo.

Geplaatst: in de res. Ternate de civiel-gezaghebber H. C. Schmid; in Timor J. W. van Limborgh.

Verleend: een jaar verlof naar Europa aan den off. v. gezondh. Dr. T. Eernstman.

Ontslagen: op verzoek eervol de kapitein-kwartiermeester A. van Haastert.

Uit de Javasche Courant van 8 April 1910. No. 28.

Verleend: een jaar verlof naar Europa aan Mej. J. A. G. Arndt en Mej. L. Maarschalk.

Benoemd: tot commies te Tandjoengpinang (Riouw) V. E. Rijnders; tot lid van de welvaart-commissie J. J. Benjamin.

Geplaatst: te Soerakarta de onderwijzer H. Tj. de Vries.

Overgeplaatst: naar Kendal (Semarang), de onderwijzer R. Hartmans.

Tijdelijk werkzaam gesteld: als onderwijzeres te Batavia Mej. A. Gordon; als onderwijzer te Kota Radja W. J. van Bortel.

Verleend: zes maanden verlof naar Europa aan den 1en luitenant J. J. de Vries.

Lijst van aangekomen en vertrokken Passagiers uit en naar de Indiën.

Passagierslijst van het s.s. „Ophir", kapt. H. M. L. Oudendijk, vertrokken van Batavia 31 Maart en aangekomen te Marseille 25 April 1910.

J. M. Bertram met echtgen. en 3 kind.; G. C. J. Bodde met echtgen.; Mevr. Brerée Copin; Mevr. M. Bijdendijk; Dames C. en A. Bijdendijk; Mevr. Dr. J. S. Frederiks met 2 kind.; Miss M. J. Graham Gribble, F. A. Heskes; Mej. C. Hoppenbrouwers; F. L. Isaacd en echtgen.; W. de Jongh Dzn. met echtgen. en dochter; M. C. Kirkpatrick; Mej. H. Krol; Mevr. J. H. Landberg; Monseigneur E. S. Luypen; J. M. Moorrees met echtgen. en 3 kind.; D. H. Nije met echtgen.; Mevr. de Wed. H. G. van Os van Delden, geb. van Delden met kind; Jhr. H. Th. van Reineck Leyssius met echtgen.; Jhr. Mr. H. J. L. Th. van Reineck Leyssius met echtgen. en 1 kind; A. Rijks en echtgen.; Mevr. E. Scheltema met 2 dochters en kind; Mevr. J. C. Streiff Mulder; Mevr. de Wed. W. M. Tannenbaum; D. M. Z. de Vries met echtgen. en 2 kind.; J. F. W. Winterberg; Mevr. de Wed. van Arum met kind; D. van den Berg; D. Douw van der Krap; L. de Graaf met kind; H. N. Grijsen met echtgen. en 2 kind.; J. C. A. Cülzer; J. F. W. Jansen met echtgen. en 3 kind.; G. B. Kubbe; J. F. J. Masseling met echtgen. en 2 kind.; J. C. Mets; E. de Munck Mortier; A. Klijsely met echtgen. en 2 kind.; Mevr. P. G. Nienabers met 2 kind.; A. H. Paquay; J. Sneep met echtgen. en 2 kind.; J. C. Vaal met echtgen.; J. H. Wolvekamp.

Te Padang embarkeerden: W. Bueno de Mesquita en 2 kind.; B. M. Goslings met echtgen. en 3 kind.; W. N. S. Junius met echtgen. en 2 kind.; Th. Dannert met 2 kind.; van Zadelhof.

Naar Padang vertrokken: A. Frensberg met echtgenoote.

Passagiers van het stoomschip „Prins Frederik Hendrik", gezagvoerder G. D. Nieman, van Amsterdam naar West-Indië op 29 April.

Frl. J. A. Braken; G. Ch. van der Veer; E. Klein; A. van Osch, echtgenoote en 3 kinderen; F. H. Ranshuysen; Ch. Grant; M. Manezes.

Financiëele verantwoording over 1909 van de Afdeeling Rotterdam.

Ontvangsten.

Aan Saldo	f233.01
„ geïnde contributie	- 163.50
„ rente	- 4.24
	f400.75

Uitgaven.

15 Jan.	Per	Honorarium B. Immink	f 25.—
23 Jan.	„	Zaalhuur „Caledonia	- 12.55
3 Febr.	„	v. d. Zwaluw (projectie-lantaarn)	- 10.—
22 Jan.	„	Advertentie N. Rott. Crt.	- 6.10
6 April	„	Incassokosten	- 3.50
17 Febr.	„	C. Gelezus, Druklóon	- 2.—
26 April	„	Idem	- 2.—
8 Juli	„	Postwissel Hoofdbestuur	- 33.65
10 Juli	„	Zaalhuur v. Alg. Verg.	- 3.50
		Saldo	- 302.45
			f400.75

Rotterdam, 1 April 1910.
A. VEDER, Penningmeester.
D. H. HAVELAAR, Voorzitter.

Gezien, de Commissie volgens art. 14 der Statuten:
A. P. W. VAN MEURS.
Z. MARCELLA.

No. 19. Donderdag 12 Mei 1910 10de Jaargang.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING OOST EN WEST

OPGERICHT DOOR KOLONEL G.E.V.L. VAN ZUYLEN, 21 MAART 1900.

„HET KOLONIAAL BELANG IS EEN ALGEMEEN NEDERLANDSCH BELANG."

Abonnementsprijs per jaar:	
Vrij aan huis of franco per post binnenland, bij vooruitbetaling	f 2.50
Voor Oost-Indië en het Buitenland	„ 4.—
Afzonderlijke nummers	„ 0.05

Prijs der Advertentiën:	
Per regel	f 0.15
Bij plaatsing van 500 regels	„ 0.12½
„ „ „ 1000 „	„ 0.10

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie", en gezonden aan de Presidente: 7a HEERENGRACHT, DEN HAAG.
Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, *51 Verhulststraat.*
Voor *Advertentiën* tot de Drukkerij „LUCTOR ET EMERGO", AMALIA VAN SOLMSSTRAAT, *Telefoon 4424*, beiden DEN HAAG.

Inhoud van dit nummer.

Het Hoofddoel der Vereeniging is:

Het verspreiden van populaire kennis omtrent onze Indiën onder gansch het volk en het bevorderen der welvaart in die gewesten, om zoodoende en ook door het verleenen van onderlinge hulp, warme belangstelling en liefde te kweeken tusschen Nederland hier en ginds.

Het lidmaatschap bedraagt als minimum f 2.— 's jaars (voor Indië en het buitenland minstens f 2.50). *)

Zij die f 5.— of meer contribueeren of een gift in ééns schenken van f 100.—, zijn donateur(trice).

Aan alle donateurs en leden wordt kosteloos en franco het *Koloniaal Weekblad* **toegezonden.**

*) Zie inteeken-biljet op de achterzijde van den Omslag. Verzoeke dit ingevuld te zenden aan het adres van den Secretaris van het Hoofdbestuur **E. van Assen**, *Heulstraat 17, Den Haag.*

Informatie-Bureau

(*Secretaris J. L. van Gennep*),

dagelijks — Zon- en feestdagen uitgezonderd — van 10—12 en 2—4 u., ten kantore **Heulstraat 17, 2de verdieping.**

Zie overigens **Officieele Mededeelingen** ook van het Dagel. Bestuur en de Afdeelingen op blz. 8.

Ned.-Indische Tentoonstellingen.

Wij staan tegenwoordig wel in het teeken der tentoonstellingen. Scheen men nog geen tien jaar geleden zoowel in Nederland als in Nederlandsch-Indië, weinig heil te verwachten van exposities, zoodat dikwijls de enkelen, die er 't groote nut van inzagen, en hunne op ondervinding gegronde zienswijze trachtten te propageeren, veelal met onverschilligheid werden aangehoord, soms zelfs uitgelachen, in den laatsten tijd is de algemeene opinie ten deze langzamerhand veranderd en doet zich thans het verblijdend verschijnsel voor, dat deelname van Nederland en zijne koloniën aan belangrijke tentoonstellingen regel begint te worden. Jammer alleen, dat gebrek aan voldoende financieele middelen dikwijls oorzaak is, dat die deelname niet in alle deelen zoo goed is, als zij zou kunnen en moeten zijn.

Ook in Nederlandsch-Indië zijn in de laatste tien jaren heel wat tentoonstellingen gehouden. „Oost en West" heeft met het organiseeren der eerste groote Jaarmarkt van Inl. kunstnijverheid te Batavia daartoe den stoot gegeven. Dit goede voorbeeld vond al ras op verschillende plaatsen van Java en daarna op de buitenbezittingen navolging, een teeken, dat het zijn nut had. Een bewijs daarvan is ook het tot stand komen der tentoonstelling, verbonden aan het in 1911 te Soerabaja te houden Vezelcongres, waarop in dit Weekblad reeds meer de aandacht is gevestigd. Betreffende deze tentoonstelling is thans een reglement verschenen in brochurevorm, waaruit blijkt dat men hoopt niet alleen een complete verzameling van Nederl.-Indische grondstoffen en weefsels te kunnen laten zien, maar ook de vezelbewerking in het buitenland, voor zoover deze van nut kan zijn voor onze koloniën. Verschillende belangrijke geldprijzen worden er uitgeloofd voor de beste inzendingen.

De heer J. E. Jasper, controleur B.B. te Soerabaja, voorzitter dezer tentoonstellingscommissie, die thans op weg is naar Europa, zal zeker zijn best doen om hier zooveel mogelijk tot deelname op te wekken en gaarne genegen zijn belangstellenden alle gewenschte inlichtingen te geven.

Op de komst van den heer Jasper wacht, naar het schijnt, ook de voltooiing van de Koloniale Afdeeling ter Brusselsche tentoonstelling, daar onder diens hoede den 20sten April per s.s. *Kawi* de inlandsche nijveren, die er hun werk aanschouwelijk zullen maken, uit Batavia vertrokken zijn, en dus eerst einde Mei te Rotterdam kunnen zijn. Een correspondent uit België schreef ons:

„Ik ben bij de opening der Tentoonstelling geweest. Het Nederlandsch Paviljoen maakte op mij een zeer goeden indruk.

Het mag werkelijk genoemd worden en munt, vind ik, onder die der andere landen uit door flinke opvatting; iets degelijks, dat oud-Hollandsche gebouw, een beeld uit onzen glorierijken tijd; iets krachtigs beter dan het gebouw van Duitschland bijv., dat recht er tegenover staat.

De Indische afdeeling kan goed worden, maar alles ligt nog „overhoop."

Niets is nog op orde.

Het zal m.i. wel eenige weken duren voordat daar de afdeelingen eenigszins hare bestemming hebben ingenomen."

Wel jammer, waar door den Commissaris-Generaal de 17e Mei a.s. is aangewezen voor de officieele opening van het Nederlandsche paviljoen.

De *Vereeniging voor Tentoonstellings belangen*, in wier bestuur ook „*Oost en West*" en *Boeatan* vertegenwoordigd zijn, is druk bezig met de noodige voorbereidingen tot de deelname van Nederland en zijne Koloniën aan twee internationale exposities, welke het volgend jaar zullen plaats hebben, nl. een op handelsgebied te Roubaix in Noord-Frankrijk van April tot October 1911 en eene betreffende het Algemeen Reiswezen en Vreemdelingenverkeer van 18 Maart tot 15 Mei a.s. te Berlijn. Volgens de met zorg ingewonnen informaties schijnen beide zeer belangrijk te zullen worden. Nadere inlichtingen over een en ander zijn in te winnen bij den heer K. F. Katz, Weteringschans te Amsterdam, secretaris van bovengenoemde Vereeniging.

Een tentoonstelling, welke ook zeer bezienswaardig belooft te worden, dichter bij huis en binnen een paar maanden reeds geopend, is die te Scheveningen van Huisvlijt. Men is thans bezig er een mooi gebouw voor te zetten aan den Parkweg, vlak bij het Kurhaus. Uit alle deelen van ons land en ook het buitenland stroomen reeds inzendingen toe. Ook de Afdeeling Nederl. Oost- en West-Indië belooft bizonder mooi te zullen worden. De koloniale commissie, zooals die in de circulaire, welke eenige weken geleden ook in dit Weekblad is opgenomen, was vermeld, is sedert uitgebreid met drie leden: Mej. L. Charlouis, — die de nuttige taak op zich wil nemen de commissie permanent ter tentoonstelling te vertegenwoordigen, hetgeen van zeer veel waarde is vooral tot het geven van aanwijzingen en inlichtingen, die zeker vele bezoekers over het voor hen geheel nieuwe in die Afdeeling zullen behoeven — en de heeren A. H. Maas Geestranus en A. J. Knaap, beide controleurs B. B. met verlof respectievelijk van Java en van de Buitenbezittingen. Zij vormen een zeer gewenschte aanvulling der koloniale commissie, wijl zij onlangs uit Indië gekomen en eerlang weer daarheen terugkeerende en als bestuursambtenaren door hun werkkring in onmiddellijke aanraking komende met de Inlandsche bevolking en haar huisvlijt, in deze den schakel vormen tusschen Nederland en zijne Koloniën. Bovendien hebben zij beide fraaie exemplaren van huisvlijtartikelen, die dan ook ten volle den naam van Kunstnijverheid verdienen, uit Indië meegebracht, welke collectie, aangevuld met die door hunne verschillende hier vertoevende collega's welwillend voor deze tentoonstelling in bruikleen toegezegd, een vrij volledig beeld zullen geven van hetgeen de Inlanders van den Indischen archipel op dit gebied weten te vervaardigen.

Verblijdend is het verschijnsel, dat juist ook onder de bestuurs-ambtenaren de belangstelling in het Inlandsch handwerk ginds in de laatste jaren zoo sterk is toegenomen, thans mede blijkend uit het feit, dat de Vereeniging van Ambtenaren B. B. hier te lande dadelijk warme instemming betuigde met het streven der Koloniale Afdeeling dezer tentoonstelling en beide bovengenoemde heeren als 't ware als hare vertegenwoordigers zitting wilden nemen in de betreffende commissie.

Dit brengt ons een kenschetsend voorval in herinnering, ongeveer acht jaren geleden beleefd, bij gelegenheid der Indische Kunstnijverheidtentoonstelling, door „Oost en West" te Deventer gehouden, toen er gelijktijdig ook het Ned. Taal- en Letterkundig congres plaats vond. Een daar ter stede vertoevend contr. B.B. met verlof was zoo vriendelijk de tentoonstellings-commissie met het uitpakken en uitstallen behulpzaam te zijn. Onder dit werk maakte hij de opmerking, dat hij ook wel het en ander van dien aard uit Indië had meegebracht, en bereid was dit bij te dragen. Het verbaasde hem zeer, dat de commissieleden zoo vol bewondering waren bij het bekijken der door hem aangebrachte voorwerpen, waarin hij nooit anders gezien had dan gewone ethnografica, alleen voor een wetenschappelijk museum van waarde. Eerst toen hij op de kunstwaarde van o.a. dat schijnbaar zoo eenvoudige hout- en bamboesnijwerk gewezen was, gingen hem de oogen open, maar toen ook zoo afdoende, dat hij, later in Indië teruggekeerd, een der ijverigste bevorderaars is geworden van de Inlandsche huisvlijt en kunstnijverheid, dadelijk begon met op zijn standplaats jaarmarkt-tentoonstellingen te organiseeren, en met het grootste succes.

Zoo zal het, langs verschillende wegen, menigeen zijner collega's zijn gegaan. Hun ontwakende belang-

stelling zal zeker niet nalaten ook aanstekelijk te werken op anderen, in en buiten Insulinde. Elke Indische tentoonstelling, zoowel hier in Europa als ginds in Indië, zal er het hare bijdragen.

Gelukkig staan wij meer en meer in het teeken der tentoonstellingen. Moge ook de daarvoor zoo noodige financieele steun nimmer ontbreken.

PERSKRONIEK.

INHOUD. De heer Noto Soeroto in de *Nieuwe Rotterdamsche Courant* over de minderwaardige karaktereigenschappen van den Javaan.

Behalve eenige artikelen over den aankoop der spoorweglijn Batavia—Buitenzorg, waarin nog een laatste poging wordt aangewend om dit wetsontwerp in de Kamer te doen duikelen, welke artikelen echter niet in aanmerking komen om in deze rubriek te worden vermeld, daar de stemming hierover morgen plaats heeft, is er in de afgeloopen week niet veel in de pers verschenen, dat door ons „be-kroniekt" kan worden. Dit verschijnsel valt meer te constateeren, maar ditmaal ligt de reden voor de hand. Immers waar de machine nagenoeg stil staat, die nederlandsche wetsontwerpen tot wetten moet verwerken, is het niet te verwonderen, dat door diezelfde machine geen koloniale wetsontwerpen worden verwerkt.

Het is dan ook wel een zeer slappe tijd, waarin wij leven. Tal van nooden en behoeften in Ned.-Indië roepen om voorziening, maar voor zoover dit kan geschieden door wetgevende maatregelen, valt van eenigen tegenspoed niets te bespeuren.

De behandeling van het wetsontwerp tot aankoop van het particuliere land „Kandanghauer" in de 2de Kamer geeft van dezen weinig ernst een treffende illustratie. Van een ferm en principieel aanpakken van het toch zoo belangrijke vraagstuk der onteigening van particuliere landerijen werd weinig of niets gehoord. Zonder stemming werd tot den aankoop besloten, omdat het nu eenmaal moeilijk anders ging. Het zou, na al de drukte, die er gemaakt is over den verkoop der Pamanoekan- en Tjiasemlanden aan een Engelsch consortium ook al te dwaas geweest zijn, indien ook „Kandanghauer" dien weg opging. Maar hoe de regeering nu principieel staat ten opzichte van het vraagstuk in haar geheel: aankoop of onteigening der landerijen of afkoop der z.g. „souvereiniteitsrechten"; wanneer het wetsontwerp, dat hierop betrekking heeft en dat reeds sedert 1908 op de griffie sluimert, in behandeling zal genomen worden; daarover kreeg men slechts een zeer zwak geluid te hooren. Het eenige, dat na deze discussie vaststaat, en dat resultaat hebben wij aan den heer Colijn te danken, die thuis is in den doolhof van het ambtelijk Indië, is dat er nu een...... regeeringscommissaris benoemd zal worden.

Opdat de regeering dit gewichtige punt toch vooral niet zou vergeten, kwam de heer Colijn er in tweeden termijn nog eens op terug. In eersten termijn had hij het den minister reeds zoo half en half in den mond gegeven...... maar Z. Ex. mocht het eens vergeten. Thans heeft de afgevaardigde echter de officieele toezegging, dat deze hooge functionnaris benoemd zal worden.

Lieb' Vaterland kan dus gerust zijn.

De buitenlandsche kapitalisten koopen:...... de regeeringscommissaris waakt!

Is het niet een merkwaardige tijd, waarin wij leven?

* * *

Over de z.g. minderwaardige karaktereigenschappen van den Javaan schreef de heer R. M. Noto Soeroto 'n artikeltje in de *N. Rott. Crt.*, dat wij verleden week wegens plaatsgebrek niet konden behandelen. Alsnog maken wij van dit opstel hier melding. Vergeleken bij vorige artikelen van denzelfden schrijver, munt het niet uit door kortheid. Wij troffen er eenige zeer juiste opmerkingen in aan:

„Om een juist oordeel over den Javaan uit te spreken, zegt de heer Noto Soeroto, is een groote mate van objectiviteit noodig. Men moet ons niet meten met de maat der Westersche levensbeschouwing, en ons niet als een gebrek, als een onverschoonbare fout, aanrekenen, dat wij in denken en voelen niet één zijn met de Westerlingen. Vele Europeanen beoordeelen den Javaan van uit het standpunt, waarop de Westersche natiën reeds staan. Uit de steile hoogte van de materiëele beschaving vragen zij, hoever de Javaan het daarin gebracht heeft. Men begrijpt, dat dan verwijten als plichtvergeten, lui en dom ons met het grootste gemak naar het hoofd kunnen worden geslingerd. In dit verband kan o.a. een vlugschrift van den hoofdredacteur v. h. Soer. Handelsblad (Reaalpolitiek door M. van Geuns) als voorbeeld genoemd worden, op welke wijze de Westerling ons Oosterlingen beoordeelt. De strekking van het bedoelde geschrift komt neer op het bewijs, dat de Javanen niet gerekend kunnen worden tot de voor hoogere ontwikkeling vatbaren en dat zij moreel steeds laag moeten staan, omdat zij, kort gezegd: niet materialistisch genoeg aangelegd zijn.

Door middel van c i j f e r s v a n i n- e n u i t v o e r tracht de schrijver het minderwaardige van den Javaan te bewijzen! Hoe nu echter, indien de Javaan het hoogste goed in iets anders zoekt dan in stoffelijken rijkdom? Zou de handelsman gelijk hebben, indien hij den geleerde, den kunstenaar of den philosoof het recht van bestaan ontzeide, omdat deze diens levensopvatting niet deelt? Men moet dus eenige consideratie gebruiken met onze eigen beschaving, welke van zoo gansch anderen geest is dan de Westersche. Ongetwijfeld verdiende hier, meer dan ergens, tusschen de uitersten de gulden middenweg te worden bewandeld, d. w. z. dat het wenschelijkste zou zijn, indien de Javaan eenig materialisme van den Westerling overnam. Doch de levensopvatting van een volk wijzigt zich niet zoo maar in eens."

De schrijver eindigt met de wensch uit te drukken, dat „een vereeniging worde gevormd, die bij genoegzame deelneming een eigen orgaan kan uitgeven waarin wij voor onze heilige zaak van de opheffing van ons volk strijden kunnen; waarin wij onze zwakke zijden bespreken en de middelen ter verbetering aanwijzen; waarin wij stelling kunnen nemen tegen door den Javaan minder vriendelijk gezinde uitingen in dagbladen, zooals o.a. een dikwijls verkondigde, voor ons nationaal gevoel zoo diep krenkende bewering, als: de Javaan is onbetrouwbaar."

Uit de O.-I. Mail.

De **Cholera** heeft zich nu nagenoeg over geheel Java, doch gelukkig meerendeels sporadisch, verspreid, in sommige kustplaatsen, als te Soerabaja en Semarang, het ergst, maar ook daar valt verminderіng waar te nemen; — op andere plaatsen zich bepalende tot enkele gevallen. De koele streken in het binnenland bleven, volgens de jongste mailberichten, niet gespaard, en 't weer had weinig of geen invloed op de verspreiding in meer of mindere mate. Men mag dus hopen, dat de ziekte spoedig geheel wijken zal.

De *Java'sche Courant* van 1 April j.l. bevat de uiteenzetting van een **wijziging in de bestaande quarantaine ordonnantie,** in het kort hierop neerkomende:

Komt men met de boot van een besmette haven, dan behoeft men geen quarantaine te ondergaan; men mag aan wal, althans, wanneer men in staat is den borgtocht te betalen (*f* 100 voor een Europ. en *f* 25 voor een Inl.), en blijft dan gedurende hoogstens vijf dagen onder toezicht, met verplichting zich dagelijks bij den dokter te melden.

Hun, die de borgtocht niet kunnen stellen, wordt een verplicht verblijf zonder aanraking met de buitenwereld voorgeschreven.

De Tangkoeban Prahoe in werking.

Van een aantal beklimmers van dezen berg, nabij Bandoeng, vernam de *Preangerbode* van 13 April j.l. volgende:

Omstreeks half tien arriveerde men aan den krater, die zich geducht weerde, wat evenwel niet belette om tot aan den rand te naderen.

Na enkele minuten echter wisten allen niet, hoe gauw zij beenen zouden maken. Een helsch kabaal, sterker dan een oogenblik te voren nog, liet zich hooren en toen werd plotseling de geheele omgeving met steenen gebombardeerd. Volgens de gegeven aanduiding waren er bij van wel een kubieken meter inhoud. Overal vlogen zij in het rond.

Een bij het gezelschap behoorende dame en twee koelies werden door kleinere projectielen getroffen en

FEUILLETON.

Een merkwaardige reis.

Dr. J. Elbert deed aan de redactie van *De Javabode* 't volgende verhaal van de merkwaardige reis, door hem in het Oosten van onzen Archipel volbracht; hij reisde in opdracht van de Frankfurter Geografische Gesellschaft, en het doel van zijn reis was door zijn onderzoekingen vast te stellen, of en zoo ja, op welke wijze in praehistorische tijden samenhang had bestaan tusschen het Aziatisch en het Australisch vasteland. Het vraagstuk omtrent het oude continent Australië had hij tot klaarheid te brengen.

Hier zij in herinnering gebracht, dat volgens de oude theorie van Wallace, Indië te scheiden zou zijn in twee gebieden, het Aziatisch en het Australisch. De grens daartusschen zou loopen o.a. ten Oosten van Lombok. Langzamerhand was men aan de juistheid van deze theorie gaan twijfelen en had men de hypothese opgeworpen van een thans gedeeltelijk verzonken continent Australië, dat vroeger Azië en Australië zou hebben verbonden.

De onderzoekingen, welke dr. Elbert met het oog op deze opdracht had te verrichten, droegen een zeer veelzijdig karakter. Niet enkel moest de geologische gesteldheid van den bodem worden opgenomen, maar eveneens moest de fauna en de flora en de ethnografie van de te bezoeken streken worden bestudeerd en vergeleken. Van groot belang was bij een arbeid als deze de studie van de vischfauna, vooral die der rivieren en meren te achten. Trof men op verschillende eilanden in afgesloten wateren overeenkomstige vischsoorten aan, dan had men daarin een kostbare aanwijzing van een vroegeren samenhang.

Dr. Elbert vertrok ongeveer juist een jaar geleden op zijn expeditie. Hij was daarbij vergezeld van zijne echtgenoote, mevrouw Elbert geb. Von Grambusch, en van zijn assistent, den heer C. Gründler.

Het eerst werd Lombok bezocht. (Laten wij hier nog even vermelden, dat dr. Elbert geheel vrij was gelaten om zelf zijn reisroute te kiezen; twee vroegere, ook uit Frankfort gezonden expedities, welke met het oog op de oplossing van hetzelfde vraagstuk werkzaam waren geweest, hadden een afgebakende opdracht medegekregen; bij dr. Elbert was dit niet het geval geweest; hem was volkomen vrijheid gelaten om zijn reisroete interichten naar gelang van de reeds door hem verkregen resultaten, een regeling, die zeer ten gunste van den te verrichten arbeid zou komen.) Omtrent de reis van dr. Elbert door Lombok, willen wij thans volstaan met de vermelding, dat de reiziger den Rindjani besteeg en de hoogte nauwkeurig bepaalde. Hij vond daarvoor 3605 M., waar deze vroeger op 3775 M. was gesteld. Verder wijdde hij zich aan de bestudeering van de fauna van het meer Sagara Anakan en deed hij verschillende meteorologische en magnetische waarnemingen, bestudeerde hij de luchtstroomingen en de wolkenvormingen. Hij vond zeer interessante magnetische afwijkingen.

Aangezien de door den reiziger verkregen uitkomsten duidelijk naar Z u i d-O o s t C e l e b e s heenwezen, besloot dr. Elbert thans daarheen over te streken. Het was de zuid-oostelijke landtong, welke hij bezocht en de ten Zuiden daarvan gelegen eilanden M o e n a, B o e t o n en K a b a e n a.

Het door hem bezochte deel van den zuid-oostelijken landtong was nog nimmer doorkruist; het binnenland was volkomen onbekend. Een 15-tal jaren geleden waren de heeren Sarasin van Kolaka aan de Westkust naar Kendari aan de Oostkant overgestoken, maar ten Zuiden van den door hen gevolgden weg was nog gern Europeaan geweest. De bevolking heette hoogst moeilijk en gevaarlijk.

Dr. Elbert volbracht den tocht onder militaire dekking. Een luitenant, behoorende tot een detachement van Boeton, begeleidde hem van uit Doallo aan de Zuidkust van Roembia tot halverwege Kolaka, waar de civiele gezaghebber van die plaats, met een troep politiedienaren de taak om hem te geleiden, overnam. Ook deze tocht leverde veel merkwaardigs op. Een aantal van westelijke naar oostelijke richting loopende paralel-ketenen moesten worden gepasseerd, waaronder een van vrij aanzienlijke hoogte, het Mendake-gebergte. In het midden werden groote vlakten gevonden. De marsch was echter uitermate moeilijk, daar het terrein geheel begroeid was met wouden van rotan en klimbamboe. Van de zes paarden, die op den tocht waren medegenomen, bleven er drie op het Mendake-gebergte van uitputting achter, terwijl er later nog een omkwam, zoodat de colonne nog slechts met twee paarden Kolaka bereikte.

De bevolking was nog nooit met Europeanen in aanraking geweest en de bemoeienis van het gouvernement had zich nog niet tot haar uitgestrekt. De tocht van den heer Elbert gaf echter aanleiding tot zulk een bemoeienis en wel op initiatief van de bevolking zelve. Van aanslag in de belasting was natuurlijk nog nimmer sprake geweest. Maar zie, wat gebeurde, toen de bevelhebber der dekkingscolonne om een 120-tal koelies als dragers vroeg. Niet minder dan 2000 lieden kwamen op, successievelijk; iederen dag kwamen er weder anderen. En die lieden kwamen en vroegen om in de belasting te mogen worden aangeslagen! Zij wenschten te betalen en daarvoor een biljet te krijgen; daarmede, zoo redeneerden zij, konden zij de vorderingen van hun hoofden, die hun aanmerkelijk meer vroegen dan het gouvernement, gevoegelijk afwijzen.

De tocht heeft aldus geleid tot de registratie op gemakkelijke wijze van een flink deel der bevolking van deze streek.

Van Kolaka stak het reisgezelschap in een prauw naar Kabaena over, een eiland, 't welk dr. Elbert

liepen onbeduidende verwondingen op aan den voet, de hand en aan het been. Een gladakker, die meegesjouwd was, kwam echter onder een flinken kanjerd en sloeg morsdood.

Het gezelschap wist onder die omstandigheden niet beter te doen, dan maar zoo gauw mogelijk den terugtocht aan te nemen en dat was dan ook het veiligste.

Men kwam gelukkig behouden weer beneden.

Niet met onverminderd, maar met steeds toenemend geweld werkt de berg dus door. Dat bleek trouwens gister-avond tegen zes uur, aan de ontzagwekkende zwarte rookzuil, die zich boven den krater verhief, zooals ze tot dusver te Bandoeng nog niet te zien geweest was.

Op Lembang profiteerde men er natuurlijk uit de eerste hand van. Een onophoudelijk knallen, zelfs bizonder zwaar, en telkens schoot onmiddellijk daarop een nieuwe bezending steenen, roodgloeiend, omhoog in de lucht, ver boven den berg uit, alsof het vuurpijlen waren.

Een buitengemeen schouwspel — en een waarvoor men geen stap te verzetten hoefde. Dat kon men waarnemen uit zijn voorgalerij!

Hoe **Semarang vooruitgaande is,** lezen wij o.a. in *De Locomotief:*

Een ambachtsschool voor Inlanders wordt er gebouwd, die ruim een ton kost. Zij zal vermoedelijk na de poewasa geopend worden.

Een nieuwe Europeesche school is zoo juist gereed gekomen, terwijl het nieuwe telefoonkantoor, mede voor een respectabele som gebouwd, een sieraad van de plaats belooft te worden.

Er wordt een aanvang gemaakt met het bouwen van een verbrandingsoven! De commissie van bijstand heeft de beschikking gekregen over een braak liggend stuk grond. De verbrandingsoven zal zóó worden ingericht, dat het brandende vuil tevens voorziet in een vóórverwarming van het kampongvuil, dat nat in den oven wordt gebracht en over een door het vuur verwarmd wordend hellend vlak langzaam voortglijdt tot in het vuur. De oven zal nacht en dag branden en minstens 60 kub. meter vuil per etmaal kunnen verbranden. Men meent echter, dat de capaciteit veel grooter zal blijken.

De kosten van een dergelijken oven zijn *f* 2000. Geschat wordt, dat er voor Semarang een zestal noodig zullen zijn.

In hetzelfde blad van 4 April lezen wij een open brief van het bestuur van de Afdeeling Semarang der Vereeniging van Bouwkundigen, die de noodzakelijkheid bepleit van meer **technische scholen** in Ned.-Indië en speciaal een in die stad, o.m. zeggende:

„De particuliere ondernemingen hebben bouwkundigen noodig en laten die uit Europa komen, omdat zij hier niet te krijgen zijn. En dat, terwijl hier in Indië zelf meer dan voldoende krachten aanwezig zijn, die, zoo zij slechts in de gelegenheid komen, om zich te ontwikkelen, niet behoeven onder te doen voor de geïmporteerde.

Ligt het daarom niet op den weg, niet alleen van de Regeering, maar van een ieder, die het wel meent met Indië, om mede te werken tot uitbreiding van het technisch onderwijs in Indië? Men bewere nu niet, dat de Indo het klerken-baantje prefereert boven elke andere betrekking, waarbij meer eischen aan lichaam en geest worden gesteld, want dat is een praatje, dat tegenwoordig niet meer gangbaar is! Als de Indo in de gelegenheid is zich te bekwamen voor een of ander vak, dan zal hij zich niet tevreden stellen met het klerken-baantje, waarin hij weinig vooruitzichten heeft en waaruit hij thans ook verdrongen wordt door Inlanders en Chineezen.

Het is duidelijk, dat niet alle Indo's tot de studie zullen overgaan, indien daartoe gelegenheid bestaat, maar met zekerheid kan verwacht worden, dat een groot deel, dat nu, door gebrek aan onderwijsinrichtingen, zich tevreden moet stellen met het doorloopen van de lagere school, bij een voldoend aantal inrichtingen van middelbaar onderwijs, de studie zal voortzetten, om zich beter toe te rusten voor den strijd om het bestaan.

Het is gemakkelijk, een vader den raad te geven zijn zoon naar Soerabaja of Batavia te zenden tot het bezoeken der technische scholen, maar een ieder weet, dat een huisvader met een beperkt inkomen niet spoedig daartoe overgaat, omdat hij daarvoor een groot deel van zijn inkomen moet afstaan.

Bovendien is men, terecht, huiverig zijn kinderen op den leeftijd, waarop het karakter gevormd moet worden, aan vreemden in een groote stad toe te vertrouwen, zonder de gelegenheid te hebben, die kinderen van tijd tot tijd te bezoeken.

Als het met de plannen tot opheffing van den Indo ernst is, dan kan in deze richting veel goeds gedaan worden. In de eerste plaats dient Semarang, als een der hoofdplaatsen van Java, een dergelijke technische school te hebben. Acht de regeering het minder gewenscht, de ambachtsschool gelijk te stellen met de zusterinrichtingen te Batavia en Soerabaja, wat jammer zou zijn, welnu, zijn er dan zooveel bezwaren aan verbonden om Semarang een technische school te geven, op dezelfde wijze als te Soerabaja?

Het schoolgebouw, de H. B. S. bestaat, de onderwijskrachten kunnen gevonden worden onder de leeraars der H. B. S. en het personeel van den Waterstaat.

Voor gebrek aan leerlingen behoeft niet gevreesd te worden."

In *De Stem van Indië*, orgaan van de Vereeniging *De Indische Bond*, wordt warme instemming hiermee betuigd.

Voorts vinden wij in *De Javabode* betreffende de **Semarangsche waterleiding** vermeld:

„De heeren Kern en Steinmetz gaan naar Buitenzorg om het verzoek van den gemeenteraad in zake de Oenarang-waterleiding voor Semarang te bepleiten."

hoogst merkwaardig noemt en dat overigens nog nooit was onderzocht. Het Nederlandsche gezag deed zich hier ook nog niet gelden. Dr. Elbert kon constateeren, dat het eiland niet vulkanisch is, en dus ook niet, zooals de heeren Sarasin meenden te weten, een vulkaan bezit.

Op Kabaena moest dr. Elbert — die hier zonder dekking en zonder geleide van een ambtenaar reisde — een bijzonder onaangenaam incident doormaken. In den strandkampong, waar hij geland was, had hij koelies weten te krijgen om zijn bagage het binnenland in te dragen. Het grootste gedeelte van de mannelijke bevolking was daarmede, onder toezicht der hoofden, gemoeid, zoodat de kampong gedurende zijn afwezigheid vrijwel van mannen ontbloot was geweest. En van die gelegenheid, aldus geboden, had de bemanning van dr. Elbert's prauw, Boetoneezen, goed zeevolk, maar uiterst roofzuchtig, gebruik gemaakt om naar hartelust in den onverdedigd gebleven kampong te rooven.

Toen dr. Elbert met zijn begeleiders in den kampong terugkeerde en dit aan het licht kwam, wilden hoofden en bevolking, naar eigen opvattingen, over deze lieden recht doen.

De Boetoneesche bemanning werd ter verantwoording geroepen en gesommeerd om het geroofde terug te geven — wat geweigerd werd. Dan moesten zij maar worden opgehangen, decreteerden de hoofden. Toebereidselen werden getroffen om de daad bij het woord te voegen. Aan de boomen, waaronder de tent van den heer Elbert stond, zouden zij worden opgeknoopt. De touwen werden reeds vastgemaakt. Met bijzonder veel moeite wist dr. Elbert hen over te halen zulks niet te doen; hij beloofde, dat de lieden bij terugkomst te Boeton door den civiel gezaghebber zouden worden gestraft. Ten slotte werd dit goedgevonden.

Maar toen het gezelschap op wegzeilen stond, wilden de hoofden het niet laten trekken alvorens de waarde van het geroofde, dat nog steeds niet was terecht gebracht, was vergoed. Dr. Elbert was wel genoodzaakt aan dien eisch toe te geven. Later gaf hij de bemanning bij den civiel gezaghebber op Boeton aan, maar deze heeft aan de zaak geen verder gevolg gegeven.

Dat hij geen geleide bezat, speet dr. Elbert toen wel: het was hem aangeboden, maar hij had gemeend het te kunnen weigeren.

Behalve Kabaena doorkruiste dr. Elbert ook Moena en Boeton.

Bij de vaart tusschen deze eilanden had dr. Elbert tweemaal een ontmoeting met zeeroovers.

Eens, in de straat tusschen Moena en Boeton, werd de prauw, waarin hij zich met zijn gezelschap bevond, op een gegeven oogenblik omsingeld: een groote prauw, een soort schoener, kwam vlak bij liggen, terwijl een zestal sampans het vaartuig der expeditie omsingelden. Eenige malen roeiden de sampans vlak langs de prauw, terwijl de opvarenden moeite deden om te zien, wie zich daarin bevonden. Blijkbaar wekte de prauw hun wantrouwen op: met haar zonnetent en de lantaarn in den mast, zag zij er anders uit dan gewone prauwen. Dr. Elbert kon over zes met geweren gewapenden beschikken en hield zich gereed. Eindelijk roeiden de sampans rakelings langs boord: de roovers staken hun hoofden over de verschansing. Toen zij daarbinnen zes geweren op zich aangelegd zagen en Europeanen ontwaarden, lieten zij zich weder in hun sampans zakken en verdwenen.

Later had hij nog een ontmoeting met roovers plaats op de Noordkust van Boeton, welke echter ook zonder gevecht afliep (de roovers zijn door een oorlogsschip achterna gezeten en na een moeilijke vervolging onschadelijk gemaakt).

Na deze eilanden bezocht te hebben, begaf de expeditie zich naar Soembawa. Dit eiland werd in zijn geheel doorkruist, waarbij van de zijde der bevolking niet de geringste bemoeilijking werd ondervonden. In Bima wijdde dr. Elbert zich aan het onderzoek der aldaar wonende, eigenaardige Orang Donggo en Orang Kolo. Verder gaf het geologisch onderzoek zeer merkwaardige resultaten. Het eiland is rijk aan mineralen en bevat o.a. vele goudriffen.

Het geheele eiland over werden magnetische en meteorologische waarnemingen gedaan door den heer Gründler. Inzonderheid werd werk gemaakt van de magnetische storingen, waarvan het eiland het gebied zou leveren. Naar de gedane opnemingen komen die storingen enkel in het Westen (Ala-gebied) voor. Aan zulke storingen is, zij hierbij opgemerkt, o.a. de schipbreuk van de *Snip* toe te schrijven.

Op dit eiland alleen werden bij de verschillende tochten niet minder dan 650 K.M. afgelegd. De houding der bevolking was overal bijzonder gunstig. De Tambora werd nog door den heer Gründler bestegen.

Van Soembawa begaven de reizigers zich naar Flores. Hier werd hoofdzakelijk het scheidingsgebergte bestudeerd, 't welk van het Westen naar het Oosten loopt en van welks geologische gesteldheid tot dusver nog niets bekend was. Er werd ook hier zonder militaire dekking gereisd, en moeilijkheden werden van de zijde der bevolking niet ondervonden.

Eerst trok de expeditie van uit Endeh naar het Noorden, over het scheidingsgebergte, een hoogst moeilijke tocht, vanwege het zeer geaccidenteerde terrein. En verder werd van Endeh uit naar het Oosten getrokken door een zeer vulkanisch gebied.

Als geleide was hier aan den heer Elbert medegegeven de oud-aanvoerder en aanstoker van het verzet op Flores, de eertijds beruchte Kaka Doepa, die, na zijn onderwerping, een goed en vertrouwd vriend van het gouvernement geworden is. Dank zij den invloed van dezen persoon heeft dr. Elbert in de door hem zonder militair geleide bezochte streken, hoegenaamd geen moeilijkheden van de zijde der inboorlingen ondervonden.

In „*De Week*" bespreekt de hoofdredacteur van *Het Soer. Handelsblad:* **De Onderwijskwestie in de Minahassa,** als inleiding beginnende met de woorden:

„Noord-Celebes is een mooi, interessant land, maar het ongeluk wil, dat het de décors vormt van een tooneel, waarop een ernstig bedoelde beschavings- en kersteningscomedie wordt opgevoerd. De bewoners van het gebied, verwant aan de Japanners, en met dezen in uiterlijk en innerlijk overeenkomst vertoonend, zijn volgepropt met een kennis, die bij vijf-en-negentig van de honderd individuen tot niets nut is."

Na oordeelvellingen aangehaald te hebben van den heer van Kol, alsook van Dr. Gunning, vervolgt de heer *van Geuns:*

„Het onderwijs moge de zeden verzacht hebben, in 't algemeen heeft het het volkskarakter niet verbeterd en evenmin het streven naar materieele welvaart geprikkeld. Wat men bij schier alle laagstaande rassen opmerkt, die door geestelijke ontwikkeling boven hun vroeger beschavingsniveau worden opgeheven, neemt men ook waar bij de Minahassers: de psychologische evolutie houdt met den groei van het intellect geen gelijken tred en de vroegere evenwichtstoestand is verbroken. Dit uit zich door verschillende verschijnselen, als daar zijn: neerzien op handenarbeid, voorliefde voor klerken en dergelijke baantjes, een stijgend gevoel van eigenwaarde, genotzucht. Al deze verschijnselen vallen in de Minahassa te constateeren en het gevolg is, dat de inboorlingen er tamelijk onsympathiek zijn. Hun ijdeltuiterij, hun naäperij zou men hun nog kunnen vergeven, zoo zij slechts het gezonde inzicht hadden van de — in een heel ander klimaat levende — Japanners en streefden naar de ontwikkeling van de hulpbronnen des lands. Doch die materie wordt door hen nagenoeg verwaarloosd, en dat het onderwijs hierin geen verandering heeft kunnen brengen, komt neer op een veroordeelend vonnis", enz.

„Wanneer dus het gouvernement aan de zending, wier onderwijs nog dorder is dan het neutrale, zijn scholen overdroeg, zonder toekenning van een subsidie, zou het hierdoor een toestand bestendigen, die zelfs in de verte niet bevredigt.

Ik voor mij geloof niet, dat de overdracht der staatsscholen op de zending zelfs de kerkelijke partijen in Nederland bijzonder sympathiek is. Reeds langer dan tien jaren toch is er sprake van die conversie en had minister Idenburg gewild, hij zou haar met zijn volgzame meerderheid hebben kunnen doordrijven. Dat dit niet geschied is, is teekenend. En al heeft de tegenwoordige minister, de heer De Waal Malefijt, er als Kamerlid sympathiek over gesproken, toch heb ik vertrouwen in zijn gezond inzicht, dat hem zijn groote verantwoordelijkheid in dezen zal doen gevoelen.

De heeren Frijling en mr. Kielstra zijn van regeeringswege eenige maanden geleden naar de Minahassa gezonden om daar een onderzoek in te stellen. De inspecteur van het inlandsch onderwijs, Boes, heeft zich bij hen aangesloten. Het is te hopen, dat dit drietal de regeering zal weten te bewegen het denkbeeld der conversie op te geven en, in plaats hiervan, over te gaan tot een praktische hervorming van het onderwijs. Dat de leus zij: *Geen conversie, maar reorganisatie!*

In de Bataviasche bladen staan uitvoerige verslagen van de ontvangst aldaar van **Mr. Lorentz en zijne expeditie-genooten.** Aardig is 't te lezen, hoe vooral ook over de *Dajaks* algemeen de loftrompet wordt gestoken. Zoo meldt de *Javabode* uit een onderhoud, dat de redactie met den leider had, o.m.:

Door de zorg van luitenant Habbema was alles voor het vervoer van den door een val gewonden heer Lorentz in gereedheid gebracht: op de moeilijkste punten waren onder zijn leiding gemakken aangebracht; er waren bruggetjes geslagen over stroomen, leuningen aangebracht op lastige plekken, enz.

Te Alkmaar werd de terugkeerende expeditie op feestelijke wijze ontvangen. De Dajaks, die meesters zijn in het versieren, hadden hun best gedaan en alles was op eigenaardige en vroolijke wijze uitgedost.

Herhaaldelijk is reeds vroeger medegedeeld, hoe de reizigers de diensten der Dajaks op prijs stelden. De heer Lorentz is onuitputtelijk in zijn lof over deze trouwe en behendige lieden. Een groot voordeel van deze Dajaks boven andere koelies is, dat zij onder hun eigen hoofden stonden, aan wie zij als het ware blindelings gehoorzamen. Bij andere koelies heeft men mandoers, die zoo goed als geen gezag over hen weten te oefenen — maar bij de Dajaks is het een geheel andere zaak.

Een groot gemak levert ook de omstandigheid op, dat zij goede handwerkslieden zijn, in eenvoudige bedrijven van alle markten thuis. Blijven koelies van anderen landaard in de bivakken zitten, en kniezen zij zich als het ware dood, de Dajaks vinden altijd iwat te doen; boschloopers als zij zijn, verspreiden zij zich in het bosch en vinden hun weg. Iets, wat op den algemeenen gang en de stemming bij de expeditie hoogst gunstig werkt.

De Dajaks van den heer Lorentz stelden ook belang in het doel van de expeditie, hetgeen uitkwam bij den tocht van uit het Wilhelmina-kamp naar de eeuwige sneeuw. Hoewel zij daartoe niet waren opgecommandeerd, sloten zich een hoofd en vijf andere Dajaks bij de reizigers aan — uit zuivere belangstelling.

In Alkmaar teruggekomen, hebben de Dajaks niets verzuimd van den tocht in hun tatoeëering te doen blijken. De heer Lorentz toonde ons een afdruk van den stempel, welke bij de tatoeëering had gediend: de figuur verbeeldde een berg, ongeveer in den vorm van een driehoek, zwart, met bovenaan een witte plek, de sneeuw. En door den berg heengewerkt, allerhande figuren, waaronder een soort draak met open muil: de berggeest, die den reizigers den tocht had bemoeilijkt.

De redacteur van het *Nieuws v. d. Dag v. N.-I.* heeft bij het bezoek der Dajaks aan de bioscoop te Batavia tusschen die menschen gezeten en deelt iets mede van de aanhankelijkheid dier stoere kerels. Hij schrijft:

„Het was voorts alleraardigst om uit allerlei kleine trekjes te ontwaren, hoe de Dajaks de heeren Lorentz, Van Nouhuijs en dr. Von Römer als het ware als hunne vaderlijke vrienden beschouwden. Geen spoor van „maloe", zonder dat er daarbij sprake was van overvrijmoedigheid; zij vroegen vrijuit zooals een kind vraagt. En bevredigde het antwoord hen nog niet, dan zeiden ze niet: sajah, of enggih, of koelan, zooals „wel-opgevoede" inwoners van Java dat doen, maar dan vroegen ze verder, tot ze wisten, wat ze weten wilden.

Een aardig staaltje van de aanhankelijkheid van de Dajaks aan hunne leiders is te Soerabaja voorgevallen.

Het gezelschap reed in de stoomtram, die hier en daar te Soerabaja een tamelijk goede pace er in zet. Door de vaart en door de bries waaide de hoed des heeren Lorentz af en vloog uit den wagon, en onmiddellijk sprongen tien, twintig Dajaks, vermoedelijk onbekend met de gevolgen van een sprong uit een snel bewegenden trein, naar buiten om den hoed op te rapen.

Ze duikelden natuurlijk allen door elkaar, maar de zaak liep goed af, en hoewel een beetje geschaafd was degeen, die den hoed te pakken kon krijgen, toch opgetogen, toen hij het hoofddeksel terugbracht. Hij had zijn toewan een dienst kunnen bewijzen."

Onder het opschrift: **„Een bioscoop aangeklaagd"**, lezen wij in *Het Nieuws v. d. Dag v. N.-I.:*

Degenen, die de bioscoop-voorstelling in den Dierentuin hebben bijgewoond, zullen vermoedelijk niet aanstonds hebben gemerkt, dat zij een film voor zich zagen afdraaien, die bijna de oorzaak, althans het onderwerp was geworden van internationale verwikkelingen.

Wij bedoelen de episode uit den Fransch-Duitschen oorlog:

Een Fransch genie-officier wordt uitgezonden om een brug in de lucht te laten springen. Hij wordt gevangen genomen, maar de dochter van den man, in wiens huis hij wordt bewaakt, wordt verliefd op hem, houdt den Duitschen schild-wacht aan de praat, houdt dien rustbewaarder schertsend de oogen dicht, zoodat de officier kan ontsnappen en na nog een paar avonturen, waarbij hij een anderen schildwacht „neerlegt", zijn opdracht kan uitvoeren.

Dat was de geheele film, en die vertooning heeft de aandacht getrokken en de ergernis opgewekt van het Duitsche Generaal Consulaat in zoo hooge mate, *der Herr Kaiserlich Deutscher General Consul* in hoogst eigen persoon de aandacht van de *hiessige*

Deze staat nog op een zeer lagen trap van beschaving. Curieuse gebruiken werden hier geconstateerd. O.a. die bij het overlijden. In Midden-Flores zijn er stammen, die hun dooden in de boomen vastbinden; anderen wederom leggen ze in groote kisten, met kleine kisten daarbij; wanneer de lijken genoegzaam zijn vergaan, worden de overblijfselen in de kleine kisten opgeborgen.

Na Flores ging de tocht naar Wetar (Zuid-Wester-eilanden).

Dit eiland behoort onder de minst bekende van den archipel. Nimmer was het nog onderzocht; wel bevindt zich een posthouder te Ilwaki aan de Zuidkust maar deze is nooit verder dan een paal het binnenland ingegaan. Van dat binnenl. w s dan ook nog niets bekend.

Ook hier reisde dr. Elbert zonder dekking, niet uit eigen verkiezing, maar omdat het niet anders kon. Hij had om dekking gevraagd, maar deze kon hem van uit het nabij liggende Timor of Flores niet verstrekt worden, omdat Wetar administratief tot de residentie Ambon behoort en een dekking van uit die residentie zou dienen te worden betrokken. Aangezien het echter zeer lang zou hebben geduurd, aleer de aanvraag om die dekking Ambon had bereikt en de dekking zelve op het terrein zou zijn aangekomen, besloot dr. Elbert het er maar weer alléén op te wagen. Deze maal echter ontmoette hij zulke moeilijkheden, dat hij den ondernomen tocht halverwege moest staken. (Hier zij opgemerkt, dat van regeeringswege een voorstel is gedaan om de Zuid-Westereilanden met de residentie Timor te vereenigen; er is echter nog geen beschikking op gevallen).

Op Wetar had dr. Elberts te kampen, ten eerste met het wantrouwen der bevolking, en ten tweede met de moeilijkheid, welke een dreigende oorlog tusschen de twee hoofdgroepen van de bevolking van het eiland in het leven riep. Deze, welke gedeeltelijk van alfoersche, gedeeltelijk van gemengd papoeasche afkomst is, was veelal vijandig gestemd.

Het wantrouwen der bevolking toonde zich vooral bij de poging van dr. Elbert om het „heilige" meer, Tihoe geheeten, 't welk zich in het binnenland bevindt, te bereiken. Vreemdelingen mochten het meer niet zien, zoo heette het en men wenschte te weten, wat dr. Elbert hier eigenlijk kwam uitvoeren. Zelfs de medegenomen koelies werden aangevallen en hun de kleeren van het lijf gerukt. Slechts de verzekering, dat hij kwam om handel te drijven, kon de stemming der bevolking tijdelijk eenigermate verbeteren. Handeldrijven, dat wilden zij wel: en zij ging er op uit om haar koopwaren te voorschijn te halen, voor het meerendeel boschproducten. Dr. Elbert was nu wel genoodzaakt de rol van handelaar te gaan vervullen en ruilhandel te drijven, de eenige soort handel, welke deze primitieve menschen kennen. Van geld en van zijn waarde hadden deze hoegenaamd geen notie.

Rijksdaalders of goudgeld weigerden zij. Enkel wilden zij ze wel als sieraad gebruiken. Een man, een ringgit gekregen hebbende, boorde daar een gaatje door en hing het geldstuk aan een touwtje om den hals.

De koopwaren waren, naar onze inzichten, voor een spotprijs te krijgen. Een hoeveelheid was, ter waarde misschien van *f* 20, werd geruild tegen een parang van een waarde van 40 cents.

Een geheele karbouw, die Elberts wenschte te koopen, werd verkocht voor... zes centen. Het is waar, dat deze centen mooi opgepoetst waren en als zoodanig voor deze natuurmenschen een bijzonder begeerlijk bezit vertegenwoordigden. Ettelijke kati's rijst gingen voor 2 à 3 centen.

Dr. Elberts was er overigens al in geslaagd het bewuste meer te bereiken en terwijl hij zoolang door de hoofden opgehouden werd, zond hij zijn assistent uit, die langs een omweg het meer bereikte en het geheel opnam.

Verder oostwaarts willende gaan, stootte dr. Elbert echter op de voor hem onoverkomelijke moeilijkheid van den dreigenden oorlog tusschen de vijandig gezinde stammen. Zijn dragers, Alfoeren, wilden op een gegeven punt niet verder: 't was daar de grens hunner vijanden, die zij niet zonder doodsgevaar konden overschrijden. En allerlei invallen en aanvallen werden voorbereid. Er was op die wijze op Wetar niets aan te vangen en dr. Elbert maakte daarom van de gelegenheid, geboden door de verschijning van een boot der Paketvaart, gebruik om zich daarin met zijn gezelschap in te schepen. Hij is toen naar Java teruggekeerd.

Over de wetenschappelijke uitkomsten van zijn reis is dr. Elbert zeer voldaan. Naar zijn oordeel bevestigen die uitkomsten volkomen de hypothese omtrent het vroegere continent Australië.

Dit continent moet voor het einde van het tertiaire tijdperk, waarin het geleidelijk begon uiteen te vallen, de eilanden Java, Sumatra, Borneo, Celebes hebben omvat en met Azië hebben verbonden; met welk werelddeel het door den Timor-archipel en de Kleine Soenda-eilanden samenhing.

Een reusachtige hoeveelheid wetenschappelijk materiaal is door dr. Elbert bijeengebracht, terwijl groote collecties op het gebied van ethnografie, fauna, flora en mineralen door hem zijn verzameld. Onder meer voert hij een verzameling van 3000 visschen mede.

Mevrouw Elbert heeft den reiziger overal vergezeld en was hem bij zijn arbeid op tal van wijzen behulpzaam, vooral bij dien op ethnografisch gebied en bij het maken van preparaten.

De gezondheidstoestand van de leden der expeditie is altijd voortreffelijk geweest en van de vermoeienissen van een reis van een jaar in onherbergzame streken zijn bij hen geen sporen overgebleven.

De reizigers denken spoedig per duitsche mail naar hun vaderland te vertrekken. De heer Elbert zal de uitkomsten van zijn arbeid daar uitwerken en in druk doen verschijnen.

autoriteiten op de — voor Duitschland — landsverraderlijke film heeft gevestigd.

Zij kon slechte gevolgen voor Duitschland hebben......

Maar het Consulaat waakte, en denonceerde de film bij den Resident. En aangezien het voor dien hoofdambtenaar niet wel mogelijk was om den Consul Generaal precies te zeggen, wat hij wel dacht van deze heerlijke geschiedenis, benoemde hij een commissie van politie-ambtenaren, deskundigen op het gebied van Nationale Eer, en deed de film voor hen afdraaien.

Eén keer ging de film, en de commissie deed alle mogelijke moeite om te zien, wàt eigenlijk de verbolgenheid van het Consulaat had opgewekt. Een tweede maal werd de geschiedenis vertoond, en ook toen snapten de commissie-leden niet, wat er eigenlijk aan de hand was; in welk opzicht die film kon zijn lasterlijk beleedigend, hoonend voor de Nationale Eer van Duitschland of ondermijnend voor de discipline in het Duitsche leger.

En toen de film voor de derde maal was vertoond kwam de Commissie zoowaar tot de conclusie, „dat het zoo erg niet was."

Gevolg van dit oordeel: groote ontstemming op het Consulaat. Zóó groote ontstemming zelfs, dat het zeer de vraag is, of de zaak hiermede zal afloopen. Wij hoorden reeds mompelen van een protest in den Haag......

Een nieuwe instelling.

Het voornemen bestaat bij de Regeering om bij de begrooting voor het volgend jaar rekening te doen houden met de indienststelling van een technoloog, die bestemd zal zijn om op te treden als chef van een op te richten laboratorium voor onderzoek van metalen. (Javabode).

WEST-INDIË.

SURINAME.

De begrooting voor 1911.

Door de Koloniale Staten is voorloopig verslag op de ontwerp-begrooting voor 1911 uitgebracht.

Wederom werd aangedrongen op verruiming van den tijd voor de behandeling der begrooting door de Staten met eene maand. Men meende, dat zoowel bestuur als Staten doordrongen zijn van de groote moeilijkheden, verbonden aan een goede en juiste behandeling binnen den tijd van zes maanden. Daarom was ook bij de behandeling der begrooting voor het loopende jaar aanbevolen de opening der Koloniale Staten te verschuiven van den tweeden Dinsdag in Mei tot den tweeden Dinsdag in Juni.

Algemeen werd instemming betuigt met het financieele plan-Fock.

Nu ten slotte het bestuur verklaart, dat het streven moet zijn om geleidelijk zooveel het kan het subsidie van het moederland voor de huishoudelijke uitgaven, zooals die bij paragr. 4 van de Memorie van Toelichting zijn aangegeven, te verminderen tot ten slotte die huishoudelijke uitgaven uit eigen inkomsten worden betaald, verklaarde men zich volkomen bereid naar deze beginselen met het bestuur mede te werken.

Algemeen had men voor de toekomst van de kolonie goede verwachtingen van de rubbercultuur en meende men, dat het op den weg van het bestuur lag haar zooveel mogelijk te bevorderen en aan te moedigen.

Meerdere leden betwijfelden, of het dienstbelang bevorderd wordt door de detacheering alhier gedurende enkele jaren van personen, die belast worden met de functiën van gouvernements-secretaris, zooals in de laatste jaren het geval is.

Bij de Memorie van Antwoord op het Voorloopig Verslag der Commissie van Rapporteurs uit de Tweede Kamer betrekkelijk het wetsontwerp tot definitieve vaststelling der koloniale huishoudelijke begrooting van Suriname voor het loopende dienstjaar, werd door den Minister van Koloniën te kennen gegeven, dat het in dat Voorloopig Verslag ter sprake gebrachte denkbeeld om Nederlandsche rechters voor eenige jaren naar Suriname te detacheeren, kort te voren onder de aandacht van Zijne Excellentie was gebracht in den vorm van een voorstel, gedaan door den Gouverneur dezer kolonie.

Men vertrouwde, dat dit voorstel van den Gouverneur zijn grond niet zal hebben gevonden in de meening, dat de justitie alhier niet voldoet. Immers was men van oordeel, dat daarvoor geen aanleiding bestaat.

Naar aanleiding van verschillende onlangs openbaar gemaakte verzoeken om afstand van domeinland in allodialen eigendom (vergelijk de Gouvernements Advertentiebladen van 21 Januari l.l. No. 7, van 18 Februari l.l. No. 18) meende men het bestuur in overweging te moeten geven niet over te gaan tot uitgifte in eigendom van dergelijke uitgestrektheden domeinland, dan wanneer het aan het bestuur gebleken is, dat die afstand bepaald noodig is voor uitbreiding der cultures van aangrenzende ondernemingen of wanneer de inwilliging van het verzoek beslist in het belang der kolonie moet worden geacht.

De Staten blijven bij hunne aanvankelijke meening, dat — op grond van de hooge kosten daaraan verbonden in verband met de geringe resultaten, die van die uitgaven te verwachten zijn — het geen aanbeveling verdiende de boschexploitatie — zij het ook op verkleinde schaal — voort te zetten, maar integendeel de detacheering van den houtvester zoo spoedig mogelijk te doen ophouden en het toezicht over de heveaproef-exploitatie te brengen onder het Landbouwdepartement.

Gevraagd werd op grond waarvan de opleidingskosten van den adjunct-houtvester Gonggrijp op rekening van Suriname werden gebracht.

De meerderheid der leden verklaarde zich bereid om mede te werken tot elke reorganisatie van het gewoon lager onderwijs voor zoover daarin verbetering kan worden gebracht. Vooraf echter moest huns inziens in het oog worden gehouden, dat dit onderwijs in de eerste plaats behoort te blijven wat het is, namelijk het aan de nog ten eenenmale onontwikkelde kinderen leeren lezen, schrijven en rekenen en het bijbrengen van eenige algemeene ontwikkeling. De tijd, daarvoor door de wet gesteld, namelijk van zeven tot twaalf jaar, wenschte men hoofdzakelijk voor niets anders te gebruiken dan voor het zuiver gewoon lager onderwijs. Vooral waar 't geldt kinderen van onvermogenden, die over 't algemeen niet in de gelegenheid zijn goed bewaarschoolonderwijs te genieten, scheen het op bedoelden tijd bezwaar haar bijzondere leervakken dan de genoemde zeer ten nadeele te strekken van het onderwijs.

Om de bedoelde reorganisatie naar de methode van Booker Washington in te voeren, was het, naar de meening van de leden aan het woord, niet noodzakelijk, dat een of meer personen een studiereis naar de Vereenigde Staten van Noord-Amerika moeten maken om aldaar de onderwijs-inrichtingen te bezoeken.

De landbouwscheikundige, die volgens het voorstel van het bestuur onder den titel van gouvernements scheikundige aan het departement van den geneeskundigen inspecteur zal worden verbonden, schijnt dus niet bepaald noodig geweest te zijn voor het landbouwdepartement, daar deze titularis hoofdzakelijk aangewezen werd voor andere werkzaamheden.

Dit versterkte sommigen in de door hen vroeger uitgesproken meening, dat het personeel van het landbouwdepartement te omvangrijk is en dat onder anderen geen behoefte bestaat aan een directeur-plantkundige en een ander plantkundige er bij. Vandaar, dat laatstbedoelde leden bezwaar maakten tegen de aanstelling van een tweeden plantkundige en hun leedwezen er over uitspraken, dat de Minister van Koloniën gemeend heeft opnieuw een krediet voor de bezoldiging van een tweeden plantkundige op de begrooting te moeten uittrekken.

WAT DE INLANDER ZEGT.

De inlandsche gevangenis zij tevens een handwerkplaats voor inlanders. Als algemeene opinie geldt, dat iemand, die tot gevangenisstraf is veroordeeld, een misdaad heeft gepleegd, als diefstal, roof, moord of iets dergelijks.

Behalve deze misdadigers zijn er echter ook lieden in de gevangenis opgesloten, die niet wegens zulk een grof misdrijf zijn veroordeeld, doch alleen wijl zij eene overtreding hebben begaan en de hun daarvoor opgelegde geldstraf, wegens gebrek aan gereed geld, niet hebben kunnen voldoen. Niettemin worden zij op één lijn gesteld met bovengenoemd „slecht volk."

De bedoeling van den strafwetgever bij het opleggen van vrijheidsstraffen is den daders, die op eenigerlei wijze aan de gemeenschap of aan een bepaald persoon letsel hebben toegebracht, een les te geven, ter voorkoming van mogelijke herhaling, zoomede om tot waarschuwend voorbeeld te dienen voor hen, die neiging mochten gevoelen denzelfden slechten weg op te gaan.

Wordt echter door zulk een „les" werkelijk het beoogde doel bereikt? vraagt *Bagelener* in de **Medan Prijaji** van 5 Februari 1910 No. 3.

Er zijn personen, die zulks ontkennen en die van oordeel zijn, dat het opleggen van een vrijheidsstraf aan personen, die, wegens overtreding, zijn vervolgd, niet alleen geen nut heeft, maar zelfs schadelijk werkt, omdat zulk een vrijheidsstraf veelal het goede, dat er nog in dien mensch bestaat, verstikt.

Vele inlanders toch denken ten deze, dat, als eenmaal de goede reputatie verloren is, men reeds te ver op den slechten weg is geraakt om nog terug te treden en dan er de voorkeur aan geven verder te gaan met het bedrijven van slechte handelingen. Deze gedachte spruit gewoonlijk niet voort uit eigen ge-

moed, maar wordt door de gewoonte-misdadigers bijgebracht.

Zijn die aanrakingen met de gewoonte-misdadigers vele, dan leiden ze er al spoedig toe het karakter der andere veroordeelden geleidelijk slechter te maken, zoodat deze na invrijheidstelling weder den slechten weg opgaan.

Herhaaldelijk komt het immers voor, dat eene opname in de gevangenis door zulke slechte lieden wordt gewenscht, omdat zij dan vrije voeding zonder prestatie van arbeid genieten en er dus een genoegen in scheppen door het inlandsch publiek te worden besproken en te worden gevreesd.

Wil men aan dezen verkeerden toestand een einde maken, dan moeten, naar de meening van den schrijver, in de gevangenis de wegens overtreding veroordeelden van misdadigers streng worden gescheiden.

Verder late men vooral eerstgenoemden steeds behoorlijk en nuttig werk verrichten en geve hen onderwijs in den godsdienst, alsmede in eenig ambacht, hetgeen nog het voordeel oplevert, dat zij, bij terugkeer in de maatschappij, bekwamer en minder lui geworden, zichzelven beter dan vroeger kunnen helpen en dus gemakkelijker in hun levensonderhoud zullen kunnen voorzien.

Bij het geven van godsdienstonderwijs zal natuurlijk ieders geloof moeten worden geëerbiedigd, terwijl het ambachtsonderwijs, zooals o.a. te Poerwokerto geschiedt, zal moeten plaats hebben in loodsen, welke in de nabijheid der gevangenis moeten zijn gelegen.

Men kan zich dáár dan bekwamen b.v. in het timmermansvak, in het vlechten, in het vervaardigen van voetenvegers, enz. Ingeval van verkoop kan het geld ter beschikking worden gesteld van de plaatselijke besturen en van de vervaardigers. Eene dergelijke regeling werd met kracht voorgestaan door wijlen den assistent-resident De Wolff van Westerode, maar zij schijnt thans niet meer te worden gehandhaafd.

De met die regeling toen verkregen resultaten zijn, volgens schrijver, wel goed, maar niet afdoende geweest. De door de gevangenen opgedane kennis van handenarbeid was namelijk niet voldoende om de in vrijheid gestelden in staat te stellen in hun levensonderhoud te voorzien. Ondanks dit feit, verdient het z.i. toch alleszins aanbeveling om deze belangrijke zaak opnieuw en met kracht aan te pakken.

De Javaan is in handenarbeid over het algemeen — dit is voldoende bekend — sterk achteruitgegaan. Alle vreemdelingen en ook de inlandsche hoofden bijv. voorzien zich van meubelen, die door de Macao-Chineezen worden vervaardigd, hetgeen zijn oorzaak vindt in het feit, dat dit fabrikaat beter en fraaier is dan het Javaansch maaksel en den kooper meer aantrekt. Toch heeft de Javaan zeer veel aanleg voor handenarbeid, als hij er slechts gelegenheid kon vinden tot goed onderricht. Er bestaat voor den inboorling in deze geen leiding, veel te weinig aandacht wordt over het algemeen aan dit onderwerp geschonken. Wel is waar zijn er onlangs van bestuurswege drie kostbare ambachtscholen te Batavia, Semarang en Soerabaja opgericht, maar dit aantal is voor geheel Java niet voldoende, en deze scholen worden alleen bezocht door inlanders uit de volksklasse, die op genoemde plaatsen of in de nabijheid daarvan wonen.

Jongelieden uit Banjoemas bijv. gaan niet naar Semarang ter ambachtsschool, meent schrijver, om de volgende redenen:

1o. vanwege de daaraan verbonden groote kosten;
2o. omdat de ouders huiverig zijn hunne zonen alleen te laten wonen op plaatsen, welke ver van hen verwijderd zijn en gevaarlijke afleidingen aanbieden;
3b. omdat men vreest, dat het ambachtsvak niet voldoende geldelijke uitkomsten zal opleveren;
4o. omdat velen de voorkeur geven aan een onbezoldigde schrijversbetrekking bij het bestuur in hun eigen streek.

Wil men de eerstgenoemde bezwaren ondervangen, dan zouden z.i. het aantal ambachtsscholen belangrijk moeten worden vermeerderd. Op de vervulling van dit denkbeeld kan, met het oog op den stand der Staatskas, niet worden gerekend, vreest schrijver. Hij raadt daarom aan het ambachtsonderwijs te brengen in de breedere lagen van de maatschappij, door de gevangenis te doen dienen als leer- en werkplaats voor handenarbeid.

Een Javaansche componiste. Het is zeker nog niet algemeen bekend, hoewel reeds vroeger in deze rubriek er de aandacht op gevestigd werd, dat Ned.-Indië een componiste van Javaanschen bloede rijk is, die kranig voor den dag komt. *Raden Adjeng Soedarni* heette de toonzetster, die onlangs in het huwelijk is getreden met den oudsten zoon van wijlen Pangeran Mangkoenegoro V, Raden Mas Hario Soerjokoesoemo, die haar tegelijk moeder maakte over een tiental stiefkinderen, zoodat zij haar tijd nu wel grootendeels aan andere bezigheden dan muziek zal wijden. Zij woont te Soerakarta en moet ook uitstekend piano spelen. Den 30sten April, op den feestavond, dien mevrouw Van den Steen te Soerabaja zou organiseeren ter eere van Prinses Juliana's verjaardag, zou van de Javaansche componiste worden gegeven *Souvenir de Paras*, voor het orkest bewerkt. Daar zij vroeger wel eens af en toe een compositie afstond aan het Maleische Damesweekblad **Poetri Hindia**, staat haar naam ook onder de redactrices van dat tijdschrift vermeld.

Als hoofdredactrice van *Poetri Hindia* is sedert Januari 1910, in plaats van mevrouw *L. Elmensdorp—Staal*, opgetreden Mevrouw J. Binkhorst—Martel, die hoofdzakelijk het Hollandsche gedeelte van den tekst verzorgen zal. Het viel ons echter op, dat in de nummers der laatste maanden weinig in het Hollandsch geschreven artikelen voorkomen, behalve de beschrijving van het bamboevlechtwerk van Tangerang, door Raden Ajoe Hendraningrat, welke reeds vroeger in *Het Koloniaal Weekblad* werd opgenomen.

Ook trof 't ons, dat Mevrouw Binkhorst aankondigt dat zij de ingezonden hollandsche artikelen ongecorrigeerd zal doen opnemen. Voor schrijfsters en lezeressen eener voor haar vreemde en moeielijke taal lijkt ons dit geen gelukkige methode, daar de medewerksters zoodoende de fouten, die zij mogelijk gemaakt hebben, niet te weten komen, terwijl Inl. lezers daardoor zelfs onwillekeurig in dezelfde onjuistheden kunnen vervallen.

In een berichtje, gericht aan de Hollandsch sprekende lezers van het tijdschrift, wordt aangekondigd, dat de heer J. J. Meijer, vertegenwoordiger en mede-redacteur voor Nederland, heeft weten te bewerken, dat de uitgevers van geïllustreerde en andere bladen, welke naar zijne overtuiging geschikte lectuur opleveren aan Inboorlingen en Tiong Hoa's, die Nederlandsch kennen, door zijne tusschenkomst geregeld recensienummers aan het blad zullen doen toekomen. Zooveel mogelijk zal de redactie daaruit een overzicht geven, opdat de lezers een denkbeeld van den inhoud krijgen. Sommige artikelen zullen zij in hun geheel vertalen.

Verder zegt de redactie:

„Tijdschriften of bladen, van wie wij geen recensie-nummers ontvangen, worden niet alleen door ons nooit genoemd, maar wij wenschen onze lezers ten sterkste af te raden zich daarop te abonneeren, daar onze vertegenwoordiger ze voor hen niet geschikt acht.”

Dit lijkt ons een eigenaardige opvatting. Als eerlang ook deze gunstig beoordeelde tijdschriften mochten ophouden recensie-nummers te zenden, zou dan geen enkel Nederlandsch blad geschikt zijn voor de hollandsch verstaande lezeressen der **Poetri Hindia?**

Tevens moeten wij hier wijzen op een misvatting betreffende het lidmaatschap van „Oost en West”, voorkomende in het artikeltje, getiteld: „Soedi Kampir.” Volgens de statuten der Vereeniging bedraagt nl. het minimum lidmaatschap voor Ned.-Indië *f* 2.50 en kunnen de leden geen ander domicili kiezen dan hun woonplaats.

WAT DE CHINEES VERTELT.

Het oordeel van een Jong-Japanner over de Jong-Chineesche beweging in Nederlandsch-Indië.

Een Jong-Japanner, met name *Myansie*, hoofdagent van het Japansche Nieuwsblad **Asahi Sjimboen** werd — tijdens zijn verblijf te Bandoeng — geïnterviewd door *Oey Siam Tjong* van Tegal over den vooruitgang der Jong-Chineesche partij in N.-Indië.

In het toen door hem gegeven oordeel, dat in de **Tiong Hoa Wi Sien Po** van 22 Februari, 1 Maart en 8 Maart 1910 Nos. 217, 218 en 219 is opgenomen, verklaarde de heer *Myansie*, dat, naar zijne meening, de door de Jong-Chineezen in Ned.-Indië verkregen uitkomsten nog slechts wezen op een eerste begin van actie van een pas in het leven geroepen instelling.

Hij bracht daarbij hulde aan het doel der Jong-Chineesche beweging, tengevolge waarvan zoovele scholen werden opgericht, die de Chineesche jeugd op hooger intellectueel peil kunnen brengen, terwijl hij tevens het feit in herinnering bracht, dat de Japansche intellectueele ontwikkeling, alvorens het tegenwoordig stadium te bereiken, een even moeielijke periode heeft moeten doormaken als thans de Chineesche in Ned.-Indië.

Nog geen 30 jaar geleden toch werd aan het volksonderwijs in Japan in het geheel geen zorg besteed; eerst toen men de ondergane beleedigingen van de Westersche rassen had gevoeld, ontwaakte het land uit zijn diepen slaap en wist men door aaneensluiting gedaan te krijgen, dat vele Japansche scholen werden opgericht, die door het volk werden bekostigd.

Evenals tegenwoordig in China, bestonden er destijds ook in Japan eene behoudende en eene vooruitstrevende partij. De eerste streefde naar handhaving van de bestaande toestanden en gebruiken; de laatste beoogde het gebrekkige in het bestaande te verbeteren en meer in overeenstemming te brengen met den tijdgeest. Het is nog zoo lang niet geleden, zeide de heer *Myansie*, dat de Japanners lang hoofdhaar in een knoop droegen. De Jong-Japansche partij heeft ook daarin als in zoovele verouderde gebruiken met zekeren dwang verandering ten goede gebracht. Die uitkomsten zijn echter verkregen na zwaren strijd tusschen Oud- en Jong-Japan, waarin van weerszijden vele offers zijn gevallen.

Zooals gezegd is, gingen na de ondervonden vernederingen door de Westersche rassen de oogen der Japansche Regeering open en toen heeft zij, door aaneensluiting met de Jong-Japansche partij, met kracht haar taak opgevat en door het geheele land scholen opgericht. Thans kan men dagelijks waarnemen, dat met voortvarendheid en gestrengheid naar verhoogde volksontwikkeling wordt gestreefd. Ten aanzien van de gebrekkige regeling van het Chineesche passenstelsel in Ned.-Indië, dat de Chineezen aan handen en voeten bindt, ondanks het feit, dat de meesten hunner zich altijd als rustige burgers hebben gedragen, merkte de heer *Myansie* op, dat daarin alleen door aaneensluiting van alle Chineezen verandering ten goede kon worden gebracht, en dat z.i. die gewenschte aaneensluiting slechts kon worden bereikt, wanneer alle Chineezen dezelfde taal spreken en verstaan.

Wanneer alle Chineesche hoofden eenstemmig over die bestaande passenregeling hunne bezwaren bij de bevoegde autoriteiten voorbrachten, zou zulks zeker eene uitwerking ten goede niet missen.

Zeer bevreemdde het hem waar te nemen, dat de leiders der Jong-Chineesche beweging en van de Chineesche scholen in Ned.-Indië aan de kennis van de Nederlandsche taal de voorkeur geven boven de kennis van eigen taal en letterschrift.

In Japan zou van iets dergelijks geen sprake zijn; dat land is vooruitgegaan met behoud van de kennis van eigen taal en letterschrift.

De Chineezen in Ned.-Indië moesten met betrekking tot de moeielijkheid in zake het passenstelsel niet vergeten, dat zij zelve aan de handhaving van die regeling veel schuld hebben, in aanmerking genomen het bekende feit, dat zij zich steeds veel met opiumaangelegenheden hebben ingelaten. Konden zij die clandestiene bemoeienis geheel nalaten, dan zou, naar de meening van den heer *Myansie*, de oude passenregeling wel spoedig plaats maken voor eene nieuwe en betere.

Nog beter ware het, wanneer alle Chineezen het gebruik van opium opgaven, hetgeen, als zij daartoe konden besluiten, het moreel en physiek van den geheelen Chineeschen stam ten goede zou komen en den eerbied voor het Mongoolsche ras zou verhoogen.

Bij het bespreken van het onderwerp der behandeling van overtredingszaken op de gehate politierol in Ned.-Indië, wees de heer *Myansie* er op, hoe het intellect der Ned.-Indische Chineezen, tengevolge van het overmatig gebruik van opium, van hun voorliefde voor wilde en galante avonturen en van de gewoonte om te jonge huwelijken te sluiten veel geleden heeft. Het ontbreekt den Chineezen dikwijls niet aan gezond verstand en vlug begrip, maar zij moeten hun zenuwstelsel behoorlijk verzorgen, willen zij hun nakomelingschap gezond en krachtig houden. Dit laatste wordt lang niet altijd voldoende in acht genomen.

Japan daarentegen gaat, z.i., ondanks de daar bestaande uitgebreide prostitutie en ondanks de nog bestaande geringschatting der vrouw, steeds vooruit, een feit, dat zijn oorzaak vindt in de omstandigheid, dat de Japansche vrouw zichzelve goed verzorgt en tegen te jeugdige huwelijken waakt.

Volgens de zielentelling zijn er 30% meer vrouwen dan mannen in Japan, hetgeen de aandacht van den Mikado heeft getrokken en aanleiding heeft gegeven tot het nemen van verschillende Regeeringsmaatregelen op godsdienstig en hygienisch gebied.

Vele Chineezen zijn in Indië, tengevolge van eene wilde en onregelmatige levenswijze, op den verkeerden weg, hebben dientengevolge een verkeerden kijk op toestanden, personen en zaken, en komen daardoor op de gehate politierol terecht.

De heer *Myansie* had, tijdens zijn verblijf op Java, een 25-tal Chineesche scholen bezocht en met zorg het door de besturen dier scholen voorgeschreven onderwijsplan nagegaan en daarbij de overtuiging gekregen, dat de wijze van onderricht geven niet altijd goed werd begrepen. Dit verraste hem evenwel niet, waar het hem bekend was, dat de eenstemmigheid in de Chineesche besturen van de scholen der Jong-Chineesche partij vooral te wenschen overlaat, en hetzelfde verschijnsel vroeger ook in Japan was waargenomen. Wanneer het onderwijsplan door de Chineesche bestuursleden der scholen blijft aangege-

ven, dan zoude, volgens den heer *Myansie*, het resultaat van het onderwijs ook altijd ongunstig blijven en veel geld op ondoelmatige wijze worden besteed. Voor de regeling van het onderwijs zijn, meende hij, moreel hoogstaande deskundigen noodig, die goed bekend zijn met de maatschappelijke vormen. Doch daar het bekend is, dat dergelijke lieden niet gemakkelijk zijn te vinden en niet altijd beschikbaar zijn, zoo zag hij den toestand der Jong-Chineesche partij in Ned.-Indië vooreerst niet erg optimistisch in.

Van Vreemde Koloniën.

De *Deutsche Kolonialgesellschaft*, wier geïllustreerd orgaan, het weekblad *Deutsche Kolonialzeitung*, geregeld op de leestafel Heulstraat 17 ter kennisname ligt, zendt ons een uitnoodiging met uitvoerig program voor het in Oktober a.s. te Berlijn te houden Koloniaal Congres, waaraan wij het volgende ontleenen:

Aufforderung.

Die Arbeiten und Ergebnisse der beiden Kolonialkongresse 1902 und 1905 haben vor der öffentlichen Meinung des Mutterlandes wie des Auslandes volle Anerkennung gefunden. Auf Grund des auf dem Kolonialkongresse 1902 gefaszten Beschlusses, den Deutschen Kolonialkongresz zu einer ständigen Einrichtung zu machen, soll in diesem Jahre der dritte Kongresz abgehalten werden. Die Beteiligung an den Kolonialkongressen nimmt immer mehr zu. Während 1902 70 und 1905 87 gemeinnützige Vereine und Institute an der Veranstaltung beteiligt waren, haben sich jetzt 117 Vereine usw. gemeldet.

So ergeht denn an alle Freunde kolonialer und überseeischer Betätigung erneut die Aufforderung, durch einmütige Beteiligung auch an dem dritten Deutschen Kolonialkongresz 1910 aufs neue zu bekunden, das wir Deutsche zusammenhalten, wo es sich grosze nationale Bestrebungen handelt.

Der Deutsche Kolonialkongresz 1910 soll unter dem Präsidium Seiner Hoheit des Herzogs Johann Albrecht zu Mecklenburg, Präsidenten der Deutschen Kolonialgesellschaft, am 6, 7 und 8 Oktober 1910 im Reichstagsgebäude zu Berlin stattfinden.

Das vorläufige Programm des Kongresses ist hier beigefügt. Das endgültige Programm wird im September 1910 herausgegeben werden.

Mitglied des Kongresses können Herren und Damen gegen Zahlung von 12 M. werden.

Das Interesse, welches Sie den kolonialen und überseeischen Bestrebungen entgegenbringen, veranlaszt uns, Sie zur Teilnahme an dem Kongresz aufzufordern. Für den Fall Ihrer Geneigtheit bitten wir, den Betrag von 12 M. an die Deutsche Kolonialgesellschaft, Berlin W. 9, Schellingstr. 4, zu übersenden, nach dessen Eingang Ihnen die Mitgliedskarte von dem Bureau des Kongresses zugehen wird.

Gegenstände der Verhandlungen.

1. Geographie, Ethnologie und Naturkunde der Kolonien und überseeischen Interessengebiete.
2. Tropenmedizin und Tropenhygiene.
3. Die rechtlichen und politischen Verhältnisse der Kolonien und überseeischen Interessengebiete.
4. Die religiösen und kulturellen Verhältnisse der Kolonien und überseeischen Interessengebiete.
5. Die wirtschaftlichen Verhältnisse der Kolonien und überseeischen Interessengebiete.
6. Die Besiedlung deutscher Kolonien und die Auswanderung in fremde Länder.
7. Die weltwirtschaftlichen Beziehungen Deutschlands und seiner Kolonien.

Arbeitsausschusz.

Seine Hoheit Herzog Johann Albrecht zu Mecklenburg, Braunschweig und Wiligrad (Vortsitzender), Seine Exzellenz Kaiserlicher Botschafter a. D. Wirklicher Geheimer Rat Dr. von Holleben, Berlin W. 9, Schellingstrasze 4 (stellvertretender Vorsitzender), Geheimer Ober-Regierungsrat Professor Dr. Engler, Dahlem-Steglitz, Generalmajor z. D. Mueller, Wilmersdorf bei Berlin, Badensche Strasze 9, Generalstretär des Deutschen Handelstags Dr. Soetbeer, Berlin C. 2, Neue Friedrichstrasze 53-54, Paul Staudinger, Berlin W. 30, Nollendorfstrasze 33, Kontreadmiral z. D. Strauch, Friedenau, Niedstrasze 39, Fabrikbesitzer Supf, Berlin NW. 7, Unter den Linden 43, Konsul a. D. Vohsen, Berlin SW. 48, Wilhelmstrasze 29.

Oost- en West-Indisch Literatuur-overzicht.

De Indische Gids.

Het Mei-nummer opent met een bijdrage van luitenant D. Habbema, waarin deze op onderhoudende wijze vertelt van zijn gelukkig geslaagde pogingen om een aantal Dajaksche roeiers te bekomen voor de thans ontbonden Sneeuwgebergte-expeditie van Mr. Lorentz. Aan de omstandigheid, dat luit. H. te voren geruimen tijd onder de Dajaks had verkeerd, en volkomen het vertrouwen dier „tamme wilden" had gewonnen, moet dat welslagen worden toegeschreven.

Over de tinontginningen in Ned.-Oost-Indië, in het bijzonder die op Billiton, schrijft vervolgens de heer W. H. C. Doorman. De schrijver treedt daarbij in uitvoerige bijzonderheden, allereerst met betrekking op het technisch gedeelte van het bedrijf, voorts over de arbeidsregeling en de inwendige huishouding en eindelijk geeft hij een overzicht van de totale tin-opbrengst onzer Koloniën, waaruit blijkt, welk een belangrijke rol het tin in de Indische geldmiddelen speelt. Gelijk men weet wordt het tin op Banka van Staatswege ontgonnen en komen de winsten aldaar behaald, geheel ten goede der Indische schatkist, terwijl op Billiton de ontginning door particulieren geschiedt, doch de Billiton-Maatschappij volgens de thans geldende overeenkomst niet minder dan 5/8 harer netto-winst aan het Gouvernement moet afdragen.

De heer N. Mac Leod geeft daarna het vervolg zijner historische beschouwingen, getiteld: Uit de geschiedenis der Oost-Indische Compagnie in de tweede helft der 18e eeuw; hij behandelt thans het tijdperk van den gouverneur-generaal Mossel.

Eindelijk bevat dit nummer nog: „De duitsche koloniale politiek sedert de Rijksdagontbinding van 1906"; „Een reis door de Bataklanden" (vervolg), door J. E. Jasper, zoomede de gewone maandelijksche rubrieken, als Revue van brochures, Bibliographie, Koloniale literatuur, Wetenschap en industrie.

Tijdschrift van het Binnenl. Bestuur 1910. Afl. 2.

In de Dec.-afl. van dit tijdschr. schreef de heer Moolenburgh een artikel over adatrechtspraak, waartegen Contr. van den Bor in dit Nr. in verzet komt, o.a. wegens „insinuaties aan mijn adres."

De heer P. J. F. van Heutsz geeft verder eenige beschouwingen ten beste over de Reorganisatie der politie op Java, grootendeels aan de hand van het artikel van den oud-resident J. C. Carstens over dit onderwerp (Archief Java-suikerindustrie. 1909, Bijblad No. 50). Verder vleit de heer v. H. er zich blijkbaar mede, dat de grondslagen der aanstaande reorganisatie „in enkele opzichten overeenkomst vertoonen met eene te dezer zake in het najaar van 1904 door mij in de Vereeniging Moederland en Koloniën gehouden lezing."

Het gerucht, dat het in uitzicht gesteld verlof na zes-jarigen dienst voorloopig niet op B.B.-ambtenaren van toepassing zal zijn, doet X. naar de pen grijpen. Moeten zij lijden onder de slechte organisatie van hun corps? Het is toch waarachtig niet hun schuld, dat de lust om controleur te worden steeds verminderd? En weet men dan nog niet, welk een slechte geest er tegenwoordig in dat corps heerscht? X. acht een dergelijken uitsluitingsmaatregel dan ook niet denkbaar.

„De Minister en de Kamers zullen de onrechtvaardigheid van zoo'n handelwijze ook inzien, en dan zullen zij, evenals de G.-G. in 1905 liet schrijven, ook decreteeren, beter tijdelijk minder ambtenaren, dan dat corps nog meer te verbitteren."

Verder bevat dit Nr. nog de volgende bijdragen: Nogmaals Theecultuur van de Inlandsche bevolking in de Preanger-Regentschappen, door J. Bosscha. — Over wegen en wegenonderhoud, door Poublon. — De eerste Arabische hengsten op Soemba, door 't Hoen.

Tijdschrift van het Bataviaasch Genootschap van Kunsten en Wetenschappen.

Afl. 1 van den nieuwen jaargang (Dl. 52) bevat het belangrijke verslag van Dr. F. W. van Haeften, betreffende het onderzoek naar de volksgezondheid enz. op de eilanden-groep Engano (van Juli—Augustus 1909). Het is van algemeene bekendheid, dat de bevolking van Engano (aan de Westkust van Zuid-Sumatra gelegen) op onrustbarende wijze afneemt; werd de bevolking in 1866 door Pruis van der Hoeven nog op 6.420 personen geschat, in Nov. 1885 bedroeg dit aantal nog slechts 870 en tijdens het onderzoek van Dr. v. H. zelfs maar 372 (147 mannen, 170 vrouwen en 55 kinderen).

Wanneer dus geen doortastende maatregelen worden genomen zal binnen betrekkelijk korten tijd de geheele bevolking uitgestorven zijn, naar het zich laat aanzien. Volgens Dr. v. H. zal men er zonder immigratie van vreemde elementen niet komen. Daardoor zal weliswaar een gemengde nakomelingschap ontstaan, doch in ieder geval een ras, dat nader staat en dus meer recht heeft op de door hunne voorvaderen verkregen bezittingen, dan geheel vreemde elementen.

Intusschen acht Dr. v. H. het er verre vandaan, dat door zijn onderzoek de gewenschte klaarheid in het Engano-probleem verkregen is; voortgezette observatie zal daartoe noodig zijn.

Verder bevat deze afl. een Nota van toelichting bij de korte verklaring, geteekend en beëedigd door den Adatoewang en de hadatsleden van het landschap Sawito op den 27en Mei 1908; en een opstel van den heer T. van Erp, getiteld: Verklaring van eenige Jâkata-tafereelen van Boroboedoer.

Officieele bescheiden betreffende Multatuli.

Juist in de dagen der Max Havelaar-herdenking is een belangrijke bijdrage tot de kennis van Multatuli's leven verschenen; het boek is getiteld: Officieele bescheiden betreffende den dienst van Multatuli als Oost-Indies ambtenaar. Uitgegeven door P. M. L. de Bruyn Prince. Tweede vermeerderde druk. Max Havelaar op de Westkust van Sumatra. (Amersfoort, G. J. Slothouwer, 1910. 8o).

Een merkwaardige geschiedenis is aan de totstandkoming van dit uitgebreide werk voorafgegaan. In 1900 gaf de heer De Bruyn Prince, toen resident van Kedoe den 1en druk uit, die volgens eigen zeggen weinig volledig was. Intusschen zette hij zijn

onderzoek met succes voort en besloot toen een 2en verbeterden druk uit te geven. Dit werk was reeds afgedrukt en stond op het punt verspreid te worden, toen Mr. C. Th. van Deventer hem een bundel stukken zond, die door den gewezen secretaris van het gouv. Sum. Westkust, J. W. Tamson, uit het archief te Padang waren verzameld. De ontvangen dokumenten brachten toen zoo'n verandering, dat de heer B. P. de geheele oplaag opkocht, en deed vernietigen. De nu geboden uitgave is dus feitelijk de 3e editie.

Catalogus van 's Rijks Ethnographisch Museum.

Van den reeds geruimen tijd in uitzicht gestelde catalogus van 's Rijks Ethnographisch Museum zijn drie deelen gelijk verschenen, althans verspreid, n.l. het 1e deel handelend over Borneo (eerste gedeelte), samengesteld door Dr. H. H. Juynboll; het 4e dat de eilanden om Sumatra beschrijft, samengesteld door den heer H. W. Fischer, en het 5e deel ook van de hand van Dr. Juynboll, dat een overzicht geeft van de Javaansche oudheden in het Museum. De samenstellers hebben eer van hun werk. We zullen niet trachten een overzicht van den rijken inhoud dier omvangrijke, keurig geïllustreerde boeken te geven, waarin een schat van kennis over onze Oost is samengevat. De gelukkige bezitters van dien catalogus hebben als het ware, nu het Ethnographisch Museum zelve in huis! Met verlangen worden de volgende, eveneens over Indië handelende, deelen tegemoet gezien.

De Karo Hoogvlakte.

Veeartsenijkundig onderzoek van de Karo Hoogvlakte, door J. R. F. de Does, Gouvernements Veearts. (Buitenzorg, drukkerij van het Departement).

Dit werk is het resultaat van een aan den heer De Does gegeven opdracht om een persoonlijk onderzoek in te stellen en rapport uit te brengen van de op de Karo Hoogvlakte (Bataklanden, Noord-Sumatra) onder het vee heerschende ziekte en de noodige maatregelen aan te geven ter bestrijding dier ziekte en voor het weder tot bloei brengen van den veestapel. Indien de schrijver slechts een zuiver veeartsenijkundig rapport had uitgebracht, zouden slechts betrekkelijk weinigen in den inhoud belang kunnen stellen, doch hij is verder gegaan en geeft ook bijzonderheden omtrent de geographie en de vegetatie van het land en den aard en enkele gewoonten van de bevolking. Een aantal kaarten en foto's vermeerderen bovendien niet weinig de waarde van het werk.

De Tijdspiegel.

De heer H. van Kol zet in het Mei-nummer van De Tijdspiegel zijn beschouwingen over de Indische mijnontginning voort, thans met het opschrift: De mijnbouw in Ned.-Indië en het particulier initiatief. De schrijver bespreekt hierin de resultaten der *particuliere* exploitatie der gesiaagde mijnen en wel achtereenvolgens de steenkool-, tin-, petroleum- en goudondernemingen, in totaal acht; al de andere — meer dan 180 in getal — zijn volgens den heer v. K. te rangschikken onder een der beide rubrieken: teleurgestelde verwachtingen of valsche beloften; zijn een volslagen mislukking gebleken.

Onze Eeuw.

Neerland's volksvertegenwoordiging en Indiës autonomie is de titel van een met groote kennis van zaken geschreven artikel van den heer C. J. Hasselman in het Mei-nummer van Onze Eeuw.

Volgens den schrijver wordt in de verschillende koloniseerende landen thans vrij algemeen de opvatting gehuldigd, dat de staatkundige verhouding tusschen Moederland en Koloniën zich geleidelijk behoort te ontwikkelen uit den toestand van algeheele afhankelijkheid der kolonie in de richting van eene, zij het dan ook beperkte, autonomie. Insulinde verkeert echter nog steeds in de allereerste periode van dit evolutionair proces. Met een voorbeeld uit den allerlaatsten tijd, de behandeling van het wetsontwerp tot overneming door den Staat van de spoorweglijn Batavia—Buitenzorg — waaromtrent de schr. zelf geen partij kiest intusschen — toont hij aan, welk een waarde ons parlement hecht aan Indische verlangens, Indische Regeering, Indische adviseurs enz., allen waren eenstemming vóór de overname.

Onze vertegenwoordiging behoort z.i. vooral ten aanzien van het algemeen beleid het recht van ingrijpen in koloniale aangelegenheden te behouden, doch de behartiging der locale belangen behoort in Indië te geschieden, daarin moet worden betracht niet uitbreiding, maar inkrimping der parlementaire bemoeienis. Slechts dan kan het voor Indië zoo drukkend gevoel van onmondigheid worden weggenomen.

De Gids.

Het Mei-nummer is grootendeels gevuld met bijdragen naar aanleiding der Max Havelaar-herdenking, nl. een drietal opstellen door Mr. C. Th. van Deventer, voorts artikelen van Dr. J. Prinsen J.Lz., Dr. W. Meijer, G. Busken Huet en F. M. Wibaut, en eindelijk een bijdrage van den heer C. J. Hasselman, getiteld: Het regeerings-oordeel over de Bantamsche knevelarijen.

De Indische Mercuur.

Inhoud van No. 18: Vervolg der lezing van Prof. Dr. G. G. van Iterson Jr. over: De cultuur, bereiding en wetenschappelijke keuring der technisch belangrijke Indische vezelstoffen." — Het ontwerp van wet op de Naamlooze Vennootschappen, toegelicht door Mr. Dr. H. P. de Wilde (vervolg). — Invoer van gedroogd suikerriet in de Vereenigde Staten, door H. C. Prinsen Geerligs. — Handleiding bij het onderwijs in de plantkunde, door Dr. J. C. Costerus. — Boschwezen in Suriname. — Planters-vereeniging „Semarang-Kedoe." — De vooruitzichten van kunstmatige rubber. — Verhooging Indische begrooting 1910. — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen. — Enz.

Ten slotte zij de aandacht gevestigd op het hier te lande ontvangen Algemeen verslag van het Europeesch middelbaar en lager onderwijs in Ned.-Indië over 1908 (Batavia, Landsdrukkerij, 1910), zoomede op een bij de firma S. C. van Doesburgh (te Leiden) verschenen nieuwe

Maleische spraakkunst, door Prof. Ch. A. van Ophuijsen.

Vervolg opgave van bladen en tijdschriften welke nieuw ter lezing zijn gelegd in de Leeszaal, Laan v. Meerdervoort 195, Den Haag, die dagelijks, Zon- en feestdagen uitgezonderd, geopend is van 10 uur vóór- tot 6 uur namiddags.

De Javabode t/m 13 April '10.
De Sumatrapost t/m idem.
Het Soer. Handelsblad t/m 12 April '10.
Het Ned.-Ind. Effectenblad No. 14.
De Ind. Mercuur No. 18 en Extra-Nummer 7 Mei '10.
Poetra Hindia No. 4 en No. 5.
Indische Gids, afl. Mei.
Onze Vloot No. 9.
Neerlandia No. 4.
Handelsberichten v/h Min. v. Landbouw No. 163.
Jaaroverzicht koloniale producten over 1909.
Archief v/d Suikerindustrie in N.-I. No. 2.
Idem Bijblad t/m No. 13.
Cultuurgids No. 1.
Tijdschrift v/d Mij. v. Nijverheid, April 1910.
Publicaties v/h Ned.-Ind. Landbouw-Syndicaat.
Verslag v/h Alg. Syndicaat van Suikerfabrikanten in Ned.-Indië over 1909.
Verslag van de Kamer van Koophandel en Nijverheid te Soerabaja over 1909.
N.-I. Landbouw-Syndicaat; Verslag over 1909.
Bericht Vezelcongres met tentoonstelling te Soerabaja Juli 1911.

MEDEDEELINGEN.

Van het Dagel. Bestuur der Vereeniging.

I. De maandelijksche **samenkomst** van het *Dagelijksch Bestuur der Vereeniging* met de *Redactie-Commissie* van *Het Koloniaal Weekblad* zal plaats hebben op **Donderdag**, den **19en Mei 1910**, ten 8½ ure 's nam., in *„Boeatan"* Heulstraat 19, Den Haag.

Alle belangstellenden zijn welkom.

II. Een Huisvlijttentoonstelling te Doetinchem.

Te Doetinchem zal op de Huisvlijttentoonstelling, die gehouden zal worden op 3, 4 en 5 Juni a.s., ook eene verzameling van producten van Nederlandsch Oost-Indische huisvlijt worden geëtaleerd. Dit acht het Hoofdbestuur een uitmuntend plan om de bevolking in Gelderlands Achterhoek en van de Duitsche grensplaatsen meer met Indië bekend te maken. Ook *„Boeatan"* zal door een zending vertegenwoordigd zijn. Indien er onder leden van *„Oost en West"*, vooral in de Afdeelingen Zutphen, Arnhem en Nijmegen, gevonden worden, die iets ('t eenvoudigste is welkom) willen inzenden, dan worden zij verzocht dit spoedig te doen aan 't adres van **dr. W. van Lingen te Doetinchem.** Maar dan zal 't goed zijn vooraf te melden, wat men wil afstaan, opdat er niet te veel gelijksoortigs worde tentoongesteld.

Van de Afdeeling 's-Gravenhage.

Aan de leden wordt kennis gegeven, dat het **Jaarboekje der Vereeniging** met *ledenlijst* voor *twintig cents* verkrijgbaar is op het Bureau: *Laan v. Meerdervoort 195.*

HET BESTUUR.

Van Boeatan.

Jaarlijksche Vergadering van aandeelhouders op *Vrijdag 27 Mei*, ten elf ure v.m., Heulstraat 19, Den Haag; waar ook de agenda en de financieele verantwoording ter inzage liggen voor de aandeelhouders der N.V.

Officiëele Berichten.

Uit de Javasche Courant van 12 April 1910. No. 29.

Benoemingen, enz.

Civiel Departement.

Verleend: twee jaar verlof aan den onderwijzer B. G. Hogewind en de onderwijzeres D. J. Grondijs; één jaar aan den algemeenen ontvanger F. A. de Witt, den commies W. A. J. Noordhoorn en den hoofdingenieur N. de Vicq.

Ontslagen: op verzoek eervol de archivaris L. D. X. Engel, de onderwijzer U. Katili, de adjunct-griffier van den landraad te Soerabaja F. J. W. J. Saulus.

Benoemd: tot opzichter bij het stoomwezen H. F. G. Koli; tot adjunct-griffier van den landraad te Soerabaja F. H. de Santy; tot opzichter B. O. W., F. Th. Akkerman, F. van Beers en H. M. Smit; tot notaris te Indramajoe I. Ch. van Es; te Tandjoengpinang (Riouw) Th. H. Ch. Bronsgeest; te Menado H. Snellen; tot schout voor de politie te Makassar O. Brugman; tot controleur H. W. Bloch en C. A. Schnitzler; tot adspirant-controleur W. E. Scheuer en A. Sangster; tot adjunct-houtvester 1e kl. F. J. Doeve.

Ontslagen: op verzoek eervol de wedana van Tjihea, Mas Rangga Hardja Widjaja en van Karang, Mas Natadipradja.

Benoemd: tot wedana van Karang, Raden Malajakoesoema, van Tjihea, Raden Adiwinangoen, van Parigi, Raden Joedawinata.

Ingetrokken: de benoeming van luitenant J. J. de Vries tot civiel gezaghebber.

Benoemd: tot hulponderwijzeres mejuffr. A. A. W. M. Schmidhamer; tot eersten klerk te Pasoeroean J. E. Hagenstein.

Militair Departement.

Benoemd: tot magazijnmeester 3e kl. (2e luitenant) de adj.-onderofficier G. Duijts.

Overgeplaatst: bij het rechter half 2e depôt-bataljon de luit.-kolonel A. K. A. Gijsberti Hodenpijl; naar Bangkinang de kapitein C. J. G. G. v. Doorn; naar Emekang de id. G. J. Verstege; bij het 16e bat. de 1e luit. F. van der Goes; naar Kolonodaleh de 1e luit. I. Troostwijk; bij het 17e bat. de id. G. J. H. van der Beeke; naar Salatiga de 2e luit. A. W. van den Berg; naar Soerabaja de 2e luit.-kwartiermeester L. M. van der Ende; naar Celebes de id. G. J. Blorm; naar Magelang de off. van gezondheid Dr. A. de Jong; naar Djokjakarta de id. H. M. Neeb; naar Banjoe-Biroe de id. A. van der Zijl; naar Bandjermasin de id. Dr. J. W. Poser.

Geplaatst: bij het 2e bat. de 2e luit. F. C. A. Schulte; bij het rechter half 15e bat. de id. G. T. Cherieux; bij het 18e bat. de id. D. K. Schiek; bij het 4e depôt-bat. de kapitein J. W. de Bruine; te Batavia de off. van gezondh. A. Greve.

* * *

Als Extra-bijvoegsel bevat dit Nr. een kaart van Java en Madoera (Schaal 1 : 2000.000), aanwijzende de verdeeling in waterstaatsafdeelingen.

No. 20. Donderdag 19 Mei 1910. 10de Jaargang.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

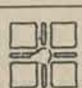
ORGAAN DER VEREENIGING OOST EN WEST

OPGERICHT DOOR KOLONEL G.E.V.L. VAN ZUYLEN, 21 MAART 1900.

„HET KOLONIAAL BELANG IS EEN ALGEMEEN NEDERLANDSCH BELANG."

Abonnementsprijs per jaar:

Vrij aan huis of franco per post binnenland, bij vooruitbetaling	f 2.50
Voor Oost-Indië en het Buitenland	„ 4.—
Afzonderlijke nummers	„ 0.05

Prijs der Advertentiën:

Per regel	f 0.15
Bij plaatsing van 500 regels	„ 0.12½
„ „ „ 1000 „	„ 0.10

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie", en gezonden aan de Presidente: 7a HEERENGRACHT, DEN HAAG.

Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, *51 Verhulststraat.*

Voor *Advertentiën* tot de Drukkerij „LUCTOR ET EMERGO", AMALIA VAN SOLMSSTRAAT, *Telefoon 4424*, beiden DEN HAAG.

Inhoud van dit nummer.

Informatie-Bureau

(*Secretaris J. L. van Gennep*),

dagelijks — Zon- en feestdagen uitgezonderd — van 10—12 en 2—4 u., ten kantore **Heulstraat 17, 1ste verdieping.**

Zie overigens **Officieele Mededeelingen** ook van het Dagel. Bestuur en de Afdeelingen op blz. 8.

IN MEMORIAM.

A. van Hengst—Haus. †

In den nacht van 10 op 11 Mei j.l. stierf te Amersfoort tot smart van allen, die haar gekend hebben, Mevrouw van Hengst, geboren Anna Haus. Hare dochter meldde ons de droeve tijding: „lief Moedertje ontsliep zacht en kalm aan een hartverlamming." Gelukkig heeft zij dus niet veel geleden.

Wel was de overledene, de trouwe gade van den oud-resident H. W. van Hengst, een innig liefhebbende huismoeder, een vriendelijke, hartelijke hulp, voor een ieder, die zich tot haar wendde om steun, met groote toewijding en opgewektheid zich gevende aan alles wat haar warm hart door haar zachte hand vond te doen, met een open oog voor al het schoone en goede, dat op den weg der vrouw ligt te verrichten. Zoo leeft hare innemende verschijning in onze dankbare herinnering voort als de altijd ijverige, opwekkende, bezielende voorzitster der Afdeeling Apeldoorn van de Vereeniging *Oost en West*, een taak, die zij met groote liefde voor het haar dierbaar geboorteland op zich nam en vervuld heeft tot zij die stad metterwoon verliet.

Menigeen zal de nagedachtenis dezer lieve, weldoende vrouw ten zege blijven.

Schoolversiering.

Ontwikkeling der esthetische gave bij de jeugd.
Samenwerking van Indië en Nederland.

Het Hoofdbestuur der vereeniging van leeraren en leeraressen bij het Middelbaar Onderwijs in Ned.-Indië had aan een commissie opgedragen een plan te beramen voor versiering der scholen. Die commissie heeft dat plan in een uitvoerig verslag uiteengezet. Zij meent, dat bij de jeugd op de Hoogere burgerscholen in Ned.-Indië gevoel voor het schoone te ontwikkelen en belangstelling voor het mooie rondom ons te verkrijgen is:

1. door haar in ruime mate met kunstwerken van allerlei aard in kennis te brengen;
2. door haar vergelijkende studies te laten maken zoowel op het gebied der beeldende als der sierende kunsten en zoodoende eigen smaak te vormen;
3. door de school een prettig en schoon aanzien te geven.

Dit streven zou in de praktijk uitvoerbaar blijken:

1. door in de lokalen voor bepaalden tijd reproducties naar schilderijen, beeldhouwwerken, architekturen en sierkunst, of wel artistieke prenten, platen en foto's op te hangen;
2. door een voor het doel geschikte ruimte, b.v. een lokaal, dat het loopende cursusjaar niet gebruikt wordt, te bestemmen voor het houden van kleine tentoonstellingen;
3. door het koude wit der muren en het saaie grijs van het houtwerk te vervangen door prettige kleuren; aan het meubilair naast praktische ook esthetische eischen te stellen, waar mogelijk met planten te versieren en van de schoolerven tuinen te maken.

De commissie zou wenschen, dat elke school zich een collectie plaatwerken verschafte, en dat, om steeds over voldoend nieuw materiaal te kunnen beschikken, zonder de schoolcollecties te veel uit te breiden, de Hoogere burgerscholen in Ned.-Indië voortdurend het materiaal onder elkander wisselden en dat voorts samenwerking werd gezocht met scholen of vereenigingen in Holland. Een zeker getal platen zou in elk lokaal opgehangen moeten worden en periodiek door nieuwe vervangen. Tentoonstellingen zouden af en toe gedurende eene maand bijv. gehouden moeten worden en voor de leerlingen gedurende den uitspanningstijd toegankelijk moeten zijn. De tentoonstellingen zouden kunnen dienen om de karakteristiek van een bepaalde kunstschool duidelijk te maken, de esthetiek van een land te leeren, de gevolgen van nieuwe kultuurstroomingen te illustreeren of de ontwikkeling van een kunst te laten zien; zij zullen als uitingen van verschillende geestesstroomingen, die in een land elkander achtereenvolgens overheerschen, het geleerde op de geschiedenisles verduidelijken en versterken; of wel, zij moeten dienen om door het geven van aspecten van landschappen in verschillende landen en ook door stemmingsstukken, de wetenschappelijke mededeeling van de aardrijkskundeles aan te vullen. Dan weer moeten tentoonstellingen van illustraties door verschillende meesters van een of ander litterair werk nieuwere en ruimere inzichten geven in de beteekenis van een boek. Dan zullen verder tentoonstellingen van sierkunst niet mogen ontbreken.

Wordt een tentoonstelling van weefkunst gehouden, dan zijn eenvoudige weefstoelen, spinnewielen enz. op te stellen; foto's en teekeningen van ingewikkelde machines worden opgehangen.

Van allerlei weefwerk uit den archipel zijn de voortbrengselen zelf aanwezig en reproducties van de eenvoudigste nomade-kleedjes tot de kleurigste perzische tapijten of de fijnste gobelins moeten toonen, wat door de tijden in andere landen vervaardigd werd.

Dat plan werd over het algemeen in Indië met belangstelling ontvangen, en van verschillende zijden mocht de commissie betuigingen van instemming met hare denkbeelden ontvangen, zoodat het zich laat aanzien, dat de uitwerking van het voorgedragen plan niet lang op zich zal laten wachten. In Holland, zoo schrijft men ons uit Indië, is men reeds met het invoeren van meer schoonheid op de scholen begonnen, en door een commissie daar worden reeds geregeld allerlei reproducties, platen, prenten, photo's enz. aan de scholen rondgestuurd, en nu meent men, dat daaronder er vele van Indië behooren te zijn om aan de Hollandsche jeugd het schoone en nuttige te doen zien, dat Indië oplevert. De commissie in Indië zou gaarne voor de scholen in Nederland behulpzaam willen zijn met het zenden van materiaal, photo's, gipsafgietsels enz., voor de versiering van lokalen, en sierkunstvoortbrengselen voor nijverheidstentoonstellingen. Zij hoopt dan als wederdienst uit Holland te mogen rekenen op hulp bij het aanschaffen van materiaal voor Indië. Op die wijze zou voor Indië en Holland beiden goed werk te verrichten zijn. Doch om samenwerking mogelijk te maken, dient in Holland het bestaan van een commissie voor schoolversiering in Indië bekend te zijn, en dient men in Indië te weten, wie in Holland er tijd en moeite voor over hebben en er belang in stellen om de jeugd in Indië en in Holland meer esthetisch op te voeden, en Holland in Indië, Indië in Holland bekend, — geliefd te maken door het leeren zien en waardeeren van de schoonheden, die er in beide landen zoo vele zijn.

Het ligt zeker op den weg van „Oost en West" om ook op dit gebied Indië en Nederland tot elkander te brengen, en gaarne verleenen wij dan ook onze medewerking, in de eerste plaats door bekendheid te geven aan het bestaan der commissie voor schoolversiering in Indië en aan haar streven. Om overigens te kunnen beoordeelen, hoe het verder in deze zaak met vrucht werkzaam kan zijn, beveelt het Dagelijksch Bestuur van Oost en West zich aan bij allen, personen en vereenigingen, die op dat gebied reeds werkzaam zijn of in het onderwerp bijzonder belang stellen, om mededeeling van hetgeen door hen ten deze wordt verricht of nagestreefd en op welke wijze aan den wensch uit Indië ware gehoor te geven.

Het Dag. Bestuur.

Een nuttig werk.

De rubriek **Informatie-Bureau** der Vereeniging *Oost en West* doet ongetwijfeld een zeer nuttig werk door een serie boekjes uit te geven, waarin op populaire wijze de verschillende betrekkingen, die wij in Nederlandsch-Indië kunnen vervullen, beschreven worden door personen, die geacht mogen worden, van iedere betrekking in het bizonder, speciaal goed op de hoogte te zijn.

Dezer dagen is No. I dier serie verschenen, getiteld: **„De Bestuursambtenaren in Nederlandsch-Indië"**, omvattende een beschrijving van den werkkring van den Controleur bij het binnenlandsch bestuur op Java en Madoera, en van dien op de Buitenbezittingen, benevens een opgaaf van officieele gegevens aangaande de eischen van bekwaamheid, de voorwaarden van

indienststelling, de te bereiken rangen, de geldelijke positie, enz.enz.

Het eerste gedeelte is van de hand van den heer *A. J. H. Eijken*, Contr. B. B. op Java, en den lezers van dit Weekblad bekend; het tweede dóór den oud-resident *E. van Assen* geschreven, laten wij hier in zijn geheel volgen, overtuigd, dat de lezing er van het beste propaganda-middel voor dit boekje zal zijn.

DE CONTROLEUR OP DE BUITENBEZITTINGEN.

Het doel van dit opstel is op korte wijze den lezer het „vóór - en - tegen" van een bestuursambtenaarsloopbaan op de bezittingen buiten Java en Madoera te doen kennen.

Schrijver richt zich hierbij vooral tot de leerlingen in de hoogste klasse onzer Gymnasia en Hoogere Burgerscholen, alsmede tot hen, die eerst kortelings hun diploma van met goed gevolg afgelegd eindexamen hebben verkregen.

Wellicht echter zal deze uiteenzetting ook ouders en voogden van eenig nut kunnen zijn.

Mag men een jongmensch in Nederland raden tot het corps bestuursambtenaren op de bezittingen buiten Java en Madoera van Nederlandsch-Indië toe te treden?

Schrijver durft verzekeren van „ja", mits zekere aanleg en roeping aanwezig zijn en de jonge man met verstand de moeielijkheden weet te ontwijken, die ook hier, evenals in elken werkkring, niet ontbreken.

De werkkring van een ambtenaar bij het Binnenlandsch Bestuur op de Bezittingen buiten Java en Madoera is een der schoonste, welke men zich denken kan.

Op nog betrekkelijk jeugdigen leeftijd, na een korten leertijd (van 1 tot 2 jaar) als ambtenaar ter beschikking en als aspirant-controleur, wordt de jeugdige man geplaatst in eene bestuursafdeeling of onderafdeeling, waar hij, toegevoegd aan- of onder leiding van een ouderen ambtenaar bij het Binnenlandsch Bestuur, bij zijn dagelijksche dienstuitoefening, zijne beste krachten van hoofd en hart kan wijden aan de ontwikkeling, de opbeuring van een nog zwak en hulpbehoevend volk.

Wie onzer gevoelt in dezen tijd van sociale opleving niet hoe schoon, hoe edel de roeping is een volk, dat nog moreel en intellectueel in duisternis verkeert, het licht der beschaving te brengen?

Alleen den dorren materialist ontbreekt het aan den enthousiasten wil, den noodzakelijken durf en aan het vermogen om aan de moeielijkheden, welke straks zullen worden genoemd, het hoofd te bieden.

Ons Koloniaal bestuur in Nederlandsch-Indië is gegrondvest op het beginsel den inboorling door eigen landgenooten, onder Nederlandsche leiding, te besturen.

Waar dit mogelijk was en de omstandigheden zulks eischten, behielden de Inlanders op de Buitenbezittingen hunne vorsten, die door het Nederlandsch gezag in hunne waardigheid werden bevestigd.

Ontbraken die vorsten of was het gewenscht hen te verwijderen, dan stelde men hoofden aan, genomen uit de aanzienlijksten en invloedrijksten des lands.

De bestuursambtenaar is boven die hoofden geplaatst en treedt bij een Vorstenbestuur naast den Vorst op.

Hij leidt hen, oefent invloed op hen uit, gaat hun daden na en heeft het recht de voor hun werkkring ongeschikten bij hooger autoriteit voor te dragen voor berisping of bestraffing, ja zelfs (in ernstige gevallen) voor ontslag.

Rust dat voorstel op goede gronden, geeft het getuigenis van kennis van plaatselijke toestanden en verhoudingen en van onpartijdigheid, dan volgt het hoofd van gewestelijk bestuur, dat is de Chef van den Controleur, in den regel diens advies.

Doet het gewestelijk Bestuurshoofd dat niet, dan neemt hij de zaak in handen en geeft, door instructies, leiding aan den Controleur.

Hetzelfde geldt voor alle andere voorstellen, die van de afdeelingschefs binnenkomen, en waar het gewest op de Buitenbezittingen gewoonlijk zeer uitgestrekt is, zoodat niet te allen tijde door den Chef zelven plaatselijke onderzoekingen of waarnemingen kunnen geschieden, moet, in de praktijk, het hoofd van gewestelijk bestuur wel dikwijls, zonder nader overleg, op de adviezen der plaatselijke bestuurders, Controleurs of Assistent-Residenten, afgaan.

Bedenkt men verder, dat aan den bestuursambtenaar tal van zeer verantwoordelijke functiën zijn opgedragen, waarover straks nader zal worden gesproken, en dat hij lang niet altijd telegrafisch verbonden is, en derhalve in dringende gevallen ook niet altijd dadelijk den raad van hooger autoriteit kan inwinnen, dan is het duidelijk, dat de Controleur dikwijls op eigen verantwoordelijkheid moet weten te handelen en dat vooral aan zijne eerlijkheid en onpartijdigheid, aan zijn karakter in één woord, de hoogste eischen kunnen worden gesteld.

Door zijne dagelijksche aanrakingen met de bevolking en het belast zijn met tal van functiën op allerlei gebied, concentreert zich een groot deel van het gezag in den persoon van den Controleur. Neemt men verder in aanmerking, dat hij te doen heeft met een volk, welks denken en gevoelen zoozeer verschillen van het onze, en dat hij tegenover den inboorling staat als overheerscher tegen den overheerschte, dan is bij dit alles duidelijk, dat hij eene groote verantwoordelijkheid draagt.

Alleen aan moreel hoogstaande personen, toegerust met toewijding en arbeidskracht, kan het gelukken de moeielijkheden, die uit de opeenhooping van functies voortspruiten, te ondervangen.

Dat die opeenhooping van functies werkelijk bestaat, moge blijken uit de navolgende opgave van de werkzaamheden, die aan de Controleurs op de Buitenbezittingen kunnen worden opgedragen.

a. Politiek agent (bij Vorstenbesturen);
b. Magistraat, waaronder begrepen:
President van den Landraad;
c. bemoeienis met het Inlandsch Onderwijs (secretaris van Inlandsche Schoolcommissiën);
d. bemoeienis met wegen, landbouw, hygiëne;
e. Vendumeester;
f. Algemeen Ontvanger van 's lands kas;
g. bemoeienis in zake belastingen;
h. Ambtenaar van den Burgelijken stand;
i. fungeerend Notaris;
j. fungeerend Havenmeester;
k. Uitvoerder van Burgerlijke Openbare werken;
en enkele andere kleinere functiën, als agent van de Weeskamer, Strandvonder, enz.

De ambtenaar op de Buitenbezittingen, die geplaatst is in eene afdeeling waar het vorstenbestuur bestaat, heeft natuurlijk als hoofdtaak de contrôle op de naleving van het met de Regeering gesloten politiek contract.

De Vorst blijft dáár de bestuurder van zijn volk en op den ambtenaar rust de plicht toe te zien, dat geen ernstige afwijking van de voorschriften van het contract plaats grijpt.

Met overleg, tact en kennis van inlandsche zaken, kan door den besturenden ambtenaar uit den aard der zaak groot overwicht op de zelfbesturen worden verkregen, kan hij der Regeering, schier ongemerkt, groote diensten bewijzen en de bevolking tegen knevelarij beschermen.

Ook in de afdeelingen, waar geen eigen vorsten het bestuur voeren, heeft de Controleur gestadig bemoeienis met de hoofden der bevolking en het behoeft niet uitvoerig aangetoond te worden hoe vele en velerlei de bezigheden kunnen zijn, welke de verplichtingen en bemoeiingen hierboven onder *b* t/m *k* genoemd, den Controleur opleggen. In sommige gewesten zal de landbouw vooral zijn aandacht vragen, in andere, nieuwe afdeelingen, zullen de aanleg en de bouw van wegen, bruggen en landsgebouwen meer in het bijzonder door hem behartigd moeten worden; in tijden van epidemieën zal de naleving der voorschriften voor de hygiëne vóór alles door hem moeten worden nagegaan.

En steeds zullen de administratieve beslommeringen, die een gevolg zijn van vele bureel-functiën, die den Controleur zijn of kunnen worden opgedragen, een groot deel van zijn tijd in beslag nemen.

Tengevolge van de sedert de laatste 30 jaren steeds aangroeiende toestrooming van 't Europeesch kapitaal in Nederlandsch-Indië, zijn de vroegere toestanden belangrijk gewijzigd. Landbouw-ondernemingen zijn gekomen, fabrieken zijn verrezen, zoowel in streken waar een vorstenbestuur bestaat, als waar het rechtstreeksch bestuur gevoerd wordt.

Nieuwe plichten zijn daarmede den bestuursambtenaar opgelegd.

Het zal toch wel geen betoog behoeven, dat de ontwikkeling van een cultuur of van een bepaalde industrie van het grootste gewicht is voor den vooruitgang van land en volk.

De energie van den inboorling laat over het algemeen te wenschen over en het land behoeft de stuwkracht van het Europeesch kapitaal en initiatief om tot bloei te geraken.

Tal van streken in de Buitenbezittingen bevatten uitgestrekte braakliggende terreinen, die als het ware wachten op ontginning met hulp van het Europeesche kapitaal.

Een natuurlijk gevolg van de plaatsing van dit kapitaal is het ontstaan van nieuwe belangen, die meermalen strijdig kunnen zijn met de oogenblikkelijke belangen van den Inlander, en nu is het wederom de taak van den besturenden ambtenaar om die wederzijdsche belangen in evenwicht te houden.

Naast het Europeesch element vindt men in vele afdeelingen meer of minder belangrijke Chineesche en Arabische vestigingen.

Ook deze verdienen de aandacht, als zijnde voor den kleinhandel in vele gevallen een onmisbaar element.

Het zou te ver voeren hier punt voor punt aan te toonen aan welke eischen de besturende ambtenaar moet voldoen om elke functie, hem toevertrouwd, of door den drang der omstandigheden opgelegd, naar behooren waar te nemen, maar niet nadrukkelijk genoeg kan in het licht worden gesteld, dat voor den ambtenaar niets zoo noodzakelijk is als den Inlander te leeren kennen en begrijpen.

Alleen door de Inlandsche maatschappij te leeren begrijpen zal de Controleur, zonder schokken, veel nuttigs voor het volk tot stand kunnen brengen en tevens den naam van Nederland hoog kunnen houden.

En om deze reden is het, dat de besturende ambtenaar te midden van het volk leven moet, niet er tegen op mag zien vrij lange en vaak ongemakkelijke reizen in de hem toevertrouwde afdeeling te doen, ten einde ook de bevolking van de ver verwijderde dorpen te leeren kennen.

Het is waar, die reizen zullen meestal te paard, òf te voet òf per vaartuig moeten geschieden, het logies zal niet altijd gerieflijk zijn, maar de voldoening van plaatselijk degelijke gegevens te hebben verzameld, weegt zeker op tegen de bezwaren, die door jonge gezonde krachten wel overwonnen worden en die prikkelen tot nieuwe energie.

Maar, zal de lezer wellicht uitroepen, al die eischen waaraan ge zegt, dat de jonge ambtenaar voldoen moet, het is niet mogelijk, dat één persoon daaraan kan beantwoorden.

Inderdaad, de persoon, die dat alles zonder fouten zou kunnen volbrengen, zal niet gemakkelijk worden gevonden, doch gelukkig staan den bestuursambtenaar vele hulpmiddelen ten dienste.

Karaktereigenschappen en toewijding moet hij zelf medebrengen, maar in den regel kan hij in zijn chef en in zijne ambtskameraden goede voorlichters of raadgevers vinden.

Bovendien is er op de standplaats een archief, waarin elk zijner voorgangers zijne bevinding heeft neêrgelegd.

Een wijs en oordeelkundig raadplegen van die gegevens, gesteund door eigen inzicht en door een gezond waarnemingsvermogen, zal den besturenden ambtenaar van groot nut zijn en hem voor het begaan van grove fouten behoeden.

Heeft de bestuursambtenaar een paar malen blijk gegeven van een juist en rechtvaardig oordeel, spoedig zal men, zoowel van Inlandsche als van andere zijde, met goed vertrouwen onderlinge geschillen aan zijne beslissing onderwerpen en aldus zullen — onder zijn invloed — rust en orde in het land bevorderd worden. Is de bestuursambtenaar goed bekend met hetgeen er in zijn ressort voorvalt, niet licht zullen kwaadwilligen het wagen onveiligheid te brengen in het land, en den handelaar te bemoeilijken.

Hebben wij in het vorenstaande vooral op de lichtzijden der betrekking bij het Binnenlandsch Bestuur gewezen, de schaduwzijden mogen niet verborgen worden gehouden.

Niet altijd toch zal het den ambtenaar gelukken, vertrouwen te winnen, zijn raad en voorlichting zullen dikwijls half of in het geheel niet worden opgevolgd en zijne voorstellen zullen niet altijd bij zijne chefs een gewillig oor vinden.

Het grootste gevaar, waaraan de bestuursambtenaar op ver verwijderde en eenzame plaatsen bloot staat, is wel het gevaar voor moreele en intellectueele afdaling tot een kring, waarin hij als beschaafd man niet t'huis hoort, waarin geen intellectueel leven te vinden is.

Dit gevaar is te ernstiger, omdat niet alleen de waarde als mensch, maar ook de invloed, het gezag van den bestuurder er schade door lijdt, want, kunnen wij ons, op grond van onze hoogere beschaving en meerder intellect, inderdaad het recht toekennen, den Inlander te leiden, de ambtenaar, die beschaving en intellect mist of verloren heeft, verliest ook het recht tot leiding.

Nimmer verlieze hij uit het oog, dat hij tegenover de Inlandsche bevolking optreedt als vertegenwoordiger 1o. van de beschaafde wereld in het algemeen, 2o. van de Nederlandsche beschaving en het Nederlandsch gezag in het bizonder. Hij zorge daarbij, dat zijn moreel gedrag in elk opzicht boven verdenking staat.

Wanneer de lust tot wetenschappelijke studie, of de liefde voor de natuur en de gehechtheid aan zijn werkkring hem niet voldoende bezighouden of afleiding geven, bestaat er gevaar voor eenzelvigheid en daardoor achteruitgang; door een tijdig huwelijk is dat gevaar te ondervangen.

En hiermede komt schrijver op een zeer gewichtig punt voor den jongen bestuursambtenaar.

Op de meeste controleursstandplaatsen van de Buitenbezittingen zijn geen geneesheeren gevestigd en slechts bij uitzondering zal de ambtenaar daar een school voor Europeesch lager onderwijs aantreffen; met deze omstandigheden is bij het vormen van een gezin ter dege rekening te houden.

Als van zelf volgt uit het voorgaande de wenschelijkheid, dat de ambtenaarsvrouw in de eerste plaats eene goede gezondheid geniete.

Van niet minder belang dan een goede gezondheid is de intellectueele aanleg van de jeugdige ambtenaarsvrouw.

Zij, die in niet veel anders genoegen scheppen dan in uitgaan, in het bezoeken van vroolijke gezelschappen, zijn niet geschikt om met een ambtenaar van het Binnenlandsch Bestuur in het huwelijk te treden. Zij moet de trouwe makker willen zijn van haar echtgenoot; dit is niet alleen noodig voor dezen, maar ook even noodig voor haarzelf.

Indien zij blind is voor de schoone roeping, die de bestuursambtenaar te vervullen heeft, indien het interessante proces van ontwikkeling, waarin de groote Indische maatschappij verkeert, haar geen belangstelling inboezemt, dan bestaat er ook voor haar kans, dat zij zich onvoldaan, verlaten en misdeeld zal gevoelen.

In het eene geval zal zij gaarne deelgenoot worden van de bevindingen en wederwaardigheden van haar echtgenoot, zal zij voor zichzelve een ruim veld vinden om aardige wetenswaardige bevindingen op

te doen, die haar blik op zaken en personen verruimen, en in het andere geval zal het leven haar onbelangrijk en vervelend toeschijnen.

Dan treden de besprekingen over een verlof naar Nederland, de promotiekansen en de hoegrootheid der pensioenen op den voorgrond en vervullen de gedachten, dikwijls tot schade van 's lands dienst en van de belangen der bevolking.

Mogen dergelijke overleggingen den Controleur niet van zijne verplichtingen afhouden, en hem niet onttrekken aan de bemoeiingen, die zijn ambt hem opleggen, zeker is het toch noodig, dat een jonge man, die zich aan het ambtenaarsleven wil wijden, van te voren weet welke vooruitzichten hem in die betrekking geboden worden.

En hiermede zijn wij als vanzelf genaderd tot de materieele voordeelen, die de Bestuurswerkkring voor den Controleur aanbiedt.

Over de geldelijke vooruitzichten van den ambtenaar bij het Binnenlandsch Bestuur valt voor een normaal mensch, indien hem geen groote rampen treffen, niet te klagen.

Beginnen wij in aanmerking te nemen den duur der studie.

Ik neem dan als gemiddeld aan, dat de jonge man, en wij hebben hier het oog op de physiek en intellectueel gunstig aangelegden, op 18- à 19-jarigen leeftijd de Hoogere Burgerschool verlaat en drie of vier jaar aan zijne ambtenaarsstudie wijdt, om dan als ambtenaar ter beschikking naar Indië te vertrekken.

Bij vertrek ontvangt hij eene gratificatie van *f* 1000.— en vrije passage 1e klasse aan boord der Hollandsche mailbooten voor hem en zijn gezin.

Na aankomst in Indië en na het afleggen van den ambtseed is de bezoldiging *f* 150.— 's maands en volgt de beschikbaarstelling bij de autoriteiten, al naar gelang de ambtenaar bij de Bureaux of bij het Binnenlandsch Bestuur geplaatst wordt.

Ten einde den belangstellenden lezer nu een beeld te geven van de opvolgende verschillende betrekkingen, welke, behoudens bekwaamheid en geschiktheid, aan den ambtenaar bij het Binnenlandsch Bestuur kunnen worden opgedragen, zoomede van de respectieve aan die functiën toegekende geldelijke inkomsten, kan het hieronder volgende dienen.

Bij het in dienst treden: ambtenaar ter beschikking; na eenige maanden aspirant-controleur en gemiddeld binnen de twee jaar controleur.

De diensttijd van den controleur is ongeveer 17 jaar, waarop de benoeming tot assistent-resident volgt.

De bevorderingen tot resident en gouverneur hebben bij keuze plaats.

In de hierboven genoemde betrekkingen worden de navolgende inkomsten genoten.

De ambtenaar ter beschikking *f* 150.— 's maands en als hij te werk gesteld wordt eene toelage van *f* 50.— 's maands benevens *f* 25.— 's maands aan reiskosten.

De aspirant-controleur *f* 225.— 's maands, benevens *f* 50.— 's maands reiskosten.

De controleur van *f* 300.— tot *f* 550.— 's maands, benevens vrije woning en *f* 50.— 's maands reiskosten.

De assistent-resident van *f* 650.— tot *f* 900.— 's maands, benevens vrije woning en, behoudens een enkele uitzondering, *f* 50.— 's maands aan reiskosten.

De resident *f* 1250.— 's maands, benevens vrije woning en reiskosten volgens tarief (op Java *f* 100 's maands).

De gouverneur *f* 1500.— 's maands, benevens vrije woning en reiskosten volgens tarief (op Java zijn geen Gouverneurs).

Het jaarlijksch pensioen bedraagt na 20 jaren dienst 3 maal het maandelijksch inkomen.

Ingeval van 20 tot 30 jaren dienst, komt daarbij 1/20 tot 10/20. Het hoogst bereikbare pensioen voor een resident is *f* 5625.—, voor een gouverneur *f* 6750.— 's jaars.

Voor hoogere ambten in den Staatsdienst bedraagt het pensioen *f* 9000.— 's jaars.

Het pensioen voor eene weduwe is 16 % van het maandelijksch inkomen en per maand, tot een maximum van *f* 160.— 's maands.

Voor verdere nauwkeuriger opgaven wordt verwezen naar de hierachter volgende bepalingen.

Neemt men nu het bestaan van den controleur, bijv. op dertigjarigen leeftijd, dan bedragen zijne inkomsten ongeveer *f* 300.— bezoldiging + *f* 75.— eerste verhooging + *f* 50.— reiskosten, of te samen *f* 425.— 's maands en bovendien vrije woning.

Van alle bezoldigingen gaan echter af 2 % voor het Pensioenfonds en 5 % voor het Weduwen- en Weezenfonds.

Voor den ongehuwden ambtenaar is dit inkomen natuurlijk ruim voldoende; velen kunnen daarvan zelfs overleggen.

Voor gehuwden met één of twee kinderen is het toereikend, in aanmerking genomen de omstandigheid, dat op de Buitenbezittingen in het algemeen weinig wordt uitgegaan in gezelschappen en geen hooge eischen aan het toilet worden gesteld.

Moeten geen al te groote geldelijke lasten worden gedragen, dan kan — al naar gelang van de handigheid der huisvrouw — ook nog wel het een en ander worden afgezonderd voor een studiefonds, ten behoeve van één of twee kinderen.

Dat er dikwijls geklaagd wordt ten deze, spruit voort uit de omstandigheid, dat soms te groote bedragen worden afgezonderd voor levensverzekering, dan wel ten behoeve van familieleden in Nederland.

Eene rechtmatige klacht is zonder twijfel de herhaaldelijk dure overplaatsingen.

Ook de moreele verplichting aan de besturende ambtenaren opgelegd om belangeloos aan tal van reizende autoriteiten gastvrijheid te verleenen, is voor hen geldelijk bezwarend.

Voor besturende ambtenaren met groote gezinnen, of die te kampen hebben met rampen, dan wel voor hen, die op zware geldelijke lasten zitten, is het inkomen, boven vermeld, beslist niet voldoende.

Ten aanzien van de verloven zij hier het navolgende aangeteekend.

De verloven, wegens ziekte of tot regeling van particuliere belangen, binnen Nederlandsch-Indië te verleenen, zijn b i n n e n l a n d s c h e en die naar Europa of elders buiten Nederlandsch-Indië, b u i t e n l a n d s c h e.

De binnenlandsche verloven kunnen worden verleend wegens ziekte van den aanvrager of wegens andere gewichtige redenen.

Die wegens ziekte worden verleend voor niet langer dan drie en met inbegrip van verlengingen, van zes maanden.

Zij brengen het behoud van vol tractement mede.

Verloven, wegens andere gewichtige redenen, worden met behoud van eenig traktement niet verleend voor een langeren duur dan van twee maanden, die tot drie maanden op Java en tot vier maanden op de buitenbezittingen kunnen worden verlengd.

Zij brengen het behoud van vol traktement mede gedurende de eerste maand voor hen, die op Java en Madoera, gedurende de eerste twee maanden voor hen, die in de Buitenbezittingen geplaatst zijn.

Verloven naar Europa worden, onder genot van verloftraktement, aan in vasten dienst van den lande zijnde Europeesche ambtenaren verleend wegens ziekte of wegens langdurigen (10 jaren) dienst, in het eerste geval voor den tijd in het geneeskundig certificaat vermeld, behoudens een maximum van twee jaren, in het laatste geval voor den tijd van één jaar.

Een Controleur op *f* 300.— traktement 's maands of *f* 3600.— 's jaars geniet een verlofstraktement van *f* 1740.— 's jaars.

Men ziet hieruit, en dit beeld is niet te gunstig voorgesteld, dat de positie van den besturenden ambtenaar, zoowel in actieven dienst als bij uittreding, verre van slecht is te noemen. Waar minder gunstige toestanden bestaan is men steeds bezig daarin verandering ten goede te brengen. Zoo is men op dit oogenblik doende om de verloven wegens tienjarigen dienst op zesjarigen dienst te brengen.

Natuurlijk is men in Indië niet gevrijwaard tegen de toevalligheden van het leven.

Evengoed als in Nederland kan men daar een chef aantreffen, waarmede men niet sympathiseeren kan.

Rampen als ziekten en groote ongelukken, waartegen men weinig vermag te doen, komen ook dáár voor.

Willekeurige bevoorrechting is daar evenmin uitgesloten; maar waar vindt men een werkkring, waar men wel gewaarborgd is tegen dergelijke wederwaardigheden?

Eene waarheid blijft het, dat de jonge bestuursambtenaar in Indië een groote kans heeft, om, in een eervollen werkkring, veel nut te stichten en tevens later eene hooge maatschappelijke positie te bereiken.

Vergelijkt men die kansen van slagen in een maatschappelijk bestaan met die in Nederland, dan slaat de weegschaal beslist over ten voordeele van Indië.

Op grond van een en ander kan de toetreding tot het corps ambtenaren bij het Binnenlandsch Bestuur op de Buitenbezittingen met overtuiging worden aanbevolen aan jongelieden, die zich aangetrokken gevoelen tot pioniersarbeid, onder minder beschaafde volken, en die kunnen beschikken over de kracht en de energie, voor dien arbeid benoodigd.

Uit de O.-I. Mail.

De resident van Pekalongan seinde 15 April j.l. aan de Ind. regeering, dat in den nacht van 12 op 13 in de hooge Slawatstreek een **groote aardstorting** had plaats gehad, waardoor de passanggrahan Igirkrantjing, district Boemiajoe, geheel verwoest en tien inlandsche huizen vernield werden. Door dit onheil zijn 9 menschen en 17 karbouwen omgekomen.

Allen, die door deze ramp geleden hebben, zullen zeker goed geholpen worden door het nieuw opgerichte Smeroe-fonds (zie hiernevens).

Omtrent de **uitbarsting van den Tangkoeban Prahoe**, berichtte de directeur van het observatorium, dr. W. van Bemmelen, na zijn tocht naar den krater, aan eenige Indische bladen o.m.:

„Ik bracht, vergezeld door den tjamat van Lembang, een bezoek aan den Prahoe.

„De heer Bothma van Lembang sloot zich bij ons aan, wat mij zeer welkom was, daar deze heer niet alleen op den 7en dadelijk na den eersten knal den werkenden krater heeft bezocht, maar ook den volgenden dag daarin is afgedaald en dus in staat was om mij over af- of toenemen der werking in te lichten.

„Reeds vóór dat wij op den kraterrand aan den tweesprong van het pad kwamen, merkte de heer Bothma op, dat de aschbedekking was toegenomen. Er lagen boompjes over den weg, en van den tweesprong het pad naar beneden vervolgende, zagen wij de aschbedekking dikker worden.

„Hoe langer hoe meer boomen waren door midden gebroken en alles neergedrukt door de zwaarte van de aschlaag, totdat bij het laatste gedeelte — bij den voorsprong, waar vroeger de pondok stond — niets dan stompjes uit de blauwgrijze modder staken.

„Tot dicht bij de werkende gaten zagen wij waterplassen, die niet aan het koken waren, en waarin de gloeiende steenen onder dampontwikkeling neerploften. Van boven af gezien, meenden wij te kunnen waarnemen, dat er drie centra van eruptie waren. Beurtelings of tegelijk hadden daaruit onder een onbeschrijfelijk geloei, gerommel en geknal, heftige uitbarstingen van gloeiende steenen, rook en asch plaats.

„Tot een honderd, tweehonderd meters hoog werden de gloeiende projectielen uitgeschoten, en wij hoorden ze onder gekletter weer neervallen.

„Werden ze schuin uitgeworpen, dan vielen ze op de kraterwanden neer en ontstonden daar dadelijk witte rookpluimen.

„Een enkele maal heb ik den vuurgloed van de noordelijke opening gezien en, ondanks het daglicht, de steenen roodgloeiend zien uitwerpen, meestal echter was alles in rook gehuld.

„De heer Bothma daalde ook nu weer in den krater af; hij moest zich langs de natte asch naar beneden laten glijden en met een lang touw weer naar boven laten trekken.

„We zagen hem beneden, waar het langzaam naar het midden afloopt, het uitbarstingscentrum naderen, maar spoedig voor het steenen-bombardement de vlucht nemen.

Eén steen zagen wij dicht bij hem in de aschmodder neerslaan.

„Volgens hem is de opening, waaruit de eruptie plaats grijpt, sinds den 8sten sterk in grootte toegenomen; schatte hij die toen op een meter of 10, thans meende hij, dat de openingen wel een 50 meters besloegen. Natuurlijk zijn die schattingen zeer ruw, want de zware rookontwikkeling maakt het onmogelijk om de openingen zelve te zien.

„Van een sterk afbrokkelen van den kraterwand kon ik niets waarnemen; die scheen mij vrijwel hetzelfde als twee jaar geleden. Ook is de uitbarsting centraal en verticaal naar boven, zoodat ik geloof, dat zij nog sterk in heftigheid zou kunnen toenemen vóórdat er eenige kans op instorten van dien kraterwand bestaat.

„Een eventueele afbrokkeling schijnt mij weinig gevaar voor de omgeving te kunnen opleveren, daar de buitenhelling van den berg niet groot is.

„Van een lavastroom is volstrekt geen sprake, en het water in den krater beperkt zich tot enkele ondiepe plassen.

„De streek, waar de asch neervalt, wordt door den wind bepaald, en die is in de nu heerschende kentering zwak en onbestemd van richting.

„In den komenden Oostmoesson is ze naar den tweeling-krater, den Kawah Oepas, gericht, en daar kan de asch geen kwaad doen.

„Maar niemand weet ooit, wat een vulkaan zal doen; of de uitbarsting zeer heftig zal worden, dan weldra zal afnemen, en of er soms nieuwe zijdelingsche openingen zullen gevormd worden.

„In den Kawah Oepas zag ik volstrekt geen verandering; de solfataren aan den Westwand rookten juist zooals twee jaren geleden, en alleen het bodemmeer was grooter geworden, wat, na den regentijd, geen verwondering kon baren.

Intusschen valt te vermelden, dat de uitbarstingen eerst in hevigheid toenamen, doch thans bedaren.

In de *Javabode* lezen wij betreffende het

Loemadjang-Comité.

Half April j.l. had te Batavia de vergadering plaats van dit comité.

Aanwezig waren van het permanent bureau de heeren Ebbink, 's Jacob, Vissering en Praasterink en nog een zestal andere heeren.

Medegedeeld werd, dat in totaal is binnengekomen een bedrag van *f* 56.668.84. Van dit bedrag is afgegaan aan onkosten *f* 463.22, zoodat overbleef de somma van *f* 56.205,62, waarvan het comité *f* 31.000 aan den resident van Pasoeroean mocht overmaken. Van dit geld zal deze naar schatting *f* 2363,21 overhouden, welk bedrag, te zamen met *f*25.205,62, welke het comité overhield, uitmakende eene som van *f* 27.568,83 zal overgaan in het tijdens de vergadering opgerichte **Smeroe-fonds.**

Buiten het comité om heeft de resident van Pasoeroean nog ontvangen *f* 29.574.72, welk bedrag geheel is opgebruikt. Te zamen, met de gelden, door het comité ingezameld, is dus voor de ramp ontvangen een bedrag van *f* 85.782,34, welk bedrag de verwachtingen verre overtreft. Van deze som zijn slechts uitgegeven *f* 58.213,51, globaal gespecificeerd:

Voor voedingsmiddelen	*f* 21000
Kleeren	„ 7000
Landbouwgereedschappen	„ 5000
Huizenbouw	„ 3500
Koelieloonen en transport	„ 5000
Kleine onkosten (bibit, enz.)	„ 4000

Het restant wordt begroot te zijn de uitgaven, die nog geschieden moeten.

Het staande de vergadering opgerichte Smeroefonds, waarin de overgebleven gelden zullen overgaan, dient ter leniging van rampen in geheel Nederlandsch-Indië. Daar de koninklijke bewilliging nog moet verkregen worden, is het bestuur slechts voorloopig gekozen. Het bestaat thans uit de heeren R. H. Ebbink, lid van den Raad van Ned.-Indië, voorzitter; Mr. H. 's Jacob, chef der firma Reynst & Vinju, ondervoorzitter; I. E. Toens, president van de Factorij, lid; Mr. G. Vissering, president van de Javasche Bank, penningmeester; A. Praasterink, employé bij de Javasche Bank, secretaris.

Een voorstel van het afwezige lid Ketjen, assistent-resident van Batavia, op de vergadering ingekomen, om zich aan te sluiten bij het voorschottenfonds voor rampen in Ned.-Indië, werd op voorstel des voorzitters verworpen, wijl dit fonds, in tegenstelling met het nieuw ingestelde, voorschotten geeft en geene geschenken en wijl het maximum kapitaal van dit fonds bedraagt *f* 10.000 en dat van het nieuwe fonds reeds *f* 27.000 groot is. Beter achtte de voorzitter het, wanneer het oude fonds zich bij het nieuwe zou willen aansluiten.

Voorts werd medegedeeld, dat de rekening en verantwoording van het comité zeven dagen ter visie zou liggen bij de Javasche Bank.

De Gouvernementen op Java.

De quaestie van de verdeeling van Java in gouvernementen wordt in de Ind. bladen nog maar altijd niet met rust gelaten.

De *Javabode* kwam met de mededeeling, dat een drietal residenten, over het vraagstuk gehoord, hunne instemming er mede betuigd hadden.

Het Soer. Hblad vermoedt, dat de dir. van binnenlandsch bestuur, de heer S. de Graaff, het advies van het residentelijke trio zal uitspelen als een troefkaart. Volgens een mededeeling, door dat blad uit Batavia ontvangen, zouden de gehoorde residenten zijn die van de Preanger Regentschappen, Semarang en Soerabaja, omtrent wier opinie bedoelde directeur wel niet in onzekerheid zal hebben verkeerd, meent de redactie.

Naar het blad verder vernam, zullen de te creëeren gouverneurs ieder worden ter zijde gestaan door een inspecteur. Aan de aanstelling van zulke dwarskijkers ligt een zeker gebrek aan durf, een zekere slapheid ten grondslag, meent het blad. Als er goede ambtenaren zijn, kan men die zelfstandig laten werken en zijn inspecteurs overbodig.

Het blad wordt versterkt in zijn meening, dat de instelling der drie gouvernementen op Java niet tot verbetering zal leiden en zou de heeren van B. B. haast gaan beklagen. Zij schijnen wel voorbestemd zich te moeten onderwerpen aan allerlei veranderingen, die officieel reorganisaties heeten, maar in de werkelijkheid van desorganisaties niet te onderscheiden zijn."

Te Soerakarta heeft een **algemeene vergadering van den Suikerbond,** voortaan genaamd: „Bond van geëmployeerden bij de suikerindustrie op Java en Madoera", plaats gehad op 9 en 10 April. Resultaat: statutenwijziging; instandhouden van het begrafenisfonds onder anderen naam en verminderde bijdragen; toegezegde krachtige steun aan het herkozen hoofdbestuur, dat hoogere bezoldiging verkreeg; algeheele instemming met de rede van den president, die kalmte bij krachtiger vooruitgang door eendrachtige, gedisciplineerde samenwerking aanbeval.

De Suikerbonders hebben natuurlijk niet vergeten eens recht jolig en gezellig uit te zijn. Te Solo is prettig en naar den aard der suikerlieden feest gevierd.

Onder het opschrift: **De verkeerde richting,** lezen wij in het *Soer. Handelsblad*:

„Nauwelijks heeft Dr. Cramer het Javasche stof van zijn voeten geschud, of het is met de werkzaamheid van de wetenschappelijke afdeeling voor de koffiecultuur in praktische richting uit. De opvolger van dr. Cramer, dr. F. C. von Faber, vindt het in het laboratorium wel zoo gezellig als op steile bergpaden, waar men in de modder wegzakt of het risico loopt in ravijnen te storten. Het is wel zoo gemakkelijk ook. Je maakt te kleeren niet vuil en kunt precies op tijd eten.

Nu wil ik natuurlijk de waarde van laboratoriumwerk niet verkleinen, schrijft de heer *van Geuns*. Het onderzoek naar ziekten in eenig gewas kan hoogst nuttig zijn. In het algemeen kan het microscoop belangrijke diensten bewijzen. Maar ten aanzien van de koffiecultuur is gebleken, dat men beter doet nieuwe variëteiten te planten dan te trachten ziekelijke koffieplantsoenen in stand te houden. Met deze les der empirie houdt de opvolger van dr. Cramer geen rekening, en dit is zeer in 't nadeel van de koffiecultuur.

Gelukkig is de nieuwe chef van het landbouwdepartement, de bekende heer H. J. Lovink, een man die aan dorre theorie een hekel heeft. Wanneer hij gewezen wordt op het feit, dat een verkeerde koers door dr. Von Faber wordt ingeslagen, zal dit stellig tot een verandering leiden. Misschien zal dr. V. F. dan af en toe een nat of vuil pak oploopen, of zijn maag voelen jeuken, maar hij zal hiervoor vermoedelijk een compensatie vinden in de erkentelijkheid van de koffieplanters."

In *De Week* van het *Soer. Handelsblad* behandelt de heer M. v a n G e u n s het **Instituut der Gewestelijke- en Gemeenteraden** en zegt o.a.:

„Ik erken, dat de Indische gemeenten hybridische organisaties zijn, een conglomeraat van tegenstrijdigheden. De stad Soerabaja telt 150.000 inwoners, laat ons zeggen. Hiervan zijn dertien vijftienden inboorlingen, met een t r o p i s c h e, d. i. zeer geringe, draagkracht. Resten zoo twee vijftienden die de gemeentekas in W e s t e r s c h e n zin kunnen stijven. Echter hebben alle vijftien vijftienden Westersche behoeften: een goede politie, straatverlichting, watervoorziening, rioleering, enz. Zoo ontstaat wat men zou kunnen noemen het t r o p i s c h e c o n f l i c t; behoeften volgens een Westerschen, d.i. zeer hoogen maatstaf, middelen volgens een Oosterschen, d. i. zeer lagen maatstaf.

Wat zou een groote gemeente in Europa kunnen doen, zoo haar inwoners voor dertien vijftienden bestonden uit nagenoeg onbelastbaar proletariaat?

Zoo de Ind. regeering niet krachtig meehelpt om het conflict tusschen behoeften en middelen op te lossen, zijn de gemeenten op Java met onmacht geslagen.

„Nu weet ik wel, dat de lust der regeering om 16 gemeente- en 15 gewestelijke raden meer de vrije hand te laten niet aangevuurd wordt door de prestaties van de overgroote meerderheid dezer colleges. Maar aan den anderen kant ziet zij niet ongaarne, dat de decentralisatie een schijnvertooning blijft. Want zoo deze tot haar recht wordt gebracht, wordt het een dure geschiedenis ten laste van den staat. Als voorbeeld haal ik Semarang aan: om in de behoeften alleen van deze stad te voorzien, zal een diepe greep in de schatkist noodig zijn.

Dit wenscht de regeering te voorkomen. Vandaar, dat zij het initiatief der gemeenteraden, zoo dit tot gewichtige financieele consequenties leidt, in 't geniep poogt te knotten. Zij beseft dat, gegeven de geldelijke onmacht der Indische gemeenten, de toestanden *in hun wezen* onveranderd zijn gebleven. Vroeger was de staat geldschieter en uitvoerder; thans is de staat geldschieter en de gemeente uitvoerder. En voor de geldschietersrol voelt de regeering bitter weinig!

Remde zij vroeger haar ambtenaren, thans remt zij de gemeenteraden: haar oogmerk was en is en zal blijven, ten behoeve van de gemeenten slechts het meest noodige te doen."

In het *Bat. Nieuwsblad* lezen wij omtrent ditzelfde onderwerp:

„Uit Magelang wordt ons door onzen correspondent bericht, dat de niet-ambtelijke leden van den gewestelijken raad er hard over denken zich bij de aanstaande verkiezingen in Juni n i e t herkiesbaar te stellen. Daar zij verre de minderheid vormen en de ambtshalve zitting hebbende leden het gewoonlijk roerend eens zijn met den resident als voorzitter, is hun invloed op de te nemen beslissingen gelijk nul. Reden ook waarom hun ijver in het bezoeken der vergaderingen niet erg groot is, en het voorgekomen is, dat de secretaris vóór het begin der vergadering op pad gezonden moest worden om een paar leden op te porren, daar anders de vergadering wegens het onvoldoend aantal aanwezigen niet had kunnen doorgaan. Trouwens, wat de gewestelijke raad, zelfs van ambtelijk standpunt gezien, waard is, blijkt uit het verslag, door den resident van Kedoe uitgebracht aan de regeering over de werking van dat lichaam. Daarin wordt gezegd, dat de raad geen raison d'être heeft, dat hij te veel van Buitenzorg afhankelijk is en te weinig zelfstandig kan optreden.

Wat dit betreft, kunnen gewestelijke- en gemeenteraden elkaar een handje geven", vindt dit blad.

Ter gelegenheid van het bezoek van den hertog van Mecklenburg werd eene **tentoonstelling van inlandsche kunstnijverheid** in het gebouw der loge te Soe-

rabaja gehouden, een uitgezochte collectie van weefsels, vlechtwerk, koperwerk, enz. In een zaal maakt zoo'n verzameling een heel wat beter indruk dan in een bamboetent, zooals de Pasar Malam te zien geeft. En de rangschikking getuigt van veel smaak; een compliment hiervoor aan den heer J. E. Jasper geeft het *Soer. Hblad.*

De expositie zou, na het hertogelijk paar in bewondering te hebben gebracht, ter bezichtiging van het publiek worden gesteld. Sommige voorwerpen — er was o.a. een inzending van den heer Römer Sr. — waren ook te koop.

WEST-INDIË.

SURINAME.

Zooals wij reeds mededeelden, dreigde de Panamaziekte de bacovencultuur ten ondergang te brengen. De heer Williams, vertegenwoordiger der Fruit Company, was van vroeger bekend met de Panamaziekte, door het optreden daarvan in de aanplantingen der Company in Costa Rica. De Fruit Company had er belang bij om een variëteit te vinden, immuun voor de Panama-ziekte.

Er werden proeven genomen met een Congo-variëteit door den heer Williams. De proefnemingen duren nu reeds meer dan een jaar. En zijn dus reeds rijpe vruchten verkregen van de Congo-variëteit. Na onderzoek in Amerika, heeft de Fruit Company zich formeel bereid verklaard, de Congo-bacoven op te koopen voor dezelfde prijzen als de Gros Michels. Naar de heer Williams mededeelde, werd in Amerika de smaak van de Congo-bacove superieur geacht aan die van de Gros Michel. De trossen zijn echter minder ooglijk, door den eenigszins verpreiden vorm der „vingers." De Fruit Company twijfelt echter geen oogenblik, of het zal haar gelukken, om deze nieuwe soort bacove, die tot dusverre nergens in den handel voorkomt, op de markt te introduceeren.

Volgens het aanbod door de Fruit Company gedaan aan het Gouvernement, was zij bereid die planten af te staan tegen den geringen prijs van 2 cent per stuk, zijnde slechts een vergoeding voor het uitdelven der knollen op de kweekbedden en het transport daarvan naar de rivierzijde, waar de planten door de eventueele koopers zullen worden afgehaald. Alle andere kosten, voor het zoeken en invoeren der planten, enz., zou de Fruit Company voor hare rekening nemen.

Ongelukkig is er echter thans een kink in den kabel gekomen. De vertegenwoordiger der Fruit Company heeft het aanbod tot uitdeeling der planten teruggenomen. Of de Mij. alsnog zal overgaan tot uitdeeling — zoo deelde de heer Williams in een interview mede — zal afhangen van de houding der planters in de eerstvolgende weken.

Wij hebben er reeds op gewezen, dat er wel eens wat op de medewerking der planters viel af te dingen, zoo om rekening te houden met de wisselende eischen der markt.

De heer Williams heeft zich zeer pertinent uitgelaten, dat, tenzij spoedig uit daden blijkt, dat de noodige samenwerking zal worden verkregen, de Fruit Company niet tot uitdeeling der planten zal overgaan. Dit zou beteekenen, dat Suriname aangewezen zou zijn op de Gros Michel bacove, die geen recht van bestaan meer geeft aan de bacovencultuur voor export.

Te Paramaribo is een vereeniging van Britsch-Indiërs opgericht, die zich ten doel stelt de belangen der Britsch-Indische landbouwers zoo krachtig mogelijk te bevorderen. Ook de belangen der immigranten zullen worden behartigd.

Als het maar geen kolonie in eén kolonie wordt, schreef de *N. Sur. Cour.*

Wij zouden meenen, dat hiervoor geen vrees behoeft te bestaan in Suriname, waar den Britsch-Indiërs zoo gereede gelegenheid werd geschonken zich op te werken, zoodat velen hunner welgestelde lieden zijn geworden, die bij verschillende gelegenheden hebben getoond, dat zij de behandeling, die zij in onze kolonie ondervonden, op prijs wisten te stellen.

WAT DE INLANDER ZEGT.

Over de aanhouding der lagere inlandsche Javaansche hoofden, bij wijze van straf, op het établissement van den Regent. Onder de straffen, welke aan de lagere inlandsche hoofden op Java kunnen worden opgelegd, schijnt de straf van aanhouding op het établissement van den Regent wel de lichtste, zegt *Bagelener* in de *Medan Prijaji* van 12 Februari 1910 No. 6.

Die straf wordt opgelegd wegens het begaan van kleine vergrijpen en wegens het niet dadelijk en goed opvolgen van de bevelen van den Regent.

Zulks is zeer correct te noemen, want, wanneer hij de ontvangen bevelen niet weet op te volgen, dan moet het betrokken hoofd zijn plicht van gehoorzaamheid aan den meerdere worden herinnerd, terwijl door het opleggen van de aanhoudingsstraf er tevens kans bestaat, dat zulk een hoofd zich in de toekomst zal verbeteren.

Bestaan tegen de toepassing van deze gebruikelijke regeling geen bezwaren, daartegenover staat, dat men zekere voegzame grenzen niet moet overschrijden en er voor moet waken, dat, door het ondergaan van de aanhoudingsstraf, de gezondheid der hoofden bijv. niet wordt geschaad.

Want dan zou die straf, welke voor begane kleine vergrijpen wordt opgelegd, wellicht nog moeielijker te ondergaan zijn dan een straf in de gevangenis, in welk gebouw men ten minste behoorlijk beschermd is tegen weer en wind.

De straf van aanhouding wordt gewoonlijk opgelegd wegens:

1o. het niet behoorlijk opvolgen van ontvangen bevelen van den meerdere;
2o. gebrekkige uitvoering van die gegeven bevelen;
3o. onzindelijkheid in het dorp;
4o. gebrekkige plichtsvervulling in zake de nachtelijke rondes;
5o. gebrekkig toezicht op slecht volk, enz.

De duur der straf hangt natuurlijk af van de zwaarte van het vergrijp. Het aangehouden hoofd heeft in last dag en nacht verblijf te houden op het établissement van den Regent. Zulks geschiedt in eene woning, welke gelegen is op de vlakte vóór het Regentshuis en welke dikwijls geen omwanding heeft, zoodat men, zoowel gedurende den dag als des nachts, wegens het ontbreken van eenige beschutting, aan weer en wind is blootgesteld. Een ligmat wordt niet verstrekt; evenmin voedsel, terwijl men gedurende den nacht aan de rondes moet deelnemen. Het noodige voedsel wordt dan gewoonlijk gebracht door familieleden. Zulks heeft geen bezwaar in, wanneer het aangehouden hoofd woont op geen grooter afstand dan 3 à 4 uur, maar, wanneer de afstand, welke moet worden afgelegd, grooter is, dan moet men wel een bediende medenemen.

Zijn er familieleden in de buurt van de plaats van aanhouding, dan zijn deze gewoonlijk wel bereid om in de voeding te voorzien.

Een ieder, die den inlander kent, begrijpt volkomen, hoe beschaamd de Javaansche hoofden, waaronder er vele zijn op hoogen leeftijd, zich moeten gevoelen, wanneer zij de straf ondergaan, waarvan hier sprake is. Ook neemt men zeer dikwijls waar, dat zij, tengevolge van de ondervonden behandeling, ziek naar huis terugkeeren.

Licht is de aanhoudingsstraf, zooals sommige lieden meenen, dus allerminst; zij brengt vele onaangename moeielijkheden voor den betrokkene mede, hetgeen toch niet wordt bedoeld, daar het bekend is, dat de straf alleen bestemd is om aan het inlandsch hoofd een les te geven, ter voorkoming van herhaling van kleine tekortkomingen in den dienst. Doch er zijn nog andere omstandigheden, welke ten deze de aandacht verdienen:

Gedurende de aanhouding van het hoofd neemt een tijdelijke vervanger diens functiën in het dorp waar en wanneer het dezen aan voldoenden ijver ontbreekt, dan loopen de zaken in het dorp al spoedig in het honderd.

Het wachtvolk komt niet op tijd uit of vervult zijn dienst gebrekkig en daarvan trekt het slechte volk in de buurt partij.

Het opkomen van het werkvolk geschiedt onregelmatig en als het opkomt, wordt er sterk geluierd.

In het huis van het aangehouden hoofd, is de de familie onrustig, hetgeen niet bevorderlijk is aan een goeden gang van zaken. De afwezigheid van een dorpshoofd, wegens aanhouding, heeft in de praktijk dus groote bezwaren in en brengt meer schade dan voordeel aan. Alleen het slechte volk heeft er voordeel van en een kans meer om met succes zijn slag te slaan.

Verwondering zal het dan ook niet opwekken te vernemen, dat het slechte volk, wanneer dit,met zijne belangen overeen komt, alle pogingen in het werk stelt om het dorpshoofd gestraft te krijgen en dat het dus dit slechte volk is, dat feitelijk zoo dikwijls de aanhoudingsstraf oplegt, hetgeen al een bijzonder gebrekkige toestand is te noemen.

De Regent heeft gewoonlijk een spion in 't dorp, met het doel op de hoogte te blijven van den stand van zaken daar en te weten te komen of de bestuursbevelen behoorlijk worden opgevolgd. Heeft dit laatste niet plaats, of laat de zindelijkheid in het dorp te wenschen over, dan brengt de spion daarover rapport uit aan den Regent en worden de hoofden daarna, naar omstandigheden, met aanhouding op het erf van den Regent gestraft.

Die spion wordt door die functie op een standpunt geplaatst, dat hem niet toekomt, zoodat het dikwijls feitelijk de spion is die de hoofden straft.

Het gevolg daarvan is, dat de hoofden den spion naar de oogen zien en er naar streven hem gunstig te stemmen.

Zulks geschiedt òf door het geven van geld, òf door een luisterrijk onthaal en dan wordt het dienstwerk, dat de spion verrichten moet, zeer spoedig vergeten.

Deze, geleidelijk goed gevoed en gevleid, poseert daarna als een groot heer, aan wien behoorlijke eerbied moet worden bewezen, terwijl hij vervolgens in overleg met het dorpshoofd het bericht aan den Regent overbrengt, dat de toestand in het dorp bevredigend is en het onderhoud daarvan behoorlijk heeft plaats gehad.

Moge deze uiteenzetting der feiten de bevoegde autoriteit bereiken, eindigt de schrijver.

Een banneling. De hoofdredacteur van bovengenoemd tijdschrift, R. M. Tirtoadisoerjo, heeft van half Maart tot half Mei zijn tijd in ballingschap wegens een persdelict — vroeger reeds door ons in deze rubriek besproken — te Telokbetoeng, hoofdplaats der Lampongsche Districten, moeten doorbrengen. Op zijn verzoek om aanwijzing van een ander verbanningsoord, in directe postverbinding met zijn standplaats, (Telokbetoeng heeft om den anderen dag gemeenschap met Java via Anjer), werd afwijzend door de regeering beschikt. De wijze bedoeling van deze afzondering is natuurlijk, dat de schrijver gedurende dezen gedwongen vacantietijd — waarin zijn pen echter wel niet stil zal hebben gestaan — tot zijn eigen bestwil en die zijner lezers zou leeren inzien, dat de waarheid in het algemeen belang wel gediend en gezegd mag worden, doch slechts op zoodanige wijze en in zulk een vorm, dat niemand daardoor gekwetst wordt, een kunst die Javanen van edelen bloede anders bij uitnemendheid verstaan, doch die zij, wellicht door den omgang met minder beschaafde Europeanen, wel eens schijnen te verleeren.

Overigens zullen die twee maanden ballingschap den heer R. M. Tirtoadisoerjo niet al te zwaar gevallen zijn, daar hij — naar wij vernemen — huisvestiging vond bij zijn landgenoot, *A. W. Madhie* een vermogend groothandelaar in peper en kokosnoten te Telokbetoeng, die het hem zeker aan niets zal hebben laten ontbreken. Toch hopen wij voor hem, dat herhaling van een persdelict niet zal voorkomen.

WAT DE CHINEES VERTELT.

Iets over den Chineeschen handel in Nederlandsch-Indië. Aan het Maleisch-Chineesch blad de „**Ho Po**" van 2 en 9 Maart 1910, Nos. 357 en 358, werd het volgende ontleend:

Reeds van de vroegste tijden af heeft de Nederlandsch-Indische Chinees met de volken van den Indischen Archipel handel gedreven.

De Chineesche handelsartikelen waren ten allen tijde in Indië gewild, terwijl de Indische producten steeds in Groot-China van de hand konden worden gezet. In den loop der tijden is daarin in zooverre verandering gekomen, dat ook de inlander zich meer dan vroeger op den handel heeft toegelegd, niet alleen met den Chinees, maar ook met andere menschenrassen, zoodat de Chinees zich thans vele voor hem nuttige zaken bij den inlander kan aanschaffen.

Dit laatste houdt verband met het feit, dat Groot-China nimmer op de hoogte is geweest van den stand van zaken van den Nederlandsch-Indischen Chinees, vooral niet van diens handel in Indische producten met de andere nationaliteiten.

De Chineesche zijde heeft, evenals zoovele andere handelswaren, plaats moeten maken voor het gelijksoortig Europeesch artikel, dat over China naar Indië wordt vervoerd, terwijl omgekeerd vele door de Chineezen in Ned.-Indië opgekochte handelsproducten als ijzerhout, parelschelpen, verschillende katjangsoorten enz. via China naar Europa worden gebracht.

(In dit laatste wil de nieuwe „Bond van Inlandsche handelaren in Nederlandsch-Indië", **Sarikat Dagang Islamia** verandering ten goede trachten te brengen door de Inlandsche producten rechtstreeks in Nederland geplaatst te krijgen. Red.)

De Chineesche thee wordt echter nog uit China in Ned.-Indië ingevoerd, ondanks het feit, dat op Java de theestruik meer en meer wordt verbouwd.

In de streken, waar zulks plaats heeft, wordt de Chineesche thee gewoonlijk echter alleen gekocht door de Chineezen. Voorts is dit handelsartikel bijzonder gewild te Soerakarta, Djocjacarta, Bagelen en bij de inlandsche Handelsvereeniging „Poerwotjarito" te Batavia.

In den tegenwoordigen tijd komen vele Indische handelsproducten, welke naar Europa zijn gezonden, zooals o.a. de sagoe, tegen belangrijk verhoogden prijs weder in Indië terug.

Het uitgevoerde tapiocca-meel vindt men in de Huntley- en Palmersbeschuitjes, het gedroogde vruchtvleesch van den klappernoot in de Europeesche zeepen, boter, enz.

De Chineezen vervaardigen thans plaatselijk diezelfde artikelen, voorts is er te Batavia door een Chinees een glasfabriek opgericht, bestaat daar gelegenheid huiden te bewerken, terwijl te Tangerang een zijdefabriek wordt aangetroffen. Al deze instellingen zijn geheel op Westerschen voet ingericht, terwijl het beheer op Westersche wijze geschiedt, zooals bij Naamlooze Vennootschappen gebruikelijk is.

De in Indië aanwezige ijzerwinkels, welke door Chineezen worden beheerd, kunnen wel de vergelijking met die in Europa doorstaan, maar de ijzerbewerking kan in geen vergelijking met de Europeesche komen, hetgeen toegeschreven moet worden aan de gebrekkige samenwerking, die er ten deze bij de Chineezen bestaat, waardoor deze tak van nijverheid niet tot een hooger peil kan worden opgevoerd.

Ondanks het feit, dat de Chinees voor de handelsproducten van Indië, welke voor de Chineesche markt geschikt zijn, meer kan betalen dan de Europeaan, zoo worden toch sommige artikelen, als bijv. de copra, bij voorkeur aan Europeesche handelaren verkocht.

Worden echter door de Chineezen meerdere fabrieken voor de vervaardiging van zeepen, glaswerken, ijzerwaren, levensmiddelen, huidenbewerking enz. in Ned.-Indië opgericht, dan zal men al de opgekochte grondstoffen daar te lande zelf kunnen verwerken, hetgeen niet alleen voorkomt, dat de handel zich de duurdere Europeesche producten moet aanschaffen, waarvan de grondstoffen vroeger goedkoop werden geleverd, maar ook dat het Chineesch kapitaal, dat vroeger een steun was voor den Europeeschen handel, het land verlaat.

De a.s. Hoogeschool te Hongkong. In de te Hongkong verschijnende **Pembrita Tjoeng Wa** van 11 Jan. 1910 No. 132 komen enkele nadere gegevens voor ten aanzien van de op te richten Hoogeschool te dier stede, waarvan reeds in het Koloniaal Weekblad van 24 Maart 1910 No. 12 melding werd gemaakt.

Volgens bericht van den penningmeester van het Comité, Sir Pani Chater aan den Gouverneur van Hongkong, Sir Frederick Lugard, is het totaal van de ingeschreven gelden, ten behoeve van die Hooger Onderwijsinrichting 1.279.164.00 of 111.926.17 pond sterling. Tegen het maken van de noodige voorbereidende maatregelen bestaat dus geen bezwaar meer. Eene lijst is opgemaakt van al de milde gevers, die tot het verkrijgen van dit groote resultaat hebben bijgedragen en waaraan groote openbaarheid zal worden gegeven.

Bovendien heeft de Gouv. Lugard kennis gegeven aan het Comité van het voornemen om de personen, die boven de 10.000 p. st. hebben ingeschreven, een titel en een plaats te geven in dat Comité, benevens de bevoegdheid, om, zonder betaling, studenten op de Universiteit te doen inschrijven, terwijl tevens vermeld werd, dat Mr. Modij het plan had opgevat, buiten het Hoogeschoolgebouw, een anatomisch laboratorium op te richten.

Het gebouw, bestemd voor het onder dak brengen van de leerlingen, zou 100.000 pond sterling kosten.

De bestaande Hoogeschool te Peking. De Minister van Onderwijs te Peking is tot de overtuiging gekomen, dat het onderwijs op de Hoogeschool aldaar niet aan de gekoesterde verwachtingen heeft beantwoord.

Het lag destijds in de bedoeling om de studenten dier inrichting, na een vierjarigen leertijd, eene plaatsing te geven bij het bestuur, doch het is thans gebleken, dat, wegens onvoldoende kennis van hen, die voor zulk eene plaatsing in aanmerking zouden moeten worden gebracht, aan dat oorspronkelijke plan geen gevolg kon worden gegeven.

In verband daarmede is thans bepaald, dat de studietermijn niet kan worden verlengd, en dat de studenten eerst na een voldoend afgelegd examen bij het bestuur kunnen worden geplaatst.

Van Vreemde Koloniën.

Een lesje.

Herhaaldelijk kan men in de Indische bladen lezen, dat de decentralisatie maar een paskwil is, hoezeer men nu reeds op Java veel verder gaat in verschillend opzicht dan in menige Engelsche kroonkolonie. Wij vergeten echter niet, dat in die bladen slechts de echo te vinden is eener openbare meening, die zich slechts tot een klein gedeelte der bevolking bepaalt, dat, indien men het liet begaan, op de meest onbillijke wijze zou gaan huishouden, ten nadeele van de overgroote meerderheid der bevolking.

Een staaltje daarvan zag men in Tunis. Tunis is geen Fransche kolonie, maar een sultanaat onder Fransch protectoraat, en nu is het wel eigenaardig, dat zelfs daar, waar in naam dan toch de bey voor zijne onderdanen een Raad in het leven riep, de Fransche leden van dien Raad in die mate vergaten, waar zij waren, dat de heer Chailley, als rapporteur van de begrooting voor Tunis, in de Fransche Kamer de volgende harde woorden aan het adres zijner landgenooten moest uitspreken, die voortdurend in hunne redevoeringen de inboorlingen beledigden:

„Indien de kolonisten aldus de inboorlingen in hunne instellingen en gebruiken treffen, zorgen ze voor hun eigen belang, maar zij stellen daarbij de belangen van Frankrijk in de waagschaal. Wij hebben in Tunis aan kolonisten bevoegdheden verleend, waarvan zij, naar mijne meening, misbruik hebben gemaakt. Er is slechts één rechtspersoon, die het recht heeft te beschikken over de belastingen, die op den inboorling zijn gelegd, dat is de Fransche staat, en de kolonisten zijn het niet, die Frankrijk vertegenwoordigen, maar wel is dat de resident-generaal. Ik zeg dit telkens, wanneer de gelegenheid zich voordoet de kolonisten aan hun plichten moeten worden herinnerd; ik zeg, dat de kolonisten, die de inboorlingen beleedigen en slechts een klein gedeelte, o zoo klein, van de openbare lasten voor hunne rekening nemen, maar daarentegen aan werken, die hun dienstig zijn, een alles overwegend gewicht toekennen, met een daaraan evenredig deel der openbare fondsen; ik zeg, dat zulke kolonisten Frankrijk niet dienen — integendeel!"

De heer Messimy was in zijn rapport betreffende de mogelijkheid om de inboorlingen van Tunis in het Fransche leger op te nemen, niet minder streng geweest. Ook hij gispte in krachtige bewoordingen de houding der Fransche meerderheid in de Raadgevende Vergadering, eene houding, die „niet zou kunnen nalaten den haat tegen Frankrijk op te wekken en de regeering in het moederland er toe zou brengen om kortweg die vergadering op te heffen." De begrootingscommissie sloot zich bij deze zienswijze aan en drong aan op verbeteringen in den toestand.

Het decreet van den bey van Tunis van den 30en April ll. was het antwoord der Fransche regeering op het voorstel.

Bij genoemd decreet werd op drie der voornaamste punten in dit geval eene wijziging gebracht in wat men de grondwet voor Tunis zou kunnen noemen.

In de eerste plaats werden, in plaats van de gemeenschappelijke beraadslagingen, gesteld de beraadslagingen afzonderling van het element der kolonisten en van de vertegenwoordigers der inboorlingen, welke laatsten samen zullen komen onder voorzitterschap van een hoog inlandsch ambtenaar.

Men had bij het nu vervallen decreet van 2 Februari 1907 gedacht in de gemeenschappelijke beraadslaging een middel te vinden voor toenadering tusschen de beide rassen. Het tegendeel werd bereikt. De uiteenloopende gezichtspunten en de tegenstrijdige belangen kwamen steeds duidelijker aan het licht in besprekingen, waar gematigdheid en redelijkheid maar al te dikwijls plaats moesten ruimen voor hartstocht en partijgeest. Daar, waar men gehoopt had, dat collega's zouden samenkomen om aan een gemeenschappelijke taak te werken, bleek het, dat men tegenstanders tegenover elkander geplaatst had, wier vijandschap nog scheen te zijn toegenomen door het feit van hun samenzijn. Elk der beide kampen heeft zijn leiders gehad, die er minder op uit waren om diep in te gaan op de zaken, dan wel om indruk te maken door oratorische kunststukjes, waarmede men voornamelijk op het oog had, buiten de vergaderzaal instemming te oogsten.

Het is duidelijk, dat, nu de inlandsche meerderheid niet meer door de Fransche meerderheid zal kunnen worden overstemd, de besluiten om de beide deelen van den Raad elkander wel eens zullen ontloopen. Het is daarin, dat tevens voorzien werd in het jongste decreet van den bey. Hierbij is een Hoog Raad ingesteld, die bestaan zal uit den ministerraad en de chefs van de verschillende diensten, aan wie drie Inlandsche en drie Fransche leden zullen worden toegevoegd.

In dien hoogen raad is de meerderheid van het Fransche element verzekerd, zoodat de Fransche belangen daarin afdoenden waarborg vinden. Anderzijds loopen de belangen der inboorlingen weinig gevaar in dien hoogen raad te zullen worden verwaarloosd, daar hunne directe vertegenwoordigers steun zullen vinden bij de chefs der verschillende diensten, die in opdracht hebben om steeds de billijkheid tegenover de inboorlingen te betrachten.

Ten slotte is bij het decreet van 30 April ll. een belangrijke wijziging tot stand gekomen, die aan een rechtvaardig optreden slechts dienstig kan zijn.

Men zal nu niet meer leden van eenzelfden raad pogingen in het werk zien stellen, om de lasten op een der beide rassen te leggen voor alle maatregelen, waarvan slechts één der rassen voordeel trekt, en zich op die wijze een gemakkelijk verkregen populariteit te verwerven.

Telkens, wanneer een der beide fracties, de Inlandsche of Fransche, iets voorstelt, moet zij daarin voorzien door middel van opcenten op de directe belastingen en daarmede overeenkomstige heffingen, welke van de betrokken politie worden gevorderd.

De gemakkelijkheid, waarmede te voren de Raadgevende Vergadering over de kosten heenstapte voor maatregelen, die zij wenschte, zal er nu wellicht wel een weinig op verminderen, nu de voorstellers tegenover hunne kiezers verantwoordelijk zullen zijn voor de aan die voorstellen verbonden lasten.

Het voorbeeld van Tunis lijkt ons ook wel de moeite waard om daaraan bijzondere aandacht te schenken, ten einde daaruit te ontwaren, dat de zoozeer beklaagde „particulier sadja", wanneer men hem liet begaan, gelijk sommigen in Indië schijnen te willen, al spoedig alles naar zich toe zou halen.

Oost= en West=Indisch Literatuur=overzicht.

De Pak Paklanden.

De 1e luitenant O.-I. L., L. van Vuuren, heeft een werkje geschreven, waarop wij om de degelijkheid der bewerking, in het bijzonder de aandacht vestigen. De volledige titel luidt: Eerste maatregelen in pas geannexeerd gebied. Met beschrijving der Pak Paklanden (Daïrilanden) en schetskaart 1:250.00 (Zalt-Bommel, H. J. van Garde & Co.)

De schrijver heeft gedurende 2 jaren de lessen aan de Ned.-Indische bestuursacademie alhier gevolgd, over genoemd onderwerp eene voordracht gehouden en deze, vermeerderd met een uitstekende kaart, het licht doen zien. Hij vangt zijn geschrift aan met een kort historisch overzicht der door Nederland in den loop der jaren gevolgde politiek met betrekking op de Buitenbezittingen, een politiek van onthouding, die zich tevreden stelde met vestigingen aan de kust, zonder zich te bekommeren om het binnenland. Eerst in den laatsten tijd is Nederland tot het besef gekomen, dat annexatie onvermijdelijk het gevolg moest zijn van alle koloniale aanraking. Dit noemt schr. een onafwendbare consequentie van koloniaal bezit, waarbij hij gelegenheid vindt voorbeelden van Britsche annexatie in Engelsch-Indië (de Punjab) aan te halen aan de hand van zeer bevoegde schrijvers. Uitdrukkelijk verklaart hij met annexatie niet te bedoelen het invoeren van directen bestuursvorm, doch het afleggen der verklaring, bij monde van de hoofden, dat het betrokken volk de souvereiniteit van den overheerscher zonder voorbehoud erkent. Aan den overheerscher blijft dan de keuze van bestuursvorm vrij — direct of indirect naar gelang van omstandigheden. Hierbij dient men z.i. een open oog te hebben voor oude en nuttige volksinstellingen, en vooral voor de inheemsche rechtspraak, want in de meeste gevallen is gebleken, dat de bestaande rechtsonzekerheid niet gelegen was in de gebrekkigheid der rechtsinstellingen, maar in de toepassing daarvan door het voormalig bestuur.

In Nov. 1905 werd schr. benoemd tot civiel gezaghebber der Pak Pak- of Daïrilanden, die toen nog behoorden tot de onafhankelijke Bataklanden, met opdracht, die landen gereed te maken voor een inlijving bij het Gouvernementsgebied. Dat de schr. zich van die taak op uitnemende wijze heeft gekweten, daarvan legt zijn boek een schitterend getuigenis af. Hij bestudeerde de vrijwel onbekende taal, die hem in staat stelde het onderzoek persoonlijk te leiden, zonder afhankelijk te zijn van tusschenpersonen. De regeling van de rechtspraak in het Pak Pakgebied wordt dan ook op heldere wijze door hem uiteengezet. Voorts bevat het werk een algemeene beschrijving van land en volk dier streek, zoomede een overzicht van de door schr. genomen maatregelen ter versterking van den economischen toestand van het land.

Onze plaatsruimte verbiedt nog langer bij luit. van Vuuren's pennevrucht stil te staan; we bevelen echter een nadere kennismaking ten zeerste aan.

Tijdschrift van Nijverh. en Landb. in Ned.-Indië.

De nieuwe (Maart-April) aflevering opent met het eerste gedeelte eener studie van den heer S. A. Reitsma, adjunct-chef der S.S. op Java, getiteld: Een en ander over de verantwoordelijkheid van spoor- en tramwegen in Nederl.-Indië bij de aanname, vervoer en aflevering van goederen.

Voorts treft men er in aan een lezenswaard artikel over de Scheepvaartbeweging tusschen Nederlandsch-Indië en Australië sedert 1850. De ongenoemde schrijver verdeelt het overzicht in twee tijdvakken, het eerste loopende van 1851 tot en met 1873, het tweede van 1874 tot heden. In het eerste tijdperk, dat van de zeilvaart, was het wederzijdsch verkeer wel niet onbeduidend, doch niet van die beteekenis als in het tweede, dat van de stoom. Reeds in 1874 werd beproefd om een stoomvaartverbinding onder Nederlandsche vlag tusschen Ned.-Indië en Australië tot stand te brengen, doch na 2 reizen gaf de Ned.-Ind. Stoomvaart-Maatschappij het op; niettegenstaande de Ind. Regeering geldelijken steun verleende, hadden zij beide al te nadeelige uitkomsten geleverd om een voortzetting van de proef te wettigen. In 1877 werd de dienst hervat, toen ook het gouvernement van Zuid-Australië zich tot subsidieering der onderneming bereid verklaarde, doch ook ditmaal bleven de resultaten zoozeer beneden peil, dat de N.-I. S. M. zich opnieuw, en thans voor goed, uit de vaart op Nieuw-Holland terugtrok, nadat in 1881 het Australische subsidie haar was ontvallen. Sedert de staking van dien dienst tot 2 jaar geleden toe, hebben Nederlandsche stoomschepen slechts bij uitzondering in de vaart tusschen beide landen emplooi gevonden, terwijl onze zeilvloot er blijkbaar evenmin heil in heeft gezien; het verkeer werd onderhouden door vreemde, in hoofdzaak Britsche vlag.

In 1908 eindelijk werd wederom een eigen lijn op Australië geopend door de Kon. Paketvaart Maatschappij; aanvankelijk werd de dienst geregeld eens in de 6 weken onderhouden en later uitgebreid tot een maandelijkschen. Over de tot dusverre verkregen resultaten kan men nog niet oordeelen, doch zooveel schijnt vast te staan, dat van een dekking der kosten, laat staan van het behalen van winst, voorloopig geen sprake is. Men mag echter aannemen, dat de Maatschappij, welke voor dezen dienst geenerlei subsidie geniet, hierop gerekend heeft en niet dan na een langdurige proef en in het geval van de uiterste noodzakelijkheid tot opheffing van de nieuwe lijn besluiten zal.

Het artikel wordt besloten met een viertal tabellen, welke een overzicht geven van het handelsverkeer tusschen Ned.-Indië en Australië tusschen genoemde jaren 1851—1909.

Overigens bevat deze aflevering nog de volgende bijdragen: Het preserveeren van huiden. — Het bereiden van leder. — Productenmarkt en wisselkoersen over Februari—Maart 1910.

Weekblad voor Indië.

Inhoud van No. 51: Aus meinem Leben, door L. Premislav. — Johan Rasch (met portret). — Hoog bezoek te Bandoeng (met afb.) — Van doode en levende orang-oetans (met afb.) door Gabriël. — De „Tambora" (met afb.) — De Bandoengers te Batavia, door Ganesa. — Indische penkrassen, IV, door Ofoei. — De Paupers (vervolg). Roman uit de Indo-Europeesche samenleving, door Victor Ido.

Id. van No. 52: Pasarwezen en abattoirs, door J. F. H. de Later. — De hertog van Mecklenburg op Java (met afb.) — Van doode en levende orang-oetans, door Gabriel (slot). — Nederlandsch en Hollandsch, door Ganesa. — De paupers, enz. (vervolg).

De Indische Mercuur.

No. 19 houdt in: Het ontwerp van wet op de Naamlooze Vennootschappen, toegelicht door Mr. Dr. H. P. de Wilde (vervolg). — Een biographie en onuitgegeven werken van Junghuhn, door Prof. P. v. d. Wielen. — Soekaboemische Landbouwvereeniging. — Terugkoop van het particuliere land Kandanghauer. — De wijziging der Indische mijnwet. — Tramweglijn Krian—Gempolkrep. — De begrooting van Suriname voor 1911. — Uitvoer op Java in 1909. — Uitvoer van Java in 1909. — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen. — Financieele berichten en verslagen. — Enz.

Teysmannia. Jaargang 1910. Afl. 3

Inhoud: De vijfde Buitenzorgsche vruchtententoonstelling (5 en 6 Februari 1910), door F. W. J. Westendorp. — Het wortelrot van de cassave, door E. de Kruijff. — Platycerium's (Hertshoornvaren) door H. J. Wigman Jr. — De ananas-conserven-industrie in Singapore, door E. de Kruijff. — De Ylang-ylangkultuur op de Filippijnen, door Id. — De sisalkultuur buiten Ned.-Indië. IV. (De sisalhennepkultuur op de Filippijnen). door Id. — De rattenbestrijding door middel van zwavelkoolstof, door Id. — Een makelaarsbeoordeeling van Quillou- en Excelsa-koffie, door K. Gorter. — Voorloopige onderzoekingen omtrent enkele correlaties bij Oryza Sativa L., door J. E. van der Stok. — Onderzoekingen omtrent de verbetering van het cassave-gewas door selectie van zaailingen, door J. E. van der Stok.

Ten slotte zij gewezen op de in druk verschenen voordracht in het Indisch Genootschap van Mr. Ph. Kleintjes, getiteld: Wenschelijkheid der afschaffing van de doodstraf in het in algemeene verordeningen neergelegde burgerlijk strafrecht van Nederl.-Indië; en op een werk van

G. Guyot, getiteld: Le problème de la main-d'oeuvre dans les colonies d'exploitation. La Côte est de Sumatra.

Vervolg opgave van bladen en tijdschriften welke nieuw ter lezing zijn gelegd in de Leeszaal, Laan v. Meerdervoort 195, Den Haag, die dagelijks, Zon- en feestdagen uitgezonderd, geopend is van 10 uur vóór- tot 6 uur namiddags.

De Javabode t/m 20 April '10.
De Sumatrapost t/m 19 id.
Het Soer. Handelsblad t/m 19 id.
De Banier No. 15.
Ned.-Ind. Effectenblad No. 15.
De Ind. Mercuur No. 20.
Kort Verslag Verg. 2e K. St.-G.
Handelsberichten v/h Min. v. Landbouw No. 165.
Negende jaarverslag v/d Ned. Vereen. voor vrouwenarbeid.

Leestafel HEULSTRAAT 17.

Opgave van dagbladen en tijdschriften, telkens ter lezing liggend in de leeszaal van het Hoofdbestuur van „Oost en West", Heulstraat No. 17, den Haag, welke dagelijks, Zon- en feestdagen uitgezonderd, geopend is van af 's morgens 9 uur tot 6 uur 's namiddags.

De Planter, Onze West, Sumatrapost, Sumatrabode, Javabode, Bataviaasch Nieuwsblad, De Padanger, De Sumatra Courant, De Surinamer Courant, Soerabaiasch Handelsblad, Deli Courant, Preangerbode, Javasche Courant, De Locomotief, 20 diverse Maleische bladen.

Verscheidene periodieken, waaronder:

Hou en trou, Vrede voor recht, De Stem van Ned.-Indië, Tijdschrift voor economische geographie, Indologenblad, De Banier, Neerlandia, Jong Indië, De Boodschapper, Revue économique, Indische gids, Weekblad van handeldrijvenden en industrieelen middenstand, Exportblad, Cultura, Deutsche Kolonial Zeitung, Sociaal Weekblad, Ned. Zendingsbode, Maandbericht van het Ned. Zendeling-genootschap, Indisch genootschap, Weekblad voor Ned.-Indië, Insulinde, Deutsche Wochenzeitung für Niederland und België, en tal van andere brochures, jaarverslagen, enz. enz.

MEDEDEELINGEN.

Van het Dagel. Bestuur der Vereeniging.

I. De maandelijksche **samenkomst** van het *Dagelijksch Bestuur der Vereeniging* met de *Redactie-Commissie* van *Het Koloniaal Weekblad* zal plaats hebben op **Donderdag,** den **19en Mei 1910**, ten 8½ ure 's nam., in *„Boeatan"* Heulstraat 19, Den Haag.

Alle belangstellenden zijn welkom.

In aansluiting aan het medegedeelde in de Nos. 19 en 46 van Het Koloniaal Weekblad 1909, betreffende de voorgenomen oprichting te Leiden van een **Studenten-Afdeeling der Vereeniging „Oost en West"**, kan thans worden vermeld, dat op 12 Mei 1910 die afdeeling zich heeft geconstitueerd, en in het bestuur zitting hebben genomen de heeren: L. Lips, Voorzitter, Morsweg 21; B. Faber, Secretaris, Heerenstraat 12; B. J. D. Schrieke, Pieterskerkhof 22.

Twee andere bestuursleden zullen nog worden toegevoegd.

Het Huishoudelijk Reglement is opgemaakt.

Het aantal leden bedraagt thans 70.

Een en ander vereischt de officieele goedkeuring van het Hoofdbestuur der Vereeniging, dat tevens de noodige stappen zal doen tot wijziging van art. 10 der statuten.

De oprichting dezer afdeeling, welke voor studeerende leden der Vereeniging „Oost en West" van alle faculteiten is opengesteld, wordt door het Hoofdbestuur met vreugde begroet.

Moge zij door oprechte aaneensluiting veel nuttigs tot stand brengen, voorts een gelukkige onderlinge waardeering kweeken en steeds in bloei toenemen!

Van de oprechte medewerking van de zijde van het Hoofdbestuur kan de afdeeling verzekerd zijn.

Van de Afdeeling 's-Gravenhage.

Aan de leden wordt kennis gegeven, dat het **Jaarboekje der Vereeniging** met *ledenlijst* voor *twintig cents* verkrijgbaar is op het Bureau: *Laan v. Meerdervoort 195.*

HET BESTUUR.

Van Boeatan.

Jaarlijksche Vergadering van aandeelhouders op *Vrijdag 27 Mei*, ten elf ure v.m., Heulstraat 19, Den Haag; waar ook de agenda en de financieele verantwoording ter inzage liggen voor de aandeelhouders der N.V.

Officiëele Berichten.

Uit de Javasche Courant van 15 April 1910. No. 30.

In dit Nr. zijn opgenomen de Bijzondere voorwaarden voor benoembaarheid tot betrekkingen bij den post-, telegraaf- en telefoondienst in Ned.-Indië en regelen, betreffende de uitzending van dergelijk personeel uit Nederland.

Benoemingen, enz.

Civiel Departement.

Verleend: een jaar verlof naar Europa aan den ass.-resident W. B. P. H. Stortenbeker.

Ontslagen: op verzoek eervol de commies J. H. de Laat de Kanter en M. van Reijn; de klerk Mej. E. M. Stofberg en Mej. J. S. Klopper; de leerling-opziener bij het boschwezen A. D. Hielckert.

Benoemd: tot substituut-officier van justitie bij den R. v. J. te Padang Mr. H. J. Boswijk; tot voorzitter van de landraden te Toeloengagoeng enz. Mr. A. S. Hirsch; tot commies te Soerabaja F. N. K. Indorf; tot zoutverkooppakhuismeester te Bandjermasin A. J. W. Gallas; tot tijdelijk inspecteur bij het inlandsch gemeente-onderwijs J. H. Ziësel en E. A. Mantz; tot wedana van Djabakota, Raden Kertohadipoetro; van Bengawandjero, Raden Korto di Hardjo.

Ontslagen: eervol als luitenant der Chineezen te Indramajoe, Tan Goan Lim.

Geplaatst: in de residentie Djokjakarta de controleur J. R. Schenck de Jong; in Bantam de id. H. A. Elias; in Madoera de id. J. L. C. Karsten—Schuler; in de res. Palembang de id. H. E. v. Eck.

Ontslagen: eervol de hulponderwijzeres Mej. A. L. Mensinga.

Geplaatst: als hulponderwijzeres te Buitenzorg Mej. L. H. Tan; te Djokjakarta Mej. M. Ch. Beekveld.

Militair Departement.

Verleend: een jaar verlof aan den 1en luit.-kwartiermeester J. J. Renier en aan den onderluitenant-apothekersbediende L. G. A. de Jamaer en J. A. Pitters.

Ontslagen: op verzoek eervol de luit.-kolonel der inf. P. A. H. Heldens; de topograaf F. Fliërs, en de kolonel bij den militairen geneesk. dienst Dr. H. Groothoff.

Benoemd: tot havenmeester te Samboe A. J. van Hemert.

Uit de Javasche Courant van 20 April 1910. No. 31.

In dit Nr. zijn opgenomen de Bijzondere voorwaarden voor benoembaarheid tot ingenieur bij het mijnwezen in Ned.-Indië, en regelen betreffende de uitzending van zoodanig personeel uit Nederland.

Benoemingen, enz.

Civiel Departement.

Verleend: een jaar verlof naar Europa aan den ambtenaar in- en uitvoerrechten F. D. G. de Vos; den geneesheer-directeur van het krankzinnigengesticht te Buitenzorg Dr. J. H. Simon Thomas; den commies J. W. Spanjaard; den opzichter J. J. H. Nagel en den administrateur pandhuisdienst M. H. Dibbetz.

Ontslagen: op verzoek eervol de klerk te Djember P. H. Th. Bervetty; de ass.-resident H. F. Hesselaar; de adj.-administrateur pandhuisdienst J. F. H. Overdijk.

Benoemd: tot leeraar bij de H. B. S. te Soerabaja H. W. J. Veldhuis; tot hoofdingenieur B. O. W., J. P. Kruimel; tot commies 1e kl. bij den post- en telegraafdienst G. Stein en R. P. Lettinga; tot tijdelijk id. O. V. E. Broers en J. W. Baier.

Ingetrokken: de overplaatsing naar Rembang van den contr. J. H. de Sitter.

Geplaatst: in de res. Soerabaja de contr. J. H. de Sitter; in Rembang de adsp.-contr. A. Sangster; in Pekalongan de id. W. E. Scheurer; in Banjoemas de contr. M. C. H. P. Lindhout; in Benkoelen de id. E. van der Meulen; in de Z.- en O.-afd. van Borneo de id. A. F. Meijer.

Benoemd: tot 1en klerk te Pati A. W. Zeijdel; te Demak F. Gemser; te Rembang A. M. Spits Warnars.

Militair Departement.

Verleend: een jaar verlof naar Europa aan den 1en luit. der inf. G. P. Hoekman; en aan den kapitein der genie P. A. van den Berg en den id. der inf. C. J. van Kakum.

Ontslagen: op verzoek eervol de kapitein der inf. E. Warris.

Overgeplaatst: naar Soerabaja de luit.-kolonel F. W. J. Kuijpers; naar het garnizoensbataljon van Celebes en Menado de luit. E. Kroef; naar het 1e depôt-bat. de majoor J. J. Stolk; naar Padang de kapitein-kwartiermeester A. H. J. G. P. Scheepens; naar het 2e bataljon de 1e luit. D. M. Postma; naar Atjeh de id. J. C. d'Arnaud Gerkens; naar Batavia de id. C. B. van Gent; naar het 1e bat. de id. J. H. W. Bruins.

Geplaatst: bij het 12e bat. de 2e luit. F. L. Veeren; bij het 20e de id. W. C. Neijs.

Lijst van aangekomen en vertrokken Passagiers uit en naar de Indiën.

Passagierslijst van het stoomschip „Prins Willem V", gezagvoerder J. Aarents, van West-Indië naar Amsterdam.

Mevr. van Hecking—Colenbrander en 3 kinderen; Eerw. Heer W. G. van Baars; Eerw. Heer T. J. A. van den Donk; Eerw. Zuster Leonilla; P. Ecker; J. Dallmeyer; *Mevr. W. A. Sack Weerman en dochter; J. Hellesström, echtg. en 3 kinderen; Jongeh. F. Schmiedeke; J. Spijker; J. Martensen; Mevr. E. Smeulders; H. Saavedra; P. Caillard; J. Recourt, echtg. en 2 kinderen; P. J. Kuipers; J. J. Vlietstra; W. C. Kerkhof; P. Beekman, echtg. en 2 kinderen; M. Udo; S. Tjin Aton; F. A. V. Hendrison; J. W. Ams; F. M. H. Kemmings; F. Beijse; J. C. Elstak; H. F. A. Anlo; J. Boon.

* te Havre ontscheept.

Passagierslijst van het stoomschip „Prins Willem V", gezagvoerder J. Aarents, van Amsterdam naar West-Indië op den 17 Mei 1910.

Dr. P. J. S. Cramer; Eerw. Heer B. A. Gijlswijk; Eerw. Zuster Vitalis Weber; L. Nijboer.

No. 21. Donderdag 26 Mei 1910. 10de Jaargang.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING OOST EN WEST

OPGERICHT DOOR KOLONEL G.E.V.L. VAN ZUYLEN, 21 MAART 1900.

„HET KOLONIAAL BELANG IS EEN ALGEMEEN NEDERLANDSCH BELANG."

Abonnementsprijs per jaar:

Vrij aan huis of franco per post binnenland, bij vooruitbetaling	f 2.50
Voor Oost-Indië en het Buitenland	„ 4.—
Afzonderlijke nummers	„ 0.05

Prijs der Advertentiën:

Per regel	f 0.15
Bij plaatsing van 500 regels	„ 0.12½
„ „ „ 1000 „	„ 0.10

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie", en gezonden aan de Presidente: 7a HEERENGRACHT, DEN HAAG.

Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, *51 Verhulststraat.*

Voor *Advertentiën* tot de Drukkerij „LUCTOR ET EMERGO", AMALIA VAN SOLMSSTRAAT, *Telefoon 4424,* beiden DEN HAAG.

Inhoud van dit nummer.

Het Hoofddoel der Vereeniging is:

Het verspreiden van populaire kennis omtrent onze Indiën onder gansch het volk en het bevorderen der welvaart in die gewesten, om zoodoende en ook door het verleenen van onderlinge hulp, warme belangstelling en liefde te kweeken tusschen Nederland hier en ginds.

Het lidmaatschap bedraagt als minimum f 2.— 's jaars (voor Indië en het buitenland minstens f 2.50). *)

Zij die f 5.— of meer contribueeren of een gift in éens schenken van f 100.—, zijn donateur(trice).

Aan alle donateurs en leden wordt kosteloos en franco het *Koloniaal Weekblad* **toegezonden.**

*) Zie inteeken-biljet op de achterzijde van den Omslag. Verzoeke dit ingevuld te zenden aan het adres van den Secretaris van het Hoofdbestuur **E. van Assen,** *Heulstraat 17, Den Haag.*

Informatie-Bureau

(*Secretaris J. L. van Gennep*),

dagelijks — Zon- en feestdagen uitgezonderd — van 10—12 en 2—4 u., ten kantore **Heulstraat 17, 1ste verdieping.**

Zie overigens **Officieele Mededeelingen** ook van het Dagel. Bestuur en de Afdeelingen op blz. 8.

Het Oranje-Kruis.

Nationale Bond voor Reddingswezen en Eerste Hulp bij Ongelukken.

Den 27sten April van dit jaar had, in het Koninklijk paleis te Amsterdam, onder het voorzitterschap van Zijne Koninklijke Hoogheid, den Prins der Nederlanden, Hertog van Mecklenburg, de eerste Algemeene Vergadering plaats van bovengenoemde, den 8sten Juni 1909, op initiatief van Z. K. H., opgerichte vereeniging. Tot die vergadering, belegd ter vaststelling van de Statuten en het Huishoudelijk reglement, was in opdracht van Z. K. H., ook de vereeniging Oost en West uitgenoodigd, om zich aldaar door een gedelegeerde te doen vertegenwoordigen.

In de vergadering van 8 Juni, waarin tot de oprichting van den Bond besloten was, had Ds. F. C. Fleischer de vraag te berde gebracht, of de arbeid van den Bond ook niet ten goede zou komen aan Harer Majesteits onderdanen in overzeesche bezittingen, aan de ingezetenen der Nederlandsche Koloniën en Bezittingen in Oost- en West-Indië, welke vraag door den Prins-Voorzitter dadelijk in bevestigenden zin beantwoord was.

Volgens Art. 2 der gearresteerde Statuten stelt het Oranje-Kruis zich ten doel, *in het Koninkrijk der Nederlanden al datgene te bevorderen, wat strekken kan tot verbetering en verbreiding van het reddingswezen en van eerste hulp bij ongelukken in den ruimsten zin der woorden.* Naar het begrip van Art. 1 der Grondwet omvat het Koninkrijk der Nederlanden het grondgebied in Europa, benevens de koloniën en bezittingen in andere werelddeelen.

De Bond „Het Oranje-Kruis" tracht voorschreven doel te bereiken, aldus art. 3 zijner statuten:

a. door — onder behoud hunner zelfstandigheid — met raad en daad te streven naar samenwerking en aaneensluiting van alle vereenigingen, lichamen (corporaties) en personen, die op het gebied van het reddingswezen en eerste hulp bij ongelukken werkzaam zijn of de bevordering daarvan beoogen;

b. door, waar noodig, bestaande vereenigingen of lichamen, welke zich als gewoon lid bij hem aangesloten hebben, steun te verleenen en de oprichting van nieuwe vereenigingen of lichamen, dáár, waar hieraan behoefte bestaat, te bevorderen;

c. door te streven naar eenheid in de werkzaamheden der verschillende bij hem aangesloten vereenigingen en lichamen;

d. door het houden van nationale bijeenkomsten, het in het leven roepen van tentoonstellingen, het bevorderen van wedstrijden en het uitschrijven van prijsvragen;

e. door het verzamelen en openbaar maken van gegevens omtrent het reddingwezen en eerste hulp bij ongelukken;

f. door het invoeren eener gelijkvormige statistiek van alle verrichtingen op het gebied van het reddingwezen en eerste hulp bij ongelukken;

g. door het bevorderen en verspreiden van goed onderricht in eerste hulp bij ongelukken in den ruimsten zin des woords;

h. door het oprichten van een eigen nationaal fonds (het Prins Hendrik-fonds), ten einde bij zware rampen ook financieele hulp te kunnen brengen en bij zelfopofferend gedrag belooningen te kunnen geven, en het verbinding zoeken met andere soortgelijke fondsen;

i. door aanraking te zoeken met verwante organisaties in het buitenland en, wanneer de tijd daartoe gekomen is, daarmede in blijvende verbinding te treden;

j. door alle andere wettige maatregelen ter bereiking van het doel.

De leden van den Bond worden onderscheiden in: gewone leden, buitengewone leden, leden-begunstigers en eere-leden. Het *gewone* lidmaatschap kan iedere vereeniging of corporatie verkrijgen, welke uitsluitend of voor een aanzienlijk deel op het gebied van het reddingwezen of eerste hulp bij ongelukken werkzaam is, mits zij hare werkzaamheid, hetzij over geheel Nederland, hetzij over een of meer der provinciën of koloniën uitstrekt en rechtspersoonlijkheid bezit. Het *buitengewone* lidmaatschap kan iedere vereeniging of corporatie erlangen, die voor de ontwikkeling van het reddingwezen of eerste hulp bij ongelukken van beteekenis geacht moet worden, het doel van den Bond wenscht te bevorderen en niet in aanmerking kan komen voor het gewone lidmaatschap. *Lid-begunstiger* kunnen alle vereenigingen, lichamen of personen worden, die in het doel van den Bond en diens werkzaamheid belangstellen.

Op grond van het medegedeelde door den tot de hooge vergadering van 28 April j.l. gedelegeerde van „Oost en West" heeft het Hoofdbestuur van „Oost en West" aan den Raad van Bestuur van het Oranje-Kruis het volgende schrijven bericht:

„Naar aanleiding van de van zijnen gedelegeerde ter Algemeene Vergadering van den Bond van 28 April jl. ontvangen mededeelingen heeft het Hoofdbestuur der Vereeniging „Oost en West" de eer het volgende onder de aandacht van Uwen Raad te brengen:

De Vereeniging „Oost en West" heeft, volgens hare statuten, goedgekeurd laatstelijk bij Koninklijk Besluit van 15 Januari 1910 No. 25, ten doel: den band tusschen Nederland en zijne bezittingen en koloniën in Oost- en West-Indië te versterken, en het bevorderen, zoowel van beider gemeenschappelijke belangen, als die van Oost- en West-Indië in het bijzonder. De vereeniging meent hare taak zoo breed mogelijk te moeten opvatten, en heeft daaronder ook begrepen het verleenen van hare tusschenkomst ter leniging van de gevolgen van buitengewone rampen, waardoor de bevolking van Nederlandsch-Indië getroffen mocht worden.

Uiteraard heeft het Hoofdbestuur met buitengewone belangstelling gadegeslagen de totstandkoming, ingevolge het initiatief van Zijne Hoogheid, den Prins der Nederlanden, van den Nationalen Bond voor Reddingwezen en Eerste hulp bij Ongelukken, het Oranje-Kruis, welks arbeidsveld zich mede zal uitstrekken tot onze Overzeesche bezittingen.

Meer dan eenig ander gedeelte der wereld staat onze kostbare eilandenreeks in het verre Oosten door het algemeen verkeer ter zee, door de gesteldheid van den bodem en andere omstandigheden er aan bloot, bezocht te worden met hevige natuurrampen en ongelukken, terwijl tengevolge van onvoldoende bekendheid met hetgeen in die streken voorvalt, de noodlijdende Inlanders weinig deelneming ondervinden buiten den kring van hen, die het meest betrokken zijn bij hun welvaren.

In herinnering worden gebracht de ernstige ramp een paar jaar geleden, toen in het gezicht van de kust van Batavia honderden Inlanders, die uit padisnijden waren gegaan, bij het omslaan van de vaartuigen, die hen zouden overbrengen, een prooi der golven zijn geworden, zonder eenig uitzicht op redding, uit gebrek aan hulpmiddelen of voorzorgsmaatregelen, en...... de ongevallen van jongere dagteekening kort achtereen, nl. de aardschuiving te Pandjaloe in Cheribon, de aardschokken, vergezeld van een vloedgolf in het landschap Korintji op Sumatra, en onlangs de ontzettende ramp door vulkanische uitbarsting en overstrooming te Loemadjang en Kaliwoengoe, voor de bevolking dier streek veel ernstiger in hare gevolgen dan wat Parijs geleden heeft door de overstrooming der Seine!

Met een gevoel van groote vreugde en dankbaarheid zal in onze Indische bezittingen vernomen worden, dat deze gewesten ook vallen binnen de aandachtssfeer van *Het Oranje-Kruis.*

De Vereeniging „Oost en West" is van goeden

wille sterk, maar zwak in finantieele kracht, doch gaarne stelt zij zich beschikbaar om, naar haar vermogen, wat Indië betreft, mede te werken in het edel streven Zijner Koninklijke Hoogheid.

Het Hoofdbestuur meent, dat de statuten van *Het Oranje-Kruis* voor de vereeniging „Oost en West" alleen openstellen de toetreding als lid-begunstiger. Van die gelegenheid wenscht de Vereeniging gaarne gebruik te maken, en wij nemen daarom de vrijheid ons tot Uwen Raad te wenden met het eerbiedig verzoek de Vereeniging „Oost en West" te willen beschouwen als lid-begunstiger van den Nationalen Bond voor Reddingwezen en Eerste hulp bij Ongelukken „Het Oranje-Kruis", met de voorloopige verbintenis van eene jaarlijksche bijdrage van *f* 10.— (tien gulden).

(w.g.) Het Hoofdbestuur der Vereen „Oost en West", Voor het Hoofdbestuur: Het Dag. Bestuur, (volgen de namen.)

Vorenbedoeld schrijven van het Dagelijksch Bestuur werd gekruist door een brief van den Raad van Bestuur, waarbij de vereeniging „Oost en West" is uitgenoodigd als *buitengewoon* lid toe te treden. Dat *buitengewone* lidmaatschap verbindt tot eene jaarlijksche bijdrage van minstens *f* 50.— Heeft het Dagelijksch Bestuur gemeend, op eigen verantwoordelijkheid, de vereeniging te mogen verbinden voor eene jaarlijksche bijdrage van *f* 10.—, met het oog op den stand harer financiën en in het bijzonder van het ondersteuningsfonds, te welks laste de bijdrage zou moeten komen, durft het Dagelijksch Bestuur thans geen zwaardere verbintenis te aanvaarden, zonder de machtiging der Algemeene Vergadering.

Het is zeker te betreuren, dat telkens wanneer voor een nuttigen maatregel een geldelijk offer moet worden gebracht, onze vereeniging op grond van den onvoldoenden staat harer kasmiddelen huiveren moet, daartoe over te gaan. Een lichaam als *Oost en West*, het eenige in Nederland, dat op breede schaal, nl. op elk terrein binnen hare bevatting, de onderlinge belangen der ingezetenen van Nederland en Indië wenscht te behartigen, — dat aan hen, die in of door Indië hun welvaart hebben verworven, de gelegenheid geeft, daarvan iets terug te schenken ten bate van Indië en de Indiërs, — zulk een lichaam moest kunnen verwachten, van over ruime middelen te mogen beschikken.

Thans geldt het de deelneming aan een liefdadig werk, dat, naar wij meenen, den door rampen getroffen ingezetenen onzer Indische bezittingen mede zeer ten goede komen kan. (N.B. Op het gebied van het reddingwezen valt in Indië nog alles te doen). Als wij ons herinneren, hoe onbevredigend de resultaten zijn geweest, de keeren dat wij een beroep deden op de publieke liefdadigheid na groote natuurrampen in Indië, dan mogen wij de gelegenheid om ons aan te sluiten bij een, zooals wij verwachten, machtig en in de toekomst kapitaalkrachtig lichaam, in het belang van de Indische maatschappij, niet laten voorbijgaan. Het offer van *f* 50 's jaars, dat de vereeniging brengen zal, zal, naar wij hopen, blijken aan den Inlander, die door natuurrampen of ongelukken van buitengewonen aard getroffen wordt, met woekerrente te worden vergoed.

De laatste alinea van art. 4 der statuten van het Oranje-Kruis luidt:

„De als buitengewoon lid aangesloten vereenigingen of lichamen verbinden zich, indien hun advies of inlichtingen namens den Bond gevraagd worden, deze naar hun beste weten te verstrekken; zij zeggen den Bond hunne medewerking toe bij de toepassing der in art. 3 der statuten bedoelde middelen, voor zoover dit geacht kan worden op hun terrein te liggen en voorzoover hun dit bij hunne volkomen zelfstandigheid mogelijk is; gelijk omgekeerd de Bond hun bij hunne werkzaamheden op zijn gebied in gelijken zin zijn steun toezegt."

In de openingsrede der vergadering van 8 Juni 1909 werden door Zijne Koninklijke Hoogheid de volgende gedenkwaardige woorden gesproken: „dat menschlievende instellingen, door welke de hoogste eigenschappen van den mensch tot heil van anderen tot uiting worden gebracht, een werkzaam middel zijn kunnen om alle volkeren zonder onderscheid van ras en nationaliteit nader tot elkander te brengen. Aldus kan ook het reddingwezen medewerken, de volkeren in dienst van de menschheid te vereenigen."

Met deze woorden is de gedachte uitgesproken, die den grondslag vormt van de vereeniging „Oost en West."

Het Dagelijksch Bestuur.

N.B.! In verband met het vorenstaande zij andermaal aan ieder der leden het **Ondersteuningsfonds** van „Oost en West" aanbevolen. Een inschrijvingsbiljet daarvoor wordt achter op den omslag van elk nummer van *Het Koloniaal Weekblad* aangetroffen.

Overeenkomsten met Inl. vorsten.

De destijds in de Tweede Kamer naar aanleiding van het verslag der Commissie omtrent overeenkomsten met inlandsche vorsten in den Oost-Indischen Archipel aan den Minister van Koloniën gevraagde inlichtingen, werden onlangs door Z.Exc. gegeven in een nota, welke o.a. inhoudt, dat de nieuwe denkbeelden omtrent algeheelen afstand aan het gouvernement van het recht tot verleenen van vergunningen tot het doen van mijnbouwkundige opsporingen en van concessiën tot mijnontginning en tot ondernemingen van landbouw en boschexploitatie, zoomede het aan het zelfbestuur uit te keeren aandeel in de baten van dergelijke concessiën, wel toepassing konden vinden in landschappen, waar het zelfbestuur zulke rechten of concessiën nog niet had afgestaan, maar niet zoo gemakkelijk in landschappen, waar reeds een min of meer belangrijke land- en mijnbouwindustrie, op grond van de vroeger aan het zelfbestuur gelaten bevoegdheden, was ontstaan.

Voorts wordt naar aanleiding van de vraag omtrent Laiwoei opgemerkt, dat onder de bedoelde concessiën geen zuiver inlandsche ontginningen worden begrepen.

De inlandsche christenen in Laiwoei, geboortig uit andere landen van Celebes, kan men daarom niet voor den Laiwoeischen rechter brengen, omdat inlandsche christenen, niet behoorende tot de inheemsche bevolking, geacht worden gouvernementsonderdanen te zijn.

Ook détailopmerkingen worden in de nota beantwoord.

Uit de O.-I. Mail.

Te Batavia, waar de **cholera** zoo goed als geweken was, heeft, volgens de berichten, die de laatste mail ons bracht, die ziekte het hoofd weer opgestoken.

In kampong *Kramat Poeloe* zijn weer meer cholera-gevallen voorgekomen. Men achtte den toestand echter niet verontrustend en schreef de plotselinge onrust toe aan de omstandigheid, dat dit vermeerderde aantal gevallen thans niet voorkwam in de benedenstad, maar in eene buurt, waar veel Europeanen wonen.

Ook te Soerabaja is de ziekte eenigszins toegenomen.

Zeer waarschijnlijk heeft de aldaar gehouden groote Chineesche optocht slechten invloed uitgeoefend.

Op 26 April waren er bijgekomen 28 gevallen met 19 dooden.

De **Tangkoeban Prahoe** werkte de laatste week van April nog door. Gevaar schijnt er echter niet bij te zijn. De uit de omstreken gevluchte bevolking komt weer in haar woonplaatsen terug en door vele Europeanen worden er tochtjes ondernomen om het indrukwekkend natuurverschijnsel van nabij te bewonderen.

Te Djocdja zijn groote **automobielfeesten** gehouden die uitstekend geslaagd moeten zijn.

Werd bij diens aankomst hier te lande de heer *Lorentz* met enthousiasme gehuldigd als dr Nederlandsche ontdekker van het Sneeuwgebergte op Nieuw-Guinea, den deelnemers der **Memberano-expeditie** viel de teleurstelling ten deel, dat zij het doel van hun tocht hebben moeten opgeven.

De Indische bladen melden, dat de resident van Ternate onder dagteekening van 6 April seinde: „wegens plotseling uitgebroken ernstige ziekte onder personeel tocht gestaakt, teruggetrokken op Manokwari. Toradjah 66 percent beri beri, w.o. 4 dooden, zend hen met Aprilboot terug, Dajaks 25 percent vertrekken met Meiboot, militairen en dwangarbeiders 30 percent; deelnemers allen min of meer ziek, moeten geëvacueerd; verzoek bericht of detachement op Manokwari moet blijven."

Naar aanleiding van dit telegram is den resident van Ternate en onderhoorigheden telegrafisch opgedragen het geheele Mamberano-exploratie-detachement terug te trekken van Nieuw-Guinea en die exploratie te staken, en werd hij voorts gemachtigd de daarvoor vereischte maatregelen te treffen.

De *Javabode* merkt echter op:

Een zeer belangrijk deel van de opdracht, het verkennen van den loop der Memberano, is schitterend vervuld. Deze expeditie is het binnenland van Nieuw-Guinea zóó ver binnengedrongen als nog niemand vóór haar, en er valt niet aan te twijfelen of hoogst belangrijke, practische en wetenschappelijke gegevens zijn door haar verzameld, welke niet enkel de kennis van het doorkruiste land zullen vermeerderen maar tevens een naderen tocht zullen vergemakkelijken.

Kapitein Franssen Herderschee heeft, ondanks de ondervonden teleurstelling, alreeds weder voorstellen ingediend om den tocht onder voor het welslagen gunstiger voorwaarden te hervatten. Voorloopig heeft de Regeering echter nog maar ten opzichte der evacuatie beschikt.

Laat ons den wensch uitspreken, dat de zeelucht en gunstiger klimaat de reizigers na de doorstane vermoeienissen en ontberingen weder spoedig op de been zullen helpen."

De nieuwe Directeur van het Binnenlandsch Bestuur. De redactie van *De Locomotief* is niet te spreken over deze benoeming. Zij schrijft:

„De voorspelling der *Javabode* is uitgekomen; de heer D. Tollenaar, regeerings-commissaris voor de decentralisatie, is benoemd tot directeur van Binnenlandsch Bestuur in de plaats van den naar Nederland vertrekkenden heer S. De Graaff. Deze, op zich zelf reeds gewichtige benoeming is buitendien belangrijk, omdat zij feitelijk de eerste bestuursdaad van beteekenis is van den nieuwen gouverneur-generaal, den heer Idenburg. Indien deze vacature onder het bewind van den heer Van Heutsz ware ontstaan, zou zonder twijfel niemand anders dan diezelfde heer Tollenaar zijn benoemd. En daar deze benoeming niet slechts eene persoonlijke quaestie is, maar vooral den koers aanwijst, welke in het Binnenlandsch Bestuur zal worden gevolgd, maken wij voor ons uit deze benoeming op, dat de heer Idenburg, voorloopig althans, de zaken hier in Indië bij het oude laat, gelijk trouwens sedert het optreden van dezen nieuwen landvoogd nog uit niets gebleken is, dat de bestuurswisseling te Buitenzorg iets anders, iets van meer beteekenis is geweest dan slechts eene verwisseling van personen. De benoeming van den heer Tollenaar ligt geheel in de lijn van den gang van zaken, welke in de laatste jaren is waargenomen.

De binnenlandsche aangelegenheden worden en blijven beheerscht door zekere groep van (ontegenzeggelijk knappe) bureaucraten, die wij in de laatste jaren elkander den bal hebben zien toewerpen. Deze benoeming beteekent: bevestiging van het bureaucratische bewind. Door de *Javabode* is onlangs betoogd, dat een uit de groep der residenten gekozen directeur-B. B. niet voldoende op de hoogte zou blijken te zijn van de wijze, waarop het bestuursraderwerk functionneert.

Volgens *De Locomotief* zou 't echter hoogst wenschelijk geweest zijn door de benoeming van een hoofdambtenaar uit de bestuurspractijk het geheim van dat raderwerk eens te verstoren, den tooverçirkel te breken, waarbinnen sedert jaren, met uitsluiting van anderen, zekere groep personen de macht in handen heeft weten te krijgen, welke macht ten deele heeft gediend om vrienden dezer bureaucratische camarilla aan nieuwgecreëerde hoogbezoldigde ambten te helpen. 't Was slechts aan één man in Indië gegeven, aan deze vicieuse bureaucraten-regeering een einde te maken. Die éene zou zijn de nieuwe gouverneur-generaal.

De heer A. Tollenaar, in 1886 als aspirant-controleur in het corps B. B. opgenomen en in 1888 tot controleur benoemd, werd in 1905 van verlof terug gekeerd belast met de leiding der bestuursdecentralisatie. In deze functie heeft de heer T. ontegenzeggelijk veel critisch talent aan den dag gelegd. De gemeenteraden hadden echter ook iets anders van hem verwacht: initiatief. De levensvoorwaarde voor de gemeenteraden op Java, eene deugdelijke regeling van de financiëele verhouding tusschen het gouvernement en de gemeenten, had de heer Tollenaar ons moeten schenken. Dit heeft hij niet gedaan, waarschijnlijk doordat hij voortdurend geaarzeld heeft voorstellen te doen aan de Regeering, waaraan voor het Gouvernement financiëele opofferingen zouden zijn verbonden. En nu met het aftreden van den heer T. als commissaris voor de decentralisatie het decentralisatie-bureau zal worden opgelost in de bureaux van het B. B. en derhalve de heer Tollenaar de leiding der decentralisatie zal blijven behouden, moeten wij de hoop voor een gezonde ontwikkeling van het Indische gemeenteleven weder voor langen tijd opgeven.

Ook **de invasie van vreemd kapitaal** ziet dit blad erg donker in.

„In *De Locomotief* van 23 en 24 November 1909, in de dagen, toen de heer Noel Bingley, een der Preanger-planters, verschillende streken van Java bereisde tot het uitbrengen van advies in zake verkoop van erfpachten aan Engelsche consortiums, werden reeds de gevolgen van eene sterke invasie van vreemd, speciaal Engelsch, kapitaal in onze kolonie onder de oogen gezien, schrijft de redactie. Sedert is er geen maand voorbijgegaan zonder dat de een of andere oude onderneming op Java werd omgezet in een nieuwe, waarvoor Engelschen de noodige fondsen fourneerden. Alles is van hunne gading: particuliere landerijen, erfpachtsperceelen, huurlanden in de Vorstenlanden; zij geven er meer dan het tienvoudige der waarde voor.

Het blad somt allerlei bezwaren op en komt dan tot de conclusie:

Moet in 't algemeen niet worden erkend, dat het Nederlandsche kapitaal niet krachtig genoeg is, of, liever gezegd, zich niet willig genoeg betoond heeft om onze kolonie naar behooren economisch te ontwikkelen? Nederland blijft dobbelen in Amerikaansche sporen en laat Engelschen hun kapitaal steken in het vruchtbare Java met zijn overvloed van werkkrachten.

Wij hebben ons onmachtig en onwillig betoond, den bodem van Java, laat staan den geheelen Indischen archipel, naar eisch te exploiteeren; en dus hebben wij niet meer het recht er ons tegen te verzetten als anderen die taak van ons overnemen. Wij ontvangen slechts ons verdiende loon. Anderen zetten zich in onze plaats. De invasie van vreemd kapitaal is eene soort van vreedzame penetratie, welke door geen macht ter wereld kan worden gestuit, en het is daarbij eene bittere gedachte, dat ten slotte hij, die de eigenaar is van het in de ontwikkeling van een land gestoken geld onvermijdelijk ook de eigenaar wordt... van 't land zelf!"

Mr. Dr. W. F. Schimmel, redacteur der *Nieuwe Soer. Crt.*, is het met dit oordeel volstrekt niet eens; hij zegt o.m.:

„Het spijt me, dat ik geen logisch verband vinden kan tusschen het begin en het einde van deze beschouwing.

In beide onvereenigbare gedeelten vind ik groote overdrijving en misvattingen......

En waarvoor is men nu bang: Dat de Engelschen, als de prijs van de rubber eens dalen mocht, daarvoor de nederlandsche regeering aansprakelijk zullen stellen?!

Zoo dom is het engelsche volk niet.

Men kan verwachten, dat engelsche aandeelhouders en administrateurs zich zullen verzetten tegen beperking van den ondernemingsgeest hier, dat het bestuur, dat hier en daar nog zooveel van de compagniestijd over heeft gehouden, eens op de kaak zal worden gesteld, dat de ambtenaar wat minder doordrongen zal blijven van zijn majesteit. Is dat zoo kwaad? Snakt niet ieder ondernemer daarnaar?

Onze nationale eer zou er schade bij lijden!

Och, maar we behoeven zoover niet te gaan, want de stelling is niet, dat wie eigenaar is van het in de ontwikkeling van een land gestoken geld, onvermijdelijk ook eigenaar wordt... van het land zelf.

Hoeveel amerikaansche sporen zijn met engelsch, nederlandsch en duitsch geld aangelegd, en wat voor grondgebied bezitten Engeland, Nederland of Duitschland in de Ver. Staten van Noord-Amerika?

Men make zich niet ongerust, integendeel verheuge zich over den krachtigen bloei, die voor Java op komst is. En zorge met dat blijde vooruitzicht, dat oude spinnewebben verdwijnen, vóórdat we hier belachelijk worden gemaakt door den buitenlander."

Waterwerken.

De *Javabode* verneemt uit vertrouwbare bron, dat het denkbeeld tot hervatting der gestaakte Solovalleiwerken in overweging is genomen, en dat ten behoeve van de verbetering van de afwatering van de afdeelingshoofdplaats Bangkallan, op Madoera, verschillende werken zullen worden uitgevoerd, waarvan de kosten ruim *f* 160.000 zullen bedragen.

Ook deelt dit blad mede, dat de gouvernementsaccountant, de heer *F. H. Van Schagen*, naar de Westkust van Sumatra vertrokken is, alwaar die ambtenaar eenige maanden zal verblijven in het belang van de **boekhouding bij de exploitatie der Ombilinmijnen.**

De **politieke bannelingen van Sumatra's Westkust** zullen voor een deel naar Celebes en voor een deel naar Magelang en Banjoemas gaan.

Het besluit grondt zich op de overweging, dat een langer verblijf van deze lieden ter Westkust door hun aanzien en invloed bij de bevolking gevaarlijk zou zijn voor de openbare rust en orde aldaar.

Zij hebben voor den tijd van zes maanden onderhoudstegemoetkomingen van *f* 6 tot *f* 9 's maands, en moeten daarna zelf in hun onderhoud voorzien.

De Indische Bond.

De *Stem van Indië* deelt mede, dat in een half April gehouden hoofdbestuursvergadering drie van de nieuwe leden, waarmede het hoofdbestuur in verband met de aangenomen statutenwijzigingen zou worden aangevuld en die het aangeboden mandaat hadden aanvaard, nl. de heeren Admiraal, Klerks en Gijsbers, zijn geïnstalleerd — de heer Admiraal als president.

Het blad spreekt de hoop uit, dat men nu zoover gevorderd is, dat een herleving van den Bond met eenigen grond mag worden verwacht en als aanstaande voorspeld. Een vereeniging met het beginsel en het ledental van den Indischen Bond gaat zoo maar niet te gronde als van het bestuur voldoende werkzaamheid en een degelijke quantiteit „pushing power" uitgaat.

Boedi-Oetomo.

Deze Vereeniging van vooruitstrevende Javanen gaf eene brochure uit, bevattende het verslag van het bestuur over het eerste vereenigingsjaar en het verslag van het tweede, den 11en en 12en October, te Djokja gehouden Congres.

Deze verslagen zijn in 't hoog-Maleisch gesteld, hetgeen met 't oog op de vele leden van Boedi Oetomo, die geen Hollandsch verstaan, natuurlijk zeer begrijpelijk is. De Eur.-Ind. pers vindt 't echter jammer, dat het hoofdbestuur deze verslagen niet heeft doen vertalen in 't Nederlandsch, waardoor alle belangstellende Europeanen in de gelegenheid zouden zijn gesteld, volledig kennis te nemen van 't geen in de vereeniging en ten congresse is verricht, verhandeld en besproken. Dat op de congressen van Boedi Oetomo in het Javaansch en Maleisch wordt gesproken en gedebatteerd is reeds een bezwaar voor de Europeesche pers in Indië, en dienvolgens tevens een nadeel voor Boedi-Oetomo zelf, daar het welslagen der beweging welke in de vereeniging haar middenpunt vindt in hooge mate afhankelijk is van de belangstelling der Europeesche ambtenaren en particulieren. Dit nadeel zou gedeeltelijk kunnen worden verholpen indien zoo spoedig mogelijk na het congres eene Hollandsche vertaling der redevoeringen en debatten in het licht werd gegeven *).

Uit de rekening en verantwoording van den 1en en den 2en thesaurier blijkt dat Boedi-Oetomo over veel te weinig geldmiddelen beschikt om er iets van belang mee tot stand te kunnen brengen. Aan contributie wordt slechts ongeveer *f* 700 per jaar ontvangen en dit bedrag gaat grootendeels heen aan improductieve onkosten.

Eene opgave van het totaal aantal leden der vereeniging komt niet in het jaarverslag voor.

*) Zou dit nadeel niet even goed, zelfs beter, worden verholpen, als de Europ.-Ind. bladen een en ander zelf vertaalden, daar zij toch altijd onder hunne medewerkers wel iemand treffen, die de Inl. talen op Java machtig is? *Red.-Com.*

WEST-INDIË.

CURAÇAO.

De *Amigoe di Curacao* van 23 April j.l. wijdt 6 kolommen aan den te Curaçao zoo zeer beminden geestelijke, waaraan wij het volgende ontleenen:

De Zeereerw. Pater L. Hooning, de oprechte vriend en trouwe gezel van Monseigneur in het ziekenhuis te Rotterdam, heeft door zijne ware hartelijkheid Monseigneur tijdens zijn ziekte veel lijden verzacht,

FEUILLETON.

Uit de Inlandsche wereld. *)

DE WAKIL.

Op de hoofdplaats van een afdeeling, berucht om haar ongezond klimaat, zetelde — een *patih* uit de oude school, die voor vrijzinnig doorging, doch inderdaad alles behalve liberaal was. Deze hoofdambtenaar, zoon van een regent, broeder en neef van een paar *boepatih's*, achtte zich gerechtigd, evenals menschen van zijn stand en afkomst, eens in het jaar vacantie te nemen, om gedurende een week of twee met zijn gezin ergens in een gezond klimaat in dolce farniënte door te brengen. Het voorbeeld van de europeesche collega's getrouw, zond hij bij het einde van het jaar een rekest in zee, vergezeld van het noodige geneeskundige certificaat, verklarende dat een rustperiode van een paar weken tot herstel van gezondheid noodzakelijk was, en wanneer een paar weken daarna het besluit van den resident met de verwachte toestemming ontvangen was, toog de zieke *patih* met familie op reis, medenemende behalve wat *obat* en boengkoes-boengkoesan, een dubbelloops jachtgeweer met munitie! Een echt lijdend gezicht zette hij gemeenlijk, zoolang hij nog aan het station op het uur van afreis wachtte, doch nauwelijks zette de trein zich in beweging, of als door een wonder klaarde het bedrukt gelaat op, en in een hoekje van den waggon bespraken man en vrouw de genoegens, welke hun op de nieuwe *tampat* zouden ten deel vallen: hun neef was daar immers regent!

Nu moest een *wakil* worden aangesteld; de betrekking van dezen moest weer door een nog lageren in rang zijnden collega worden waargenomen.

En nu wilde ik vertellen, wat het *wakil*schap voor den inlandschen B. B.-ambtenaar met zich kan medebrengen. Ik heb nl. zelf aan den lijve moeten voelen, hoe zwaar deze onderscheiding — want het wordt als een onderscheiding beschouwd! — op de financieele krachten van den lageren *prijaji* drukken kan.

Ik was *mantri politie kotta*, toen de patih, mijn chef, reeds laat in de maand — let wel! — de vergunning op zijn verzoek om 14 dagen verlof tot herstel van gezondheid thuis gestuurd kreeg. Onwillekeurig dacht ik aan de restantjes van mijn 50 gulden tractement in mijn portemonnaie, welke met niets dan woekertalenten *abis boelan* zouden kunnen halen. En Ronomenggolo, mijn spion, moest nog wat geld hebben, om den diefstal bij Hok Sioe tot klaarheid te brengen — maar de *f* 5 van het politiefonds waren reeds lang op! Moeder de vrouw wilde nog een *ringgit* hebben om haar voorraad *bras* aan te vullen!......

De *wakil*, die de functiën van den „zieken" patih moest waarnemen, was spoedig gevonden, het was een der oudste assistent-wedono's en ik was de aangewezen persoon, om voor dezen *wakil* in zijn onderdistrict te zijn.

Laat mij voor het gemak den *wakil* van den patih noemen: den *asisten* van Popohardo.

Nu, de *asisten* van Popohardo is een der typische figuren uit de *prijaji*-wereld, iemand, in den dienst vergrijsd, den meester steeds trouw als een hond en alles wat hem *geprentahd* werd, op zijn manier zonder morren ten uitvoer leggend. Dat de *asisten* in de *negri* als *wakil*-patih zou moeten optreden wist hij, daar had hij reeds op gerekend. Het was toch niet de eerste keer, dat hij zijn chef tijdelijk verving!

Toen het besluit tot aanstelling van *wakil* kwam, vond men den asisten reeds gereed, om dadelijk kottawaarts te gaan. Van tevoren toch had zijn echtgenoote, de *raden ajoe*, een bultzak met *bantal* en beddegoed gepakt, om naar de stad medegenomen te worden. De *kawedanan*, die den patih-wedono tot woonplaats diende, was in reparatie, en de „zieke" chef had met zijn familie voorloopig een particulier huis betrokken. Nu, voor de helft was de *kawedanan* reeds opgeknapt, een kamer werd tijdelijk voor *kantor* gebezigd, terwijl nog een kamer ongebruikt bleef.

*) Overgenomen uit het *Bat. Nieuwsbl.*

en had nu ook de fijne attentie ons uitvoerig te schrijven over de laatste levensdagen en den dood van onzen zoozeer beminden Bisschop.

Helaas, noch de kundige hulp van den zoo oplettenden, altijd bereidvaardigen Dr. Spaapen, noch de teedere, moederlijke verzorging der Eerw. Zusters van het St. Antoniusgesticht hebben het bitterste lijden kunnen voorkomen. In de laatste dagen heeft Mgr. van Baars zeer zware benauwdheden te doorstaan gehad.

In het jaar 1854 den 6n April werd de tegenwooordig betreurde als een teeken van vreugde het leven in gedragen. Onder de gezegende lichtstralen van den lichtenden kandelaber van het heiligdom groeide dit leven. Wat was het schoon, bestraald als het werd door het licht des geloofs, dit kind te zien opgroeien met een onschuld van ziel, zooals slechts weinige kinderen toonen.

Zijn studies maakte hij op het St. Dominicus-college te Nijmegen.

Hoe hebben wij hem daar gekend als een heerlijk opbloeiende lelie. Het was een zacht opstijgen op wieken van heilige genade, het was een naar God gaan als naar de bron des levens. Het was dan ook als een vreugdegang, toen de jongeling in het klooster Huissen binnenkwam om daar het kleed van den patriarch Dominicus te dragen en zich te geven aan zijn God. Daar zijn in het menschelijk leven gevoelens, die men aan niemand openbaart, die niemand begrijpt, omdat ze bekend zijn aan God alleen. Maar als wij mogen besluiten uit wat voorafging, dan was voor dezen jongeling het professie-uur als een bruiloftsdag. Het kloosterleven, de studie, het tintelde alles van hooger leven in dezen uitverkoren leviet. De studie was hem als een spel, alles groeide uit hem als de bloemen in de lente. God sprak iederen dag opnieuw tot hem en telkens weer herhaalde hij: „Heer, hier ben ik om mijn plicht te doen."

Toen kwam de groote dag van genade, welke kwam over deze candide ziel. Candide van „candor", het woord is als de afstraling van het eeuwige licht. Die candor van den priesterlijken lach teekende zich af op zijn gelaat, glansde in zijn oog, schitterde uit heel zijn gestalte. Met vreugde begroetten de studenten van Nijmegen hem als hun professor. Maar God riep hem opnieuw: „Verlaat uw vaderland, uw vaderhuis, en volg mij in het verre missieland om de zielen te heiligen en te winnen.

Die gang naar Curaçao was alweer een gang naar een bruiloftsfeest. Zelden zagen we een missionaris zoo blijmoedig, zoo onbezorgd trekken naar het arbeidsveld.

De reis maakte hij over Lourdes. Daar ging hij zijn hemelsche moeder bidden. Toen hij op deze reis in een klooster van onze orde toefde, wilde de overste dat hij, vermoeid gelijk hij was, eenige uren rust zou nemen. Geheel uitgedost voor de reis viel hij in een diepen slaap, en zij moesten zijn kamer binnengaan om hem te wekken.

Verrast bleef de Fransche pater, die onzen provinciaal pater Reijnen vergezelde, op den drempel staan en riep bij 't zien van den slapenden missionaris spontaan uit: „Quel candeur!"

In de missie van Curaçao was weer heel zijn arbeid in den zin van „Spreek, Heer, uw dienaar luistert!"

Daar arbeidde hij met heel zijn apostolische ziel. Daar waren in Curaçao nog misbruiken van woesten dans en geweld. De jonge missionaris ging er op uit, om zijn zieleijver te doen uitspreken in daden van moed, bijna van overmoed. Daar waren nog weinig priesters in de missie werkzaam, zoodat het eigenlijke parochiewerk nog niet ten volle kon plaats hebben. Zijn eerste werk was te gaan bezoeken 6000 zielen, van negerhut tot negerhut in de brandende zon, en het verslag van dat parochiebezoek was een voorbeeld van priesterlijke administratie en priesterlijken moed.

O, hoe zullen ze daarginds den vriendelijken bisschop missen in de arme negerhutten. Gij zijt vergaan, maar gij draagt de lichtende teekenen mede uit de huizen der melaatschen. Tot deze armen, verlatenen, bedroefden en uitgestootenen ging hij zoo gaarne. Hij had de kleinen lief en naast zijn moedertaal had hij de negertaal, het Papiamentsch, het liefst van al, omdat hij in deze taal troosten kon de armen en de kleinen.

Maar hij waakte ook voor het hooger leven der beschaving. En vandaar zijn schoone strijd voor het onderwijs, waaraan hij alles heeft gegeven, zelfs de sieraden van zijn huis. Naast den tempel heeft bij gebouwd de school. Hij heeft ook de pers liefgehad met moderne liefde. Twee bladen, de „Amigoe" en „La Cruz", waren zijne stichtingen, over deze strekte hij zijn armen uit. Hij wilde, dat er een pers was ook voor de armen en kleinen. Hij was als het ware, als ik 't zoo zeggen mag, een aartsvoorstander van het trottoirblad om de kleinen te brengen het Evangelie. Geloofskennis wilde hij hun geven, geloofskennis door de pers, want in de geloofskennis ligt alle beschaving.

Zoo heeft hij geleefd.

De *Koloniale Afdeeling* der a.s. *Huisvlijtententoonstelling* te Scheveningen mag zich verheugen in eene levendige bewerking der kolonie Curaçao. In de *Amigoe* van 16 April j.l. staat een groote advertentie, geplaatst door de Commissie, ingesteld bij Gouvernementsbeschikking van 8 April 1910, No. 2757, bestaande uit de heeren *Morris E. Curiel*, voorzitter, *B. E. v. d. Veen Zeppenfeldt*, lid en *G. B. Dussel*, secretaris, die met den gedelegeerde, den heer *H. J. Cohen Henriquez*, het noodige zullen verrichten om de inzending uit de kolonie Curaçao zoo belangrijk mogelijk te maken.

In een entrefilet van hetzelfde blad wordt de aandacht gevestigd op deze oproeping met de woorden: Op Curaçao, waar zoo weinig te verdienen valt, wordt er thuis zeer veel geknutseld. En juist deze voorwerpen zijn bizonder in trek op een huisvlijttentoonstelling. Een mooie gelegenheid derhalve om met knutselen ook eens iets te verdienen.

Vergeten wij echter niet, dat wat van Curaçao komt een specifiek Curaçaosch karakter moet dragen om bizondere waarde en aantrekkelijkheid te hebben en dat het goedkoop moet zijn, wil het verkocht worden. Van hoeden en kantwerk is reeds gesproken.

Maar wij brengen in herinnering de specifiek Curaçaosche aardigheden, als daar zijn: strooien hutjes, kleine sierlijke lampehangertjes van schelpen, poppen in Curaçaosche kleederdracht, poppenwiegstoeltjes en kadertjes, luchtballonnetjes van uitgebrande electrische lampjes met een Curaçaosch canoa van vlechtwerk er onder, panama-poppenhoedjes, kleine ingelegde doosjes, stoom- en oorlogsschepen van carton, waarin licht moet branden om alles beter uit te laten komen etc. etc.

De Curaçaosche geest is vindingrijk genoeg. Als men er maar voor zorgt, dat het een eigen karakter draagt, aardig is en mooi."

Met groote belangstelling wordt de inzending uit Curaçao hier tegemoet gezien.

SURINAME.

Begrooting.

Den 2den dezer is te Paramaribo de openbare behandeling der begrooting voor 1911 in de Koloniale Staten aangevangen.

Uit de verslagen daarvan in de Surinaamsche bladen, nemen wij het volgende over.

De heer Curiel opende de algemeene beschouwingen met een terugblik naar de overeenkomst door Bestuur en Staten aangegaan bij de aanvaarding van het plan-Idenburg, n.l. de voorwoorden.

1o. het ernstig waken tegen uitzetting der gewone huishoudelijke uitgaven;

2o. het invoeren van bezuinigingen op die uitgaven;

3o. een strenger contrôle op die uitgaven in het algemeen.

Bij die aanvaarding werd bedongen:

a. dat overschrijding der begrootingscredieten niet zal plaats hebben dan in zeer buitengewone, onvoorziene mijdelijke gevallen.

b. dat geen bezoldigingen zullen worden toegekend die niet met bestaande verordeningen, of met de uitgedrukte meening der Staten in overeenstemming zijn;

c. dat aan beginners in eenige betrekking een lagere bezoldiging worden gegeven, dan hun, die hetzelfde ambt lang hebben vervuld.

Welnu, vraagt spr., heeft het Bestuur zich aan die voorwaarden gehouden bij het toekennen van een maand salaris meer dan noodig was aan de plantkundige bij het verlaten van den dienst en van een toelage van *f* 1800.— aan den Chef van het Bouwdepartement.

Tot veel bezuiniging zal het Bestuur kunnen geraken o.m. door invoering van de door de Financieele Commissie voorgestelde herziening van de binnen- en buitenlandsche verloven.

Alle sprekers getuigen met groot genoegen kennis te hebben genomen vdn deze begrooting en juichten ten zeerste het plan-Fock toe.

De heer Ellis brengt dank en hulde aan den heer van Kol voor al hetgeen hij in het belang van Suriname in die Vergadering der Tweede Kamer heeft gedaan.

WAT DE INLANDER ZEGT.

De Europeesche Suikerfabriek op Java. Is er aan de rietsuiker, die op Java gewonnen wordt, niet een luchtje? zoo vraagt *Toeschouwer* in de **Medan Prijaji** van 19 Februari 1910 no. 7, in verband met het feit, dat de inlandsche bevolking in de omgeving eener suikerfabriek gewoonlijk pruttelt niet alleen over haar moeielijk bestaan, doch ook in het bijzonder over de moeilijkheid om aan het noodige bevloeiingswater te komen, ten behoeve van hare sawahs en ladangs (= natte en droge rijstvelden).

Wel is waar brengt een suikerfabriek kapitaal in het land harer werkzaamheid. Dit kapitaal komt ook der inlandsche gemeenschap ten goede en maakt haar economisch eenigszins sterker, doch even waar is het, dat de inlandsche bevolking daarbij niet altijd ontvangt wat haar toekomt, hetgeen zeker het ge-

Deze kamer wenschte de *wakil*, met het oog op de zuinigheid, die hij gedurende zijn wakilschap moest betrachten, in een slaapplaats te veranderen, terwijl het eten van een *soedara* in de buurt gehaald zou worden. De menschen, die in de onbewoonde *kawedanan* dag en nacht de wacht hielden, moesten zorgen voor watervoorziening in de badkamer en dagelijksche reiniging der door den *wakil* gebruikte kamer en *kantor*. Dat was het goedkoopste! Schadeloosstelling kreeg de *wakil* toch niet van *kandjeng* gouvernement, en hij was dus genoodzaakt het zoo in te pikken, dat zijn toch al niet overvloedige verdiensten niet al te zeer benadeeld werden. Hij wist heel goed, dat hij bij den reeds genoemden *soedara*, die eveneens *prijaji* was in de kotta, welkom zou zijn, doch de *wakil* wilde niet doen als *kandjeng* gouvernement om iemand financieel te benadeelen door het niet geven van eenige schadeloosstelling — en zoo betrok de *wakil* zijn kamertje voor twee weken...

Nu kwam de mantri-politie aan de beurt. Het onervaren ambtenaartje, van wien zonder overdrijving gezegd kon worden, dat hij pas van de schoolbanken kwam, peinsde en peinsde dagen achtereen hoe hij het aan zou leggen, teneinde met zijn beperkte middelen de *wakilan* te kunnen bekostigen. De *asisten*, die eveneens *wakil* was in de kotta, zou hem onmogelijk kunnen logeeren gedurende die veertien dagen, al nam hij zijn radenajoe niet naar de stad mede. Het verblijf van den *wakil-patih* in de kotta kostte den asisten ook al geld, terwijl op zijn woonplaats de gewone huishouding gevoerd moest worden, zoodat de waarnemend patih een dubbele huishouding moest bekostigen. Ten einde raad ging de *mantri-politie* naar den *wakil-patih* om hem raad te vragen.

De *asisten*, zijn ondervinding indachtig, toen hij nog mantri politie was en als *wakil* moest optreden, had er reeds voor gezorgd, dat zijn collega, die hem tijdelijk moest vervangen, door de *wakilan* niet in moeilijkheid zou komen. Vóórdat dus de politieman hem het doel van zijn komst had medegedeeld, stelde de *asisten wakil patie* den vervanger voor, om gedurende die twee weken zijn tenten bij den rijken loerah van K. op te slaan. De jonge ambtenaar doorzag spoedig de bedoeling en zonder verdere uiteenzetting nam hij het voorstel onvoorwaardelijk aan.

Practisch was het! De loerah zou het als een eer rekenen den *wakil* van zijn chef zoolang te mogen logeeren. Wie weet, of de mantri-politie later niet definitief zijn assistent zou worden! Wat zouden de andere desahoofden tegen hem opzien, den man, die waardig werd geacht, zijn meester, al was het ook maar een *wakil*, te huisvesten! En zou hij daarvoor betaling erlangen? Neen, die eer alleen is meer waard dan geld! En bovendien, daar was hij immers te rijk voor!

Dat alles wist de *asisten*, en dat alles wist ook de mantri politie — en beiden behoefden geen nadere verklaring. De *asisten* zou geen *roegi* lijden, de *wakil* niet en de *loerah* evenmin. En als het toeval wilde, dat later de politieman op zijn *tampat* promotie maakt, dan zou onze *loerah* er het meest van profiteeren.

Gedurende zijn *wakil*schap woonde de *wakil asisten* dus bij den rijken loerah in. Onnoodig te zeggen, dat kost en inwoning uitnemend waren. Dat de candidaat-bestuursambtenaar later wel eens tegen den loerah zou moeten optreden, daar dacht niemand aan. Als het gouvernement zelf niet het voorbeeld geeft, dat dienstprestatie's buiten den gewonen werkkring schadeloosgesteld behoeren te worden, waarom zou men dan van een heel karig bezoldigd ambtenaar verwachten, dat hij ook op de belangen van anderen zou letten?

En de patih genoot van zijn verlof en de *wakils* deden het werk; en de bevolking betaalde ten slotte het jachtvermaak van haar hoofd. Zooals het altijd geweest is.

MAS TJITROTAROENO.

val is wat betreft het voor de bewerking der rijstvelden op gezette tijden zoo onontbeerlijke bevloeiingswater. En dit is te wijten aan plichtverzaking zoowel van de machthebbenden, die over het bevloeiingswater hebben te beschikken, als van de politie, wier taak het is voor de strikte opvolging der bestaande voorschriften te waken, meent schrijver.

De sawah is het eigendom van de inlandsche gemeenschap.

Deze verhuurt hare velden aan de suikerfabriek, doch dan brengen zij niet de helft op van hetgeen zij zouden kunnen opleveren, wanneer zij in eigen beheer waren bewerkt geworden. Bovendien moet niet uit het oog worden verloren, dat, als het veld eenmaal met suikerriet beplant is, de inlander er verder geen gebruik van kan maken.

Een en ander is dus zeer schadelijk voor den kleinen man.

Men meene echter niet, dat zulks aan de gezaghebbende personen, aan de beheerders van suikerondernemingen of aan de lezers van de **Medan Prijaji** onbekend is. Zij allen weten dit zeer goed.

Doch de suiker smaakt zoet en de Hollandsche guldens zijn een zeer gewild materiaal. Niet alleen de hoofden van lageren, maar ook die van hoogeren rang zijn gaarne bezitters van dit ruilmiddel. Al te vaak bezwijken zij voor de verleiding van het glanzend metaal.

Thans wordt in Midden-Java weer een nieuwe suikerfabriek gebouwd. Deze moet, wil zij kunnen werken, natuurlijk kunnen beschikken over de noodige gronden voor den aanplant van suikerriet. Al deze gronden behooren aan de inlandsche gemeenschap.

Maar al mocht deze niet bereid bevonden worden die gronden te verhuren, de betrokken Regent zorgt wel, dat de administratie der suikerfabriek ze krijgt.

De kleine man, die op den Regent vertrouwt, is bevreesd met dezen in botsing te komen, gaat ook van de algemeen heerschende meening uit, dat de Regent gehoorzaamd moet worden, bovendien wordt hem wijs gemaakt, dat de grond aan de Regeering en niet aan hem behoort, en dan stemt hij in de verhuring wel toe.

De fabrieksadministratie beschikt zoodoende op gemakkelijke wijze over honderden bouws grond.

Maar wie en welke bepaling geeft den Regent het recht de bevolking aldus te behandelen? vraagt schrijver.

Staat hij wellicht onder den invloed van de fabrieksadministratie?

Is er dan over den Regent geen Resident gesteld?

Mij dunkt, er is aan de Java-suiker wel degelijk een luchtje!

Zou de Regent zulke belangrijke diensten aan de suikerfabriekadministratie kunnen bewijzen, wanneer daaraan geen geldelijke voordeelen voor hem waren verbonden?

Wenscht zich de Regent misschien nog een automobiel, al bezit hij er reeds drie, ter waarde van minstens *f* 20.000, welke toch zeker niet van eene maandelijksche bezoldiging van *f* 200 kunnen zijn betaald?

En is de dagelijksche omgang van den Regent met het fabriekspersoneel niet buitengewoon opvallend hartelijk?

Dat de administratie van de betrokken suikerfabriek den ijver van dergelijke regenten bijzonder op prijs stelt, den loftrompet over hen steekt en hen den noodigen eerbied bewijst, spreekt van zelf.

Voor het welzijn van den kleinen man ware het echter beter, dat zulk een soort van inlandsche bestuurders terstond bij Regeeringsbesluit op pensioen werden gesteld, ter voorkoming van hongersnood onder de bevolking.

Ook over de gebrekkige wijze van waterverstrekking pruttelt en zucht het volk reeds jaren lang, wijl de machthebbenden, die over dat water de beschikking hebben, onverschillig zijn voor de belangen van de Inlandsche bevolking en deze ondergeschikt maken aan die van de suikerfabriek.

De mantri, die door de Regeering is aangesteld, is toch niet door Haar aangewezen om de fabriek te bevoordeelen ten koste van de belangen van den inlander, zooals thans in de werkelijkheid zoo dikwijls geschiedt? vraagt schrijver verder.

Hoe wil de kleine man behoorlijk kunnen ademhalen, wanneer hij links en rechts wordt geknepen en hem zelfs de noodige lucht wordt ontnomen?

Bereikt de dikke enveloppe haar bestemming, dan ziet men een glimlach op het gelaat van hem, die haar ontvangt en die ze met bevende handen opent.

Maar gelukkig kan een enkele maal op een gunstige uitzondering worden gewezen, vervolgt schrijver, het voorbeeld aanhalende van een Irrigatiemantri op het land B., die zijn plicht behoorlijk begrijpt en de belangen van de bevolking behartigt door alle verzoeken van de suikerfabriek-administratie af te wijzen, zoodra zij niet met de belangen van de bevolking in overeenstemming kunnen worden gebracht persoonlijke geldelijke voordeelen niet verleiden en maakte behoorlijk proces-verbaal op tegen hen, die de wettelijke voorschriften overtraden.

Twee jaren geleden was er in het district P. een *loerah* (hoofd van middelbaren rang), die van geen verhuren van gronden aan één der suikerfabrieken wilde weten, hoewel hij daartoe door den assistent-wedono gedwongen werd. Noch aanbiedingen van geld, noch pogingen om hem langs minnelijken weg over te halen de gewenschte gronden ten verhuur af te staan, slaagden, omdat de sawahs zijn eigendom waren en hij ze voor zijn levensonderhoud noodig had. Die loerah was dus koppig, en trad op brutale wijze tegen zijn chef op, ondanks diens bedreiging, dat hij zijn levenslot in handen had en door hem, ten opzichte van de suikerfabriek-administratie, niet beschaamd wenschte te worden gemaakt.

Het gevolg was, dat de loerah door zijn chef op allerhande wijzen werd bemoeilijkt in zijn dienst. Het werk, dat goed was werd afgekeurd; zelfs kastijding bleef niet uit; kortom al die plagerijen leidden er ten slotte toe, dat de grond toch werd verhuurd aan de fabriekadministratie. Toen eerst nam het plagen van den assistent-wedono een einde.

Zoolang de loerah de gronden niet verhuurde, had hij een behoorlijk bestaan en kon hij zijne belasting regelmatig en op tijd voldoen, doch sedert die verhuring, kan hij op zijn eigen gronden zelfs geen tweede gewassen verbouwen en moet hij, als de belasting moet worden betaald, zich op nederige wijze en op zijn hurken gezeten tot den administrateur der suikerfabriek wenden en dezen om geld verzoeken.

Het optreden dezer administrateurs tegenover den inlander heeft dan ook veel overeenkomst met links en rechts schoppende paarden, die verschrikt zijn door het afsteken van Chineesch vuurwerk," eindigt schrijver.

De Redactie van de **Medan Prijaji** voegt aan dit opstel eenige woorden toe en vraagt: hoe het onder zulke omstandigheden mogelijk is, dat de Javaan zich oeconomisch ontwikkelt?

Is onderwijs op uitgebreide schaal niet noodzakelijk, waar het blijkt, dat op Java nog dezelfde toestanden bestaan, als Multatuli in zijn Max Havelaar heeft beschreven?

De euveldaders worden beschermd door de voorschriften van het Indisch Persreglement, want, wanneer een schrijver den moed zoude hebben openbaarheid te geven aan het werkelijk gedrag en de werkelijke plichtsopvatting der gegalonneerde heeren, dan zouden zij streng worden gestraft, ook al spraken zij de zuivere waarheid.

Wanneer zal het tijdstip aanbreken, vraagt de Redactie van de **Medan Prijaji** dat het Indisch Persreglement zal worden ingericht op Europeeschen voet?

Twee nuttige Vereenigingen ter Sumatra's Westkust. Ten einde den kleinen man en meer in het bijzonder den kleinen landbouwer ter Sumatra's Westkust tegemoet te komen in diens moeielijk bestaan, zoomede om te voorkomen dat deze verplicht wordt op zeer bezwarende voorwaarden, somtijds tegen 100% en meer geld voor den aankoop van padi bij een geldschieter op te nemen, hebben de p e n g h o e l o e s (kamponghoofden) van de verschillende wijken der hoofdplaats Padang, in de maanden Februari en Maart van dit jaar, samenkomsten gehouden.

De besprekingen hebben geleid tot de oprichting van het **Landbouwfonds Padang-Minangkabau** met een kapitaal van *f* 1000.—, hetgeen men zou trachten te verkrijgen door uitgifte van 100 aandeelen à *f* 10.— per aandeel.

Als Directeur en Adjunct-Directeur van het fonds treden op H a d j i S o e t a n O s m a n en het hoofd van de wijk IX P a m o n t j a k M a r a h S o e t a n. In den Raad van Toezicht werden zes wijkhoofden benoemd.

Eene som van *f* 800.— werd reeds verkregen; het ontbrekende bedrag hoopte men van den handel te verkrijgen.

Voorloopig komt dit op bescheiden voet opgerichte landbouwfonds ten goede aan de bevolking van de wijken I tot en met IX ter hoofdplaats Padang, in afwachting van de op te richten Minangkabausche Bedrijfscredietbank, die bestemd is op grooter schaal te werken ten behoeve van de geheele Westkust van Sumatra.

Over het rentebedrag, dat door de geldopnemers aan het fonds moet worden betaald, meende men, in aanmerking genomen het feit, dat vroeger 100% en meer werd betaald, dat in het eerste jaar 50% in rekening kon worden gebracht, met geleidelijke vermindering van 10% 's jaars, om daarna verder te handelen, zooals de omstandigheden zulks zouden eischen.

In No. 31 van het door S. M. S a l i m zoo uitnemend geredigeerde in beschaafd Maleisch geschreven Weekblad **Boemi Poetra** zijn de statuten opgenomen van het **Studiefonds Kota Gedang.** Tot voorzitter dezer

van vooruitstrevenden geest getuigende vereeniging werd gekozen: Mahardja Soetan.

Bestrijding der cholera te Soerabaija. Zekere Triwongso te Soerabaja, heeft zich, in het belang van zijne landgenooten, de moeite gegeven ter hoofdplaats rond te gaan en de kampongbewoners, met het oog op de thans heerschende cholera, op te wekken de door het bestuur gegeven voorschriften, ter voorkoming ook van verspreiding dier ziekte, stipt op te volgen.

Over het algemeen nam hij veel onverschilligheid waar, ook in het onderdistrict Soekolilo, district Djaba Kota, waar de ziekte toch de meeste slachtoffers eischte. Op een godsdienstig feest had hij blijkens zijn in de **Pembrita Betawi** van 22 Maart 1910,no. 65 geplaatst artikel, de gelegenheid te hooren, dat er bij vele families weinig lust bestond om van de in hunne woningen voorkomende ziektegevallen kennis te geven aan de autoriteiten, omdat men bevreesd was, dat de patiënten in het Stadsverband zouden moeten worden opgenomen. Ware die opname niet verplichtend en de geneesheer genegen de door cholera aangetasten in hunne woningen te behandelen, dan zou z. i. de groote menigte zeker bereid worden gevonden van elk ziektegeval de politie dadelijk kennis te geven.

Bij zijn rondgang viel een zwaar beladen vrouw hem op, terwijl bij onderzoek bleek, dat zij, tegen de voorschriften in, garnalen vervoerde, met het doel ze te verkoopen in één der vele voorkomende zijgangen van de kampong. De politieoppassers moeten dus z.i. ook beter toezien en minder de oogen toeknijpen.

Zoodra de cholera te Batavia offers eischte, heeft het Bestuur te Soerabaja alle pogingen in het werk gesteld en de noodige voorzieningen genomen, ten einde verspreiding der ziekte te voorkomen, doch in de kampongs liet men, zooals schrijver opmerkte, velerlei onzindelijkheden bestaan.

WAT DE CHINEES VERTELT.

Wijziging in kleerdracht en gewoonten der vrouwen van de in Nederlandsch-Indië wonende Chineezen. — Wat mag wel de reden zijn, dat de in Ned.-Indië wonende Chineesche mannen de kleederdracht van het moederland blijven dragen, terwijl hunne vrouwen de kleedingswijze der inlandsche vrouwen hebben overgenomen? vraagt *Lim Wi Teng* in de **Tiong Hoa Wi Sien Po** van 15 Maart 1910 No. 220.

De beantwoording dezer vraag gaf hem aanleiding tot de volgende beschouwingen:

In vroegere jaren was het eene groote zeldzaamheid, als de Chineesche vrouwen hun land verlieten. De mannen daarentegen trokken de wijde wereld in met het doel om handel te drijven, en kwamen op die wijze ook in Ned.-Indië. Zij bleven er gewoonlijk gedurende langen tijd en huwden dan, hetzij op wettige, hetzij op minder wettige wijze, met de vrouwen van het land. Werden uit die huwelijken zoons geboren, dan volgden deze de gewoonten des vaders, want op het bezit van zoons stellen de Chineezen hoogen prijs, doch werden er dochters geboren, dan liet de vader zich aan deze gewoonlijk niet veel gelegen liggen en gaf hij de leiding der opvoeding geheel aan de inlandsche moeder. Die meisjes werden dan op inlandsche wijze gekleed en volgden de gewoonten der moeders, huwden op Mohamedaansche wijze, werden op Mohamedaansche wijze begraven, de tanden werden gevijld, enz.

Er bestaat bij de Jong-Chineesche partij in Ned.-Indië echter thans een streven om niet alleen de heerschende kleederdracht der vrouwen van de Chineezen daar te lande te wijzigen, maar ook de gewoonte van het sirihkauwen, het hurken en het brengen van de sembah (heilgroet) af te schaffen.

Herhaaldelijk werd reeds in de Maleisch-Chineesche pers op de wenschelijkheid hiervan gewezen, doch groot zijn de resultaten dier bemoeiingen niet geweest, hetgeen toegeschreven wordt aan de verkeerde wijze, waarop deze moeielijke zaak is aangevat.

Over het algemeen wordt er ten deze te weinig geduld geoefend en aan de vrouwen geen gelegenheid gegeven de voorgebrachte gedachte te laten bezinken. Ten opzichte dier vrouwen moet elke ruwheid natuurlijk worden vermeden. Zij toch laten zich niet gemakkelijk overtuigen en geven zich ongaarne gewonnen tegenover hunne echtgenooten. Een gedwongen verandering zou kunnen leiden tot haat tusschen man en vrouw.

Volgens schrijver kan men van de vrouwen boven de 40 jaren ten deze geen medewerking verwachten. Zij hebben reeds zoo lang de kleederdracht van het land aangenomen, zijn daarin opgevoed, het gebruik van sirih is voor hen een levensbehoefte; van dergelijke gebruiken, waaraan zij gehecht zijn, zullen zij niet licht weer afstand doen.

Iets anders is het met de jonge vrouwen beneden de 20 jaren. Van het jongere geslacht mag men misschien betere resultaten verwachten, doch daartoe zijn lust tot samenwerking en eenstemmigheid noodzakelijk. De ouders zouden, krachtens de hen toegekende ouderlijke macht, een afspraak kunnen maken en elkander moeten beloven, dat zij hunne ongehuwde dochters eerst dan ten huwelijk zullen geven, wanneer deze meisjes hebben afgezien van de gewoonten van het betel kauwen, van hare tanden te laten vijlen, van het hurken, van de sembah, van de inlandsche kleederdracht enz.

Is die samenwerking van de ouders niet te verkrijgen, dan zou de taak wellicht overgenomen kunnen worden door de *Tiong Hoa Hwee Kwan*-Vereeniging, met kans op succès.

De oude dames late men in elk geval met rust.

De oprichting van een Marine-fonds in Groot-China. In aansluiting aan het medegedeelde in *Het Koloniaal Weekblad* van 31 Maart 1910 No. 13, over de vaderlandslievende gevoelens der Chineesche jongelingschap in Groot-China, zij hier bekend gesteld, dat, blijkens een bericht, voorkomende in de **Pembrita Tjoeng Wa** van 28 Januari 1910 No. 137, op den 19en dier maand te *An Hoei* eene groote samenkomst van meer dan 2000 personen heeft plaats gehad, waarbij alle civiele en militaire autoriteiten tegenwoordig waren en waarop besproken werd, hoe men zich voorstelde geldelijken steun aan de Regeering te verleenen, in het belang van de opheffing der Keizerlijke Chineesche Marine.

Alle aanwezigen beloofden medewerking en geldelijken steun te verleenen om tot het voorgestelde doel te geraken, de oprichting van een *Marinefonds*.

Opium. De in *Het Koloniaal Weekblad* van 3 Februari 1910 No. 5 voorkomende mededeeling, dat bij den Minister-Resident *Keng Ong*, Voorzitter van het *Anti-Opium-Comité* te Peking, het voornemen bestond om in de provinciën de voorgeschreven bevelen, welke in het belang van de afschaffing van het opiumgebruik waren gegeven, strenger te doen toepassen, kan thans worden aangevuld met de navolgende berichten, voorkomende in de **Tjoeng Wa** van 25 en 28 Januari 1910 Nos. 136 en 137:

1o. dat in de maand December 1909 te Shanghai, op last van de bevoegde autoriteit, alle opiumkitten zijn verbrand;

2o. dat eveneens door brand werd vernietigd eene te Ie Tjiang (Shanghai) aangehaalde hoeveelheid clandestiene opium, ter waarde van 10.000 dollar;

3o. dat te K'witang strenge bepalingen zijn uitgevaardigd tegen de beheerders van opiumkitten, die opium verkoopen aan lieden, in het bezit van valsche bewijzen of passen.

Van Vreemde Koloniën.

Het Rassenvraagstuk op Cuba.

Met het krachtiger worden van den Amerikaanschen invloed op Cuba, wordt uit New-York aan de *Frankfurter Zeitung* geschreven, schijnt het rassenvraagstuk onaangenamer verhoudingen aan te nemen. Gedurende het bewind der Spanjaarden werd ook op sociaal gebied geen onderscheid gemaakt tusschen blanken en personen van „gemengd bloed", als mulatten, creolen e.a. Wel kwamen in gegoede kringen huwelijken van blanken met kleurlingen uiterst zelden voor, maar verder bestonden geen afscheidingen.

In de laatste jaren hebben nu veel door Amerikanen bezochte hotels en bars te Havana en elders getracht kleurlingengasten te weren, en sommigen gingen zelfs zóó ver om alle kleurlingen eenvoudig te weigeren. De eigenaren dier inrichtingen werden ter verantwoording geroepen en zelfs gestraft. Deze straffen vielen echter uiterst gematigd uit, zóó gematigd zelfs, dat onder de negers groote verbittering ontstond. Daarbij kwam nog, dat de regeering-Gomez lang niet alle door haar aan de negers gedane beloften kon houden. Het vervullen van ambten vooral baarde moeilijkheden en ontevredenheid.

De openlijke verdorvenheid in de publieke ambten heeft vooral negers, maar ook blanken tegen Gomez en de zijnen in het harnas gejaagd.

Bij het verruilen van het eigendomrecht op het station te Havana tegen waardevolle landerijen zijn naar met zekere stelligheid beweerd wordt, 7 millioen dollars aan corruptiedoeleinden besteed. De belastingen zijn enorm opgedreven, hoewel men met den onder Amerikaansch beheer begonnen aanleg van wegen en andere werken van openbaar belang zeer slecht opschiet.

Er hangt ontevredenheid in de lucht en dat deze het eerst bij de negers tot uiting kwam, moet aan bovenvermelde oorzaken worden toegeschreven. De regeering vermocht de beweging te onderdrukken en generaal Estinoz zit met zijn voornaamste helpers en volgelingen in de gevangenis. (Men herinnert zich de desbetreffende telegrammen). Of de rust door dit regeeringssucces definitief is hersteld, blijft vooralsnog een open vraagstuk en wel vooral, omdat de opstandelingen blijkbaar uitstekend bij kas waren.

Het Inlandsch Onderwijs in Fransch-Indië.

De bekende Fransche tooneelschrijver Eug. Brieux, die pas van een reis door Fransch-Indië teruggekeerd, op 13 dezer als lid der Académie française werd opgenomen, schrijft aan den vooravond van zijn installatie een open brief in de Matin, gericht aan: M. Briand, président du conseil; M. Doumergue, ministre de l'instruction publique; M. Klobukowski, gouverneur-général de l'Indo-Chine.

Hij bepleit daarin op zijn talentvolle wijze de zoo noodige bevordering van het Inlandsch onderwijs in Fransch-Indië o.m. met de volgende woorden:

Deux jours avant mon départ du Tonkin, un jeune mandarin vint me voir, et assez mystérieusement me pria, au nom d'un certain nombre de notables indigènes, d'accepter à déjeuner pour le lendemain. On avait, paraît-il, quelque chose à me demander.

J'acceptai.

Au dessert, mes hôtes, tous amis de la France, se levèrent. Avec émotion, avec solennité, l'un deux me tint ce petit discours:

— Monsieur, vous connaissez certainement des ministres. Nous voudrions vous prier d'être notre interprète auprès d'eux. La demande, que nous allons vous faire, nous l'avons déjà répétée plusieurs fois, sans obtenir de résultats. Elle nous tient tellement à coeur, que nous n'hésitons pas à tenter un nouvel effort. Nous vous serions infiniment reconnaissants, si vous vouliez bien, là-bas, à Paris, dire que la France ne nous donne pas assez d'écoles. Nous vous en supplions, faites savoir à M.M. les ministres, que nous avons des enfants, que nous voudrions faire instruire; nous sommes forcés de les garder dans l'ignorance, parce qu'il n'y a pas de place pour eux dans les écoles françaises.

* * *

Je ne pouvais croire, que cela pût être vrai. Je résolus de me renseigner par moi-même et j'allai visiter la plus importante des écoles ouvertes aux petites filles annamites, à Hanoï.

Elle est située rue Jules-Ferry, au coeur du quartier commerçant. Simplement, dans une boutique vide, sans subvention, sans frais, dans ce local de fortune, avec une installation sommaire, cette tentative a réussi, grâce au dévouement, à la bonté et à l'intelligence de la directrice, Mlle Miguel.

L'école s'ouvrit le 6 janvier 1908 avec 78 élèves. Il y en eut 150 le deuxième mois et 197 le troisième; ce nombre n'a jamais pu être dépassé, faute de place.

On enseigne à ces enfants la lecture et l'écriture en gnôc ngù (représentation des mots annamites par des caractères romains), puis le français, les éléments du calcul, la géographie de leur pays et un aperçu de celle de l'Europe et de la France, en insistant particulièrement sur la puissance et l'influence de cette dernière dans le monde. Des leçons de choses leurs sont faites, portant sur les produits, les cultures, les industries de l'Indo-Chine; des leçons de morale, où tout en tâchant d'élargir leur esprit, on s'efforce de leur conserver le respect, la vénération que les vrais Annamites ont pour leurs supérieurs. Enfin, une grande place est réservée à l'enseignement ménager, à l'hygiène et au travail manuel, pour lequel ces filettes ont beaucoup de goût et d'adresse. L'école possède pour l'enseignement du blanchissage et du repassage du linge un matériel, mais il n'a pas encore été utilisé, faute de crédits et de locaux suffisants.

Il fut question au début de créer un internat: on y a renoncé, faute de locaux et d'argent.

Avec cent mille francs, on pourrait construire un externat pour deux cent cinquante élèves et un internat pour cinquante.

Mais, en attendant, on refuse les enfants qu'y amènent leurs parents.

* * *

Je m'en allai, rêveur.

Voici qu'au bout de la rue principale d'Hanoï, j'aperçus de très loin un monument important, placé là avec ostentation. Avant de l'avoir vu de près, on sent que ceux, qui l'ont construit, l'ont mis avec orgueil à la plus belle place de la ville.

En s'approchant, on constate, en se refusant d'abord à y croire, une certaine ressemblance avec l'Opéra de Paris. Mais une ressemblance, qui est celle d'une caricature prétentieuse qui s'ignorerait.

C'est le théâtre.

Et lorsqu'on est tout près, on voit qu'il n'est pas achevé; et lorsqu'on en fait le tour, on se frotte les yeux en s'apercevant qu'on commence à le démolir.

Ce théâtre, on ne l'achève pas parce que maintenant, revenu de la période de folie des grandeurs, on sait que tout ce qu'on pourra faire, si on

l'achève, ne pourra que souligner l'erreur première.

Quoi! tant de dépenses inconsidérées pour un lieu de plaisir qui ne sera jamais achevé, et tant d'économies lorsqu'il s'agit d'instruire les enfants des gens dont nous avons pris le pays?

Quel prétexte pouvons-nous donner à notre conquête? Celui-ci: ces gens-là sont moins civilisés que nous, nous voulons les éclairer.

Et lorsqu'un Annamite nous conduit sa petite fille en nous disant:

— Eh bien, j'ai confiance en vous. J'accepte cette conquête que vous avez excusée en nous montrant notre ignorance et en nous affirmant que vous veniez à nous pour nous instruire. Instruisez mon enfant......

Lorsqu'un indigène vous tient ce discours, vous avez le triste courage de lui répondre:

— Désolés, cher monsieur, nous n'avons pas de place; et nous n'avons pas de place, parce que nous ne voulons pas dépenser les quelques billets de cent francs, qui seraient nécessaires.

Cela est un scandale, qui doit cesser au plus tôt. Savez vous ce que vous feriez, ô habitants d'Hanoï, si vous aviez du courage? Vous feriez transformer notre théâtre inachevé en école pour les enfants indigènes.

Et alors ce monument serait bien à sa place à l'endroit où il est, à la place d'honneur.

Et quiconque le verrait, trouverait la France grande et noble, et ce serait un symbole glorieux, cette école installée dans le plus beau monument de la ville.

Si alors quelqu'un pouvait contester notre droit d'être venus ici, nous n'aurions qu'à la montrer pour nous justifier!"

Oost- en West-Indisch Literatuur-overzicht.

Ambtenaren Binnenl. Bestuur.

Nauwelijks heeft het Informatie-Bureau der Vereeniging „Oost en West" zijn met zorg bewerkt geschrift over den werkkring en vooruitzichten van den Bestuursambtenaar in het licht gegeven (zie de bespreking onder het opschrift „Een nuttig werk" in het vorige Koloniaal Weekblad), of we worden verrast met een dergelijke uitgave van andere zijde.

Het te Amsterdam den 13en Oct. 1909 opgerichte „Christelijke Comité voor Indië" heeft nl. uitgegeven een „Gids voor betrekkingen bij den administratieven dienst in Nederlandsch Oost-Indië. I. (Wageningen, J. Zomer). Hoewel deze Gids, blijkens het Voorwoord, bestemd is „voor onze Nederlandsche Christelijke jongelingschap", die „door hunnen arbeid in Indië op onderscheiden gebied kunnen brengen, wat dit rijk bovenal behoeft: Christelijke cultuur", bevat hij feitelijk niet anders dan lichtelijk beredeneerde gegevens uit Staatsbladen, Regeeringsalmanak, enz. In het door „Oost en West" uitgegeven boekje vindt men deze gegevens even goed, zelfs veel uitvoeriger, maar de laatste Gids onderscheidt zich van den „Christelijken", dat hij bovendien uitvoerige en leerrijke bijzonderheden bevat omtrent den *werkkring* van den bestuursambtenaar.

Ongetwijfeld stelt hierin ook de „Christelijke Jongelingschap" belang, waarom wij haar in 't bijzonder op de publicatie van „Oost en West" attent maken.

Het „Christelijk Comité" is voornemens deze Gids spoedig door andere te doen volgen; doch aangezien „Oost en West" hetzelfde beoogt, geven wij eerstgenoemd lichaam in overweging zich met O. en W. te verstaan, opdat versnippering van krachten worde voorkomen in den vervolge, te meer, omdat immers de werkkring, vooruitzichten etc. van a.s. „Christelijke" O.-I. ambtenaren enz. zich in niets onderscheidt van de, ja niet-„christelijken" zullen we maar zeggen.

Tijdschrift Kon. Ned. Aardr. Genootschap.

De inhoud van de nieuwe aflevering is weer overwegend Indisch; ze bevat in de eerste plaats het eerste gedeelte van het Verslag van de expeditie naar de Suriname-rivier, door J. G. W. J. Eilerts de Haan (met tal van afbeeldingen en 2 kaarten); voorts: Beiträge zur geologischen Kenntnis der Insel Misoi, door Dr. J. Wanner (met kaarten en tekstfiguren). — Plaatsen-statistiek in Ned. Oost-Indië (met noten van Prof. J. F. Niermeijer). — Onderzoek van Centraal-Celebes (vervolg), door E. C. Abendanon (met kaarten en afbeeldingen). — De Bem Brem-stroomversnellingen, door D. Merens (met kaart en afbeeldingen). — Veranderingen der monden van de Peusangan-rivier, door G. P. Rouffaer. — Mededeelingen over Ned. onderzoekingstochten in onze koloniën. Op deze „Mededeelingen", die in het tijdschrift den laatsten tijd een vaste rubriek vormen wordt in het bijzonder de aandacht gevestigd.

Ten slotte bevat de rubriek Litteratuur en Aardrijkskundig Nieuws veel over de Indiën.

De lijn Batavia-Buitenzorg.

De heer M. H. Damme, Chef 3e afdeeling S. S. in Ned.-Indië m. v., heeft alsnog het licht doen zien eene brochure, getiteld: De overneming der lijn Batavia—Buitenzorg van de Nederlandsch-Indische Spoorwegmaatschappij door den Staat. Eenige beschouwingen naar aanleiding van de debatten over het voorstel tot overneming in de Tweede Kamer der Staten-Generaal (Wiesbaden, K. Schwab.)

Een bespreking van den inhoud van dit geschrift zou ongetwijfeld „mosterd na den maaltijd zijn", welke uitdrukking eveneens op de verschijning-zelf van toepassing is, immers vergissen wij ons niet, dan zag de brochure het licht, kwam althans ter kennisse van het groote publiek, nadat het wetsvoorstel reeds gekelderd was — doch omdat hier een besliste autoriteit aan het woord is, die zich een warm voorstander van de overname toont, nemen wij zijn conclusiën over. Deze luiden:

1e. Dat de spoorwegtoestanden te Batavia dringend verbetering eischen en dat dit slechts dan op de meest afdoende en voor de Lande finantiëel voordeeligste wijze kan geschieden, wanneer zoo spoedig doenlijk wordt overgegaan tot de overneming der lijn B. B.

2o. Dat het niet alleen sneller tot het doel voerend, maar ook finantiëel voordeeliger is om de overneming te doen plaats hebben middels aankoop volgens de aanhangige overeenkomst, dan middels naasting in 1913.

Bananen.

In het jongste Nr. van het Tijdschrift voor Economische Geographie schrijft Dr. H. Blink een artikel over de Ontwikkeling van de cultuur en van den handel in bananen, in West-Indië algemeen bacove en in Oost-Indië pisang genoemd. Op onderhoudende wijze schetst schr. de groeiplaatsen, cultuur, nuttige eigenschappen en handel in dit product, waarvan het gebruik meer en meer toeneemt, in de eerste plaats als voedings- en genotmiddel, maar daarnaast door het verschaffen van vezelstoffen, veevoeder en bestanddeelen voor zeepbereiding. Op de beteekenis van deze vrucht voor de economische opheffing van Suriname, legt schr. in het bijzonder nadruk. Toch zijn niet alle bananen, die in Nederland geconsumeerd worden uit Suriname afkomstig, het meerendeel zelfs wordt uit Engeland ingevoerd en is op de Kanarische eilanden gecultiveerd.

Een schubbejak van Celebes.

De heer Joh. F. Snelleman, Directeur van Rotterdam's Museum voor Land- en Volkenkunde, beschrijft in No. 23 van den loopenden jaargang van „De Aarde en haar Volken" een eigenaardig kleedingstuk, dat genoemd museum korten tijd geleden ten geschenke ontving. Het bestaat uit een buis zonder mouwen, van plantenvezels geknoopt, en waarop genaaid zijn, door middel van gespleten bamboe, schubben van gedroogde karbouwhuid, waarvan het haar op enkele plaatsen nog aanwezig is; deze schubben zijn ongelijk van grootte, de grootsten meten ongeveer 6 bij 3 centimeter. Van voren is het jak open, en het kan gesloten worden door ijzeren haken, die in oogen van gespleten rotan grijpen. Aan den achterkant en ter weerszijden zijn aan het geknoopte jak lappen karbouwhuid genaaid. De bedekking van schouders en bovenarmen bestaat insgelijks uit stukken van dezelfde huid.

Dergelijke schubbejakken van Celebes waren niet onbekend, twee exx., die de bekende Sarasins medebrachten, zijn afgebeeld in dl. 14 van de Dresdener Publikationen, pl. XX, en beschreven op bl. 90. Het ex., dat het Rott. Museum ten geschenke ontving, is echter merkwaardiger, omdat de rugzijde naar boven doorloopt langs den nek en in een muts of helm van hetzelfde maaksel eindigt, zooals de afbeelding doet zien. Jak en helm vormen dus één geheel. Dit jak is gevonden in Djaladja, dat is westelijker dan vanwaar de Sarasins hunne exx. medebrachten; vermoedelijk is het afkomstig van de Toradja ten zuiden van het Posso-meer, in het centrum van Celebes.

De heer Sn. mag zich zeker verheugen in zulk een belangrijke aanwinst voor zijn museum, welke hij te danken heeft aan den heer E. den Dooren de Jong, majoor bij het O.-I. leger.

Eigen Haard.

Het jongste Nr. van Eigen Haard bevat een ruim geïllustreerd opstel, getiteld „Dwangarbeiders", door W. A. P., dat een blik doet slaan op deze categorie van inlanders in Indië voorheen en thans. Nog een vijftal jaren geleden liepen deze gestraften (moordenaars, dieven, opstandelingen) ongestoord rond, alles onveilig makend. Zoo was het niet alleen op de kleinere plaatsen, waar gebrek aan personeel dikwijls eene verontschuldiging was, maar zoo was het overal. Te Batavia, waar zij op klaarlichten dag een warong leegplunderden, te Padang, waar zij in opstand kwamen, en te Soerabaja, waar de daarheen verbannen Atjehsche opstandelingen de geheele stad verontrustten! Vroeger hadden de verschillende bestuursambtenaren recht op een aantal dwangarbeiders of krakalisten tot het verrichten van huiselijke diensten; gelukkig is deze wantoestand thans verdwenen, evenals het bespottelijke uithuren van gestraften aan particulieren voor het onderhoud der erven. Het was de heer Cohen Stuart, de toenmalige directeur van Justitie, die gerugsteund door den gouverneur-generaal Van Heutsz het op zich genomen heeft die Augius-stal te reinigen, en het ook grondig deed. Kon men vroeger wenschen, om indien men ooit weer ter wereld mocht komen, dit als dwangarbeider zou zijn — merkt spottend de schrijver op — thans is de dwangarbeid wel degelijk een straf, die den inlander drukt en afschrikt; geen tijd, waarin hij leert luieren en totaal bedorven wordt, maar een heilzame periode van gedwongen hard werken, waarin hij gewend wordt aan orde en tucht. De gestrafte werk te doen verrichten, welke de regeering tot dien tijd bij aanneming moest doen geschieden, dat was het parool van de heer Cohen Stuart. Eerst klein begonnen, onder het algemeen protest der zich in hunne handelsbelangen aangetast ziende kooplieden, werd deze soort staats-industrie meer en meer uitgebreid. Zoo heeft men te Batavia een onderneming voor de vervaardiging der voor de regeering benoodigde houtwerken, als lessenaars banken, stoelen; Soerabaja een smederij; Semarang de kleermakerij voor leger en vloot; te Tjilatjap wordt op zeer groote schaal karet geplant, terwijl eindelijk Djokjakarta aangewezen is voor de vervaardiging van alle lederwerken, die de Staat noodig heeft, doch voornamelijk schoenen levert. Indië mag zich dan ook — meent schr. — thans verheugen in een gevangenis-systeem, dat

zelfs voor Europa nog zeer modern is. Van de Djokjasche inrichting, waarvan de luitenant-kwartiermeester Nienhuis directeur is, geeft W. A. P. ten slotte een uitvoerige beschrijving.

Een Inlandsch middel tegen cholera.

Aflevering 1 en 2 (jaargang 1910) van het Tijdschrift voor Inlandsche geneeskundigen bevat een artikel over een Inlandsch middel tegen cholera, dat als volgt is samengesteld: 50 gram roode uien, 37½ gram keelawoengvrucht; 125 gram Lempoejang wortel; 100 gram gember en 125 gram zoethout. Dit mengsel wordt uitgekookt met 1½ brendyflesch water, totdat de helft van het water overblijft; daarna schenkt men ¼ brendyflesch Javaansche azijn er in met 50 gram gestampte aluin en ½ eetlepel zout. Dit uitkooksel wordt gezuiverd, daarna er bij gevoegd ¼ kati fijn gestampte witte suiker, 2 eetlepels pakoölie, 3 eetlepels kajoepoetolie en vervolgens geborgen in een goedgekurkte flesch. Het gebruik van deze buikdrank is als volgt: Voor een volwassen persoon om het halve uur een eetlepel en dit twaalf malen. Indien de ziekte erger wordt, kan men den zieke elk kwartier een eetlepel geven. Voor kinderen geve men de helft van het voor volwassenen voorgeschreven. De flesch moet telkens voor het gebruik geschud worden.

De geschiedenis van het recept is de volgende: Onlangs werd door Raden Hendrohadisiwoio, beambte bij de opium-regie te Ketesik, tot de regeering het verzoek gericht om er meerdere bekendheid aan te geven; indertijd gebruikte zijn vader het met zoo'n succes, dat van 250 aangetasten slechts 20 stierven. Op verzoek nu van den directeur van O. E. en N. is deze medicijn in bovengenoemd tijdschrift opgenomen. De redactie maakte geen bezwaar, wijl het middel haar in ieder geval ongevaarlijk schijnt en „een specifiek middel tegen cholera nog niet bestaat."

Wetende, dat het Koloniaal Weekblad meer en meer in Inlandsche kringen gelezen wordt gaven wij dit inlandsche middel weer — den Indischen bladen is het waarschijnlijk niet opgevallen — ten einde eveneens mede te werken tot verspreiding in ruimer kring.

De Indische Mercuur.

Inhoud van No. 20: De herleving der koffie-cultuur op Java, voordracht van Dr. C. J. Cramer in de Ned. afd. der N.-I. Maatschappij van Nijverh. en Landb. — Het ontwerp van wet op de Naamlooze Vennootschappen, toegelicht door Mr. Dr. H. P. de Wilde. — Vluchtige oliën, door Prof. P. van der Wielen. — Soekaboemische landbouwvereeniging (Jaarverslag 1909). — De aankoop van het land Kandanghauer door de Regeering. — Overeenkomst van de Regeering met de Ned.-Indische Spoorweg-Maatschappij voor de overneming van den spoorweg Batavia—Buitenzorg. — De begrooting van Suriname voor 1911. — Invoer op Java in 1909. — Uitvoer van Java in 1909. — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen. — Financieele verslagen en berichten.

Ten slotte zij gewezen op een artikel in **Der Tropenpflanzer** van den heer W. H. van der Haas, getiteld: Zur Djati-Anpflanzung und Ausschlagkultur en op een opstelletje in het Mei-nummer der **Berichte der Rheinischen Missions-Gesellschaft**, getiteld: Im Kampf gegen die Islamitische Gefahr in Sumatra.

Vervolg opgave van bladen en tijdschriften welke nieuw ter lezing zijn gelegd in de Leeszaal, Laan v. Meerdervoort 195, Den Haag, die dagelijks, Zon- en feestdagen uitgezonderd, geopend is van 10 uur vóór- tot 6 uur namiddags.

De Javabode t/m 27 April '10.
De Sumatrapost t/m 23 idem.
Het Soer. Handelsblad t/m 21 April '10.
Het Ned.-Ind. Effectenblad No. 16.
De Indische Mercuur No. 21.
Kort verslag Verg. 2e Kamer der St.-G.
Handelsberichten van het Min. van Landb. No. 166.
De Banier No. 16.
Poetri Hindia No. 6.
Weekblad voor Indië Nos. 49 en 50.
Bandera Wolanda No. 52.
Neerlandia No. 5.

Leestafel HEULSTRAAT 17.

Opgave van dagbladen en tijdschriften, ter lezing liggend in de leeszaal van het Hoofdbestuur van „Oost en West", Heulstraat No. 17, den Haag, welke dagelijks, Zon- en feestdagen uitgezonderd, geopend is van af 's morgens 9 uur tot 6 uur 's namiddags.

De Planter, Onze West, Sumatrapost, Sumatrabode, Javabode, Bataviaasch Nieuwsblad, De Padanger, De Sumatra Courant, De Surinamer Courant, Soerabaiasch Handelsblad, Nieuwe Soer. Crt., Deli Courant, Preangerbode, Javasche Courant, De Locomotief, 20 diverse Maleische bladen en tijdschriften.

Verscheidene periodieken, waaronder:

Hou en trou, Vrede door recht, De Stem van Ned.-Indië, Tijdschrift voor economische geographie, Indologenblad, De Banier, Neerlandia, Jong Indië, De Boodschapper, Revue économique, Indische gids, Weekblad voor handeldrijvenden en industrieelen middenstand, Exportblad, Cultura, Deutsche Kolonial Zeitung, Sociaal Weekblad, Ned. Zendingsbode, Maandbericht van het Ned. Zendeling-genootschap, Indisch genootschap, Weekblad voor Ned.-Indië, Insulinde, Deutsche Wochenzeitung für Niederland und Belgie, en tal van andere brochures, jaarverslagen, enz. enz.

Van het *Landbouwkundig Bureau van het Kali-Syndikaat* te Utrecht werden onlangs in dank ontvangen:

a. Kort overzicht der voorloopige resultaten van den arbeid door het Landbouw-Bureau van het Kali-Syndikaat gedurende de jaren 1906-1909, door *H. des Armorie van der Hoeven*, Chef van het Landbouw-Bureau.
b. Over Kalibemesting voor Tabak.
c. De klapperboom. Een en ander over zijne cultuur, productie en bemesting, door H. d. A. van der Hoeven.
d. Bananas in The West-Indies, bij H. C. Henricksen.
e. Bemesting van cacaoboomen, door Herman Lindeman, landbouwkundige.
f. Kalidüngung in den Tropen und Subtropen, von Dr. A. Felber und D. Walta.
g. Versuche über die Verwendung von Kunstdünger in der Kultur des Kaffees von Gustav Helmrich.
h. Een en ander over theebemesting.

MEDEDEELINGEN.

Van het Dagel. Bestuur der Vereeniging.

Bij kon. besluit van 28 April 1910 No. 53 is bepaald, dat alsnog op de lijst voor vrijdom van personeele belasting zal worden geplaatst de inrichting (het Vereenigingsgebouw in de Heulstraat no. 17 te 's-Gravenhage) van de vereeniging Oost en West, op grond dat deze inrichting moet worden beschouwd als een inrichting van algemeen nut, daar zij dienstbaar wordt gemaakt aan het onbaatzuchtige streven om in het belang van moederland en koloniën eenige maatschappelijke bezwaren op te heffen, die wegens het verschil van toestanden en de verre afstanden voor Europeanen aan het gaan naar de koloniën het langdurig verblijf aldaar en den terugkeer in het moederland zijn verbonden, door hen, die voor zich of de leden van hun gezin met die bezwaren in aanraking komen, zooveel mogelijk met raad en daad de gevraagde hulp en bijstand te verleenen.

De Minister van Koloniën brengt ter kennis van belanghebbenden, dat voor **20 studenten in de geneeskunde** aan de Nederlandsche universiteiten de gelegenheid bestaat om in opleiding te worden genomen voor de betrekking van officier van gezondheid bij het leger in Ned.-Indië, onder genot van een subsidie van *f* 4000, terwijl bovendien na de benoeming tot officier van gezondheid nog een gratificatie wordt uitgekeerd, van *f* 1000, als tegemoetkoming in de kosten van eerste uitrusting.

Gegadigden zullen zich, onder overlegging van de gevorderde bescheiden, vóór 1 Aug. e.k., bij gezegeld request, hebben te wenden tot het Departement van Koloniën, alwaar, op aanvrage, kosteloos exemplaren zijn te verkrijgen van het reglement, betreffende de opleiding.

Van de Afdeeling 's-Gravenhage.

Aan de leden wordt kennis gegeven, dat het **Jaarboekje der Vereeniging** met *ledenlijst* voor *twintig cents* verkrijgbaar is op het Bureau: *Laan v. Meerdervoort 195.*

HET BESTUUR.

Van Boeatan.

Jaarlijksche Vergadering van aandeelhouders op *Vrijdag 27 Mei*, ten elf ure v.m., Heulstraat 19, Den Haag; waar ook de agenda en de financieele verantwoording ter inzage liggen voor de aandeelhouders der N.V.

Officiëele Berichten.

Uit de Javasche Courant van 26 April 1910. No. 33.

Benoemingen, enz.

Verleend: een jaar verlof aan den predikant J. Rooker en den kantoorchef bij den post- en telegraafdienst H. Wamsteker.

Ontslagen: op verzoek eervol de hoofdbesteller D. Gans; de commies bij den post- en telegr.-dienst K. A. Scheffer; de commies bij het Dep. van O. E. en N., B. J. P. Austermann; de ingenieur H. L. Enthoven en de inlandsche arts te Binjei Abdul Hakim.

Gesteld: ter beschikking van den inspecteur van den pandhuisdienst W. A. Hoeffelman en H. M. J. van de Wall.

Tijdelijk belast: met de waarneming der betrekking van directeur der Koningin Wilhelmina-school J. Stigter.

Benoemd: tot opzichter bij den stoomtramweg in Atjeh P. Th. H. Wielandt, C. H. J. Hezemans, L. G. Tadema Wieland en W. R. Guldenaar; tot **hoofdverpleegster bij het krankzinnigengesticht** te Lawang Mej. B. J. Meijerink; tot 2en commies bij de weeskamer te Batavia E. L. Vermeulen; tot commies-boekhouder bij de id. te Soerabaja L. J. Zeijdel; tot predikant te Batavia J. F. Meijer; tot 1en commies bij het Dep. van B. B., S. B. H. Göpner; tot 3en commies bij het Dep. van Fin. Th. Kailola en W. F. A. Timmermans; tot Directeur van Binnenl. Best. D. Tollenaar; tot commies te Magelang S. P. Pieroelie; te Donggala J. C. Israël; tot stationscommies C. Deelken en L. F. Kalshoven; tot opzichter-machinist C. Duijshout.

Geplaatst: in de res. Soerabaja de contr. C. O. Matraij; in Pekalongan de id. C. C. L. Schippers; in Semarang de adsp.-contr. M. J. Y. Treur; in de Preanger-Regentschappen de id. H. T. Ament.

Benoemd: tot hulponderwijzeres Mevr. B. M. J. André—Willemsz.

Geplaatst: in de res. Oostkust van Sumatra de adsp.-ingenieur K. van der Loon; in de res. Batavia de opzichter W. F. H. Cramer; in Rembang F. van Beers; in Palembang H. M. Smit; in Benkoelen F. Th. Akkerman.

Militair Departement.

Verleend: een jaar verlof aan den off. van gezondh. Dr. P. A. H. Rijkebusch.

Bevorderd: tot off. van gezondh. 2e kl. H. F. B. J. A. Noordhoek Hegt.

Overgeplaatst: naar Batavia de off. v. gezondh. Dr. K. van Roon; naar Medan de id. Dr. M. Brüml; naar Willem I G. F. Merz; naar Atjeh A. E. Rossing Bodenhoff; naar Sintang F. Kloppenburg; naar Semarang A. J. Jochems; naar Padang Dr. C. W. F. Winckel; naar Kapan Dr. J. W. Poser; naar Batavia J. G. Meurs.

Geplaatst: te Magelang de id. P. J. de Vriese; te Tjimahi de id. A. S. Kruseman.

Lijst van aangekomen en vertrokken Passagiers uit en naar de Indiën.

Passagierslijst van het stoomschip „Prins Willem I", gezagvoerder A. R. Nijboer, van West-Indië naar Amsterdam.

Mej. E. Kloppenburg; H. A. de Jonge, echtg. en kind; D. G. J. Bolten, echtg. en 3 kinderen; P. Rayens; G. W. Teeuwen, echtg. en 2 kinderen; W. O. Kubiek, echtg. en kind; J. Zijp.

No. 22. Donderdag 2 Juni 1910. 10de Jaargang.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING OOST EN WEST

OPGERICHT DOOR KOLONEL G.E.V.L. VAN ZUYLEN, 21 MAART 1900.

„HET KOLONIAAL BELANG IS EEN ALGEMEEN NEDERLANDSCH BELANG."

Abonnementsprijs per jaar:

Vrij aan huis of franco per post binnenland, bij vooruitbetaling	f 2.50
Voor Oost-Indië en het Buitenland	„ 4.—
Afzonderlijke nummers	„ 0.05

Prijs der Advertentiën:

Per regel	f 0.15
Bij plaatsing van 500 regels	„ 0.12½
„ „ „ 1000 „	„ 0.10

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie", en gezonden aan de Presidente: 7a HEERENGRACHT, DEN HAAG.

Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, *51 Verhulststraat.*
Voor *Advertentiën* tot de Drukkerij „LUCTOR ET EMERGO", AMALIA VAN SOLMSSTRAAT, *Telefoon 4424*, beiden DEN HAAG.

Inhoud van dit nummer.

Het Hoofddoel der Vereeniging is:
Het verspreiden van populaire kennis omtrent onze Indiën onder gansch het volk en het bevorderen der welvaart in die gewesten, om zoodoende en ook door het verleenen van onderlinge hulp, warme belangstelling en liefde te kweeken tusschen Nederland hier en ginds.
Het lidmaatschap bedraagt als minimum f 2.— 's jaars (voor Indië en het buitenland minstens f 2.50). *)
Zij die f 5.— of meer contribueeren of een gift in ééns schenken van f 100.—, zijn donateur(trice).
Aan alle donateurs en leden wordt kosteloos en franco het *Koloniaal Weekblad* toegezonden.

*) Zie inteeken-biljet op de achterzijde van den Omslag. Verzoeke dit ingevuld te zenden aan het adres van den Secretaris van het Hoofdbestuur **E. van Assen**, *Heulstraat 17, Den Haag.*

Informatie-Bureau
(*Secretaris J. L. van Gennep*),
dagelijks — Zon- en feestdagen uitgezonderd — van 10—12 en 2—4 u., ten kantore **Heulstraat 17, 1ste verdieping.**
Zie overigens **Officieele Mededeelingen** ook van het Dagel. Bestuur en de Afdeelingen op blz. 7—8.

Zesde Jaarverslag van Boeatan.

Het is thans de zesde maal, dat de Raad van Beheer van Boeatan, in de Jaarlijksche Algemeene Vergadering van aandeelhouders der Naamlooze Vennootschap, verslag uitbrengt over het in het afgeloopen jaar voorgevallene. Hoewel de verrichtingen, welke in 1909 plaatsgrepen, niet veel verschillen van die in 1908, kon het toch zijn nut hebben, na twaalf maanden, bij een terugblik vergelijkingen te trekken, ook al zijn de resultaten der verrichtingen niet altijd precies onder cijfers of onder feiten stavende woorden te brengen.

Uit onze balans over 1909 blijkt dat, ofschoon de kosten der exploitatie grooter waren, het nadeelig saldo ruim *f* 531.— minder bedraagt dan verleden jaar, waaruit mag opgemaakt worden, dat Boeatan financiëel, zij het niet met reuzenschreden, dan toch eenigszins vooruitgaande is.

Telt men de nadeelige saldi over de zes jaren van Boeatan's bestaan te samen, dan krijgt men het cijfer van ruim *f* 6000.—. Er is dus tot heden gemiddeld *f* 1000.— per jaar van het maatschappelijk kapitaaltje verbruikt, ter bereiking van ons hoofddoel: de bekendmaking en bevordering der Inlandsche kunstnijverheid en huisvlijt van Nederlandsch Oost- en West-Indië. Deze som is zeker niet uitermate groot te noemen, in aanmerking genomen den omvang van den arbeid en de velerlei moeilijkheden daaraan verbonden.

Alle begin is moeilijk. Maar wie weet of nu niet spoedig de „zeven vette jaren" voor Boeatan aanbreken.

De teekenen des tijds zijn er gunstig voor. Uit de cijfers der winst- en verliesrekening kan men n.l. niet zien: de aanmerkelijke toename van algemeene belangstelling zoowel binnen- als buitenslands, in de produkten van den Oost- en West-Indischen handenarbeid, daar die niet evenredig is aan, het aantal koopers, nòch aan de opbrengst der verkochte voorwerpen in Boeatan. Deze groeiende belangstelling en waardeering, vaak voerend tot voorliefde voor onze Indische versieringskunst, is in den laatsten tijd meer en meer duidelijk merkbaar uit de stemming en de houding van vele bezoekers van ons tentoonstellings- en verkooplokaal, alsook uit onze toenemende correspondentie met belangstellende buitenlanders, zoowel Belgen, als bewoners van verschillende steden in Duitschland en Frankrijk, tot zelfs in de Noorsche landen.

Een feit is het echter, dat zij, die er het meest voor voelen, gewoonlijk niet behooren tot de hoogstaangeslagenen in de belasting. Aandoenlijk is 't dikwijls om te zien, hoe artistenzielen, met smalle beurzen, staan te hunkeren en te watertanden bij het bewonderen van het Indisch handwerk, waarvan het mooie hen zoo machtig aantrekt, dat zij niets liever zouden wenschen, dan het in eigendom te bezitten, om er in hunne onmiddellijke omgeving van te kunnen genieten. Vaak wordt dan ook aan de directrice het verzoek gedaan, het een of ander lievelingsstuk te willen bewaren tot zij in staat zijn het te koopen.

Dit is een zeer gelukkig verschijnsel voor de Indische Kunstnijveren, want hoe meer hun werk door oprechte kunstenaars en artistiek aangelegden wordt bewonderd, geprezen en begeerd, des te eerder zal ook het groote publiek het leeren hoogschatten, het niet langer beschouwen als curiositeit, wel aardig, bij wijze van modegril, doch als iets van werkelijk blijvende waarde, de kunstuitingen van met veel natuurlijken, goeden smaak begiftigde volkeren.

Zelfs de eenvoudigste voorwerpen, die de Inlander voor zijn dagelijksch gebruik vervaardigt van bladeren of riet, van een stukje bamboe of hout, van een klapperdop of een weinig klei, hebben dikwijls groote bekoring door hun eigenaardige wijze van bewerking en smaakvolle versiering, door de typische origineele opvatting, meestal zuiver in overeenstemming met het materiaal, waarvan het gemaakt is en met het doel, waarvoor het dienen moet.

Boeatan heeft dan ook de ondervinding opgedaan, dat deze, schijnbaar meest eenvoudige werkstukjes, hier het best aftrek vinden, doch juist het moeilijkst geregeld, in voldoende hoeveelheid, van de plaatsen van herkomst te betrekken zijn.

Ook werkelijk schitterende, kostbare kunststukken op ieder gebied — uit den aard echter vrij zeldzaam, zelfs bij de talrijke Indische kunstnijveren — vinden, al zijn ze betrekkelijk duur, vroeg of laat, altijd een kooper.

Maar met de voorwerpen van middelmatige waarde en gemiddelden prijs — zoo tusschen *f* 10.— en *f* 30.— per stuk —, gaat de verkoop het slechtst, wat dan ook wel te begrijpen is.

Allerlei sierlijk en tegelijk degelijk vlechtwerk, zoowel matten als doozen, manden, zeeven in verschillende vormen en grootten, — hoeden en sigarenkokers niet te vergeten — vallen bij het Europeesche publiek en vooral bij Amerikanen, bijzonder in den smaak. Laatstgenoemden, die 's zomers veel ons land bezoeken, vragen telkens om meer b a s k e t s, dan Boeatan in voorraad heeft.

Onze toevoer van handwerk uit Indië, ook uit de West, is verre van voldoende. In dit artikel, waarvoor het geschikte materiaal en de vereischte vingervaardigheid overal in onze Oost- en West-Indische Koloniën in zoo ruime mate aanwezig is, zou een groote toekomst kunnen liggen, ook als exportartikel, zoo in de verschillende centra er van de daarvoor noodige organisatie kon worden gebracht om een geregelden toevoer te verzekeren; en dit niet door enkele personen véél van hetzelfde te doen produceeren, wat allicht aanleiding geeft tot minderwaardig haastwerk en op huisindustrie zou gaan gelijken, doch door een gezond propageeren van de in iedere streek inheemsche huisvlijt, hetgeen reeds met praktisch onderwijs in handenarbeid op de Inlandsche scholen kan beginnen. Behalve de groote opvoedende kracht, zou hierin voor menig Inl. gezin een aardige bijverdienste gelegen zijn.

Die liefhebberij voor Javaansche batik neemt sterk toe, sedert de techniek daarvan meer en meer in Europa beoefend en op de kunstnijverheidsscholen onderwezen wordt, wat van zelf meerdere waardeering van het superieure Indische batikwerk meebrengt. Boeatan is zoo gelukkig geweest dit jaar, door vriendelijke bemiddeling, uit de Vorstenlanden bijzonder fraaie exemplaren batikans te kunnen betrekken.

De heer Ducro heeft met veel succes ruim een half jaar de leiding gevoerd in de batikkerij der vrouwengevangenis te Semarang. Ook vandaar kreeg Boeatan goede werkstukken.

Nu in Europa de handweverij weer in zwang komt, hier te 's-Gravenhage zelfs een kunstweefschool is opgericht, zullen ook de Indische weefsels met hun bijzonder mooie kleuren en versieringsmethoden meer de aandacht te trekken.

En zoo zijn er nog tal van kunstnijverheidstakken, zoowel in Oost- als in West-Indië, wier opbloei slechts een kwestie van aanmoediging en waardeerin en doelmatige bevordering is, maar waarbij ook een kwestie van tijd komt, want met haastigen spoed zou, in deze meer kwaad dan goed gesticht worden.

Intusschen onderhield Boeatan geregeld de correspondentie met de verschillende personen, die haar welwillend met raad en daad steunden, waarvoor wij bij deze onze groote erkentelijkheid betuigen, ons steeds aanbevolen houdend voor inlichtingen en aanwijzingen van belangstellenden, met wie wij nog niet het voorrecht hebben in betrekking te staan.

De gewenschte en verwachte samenwerking met „Oost en West" te Batavia mocht tot heden nog niet geboren worden, doch wat niet is, kan komen. Wellicht, dat de Controleur J. E. Jasper, die eerstdaags met verlof hier komt, later de thans nog ontbrekende t r a i t d'u n i o n tusschen het gelijksoortig streven hier en ginds zal kunnen en willen zijn.

Boeatan verheugt zich op zijn hulp en voorlichting in het belang der Indische kunstnijverheid en huisvlijt, wier inheemsch terrein hij, ook in opdracht der Indische regeering, de laatste jaren zoo nauwkeurig van nabij heeft kunnen bestudeeren.

Op het gebied van propaganda door middel van tentoonstellingen gingen wij gestadig door.

De deelname aan de Middenstandstentoonstelling te Amsterdam werd — dank zij ook de medewerking van de heeren Den Hamer en Almerood, bestuursleden der Afdeeling Oost en West — met veel succes en tevens met een verguld zilveren eeremedaille bekroond, en ook te Dresden, waarvan de Nederl. Koloniale Afdeeling der fotografie-tentoonstelling een hooge onderscheiding te beurt viel, komt een deel dier eer aan Boeatan toe, die eene groote keur-collectie ter versiering der zaal inzond en daarvan menig stuk verkoopen mocht. Na afloop dier tentoonstelling kwamen nog verscheidene bestellingen in, waaraan helaas echter door gebrek aan voorraad van dezelfde soort, niet kon worden voldaan.

Om te trachten den omzet, welke hier in Den Haag niet noemenswaard toeneemt, te vergrooten, werd het aanbod eener handelsreizigster aangenomen, om in verschillende steden bij bekende firma's depots van Boeatan-artikelen te stichten. Deze proef is nog van te korten duur om er thans de resultaten van te kunnen vermelden.

In de Heulstraat 19 bleef overigens alles bij het oude. Zoowel de directrice als de verzorgster der theesalon, tevens huisbewaarster, blijven zich met de grootste toewijding voor de goede zaak beijveren.

In de op 28 Mei gehouden Jaarlijksche Algemeene Vergadering, werden de aftredende leden van het Bestuur herkozen en ter vervulling der bestaande vacature als secretaris gekozen de heer J. J. Meijer, die echter reeds eenige weken later, wegens vertrek naar het buitenland, genoopt was af te treden. Sedert werd de functie van secretaris weder door de voorzitster waargenomen.

Ingevolge besluit der zelfde vergadering werd op 25 Juni 1909 een buitengewone aandeelhoudersvergadering gehouden ter behandeling van enkele in de statuten noodig geoordeelde wijzigingen; o.a. ten doel hebbende om desvereischt, bij uitzondering, aan de bestuursfunctie eenige door de algemeene vergadering, voor elk geval te bepalen, geldelijke renumeratie te kunnen verbinden. Die wijzigingen werden met algemeene stemmen goedgekeurd en de koninklijke bewilliging werd daarop verkregen.

gesloten, maar toch is het er nog verre van af, dat de opbrengsten van het bedrijf de daaraan verbonden onkosten zouden dekken, een einddoel dat wij, ofschoon ons omtrent het behalen van winsten nimmer illusiën gevormd hebbende, zoo gaarne zouden hebben bereikt.

Als hoofdoorzaak van dezen teleurstellenden gang van zaken, moeten wij ook thans weder noemen het onbevredigend totaal-cijfer van den omzet, die geheel buiten verhouding is tot de noodzakelijke kosten, welke niet minder bedroegen dan ƒ3981.67, of ongeveer 62½% van het verkoopscijfer ad ƒ6406.90. Wel beliep dit laatste ƒ223.— meer dan het jaar te voren, maar daar staat tegenover, dat het onkostencijfer ƒ373.— hooger was dan toen.

Meerdere bijzonderheden omtrent de rekening W i n k e l g o e d e r e n worden aangetroffen in de als B i j l a g e A overgelegde specificatie, waarin voor iedere rubriek, waarin de verschillende artikelen zijn ingedeeld, de resultaten afzonderlijk werden gekonstateerd. Wij ontleenen daaraan hier, dat, tegenover den kostprijs der verkochte goederen eene bruto winst werd becijferd van ƒ 2152.37½, tegen slechts ƒ1355.60 in het voorgaande jaar. Voorts wordt in dien staat eene vroeger niet daarin voorkomende kolom aangetroffen, den ongeveeren kostprijs vermeldend van naar een zevental plaatsen in commissie gezonden goederen, waar wij er in slaagden verkoopdepôts te vestigen, met het doel den omzet uit te breiden, niet zoozeer in de hoop daarmede winst te maken, want de aan verkoopers toegestane prijsreductie is van dien aard, dat wij met een zeer klein profijt tevreden zullen moeten zijn, als wel ter nastreving van het hoofddoel onzer Vennootschap: de bekendheid der Indische nijverheidsvoortbrengselen onder onze landgenooten te bevorderen. Eene specificatie dier zendingen is aan B i j l a g e B als B 1 toegevoegd.

Ter aanvulling van de voorraden werden nieuwe bezendingen ontvangen ter waarde, op de plaats van aanschaffing van ƒ5630.54, die wegens vrachten en ongelden, met inbegrip van hier gemaakte kosten ter betere verkoopbaarmaking, met ƒ 1042.19 bezwaard werden; eene specificatie dier zendingen gaat als B i j l a g e B hierbij.

Na zeer nauwkeurige taxatie werd de verkoopwaarde der bij het einde des jaars aanwezige voorraden gesteld op ƒ16753.93 tegen ƒ14788.56 op ultimo 1908, en evenals in vroegere jaren werd 60% daarvan als balanswaarde aangenomen. Een gede-

Naamlooze Vennootschap „Boeatan".

BALANS op 31 DECEMBER 1909.

Activa.			Passiva.	
Aandeelen in Portefeuille		f 5185.—	Kapitaal-Rekening	f30000.—
Publicatiën		- 1.—	Diverse Consignatarissen	- 203.08
Goederen, in commissie gegeven		- 1996.09		
Kassa-Rekening		- 154.92		
Scheurleer & Zoonen		- 1547.60^{5}		
Beleggingen		- 1031.67		
Winkelgoederen		- 10052.36		
Onkosten-Rekening		- 400.—		
Diverse Correspondenten		- 2212.31		
Thee-Exploitatie-Rekening		- 134.48		
Diverse Debiteuren		- 1300.—		
Winst- en Verlies-Rekening				
1903—1908	f4651.25^{5}			
1909	- 1536.39	- 6187.64^{5}		
		f30203.08		f30203.08

WINST- en VERLIESREKENING over 1909.

Debet.		Credit.	
Aan Goederen in Commissie, afschrijving	f 16.52^{5}	Per Thee-Exploitatie, avans	f 95.18
„ Onkosten-Rekening, het Saldo	- 3981.67	„ Aandeelen in Portefeuille, avans	- 100.—
„ Diverse Debiteuren, afschrijving	- 32.55	„ Interest-Rekening, avans	- 138.32
„ Beleggingen, koersverlies	- 40.—	„ Publicatiën, avans	- 3.50
		„ Commissie-Rekening, avans	- 44.98
		„ Winkelgoederen, avans	- 2152.37^{5}
			f2534.35^{5}
		Nadeelig Saldo	- 1536.39
	f4070.74^{5}		f4070.74^{5}

'S-GRAVENHAGE, 15 April 1910.

De Raad van Beheer:
(*w.g.*) N. VAN ZUYLEN-TROMP, *Voorzitster.*
(*w.g.*) FOKKER, *Thesaurier.*

Nota van Toelichting bij de verantwoording over 1909.

Bij de aanbieding onzer Balans en Winst- en Verliesrekening over het afgeloopen jaar, daaraan als naar gewoonte eenige opmerkingen toevoegende, en de cijfers vergelijkende met die van vorige tijdvakken, moeten wij tot ons leedwezen weder konstateeren, dat de Exploitatie een nadeelig saldo heeft opgeleverd, ditmaal ten bedrage van ƒ 1536.39.

Wel is waar steekt dit cijfer niet ongunstig af bij de ƒ2037.68 en ƒ2431.12, waarmede resp. over 1908 en 1907 de Winst- en Verliesrekening werd af-

tailleerde inventaris der restanten ligt ter beschikking van de verificatie-commissie.

De Exploitatie van den T h e e s a l o n liet een voordeel van ƒ95.18 tegenover ƒ 84.86 in 1908 en ging dus niet verder achteruit, ofschoon het bezoek toch veel minder was dan vroeger in ons lokaal aan de Plaats.

Wegens c o m m i s s i e op in consignatie ontvangen goederen, kon slechts ƒ44.98 worden berekend, tegenover ƒ46.99 in het vorige jaar. Zooals reeds vroeger opgemerkt, worden dergelijke zendingen slechts bij uitzondering ontvangen, en de realisatie van oudere fakturen gaat slechts langzaam, daar de restanten grootendeels uit weinig gewilde of te hoog geprijsde artikelen bestaan.

Het avans op de I n t e r e s t r e k e n i n g ad ƒ 138.32 was ook weder minder dan het vorige jaar, daar geleidelijk het effektenbezit moest worden gerealiseerd ter voorziening in behoefte aan kasmiddelen.

Op a a n d e e l e n i n p o r t e f e u i l l e kon ditmaal een voordeel van ƒ100.— als winst worden geboekt, tengevolge der omstandigheid dat de nemer van een tweetal aandeelen de stukken niet wenschte in ontvangst te nemen, doch ze de Vennootschap ten geschenke aanbood.

Omtrent het bedrag der in het debet van de Winsten Verliesrekening geboekte o n k o s t e n werd hiervoor reeds gereleveerd, dat het in verhouding tot den omzet ongunstiger was dan in 1908. Eene specificatie waaruit blijkt, dat daaronder ook eene afschrijving op den winkel- en kantoor-inventaris ad ƒ50.— voorkomt, wordt als B i j l a g e C overgelegd.

Voorts werden als verlies afgeboekt ƒ32.55 afschrijving op D i v e r s e D e b i t e u r e n, wegens een paar tot dusver oninbaar gebleken kleine vorderingen, en ƒ40.— wegens koersverlies bij het te gelde maken van een deel onzer b e l e g g i n g e n.

Omtrent de posten der balans wordt het volgende aangeteekend: buiten het K a p i t a a l, dat onveranderd op ƒ30000.— bleef, zijn geen andere lasten te vermelden dan ƒ303.08, aan D i v e r s e C o n s i g n a t a r i s s e n verschuldigd, wegens provenus van voor hunne rekening verkochte goederen; eene specificatie der bedragen, waaruit dit totaal is samengesteld, wordt in B ij l a g e D aangetroffen.

Onder de bezittingen komen de A a n d e e l e n i n p o r t e f e u i l l e (114 stuks) nominaal ƒ5700.— voorstellende, met ƒ5185.— voor of ƒ 50.— minder dan in de vorige balans, zijnde 1 aandeel tegen betaling van dat bedrag afgeleverd. Zooals hiervoor opgemerkt werden 3 stuks geplaatst doch bleven daarvan 2, hoewel betaald, in portefeuille.

Ten aanzien der rekeningen W i n k e l g o e d e r e n en G o e d e r e n i n C o m m i s s i e g e g e v e n kan verwezen worden naar hetgeen daarover bij de bespreking der Winst- en Verliesrekening werd gezegd. Het saldo der K a s r e k e n i n g komt overeen met het bedrag, waarmede het ter inzage aan de commissie van verificatie aan te bieden Kasboek op 31 December werd afgesloten, terwijl dat der kassiersrekening S c h e u r l e e r e n Z o n e n wordt gestaafd door de als B ij l a g e E overgelegde rekeningcourant van die firma. Van de B e l e g g i n g e n werd het meerendeel ter voorziening in Kasbehoeften gerealiseerd, zoodat in de B ij l a g e F, op dit hoofd betrekking hebbende, nog slechts ééne Obligatie vermeld kon worden, die aan de zooeven genoemde commissie zal worden getoond.

Het saldo der O n k o s t e n r e k e n i n g wordt vertegenwoordigd door de waarde, na afschrijving, van den Winkel- en Kantoorinventaris, waarvan als B ij l a g e I een gespecificeerde opgaaf wordt overgelegd. In het saldo ad ƒ134.48 der T h e e - E x p l o i t a t i e zijn, behalve de op ƒ1.— gehandhaafde taxatie van den daartoe behoorenden Inventaris, begrepen de op dat hoofd geboekte winst, die in het nieuwe jaar werd afgedragen, evenals het bedrag van eene ten behoeve dier exploitatie gedane betaling van thee.

In de B ij l a g e n G en H eindelijk zijn de bedragen gespecificeerd, die door D i v e r s e C o r r e s p o n d e n t e n en D i v e r s e D e b i t e u r e n aan de Vennootschap zijn verschuldigd, na aftrek van wat door enkelen hunner van haar is te vorderen. Op de laatstvermelde rekening moest, zooals hiervoren werd aangeteekend, een klein bedrag als vermoedelijk oninbaar worden afgeschreven.

Als Sluitpost moest in de laatste plaats in de debetzijde der Balans de W i n s t - e n V e r l i e s r e k e n i n g worden opgevoerd met een saldo van ƒ 6187.64½, bestaande uit ƒ 4651.25½ saldo verlies van de voorafgegane jaren, plus ƒ1536.39 nadeelig saldo van het afgeloopen jaar, te zamen dus ruim 20% uitmakend van het bijeengebrachte Maatschappelijk kapitaal.

's-Gravenhage, April 1910.

De Raad van Beheer:
(*w.g.*) N. VAN ZUYLEN—TROMP, *Voorzitster.*
(*w.g.*) FOKKER, *Thesaurier.*

Aan de Vergadering van aandeelhouders in de Naamlooze Vennootschap BOEATAN te 's-Gravenhage.

De door Uwe Vergadering benoemde Commissie van verificatie van het in het boekjaar 1909 gevoerd beheer over de Naamlooze Vennootschap Boeatan heeft de balans en de Winst- en Verliesrekening nagegaan en, voor zooveel mogelijk, met de boeken

vergeleken. Alle boeken, bescheiden en bewijsstukken waren in de beste orde.

Het aantal aandeelen in de portefeuille, hetwelk in het vorig jaar 115 was, is thans 114. Terwijl een aandeel tegen betaling werd afgeleverd, bleven twee aandeelen, ofschoon betaald, op verlangen van den nemer, het eigendom van de Vennootschap. Daardoor zijn de 114 aandeelen, ter nominale waarde van ƒ5700 op de balans gebracht voor ƒ5185.

Van de drie vierprocents obligatiën Nederlandsch-Indische Spoorwegmaatschappij moesten twee, ter voorziening in kasbehoeften, in den loop van het boekjaar worden gerealiseerd, zoodat thans nog slechts een obligatie aanwezig is.

De omzet van het zesde boekjaar beliep ƒ6406.90 tegen ƒ6184.57½ in het vorige jaar. De brutowinst is over 1909 ƒ2152.37½ tegen ƒ1355.60 over 1908. Al was de omzet over 1909 iets beter dan in het voorafgaande jaar, de onkostenrekening was daarentegen hooger, namelijk ƒ373 meer. Wij moeten dus over 1909 een nadeelig saldo constateeren van ƒ1536.39. De thee-exploitatie wierp een saldo af van ƒ95.18 tegen ƒ84.86 in het jaar 1908.

Blijft de taak Uwer Commissie, waar in weerwil van alle inspanning en toewijding van de Directrice, elk jaar een nadeelig saldo valt te vermelden, steeds minder aangenaam, de welwillende voorlichting van den Penningmeester bij het verifiëeren van de boeken en de bewijsstukken, en de keurige inrichting van zijne administratie, hebben die taak allesbehalve zwaar gemaakt.

De Commissie heeft de eer aan de vergadering van aandeelhouders in overweging te geven de balans en de Winst- en Verliesrekening goed te keuren en den Penningmeester, onder dankbetuiging voor zijne ook dit jaar aan de Vennootschap bewezen diensten, acquit en décharge te verleenen van het door hem over 1909 gevoerd beheer.

's-Gravenhage, 9 Mei 1910.

De Commissie voornoemd:
(*w.g.*) M. TEN BOSCH—BOSSCHER.
(*w.g.*) BERGSMA.
(*w.g.*) W. VAN DER ZIJL.

Uit de O.-I. Mail.

De Nederlandsche Vlag in den Vreemde. — Op de vloot gaat het gerucht, dat binnen niet al te langen tijd een eskader van drie oorlogsschepen, te trekken uit het Nederlandsch eskader, een bezoek zal brengen aan Australische havens tot vlagvertoon, wat ons met het oog op het toenemend handelsverkeer met Australië zeer goed gezien lijkt.

Verder zou dan een der schepen van het eskader ook een bezoek brengen aan Saigon.

Bat. Nieuwsbl.

Een vereerende uitnoodiging. — Wat wellicht niet velen weten, schrijft het Soer. Hbld., dat de hertog van Mecklenburg tijdens zijn verblijf in Soerabaja, met buitengewone belangstelling heeft kennis genomen van den arbeid van controleur Jasper op het gebied van inlandsche nijverheid. Deze was zeer ziek, toen hij den hoogen bezoeker rondleidde. Toen deze laatste bemerkte hoe de energieke jonge man zich met moeite staande hield, dwong hij hem te gaan zitten en luisterde zelf staande naar de uitleggingen van zijn cicerone op de kleine tentoonstelling, door den heer Jasper georganiseerd.

Denzelfden avond en den volgenden morgen deed Z. H. met belangstelling naar den gezondheidstoestand van den zieke navraag en deed hem een vleiend schrijven toekomen, waarin de verzekering werd gegeven, dat, wanneer de heer Jasper gedurende zijn verloftijd in Europa mocht willen reizen in Duitschland, de hertog in de eerste plaats zeer gesteld zou zijn op zijn bezoek, en in de tweede plaats beloofde hem alsdan aanbevelingsbrieven te zullen verstrekken voor geheel Duitschland.

Een belofte, waarvan de heer Jasper zeer zeker gebruik zal maken.

De Komeet van Halley is nu iederen morgen bij eenigszins helder weer duidelijk te zien: de staart, in de eerste dagen zeer flauw, teekent zich nu scher per af en de kern neemt steeds in helderheid toe.

Zooals men weet, wordt vermoed, dat in deze komeet ook de ster van Bethlehem gezien moet worden. In ieder geval is in de Talmud reeds sprake van een ster, die om de 70 jaar terugkomt.

De heer Fanoy aan de Algem. Secretarie. — Uit zeer betrouwbare bron vernam het Soer Hbld., dat de gepensioneerde kapitein Fanoy is te werk gesteld bij de Alg. Secretarie. Geheel overeenkomstig een van ouds bestaand gebruik om een daartoe geschikt geacht oud-officier bij het bureau Militaire Zaken der Algem. Secretarie aan het werk te zetten — men denke bijv. aan den gepensionneerden officier Laceulle, is deze opdracht thans verstrekt aan genoemden op pensioen gestelden kapitein, die daarmede een welkomen toeslag op zijn pensioen ontvangt van ƒ150.— per maand, waarmee hij zeer gebaat is voor de opvoeding zijner zes kinderen en waar tegenover het land behoorlijk profijt trekt van zijn goede diensten.

Je moet het maar gelooven! — Het Bandj. Nwsbl. heeft van alle Indische bladen, het monopolie van vreemdsoortige geboorteberichten.

In een der laatste nummers van het blaadje lezen wij:

„In kampong Antasan Ketjil Timoer werd een kind geboren, zittende op een dier, dat veel gelijkenis heeft op een leeuwtje. Het kind en zijn rijdiertje leefden slechts eenige uren."

Zou de redacteur het kind-op-een-leeuwtje gezien hebben? Of is hij afgegaan op praatjes?

De derde mogelijkheid: dat hij, om zijn lezers te amuseeren, zelf maar wat nonsens verkoopt, zullen wij nu maar buiten beschouwing laten.

De Semarangsche watervoorziening. — Twee leden van den Semarangschen gemeenteraad, de heeren Kern en Steinmetz, zijn, gelijk men weet, bij den landvoogd op audiëntie geweest om te spreken over den aanleg van een waterleiding. Zij kregen het volgende te hooren.

Tegen waarborgstelling door verpanding van de jaarlijksche uitkeering, die de gemeente Semarang uit 's Lands algemeene geldmiddelen ontvangt tot een bedrag, gelijkstaande met hetgeen jaarlijks benoodigd is voor rente en aflossing der leening bestaan wettelijke bezwaren.

Een garantie van gouvernementswege, onder welken vorm dan ook, kan niet anders dan krachtens een speciale wet worden verleend, waartoe de medewerking van den begrootingswetgever noodig is.

Wegens incompleet van het personeel der B. O. W. kan geen ingenieur worden afgestaan om met den aanleg der waterleiding te worden belast.

De regeering is echter bereid, het regeeringsontwerp gratis aan de gemeente Semarang af te staan, zoodat geen ƒ20000 daarvoor behoeft te worden betaald, en zal overigens doen wat in haar vermogen is, om de drinkwaterleiding zoo spoedig mogelijk tot stand te brengen.

Met dit nietszeggende praatje werden de heeren afgescheept.

De Loc. verliest echter den moed niet; het blad wekt op, dat men thans de handen ineen zal slaan om spoedig met het werk aan te vangen; in het tijdverlies van een jaar mag men niet berusten. Een ingenieur is wel te krijgen, gelooft het blad, als slechts een oproep wordt gedaan, en wat het materiaal betreft — dat, naar velen meenen, niet besteld kan worden omdat er vóór 1911 geen geld beschikbaar is — ook daar weet de Loc. raad op.

Volgens het blad is een Semarangsche firma bereid reeds nu al het benoodigde materiaal uit Europa te ontbieden, tegen vergoeding van een zeker commissieloon. Wellicht zijn ook andere firma's daartoe bereid. Immers, de zaak is au fond gezond: de quaestie is slechts, op welk tijdstip de betaling van het materiaal zal kunnen geschieden. En voor een omvangrijk werk als dit is een termijn van acht maanden nu niet zoo ontzettend lang!

„Wij dringen er dus op aan, zoo gaat de Loc. voort, zonder verwijl ingenieurs op te roepen die bereid zouden zijn, de leiding van het werk op zich te nemen op eene bezoldiging van zoo- of zooveel, in onderhandeling te treden met firma's, die het benoodigde materiaal uit Europa willen bestellen en tot 1911 op hun geld willen wachten. Op deze wijze kan terstond worden begonnen met de omwerking, zoo noodig, van het gouvernementsontwerp, de bestellingen worden opgemaakt en het materiaal kan voor 1911 hier aanwezig zijn, zoodat werkelijk in het begin van 1911 de eerste spade in den grond zal kunnen worden gestoken.

Laat men nu geen dag meer wachten. De regeering kan ons pas in 1911 helpen; tot 1911 moeten wij ons nu zelf helpen. En uit het bovengezegde blijkt, dat dit niet volstrekt onmogelijk is. En dus, indien er nu niet door Semarang zelfs iets gedaan wordt om zoo snel mogelijk met den aanleg van de Oengaran-waterleiding te kunnen beginnen, zullen wij ons niet meer geroepen gevoelen den handschoen voor onze stad op te nemen als men haar het Indische Abdera zal noemen.

WEST-INDIË.

Blijkens de uit Paramaribo ontvangen bladen, is de begrooting voor 1911 door de Koloniale Staten in behandeling genomen.

Bij de algemeene beraadslagingen werd door verschillende sprekers de aandacht gevestigd op hetgeen in de Staten-Generaal is te doen geweest over

verhooging van subsidie voor de Roomsch-Katholieke geestelijkheid in Suriname. Duidelijk gaven de sprekers hunne ontevredenheid te kennen over de pogingen om de in minder gunstig financieele omstandigheden verkeerende kolonie zulk een last op te dringen.

Ook werd er op gewezen, dat tegen het zuinigheidsstreven van het bestuur, toch nog wordt gezondigd. Een Statenlid merkte op, dat twee derden van de eigen inkomsten der kolonie worden verslonden door traktementen, pensioenen, enz. van ambtenaren.

Bij de artikelsgewijze behandeling der begrooting, verdedigde de rechtsgeleerde gedelegeerde van het bestuur het voorstel, om rechters tijdelijk naar Suriname te detacheeren, ten einde in de rechtspraak aldaar een frisscher strooming te brengen. De opmerkingen van dezen gedelegeerde gaven aanleiding tot een zeldzaam incident, daar toch de gouvernements-secretaris met de mededeeling voor den dag kwam, dat wat mr. Visser had gesproken, niet de meening weergaf van den gouverneur. Mr. Rollin Couquerque zag zich echter in een volgende zitting genoodzaakt zijn mededeeling tegen te spreken.

Wat het boschwezen betreft, besloten de Staten alsnog het voor 1911 aangevraagde krediet te bewilligen, onder de door het bestuur aangenomen voorwaarde, dat alsnog in een uitvoerig rapport in het begin van 1911 de stand van zaken zal worden uiteengezet, en indien blijkt, dat nieuwe tegenvallers werden ondervonden, geen gebruik van het krediet zal worden gemaakt.

Minder gelukkig was het bestuur (wat betreft het voorstel om twee deskundigen naar de Vereenigde Staten te zenden, ter bestudeering van het practisch onderwijs aldaar, waarvoor 4 à ƒ 5000 noodig zou zijn. Met 6 tegen 4 stemmen nam de vergadering eene motie aan, waarbij de meening werd uitgesproken, dat voor bedoelde uitgaaf geen voldoende grond bestaat.

* * *

De strafvervolging tegen den redacteur van de Suriname, wegens beleediging van den gouverneur werd, naar De West vernam, ingetrokken.

* * *

De West meldt, dat de heer Th. Brouwers bij besluit van den gouverneur met ingang van 4 dezer is afgezet als directeur der bacovenplantage Waterland.

Dit kras besluit is genomen, omdat wederom verzuimd was in de afgeloopen week een opgaaf te zenden van het vermoedelijk te kappen aantal bossen bacoven, een opgaaf die de Fruit Company recht heeft te ontvangen en waarop zij prijs stelt, terwijl, in weerwil van herhaalde aanmaning, geen acht was geslagen op de wenken der Fruit Co.

WAT DE INLANDER ZEGT.

Grieven der Javanen. — Bagelener verklaart in de **Medan Prijaji** van 26 Februari 1910, no. 8, woest hartstochtelijk te worden wanneer hij, bij zijne overdenkingen over de bestaande toestanden op Java het bestaan van het Javaansche volk vergelijkt met dat van andere rassen.

Het Javaansche volk wil gaarne met flinke sprongen vooruit, maar het mist de intellectueele en financieele kracht daartoe en wordt als aan handen en voeten gebonden door eene langzame, voortslepende ziekte Het schreeuwt om hulp, maar die stem wordt niet voldoende gehoord door hen, die haar moesten hooren.

De Javaan wil zich inspannen en hard werken om vooruit te kunnen, opdat het Javaansche ras niet ten eeuwigen dage worde geschopt en beleedigd door den vreemdeling, opdat het niet altijd de slaaf blijve en tot voedsel diene van den Westerling.

De Javaan verdraagt het hem opgelegde onaangename noodlot geduldig, maar gedwongen.

Wel is waar zijn er Europeanen, die zich het lot van den inlander aantrekken en die dezen willen leiden op den weg, die tot een gelukkig bestaan voert, maar hun aantal is, in vergelijking van hen, die naar het tegenovergestelde doel streven, zeer gering, meent schrijver.

Het Javaansche volk heeft nog andere grieven; hem hindert het, dat de Javaansche grooten de lagere inlandsche hoofden niet weten te waardeeren.

Eerstgenoemden eischen gehoorzaamheid en eerbied van dezen en terecht, maar hoe worden de lagere hoofden door de inlandsche grooten ontvangen?

De Indo, met 7/8 inlandsch bloed in de aderen, ontvangt, tijdens een bezoek aan den Regent, een stoel, terwijl de Wedono, in tegenwoordigheid van den Regent, op zijne hurken kan plaats nemen. Dit wijst op groote geringschatting, waardoor het inlandsch element wordt ontstemd.

Ook leidt die geringschatting tot het feit, dat de Indo tegenover den lageren inlandschen ambtenaar een houding aanneemt, die niet voegzaam is.

De rechtspraak op de politierol, zooals die thans plaats heeft, kan beslist getuigen van kastengeest.

De beklaagde is daarbij afhankelijk van de inzichten en het oordeel van slechts één persoon, die zeer dikwijls tegen den inlander gestemd is en geheel naar eigen inzicht, de straf van ten arbeidstelling aan de publieke werken tot den tijd van drie maanden kan opleggen.

Zulk een straf past niet voor inlanders van zekere kwaliteit. Het gedrag van de Indo's laat dikwijls veel te wenschen over. Een ieder heeft wel kunnen waarnemen, hoevelen hunner, in den dagelijkschen omgang met den inlander, dezen weten te misleiden en bedriegen en misbruik maken van hunne stelling als Europeaan.

Op hen is echter de inlandsche politierechtspraak niet van toepassing.

Dergelijke onrechtvaardigheden zijn moeilijk te verdragen, zegt de schrijver, en niet meer van onzen tijd.

De kleine hoofden en de middenstand op Java, hopen dan ook algemeen, dat het bovenvermelde niet aan de aandacht van hooger autoriteit zal ontsnappen en dat deze daarin aanleiding moge vinden om aan de voorgebrachte grieven, die wel weg te nemen zijn, een einde te maken.

Het Tjeki-spel. Aan de **Boemi Poetra** no. 27 werd het navolgende ontleend:

Het Tjekispel is een kaartspel, waarbij met gereed geld wordt gespeeld. Een hazardspel dat bijzonder in trek is en zich in steeds toenemende mate in de belangstelling van het groote inlandsche en Chineesche publiek mag verheugen.

Zoowel mannen als vrouwen, inlandsche hoofden als particulieren, handelaren als kampongbewoners, nemen, behoudens de uitzonderingen, aan het spel deel en men kan dan ook, zonder in strijd met de waarheid te komen, gerust verklaren, dat in het algemeen het inlandsch en Chineesch element op het Tjekispel verzot is.

In de spelerskringen gaat men zelfs zoover, dat er wordt gesmaald op personen, die zich aan het hazardspel wenschen te houden.

In de gesprekken dier beroepspelers zou men kunnen hooren, dat, wanneer een inlandsch hoofd of zijne vrouw niet aan het hazardspel deelneemt, zulks wijst op eene slechte verstandhouding tusschen man en vrouw en dat zulk een hoofd geen cent waard is en alleen geschikt is om te worden bevolen.

De voortdurende behoefte om zich, middels het hazardspel, bezig te houden, is eene gevaarlijke sleren te hooren; goed, dat die bijna overstemd worden door het oorverdoovend geraas van de bekkens en de vreugdekreten der feestvierenden.

De verzoening van levende en afgestorven familieleden vindt plaats op het oogenblik, dat de priesteres voorhoofd, borst en armen der eersten met het bloed der geofferde dieren bestrijkt.

Het feest op den eersten dag wordt besloten met overmatig eten en drinken van arak en toewak, onder geschreeuw en getier, dat hooren en zien vergaat. Dat hierbij vaak dronkenmanstooneelen plaats hebben, behoeft niet gezegd.

Den tweeden dag worden de doodkisten besproeid met het bloed der geofferde dieren; een priester, nog niet geheel bekomen van de orgie van den vorigen nacht, zegt met woest rollende oogen zoogenaamde tooverspreuken bij de kisten; plotseling hoort men een vervaarlijk gegil, de priester slaat met de handen ten hemel en verklaart met blijde stem zooveel als: „Nu zijn de zielen der afgestorvenen voorbij de hel en bereiken zij de zielenstad". Dit sein van den priester is het moment van losbarsting voor de geheele menigte. Getier, geraas, gejubel van je welste. Eten en drinken, en drinken en eten ook nu weer, dezelfde tooneelen als op den eersten dag.

Den derden dag worden de kisten bijgezet met muziek, schoten, onder bidden of gillen der priesteressen. Hiermee is het eigenlijke doodenfeest of tiwa afgeloopen.

Als slotscène komt na het tiwa het vrouwenfeest, waarbij geen mannen tegenwoordig mogen zijn, althans over dag. Vrouwen van allerlei slag, jong, oud, gehuwd, ongehuwd, krioelen in bonte verscheidenheid door elkaar; 200 of meer leden der zwakke sekse zijn dan wel bij elkaar en doen bij overmatig eten en drinken oorverdoovende juichkreten hooren. Luider wordt het geraas, joelender de menigte, hooger stijgt de feestroes, evenals een orkaan, die kort voordat hij eindigt op zijn hevigst raast. Oningewijden, van ver dit gewoel, dit geraas en geschreeuw vernemende, zouden angstig onraad, oproer, moord veronderstellen, zoo woest en wild klinken de vreugdekreten. Hierna is het tiwa dan ook geheel geëindigd.

Hoe onbeschaafd ook de gebruiken zijn van de volkeren onzer Buitenbezittingen, het blijft toch zeer interessant de eigenaardigheden ervan te kennen.

FEUILLETON.

Het doodenfeest of „tiwa" bij de Dajaks.

Alvorens tot de beschrijving van het doodenfeest over te gaan, een enkel woord over de gebruiken der Dajaks bij ziekte en afsterven. Zoodra een zieke op sterven ligt, van welk geslacht en van welken ouderdom ook, uitgezonderd bij kinderen, worden bekkens op een rij voor het huis, waarin de stervende ligt, opgehangen en een soort kanon opgesteld en geladen. Niet zoodra worstelt de zieke met den dood, of met opvolgende slagen wordt de grootste der bekkens geslagen. Een vreeselijk geraas weerklinkt, dat voortduurt, totdat de zieltogende den laatsten adem heeft uitgeblazen. Op dit moment zwijgt plotseling het geluid van het bekken en een schot buldert uit het kanon, dat den stamgenooten het teeken geeft, dat er een doode is. Hoe onbeschaafd in van weinig gevoel getuigend overigens de gebruiken zijn bij deze ceremoniën onder de Dajaks dit oogenblik waarop na een plotseling zwijgen van het oorverdoovend geraas het kanon buldert tot sein van het verlaten der ziel van het lichaam, geeft een eigenaardig plechtigen indruk. Na het vallen van het schot laat een zoogenaamde treurmuziek van een doodenklok zich hooren, voortgebracht door het slaan op 4 à 5 bekkens, slechts door korte pauzen afgebroken. Dag en nacht duurt deze muziek voort, totdat de overledene begraven is. De mannen onder de naaste bloedverwanten vervaardigen de doodkist uit een uitgeholden boomstam; het deksel wordt op dezelfde wijze gemaakt. Waar de doode den laatsten snik heeft gegeven, daar blijft ook het lijk liggen, met 2 zilveren munten op de oogleden en zijn goederen over zijn lichaam gespreid, daar de Dajak in zijn bijgeloof meent, dat die goederen den afgestorvene dan ook volgen naar het Dajaksch hiernamaals ofschoon bij de begrafenis al die zaken weer worden weggenomen en niet mee in het graf gaan. Bij arme afgestorvenen worden de goederen zelfs geleend om aan het gebruik te voldoen; bij de begravenis worden ze dan teruggegeven.

Om het lijk heen zitten vrouwen te jammeren en te klagen, wat voortduurt tot de bijzetting van het lijk. Is de afgestorvene een gehuwd man, dan zit zijne vrouw aan het hoofdeinde met den rug naar hem toegekeerd. Bij het kisten van het lijk dreunt weder een schot door de lucht en laten de bekkens zich met snel opvolgende slagen hooren. Altijd moet het lijk als het ware in de kist gedrongen worden, omdat de ruimte te eng is; ook dit heeft zijn beteekenis: volgens het bijgeloof zal spoedig een der familieleden den afgestorvene volgen, indien de kist te groot is voor het lijk. Priesteressen, blians genaamd, vergezellen onder kanongebulder het lijk naar een met vlaggen versierde prauw, die het verder naar de familiebegraafplaats voert. Hier wordt de kist op vier palen of stijlen gezet en door een afdak van atap tegen zon en regen beschut. Graf en kist worden versierd met vlaggen en wimpels; onder de kist worden allerlei eetwaren geplaatst, naar Dajaksch bijgeloof bestemd voor de ziel van den afgestorvene, die moet blijven rondzwerven, tot de familieleden hunne verplichtingen tot het houden van het doodenfeest zijn nagekomen. Voordat dit geschied is, worden de rouwkleeren niet afgelegd, wordt niet hertrouwd, enz.

Aan het tiwa neemt gewoonlijk deel de geheele stam, waartoe de afgestorvene behoorde. Zelden wordt het doodenfeest, om de vele kosten daaraan verbonden, voor slechts één afgestorvene gevierd; dit geschiedt n.l. tegelijk voor alle overledenen tot dat tijdstip, die tot den stam behoorden. Zoodat men een tiwa-feest de zielen van 20, 30, 40 of meer verlost worden uit hunne omzwervingsplaatsen.

Den eersten dag wordt het offerfeest gevierd, waarbij dieren worden geofferd voor de zwervende zielen. Naar vertellen van de oudste ingezetenen toen ter plaatse, werden vroeger in streken waar het gouvernement zijn beschermende hand nog niet had uitgestrekt over het volk, behalve dieren ook menschen — slaven, van te voren aangekocht voor dit doel, arme slachtoffers, die vooruit wisten, waarvoor ze dienen moesten — geofferd; aan palen gebonden, ondergingen ze de hevigste martelingen. Dansende om de slachtoffers, staken de Dajaks met lansen en pieken naar de lichamen der ongelukkigen, totdat de aanvoerder met een slag hunne hoofden van den romp scheidde.

Nu worden geen menschen meer geofferd; alleen dieren, die dezelfde martelingen ondergaan, voordat hunne koppen over den grond rollen. Het is een akelig oogenblik, de rauwe kreten der gepijnigde die-

pende ziekte, die op eenvoudige wijze begint, maar onherroepelijk verergert, zonder dat de patiënt zulks waarneemt en waartegen ten laatste geen enkel middel helpt.

De ware speler, en zoo zijn er vele in Indië, kan dan ook geen dag zonder Tjekispel.

Het tast zijn geld, zijn goed, zijn geheele wezen aan, waarbij het plichtmatige werk en alle andere plichten worden vergeten.

Vrouwen en kinderen worden zelfs aan die speelzucht opgeofferd, zooals zoovelen onder de Javanen zouden kunnen getuigen.

Goederen worden naar het pandhuis gebracht, geld moet tegen hooge rente worden opgenomen, de moeders verwaarloozen de verzorging kunner kinderen, de voeding van het gezin laat te wenschen over, ziekteverschijnselen doen zich voor en vroegere ijver maakt plaats voor luiheid.

Op die wijze worden oneenigheid, twist, diefstal en andere misdrijven voorbereid. Van tevredenheid in het gemoed der spelers is geen sprake.

Afgescheiden van dit alles, werkt het voorbeeld der ouderen slecht op de jongeren, die, verwaarloosd als zij worden, het noodlottige voorbeeld der ouders volgen, en later in de groote maatschappij evenmin terecht komen als dezen.

Wil men dezen gebrekkigen toestand in zijn geheel ondervangen, dan moet de kaart in de Indische maatschappij worden weggegooid.

WAT DE CHINEES VERTELT.

Opmerkingen betreffende het Damesblad van de Tiong Hoa Wi Sien Po. Zooals bekend is, geeft de Redactie van het Maleisch-Chineesch-Weekblad, de Tiong Hoa Wi Sien Po, dat te Buitenzorg wordt gedrukt, tevens een Damesblad uit, dat, als bijvoegsel aan het hoofdblad wordt gevoegd en onder leiding staat van de Redactrice Sim Titie Nio.

In dit Damesblad worden, behalve artikelen van de Redactie, ook stukken opgenomen van Chineesche dames, die zich daartoe geroepen gevoelen.

Velen vermoeden echter, dat de artikelen, welke door Chineesche dames onderteekend heeten te zijn, afkomstig zijn van mannen.

Een zekere Gr. heeft in de **Warta Hindia** no. 45 dit onderwerp ter sprake gebracht, en in een artikel onder het hoofd Ontbolstering ten deze het navolgende medegedeeld:

Vele Chineesche vrouwen roepen in de wekelijksche Nieuwsbladen steeds om gelijkstelling van rechten met den man; maar, vraagt schrijver, is men er wel zeker van, dat die artikelen van vrouwenhanden afkomstig zijn en werkelijk hunne gedachten weergeven?

Hij heeft reden daaraan te twijfelen en is zelfs van meening, dat het plaatsen van door mannen geschreven, doch door vrouwen onderteekende artikelen in de Tiong Hoa Wi Sien Po, een misleiding van het publiek is van bijzonder bedenkelijk allooi.

Verscheidene namen van te Bandoeng wonende Chineesche dames trof schrijver onder de bewuste artikelen aan, terwijl het bekend is, dat slechts drie harer van tijd tot tijd journalistieken arbeid aan dat blad leveren. Schrijver viel het o.a. op, dat een vrouwelijke bekende uit zijne jeugd plotseling als schrijfster was opgetreden, ondanks het feit, dat zij geen letter op het papier kan zetten en ook nimmer de schrijfkunst heeft geleerd. Bij onderzoek bleek dan ook, dat zij van de onderteekening van een artikel in het bovenvermelde blad geheel onkundig was en dat haar man zonder haar medeweten het stuk had geschreven.

Een andere opmerking van den schrijver was de telkens voorkomende hinderlijke bijvoeging aan de namen der schrijfsters, dat zij de dochters zijn van die en die personen.

Zijns inziens deed men beter die omschrijving weg te laten, tenzij men aan het lezend publiek wil te kennen geven, dat de schrijfster huwbaar is.

Voorts vindt schrijver, dat het bekendstellen van het signalement der schrijfsters evenmin nut heeft. Elke reclamemakerij wenscht hij vermeden te zien.

De viering van Chineesche feesten. — Gaf de Mede-Redacteur van de **„Ho Po”**, met name Tan Goan Kiat, in no. 356 van dat blad (zie Koloniaal Weekblad van 28 April 1910, no. 17), ten aanzien van de viering van het Chineesch Nieuwjaar, als zijn meening te kennen, dat die viering op gematigde wijze behouden moest blijven, terwijl hij tevens eene schikking aan de hand deed, die de beide Buitenzorgsche Chineesche partijen ten deze zou kunnen bevredigen. In no. 360 van datzelfde blad komt de schrijver, in verband met het vroeger door hem medegedeelde, nog eens op dit onderwerp terug. Hij is namelijk van oordeel, dat men ook het Tjapgoméfeest niet moet afschaffen.

Men moet niet steeds blindstaren op 'n mogelijk geldelijk nadeel, doch ook eens nagaan welke geldelijke voordeelen die Chineesche feesten den Chineeschen handel in het algemeen aanbrengen en het onderwerp ook van een algemeen standpunt beschouwen.

Het is immers bekend, dat de inlanders, en die van de hoofdplaats Batavia en omstreken in het bijzonder, verzot zijn op de uit de Tjapgomé en andere Chineesche feesten voortspruitende volkssamenkomsten en daarvoor langen tijd te voren geld sparen.

Van de meest verwijderde plaatsen, tot zelfs uit het gebergte, stroomen de inlanders naar het Chineesche feest, om naar die groote drukte en beweging van het volk te gaan zien. Die lust om er getuige van te zijn is zelfs zóó groot, dat zij, die niet over gereed geld kunnen beschikken, dit bij een geldschieter, tegen hooge rente, opnemen. Men gaat niet alleen om te zien, maar ook om gezien te worden. En daarvoor zijn nieuwe kleederen van fraaie stoffen noodig.

Men maakt bovendien van de lichaamsreiniging veel werk, kortom alles wordt in het werk gesteld om netjes voor den dag te komen en, zooveel mogelijk, de aandacht te trekken.

Het zal wel niet noodig zijn, zegt de schrijver, hier bekend te stellen, dat al die lichaamsversieringen en artikelen van opschik geleverd worden door den Chinees, in wiens handen nagenoeg de geheele kleinhandel berust, en dat die kleinhandel, uit de bestaande gebruiken der inlanders, groote geldelijke voordeelen trekt.

Wel is waar, zou men kunnen beweren dat als die Chineesche feesten niet bestonden, de inlanders toch kleeding noodig hebben, maar het is aan geen twijfel onderhevig, dat de lust tot het aankoopen van nieuwe kleeding onder die omstandigheden belangrijk zou dalen en de kooplust zich hoogstwaarschijnlijk zou bepalen tot de dagelijksche kleederdracht, die dan dienst zou doen, totdat ze versleten is.

Tegen den tijd, dat de Chineesche feesten naderen, haast de inlander zich de vruchten zijner vruchtboomen te plukken om ze op het geschikte oogenblik te verkoopen, waarna voor het ontvangen gereed geld de noodige kleeding en lijfsieraden voor het feest worden gekocht.

Deze Chineesche feesten behooren voor den inlander tot de grootste genoegens der samenleving. De man verzet zich dan niet tegen de lichaamsversiering en opschik zijner vrouw, omdat hij er prijs opstelt, dat zij er netjes uitziet.

Eventueele afschaffing dier Chineesche feesten zou een omkeer brengen in de geheele inlandsche samenleving en groote geldelijke schade aan den Chineeschen kleinhandel toebrengen, redenen te over dus om het Tjapgoméfeest te behouden, meent schrijver.

Met het Phouw Touwfeest staat het z. i. iets anders, daar de viering van dit feest herhaaldelijk aanleiding geeft tot vechtpartijen op groote schaal, waarbij eigenschappen van den Chinees uitkomen, die hem in het oog van den vreemdeling zeker niet verhoogen.

Het zou daarom goed zijn wanneer men zich bij het vieren van dit feest bepalen kon tot het opzenden van gebeden.

Van Vreemde Koloniën.

Staatsblad-Europeanen in Indo-China.

Evenals in Indië zijn er ook in Indo-China lieden van Europeesche afkomst, en zelfs in Europa geborenen, die er, nadat ze veelal door eigen schuld mislukten, eene soort broodwinning van maken, om inlanders en Chineezen als kinderen te adopteeren.

De gouverneur van Cochinchina heeft nu gemeend voor die practijken een stokje te moeten steken Voor inlanders en Chineezen staat daar de weg open, zich als Franschen te laten naturaliseeren. Zoolang nu de adoptie zich er toe bepaalde, om aan reeds genaturaliseerden een geslachtsnaam te bezorgen, en dus slechts zelden voorkwam, achtte het bestuur niet noodig daartegen bijzondere maatregelen te treffen.

Maar nu gelijk in ons Indië, ook in Indo-China lieden aangetroffen worden, die voor een luttel bedrag een willekeurigen inlander of Chinees als kind willen erkennen, zoodat de wetten op de naturalisatie voor velen als onbeschreven kunnen worden beschouwd, wordt het noodig geacht, daaraan een einde te maken.

Reeds heeft de rechterlijke macht in Indo-China in den laatsten tijd in verschillende gevallen aanleiding gevonden, om de vernietiging van gedane erkenningen, waarbij maar al te duidelijk bleek, dat zij op een valschen grondslag berustten, aanhangig te maken en uit te spreken.

De gouverneur in Cochinchina meent evenwel, dat het hierbij niet mag blijven, en richtte een rondschrijven aan de gewestelijke bestuurshoofden, om

hunne aandacht te vestigen op bedoeld misbruik en hunne medewerking te verzoeken, opdat in elke voorkomend geval worde voorkomen, dat eerzuchtige inboorlingen en anderen op die wijze de wet op de naturalisatie ontduiken.

Tegelijkertijd gaf de gouverneur te kennen, dat in geval van niet-erkenning van natuurlijke kinderen, dezen indien de moeder eene Fransche of daarmede gelijkgestelde is, als Europeaan zullen worden ingeschreven in de registers van den burgerlijken stand, terwijl zij voor het geval de moeder eene inlandsche is, tot de inboorlingen zullen worden gerekend.

De rubber-boom in Malakka.

De rubber-rage, die zich ook ten opzichte van ons Indië doet gevoelen, begon zich het eerst voor het schiereiland Malakka te openbaren. Bij gelegenheid van de laatste jaarlijksche algemeene vergadering van de Kuala Selangor Rubber Company sprak de voorzitter o.a. het volgende, dat ook elders de aandacht verdiend.

„Ik teeken aan, dat kort geleden sir Frank Swettenham eenige zeer treffende opmerkingen maakte met betrekking tot rubber-prospectussen en rubberaanbiedingen van den laatsten tijd. Hij stelde vast, dat een groot aantal maatschappijen werden opgericht, waarin naar hij dacht, niemand dan een of andere uit een gesticht weggeloopen krankzinnige een shilling zou hebben willen steken. Ik ga geheel mede met deze opmerkingen.

„Hoe het publiek aan sommige beleggingen kan deelnemen, is een waar raadsel voor mij. Ik geloof niet, dat zij werkelijk de rubber-prospectussen lezen. Zij kijken naar het kapitaal en naar het oppervlak. Maar er zijn een aantal rubber-ondernemingen, die bij het publiek een goed onthaal vonden, hoezeer ze nauwelijks het papier waard zijn, dat daarvoor werd gebezigd. Het is heel gemakkelijk om een stuk land uit te zoeken en paar honderd acres of zoo met rubber te beplanten, maar dan komt eerst de groote moeilijkheid, in de eerste plaats waar het betreft een goede deskundigen administrateur te vinden. Mij werd eenigen tijd geleden een onderneming aangeboden voor 35000 pond sterling — zij leek te geef. Ik verzocht een deskundige een onderzoek in te stellen. Dat geschiedde, en mij werd bericht, dat de waarde van het geheel hoogstens 15000 pond sterling bedroeg, maar tevens geweerd mij de raad zelfs voor dat bedrag niet te koopen. Met het oog op den toestand, waarin het land verkeerde, zou het veel voordeeliger voor mij zijn om op maagdelijk terrein zelf een onderneming aan te leggen, dan dit zoogenaamde rubber-land over te nemen. Die onderneming is sedert te Londen in eene maatschappij ondergebracht."

Evolutie onder de Parsies.

Een Parsie schrijft aan de Times of India, dat er onder zijne rasgenooten een reactionnaire geest valt waar te nemen, die niets goeds spelt.

Het is waar, bij de onlangs gehouden conferentie der Parsie-gemeente stonden vooruitgang en hervormingen, zoowel op godsdienstig als maatschappelijk gebied, op het program. Maar terwijl dertig jaar geleden zulk een conferentie door de gemeente met geestdrift zou zijn begroet, toen het hervormingswerk, dat zestig jaar geleden werd begonnen, tot de innerlijke overwinning scheen te hebben geleid, kwamen nu de meest-conservatieve begrippen zich tegen de nieuwere denkbeelden verzetten.

Oude versleten denkbeelden en gewoonten, die zestig jaar geleden nog in de gemeenschap gangbaar waren onder het mom van godsdienst, zijn weder in eere hersteld, en men geeft zich heel wat moeite om daaraan een wetenschappelijk tintje te geven.

Opmerkelijk en bedroevend is het, dat deze geest niet alleen onder de ouderen wordt aangetroffen, maar ook en zelfs meer nog wellicht onder de jongeren. Dezen hebben menigwerf eene universitaire opleiding gehad, welke zij te danken hadden aan den invloed van het Westen, maar toch is het Westen voor hen het groote „bête noir". Zij betogen voortdurend, dat er nimmer iets goeds voorsproot uit het Westen of uit de Westersche beschaving. Zij trachten dus hunne rasgenooten daarvan af te houden, door hun de uitwassen der Westersche beschaving voor te houden en deze op grond daarvan te veroordeelen, alsof zij niets dan die uitwassen zou bevatten.

In den godsdienst vieren occultisme en mysticisme weder hoogtij en de Parsiepers laat zich door de massa leiden, instede van zichzelf te leiden.

Een redacteur van een der voornaamste bladen der Parsies, zelf de nieuwere beginselen toegedaan, wacht zich wel hiervan in zijn blad blijk te geven, dat integendeel de meest reactionnaire denkbeelden verkondigt en de conferentie, waar de meer verlichte begrippen tot hun recht kwamen, op verbitterden toon aanviel.

De schrijver is overtuigd, dat de vooruitgang het ten slotte winnen zal, maar niet dan na moeilijken zwaren strijd tegen eene reactie, die met den dag aan kracht wint.

De politiek in koloniën.

De Franschen zouden zeker heel wat willen geven, wanneer de vertegenwoordiging der koloniën in het moederlandsch parlement weer kon worden afgeschaft.

Het eigenlijk politiek gevoel ontbreekt daar toch, zoodat de strijd der politieke partijen er geheel ontaardt in een van persoonlijke belangen.

Dat kwam steeds sterk uit te Pondichéry, in Fransch Voor-Indië, bij gelegenheid van elke verkiezing en de laatste maal, dat er verkiezingen plaats hadden voor het Fransche parlement, was er geen uitzondering op dien regel.

In de Madras Mail schrijft iemand, dat het politiek geharrewar in die Fransche nederzetting de buitenstaanders al lang heeft verveeld, maar dat nu het record geslagen was. Men had duizenden inboorlingen van buiten de stad laten komen, die te Pondichéry een soort schrikbewind voerden. Het hoofd van de politie, de procureur-generaal Long, werd, toen hij eenige onruststokers in hechtenis wilde stellen, door het gepeupel aangevallen en zoodanig geslagen, dat hij geruimen tijd het bed moest houden.

Fraaie toestanden voorwaar, te voorschijn geroepen, niet door de vraag welke politieke partij door de kolonie zal worden vertegenwoordigd, maar of mijnheer A dan wel B en hunne respectievelijke vriendjes in de kolonie voor het volgende wetgevend tijdvak daar den baas zullen spelen.

Oost- en West-Indisch Literatuur-overzicht.

Een werk over de Zending in Oost-Indië.

Islam und Christentum im Kampf um die Eroberung der animistischen Heidenwelt. Beobachtungen aus der Mohammedanermission in Niederländisch-Indien von **Gottfried Simon**, Pastor, Rheinischer Missionar. Berlin, M. Warneck, 1910.

Sedert tal van jaren — zegt de Nederlander, aan welk blad we een en ander over den inhoud van bovenstaand werk ontleenen — heerscht er groot verschil van meening omtrent eene belangrijke kwestie op het gebied der Zending, vooral in den Indischen Archipel. Men beweert: het is verstandig het Evangelie uitsluitend tot de heidenen te brengen en het Mohammedanisme gerust zijn gang te laten gaan. Daarentegen pleit men van andere zijde met kracht voor „het goed recht der Zending (ook) onder de Mohammedanen". Dr. Simon is geen oogenblik twijfelachtig aan welke zijde hij zich heeft te scharen. Hij begint zijn boek met de woorden: Onze hoofdvijand is de Islam. Hij moet daarom geheel anders dan tot nu toe worden behandeld. Wij zijn verplicht hem tegemoet te trekken. Op de geheele linie dienen wij de worsteling met den Islam te aanvaarden.

Maar waarom? „Geen enkele niet-Christelijke religie maakt in onze dagen op zoodanige wijze propaganda als de Islam. Met recht kan men tevens zeggen: In dezelfde mate als eene religie propaganda maakt — in dezelfde mate openbaart zij haar levenskracht. Hoe dwaas is het daarom den Islam nu reeds als een doode te willen beschouwen." Om die reden acht de schrijver de bestudeering der propaganda van den Islam zoo hoogst gewichtig en zijn werk biedt hij aan om deze studie gemakkelijker te maken.

En dr. Simon mag in dit opzicht als een volkomen betrouwbare gids worden beschouwd. Elf jaren lang (van 1896—1907) was hij onafgebroken als zendeling werkzaam en kwam door zijne betrekking in nauwkeurige aanraking met de verschillende stammen van het Batakvolk. Doch ook heeft hij op ruime schaal de waarnemingen van andere kenners van land en volk in Oost-Indië geraadpleegd en in tal van opmerkingen in en onder den tekst ter vergelijking medegedeeld. De lijst der aangehaalde schrijvers beslaat vijf bladzijden van het lijvige boek.

Het is te hopen, dat het belangrijke werk van dr. Simon niet alleen lezers zal vinden in zendingskringen, maar ook onder de beoefenaars der land- en volkenkunde van den Indischen Archipel.

Tectona.

Afl. 6 van Deel II van het Indische boschbouwkundig Tijdschrift Tectona bevat de volgende bijdragen: Boschbeheer in de Buitenbezittingen door A. Th. L. Salverda. — De cultuurgrond op Java door J. S. v. Braam, met aanteekeningen van Dr. E. C. Julius Mohr. — Inlandsch boschpolitiepersoneel en Inlandsche boschopzieners, door J. S. van Braam. — Djaticultuur en boschbranden door H. ten Oever. (praeadvies voor de Algemeene Vergadering op 3 en 4 Mei). — Verslagen van het boschwezen in de Straits Settlements en de Federated Malay States door H, Jj K. — Het drogen van hout in de tropen door V d. B. — Houtaankap in Suriname.— Caoutchoucijfers. — Bijgroei van den omtrek in Fiscuscultuuren in nauw verband door J. S. v. B. — Aanvullingen van de determinatietabellen van Dr. S. H. Koorders, door A.

Buiten.

No. 21 van het Geïllustreerd Weekblad Buiten bevat weer een artikeltje over „Bataviasche vruchten". De ongenoemde schrijver behandelt thans de Doerian; een vrucht, die men moet leeren eten, wegens haar pikanten smaak en reuk. Een tweetal merkwaardige uitspraken omtrent deze vrucht: Prof. Haeckel zegt, de geur er van is voor Europeanen bepaald weerzinwekkend; een wonderlijk mengsel van geuren van straffe uien, oude kaas, bedorven eieren en bedorven vleesch. Hij kon ze onmogelijk eten. Dr. Wallace daarentegen houdt een lange lofrede op de doerian. Hoe meer men er van eet, des te minder lust gevoelt men er uit te scheiden. „Doerian eten is inderdaad eene nieuwe gewaarwording, die alleen eene reis naar het Oosten waard is", luidt zijne meening.

In hetzelfde Nr. schrijft J. G. Sinia over „Boegineesche sport" (openluchtspelen).

Het Huis Oud en Nieuw.

Raden Mas Noto Soeroto beschikt over een buitengewone vruchtbare pen; bijna in elk overzicht kunnen we van een bijdrage van zijn hand melding maken. Nu heeft hij weder een opstel in het jongste Nr. van Het Huis Oud en Nieuw geschreven. Het handelt over Iko, den Soedaneeschen beeldhouwer, wiens kunstvaardigheid werd opgemerkt door de heer Den Hamer, en sedert wordt aangemoedigd. De heer N. S. juicht dit ten zeerste toe, men hoopt, dat de Javanen zelven wat meer aandacht zullen gaan schenken aan hun eigen kunst en de kunstenaars in hun streven met gepaste middelen steunen.

Indisch Militair Tijdschrift.

Inhoud van No. 4, jaarg. 1910: Een en ander over de opleiding bij de depôtbataljons, door G. A. Tideman. — De belangrijkste wijzigingen in de Nederlandsche Vesting-Artillerie-voorschriften, door P. M. Vis. — Het een en ander omtrent beoordeelingslijsten (vervolg). — Stations voor draadlooze telegraphie, welke in beproeving zijn bij het Indische leger, door D. Roelofsma. — Nog eens het samenspelen van meerderen en minderen in voetbalvereenigingen, door D. Roelofsma. — Een onbetrouwbare geschiedschrijver. — Enkele gegevens omtrent het Indisch snelvuurgeschut, door A. F. A. Hoog. — Repliek op: „Draagbaar geschut van vroeger vermogen. Zending Gooszen, door W. A. Blits", door A. J. Gooszen. — Schietopleiding van oorlogsschutters, door A. Meyroos. — Voorschotten op tractement. — Vervoer van onderofficieren per gouvernementsstoomer — Het verstoren der orde van marcheerende troepen.

Weekblad van Indië.

No. 1 van den nieuwen jaargang opent met een causerie van den heer M. van Geuns, over den Bond van suikergeëmployeerden, een vakvereeniging die slechts een paar jaar bestaat en nu reeds meer dan 1500 leden telt. — Voorts bevat dit Nr. o. m. het portret (met bijschrift) van den in Indië reizenden Hertog Johann Albrecht van Mecklenburg. — Een necrologie (met portret) van den heer J. D. Kobus, den man „die in het eenmaal te schrijven gedenkboek van Java's suikercultuur op heel wat bladzijden aanspraak maakt", door M. van Geuns. — Een paar kiekjes (met bijschrift) van den werkenden vulkaan den Tangkoeban Prahoe. — Een en ander over de afgeloopen expeditie naar het sneeuwgebergte van Mr. Lorentz (met portret van de deelnemers, doch zonder luitenant Habbema, die wegens ziekte niet kon poseeren). — Eindelijk hekelt „Ofoei" o. m. de „Indische sociëteitfähigkeit". Men zal verstandig doen „die beruchte specifiek Indische instelling eens duchtig te herzien, meent hij, en geen onderwijzer, geen apotheker, geen boekhandelaar of dergelijke menschen meer te weigeren, als zij intellectueele, beschaafde lieden blijken te zijn, maar alle „grove, ongelikte, ordinaire elementen afketsen, al waren zij president van een bank of chef van Joost mag weten welk handelshuis of ambtelijk college."

Geneeskundig Tijdschrift van Ned.-Indië.

Inhoud van afl. 2 van den loopenden jaargang: Eenige statistische en andere gegevens, ontleend aan

de civiel geneeskundige jaarverslagen en aan de rapporten omtrent besmettelijke ziekten in Nederlandsch-Indië over het jaar 1908 (vervolg). — Leishmania sis acuta (Kala Azar) bij een Javaan op Sumatra, door C. Elders. — De methode van Burri in de gewone practijk, door W. A. Borger. — Het onbevruchte anchylostomum-ei, door S. L. Burg. — Het Catheterisme voor de algemeene praktijk, door J. L. C. Wortman. — Verslag over de Cholera-afdeeling van het Groot Militair Hospitaal te Weltevreden, gedurende het tijdvak 16 Sept. 1909—16 Maart 1910, door F. Hogewind.

In dit verslag wordt o. a. melding gemaakt van proeven met creoline — gelijk men weet, zoo warm door Dr. J. Groneman aanbevolen. Dr. Hogewind komt tot de conclusie, dat dit middel niet schadelijk werkt, maar stellig geen specificum tegen cholera is. Daarom heeft men niet het recht — schrijft hij — „uit de door mij verkregen resultaten af te leiden, dat creoline prachtig werkt bij cholera, zooals onlangs geschiedde in het blad: de „Mataram", naar aanleiding van een voorloopig verslag, door mij over de creoline-proef alhier uitgebracht."

De Indische Mercuur.

No. 21 bevat de volgende bijdragen: Het ontwerp van wet op de Naamlooze Vennootschappen, toegelicht door Mr. Dr. H. P. de Wilde. — Het arbeidersvraagstuk in de koloniën, door P. Hondius Jz. — De handel van Suriname in 1909. — De terugkoop van het particuliere land Kandanghauer door de Regeering.— Kultuurberichten (Aanvragen tot het oprichten van nieuwe suikerondernemingen of tot uitbreiding van den aanplant op Java. — Regenwaarnemingen op de Sumatra-tabakslanden in Maart. — Koelies voor Deli. — Quollou- en Excelsakoffie. — Rubberplantersvereeniging te Banda. — Rubber op Borneo. — Djeloetongwinning. — Jute-Industrie. — Internationaal congres voor tropische landbouwkunde. Enz.). — Kleine mededeelingen (De voorgenomen reorganisatie van het binnenlandsch bestuur op Java. — Havenwerken te Semarang. — Hotelwezen in Nederlandsch-Indië.— Enz.). — Financieele berichten en verslagen, zoomede de overige wekelijksche rubrieken.

Ten slotte zij de aandacht gevestigd op het Algemeen verslag van het Inlandsch onderwijs in Nederlandsch-Indië, loopende over het jaar 1908 (Batavia, Landsdrukkerij 1910),

zoomede op een artikel in het Mei-nummer van het „Zeitschrift für Kolonialpolitik, Kolonialrecht und Kolonialwirtschaft", getiteld: Die Verwaltungsorganisation in Niederländisch-Indien unter besonderer Berücksichtigung, der neuingeführten Selbstverwaltung, von R. Bürgers.

Leestafel HEULSTRAAT 17.

Opgave van dagbladen en tijdschriften, ter lezing liggend in de leeszaal van het Hoofdbestuur van „Oost en West", Heulstraat No. 17, den Haag, welke dagelijks, Zon- en feestdagen uitgezonderd, geopend is van af 's morgens 9 uur tot 6 uur 's namiddags.

De Planter, Onze West, Sumatrapost, Sumatrabode, Javabode, Bataviaasch Nieuwsblad, De Padanger, De Sumatra Courant, De Surinamer Courant, Soerabaiasch Handelsblad, Nieuwe Soer. Crt., Deli Courant, Preangerbode, Javasche Courant, De Locomotief, 20 diverse Maleische bladen en tijdschriften.

Verscheidene periodieken, waaronder:

Hou en trou, Vrede door recht, De Stem van Ned.-Indië, Tijdschrift voor economische geographie, Indologenblad, De Banier, Neerlandia, Jong Indië, De Boodschapper, Revue économique, Indische gids, Weekblad voor handeldrijvenden en industrieelen middenstand, Exportblad, Cultura, Deutsche Kolonial Zeitung, Sociaal Weekblad, Ned. Zendingsbode, Maandbericht van het Ned. Zendeling-genootschap, Indisch genootschap, Weekblad voor Ned.-Indië, Insulinde, Deutsche Wochenzeitung für Niederland und Belgie, en tal van andere brochures, jaarverslagen, enz. enz.

MEDEDEELINGEN.

Van het Dagel. Bestuur der Vereeniging.

De maandelijksche samenkomst van het Dagelijksch Bestuur der Vereeniging met de Redactie Commissie van het Koloniaal Weekblad zal plaats hebben op **Donderdag, den 16en Juni 1910**, ten 8½ ure n.m., in „Bocatan", Heulstraat 19, Den Haag.

Alle belangstellenden zijn welkom.

De commissie tot het afnemen van het examen in de Maleische taal en in de land- en volkenkunde van Nederl.-Indië aan Europeesche onderwijzers van Gouvernements- en particuliere kweekscholen voor de vorming van inlandsche onderwijzers daar te lande, bedoeld bij Kon. besl. van 13 Mei 1910 no. 57 (St. blad no. 135), noodigt hen, die wenschen deel te nemen aan het op 22 Juni a.s. en volgende dagen te Leiden af te nemen examen uit, daarvan vóór 8 Juni schriftelijk te doen blijken aan J. C. G. Jonker, Plantsoen 73, Leiden, met duidelijke en volledige opgave van hunne geslachts- en voornamen, alsmede van hunne woonplaats, en onder overlegging van het bewijs, dat zij met goed gevolg het examen als hoofdonderwijzer of onderwijzer, hetzij hier te lande, dan wel in Ned.-Indië, hebben afgelegd.

Staatsblad no. 135 bevat het besluit van 13 Mei 1910, houdende regelen voor het afnemen hier te lande van het examen in de Maleische taal en de land en volkenkunde ,van Nederlandsch-Indië, als bedoeld in Indisch Staatsblad 1886, no. 47, sub ten Tweede, IIIa.

Van het Informatie-Bureau:

Volgens ingewonnen informatie bij den Hoofdinspecteur, Chef van den dienst der Staatsspoorwegen op Java, kunnen bij den dienst der Staatsspoorwegen op Java, zoowel bij den administratieven,als bij den stationsdienst nog verscheidene jongelieden geplaatst worden. Zij die bij den administratieven of stationsdienst in betrekking treden, beginnen als klerk.

Bij de klerken worden 3 categoriën onderscheiden, afhankelijk van de met gunstig gevolg afgelegde school-examens.

Tot de eerste categorie worden toegelaten zij, die het diploma hebben van eindexamen eener Hoogere Burgerschool met vijfjarigen cursus. In deze categorie bestaan voorshands echter geene vacatures, zoodat aanvragen voor eene plaatsing daarin voorloopig van de hand zullen moeten worden gewezen. Klerken der 2e categorie zullen echter gaarne in dienst worden genomen. Als eisch is gesteld het eindexamen eener Hoogere Busgerschool met driejarigen cursus, of een daarmee gelijk te stellen diploma. De klerken der 2e categorie beginnen met één jaar proeftijd als leerling op ƒ80.— 's maands. Wanneer zich sollicitanten aanmelden, welke reeds meerdere jaren bij een der Nederlandsche Spoor- of tramwegmaatschappijen tot volle tevredenheid hunner chefs zijn werkzaam geweest, is de Hoofdinspecteur genegen dien proeftijd te laten vervallen en hen aan te stellen tot klerk der 2e categorie op de aan dien rang verbonden minimale bezoldiging van ƒ 90.— 's maands.

Na één jaar op een traktement van ƒ 90.— wordt het maandelijksch inkomen op ƒ100.— gebracht en dan verder telkens na één jaar dienst met 20.— verhoogd tot het maximale aan den rang van klerk verbonden traktement van ƒ140.— 's maands is bereikt.

Voor klerken van den administratieven dienst is bereikbaar de rang van commies, voor die van den stationsdienst de rang van stationscommies.

Na één jaar dienst op het traktement van 140.— 's maands volgt de benoeming tot commies of stationscommies, mits aan de door den dienst gestelde eischen van bekwaamheid voor den eenen of anderen is voldaan. In de „Personeele Bepalingen" *) is omschreven welke die eischen zijn.

Bij aanstelling tot commies ontvangen de klerken der 2e categorie reeds dadelijk de eerste der aan den rang van commies of stationscommies verbonden periodieke traktementsverhoogingen à ƒ25.—, zoodat hun aanvangssalaris in de nieuwe betrekking ƒ175 's maands bedraagt.

Als commies is bereikbaar de rang van hoofdcommies, terwijl de stationscommiezen kunnen worden bevorderd tot hoofdstationschef en vervoerscontroleur. Voor de renumeratie in die rangen en de verdere opklimmingen van het traktement als commies of stationscommies wordt verwezen naar de „Personeele Bepalingen".

Wat betreft de uitzendingen van klerken der 3e categorie, merkt de Hoofdinspecteur op, dat — aangezien Nederlandsche jongelieden op Java minstens ƒ70.— à ƒ80 — 's maands behoeven om te kunnen rondkomen — daartoe alleen kan worden overgegaan, indien gedurende de eerste jaren hunnerzijds op geldelijke ondersteuning gerekend kan worden.

Daar aan het met goeden uitslag afleggen der examens A, B en C traktementsverhoogingen van resp. ƒ18.—, ƒ12.— en ƒ24.— zijn verbonden (vide Pesoneele Bepalingen), terwijl voor jongelieden van de 3e categorie — die in Holland bij eenen spoorwegdienst geplaatst zijn geweest — de diensttijd in

*) Ligt ter inzage Heulstraat 17, 1ste étage, Informatie-Bureau.

Nederland voor 2/3 kan medetellen bij de vaststelling van hun aanvangstraktement, wordt vorengenoemde minimum bezoldiging al spoedig bereikt.

Op een tweetal punten dient nog de aandacht te worden gevestigd.

De overtocht naar Indië dient geheel voor eigen rekening te geschieden. Faciliteiten dienaangaande kunnen van de zijde van den Hoofdinspecteur voornoemd niet worden verleend.

Om de teleurstelling te voorkomen, dat eenmaal in Indië aangekomen zijnde, een candidaat, wegens het niet voldoen aan de gestelde eischen van physieke geschiktheid, niet voor opname in vasten dienst in aanmerking kan worden geöracht, verdient het aanbeveling zich vóór vertrek uit Europa aan een keuring te onderwerpen. Het voldoen aan die keuring stelt vrij van eene keuring in Indië, mits de betreffende zich binnen één jaar voor opname in vasten dienst aanmeldt.

Voor meerdere inlichtingen wende men zich tot het Informatie-bureau, Heulstraat 17, 1e Etage.

Examen Maleische taal.

Bij kon. besl. is bepaald, dat het examen bedoeld bij pr. III van artikel 2 van het besluit van den gouverneur-generaal van Ned.-Indië van 15 Febr. 1886, no. 7 (Indisch Staatsblad no. 47), en in art. 3, sub c, van de Regelen en voorwaarden voor de toekenning van een bijdrage uit 's Lands kas aan particuliere kweekscholen voor de vorming van inlandsche onderwijzers (Ind. Staatsbl. 1906, no. 242) ook in Nederland wordt afgenomen naar dezelfde eischen als ter zake in Ned.-Indië gelden van dezelfde personen als daar tot dat examen worden toegelaten.

Dit examen wordt in het openbaar afgenomen 2 maal 's jaars, en wel in de maanden Juni en December, door een permanente commissie van 3 leden, te benoemen door den minister van Koloniën.

De leden genieten vergoeding voor reis- en verblijfkosten volgens de daaromtrent geldende bepalingen en vacantiegelden ad ƒ8.— per dag.

De commissie brengt aan den minister van Koloniën een omstandig verslag uit van het afgenomen examen en vermeldt daarin ten aanzien van ieder der geëxamineerden den uitslag van het onderzoek in elk der vakken.

De commissie biedt den minister van Koloniën de getuigschriften voor de in 't examen geslaagden aan, opdat ze door hem geviseerd en uitgereikt kunnen worden.

Alle geëxamineerden, ook zij die niet geslaagd zijn, ontvangen van den secretaris der commissie zoo spoedig mogelijk mededeeling van den uitslag van hun examen in ieder vak. (Ned. Staatsblad no. 119.)

Ministerie van Koloniën.

De Minister van Koloniën maakt bekend, dat aan boord der schepen ten dienste van de bebakening en kustverlichting in Nederlandsch-Indië kunnen geplaatst worden drie eerste- en drie tweede-stuurlieden.

Sollicitanten moeten zich vóór 15 Juni a.s. bij gezegeld request tot het Departement van Koloniën wenden, onder overlegging van:

a. hun diploma voor eerste- of tweede-stuurman groote vaart, al naar gelang zij in aanmerking wenschen te komen voor eerste- of tweede-stuurman;

b. certificaten omtrent bekwaamheid, geschiktheid en gedrag, afgegeven door de reederijen of gezagvoerders, waarbij of waaronder zij vroeger gediend hebben;

d. hunne geboorte-akte;

e. een door den Commissaris der Koningin in de betrokken provincie afgegeven certificaat, ten blijke, dat voldaan is aan de verplichtingen welke uit de wet op de nationale militie voor hen zijn voortgevloeid.

Door een vanwege het Departement van Koloniën in te stellen geneeskundig onderzoek zal moeten blijken van physieke geschiktheid voor den Indischen dienst.

Aan de uitzending is verbonden:

a. overtocht voor gouvernementsrekening als pasagier der 2de klasse;

b. eene gratificatie voor uitrusting, ten bedrage van ƒ 750.— voor eerste-stuurman en van ƒ 500.— voor tweede-stuurman;

c. een voorloopig traktement ingaande met den dag van inscheping ten bedrage van ƒ100 (honderd gulden) 's maands voor eerste-stuurman en van ƒ75 (vijf en zeventig gulden) voor tweede-stuurman.

De gage bedraagt voor de eerste-stuurlieden ƒ175 (honderd vijf en zeventig gulden) 's maands, met verhooging tot ƒ200 (tweehonderd gulden) 's maands na twee jaren dienst, en voor tweede-stuurlieden f 125 (honderd vijf en twintig gulden) 's maands, met verhooging tot ƒ150 (honderd vijftig gulden) 's maands na twee jaren dienst, benevens voor beide categoriën een voedingsgeld van ƒ50 (vijftig gulden) 's maands.

De verbintenis moet worden aangegaan voor den tijd van drie jaren. Indien de verbintenis nader verlengd wordt, kan op verdere traktementsverhooging worden gerekend.

Bij gebleken geschiktheid is de kans op bevordering tot gezagvoerder niet uitgesloten.

Na afloop der verbintenis of indien langer dienen onmogelijk is ten gevolge van welbewezen ziels- of lichaamsgebreken (ter beoordeeling van de Regeering) heeft de titularis recht op overtocht naar Nederland als gouvernementspassagier der 2de klasse.

Zij, die ter beschikking van den Gouverneur-Generaal worden gesteld verbinden zich verder tot teruggave van alle gelden welke aan hen en te hunnen behoeve zullen zijn voldaan, ter zake van overtocht en gratificatie voor uitrusting, indien zij binnen den tijd van drie jaren na aankomst in Nederlandsch-Indië, anders dan tengevolge van welbewezen ziels- of lichaamsgebreken buiten eigen toedoen ontstaan (ter beoordeeling der Regeering), worden ontslagen, of indien zij niet binnen den hun aan te wijzen tijd naar Nederlandsch-Indië vertrekken, dan wel de reis derwaarts moedwillig afbreken.

(Ned. Staatsbl. 25 Mei 1910, no. 119.)

Zoolang de voorraad strekt, zijn exemplaren van bedoelde Staatscourant kosteloos verkrijgbaar bij het Informatie-bureau, Heulstraat 19, Drn Haag.

Officiëele Berichten.

Uit de Javasche Courant van 26 April 1910. No. 34.

Benoemingen, enz.

Civiel Departement.

Verleend: een jaar verlof naar Europa aan den alg. ontvanger W. F. Kneefel, den predikant W. F. Breijer; 2 jaar aan de onderwijzeres mej. L. W. Resner.

Ontslagen: eervol de griffier van den landraad te Madioen J. B. Austerman.

Gesteld ter beschikking van den Directeur van Binnenl. Best. J. G. W. van Driel Krol.

Benoemd: tot president van den Raad van Justitie te Semarang Mr. A. H. Klein; tot voor itter van de landraden te Tegal en Pemalang Mr. J. W. G. Kruseman; tot id. te Bangkalan Mr. G. G. van der Kaaden; tot contr. B. B., G. J. ter Poorten en F. L. Wattendorff (de laatste geplaatst in de res. Kediri); tot commies bij de S. S. op Java A. W. Inen; tot predikant te Batavia D. A. Boss van Charante; tot lid bij den gewestelijken raad van den Preanger H. J. Halewijn; van Rembang H. Loriaux en P. J. Hommes; van Bantam A. C. J. Weber; tot commies bij de S. S. op Java F. A. Ros; tot onderwijzer 2e kl. A. P. Jansen en J. R. van der Laan; tot 1en commies bij de gouv. bedrijven A. Engers; tot hoofdcommies K. Thielsch; tot 2en commies M. J. Schram en B. I. G. Pattivael van Westerloo.

Ontslagen; op verzoek eervol bij de S. S. op Java de commies J. J. Groenewald, de klerk A. F. Pelt en J. W. Hofdijk; tot luitenant der Chineezen te Padang Oei Kim Tjeng; tot hulponderwijzeres mej. A. C. van Zanten.

Militair Departement.

Verleend: een jaar verlof naar Europa aan den 1en luit. der inf. C. A. Remmert; den opzichter te Atjeh P. T. H. Wielandt en den machinist E. W. N. Hencke.

Ontslagen: op verzoek eervol de 1e luit. der art. L. A. M. Willemse; de teekenaar A. H. F. Schell.

Bevorderd: tot off. van gezondheid. 2 kl. S. W. van Hettinga Tromp.

Overgeplaatst: naar Batavia de 1e luit. der genie E. Hagewind.

Uit de Javasche Courant van 3 Mei 1910. No. 35.

Civiel Departement.

Verleend: 2 jaar verlof aan den commies S. B. H. Göpner; een jaar aan den inspecteur lager onderwijs W. F. den Broeder, den commies J. C. Monteirs en den ass.-res. E. Einthoven.

Ontslagen: op verzoek eervol de klerk A. A. Brodhaag; de kantoorchef L. F. K. Baehr; de klerk W. A. Robbers; de adsp.-contr. J. Habbema; de klerk mej. M. Th. Sanders; de ambtenaar bij de in- en uitvoerrechten W. P. Anthonijsz.

Benoemd: tot resident van Riouw G. F. de Bruijn Kops; tot controlrur G. A. Danekes; tot opzichter B. O. W., P. K. Anthonijsz; tot hoofdstationschef S. S. op Java J. I. Schansman; tot onderwijzer 1e kl. H. Niehaus en H. J. Bessem; tot archivaris Dep. B. B. H. J. Mutter.

Militair Departement.

Verleend: een jaar verlof aan den kapitein der art. T. F. M. Bücker; 2 jaar aan den 2en luit der inf. A. H. Clerkx; een jaar aan den luit.-kol. der inf. C. Smith en den kapitein A. L. C. Grosse.

Ontslagen: op verzoek eervol de kapitein der inf H. R. T. A. de Graaf; als militaire commandant v. Timor en onderh. de majoor der inf., P. J. Spruijt, wordende hij tevens overgeplaatst bij den generalen staf.

Bevorderd: tot kolonel bij het wapen der genie de luit.-kol. W. R. de Greve, wordende hij thans benoemd tot commandant der 1e militaire afdeeling op Java.

Geplaatst: te Gombong de 1e luit. A. M. Verhaar; bij het 21e bataljon de 1e luit. C. R. Ruempol en J. W. Ebbink; bij het 18e de kapitein H. G. Smagge en de onderluitenant H. P. Ketting; bij het 11e de 1e luit. J. A. Roukens.

Overgeplaatst: naar Riouw de 1e luit. H. M. Saralle; naar Sabang de kapitein der art. J. Banau; naar het rechterhalf 5e bat. de 1e luit. H. Meihuizen; naar Malang de 2e luit.-kwartierm. W. G. A. Raat.

Lijst van aangekomen en vertrokken Passagiers uit en naar de Indiën.

Passagierslijst van het stoomschip „Prins Willem III" Gezagvoerder N. H. C. van Baaren; van Amsterdam naar West-Indië via Madeira op den 27sten Mei.

H. Hubner; Mevr. E. A. Louzade; M. A. Schotman; Mevr. J. Rodrigues de Gouvêa; H. van Noord, echtgenoote en 2 kinderen; Mevr. B. de Jonge en 4 k.

No. 23. Donderdag 9 Juni 1910. 10de Jaargang.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING OOST EN WEST

OPGERICHT DOOR KOLONEL G.E.V.L. VAN ZUYLEN, 21 MAART 1900.

„HET KOLONIAAL BELANG IS EEN ALGEMEEN NEDERLANDSCH BELANG."

Abonnementsprijs per jaar:

Vrij aan huis of franco per post binnenland, bij vooruitbetaling	f 2.50
Voor Oost-Indië en het Buitenland	„ 4.—
Afzonderlijke nummers	„ 0.05

Prijs der Advertentiën:

Per regel	f 0.15
Bij plaatsing van 500 regels	„ 0.12½
„ „ „ 1000 „	„ 0.10

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie", en gezonden aan de Presidente: 7a HEERENGRACHT, DEN HAAG.

Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, *51 Verhulststraat.*

Voor *Advertentiën* tot de Drukkerij „LUCTOR ET EMERGO", AMALIA VAN SOLMSSTRAAT, *Telefoon 4424*, beiden DEN HAAG.

Inhoud van dit nummer.

Het Hoofddoel der Vereeniging is:

Het verspreiden van populaire kennis omtrent onze Indiën onder gansch het volk en het bevorderen der welvaart in die gewesten, om zoodoende en ook door het verleenen van onderlinge hulp, warme belangstelling en liefde te kweeken tusschen Nederland hier en ginds.

Het lidmaatschap bedraagt als minimum f 2.— 's jaars (voor Indië en het buitenland minstens f 2.50). *)

Zij die f 5.— of meer contribueeren of een gift in éèns schenken van f 100.—, zijn donateur(trice).

Aan alle donateurs en leden wordt kosteloos en franco het *Koloniaal Weekblad* **toegezonden.**

*) Zie inteeken-biljet op de achterzijde van den Omslag. Verzoeke dit ingevuld te zenden aan het adres van den Secretaris van het Hoofdbestuur **E. van Assen,** *Heulstraat 17, Den Haag.*

Informatie-Bureau

(*Secretaris J. L. van Gennep*),

dagelijks — Zon- en feestdagen uitgezonderd — van 10—12 en 2—4 u., ten kantore **Heulstraat 17, 1ste verdieping.**

Zie overigens **Officieele Mededeelingen** ook van het Dagel. Bestuur en de Afdeelingen op blz. 7—8.

Het z.g. „Indo-vraagstuk".

Naar aanleiding van hetgeen er de laatste tijden weer in den Ned.-Indische pers over dit onderwerp is geschreven — o.a. door Insulinde tegen de uitlatingen van den heer M. v. Geuns en de brieven van Indo in Jong-Indië — werd ons onderstaande „open brief" toegezonden door iemand, die het weten kan.

Aan mijn vriend Sinjo!

Als een getrouwe weergalm van uitingen in de Nederl.-Indische pers, wordt er ook in het orgaan van Oost rn West wel eens geklaagd, dat de Indo voortdurend blootstaat aan verguizing en miskenning.

Deze klacht, geïnspireerd, door vriend Sinjo berust echter op een dwaling.

Niets is minder waar. Nimmer wordt de Indo bij een pur-sang Europeaan zonder reden ten achtergesteld.

Door de statistiek is uitgemaakt, dat van de zeventig duizend Indische-Oudgasten niet minder dan negentig procent — meerendeels Indo's — op het oogenblik te 's-Gravenhage zich heeft gevestigd.

Hebben zij over verguizing en miskenning te klagen?

Over het algemeen immers: neen. En evenmin zij die elders in Holland wonen. Dit geldt als bewijs, dat een Indo vrijwel gelijk staat met den pur-sang Europeaan en niet minderwaardig wordt geacht, in welk opzicht ook.

Om in Holland te verblijven, moet een Indo bij het zuinigst overleg zich wat ruimer kunnen bewegen -- betrekkelijk altijd — om met vrouw en kinderen goed rond te komen, dan een Europeaan, die hier in het land is geboren en gebleven. Nu is het wel aan te nemen, dat als tweede kategorie in Indië zijn gebleven veel Indo's, die op hun ouden dag moeten leven op zeer bescheiden voet.

Vriend Sinjo weet het wel: men heeft overal geslaagden en mislukten in dit leven. De twee kategoriën te zamen, wijzen op het totaal der geslaagden. En dit totaal kan wat de Indo's betreft, niet anders dan verblijdend te noemen zijn, al valt zoo dadelijk niet met zekerheid te zeggen hoeveel „mislukten" in een bepaalde spanne tijds, tegenover die „geslaagden" zijn...... te beklagen.

Een zeker percentage „mislukten" is er natuurlijk, maar hoe groot is dat? Het juiste getal is hier, zelfs bij benadering, niet aan te geven. Doch, dat doet er ook weinig toe. Laat ons eens zeggen, beste Vriend, dat bij negentig „geslaagden" ongeveer tien „niet-geslaagden" zijn te tellen, dan zullen wij van de tegenwoordige werkelijkheid niet te veel zijn afgeweken.

En dan is, naast zooveel geslaagden onder de Indo's, dit percentage „mislukten" zeker niet hoog te noemen. Waarlijk niet te hoog, zelfs met de toestanden onder de pur-sang Europeanen vergeleken, want ook in Holland komen immers telkens onder de afgeschoolde jonge menschen wel tien procent mislukten voor, die dan, eerst in ontevredenheid en wrevel, al spoedig met rancuneusen spijt in 't hart, het leven ingaan.

Waaraan zijn deze toestanden toe te schrijven? Misschien wel aan eigen schuld: in Holland, omdat vele jongens liever 't baasje zijn in crtcket, hockey, football en andere sport-vermaken, of in kwajongensstreken, dan in 't vervelende schoolwerk. Voor dit laatste spannen zij zich niet in om iets meer te halen dan 4 of 5 op hun rapporten, iets meer dan onvoldoende of lukraak eventjes voldoende;... in Indië, omdat sommige jongelui het wel zoo prettig vinden om des avonds tusschen licht en donker op tjelengs te gaan schieten bij gindsche djagong-velden, of op den dag, onder het rooken van een sroetoe gezellig te gaan zitten in het donkerst hoekje van de pendopo, om met kloppend hart en ingehouden adem de fijne geluiden op te vangen van een perkoetoet, of van eeen zeldzaam fraai gekleuede ajam alas, wel zoo prettig als met het „vervelende" schoolwerk zich „af te beulen". Maar als op lateren leeftijd, die jongelui zich door vele anderen zien voorbijgaan, die zich wèl verdiepten in datzelfde schoolwerk, dan eerst gevoelen zij zich diep teleurgesteld, en op zoo'n deceptie volgt groote ontstemming. Maar is het billijk, Vriend Sinjo, om in die ontstemming de Maatschappij er een grief te maken, haar de schuld te geven van deze mislukking, terwijl in Indië een ieder U de hand reikt, niemand zich onbetuigd zal laten U met raad en daad te steunen?

Neen, nietwaar? Welnu, erken Uwe dwaling!
Niet? .... Gij wilt Uw dwaling niet erkennen?
Houdt... valsche schaamte U daarvan terug?
O, die vervl... valsche schaamte!!

Ja, wie zal het zeggen, of niet nog uit de slendang-periodie die valsche schaamte als een prae-historisch, versteend fragmentje in U over is gebleven? Die valsche schaamte zit bij vele Indo's zóó in vleesch en bloed, dat ze alles overheerschend is.

Ofschoon veelal niet misdeeld van goed oordeel en gezond verstand, laten zij zich soms door valsche schaamte weerhouden om schuld of dwaling te bekennen al staat daarbij ook al,es voor hen op het spel... niet alleen eigen lijden, vaak zelfs het bitterst leed, van hen die zij lief hebben.

Kom, vriend Sinjo, begin zoo noodig met Uwe dwaling te erkennen. Bedenk, dat zoo vasthoudendheid aan een grootsch idée, scherpzinnig toegelicht, haar schittering verspreidt; de erkenning van een dwaling evenzeer haar aureool vertoont, niet zoo schitterend misschien voor den geest, doch niet minder lichtend voor de ziel.

Veer op, vriend Sinjo!

Laat varen de gedachte, dat gij geringschattend beoordeeld wordt of miskend. Dit is niet zoo.

Veer op!

Staak Uw lamento's, die, opgevangen, straks door anderen weer zullen worden gebruikt als ellendige uitvluchten, die nu als moyen de parvenir, zooveel langs straat geëxploiteerd worden.

Den Haag, Juni 1910. F.

Uit de O.-I. Mail.

Te Soerabaja wordt de **cholera-epidemie** als nagenoeg geweken beschouwd.

In de eerste week van Mei j.l. werden er nog slechts enkele gevallen geconstateerd.

Uit verschillende plaatsen in den Oosthoek lazen wij in de jongste mail echter berichten aangaande 't voorkomen van choleragevallen. Zelfs in bergplaatsen als Batoe greep de ziekte om zich heen, het gevolg van import uit de vlakte. Blijkens een door het Soer. Hbld. ontvangen telegram, had de cholera zich ook vertoond te Loemadjang, en woedde zij te Pasoeroean. Op sommige suikerfabrieken werd de ziekte met kracht bestreden: groote voorraden carbol zijn te Soerabaja aangevraagd.

Ook te Semarang heerscht de ziekte nog vrij hevig.

Een **regeerings-circulaire,** die gelijk de heer M. van Geuns het uitdrukt, „is te beschouwen als de zwanenzang van den aftredenden commissaris voor de decentralisatie, den heer D. Tollenaar, die de tollenaren van gewest en gemeente een laatste instructie toezingt," wordt door de Ind.-pers met weinig instemming begroet.

Dit stuk, dat de gedragslijn wil aangeven, door de gemeenteraden die plaatstelijke belastingen willen heffen, te volgen, (uit de decentralisatie-verordeningen verneemt men hieromtrent al bitter weinig), werd door den gemeenteraad van Batavia kalmpjes als kennisgeving aangenomen, zonder dat er één enkel woord aan werd gewijd, te Semarang echter heeft het aanleiding gegeven tot een vrij krachtig protest. De grondslag der in het stuk gevolgde redeneering werd sterk afgekeurd. Zelfs werd voorgesteld de regeering om intrekking der circulairè te verzoeken.

In De Week van het Soer. Hbld. zegt de

heer M. van Geuns, na de circulaire in haar geheel te hebben afgedrukt, o.m.:

„Een principiëel bezwaar wordt aangevoerd. Op den voorgrond wordt gesteld dat de gemeenten geen lasten mogen opleggen zonder er lusten tegenover te stellen.

De regeering is tot deze verklaring gebracht door de vrees, dat ook de bedrijfsbelasting — voor inlanders — door opcenten zal worden getroffen. En aangezien de gewestelijke en gemeentelijke raden voor die inlanders weinig doen, dezen geen lusten bezorgen, wil men te Buitenzorg van lasten niets weten. Men scheert alles over één kam en decreteert: van belastingen-naar-draagkracht geen opcenten!

Op goede gronden kan dit decreet niet verdedigd worden.

Ten aanzien van de Europeanen staat vast, dat tegenover lasten lusten staan. Doch ook voor inlanders wordt door lokale raden iets gedaan. Als een gemeente riolen legt, vinden de inboorlingen hierbij baat. Als zij eên waterleiding tot stand brengt, geldt hetzelfde. En zoo zijn er meer gevallen te noemen.

De slotsom is dus, dat ook de inlanders hun lusten hebben. Ergo mogen zij evenals de Europeanen worden belast.

Terloops wijs ik hier op een misvatting ten aanzien van den belastingdruk op de inlanders gelegd. De belasting voor inlanders, welke bepaald drukkend kan genoemd worden is de landrente, doch de stedenbewoners bezitten geen bouwgrond en worden er dus niet door getroffen.

Van de bedrijfsbelasting kan niet worden beweerd dat zij zwaar is (alleen geschiedt de aanslag hoogst onwillekeurig). De andere belastingen voor inlanders zijn in hoofdzaak indirecte en worden niet gevoeld. Zoo acht ik het twijfelachtig, of het geraden moet worden geacht hen bijv. vrij te stellen van eenige betaling voor het gebruik van leidingwater zooals te Soerabaja geschiedt. Teekenend in dit verband is het, dat het plan bestaat, te Semarang na gereedkoming der waterleiding de inlanders voor het gebruik te doen betalen. In het algemeen verdienen de inlanders in de groote plaatsen goed geld en worden zij minder door den fiscus geplaagd dan de grondbezitters op het land. Tegen een belasting der eersten ten behoeve van de groote gemeenten kunnen zoo, geen ernstige bezwâren worden aangevoerd. vooral wanneer de onzuiverheid van den aanslag wordt weggenomen.

Met de strekking van de circulaire ben ik het op grond van het bovenstaande niet eens."

In denzelfden geest luidt ook het oordeel der andere bladen, die mede wijzen, op het ontbreken in de circulaire van elke aanduiding van een andere bron van inkomsten.

Koloniale interviews. In zijn no. van 7 Mei j.l., maakt het Bat. Nieuwsbl. een aanvang met een nieuwe rubriek: Interviewus, welke het blad op ongeregelde tijden hoopt voort te kunnen zetten. De bewerking is toevertrouwd aan den heer E. F. E. Douwes Dekker, die zich voorstelt in Europa verschillende autoriteiten op koloniaal gebied te bewegen hun inzichten mede te deelen, in verband met de Nederlandsche bezittingen.

Het eerste interveuw heeft deze heer gehad aan boord van de „Rumphius" met den heer Edmond Leplae, directeur-generaal voor den landbouw in Belgisch Congo en professor aan de universiteit te Leuven, die een reis naar het Oosten was gaan maken, in de eerste plaats om den kolonialen landbouw te leeren kennen in haar verhoudingen tot de samenleving in de kolonie, en in de verschillende fasen, waarin hij verkeert en zijn ontwikkeling onder de verschillende stelsels van bestuur onder den klimatologische, invloed der tropen, en onder de arbeidsverhoudingen aldaar.

In opdracht zijner regeering zal hij namelijk kort na zijn terugkomst in het vaderland zich begeven naar den Belgischen Congo om aldaar na eigen studie en aanschouwing voor te bereiden een algemeene organisatie van den landbouw.

De heer Leplae zeide o.m.: ik had hooggespannen verwachtingen omtrent den landbouw op Java. Java staat toch over de geheele wereld bekend als het tropische land dat op den best georganiseerden en ontwikkelden landbouw kan bogen, maar dat dit eiland der Hollanders zóó ver boven elke andere kolonie zou staan, als ik bevond, dat had ik niet verwacht. En toch kwam ik waarlijk niet als leek en ondeskundige!

De Hollandsche landbouwers en industriëelen hebben alle reden zich er op te beroemen, dat het hun gelukt is van deze kolonie, althans op het gebied van den landbouw, een modelvolkplanting te maken en ik wil u wèl verzekeren, dat ik er naar streven zal voor den Congo het schoone voorbeeld van Java te volgen.

Ik heb den Javaanschen landbouw gevonden een economische macht van het eiland, waarmede de regeering zoo in Indië als in Europa alleszins rekening moet houden, en die, alle egards van de regeering mag eischen, en die, zoo geloof ik, ook niet over dit laatste heeft te klagen. Java's rijkdom is de tweelederige ontwikkeling van de cultures. Om een voorbeeld aan te halen, dat duidelijk spreekt, het volgende: Al is het waar, dat de theecultuur op Ceylon op dit oogenblik zich zeer ontwikkeld heeft en boven de Javaansche staat, niettemin is het een feit, dat niet enkel het bedrijf op Java beter gedreven wordt, maar dat bovendien de kwaliteit der Javathee beter is, dan die van Ceylon, en het is juist deze laatste bijzonderheid, die de Engelsche theeplanters ginds zooveel bezorgdheid doet koesteren.

Ook over de rubber-cultuur sprak de heer Leplae:

Ik heb opgemerkt, dat het voornamelijk Engelsche concerns en syndicaten zijn, die thans op Java bezig zijn concessies te verwerven. De Hollanders komen hier werkelijk achteraan. Te Singapore bijv. heb ik op elke tien Engelschen acht rubbermen ontmoet.

Op Java werd over rubber welhaast niet gesproken. Hoe kort ik overigens op Java geweest ben, heb ik vrij veel streken gezien.

En het heeft mij verwonderd, hoe bijv. in het moerassige Bandjarsche zoowel als op den tamelijk steenachtigen bodem van andere deelen van Java de rubber welig tiert. Neen, waarlijk, men kan op het gebied der rubbercultuur in Nederlandsch-Indië nog ontzaglijk veel doen. Met voldoening heb ik ontwaard, dat ook de Belgen in dit opzicht van hun activiteit doen blijken."

In deze dagen van **rubber-overspanning** is het eigenaardig te hooren wat sir Frank Swettenham, de vroegere gouverneur van de Straits Settlements in de „Rubber World" schrijft, waarop het Soer. Hbld. de aandacht vestigt:

Er worden veel nieuwe rubbermaatschappijen gevormd. Het is moeilijk te begrijpen, hoe de oprichting van één of twee, somwijlen drie, maatschappijen op één dag kan worden gerechtvaardigd. Eenige van de onlangs tot stand gebrachte maatschappijen zijn volkomen gezond, maar er zijn ook vele waaraan alleen krankzinnigen, zou men zoo zeggen, hun geld zouden kunnen toevertrouwen.

Drie moeilijkheden zullen de bestuurders van rubbermaatschappijen onder de oogen hebben te zien. De eerste is de arbeidsquaestie. Met zulke uitgestrektheden, die caoutchoucboomen zullen dragen, zal een overeenkomstige vraag naar werkkrachten gepaard gaan, en ofschoon hierin zonder twijfel zal kunnen voorzien worden door China, Britsch-Indië en Java, toch kan dit niet zoo maar in eens gebeuren.

De tweede moeilijkheid zal zijn de groote vraag naar geoefende en bevoegde Europeesche „supervisors" reeds heeft de wedstrijd om de beste krachten te bemachtigen de salarissen sterk de hoogte in gedreven.

Ten derde: binnen korten tijd, zeker niet later dan in 1915, zal de productie van plantage-rubber enorm zijn en tenzij de consumptie er gelijken tred mee houdt, zal er een val in de prijzen komen, die alleen de gezondste en oudste ondernemingen geen kwaad zal doen, maar dat de onlangs opgerichte maatschappijen niet dan met groote moeite gaande zullen worden gehouden, terwijl slecht beheerde en sterk overkapitaliseerde ondernemingen onvermijdelijk te gronde zullen gaan.

Het zijn inderdaad verstandige dingen die Swettenham hier zegt, vindt ook de heer v. Geuns. Als men hoort van de prijzen, voor sommige erfpachtsperceelen op Java betaald, en van de koersen waarvoor de aandeelen in die veel te dure ondernemingen gekocht worden, dan twijfelt men geen minuut aan de op handen zijnde catastrofe

Een suikerfabriek in de Preanger.

Door den heer G. W. H. van Zijll de Jong, particulier te Garoet, is het verzoek gedaan om in de dessa Pameungpeuk, district Negara afdeeling Limbangan in werking te mogen brengen eene op overeenkomsten de bevolking berustende suikeronderneming, met een maximum uitgestrektheid van den jaarlijkschen bruto-aanplant van 650 bouws.

Zoutmonopolie. Naar het Bat Nieuwsbl. vernemt heeft de resident van Djokjakarta voorgesteld om in den loop van het jaar de zoutregie in het gewest in te voeren.

Het N. v. d. D. v. N.-I. schrijft betreffende de **Jaarmarkt te Soerabaja** o.m.:

Gaat dit jaar de Passar Malem door, hetgeen van de gezondheidstoestand afhangt, dan wordt zij uitgebreid met twee nieuwe afdeelingen, n.l. Inlandsche muziekinstrumenten en Inlandsche teeken- en schilderkunst.

Onder eerstgenoemde afdeeling worden begrepen: gamelans, gongs, trommen, diverse strijk- en tokkelinstrumenten, fluiten, klarinetten en andere blaasinstrumenten; muziekinstrumenten in gebruik voor godsdienstige plechtigheden, kleppers, bellen, klokken, ratels, enz., tot cadanseering van den arbeid, zoo bijv. het weven, het padistampen, enz., en teekeningen van muziek-instrumenten.

De bedoeling van het vormen dezer groep is om een overzicht te geven van de wijze waarop de Inlandsche bevolking in Ned.-Indië muziek maakt en ook door het uitschrijven en doen plaats hebben van concoursen, de bezoekers in de gelegenheid te stellen om de waarde van Inlandsche muziek als Oostersche gevoelsuiting te kunnen beoordeelen.

Wat betreft de afdeeling Inlandsche teeken- en schilderkunst, zij zal bestaan uit olieverf-schilderijen, aquarellen, teekeningen, schetsen, studiën, krabbels, zelf ontworpen vlak-ornament, enz.

Met het samenstellen van deze groep heeft de commissie de bedoeling om de teeken- en schilderkunst onder de Inlanders aan te moedigen en den nog geringen drang, om als artist zelf te ontwerpen of te scheppen, ietwat te vergrooten.

De jaarmarkt tentoonstelling belooft dus ditmaal zeer belangrijk te worden, het betrokken bestuur ontziet moeite noch kosten voor de expositie; 't zou dus jammer zijn, zoo deze Pasar Malem niet door kon gaan.

WAT DE INLANDER ZEGT.

Een oordeel over deze rubriek van het Kolon. Weekblad. S. M. Rasjat wijdt in de te Padang — Westkust van Sumatra — verschijnende **Bintang Tiong Hoa** van 20 Februari 1910 no. 11, eenige aandacht aan de rubriek van het Koloniaal Weekblad „Wat de Inlander zegt".

Schrijver begint met te zeggen, dat daarin wekelijks een overzicht gegeven wordt van hetgeen in de Maleische en Maleisch-Chineesche Nieuwsbladen en periodieken van Nederl.-Indië staat, betreffende de voorkomende gevoelens en bestaande gedachten bij de daarwonende inlanders en Chineezen. Kennisneming daarvan kan wel eens zeer nuttig zijn niet alleen voor de toongevende personen in Nederland, maar ook voor het groote publiek, dat in de Indische onderwerpen van den dag eenig belang stelt.

Er behoeft bij den Inlander dus geen vrees meer te bestaan, dat zijn stem door den overheerscher niet wordt gehoord. In Nederland zijn lieden en Vereenigingen die voor den Inlander gevoelen en bereid zijn hem te helpen en te leiden op het pad, dat tot geluk voert. En daar noemen wij in de eerste plaats de Vereeniging „Oost en West", wier doel het is, den band tusschen Nederland en zijne koloniën en bezittingen in Oost- en West-Indië te versterken en hun beider gemeenschappelijke belangen te bevorderen

De jongste door den schrijver ontvangen Koloniale Weekbladen gaven hem zelfs aanleiding de daarin voorkomende mededeelingen te raadplegen en die ter kennis van zijne lezers te brengen en daaruit ten slotte de navolgende beschouwing te putten.

„Zoo staat, zegt hij, thans de vooruitgang op Java, en zou het dan niet nu onze beurt zijn om dat voorbeeld te volgen?

Zouden de Javanen, wier wenschen steeds werden onderdrukt en wier handen en gedachten reeds zoolang werden gebonden, beter zijn dan wij, Sumatranen. wier zeden en gewoonten bij lange na zoo slaafsch niet zijn, die ons altijd vrijer hebben kunnen bewegen?"

Ten slotte wijst de schrijver op het hoogst wenschelijke en nuttige voor de Sumatranen, om samenwerking te betrachten gelijk bij zoovele andere nationaliteiten kan worden waargenomen.

Een Sumatraan over de Nederlandsch-Indische besturende ambtenaren. In zijne wekelijksche Praatjes zegt dezelfde schrijver in hetzelfde blad, dat vele Sumatranen zich niet gelukkig gevoelen onder het Nederlandsch gezag.

Men hoort telkens zeggen, dat de Regeering dit niet wil doen, of dat niet wil nalaten; dat zij den werkelijken vooruitgang van den Inlander niet wenscht enz., enz.

Schrijver waarschuwt ten sterkste tegen dergelijke onjuiste beoordeelingen.

Zijns inziens zijn de bestuursregelingen, welke gegeven en ingevoerd worden, wèl goed, doch laat de toepassing daarvan door de besturende ambtenaren soms te wenschen over. Onderwerpelijk geldt hier 't Maleische gezegde, dat alles wat schittert nog geen goud is.

Een karbou met modder besmeurd, is daarom niet zwart van kleed, en het falen van een schot, kan niet altijd aan het geweer of aan den fabrikant worden geweten. De vermoedelijke schuld ligt bij den schutter.

En zoo is het ,ook met de besturende ambtenaren in Ned.-Indië. Zij, die de Regeeringsvoorschriften hebben op te volgen en uit te voeren, zijn lang niet altijd berekend voor de hen opgelegde grootsche taak, maar daarvoor kan men de Regeering niet doorloopend aansprakelijk stellen.

Ook neemt men zoo dikwijls waar, dat die ambtenaren alleen hunne bevordering in den Staatsdienst, dat is dus hun eigen belang, in het oog houden en bevreesd zijn voor hunne meerderen, omdat zij anders dit doel niet zouden kunnen bereiken, terwijl er weer anderen zijn wier eerlijkheid niet ongerept is. Het is dus moeilijk voor den inlander om steeds met juistheid de oorzaak te vinden, die aanleiding geeft, dat de goed bedoelde Regeeringsvoorschriften niet tot hun recht komen.

De oprichting van een aardewerkfabriek ter Westkust van Sumatra. In Het Koloniaal Weekblad van 10 Februari 1910 no. 6 werd reeds de reis vermeld, welke de dochter van het Larashoofd te Kota Gedang en echtgenoote van Soetan Koelipah, oud pengoeloe kapale van Soengei Poear in het gouvernement van de Westkust van Sumatra had gemaakt, met het doel zich persoonlijk en plaatselijk te overtuigen van de weefkunst, zooals die in dat gedeelte van het eiland werd beoefend.

De uitkomsten van dit onderzoek werden zoo belangrijk gevonden, dat zij besloot zich op de Padangsche weefkunst toe te leggen en tevens een beroep deed op de vrouwen van Sumatra's Westkust hetzelfde te doen.

In Het Koloniaal Weekblad van 20 Januar 1910 no. 3, werd door zekeren Pina-Pina de aandacht gevestigd op de wenschelijkheid de bereiding en verzending van verduurzaamde levensmiddelen aan te leeren, welke kennis hem een groote stap verder zou brengen en bovendien een loonenden werkkring zou kunnen geven aan tal van daarbij geëmployeerden.

Thans vraagt een anak dagang (= handelaar) van de Laras (= district) nan Doea — Westkust van Sumatra — in de **Tjahaija Sumatra** van 31 Maart 1910 no. 25, de belangstelling voor zijn denkbeeld: plaatselijk het aardewerk door den Inlander te doen vervaardigen, waaronder wordt verstaan de aanmaak van verschillende soorten van borden, kopjes, schotels, pannen enz.

De schrijver wijst daarbij op het succes van de vroegere bemoeiïngen ten aanzien van de weefkunst.

Men hoort ten dezen aanzien overal van samenwerking spreken, en wellicht zal het niet lang meer duren, of iedere dorp beschikt over een weefschool, met behoorlijke klassenverdeeling en kan jong en oud, man of vrouw, zich plaatselijk van af zijn 8e levensjaar van kleedingstukken voorzien.

Wat het, aardewerk betreft: De voorouders ter Westkust van Sumatra gebruikten voor hunne maaltijden het pisangblad. De uitdrukking sadaoen (= één bad) is dan ook nog bij alle inlanders bekend.

Voor het drinken bezigde men de klapperdop en het bamboeriet. De gereedschappen hadden de goede eigenschap, dat ze bijna nimmer braken en bijzonder langen tijd konden worden benut.

De omstandigheden zijn echter in de laatste jaren veel veranderd en thans wil men van af het zeestrand tot zelfs hoog in het gebergte in het bezit zijn van aardewerk, dat gewoonlijk van Europeesch, Chineesch of Japansch maaksel is.

Op het vervaardigen van inlandsch aardewerk heeft de Inlander zich zoo goed als niet toegelegd.

Het aardewerk, hoewel tegen billijken prijs verkrijkbaar, heeft echter het nadeel, dat het spoedig breekt, hetgeen tevens de reden is, dat er steeds navraag naar zal bestaan en ten alle tijde regelmatige toevoer zal plaats hebben. De geldelijke voordeelen. welke hier uit voortspruiten zijn thans natuurlijk voor den vreemdeling.

In verband met deze beschouwingen, geeft de schrijver middelen aan de hand om veranderingen in dien toestand te brengen, daarbij de voorkeur gevende aan het denkbeeld, dat de inlander in de toekomst zelf zijn aardewerk vervaardigt.

Evenals elk begin, zal ook deze arbeid moeilijkheden voor den inlander opleveren, maar met ontwikkeling van energieken goeden wil, zijn die bezwaren wel te ondervangen. Men behoeft niet dadelijk met een groot kapitaal te beginnen; ook zal de hoeda'nigheid en het uiterlijk van het eerste werk te wenschen overlaten, doch daardoor moet men zich niet laten ontmoedigen. In dat alles kan later verbetering worden gebracht.

De schrijver doet thans een beroep op allen, die invloed op het volk uitoefenen en beveelt zijn denkbeeld in hun aller belangstelling aan.

Te Singapore bestaat thans een aardewerkfabriek, als waarvan hier sprake is en door aaneensluiting ter Sumatra's Westkust zou men zeer goed een vertrouwd persoon derwaarts kunnen zenden, die bezield met hart voor de zaak, zich plaatselijk van den arbeid en de loonen op de hoogte zou kunnen stellen en daarvan een schriftelijk verslag zou kunnen indienen.

WAT DE CHINEES VERTELT.

De bestaande regeling van het passenstelsel voor de Chineezen in Nederlandsch-Indië. — De Chineesche maatschappij in Nederlandsch-Indië wordt herhaaldelijk beproefd door vele ernstige epidemische ziekten als cholera, typheuse koortsen, pokken, malaria enz., maar geen dezer plagen van hoogerhand kan de vergelijking doorstaan met de voortdurende kwelling (welke voor de Chineezen voortspruit uit het bestaande passenstelsel, dat niet alleen alle leden van den Chineeschen stam aan handen en voeten bindt, doch hen ook nog een ledige beurs bezorgt.

De bestaande regeling is zonder twijfel gegrond op de wet, maar die kan nimmer in het leven zijn geroepen met de bedoeling om de kas van den gulzigen, kleinen politieman te spekken.

Bij de toepassing van de wettige voorschriften, wordt veel wat billijk en rechtvaardig is over het hoofd gezien; althans het wordt den Chinees, bij het aanvragen van de reispas, zeer moeilijk gemaakt, want niet alleen dat men langen tijd op de verstrekking van dit geschrift moet wachten, moet men, behalve de legale onkosten, ook nog geldelijke offers brengen aan de magangs, dat zijn de schrijvers, op de officieele ambtelijke bureaux, die met de reispasadministratie zijn belast.

Een Chinees bijv. van het district Tandjoeng wilde naar de markten te Tangoengan, Bandjaradja, enz. gaan, ten einde daar uitstaande gelden in te vorderen en eenige andere handelsbelangen te regelen.

De districtspas werd kosteloos verstrekt, doch na tien dagen had het districtshoofd of de wedono niet meer de bevoegdheid een dergelijk geschrift uit te reiken, en moest zulks op het kantoor te Brebes geschieden.

Voor het zegel moest *f* 1.50 worden betaald, verder moest er een fotografisch portret van den pashouder op voorkomen, hetgeen te zamen een uitgaaf van *f* 4.— bedroeg.

Zulk een som is voor een kleinhandelaar werkelijk te zwaar en wordt dan ook met de grootste moeite opgebracht.

Met betrekking tot de verlangde geldelijke offers aan de magangs, zegt de schrijver Oeij Siauw Tiong van Tegal in de **Tiong Hoa Wi Sien Po** van 5 en 29 Maart 1910 nos. 220 en 222, dat de Chineezen zulks dezen schrijvers niet te zwaar moet aanrekenen, want geen menschelijk wezen kon tot heden van den wind leven; alleen is het vreemd te noemen dat een Regeering, die zichzelf eerbiedigt, voor het werk, waarvan hier sprake is, geen geldelijke beloning aan die dienaren toekent. Zulks doet groote schade aan het Gezag van het gouvernement, dat, ook in verband met den bekenden geldnood — wellicht beter deed het geheele magang — instituut op te ruimen.

Nog erger wordt het oeconomisch bestaan van den Chinees bemoeilijkt, wanneer ongelukkigerwijze aan het hoofd staan Residenten of Assistent-Residenten, die den Chinees een kwaad hart toedragen.

Voor de geringste poging van dezen, om, in het belang van het levensonderhoud, den ijzeren kooi, waarin hij gevangen zit, uit te vliegen, wordt telkens bij opvatting *f* 25.— boete, subsidair eenige dagen vrijheidsstraf opgelegd, tot schade van de Regeering die dan weder voeding moet verstrekken.

Vooral in de afdeelingen Tegal en Brebes klaagt men over de onrechtvaardige wijze waarop de passenregeling wordt toegepast. De Chinees van Tegal bijv. mag zich in het geheel niet buiten zijne Wijk bewegen.

Werd het vroeger toegelaten, dat hij somtijds in 'n gebied van 2 vierkante paal, zonder pas, kon reizen, thans moet zelfs voor het op 5 paal afstands gelegen dorp Pasajangan een reispas worden aangevraagd. Op het station te Tegal en op de nabijgelegen haltes, staan steeds de noodige politieoppassers op wacht, in het belang eener regelmatige contrôle, maar die dikwijls zeer onwelwillend is.

In elk geval verschilt dat optreden hemelsbreed van de wijze van behandeling, welke de Arabieren, die ook in het bezit van Reispassen moeten zijn, ondervinden.

Vermoedelijk is de reden dat ieder reizend Chinees door het Europeesch bestuur als een opiumsmokkelaar wordt aangezien. Wordt door zulk eene strenge toepassing van de voorschriften het doel wel bereikt, vraagt de schrijver? Zijns inziens niet, integendeel, het aantal opiumsmokkelaars neemt toe.

Naar schrijver's meening ligt het op den weg van de Chineezen om gezamenlijk hunne grieven voor te brengen bij de Chineesche officieren. Deze moeten zich hun lot aantrekken en wanneer zij doordrongen zijn van hun ambtsplicht om het moeilijk bestaan hunner landgenooten te verlichten, dan zullen zij zeker niet in gebreke blijven die grieven onder de aandacht te brengen van de bevoegde autoriteit.

Doch, ook daarvoor is eendracht onder de Chineezen in Indië noodzakelijk.

Een en ander over de doekoens ('n soort van doctoren) bij de Chineezen in Nederlandsch-Indië. — Kan een Chineesche doekoen, die zoogenaamd in 't bezit is van zekere bovennatuurlijke eigenschappen, in den tegenwoordigen tijd, in werkelijkheid kennis dragen van de inwendige roerselen van een Chinees of van het bedrag van diens handelswinsten, of van de wijze der gehouden administratie, als anderszins? vraagt Lim Wi Teng in de **Ho Po** van 23 en 30 Maart 1910 no. 360 en 36.

Zijn antwoord luidt daarop ontkennend; niet dat er vroeger geen menschen zouden hebben bestaan, die in het bezit zijn geweest van bovennatuurlijke eigenschappen, welke hen door het opperwezen werden geschonken en die door hunne innige betrekking tot dat opperwezen, door hunne reinheid en door hunne gebeden in staat waren vele wonderlijke zaken te begrijpen, waarvan de menigte geen kennis kon nemen. Doch de eigenschappen en de gedachtengang van het tegenwoordige geslacht zijn zóódanig veranderd, dat er van een bewegen op bovennatuurlijk terrein geen sprake kan zijn.

Handelden de ouden uit naastenliefde, de jongeren hunkeren naar materieele voordeelen en eer.

Niettemin heeft het tegenwoordig groote Chinee-

sche publiek toch nog wel vertrouwen in de bovennatuurlijke kennis van de doekoen.

Het spreekt van zelf, zegt de schrijver, dat niemand den raad van een doekoen in wint, wanneer zijne zaken voor den wind gaan en de levensomstandigheden hem gunstig zijn. In zulke gevallen is natuurlijk geen doekoen noodig.

De doekoen begrijpt dat ook zoo en weet onmiddellijk, dat als een handelsman tot hem komt, aan diens zaken het een en ander hapert en er geldelijk verlies is geleden.

Komen gehuwde lieden tot hem, dan wijst dit feit hem op oneenigheid van het echtpaar.

Ingeval van raadpleging over ziekte en verzoek om verstrekking van medicijnen, zijn de ziekteverschijnselen natuurlijk hoogst ernstig.

Al naar gelang van de omstandigheden worden antwoorden door den doekoen gegeven, als bijv. dat de handelaar tobt over enkele uitstaande schulden, die niet betaald zijn, dat de echtgenoot zich goed moet voeden, niet jaloersch moet zijn en steeds eenstemmig blijven;

dat men met het aanbrengen van de ziekte te lang heeft gewacht enz., enz.

De domme en misleide patiënt gaat daarna met gelukkige gevoelens huiswaarts en verkeert in de stellige overtuiging dat de doekoen het bij 't juiste eind heeft.

De schrijver is van meening, dat men die actie van de doekoens dezen niet te hoog moet aanrekenen. De uitoefening der doekoensfunctie is in zijne soort ook een handels zaak.

De tabak van f 1.50 wordt opgevuld met tabak van f 0.80, doch tegen den hoogsten prijs verkocht.

In het pakje sigaren, hetwelk men koopt, zijn de binnenste sigaren van slechter kwaliteit dan de buitenste, hoewel ze gezamenlijk tegen den hoogsten prijs van de hand worden gezet.

Bij den handel in geweven en zijden stoffen hebben ook misbruiken plaats. De actie van den doekoen verschilt in de werkelijkheid niet veel van die welke in den handel gebruikelijk is.

Wil men door den doekoen niet bedrogen zijn, dan zij men scherpzinniger dan de dokter, die zulks terstond bemerkt. Alleen den dommen weet hij geld afhandig te maken.

In elk geval kunnen degenen die zich tot hem wenden, zich niet beroepen op 't feit, dat zij lieden zijn van den vooruitgang.

De Tiong Hoa King Kie Hwie Vereeniging te Batavia. Geheel in overeenstemming met den tijdgeest hebben de Chineezen in Nederlandsch-Indië verschillende vereenigingen opgericht. De voornaamste daarvan is wel de Tiong Hoa Hwe Kwan-Vereeniging, die naar 't door de Chineezen niet altijd begrepen grootsche doel streeft, door aaneensluiting en door de kennis van één Chineesche taal, den Chineeschen stam vooruit te brengen en dien door alle nationaliteiten te doen eerbiedigen. Behalve deze vereeniging zijn er meerdere tot stand gekomen, die ten doel hebben de noodige voorzieningen te nemen in geval van overlijden van één der leden. Ook zijn er wel vereenigingen opgericht met minder goede doeleinden.

Te Batavia is thans een vereeniging in het leven geroepen met name „de Tiong Hoa King Kie Hwie, die zich tot het meer practische doel bepaalt, hulp en bijstand te verleenen aan de oeconomisch zwakke levende leden der Vereeniging.

Volgens bericht in de „Pewart Soerabaija" van 26 Maart 1910, no. 69, heeft de Kapitein-Chinees Khouw Kim An te Batavia zijne schouders onder deze vereeniging gezet, in de hoop, dat zijne vermogende landgenooten haar eveneens zullen steunen. Het feit, dat vermogende Chineezen zich het lot der arme levende misdeelde landgenooten aantrekken, is door de geheele Chineesche gemeente te Batavia met gejuich begroet, terwijl de schrijver van het artikel in de bovengenoemde „Pawarta Soerabaija" er aanleiding in vindt om daarin ook de rijke Chineezen van Soerabaja op te wekken, het goede voorbeeld van Batavia te volgen.

Chineeschen handel in Nederlandsch-Indië. Werd in Het Koloniaal Weekblad van 19 Mei 10 no. 20 het onderwerp van den Chineeschen handel in Nederlandsch-Indië met een enkel woord ter sprake gebracht, Fatimans wijdt in de **Pewarta Soerabaija** van 26 Maart 1910 no. 69 daaraan eveneens eenige regelen en wijst daarbij in de eerste plaats op het feit, dat sedert het vertrek van de Chineesche Handelscommissarissen, die destijds Ned.-Indië bezochten, met het doel de aaneensluiting van de Chineesche en Ned.-Indische handelsbelangen te bevorderen, noch van deze heeren, noch van hunne bemoeiingen iets werd vernomen.

Van invoer van nieuwe Chineesche modellen of van bijzondere Chineesche producten en andere handelswaren, waarop de Indiërs prijs stellen, is geen sprake.

Niet alleen dat de peranakan-Chinees zich in de Europeesche en Japansche plunje steekt, maar ook de volbloed Chinees doet daaraan mede, terwijl, voor het geval aan de kleeding een Chineesche snit is gegeven, de stof toch uit Europa of uit Japan afkomstig is.

De Chineesche modellen enz., schijnen bij 't grootste gedeelte van het Chineesch publiek in Ned.-Indië niet gewild te zijn, terwijl het bepaaldelijk opvalt, dat de Japansche modellen reeds ingang vinden en door alle nationaliteiten worden gebruikt. Een en ander zou er op kunnen wijzen, dat de reizen van de Chineesche Handelscommissarissen in Ned.-Indië vrij wel nutteloos zijn geweest.

De vooruitgang van den Chineeschen stam zal op die wijze nooit groote vorderingen maken. Deze staat in het nauwste verband met den geldelijken welstand der Chineezen en dit geldt ook voor het Chineesche Keizerrijk.

Het geld moet nu eenmaal uit den handel komen en daarom mogen de Chineesche autoriteiten wel hunne bijzondere aandacht aan den handel schenken en nagaan welke handelsartikelen in het Buitenland en in Ned.-Indië gewild zijn. Doch de Chineesche Regeering schijnt voor dit onderwerp geen open oog te hebben en daarom gaat de Chineesche handel in Ned.-Indië niet vooruit.

Men blijft in China vervaardigen, hetgeen de landgenooten verlangen, en om hetgeen in het Buitenland aftrek zou kunnen vinden, bekommert men zich niet.

Toch zal het voor Groot-China zaak zijn zich te schikken naar de wenschen der koopers in Ned.-Indië en in het Buitenland, en niet omgekeerd.

Vooruitgang van het onderwijs bij de Chineesche vrouwen. — Opzichtens dit onderwerp, vielen de navolgende berichten in de **Pembrita Tjoeng Wa** van 1 Februari 1910 no. 138 bijzonder op.

I. De twee jonge dochters van den Chineeschen gezant in de Vereenigde Staten van Noord-Amerika zijn op de Hooge School aldaar toegelaten. Men hoopt algemeen dat de ouders dezer jonge dames er in zullen toestemmen dat zij na de voltooiïng hunner studies, hunne kennis ter beschikking zullen stellen van de Chineesche vrouwen in Groot-China.

De dames gaan op Europeesche wijze gekleed.

II. De Minister van Binnenlandsche Zaken in China, heeft, in overleg met zijne ambtgenoot van Onderwijs, bevelen aan de politie gegeven er voor te waken, dat de vrouwelijke studeerenden zich niet verzamelen met de mannelijke.

III. De autoriteiten te Peking hebben aan het publiek in het ressort van die stad te kennen gegeven, dat, op kosten des Keizers van China, een nieuw schoolgebouw zal worden opgericht, waarin

FEUILLETON.

Javaansche legenden.

In de 5e aflevering (deel LI.) van het „Tijdschr. v. Taal- Land- en Volkunde", schrijft de heer J. Knebel over de plaatsen van de hoogtste vereering (poenden) en eenige andere bijzonderheden.

Het onderzoek, dat in 1906 en 1907, omtrent deze materie is ingesteld werd een opwekking voor den controleur J. P. W. Houtman — thans assistent-resident van Djapara — om een dergelijk onderzoek te doen instellen in zijne kontrole-afdeeling Ponorogo.

Aan de belangstelling van den controleur is het te danken, dat door het hoofd der Javaansche school te Ponorogo, Raden Sosrosoedirdjo, een Javaansche tekst geleverd werd van alles, wat het bezoek der poenden's en het hooren van de volkslegenden daaromtrent aan te teekenen gaf. Die vertaling is nu door den heer Knebel van een Hollandsche voorzien en van het Javaansch in Latijnsche karakters overgezet.

Wij nemen hier enkele van die legenden over:

HET GRAF VAN TAMAN-AROEM.

Toen Raden Toemenggoeng Wirjadiningrat, in leven Regent van Ponorogo overleden was, waren zijne kinderen en kleinkinderen eenstemmig van gevoelen, dat het het beste was, om zijn lijk bij te zetten op het gebergte Lavangan, gelegen ten Zuiden van de hoofdplaats Ponorogo.

En zoo geschiedde.

Toen het lijk daar 40 dagen lang begraven was, geviel het dat de kinderen en kleinkinderen telkens met eene tusschenruimte van twee of drie nachten, droomden, dat ze den overledene hadden ontmoet.

De Regent zaliger gaf hun in den droom te verstaan, dat hij niet naar zijn zin daar begraven was; omdat hij daar alleen was, en omdat de plek niet aangenaam aandeed, eenzaam en somber was; ook eischte hij verlegd te worden naar de desa Tamanaroem, of naar een stuk tuingrond binnen de hoofdplaats Ponorogo.

Daar de kinderen en kleinkinderen zonder ophouden door zoo'n droom werden verstoord, waren ze zeer bedroefd en van hartzeer vervuld.

Te langen leste kwamen ze tot een eenstemmig besluit, en richtten een verzoek aan het Hoofd van het plaatselijk bestuur, hun wel te willen vergunnen om het lijk naar de désa Tamanaroem over te brengen.

Dat verzoek werd toegestaan.

Vervolgens werd het graf ontgraven en er 't lijk in aangetroffen in zoo gaven toestand, als het verkeerde op het oogenblik, dat de afgestorvene nog in leven was.

Toen werd het weer gereinigd, naar de hoofdplaats gebracht en begraven in de désa Taman aroem.

Dat graf nu werd overbouwd met een steenen huis met een pannen dak, en om dat huis werd een steenen muur gemetseld, aan alle zijden op een afstand van vijftien meter van het graf.

In die muur werd een deur van djati-planken aangebracht, met een hangslot.

Niet zoodra bestond het graf daar, of het bekwam een reuk van heiligheid, en als bewijs van dat angker, die heiligheid, diene, dat de groote boomen in de nabijheid van het graf er met hunne boventakken niet overeen bogen, en dat de vogels, die er overheen vlogen, dood neervielen.

In den loop der tijden werd dat graf bij de menigte bekend, als een plaats van geloften, en naar het algemeen zeggen, voor menschen, die graag spoedig rijk zouden worden door groot- of kleinhandel.

De meesten van de lui, die er komen, zijn Chineezen — er komen maar ettelijke Javanen — en de Chineezen, wier wenschen reeds vervuld werden, houden de muur in goeden staat, en zorgen er voor, dat de buitenpoort en de deur geverfd en op allerlei wijze gekleurd en verguld wordt.

Elken Donderdag-kliwon 's avonds 5—6 uur — de Javanen noemen dat den avond van Vrijdag legi — komen er vele menschen offeren, om er den zegenden invloed af te bidden voor het behalen van veel winst.

In de grafkamer zijn voortdurend hoopen Europeesch wit lijnwaad — geschenken van menschen, die reeds groote winsten zijn deelachtig geworden — dat gebezigd wordt, om het graf van een gordijn te voorzien

Buiten die graven vindt men nog graven van ambtenaren en kleine luiden.

In de nabijheid van de grafkamer, aan den Oostkant, ligt een steen, de voormalige zitplaats van Soesoehoean Komboel.

Voor dien steen is een huisje gebouwd met pannen dak, dat bovendien omgeven is door een gordijn van Europeesch wit katoen.

Wat de heiligheid van dien steen betreft — zou men kunnen opmerken — dat die een weinig van zijn (mystieke) werking had ingeboet; maar 't graf wordt nog altijd vereerd en boezemt voortdurend heilige vrees in aan de menschen daar.

PEGAT-GEBERGTE.

Van het distrikt Somoroto loopt er een gebergte in de lengte van West naar Oost.

Oudtijds werd, op verlangen van het Hoofd van plaatselijk bestuur van Ponorogo, de grond, tusschen de heuvels door, in den berg ontgraven en gelijk gemaakt en alzoo gemaakt tot een groote rechtstreeksche weg van Somoroto naar Oempoel en Balong.

Dat was noodzakelijk, om de inspectie der désa's sawahs, onbebouwde velden en andere zaken in de afdeeling Ponorogo voor de ambtenaren te vergemakkelijken en bovendien strekte het tot gemak voor de voetgangers.

Daar het gebergte — door dien weg — in tweeën werd gedeeld werd het genoemd „berg Pegat", aangezien „pegat" beteekend „gescheiden".

Die nieuwe weg door het Pegat-gebergte mag heelemaal niet begaan worden door jonge lui, die op het punt van trouwen staan.

Ingeval dat verbod overtreden wordt, dan zal het onvermijdelijk voor hen uitloopen op eene scheiding overeenkomstig dat woord „pegat".

De désa ten Westen — van dat gebergte — heet Karang lo en de désa ten Oosten daarvan heet Sedajoe, en de inwoners van die beide désa's mogen niet met elkander niet de betrekking aangaan van besanan d. w. z. van wederzijdsche ouders van bruid en bruidegom — want in dat geval zouden ze duchten, dat het huwelijk hunner kinderen later door echtscheiding zou worden ontbonden.

aan vrouwelijke leerlingen gelegenheid zal worden gegeven onderricht te ontvangen.

Opium. — In de **Pewarta Soerabaija** van 24 Maart 1910 no. 68 komt het bericht voor, dat de Franschen zich thans meer en meer bezig houden met den clandestienen-invoer in Ned.-Indië van onwettige opium. Onlangs werd bij drie Franschen, die in een hotel logeerden, eene hoeveelheid van 100 thail onwettig opium gevonden, welke afkomstig was van Saigon. Kort te voren was eveneens een Franschman betrapt wegens dezelfde overtreding.

Een dergelijk duister beroep is niet geschikt om het gezag van den Europeaan in Ned.-Indië te verhoogen, zegt het blad.

Van Vreemde Koloniën.

Gemeenteraden in Oost-Afrika.

Aan de arrondissements-raden in de steden Dar-es-Salam in Tanga is een ontwerp toegezonden voor de instelling van gemeenteraden in die beide plaatsen.

Aan die gemeenteraden zou de zorg voor de volgende diensten worden opgedragen: aanleg van wegen, waterverstrekking, openbare verlichting, reinigingsdienst, marktwezen, slachtplaatsen, scholen, armwezen, kerkhoven, enz.

De raden zullen gerechtigd zijn plaatselijke wetten uit te vaardigen, behalve op Justitiek terrein, en belastingen kunnen vaststellen en innen.

Het bestuur der gemeenten zal worden gevoerd door een raad, samengesteld uit den districtschef, als voorzitter en vijf leden. Van de leden zullen twee door den gouverneur worden en drie door de kiesgerechtigde ingezetenen voor den tijd van twee jaar worden gekozen, en wel een door de huiseigenaars, een door de industrieelen en ambachtslieden, en de derde door de lieden, die andere beroepen vervullen. —

Kiezers kunnen slechts zijn zij, die de Duitsche nationaliteit bezitten en minstens 25 jaar oud zijn, terwijl verkiesbaar zijn, met uitzondering van den districtschef en de gemeente-ambtenaren,, de kiesgerechtigden, die den dertigjarigen leeftijd hebben bereikt. De zittingen van den raad zijn openbaar.

De voorzitter, dat is de districtschef, is belast met de uitwerking der aan de goedkeuring van den raad te onderwerpen ontwerpen en met de uitvoering der raadsbesluiten. Acht de voorzitter evenwel de genomen besluiten gevaarlijk of schadelijk voor de belangen der stad, dan kan hij in beroep komen bij den gouverneur, wiens goedkeuring dus feitelijk noodig is, om de door den raad uitgevaardigde bepalingen rechtsgeldig te maken.

Men ziet, dat in dit ontwerp geen sprake meer is van eene vertegenwoordiging van het inlandsch element. Oorspronkelijk heeft zulks wel in de bedoeling gelegen en in een vorig ontwerp was daar dan ook wel degelijk rekening mee gehouden, maar de gedachte alleen om met inboorlingen samen te zitten in een gemeenteraad had toen zoozeer de verontwaardiging gewekt van de Europeesche ingezetenen, dat het bestuur daarvan blijkbaar heeft afgezien.

De Gemeenteraad van Ahmedabad.

Het bestuur der provincie Bombey in Engelsch-Indië heeft zich genoodzaakt gezien den gemeenteraad van Ahmedabad, de tweede stad in die provincie te ontbinden, wijl dat lichaam niet op de hoogte van zijn taak bleek te zijn, de zaken der stad niet naar behooren behartigde.

Onder de redenen, die voor het besluit tot ontbinding werden aangevoerd, treffen we onder andere de volgende tegen den ontbonden gemeenteraad gerichte beschuldigingen aan:

„**Hij gaat voort de hygiënische behoeften** der stad te verwaarloozen, waar men geen markten aantreft, behalve een groentenmarkt, en ook geen openbare slachthuizen vindt.

Hij heeft slechts ten deele voorzien in de afwatering der stad.

Hij heeft herhaaldelijk het openbaar belang aan particuliere belangen opgeofferd, bij de uitgifte van gronden.

Hij heeft in hooge mate misbruik van macht gemaakt bij benoemingen.

Wat het dagelijksch **bestuur** betreft, maakte het daarmee belaste comité zich aan verschillende onregelmatigheden schuldig, als het doen te loor gaan van stukken betreffende besluiten van het comité, terwijl het ommitteerde aanteekening te houden van enkele zijner besluiten en zulks ten opzichte van andere eerst geruimen tijd na data betrachtte.

„Het is duidelijk, zoo wordt in het besluit opgemerkt, dat uitstel in zulke zaken moet leiden tot begunstiging en zelfs leiden kan tot knoeierijen en omkooping.

Zeer zwaar werd het den gemeenteraad inzonderheid aangerekend, dat hij niets gedaan had om de door deskundigen van het gouvernement aangewezen gebreken op het gebied der hygiëne te verhelpen, zoodat het sterftecijfer in de stad voortdurend steeg.

In plaats van den naar huis gezonden gemeenteraad is nu het plaatselijk bestuurshoofd, wien een aantal door het bestuur aan te wijzen ingezetenen zullen worden toegevoegd, belast met het bestuur der stad.

Ook in de hoofdstad van Engelsch-Indië schijnt niet alles naar wensch te gaan. Zoo lezen we in een schrijven uit Calcutta aan de T i m e s o f I n d i a :

„Sommige ingezetenen meenen, dat de stad in geen enkel opzicht wordt overtroffen in alles, wat eene stad groot maakt, maar deze optimisten maken een kleine minderheid uit. De meeste Europeanen, wier lot hen naar Calcutta heeft gevoerd, staan altijd klaar om te klagen over de afwezigheid van gemakken en genoegens, waarop zij recht meenen te hebben, en over het bestaan van gebreken, welke huns inziens niet aan de stad hunner inwoning mogen kleven, maar zij leggen een merkwaardige onbekwaamheid aan den dag om zelven iets te doen, wat verbetering in den toestand zou kunnen brengen. Deze lethargische houding moet wellicht worden toegeschreven aan den ontzenuwden invloed van het klimaat en ook wel misschien aan het feit, dat de meer invloedrijke leden der Europeesche gemeente zoo verdiept zijn in het opeenhoopen van fortuinen, dat er in hunne gedachten geen plaats meer is voor de openbare zaak. In elk geval verklaarde eene autoriteit, wiens ondervinding gewicht verleent aan zijne meening, dat er te Calcutta veel minder deelneming in de openbare zaak valt waar te nemen, dan in eenige andere hoofdstad der wereld."

Doch deze correspondent meent toch teekenen te kunnen vaststellen, die op verbetering wijzen. Het kan verkeeren. Ook elders!

Te hard van stapel.

Toen de heer Beau, gouverneur-generaal van Indo-China werd, meende hij aan 't inlandsch element zeggenschap te moeten geven, inzake 't bestuur. Werd er eene soort inlandsche Kamer met raadgevende stem ingesteld, maar de leden wisten niet beter te doen, dan het Fransch bestuur op de meest heftige wijze aan te vallen, zoodat al spoedig de instelling moest worden opgeheven.

Een zelfde verschijnsel deed zich in Egypte voor. Dit land heeft onder het bestuur van lord Cromer ontegenzeggelijk groote vorderingen gemaakt, terwijl het bestuur nagenoeg geheel in handen van het Engelsch pro-consulaat berustte. Gevolg gevende aan den drang vooral, die van het Lagerhuis uitging, heeft de opvolger van lord Cromer, sir Eldon Gorst gemeend meer te rekenen op medewerking van het inlandsch element.

En de uitkomst?

Terwijl de zaken onder lord Cromer goed gingen, Egypte zich financieel en in economisch opzicht kon herstellen, daar in het geheele land rust heerschte, hebben de door Engeland verleende concessiën het nationalisme nieuw voedsel gegeven en worden de eischen der nationalisten steeds grooter en dringender.

Onlangs was sir Eldon Gorst het voorwerp eener anti-Engelsche betooging, toen hem aan het station te Cairo werd toegeschreeuwd: „Weg met de Engelsche bezetting, weg met het despotisme en de tirannen, leve het onafhankelijk Egypte."

Hoe het in dat onafhankelijk Egypte zou toegaan, blijkt wel uit het feit, dat de mohamedaansche wetgeleerden, met wie de nationalisten samengaan, den moord op den eersten minister Boetros-pasja geen strafwaardig feit heeten, o.a. omdat de vermoorde maar een Christen was.

Het is te begrijpen dat men nu in Engeland den tijd gekomen acht, om terug te keeren op den te vroeg ingeslagen weg.

Alweer een mislukking dus, die te denken moet geven.

Italiaansch Somaliland.

Het is wel merkwaardig, dat, terwijl Engeland door zich uit het binnenland van Britsch Somaliland terug te trekken, zonder zijne rechten op dat gebied prijs te geven, toch een groot deel van zijn invloed gaat opofferen, de Italianen alles in het werk stellen om hun invloed in het hun toekomend deel van Somaliland te verstreken en wel met name in het land der Midjertains.

In de eerste plaats zal de Midjertain-kust worden bezet, dan zal een militaire post worden opgericht te Kalakayo, in het binnenland op omstreeks honderd K.M. afstand van Obbie gelegen en de residentie van den oudsten Midjertains-sultan Yoesoef Ali; voorts zullen de Midjertains in het gebruik der wapens worden onderricht en voorzooverre mogelijk op Europeesche wijze worden geoefend; verder zal een draadloos telegraaf-net worden aangelegd voor het

verkeer tusschen Midjertain, Benadir, andere deelen van Italiaansch Somaliland en Italië en een rechtstreeksche stoomvaartdienst tusschen de Midjertain-kust, Benadir en Aden worden ingesteld; terwijl ten slotte zal worden aangestuurd op voortdurende verbetering der betrekkingen met de Midjertain-sultans.

Met de bezetting der Midjertain-kust is reeds een begin gemaakt. Kapitein Francesco Crispi, die benoemd werd tot resident van Obbiah en onlangs van Aden naar genoemde havenplaats vertrok, bevindt zich nu te Obbiah met omstreeks 500 inlandsche soldaten, van wie enkelen zijn aangewezen om de Midjertains in den wapenhandel te onderrichten. Wapenen en munitie zijn eveneens reeds aan de inboorlingen uitgereikt. In den loop van het volgende jaar zullen nog drie Italiaansche officieren worden benoemd, aan wie posten te Ras Alola, Ras Hafsen en Boender Kassim, de voornaamste havens van de Midjertain-kust, zullen worden toevertrouwd, waarbij ieder hunner de beschikking zal erlangen over eene macht van omstreeks 500 inlandsche soldaten. Een bezetting van gelijke sterkte zal te Kalakayo worden onderhouden.

Van de draadlooze telegraaf-stations werden er reeds zeven opgericht, die elk beschermd worden door een klein fort.

Al deze maatregelen dienen om Italiaansch Somaliland te beschermen tegen den dollen mollah, die 't de Engelschen zoo lastig maakte, dat dezen ten slotte er de voorkeur aan gaven het binnenland te ontruimen.

De Italiaansche regeering heeft zich blijkbaar door haar optreden de medewerking der inlandsche hoofden in haar gebied weten te verzekeren, daar toch blijkens de laatste berichten de sultan van Midjertain en Obbia zich verbonden hebben tot een gezamenlijk optreden tegen den mollah.

Coöperatief landbouw-crediet in Engelsch-Indië.

Toen het coöperatief-credietstelsel in Engelsch-Indië werd ingevoerd, verwachtte niemand, dat 't snelle vorderingen zou maken. In werkelijkheid heeft het zich reeds aardig ontwikkeld. Het aantal vereenigingen is van 90.000 in het dienstjaar 1906—'07 gestegen tot 184000 in het jaar 1908—'09, terwijl het kapitaal steeg van 23 lakhs tot 80 lakhs — 1 lakh is 100.000 roepjen is ƒ80.000 — en de uitgaven van 29 tot 84 lakhs toenamen. Deze cijfers, hoe groot zij ook schijnen, zijn laag wanneer men de groote uitgestrektheid van Indië in het oog houdt, maar zij doen ons toch zien, dat werkelijk bepaalde vorderingen vielen vast te stellen.

De groote moeilijkheden, waarmede men voor eene ruime toepassing heeft te kampen, zijn de financiëele quaestie en het toezicht.

De financiëele quaestie wordt op verschillende zeer uiteenloopende wijzen opgelost. In Birmah zorgt de bank van Rangoon daarvoor; in Madras vindt men twee centrale banken; in de Vereenigde Provinciën worden leeningen gesloten met de vereenigde credietbanken, en in Bengalen is het vraagstuk opgelost door de oprichting van een coöperatieven bond. In Bombay hangt de geheele financiëele quaestie af van de uitvoering van een schema voor eene centrale bank, waartoe reeds de goedkeuring van het provinciaal bestuur en van het Indisch gouvernement werd verkregen. zoodat nog slechts het wachten is op de toestemming van het opperbestuur.

De quaestie van het noodige toezicht wordt echter steeds dringender. De verdere uitbreiding, aan het stelsel over heel Indië te geven, wordt tegengehouden door het gebrek aan wegens de geringe geschiktheid van het bestuur der vereenigingen zoo hoog noodige toezicht.

De Engelsch-Indische regeering stelt zich thans voor de gewestelijke bestuurders hiermee te belasten en aan te dringen op samensmelting van daartoe in aanmerking komende vereenigingen, ten einde het toezicht te vergemakkelijken.

BOEKAANKONDIGING.

Door omstandigheden buiten onzen wil, kon tot onzen spijt, niet vroeger hier de aandacht onzer lezers gevestigd worden op de volgende belangrijke schrifturen, die ons reeds eenigen tijd geleden werden toegezonden en waarvoor wij bij dezen den schrijvers hartelijk dank betuigen:

Te Paramaribo werd met toestemming van Z. Ex. den Gouverneur van Suriname uitgegeven een zeer interessant boekdeel, betreffende **de Balata-industrie in Suriname.**

Het is verdeeld in drie hoofdstukken.

Hoofdstuk I. is bewerkt door den heer Oudschans Dentz. Het bevat het historische overzicht der balata-industrie in Suriname. Bij dat hoofdstuk is gevoegd als bijlage 3 „Het verslag van de commissie benoemd bij Gouvernements Resolutie van 8 September 1905 No. 10385", hetwelk nog niet in druk was verschenen. Deze commissie bestond uit de heeren:

A. G. van Wieringen, Administrateur van Financiën, Voorzitter;

W. L. Loth, Gouvernements-Landmeter;

W. A. Baron van Asbeck, Houtvester;

Chs. Douglas;

A. M. W. ter Laag.

Aan deze commissie was de heer J. W. Schenkel commies ter Gouvernements-Secretarie — Chef Afd. II. — als secretaris toegevoegd, die na eenigen tijd wegens ziekte met verlof naar Nederland vertrok en vervangen werd door den heer C. E. Charlouis, commies ten domein-kantore.

De commissie was benoemd om den Gouverneur van advies te dienen over de vraag in hoeverre wijziging van de balata-verordening — G. B. 1905, No. 3 — gewenscht is te achten voor de ontwikkeling van het kleinbedrijf in de balata-industrie.

Hoofdstuk II is bewerkt door den heer Plasschaert. Het bevat de beschrijving van het winnen der balata en eene beschouwing over de industrie.

Hoofdstuk III is door Dr. J. Sack samengesteld, en bevat de beschrijving der chemische samenstelling van de balata, alsmede hare vervalschingen.

Voor hen, die belangstellen in deze kwestie van den dag, ligt het boek ter kennisname op de leestafel, Heulstraat 17, Den Haag.

Even belangrijk; doch uit een wetenschappelijk, volkenkundig oogpunt, betreffende de kolonie Suriname, is de ons door den schrijver, Jhr. L. C. van Panhuijs, toegezonden afdruk uit de Verhandelingen van het XVIe Intern. Amerikanistencongres, bevattende **Mitteilungen über Surinamische ethnographie u. Kolonisationsgeschichte: trommelsprache; tätowieren; zauber- u. heilmittel; kurze bemerkungen über zahlmittel und ein merkwürdiges buch über das geistesleben der Indianer.**

Dr. Abdul Rivaï, de kranige arts, die onlangs als Off. v. Gezondheid met zijn Engelsche echtgenoote naar Indië is vertrokken, zond ons het resultaat van een maandenlangen nauwgezetten arbeid in een zeer belangrijk wetenschappelijk onderzoek, door hem verricht in het hygiënisch laboratorium van Prof. Dr. R. H. Seltet te Amsterdam en gepubliceerd in de **Geneeskundige Bladen** 14de reeks No. XI „Over den Invloed van de Flagellaten op de zelfreiniging van het Bassinwater". Bij de aankondiging van dit werk kunnen wij niet nalaten enkele woorden aan zijn persoon te wijden:

Dr. Rivaï is wel een sprekend voorbeeld, dat zuiver wetenschappelijke vorming geheel onafhankelijk is van rasinvloeden. De groote energie, waarmede hij onder de moeilijkste omstandigheden zijne talenten heeft weten te ontwikkelen, kunnen ten voorbeeld strekken aan ieder ras.

De laatste maanden van zijn verblijf in Europa, wijdde hij succesvolle studie aan het „Institut Pasteur" te Parijs.

Een groote teleurstelling moet het voor den kundigen man geweest zijn, dat hem het begeerde ambt van onderdirecteur aan de Pasteur-inrichttng te Batavia niet mocht te beurt vallen. Wellicht is dit echter later nog voor hem weggelegd.

Van harte wenschen wij Dr. Rivaï een gelukkigen loopbaan in zijn geboorteland toe.

Verder ontvingen wij nog ter aankondiging een werk van J. J. Leliveld, leeraar aan de Handelsschool te Amsterdam, getiteld **Engelsche Handelterminologie,** — dat zeker in een bestaande behoefte voorziet.

Oost- en West-Indisch Literatuur-overzicht.

De Indische Gids.

Het Juni-Nummer opent met een op persoonlijke waarneming gegrond artikel van den heer H. van Kol, getiteld: Het vraagstuk van het water in Tripolitanië, het land der woestijn.

Een interessante beschouwing over door Raffles aan den Sultan van Palembang in de Maleische taal gestelde brieven, houdt daarna de heer J. Habbema. Het opstel is eigenlijk een vervolg op de studie van J. C. Baud, in de Bijdragen van het Koninklijk Instituut voor de Taal-, Land- en Volkenkunde van N.-I., getiteld „Palembang in 1811 en 1812". Volgens den heer H. werpen die brieven, welke o. m. een ophitsing van Palembang's sultan tegen de Nederlanders inhouden, een onuitwischbare smet op de nagedachtenis van den schrijver. En het getuigt niet „voor het Engelsche rechtvaardigheidsgevoel, dat na de teruggave van de koloniën, Raffles, de aanstichter van den gruwelijken Palembangschen moord, werd benoemd tot Lt. Gouverneur van het aan Palembang grenzende Benkoelen." „Voor elk onpartijdig rechter, die rekening houdt met motieven, omstandigheden en data, is Raffles, die door zijn stoken en ophitsen, gepaard met het zenden van wapens en ammunitie, de moreele verantwoordelijkheid draagt voor de moord der 24 Hollanders en 63 Javanen — 14 September 1811 —, door zijn „bravo" den Sultan van Palembang, heel wat schuldiger, dan Van Speult. die twee eeuwen vroeger, vermeenende met samenzweerders tegen het Hollandsche gezag op Ambon te doen te hebben, de negen Engelschen deed vonnissen." Dit laatste doelt op de zgn. „Ambonsche moord", die als casus belli heeft gediend voor de Engelsche oorlogen in de 17e eeuw en ons daarna nog telkens voor de voeten werd geworpen.

In een volgend artikel bepleit Mr. L. A. C. Kolff bijv. een speciale studie in een of ander vak willen bibliotheek voor Ned.-Indië. Personen die in Indië bijv. een speciale stuoie in een of ander vak willen maken, stuiten telkens op het bezwaar de bestaande litteratuur over het onderwijs niet te kunnen raadplegen. Wij voor ons meenen intusschen, dat een dergelijke instelling als door den heer K. bedoeld, niet het groote nut zal stichten, dat hij er zich van voorstelt, immers werd tot de oprichting er van te Batavia — o. i. de aangewezen plaats — besloten, dan toch zou slechts een klein gedeelte der bewoners van den uitgestrekten Archipel er werkelijk profijt van kunnen hebben. Dergelijke biblotheken minstens op de hoofdplaats van ieder gewest zouden slechts tot het zeker gewenschte doel kunnen leiden, maar zulks zal wel tot de vrome wenschen blijven behooren, gegeven „den treurigen staat waarin de Indische financiën verkeeren" (geijkte term volgens Mr. K.).

Van de overige bijdragen, welke dit Ind. Gids-nummer bevat, noemen we nog het vervolg van den heer N. Mac Leod historische beschouwing, getiteld Uit de Geschiedenis der Oost-Indische Compagnie in de tweede helft der 18e eeuw, en het slot van Een reis door de Bataklanden, door J. E. Jasper. Voorts de gewone rubrieken, als: Varia, Maandelijksche revue van brochures, enz., door J. E. de M.; Koloniale litteratuur; Wetenschap en industrie en Maandelijksche bibliographie, door W. C. Muller.

De Tijdspiegel.

De heer Van Kol schrijft in de Tijdspiegel een serie artikelen over de mijnbouwwetgeving, enz. In het Juni-nummer is hij genaderd tot een beschouwing over De speculatiezucht bij den particulieren mijnbouw, tevens het slot vormend zijner artikelenreeks. De oorzaak der „bekende treurige resultaten" dier meeste ondernemingen vat de schr. samen als volgt.

Onpractische exploratie, gebrekkige erts-blootlegging, onvoldoende exploitatie, gebrekkig transport, opslaan van verkeerde technische inlichtingen ten gevolge van gebrek aan voorstudiën. Verder: onvoldoende geldmiddelen, schromelijke verwatering van kapitaal, onbekwame directiën, slechte keuze der beheerders, roofbouw vanwege het beursspel, en — in niet weinig gevallen — valsche rapporten, oneerlijke manupilatie en schandelijk bedrog, — om van ambtelijk gunstbetoon bij het verleenen van vergunningen of concessiën niet te spreken.

Dit is zeker een lange zondenlijst, hetgeen den heer Van Kol aanleiding geeft te spreken van de „failure" der particuliere mijnbouwindustrie in Ned.-Indië. Toch veroordeelt hij niet allen mijnbouw in onze koloniën, doch dringt aan op staats-exploitatie der mijnen. waardoor de meeste dier fouten, de bittere teleurstellingen en de demoraliseerende gevolgen zullen worden voorkomen.

Gelukkig voor de velen. die van particuliere exploitatie echter nog steeds meer verwachten dan van Staatsexploitatie — van ambtelijke dus — dat de heer Van Kol geen Min. van Kol. is.

Hetzelfde Nr. bevat nog eene bespreking van Carry van Bruggen's „'n Badreisje in de Tropen", waarvan de recensent o.m. getuigt, dat door dit boek onze kennis van land en volk in de tropen bijzonder verrijkt wordt en het den schr. stelt in de rij onzer beste auteurs van Indische romans en novellen.

Vragen van den Dag.

Als altijd is „Vragen van den Dag" up to date. Het Juni-nummer bevat n.l. nu reeds een artikel over de beklimming van het Sneeuwgebergte van den hand van Dr. H. Blink. De schrijver bepaalt zich niet tot het weergeven der feiten, zooals die door verschillende organen ter algemeene kennisse zijn gebracht, maar geeft bovendien een overzicht van hetgeen daaraan voorafging. In het bijzonder vestigt hij de aandacht op het lang niet algemeen bekende feit, dat na langen tijd van stilstand, de heer A. J. ten Brink (Natuurk. Tijdschr.

voor Ned.-Indië) in 897 weder met nadruk,'t Sneeuwgebergte-vraagstuk op Nieuw-Guinea aan de orde bracht. Ook publiceert Dr. Bl. — gelukkig zonder fouten — een gedeelte van Jan Carstensz journaal van 1623, waarin o.m. in zoo merkwaardig oud-Hollandsch te lezen staat „Den 16en 's morgens... verthoonde hem overhooch geberchte dat op vele plaatsen wit met sneë bedeckt lach, wesende certain vry wat vremts als op bergen, soo na de linie equinoctialis."

De Indiën en de nieuwe Grondwet.

De Indiën en de nieuwe Grondwet. Proeve tot vaststelling van normale staatsrechterlijke verhoudingen tusschen het moederland en de koloniën, is de titel van een juist verschenen brochure, uitgegeven door Mr. G. D. Willinck, Oost-Ind. rechterlijk ambtenaar met verlof (Zutphen, P. van Belkum Az.).

De strekking van het geschrift laat zich begrijpen als men weet, dat de schrijver aanvangt met zijne teleurstelling uit te spregen dat bij de samenstelling der Commissie voor de grondwetherziening in het geheel niet gedacht schijnt te zijn aan de koloniën en bezittingen van het rijk in andere werelddeelen. „Grooter Nederland telt maar weer niet mee, zelfs al gaat het om een eventueele wijziging van de fundamenten van ons geheel staatswezen... De leden der commissie bestaan uitsluitend uit zuiver Nederlandsche politici, — „Nederlandsche" in den zin van „louter Nederlandsche belangen", en wel in het bijzonder „Nederlandsche p a r t ij b e l a n g e n" vertegenwoordigend".

Een der maatregelen die Mr. W. in dit verband wenschelijk acht, is bijv. de vertegenwoordiging van Indisch element in de Tweede Kamer. Niet overdreven noemt hij het noemen van 40 millioen inwoners, voorloopig minstens 25 representanten aan de rechterzijde van het Binnenhof zitting namen. De koloniale kamerleden moeten voorts noodwendig in de Indiën zelve, zij mogen in geen geval hier te lande gekozen worden, willen zij inderdaad organen worden van Grooter Nederland.

Deze en andere veranderingen en aanvullingen behooren volgens schr. vasten vorm te verkrijgen door ze in de nieuwe Grondwet op te nemen.

Ten slotte bepleit schr. de wenschelijkheid, dat de Koloniale Verslagen in den vervolge zoo worden samengesteld, dat niet alleen de staatsman, maar ook de man van zaken, de oeconomist, de statisticus, de socioloog en de man van de wetenschap er in kan vinden wat van zijn gading kan zijn.

De Indische Mercuur.

Inhoud van No. 22: Het ontwerp van wet op de Naamlooze Vennootschappen, toegelicht door Mr. H. P. de Wilde (vervolg). — Twee belangrijke uitgaven op het gebied der Warenkunde, door Prof. P. van der Wielen. — Geneesmiddelen, door Prof. P. van der Wielen. — Tabellen, aangevende 't percentage Brixdiksap (pied de cuite) voor kooksels 55—99 R. O., door H. C. Prinsen Geerligs. — Over zicht van den invoerhandel te Batavia. — Solosche landhuurders-vereeniging. — Nogmaals theecultuur voor de inlandsche bevolking in de Preanger Regentschappen.— De vergadering van den suikerbond op Java. — De terugkoop van het particuliere land Kadanghauer door den Staat. — De begrooting van Suriname voor 1910. — Kltuurberichten. Bladziekte in Hevea). — Getah djeloetoeng. — De koelienood in Deli. — De Delische planters en het ontwerp van Blommestein. — Verkoop van rubberland. — Bacoven kultuur in Suriname). — Kleine mededeelingen. — Financieële berichten en verslagen. — Nieuwe maatschappijen, Enz.

Weekblad voor Indië.

Voornaamste inhoud van No. 2 van de 7e jaarg.: Prinsessedag, door M. van Geuns. % Auto-reunie te Djokja (15—17 April 1910), door Mevr. T. ter Horst —de Boer (met afb.). — Duitsch bezoek aan Padang. door Padanger. — Onze voorvaderen in China, door Henri Borel.— De Paupers (vervolg). Roman uit de Indo-Europeesche samenleving, door Victor Ido.

Ten slotte eenige publicatiën welke ons, sedert het vorig overzicht, ter kennisse kwamen.

Binnen en buiten Soerabaja. Leven en lotgevallen van de familie Kaaneel, door Alligator. Haarlem, Drukkerij en Uitgeverszaak „Insulinde".

Indische herinneringen, door W. Jaeger (Rotterdam, Nygh en v. Ditmar). Deze „herinneringen" werden zeer waardeerend besproken in „De Amsterdammer" van 29 Mei j.l.

Bataviasche vruchten (Manggistan, Ananas, Madja), met afbeelding. In „Buiten" van 28 Mei j.l.

Sang hyang Kamahayanikan. Oud-Javaansche tekst met inleiding, vertaling en aanteekeningen, door J. Kats. Uitgegeven door het Kon. Instituut voor de Taal-, Land- en Volkenkunde van Ned.-Indië. (Den Haag, Martinus Nyhoff).

Het havenplan van Soerabaja—Kraus—de Jongh, door R. A. van Sandick (In „De Ingenieur", 1910 No. 22).

Nederland en zijne Koloniën, door Dr. E. B. Kielstra (In het juist verschenen prachtwerk: Nederland in den aanvang der twintigste eeuw).

Leestafel HEULSTRAAT 17.

Opgave van dagbladen en tijdschriften, ter lezing liggend in de leeszaal van het Hoofdbestuur van „Oost en West", Heulstraat No. 17, den Haag, welke dagelijks, Zon- en feestdagen uitgezonderd, geopend is van af 's morgens 9 uur tot 6 uur 's namiddags.

De Planter, Onze West, Sumatrapost, Sumatrabode, Javabode, Bataviaasch Nieuwsblad, De Padanger, De Sumatra Courant, De Surinamer Courant, Soerabaiasch Handelsblad, Nieuwe Soer. Crt., Deli Courant, Preangerbode, Javasche Courant, De Locomotief, 20 diverse Maleische bladen en tijdschriften.

Verscheidene periodieken, waaronder:

Hou en trou, Vrede door recht, De Stem van Ned.-Indië, Tijdschrift voor economische geographie, Indologenblad, De Banier, Neerlandia, Jong Indië, De Boodschapper, Revue économique, Indische gids, Weekblad voor handeldrijvenden en industrieelen middenstand, Exportblad, Cultura, Deutsche Kolonial Zeitung, Sociaal Weekblad, Ned. Zendingsbode, Maandbericht van het Ned. Zendeling-genootschap, Indisch genootschap, Weekblad voor Ned.-Indië, Insulinde, Deutsche Wochenzeitung für Niederland und Belgïë, en tal van andere brochures, jaarverslagen, enz. enz.

Vervolg opgave van bladen en tijdschriften welke nieuw ter lezing zijn gelegd in de Leeszaal, Laan v. Meerdervoort 195, Den Haag, die dagelijks, Zon- en feestdagen uitgezonderd, geopend is van 10 uur vóór- tot 6 uur namiddags.

De Javabode t/m 11 Mei '10;
De Sumatrapost idem;
Het Soer. Handelsblad t/m 10 Mei '10,
Onze Vloot no. 10;
Ned.-Ind. Effectenhandel no. 18;
Indische Mercuur no. 23 en extra no. 4 Juni.
Kort Verslag Verg. Tweede Kamer S.-G.;
Handelsberichten v/h Min. v. Landb. no. 168;
Tijdschrift der Mij. van Nijverheid, afl. Mei;
Publicaties v/d Ned.-Ind. Suiker Syndicaat nos 9 tot en met 12;
Archief v/d Suiker Industrie no. 4;
Bijblad tot idem nos. 14 t/m 16;
Verslag v/h H.Bestuur der Ned. Afr. Vereeniging over 1909.
De Banier no. 17 en 18;
Weekblad voor Indië, no. 52;
Indische Gids, Juni-afl.

INGEZONDEN.

LEIDEN, Juni 1910.

„Amicitia' in Exsilio". — „India Orientalis".

Weder zijn een vijftal jaren verloopen sedert het laatste Leidsche lustrum en staan wij aan den drempel van een gouden feestpaleis, dat ons vroolijk tegenschittert.

Groot zal de vreugde zijn, die er alsdan onder ons allen zal heerschen, want voegt niet elke Olympiade telken male al het ware een schoon boekdeel bij de reeds aanwezige Geschiedenis van ons zoo geliefde corps?

Zien we niet daaruit wat vriendschapsbanden er werden gelegd? wat groote toewijding er steeds gevonden werd voor corps en zijn alter ego „Gezelligheid?

Komt daarom op, gij allen, oud-Leidenaars, naar de feestvierende Leidsche Veste. Ontrukt U aan de zoetdroomerige huiselijken kring om voor eenige dagen feest te komen vieren te midden der jongeren, die geen lustrum welgeslaagd zouden kunnen noemen, zonder Uwe tegenwoordigheid.

Speciaal gij. die eenmaal lid waart van Indiën's ballingen, gij zult Uw onverflauwde toewijding kunnen toonen door in grooten getale,te verschijnen aan den rijstafel, welke de jongeren aan de S o b a t s zich voorstellen aan te bieden op **Donderdag 23 Juni.** ten 12½ ure.

Weest welkom allen in onzen kring, waarin Uw geest steeds nog voortleeft.

Een enkel woordje om Uw komst te verwittigen aan onderstaand adres is voldoende om een bordje nassi op Uw plaats wachtende te vinden.

(*w.g.*) M. A. VON OVEN, *Ab. Actis.*

Apoth. dijk 15.

Aan
de Redactie-Commissie van Het Koloniaal Weekblad.

Aangezien ook in Nederl.-Indië de welvaart der bevolking in zoo'n nauw verband staat met landbouw en veeteelt, neem ik de vrijheid uwe commissie het verzoekschrift onder het oog te brengen van de „Vereeniging ter Bevordering der Veeartsenijkunde in Ned.-Indië", naar aanleiding van de zaak Posno, opgenomen — pag. 365 — in het Tijdschrift voor Veeartsenijkunde in Nederland.

Misschien dat het verzoekschrift (waarvan het resultaat negatief is geweest) in aanmerking kan komen voor overname in uw blad. D.

Daar onze plaatsruimte niet toelaat bedoeld verzoekschrift in zijn geheel over te nemen, volstaan wij met hier den aanvang er van weer te geven.

Red.-Comm.

Verzoekschrift der Vereen. tot Bevordering der Veeartsenijkunde in Ned.-Indië, naar aanleiding van de ter beschikkingstelling van den Heer A. B. J. W. Posno, Gep. Maj. der Cavalerie, ten einde aanvankelijk met den titel van Advis., belast te worden met de bestudeering van de maatregelen tot verbetering van het paardenras in de Buitenbezittingen.

Aan
Zijne Excellentie den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië.

Geven met verschuldigden eerbied te kennen Dr. L. de Blieck en Dr. G. Leurink, respectievelijk als President en Secretaris de Vereeniging tot Bevordering der Veeartsenijkunde in Nederlandsch-Indië vertegenwoordigende, dat zij namens deze Corporatie de volgende nota onder de aandacht van Uwe Excellentie zouden willen brengen.

Nota.

Bij besluit van 30 Juli 1909 is door Zijne Excellentie den Minister van Koloniën, ter beschikking gesteld van den Gouverneur-Generaal van Ned.-Indië de heer A. B. J. W. Posno, gepensionneerd Majoor der Cavalerie, ten einde, aanvankelijk met den titel van Adviseur, te worden belast met de bestudeering van de maatregelen tot verbetering van het paardenras in de Buitenbezittingen en als zoodanig toegevoegd aan den Inspecteur van den burgerlijken veeartsenijkundigen dienst.

Onder de veeartsen in Ned.-Indië heeft deze benoeming groote ontstemming veroorzaakt, omdat, ten eerste door dit besluit de Regeering de meening huldigt, dat een niet-veearts zonder eenige opleiding in veeteeltkundige richting als adviseur in veeteeltzaken kan optreden en ten tweede, omdat zij in het bijzonder in den heer Posno niet den geschikten persoon zien om de Regeering in een dergelijke gewichtige aangelegenheid voor te lichten. De vereeniging tot Bevordering der Veeartsenijkunde in Ned.-Indië heeft daarom gemeend Uwe Excellentie te moeten wijzen op het gevaar, dat door eene dergelijke benoeming ontstaat voor het bevorderen der veeteelt en voor de goede samenwerking der veeteeltkundigen in Ned.-Indië. Bij de overwegingen, die Haar hiertoe hebben geleid, dringen zich hoofdzakelijk drie momenten op den voorgrond.

In de eerste plaats komt in aanmerking de vraag, of het juist gezien is en met het huidige standpunt der wetenschap overeenkomt om iemand zonder veeartsenijkundige opleiding als adviseur voor de veeteelt, hier in het bijzonder de paardenfokkerij, aan te wijzen.

In de tweede plaats dient nauwkeurig de kwestie onder de oogen te worden gezien, of de aanstelling van een adviseur, als thans door de Regeering heeft plaats gehad, noodzakelijk is.

En ten derde in hoeverre de heer Posno voldoet aan de eischen, die aan een adviseur voor de verbetering van het paardenras zijn te stellen.

(Deze drie vragen worden in ontkennenden zin ampel toegelicht.)

MEDEDEELINGEN.

Van het Dagel. Bestuur der Vereeniging.

Jaarlijksche Algemeene Vergadering der Vereen. *Oost en West* te **'s-Gravenhage** op **Zaterdag 9 Juli 1910**, in het gebouw van den *Haagschen Kunstkring*, **Heerengracht 13**, des **namiddags** ten **2½** ure.

Agenda:

1. Opening.
2. Notulen der Alg. Verg., gehouden op 10 Juli 1909. Zie Kol. Weekbl. van 22 Juli '09 no. 29, alsmede de Notulen der Buitengew. Alg. Verg., gehouden te 's-Gravenhage op 27 Nov. '09. Kol. Weekbl. '09 no. 48.
3. Het verslag over het jaar 1909 van den secretaris. Zie Kol. Weekbl. 1910, no. 5, 6 en 7.
4. Rekening en Verantwoording van het geldelijk beheer.
5. Voorziening in de vacatures van het Hoofdbestuur. Aan de beurt van aftreding zijn de volgende dames en heeren:
   a. 's-Gravenhage, R. C. Bakhuizen van den Brink (stelt zich niet herkiesbaar), E. v. Assen en A. A. C. Harting.
   b. Rotterdam, Jhr. Mr. J. L. W. C. van Weijler (stelt zich wegens verhuizing niet herkiesbaar).
   c. Utrecht, mevr. J. E. van Oeveren—Van Schaik.

   Candidaten van het Hoofdbestuur zijn:
   's-Gravenhage, Mr. J. H. Abendanon en L. J. C. van Es, E. van Assen en A. A. C. Harting.
   Rotterdam, D. H. Havelaar, L. G. Ph. Marcella.
   Utrecht, Mevr. J. E. van Oeveren—Van Schaik en Mevr. J. W. Weustman—Luitjes.
6. Benoeming der Commissie tot onderzoek der Rekening en Verantwoording.
7. Begrooting 1911.
8. Bemoeienis van het Hoofdbestuur inzake de Nationale Huisvlijt Tentoonstelling te Scheveningen. Zie Kol. Weekbl. 3 Maart 1910 no. 9.
9. Idem inzake de Nat. Bond voor Reddingwezen en Eerste Hulp bij Ongelukken „Het Oranje Kruis". Zie Kol. Weekblad 26 Mei 1910 no. 21, onder voorzitterschap van Z. K. H. den Prins der Nederlanden.
10. Wijziging, c. q. aanvulling onzer Statuten in verband met de oprichting van een studenten afdeeling te Leiden.
11. Mededeelingen omtrent het Koloniaal Weekblad. Zie Notulen Buitengew. Verg. 27 Nov. 1909, sub II. Kol. Weekblad 1909, no. 48.
12. Ondersteuningsfonds.
13. Geldleening.
14. Hetgeen verder ter tafel zal worden gebracht.

Ter vereenvoudiging van de Algemeene Vergadering, welke gehouden zal worden te 's-Gravenhage op Zaterdag 9 Juli a.s., des nam. ten 2½ ure, in het gebouw van den Haagschen Kunstkring, Heerengracht 13, wordt leden van het Hoofdbestuur en van de bestuursafd., commissarissen en afgevaardigden en overige leden, die de Vergadering zullen bijwonen, aanbevolen, vooraf kennis te nemen:

a. van de Notulen der Alg. Verg. gehouden te Utrecht op 10 Juli 1909 en de Buitengewone Alg. Verg. gehouden te 's-Gravenhage op 27 Nov. 1909. Zie Kol. Weekbl. 1909 nos. 29 en 48.
b. van het Jaarverslag van den Secretaris. Zie Kol. Weekbl. 1910 nos. 5, 6 en 7.
c. van de artikelen over de Huisvlijt tentoonstelling te Sheheningen. Zie Kol. Weekbl. 1910, no. 9. ling te Scheveningen. Zie Kol. Weekbl. 1910, no. 9. 1910, no. 21.
e. De Rekening en Verantwoording van den penningmeester. Zal later in het Kol. Weekbl. volgen.

Aan de leden van het Hoofdbestuur wordt beleefd kennisgegeven, dat op den dag, waarop de Algem. Verg. te 's-Hage zal worden gehouden, n. l. Zaterdag 9 Juli a.s., ten 2½ ure in het gebouw v. d. Haagschen Kunstkring, Heerengracht 13, ten 1½ ure namiddags eene bijeenkomst van de leden van het Hoofdbestuur zal plaats hebben ter mogelijke bespreking van een en ander.

E. VAN ASSEN, *Secretaris.*

De maandelijksche samenkomst van het Dagelijksch Bestuur der Vereeniging met de Redactie Commissie van het Koloniaal Weekblad zal plaats hebben op **Donderdag, den 16en Juni 1910**, ten 8½ ure n.m., in „Boeatan", Heulstraat 19, Den Haag.

Alle belangstellenden zijn welkom.

Bij de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. Een boekje over Onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn, door J. H. en H. B. Prijs 1 exemplaar *f*0.10; 50 ex. *f*2.80; voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen *f*2.20 per 50 ex., pl. 25 cent frankeerkosten.
b. Onze Oost II: Iets over den Inlander en zijn Zieleleven, door T. J. Bezemer, Prijs 1 ex. 5 cent, 50 ex. *f*2.—; voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen" *f*0.55 per 50 ex., plus 25 cent frank.kosten.
c. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen; Werkkring en Vooruitzichten, No. I. De Bestuursambtenaren in Nederlandsch-Indië. Prijs: *f*0.25 p. exempl.

Officieële Berichten.

Uit de Javasche Courant van 6 Mei 1910. No. 36.

Benoemingen, enz.

Civiel Departement.

Verleend: een jaar verlof aan den griffier C. C. M. Roosen.

Ontslagen: op verzoek eervol de hoofdcommies D. Th. van Oort en de opzichter H. Ph. Cramer.

Benoemd: tot adjunct-chef S. S. op Java J. B. H. Coenen; tot commies bij de Rekenkamer A. P. Noordhoen; tot lid bij den gewestelijken raad van Semarang Liem Yoe Tiang en D. B. Wagenaar; tot directeur van de kweekschool voor Inl. onderwijzers te Djokja H. Ch. Croes; tot controleur B. B. op de Buitenbezittingen H. H. Willemse en J. M. H. L. de Wilde de Lignie; tot algemeen ontvanger 3e kl. A. R. Rozet; tot tijd. idem C. Coenraad; tot 1en commies te Batavia E. K. Hardenberg; tot 2en idem te Soerabaja P. M. Cohen; tot 3en idem J. Nikijnluw.

Geplaatst: in de residentie Bantam de controleur H. W. Bloch; in Semarang de id. G. A. Danekes; in Menado N. J. van den Brandhof; in het Gouv. Sum. Westkust J. D. de Roock.

Overgeplaatst: naar Pare (Kediri) de onderwijzer R. Hartmans.

Benoemd: tot 1en klerk te Soerabaja J. P. van Kampen.

Militair Departement.

Verleend: twee jaar verlof aan den kapitein der inf. J. M. W. Grootenboer.

Ontslagen: op verzoek eervol de kapitein-kwartmeester W. P. Veltman; als militaire commandant van Celebes en Onderhoorigheden de luit.-kol J. Hildering.

Benoemd: tot militaire commandant van Celebes en Onderh. de luit.-kol. J. N. C. Baron van Heerdt.

Overgeplaatst: bij het 17e bat. de 2e luit. C. J. la Rivière; naar Bangkinang de 1e luit. J. A. van Seventer; bij het 4e depôt-bat. de 1e luit. M. W. J. J. van Peer en de 2e luit. A. P. Vaynes van Brakel Buijs; naar Eurékang de 1e luit. J. M. Badings; naar Makassar de 2e luit. F. A. Palm; naar Ambon de 1e Luit. H. F. L. Krämer; naar Karang Asem de kapitein C. van Beuge en de 2e luit. C. H. van Schreven; naar Bangli de 1e luit. L. Pluim Mentz.

Uit de Javasche Courant van 10 Mei 1910. No. 37.

Civiel Departement.

Verleend: een jaar verlof aan den raadsheer Mr. E. Kruseman en aan den ass.-res. Ch. L. J. Palmer van den Broek en aan de hulponderwijzeres M. C. H. Rolbroeck.

Benoemd: tot adj.-inspecteur van het inl. onderwijs in de 4e afd. W. Meijer; tot onderwijzer 1e kl. F. H. H. Moquette; tot lid van den gewestelijken raad van Batavia J. J. Frölich; van Pasoeroean A. A. de Ruick en L. A. A. van den Bergh van Heinenoord; tot voorzitter van den landraad te Probolinggo Mr. J. J. Schrieke; tot adjunct-chef bij de S. S. op Java J. W. K. Eichholtz; tot ingenieur,-chef van het kadaster, G. F. Wiemans; tot inspecteur v. h. kadaster L. C. F. Polderman.

Belast: met de waarneming der betrekking van ondervoorzitter van de landraden te Bandoeng en Soemedang Mr. B. J. M. Hanlo.

Geplaatst: te Pamekasan de onderwijzer J. Vreeken; te Batavia J. H. L. Teutelink.

Militair Departement.

Bevorderd: tot luit.-kol. de majoor F. L. W. Raedt van Oldenbarnevelt; tot majoor de kapitein P. A. van Waasdijk; tot luitenant-kolonel de majoor J. J. J. M. Oosterman; tot majoor de kaptein E. C. H. Pluim Mentz, wordende hij benoemd tot militaire commandant van Timor en Onderh.

Geplaatst: in Atjeh de 1e luit. J. van Arkel.

Overgeplaatst: bij het 14 bat. te Sigli de 1e luit. F. F. Vervat; naar Batavia de 1e luit. H. H. Stieltjes; naar de Zuider- en Oosterafd. van Borneo de kapitein H. A. Schadee; naar de Westerafd. v. Borneo de 2e luit. F. Bakker; naar het 2e bat. de 1e luit. J. R. Agerbeek; naar Tjimahi de kapitein W. H. Roozendaal; naar Meulaboh de kapitein J. v. d. Berg.

Lijst van aangekomen en vertrokken Passagiers uit en naar de Indiën.

Passagierslijst van het s. s. „Prins Maurits". Gezagvoerder H. J. van der Goot; van West-Indië n. Amsterdam.

Mevr. A. E. van Embden; Mevr. J. Möller; Mej. C. Möller; W. Feldman, echtg. en 4 k; Mej. E. Feldman; Mej. M. Heller; E. Bueno Bibaz, echtg. en 3 k; Mevr. E. W. E. A. Goudberg en 7 k; J. v. d. Winkel; H. G. Jansen en echtg.; Mej. F. Slink; A. Borstlap; F. Wildschut; J. de Rijcke; A. J. Manuel; J. Ellingaus; R. M. Fenenga; D. de Jong; H. Huizingh; J. Noordegraaf; L. Bauman; M. D. Walker; W. Pleijsier; H. Manuel.

* te Hâvre ontscheept.

No. 24. Donderdag 16 Juni 1919. 10de Jaargang.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING OOST EN WEST

OPGERICHT DOOR KOLONEL G.E.V.L. VAN ZUYLEN, 21 MAART 1900.

„HET KOLONIAAL BELANG IS EEN ALGEMEEN NEDERLANDSCH BELANG."

Abonnementsprijs per jaar:

Vrij aan huis of franco per post binnenland, bij vooruitbetaling	f 2.50
Voor Oost-Indië en het Buitenland	„ 4.—
Afzonderlijke nummers	„ 0.05

Prijs der Advertentiën:

Per regel	f 0.15
Bij plaatsing van 500 regels	„ $0.12^1/_2$
„ „ „ 1000 „	„ 0.10

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie", en gezonden aan de Presidente: 7a HEERENGRACHT, DEN HAAG.

Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, *51 Verhulststraat.*

Voor *Advertentiën* tot de Drukkerij „LUCTOR ET EMERGO", AMALIA VAN SOLMSSTRAAT, *Telefoon 4424*, beiden DEN HAAG.

Inhoud van dit nummer.

Het Hoofddoel der Vereeniging is:

Het verspreiden van populaire kennis omtrent onze Indiën onder gansch het volk en het bevorderen der welvaart in die gewesten, om zoodoende en ook door het verleenen van onderlinge hulp, warme belangstelling en liefde te kweeken tusschen Nederland hier en ginds.

Het lidmaatschap bedraagt als minimum f 2.— 's jaars (voor Indië en het buitenland minstens f 2.50). *)

Zij die f 5.— of meer contribueeren of een gift in ééns schenken van f 100.—, zijn donateur(trice).

Aan alle donateurs en leden wordt kosteloos en franco het *Koloniaal Weekblad* **toegezonden.**

*) Zie inteeken-biljet op de achterzijde van den Omslag. Verzoeke dit ingevuld te zenden aan het adres van den Secretaris van het Hoofdbestuur **E. van Assen,** *Heulstraat 17, Den Haag.*

Informatie-Bureau

(*Secretaris J. L. van Gennep*),

dagelijks — Zon- en feestdagen uitgezonderd — van 10—12 en 2—4 u., ten kantore **Heulstraat 17, 1ste verdieping.**

Zie overigens **Officieele Mededeelingen** ook van het Dagel. Bestuur en de Afdeelingen op blz. 7—8.

PERSKRONIEK.

INHOUD: Het oordeel van *De Standaard* over wat zij noemt het „Insulinde-personeel"; *Het Nieuwsblad van het Noorden* over „Oost en West" en *Het Informatie-Bureau;* een *Blanda*-plan ten gunste van *Boedi Octomo* in *De Controleur.*

Onder het opschrift: „Actie in de Oost", driestart de Standaard als volgt:

„De Indische Bond is niet gelukkig geweest, en het is zeer de vraag, of er ooit kracht van zal kunnen uitgaan. Maar nu heeft zich naast dezen Bond de vereeniging Insulinde geplaatst, die er kennelijk op uit is, allen tot samenwerking op te roepen, die Indië als hun vaderland beschouwen, en die zich wenschen aan te dienen als de eigenlijke landgenooten in wier handen het beleid in Indië allengs zal moeten overgaan. Wel onthoudt men zich vooralsnog van het aanslaan van een revolutionnairen toon, maar toch voelt men aan de speeches op de vergaderingen van Insulinde, en aan den zin en de beteekenis der woorden, die het warmst applaus uitlokten, dat de liefde voor het moederland in dezen kring van het vriespunt niet verre meer af staat.

Vooral tegen den Europeeschen ambtenaarsstand richt zich hun critiek. Die Europeesche ambtenaren gelden hun als vreemdelingen, als indringers, die beter deden rustig in Nederland te blijven. Waartoe van over zee gehaald, wat in Indië zelf te kust en te keur te vinden is? En Insulinde staat er voor in, dat het noodige personeel zeer wel uit haar eigen kring is aan te kweeken.

De winst hiervan zou drieledig zijn. Ten eerste zou het Indische vaderland onder het beheer van zijn eigen burgers komen. Ten tweede zou het uit zijn met de vernedering, die het Europeesche ambtenaarspersoneel zoo vaak de burgers van het land ondergaan doet. En last not least, er zou een einde komen aan de naamlooze geldverkwisting, die Indië's financiën in de klem houdt.

Het corps Indische ambtenaren, dat uit Nederland overkomt, eischt toch fabelachtig hooge tractementen, strijkt nog allerlei bijkomende voordeelen op en belast de Indische kas met millioenen aan pensioenen. Verreweg het grooter bedrag nu van deze tractements- en pensioengelden kon vervallen, zoo men de Europeesche ambtenaren rustig in Nederland liet, en ze verving door Indische burgers. Dit zou het te kort op het budget doen slinken, zoo niet geheel wegvallen. Een Indisch burger toch is bereid zijn vaderland voor veel minder te dienen, en hij kan het immers even goed.

We staan alzoo voor een welbewuste actie in Indië, die er op uit is, ons de leiding uit handen te nemen. Wel lijdt deze actie aan tweeërlei zwakheid: 1e aan zelfoverschatting, want uitzonderingen nu daargelaten, staat dit element van gemengden bloede in Indië volstrekt niet, wat bekwaamheid en karakter betreft, met de Europeanen op één lijn; en 2e aan zelfverheffing boven den inlander, die in Indië toch de eigenlijke patriot is en blijft. Maar toch zal het zaak zijn, deze actie niet in den wind te slaan, en daarom verdient het toejuiching, dat ons Gouvernement er reeds op bedacht is, voor lagere ambten ook van dit Insulinde-personeel meer dan tot dusver gebruik te maken, vooral nu het Gouvernement toont tenminste evenzeer op het gebruik van de Inlanders voor bestuursdiensten uit te zijn.

* * *

Het Nieuwsblad v. h. Noorden wijdt een beschouwing aan het propaganda boekje: „Werkkring en vooruitzichten van den Bestuursambtenaar in Ned.-Indië, waarbij het orgaan tevens het werk door de vereeniging Oost en West verricht, in het kort bespreekt.

Deze vereeniging, zegt het blad, bestaat sedert November 1899, en heeft volgens de statuten tot hoofddoel: Den band tusschen Nederland en zijne bezittingen en koloniën in Oost- en West-Indië voortdurend te versterken en het bevorderen, zoowel van beider gemeenschappelijke belangen, als die van O.- en W.-Indië in het bijzonder. De vereeniging heeft in Den Haag een eigen gebouw — Heulstraat 17 — en geeft een eigen weekblad uit — het Koloniaal Weekblad —, dat steeds actueel is en de leden geregeld op de hoogte houdt van wat in Oost- en West-Indië geschiedt. In enkele plaatsen zijn afdeelingen gevestigd (in Groningen niet, er zijn hier maar zeer enkele leden!).

En nu wat over bovengenoemd boekje:

Het geschrift wordt verspreid door het informatiebureau der vereeniging. Reeds het bestaan van zulk een onderafdeeling wijst op een misstand. In ons land weet men al heel weinig van onze koloniën af. Alleen zij, die er familieleden hebben, zijn eenigszins op de hoogte van de omstandigheden, waaronder hun verwant leeft. Maar toch meestal nog maar vaag. Hij verdient veel geld, krijgt straks een dik pensioen en gaat dan wonen met zijn half-blanke vrouw en onopgevoede kinderen in Den Haag of in Nijmegen, Velp of Apeldoorn. Zoo ongeveer is het beeld, dat men zich, zelfs in kringen, die beter konden weten, van een Indisch bestuursambtenaar maakt. Maar van zijn werk weet men niets.

't Is jammer, dat daarvoor in ons land, dat zijn koloniën al eeuwen heeft en door die koloniën rijk is geworden, nu nog een informatiebureau moest worden opgericht, dat opzettelijk geschriften uitgeeft om meer bekendheid te geven aan wat ieder bekend moest zijn. En het pleit waarlijk niet voor de belangstelling van ons volk in Indië, dat zoo iets noodig is. Maar het is toch maar goed, dat er althans zulk een informatie-bureau bestaat en dat het werkt.

Het boekje, dat we voor ons hebben, is niet vervelend. Het geeft werkelijk een onderhoudend, althans eenvoudig populair relaas van wat een bestuursambtenaar in Indië heeft te doen. Van zijn levenswijze, zijne vooruitzichten, zijn financiëele positie. Het bespreekt de voordeelen der betrekking, het aangename van den werkkring, maar noemt ook de bezwaren en verheelt evenmin het onaangename, waarop men moet rekenen.

Toch is het bedoeld als propaganda-geschrift en het is dat ook. De schrijver, de oud-resident E. van Assen, wil dat er meer jongelui zich op de hoogte gaan stellen van wat er noodig is om deze begeerlijke betrekking te verkrijgen. Hij wekt ambitie, lokt, animeert, en maakt werkelijk de regeeringssubsidie productief, want er is, schrijft het orgaan ten slotte, naar men weet, een chronisch tekort aan jonge bestuursambtenaren in Indië.

* * *

Blanda doet in de Controleur een goed woordje voor Boedi Octomo. Hij wil deze vereeniging aan een eigen orgaan helpen.

„Met Boedi Octomo — den Javanenbond — gaat het, zegt hij, niet naar wensch.

De Java-Bode van 3 Mei permitteert zich zelfs reeds de vrijheid — of moeten we zeggen het genot? — de doodsklok over deze jonge vereeniging te luiden. Het jaarverslag — zegt zij — is niet geschikt om hooge verwachtingen omtrent den toekomstigen bloei van Boedi Octomo te koesteren: aan contributies werd in een jaar f 700 ontvangen. Zij voorspelt dan ook, dat het met de vereeniging zal gaan als met den Indischen Bond en andere Indische instellingen: „ze zal verdwijnen in nevelen".

Nu is onze vraag: mogen we leidelijk blijven toekijken bij wat we zien gebeuren? Is het niet onze plicht, den Javanenbond, voor wiens plannen en bedoelingen we, onbevooroordeeld, slechts lof, waardeering kunnen hebben, bij te springen met geldelijken steun, om hem zoodoende, in de stichting van het eigen orgaan, het middel aan de hand te doen om op dreef te komen?

De Bond heeft getracht zich er in en bovenop te werken door het „help u zelf!", hij heeft een fonds willen stichten, uitsluitend door en uit de bijdragen van het inlandsche element. Dat was begrijpelijk en lofwaardig. Hij wilde zelfstandig staan en daarom

alleen op eigen krachten steunen. Maar de mogelijkheid van dit laatste is, helaas, een illusie gebleken en de Bond kan, dunkt ons, onder die zuinige maar overmachtige omstandigheden niet langer eenige bedenking hebben tegen vreemde hulp, mits in den meest welgemeenden en royalen vorm aangeboden.

We bedoelen hier natuurlijk geen subsidie van Staatswege. Daar is vanzelf, om verschillende redenen, geen denken aan. Evenmin een beroep op de goedgeefschheid van de groote massa in ons land, want koloniale belangstelling bij de menigte is nu eenmaal een machine, die eerst onder buitengewoon hooge drukking in werking komt.

We hebben hier, in dezen tijd van Max Havelaarherdenking, het oog op de ware vereerders en geestverwanten van Multatuli. Er is lang naar een vorm gezocht om hem op waardige wijze te huldigen. Welnu, we gelooven dat wij allen — ware vrienden en bewonderaars — een mooie daad in zijn geest zouden volbrengen door, zonder veel praatjes en omslag, eenige duizenden bijeen te brengen om die als bedrijfskapitaal aan Boedi Octomo cadeau te doen voor de noodzakelijke uitgave van een eigen orgaan. Och, het loopt maar over enkele duizenden en het Javaansche volk heeft wel honderden millioenen aan ons cadeau gedaan!

Wie doet er mee?" vraagt B l a n d a.

Aan het slot van zijn artikel zegt de schrijver, dat hij zich gaarne voor voorloopige bewijzen van instemming aanbevolen houdt.

Uit de O.-I. Mail.

Nog altijd brengt de mail ons verontrustende berichten omtrent de **cholera**. Telegrafisch bereikte ons het bericht, dat de Legercommandant als slachtoffer der ziekte gevallen is.

De correspondent te Batavia van de N. R. Ct. seinde daarna:

Bij de plechtige uitvaart van Luit.-Gen. **P. C. van der Willigen** was ook gouverneur-generaal Idenburg tegenwoordig. Generaal Van Daalen heeft aan het graf het woord gevoerd.

De zeeplaatsen Pengarengan — Madoera —, Besoeki en Kaliboetoe — Pasoeroean — zijn wegens cholera besmet verklaard. De ziekte komt epidemisch voor in de districten Panaroekan en Sitoebondo.

Geen wonder, dat O o s t h o e k e r, de correspondent van D e J a v a b o d e verzuchtingen slaakt, o. m. schrijft:

We beginnen zoo zoetjes aan gewoon te raken aan de cholera-berichten in de dagbladen. Alleen de berichten uit het ongelukkige Semarang frappeeren ons nog. Maar of het er inderdaad minder ernstig uitziet in andere plaatsen? Van den Oosthoek zou ik dit niet durven beweren. Sinds eenigen tijd is de cholera hier met groote hevigheid opgetreden. Te Loemadjang begon het eenige dagen geleden met 7 gevallen op eens, de ziekte was hier overgebracht door koelies uit het sterk aangetaste Bangil. Naar aanleiding van dit feit vraagt menigeen zich af, hoe lang het nog duren zal vóór men krachtige maatregelen gaat nemen om overbrenging der cholera van besmette plaatsen naar niet besmette te voorkomen. Nu de suikertijd aangebroken is, komen wekelijks honderden koelies van Madoera naar den Oosthoek over. Zeker, ze worden bij aangekomst ontsmet, maar hoe? Een beetje creoline met een kwastje over de voeten gestreken, handen wasschen en.... klaar is Kees. Zoo gaat het tenminste hier te Probolinggo. En wat zal men straks doen, als de fabriek O, vlak bij de kotta gelegen, aan het malen gaat en een kleine honderd koelies uit Bangil laat overkomen? Waarschijnlijk niets. Kan de regeering, om maar eens iets te noemen, niet een dokter-djawa hierheen zenden, speciaal belast met de bestrijding der cholera?

Er dient toch zeker iets gedaan te worden in het belang van streken, waar millioenen menschen opeengehoopt zitten? Of zijn we hier een minder, actief soort Hollanders dan te Rotterdam?

Te Soerabaja kwamen half Mei j.l. geen choleragevallen voor gedurende enkele dagen. Men hoopte dus vrij te komen. Daarentegen bereikte de resident van dat gewest, dat er gevreesd wordt voor veel ziekte in het padi-gewas. De onheilen schijnen niet van de lucht.

Omtrent den **Tankoeban Prahoe** lezen wij, dat iemand die 14 Mei j.l. den krater bezocht, mededeelde, dat de werking van den vulkaan zeer is verminderd, zoodat somtijds de bodem van den krater geheel zichtbaar is en het lijkt of er een houtvuur smeult. Dan plotseling komt er weer werking en worden steenen uitgeworpen, zoodat het zaak is haastig weg te loopen.

Van inlanders vernam de heer L., dat aan de Krawangzijde twee menschen door uitgeworpen steenen waren gedood en een ander een been was verbrijzeld.

Van uit Bandoeng is slechts nu en dan een licht rookpluim te zien.

De vrees voor een heviger uitbarsting bestaat nog altijd.

Aardstorting.

Blijkens van den resident van Pekalongan ontvangen mededeeling, is in den nacht van 12 op 13 April j.l. in de hooge Slamatstreek — contrôle-afdeeling Boemiajoe — een belangrijk gedeelte van een steilen en hoogen, met zwaar wildhout begroeiden bergwand, die niet ver bezuiden de pasanggrahan te Igirklantjen een deel van den linkeroever van de Keroehrivier vormt, ingestort; terwijl door de daarop gevolgde modderbandjir genoemde pasanggrahan en de aldaar gelegen gouvernementsbrug, zoomede tien inlandsche woningen, geheel zijn verwoest en negen personen, waaronder de pasanggrahanmandoer, zijn omgekomen.

De totale materiëele schade, door de ramp veroorzaakt, kan worden geschat op plm. ƒ6000.—.

Wij tellen heden 20 Mei. De weg van Pekalongan over Buitenzorg hierheen is lang, merkt de Redactie der J a v a b o d e daarbij op.

De Bataviasche bladen melden de oprichting eener **Vereeniging tot het oprichten eener Universiteit in N.-I.**

Naar luid harer statuten, stelt de vereeniging zich ten doel:

a. Het verkrijgen van eene Indische universiteit.

b. het bevorderen van hooger en daarbij aansluitend onderwijs in Ned.-Indië.

Dat doel tracht zij te bereiken door alle wettige middelen en in het bijzonder door de volgende:

a. het bevorderen, stichten en in stand houden van inrichtingen voor hooger en daarbij aansluitend onderwijs;

b. het bevorderen, dat van overheidswege instellingen van hooger onderwijs in Nederlandsch-Indië worden opgericht;

c. het subsidieeren van inrichtingen of stichtingen, die het geven van hooger onderwijs in Nederlandsch-Indië, het doen houden van wetenschappelijke onderzoekingen of het verbreiden van wetenschap ten doel hebben;

d. het stichten, doen houden of steunen van inrichtingen voor gymnasiaal onderwijs in Ned.-Indië;

e. het doen houden van volksvoordrachten en cursussen.

f. het stichten, steunen en in stand houden van een of meer bibliotheken op gebied van kunsten en wetenschappen;

g. het doen houden van lezingen en voordrachten, de belangen van het Hooger Onderwijs in Nederlandsch-Indië betreffend;

h. het richten van vertoogen en rekwesten tot de bevoegde macht.

Het hoofdbestuur der Indische universiteitsvereeniging bestaat uit de heeren: Dr. J. Noordhoek Hegt, wd. Directeur der School tot Opleiding van Inlandsche Artsen, voorzitter; Ds. D. J. B. Wijers, Praeses van de Gereformeerde Kerk te Batavia, ondervoorzitter; Mr. Dr. W. M. G. Schumann, leeraar aan afdeeling B. van het Gymnasium Willem III te Weltevreden, penningmeester; Br. H. J. K. v. Damme (Broeder Coelestinus), hoofdonderwijzer Broederschool te Weltevreden; Kolonel J. Bijker, arts, hoofdbureau voor den militairen geneeskundigen dienst; E. F. E. Douwes Dekker, journalist, oud-redacteur aan het Bataviaasch Nieuwsblad; Raden Mas Ario Dhipokoesoemo, patih van Batavia; J. Dinger, directeur van de Nederlandsch-Indische Escompto-Mij.; Raden Adipati Aria Achmad Djajadiningrat, regent van Serang; Mr. A. Heyman, leeraar-directeur der Opleidingsschool voor Inlandsche rechtskundigen, te Weltevreden; Mr. Th. Thomas, advocaat te Batavia; Phoa Keng Hek, voorzitter der Chineesche schoolvereeniging Tiong Hoa Hwe Kwan; en Mr. I. Hen, gemeentesecretaris van Batavia, secretaris van het hoofdbestuur, die gaarne aan belangstellenden de verlangde inlichtingen zal geven en bij wien men zich voor het lidmaatschap kan aanmelden.

Inlandsche Officieren. Voor het examen tot toelating tot den cursus voor opleiding van inlandsche officieren hebben zich dit jaar opgegeven acht candidaten.

Geslaagd zijn: raden Asmino, raden Soemarno en raden Sanjoto. Twee candidaten zijn afgekeurd, een heeft zich teruggetrokken en twee hebben niet aan de eischen voldaan.

Onvoorwaardelijk zijn bevorderd van het eerste naar het tweede studiejaar van den cursus tot opleiding van Inlandsche officieren: raden Soeratman, raden Mas Soepama en raden Bagoes Soendjojo.

Boedi Octomo heeft haar Jaarvergadering gehouden te Djocdja; er zal voorloopig een veertiendaagsch blad worden uitgegeven.

Ook de **Vereeniging van Handelsgeëmployeerden** zal een orgaan uitgeven onder redactie van den heer L. C. Admiraal.

De Directeur van Justitie Mr. I. A. N e d e r b u r g h heeft, naar de Indische bladen melden, wegens een kwestie met de Regeering, ontslag aangevraagd.

De heer M. v a n G e u n s in D e W e e k van het S o e r. H b l. van 14 Mei j.l., het **Decentralisatie-vraagstuk** nogmaals behandelend, komt tot de slotsom, dat er een tekort is aan geloof. De centrale regeering gelooft niet, dat de leden der lokale raden veel voor de hun opgelegde taak voelen. Zij gelooft evenmin dat een grooter vrijheid op financiëel gebied goed gebruikt zal worden. Zij gelooft verder niet, dat de raden onpartijdig zijn en de belangen der inlanders even zwaar zullen laten wegen als die der Europeanen.

Schijnbaar wordt zij door de omstandigheden in het gelijk gesteld. Van de verslagen van de groote meerderheid der lokale-raadsvergaderingen is de lezing verloren tijd. Maar — men vergete niet dat, zoodra zich ernstige nooden openbaren, de lauwheid onmiddelijk verdwijnt. Men kan Semarang als voorbeeld nemen. Behalve te Soerabaja wordt te Semarang het heilzame der decentralisatie gedemonstreerd — er heeft men in de hoofdstad van Midden Java wat veel spraakwater — en voor een aanzienlijk deel is de lauwheid te wijten aan het besef der raden, dat ze weinig in te brengen hebben.

De regeering moet beginnen met te gelooven.

Een wensch, die haar ongetwijfeld, gelet op de politieke conjunctuur, als een orgeltoon in de ooren zal klinken.

Het Japansche vlootbezoek. Naar de Bataviaasche bladen mededeelen, zou uit vrees voor de cholera en met het oog op de aanwezigheid aan boord van een keizerlijken prins, de gemeenschap tusschen de beide te Tandjong Priok aangekomen Japansche oorlogschepen en den wal tot de geringste verhoudingen worden teruggebracht.

Voor de invitaties bij den Gouverneur-Generaal en den vice-admiraal is bedankt.

De Japansche schout-bij-nacht heeft zich met de commandanten der beide schepen naar Buitenzorg begeven, ten einde daar hun opwachting bij den Landvoogd te maken.

WEST-INDIË.

SURINAME.

Er dreigde een kink in den kabel te komen ten opzichte van de bacoven-cultuur. Herhaaldelijk werd geklaagd over de geringe medewerking, ja de tegenwerking, die de United Fruit Company ondervond van de zijde der bacoven-planters.

Verzoeken om tijdige opgave van het ter verzending aan te bieden aantal bossen, en deugdelijk toezicht op het vervoer, ten einde beschadiging der vruchten te voorkomen, werden eenvoudig onder het loodje gelegd.

De toestand was zóó, dat de United Fruit Company, die na lang zoeken er in schijnt te zijn geslaagd eene bacoven-varieteit te vinden die immuun is tegen de gevreesde Panama-ziekte, er ernstig over dacht, het door hoor gekweekte plant-materiëel niet ter beschikking van de planters te stellen.

De houding der planters gaf het bestuur van Suriname aanleiding te overwegen, of hier niet 'n voorbeeld moest worden gesteld. Dit geschiedde dan ook. De directeur eener contractueel verbonden bacovenonderneming werd door het bestuur uit zijn ambt ontzet en vervangen.

Dit voorbeeld blijkt indruk te hebben gemaakt, daar toch sedert de houding der planters eene gansch andere is geworden, zoodat de United Fruit Company haar voornemen te kennen gaf, om nu in November het nieuwe plantmateriaal ter beschikking van de planters te stellen.

CURAÇAO.

De „Cur. Cour." van den 20en Mei schreef:

„De planters op Curaçao klagen, dat in de laatste tijden de diefstallen in de buitendistricten toenemen en beweren, dat zij niet bij machte zijn zulks tegen te gaan.

Verleden Maandag werd op de plantage Wacao een op groote schaal gepleegde diefstal van klein vee op de weide ontdekt.

De eigenaar, die in de stad was, kreeg van zijn opzichter bericht, dat talrijke geiten dood gevonden waren op een verafgelegen plek aan de kust. Onmiddellijk werd de politie gewaarschuwd en de ijverige commandant der politie trok er direct op uit, om persoonlijk zich van de zaak te overtuigen. Na een vermoeiden tocht over puntige met struiken begroeide rotsen, kwam men op de plaats aan, waar het misdrijf zou zijn gepleegd. Daar werden opgegraven de lijken van minstens achttien geiten, waarvan het vel was afgestroopt. Het vermoeden bestaat, dat de ge-

ten door honden worden opgejaagd en doodgemaakt terwijl de dief of de dieven de beesten daarna villen. De zaak is thans in handen van den districtmeester, die een ernstig onderzoek instelt.

Dergelijke diefstallen schijnen in de laatste tijden meer en meer voor te komen. Nog onlangs werd op de plantage Blau in een put geitenvleesch gevonden, waarvan de vellen door dieven waren medegenomen.

Door enkele leden in den Kolonialen Raad werd bij de laatste koloniale begroting over de menigvuldige diefstallen in de buiten districten gesproken, waartegen door het gouvernement gewezen werd op het onvoldoende toezicht op de uitgestrekte gronden der plantages."

In enkele Cur. bladen komt nu een waarschuwing voor tegen het betreden van plantages door lieden, die daar niet thuis behooren en gewezen op het gevaar, dat dezen loopen, daar er ook jacht gemaakt zal worden op honden, die zich op die terreinen vertoonen.

WAT DE INLANDER ZEGT.

Over de Inlandsche Rechtsschool in Nederl.-Indië. — Blijkens het voorkomende in de **Boemi Poetra** van dit jaar no. 29, is tot hare Redactie door vele Sumatranen de vraag gericht eens te willen onderzoeken welke reden er toch wel mag bestaan, dat de Indische Regeering de landskinderen van Sumatra voorhands althans, niet wenscht toegelaten te zien tot de inlandsche Rechtsschool op Java en die instelling, ingevolge artikel 1 van het bestaande Reglement, bepaaldelijk ter beschikking wil houden van de inlanders op Java en Madura.

Dat die beschikking door alle Sumatranen met leedwezen is vernomen, spreekt van zelf, want men zou daaruit opmaken, dat de Nederlandsch-Indische Regeering onderscheid maakt tusschen de onderdanen des Rijks op de verschillende eilanden van den Archipel, hetgeen toch zeker nimmer in de bedoeling zal hebben gelegen, waar alle eilandbewoners als onder dezelfde vlag levende en bescherming zoekende, ook recht hebben op dezelfde belangstelling van de zijde der Regeering in hunne geestelijke en oeconomische ontwikkeling.

De beantwoording van de voorgebrachte vraag wordt aan de Redactie wel eenigs ins moeilijk gemaakt, doordien onder de tegenwoordige leerlingen van de inlandsche Rechtsschool reeds één persoon is opgenomen, die van vaderszijde van Benkoelen, d. i. dus van het eiland Sumatra, afkomstig is.

De voorspelling is dan ook zeker niet te gewaagd als zij verklaart, dat, wanneer de op Java genomen proef met de Rechtsschool slaagt, later ook de Sumatranen op die instelling zullen worden toegelaten.

Hierbij mag niet uit het oog worden verloren het feit, dat de gelegenheid goed en voortgezet onderwijs te ontvangen, voor de inlanders op Sumatra niet zoo gunstig is als op Java.

De inlandsche gouvernementsscholen 1ste klas, waar in de Nederlandsche taal onderricht wordt gegeven, zijn op Java in vrij grooten getale aanwezig doch worden tot op heden op Sumatra gemist, terwijl, in afwachting van de oprichting van zulk een school, de Sumatranen plotseling werden verrast door het feit, dat door de Regeering, ter hoofdplaats Padang — Westkust van Sumatra —, een Hollandsch-Chineesche school in het leven was geroepen.

De Sumatranen, die dien maatregel met gemengde gevoelens begroetten, moeten in die Regeeringsbeschikking, welke hen door het Noodlot wordt opgelegd, natuurlijk berusten, doch zij vertrouwen tevens, dat de afgevaardigde in de IIe Kamer der Staten-Generaal, Colijn, die met de nooden en wenschen van den Sumatraan wel bekend moet zijn, zich ter goeder tijd, het bestaan dier eilandbewoners zal weten te herinneren en een lans zal willen breken voor de Sumatranen, zooals hij in het afgeloopen jaar deed voor de Indo's.

Wellicht kan die voorspraak er toe leiden, dat de inlandsche Rechtsschool ook voor den Sumatraan zal worden opengesteld. *)

Over het verstrekken van reisbiljetten en reispassen naar Mekka. In de **Medan Prijaji** van 19 Maart '10 no. 11, komt een beeltenis voor van Mehmed V, den tegenwoordigen Sultan van Turkije, vergezeld van een kleine toelichting, alsmede van een enkel woord over het streven en den arbeid van de Jong-Turksche partij.

Daaruit kan blijken, dat, in verband met de verhoogde handelsbeweging tusschen Turkije en Ned.-Indië, op het programma dier partij — onder meer — ook voorkomt een ernstig onderzoek naar de Maleische taal, met het doel, die op de hoogere scholen te doen onderwijzen.

*) Een zekere *Sabar* is, blijkens een in de **Pemberita Batawi** van 27 April 1910 no. 92 opgenomen artikel, ten deze van meening, dat het 't billijkste zou zijn wanneer elk eiland van den Indischen Archipel zijn eigen Rechtsschool bezat en daarvoor ook de geldmiddelen aanwees.

Deze opinie wordt echter niet gedeeld door den anderen schrijver, die zich noemt *Neutraal.*

Het zal goed zijn, zegt de hoofdredacteur R. M. Tirto Adhi Soerjo, dat die Turksche beweging door de Ned.-Indische Regeering en ook door het Opperbestuur worde begrepen en dat de belangen van den Turksch-Indischen handel niet aan de aandacht van hoogere autoriteiten ontsnappen, want verwaarloozing dier belangen, versterkt door eenheid van godsdienst, zouden wel eens beweegredenen kunnen zijn voor een minder gewenschte nauwere aaneensluiting van vele Mohamedaansche elementen in Ned.-Indië tot Turkije.

Zulk een toenadering zou in Insulinde veel omverwerpen, dat met zooveel moeite tot stand is gebracht.

De tegenwoordige Turksche Consul te Batavia behoort tot de Jong-Turksche partij en heeft dus zeker een open oog voor hetgeen onbillijk en onrechtvaardig is en 't geen tot nadeel strekt van 't ter bedevaartgaande publiek. De mogelijkheid is evenwel niet uitgesloten, dat hij onkundig is gebleven van een door de Arabische Sjeiks met een Engelsche Stoomvaartmaatschappij te Batavia gesloten schriftelijke notarieele overeenkomst, die, als zij door de Hoofddirectie dier maatschappij wordt aangenomen, onze Indische aspirant-hadjis in groote moeilijkheden zal brengen.

Die overeenkomst houdt wel eenige goede voorwaarden in, maar onder de slechte bepalingen mag men zeker wel rekenen het voorschrift, dat die maatschappij de reis- en retourbiljetten voor de heen- en terugreis naar en van Mekka tot een bedrag van *f*165.— uitsluitend ter beschikking stelt van de Sjeiks, die ze tegen *f*185.— per biljet, of met een winst van *f*20.— per biljet, aan het reizend publiek kunnen verkoopen.

In aanmerking nemende, dat gemiddeld 1000 pelgrims per jaar, de reis uit Ned.-Indië naar Mekka aanvaarden, zou zulks een winst aan de Sjeiks bezorgen van *f*20.000.— 's jaars.

Wellicht staat deze actie in verband met het tarief, hetwelk ten deze voor de Sjeiks in Arabië gebruikelijk is.

Het zou de moeite waard zijn die exploitatie van het ter bedevaartgaande publiek door de Sjeiks eens in studie te nemen; wellicht zou dat onderzoek verrassende zaken aan het licht brengen en aanleiding kunnen geven tot overweging van het denkbeeld de besturen der Afdeelings- of dessabanken ten deze te laten optreden, en aan hen, door verstrekking van passagebiljetten en reispassen, de geldelijke belangen onzer aspirant-hadjis te doen behartigen, meent de schrijver.

WAT DE CHINEES VERTELT.

Vergelijking van de vroegere Chineesche toestanden in Groot-China met de tegenwoordige. — De jongste Chineesche jaarsverwisseling heeft aan de Redactie en Administratie van de **Pembrita Tjoeng Wa** aanleiding gegeven in haar blad van 4 Februari 1910 no. 139 eenige beschouwingen op te nemen met betrekking tot de veranderingen, welke in den loop der laatste jaren in Groot-China hebben plaats gehad en die van zulk een grooten invloed zijn geweest op de ontwikkeling van den Chineeschen stam, niet alleen in het Moederland, maar ook op de Chineesche emigranten in Nederlandsch-Indië.

De Redactie wijst daarbij op het feit, dat die veranderingen meer Oost-Azië dan West-Azië zijn ten goede gekomen, want dat de toestanden in laatstgemeld gedeelte van het Chineesche Keizerrijk vrijwel dezelfde zijn gebleven, zooals zij vroeger waren en zulks hoofdzakelijk wegens gebrek aan onderwijskrachten en onderwijsinstellingen.

In hoeverre de tot stand gekomen veranderingen slechts wijzen op een begin van actie, moge uit het hieronder volgende blijken.

Het is nog zoolang niet geleden, dat slechts één Nieuwsblad in Groot-China door Chineezen werd gedrukt en uitgegeven; thans zijn er 200 Chineesche Nieuwsbladen, waarvan 10 te Peking worden uitgegeven en waaronder één Damesblad.

Was een postkantoor in Groot-China vroeger een onbekende instelling, thans zijn er 9000, terwijl in het geheele rijk het porto van een brief van zeker gewicht slechts 2½ cent bedraagt.

Het oude examenstelsel werd, zooveel mogelijk, in Westerschen zin gewijzigd, en, in verband daarmede, de noodige voorbereidende maatregelen genomen, die tot de in het levenroeping van een Parlement moeten leiden.

Met kracht wordt tegen het opiummisbruik opgetreden, ten einde het daarheen te leiden, dat de bevolking het gebruik van dit genotmiddel zal laten varen. De papavercultuur in de provincie Yunan is geheel opgeheven, te Shangai werden de schuifgereedschappen weggeworpen en thans wekken de Jong-Chineezen de bevolking op om van het schadelijke opiumgebruik af te zien.

Onderwijzers, die niet berekend zijn voor hun taak worden niet meer aangenomen.

Het bestaande gebruik om den natuurlijken groei der voeten van Chineesche meisjes te belemmeren, is afgeschaft. De Chineesche vrouw heeft reeds een geheel ander voorkomen gekregen en verlaat haar woning op geheel andere wijze dan weleer.

Vele scholen werden opgericht, waar niet alleen onderricht in de Chineesche taal wordt gegeven, maar waar ook kennis van Westersche talen kan worden opgedaan.

De woningen van vele Chineezen zijn reeds van Westersch model en de inwonende dames kan men gekleed zien in Westersche kleedij, gezeten op een stoel vóór de piano.

Tal van Chineezen oefenen reeds op 27-jarigen leeftijd het beroep van gediplomeerd geneeskundige uit, en zijn dan ook specialiteiten in oogheelkunde, chirurgie, dan wel treden zij op als tandarts.

Aan het uitoefenen van die geneeskundige praktijken zou de vroegere Chinees nimmer hebben gedacht.

Ook de Europeesche medicijnen vinden meer en meer ingang en nemen de plaats in van vroegere geneeswijzen, als het inslikken van zekere steenen, het nuttigen van slangensoep of het innemen van gepulveriseerde tijgerhuid en beenderen.

De veranderingen, die de Chineezen, tengevolge van al die maatregelen, hebben ondergaan, hebben geleid tot vergemakkelijking van de onderlinge samenleving der Chineezen, terwijl eveneens meer onderlinge waardeering is gewekt.

Opwekking van het godsdienstig leven bij den Chinees in Nederl.-Indië. — In den tegenwoordigen tijd van verandering en vooruitgang moet iedereen er naar streven aan die beweging kracht bij te zetten en naar zijn beste weten trachten de middelen aan te wijzen, waardoor mogelijke bezwaren, die dien vooruitgang in den weg staan, kunnen worden ondervangen. —

In verband daarmede wijst de Redactie van de **Ho Po** in haar nummer van 13 April '10 no. 363, op het merkwaardige verschijnsel, dat 95% van de Chineezen, zoowel in Groot-China als in Ned.-Indië, geheel onbekend zijn met den naam van K h o n g T j o e K a u w, en dat het vroegere bestaan en werken van dien ouden Chineeschen godgeleerde in het geheel niet op de Chineesche scholen wordt geleerd.

Bij de Christenen is de toestand geheel anders.

Vraagt men aan de Christen-kinderen het een en ander omtrent Jezus, hetzij over diens geboorte, hetzij over diens arbeid op aarde, dan zal elk kind daarover, althans iets, kunnen mededeelen.

Zulks is het gevolg van het feit, dat bij de Christenen enkele uren in de week voor de kinderen worden afgezonderd met het doel hen eenig godsdienstonderwijs bij te brengen.

De meeste tegenwoordige Chineezen daarentegen weten niets van K h o n g T j o e K a u w, noch van hun eigen godsdienst, en begrijpen evenmin iets van de hooge gedachten hunner Profeten, hetgeen alles leidt tot een laakbare onverschilligheid voor de ontwikkeling van eigen stam en tot schade van de zoo hoog noodige onderlinge samenwerking.

Ook neemt men waar, dat vele dier Chineezen tot den Christelijken godsdienst overgaan, niet beseffende, dat zij, na kennisname van de hoogere leer hunner Profeten, dezelfde gemoedsrust zouden kunnen vinden, welke zij blijkbaar zoeken.

Het geldt hier het bekende gezegde „Onbekend maakt onbemind" en daarom wijst de Redactie van de Ho Po op de wenschelijkheid op de Chineesche scholen gelegenheid te geven eenige godsdienstkennis op te doen en den kinderen het groote en diepe bij te brengen, dat in de lessen der oude Chineesche godsgeleerden kan worden gevonden.

Ook de kennisneming van de strekking van den Christelijken godsdienst verdient daarbij aanbeveling.

Te Buitenzorg werd gedurende 4 jaren op één der Chineesche scholen godsdienstonderwijs in die richting gegeven, doch dit is thans gestaakt.

In het belang van den vooruitgang van den Chineeschen stam is het hoogst zaak dit onderwijs opnieuw en met kracht aan te pakken.

Van Vreemde Koloniën.

Van Indo-China.

Iemand, die geruimen tijd in China vertoefde en ook Indo-China kent, schreef aan den T e m p s o.a. het volgende:

De samenwerking van Europeanen en Annamieten of Zuid-Chineezen levert uit het oogpunt van spoorwegen, gebruik van machinerieën enzoovoort, goede uitkomsten op. Het is echter ongelukkig voor de Chineezen, dat vele Europeanen, die hier komen, veelal weinig gewetensvol zijn, er meestal slechts op uit zijn zooveel en zoo spoedig mogelijk geld te verdienen, zonder zich er om te bekommeren of zij door hun werk aan de Chineezen nut brengen. Zoo zal bijv. een ingenieur voor den aanleg van waterwerken hier en daar een aardig sommetje hebben opgestreken. Of nu de leiding werkelijk goed is en duurzaam is kan hem niet zóóveel schelen.

Duitsche huizen verkoopen goedkoope en slechte geweren in grooten getale aan de Chineezen, en ook onze handelaars zijn er op uit, aan onze goede buren wapens te leveren.

Zouden wij van de Annamieten goeden steun kunnen erlangen? Ik ben er van overtuigd, sedert ik hier gekomen ben. De Chineesche soldaat is over het geheel veel minder kranig dan de Tonkineesche soldaat. Onze tirailleurs zijn veel beter gekleed dan de Chineesche soldaten hier. De Chinees is krachtiger en heeft meer energie, maar men ziet hem het laat maar waaien-stelsel aan, men gevoelt dat er minder discipline in hem zit, dan in den Annamitischen soldaat.

Ik heb dikwerf sedert mijne komst de beide landen met elkander vergeleken. Die vergelijking is in ons voordeel uitgevallen. Wij hebben Indo-China 'n heel eind vooruit geholpen en indien wij onze taak kunnen voortzetten, zal het verschil ten gunste van Indo-China nog duidelijker aan het licht komen. De Chineezen zullen dan de wilden zijn en de Annamieten een beschaafd volk. Enkel moeten wij ons onthouden van zulke zaken als het oprichten van een bespottelijke hooge school te Hanoi, om die later weer op te heffen. Wij zullen iets werkelijks goeds tot stand moeten brengen en daartoe in de eerste plaats geen politici in Indo-China binnenhalen, die alles bederven. Voorhands is het goed in het oog te houden, dat Indo-China een voorsprong heeft, maar tevens te bedenken, dat de Annamiet nu ook verder moet worden opgeleid, niet de massa, zooals de heer Beau wilde, maar eene elite. Deze lieden te onderrichten er goede onderdanen van te maken, verlangens naar hooger en behoeften in hen te wekken, beweging te brengen in de massa, zoodat de hooge streken van Tonkin meer bevolkt worden, daarop behoort te worden aangestuurd.

Wij zullen het volk tot werken moeten aansporen en het leiden tot een gematigd zelfbestuur, dat wat er ook komen moge, voordeelen zal opleveren.

Het hoe is een moeilijk vraagstuk voor ons, veel moeilijker dan indertijd dat betreffende het verleenen van zelfbestuur aan Canada en Australië, omdat de kolonie evenals de Indiën ongeschikt is om er eene Europeesche nederzetting van te maken. De oplossing zal moeten worden gevonden in een verstandige aanpassing van den inboorling voor zijne samenwerking met ons. In de eerste plaats moeten wij kunnen rekenen op elken mandarijn als een der onzen, niet in woorden, maar inderdaad.

Hiertoe verdient het aanbeveling in de leer te gaan bij de zendelingen, die geen inboorling onder hen opnemen, die niet vijftien jaren in het seminarium heeft doorgebracht, waar zijn hersenen gevormd zijn en waar hij de zeden zijner leermeesters heeft overgenomen. Men zou den Annamiet ook eerst tot mandarijn moeten benoemen, nadat hij geruimen tijd aan onze hoogescholen heeft doorgebracht. Zoo zou men hem goed kunnen leeren kennen en hem volmaakt kunnen vormen. Instede van dien weg op te gaan, benoemt men thans, doch benoemde men vooral vroeger joggies tot mandarijn, en vond men anderzijds eene hoogeschool uit zonder doel, zonder diploma of veeleer met een diploma, dat niets beteekende.

Malaria in Bombay.

Dr. Charles Bentley, belast met de maatregelen ter bestrijding van de malaria in Bombay, heeft onlangs verslag uitgebracht van zijne bevindingen, in zake al hetgeen behoort te worden gedaan om het doel te bereiken.

Dr. Bentley noemt dat een interim-verslag, daar hij eerst over een jaar zijne eind-bevindingen moet rapporteeren. Hij schreef thans:

„Bombay is achterlijk gebleven inzake de muskieten-verdelging, maar aan deze stad blijft toch nog de eervolle taak, het voorbeeld in dit opzicht aan geheel Indië te geven."

Hij acht het iets, dat geheel onbestaanbaar moest worden geacht, dat nu nog in het hartje van Bombay de lieden bloot staan aan besmetting door malaria, daar er geen hinderpaal denkbaar schijnt voor de volkomen uitroeiing van die ziekte in het grootste deel van Bombay.

Dr. Bentley zegt, dat hem bij zijne onderzoekingen in hoofdzaak het volgende is gebleken:

De groote uitbreiding van de malaria, zoodat geen enkel deel van de stad volmaakt vrij is.

De groote verschillen in de onderscheidene deelen der stad, wat de frequentie van malaria betreft.

De veelvuldigheid der gevallen, waarin schijnbaar gezonde volwassenen blijken met malaria te zijn besmet.

De schuld van de malaria wordt door dr. Bentley toegeschreven aan eene bijzondere soort anopheles, de n y s s o r h y n c h u s S t e p h e n s i. Mocht het gelukken, deze soort te vernietigen, dan zou de malaria in het Zuiden van het eiland in hooge mate verminderen.

Dr. Bentley wil dan ook, dat de te nemen maatregelen in hoofdzaak, zoo niet uitsluitend gericht moeten zijn tegen de muskieten, die de malaria in Bombay overbrengen.

Zij, die de vernietiging van alle muskieten voorstaan, weten niet, wat dit zou kosten, schrijft hij. Te Rio de Janeiro bedroegen de uitgaven van eene campagne tegen alle muskieten omstreeks 12 tonnen gouds in negen maanden tijd.

Het is nu gebleken, dat de gevaarlijke muskietensoort te Bombay in hoofdzaak hare vaste broedplaatsen vindt in open putten, ijzeren goten en privaten en fonteinen op straat en in particuliere woningen.

Hier behoort volgens dr. Bentley de strijd te worden ingezet, die o.a. boeten wil zien gesteld tegen hen, die hunne putten of erven niet behoorlijk in orde houden.

Niets is zoo duidelijk gebleken als het feit van de betrekking tusschen het voorkomen van open putten en het veelvuldig voorkomen van malaria.

De eigenaars nu van deze putten zijn weinigen in aantal en de gebruikers van het daaruit afkomstige water maken slechts een klein deel van de bevolking uit; maar men telt vele duizenden lijders aan malaria. Verder behooren de eigenaars der putten, als lieden van de bezittende klasse, meerendeels tot de meer welgestelde leden der gemeenschap. Zij kunnen voor zich zelven maatregelen nemen tot bescherming tegen malaria of kunnen voor zichzelven goede geneeskundige behandeling verzekeren. Maar de armen, die de groote meerderheid uitmaken van hen die aan malaria lijden, wegens de aanwezigheid de zer open putten, staan machteloos tegenover de malaria. Zij kunnen zich ook niet die geneeskundige behandeling verzekeren, welke het meest doel treft ten opzichte van een ziekte, die hoezeer dikwerf niet doodelijk toch een machtige factor uitmaakt voor onwelzijn en onbekwaamheid tot arbeiden, waaruit ook weder op de verdienste dier lieden een nadeelige invloed wordt uitgeoefend.

Dr. Bentley stelt dan ook voor, om het bezit der putten afhankelijk te maken van eene vergunning, waarvoor moet worden betaald, en waarbij verschillende voorschriften zijn gegeven, waaraan de bezitters behooren te voldoen. Deze voorschriften hebben alle betrekking op de vernietiging van de schadelijke muskieten in die putten en het voorkomen verder van de aanwezigheid dier insekten aldaar.

In Fransch Congo.

Kapitein Prokos, die onlangs uit Fransch Congo in Europa terugkeerde, heeft van zijne tochten in die kolonie verhaald.

De laatste expeditie, die hij daar medemaakte, gold de bestraffing der inboorlingen aan de oevers van de Mtaba, die verschillende factorijen hadden geplunderd en verbrand en de kooplieden hadden opgegeten.

De gouverneur-generaal Merlin, die daar juist nadat dit alles was voorgevallen aankwam, belastte kapitein Prokos met de taak om de inboorlingen te tuchtigen en de streek onder geregeld bestuur te brengen.

Die officier kreeg de beschikking over 600 man, w. o. 400 man hulptroepen. Deze macht werd over drie colonnes verdeeld, elk onder een officier.

Den 5en Augustus 1909 zetten de colonnes zich in beweging, waarbij beoogd werd langzamerhand naar elkander toe te ageeren en daarbij de oproerige stammen in te sluiten.

Kapitein Prokos verklaarde, dat de hulptroepen goede diensten hadden bewezen, maar dat hij er dan ook steeds voor zorgde die lieden behoorlijk door geregelde troepen te encadreeren, terwijl hij bovendien voor alle zekerheid voor den nacht de wapens van die menschen liet innemen en die dan onder zijn bed bewaarde.

De vijandige inboorlingen waren met oude verroeste geweren bewapend. Prokos liet zijn manschappen niet verder naderen tot de te nemen versterkingen dan op 70 à 80 meter, op welken afstand de kogels van den vijand den troep niet bereikten. Hij liet dan de versterking door zijn troepen onder vuur nemen, terwijl de hulptroepen werden uitgezonden om den vijand op de flanken te verontrusten.

Op die wijze vielen de versterkingen gemakkelijk in zijne handen, zoodat bij de geheele expeditie ongeveer 40 dooden vielen, meerendeels onder de hulptroepen, die nog wel eens in handgemeen met den vijand kwamen, terwijl overigens hoofdzakelijk het verlies aan buitengewone vermoeienissen en ziekten moest worden toegeschreven.

Waartoe dat sentimenteel gehuichel.

Henri Lorin bespreekt in de Dépêche Coloniale het rapport van den Engelschen consul te Caïro, sir Eldon Gorst, over het afgeloopen jaar en merkt naar aanleiding van diens beschouwingen het volgende op:

„De inlandsche pers, zegt hij, maakt zich schuldig aan kwaadwillige opruiing en zij, die haar inspireeren verbreiden het denkbeeld, dat Engeland niet belangeloos is in zijne bezetting van Egypte, doch: „in alle aan zijn invloed onderworpen landen volgt Groot-Brittanje de politiek van alles op te offeren aan het geluk der bewoners." Is het niet stout zulk beweren? Getuigt het van een voorzichtig beleid, om eene volkomen wettige expansie te tooien met zuiver humanitaire kleuren?

Denkt sir Eldon Gorst den tegenstand, dien hij in Egypte ondervindt, te ontwapenen door in een uiting van naïef vertrouwen te verklaren, dat Groot-Brittanje in Egypte zuiver apostolischen arbeid verricht?

Neen, beter ware het, zoo komt het ons voor, de voordeelen op te sommen, die Engeland voor zich van zijne positie in Egypte verwacht, en aan de nationalisten voor te houden, dat de Engelschen op het oogenblik voor hen de billijkste voogden zijn. Zoo stelt de heer Klobuwkowsky zich de door hem in Indo-China te volgen politiek voor. Zeker het vraagstuk zal daarmee niet onmiddellijk zijn opgelost, maar het ware reeds veel gewonnen, wanneer men aldus de quaestie in haren waren vorm stelt."

Oost- en West-Indisch Literatuur-overzicht.

De Militaire Spectator.

Het Mei-nummer bevat een artikel van den 1en luitenant der infanterie O.-I. leger, J. C. A. Bannink, getiteld: Onze diplomatieke en consulaire dienst in Oost-Azië, in verband met de verdediging van Nederlandsch Oost-Indië.

Het valt niet moeilijk — zegt de Telegraaf van 12 Juni j.l. — uit het opschrift te raden, waar de schrijver heen wil en bij de lezing blijkt ook al spoedig, dat hij van gezanten en consuls in die gewesten voldoende elementaire kennis van militaire zaken verlangt, om hun voelhorens in het belang der koloniale defensie naar eisch te kunnen laten werken.

Dat de oud-majoor van den Gen. Staf O.-I. leger Haver Droeze indertijd tot consul-generaal van Shangai werd benoemd, met oogmerken als de heer Bannink permanent van zoodanige ambtenaren verwacht, meenen wij te mogen betwijfelen.

Niettemin verdienen zijn denkbeelden, gezien den huidigen politieken toestand in de machtige Oost-Aziatische staten, aandacht en overweging.

Dat zijn pleidooi voor in krijgskunde getrainde consuls tot een benoeming van voormalige, speciaal Indische officieren zal leiden, is niet waarschijnlijk. Temeer niet, daar hij behalve de consulaire opleiding ook de kennis van Oost-Aziatische talen aanbeveelt. En wij weten uit de opstellen van den heer Borel over deze aangelegenheid, hoe moeilijk die te verkrijgen is.

De zucht naar expansie, vooral in Japan, zich openbarende in woord en geschrift, verzekert den auteur waarschijnlijk een behoorlijke portie lezers, die zijn opinie deelt. In elk geval is het artikel interessant genoeg om er kennis van te nemen.

De Indische Mercuur. No. 23.

Inhoud: De rietsuikerindustrie in de verschillende landen van productie, door H. C. Prinsen Geerligs. VII. Vereenigde Staten van Amerika. — Rubber in Centraal-Amerika, door J. Alberts. — Mededeelingen van het Deli-Proefstation te Medan (Referaat), door P. Hondius Jz. — Onbrandbare rieten- en strooien daken, door R. Tutein Nolthenius. — Plantwijdte bij caoutchouboomen, door C. M. Hamaker. — Kultuurberichten (De suikercampagne op Java. — Iets over rubber en zijn surrogaten). — Kleine mededeelingen (Een werk over het irrigatiewezen in Ned.-Indië. — Cholera op Java. — Cholera op Sumatra, enz.). — Financieële berichten en verslagen; zoomede de overige vaste wekelijksche rubrieken.

Weekblad voor Indië.

No. 3 van den 7en jaargang geeft bij het portret van den heer J. Ballot, den nieuw benoemden Gouverneur van Sumatra's Westkust, eenige data die op zijn Indische loopbaan betrekking hebben. Het nummer bevat voorts een stukje van den heer R. B(roersma), getiteld Ned.-Indië te Brussel, verduidelijkt o. a. met een plattegrond van de Indische afdeeling.

Verder een uitvoerig en ruim geïllustreerd artikel over het Juliana-ziekenhuis te Semarang, dat 30 April j.l. op plechtige wijze werd ingewijd. En eindelijk, behalve het verslag van Victor Ido's roman uit de Indo-Europeesche samenleving, getiteld De Paupers, een artikeltje van Ofoei, waarin deze scherp en geestig hekelt de bekende Indische visites en recepties.

Luister even, hoe Ofoei zoo'n ontvangdag schildert: De vrouwen zitten als wassen beelden om een ronde tafel in een kring, de mannen staan een heel eind daar van daan als idioten naast elkaar. Bokken en geiten, niets meer. Ik heb eens op zoo'n receptie geprobeerd een stoel aan te schuiven tusschen de dames, en ben toen aangekeken ongeveer of ik met onzedelijke bedoelingen was gekomen, zoodat ik wijselijk retireerde en mij achter een paar meneeren in leelijke zwarte jassen verdekt opstelde... Als lammetjes zitten die menschen daar bij elkaar, als stijve harken staan ze. Een algemeen gesprek over belangrijke onderwerpen van kunst of wetenschap is op die manier onmogelijk. Als er gepraat wordt, is het over laag-bij-den-grondsche-nonsens-dingen, die je geen moment interesseeren als je ook maar een béétje intellectueel bent aangelegd... O, mensch te zijn, lief te hebben en te haten, op te leven in schoonheid van kunst en literatuur, op te droomen in fantasiën, met bevend, pijnend en toch wonder-gelukkig hart te smachten naar een ideaal, en dàn tusschen al die wassen poppen en dooie dieners in een zwarte vierkante jas te staan met een glas ijswater of een paitje! Is het niet eenzamer dan een wijde heide, is het niet dorder dan een doode woestijn?......

In een volgend stukje zal de schr. een middel aangeven om deze kwaal te bestrijden en tòch aan de zoogenaamde „beleefdheid" te voldoen.

Bandera Wolanda.

In het jongste nummer van de Bandera Wolanda schrijft de heer Noto Soeroto een uitvoerig opstel over De stemming onder de Inlandsche bevolking in Indië.

Na eene causerie over het ontwaakte Oost-Azië in het algemeen, bespreekt de schr. de jong-Chineezen beweging in onze Oost om daarna te komen tot den ontwaakten drang naar ontwikkeling van het inlandsche ras. De Inlandsche bevolking heeft zich niet kunnen onttrekken aan de machtige werking van 'n nieuwen levensdrang, die plotseling de volkeren van het oude Azië heeft bevangen. Maar deze stemmingen onder de Inlanders van Oost-Indië zijn van vreedzamer aard dan in de andere hoeken van het werelddeel.

De oproerige en ontevreden geest, als gevolg van averechtsche opvatting van vrijheid en vooruitgang, zooals ze bijv. in Voor-Indië is gaan heerschen, is in Ned.-Indië niet te bespeuren. De beweging daar bepaalt zich tot het uiting geven aan zucht naar ontwikkeling, middels onderwijs, opbeuring van Inlandschen landbouw, nijverheid en handel. In dit opzicht staat men in Indië in het volle teeken van het vereeniginsleven. En hoe groot de instemming is, waarmede het idee van al deze vereenigingen door de Inlandsche bevolking is begroet, blijkt uit het aantal leden, dat voortdurend toeneemt, zoowel als uit de gereedelijkheid, waarmede de bedragen werden gestort benoodigd voor verschillende opgerichte handelsondernemingen.

Zeker — betoogt de heer N. S. —, wij kunnen ons ten opzichte van de resultaten van al deze vereenigingen op een sceptisch standpunt stellen. „Het zich vereenigen heeft iets van een liefhebberij gekregen. De bedragen voor groote handelsondernemingen maken op een zakenman in Europa den indruk van iets stumperigs. — Echter, voor hem, die bekend is met den weinigen gemeenschapszin, den geest van „Wie dan leeft, die dan zorgt", de betrekkelijke armoede der Inlanders, is nauwelijks een verschijnsel èn treffender èn hoopvoller dan dit eerste tasten en zoeken naar den weg tot solidariteit, dit streven om „een appeltje voor den dorst" te bewaren, dit begin van offervaardigheid van een algemeen belang. Wanneer wij weten, dat de arme onwetende naar zijn vermogen tracht vooruit te komen en zich te ontwikkelen, dan maakt het spottend glimlachje voor appreciatie plaats.

De schr. besluit zijn opstel als volgt:

De quaestiën van nationalen vooruitgang, als bijv. het onderwijs en het geleidelijk opvoeden in maatschappelijk en politiek opzicht, verkeeren in ons Indië nog in haar jongste kindsheid. Van het indifferentisme van den Javaan in zijn gevoelens jegens andere naties, waartoe de eeuwige vreemde heerschappij moet geleid hebben, moge partij getrokken worden bij de ontwikkeling van hoofd en hart. En juist het aanwezig zijn van deze opportuniteit, die het beginstadium aanbiedt om de nationaal-physiologische verschijnselen bij de inlandsche bevolking langs goede banen te leiden, en zoodoende een heilzaam verloop te laten nemen, is misschien een vingerwijzing voor de gedragslijn der Nederlanders in hunne zoo schoone koloniën.

Een studie over versiering met schelpen en kralen.

In het Mei-Nr. van het tijdschrift Textile Kunst und Industrie, illustrierte Monatshefte für die künstlerischen Interessen der gesamten Textilindustrie, publiceert onze voormalige landgenoot de heer J. A.

Loebèr Jr. een interessante studie, getiteld: Muschel- und Glasperlenarbeiten.

Bij verschillende volkstammen in den Indischen Archipel speelt de versiering van kleedingstukken, tasschen en doozen met schelpen en kralen een belangrijke rol. Ze weten de voorwerpen zoo kunstig en smaakvol te versieren — waarvan de talrijke en keurige afbeeldingen in 's heeren Loebèr's opstel het volste getuigenis afleggen —, dat men bezwaarlijk kan gelooven, dat „diese Sachen von „Wilden" gemacht sind, von „Wilden" getragen werden".

Op dezen nieuwen arbeid van den heer Loebèr, over eene belangrijke tak van kunstnijverheid in onze Oost wordt met warme waardeering de aandacht gevestigd.

Beriberi-Forschungen

in den Niederländisch-Ostindischen Kolonïen, besonders in bezug auf Prophylaxis und Heilung, is de titel van een opstel van Dr. J. Hulshoff Pol, gepubliceerd in het Juni-Nr. van het tijdschrift „Beihefte zum Archiv für Schiffs- und Tropenhygiëne".

Aangezien hier zeker een autoriteit aan het woord is — immers Dr. H. P. heeft zich met de bestudeering van het beri-berivraagstuk geruimen tijd bezig gehouden, blijkens zijn verschillende publicatiën op dit gebied, zal deze bijdrage ongetwijfeld de aandacht trekken.

Der Tropenpflanzer.

In het Juni-Nr. van dit aan tropische cultures gewijd maandschrift schrijft Dr. A. H. Berkhout een artikel over zijn reis „Nach den Kautschuklanden", en de heer A. Dommes over het drogen van de kopra, welk laatste opstel eveneens voor Ned.-Indië van belang is nu men zich aldaar meer en meer op de bereiding van dit van de kokosnoot verkregen product gaat toeleggen.

Ten slotte bevat dit Nr. eenige gegevens over „Sagogewinnung in Niederländisch-Indien", van de hand van den Duitschen consul in Batavia.

Leestafel HEULSTRAAT 17.

Opgave van dagbladen en tijdschriften, ter lezing liggend in de leeszaal van het Hoofdbestuur van „Oost en West", Heulstraat No. 17, den Haag, welke dagelijks, Zon- en feestdagen uitgezonderd, geopend is van af 's morgens 9 uur tot 6 uur 's namiddags.

Museum voor Land- en Volkenkunde, verslag van het jaar 1909.

Inlandsche landraadvoorzitters en Inl. bestuursambtenaren door F. Fokkens.

Acht dagen in de Padangsche bovenlanden door L. C. Westenenk.

Inl. ambtenaren ter Sumatra's Westkust no. 1.

Tijdschrift Minangkakau Vereeniging.

12e jaarverslag van den nationalen bond voor vreemdelingenverkeer in Nederland.

De Planter, Onze West, Sumatrapost, Sumatrabode, Javabode, Bataviaasch Nieuwsblad, De Padanger, De Sumatra Courant, De Surinamer Courant, Soerabaiasch Handelsblad, Nieuwe Soer. Crt., Deli Courant, Preangerbode, Javasche Courant, De Locomotief, 20 diverse Maleische bladen en tijdschriften.

Verscheidene periodieken, waaronder:

Hou en trou, Vrede door recht, De Stem van Indië, Tijdschrift voor economische geographie, Indologenblad, De Banier, Neerlandia, Jong Indië, De Boodschapper, Revue économique, Indische gids, Weekblad voor handeldrijvenden en industrieelen middenstand, Exportblad, Cultura, Deutsche Kolonial Zeitung, Sociaal Weekblad, Ned. Zendingsbode, Maandbericht van het Ned. Zendeling-genootschap, Indisch genootschap, Weekblad voor Ned.-Indië, Insulinde, Deutsche Wochenzeitung für Niederland und België, en tal van andere brochures, jaarverslagen, enz. enz.

Vervolg opgave van bladen en tijdschriften welke nieuw ter lezing zijn gelegd in de Leeszaal, Laan v. Meerdervoort 195, Den Haag, die dagelijks, Zon- en feestdagen uitgezonderd, geopend is van 10 uur vóór- tot 6 uur namiddags.

De Javabode t/m 18 Mei '10;
De Sumatrapost t/m 17 idem;
Het Soer. Handelsblad t/m idem;
Het Ned.-Ind. Effectenblad no. 19;
De Ind. Mercuur No. 24;
Handelsber. v-h Dep. v. Landbouw no. 169;
Kort-Verslag v/d Tweede Kamer S.-G.;
Weekblad voor Indië nos. 1 t/m 3;
Bandera Wolanda no. 53.

MEDEDEELINGEN.

Van het Dagel. Bestuur der Vereeniging.

Jaarlijksche Algemeene Vergadering der Vereen. *Oost en West* te **'s-Gravenhage** op **Zaterdag 9 Juli 1910**, in het gebouw van den *Haagschen Kunstkring*, **Heerengracht 13**, des **namiddags** ten 2½ ure.

Agenda:

1. Opening.
2. Notulen der Alg. Verg. gehouden te Utrecht op 10 Juli 1909. Zie Kol. Weekblad van 22 Juli 1909 no. 29, alsmede de Notulen der Buitengewone Alg. Verg. gehouden te 's-Gravenhage op 27 Nov. 1909. Kol. Weekblab 1909, no. 48.
3. Het verslag over het jaar 1909 van den Secretaris. Zie Kol. Weekblad '10, no. 5, 6 en 7.
4. Rekening en Verantwoording van het geldelijk beheer.
5. Voorziening in de vacatures van het Hoofdbestuur. Aan de beurt van aftreding zijn de navolgende dames en heeren:
   a. 's-Gravenhage Ch. R. Bakhuizen van den Brink (stelt zich niet herkiesbaar), E. van Assen en A. A. C. Harting.
   b. Rotterdam: Jhr. Mr. J. L. W. C. von Weijler (stelt zich wegens verhuizing niet herkiesbaar).
   c. Utrecht: Mevrouw J. E. van Oeveren-v. Schaik.

   Candidaten van het Hoofdbestuur zijn:
   's-Gravenhage: Mr. J. H. Abendanon en L. J. C. van Es, E. van Assen en A. A. C. Harting.
   Rotterdam: D. H. Havelaar en L. G. Ph. Marcella.
   Utrecht: Mevr. J. E. van Oeveren—v. Schaik en mevrouw J. W. Weustman—Luitjes.
6. Benoeming der Commissie tot onderzoek der Rekening en Verantwoording.
7. Begrooting 1911.
8. Bemoeienis van het Hoofdbestuur inzake de Nationale Huisvlijt Tentoonstelling te Scheveningen. Zie Kol. Weekbl. 3 Maart 1910 no. 9.
9. Idem inzake den Nat. Bond voor Reddingwezen en Eerste Hulp bij ongelukken „Het Oranje Kruis". Zie Kol. Weekblad 26 Mei 1910 no. 21, onder voorzitterschap van Z. K. H. den Prins der Nederlanden.
10. Wijziging, c. q. aanvulling onzer Statuten in verband met de oprichting van een studenten afdeeling te Leiden.
11. Mededeelingen omtrent het Koloniaal Weekblad. Zie Notulen Buitengew. Verg. 27 Nov. 1909, sub II. Kol. Weekblad 1909, no. 48.
12. Ondersteuningsfonds.
13. Geldleening.
14. Hetgeen verder ter tafel zal worden gebracht.

In het Koloniaal Weekblad van 19 Mei 1910 no. 20 — zie laatste bladzijde, 1e en 2e kolom — is mededeeling gedaan van de vorming van een studentenafdeeling der Vereeniging „Oost en West" te Leiden. Voor de wettiging daarvan is noodig eene wijziging van artikel 10 der statuten.

Wordt in overweging gegeven, om op de agenda voor de volgende Algemeene vergadering d.d. 9 Juli a.s. te brengen het voorstel tot aanvulling van art. 10 der statuten met de volgende zinsnede:

„Het Hoofdbestuur kan toestaan, dat onafhankelijk, en in zooverre met afwijking van het hiervoren bepaalde, afzonderlijke afdeelingen worden gevormd, bijv. studentenafdeelingen, werkende onder door het Hoofdbestuur gestelde of goedgekeurde voorwaarden of reglementen".

Gebruik makende van het bepaalde bij art. 9, 3e al. van het Huishoudelijk Reglement, worden de leden van het Hoofdbestuur uitgenoodigd **vóór 2 Juni a.s.**, bij aangeteekend schrijven te willen bekendstellen of zij in b e g i n s e l vóór of tégen dergelijke wijziging zijn.

Gemakshalve wordt U verzocht, tën dien einde het in 't bijgaand couvert besloten biljet van Uwe handteekening te willen voorzien na doorhaling van b e z w a a r of van g e e n b e z w a a r, en daarna aangeteekend adres te willen verleenen.

Volgens ontvangen mededeelingen heeft het grootste gedeelte van de Hoofdbestuursleden zich met deze voorgestelde aanvulling vereenigd.

Aan de leden van het Hoofdbestuur wordt beleefd kennisgegeven, dat op den dag, waarop de Algem. Verg. te 's-Hage zal worden gehouden, n. l. Zaterdag 9 Juli a.s., ten 2½ ure in het gebouw v. d. Haagschen Kunstkring, Heerengracht 13, ten 1½ ure namiddags eene bijeenkomst van de leden van het Hoofdbestuur zal plaats hebben ter mogelijke bespreking van een en ander.

Ter vereenvoudiging van de Algemeene Vergadering, welke gehouden zal worden te 's-Gravenhage op Zaterdag 9 Juli a.s., des nam. ten 2½ ure, in het gebouw van den Haagschen Kunstkring, Heerengracht 13, wordt leden van het Hoofdbestuur en van de bestuursafd., commissarissen en afgevaardigden en overige leden, die de Vergadering zullen bijwonen, aanbevolen, vooraf kennis te nemen:

a. van de Notulen der Alg. Verg. gehouden te Utrecht op 10 Juli 1909 en de Buitengewone Alg. Verg. gehouden te 's-Gravenhage op 27 Nov. 1909. Zie Kol. Weekbl. 1909 nos. 29 en 48.

b. van het Jaarverslag van den Secretaris. Zie Kol. Weekbl. 1910 nos. 5, 6 en 7.

c. van de artikelen over de Huisvlijt tentoonstelling te Scheveningen. Zie Kol. Weekbl. 1910, no. 9.

d. idem over het Oranjekruis. Zie Kol. Weekbl. 1910, no. 21.

e. De Rekening en Verantwoording van den penningmeester. Zal later in het Kol. Weekbl. volgen.

E. van Assen, *Secretaris.*

Geldelijke Verantwoording van het Hoofdbestuur over het jaar 1910.

Baten.

	Saldo van het vorig jaar	f 1548.84^{5}
1.	Contributie van de afdeelingen	„ 805.—
2.	Idem van leden in adm. b. h. Hoofdbest.	„ 1536.34
2.	Rente	„ 100.15
4.	Abonnement op het weekblad	„ 62.55
5.	Verkoop boekwerken	„ 22.40
6.	Huishuur en Telephoon (w. o. f 75.— lokaalhuur 's-Gravenhage 1908)	„ 589.50
7.	Geldleening. Onder dit bedrag is begrepen: Overname door de afdeeling 's-Gravenhage van den Inventaris v/h. restaurant f 291.75^{5}, vide balans 1908 en, als overgenomen uit het register der geldleening f 97.72, zijnde het restant der bedragen ad f 522 en f 100.78 voorkomende in de balans van 1908.	„ 389.53^{5}
	Totaal	f 5054.32

LASTEN.

1.	Aan de redactie-commissie	f 1516.—
1a.	Administratiekosten	„ 100.15^{5}
2.	Toelagen	„ 151.—
3.	Reis- en verblijfkosten	„ 146.55
4.	Huishuur	„ 699.96
5.	Inning contributiën	„ 100.02^{5}
6.	Diverse uitgaven	„ 58.26
7.	Inrichtingskosten	„ 14.90
8.	Drukwerken	„ 94.55
9.	Gas, Telephoon en waterleiding	„ 240.21
10.	Onderhoud en loonen	„ 111.96^{5}
11.	Belasting	„ 77.11
12.	Ondersteuningsfonds	„ 100.—
13.	Propaganda	„ 528.09^{5}
13a.	Geldleening (ter realiseering ontvangen aandeelen)	„ 150.—
14.	Saldo van het volgend jaar. Onder dit bedrag is begrepen: Bij den correspondent te Suriname f 12.34, bij den adm. v/h weekblad f 4.10, bij den penningm. v/h hoofdbest. f 897.26.	„ 913.70
15.	Informatiebureau	„ 49.84
16.	Terugbetaling van contributie	„ 2.—
	Totaal	„ 5054.32

Balans op uitimo December 1909.

Activa.

3 obligatiën n. w. schuld nominaal f 3000 ad 92½ %	f 2775.—
4 maanden rente van Idem	„ 30.—
229 Aandeelen „Boeatan" nominaal groot f 11450	promemorie
Rijkspostspaarbankboekje no. 55724	f 630.73
Idem no. 178	„ 1.—
Kasgelden	„ 265.53
Nog te innen contributiën, na afschrijving van de dubieuse posten	„ 243.—
Inventaris	„ 621.—
Kasgelden Suriname	„ 12.34
Totaal	f 4578.60

Passiva.

Nog te betalen aan de geldleening oorspronkelijk groot f 5000	„ 1350.—
Saldo kapitaal rekening op 31 December 1909	„ 3228.60
Totaal	f 4578.60

De kapitaal-rekening over het jaar 1908
sluit op 31 December 1908 met . . . . f 4585.38
Op 31 December 1909 met . . . . . . „ 3228.60

Zoodat op ultimo 1909 een verlies moet geconstateerd worden van . . . . . . f 1356.78

Tot toelichting van genoemd verliescijfer diene het volgende:
Onder de baten van de verantwoording van het jaar 1909 zijn de navolgende bedragen opgenomen, die nog tot den dienst van 't jaar 1909 behooren als:
2 maanden huishuur van 't jaar 1908 v/d afd. 's Gravenhage. . . . . f 75.—
Van de afdeeling 's Gravenhage voor de overname van den inventaris v/h. restaurant, ingevolge de liquidatie-balans . . . . „ 291.75⁵
Het saldo van het register der geldleening, bij overname van die administratie, door de administratie van het hoofdbestuur . „ 97.78
f 464.53⁵

Van het bedrag der baten (f 5054.32—f 1548.84⁵) ad . . . . . . f 3505.47⁵
Moet als niet tot den dienst behoorende worden afgetrokken „ 464.53⁵

Zoodat als baten blijven . . . f 3040.94
In mindering van de lasten moet gebracht worden de terugbetaalde aandeelen in de geldleening ad . . . . f 150.—
en het kassaldo b/d correspondent te Suriname ad . . . . . „ 12.34
Totaal . . f 162.34

Bijgevoegd moet worden het minder uitstaand bedrag aan contributiën ad f 408 zoodat de lasten verminderen met f 403—162.34 = f 240.66.
De lasten (f 5054.32 het saldo bij den penningmeester f 897.26) bedragen . . . . f 4157.06
Bij te voegen . . . . „ 240.66

Zoodat als lasten blijven. . . f 4397.72
Conform de balans, een verlies aangevende van f 1356.78
's Gravenhage, 1 Januari 1910.
De Penningm. A. C. C. HARTING.

OVERZICHT betreffende de geldleening groot f 5000.— op den 31en DECEMBER 1909.

1908.
10 Maart Van de bank van Effecten- en Wisselzaken . . . . f 1592.50
7 Juli Van de Algemeene bankvereeniging „ 1968.25
Rente van idem . . . . „ 37.03
Totaal . . . f 3597.78
In 1908 terugbetaald 119 aandeelen ad f 25 ieder . . . . „ 2975.78
Saldo op 1 Januari 1909 . f 622.78

Balans van 1908 geeft aan:
Spaarbankboekje n°. 178. . . . . f 522.—
Kasgelden . . . . „ 100.78
Totaal . . . . f 622.78
conform Saldo 1 Jan. 1909.

1909.
1 Januari Saldo. . . . . f 622.78
Terugbetaald tot en met 16 Augustus f 525.—
Op 16 Augustus overgebracht naar kas van het hoofdbestuur. . . . „ 97.78
Totaal . . . f 622.78
Conform saldo 1 Januari 1909.
Terugbetaald t/m 16 Augustus 1909 f 525.—
t/m 31 December 1909 terugbetaald „ 150.—
In 1909 totaal terugbetaald . f 675.—
In 1908 terugbetaald . . . . . f 2975
In 1909 Idem . . . . „ 675
Totaal. . . f 3650
Alzoo op 1 Januari 1910 nog te betalen f 5000—3650 = f 1350. Conform de balans van 1909.
's Gravenhage, 1 Januari 1910.
De Penningm. A. C. C. HARTING.

's-Gravenhage, 31 Mei 1910.
Aan het Hoofdbestuur der Vereeniging „Oost en West."

Na onderzoek der met Uwe letteren van 2 dezer in onze handen gestelde bescheiden, hebben wij de eer als onze bevinding te rapporteeren, dat de Balans door ons geacht wordt aan de Algemeene Vergadering ter goedkeuring te kunnen worden aanbevolen, mits daaruit verwijderd worde de aanteekening, dat onder het saldo der kasgelden ad f 265.53, blijkens parafeering door een lid van Uw Bestuur in 't Kasboek, in zijn geheel aanwezig bevonden, begrepen zou zijn een saldo bij den administrateur van het Weekblad in kas, ad f 4.10, welke aanteekening voorkomt op een misverstand te berusten.

Volgens deze balans is het vermogen der Vereeniging van f 4585.38 bij den aanvang des jaars, teruggeloopen tot f 3227.60 op 31 December en moet er dus een achteruitgang geconstateerd worden van niet minder dan f 1356.78, of bijna 30% tegenover 'n verlies van f 805.24 in het voorgaande jaar.

De inkomsten van het dienstjaar blijken — wanneer van het totaal ad f 5054.32 der in het Overzicht genoemde Baten worden afgetrokken: het kassaldo bij den aanvang van het jaar ad f 1548.84½ en de tot het vorige dienstjaar behoorende f 75 huur over 1908, benevens de post „geldleening" ad f 389.53½, die mede geen betrekking heeft op dit dienstjaar, te zamen alzoo f 2013.38.—, te hebben bedragen f 3040.94 of f 225.94 meer dan de raming had beloopen.

Daarentegen hebben de uitgaven van het dienstjaar, ter vaststelling waarvan het in het Overzicht genoemde totaal van lasten ad f 5054.32 is te verminderen met het kassaldo ad f 909.60 — zonder de niet in de Balans voorkomende f 4.10 onder den administrateur van het Weekblad — en met de post 13a „Geldleening" ad f 150.—, die niet op het dienstjaar betrekking heeft, bedragen f 3994.72 of f 953.78 meer dan de ontvangsten. Voegt men daarbij de f 403, waarmede de uitstaande contributiën minder in de balans voorkomen dan op 1 Januari, dan verkrijkt men het bovengenoemde verliescijfer van f 1356.78, waarmede het vermogen is verminderd. Zoo men van de feitelijke uitgaven ad f 3994.72 de, in de begrooting slechts voor memorie uitgetrokken kosten van propaganda ad f 528.09½ aftrekt, blijven tegenover de nader tot f 3440 verhoogde Begrooting als uitgegeven over f 3466.62½ of slechts f 26.62½ meer, van welke overschrijding de onvermijdelijkheid ons door den heer Penningmeester werd aangetoond.

Ofschoon naar het ons voorkomt door eene gewijzigde inrichting van de verantwoording een duidelijker overzicht der resultaten van het dienstjaar zou kunnen verkregen worden, vermeenen wij met een woord van hulde voor den heer Penningmeester wegens de door hem aan de administratie betoonde goede zorgen, tot goedkeuring van het gevoerd beheer te mogen adviseeren.

De Commissie van Verificatie:
(*w.g.*) A. H. G. FOKKER.
(*w.g.*) N. ANDRIES.
(*w.g.*) W. VAN DER ZIJL.

Begrooting van het jaar 1911.

Ontvangsten.

Contributie van de afdeelingen	f 1200.—
Idem van de leden in adm. b. h. Hoofdbest.	„ 1300.—
Lokaalhuur en telefoon	„ 120.—
Rente.	„ 50.—
Abonnementsgelden van het weekblad . .	„ 70.—
Vermoedelijk saldo in kas op ultimo 1910 .	„ nihil.
Verkoop van boekwerken en geschriften .	„ 50.—
Subsidie van de regeering ten behoeve van het Informatie-Bureau en het uitgeven van geschriften	„ 3000.—
Totaal . . .	f 5790.—

Uitgaven.

Koloniaal Weekblad	f 1600.—
Administratiekosten	„ 300.—
Toelagen aan Secretaris en Penningm. . .	„ 320.—
Salaris aan den Secr.-Penningm. van het Informatie-Bureau	„ 300.—
Reis- en verblijfkosten	„ 200.—
Huishuur	„ 700.—
Inrichtingskosten	„ 15.—
Onkosten inning-contributiën	„ 100.—
Drukwerken	„ 1700.—
Gasverlichting, Duinwater en Telephoon .	„ 250.—
Onderhoudskosten en loonen	„ 100.—
Bijdrage in het Ondersteuningsfonds . . .	„ 100.—
Studie-Commissie	pro memorie
Tractement van den Administrateur van het Hoofdbestuur	„ „
Idem van het Koloniaal Weekblad . . .	„ „
Andere uitgaven, voor propaganda enz. .	f 105.—
Totaal . . .	f 5790.—

Aannemende het werkjaar 1910 zonder nadeelig saldo sluit, zoude volgens bovenstaande begrooting in het jaar 1911 de inkomsten de uitgaven kunnen bestrijden.

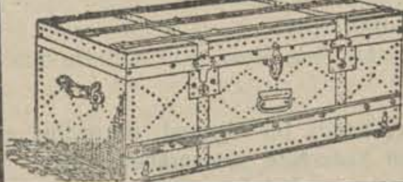
Blijft de in 1909 hernieuwde belangstelling in ons werken en streven toenemen, dan zullen de meerdere ontvangsten, de onkosten verbonden aan de uitgifte van het weekblad ten goede komen.

Het maken van veel propaganda, vooral in de afdeelingen, blijft echter een dringende eisch.

Van het legaat Post is nog f 3000.— nominaal, gedeponeerd op de Ned. Bank. Hiervan is echter f 1200.— bestemd voor de aflossing der leening groot f 5000.—, een honderd twee en vijftig aandeelen — 119 in 1908, 27 in 1909, en 6 in 1910 —, ieder groot f 25.—, werden bereids verzilverd, zoodat, zooals hierboven gezegd, nog f 1200 moet worden terugbetaald.

Aan de uitgevers van het Koloniaal Weekblad moet tot en met 31 Augustus 1910 per oplaag f 37.50 worden uitbetaald, als bijdrage in de exploitatiekos-

ten van het orgaan, waarop bij het vaststellen van de begrooting over 1910 niet kon worden gerekend, zoodat in den loop van dit jaar aan buitengewone uitgaven *f*1200 moet worden geboekt waaronder dan ook moet worden begrepen het illustreeren van enkele nummers.

Hiermede is de reserve, gevormd door het legaat Post tot op plm. *f*500 nominaal ingeboet.

's-Gravenhage, 11 April 1910.

De Penningm. A. C. C. HARTING.

VERSLAG van het Fonds tot ondersteuning van personen, commissiën en instellingen over het jaar 1909.

Sloot op 20 Maart 1909 het fonds met een te goed van *f*159.21, vide Koloniaal Weekblad van den 24en Juni 1909 no. 25, sedert werd ontvangen en uitgegeven:

Ontvangsten.

Saldo 20 Maart 1909	f 159.21
Diverse giften	„ 4.—
Bijgeschreven rente over 1909	„ 1.80
Totaal	f 165.01

Uitgaven.

Kleine uitgaven voor het verzenden en inzamelen van gelden voor de slachtoffers der rampen te Curaçao Kaliwoengoe en Loemadjang	f 4.25
Steun aan de kolonie te Pangoensen. directie juffrouw Jansz	„ 2.65
Bijdrage voor het monument op 't graf van dr. Tehupeiory	„ 5.05
Contributies aan den bond van oudstrijders.	„ 2.50
Idem aan de vereeniging voor voordrachten met lichtbeelden	„ 10.85
Saldo op 31 December 1909	„ 139.71
Totaal	f 165.01

Ten einde den heer Elberts, politieambtenaar te Paramaribo, in de gelegenheid te stellen aldaar zijne betrekking weder te aanvaarden, werd hem op den 29en April 1909 een renteloos voorschot gegeven groot *f*125,—. Voor terugvordering van dat bedrag is door het dagelijksch bestuur het noodige verricht. Onder het saldo ad *f*139.71 is dat bedrag als memorie post begrepen.

Ten behoeve van de noodlijdenden te Kaliwoengoe en Loemadjang werden door tusschenkomst van onze vereeniging *f*1331.63½ ontvangen en overgemaakt aan onzen correspondent den heer W Boetje te Batavia. Aan allen die hiertoe bijdroegen onzen dank.

's-Gravenhage, 1 Jan. 1910.

De Penningm. A. C. C. HARTING.

VERSLAG van het Fonds tot bijstand, opvoeding en leiding van in Nederland studeerende jongelieden over het jaar 1909.

Met terugzicht op het verslag van het fonds over het jaar 1908, Koloniaal Weekblad van den 24en Juni 1909, no. 25, waarbij als kassaldo *f*250 werd aangegeven, zij medegedeeld dat gedurende het jaar 1909 geen fondsen werden aangevraagd of ontvangen. —

Aan rente is gedurende het jaar 1909 *f*7.95 gekweekt, zoodat het saldo onder ultimo December '09 *f*257.95 bedraagt.

's-Gravenhage, 1 Juni 1910.

De Penningm. A. C. C. HARTING.

Aldus goedgekeurd in de Hoofdbestuursvergadering van den 23en April 1910.

Namens het Hoofdbestuur:
BAKHUIZEN VAN DEN BRINK, Pres.

Van het Informatie-Bureau:

Een predikant in ruste, werkzaam geweest te Paramaribo, en thans te Tiel woonachtig, alwaar verschillende onderwijsinrichtingen aanwezig zijn, zoude gaarne eenige Indische kinderen bij zich aan huis nemen en op hunne studies toezicht houden.

Informaties zijn te verkrijgen bij het Informatiebureau van „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag.

Officiëele Berichten.

Uit de Javasche Courant van 13 Mei 1910. No. 38.

Benoemingen, enz.

Civiel Departement.

Verleend: een jaar verlof aan den ass.-hortulanus W. M. van Helten en het lid van de weeskamer te Batavia A. J. Haaxman.

Ontslagen: op verzoek eervol de onderwijzer H. Hoogenkamp; de 1e klerk F. W. Goedhuijs; K. Th. A. de Jonker; D. Loppé; J. L. Platt en A. A. Pfefferkorn; de ambtenaar bij de in- en uitvoerrechten A. H. Jacobs.

Benoemd tot lid van den Raad van Justitie te Semarang Mr. J. C. Hubregtse; tot kantoorchef 2e kl. H. F. Th. van der Heijden.

Geplaatst: in de residentie Tapanoeli de contr. J. M. H. L. de Wilde de Ligny.

Overgeplaatst: naar Sawah Loento de onderwijzer J. P. van Ekris; naar Bondowoso de idem H. J. Bessem; naar Ambarawa de idem M. P. L. G. Hansen; naar Bandoeng de onderwijzeres Mej. L. E. A. Gobée; naar Soerabaja de idem mej. D. Grünberg; naar Buitenzorg de onderwijzer F. H. H. Moquette; naar Semarang mej. J. W. M. Neijs.

Benoemd: tot onderwijzer te Djoeana J. Anema; te Pati H. J. Kruyf; te Djokjakarta G. Kok; te Toeban N. Godfried; te Kendal (Semarang) C. Haring.

Geplaatst: te Modjokerto de onderwijzer A. G. Pulles.

Benoemd: tot 1en klerk te Poerwakarta L. H. Zeemeijer; te Batavia R. L. Stofberg.

Belast met de leiding en het toezicht op de werken tot verbetering van de haventoestanden te Semarang de hoofdingenieur J. P. Kruimel.

Militair Departement.

Verleend: een jaar verlof aan de 1e luitenants F. K. Meeter en A. K. Nanning; den off. van gezondh. G. J. P. van Zadelhoff; den majoor J. P. A. Wilhelm en den majoor-intendant C. F. A. de Wilde.

Bevorderd: tot off. van gezondh. 1e kl. M. F. Drognat Doeve.

Ontslagen: op verzoek eervol de kapitein A. C. L. Phaff, de 1e luit. L. H. Barkmeijer en de mil.-apotheker J. de Jong.

Overgeplaatst: naar Tjimahi de 2e luit. der genie J. H. Bosch.

Uit de Javasche Courant van 17 Mei 1910. No. 39.

Civiel Departement.

Verleend: een jaar verlof aan de landmeters D. F. van Braam Morris en F. Moet.

Ontslagen: op verzoek eervol de onderschout F. C. Wout; de ambtenaar bij de in- en uitvoerrechten J. C. Riekerk; de klerk F. Bodoux, P. Stern, Th. Gatsonides, J. Hartsteen en W. Sanders; de zoutverkooppakhuismeester W. E. F. Meijer.

Benoemd: tot ass.-resident van Temanggoeng F. H. D. H. von Ende; van Wonosobo H. Somermeyer; tot ingenieur P. Draijer; tot lid van den gewestelijken raad van Buitenzorg Raden Sastra Negara; tot leeraar aan de H. B. S. te Semarang J. Lopes Cardozo, tot adsp.-contr. op de B. B., F. H. Visman; tot opzichter B. O. W., L. R. Pieters, H. de Munnik, A. J. Lourens, J. W. L. van Straalen, C. Th. Foret; J. C. Sacré, J. L. Lemaire, D. R. van Leuven, J. E. G. L. F. Scheltens, J. S. van Hout, W. F. Tichelaar, F. J. Martens, C. A. Carlier, H. F. N. P. L. de la Fosse, J. R. Lange, J. G. J. v. Roosmalen, J. B. Sloesen, J. J. C. van Essel, E. E. Beretty, L. W. Dumas, J. Coenraad, E. J. van Naerssen, M. F. G. Kloeth, A. C. Pieters, A. Th. L. V. Smeets, J. F. Andela, H. A. Bond, G. A. M. v. d. Rest, G. Ph. Reep, C. J. G. Heins, L. J. Riedé en H. N. Rade; tot klerk te Soerabaja V. E. Hagenstein.

Militair Departement.

Benoemd: tot pl. commandant te Soerabaja de luit. kol. F. W. J. Kuijpers.

Overgeplaatst: bij het rechterhalf 15e bat. de luit.-kol. Hildring; bij het 6e bat. de majoor P. A. van Waasdijk.

Geplaatst: bij het 2e bat. de kapitein H. C. Kerkkamp: bij het 9e bat. de 2e luit. O. Brederode.

Overgeplaatst: bij het 9e bat. de 2e luit. J. van Halmael; bij het linkerhalf 2e depot-bat. de idem P. L. Mulder; bij het garnizoensbat. der Z. en O. afd. van Borneo de kapitein J. van Hettinga Tromp; naar Bali de onderluit. W. G. J. Muuse; naar het 4e bat. de 1e luit. E. A. van den Bossche.

Benoemd: tot bataljons-adjudant en overgeplaatst bij het rechterhalf 15e bat. de 1e luit. H. Gramberg.

Naamlijst van nieuw toegetr. Leden

		Contributie.	
H. M. de Graaff, gep. Kapt. I. L.,	Amsterdam	f2.—	lid.
A. J. Hooiberg,	Apeldoorn	- 2.—	„
J. N. Groes, Oud-Instituteur,	„	- 2.—	„
Mej. I. Zijp,	„	- 2.—	„
A. de Vletter,	Arnhem	- 2.50	„
Jhr. G. C. Quarles van Ufford,	Bloemendaal	- 2.50	„
D. G. Hooijer,	's-Gravenhage	- 2.50	„
P. C. Schijff, Gym. onderwijzer,	„	- 2.—	„
C. H. W. Boers, gep. Kol. O. I. L.,	„	- 5.—	don.
G. N. van Alphen de Veer, gep. Kol. O. I. L.,	„	- 2.50	lid.
J. J. Bischoff, gep. Resident,	„	- 2.—	„
Mej. J. F. Schneider,	„	- 2.50	„
E. Ter Haar, Maj. Inf. O. I. L., m. v.,	„	- 2.50	„
A. G. Ellis, Oud-Min. v. Marine,	„	- 2.—	„
C. J. de Bruijn, Maj. der Genie O. I. L, m. v.,	„	- 3.—	„
Mr. J. E. Henny,	„	- 5.—	don.
Mevr. H. C. Brandt geb. Noordhoek Hegt,	„	- 2.—	lid.
W. van Leeuwen,	„	- 2.—	„
G. E. A. Krugers, student,	„	- 2.—	„
J. Thie, particulier,	„	- 2.50	„
Mevr. L. Ennen geb. Taüfmann,	„	- 2.—	„
G. F. Soetens, gep. Gen.-Maj. O. I. L.,	„	- 2.50	„
P. A. Douglas, onderwijzer O. I., m. v.,	„	- 2.50	„
Mej. G. de Vries,	Groningen	- 2.—	„
C. F. Dufour, Dir. Machinefabr.,	Haarlem	- 2.—	„
S. Kalff,	Hilversum	- 2.—	„
J. W. Dankmeyer, Contr. B. B., met verlof,	Leiden	- 2.50	„
M. J. Kleyer, gep. Officier v. Gezondh. O. I. L.,	Nijmegen	- 2.—	„
Dr. A. M. Brouwer,	Rotterdam	- 2.50	„
Sebald Salo Jr.,	Tilburg	- 2.—	„
Mevr. M. v. Bijlert geb. Vredenburg,	Wageningen	- 2.—	„
D. J. Alberti, gep. Maj. Art. O. I. L.,	„	- 2.—	„
W. Burlage,	„	- 2.—	„
Mevr. J. Doorman Groos,	„	- 5.	don.
Jan Meyer,	Renkum	- 2.—	lid.
H. van Strieland,	Wageningen	- 2.—	„

Aan leden, die verhuizen, wordt verzocht hiervan den Administrateur, Verhulststraat 51, Den Haag, kennis te geven met vermelding zoowel van het oude als het nieuwe adres.

No. 25. Donderdag 23 Juni 1910. 10de Jaargang.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING OOST EN WEST

OPGERICHT DOOR KOLONEL G.E.V.L. VAN ZUYLEN, 21 MAART 1900.

„HET KOLONIAAL BELANG IS EEN ALGEMEEN NEDERLANDSCH BELANG."

Abonnementsprijs per jaar:

Vrij aan huis of franco per post binnenland, bij vooruitbetaling	f 2.50
Voor Oost-Indië en het Buitenland	„ 4.—
Afzonderlijke nummers	„ 0.05

Prijs der Advertentiën:

Per regel	f 0.15
Bij plaatsing van 500 regels	„ 0.12½
„ „ „ 1000 „	„ 0.10

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie", en gezonden aan de Presidente: 7a HEERENGRACHT, DEN HAAG.
Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, *51 Verhulststraat.*
Voor *Advertentiën* tot de Drukkerij „LUCTOR ET EMERGO", AMALIA VAN SOLMSSTRAAT, *Telefoon 4424,* beiden DEN HAAG.

Inhoud van dit nummer.

Het Hoofddoel der Vereeniging is:
Het verspreiden van populaire kennis omtrent onze Indiën onder gansch het volk en het bevorderen der welvaart in die gewesten, om zoodoende en ook door het verleenen van onderlinge hulp, warme belangstelling en liefde te kweeken tusschen Nederland hier en ginds.
Het lidmaatschap bedraagt als minimum f 2.— 's jaars (voor Indië en het buitenland minstens f 2.50). *)
Zij die f 5.— of meer contribueeren of een gift in ééns schenken van f 100.—, zijn donateur(trice).
Aan alle donateurs en leden wordt kosteloos en franco het ***Koloniaal Weekblad*** **toegezonden.**

*) Zie inteeken-biljet op de achterzijde van den Omslag. Verzoeke dit ingevuld te zenden aan het adres van den Secretaris van het Hoofdbestuur **E. van Assen**, *Heulstraat 17, Den Haag.*

Informatie-Bureau
(*Secretaris J. L. van Gennep*),
dagelijks — Zon- en feestdagen uitgezonderd — van 10—12 en 2—4 u., ten kantore **Heulstraat 17, 1ste verdieping.**
Zie overigens **Officieele Mededeelingen** ook van het Dagel. Bestuur en de Afdeelingen op blz. 8.

Schelpen- en Kralenwerk.

Aan het zeer interessante artikel van den heer J. A Loebèr Jr. in het Duitsche tijdschrift Textile Kunst und Industrie ontleenen wij het volgende:

„In den laatsten tijd is allerwege het kralenwerk weer in de mode gekomen, en het is te hopen, dat de artisticke wijze van versieren door middel van kralen dit modelletje lang zal overleven. Want bestaat er wel iets mooiers dan juist dit kralenwerk? Zelfs bij primitieve volken, wier werk gewoonlijk slechts een beperkt kleurenaantal te zien geeft, vindt men de veelkleurigen kralenarbeid meesterlijk uitgevoerd. Zij weten dikwijls de kleuren bijzonder goed te kiezen en te rangschikken, zóó, dat ze een verrassend mooi geheel vormen, en men nauwelijks kan gelooven, dat die voorwerpen van verfijnden smaak door z.g. „wilden" worden gemaakt en gedragen. De juiste kleurenverdeeling is hier natuurlijk de hoofdzaak, daar de techniek: het rijgen, opnaaien of weven der kralen zulk een uiterst eenvoudig werk is, dat het geheel als nevenzaak beschouwd moet worden; op het kleureneffect komt het aan. En dit kan in zoo hooge mate bereikt worden, omdat de kralen van glas en van porcelein in alle mogelijke kleuren en schakeeringen te krijgen zijn, terwijl het zoo gemakkelijk gaat ze naar willekeur te schikken en hier en daar een kleur tusschen- of bij te voegen.

De glaskralen hebben een prachtigen, diepen glans waarvan het effect nog verhoogd wordt door schakeeringen met doffe porceleinen kralen. De Europeesche fabrikanten hebben zich in deze zeer verdienstelijk gemaakt, door de kunst uit te vinden om de kralen, tot zelfs in de allerkleinste afmetingen, volkomen gelijkmatig te vervaardigen, want juist daardoor is het mogelijk in alle opzichten mooi werk te maken. Opvallend is het, dat vooral de buiten Europa wonende volken van deze uitvinding profijt getrokken hebben.

In de musea vindt men slechts zelden voorwerpen van Kralenarbeid door Europeanen vervaardigd. Werk van dezen aard, dat werkelijk kunstwaarde bezit, moet men dan ook zoeken onder de ethnografische verzamelingen. Dan vindt men bij de Amerikaansche afdeelingen mooi werk van de Indianen; kleurschakeeringen, die getuigen van een verrukkelijk uitnemend gelukte versiering. Het werk van verschillende negerstammen in Afrika kan met dat der Indianen wedijveren. Uit Azië is er ook veel en het allerhoogste op dit kunstgebied werd bereikt door de bewoners van den Indischen Archipel.

Dit feit brengt ons onwillekeurig de vele reisverhalen in herinnering, waarbij melding gemaakt mordt hoe deze glaskralen een onontbeerlijk hulpmiddel zijn voor de ontdekkingsreizigers om hun doel te bereiken, daar de „wilden" bijzonder belust zijn op dit kinderspeelgoed, veel voor het bezit er van over hebben. Als men in de volkenkundige museau de volmaakte kunststukken bewondert, die deze „wilden" er mee wisten te maken, begrijpt men pas waarom zij zoo verlekkerd zijn op die kraaltjes.

In den Indischen Archipel zou men uitvoerige studies van het ontstaan dier kunst kunnen maken. Deze eilandenreeks, bewoont door volken, die op zeer verschillende Kultuurhoogte staan, is een prachtig, nog bijna onontgonnen ethnografisch studieveld, waar in den laatsten tijd op het gebied der kunstnijverheid menige verrassende vondst is gedaan. Ook wat het kralenwerk betreft, leert het ons veel, zoo o.a. dat men het schelpgeld, dat ook tot sieraden verwerkt werd, veilig als voorlooper van het kralenwerk mag beschouwen.

Het schelpgeld, — dat ook in vóórhistorische graven in Europa gevonden is — deed over het grootste deel der aarde als waardemeter bij het ruilverkeer dienst en zal wel de oudste, meest verspreide vorm van geld geweest zijn.

In China, Siam, en Engelsch-Indië werd daarvoor van de Maladiven, en van de kusten van Borneo en het Kauri-schelpje gebruikt, dat bij scheepsladingen uit de Philipijnen aangevoerd werd. Zeer waarschijnlijk werden deze Kauris ook door de Chineezen als geld op de Indonesische eilanden ingevoerd, gelijk de Europeesche handelaren ze eveneens bij scheepsladingen uit Indië haalden om in Afrika te voorzien in de behoefte van geld.

In het Oostelijk deel van de Archipel gebruikte men daartoe de Nassa-schelpjes, echter niet in hun natuurlijken vorm. Het kleine bultje aan de rugzijde van de schelp werd er afgehakt, waardoor 'n gaatje ontstond, dat het aan strengen rijgen dezer schelpen mogelijk maakte.

Bovendien werden de schelpen in kalk gemetseld en in bladen gewikkeld om ze boven het vuur te bleeken, en daarna gepolijst.

Strengen schelpen van bepaalde afmetingen vertegenwoordigden zekere geldswaarde, en deze zelfde snoeren werden ook gebruikt ter versiering van eenvoudige kleedingstukken, als schaamgordels en dansschortjes. Op de bruine repen geklopte boombast staan die rijen van witte schelpjes goed. Die zijn licht breekbaar, ook omdat ze door het afslaan van het uitsteekseltje, zoomel als door bleeken en slijpen aan hechtheid verloren hebben. Op een soliede stof genaaid behouden ze dus beter hun geldswaarde, daar ze tegen beschadiging eenigszins beschut zijn.

Het spreekt van zelf, dat dergelijk schelpenwerk een groote waarde vertegenwoordigde. De bezitters er van waren in aanzien en macht, natuurlijk konden alleen vorstelijke en voorname personen van den stam zich die weelde veroorloven.

De Kauri-schelpen die door hun vorm en grootte minder geschikt zijn om aan snoeren te rijgen, worden een voor een naast elkander opgenaaid als belegsel. Deze schelpversiering vindt men zeer veel in het Westelijk deel van den Archipel. Op kleedingstukken, op gevlochten hoeden en mandjes, op houten schilden worden de witte schelpen vastgehecht sierlijke figuurtjes vormend. Door vier Kauri-schelpjes kruisgewijze te plaatsen ontstaat het over den geheelen Archipel zoo geliefde kruisbladige bloem-motiefje.

Niet alleen schelpen worden zoodanig als versiering benut maar ook de pitjes van verschillende vruchten in onderscheiden kleur en vorm. Ook van dunne bamboe worden lange, smalle kralen gemaakt.

Dit versieringswerk door middel van schelpjes, pitjes en bamboereepjes is de voorlooper geweest van den Kralenarbeid. De Kunstmatige kralen vormen echter een scherp contrast met het bovenbeschreven natuurlijk materiaal, omdat zij van buitenlandsche afkomst zijn. De Indonesiërs verstaan de kunst van kralen maken niet, daar zij over het geheel op het gebied der ceramiek al heel weinig ontwikkeld zijn.

De Chineezen, die tot voor korten tijd nog Kaurischelpen op Borneo invoerden, zijn ook de importeurs van kunstkralen gemeest, lang vóórdat de eerste Europeesche handelaren den Indischen Archipel bezochten.

Fli-Hsiu, die in 436 als geleider van een Chineesch gezantschap een reis door Java-Sumatra maakte, gewaagt van den invoer van veelkleurige glaskralen door de Chineezen.

Naast de glaskralen zijn toen zeker ook de wonder mooie aardewerk-kralen ingevoerd, welke nu nog op verscheidene eilanden als groote kostbaarheden worden beschouwd; ze werden echter als schatten zorgvuldig weggeborgen en hoogst zelden ter versiering gebruikt.

Nu nog worden snoeren van glaskralen als ruil- en betaal-middel gebruikt in de binnenlanden van Borneo en ook uit dezen geldvorm heeft zich een versieringswijze ontwikkeld. Kralenstrengen werden evenals vroeger de schelpenstrengen op stof genaaid, en door hun regelmatigen vorm was het mogelijk er mooie ornamenten van te maken.

Het allernieuwste op dit kunstgebied vindt men op Sumatra, Borneo, Sangir, Timor en Nieuw-Guinea waar de kralen van glas en van porcelein als zelf-

standig materiaal gebruikt worden tot een diagonaal gekruist weefwerk in de grootste verscheidenheid van kleur met smaak gerangschikt."

Het artikel is rijk verlucht met mooie afbeeldingen van voorwerpen met kralenversiering, uit verschillende oorden, verscheidene naar foto's uit de Boeatancollectie. Wellicht zijn wij later in de gelegenheid ook de lezers van Het Koloniaal Weekblad hiervan een kijkje te geven.

In elk geval kunnen zij, die daartoe gelegenheid hebben, de origineele werkstukken in de Heulstraat 19 komen bewonderen en zijn wij den heer Loebèr dankbaar dat gij op zoo uitnemende wijze er de aandacht op gevestigd heeft.

Het werk van den Heer Joh. van der Steur.

Uit het Jaarverslag van het liefdewerk door den heer Van der Steur onder de verlaten Indo-Europeesche kinderen op Java verricht, nemen wij het volgende over:

Ik krijg wel eens verslagen in handen, welke opnemen hoeveel porties eten, hoeveel dit, hoeveel dat, zijn verstrekt...... Ja, wanneer wij daaraan zouden beginnen, zou ik kunnen aanvangen met: wij hebben 472 kinderen en 3 maal per dag wordt er rijst gegeten; derhalve als elk kind bij iederen maaltijd 1 maal met zijn bord komt — maar het meerendeel komt 2 maal, zelfs enkelen gaarne 3 maal — dan zouden wij kunnen aanvangen met 472 porties rijst, 3 maal per dag verstrekt, 365 dagen, is 516.840 porties, en nemen wij nu gemiddeld aan, dat elk kind 2 maal bij iederen maaltijd komt, dan hebben wij meer dan een millioen maal den grooten rijstlepel in de hand genomen om te scheppen! Zoo zouden wij een lange lijst kunnen maken van al de honderden zolen, achterlappen, enz., die hier versleten zijn en die bewijzen, dat het hier geen trappistenklooster is, maar dat de jongens klimmen op het dak, bengelen aan de goten, klauteren in de boomen en dientengevolge met gaten en winkelhaken rondloopen, totdat de nimmer rustende naald weer gebruikt is geworden tot herstel. Wij zouden lange lijsten kunnen maken van de voeten die verzwikt zijn met voetballen, de ruiten waar de ballen doorvlogen, de vliegers die op de daken terecht kwamen, de dakpannen die gebroken werden om ze terug te krijgen, de pillen die verstrekt zijn, de flesschen castorolie die zijn verbruikt. Edoch, bij het werk der liefde wordt niet geteld maar gewogen. We zullen liever trachten met U op en neer te wandelen over het uitgestrekte terrein van Oranje Nassau. Het is een verbazend groot terrein geworden, 37000 M. groot!

Onze eenigste buurman is de Resident. Z.Ed.Gestr. heeft ongetwijfeld wel eens last van het leven en de drukte, maar wetende dat er niets aan te doen is, en overtuigd dat gezonde kinderen leven moeten maken, toont Z.Ed. altijd eene kalme berusting in het onvermijdelijke en alleen als het eens de spuigaten uitloopt, krijg ik een vriendelijk verzoek om ze tot kalmte aan te manen. Verder hebben wij althans bij het speelterrein geen enkele buur en gelukkig gaat de bal alleen op ons eigen dak, en de knikkers alleen door onze eigen ruiten!

Wij beginnen onze wandeling aan de Oostzijde. Daar is het kleintjeshuis; de grond gekocht met het geld van wijlen den heer Jansen te Amsterdam, het werk door milde giften van anderen voltooid. Het huis ligt aan de Oostzijde. Dat is een soort van profetie. Het Oosten niet waar, waar de zon opgaat, dat is de beste plaats voor een huis met kleintjes? Zal er iets van onze pleegkinderen terecht komen, dan hoe jonger wij ze krijgen hoe beter. Slaap-, speel- en eetzaal staan onder leiding van de juffrouwen Schut en Hazevoet. Zie, daar staat de laatste met een groep kleine kleuters. Die kleintjes worden al vast een beetje voorbereid op de dingen die komen zullen, want als er plaats is, dan gaan zij op hun zesde jaar naar de Gouvernementsschool.

Als er plaats is. Helaas hebben wij 30 kinderen voor wie wij al een jaar lang wachten op plaats!

Hoe komt gij aan zulk een terrein, Van der Steur, hoor ik U vragen. Ik zal het U zeggen. Hier stond vroeger een ongeveer 70 meter lange oude Pradjoeritskazerne. In die oude gebouwen bezocht ons G. G. Rooseboom, en deze, vriendelijk als altijd, zeide ons met alles te willen helpen. Evenzoo de humane heer de Bruyn Prince, destijds resident van Kedoe, die ZE. begeleidde. Wij kregen toen dat terrein in eigendom voor 1/10 cent de meter. Ware dit niet geschied, nooit hadden wij zulk een terrein gekregen. De schaduwrijke boomen, waaronder gij de kleintjes ziet spelen, deed de Resident De Bruyn Prince nog planten.

Het gebouw, dat parallel loopt met het kleintjeshuis, was vroeger een Gouvernements-school. Wij mochten het koopen voor een kleine som. Van de éene helft hebben wij het Militaire Tehuis gemaakt van de andere de Kerk. Wij treden binnen en gij vraagt mij omtrent het Militair Tehuis. Gij ziet de leestafel voorzien van couranten, die wij kosteloos van de redacties ontvangen. Gij ziet, elk wat wils, want in het Militaire Tehuis komen allerlei menschen. Ook boeken zijn er, eenige kasten vol. Met het Kerstfeest krijgen wij er weer een nieuwen voorraad bij door tusschenkomst van Mevr. van R. en Mevr. v. I., die altijd een hoekje in hare huizen hebben, dat een beetje gelijkt op een „magazijn" Van der Steur. Ook de Vereeniging voor Evangelisatie onder de Militairen bedenkt ons trouw.

In 1908 was het bezoek gemiddeld per maand 311, in 1909, 488.

Soms krijgen wij treffende blijken, dat er ongemerkt een kracht ten goede van het Tehuis uitgaat. Dezer dagen ontving ik een paar maal een recht hartelijken brief uit Amerika van iemand, die het daar nu met zijn gezin heel goed gaat en voor wien het Militair Tehuis het middel is geweest om den drankduivel uit zijne ziel te jagen. Zoo kreeg ik met mijn verjaardag ƒ 50.— van een oud-bezoeker, uit dankbaarheid voor gelukkige uurtjes.

Maar mij loopen door en openen de Kapel. Verrast kijkt gij op en vraagt: Is het hier een Protestantsche Kerk of een Roomsche? Gij kijkt naar de platen aan den wand, naar het Cristusbeeld, hetwelk daar in de hoogte staat. Ja, ziet ge, dat kreeg ik met mijn huwelijk van twee echt Protestantsche dames. Ik vroeg het als geschenk bij mijn huwelijk en terwijl gij er naar staart, de zegenende Christus naar Thorwaldsen, stop ik U een klein versje in de handen, dat ik aan elk kind, dat de inrichting verlaat, hier in dit kerkje geef. Gij leest:

DE NOODIGENDE HEILAND.

'k Stond voor een Christusbeeldnis
In reinen, marmeren steen;
En vroeg me wat de Heiland
Tot mij te zeggen scheen.

In stillen eerbied schreed ik
Dit witte beeld voorbij;
Stond peinzend tegenover,
En peinzend aan Zijn zij.

Maar niets had het mij te zeggen,
't Bleef onbeweeglijk koud,
En wat de Heiland meende
Het werd mij niet ontvouwd.

Tot eind'lijk, starensmoede,
Van vragen vol mijn hart,
Ik buigen ging de knieën,
In overmaat van smart.

En toen, ja toen begreep ik
Hoe Hij mij wilde zien:
Niet staande, als rechtvaardig,
Maar — schuldig op de knie'n.

Want o, wat toen die oogen,
Die blik mij heeft gezegd,
Dat viel in 't diepst der ziele,
En blijft daar weggelegd.

Gij wenscht een nadere verklaring van mij, niet waar, in verband met dit kerkje?

Zelf ben ik Protestant, maar wij hebben hier een eigenaardige, gemengde bevolking. Ik heb kinderen met een Protestantsche doopacte en kinderen met een Roomsche doopacte en kinderen zonder doopacte. Ook heb ik Joden en Jodinnetjes onder mijne kudde.

Vroeger doopte ik nieuwe kinderen. Sedert twee jaren doe ik het niet meer, naar aanleiding van eene opmerking van den Predikant namens het Kerkbestuur te Batavia.

Nu geef ik de kinderen geregeld en getrouw godsdienstonderwijs. Ik tracht ze in te prenten de heerlijke beginselen van het Christendom. Ik draag ze op aan den zegenenden Christus, ik vertel ze van Hem, den grooten Kindervriend, en als ze volwassen zijn, zeg ik tot hen: Kinderen, voeg U bij de Kerk waar ge denkt dat het 't best is te gaan; wandel op het smalle pad van Gods geboden, heb waarheid en reinheid lief, leef in gemeenschap met den Helland maak geen ruzie over het geloof en betracht het lied dat ge thuis met elkaar hebt gezongen:

Kinderen van één Vader reikt elkaar de hand,
Waar wij mogen wonen, in wat streek of land;
Hoe wij mogen spreken, in wat tong of taal,
Kinderen van één Vader zijn wij allemaal.

Jezus bouwde geen kerk, maar Hij leerde de menschen elkaar onderling lief te hebben en zóó overwon Hij de wereld. De kinderen komen hier uit alle streken des lands. Ik moet trachten in hen de begeerte te wekken: ik wou dat Hij Zijn hand op mijn hoofd legde, Zijn blik ook ik zien mocht, terwijl Hij zacht zegt: „Laat de kinderen tot mij komen."

Zoo pratende komen wij aan de groote jongenszaal, 280 kribben in 6 groote, lange rijen. Daar in dien hoek staat mijn krib. Een Christusbeeld aan het kruis hangt daar boven. Ik zelf, lezer, heb het hoefte aan iets zichtbaars vóór mij. En daaronder die portretten, het is een beeld van wat ik zoo gaarne doe, de kinderen die ze voorstellen neerleggen in den geest aan den voet van dat kruis, waar de hoogste liefde geopenbaard werd. Gij neemt een portret uit den hanger en vraagt naar dat kind, gij doet een goede greep. In dien jongen zit pit, hij zal verder komen zoo God wil. Hij contribueert nu geregeld ƒ2.50 per maand voor ons gesticht dat hij lief heeft. Maar die derde daar, deze zit nu in de gevangenis voor diefstal. Onlangs in de gevangenis komende, om andere gevangenen te bezoeken, trof ik hem daar. Toen knikten mijn knieën en mijn stem beefde toen ik hem noemde bij den naam, waarbij ik hem tien jaar genoemd had — want tien jaren had ik voor hem gezorgd. Kom, hang het beeld weer in dien hanger, onder het kruis, misschien hoort hij in de stilte van het gevangenisleven nog eens de stille stem van het kruis. Schijnbaar is hij mislukt, maar ik zal hem niet zetten op een lijst van mislukten, want, in den arbeid der liefde wordt niet geteld maar gewogen.

Wij loopen pratende de jongensslaapzaal uit en zien rechts de werkplaatsen, links het meisjeshuis, in het midden de jongenseetzaal en de avondschoollokalen Vlak achter de jongensslaapzaal ligt mijn kantoor. In dit kantoor breng ik een groot deel van den dag door. Het grootste deel.

Hoewel ik niet dankbaar genoeg kan zijn voor Gods groote zegen, het is toch een feit dat wij alles hebben te betrachten om de inkomstrn te vermeerderen en ze met de uitgaven in overeenstemming te brengen.

Dit brengt heel wat werk mede. Het schrijven van van postkwitantiën, om maar iets te noemen, het nagaan van de menschen die verhuisd zijn. Voorts het stamboek der kinderen, al de weeskamerzaken.. Ik ben soms zoo moe van het schrijven, dat ik de pen niet meer kan vasthouden.

Dan ziet ge bij die tien kasten er een staan met stapels pensioenakten en schuldbekentenissen. Dat is de administratie van het ziekenfonds, het begrafenisfonds, de hulp- en spaarkas voor de gepensioneerde militairen. Zeer velen maken daar gebruik van Dit werk brengt mij eens per maand in contact met duizend gezinnen, die met al hunne ziekten, sterfgevallen en tegenspoeden hier komen. Ik behoef er zeker niet te zeggen welk een werk van becijferen, enz., aan dezen arbeid onder de gepensioneerden verbonden is!

Een ander werk, dat ik in het kantoor doe, is de Kleine Bode van Huis schrijven en expedieeren. Ik zend hem aan alle oud-pupillen van de inrichting, oud bezoekers van het militair tehuis welke er om vragen aan de matrozen op oorlogschepen enz. Ik behandel er geen enkele twistvraag in. Ik vertel alleen Bijbelsche verhalen. Wat toch zal ik hun beters geven dan wat geschreven is onder den invloed van Hem voor wien alle harten open liggen? Want ik acht mijne taak niet afgedaan wanneer de kinderen de inrichting verlaten. Afgedaan heb ik pas wanneer de Heer mij aflost van mijn post.

Uit de O.-I. Mail.

De jongste berichten betreffende de **cholera** luiden nog niet veel gunstiger dan de vorige. Nog steeds eischt de gevreesde ziekte vele slachtoffers, en breidt zij zich ook naar de binnenlanden uit. De Inlanders schijnen nu wat voorzichtiger te worden vooral in het gebruik van water.

In De Locomotief schrijft de onvermoeide grijsaard Dr. J. Groneman weder een uitvoerig artikel over zijn creoline-therapie. Wat zou het een groote zegen zijn, zoo er een afdoend middel tegen de cholera bestond!

De in ons vorig Weekblad vermelde oprichting der **Vereeniging voor een Universiteit in Nederl.-Indië** werd door de Indische pers lang niet met algemeene instemming begroet.

De heer M. van Geuns bijv. schrijft in De Week van Het Soer. Hblad. o.m.:

„Op het stuk van vereenigingetjes-vormen doen

wij hier in Indië voor geen land onder. Gelet op het gering aantal ontwikkelde en contribueerfähige personen hier te lande — Europeanen en niet-Europeanen — komen wij goed voor den dag, ja zoo goed dat men zich de vraag stelt, waar de knappe menschen vandaan te halen zijn om al die vereenigingen naar den eisch te besturen.

De allernieuwste nouveauté is de „Indische Universiteitvereeniging" Het merkwaardige is, dat zij zoo neutraal mogelijk is, of juister gedefinieerd: dat zij een zuiver maatschappelijke grondslag heeft. In het bestuur zitten vrome mannen als dominé Wijers en broeder Van Damme naast besliste vrijdenkers; Europeanen naast Inlanders en Chineezen. Deoprichters hebben zelfs den schijn van exclusiviteit vermeden.

Heel aardig, heel verblijdend. De universeele broederschap herberg vindend in een universiteits-vereeniging. De leeuw en de wolf en het schaap en het lam vreedzaam rustend aan den voet van Pallas Athene. Een schouwspel, waard in beeld te worden gebracht. om vervolgens, in een rand met kruis-, driehoek- halvemaan- en draakemblemen, den politieken vechtersbazen in patria te worden aangeboden.

Wij hebben hier voor de zooveelste maal te doen met pogingen van menschen, die goed van wil, en warm van hart zijn, maar die een gedisproportioneerden kijk hebben op de dingen en krachten in de tropische wereld.

Waaraan men zich een beetje ergeren moet, is: dat aan het spelletje wordt meegedaan door menschen, die moesten weten, dat men nu eenmaal van een mangaboom geen reine-claudes plukt.

Het vakblad, H e t O n d e r w ij s, vraagt:

„Welke leidende gedachten hebben voorgezeten bij de samenstelling van dit hoofdbestuur is ons een raadsel. Heeft men er alle geestelijke stroomingen in willen vereenigen, waarom dan geen vertegenwoordigers van de „groote" kerk, benevens van andere ethische vereenigingen aangezocht?

Heeft men meer op deskundigheid gelet? Maar waar zijn dan de directeuren van de beide H. B. S., of de doctoren in wis- en natuurkunde?

Het is ons onbegrijpelijk, hoe de heeren met het voorbeeld van Britsch-Indië, waar het hooger onderwijs op een ontzettend fiasco is uitgeloopen, voor oogen, den moed hebben hier op Java ook zoo iets dergelijks op touw te zetten. Wanneer zal men toch eens inzien, dat de bevolking van Java meer gebaat is met de stichting van praktisch ingerichte vakscholen dan met een nagemaakte universiteit? Enfin, veel zullen we er niet van zeggen, wellicht worden de heeren over een honderd jaar in het gelijk gesteld.

Intusschen zullen na de poeasa de „voorlezingen" reeds beginnen. We vernamen zelfs, dat in een serie van twaalf lezingen de crimineele anthropologie „behandeld" zal worden. Kassihan de proefkonijntjes", zegt het orgaan.

De Redactie van D e L o c o m o t i e f vindt, dat het tijd wordt, dat men eens precies zegt, hoe men zich de inrichting der gewenschte Indische hoogeschool voorstelt. Hooger technisch onderwijs, wordt door zeer velen urgent geacht, teneinde de in Indië geborenen en blijvenden in de gelegenheid te stellen zich te bekwamen voor de zeer vele technische gouvernements- en particuliere betrekkingen, welke hier te lande moeten worden vervuld. Er zijn ,er voorts, naar wij meenen velen, die de Inlandsche rechtschool en de dokter-djawa-school zouden willen omgezet zien in 'n Ind. rechtschool en 'n Ind. geneesk. school, waardoor in de naaste toekomst tal van betrekkingen bij de rechterlijke macht en op het gebied der geneeskunde zouden kunnen worden vervuld door hier geborenen en hier getogenen. Uit deze drie instituten, al aanstonds nauw met elkaar vereenigd in het belang der algemeene ontwikkeling, en geleidelijk tot hooger peil opgevoerd wordend, zou langs den weg der natuurlijke ontwikkeling op den duur eene Indische universiteit kunnen voortkomen, aan welker diploma's ten slotte dezelfde waarde zou worden toegekend als aan die der Nederlandsche hoogeschool. Doch dit is natuurlijk heel iets anders dan plotseling eene volledige Indische universiteit op te richten. Wij voor ons zouden er veel voor gevoelen, aan de op bovenbedoelde wijze samengevoegde hoogere scholen te Batavia een faculteit voor de studie der Inlandsche talen en letterkunde te verbinden. Daardoor zou het gouvernement, het Europeesch bestuur, eene daadwerkelijke belangstelling toonen in taal en beschaving van het overheerschte volk, het geen ten eerste den Inlander zeer sympathiek zou zijn en ten tweede tot direct gevolg zou hebben dat de Inlandsche bevolking harerzijds zich weder meer zou aangetrokken gevoelen tot onze taal en onze beschaving.

De havenplannen voor Soerabaja.

Het S o e r. H b l d. is in staat een korte beschrijving te geven van de definitieve havenplannen etc. voor Soerabaja, zooals die door de heeren Kraus en De Jongh zijn uitgewerkt.

In de vorige week zijn de rapporten over de

FEUILLETON.

De Soeling.

Plotseling, als bij tooverslag, was de avond gekomen. De loome hitte van den namiddag werd weggevaagd door den frisschen avondwind, die kwam van de bergen.

Het was alsof gansch de natuur ontwaakte. Zwermen insecten gonsden af en aan, de djankriek sjirpte melancholisch zijn eentonig lied en de groote kodoks, die hun residentie aan den overkant in het moerassig exercitieveld hadden gekozen, lieten bij beurten hun vervaarlijk gekwaak hooren.

Nu was het heerlijk in de frissche voorgalerij en wij strekten ons behagelijk uit in de groote krossi gojangs, in dolce far niente, denkend aan niets, vergetend de drukkende hitte van den afgeloopen dag.

Langzaam verrees de maan achter de hooge bergen en deed de wijde vlakte baden in een zee van wit licht; de sterren flonkerden als in helderen winternacht in kouder regionen.

Majestueus lag de Tangkoeban Prahoe te droomen in den manenacht.

Niemand zei een woord; wij ondervonden allen dat groote welbehagen, dat de Indische avond brengt aan den afgematten Westerling, voor wien het tropisch klimaat niet geschapen is.

Daar plotseling, als werd de geheimzinnige tooverc irkel verbroken, weerklonk een zacht, helder geluid; eerst aarzelend, dan allengs sterker, totdat het aanzwol tot een wonderzoete melodie eenvoudig en toch aangrijpend, weemoedig en klagend, eindelijk overgaand in jubelend, hoopvol verlangen. Toen opeens zweeg het geheimzinnig instrument en, als hadden ze in ademlooze stilte gewacht, daar overviel ons weer dat eentonig gegons en gesjirp der duizenden insecten, dat de stilte van den Indischen nacht zoo eigenaardig verbreekt.

— Een soeling, zei er een. En ja, dat moest het wel zijn. Zeker een eenvoudig desa-bewoner, die den schoonen avond gekozen had, om z'n weemoed en z'n verlangen te uiten in die wondere, heldere klanken, die hij aan z'n fluit wist te ontlokken.

Den volgenden dag ondervroeg ik m'n jongen naar dat vreemde geluid, dat ons allen zoo bekoord had. En hij vertelde me, dat het werkelijk van 'n soeling kwam en dat de eenvoudige muzikant een jonge inlander was uit de naburige kampong. Dien avond toen zich het zoete geluid weer deed hooren, ging ik met Awad naar de desa en weldra hadden we den jeugdigen speler ontdekt. Zóó maakte ik kennis met Wongso en terughoudend zooals de meeste inlanders zijn, vertelde hij me eerst niets anders dan van z'n werk, z'n desa, z'n ouders. Dan, langzamerhand, werden we vrienden, en hij vertelde me van z'n hoop voor de toekomst. Een ideaal waarnaar elk desa-bewoner streeft: het eens zóóver te kunnen brengen, dat hij een eigen sawah, 'n eigen karbouw, een eigen huisje bezit. En in z'n eenvoudige taal sprak hij mij van Sarina, het dochtertje van Ardjo, z'n buurman, waarmee hij reeds als kind verloofd was. Hoe mooi ze was met de geurende melatti in den donkeren kondeh en hoe sierlijk zij haar kleurige sarong droeg. Hoe zij besloten hadden te trouwen als ze zóóveel gespaard hadden, dat ze hun huisje konden bouwen, de sawah huren, den buffel koopen. En dat hij daarvoor werkte hard werkte elken dag, en dat Sarina zou gaan naar Bogor, waar de „Toenan Besar" woont en hoe ze daar in dienst zou komen bij den „assisten-residen", en elke maand eenige ringgits kon sparen. Nog één jaartje misschien, dan zouden ze zóóveel hebben, dat ze terug kon komen. Honderd ringgits — zou dàt niet genoeg zijn?

En ik glimlachte om het naïeve verhaal van dien eenvoudigen inlander en hoopte met hem.

* * *

Niet lang daarna moest ik Bandoeng verlaten; m'n verlof was om en m'n werk wachtte me weer te Buitenzorg.

De lange, eentonige dagen van werken en voortleven zonder veel emotie volgden elkaar op en welhaast had ik m'n vriend uit de bergen vergeten.

Op een avond zat ik in de voorgalerij van m'n hotelkamer; ik droomde van lang vervlogen dagen en het oude vaderland herrees in mijn herinnering. Nog eenige maanden, dan zou ik heengaan en veel terugzien dat me lief en dierbaar was...... en ik mijmerde in hoopvol verwachten......

Opeens werd ik opgeschrikt door een zacht geschuifel van bloote voeten over de steenen. Een jonge inlandsche vrouw sloop behoedzaam langs de balustrade, het hoofd gewikkeld in een slendang. Toen ze voorbij m'n kamer ging, bescheen het licht van m'n lamp haar gelaat, dat even uit den slendang te voorschijn kwam.

En plotseling herinnerde ik me weer m'n avontuur in de desa. Verbeeldde ik het me, of was het werkelijk Sarina? En ik dacht aan Wongso, hoe hij me verteld had, dat Sarina naar Buitenzorg zou gaan om te dienen bij den „assisten-residen".

Voorzichtig sloop de jonge vrouw verder, ik zag hoe ze verdween in een naastbijzijnde kamer, en ik herinnerde mij dat boek van Veth, waarin hij schrijft over de prostitutie in de Indische hotels. Een weemoed vermengd met bitterheid overviel me. Alweer een ideaal minder — ook dáár bij die eenvoudige bewoners der landelijke desa geen reinheid van zeden geen trouw aan het eens gegeven woord.

* * *

Jaren daarna bracht het toeval me weer in Bandoeng. Daar, op een avond, klonk opeens weer het klagend lied van de soeling en het was alsof het verleden terugkwam — ik dacht aan m'n ouden vriend uit de desa.

Den volgenden dag ging ik hem opzoeken; de toestand was wèl veranderd. De buffel stond in den stal, de loemboeng was gevuld en voor het aardige huisje speelden eenige jonge kinderen. Ik vroeg Wongso of hij gekregen had, wat hij verlangde.

— Zeker, zei hij. Allah heeft gegeven, Allah zij geloofd.

En uit het huisje kwam een jonge vrouw — het was Sarina.

M. P. A. O. — V. L.

havenwerken, zoo van deze stad als van Makassar, den Gouverneur-Generaal aangeboden.

Het plan omvat het maken van een pier met 'n ontwikkelde kaaimuurvlakte van ruim twee kilometer aansluitend aan het Westelijke hoofd van de Kalimas, zoodanig teruggetrokken, dat de kaaimuur aan de zijde van de Straat van Soerabaja in de stroomlijn komt te staan, welke langs de hoofden van het Marine Etablissement loopt.

Achter de pier is een havenbassin ontworpen van ruim 80 Hectaren oppervlakte, welke gedeeltelijk tot een diepte van 13 M., overigens tot een diepte van 5.3 M. onder Soerabajasch havenpeil zal worden uitgediept.

De pier verkrijgt een breedte van tweehonderd meter, zoodat er gelegenheid is voor ruime kadeterreinen voor entrepôts en pakhuizen.

Aan de Zuidzijde van het bassin is een kaaimuur van 300 meter ontworpen, ten behoeve van de prauw-vaart en voor den bouw van loodsen voor den dienst; welke kaaimuur naar gelang van de behoefte kan worden verlengd.

Het bassin is door een strook grond van 400 M. breedte van de verbreede Kalimas gescheiden, welke breedte gelegenheid schept voor breede, onmiddellijk aan de Kalismas grenzende terreinen, ten behoeve van handels- en industrieëlen doelëinden, en voor een uitgestrekt rangeer- en stationsterrein.

Ten Westen en ten Zuiden van het bassin worden de gronden opgehoogd tot tegenover het fort Prins Hendrik, niet alleen met een hygiënisch doel einde, maar ook om goede ruime verbindingswegen met de haven te verkrijgen, en nieuwe woonen handelswijken in het leven te roepen. Ter hoogte van dat fort zijn de spoorwegen zoodanig ontworpen dat het spoorwegverkeer geheel onafhankelijk is van het gewoon verkeer.

Ook op de verbetering van de verbinding van dat nieuwe centrum van verkeer door de oude stadswijken met de Roode Brug en de Aloon-aloon straat is de aandacht gevestigd.

Latere uitbreidingswerken kunnen geschieden door den uitbouw van nieuwe pieren in het bassin.

Wat de exploitatie der havenwerken betreft blijft het beginsel gehuldigd, dat zooveel mogelijk aan het particulier initiatief moet worden overgelaten.

Stoomvaartdiensten zoowel als veemen en cargadoors-firma's, zullen in de gelegenheid gesteld worden kadeterreinen langs de Kalimas, de pier en langs het haven-bassin op langen termijn in huur te bekomen en zich daar in te richten, geheel zooalsl hun bedrijf het meebrengt.

Dat dit in den smaak zal vallen kan reeds hieruit blijken, dat reeds nu, door een aanzienlijke handelsfirma te Soerabaja zoowel aan de Kalimas, als aan den pier en aan den kaaimuur voor prauwen in het bassin terreinen in huur zijn aangevraagd en de dienst der S. S. eveneens daarop de aandacht heeft gevestigd.

De kosten van het geheele werk worden geraamd op ruim twaalf millioen gulden.

De rente en aflossing van dit kapitaal, benevens de kosten van onderhoud en beheer moet gedekt worden door het heffen van retributies in den vorm van havengeld, te betalen door elk schip, dat de reede of de haven van Soerabaja bezoekt en door de huur der haventerreinen.

Deze retributies behoeven slechts een kleine fractie hooger te zijn dan die in Rotterdam, en toch is Rotterdam bekend als een der goedkoopste havens der wereld.

Alleen dan, wanneer de renten en de kosten van onderhoud en beheer op deze wijze gedekt worden kan men er zeker van zijn, dat bijtijds in een noodige uitbreiding zal worden voorzien daar de ontwikkeling dan op een gezonden grondslag berust.

Voor het beheer van de haven wordt voorgesteld, dat dit geheel zelfstandig zal zijn, onder contrôle van het gouvernement.

Aan het hoofd staat een directeur der havenwerken, aan wien groote vrijheid van handelen moet worden gelaten, met een commissie van toezicht waar'n ook leden van den handel zullen zitting nemen.

Zeerooverijen. Telkens leest men in den laatsten tijd in de Ind. bladen over plaats gehad hebbende zeerooverij. Opmerkelijk is het zeker, dat de zeeroovers hoe langer hoe brutaler schijnen te worden. Werden eerst de rooverijen door deze individuen o. m. in de omstreken van Soerabaja gepleegd, t. w. in straat Madoera en beide voorwaters, nu beginnen de schavuiten de binnenreede van Soerabaja onveilig te maken.

Het Soer. Hbld. doet daarom de vraag:

Zou het nu te veeleischend zijn, indien er door de Marine een disciplinair gezag op de reede uitgeoefend werd en door haar gedurende den nacht eenige rondes over de reede en langs de schepen gemaakt werd?

Het nieuwe reglement op den overtocht van gouvernementsambtenaren, van Indië naar Nederland en terug, onlangs ook in ons Weekblad opgenomen, heeft 'n allerongunstigsten indruk gemaakt, volgens De Stem van Indië, het orgaan van den Indischen Bond. Deze vindt het een allertreurigst stuk werk van regeling naar klassen en standen, instede van eenvoudig en billijkerwijze het genoten traktement tot grondslag der uitbetaling van overtochtsgelden te stellen.

Geschiedt dit laatste — en nog is het tijd om het reglement in dien geest te veranderen — dan zullen er geen klachten worden vernomen; wordt het dan verder aan een ieder overgelaten om reisgelegenheid te kiezen naar eigen zin, dan houdt het monopolie van thans bevoordeelde stoomvaartmaatschappijen mede op en zal de concurrentie der passagiers-vervoerende maatschappijen tot gemakkelijker en goedkooper reisgelegenheden leiden, dus den reizenden ambtenaren en hunne gezinnen ten goede komen.

De Vice-President van den Raad van Indië, de heer D. F. W. van Rees, zal volgens de Bataviasche bladen wel niet lang meer aanblijven. In deze richting zou ook wijzen het feit, dat de Gouverneur-Generaal het lid in den Raad van Indië, mr. Nieuwenhuys, verzocht heeft in functie te blijven. De gezondheidstoestand van den heer Van Rees moet te wenschen over laten.

Het aftreden van den Directeur van Justitie. Van welingelichte zijde ontving Het Soer. Hbld. eenige mededeelingen omtrent de aanleiding tot het heengaan van den verdienstelijken directeur van justitie, mr. Nederburgh. Het Hooggerechtshof had van den Gouverneur-Generaal de opdracht ontvangen, voorstellen te doen tot reorganisatie van de politierechtspraak. Hieraan werd voldaan en toen zag men het gebeuren, dat de Gouverneur-Generaal die voorstellen naar Nederland zond, zonder er den directeur van justitie over te hooren. Begrijpelijkerwijze voelde de laatste zich door deze handeling zeer gekrenkt.

Intusschen was dit niet de eenige krenking van dien aard. Zij was de droppel, die den emmer deed overloopen.

Mr. Nederburgh genoot niet de eer in den smaak te vallen van de heeren der Algemeene Secretarie. Deze vonden hem een beetje te „geleerd".

Volgens onzen berichtgever heeft mr. Reepmaker de raadsheer in het Hooggerechtshof, de meeste kans om tot opvolger van mr. Nederburgh te worden benoemd. Hij moet de ontwerper zijn van de voorstellen tot wijziging der politierechtspraak, waarvan boven gewaagd is.

Met de **Vereeniging Toeristenverkeer** schijnt het niet voordeelig te gaan. Wij lezen in Het Nieuws v. d. Dag v. N.-I.:

„Niettegenstaande de wenschelijkheid, dat Indië meer bezocht zal worden en het groote nut dat daarbij van „Toeristen-verkeer" kan worden getrokken, bestaat toch, naar wij vernemen, bij de Regeering het voornemen om voortaan geen subsidie meer aan de vereeniging te verleenen.

De tegenwoordige Landvoogd „voelt er niets voor"; Gouverneur-Generaal Van Heutsz heeft destijds persoonlijk moeten „vechten" om de subsidie over het loopende jaar van minister Idenburg los te krijgen en G. G. Idenburg zal zoo goed als zeker niet hetzelfde doen voor de vereeniging bij den tegenwoordigen minister.

Verder zijn — hoe kan het anders — tal van kleine subsidies, toegezegd bij de oprichting der vereeniging, sedert ingetrokken; uitsluitend van de groote corporaties welke steun verleenen, kan de vereeniging niet bestaan, en er is derhalve alle kans dat tegen het einde van 1911 de kas leeg is en de vereeniging waardoor zoo veel goeds reeds werd tot stand gebracht, en waarvan zooveel nog kon worden verwacht, dan zal ophouden te bestaan. Wellicht zal Ulto. Maart 1912, het einde van het 4e vereenigingsjaar, nog gehaald worden, maar wanneer de vooruitzichten niet veranderen, zal dat dan ook zeker de uiterste termijn zijn, tot welke het leven van „Toeristen-verkeer" kan worden gerekt."

Betreffende **Hoteltoestanden in N. I.** schrijft Het Nieuws v. d. Dag in N.-I.:

„Het hotel „Villa Dolce" te Garoet, dat van den heer D. de Rorver weer is overgegaan op den vorigen eigenaar, den heer L. F, van Steijn van Hensbroek, zal, naar men ons meedeelt, veel verbeterd worden. De heer Van Steijn denkt de zaak thans flink aan te pakken, en is er van overtuigd, dat er in een toeristenplaats als Garoet wel degelijk zaken te maken zijn met een behoorlijk ingericht hotel.

Er zal thans, met behulp van het stroomend water, een electrische installatie in het hotel gemaakt worden, voorzien van electrisch licht. Voorts zullen de kamers up-to-date worden ingericht, terwijl ook het plan bestaat, om een toer-auto aan te schaffen. Voor een uitstekende keuken zal worden zorg gedragen. Trouwens, het eten in Villa Dolce liet in den laatsten tijd niets hoegenaamd te wenschen over.

Van hotels gesproken, het is opmerkelijk, hoe de meeste hotels sukkelen met managers. In het hotel Van Horck neemt de heer Van Horck Jr., ambtenaar — met verlof — bij de recherche, thans het tijdelijk beheer waar, daar de manager van het hotel Van Horck in dienst is getreden van hotel Tosari. Dat is de eerste vacature.

De beheerder van hotel Bellevue te Buitenzorg gaat dezer dagen weg en er is niemand in zijn plaats benoemd.

Hotel Holman te Bandoeng sukkelt óók met managers. Die blijven daar bij wijze van spreken niet langer dan veertien dagen, omdat ze dan ongeschikt blijken. Hetzelfde is het geval in hotel Simpang te Soerabaja. Hotel Embong Malang in dezelfde plaats zoekt thans ook naar een anderen beheerder.

Het is wel merkwaardig, dat er in Indië geen personen gevonden worden, die voldoende ambitie hebben voor het hotelhoudersvak om er zich geheel in te werken en het in die richting tot iets te brengen. Ook in Holland voelt blijkbaar niemand er iets voor om zijn baantje van hotel-employé te verwisselen voor dat van manager in Indië.

Het gevolg is, dat de hotels hier het steeds moeten stellen met hofmeesters van booten of dergelijke lui, die heel vaak den dienst van de een of andere stoomvaartmaatschappij verlieten, omdat ze daar niet bruikbaar bleken."

WEST-INDIË.

SURINAME.

In de Surinaamsche bladen wordt groote aandacht geschonken aan een feit, dat, zoo alles wat daaromtrent verhaald wordt waarheid bevat, op niet meer of minder zou neerkomen dan een samenzwering tegen het koloniaal bestuur.

Een zekere Killinger, een vreemdeling, die tot voor korten tijd de functie van inspecteur van politie te Paramaribo bekleedde, wordt verdacht eenige lieden te hebben omgekocht, die op een bepaalden dag het garnizoen zouden overrompelen en den gouverneur gevangen te nemen

De man, een Hongaar, was omstreeks tien jaar geleden als soldaat in de kolonie gekomen, maar later bij de politie geplaatst, waar hij het tot inspecteur bracht.

Als zoodanig onlangs met verlof geweest zijnde, werd zijn naam na zijn terugkeer te Paramaribo genoemd in verband met uitvindingen op verschillend gebied door hem gedaan en waarvoor hij octrooi zou hebben genomen, waarop hij die uitvindingen naar het zeggen voor een goeden prijs had verkocht.

De man bleef echter inspecteur van politie, leefde evenwel boven zijn stand, hetgeen op bijzondere inkomsten wees.

Nu onlangs wendde zich iemand tot den procureur-generaal, die naar Killinger's beweren, zelf betrokken zou zijn in eene onderneming, welke zich het smokkelen van wapenen in eene der Zuid-Amerikaansche republieken ten doel stelde.

Dit gaf reeds den gouverneur-generaal aanleiding den politiebeambte, die den naam van zijn chef misbruikt, in diens functiën te schorsen. Maar sedert moet uit een ingesteld onderzoek van meer avontuurlijke plannen van Killinger zijn gebleken. Uit de mededeelingen toch van lieden, die door hem omgekocht waren, valt af te leiden, dat zijne plannen gericht waren tegen het bestuur in Suriname.

Heel duidelijk is de zaak echter nog niet. In elk geval meenen we, dat nu daarvan niets verluidde, voordat de Surinaamsche bladen ons met de mail bereikten, aan de zaak geen bijzonder groot gewicht moet worden toegekend.

WAT DE INLANDER ZEGT.

Over de invoering van de bamboe-vlechterij in het groot ter Westkust van Sumatra. De met de hand bewerkte bamboetoedoengs — hoeden — welke in de residentie Bantam (Java) vervaardigd worden, zijn aan alle inlanders in Ned.-Indië wel bekend. Zij zijn een belangrijk uitvoerartikel, worden door ieder inlander gewenscht en kunnen dan ook in geheel Ned.-Indië grif van de hand worden gezet.

De inlanders hebben zulk een hoed voor hun buitenwerk hoogst noodig.

Maar ook in hoeden van bamboe-tali en van pan-

danbladeren gevlochten ten gebruike van Europeanen en Chineezen is de handel zeer groot.

Men besteedt aan de vervaardiging van deze hoeden zeer veel zorg, de vorm en de hoedanigheid worden geleidelijk verbeterd.

Het is vooral in de districten Beladjar en Mauk van de afdeeling Tangerang — Batavia — dat de bevolking zich met die industrie bezig houdt; zoowel mannen als vrouwen doen aan die hoedenvlechterij mede (zooals ook uitvoerig door Raden Ajoe Hendroningrat onlangs in „Het Kol. Weekbl. werd beschreven). Deze industrie heeft het voordeel dat zij aan den eigenlijken dagelijkschen beroepsarbeid geen schade toebrengt, want het hoeden vlechten geschiedt meestal des avonds en in de vrije uren.

Ook geniet zij de belangstelling van het Europeesch kapitaal, dat bereid is geldelijke voorschotten te verstrekken tegen levering van het artikel voor den in de overeenkomst vastgestelden prijs.

Door deze hoedenindustrie beschikt de bevolking van Tangerang steeds over geld en brengt zij dientengevolge meerdere welvaart in het land.

Dezelfde bamboesoort, waarvan deze hoeden gemaakt worden, is ook op de Westkust van Sumatra welbekend. Op de Singgalang en de Merapi wordt deze bamboesoort veel aangetroffen.

Het splijten gaat niet moeilijk wegens de geringe hardheid van den stam, doch het verdient de voorkeur om steeds jonge stengels te nemen, die 5 à 6 maanden oud zijn. Voor de bewerking zijn niet veel gereedschappen noodig.

In de Lampongsche districten is aan 't bamboevlechten door de bevolking veel gedaan, maar dan wordt de grondstof verwerkt tot fraaie matten of tot omwandingen van inlandsche woningen.

Dit vlechtwerk wordt met behulp van zekere verfstoffen gekleurd en is fraai materiaal voor den huizenbouw. Ook hier is de grondstof de bamboe tali.

Op de markt te Fort de Kock — Sumatra's Westkust — zijn deze matten ter bezichtiging gesteld geweest, hetgeen de Redactie van de „**Tjahaja Sumatra**" in haar blad van 4 April 1910 no. 26 aanleiding heeft gegeven de aandacht van het groote publiek op die industrie te vestigen, temeer, omdat het geen twijfel overlaat dat de bevolking van Sumatra's Westkust zich in de kunst van het vlechten van bamboe gemakkelijk zou kunnen bekwamen.

Kon deze bevolking daartoe besluiten, dan zou die industrie allicht een belangrijke bron van inkomsten worden.

De prijs der hoeden variëert van ƒ0.75 tot ƒ1.50 per stuk.

Voor elke hoed zijn ongeveer twee stuks bamboe noodig.

In de Lampongsche districten is de prijs van een bamboemat ƒ1.— per dépa (= 5 elleboogslengten), met een breedte van één asta (= één elleboogslengte). Het vlechtmateriaal van de matten is echter veel grover dan dat van de hoeden.

Volgens de Redactie van de „**Tjahaja Sumatra**" bestaat er geen enkel bezwaar tegen waarom de bevolking van de Westkust van Sumatra zich niet op de bamboevlechterij zou toeleggen.

Onder aanhaling van eenige kernachtige Maleische spreekwoorden, beveelt zij de overdenking van dit onderwerp ten zeerste in het belang van het groote publiek aan.

Het hazardspel onder de Inlanders. — In Het Koloniaal Weekblad van 3 Maart '10 no 9 werd reeds gewezen op de onrustwekkende toename van het hazardspel onder de inlandsche hoofden alsook onder de gewone inlanders op Java.

Thans komt Neutraal in zijne Zaterdag-avondpraatje in de „**Pembrita Betawi**" van 9 April 1910 no. 78, op dit onderwerp terug en verklaart hij, na eenige welbekende beschouwingen te hebben gegeven over het kwaad, dat het hazardspel sticht, dat men in iedere kampong één of meer clandestiene speelhuizen kan aantreffen.

De houders dier speelhuizen beschikken over vele listen en middelen om het inlandsche publiek tot spelen in hunne woningen te lokken.

Men wordt er goed onthaald en op zijn gemak gezet, neemt vervolgens deel aan het spel en ,als men financiëel zwak staat, is er toch nog gelegenheid geld op te nemen, zoodat men trachten kan het verloren bedrag en misschien meer dan dat terug te winnen.

Op die wijze wordt het spel gerekt en dat is in het voordeel van den speelhuishouder.

Voor wanbetaling bestaat geen vrees, want, wegens 't in die richting sterk ontwikkeld schaamtegevoel, betaalt de inlander altijd zijn speelschuld en zou hij liever een misdrijf begaan dan in gebreke te blijven zijn speelschuld te voldoen.

De speelhuishouders hebben gewoonlijk jonge lieden in hun dienst die uitgezonden worden met het doel lieden tot spelen te lokken; zij dienen tevens als uitkijkers voor het geval de Schout zich plotseling mocht vertoonen.

De wijkmeesters zijn voldoende op de hoogte van den gang van zaken; voor hen bestaat dus geen vrees, doch dit feit verklaart tevens het verschijnsel, dat er zoo weinig speelhuishouders en spelers worden gevat.

Bij de speelhuishouders schuilt, naar de meening van den schrijver, het groote kwaad in deze en feitelijk zijn zij de lieden, die de oeconomische ontwikkeling van de inlandsche maatschappij tegen houden.

Daarom dient de politie goed op de hoogte te zijn van de clandestiene speelhuizen en van de listen en lagen der speelhuishouders.

Konden deze lieden na arrestatie zwaar worden gestraft, dan zou de bevolking geleidelijk van deze last worden ontheven.

Men tast het kwaad dan in den wortel aan, terwijl de onveiligheid zal wijken en plaats maken voor de gewenschte rust en orde.

Voor de arrestatie van de speelhouders benutte men echter afzonderlijke, vertrouwbare, goedbezoldigde lieden en niet den gewone „geelvink".

WAT DE CHINEES VERTELT.

Versterking van de inkomsten van het Chineesche Keizerrijk door de Chineezen in Nederlandsch-Indië. — Werd in Het Koloniaal Weekblad van 6 Mei 1910 no. 18 de meening besproken dat volgens sommigen de Ned.-Indische Chinees, op politiek en strafrechterlijk gebied, in de toekomst onder de Nederlandsche Regeering er hoe langer hoe slechter aan toe zou zijn, in de „**Ho Po**" van 16 Maart, 6 en 13 April 1910 nos. 359, 362 en 363, wordt door The Tjioe Lim van Krawang de aandacht gevestigd op het feit, dat ook de oeconomische toestand dier Indische Chineezen te wenschen overlaat.

In vroegere tijden was het voor den Chinees in Ned.-Indië gemakkelijk in zijn levensonderhoud te voorzien.

Men bracht de Chineesche handelswaren derwaarts en die konden bij de inlandche bevolking grif van de hand worden gezet.

Geleidelijkerwijze heeft het Europeesch element zich in dien handel gedrongen en aangezien uit Europa vele fraaie, nuttige en goedkoope zaken op de Indische markt konden worden gebracht, heeft de Europeesche handel zich steeds staande kunnen houden, en zich zelfs kunnen uitbreiden.

Met die verhoogde handelsbeweging hield de toename der bevolking gelijken tred.

Ook het intellect nam toe, een scherpe concurrentie werd in het leven geroepen en sedert dien tijd wordt het voor den Indischen Chinees met den dag moeilijker om aan den kost te komen.

Het zal onder deze omstandigheden er wel van moeten komen, dat de Ned.-Indische Chinees zijne oogen weer naar het moederland richt.

In Groot-China is een groot handelsveld beschikbaar en de bestuurders zullen de Ned.-Indische Chineezen met open armen ontvangen, waar 't bekend is, dat zij tegenwoordig hun aandacht aan de uitbreiding van den Chineeschen handel schenken.

Wanneer men de handen uit den mouw zou willen steken, zou men dáár de vreemde werkkrachten, die bij den aanleg van spoorwegen en kanalen worden gebruikt, kunnen vervangen en zoodoende tevens verhinderen dat het door hen verdiende geld het land uitvloeit.

Die vreemde werkkrachten in China worden echter beschermd door de respectieve Westersche mogendheden, wier bemoeienis en inmenging in de Chineesche zaken dikwijls zeer hinderlijk is. Doch de Regeering berust in dat optreden en neemt in aanmerking dat vele harer onderdanen eveneens in den vreemde levensonderhoud en bescherming vinden.

Voegt men daarbij, dat de Chinees in Groot-China zeer onverschillig is ten aanzien van het feit, dat vreemde elementen het geld buitenslands brengen, dan is het duidelijk, dat de staatskas niet goed gevuld kan zijn en de Chineesche autoriteiten niet altijd de energie kunnen ontwikkelen, welke noodig is, om tot een krachtig China te geraken.

Daarvoor is behalve aaneensluiting geld noodig.

In Groot-China wordt dit thans evenzeer zoo begrepen en kon men dan ook in de „**Pembrita Tjoeng Wa**" van 10 December '09 no. 2 — Kol. Weekblad 31 Maart '10 no. 13 — lezen, dat de leerlingen van de scholen thans een zeker bedrag van hunne dagelijksche inkomsten ter beschikking van de Chineesche Regeering stellen, ten einde Haar in staat te stellen de Chineesche Vloot op Westersche voet te organiseeren.

In Het Koloniaal Weekblad van 26 Mei '10 no. 21 kon men de mededeeling vinden van de oprichting van een Marinefonds te Anhoei, terwijl ten aanzien van de delging der Chineesche Staatsschuld in Het Koloniaal Weekblad

van 6 Mei '10 no. 18 het bericht voorkwam, dat er in China een beweging gaande is alle Chineezen ook de emigranten, op te wekken het hunne bij te dragen tot de afwikkeling dier schuld, in de eerste plaats aan de verschillende Regeeringen.

The Tjioe Lim van Krawang en de Redactie van de „Ho Po" hebben zich, in aansluiting van die actie, aangegord en in de nos 361 362 en 363 van hun blad een beroep gedaan op de vaderlandslievende gevoelens der Ned.-Indische Chineezen en hen opgewekt om de Po Tjo Hwe (= Marinefonds) vereeniging te steunen in haar streven, gelden van de Ned.-Indische Chineezen in te zamelen, en bij voldoende deelname, na 3 jaren tijds, een oorlogschip aan de Chineesche Keizerlijke Regeering aan te bieden.

Zulks achten de schrijvers mogelijk, wanneer ieder Ned.-Ind. Chinees van zijn dagelijksch inkomen 2½ cent afzondert voor het omschreven doel.

In drie jaren tijds zou dit een bedrag van ƒ27.— per persoon geven.

De schrijvers hopen ten zeerste, dat het Chineesche publiek in Ned.-Indië aan hun roepstem gevolg zullen geven.

Uitzending van Chineesche onderwijzeressen uit Groot-China naar Nederlandsch-Indië. — In het Damesblad van de „Tiong Hoa Wi Sien Po" van 5 April 1910, nommer 223, vestigt een Buitenzorgsche jonge dame, met name Hiang Eng, de aandacht op de noodzakelijkheid om goed geschoolde Chineesche onderwijzeressen uit Groot-China naar Ned.-Indië en elders te zenden, ten einde op de scholen de leiding van het onderwijs der Chineesche meisjes op zich te nemen.

Het aantal Chineesche meisjes in Ned.-Indië bedraagt ongeveer 40,000.

Een zeer klein gedeelte daarvan bezoekt de Chineesche scholen der Tiong Hoa Hwe Kwan Vereeniging, alwaar het onderwijs alleen door mannen, die volgens een vastgesteld leerplan te werk gaan, is opgedragen.

De meeste meisjes bezoeken de Hollandsche en Maleische scholen, vermoedelijk omdat de kinderen zulks het liefste wenschen en de ouders aan die verlangens toegeven.

Toch verdient het volgens de schrijfster, vooral ook met het oog op het aanleeren van de Chineesche taal, aanbeveling, dat de ouders hunne kinderen op de scholen van de Tiong Hoa Hwe Kwan Vereeniging onderwijs latrn geven, welke 100 in aantal, gemakkelijk 400 meisjes op elke school kunnen plaatsen.

Het schoolgeld per school op. ƒ 1.— à ƒ 1.50 per leerling en per jaar stellende, zou over ƒ600 per jaar kunnen worden beschikt, voor welk bedrag wellicht een Chineesche onderwijzeres uit Groot-China wel bereid zou worden bevonden de haar toegedachte taak te aanvaarden.

Van Vreemde Koloniën.

Het Egyptische voorbeeld.

Lord Cromer voerde als Engelsch consul-generaal met ijzeren hand het bestuur over Egypte en overal, waar de vijandigheid tegen de Engelsche inmenging in het bestuur van het land manifesteerde, deed hij het den Egyptenaren gevoelen, dat zij vóór alles zich aan het Engelsch bestuur hadden te onderwerpen.

Het voorgevallene, naar aanleiding van de aanranding van eenige Engelsche officieren te Densjawi, toen onmiddellijk daarop eenige leden met den strop gestraft werden, bewees hoe lord Cromer, die ongetwijfeld zeer veel goeds voor Egypte tot stand bracht, zich de positie van Engeland tegenover Egypte dacht.

Engeland wil den Egyptenaren den weg wijzen, om aan het land die welvaart te schenken, waarop het aanspraak kan maken, het wil den lieden ook den weg wijzen naar zelfbestuur, maar 't wenscht gedurende den tijd, waarin Egypte nog de leerschool moet doorloopen, onvoorwaardelijke gehoorzaamheid aan den leermeester, met de vaste bedoeling, om bij eenig teeken van verzet dat onmiddellijk te onderdrukken.

Die houding van lord Cromer, wien men de z.g. moorden van Densjawi verweet, werd door enkele afgevaardigden in het Lagerhuis aangevallen en te Londen, waar men evenmin weet te beoordeelen, wat in sommige gevallen voor Egypte noodig is als men te 's-Gravenhage zich een juist oordeel kan vormen van de omstandigheden geboden maatregelen in Indië, was men natuurlijk, het is immers menschelijk, dra geneigd, om het oor te leenen aan hen, die de meening waren toegedaan, dat zulke straffe maatregelen niet noodig waren om Engeland's taak in Egypte tot een goed einde te brengen.

Lord Cromer ging heen en sir Eldon Gorst werd als zijn vervanger aangewezen. De heer Gorst heeft al het mogelijke beproefd om het Egyptisch zelfbestuur in de gewilde richting te sturen, zonder het daarbij steeds de gewapende vuist voor oogen te houden.

Nauwelijks was men zich in Egypte van deze verandérde houding der Engelsche regeering bewust, of instede van, gelijk door de z.g. vrienden van Egypte in Engeland was voorspeld, zich tot samenwerking met het Engelsch oppergezag op te maken, begon men eerst recht daartegen te ageeren.

In bladen van verschillende strekking, panislamistische zoowel als zuiver nationalistische, werd de invloed der Engelsche regeering op het bestuur van Egypte als nutteloos en tiranniek uitgekreten, en trachten dezelfde elementen, die eenmaal het land op den rand van den afgrond hadden gebracht, weder den ouden toestand in het leven te roepen, welke hun ten voordeele, het land ten schade had gestrekt.

Dat ging zoo geruimen tijd voort, totdat men eindelijk de moord op den Egyptischen eersten minister Boetros-pasja de oogen der Engelsche regeering heeft geopend voor het gevaar dat haar dreigde.

Boetros-pasja had toch in hoofdzaak zijn lot te danken aan het feit, dat hij in de indertijd buitengewone rechtbank voor de doodstraf had gestemd, waartoe de schuldigen van Densjani werden veroordeeld.

Men heeft van Egyptisch nationale zijde alles in het werk gesteld om den moordenaar van Boetros pasja, die als een nationale held werd vereerd, aan de gerechte straf te onttrekken.

Ook van conservatief-mohamedaansche zijde werd verzet tegen de straf van Wardani aangeteekend en men ontzag, zich zelfs niet, daartoe aan te voeren, dat volgens de mohamedaansche wet de moord van een Christen geen strafbaar feit uitmaakte.

Mocht wellicht ook voor een oogenblik bij de Engelsche regeering in het moederland naar aanleiding van den op haar geoefenden druk van onberaden humanitairen eenige aarseling hebben bestaan omtrent de aan te nemen gedragslijn, het blijkt thans uit de verklaringen van sir Edward Grey, dat daaraan een einde is gekomen en men thans te Londen weer weet wat men wil.

Of nu hiertoe de woorden van Roosevelt tijdens zijn bezoek aan Londen het hunne hebben bijgedragen? Het is zeker, dat deze ten aanzien van de wijze, waarop Engeland zijne taak in Egypte behoort te vervullen, gulden woorden heeft gesproken, die ook elders van waarde moeten worden geacht, waar een koloniale of beschermende mogendheid geroepen is, geregelde toestanden in het leven te roepen.

Men heeft zich te Londen en te Kaïro rekenschap gegeven van het gevaar, hetwelk dreigde op den weg dien men had ingeslagen, men heeft begrepen, dat men geen medewerking heeft te verwachten van elementen, wie het niet om de welvaart van het land maar om eigen macht en aanzien is te doen, opdat ze die ten bate van zichzelven en ten nadeele van het land zelfs zouden kunnen benutten.

De vertegenwoordiging der Fransche koloniën.

Enkele Fransche koloniën, de zoogenaamde oudere, zijn gelijk bekend in de beide huizen van het Fransche parlement vertegenwoordigd.

Zoo hebben dan ook onlangs, evenals in het moederland, op Réunion, in Fransch-Indië, op Guadeloupe en Martinique o.a. verkiezingen plaats gehad.

Bij het onderzoek naar de geldigheid dier verkiezingen zijn weer heel wat ergerlijke staaltjes aan den dag gekomen. Moord en doodslag, intimidatie der kiezers en beïnvloeding van dezen door de autoriteiten die zelfs in sommige gevallen niet schroomden ten behoeve van den gewilden candidaat stembriefjes, die voor den tegencandidaat waren ingevuld te verduisteren.

De onrechtmatigheden, welke zich hadden voorgedaan bij de verkiezing van een der beide afgevaardigden van Guadeloupe, Legitimus, hebben het met het onderzoek belaste bureau der Kamer bewogen diens verkiezing ongeldig te verklaren.

Nu is het bekend, dat in het land van vrijheid, gelijkheid en broederschap, de toepassing van die leuze wel eens in het gedrang komt, zelfs meer dan elders, waar het lieden van een andere kleur betreft.

Er is wellicht geen koloniseerend volk dat zoo hartelijk en vriendschappelijk omgaat als het Fransche. Maar aan al die hartelijkheid en vriendschap ligt het denkbeeld steeds ten grondslag dat er van geen gelijkheid sprake kan zijn.

Men moet dan ook slechts kennis nemen van de Fransche koloniale pers om te ontwaren, hoe de bladen, die men als de organen van het blanke element kan beschouwen, met een zekere minachting den inboorling en zelfs den halfbloed als „nègres" beneden het niviau van den blanke stelt.

En nu is het zeker wel opmerkelijk, dat terwijl men den zwarten Legitimus als niet gekozen meende te mogen beschouwen, over allerlei onregelmatigheden die zich ook hadden voorgedaan bij de verkiezing van den anderen afgevaardigde voor Guadeloupe, Gerault Richard is heengestapt.

Het ware werkelijk tijd, gelijk nu ook door verschillende Fransche bladen wordt voorgestaan, een einde te maken aan eene verkiezingscomedie, waarbij in koloniën „politiekje" gespeeld wordt, zonder dat de menschen eenig benul hebben van de politieke strijdvragen in het moederland.

De Komeet van Halley.

De komeet van Halley heeft ook in de koloniën de gemoederen verontrust, maar het zal wel niet veel voorgekomen zijn, wat naar aanleiding daarvan te Bombay voorviel.

Toen de politierechter daar zitting hield, kwam een jonge Bengalees, geheel op ouderwetsche wijze gekleed en met de teekens zijner kaste op het voorhoofd, binnen om den magistraat een op zegel gesteld verzoekschrift te overhandigen. Dit luidde aldus:

„Ik heb de eer het volgende ter kennis te brengen van U Edel Achtbare, en vertrouw, dat u wel zoo goed zal willen zijn, om het bevel uit te vaardigen mijn ellendig leven ten offer te brengen aan onze godin Kali Matta, ten behoeve van de regeering en van het volk van Hindoestan. Ik vernam dat de komeet, die elken nacht aan den hemel verschijnt, 'n slecht teeken is voor de menschen en daarom hoop ik, dat u mijn verzoek in overweging zal willen geven en dat zal inwilligen. Ik ben met allen eerbied bereid te antwoorden op alle mij ter zake van mijne bedoeling met dit offer te stellen vragen. Met mijne verontschuldigingen indien ik U lastig viel, heb ik de eer te zijn, uw meest gehoorzame dienaar Prani Nath Sadoe."

Den Sadoe moest beleefdelijk worden beduid, dat zijn offer niet kon worden aanvaard, met de toevoeging, dat hij beter zou doen huiswaarts te gaan en te bidden, opdat de door hem gevreesde onheilen zouden worden afgewend.

Oost- en West-Indisch Literatuur-overzicht.

De Katholieke Missiën.

In het Juni-Nr. schrijft pater Cappers over een door hem bijgewoonde begrafenisplechtigheid in Zuid-Guinea, welke in het kort als volgt geschiedde.

Op het erf van het huis door zijn vrouw en dochter bewoond, bevond zich het lijk in half-zittende, half-liggende houding. Een stuk schors van den kajoepoetiboom was onder het lijk uitgespreid. De beenen en de buik waren met een oude vettige mat bedekt, waarop allerlei aardvruchten, pisangs en krotontakjes in bonte mengeling door elkander lagen. Het hoofd was mooi opgeschilderd met roode, zwarte en gele kleuren; op het hoofd zelf waren de veeren van een drietal paradijsvogels aangebracht. Een dertigtal vrouwen hielden bij het lijk de wacht; ten teeken van rouw hadden de schoonmoeder en de jongste vrouw zich het aangezicht en de borst met leem besmeerd. Intusschen hief de schoonmoeder een doodenzang aan, die op de aanwezigen grooten indruk maakte, met uitzondering van 'n aantal honden en varkentjes, die gemoedereerd rond en over het lijk liepen. Tegen zonsondergang wordt de doode begraven, na een laatste afscheid van de familieleden. De zuster van den overledene werpt zich hartstochtelijk snikkend op het lijk, slaat den arm om zijn hals als om hem te beletten heen te gaan. Die aanval van droefheid duurt slechts een oogenblik, ongemerkt ontdoet zij meteen den doode van verschillende versieringen, o. a. van eenige oorringen — schachten van casoarveeren — die zij als souvenir wil bewaren. Door zes nabestaanden wordt het lijk naar de begraafplaats gedragen, welke zich dicht bij het huis bevindt; bogen en pijlen die in den grond steken, wijzen er op, dat er op die plaats nog meer aan den grond zijn toevertrouwd. Het graf is ruim één meter diep. Daarin bevindt zich over geheel de lengte en de breedte van den bodem het onderstel van een 3 a 4 decimeter hooge rustbank. De doode wordt in het graf gelaten en geheel en al in de boomschors gewikkeld, waarop het lijk van te voren rustte. De zon ging juist onder toen de omstanders boog en pijlen in den grond staken, waarmede de plechtigheid was afgeloopen.

In hetzelfde Nr. schrijft Pr. Matheus nog „Een en ander over de Djakjasche schooljongens".

Een Javaansche bruiloft.

In Nr. 28 van het Bijblad van De Aarde en haar Volken geeft de heer Joh. F. Snelleman eene beschrijving van een model van een Javaansch bruidstoftsoptocht uit het midden der 19e eeuw, welk mo-

del het Museum voor land- en volkenkunde te Rotterdam in 1896 in bruikleen ontving van een oud-hoogleeraar aan de Leidsche Hoogeschool. Op een plank van 97 bij 42 c.M. zijn de 106 poppetjes, van 10 tot 11 c.M. hoog, opgesteld, en het geheel is door een glazen stolp gedekt. Het is zeker te betreuren dat een der familie-leden van wijlen den oud-hoogleeraar dit model heeft teruggevraagd, en niet heeft kunnen begrijpen, dat een dergelijk voorwerp in een Museum veel meer nut sticht dan in een particuliere woning, vooral ook omdat het model dingen voorstelt die langzamerhand tot het verleden gaan behooren. De heer Sn. hoopt, dat hier te lande of in Indië nog een exemplaar schuilt — want het Rotterdamsche was geen unicum — dat men aan zijn Museum zal willen afstaan. Zou misschien een der vele lezers van het Koloniaal Weekblad den heer Sn. in zijn nuttig streven kunnen behulpzaam zijn?

Eigen Haard.

In het jongste Nr. van Eigen Haard schrijft de heer Reitsma over zijn tocht naar de krater van den Tangkoeban Prahoe. Aan het mooi geschreven en fraai geïllustreerd artikel ontleenen we enkele passages.

......Nog eenige stappen verder en aan mijn voeten ligt de dubbele krater. Links de Kawah Oepas, een ronde kuil met op den bodem, heel diep, een vuilgroene waterplas, rechts, door een natuurlijk dammetje van den eersten gescheiden, de brullende en kokende Kawah Ratoe. Een tijd lang sta ik ontzet. In het midden van den Kawah Ratoe is bijwijlen een groot gat te zien. Als een geratel van geweersalvo's knettert het, vlammen lekken rond het gat, zwarte en grijze rookmassa's wervelen naar omhoog, gloeiende steenen vliegen naar boven, bij het neerdalen stofwolkjes opjagend op den kraterbodem. Even is het stil, dan weer een gekraak en geknetter, overstemd door den zwaren slag als van een kanonschot, zwarte rookspiralen vullen den ganschen heksenketel, waarin niets meer te zien is, dan rook en asch in alle mogelijke tinten. Fluks achteruit! een valwind slaat den verstikkenden walm neer, alles groen-grijs kleurend en met stof bedekkend......

Men kan hier uren blijven staan. Telkens opnieuw verandert het tooneel in den krater. Nu eens is het betrekkelijk stil, dan komt het zand om den geheimzinnigen kuil in beweging, het wordt naar binnen gezogen, doffe knalletjes kondigen een opleving aan, rook dwarrelt luchtigjes naar boven. En op een ander oogenblik davert het als een helsche explosie, vuurtongen lekken, zwarte rookzuilen cirkelen omhoog, lichtstrepen als bliksemstralen doorschieten de grauwe massa. Geratel volgt weer op de knallen, het is of Vulcanus rust neemt om zich even later met een uiterste krachtsinspanning uit te rekken, zoodat de kraterrand rilt en beeft.

Eindelijk ruk ik mij van de geheimzinnige betoovering los en richt de voetstappen terug naar het oerwoud......

De Economist.

Het Juni-Nr. van de Economist bevat een artikel van Mr. L. A. C. Kolff over Koloniale circulatiebanken. Uit hetgeen de schr. over dergelijke banken in andere koloniën mededeelt valt af te leiden, dat men in Ned.-Indië daaruit veel kan leeren. O. m. zegt hij in dit verband: De Javasche Bank staat ten eenenmale buiten het inlandsche landbouwcrediet en de vraag rijst, of het, in het belang van den inlandschen landbouw, op het voetspoor van de Banque de l'Indochine, niet wenschelijk zoude zijn indien hierin verandering kwam. Aan een rechtstreeksche relatie van den Bank met den inlandschen credietnemer kan bij de tegenwoordige organisatie van de Bank niet gedacht worden. Maar de bestaande inlandsche credietbanken, de z.g.n. Afdeelingsbanken, zouden, onder garantie van het Gouv., tegen de door hen verleende credieten pandbrieven kunnen uitgeven, die bij de Javasche Bank in beleening zouden kunnen worden aangenomen. Een kostbare Inlandsche landbouwcredietbank, wier oprichting meermalen in den boezem onzer Volksvertegenwoordiging bepleit werd, zou daardoor voorloopig overbodig worden, en tevens zou het m.i. niet geringe voordeel verkregen worden, dat die afdeelingsbanken onder een „Kaufmännische" contrôle kwamen, die de organisatie van het landbouwcrediet niet anders dan ten goede kan komen.

Ook zou aldus het beletsel opgeheven worden, dat tot nog toe de Indische Postspaarbank weerhouden heeft de haar toevertrouwde gelden aan het Inlandsch landbouwcrediet dienstbaar te maken; zij zou mede in die pandbrieven kunnen beleggen of daarop gelden in prolongatie kunnen voorschieten. De kapitalen, die de afdeelingsbanken hebben uitstaan, zijn momenteel nog niet zóó belangrijk dat dit een bezwaar zoude kunnen opleveren.

De conclusiën van Mr. K. luiden:

Bij het vaststellen der statuten eener koloniale circulatiebank volge men niet te slaafs de Europeesche voorbeelden na, men houde rekening met de eigenaardige omstandigheden waaronder die banken genoodzaakt zijn te werken, o.m. zal haar uitdrukkelijk de bevoegdheid gegeven moeten worden tot het verleenen van crediet op langen termijn, maar zal c.q. van dergelijke credieten uit de periodiek te publiceeren bankstaten duidelijk moeten blijken.

In de wijze waarop zij haar activa wenscht te beleggen moet haar meer ruimte gelaten worden.

Bij het speculatieve karakter dat hare zaken kenmerkt is het wenschelijk, dat hare reserve zoo hoog mogelijk opgevoerd worde; overwegingen, dat daardoor het jaarlijks c.q. aan den Staat uit te keeren aandeel in de winst, verminderen zal mogen niet gelden. een krachtige centrale circulatiebank is een alles overheerschend Staatsbelang.

En vooral zal niet mogen ontbreken een voortdurend scherp deskundig toezicht van regeeringswege, maar hieraan zal helaas in koloniën nog al eens wat ontbreken.

Notulen van het Bat. Genootschap van K. en W.

In de nieuwe afl. van de Notulen van het Bat. Gen., een periodiek dat alleszins de aandacht verdient om zijn rijken inhoud, vindt men o.m. belangrijke gegevens van den heer G. P. Rouffaer over beschreven steenen op Java en daarbuiten en voorts een Beschrijving der Hindoebeelden in de Batang-Hari-districten; uit een reisverslag van den waarnd. ass.-resident L. C. Westenenk — met kaartje.

Tevens is door genoemd genootschap uitgegeven het eerste stuk van Deel 58 der Verhandelingen, inhoudende:

De ballade „Njai Soemoer Bandoeng". Eene Soendasche pantoenvertelling, door C. M. Pleyte.

Tijdschrift van het Binnenlandsch Bestuur.

Inhoud van afl. 3—4 van deel 38: Afschrijving van landrente wegens misgewas, door B. J. Suermondt. — Bemestingsproeven. Met een staat der demonstratie-bemestingsproeven van het Kali-Syndicaat, in de Res. Rembang, van af 1908. — Een repliek (over reorganisatie van de politie op Java), door J. C. Castens. — Vereeniging „Oost en West". Opgericht den 3en Mei 1899. Afdeeling Informatie-bureau — Koloniale afdeeling van de Nationale huisvlijtentoonstelling te Scheveningen. — De moderne richting in de koloniale staatkunde en hare beteekenis voor het Nederlandsche volk, door C. J. Hasselman. (Lezing gehouden in het Indisch Genootsch.)

Tijdschrift voor Nijverheid en Landbouw in Ned.-Indië.

De Mei-Juni-afl. bevat de volgende opstellen: Een en ander over de verantwoordelijkheid van spoor- en tramwegen in Ned.-Indië bij de aanname, vervoer en aflevering van goederen (vervolg), door S. A. Reitsma. — Een nieuwe kapok-ontpitmachine, door H. van Son. — Kinine-veilingen te Batavia (verslag over 1909). — Boerderijen in Indië. — De zijdewormteelt in tropische landen, door A. Fauchère. — Productenmarkt en wisselkoersen over April 1908.

Indisch Militair Tijdschrift. Mei 1910.

Inhoud: Het reglement voor de Japansche infanterie van 8 November 1909. — De militaire toepassingen van vliegers, door A. A. van Nynatten. — Ons toekomstig berg- of „gedragen"-geschut, door A. J. Gooszen. — Enkele opmerkingen over de hoofdstukken: de spreiding en de trefkans in het aanhangsel-schietvoorschrift der Infanterie, benevens het premiestelsel, door J. van Hasselt. — Enkele gegevens omtrent het Indische snelvuur veldgeschut, door A. F. A. Hoog. — Van vreemde legers, enz.

Weekblad voor Indië.

Inhoud van No. 4: Indo's en Totoks, door M. van Geuns. — Een bladzijde uit de geschiedenis der Oost-Indische Compagnie. — Auto-revue in Djokja, 15—17 April 1910, door T. ter Horst-de Boer (slot). — Twee nieuwe kunstenaressen naar Indië (met foto's), door M. — Iets over groententeelt, III, door V. M. A. B. — Naar het Sneeuwgebergte. — De Paupers. Roman uit de Indo-Europeesche samenleving (vervolg). door Victor Ido.

De Indische Mercuur.

Inhoud van No. 24: L'arbre à caoutchouc du Tonkin. door Dr. A. H. Berkhout. — India Rubber and gutta percha, door Dr. A. H. Berkhout. — De gouvernementsboschexploitatie op Java, door A. E. J. Bruinsma. — Mededeelingen van het Deli-Proefstation te Medan, door P. Hondius Jr. — De economische toestand van Suriname in 1909/10 — Shanghai als theemarkt. — Handel in thee in China in 1909. — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen, enz.

Ten slotte zij de aandacht gevestigd op een artikel van J. E. Jasper, getiteld In de vlakte van Java's Oosthoek (Op de Hoogte, Juni 1910); van D. G., getiteld Iets over Pelantoengan, de Melaatscheninrichting op Java (Morks Magazijn, voorheen Boon's Magazijn, Juni 1910);

en op de jongste afl. van Petermanns Mitteilungen, waarin een „Bericht über die von Dr. Elbert geführte Sundaexpedition des Frankfurter Vereins für Geographie und Statistik, von Dr. B. Hagen, (mit Karte, Tafel und Lichtbildern).

Vervolg opgave van bladen en tijdschriften welke nieuw ter lezing zijn gelegd in de Leeszaal, Laan v. Meerdervoort 195, Den Haag, die dagelijks, Zon- en feestdagen uitgezonderd, geopend is van 10 uur vóór- tot 6 uur namiddags.

De Javabode t/m 25 Mei 1910;
De Sumatrapost t/m idem.
Het Soer. Handelsblad t/m 24 Idem;
Het Ned.-Ind. Effectenblad no. 20;
De Indische Mercuur no. 25 en extra-no. 18 Juni;
Handelsberichten v/h Min. v. Landb. no. 170;
De Banier no. 19—20;
Weekblad voor Indië no. 4 en 5;
De Planter no. 15;
Maandblad der Vereen. v. vrouwenkiesrecht no. 8;
Bandera Wolanda no. 54;
Hollandsch Zuid-Afrika no. 12;
Vrede door Recht no. 6;
Neerlandia no. 6;
Reizen en trekken no. 1.

Leestafel HEULSTRAAT 17.

Opgave van dagbladen en tijdschriften, ter lezing liggend in de leeszaal van het Hoofdbestuur van „Oost en West", Heulstraat No. 17, den Haag, welke dagelijks, Zon- en feestdagen uitgezonderd, geopend is van af 's morgens 9 uur tot 6 uur 's namiddags.

Museum voor Land- en Volkenkunde, verslag van het jaar 1909.

Inlandsche landraadvoorzitters en Inl. bestuursambtenaren door F. Fokkens.

Acht dagen in de Padangsche bovenlanden door L. C. Westenenk.

Inl. ambtenaren ter Sumatra's Westkust no. 1.

Tijdschrift Minangkakau Vereeniging.

12e jaarverslag van den nationalen bond voor vreemdelingenverkeer in Nederland.

De Planter, Onze West, Sumatrapost, Sumatrabode, Javabode, Bataviaasch Nieuwsblad, De Padanger, De Sumatra Courant, De Surinamer Courant, Soerabaiasch Handelsblad, Nieuwe Soer. Crt., Deli Courant, Preangerbode, Javasche Courant, De Locomotief, 20 diverse Maleische bladen en tijdschriften.

Verscheidene periodieken, waaronder:

Hou en trou, Vrede door recht, De Stem van Indië, Tijdschrift voor economische geographie, Indologenblad, De Banier, Neerlandia, Jong Indië, De Boodschapper, Revue économique, Indische gids, Weekblad voor handeldrijvenden en industrieelen middenstand, Exportblad, Cultura, Deutsche Kolonial Zeitung, Sociaal Weekblad, Ned. Zendingsbode, Maandbericht van het Ned. Zendeling-genootschap, Indisch genootschap, Weekblad voor Ned.-Indië, Insulinde, Deutsche Wochenzeitung für Niederland und België, en tal van andere brochures, jaarverslagen, enz. enz.

MEDEDEELINGEN.

Van het Dagel. Bestuur der Vereeniging.

Jaarlijksche Algemeene Vergadering der Vereen. *Oost en West* te **'s-Gravenhage** op **Zaterdag 9 Juli 1910**, in het gebouw van den *Haagschen Kunstkring*, **Heerengracht 13**, des **namiddags** ten 2½ ure.

Agenda:

1. Opening.
2. Notulen der Alg. Verg. gehouden te Utrecht op 10 Juli 1909. Zie Kol. Weekblad van 22 Juli 1909 no. 29, alsmede de Notulen der Buitengewone Alg. Verg. gehouden te 's-Gravenhage op 27 Nov. 1909. Kol. Weekbl. 1909, no. 48.
3. Het verslag over het jaar 1909 van den Secretaris. Zie Kol. Weekblad '10, no. 5, 6 en 7.
4. Rekening en Verantwoording van het geldelijk beheer.
5. Voorziening in de vacatures van het Hoofdbestuur. Aan de beurt van aftreding zijn de navolgende dames en heeren:
 a. 's-Gravenhage: Ch. R. Qakhuizen van den Brink (stelt zich niet herkiesbaar), E. van Assen en A. A. C. Harting.
 b. Rotterdam: Jhr. Mr. J. L. W. C. von Weijler (stelt zich wegens verhuizing niet herkiesbaar).
 c. Utrecht: Mevrouw J. E. van Oeveren-v. Schaik.

 Candidaten van het Hoofdbestuur zijn:
 's-Gravenhage: Mr. J. H. Abendanon en L. J. C. van Es, E. van Assen en A. A. C. Harting.
 Rotterdam: D. H. Havelaar en L. G. Ph. Marcella.
 Utrecht: Mevr. J. E. van Oeveren—v. Schaik en mevrouw J. W. Weustman—Luitjes.
6. Benoeming der Commissie tot onderzoek der Rekening en Verantwoording.
7. Begrooting 1911.
8. Bemoeienis van het Hoofdbestuur inzake de Nationale Huisvlijt Tentoonstelling te Scheveningen. Zie Kol. Weekbl. 3 Maart 1910 no. 9.
9. Idem inzake den Nat. Bond voor Reddingwezen en Eerste Hulp bij ongelukken „Het Oranje Kruis" onder voorzitterschap van Z. K. H. Prins der Nederlanden. Zie Kol. Weekblad 26 Mei 1910 no. 21.
10. Voorstel tot aanvulling van art. 10 der statuten met de volgende zinsnede:
 „Het Hoofdbestuur kan toestaan, dat onafhankelijk, en in zooverre met afwijking van het hiervoren bepaalde, afzonderlijke afdeelingen worden gevormd, bijv. studenten-afdeelingen, werkende onder door het Hoofdbestuur gestelde of goedgekeurde voorwaarden of reglementen."
11. Mededeelingen omtrent het Koloniaal Weekblad. Zie Notulen Buitengew. Verg. 27 Nov. 1909, sub II. Kol. Weekblad 1909, no. 48.
12. Ondersteuningsfonds.
13. Geldleening.
14. Hetgeen verder ter tafel zal worden gebracht.

Ter vereenvoudiging van de Algemeene Vergadering, welke gehouden zal worden te 's-Gravenhage op Zaterdag 9 Juli a.s., des nam. ten 2½ ure, in het gebouw van den Haagschen Kunstkring, Heerengracht 13, wordt leden van het Hoofdbestuur en van de bestuursafd., commissarissen en afgevaardigden en overige leden, die de Vergadering zullen bijwonen, aanbevolen, vooraf kennis te nemen:

a. van de Notulen der Alg. Verg. gehouden te Utrecht op 10 Juli 1909 en de Buitengewone Alg. Verg. gehouden te 's-Gravenhage op 27 Nov. 1909. Zie Kol. Weekbl. 1909 nos. 29 en 48.

b. van het Jaarverslag van den Secretaris. Zie Kol. Weekbl. 1910 nos. 5, 6 en 7.

c. van de artikelen over de Huisvlijt tentoonstelling te Scheveningen. Zie Kol. Weekbl. 1910, no. 9.

d. idem over het Oranjekruis. Zie Kol. Weekbl. 1910, no. 21.

e. De Rekening en Verantwoording van den penningmeester. Zal later in het Kol. Weekbl. volgen.

Aan de leden van het Hoofdbestuur wordt beleefd kennisgegeven, dat op den dag, waarop de Algem. Verg. te 's-Hage zal worden gehouden, n. l. Zaterdag 9 Juli a.s., ten 2½ ure in het gebouw v. d. Haagschen Kunstkring, Heerengracht 13, ten 1½ ure namiddags eene bijeenkomst van de leden van het Hoofdbestuur zal plaats hebben ter mogelijke bespreking van een en ander.

E. VAN ASSEN, *Secretaris.*

Volgens ontvangen mededeeling is op de Algem. Vergadering der Indologen Vereeniging van 24 Mei 1910 het bestuur dier vereeniging voor het academisch studiejaar 1910/11 samengesteld als volgt:

J. Jongejans, Praeses; H. Fievez de Malines van Ginkel Ab-Astis; C. H. ter Laag, Quaestor; J. Weijs Assesor I; A. I. Spits, Assessor II.

Officiëele Berichten.

Uit de Javasche Courant van 20 Mei 1910. No. 40.

Benoemingen, enz.

Civiel Departement.

Verleend: 3 maanden verlof naar Europa aan den ambtenaar Mr. W. C. I. A. van Everdingen,; zes maanden aan den opzichter Ch. H. W. Burgemeestre; één jaar aan den houtvester J. M. Boerrigter, den controleur H. Ch. A. Poublon en den onderwijzer A. C. A. van Eugen.

Ontslagen: op verzoek eervol de ambtenaar bij de in- en uitvoerrechten A. B. H. Neijs, de opzichter-machinist J. M. Neijndorff, de bewaarder bij het kadaster J. W. H. Adèr.

Benoemd: tot onderwijzer 1e kl. F. Koster; tot 2e idem G. A. R. van Maanen en P. L. H. Dronkers Delsaine; tot predikant te Djokjakarta T. Pilon, te Pekalongan E. van Loon, te Semarang R. W. F. Kijftenbelt en G. Hennemann; te Padang H. J. van Rooyen; te Meester-Cornelis J. Mooij; te Koepang W. Back; te Bandoeng S. A. de Vries; te Soerabaja J. F. Verhoeff; te Buitenzorg F. J. van Oostrom Soede, te Batavia J. Brink; tot adspirant-controleur in de res. Banjoemas J. Habbema.

Geplaatst: in de res. Semarang de ambtenaar C. L. van der Bel; in de res. Riouw de adsp.-control. F. H. Visman.

Benoemd: tot onderwijzer 3e kl. te Djokjakarta J. S. G. Disse; te Malang J. Lantinga; te Soerakarta J. Joosten.

Militair Departement.

Verleend: een jaar verlof naar Europa aan den 2en luit. J. A. Schippers.

Overgeplaatst: naar Bandjermasin de militair architect J. G. Mellink.

Uit de Javasche Courant van 24 Mei 1910. No. 41.

Benoemingen, enz.

Civiel Departement.

Verleend: een jaar verlof naar Europa aan den onderwijzer G. J. de Zwaan, den ambtenaar bij de in- en uitvoerrechten K. van Pelt; den onderwijzer G. A. Tuyl Schuitemaker en den raadsheer in het Hooggerechtshof Mr. A. J. A. Kollman.

Ontslagen: op verzoek eervol de commies H. W. Lans en de opziener W. D. A. Lentze.

Benoemd: tot 1en subs-off. bij den R. v. J. te Soerabaja Mr. A. M. Z. Westrik; bij het Hooggerechtshof van Ned.-Indië Mr. J. Feitsma; tot houtvester Dr. L. A. G. Hissink; tot opzichter S. S. op Java E. Calicher; tot onderwijzer 2e kl. P. Reichholt; tot advocaat en procureur bij den Raad van Justitie te Socrabaja Mr. H. J. Haspers; tot 1en comm. Dep. B. B., B. A. H. Hertharia; tot 3en comm. bij Dep. O. E. en N., J. M. M. Hetharia; tot waterschout te Soerabaja H. P. H. Machemehl; tot onderschout voor de politie te Soerabaja K. J. Seijdel; tot ambtenaar bij de in- en uitvoerrechten J. E. L. de Schemaker; tot opzichter D. J. Steenstra Toussaint; tot hoofdcomm. te Semarang B. Th. Maurits.

Ingetrokken: de benoeming van D. Burger tot assistent-resident van Meester-Cornelis; de overplaatsing van den controleur H. W. Bloch naar Bantam.

Geplaatst: in de res. Bantam de contr. P. W. J. Bisschoff; in Pasoeroean H. W. Bloch.

Overgeplaatst: naar Kagok de onderwijzer O. Visser; naar Soerakarta P. Reichholt; naar Blora F. Koster.

Geplaatst: te Soerabaja de onderwijzer L. Tobi; te Djoeana J. Tijm.

Benoemd: tot klerk te Sidoardjo F. A. Paulus.

Militair Departement.

Verleend: een jaar verlof naar Europa aan den luitenant-kolonel der genie E. J. de Rochemont.

Ontslagen: op verzoek eervol de off. v. Gezondh. H. G. Dumont.

Bevorderd: tot kapitein de 1e luit. der inf. W. Hogers.

Overgeplaatst: bij den generalen staf de kapiteins W. Muurling en L. Weber.

Geplaatst: bij het 4e depôt-bat. de onderluit. W. A. Schaap.

Overgeplaatst naar Meester-Cornelis de 1e luit. A. Meijroos, naar het 6e bat. de 1e luit. G. W. Borgesius; naar het 3e bat. de 2e luit. S. van Eendenburg; naar Semarang de onderluitenant P. J. Westbroek; naar Salatiga de kapitein der artillerie O. L. Brewer.

Geplaatst: te Banjoe-Biroe de kapitein der art. T. G. A. Perelaer.

Overgeplaatst: naar Tandjong Pinang de 1e luit. der genie J. H. W. Immink; naar Magelang de kapitein-kwartiermeester A. J. Stuijver.

Geplaatst: te Semarang de majoor-intendant M. C. Boon.

Lijst van aangekomen en vertrokken Passagiers uit en naar de Indiën.

Passagierslijst van het s.s. „Prins der Nederlanden". Gezagvoerder J. C. Metus; van West-Indië n. Amsterdam.

Mej. Q. Hellmund; Mevr. J. J. de Haseth Neuman en 4 k; J. Luijke; W. C. Lindauer; S. J. van Breugel; H. E. Krayema; J. Makkinge; Dr. J. Verloop; Mej. A. E. von Koningslow; Mevr. M. Heineken; Mej. J. Heilbron; J. A. Polak en echtg; D. Fernandes; H. J. Pos; L. Scheurlen; J. R. Wiegman, echtgenoote en k; Mevr. M. Yefken; Mej. T. Gefken; Mej. J. Gefken; Y. Ringeling; Mej. M. A. Ringeling; Mej. C. H. Ringeling; Mevr. Th. Kamperbeek; J. A. May, echtg. en dochter; Jongeh. A. D. Gomperts; S. Tjon-A-Kien; G. L. Buillab; A. H. Meulman; C. H. Knyn; A. J. Wolkenfeldt; G. C. Pheiffer.

No. 26. Donderdag 30 Juni 1910. 10de Jaargang.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING OOST EN WEST

OPGERICHT DOOR KOLONEL G.E.V.L. VAN ZUYLEN, 21 MAART 1900.

„HET KOLONIAAL BELANG IS EEN ALGEMEEN NEDERLANDSCH BELANG."

Abonnementsprijs per jaar:

Vrij aan huis of franco per post binnenland, bij vooruitbetaling	f 2.50
Voor Oost-Indië en het Buitenland	„ 4.—
Afzonderlijke nummers	„ 0.05

Prijs der Advertentiën:

Per regel	f 0.15
Bij plaatsing van 500 regels	„ 0.12½
„ „ „ 1000 „	„ 0.10

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie", en gezonden aan de Presidente: 7a HEERENGRACHT, DEN HAAG.

Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, *51 Verhulststraat.*

Voor *Advertentiën* tot de Drukkerij „LUCTOR ET EMERGO", AMALIA VAN SOLMSSTRAAT, *Telefoon 4424*, beiden DEN HAAG.

Inhoud van dit nummer.

Het Hoofddoel der Vereeniging is:

Het verspreiden van populaire kennis omtrent onze Indiën onder gansch het volk en het bevorderen der welvaart in die gewesten, om zoodoende en ook door het verleenen van onderlinge hulp, warme belangstelling en liefde te kweeken tusschen Nederland hier en ginds.

Het lidmaatschap bedraagt als minimum f 2.— 's jaars (voor Indië en het buitenland minstens f 2.50). *)

Zij die f 5.— of meer contribueeren of een gift in éèns schenken van f 100.—, zijn donateur(trice).

Aan alle donateurs en leden wordt kosteloos en franco het *Koloniaal Weekblad* **toegezonden.**

*) Zie inteeken-biljet op de achterzijde van den Omslag. Verzoeke dit ingevuld te zenden aan het adres van den Secretaris van het Hoofdbestuur **E. van Assen,** *Heulstraat 17, Den Haag.*

Schoolversiering.

In Het Koloniaal Weekblad van 19 Mei jl. schreef het Dagelijksch Bestuur van „Oost en West" naar aanleiding van het verslag der door de Vereeniging van Leeraren en Leeraressen in Ned.-Indië benoemde commissie, betreffende de wijze waarop de ontwikkeling der ethische gave bij de jeugd zou kunnen worden bevorderd en samenwerking ten deze tusschen Indië en Nederland zou zijn te verkrijgen, onder meer:

„Het ligt zeker op den weg van „Oost en West" om ook op dit gebied Indië en Nederland tot elkander te brengen, en gaarne verleenen wij dan ook onze medewerking, in de eerste plaats door bekendheid te geven aan het bestaan der commissie voor schoolversiering in Indië en aan haar streven. Om overigens te kunnen beoordeelen, hoe het verder in deze zaak met vrucht werkzaam kan zijn, beveelt het Dagelijksch Bestuur van „Oost en West" zich aan bij allen, personen en vereenigingen, die op dat gebied reeds werkzaam zijn of in het onderwerp bijzonder belang stellen, om mededeeling van hetgeen door hen ten deze wordt verricht of nagestreefd en op welke wijze aan den wensch uit Indië ware gehoor te geven."

Nu ontving het hoofdbestuur van „Oost en West" van de Ned. Vereeniging „Schoonheid in opvoeding en onderwijs" het navolgende schrijven:

's-Gravenhage, 25 Juni 1910.

Naar aanleiding van het ons ter beoordeeling gezonden artikel „Schoolversiering" en uwe bedoeling waardeerende om op het gebied der Aesthetische opvoeding Indië en Nederland tot elkaar te brengen, hebben wij de eer het volgende onder uwe aandacht te brengen.

In 1904 werd te 's-Gravenhage opgericht de „Nederlandsche Vereeniging tot Bevordering van het Schoonheidsbeginsel in het Onderwijs" — in 1909, tengevolge van de uitbreiding harer werkzaamheden, herdoopt in: „Nederlandsche Vereeniging Schoonheid in Opvoeding en Onderwijs".

Het doel der Vereeniging is de Schoonheid te bevorderen in de g a n s c h e opvoeding en in a l l e onderwijs.

De Vereeniging heeft dit doel nagestreefd, o. a.:

door het uitgeven van haar orgaan „Schoonheid en Opvoeding" en van hare serie geschriften, waarin doel en middelen om tot dat doel te geraken duidelijk zijn omschreven, en waarin buitendien studiemateriaal wordt gegeven in verband met Scholenbouw en met verschillende vakken van onderwijs, zooals teekenen, muziek, kunstgeschiedenis, gymnastiek, taal enz.;

door in alle onderwijs en opvoeding aan te dringen op een harmonische ontwikkeling van lichaam, gemoed en verstand;

door het organiseeren van tentoonstellingen, zooals de Tentoonstelling „Opvoeding van het Kind" in 1908 te 's-Gravenhage gehouden; de Tentoonstelling voor hand- en weefkunst in 1909 door de afd. Assen georganiseerd, en andere tentoonstellingen, o. a. van teekenwerk, handwerken, sloyd, platen, kleeding enz.;

door het vormen van een bibliotheek, het doen circuleeren onder hare leden van eene portefeuille met boek- en plaatwerken, en het uitleenen van platen en boeken enz.;

door het geven van voordrachten en het houden van cursussen;

door het zenden van adressen aan de overheid van Staat en Gemeente;

door het beoordeelen van leermiddelen, litteratuur, platen, speelgoed, schoolgebouwen enz. in verband met ons streven;

door het samenwerken met andere vereenigingen, zooals o. m. voor de Tentoonstelling „Opvoeding van het Kind", waartoe door onze Vereeniging het initiatief werd genomen, waaraan 23 vereenigingen hebben medegewerkt en waaruit de „Bond ter Behartiging van de belangen van het Kind" is voortgekomen; voor het adres in 1907 aan 40 gemeenten van ons land verzonden om aan te dringen op verbeterng van het Zangonderwijs. Hiertoe hebben 7 vereenigingen samengewerkt.

En zoo voorts.

Na het hier genoemde spreekt het vanzelf, dat het plan voor Schoolversiering onze sympathie heeft, en dat wij het gaarne steunen.

Immers het vormt een onderdeel van het plan onzer vereeniging.

Doch het is vooral in verband met het laatstgenoemde punt, dat wij niet willen nalaten onze sympathie te betuigen met het streven van 't Dagelijksch Bestuur van „Oost en West", aan het slot van het artikel over Schoolversiering kenbaar gemaakt.

Wij zijn gaarne bereid samen te werken voor deze zaak en hebben reeds in 1909 een voorstel ingediend aan het Hoofdbestuur der Ver. v. L. b/h M. O., ten einde samenwerking te verkrijgen met de Commissie voor Schoolwandversiering, ingesteld door deze Vereeniging.

Hierop werd in het „Weekblad voor Gymnasiaal en M. Onderwijs" van 10 Februari 1910 door een lid van ons Hoofdbestuur de aandacht gevestigd, omdat de Commissie voornoemd, ofschoon zij verklaard had nader op ons voorstel terug te komen, hieraan geen gevolg had gegeven.

Ook thans heeft het Bestuur nog niets naders vernomen.

Wij blijven echter — het zij hier herhaald — in het belang der zaak bereid tot samenwerking.

Ook voor Ned.-Indië zou dit mogelijk zijn, omdat daar leden onzer Vereeniging gevestigd zijn.

Wij zouden het ten zeerste op prijs stellen, indien u dit schrijven in uw geacht orgaan zoudt willen afdrukken, en zeggen u hierbij bij voorbaat onzen dank.

Met de meeste hoogachting,

Namens het Hoofdbestuur:

(*w.g.*) A. G. Dyserinck, *Secretaris,*

Den Haag, Bilderdijkstraat 78.

*) Uitg. N. V. Uitgeversmaatschappij „Ontwikkeling". Den Haag, de Ruyterstraat 37.

Uit de O.-I. Mail.

De cholera-toestanden worden nog niet veel beter. Ook in de Vorstenlanden vertoonde zich de ziekte, volgens de laatste mailberichten.

Bandjir in Rembang. De resident van Rembang seinde den 24en Mei j.l., dat in den vroegen morgen van den 22sten t.v. door een bandjir vele verwoestingen zijn aangericht.

In het district Soelang 131 huizen ingestort en weggespoeld, 3 personen omgekomen en 3 stuks groot vee verdronken, terwijl 8 groote houten bruggen weggeslagen en 2 groote ijzeren bruggen ontzet zijn.

In het district Waroe zijn 192 huizen ingestort en weggespoeld, 4 groote bruggen vernield, waaronder de ijzeren brug op steenen landhoofden te Karanggenèng in den grooten postweg, en groote hoeveelheden padi. De oogst was juist binnen.

Voorts zijn ook weggespoeld klein vee, huisraad en kippen. De schade is groot.

De Gouvernements Rubbercultuur. Het artikel De Gouvernements Rubbercultuur in D e J a v a b o d e van den 20en Mei, blijkt effect gesorteerd te hebben, meldt dat blad. De directeur van den landbouw heeft onmiddellijk den houtvester H. J. van Hasselt van Bandoeng naar Buitenzorg ontboden, hem benoemd tot chef van de gouvernements rubbercultuur, met

last ten spoedigste tot een uniforme en intensieve exploitatie over te gaan. De benoeming en lastgeving hadden den 23en dezer plaats. Een lofwaardige snelheid, merkt de redactie op.

Hoofdinspect. Boschwezen. Tot hoofdinspecteur van het Boschwezen is benoemd de inspecteur bij dien dienst A. Th. L. Salverda.

Mr. Nederburgh. — Uit Buitenzorg wordt ons geseind, dat aan Mr. Nederburgh, directeur van justitie, op zijn verzoek, met ingang van 3 September, eervol ontslag uit 's lands dienst is verleend.

Hervorming der politierechtspraak. Aan het conflict tusschen de Regeering en den directeur van justitie dat aan laatstgenoemde aanleiding heeft gegeven om heen te gaan, zullen wij geen lange aandacht besteden, zegt de Javabode.

De Regeering meende het te kunnen stellen buiten het advies van dien departementschef, deze voelde zich daardoor miskend, gegriefd, vroeg opheldering, bekwam niet de gewilde genoegdoening en oordeelde dat hij zijn ambt niet verder kon blijven vervullen.

Met de aanvrage om ontslag nam de Regeering genoegen, zonder harerzijds eenige poging aan te wenden om Mr. Nederburgh op zijn besluit te doen terugkomen.

Het zijn voorstellen tot hervorming der politierechtspraak, welke aldus, buiten het departement van Justitie om, aan het opperbestuur zijn aangeboden.

De Indische Regeering zou het risiso loopen, dat de Minister van Koloniën, omdat er aan ontbreekt het gevoelen van den Directeur van Justitie, die voorstellen terugzond, ware het niet, dat in het dossier, bevattende de ontworpen reorganisatie der politie reeds een vorig jaar in Nederland ontvangen zich ook bevinden de adviezen van dien departementschef.

Die ontworpen reorganisatie omvat ook een wijziging der politierechtspraak, zooals Mr. Boekhoudt zich die gedacht had en in vorm gegoten heeft, zoodat het departement van Koloniën de beschikking heeft over de adviezen van allen hier te lande, die geroepen zijn in dergelijke materie van voorlichting te dienen.

Het schijnt, dat de Gouverneur-Generaal niet gewild heeft een langdurige vóórbehandeling der bedoelde voorstellen. Dit valt af te leiden uit de nog al ongewone snelle behandeling dezer zaak.

De Regeering moet wel innig overtuigd wezen van de groote noodzakelijk van hervorming der rechtspraak ter rolle, om zóóveel spoed te betrachten bij de indiening van de daartoe strekkende voorstellen en zoo zal zeker bij het opperbestuur ook zijn aangedrongen om deze partiëele herziening der politie-reorganisatie te doen voorafgaan aan de herziening, thans bij het Departement van Koloniën in studie.

Zou deze voortvarendheid verband houden met de dagelijks groeiende vestiging van vreemdelingen, en de Regeering, bedacht op voorkoming van conflicten, het zeker niet onbelangrijkste deel der rechtspraak willen zien geregeld op beteren grondslag? vraagt het blad.

Maar dan staat ook vast, dat, naar hare meening, de politierechtspraak in haar tegenwoordigen vorm ondeudelijk is. Te oordeelen naar den hoofdzakelijken inhoud der voorstellen tot reorganisatie, is in de oogen der Regeering veroordeeld:

1. dat die rechtspraak wordt uitgeoefend door niet gegradueerde rechters;

2. dat voor een veroordeeling ter rolle niet wordt gevorderd wettig en overtuigend bewijs, dat de ten laste gelegde feiten zijn gepleegd.

De voorstellen der Regeering beoogen nog ontlasting van de rechtbanken, voor welke Europeanen en wie van de bevolking met hen zijn gelijkgesteld, terechtstaan wegens overtredingen. Uitbreiding der bevoegdheid van den politierechter, door hem ook te laten oordeelen over die delicten, gepleegd door genoemde categorieën van ingezetenen. Een vorm van unificatie, waartegen geen gegronde bezwaren kunnen bestaan.

WEST-INDIË.

SURINAME.

Nog steeds hebben de Surinaamsche bladen het over de verijdelde plannen van den avonturier Killinger. Het is gelukkig, dat men bijtijds de plannen van dit heerschap heeft ontdekt, daar toch steeds, hoewel er waarschijnlijk niets van zou terecht gekomen zijn, een opstootje, als door hem beoogd, heel wat stoornis in den geregelden gang van zaken zou hebben gebracht.

Velen hebben er een zwaar hoofd in, dat nu eenmaal in dat door tal van rassen, w. o. zeer vele vreemdelingen, bevolkte land, dat Suriname heet van eene omwenteling is gewaagd, zulks tot navolging zal wekken.

Wij gelooven niet, dat, indien deze zaak behoorlijk wordt aangepakt, en de avonturier Killinger voor zijn optreden naar behooren gestraft wordt, andere avonturiers zullen trachten het beter te leveren dan hij.

We hebben wel in de West-Indische bladen een pleit aangetroffen, waarin gepoogd wordt de handeling van dien man voor te stellen als van een ontoerekenbare, het gewone pleit van door sentamentaliteit besmette lieden.

Het recht moet hier naar onze meening zijn loop hebben en streng behoort het misdadig gedoe te worden gestraft van iemand, die de rust in onze kolonie ter bereiking van zijne, nog niet geheel bekende plannen, op ruwe wijze wilde verstoren.

Maar overigens meenen we, dat bij een krachtig bestuur zeker niet past eenig blijk van wantrouwen in vreemde elementen, die tot nu toe, hetzij in gouvernementsdienst, hetzij in verschillende takken van nijverheid blijk gegeven hebben nuttig werkzaam geweest te zijn voor den groei onzer kolonie.

Geen sentimentaliteit, waar het geldt misdadige woelingen tegen te gaan, maar ook geen overdreven angst of zorg.

De vreemde militairen in Suriname hebben het noodig geacht, evenals de gezeten Britsch-Indiërs te getuigen van hunne trouw aan het bestuur. Wij mogen dat apprecieeren, waar we overigens niet anders hadden verwacht, als teeken van aanhankelijkheid, we mogen nimmer in de handelingen van een avonturier een grond voor verdachtmakingen vinden voor zoovelen, die daartoe immers geen aanleiding gaven?

Intusschen kan het geen kwaad, indien, zooals nu geschiedde, de weerbaarheidsvereeniging te Paramaribo zich weder tot nieuw leven opmaakt. Een weerbaar volk is er ook een, dat de rust, binnen zijne grenzen, weet te verzekeren.

WAT DE INLANDER ZEGT.

De heerendienstplichtigheid op het eiland Bali. — In de **„Pemberita Batawi"** van 12 April 1910 no. 80 vestigt Nitisare de aandacht op den ongelijkmatigen druk, welke op de heerendienstplichtigen van het eiland Bali rust.

De schrijver verdeelt de heerendienstplichtigen (= pengajah) op Bali in de navolgende soorten:

1e. de groote menigte, die tot de laagste kaste behoort en de gewone heerendiensten, als arbeid aan de wegen, bruggen, enz., heeft te verrichten;

2e. den middenstand (= orang madià , die belast is met:

a. den dienst in de woningen der inlandsche hoofden;

b. het bezorgen van dienstbrieven;

3e. de lieden sub I en II, die den wachtdienst bij de bestuurswoningen hebben te verrichten;

4e. de lieden, die bepaaldelijk zijn aangewezen voor het slaan van de gamelan en voor het dansen bij bepaalde feestelijkheden als den verjaardag van Hare Majesteit de Koningin, of bij gelegenheid van een vergadering van inlandsche hoofden, enz.;

5e. de lieden, die door gunst of hulp van de hoofden vrij gesteld zijn, maar bij zekere plechtigheden voor de hoofden varkens moeten slachten.

Met het verleenen van vrijstellingen zijn de Balische hoofden mild, zonder te bedenken, dat de arbeid van de andere dienstplichtigen daardoor aanzienlijk wordt verzwaard en verliezen daarbij uit het oog dat de last van de heerendienstplichtigheid zooveel mogelijk gelijkelijk op allen moet drukken en dat de een niet boven den ander bevoordeeld mag worden.

Want de arbeid aan den openbaren weg van de lieden sub I, bestaande, onder meer, in het halen van grint en zand uit de ravijnen, is zwaar en komt in geen vergelijking met de diensten die de andere categoriën hebben te vervullen.

Schrijver is van meening, dat alleen de kaste der Brahmanen, de Ksatria's, behoudens enkele uitzonderingen, vrijgesteld mogen zijn van de heerendienstplichtigheid en dat de Aria's, behoudens enkele uitzonderingen, dezelfde diensten moeten verrichten als de gewone dienstplichtigen.

Zooals de tegenwoordige toestand op Bali is, drukt daar een wedijver in het opmaken van geslachtslijsten, voor welker samenstelling men zich groote geldelijke offers getroost en zelfs de rijstvelden verpandt en verkoopt.

Het doel dat men daarmede beoogt, is het verkrijgen van vrijstelling van heerendienst, hetgeen, behalve dit voordeel, nog een meerder betoon van eerbied door de andere standen medebrengt.

Het schijnt daarbij niet altijd correct toe te gaan en dan is er veel geprutteld onder de werkelijk heerendienstplichtigen, bedoeld sub I, die van meening zijn dat zij zich dood moeten werken voor gamelanspelers, danseurs en anderen.

De inlandsche hoofden kunnen volgens schrijver hierin verandering ten goede brengen, als zij konden besluiten tot het handhaven van strikte onpartijdigheid in deze en zonder oogluiking of aanzien des persoons zouden willen optreden, zooals de ambtseed hun voorschrijft.

De behartiging der volksbelangen t. Westkust v. Sumatra. In de „Bromartani" van 13 April 1910 no. 29 is 'n artikel overgenomen uit de „Pertja Barat", waarin gewezen wordt op de wenschelijkheid, dat de tegenwoordige vooruitstrevende beweging ter Westkust van Sumatra, zich niet uitsluitend bepale tot onderwerpen van wetenschappelijken aard, maar zich ook uitstrekke tot onderwerpen, die betrekking hebben op den dagelijkschen arbeid van den kleinen man en diens zeer moeielijk oeconomisch bestaan.

Volgens de meening van den schrijver en ook van vele andere personen, hangt ten deze zeer veel af van de bekwaamheid en van den ijver der inlandsche hoofden, die er naar moeten streven, de meest mogelijke voeling te onderhouden met hunne onderhoorigen.

Daarom beveelt de schrijver aan, om — in navolging van het bestaande gebruik op Java — het houden van wekelijksche samenkomsten van de dorpsbewoners en hunne hoofden in het leven te roepen, welke door het voornaamste dorpshoofd moeten worden geleid en waarop deze gelegenheid heeft alle mogelijke voor den inlander van belang zijnde onderwerpen van oeconomischen, hygiënischen en anderen aard te bespreken, voorts inlichtingen te geven, van raad en voorlichting te dienen enz.

Dat zulk een dorpshoofd van intellectueele gaven niet ontbloot mag zijn spreekt van zelf, doch, zoo noodig, zou de samenkomst ook wel door een ander intellectueel persoon kunnen worden geleid.

De onderwerpen, welke besproken konden worden zouden kunnen zijn:

1e. over den aanplant van rijst, djagong, katjang, groenten, enz., alsmede over de wijze waarop zulks elders plaats heeft;
2e. over het onderhoud van klappertuinen, kaneelaanplantingen enz., en behandeling van hetgeen daarover voorkomt in reeds bestaande werkjes, nieuwsbladen, geschriften enz.
3e. over de verschillende ambachten en de huisvlijt;
4e. mededeelingen van verschillenden aard over tentoonstellingen die gehouden zijn;
5e. over den handel;
6e. over coöperatie;
  a. voor gezamenlijke rekening oprichten van een winkelvereeniging;
  b. het oprichten van gezamenlijke veestallen en de nachtelijke bewaking daarvan door de dorpsbewoners;
  c. het gezamenlijk bewerken der rijstvelden;
7e. over onderwijs en opvoeding der kinderen door de ouders;
8e. over hygiëne, de onreinheid der dorpen enz;
9e. over de politie en de haar door de dorpsbewoners te verleenen hulp.

Het is natuurlijk de taak van den leider dezer samenkomsten zorg te dragen, dat het besprokene door den kleinen man wordt begrepen en dat de gegeven wenken worden opgevolgd.

Dit schijnt zeer moeielijk, in aanmerking genomen het feit, dat de kleine man intellectueel nog zoo weinig ontwikkeld is, maar daar staat tegenover, dat die kleine man gewoonlijk beschikt over gezonde hersens, en zeer goed weet het onderscheid tusschen kwaad en goed en wat voor zijne belangen past of niet.

Het is dan ook zeer goed mogelijk, dat de gegeven wenken wel zullen worden opgevolgd, mits door de hoofden en leiders tactvol worde opgetreden en regelmatig toezicht op de dorpsbewoners worde gehouden.

Willen die samenkomsten practisch nut voor de bevolking opleveren, dan zal men op geschikte en energieke hoofden moeten kunnen rekenen, die hart hebben voor de zaak en voor het volk.

WAT DE CHINEES VERTELT.

Het oordeel van den heer Louw Giok Lan over de Jong-Chineesche beweging in Nederlandsch-Indië. — Zag de Jong-Japanner, de heer Mijansie, blijkens het medegedeelde in Het Koloniaal Weekblad van 12 Mei 1910 no. 19, den tegenwoordigen toestand der Jong-Chineesche beweging ,in Ned.-Indië vooreerst niet erg optimistisch in, hetzelfde gevoelen is ook de heer Louw Giok Lan, de adviseur van de Sportvereeniging Eeviol (= Eendracht en Vooruitgang is onze leus) toegedaan, die op Maandagavond, den 28 Maart 1910, in de Chineesche school op Pasar Senèn te Batavia, voor een talrijk opgekomen Chineesch publiek, de reeds te voren aangekondigde lezing hield over het onderwerp, waarvan boven sprake is.

Deze lezing is opgenomen in de „**Perniagaän**" van 7 April 1910 no. 75, waaraan het navolgende is ontleend:

Spreker leidde zijn voordracht in met in herinnering te brengen, dat het op den dag der lezing de sterfdag was van den grooten Profeet Confucius wiens hoog verheven leer door andere menschenrassen wordt erkend en geëerbiedigd en voor sommigen zelfs een voorbeeld tot navolging is, terwijl het feit moet worden geconstateerd, dat de Chineezen voor diezelfde leer de grootste onverschilligheid aan den dag leggen.

Vervolgens wees de inleider op het feit, dat de Voorzitter van de Sportvereeniging Eeviol, de heer Gouw Goan Kwie, op 11 December '09 in hetzelfde lokaal eene voordracht had gehouden en toen had gewezen op het nut van lezingen, waardoor het Chineesche publiek in staat wordt gesteld zijne gedachten te laten gaan over de belangrijkste onderwerpen van den dag.

De Tiong Hoa Hwe Kwan-Vereeniging heeft feitelijk aan het houden van lezingen den eersten stoot gegeven en sedert dien tijd hebben tal van bekwame mannen er zich toegezet, in het openbaar de leden van den Chineeschen stam tot het vereenigingsleven op te wekken en hen aan te sporen den dwaalweg te verlaten, waarop zij zich bevonden.

In hoofdzaak werd er op gewerkt, dat zij hun kinderen de noodige kennis moeten doen bijbrengen opdat deze volwassen zijnde, beter dan tot heden het geval was, den strijd om het bestaan zouden kunnen aanbinden.

Eenige jaren later kwam door bemoeienissen van Lie Teng Hwie, destijds onderwijzer op de Engelsche school van de Tiong Hoa Hwe Kwan vereeniging te Batavia en thans te Shanghai woonachtig, de sportvereeniging Tiong Hoa Oen Tong Hwe tot stand, welke thans doende is een muziekfonds in het leven te roepen.

Het was in hooge mate te betreuren, dat sedert zijn vertrek de Lie Hoen Hwe vereeniging te Batavia geen levensvatbaarheid toonde te bezitten.

Deze vereeniging beoogde ook lezingen te houden over belangrijke onderwerpen van den dag van politieken, oeconomischen, of anderen practischen aard.

Of de sportvereeniging Eeviol voor welker leden de spreker optrad, een dergelijk lot zal ondergaan, zou hoofdzakelijk van de leden zelven afhangen, die, in het belang van den bloei der Vereeniging, verplicht zijn, zich aaneen te sluiten en de noodige energie te ontwikkelen, willen zij handelen in overeenstemming met de leus van het gezelschap „Eendracht en Vooruitgang is ons doel".

Ieder Chinees heeft zich kunnen overtuigen van die aaneensluiting der andere rassen. De blanken danken vooral aan hun onderlinge samenwerking hun vooruitgang en voorspoed.

Hoe zou anders het Nederlandsche volk, zoo klein in zielental, zoovele uitgestrekte landen, welke zoovele malen grooter zijn dan het Moederland, op zulk een goede wijze kunnen beheeren?

Vergelijkt men de actie der Chineezen met die van de Nederlanders, dan moeten genen wel beschaamd staan over het feit, dat zij zoover ten achteren staan bij dezen.

Zulks mag evenwel voor de Chineezen geen reden zijn, om het goede voetspoor der Nederlanders niet te volgen.

De Chineezen in Ned.-Indië moesten, volgens den inleider, het Engelsche spreekwoord „Time is money" meer in toepassing brengen en den tijd niet

FEUILLETON.

Een Wedren met den Dood.

Schets uit de Engelsch-Indische wildernissen.

Heinde en ver geen enkel bewoond huis, slechts hier en daar nog eenige overblijfselen van een vroegere, sinds lang vergeten ontginning, die nu geheel bedekt is door den wasdom van het tropisch oerwoud.

Twee mannen zijn tot in deze wildernis doorgedrongen, zoekende naar orchideeën. Een afgelegen dorpje is het uitgangspunt geweest van hun vierdaagschen tocht; het geluk was hun gunstig, zij hebben heel wat verzameld. Zij gaan nu voor de laatste maal terug naar het dorp, vanwaar zij, in gezelschap van lastdragende koelies, den marsch willen aanvaarden naar het voor drie maanden verlaten stadje in Achter-Indië. Daar komt men weder in aanraking met de beschaafde wereld en de moderne middelen van vervoer.

Het is nacht en drukkend warm. Om de, in het droge jaargetijde half verdorde, moerassen aan de kleine open plekken in het bosch, zweven de schadelijke dampen, die de malaria veroorzaken.

Dick Stevens staat voor de opening van de tent, die zij aan den zoom van het moeras hebben opgeslagen, en kijkt in het rond. Aan de andere zijde van de open plek, over de smalle zandstreep, die zich tusschen het bosch en het moeras bevindt, en door 't fletsche licht van de maan wordt beschenen, sluipen spookachtig zacht eenige reptielen. Hun instinkt heeft hen gewaarschuwd, zij zijn op de vlucht en snellen naar hun bekende schuilhoeken, voor den orkaan, die in aantocht is. Men hoort ook een menigte vogels laag over den grond fladderen en schuilefen. Alles doet een naderend onheil vermoeden.

Stevens richt den blik naar het Zuiden, naar het lange dal, waarlangs ieder jaar op denzelfden tijd de Zuidwest-moesson het heuvelland binnentrekt. — Maar zware wolken verbergen de maan, vandaar dat geheel het omliggende landschap in duisternis is gehuld.

Eensklaps verlichten elkander snel opvolgende bliksemstralen de omtrekken van den heuvelrand en teekenen dezen af tegen den in een vuurgloed gehulden achtergrond.

De Engelschman, die zes maanden geleden voor het eerst Indië aanschouwde en daardoor nog niet vertrouwd is met deze verschijnselen, gaat de hut weder binnen en schudt zijn metgezel wakker.

— Hallo, Bill, wordt toch eens wakker! roept hij. Ik geloof, dat de moesson in aantocht is. Het ziet er in het Zuiden bedenkelijk uit. De kruipende dieren trekken weg, dat is een onbedriegelijk voorteeken, niet waar?

Bill Hooker springt op en loopt naar buiten. Een haastige blik overtuigt hem, die de weersveranderingen van deze landstreek al sedert jaren kent, dat de toestand hoogst ernstig is.

— Verdoemde verrassing! De duivel hale ze, vloekt hij. Ik verwachtte de moessonsverandering eerst over een paar dagen. Wij moeten ons nu daartegen zien te wapenen. Het noodweer zal spoedig genoeg losbarsten. Het ontbreekt ons aan tijd om ons boeltje van hier weg in veiligheid te brengen, wij moeten het hier begraven. Zoodra wij dat gedaan hebben en de tent op den grond gelegd, loopen wij zoo hard wij kunnen naar de bouwvallen van gindschen tempel. Het oude, massieve gebouw is nog wel sterk genoeg om de woedende elementen te trotseeren. Daar wachten wij den eersten windstoot af. Zoodra het begint te regenen, gaat de wind liggen; zwaar bepakt zouden wij slechts langzaam vooruitkomen en gevaar loopen er onderweg ons goed en ons leven bij in te schieten.

De donder begint steeds harder te rollen, de storm neemt nog voortdurend in hevigheid toe, terwijl de twee mannen bezig zijn hun schatten aan den grond toe te vertrouwen. De planten, die zij verzameld hebben, zijn van groote waarde, vooral van een plant, die hij ontdekt heeft en die vóór hem nog geen ander Europeaan gezien heeft, een geel met witte orchidee, verwacht Stevens, dat zij als „Stevensia ovata", door kweekers en liefhebbers in Engeland, met goud betaald zal worden.

Hun werk is afgeloopen, alles wat zij niet gemakkelijk mede kunnen nemen, hebben zij in een kuil begraven, met het linnen van de tent toegedekt en daarop een zwaren steen gelegd.

— Nu vooruit, roept Hooker, de lantaren in de hand nemend. Kom mede.

En de beide mannen rennen nu door dik en dun naar den tempel toe. Achter hen huilt een woedende orkaan, die boomen ontwortelt en in splinters slaat. Maar behalve een paar builen en schrammen bereiken zij ongedeerd hun schuilplaats, kruipen door een gat naar binnen en steken de uitgedoofde lantarens opnieuw aan. Gezellig ziet het er daarbinnen niet uit, doch zij moeten zich gelukkig achten, dat zij onder dak zijn.

— Goddank, zegt Stevens, nog geheel buiten adem. Het gevaar is geweken. Indien de moesson ons eens overvallen had, en de planten, die wij gedurende de laatste dagen verzamelden, de kostbaarste van alle, die wij gevonden hebben, eens had vernield! Ik kan er niet aan denken! Ik zal me voor het geld, dat ik er voor krijg, een lekker warm nestje voor Hetty kunnen bouwen. Ik zal......

— Ja, ja, valt Hooker hem in de rede, als je eerst maar weder in Engeland zijt. Mijn nichtje heeft geleden onder de scheiding van jou; zij heeft mij herhaaldelijk gevraagd toch goed voor je te waken en ik ben dus niet eerder gerust vóór ik je weder gezond en wel aan haar aflever. Ik kan nog maar steeds een angstig voorgevoel niet van mij afzetten.

— Maar, Bill, oude pessimist, hoe kom je daaraan? De gevaren en ontberingen liggen nu immers achter ons; over drie weken zijn we in Calcutta, om ons naar Europa in te schepen. Nooit kan ik je dankbaar genoeg zijn, dat je mij den weg hebt gewezen om een klein vermogen te verzamelen. Wat zal Hetty in haar schik zijn!

— Ik ben blij, dat gij ons niet ziet in dit afschu-

op de nuttelooze wijze voorbij laten gaan, zooals nu zoo dikwijls plaats heeft.

Waarom zou men trouwens tot den dag van morgen uitstellen, hetgeen heden kan worden afgedaan?

De Bataviaasche Chineezen maken zich z. i. in het geheel niet moeielijk over den vooruitgang van den Chineeschen stam.

Bij de Europeanen kan men, wat het behartigen van hunne volksbelangen betreft 'n geheel ander optreden waarnemen. De aaneensluiting van de vele in Ned.-Indië aanwezige Chineezen zou veel sterker moeten zijn dan die van de betrekkelijk weinige Europeanen in Insulinde.

Eerst sedert de laatste tien jaren laten de Chineezen in Ned.-Indië zich eenigszins aan het onderwijs gelegen liggen en dit voornamelijk tengevolge van de actie van de Tiong Hoa Hwe Kwan-Vereeniging te Batavia. Hunne algemeen intellectueele ontwikkeling is echter nog niet zoodanig vooruitgegaan dat zij tegenwoordig op gemakkelijker wijze den vroegen den strijd om het bestaan kunnen aanbinden.

De inleider vestigde hierop uitdrukkelijk de aandacht van zijn gehoor en hoopte dat het besef levendig zou worden, dat, zoolang niet meer dan 5% van het geheele aantal in Ned.-Indië wonende Chineezen aan de vooruitstrevende Jong-Chineesche beweging deelneemt, de thans bestaande geringschatting van den Chineeschen stam door de andere menschenrassen eerder toe- dan afnemen zal

Wel is waar wordt in de Nieuwsbladen herhaaldelijk gewezen op den vooruitgang van de Chineesche beweging, maar niettemin blijft de waarheid bestaan, dat de Chinees, in vergelijking met den toestand, waarin andere nationaliteiten verkeeren, ten achteren is

Vergelijkt men bijv. het bestaan van het Chineesche Keizerrijk met het Koninkrijk der Nederlanden, dan is het eerste een olifant en het laatste een dwerghert gelijk.

Doch Nederland wordt met krachtige en vaste hand bestuurd en weet zijne uitgestrekte bezittingen aan zich te binden.

Het Chineesche Keizerrijk daarentegen heeft de grootste moeite de bevolking in het goede spoor te leiden en mist de macht om den beschermenden bestuursarm te reiken aan de emigranten.

In de landen met Westersche beschaving weet men ieders vrijheid te eerbiedigen en de bevolking waardeert zulks, maar de Chinees hecht zich alleen aan het bezit van aardsche goederen, terwijl de belangen van het moederland, behoudens een enkele uitzonderin, hem koud laten.

Zelfs de Joden, waaronder vele rijke lieden zijn, weten zich te doen eerbiedigen. Maar de rijke Chinees stelt geen geld beschikbaar voor doeleinden van hooger orde. Wel kan men soms waarnemen, dat het wordt uitgegeven met het kennelijk doel den landgenoot in ongelegenheid te brengen.

Het behoeft dan ook bij niemand verwondering op te wekken dat de Chinees — onder de beschreven omstandigheden — over het algemeen weinig geëerbiedigd wordt door andere nationaliteiten. [1])

En dat zal zoo blijven, zeide spreker, tenzij de Chinees de middelen weet te vinden om aan die geringschatting een einde te maken.

Beschikbaarstelling van de noodige fondsen, aaneensluiting van alle Chineezen en algemeene intellectueele ontwikkeling van het volk op uitgebreide schaal, waren, volgens den inleider, de middelen om tot het beoogde doel te geraken.

De onverschilligheid der ouders moest plaats maken voor warme belangstelling in het onderwijs der kinderen, zoowel voor jongens als voor meisjes, want, zonder degelijke ontwikkeling ook van de Chineesche vrouw kan z. i. van de jong-Chineesche beweging niets terechtkomen.

Ook moet er meer belangstelling komen voor het bestaan en de ontwikkeling van het moederland, hetgeen men het best toonen kan door geldelijken steun te verleenen aan het Po Tjo Hwe (= Marine) fonds, waardoor het Chineesche Keizerrijk in staat gesteld zou worden de vloot te organiseeren op Westerschen voet, en haar te versterken, zoodat 't een goed figuur kan maken op de aanstaande Vredesconferentie. [2])

Verder neme men steeds uitvoerig kennis van hetgeen in Groot-China dagelijks voorvalt en bepale zich niet alleen tot de kennisname van algemeenheden als: China is een groot land, dat voortdurend in geldnood verkeert; de integriteit van de Chineesche en dergelijke landsdienaren laat te wenschen over; ook streve men er naar den band tusschen den emigrant en den landgenoot in het moederland te versterken.

De Chineesche Regeering doet van hare zijde thans al haar best om de toestanden in het Rijk te verbeteren door de slechte elementen uit het ambtenaarscorps te verwijderen en hen te doen vervangen door deskundige lieden met behoorlijke bezoldiging. Ook wil zij trachten de volksontwikkeling te bevorderen door het houden van tentoonstellingen. [3])

Deze kunnen een beeld geven van de vlijt, energie en van de intellectueele ontwikkeling van het Chineesche volk en kan men zich op die wijze overtuigen van de resultaten, welke 't onderwijs heeft opgeleverd.

Dat dit laatste verband houdt met het bedrag der geldmiddelen ,welke de Chineezen ter beschikking hebben willen stellen, spreekt van zelf. Daarom riep de spreker zijne landgenooten toe:

Werk in de richting van de bestaande Chineesche scholen mede en geef onderwijs aan Uwe kinderen! Weet, dat om te kunnen oogsten, ge moet hebben gezaaid, en dat uwe kinderen en hun nageslacht de vruchten zullen plukken van de boomen, die de ouders hebben geplant.

Benoeming van een Consul voor de Chineezen in Nederlandsch-Indië. [4]) Volgens een mededeeling in de „**Bintang Soerabaija**" van 7 April 1910 no. 78 heeft de Nederlandsche gezant te Peking zich niet vereenigd met den inhoud van de tusschen Chineesche Regeering en die van Nederland opgemaakte schriftelijke overeenkomst betreffende de aanstelling van een Consul voor de Chineezen in Ned.-Indië.

Het schijnt, dat er verschil van gevoelen bestaat ten aanzien van de bevoegdheden, welke aan zulk een Consul moet worden toegekend.

Zooals bekend is worden alle Consuls in Ned.-Indië beschouwd als handelsagenten van hunne respectievelijke Regeeringen.

De Chineesche Regeering zou echter vermoedelijk ook politieke rechten aan haar Consul toegekend wenschen te zien, waardoor deze een hoogere stelling zou innemen dan zijne ambtgenooten van andere nationaliteit.

Het zal dus nog wel eenigen tijd duren aleer deze aangelegenheid haar beslag krijgt.

[1]) De Chinees wordt door den goedgeloovigen inlander geringschat, omdat hij, volgens dezen, geen geopenbaarden godsdienst heeft en afgoden aanbidt.

[2]) Zie over het Marinefonds het medegedeelde in de Koloniale Weekbladen van 31 Maart en 26 Mei 1910, no. 13 en 21.

[3]) Over de tentoonstelling, welke in het jaar 1910 te Nanking zal worden gehouden, zie men de Koloniale Weekbladen van 27 Januari en 24 Maart 1910, no. 4 en 12.

[4]) Over ditzelfde onderwerp is het een en ander medegedeeld in het Koloniaal Weekblad van 24 Maart 1910, no. 12.

Van Vreemde Koloniën.

De emigratie uit Engelsch-Indië.

De commissie, belast met een onderzoek naar de emigratie uit Engelsch-Indië naar de Engelsche kroonkoloniën en protectoraten, die in Maart 1910 was ingesteld, heeft onlangs verslag uitgebracht van hare bevindingen.

Het verslag meldt dat de immigratie van Britsch-Indiërs in zekere kroon-koloniën werd ter hand genomen om te voorzien in het tekort aan arbeidskrachten voor den landbouw, dat voortsproot uit de afschaffing der slavernij en de suikerindustrie met vernietiging dreigde. In den aanvang werd in het Parlement heftig tegen den maatregel geprotesteerd, die dan ook in afwachting van den uitslag van een te houden onderzoek tijdelijk werd ingetrokken. Later ging men er weer toe over onder behoorlijk bestuurszoezicht. De commissie meent dat de verschillende bestaande bepalingen betreffende immigratie weinig aanleiding geven voor afkeuring, en zij komt tot de volgende conclusiën:

e. dat afgescheiden van eenige bijzondere wenken voor bepaalde koloniën het stelsel van immigratie van contract-arbeiders, zooals het nu wordt toegepast, geen aanleiding geeft tot ernstige tegenwerpingen in het belang van den immigrant.

2e. dat immigratie van Britsch-Indiërs in hooge mate bijdraagt tot de ontwikkeling der hulpbronnen van sommige der koloniën in de tropen;

3e. dat met het oog op den toestand waarin Indië thans nog verkeert de emigratie van contract-

---

welijke gat hier, dat zij niets hoort van 't woeden der ontketende natuurelementen, zij zou zich doodschrikken.

— Wij zijn nu immers veilig opgeborgen. De oude tempel heeft al heel wat stormen getrotseerd en zal ook aan deze wel weerstand bieden. Wij moeten het einde kalm afwachten, lang zal het wel niet meer duren. Morgen graven wij onzen schat weder op en dan voorgoed weg uit deze wildernis.

Stevens gaat op een hoopje puin zitten, maar vliegt eensklaps met een gil weder op. De lantaren valt om en gaat uit.

— Wat is er? vraagt Hooker.

Bij het flikkeren van een bliksemstraal ziet hij, dat zijn vriend haastig zijn jas uittrekt. Tusschen zijn beenen kronkelt een geel reptiel. Zijn angstig voorgevoel is bewaarheid geworden; Stevens heeft een beet van een kobra opgeloopen.

Hooker heeft de lantaren gegrepen en weder aangestoken. Hij staat naast zijn vriend, die de mouw opstroopt om zoodoende den linkerarm te ontblooten. Twee kleine, donkere stippen op zijn vel, toonen de plaats aan, waar de vergiftige tanden zijn binnengedrongen.

Hooker neemt zijn mes en maakt een snede in den arm. Het bloed stroomt er uit en daarop bindt hij een touw, boven de wond, bij den elleboog, om het nu vergiftigde lichaamsdeel.

— Drink nu, roept hij Stevens toe, hem de met cognac gevulde veldflesch gevende, drink deze achter elkaar leeg.

— O Hetty, kreunt Stevens. Lief, arm meisje... Afschuwelijk! afschuwelijk! Laat maar, Bill, ik ben toch niet meer te helpen. Binnen een kwartier tijds zal ik immers in slaap vallen en niet weder ontwaken. Je kent toch ook de kenteekenen.

— Onzin, Dick, houdt moed. Ik weet van gevallen......

— Maar niet wanneer iemand gebeten is door een Naja tripudians van bijna twee meter. Mijn laatste uur is geslagen.

— Kom, denk aan Hetty. Wees een man en blijf kalm. De slang heeft door je jas en je hemd heen gebeten, zoodat een groot gedeelte van het vergift in de stof is gaan zitten. Ik kan niet bij Hetty terugkomen zonder jou, maar als dat toch zou moeten geschieden, moet ik haar dan zeggen, dat je laf geweest zijt, den dood niet getrotseerd hebt.

Met een schop slingert Stevens de kobra, wiens kop hij reeds met zijn hak gekwetst had, van zich af; hij heeft weder moed geschept.

— Ik wil hem trotseeren, Bill, zegt hij. Ik zal het noodlot het hoofd bieden, er tegen worstelen, zoolang ik nog een ademtocht bezit.

— Dan zullen wij het ook bedwingen. Ga mee!

— Meegaan! Waarheen? Wat doen?

— Den dood uitdagen tot een wedren!

Hooker grijpt zijn vriend bij den gezonden arm en dwingt hem naar buiten.

— Wat? Naar buiten in den orkaan? Moeten wij dan beiden te gronde gaan? Een der afgebroken takken kan ons treffen, ons dooden, jou en mij, en jij moogt je niet opofferen ter wille van mij.

— Wij moeten het wagen. Het is onze eenige kans. De lichamelijke inspanning zal de slaap bij je overwinnen. Als je tot morgen wakker kunt blijven ben je gered. Een zegen in dergelijke gevallen is de alcohol. Ik heb in Brazilië eens met een halven liter rhum de gevolgen van den beet van een sjara kara, één der vergiftigste slangen, gelukkig overwonnen. Als ik onder normale omstandigheden eenzelfde hoeveelheid gedronken had, zou ik hoogstwaarschijnlijk daaraan gestorven zijn. Hier, neem nog een flinken slok.

In de volgende minuut zijn beiden buiten; de wanhopende wedloop neemt een aanvang...... Struikelend, vallend, weder opspringend; door den storm voortgezweept, door de rondwarrelende takken getroffen. Bliksemstralen slaan in, achter hen, vóór hen, boomen in splinters houwend, maar voorwaarts, steeds voorwaarts. De opgewondenheid beziet hen; zij vliegen vooruit, zij roepen en schreeuwen als bezetenen.

Verder, verder; heuvel op, heuvel af, over de uitgedroogde bedding van de beekjes; door bamboesen rietgewas, zich verwarrend in doornige ranken, gewond en gekrakt.

Aldus verloopt een uur, een tweede; de mannen zijn nog altijd op de been, maar het tempo van hun vaart wordt langzamer. Hun harten bonzen, hun longen hijgen.

Stevens valt neer, maar Hooker helpt hem weder overeind.

— Nu maar één half uur meer, Dick. Hier neem mijn arm en steun op mij.

De storm wordt minder, de donder rolt alleen nog maar in de verte; geen felle bliksemstralen trekken meer door het firmament......

De wind gaat nu geheel liggen en de eerste regendroppels beginnen te vallen.

Hooker blijft staan bij een kleinen waterloop. Hij kijkt zijn vriend recht in de oogen; deze staan nog helder. De arm bloedt nog, maar de wond ziet er zuiver uit; het gift is niet tot in zijn bloed doorgedrongen. Hij neemt de doek van den arm en wascht de wond met cognac en water uit en verbindt die.

— Hoera, mijn jongen, jubelt Hooker. Wij hebben den wedren gewonnen. Wie drie uren na den beet van een kobra nog zoo frisch is als jij nu, heeft niets meer te vreezen. Nu kunnen wij even rusten. Zoodra de dag aanbreekt keeren wij terug om onze planten te halen en zullen eens flink uitrusten. Tegen December zijn wij in Engeland terug en zullen daar een vroolijk Kerstfeest vieren. Mijn kerstgeschenk voor Hetty, dat ben jij, gezond en vroolijk, en met een klein kapitaal om een huishouden in te richten.

— Goede, oude Bill, dat alles hebben wij aan jou te danken. Ik zou verloren geweest zijn, als jij me niet had bijgestaan in het gevaar, met je vastberadenheid en je zielskracht. Zonder jou had ik nooit den beet van den reuzenslang kunnen trotseeren.

Vertaald door M. v. d. B. v. R.

arbeiders de eenig uitvoerbare vorm van emigratie op eenigszins belangrijke schaal naar ver afgelegen koloniën is.

Ten aanzien van die emigratie van contract-arbeiders wenscht de commissie dat de volgende beginselen in acht genomen worden:

1e dat emigratie onder contract ten behoeve van particuliere werkgevers slechts naar zulke koloniën wordt toegelaten, waar den immigrant na afloop van zijn contract gelegenheid gegeven wordt zich zelfstandig op het land te vestigen.

2e. dat bijgevolg zulke emigratie slechts wordt toegestaan naar zulke koloniën, waar voldoende grond is om te worden ontgonnen;

3e. dat aangezien het natuurlijk in het belang eener kolonie is om den nog braakliggenden grond te ontginnen, er niets tegen is, dat het bestuur van zulk eene kolonie den werkgevers steun verleent voor de immigratie van arbeiders, die eerst ter beschikking van de werkgevers doch later zelfstandig bijdragen tot de ontwikkeling van de hulpbronnen van het land. De aard van dien steun en de wijze waarop die zal worden verleend, zijn natuurlijk zaken, die voor iedere kolonie afzonderlijk in verband met de behoeften der werkgevers aan werkkrachten en van de kolonie aan ontwikkeling zullen moeten worden geregeld.

Met betrekking tot het sluiten van nieuwe contracten na afloop van het oorspronkelijk contract dringt de commissie aan op afschaffing van dit gebruik, waarmede in Britsch Guyana, op Jamaica en Trinidad reeds is gebroken.

Worden, wat wel waarschijnlijk is, de voorstellen der commissie door de regeering overgenomen dan zullen verschillende kroonkoloniën en protectoraten onder Engelsche vlag zich den toevoer van immigranten uit Engelsch-Indië zien afsluiten.

Onder deze laatste bevinden zich de Fidji-eilanden, waar den Britsch-Indischen immigrant geen recht wordt toegekend, om grondbezit te erlangen. Dientengevolge zullen voor die eilanden op landbouwgebied moeilijke tijden aanbreken, daar ook een andere bron van aanvoer van werkkrachten dreigt te verdrogen. Tot nu kwamen toch vele arbeiders van den Solomon-archipel, maar nu worden ook hier uitgestrekte aanplantingen aangelegd, waardoor de aanwezige werkkrachten aan het land zullen worden gebonden.

In die omstandigheden stelt men zich voor de Fidji-eilanden de oplossing van het vraagstuk voor door de nederzetting van vrije arbeiders te bevorderen. —

De Sidney Morniny Herald had 'n ander idee, met betrekking op Nieuw-Guinea, waar ook niet valt te denken aan immigratie uit Britsch-Indië.

„Indien het duidelijk bewijs geleverd is dat dwang tot arbeiden noodig is om het ras der inboorlingen voor uitsterven te behoeden, dan ware het beter hen tot werken te dwingen."

Het blad wees hierbij juist op Fidji, Hawai en Samoa, waar de inboorlingen de plaats hebben moeten ruimen voor Indiërs, Japanners en Chineezen, terwijl hetzelfde voor Nieuw-Guinea te wachten stond, tenzij men de inboorlingen aan den arbeid kon krijgen.

Europeesche Landbouw in de Duitsche Koloniën.

Volgens dr. Franz Stuhlmann is de toestand van den Europeeschen landbouw in de Duitsche koloniën, afgezien van de hoeven van blanke kolonisten in Zuid-West-Afrika op het oogenblik de volgende:

Daar vele maatschappijen zich zoowel op den landbouw als op den handel toeleggen, is het moeilijk met juistheid te bepalen, welke kapitalen in Europeesche landbouwondernemingen zijn belegd. Men zal echter niet ver van de waarheid zijn door een totaal van 75 millioen mark aan te nemen, waarvan 34 in Oost-Afrika; 15 in Kameroen, 2 in Togo, 8¾ op de eilanden in de Stille Zee, behalve Samoa, 4 op Samoa en 8 in Zuid-West-Afrika werden belegd.

In Oost-Afrika legde men zich aanvankelijk vooral op de koffiecultuur toe. In Oesambara en het Kilimandjaro-gebied treft men nog 3822 hectaren met koffie beplant aan. Alleen in laatstgenoemd gebied blijkt de koffiecultuur nog loonend te zijn, weshalve men naar andere cultures omzag. In 1893 werd de sisal-agave in Oost-Afrika ingevoerd, die eveneens maar op geringere schaal in Togo en op Nieuw-Guinea werd aangeplant. Op het oogenblik beslaat deze cultuur in Oost-Afrika een oppervlakte van 14300 hectaren. De opbrengst bedroeg in 1908 in het geheel 3900 ton gouds, terwijl aan koffie slechts voor een waarde van nog geen 5 tonnen gouds kon worden uitgevoerd. In 1909 leverde de sisal-cultuur 'n oogst op van 5000 ton vezels en men verwacht, dat die hoeveelheid langzamerhand tot 15000 ton zal aangroeien, waardoor de vraag in Duitschland reeds in belangrijke mate door het aanbod uit Oost-Afrika zal worden overschreden. Men zal dan dus naar markten in den vreemde moeten omzien, zoodat nu reeds zal moeten worden aangestuurd op het verkrijgen van een superieur product.

Ook heeft de Europeesche landbouw in Oost-Afrika zich toegelegd op de caoutchouc-cultuur, waarbij hoofdzakelijk manihot glaziovii werd verbouwd. Deze soort levert een eenigszins harsachtig product, dat op het oogenblik omstreeks de helft van den voor Para-rubber betaalden prijs behaalt, maar is eene soort van de caoutchoucleverende boomen, die voor het droogе klimaat van Oost-Afrika het eerst in aanmerking komt. Op het oogenblik wordt het aantal boomen op de ondernemingen op ongeveer 14 millioen, waarvan in het begin van 1909 reeds meer dan twee millioen volwassen waren, geschat. Het oppervlak door deze cultuur ingenomen, is omstreeks 13000 hectaren. In 1907 werd eene hoeveelheid van 87000 kilogrammen ter waarde van ƒ 250.000 geoogst. Daar de productiekosten ongeveer ƒ1.68 per kilogram bedragen is de cultuur, met het oog op de huidige prijzen van het caoutchouc zeer loonend.

In Kameroen werd aanvankelijk nagenoeg uitsluitend kikxia verbouwd, waarmede, anderhalf jaar geleden, omstreeks 2700 hectaren beplant waren. Sedert heeft men echter ook hevea in die kolonie aangeplant, waar nu de hevea-cultuur een oppervlakte van twee honderd zeventig hectaren beslaat. Caoutchouc wordt ook door Europeesche ondernemingen in de kolonie Nieuw-Guinea en op Samoa verkregen, waar hevea, maar ook castilloa en ficus elastica worden verbouwd. De caoutchouc-ondernemingen in die beide koloniën beslaan een oppervlak van 2850 hectaren met 1.182000 boomen.

De cacao-cultuur neemt in Kameroen, in de kolonie Nieuw-Guinea, en op Samoa voor de Europeesche landbouw-ondernemingen de voornaamste plaats in. De eilanden in de Stille Zee leveren het beste product op. In het begin van 1909 waren in Kameroen 7600 hectaren met cacao beplant waarvan 'n productie werd verkregen van 2.447.250 kilogram, ter waarde van ca. 16 tonnen gouds. Op Samoa besloeg deze cultuur een oppervlak van 1640 hectaren, en werd eene hoeveelheid van ruim 200.000 kilogram, ter waarde van circa ƒ147.000 uitgevoerd. In Nieuw-Guinea werd de cacao op een oppervlak van 225 hectaren verbouwd doch bedroeg de uitvoer slechts 264 kilogram. Deze cultuur heeft zeer veel van parasieten te lijden en wordt overigens nog gedrukt door de lage marktprijzen.

In Oost-Afrika, op Samoa en in Nieuw-Guinea legt de Europeesche landbouw zich ook toe op de klapper-cultuur. In eerstgenoemde kolonie zijn 6725, op Samoa 3710 en in de kolonie Nieuw-Guinea waartoe gelijk bekend ook de Bismarck-archipel en andere eilanden in de buurt behooren, 16000 hectaren door Europeesche ondernemers met klapperboomen beplant. Men kan de hoeveelheid copra, die door den Europeeschen landbouw op de Stille Zee-eilanden werd uitgevoerd, stellen op negen duizend ton. Wat Oost-Afrika betreft, is in de uitvoercijfers geen onderscheid gemaakt tusschen het product van den Europeeschen- en van den inlandschen landbouw, zoodat de gegevens van den eersten niet bekend zijn.

De Europeesche landbouw heeft zich wijders in Oost-Afrika ook toegelegd op de katoen-cultuur. Daar waren in het begin van 1909, 6400 hectaren met katoen beplant. In 1908 werd een hoeveelheid van 270.150 kilogram katoen, ter waarde van nagenoeg ƒ150.000 worden uitgevoerd.

Resumeerende, waren dus in het begin van 1909 door den Europeeschen landbouw in de Duitsche koloniën 9700 hectaren met cacao, 3900 hectaren met koffie, 11.441 hectaren met sisal-agave, 26700 hectaren met klapperboomen en 18950 hectaren met caoutchouc-boomen beplant. In totaal besloeg het oppervlak dus ruim 70.000 hectaren, dat is nog geen 100.000 bouws.

Oost- en West-Indisch Literatuur-overzicht.

De Java-suikerindustrie in woord en beeld. Beschrijving van het model van een rietsuikerfabriek op Java,

tentoongesteld door belanghebbenden in de Javasuikerindustrie op de Internationale Wereldtentoonstelling, gehouden te Brussel in 1910, door Mr. J. M. Ramaer. (Amsterdam, J. H. de Bussy.)

Het is ongetwijfeld een goed denkbeeld geweest van Mr. Ramaer, den vertegenwoordiger voor Nederland van het Algemeen Syndicaat van Suikerfabrikanten op Java, om dit in alle opzichten fraai uitgevoerd werk het licht te doen zien. Behalve de door platen en een platte-grond verduidelijkte beschrijving van het in den titel genoemd model van een suikerfabriek, bevat het boek een korte historische herinnering aan de ontwikkeling der Javasuikerindustrie alsmede reproducties van een deel der te Brussel vanwege het Algemeen Syndicaat tentoongestelde fotographiën, betrekking hebbende op den aanplant van suikerriet op Java en op het bedrijf van den suikerfabrikant aldaar.

Een andere blijvende herinnering aan de Brusselsche tentoonstelling is de dezer dagen verschenen Catalogus der Nederlandsche afdeeling, waarvan het grootste gedeelte bestaat uit eene beredeneerde opsomming der Koloniale inzendingen, samengesteld door den heer D. van Hinloopen Labberton. Ook uit dezen catalogus valt op te maken dat de Indiën een belangrijke plaats innemen op de wereldtentoonstelling.

Weekblad voor Indië.

In Nr. 5 van den loopenden jaargang schrijft P. J. Egbers over Multatuli's verblijf in Duitschland terwijl ook „Ofoei" in zijn bekende rubriek Indische penkrassen dien grooten schrijver in herinnering brengt en blijkbaar groote vereering voor hem koestert, waarvan hij in de volgende bewoordingen blijken geeft:

Den 7en Mei l.l. is het vijftig jaar geleden geweest, dat Multatuli zijn Max Havelaar de maatschappij van Slijmerings en Droogstoppels inslingerde.

In Holland hebben de besten van den lande zich opgemaakt om den heros te eeren, die, gansch alléén met enkel het Woord als wapen de veelhoofdigen draak van leugen en conventie bevocht. Wat Multatuli voor ons voelen, ons denken gedaan heeft dat is van grootheid en diepte niet te berekenen.

Wàt heeft Indië gedaan voor den held, die om Indië leed en streed, die eigenlijk de eerste was, die Indië bekend maakte en openbaarde aan de krenten-verkoopenden, koffie-sjacherenden Hollander?

Heeft heel Indië feestgevierd? Hebben de banieren gewapperd, hebben de trommen geroffeld, en hebben de fanfares geschetterd der jubelende trompetten?

Is er, vóór aan de haven van Priok, een standbeeld opgericht voor den gróótsten man, die ooit in Indië de zilveren pet droeg op een hoofd vol nobele, humane gedachten, en de jas met zilveren knoopen sloot over een hart van geestelijk goud?

Weet men in Indië wel, dat in geheel Duitschland op het oogenblik Multatuli wordt gelezen en dat men u te Berlijn, als ge naar de Nederlandsche literatuur vraagt, onmiddellijk bewonderend den naam Multatuli noemt?

Wat is er gedaan in Indië, in zijn land, het land, waarom zijn hart leed als om een geliefde?

Niets, of zoo goed als niets. Te Semarang en te Soerabaja is een „avond" gehouden, dat is alles.

Op die avonden is alles, wat officiëel was, weggegebleven, veilig verscholen achter dichte jalouziën en deuren.

Indië heeft Multatuli genegeerd, voordat nog één haan kraaide. Indië kende Multatuli niet, durfde Multatuli niet te kennen, was bang zich met dien paganist te blameeren; Indië, dat pas den prul-rijmelaar Heye op een nationalen feestdag gehuldigd had, maar zijn grooten dichter-denker Multatuli niet openlijk groeten en eere-geven durft; Indië, het bureaucratische, koloniale Hallemannetje, dat „zoo fatsoenlijk" is, en „gaarne zal ontvangen, dèn eersten en derden Dinsdag van de maand......"

Voorts bevat dit Nr. een zeer lezenswaard artikel over de verbetering van Java's veestapel. De schrijver juicht het toe dat van hoogerhand de noodige stappen worden gedaan om afdoende maatregelen te nemen ter voorkoming van algeheelen ondergang van Java's veestapel, een ondergang die dreigend is door een langzaam, maar zeker voortschrijdende degeneratie sinds jaren her.

Echter verwacht hij weinig resultaat van de in het gewest Kediri geïmporteerde Bengaalsche springstieren, veel meer daarentegen van de in Soerabaja (afd. Modjokerto) gebezigde Balineesche stieren. Het Balineesche rund (banteng) voelt zich op Java evengoed thuis als op Bali; het behoeft in grootte in forschheid en gespierdheid in géén geval onder te doen voor het Bengaalsche; het is een oorspronkelijk zuiver ras — wat men van het Bengaalsche niet zeggen kan — en daarom aangewezen om den Javaanschen „sapie" op te heffen uit zijn reeds zoo vergevorderden staat van degeneratie.

Overigens geeft dit nummer het nieuwste portret van den bekenden pastoor Verbraak met een kort waardeerend bijschrift; het vervolg van het artikel Naar het Sneeuwgebergte! *) en van Victor Ido's roman: De Paupers. Roman uit de Indo-Europeesche samenleving.

De Indische Mercuur. No. 25.

Inhoud: Molenpersing van suikerriet, door H. C. Prinsen Geerligs. — Plantwijdte bij caoutchoucboomen. — Uitgifte Grankreek-terreinen in Suriname. — Invoer op Java in 1910. — Uitvoer van Java in 1910. — Kultuurberichten. (De suikercampagne 1910 op Java. — Eene reorganisatie in de Vorstenlanden. — Gebrek aan werkvolk voor kultuurondernemingen. — De Gouvernements rubberaanplantingen. — Verkoop van ondernemingen aan Engelsche maatschappijen, enz.) — Kleine mededeelingen. (Het definitieve havenplan van Soerabaja. — Vergunningen voor mijnbouwonderzoek in Ned.-Indië — Wijzigingen van het tarief van invoerrechten, enz.) — Financiëele berichten en verslagen; zoomede de overige vaste wekelijksche rubrieken.

Berichten van den Sint-Claverbond.

Nr. 2 van de Berichten uit Ned.-Oost-Indië voor de -eden van den Sint-Claverbond (niet in den handel) bevat de navolgende, meest keurig geïllustreerde bijdragen: Vormreis van Z. D. H. Mgr. E. S. Luypen. Naar Midden-Flores, door Pr. G. B. Schweitz. — Uit de bovenlanden van Menado, door Pr. P. A. Wintjens. — Rondom Sumatra, door Pr. J. Frencken. — Huldiging van Pastoor Verbraak. Eene Novene bij een vulkaan, door Pr. J. Kremer.

De schrijver van dit laatste artikel heeft het indrukwekkende schouwspel eener uitbarsting van den Lobetobi bijgewoond, waaraan het volgende is ontleend: De Lobetobi is een zeer werkzame vulkaan op de Oostkust van Flores en die de omgeving met schrik vervult. Den 28en September steeg een ontzagelijke aschzuil statig en indrukwekkend uit den krater omhoog. Wel een kwartier lang braakte de vulkaan, toen was de massa uit den krater gedreven. Een aschkolom van wel duizend meter stond onbewegelijk rechtop boven den krater. Na eenige oogenblikken begon van boven de saamgeperste asch zich in de vrije lucht los te werken. De zuil geleek op een grooten boom met prachtige kruin, die zijn dichte kroon zachtjes uitbreidt in het rond. De kroon werd hoe langer hoe grooter in omvang en vormden zich zware dichte aschwolkjes, licht grijs van kleur, die krullend en rollend speelden in het hooge luchtruim. Dit alles werd beschenen door de ochtendzon. Terwijl de inlanders onder het ijzeren dak van het missiehuis veilig waren, hield ik aan het strand een waakzaam oog op die heerlijk mooie zuil, welke gloeiende ,asch en zelfs rotsblokken in zich bevatte. Zoolang de zuil boven den krater stond was er voor ons geen gevaar, maar boog zij naar het Noorden over dan werden wij bedolven. Reeds verspreidde zich de aschwolken boven onze hoofden toen plotseling de opkomende zeewind ze in Westelijke richting wegdreef naar het gebergte en verder over geheel Flores. 's Avonds was de kruin van den berg als het ware geheel vuur; gloeiende lava stroomde er uit en vloeide tot ver naar beneden. Nog dagen achtereen zagen wij des avonds het grootsche verschijnsel, den berg met den vuurgloed, alsof het bovengedeelte in brand stond. Ofschoon de aschwolken te Conga niet waren nedergedaald, was toen de atmosfeer als het ware gevuld met aschdeeltjes; men proefde asch, rook asch, ademde asch in, zoodat men er akelig van werd. Later vond men op de helling van den berg verspreide ledematen van menschen, die door de uitgeworpen steenbrokken waren vermorzeld.

Het is wel merkwaardig, dat dezelfde Lobetobi ook de aandacht heeft getrokken van den heer Rouffaer, tijdens zijn huidige reis in den Oostelijken Archipel, en deze een eruptie van den jongsten tijd beschrijft, welke opgenomen wordt in de eerstkomende aflevering van het Tijdschr. Kon. Ned. Adrdrijkskundig Genootschap.

Teysmannia.

Afl. 4 en 5 van jaarg. 1910 brengt de volgende artikelen: In memoriam. Dr. K. W. van Gorkom, door T. D. — Java coca, door A. W. K. de Jong. — Hevea tapproeven in den cultuurtuin, door W. M. van Hetten. — Kort overzicht der voorloopige resultaten van den arbeid door het Landbouw-Bureau van het Kali-Syndicaat gedurende de jaren 1906-09, door A. W. K. de Jong. — Hibiscus Cannabinus een voor Java nieuwe vezelplant, door E. de Kruyff. — Een zwarte miersoort als eventueele bestrijding tegen de robustarups, door D. Mac Gillavry. — Over den grond van Java, door Dr. E. C. Julius Mohr (vervolg). — Manilahennep, door E. de Kruyff. — De opbrengst van bengaalsch gras en paspalum dilatatum, door W. M. van Helten. — Een veldproef, door A. W. K. de Jong. — Twee groote aetherische oliënfabrieken in Europa, door A. W. K. de Jong. — Xyleborus Coffeivorus Nov. spec. een nieuwe koffieparasiet, beschreven door Dr. H. W. van der Weele. — Sprokkelingen uit nieuwe publicaties. — Verslag van een onderzoek van enkele grondstoffen voor de halfstoffen- en papierfabricatie op Java, door H. G. Havik.

*) Dit artikel leidt de heer M. van Geuns als volgt in: „Door bijzondere omstandigheden zijn wij in staat gesteld de lezers van het Weekblad voor Indië in kennis te brengen met het verslag van mr. Lorentz over zijn beroemde jongste Zuid-Nieuw-Guinea-expeditie, aangevangen op 9 October 1909". Dat „door bijzondere omstandigheden" is ons echter niet heel duidelijk, gegeven het feit dat mr. Lorentz, verslag reeds lang gedrukt is als Bulletin No. 62 van de Maatschappij ter bevordering van het Natuurkundig Onderzoek der Nederlandsche Koloniën, en de tekst in het Weekblad volkomen gelijk is aan die van genoemd Bulletin. De heer Van Geuns is er vermmoedelijk ingeloopen!

De Protestantsche kerk in Indië.

Te Batavia (bij Albrecht en Co.) is verschenen 't Algemeen verslag der protestantsche kerken in Ned.-Indië, loopende over het jaar...... 1905! Beter laat dan nooit, zal men zeggen, dat is zoo, maar deze late verschijning beneemt aan de gegevens alle actueele waarde, inzonderheid waar het betreft de vermelding van cijfers en ook functionnarissen. Uit het verslag valt voorts nog op te maken, dat het godsdienstig en zedelijk leven in 1905 nog al wat te wenschen heeft overgelaten. Als een der oorzaken voor Celebes wordt genoemd de mil. expeditie naar Zuid-Celebes en hetgeen daaraan voorafging, hoewel het verband tusschen een en ander ons, eerlijk gezegd, ontgaat. In Bandoeng wordt het godsdienstig leven vrij treurig genoemd, uitingen van godsdienstig leven waren er zeldzaam en dan nog van weinig beteekenis. Ten aanzien der gemeenten Malang Pasoeroean en Bangil wordt medegedeeld, dat meest armen en oude van dagen de godsdienstoefeningen bijwoonden, doch dat het overgroot gedeelte der gemeenteleden, vooral officieren en ambtenaren, afkeerig bleek van-, of onverschillig ten opzichte der godsdienstoefeningen, enz., enz.

Men houde echter in het oog, dat het verslag over 1905 loopt, thans in 1910 zijn de toestanden in dit opzicht in Indië heel wat betrr naar verluidt, óók bij de ambtenaren en officieren!

Vervolg opgave van bladen en tijdschriften welke nieuw ter lezing zijn gelegd in de Leeszaal, Laan v. Meerdervoort 195, Den Haag, die dagelijks, Zon- en feestdagen uitgezonderd, geopend is van 10 uur vóór- tot 6 uur namiddags.

De Javabode t/m 1 Juni 1910;
De Sumatrabode t/m 31 Mei '10;
Het Soer. Handelsblad, Idem;
Het Ned.-Effectenblad no. 21;
De Indische Mercuur no. 26;
Handelsberichten v/h Min. v. Landbouw no. 171;
Bandera Wolanda no. 55;
Vereen. Moederland en Koloniën no. II van 1910;
(Adres aan Z. E. de Min. v. Kol. inzake de spoorweglijn Batavia-Buitenzorg.)
Tropisch-Koloniale Staathuishoudkunde;
Het Probleem, door J. H. Boeke.

Leestafel HEULSTRAAT 17.

Opgave van dagbladen en tijdschriften, ter lezing liggend in de leeszaal van het Hoofdbestuur van „Oost en West", Heulstraat No. 17, den Haag, welke dagelijks, Zon- en feestdagen uitgezonderd, geopend is van af 's morgens 9 uur tot 6 uur 's namiddags.

Museum voor Land- en Volkenkunde, verslag van het jaar 1909.

Inlandsche landraadvoorzitters en Inl. bestuursambtenaren door F. Fokkens.

Acht dagen in de Padangsche bovenlanden door L. C. Westenenk.

Inl. ambtenaren ter Sumatra's Westkust no. 1.

Tijdschrift Minangkakau Vereeniging.

12e jaarverslag van den nationalen bond voor vreemdelingenverkeer in Nederland.

De Planter, Onze West, Sumatrapost, Sumatrabode, Javabode, Bataviaasch Nieuwsblad, De Padanger, De Sumatra Courant, De Surinamer Courant, Soerabaiasch Handelsblad, Nieuwe Soer. Crt., Deli Courant, Preangerbode, Javasche Courant, De Locomotief, 20 diverse Maleische bladen en tijdschriften.

Verscheidene periodieken, waaronder:

Hou en trou, Vrede door recht, De Stem van Indië, Tijdschrift voor economische geographie, Indologenblad, De Banier, Neerlandia, Jong Indië, De Boodschapper, Revue économique, Indische gids, Weekblad voor handeldrijvenden en industrieelen middenstand, Exportblad, Cultura, Deutsche Kolonial Zeitung, Sociaal Weekblad, Ned. Zendingsbode, Maandbericht van het Ned. Zendeling-genootschap, Indisch genootschap, Weekblad voor Ned.-Indië, Insulinde, Deutsche Wochenzeitung für Niederland und België, en tal van andere brochures, jaarverslagen, enz. enz.

MEDEDEELINGEN.

Van het Dagel. Bestuur der Vereeniging.

Ter vereenvoudiging van de Algemeene Vergadering, welke gehouden zal worden te 's-Gravenhage op Zaterdag 9 Juli a.s., des nam. ten 2½ ure, in het gebouw van den Haagschen Kunstkring, Heerengracht 13, wordt leden van het Hoofdbestuur en van de bestuursafd., commissarissen en afgevaardigden en overige leden, die de Vergadering zullen bijwonen, aanbevolen, vooraf kennis te nemen:

a. van de Notulen der Alg. Verg. gehouden te Utrecht op 10 Juli 1909 en de Buitengewone Alg. Verg. gehouden te 's-Gravenhage op 27 Nov. 1909. Zie Kol. Weekbl. 1909 nos. 29 en 48.

b. van het Jaarverslag van den Secretaris. Zie Kol. Weekbl. 1910 nos. 5, 6 en 7.

c. van de artikelen over de Huisvlijt tentoonstelling te Scheveningen. Zie Kol. Weekbl. 1910, no. 9.

d. idem over het Oranjekruis. Zie Kol. Weekbl. 1910, no. 21.

e. De Rekening en Verantwoording van den penningmeester. Zal later in het Kol. Weekbl. volgen.

Aan de leden van het Hoofdbestuur wordt beleefd kennisgegeven, dat op den dag, waarop de Algem. Verg. te 's-Hage zal worden gehouden, n. l. Zaterdag 9 Juli a.s., ten 2½ ure in het gebouw v. d. Haagschen Kunstkring, Heerengracht 13, ten 1½ ure namiddags eene bijeenkomst van de leden van het Hoofdbestuur zal plaats hebben ter mogelijke bespreking van een en ander.

Jaarlijksche Algemeene Vergadering der Vereen. *Oost en West* te **'s-Gravenhage** op **Zaterdag 9 Juli 1910**, in het gebouw van den *Haagschen Kunstkring*, **Heerengracht 13**, des **namiddags** ten $2^1/_2$ ure.

Agenda:

1. Opening.
2. Notulen der Alg. Verg. gehouden te Utrecht op 10 Juli 1909. Zie Kol. Weekblad van 22 Juli 1909 no. 29, alsmede de Notulen der Buitengewone Alg. Verg. gehouden te 's-Gravenhage op 27 Nov. 1909. Kol. Weekbl. 1909, no. 48.
3. Het verslag over het jaar 1909 van den Secretaris. Zie Kol. Weekblad '10, no. 5, 6 en 7.
4. Rekening en Verantwoording van het geldelijk beheer.
5. Voorziening in de vacatures van het Hoofdbestuur. Aan de beurt van aftreding zijn de navolgende dames en heeren:

a 's-Gravenhage: Ch. R. Oakhuizen van den Brink (stelt zich niet herkiesbaar), E. van Assen en A. A. C. Harting.

b. Rotterdam: Jhr. Mr. J. L. W. C. von Weiler (stelt zich wegens verhuizing niet herkiesbaar).

c. Utrecht: Mevrouw J. E. van Oeveren-v. Schaik.

Candidaten van het Hoofdbestuur zijn:

's-Gravenhage: Mr. J. H. Abendanon en L. J. C. van Es, E. van Assen en A. A. C. Harting.

Rotterdam: D. H. Havelaar en L. G. Ph. Marcella.

Utrecht: Mevr. J. E. van Oeveren—v. Schaik en mevrouw J. W. Weustman—Luitjes.

6. Benoeming der Commissie tot onderzoek der Rekening en Verantwoording.
7. Begrooting 1911.
8. Bemoeienis van het Hoofdbestuur inzake de Nationale Huisvlijt Tentoonstelling te Scheveningen. Zie Kol. Weekbl. 3 Maart 1910 no. 9.
9. Idem inzake den Nat. Bond voor Reddingwezen en Eerste Hulp bij ongelukken „Het Oranje Kruis" onder voorzitterschap van Z. K. H. Prins der Nederlanden. Zie Kol. Weekblad 26 Mei 1910 no. 21.
10. Voorstel tot aanvulling van art. 10 der statuten met de volgende zinsnede:

„Het Hoofdbestuur kan toestaan, dat onafhankelijk, en in zooverre met afwijking van het hiervoren bepaalde, afzonderlijke afdeelingen worden gevormd, bijv. studenten-afdeelingen, werkende onder door het Hoofdbestuur gestelde of goedgekeurde voorwaarden of reglementen."

11. Mededeelingen omtrent het Koloniaal Weekblad. Zie Notulen Buitengew. Verg. 27 Nov. 1909, sub II. Kol. Weekblad 1909, no. 48.
12. Ondersteuningsfonds.
13. Geldleening.
14. Hetgeen verder ter tafel zal worden gebracht.

Van het Informatie-Bureau.

De Minister van Koloniën maakt bekend, dat aan boord der schepen ten dienste van de bebakening en kustverlichting in Nederlandsch-Indië kunnen geplaatst worden drie eerste- en drie tweede-stuurlieden.

Sollicitanten moeten zich vóór 15 Juli a.s. bij gezegeld request tot het Departement van Koloniën wenden onder overlegging van:

a. hun diploma voor eerste- of tweede-stuurman groote stoomvaart, al naar gelang zij in aanmerking wenschen te komen voor eerste- of tweede-stuurman;

b. certificaten omtrent bekwaamheid, geschiktheid en gedrag, afgegeven door de reederijen of gezagvoerders, waarbij of waaronder zij vroeger gediend hebben;

c. een bewijs van goed maatschappelijk gedrag, afgegeven na dagteekening dezer bekendmaking door den burgemeester hunner woonplaats;

d. hunne geboorte-akte;

e. een door den Commissaris der Koningin in de betrokken provincie afgegeven certificaat, ten blijke dat voldaan is aan de verplichtingen welke uit de wet op de nationale militie voor hen zijn voortgevloeid.

Door een vanwege het Departement van Koloniën in te stellen onderzoek zal moeten blijken van physieke geschiktheid voor den Indischen dienst.

Aan deze uitzending is verbonden:

a. overtocht voor gouvernementsrekening als passagier der 2de klasse;

b. eene gratificatie voor uitrusting van *f*750.— (zevenhonderd vijftig gulden) voor eerste-stuurman en van *f*500.— (vijfhonderd gulden) voor tweede-stuurman;

c. een voorloopig traktement ingaande met den dag van inscheping ten bedrage van *f*100 (honderd gulden) 's maands voor eerste-stuurman en van *f*75 (vijf en zeventig gulden) voor tweede-stuurman.

De gage bedraagt voor de eerste-stuurlieden *f*175 (honderd vijf en zeventig gulden) 's. maands, met verhooging tot *f*200 (tweehonderd gulden), 's maands na twee jaren dienst, en voor de tweede-stuurlieden *f*125 (honderd vijf en twintig gulden) 's maands met verhooging tot *f*150 (honderd vijftig gulden) 's maands na twee dienstjaren, benevens voor beide categoriën een voedingsgeld van *f*50 (vijftig gulden) 's maands.

De verbintenis moet worden aangegaan voor den tijd van drie jaren. Indien de verbintenis nader verlengd wordt, kan op verdere traktementsverhooging worden gerekend.

Bij gebleken geschiktheid is de kans op bevordering tot gezagvoerder niet uitgesloten.

Na afloop der verbintenis of indien langer dienen onmogelijk is ten gevolge van wèlbewezen ziels- of lichaamsgebreken — ter beoordeeling van de Regeering — heeft de titularis recht op overtocht naar Nederland als gouvernementspassagier der 2de klasse.

Zij die ter beschikking van den Gouverneur-Generaal worden gesteld, verbinden zich verder tot teruggave van alle gelden welke aan hen en te hunnen behoeve zullen zijn voldaan ter zake van overtocht en van gratificatie voor uitrusting, indien zij binnen den tijd van drie jaren na aankomst in Ned.-Indië, anders dan tengevolge van wèlbewezen ziels- of lichaamsgebreken buiten eigen toedoen ontstaan — ter beoordeeling der Regeering — worden ontslagen, of indien zij niet binnen den hun aan te wijzen tijd naar Nederlandsch-Indië vertrekken, dan wel de reis derwaarts moedwillig afbreken.

Exemplaren van de Nederlandsche Staatscourant van Dinsdag 21 Juni 1910 No. 142, waarin deze bekendmaking voorkomt, zijn kosteloos verkrijgbaar bij het Informatie-bureau, Heulstraat 17.

De Minister van Koloniën maakt bekend, dat in het examen voor klerk bij de post en telegraphie in Nederland geslaagden ter beschikking van den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië kunnen worden gesteld om te worden benoemd tot klerk bij den post-, telegraaf- en telephoondienst daar te lande, op een aanvangstraktement van *f*125 (honderd vijf en twintig gulden) 's maands, hetwelk naar verdienste tot *f*150 (eenhonderd vijftig gulden) 's maands en daarna tot vijf jaarlijksche verhoogingen van *f*10.— (tien gulden) 's maands tot *f*200 (tweehonderd gulden) 's maands kan klimmen.

Het aanvangstraktement wordt intusschen reeds dadelijk verhoogd met *f*5.— (vijf gulden) 's maands voor elk jaar in Nederland bij den dienst der posterijen en telegraphie doorgebracht en eveneens met *f*5.— (vijf gulden) 's maands voor elk radicaal tot zelfstandige bediening van sounder-, morse- en recorder toestel, met dien verstande, dat het in geen geval meer zal bedragen dan *f*200 (tweehonderd gulden) 's maands.

Een inkomen van *f*150 's maands brengt mede den titel van commies der derde klasse.

Benoembaarheid tot commies der tweede klasse wordt verkregen door een examen, waarvan de eischen door den Gouverneur-Generaal worden vastgesteld.

De inspecteurs worden bij keuze benoemd.

De bezoldiging van de commiezen der tweede kl. bedraagt *f*150 's maands, met zes driejaarlijksche verhoogingen van *f*25.— 's maands, alzoo tot een maximum van *f*300 's maands.

De commiezen der eerste klasse genieten eene maandelijksche bezoldiging van ƒ350.

De commiezen der tweede- en derde klasse, die met het beheer van een kantoor belast worden genieten bovendien ƒ20 's maands toelage,zoolang zij minder dan ƒ200 's maands als traktement genieten welke toelage behouden blijft, nà verhooging van 't traktement, als de titularis met het beheer van hetzelfde kantoor belast blijft.

De commiezen der tweede- en eerste klasse kunnen respectievelijk worden aangewezen als kantoorchef der vierde en derde klasse op het aan hun rang als commies verbonden traktement en onder genot van huisvesting voor rekening van den lande of indemniteit voor huishuur ten bedrage van ƒ50 's maands voor de kantoorchefs der vierde en van ƒ60 's maands voor die der derde klasse.

De bij de spoorwegpostkantoren werkzaam gestelde commiezen genieten voor elken dag of onderdeel van een dag waarop zij in den trein hun dienst verrichten een daggeld van ƒ6.— en de klerken van ƒ 3.—.

De op het hoofdbureau van den post-, telegraaf- en telephoon-dienst werkzaam gestelde kantoorchefs en commiezen, zoomede de bij de hoofdkantoren gedetacheerde kantoorchefs der 1ste en 2de klasse, genieten boven hunne vaste bezoldiging een toelage van:

ƒ 75 's maands voor een kantoorchef der eerste klasse;

ƒ 60 's maands voor een kantoorchef der tweede klasse;

ƒ 50 's maands voor een commies der 1ste kl.;

ƒ 30 's maands voor een commies der 2de klasse.

De commiezen verkrijgen eerst aanspraak op deze toelage, nadat zij drie jaren in den door hen bekleeden rang gediend hebben.

De bezoldiging van de kantoorchefs der tweede klasse bedraagt ƒ400 's maands; die van de kantoorchefs der eerste klasse ƒ475 's maands, en die van de hoofdkantoorchefs naar mate van de standplaats ƒ550, ƒ625 en 700 's maands. Bij gebreke van eene gouvernementswoning genieten de kantoorchefs der tweede klasse een huishuurindemniteit van ƒ 75 per maand, de kantoorchefs der eerste klasse en hoofdkantoorchefs ƒ100 's maands.

Bij de inspectie bedraagt de bezoldiging:

adjunct-inspecteurs ƒ250 tot ƒ350 's maands, het maximum te bereiken door twee jaarlijksche verhoogingen van ƒ 50 's maands; zij worden bij goede plichtsbetrachting en geschiktheid, na een jaar dienst op het maximum van ƒ350 's maands, bevorderd tot inspecteur;

inspecteur ƒ400 tot ƒ1000 's maands, te bereiken door zes driejaarlijksche verhoogingen van ƒ 100.— 's maands.

De inspecteurs op ƒ400 t/m ƒ600, heeten inspecteur der derde, die op ƒ700 t/m ƒ800, inspecteur der tweede en die op ƒ900 t/m ƒ1000, inspecteur der eerste klasse.

De benoeming tot eene betrekking, waaraan periodieke traktementsverhoogingen verbonden zijn, geschiedt in den regel op het minimum traktement. Heeft de benoemde in eene vorige betrekking eene bezoldiging genoten gelijkstaande met of hooger dan het minimum, dan wordt de tijd gedurende welken hij in de vorige betrekking die bezoldiging genoten heeft voor het toekennen der verhoogingen medegeteld.

Bij buitengewone geschiktheid, alsook wegens het met goed gevolg afleggen van het examen voor commies der eerste klasse vóórdat de leeftijd van 25 jaar bereikt is, een en ander bij uitnemende plichtsbetrachting, kunnen de aan eene betrekking verbonden traktementsverhoogingen worden toegekend vóór het verstrijken van den daarvoor gestelden termijn.

Op pensioen wordt aanspraak verkregen bij eervol ontslag na een voor Indisch burgelijk pensioen geldigen diensttijd van twintig jaren, en het pensioen bedraagt dan ¼ van de hoogste gedurende twee jaren genoten bezoldiging. Voor elk jaar langer dienst, tot een maximum van dertig jaren, wordt het pensioen voor twintig jaren dienst met 1/20 verhoogd, tot een maximum bij dertig jaren dienst van 3/8 van het hoogste gedurende twee jaren genoten traktement, als dit niet hooger dan ƒ1000.— 's maands is. Onder den voor Indisch pensioen geldigen diensttijd telt Nederlandsche diensttijd, die geldig zou zijn voor Nederlandsch pensioen, voor de helft mede.

Ten behoeve van het pensioen wordt 2 pCt. betaald over de bezoldiging, gedurende den tijd die jaar voor jaar, en 1 pCt. over inkomsten genoten gedurende den tijd die voor de helft voor pensioen in aanmerking komt.

De gewone contributie aan het weduwen- en weezenfonds voor burgerlijke ambtenaren, waaruit, behalve onderstand aan weezen, een pensioen aan de weduwen van die ambtenaren wordt toegelegd, gelijkstaande met 16 pCt. van de hoogste gedurende 2 jaren genoten bezoldiging, waarover gecontribueerd werd, bedraagt thans 5 pCt. Bovendien is bij eerste indiensttreding te voldoen, ten behoeve van laatstgenoemde fonds, door gehuwden 2 maanden en door ongehuwden ééne maand traktement. Bij bevordering door gehuwden tweemaal het bedrag der verhooging over ééne maand, door ongehuwden éénmaal. Bij huwelijk één maand traktement.

Deze contributiën zijn te voldoen in twaalf maandelijksche termijnen.

Eene contributie in eens is in geen geval van huwelijk nog verschuldigd wegens verschil in leeftijd der echtgenooten, wanneer dat verschil meer dan 9 jaren bedraagt.

Overtocht als gouvernementspassagier der tweede klasse, c. q. met wettig gezin, wordt verleend aan hen, die een aanvangstraktement zullen genieten van ƒ150 's maands of meer en in de derde klasse aan hen wier aanvangstraktement minder dan ƒ 150.— 's maands zal bedragen.

Verder is aan de uitzending verbonden:

a. eene gratificatie voor uitrusting ten bedrage van ƒ750 (zevenhonderd vijftig gulden) en

b. een voorloopig traktement van ƒ75 's maands.

Het voorloopig traktement gaat in met den dag van inscheping naar Batavia en duurt voort totdat in Indië het activiteitstraktement ingaat.

Geene uitzending heeft plaats dan nadat bij onderzoek door de te 's-Gravenhage gevestigde geneeskundige commissie van het Departement van Koloniën gebleken is van physieke geschiktheid voor den Indischen dienst.

Elk der uit te zenden personen moet zich schriftelijk verbinden om de gelden, welke aan hem en te zijnen behoeve uit de Indische begrooting worden voldaan wegens gratificatie voor uitrusting en wegens overtocht naar Batavia, onverwijld terug te betalen, wanneer hij niet binnen den hem aan te wijzen termijn naar Indië vertrekt, de reis derwaarts moedwillig afbreekt of wel binnen vijf jaren na aankomst op Java uit 's lands dienst ontslagen wordt, om andere redenen dan welbewezen ziels- of lichaamsgebreken, buiten eigen toedoen ontstaan (ter beoordeeling van de Regeering).

Zij die voor uitzending in aanmerking wenschen te komen, hebben zich vóór 20 Juli a.s. bij gezegeld request aan te melden bij het Departement van Koloniën, onder mededeeling of zij al dan niet gehuwd zijn, met opgaaf c. q. van het aantal en de geboortedata hunner kinderen.

Bij het request moeten worden overgelegd:

a. de aanstelling en verdere stukken waarop men zich beroept;

b. voor zooveel hen betreft die niet in actieven dienst bij de posterijen en de telegraphie zijn een door den burgemeester hunner woonplaats afgegeven bewijs van goed maatschappelijk gedrag;

c. een bewijs, aantoonende welke verplichtingen ten aanzien van den militairen dienst nog te vervullen zijn of dat verplichtingen van dien aard niet of niet meer vervuld behoeven te worden.

Zoolang de voorraad strekt, zijn exemplaren van de Nederlandsche Staatscourant van 24 Juni 1910 No. 145, kosteloos verkrijgbaar bij het Informatie-bureau, Heulstraat 17.

Officiëele Berichten.

Uit de Javasche Courant van 27 Mei 1910. No. 42.

Benoemingen, enz.

Civiel Departement.

Verleend: een jaar verlof aan den opzichter B. O. W., A. Misulet, den commies J. Böck, 't lid der Algem. Rekenkamer W. A. P. F. L. Storm van 's-Gravesande, den ass.-resident J. W. van Hille, den ambtenaar J. W. J. Wouters, de onderwijzeres Mej. F. Walbeehm, den opzichter A. A. Ginsel en den administrateur E. Landman.

Benoemd: tot adsp.-ingenieur J. C. Koot, tot 3en commies B. O. W., Th. C. Drijsdale, tot controleur voor de belastingen in de afd. Semarang J. A. H. v. Rhee; tot ass.-resident-secretaris der res. Amboina, W. C. van der Meulen; tot notaris-vendumeester te Tegal Ph. K. Steinmetz; tot comm. op Banka A. W. Tofohr; tot controleur bij den pandhuisdienst Th. O. Godin.

Belast: met de waarneming der betrekking van controleur voor de belastingen te Medan A. Ligtenberg.

Benoemd: tot onderwijzer 3e klasse te Djember J. Smit; tot hulponderwijzeres te Batavia Mej. A. J. van Marle.

Geplaatst: in Bantam de opzichter 1e kl. F. H. Cordesius; in Kedoe de id. 2e kl. J. G. Tokaya; bij de directie de idem F. M. Ilgen.

Militair Departement.

Verleend: een jaar verlof aan den luit.-kol. der genie C. Q. de Rochemont.

Ontslagen: op verzoek eervol de dirig. off. v. gezondh. Dr. J. W. Portengen.

Bevorderd: tot kapitein bij het wapen der inf. de luit. P. D. Visser en M. T. Velsing; tot kolonel de dirig. off. van gezondh. 1e kl. Dr. A. J. Olivier; tot dirig. off. van gezondh. 1e kl. Dr. F. Reiseger en P. van Vliet; tot idem 2e kl. Dr. H. van Roon, Dr. L. H. Dominicus van den Bussche, en K. M. Haagmans.

Overgeplaatst: naar Koeta-Radja de kapitein der genie H. van Tongeren.

Benoemd: tot 3en commies bij het marine-établissement te Soerabaja D. F. V. E. van Zolingen en A. A. Seket.

Uit de Javasche Courant van 31 Mei 1910. No. 43.

Benoemingen, enz.

Civiel Departement.

Verleend: een jaar verlof aan den resident van Menado J. van Hengel en den ass.-resident v. Pontianak E. L. M. Kuhr.

Ontslagen: op verzoek eervol de commies te Semarang W. Ch. Hemler; de klerk te Buitenzorg M. J. de Jonge; de posthouder te Rotti W. F. de Nijs; de commiezen W. Benelty, L. F. Fils en P. L. Keijser; de klerk Mej. S. M. Snellebrand.

Aangewezen: voor de studie aan de Ned.-Indische bestuursacademie H. J. Bernelot Moens, H. I. Bussemaker, A. L. M. Clignett, A. J. L. Couvreur, H. C. Gooszen, J. J. van Helsdingen, J. G. van Heijst, J. F. Hildring, W. de Keizer, F. W. A. L. de Nijs, G. D. van Ravenswaay en P. A. Tellings.

Benoemd: tot ingenieur B. O. W., H. G. Benjamins, A. J. N. Nijman, en D. J. F. van Es; tot commies bij de Alg. Rekenkamer A. N. van Hall; bij het Dep. van Gouvernementsbedrijven F. N. C. Paulus; tot adsp.-ingenieur C. H. Wouters; tot adspirant-contr. B. B. op Java G. F. de Bruijn Kops, C. L. van der Bel en J. L. W. R. Rhemrer; op de Buitenbez., W. Middendorp en H. F. de Leeuw; tot commies te Semarang J. Risakotta; tot adsp.-houtvester H. J. Koster; bij den Post- en telegr.dienst: tot kantoorchef A. C. R. von Banisseht, C. E. Rüite en M. Krommenhoek; tot commies 1e kl. J. W. Baier; C. J. Flikkenschild, J. W. Dammerboer, W. H. F. Guldenaar en G. S. van Koetsveld; tot controleur in de res. Soerabaja Jhr. L. de Stuers.

Militair Departement.

Ontslagen: op verzoek eervol de 1e luit. der infanterie A. de Braconier.

Tijdelijk benoemd: tot burgerlijk apothekersbediende te Bandoeng D. F. van Leuven.

Verleend: een jaar verlof aan den loods te Tjilatjap W. Stoker.

No. 27. Donderdag 7 Juli 1910. 10de Jaargang.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING OOST EN WEST

OPGERICHT DOOR KOLONEL G. E. V. L. VAN ZUYLEN, 21 MAART 1900.

„HET KOLONIAAL BELANG IS EEN ALGEMEEN NEDERLANDSCH BELANG."

Abonnementsprijs per jaar:

Vrij aan huis of franco per post binnenland, bij vooruitbetaling	f 2.50
Voor Oost-Indië en het Buitenland	„ 4.—
Afzonderlijke nummers	„ 0.05

Prijs der Advertentiën:

Per regel	f 0.15
Bij plaatsing van 500 regels	„ 0.12½
„ „ „ 1000 „	„ 0.10

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie", en gezonden aan de Presidente: 7a HEERENGRACHT, DEN HAAG.
Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, *51 Verhulststraat.*
Voor *Advertentiën* tot de Drukkerij „LUCTOR ET EMERGO", AMALIA VAN SOLMSSTRAAT, *Telefoon 4424,* beiden DEN HAAG.

Inhoud van dit nummer.

Het Hoofddoel der Vereeniging is:
Het verspreiden van populaire kennis omtrent onze Indiën onder gansch het volk en het bevorderen der welvaart in die gewesten, om zoodoende en ook door het verleenen van onderlinge hulp, warme belangstelling en liefde te kweeken tusschen Nederland hier en ginds.
Het lidmaatschap bedraagt als minimum f 2.— 's jaars (voor Indië en het buitenland minstens f 2.50). *)
Zij die f 5.— of meer contribueeren of een gift in ééns schenken van f 100.—, zijn donateur(trice).
Aan alle donateurs en leden wordt kosteloos en franco het *Koloniaal Weekblad* toegezonden.

*) Zie inteeken-biljet op de achterzijde van den Omslag. Verzoeke dit ingevuld te zenden aan het adres van den Secretaris van het Hoofdbestuur **E. van Assen,** *Heulstraat 17, Den Haag.*

Informatie-Bureau

(*Secretaris J. L. van Gennep*),

dagelijks — Zon- en feestdagen uitgezonderd — van 10—12 en 2—4 u., ten kantore **Heulstraat 17, 1ste verdieping.**
Zie overigens **Officieele Mededeelingen** ook van het Dagel. Bestuur en de Afdeelingen op blz. 8.

Een Opvoedings-kwestie.

Nu in den laatsten tijd de Ind. pers zich weer meer bezig houdt met de vraag: Waarom de Indo's over het algemeen bij de volbloed Europeanen worden ten achter gesteld?, treft het ons, dat van verschillende kanten terecht gewezen wordt op den grooten invloed der opvoeding. In Jong-Indië van 4 Juni j.l. heeft Indo het daarover in zijne „Brieven", hij schrijft o. m.:

„Ik geloof niet te veel te zeggen, als ik beweer, dat de Indo, met al zijn slechte karakter-eigenschappen, toch nog genoeg goede hoedanigheden heeft die hem kunnen maken tot een nuttig lid van de maatschappij. In tegenstelling met de velen, die gelooven, dat de karakter-eigenschappen aangeboren worden, schrijf ik aan de kultuur het grootste aandeel toe in de vorming van karakter. Ik voor mij althans betwijfel of een der voorstanders van die theorie het bewijs zou vermogen te leveren, dat de karaktervorming van Europeesche volkeren niet gelijken tred heeft gehouden met de kultuur. Dat is een lange weg geweest, zeker, maar wat zijn eeuwen in den ontwikkelingsgang van een volk? Mijns inziens kunnen dan ook de meest slechte karaktertrekken, zoo van den Indo als van den inlander, van wien de Indo ze dan meegekregen zou hebben, in verschillende generaties, door een zorgvuldige kultuur, niet alleen verzacht, maar ook ten goede gekeerd worden. Ware dit niet zoo — ik zeg 't slechts in het voorbijgaan — dan zou de invloed van die karakterverslechtering, als ik het zoo noemen mag, immers veel grooter geweest moeten zijn!"

In hetzelfde tijdschrift wordt elders het oordeel van den heer Maurits Wagenvoort een echte totoq, over de Indo's aangehaald, waar deze o.a. zegt:

Er bestaat een betreurenswaardig misverstand tusschen Indo's en tòtòqs en, daaraan is geen twijfelen, grootendeels aan den kant der eerstgenoemden De Indo's denken, beweren het zelfs herhaaldelijk, dat wij hekel aan hen hebben. Het is zoo onwaar als de leugen van Petrus. Zij denken zich door ons verongelijkt en misschien verongelijken wij hen, ik wil dit voor een oogenblik onbeslist laten. Zij beweren, dat wij hen achteruit zetten: zij worden in zekeren zin door ons achteruit gezet. Zonder reden? Neen, zooals zij zijn, zijn ze maatschappelijk minder waardig te achten. Zij hebben een hekel aan ons. Laat ons dit harde en koude feit aanvaarden, als een gegeven in onzen kolonialen arbeid, dat er een groep van menschen in onze koloniën leeft, waarvan velen, waarmede rekening te houden is, ons haten en daarom, wat er ook op zoude volgen, het eind van ons bestuur zouden willen zien. Men schat haar zestigduizend sterk: die groep der Indo's.

Natuurlijk zijn niet allen even sterk tegen ons gekant. Zij zijn het in het geheel niet, die van hun prillen leeftijd tot hun volwassenheid in ons land zijn opgevoed, er in de hartverwarmende aaneengeslotenheid van het Nederlandsche familieleven hebben mogen deelen, de innige goedheid, ondanks zoovele afstuitende gebreken, van den Nederlandschen volksaard leeren schatten, een afstraling gevoeld van de liefde onzer moeders, van den zorgdragenden ernst onzer vaders, neen, zij hebben geen hekel aan ons, goddank, die in ons eigen midden met ns zijn groot gebracht en dus met de onverbreekbare banden hunner jeugd hun hart aan het onze voelen vastgeknoopt. Maar zij zijn de gelukkigen des levens, de bevoorkeurden; zij kunnen hun Oostersche deugden behouden hebben en tevens gewonnen wat hun zonnig en weelderig geboorteland hun niet kon even: karaktervastheid. De Indo's, die wij in Nederland kennen representeeren niet de geheele groep.

Maar indien wij deze Indo's in Insulinde zien terugkomen om deel te nemen aan onzen kolonialen arbeid in het leger, in het bestuur, in particuliere bedrijven, en dan zien welke waardeerbare hoedanigheden zij daarbij toonen, dan zeker vragen wij ons af, of wij rechtvaardig zijn jegens de geheele gemeenschap der Indo's, indien wij hun een minderwaardigheid verwijten, welke hun ongelukkigerwijze eigen is? Zij het in het voorbijgaan maar met nadruk gezegd, verwijzende naar een feit van beteekenis, dat men gewoonlijk vergeet en dat toch, welsprekend voor onze kolonisatie getuigt: dat misschien geen ander volk een zoo belangrijk deel in zijn kolonialen arbeid laat aan menschen in de koloniën, als wij. Ik bedoel niet de volbloed Nederlanders, ik bedoel de Indo's: ben ik ver van de waarheid verwijderd, indien ik hun getal onder onze officieren schat op 25 pCt., in het burgerlijk bestuur op ten minste 15 pCt.? Zij klimmen soms op tot de hoogste betrekkingen: worden generaals, worden residenten, soms lid van den Raad van Indië. Heeft men ooit een Engelschen generaal gezien van gemengd bloed, ziet men eurasians in de hooge staatsbetrekkingen van Britsch-Indië?

Wij verlangen van hen, dat zij hooge verantwoordelijkheden weten te dragen en dit kan hun, naar het schijnt, slechts bijgebracht worden door opvoeding in ons strenge vaderland. Dit is ons recht, neen, het is tegenover Indië onze plicht. De minder bevoorrechte Indo's, dat is de meerderheid, opgegroeid, in 't verslappende Indische klimaat, missen vooral één eigenschap welke nòch in het Staatsbestuur, nòch in het particuliere bedrijf kan ontbeerd worden: stiptheid."

Die opvoedingskwestie raakt niet alleen de Indo's maar evengoed de in Indië geboren kinderen der volbloed Europeanen. Hierop wordt gewezen door J. C. van Raephorst in een tweetal artikelen in De Javabode van 6 en 7 Juni j.l., onder den titel „Naar Holland?" Hij geeft daarin een treffend juiste schets van de moeilijkheden verbonden aan het grootbrengen van Hollandsche kinderen in Indië, terwijl hij tevens de bezwaren opsomt tegen het te vroeg wegzenden der kleinen naar Holland. Hij komt tot het besluit:

„Er zal voor velen een tijd aanbreken, dat zij moeten scheiden van hun kinderen, dat deze naar Europa moeten om hun vorming te voltooien. Wanneer zal die tijd aanbreken? Daarvoor zijn geen algemeene regels te stellen; elk geval moet op zichzelf, beoordeeld worden. Zestien à zeventien jaren schijnt me, voor jongens vooral, de beste tijd toe, omdat ze dan nog op een leeftijd zijn, dat het gemoed vatbaar is voor indrukken. Onze Indische maatschappij is niet bijzonder geschikt om onze jongens en meisjes als zij rijpen tot mannen en vrouwen, die opvoeding te geven, die leidt tot alzijdige, harmonische ontwikkeling. De huiselijke opvoeding mag zoo goed zijn als ze wil, ook de maatschappij moet arbeiden aan de vorming onzer kinderen en onze maatschappij is in dit opzicht te slap! Wij allen, ook de armsten, eten nog te veel uit de korf zonder zorg, er wordt te weinig energie ontwikkeld in alle lagen der maatschappij, er wordt te weinig strijd gevoerd in den gunstigen zin van het woord.

De Engelschen hebben de uitnemende gewoonte om vorsten en grooten uit pas onder bestuur gebrachte streken naar Londen te brengen en hun het gewoel en gewerk, het zwoegen en jagen van die wereldstad te doen aanschouwen. De overweldigende indruk, die deze bebouwde provincie op de vreemdelingen maakt, is beslissend. In hun vaderland teruggekeerd, zijn zij overtuigd van Engeland's macht en grootheid.

Iets dergelijks moeten onze in de kolonie geboren kinderen meemaken. Ook zij moeten op een leeftijd, dat het gemoed ontvankelijk is voor indrukken, op een leeftijd, dat zij gemakkelijk in gloed geraken voor een schoon ideaal, den strijd om het bestaan in het moederland van nabij gadeslaan. Zij moeten den Zuidwester hooren gieren door de kale boomen zij moeten luisteren naar de machtige stem van de Noordzee, die bulderend tegen onze duinen beukt... en uiteenspat om te begrijpen hoe dat volk, hun volk tusschen Dollardt en Schelde eeuwen lang strijd ge-

voerd heeft en nog voert tegen de elementen, om steeds worstelend te winnen. Zij moeten in dien worstelstrijd het stugge, stoere karakter onzer kustbewoners leeren begrijpen en waardeeren, zij moeten in hun jonge harten voelen ontkiemen dat ontembare gevoel voor vrijheid en onafhankelijkheid, dat een allereerste vereischte is voor ons onafhankelijk volksbestaan. Onze kinderen moeten naar Holland om te zien, wat Hollandsche energie en Hollandsche ondernemingsgeest ook nu nog vermag zij moeten in den snauw van de „roodwangige dienstbode" en het brutale optreden van den vermaarden slagersjongen een symptoom leeren opmerken van datzelfde onafhankelijkheidsgevoel. Zij moeten naar Holland om deel te leeren nemen aan de publieke zaak, om belang te leeren stellen in het openbare leven, om te leeren waardeeren het zwoegen, het werken, het strijden van onze handwerkslieden en boeren. Onze kinderen krijgen in dit wonderschoone land „of eternal summer" onwillekeurig veel vooroordeelen, stands- en rasvooroordeelen vooral en het is de Hollandsche schaaf, die, knarsend en hard soms, deze vooroordeelen moet wegvagen. Daar in het verre land, waar iedereen „Europeaan" is en de burgemeester van Amsterdam uitwijkt voor een opperman met 'n tasch steenen op den schouder, daar moet geleerd worden dat de waarde van den mensch afhangt niet van zijn rang en stand, maar van den graad van inspanning, waarmede het werk verricht, de plicht betracht wordt. En om die lessen te leeren, daarvoor is noodig een andere universiteit, dan men nu te Batavia wil stichten, daarvoor is noodig de hoogeschool van het rijke leven, zooals dat zich in het moederland, niet in de kolonie, ontplooit. Wel hem, wiens leergeld niet te vergeefs wordt uitgegeven. Zeker, onze kinderen m o e t e n naar Holland, niet te vroeg en niet te lang, maar zij moeten het leven leeren kennen van den geheelen mensch. Willen we onze kinderen Westerlingen in het algemeen en Nederlanders in het bijzonder laten blijven, dat moeten ze „uitvriezen"; doet men dit niet, dan zal na een of twee geslachten onvermijdelijk het degeneratie-proces een aanvang nemen."

Ten slotte zegt deze schrijver:

„Er zijn velen onzer medeburgers in de kolonie, die hun kinderen o, zoo graag een paar jaren naar Europa zouden zenden, maar die dit moeten nalaten om financieele redenen. Dit is te bejammeren, doch voorshands zal er nog niet veel aan te doen zijn. Voor hen vooral zou het gewenscht zijn goedkoope adressen te zoeken, waar hun kinderen gedurende hun „studietijd" een tehuis konden vinden. Een eervolle, schoone taak voor Oost-en-West."

Wij zouden hieraan toe willen voegen, dat een ieder voor dergelijke opvoedingskwesties, zich gerust om raad en hulp kan wenden tot het Bestuur van „Oost en West", dat desbetreffend volkomen op de hoogte is.

Uit de O.-I. Mail.

De **Cholera** heerscht nog altijd, zelfs liepen er, volgens de jongste mailberichten, geruchten, dat de ziekte te Batavia verergerd zou zijn. De redactie van D e J a v a b o d e deelt ten deze mede:

„Wij begaven ons naar de bron onzer berichten: het militair hospitaal, waar wij ontvangen werden door den majoor Haagmans. Ook deze meende, dat de toestand niet bepaald erger was geworden; er waren een paar gevallen meer bijgekomen en de nieuw binnengebrachte patiënten waren ernstiger, maar men behoefde daaruit nog niet te concludeeren, dat de toestand als zoodanig inderdaad zorgwekkender geworden was. Inmiddels was ook verschenen de officier van gezondheid Feilzer, van wien de waarschuwing was uitgegaan en konden wij ook dezen hieromtrent vragen. Genoemde heer meende zijne waarschuwing te moeten handhaven. Tegenover den majoor Haagmans hield hij vol, dat de vermeerdering van het aantal patiënten in de beide laatste dagen, de omstandigheid, dat enkele der binnengebrachte lijders onmiddellijk waren overleden en bij de anderen de ziekte in veel heviger graad voorkwam dan vroeger, bewijzen waren, dat men werkelijk van een verergering kon spreken.

Wij geven deze beide tegenovergestelde meeningen weer zonder natuurlijk ook maar eenigermate partij te kiezen of te kunnen kiezen en volstaan met nogmaals aan te dringen op de grootst mogelijke voorzichtigheid."

De ramp in Rembang. — De resident van Rembang deed o.m. het volgende in de Ind. bladen opnemen:

„Door de bandjirs, die in den nacht van Zondag den 22en Mei in de afdeeling Rembang in verschillende riviertjes kwamen opzetten, onstuimiger en hooger dan bij menschen-heugenis ooit plaats had gevonden, werd door de bevolking groot verlies geleden:

Slechts drie menschenlevens zijn te betreuren en aan groot vee gingen 3 stuks verloren.

Het verlies aan te veld staande gewassen, aan klein vee, omgevallen klapper- en vruchtboomen e. d. is onder bovenstaande cijfers niet begrepen.

De riviertjes die van het Zuidelijk gelegen kalkgebergte afstroomen, spoeden zich met vele kronkelingen tusschen heuvelterrein door naar zee, zoodat de met een sliblaag bedekte velden geen breede strooken vormen.

In het geheel zijn 364 huizen ingestort of weggespoeld. 's Nachts om twee uur kwam de bandjir opzetten en werden de hoofden gealarmeerd. De desapolitie hield zich uitstekend en had soms 'n zware taak om de menschen, die zich in angst bij hun goederen hielden, te verwijderen. In een der woningen was dit juist met geweld geschiedt, toen 't huis een minuut later instortte.

In enkele gehuchten hadden de menschen geen gelegenheid meer om naar hooger terrein te vluchten en de vrouwen en kinderen werden in de boomen geheschen. Een dier boomen, waarin een meisje, werd ontworteld en verdween met het kind in den stroom.

De houding van de bevolking is voorbeeldig geweest.

Langs de rivieren staan veel bamboestoelen en hierin raakten veel goederen en bossen padi tusschen de doorns verward en na afloop der bandjir werd het grootste deel aan de eigenaren teruggebracht,

Sodiwongso, van wien 8 amet padi wegspoelden kreeg er 5 van terug. Over het geheel kwam op deze wijze ongeveer de helft terug.

Het bestuur nam 's morgens de volgende maatregelen:

Ieder, die daaraan behoefte heeft, kan per persoon per dag een katti rijst halen.

Niemand behoeft dus honger te lijden.

De niet getroffenen moesten hun ongelukkiger dessagenooten bijstaan in het opzetten van woningen.

Hieraan werd vlug voldaan.

Een week na de ramp had ieder gezin weer een woning, de huizen zijn wel klein en de materialen bestaan uit vele heterogene bestanddeelen, doch een ieder had al spoedig een dak boven zijn hoofd en een, al was het soms bescheiden huisje.

Ook in de pogingen om de dessa- en gewestelijke bruggen te redden, heeft de bevolking zich voorbeeldig gedragen. Hun pogingen om door het weg duwen van daken, bamboestoelen, boomstammen, die tegen de pijlers aandreven, deze te bevrijden en de bruggen te redden, waren te bewonderen door den moed, die hierbij ten toon gespreid werd. Tot over het middel in het bruisende water staande, elk oogenblik de kans hebbend om meegesleurd te worden. stonden ze te zwoegen en te sjouwen. Helaas dikwijls was hun pogen vergeefsch.

Ingenieus was de wijze, waarop het oude dessahoofd van Ngadem de groote brug bij die dessa voor een groot gedeelte redde. Aan de kanten van de brug stonden bamboestoelen en nu worden de lange bamboes half doorgekapt en met bamboe en rottan de brug zooveel mogelijk vastgesjord. Toen eindelijk de pijlers weggeslagen werden, zwaaide de geheele bovenbouw van de 50 meter lange brug tegen den oever en bleef daar hangen, vastgehouden door de vele taaie bamboes.

De door de ramp getroffen bevolking heeft zich door haar houding de steun van de publieke liefdadigheid waardig gemaakt. Van verscheidene kanten ontving ik reeds geldelijke bijdragen. Misschien is **u genegen, mijnheer de redacteur,** uw hulp daarbij te verleenen.

De hooger wonenden hebben hun lotgenooten kranig bijgesprongen. Zelfs zij die persoonlijk getroffen werden, zooals Mohammad, die zijn groote, houten huis, zijn geld en sieraden verloor, gaf de hem teruggebrachte padi aan zijn armere lotgenooten cadeau; het dessahoofd van Geblek, zelf getroffen en meer anderen deden zoo. Er wordt dus wel geen honger geleden, maar de bevolking heeft zich door haar flink en waardig optreden bijstand waardig gemaakt en van de getroffen gemeenten zal nog heel wat gevergd worden. Het repareeren van de dessabrug zal ƒ1000 kosten, die van Koenir ƒ1200, die van Pranti ƒ1200 en zoo gaat het voort,

In totaal zullen de getroffen dessa's, zoo 't hout gratis wordt afgestaan, aan kap- en sleeploonen en aan de timmerlieden ongeveer ƒ15500 hebben uit te geven vóór de passage overal hersteld is; de koe-

FEUILLETON.

Het eigen Land.*)

Welke zijn misdaad was geweest wisten wij niet, maar hij stond in de registers opgeschreven als veroordeeld tot 20 jaar dwangarbeid. Ach, zooals hij waren er zooveel op het kleine postje in de bergen. Al die kettingjongens waren gehuisvest in de kazerne; 's morgens en 's avonds zag ik ze naar hun werk gaan en er van terugkomen over het pad, dat langs den tuin liep. Enkele uitverkorenen mochten meer huiselijke werkjes doen, zooals water halen uit de rivier beneden aan den berg, hetgeen een heele sjouw was, want de weg was steil, of ze hielpen in de stallen bij de paarden, tuinierden in den grooten moestuin, maar zooals ik zeg, dat waren alleen de uitverkorenen. Hoe ze eigenlijk die uitverkorenen waren, en van wie weet ik niet, maar ik denk, dat ze zich langzamerhand door hun werkkracht uit de havelooze bende gewerkt hadden en zoo deze meer prettige postjes, dan aan den weg werken en dergelijke zaken, voor hen bewaard waren. Er waren er twee, die ik dikwijls zag, dat waren Miskin en de andere, die geen naam had, geloof ik; in één woord, hij werd de man uit den tuin genoemd. Die twee werkten zoo stil den geheelen dag door en dikwijls dacht ik, wat zouden zij toch gedaan hebben? Waren het dieven? Moordenaars? Dit laatste leek me aannemelijker. Zeker in een oogenblik van mataglap is hun mes getrokken en een vriend of vijand doodelijk gewond. De man in den tuin was een nietig klein ventje, juist zoo'n mannetje om de rupsen van de kool te halen, jonge planten te verzorgen, de wilde laboe op te binden, hij had de zoogenaamde tangang dinging. Alles tierde en groeide bij hem. Hij had er pleizier in.

Miskin was een geheel ander wezen. Groot en sterk, met een ruige witte kop, alleen zichtbaar als hij de hoofddoek afdeed, zoo een wiens armen klaar staan om alles aan te pakken. De wildste paarden regeerde hij en hij was onvermoeid op groote tournées. Altijd was hij omringd door beesten, de papagaaien, de herten, den hond. Er was iets in de sfeer van dezen man, dat de beesten kalm maakte. Des nachts sliep hij in den stal, boven op de balken vlak onder het dak. Het was een heele gunst, dat hij niet in de kazerne hoefde te zijn en hij was er heel blij mee. Veel aandacht had ik echter niet aan hem geschonken, hij ging als verloren op tusschen de vele menschen, die er op zulk een post en groote onafzienbaren tuin met zijn vele huisjes en laantjes waren. Hij zal wel zoo'n echte duivelstoejager van de bedienden zijn geweest, van den koetsier, den paardenjongen, den huisjongen, in één woord van allen, en hij pakte alles aan, vond geloof ik alles goed als hij maar op het erf mocht blijven. Zoo was Miskin een weinig geziene, maar altijd gezochte persoon in onze omgeving geworden, zoo een, die bescheiden op den achtergrond blijft, maar langzamerhand onmisbaar wordt.

Het gebeurde zoo dikwijls, dat ik Miskin dagen lang niet zag, noch minder sprak, maar eens kwam hij regelrecht den tuin in, waar ik stond bij de vuurvonkende asters en zeide:

— Weet mevrouw al dat den tijd om is van den man in den tuin?

Ja, dat wist ik. Dien zelfden morgen was „de man uit den tuin" eerbiedig naar mij toe gekomen en had gezegd „dat zijn diensttijd om was". De kettinggangers spreken nooit van hun straftijd, maar van hun diensttijd.

— Zoo, had ik geantwoord, en nu ga je dus terug naar Java?

— Ja, mevrouw, zoodra er een boot is.

Toen had ik hem iets als belooning gegeven voor wat hij gedaan had, waarop de gewone man uit den tuin een buiging voor mij maakte, die werkelijk een „edeleer" hem zou kunnen benijden; al de distinctie, die soms den Javaan eigen is, sprak daar uit.

— Geeft mevrouw dit aan haar tuinman? vroeg hij, dan dankt de tuinman haar vele malen.

Ik zeide dus aan Miskin, dat ik 't wist en vroeg natuurlijk wanneer zijn „diensttijd" nu om was.

— O! nog lang niet! nog lang niet, mevrouw! zei hij mistroostig en zooals ik hem wel eens meer had zien doen en zeker een gewoonte van hem was bij gemoedsbewegende oogenblikken, nam hij met één greep z'n als een pet gevouwen hoofddoek af, streek eens over zijn stuggen grijzen kop, zette toen de doek weer op en herhaalde het, hoofdschuddend:

— Nog lang niet, de jaren zijn niet te tellen.

Blijkbaar had het weggaan van den man uit den tuin, zijn eigen verlangen naar z'n land, naar z'n huis wakker geroepen en ik had meelij met hem, want ik wist wat het is, dat verlangen naar eigen grond, naar al het oude bekende......

Wij gingen wel niet terug naar „ons eigen land", maar er kwam toch een tijd, dat er sprake van ons vertrek naar Java was en dat was al een heel ding na twee en een half jaar in de binnenlanden van Celebes te hebben gezeten, midden in de bergen,

*) Uit een pas verschenen bundel Schetsen van Mevrouw *M. C. Kooy-Van Zeggelen*, getiteld **Onderworpenen**, die ons door de Uitgevers *Meulenhof en Co.* te Amsterdam ter aankondiging werd toegezonden. De schrijfster is voor de lezers van ons blad een goede bekende, die wij niet meer behoeven aan te bevelen. Red.-Com.

lieärbeid aan bruggen is hierbij niet medegerekend.

Ook ondergeteekende neemt gaarne bijdragen in ontvangst.

De Resident van Rembang,
GONGGRIJP.

Alle bladen betuigen gaarne hun tusschenkomst te willen verleenen om giften voor de getroffenen in te zamelen.

Elders lezen wij, dat het Smeroefonds het goede voorbeeld heeft gegeven en ƒ 400 heeft geschonken tot het verleenen van steun aan de bevolking van Rembang.

Heerendiensten. — Door den directeur van Binnenlandsch Bestuur is aan de hoofden van gewestelijk bestuur op Java — met uitzondering van die der Vorstenlanden — de volgende circulaire verzonden:

Bij artikel 1 der ordonnantie van 6 Augustus '09 (Staatsblad No. 410) werden de heerendienstregelingen voor de gouvernementslanden op Java, voor zoo veel noodig, aangevuld met de bepaling, dat geen heerendiensten worden gevorderd tot herstel van de aan groote post- en binnenwegen door het karretransport ten behoeve van particuliere en gouvernements-ondernemingen van landbouw en nijverheid toegebrachte schade, te boven gaande die, welke in verband met de plaatselijke omstandigheden door het algemeen verkeer zou worden veroorzaakt.

Terwijl tot dusver bij de classificatie der heerendienstwegen in den regel rekening gehouden werd met den omvang van het karretransport ten behoeve van gemelde ondernemingen in zijn geheelen omvang zoodat in de betrekkelijke heerendienstleggers het vereischt aantal dagdiensten werd uitgetrokken voor herstel ook van de door dat transport aan de wegen toegebrachte buitengewone beschadigingen, als hooger bedoeld, zal, met het oog op de aangehaalde, op 1 Januari j.l. in werking getreden verordening, die classificatie, waar noodig behooren te worden herzien in dier voege, dat daarbij slechts wordt gelet op de eischen, welke in verband met de plaatselijke omstandigheden het algemeen verkeer aan de wegen stelt, met uitsluiting dus van dat deel van het karretransport ten behoeve van particuliere en gouvernementsondernemingen van landbouw en nijverheid, hetwelk de grenzen van dat algemeen verkeer geacht moet worden te boven te gaan.

Vindt eene zoodanige wijziging in de classificatie der heerendienstwegen plaats, dan zal hiermede uit den aard der zaak gepaard dienen te gaan een herziening der registers van de verdeeling der heerendiensten.

De Koningin Wilhelmina-school.

De Bataviasche bladen deelen mede, dat wegens den overvloed van leerlingen op de bouwkundige afdeeling en de afdeeling voor werktuigkunde van bovengenoemde school, thans geen gratis leerlingen en geen leerlingen van andere scholen meer zullen worden opgenomen.

Kinder-vacantie-kolonie.

Uit Soekaboemi wordt aan de Preangerbode gemeld:

De kinder-vacantie-kolonie is thans in volle werking. Vijf-en-dertig kinderen uit Batavia en tien uit Buitenzorg zijn in de bekende gebouwen van het Hotel Selabatoe ondergebracht en genieten daar van het heerlijke klimaat en de goede voeding.

Dat de keuze der kinderen een zeer goede geweest is, bewijst wel het feit, dat velen uit zwakte zelfs geen wandelingen mogen meemaken en dus op hun rustbedden een open luchtkuur doormaken. Zelfs werd het noodig geacht, voor de patiëntjes, de eerste week negen in getal, een afzonderlijk ziekenzaaltje interichten. De dames-geleidsters hebben dan ook de handen vol werk, en de twee pleegzusters zijn onverpoosd bezig. Toch, niettegenstaande al deze drukte, vonden de dames nog den tijd belangstellenden rond te leiden en met het doel en streven van de vereeniging op de hoogte te stellen, wat steeds ten gevolge had, dat sympathie en steun voor de vereeniging verkregen werd.

Soerabajasche Effectenvereeniging. — In het Soer. Hbld. lezen wij, dat er is opgericht de Soerabajasche Effectenvereeniging door de makelaars Harten Huber, Dunlop en Kolff, Gyselman en Steup, Tobias en Van Kuyk, Sirks en De Munninck. Toegetreden zijn de heeren Beauclerck en Co. Het doel is behartiging van zaken, den effectenhandel betreffende en het optreden als expert bij voorkomende geschillen, het houden van dagelijksche samenkomsten, aan andere niet-leden, makelaars, commissionairs en effectenhandelaars gelegenheid te geven tegen vaste maandelijksche contributies de call bij te wonen.

Het bestuur bestaat uit de heeren Harten, president; en De Munnick en Huber commissarissen voorloopig Het secretariaat wordt waargenomen door den heer Van Kuyk. Over veertien dagen is weer eene algemeene vergadering tot aanvulling bestuur met 2 commissarissen.

De Vezel-tentoonstelling.

De gemeenteraad van Soerabaja heeft besloten aan de vezeltentoonstelling een subsidie van duizend gulden te geven, haar buitendien vrij te stellen van gemeentebelasting en haar het kosteloos gebruik gedurende 6 maanden van het Missigit-plein te geven.

De Krambangan-leiding. — In plaats van het oude plan tot verbetering der Krambangan-leiding is nu besloten een nieuw plan-Westmaas te entameeren, door oppersing van rioolvuil. De kosten worden begroot op ƒ800.000.

Verbetering van Havens. — Een maand of drie geleden deelde het Bat. Nieuwsbl. mede, dat aan de firma Ten Bokkel Huinink, Korthals Altes en Van Thiel de Vries („East Asiatic Dredging Company") was opgedragen de verbetering van de havenwerken te Semarang, en de verbetering en uitdieping van de haven te Tandjong Priok.

Zoowel te Semarang als te Priok moet 1 Juli

buitengesloten van alles en er werden koffers te voorschijn gehaald.

Dat werk is nu niet een onfeilbaar teeken van een spoedig naderend vertrek, maar als er zoo iets in de lucht hangt is het toch werkelijk niet te ongemotiveerd en een maand te voren bijvoorbeeld eens naar buiten te brengen en na te zien en dan, als men verlangt, och dan doet men wel eens iets geks!

Miskin's armen waren natuurlijk weer een onmisbaar artikel bij deze voorbereidingen en zooals bij alle bedienden en alle menschen op het erf kwam natuurlijk de vraag bij hem op: „Gaan ze weg?" en hij hoorde het: „ja, ze gaan misschien over een poosje weg!" „Voor goed?" „Ja, voor goed!"

Alweer menschen, die weg gingen, die „huis toe!" zooals hij dacht, hun „diensttijd" was zeker ook om. De zijne nog lang niet, o lang niet! De jaren waren niet te tellen!

Maar in zijn grijs hoofd begonnen de gedachten te spoken, naar huis toe! Het vlammetje van verlangen was opeens aangestoken in zijn hart, en het werd wilder, het laaide en sloeg door zijn heele ziel uit als een heftige brand! naar huis toe! naar je land terug!... O! zij zouden weg gaan en hij zou hier achterblijven. Er zouden andere menschen komen, die niets van hem wisten en hij zou weer moeten beginnen met goed te werken, met hun gunst te winnen. Hij had gedacht, dat deze wellicht lang zouden blijven, daarom vooral had hij zoo z'n best gedaan. Eéns had hij gehoopt op een belooning, op iets, ja eigenlijk op een wonder, een kwijtschelding van straf!... ja, nu pas wist hij zelf hoe hij die stille gedachte gevoed had, hoe ze daar altijd en altijd geleefd had! want de jaren waren niet te tellen, er zou toch wel eens 'n wonder gebeuren! Had hij nu deze twee jaar weer voor niets gewerkt, moest hij nu weer beginnen? Weet iemand wàt het is, als je zoo verlangt, zóó dat 't je verteert van binnen, zóó dat je wel al zou willen schreien als je aan je land denkt, al ben je ook een groote, sterke man!?

Hij vatte moed en hij nam een besluit, maar het kostte veel moeite en geld ook nog, want Miskin kon niet schrijven, Cromo, de man, die zoo mooi de signalen in de kazerne blies, wel, die schreef prachtig en dien zou hij het vragen, geld kon hij er voor betalen. Daarom vroeg hij een nacht in de kazerne te mogen slapen en daar gebeurde 't groote werk bij het vage licht van een walmend lampje achter de ziekenloods. Cromo schreef den brief met groote krulletters, na eerst drie kladjes te hebben ontworpen, maar eindelijk was het, zooals Miskin het hebben wou, stond er in, waarop het op aan kwam, precies zooals hij het dacht en met zijn schat gewapend en met een stuk geld minder in zijn beurs kwam hij 's morgens vroeg terug.

Nu kwam het er op aan den brief te geven, maar geen enkel moment was gunstig. Het was er niet rustig genoeg voor, ze zouden zijn brief niet met aandacht lezen en hij dacht aan het theeuur, wanneer mijnheer en mevrouw buiten zaten onder den grooten boom, 't uur waarop de postbode wel eens kwam en hij hen brieven had zien lezen, ja waarop zelfs wel eens begunstigde Boegineezen vertrouwelijk hun hart kwamen uitstorten over een perkara, die ze niet op de vergadering wilden behandelen.

Zoo kwam het, dat er 's middags om vijf uur een wit papiertje uitkeek tusschen de groote kop en schotel van meneer, die op het theeblad stond. Het was Miskin's brief en hij luidde aldus:

„Met onderdanige groeten richt zich tot den Heer Petro, die zetelt te Soppeng en die 't bestuur voert over dit land, uw dienaar, genaamd Miskin, die duizend malen vergiffenis vraagt, als de groote Heer dit noodig acht, voor zijne vrijheid, dat hij een brief richt tot de voetzolen van den grooten Heer.

„Uw dienaar is gestraft door den grooten Heer met twintig jaren dwangarbeid in de ketting en daarvan zijn er nu reeds zeven voorbij.

„In de laatste twee jaren heeft uw dienaar trouw de soldaten van de compagnie gevolgd en alles gedaan wat van hem gevraagd werd, zonder er op te letten of zijn lichaam moe was, of de vijanden van de compagnie hem konden dooden, en nu heb ik vernomen, dat de groote Heer weg gaat en daarom vraagt uw dienaar U duizend maal vergeving, dat hij vroeger slecht is geweest en smeekt uwe hulp, opdat hij kan wederkeeren naar zijne dessa, want droevige tijdingen hebben uw dienaar bereikt over zijn vrouw en zijn kinderen.

„Ziet Heer, de haren van uw dienaar worden reeds grijs en hij vreest, dat zijn levensdagen niet genoeg zullen zijn om het einde van den straftijd te halen. Dat de groote Heer ontferming toone over zijn slaaf en bewerke, dat hij spoedig kan wederkeeren naar zijn vrouw en kinderen.

„God zegene den grooten Heer en geve hem voorspoed en hooge waardigheden, zoo zij het."

Zijn vrouw en kinderen! ach, het is waar, al te sentimenteel moet de inlander niet behandeld worden. Wij weten maar al te wel, hoe zij door medelijwekkende familieomstandigheden ons gevoel trachten op te wekken. Het is altijd een mama, die op sterven ligt, of een kind dat ziek is, of een vader die begraven moet worden, wat zij gebruiken om ons te roeren, maar een enkele keer is wel eens zooiets als liefde voor het land en het huisgezin, een enkele keer schreit er wel eens een ziel naar verloren geluk en wàt dan, als we dien enkele maal de hand niet uitsteken om te helpen vanwege die anderen, die profijt wilden trekken van ons gevoel?

Er werd naar Makassar geschreven over Miskin.

begonnen worden. Het werk in Priok moet opgeleverd zijn 1 Juli 1911, in Semarang 1 Januari 1913. Het noodige bagger-materiaal is al naar Java onderweg, zoodat, ernstige ongevallen voorbehouden, op tijd zal kunnen worden begonnen.

Voor de Universiteit.

De Preanger-Bode deelt mede, dat 't hoofdbestuur van „Insulinde" aan de Universiteits Vereeniging heeft medegedeeld, dat „Insulinde" als rechtspersoon zich bij de nieuwe vereeniging aansluit en in verband met het ledental, dat meer dan duizend bedraagt, jaarlijks de maximum contributie van ƒ100.— zal betalen.

Ook de afdeeling Semarang van „Insulinde" zal een afzonderlijke bijdrage van ƒ100 voor de Universiteits-Vereeniging geven.

WEST-INDIË.

SURINAME.

De West schrijft, dat er eindelijk kans schijnt te bestaan, dat naast de gouvernementsonderneming Slootwijk, ook particuliere rubberondernemingen in Suriname zullen verrijzen. Het blad meldde dan.

„Te Londen is het prospectus verschenen van de Dutch Guyana Balata and Rubber Consessions Company, met een kapitaal van ƒ1.200.000.

Met een der jongste mailbooten is hier aangekomen de heer C. F. Patterson, vertegenwoordiger van een groot Londensch Syndicaat, hetwelk uitgebreide plantages bezit in Ceylon, waar de heer Patterson zelf thee- en suikerplantages bezit.

De heer Patterson is hier gekomen om uit te zien naar landerijen voor de rubbercultuur. Hedenmorgen is hij naar Saramacca vertrokken om een bezoek te brengen aan de plantage Caledonia.

Anderzijds vernemen wij dat door den heer J. M. da Costa stappen worden gedaan voor de oprichting van een Hevea cultuur-onderneming op groote schaal. De plannen daartoe moeten reeds vrij vaste vormen hebben aangenomen.

De ongunstige berichten omtrent de balata-industrie houden aan. Wij hopen dat zij nu ook zullen doordringen tot het bestuur dat tot dusverre de zaak van den luchtigen kant opnam.

Uit de meeste districten wordt bericht, dat, in weerwil van enkele dagen zware regens, over het geheel de regenval beslist onvoldoende was om aan het bedrijf succes te verzekeren. Houdt deze toestand aan, dan ziet de toekomst voor de industrie er dit jaar zeer ernstig uit.

De droogte maakt het passeeren van de watervallen zeer moeilijk. Onlangs is van de Boven-Marowijne eene boot in een der vallen omgeslagen, waardoor 1600 K.G. balata verloren gingen."

De Koloniale Staten van Suriname hebben voorloopig verslag uitgebracht over het ontwerp betreffende de voorgenomen inkapping van cacao-boomen op drie plantages.

Het ontwerp werd door de meerderheid met instemming begroet. Een lid verklaarde bezwaar te hebben zijn stem voor het ontwerp uit te brengen. Waar toch gezegd wordt dat de inkappingsproeven zulke uitstekende resultaten hebben opgeleverd, bestond er z. i. geen aanleiding thans over te gaan tot het doen van een nieuwe proefneming met steun van het Gouvernement, zoodat hij geen vrijheid vond daartoe mede te werken. Eerstbedoelde leden wezen er echter op, dat in de Memorie van toelichting zeer terecht wordt opgemerkt, dat verdere proefnemingen nog worden noodig geacht om door meerdere resultaten het vertrouwen in het met de inkapping te verkrijgen succes te versterken en te bevestigen.

De inkapping der cacaoboomen op Suzannasdaal blijft tot steeds gunstige uitkomsten leiden. Einde Juni hoopte men 500 balen cacao van die onderneming te zullen hebben geoogst, waardoor zij alle andere plantages ver achter zich laat.

Wat de bacoven-cultuur aangaat vernam De West van den vertegenwoordiger der United Fruit Company dat zijne maatschappij niet bereid is nieuwe contracten te sluiten voor den verkoop van bacoven.

De Company heeft besloten hare verplichtingen in deze kolonie niet uit te breiden boven de 3212 H.A. in het contract vermeld.

Zij heeft reeds geweigerd contracten aan te gaan voor belangrijke uitbreidingen, die met buitenlandsch kapitaal waren voorgesteld.

„De Fransche vluchtelingen treden in Suriname tegenwoordig weer driest op. Zij moeten zelfs den politiepost aan de Wanekreek hebben aangevallen. Deze post die het overloopen van déporté's moet tegengaan, bestaat uit...... één man. Er is nu een versterking van 2 man van Albina daarheen gezonden.

Naar men zegt hebben déporté's te Sint Laurent in Fransch Guyana getracht de gebouwen in brand te steken, wat echter mislukte, schreef De West.

WAT DE INLANDER ZEGT.

Bereden Volkscommando's in de Minahassa. In **De Menado-Courant** van 24 Maart 1910 no. 39, komt het bericht voor, dat er besprekingen hebben plaats gehad over bestaande plannen om bereden Volkscommando's in de Minahassa op te richten.

Zij, die daarvoor in aanmerking zouden worden gebracht, moeten geneeskundig worden onderzocht, en physiek geschikt bevonden de hun toegedachte taak te verrichten. De ingedeelden zouden worden vrijgesteld van alle heeren- en gemeentediensten, terwijl het paard voor eigen rekening zou moeten worden aangeschaft en onderhouden. Kleeding en bewapening zouden van Regeeringswege worden verstrekt.

De schrijver van het bericht zou de invoering van dien maatregel, die zoowel in het voordeel van de Regeering als van het Minahassasche volk is te achten, zeer toejuichen, vooral ook omdat het daaruit zou blijken, dat het Nederlandsche Gezag vertrouwen stelt in de goede trouw van de Minahassasche bevolking en dat deze in staat zou worden geacht mede te werken aan de bevestiging en 't behoud van het Gezag.

De schrijver achtte het evenwel niet onmogelijk, dat bij de invoering van den gedachten maatregel velen er anders over zouden denken en er bij de bevolking een zekere deining zou kunnen ontstaan, maar toch zouden die moeilijkheden z. i. wel kunnen worden overwonnen.

Zooals bekend is, was de Hoekoem Besar van Sonder, E. W. J. Waworoentoe, destijds zeer vóór dezen maatregel in kwestie gestemd; zelfs bracht hij over dat onderwerp een advies uit aan den toenmaligen Resident van Menado, dit is opgenomen in De Indische Gids van het jaar 1901, blz. 50—55.

Beweging inzake het onderwijs op de Sangireilanden (Menado). Hoofden en bevolking op de Sangireilanden hebben zich, blijkens het voorkomende in **„De Menado-Courant"** van 24 Maart 1910 no. 39 op besliste wijze partij gesteld en zich voor het behoud van de neutrale gouvernementsschool verklaard.

Zulks is o.a. gebleken bij aankomst op 27 Februari j.l. van den Regeeringscommissaris Frijling en den heer Mr. Kielstra te Petta, waar zij door den Radja van Taboekan, D. Sarapil, werden ontvangen en naar diens woning geleid. Ook de betrokken inspecteur van het Inlandsch Onderwijs maakte de reis mede.

De Radja had op de bijeenkomst van dien dag de gelegenheid om, namens het volk op de Sangireilanden, met kracht op te komen voor de belangen dier bevolking en het behoud van de neutrale gouvernementsschool te bepleiten, daarbij aanbevelende het aantal gouvernementsscholen uit te breiden op die plaatsen, waar die onderwijsinrichtingen nog niet bestonden.

Vooraf waren reeds 2 rekesten aan den assistent-resident van Taroena ingediend, inhoudend het aan de Regeering gerichte verzoek de gouvernementsscholen niet aan het Zendelinggenootschap over te dragen.

Het eerste was geteekend door de Radja's van Taboekan, Taroena en Manganitoe; het tweede door den Radja van Taboekan en zijne ondergeschikte hoofden als de djoegoegoe, de kapitan laoet, de Hoekoem-Majoor en anderen.

Behalve deze twee rekesten had ook de bevolking van Taboekan, middels 16 rekesten, voorzien van meer dan duizend handteekeningen, van haar wensch doen blijken de thans bestaande regeling te handhaven. *)

Op de samenkomst hield de Radja van Taboekan zijne bewering vol, dat het beter was geene scholen te hebben dan scholen van het Genootschap.

Na het onderzoek te Taboekan zette de Regeeringscommissie hare reis voort en bezocht zij de gouvernementsscholen te Enemawira alwaar het grootste aantal leerlingen den Mohamedaanschen godsdienst beleidt, alsmede die te Talèngèn en te Manganitoe.

Over het nemen van woekerrente ter Oostkust van Sumatra. In de **Pertja Timor** van 18 April 1910 no. 31, wordt een staaltje geleverd van de wijze, waarop de Chitties en de Bengaleezen, beiden afkomstig uit Engelsch-Voor-Indië, ter Oostkust van Sumatra zich weten te verrijken, ten koste van den geldzoeken-

---

Het lag natuurlijk in de hand van den gerechtelijk ambtenaar aldaar, om Miskin's straftijd korter te maken, maar om den man teleurstelling na opgewekte hoop te besparen, zouden wij er hem niets van zeggen. Als dan het antwoord van Makassar „ja" luidde was de vreugd groot genoeg, luidde ze „neen", dan werd alles dood gezwegen.

En zoo zwegen wij en Miskin zweeg ook. In zijn oogen was altijd de vraag: „Heb je mijn brief gelezen?" Als ik in den stal kwam om naar het gras van de paarden te zien, dan zag ik het weer: „Heb je mijn brief gelezen?"... als hij het erf aanveegde of de herten in het kamp joeg en ik kwam er bij, dan zag ik het: „Heb je mijn brief gelezen?"

Zoo graag had ik 't willen zeggen: „Je aanvraag is in zee. Hier kunnen we er niets aan doen!" maar ik zweeg.

En Miskin zweeg en langzamerhand kwam er op dat gezicht iets wanhopigs, toen iets berustends. „Ze hebben den brief geen aandacht geschonken, ze hebben hem niet gelezen, misschien is hij wel weggeraakt!" en hij deed zijn werk als altijd. Ik zag geen verslapping van kracht, hij was als altijd uiterlijk, innerlijk misschien niet en vroeg ook niet meer zijn stomme vraag... hij werkte maar door en de beesten zaten bij hem en de hond blafte uitgelaten als hij hem zag.

En na een maand kwam onze overplaatsing. De koffers, die alweer binnen gebracht waren, werden weer naar buiten gehaald. Er was druk werk. Miskin hielp mee. Zijn gezicht stond strak, af en toe zag ik hem den hoofddoek afnemen en met zijn hand door het grijze stoppelhaar gaan, maar dan werkte hij weer vlug voort; dan was 't of hij weer nieuwe kracht had opgedaan en ik zag de armspieren opzwellen als hij spijkers uit de kisten trok.

Voor wij heen gingen hadden de bedienden een „sedaka". Die werd des avonds in den achtertuin gehouden en ik moest er bij komen kijken, in elk geval het feest zoogenaamd openen.

Ze zaten daar allen fantastisch verlicht door de lampjes, die op den grond stonden, om het eten heen, rijst, vleesch en vruchten in blaren; de priester deed het woord, prevelde een zegenbede, eerst voor mij, toen voor de anderen, allen op hun beurt. Miskin zat naast den priester met zijn armelijk pakje aan, een wit en blauw gestreepte borstrok met korte mouwen. 't Was of het op zijn gezicht stond „Wat komt er op aan wat ik aan heb!" De anderen waren allen aandachtig, een soort plechtigheid lag op de bruine gezichten, maar geen was zooals dat van Miskin. Was het omdat ik wist van zijn leed of was het werkelijk zoo, lag de wanhoop, maar een soort berustende wanhoop, op het gezicht van dien sterken kerel? Voor ieder bad de priester, prevelde hij z'n wensch en toen Miskin aan de beurt kwam, zag ik het hoofd van den kettingganger voorover buigen, maar zijn blik bleef op de vlam van een lamp gericht, met zulk een uitdrukking van starheid, dat het mij aan het hart ging...

Toen nam ik het besluit het hem toch te zeggen. Te vertellen, dat zijn brief gelezen was, dat er iets voor hem gedaan werd, en 's morgens vroeg, toen wij ons inpakwerk voortzetten en hij mede had geholpen een kast te verzetten, hield ik hem even aan.

— Miskin!

Hij keek mij vragend aan, hij hoorde iets in mijn stem.

— Dien brief... zijn oogen gingen wijder open, de brief, zijn brief!

— Dien brief van je hebben we wel gelezen, maar meneer hier kan er niets aan doen. Nu heeft meneer een brief geschreven naar de groote heeren in Makassar om te vragen of je misschien kwijtschelding kunt krijgen, maar het antwoord er op is nog niet gekomen. Je moet maar wachten, misschien komt het als we weg zijn, maar misschien komt het ook niet, daar kan meneer niets aan doen, hoor, die heeft het voor je gevraagd.

Zooals de zon langzaam een somber landschap verlicht en het verandert, zoo was deze tijding voor het bruine gezicht van Miskin.

Hij kon niets zeggen, geen woord kwam er van zijn lippen, maar de glans werd een schitterend licht in zijn oogen en toen liep hij hard weg... hard den zonnigen tuin door, waar hij verdween bij de stallen.........

Er kwamen nu zulke drukke dagen, dat ik geen tijd meer had aan het geval met Miskin te denken. Ik zag hem voor het eerst weer op het oogenblik van ons vertrek. De paarden waren gezadeld en Miskin stond bij het hek en hield het mijne aan den teugel nog vast en bracht me tot beneden aan den heuvel, waar de anderen, allen, die meegingen en ons tot over de grens brachten, wachtten. Toen zei ik: „Laat het paard maar los, Miskin!" en Miskin, de vuile kettingganger, keek me aan met een paar oogen, die ik nooit vergeten zal. Daar was in te lezen: „Ik ga ook weg! eens! eens! naar huis toe!"

— Zal je goed voor de herten zorgen? vroeg ik.

— Ik zal voor alles zorgen, zei hij, hij had immers weer hoop en moed en kracht om alles te doen.

En wij verlieten het huis en den tuin en 't prachtige bergland.........

Twee maanden daarna hoorde ik, dat Miskin kwijtschelding van straf had gekregen en terug was naar zijn eigen land.

---

den kleinen man, aldaar en hoe zij dezen naakt weten uit te kleeden.

Een Bengalees kwam o.a. uit Voor-Indië in de Residentie Oostkust van Sumatra en bezat absoluut niets. Ten einde in zijn levensonderhoud te voorzien, trad hij als oppasser in dienst op een maandgeld van ƒ15.— waarvan hij ƒ5.— gebruikte voor zijn levensonderhoud en ƒ10.— spaarde.

Na tien maanden had hij ƒ100.— overgespaard, welk geld hij bij een geldzoekenden wist te plaatsen tegen 37% per maand.

Voorts nam hij zijn ontslag uit den dienst ter plaatse en vertrok naar elders, alwaar hij wederom als oppasser in dienst trad en dezelfde tactiek volgde, met het gevolg, dat hij binnen zeer korten tijd een kapitaaltje van ƒ1000 had bijeengebracht.

De Chitties maken het wel niet zoo bont, doch zijn toch alles behalve goedkoop bij uitzetting van gelden. Bij hen variëert de rente tusschen 36% en 30% 's jaars.

Het eerste bedrag is de gebruikelijke rente; het laatste bijzonder goedkoop. Zij stellen echter ook nog andere eischen:

Aannemende, dat iemand ƒ 100.— opneemt voor den tijd van tien maanden, tegen 3% 's-maands, zoo wordt door den geldschieter dadelijk een geteekend en gezegeld schriftelijk schuldbewijs verlangd, waarin ƒ130.—, d. i. dus de geleende som, plus 10 maanden rente als de verschuldigde som wordt opgenomen, terwijl maandelijks een bedrag van ƒ13.— moet worden afbetaald.

Eenmaal in gebreke blijvende deze aflossing te voldoen, wordt wederom 3% 's maands van het ontbrekende in rekening gebracht.

De Chitties zijn met het in leen geven van geld in het geheel niet moeielijk, mits door den kleinen man twee borgen worden aangewezen.

Blijft gene dan in gebreke zijne geldelijke verplichtingen na te komen, dan wordt met de borgen een nieuw contract opgemaakt en hen het vel over de ooren gehaald.

Opmerking verdient nog, dat het indienen van geldelijke vorderingen bij de magistraten in het voordeel is van den geldschieter.

De behandeling van zulk een vordering eischt al spoedig een tijd van drie maanden en gedurende die periode is de geldschieter verzekerd van de 3% rente 's maands.

De kosten van het geding zijn natuurlijk voor den schuldenaar.

*) Ter toelichting diene dat te Taboekan zijn: 8850 Christenen, 4600 Mohamedanen en plm. 14550 van anderen godsdienst. Totaal plm. 28000 zielen.

WAT DE CHINEES VERTELT.

Berichten van de hoofdplaats Ambon.

a. de viering van den geboortedag van den Keizer van China.
b. het aandoen van de Reede te Ambon door twee Japansche oorlogsschepen.

Bij het lezen van den inhoud van de **Pewarta Soerabaja** van 12 April j.l., no. 82, vielen de beide bovenvermelde berichten op.

Uit het eerste blijkt, dat de geboortedag van Z. M. den Keizer van China, S o e a n T h o n g, met groote eenstemmigheid en opgewektheid door de ter hoofdplaats Ambon wonende Chineezen is gevierd geworden. De Chineesche banier was, evenals het Vereenigingslokaal der Chineesche Vereeniging Tiong Hoa Koen Tiong Hwee Koan, met bloemen en planten versierd, voorts werd het onmisbare Chineesche vuurwerk afgestoken, terwijl spelen en enkele plechtigheden niet ontbraken.

Op die wijze hebben de Ambonsche Chineezen uiting willen geven aan hunne nationale gevoelens ten opzichte van den Keizer van China en het Chineesche moederland.

De feestelijke stemming werd op denzelfden dag verhoogd door de aanwezigheid van twee Japansche oorlogsschepen die op hun reis naar Australië de reede van Ambon aandeden, in het belang hunner watervoorziening, n.l. de A s o e en de S o j a.

De A s o e, 7500 ton groot en bemand met 600 koppen, buiten de officieren, stond onder commando van een Kapitein ter Zee.

Het tweede schip, groot 9000 ton bemand met 850 koppen, behalve de officieren, werd gecommandeerd door Admiraal Injo.

Ook een neef van den Mikado, ongeveer 30 jaar oud was op dezen bodem in functie.

Op den avond van den dag van aankomst werd op beide schepen, ieder voorzien van vier electrische lampen, met electrisch licht gewerkt.

Een der officieren begaf zich na aankomst ter reede naar den wal, ten einde advies te vragen aan het bestuur der Hwe Koan Vereeniging ter hoofdplaats en inlichtingen in te winnen omtrent mogelijke inname van drinkwater voor de bemanning der schepen.

Voor de bemoeienissen van het bestuur der Chineesche Vereeniging ten deze, werd dank gezegd en den volgenden dag, ten tien ure voormiddags, aan den Voorzitter der Vereeniging, O o e i K a n g P e u g en diens Secretaris, D. S. T a n, gelegenheid gegeven een bezoek aan boord van de A s o e te brengen.

De Luitenant ter Zee K a m o e r a, ontving en onthaalde de gasten op zeer beleefde wijze en verstrekte alle inlichtingen, welke werden verlangd.

De gesprekken werden in de Engelsche taal gevoerd.

Met belangstelling werd door de Chineezen vernomen dat de Asoe vroeger een Russische kruiser was geweest, welke in den Russisch-Japanschen oorlog was gezonken, en, na de noodige herstellingen te hebben ondergaan, door de Japansche Regeering weder in dienst was gesteld.

Ook werd de vuurmond getoond door welks schot Admiraal Togo werd gedood.

Den volgenden dag werd de S o j a bezocht.

Den daarop volgenden dag bezochten de officieren het Vereenigingslokaal der Chineesche Vereeniging en vermaakten zich daar met het biljartspel.

Eerst den zesden dag werd de reis naar Australië voortgezet.

Bij het bezoek op de schepen scheen bijzonder de aandacht der Chineesche gasten te trekken, dat de Japanners aan boord geheel de oude Japansche levenswijze volgden.

Zij aten nog uit kommen op Japansche wijze en dronken de thee op dezelfde wijze, als in China gebruikelijk is. Aan wal dronken zij niet anders dan limonade.

De Japansche matrozen gedroegen, volgens het blad, zich tijdens het passagieren onberispelijk, heel wat ordelijker en fatsoenlijker dan hunne Europeesche collega's, die, veelal na het gebruik van te veel alcoholica, zoo dikwijls tot last zijn van de bewoners in de kampongs en dan o.a. veel schade toebrengen aan het meubilair in de woningen.

Staatsschuld van het Chineesche Keizerrijk. — In H e t K o l o n i a a l W e e k b l a d van 6 Mei 1910, no. 18, werd reeds vermeld, dat er eene beweging in China gaande was welke ten doel had alle Chineezen, ook de émigranten in Ned.-Indië, op te wekken mede te werken aan de afwikkeling van de Staatsschuld, in de eerste plaats die van de verschillende Regeeringen.

De wijze, waarop zulks moest geschieden, werd echter toen niet aangegeven.

Thans bevat de **Pembrita Tjoeng Wa** het bericht, dat de Keizer van China, tot zijn groote vreugde, de oprichting van de verschillende fondsen, als het Marinefonds e. a. heeft vernomen en dat het zijn wensch is, dat van de zijde der provinciale besturen niet den minsten dwang ten deze op de bevolking worden uitgeoefend.

Aan ieder onderdaan van het Chineesche Keizerrijk moet alle vrijheid worden gelaten.

De wenschelijkheid voor de Chineezen in Ned.-Indie zich de kennis van de Engelsche taal eigen te maken. — Dr. N g o T e n g H o n g, een half-bloed-Chinees uit de Straits-Settlements, heeft, op zijn reis van Washington naar China, in het laatst van het vorige jaar, tijdens zijn verblijf te Londen, de gelegenheid aangegrepen in eene vereeniging aldaar als zijne meening uit te spreken, dat het aanleeren der Engelsche taal voor de Chineezen alleszins aanbeveling en zeker de voorkeur verdient boven de kennis van de Nederlandsche taal.

Eerst wanneer de Chinees zijn taal en de Engelsche taal goed machtig is, kan hij z. i. tot het aanleeren van andere Westersche talen overgaan.

Nederlandsch-Indische Chineezen, die Groot-China willen bezoeken, kunnen zich met het Engelsch daar ten allen tijde overal redden, ook al zijn zij het Chineesch minder goed machtig.

Zooals bekend is, wordt op de T i o n g H o a H w e K w a n-scholen te Batavia de Engelsche taal onderwezen en het ligt ook in het voornemen der Jong Chineesche Vereeniging het onderwijs in die taal op de scholen elders in te voeren, doch vele Chineesche ouders trekken geen partij van die gelegenheid hunne kinderen de kennis van de Engelsche taal bij te brengen; daarom hoopte Dr. N g o T e n g H o n g, dat het door hem gesproken woord er toe moge bijdragen de Chineesche ouders in Ned.-Indië te bewegen hunne houding in deze te wijzigen.

Van Vreemde Koloniën.

De nieuwe Duitsche minister van Koloniën.

Het K o l o n i a l e Z e i t s c h r i f t wijdt een hoofdartikel aan den nieuw opgetreden Duitschen minister van koloniën von Lindequist en schrijft daarbij o.a. het volgende:

Von Lindequist deelde ten aanzien van verschillende principiëele quaesties niet in de meening van zijn chef, Dernburg. Hij wist echter met opmerkelijken tact geschillen te vermijden en toch zijn denkbeelden te doen zegevieren.

In de koloniën verwacht men, dat het optreden van den nieuwen minister aanleiding zal geven tot belangrijke wijzigingen in de groote lijnen der Duitsche koloniale politiek. Over het geheel hopen de Europeesche ingezetenen in de koloniën, dat het-bestuur voortaan niet meer tegen hen zal ingaan, doch met hen zal samenwerken. Vooral hoopt men, dat de economische belangen der Europeesche gemeente meer zullen worden behartigd. Zoo rekent men in Oost-Afrika op een nadere regeling van den arbeid der inboorlingen en op meer werkzame deelneming van de particulieren aan het bestuur. Men wenscht dat in deze kolonie evenals in Zuid-West-Afrika de immigratie van Duitsche landbouwers zal worden aangemoedigd. Zuid-West-Afrika verlangt dat aan de autonomie der kolonie meer uitbreiding wordt gegeven, terwijl men ook wijziging wil zien gebracht in de bepalingen betreffende de exploitatie van diamantvelden. Groote moeilijkheden wachten den nieuwen minister bij de regeling van de hangende geschillen met de groote maatschappijen. Daar hij echter, als oud-gouverneur van Duitsch Zuid-West-Afrika, geheel op de hoogte is van het vraagstuk, wordt vertrouwd dat hij deze zaak naar genoegen zal weten te regelen. In Kameroen is de hoop op vervulling van den wensch naar een spoorweg, die het Zuiden der kolonie moet ontsluiten, verlevendigd. Ten slotte zullen de Europeesche handelaars in Nieuw-Guinea wel opnieuw aandringen op wijziging van de voor den handel bezwaarde tarieven van in- en uitvoerrechten.

Wat Oost-Afrika aangaat, zij hier nog aan toegevoegd, dat nu juist weder een voorstelling in behandeling is om aan de kolonie eene zekere zelfstandigheid toe te kennen en daartoe een bestuursraad in te stellen, ten deele uit ambtenaren bestaande en ten deele uit particulieren.

Hier zouden de kiezers een aantal candidaten mogen aanwijzen, waaruit dan het bestuur voor de benoeming der leden eene keuze zou doen. De geheele kolonie zou te dien einde in een drietal kiesdistricten worden verdeeld. Het planterssyndicaat van O.-Afrika heeft reeds als zijne meening te kennen gegeven, dat de particuliere belangen door zulk een raad in geenen deele zouden zijn vertegenwoordigd.

De goeroe-manie in Engelsch-Indië.

Een Indiër schrijft aan de Times of India, dat in Engelsch-Indië evenals in Westersche landen het occultisme in den laatsten tijd onder de beschaafde klassen veld won. Daarbij is in het Westen van Indië de vereering van den goeroe gekomen, die, in de oude tijden zeer sterk, onder den invloed der Westersche beschaving nagenoeg was verdwenen, doch nu weder op den voorgrond is getreden.

Voor den goeroe is het een bepaald teekenend verschijnsel, dat hij zich van alle maatschappelijke regels niets aantrekt en elk gevoel van schaamte heeft afgelegd. Een voldoende lichaamsbedekking wordt absoluut onnoodig geacht, en men kan den goeroe nagenoeg steeds onderscheiden aan zijne gebrekkige kleedij. Onreinheid is eene eigenschap, die eene bijzondere aantrekkingskracht uitoefent in den goeroe, aan wiens invloed kennismaking met het inwendige van een gevangenis zelfs niets te kort doet. Na verloop van zekeren tijd is het geloof of de kaste van den goeroe slechts bijzaak voor zijn getrouwen. Zoo kan men een Mohamedaanschen goeroe hebben, die zijne trouwe leerlingen onder de Hindoes vindt.

Door den roep van gedurende geruimen tijd te kunnen vasten is de goeroe zeker, door velen hoog te worden geëerd. Men behoeft zelfs niet eens proefondervindelijk te bewijzen, dat men die gave bezit. Het is reeds genoeg wanneer enkele leerlingen dien roep van den heilige verbreiden. Door afschuw van geld aan den dag te leggen, werkt de goeroe wonderen. Niet lang duurt het of hem wordt het geld met handen vol toegeworpen, dat hij dan met gemaakte onverschilligheid kan opsteken. Wie eens in eene trance — ware of geveinsde — heeft verkeerd, is er zeker van dat hij zijn leven lang de menschen kan onthalen op verhalen van goddelijke visioenen, die onvoorwaardelijk geloof vinden.

Eenmaal het tot goeroe gebracht hebbende, zullen de leerlingen al zijne handelingen uitleggen op de gewenschte wijze. Wie zijne leerlingen bij voorkeur zoekt onder de hooggeplaatsten, zal deze naar uwe zien uitleggen in dien zin, dat hij met de zuiverste motieven de kern van het land wenscht te bekeeren. Dat zulk een discipel een mooi huis voor den goeroe laat bouwen en deze dat aanneemt is volstrekt geen bewijs voor zijn wereldschen aard. Geeft 'n goeroe de voorkeur aan het zwakke geslacht, wel, dan acht men niets natuurlijker, dan dat hij de wereld wenscht te verbeteren met behulp van de opvoedster van het kind.

Een goeroe krijgt al spoedig den roep, een profetischen blik te hebben. Ieder wendt zich tot hem en het is nu maar de kunst, om de menschen met nietszeggende antwoorden op hunne vragen tevreden te stellen. Vraagt een speculant of hij zal slagen, dan luidt het antwoord bijv. dat de mangga zoet smaakt. Vraagt een ander of zijn paard bij de wedrennen zal winnen, dan maakt het antwoord, dat de lucht er betrokken uitziet van daag, hem reeds gelukkig. Al die nietszeggende antwoorden zullen op de gewenschte wijze worden uitgelegd, wanneer het feit, waaromtrent men eene voorspelling verzocht, achter den rug is.

De goeroe moet er ook eene bijzondere eigenaardigheid op na houden, dat hoort zoo bij het vak. Zoo zijn er goeroes, die zich voor een ieder, dien zij op hunnen weg ontmoeten, op den grond werpen. Een ander deelt links en rechts kussen uit, terwijl er ook weer goëroes zijn, die allen, die zij ontmoeten, zegenen. Weer een ander houdt er de eigenaardigheid op na om zijnen bezoekers een snuifje aan te bieden, dat dan als een kostbaar erfstuk wordt bewaard.

In dit land van lichtgeloovige lieden kan een ieder die genoegzaam excentriek is, er zeker van zijn volgelingen te vinden. Wie ondernemend genoeg is, kan zelfs zijn faam naar buiten doen verspreiden. Een reisje naar Amerika werkt wonderen, wijl daar wel enkele krankzinnige lieden te vinden zijn, die den bezoeker hemelhoog verheffen als een nieuw wereldwonder.

De schrijver wil niet zeggen, dat al die goeroe's met hunne volgelingen bewuste bedriegers zijn. Met enkelen is dit echter zeker wel het geval, anderen zullen het slachtoffer zijn van zelfbedrog, terwijl de groote massa der volgelingen lieden zijn, die zich aangetrokken voelen door het occultisme en afgestooten door de rede en nu op de wijze, die zich aanbiedt, aan hunne neiging toegeven.

Schrijver besluit met een beroep op de betere natuur zijner landgenooten om niet tegen de werkelijke belangen van het land in zulke lieden, die op zijn zachtst door zelfbedrog op een dwaalspoor gebrachte idioten zijn aan de menschen ten voorbeeld te stellen.

Naturalisatie in Indo-China.

We hebben reeds medegedeeld, dat men ook in Indo-China lieden aantreft, die tegen betaling inlanders als hunne kinderen erkennen, en dat de gouverneur van Cochinchina zich genoodzaakt voelt om maatregelen te nemen tegen deze praktijken van Europeesche nietsdoeners, wier aantal in Indo-China met den dag toeneemt.

De gouverneur Courbeil heeft toen in een rondschrijven aan de ambtenaren van den burgelijken stand opgedragen, om zich behoorlijk te overtuigen van de juistheid der verklaringen betreffende erkenningen en aan de rechtbanken die gevallen mede te deelen, welke huns inziens aanleiding geven om tot vernietiging der erkenning te besluiten.

Het is nog zeer de vraag of deze maatregel tot het gewenschte doel zal leiden, maar nu hebben de inboorlingen, die zich willen laten naturaliseeren, er al weer wat anders op gevonden.

Volgens het Fransche recht, wordt het kind, waarvan de ouders onbekend zijn, beschouwd te zijn geboren onder de meest gunstige conditie, tengevolge waarvan zulk een kind wordt ingeschreven op het Fransch register van den burgerlijken stand.

Sedert eenigen tijd worden de ambtenaren van den Franschen burgerlijken stand bestormd met aanvragen om inschrijving van uit onbekende ouders geboren kinderen.

De procureur-generaal van Indo-China heeft bij rondschrijven van den 23en October l.l. den ambtenaren van den burgerlijken stand aanbevolen, om van de getuigen eene verklaring te erlangen van de nationaliteit van de moeder om daarnaar uit te maken op welk register de inschrijving behoort te geschieden.

Het is duidelijk, dat deze aanschrijving tot niets moet leiden, daar de getuigen bij de inschrijving van een kind uit onbekende ouders geboren, natuurlijk, logisch, niet kunnen weten tot welke nationaliteit de onbekende moeder behoorde.

Voorgesteld wordt nu om de kinderen uit onbekende ouders geboren als inlanders te registreeren, ten ware het bewijs van hunne Europeesche nationaliteit zou worden geleverd.

In Engelsch West-Afrika.

De Daily News ontving een schrijven van sir William Geary, waarin deze de grieven opsomt van de inlandsche bevolking van Lagos tegen het bestuur. Onder deze grieven behoort die tegen de voorschriften betreffende den spoorweg-aanleg volgens welke een inboorling gehouden is, zonder op eenige schadevergoeding aanspraak te kunnen maken, zijn woning en zijn erf te ontruimen, indien van den last daartoe blijkt uit een op den wand aangebracht plakaat.

Is het nu niet al te dwaas, dat in datzelfde blad waarin melding gemaakt moet worden van zulk een schreeuwend misbruik van macht onder Engelsche vlag, herhaaldelijk met groot schijnheilig vertoon werd gewaagd van het verkorten der rechten van de inlandsche bevolking van Belgisch Congo op gronden, die de lieden zelfs niet eens occupeerden?

Uit eene andere kolonie van Engeland in West-Afrika, Sierra Leone, deelt de gouverneur sir Leslie Probyn het een en ander mede omtrent het misbruik van alcohol aldaar.

Uit de statistische gegevens van 1891 tot 1899 blijkt dat een deel der bevolking zich het gebruik en zelfs het misbruik van alcohol tot een gewoonte heeft gemaakt. Sir Leslie Probyn schrijft zulks toe aan de eentonigheid van het bestaan in de kleine Afrikaansche dorpen. Hij had van iemand, die met de stammen in het district Sherbro goed bekend is, vernomen, dat daar het dansen en het drinken aan de orde van den dag was in elk inlandsch dorp. Bij plechtige gelegenheden als huwelijk en begrafenis worden ontzettende hoeveelheden alcohol verbruikt. Er zijn daar huisgezinnen, die bij die gelegenheden schulden aangaan, waarvoor zij jaren lang moeten bloeden, alleen maar om dien enkelen dag zich eens flink aan alcohol te kunnen te buiten gaan. Somwijlen gebeurt het, dat schulden voortvloeiende uit het misbruik van alcohol eerst na verloop van meer dan één geslacht kunnen worden aangezuiverd.

Ware het niet beter, dat sir Charles Dilke en anderen, voor wie de Daily News in zake Belgisch Congo de pen voert, deze kolonie, waar de alcohol-invoer werd verboden, aan de Engelsche koloniën in West-Afrika ten voorbeeld stellen?

Lucifersfabrieken in Engelsch-Indië.

In Engelsch-Indië bestaat reeds een negental lucifers-fabrieken, die echter op verre na niet kunnen voorzien in de behoefte van het gansche land, zoodat dan ook in het jaar 1907/08 voor een waarde van omstreeks 6 millioen gulden aan lucifers moest worden ingevoerd.

Die behoefte zal door de toeneming der bevolking en de steeds aangroeiende behoefte der bewoners naar meerdere gemakken nog steeds toenemen.

Het blijkt dus, dat er in het land, mits de grondstoffen in voldoende mate aanwezig zijn, ruimte te over is voor nieuwe lucifers-fabrieken.

De heer R. S. Troup, bosch-economist in Indië, heeft nu onlangs in een verslag uiteengezet, dat er op een door hem aangewezen aantal plaatsen, in het geheel omstreeks 70, alle aanleiding bestond om over te gaan tot de oprichting van lucifersfabrieken.

Hij wijst er evenwel op, dat, daar, waar men met het oog op de aanwezigheid van een voldoende hoeveelheid zacht hout voor de lucifers-fabricage in de natuurlijke bosschen tot de oprichting van fabrieken zou overgaan, voor de duurzaamheid dier industrie ter plaatse zal hebben te zorgen voor 'n nieuwen aanplant van zacht hout.

In het boschdistrict Kheid in de Centrale Provinciën, in welke laatste men reeds twee lucifers-fabrieken aantreft, heeft men dan ook reeds 1000 acres met zachte houtsoorten beplant, waaronder simal, eene eerste plaats inneemt. Simal zou, meent hij, slechts 20 roepies per acre aan plantkosten eischen.

Voor de keuze van de plaats der op te richten fabrieken geeft hij de volgende eischen:

Een voortdurende aanvoer van groen hout in groenen toestand.

Geringe kosten van vervoer van de bosschen naar de fabrieken, waartoe het vervoer langs de rivieren het best is.

Goedkoop vervoer van de fabriek naar de plaatsen van verbruik.

Hetzij een voortdurende aanvoer van groen hout gedurende het geheele jaar, of voldoende watervoorraad om den geregelden voortgang van het werk te verzekeren.

Zouden de uitgestrekte wild-bosschen op de buitenbezittingen in Indië, waar groote rivieren 'n goedkoop vervoer mogelijk maken, niet in aanmerking kunnen komen voor eene dergelijke ontginning?

Oost- en West-Indisch Literatuur-overzicht.

De Indische Gids.

De Juli-afl. opent met een uitvoerig artikel van den heer J. J. Fraser over de inheemsche rechtspraak op Bali, meer speciaal in de afdeeling Boeleleng, waar de schrijver als controleur in de gelegenheid is geweest persoonlijk met de rechtstoestanden aldaar kennis te maken.

Des schrijvers conclusie luidt, dat de inheemsche rechtspraak, zooals ze thans wordt uitgeoefend, wel

over het algemeen, maar toch niet onverdeeld gunstig is, waarna hij de richting aanwijst, waarin voor de toekomst die rechtspraak geleid moet worden.

De oud-luit.-kol O. I. L., F. C. Hering behandelt nogmaals het onderwerp: Java's weervermogen tegen een buitenlandschen vijand. De theorieën van den schr. zijn bekend; in hoofdzaak komen zij hierop neer, dat hij een verdediging van Java slechts mogelijk acht middels den k l e i n e n o o r l o g (guerilla) te voeren door de eigen bevolking. Volgens zijn innige overtuiging toch kan ons land in geen afzienbaren tijd de kracht ontwikkelen, die noodig is, om door middel van den g r o o t e n o o r l o g een poging te verijdelen tot verovering van Java, als waartoe groote Staten in den laatsten tijd bewezen hebben bekwaam te zijn.

Dr. F. W. van Haeften schrijft vervolgens een en ander over de medische neven-opleiding van zendelingen. Gelijk men weet, wordt door de zending ook op medisch terrein veel nuttig werk gepresteerd. In 1905 is de Nederlandsche Zendingsschool te Rotterdam geopend en daaraan een medische cursus verbonden, welke onder leiding staat van den eersten geneesheer van het stedelijk ziekenhuis te Rotterdam. Wel is waar werd de medische zending in vroeger tijd, getuige het ziekenhuis te Modjowarno, eveneens behartigd, doch niet in die mate als sedert genoemd jaar 1905. De kweekelingen, die met vrucht den cursus hebben gevolgd, ontvangen een diploma en een geldelijke tegemoetkoming voor aanschaffing van instrumenten en medicijnen. Behalve de Nederlandsche Zendingsschool wordt nog genoemd die te Barmen van het Rijnsche Zendingsgenootschap (zendelingen op Borneo, Sumatra, Nias, Mentawei-eilanden en Enggano), waar de leerlingen eveneens een medischen cursus volgen. Ten slotte bestaat er nog een derde soortgelijke inrichting, waarvan — voor zoover den schr. bekend is — door de zendelingen van Oost-Indië tot dusver te weinig gebruik is gemaakt, nl. het Livingstone College te Leyton E. (Londen).

Wel is waar wordt door den schr. toegegeven, dat onderwijs in tropenziekten in den regel alleen dan vruchtdragend zal zijn, indien men daarbij beschikt over t y p i s c h e ziektegevallen, zooals in de tropen zelf worden aangetroffen maar toch kan men volgens hem door theoretisch onderricht enz. alvast een n u t t i g e n grondslag leggen tot de nadere bestudeering van bedoelde ziekten in het land van hun ontstaan.

De laatste bijdrage der zgn. hoofdartikelen handelt over Brievenvervoer over land naar Oost-Indië in de 17e eeuw, door H. W. de Jong. Met welke moeilijkheden en kosten dit vervoer te kampen had, stelt schr. zeer duidelijk in het licht: zoo o. a. vertelt hij: Ten einde de goede overkomst van een brief nog zooveel mogelijk te verzekeren, maakte men er gewoonlijk twee of drie afschriften van, welke dan langs verschillende wegen (Marseille, Tripoli of Venetië) werden verzonden, in het goede vertrouwen, dat althans één van de copieën wel terecht zou komen. Het verzenden van een brief werd zoodoende zeer kostbaar, doch hier staat tegenover, dat de porto's meestal, zoo niet in hun geheel, dan toch gedeeltelijk, door den geadresseerde werden betaald, en het een zeldzaamheid was wanneer de afschriften van één schrijven alle hun bestemming bereikten.

Overigens bevat dit Ind. Gids-nummer de gewone maandelijksche rubrieken, als: Varia (De Marine-torpedo-dienst in Oost-Indië). — Koloniale literatuur.— Maandelijksche revue van brochures enz. door J. E. de M. — Wetenschap en industrie (Grond en bodem van Java. — Internationale handel in cacao en chocolade). — Maandelijksche bibliographie voor Oost- en West-Indië, door W. C. Muller.

Nieuwe uitgaven over Indië.

Door den bekenden publicist A. Cabaton, leeraar in de Maleische taal aan de school „des langues orientales" te Parijs, is een boek uitgegeven (bij E. Guilmoto te Parijs), getiteld: Les Indes néerlandaises, dat zijn landgenooten stellig een goeden indruk zal geven van onze Oost, in de eerste plaats omdat de schr. de Nederlandsche taal machtig is en daardoor deugdelijke Nederlandsche bronnen kon raadplegen.

Voorts staan op het punt te verschijnen nog een 2-tal werken van algemeene strekking; 't eerste is getiteld: Neerlands Indië. Land en volk, geschiedenis en bestuur, bedrijf en samenleving, onder leiding van H. Colijn. Met een voorwoord van J. B. van Heutsz. Het boek zal beoogen — volgens gezegd voorwoord — het Nederlandsche volk op te wekken tot „de grootst mogelijke belangstelling in onze zoo vruchtbare koloniën". Onder de lijst van medewerkers vindt men de namen van verschillende geleerden en koloniale specialiteiten. Terwijl volgens de uitgevers „Neerlands Indië" zal vertellen van al wat moois is in Insulinde, van al wat wij Nederlanders b e h o o r e n te weten van de bevolking onzer wingewesten, van de zeden en gewoonten, de talen, de kunst en den godsdienst van den inlander; van de geschiedenis onzer koloniën en van de wijze waarop ze worden bestuurd en beheerd. Het zal den Inlander en den Europeaan — den immigrant in 't algemeen — in hun bedrijf, in al de vormen van hun samenleving schetsen. En dat alles zal geschieden in b e e l d en woord.

De andere uitgave, waarop we het oog hebben, waarvoor om zoo te zeggen niet zoo de groote trom werd geroerd tot nu toe, doch die vermoedelijk nog vóór bovengenoemd werk het licht zal zien, vinden wij aangekondigd in den catalogus der Ned. afdeeling van de Brusselsche tentoonstelling.

De titel zal luiden: Geïllustreerd handboek van Insulinde, zijnde een synthetische catalogus van den oeconomischen staat van den Nederlandsch-Indischen Archipel, bewerkt door D. van Hinloopen Labberton, naar de gegevens van de Regeeringsbureaux en de meest bevoegde deskundigen op ieder gebied.

Dit boek zal bedoelen aan het beschaafde publiek een denkbeeld te geven van de beteekenis, welke Nederlands kolonisatie voor Insulinde heeft, enz. enz.

Het is zeker toe te juichen, dat we verblijd worden met twee standaardwerken, ongeveer tegelijkertijd, over onze Oost-Indische bezittingen en dat zoovele deskundigen hun medewerking willen verleenen aan de verspreiding van kennis omtrent de Nederlandsche koloniën, maar vragen — in alle bescheidenheid — of ten deze door s a m e n w e r k i n g niet hetzelfde doel zou kunnen zijn bereikt?

Multatuli-Literatuur.

De Multatuli-literatuur is wederom verrijkt. Bij Slothouwer te Amersfoort is van de hand des heeren P. M. Westra een werkje verschenen, getiteld: Over Multatuli als auteur, in het bijzonder als navolger van Alphonse Karr.

In het jongste Nr. van De Indische Gids wordt dit boek besproken en verwijzen we belangstellenden naar die bespreking. Slechts een enkel woord naar aanleiding dier bespreking, welke o. i. zoo volkomen juist des heeren W.'s werk typeert:

Het werkje, dat zich door oorspronkelijkheid onderscheidt, geeft eene van veel belezenheid en zorg getuigende vergelijking tusschen hetgeen Douwes Dekker omstreeks 1860 schreef en de denkbeelden door een thans bijna vergeten Fransch publicist een 20-tal jaren te voren uitgesproken. Treffend is het hoeveel uitspraken uit de Ideeën en elders men aantreft in de verschillende nummers van het maandschrift „Les Guêpes", dat A. Karr in Nov. 1839 voor het eerst de wereld inzond. De beoordeelaar is er van overtuigd, dat D. D. zich door de denkbeelden van Karr heeft laten inspireeren, dat hij aan hem een groot deel van zijn stof ontleende, doch tevens, dat hij hem niet altijd goed heeft begrepen.

De beoordeelaar, na betoogd te hebben, dat door dit boekje „van het reeds zoo gehavende beeld van den Multatuli onzer jongelingsjaren weer een brok afgaat", dringt aan op een officieële of officieuse studie van een onzer hooggeleerden, respectievelijk van een onzer koloniale specialiteiten, waarin wordt aangetoond, op welke gronden men Max Havelaar alleen liet staan met zijn protest. Blijkbaar met den heer Westra, is hij van oordeel, dat zulks in een dringende behoefte zou voorzien.

Vereeniging Toeristenverkeer.

In deze rubriek willen wij nog eens in 't bijzonder de aandacht vestigen op deze vrij jonge vereeniging te Batavia en haar nuttige publicatiën.

Als het waar is wat de jongste mailberichten te lezen gaven, dat het deze vereeniging in den laatsten tijd niet voor den wind gaat, ja, dat zelfs een ontbinding te vreezen staat, dan is zulks zeker hoogelijk te betreuren, gegeven de zeer groote werkzaamheden door haar ontwikkeld in slechts luttel jaren. Maar we willen hopen, dat, alles slechts een gerucht is — het jaarverslag over 1909 ademde trouwens nog een zeer optimistischen geest — en dat de vereeniging moge voortgaan op den ingeslagen weg en daardoor ook in de toekomst veel zal bijdragen tot verspreiding van kennis omtrent Oost-Indië; wat niet alleen den vreemdeling, maar ook den landgenoot ten goede moet komen.

Gaarne vestigen we de aandacht op een aantal publicatiën der vereeniging van den allerlaatsten tijd.

I. Den 2en druk van: Java, the wonderland. Een prachtwerkje, vol met keurige illustraties.

II. Gids voor Soerabaja en omstreken. Samengesteld naar gegevens, ter beschikking gesteld door den heer J. E. Jasper.

III. Guide to the Preanger Regencies (met kaarten en illustraties).

IV. Illustrated guide book for Batavia and the Vicinity.

De Indische Mercuur.

Inhoud van No. 26: Molenpersing van suikerriet, door H. C. Prinsen Geerligs. — Rubbercraps, door Dr. A. H. Berkhout. — Particuliere landerijen op Java. — De economische ontwikkeling van Rembang. — De economische toestand van Japan. — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen. — Financieele verslagen en berichten, enz.

Weekblad voor Indië. No. 6.

De economie der toekomst, door J. J. Meijer. — M. E. Bervoets. — Lain doeloe, lain sekarang door Felix (van duivelbanner tot bateriooloog). — Een heidensch offerfeest in de Bataklanden, met ill., door B. B. — Iets over groenteteelt, door V. M. A. B. — Over de verbetering van Java's veestapel (slot), door G. A. A. — Naar het Sneeuwgebergte (verv.) — De Paupers. Roman uit de Indo-Europeesche samenleving (vervolg), door Victor Ido.

Indien de plaatsruimte dit toelaat, komen wij in ons volgend overzicht op sommige dezer artikelen terug.

Vervolg opgave van bladen en tijdschriften welke nieuw ter lezing zijn gelegd in de Leeszaal, Laan v. Meerdervoort 195, Den Haag, die dagelijks, Zon- en feestdagen uitgezonderd, geopend is van 10 uur vóór- tot 6 uur namiddags.

De Javabode t/m 8 Juni 1910.
De Sumatrapost, idem.
Het Soer. Handelsblad t/m 7 idem.
Het Ned.-Ind. Effectenblad no. 22.
De Indische Mercuur no. 27.
Handelsberichten v/h Min. van Landb. no. 72.
Indische Gids, Juli-afl.
Weekblad voor Indië no. 6.
Publicaties v/h Ned.-Ind. Landb. Syndicaat, afl. 13 t/m 15.
Tijdschrift der Maatschappij v. Nijverh., Juni-afl.
Archief v/d Suikerindustrie in Ned.-Indië, no. 7/22.

Leestafel HEULSTRAAT 17.

Opgave van dagbladen en tijdschriften, ter lezing liggend in de leeszaal van het Hoofdbestuur van „Oost en West", Heulstraat No. 17, den Haag, welke dagelijks, Zon- en feestdagen uitgezonderd, geopend is van af 's morgens 9 uur tot 6 uur 's namiddags.

Museum voor Land- en Volkenkunde, verslag van het jaar 1909.

Inlandsche landraadvoorzitters en Inl. bestuursambtenaren door F. Fokkens.

Acht dagen in de Padangsche bovenlanden door L. C. Westenenk.

Inl. ambtenaren ter Sumatra's Westkust no. 1.

Tijdschrift Minankabau Vereeniging.

12e jaarverslag van den nationalen bond voor vreemdelingenverkeer in Nederland.

De Planter, Onze West, Sumatrapost, Sumatrabode, Javabode, Bataviaasch Nieuwsblad, De Padanger, De Sumatra Courant, De Surinamer Courant, Soerabaiasch Handelsblad, Nieuwe Soer. Crt., Deli Courant, Preangerbode, Javasche Courant, De Locomotief, 20 diverse Maleische bladen en tijdschriften.

Verscheidene periodieken, waaronder:

Hou en trou, Vrede door recht, De Stem van Indië, Tijdschrift voor economische geographie, Indologenblad, De Banier, Neerlandia, Jong Indië, De Boodschapper, Revue économique, Indische gids, Weekblad voor handeldrijvenden en industrieelen middenstand, Exportblad, Cultura, Deutsche Kolonial Zeitung, Sociaal Weekblad, Ned. Zendingsbode, Maandbericht van het Ned. Zendeling-genootschap, Indisch genootschap, Weekblad voor Ned.-Indië, Insulinde, Deutsche Wochenzeitung für Niederland und Belgien, en tal van andere brochures, jaarverslagen, enz. enz.

MEDEDEELINGEN.

Van het Dagel. Bestuur der Vereeniging.

De maandelijksche samenkomst van het Dagelijksch Bestuur der Vereeniging met de Redactie-Commissie van Het Koloniaal Weekblad zal plaats hebben op **Donderdag 21 Juli 1910**, ten 8½ uur n.m. in „Boeatan", Heulstraat 19, Den Haag.

Alle belangstellenden zijn welkom.

Jaarlijksche Algemeene Vergadering der Vereen. *Oost en West* te **'s-Gravenhage** op **Zaterdag 9 Juli 1910**, in het gebouw van den *Haagschen Kunstkring*, **Heerengracht 13**, des **namiddags** ten 2½ ure.

Agenda:

1. Opening.
2. Notulen der Alg. Verg. gehouden te Utrecht op 10 Juli 1909. Zie Kol. Weekblad van 22 Juli 1909 no. 29, alsmede de Notulen der Buitengewone Alg. Verg. gehouden te 's-Gravenhage op 27 Nov. 1909. Kol. Weekbl. 1909, no. 48.
3. Het verslag over het jaar 1909 van den Secretaris. Zie Kol. Weekblad '10, no. 5, 6 en 7.
4. Rekening en Verantwoording van het geldelijk beheer.
5. Voorziening in de vacatures van het Hoofdbestuur. Aan de beurt van aftreding zijn de navolgende dames en heeren:
   a. 's-Gravenhage: Ch. R. Bakhuizen van den Brink (stelt zich niet herkiesbaar), E. van Assen en A. A. C. Harting.
   b. Rotterdam: Jhr. Mr. J. L. W. C. von Weijler (stelt zich wegens verhuizing niet herkiesbaar).
   c. Utrecht: Mevrouw J. E. van Oeveren-v. Schaik.

   Candidaten van het Hoofdbestuur zijn:
   's-Gravenhage: Mr. J. H. Abendanon en L. J. C. van Es, E. van Assen en A. A. C. Harting.
   Rotterdam: D. H. Havelaar en L. G. Ph. Marcella.
   Utrecht: Mevr. J. E. van Oeveren—v. Schaik en mevrouw J. W. Weustman—Luitjes.
6. Benoeming der Commissie tot onderzoek der Rekening en Verantwoording.
7. Begrooting 1911.
8. Bemoeienis van het Hoofdbestuur inzake de Nationale Huisvlijt Tentoonstelling te Scheveningen. Zie Kol. Weekbl. 3 Maart 1910 no. 9.
9. Idem inzake den Nat. Bond voor Reddingwezen en Eerste Hulp bij ongelukken „Het Oranje Kruis" onder voorzitterschap van Z. K. H. Prins der Nederlanden. Zie Kol. Weekblad 26 Mei 1910 no. 21.
10. Voorstel tot aanvulling van art. 10 der statuten met de volgende zinsnede:
    „Het Hoofdbestuur kan toestaan, dat onafhankelijk, en in zooverre met afwijking van het hiervoren bepaalde, afzonderlijke afdeelingen worden gevormd, bijv. studenten-afdeelingen, werkende onder door het Hoofdbestuur gestelde of goedgekeurde voorwaarden of reglementen."
11. Mededeelingen omtrent het Koloniaal Weekblad. Zie Notulen Buitengew. Verg. 27 Nov. 1909, sub II. Kol. Weekblad 1909, no. 48.
12. Ondersteuningsfonds.
13. Geldleening.
14. Hetgeen verder ter tafel zal worden gebracht.

Ter vereenvoudiging van de Algemeene Vergadering, welke gehouden zal worden te 's-Gravenhage op Zaterdag 9 Juli a.s., des nam. ten 2½ ure, in het gebouw van den Haagschen Kunstkring, Heerengracht 13, wordt leden van het Hoofdbestuur en van de bestuursafd., commissarissen en afgevaardigden en overige leden, die de Vergadering zullen bijwonen, aanbevolen, vooraf kennis te nemen:

a. van de Notulen der Alg. Verg. gehouden te Utrecht op 10 Juli 1909 en de Buitengewone Alg. Verg. gehouden te 's-Gravenhage op 27 Nov. 1909. Zie Kol. Weekbl. 1909 nos. 29 en 48.

b. van het Jaarverslag van den Secretaris. Zie Kol. Weekbl. 1910 nos. 5, 6 en 7.

c. van de artikelen over de Huisvlijt tentoonstelling te Scheveningen. Zie Kol. Weekbl. 1910, no. 9.

d. idem over het Oranjekruis. Zie Kol. Weekbl. 1910, no. 21.

e. De Rekening en Verantwoording van den penningmeester. Zie Kol. Weekbl. 16 Juni 1910, no. 24.

Aan de leden van het Hoofdbestuur wordt beleefd kennisgegeven, dat op den dag, waarop de Algem. Verg. te 's-Hage zal worden gehouden, n. l. Zaterdag 9 Juli a.s., ten 2½ ure in het gebouw v. d. Haagschen Kunstkring, Heerengracht 13, ten 1½ ure namiddags eene bijeenkomst van de leden van het Hoofdbestuur zal plaats hebben ter mogelijke bespreking van een en ander.

E. van Assen, *Secretaris.*

Officiëele Berichten.

Uit de Javasche Courant van 3 Juni 1910. No. 44.

Benoemingen, enz.

Civiel Departement.

Verleend: 2 jaar verlof aan den onderwijzer C. v. d. Zee; een jaar aan de onderwijzeressen mej. E. F. Walbeehm en Mevr. L. J. Hissink—Snellebrand; den opzichter H. J. Begeer, den commies J. J. v. Cattenburgh, den kantoorchef D. van Laar, den onderwijzer G. Tacoma, den vervoerscontroleur G. v. d. Kieft, den stationschef H. L. Hagelen, en 2 jaar aan Mr. H. G. J. Boekholdt.

Ontslagen: op verzoek eervol Mr. I. A. Nederburgh directeur van Justitie, met ingang van 3 September 1910.

Tijdelijk belast: met de functie van Regeeringscommissaris voor de decentralisatie, D. F. Tollenaar.

Benoemd: tot raadsheer in 't Hooggerechtshof van Ned.-Indië, Mr. J. H. Meiss; tot hoofdinspecteur, chef van het boschwezen A. Th. L. Salverda; tot vice-president bij het bestuur over de Protestantsche kerken in Ned.-Indië, P. Nieuwenhuis; tot secretaris J. F. Meijer.

Ontslagen: op verzoek eervol de wedana van Tjitoeroeg Mas Rangga Wiria Nata; van Soekaradja Mas Martakoesoema; van Goenoeg Parang Raden Tanoewidjaja.

Benoemd: in Tjitoeroeg Raden Kandoeroean Wiriadihardja, in Soekaradja Raden Soemantri, in Goenoeg Parang, Raden Kartamadenda en in Negara (Limbangan) Raden Poera Winata.

Militair Departement.

Benoemd: tot militairen commandant van Palembang, de majoor der Inf. J. F. H. Bontenakel; van Celebes en Menado de luit.-kol. K. E. Schütt; tot auditeur-militair te Magelang, Mr. G. Deketh.

Ingetrokken: de benoeming van den luit.-kol. J. N. C. baron van Heerdt tot mil. commandant van Celebes en Menado.

Bevorderd: tot dirigeerend off. van gezondh. 1e kl. L. H. Lebbe en Dr. W. C. Kersbergen; tot id. 2e kl. W. A. Beck.

Uit de Javasche Courant van 7 Juni 1910. No. 45.

Civiel Departement.

Verleend: een jaar verlof aan den commies G. Julsing, den onderwijzer P. H. Verboeket, den ass.-resident G. A. M. Meijer, den kantoorchef A. C. Pruijs van der Hoeven; den commies J. A. Moll, den ambtenaar bij de in- en uitvoerrechten A. W. L. M. Voederman, den commies R. Reints Bok en E. F. Cretier en aan den ass.-resident H. J. Walesom.

Ontslagen: op verzoek eervol de alg. ontvanger F. M. Bernard; de zoutverkooppakhuismeester D. Lewis; de klerken J. K. Klaus en H. W. Degner; de resident van Amboina G. Sieburgh, de vendum. A. J. Brückner en de onderopzichter J. C. Soet Frijhoff.

Ingetrokken: de benoeming van P. A. M. Spaan tot ass.-resident van Toeban.

Benoemd: tot onderwijzeres 1e kl. Mej. A. E. de Bruijn; tot ass.-res. van Keboemen P. A. M. Spaan; van Bandjarnegara G. P. A. Bisschoff; van Simeloengan K. Lorch; van Tapanoeli J. J. Lans; tot onderwijzer 1e kl. J. H. Correltjé, J. Schotsmann, J. G. den Exter van den Brink en P. H. Poldervaart; tot idem 2e kl. E. J. de Keizer, J. W. de Klein K. Baart, H. Groen, A. A. F. Heijmans J. Keizer, J. Woudstra, D. J. Vleming, T. Kruithof, H. C. van Assendorp, C. Swarts, H. J. J. Bergman, B. Bouwman en C. van Noort.

Militair Departement.

Verleend: een jaar verlof aan den 1en luit. J. D. A. de Fremery en J. A. F. Kan.

Bevorderd: tot off. v. gezondh. 1e kl. J. S. Hollander; tot kapitein der Inf. H. L. M. van Ghert, J. V. L. Opperman, H. C. van Lamoen, L. B. Staden ten Brink, E. Weyerman, L. F. van Gent, H. R. Cambier, H. Helb, H. M. Luchsinger en L. P. Makkink.

Gesteld: op nonactiviteit de kapitein der artillerie Th. W. Sanders.

Lijst van aangekomen en vertrokken Passagiers uit en naar de Indiën.

Passagierslijst van het s.s. „Prins Willem IV". Gezagvoerder P. Koningstein; van West-Indië naar Amsterdam.

J. M. Pleiten; W. F. Roeske; J. J. H. Vink en familie; Jongejuffr. M. Jansen; W. Boogaard; Y. Ramak; H. de Vogel; H. A. Firich; B. F. Defares; L. F. Ducastel.

No. 28. Donderdag 14 Juli 1910. 10de Jaargang.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING OOST EN WEST

OPGERICHT DOOR KOLONEL G.E.V.L. VAN ZUYLEN, 21 MAART 1900.

„HET KOLONIAAL BELANG IS EEN ALGEMEEN NEDERLANDSCH BELANG."

Abonnementsprijs per jaar:

Vrij aan huis of franco per post binnenland, bij vooruitbetaling	f 2.50
Voor Oost-Indië en het Buitenland	„ 4.—
Afzonderlijke nummers	„ 0.05

Prijs der Advertentiën:

Per regel	f 0.15
Bij plaatsing van 500 regels	„ 0.12½
„ „ „ 1000 „	„ 0.10

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie", en gezonden aan de Presidente: 7a HEERENGRACHT, DEN HAAG.

Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, *51 Verhulststraat.*

Voor *Advertentiën* tot de Drukkerij „LUCTOR ET EMERGO", AMALIA VAN SOLMSSTRAAT, *Telefoon 4424*, beiden DEN HAAG.

Inhoud van dit nummer.

Het Hoofddoel der Vereeniging is:
Het verspreiden van populaire kennis omtrent onze Indiën onder gansch het volk en het bevorderen der welvaart in die gewesten, om zoodoende en ook door het verleenen van onderlinge hulp, warme belangstelling en liefde te kweeken tusschen Nederland hier en ginds.

Het lidmaatschap bedraagt als minimum f 2.— 's jaars (voor Indië en het buitenland minstens f 2.50). *)

Zij die f 5.— of meer contribueeren of een gift in ééns schenken van f 100.—, zijn donateur(trice).

Aan alle donateurs en leden wordt kosteloos en franco het *Koloniaal Weekblad* toegezonden.

*) Zie inteeken-biljet op de achterzijde van den Omslag. Verzoeke dit ingevuld te zenden aan het adres van den Secretaris van het Hoofdbestuur E. van Assen, *Heulstraat 17, Den Haag.*

Informatie-Bureau

(Secretaris J. L. van Gennep),

dagelijks — Zon- en feestdagen uitgezonderd — van 10—12 en 2—4 u., ten kantore **Heulstraat 17, 1ste verdieping.**
Zie overigens **Officieele Mededeelingen** ook van het Dagel. Bestuur en de Afdeelingen op blz. 8.

De Jaarl. Algemeene Vergadering der Vereeniging „Oost en West",

gehouden te 's-Gravenhage, op Zaterdag den 9den Juli 1910, des namiddags ten 2½ ure, in het gebouw van den Haagschen Kunstkring, Heerengracht 13.

Aanwezig zijn de heeren: C. R. Bakhuizen van den Brink, voorzitter; A. B. J. Prakken, ondervoorzitter; A. A. C. Harting, penningmeester; E. v. Assen, secretaris.

Verder de navolgende leden van het hoofdbestuur: Mr. H. Smeenge en Th. Almerood, Amsterdam; T. Gerdes Oosterbeek en J. H. Calmeijer, Apeldoorn; L. A. H. Lamie, Arnhem; J. C. van Reijn, Breda; mevrouw M. ten Bosch—Bosscher, Den Haag; F. E. Luitjes, Nijmegen; Th. J. A. van Zijll de Jong, Zutfen.

Voorts waren aanwezig de navolgende heeren als afgevaardigden van de afdeelingen (volgens presentielijst): Rotterdam: W. J. Knottenbelt; Leiden: Mr. E. Rijke; Amsterdam: C. de Vries; Nijmegen: D. G. J. Beijens; Amsterdam: H. W. Praasterink; Den Haag: L. A. Martens; Zutfen: A. Walland; Utrecht: P. E. Keuchenius; Den Haag: R. A. J. v. Delden, alsmede eenige belangstellende leden der vereeniging.

De heer prof. mr. J. E. Heeres en mevrouw J. E. van Oeveren—Van Schaik hadden zich schriftelijk verontschuldigd.

De heer jhr. mr. J. L. W. von Weyler was afwezig.

In verband met het voorschrift van art. 16 der Statuten brengen de tien vertegenwoordigde afdeelingen 39 stemmen en de voorzitter 1 stem uit, of totaal 40 stemmen.

De volstrekte meerderheid is 21 stemmen.

I. De voorzitter opent de vergadering met de navolgende rede:

Het is voor het hoofdbestuur een groot genoegen, deze algemeene vergadering te kunnen houden te 's-Gravenhage, de zetel onzer grootste en rijkste afdeeling.

Nu ik straks als uw voorzitter zal aftreden, wil ik wel een geheim verraden, n.l. dat er lang een zekere schrik bestaan heeft om ter algemeene vergadering in Den Haag bijeen te komen.

Het scheen, dat er omtrent de opvatting van de belangen der vereeniging geen eensgezindheid bestond, dat er, laat mij zeggen, misstanden geboren waren, die naar buiten den indruk zouden hebben kunnen geven, dat er te groot meeningsverschil bestond aangaande de richting, die wij te volgen hadden.

Dat die vrees niet langer bestaat, pleit voor de goede verstandhouding tusschen hoofdbestuur en afdeelingen.

Een vruchtbaar jaar hebben wij achter den rug.

De commissies, die reeds van den aanvang af in onze vereeniging hebben bestaan, of kort na hare vestiging zijn ontstaan, de Nijverheids-Commissie met Boeatan, de Redactie-Commissie van het Koloniaal Weekblad, de Commissie ter verspreiding van populaire kennis; zij toonden allen een opgewekt leven en vertrouwen in de toekomst.

De Nijverheids-Commissie zal u van hare werkzaamheid een blijk geven op de nationale tentoonstelling voor Huisvlijt, welke a.s. Dinsdag te Scheveningen zal geopend worden; de Redactie-Commissie wist, ondanks hare beperkte middelen, ons orgaan, het Koloniaal Weekblad, steeds belangwekkender te maken; de Commissie tot verspreiding van populaire kennis werkte naar buiten door de uitgifte harer boekjes over „Onze Oost" en „Onze West"; zij steunt ons Informatiebureau, dat kort geleden is opgericht geworden en dat inlichtingen verstrekt omtrent de vereischten en den aard van verschillende betrekkingen in Indië; — een Studie-commissie, waarin onze meest bekende professoren op Indologisch gebied zich bereid hebben betoond, zitting te nemen, wil waken voor de belangen der jonge lui, die uit Indië gekomen zijn, om in Holland hunne studies te vervolgen of hunne opvoeding te voltooien.

Ter ondersteuning van hen, die in Indië door natuurrampen werden getroffen, hebben wij gedaan wat wij vermochten; echter door gebrek aan een eigen fonds van eenige beteekenis moest zich dat voornamelijk bepalen tot een beroep op de milddadigheid van anderen.

Over het algemeen kunnen wij getuigen van een krachtiger meer opgewekt leven in onze vereeniging en in verband daarmede van een toenemende belangstelling ook buiten onze vereeniging.

Ook de Regeering gaf blijk van de waardeering van ons streven.

Het ledental neemt gestadig toe, echter zeer langzaam, nog zoo velen ontbreken er, die toch door hun vroeger verblijf in Indië, door de daar aangeknoopte banden tot ons behooren moesten, daadwerkelijke sympathie voor ons streven moesten betoonen.

Doch geen moed verloren!

Te Groningen is men bezig een nieuwe afdeeling onzer vereeniging tot stand te brengen en groote voldoening schenkt het ons te kunnen melden, dat te Leiden studenten van verschillende faculteiten zich vereenigd hebben tot het vormen van een studenten-afdeeling van Oost en West.

Van de bezieling, die van de jongelingschap uitgaat, verwachten wij in de toekomst de schoonste vruchten.

Wie, die in Indië heeft vertoefd, doet niet gaarne telkenmale in zijne herinnering oprijzen het beeld van den trotschen Waringin met zijn rijken bladerentooi, uit welks takken, die de bladeren dragen, de luchtwortels naar beneden schieten, totdat deze den bodem raken, daar zich in vasthechten om zich te ontwikkelen tot stammen op zich zelven, die den bladerendos voedsel aanbrengen en weliger doen prijken.

Als een zuilenrij onder het groene bladerendak staan die uit de luchtwortels voortgekomen stammen, die den moederstam overbodig maken, alle steunende en sappen aanbrengende aan de kroon die zij schragen.

Dat zij het zinnebeeld onzer vereeniging: 't hoofdbestuur geschraagd door zijn machtige zuilen, de afdeelingen van Oost en West!

Moge daarvan ook deze vergadering, welke ik hiermede voor geopend verklaar, getuigenis geven!

II. Nadat deze rede, welke met applaus werd begroet, was uitgesproken, vroeg de voorzitter of een der leden nog het woord verlangde, ten aanzien van de notulen der vorige vergadering, welke in het Koloniaal Weekbl. 1909 No. 48 zijn opgenomen.

Aangezien deze notulen geen aanleiding gaven tot opmerkingen, werden zij bekrachtigd.

III. Eveneens werd het jaarverslag der vereeniging over het jaar 1909, voorkomende in de Koloniale Weekbladen van dit jaar, Nos. 5, 6 en 7, goedgekeurd, zonder tot nadere besprekingen aanleiding te geven.

IV. Bij de behandeling van de geldelijke verantwoording van het hoofdbestuur over het jaar 1909, voorkomende in het Kol. Weekblad van 16 Juni 1909 No. 24, vestigde de voorzitter de aandacht op het feit, dat de baten en lasten over het afgeloopen jaar bedroegen *f* 5054.32 en dat het daarop betrek-

king hebbend schrijven van 31 Mei 1910 van de verificatie-commissie, eveneens in dat blad is opgenomen.

Terwijl ten deze aan den penningmeester acquit en décharge wordt verleend, brengt de voorzitter tevens een woord van hulde aan den penningmeester, die zich onderwerpelijk en ook in andere opzichten zeer verdienstelijk heeft gemaakt.

De dank der vereeniging zal aan de leden der verificatie-commissie worden overgebracht.

V. Aan de orde is thans de voorziening in de vacatures van het hoofdbestuur.

Zooals bekend is, zijn aan de beurt van aftreding:

a. 's-Gravenhage: C. R. Bakhuizen van den Brink, die zich niet herkiesbaar stelt;
E. van Assen en
A. A. C. Harting.

b. Rotterdam: Jhr. Mr. J. L. W. C. von Weyler, die zich, wegens verhuizing, niet herkiesbaar stelt.

c. Utrecht: Mevrouw J. E. v. Oeveren—v. Schaik.

Ten dezen aanzien licht de voorzitter nog toe, dat sedert deze candidaatstelling door de afd. 's-Gravenhage eene opgave is ingediend van een dubbeltal candidaten voor de in die afdeeling opengevallen plaatsen, n.l. voor den heer C. R. Bakhuizen van den Brink in de eerste plaats de heer M. B. Rost van Tonningen.

Alvorens tot de stemming wordt overgegaan, richt de heer Smeenge het woord tot den voorzitter, hem daarbij wijzende op het gelukkige feit, dat de vereeniging thans op den goeden weg is en er eene goede harmonie bestaat tusschen hoofdbestuur en afdeelingen, terwijl hij, voorzitter, zich in de sympathie van allen mag verheugen.

De spreker schrijft zulks toe aan de tactvolle leiding van den voorzitter en is van meening, dat deze niet mag worden gewijzigd, waarom hij een beroep doet op de groote belangstelling van den voorzitter voor de vereeniging „Oost en West" en dezen voorstelt nog een jaar zijn beste krachten ter beschikking van de vereeniging te stellen.

Door luid applaus bleek, dat de geheele vergadering zich bij deze woorden van hulde en bij het voorstel aansloot, doch de voorzitter, overtuigd van het feit, dat de vereeniging op goeden bodem staat, meende, dat verandering van voorzitter somtijds aanbeveling verdiende en dat hij derhalve aan de vergadering beleefd verzocht hare aandacht op een ander persoon te vestigen.

Daarna tot de stemming overgaande, wijst de uitslag aan:

a. 's-Gravenhage: de heeren M. B. Rost van Tonningen 39 stemmen, E. van Assen 40 stemmen en A. A. C. Harting 40 stemmen, zoodat de heeren Rost van Tonningen, v. Assen en Harting gekozen zijn.

Aan den heer Rost van Tonningen zal de uitnoodiging worden gericht de functie van voorzitter der vereeniging te aanvaarden.

De heeren Van Assen en Harting verklaren de op hen gevallen keuze zich te laten welgevallen.

b. Rotterdam: de heer Marcella 40 stemmen, zoodat deze is gekozen.

c. Utrecht: Mevrouw J. E. van Oeveren—v. Schaik 40 stemmen, zoodat deze is gekozen.

Aan den heer Marcella en mevrouw J. E. van Oeveren—Van Schaik zullen uitnoodigingen worden gericht om de functies te aanvaarden.

Bij monde van den heer Smeenge, op voorstel van 10 leden, geeft spreker, in verband met al. 2 van art. 5 onzer Statuten, der vergadering in overweging, den heer C. R. Bakhuizen van den Brink, wegens zijn bizondere diensten aan de vereeniging bewezen, tot eere-lid der vereeniging te benoemen. Nadat dit voorstel bij acclamatie is aangenomen, verklaarde de heer Bakhuizen van den Brink 't eerelidmaatschap der vereeniging gaarne te aanvaarden.

VI. In verband met de uitstekende wijze, waarop de Verificatie-commissie hare taak heeft opgevat, stelt de voorzitter voor om voor het jaar 1911 de zelfde leden in de Rekening- en Verantwoordingscommissie te benoemen, n.l. de heeren A. H. G. Fokker, Mr. J. H. Andries en W. van der Zijl en als plaatsvervangende leden de heeren L. A. Martens, A. K. Nolthenius en A. B. J. Prakken.

De vergadering vereenigt zich hiermede.

VII. Ten aanzien van de begrooting van het jaar 1911, verwijst de voorzitter naar het Koloniaal Weekblad van 16 Juni 1910 No. 24, waarin dat stuk is opgenomen, er tevens de aandacht op vestigende, dat bij de opmaking der inkomsten en uitgaven gerekend is op voortduring van de Regeeringssubsidie, zooals bij verzoekschrift van Juni 1910 werd aangevraagd.

Voorts vult hij dit aan met de mededeeling, dat bij Koninklijk besluit van 28 April 1910 No. 53 is bepaald, dat onze vereeniging alsnog op de lijst voor vrijdom van personeele belasting is geplaatst, op grond, dat deze instelling moet worden beschouwd als te zijn een inrichting van algemeen nut en dat men doende is de in het vorige jaar betaalde belastinggelden terugbetaald te krijgen.

Ten aanzien van den gepensioneerden agent van politie te Paramaribo, J. Elbers, merkt de voorzitter op, dat met de terugbetaling van het destijds aan hem verleend voorschot, groot ƒ 125.—, een begin is gemaakt en dat de eerste termijn ontvangen is.

De heer Enthoven, voorzitter van de afd. Utrecht, zou gaarne zien, dat de boekjes, welke door het Informatiebureau worden verspreid, tegen billijkeren prijs aan de afdeelingen werden verstrekt, ten einde deze in staat te stellen ze kosteloos aan de leden te verstrekken.

Van andere zijde werd ten deze opgemerkt, dat men in geen geval onder den kostprijs zou gaan, waarop de voorzitter te kennen geeft, dat een en ander een onderwerp van bespreking kan uitmaken in het dagelijksch bestuur en in de commissie voor het Informatiebureau.

De heer Walland grijpt deze gelegenheid aan, mede te deelen, dat het door hem ontvangen werkje No. I van het Informatiebureau voor hem aanleiding was dit onder de aandacht van den Directeur der Hoogere Burgerschool te Zutfen te brengen en dat deze het werkje zoo geschikt vond, dat hij verschillende exemplaren voor de leerlingen heeft besteld. Hij deelde zulks mede, omdat een en ander wellicht tot navolging zou kunnen strekken van de afdeelingen.

VIII. In zake de bemoeienis van het hoofdbestuur met de Huisvlijttentoonstelling te Scheveningen, geeft de voorzitter te kennen, dat eene commissie uit onze vereeniging hare medewerking aan die tentoonstelling verleent en dat mevr. Van Zuylen—Tromp hare beste krachten ter beschikking van de tentoonstellingscommissie stelt, ten einde deze in haar werk te schragen.

Ten einde die tentoonstelling ook op andere wijze te bevorderen, is door het hoofdbestuur voor een bedrag van ƒ 25.— ingeteekend in het Waarborgfonds.

Ook de afdeeling Rotterdam teekende voor eenzelfde bedrag in.

Een en ander wordt door de algemeene vergadering goedgekeurd.

IX. Eveneens verleent de vergadering zonder stemming hare goedkeuring tot de toetreding onzer vereeniging als buitengewoon lid van den Nationalen Bond voor Reddingswezen en Eerste Hulp bij ongelukken „Het Oranje-Kruis", onder voorzitterschap van Z. K. H. den Prins der Nederlanden, Hertog van Mecklenburg.

Het jaarlijksch contributiebedrag wordt bepaald op ƒ 50.—.

De voldoening van dit bedrag wordt aan 't hoofdbestuur gemakkelijk gemaakt doordien van de afdeelingen reeds een geldelijke hulp van ƒ 50.— is toegezegd.

Verder ligt het in de bedoeling van het hoofdbestuur om uitgaven als de onderwerpelijke te bestrijden uit het Ondersteuningsfonds, welk fonds in de belanstelling van alle afdeelingen wordt aanbevolen.

De heer Martens was van oordeel, dat eene toetreding tot dien Bond niet geheel en al in de lijn ligt van het streven onzer vereeniging.

De voorzitter deelt dat gevoelen niet en zegt, dat het doel van de vereeniging „Oost en West" omvat alles wat steun kan bieden, en aldus den band versterken tusschen Indië en Nederland.

Voorts vestigt de heer Knottenbelt de aandacht op het feit, dat de instelling als „Het Oranje-Kruis" nog eenig is in Ned.-Indië en dus allen steun verdient.

Het spreekt van zelf, dat de vereeniging zich niet voor altijd tot betaling van het contributie-bedrag heeft te verbinden.

X. Aan de orde is thans de wijziging c.q. de aanvulling onzer Statuten, in verband met de oprichting van een Studenten-afdeeling te Leiden.

De voorzitter herinnert en verwijst daarbij — zoo noodig — hetgeen ten deze is vermeld in de Koloniale Weekbladen 1909 Nos. 19 en 46 en '10 No. 20.

Die vereeniging heeft zich geleidelijk ontwikkeld en zou — zooals onze statuten nu luiden — niet kunnen ontstaan.

Daarom is voorgesteld artikel 10 onzer Statuten met de volgende zinsnede aan te vullen:

„Het Hoofdbestuur kan toestaan, dat onafhanke„lijk en in zooverre met afwijking van het hier„voren bepaalde, afzonderlijke afdeelingen worden „gevormd, bijv.: Studenten-afdeelingen, werkende „onder door het Hoofdbestuur gestelde of goedge„keurde voorwaarden of reglementen."

Aangezien niemand ten deze het woord verlangt, wordt de voorgestelde aanvulling zonder stemming aangenomen en het Dagelijksch Bestuur bij deze gemachtigd de goedkeuring der Regeering daarop te vragen en, desverlangd, de door de Regeering daarin verlangde wijzigingen aan te brengen.

XI. Omstandig licht de Voorzitter den stand van zaken van het Koloniaal Weekblad toe, daaraan de mededeeling toevoegende dat het met de Naamlooze Vennootschap „Luctor et Emergo" gesloten contract met het oog op den stand der kas, met einde Augustus 1910 is opgezegd.

De voorzitter meent gegronde reden te hebben en licht die toe, voor de verwachting, dat de geregelde verschijning van het Koloniaal Weekblad in het volgend jaar geen moeilijkheden meer zal ondervinden en vraagt nu goedkeuring om het tot September loopende contract met „Luctor et Emergo" tot het einde van het jaar te verlengen.

Dit vindt de instemming der vergadering.

In verband met het feit dat het legaat Post, het welk uitgeput raakt, onderwerpelijk, zulke groote diensten aan de vereeniging heeft bewezen, stelt de heer Van Reijn voor om in de jaarlijksche Balans steeds den naam van den heer Post, met een klein bedrag, te behouden als een goede herinnering aan den milden gever, hetgeen wordt aangenomen.

XII. Vervolgens leest de voorzitter voor, het in het Koloniaal Weekblad 1910 no. 24 voorkomende verslag betreffende het Ondersteuningsfonds, hetwelke, als gevende geen aanleiding tot opmerkingen wordt goedgekeurd.

XIII. Eveneens wordt goedgekeurd het door den voorzitter voorgelezen en in hetzelfde Kol. Weekbl. voorkomende verslag betreffende de geldleening.

XIV. Voorts deelt de voorzitter nog aan de leden mede, dat het Dagelijksch Bestuur, op verzoek van een drietal heeren, zijne medewerking heeft verleend tot het indienen van een verzoekschrift aan de Regeering, om steun voor het doen van cinematografische opnemingen in Ned.-Indië.

De bedoeling is om de ter beschikking onzer vereeniging komende films ook te benutten voor cinematografische voorstellingen op scholen in de afdeelingen, enz., en op die wijze de kennis van Nederlandsch-Indië te bevorderen.

XV. Door de heeren Lamie en Calmijer wordt geklaagd over de wijze waarop het Kol. Weekbl. tot de lezers komt. Niet alleen dat het blad veel later wordt verzonden dan is voorgeschreven, maar het wordt ook dikwijls onopengesneden toegezonden, hetgeen niet de afspraak is geweest.

XVI. De heer Martens vraagt — onder uiteenzetting van Indische toestanden — of het niet in het belang van de door de Indische scholen afgeleverde beschaafde leerlingen, zou zijn, in Ned.-Indië een afdeeling van het Informatie-bureau op te richten en op die wijze die jongelieden te helpen.

De voorzitter zegt toe, dit onderwerp bij de commissie van het Informatie-bureau te zullen voorbrengen.

XVII. De heer Rijke deelt mede, dat het bestuur der Studentenvereeniging een verzoek heeft gedaan aan den heer Mr. Lorentz om in de maand October a.s. een lezing te houden en dat hij bij deze al de aanwezigen uitnoodigt die belangwekkende lezing bij te wonen.

Niets meer te behandelen zijnde, sluit de voorzitter met de beste wenschen voor de vereeniging in de toekomst de vergadering.

E. VAN ASSEN, *secretaris.*

Een verblijdend bericht.

Een verblijdend teeken, dat er toch werkelijk hier en daar meer belangstelling begint te komen in onze Koloniën lijkt het besluit in de jongste Alg. Verg. der Mij. van Nijverheid genomen, betreffende het Koloniaal Museum te Haarlem. De „Nieuwe Courant" van 12 dezer zegt daaromtrent:

Het belangrijkste nog van de geheele vergadering was, de stichting van het Koloniaal Instituut te Amsterdam. Toen wij enkele dagen geleden de artikelen plaatsten van den heer Hasselman onder het hoofd „Koloniale belangstelling", hadden

wij niet kunnen denken, dat de daarin geuite klacht over de onverschilligheid die nog altijd in het eigen land bestaat voor onze kostbare bezittingen ginds rondom den evenaar, zoo spoedig zou gevolgd worden door een daad, die op zoo schitterende wijze die klacht te schande maakt. De schrijver van die artikelen zal er zich zeker in de eerste plaats over verheugen. Het was bekend dat de commissie van beheer over het Koloniaal Museum te Haarlem en het hoofdbestuur der Maatschappij van Nijverheid, behoudens goedkeuring van de algemeene vergadering in beginsel besloten hadden het museum met zijn belangrijken inhoud, oor Van Eeden gesticht en door Greshoff uitgebreid en tot meerdere bloei gebracht, over te doen aan een commissie, die er in Amsterdam den grondslag van wilden maken voor een Koloniaal Instituut. Niemand had intusschen kunnen denken, dat het beginsel hier zoo spoedig tot een begin van uitvoering, de wensch zoo vlug tot daad zou zijn overgegaan. Wie de langzaamheid van de Nederlanders kent om ondernemingen tot stand te brengen, waar van niet à priori vaststaat dat zij direct rente zullen afwerpen, moet getroffen zijn geweest bij het vernemen van de tijding uit Haarlem via de algemeene vergadering te Nijmegen:

„onze commissie is voldoende verzekerd van het welslagen harer poging tot oprichting van 'n Koloniaal Instituut op de meest onbekrompen schaal."

Aan de voorlezing van dit telegram ging vooraf de mededeeling van een schrijven d.d. 15 Juni van den heer J. T. Cremer, ook namens dr. H. F. R. Hubrecht, aan de commissie van beheer over het Haarlemsch Museum, houdende kennisgeving dat thans definitief tot de oprichting van een Koloniaal Instituut besloten was, dat daarvoor reeds een som van ƒ750.000 was bijeengebracht en dat gegronde verwachting bestond, dat nog verschillende giften zouden toevloeien.

Nu weten wij wel dat deze daad van de oprichting van een Koloniaal Instituut in de hoofdstad des lands, waarvoor binnen zoo korten tijd het kapitaal door vrijwillige giften, dus direct uit het particulier initiatief, is bijeengebracht, nog geen bewijs is van de belangstelling van het Nederlandsche volk in onze koloniën, maar het is een daad die tot die belangstelling moet prikkelen. De Nederlanders die tot deze daad het initiatief namen, den stoot gaven tot de oprichting van het nieuwe Instituut, hebben hier een voorbeeld gegeven dat door de sympathie die het alterwegen wekt, een heilzame moreele nawerking moet hebben die zich ongetwijfeld zal openbaren in meerdere belangstelling ook bij de natie in het algemeen, voor het koloniaal bezit.

Daarom is de mededeeling die op de 33e algemeene vergadering van de Maatschappij van Nijverheid kon gedaan worden, van zoo groote beteekenis.

Uit de O.-I. Mail.

Daar den Nederl. mail te laat aankwam om daarvan berichten in dit weekblad op te nemen, volstaan wij deze keer met uit De Banier, van het Weekoverzicht van 6—14 Juni j.l. het volgend over te nemen:

Te Semarang nam de Cholera af; Batavia daarentegen moest opnieuw besmet verklaard worden.

De Gouverneur van Celebes, A. J. Baron Quarles de Quarles werd benoemd tot lid van den Raad van Indië.

De heeren Kraus en De Jong zijn, na hier drie maanden hard gewerkt te hebben in het belang der Indische havens, weer naar Holland vertrokken.

Na de predikanten krijgen de onderwijzers een beurt, bij tientallen worden ze overgeplaatst. Welk een genot ambtenaar te wezen!

De Java-Bode, spreekwoordelijk bezadigd, noemde het, en terecht, een tergend schandaal, dat het wetsontwerp op de onteigening van particuliere landerijen in de Tweede Kamer zal behandeld worden, zonder dat de Indische belanghebbenden weten hoe het wetsontwerp er uitziet.

De races te Semarang zullen toch doorgaan, niettegenstaande de resident en de geneesheeren er tegen zijn. Sport boven alles!

De vooruitzichten van den suikeroogst op Java zijn niet zeer gunstig.

WAT DE INLANDER ZEGT.

Nogmaals over de Europeesche suikerfabriek op Java.

Werd in de Medan Prijaji van 19 Februari 1910 no. 7 (Zie Kol. Weekblad 26 Mei 1910 no. 21), reeds het een en ander opgemerkt over de Europeesche suikerfabriek op Java in de Medan Pryaji van 26 Maart 1910 no. 12, komt Bagelener nog eens op dat onderwerp terug, waaraan het navolgende werd ontleend.

Op het eiland Java bestaan ruim 150 suikerfabrieken.

Neemt men aan dat iedere fabriek over 1000 bouw sawah voor aanplant van suikerriet beschikt, dan mist de Javaansche landbouwer steeds 150.000 bouw grond.

Zulks is geen geringe schade voor den kleinen man.

Wel is waar wordt de sawah verhuurd aan de administratie van de suikerfabriek en ontvangt de Javaan dus geldelijke vergoeding, wegens het gemis der gronden, doch, aangezien deze gedurende 1½ jaar met suikerriet worden beplant, daalt na elke periode van 1½ jaar de productie en vermindert de grond belangrijk in waarde.

Want de sawahs die voor de suikercultuur zijn benut, kunnen, tengevolge van de ondergane bewerking geen rijst van goede kwaliteit meer opleveren.

Dat is dan ook de reden waarom de Javaan ongaarne zijne sawahs aan de administratie van een suikerfabriek verhuurt.

Deze laatste heeft echter de gronden dringend noodig en is dus wel verplicht te blijven aandringen bij de machthebbenden en hunne hulp in te roepen.

Staat de administratie op goeden voet met 't dorpsbestuur, dan wordt het beoogde doel ook wel bereikt, en zijn de verlangde gronden spoedig ter beschikking. Doch zulks geschiedt dikwijls na veel wrijving en schipperen tusschen de inlandsche hoofden en bevolking en dan nog gewoonlijk onder de belofte, dat de administratie der fabriek de belasting van den kleinen man zal voldoen.

Het dorpshoofd ontvangt voor zijne bemoeiïngen bij welslagen ƒ7.50 of ƒ5.— per bouw, welk bedrag hetzij geheel, hetzij ten deele ter beschikking van de bevolking wordt gesteld.

De bevolking, die de gronden liever niet verhuurt, is dus steeds in eene moeilijke conditie, ten opzichte van het dorpsbestuur, dat de fabriek-administratie gaarne wil steunen. En dit is te lastiger, omdat die bevolking, als zij niet medegaat met de wenschen van de over haar gestelde autoriteit, door de hoofden op alle mogelijke onwettige en déloyale wijzen wordt gekweld.

De Regeering heeft tot plicht nuttige bedrijven te steunen en het is dus verklaarbaar dat men telkens in de Nieuwsbladen leest van door Haar toegekende vergunningen suikerfabrieken op te richten.

Doch zij moet zich niet inbeelden, dat door die vergunningen de belangen van den Javaan worden behartigd.

Voor den kapitalist-geldschieter en voor de Regeering zijn aan de oprichting van zulk een suikerfabriek belangrijke geldelijke voordeelen verbonden, voor deze laatste in den vorm van pachten, belastingen, indirecte voordeelen, enz., terwijl bovendien nog de aanslag van den Javaan in de belastingen kan worden en ook wordt verhoogd.

Deze laatste zou men eerder ten deze kunnen vergelijken met het uitgeperste suikerriet, waarvan de stengel nog bestemd is tot brandhout voor den oven.

En toch men houdt wel van den Javaan, niet zoo zeer uit sympathie voor den persoon, dan wel om hem, als een gestroopte paling, het vel over de ooren te halen.

Evenals het uitgeperste suikerriet niet groeien wil, omdat alle sappen daaraan zijn onttrokken, evenmin kan de Javaan onder de omstandigheden, zooals die beschreven zijn, leven en wanneer de reddende hand hem dan ook niet wordt toegestoken, loopt hij gevaar in de groote levenszee te verdrinken. Zelfs schijnt dat gevaar aanstaande.

Wat mag toch wel de reden zijn, dat de Regeering zoo werkeloos blijft om het moeielijke bestaan van den zwakken kleinen man te verlichten, vraagt de schrijver.

Het is gemakkelijk 'n beginnend vuur te dooven, doch welk een omvang kan dat vuur niet aannemen, wanneer dit op zijn beloop wordt gelaten en men de oogen sluit?

En zelfs al wil men den brand blusschen, dan kan de wind het vuur toch wederom aanwakkeren, en nieuw gevaar aanbrengen.

Hiermede wordt bedoeld te wijzen op de woekerwinsten, die door woekeraars van het volk worden genomen en die, gevoegd bij de bestaande gebrekkige toestanden bij de suikercultuur, moeten leiden tot hongersnood.

Men leze, zegt schrijver, toch de dagelijksche berichten in de Nieuwsbladen, waaruit men kan ver-

nemen, dat, zoowel in Oost- als in West-Java, de rust telkens wordt verstoord door dieven die in het geheel niets geven om de bevelen en om de maatregelen, die door de politie worden genomen.

Men zoeke de oorzaak daarvan in den honger van den kleinen man op Java.

Er is tegenwoordig veel slecht volk op Java, niet uit aanleg, maar omdat de buik niet is gevuld. Men steekt de huizen in brand tengevolge van een gemoedstoestand van drift en zelfs gegoede ingezetenen doen daaraan mede en verzinnen allerhande listen en lagen wanneer de honger begint te kwellen.

Het is vreemd, dat de Regeering niet begrijpt dat het voor den kleinen man niet aangaat zich éénmaal in de 3 maal 24 uur te voeden.

De cholera teistert thans Java en eischt vele inlandsche offers.

Het bestuur neemt alle mogelijke maatregelen om de ziekte te bestrijden en verspreiding te voorkomen en de bevolking is daar dankbaar voor, maar waarom wordt er niets gedaan tegen het hongergevaar, dat meer en meer in omvang toeneemt?

Naar schrijver's meening is dit hongergevaar gevaarlijker dan alle ziekten te samen, want deze laatsten zijn steeds van tijdelijken aard, terwijl de honger voortdurende duizenden slachtoffers maakt.

Wordt de reddende hand dan ook niet toegestoken dan zal het einde de lasten dragen en de bestaande volksontevredenheid steeds toenemen.

Nu kan de administratie van de suikerfabriek, door langen tijd geld te verschaffen, tijdelijk wel zekere moeilijkheden voor de bevolking ondervangen, maar toch, de Javaan blijft gelijk aan het uitgeperste suikerriet en een slachtoffer van den woekeraar.

Niettemin hangt de voorspoed van Java af van het welzijn van den kleinen man en niet van den grooten heer.

Schrijver heeft natuurlijk ook wel eens gehoord van de Welvaartcommissie en vraagt of deze dan niet op de hoogte was van hetgeen er bij den kleinen man op Java omging en of zij nuttig werkzaam is geweest.

Doet men te dien aanzien onderzoek bij de inlandsche hoofden, dan komt men niet veel verder, doch, zooals de schrijver zegt, zal het zeker destijds niet hebben ontbroken aan eigenaardige voorstellingen van zaken, waarmede zand in de oogen der Commissie werd gestrooid.

Natuurlijk was tijdens het onderzoek alles in orde en de kleine man overal gelukkig.

Voor het geval de Regeering zich mocht willen overtuigen en bevestiging zou willen zoeken van hetgeen hier werd medegedeeld, zoo onderzoeke zij de gouvernementspandhuizen en dan zal zij kunnen waarnemen, hoe bij tientallen tegelijk de inlanders hun goed verpanden met het werkelijke doel om daarvoor voedsel te koopen.

WAT DE CHINEES VERTELT.

De Chineesche Opera in Nederlandsch-Indië. — Zooals bekend is, bestaat er op de Pasar-baroe te Batavia een Chineesche Opera, welke door de aldaar wonende vermogende Chineesche handelaren is opgericht.

Het doel, hetwelk men met die instelling beoogde was niet winstbejag, doch onbaatzuchtige belangstelling in de Chineesche school op Pasar-baroe.

De eerste voorstelling was, ook in verband met dat loffelijk streven, druk bezocht en leverde het gunstige geldelijke resultaat op, dat de onkosten van gemelde school gedurende verscheidene jaren konden worden bestreden.

Gaven de Chineezen op die wijze blijk van oprechte belangstelling in de intellectueele ontwikkeling van de schoolgaande jeugd op Pasar-baroe, deze waardeert het zeer dat zij, als afleiding, van die Operavoorstellingen gebruik mag maken, terwijl zij blijft vertrouwen, dat geen winstbejag voor de vroegere onbaatzuchtigheid plaats zal maken.

Thans hebben een dertigtal Chineesche handelaren te Buitenzorg zich vereenigd met het doel aldaar Chineesche Operavoorstellingen te doen geven op de wijze zooals te Batavia plaats heeft en waarvan de opbrengst met strekken voor de Chineesche school te Buitenzorg.

Men rekent er op dat, evenals te Batavia geschiedt, de prijzen der plaatsen op alle rangen dezelfde zullen zijn en dat er dan wel zooveel zal binnen komen, dat het te kort op de begrooting van het Chineesche jaar 2461 (plm. f 1500) van de Tjong Hoa Hwe Kwan Vereeniging te Buitenzorg zal kunnen worden gedekt.

De stukken, welke men denkt op te voeren, zijn nog niet bekend, maar men hoopt dat de voor te brengen onderwerpen den toeschouwers genoegen en tevredenheid zullen schenken en dat goede voorbeelden van deugd en plichtsbetrachting zullen worden ten toon gespreid.

Een Middelbaar-Chineesche school te Buitenzorg. — Blijkens mededeeling in de Ho Po van 27 April '10 no. 365 van den 1en Secretaris van de Tiong Hoa Hwe Kwan Vereeniging te Buitenzorg, met name Tjie Tjin Hoan, is aldaar een Chineesche school voor Middelbaar onderwijs opgericht.

Alle Chineesche scholen van de Tiong Hoa Hwe Kwan Vereeniging in Ned.-Indië waren tot heden lagere scholen, waar het hoogst noodige en eenvoudige aan de kinderen werd geleerd.

Zij, die de hoogere studies wenschen te volgen, vertrekken daarvoor naar Nangking (Groot-China).

De afdeeling te Buitenzorg van gemelde vereeniging beschikt thans over een leeraar, die van de hoogere scholen in Groot-China en Japan afkomstig is en op de te Buitenzorg geopende Middelbare school het op de Middelbare scholen gebruikelijke leerplan zal volgen, zóódanig dat de leerlingen van de Buitenzorgsche school afkomstig, berekend zijn voor de betrekking van hulponderwijzer op de lagere scholen der vereeniging.

De school is berekend voor 40 leerlingen, die van de lagere school afkomstig moeten zijn en die voor een nieuwen leeraar, met name Oeij Seng Tok, een examen zullen afleggen.

Op dit oogenblik zijn er slechts 20 leerlingen, zoodat er nog voor een gelijk aantal plaats is.

Terwijl de Secretaris Tjie Tjin Hoan daarvan in de Ho Po kennis geeft, hoopt hij tevens, dat de Chineesche ouders in het medegedeelde aanleiding zullen vinden van de gelegenheid tot plaatsing gebruik te maken en hem daarvan kennis te geven.

Inzake het schoolgeld en kostgeld te Buitenzorg, kunnen schikkingen worden getroffen.

Een opgeworpen denkbeeld tot het houden van een godsdienstig Congres door de Chineezen in Ned.-Indië. De vijf eigenschappen der Chineezen, welke hunne intellectueele en oeconomische ontwikkeling in den weg staan, zijn:

1. Verslaafd aan het hazardspel;
2. Behoefte aan galante avonturen;
3. Verslaafd aan het gebruik van opium;
4. Verslaafd aan het gebruik van arak;
5. Gebrek aan godsdienstig leven.

Deze eigenschappen spruiten voort uit een slecht gemoed.

Wanneer dat gemoed onrein is, is men niet in staat goed en kwaad te onderscheiden, evenmin kan men beoordeelen of het voedsel smakelijk is of niet, terwijl men noch kan waarnemen hetgeen werkelijk schoon is, noch kan hooren de stem, die welluidend klinkt.

Welke pogingen ook in 't werk gesteld zullen worden den Chineezen het noodige intellect bij te brengen, hunne toestanden te verbeteren en hen te doen eerbiedigen door andere nationaliteiten, zoolang die intens gebrekkige eigenschappen, welke zooeven werden genoemd, niet zijn opgeruimd, zal er van de Jong-Chineesche beweging in Indië weinig terecht komen.

Waren de Chineezen van den tegenwoordigen tijd nog maar godsdienstig, veel zou ten deze ten goede kunnen worden veranderd, maar waar is hun godsdienst, vraagt Oeij Siauw Tjong van Tegal in de Tiong Hoa Wi Sien Po van 19 April '10 no 225?

Het jonge geslacht weet feitelijk niets van den Chineeschen godsdienst af en aan het opzenden van gebeden wordt in het geheel niets gedaan, omdat men te dom is de strekking daarvan te begrijpen.

In dat opzicht staan de Chineezen niet alleen ten achteren bij de Christenen, maar ook bij de Mohamedanen, waarvan zoovelen wekelijks de missigit bezoeken.

Naar de meening van den schrijver is het hoogst noodzakelijk dat deze noodlottige en voor de Chineezen beschamende toestand onder de oogen wordt gezien en dat er naar gestreefd wordt de vroegere Chineesche godsdienst in eere te herstellen.

Die taak ligt op den weg van Jong-China en zou, zijns inziens, kunnen geschieden door het bijeenroepen van een Chineesch Congres, waarop die aangelegenheid zou kunnen worden voorgebracht en behandeld.

De plaats van samenkomst waarvoor Soerabaja, naar 's schrijvers meening, zich het best eigent, zou in de Nieuwsbladen kunnen worden bekend gemaakt en de regeling van het Congres aan een bestuur moeten worden overgelaten, zoo noodig, bijgestaan door steun van elders.

De Tiong Hoa Hwe Kwan vereeniging zou zich op het Congres kunnen doen vertegenwoordigen en op die wijze zekere samenwerking kunnen worden verkregen.

Te Soerabaja zou de daar bestaande godsdienstige vereeniging ten deze zeker goede diensten kunnen en willen bewijzen.

Van Vreemde Koloniën.

Tegen de opruiers in Engelsch-Indië.

De Englishman was in staat mededeeling te doen van geschriften, waaruit blijkt, hoe de regeering zich voorstelt, dat de ambtenaren zich behooren te gedragen tegenover de opruiers in Engelsch-Indië.

De regeering begon met voorop te stellen, dat de geest van ontevredenheid zich, behoudens enkele uitzonderingen, bepaalt tot den geletterden middenstand en niet gegrond is op eenige materiëele grieven.

Er is een partij, klein in getale, maar met grooten invloed en bezield met een sterke overtuiging, die gekant is tegen het voortbestaan van de Engelsche heerschappij. De eene helft dezer partij tracht haar doel te bereiken door een lijdelijken tegenstand en voortdurende aanvallen op het bestuur door middel van de pers en van redevoeringen op meetings. De tot deze helft behooren, zijn niet de lieden, die zelven tot het geweld hun toevlucht zullen nemen, maar zij stammen met hun landgenooten in, die dat wel doen, en zullen hunne medewerking weigeren om zulke misdadige uitingen te onderdrukken. De andere helft der partij wordt gevormd door lieden die bij het woord ook de daad zullen voegen. Zulke lieden van de daad treft men vooral in Bengalen, Oost-Bengalen en Bombay aan, terwijl zij ook reeds in de Centrale Provinciën, Besar, Pendjab en sommige inlandsche staten werkzaam zijn. In de Vereenigde Provinciën en Madras maakt zij slechts weinig propaganda, maar ook daar wordt de noodige zorg ten aanzien van sommige plaatsen vereischt. Wat Barmah en de Noordwest-grens betreft, was bij het bestuur niet bekend, dat de beweging daar ingang had gevonden.

De meerendeels jeugdige terroristen vormen vereenigingen, waarvan het echter niet mogelijk is te zeggen, of deze onder eenige centrale contrôle staan, hoezeer er wel aanwijzingen bestaan voor het bestaan van zulk een band. Ook zij die niet tot de lieden van de daad behooren, werken dezen in de hand door het zaad van ontevredenheid te strooien, en er bestaat ook eenige grond voor de meening, dat de ware leiders der partij van het geweld zich schuil houden onder den mantel van meer gematigde denkbeelden.

In de tot de ambtenaren gerichte circulaire wordt er dan op gewezen, dat hun plicht verder reikt dan de vervulling hunner dagelijksche taak. Daar de verbreiding der ontevredenheid hoofdzakelijk aan onwetendheid en misleiding door enkele fanatieke agitators moet worden toegeschreven, zal het hun taak wezen te trachten de verkeerde voorstellingen betreffende den aard en de resultaten van het Britsch gezag weg te nemen. Hiertoe zal er op worden toegezien, dat het onderwijs aan goede handen is toevertrouwd, zoodat niet als zooveel gebeurt, de lessen uit de geschiedenis van het Westen getrokken verkeerdelijk worden toegepast op de bestaande toestanden in Indië en wat voor Zwitserland of Italië goed moge zijn, ook voor Indië deugdelijk wordt geacht. Inzonderheid meent het bestuur dat het geloof aan de drainagetheorie veel kwaad heeft gedaan, zoodat het iederen ambtenaar past, de onjuistheid der stellingen, waarop die theorie berust, aan te toonen.

Op de districts-ambtenaren rust in deze de hoofdtaak. Zij zullen echter voor oogen moeten houden, dat het bestuur liever voorkomen wil dan straffen. Den leiders der bewegingen moet het verkeerde hunner handelwijze worden voorgehouden, als ook hun, die zich door opruiing op een dwaalspoor laten brengen.

In het bijzonder zullen de ambtenaren er op moeten letten, geen aanleiding te geven tot klachten van onbeleefdheid jegens Indische notabelen. De gouverneur generaal meent, dat waar daartoe reden bestaat, zulks veeleer aan misverstand en onwetendheid moet worden toegeschreven, dan aan geweld en ruwheid. Het zal daarom wellicht noodig zijn eenvoudige instructies vast te stellen betreffende 't ontvangen en toespreken van Indische notabelen, alsook van de wijze waarop een gesprek met dezen behoort te worden afgebroken.

Met betrekking op de moeilijkheid om in politieke zaken getuigenbewijs te erlangen, wordt aanbevolen de notabelen in elk district in het vertrouwen te nemen. Mocht echter de toestand voortduren, dat er zich getuigen laten vinden om te zeggen, wat zij weten, dan zal daarvan het onvermijdelijk gevolg zijn dat een krasse wijziging wordt gebracht in de rechtspleging, en het beginsel dat een veroordeeling slechts mag worden uitgesproken na het geleverd bewijs van schuld wordt losgelaten. Zij die verantwoordelijk zijn voor de handhaving van orde en wet zullen

dan genoodzaakt wezen recht te spreken op verdenking.

Nadat nog in de circulaire van den gouverneur-generaal er op gewezen is, dat ook dient te worden gelet op geldinzamelingen, ten behoeve van zoogenaamd onschuldige doeleinden, en op het misbruik dat dikwerf gemaakt wordt van godsdienstige feesten en bijeenkomsten, wordt de vraag besproken, hoe te handelen tegenover ambtenaren, wier trouw niet boven verdenking staat.

Zulke ambtenaren zullen moeten worden gewaarschuwd, dat zij onverbiddelijk zullen worden ontslagen, indien zij zich niet beter gedragen. Aan alle ambtenaren zal daarbij moeten worden voorgehouden, dat hunne verantwoordelijkheid zich niet bepaalt tot hunne eigen gedragingen maar zich ook uitstrekken tot die van hunne zonen of betrekkingen, over wie zij gezag uitoefenen. Indien een vader of voogd, die eene openbare betrekking bekleedt, niet zijn best heeft gedaan om de oproerige stemming van zijn zoon of pupil tegen te gaan of indien zijn pogingen hiertoe falen de verantwoordelijke autoriteiten niet op de hoogte stelt van den geest van zoon of pupil, zal hij zwaar gestraft worden.

De rechtspositie der ambtenaren in Belgisch Congo.

Deze aangelegenheid is onlangs bij koninklijk besluit geregeld, volgens hetwelk de gouverneur-generaal, de vice-gouverneurs-generaal, inspecteurs van den staat, commissarissen-generaal, districts-commissarissen, zônechefs, de secretaris-generaal, de directeurs-generaal, de directeurs, officieren der openbare macht, de chef van den geneeskundigen dienst, de geneeskundige inspecteurs, de hoofdingenieur, de hydrographische ingenieur, de bewaarder der grondrechten, de hoofd-controleurs en de controleurs der posterijen door den Koning worden benoemd en ontslagen.

De andere ambtenaren en beambten worden door den minister van koloniën benoemd en ontslagen.

Alvorens in functie te treden leggen de ambtenaren den volgenden eed af in handen van den minister of zijn gedelegeerde: ,,Ik zweer trouw aan den koning en gehoorzaamheid aan de wetten van Belgisch-Congo.

De ambtenaren en beambten worden benoemd voor een tijd van tien jaren, ongerekend den tijd met verlof of op nonactiviteit doorgebracht.

Na afloop van die tien jaren kunnen de ambtenaren of beambten, op hun verzoek, worden gemachtigd in dienst te blijven voor een bij ministrieële beschikking te bepalen duur. Deze machtiging kan telkens worden hernieuwd.

Voor de waarneming van eenige betrekking worden de ambtenaren aangewezen door den gouverneur-generaal, die ook bij wijze van tijdelijken maatregel wijziging kan brengen in de bevoegdheden der ambtenaren en beambten.

Om voor bevordering in aanmerking te komen, moet men minstens een jaar in actieven dienst hebben doorgebracht in den vorigen rang. De bevordering geschiedt, minstens voor de helft der plaatsen, volgens anciënniteit.

Na twee jaren in actieven dienst te hebben doorgebracht, kan de ambtenaar of beambte verhoogingen van traktement bekomen. Elke verhooging gaat het een-tiende van het normale tractement niet te boven en in geen geval mag het totaal der verhoogingen het vijfde deel van het traktement overschrijden. De kolonie zorgt kosteloos voor huisvesting, geneeskundige zorg en geneesmiddelen. Zij neemt ook de kosten voor hare rekening van het vervoer naar en van den Congo bij gewone verloven en bij het stellen op nonactiviteit, uithoofde van reorganisatie van den dienst of opheffing van eenige betrekking.

Een verlof van zes maanden wordt telkens na 2 jaren actieven dienst verleend. Maar, in het belang van den dienst of uithoofde van gezondheidsredenen kan het verlof eerder verleend en de duur verlengd worden.

Het tarief der verlofstraktementen wordt door den minister vastgesteld. Zij mogen echter het één-derde van het activiteits-traktement, de vergoeding voor huishuur niet inbegrepen, niet te boven gaan, terwijl het minimum is gesteld op het één-vierde van bedoeld traktement.

Zij die den dienst verlaten of met verlof vertrekken, moeten hunne functiën blijven vervullen totdat het verlof hun is toegekend of het gevraagde ontslag hun is verleend. Wie zich niet op den door den minister bepaalden datum inscheept, of weigert zijn functiën weder op te vatten, wordt beschouwd als te zijn ontslagen.

Wie ongeschikt geworden is voor den dienst wordt van zijn functiën ontheven.

Men kan op nonactiviteit gesteld worden wegens reorganisatie van den dienst of opheffing van eenige betrekking, in het belang van den dienst, op verzoek om persoonlijke redenen; of bij wijze van disciplinairen maatregel. Het nonactiviteitstraktement mag niet meer dan een derde en niet minder dan een vierde van het normale traktement bedragen.

Behalve voor de officieren en ondergeschikten der openbare macht, die aan bijzondere bepalingen zijn onderworpen, zijn de disciplinaire straffen voor ambtenaren en beambten de volgende: een schriftelijke ontevredenheidsbetuiging; inhouding van hoogstens een halve maand traktement; schorsing voor den tijd van een maand, waarbij het traktement tot de helft wordt teruggebracht; het stellen op nonactiviteit en het ontslag. Van de opgelegde straffen wordt aanteekening gehouden op den staat van dienst.

De gouverneur-generaal en de minister kunnen, wanneer het stellen op nonactiviteit bijwijze van straf plaats heeft, den ambtenaar of beambte gelasten binnen een bepaalden termijn de kolonie te verlaten.

Afgescheiden van de reeds bij de wet van 28 October 1908 aangewezen onvereenigbaarheid van de betrekking van ambtenaar of beambte met zekere handelingen, is het dezen verboden rechtstreeksch of middellijk handel te drijven of deel te nemen aan de leiding of het bestuur van handels- en industriëele ondernemingen; eenig door verkiezing te vervullen openbaar mandaat aan te nemen; van al wat hun omtrent de zaken der kolonie of van particulieren bekend is geworden bij de vervulling hunner functiën iets aan anderen, die aan het bestuur vreemd zijn, mede te deelen of openbaar te maken.

De ambtenaren of beambten zijn gehouden van elke ontdekking op het gebied van mijnbouw of eenig ander gebied kennis te geven aan hun onmiddellijken chef, met bijvoeging eventueel van alle inlichtingen en monsters, die zij zich hebben weten te verschaffen.

Oost- en West-Indisch Literatuur-overzicht.

Een prachtwerk met een liefdadig doel.

Ten bate van het Smeroefonds is door Mr. G. Vissering een boek uitgegeven, in folio formaat en met tal van keurige foto's versierd, getiteld ,,Geweldige natuurkrachten", dat ten volle den naam ,,prachtwerk" verdient.

Het bevat eene beschrijving van den Kloet (in het Javaansch ,,schoonveger", omdat de Kloet telkens weder na een aantal jaren zijne flanken heeft ,,schoongeveegd" van menschen, dieren, planten en alles wat zich op hem genesteld had) en van den Smeroe, welke beide vulkanen in den laatsten tijd zoozeer van zich lieten spreken.

Ten einde een idee te geven van den inhoud van het werk, laten we hier volgen een gedeelte der Inleiding van Mr. Vissering.

Na een bezoek aan Bali en Lombok, stapte de schr. te Banjoewangi weder op Java's wal, nam zijn weg over het Idjenplateau, bracht o.a. een bezoek aan Djoti-Roto, alwaar de in den opzet grootste suikerfabriek van Java aan het malen was, een reuzenonderneming van durf en doorzettingskracht, waar suikervelden zijn aangelegd op gronden, welke voor twee jaren nog geen grond waren, doch slechts ondoordringbaar oerwoud en moeras, waarin men tot over het midden in modder, lianen en water wegzakte.

,,Deze kaleidoscoop zou echter besloten worden door natuurtafereelen en natuurwonderen, zooals ik ze nog nimmer in dien omvang had gezien en mij niet had kunnen denken; wonderen van verschrikking van de geweldigste natuurkrachten, welke de wereld oplevert.

Die oorden der verschrikking waren de Zuid-Oost helling van den Smeroe, en de Zuid-West helling van den Kloet.

Gewend als wij, kinderen van het polderland en van de zee, zijn aan hevige stormen en aan de kracht van het opgezweepte water, kunnen wij ons toch geen flauw begrip vormen van de reuzenkrachten, welke in dit deel van Java somwijlen hunne woede toonen; hoe hier in één etmaal meer dan half zooveel water valt als in Nederland in één geheel jaar, en hoe o.a. de rustelooze Smeroe telkens weder lawines van zand, modder, steenen, boomen, enz. doet ontstaan van zulk een omvang, als geen sneeuwlawine bij heugenis heeft verkregen.

Het toeval heeft gewild, dat ik nog geen veertien dagen vóór de ramp in het Loemadjangsche deze streek doortrok; ik heb toen reeds, onbewust van het komende ongeluk, zulk een indruk van beklemdheid gekregen, dat ik in brieven en gesprekken daar aan lucht moest geven, en één gevoel van verlichting ondervond, toen ik weder op veiliger terrein was aangekomen. Onder dien indruk heb ik mede de ramp voorspeld, die nog geen halve maand later zoo velen zou treffen.

Geen wonder derhalve dat ik geheel medeleefde in de kort daarop gevolgde catastrophe en ik van

harte medewerkte tot het in het leven roepen van de Loemadjang-Commissie. Toen dan ook deze Commissie mede aandrong op een onderzoek naar de oorzaken en de gevolgen van de ramp, kwam ik er van zelf toe om bovendien de geschiedenis van die streek in den laatsten tijd na te sporen. Zoo heb ik, hetgeen ik reeds in druk vermeld vond en hetgeen ik persoonlijk ter plaatse kon vernemen, en verder met eigen oogen aanschouwde, in verband gebracht met hetgeen nu achterna over de ramp is gerapporteerd geworden, en was het mij mogelijk in een aaneengeschakeld relaas een vrij duidelijk beeld van den toestand vóór en nà de catastrophe te verkrijgen.

De Kloet zou men tot op zekere hoogte een pendant van den Smeroe kunnen noemen, althans in de uitwerking zijner lahars. Reeds lang hdd de Kloet eene bijzondere aantrekkingskracht op mij uitgeoefend, en met beide handen greep ik daarom eene uitnoodiging aan om den tocht naar den Kloet te maken. Zoo voerde mijn weg zuidelijk langs den Smeroe door de streken, die 30 jaar geleden meerendeels nog ontoegankelijke wildernissen waren via Malang en het heerlijke koele Poedjon, om het trotsche Kawigebergte heen naar Wlingi, om vandaar uit de bestijging van den Kloet te ondernemen. Aangezien ook diens geschiedenis, zelfs van den laatsten tijd, zoo buitengewoon belangwekkend is, doch deze berg wegens de bezwaren en de kosten daaraan verbonden, slechts zelden wordt beklommen, heb ik den toestand, waarin ik hem heb bevonden, en mijne verdere indrukken van dezen geweldigen berg, in aansluiting van het relaas over het Zuid-Oostelijk Smeroegebied, eveneens op schrift gebracht, en daarbij gevoegd, hetgeen ik van verscheidene ooggetuigen over zijne uitbarstingen en zijnen aard vernam; een en ander heb ik insgelijks vergeleken en aangevuld met hetgeen verschillende onderzoekers en vorige beklimmers reeds in boeken en tijdschriften over dezen berg hadden vermeld, en hetgeen zij nog uit hun herinneringen konden opdiepen, en heb ik ook dat te zamen verwerkt tot een beknopt overzicht van hetgeen in de laatste 100 jaren over dezen schrikverwekkenden krater is geboekstaafd of verklaard."

Mr. V. hoopt, dat zijn boek de oogen van nog meerderen, vooral in Nederland, zal openen en daardoor in hoogere mate een gevoel van bewondering voor die geweldige natuurkrachten en de welhaast onvergelijkbaar grootsche natuurtafereelen, van belangstelling in den moed en den ondernemingsgeest van onze landgenooten, die hier hunnen pioniersarbeid verrichten: maar ook van medeleven met degenen, die bij voortduring leven onder eene bedreiging van soortgelijke rampen, en van deernis met de velen, die reeds als slachtoffer daardoor getroffen zijn.

De Indische Mercuur.

Inhoud van No. 27: Levensbericht van Dr. Karel Wessel van Gorkom (mèt portret en afbeeldingen), door Dr. H. F. Jonkman. — Bericht omtrent de Gouvernements Kina-onderneming over het eerste kwartaal 1910. — Het ontwerp van wet op de Naamlooze Vennootschappen. — Kultuurberichten (Rijstinvoer in Midden-Java. — Geen uitbreiding der bacovenkultuur in Suriname. — Balata-industrie in Suriname, enz.). — Kleine mededeelingen (Bureau voor handel- en reisverkeer te Batavia. — Spoorwegen op Java en Sumatra, enz.). —Financieele berichten en verslagen; zoomede de overige wekelijksche rubrieken. —

Een en ander over irrigatie.

Vier voordrachten aan de Ned.-Indische bestuursacademie, door P. Grinvis Plaat ('s-Gravenhage, Swart en Zoon).

De schrijver geeft in dit werk een overzicht van het nut van bevloeiingen, de verschillende methoden en wijdt ook een hoofdstuk aan de rijkskultuur in Indië en Italië, waarbij de irrigatie zulk een groote rol speelt.

Ten slotte den inhoud van eenige periodieken.

Weekblad voor Indië, No. 7. Bij het Junghuhn-gedenkboek, door A. J. Koens. — Koloniën en Wetenschap, door R. B. — Naar 't sneeuw gebergte (slot). — De paupers, Roman uit de Indo-Europeesche samenleving, door Victor Ido (verv.).

Vereeniging Moederland en Koloniën. 10e jaar 1910. Programma voor de Nederlandsche koloniën in Amerika; met voorwoord en toelichting van het Bestuur der Vereeniging.

Ceres. 1910. No. 6. Trekvee, Gebruik en misbruik door suikerondernemingen op Java.

Cultura. Juli 1910. Uit de Indische landbouwpraktijk (vervolg), door H. van Warmelo, met eenige bemerkingen, door T. E.

Mededeelingen van het Ned. Zendelinggenootschap. Java-zending. Verslag omtrent de zendingswerkkring te Ségaran, Madjawarna, Kediri en Swaroe over 1909. — Berichten aangaande den voortgang der Evangelisatie, enz. in de Minahassa gedurende het jaar 1909. — Staten der gemeenten en scholen in Bolaäng Mongondow, Kasigoentjoe, Napoe, Koekoe, Sibolangit en Kabandjahe, op ult. 1909.

Onze Eeuw. Juli 1910. Het hoogland van den Idjèn, door (Mej.) C. M. Vissering.

Vervolg opgave van bladen en tijdschriften welke nieuw ter lezing zijn gelegd in de Leeszaal, Laan v. Meerdervoort 195, Den Haag, die dagelijks, Zon- en feestdagen uitgezonderd, geopend is van 10 uur vóór- tot 6 uur namiddags.

De Javabode t/m. 15 Juni '10;
De Sumatrapost, Idem;
Het Soer. Handelsblad, Idem;
Het Ned.-Ind. Effectenblad no. 23;
De Ind. Mercuur no. 28 en Extra-No. 11 Juli;
Handelsberichten v-h. Min. van Landbouw no. 173.
Bandera Wolanda no. 56;
Vereen. Moederland en Koloniën no. 111 Programma voor de Ned. koloniën in Amerika met voorwoord v/h Bestuur der Vereeniging.
Multatuli's afschuw van logen en onrecht, de man van Lebak en de strijdkreet van den Max Havelaar (een nabetrachting), door Jhr. W. H. W. de Kock.
Verslag over 1909 der Noord- en Zuid-Holl. Reddingmaatschappij.

Leestafel HEULSTRAAT 17.

Opgave van dagbladen en tijdschriften, ter lezing liggend in de leeszaal van het Hoofdbestuur van „Oost en West", Heulstraat No. 17, den Haag, welke dagelijks, Zon- en feestdagen uitgezonderd, geopend is van af 's morgens 9 uur tot 6 uur 's namiddags.

Museum voor Land- en Volkenkunde, verslag van het jaar 1909.

Inlandsche landraadvoorzitters en Inl. bestuursambtenaren door F. Fokkens.

Acht dagen in de Padangsche bovenlanden door L. C. Westenenk.

Inl. ambtenaren ter Sumatra's Westkust no. 1.

Tijdschrift Minankabau Vereeniging.

12e jaarverslag van den nationalen bond voor vreemdelingenverkeer in Nederland.

De Planter, Onze West, Sumatrapost, Sumatrabode, Javabode, Bataviaasch Nieuwsblad, De Padanger, De Sumatra Courant, De Surinamer Courant, Soerabaiasch Handelsblad, Nieuwe Soer. Crt., Deli Courant, Preangerbode, Javasche Courant, De Locomotief, 20 diverse Maleische bladen en tijdschriften.

Verscheidene periodieken, waaronder:

Hou en trou, Vrede door recht, De Stem van Indië, Tijdschrift voor economische geographie, Indologenblad, De Banier, Neerlandia, Jong Indië, De Boodschapper, Revue économique, Indische gids, Weekblad voor handeldrijvenden en industrieelen middenstand, Exportblad, Cultura, Deutsche Kolonial Zeitung, Sociaal Weekblad, Ned. Zendingsbode, Maandbericht van het Ned. Zendeling-genootschap, Indisch genootschap, Weekblad voor Ned.-Indië, Insulinde, Deutsche Wochenzeitung für Niederland und Belgien, en tal van andere brochures, jaarverslagen, enz. enz.

MEDEDEELINGEN.

Van het Dagel. Bestuur der Vereeniging.

De maandelijksche samenkomst van het Dagelijksch Bestuur der Vereeniging met de Redactie-Commissie van Het Koloniaal Weekblad zal plaats hebben op **Donderdag 21 Juli 1910**, ten 8½ uur n.m. in „Boeatan", Heulstraat 19, Den Haag.

Alle belangstellenden zijn welkom.

Concept-Notulen der Hoofdbestuursvergadering, gehouden te 's-Gravenhage, in het gebouw van den Haagschen Kunstkring, Heerengracht 13, des namiddags ten 1½ ure.

Aanwezig zijn de heeren:
C. R. Bakhuizen van den Brink, voorzitter.
A. B. J. Prakken, onder-voorzitter.
E. van Assen, secretaris.
A. A. C. Harting, penningmeester.
Mr. H. Smeenge, Th. Almerood, } Amsterdam.
T. Gerdes Oosterbeek, J. H. Calmeijer, } Apeldoorn.
L. A. H. Lamie, Arnhem.
J. C. van Reijn, Breda.
Mevrouw M. ten Bosch—Bosscher, 's-Hage.
F. E. Luitjes, Nijmegen.
Th. J. A. van Zijll de Jong, Zutphen.

De heer prof. mr. J. E. Heeres (Leiden) en mevrouw J. E. van Oeveren—van Schaik (Utrecht) hadden zich schriftelijk verontschuldigd.

De heer Jhr. mr. J. L. W. von Weyler was afwezig.

De notulen der vorige vergadering, voorkomende in Koloniaal Weekblad 1910 No. 17, worden goedgekeurd.

I. De voorzitter deelt mede, dat deze vergadering is uitgeschreven, ten einde gelegenheid te geven vóór de Algemeene Vergadering van hedenmiddag nog enkele punten te bespreken en vraagt, in verband daarmede, of een der leden bedenkingen heeft tegen de voorgestelde wijziging der Statuten, in dien zin n.l. dat art. 10 worde aangevuld met de volgende zinsnede:

„Het Hoofdbestuur kan toestaan, dat onafhanke„lijk, en in zooverre met afwijking van het hier„voren bepaalde, afzonderlijke afdeelingen wor„den gevormd, bijv. Studenten-afdeelingen, wer„kende onder door het Hoofdbestuur gestelde of „goedgekeurde voorwaarden of reglementen."

Geen der leden wenscht in deze aanvulling eenige wijziging te brengen.

II. Met betrekking tot de verkiezing van de hoofdbestuursleden, ter voorziening in de bestaande vacatures, vestigt de voorzitter de aandacht van de vergadering op het feit, dat, sedert de candidaatstelling, waarvan in de vorige hoofdbestuursvergadering (zie de notulen Kol. Weekblad 28 April 1910, No. 17 sub X) sprake is, door de afdeeling 's-Gravenhage eene opgave is ingediend van een dubbeltal candidaten voor de in die afdeeling opengevallen plaatsen, n.l.:

voor den heer C. R. Bakhuizen van den Brink	M. B. Rost van Tonningen; Jhr. W. H. W. de Kock;
voor den heer E. van Assen	E. van Assen; H. J. W. van Lawick;
voor den heer A. A. C. Harting	A. A. C. Harting; G. C. A. de Witt.

Een en ander geeft den heer Smeenge aanleiding den voorzitter te bewegen alsnog de leiding van de vereeniging in handen te houden, waarbij zich ook andere leden aansluiten, doch de voorzitter, hoewel gevoelig voor de geuite vriendelijke beoordeeling van zijn persoon, meent, op goede weloverwogen gronden, te moeten volharden bij zijn eenmaal genomen beslissing, zoomede de in de vorige vergadering vastgestelde candidaatstelling te moeten handhaven.

Daarna deelt de voorzitter der vergadering mede hetgeen door het dagelijksch bestuur is verricht ten opzichte van de uitnoodiging, welke door den Raad van bestuur van den Nationalen Bond voor Reddingswezen en Eerste Hulp bij ongelukken „Het Oranje-Kruis", aan ons hoofdbestuur werd gericht, ten einde ons op de vergadering van 27 April 1910, in het Koninklijk paleis, onder het voorzitterschap van Zijne Koninklijke Hoogheid, den Prins der Nederlanden, Hertog van Mecklenburg, te doen vertegenwoordigen.

Hij wees daarbij op de uitlating van Zijne Koninklijke Hoogheid, dat de actie van het „Oranje-Kruis" zich ook zou uitstrekken tot onze bezittingen in Oost- en West-Indië en dat het dus geheel en al in de lijn lag van onze vereeniging, om, door toetreding als buitengewoon lid, op een bedrag van ƒ 50.— 's jaars, het streven van den Nationalen Bond voor Reddingswezen en Eerste Hulp bij ongelukken te bevorderen.

Die taak werd het hoofdbestuur gemakkelijk gemaakt doordien van de zijde der afdeelingen reeds geldelijken steun tot een bedrag van ƒ 40.— was toegezegd.

De voorzitter stelde dus voor om als buitengewoon lid van het „Oranje-Kruis" toe te treden op een bedrag van ƒ 50.— 's jaars.

IV. Eveneens betoogde de voorzitter onder mededeeling van zijne bemoeienissen met het Max Havelaarfonds, de wenschelijkheid, om ook door het schenken van eenigen geldelijken steun aan dat fonds, het streven van de Multatuli-commissie te bevorderen.

Hij is van meening, dat het goed is, dat onze vereeniging zich aansluit bij de actie van andere vereenigingen, waardoor de wederzijdsche belangen worden bevorderd.

V. Vervolgens stelt de voorzitter de vergadering op de hoogte van den stand van zaken van het Koloniaal Weekblad, zoomede van de omstandigheden, welke er toe geleid hebben het met de Naaml. Vennootschap „Luctor et Emergo" gesloten contract, met einde Augustus van dit jaar, op te zeggen, in verband met den stand der kas.

Hij kan daarbij de gegronde verwachting uitspreken, dat wij het volgende jaar, wat betreft de geregelde verschijning van het Koloniaal Weekblad, onder gunstiger omstandigheden zullen verkeeren en stelt in verband hiermede voor het contract met „Luctor et Emergo" te verlengen tot het einde van dit jaar, welk denkbeeld de instemming heeft der vergadering.

De heer Van Reijn deelt ten deze mede, dat hij dit onderwerp ook met een drukker heeft besproken, doch dat hij zich, met het oog op zekere ontvangen nadere gegevens, voorbehoudt nader schriftelijk op deze aangelegenheid terug te komen en zulks ter kennis van het dag. bestuur zal brengen.

VI. De heer Lamie benut deze gelegenheid zijn dank aan de leden van het hoofdbestuur over te brengen voor de hem op 23 April 1910 betoonde belangstelling, in den vorm van het zenden van een telegram van gelukwensching bij gelegenheid van de veertigjarige herdenking der expeditie naar de Kust

van Guinea, waaraan door hem als adelborst werd deelgenomen en naar aanleiding waarvan hij de Koninklijke onderscheiding der Militaire Willemsorde ontving.

Nadat nog eenige besprekingen van huishoudelijken aard werden gehouden, sluit de voorzitter de vergadering.

Aan belangstellenden wordt kennis gegeven dat de circulaires 9 en 10 van de Nederlandsche Vereeniging „Onze Vloot", ter leestafel, Heulstraat 17 zijn neergelegd, en dat ook in den vervolge daar ter plaatse van de circulaires, die volgen zullen, kennis kan worden genomen.

In de bestuursvergadering van 5 Juli j.l., heeft het **bestuur van de afdeeling Utrecht** zich geconstitueerd als volgt:
A. Enthoven, Voorzitter;
Mevr. J. W. Weustman-Luitjes, Onder-Voorzitster;
E. E. van Blokland, Secretaris,
S. H. Tjabring, penningmeester;
Mevr. J. E. van Oeveren-Van Schaik en Dr. L. Marcus, leden.

E. VAN ASSEN, *secretaris.*

Van het Informatie-Bureau.

De Minister van Koloniën brengt ter kennis van belanghebbenden, dat in 1910 voor t w e e studenten in de pharmacie aan de Nederlandsche universiteiten de gelegenheid bestaat om, onder genot van een subsidie van ƒ4000 (vier duizend gulden), te worden opgeleid tot militair apotheker bij het leger in Nederlandsch-Indië, overeenkomstig het Reglement, vastgesteld bij Koninklijk besluit van 27 April 1909 no. 29 en gewijzigd bij het Koninklijk besluit van 21 Maart 1910 no. 133, waarvan kosteloos exemplaren bij het Departement van Koloniën zijn te verkrijgen.

Gegadigden zullen zich, onder overlegging van de gevorderde bescheiden, vóór 1 Augustus e.k. bij gezegeld request hebben te wenden tot het Departement van Koloniën.

De Minister van Koloniën maakt bekend, dat aan boord der schepen ten dienste van de bebakening en kustverlichting in Nederlandsch-Indië kunnen geplaatst worden drie eerste- en drie tweede-stuurlieden.

Sollicitanten moeten zich vóór 15 Juli a.s. bij gezegeld request tot het Departement van Koloniën wenden, onder overlegging van:

a. hun diploma voor eerste- of tweede-stuurman groote stoomvaart, al naar gelang zij in aanmerking wenschen te komen voor eerste- of tweede-stuurman;

b. certificaten omtrent bekwaamheid, geschiktheid en gedrag, afgegeven door de reederijen of gezagvoerders, waarbij of waaronder zij vroeger gediend hebben;

c. een bewijs van goed maatschappelijk gedrag, afgegeven na dagteekening dezer bekendmaking door den burgemeester hunner woonplaats;

d. hunne geboorte-akte;

e. een door den Commissaris der Koningin in de betrokken provincie afgegeven certificaat, ten blijke dat voldaan is aan de verplichtingen welke uit de wet op de nationale militie voor hen zijn voortgevloeid.

Door een vanwege het Departement van Koloniën in te stellen geneeskundig onderzoek zal moeten blijken van physieke geschiktheid voor den Indischen dienst.

Aan de uitzending is verbonden:

a. overtocht voor gouvernementsrekening als passagier der tweede klasse;

b. eene gratificatie voor uitrusting ten bedrage van ƒ750 (zevenhonderd vijftig gulden) voor eerste stuurman en van ƒ500 (vijfhonderd gulden) voor 2de stuurman;

c. een voorloopig traktement ingaande met den dag van inscheping ten bedrage van ƒ100 (honderd gulden) 's maands voor eerste-stuurman en van ƒ75 (vijf en zeventig) voor tweede stuurman.

De gage bedraagt voor de eerste-stuurlieden ƒ175 (honderd vijf en zeventig gulden) 's maands, met verhooging tot ƒ200 (tweehonderd gulden) 's maands na twee jaren dienst en voor de tweede-stuurlieden ƒ125 (honderd vijf en twintig gulden) 's maands met verhooging tot ƒ150 (honderd vijftig gulden) p. maand, na twee jaren dienst, benevens voor beide categoriën een voedingsgeld van ƒ50 (vijftig gulden) 's maands.

De verbintenis moet worden aangegaan voor den tijd van drie jaren. Indien de verbintenis nader verlengd wordt, kan op verdere traktementsverhooging worden gerekend.

Bij gebleken geschiktheid is de kans op bevordering tot gezagvoerder niet uitgesloten.

Na afloop der verbintenis of indien langer dienen onmogelijk is tengevolge van welbewezen ziels- of lichaamsgebreken (ter beoordeeling van de Regeering) heeft de titularis recht op overtocht naar Nederland als gouvernementspassagier der 2de klasse.

Zij die ter beschikking van den Gouverneur-Generaal worden gesteld verbinden zich verder tot teruggave van alle gelden welke aan hen en te hunnen behoeve zullen zijn voldaan ter zake van overtocht en van gratificatie voor uitrusting, indien zij binnen den tijd van drie jaren na aankomst in Nederlandsch Indie, anders dan tengevolge van welbewezen ziels- of lichaamsgebreken buiten eigen toedoen ontstaan (ter beoordeeling der Regeering), worden ontslagen, of indien zij niet binnen den hun aan te wijzen tijd naar Nederlandsch-Indië vertrekken, dan wel de reis derwaarts moedwillig afbreken.

De Minister van Koloniën brengt ter kennis van belanghebbenden, dat voor 20 studenten in de geneeskunde aan de Nederlandsche Universiteiten gelegenheid bestaat om op den voet van het reglement vastgesteld bij Koninklijk besluit van 6 Mei 1886 no. 41, laatstelijk gewijzigd bij Koninklijk besluit van 21 Maart 1910 no. 33, in opleiding te worden genomen voor de betrekking van officier van gezondheid bij het leger in Nederlandsch-Indië, onder genot van een subsidie van ƒ4000 (vier duizend gulden), terwijl bovendien na de benoeming tot officier van gezondheid nog eene gratificatie wordt uitgekeerd van ƒ1000 (één duizend gulden), als tegemoetkoming in de kosten van eerste uitrusting.

Gegadigden zullen zich, onder overlegging van de gevorderde bescheiden, vóór 1 Augustus e. k., bij gezegeld request, hebben te wenden tot het Departement van Koloniën, alwaar, op aanvrage, kosteloos exemplaren zijn te verkrijgen van het reglement betreffende de opleiding.

Ter beschikking van den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië kunnen worden gesteld, om benoemd te worden tot opzichter bij den waterstaat en 's lands burgerlijke openbare werken in Nederl.-Indië, personen die met voldoenden uitslag het examen hebben afgelegd voor opzichter bij den Rijkswaterstaat in Nederland en practisch ontwikkeld zijn.

Zij, die voor plaatsing in aanmerking wenschen te komen, behooren zich, bij gezegeld adres, te wenden tot het Departement van Koloniën, onder overlegging van:

a. hun diploma;

b. een bewijs van goed maatschappelijk gedrag afgegeven na dagteekening dezer bekendmaking door den burgemeester hunner woonplaats;

c. hunne geboorte-akte;

d. een door den Commissaris der Koningin in de provincie afgegeven certificaat, ten blijke dat voldaan is aan de verplichtingen welke uit de wet op de nationale militie voor hen zijn voortgevloeid.

In het adres moet worden vermeld of de candidaat gehuwd is en c. q. het aantal en de leeftijd zijner kinderen.

Door een vanwege het Departement van Koloniën in te stellen geneeskundig onderzoek zal moeten blijken van physieke geschiktheid voor den Indischen dienst.

Aan de uitzending is verbonden:

a. overtocht voor Gouvernementsrekening als passagier der 2de klasse, c. q. ook voor het wettig gezin;

b. eene gratificatie voor uitrusting, ten bedrage van ƒ1000 (één duizend gulden);

c. eene voorloopige bezoldiging van ƒ60 's maands ingaande met den dag van inscheping naar Nederlandsch-Indië.

Zij die ter beschikking van den Gouverneur-Generaal worden gesteld, verbinden zich tot teruggave van alle gelden welke aan hen en te hunnen behoeve zullen zijn voldaan ter zake van overtocht en van gratificatie voor uitrusting, indien zij binnen den tijd van vijf jaren na aankomst in Nederl.-Indië anders dan ten gevolge van welbewezen ziels- of lichaamsgebreken, buiten eigen toedoen ontstaan, uit 's lands dienst worden ontslagen, of indien zij niet binnen den hun aangewezen tijd naar Nederlandsch-Indië vertrekken, dan wel de reis derwaarts moedwillig afbreken.

De bezoldiging van een opzichter bij den waterstaat en 's lands burgerlijke openbare werken in Nederlandsch-Indië bedraagt ƒ150 's maands, met zes drie-maandelijksche verhoogingen, elk van ƒ25 per maand, met dien verstande, dat de eerste verhooging niet wordt verkregen dan nà het voleindigen van het 25ste levensjaar en de diensttijd vóór het bereiken van die leeftijdgrens slechts aanspraak kan geven op één verhooging.

Voor opzichters die in het bezit zijn van het diploma van architect bedragen de laatste twee verhoogingen in plaats van ƒ25 's maands, ƒ50 's mnds.

De opzichters voeren den titel van opzichter 3de, 2de en 1ste klasse, bij een bezoldiging van respec-

tievelijk ƒ150 en ƒ175, ƒ200 en ƒ225, ƒ250 en hooger.

Het programma van het aanvullingsexamen, waaraan een opzichter moet voldoen om benoembaar te worden tot architect bij den waterstaat en den burgerlijke openbare werken in Nederlandsch-Indië, is vastgesteld bij het Koninklijk besluit van 6 Febr. 1909, no. 11 (Nederlandsche Staatscourant van 5 Maart 1909, no. 54).

De architecten genieten een jaarlijksch traktement van ƒ4800, met twee verhoogingen van ƒ600 per jaar, telkens, bij goede plichtsbetrachting, na drie jaren dienst in den rang van architect.

Het activiteitstraktement gaat in Indië in met den eersten der maand, volgende op die waarin de benoeming door den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië zal hebben plaats gehad en de betrekking zal zijn aanvaard.

Het traktement is onderworpen aan eene korting van 2 pCt. ten behoeve van de burgerlijke pensioenen en van 5 pCt. voor de gewone bijdrage aan het weduwen- en weezenfonds voor burgerlijke ambtenaren in Nederlandsch-Indië. Bovendien is bij de eerste indiensttreding te voldoen ten behoeve van laatstgenoemd fonds, door gehuwden twee maanden en door ongehuwden éene maand van het traktement. Bij elke traktementsverhooging door gehuwden twee maal het bedrag der verhooging over éene maand, door ongehuwden eenmaal. Bij huwelijk éene maand traktement.

Deze contributiën zijn te voldoen in twaalf maandelijksche termijnen. Eene contributie in eens is in geval van huwelijk nog verschuldigd wegens verschil in leeftijd der echtgenooten wanneer dat verschil meer dan negen jaar bedraagt.

Zoolang de voorraad strekt, zijn exemplaren van de Nederlandsche Staatscourant kosteloos verkrijgbaar bij het Informatie-bureau, Heulstraat 7, alhier.

Voor den burgelijken veeartsenijdienst in Nederlandsch-Indië worden gevraagd veeartsen, die aan de Rijksveeartsenijschool het diploma van veearts, hebben verkrijgen.

Zij die in aanmerking wenschen te komen, moeten zich bij een gezegeld adres aanmelden bij het Departement van Koloniën, onder overlegging van:

a. hun diploma;

b. een bewijs van voldoening aan de wet op de nationale militie, afgegeven door een Commissaris der Koningin;

c. een bewijs van goed maatschappelijk gedrag, na dagteekening dezer afgegeven door den burgemeester van de laatste woonplaats;

d. eene geboorte-akte;

e. eene opgave of de adspirant gehuwd of ongehuwd is, en c. q. van het aantal en den leeftijd zijner kinderen.

Door een vanwege het Departement van Koloniën in te stellen geneeskundig onderzoek zal moeten blijken dat de uit te zenden veearts physiek geschikt is voor den Indischen dienst.

Aan de uitzending is verbonden:

a. overtocht voor Gouvernementsrekening als passagier der eerste klasse, c. q. voor het wettig gezin;

b. eene gratificatie voor uitrusting ten bedrage van ƒ1000.

Hetgeen te dezer zake door de Regeering wordt betaald, moet teruggeven worden, wanneer de uit te zenden veearts binnen vijf jaren na zijne aankomst op Java, om andere reden dan welbewezen ziels- of lichaamsgebreken, buiten eigen toedoen ontstaan, uit 's lands dienst wordt ontslagen, wanneer hij niet binnen den hem aan te wijzen termijn naar Indië vertrekt, dan wel de reis derwaarts moedwillig afbreekt. Eene schriftelijke verbintenis wordt daaromtrent gevorderd;

c. eene voorloopige bezoldiging van ƒ150 per maand, ingaande met den dag van aankomst in Nederlandsch-Indië.

In Indië zal genoten worden een traktement van ƒ275 's maands, na elke drie jaren werkelijken dienst te verhoogen met ƒ75 's maands, totdat een maximum-traktement van ƒ725 's maands zal zijn bereikt.

Ten opzichte van de bepalingen omtrent verlof, pensioen, weduwenpensioen, enz., staan de veeartsen gelijk met de overige burgerlijke landsdienaren in Nederlandsch-Indië.

Het activiteitstraktement gaat in Indië in met den eersten der maand volgende op die waarin de benoeming door den Gouverneur-Generaal van Nederl.-Indië zal hebben plaats gehad en de betrekking zal zijn aanvaard.

Het traktement is onderworpen aan eene korting van 2 pCt. ten behoeve van de burgerlijke pensioenen en van 5 pCt. voor de gewone bijdrage aan het weduwen- en weezenfonds voor burgerlijke ambtenaren in Nederlandsch-Indië. Bovendien is bij de eerste indiensttreding te voldoen ten behoeve van laatstgenoemd fonds, door gehuwden twee maanden en door ongehuwden éene maand van het traktement. Bij elke traktementsverhooging door gehuwden twee maal het bedrag der verhooging over éene maand, door ongehuwden eenmaal. Bij huwelijk éene maand traktement.

Deze contributiën zijn te voldoen in twaalf maandelijksche termijnen. Eene contributie in eens is in geval van huwelijk nog verschuldigd wegens verschil in leeftijd der echtgenooten, wanneer dat verschil meer dan negen jaren bedraagt.

Ter benoeming tot adspirant-ingenieur bij den dienst der Staatsspoorwegen in Nederlandsch-Indië en tot adspirant-ingenieur bij den waterstaat en 's lands burgerlijke openbare werken daar te lande, worden gevraagd civiele ingenieurs in het bezit van het diploma bedoeld bij art. 118 der Hooger-onderwijswet (Staatsblad 1905, no. 181).

Zij die voor plaatsing in aanmerking wenschen te komen, behooren zich bij gezegeld adres te wenden tot het Departement van Koloniën.

Bij hunne requesten moeten de sollicitanten overleggen:

a. hun diploma;

b. een bewijs van goed maatschappelijk gedrag, afgegeven na dagteekening dezer bekendmaking door den burgemeester hunner woonplaats.

c. hunne geboorte-akte;

d. een door den Commissaris der Koningin in de betrokken provincie afgegeven certificaat, ten blijke, dat voldaan is aan de verplichtingen welke voor hen uit de wet op de nationale militie zijn voortgevloeid.

In het adres moet worden vermeld of de candidaat gehuwd is en c. q. het aantal zijner kinderen.

Door een vanwege het Departement van Koloniën in te stellen geneeskundig onderzoek zal moeten blijken van physieke geschiktheid voor den Indischen dienst.

Aan de uitzending is verbonden:

a. overtocht voor Gouvernementsrekening als passagier der eerste klasse c. q. ook voor het wettig gezin;

b. eene gratificatie voor uitrusting, ten bedrage van ƒ1500 (een duizend vijfhonderd gulden).

c. eene voorloopige bezoldiging van ƒ150 per maand, ingaande met den dag van inscheping tot dien waarop het activiteits-traktement ingaat.

Zij die ter beschikking van den Gouverneur-Generaal worden gesteld om tot de genoemde betrekkingen benoemd te worden, verbinden zich tot teruggaaf van alle gelden welke aan hen en te hunnen behoeve zullen zijn voldaan ter zake van overtocht en van gratificatie voor uitrusting, indien zij binnen den tijd van vijf jaren na aankomst in Nederl.-Indië, anders dan tengevolge van welbewezen ziels- of lichaamsgebreken buiten eigen toedoen ontstaan, uit 's lands dienst worden ontslagen, of indien zij niet binnen den hun aangewezen tijd naar Nederlandsch-Indië vertrekken, dan wel de reis derwaarts moedwillig afbreken.

De bezoldiging van een adspirant-ingenieur bij den dienst der Staatsspoorwegen en van een adspirant-ingenieur bij den waterstaat en 's lands burgerlijke openbare werken bedraagt f 250 's maands. Na twee jaren dienst in dien rang worden zij bij voldoende geschiktheid en goede plichtsbetrachting bevorderd tot ingenieur, op eene bezoldiging van f 350 's maands welke door periodieke verhooging tot f 1000 per maand kan stijgen.

Het activiteitstraktement gaat in Indië in met den eersten der maand volgende op die waarin de benoeming door den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië heeft plaats gehad en de betrekking zal zijn aanvaard.

Het traktement is onderworpen aan eene korting van 2 pCt. ten behoeve van de burgerlijke pensioenen en 5 pCt. voor de gewone bijdrage aan het Weduwen- en Weezenfonds voor burgerlijke ambtenaren in Nederlandsch-Indië. Bovendien is bij de eerste indiensttreding te voldoen, ten behoeve van laatst genoemd fonds, door gehuwden twee maanden en door ongehuwden éene maand traktement. Bij bevordering door gehuwden tweemaal het bedrag der verhooging over één maand, door ongehuwden éénmaal. Bij huwelijk éene maand traktement.

Deze contributiën zijn te voldoen in twaalf maandelijksche termijnen. Eene contributie in eens is in geval van huwelijk nog verschuldigd wegens verschil in leeftijd der echtgenooten, wanneer dat verschil meer dan negen jaren bedraagt.

Zoolang de voorraad strekt, zijn exemplaren van de Nederlandsche Staatscourant van 6 Juli 1910 no. 55 kosteloos verkrijgbaar aan het Informatie-bureau Heulstraat 17, alhier.

Officiëele Berichten.

Uit de Javasche Courant van 17 Juni 1910. No. 4.

Benoemingen, enz.

Civiel Departement.

Verleend: zes maanden verlof aan de onderwijzeres Mej. C. M. H. Willer; een jaar aan den hoofdcommies J. L. Batz; twee jaar aan den leeraar J. W. E. van Silfhout en den hulpprediker C. J. I. Sluijk.

Ontslagen: op verzoek eervol de klerk J. M. Winter; de commies C. L. Jans; de onderwijzer Raden Sasro Koesoemo; de ass.-res. J. F. H. van Raadshooven en C. L. G. Castens; de klerken Mej. W. C. C. Canter Visscher en W. F. C. van Nieuwenhuizen; de zoutverkooppakhuismeester J. H. de Wilde en de klerken V. E. Boedrie en H. K. Florentinus.

Benoemd: tot commies te Batavia J. R. W. van Raadshoven; tot leeraar te Batavia J. G. Doorman; tot adjunct-chef 4e afd. S. S. op Java, E. P. C. Scheffer; tot commies te Soerabaja J. A. Hoofdstecder; tot griffier van den landraad te Makassar, enz. M. F. Akkerman; tot landmeter J. H. A. Wolff en J. D. Remmers; tot bewaarder de landmeter F. L. G. Vincent; tot onderwijzer 2e kl. Chr. A. Emies; H. Tj. de Vries, J. P. J. van den Heuvel en M. Enserinck; tot leeraar te Weltevreden G. W. Kiewiet de Jonge; tot hoofdcommies bij de opiumregie F. G. Eberlijn; tot 1en commies K. E. le Grand; tot 2en commies W. G. R. de Pril; tot 3en idem C. A. Carlquist; tot translateur in de Javaansche taal, enz. B. G. Croes, te Soerabaja.

Geplaatst: in de res. Pekalongan de contr. M. van Doorninck; te Soerakarta de hulponderwijzeres J. H. G. Lang; te Klaten de onderwijzer A. Ch. W. van Es: te Sitoebondo Mej. W. Martens; te Buitenzorg Mej. A. Schülein; te Makassar Mej. S. R. Osten en E. L. Osten.

Benoemd: tot onderwijzer te Mr. Cornelis P. H. Mooij.

Overgeplaatst: naar Kediri de onderwijzer M. Enserinck, naar Djombang Mej. C. M. A. H. d'Artillact Brill; naar Gombong Mej. E. G. J. van Cattenburch: naar Batavia Mej. M. Schwartse; naar Soerakarta Mej. J. B. W. d'Ancona, naar Batavia G. Beintema; naar Djokjakarta A. A. F. Heijmans; naar Semarang C. J. G. van Spaandonck.

Benoemd: tot hulponderwijzeres te Banjoemas Mevrouw D. M. Kroes; tot onderwijzer A. Ch. W. van Es.

Verleend: een jaar verlof aan de onder-luitenants J. van Renesse van Duivenbode en K. H. J. Hofman.

Bepaald: dat het commandement van het Indisch leger tijdelijk wordt opgedragen aan den luit-generaal van den generalen staf G. C. E. van Daalen.

Lijst van aangekomen en vertrokken Passagiers uit en naar de Indiën.

Passagierslijst van het Stoomschip „Prins der Nederlanden". Gezagvoerder J. C. Metus; van Amsterdam naar West-Indië via Madeira op den 8 Juli j.l.

Mevr. Bucaille van Alphen; Mr. P. A.A. Bucaille echtg. en k; Frl. H. Kunz; L. Gongrijp; Mej. J. da Costa; J. von Konigslow; Mevr. E. Smeulders; W. Langner; H. Klement, echtg. en k; B. M. Samuels; H. Craamberg; A. Gorzea; 237 Javaansche Emigr.

No. 29. Donderdag 21 Juli 1910. 10de Jaargang.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING OOST EN WEST

OPGERICHT DOOR KOLONEL G.E.V.L. VAN ZUYLEN, 21 MAART 1900.

„HET KOLONIAAL BELANG IS EEN ALGEMEEN NEDERLANDSCH BELANG."

Abonnementsprijs per jaar:

Vrij aan huis of franco per post binnenland, bij vooruitbetaling	f 2.50
Voor Oost-Indië en het Buitenland	„ 4.—
Afzonderlijke nummers	„ 0.05

Prijs der Advertentiën:

Per regel	f 0.15
Bij plaatsing van 500 regels	„ 0.12½
„ „ „ 1000 „	„ 0.10

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie", en gezonden aan de Presidente: 7a HEERENGRACHT, DEN HAAG.

Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, *51 Verhulststraat.*

Voor *Advertentiën* tot de Drukkerij „LUCTOR ET EMERGO", AMALIA VAN SOLMSSTRAAT, *Telefoon 4424,* beiden DEN HAAG.

Inhoud van dit nummer.

Het Hoofddoel der Vereeniging is:
Het verspreiden van populaire kennis omtrent onze Indiën onder gansch het volk en het bevorderen der welvaart in die gewesten, om zoodoende en ook door het verleenen van onderlinge hulp, warme belangstelling en liefde te kweeken tusschen Nederland hier en ginds.

Het lidmaatschap bedraagt als minimum f 2.— 's jaars (voor Indië en het buitenland minstens f 2.50). *)

Zij die f 5.— of meer contribueeren of een gift in ééns schenken van f 100.—, zijn donateur(trice).

Aan alle donateurs en leden wordt kosteloos en franco het *Koloniaal Weekblad* toegezonden.

*) Zie inteeken-biljet op de achterzijde van den Omslag. Verzoeke dit ingevuld te zenden aan het adres van den Secretaris van het Hoofdbestuur E. van Assen, *Heulstraat 17, Den Haag.*

Informatie-Bureau

(*Secretaris J. L. van Gennep*),

dagelijks — Zon- en feestdagen uitgezonderd — van 10—12 en 2—4 u., ten kantore **Heulstraat 17, 1ste verdieping.**

Zie overigens **Officieele Mededeelingen** ook van het Dagel. Bestuur en de Afdeelingen op blz. 8.

De jongste uitgave van „Oost en West".

Dezer dagen zag opnieuw als een gevolg der onverdroten werkzaamheid van de *Commissie tot verspreiding van populaire kennis omtrent Nederlandsch Oost- en West-Indië* een nuttig boekje het licht, getiteld ONZE WEST. Het hoofdbestuur der vereeniging Oost en West leidt het werkje met het volgende voorbericht in:

„Met de beide uitgaven: „Een boekje over onze Oost, voor hen die er niet geweest zijn", en „Onze Oost II. Iets over den Inlander en zijn zieleleven", opgenomen onder no. 79 en no. 80 van de serie der kleine geschriften van de Maatschappij tot Nut van 't Algemeen, werd door de Vereeniging „Oost en West" beoogd, een kijkje te geven op onze bezittingen in Azië aan de velen, die óf daaromtrent nog geen, óf wel een uit hier en daar opgevangen losse verhalen, verkeerd begrip hebben.

Thans wordt, met dergelijk doel, aangeboden een boekje over onze bezittingen in Amerika, over het belang waarvan, voor Nederland, de meeningen nog al uiteenloopen, en waarvan de kennis in ons vaderland slechts matig is. Bij den eisch van beknoptheid, welke aan boekjes van een strekking als de genoemde behoort gesteld te worden, zal de weetgierige ook in dit boekje verschillende vragen onbeantwoord, andere punten niet voldoende verklaard vinden; — maar een eerste voorwaarde was, dat het woord zou gegeven worden aan personen, die door een langdurig werkzaam leven in de Nederlandsch West-Indische koloniën recht hadden, hun stem te doen gelden; en de Vereeniging „Oost en West" is den schrijvers erkentelijk, die aan hare uitnoodiging hebben willen voldoen.

Aangezien voor de gemeenschappelijke uitgave van dit geschrift, in z'n geheel, geen overeenstemming met de Maatschappij tot Nut van 't Algemeen kon verkregen worden, geschiedt de uitgave ditmaal alleen voor rekening van de Vereeniging „Oost en West"."

Het handige boekje, een tachtigtal bladzijden tellend, bestaat uit twee gedeelten:

I. **De Kolonie Suriname**, beschreven door *Reman Irus*, een schuilnaam, die voor de lezers van Het Koloniaal Weekblad een oude bekende is, en

II. **De Kolonie Curaçao**, door *M. Victor Zwijsen*, oud-rector van het colegio „Santo Tomas" te Curaçao.

Het eerste deel bevat behalve een inleidend woord van den schrijver de volgende hoofdstukken, die onderhoudend geschreven, een duidelijk beeld geven van het land:

De reis naar en van Suriname en het reizen in de kolonie; het klimaat; de bevolking; Paramaribo; het bestuur; het leven in Suriname; het dieren- en plantenrijk; handel en nijverheid; eene plantage.

De schrijver van het tweede gedeelte zegt in zijn Woord vooraf:

„Dit geschriftje maakt geen aanspraak op volledigheid. Het dient zich volstrekt niet aan als een leerboek, dat op alle vragen antwoord moet geven. Het is slechts eene poging, om iets bij te dragen tot de kennis eener kolonie, die in het Moederland niet genoeg gekend is en toch meer bekendheid verdient.

Wel is in de laatste jaren de aandacht van het Nederlandsch publiek herhaaldelijk op de kolonie gevestigd; uit die aandacht is zelfs grootere belangstelling gegroeid. Toch weet men er over 't algemeen nog te weinig van. De bedoeling nu van dit opstel is, er u wat meer van te leeren, niet door eene dorre opsomming, maar door eene beschrijving van personen, zaken en toestanden, die daar in 't verre Westen gevonden worden.

Dat deze poging leide tot nóg grootere belangstelling, is de wensch van den schrijver."

Achtereenvolgens worden op populaire wijze beschreven: De samenstelling der kolonie Curaçao; het bestuur.

a. Curaçao: De naam Curaçao; de wegen naar Curaçao; de aanblik van het eiland Curaçao; godsdienst; onderwijs en taal; beschaving; handel; nijverheid; landbouw; veeteelt; delfstoffen; een tochtje door het eiland.

b. De Eilanden: Aruba; Bonaire; St. Eustatius; St. Martin; Saba.

Wij bevelen het boekje ten zeerste aan bij allen, die zich zelf en anderen op de hoogte willen stellen van Nederlandsch West-Indië, Onze West.

Uit de O.-I. Mail.

Met de **Cholera** is het nog treurig gesteld, half Juni j.l. is Batavia weder officieel besmet verklaard.

Te Semarang kwam de provisoire drinkwaterleiding gereed, wat hoogst gelukkig is, want nagenoeg alle bestaande putten waren geïnfecteerd.

Treffend moet ook de uitwerking geweest zijn van den te Semarang genomen maatregel tot zuivering van badwater door middel van kopersulfaat. Veel minder gevallen kwamen voor.

De havenaanleg te Soerabaja. — Op de suppletoire Indische begrooting is 100.000 gulden uitgetrokken, als eerste termijn van 400.000 voor een varenden stofzuiger voor de uitdieping van den toegang tot het Westgat van Soerabaja. Dat is dus het eerste resultaat van 't rapport der heeren Kraus en De Jongh.

Het Soer. Hbl. tweet echter nog meer mee te deelen. Onder den titel „goeds nieuws omtrent den havenaanleg te Soerabaja" schrijft het blad:

Wij kunnen het bericht brengen dat de Indische Regeering, na overweging van de beginselen, die ten grondslag liggen aan het verslag over de verbetering der haventoestanden te Soerabaja van de heeren Kraus en De Jongh, tot de slotsom is gekomen, dat met de uitvoering der havenwerken, door beide heeren voorgesteld, een krachtig begin moet worden gemaakt en dat voor die werken in 1911 twee millioen gulden noodig zal zijn.

Den minister van koloniën is thans gevraagd, dat bedrag op de ontwerp-begrooting voor 1911 te willen brengen. Inmiddels zullen de onderdeelen van het groote plan door de Regeering en haar raadslieden in nadere beschouwing worden genomen.

In den loop der jaren hebben wij hier te Soerabaja ons meermalen met een doode musch verblijd en gemeend dat het einde der haven-misère gekomen was. Deze decepties hebben ons ietwat sceptisch gemaakt. En behalve sceptisch, ook ontevreden. Zeer verklaarbaar is de stemming van het bestuur der Handelsvereeniging te Soerabaja, dat in haar pas verschenen jaarverslag over 1909 schrijft: „Met betrekking tot de verbetering van onze havenaangelegenheden spijt het ons andermaal te moeten mededeelen, dat ter zake nog geen definitief plan is vastgesteld. Van de uitvoering van eenig plan is dan ook nog geen sprake."

Thans kunnen wij zeggen, dat de haven-quaestie haar oplossing heeft gekregen. De minister van Koloniën zal, hieromtrent kan geen zweem van twijfel bestaan, den eersten termijn voor de uitvoering der werken ad twee millioen op de begrooting voor het volgende jaar brengen en na alles wat gebeurd is, zal geen Kamerlid hiertegen het minste verzet voeren.

De reorganisatie der politie op Java. Op de ingediende suppletoire Indische begrooting bevindt zich een post van 35.000 gulden voor uitbreiding der telefoonverbindingen tusschen de bestuursposten, in het belang van de uitoefening der politie op Java en Madoera. Dit is een eerste stap op den weg der reorganisatie der politie in verband met de bekende voorstellen van Mr. Boekhoudt. De uitbreiding van die verbindingen toch vormde een deel van die voorstellen.

De geheele politie-hervorming is niet op de suppletoire begrooting gebracht, maar zal hoogstwaarschijnlijk op de Indische begrooting voor 1911 figureeren. Daar wordt in Indië althans vast op gerekend, zij zou dan met 1 April van dat jaar in werking treden, deelt de J a v a b o d e mede.

Hout ten behoeve van Inlandsche gemeentewerken. Dikwijls en jarenlang zijn er klachten vernomen over de moeilijkheid, welke de inlandsche bevolking ondervindt bij de verkrijging uit 's lands bosschen van houtwerken, voor de oprichting van loemboengs desa's enz., waarvoor, behalve de kosten van vervoer, de waarde volgens de bestaande tarieven moest worden vergoed, welke maatregel uit den aard der zaak de totstandkoming van dergelijke werken van algemeen nut niet bevorderde. Met genoegen zal men dan ook vernemen, het 20 Juni j.l. opgenomen gouvernementsbesluit, waarbij het z.g.n. dienstreglement van het boschwezen in dier voege is gewijzigd, dat de mogelijkheid is geopend, om ten behoeve van in desadienst uit te voeren werken, gekapt hout uit 's lands bosschen te verschaffen, op aanvraag van het hoofd van gewestelijk bestuur, krachtens last van den directeur van landbouw. Meent deze departements chef, die naar gelang van de verschillende afmetingen en vorm de eenheidsprijzen vaststelt, welke ter verzekering van de exploitatiekosten aan den dienst van het boschwezen moeten worden vergoed, aan 'n dergelijke aanvraag, als strijdig met 's lands belang, geen gevolg te moeten geven zoo roept hij ter zake de beslissing in van den Gouverneur-Generaal.

Thans kan dus voor de aangegeven doeleinden het gekapt hout aan de desa's worden verstrekt, zonder andere vergoeding dan die voor kap- en sleeploonen.

Bannelingen. In het B a t a v i a s c h N i e u w s b l. van 20 Juni j. l., lezen wij: Aan de nog hier, te Batavia, vertoevende Padangsche bannelingen werd hun verbanningsbesluit beteekend en volgen zij eerstdaags hun bestemming. Drie hunner was vergund naar Sumatra terug te keeren, waaronder 't oude larashoofd Si Garang galar Datoe Palindih.

De J a v a b o d e schrijft onder hetzelfde hoofd:

Er waren vier inlanders om ons te spreken.

Binnengeleid gingen zij op een rijtje zitten, vóór ons, op den grond.

Vier mannen van Sumatra's Westkust, politieke bannelingen. Zij behoorden tot de 53, die uit Padang herwaarts waren opgezonden en omtrent wier politieke interneering de Gouverneur-Generaal, gelijk ook door ons werd gemeld, zeer onlangs een beslissing heeft genomen.

Aan één was Ngawi, aan een ander Semarang, aan twee hunner Makassar als verblijfplaats aangewezen; thans werden zij nog aangehouden op het schoutsetablissement te Glodok, na maandenlang te Padang in de gevangenis te hebben gezucht... allemaal vanwege de belastingonlusten op Sumatra — waaraan zij toch in het geheel geen deel hadden gehad... Zoo klaagden zij. Van het netjes, zij 't ook niet rijk gekleede viertal, dat een fatsoenlijken indruk maakte was er een de woordvoerder; de anderen knikten instemmend, terwijl hun grieven werden blootgelegd, hun klachten werden uitgesponnen.

Zij wisten niet waarvan men hen beschuldigde en hun zaak was nimmer genoegzaam onderzocht; hij, de woordvoerder zelf, was eens bij den assistent-resident geroepen — hij woonde destijds te Pajakombo — en daar was hem medegedeeld, dat een beschuldiging tegen hem ingekomen was, wegens aanhitsing tot moord op een larashoofd en dat hij naar Padang zou worden opgezonden. Daar zou zijn zaak verder worden onderzocht. En opgezonden was hij! Van het onderzoek echter was niets gekomen; enkel had de Gouverneur, nadat hij reeds lang in de gevangenis opgesloten was geweest, hem een kort verhoor doen ondergaan.

Met zijn drie lotgenooten, die daar naast hem zaten, was het op gelijksoortige manier gegaan.

Onder de 53, die naar Batavia waren gezonden om verbannen te worden, waren er stellig heel wat, die schuldig waren. Maar zij gevoelden zich onschuldig: met de geheele zaak der belastingtroebelen hadden zij niets te maken gehad.

Nu hadden zij gehoopt, dat de Regeering, tijdens hun aanhouding te Batavia, een onderzoek zou hebben gelast. Rekest op rekest, met verzoeken daartoe, was door hen ingediend maar zelfs geen antwoord was daarop gekomen.

En nu was het besluit gevallen, moesten zij in ballingschap. Hun eenige hoop was nu op de courant gevestigd, dat die eens op een onderzoek zou aandringen.

Wij deelden hem mede, dat er aan hun zaak hoegenaamd niets te doen was. De Gouverneur-Generaal had een beslissing genomen. Terugkomen daarop, zou hij zeker niet, daar in diens besluit opgesloten lag, dat hun zaak genoegzaam onderzocht en behoorlijk klaar had bevonden.

Ja, dat begrepen zij ook wel; maar toch, werkelijk, hun zaak was niet genoegzaam of zelfs in het geheel niet onderzocht en er was schandelijk tegen hen geïntrigeerd door hun vijanden. In de gevangenis te Padang, waar zij aanvankelijk met wel 800 gevangen zaten, waren er vele geweest, die door mid del van familie of vrienden in het geheim bericht, kregen, dat zij maar geld moesten zenden, aan dit, of dat invloedrijk hoofd, en dan zouden zij vrij komen. Er waren er, die dit deden, en inderdaad los werden gelaten, terwijl anderen, die het niet verkozen, gevangen bleven. Zij wenschten, dat dit alles in de J a v a b o d e zou komen.

Het blad komt tot de slotsom, dat zoo het al niet meer mogelijk is een nader onderzoek in deze in te stellen, 't in ieder geval 't de politiek der Regeering moet zijn om 't tijdperk der verbanning van de uitgezette personen niet langer te laten duren, dan ten opzichte van elk hunner strikt noodzakelijk is.

PERSONALIA.

In de J a v a b o d e van 20 Juni lezen wij:

Mr. W. Veltcamp Helbach. †

Als slachtoffer van de cholera is gevallen mr. W. Veltcamp Helbach, in leven buitengewoon voorzitter van den landraad van Mr. Cornelis en Bekasi.

De rechterlijke macht verliest in hem een ambtenaar, die zeer veel voor de toekomst beloofde, want in den korten tijd, dat mr. Veltcamp Helbach in Indië was, had hij zich reeds een uitnemenden naam verworven. Voor zijn jonge echtgenoote is de slag verschrikkelijk.

Gouverneur van Celebes. — De resident van Banka, W. J. Coenen, is volgens de hierachter opgenomen officieële berichten benoemd tot Gouverneur van Celebes en onderhoorigheden en dat met ingang van 5 Augustus a.s.

Een groot deel van zijn diensttijd heeft de heer Coenen op Celebes doorgebracht.

De Assistent-resident Schwartz is naar bekend, ter vervanging van zijn collega Ryckmans, op Noord-Atjeh geplaatst. Men ziet daarin volgens het Soer. Nbl. de hand van den heer Liefrinck, die tot 5 Augustus op Atjeh nog een en ander te vertellen heeft. Deze heeft n.l. den heer S. op Bali leeren kennen als een man van de politiek, precies het tegenovergestelde van den Van-Heutz-Van Rijckmans, die meer het sabelregime was toegedaan.

Deze mutatie is daarom van belang, omdat men nu in dit deel van Atjeh ongetwijfeld meer de politiek dan het zwaard op den voorgrond zal zien treden.

Wat velen misschien niet weten, is dat de heer Schwartz zes maanden lang als gewoon soldaat in ons leger heeft gediend, zonder handgeld. Hij verliet daarvoor de H. B. S. in de hoop langs den door hem ingeslagen weg zoo mogelijk den maarschalksstaf te kunnen benaderen. Toen dat niet zoo heel eenvoudig bleek, keerde de jonge man naar zijn studiën terug, werd B. B. ambtenaar, oorspronkelijk voor Java, en ging later van Soemenep naar Bali over, waar hij zich deed kennen als een kundig ambtenaar van groote verdiensten die bij pas onderworpen volkeren uitstekend op zijn plaats bleek te zijn. De Militaire Willemsorde, welke hem na de Bali-expeditie onder den vorigen legercommandant ten deel viel, toont aan, dat ook andere, krachtige eigenschappen hem niet vreemd zijn.

Examen Inlandsche officieren. Aan het eindexamen (officiersexamen) van den cursus tot opleiding van inlandsche officieren hebben voldaan de adspirant-inlandsche officieren Raden Mardjana, Raden Sentossa en Raden Pardiman.

Militaire School. — Aan het toelatingsexamen tot de militaire school hebben voldaan, voor de infanterie, de candidaten: Van Lingen, v. d. Wal, Quant, Landau Kühr, Le Roy en Lareb Singens en voor de administratie de candidaat Van den Bosch.

Journalistiek — In de P r e a n g e r b o d e deelt de heer W. F. M. van Schaik mede, dat hij met 1 September a.s. aftreedt en naar Nederland terugkeert.

Ook onze redactie zal weder een verlies moeten boeken, schrijft het B a t a v i a s c h N i e u w s - b l a d: Medio Juli verlaat ons, wegens gezondheidsredenen, de heer S. Marius Nieuwenhuis, die ongeveer zes jaar geleden uit Nederland hier kwam.

Ook een Motief. Onder dit opschrift lezen wij in laatstgenoemd blad: Een eigenaardig verzoek deed ,,dezer dagen een inlandsch stoker des Staatsspeerwegen. Deze stoker, genaamd Raden Tjokro Adikoesoemo, zoon van den gepensionneerden regent van Magelang, heeft zijn opvoeding in Holland gehad en is daar gehuwd met een dochter van dr. Visscher. Die dame schijnt echter in Indië niet te kunnen aarden en gaat weer naar Holland terug.

Haar echtgenoot, de hiervoren genoemde stoker, heeft nu een rekest ingediend aan de regeering, in welk stuk hij vraagt om onderstand, omdat... zijn vrouw hem nu niet meer kan ondersteunen!

WEST-INDIË.

SURINAME.

Wat de wetgevende macht aangaat valt te berichten, dat de heer A. F. C. Curiel is gekozen als lid van de Koloniale Staten.

De verordening betreffende de inkapping met gouvernementssubsidie van de plantages Guineesche Vriendschap, Waterland en Accaribo is door de Koloniale Staten met algemeene stemmen aangenomen.

Omtrent de bacovencultuur schreef D e W e s t van 24 Juni het volgende:

,,Naar wij vernemen zal de bacovenverscheping morgen waarschijnlijk niet veel meer dan tien duizend bossen bedragen.

Dat de jongste verscheping 23 duizend bossen bedroeg, was een gevolg van gewijzigde eischen der Fruit Company omtrent de rijpheidsgraad van de vruchten. Sedert eenige weken verlangt de Fruit Cy. vruchten van den tweeden rijpheidsgraad (volle driekwart vingers), zoodat de vruchten van den derden rijpheidsgraad (driekwart vingers) eenige weken langer bleven hangen, om den tweeden rijpheidsgraad te bereiken. Vandaar eenige opkooping, en toevallig een ,,volle" verscheping, die vooreerst wel een witte raaf zal blijven.

Het is niet zoo gemakkelijk gewenschte arbeidskrachten uit de Antillen voor Suriname te betrekken. In D e W e s t lezen we nu weer het volgende:

,,Onlangs zijn een honderdtal bewoners van het eiland St. Lucia door de firma Von Hemert hier ingevoerd voor de balatavelden.

Woensdag stonden twintig hunner voor den kantonrechter, wegens onwil tot werken.

De arbeiders beweerden, dat zij het werk niet kunnen leeren. Deze bewering klinkt vreemd, daar de vertegenwoordiger der firma verklaarde, dat de andere St. Lucianen het aftappen der bolletrie-boomen spoedig hebben aangeleerd en tot dusverre voldoen. Hier schijnt geen onmacht, maar onwil in het spel te zijn. De houding der arbeiders was insolent, zelfs voor den rechter."

CURAÇAO.

Wat deze kolonie betreft, is melding te maken van de ramp, die den gouvernementsschoener ,,Gouverneur van Heerdt" trof, waarbij 9 personen omkwamen, o. m. de gezaghebber van Bonaire, van den Brandhof.

Aan de A m i g o e, die het een en ander opteekende uit den mond der geredden, ontleenen we het volgende:

,,Ongeveer een uur na middernacht stak er een geweldige rukwind op, die het scheepje sloeg en beukte van alle kanten en de golven met ontzettend woest geweld er op los joeg. De nacht was donker als een hel, geen ster was er aan den hemel te bekennen. Zware regenvlagen, die als dolken uit den hemel vielen, beletten ook het licht van Klein-Curaçao te zien. In 'n oogwenk was de trouwe George ter been en nam het roer van zijn stuurman over. Wat stond hem te doen? Niet wetend waar hij was, liet hij onmiddellijk alle zeilen strijken en zich maar

drijven op Gods genade. Toen de wind wat bedaarde, werden de zeilen weer geheschen. Zoo worstelde men een tijdlang verder, in de vreeselijkste onzekerheid, om angstig tegen de rotsen te pletter worden geslagen.

Dan plotseling, omstreeks twee uur, komt er zware zee aanzetten, die het schip, als ware 't speelgoed, opneemt en neersmakt op 'n meters-hooge rots, waar het een oogenblik maar hangen blijft, om dan weer terug geslingerd te worden in de diepe zee en in gruizelementen uit mekaar te spatten. Bij den eersten slag ijlde een matroos naar de voorsteven, 'n ander den mast in, doch het volgend oogenblik maakte de golfslag aan alles een einde."

De heer Henriquez, naar Maracaibo gezonden, om te trachten daar goed stroo te bekomen voor de hoedenindustrie op Curaçao, schijnt nog al succes te hebben gehad.

Op Curaçao werden eenige monsters stroo ontvangen, volgens de nieuwe methode van den heer Henriquez te Maracaibo bereid. De vlechtsters, aan wie deze monsters getoond werden, waren er over in de wolken.

De heer Henriquez heeft verder weten te bewerken, dat de president van den staat Zulia een prijs van 400 bolivars en een van 300 bolivars uitloofde aan den landbouwer, die terzelfder tijd de grootste hoeveelheid en de beste qualiteit stroo ter markt brengt.

De Vrijmoedige vernam, dat er vóór 't einde van het jaar een aanvang zal worden gemaakt met de wederontginning der phosphaatlagen op Santa Barbara; dat men met de voorbereidende werkzaamheden daartoe reeds aan den gang is en dat er een ingenieur en een scheikundige zich reeds aldaar bevinden. Blijkt zulks waar te zijn, dan zou het een teeken zijn, dat de heer John Godden een hem bevredigende overeenkomst met de mede-eigenaren van genoemde plantage heeft mogen sluiten, hetgeen zeker verblijdend zal zijn zoowel voor de eene als voor de andere zijde en niet minder voor 't algemeen.

WAT DE INLANDER ZEGT.

De ontevreden stemming der Inlandsche onderwijzers in Nederl.-Indië. — Onder de inlandsche landdienaren in Ned.-Indië zuchten en klagen de inlandsche onderwijzers het meest, zegt Garoe Boentoeng in de **Medan Prijaji** van April 1910 no. 13.

Zij vinden hun maatschappelijk bestaan moeielijk, hoofdzakelijk tengevolge van de gebrekkige regeling hunner bezoldiging. Dit was dan ook de reden waarom vele hulponderwijzers bij de invoering van de Opiumregie alle mogelijke moeite deden bij dien nieuwen tak van dienst geplaatst te worden.

In den beginne is zulks vrij wel gelukt, doch later werd aan de hulponderwijzers verboden bij een anderen tak van dienst over te gaan.

Dit laatste was eèn groote teleurstelling, want de hulponderwijzer, die niet van de Kweekschool afkomstig is, kan het tegenwoordig niet verder brengen dan tot veertig gulden 's maands (vroeger dertig gulden 's maands).

Dat hoogste bedrag wordt evenwel verkregen met jaarlijksche verhoogingen van vijf gulden 's maands en na 25 dienstjaren.

Vele kweekelingen en hulponderwijzers vragen thans ontslag uit den Onderwijsdienst en trachten 'n goed heenkomen te zoeken bij de pandhuis-administratie, alwaar spoediger hoogere rangen worden bereikt dan bij het inlandsch onderwijs.

Enkele hunner kregen reeds een aanstelling als schatter op 40 gulden 's maands; zelfs werd er één tot hoofdschatter en één tot inlandsch administrateur benoemd, in welke laatste functie men, behalve voldoende bezoldiging, ook nog vrije woning geniet.

De hoofden van scholen, afkomstig van de kweekscholen, ontvingen vroeger 150 gulden 's maands, en thans negentig gulden, welk bedrag eerst na langdurigen diensttijd wordt verkregen, na bewezen bekwaamheid en geschiktheid.

De candidaat-onderwijzer begint met 25 gulden 's maands, welke bezoldiging geleidelijk met driejaarlijksche verhoogingen van 5 gulden tot 90 gulden kan worden gebracht.

Na twaalfjarigen dienst bedraagt het inkomen van zulk een onderwijzer slechts 45 gulden per maand, waarmede met een gezin bijna niet rond te komen is. Bij andere takken van dienst, zooals bij Justitie, Landbouw, Financiën, enz., kan men waarnemen, dat de inlandsche landsdienaren van den eenen tak van dienst naar den anderen mogen overgaan en op die wijze hunne positie kunnen verbeteren, doch is men eenmaal onderwijzer dan is thans geen verandering van betrekking meer mogelijk en blijft men tot op hoogen ouderdom onderwijzer.

Toch zouden de inlandsche onderwijzers gaarne willen deelen in dezelfde voorrechten, welke aan de inlandsche landsdienaren bij de andere takken van dienst zijn toegekend en vergunning hebben een betrekking te zoeken, welke meer met hunne neigingen overeenstemt en beter bezoldigd wordt.

Kan de Regeering aan die wenschen niet tegemoet komen, dan hoopt schr. dat de bezoldigingen der inlandsche onderwijzers zullen worden verhoogd, opdat hun bestaan en dat van hun gezin ten minste meer dragelijk worde gemaakt. *).

Het optreden der Inlandsche protestantsche geestelijkheid op het eiland Saparoea (residentie Amboina). — In de **,,Pemberita Makassar"** van 11 April '10 no. 42 klaagt 'n zekere Djoljat over 't eigenaardig streng optreden van de inlandsche Protestantsche geestelijkheid op het eiland Saparoea een optreden dat, naar schrijver's meening, geheel en al in strijd is met de Christelijke leer.

Eertijds bestond het gebruik, dat elk persoon, die zijn belijdenis deed, een gulden moest betalen.

Kon hij dit niet dan werd zulk een persoon niet tot de belijdenis toegelaten.

Omtrent de bestemming dier gelden, liepen des-

*) Over het medegedeelde omtrent het gehalte der Inlandsche onderwijzers, zie men Kol. Weekblad van 6 Mei 1910, no. 18.

FEUILLETON.

DE ZIEL.*)

Hoog en rustig lag het oude kerkhof, ingesloten door dichtbegroeide bergkruinen en verborgen in weelderig groen gebladerte, als een diamant gevat in smaragd.

Zoo lag het reeds eeuwen.

Slingerplanten hadden alles met dichte groene ketenen omwonden; kambodja's strooiden hun geel-witte sterk riekende bloemen over de met bloeiend onkruid bedekte grafheuvels; ontelbare schitterende libellen schoten gonzend door de lucht; saffierblauwe hagedissen ritselden langs vermolmde houten gedenkteekens; muggen zoemden in zwermen; kameleons met spitse tongetjes keken naar voorbijgonzende vliegen; wilde duiven kirden zacht en melodieus als in een droom......

Op den grond zaten een aantal oude, grijze apen in een halven kring geschaard om een bijzonder grooten makker, die veel op een mensch geleek en waarschijnlijk hun aanvoerder was. Met gewichtige geluiden en bewegingen schenen ze raadsvergadering te houden, terwijl hun overmoedig nageslacht gichelend aan de takken heen en weer slingerde.

En juist die stemmen van deze onbezorgde dieren wekten een gevoel van eindelooze eenzaamheid. Zij gaven zoo duidelijk te kennen, dat hier reeds lang geleden geen menschenstem gehoord, geen voet gezet was......

Hier, beschermd door den weelderigen plantengroei van een Indisch oerwoud, teelden zij onbekommerd voort.

Reuzen der tropen, aaneengestrengeld door lange, taaie lianen, hooge boomvarens met bladen fijn als kantwerk, lieten geen enkelen koesterenden zonnestraal door tot den steeds vochtigen bodem. Zelfs bij droog weder bleef het water als diamanten hangen aan de punten der bladeren, om met zacht, eentonig getik neer te vallen op de aarde, overdekt met vergane planten.

De wouden klimmen op tegen de hellingen, ze dalen in de diepe ravijnen, vanwaar wilde zwijnen de koffieplantages komen vernielen......

Op de grens tusschen sawahdal en het wilde woudgebergte wonen menschen.

Vredig liggen de kamponghuisjes tusschen klapperstammen. Onregelmatig verspreid ziet men de atappen daken wegschuilen tusschen het fijne groen der overhangende bamboestruiken, die als sierlijke, reusachtige vederen zich hoog in de ijle lucht verheffen.

Daar beneden woont de desaman met zijn familie en karbouwen. Daar zijn ze bezig, de bruine menschen, de sawahs te beploegen, met korte, gelapte sarong om de heupen, diep in de modder gezakt, even donker van kleur als de kleiaarde, waardoor de ploeg gaat. Daar ziet men de desavrouw, zonder eenige bekoorlijkheid, zonder eenige vrouwelijke ijdelheid, met door de zon verschoten, slordig opgemaakte haarwrong, de beide armen diep in de versch omgehaalde modder, wroeten om de paddiplantjes één voor één in den weeken grond te steken.

En des avonds, wanneer de koele bergwind van hoog neerkomt in het sawahdal en ritselen doet de fijne, spitse bamboebladjes; wanneer nevels uit de bergpassen opstijgen, om zich tot zonderlinge gestalten te vereenigen en dan, opgelost, spoorloos weder te verdwijnen; wanneer de sidderende tooverzang der nachtinsecten aanvangt; wanneer heel de duisternis gevuld is met de stemmen der natuur, dan kijkt de desaman naar boven, waar het oude kerkhof ligt, eenzaam en verlaten. Maar, het is alsof de eerste stralen der maan daar leven brengen, alsof de geluiden, waarmee de nacht vervuld wordt, vandaar afkomen, alsof de zielen der afgestorvenen gemeenschap zoeken met den mensch hier beneden......

En eerbiedig ziet de desaman omhoog en als offer legt hij onder den grooten waringinboom vóór zijn hutje een mandje van gevlochten, jonge klapperbladen, waarop een gekookt ei en welriekende bloemblaadjes, om de geestenwereld gunstig te stemmen. Want geen der desabewoners, die het kerkhof durft naderen, waar blanke schaduwen onophoudelijk zwe-

*) Overgenomen uit het *Dames-Weekblad voor Indië.*

tijds in de gemeente allerhande verhalen, doch voor het geval dat geld bestemd mocht zijn geweest voor de armen en voor de herstelling van de kerkgebouwen, dan was zulks, volgens den schrijver, geheel onnoodig, want de gemeente beschikt over voldoende geldmiddelen, bovendien zijn er weinig behoeftigen en geld voor de kerkgebouwen wordt gewoonlijk uit de negorijkas verstrekt. Thans is die regeling gelukkig afgeschaft; gedane zaken hebben geen keer, „de rijst is reeds pap geworden" en daarom is het zeker het beste geen oude koeien meer uit den sloot te halen en verder over die aangelegenheid niet uit te wijden.

Intusschen zou het medegedeelde — altijd als de voorstelling van zaken juist is — toch 'n eigenaardig licht werpen op de wijze, waarop door de geestelijkheid soms met de godsdienstige en geldelijke belangen van de leden der gemeente werd omgesprongen. Er bestaan tegenwoordig ook nog wel andere merkwaardig strenge gebruiken bij de inlandsche protestantsche geestelijkheid in de Molukken: Heeft een lid der gemeente iets misdreven, te veel aan dansfeesten deelgenomen of iets anders gedaan, hetgeen in het oog van den geestelijke niet goed is, dan is het de gewoonte dat de naam van den dader of van de daderes in de openbare godsdienstoefening bekend wordt gemaakt aan het gehoor, dan wel men ontzegt het gemeentelid deel te nemen aan het Heilig Avondmaal of schrijft hem van de lidmatenlijst af.

Deze tegen de wetten in bestaande gebruiken hebben er reeds toe geleid, dat een tiental Christenen van het dorp Ihamahoe tot het Mohamedaansche geloof in de negorij Iha zijn overgegaan.

De oorzaak van dit streng optreden ligt hoofdzakelijk bij den kerkeraad, die zich inbeeldt dat de voor dat college geldende voorschriften bevelen Gods zijn. In dien kerkeraad moeten zitting nemen zij, die van onbesproken gedrag en reeds twintig jaren lang lidmaat der kerk zijn, doch in de werkelijkheid komen in dat college gewoonlijk terecht de lieden, die door den inlandschen leeraar worden gewenscht of personen die hem dagelijks ter zijde staan.

De schrijver hoopt, dat het bovenstaande onder de oogen moge komen van de hoogste autoriteiten, ook te Batavia, opdat de Christelijke godsdienstige voorschriften met meer gematigheid in de Molukken mogen worden toegepast.

Het sparen bij Inlanders. In de **Boemi Poetera** no. 3 wekt R. M. T. A. Tjokro Azai Kesoemo te Temanggoeng den inlander op, tot geld sparen, daarbij tevens aangevende de wijze hoe 't gespaarde geld productief kan worden gemaakt, en hoe het geld door de crediet- en spaarbanken wordt belegd, uitgezet en beheerd.

De schrijver laat daarbij uitkomen, dat, hoewel door vele inlanders het nut van sparen wordt begrepen, er toch duizenden en nogmaals duizenden zijn, die, ten opzichte van de zoo nuttige geldbelegging, totaal onverschillig zijn.

Bovendien is het betreurenswaardig waar te nemen, dat bij het opnemen van gelden door inlanders dit zoo vaak geschiedt voor slechte doeleinden en 't geld dan als weggeworpen kan worden beschouwd.

Daarbij heeft de schrijver op het oog, het aangaan van geldleeningen ten behoeve van het hazard spel, voorts voor aanschaffing van drank en opium, het geven van onnoodige groote feesten, als anderszins. Zeer zeker zijn er reeds vele inlanders die sparen, zelfs meer dan men gewoonlijk denkt, maar de wijze waarop zulks gedaan wordt, deugt beslist niet. Het bewaren van gereed geld op den zolder in eigen woning, in een ijzereren kist, blik, of bamboe, of ook wel in den grond op het erf of elders, uit vrees dat vrouw of kinderen het zullen gebruiken, is verkeerd, omdat dit geld aan de samenleving wordt onttrokken, terwijl het, bij goede geldbelegging, van nut zou kunnen zijn voor anderen die werk zoeken en geld willen verdienen.

Het is dus dood kapitaal.

Bij het in bewaring van gelden aan Crediet- en Spaarbanken, ontvangt men niet alleen rente van het uitstaande geld, doch het kapitaal is tevens, over het algemeen, bij die banken in veilige handen, terwijl men persoonlijk niets anders heeft te doen dan het Spaarboekje op eene veilige plaats op te bergen en het te gebruiken naar gelang van de behoefte.

Dit is eene voorname zaak. Want het in huis bewaarde gereed geld is er alles behalve veilig, terwijl het, in geval van brand, geheel en al verloren gaat. Gaat het Spaarbankboekje door brand verloren dan is een tweede boekje gemakkelijk genoeg aangeschaft.

De Vereeniging van Javaansche hoofden te Temanggoeng met name „Sasongko-Poernomo, heeft het nut van sparen voor de inlandsche bevolking ingezien en daarom, met ingang van 1 Januari '08 reeds een spaarbank daar ter plaatse opgericht, waarvan de statuten thans in bovengenoemd nummer 31 van de Boemi Poetera zijn opgenomen en ter kennis van de lezers zijn gebracht.

Over den Regentenbond op Java. Blijkens bericht voorkomende in de **Boemi Poetera** no. 32, bestaat bij de Regeering geen bezwaar tegen het aan Haar gericht verzoek van de Regenten van Temanggoeng en Japara tot het oprichten van een Regentenbond op Java.

Die bond heeft niet alleen ten doel de belangen der Javaansche Regenten te behartigen, doch streeft er tevens naar om het Javaansche volk te ontwikkelen in intellectueelen en oeconomischen zin en het op die wijze vooruit te brengen en op te heffen uit den tegenwoordigen staat.

Door een beleidvolle actie en oprechte samenwerking kan die Bond zeer veel nuttigs tot stand brengen, vooral als de leiding wordt toevertrouwd aan flinke mannen als de Regent van Temanggoeng, die in zijn ressort reeds herhaaldelijk blijken gaf van vereenigingen te kunnen leiden en steeds voort gaat zijne beste eigenschappen van hoofd en hart ter beschikking van het volk te stellen.

Ook mag de Regent van Japara worden genoemd. Hij doorliep de verschillende klassen van de Hoogere Burgerschool en riep, als Regent van Ngawie, de huisvlijtschool alsdan in het leven.

Van beider talenten wordt veel verwacht.

Boedi Oetomo. Aan het jongste jaarverslag dezer Javaansche vereen. werd het navolgende ontleend.

Het Hoofdbestuur is thans samengesteld als volgt:

R. T. A. Tirtokoesoema, Regent van Keranganjar, Voorzitter; Mas Soediraoesada, Oud-Doctor-Djawa te Djocjacarta, Onder-Voorzitter; Mas Ng. Dwidjasewaja, onderwijzer aan de Kweekschool te Djocjacarta, 1e Secretaris; Raden Sasrasoeganda, idem 2e Secretaris; R. M. P. Gandaatmadja, Oud-Luitenant van het legioen van Pakoealaman, thesaurier.

Commissarissen zijn:

R. M. P. Gandasoemaja, Hoofddjaksa van Soerakarta; R. Djajasoebrata, Djaksa van Garoet; R. M. T. Koesoema Oetoja, Regent van Djepara; R. T. Danoesoeganda, Regent van Magelang.

In de Hoofdbestuursvergadering van 29 Mei 1909 is het denkbeeld ter sprake gebracht het doel der Vereeniging, zooals dat is omschreven in artikel 2 der Statuten, uit te strekken over geheel Indië en niet in het bijzonder voor Java, doch de besprekingen hebben geleid tot de overtuiging dat het tijdstip om tot dien maatregel over te gaan nog niet was aangebroken. Evenmin kon men besluiten tot de toelating van vreemdelingen als lid der Vereeniging.

Eenstemmig daarentegen werd het wenschelijk geacht dat de Vereenigingen zich bij de Regenten zou aansluiten, en dat het Hoofdbestuur zich ten aanzien van belangrijke aangelegenheden met de Regenten zou verstaan.

Afdeelingen van de Vereeniging bestaan te:

1. Weltevreden, Doctor-Djawaschool;
2. Buitenzorg, Landbouwschool;
3. Bandoeng, Kweekschool voor Onderwijzers;
4. Djocjacarta,
   a. in de stad;
   b. Kweekschool voor Onderwijzers;
5. Magelang, Opleidingschool;
6. Soerabaja, Burgeravondschool;
7. Probolingoo, Opleiding- en Kweekschool.

WAT DE CHINEES VERTELT.

Het plaatsen van handelsadvertenties in de Nieuwsbladen door de Chineezen van Nederlandsch-Indië. — In de **Tiong Hoa Wi Sien Po** van 10 Mei '10 no. 228, komt een zekere D. G. Siauw op tegen de bestaande gebruiken in de handelswereld bij het plaatsen van advertenties in de Nieuwsbladen door de Chineezen van Ned.-Indië.

In elk Nieuwsblad, zegt de schrijver, kan men steeds een zeker aantal advertenties vinden, waarin de handelaar zijne handelswaren aanprijst aan 't publiek, in de hoop, dat men door die kennisgeving zich zal laten bewegen datgene bij den adverteerder te koopen hetgeen men noodig heeft en zoodoende handelsbetrekkingen aan te knoopen.

Het adverteeren in de Nieuwsbladen brengt kooper en verkooper tot elkander en is dus van groot nut voor beide partijen; geen wonder dan ook dat ieder handelaar, die geldelijk ook maar eenigszins daartoe in staat is, van dat publicatiemiddel gebruik maakt en op die wijze aan zijne zaak bekendheid op groote schaal tracht te geven.

Het aanprijzen van handelswaren in de Nieuwsbladen is echter een handelsgebruik dat het koopend

---

ven en het gebladerte doen beven; waar dreigend doorns, spits als bajonetten, zich over verbrokkelde muurtjes winden, als wilden ze hun dooden beschermen tegen een ontheiligende hand......

Achmad ging sterven.

Het was, alsof de ziel het lichaam reeds ontvloden was. Hij stierf langzaam aan een kwaal, waartegen de wetenschap niets kon, die hem evenals een plant deed wegkwijnen. Hij murmelde onophoudelijk vreemd en vaag, als in gesprek met bovenaardsche wezens. En de geneesheer, die hem bezocht en wiens lot het is te gaan tusschen dooden en levenden, begreep deze halve geluiden als van veraf komend.

Achmad was jong, twintig jaar, en hij had geleefd met de natuur. Hij wist, wat zooveel menschen niet weten: dat de „dood" slechts een menschelijk woord is; want de dood bestaat niet.

Niets sterft op aarde, alles verandert slechts.

De dood, dat is een afscheid, een verwisseling van stof, om het bestaan voort te zetten in een anderen vorm.

En het was daarom, dat hij zijn vriend, den geneesheer, verzocht, hem te begraven in het oude kerkhof, daar boven in het groen verborgen, als een diamant gevat in smaragd.

— Hoe komt ge zoo melancholiek, dokter Posso? vroeg Louise. Gij zijt anders zoo vroolijk.

— Vroolijk? zei de geneesheer. Ja, ik geloof, dat ik mij den dood van mijn jeugdigen patiënt zeer aantrek.

Dr. Posso vertelde het droevig wegkwijnen van Achmad en daar Louise zeer ontvankelijk was voor het bovenaardsche, dacht ze langen tijd aan 't oude kerkhof, eenzaam en verlaten, waar een jong lichaam lag tusschen eeuwenoude graven. Deze vreemde jonge man, waarvan de ziel als een gedicht.

Eens kwam de dokter weer bij Louise.

Hij droeg een witte roos in het knoopsgat van de uniformjas.

— O, wat mooie, vreemdsoortige bloem, zeide Louise.

— Vindt ge haar schoon? vroeg de dokter.

— Zeker, ze is wonderlijk vreemd. Ik zag nooit zooiets.

Den volgenden dag bracht de dokter de jonge vrouw een roos, een roos blank en geurig, die zich wiegelde op den teederen, slanken stengel en zich vlijde tegen den zachten boezem der jonge vrouw.

Het was reeds veertien dagen, dat de bloem in een vaas stond, en zij bleef even frisch alsof ze juist geplukt was.

Eens op een nacht, toen de jonge vrouw van een feest huiswaarts keerde, trad zij in de donkere binnengalerij, maar nauwelijks deed ze twee passen, of ze deinsde terug. De roos was schitterend en stralend, als een reusachtige diamant. Zij verlichtte alles om zich heen.

Louise geloofde aan een hallucinatie en haalde een lamp.

De roos had haar gewone uiterlijk hernomen en de jonge vrouw lachte een beetje timide.

Ze kende haar overgevoelige natuur.

Evenwel, toen ze reeds ter ruste lag, dreef opnieuw een onbestemde kracht haar naar het andere vertrek en weder straalde het intense licht der geheimzinnige roos haar tegen, sterk en vasthoudend.

Dezen keer vluchtte zij en vol angst verborg zij het hoofd in de kussens.

Den volgenden morgen riep ze den dokter en vertelde haar emotie.

— Wees niet bang, zeide de arts met een droefgeestig lachje. Toen Achmad stierf, vroeg hij de roos, die hij steeds met zooveel liefde verzorgd had, te planten op zijn graf, en dikwijls de bloemen te plukken, opdat de zielen in gemeenschap zouden blijven.

— En deze roos, geplukt van een graf, hebt ge mij gegeven, angstigde de jonge vrouw.

— Hebt ge u niet tot haar aangetrokken gevoeld? antwoordde peinzend de dokter......

Banjoe Biroe. G.

publiek niet altijd tot tevredenheid stemt, want een ieder heeft wel de waarheid ten deze kunnen ondervinden dat de inhoud der advertenties soms niet overeenstemt met de werkelijkheid der feiten en het publiek, tot op zekere hoogte althans door den adverteerders wordt misleid.

Zoo worden daarin goederen aangeprezen die tegen billijke prijzen te verkrijgen zijn, terwijl men in geval van koop, eensklaps bemerkt dat de verkoopsprijs veel hooger is dan in de advertentie werd aangekondigd. Ook worden goederen als in voorraad opgegeven, terwijl ze in werkelijkheid niet aanwezig zijn. Bij bestellingen van elders afkomstig, worden dikwijls goederen van een andere kwaliteit toegezonden als die, welke door den besteller werden bedoeld.

Dergelijke eigenaardige praktijken zijn op den duur schadelijk voor den adverteerder en maken, dat de handelsreputatie van den Chineeschen handelsman niet ongerept blijft. Diens bedoeling is natuurlijk zoo spoedig mogelijk geld te maken en zulks gelukt ook wel eens, maar op den duur verliest de handelaar die op geen goede trouw wijzen kan, toch zijn goeden naam en maakt hij, wegens het verbreken van bestaande handelsrelaties, minder goede zaken dan het geval zou zijn geweest, wanneer hij steeds correct had gehandeld.

De schrijver acht het plichtmatig zijne handeldrijvende landgenooten op deze slechte gebruiken te wijzen en hen, ook met het oog op het streven naar verhooging van den Chineeschen stam, op te wekken steeds de goede trouw te betrachten, voorts zich tot het nemen van eerlijke winsten te bepalen en op die wijze bij te dragen tot verhooging van het aanzien van den Chinees, die in den handel een bestaan zoekt.

Onlusten in China. — Volgens mededeelingen, voorkomende in de **Pemberita** Betawi van 28 April 1910, no.93 zijn de tegenwoordige onlusten in Groot-China toe te schrijven aan oneerlijke praktijken van de Chineesche ambtenaren.

Te Yoennan (Tjaotangfoe) in het Oostelijk gedeelte van Groot-China had een volkstelling plaats welke gelegenheid door de Chineesche ambtenaren werd aangegrepen zich op onwettige wijze te verrijken, ten koste van de bevolking en tevens de belasting op te voeren. Tot de ontevredenen behoorden vele ontwikkelden lieden van de te Yoennan gevestigde Geheime Gemeenschappen, die van het voor hen gunstig oogenblik gebruik maakten de bevolking tegen het Gezag op te ruien en haar aanspoorden alle Chineesche ambtenaren en vreemdelingen van het leven te berooven.

Reeds te voren waren kleine biljetten op verschillende plaatsen rondgestrooid, waarin de bewoners werden verzocht zich te vereenigen en alsdan den stand van zaken te bespreken.

Dit leidde tot het gevolg dat men op een afgezonderd gelegen bergtop op 70 Li afstands van de stad Tjaotong, de afspraak maakte dat de verbondenen zich op den 1en dag van de tweede maand zou verspreiden en alle Chineesche ambtenaren en alle geestelijken zouden vermoorden. Deze geestelijken echter hadden hunne aanhangers in de dorpen en werden door hen gewaarschuwd tegen het gevaar hetwelk hen bedreigde, waarop de Engelsche Consul te Yoennanfoe telegrafisch bescherming vroeg aan de Chineesche autoriteiten. De Chineesche Regeering nam terstond krachtige militaire maatregelen en heeft het vuur dat smeulde, nog tijdig kunnen blusschen.

Over het onderwijs aan Chineesche studeerenden. — Aan de **Pemberita** Betawa van 2 en 3 Mei 1910, wordt het navolgende ontleend:

Een correspondent in Japan deelt in een brief, voorkomende in het Engelsche tijdschrift „National Review" mede, dat de Chineesche en Japansche Regeeringen thans doende zijn besprekingen te houden over eene regeling, welke ten doel heeft Chineesche studenten in Japan hunne studies te doen voltooien. De bedoeling zou dan zijn, dat China jaarlijks een 200-tal studenten naar Japan zou zenden gedurende een vijftien tal jaren, waarvan de kosten voor Japan werden geraamd op 15.000.000 Yen, waarvan China jaarlijks 30.000 Yen zou betalen als tegemoetkoming in de kosten van onderwijs en voeding. Aangezien het onderwijs op de Japansche scholen nog verre van volledig is en men aanhankelijk is van Westersche onderwijskrachten wordt door den correspondent aan de Chineezen ontraden op dit voorstel in te gaan, er bovendien op wijzende, dat het vroegere aantal van Bovo in Japan aanwezige Chineesche studenten reeds tot op een derde is gedaald.

De National Review prijst den Chineeschen studenten aan de scholen in Europa of in Amerika te bezoeken en als dat niet kan, zich op eigen onderwijsinrichtingen te bekwamen, alwaar door Europeesche onderwijskrachten onderwijs wordt gegeven; niet alleen omdat Japan slechts een vernis van beschaving geeft, maar ook, omdat de Japansche Regeering de Chineesche studenten opvoedt in een politieke richting, die voor hen, bij terugkeer in China niet deugt. In Amerika zijn de toestanden voor de Chineezen iets beter dan in Europa.

Vele Chineesche studenten bezoeken in Amerika Yale College, twaarin de Amerikaansche Regeering aanleiding heeft gevonden het leerplan van die Hoogeronderwijsinrichting aan te vullen met een nieuw vak, n.l. de kennis der Chineesche taal.

Door dien maatregel wil men trachten te voorkomen, dat de Chineesche studenten onverschillig worden voor hun land terwijl men tevens blijk heeft willen geven, dat men Chineesche gevoelens zooveel mogelijk tevreden wil stellen.

De keus ligt hier inzake de Hoogeronderwijs opleiding van de Chineesche studenten tusschen Amerika en Japan. Welke partij in dien wedijver zal zegevieren, laat zich voorhands niet voorzien meent schrijver. *)

*) Voor zooveel noodig zij er hier op gewezen dat men, ten opzichte van de in China aanwezige Hoogescholen te Peking en Hongkong, het een en ander kan vinden:
a. in de Kol. Weekbladen van 24 Maart 1910, no 12, en 19 Mei 1910, no. 20;
b. in het Ochtendblad van het Vaderland van 25 Maart 1910, no. 71.

Van Vreemde Koloniën.

Mauritius.

Het rapport van de koninklijke commissie, belast met het onderzoek naar de toestanden in de kolonie Mauritius is onlangs te Londen openbaar gemaakt. Zooals men weet, was deze commissie ingesteld op verzoek van den raad van bestuur der kolonie, die zich tegen het einde van 1908 voor een voor dat jaar op 700.000 roepijen geschat te kort geplaatst zag. De Kamer van landbouw van Mauritius had, eenigen tijd te voren, aan het koloniale bestuur verzocht eene leening uit te schrijven van 600.000 pd. sterling om de suikerplanters te hulp te komen. Maar de Engelsche minister van koloniën wilde niets toestaan voor het onderzoek, dat door eene commissie, waarvan de benoeming aan den Raad zou zijn overgelaten, zou worden gehouden. Deze commissie is in Mei 1909 naar Mauritius vertrokken en heeft twee maanden gebruikt, om de kolonie te bereizen.

Het rapport der commissie zet uiteen, dat op eene totale bevolking van 371.023 inwoners in de kolonie, 108.428 Europeanen, Afrikanen of hunne afstammelingen van gekruist ras worden aangetroffen en 198.878 lieden van Britsch-Indische afkomst, op het eiland Mauritius geboren, benevens 60.208 Br.-Indiërs buiten het eiland geboren en 3509 Chineezen.

De wetgevende raad der kolonie is samengesteld uit den gouverneur, acht leden, die krachtens hun ambt zitting hebben in den Raad, en tien gekozen leden, waartoe ongeveer 6186 kiezers op het eiland zijn ingeschreven. Er is ook een uitvoerende raad, waarvan vijf leden krachtens hun ambt daarin zitting hebben en twee leden worden benoemd.

De commissie stelde voor een afzonderlijk landbouw-departement in het leven te roepen, ten einde niet alleen de suiker-industrie, maar ook andere cultures te bevorderen.

Verder behoort naar hare meening het stelsel van coöperatieve credietbanken onder de kleine landbouwers, dat in Europa en elders reeds goede resultaten opleverde, onder de kleine landbouwers te worden ingevoerd en aangemoedigd.

Wat irrigatie aangaat, stelt de commissie voor, een ingenieur uit Indië voor de kolonie in dienst te stellen, om de mogelijkheid te onderzoeken van de uitvoering der noodige werken tot redelijken prijs. Blijkt de uitvoerbaarheid van het irrigatie-plan, dan zal de gouverneur het noodige moeten doen, om de uitvoering te verzekeren.

Voorloopig stelt de commissie een leening voor van 400.000 pond sterling, waarvan een bedrag van 285 duizend pd. st. zou worden besteed voor de spoorwegen, eene som van 100.000 pond sterling aan de planters zou worden geleend tegen betaling eener rente van 6 tot 7 pCt., waarmede zij hunne aanplantingen, enz. zouden kunnen verbeteren, terwijl het overblijvende zou dienen om de kleine planters door tusschenkomst van eene coöperatieve credietbank te hulp te komen.

Werkkrachten op de Philippijnen.

Toen de Payne-tariefwet, waardoor de Noord-Amerikaansche markten voor de producten van den landbouw der Philippijnen werden opengesteld, was goed gekeurd, had men gedacht, dat een ongekende bloei voor deze Amerikaansche kolonie zou zijn weggelegd. Van verschillende zijden, o.a. ook door den huidigen gouverneur der kolonie, Cameron Forbes, werd het kapitaal aangemoedigd tot beleggingen in Philippijnsche landbouw-ondernemingen.

Het kapitaal bleef niet doof voor dit beroep en voor verschillende eilanden werd alras de vestiging aangekondigd van maatschappijen, die zich de ontginning van den grond ten doel stelden.

Hier was het een suikerfabriek die men wenschte

op te richten, daar trokken de hout-rijkdommen van een eiland de aandacht, terwijl elders weer, nu de Manilla-hennep-rage ietwat is bekoeld, rubber-ondernemingen zouden verrijzen.

Evenals elders, heeft men echter ook op de Philippijnen naast kapitaal, dat zich met organisatie en installatie belast arbeid noodig, om het bedrijf in beweging te zetten.

Met arbeid en arbeidskrachten is het echter op de Philippijnen vrij treurig gesteld, naar sommiger meening. Naar anderer meening zijn de Philippijners echter den ideaal-toestand zeer nabij, voor zooverre het degenen betreft, die zich tot arbeiden willen verrnederen. De kolonie, een geheel nieuw land, staat toch op het punt van werkstakingen heel niet ten achter bij de meest beschaafde landen der wereld.

Om de haverklap bijv. kan men in de Manillasche bladen lezen van werkstakingen onder de georganiseerde havenarbeiders, of van de werklieden in de sigarenfabrieken.

Een groot gedeelte van de bewoners der kolonie bespaart zich echter de moeite aan den arbeid te gaan, om tot staken over te gaan en werkt in het geheel niet, of slechts zooveel als noodig is om zich te voeden en te kleeden en een enkele maal een hanengevecht bij te wonen of te spelen.

Wat van den Javaan wel eens ten onrechte is beweerd, schijnt werkelijk op den Philippijner van toepassing, n.l. dat hij lui is en bovendien in vele gevallen te trotsch om te werken.

Wat dit laatste betreft, dragt de opvoeding, die de Amerikanen het Philippijnsche volk deelachtig deden worden, een groot deel van de schuld.

Voor alles democratisch, was de leuze van hen die de toekomst van het Philippijnsche volk hadden te besturen, en zij vergeten, dat daar waar elders de democratische instellingen eerst in het leven konden worden geroepen, zulks te danken was aan den groei der maatschappij door den staat, die het kapitaal daartoe had gegeven.

De Amerikanen zouden het nu eenmaal anders inpikken dan alle andere natiën en het resultaat was eene tot werken onwillige bevolking.

Degenen, die daarvoor verantwoordelijk zijn, hebben zich te zeer blind gestaard op de excessen van het kapitaal elders, en nu een gansch tegengestelden weg ingeslagen, terwijl ze den juisten middenweg hadden moeten zoeken. Zeker niet den weg, dien Roger Nougès, directeur-generaal van koloniale maatschappijen beschreef, als door de maatschappijen in Fransch-Congo in den beginne begaan.

„De Europeesche beambten, die zich in dienst bevonden op het oogenblik, dat de maatschappijen de terreinen, waarvoor haar concessie was verleend, in bezit namen, waren weinig voor hunne taak berekend. Zij ging en maar al te zeer met straffen hand te werk en hun eenige zorg was, meestal, om de producten zoo goedkoop mogelijk te bekomen, zelfs door bedrog van den inboorling, dien zij somwijlen 'n belachelijken prijs uitbetaalden. Sommige beambten pochten er op een olifantstand te hebben gekocht in ruil voor een lepeltje zout of voor eenige kralen. Zij begrepen niet, dat zij de kip met gouden eieren slachtten, want de inboorlingen kwamen er tenslotte toch achter, dat zij bedrogen waren en meden de factorijen, waar die beambten zich bevonden.

Nog op eene andere fout wees deze schrijver in zijn, aan het congres voor internationale landbouwkunde te Brussel aangeboden rapport over de werkkrachten in Fransch Congo:

De uitkomsten zouden geheel anders zijn geweest en zeer veel tijd zou gewonnen zijn, indien de beambten der maatschappijen naar Fransch-Congo waren vertrokken met het juiste besef, dat het niet met ons nationaal karakter zou overeenkomen, indien 'n dwang van bestuurswege steeds op den inboorling tot arbeiden zou worden toegepast. Het behoort zeker tot de verplichtingen der bestuursorganen, om de inboorlingen tot arbeiden te bewegen, maar indien het kapitaal ten slotte niets doet om de arbeiders aan zich te verbinden en gelooft te kunnen volstaan met een gelegenheidsloon, begaat het eene betreurenswaardige dwaling, die tot de ergste resultaten moet leiden. Dan ziet men het kapitaal bij voort during een beroep doen op de openbare macht, die het met zijne klachten lastig valt en die zich tenslotte ergert over de herhaaldelijk te verleenen tusschenkomst, hoezeer zij ook overigens gestemd moge zijn voor ondernemingen, waarvan de gunstige uitkomsten, mits van goed allooi, de menschelijkheid en de beschaving zouden dienen."

Ten slotte nog deze uitlating van den schrijver: „Men heeft uit het vorenstaande kunnen ontwaren dat wij niet de ziel hebben van een slavenjager, en wij gelooven met Paul Leroy-Beaulien, dat de koloniën des te welvarender zullen zijn, naarmate de natuurlijke rechten der inboorlingen worden geëerbiedigd. Maar, ten aanzien van „candidaten voor de beschaving" staan tegenover die rechten ook plichten, en wel met name de plicht van den arbeid, die voor de beschaafde volkeren tot wet verheven zijn. Wij wenschen die verplichting niet door brutale middelen te zien opgelegd, waarmede de belangen der kolonisten niet zouden zijn gediend. Wij meenen dat het bestuur door zijn zedelijken invloed en de middelen waarover het beschikt om dien invloed te doen gelden, in staat is den inboorling te overtuigen van de noodzakelijkheid van den arbeid.

De Amerikanen hebben het juist verstaan, den Philippijners die noodzakelijkheid niet bij te brengen maar hen te overtuigen van de vrijheid, om niets te doen wanneer ze dat verkiezen.

Zij hadden echter in de eerste plaats moeten beseffen, dat een volk, hetwelk men wil verheffen, eerst moet hebben geleerd, zelf aan die verheffing te werken, waartoe de arbeid het middel bij uitnemendheid is.

De Koloniale Raad van Cochin-China.

Onlangs is bij decreet van den president der Fransche republiek bepaald, dat de Kamer van landbouw te Saigon twee leden zal aanwijzen om zitting te nemen in den Kolonialen Raad. Deze bestaat dientengevolge uit achttien leden, n.l. zes Fransche leden, verkozen volgens het stelsel van algemeen stemrecht, zes inlandsche leden gekozen door hunne landgenooten, volgens een meer beperkt stemrecht; twee leden niet-ambtenaren van den Conseil privé, bij decreet te benoemen; twee gedelegeerde leden van de Kamer van koophandel te Saigon en twee leden, door de Kamer van landbouw aan te wijzen.

Wel is daarvoor het Fransche element in den Raad nog versterkt, maar de door het algemeen stemrecht aangewezen Fransche leden achten zich toch door deze uitbreiding van den Raad in hun aanzien verkort, wijl zij eene nu nog kleinere fractie van het geheel uitmaken dan te voren.

Hiertegenover wordt in de Dépêche Coloniale het volgende opgemerkt:

„Toen het algemeen stemrecht in Cochin-China werd ingevoerd, heeft men er niet op gelet, dat men juist handelde tegen het doel, waarom het in Frankrijk werd ingevoerd. Wat is, ten onzent, zoo niet een waarborg tegen misbruik van macht, geïncarneerd in het bestuur, en een middel van contrôle op de uitgaven, ingesteld ten behoeve van hen, die betalen moeten, ten opzichte van degenen, die de uitgaven bewerkstelligen? Wat wordt het in Cochin-China, gegeven het numeriek overwicht der ambtenaren, die dus de verkiezingen beheerschen? Juist het tegenovergestelde. Het neemt den waarborg en het toezicht weg en het plaatst het wapen, dat tegen misbruiken der ambtenaren moet worden gekeerd in de handen van de vertegenwoordigers dier ambtenaren zelven. Het vertrouwt het toezicht op de financiëele gestie in de kolonie toe aan de mandatarissen van hen, van wie die gestie uitgaat."

INGEZONDEN.

Batavia, 15 Juni 1910.

Bij schrijven van 21 October 1909 had 't bestuur van de Groep Nederlandsch-Indië van het Algemeen Nederlandsch Verbond de eer u een afdruk aan te bieden van zijn verzoekschrift aan H. M. de Koningin in zake de komst van Z. K. H. den Prins der Nederlanden. *)

Op dit verzoekschrift mochten wij een antwoord ontvangen, waarvan wij ons veroorloven u een afdruk aan te bieden, met het beleefde verzoek het te willen afdrukken in het door u geredigeerde blad. Daardoor zou u ons van dienst zijn in ons streven om het antwoord te brengen onder de oogen van de duizenden, die indertijd aan ons verzoekschrift steun hebben verleend.

Inwilliging van ons verzoek zal daarom door ons op hoogen prijs worden gesteld.

Het Groepsbestuur voornoemd,
STEINMETZ, *Voorzitter.*
J. W. ROESSINGH V. ITERSON J.AZN.,
Lid-Secretaris.

*) Dat destijds in *Het Kol. Weekblad* werd opgenomen. (Red.-Com.)

's-Gravenhage, 2 April 1910.

Voldoende aan de bevelen van Hare Majesteit de Koningin heb ik de eer ter kennis te brengen van het bestuur der Groep Nederlandsch-Indië van het Algemeen Nederlandsch Verbond te Batavia,

dat de gevoelens van Vaderlandsliefde en aanhankelijkheid aan Hoogstderzelver persoon, welke ten grondslag liggen aan het Hare Majesteit aangeboden verzoekschrift van den 18den Augustus 1909, ten hoogste door Hare Majesteit op prijs worden gesteld;

en dat Hare Majesteit, op het tijdstip, waarop Hoogstdezelve het oogenblik gekomen acht om, in overleg met Zijne Koninklijke Hoogheid den Prins der Nederlanden, het initiatief te nemen tot een bezoek van Zijne Koninklijke Hoogheid aan Ned.-Indië, gaarne rekening zal houden met de Hare Majesteit kenbaar gemaakte wenschen.

De Particuliere Secretaris van
H.M. de Koningin,
(*w.g.*) F. M. L. VAN GEEN.

Oost- en West-Indisch Literatuur-overzicht.

De Protestantsche zending op Java.

De jongste afl. van het belangrijke zendingstijdschrift „Lichtstralen op den Akker der Wereld" handelt over de Protestantsche zending op Java, meer speciaal wat zij voor den kranken en voor den armen Javaan doet.

De schrijver, zendeling A. J. Bliek, heeft een bezoek gebracht aan verschillende instellingen, als het Petronella-hospitaal te Jogjakarta, de inrichting op Boegangang (Semarang), het zendingshospitaal te Modjowarno, enz., en is, na hetgeen hij zag ten volle overtuigd, dat de medische zending op groot succes mag bogen, dat zij meer en meer het vertrouwen van de hulpbehoevende inlanders weet te winnen, hetgeen ook niet het minst blijkt uit de gewilligheid waarmede deze zich in die inrichtingen aan operaties onderwerpen.

Even geven we den schrijver zelf het woord: Wat een verschil met vroeger, toen de eenvoudige desaman alleen aangewezen was op de hulp van zijn doekoens (inlandsche geneeskundigen, alias kwakzalvers, wanneer ziekte en lijden zijn woonplaats binnendrongen! Wat moet er toen nameloos veel geleden zijn! Want immers, het is overbekend, op hoe lagen trap de geneeskundige behandeling van de doekoens staat, als het nog geneeskundige hulp mag heeten.

En het is dan ook een feit, dat de inlander die de hulp van den Europeeschen geneeskundige komt inroepen, in de allermeeste gevallen tevoren reeds een heele reeks van desa-specialiteiten heeft geraadpleegd, zich op allerlei wijzen van behandeling reeds heeft onderworpen en vele soorten obat' (geneesmiddelen) reeds heeft geslikt, doch zonder daarbij baat te vinden.

De zorg voor den armen Javaan sluit zich als 't ware aan bij dien voor den zieken, zegt de schr., waarna hij zijn lezers rondleidt in de inrichtingen van Mej. Jansz op Pangoengsen en de Witte-Kruis kolonie van den heer Van Emmerik bij Salatiga.

De heer Bliek is ten slotte van meening, dat de Christelijke zending op Java recht heeft op steun en waardeering en geeft zijn lezers den raad zoo mogelijk in persoon zich op de hoogte te stellen van hetgeen ten bate van duizenden Javanen in de door hem beschreven (en afgebeelde) inrichtingen wordt verricht. Menig vooroordeel zou z. i. daar door worden weggenomen.

Een Koloniaal proefschrift.

Door den heer J. H. Boeke, is, ter verkrijging van den graad van Doctor in de Staatswetenschap aan de Rijks-Universiteit te Leiden, een Proefschrift geschreven, getiteld: Tropisch-koloniale staathuishoudkunde. Het Probleem (Amsterdam, J. H. de Bussy).

Het van ernstige studie getuigend werk is in een viertal hoofdstukken verdeeld, waarin achtereenvolgens behandeld worden: De economische toestand der inlandsche maatschappij; de algemeene voorwaarden voor ontwikkeling der inlandsche maatschappij; de invloed der vreemdelingen; de taak eener koloniale staathuishoudkunde.

Suriname.

Gegevens betreffende Suriname, verzameld door de Nederlandsche sub-commissie voor Suriname voor de Wereldtentoonstelling te Brussel 1910. Amsterdam, J. H. de Bussy.

Een keurig geïllustreerd en van een kaart der kolonie Suriname voorzien boekwerk, dat de samenstellers, vermoedelijk de heeren D. H. Havelaar, G. von Hemert en Mr. Dr. C. F. Schoch (als vormende in den titel genoemde sub-commissie) alle eer aandoet.

Het boek is in alle opzichten up to date; 't geeft allereerst een beknopt overzicht der kolonie, en voorts bijzonderheden omtrent den landbouw, de goudindustrie, de balata-industrie, de verkeerswegen, het zendingswerk, het onderwijs; een overzicht van de wegen waarnaar domeingrond uitgegeven is en wordt, van de meteorologische waarnemingen en cijfers omtrent in- en uitvoer en de scheepvaartbeweging in Suriname.

In één opzicht stelt het werk te leur, gelijk uit bovenstaande korte opsomming van den rijken inhoud blijkt, n.l. dat het een hoofdstuk mist over de geschiedenis der kolonie; doch de samenstellers hebblijkbaar alleen 'n blik willen schenken op 't Suriname van heden en zijn daarin voortreffelijk geslaagd.

De Ambonsche Historie.

Door het Kon. Instituut voor de Taal-, Land- en Volkenkunde is als Deel X van de 7e volgreeks der „Bijdragen" uitgegeven de:

Ambonsche historie, behelsende een kort verhaal der gedenkwaardige geschiedenissen zoo in vrede, als oorlog voorgevallen sedert dat de Oost-Indische Comp. het bezit in Amboina gehadt heeft enz., beschreven door Georgius Everhardus Rumphius. Eerst koopman en opperhoofd ter custe Hitoe; daarna Raadspersoon in Amboina aan het Casteel Victoria.

In deze uitgave zullen zich vele historici verheugen; sedert jaren werd n.l. op de wenschelijkheid daarvan door verschillende bevoegde personen gewezen, met name vooral ook door wijlen Dr. Greshoff die een diepe vereering voor Rumphius, „den blinden ziener van Ambon" koesterde, doch helaas zijn hartewensch niet in vervulling mocht zien gaan.

De reden dat het Instituutsbestuur — hetwelk in zijn hs. verzameling een afschrift van Rumphius' werk bezit, dat nu door den druk werd openbaar gemaakt — zoolang met de uitgave heeft gewacht, is vermoedelijk deze: Valentijn, de bekende schr. van 't onsterfelijke werk „Oud- en Nieuw-Oost-Indien" heeft een deel van zijn reuzenwerk gewijd aan de „Ambonsche zaaken" en het is juist dit deel dat 'n merkwaardige overeenkomst vertoont met Rumphius' nooit uitgegeven Ambonsche historie. Het ligt niet op onzen weg te beoordeelen of aan Valentijn's Ambonsche Zaaken, Rumphius' historie ten grondslag heeft gelegen of hij diens handschrift heimelijk heeft benut, maar te begrijpen is het en te billijken tevens, dat genoemd Instituutsbestuur met de uitgave heeft gedraald, juist om die merkwaardige overeenkomst.

Toch zal men in de thans uitgegeven Ambonsche historie dingen vinden, welke men bij Valentijn vergeefs zocht. Zoo geeft Rumphius bijv. een duidelijke uiteenzetting van „'t Verraad der Engelsche teegens het Casteel voorgenomen en de daarop gevolgde executie den 27en Februari 1623, de z.g.n. „Ambonsche moord"; Valentijn glijdt daarentegen over deze gebeurtenis heen „om geen ouden wonden open te krabben", zoals hij zich uitdrukt!

Wat nu de „Ambonsche historie" zelf betreft: het werk geeft een korte inleiding, algemeen overzicht, voorts een verhaal van Amboina's toestand onder Portugeesch bestuur, en bevat verder een omstandige uiteenzetting van de opkomst en bevestiging van het Nederlandsch gezag in de Molukken in het algemeen en Amboina in 't bijzonder en eindigt bij 't jaar 1664

Bij de lezing van het boek krijgt men weliswaar ontzag voor hen, die met zoo weinig middelen den grond legden voor de Nederlandsche heerschappij in het Oosten, maar daarnaast kan men toch een gevoel van medelijden niet onderdrukken met de toenmalige inlandsche bevolking dier streken. Behalve de beruchte hongitochten, welke ten doel hadden 't uitroeien der door de inboorlingen aangeplante nagelboomen, ten einde overproductie en levering te voorkomen aan vreemdelingen, bracht de politiek van de O.-I. Compagnie o.m. mede het in onze oogen schandelijk en wreedaardig straffen van inboorlingen die zich tegen haar verzetten. Treffende staaltjes vindt men hiervan medegedeeld, waarvan we één voorbeeld hier laten volgen ten slotte.

— „Ao. 1653.... Hier op wierde Jan Paijs (hoekom van Hative) zonder veel woorden te maken ook voortgeholpen, werdende hem voor eerst nog in het bidden den kop afgeslaagen en voorts het lighaam gevierendeelt, waar van de beijde hoofden op de groote zaal wierden gebragt en met een matte toegedekt, zijnde zoo men uijtterlijk oordeele konde christelijk gestorven. Dès anderen daags liet den admiraal allen de orangkaijen (hoofden) van het Casteel beroepen, met voorgeeven dat ijts nodigs met haar te pitsjaren (beraadslagen) hadde, dewelke van deze executie nog onkundig zijnde in de groote zaal, verschenen en door den admiraal aldus aangesprooken wierden: Jan Paijs heeft door zijn vuijl bedrijf veele beroerten verwekt, het is hierhalven hoog noodig geweest daar over regt te doen, gelijk nu geschied is, en met eene wierde de matten g'opent, daar de quartieren nevens de afgehouwene coppen lagen, 't welk bij hun een machtig beroerte veroorzaakte......"

Petroleum in Ned.-Indië.

Het jongste Nr. van dit Tijdschrift voor Economische geographie brengt het vervolg van Dr. H. Blink's beschouwing over de Petroleumproductie der aarde; het handelt over de productie in Ned.-Indië. De schr. gaat eerst na de eilanden van welke het bekend is, dat zij petroleum bevatten, n.l. Java, Sumatra, Timor, Samau, Ceran en Nieuw-Guinea. (de drie eerstgenoemde alleen leveren tot nog toe groote hoeveelheden voor den handel), en daarna in het bijzonder de vindplaatsen in verband met de geologische gesteldheid van den bodem. Daarop geeft hij een overzicht van de exploitatie der petroleumvelden, industrie en handel, waaruit blijkt welke 'n groote vlucht de petroleum-industrie heeft aangenomen sedert in 1863 de toenmalige chef van het mijnwezen de Groot vindplaatsen aanwees in de residentie Semarang, Soerabaja, Madoera en Palembang.

Weekblad voor Indië.

No. 8 van den loopenden jaargang bevat het begin van een serie artikelen van den heer M. van Geuns, over De toekomst van Jong-Indië, daarmede bedoelend een uiteenzetting te geven van de betrekkingen (voorwaarden van indiensttreding, bezoldiging, enz.) welke door Indische jongelieden kunnen worden bekleed. No. 1 van die serie handelt over dienstneming bij den post- en telegraafdienst. De hr. v. G. komt hierbij tot de conclusie dat de regeering de ambtenaren van den post- en telegr. dienst een goed bestaan waarborgt. „Wie ijver en plichtsgevoel toont en tevens niet om een haverklap een nieuw baantje zoekt, is bij bovengenoemden dienst goed bezorgd." Wel erkent hij, dat de klerken op een aanvangstractement van 55 gulden in geen gunstige positie verkeeren, maar hun opleiding is door den Staat bekostigd, en bovendien verkeeren jongelieden in Europa veelal in veel ongunstiger conditie krijgen vaak in de eerste jaren weinig of geen salaris, ja moeten soms bij betalen. Toch heerscht onder het personeel van genoemde tak van dienst, speciaal in de lagere rangen, een ietwat ontevreden geest, en wil de heer v. G. de kolommen van zijn blad gaarne openstellen voor eventueele grieven, welke hem onbekend zijn.

Van de overige bijdragen van dit Nr. trekt de aandacht een fraai geïllustreerd artikel over De eerste auto in de Kloof van Ajer Poetih. Herinnering aan de Padangsche Bovenlanden. Verder houdt de heer Fabricus een vurig pleidooi ten gunste van L. Bouwmeester, die over enkele maanden in Indië zijn vijftig jarig jubileum viert als tooneelspeler. Laat het ons een eerezaak zijn die kunstenaar een feest te geven, dat het land er van davert, roept F. uit.

De Indische Mercuur.

Inhoud van No. 28: Fehlings proefvocht, door H. C. Prinsen Geerligs. — De met suikerriet beplante oppervlakte van Java in '09/'10. — De suikerproducties van Java 1909. — Een Koloniaal Instituut te Amsterdam. — Papierindustrie in Indië. — Een nieuwe vezelplant voor Java. — Kultuurberichten. Financiële berichten en verslagen. — Enz.

Vragen des Tijds.

Het Juni-Nr. bevat een beschouwing van Prof. J. F. Niermeyer over Nieuw-Guinea en het sneeuwgebergte, naar aanleiding van de laatste onderzoekingstochten en het groote succes van de expeditie Lorentz-van Nouhuys-Habbema.

Prof. N. vangt zijn opstel aan als volgt:

Het daghet in den Oosten. Het citaat is niet bepaald fris meer, maar zijn veelvuldig gebruik mag vergoelijkt worden met de verplaatsbaarheid van het schouwspel. Hier is het oude dichterwoord aan de uiterste grens zijner toepassing aangeland, in het verste oosten van Nederland's gebied, en vindt het dus zijn meest gewettigde plaats. Waartegenover men kan opmerken, dat het met de tijdorde minder in den haak is, nu oostelijk Nederland het laatst aan het licht komt. En dan: is het geen westers licht, dat hier ontstoken wordt en is er niet alle gevaar, dat het voor de Papoea's zal blijken 'n avond-, geen morgenschemering te zijn?......

De schr. geeft dan in korte trekken een overzicht van de bodemgesteldheid van Nieuw-Guinea en van zijne bewoners de Papoea's aan de hand van gegevens van genoemde heeren en andere onderzoekingsreizigers. In het bijzonder laat Prof. N. ook de aandacht vallen op de geschiktheid van Dajaks als roeiers enz. bij expedities. „Nog voor korte jaren geschuwd als baarlike duivels, bij wie de moordpartijen dageliks werk waren, zijn ze heden ten dage geacht en gewaardeerd als bijna geen tweede natuurvolk in de Archipel. De ommekeer dagtekent van de grote tochten van Molengraaff en Nieuwenhuis, Büttikofer en andere geleerden in Borneo's binnenland, die slechts door de hulp der Dajaks uitvoerbaar waren. Als om strijd roemen deze onderzoekers hun betrouwbaarheid, gewilligheid, handigheid, werkzaamheid."

Alleen staat te vreezen, dat op latere tochten de Dajaks niet meer naar Nieuw-Guinea zullen willen gaan, en waarschijnlijk van de inboorlingen zelf partij zal getrokken moeten worden voor dragersdiensten, enz. Moest over 't algemeen geconstateerd worden dat dezen tot den minst beschaafde volken der aarde behooren, gelukkig bleken zij bij hun eerste aanrakingen met Europeanen niet vijandig gezind. Dit is zeker een groot voordeel en ook dat de Papoea's een krachtig ras vormen; zoo vond Mr. Lorentz op een hoogte van 3500 M. nog sporen der Papoea's en de door hen opgezette dierenvallen. „Het is onbegrijpelik dat ze kunnen leven in die natte koude; geheel naakt lopen ze rond, alleen beschermd door 'n kleine mat van pandanusbladeren, die ze bij regen op het hoofd dragen."

Verslagen over haventoestanden.

Door de heeren Dr. J. Kraus en G. G. de Jongh is verslag uitgebracht aan zijne Excellentie den Gouverneur-Generaal (in een tweetal ter landsdrukkerij te Batavia verschenen werkjes) over door hen noodig geachte verbeteringen der haventoestanden van Makassar, Tandjong Priok, Semarang en andere havens in Ned. Oost-Indië.

Meer dan den titel kunnen we niet geven; 't schijnt dat de inhoud voor het groote publiek vooreerst geheim moet blijven, niettegenstaande op de boekjes gedrukt staat nòch „geheim", nòch „voor den dienst". Als de Indische pers nu maar niet uit de school klapt!

Ten slotte zij gewezen op een artikel in Der Tropenpflanzer (Juli 1910), handelende over Einige wichtige Baumarten des malaiischen Archipels", von Dr. E. Carthaus, zoomede op een geïllustreerd opstelletje van J. G. Sinia in het jongste afl. van Elsevier's Maandschrift, getiteld Herinneringen aan Bali.

Vervolg opgave van bladen en tijdschriften welke nieuw ter lezing zijn gelegd in de Leeszaal, Laan v. Meerdervoort 195, Den Haag, die dagelijks, Zon- en feestdagen uitgezonderd, geopend is van 10 uur vóór- tot 6 uur namiddags.

De Javabode t/m 22 Juni 1910;
De Sumatrapost, idem;
Het Soer. Handelsblad t/m 20 idem;
Het Ned.-Ind. Effectenblad no. 21;
De Indische Mercuur no. 29;
Handelsberichten v/h. Min. van Landb. no. 174.
Weekblad voor Indië.

Leestafel HEULSTRAAT 17.

Opgave van dagbladen en tijdschriften, ter lezing liggend in de leeszaal van het Hoofdbestuur van „Oost en West", Heulstraat No. 17, den Haag, welke dagelijks, Zon- en feestdagen uitgezonderd, geopend is van af 's morgens 9 uur tot 6 uur 's namiddags.

Museum voor Land- en Volkenkunde, verslag van het jaar 1909.

Inlandsche landraadvoorzitters en Inl. bestuursambtenaren door F. Fokkens.

Acht dagen in de Padangsche bovenlanden door L. C. Westenenk.

Inl. ambtenaren ter Sumatra's Westkust no. 1.

Tijdschrift Minankabau Vereeniging.

12e jaarverslag van den nationalen bond voor vreemdelingenverkeer in Nederland.

De Planter, Onze West, Sumatrapost, Sumatrabode, Javabode, Bataviaasch Nieuwsblad, De Padanger, De Sumatra Courant, De Surinamer Courant, Soerabaiasch Handelsblad, Nieuwe Soer. Crt., Deli Courant, Preangerbode, Javasche Courant, De Locomotief, 20 diverse Maleische bladen en tijdschriften.

Verscheidene periodieken, waaronder:

Hou en trou, Vrede door recht, De Stem van Indië, Tijdschrift voor economische geographie, Indologenblad, De Banier, Neerlandia, Jong Indië, De Boodschapper, Revue économique, Indische gids, Weekblad voor handeldrijvenden en industrieelen middenstand, Exportblad, Cultura, Deutsche Kolonial Zeitung, Sociaal Weekblad, Ned. Zendingsbode, Maandbericht van het Ned. Zendeling-genootschap, Indisch genootschap, Weekblad voor Ned.-Indië, Insulinde, Deutsche Wochenzeitung für Niederland und Belgien, en tal van andere brochures, jaarverslagen, enz. enz.

MEDEDEELINGEN.

Van het Informatie-Bureau.

Voor den dienst in Nederlandsch-Indië is de uitzending noodig van een ingenieur, in 't bezit van het diploma van mijningenieur, bedoeld bij art. 118 der Hooger-onderwijswet (Staatsblad 1905, no. 181).

Zij, die in aanmerking wenschen te komen, behooren zich vóór 10 Augustus 1910, bij gezegeld adres, te wenden tot het Departement van Koloniën, onder overlegging van:

a. het diploma;

b. een bewijs van goed maatschappelijk gedrag, afgegeven na dagteekening dezer bekendmaking door den burgemeester hunner woonplaats;

c. hunne geboorte-akte;

d. een door den commissaris der Koningin in de betrokken provincie afgegeven certificaat, ten blijke, dat voldaan is aan de verplichtingen, welke voor hen uit de wet op de nationale militie zijn voortgevloeid.

In het adres moet worden vermeld of de candidaat gehuwd is en c.q. het aantal zijner kinderen.

Door een vanwege het Departement van Koloniën in te stellen onderzoek zal moeten blijken van physieke geschiktheid voor den Indischen dienst.

Aan de uitzending is verbonden:

a. overtocht voor gouvernementsrekening als passagier der 1e klasse, c. q. ook voor 't wettig gezin;

b. eene gratificatie voor uitrusting, ten bedrage van ƒ 1500 (een duizend vijfhonderd gulden);

c. eene voorloopige bezoldiging van ƒ 100.— 's maands, ingaande met den dag van inscheping naar Nederlandsch-Indië.

Zij, die ter beschikking van den Gouverneur-Generaal worden gesteld, verbinden zich tot teruggave van alle gelden, welke aan hen en te hunnen behoeve zullen zijn voldaan ter zake van toelage gedurende de reis, overtocht en van gratificatie voor uitrusting, indien zij binnen den tijd van vijf jaren na aankomst in Nederlandsch-Indië, anders dan ten gevolge van welbewezen ziels- of lichaamsgebreken, buiten eigen toedoen ontstaan, uit 's lands dienst worden ontslagen, of indien zij niet binnen den hun aangewezen tijd naar Nederlandsch-Indië vertrekken, dan wel de reis derwaarts moedwillig afbreken.

Het activiteits-traktement gaat in Indië in met den eersten der maand volgende op die waarin de benoeming door den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië zal hebben plaats gehad en de betrekking zal zijn aanvaard.

Het traktement is onderworpen aan eene korting van 2 % ten behoeve van de burgerlijke pensioenen en van 5 % voor de gewone bijdrage aan het Weduwen- en weezenfonds voor burgerlijke ambtenaren in Nederlandsch-Indië. Bovendien is bij eerste indienstreding te voldoen, ten behoeve van laatstgenoemd fonds, door gehuwden twee maanden en door ongehuwden ééne maand traktement. Bij bevordering, door gehuwden tweemaal het bedrag der verhooging over één maand, door ongehuwden éénmaal. Bij huwelijk ééne maand traktement.

Deze contributiën zijn te voldoen in twaalf maandelijksche termijnen. Eene contributie in eens is in geval van huwelijk nog verschuldigd wegens verschil in leeftijd der echtgenooten, wanneer dat verschil meer dan negen jaren bedraagt.

Exemplaren van de Nederlandsche Staatscourant van 12 Juli 1910 No. 160, waarin deze oproeping voorkomt, zijn kosteloos verkrijgbaar bij het Informatie-bureau, Heulstraat 17, alhier.

Aan de openbare meisjesschool voor meer uitgebreid lager onderwijs, genaamd „Wilhelminaschool", te Willemstad, op Curaçao (waarnemend hoofd mej. N. J. C. Kruyt), wordt zoo spoedig mogelijk gevraagd een onderwijzer tweede klasse, met akten Fransch en Engelsch of Fransch en teekenen, op eene jaarwedde van ƒ 1600, welke met driejaarlijksche verhoogingen van ƒ 200 tot ƒ 2200 kan stijgen, terwijl voor elke bijakte, waarvan het bezit niet gevorderd wordt voor den rang naar welken de bezoldiging is geregeld, ƒ 50 /s jaars wordt genoten.

Sollicitanten behooren zich per gezegeld en gefrankeerd verzoekschrift te wenden tot den inspecteur van het lager onderwijs in de tweede inspectie te 's-Gravenhage, met overlegging van hunne akten en van verdere bewijzen van bekwaamheid en aanbevelingen, alsmede van eene na heden door den burgemeester hunner woonplaats afgegeven verklaring van goed zedelijk gedrag.

Zij, die worden opgeroepen om voor den inspecteur te verschijnen, kunnen vergoed krijgen de reiskosten per spoor in de 2e klasse en voor verblijfkosten ƒ 4.50 per etmaal. Gedeelten van etmalen, 12 uren of meer bedragende, worden voor een geheel, kleinere voor een half etmaal berekend. Wanneer de belanghebbende niet verplicht is geweest langer dan zes uren van zijne woonplaats afwezig te blijven, heeft geene vergoeding van verblijfkosten plaats.

Wie voor plaatsing in aanmerking komt, wordt door de geneeskundige commissie van het Departement van Koloniën te 's-Gravenhage opgeroepen tot het ondergaan van een onderzoek naar zijne physieke geschiktheid voor den koloniale dienst. Ter zake van de verschijning voor die commissie worden geene reis- of verblijfkosten vergoed.

Verdere inlichtingen zijn bij den inspecteur voornoemd te bekomen.

Ned. Staatscourant, 11 Juli 1910 No. 159.

Officiëele Berichten.

Uit de Javasche Courant van 21 Juni 1910. No. 49.

Benoemingen, enz.

Civiel Departement.

Verleend: een jaar verlof aan den secretaris der res. Pekalongan M. G. J. Julsing.

Ontslagen: op verzoek eervol de inspecteur der in- en uitvoerrechten R. J. H. Neumann; de klerk te Madioen W. A. Claasz Coockson.

Benoemd: tot controleur op Java en Madoera: C. H. H. Snell en W. Ch. Adriaans; tot commies bij de S.S. op Java J. G. Bauer; tot ass.-res. van Mr. Cornelis Ch. F. Borel; tot adsp.-ingenieur S. J. Gomperts en J. O. de Kat; tot onderwijzer 2e kl. te Bandoeng W. W. Hakkert; tot voorzitter van den landraad te Kraksaän Mr. J. J. Schrieke; tot vervoerscontroleur bij de S.S. op Java A. L. Nitzschke; tot opzichter-machinist bij den Sumatra-spoorw. A. D. H. von Biela; tot ass.-resident van Makasser M. C. Schadee, van Bonthain, L. Knappert; tot vervoerscontroleur S.S. op Java Ch. Webb; tot hoofdstationschef Ch. F. F. M. Cordesius; tot leeraar H. B. S. te Batavia Dr. P. N. Degens, K. H. J. van Baren en H. U. S. Boerma; tot idem te Soerabaja M. J. Drechsler; tot lid van den landraad te Bindjei Ph. J. te Winkel, D. J. Sanders, A. H. C. O. Drebing, A. le Lorrain en Thio Tian Khin.

Geplaatst: in het Gouv. Sum. Westkust de contr. A. H. B. Agerbeek; in Djambi de id. W. H. Keuchenius; te Soerabaja de onderwijzer B. Coster; te Tjimahi de onderwijzeres mej. L. H. Tan.

Overgeplaatst: naar Batavia de onderwijzer D. J. Vleming; naar Bandoeng de id. J. P. J. v/d Heuvel.

Benoemd: tot onderw. te Pekalongan A. de Graaf.

Tijdelijk werkzaam gesteld: als onderwijzer te Wonosobo R. F. van Bebber; als hulponderwijzeres te Buitenzorg mej. J. H. van Essen.

Tijdelijk belast: met het beheer over het boschdistrict Todanan de adsp.-houtvester L. F. R. P. C. A. Brandts Buijs; te Japara P. van Zon, te Madioen W. J. Spaan.

Militair Departement.

Verleend: een jaar verlof aan den off. van gez. N. H. van der Lee; aan den luit.-kolonel G. W. Honingh en aan den majoor H. J. van Bremen.

Geplaatst: te Batavia de kapitein der genie R. R. Castens; te Palembang de 1e luit. der inf. E. J. V. Son; te Sigli de id. J. N. Broese; te Kendari de onderluit. J. Mulder; te Soerabaja de kapitein der genie P. L. de Graaij Fortman; te Batavia de off. van gezondheid P. Cool.

Overgeplaatst: naar Willem I de magazijnmeester C. J. van Buuren; naar Magelang de off. v. gez. D. O. L. E. de Raad; naar Makasser de id. A. H. de Chaufepié; naar Soembawa de id. A. C. W. Lionarons; naar Batavia de 2e luit. der cavalerie L. P. J. Savalle.

Ontslagen: op verzoek eervol de machinist bij de Gouv. Marine F. H. L. Henrichs.

Benoemd: tot commies bij het Departement der Marine G. A. Fransz.

No. 30. Donderdag 28 Juli 1910. 10de Jaargang.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING OOST EN WEST

OPGERICHT DOOR KOLONEL G. E. V. L. VAN ZUYLEN, 21 MAART 1900.

„HET KOLONIAAL BELANG IS EEN ALGEMEEN NEDERLANDSCH BELANG."

Abonnementsprijs per jaar:	
Vrij aan huis of franco per post binnenland, bij vooruitbetaling	f 2.50
Voor Oost-Indië en het Buitenland	„ 4.—
Afzonderlijke nummers	„ 0.05

Prijs der Advertentiën:	
Per regel	f 0.15
Bij plaatsing van 500 regels	„ 0.12½
„ „ „ 1000 „	„ 0.10

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie", en gezonden aan de Presidente: 7a HEERENGRACHT, DEN HAAG.
Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, *51 Verhulststraat.*
Voor *Advertentiën* tot de Drukkerij „LUCTOR ET EMERGO", AMALIA VAN SOLMSSTRAAT, *Telefoon 4424*, beiden DEN HAAG.

Inhoud van dit nummer.

Het Hoofddoel der Vereeniging is:
Het verspreiden van populaire kennis omtrent onze Indiën onder gansch het volk en het bevorderen der welvaart in die gewesten, om zoodoende en ook door het verleenen van onderlinge hulp, warme belangstelling en liefde te kweeken tusschen Nederland hier en ginds.
Het lidmaatschap bedraagt als minimum f 2.— 's jaars (voor Indië en het buitenland minstens f 2.50). *)
Zij die f 5.— of meer contribueeren of een gift in ééns schenken van f 100.—, zijn donateur(trice).
Aan alle donateurs en leden wordt kosteloos en franco het *Koloniaal Weekblad* toegezonden.

*) Zie inteeken-biljet op de achterzijde van den Omslag. Verzoeke dit ingevuld te zenden aan het adres van den Secretaris van het Hoofdbestuur **E. van Assen**, *Heulstraat 17, Den Haag.*

Informatie-Bureau

(*Secretaris J. L. van Gennep*),

dagelijks — Zon- en feestdagen uitgezonderd — van 10—12 en 2—4 u., ten kantore **Heulstraat 17, 1ste verdieping.**

Zie overigens **Officieele Mededeelingen** ook van het Dagel. Bestuur en de Afdeelingen op blz. 8.

EDUARD DOUWES DEKKER.
MULTATULI.

Een viering van de herdenking van eenig groot feit of van een of andere bijzondere persoonlijkheid brengt pennen en geesten in beweging om te oordeelen over het gewicht van het feit, over de verdiensten en de zwakheden van den gevierden persoon. Vereerders en bestrijders, allen weren zich om het zeerst. In zekeren zin kan dat de bedoeling heeten van het feest, n.l. het vestigen opnieuw en in bijzondere aandacht op wat of wie gevierd wordt.

Echter, jammer genoeg, zijn er velen, voor wie het een gelegenheid is, om zich zelven naar den voorgrond te bewegen, ten einde iets op zich te doen afdruppelen van den lof, die over den bekranste wordt uitgestort. Zij, die maar even met hem in aanraking zijn geweest, niet alleen zij, die daarvan aangename herinnering hebben, maar ook zij, die iets onvriendelijks van hem ondervonden hebben, verzuimen niet van hunne bekendheid met den persoon kond te doen, en elk snippertje of lettertje, dat zij van hem bezitten, te voorschijn te brengen. Dat alles kan er toe bijdragen, om het feest algemeen te doen zijn.

Nu, aan beroering der personen heeft het bij de viering van Multatuli's gedenkdag niet ontbroken. En daar de persoon, die als Multatuli optrad, zich gaarne in het volle menschenleven bewoog, en zijn afscheid van deze wereld nog niet zoo ver verwijderd is, of zeer velen leven nog, die hem gekend of gehoord, die heusche of onheusche bejegening van hem ondervonden hebben, van wie hij geld geleend heeft en niet terugbetaald, enz.; is het geen wonder, dat de pers in die dagen geen rust vond aan zijne nagedachtenis. — Blinde vereering tegenover felle bestrijding!

M u l t a t u l i ' s a f s c h u w v a n l o g e n e n o n r e c h t, de Man van Lebak en de s t r i j d k r e e t v a n d e n M a x H a v e l a a r, zooals het in die dagen weerklonk, die gedachten hebben Jhr. W. H. W. de Kock als een Achilles uit zijn tent gelokt om goed gewapend de valschheid dier leuzen te gaan bestrijden. Zijn opstel in De Nieuwe Gids van Juli 1910 is in dat opzicht lezenswaard, en geeft meer stof tot overdenking dan wij hier ter plaatse kunnen verwerken. De schrijver heeft willen nagaan, in hoeverre er reden is om te spreken van d e n M a n v a n L e b a k en van d e n s t r i j d k r e e t v a n d e n M a x H a v e l a a r, in het kort, „hij wilde" trachten te bewijzen, dat de Havelaar uit het boek van Multatuli en uit de huldiging niet behoort aan de geschiedenis, maar tot de legende. En zijn besluit is, i n h e t k o r t, dat de Havelaar uit het boek van Multatuli behoort tot de legende, dat die man in werkelijkheid was een onwaar, onvertrouwbaar, ijdel mensch, een slecht, slordig, overijld handelend ambtenaar, een gebrekkig kenner van land en volk, een onverdraagzaam, haatdragend sujet, en wat bij den heer De Kock wel het zwaarst schijnt te wegen: een ontrouw echtgenoot en plichtverzakend vader.

De verontschuldiging voor dat alles is, volgens den heer De Kock, dat Multatuli was een zenuwlijder.

Aldus hebbende afgerekend met de vergoders van Multatuli of van den held in den Max Havelaar, eindigt hij zijn opstel met de vergulding van de zeer bittere pil door de volgende woorden:

„Men verkleint, in geen enkel opzicht de letterkundige waarde van den Max Havelaar, en van Multatuli's latere werken, men bemoddert en verlaagt hem zelven niet, als men beweert, dat hij een zenuwlijder was. Men verklaart daaruit alleen veel van zijn optreden, dat anders onbegrijpelijk zoude zijn, ja, dat velen, die heel niet weten hoe zenuwlijders soms kunnen overdrijven, zouden doen denken aan krankzinnigheid.

Trots die medisch vastgestelde omstandigheid kunnen Multatuli's werken dan ook voor ieder, om met Mr. van Hall te spreken, blijven „vol phantasie, vol oorspronkelijk vonkenspattend vernuft"; kan men blijven zien in „de ideeën, het groote blad — de Times — van zijn ziel; kan men in Multatuli blijven eeren „den onbevooroordeelden denker", „den dichter", „den vrijdenker", „den bevrijder"!"

Dit laatste nu is het, vergissen wij ons niet, dat de Multatuli-commissie (de aangehaalde woorden van haren voorzitter trouwens getuigen het) heeft willen herdenken. Met de menschelijke zwakheden van den achter den pseudoniem verborgen persoon had zij geen rekening te houden. Al valt aan te toonen, dat Van Höevell *) e. a. eerder dan Multatuli gewezen hebben op het verkeerde of verouderde van ons staatsbestuur in Indië, het feit valt niet te weerspreken, dat meer dan door eenige voorafgaande daad door de verschijning van Max Havelaar de gewetens in Holland zijn wakker geschud geworden voor de belangen van den bruinen broeder, dat de verschijning van dat boek een buitengewonen invloed heeft gehad op de jongelingschap dier dagen, op de aanstaande Indische bestuursambtenaren, op de in de latere jaren toegepaste beginselen omtrent Indië en den Inlander, en dat die invloed nog voortwerkt. Daarom blijven wij volkomen gerechtvaardigd achten de stichting van een M a x H a v e l a a r - f o n d s t e n b a t e v a n d e I n l a n d s c h e b e v o l k i n g v a n N e d e r l a n d s c h - I n d i ë.

Echter E d u a r d D o u w e s D e k k e r heeft het den vrienden en vereerders van M u l t a t u l i niet gemakkelijk gemaakt door op den pseudoniem te zeer den stempel te drukken zijner persoonlijkheid, door — was het ijdelheid of naïviteit? — alles wat van hem was, aan en in hem, bloot te leggen voor een ieder, door in strijd met de wetten der beschaving en met hetgeen aan „nette" menschen betaamt, hunne en zijne gebreken niet te bedekken, en, wel in de eerste plaats de zijnen, aan het algemeen oordeel prijs te geven.

Eduard Douwes Dekker gaf er aanleiding toe — wij erkennen het ten volle —, maar toch het is een fout, het is een logen — wil men, tegenover een logen — om bij de bespreking zijner menschelijke hoedanigheden, zijner meerdere of mindere verdiensten als ambtenaar, te doen als Jhr. De Kock en te spreken van Multatuli. Een logen is daarom het boek van De Bruyn Prince, omdat het in den titel heeft: „de dienst van Multatuli als Oost-Indisch ambtenaar" en „Max Havelaar op de Westkust van Sumatra". Wij willen onderscheiden hebben tusschen

*) Jhr. De Kock brengt in herinnering, dat van Höevell was de schrijver van „Slaven en Vrijen". De geestelijke schrijver echter, wiens in de West verzamelde aanteekeningen den inhoud vormen van het boekje van Van Höevell was H. A. A. Niclou, die jaren geleden als oud-majoor der Infanterie te Batavia overleden is, de bekende schrijver van verschillende artikelen over den Atjeh-krijg en andere krijgskundige onderwerpen.

wat Eduard Douwes Dekker is geweest als mensch, en wat zijn geest, zijn ziel heeft geopenbaard door Multatuli.

Hoe men het overigens beschouwe, ook als mensch is hij een bijzondere persoonlijkheid. Hij heeft ons zijn leven gegeven zooals hij het in werkelijkheid geleefd heeft, met zijn goed en zijn kwaad; geen zijner gedachten, al mocht die nog zoo indruischen tegen den geest van zijn tijd, heeft hij ons willen verbergen. Ook daarmede heeft hij de menschheid een dienst bewezen, is hij een gezette studie overwaard. Hij heeft den psycholoog dankbare stof om den mensch te beschouwen in al diens phazen van mensch-zijn. Zoo iemand, hij kan bijwijlen door logen of zelfbedrog misleid zijn, is geen leugenaar, hem blijft de eer toekomen van een waarheidzoeker, al heeft hij de waarheid niet gevonden, zooals het ook niemand vóór hem gelukt is, en vermoedelijk na hem gelukken zal, de volstrekte waarheid te vinden.

PERSKRONIEK.

INHOUD: De heer H. A. van Hien in *De Tijd* over den Islam op Java. — De *Weser Zeitung* over de uitbreiding van Japan over Siam en Java naar aanleiding van een artikel in de „Revue politique et parlementaire" over hetzelfde onderwerp. — Commentaar hierover door *De Nieuwe Courant* en *De Tijd*. — De *Curaçaosche Courant* over de door Amerika bedreigde Curaçao'sche vlechtindustrie.

Eenigen tijd geleden hield de heer Colijn een redevoering voor de anti-rev. kiesvereeniging „Nederland en Oranje" over de beteekenis van den Islam op Java, welke redevoering door Mr. v. Deventer merkwaardig en belangrijk werd geacht omdat zij lijnrecht inging tegen de denkbeelden vroeger door den heer H. W. Boogaard over hetzelfde onderwerp verkondigd. Naar aanleiding van deze polemieken plaatst De Tijd „op verzoek" een artikel van den heer H. A. van Hien, getiteld „Islam-beschouwing". Deze heer, die „40 jaar op Java heeft doorgebracht" valt in vele opzichten den heer Boogaard bij. O. m. waar deze heer de stelling verkondigde, dat er onder 29 millioen Javanen zeker niet meer dan 5 millioen Mohammedanen zijn. Vervolgens zegt de heer v. Hien:

„De heer Van Deventer noemt de middelen, door den heer Boogaard aanbevolen, in hooge mate gevaarlijk. Ik moet dit beslist tegenspreken.

De heer Boogaard stelt voor de thans aangenomen houding van de regeering ten opzichte van het gaan naar Mekka, te laten varen en in plaats daarvan maatregelen, tot het tegengaan van die bedevaart, te nemen.

De regeering moedigt thans het ter bedevaart gaan naar Mekka aan, alleen uit een politiek oogpunt en wel, omdat zij meent, dat, hoe meer hadji's er op Java zijn, hoe minder hun invloed is. Die meening is onjuist. De regeering heeft hierbij uit het oog verloren, dat de naam hadji, afgeleid van Adji (godsdienstleeraar) reeds bestaan heeft van uit den Hindoetijd en dat deze priesters vroeger en ook nog heden als heilig beschouwd worden. Hoe meer hadji's en grooten er op Java zijn, hoe ellendiger de Javaan er aan toe is, daar zij volgens de adat aan heiligen en vorsten nimmer iets mogen weigeren.

Het aanbevolen middel om het ter bedevaart gaan naar Mekka te belemmeren, acht ik niet gevaarlijk, doch onwaardig voor de regeering. In geen enkel opzicht mag de regeering het uitoefenen van den Mohammedaanschen godsdienst tegenwerken. Integendeel acht ik, dat het haar plicht is, dien godsdienst te beschermen. Zij moet trachten het hoofd en de beschermster van dien godsdienst te worden, althans onpartijdig te staan tegenover dezen godsdienst. Elke godsdienst beoogt het goede; alleen de menschen zijn in den laatsten tijd schrikbarend slecht. Het toelaten van de vrije uitoefening van welken godsdienst ook, is een plicht van de regeering.

Toch is er een middel te vinden, om het gaan naar Mekka vrijwillig belangrijk te doen verminderen. De regeering verbiede het dragen van de hadjikleeding. Hiermede wordt de godsdienst niet aangetast, integendeel gebaat, want de meeste Javanen gaan niet naar Mekka uit godsdienstzin, doch alleen om de kleeding te mogen dragen. Die kleeding waarborgt hun spoedig rijk te worden, ten koste van den kleinen man, en dat moet worden tegengegaan.

Men sta het dragen van de hadji-kleeding alleen toe aan één modin voor elke dessa aan één penghoeloe en één naib op elke plaats, waar een assistent-resident gevestigd is. Men geve hun traktement, doch niet te karig afgemeten, de predikanten van den Christelijken godsdienst worden immers ook bezoldigd. Den modin stelle men verantwoordelijk voor de Islambeweging in elke dessa en den penghoeloe met den naib dezelfde verantwoordelijkheid in de afdeeling."

Ten slotte zegt de schrijver:

„Verder beveelt de heer Boogaard aan, de poeasamaand niet langer te beschouwen als de aangewezen vacantie voor Javaansche scholen en rechtbanken.

De raad van den heer Boogaard is naar mijn inzien goed. Men trachte den Javaan begrijpelijk te maken, dat het einde der vasten op den eersten van de maand Sawal, dat is de maand, volgende op de maand Poeasa, geen nieuwjaarsdag is en men trachte hem over te halen, den eersten dag van de maand Soera te gedenken, den werkelijken nieuwjaarsdag, die op Java alleen door werkelijke Mohammedanen gevierd wordt en daarom den naam heeft gekregen van „tahoen baroe hadji". Voorts moet de dag van het einde der vasten door het bestuur niet beschouwd worden als een algemeene feestdag, wel de nieuwjaarsdag der Javanen en men schenke verder aan de vastenmaand der Mohammedanen niet meerdere aandacht dan aan den vastentijd van den Roomsch-Katholieken godsdienst.

De kleine man in de binnenlanden houdt geen poeasa en het zou een zegen voor hem zijn, indien men hem kon begrijpelijk maken, dat de millioenen guldens, die hij wegwerpt aan het afsteken van vuurwerk en het aanrichten van slametans, om zoogenaamd den duivel te verjagen, niet tot het Mohammedaansche geloof behooren.

Ten slotte help ik wenschen, dat alle Javanen werkelijk Mohammedanen in hun hart zullen worden. De godsdienstbegrippen, die in den koran verkondigd worden, zijn werkelijk zoo slecht niet en beoogen het goede en het rechtvaardige en het is naar mijn inzien beter een goed Mohammedaan dan een slecht Christen te zijn."

De Tijd laat dadelijk in het nummer van den volgenden dag, Dinsdag 26 Juli, een corrigendum volgen.

Een „weggevallen noot" plaatst De Tijd boven het stukje, dat als volgt luidt:

Door een onwillekeurig verzuim is gisteren onder het op verzoek van den schr. uit „De Locomotief" overgenomen stuk van den heer Van Hien over „Islambeschouwing" een noot weggevallen der Redactie. Ofschoon het voor de overgroote meerderheid onzer lezers wel overbodig kon geacht worden, wilden wij toch een paar volzinnen, waarin schr. eene gelijkstelling schijnt te bedoelen van den Islam met het Christendom niet zonder protest laten doorgaan. Dat protest betreft de volzinnen: „De Regeering moet aan den Islam niet minder, maar ook niet meer aandacht schenken dan aan den Christelijken godsdienst. Elke godsdienst beoogt het goede; alleen de menschen zijn in den tegenwoordigen tijd schrikbarend slecht." En aan het einde „Ten slotte help ik wenschen, dat de Javanen werkelijk Mohammedanen in hun hart zullen worden. De godsdienstbegrippen, die in den Koran verkondigd worden, zijn werkelijk zoo slecht niet en beoogen het goede en rechtvaardige."

Wij komen vooral op tegen de woorden „elke godsdienst beoogt het goede", alsof „het goede" van den Islam ook maar eenigszins gelijkwaardig zou zijn met het goede van het Christendom! De Koran moge voorschriften bevatten, welke tot rechtvaardigheid en een ander goeds aansporen, dit belet niet, dat de Koran op andere plaatsen een moraal predikt, die met onze Christelijke moraal in volkomen tegenspraak is. Daarbij is onze Regeering, gelukkig!, een Christelijke Regeering en heeft zij om die reden, waar de leer van den Islam met die van het Christendom in conflict komt, den plicht voor de laatste partij te kiezen, geheel afgescheiden nog van politieke overwegingen, welke tot het zelfde besluit voeren."

* * *

De Weser-Zeitung vestigt de aandacht op een in de „Revue politique et parlementaire" voorkomend artikel van Henri Labrouc, getiteld „De uitbreiding van Japan over Siam en Java".

Daarin worden talrijke aanwijzingen genoemd, waar uit de schrijver het besluit trekt dat deze opkomende grootmacht in het Ooster zwanger gaat van de gedachte eens haar heerschappij te kunnen uitstrekken over het eenige nog onafhankelijke rijk in Achter-Indië en over de Nederlandsche bezittingen. Voorts verhaalt de schrijver, dat onder leiding van den Japanschen afgevaardigde Takekochi Yosaboero sedert jaren erop gewerkt wordt, dat Japan de Soenda-eilanden als ondernemingsgebied zal bemachtigen; de rechtmatige eigenaar, Nederland woont ver en is zwak; er wonen daar niet meer dan 70.000 Nederlanders. Voor de ontwikkeling van het volk wordt niets gedaan; daarentegen groeit het aantal der daar levende Japanners steeds aan; hun zaken breiden er zich uit.

Sedert de Engelschen door Singapore de Straat van Malakka in hun macht hebben, blijft voor het verkeer tusschen den Indischen Oceaan en Oost-Azië alleen nog over de Straat van Soenda tusschen Java en Sumatra. Dit ergert de Japanners; zij zeggen: Het is tijd, dat Japan een einde maakt aan de extravangace, dat een klein land als Nederland zulke uitgebreide en vruchtbare bezittingen heeft als de Soenda-eilanden.

De Nieuwe Courant, aan welke wij 't bovenstaande ontleenen, laat daarop volgen:

„Ofschoon wij, evenals de „Weser-Zeit.", van meening zijn, dat de voorstelling, die hier van Japan's wenschen en streven gegeven wordt, sterk overdreven is, meenen wij zulk geschrijf toch niet onopgemerkt te moeten laten en tevens er op te wijzen, dat de schrijver het niet nauw schijnt te nemen met de juistheid van zijn feiten en cijfers.

't Aantal Europeanen bedraagt bijna 81000, waarvan ongeveer 1500 vreemdelingen, ongerekend de 10.700 Europeanen van het leger. Dat niets wordt gedaan voor de ontwikkeling van de bevolking, is eenvoudig een onwaarheid; als de schrijver de moeite wil nemen het werk van zijn landgenoot Cabaton — les Indes Néérlandaises — te lezen, zal hij tot andere resultaten komen.

Dat, na straat Malakka, straat Soenda de eenige verkeersweg zou zijn naar den Indischen Oceaan, is een bewering, die alleen pleit voor schrijvers volkomen onbekendheid met de ligging der Indische wateren. Met de „W.-Z." zijn wij het eens, dat Japan op het oogenblik wel wat anders te doen heeft, dan zijn handen uitstrekken naar Java; het heeft die nog vol met Korea en Mandsjoerijë en tusschen Japan en Nederlandsch-Indië liggen nog de aan Amerika toebehoorende Philippijnen.

Wat later gebeuren kan weten wij niet, maar wij gelooven, dat men op dit oogenblik zich niet over Japan behoeft ongerust te maken."

De Tijd melding makende van dit commentaar der Nieuwe Courant voegt hier aan toe:

„Wij kunnen het hiermede eens zijn, doch alleen onder voorwaarde, dat aan de woorden „op dit oogenblik" een zeer beperkte, bijna letterlijke beteekenis worde gegeven. Echter zijn wij wel degelijk van oordeel, dat sedert Japan een groot-macht werd in Oost-Azië het gevaar van vroeg of laat door een buitenlandschen vijand te worden aangevallen, of wel van hare neutraliteit bij een oorlog in het Oosten gewapend te moeten verdedigen, voor onze koloniën zeer is toegenomen. Met deze zaak hangt natuurlijk ten nauwste samen de organisatie onzer zeemacht in Indië, daar — naar het meer en meer overeenstemmend oordeel van autoriteiten — bij een verdediging van Indië bijna uitsluitend de marine in aanmerking kan komen. Met het vraagstuk artillerie-vloot of torpedo-vloot zullen wij ons thans niet bezig houden, doch wel wenschen wij, als onze besliste meening te kennen te geven, dat wij het onverantwoordelijk zouden achten, indien op grond van redeneeringen als deze: „Nederland behoeft zich op het oogenblik voor Japan niet ongerust te maken" de organisatie onzer zeemacht in Indië (van welk beginsel die organisatie dan ook moge uitgaan) onbepaald uitgesteld of op de lange baan geschoven werd."

* * *

De Curaçaosche vlechtindustrie wordt zooals de Curaçaosche Courant verneemt, bedreigd door maatregelen, die de douaneautoriteiten te New-York hebben genomen.

„Sedert eenigen tijd, zegt het blad, had het Amerikaansch Gouvernement vermoeden, dat de door verschepers opgegeven waarden niet overeenkwamen met de werkelijke, d. i. de prijs waarvoor hoeden op het oogenblik der verscheping verhandeld worden op de plaats van verscheping. Detectives werden er op uitgestuurd, om de zaak te onderzoeken, met het gevolg, dat de douane-autoriteiten, behalve eene reeds in Mei l.l. aangehouden partij hoeden ter waarde van Doll. 180.000, aan hoeden in haar bezit hebben, die zij weigeren af te geven. Hieronder zijn ook verscheidene bezendingen Curaçaosche hoeden. Dientengevolge is een stremming gekomen in den hoedenhandel, terwijl zaakkundigen verklaren, dat de uitvoer naar New-York onmogelijk worden zal, als het Amerikaansche Gouvernement de afladers wil verplichten de Curaçaosche hoeden voor een hooger bedrag aan te geven, dan thans geschiedt. Het invoerrecht bedraagt in Amerika 35 pCt. ad valorem.

Er zijn thans op Curaçao agenten van Amerikaansche importeurs, die de zaak onderzoeken en door eene goed gestaafde verklaring de aangehouden Curaçaosche strohoeden los denken te krijgen. Het is te hopen, dat men de door de Amerikaansche Regeering aangestelde schatters zal kunnen overtuigen, dat die hoeden werkelijk zeer goedkoop hier werden opgekocht. Voor vele importeurs, die uit Peru en Columbia de echte Panamahoeden hebben ingevoerd en tegen lager prijs hebben aangegeven dan de werkelijke waarde, kan het thans ingesteld onderzoek erustige gevolgen hebben. Het schijnt, dat het Ame-

rikaansche Gouvernement reeds documenten in zijn bezit heeft, die getuigen dat men met een frauduleus drijven te doen heeft."

Uit de O.-I. Mail.

De **cholera-berichten** der laatste mail luiden nog altijd ongunstig, al werd in de tweede helft van Juni j.l. te Semarang de besmetverklaring opgeheven.

Gedurende de eerste vijf maanden van 1910 stierven er alleen te Batavia reeds 1200 menschen meer dan in de eerste vijf maanden van 1909.

Op initiatief van den Geneeskundigen Raad van Batavia zou nu zeer waarschijnlijk — indien de resident de voorstellen van den raad aanneemt — zoo schrijft de J a v a b o d e, de bestrijding der cholera krachtiger ter hand worden genomen. Hoewel het te betreuren valt, dat niet aanstonds bij het uitbreken der ziekte verleden jaar tot zulke maatregelen werd overgegaan, mag ook hier gelden,: beter ten halve gekeerd, dan ten heele gedwaald, meent de redactie van het blad en geeft daarvan uitvoerig aan, wat er alzoo gedaan zou kunnen worden.

Ten slotte vestigt het blad er nog even de aandacht op, dat de wenken voor cholera-prophylaxe (voorbehoedmaatregelen) zullen worden herzien en uitgebreid. Ook deze maatregel is zeer gewenscht.

En niet alleen dat de voorzorgsmaatregelen, die ieder voor zich kan treffen, worden uitgebreid, doch tevens de maatregelen, die van overheidswege moeten worden genomen, wanneer zich verschijnselen van cholera voordoen.

Reeds maakte het hoofd van plaatselijk bestuur van Batavia bekend, dat, zoolang de cholera heerscht de controleur van de afdeeling stad en voorsteden belast zijn met de uitoefening van eene gezondheidspolitie. In samenwerking met den oudst aanwezend stadsgeneesheer zal speciaal toezicht worden gehouden op maatregelen, getroffen in het belang van de bestrijding van de cholera.

Ten behoeve van het publiek zou verder 'n bureau voor inlichtingen geopend zijn op Rijswijk naast het Hotel der Nederlanden, waar dag en nacht gelegenheid zal zijn inlichtingen te bekomen, hoe in voorkomende gevallen van die ziekte te handelen.

Havenbeheer. Aan het S o e r. H b l. wordt van betrouwbare zijde bericht, dat de directeur der burgerlijke openbare werken is uitgenoodigd de regeering van advies te dienen — in overleg voor zooveel noodig met den commandant der zeemacht en chef van het departement der marine en de directeuren van financiën en gouvernementsbedrijven —over de navolgende denkbeelden van de heeren Kraus en De Jongh:

1o. de inrichting van elke Nederl.-Indische haven exploitatie op zich zelf als een afzonderlijk bedrijf, dermate dat zij de rente en aflossing van het daarin gestoken kapitaal opbrengt, waardoor voortaan geen overwegingen van financiëelen aard de regeering meer er van zullen hebben terug te houden om tijdig te voorzien in de behoeften die een toenemend verkeer aan de verschillende havens stellen (decentralisatie in zake havenbeheer), en

2o. de technische verbetering der haven van Tandjong Priok door het graven van een nieuwe binnenhaven.

De instelling al dadelijk eener commissie van beheer voor de evengenoemde haven, zij het aanvankelijk met beperkter bevoegdheid dan in het idee Kraus De Jongh ligt, is een derde aangelegenheid waaromtrent de regeering van de bovengenoemde departementschefs advies verwacht.

Inzake een rationneele haven-exploitatie is hier te lande, in tegenstelling met Engeland bijv., nog zoo goed als niets gedaan. Thans is men door de heeren De Jongh en Kraus op den goeden weg gebracht.

Petroleum.

Men schrijft aan de S o e r. C r t.:

Dezer dagen sprak ik iemand, die hier van Borneo's Oostkust terugkeerde en opgetogen was over de vlucht, die de mijnbouw en met name de petroleum-industrie aldaar neemt. Op Poeloe Laut, waar de Amsterdamsche Mij. van dien naam een kolenmijn ontgint en waar reeds tal van vreemde schepen kolen komen laden, begint men met een nieuwen laadsteiger te bouwen ter lengte van 256 M.

Op Balik Papan worden millioenen en nog eens millioenen baksteenen aangevoerd, benoodigd voor den bouw van de verschillende fabrieken en installaties. Naar Tarakan, een eiland behoorende tot Boeloengan, waar de Koninklijke voor de Tarakan-mij. tegen uitkeering van royalitie, exploiteert, neemt de petroleum-productie zoo'n reusachtige vlucht, dat de bankinstallatie met een capiciteit van 15000 tons moet worden uitgebreid tot 60.000 tons. Iedere boot van de Paketvaart, die het eiland in haar geregelde vaart beurten heeft opgenomen, voert belangrijke hoeveelheden pijpen voor leidingen en tankplaten aan.

Men beweert wel eens, dat men in Holland zoo weinig van Indië weet, maar als men al die bedrijvigheid aanschouwt, vraagt men zich af: wat weet men in Indië zelf van Indië?

Is het geen teekenend feit, dat men zich hier op Java warm maakt over desascholen, universiteiten, Boedi Oetomo, redevoeringen van de heeren Frans Rosier en Hoff in „Insulinde" en andere belangrijkheden, zonder dat men in eenig Indisch nieuwsblad iets leest omtrent zaken als hierboven genoemd? Het is waar die zaken gaan in hoofdzaak de Europeanen en het Europeesche kapitaal aan, maar zelfs die hebben ook wel eens aanspraak op belangstelling.

Te betreuren is het in zooverre, dat de aandeelen der zulk een schitterende toekomst tegemoet gaande Tarakan-maatschappij bijna geheel in Engelsche handen zijn. De „Koninklijke" dankt echter ook een groot gedeelte van haar winst aan de rijke petroleumbronnen op dat eiland.

Kolonel Swart met verlof.

Kolonel Swart gaat met vier maanden naar Europa; het bericht is thans officiëel en men kan het onder de officiëele berichten in dit blad vinden.

Reeds bij de benoeming van den heer Swart tot Gouverneur van Atjeh, thans twee jaren geleden, heette het, dat de toenmalige overste, vóór de aanvaarding van zijn nieuw ambt, voor eenige maanden naar Europa zou gaan.

En voor een half jaar dook het gerucht, in den vorm van een praatje als zou de gouverneur van Atjeh aftreden om bevelhebber te worden der koloniale reserve in Nederland, weder op. Wel moet de kolonel het voornemen gehad hebben, wegens familieomstandigheden voor een korte poos naar het vaderland te gaan. De toestanden in het door hem bestuurd gewest maakten zulk een verlof echter blijkbaar niet wenschelijk en zoo kwam het steeds tot uitstel.

Dat gouverneur Swart het gewenschte verlof eindelijk heeft gevraagd en thans verkregen, moet den indruk vestigen, dat de toestanden in het gewest op het oogenblik niet al te ongunstig zijn, meent de J a v a b o d e.

Waar dit verlof ook onmiddellijk volgt op het 2e bezoek, door het lid van den Raad van Indië, Liefrinck, aan Atjeh gebracht, mag ondersteld worden dat de Hooge Regeeringscommissaris geen slechten indruk omtrent den stand van zaken heeft verkregen.

Exploitatie van djattiebosch-perceelen.

De directeur van landbouw, de heer Lovink, heeft naar de N. S o e r. C r t. voorgesteld een conferentie te beleggen van houtvesters en directeuren van particuliere hout-aankap-maatschappijen om, inzake diverse aangelegenheden tot 'n vergelijk te komen.

Zooals bekend, worden op de houtvenduties de prijzen voor het hout erg opgejaagd, zoodat zij, bij vroeger vergeleken, minstens 40 pCt. in de hoogte zijn gegaan. Waar nu verschillende departementen, als de B. O. W., Marine en andere hun hout bij de particuliere houthandelaren inkoopen, is bij slot van rekening het gouv. de dupe der historie.

De houtvesters doen natuurlijk hun best om het hout zoo hoog mogelijk op te jagen; ja, zij hebben zelf eenigen tijd geleden pogingen in het werk gesteld om te Soerabaja goede stapelplaatsen te vinden. Eén ding is echter uit het oog verloren — wij wezen daar herhaaldelijk op — dat men wel een heel goed houtvester kan zijn, zonder daarom nog een koopman te wezen.

De tegenwoordige directeur van landbouw, die zich overal persoonlijk van een en ander overtuigd heeft, heeft terecht ingezien, dat er verandering moet komen in den ongezonden toestand van thans. Daarom heeft de directeur van landbouw voorgesteld bedoelde conferentie te houden van houtvesters en particulieren, waarbij hij zelf het presidium zal voeren.

Wellicht dat dan tevens beslist wordt welke richting in de toekomst zal worden ingeslagen, n.l. of men staatsexploitatie der djattiebosschen wil, dan wel exploitatie door particulieren. Zooals men weet, was prof. Treub een voorstander van staatsexploitatie; er zijn teekenen die er op wijzen, dat de heer Lovink een tegengestelde meening is toegedaan, wat ons zeer zou verheugen.

Datum en plaats der conferentie zijn nog niet bepaald; vermoedelijk zal zij te Soerabaja worden gehouden.

De Honderdduizend. De Indische bladen vermelden, dat de zoo vurig begeerde hoofdprijs der laatste loterij getrokken is door een eenvoudig Chinees uit Babah (Sumatra).

Een bekende bankinstelling ontving n.l. van dezen heiligen eenvoud een uiterst naïef briefje, vermeldend dat schrijver de honderdduizend getrokken had, met beleefd verzoek, deze aan niemand anders uittebetalen, daar hij de prijs zelf zou komen halen.

WEST-INDIË.

SURINAME.

Betreffende de Saramacca-sluizen, waarover reeds zooveel te doen is geweest schreef De West:

„Naar men weet, staat sedert eenigen tijd het Saramaccakanaal in open verbinding met de Suriname rivier, daar wegens het ernstig defect aan de sluis bij Beekhuizen het gevaarlijk wordt geacht deze te sluizen, zoo spoedig mogelijk de spoorverbinding met bleken zijn, dat de gronden aan het kanaal minder overlast van rivierwater hebben, dan aanvankelijk was gevreesd.

Zijn wij wel ingelicht, dan zal waarschijnlijk worden afgezien van het graven van een nieuw kanaal rondom de sluis, met overtoom voor het overhalen van vaartuigen. Vermoedelijk zal men er zich toe bepalen, de open verbinding van het kanaal met de rivier te herstellen door opdelving van de oude kreekbedding der Dominékreek. De sluis zal natuurlijk worden afgedamd met het oog op reparatie.

In Saramacca schijnt bij velen de wensch te bestaan, dat in plaats van een kostbare herstelling der sluizen, zoo spoedig mogelijk de spoorverbinding met Saramacca wordt ter hand genomen. Wij achten ons nu niet bevoegd om in een dergelijk technisch vraagstuk, hetwelk van alle kanten moet worden bekeken een oordeel uit te spreken.

Het onderzoek naar den toestand van de sluis bij Uitkijk, wordt voortgezet. Dat ook deze sluis onderloops zou zijn, is, voor zoover ons bekend, tot dusverre niet gebleken."

CURAÇAO.

De heer Mordy S. L. Madura, voorzitter van den Kolonialen Raad, vertrekt a.s. Zondag over New-York naar Europa, om gezondheidsredenen, meldt de Cur. Cour. van 1 dezer.

Bij den Kolonialen Raad zijn ingediend:

een ontwerp-verordening tot vaststelling van een reglement op den aanleg en de exploitatie van tramwegen op Curaçao, en

een ontwerp-verordening ter uitvoering der Curaçaosche mijnwet.

De memorie van toelichting van het eerstgenoemde ontwerp luidt:

Met het oog op de omstandigheid dat er onlangs door het bestuur concessie werd verleend tot den aanleg en de exploitatie van een tramweg op Curaçao, acht de gouverneer het wenschelijk dat er een reglement op den aanleg en de exploitatie van tramwegen op Curaçao bij verordening wordt vastgesteld.

Aan de memorie van toelichting van het tweede genoemde ontwerp ontleenen wij het volgende:

In de Curaçaosche mijnwet worden twee onderwerpen behandeld, die goed van elkaar zijn te onderscheiden; in de eerste plaats worden er regelen gesteld betreffende delfstoffen, waarover de eigenaar van den grond niet heeft beschikt voor 1 Juli 1906, en in de tweede plaats betreffende die, waarover dat wel het geval is geweest.

Deze ontwerp-verordening nu heeft uitsluitend betrekking op eerstbedoelde delfstoffen. Bij het samenstellen van dit ontwerp is nagevolgd de Indische mijnordonnantie, terwijl eenige hoofdbeginselen, die niet reeds in de Curaçaosche mijnwet waren vastgesteld, uit de Ind. mijnwet in deze ontwerp-verordening zijn overgenomen.

Bij de regeling der competentie in zake beschikking over den grond ten behoeve van mijnbouwkundige opsporingen of ontginningen is het Hof van Justitie tot eenig competenten rechter in de kolonie verklaard in overeenstemming met de Verordening, die rechtsmacht in burgerlijke zaken ontneemt aan de Raden van Justitie, doch in afwijking van de Verordening regelende de onteigening ten algemeenen nutte, die den Raad van Justitie nog competent laat in onteigeningszaken.

WAT DE INLANDER ZEGT.

Een stem uit Palembang. Een Palembanger laat zich in de **„Pemberita Betawi"** van 4 Mei j.l. no. 97 over den vooruitgang van het Palembangsche volk als volgt uit:

De vrees en het wantrouwen zich intellectueel te ontwikkelen, welke een vijftal jaren geleden algemeen bij de Palembangers nog bestonden zijn geheel geweken. Op eene bevolking van 40.000 zielen ter hoofdplaats, bestonden toenmaals 2 lagere scholen, welke door plm. 150 leerlingen werden bezocht, terwijl géén enkele Palembanger het onderwijs op de Hollandsche school volgde.

Thans zijn daar ter plaatse één Eerste klas school en drie Tweede klas scholen, zoomede verschillende particuliere onderwijsinrichtingen. Ook in het binnenland treft men op de centra van bevolking en in enkele dorpen reeds verschillende particuliere scholen aan. De Hollandsche school ter hoofdplaats wordt druk bezocht door kinderen van inlandsche ambtenaren en kleinhandelaren, terwijl er een toenemende lust tot het spreken en schrijven in de Nederlandsche taal valt op te merken.

Tegenwoordig wordt aan personen, die als oppasser in gouvernementsdienst wenschen te treden, de eisch gesteld, dat zij met Nederlandsche karakters kunnen schrijven.

Die gunstige resultaten zijn, volgens den schrijver, verkregen ondanks de tegenwerking van de zijde der inlandsche geestelijken en behoudenden. Deze verspreidden het gerucht, dat een ieder, die de Maleische taal met Nederlandsche karakters schreef, hier-na-, maals zou worden gestraft en dat van hen, die deze taal durfden spreken de lippen zouden worden afgeknipt en hunne monden zouden worden volgegoten met smeltend koper, terwijl degenen, die aan Westersche medicijnen de voorkeur gaven boven de inlandsche bezweringsmethoden bestemd ,zouden zijn voor het vagevuur.

Schrijver neemt deze gelegenheid te baat er op te wijzen, welk een groot verschil er bestaat tusschen het spreken en het doen der inlandsche geestelijken. Zoo verbieden zij bijv. het uitzetten van gelden op rente, als zijnde volgens de Mohamedaansche godsdienstige instellingen verboden, maar wanneer zij, ondanks dat verbod, zulks toch doen, dan weten zij aan den naam van rente een anderen naam te geven, en op die manier hunne godsdienstige voorschriften te ontduiken.

Ook schrijven zij den mannen voor het geven van behoorlijk levensonderhoud aan hunne vrouwen, maar in de werkelijkheid neemt men zoo dikwijls waar, dat zij hun eigen vrouwen in den steek laten en dan vergeten geld achter te laten of het huwelijk te ontbinden.

De Dzakat (belasting op het rijstgewas, na het binnenhalen van den oogst), welke door alle Mohamedanen verschuldigd is, wordt ook dikwijls, zelfs al beschikken zij over het geld, alles behalve vlug door de geestelijken en behoudenden opgebracht.

Opzichtens geld- en vrouwenzaken, zou de inlandsche geestelijkheid in het Palembangsche dus, volgens schrijver, geen vertrouwen verdienen.

De veiligheid in de Residentie Palembang. — De Zaterdagsche Praatjes van Neutraal voorkomende in de **„Pemberita Betawi"** van 7 Mei '10, no. 99, bevatten de mededeeling, dat de veiligheid in het Palembangsche, meer in het bijzonder in de streken waar Petroleum-ondernemingen gevestigd zijn, veel te wenschen overlaat.

Veroordeelden, die uit de gevangenissen ontvluch-

FEUILLETON.

Het Vilajet Tripolitanië. *)

„Het land van den dorst".
Arabisch gezegde.

Het tegenwoordige Tripolitanië, tusschen Tunisië en het Egyptisch gebied gelegen, is de laatste Turksche provincie op Afrikaanschen bodem; het laatste overblijfsel van het Ottomaansche rijk, dat eenmaal — behalve Marokko — geheel Noord-Afrika besloeg. Thans is het een Turksch Vilajet, in het rechtstreeksch bezit der Porte, dat echter geenszins een geografische eenheid vormt.

Dit uitgestrekte gebied, vier maal grooter dan Italië, bestaat uit een viertal gewesten, door groote woestijnen gescheiden.

Oostelijk ligt het eigenlijke Tripolitanië, loopende van de thans in onderzoek genomen grens van Tunisië, bij de Kleine Syrte tot aan de Syrtenwoestijn aan de Golf van Hydra of Groote Syrte. **)

Westelijk vindt men het schiereiland Barka, omringd door de Lybische woestijn en met zeer onbestemde grenzen. Dit is het Cyrenaïca der oudheid, eenmaal door de Lybiërs bewoond en waar men meende den tuin der Hesperiden en de Lethe (de rivier der vergetelheid) te vinden. Bij Derna (het oude Leptis Magna) liggen de ruïnen van een groot paleis van Septimus Severus (den éénigen Romeinschen keizer, die, hier geboren, de taal van Hannibal sprak) met andere kunstschatten nog altijd in het zand bedolven! Opgravingen zijn er door de Turken verboden.

In 1869 werd Barka als het Mutessariflik Benghazi van Tripoli gescheiden; in 1879 tot een afzonderlijk vilajet verheven, doch het staat nog altijd onder het militair bewind van den Vali van Tripoli.

In den oostelijken hoek, door bergen van 't eerste district gescheiden, ligt Ghadamès, terwijl zuidelijk het grootste Sandschak, Fessan, met de hoofdplaats Moerzoek, een eigen natuurlijke zône vormt.

Vooral omtrent het zuidelijk „Hinterland" in de Sahara bestond veel verschil van meening, tot Frankrijk, door de tractaten van Augustus 1890 en 21 Maart 1899 met Engeland gesloten, eenvoudig dit alles in beslag nam en zich een weg baande van de zuidelijke grens van Tunisië „vers nos futures possessions de Ouadai" *). Deze broederlijke verdeeling van den buit wekte veel ergernis in Italië en schudde de geesten in Turkije wakker.

Fessan is van Ghadamès door de Djebel es Soda, de vrijwel onbekende „zwarte bergen", gescheiden. Het Ghurian-gebergte, westelijk van Tripoli, waar het in den winter flink vriest en vaak sneeuwt, vormt een der laatste uitloopers van het machtige Atlasgebergte, de ruggegraat van Marokko, Algerië en Tunisië, en sluit zich langs de landengte bij Gabès in de nabijheid van Kairvean daarbij aan.

Geen enkele rivier wordt in het regentschap gevonden; men vindt er slechts waterloopen in den regentijd, Wadi of Oued genaamd, meest alle droog in den zomer. Aan den voet der Ghurian-bergen, op het strand en bij Derna, in Barka, worden talrijke kleine bronnen gevonden, die de heuvelen groen en de cultuur mogelijk maken, doch wier daaruit ontstane stroompjes spoedig in het zand verdwijnen.

De oppervlakte van het land wordt, Barka niet medegerekend, op 1.051.000 v.k. M. geschat; met dit schiereiland erbij, dat militair daarmede één geheel vormt, doch civiel door een eigen gouverneur wordt bestuurd, wordt dit ongeveer 1.200.000 v.k. K.M. Daarvan zijn tot heden alleen de vruchtbare vlakte, de Sahel **), benevens de strooken langs de Oueds en de dalen der bergen bebouwbaar gebleken. De kustlijn, grooter dan die van Tunisië en Algerië te zamen, heeft een lengte van 1900 K.M. of iets meer dan de afstand van Amsterdam naar Konstantinopel.

Wat de bevolking betreft, zijn de cijfers al zeer weinig betrouwbaar. Volkstellingen werden nooit gehouden en mocht men daartoe overgaan, dan zouden de onvoldoende contrôle, de groote moeilijkheden om de nomaden op te nemen, en de vrees dat militieplicht dan wel zwaarder belasting daarvan het gevolg zullen zijn, toch tot onware opgaven leiden.

De Hollandsche consul, L. Festa, schatte in 1856 het aantal inwoners op één à anderhalf millioen, doch dit was nauwelijks de helft van vóór de jaren 1832 tot 1842, toen oorlogen en pest dit land teisterden. Latere opgaven spreken van toenemenden achteruitgang en geven voor 1905 slechts 910.000 zielen, waarvan 300.000 voor het Sandschak Tripoli en 120.000 voor Fessan.

Tripoli is de eenige werkelijke stad, behalve de havenplaats Choms (in Barka); overigens vindt men slechts gehuchten van leemhutten of tenten, meestal rondom de Kasr's (garnizoensforten), gelegen; Benghazi vormt verder een der voornaamste centra der bevolking, met Moerzoek, enz.

Over het geheel geniet Tripoli van een gezond klimaat, ondanks de snikheete dagen, wanneer de woestijn-storm de Samoem, waait, die de temperatuur wel eens tot 56 graden doet stijgen; Moerzoek is echter berucht door zijn veelvuldige koortsen. Wel is het klimaat veranderlijk en wisselen warme dagen af met koude nachten en zware stortregens met een maandenlange droogte. De regenval vermindert van Noord tot Zuid, en wordt dan ook als loopende van 200 tot 450 m.M. jaarlijks opgegeven. Terwijl het in de hoofdplaats door de zeewinden nog betrekkelijk koel is, vangt reeds op één uur gaans van de stad de vuurgloed der Sahara aan.

De grootste en meest hinderlijke warmte heeft men van Augustus tot October. In November of December begint de regentijd, die tot in April duurt; doch het winterklimaat is hoogst aangenaam. Het klimaat der vlakten van Barka wordt „het heerlijkste der wereld" genoemd *), en de versterkende, ozonlucht, die men in de woestijn inademt „de meest gezonde van den aardbol" (Rohlfs).

Over het geheel is Tripolitanië echter een dor, boomloos en waterloos land, minder vruchtbaar dan de andere landen langs de Middellandsche Zee; is het een troostelooze zandvlakte, waar mensch en dier wegkwijnen door de ongunst der natuur en de schuld der bewoners, wat elders zal worden aangetoond.

Nog zijn van toepassing de woorden, die de oude Sallustius schreef over dit land der Numidiërs: „De zeeën zijn er onstuimig en zonder veilige havens; hemel en land zonder water, doch de bewoners gezond, krachtig en tegen vermoeienissen bestand."

Om een indruk te krijgen van dit „pays de la soif", zooals de Arabieren het noemen, werden enkele kleinere uitstapjes gemaakt in de woestijn, doch ook een vrij lange tocht naar de bronnen van Zara, Zuidoostelijk van Tripoli op den weg naar Fessan gelegen.

Bij aankomst op de eenige standplaats der rijtuigen, holden een zestal koetsiers in wilde vaart recht naar ons toe, alsof het op ons leven was gemunt; daarvan kiezende hem die ons het minst gevaar had doen loopen, ratelde weldra onze carrosse

*) Overgenomen uit de fraai geïllustreerde Reisschetsen van H. VAN KOL in *Het Weekblad voor Indië*.

**) De naam Syrte komt van Syrö: „Ik sleep weg". De vloed is hier veel sterker dan elders in de Middellandsche Zee en voert bij hevigen wind leem, zand en rotsblokken mede, waardoor het strand en de reeden voortdurend van vorm veranderen en ondiepten ontstaan. Reeds 50 vóór Christus werd dit door den geschiedschrijver Sallustius opgemerkt.

*) Marcel des Bois. *La Tunisie au début du XXme siècle*, pag. 3.

**) Sahel noemt men de strook lands langs de kust loopende van Tripoli tot Mesrata.

*) Edw. Ray. *The Country of the Moors.*

ten, hetzij te Batavia, hetzij elders, weten in den regel naar Zuid-Sumatra te ontkomen en zich daar schuil te houden.

De uitgestrekte oerwouden en de geringe politiemacht daar aanwezig, maken arrestaties moeilijk.

Doch ook de ontvluchte veroordeelden uit de gevangenissen van de residentie Palembang verzamelen zich in die bosschen, zoodat daar thans zeker wel 'n 70-tal van die veroordeelden te zamen zijn.

Ze zijn veelal gewapend, en daar zij door diefstal in hun levensonderhoud moeten voorzien, maken zij natuurlijk de omstreken van de petroleum-ondernemingen onveilig.

De postlooper van een der ondernemingen, die het traject Batoe Kras-Soeban Djeridji (Onder-afdeeling Lematan-Ilir) had af te leggen, werd aangevallen en beroofd. Een zijner ambtgenooten trof tusschen Lembak en Pajakaboeng (Ogan-Ilir) hetzelfde lot. Tengevolge van een en ander geschiedt het karrentransport thans onder gewapend geleide.

Aan het hoofd der bende staan de tot twintig jaren dwangarbeid veroordeelde inlander Hadji Babela,- alsmede de inlanders Mahinoen, Haroen en enkele anderen. De bestuursmaatregelen hebben er toe geleid, dat reeds eenige individuen zijn opgevat.

Eene belooning van 250 gulden is toegezegd voor de gevangenneming van Hadji Babela.

Volgens geruchten zou deze, tengevolge van ziekte reeds zijn overleden Wel werd onlangs door de politie een lijk onderzocht, maar herkend als dat van Hadji Babela werd het niet, zoodat men nog in het onzekere verkeert omtrent zijn bestaan.

Verbetering der toestanden in de afdeeling Lebong (Residentie Benkoelen). — Vroeger was Kepahiang de hoofdplaats van de afdeeling Redjang-Lebong, doch sedert de maand September 1909 is laatstgemeld ressort tot een zelfstandige afdeeling verheven met Moeara Aman als hoofdplaats, en standplaats van den assistent-resident, terwijl de Redjang daarvan een onderafdeeling uitmaakt met Kepahiang als standplaats van den Controleur.

De geheele afdeeling ressorteert tot de Residentie Benkoelen.

Blijkens mededeelingen, voorkomende in de **Pentjaran Warta** van 11 Mei j.l. no. 101, zijn de toestanden in Lebong in de laatste jaren tengevolge van oordeelkundige bemoeienissen van het bestuur, belangrijk gewijzigd en in vele opzichten vooruitgegaan, waarvan de bevolking partij trekt. Niet alleen moesten vroeger levensmiddelen, als rijst, aardappelen, groenten, enz., van de hoofdplaats Benkoelen worden aangevoerd en waardoor ze slechts tegen hooge prijzen te verkrijgen waren, terwijl ze thans tegen veel billijker prijzen kunnen worden ingekocht maar de bevolking, die zich hoofdzakelijk bezighoudt met den aanleg van sawahs en het inzamelen van boschproducten, meer in het bijzonder van de caoutchouc, is thans, tengevolge van die bestuursbemoeienis, evenals op Java ook in het bezit van vischvijvers en daardoor in de gelegenheid zich met levende visch te voeden, inplaats van alleen met geïmporteerde, gedroogde visch, zooals vroeger het geval was. Tengevolge van het inroepen van de hulp van Javaansche landbouwkrachten, wordt er meer en beter werk gemaakt van de rijstcultuur met het gunstige gevolg, dat meer bevredigende oogsten worden binnen gehaald en dat er rijst van goede, en voedzame hoedanigheid. thans plaatselijk tegen meer billijken prijs te verkrijgen is.

WAT DE CHINEES VERTELT.

De Tentoonstelling te Nanking (Groot-China). — In de Koloniale Weekbladen van 27 Januari en 24 Maart j.l., nos 4 en 10, werd reeds het een en ander vermeld met betrekking tot het doel, dat met het houden van de Tentoonstelling te Nanking in Groot-China werd beoogd, zoomede de geldelijke moeielijkheden, waarmede de onderneming te kampen had. Zooals bekend is heeft Generaal Toan Fang, de tegenwoordige Gouverneur-Generaal van Petjili. vroeger Onderkoning van Liangkiang, in deze het initiatief genomen. Hij werd, zooals de berichten thans luiden, daarbij gesteund door de plaatselijke Chineesche autoriteiten en Europeesche zendelingen. In de „Perniagaän" van 6 Mei '10 no. 97 kan men eenige nadere berichten over deze Tentoonstelling, die spoedig geopend zal worden, lezen, en daarin tevens de opmerking vinden, dat zij de eerste Tentoonstelling is, welke in Groot-China, op groote schaal wordt gehouden en dat het geen twijfel overlaat of zij zal de volle belangstelling trekken ook van de blanke rassen.

Met het oog op het gebrek aan ruimte in de stad Nanking, is het Tentoonstellingsgebouw opgericht in de nabijheid van het spoorwegstation Sanpailao, tusschen den grooten buitenweg en de stad, terwijl op het gelijkgemaakte terrein, ter grootte van 162.000 vierk. Meter, tal van wegen zijn aangelegd, en prachtige versieringen met vele exotische planten zijn aangebracht.

Van de groote poort te Nanking loopt bovendien een afzonderlijke weg naar het Tentoonstellingsterrein, aan welks zijden verschillende woningen en twee groote gebouwen zijn verrezen, ten behoeve van het logies der Europeanen, die de Tentoonstelling zullen bezoeken. De treinen zullen in stede van om de 7 uren, om de 5 uren loopen.

Het complex Tentoonstellingsgebouwen bestaat uit één hoofdgebouw en vijftien kleinere, welke op kosten van de provinciën, die aan de onderneming hebben deelgenomen, zijn opgericht.

Tegenover het hoofdgebouw staat een fraaie Chineesche poort te midden van de gebouwen, waarin de nijverheidsvoortbrengselen onder dak zijn gebracht.

De Tentoonstelling zelve zal, ondermeer, een beeld geven van de producten, die Groot-China voortbrengt van de daar bestaande soorten van Nijverheid, voorts is er een machinegalerij, een groote verzameling van voorwerpen die op den vooruitgang van China betrekking hebben, terwijl men er tevens tal van voorwerpen van Europeesch en Japansch porselein zal aantreffen. Ten slotte is er een flink gebouw, waaraan 90.000 gulden is besteed, en dat bestemd is voor het houden van lezingen.

Men verwacht dat deze tentoonstelling veel zal bijdragen tot bevordering van de vriendschappelijke verhouding tusschen de Chineesche en de Westersche nationaliteiten, dat zij meer onderlinge waardeering zal kweeken en dat de bestaande handelsrelatiën zullen worden uitgebreid.

Hoe moet de Nederl.-Indische Chinees toch handelen? Deze vraag der wanhoop doet de Mede-Redacteur van de „Ho Po" Tan Goan Kiat, in zijn blad van 8 Mei '10, no. 368, naar aanleiding van het feit, dat het Gemeentebestuur te Buitenzorg, thans van de aldaar op de passer wonende handelaren, voor de door hen gehuurde woningen, per persoon en per maand, eene heffing doet van 3, 4, 5 en meer gulden. Die vraag is echter niet eene persoonlijke, maar geeft weer hetgeen de meeste in Ned.-Indië wonende Chineezen, die bekend zijn met het moeilijk politiek en sociaal bestaan hunner landgenooten, denken.

Dit steeds moeilijker worden van het bestaan, is werkelijk een kwestie van algemeen belang, een onderwerp van ernstige overweging.

Tengevolge van het in eigen beheer nemen door de Regeering van de Opium- en Pandhuispachten, loo-

met het geraas van een vat vol oud ijzer, over de keien, om, na de Méchia te hebben doorsneden, in vollen ren, door een zapité gevolgd, in de woestijn aan te landen. De avonturen der reis, die geenszins zonder hindernissen was, kunnen wij stilzwijgend voorbijgaan, ten einde meer aandacht te schenken aan onze omgeving.

Dor was het, leeg en kaal in die bruine, zacht glooiende vlakte, in die desolate zandzee, waar in terrein-verzakkingen nog plassen water stonden, die voedsel gaven aan eenig rietgras; vrouwen met blooten armen waren ijverig bezig dit gras te verzamelen. Deze werkbijen, gebukt onder zwarten doek los voor het gelaat, en groote ringen (haar gansche fortuin) aan enkels, polsen en ooren. Het waren blijkbaar vrouwen uit de stad, die aldus een schamel stuk brood trachtten te verdienen.

Veel vrijer was de oogopslag der Bedouinen-vrouwen, die met ongesluierd gelaat achter haar man aanstapten; toch waren zij verlegen genoeg om zich een doek in den mond te stoppen en daarop te bijten.

Terwijl zij, blijkbaar een langen tocht achter den rug hebbende, moeizaam voortstrompelden door het mulle zand, zat haar heer en meester lustig met zijn beide beenen de trom te slaan tegen de ribben van dien anderen werkezel waarop hij was gezeten. Dat is hier en in alle Oostersche landen trouwens regel; de vrouw sleept zich te voet voort, en de man zit op den rug van een dier kleine, sluwe bourricots, die als lastdragers, meer slaag dan eten krijgend, hun leven slijten.

Aan kameelen geen gebrek. Langs de groene hellingen van een Turksch fort waren geheele kudden aan het grazen; aan den horizon zagen we telkens de fijne silhouetten van deze, op een afstand sterk op struisvogels gelijkende, dieren, met nekken als slangen, opduiken, doch altijd met zware vrachten beladen. Voorop gingen steeds groepen van vrouwen soms haar sluier, die ook dienst doet tegen de zon, uitdagend ter zijde werpende, en dan volgden de kameelen met lange schreden en lichten tred, elk struikje of sprietje verslindende dat hun geoefend oog mocht ontdekken. Krachtige mannen, het lange vuurroer over den schouder, wierpen een verre van vriendelijken blik op den „Roumi" en de schaamtelooze (immers ongesluierde) „beunnete", om dan met eenig ontzag naar den gordel van achterlaad patronen te kijken, die de borst en schouder van onzen zaptié omgaf......

Kameelen zijn voor zulke tochten van weken en maanden absoluut onmisbaar in dit waterlooze land.

Het schip der woestijn is niet alleen zeer frugaal wat het voedsel betreft, doch weet in talrijke cellen zijner maag het vóór de afreis in massa's opgeslurpte water te bewaren en geleidelijk voor het onderhoud van zijn lichaam te verbruiken. Verbazend is hun weerstand tegen hitte en dorst. Met hun schommelende gang kunnen zij bij dag en nacht doorloopen; dank zij hun breede pooten, zinken zij niet diep in het zand; zij genieten soms niet meer dan 2 uren rust per etmaal, slapende op hun knieën, want een kameel ligt nooit op zijn zijde. Door deze zware vermoeienissen en veelvuldige ontbering verdwijnt de bult op hun rug. Deze reserve van vet wordt automatisch door het dier verbruikt, is de graadmeter zijner gezondheid; een goed gevulde bochel wijst op behoorlijke rust en voldoende voeding, hem trouwens zelden verleend. Als zadel, waarop de goederen worden vastgemaakt, dien 'n ruwe platte zak van kameelhaar met stroo gevuld, die vaak bloedige wonden moet bedekken. Voor dieren voelt de Arabier immers niet het minste mededoogen.

Om een kameel te doen knielen geeft men hem korte slagen tegen den voorpoot, en daarna tegen de achterbeenen, terwijl het opstaan in omgekeerde volgorde geschiedt. Ten einde des nachts of in de weide het wegloopen te beletten, wordt een der beide voorpooten opgebonden, zoodat hij slechts op drie pooten hinkende zich kan voortbewegen. Hoe kinderlijk en zachtzinnig hun kop, klein voor zulk een groot lichaam, er moge uitzien, zij kunnen soms geweldig van zich afbijten en elke beet met hun stinkende tanden kan een groot gevaar van besmetting opleveren.

Men onderscheidt scherp van elkaar de dure en goed gedresseerde rijkameelen, „meharis", en de lastdragende kameelen, „dschmèl", die 150 tot 200 KG. dragen; de sterkere 300, ja soms 400 KG. De betaling voor dit transport is uiterst gering: een dier, dat bv. 200 KG. hydraulisch saamgeperst alfa-gras draagt en dit 7 dagreizen ver moet vervoeren, verschaft aan zijn eigenaar slechts een inkomen van 7 francs in het geheel, waarvan hij dan nog zichzelf en zijn kameel moet voeden. Wel is waar kost de voeding van deze dieren niet veel: zij stellen zich tevreden met enkele droge struiken of takken, die zij op den kalen bodem vinden. Wel wordt hun gang daardoor vertraagd en meer dan 4 K.M. per uur wordt door een lastkameel niet afgelegd.

Ook de kameelvoerder is niet te benijden; hard is zijn bestaan. De scherp-koude nachtelijke wind dringt door zijn burnoes heen; rustige slaap wordt hem niet gelaten, want voortdurend zit hij in angst voor roovers en dieven. Nauwelijks op het eindpunt der lange reis aangekomen, moet hij een nieuwe karavaan vormen voor den terugtocht, daar fr. 30 voor 90 dagen arbeids geen rusttijd toelaat. Zwerven, waken, zwerven, dagelijks honger en dorst trotseeren, is dan ook zijn dagelijksch lot.

De karavaanhandel is bijna uitsluitend in handen van Arabieren, die karavanen, ter grootte van soms 2 à 400 kameelen of meer, coöperatief uitrusten; de geldschieters nemen dan in den regel de helft van de behaalde winsten. De karavaan-voerders zijn bekend wegens hun stipte eerlijkheid, waarom hun dan ook langdurig crediet wordt verleend; valsche opgaven der behaalde prijzen in verre landen — dus bezwaarlijk te controleeren — werden nooit ontdekt. Wanneer, en dit geschiedt meermalen, de kameelen bezwijken, deponeert de leider de goederen in de open woestijn, en is zeker, al is het soms een jaar later, ze onaangeroerd terug te vinden. Talrijke ambachtslieden, kleine venters, negers van de kust, ja avonturiers sluiten zich bij zulk een karavaan aan, wier omvang dus steeds groeiende is. Twee dagen vóór de aankomst op een wachtplaats (oase) wordt een méhari vooruit gezonden, om de komst aan te kondigen; de koopers zijn dan, met hun ruilgoederen, ter plaatse en na 2 dagen is de markt afgeloopen, en trekt de karavaan weer verder, steeds verder. Een tocht van Tripoli naar Soedan duurt 6 maanden bij 20 uren reizens per dag; de Arabieren verstaan de kunst, zittende op hun kameel te slapen. Vele kameelen worden dan te zwaar afgebeuld en moeten onderweg worden afgemaakt, waarna hun vleesch tot voedsel dient. Om het water der maag te drinken, gelijk men wel eens vertelt, wordt nooit een kameel gedood, daar het een zuren, viezen smaak heeft verkregen.

Wanneer de Samoem in aantocht is, wordt de zon loodkleurig geel en eindelijk vuurrood; de lucht sist en knettert, en weldra vaart die gloeiende wind met dof geruisch pijlsnel over den bodem. Om zich tegen het inademen der schroeiende lucht te beschermen, hullen de mannen hun hoofd in zware doeken en steken de kameelen neus en mond in het zand. *) Door zijn groote hitte en droogte verschroeit hij soms toch in korten tijd de menschen en dieren.

Aldus is het land. Wie zijn daarvan de bewoners? Hoe is en was hun lot?

*) Bij lichte Samoems is het voldoende den wind den rug toe te keeren en op ezel of kameel te blijven zitten, daar het zwaardere en verstikkende stof zich dan niet hoog boven den bodem verheft.

pen er thans in iedere residentie wel een dertigtal Chineezen rond, zonder inkomsten, daar zij thans werkloos ronddolen dan wel met den kleinhandel een onvoldoende levensonderhoud vinden.

Niettemin wordt door het Bestuur van hen toch de regelmatige betaling der belastingpenningen verlangd, moeten zij deelnemen aan de nachtelijke politieronden en aan andere bestuursverplichtingen voldoen zoodat zij niet in staat zijn voor een behoorlijk levensonderhoud van hun gezin te zorgen.

Immers, zij zijn gebonden aan hun Wijk, moeten voor de reispassen naar andere afdeelingen zich uitgaven getroosten en het handeldrijven in de dorpen en op de particuliere landen is òf verboden, òf het wordt zóó moeilijk gemaakt, dat men wel aangewezen is op den handel, uitsluitend op de plaatselijke markt, waar het aantal koopers bijna even groot is als dat van de verkoopers.

Het spreekt van zelf, dat de Indische Chinees in een en ander leert berusten. Maar dat de Gemeenteraad te Buitenzorg nu de betaling eener belasting op de huurwaarde vraagt van 3 gulden tot 5 gulden en meer per persoon en per maand, is al te erg!

Deze heffing valt hoofdzakelijk op den kleinhandelaar, die verplicht is in de Wijk te blijven en die, wanneer in den genomen maatregel geen verandering wordt gebracht, zijn bedrijf zal moeten staken. Doch hij treft indirect ook de Chineezen in de dorpen en op de particuliere landen, die daar gevestigd zijn, hetzij met vergunning van het Bestuur, hetzij omdat zij daar geboren zijn. Vroeger kon de Chinees in de dessa of in het gebergte verblijf houden en had hij daar een behoorlijk bestaan. Hij was er tot nut van den inlander, vooral van den kleinen man.

Wel is waar, is zulks ten allen tijde door machthebbenden en anderen ontkend, maar niettemin was zulks toch de zuivere waarheid en schrijver is er van overtuigd, dat geen enkel inlander zijne bewering, die hij ten allen tijde zal volhouden, zal weerspreken. De Chinees in het binnenland kende het dagelijksch moeilijk bestaan van den inlander en daarom hielp hij hem dikwijls aan het eerste voedingsmiddel, d. i. rijst, of aan gereed geld.

Natuurlijk verdiende de Chinees aan die transactie, maar op een geheel andere wijze dan de Arabieren, die hooge renten eischen en allerhande middelen weten te vinden, zoodanig dat het goed van den inlander steeds in hun bezit komt.

De Chinees daarentegen was gematigd in zijne eischen en vroeg niet meer dan billijk was.

Men oordeele zelf:

In den regel nam de inlander een kleine som gelds (bijv. 2 gulden) op, onder oogstverband, dat wil zeggen, dat hij dat bedrag na den oogst teurg zou betalen met één picol ongebolsterde rijst, ter waarde van f 2.50 of f 2.70.

Soms had het geld drie à vier maanden uitgestaan en dan verdiende de Chinees 50 of 70 cent.

Werd één picol gebolsterde rijst geleend, dan betaalde de inlander, bijv. na drie of vier maanden tijd drie picol ongebolsterde rijst of driemaal f 2.70 is 8.10 terug. De waarde van de gebolsterde rijst bedroeg 7 gulden per picol en er werd dus f 1.10 verdiend.[1]

Deze transacties geschiedden steeds ter goeder trouw; een gezegelde overeenkomst werd niet opgemaakt. Bleef de inlander nalatig in het nakomen van de door hem aangegane vrijwillige geldelijke verplichtingen, dan droeg de Chinees de schade, eene omstandigheid, die niet uit het oog mag worden verloren, wanneer men den Chinees ten deze beoordeelt en hem als een woekeraar in de inlandsche maatschappij beschouwt.

Van Vreemde Koloniën.

Irrigatie in Egypte.

Bij gelegenheid van zijn verblijf, nu onlangs in Egypte, heeft een medewerker van de Londensche Financial News getracht eenige uitlegging te verkrijgen aangaande de vraag: in hoeverre de beweringen juist moeten worden geacht, aangaande den schadelijken invloed van de irrigatie op den katoenoogst?

Zoo gaf La Nation van 30 April j.l. een artikel uit L'Afrique française weer waarin betoogd werd, dat de in de laatste jaren in Egypte aangelegde irrigatie-werken niet met zulke goede uitkomsten, wat den katoen-oogst betreft, werden bekroond als verwacht werd. Integendeel zou de ondervinding hebben aangetoond, dat de mindere opbrengst der velden verband hield met het verhoogde niveau van het grondwater en dus moest worden toegeschreven aan te groote vochtigheid van den plantbodem. In het kort zou dan volgens bedoeld artikel de ondergang van de katoen-cultuur in Egypte binnenkort voor de deur staan.

De stelling, dat de afvoer van water onvoldoende is, werd in Egypte het eerst geopperd door een Fransch ingenieur, bij het bestuur der domeinen Audebeau. Het departement van openbare werken werd hierop beschuldigd, het land door eene te overvloedige besproeiing te hebben geminεerd. Ten slotte werd door het bestuur eene commissie ingesteld, die tot het besluit kwam, dat zoo al de afvoer, van het water niet zoo goed was als die had kunnen wezen het toch belachelijk was, uitsluitend aan deze oorzaak den achteruitgang qualitatief en quantitatief van den katoen-oogst toe te schrijven. De commissie heeft bevonden, dat het middel hiertegen is gelegen in oordeelkundige zaadselectie en vernietiging van de katoen-rups. In Egypte, waar eerst onvoorwaardelijk aan de juistheid van Audebeau's stelling werd geloofd, is men intusschen naar de schrijver in Financial News opmerkt, tot andere gedachten gekomen en zou nu nog enkel in Europa aan die stelling worden vastgehouden, waarvan de onjuistheid uit het volgende zou moeten blijken.

Tot de maand October liet de katoen-oogst van het vorige jaar in Egypte zich gunstig aanzien. De planten stonden er goed voor, niettegenstaande de herhaalde aanvallen van de katoen-rups, waartegen het bestuur in 1909 verzuimd had de noodige maatregelen te treffen. Plotseling brak toen de rupsenplaag in hevigen graad uit, tengevolge waarvan de katoen-oogst, die op 7.5 millioen kantars was geschat slechts 5 millioen kantars opbracht, hetgeen gelijk stond met een verlies voor het land van 10 millioen pond sterling. Indien deze mindere opbrengst het gevolg ware geweest van het verhoogde peil van het grondwater, zou het toch niet wel aan te nemen zijn, dat de planten gelijk nu tot slechts enkele weken voor den pluk er goed en krachtig uitzagen, zoodat de beste verwachtingen mochten worden gekoesterd.

Bovendien bleven de uitkomsten van den oogst op de hoogvlakten van Boven-Egypte, waar er geen sprake kan zijn van infiltratie van het water in den ondergrond in 1909 nog veel meer beneden de verwachtingen dan in Neder-Egypte, zoodat voor beide wel degelijk aan eene zelfde oorzaak, het optreden der rupsenplaag mag worden gedacht.

Het bestuur van Egypte heeft voor dit jaar krachtige maatregelen tot bestrijding van die plaag genomen, en er is naar het schijnt alle hoop, dat de uitkomsten bevredigend zullen zijn.

Duitsch koloniaal nieuws.

In Zuid-West-Afrika, waar het bestuur hoogelijk ontstemd is over den clandestienen uitvoer van diamanten uit de kolonie, waaruit voor den fiscus 'n belangrijk schadepostje voortvloeit, is men ook allesbehalve gunstig gestemd voor invoer en uitbreiding van een bepaald element der bevolking.

Het aantal lieden van gekleurd ras in de kolonie steeg van 3539 in 1908 tot 4282 in het volgend jaar, terwijl het aantal kinderen van gemengde bloede toenam van 1112 tot 1574. Dat gaf een lid van den Landesrat aanleiding voor te stellen, bedoelde kinderen aan hunne moeders te ontnemen en op kosten van den staat te doen opvoeden. De gouverneur wees er op, dat het bestuur reeds van zijne weinige achting voor Europeanen, die met inlandsche vrouwen in concubinaat leven, had laten blijken door de weigering, aan die lieden land te verkoopen en op eenigerlei wijze te steunen. Indien de particulieren zich nu ook van die lieden terugtrokken, zou hun aantal van zelf afnemen. Bovendien was verbetering van den toestand te wachten door de immigratie van Duitsche vrouwen.

Uit statistische gegevens betreffende Duitsch-O.-Afrika blijkt, dat in het district Kilwa de kindersterfte bij de negers tot 55 pCt is gestegen. De beslissende oorzaak is over het geheel eene aandoening van de ingewanden tengevolge van slechte voeding. De kinderen hebben reeds voor hunne geboorte te lijden van de gevolgen der gebrekkige voeding van de moeders, en van hunne geboorte af, wordt, daar de moedermelk hun niet voldoende voedsel verschaft, in het ontbrekende voorzien door hen vol te stoppen met een mengsel van meel en rauwe melk. Zoo komt het dat uit een onderzoek, hetwelk 472 moeders met 974 kinderen betrof, bleek, dat slechts 432 kinderen in het leven waren gebleven.

In Kameroen is nu een nieuwe regeling getroffen betreffende de uitgifte van domeingronden. In beginsel zullen die terreinen niet meer in eigendom worden afgestaan doch verpacht, met uitzondering van terreinen ter grootte van hoogstens drie hectaren, bestemd voor den aanleg van huizen of tuinen. Zulke terreinen kunnen tegen betaling in eigendom worden afgestaan, mits de eigenaar daaraan de bestemming geeft, waarvoor zij werden afgestaan, en zich onderwerpt aan de verkeersvoorschriften.

Groote terreinen worden verpacht voor den tijd van 25 jaren, maar kunnen ook in eigendom worden verkregen, wanneer de huurder minstens de helft heeft betaald.

Engeland en zijn Kroonkoloniën.

Door den Engelschen wetgever zijn in verloop van tijd voor verschillende kroonkoloniën en protectoraten belangrijke sommen toegestaan, voor spoorwegaanleg als anderszins, waarvoor de Engelsche belastingbetaler nu nog het noodige moet opbrengen aan rente en aflossing.

Zoo wordt voor den aanleg van den Oeganda-spoorweg nu nog jaarlijks omstreeks 4 millioen gulden uit de Engelsche schatkist betaald.

In het Engelsche Lagerhuis is thans de vraag gesteld, of daar, waar door Engeland bijdragen werden verleend voor productieve werken in de kroonkoloniën en protectoraten niet aan het moederland 'n zeker aandeel in de winst er van moest worden toegekend, dat in het geval van den Oeganda-spoorweg op ongeveer de helft zou worden gesteld, terwijl de wederhelft aan de kolonie zou ten goede komen.

De Engelsche regeering bleek wel zin te hebben in dit voorstel. De aangelegenheid zou in overweging worden genomen.

Het einde van een roover.

Dat was in de eerste helft van deze maand een wilde jacht in het Westelijk deel van Algiers, in de provincie Oran, waar sedert zeven maanden een inlandsche roover, Labane, met zeven rotgezellen de streek om Saïda onveilig maakte. Elken dag liet hij van zich hooren. Nu eens was het een diefstal; dan weer ging hier of daar de oogst op de velden in vlammen op; ook moorden hadden af en toe plaats terwijl dikwijls den vrouwen door de schurken geweld werd aangedaan.

De gendarmerie werd tegen deze bende in 't veld gebracht, maar Labane wist steeds elke ontmoeting met zijne vervolgers te vermijden, totdat het bestuur ten langen leste, ongeduldig geworden, aan eene bevolkingspatrouille opdroeg de vervolging op zich te nemen. Vier honderd goumiers, inlandsche ruiters, joegen sedert het begin van deze maand de bende van Labane voortdurend op. De roovers weken naar het Westen uit, in de hoop blijkbaar op Marokkaansch gebied te kunnen ontwijken door de dichte bosschen, die zich bij Bedeau en Bossuet tot de grens uitstrekken.

Den 5en Juli vielen de roovers eene op zichzelf staande hoeve bij Tadjemout aan, teneinde zich meester te maken van de wapens der bewoners. Onmiddellijk verzamelde kaid Serradj, een beproefd inlandsch hoofd, vijftig ruiters om de vervolging der bende op zich te nemen. Hij ontdekte hen in een doear op militair gebied. Onmiddellijk openden de roovers het vuur op hunne vervolgers, tengevolge waarvan kaid Serradj en drie ruiten kwamen te vallen. Van de verwarring, die hierdoor onder de vervolgers ontstond, maakten de roovers gebruik om zich in het dichte woud terug te trekken, waarheen zij echter door de lieden van kaid Serradj, die zich oogenblikkelijk weder hadden hersteld, gevolgd werden.

Door het bestuur werden intusschen maatregelen genomen, om den roovers den pas naar Marokko af te snijden door een troep van drie honderd ruiters, door de bestuursambtenaren geleid. De man werd ten slotte gevat, maar daarmede schijnt de rust in Algiers niet te zijn verkregen, daar nu toch weer bericht kwam van den aanval op een postwagen in West-Algiers. Daar schijnen Wild-West-manieren ingang te hebben gevonden.

Oost- en West-Indisch Literatuur-overzicht.

Onderzoek mindere welvaart.

Van de publicatiën als gevolg van het onderzoek naar de mindere welvaart der inlandsche bevolking op Java en Madoera is weer een nieuw deel verschenen (Batavia, Drukkerij Papyrus). De titel luidt: Levering van benoodigdheden voor het leger en de zeemacht door de inheemsche nijverheid, aanvulling der overzichten van den inlandschen en van den niet inlandschen handel en nijverheid, bewerkt door den majoor-intendant (thans waarn. directeur van 's lands gevangenis te Jogjakarta) J. B. Plas.

Een overzicht van dit boekdeel te geven is met 't oog op de voor deze rubriek toegestane plaatsruimte niet wel mogelijk, waarom wordt volstaan met 'n korte kritische uiteenzetting, ontleend aan de opmerkingen van den luit.-kolonel-intendant Palm, welke als bijlage aan het werk zijn toegevoegd.

Indien de samensteller met het voorafgaand geschiedkundig overzicht bedoeld heeft tot eene verklaring te geraken van den hedendaagschen stand der industrie, dan is dit doel niet bereikt, omdat 't overzicht feitelijk eene beschrijving bevat van de standpunten, welke de verschillende koloniale bestuurders ten aanzien van de Inlandsche industrie innamen, hoe zij over die industrie dachten en wat geproduceerd werd. Eene geregelde ontwikkelingsgeschiedenis, in verband met den economischen toestand der bevolking en de omstandigheden, welke remmend op de industrie werkten of daarop voordeelig hebben ingewerkt, worden in dat overzicht gemist.

De thans voor het Leger benoodigde artikelen, voor zoover ze door de Intendance worden aangeschaft, zijn te onderscheiden in die, welke in Indië en die welke uit Nederland worden betrokken.

In Indië worden als regel aangeschaft: vlechtwerk, meubilair en verdere voorwerpen van huisraad of nachtleger, schoeisel, fournituren, sommige conserven, blik- en ijzerwerk. Werd er reeds langen tijd naar gestreefd om deze artikelen v. z. m. in Indië van particuliere zijde te betrekken, c. q. de grondstof te doen verwerken, en was het daarbij opmerkelijk, dat bij vraag voor dergelijke leveranties, bijna nimmer aanbiedingen gedaan werden van Inlandsche zijde — de inlander werd hierbij blijkbaar door den Chinees verdrongen —, in de laatste jaren worden de hiervoren bedoelde artikelen grootendeels vervaardigd door dwangarbeiders binnen de muren der gevangenissen. Deze maatregel geschiedde naar aanleiding van den wensch der regeering om de dwangarbeiders met ambachtswerk bezig te houden. In hoeverre dit productief maken der gevangenissen ten nadeele geschiedt van de Inlandsche nijverheid, waagt overste Palm niet te beoordeelen.

Hoe dit zij — het spreekt vanzelf, dat het Leger voor de aanschaffing van zijne behoeften zooveel mogelijk dient ter markt te gaan in zijn eigen land en dit niet alleen uit kolontaal ethische overwegingen, maar bovenal om in geval van oorlog met een B. V. op eigen beenen te kunnen staan. Het legerbestuur heeft in die richting steeds gewerkt, en is zelfs meermalen de toestand op industrieel gebied in Nederlandsch-Indië vooruitgeloopen door personen te steunen, die de levering van schoenen en conserven op zich wilden nemen.

Zooals uit het vorenstaande moge blijken, kan het Leger dat tegenwoordig voor de vervaardiging van tal van artikelen op de gevangenissen is aangewezen, weinig of niets aan de ontwikkeling van de Inlandsche nijverheid bijbrengen. Vele andere artikelen door het leger gebruikt, als equipementstukken, versierselen en stoffage, badhanddoeken, wollen dekens, aarde- en glaswerk, bascules en tal van koperwerkartikelen worden nog steeds uit Holland geëischt, want de practijk heeft uitgewezen, dat die artikelen door het leger uit de 2e of 3e hand, en aldus duurder dan thans zouden moeten worden aangeschaft.

Ten slotte teekent overste P. aan, dat de bijdrage van den majoor-intendant Plas geen nieuwe gezichtspunten opent voor de aanschaffing of vervaardiging van legerbenoodigdheden waarin door de Intendance wordt voorzien.

Tijdschr. Kon. Ned. Aardrijkskundig Genootschap.

De nieuwe afl. van het Tijdschr. van genoemd Genootschap bevat, zooals gewoonlijk zooveel bijdragen over de Indiën, dat het onmogelijk is bij elk artikel afzonderlijk stil te staan; om die reden slechts eene opsomming.

Verslag van de expeditie naar de Suriname-rivier (slot), door J. G. W. J. Eilerts de Haan (met afbeeldingen). Bijlage I: De bergtriangulatie, door idem (met schets). — II. Woordenlijst der Saramaccaner boschnegers, door R. H. Wijmans. — III. Lijst der verzamelde planten, door Dr. A. Pulle. — Geographisch-geologische Skizze vom Nordrand von Sumatra, von dr. H Hirschi (met kaart en afbeeldingen). — Foutieve vermelding van berghoogten op schetskaarten der Buitenbezittingen, door G. P. Rouffaer. — Het dalen van eilandjes op de oostkust der Mentawei-eilanden, door J. H. Pondius van Herwerden. — Aanteekeningen bij de schetskaart van Portugeesch Timor, door G. P. Rouffaer. — De uitbarsting van den Lobetobi Laki-laki op 23 Januari '10, door G. P. Rouffaer. — Mededeelingen over Nederlandsche onderzoekingsreizigers in onze koloniën. — Berichten omtrent vreemde onderzoekers in idem. — Mededeelingen van de redactie (Huldiging der Lorentz-expeditie. — Nieuwe huldiging van Junghuhn. — Een Encyclopaedisch Bureau voor de Buitenbezittingen. — De studie der aardrijkskunde aan de Utrechtsche universiteit. — Een Ned. expeditie naar Timor.). — Een en ander over onzen tocht naar 't Sneeuwgebergte van N.-Indië, door J. W. v. Nouhuijs (met afbeeldingen).

Tijdschrift voor het Binnenlandsch Bestuur.

Afl. 5 van deel 38 bevat de volgende opstellen: Beantwoording van het artikel van Dr. J. Bosscha over de Inlandsche theecultuur in de Februari-afl. van Deel 38, door A. F. Velders. — Besmettingsproeven, door G. L. Gonggrijp. — Nota over eenige bijzonderheden van den rijstbouw, door Oey Tjien To. — Landbouwonderwijs voor Java en Madoera,

door A. J. Koens. — Het kaartsysteem, een middel tot vereenvoudiging van publiekrechterlijke administratie en meer speciaal van die der belastingen, door B. Hulshoff. — Uit de binnenlanden van Java (het district Tjibalioeng, Bantam), door H. Th. Kal.

Het laatste artikel bevat zeer interessante mededeelingen omtrent godsdienst, taal en levenswijze der bevolking van het Soendaneesche district Tjibalioeng. Volgens den schrijver is de Tjibaloenger bekend om zijn stille, eenvoudige zeden en de zeldzaamheid der misdaden die bij hem plaats hebben. Zelden of nooit verschijnen Tjibaloengers als beklaagden voor den Landraad of politierechter, geregeld brengen zij van hun armoede de landrente op aan het Gouvernement en oprechtheid en goede trouw kenmerken hen. Prostitutie is niet bekend, terwijl de polygamie slechts bij enkele gegoeden voorkomt.

Na deze en andere loftuitingen klinkt het navolgende ietwat pijnlijk.

Er is inderdaad nog weinig voor het volk van Tjibalioeng gedaan, Hun hoofden, die hun belangen moeten behartigen worden bij voorkeur gekozen uit de minderwaardigsten van het gewest; hij die elders niet voldoet is voor deze geïsoleerde landstreek nog wel goed en de bevolking is het slachtoffer van deze opvattingen. Hun wegen onderhouden zij zelf, bruggen zijn er niet over breede rivieren. Hier vindt men overvaarten, die echter bij een eenigszins versnelden stroom niet zonder gevaar gebruikt kunnen worden, zoodat het verkeer telkens gestremd is. In den westmoesson treden de groote rivieren, die dit gebied doorsnijden, buiten hare oevers, wegen, desa's en rijstvelden worden elk jaar overstroomd, natuurlijk tot groot ongerief van de daar gevestigde bevolking.

Een zoutpakhuis is hier ook niet. Men moet palen ver loopen om een zoutpakhuis te bereiken, en als de zoutverkoopers de rivieren niet over kunnen, is men in de desa's soms dagen lang van zout verstoken. Met verlangen wordt dan ook tegemoet gezien, de invoering van het zoutbriketstelsel in dit district, waardoor op elke onderdistrictshoofdplaats zout te verkrijgen zal zijn, hetgeen voor de bevolking een groote verbetering wezen zou.

Weekblad voor Indië.

In No. 9 van den loopenden jaargang heeft R. B. (dat is ongetwijfeld Dr. R. Broersma) het over Inlandsche kunstnijverheid. Het betoog van den schrijver komt hierop neer dat men z. i. de inlander zal moeten leeren zijn kunstnijverheid toe te passen op het Europeesch gebruik. Volgens hem zijn het de heeren Cuypers en Mr. Vissering die in dit opzicht den goeden weg bewandelen, op wier initiatief op de Brusselsche tentoonstelling een gebouwtje (pendoppo) is opgericht, waar een aantal inlanders zullen worden werkzaam gesteld, enz.

Met de resultaten der tot heden gehouden pasars malam is de schr. maar matigjes ingenomen. Ook schuilt er volgens hem bij de vele bevorderaars der Javaansche kunstnijverheid wel eens een addertje onder het gras. Zoo vertelt hij dat er zijn „die bijvoorbeeld dure sarongs verkoopen, welke door inlandsche vrouwen zijn vervaardigd met langdurige inspanning en tegen een bitter klein loon. Sarongs voor 25 of 30 gulden verkocht, terwijl de inlandsche vrouw, die het kleedingstuk bewerkte nog geen tien gulden ontving voor eenige weken arbeids. Door de humaniteit en de behartiging van zulke particulieren die een fijn broodje weten te slaan uit slecht betaalden arbeid, komt de inlandsche kunstnijverheid niet veel verder."

Jammer dat Dr. Broersma die zonderlinge „bevorderaars der inlandsche kunstnijverheid" niet openlijk aan de kaak stelt!

Overigens bevat dit Nummer van het weekblad onder meer de navolgende opstellen: Multatuli-dag in het Vlamenland. — Het nieuwe lid van den Raad van Indië, A. J. baron Quarles de Quarles (met portret). — Het inlandsch ziekenhuis te Tjepoe (met afb.) door H. D. S. — Iets over groententeelt (vervolg), door V. M. A. B. — Het vervolg van De paupers. Roman uit de Indo-Europeesche samenleving, door Victor Ido. — Eindelijk zij gewezen op het slot der reisschetsen (aangevangen in No. 7 en vervolgd in No. 8) van den heer H. van Kol, getiteld: De smaragden gordel rond de stad Tripoli.

De Indische Mercuur.

Inhoud van No. 29: Robusta-koffie of Hybride-enten, door Dr. P. J. I. Cramer. — Invloed van het drogen op de kwaliteit der thee, door Dr. A. W. Nanninga. — De gouvernements-caoutchouckultuur in Ned.-Indië. — De resultaten der voorjaarsinschrijvingen van Sumatra- en Borneo-tabak. — Verslag van het mijnwezen over het 3e kwartaal 1909. — Emigratie van Javanen naar Sumatra's Oostkust. — Invoer op- en uitvoer van Java in 1910. — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen. — Financiëele berichten en verslagen. — Nieuwe Maatschappijen, enzoovoort.

Ten slotte nog eenige, sedert het vorig overzicht ontvangen publicatiën.

Schets van een Soembaneesche spraakkunst (naar het dialect van Kambera), door D. K. Wielenga, Missionair predikant te Soemba Pajeti (Batavia, Landsdrukkerij).

Bulletin No. 63 van de Maatschappij ter bevordering van het Natuurkundig onderzoek der Nederl. koloniën, waarin het Verslag van de Nieuw-Guinea expeditie van den heer Mr. Lorentz c. s., loopende van 25 Januari tot 4 April 1910.

Sport in het Indische leger (met afbeeldingen), in Eigen Haard, 1910, No. 30.

Statistieke gegevens omtrent de Indiën over 1908. Jaarcijfers voor het Koninkrijk der Nederlanden. ('s-Gravenhage, Gebr. Belinfante).

Vervolg opgave van bladen en tijdschriften welke nieuw ter lezing zijn gelegd in de Leeszaal, Laan v. Meerdervoort 195, Den Haag, die dagelijks, Zon- en feestdagen uitgezonderd, geopend is van 10 uur vóór- tot 6 uur namiddags.

De Javabode t/m 29 Juni 1910;
De Sumatrapost, idem;
Het Soer. Handelsblad t/m 28 idem;
Het Ned.-Ind. Effectenblad no. 25;
De Indische Mercuur no. 30;
Handelsberichten v/h Min. v. Landb. no. 175.

Leestafel HEULSTRAAT 17.

Opgave van dagbladen en tijdschriften, ter lezing liggend in de leeszaal van het Hoofdbestuur van „Oost en West", Heulstraat No. 17, den Haag, welke dagelijks, Zon- en feestdagen uitgezonderd, geopend is van 's morgens 9 uur tot 6 uur 's namiddags.

Museum voor Land- en Volkenkunde, verslag van het jaar 1909.

Inlandsche landraadvoorzitters en Inl. bestuursambtenaren door F. Fokkens.

Acht dagen in de Padangsche bovenlanden door L. C. Westenenk.

Inl. ambtenaren ter Sumatra's Westkust no. 1.

Tijdschrift Minankabau Vereeniging.

12e jaarverslag van den nationalen bond voor vreemdelingenverkeer in Nederland.

De Planter, Onze West, Sumatrapost, Sumatrabode, Javabode, Bataviaasch Nieuwsblad, De Padanger, De Sumatra Courant, De Surinamer Courant, Soerabaiasch Handelsblad, Nieuwe Soer. Crt., Deli Courant, Preangerbode, Javasche Courant, De Locomotief, 20 diverse Maleische bladen en tijdschriften.

Verscheidene periodieken, waaronder:

Hou en trou, Vrede door recht, De Stem van Indië, Tijdschrift voor economische geographie, Indologenblad, De Banier, Neerlandia, Jong Indië, De Boodschapper, Revue économique, Indische gids, Weekblad voor handeldrijvenden en industrieelen middenstand, Exportblad, Cultura, Deutsche Kolonial Zeitung, Sociaal Weekblad, Ned. Zendingsbode, Maandbericht van het Ned. Zendeling-genootschap, Indisch genootschap, Weekblad voor Ned.-Indië, Insulinde, Deutsche Wochenzeitung für Niederland und Belgien, en tal van andere brochures, jaarverslagen, enz. enz.

MEDEDEELINGEN.

Van het Dagel. Bestuur der Vereeniging.

In sub XVII van de notulen der jaarlijksche algemeene vergadering van 9 Juli 1910 (zie Koloniaal Weekblad van 14 Juli 1910 no. 28) is sprake van het feit, dat het bestuur der Studentenvereeniging te Leiden een verzoek heeft gedaan aan den heer Mr. Lorentz, om in de maand October a.s. eene lezing te houden.

Dit moet zijn: het bestuur der I n d o l o g e n - V e r e e n i g i n g te Leiden.

Officiëele Berichten.

Uit de Javasche Courant van 24 Juni 1910. No. 50.

Benoemingen, enz.

Civiel Departement.

Verleend: een jaar verlof aan den ass.-res. J. C. Meyer; den administrateur J. H. Th. Pieneman; den assistent bij het Dep. van Landb., Dr. Th. Valeton en den Directeur H. B. S te Semarang Dr. H. D Tjeenk Willink.

Ontslagen: op verzoek eervol de klerk te Djember G. F. Smith; de commies mej. E. A. Mallien; de id. te Muntok W. J. Trouerbach en de kl. mej. W. Coert.

Benoemd: tot contr. B.B., L. B. C. de Klerk; tot referendaris B.B., A. de Haze Winkelam; tot houtvester L. A. van der Ven, F. G. Uhl en J. C. van Ravenswaaij Claasen; tot leeraar H. B. S. te Semarang R. van Esveld; tot commies te Muntok A. Pattinasarany; tot gouv. van Celebes en onderh. W. J. Coenen, tot ambtenaar in- en uitvoerrechten W. J. G. Malga; tot adjunct-chef S. S. op Java 2e afd., F. N. Max en L. F. Botter; tot kantoorchef 1e klasse W. M. de Haas; tot commies 1e kl. G. S. v. Koetsveld en W. G. Broek; tot tijdelijk id. H. Harbord; tot leeraar bij de Kon. Wilhelminaschool H. J. Buijsman.

Geplaatst: in de res. Cheribon de contr. F. B. Batten, Madioen C. H. H. Snell, Semarang W. C. Adriaans; te Malang de onderwijzer W. H Philippo; te Buitenzorg K. J. van Damme; te Djokja W. W. Hakkert; te Sidoardjo J. Gouwentak; te Pamekasan J. B. Kreeft.

Militair Departement.

Verleend een jaar verlof aan den 1en luit. der inf. J. H. Velthuijsen; 2 jaar aan den kap. J. C. de Bruine, den 1en luit. J. M. van Gils.

Bevorderd: tot majoor de kapiteins Jhr. J. C. C. Sandberg en H. L. Bense; tot kapitein de 1e luit. A. F. J. Baptist en V. E. Segov.

Uit de Javasche Courant van 28 Juni 1910. No. 51.

Civiel Departement.

Verleend: een jaar verlof aan den comm. J. A. W. de Graaf; binnenl. verlof van vier maanden aan den gouv. van Atjeh H. N. Swart.

Ontslagen: op verzoek eervol de opzichter J. J. van Dongen; de administrateur A. de Burlet.

Benoemd: tot zoutverkooppakhuismeester te Semarang J. Burer; tot 1e Subst. griff. b/d R. v. J. te Semarang Mr. A. J. C. Nelissen; tot adm. pandhuisdienst L. F. Carlier; tot inspecteur boschwezen P. Schokker; tot stationscommies J. Ch. W. B. Kroese en Ch. R. Riet; tot adsp.-ingenieur J. E. A. von Wolzogen Kühr; bij den post- en telegr.dienst: tot commies 2e kl. H. F. Reichman, L. G. de Scheemaker, H. C. de Wit, P. F. Tremio en S. L. F. Catalani; tot regent van Tanralili (Celebes) Poenroe daeng Mangali; van Bonea (Saleijer) Moehama daeng Malewa.

Geplaatst: in de residentie Pekalongan de controleur L. B. C. de Klerk.

Benoemd: tot controleur in de residentie Oostkust van Sumatra Th. H. A. van der Ven.

Geplaatst: in de residentie Palembang de controleur J. D. de Roock.

Militair Departement.

Ontslagen: op verzoek eervol de kol. bij den gendienst Dr. V. J. Olivier; de luit-kol. der Inf. I. F. M. Dart, en de 1e luit. kwartierm. J. L. Verboon.

Verlengd: met een jaar het verlof van den 2en luit. der inf. J. D. A. van Gumster.

Bevorderd: bij het wapen der genie, tot luit.-kolde majoors A. S. Ruzette en F. W. P. Clignett; tot majoor H. van Tongeren.

Verleend: een jaar verlof aan den 2en machinist bij de gouv. marine Ch. G. S. Holliger.

No. 31. Donderdag 4 Augustus 1910. 10de Jaargang.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING OOST EN WEST

OPGERICHT DOOR KOLONEL G. E. V. L. VAN ZUYLEN, 21 MAART 1900.

„HET KOLONIAAL BELANG IS EEN ALGEMEEN NEDERLANDSCH BELANG."

Abonnementsprijs per jaar:	
Vrij aan huis of franco per post binnenland, bij vooruitbetaling	f 2.50
Voor Oost-Indië en het Buitenland	„ 4.—
Afzonderlijke nummers	„ 0.05

Prijs der Advertentiën:	
Per regel	f 0.15
Bij plaatsing van 500 regels	„ 0.12½
„ „ „ 1000 „	„ 0.10

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie", en gezonden aan de Presidente: 7a HEERENGRACHT, DEN HAAG.

Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, *51 Verhulststraat.*

Voor *Advertentiën* tot de Drukkerij „LUCTOR ET EMERGO", AMALIA VAN SOLMSSTRAAT, *Telefoon 4424*, beiden DEN HAAG.

Inhoud van dit nummer.

Het Hoofddoel der Vereeniging is:

Het verspreiden van populaire kennis omtrent onze Indiën onder gansch het volk en het bevorderen der welvaart in die gewesten, om zoodoende en ook door het verleenen van onderlinge hulp, warme belangstelling en liefde te kweeken tusschen Nederland hier en ginds.

Het lidmaatschap bedraagt als minimum f 2.— 's jaars (voor Indië en het buitenland minstens f 2.50). *)

Zij die f 5.— of meer contribueeren of een gift in ééns schenken van f 100.—, zijn donateur(trice).

Aan alle donateurs en leden wordt kosteloos en franco het ***Koloniaal Weekblad*** **toegezonden.**

*) Zie inteeken-biljet op de achterzijde van den Omslag. Verzoeke dit ingevuld te zenden aan het adres van den Secretaris van het Hoofdbestuur **E. van Assen,** *Heulstraat 17, Den Haag.*

Informatie-Bureau

(*Secretaris J. L. van Gennep*),

dagelijks — Zon- en feestdagen uitgezonderd — van 10—12 en 2—4 u., ten kantore **Heulstraat 17, 1ste verdieping.**

Zie overigens **Officieele Mededeelingen** ook van het Dagel. Bestuur en de Afdeelingen op blz. 8.

Uit de O.-I. Mail.

De Cholera te Soerabaja.

De correspondent van De Javabode schrijft begin Juli j.l. o.m.:

„De cholera is nu zoo goed als geweken uit onze gemeente en daar buiten in de afdeeling Soerabaja; de zeer weinige gerapporteerde gevallen, die iederen dag aan de dagbladen worden bekend gemaakt, worden al meer dan eens afgewisseld door nihil-opgaven, zoodat het niet lang meer zal duren, of de gevreesde ziekte zal hier geheel hebben opgehouden.

In vergelijking met de cholera-epidemie van 1901/02 is, hetgeen nu zoo goed als achter den rug is, een kleinigheid; toen werden 10.000 gevallen geconstateerd en nu van December 1909 tot ultimo Juni slechts 1100, waarvan 800 binnen de gemeente met 15.000 zielen en 300 in de afdeeling Soerabaja, zonder de hoofdplaats met 233.000 zielen, dus binnen de gemeente een veel ongunstiger percentage.

Voor de toekomst zijn voor de cholerabestrijding groote plannen gemaakt, die dit jaar voor een deel verwezenlijkt zullen worden.

Men gaat van het idée uit, dat de radicaalste methode van bestrijding bestaat in het verbieden van het gebruik van het kaliwater zoowel om te drinken als om te baden en kleeren te wasschen. Maar om dat verbod te kunnen uitvaardigen, moet iets anders daarvoor in de plaats gesteld worden namelijk bad- en waschgelegenheden en daarnaast openbare W. C.'s. Een commissie, bestaande uit den directeur der gemeentewerken, den patih, den ass.-wedana van Krambangan en het raadslid Van Ingen, zijn doende om een ontwerp te maken van 2 inrichtingen, op Kalangan een kleinere en op Pesapen een grootere, en de kampongs waar de meeste waschbazen wonen, en waar het goed met het geïnfecteerde water uit de rivier en de Krambangan-leiding gewasschen wordt. Die inrichtingen bestaan uit een overdekte en afgesloten hal, waarin twee groote vergaarbakken, een voor mannen en een voor vrouwen, om met de gajong te baden; vlak daaraan annex, 40 groote gemetselde bakken voor een 20-tal waschbazen, alle voorzien van water van de gemeentewaterleiding; een gebouw daarnaast zal uitsluitend dienen voor W.C.'s, bespoeld door het wegvlietende water van de bad- en waschinrichting. Op deze wijze denkt men elk jaar een paar inrichtingen te bouwen. De kosten van aanmaak is begroot op plm. f 4000 per inrichting, het onderhoud op plm. f 65 p. maand, voor toezicht f 25 en f 40 voor water, dat aan de drinkwaterleiding behoort betaald te worden, gerekend op 8 à 10 cent per kub. meter. De hoeveelheid water uit Kasri, waar de bronnen van de drinkwaterleiding liggen, schijnt genoegzaam te zijn voor een 20-tal van die inrichtingen.

Europeesche leerlingen op de Dokter-djawa-school.

Het Onderwijs merkt naar aanleiding van een bericht in het Bat. Nbl., dat de Gouverneur-Generaal gunstig gestemd zou zijn voor het denkbeeld om Europeesche leerlingen toe te laten op de school voor inlandsche artsen het volgende op:

„Wanneer werkelijk nu of later tot dezen diepingrijpenden maatregel wordt overgegaan, mag men naar onze meening wel eens het volgende overdenken.

De Inlandsche leerlingen, die de S. t. o. v. i. a. bezoeken, vormen een soort selectie van Inlanders en ondanks dat valt er nog in den loop van den cursus een betrekkelijk groot percentage af.

Als Europeanen tot de S. t. o. v. i. a. worden toegelaten, zullen deze geen uitgezochte leerlingen zijn, daar het admissie-examen gemakkelijker is dan dat voor de H. B. S. Wanneer wij nu verder in aanmerking nemen, dat op zijn minst genomen drie kwart van de hoogere burgerscholieren het niet tot het eindexamen brengen, en dat de cursus aan de S. t. o. v. i. a. langer duurt, dan vreezen wij dat van de toegelaten Europeanen er maar een hoogst enkele het brengen zal tot „Indisch arts."

Wij gelooven daarom, dat, als de regeering overgaat tot algemeene openstelling der artsenschool, er diepgaande wijzingen moeten worden aangebracht in de voorwaarden van toelating; dat minstens geëischt zal moeten worden einddiploma van een driejarigen cursus, opdat men eenig meer vertrouwen kan hebben in de studielust en de Ausdauer der leerlingen meer dan het tegenwoordig toelatingsexamen geven kan."

In het weekblad Jong-Indië schrijft Z(aalberg) naar aanleiding dezer kwestie:

„Natuurlijk zullen er zijn die hiertegen in verzet komen, al mag ik er met voldoening op wijzen dat, sedert ik het onderwerp aan de orde stelde, de openstelling der artsenschool nog maar heel weinig bestrijding vindt. Natuurlijk zullen er ook zijn die van een dergelijke halve opleiding niets willen weten, geen halfbakken rechters of dokters willen hebben. Voorstanders ook der leuze: alles of niets. Maar ik schaar mij aan de zijde dergenen, die liever een half ei hebben dan een ledige dop; en bovendien, als maar eerst het beginsel zegeviert, kunnen wij nader zien. Uit den plattelands-heelmeester is wel de tegenwoordige geneesheer gegroeid, en de evolutie voltrekt zich het best geleidelijk, zonder schokken.

Het is zaak nu van den gunstigen wind te profiteeren. Nu men zich overtuigd kan houden, dat een eventueel verzoek van belanghebbenden tot openstelling der school tot opleiding van inlandsche geneeskundigen op den steun van den gouverneur-generaal kan rekenen, is het oogenblik gekomen om een zoodanig onderzoek in te dienen.

Daarom herhaal ik de vraag: wie neemt het initiatief om een dusdanig verzoek, waaruit van een algemeenen wensch spreekt, op touw te zetten?"

Opening der Prinses Juliana-school.

4 Juli j.l. werd te Batavia de Hoogere Burgerschool voor meisjes, genaamd de Prinses Juliana-school, een Instituut der Zusters Ursulinen, te Weltevreden geopend. Voor de plechtigheid waren tegenwoordig de Directeur van Onderwijs, Eeredienst en Nijverheid, de Resident van Batavia, de Provicaris, als vertegenwoordiger van Monseigneur Luypen, de Inspecteur van Middelbaar Onderwijs en de Eerwaarde Heer Hellings, commissaris der school.

Onderwijzers zonder Hoofdacte.

Het Onderwijs is het geheel eens met het Nieuws van den Dag v. N.-I. betreffende een klacht der z.g. minimum-lijders, onderwijzers-zonder-hoofdacte, die klaagden dat zij met f 175 niet met hun gezin konden rondkomen.

„Wij geven toe, zegt Het Onderwijs, de positie is niet schitterend, maar is het niet wat overdreven om te spreken van „een heel gezin"! En aan de enkelen, die misschien een heel gezin hebben, vragen wij: Mag men niet van een onderwijzer verwachten, dat hij alleen huwt, als hij zeker is een gezin te kunnen onderhouden? En is het dan, de toestanden in Indië kennende, niet een beetje onvoorzichtig van hem, te huwen, zoolang hij de hoofdacte niet heeft.

Toch is er een lichtpunt, zegt het blad. Wie studeert voor de hoofdacte en gaat aanpakt is na 3 jaar klaar. Dan wordt zijn betrekking langzaam maar zeker heel wat beter. Hoevelen zijn er niet in Ne-

derland, bij wie zulk een verbetering van het toeval afhangt? Intusschen, er is gegronde hoop, dat ook voor niet-hoofdacte-bezitters de salarissen omhoog gaan.
Als dat er dan maar niet toe leidt om den stroom van dezulken uit patria grooter te maken!"

Regents-benoemingen.

Einde Juni jl. heeft, zoo meldt het N i e u w s v. d. D a g v. N.-I. o. m., de Regent van Bondowoso, Raden Adipati Ario Karto Soebroto, het tijdelijke met het eeuwige verwisseld, en nu wordt gevochten om den ledigen boepati-zetel.

Gewoonlijk is bij het openvallen van een regents vacature het aantal sollicitanten voor die hooge betrekking groot, maar ditmaal zijn er zeer veel candidaten, want in de residentie Bezoeki treft men tal van Inlandsche ambtenaren aan van hooge afkomst, bijv. zoons van overleden regenten, afstammelingen of verwanten van Madoereesche vorsten, die allen volgens art. 69 van het Regeerings Reglement vermeenen aanspraak te hebben op het boepatischap.

En des te grooter is de strijd, omdat het zich laat aanzien dat de zoon van den overledene, de aangewezen opvolger van dezen, niet de plaats van zijn vader zal innemen, omdat hij nog zoo jong is, nauwelijks achttien jaar. Hij bekleedt dan ook nog maar de nederige betrekking van djoeroetoelis. Tenzij de Regeering, evenals in vroegere jaren wel eens is voorgekomen, wanneer er n.l. slechts kwestie is van een paar jaar, in een dergelijk geval een Patih tijdelijk belast met de waarneming van de vacante regents-betrekking, totdat de daarvoor bestemde persoon „mondig" wordt verklaard.

Onder de vele candidaten moet zich ook bevinden de Assistent-Wedono van Soekowono, een flink ambtenaar en een familielid van den overleden Regent.

Ook zou zich candidaat hebben gesteld de actieve Wedono van Panaroekan, een zoon van den ex-Regent van Probolinggo, en gehuwd met een Regentsdochter.

Maar van al de candidaten zou de meeste kans hebben de Hoofddjaksa van den Landraad te Bondowoso, eveneens een flink ambtenaar en van hooge afkomst; twee zijner broeders zijn ook Regent, n.l. de Boepatis van Probolinggo en Sitoebondo.

Wie de uitverkorene is, zal wel over een paar weken blijken.

De werving.

Te Tandjong Priok werden 2 Juli weer 45 javaansche koelies aangehouden, die naar Singapore zouden gebracht worden. Daar de menschen bij hun voornemen volhardden en verklaarden geheel vrijwillig derwaarts te vertrekken, moest men hen wel laten gaan.

Naar Australië?

Uit Soerabaja werd aan het B a t. N b l. geseind (ook de N. S o e r. C t. had het bericht), dat de Hertog Hendrik, de De Ruijter en de Holland vermoedelijk zouden worden aangewezen voor een eskaderreis naar Australië, die eenige maanden zou duren.

Naar D e J a v a b o d e vernam, was nog niet tot zulk een eskaderreis besloten.

Een voorstel in dien geest is wel door het marine bestuur gedaan, maar het antwoord daarop is nog niet uit Nederland binnengekomen.

Waarschijnlijk is het echter niet, dat het ongunstig zal luiden.

Men zal zich wellicht herinneren, dat wij eenigen tijd geleden meldden, hoe gunstig de uitkomsten van den vorigen eskadertocht (die naar Japan) uit een marine-oogpunt waren geweest, en hoe de marine-autoriteiten hier te lande het plan hadden, die zoo het eenigszins kon, jaarlijks te doen herhalen.

Komt de toestemming, wat, gelijk wij zeiden, te verwachten is, dan zal de reis vermoedelijk eind Augustus of begin September aanvangen.

Men komt dan tegen dat het lente is, in Australië aan, de beste tijd voor een bezoek aan dat land.

Welke schepen c. q. voor de reis zullen worden aangewezen, staat nog niet vast.

Het land Kandanghaoer.

Den 1n Juli heeft de resident van Cheribon zich naar het door het gouvernement aangekochte land begeven, waarop namens de Landbouwmaatschappij Kandanghaoer, en in tegenwoordigheid van 't grootste deel van het personeel, de overdracht van het land op eenigszins plechtige wijze heeft plaats gehad. Voorloopig zal met de exploitatie van het land op den bestaanden voet worden voortgegaan, terwijl ook de employées tijdelijk in dienst blijven, doch uit den aard der zaak door het gouvernement bezoldigd worden. Ook met de heffing der tjoeké wordt voorhands voortgegaan. De verschillende regelingen ten aanzien van de heffing van landrente, heerendiensten, hoofdgeld, enz., zullen vermoedelijk eerst met ingang van het volgend jaar worden ingevoerd.

Ter voorbereiding dezer maatregelen is dezer dagen de controleur van Brebes (residentie Pekalongan) naar de afdeeling Indramajoe der residentie Cheribon overgeplaatst.

Taxi-auto's.

De Bataviasche bladen melden, dat de eerste der taxi-auto's van de Maatschappij „het Centrum" begin Juli te Batavia is gearriveerd. Omdat het evenwel wat gek staat met één taxi den dienst te openen, zou deze eerste wagen voorloopig, d. w. z. in afwachting van de andere taxi's, die met de „Tambora" den 9en hier verwacht worden, als gewone huur auto dienst doen.

Het tarief is matig gesteld: f 7.50 voor het eerste, f 6 voor elk volgend uur. Dat is niet veel duurder dan te Amsterdam, waar het eerste uur f 6 kost, en ieder volgend uur f 5 kost, en de hoogere prijs is verklaarbaar, aangezien de wagens zwaarder moeten zijn, opdat men er ook mee naar Buitenzorg of Soekaboemi kan rijden.

Geen Balzaal aan het Paleis.

Naar D e J a v a b o d e vernam, zal op verzoek van Z. Ex. den gouverneur-generaal, geen balzaal worden gebouwd tusschen de paleizen van Rijswijk en het Koningsplein, maar in de plaats daarvan een audiëntiezaal worden gemaakt. De plannen hiervoor werden door Z. Ex. overwogen.

Emancipatie.

Te Batavia kon men onlangs, zoo schrijft D e J a v a b o d e, een Inlandschen bruiloftstoet zien gaan, komende uit Gang Arang, een der obscure zijsteegsteegjes van de Salembaweg.

Het bruidspaar voorop, in... e e n a u t o.

Daarachter een dertigtal sado's met guirlandes en vlaggen versierd.

Wanneer de inlandsche bruiloft per aeroplaan? vraagt het blad.

WEST-INDIË.

SURINAME.

Het vraagstuk der kolonisatie is hier weder aan de orde gesteld, door de verschijning van het rapport der commissie, in Maart 1909 benoemd om van advies te dienen over de vraag of de immigratie van gezinnen van Javanen, van Britsch-Indiërs, en van andere tropische of sub-tropische gezinnen op groote schaal naar Suriname mogelijk is.

De commissie komt tot de bescheiden meening een proef te nemen met eenige gezinnen van het eiland Madeira.

Dit klopt niet met den eisch, dien de commissie aan de immigratie stelt, n.l. wordt in het rapport betoogd, dat er kolonisten moeten komen in Suriname, die onze taal, zeden en gewoonten zullen overnemen, dat de kolonisatie moet leiden tot een samensmelting van rassen, die geen afbreuk doet aan onze volkseenheid.

D e W e s t wijst op een minder gewenschte versterking der bevolking:

De afgeloopen week kwamen hier weder 28 Chineesche emigranten aan. Volgens hun zeggen, zijn er weldra nog 21 te wachten.

Deze trek neemt toe.

De laatste jaren doen herhaaldelijk zulke clubjes hun intrede in de kolonie.

Die immigranten versterken een klasse in onze samenleving, welke in weerwil van den bevolkingsnood, al te ruim vertegenwoordigd is. Allen begeven zij zich in den handel. Hoe klein onze stad is, die clubjes vinden steeds plaatsing. Niet dat deze lieden noodig zijn, doch de Chinees laat niet gaarne zijn rasgenoot in de koude staan. Zij bezitten een soort solidariteitsgevoel, hetwelk anderen ten voorbeeld mogen nemen.

De heer Pattenson, die hier eenigen tijd vertoefde als vertegenwoordiger van 'n Londensch rubbersyndicaat, is naar Europa teruggekeerd. Men zegt, dat hij optie heeft genomen op eenige plantages.

De heer Pattenson heeft als zoovele anderen een goeden dunk van de toekomst der rubbercultuur in de kolonie, meldt D e W e s t.

Wat de zaak-Killinger aangaat, zal het nog wel een maand of zes weken duren eer het strafgeding te Paramaribo voor het Hof van Justitie komt. Er worden nu reeds stappen gedaan om Killinger zijn strafthijd in Holland te doen ondergaan, om alle pogingen tot ontvluchting af te snijden, die bij de toestanden te Paramaribo meer kans van slagen hebben dan in Nederland.

De bacove-commissie uit Demerara is weer uit Paramaribo vertrokken. D e W e s t heeft zich ge-

FEUILLETON.

De bewoners dezer landen.*)

REISSCHETSEN

van

H. VAN KOL.

> Beneath a spacious palm, the wicked wight
> Was placed; and to his lute, of cruel fate
> And labour harsh, complain'd, lamenting man's estate.
> THOMSON. *The Castle of Indolence.*

Voor een ethnograaf is Tripolitanië een land van belofte; talrijke rassen en hun kruisingen kan hij er waarnemen, in aanraking komen zoowel met de meest beschaafde als met de achterlijke en vrij primitieve vertegenwoordigers van het menschdom.

Naast de aloude Berbers vindt men er Arabieren en Mooren, hier in vaste woonplaatsen vereenigd, ginds zwervende als nomaden. Negers van velerlei stammen wonen er naast Turken, benevens Joden met een roemrijk verleden en een talrijke kolonie Maltezers. En alle dezen hebben hun eigen geschiedenis, doorliepen een verschillende evolutie, belijden uiteenloopende godsdiensten, onderscheiden zich door karakter en leefwijze, haten dan wel verachten elkander, al geven ze slechts zelden uiting aan die gevoelens.

In de hoofdplaatsen leven de Mooren; op 't platteland de nomadische Arabieren (Bedouïnen), alom vermengd met negers, terwijl de Maltezers zich in Tripoli en de Joden zich eveneens in deze stad en enkele andere centra vestigden. Geographisch laat zich de bevolking verdeelen in verband met de gesteldheid van den bodem: langs de kusten de Arabieren met vaste woonplaatsen; in het meer bergachtige achterland de zuivere Berbers en Arabieren; in de onvruchtbare steppen der woestijn de nomaden, en een van Noord tot Zuid toenemend aantal negers alom verspreid. Van de 910.000 inwoners belijden alleen de 15.000 Joden en 5000 Maltezers en Kopten niet den godsdienst van Mohammed.

Berbers is de algemeene naam der oorspronkelijke bevolking van Islamietischen stam, die eenmaal het noordelijk deel van Afrika bewoonde van de Roode Zee tot aan den Atlantischen Oceaan en van de Middellandsche Zee tot aan de negerlanden van Soedan. In de 7e eeuw door de Arabieren overvleugeld en teruggedrongen, worden zij thans nog 't zuiverst aangetroffen in Algerië en langs den Boven-Nijl; in zuidelijk Algerië benevens Kabylië, en in 't Westen van Marokko. In Tripolitanië vindt men ze vooral in de afgelegen berglanden en in de oasen Andschila en Dschofra; in het Westen meer dan in het Oosten. Elders zijn zij sterk met Arabisch bloed vermengd en reeds voor een groot deel opgeslorpt door hun overwinnaars. Meest allen landbouwers of herders, voelen zij zich geenszins verwant aan de Arabieren, en steunden steeds gaarne den Turkschen invloed tegen de nomaden der woestijn.

De dappere Touaregs vormen in Tripolitanië een hunner machtigste stammen. Steeds gebrek lijdende in hun arm land, zijn zij wel genoodzaakt met hun groote rijkameelen op groote afstanden te gaan rooven om zich voedsel te verschaffen. Het is een goed gebouwd, zeer donker gekleurd volk met lang haar en dadelijk te herkennen aan een zwarten doek (litam) voor het gelaat, waarvan alleen de woestblikkende oogen vrij blijven. De roovers belemmeren den karavanenhandel en zullen eerst verdwijnen, wanneer spoorweg en telegraaf dezen belangrijken verkeersweg tusschen het barbaarsche negerland en het beschaafde Europa hebben vrij gemaakt. Ook behoorlijke irrigatie zou medewerken, om door cultuur van den bodem deze nomaden te herscheppen in rustige en vreedzame landbouwers, wier behoeften dan

*) Overgenomen uit het *Weekblad voor Indië.*

wend tot den vertegenwoordiger der United Fruit-Company aldaar, den heer Williams, met de vraag of de Fruit Co. eventueel geneigd zou zijn met het Gouvernement van Demerara een contract aan te gaan voor den opkoop van bacoven?

De heer Williams antwoordde, dat hij de commissie, op den dag van haar aankomst in de kolonie, heeft medegedeeld, dat de Fruit Co. deze zaak zelfs niet in overweging zou kunnen nemen, omdat hetgeen de Fruit Co. zelf produceert in verschillende landen of bij contract opkoopt, voldoende is om in de behoeften van de markt te voorzien.

In „The Argosy" van Demerara staat, dat wederom van uit Nickerie het voorstel is gedaan aan Demerara om medewerking ten einde door een politiebarkas op de Nickerie-rivier het wederzijds overloopen van arbeiders te beletten. Het Institute of mines and forests in Demerara heeft echter weinig zin daartoe mede te werken, daar het overloopen van arbeiders van den Engelschen kant naar Nederlandsch gebied, veel zeldzamer voorkomt dan het omgekeerde. Ook een standpunt, al is het niet bijster loyaal! merkt de D e W e s t op.

CURAÇAO.

De A m i g o e ontleent aan E l T i e m p o gunstige berichten omtrent de steenkolenmijn van Naricual in Venezuela en vreest, dat daar de tegenwoordige exploitant met een weinig bescherming van gouvernementswege de steenkolen goedkooper zal kunnen leveren, dan voor die in de Vereenigde Staten op-Trinidad en Curaçao wordt betaald, dat voor de haven van Curaçao hoogst nadeelige gevolgen zal kunnen hebben.

De president van den staat Zulia in Venezuela heeft persoonlijk zorg gedragen voor de toezending van een partij nieuw bereid stroo, met het verzoek aan den heer Henriquez, te willen zien, of het zóó goed was. Zulk een bereidwillige medewerking verdient een woord van lof.

WAT DE INLANDER ZEGT.

Een bezoek aan een Javaansch dorp in het hooge gebergte en hetgeen daar werd vernomen. — Aan de „Pantjaran Warta" van 13 Mei 1910 no. 103 wordt het navolgende ontleend:

Het morgenrood tooide reeds den hemel en weldra spreidde de zon over het kleine, in het hooge gebergte gelegen gehucht, bestaande uit slechts vijf schamele inlandsche woningen, hare koesterende stralen uit en deed 't met dauw bedekte rijstgewas op 't veld schitteren in al zijn kleurenpracht.

De koele Zuidenwind deed de bladeren der vele klapper- en pisangboomen wuiven als brachten zij hunne eerbiedige morgengroeten aan de nederige bewoners van het dorp.

De inlandsche vestiging, waarvan hier sprake is, was niet gemakkelijk en slechts na verscheidene bergstroomen te hebben doorwaad, langs een smal pad, te voet te bereiken, doch vóór dag en dauw daar aangekomen, zag de wandelaar-schrijver het dessavolk reeds in den vroegen ochtend bezig aan het binnenhalen van den rijstoogst, terwijl de jongens zich onledig hielden met de bewaking van het vee en, hetzij op den rug van karbou of sapi, hetzij aan de hand, deze dieren geleidden op de reeds afgesneden rijstvelden.

De oogst gaf blijkbaar aanleiding tot een zeer tevreden en opgewekte stemming onder de dorpsbewoners, want allerwege werden bij den arbeid Javaansche liederen op de bekende wijzen geneuried of gezongen. Deze zorgelooze lieden konden zich gelukkiger gevoelen dan zoovele hunner landgenooten in de steden die daar groote verteringen maken en toch zoo dikwijls bij den dag en op schuld ten koste van anderen leven.

Het dorp lag aan den voet van een hoogen bergtop en in de nabijheid van 'n snelvlietenden en kristalhelderen stroom, waarvan de bedding gevuld was met rolsteenen van allerhanden omvang.

Iedere woning — er waren vijf — had haar eigen erf, ter grootte van 25 vierk. toembak (vadem) dat omgeven was door een levende haag, waaraan de karbouwen reeds veel schade hadden toegebracht.

Op het achtererf trof men de vruchtboomen en eenige aanplantingen van tweede gewassen aan.

De eigenaar van één dier woningen was de verpersoonlijkte Javaansche gastvrijheid, bood zijne gasten zindelijke matten aan met uitnoodiging om plaats te nemen en stelde de vruchten van zijn erf ter beschikking van de hem onbekende bezoekers.

De woning van den gastheer was geheel van bamboe vervaardigd en had eene waarde van 5 gulden.

Zijn aandeel in de communaal bezeten sawahs bedroeg één halve bahoe.

Ook was hij heerendienstplichtig.

Zijn rijstoogst was bijna binnengehaald, doch, ondanks dat feit, bedroeg de geheele voorraad rijst in zijne woning slechts 1½ picol.

Zulks trof den bezoekers doch zij kregen, op navraag, de toelichting, dat reeds aan eenige verplichtingen was voldaan.

Bij het begin van de sawahbewerking, had hij, wegens gebrek aan eigen vooraad, 2 picol zaadpadie moeten opnemen uit de dessa-loemboeng, waarvoor na afloop van den oogst 3 picol moest worden teruggegeven.

Deze voorwaarde vond hij billijk, want bij gegoede dessabewoners betaalt men, onder gelijke omstandigheden 4 picol terug.

Voorts was 1 picol bestemd voor betaling van het hoofdgeld, 1 picol voor het inhuren van vee, en 1 picol wegens uitstaande schulden.

Rekenende dat de halve bahoe 9 picol rijst opbracht, zoo bleef er voor het gezin, gedurende één jaar 3 picol aan voeding over, d. i. bij lange na niet voldoende voor twee voedingsmalen per dag.

Merkwaardig is het in de Nieuwsbladen te lezen, dat de vreemdelingen de toestanden op Java loven en prijzen, doch men moet dat welwillende oordeel laten voor hetgeen het is en het beschouwen als een droom van lieden, die geheel en al onbekend zijn met de werkelijke toestanden en het moeilijk bestaan van het Javaansche volk.

Ook is het vreemd, dat de Regeering, onder de beschreven omstandigheden, bij de bestaande geringe voeding van den kleinen man, aan de Javanen, die naar Singapore en de Straits-Settlements willen vertrekken, moeilijkheden in den weg legt.

Het doel van het bestuur daarbij is te waken tegen de bekende slechte praktijken van de wervers, maar het verliest daarbij uit het oog, dat de Javaan in de Straits-Settlements beter bestaan en meer toekomst heeft dan op de landbouwondernemingen in de residentie Oostkust van Sumatra.

Wel is waar wordt in de Straits-Settlements ook een schriftelijk contract verlangd, maar wanneer men te Singapore is aangekomen, weet de contractant precies waar hij aan toe is en wordt hem door een heer het juiste bedrag der schuld opgegeven.

Daarna worden de contractanten naar de klapperaanplantingen van Malakka gezonden en ontvangt ieder een stuk grond ter uitgestrektheid van drie à vier bahoe, welke hij met klappers moet beplanten.

Zoolang die nieuwe aanleg nog niet rendeert, kan steeds geld worden opgenomen, zoowel voor eigen voeding als voor aanschaffing van klappers en ander plantmateriaal.

Doch gewoonlijk kan men na 9 maanden tijds reeds rondkomen met den verkoop van hetgeen de andere aangeplante gewassen als rijst of de vruchten van de vruchtboomen opbrengen.

Na verloop van 3 jaren heeft een klapperaanplant reeds verkoopwaarde en wordt hij door den geldschieter op openbare verkooping geveild en brengt

toenemen. Reeds nu is het hier en daar merkbaar.

De Arabieren, die na Mohammed hun rijk in drie werelddeelen uitbreidden, speelden vooral een belangrijke rol in Afrika, tot in het hartje waarvan zij doordrongen en waar zij nog steeds een grooten invloed uitoefenen. In Tripolitanië, sterk vermengd met de inheemsche rassen — Berbers en negers —, is het zuivere Arabische type met zijn gebogen neus een zeldzaamheid geworden, al steekt hun meer bleek en ovaal gelaat soms nog sterk af tegen dat der Berbers met hun vooruitspringende jukbeenderen. Ongeveer de helft hunner zijn nog nomaden, en worden daarom meestal onder den naam „Bedouïnen" aangeduid, in tegenstelling met hen, die van landbouw en handel leven, de „Hadaris". Afkeerig van alle individueel grondbezit, blijven hun zwerftochten toch in den regel tot een vast deel der woestijn beperkt, en velen dezer nomaden komen zelfs nooit in Tripoli, het éénige punt der Noordkust van Afrika, waar de Islam nog despotisch heerscht.

Mooren noemt men de afstammelingen der Arabieren en de verschillende lagen der andere bevolking, voornamelijk de Berbers, waarvan zij zich in zeden en gewoonten echter even sterk onderscheiden als van de Bedouïnen. Een juiste grens voor dit volksdeel is moeilijk aan te wijzen, al wonen ze bijna uitsluitend in de steden en steekt hun weeldierige kleeding, met doorschijnende burnous, zijden broeken en geborduurde vesten sterk af tegen den soberen, eenvoudigen mantel van den Arabier en den baracan vol gaten van den Berber.

Aan een karakterbeschrijving der Islamieten durf ik mij niet wagen; „l'âme Arabe" blijft een onoplosbaar raadsel, zelfs voor hen, die lange jaren in dagelijksche aanraking kwamen met hun mannen of vrouwen.

Van arbeidslust en plichtsbetrachting zal wel niemand hen verdenken; de Islam zelf is trouwens een godsdienst vijandig jegens den akkerbouw en vriendelijk gezind voor het nomadendom, waaraan hij zijn oorsprong ontleende. Dat zij, althans de meer beschaafden onder hen, hoffelijk zijn, vriendelijk en gastvrij, wordt door velen erkend. Trouw en eerlijk zijn zij, volgens de meeste reizigers, alléén zoolang en wanneer zij niet anders kunnen zijn; liegen schijnt hun anders tot een tweede natuur geworden. Sober in de hoogste mate, zoowel in spijs als drank, komen — althans in Tripoli — moord en doodslag zelden voor, tenzij bij wijze van bloedwraak, en de meeste diefstallen zijn een gevolg der heerschende ellende.

Hun eenvoudige en sierlijke wijze van groeten kan de vreemdeling zich spoedig eigen maken. Men brengt met een snel gebaar de rechterhand aan hart, lippen en voorhoofd en geeft daarmede te kennen: „Mijn hart klopt slechts voor u, mijn lippen zullen uw lof verkondigen en mijn gedachten zijn steeds aan u gewijd."

De inboorlingen herhalen deze beweging talloze malen, zelfs wanneer men iets uit hun handen aanneemt. Omgekeerd als bij ons, groet de meerdere den mindere het eerst, wat dezen het recht geeft daarop te antwoorden, en wat bij ons in de praktijk heel wat zinledig hoedafnemen zou besparen.

Wel ontmoet men in de straten van Tripoli kleederdrachten van allerlei soort, zoowel wijde als nauw aansluitende, rijke als armoedige; de negers loopen half naakt. Gaat een zwaarlijvige burger voorbij met een pofbroek en veel blauw in den tulband, dan is het een Israëliet; zoo niet, dan staat men tegenover een Arabier. De landlooper loopt er rond gehuld in een vuil hemd, rooden gordel en linnen broek. Hoofddeksels ziet men er in verschillende kleuren en velerlei vormen, al naar den landaard der dragers. Tulbanden, chéchias (in Egypte fez), hoofddoeken, mutsen en stroohoeden volgen elkander in bonte verscheidenheid op.

dan op zijn minst genomen 400 dollar per aanplant op. Wordt de contractant kooper, hetgeen dikwijls geschiedt dan trekt de geldschieter het verschuldigde van de koopsom af en is eerstgenoemde de volle eigenaar van zijne bezitting.

Ware hij op Java gebleven, dan zou hij nimmer de welgestelde man geworden zijn die hij sedert den koop is en zou hij nimmer in staat zijn geweest hadji te worden, hetgeen hij thans wel zou kunnen doen.

Geen wonder dan ook, zegt de schrijver, dat de Javaan de voorkeur geeft aan een contract in de Straits-Settlements en dat de landbouwondernemingen in Ned.-Indië moeite ondervinden bij de werving van Javaansche werkkrachten.

WAT DE CHINEES VERTELT.

De opening van het Chineesche Parlement. — De reeds bestaande beweging om gedaan te krijgen, dat het Chineesche Parlement geopend wordt vóór den door den overleden Keizer van China vastgestelden termijn van negen jaren, heeft, volgens mededeeling voorkomende in de **„Bintang Soerabaija"** van 13 Mei j.l. no. 106 een krachtigen steun verkregen in Groot-China zelf.

De provinciale raden van Hokian, Kweitjou, Sjantoeng, Kirin, Kiangski en Anhwei, zoomede drie provinciale raden in Mandsjoerije, hebben n.l. middels persoonlijke gevolmachtigden, aan de Chineesche Regeering kennis gegeven, dat de spoedige opening van het Chineesche Parlement wordt verwacht en dat alles in de provinciën daarop voorbereid is.

De Kamer van Koophandel te Nan Tjong Foe heeft zich bij die actie aangesloten.

Deze gemachtigden, die thans nog te Peking verblijf houden, hebben van daar uit circulaires naar de provinciale raden gezonden, waarin de noodige aanwijzingen zijn gegeven op welke wijze ten deze verder moet worden gehandeld.

Daarbij is een lijst gevoegd van alle namen van personen, die tot bereiking van het beoogde doel willen medewerken.

Voorgesteld is geworden in de maand Juli 1910 te Peking of te Shanghai samen te komen ter bespreking van hetgeen plicht zal voorschrijven.

De oplossing dezer belangrijke aangelegenheid, wordt met belangstelling, ook door de Ned.-Indische Chineezen tegemoet zien.

Zij schijnt moeielijk te zijn voor de Chineesche Regeering, waar zij geplaatst is tusschen het bevel van den overleden Keizer en den drang van het intellectueel gedeelte van het volk, dat niet van plan is, zich met een kluitje in het riet te laten sturen.

Behalve de Prins Regent zijn de leden der dynastie beslist tegen den gevraagden maatregel, als zijnde voor hun gezag en invloed schadelijk.

Vroeger had de Chineesche Regeering alleen te doen met een intelligent deel van het volk in Groot-China zelf, maar thans ontmoet zij ook reeds op haar weg afgevaardigden van émigranten, die eveneens den weg van vooruitgang op willen.

Te Nanking bevinden zich Chineezen van Java afkomstig, met het doel de Nijverheidstentoonstelling aldaar te bezoeken.

Doch eenmaal te Nanking zijnde, is men niet zoo heel ver van Shanghai en Peking verwijderd.

Ook zou het geen verwondering behoeven te wekken als er Chineezen van Padang en Makassar naar Nanking waren vertrokken.

Gevolmachtigden van de Straits-Settlements zijn reeds lang op weg naar China en maken, in tegenstelling van onze Chineezen, niets geen geheim van hunne opdracht.

In Europa is men van meening dat het Chineesche volk voor de verkrijging van grondwettelijke rechten nog niet rijp is, doch volgens den schrijver kan zulks eerst blijken nadat het Parlement eenigen tijd heeft gewerkt.

Zulk een Parlement zou, hoe men dit onderwerp ook beschouwe, van een verdeeld China een geheel China maken en dat is het wat het land noodig heeft wil het niet ten onder gaan.

De Chineesche financiën. — De financiën van Groot-China, baren der Chineesche Regeering veel zorg.

In de maand April van dit jaar moest de Prins Regent tot zijn groote ergernis vernemen, dat de uitvoering van vele reeds voorgenomen en gewichtige bestuursmaatregelen moest worden uitgesteld, wegens gebrek aan geld en dat de Chineesche Minister van financiën last had gegeven de bevolen vermindering van 20 pCt. op de bezoldigingen van alle Chineesche landsdienaren te doen ingaan met den dag van 9 Mei j.l.

Of die maatregel nu de Chineesche Staatskas zal vullen wordt in de **„Bintang Soerabaija"** van 13 Mei j.l. no. 106 in twijfel getrokken.

Men begrijpt wel dat het de bedoeling van den minister van financiën is geweest op zijne wijze de geldelijke belangen van Groot-China te behartigen, maar tevens wijst de invoering van dien maatregel aan dat die bewindsman geen duidelijk besef heeft van hetgeen in den tegenwoordigen tijd voor Groot-China noodzakelijk is.

Verbetering van den financiëelen toestand zoeke men niet in vermindering van de bezoldigingen der landsdienaren, maar meer in een rechtvaardige en oordeelkundige verdeeling der Staatsinkomsten.

Zoo kunnen de jaarwedden van vele hooge Staatsdienaren worden verlaagd, terwijl die van de kleine ambtenaren moeten worden verhoogd en uit de staatskas betaald. Voor allen moeten de bij-inkomsten worden afgeschaft.

De jaarwedden moeten zoodanig zijn geregeld dat de titularissen zich niet behoeven te werpen op allerhande ongeoorloofde praktijken, die ten slotte toch zijn ten nadeele van den kleinen man.

Meer uitgebreid Lager Onderwijs voor alle nationaliteiten en rassen in Nederlandsch-Indië. De **„Bintang Soerabaija"** van 7 Mei 1910, no. 101, houdt in het bericht dat bij gouvernementsbesluit van 5 Mei j.l. het bestaande Europeesch Schoolreglement belangrijk is gewijzigd en het meer uitgebreid Lager Onderwijs onder het bereik is gebracht van alle nationaliteiten en rassen in Ned.-Indië.

Na afloop van den driejarigen cursus wordt thans door de leerlingen een examen afgelegd en hun, die daaraan hebben voldaan, een eind-diploma uitgereikt

Dit diploma staat gelijk met dat van de 3e klasse Hoogere Burgerschool met 5-jarigen cursus en met dat van den 3-jarigen cursus van de Wilhelminaschool.

De nieuwe scholen worden voorloopig opgericht te Batavia, Semarang, Soerabaja, Solo, Djocja, Bandoeng en Padang, terwijl het onderwijs, zoolang de schoolgebouwen niet gereed zijn, zal worden gegeven in particuliere woningen.

De school staat open voor alle rassen en beide sexen, mits de lagere school met goed gevolg is afgeloopen. Het schoolgeld is gelijk aan dat van de gewone lagere Europeesche school en met inbegrip van leermiddelen en schrijfgereedschappen f 2 en 50 cent. Op het leerplan staat ook het onderricht in de kennis der Fransche en Duitsche talen.

Van Vreemde Koloniën.

Een goede raad.

Bij gelegenheid van de prijsuitdeeling onder de leerlingen der koloniale school van Parangon te Parijs, den 27en Juli l.l., hield de directeur-generaal van landbouw, handel en nijverheid in Indo-China, Capus, de volgende rede, waaruit ook voor onze toekomstige kolonialen wel iets te leeren valt:

„Soldaten, kolonisten, ambtenaren, zullen wij allen arbeiden aan een grootsche en edele zaak: de wettige uitbreiding van den Franschen invloed en van de ontegenzeggelijke weldaden der Fransche heerschappij. Wij zullen aan die taak het beste geven van ons bestaan: het vertrouwen, den arbeid en het geweten.

Dat uwe ouders evenwel gerust zijn, De vorderingen der nijverheid en de lessen der hygiëne hebben aan de meeste steden in onze koloniën een modern confort verzekerd, waarom meer dan eene onzer steden in het moederland haar zouden kunnen benijden.

Wat het leven in de binnenlanden betreft, dit is grootendeels wat de bewoner zelf er van maakt: helderheid van geest, lichamelijk tucht en een wijsgeerig aanpassingsvermogen zijn de beste waarborgen voor tevredenheid en behoud der gezondheid.

Laat u nimmer door de ontmoediging overheerschen, want dat is een gevaarlijke plant, waaruit al spoedig, onder het tropisch klimaat, de ziekten van den wil voorkomen en die het vonkje uitdooft, waaruit de gezonde opgeruimdheid en de lust om 'n nuttig leven te leiden voortspruit.

Houdt het oog gericht op Frankrijk, maar niet om de dagen te tellen, die nog vóór uwen terugkeer voor den boeg liggen! A g e q u i d a g e s, zegt een oud spreekwoord: Doet wel wat gij onderneemt!

Geeft aan de inboorlingen, te midden van wie gij zult leven, aan de wilden, die gij op de grenzen der beschaving kunt ontmoeten, en die u gadeslaan en in u den vertegenwoordiger zien van de natie, waartoe gij behoort, het voorbeeld en de les van den eerbied voor u zelven, indien gij aanspraak wilt maken op hunnen eerbied. De ruwe en beleedigende minachting hunner meest eerbiedwaardige gevoelens die dikwijls niet bij de onze achterstaan, kan meer dan een onhandigheid worden; eene gevaarlijke onrechtvaardigheid.

Weesl geduldig en welwillend ten opzichte van hen, tegen wie ge u niet hebt te verdedigen, maar zonder zwakheid, waar het geldt een laag en aanvallend optreden te weerstaan.

Maar, wanneer zachtheid ook boven het geweld gaat, laat ons die zachtheid oordeelkundig aanwenden. Laat ons aan landen en volkeren, die nog zeer van de onzen verschillen, totdat zij onder het licht onzer instellingen zullen zijn gerijpt, den tijd laten om te begrijpen. Staat mij toe eenige voorbeelden aan te halen uit het dagelijksch leven in Indo-China.

Gij kent allen dat kleine voertuig op twee wielen door een mensch in draf voortgetrokken, dat men

Doch wat sierlijkheid en doelmatigheid betreft, wint het Arabische costuum, met derstatige en toch zwierige plooien van den breeden burnous en den fraaien, het hoofd koel houdenden tulband*), 't verreweg van alle andere kleederdrachten. De gestreepte „gandoura" der mannen is in elk opzicht te verkiezen boven onze dwaze, wanstaltige, onzinnige jas, vest en broek; en telkenmale, dat ik eenigen tijd hun kleeding heb gedragen, deed ik daarvan met leedwezen weer afstand, slachtoffer der Europeesche mode! Ruim, licht, gemakkelijk te drapeeren naar goeddunken, vervormt de burnous zich naar de oogenblikkelijke behoefte; beschermt hij, loshangende, tegen de warmte; vrijwaart hij, nauwer aangetrokken, tegen de koude. Door de keuze der kleur en de verschillende omhulsels, handhaaft de Arabische kleeding een constante warmte, en wel die van het lichaam zelf. Ieder, die Afrika bereist, diende zich oogenblikkelijk van zulk een kleed en hoofddeksel te voorzien.

De roode jasmijn achter het oor en de muskuspommade kunnen dan echter gerust achterwege blijven, evenals het rustelooze kauwen op een soort van boon uit de Sahara verkregen. *)

De vrouwen, zooals reeds vermeld, loopen allen als waggelende ganzen, met gemaskerd gelaat en gerold in een eindeloozen witten lap, de „m'laia", waardoor haar gestalte op een reuzenei gaat gelijken. Zoo zijn zij althans op straat; doch binnenshuis doen de breede pofbroek van lichtkleurige zijde aan de enkels vastgebonden, de witte blouse gedekt door een geborduurd buisje, een zijden foulard van de haren tot de schouders vallende en de vergulde schouderstukjes, waaruit de bloote armen steken, denken aan de plaatjes der Arabische nachtvertellingen.

Een groot aantal goed gevlochten haartressen vallen over het vaak fijn besneden gelaat, terwijl groote zilveren ringen aan voeten, polsen en ooren, met een waren uitdragerswinkel van breloques op de borst en een getatoueerde „gelukshand van Fatma" op het voorhoofd, benevens geel gekleurde nagels en voetzolen, de middelen zijn om èn vrouwelijke ijdelheid èn haar bijgeloof te bevredigen. Haar verdere schoonheid is, in de oogen harer mannen, rechtstreeks evenredig aan haar omvang; vleezig en schoon zijn bij hen woorden van gelijke beteekenis; zwaarlijvigheid is dus daarvan het kenmerk. Door voortdurend balletjes of pillen te slikken van een zeker graansoort, met schapenvet of olie gemengd, streven de vrouwen dan ook trouw naar deze soort van betwistbare schoonheid.

Want aan den man behagen en hem te blijven bekoren, is bij dat polygame huwelijk vrij wel haar eenig levensdoel; het lot haar daardoor beschoren, zal elders in een artikel „De Vrouw en de Islam" worden besproken.

Voor Tripoli is het voldoende erop te wijzen, dat zij — door haar vroege huwelijken en onhygiënische levenswijze — reeds op jeugdigen leeftijd, 25 tot 30 jaren, verschrompeld zijn, waarna de man reeds spoedig naar een jonger exemplaar begint uit te zien. Vooral met de Turksche ambtenaren schijnt dat het geval te zijn die de eerste vrouwen in Constantinopel laten om — naar het heet — voor opvoeding der kinderen te zorgen, doch een jeugdiger Osmaansche als tweede of derde echtgenoote doen uitkomen, en deze is jonger naarmate de man grijzer is geworden.

(Slot volgt.)

*) De „burnous" is een dichte, uit wol geweven kapmantel; hij is meestal wit. „Tulband" noemt men een 10 tot 15 M. langen lap fijn katoen of wol, ontelbare malen rondom het hoofd gewonden en op sierlijke wijze daarop vastgestoken.

*) Deze pommade, „lebed", wordt verkregen uit het zweet van een tot toorn geprikkelde muskus-kat; dit is ook het voornaamste bestanddeel der „pastilles du Sérail" en veroorzaakt dien hinderlijken geur aan elke Arabische omgeving eigen.

ten onzent pousse-pousse of jinriksja noemt. De nieuwe aankomeling te Singapore of te Saigon is veelal diep verontwaardigd over de schijnbare wreedheid van zulk een bedrijf. Het staat hem tegen, zich door een mensch instede van een dier te laten voorttrekken en zoo nu en dan tracht er een zoo'n jinriksja-koelie een lesje voor te houden van menschelijke waardigheid. De man tracht eerst met een vertrouwelijk lachje te begrijpen, doch hij wordt woedend wanneer het gehoopte vrachtje zich verwijdert, na hem te hebben opgehouden, en uit in een gesmoorden vloek zijne woede over het feit, dat men hem heeft willen beletten op zijne wijze geld te verdienen.

Ik woon sedert geruimen tijd in Tongkin. Mijn huis was, zooals men dit noemt, het huis van den goeden god voor de inlandsche bedienden, omdat mij tijd en lust ontbreken, om behoorlijk toezicht op hen te houden. De leveranciers hadden een goeden klant aan mij en mijn bedienden zeide tegen mij: Mijnheer is heel goed.

Toen mijn vrouw gekomen was, kwam het een en ander aan het licht, en op zekeren dag barstte de bom. Zij verwonderde er zich over, dat onze kippen zoo weinig eieren legden, terwijl de eieren, die ze door den boy liet koopen, zoo versch waren, als men maar kon wenschen. Zij dacht dat er ratten in het kippenhok kwamen en haar vermoeden werd zekerheid toen zij de rat snapte — onzen boy — op het oogenblik, dat deze bezig was uit de nesten de eieren te halen, die hij straks zoogenaamd voor ons zou koopen. De boy werd buiten de deur gezet, maar van dat oogenblik heette het, dat mevrouw een heel booze vrouw was.

Deze anecdote, schijnbaar zonder moraal, bevat er toch een. „Laat ons goed en rechtvaardig zijn, doch ook steeds waakzaam blijven."

Lepra op de Philippijnen.

Majoor Hooton van den geneeskundigen dienst in Engelsch-Indië, die het jongste internationaal geneeskundig congres te Manilla bijwoonde, deelt omtrent de bestrijding van lepra op de Philippijnen het volgende mede:

„De afzondering der lepra-lijders is wellicht de meest opvallende van de hervormingen, die het Amerikaansch bestuur in den Philippijnschen archipel op hygiënisch gebied heeft ingevoerd, hoe groot ook de vorderingen der vaccinatie en van andere maatregelen op dit gebied mogen zijn geweest.

Omstreeks vijf jaar geleden werden de eerste stappen gedaan. In de eerste plaats trachtte men aan de lijders en hunne vrienden het wezen der ziekten duidelijk te maken, en voorname Filipinos werden aangezocht hunne medewerking te verleenen, om hunnen landgenooten het begrip der kwaal en van de middelen tegen hare uitbreiding bij te brengen. Toen werden geleidelijk enkele lijders bewogen hun intrek te nemen in de gebouwen, die voor hen op het eiland Culion waren ingericht. Al het mogelijke werd gedaan, opdat die lieden zich tevreden en op hun gemak zouden gevoelen, teneinde den weerzin van hen die zich nog vrij konden bewegen, tegen de afzondering op Culion te overwinnen, zoodat geen toevlucht zoo mogelijk behoefde te worden genomen tot het geweld.

„In den eersten tijd werd wel eenige tegenstand ondervonden, maar in betrekkelijk korten tijd geraakte het volk aan het denkbeeld gewend, zoodat met een stap verder meende te kunnen gaan en tot de gedwongen afzondering van alle lepra-lijders te kunnen besluiten. De hierop betrekking hebbende voorschriften, zijn nu reeds drie jaren in werking voor den geheelen archipel, met uitzondering van Mindanao. De civiele autoriteiten moeten ingevolge daarvan, op het verzoek van den directeur van den geneeskundigen dienst, alle lepra-lijders in hun ressort en allen die verdacht worden die ziekte onder de leden te hebben, aan die autoriteit over te geven tot afzondering eventueel op het eiland Culion.

Voordat tot afzondering wordt overgegaan, moet desverlangd uit een onderzoek te Manilla de aanwezigheid van de lepra-bacil in het bloed van den lijder blijken. Van deze bepaling wordt echter weinig gebruik gemaakt, doch heeft men toch een waarborg tegen vergissingen in het feit, dat aan eene ommegaande commissie van drie geneesheeren is opgedragen de diagnose vast te stellen betreffende de gevallen die door de plaatselijke autoriteiten aan haar oordeel worden onderworpen.

Den kolonisten op Culion is toegestaan brieven te schrijven en op bepaalde tijden bezoeken te ontvangen van hunne vrienden, maar de brieven worden vóór de verzending gedesinfecteerd en vrienden en bloedverwanten der kolonisten moeten verblijf houden in kwartieren, die op een naburig eiland voor hen zijn ingericht, vanwaar ze dan des daags bezoeken op Culion kunnen afleggen.

De uitkomsten der afzondering hebben de moeiten en uitgaven, daaraan ten koste gelegd, ruimschoots vergoed. Bij het begin van den maatregel werden in den archipel, met uitzondering van Mindanao, 6 duizend lepra-lijders geteld. Dit aantal is nu tengevolge van de groote sterfte onder de lijders en de verminderde infectie van gezonde personen gedaald tot 2300, afgezien van de nog onbekende gevallen natuurlijk, van welke men echter meent te mogen aannemen, dat er niet veel zijn."

Wij meenen hierbij te moeten aanteekenen, dat majoor Hooton den gang van zaken bij de afzondering der lepra-lijders op Culion wel wat al te gemoedelijk heeft voorgesteld. Uit de voorstellingen in Manillasche bladen daarvan gegeven, blijkt wel degelijk, dat dwang, zoo noodig met geweld gepaard, daarbij een voorname plaats bekleedde.

Dit dient wel in het oog te worden gehouden om teleurstellingen te voorkomen bij navolging, doch zonder dwang, van het Amerikaansche voorbeeld op Culion.

Koloniale intrigues.

Men heeft onlangs in Indo-China het zonderling schouwspel bijgewoond, dat toen de gouverneur-generaal Klobukowski met verlof naar Frankrijk was vertrokken, het eerste werk van zijn vervanger, den gouverneur-generaal Picquié, was, verschillende maatregelen, door den afwezige genomen, in te trekken en ook in andere opzichten geheel in een aan de door Klobukowski ingeslagen richting tegengestelden geest te handelen.

Een der fraaiste stukjes van dezen weinig betrouwbaren hoofdambtenaar was, dat hij, om Klobukowski af te breken, rapporteerde tot de ontdekking te zijn gekomen, dat onder diens bestuur de uitgaven voor den spoorwegaanleg het in 1898 toegestane crediet met een bedrag van 25—30 millioen francs had overschreden.

Men moet dan weten, dat Klobukowski onmiddellijk nadat hij het bestuur aanvaard had den directeur van openbare werken verzocht had, een rekening op te maken van de toegestane en reeds verbruikte gelden. Niettegenstaande dat verzoek eenige malen, telkens dringender, werd herhaald, bleef de directeur in gebreke daaraan te voldoen, zoodat Klobukowski eindelijk verklaarde geene machtiging te zullen verleenen voor verdere werkzaamheden, tot tijd en wijle de directeur van openbare werken hem de gevraagde inlichtingen zou hebben verstrekt. Die directeur vertrok inmiddels en zijn opvolger, die niet voor het geval stond van zich zelven te moeten getuigen, maar te hebben uitgegeven zonder behoorlijke rekening te houden, gaf de verlangde inlichtingen, die echter eerst binnenkwamen, toen Klobukowski met verlof vertrokken was.

Zijn vervanger maakte toen onmiddellijk van die inlichtingen gebruik als wapen tegen den aanwezige.

Het geheele incident wijst er ook op, dat in de koloniale ambtenaarskringen in Indo-China al een zonderling begrip van tucht bestaat, afgescheiden nog van het licht, dat op de intrigues van Picquié en zijn vrienden is gevallen.

Kapitaal en industrie in Engelsch-Indië.

In het begin der vorige maand werd te Sjolapoer een nieuwe katoenfabriek door den gouverneur der provincie Bombay, sir George Clarke, geopend.

De heer Marshall Reid, die het woord van welkom richtte tot den gouverneur en verdere genoodigde ambtenaren en particulieren, deelde mede, dat de fabriek, waarvoor in 1908 een maatschappij werd opgericht met een kapitaal van omstreeks 2 millioen gulden, hoofdzakelijk aan het inlandsch kapitaal haar oprichting had te danken.

Spreker kon niet nalaten op te merken, dat, zooal de Indische katoenindustrie kon rekenen op steun en aanmoediging van het lokaal bestuur, niet gezegd kon worden, dat zij goede vrienden had gevonden in de Engelsche regeering en het bestuur van Engelsch-Indië.

In de eerste plaats wees hij op den accijns, ten behoeve van de katoennijverheid van Lancashire gesteld op de productie der Indische katoenfabrieken. Dan had hij het over de extra-belasting op zilver waarvan de last hoofdzakelijk op de met inlandsch kapitaal vooral werkende katoennijverheid van Bombay drukt, terwijl in Bengalen de nagenoeg uitsluitend met Engelsch kapitaal werkende jute-industrie, die een wereld-monopolie heeft, vrij van zulk een last bleef. Dan bracht hij in herinnering, welke hervormingen, al weer onder den druk van Lancashire, om de productie-kosten der Indische katoennijverheid

te verhoogen, op het gebied van het arbeidersvraagstuk werden beoogd.

„Wij stemmen allen in met een wetgeving, welke noodig mocht zijn om den arbeidstijd voor vrouwen en kinderen te beperken, maar elke onnoodige tusschenkomst ten opzichte van den arbeid van volwassen mannen zou tot groote onbillijkheid, zoowel tegenover de werklieden als wat de industrie betreft, kunnen leiden. Ik geloof niet, dat er eenige vrees bestaat voor den gemiddelden Indischen arbeider, dat hij zich zal overwerken: want of hij lang of kort werkt, hij zal gemeenlijk er wel voor zorgen gedurende den arbeid zooveel rust te nemen, als waaraan hij behoefte heeft. Onze ondervinding is, dat wanneer de levensmiddelen goedkoop zijn en hij aan het loon van veertien dagen genoeg heeft voor zijn onderhoud, het overige deel van de maand door hem in ledigheid wordt doorgebracht.

De gouverneur zeide, in antwoord op die toespraak, o. a., dat hij wat de accijnsquaestie betreft, zich zeer wel in het gevoelen der Indische katoenfabrikanten kon verplaatsen. Hij meende evenwel er op te moeten wijzen, dat de Indische katoennijverheid zich toch in menig opzicht in een voordeelige positie bevond. De aanwezigheid der ruwe grondstof in het land zelf, een groote markt voor haar product in het land zelf, de goedkoope werkkrachten — waaromtrent echter wel wat overdreven voorstellingen worden gegeven — en de weinig voorkomende werkstakingen maken, dat de Indische katoennijverheid een positie inneemt, welke den accijnslast weinig drukkend moet maken. Verder merkte hij op, dat die last den groei der katoennijverheid in Bombay niet schijnt te hebben belemmerd en ook niet heeft kunnen beletten, dat die industrie in goede tijden groote winsten maakte.

Wat de zilverbelasting aangaat, gaf de gouverneur zijn leedwezen te kennen, dat men het gevoelen van de Bombaysche fabrikanten en handelaren niet had kunnen vernemen, voordat de begrooting werd vastgesteld.

Ten opzichte van het arbeidersvraagstuk bracht de gouverneur in herinnering, dat de indertijd ingestelde commissie eenparig tot het besluit gekomen was, dat er in sommige gevallen werkelijk gevaar bestaat voor uitbuiting van den arbeider, zoodat het naar zijn gevoelen geen gevaarlijk experiment mocht worden geheeten, indien het bestuur enkele maatregelen trof tot bescherming van den arbeider. In dit verband wees spreker ook op de noodzakelijkheid, voor een behoorlijke huisvesting der arbeiders zorg te dragen.

Ten slotte merkte sir George op, dat het hem genoegen deed, dat het inlandsch kapitaal zulk een overwegend aandeel had in het tot stand komen der nieuwe fabriek. Dit kapitaal heeft zich altijd bepaaldelijk voor dezen tak van nijverheid zeer geïnteresseerd. Het ware te wenschen, zeide spreker, dat de vele nog verborgen, ongebruikt liggende schatten van Indië voor de bevordering der nijverheid werden gebruikt. Hij had gehoopt, dat een groot hydro-electrisch plan voor Bombay met behulp van het inlandsch kapitaal zou kunnen worden uitgevoerd. Die hoop bleek ijdel, zoodat nu wel weer een groot deel van het kapitaal door Engeland zou moeten worden geleverd.

Het Bat. Nieuwsblad vestigt de aandacht op het volgende:

Madame Tirailleur. In de Revue de Paris van 1 Februari 1910 komt onder den titel „Recrutement des Troupes Noires" van de hand van den kapitein X. X. X. een zeer gedocumenteerd artikel voor, waarin de wijze beschreven wordt, waarop Frankrijk zich in West-Afrika voor zijn leger van negers voorziet. Dat stuk verdient in hooge mate de aandacht van de Indische militaire autoriteiten, die het denkbeeld nog niet hebben opgegeven om bij onze koloniale troepen het negerelement weder in te voeren. Het leert o. a. dat de menschen zooveel handgeld bij aanwerving ontvangen als noodig is om voor de vrouw hunner keuze aan de a.s. schoonmoeders de gebruikelijke huwelijksgift te kunnen uitbetalen. Wordt de premie tot een zoodanige som teruggebracht, dat daarvoor geen echtgenoote kan worden aangeschaft, dan loopt het product van de werving dadelijk terug. Want, zegt de schrijver, wie Monsieur Tirailleur aanvaardt, moet Madame Tirailleur in den koop toe nemen.

Verder zegt het artikel o. m.:

Elles remplacent avec avantage les voitures de compagnie les fourgons à bagager et les cuisines de campagne. Elles se chargent de tous les impediments. Sous le faix de calebasses pleines, devant lesquelles reculeraient des coltineurs de profession et ou elles empilent hardes, provisions et ménage, elles marchent, au pas des colonnes ultra-légères, sans se plaindre braves comme leur maris malgré fatigues, privations et dangers.

Oost- en West-Indisch Literatuur-overzicht.

De cholera-bestrijding.

De hoogbejaarde Dr. Groneman te Jogjakarta blijft niet in gebreke de tegenstanders zijner cholera-bestrijding middels creoline van repliek te dienen. Thans schrijft hij weder in de jongste aflevering van het Geneeskundig tijdschrift een verweerschrift naar aanleiding van het in de vorige afl. van genoemd periodiek opgenomen verslag inzake een te Batavia genomen proef met creoline. De verslaggever kwam daarbij tot de conclusie dat Dr. Groneman's middel weliswaar geen schadelijke gevolgen had, doch dat creoline „geen specificum tegen cholera is".

Tegenover deze meening handhaaft Dr. G. met warmte de zijne, en vertrouwt dat zijn therapie het eenmaal winnen zal „zij 't dan ook na mijn dood."

't Is anders wel merkwaardig hoe in dit opzicht de meeningen verschillen. In een der met de jongste mail ontvangen nummers van het dagblad „De Locomotief", wordt met deugdelijke bewijzen aangetoond, dat Dr. Groneman's bestrijdingsmiddel wel degelijk op gunstige resultaten kan terugzien, terwijl daarentegen Dr. L. Th. A. Peters in een „correspondentie-artikel, dat onmiddellijk volgt op Dr. G.'s verweerschrift o.m. het navolgende mededeelt:

In het jaar 1901 brak de cholera epidemisch uit onder de koelies der Oost-Borneo-Maatschappij te Batoe Pangal (Koetei). Volgens de voorschriften van Dr. G. paste Dr. P. de creoline-proef toe, doch van de 87 aldus behandelde patiënten stierven er 76. „Die cijfers — concludeert Dr. P. — spreken voor zich en behoef ik dus niet nader te motiveeren, waarom ik aan creoline, als geneesmiddel tegen cholera, niet de minste waarde toeken"!

Dezelfde afl. van het Geneesk. Tijdschr. bevat nog een aantal bijdragen, waarin ook de niet-geneeskundige belang zal stellen, n.l.: Het jaarverslag over 1908 van de landkoepokinrichting en het Instituut Pasteur te Weltevreden, door Dr. A. H. Nijland. — Verslag omtrent de cholera-epidemie te Batavia, door Dr. C. D. Ouweland. — Verder een polemiek tusschen Dr. H. B. van Buuren, A. H. Nijland en J. Bijker, nog steeds naar aanleiding van het bekende, veel besproken, Rapport der (thans ontbonden) Commissie tot voorbereiding eener Reorganisatie van den Burgerlijken dienst in Nederlandsch-Indië.

Indisch Militair Tijdschrift.

Behalve een aantal artikelen van zuiver technisch militair belang (als Het Japansche Infanterie-reglement van 8 November 1909. — Enkele gegevens om trent het Indische Snelvuur-veldgeschut, door A. F. A. Hoog. — Enkele opmerkingen naar aanleiding van het artikel „De wielrijder in ons leger". — Het Australische leger. — Het kanonvooruitloopgeschut. — De rechtsstudie van den Indischen officier, door K. C. W. Rotteveel, enz., enz.), bevat de Juni-afl. van het Ind. Militair Tijdschrift een tweetal opstellen waarvoor even de aandacht wordt gevraagd.

Luitenant L. F. van Gent wijdt eene beschouwing aan de a.s. Inlandsche officieren en voelt blijkbaar heel weinig voor de opleiding, zooals ze thans geregeld is. Met voorbeelden uit de geschiedenis tracht hij aan te toonen dat onze overheersching gedurende de laatste eeuw niets heeft kunnen veranderen aan de kenmerkende Inlandsche eigenschappen, noch de gehechtheid aan het Gouvernement heeft kunnen verhoogen, noch heeft kunnen stuiten „het familiegekonkel, dat vooral in Midden-Java door weloverdachte huwelijken toenemend is." Bij de tegenwoordige opleiding in Indië, instede van in Nederland, waarbij lagere eischen gesteld zijn aan de a.s. Inlandsche officieren als aan hun Europeesche collega's en ook hunne bezoldiging beduidend lager zijn zal, is het volgens den schr. te vreezen, dat ontevredenheid in de toekomst wordt gekweekt, en — wat erger is — ontrouw aan het Gouvernement, wanneer de nood aan den man komt. Overigens wenscht de schrijver niets te kort te doen aan de waarde van den Javaan als soldaat.

De tweede schrijver heeft het over den geest van het Europeesche element in het Indische leger, die volgens hem, over het geheel genomen zeer slecht is, ondanks de vele moeite en kosten die het legerbestuur sedert jaren besteedt; verbeteringen ten opzichte van soldij, menage, verblijf, cantine, behandeling, enz.

De oorzaak schrijft hij o.m. hieraan toe: De Europeaan, die zich als „Koloniaal" verbindt is in den regel wat men in den volksmond noemt: een gesjochte jongen. Het handgeld lokt ze aan, doch in Indië gaan ze moreel te gronde. Aan de opvoeding van den geest wordt weinig of niets gedaan. Teruggekeerd in Europa en de kracht missend aan den daar steeds heviger wordenden bestaansstrijd deel te nemen, hokken zij op de Veluwe bij elkaar om zich door slimme parasieten te laten uitbuiten en door het drinken van veel pait de intense verveling te verdrijven, die ieder nog krachtig man neerdrukt, wanneer hij bemerkt overbodig te zijn.

Heel anders zou dit zijn wanneer de Hollandsche jongen in het soldaat-zijn in Indië een toekomst zag middels het capitulantenstelsel. Een jonge man, die zijn land eenige jaren heeft gediend, heeft, volgens de schr., recht op den voorrang bij het verleenen van staat-, provinciale-, ja zelfs gemeentelijke betrekkingen.

Resumeerende beveelt de schr. om het peil der Indische soldaten te verhoogen en de ontevredenheid te doen wijken, o.m. het navolgende aan:

Zeer spoedige invoering van het z.g.n. capitulantenstelsel en aan de hand hiervan geleidelijke afschaffing van handgelden en werfagenten.

Het inruimen van een flink deel van den beschikbaren tijd voor de zedelijke opleiding.

Het verplicht stellen van schoolonderwijs voor allen, die onvoldoend lager onderwijs genoten of — in verband met het capitulantenstelsel — in de laatste twee jaren van hun dienstverband zijn; voor deze laatsten bovendien vakopleiding als voorbereiding voor hun a.s. -burgerbetrekking.

Het invoeren van een gratis-militair weekblad, zoomede: afschaffing van militaire bonden.

Nog bevat dit Nr. van het Ind. Mil. Tijdschr. een korte levensbeschrijving (met portret) van den onlangs overleden legercommandant luit.-generaal Van der Willigen, zoomede als extra-bijvoegsel het officieele verslag, door den civielen en militairen gouverneur van Celebes, van de militaire excursie naar Soembawa in begin 1908.

Het Koloniaal Instituut.

Nauwelijks heeft men tot de oprichting van het Koloniaal Instituut te Amsterdam besloten, of Dr. H. Blink wijdt aan die gebeurtenis in zijn tijdschrift Vragen van den Dag (Augustus-afl.) reeds een artikel.

Warme hulde brengt hij aan de mannen, die het initiatief hebben genomen en gaat daarna na welke taak door het Instituut kan worden vervuld en welke invloed van dit lichaam kan uitgaan bij het tot stand komen der juiste betrekkingen tusschen Nederland en zijne koloniën. Vanzelf komt daarbij 't Koloniaal Museum, thans te Haarlem gevestigd, ter sprake, dat, gelijk men weet, naar Amsterdam wordt overgebracht, om in het Koloniaal Instituut te worden opgelost.

Weekblad voor Indië.

Inhoud van No. 10: Van den vooruitgang in China, Het Chineesche parlement, door H. B(orel). — De toekomst van Jong-Indië. II: Bij den dienst der Staatsspoorwegen, door M. van Geuns (hoofddoel van dit artikel is te doen uitkomen, dat, volgens den schr., de dienst der staatsspoorwegen aan de Indische jongelingschap goede vooruitzichten biedt). — Lain doeloe, lain sekarang (wetenschap en cultures), door Felix. — De uitvaart van luitenant-generaal P. C. v. d. Willigen (met portret) en afbeeldingen). — Het Vilajet Tripolitanië. Reisschetsen van H. van Kol (met kaartje en platen). — Nout's vermakelijke Oostinjereis (met portret), door Gabriël. — De Paupers. Roman uit de Indo-Europeesche samenleving (vervolg), door Victor Ido.

Teysmannia.

Aflevering 6 van den loopenden jaargang van Teysmannia bevat de volgende artikelen: Mededeelingen betreffende de caoutchouc-cultuur (vervolg), door W. R. Tromp de Haas. — Coelogyne X Stanny (orchidee), door Dr. J. J. Smith. — Een en ander over de fermentatie van thee, door Dr. Ch. Bernard. — Over den grond van Java (vervolg), door Dr. E. C. Jul. Mohr. — De handelswaarde van den afval bij de Manillahennepbereiding, door E. de Kruyff. — De Behrendt-ontvezelmachine, door E. de Kruyff. — Rubber op de Londensche markt. — Korte berichten uitgaande van het Departement van Landbouw: Verslag betreffende eenige in een deel der afdeelingen Madjalengka en Cheribon gedurende den Westmoesson 1908/09 genomen vergelijkende proeven met het planten van droog en nat gekweekte padibibit, door H. de Bie. — Manihot dichotoma, door W. J. Gallois.

Het onderwijs-vraagstuk in Ned.-Indië.

In No. 30 van De Indische Mercuur is in extenso opgenomen de door Mr. C. Th. van Deventer in het

Koloniaal Museum uitgesproken rede over het Onderwijs-vraagstuk in Nederlandsch-Indië.

Het standpunt door den heer Van Deventer in deze aangelegenheid ingenomen, mag als algemeen bekend worden verondersteld. Voor geheel Insulinde acht Mr. v. D. een jaarlijksche uitgave van acht millioen noodig om het onderwijs voor de inlandsche bevolking op behoorlijke grondslagen te vestigen.

Genoemd Mercuur-Nr. brengt overigens de volgende bijdragen: Vergadering van de Soekaboemische Landbouw-Vereeniging (merkwaardig dat de heer L. A. T. J. T. van Oijen te 's-Gravenhage, wiens beantwoordingen van door het Koloniaal Museum uitgeschreven prijsvragen bijna immer bekroond worden, ook nu weder bekroond werd met zijne inzending, bevattende een geschiedkundig overzicht van de theecultuur). — Verslag van de Handelsvereeniging te Soerabaja over het jaar 1909. — Jaarverslag der Kamer van Koophandel en Fabrieken te Rotterdam over 1909. — Kultuurberichten (De suikercampagne op Java. — Particuliere landerijen op Java. — Rubberaanplantersvereeniging te Medan. — De bacovenkultuur in Suriname). — Kleine mededeelingen (Diamanten op Borneo. — Cholera in Indië. — Een bulletin van het Koloniaal Museum over de samenstelling van Indische voedingsmiddelen). — Financiëele berichten en verslagen, en de overige vaste rubrieken.

Ten slotte zij de aandacht gevestigd op de jongste aflevering van het Marineblad, bijblad op de Verslagen der Marine-Vereeniging, waarin is opgenomen het vervolg van „De derde voyagie van Gijsbert Heecq naer Oost Indijen", uitgegeven (met noten) door den heer S. P. l'Honoré Naber.

Leestafel HEULSTRAAT 17.

Opgave van dagbladen en tijdschriften, ter lezing liggend in de leeszaal van het Hoofdbestuur van „Oost en West", Heulstraat No. 17, den Haag, welke dagelijks, Zon- en feestdagen uitgezonderd, geopend is van 's morgens 9 uur tot 6 uur 's namiddags.

Museum voor Land- en Volkenkunde, verslag van het jaar 1909.

Inlandsche landraadvoorzitters en Inl. bestuursambtenaren door F. Fokkens.

Acht dagen in de Padangsche bovenlanden door L. C. Westenenk.

Inl. ambtenaren ter Sumatra's Westkust no. 1.

Tijdschrift Minangkabau Vereeniging.

12e jaarverslag van den nationalen bond voor vreemdelingenverkeer in Nederland.

De Planter, Onze West, Sumatrapost, Sumatrabode, Javabode, Bataviaasch Nieuwsblad, De Padanger, De Sumatra Courant, De Surinamer Courant, Soerabaiasch Handelsblad, Nieuwe Soer. Crt., Deli Courant, Preangerbode, Javasche Courant, De Locomotief, 20 diverse Maleische bladen en tijdschriften.

Verscheidene periodieken, waaronder:

Hou en trou, Vrede door recht, De Stem van Indië, Tijdschrift voor economische geographie, Indologenblad, De Banier, Neerlandia, Jong Indië, De Boodschapper, Revue économique, Indische gids, Weekblad voor handeldrijvenden en industrieelen middenstand, Exportblad, Cultura, Deutsche Kolonial Zeitung, Sociaal Weekblad, Ned. Zendingsbode, Maandbericht van het Ned. Zendeling-genootschap, Indisch genootschap, Weekblad voor Ned.-Indië, Insulinde, Deutsche Wochenzeitung für Niederland und Belgien, en tal van andere brochures, jaarverslagen, enz. enz.

Vervolg opgave van bladen en tijdschriften welke nieuw ter lezing zijn gelegd in de Leeszaal, Laan v. Meerdervoort 195, Den Haag, die dagelijks, Zon- en feestdagen uitgezonderd, geopend is van 10 uur vóór- tot 6 uur namiddags.

De Javabode t/m 6 Juli 1910;
De Sumatrapost t/m idem;
Het Soer. Handelsblad t/m 5 Juli 1910;
Het Ned.-Ind. Effectenblad No. 26;
De Indische Mercuur No. 31;
Handelsberichten v/h Min. van Landbouw 176;
De Indische Gids Augustus-afl.;
Weekblad voor Indië No. 10.

Naamlijst van nieuw toegetr. Leden

		Contributie.
Mr. M. F. de Monchy,	Amsterdam	f 5.—
C. G. Swanenburg de Veije,	„	- 2.—
J. C. Gooyer,	„	- 2.50
H. J. Stroband, Onderwijzer N.-I.,	Apeldoorn	- 2.—
Mevr. de Wed. van Asperen geb. Joosten,	„	- 5.—
Mej. van Epen Wartel,	Driebergen	- 2.—
J. W. de Raedt,	Gent (Geld.)	- 2.50
A. de Bruyn, Refend. Dep. van Financiën	's-Gravenhage	- 2.50
F. J. Couwenberg, Contr. B. B., m. v.,	's-Gravenhage	f 2.—
C. W. von Lutzow	„	- 2.50
G. J. Meyers, Ing. B. O. W., N.-I.,	„	- 2.—
G. D. van Rawenswaay, Contr. B.B.,	„	- 2.—
B. H. de Waal,	„	- 2.50
Eerwaarde Heer G. Jonckbloet,	„	- 2.—
F. A. de Witt, Alg. Ontv N.-I.,	„	- 2.—
E. F. A. Zeegers, Kapt. Inf. O.-I. L.,	„	- 2.50
H. J. Hofstede,	„	- 2.50
D. van Hinloopen Labberton, Leeraar in de Jav. taal,	„	- 2.50
E. C. van Swieten, gep. Maj. O.-I. L.,	„	- 2.—
Mr. A. van Gennep, oud-adv. N.-I.,	„	- 10.-
J. C. Monteiro, O.-I. Ambt., m. v.,	„	- 2.—
Kneefel, O.-I. Ambt.,	„	- 2.—
Jhr. Mr. Dr. H. A. van Karnebeek, Ref. Dep. v. Kol.,	„	- 3.—
Mr. F. D. E. van Ossenbruggen, Leeraar Opl. School, Inl. Ambt.	„	- 2.50
L. Maitimo, Comm. Res. Kantoor N.-I., m. v.,	„	- 2.—
Mevr. I. G. IJssel de Schepper—van Baak,	„	- 2.—
C. Bürgemeester. Particulier,	„	- 2.—
C. Kim, O.-I. Ambt., m. v.,	„	- 2.—
L. Lob, Ing. B. O. W., m. v.,	„	- 3.—
A. van Bon,	Groningen	- 2.50
H. H. F. Roos, Oud-Resident,	Haarlem	- 2.50
G. W. Pantekoek, 1e Luit. Kwart.m.	„	- 2.50
W. Stroband, Ind. Ambt.,	„	- 5.—
Mevr. de Wed. Dr. J. G. Koldewijn geb. Kleyn Schurel,	Hilversum	- 2.50
J. W. Spanjaard,	„	- 2.50
C. N. de Boer, Theor. Arts,	Koog a/d. Zaan	- 2.—
Dr. C. H. Felix, Officier van Gezondheid N.-I.,	Nijmegen	- 2.50
M. C. Jaützе firma van Overzee,	Rotterdam	- 2.50
W. Vermeulen,	Tolbert (Gr.)	- 2.—
J. de Gooyer Jr.,	Utrecht	- 2.—
Dr. A. Pulle,	„	- 2.—
Mej. J. A. P. Zelle,	Velp	- 2.50
N. J. Gerharz, Luit. Kapelm. Stafmuziek,	Batavia	- 2.50
M. C. Schadee, Ass.-Res. voor de Politie,	Makassar	- 5.—

Aan leden, die verhuizen, wordt verzocht hiervan den Administrateur, Verhulststraat 51, Den Haag, kennis te geven met vermelding zoowel van het oude als het nieuwe adres.

MEDEDEELINGEN.

Van het Dagel. Bestuur der Vereeniging.

Ten vervolge op de bekendmaking betreffende de benoembaarheid tot **klerk bij den post-, telegraaf- en telephoondienst in Nederlandsch-Indië**, opgenomen in het Koloniaal Weekblad van 30 Juni jl., No. 26, wordt medegedeeld, dat door het **Informatie-Bureau** een schrijven is ontvangen van den Hoofd-Inspecteur, Chef van den Post- en Telegraafdienst in Ned.-Indië, d.d. 24 Juni jl., No. 8176, van den volgenden inhoud:

Naar aanleiding van uwe circulaire, gedateerd Februari jl., ontvangt u hierbij één exemplaar van het Indisch Staatsblad 1910 No. 329, en één exemplaar van het Indisch Staatsblad No. 336, houdende respectievelijk de regeling van het personeel bij den post-, telegraaf- en telefoondienst, en de programma's voor de examens voor commies der 2e en 1e klasse.

De voorwaarden van benoembaarheid tot de verschillende bij den post-, telegraaf- en telefoondienst bestaande betrekkingen zijn opgenomen in het Indisch Staatsblad 1910 No. 238 (Koninklijk besluit van 10 Januari 1910 No. 57), terwijl de Javasche Courant van 17 Juni jl. het reglement voor den opleidingscursus voor commies der 2e klasse vermeldt.

Om tot klerk bij den post- en telegraafdienst te worden benoemd moet de candidaat zooals alle Indische beambten en ambtenaren minstens voldaan hebben aan het zoogenaamde klein-ambtenaarsexamen (Indisch Staatsblad 1864 No. 194), en wordt alsdan benoemd op eene minimum-bezoldiging van *f* 40.— 's maands, met verhoogingen naar verdienste tot *f* 150 's maands en daarna jaarlijks *f* 10 per maand tot *f* 200 's maands als maximum.

Zoodra de klerk *f* 150 's maands heeft bereikt, krijgt hij den titel van commies der 3e klasse.

De aanvangsbezoldiging is overigens afhankelijk van het diploma of getuigschrift, dat de candidaat kan overleggen, en bedraagt: *f* 40 's maands voor hen, die in het bezit zijn van een diploma klein-ambtenaarsexamen; *f* 45 's maands voor hen, die geslaagd zijn in het admissie-examen Hoogere Burgerschool; *f* 55 's maands voor hen, die geslaagd zijn in het overgangsexamen van de 1e naar de 2e klasse der Hoogere Burgerschool; *f* 65 voor hen, die geslaagd zijn in het overgangsexamen van de 2e naar de 3e klasse der H. B. S.; *f* 75 's maands voor hen, die geslaagd zijn in het overgangsexamen van de 3e naar de 4e klasse H. B. S.; *f* 80 's maands voor hen, die geslaagd zijn in het overgangsexamen van de 4e naar de 5e klasse der H. B. S. of in 't bezit zijn van het einddiploma der H. B. S. met driejarigen cursus; *f* 100 's maands voor hen, die in het

bezit zijn van het einddiploma der H. H. S. 5; ƒ110 's maands voor hen, die voldaan hebben aan het examen voor klerk der posterijen en telegrafie in Nederland; ƒ 120 's maands voor hen, die als klerk der posterijen en telegrafie in Nederland hebben gediend, dus als zoodanig definitief benoemd zijn geweest; terwijl voor elk jaar dienst in Nederland ƒ 5 's maands verhooging wordt toegekend tot ƒ 150 's maands.

De verhoogingen naar verdienste van ƒ40 tot ƒ150 's maands zijn zoo geregeld, dat zij aanvankelijk ƒ5 's maands per jaar bedragen, maar voor allen ƒ 10 's maands per jaar worden, zoodra een inkomen van ƒ 80 's maands is bereikt. Voor hen, die dus op een aanvangsbezoldiging van ƒ 80 of daarboven in dienst treden, zijn de verhoogingen ƒ10 's maands per jaar.

Voor de getuigschriften, afgegeven voor de zelfstandige bediening der Morse-, Sounder- en Recordertoestellen wordt mede ƒ 5 's maands verhooging van traktement toegekend.

Voor de opleiding tot commies der 2e klasse is van gouvernementswege te Batavia een cursus opgericht. Om tot dien cursus te worden toegelaten moet men minstens in het bezit zijn van een einddiploma H. B. S. 3, een getuigschrift van het overgangsexamen van de 3e naar de 4e klasse eener H. B. S. 5, of voldaan hebben aan een toelatingsexamen, dat met bovengenoemde examens gelijk staat, of het examen voor klerk der posterijen en telegrafie in Nederland met goed gevolg hebben afgelegd.

Personen, die geslaagd zijn in het examen voor klerk, adspirant-commies of surnumerair der posterijen en telegrafie in Nederland, zijn vrijgesteld van het afleggen van het eindexamen van den cursus voor commies der 2e klasse in de vakken, waarin zij in Nederland toonden voldoende kennis te bezitten.

Klerken bij den post- en telegraafdienst in Nederlandsch-Indië, die ingevolge één der bovengenoemde examens toegang hebben tot bedoelden cursus, zullen geleidelijk, voor zoover de dienst zulks toelaat, met behoud van salaris in de gelegenheid worden gesteld de lessen te volgen.

Op zeer jeugdigen leeftijd kunnen op die wijze personen, die vooruit willen, zich een salaris van ƒ 150 's maands met 6 driejaarlijksche verhoogingen van ƒ 25 's maands tot een maximum van ƒ 300 's maands verzekeren. Bovendien kunnen die verhoogingen voor het verstrijken van den daarvoor gestelden termijn bij buitengewone geschiktheid, alsook wegens het met goed gevolg afleggen van het examen voor commies der 1e kl. worden toegekend.

De bevordering tot commies der 1e kl. geschiedt na afgelegd examen, dat vergelijkend is. Het rangnummer wordt dus bij het examen vastgesteld. Verder geschiedt de bevordering tot kantoorchef 2e en 1e klasse in den regel naar anciënniteit, terwijl hoofdkantoorchefs meestal bij keuze worden benoemd.

Adjunct-inspecteurs c.q. inspecteurs worden gekozen uit hen, die het examen voor commies 1e kl. hebben afgelegd.

Van het Informatie-Bureau.

Ter beschikking van den gouverneur-generaal van Nederlandsch-Indië kunnen worden gesteld practisch ontwikkelde onderwijzeressen, om te worden benoemd tot hulponderwijzeres bij het openbaar Europeesch lager onderwijs daar te lande.

Zij, die ter beschikking van den gouv.-generaal van Nederlandsch-Indië worden gesteld, ontvangen:

a. eene gratificatie voor uitrusting ten bedrage van ƒ 500;

b. vrijen overtocht naar Batavia als gouvernementspassagier der 1e klasse, indien zij de hoofdakte bezitten, en als gouvernementspassagier der 2e klasse, indien zij die akte niet bezitten;

c. een voorloopig traktement van ƒ 100 's maands ingaande met den dag van aankomst te Batavia.

Zij moeten zich schriftelijk verbinden om, ingeval zij niet met de aan te wijzen reisgelegenheid naar Nederlandsch-Indië vertrekken, of om andere redenen dan welbewezen ziels- of lichaamsgebreken, buiten eigen toedoen ontstaan, ontslagen worden binnen 5 jaren na aankomst op Java, onverwijld in 's lands kas terug te storten wat is betaald wegens gratificatie voor uitrusting en wegens overtocht naar Indië.

In Indië worden zij in alle opzichten als burgerlijke ambtenaren beschouwd en de bepalingen omtrent verloven, wachtgelden, pensioenen en het weduwen- en weezenfonds zijn derhalve op haar van toepassing.

Te haren aanzien gelden overigens de hieronder volgende bepalingen.

Zij, die voor uitzending wenschen in aanmerking te komen, moeten zich vóór 15 Augustus 1910 aanmelden bij het Departement van Koloniën, bij een op zegel geschreven request, onder overlegging van:

a. hare akte(n) van bekwaamheid;
b. hare geboorteakte, en
c. een bewijs van goed maatschappelijk gedrag, afgegeven door den burgemeester harer woonplaats.

Zij worden vóór hare uitzending onderworpen aan een vanwege het Departement van Koloniën in te stellen geneeskundig onderzoek.

Regeling van de klassen en de bezoldigingen der onderwijzeressen aan de openbare Europeesche lagere scholen in Nederlandsch-Indië.

De onderwijzeressen der openbare Europeesche lagere scholen in Nederlandsch-Indië zijn verdeeld in drie klassen.

Tot de eerste klasse behooren de onderwijzeressen die eene akte van bekwaamheid als hoofdonderwijzeres bezitten en geplaatst zijn aan het hoofd van de eerste openbare lagere scholen, zoomede van die scholen bij welke aan de hoofdonderwijzeres minstens twee hulponderwijzeressen zijn toegevoegd. Zij genieten een bezoldiging van ƒ 250 's maands.

Tot de tweede klasse behooren de onderwijzeressen, die een akte van bekwaamheid als hoofdonderwijzeres bezitten en aan het hoofd van de overige scholen of als eerste-hulponderwijzeres aan de in de voorgaande alinea bedoelde scholen zijn geplaatst. Zij genieten een bezoldiging van ƒ 200 's maands.

De overige onderwijzeressen zijn hulponderwijzeressen. Zij genieten een bezoldiging van ƒ 125 's maands. Bij ontstentenis van een hoofdonderwijzeres aan het hoofd eener school geplaatst, of als eerste-hulponderwijzeres bij de in alinea 2 bedoelde scholen werkzaam gesteld, genieten zij, zoolang zij als zoodanig werkzaam zijn, een bezoldiging van ƒ 200 's maands.

De onderwijzeressen genieten vrije woning of, bij gemis daarvan, een schadeloosstelling, die der 1ste klasse van ƒ70 's maands, die der 2e klasse van ƒ60 's maands en de hulponderwijzeressen van ƒ 50 's m.

De onderwijzeressen der 1e en 2e klasse genieten zes traktementsverhoogingen, ieder ten bedrage van ƒ 50 's maands; de hulponderwijzeressen vier verhoogingen, ieder ten bedrage van ƒ 25 's maands. Die verhoogingen worden toegekend telkens na ommekomst van drie volle dienstjaren.

Een onderwijzeres tot een hoogere klasse bevorderd wordende blijft in het genot der reeds verkregen traktementsverhoogingen en de tijd verstreken na de laatst verkregene verhooging komt in rekening bij de toekenning der eerste verhooging in de hoogere klasse, echter met dien verstande, dat nimmer meer dan zes verhoogingen worden genoten, zullende naarmate in de hoogere klassen aanspraak op een voor die klasse vastgestelde verhooging wordt verkregen, zoodra deze meer dan de zesde zoude zijn, een vroeger in de lagere klasse verkregen verhooging vervallen.

Traktementsverhoogingen ten bedrage van ƒ 25 's maands, waarop na het bezit der akte van bekwaamheid als hoofdonderwijzeres door eene hulponderwijzeres recht is verkregen, worden bij hare bevordering tot een hoogeren rang omgezet in even zoovele verhoogingen van ƒ 50 's maands.

Bij terugstelling tot hulponderwijzeres worden deze verhoogingen tot haar oorspronkelijk bedrag teruggebracht.

Mindere geschiktheid, plichtverzuim of andere redenen van ernstigen aard kunnen aanleiding geven:

a. tot terugstelling van een onderwijzeres in een lagere klasse;

b. tot het aanwijzen van een bepaalden tijd, die ter erlanging van verdere traktementsverhoogingen buiten berekening blijft;

c. tot het opleggen van beide straffen te zamen.

Behoudens het bovenstaande bij terugstelling tot hulponderwijzeres blijft een teruggestelde onderwijzeres in het genot der reeds verkregen traktementsverhoogingen.

Bij de berekening der dienstjaren, voor de erlanging van traktementsverhoogingen gevorderd, komen niet in aanmerking:

a. de tijd met verlof buiten Nederlandsch-Indië doorgebracht;

b. de tijd op wachtgeld, nonactiviteit of anderszins buiten betrekking doorgebracht;

c. de tijd uit hoofde van berispelijk gedrag onder suspensie doorgebracht.

(Nederl. Staatscourant van Woensdag 20 Juli '10 No. 167.)

Officiëele Berichten.

Uit de Javasche Courant van 1 Juli 1910. No. 52.

Benoemingen, enz.

Civiel Departement.

Verleend: één jaar verlof aan den architect E. de Graaf, den griffier van een landraad B. P. A. Jacobsz Rosier en den onderwijzers J. B. Kreeft en J. A. H. Smeets.

Ontslagen: op verzoek eervol de onderwijzer W. S. Bazendijk, de inlandsche arts Mas Soejoedono, de schout voor de politie A. G. Calmer, de ingenieur B. V. E. Houthuijsen, de onderwijzeres C. D. van der Putten en de opzichter C. T. J. Hamel.

Benoemd: tot commies te Semarang Ch. G. Rierkerk; tot onderwijzeres 2e kl. mej. L. B. C. Balkstra; tot stationscommies P. M. A. Perret; tot hulpprediker te Masembi J. H. Duijverman, te Ratahan G. Land; tot adj.-gouvernements-accountant J. van Dooremaal; tot vendumeester te Batavia F. Barthélemy; tot onderwijzer 2e kl. M. Rink; tot ass.-resident van Pasoeroean J. A. A. van der Ent, van Bandoeng J. J. Verwijk; van Japara jhr. E. de Stuers, van Klaten A. J. W. Harloff; tot commies te Soerabaja J. Pietersz.

Gesteld: ter beschikking van den directeur van financiën D. E. Brouwer.

Geplaatst: in de residentie Soerabaja de asp.-controleur W. B. van der Wilde; in de residentie Batavia de controleur W. E. Rappard.

Benoemd: tot hulponderwijzeres te Bandoeng mej. E. van Oorschot.

Overgeplaatst: naar Pannekasan de onderwijzer M. Rink.

Militair Departement.

Verleend: een jaar verlof aan den 1en luitenant-kwartiermeester R. C. Vetter; twee jaar aan den 2en idem H. H. Maas; een jaar aan den opziener J. Ch. Wensel.

Bevorderd: tot 1e luit.-kwartierm. J. R. Pronk; tot 1e luit. der art. M. C. Hoenkamp.

Ontheven: van zijn detacheering bij het hoofdbureau van den generalen staf H. Cramwinckel.

Uit de Javasche Courant van 5 Juli 1910. No. 53.

Civiel Departement.

Verleend: een jaar verlof aan den onderwijzer P. K. de Klerk; 2 jaren aan den houtvester E. H. B. Brascamp; een jaar aan den adj.-administrateur W. F. H. Lastdrager; den adj.-houtvester B. F. Haag; den controleur G. L. J. D. Kok; de onderwijzeres mej. C. M. Walter; den commies A. A. de Wolff; de onderwijzeres mej. L. J. de Rochement; den chef der 4e afd. S.S. op Java J. N. van Affelen van Saemsfoort, den klerk J. Scheffer en den commies F. W. J. Mansvelt Beck.

Ontslagen: op verzoek eervol de klerk J. Ch. de Visser; de leerling-opziener A. C. Labaar; de opzichter W. Ramers.

Belast: met de waarneming der betrekking van buitengewoon voorzitter van den landraad te Mr. Cornelis mr. A. E. Ellerman; van Djember mr. R. J. M. Verheijen; van Probolinggo mr. G. G. van Kleef.

Ingetrokken: de benoeming van P. v. Tubergen tot ass.-resident van Indragiri.

Benoemd: tot onderwijzer 2e kl. A. D. Klok; tot buitengewoon voorzitter van den landraad te Bandoeng mr. B. J. M. Hanlo, te Muntok mr. H. Oele, te Trenggalek mr. C. W. Wormser; tot ass.-resident van Priaman K. Lorch; van Indragiri J. L. Lans; tot ass.-resident-secretaris der res. Tapanoeli J. W. Campagne, van Rembang Th. J. W. S. Neijs; tot ass.-resident van Bangkalan W. F. van Zutphen; tot inspecteur der in- en uitvoerrechten N. J. Roelfsema; tot tijdelijk id. G. L. Waanders; tot machinist te Tandjoengpriok J. Meijer; tot wedono van Padaherang Raden Prawiradiredja, van Tjisondari Raden Tanoewidjaja.

Geplaatst: in de res. Soerabaja de asp.-contr. G. A. Calkoen; in Madoera de controleur W. H. Bethbeder; in Semarang H. van Ophuysen, in Benkoelen P. A. Oudemans.

Militair Departement.

Verleend: een jaar verlof aan den 1en en 2en luit.-kwartierm. J. H. Swartjes en J. C. Patoir, aan den majoor der inf. J. W. Beukers.

Hersteld: in activiteit de kapitein der artillerie J. Schultz.

Geplaatst: te Koeta-Radja de 1e luit. A. Landzaat; te Banjoe-Biroe de kapt. der art. J. Schutz; te Batavia de off. van gezondheid P. Cool; te Salatiga de ritmeester J. J. Neuman.

No. 32. Donderdag 11 Augustus 1910. 10de Jaargang.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING OOST EN WEST

OPGERICHT DOOR KOLONEL G.E.V.L. VAN ZUYLEN, 21 MAART 1900.

„HET KOLONIAAL BELANG IS EEN ALGEMEEN NEDERLANDSCH BELANG."

Abonnementsprijs per jaar:

Vrij aan huis of franco per post binnenland, bij vooruitbetaling	f 2.50
Voor Oost-Indië en het Buitenland	„ 4.—
Afzonderlijke nummers	„ 0.05

Prijs der Advertentiën:

Per regel	f 0.15
Bij plaatsing van 500 regels	„ 0.12½
„ „ „ 1000 „	„ 0.10

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie", en gezonden aan de Presidente: 7a HEERENGRACHT, DEN HAAG.

Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, *51 Verhulststraat.*

Voor *Advertentiën* tot de Drukkerij „LUCTOR ET EMERGO", AMALIA VAN SOLMSSTRAAT, *Telefoon 4424*, beiden DEN HAAG.

Inhoud van dit nummer.

Het Hoofddoel der Vereeniging is:

Het verspreiden van populaire kennis omtrent onze Indiën onder gansch het volk en het bevorderen der welvaart in die gewesten, om zoodoende en ook door het verleenen van onderlinge hulp, warme belangstelling en liefde te kweeken tusschen Nederland hier en ginds.

Het lidmaatschap bedraagt als minimum f 2.— 's jaars (voor Indië en het buitenland minstens f 2.50). *)

Zij die f 5.— of meer contribueeren of een gift in ééns schenken van f 100.—, zijn donateur(trice).

Aan alle donateurs en leden wordt kosteloos en franco het *Koloniaal Weekblad* **toegezonden.**

*) Zie inteeken-biljet op de achterzijde van den Omslag. Verzoeke dit ingevuld te zenden aan het adres van den Secretaris van het Hoofdbestuur **E. van Assen,** *Heulstraat 17, Den Haag.*

Informatie-Bureau

(*Secretaris J. L. van Gennep*),

dagelijks — Zon- en feestdagen uitgezonderd — van 10—12 en 2—4 u., ten kantore **Heulstraat 17, 1ste verdieping.**

Zie overigens **Officieele Mededeelingen** ook van het Dagel. Bestuur en de Afdeelingen op blz. 8.

Een Middelbare Kolon. Landb.school in Nederland, een belangrijke instelling voor Nederland en Indië.

Bij de Tweede Kamer der Staten-Generaal is een wetsontwerp aanhangig, ingediend door den Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel, dat zoowel voor het moederland als voor de koloniën groote beteekenis heeft, en dat door ieder, die het belang er van inziet, om het moederland ten innigste met de koloniën te verbinden, met warme instemming moet worden begroet. Het betreft de splitsing en de verplaatsing der Rijkslandbouwschool te Wageningen naar elders, ten einde daardoor aan de Rijks Hoogere Land-, Tuin- en Boschbouwschool ruimte en gelegenheid te geven in Wageningen te komen tot die expansie, welke voor deze inrichting noodzakelijk en ook voor onze kol. van 't grootste belang is. Wij laten deze laatste hier thans buiten bespreking om er misschien later op terug te komen. Het is alleen de splitsing der Middelbare Rijkslandb.school te Wageningen, die thans aan de orde is, en hier onze belangstelling vraagt.

Ter inlichting van hen, die niet volkomen met de toestanden op de hoogte zijn een enkel woord. In Wageningen bestaan een Middelbare Landbouwschool en een Hoogere Landbouwschool. De eerste was aanvankelijk alleen bestemd om hen, die niet de meer omvangrijke vóórstudiën gemaakt hebben, welke de Hoogere Landbouw school eischt (thans eindexamen H. B. S. met vijfjarigen cursus of Gymnasium), gelegenheid te geven zich op wetenschappelijke grondslagen voor de praktijk van den landbouw te bekwamen. Bij een minder omvangrijk programma en een eenvoudiger behandeling der leerstof dan op de Hoogere Landbouwschool, had de Middelbare Landbouwschool voor de praktische vorming uitstekende resultaten. Aanvankelijk alleen voor den Nederlandschen landbouw bestemd, werd aan deze inrichting in 1895 ook een klasse voor den kolonialen landbouw verbonden, doch gedurende de eerste studiejaren bleef voor beide afdeelingen de studie dezelfde, n.l. die, welke bestemd is voor de opleiding van Nederlandsche landbouwers.

Deze school is aldus geworden door de behoefte zich aanpassende bij de eischen des tijds, en is meer ontstaan uit proefneming dan volgens vooraf volledig opgemaakte logische plannen van organisatie. De ervaring heeft echter ten duidelijkste bewezen, dat de koloniale klasse voor ons land in een zeer dringende behoefte voorziet, en daarom valt het toe te juichen dat de Regeering thans aan deze koloniale klasse de noodige ontwikkeling wil geven, door haar af te scheiden van die voor den Nederlandschen landbouw. Tot nu toe moeten de leerlingen van de koloniale afdeeling die de meerderheid uitmaken, te veel lessen bijwonen, welke voor de Nederlandsche afdeeling bestemd zijn, en die voor hen met meer vrucht gegeven kunnen worden, indien ze speciaal met het oog op de toestanden in Indië worden ingericht. Het doel van den Minister van Landbouw is nu, dien tak, welke uit de Nederlandsche Landbouwschool is ontsproten, een zelfstandige ontwikkeling te geven, door hem te planten en te doen groeien in een eigen bodem; de koloniale afdeeling wil men maken tot Middelbare Koloniale Landbouwschool. Gemis aan ruimte en andere omstandigheden maken tevens de verplaatsing uit Wageningen naar elders, er wordt voorgesteld Deventer, noodig.

Ziedaar in korte woorden de hoofdgedachte van het ontwerp, voor zoover dit den kolonialen landbouw betreft. Deze hoofdgedachte is zoo logisch, dat wij voor genoemd ontwerp de algemeene instemming hadden verwacht. En toch, in het voorloopig verslag daarover uitgebracht worden door eenige onzer parlementsleden vele bedenkingen tegen 't wetsvoorstel gemaakt. Wij willen trachten deze bedenkingen te wegen, door ze aan de behoeften van ons land en onze koloniën, alsmede aan de eischen van het onderwijs te toetsen.

In par. 2 van het voorloopig verslag leest men het volgende:

„Tegen de oprichting eener middelbare koloniale landbouwschool werd door verscheidene leden bezwaar gemaakt. Hetgeen in de Memorie van Toelichting omtrent deze zaak gezegd wordt, had bij deze leden den indruk gewekt, dat ten deze niet de belangen der koloniën op den voorgrond hebben gestaan, maar alleen gezocht is naar wegruiming van bezwaren, die uit de opleiding van jongelieden die in de koloniën hunne toekomst zoeken, voor het onderwijs in den Nederlandschen landbouw zouden voortvloeien. De Minister zegt, dat de Nederlandsche landbouwers aanspraak hebben op een inrichting, welker onderricht uitsluitend rekening houdt met de belangen van den vaderlandschen landbouw, maar men meende, dat aan dien eisch te Wageningen reeds thans op voldoende wijze voldaan wordt. De Minister noemt het een bezwaar voor de jongelieden, die zich voor den kolonialen landbouw bekwamen, dat zij op de Rijkslandbouwschool gedurende drie jaren onderricht in den Nederlandschen landbouw ontvangen. Het onderwijs is voor die drie jaren dus wel degelijk uitsluitend ingericht met het oog op de belangen van den Nederlandschen landbouw en ontbrak daaraan nog iets, het ware gemakkelijk te verhelpen. Ook zag men in de omstandigheid, dat de jongelieden, die eene toekomst in de koloniën zoeken, meestal stedelingen zijn, geen voldoende reden om de kostbare stichting eener afzonderlijke school te rechtvaardigen. In elk geval meenden deze leden, dat de oprichting eener middelbare koloniale school in Nederland met de belangen van Indië niet overeen is te brengen. Naar hun gevoelen behoort de opleiding hier te lande voor ambten en beroepen in Indië zich te bepalen tot de hoogere opleiding, tot de vorming van hen, die bestemd zijn in Indië als wegwijzers op eenig gebied op te treden. Ten aanzien van den landbouw wordt hierin op voldoende wijze voorzien door het onderwijs van de Hoogere land-, tuin- en boschbouwschool. Maar voor de voorbereiding tot ondergeschikte betrekkingen en het aankweeken van inl. landbouwondernemers verdient naar de meening dezer leden opleiding in Indië de voorkeur. Men heeft dit begrepen en daarom is te Buitenzorg eene landb. school gesticht, welke echter, vooral tengevolge van gebrek aan voorbereidend onderwijs, in kwijnenden toestand verkeert. Verdient de bestaande regeling van het hier te lande met het oog op de koloniën gegeven middelbaar landbouwonderwijs reeds geene goedkeuring, de oprichting eener afzonderlijke middelbare koloniale school zou den toestand nog verergeren. Deze school zal nog meer leerlingen voor de koloniale cultures trekken dan er thans zijn en men zou door hare oprichting een nieuwen stap doen in de verkeerde richting, in plaats van het geven van landbouw-onderwijs in Indië zelf te bevorderen. Men meende dus, dat van het vestigen eener afzonderlijke koloniale

school behoort afgezien te worden. *Aan hen, die hier te lande middelbaar landbouwonderwijs willen ontvangen, teneinde in Indië eene toekomst te vinden, zou dan de gelegenheid kunnen worgegeven om nevens het onderwijs aan de middelbare Nederlandsche landbouwschool, indien die te Wageningen gevestigd werd, als toehoorders aan de hoogere landbouwschool het onderwijs over Indische cultures bij te wonen.* Hun zou daarvan een testimonium kunnen worden uitgereikt."

— — — — — — — — — — — — — —

„Andere leden konden zich met het plan tot stichting eener koloniale school vereenigen. Huns inziens *behoort de opleiding van jongelieden uit de burgerklasse voor den kolonialen landbouw hier te lande te geschieden.* Werd de gelegenheid tot opleiding, welke de voorgestelde school bestemd is te geven, alleen in Indië geopend, dan zouden de leeraren toch veelal uit Nederland moeten komen, 't aantal leerlingen althans in den eersten tijd beperkt blijven en de plaatsing van jonge Nederlanders bij landbouwondernemingen in Indië tot nadeel èn van het moederland, èn van de kolonie belemmerd worden. Komen daarentegen jongelieden uit Indië hierheen om landbouwonderwijs te ontvangen, dan zal de verruiming van blik, welke van een verblijf in Nederland voor hen het gevolg zal zijn, ook aan Indië ten goede komen."

(De spatiëering is van ons.)

Wij kunnen ons niet ontveinzen, dat dit voorloopig verslag op ons een zeer onbevredigenden en zonderlingen indruk heeft gemaakt, wat betreft de daaruit blijkende meeningen op koloniaal gebied. Wij hebben in het citaat verschillende hoofdzaken onderstreept. Dat er leden waren, die *tegen de oprichting eener middelbare koloniale landbouwschool bezwaar hebben omdat in deze niet de belangen der koloniën op den voorgrond hebben gestaan, maar alleen gezocht is naar wegruiming van bezwaren, welke uit de tegenwoordige opleiding van jongelieden, die in de koloniën hun toekomst zoeken, voor het onderwijs in den Nederlandschen landbouw zouden voortvloeien,* is een bewijs dat deze leden de beteekenis en het doel van dit ontwerp niet hebben doorzien en begrepen. Juist de belangen van de kolonie zijn, naast die van het moederland, hier behartigd, ja zelfs in 't bijzonder die van de koloniën, doordat men de jongelieden, die zich aan den kolonialen landbouw willen wijden, niet langer wil noodzaken 'n groot gedeelte van den tijd op school te moeten gebruiken tot voor hen grootendeels nuttelooze bekwaming in vakken, behoorende tot den Nederl. Landbouw. Het was geheel terecht, dat de Minister de groote bezwaren inzag, welke er voor jongelieden, die zich tot den kolonialen landbouw willen bekwamen aan verbonden zijn, om drie jaren lang onderricht in den Nederlandschen landbouw te moeten ontvangen. Voor dergelijk tijdverlies, dat vooral bij het vakonderwijs niet mag voorkomen, wil de Minister de leerlingen behoeden en de op die wijze opengekomen tijd wil hij doen gebruiken voor het onderwijs in speciale koloniale vakken. Dergelijke economie is noodig voor het onderwijs, is noodig voor onze koloniën. En dat zij niet eerder bij de koloniale afdeeling werd betracht was niet het gevolg van een beginsel, dat hiertegen streed, maar van de eigenaardige opkomst der koloniale klasse als onderdeel van een Nederlandsche landbouwschool. De voorgestelde splitsing is *voor den kolonialen landbouw nog meer dan voor den Nederlandschen noodig,* zoodat het verwijt, dat bij den Minister de belangen der kolonie niet op den voorgrond zouden hebben gestaan, ten eenen male ongegrond is.

Tegen de oprichting eener middelbare koloniale landbouwschool werd bezwaar gemaakt door verscheidene leden. Op welken grond? „*Men ziet in de omstandigheid dat de jongelieden die een toekomst in de koloniën zoeken, meestal stedelingen zijn, geen voldoende reden om de kostbare stichting eener afzonderlijke school te rechtvaardigen.*" Het is onbegrijpelijk, dat men dergelijke uitspraken uit het parlement te hooren krijgt van mannen, die het geheele Nederlandsche volk vertegenwoordigen. Hebben de *stedelingen* geen recht op onderwijs voor hun kinderen, ten einde dezen een toekomst te verzekeren? Moet men daarom een instelling, die zoo belangrijk is, beletten aan haar doel te beantwoorden? Zijn de „stedelingen" dier school niet voor een gedeelte kinderen van ouders, die in Indië in verschillende betrekkingen werkzaam zijn of geweest zijn?

Het voorloopig verslag zegt verder: „*Voor de voorbereiding tot ondergeschikte betrekkingen en het aankweeken van inl. landbouwondernemers verdient naar de meening dezer leden opleiding in Indië de voorkeur.*"

Hoewel wij van meening zijn, dat voor de werkzaamheden in deze categorie bedoeld, er een opleiding in Indië moet bestaan, zoodat de ouders in Indië niet genoodzaakt zijn, alleen daarom hun kinderen naar Europa te sturen en ook inlanders daarvan gebruik kunnen maken, getuigt het van al heel weinig inzicht in de betrekking, die er tusschen moederland en koloniën moet bestaan als men het nut van een dergelijke inrichting in Nederland bestrijdt. Moeten de in het moederland woonachtige Nederlanders dan genoodzaakt worden hun vaak niet ouder dan 13- à 14-jarige kinderen naar Indië te zenden, om op een school aldaar in bedoelde richting te worden opgeleid? Wordt daardoor de inniger wordende band tusschen moederland en koloniën niet juist weer verbroken?

In Indië spelen Chineezen, Arabieren en Japanners een zeer belangrijke rol, zoo belangrijk zelfs dat velen dit bedenkelijk achten. Niets zal van meer belang zijn, zoowel voor Nederland als voor de koloniën, dan wanneer Nederlandsche elementen in verschillende bedrijven hiervoor een tegenwicht vormen. In cultuurondernemingen, op fabrieken, enz., zijn talrijke geboren Nederlanders praktisch en met vrucht werkzaam, voor wie de hoogere studie te moeielijk of om andere redenen niet bereikbaar was. Hun aantal uit te breiden, door aan jongelieden gelegenheid te geven, zich met geringe hulpmiddelen in de koloniën een toekomst te verzekeren, is in het belang van Nederland en de koloniën. En dien weg wil men afsnijden? Wil men de koloniën gaan sluiten voor energieke Nederlanders, die geen ambtenaren zijn?

Het schijnt wel, dat dergelijke denkbeelden bij enkele kamerleden overheerschten, want wij zien in 't verslag de vrees uitgesproken, dat *de nieuwe koloniale school waarschijnlijk nog meer leerlingen voor de koloniale cultures zal trekken dan er thans zijn.* Wel wordt daaraan als reden toegevoegd, dat 't zou zijn 'n nieuwen stap doen in de verkeerde richting, in plaats van landbouwonderwijs in Indië zelf te bevorderen", maar het is toch al te dwaas, de verbetering van een instelling in Nederland, waarvan men zooveel uitbreiding verwacht, tegen te houden, ten einde daardoor in Indië een dergelijke inrichting te verkrijgen. Het zou treurig met Nederland gesteld zijn, als het zoo onbeduidend en krachteloos was, dat de reorganisatie en de verplaatsing van een onderwijsinrichting als de hierbedoelde, het verbeteren van het landbouwonderwijs in Indië moesten tegenhouden. De buitenlander zou terecht zeggen, dat een natie met dergelijke opvattingen haar koloniën niet waard is! Wij denken daarover dan ook anders! Voor ons gelden de koloniën tevens als een uitgebreid gebied van economische expansie voor tal van Nederlanders en naar wij meenen moeten alle krachten worden ingespannen en jeugdige Nederlanders worden wakker geroepen, om daarvan partij te trekken: Wij kunnen dit, als wij willen, en het te doen is onze plicht. De ontwikkeling der koloniën staat daarmede in verband.

Als we verder lezen in het verslag: „Aan hen die hier te lande middelbaar landbouwonderwijs wenschen te ontvangen, ten einde in Indië een toekomst te vinden, zou de gelegenheid kunnen worden gegeven, om nevens het onderwijs aan de Nederlandsche landbouwschool, indien die te Wageningen gevestigd werd, als toehoorders aan de Hoogere Landbouwschool 't onderwijs over Indische cultures bij te wonen Hun zou een testimonium kunnen worden uitgereikt",...... dan wordt het ons angstig te moede over de verwarring van begrippen en het gemis aan paedagogisch inzicht, die op het Binnenhof schijnen te bestaan.

Een leerling aan de normaalschool tegelijk de colleges over de wis- en natuurkunde aan de Universiteit te doen volgen... om daardoor testimonia te doen verwerven...... Och kom! Neen, dat kan niet in ernst gezegd zijn!

Tegenover deze zonderlinge opvattingen, die voorop gesteld worden, staat gelukkig ook het oordeel van andere leden, die zich met de stichting eener koloniale school konden vereenigen en die terecht van meening waren, dat *de opleiding van jongelieden uit de burgerklasse voor den kolonialen landbouw hier dient te geschieden.* Zeer juist wordt door dezen opgemerkt, *dat bij de oprichting van een dergelijke school in Indië de leeraren toch uit Nederland zouden moeten komen* en dat het aantal leerlingen, althans in den eersten tijd, zeer beperkt zou blijven en de plaatsing van jonge Nederlanders bij Landbouwondernemingen in Indië, tot nadeel èn van het moederland èn van de koloniën, belemmerd zou worden. Komen daarentegen jongelieden uit Indië hierheen, om landbouwonderwijs te ontvangen, dan zal de verruiming van blik, welke ongetwijfeld van een verblijf in Nederland voor hen het gevolg is, ook aan Indië ten goede komen.

Wij eindigen met den Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel, den Heer Talma, onzen dank te betuigen voor het ontwerp, waarin hij zoozeer de belangen van Nederland en koloniën vereenigde. En wij twijfelen niet, of in de Kamer zullen helderziende mannen optreden, om het met kracht te verdedigen tegen ondoordachte aanmerkingen als in het voorloopig verslag zijn uitgesproken. Wie de ontwikkeling van Indië onder en mede door Nederland wenscht, wie den band tusschen Moederland en Koloniën sterker wil hechten, moet dit ontwerp zooveel hij kan tot werkelijkheid helpen maken.

Uit de O.-I. Mail.

Gelukkig schijnt nu toch, sinds verleden maand, de **cholera** overal op Java af te nemen. Het is te hopen, dat de vreeselijke ziekte, die nu reeds zoo maandenlang die streken teistert, spoedig geheel wijken zal.

Eindelijk.

Onder dit opschrift vermeldt het *Bat. Nieuwsblad* o.m.:

De gemeenteraad heeft in zijn vergadering van 13 Juli j.l. een bedrag van f 40.000 toegestaan voor de verbetering van den hygiënischen toestand, bijzonderlijk in de benedenstad. Het plan was, aldus de voorzitter, om daarvoor aan de regeering een subsidie te vragen van f 25.000, maar daarin dient eerst de gemeenteraad gekend te worden; en dan zou het zoo was de onuitgesproken gedachte, weer zoo lang duren. De raad begreep dit; stond het geld toe uit een „voordeelig slot", uit geld dat niet besteed is aan de zaken waarvoor het bestemd was. En zoo zal dus eindelijk een begin gemaakt worden met den schoonmaak in een deel der stad, dat reeds jaren lang aangewezen is als een broeiplaats van allerlei besmettelijke ziekten."

Zoowel te Soerabaja als in Djocdja zijn op 12 Juli j.l. lichte **aardbevingen** waargenomen.

„Zoolang de Merapi evenwel blijft werken, en deze vertoont in den laatsten tijd nogal eens een verhoogde werking, mag men zijn rookenden schoorsteen wel eenigszins beschouwen als een veiligheidsklep", schrijft *Midden Java.*

Inlandsche Rechtsschool.

Voor de school van inlandsche rechtskundigen gaven zich dat jaar maar acht leerlingen op. Een poover getal, zegt de *Java Post.*

Onzekerheid omtrent de toekomstige positie der inlandsche rechtskundigen zou hieraan schuld hebben. Verleden jaar werden de zeventien eersten met veel moeite opgetrommeld. Meende men nu dat het van zelf wel ging? Universiteits-aspiraties!? vraagt het *Nieuws v. d. Dag v. N.-I.*

De Locomotief is het met *De Javabode* eens, dat de Rechtsschool ook voor niet-Inlanders opengesteld moest worden, en wijdt aan deze kwestie een hoofdartikel.

De Hollandsch-Chineesche school te Bandoeng.

De correspondent van *De Javabode* te Bandoeng schrijft:

Het is ruim een jaar geleden, dat op voorstel van resident Boissevain hier een Hollandsch-Chineesche school werd geopend, aanvankelijk als 2de school bedoeld, omdat verwacht werd, dat minder dan 60 leerlingen het onderwijs zouden volgeu.

Niettegenstaande de geringe medewerking van den luitenant-Chinees, die toen nog zoo nu en dan Pekingsche bevliegingen had, werd aangevangen met 67 leerlingen, zoodat al dadelijk de school tot eene eerste klasse werd bevorderd.

Op het eind van Juli 1909, de opening had plaats op den 1en Juli, dus binnen een maand tijds, waren er reeds 76 leerlingen, terwijl in Juli 1910 het aantal reeds tot 117 was geklommen.

In dien tijd hadden 23 kinderen, de meesten door vertrek der ouders naar elders, de school verlaten.

Het onderwijs wordt nu gegeven door twee onder-

wijzers, waarvan een hoofd der school is, en twee onderwijzeressen.

Uitbreiding der school of wel het oprichten van een tweede school, zal spoedig noodig blijken, aangezien nu geene kinderen meer kunnen worden toegelaten.

Bij de toelating kennen slechts enkele der leerlingen iets van de Hollandsche taal, zoodat eigenlijk eene aanvangsklasse noodig zou zijn geweest. Aangezien die klasse echter niet op het programma staat, is daaraan tegemoet gekomen door de 1e en 2e klasse te splitsen in a en b, terwijl de derde klasse voor meer gevorderden is.

Blijkbaar volgen de kinderen met veel belangstelling het onderwijs, en de heldere zwarte kijkers toonen aan, dat er pintere jongens en meisjes onder zijn.

Het oordeel van den heer Van Geuns, het hoofd der school, is, dat de groote meerderheid beter leert en meer ambitie heeft dan inlandsche en niet minder dan Europeesche kinderen gewoonlijk toonen.

De kinderen komen keurig nejes gekleed voor den dag en flink en helder klonk bij het uitgaan der school het: „dag mijnheer, dag juffrouw".

De Chineezen zijn dan ook dankbaar voor hetgeen door het gouvernement op onderwijsgebied wordt gedaan, al heeft het ook langen tijd geduurd, vóórdat de aandacht der Regeering op dat belangrijk deel van haar taak gevestigd was.

Een goede maatregel.

De scheepsagentuur voorheen Daendels en Co. te Soerabaja verheugt zich, naar het Soer. Hbld. bericht, sinds korten tijd in het bezit te zijn van een motorbootje, speciaal voor het overbrengen der passagiers naar de booten. De passagiers worden gratis weggebracht, terwijl zij, die vrienden of familie uitgeleide wenschen te doen, tegen den prijs van f 1 heen en weer van dit bootje mogen gebruik maken. Dit bootje heet de Louise Adriana en biedt plaatsruimte aan voor 125 personen op het benedendek en 25 op het bruggendek.

De kolensteiger te Makassar.

In de plannen Kraus-De Jongh nopens de verbetering der Makassaarsche haventoestanden is, naar men aan het Soer. Hbld. meldt, geen plaats voor de uitbreiding aan den marine-steenkolensteiger aldaar, waarvoor bereids fondsen zijn toegestaan bij gouvernementsbesluit van 18 Januari j.l. no. 4, om welke reden de werkzaamheden aan dien steiger zijn gestaakt tot tijd en wijle hooger inzicht omtrent de plannen in kwestie bekend zal zijn.

Gouvernements-Koffie.

Men schrijft uit de Preanger aan het Bat. Nieuwsblad o.m.:

Evenals altijd, valt ook de koffieoogst in dit jaar tegen en wordt nergens het taxatie-cijfer gehaald, wat in hoofdzaak is toe te schrijven aan de veelvuldige diefstallen uit de gouvernementskoffietuinen, terwijl het product als „smokkelkoffie" door de geheele Preanger een afzetgebied vindt. Hoewel alle inlandsche hoofden bij de opbrengst van den oogst zijn geïnteresseerd door hun procenten, schijnt dit niet voldoende te zijn, om de bewaking der tuinen en het tegengaan van de diefstallen krachtiger ter hand te nemen.

Dat dit hoofdzakelijk toegeschreven zou moeten worden aan den minderen ijver der inlandsche hoofden, zou zeer onrechtvaardig geoordeeld zijn. Het is gemakkelijk, zeker om alle schuld op de inlandsche hoofden te schuiven, maar wie de toestanden een beetje kent, weet wel beter.

Iedereen weet nu wel dat de koffiecultuur ten doode is opgeschreven, niet alleen door de koffiebladziekte, maar ook door gebrek aan toezicht terwijl onvoldoende en onoordeelkundig onderhoud oorzaak is dat die cultuur niet met vrucht gedreven kan worden.

Er wordt van de inlandsche hoofden te veel gevergd; alles komt op hun schouders neer, zij moeten zijn bekwaam ambtenaar, politieman en tusschen de bedrijven ervaren koffieplanters, zonder de beschikking over de middelen daarvoor.

Men zij toch eens eerlijk. Moet de koffiecultuur toch doorgedreven worden, welnu, men hebbe er wat voor over of geve den inlander een gewas, dat niet onderhevig is aan ziekten, op bijna alle gronden en hoogten gedijen wil en veel produceert. Maar op de tegenwoordige manier blijft het, ondanks alle lapmiddeltjes, misère ouverte.

Hooge Ketjoes.

Een telegram uit Solo aan de Locomotief d.d. 5 Juli, meldt dat dien morgen om 9 uur raden mas pandji Hario Pinilib, alias Van Zon, en raden mas Poerbosoediro onder geleide van den schout en eenige dragonders voor den resident gebracht zijn. Volgens gerucht moet men in hen een paar aanstaande bannelingen zien, daar zij betrokken moeten zijn in de ketjoe partijen in de residentie Soerakarta.

Exploratie-detachement en cinematograaf.

In het verslag, omtrent de verrichtingen van het exploratie-detachement van Zuid-Nieuw-Guinea gedurende de maand April, lezen wij, dat het den heer Dumas — die thans met een deel van dat detachement mede is gegaan ter exploratie van de Oetakwe — gelukt is op de Noord-rivier cinematografische op namen te verkrijgen, van een der grootste sterk bevolkte oeverkampongs, alsook van een groote flottielje cano's met inboorlingen, die staande pagaaiende met prachtige, regelmatige slagen, trachten zoolang mogelijk de wegstoomende Valk bijtehouden.

Zou dit niets voor onze Bataviasche bioscopen zijn? vraagt de Javabode.

En voor de Nederlandsche? voegen wij hieraan toe.

Een eigen gebouw voor den Ned. Ind. Kunstkring.

De Javabode zegt, in staat te zijn volledig mede te deelen welke plannen de Ned.-Ind. Kunstkring heeft en ons onzeker bericht van gisteren te rectificeeren.

Vanaf de oprichting van den Kunstkring in 1890 heeft de behoefte aan een eigen gebouw bestaan, niet in den vorm zooals schier iedere vereeniging die gevoelt, maar het toch voor een belangrijk onderdeel van alle, meest onbereikbare vereenigingsidealen is, een eigen gebouw te bezitten, maar een daadwerkelijke behoefte, waaraan voldaan diende te worden, wilde de Kunstkring inderdaad zijn doel bereiken. Wel wist het bestuur zooveel mogelijk te profiteeren van wat er te Batavia was — wij herinneren aan de „tea's" in de bovenzaal van Maison Versteeg en aan de tentoonstellingen in de zaal der Kon. Natuurkundige Vereeniging — maar toch kon het lang niet datgene doen, wanneer het over eigen behoorlijke localiteiten hadde te beschikken gehad. Onze grootmeester Mesdag heeft zich reeds lang geleden bereid verklaard een belangrijke en groote collectie schilderijen ter expositie aan den Kunstkring af te staan, doch nimmer kon men dit aanbod aanvaarden, wijl men zulk een verzameling in de eerste plaats niet zou kunnen onderbrengen in het gebouw der Natuurkundige Vereeniging en deze, de vereeniging, in de tweede plaats haar localiteiten nimmer voor langer dan tien dagen zou kunnen afstaan. Men begrijpt welk een groote teleurstelling dat steeds is geweest voor het kunstlievende en krachtig willende bestuur van den Kring.

Daarin zal nu, hoogstwaarschijnlijk, verandering komen. Indië zal eerlang Mesdag's collectie dan nog zien.

Na ampele overweging heeft een der bestuursleden die zich reeds op zoovele en velerlei wijzen voor den Kunstkring heeft verdienstelijk gemaakt, een plan ontworpen voor een premieleening en op dit plan is de goedkeuring der Regeerng gevraagd. De Regeering won advies in van Mr. Vissering, den president der Javasche Bank, en deze adviseerde gunstig; alleen moest de aangenomen rentevoet van 4 pCt. worden gewijzigd in 3½ pCt., voornamelijk met het oog op den duur der leening, een duur van 59 jaar. Aldus gewijzigd heeft de Regeering de leening goedgekeurd en nu is het wel zeer merkwaardig, dat het geheele bedrag van f 590.000 in één enkel uur tijds bijeen was, nadat men even met Semarang en Soerabaja had getelefoneerd.

Van die f 590.000 komen f 100.000 aan den Kunstkring, die daarvoor een gebouw moet oprichten. Het ligt echter voor de hand, dat met een ton gouds niet veel valt te doen. Vandaar dat de Kunstkring aan de Regeering het verzoek heeft gedaan om een stuk grond, zoo mogelijk op het Koningsplein, aan de vereeniging aftestaan. Willigt de Regeering dit verzoek in — hetgeen wij ten zeerste hopen — dan heeft de Kunstkring voldoend geld voor een gebouw, meubilair en bibliotheek.

Het gebouw behoeft niet kostbaar te wezen.

Men wil n.l. trachten het te doen verrijzen geheel in overeenstemming met het zeer moderne gebouw van den Kunstkring te München. Dat is zoodanig ingericht met verschuifbare wanden, dat de groote zaal zoowel dienst kan doen voor tentoonstellingen als voor concertzaal. Voor dit gebouw zal de Kunstkring een prijsvraag uitschrijven.

Het wachten is dus alleen op den grond. Is die er eenmaal, dan komt de rest van zelf. Een woord van hulde aan de mannen, die met zoo taaie volharding dit mooie doel blijven nastreven, is hier zeker op zijn plaats; moge de Regeering voor dit streven evenveel waardeering gevoelen en het welslagen volkomen maken.

Ratoe Madoeretna.

In de Indische bladen lezen wij, dat het stoffelijk overschot van Ratoe Madoeretna, de weduwe van den laatsten Panembahan van Bangkalan, 7 Juli j.l. met vorstelijken praal is ter aarde besteld. In het praalgraf achter de groote Missigit werd het lijk van de overledene bijgezet naast dat van wijlen haar echtgenoot.

De militaire honneurs, die bij het overbrengen naar het praalgraf werden in acht genomen, waren indrukwekkend. Het geheele bataljon van de barisans in groot tenue maakte deel uit van den stoet; één compagnie hiervan was gewapend.

Alle Europeesche en inlandsche ambtenaren, ook de regenten van Sampang en Pamekasan, volgden in groot tenue. De muziek van de Barisans speelde treurwijzen. Tijdens de geheele plechtigheid kletterde de regen neer.

Aan het graf sprak controleur Schilling, de wnd. ass.-resident van Bangkalan, enkele sympathieke

woorden, waarvoor door den regent van Sampang, een neef van de ontslapene, werd dank gezegd.

Door den dood van Ratoe Madoeretna, die geen kinderen achterlaat, is het geslacht van de Panembahans van Madoera uitgestorven.

Een nuttig werk.

Vanwege het Koloniaal Museum te Haarlem zal een bulletin uitgegeven worden over de samenstelling van Indische voedingsmiddelen.

Prof. Wijsman zegt hieromtrent o.a. in het voorwoord tot bovengenoemde uitgave:

„Thans beschikt het laboratorium van het Museum over ruim 550 analyse-resultaten van meerendeels Indische producten.

Het was Greshoff's wensch deze samenvattende publicatie te doen voorafgaan door het regulatief, en er aan toe te voegen grafische tabellen, die een overzicht konden geven van de voedingswaarde der onderzochte voedingsmiddelen, zoomede eene bibliographie op dit onderzoek betrekking hebbende; en dezen arbeid te publiceeren als bullilin van het Koloniaal Museum.

Al naar mate het werk vorderde trad de wenschelijkheid op den voorgrond, om aan de voorwaarden van nauwkeurigheid ook die van practische bruikbaarheid te verbinden door hen, die de opgaven wenschen te raadplegen in staat te stellen de verkregen uitkomsten met die van andere analytici te vergelijken en er eenige korte opmerkingen aan toe te voegen betreffende bereiding, gebruik enz. De uitvoering van dit denkbeeld maakte eene gedeeltelijke omwerking noodzakelijk. Men vindt thans naast de resultaten van het Laboratorium van het Koloniaal Museum, opgaven van de gemiddelde cijfers van meerdere onderzoekingen — veelal geput uit het welbekende werk van Prof. J. König, Chemie der menschlichen Nahrungs- und Genussmittel, 4e druk 1903 — alsook de laagste en hoogste cijfers van de samenstellende bestanddeelen gevonden.

Het is te hopen dat daardoor het werk van den analyticus aantrekkelijker en voor den handelsman bruikbaarder is gemaakt."

De inschrijving op dit bulletin staat tot en met 15 Sept. open aan het Koloniaal Museum te Haarlem en bij de firma J. H. de Bussy te Amsterdam, tegen den prijs van f 4 per ex. Na dien termijn is de prijs op f 5 per exemplaar gesteld.

WEST-INDIË.

SURINAME.

Pater Van Coll, die deel uitmaakte van de kolonisatie-commissie, erkent in De Surinamer, dat naar de letter de aanbeveling der commissie van Madeirianen en Britsch-Indiërs tot kolonisten, in strijd is met den door haar zelve gestelden eisch, dat voor alles het Nederlandsche type in de kolonisten dient beoogd te worden.

„Waar echter, gelijk in Suriname het bereiken van Midden-Europeesch type voor de werkende klas onmogelijk is langs den weg van geboorten, kon deze eisch der commissie alleen bedoelen dat aangestuurd worde vooreerst op naturalisatie der kolonisten en vervolgens dat het jonge geslacht de Nederlandsche taal leere. De ondervinding bij hier geboren Portugeezen, Chineezen en Britsch-Indiërs, bewijst ten volle de mogelijkheid hiervan. En de anderen leeren als vanzelf het gemakkelijke neger-Engelsch.

Op het Hollandsche type door generatie voor arbeidersstand in Suriname aansturen, is tot nu toe onmogelijk gebleken."

De West schreef:

„Per s.s. „Prins Frederik Hendrik" vertrokken 223 Javaansche immigranten, om via Amsterdam naar hun geboorteland terug te keeren.

Slechts werd f 405 aan spaarpenningen medegenomen, door vijf hunner. Mogelijk is echter, dat sommigen in het bezit waren van geld, zonder dit te hebben opgegeven.

Van de vertrekkenden waren maar zeventien in staat hun eigen uitrusting te betalen. De uitrusting van de anderen komt voor rekening van den lande."

In hetzelfde blad komt een Chinees te Paramaribo op tegen een daarin verschenen artikel, waarin de aandacht werd gevestigd op een voor de kolonie minder gewenschte immigratie van Chineezen.

Het blad deed nog eens uitkomen, dat het niets had tegen de reeds in Suriname gevestigde Chineezen, doch tegen de immigranten van den laatsten tijd, die aan het blad de volgende opmerking ontlokken:

„Het is juist de te groote energie dezer menschen waartegen de bevolking beschermd moet worden. Het is meermalen gebleken, dat sommige van deze „energieke" menschen ook 's nachts werken. Dat is de tijd waarop: cognac wordt vervalscht met water; wijn wordt vervaardigd, goeddeels bestaande uit melassie, rum, suikerwater en kleursel; Amerikaansche boter met warm water wordt gewasschen om een lichte kleur te krijgen als goede boter; of wel kerosine-olie met azijn wordt gemengd; of brandspiritus per vat met eenige emmers kokend water wordt aangelengd."

In een ingezonden schrijven aan De West wordt afschaffing van het verbod om bolletrieboomen te kappen bepleit.

„En toch moet de vraag gesteld, of het kappen van bolletries noemenswaardig nadeel kan toebrengen aan de balata-industrie? De terreinen, die voor houtaankap in aanmerking zouden komen, zijn meerendeels reeds uitgewerkt door de balata-industrie. Bovendien kan, bij de primitieve werkwijze hier, de houtkap slechts een strook land ter breedte van zoowat drie K. M. aan den rivieroever bewerken. Een der groote balata-industriëelen verklaarde mij dan ook ronduit, dat de belangen der balata-industrie door bedoelde houtkap toe te staan, niet noemenswaardig zouden worden geschaad.

Ik meen dus met recht te kunnen zeggen, dat er geen voldoende grond is, om nog langer een verbod te handhaven, hetwelk in hooge mate belemmerend is voor een export-industrie. Een eenigszins hoogere retributie voor vergunningen tot houtkap zou waarschijnlijk bij de belanghebbenden geen bezwaar ontmoeten.

WAT DE INLANDER ZEGT.

Wijlen Mohamad Alimoedin Ali Chalifatoel Moedinin, Sultan v. Koetei (Residentie Zuider- en Ooster-Afd. v. Borneo).

In den morgen van 28 April j.l. overleed te Tengaron, de woonplaats van de Koeteische vorsten, aan een langdurige borstaandoening Mohamad Alimoedin Ali Chalifatoel Moedinin, Sultan van Koetei.

Opgetreden in 1900, heeft hij dus tien jaar zijn land bestuurd. Kort vóór zijn optreden had hij, vergezeld van zijne echtgenoote en zijne beide broeders Pangéran Mangkoe Boemi en Pangéran Sosro Negoro, eene reis naar Nederland gemaakt, ten einde, namens zijn vader, die 't land vijftig jaar regeerde, diens huldebetuigingen over te brengen aan Hare Majesteit de Koningin. Als zoodanig waren de drie mannelijke vorstentelgen in de gelegenheid tegenwoordig te zijn bij de plechtige inhuldiging van H. M. de Koningin in de Nieuwe Kerk te Amsterdam.

De twee laatste Sultans van Koetei waren overtuigde aanhangers van het Nederlandsch gezag in Ned.-Indië en hebben zulks ook door daden doen blijken; vooral kwam die aanhankelijkheid uit, tijdens het bestuur van den vader van den overleden vorst, in het jaar 1873, op het oogenblik, dat de Atjehoorlog werd verklaard.

De rechten in de Boven-Mahakamrivier stonden zij aan de Regeering af; de inkomsten des lands werden gedeeltelijk onder zekere contrôle in hunne handen gebracht en gedeeltelijk in de landschapskas gestort, terwijl op verschillende plaatsen scholen werden opgericht. Dientengevolge heeft Koetei zich kunnen ontwikkelen tot het land, dat het nu is.

Sultan Mohamad Alimoedinin was 'n braaf mensch, godsdienstig van aard, zonder fanatiek te zijn en zeer verdraagzaam tegenover andersdenkenden. Hij had hart voor zijn land en voor zijn volk.

In de **„Bromartani"** van 8 Mei 1910 no. 36 wordt zijn verscheiden dan ook terecht een groot verlies voor het land genoemd.

De overledene was officier in de Oranje-Nassau orde.

Zijn oudste zoon, die in het jaar 1908 door de

FEUILLETON.

Tripolitanië.*)
De bewoners dezer landen.

REISSCHETSEN

van

H. VAN KOL.

> Beneath a spacious palm, the wicked wight
> Was placed; and to his lute, of cruel fate
> And labour harsh, complain'd, lamenting man's estate.
>
> THOMSON. *The Castle of Indolence.*

De Turken, behoorende tot de Tatarische volkenfamilie, waren oorspronkelijk nomaden in Noordwestelijk China, en beheerschen reeds meer dan 3½ eeuw dit land, doch zonden alleen ambtenaren en soldaten er heen. Deze laatsten hebben daar door kruising met inlandsche vrouwen een krijgshaftig ras geschapen, „Koulonglis" genaamd, waarvan het aantal op 50.000 wordt geschat. Wegens hun bijzondere eigenschappen als zeeroovers bleven zij voornamelijk langs de kust wonen, doch zij versmelten steeds meer met de inheemsche Arabische bevolking.

De bereden maréchaussée's, de „Zapties", belast met de handhaving der orde en de bescherming van have en goed, zijn meestal Turken uit hun land verbannen, wat eveneens het geval was — althans onder het vorige regiem te Constantinopel — met de civiele ambtenaren en officieren, die dan ook Tripoli als ballingsoord beschouwden, en geen ander doel hadden dan er zoo spoedig mogelijk weer vandaan te komen. Van kolonisatie door Turken is dus eigenlijk nooit sprake geweest.

Geheel anders staat het met de Maltezers, die, op hun nabijgelegen en zwaar bevolkte, rotsachtige eiland geen middel van bestaan vindende, hierheen togen en door handel en scheepvaart, niet zelden sluikhandel, doch tevens door vlijt, spaarzaamheid en sluwheid, er zich bovenop wisten te werken, en nu een der minst arme elementen der bevolking vormen. Des Zondags dragen zij dan ook de fraaiste kleeren van allen, terwijl de jonge meisjes, in haar rose of blauwe toiletten, met groote hoeden vol bloemen en parasols, de bewondering van het straatpubliek trachten te wekken.

De 50.000 negers, die thans nog in Tripolitanië wonen, zijn voortgekomen uit den voormaligen slavenhandel in Centraal-Afrika. Vroeger een rijke bron van winsten, toen jaarlijks ongeveer 8000 slaven door razzia's — vooral der Touaregs — onder de niet-Islamietische bewoners van Bornee, moet hij — naar sommigen beweren — zelfs in de tuinen der Méchia, nog thans wel voorkomen, ondanks de „toevluchten voor slaven" te Benghazi en Derna. Ook schijnen nog altijd slaven te worden aangetroffen in de bergstreken, die zich echter geenszins ongelukkig gevoelen, en vaak blijde zijn uit de klauwen hunner despotische vorsten te zijn verlost.

De sterfte onder de tegenwoordige negers is zeer groot, waardoor, ondanks het groote aantal kinderen, hun getal eer schijnt af te nemen dan aan te groeien. Op de uiteenloopende typen, die onder hen worden aangetroffen, werd reeds bij de bespreking van het negerdorp Dehara gewezen. Elk dier bewoners van dat karakteristieke dorp heeft minstens éénmaal, te voet en zwaar beladen, een langen woestijntocht afgelegd, een afstand doorloopen veel verder dan b.v. van Amsterdam naar Moskou. Doch in Dehara komen zij samen, mannen uit allerlei oorden van Afrika, sprekende voor elkander onverstaanbare talen, volgelingen van verschillende godsdiensten, aanhangers van velerlei bijgeloof, doch allen vreemd van hart voor elkander.

Een andere groep bewoners, die nog meer aan de grijze oudheid doen denken en eenmaal veelvuldig in Abyssinië werden aangetroffen, zijn de „troglodisten" of holbewoners. Vooral in de steile hellingen van het Ghurian-gebergte komen zij nog voor en zij hebben daar op verschillende verdiepingen 'n doolhof van gangen en vertrekken uitgehold, hier en daar door een luchtkoker met de bovenwereld verbonden. Als veiligheidsmaatregel tegen roovers vormt de ingang eene nauwe opening, die men niet dan kruipende kan doorkomen, en die eerst na veel omwegen toegang geeft tot deze onderaardsche verblijven. Op korten afstand onzichtbaar, ontdekt men vierkante gaten, ware putten, waardoor het gehuil van kinderen, het geloei van dieren, scherpe vrouwenstemmen, zelfs lachgeluiden opstijgen uit de diepten, waar in den regel laffe, luie, doch fanatieke inwoners huizen met hun vee en voorraden. De lijken worden in het volle daglicht begraven, zoodat zich hier het feit voordoet, dat de dooden zich boven den grond en de levenden zich eronder bevinden. Ook vindt men er in holen levende Joden, 'n tweetal dorpen, waar de mannen als smeden, landbouwers en venters, de vrouwen met het weven van gandoura's en het verzorgen van vruchtboomen, de kinderen als herders een nijver, doch sober bestaan leiden.

*) Overgenomen uit het *Weekblad voor Indië.*

Regeering als troonopvolger werd aangewezen, is thans 14 jaar oud en dus nog te jong om zelfstandig op te treden. Hij geniet op dit oogenblik onderwijs op een der scholen te Batavia. Tot aan zijne meerderjarigheid zal het land worden bestuurd door een Raad van Inlandsche hoofden, onder leiding van den Nederlandschen besturenden ambtenaar.

Zeeroovers in Toli Toli. — In verband met de in den laatsten tijd in de Nieuwsbladen voorkomende mededeelingen betreffende onze daadwerkelijke actie tegen de zeeroovers in de wateren van Borneo en Celebes, zij hier bekend gesteld, hetgeen de „**Menado Courant**" van 7 April 1910 no. 4 over dit onderwerp schrijft:

In de eerste helft der negentiende eeuw hadden Noord- en Midden-Celebes veel te lijden van aanvallen der uit de Philippijnen, hoofdzakelijk uit den Soeloe-Archipel, afkomstige zeeroovers, die zich onder den algemeenen, ook thans nog bij de bevolking welbekenden naam van Orang Mangindanao berucht maakten.

Zóó brutaal was dit gespuis destijds, dat het bij Tontoli (Toli-Toli) drie versterkingen oprichtte, één aan het strand en twee meer landwaarts in, die in 1822 door een flotielje oorlogschepen beschoten en daarna door hare bemanning bestormd en genomen werden.

Bij die gelegenheid vielen 36 groote roofprauwen en evenveel kanonnen in onze handen en sneuvelden vele roovers. Een groot gedeelte wist echter te ontkomen en vestigde zich opnieuw in eene versterkte plaats aan de Toli-Toli-rivier, en werd kort daarop, door eene inlandsche krijgsmacht van 1500 man, na een strijd van 50 dagen geheel uitgeroeid.

De toegebrachte slag bleek echter niet afschrikkend genoeg voor de zeeschuimers om hen hun bedrijf te doen staken; voortdurend teisterden zij de kusten en wel in zulke mate, dat het noodig werd geoordeeld te Amoerang, Tanawangko, Likoepang, Kema, enz., strandversterkingen te bouwen, die der bevolking desnoods tot wijkplaatsen zouden kunnen dienen en van waar tegenweer zou kunnen worden geboden, met welk laatste doel op die plaatsen ook kleine korpsen schutterij werden opgericht.

Zoo ging het tot in 1856, toen de oorlogsstoomer Amsterdam in straat Lembeh slag leverde aan zes groote roofprauwen, ieder bemand met vijftig tot tachtig koppen, en hen vernielde. Een gedeelte der roovers wist het strand te bereiken en trachtte in de bergen te ontkomen, doch dit gelukte niet, daar de inmiddels op de been gekomen bevolking den vluchtelingen den pas afsneed, ruim honderd afmaakte en de overigen gevangen nam, die later, na gevonnist te zijn, te Ternate werden opgehangen.

De toen ter tijde deze streken bezoekende zoogenaamde Manillavaarders — zeilschepen, die in den Westmoesson van Manilla naar Menado, Ternate, Batjan, Amboina en Banda ten handel voeren en in den Oostmoesson dezelfde route terug volgden — brachten de mare der katastrophe naar Manilla over en nu eerst schenen de zeeroovers het verblijf op Celebes te ongezond te gaan vinden; althans na dat jaar vertoonden zij zich hier niet meer.

Hierbij mag evenwel niet over het hoofd gezien worden dat na 1848, Spanje en Engeland het mogelijke deden om de zeerooverij in de Philippijnen en op Noord-Borneo, soms op de meest bloedige wijze den kop in te drukken.

Vreemd hoorden we op, toen we den vierden dezer, dus nadat 54 jaar lang de rust ongestoord gebleven was, moesten vernemen, dat tien, waarschijnlijk uit den Soeloe-Archipel afkomstige zeerooversprauwen in het Toli-Tolische verschenen waren en de opvarenden zich daar aan roof en moord hadden schuldig gemaakt, van welk vooral dien dag hier bericht was ontvangen.

Het Gouvernementsstoomschip Flamingo keerde juist 's avonds van eene reis naar Bolaäng-Mongondow terug, en werd onverwijld, na den politie-opziener Singerling en zestien pradjoerits aan boord genomen te hebben, door den Resident naar de bedreigde streek gedirigeerd.

Indien de tijding juist is, werpt het feit een eigenaardig licht op het door de Vereenigde Staten in de Philippijnen gevoerd bestuur.

Als men de te Manilla en op andere plaatsen van dat gebied verschijnende publikaties leest, is men geneigd te gelooven, dat er overal pais en vree is maar nu blijkt ook daar niet alles goud te zijn, wat er blinkt.

Nog iets: Was de intrekking van de militaire bezetting te Menado, op voorstel van den buitengewoon wijzen heer Colijn, wel gerechtvaardigd? vraagt het blad.

Pradjoerits staan niet onder krijgstucht. In geval van dienstweigering voor den vijand, lafhartige vlucht, enz. kan hen al heel weinig leeds wedervaren.

En voorts: Behoort de assistent-resident van Donggala niet over een vaartuig met stoomvermogen te kunnen beschikken? Is dat niet hoogst noodig op die belangrijke, maar tevens zeer geïsoleerde plaats?

Het bericht van het voorgevallene is van Kwandang telegrafisch verzonden, doch van Donggala naar Kwandang is een heel eind en indien de boden, die het telegram van den assistent-resident naar Kwandang hebben overgebracht, onder weg door piraten waren aangehouden en afgemaakt, wat dan?

Bovendien zou, indien een stoomschip te Donggala gestationeerd ware, de heer De Vogel daarmede dadelijke een gedeelte zijner pradjoerits naar de verontruste plaatsen hebben kunnen zenden, aldus besluit de **Menado-Courant**.

WAT DE CHINEES VERTELT.

Hoe moet de Nederl.-Indische Chinees zich gedragen. In het Kol. Weekblad van 28 Juli '10 no. 30 werd bij de behandeling van een dergelijke vraag, reeds het een en ander medegedeeld betreffende de wijze waarop de Chinees in het binnenland gewoonlijk zijn geld bij den kleinen man uitzet.

Het kwam in het kort hierop neer, dat voor f 2.— geleend geld, na vier maanden tijds, 1 picol ongebolsterde rijst en voor tien gantangs geleende gebolsterde rijst, na eenzelfde tijdstip, 3 picols ongebolsterde rijst werd teruggegeven.

In de **Ho Po** van 1 Juni 1910, no. 370, zet de Redactie hare beschouwingen ten deze voort en zegt dat h. i. de winst, welke door den Chinees wordt genomen, in werkelijkheid niet groot is, en dat het uitzetten van geld meer het karakter draagt van steun aan een hulpbehoevende, dan van winstbejag. Zulks blijkt h. i. ook uit het feit, dat de transactie plaats heeft zonder dat van de zijde van den inlander eenige persoonlijke, reëele of schriftelijke borgstelling wordt gegeven. De Chinees kan, onder die omstandigheden, als de inlander in gebreke blijft zijne geldelijke verplichtingen na te komen, geen civiele vordering bij den rechter indienen en is dus alleen persoonlijk aansprakelijk voor eventueele schade bij wanbetaling.

Gelukkig komt dit laatste zeer zelzaam voor. De Mohamedaan en de inlander in het algemeen is in dergelijke zaken wel vertrouwbaar; bovendien begrijpt hij wel, dat het zich niet aan de afspraak houden voor hem in de toekomst schadelijk kan zijn.

Vergelijkt men de winst, die de Chinees gewoonlijk van den inlander neemt, met die, welke door de Regeering in de gouvernementspandhuizen wordt verlangd, dan blijkt, dat de Chinees voor zeven gulden geleend gereed geld, zonder borgstelling, na vier maanden tijds, aan rente ontvangt f 1.10, terwijl aan het gouvernement voor dat zelfde bedrag met borgstelling, na drie maanden tijds, f 1.26 moet worden betaald.

Onder dit licht gezien, is de aanwezigheid van 'n Chinees in het inlandsch dorp en in het gebergte zeker een zegen voor den inlander te noemen, meent het blad, terwijl ook nog in het voordeel van den inlander is, dat de concurrentie in het dorp tusschen de Chineezen onderling, den inlander de gelegenheid biedt zijne productiën tegen den hoogsten prijs van de hand te zetten en de levensbenoodigdheden op de goedkoopste wijze in te koopen.

De Chinees in het binnenland is h. i. dus geen woekeraar, hij is niet de pest voor den inlander, maar in waarheid diens onschatbaren steun, zoowel voor groot als voor klein. Natuurlijk hoopt de Chinees door andere transacties weder eenige meerdere winst te maken, doch ook al beziet men nog zoo nauwkeurig de wijze waarop door Chineezen tegenover den inlander wordt opgetreden, een onpartijdig onderzoeker zal 't altijd blijken dat de perken van het welvoegelijke niet worden overschreden en dat de daarbij gebruikelijke praktijken moreel veel hooger staan dan die der werkelijke bloedzuigers, die op Java, en elders den inlander uitbuiten.

Ondanks het eenvoudig, doch correct bestaan van den Chinees in het binnenland van Java, ondervindt hij, zoowel van het bestuur, als van de heeren op de particuliere landerijen veel last en tegenwerking.

Het is waar, er zijn Chineezen, die de wetten des lands overtreden en zulks verklaart het feit, dat de Regeeringsambtenaren het optreden van sommige Chineezen ook ten aanzien van den inlander met wantrouwen gadeslaan, doch het is een betreurenswaardig verschijnsel, dat de onregelmatige handelingen van enkele Chineezen, aan het Europeesch bestuur aanleiding geven tot generaliseeren en het daardoor duizenden Chineezen, die rustige en nuttige burgers

zijn, op onrechtvaardige wijze voor het hoofd stoot en grieft.

Zoo worden bijv. zonder advies van den landheer dat zekere Chinees op zijn land bruikbaar is, geen vergunningen tot vestiging op een particulier land door het bestuur gegeven, terwijl, behalve voor passerbezoek, dan ook geen reispas wordt verstrekt.

De Chinees moet natuurlijk in dien toestand berusten en streeft er naar geduld te oefenen, doch hij hoopt daarbij, dat, als hij de landswetten eerbiedigt, de Regeeringspersonen zoo billijk en rechtvaardig zullen zijn niet alle Chineezen over dezelfde kam te scheren en duizenden Chineezen niet aan te rekenen, hetgeen enkelen misdrijven, meent schrijver.

Hoe het woord „Baba" (= half bloed Chinees) is ontstaan. Het woord „Baba" is geen Chineesch woord, maar zou, volgens den heer **Ong Goe Ek** van Buitenzorg, die in de **Ho Po** van 1 Juni j.l. no. 370, daar omtrent het een en ander mededeelt, van Javaansche oorsprong zijn.

De laatste Vorst van Madjapait, Brawidjojo VII, had eene schoone Chineesche bijvrouw van vorstelijken stand, die zoodanig den naijver van de wettige vrouw des Vorsten opwekte, dat deze haar gemaal verzocht eerstgenoemde vrouw uit de vorstelijke woning te verwijderen.

Dit verzoek werd te eerder gedaan, omdat de sterrewichelaars eenstemmig hadden gewezen op het feit, dat de zoon, die uit de relatie met de Chineesche bijvrouw geboren moest worden, het rijk van Madjapait te gronde zou richten.

Hoewel de Vorst veel hartzeer had, zoo huwelijkte hij toch zijne Chineesche bijvrouw uit aan een vorstelijken bloedverwant, met name Ario Damar, doch onder de uitdrukkelijke voorwaarde, dat deze daarbij rekening zou houden met de verwachte geboorte van het kind.

Deze Ario Damar werd onderkoning van Palembang en daar werd het verwachte kind, een zoon, geboren, die den naam ontving van Patah.

Later kreeg dezelfde moeder ook nog een zoon van Ario Damar, aan wien de naam van Koesen werd gegeven.

Toen beide vorstentelgen den leeftijd van 20 en 18 jaar hadden bereikt, vertrokken zij naar Java en maakten daar hunne opwachting bij den Vorst van Madjapait. Raden Koesen trad in Javaanschen dienst en ontving den titel van Adipati Teroeng Petjat Tanda, terwijl Raden Patah, Soenan Ampèl te Soerabaja volgde en daar tot den Mohamedaanschen godsdienst over ging.

Deze Raden Patah werd door het volk bambang Patah genoemd. Onder bambang werd verstaan: de volgeling van een geestelijke.

Sedert dien tijd zouden, volgens schrijver, alle kinderen, gesproten uit een gemengd huwelijk tusschen Chineezen en Javanen, bambang genoemd zijn, hetgeen in het spraakgebruik tot baba verbeterd is.

Raden Patah is later Sultan van Demak geworden en aangezien de val van Madjapait van Demak is uitgegaan, hadden de sterrenwichelaars van destijds blijkbaar goed gezien, toen zij verklaarden, dat de zoon van de Chineesche bijvrouw dat land te gronde zou richten.

Van Vreemde Koloniën.

Kolonisten en bestuur in Duitsch Oost-Afrika.

De bond van kolonisten in Duitsch-Oost-Afrika heeft in zijn tweede jaarlijksche vergadering het volgende besluit genomen:

Daar het ontwerp betreffende de organisatie van gouvernementsraad, districts- en gemeenteraden, hetwelk door het bestuur aan het oordeel van den bond werd onderworpen, geen enkele verbetering brengt in den bestaanden toestand en de stemmen der vertegenwoordigers van het bestuur die van de gekozen leden moeten overheerschen, kan de bond er niet in toestemmen onder de bedoelde voorwaarden deel te nemen aan het bestuur der kolonie. Opdat die deelneming geen wassen neus zij, zouden de volgende wijzigingen in het ontwerp moeten worden gebracht.

Vermeerdering van het aantal niet-ambtelijke leden; openbaarmaking van den uitslag der aanwijzing door de bevolking voor de door den gouverneur te benoemen niet-ambtelijke leden; toekenning van het recht tot vaststelling der begrooting aan den gouvernementsraad; werkelijke autonomie aan de districts- en gemeenteraden te verleenen; openbaarheid der zittingen van genoemde raden; en openbaarmaking van de stenographische verslagen der verhandelingen.

Wat de arbeidsregeling betreft, vraagt de vergadering, met het oog op de dringende noodzakelijkheid van wijzigingen, dat eene commissie worde samengesteld, met de opdracht de volgende voorstellen in beraad te nemen: een druk op de inboorlingen uit te oefenen door instelling of verhooging van een hoofdgeld; organisatie van de werving van arbeiders in het binnenland; verstrekking aan de inboorlingen van arbeidsboekjes; toezicht op de inboorlingen door een passenstelsel; en herziening van de thans geldende voorschriften betreffende den arbeid.

Ten opzichte van de uitgifte van gronden, verzoekt de vergadering dat voortaan terreinen in pacht worden gegeven; dat de huurders hun pachtrecht mogen overdragen; dat de regeling van zoodanige uitgifte zooveel mogelijk voor de geheele kolonie eenvoudig zij; dat de districtsraden worden geroepen mede te werken om den gewenschten toestand te verkrijgen; dat openbaarheid gegeven worde van de voorwaarden voor de uitgifte; en ten slotte dat eene belasting op de waardevermeerdering, bij overdracht te betalen, worde ingevoerd.

De vergadering droeg verder het bondsbestuur op aan den gouverneur, den minister van koloniën en de betrokken maatschappijen te verzoeken om instelling van een meer geregeld verkeer op den centralen spoorweg, het in dienst stellen van voldoend materiaal, verlaging van de tarieven op alle spoorwegen in Duitsch-Afrika en van de vrachtprijzen op de booten der Deutsch-Ostafrika-Linie.

Suiker-industrie in Queensland.

De eerste minister van het Australisch gemeentebest heeft der bevolking van Queensland groote voldoening verschaft door de mededeeling, dat het invoerrecht op suiker en de premie voor inlandsche suiker blijvend zullen worden vastgesteld.

Dit is een werkelijk belangrijke aanmoediging voor de suikerfabrikanten en suikerplanters. Verschillende plannen tot uitbreiding van de suikerindustrie zullen nu kunnen worden uitgevoerd.

Die industrie heeft reeds aanmerkelijke vorderingen gemaakt. In 1902 werd een bedrag van 61.000 pond sterling uitgekeerd voor met blanke arbeiders gewonnen suiker, terwijl gedurende het begrootingsjaar 1909/'10 het totaal der premies een bedrag aanwees van 873.000 pond sterling.

De ondernemingen breiden zich nu ook naar het Zuiden uit, zoodat reeds verscheiden ondernemingen in de Noordelijke streken van Nieuw Zuid Wales worden aangetroffen.

De vrouw in Egypte.

Het wordt, naar Maximilienne Biars verhaalt, al meer en moeilijk voor eene Egyptische jonge dame om aan den man te komen. De monogamie wordt er al meer en meer regel, waar in de Egyptische families al evenzeer haast als bij onze kleine renteniers wordt waargenomen, dat men er voor tracht te zorgen zich niet te moeten bekrimpen. De polygamie is een dure weelde geworden sedert de opheffing der slavernij en het binnendringen der moderne overdaad in de harems.

Hierbij komt dan nog, dat vele jonge Egyptenaren hun studiën in Westersche landen voltooien en zich daar een vrouw kiezen, terwijl anderen zich vergenoegen met eene Circassische zonder pretenties. De Egyptische ouders beginnen dan ook te vreezen dat er een huwelijkscrisis voor de deur staat, gelijk die reeds onder de aristocratie te Konstantinopel heerscht waar de jonge mannen zich veelal eene echtgenoote zoeken buiten de muselmansche wereld. Eene ongehuwde jonge dochter van 25-jarigen leeftijd behoort reeds niet meer tot de uitzonderingen in Egypte waar een meisje vroeger reeds op 15-jarigen leeftijd huwde. Het lot dier muurbloempjes is alles behalve benijdenswaard. Een harer verklaarde aan Maximilienne Biars het volgende:

„Ik moet op het oogenblik die vrouwen benijden die kuischheid als een verdienste aanmerken. Mohamed heeft helaas zijn paradijs slechts aan de voeten der moeders uitgespreid. Wij tellen niet in het huisgezin, nòch in de maatschappij, en ten slotte tellen wij in de eigen oogen zelfs niet meer.

Welk een verschil met u Westersche vrouwen, voor wie, ongehuwd of niet, de geheele wereld open staat.

„Gij zegt, dat er ook enkele Egyptische jonge dames zijn, die zich aan de gewoonten onttrekken en gedurende haar verblijf in Westersche landen de daar gebruikelijke zeden overnemen om die later op de uiterlijke gebruiken in de muzelmansche wereld toe te passen. Zijn ze daar gelijkkiger om? Onze geestestoestand, onze neiging tot indolentie voeren ons toch weer naar het kalme muzelmansche familieleven. Buiten onze rustige harems voelen wij ons niet op ons gemak. Hier waakt men over ons en beschermt alles ons. In Europa moet de vrouw zich zelve weten te beschermen. Wie uwer is er van wie men niet spreekt en dan nog hoe, al is men nog zoo ingetogen. Hier verbiedt het gebruik den mannen in het openbaar onze namen uit te spreken; de sluier belet hen ons met hunne blikken lastig te vallen, terwijl ten uwent de moeders klagen, dat hare dochters niet rustig alleen over de straat kunnen gaan in uwe groote steden.

„Daarom heeft de sluier zoovele aanhangers. Hij vervult de rol van het masker, dat uwe dames der groote wereld vroeger bij zekere gelegenheden droegen. Hij doet veronderstellen, dat bij een schoone vrouw verbergt is geheimzinnig en bedriegelijk maar voor mij bedekt hij helaas het rampzalig bestaan van 'n oude vrijster, waarin al mijn leed ligt opgesloten.

De Islam ziet in de vrouw slechts eene moeder. Is zij moeder dan wordt zij met de grootste zorgen en met alle eerbied omringd. Maar buiten het moederschap is voor haar geen heil: gehuwd staat zij bloot aan verstooting, ongehuwd is voor haar het troosteloos bestaan weggelegd, waarin ge mij veroordeeld ziet."

Branden in Noord-Borneo.

In zijn verslag betreffende de rechtzaken in Noord Borneo gedurende het jaar 1909 schreef de commissaris Bryett Turner het volgende:

De overtredingen, die op het oogenblik het moeilijkst zijn te onderdrukken, zijn die der brandstichtingen. Gedurende het afgeloopen jaar brak de brand telkens uit op eene of andere tabaksonderneming. In een district kwamen er niet minder dan negen van de elf onderzochte gevallen voor. Er is nu een aankondiging gedaan waarin lieden, die zich aan deze overtreding schuldig maken boven en behalve de in de strafwet voorziene straf met rietslagen worden bedreigd. Ik vertrouw dat dit een werkzaam middel zal blijken tegen deze epidemie. Onderzoekingen brachten aan het licht, dat de schuldigen in de meeste gevallen tot de kongsikang-klasse behoorden. Kongsikang is volgens het spraakgebruik bij de tabaksplanters de aanduiding voor een man, die niet sterk of slim genoeg is, om een veld te kunnen onderhouden. Daar het dus een teleurstelling moet zijn zich een veld te zien toegewezen, en er zich dus steeds ontevredenen op eene onderneming zullen bevinden, is het logisch dat scherper toezicht op de kongsikangs moet worden gehouden of dat men hen door lotsverbetering tevreden stelt.

Oost- en West-Indisch Literatuur-overzicht.

De Aug.-aflevering van De Indische Gids opent met een beschouwing over Nicolaus Engelgard, door den heer P. H. van der Kemp.

Het is een nieuwe bijdrage tot de kennis van Indische toestanden in vroeger tijden, toen het gebeuren kon, dat zeer onontwikkelde niets beduidende persoonlijkheden tot de hoogste ambten werden geroepen.

Deze enorme middelmatigheid — schrijft de heer v. d. K.— was niet een in Indië geborene, gelijk men uit zijn manier van zeggen zou opmaken, maar een Geldersman; hij ging op aanzoek van den broeder zijner moeder, den raad-ordinair, later gouv.-gener. Alting, op 15-jarigen leeftijd naar Indië. De gronden van behoorlijk onderwijs schijnen toen hem te hebben ontbroken, althans niet voldoende gelegd te zijn om hem tegen verinlandschen te behoeden.

Nicolaus had het reeds in 1798 gebracht tot Raad Extra ordinair van Indië, zoomede tot gecommitteerde over de zaken van den Inlander. In 1801 zag hij zich benoemd tot gouverneur en directeur van Java's Noord-Oostkust, enz.

Engelhard huwde met Maria Senn van Basel, stiefdochter van Alting, die hem in „Indische ervaring" wel een handje zal hebben geholpen. Toen bv. Engelhard in 1817 naar Ambon toog om de Molukken uit de handen der Engelschen over te nemen, ging Mevrouw de Commissarisse mede, en werd te Boeloe Komba even geankerd om voor mevrouw pruimbestanddeelen te koopen!

Alleszins begrijpelijk is het, dat de voortvarende Daendels niets met den breedsprakigen, leuterachtigen Engelhard op had, hem voortdurend den voet dwars zette. Uit weerwraak schreef E. na Daendel's aftreden als G.-G. een werk, getiteld: „Overzigt van den staat der Ned. O.-I. bezittingen onder 't bestuur van den Gouv.-Gen. H. W. Daendels, ter betere kennis en waardeering van 's mans willekeurig en geweldadig bewind", een werk waarmede hij eenigen naam heeft verworven — Daendels had zoo men weet meer vijanden dan vrienden. Niettemin noemt de heer v. d. K. de opzet van dit boek al even vervelend als zoovele van E's niet gepubliceerde stukken, welke in het Rijksarchief berusten en waarvan

de schr. constateert, dat er „geen treuriger, vervelender werk (is) dan die poespas te doorlezen".

In een volgend opstel bespreekt D. A. Berkhout „De zakelijke rechten op onroerende goederen in Ned.-Indië, tijdens de O.-I. Compagnie". Het is eene beschouwing in hoofdzaak ontleend aan gegevens uit het Ned.-Indisch plakaatboek en De Jonge's Opkomst van het Ned. gezag en geeft een duidelijk beeld van de wetten, regelende de zakelijke rechten op onroerende goederen en de belastingen waaraan zij in den loop der tijden onderworpen waren. Ten opzichte van de particuliere landerijen, besluit de schr., dat het hoog tijd wordt te redden wat er nog te redden valt „en hoewel daar tonnen gouds mee gemoeid zullen zijn, is terugkoop der particuliere landerijen een onafwijsbaré eisch geworden, als de eenige weg om een gezonden toestand te verkrijgen."

S. Kalff schrijft vervolgens over Bataviasche doctoren uit de 17e eeuw, meer speciaal over Andries Cleyer, Duitscher van geboorte, die als soldaat naar Indië vertrok en verschillende betrekkingen bekleedde (o. a. Opperhoofd van Japan met den rang van opperkoopman). Cleyer was een der vele Duitschers aan welke Indië uit een wetenschappelijke oogpunt zooveel te danken heeft, maar ofschoon C. in dit opzicht geenszins de gelijke was van zijn land- en tijdgenoot Ramphius en in de eerste plaats aan zijn persoonlijke belangen dacht, hij diende tevens de belangen der wetenschap en trachtte die door zijn geschriften vooruit te brengen.

Overigens bevat de Ind. Gids, behalve de gewone maandelijksche rubrieken, nog een résumé van de in druk verschenen uitkomsten van het weivaartonderzoek op Java. VI (Inlandsche handel en nijverheid).

De vogels van Guyana.

Onder de degelijke werkers op wetenschappelijk gebied in Suriname zijn in de laatste jaren de gebroeders F. P. en A. P. Penard op den voorgrond getreden. Van hun hand verschenen studiën over de Indianen in de binnenlanden van Guyana, welke door bevoegde beoordeelaars met warmte zijn geprezen; en ook nog in een andere richting lag een gebied, waarop zij zich met vrucht hebben bewogen: het gebied van de bestudeering der vogels in Guyana (Suriname, Cayenne en Demarara). In April 1908 verscheen (bij de wed. F. P. Penard te Paramaribo) van hun hand het eerste deel van een uitvoerig en goed geïllustreerd werk, getiteld: „De vogels van Guyana". Destijds hebben wij op die publicatie de aandacht gevestigd, en nu is van dezen arbeid der heeren Penard het toegezegde tweede deel verschenen (en hier te lande verkrijgbaar gesteld bij de firma M. Nijhoff te 's-Hage). De schrijvers behandelen in dat tweede deel achtereenvolgens de orden Picariae en Passeres.

Van de eerste orde de families: toekans, koekoekachtigen, trogons, motmots, ijsvogels, olievogels, geitenmelkers, gierzwaluwen, kolibries.

Van de tweede orde de families: muschachtigen, kotinga's, manakins, spitssnaveltjes, tiranvogels, doornstaarten, mierenvogels, muskietenvangers, buidelspreeuwen, vinken, tanagers, honigkruipers, houtkweelers, kwikstaartachtigen, zwaluwen, kraaiachtigen, nachtegaalachtigen, winterkoninkjes, vireo's en lijsters.

De beschrijving van de meeste dezer vogels wordt door de heeren Penard gegeven op grond van eigen waarnemingen; ook hebben zij van de bewoners der oerbosschen — zoo Negers als Indianen — tal van belangwekkende feiten over de vogels van Guyana vernomen en aangeteekend.

Aan het slot van het werk is een register, betreffende het behandelde in beide deelen, toegevoegd. De afbeeldingen zijn talrijk en goed.

Onze Eeuw.

In het Augustus-nummer van Onze Eeuw schrijft Dr. E. B. Kielstra over Zuidwest-Celebes, als vervolg op een in Dec. 1904 in hetzelfde tijdschrift gepubliceerd opstel, getiteld: Een land van onrust. In dat opstel werd de volstrekt onhoudbare toestand geschetst, waarin gaandeweg, dank zij onze volstrekte onthouding of geheel onvoldoende bemoeiing, ons gezag op Zuidwest-Celebes was geraakt.

In het artikel van thans gaat Dr. K. in bijzonderheden na de groote veranderingen in staatkundigen zin in Zuidwest-Celebes, ingeleid door de expeditie van 1905, waarbij Boni, Wadjo, Sopeng, Sidenreng, Loewoe, Gowa werden onderworpen of het hoofd in den schoot legden. Sedert die expeditie werd de rust in genoemde landschappen weinig of niet verstoord en de bevolking toont zich ingenomen met de gewijzigde bestuursinrichting.

Daarna kwamen de andere landschappen van Zuidwest-Celebes aan de beurt, nl. de bondgenootschappen (Masenrempoeloe, Mandar, Adjataparang), welke zich — sommige na vrij hevig verzet — eveneens schikten in den veranderden staat van zaken. Door deze deugdelijke en blijvende uitbreiding van onzen invloed is — zegt Dr. K. ten slotte — Zuidwest-Celebes een deel onzer bezittingen geworden, waarop wij, nu reeds, trots kunnen zijn, indien alle voorteekenen niet bedriegen, gaat het een schoone toekomst tegemoet.

Tectona, Boschbouwkundig Tijdschrift.

Aflevering I van dl. III bevat de volgende opstellen: Opmerkingen van een oud-gediende, door A. E. J. Bruinsma. — Antwoord door A. F. Wehlburg.— Oorzaak van de achteruitgang der lucifersfabricage op Java, door M. L. Fauel. — Overwinning van terreinmoeielijkheden, door H. J. Kerbert. — Boschreservefondsen, door E. K. Plasschaert. — Opslag-contra contractcultuur, door A. F. Wehlburg. — Administratie van boschexploitatie, door Ch. S. van der Lugt. — Het onderzoek naar de technische eigenschappen van onze Indische houtsoorten, door H. J. Kerbert. — Een tapproef met ficus elastica volgens de bastvaksgewijze aftappingsmethode, door J. E. v. Braam. — Ficus elastica en schaduw, door Th. Altona. — Caoutchouc statistiek en caoutchoucprijzen, door J. S. van Braam. — Resultaten van 't beheer der djatibosschen op Java gedurende de laatste jaren, door E. H. B. B.

Weekblad voor Indië.

Inhoud van No. 11. Van herinneren en vergeten, door v. d. M. — Nout's vermakelijke Oostinjereis (vervolg), door Gabriël, met portret en afbeeldingen. — Dr. R. F. J. Wijckerheld Bisdom, chef van den geneeskundigen dienst, met portret. — Lain doeloe, lain sekarang, XV, Oostersch en Westersch bijgeloof, door Felix. — Van het tooneel, door Fabricius. — De bewoners dezer landen (Tripolitanië). Reisschetsen, door H. van Kol. — Iets over groententeelt, VI, door V. M. A. B. — Indische penkrassen (verv.), door Ofoei. — Invloeden, door M. Kieviets. — De Paupers, Roman uit de Indo-Europeesche samenleving, door Victor Ido (vervolg).

De Indische Mercuur.

Inhoud van No. 31. Verslag van de Kamer van Koophandel te Semarang. — Aanleg van een stoomtramweg van Djatibarang naar Indramajoe.—Stoomtramlijnen in Krawang. — De hervormingen in de Vorstenlanden. — Regeling van de contractueele diensten der Koninklijke Paketvaart-Maatschappij gedurende het tweede halfjaar 1910. — Invoer op- en uitvoer van Java in 1910. — Kultuurberichten (de suikercampagne op Java, rubberkultuur in Suriname enz.) — Kleine mededeelingen (de havenverbeteringen in Ned.-Indië en de reis der heeren Kraus en De Jongh. — Havenverbetering te Banjoewangi. — De Emmahaven van Padang. — Een lucifersfabriek te Soerabaja. — De petroleumindustrie op Borneo. — Ongewenschte immigratie in Suriname, enz.) — Financieele berichten en verslagen. — Nieuwe maatschappijen, enz.

Ten slotte eenige nieuwe publicatiën met betrekking op de Indiën.

Huisvlijttentoonstelling te Scheveningen 1910. (De huisvlijt in Ned.-Indië, Surinaamsche huisvlijt, Curaçaosche huisvlijt).

Vereeniging toeristenverkeer Weltevreden. — Illustrated guide to East Java, by J. M. Plante Fébure.

Papa i Woente (een Toradja-hoofd), door Alb. C. Kruyt. Rotterdam, M. Wijt & Zonen.

Trekvee. Gebruik en misbruik door suikerondernemingen op Java (vervolg), door M. Sanders. — Onderwijs aan Inlanders (in Ceres, Orgaan der Studenten aan de Rijks Hoogere Land-, Tuin- en Boschbouwschool. Augustus 1910).

Reizen en emigratie, door Raden Mas Noto Soeroto (in Bandera Wolanda, No. 59, 1910).

In de goede richting, op weg? door Noto Soeroto (in Pintoe Perniagaan, 1e jaarg. No. 11).

Verbod tot emigratie, door P. J. F. van Heutsz (in Archief voor de Suikerindustrie in Ned.-Indië, 1910, Bijblad No. 20).

De Gids.

In „**De Gids**" van Augustus een artikel van den heer J. A. Loebèr Jr te Elberfeld, getiteld: **Kunst in Indië** en geschreven naar aanleiding van het feit dat op de Wereldtentoonstelling te Brussel de Kunst van Insulinde in eigen afdeeling vertegenwoordigd is. Wij komen op dit belangrijk geschrift terug.

Leestafel HEULSTRAAT 17.

Opgave van dagbladen en tijdschriften, ter lezing liggend in de leeszaal van het Hoofdbestuur van „Oost en West", Heulstraat No. 17, den Haag, welke dagelijks, Zon- en feestdagen uitgezonderd, geopend is van 's morgens 9 uur tot 6 uur 's namiddags.

Museum voor Land- en Volkenkunde, verslag van het jaar 1909.

Inlandsche landraadvoorzitters en Inl. bestuursambtenaren door F. Fokkens.

Acht dagen in de Padangsche bovenlanden door L. C. Westenenk.

Inl. ambtenaren ter Sumatra's Westkust no. 1. Tijdschrift Minangkabau Vereeniging.

12e jaarverslag van den nationalen bond voor vreemdelingenverkeer in Nederland.

De Planter, Onze West, Sumatrapost, Sumatrabode, Javabode, Bataviaasch Nieuwsblad, De Padanger, De Sumatra Courant, De Surinamer Courant, Soerabaiasch Handelsblad, Nieuwe Soer. Crt., Deli

Courant, Preangerbode, Javasche Courant, De Locomotief, 20 diverse Maleische bladen en tijdschriften.

Verscheidene periodieken, waaronder:

Hou en trou, Vrede door recht, De Stem van Indië, Tijdschrift voor economische geographie, Indologenblad, De Banier, Neerlandia, Jong Indië, De Boodschapper, Revue économique, Indische gids, Weekblad voor handeldrijvenden en industrieelen middenstand, Exportblad, Cultura, Deutsche Kolonial Zeitung, Sociaal Weekblad, Ned. Zendingsbode, Maandbericht van het Ned. Zendeling-genootschap, Indisch genootschap, Weekblad voor Ned.-Indië, Insulinde, Deutsche Wochenzeitung für Niederland und Belgien, en tal van andere brochures, jaarverslagen, enz. enz.

Vervolg opgave van bladen en tijdschriften welke nieuw ter lezing zijn gelegd in de Leeszaal, Laan v. Meerdervoort 195, Den Haag, die dagelijks, Zon- en feestdagen uitgezonderd, geopend is van 10 uur vóór- tot 6 uur namiddags.

De Javabode t/m 13 Juli 1910;
De Sumatrapost, idem;
Het Soer. Handelsblad t/m 12 idem;
Het Ned. Effectenblad no. 27;
De Indische Mercuur no. 32;
Handelsber. v/h Min. v. Landbouw no. 177;
De Indische Gids. Augustus-Afl.;
Tijdschr. der Mij. van Nijverheid. Juli-afl.;
Archief v/d suikerindustrie in Ned.-Indië. Bijbl. no.25
Publicaties v/h Ned.-Ind. Landb. Syndicaat. Afl. 16;
Vrede door Recht. No. 7;
Bandera Wolanda nos. 57 t/m 59;
Weekblad voor Indië nos. 8 t/m 11;
De Banier nos. 25, 26 en 27;
Handelsrevue voor Nederland en zijne koloniën;
De Sumatrabode t/m 14 Juli '10;
Bataviaasch Nieuwsblad t/m 13 idem;
Tjahaja-Sumatra t/m 14 idem;
De Locomotief t/m 12 idem.

INGEZONDEN.

Aan
de Redactie van het „Koloniaal Weekblad".

U vindt hierbij ingesloten een tweemaandelijks verslag van de kolonie „Pangoengsen". U wordt eerbiediglijk verzocht dit verslag een plaatsje te willen geven in uw geacht blad. Bij voorbaat danken wij u voor uwe welwillendheid in dezen.

Vergun ons om ditmaal nog een verzoek aan u te richten. U ziet, hoogedele, dat wij in de laatste twee maanden een tekort hebben verkregen van ruim 77 guldens. Dit is een zeer moeilijke zaak voor ons. De kolonie bezit geene fondsen; wij, die ons leven wijden om deze ongelukkigen te helpen, bezitten ook geen middelen. Onze verdiensten zijn zeer gering, nauwelijks om zelfs in dit afgelegene oord er van te bestaan. Onze werkzaamheden in de kolonie eischen onze gedurige tegenwoordigheid, bij gevolg kunnen wij niet uitgaan om belangstellenden aan te werven.

Deze kolonie is gesticht door mej. Jansz. Doordat de moeilijkheden aan dit werk verbonden te zwaar waren voor hare krachten, aan ons overgegeven. Het werk wordt nog op dezelfde wijze en met hetzelfde doel voortgezet.

Overtuigd zijnde van uw grooten invloed ten goede richten wij het nederig verzoek tot u om ons ter hulpe te komen, door een artikeltje ten onzen gunste in uw geacht blad te willen schrijven. U weet, dat betrekkelijk weinige menschen een verslag lezen, en hoe gretig men een woordje van den redacteur aanneemt. *)

Met de hartelijkste groeten, verblijf ik volgaarne,
uw dienstw. dienaar,
GEORGE WOOD, *Pangoengsen.*

PANGOENGSEN.

Landbouwkolonie voor noodlijdende Inlanders.

April. Gedurende deze maand hebben wij 456 zieken behandeld. Den eersten April begonnen wij met een saldo van *f* 31.93; wij ontvingen aan bijdragen *f* 20.10. Onze uitgaven waren tezamen *f* 89.93. Voor het onderhoud van 45 personen *f* 73.00; voor medicijnen *f* 1; voor werkloon *f* 15.93. Wij verkregen dus een tekort van *f* 39.90.

Mei. Wij begonnen deze maand met een tekort van de vorige. We ontvingen aan bijdragen *f* 56. Onze uitgaven waren *f* 95.75; voor het onderhoud van 50 personen *f* 88.75; voor medicijnen *f* 7. Dus hadden wij op het einde van deze maand een gezamenlijk tekort van *f* 77.65. In Mei gaven wij 364 behandelingen aan onze zieken.

Aan onze vrienden onzen hartelijken dank voor de ons gezonden bijdragen. De lijst is als volgt:

April. Ontvangen: van N. N. te W. *f* 1; G. V. W. te W. *f* 4; N. H. J. G. W. te K. *f* 10; S. te W. *f* 5.

Mei. Ontvangen: van S. Y. N. te B. *f* 25; N. N. te W. *f* 1; N. N. te P. *f* 25; mevr. D. te S. *f* 5.

*) Ons dunkt, dit schrijven spreekt voor zich zelf, wij behoeven er niets aan toe te voegen om dit zelfde werk in de milddadigheid onzer lezers aan te bevelen. Giften zullen gaarne ook door den Penningm. van het Hoofdbestuur van O. en W., A. C. C. HARTING, Heulstraat 17, den Haag, worden overgemaakt. *(Red.-Comm.)*

MEDEDEELINGEN.

Van het Informatie-Bureau.

Ter vervulling van de **betrekking van verpleegster bij het Krankzinnigenwezen in Nederlandsch-Indië** kunnen derwaarts worden uitgezonden twee gediplomeerde krankzinnigenverpleegsters, die niet jonger dan 25 jaar en niet ouder dan 30 jaar zijn.

Aan de betrekking is verbonden eene bezoldiging van f 60 's maands, met drie driejaarlijksche verhoogingen van f 10 's maands, tot eene maximum bezoldiging van f 90 's maands, benevens vrije huisvesting, voeding en geneeskundige behandeling.

Voor de berekening van wachtgeld, non-act.-traktement, verloftraktement en contributiën aan het weduwen- en weezenfonds van burgerlijke ambtenaren, wordt het traktement verhoogd met f 75, zijnde het bedrag der aan de gediplomeerde verplegers en verpleegsters toekomende materiëele voordeelen.

De gewone contributie aan de pensioenen bedraagt 2 pCt., aan het weduwen- en weezenfonds 5 pCt., terwijl bij eerste indiensttreding ten behoeve van laatstgenoemd fonds bovendien is te voldoen ééne maand van het aanvangstraktement, welke contributie in twaalfmaandelijksche termijnen van het traktement wordt ingehouden.

Aan de uitzending uit Nederland is verbonden:

a. eene gratificatie ten bedrage van f 300 voor uitrusting;

b. eene voorloopige bezoldiging van f 60 's maands ingaande met den dag van inscheping naar Nederlandsch-Indië; en

c. overtocht naar Batavia voor Gouvernementsrekening als passagier der tweede klasse.

Uitzending heeft niet plaats dan nadat uit 'n vanwege het departement van koloniën in te stellen geneeskundig onderzoek is gebleken van physieke geschiktheid.

De uit te zenden verpleegsters moeten zich schriftelijk verbinden, om, ingeval zij niet binnen den haar aangewezen tijd naar Nederlandsch-Indië vertrekken, of om andere reden dan wèlbewezen ziels- of lichaamsgebreken, buiten eigen toedoen ontstaan, binnen vijf jaren na hare aankomst op Java uit des lands dienst ontslagen worden, terug te geven wat is betaald wegens gratificatie voor uitrusting en wegens overtocht naar Indië.

Zij, die voor uitzending in aanmerking wenschen te komen, moeten zich voor 1 September a.s. aanmelden bij het Departement van Koloniën, bij een op zegel geschreven request, onder overlegging van:

a. diploma;

b. geboorte-akte;

c. bewijs van goed maatschappelijk gedrag, afgegeven na dagteekening dezer door den burgemeester harer woonplaats.

(Ned.-Staatscour. 3 Aug. '09. Nr. 179.)

Officiëele Berichten.

Uit de Javasche Courant van 8 Juli 1910. No. 54.

Benoemingen, enz.

Civiel Departement.

Verleend: een jaar verlof naar Europa aan den stationscommies A. B. de Jager en den referendaris Mr. D. A. Giel.

Ontslagen: op verzoek eervol de klerk C. G. Sesler, de leerling-opziener L. H. A. N. Willemsen, de verpleegster A. van Sevenhoven, de klerk G. A. Dickhut, de commies Th. Maijer en H. E. van den Broek.

Benoemd: tot adjunct-chef Sumatra-S.S., D. M. Hol, bij de S. S. op Java H. P. E. de Vogel en L. R. Middelburg; tot commies bij den Sumatra-Staatsspoorweg H. M. Nuij en W. F. Reedel; tot bouwkundig opzichter D. B. Carmiggelt, C. van Veen en P. G. Havik; tot luit. der Chineezen te Indramajoe Pauw Kim Siang.

Overgeplaatst: naar Djokjakarta de onderwijzeres M. Ch. Beekveld; naar Buitenzorg H. P. Berends; naar Soerabaja J. M. Ch. Mattern; naar Probolinggo C. M. v. d. Meer, geb. Poel; naar Boeloekoemba de onderwijzer A. D. Kok, naar Soengailiat J. H. Urselmann, naar Batavia K. J. van Damme; naar Soerakarta de onderwijzeres L. D. C. Balkstra.

Benoemd: tot onderwijzer te Meester-Cornelis J. C. Kok; te Tjilatjap E. B. Mulder; te Soerabaja C. v. Oeffelen; tot onderwijzeres te Salatiga A. C. E. Engelken.

Militair Departement.

Verleend: zes maanden verlof naar Europa aan den 1en luit. der art. E. H. Puckel.

Bevorderd: tot apotheker 1e kl. Dr. W. M. Ottow; tot idem 2e kl. B. W. Ferguson en Dr. P. A. F. Eyken; tot kolonel, de dir. off. v. gez. 1e klasse Dr. S. van Monnikendam en D. L. Stibbe; tot luit.-kol. der inf. E. G. A. L. ter Haar, H. Schokker en C. C. A. Schröder; tot majoor C. J. van Kakum en P. van der Molen; tot luit.-kol. J. H. L. Schneiders; tot majoor J. A. Köhler; tot kapitein W. D. Davis en H. B. Townsend.

Benoemd: tot 3en commies J. Meertens; tot-opziener te Soerabaja J. Ch. Wensel.

Uit de Javasche Courant van 12 Juli 1910. No. 55.

Benoemingen, enz.

Civiel Departement.

Verleend: een jaar verlof naar Europa aan den adjunct-houtvester J. F. Labohm; zes maanden aan den adsp.-ingenieur H. Oesinger.

Ontslagen: op verzoek eervol de controleur J. F. E. ten Brink.

Benoemd: tot onderwijzer 1e kl. Th. J. A. Hilgers; tot opzichter S. S. op Java H. G. Schreuder; tot ambtenaar bij de in- en uitvoerrechten L. V. Fransz; tot lid van den raad van toezicht op de postspaarbank P. F. Sijthoff.

Gesteld: ter beschikking van den Directeur van B. B. de gewezen luit. t. zee L. Th. van Heusden.

Benoemd: tot luit. der Chineezen te Bojolali Jap Hong Lan.

Geplaatst: in de res. Kediri de contr. H. J. Hofman; in Soerabaja C. A. de Munnick; in Madoera H. Th. Popkens Brouwer.

Overgeplaatst: naar Buitenzorg de onderwijzeres W. J. Bosch; naar Bandoeng M. P. H. Kuijl; naar Pamekajan J. H. G. Lang.

Benoemd: tot onderwijzer te Djatiroto H. N. Klooster; tot klerk te Soerabaja A. L. Classen; tot agent der Wees- en Boedelkamer te Soerabaja voor de onderafdeeling Oost-Lombok Th. Heijdte.

Militair Departement.

Ontslagen: op verzoek eervol de kapitein der infanterie E. C. G. Gijsberti Hodenpijl.

Benoemd: tot onderluit. der inf. H. Kleijn; tot bataljons-adjudant de 1e luit. J. M. Nolen en W. Jentink.

Overgeplaatst: bij het 12e bat. de 1e luit. W. v. d. Poel; bij het garnizoensbat. der Zuider- en Oosterafdeeling van Borneo de 2e luit. K. M.H. Karsen, bij het 18e bat. de kapitein W. Hoogers.

Ingetrokken: de overplaatsing bij het 18e bat. van den kapitein B. H. Franssen Herderschée.

No. 33. Donderdag 18 Augustus 1910. 10de Jaargang.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING OOST EN WEST

OPGERICHT DOOR KOLONEL G. E. V. L. VAN ZUYLEN, 21 MAART 1900.

„HET KOLONIAAL BELANG IS EEN ALGEMEEN-NEDERLANDSCH BELANG."

Abonnementsprijs per jaar:	
Vrij aan huis of franco per post binnenland, bij vooruitbetaling	f 2.50
Voor Oost-Indië en het Buitenland	„ 4.—
Afzonderlijke nummers	„ 0.05

Prijs der Advertentiën:	
Per regel	f 0.15
Bij plaatsing van 500 regels	„ 0.12½
„ „ „ 1000 „	„ 0.10

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie", en gezonden aan de Presidente: 7a HEERENGRACHT, DEN HAAG.
Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, *51 Verhulststraat.*
Voor *Advertentiën* tot de Drukkerij „LUCTOR ET EMERGO", AMALIA VAN SOLMSSTRAAT, *Telefoon 4424*, beiden DEN HAAG.

Inhoud van dit nummer.

Het Hoofddoel der Vereeniging is:
Het verspreiden van populaire kennis omtrent onze Indiën onder gansch het volk en het bevorderen der welvaart in die gewesten, om zoodoende en ook door het verleenen van onderlinge hulp, warme belangstelling en liefde te kweeken tusschen Nederland hier en ginds.

Het lidmaatschap bedraagt als minimum f 2.— 's jaars (voor Indië en het buitenland minstens f 2.50). *)

Zij die f 5.— of meer contribueeren of een gift in éèns schenken van f 100.—, zijn donateur(trice).

Aan alle donateurs en leden wordt kosteloos en franco het *Koloniaal Weekblad* **toegezonden.**

*) Zie inteeken-biljet op de achterzijde van den Omslag. Verzoeke dit ingevuld te zenden aan het adres van den Secretaris van het Hoofdbestuur **E. van Assen,** *Heulstraat 17, Den Haag.*

Informatie-Bureau

(*Secretaris J. L. van Gennep*),

dagelijks — Zon- en feestdagen uitgezonderd — van 10—12 en 2—4 u., ten kantore **Heulstraat 17, 1ste verdieping.**

Zie overigens **Officieele Mededeelingen** ook van het Dagel. Bestuur en de Afdeelingen op blz. 8.

PERSKRONIEK.

INHOUD: XX in *Het Vaderland* sympathiseerende met *De Javabode* wat betreft het „gele gevaar". — Ds. Rudolph bepleit de christelijke opleiding van ambtenaren B. B. in *De Standaard.* — *Boedi Oetomo* bespreken in *De Tijd* door W. H. B. en naar aanleiding daarvan ook door *De Nieuwe Crt.*

Door een schrijver in de Javabode werd onlangs de vraag besproken of artikel 184 der grondwet gewijzigd dient te worden in den zin, dat den gewonen wetgever de gelegenheid geschonken wordt om des gewenscht militietroepen der landmacht te zenden naar de overzeesche gewesten tot tijdelijke versterking van het koloniale leger?

In het Indische blad wordt deze vraag bevestigend beantwoord. Ook X-X in Het Vaderland behandelt deze quaestie en blijkt het met den schrijver in de Javabode eens te zin, alleen verschilt hij eenigszins in de motieven, die hem tot deze slotsom hebben gevoerd. Hij vreest n.l. meer 't „Chineeschen-gevaar" dan den B. V.

„In De Telegraaf van begin Augustus, zoo schrijft hij, konden we lezen dat de Chineezen in Indië geen agitatie willen, ons dunkt dat deze mededeeling lijnrecht in strijd is met de feiten van den laatsten tijd. Ook wordt in dat blad ontkend het bericht, dat de Chineesche grzant alhier door zijn Regeering zou zijn teruggeroepen en gezegd, dat van represaille maatregelen tegen Nederland op 't oogenblik geen quaestie is.

Spoedig zal wel blijken wat daarvan aan is, doch men mag minstens aannemen, dat de actie tegen onze onderdanenwet, die thans van de Regeering in China uitgaat, koren op den molen is van de pro-Chineezen op Java en dat wij daar den terugslag van die actie zullen ondervinden.

Op Java zijn 295.000 Chineezen, in geheel Oost-Indië 560.000, dat is zevenmaal het aantal Europeanen, lieden die voor dezelfde belangen opkomen en wier zin tot aaneensluiting, kongsiewezen, berucht is. Vooral wanneer de Chineesche Regeering door middel van die lieden een ons vijandige politiek zou willen gaan voeren, zouden er oogenblikken kunnen aanbreken waarin, voor het behoud der koloniën, Nederland tot buitengewone krachtsinspanning zou genoodzaakt zijn.

Met het oog op de bestaande toestanden is het daarom noodig, dat nog bij deze in voorbereiding zijnde grondwetsherziening, wordt overgegaan tot een wijziging van art. 184, die zoodanige krachtsinspanning mogelijk maakt."

* * *

Dr. R. J. D. Rudolph, de bekende Leidsche anti-revolutionnaire propagandist, bepleit in De Standaard in een vijftal artikelen een Christelijke opleiding van Indische ambtenaren. Veel te uitvoerig om hier, al tware het zelfs maar heel beknopt weer te geven, alleen wat Dr. Rudolph over dit onderwerp in Dr. Kuijper's orgaan schrijft, volstaan wij met hier en daar uit de artikelen-reeks een greep te doen. In hoofdzaak dan zegt Dr. R.:

„Het is volkomen verklaarbaar, dat men in den jongsten tijd in onze kringen aan de zaak der Christelijke opleiding onzer aanstaande Indische ambtenaren meer bijzondere aandacht werd gewijd.

Zelfs mag de vraag gedaan worden, of met name de vrienden der zending deze hoogst belangrijke zaak niet wat te lang uit het oog verloren.

Reeds voor zestig jaar werd door Dr. Heldring, predikant te Hemmen, een poging gedaan om naar Duitsch voorbeeld door middel van Christen-werklieden invloed op de kerstening van Indië te oefenen. „Der alte Papa", de bekende Duitscher, Vater Gossner, spoorde hem daartoe krachtig aan met de geestige woorden: „Nun Held ring durch zum Siege, lasz dich nicht hemmen, und wolle nicht hemmen." Ondanks allen ijver mislukte echter deze poging geheel.

Meer succes had daarna de medische zending. Evenals van deze laatste mag ongetwijfeld ook van de Christelijke opleiding van aanstaande Indische ambtenaren veel goeds verwacht worden voor de bereiking van het groote doel: de kerstening van Nederlandsch-Indië. Daarom mag het zeker eenige verwondering wekken, dat aan deze zaak niet eer groote aandacht is gewijd. In elk geval moet zij thans als een eisch des tijds worden beschouwd. En dat wel om drieërlei redenen: de Christelijke opleiding onzer Indische ambtenaren wordt door de Christelijke-historische roeping onzer natie beslist geëischt, zij vormt voorts een gewichtig onderdeel onzer tegenwoordige Christelijke-koloniale politiek, en voor den grooten wereld- en cultuur-historischen arbeid der Christelijke zending mag van deze schoone zaak rijke vrucht worden verwacht.

Zijn onze koloniën ons nu geschonken, opdat onze vorstin als een sultane over deze gewesten den scepter zou zwaaien, en opdat ons volk van zijn koloniën louter economische voordeelen zou plukken? Heeft onze Christen-natie tegenover die volken van den Indischen Archipel, waaraan wij zooveel danken, geen hooge Christelijk-historische roeping te vervullen? Is deze roeping van het Nederlandsche Gezag in onze Oost niet reeds in 1874 door Dr. Kuijper met juistheid alsdus geteekend: 1e, dat het Nederlandsch Gezag onder deze volken zijn Europeesch-Christelijk karakter duidelijk moet vertoonen en 2e, dat het de inwerking van het particulier initiatief van de Europeesch-Christelijke maatschappij op de maatschappij in Indië krachtig moet aanmoedigen?

Ja, werd de verhouding van het Nederlandsche Gezag, zooals deze tegenover onze Koloniën thans behoort te zijn, niet reeds voor meer dan een eeuw door den gouverneur-generaal van Imhoff niet minder juist geteekend in de bekende woorden: „Eerst religie, dan justitie, en daarna de negotie!"? En wordt reeds door dit Christelijk-historisch beginsel de Christelijke opleiding van Indische ambtenaren niet beslist geëischt? Reeds het stellen dezer vraag bevat de meest krachtvolle bevestiging onzer geponeerde stelling."

Ten slotte zegt de schrijver:

„Welken indruk moeten heidenen en Mohammedanen toch wel van onze Christelijke religie krijgen wanneer zij door hoog en laag onder de Europeanen slechts met de grootste minachting wordt bejegend! Welk een keer zou daartegenover in de publieke opinie ten gunste van de evangelie-verkondiging worden gebracht, wanneer Christelijke bestuursambtenaren in belijdenis en levenswandel de Christelijke religie aanbevalen! Ongetwijield zou dan in Indië een lied worden gezongen: „de zendelingen hebben hunne duizenden, maar de Chistelijke ambtenaren hunne tienduizenden gewonnen voor het evangelie!"

Christelijke opleiding van Indische ambtenaren, welk een schoon ideaal, dat inzonderheid den vrienden der zending en der koloniën met machtigen hand moet wenken! Hic labor, hoc opus est! Dit is het werk, dat nu met vaste hand in 's Heeren kracht moet worden aangevat!"

* * *

In De Tijd bespreekt W. H. B(ogaardt) in een tweetal artikelen de Javanen-vereeniging „Boedi Oetomo", wier streven, blijkens haar oprichtingscir-

culaire, is „de aaneensluiting van inlanders zoo algemeen mogelijk te maken tot de verwezenlijking van een Algemeen Javaschen Bond, waarvan zij dus slechts de voorloopster is en wiens eigenlijke taak het zal wezen, de juiste middelen te erlangen eener meer harmonische ontwikkeling van land en volk van Ned.-Indië".

Wat is Boedi-Oetomo? vraagt hij verder, een sociale-, een economische-, een godsdienstige- of een politieke vereeniging? De opzet zal wel zijn naar de bedoeling der oprichters een sociale vereeniging en als zoodanig verdient zij steun en waardeering omdat men daardoor uit de kringen van het geregeerde volk stemmen kan hooren hoe naar zijn opvatting aan inlandsche wenschen kan worden tegemoet gekomen.

Zal B.-O. echter een sociale vereeniging zijn en blijven? is de tweede vraag, die de schrijver zich stelt en het zou, volgens hem, van verregaand optimisme getuigen, indien men deze vraag bevestigend beantwoordde.

De godsdienst en de politiek zitten er van meet af in; er is schier geen enkel vraagsluk op sociaal gebied, dat in het diepste van zijn wezen niet beheerscht wordt door het godsdienstig element, soms minder, soms meer, maar vrij zeker staat, dat zoodra in plaats van woorden de daad in elke belangrijke kwestie dient te worden gesteld de beginselen van godsdienst en politiek, elk afzonderlijk of beide tegelijk, op den voorgrond zullen treden.

En de politiek, die in B.-O. tot uiting komt is niet die, waaruit men, evenals hier munt kan slaan voor den groei van eigen partij; deze politiek stelt de koloniale antithese: Europeaanschap of inboorlingschap.

Daaruit kan een botsing komen; en wanneer men bedenkt dat er 30 millioen Javanen zijn tegenover plm. 50.000 Europeanen, dan is het niet twijfelachtig in wiens voordeel de strijd zal uitvallen.

Voor de Boedi-Oetomoërs zou dat geen voordeel zijn: in plaats van een overheersching door Nederland, zou men er een krijgen van een andere natie, want nationaal zelfstandig kan Java nog geen eeuwen zijn.

Voor het gouvernement moge intusschen de leuze gelden gouverner c'est prévoir."

Aldus de heer Bogaardt in De Tijd.

De Nieuwe Courant teekent hierbij aan:

„Wat de eigenlijke strekking van het betoog beteekent is niet recht duidelijk; het geheel munt niet uit door groote helderheid.

Terwijl hij in het eerste gedeelte heeft willen aantoonen, dat Boedi-Oetomo eigenlijk een doodgeboren kind is, een opgeschroefd zaakje, dat geen levenskracht heeft en derhalve gedoemd is spoedig te worden uitgedoofd, komt hij in het laatste gedeelte tot een zeer ernstige waarschuwing om te letten op het politieke drijven van die vereeniging, dat er wel toe zou kunnen leiden dat wij, Nederlanders, het onderspit zouden moeten delven in den strijd tegen de inboorlingen. In beide schuilt veel overdrijving.

Er is geloof ik geen enkel verstandig mensch, die Java en de Javanen eenigszins kent, die de oprichting van B.-O. heeft beschouwd als de bevrediging van een sinds lang gevoelde behoefte of een spontane uiting van een natie, die zichzelf acht.

Maar evenmin behoeft zij te zijn, wat de heer B. beweert, een kunstmatig op touw gezette beweging waarvan de eigenlijke leiders Europeanen zijn, die achter de schermen zitten en aan de touwtjes trekken.

Tusschen die twee uitersten ligt nog veel, dat al is het niet het hoogste wat men zich denken kan, toch als een verblijdend teeken des tijds kan worden begroet en gewaardeerd.

En zulk een verblijdend teeken achten wij de oprichting van B.-O.; daaruit blijkt, dat in de harten van vele intellectueelen onder de Javanen het bewustzijn is ontwaakt dat voor hun landgenooten naar wegen en middelen moet worden gezocht om tot meerder geluk, ontwikkeling en welvaart te komen. Als dat bewustzijn daarin door Europeanen is gewekt, dan mag hun daarvan geen verwijt worden gemaakt, integendeel zij mogen er trotsch op zijn, dat zij dit hebben kunnen bereiken.

Toen B.-O. werd opgericht hebben wij onze ernstige vrees uitgesproken, dat deze jonge vereeniging als zij niet door bekwame en krachtige handen werd geleid, wel eens tot verkeerde handelingen zou kunnen komen, ook dat men zoo spoedig niet bereiken zou, wat men zich daarvan wel voorstelde. Wij vreezen ook nu nog dat de levenskansen van deze vereeniging op dit oogenblik niet zeer groot zijn. Maar al zou zij ten onder gaan, met haar gaat niet ten onder het reeds ontwaakt bewustzijn bij een intellectueel deel van het volk, een bewustzijn dat zich, en dan door de ervaring geleerd, wellicht uiting zal geven in een anderen vorm en dan misschien met meer succes.

En het andere uiterste?

De domme volksmassa moge, door priesters aangespoord en opgeruid, er aan denken, dat het einde van het Nederlandsche gezag zou wezen het begin van een welvarenden nieuwen staat onder een Javaansch vorst, de intellectueelen onder het volk weten zeer goed, dat de Javanen nog in geen eeuwen een eigen natie kunnen vormen en dat zij het onder een andere natie zeker niet beter zou hebben dan onder de Nederlandsche. Juist omdat die beweging uitgaat van enkelen en niet van het volk, behoeft men vooreerst niet bevreesd te zijn, dat zij er naar streven zal de 50.000 Europeanen, die nu op Java zijn te overvleugelen of te verdrijven.

Wij wenschen de Jong-Javanen, zoo besluit de Nieuwe Courant, de drijvers van B.-O., moed en volharding toe in hun schoon en edel streven: geluk, ontwikkeling en welvaart te brengen aan hun landgenooten; al moge vaak teleurstelling hun deel zijn, al moge later blijken dat de ingeslagen weg niet de juiste is, moge dit hen niet ontmoedigen en mogen zij voor oogen houden: niet in het slagen ligt verdienste maar in het volhardend pogen."

Uit de O.-I. Mail.

Volgens de jongste mailberichten was Batavia van de cholera ontsmet, Semarang daarentegen weder besmet verklaard. In de binnenlanden nam de ziekte gelukkig niet toe.

Twee overvallen.

De resident van Tapanoeli seinde 14 dezer aan de Ind. Regeering:

De ass.-res. van Nias seint via Singkel:

Na arrestatie van het hoofd van Sitobahili beneden Moro, gebied West-Nias, op 9 dezer, werd tien dezer een patrouille sterk tien man door een volksmenigte van ruim honderd man onverhoeds met pinangmessen overvallen. Gesneuveld is korporaal Dittrich; vermoedelijk gesneuveld zijn een inlandsche korporaal en 7 fuseliers. Verloren gingen 7 karabijnen en 7 klewangs. De namen en stamboeknummers zijn overigens onbekend.

De détachements-commandant verzocht een brigade van Zuid Nias te zenden. Ik zond van hier een instructeur met vijftien pradjoerits.

Naar aanleiding van dit bericht vertrek ik zoo spoedig mogelijk per Ceram naar Nias.

Het Bat. Nbl. bevatte een telegram van zijn correspondent te Soerabaja, dat aan de Nwe. Soer. Crt. uit Makassar was geseind, „dat een patrouille sterk een groep infanterie, onder luitenant Buno Heslinga, den 14en Juli j.l. in het patrouille-bivak Larang Gonau, onderafdeeling Parigi Paloe, overvallen is door de bevolking van kampong Sedima. Zwaar gewond werden 3 inlandsche fuseliers, waarvan een sedert overleden; licht gewond: een Europeesche soldaat-ziekenverpleger en 3 inlandsche fuseliers.

Het aantal dooden der aanvallers is niet bekend; de aanvoerder werd neergelegd.

Men zie ook het heden gepubliceerde Regeeringstelegram.

Omtrent dit bericht kan worden opgemerkt, schrijft de Javabode, dat de plek, waar de overval heeft plaats gehad, eenigszins ten Zuiden ligt van een lijn, die tusschen Paloe en Parigi — het eene aan de West-, het andere aan de Oostkust liggend van den smallen arm, die de Noordelijke landtong van Celebes aan het centraal gedeelte van dat eiland verbindt — zou loopen.

Deze streek is destijds wel door onze troepen bezocht, doch niet anders dan vluchtig; thans, nu blijkbaar op meer intensieve wijze wordt opgetreden en de streek afgepatrouilleerd wordt, openbaart zich tegenstand.

Het systeem is: eerst de kampongs en meer regelmatige bewoonde streken onder gezag brengen, om zoo geleidelijk de uithoeken en de ladangsbewoners te bereiken. De bevolking, die zich aan den gemelden overval heeft schuldig gemaakt, leeft grootendeels verspreid in ladangs in een weinig bezochte streek. Eerst nu is zij aan de beurt gekomen, wat een verklaring kan geven van het ondervonden verzet.

Het ligt voor de hand, dat zich nu en dan in kort geleden onderworpen streken, zulke verschijnselen van verzet voordoen.

De adviseur voor de Buitenbezittingen in Menado.

Verschillende Indische bladen namen een bericht over van de Menado Ct., als zou de adviseur voor de Buitenbezittingen, de heer Frijling, bij zijn bezoek aan het eiland Siauw, van de Sanggi-archipel, in het geheel geen onderzoek hebben gedaan naar de stemming der bevolking ten opzichte van de voorgenomen onderwijsconversie, maar zich beperkt hebben tot het hooren van den zendeling en den waarnemend radja.

De opmerking wordt hieraan toegevoegd, dat Siauw een eiland is met 40.000 inwoners, waarvan bekend zou zijn, dat zij voor het meerendeel tegen de conversie is gekant.

Schamper wordt gesproken van „een onderzoek".

Nu valt hiertegenover op te merken, meent de Javabode, dat de heer Frijling gedurende zijn tocht door de Minahassa en de Sanggi-eilanden, nergens op andere wijze is opgetreden dan op Siauw.

Bijeenkomsten met de bevolking zijn nergens door hem belegd; steeds heeft hij getracht zich door gesprekken met personen van verschillenden stand en positie op de hoogte te stellen van de heerschende stemming. Welke personen hij juist te Siauw heeft uitgekozen om mede te spreken, is ons niet bekend; wij vermoeden echter, dat het er wel meer dan de twee genoemden zullen zijn geweest. Indien wij ons niet vergissen, heeft de adviseur ook tweemaal op het eiland verblijf gehouden.

Het houden van volksvergaderingen in den trant als de heer Van Kol er hield bij zijn bekend bezoek aan de Minahassa, is wel een zeer slecht middel om achter de juiste stemming der bevolking te komen. Daarop hoort men enkel de opinie van hen, die het brutaalst zijn en het hardst schreeuwen kunnen.

Ongetwijfeld zijn er wel personen in de Minahassa of op Siauw, die het betreuren, dat een dergelijke wijze van onderzoek niet gevolgd is. Maar, naar wij meenen, is die, welke de heer Frijling heeft gekozen, bij verre de doeltreffendste en geeft zij de beste waarborgen van degelijkheid.

De werving: een onderwerp van staatszorg.

In het Soer. Hbl. bepleit de heer M. v. Geuns nog eens de rechtstreeksche inmenging der Regeering ten gunste der werving voor de buitenbezittingen, en zulks naar aanleiding van een aantal oppervlakkige, grootendeels onjuiste beweringen van den heer D. d. L. in den Cultuurgids.

De groote grief tegen de wervingsordonnantie, zegt de heer Van Geuns, is dat de regeering de laisser-faire-politiek huldigt en zich van allen positieven steun onthoudt. Door het ontbreken van dien steun blijft de koelie-werving in het ongunstige licht waarin zij pleegt te worden gezien.

Waarom kan de regeering die, met het oog op Java's overbevolking, Javanen doet emigreeren naar de Lampongs, die door haar ambtenaren kan doen toezien, dat de emigranten naar de mijn- en landbouwondernemingen op Sumatra krijgen wat hun toekomt — waarom kan deze regeering geen daadwerkelijken steun verleenen?

De toestand zal met één slag veranderen, meent de heer Van Geuns, zoodra de regeering haar ambtenaren zal aanschrijven de werving van Javanen voor de buitenbezittingen te bevorderen. Dan zal de werving in de oogen dier ambtenaren een staathuishoudkundig begrip worden; de koelies zullen niet meer als „geronselde" Javanen beschouwd worden, maar als werkkrachten die de regeering wenscht dat de exploitatie der buitenbezittingen zullen bevorderen. De werving zal haar sluipwegen kunnen verlaten en in het volle licht treden, als een nuttig, door de regeering gewenscht bedrijf. De emigratiekantoren zullen als wervers personen kunnen engageeren van goed zedelijk gehalte; immers hun bedrijf zal even honorabel zijn, als ieder ander. Bestuursambtenaren zullen het niet meer wagen dit — als het ware door de regeering gesanctionneerd — bedrijf te belemmeren.

Brengt het verlaten der huidige politiek van noninterventie gevaren mee? Hierop antwoord schrijver neen. De weg van de desa naar de bestemmingsplaatsen op Sumatra loopt over verschillende étappes die de geworven werkkrachten moeten passeeren en waar strenge landsdienaren de wacht houden; en zijn de koelies eenmaal op de onderneming aangekomen, dan waakt de arbeids-inspectie over hun belangen.

De residentsbenoemingen.

De onlangs afgekomen benoemingen tot resident van Amboina, Menado en Djambi van de assistent-resident H. J. A. Raedt van Oldenbarnevelt, Ph. J. van Marle en Th. A. L. Heijting besprekende, zegt De Javabode:

Sedert de indiensttreding van eerstgenoemde zijn ongeveer 29, sinds die van de laatstgenoemde twee ambtenaren circa 26 jaren verstreken. Van deze tijdvakken heeft eerstgenoemde 23, de beide anderen 21

jaren doorgebracht als controleur. De heer Raedt v. Oldenbarnevelt werd in het begin van 1904 ass.-res. van Koetei en de Noordkust van Borneo, een tweetal jaren later van de afdeeling Tanah Datar en ruim een jaar geleden waarnemende resident der Padangsche Bovenlanden.

De heer Van Marle werd in Juli 1905 assistent-resident van Tebing-Tinggi, kort daarna assistent-resident voor de politie te Palembang en vertrok in Augustus 1906 met buitenlandsch verlof naar Europa vanwaar hij in October 1909 terugkeerde om tot de nog door hem bekleede betrekking van hoofd van het gewest Billiton te worden benoemd.

De heer Heijting werd in October 1905 benoemd tot ass.-res.-secr. te Padang, en een jaar later tot ass.-res. voor de politie aldaar, welke betrekking hij in Mei 1902 neerlegde. Hij ging toen met verlof naar Europa, vanwaar hij in het midden van het vorig jaar terugkeerde om tot zijne tegenwoordige functie, assistent-resident van Sintang, te worden benoemd.

De thans benoemde ambtenaren staan respectievelijk op nummer 11, 18 en 19 van de ranglijst.

Of dit nu passeering voor hun hooger op de ranglijst staande collega's beteekent?

Volgens het in de laatste jaren gevolgde stelsel van keuze zou zulks niet het geval zijn. De aanwijzing van de drie juist benoemde residenten, zou enkel beteekenen, dat zij, door hun persoonlijke eigenschappen of de door hen gepresteerde diensten der Regeering, in het bijzonder geschikt schenen, om juist de opengevallen plaatsen te bezetten. Wat hoegenaamd niet zou medebrengen, dat de anderen bij het openkomen van andere residentsplaatsen niet geschikt zouden worden gerekend.

Zijn wij echter goed ingelicht dan heeft de Regeering nagenoeg geheel gebroken met het stelsel van keuze. De omstandigheid, dat de nieuw benoemde residenten, zij mogen dan ook nog zulke goede ambtenaren zijn, zich nooit op bijzondere wijze hebben onderscheiden of geen bijzondere geschiktheid tot het vervullen, juist van die residentsplaatsen, waartoe zij benoemd zijn, hebben getoond, zou dit slechts kunnen bevestigen. Immers, de absolute ongeschiktheid van de overigen van het residentsambt zou hier mede zijn aangegeven.

Het voorbijgaan van zestien hoog op de ranglijst staande ambtenaren zou dus wel degelijk de beteekenis van een passeering moeten dragen en de kansen op bevordering, voor dezen gering zijn te achten.

Is dit werkelijk zoo, dan mag de aandacht nog wel eens ter dege gevestigd worden op de wanverhoudingen, welke bij het bestuurskorps der buitenbezittingen bestaan.

Van de thans benoemde hoofden van gewestelijk bestuur heeft de een slechts zeer kort, de andere feitelijk niet langer dan twee jaren als assistent-resident gediend, na een eindelooze periode als controleur te hebben geloopen. Ook zij, wien thans de benoeming is voorbijgegaan, hebben zulk een eindelooze controleursperiodr medegemaakt. En nu is het eenige decennia dienen in den lageren bestuursrang van controleur — ofschoon, deze betrekking op de Buitenbezittingen meer zelfstandigheid medebrengt dan op Java — er wel op berekend de energie van tal van ambtenaren te doen verslappen en ze in den tijd, dat zij nog vol ambitie zijn, de gelegenheid te onthouden om te toonen, wat ze kunnen presteeren, zoodat hun aldus de bevordering tot den hoogeren rang voorbijgaat, waarop zij bij principiëele betrachting van het ancieniteitsstelsel, naar billijkheid aanspraak zouden mogen maken, indien zij steeds naar behooren hun plicht hebben gedaan en hun geen ernstige tekortkomingen ten laste kunnen worden gelegd.

Wij protesteeren hier niet tegen het verlaten van het stelsel der benoemingen bij keuze, het welk gelijk wij vroeger uitvoerig hebben utteengezet, als stelsel slechts reden van bestaan kan hebben in bui/tengewone tijden; evenmin protesteeren wij tegen de benoemingen zelven, welke wij gaarne willen aannemen, dat met het oog op de belangen van den dienst, de juiste waren. Maar wel protesteeren wij tegen de toestanden, welke nog steeds bij het bestuurskorps der Buitenbezittingen blijven voortduren en die passeeringen op groote schaal gelijk men thans heeft zien gebeuren, mogelijk — neen noodzakelijk schijnen te maken.

Boschexploitatie in de Buitenbezittingen.

Nadat door den houtvester H. J. Kerbert in de loop van het jaar 1908 eene studiereis naar de Philippijnen was gemaakt, werd door dien ambtenaar in een uitvoerig artikel, opgenomen in de Indische Gids van Juni 1909, op grond ook van de aldaar opgedane ervaring betreffende dr door de Amerikanen gevolgde wijze van machinale uitsleep van hout uit de bosschen, aangedrongen op de exploratie en exploitatie van de wildhoutbosschen op de Buitenbezittingen. Thans is, zooals bekend, het beheer van die bosschen opgedragen aan de bestuursambtenaren. Voorloopige onderzoekingen van deskundige zijde naar den staat van het boschwezen zijn eenige jaren geleden ingesteld door den sedert overleden inspecteur J. C. van Schravendijk, die uitgebreide reizen maakte in Palembang, Djambi en Bengkalis en wiens oordeel over de rendabele exploitatie der bosschen aldaar niet bijzonder gunstig was. Veel betere verwachtingen heeft men van de exploitatie der djatibosschen op Moena en Boeton (Zuid-Celebes). Alleen op eerstgenoemd eiland wordt een aaneengesloten complex van ongeveer 40.000 H. A. djatihout aangetroffen. Zooals reeds eerder in de Javabode werd vermeld, is de houtvester H. J. L. Beek met eenig ondergeschikt personeel eenige maanden geleden daarheen gedirigeerd, om voor de voorbereiding van de exploitatie dier houtrijke bosschen waartoe van particuliere zijde, reeds het verzoek is gedaan, het noodige te verrichten. Intusschen dringt de noodzakelijkheid steeds meer om ook elders de hand aan den ploeg te slaan wegens de steeds toenemende boschvernieling. Vooral in Sumatra's Westkust moet de toestand te dien aanzien uiterst ongunstig zijn, zoodat naar bovengenoemd blad verneemt, de inspecteur bij het boschwezen voor de Buitenbezittingen binnenkort een plaatselijk onderzoek zal instellen naar de maatregelen, welke genomen zullen worden om in dien staat van zaken verbetering te brengen. Inmiddels is door den directeur van Landbouw aan eenige hoofden van gewestelijk brstuur een eenigszins uitvoerige vragenlijst gezonden, betreffende de gesteldheid van de bosschen in hun gewest als anderzins ten einde al dadelijk een beter inzicht te krijgen in de tegenwoordige toestanden.

Luchtvaart.

Ook op Java wordt deze sport beoefend.

De Soerabajasche bladen geven uitvoerige beschrijvingen van de eerste luchtreis der „Batavia" te Soerabaja. Het eerste deel der reis, tot aan de tusschenlanding, ging heel voorspoedig het tweede deel was echter avontuurlijker. De „Batavia" heeft toen, voor het eerst, in gevaar verkeerd. Wij ontleenen de volgende bijzonderheden aan de N. Soer. Ct., welke verkregen zijn van den commandant den heer Rambaldo:

Tengevolge van een naderend onweer moesten n.l. de beide „vliegers" dicht bij een djatibosch neerdalen, geraakten met het vaartuig tusschen de boomen en konden zich met moeite redden; gelukkig kwam hulp opdagen en liep alles goed af.

Ongetwijfeld heeft deze tocht bewezen, dat het varen per ballon in de Oostmoeson te Soerabaja en omstreken meerdere gelegenheid biedt tot het maken

van lange en interessante reizen, dan zulks tot dusverre van uit Batavia kon geschieden.

Het is dus werkelijk te hopen, dat het voorbeeld door Batavia gegeven om zich een ballon aan te schaffen, spoedig door Soerabaja zal gevolgd worden. Gelet op de gunstige ligging van Soerabaja, is het werkelijk noodig, dat onze plaats in het bezit van een eigen ballon komt.

Hieraan worde nog toegevoegd, dat reeds door het S o e r. N b l., een inschrijving is geopend.

In D e W e e k van het S o e r. H b l. merkt de heer M. van Geuns naar aanleiding van deze luchtvaart op:

„Men maakt er een publieke vermakelijkheid van. Het begrip „sport" wordt naar voren gebracht; aan de opstijging worden zelfs auto- motorfiets- en fietswedstrijden verbonden! Nu voel ik evenveel voor sport als ieder ander. Ook houd ik van amusementen. Maar ik vraag, of een ernstige vereeniging als die voor de bevordering van de luchtvaart zich niet vulgariseert door van opstijgingen sportpretjes te maken. Als men leest van enveloppes, die uit den ballon zullen worden geworpen en den vluggen vinder een acetyleenlantaarn zullen bezorgen, dan heeft men moeite ernstig te blijven. Aan een sportfeest of een kermis kan ik mij voorstellen dat dergelijke amusementen verbonden worden, maar een vereeniging als de bovengenoemde, is aan zich zelf verplicht zich aan dat gedoe niet te bezondigen.

Voor de opleiding van „ballooncommandanten" is al die drukte niet noodig.

Overigens begrijp ik niet, waarom deze commandanten niet uit het leger worden genomen. Het militaire doel van de luchtvaart toch staat op den voorgrond en zoo zijn officieren de aangewezen mannen om er zich mee bezig te houden. In de landen die zich op het gebied van de luchtvaart het verdienstelijkst gemaakt hebben: Frankrijk en Duitschland, is het militaire element geweest dat, in het belang der defensie, de luchtvaarttechniek tot ontwikkeling heeft gebracht.

Zoo moet het in Indië ook zijn. Het huidige dilettantisme moet zoo spoedig mogelijk een einde nemen; met ernst moet het militaire ballonvraagstuk worden aangevat. De Vereeniging voor Luchtvaart; is onmachtig dit te doen, het gouvernement moet de zaak aan zich trekken en een luchtvaartafdeeling aan het leger toevoegen."

WEST-INDIË.

SURINAME.

D e W e s t schreef bij het vertrek van de Corantijn-expeditie het volgende:

„Volgens de jongste berichten ontvangen van den zendeling der Evangelische Broeder-Gemeente aan de Boven-Suriname, is de waterstand nabij Ganzee zeer hoog, twee meter hooger dan bij den aanvang der Suriname-expeditie in 1908.

Wellicht zal deze waterstand de expeditie oponthoud veroorzaken. De heer Eilerts de Haan achtte het echter, met het oog op de reeds gesloten contracten, met arbeiders, minder gewenscht het vertrek uit te stellen.

Op kabelstation, het eindpunt van den spoorweg, zal men zich niet lang ophouden, doch zoo spoedig mogelijk de rivier opvaren naar Ganzee.

Hier wachten de expeditie 10 corjalen (cano's) van boschnegers, die reeds gereed zijn, en zullen zich 10 boschnegers bij de expeditie aansluiten voor de reis naar Goddo. Het daar gevestigde hoofd zal dan weder andere boschnegers leveren voor den verderen tocht op de Boven-Suriname.

Eerst dan zal de eigenlijke expeditie naar de Corantijn aanvangen.

Men herinnert zich, dat de expeditie van 1908 de rivier Boven Suriname en Gran Rio, tot de verst bereikbare punten opnam, en dat van uit de Boven-Suriname een verkenning over het land plaats vond in Westelijke richting.

Bij die verkenning stuitte men op een groote rivier, welke naar de meening der expeditie niet anders kon zijn dan een zijtak der Corantijn.

De bedoeling is nu, om die onbekende rivier, welke Lucie rivier is gedoopt, op te varen, waarbij men verwacht uit te komen aan de Corantijn. De terugtocht zal dan geschieden langs de Corantijn.

De heer Eilerts de Haan denkt, naar hij ons verklaarde, in de tweede helft van Augustus het voormalig eindkamp aan de Boven-Suriname te bereiken.

Dan begint de tocht over land naar de Lucie rivier, een afstand van 24 kilometer. Terwijl de bagage wordt getransporteerd door het bossh, waarmede wel een goed deel van de maand September zal heengaan, zal de leider vooruitgaan om alvast de Lucie rivier te verkennen.

Is het landvervoer afgeloopen, dan keert het grootste gedeelte van de arbeiders terug naar Paramaribo. Slechts negen stadsnegers en drie boschnegers (die zich daartoe bereid hebben verklaard) zullen de expeditie verder medemaken.

De maanden October, November en December zijn bestemd voor het afvaren van de Lucierivier en het opvaren van de Boven Corantijn en hare zijtakken, die zoo mogelijk volledig zullen worden verkend.

Zeer interessant is dat op deze expeditie voor het eerst een proef zal worden genomen met stalen corjalen, die uit elkaar genomen kunnen worden. De bedoeling is, om des noodig onafhankelijk van de hulp van boschnegers, de watervallen te kunnen passeeren (door ze om te trekken). Deze corjalen kunnen uit elkander worden geschroefd in stukken die slechts twaalf K.G. wegen. De lengte dezer vaartuigjes is elf M, de grootste breedte 92 c.M. Zij hebben een laadvermogen van 1700 K.G. In het geheel neemt de expeditie er drie mede, die in Nederland zijn vervaardigd.

Begin Januari denkt de expeditie de Corantijn stroomafwaarts te varen, onder weg landtochten makend naar geschikte bergtoppen ter verkenning.

In de eerste helft van Februari hoopt men te Paramaribo terug te zijn.

CURAÇAO.

In de A m i g o e is een ingezonden schrijven opgenomen, geteekend door de heeren Mussenden en Groebe, landraden op St. Eustatius, waarin dezen opname verzoeken van een door hen aan de Vereeniging tot bevordering der katoencultuur gezonden schrijven.

In dit laatste deelen de onderteekenaars mede, dat de voorstelling van den toestand op St. Eustatius gegeven, veel te rooskleurig is. Zij zijn van oordeel dat de proeven met de katoencultuur genomen niets of zeker weinig hebben bijgedragen tot bevordering der algemeene welvaart van hun eiland, waar volgens hunne verklaring de grootste armoede wordt aangetroffen. Velen trekken dan ook naar de Vereenigde Staten om behoorlijk aan den kost te kunnen komen.

Intusschen blijven de onderteekenaars toch de Vereeniging dankbaar voor hetgeen deze in het belang van het eiland deed, waarvan wellicht in de toekomst de vruchten kunnen worden geplukt. Thans maakt St. Eustatius ten gevolge van de droogte die er heerscht, een zeer droevigen tijd door.

WAT DE INLANDER ZEGT.

De Vereeniging van Regenten op Java en Madoora, onder den naam van „Perhimpoenan Bopati-Bopati."

In de **Boemi Poetera** van dit jaar no. 34 wordt vermeld, dat bij gouvernementsbesluit van 14 April 1910 no. 13 aan de Vereeniging van Regenten op Java en Madoera is te kennen gegeven, dat bij de Regeering in beginsel geen bezwaar bestaat tegen de oprichting der bedoelde vereeniging.

Ten einde het streven dier Vereeniging te leeren kennen, volgt hieronder de circulaire van de Regenten van Temanggoeng en Japara, welke tot de oprichting aanleiding heeft gegeven.

L. S.

Ondergeteekenden, Raden Mas Toemenggoeng en Tjokro Adi Koesoemo, Regent van Temanggoeng en Raden Mas Toemenggoeng Ario Koesoemo Oetojo, Regent van Japara, deelen U bij deze beleefd mede dat zij het initiatief hebben genomen tot de vorming bij genoegzame deelneming eener Vereeniging van Regenten op Java en Madoera.

Het eerste idee is uitgegaan van Raden Adipati Ario Koesoemodikdo, Regent van Toeban; door verschillende omstandigheden echter is, tot ons leedwezen, onze geachte Collega niet tegenwoordig kunnen zijn bij de daaromtrent gehouden bespreking.

Het spreekt van zelf, dat is de vereeniging eenmaal tot stand gebracht, omtrent alle aangelegenheden zal worden beraadslaagd op de eerste bijeenkomst der leden, waar de meerderheid der stemmen beslist. Om U echter eenig denkbeeld te geven van hetgeen met hare vorming wordt beoogd, laten wij hieronder eenige punten volgen.

I. Doel.

Hoofddoel der Vereeniging:

a. Het bevorderen van bijeenkomsten ter bespreking der belangen van Java en Madoera in het algemeen en van de Inlandsche bevolking in het bijzonder.

b. Het formuleeren, op bijeenkomsten, van voorstellen ter aanbieding aan het Gouvernement van N.-I. waar zulks nuttig en oorbaar wordt geacht, ten einde verbeteringen op Java en Madoera te verkrijgen of hinderpalen voor den vooruitgang op stoffelijk en geestelijk gebied aldaar weg te ruimen.

Besprekingen over politiek en godsdienstaangelegenheden dienen geheel te worden vermeden.

Toelichtingen:

Alvorens tot de definitieve vorming der vereeniging over te gaan, dient het gevoelen der Regee-

FEUILLETON.

Tripolitanië. *)

De bewoners dezer landen.

REISSCHETSEN

van

H. VAN KOL.

Beneath a spacious palm, the wicked wight
Was placed; and to his lute, of cruel fate
And labour harsh, complain'd, lamenting man's estate.

THOMSON. *The Castle of Indolence.*

En thans, ten slotte, een kort woord over dit belangrijk, doch beklagenswaardig deel der bevolking van Tripolitanië, over de Joden.

De Israëliten vormen een belangrijk deel der bevolking van Tripolitanië; 15 à 20.000 hunner zijn verspreid over Tripoli, Amroes, Tadjoura, Homs en in de spelonken van het Ghurian-gebergte. Reeds ten tijde der Ptolemeeërs kwamen deze volken van Semietisch ras hierheen uit Egypte, terwijl zij reeds eeuwen vroeger langs de landlengte van Suez hierheen togen, een uittocht die vooral na de verovering van Jeruzalem door Titus (70 na Chr.) een grooten omvang heeft aangenomen. **)

In den regel is hun verhouding tot de meer naverwante Berbers beter dan die tot de Arabieren, ofschoon zij tot 1850 hun lijfeigenen waren; ook kunnen zij veiliger in het binnenland reizen dan dit met Christenen het geval is. Doch hun historie is overigens een marteling van eeuwen; geknevеld vertrapt en vernederd, blootstaande aan mishandeling en gruweldaden, zijn er weinig volken die zoo veel en zoo zwaar hebben geleden als dit beklagenswaardige volk.

Veracht als ras; steeds als de mindere beschouwd; nog thans in een soort van middeleeuwsche lijfeigenschap levende, zijn zij verplicht een kenbare kleeding te dragen, van paard of ezel te stijgen wanneer zij een Muselman ontmoeten, het hoofd te ontblooten wanneer zij voorbij een moskee komen. Vaak werden hun synagogen verbrand, dan wel de kerkhoven met de gebeenten hunner voorvaderen vernield. Door geschenken moesten zij zich de bescherming der Cheiks koopen, die hen ondanks dat uitplunderden en hun vrouwen en meisjes wegnamen. Onder de Beys der Karamanlis en de Pacha's der Turken ging het hun (uitgenomen in de laatste jaren) niet veel beter. Geen krenking zoo groot, geen gruwel zoo wreed of zij hebben daaraan blootgestaan; door eeuwen van lijden en verdrukking hebben zij zelfs het klagen verleerd, en dragen zij hun harde lot in stilte. Hun karakter draagt dan ook den stempel van hun eeuwenlange lijden. Het fanatisme van den Islam, dat de Europeanen ontzag uit vrees voor de groote mogendheden, heeft zijn vollen hartstocht kunnen botvieren op deze weerlooze, door niemand gesteunde Joden. *)

In de straten van Tripoli ontmoet men veelvuldig Joden van vrij groote gestalte, met zwart haar en zwarten baard en levendige zwarte oogen in hun ovaal gezicht. Ofschoon gekleed in Arabisch costuum zou men vaak meenen een man uit de Jordaan van Amsterdam voor zich te hebben, wat na meer dan twintig eeuwen scheiding de taaiheid van het ras bewijst. Rond het hoofddeksel dragen zij een blauw rood geblokten doek, als kenteeken van hun godsdienst.

De vrouwen, schoonheden zoolang zij jong zijn, worden meest allen op lateren leeftijd zwaarlijvig; zij verbergen haar breede pantalons en geborduurde kleederen onder een wijden baracan, terwijl het bolle, bleeke gezicht door donkere doeken aan het oog wordt onttrokken. De vuile, ongezonde wijk, waarin zij wonen, doch waarin zij thans 's avonds niet meer worden opgesloten, is reeds vroeger beschreven. De onreinheid, die daar heerscht, als trouwe gezellin der ellende, is — ondanks hun orthodox geloof — in volslagen strijd met de vaak zoo hygiënische voorschriften van den Talmud, en zou bij een verstandig bestuur weldra zijn verdwenen.

In den omgang worden zij geroemd boven hun

*) Overgenomen uit het *Weekblad voor Indië.*

**) Men leze daarover het uitstekend gedocumenteerde standaardwerk van N. Slousch: Introduction à l'histoire des Juifs et du Judaïsme en Afrique (Judéo-Berbères), dl. VI van Des Archives Marrocaines.

*) Hun lange lijdenshistorie denk ik in een uitvoerig artikel te schetsen, terwijl intusschen middelen worden beraamd om „ces éternels martyrs" te hulp te komen, en in Parijs door ons de oprichting van een „Comité international de secours aux Juifs de la Tripolitaine wordt overwogen.

ring te worden gevraagd. Naar onze bescheiden meening evenwel kan het Haar niet anders dan welgevallig zijn, indien Hare voornaamste dienaren onder de Inlandsche bevolking zich met elkander vereenigen om Haar hunne wenschen en nooden te kennen te geven. Zelfs vleien wij ons met de hoop, dat blijkt de vereeniging aan haar doel te beantwoorden, het Gouvernement er eenmaal toe zal overgaan hare opinie te vragen omtrent vele aangelegenheden den Inlander rakende.

Zijn de fondsen der vereeniging toereikend, dan kan zij ook andere doeleinden nastreven, o.a.:

c. Het bevorderen van de uitgave van doelmatige werken ten nutte van den Javaan (waaronder ook te verstaan Soendaneezen en Madoereezen);

d. Het bevorderen van de studie onder de Javanen, bijv. door de stichting van een studiefonds;

e. Het oprichten en instandhouden van instellingen ten behoeve der Inlandsche bevolking;

f. Het uitgeven van een verslag der bijeenkomsten ter verspreiding onder de Inlandsche ambtenaren op Java en Madoera, van welk verslag zoo mogelijk een Nederlandsche vertaling of een in het Nederlandsch opgesteld extract wordt aangeboden aan de leden der Regeering, zoowel hier als in Nederland.

II. Algemeene inrichting.

De vereeniging bestaat uit gewone leden, buitengewone leden, eereleden, en leden van verdienste.

Gewone leden kunnen slechts zijn Regenten op Java en Madoera. Zij worden zonder ballotage aangenomen en betalen eene contributie van tien gulden 's maands, doch kunnen voor zichzelf en voor een bediende op kosten der vereeniging declareeren voor de reis naar, het verblijf op, en de reis terug van de plaats der bijeenkomst.

Toelichting:

Deze laatste bepaling dient om als het ware de afstanden te elimineeren, zoodat niemand door den grooten afstand van zijn woonplaats tot de plaats eener bijeenkomst weerhouden wordt om te komen. De bedoeling is later voor deze leden en hun bediende vrij reizen op de staatsspoor en tramwegen van de Regeering te verzoeken. Of de contributie zal worden verminderd als dit verzoek wordt ingewilligd, dient nader te worden beslist. Voorloopig schijnt het beter te veel dan te weinig contributie te betalen.

Buitengewone leden kunnen zijn alle Inlandsche ingezetenen van Nederlandsch Indië, dus zoowel Regenten als niet-Regenten, die als zoodanig worden aangenomen door het bestuur; zij betalen eene contributie van f 2.50 's maands en hebben op de bijeenkomsten een raadgevende stem. Hun reis- en verblijfkosten worden hun niet vergoed.

Eereleden en leden van verdienste worden benoemd door de algemeene vergadering der leden en betalen geene contributie.

Donatiën, mits niet minder bedragende dan f 100 in eens, of f 24 's jaars, kunnen worden aangenomen, doch mogen niet worden aangewend in het persoonlijk belang der leden.

III. Algemeene vergadering.

Zoo mogelijk, ook in verband met de aanwezige geldmiddelen, wordt eens in het jaar eene algemeene vergadering der leden belegd.

Telkens wordt door de Algemeene vergadering de plaats bepaald waar de volgende zal worden gehouden.

Toelichting:

Uit den aard der zaak zal voor deze bepaling in de meeste gevallen rekening moeten worden gehouden met de gemakkelijkheid waarmede de plaats door de meeste leden is daarvoor als het ware aangewezen door de vereenigingskas te betalen reis- en verblijfkosten. het centrum der woonplaatsen van de meeste leden is daarvoor als het ware aangewezen. Belangrijke overwegingen kunnen er echter toe leiden andere plaatsen van bijeenkomst aan te wijzen, bijv. Buitenzorg of Batavia.

Tenzij anders wordt besloten, hebben stemmingen over zaken mondeling en over personen schriftelijk plaats.

Op de vergadering mag slechts gebruik worden gemaakt van het Nederlandsch en het Maleisch.

Het bestuur wordt bij volstrekte meerderheid van stemmen gekozen door de leden en bestaat uit vijf leden, die na afloop van elke jaarlijksche bijeenkomst aftreden, doch dadelijk herkiesbaar zijn.

Het benoemt uit zijn midden een President-Secretaris, een Vice-President en een Thesaurier.

Den President-Secretaris wordt een bezoldigd particulier secretaris toegevoegd, die over een fonds voor schrijfbehoeften en andere noodzakelijke uitgaven mag beschikken.

Zooals boven reeds gezegd, is dit alles slechts 'n schema, dat op de eerste bijeenkomst der leden dient te worden gewijzigd en aangevuld.

Heeft reeds een genoegzaam aantal Regenten zich als lid aangemeld, dan stellen wij ons voor hun een ontwerp Statuten en Huishoudelijk Reglement ter bestudeering aan te bieden. Wij hopen, dat die aanmelding als lid algemeen zal zijn, opdat de vereeniging zoowel moreel als financiëel sterk zij en de noodige waardeering van de zijde der Regeering moge genieten.

Deze circulaire wordt aangeboden aan alle Regenten op Java en Madoera, zoomede aan eenige ons bekende ontwikkelde Javanen, met beleefd verzoek bijgaand biljet na onderteekening terug te zenden aan den tweeden ondergeteekende, ook al is men niet bereid tot de vorming der vereeniging mede te werken, in welk geval ter bestemder plaatse het woord „tida" moet worden ingelascht.

Beleefd verzoeken wij om spoedige terugzending van genoemd biljet, opdat wij in staat worden gesteld nog in dit jaar namens de toetredende Regenten — waarvan de namen zullen worden vermeld — een verzoek te richten tot zijne Ex. den Gouv.-Generaal van Ned.-Indië om vergunning tot de oprichting der vereeniging.

Wij hopen van harte, dat vele Regenten, zoowel oudere als jongere, genegen zullen worden bevonden de op te richten vereeniging moreel en financiëel te

Algerijnsche en Tunisische geloofsgenooten. Gastvrij zijn zij in de hoogste mate, ondanks hun armoede; en groot is hun zucht naar onderwijs en ontwikkeling, waarvan ik bij mijn bezoek der scholen van de Synagogue en der Alliance Israélite de meest treffende bewijzen zag. Van handel en velerlei ambachten levende, is het niet de ijver die hun ontbreekt, wel de middelen om een zelfs sober bestaan te veroveren. Hun armoede is groot, hun lichamelijke ellende spot met alle beschrijving.

De voeding dezer verschillende Oostersche rassen loopt niet ver uit elkander, is voor allen zoo frugaal mogelijk, terwijl de neger eenvoudig alles verslindt wat hem onder de tanden komt, wat meest al niet veel zaaks is.

Zeer sober van aard, geven de Arabieren voor hun voeding slechts weinig uit; hun eten is zoo eenvoudig mogelijk. Wegens de algemeen heerschende armoede in Tripoli, zijn de levensmiddelen er trouwens uiterst goedkoop. Dadels, vijgen, maïs, brood in olie gedoopt en kouskoussou vormen met een weinig water en melk hun dagelijksche voeding. Zij zijn dus overwegend vegetarisch; eieren behooren er tot de genotmiddelen; wanneer vleesch wordt genuttigd, is het schapenvleesch van de meest taaie soort.

Bij gebrek aan boter wordt alles met schapenvet gebraden, want de schapen, overigens klein van stuk, zijn in het bezit van een breeden, kwabbigen staart, soms tien K.G. wegende, die in rijken voorraad geel vet bevat. Het vet wordt daaruit gesmolten, wat een walgelijke lucht verspreidt die iemand bij het binnentreden eener woning den adem beneemt; in kruiken bewaart, blijft het vloeibaar. Behalve dadels, worden als vruchten door hen, die ze bezitten, natuurlijk ook sinaasappelen, meloenen, granaten en vijgen genoten; ook nuttigt men een soort van eetbare wormen, die in den smaak meevallen.

Geroosterd maïs speelt, in den herfst, een gewichtige rol bij de voeding der armen, anders tarwemeel met olie gebakken, en wel (wanneer deze goedkooper blijkt) rijst. Visch, die er zeer duur is wegens de zware belasting op de visscherij, komt er niet op tafel, en daar de menschen geen vleesch kunnen koopen, is het ras er zwak en daardoor vatbaar voor allerlei ziekten en kwalen. Doch wat men ook verorbere, geen spijs zonder roode peper (filfil achmar) is denkbaar voor de inboorlingen; elk stuk vleesch zwemt letterlijk in die scherpe, roode saus, wat de oorzaak is van hardnekkige maagkwalen. De ronde, saffraangele broodjes zijn reeds vroeger besproken; behalve deze vormen de vruchten van den hier welig groeienden Johannesbroodboom (caroubier) een gewichtig voedingsmiddel voor de armere klassen.

Doch de volksspijs bij uitnemendheid, zoowel voor rijken als armen, is de kouskoussou. Kouskoussou is een gerecht van rogge-griesmeel (semoule), gekookt met ransige boter, en aangevuld (naar ieders eigen inzichten, dan wel naar den inhoud zijner beurs) met rozijnen, olijven, eieren of vleesch. Soms treedt de kouskoussou terug naar den tweeden rang, als toespijs bij een schaap, dat in zijn geheel op houtskoolvuren in de open lucht geroosterd wordt. In welken vorm ook genoten, was dit gerecht — dat veel overeenkomt met de Indische rijsttafel — voor ons beiden steeds een heerlijk maal.

Vóór den aanvang van een maaltijd moet men bij de gegoeden eerst een kopje drabbige koffie drinken, daarna de handen wasschen in een koperen kom, wat na afloop nogmaals moet geschieden. Een overtollige weelde is dat niet te noemen, want elke gast rukt met mes en vingers 'n reep vleesch los, dat hij dan snel verslindt, dan wel — als uiterste beleefdheid — zijn buurman toereikt.

Als drank, behalve koffie, water en melk, die er een hoofdrol spelen, treedt in de laatste tijden ook thee meer op den voorgrond. Wijn of bier wordt er natuurlijk nooit gedronken, wel het sap der druiven vóór nog de gisting is ingetreden. De nationale drank is echter de „legbi", uit het palmiet van de dadelboomen verkregen, wat vaak den ondergang van den boom ten gevolge heeft, dan wel enkele jaren van onvruchtbaarheid, in ruil van 6 à 7 liter legbi per dag. Dit zoete, mousseerende sap dat veel op cocos-melk gelijkt, gist echter snel, en moet dus versch genuttigd worden; op straffe van na één etmaal niets dan een stinkend slib terug te vinden, waarin myriaden roode insecten krioelen.

Daar ik niet in Tripolitanië, wel in Tunisië en Algerië, Bedouïnententen en Arabische woningen bezocht, dient de beschrijving daarvan tot nader orde te worden uitgesteld; bovenstaande is voldoende om een oordeel te vellen over de volkeren en rassen, die heden ten dage Tripolitanië bewonen.

Doch onmisbaar daarvoor is tevens eenig inzicht in de weinig bekende geschiedenis van dit land, welks gansche historie slechts een lang relaas is van leed en strijd.

steunen; dan kunnen op de bijeenkomsten de jongeren veel van de langdurige ondervinding der ouderen profiteeren, terwijl omgekeerd de ouderen van dagen gelegenheid zullen hebben, de nooden en wenschen van het jongere geslacht te leeren kennen.

Afgescheiden daarvan en van het nut dat de te vormen vereeniging als zoodanig zal trachten te stichten, zooals in bovenstaande schema van werkzaamheden is uiteengezet, kunnen periodieke bijeenkomsten van Regenten en andere ontwikkelde Javanen ook veel goeds uitrichten zonder dat daarnaar speciaal beheeft te worden gestreefd.

a. Uniformiteit in de werkwijze, zoomede in de opvatting der van de Regeering ontvangen bevelen, zal langzamerhand over een groot deel van Java heerschen.

b. Door onderlinge critiek zullen mogelijk eenige Regenten worden afgehouden van daden, die niet in het belang der Inlandsche bevolking kunnen worden geacht.

c. Het zien van andere toestanden op de reis naar en terug van eene bijeenkomst zal den leden allicht op het denkbeeld brengen om in hun resort de een of andere verbetering in te voeren.

Moge de vereeniging tot stand komen

Tjokro Adi Koesomo.
Koesomo Oetoijo.

WAT DE CHINEES VERTELT.

Een voorbeeld tot navolging voor de Chineesche meisjes in Nederlandsch-Indië. In het Damesblad van de **Tiong Hoa Wi Sien Po** van 31 Mei j.l. no.231, kan men vinden een, naar het schijnt, eigenhandig geschreven artikel van een Chineesche dame, met name Lim Kim Nio, woonachtig te Lasam, waarin zij uiting geeft aan hare groote vreugde over het feit, dat zij, vroeger nimmer onderwijs ontvangen hebbende, thans, door het aanleeren van de lees- en schrijfkunst, in staat is een artikel in gemeld Damesblad te schrijven, waaraan het navolgende is ontleend.

Op tien jarigen leeftijd, zoo vertelt zij, speelde ze, evenals hare tijdgenooten, nog op de straat en ontving natuurlijk geen onderwijs.

Twee jaren later werd zij evenwel verplicht eenig licht huiswerk te verrichten, doch de meeste tijd werd toch nog met spelen doorgebracht.

Met haar 14e levensjaar werd zij, zooals bij de Chineezen gebruikelijk is, binnenshuis gehouden en bekwaam gemaakt voor het bereiden van Chineesche en Javaansche schotels en gebakken.

Na drie maanden had zij zich die culinaire kunst eigen gemaakt en werd haar toen opgedragen haar eigen kleederen te maken, verder te borduren en te batikken, met het gevolg, dat zij op ruim vijftienjarigen leeftijd in staat was een huishouding te beheeren, zooals in een Chineesch huishouden in het gebergte werd verlangd.

Zij was toen een hulp voor hare moeder, doch begon toen tevens het gemis te gevoelen niets wetenschappelijks te hebben geleerd.

Zij bemerkte zulks door dien zij tal van zaken vergat, omdat zij die niet kon opschrijven, terwijl, wegens dezelfde oorzaak, met het uitleenen van geld van tijd tot tijd schade werd geleden.

En, aangezien zij zoo dikwijls het verwijt moest hooren, dat zij zóó dom was en dus beter deed te zwijgen dan te spreken, besloot zij zich op de kennis van lezen en schrijven toe te leggen.

Zoodra was zij daartoe niet in staat of zij abonneerde zich op de Nieuwsbladen, trachtte ook andere boeken te lezen, met het gunstige gevolg dat zij thans het artikel heeft kunnen schrijven, waaraan het bovenstaande werd ontleend.

Aan het slot daarvan wekt zij alle ouders op, hunne dochters diezelfde kennis en zelfs meer dan dat, te doen bijbrengen, er op wijzende, dat zij van hunne meisjes dan bruikbare huisvrouwen maken en hen voor het leed sparen van steeds door de mannen als speelpoppen te worden beschouwd.

De Nieuwsbladen in Groot-China. Volgens de **Pewarta Soerabaija** van 13 Mei j.l. no. 106 is de Chineesche Staatscourant het oudste blad, dat in Groot-China wordt uitgegeven.

Zulks geschiedt in Peking nu reeds meer dan duizend jaren lang.

Het blad staat onder leiding van de Hooge Regeering.

Oorspronkelijk verscheen de Staatscourant naar gelang van de behoefte; thans geschiedt de uitgave wekelijks en gaat het hoofdblad gewoonlijk vergezeld van 3 bijvoegsels.

Een en ander is geheel op Europeesche wijze ingericht.

De groote Chineesche pers outstond eerst ruim vijftig jaren geleden en werd tot stand gebracht door vreemde Westersche Vennootschappen in Gr.-China, die gesteund door manderijnen (op bedekte wijze) en door Chineesche Vennootschappen, Europeesche journalisten lieten uitkomen, die de leiding der Chineesche Nieuwsbladen op zich namen.

Zij zijn het geweest, die er in geslaagd zijn het groote Chineesche publiek te overtuigen van het nut, hetwelk in de uitgifte van zulk een publiek orgaan gelegen is, en waardoor het volk in staat wordt gesteld zijne gevoelens en gedachten te kennen te geven aan hooger autoriteit en aan belangstellenden die daarvan kennis wenschen te nemen.

Thans stelt het groote Chineesche publiek zeer veel belang in de Pers.

Het aantal Nieuwsbladen in Groot-China bedraagt ongeveer 200, waarvan tien te Peking worden uitgegeven en waaronder één Damesblad.

Invoering van de opiumregie te Ambon. Blijkens bericht, voorkomende in de **Pewarta soerabaija** van 21 Mei j.l. no. 12, is, met ingang van 1 April 1910, de opiumregie te Ambon ingevoerd.

Het feit, dat de Regeering thans plaatselijk zelf dat heulsap verkoopt, maakte op „The Chairman", de schrijver van het artikel, een eigenaardigen indruk en gaf al spoedig aanleiding tot de vraag hoe de particulier in Ned.-Indië toch geld moet verdienen, wanneer de Regeering zoo wat alle zaken geleidelijk aan zich trekt.

Men begrijpt natuurlijk dat de Regeering met dien verkoop wil voorkomen, dat volk en opium al te goede vrienden met elkander worden en daarom heeft zij op Java den prijs per thail zeker op 20 gulden gesteld, doch dan is het niet verklaarbaar waarom diezelfde prijs per thail te Ambon op f 4.50 is gebracht.

De Regeering roept zoodoende zelf den clandestienen opiumhandel in het leven.

Verder vraagt men of het niet wenschelijk zou zijn alle bestuursdeelen in Ned.-Indië op gelijke wijze te behandelen en de prijs per thail opium in alle gewesten op f 50 te stellen.

Zulks voorkomt in elk geval het hinken op twee gedachten, n.l. aan de eene zijde te trachten winst met de opium te maken en aan de andere zijde maatregelen te nemen die er toe moeten leiden, dat de bevolking zoo ver mogelijk van de opium wordt gehouden.

Nog beter ware het natuurlijk wanneer werd overwogen, dat het volksgeluk gaat boven een door opium winst gevulde Staatskas en dat de Indische Regeering de Chineesche Regeering daadwerkelijken steun verleende bij haar tegenwoordig oprecht streven om het opiumgebruik in Groot-China den kop in te drukken.

De Chineesche Regeering offert, ondanks haar moeilijken geldelijken toestand, ook belangrijke inkomsten op, ter wille van het volksbelang.

Vóór het Vereenigingslokaal der Chineesche Vereeniging „Tiong Hoa Koen Tiong Hwee Koan" te Ambon is thans een groote plank aangebracht waarop in de Maleische taal met Nederlandsche letters, en in de Chineesche taal met Chineesche karakters staat geschreven:

„Door brand verliest men goed en geld, doch lichaam en ziel kunnen blijven, maar door gebruik van opium verliest men alles."

Aangezien niet alle leden der Chineesche Vereeniging het opiuwgebruik hebben afgezworen, heeft deze waarschuwing niet alleen beteekenis voor hen, maar ook voor de nieuwelingen, die zich te Ambon zullen vestigen.

Noot. Blijkens de inlichtingen op de Indische begrooting van het jaar 1910, geldt in de residentie Amboina, ingevolge Indische Staatsblad 1902 no. 347, de pacht te Amboina, Kajeli en Djikoe merasa, in de afdeeling Banda en in de onderafdeeling Waroe van de tijdelijke afdeeling Ceram, terwijl het gewest overigens, ingevolge Indisch Staatsblad 1893 no. 70, voor opium gesloten is.

Waar de pacht werkte is thans de opium regie ingevoerd geworden, terwijl overigens de bestaande toestand bevestigd wordt, met uitzondering van de hoofdplaats Dobo der afdeeling Aroe- Kei- Tenimber en Zuid-Westereilanden, op welke plaats, met het oog op het daar bestaande opium verbruik, invoering van een licentie stelsel in overweging is.

De aan de invoering verbonden uitgaven zijn geraamd op f 8480.— voor eens en per jaar f 68.500.

De jaarlijksche bruto ontvangsten worden geraamd op f 151.900 waartegenover komen te vervallen f 55.700. aan ontvangsten wegens pachtschat en invoerrechten.

Van Vreemde Koloniën.

Inlandsche rechtspraak.

M. G. Veillat, die met eene zending in W.-Afrika is belast geweest, heeft aan de Fransche regeering verslag gedaan van zijne bevindingen in een rapport, waaraan wij omtrent bovenstaand onderwerp het volgende ontleenen:

„De vraag, wie voor de Europeesche en wie voor de inlandsche rechtbanken moet terecht staan in Fransch West-Afrika levert wel eens moeilijkheden op. Bij besluit van 10 November 1903 is bepaald, dat de Franschen of met Europeanen gelijkgestelden aan de rechtsmacht der Fransche rechtbanken zijn onderworpen. De uitdrukking „gelijkgesteld" geeft echter aanleiding tot verschillende uitleggingen, zoodat wijziging van het besluit van 1903 in dit opzicht niet kan uitblijven. Verschillende redactiën werden reeds in overweging genomen. De moeilijkheid zit 'm vooral in de bepaling wie er van de inlandsche vreemdelingen onder jurisdictie valt van den Franschen rechter. Alvorens eene definitieve redactie aan het ministerie van koloniën voor te stellen, verdiende het dus aanbeveling te weten, hoe die quaestie in de koloniën van andere natiën geregeld is. De gouverneur-generaal droeg ons dus op te onderzoeken welke de rechtstoestand was der inboorlingen in die koloniën. Welke moeite wij ons ook gaven om juiste inlichtingen te bekomen, zoo was het ons slechts mogelijk vage mededeelingen te ontvangen, inzonderheid wat de behandeling der inlandsche vreemdelingen aangaat.

Sierra Leone is, gelijk men weet, in twee scherp afgescheiden deelen verdeeld: de eigenlijk gezegde kolonie, die de hoofdstad Freetown en de naburige dorpen omvat, en het protectoraat. De inboorling, herkomstig uit of verblijf houdende in de kolonie (Freetown en omstreken) is in alle opzichten gelijk gesteld met de Europeanen, ook wat zijne rechtspositie aangaat. De inboorling, herkomstig uit en verblijf houdende in het protectoraat is onderworpen aan de jurisdictie der door de inlandsche hoofden voorgezeten inlandsche rechtbanken.

Te Freetown bevinden zich twee rechtbanken: het police-court, een soort van vredegerecht met uitgebreide bevoegdheden, onder den police-magistrate, en het high-court, samengesteld uit drie magistraten: den chief-justice, den attorny-general en den sollicitia-general. Men kan van de vonnissen van het police-court appelleeren bij het high-court, dat in hoogste ressort beslist.

„In het protectoraat nemen, behalve de inlandsche rechtbanken, ook de districts-commissarissen deel aan de rechtspraak. Men kan hunne functiën vergelijken met die van onze vrederechters, doch met uitgebreide bevoegdheden. Wat het burgerlijk recht aangaat zijn deze evenwel beperkt tot zaken, geen grootere bedragen dan 200 pnd. betreffende. Men vindt hier ook een omgaande rechter, die zich naar de verschillende districtshoofdplaatsen begeeft om recht te doen in zaken, zoowel crimineele als civiele, welke niet tot de competentie van de inlandsche rechtbanken of van de cistricts-commissarissen behooren. Deze instelling dagteekent van 1903 en begon in 1904 te functionneeren.

Hoe zou nu de rechtstoestand zijn van den inlandschen vreemdeling? Uit geen enkele bepaling is het antwoord op deze vraag te vinden. Wij vroegen er den attorney-generaal naar, die als zijn oordeel te kennen gaf, dat zulke lieden aan de inlandsche rechtspraak in Sierra Leone waren onderworpen ook wanneer zij in het land van herkomst met Europeanen mochten zijn gelijkgesteld, inzonderheid wanneer die lieden zich in het protectoraat ophouden.

Ten opzichte van niet-Afrikaansche inboorlingen, was deze rechterlijke autoriteit van meening, dat zij voor den omgaanden rechter zouden moeten terechtstaan."

Zooals men ziet, is de quaestie daar nog niet eens onderzocht. Zoo is het ook in andere koloniën in West-Afrika, waar de rechtspraak nog minder georganiseerd is. Onze wensch om den staat van den inlandschen vreemdeling te regelen, wekte zelfs eenige verbazing, alsof het hier slechts een mogelijkheid betrof, ten opzichte waarvan het nog altijd in voorkomende gevallen, tijd genoeg zou zijn om naar gelang van omstandigheden te handelen.

In Lagos en aan de Goudkust is er in het geheel geen sprake van gelijkstelling der inboorlingen met Europeanen. Aan de rechtsmacht der inlandsche rechtbanken zijn niet alleen de inboorlingen onderworpen maar ook de mulatten, terwijl ook de Europeanen zich vrijwillig aan de jurisdictie dier rechtbanken kunnen onderwerpen.

In Togo maakt de Duitsche koloniale wetgeving evenzeer een scherpe afscheiding tusschen Europeanen en inboorlingen, welke laatsten daarbij allen over één kam geschoren worden. De blanke bevolking staat onder de Duitsche wetten, terwijl de inlandsche rechtspraak bij keizerlijk besluit had moeten zijn geregeld. Dit besluit is er echter nog niet. Er zijn slechts enkele aanwijzingen van de kanselarij ten opzichte van den te volgen weg. Ook hier worden de kleurlingen als inboorlingen beschouwd, terwijl enkel ten opzichte van de correctioneele straffen eenig onderscheid wordt gemaakt en bijv. ook rekening wordt gehouden met den graad van ontwikkeling der inboorlingen.

Uit het vorenstaande blijkt, dat de rechtspraak voor inlanders in de vreemde koloniën in West-Afrika ons geen enkele aanwijzing biedt, voor de oplossing van het vraagstuk, dat ons bezig houdt.

Over het geheel komt het ons voor, dat men in deze koloniën wel goede zorg heeft gedragen voor de Europeanen, maar zoo min mogelijk is tusschenbeide gekomen, waar het de inlandsche rechtspraak betrof."

Boschwezen in de Duitsche koloniën.

Aan het door de hoogleeraren Engler en Volkens aan de universiteit te Berlijn op het onlangs gehouden internationaal congres van tropische landbouw-wetenschappen te Brussel uitgebracht verslag over het nut van plantentuinen voor landbouwonderzoekingen in de tropen, ontleenen wij het volgende betreffende het boschwezen in de Duitsche koloniën.

In Kameroen bleven de maatregelen ten behoeve van het boschwezen verre ten achter bij die, in het belang van den landbouw getroffen. Eerst weinige jaren geleden is men er mede begonnen, toen in Duitschland stemmen opgingen voor de exploitatie der goede houtsoorten in de uitgestrekte oerwouden van Kameroen. Een opperhoutvester, wien eenige houtvesters-assistenten ter zijde staan, is thans bezig met een statistisch onderzoek, waartoe hij de verschillende boschrijke deelen der kolonie bezoekt en nagaat uit welke houtsoorten de bosschen zijn samengesteld en welke van die soorten voor den uitvoer in aanmerking komen.

In Duitsch Oost-Afrika begon de zorg voor het boschwezen met het in beheer nemen van de mangrove-bosschen in de Rufiji-delta en het opmaken van een bedrijfsplan voor geregelde ontginning van deze bosschen. Later werd het zoogenaamde Sachsenwald bij Daressalam, in den geest der beschermde bosschen, in Engelsch-Indië, aangelegd, om te zien hoe goede houtsoorten, beschermd tegen vuur en vernieling door dieren, zich ontwikkelen. Daarna zag men zich door de noodzakelijkheid gedwongen nog andere boschreserves te scheppen en aanplantingen te maken.

Op het oogenblik beslaan de boschreserves in deze kolonie eene oppervlakte van 260.127 hectaren, terwijl nog 126.663 hectaren zijn aangewezen, om eerlang door den dienst van het boschwezen te worden overgenomen. Aanplantingen op te voren bedekt terrein vindt men slechts op een totaal oppervlak van 298 hetaren, terwijl op terreinen, ter groot te van 21.500 hectaren aanplantingen geschiedden om schaars bedekte of open stukken te bebosschen.

De dienst telt 17 opperhoutvesters en houtvesters, die evenals het talrijk inlandsch persbneel onderge-schikt zijn aan een te Daressalam gevestigden inspecteur van het boschwezen.

De kolonie telt 6 boschdistricten, Rufiji, Wilhelmstal en Tanga, Moschi, Morogoro, Bagamojo en Daressalam.

Ook in Togo werd eerst kortelings een geregeld boschbeheer ingevoerd. Hierbij stelt men zich tweeërlei ten doel: 1e de weinige voorhanden bosschen in de kolonie zooveel mogelijk te behouden en tegen vernieling door branden te beschermen; 2e de vroeger met bosch bedekte terreinen te reboiseeren. Voor de reboisatie wordt gebruik gemaakt van den arbeid in heerendienst, zoodat de kosten hiervan betrekkelijk gering zijn.

Voor Duitsch Zuid-West Afrika wordt de zorg voor het boschwezen een belangrijke factor genoemd daar aaneengesloten bosschen in de kolonie vrijwel ontbreken. Het gouvernement zorgde reeds voor den aanleg van boschstations te Windhoek, Okahandja, Osonna, Gideon, Grootfontein en Uknit, waar men zich onledig houdt met de teelt van loofboomen voor den verkoop aan particulieren of afgifte aan autoriteiten.

In Duitsch-Nieuw-Guinea werd begrijpelijkerwijze nog weinig verricht op het gebied van het boschwezen, daar de kolonie nog niet lang door den staat wordt beheerd en er te voren door de particuliere maatschappij, die het land bestierde, maar op losgecultuur-proefd werd.

In de kolonie Samoa laat het bestuur zich ook niet aan het boschwezen gelegen liggen. De maristen en het Londensch zendings genootschap hebben echter te Moamoa en Vaialua proeftuinen, waar vooral nuttige houtsoorten worden gekweekt.

Wat het pachtgebied Kiaotsjau aangaat, heeft het Duitsch bestuur zich verdienstelijk gemaakt door den aanleg van aanplantingen van houtsoorten voor het gebruik als brandstof. In den loop van tien jaren heeft men dan ook reeds op vele plaatsen belangrijke uitgestrektheden verkregen, met acaesas en pinus thuxbergi bedekt, terwijl te voren hoofdzakelijk slechts hakhout werd aangetroffen, dat alle vijf jaren werd gekapt. Daar de Chineezen ook het droge gras en onkruid tusschen de struiken voor brandstof gebruiken, kon geen dichte plantbedekking opkomen. Nu is ook hierin verbetering gebracht. Dat het nut ook elders wordt ingezien, blijkt uit de groote navrage in China naar jonge acacias uit Kiaotsjau.

Oost- en West-Indisch Literatuur-overzicht.

Kunst in Indië.

In De Gids van deze maand schrijft de heer J. A. Loebèr Jr., over ,,Kunst in Indië, naar aanleiding van het feit dat op de wereldtentoonstelling te Brussel de kunst van Insulinde in eigen afdeeling vertegenwoordigd is."

De schrijver vangt zijn beschouwing als volgt aan: ,,In de laatste jaren is steeds meer bekend geworden van den kunstigen handenarbeid, die ginds onder den tropenhemel stil en bescheiden ontstaat, knap van techniek, rijk aan schoonheidsvorm, aantrekkelijk door alle afwezigheid van jacht op effect, van blinkende holheid, den kooper ten believe aangebracht. Het wordt kunst door de liefdevolle vermooiing, in vele uren van geduldigen arbeid ontstaan, door den volmaakten vorm, waaraan niets te veel, niets te weinig is, die in geestige tinteling ornamenten en kleuren doet schitteren."

En na een betoog hoe het kon komen dat deze kunstuitingen door Westerlingen werden gedegradeerd tot het halfslachtige begrip van kunstnijverheid, ,,vooral onzin omdat juist het nijverheidskarakter ontbreekt", vervolgt hij:

,,En toch is het kunst, heusche kunst. Al is het in bescheiden vormen, het geeft het hoogste kunnen te zien, de voornaamste, geestelijke uiting van die vele landen en rassen, die ons mooi Insulinde vormen en bevolken. Het is een geestesprodukt, in eigen milieu gegroeid en ontwikkeld, van geslacht op geslacht overgegaan in steeds verbeterden vorm.

Die kunst van ginds vertoont zich in velerlei gedaanten. Op Sumatra, Borneo, Java, haast heel den Archipel door in merkwaardige weefsels. Evenzoo in het bamboe-snijwerk van vele eilanden, 't vlechten kralenwerk, het snijwerk in hoorn en been. Naast algemeene verschijnselen andere kunstuitingen, die zich beperken tot enkele deelen van den eilandengroep: het batikken op Java en Madoera, het houtsnijwerk op Bali, Java en Sumatra, de metaalkunst op Java en Sumatra, het leder- en schilderwerk op Java en Bali, het foeja op Celebes en oostelijk gelegen eilanden, het plangi-, kembangan- en triikwerk op Java en Sumatra.

Daar is van alles in verrassende uitingen! Licht en donker, primitief en volmaakt, bescheiden en schitterend, sober en rijk. De stille, haast sombere Bataksche doeken naast de goudtintelende Padang-weefsels. De ruw gesneden beelden van Dajaks en Papoea's naast de grillige, overrijke beeldkunst der Balineezen. Het eenvoudig snijwerk op Timor-kokers, naast de opgevoerde ornamentweelde van Dajaksche bamboe-kokers. De bescheiden kleurkunst van Javaansche kembangans, enkel kleurwerking, naast de rijk geornamenteerde batiks van Java en Madoera, kleurwerking met tweelderig ornament verbindend."

Het bovenstaande moge een idee geven van de strekking van het met warmte geschreven artikel.

Koloniaal-staatkundige vlugschriften.

Van de serie vlugschriften met bovenslaanden titel is No. 3 verschenen.

De heer M. van Geuns behandelt er in ,,De nooden van Semarang en de werking der decentralisatie". De inhoud sluit aan bij de brochure van denzelfden schrijver ,,De groei der Indische steden", in 1906 verschenen, welke brochure een bespreking heeft uitgelokt in de Tweede Kamer bij de behandeling van de Indische begrooting voor 1907 en welke belangstellenden kunnen raadplegen in de Koloniale Bibliotheek, van Galenstraat, Den Haag.

In het jongste vlugschrift wijst de heer v G. op de ongezonde ligging van Semarang; op de slechte woningtoestanden; op de alleszins toe te juichen pogingen van Dr. de Vogel, die aan alle misère ineens en voor goed een einde zou willen maken, door een geheel Nieuw-Semarang te doen verrijzen op 'n hoog gelegen terrein in de nabijheid der oude stad; op de pogingen van anderen die zich voorloopig tevreden zouden stellen met de verbetering van 't Noord-Oostelijk gedeelte der stad, waar de toestanden het meest te wenschen overlaten; en eindelijk op de houding, welke S e m a r a n g als g e m e e n t e tegenover deze plannen aanneemt, enz.

Landbouw in Suriname.

Verschenen is het Verslag over het jaar 1909 van het Departement van den Landbouw in Suriname (Paramaribo, J. H. Oliviera). Het is opgesteld door den waarn. directeur Dr. J. Sack en behandelt in hoofdzaak de navolgende onderwerpen: Algemeen overzicht; Laboratoriumonderzoekingen; Werkzaamheden op de plantages ten behoeve van den grooten landbouw; Werkzaamheden ten behoeve van den kleinen landbouw; Cultuurtuin; Overzicht van den toestand der bacovencultuur in 1909; Meteorologische dienst; Rapport over de Gouvernements rubberonderneming Slootwijk gedurende het jaar 1909. (In dit door den directeur den heer J. F. van Emden uitgebracht rapport lezen we onder meer: ,,Over het algemeen werken de Javanen beter dan de Britsch-Indiërs", een uitspraak waarop we speciaal de aandacht vestigen, omdat bijna altijd het tegendeel beweerd wordt).

Weekblad voor Indië.

Inhoud van No. 12: De tuin met de gouden appelen, door M. van Geuns. — De taal van ,,het volk" in Noord-België, door R. B. — Nout's vermakelijke Oostinjereis (slot), door Gabriël. — Mr. J. Sibenius Trip (met portret), door Mr. J. Reepmaker. — De zeil- en motorwedstrijden ter reede van Batavia (met afb.).— De cholera op Java (met kaartjes), door Later. — Tripolitanië. De bewoners dezer landen. Reisschetsen, door H. van Kol (slot). — De Paupers. Roman uit de Indo-Europeesche samenleving (vervolg), door Victor Ido.

De Indische Mercuur 1910. No. 32.

Nr. 32 bevat de volgende bijdragen: De nieuwe rubberwetten van den Braziliaanschen staat Para.— Regeling van het Nederlandsch-Indisch muntwezen.— Verslag van de Kamer van Koophandel te Makassar. — Soekaboemische Landbouwvereeniging. — Tweede internationale rubbertentoonstelling te Lon-

den. — Een Sumatra theekultuur? Deze vraag wordt door den heer H. van Warmelo in de Preanger-bode behandeld. Verschillende bewijsgronden voert hij aan om aan te toonen, dat de bodem van Sumatra's Westkust voor theekultuur absoluut onbruikbaar is. Maar er komt nog een ander bezwaar: het arbeidersvraagstuk. Als werkvolk had schr. daar Maleiërs en Niassers. Beide zijn van een nog goed ras, als mensch van een beter gehalte dan de Soendanees, voor zoover hij dien kent. 't Zijn flinke werkers als er wat te verdienen valt, vooral de Niassers kunnen stoer doorwerken. Ze zijn zeer volgzaam als men ze weet aan te pakken. Vooral op Sumatra's Westkust kan de kennis van taal en adat den planter van bijzonder groot nut zijn. De loonen waren bij schr. 30 cent daags; met 40 cent per dag heeft de Maleiër een prachtig bestaan. Het gewest is schaars bevolkt; z. i. mag er op niet meer dan een tien duizend werkbare mannen voor de kultures gerekend worden. Ook Niassers zijn niet meer zoo gemakkelijk te krijgen. Schrijver is een van de weinigen geweest, die ook met Maleische vrouwen heeft gewerkt. De illusie, dat ook de Maleische vrouw, evenals de Soendaneesche, in de tuinen zal komen werken, moet men laten varen; het matriarchaat is een belemmering tegen uitloop van de vrouw. Een ander bezwaar is, dat de Maleier op passardag (eens in de week) vrij wil zijn; er wordt op zoo'n dag op de onderneming dus niet gewerkt. Om dit er uit te krijgen zal, gegeven het conservatisme van den Minangkabauer, nog heel wat strijd gevoerd moeten worden.

Het spijt schrijver, zoo'n slecht getuigenis te moeten afleggen omtrent het land van den Minangkabau-Maleiër. De heer Van Warmelo heeft dertien jaren lang te midden van dat volk geleefd en het is hem sympathiek geworden. Maar toch, ook zonder de invasie van het Europeesche kapitaal en de Europeesch energie zal de Maleiër het goed hebben, nu de koffiecultuur vrij is gelaten. De oude toestand zal wederkeeren: koffie zal aangeplant worden om de woningen, evenals de kapok, de klapper, de kassia enz., en als de woeker bestreden wordt, zal het niet lang meer duren of de vroegere welstand zal wederkeeren.

Islam en Christendom.

De Zendings-studie-raad heeft uitgegeven 'n boekwerk, getiteld: Islam en Christendom. Naar het Engelsch van W. H. T. Gairdner, zendeling te Caïro. Met toestemming van den schrijver voor Nederland bewerkt door Jacqueline C. Rutgers.

De vertaalster, die in den dienst der medische zending aan het Petronella-hospitaal te Djokja zelf onder de Mohammedanen gearbeid heeft, zorgde er voor, dat wat aan het oorspronkelijke Engelsche werk ontbrak voor Nederlandsche lezers, op uitnemende wijze werd aangevuld, zoodat meer in het bijzonder in haar vertaling de aandacht valt op den Islam in onze koloniën en het zendingswerk aldaar. Bovendien kon zij een dankbaar gebruik maken van het zoo gunstig beoordeelde, kort geleden verschenen boek van zendeling G. K. Simon: Christentum und Islam, im Kampf um die Eroberung der animistischen Heidenwelt.

Leestafel HEULSTRAAT 17.

Opgave van dagbladen en tijdschriften, ter lezing liggend in de leeszaal van het Hoofdbestuur van „Oost en West", Heulstraat No. 17, den Haag, welke dagelijks, Zon- en feestdagen uitgezonderd, geopend is van 's morgens 9 uur tot 6 uur 's namiddags.

Museum voor Land- en Volkenkunde, verslag van het jaar 1909.

Inlandsche landraadvoorzitters en Inl. bestuursambtenaren door F. Fokkens.

Acht dagen in de Padangsche bovenlanden door L. C. Westenenk.

Inl. ambtenaren ter Sumatra's Westkust no. 1.

Tijdschrift Minangkabau Vereeniging.

12e jaarverslag van den nationalen bond voor vreemdelingenverkeer in Nederland.

De Planter, Onze West, Sumatrapost, Sumatrabode, Javabode, Bataviaasch Nieuwsblad, De Padanger, De Sumatra Courant, De Surinamer Courant, Soerabaiasch Handelsblad, Nieuwe Soer. Crt., Deli Courant, Preangerbode, Javasche Courant, De Locomotief, 20 diverse Maleische bladen en tijdschriften.

Verscheidene periodieken, waaronder:

Hou en trou, Vrede door recht, De Stem van Indië, Tijdschrift voor economische geographie, Indologenblad, De Banier, Neerlandia, Jong Indië, De Boodschapper, Revue économique, Indische gids, Weekblad voor handeldrijvenden en industrieelen middenstand, Exportblad, Cultura, Deutsche Kolonial Zeitung, Sociaal Weekblad, Ned. Zendingsbode, Maandbericht van het Ned. Zendeling-genootschap, Indisch genootschap, Weekblad voor Ned.-Indië, Insulinde, Deutsche Wochenzeitung für Niederland und Belgien, en tal van andere brochures, jaarverslagen, enz. enz.

Vervolg opgave van bladen en tijdschriften welke nieuw ter lezing zijn gelegd in de Leeszaal, Laan v. Meerdervoort 195, Den Haag, die dagelijks, Zon- en feestdagen uitgezonderd, geopend is van 10 uur vóór- tot 6 uur namiddags.

De Javabode t/m 20 Juli 1910;
De Sumatrapost, idem;
Het Bat. Nieuwsblad, idem;
De Locomotief t/m 19 idem;
Het Soer. Handelsblad, idem;
De Sumatrabode t/m 17 idem;
Ned.-Ind. Effectenblad no. 28;
De Ind. Mercuur no. 33;
De Banier no. 28;
Publicaties v/h. Ned.-Ind. Landb. Synd. no. 17;
Jaarverslag Kamer van Koophandel te Makassar '09
Cultuurgids nos. 2 t/m 11;
Archief voor Suiker-Industrie in Nederlandsch-Indië. Bijblad no. 27;
Handelsberichten v/h. Dept. v. Landb. no. 178;
Tjakaja Sumatra t/m 17 Juli;
Weekblad voor Indië no. 12.
De Ambonsche historie van C. C. Rumphius. 7e volgreeks. 10e deel;
Bijdrage tot de kennis van Taal-, Land- en Volkenkunde van Ned.-Indië;
Boedi-Oetomo. Orgaan Boeat perkoempoelan Boedi-Oetomo Kelvear pada 1 dan 15-tiap-tiap Boelan;
Onderzoek naar de mindere welvaart der Inlandsche bevolking op Java en Madoera;
VIe Levering van benoodigdheden van het Leger en de Zeemacht, bewerkt door den majoor-intendant J. B. Plas;
Verslag over het jaar 1909 en het tijdvak 1907/'09 der Nationale Verzekering-Bank te Rotterdam, met compleet stel tarieven enz.;
Belang en recht. no. VIII. Rapport van de staatscommissie van de **Reorganisatie van het Onderwijs.** IIIe der **Koloniaal Staatkundige Vlugschriften** door M. van Geuns; (De nooden van Semarang en en de werking der decentralisatie.)

INGEZONDEN.

Varété „FLORA", Wagenstraat.

Bij bovengenoemd théater is het nieuwe seizoen j.l. Dinsdagavond 16 Augustus met een élite-programma geopend. De ruim twee maanden zomer-vacantie heeft de directie zich ten nutte gemaakt, door het gebouw van binnen geheel te doen restaureeren, en men kan zeggen, dat dit met zeer veel zorg en smaak heeft plaats gehad. De zaal is dan ook bepaald schitterend te noemen, zoowel wat het decoratief schilderwerk betreft, als de verlichting.

Wat het openings programma betreft, we hoorden daarvan niets dan lof, er is voor ieders gading.

De helden-tenor Somoigé alleen is reeds een bezoek aan genoemd théater waard; zelden hoorden wij zoo'n kolosaal tenorgeluid.

Kolonel Gaiton Border-erry moet men zien schieten om te kunnen gelooven wat de affiches vermelden.

John Weil, humoristische goochelaar, deed de zaal daveren door zijn komische goocheltoeren.

Miss Ruby Dahl met haar marionnetten was buitengewoon geheimzinnig.

The 3 Alex waren een keur van gymnasten, evenals Barbes Diabolo-Comp. een keur van wiel- en motorwielrijders waren, beiden gaven prachtig werk te aanschouwen.

De excentrieke scène „Pas geverfd" door Margit en Lener deed de lachspieren van het overtalrijke publiek danig in beweging komen, terwijl The Gordon Girls fraaie dansen en mooie zang ten beste gaven.

De Bioscoop gaf ons de kranige aviateur Van Maasdijk te Heerenveen te aanschouwen.

Het orchest onder den kapelmeester Blokland, was, als vroeger, uitstekend.

Wij twijfelen niet of een talrijk publiek zal dezer dagen Flora gaan bezoeken en zeer voldaan huiswaarts keeren. R.

Officiëele Berichten.

Uit de Javasche Courant van 15 Juli 1910. No. 56.

Benoemingen, enz.

Civiel Departement.

Verleend een jaar verlof aan den commies J. W. Dammerboer; den raadsheer Mr. J. van Davelaar; en de onderwijzeres Mej. G. Cramer.

Ontslagen: op verzoek eervol de inspecteur Inl. onderwijs D. Grivel; de ploegbaas bij de S.S. op Java E. D. Müller.

Tijdelijk gesteld: ter beschikkfng van den Directeur van Gouvernementsbedrijven G. M. G. Douwes Dekker en B. van Vianen; van den inspecteur van den pandhuisdienst G. Borkhemer.

Benoemd tot 2en commies bij het Dep. van Gouv. bedrijven W. L. Chün en Mej. C. A. W. Elenbaas; tot insp.-Inl. onderw. C. Lekkerkerker, tot griffier van den Raad van Justitie te Padang Mr. J. B. J. F. Godding; tot 1en subs.-griffier te Batavia Mr. J. B. Reinders; tot buitengewoon-voorzitter van den landraad te Djember Mr. R. J. M. Verheijen, te Probolinggo Mr. G. G. van Kleef; tot onderwijzer 1e kl. D. Veer; tot controleur B.B., de adsp.-control. C. F. de Ruijter de Wildt en P. Westra, en de waarn.-adm. op Banka S. Chavannes; tot adjunct-inspecteur bij den post- en tel.dienst D. A. v. Ringelenstein, G. A. van Velthuijsen en H. C. de Wit, tot tijdelijk commies te Bambel Ch. F. Blondeel Timmerman.

Ontslagen: op verzoek eervol de wedana van Tengger Raden Tjokrokoesoemo.

Geplaatst: in de residentie Rembang de controleur J. H. Johan.

Benoemd: tot onderwijzeres 2e kl. W. Krijnen en geplaatst te Semarang.

Geplaatst: te Sidoardjo de onderwijzer P. M. H. Dohmen, te Sibolga E. Th. Harkink, te Tandjong Pandan Mej. M. C. Hess.

Overgeplaatst: naar Tjiandjoer de onderwijzer F. Roorda.

Benoemd: tot algemeen ontvanger 2e kl. te Banjoemas J. J. Zerb.

Militair Departement.

Verleend: zes maanden verlof naar Europa aan den kap. der inf. J. F. den Ouden.

Ontslagen: op verzoek eervol de machinist bij den Atjehtram E. F. T. Bish.

Teruggevoerd: van voor memorie bij het leger, de kap. der genie Th. van Erp, wordende hij tevens bevorderd tot majoor.

Overgeplaatst: Bij den dienst der Atjehstoomtram te Langsa de 1e luit. det genie W. N. A. van Es.

Lijst van aangekomen en vertrokken Passagiers uit en naar de Indiën.

Passagierslijst van het s.s. „Prins Willem IV". Gezagvoerder P. Koningstein. Van Amsterdam naar West-Indië op den 5en Augustus.

Dr. J. E. Wesenhagen; C. A. Zeppenfeldt en echtgen.q Mevr. J. M. Wesenhagen-Römerscheld; A. J. E. Salomons; J. Ansingh; H. J. Simons; 237 Javaansche Emigranten.

Passagierslijst van het s.s. „Prins Willem V"; gezagvoerder J. Aarents. Van West-Indië n. Amsterdam.

J. Boschman; G. P. Onvlie; J. Jonker; L. M. de Wever en C. L. de Potter.

No. 34. Donderdag 25 Augustus 1910. 10de Jaargang.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING OOST EN WEST

OPGERICHT DOOR KOLONEL G. E. V. L. VAN ZUYLEN, 21 MAART 1900.

„HET KOLONIAAL BELANG IS EEN ALGEMEEN-NEDERLANDSCH BELANG."

Abonnementsprijs per jaar:

Vrij aan huis of franco per post binnenland, bij vooruitbetaling	f 2.50
Voor Oost-Indië en het Buitenland	„ 4.—
Afzonderlijke nummers	„ 0.05

Prijs der Advertentiën:

Per regel	f 0.15
Bij plaatsing van 500 regels	„ 0.12½
„ „ „ 1000 „	„ 0.10

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie", en gezonden aan de Presidente: 7a HEERENGRACHT, DEN HAAG.
Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, *51 Verhulststraat.*
Voor *Advertentiën* tot de Drukkerij „LUCTOR ET EMERGO", AMALIA VAN SOLMSSTRAAT, *Telefoon 4424*, beiden DEN HAAG.

Inhoud van dit nummer.

Het Hoofddoel der Vereeniging is:
Het verspreiden van populaire kennis omtrent onze Indiën onder gansch het volk en het bevorderen der welvaart in die gewesten, om zoodoende en ook door het verleenen van onderlinge hulp, warme belangstelling en liefde te kweeken tusschen Nederland hier en ginds.
Het lidmaatschap bedraagt als minimum f 2.— 's jaars (voor Indië en het buitenland minstens f 2.50). *)
Zij die f 5.— of meer contribueeren of een gift in éêns schenken van f 100.—, zijn donateur(trice).
Aan alle donateurs en leden wordt kosteloos en franco het *Koloniaal Weekblad* **toegezonden.**

*) Zie inteeken-biljet op de achterzijde van den Omslag. Verzoeke dit ingevuld te zenden aan het adres van den Secretaris van het Hoofdbestuur E. van Assen, *Heulstraat 17, Den Haag.*

Informatie-Bureau

(*Secretaris J. L. van Gennep*),

dagelijks — Zon- en feestdagen uitgezonderd — van 10—12 en 2—4 u., ten kantore **Heulstraat 17, 1ste verdieping.**

Zie overigens **Officieele Mededeelingen** ook van het Dagel. Bestuur en de Afdeelingen op blz. 8.

Het Onderwijs-vraagstuk in Nederl.-Indië.

In dank ontvingen wij een overdruk uit De Indische Mercuur van 26 Juli 1910, No. 30, van de rede, onder bovenstaanden titel, op 28 Mei j.l. door Mr. C. Th. van Deventer in het Koloniaal Museum te Haarlem gehouden.

Allen, die belangstellen in dit hoogstbelangrijk onderwerp van den dag en niet in de gelegenheid waren deze doorwrochte voordracht te hooren, bevelen wij de lezing en bestudeering er van ten zeerste aan. Wellicht, dat dit nog aanleiding kan geven tot vruchtbare gedachtenwisseling hier of elders.

De heer Van Deventer begon met te wijzen op de rede, twee jaar geleden terzelfder plaatse door den oud-minister van Koloniën, Mr. D. Fock, gehouden, die een overzicht gevend van de Nederl. Koloniale politiek van den jongsten tijd, toen betreffende het Inlandsch onderwijs zeide:

„Men mag de bevolking niet langer laten wachten, men mag haar niet teleurstellen; de bevolking moet zien, dat het werkelijke ernst is met de onderwijsplannen. Beloften wekken geen vertrouwen, het baat niet, warme woorden over ethischen koers, ethische politiek, en ethische richting uit te spreken, wanneer die woorden niet aanstonds in daden worden omgezet."

Aan de hand der hervormingsplannen op onderwijs-gebied, waartoe onder het ministerschap van den heer Fock de grondslagen werden gelegd, geeft de heer Van Deventer zijne denkbeelden aan deze inleidend met de woorden:

„Geheel tegen den wensch en tegen de verwachting van den minister in werd zijn plan in Indië niet met den vereischten spoed uitgevoerd. Ik zal bij die zeer teleurstellende historie thans niet stilstaan; ik wil alleen constateeren, en ik doe dat met genoegen, dat de verplichting om het in 1906 door de volksvertegenwoordiging goedgekeurde plan uit te voeren, ook door den opvolger van minister Fock den man, die thans gouverneur-generaal van Ned.-Indië is, volmondig is erkend. Er mag dus worden aangenomen, dat, zij het ook later dan behoord had, het onderwijsgebouw in Indië op de in 1906 door minister Fock gelegde grondslagen zal worden opgetrokken.

Daarbij zal dan echter naar mijn meening blijken zooals dikwijls bij oprichting van nieuwe gebouwen dat de gemaakte bestekken, in sommige opzichten verbetering behoeven; dat enkele uitbreidingen noodig zijn om het geheel beter aan zijn doel te doen beantwoorden, en dat, ter verzekering van de hechtheid en de duurzaamheid van dat geheel, nog sommige verbindingsstukken zullen moeten worden aangebracht. Dit doet echter niets af aan de waarde van het oorspronkelijk plan, dat, zooals uit mijn nadere uiteenzetting blijken zal, in zijn geheel kan worden behouden, doch waaraan alleen een en ander zal moeten worden toegevoegd."

O.m. vindt spreker, dat het ambachtsonderwijs niet voldoende is, zou hij wenschen, dat het Inl. handwerk tot meer volkomenheid werd gebracht door inrichtingen in den geest der Huisvlijtschool te Ngawi te stichten in alle Inlandsche centra, terwijl dit onderwijs zich dan zou moeten aansluiten bij de industrieën, die zich langs natuurlijken weg in iedere streek hebben ontwikkeld.

Sprekers tweede bedenking, tegen het onderwijsplan van 1906 is, dat er te weinig eerste klasse-scholen zouden komen. De reorganisatie van die scholen heeft zijn volle sympathie. De qualiteit looft hij maar de quantiteit laat hem onbevredigd. Hij meent, dat, evenals ééne huisvlijtschool, er tenminste op iedere gewestelijke- en afdeelingshoofdplaats, één school der eerste klasse moet zijn, een school dus van uitgebreid lager inlandsch onderwijs waaraan ook het Nederlandsch als leervak is toegevoegd. Daardoor zou men dan echter komen, niet tot een vijftig, maar tot een honderd dergelijke scholen.

En de derde bedenking tegen het plan van 1906 is, dat daarin niet voldoende in het oog is gehouden de noodzakelijkheid om tusschen de verschillende onderdeelen te leggen een organisch verband, zoo dat daardoor voor een Inlander van goeden aanleg de mogelijkheid bestaat om van de eene school naar de andere over te gaan en om ten slotte, gekomen op de hoogste sport, waarop het inlandsch onderwijs hem brengen kan, op geleidelijke wijze over te gaan naar het Europeesch onderwijs.

Een en ander wordt door den heer v. Deventer daarna uitvoerig met voorbeelden toegelicht en ten slotte ook uit geldelijk oogpunt overwogen en bepleit.

Spreker besluit met de woorden:

„Wij staan dus voor de mogelijkheid, om door het plegen van één daad, drieërlei te bereiken, dat elk rechtgeaard Nederlander naar het hart moet zijn.

Wij kunnen:

1e ons bevrijden van een ons eergevoel beleedigende schuld, en alsdus doende;

2e Indië's toekomst verzekeren, en tezelfder tijd;

3e het afzetgebied van Nederlands handel en nijverheid zeer belangrijk uitbreiden.

Hoe zou ik mij verheugen, indien ik in dezen kring, vergaderd in het gebouw van een instelling, die zoo menig sprekend bewijs van Insulindes beteekenis op industriëel gebied bewaart; in dezen kring, die dus zoo goed kan beoordeelen de hooge beteekenis, van het opwekken van een bevolking van veertig millioen menschen, tot hooger leven en tot grooter productievermogen; indien ik in dezen kring weerklank kon vinden voor de denkbeelden, die ik heden middag heb ontvouwd."

In aansluiting hiermede is het zeker niet van belang ontbloot kennis te nemen van enkele denkbeelden betreffende het Inl. onderwijs door het Hoofdbestuur der Javaansche Vereeniging Boedi Oetomo, geuit in No. 2 van haar orgaan, waaruit wij 't volgende overnemen:

„Toen nu een viertal jaren geleden door de Regeering besloten was, het Inlandsch Onderwijs te reorganiseeren, waarbij op den voorgrond werd gesteld het openen van een voldoend aantal desascholen, het oprichten van nieuwe scholen der 2e klasse, ten getale van plm. 200 voor Java en Madoera, en het invoeren van de Nederlandsche taal als leervak op een vijftigtal Inlandsche scholen der eerste klasse, bracht dit bericht vreugde en dankbaarheid in ons aller hart, niet het minst in dat der Inlandsche hoofden, die reeds sedert lang beter onderwijs voor hun kinderen wenschten. Maar al te spoedig echter zag men in, dat men wel reden tot dankbaarheid had, doch volstrekt niet tevreden kon zijn met hetgeen de Regeering ons geschonken had. Wat toch was het geval? Het oprichten der nieuwe tweede klasse-scholen vorderde te langzaam, langzamer dan men verwacht had; in een jaar ('07) werd niet meer dan een tiental scholen geopend; de kosten voor het onderwijs op de desascholen werden voor een groot deel gedragen door den reeds „te zwaar" belasten kleinen man, en last not least de resultaten van het onderwijs in de Nederlandsche taal bleven beneden de misschien te hoog gespannen verwachting. Wij hadden ons namelijk de illusie gemaakt, dat onze jongens, die de eerste-kl.

scholen doorloopen hadden, zich met goed gevolg aan het zoogenaamd klein-ambtenaarsexamen zouden kunnen onderwerpen. Doch zelfs nu, na een „proeftijd" van ruim drie jaar is dit nauwelijks te verwachten. Overal gaan er dan ook stemmen op, om de gereorganiseerde scholen nog eens te reorganiseeren!

Als een gevolg hiervan werd op verzoek der afdeeling „Semarang" van het Nederlandsch-Indisch-Onderwijzersgenootschap door den Adjunct inspecteur van het Inlandsch Onderwijs, Raden Kamil, te Semarang een openbare voordracht gehouden, waarbij deze het bewijs trachtte te leveren, hoe noodig het is den jongelieden uit de voorname Inlandsche kringen de Nederlandsche taal te onderwijzen; hij betoogde o.m., dat het wenschelijk, ja noodzakelijk was, aan de eerste-klasse-scholen een cursus van negen jaar te verbinden, en met het onderwijs in de Nederlandsche taal dadelijk in de eerste klasse te beginnen, wilde men aan het verlangen der Inlandsche hoofden tegemoet komen. Ook de heer D. van Hinloopen Labberton hield te Batavia een voordracht van dergelijke strekking.

Sedert zijn weer een paar jaar verloopen en is aan de gereorganiseerde eerste-klasse-scholen een zesde klasse toegevoegd, maar nog blijven de resultaten, wat het onderwijs in de Nederlandsche taal betreft, beneden onze verwachting. Zelfs schrijven sommigen aan deze scholen een remmenden invloed toe op de ontwikkeling hunner kinderen, aangezien ze, voor hun kinderen plaatsing op de Europeesche scholen verzoekende, steeds het bescheid ontvangen, dezen naar de Inlandsche eerste klasse-scholen te zenden, waar ook onderwijs in het Nederlandsch gegeven wordt. Dat dezulken met een mokkend hart naar huis gaan, zal wel geen betoog behoeven.

Naar aanleiding van een en ander, maar vooral van een ingekomen voorstel van een der leden onzer vereeniging B o e d i O e t o m o, heeft het Hoofdbestuur in Mei j.l. de Regeering per rekest verzocht, „het daarheen te willen leiden, dat, zonder de Europeesche kinderen in hun belangen te benadeelen, worde tegemoet gekomen aan het streven der Inlanders naar meerdere ontwikkeling, en wel door van regeeringswege inrichtingen van onderwijs in het leven te roepen, uitsluitend bestemd voor Inlanders, waarin volkomen hetzelfde wordt onderwezen als op de Europeesche lagere scholen, en die mede aansluiten, zoowel aan de voorbereidende afdeeling der school ter opleiding van Inlandsche artsen en de Inlandsche rechtschool, als aan andere inrichtingen van uitgebreid lager- of middelbaar onderwijs."

* * *

Geheel onafhankelijk van het bovenbedoelde rekest zal nu door Raden Atmo Dirono, architect te Semarang, aan de Regeering een adres worden aangeboden, waarin Haar verzocht wordt het onderwijs op de Inlandsche eerste-klasse-scholen zoodanig uit te breiden, dat het zich aansluit aan dat op inrichtingen van middelbaar- of lager-onderwijs. Hetzelfde programma als dat der Europeesche scholen, vermeerderd met onderwijs in de Javaansche en Maleische talen, zou dan gevolgd moeten worden, met het Nederlandsch als voermiddel bij het onderwijs, terwijl de duur van den cursus op negen jaar wordt gesteld. Aan de Inlandsche hoofden wordt verzocht hun adhesie aan het plan te verleenen, aan welk verzoek zeker door allen voldaan zal worden.

Ook de Inlandsche ingezetenen van de afdeeling Malang hebben zich, wat het indienen van rekesten om meer onderwijs betreft, niet onbetuigd gelaten. Door hen is n.l. aan de Regeering een adres aangeboden van dezelfde strekking als het door ons Hoofdbestuur ingediend rekest.

Men ziet, dat wij niet werkeloos blijven, dat er een nieuwe geest, die zich manifesteert als drang naar onderwijs, ontwikkeling en vooruitgang, in ons gevaren is. Overal zijn vereenigingen en vereeniginkjes tot stand gekomen, waaraan men een tiental jaren geleden nooit gedacht zou hebben. De Regeering zal deze beweging wel langs de beste banen weten te leiden. Wat al die verzoeken betreft vreezen wij echter, dat daaraan voorloopig wel niet voldaan zal kunnen worden; men bedenke, dat het Inlandsch onderwijs thans reeds twee-en-een-half millioen gulden per jaar verslindt. Op onze vereeniging B o e d i O e t o m o rust de taak, naast de Regeering, in onze behoefte aan onderwijs te voorzien. Haar leus zij: „Help u zelf, en God zal u helpen." Wanneer ons ledental binnen afzienbaren tijd vertienvoudigd is, zullen wij zeker een deel van ons „Werkprogramma" ten uitvoer kunnen brengen. Elk lid van onze vereeniging achte het daarom zijn duren plicht overal voor B o e d i O e t o m o propaganda te maken.

* * *

Het ingezonden voorstel, waarvan boven sprake is, had een geheel andere strekking, dan het door het Hoofdbestuur van Boedi Oetomo aan de Regeering ingediend rekest. Inzender stelde n.l. ook voor de Regeering te verzoeken, geen jongelieden van Europeeschen of Chineeschen landaard tot de Artsenschool toe te laten, opdat die inrichting uitsluitend voor Inlandsche jongelieden bestemd blijve. Als motief bracht hij o.m. in 't midden, dat dan, daar de toegang tot de Europeesche scholen voor Inlandsche kinderen zoo goed als gesloten is, de toeloop van Inlandsche jongelieden naar de Artsenschool steeds geringer zal blijken om ten slotte zoo goed als geheel op te houden. Wij zullen dan zien, beweert inzender, dat de Artsenschool binnenkort voor een groot deel, zoo goed als geheel, door Europeesche en Chineesche jongelieden bevolkt zal raken. Een prachtig arbeidsterrein, een schoone toekomst zou dan voor onze jongelui verloren gaan.

Wij voor ons — aldus het Hoofdbestuur van Boedi Oetomo — zijn echter van 'n andere meening. Indien de Regeering de Artsenschool voor Europeesche jongelieden open mocht stellen, zal ze zich wel verplicht achten, te zorgen, dat de toeloop van Inlandsche jongelieden naar die inrichting bestendigd blijft of grooter wordt; dat de Europeesche jongelieden dus slechts worden toegelaten, ingeval geen voldoende aantal Inlandsche jongelieden voor toelating in aanmerking komt, wat tot nog toe steeds het geval is. Onder zulke voorwaarden zouden wij de toelating van Europeesche jongelieden tot de Artsenschool zelfs ten zeerste toejuichen. Bij geheel gelijke behandeling der jongelieden van de zijde der Regeering zal de zoo zeer gewenschte wederzijdsche waardeering tusschen blank, bruin en geel zelfs toenemen, wantrouwen en vooroordeel, waarvan wij maar al te vaak het onaangename ondervinden, verminderen.

Per slot van rekening zal de Inlandsche bevolking er wel bij varen, daar ze in haar behoefte aan geneeskundige hulp beter zal worden voorzien.

Over één ding maken wij ons echter zeer ongerust, n.l., dat de Inlander, meer dan hij 't thans is voor den Dokter-Djawa, huiverig zal zijn, den Europeeschen of Chineeschen „Inlandschen" arts om geneeskundige hulp te verzoeken.

Het bovenstaande hadden wij geschreven, toen ons H e t O n d e r w i j s van 2 Juli j.l. bereikte, waaruit wij het volgende overnemen:

Een goede tijding.

Onder dit opschrift deelt het B a t. N i e u w s b l. het volgende mede:

„Van welingelichte zijde vernamen wij heden, dat de gouverneur-generaal, hij moge zich dienaangaande dan niet in het openbaar hebben uitgesproken, een voorstander is van het denkbeeld Europese jongelieden toe te laten tot de studie aan de school tot opleiding van inlandsche geneeskundigen. Een denkbeeld, zooals men weet, door ons krachtig voorgestaan en sedert enige jaren gepropageerd.

Men kan er dus van overtuigd zijn, dat een eventueel verzoek van belanghebbenden tot openstelling der school, mits daaruit voldoende blijkt, dat inderdaad de grote massa der Europese ingezetenen het wenst op de steun van de gouverneur-generaal kan rekenen. Hetgeen, onder de tegenwoordige omstandigheden, betekent dat een dusdanig verzoek zo goed als zeker een gunstig onthaal in Nederland zou vinden.

Wie bindt nu de kat de bel aan voor een algemeen verzoekschrift?

Wanneer werkelik nu of later tot deze diep ingrijpende maatregel overgegaan wordt, mag men naar onze mening wel eens het volgende overdenken. De Inlandse leerlingen, die de S. t. o. v. i. a. bezoeken, vormen een soort selectie van inlanders en ondanks dat valt er nog in de loop van de kursus een betrekkelik groot percentage af. Als Europeanen tot de S. t. o. v. i. a. toegelaten worden, zullen deze geen uitgezochte leerlingen zijn, daar het admissie-examen gemakkelijker is dan dat voor de H. B. S. Wanneer we nu verder in aanmerking nemen, dat op zijn minst genomen 3/4 van de hogere burgerscholieren het niet tot het eindexamen brengen, dat de kursus aan de S. t. o. v. i. a. langer duurt, dan vrezen we, dat van de toegelaten Europeanen er maar een hoogst enkele het brengen zal tot „Indies" arts. Wij geloven daarom, dat, als de regeering overgaat tot algemene openstelling der artsenschool, er diepgaande wijzigingen aangebracht moeten worden in de voorwaarden van toelating; dat minstens geëist zal moeten worden einddiploma van een driejarige kursus, opdat men enig meer vertrouwen kan hebben in de studielust en de ausdauer der leerlingen, meer dan het tegenwoordig toelatings-examen geven kan.

Aldus H e t O n d e r w i j s.

Wij gelooven, dat het blad de Europeesche jongelieden te l a a g schat, waar het zegt te vreezen, dat slechts enkelen het tot „Indisch" arts zullen brengen; terwijl wij zijn eisch omtrent toelating te h o o g achten, waar het van meening is, dat minstens het einddiploma van een driejarigen cursus (H. B. S.?) geëischt zal moeten worden, wat voor den doorsnee Inlandschen jongen onder de gegeven omstandigheden onbereikbaar zal blijken.

Hierop hopen wij terug te komen, tenzij 'n vriendelijke medestander deze taak van ons overneemt", zoo besluit de redactie van B o e d i O e t o m o.

Nederl. Indische Tentoonstellingen.

Als door een wonder werd, doordat de wind opeens draaide, bij den hevigen brand, die 'n groot deel der Brusselsche tentoonstelling verwoestte, het Nederlandsche gebouw, waarin ook de Ned.-Oost- en West-Indische afdeelingen zich bevinden, voor vernieling behoed, en thans geniet onze expositie meer dan ooit de algemeene aandacht der tentoonstelling-bezoekers, zóó zelfs, dat deze, wegens de beperkte ruimte, slechts groepsgewijze toegelaten kunnen worden. En dan nog is er, vooral in het koloniale gedeelte, zulk een opeenhooping en gedrang van menschen en kinderen, dat er van goed zien geen sprake kan zijn.

Het oordeel van D i e d e r i k B a l t z e r d t in zijn jongste reisbrieven aan het N i e u w s v. d. D a g v. N.-I. staat dan ook zeker niet alleen, waar deze o.m. zegt:

„Vóór alle dingen is onze plaatsruimte veel te beperkt. Met name voor Indië. Geen vreemdeling die het niet weet, zal op de idée komen dat het hier een half werelddeel, met een bevolking van veertig millioenen, geldt. De ware beteekenis, de belangrijkheid onzer koloniën, worden door het kleurige pendoppotje van den heer Ed. Cuypers verkleind, tot iets kinderachtigs gemaakt. Daar zit één Inlander hoeden te vlechten... geeft dàt een denkbeeld van de belangrijkheid van dien tak van bedrijf? E é n oude man zit matjes te maken, één verricht wat snijwerk, een paar vrouwen batikken. Klaar ben je met Java.

N o t a b e n e dat de pendoppo is omringd door Balische hoofden en heldenbeelden en niets er van spreekt, dat dertig millioen menschen op Java den Islam belijden. Die heele inrichting der Indische afdeeling heeft iets onwaars, iets théatraals, iets onechts, ondanks de bloote voeten der Javaantjes. Het lijkt op een decoratie van een derde rangs théater, wat aangaat de getrouwheid, den indruk, de stemming van het geheel. De pendoppo is te rood, te Chineesch, van kleur en van opstelling; de nuchtere monsters van delfstoffen en voortbrengselen uit het plantenrijk die men er omheen vindt, doen allergekst in de poppenkasten-omgeving. En alles is op en in elkaar gepakt in leelijke kasten, de lompe vitrines van het Moederland wedijveren met 't rommelige van Indië, in het geven van een onrustigen indruk."

Een gunstiger beoordeeling viel ten deel aan de Koloniale Afdeeling der Huisvlijttentoonstelling te Scheveningen, die, al is zij om verschillende redenen slechts op zéér bescheiden schaal aangelegd kunnen worden, toch een aangenaam, harmonisch geheel vormt, een juist beeld gevend van het in zoo menig opzicht hoogstaande handwerk der inboorlingen van Ned.- Oost- en West-Indië.

Zoowel hier als te Brussel is het opvallend, hoe weinig het groote publiek nog bekend is met de opvattingen en uitingen van de Indische kleinkunst, en hoe dikwijls de levendigste belangstelling er voor wordt opgewekt, zoodra de leek maar eenigszins ingewijd is.

Een gelukkige gedachte is het dan ook van het bestuur der Volksbond-tentoonstelling geweest, om aan het wezen der verschillende takken en afdeelingen van huisvlijt te doen toelichten door bevoegde personen in voordrachten twee maal per week des middags te drie uur in het theesalon van de tentoonstelling voor belangstellenden te houden.

Wat N.-Indië betreft hield 5 Augustus j.l. mevr. N. van Z u i j l e n-T r o m p een c a u s e r i e over Inlandsche huisvlijt; voornamelijk weergevend de ondervindingen op dit gebied door Boeatan opgedaan.

Op D i n s d a g 30 dezer zal de heer D. v a n H i n l o o p e n L a b b e r t o n terzelfder plaatse dit onderwerp behandelen, uit een ander oogpunt beschouwd.

Maar het aller doelmatigst zijn de toelichtingen, die aan ieder der aandachtige bezoekers afzonderlijk worden gegeven bij het bezichtigen der tentoongestelde voorwerpen. Vooral het uitleggen van een en ander op bevattelijke wijze aan kinderen is 'n dankbaar en voor de toekomst zeker vruchtdragend werk.

Uit de O.-I. Mail.

Hoewel de cholera op Java gelukkig allerwege afnemende is, schijnt de vrees voor die verschrikkelijke ziekte vooral ook onder de Chineezen te Batavia nog lang niet geweken; er gaan, volgens de plaatselijke bladen, des avonds duivelbanners langs de huizen, terwijl te Klenteng groote slametans plaats hebben om de choleraduivel te verdrijven.

De ontworpen spoorlijnen in het Buitenzorgsche.

Naar de correspondent van De Javabode te Buitenzorg meldde, is men druk bezig met het doen van opmetingen voor de ontworpen lijntjes, welke Buitenzorg met de Bantamlijn zullen verbinden.

Er bestaan, volgens dat blad, plannen tot het leggen van twee lijnen: één over Semplak naar Serpong en één over Djasinga naar Rangkas Betoeng.

Het worden tramlijnen van 0.60 M. rail-wijdte, uitsluitend ten behoeve van de locale ontwikkeling der streek. Eenig plan tot het aandoen van concurrentie aan de N. I. S. door een nieuwe verbinding te scheppen met Batavia, is hier dus bij de S.S. niet te zoeken.

Tegen het eind van het jaar zal nu beslist moeten worden, of al dan niet tot naasting van de lijn Batavia-Buitenzorg zal worden overgegaan. Wordt daartoe niet besloten, dan is de N. I. S. gedurende een nieuwe tijdvak van tien jaren zeker van haar zaak en is het te verwachten, dat zij zich de noodige moeite zal geven, om den dienst op het traject te verbeteren. Zij zal dan ook harder gaan rijden.

Een Hoogere Landbouwschool te Buitenzorg.

Naar men aan Het Onderwijs meedeelt, bestaan er ernstige plannen om te Buitenzorg een Hoogere-Landbouwschool op te richten ter vorming van bekwame landbouw-leeraars. Deze wetenschappelijk gevormde landbouw-leeraars zouden dan over den Archipel — speciaal over Java — moeten uitzwermen om hun verworven kennis op bevattelijke manier onder de bevolking te verspreiden. De directeur van Landbouw, die ook in Nederland bijzonder ijverde voor degelijk landbouw-onderwijs, moet zijn voorstellen reeds bij de Regeering hebben ingediend.

Volksonderwijs in Atjeh.

Het is merkwaardig, aldus de Atjehsche correspondent der Deli Courant, zoo gretig als de Atjeher de gelegenheid aangrijpt, om zijn kinderen onderwijs te doen genieten. De laatste jaren zijn er bij massa's volksscholen verrezen, en men kan merken, dat ze in een bepaalde behoefte voorzien. En in de nabijheid van zeer vele scholen treft men een voetbalveldje aan, zoodat onderwijs en sport hand aan hand gaan. Niet lang geleden is te Oelëë Lheuë een school geopend voor inlandsche meisjes.

Jammer, dat voorloopig niet beschikt kan worden over voldoende onderwijzerspersoneel voor de inlandsche scholen. Op het oogenblik behelpt men zich met Inlanders, die zelf wat schoolgeleerdheid hebben opgedaan, te promoveeren tot onderwijzer. Doch hierin is in afzienbaren tijd verbetering te verwachten want te Koetaradja is tegenwoordig een normaalcursus voor volksschool-onderwijzers met een tweejarige opleiding.

Indramajoe-West.

Naar aanleiding van het ingediende wetsvoorstel, betreffende aanleg van een stoomtram Djatibarang-Indramajoe, vernam De Javabode van geruchten omtrent den verkoop aan den staat van het particuliere land Indramajoe-West.

Dat land zou eenige jaren geleden voor f 5,000.000 aan de Regeering te koop zijn aangeboden; daar is toen niets van gekomen. Van commentaar wil het blad zich, zoolang de Regeering nog het stilzwijgen over de zaak bewaart, onthouden.

Indramajoe West is groot 75.000 bouws en is het eigendom van de „Maatschappij tot Exploitatie van het land Indramajoe-West" te Batavia. De verpondingswaarde staat aangegeven als f 1.242.288. De bevolking bedraagt 77.000 zielen.

Voor het Chineesche Onderwijs.

De Chineesche tooneelvereeniging, die het vorige jaar een voorstelling gaf ten bate van de kas der Tiong Hwa Hwee Kwan, heeft 26 j.l. weder een voorstelling gegeven voor hetzelfde doel. In „Thalia" had een generale repetitie plaats, na afloop waarvan, als gebruikelijk, de plaatsen voor de voorstelling aan de meestbiedenden werden verkocht. De beste plaats werd betaald met duizend gulden.

Javanen als conversatie-leeraars.

In De Javabode lezen wij:

De Regeering overweegt de uitzending naar Nederland van eenige ontwikkelde inlanders om de studenten van de Indische instelling te Leiden behulpzaam te zijn bij hunne taalstudie.

Het ligt in de bedoeling voorloopig een proef te nemen met een tweetal Javanen, die de hoofdenschool hebben doorloopen en deze voor twee jaren naar Holland te zenden, alwaar ze dan ter beschikking van den betrokken hoogleeraar zullen worden gesteld. Diens colleges zullen zij hebben bij te wonen en overigens conversatie-lessen aan de studenten hebben te geven.

Exploratie.

In het laatst der maand Augustus zal, naar de Preangerbode verneemt, van uit Pelaboean Ratoe (Wijnkoopsbaai) een expeditie vertrekken, die ten doel heeft de exploratie van het schierland Djoengkoelon en het in de buurt daarvan gelegen Prinseneiland, waar men ijzerzand hoopt te vinden. Leider van het geheel zal zijn de heer R. A. Eekhout, de bekende concessionaris uit de Preanger, terwijl het kapitaal voor de exploitatie (voornamelijk vreemd kapitaal) reeds is gevonden.

Voor de exploratie wordt ingehuurd het stoomschip „Laurens Pit", van de Koninklijke Paketvaart maatschappij, tegen een prijs van f 500 per dag. Aan de exploranten zijn toegevoegd: topografisch personeel, dat onder de leiding zal staan van den heer Einthoven, gepensionneerd kolonel van den topografischen dienst, verder een fotograaf, die overal opnamen zal maken, terwijl een troep jagers de expeditie zal vergezellen.

Zooals men ziet, is de zaak grootscheeps opgezet en heeft men al aan alles gedacht. Tot het personeel behoort ook nog een geneesheer, die een maandelijksche bezoldiging van f 1000 genieten zal.

Waarschijnlijk zal de expeditie twee à drie maanden duren.

Heden heeft te Batavia een conferentie plaats tusschen den heer Eekhout en den directeur van gouvernementsbedrijven.

Zijn wij juist ingelicht, dan zal de directeur van Landbouw tegelijk een onderzoek doen instellen naar den vischrijkdom der in de buurt van de concessieterreinen gelegen zee, waartoe de stoomer Gier ter beschikking is gesteld. (1 April.)

Armenzorg.

De Locomotief bespreekt met instemming de beschouwing van De Javabode over dit onderwerp. Zij besluit:

„Maar nu drijve men dit werk in vredesnaam toch niet op de spits der centralisatie. Er is bijna geen onderwerp denkbaar dat meer is aangewezen voor plaatselijke werkzaamheid, dan juist de armenzorg. Van eeuwenhèr is zij in het moederland aan de plaatselijke overheid toegewezen.

Het is jammer, dat de heer Idenburg voorshands ongezind blijkt, aan staatsarmenzorg iets te willen

doen, want als hij nog eens tot daden zou willen overgaan, dan kan van hem ten minste worden verwacht, dat hij zich het bestaan van zoo iets als locale raden wel zal willen te binnen brengen.

Eenmaal den omvang van het kwaad bekend, zou voor de bestrijding kunnen dienen het beginsel, dat voor het moederland misschien verouderd, maar voor de economisch zoo volstrekt anders geconstrueerde kolonie nog zeer geschikt mag heeten: staatszorg eerst na de te bewijzen ontoereikendheid van kerkelijke en particuliere liefdadigheid. Of die steun ten aanzien van de Europeesche paupers direct of door middel van subsidiëering zal moeten worden verleend, is een vraag, die voor Indië van meer practisch dan principiëel belang is. In dit opzicht is veel te gevoelen voor een, op voorwaarde van plaatselijke contrôle en door middel van de plaatselijke besturen toe te passen stelselmatige subsidiëering, eene subsidiëering, die zich ook zou mouitbreiden tot instellingen, die zich den armlastigen inlander aantrekken.

Maar het moet nu gedaan zijn met de sport van het talmen. Een toenemend Europeesch pauperisme dreigt met grooter gevaren voor Europeaan en Inlander, dan de Regeering, ondanks tien jaren overwegen, nog schijnt te beseffen."

De Javabode vindt ook, dat inderdaad voor zulk een decentralisatie veel te zeggen valt.

Indramajoe-Rijst.

Men schreef aan het Bat. Nbl.:

Er heerscht hier ontstemming onder Europeesche en Chineesche rijstopkoopers over een inmenging van den resident in een aangelegenheid, die zij uitsluitend als de hunne beschouwen:

De zaak is de volgende:

De groote rijst afscheper hier is het particuliere land Indramajoe-West, dat uitsluitend verscheept de heffing, tjoeké. Met opkoop houdt men zich daar niet bezig.

Is echter de tjoeké-rijst eenmaal verhandeld dan hebben Chineesche en ook Europeesche rijsthandelaren de handen vrij omdat zij dan ook eenig houvast hebben aan den voor tjoeké-rijst besteden prijs.

Thans echter zijn bedoelde opkoopers lang vóór de prijs bekend was aan het opkoopen geweest en hebben om den prijs van de Indramajoe-rijst laag te houden zich onderling verbonden niet meer dan f 7.20 te betalen.

De leden der kongsie boycotten en bemoeilijken alle outsiders en heffen van haar leden een inleg van 30 cent voor iedere gekochte picol rijst om als onderpand te dienen dat niemand meer dan f 7.20 betaalt.

De resident echter heeft van een en ander de lucht gekregen en de bevolking doen aanraden geen korrel rijst te verkoopen tegen de lage prijzen, die de kongsie biedt.

Daar de leden der kongsie verschillende leverings contracten hebben loopen op korten termijn, hoopt hij hierdoor de rijstprijzen op te drijven ten bate der bevolking.

„Men" acht zulk een inmenging ongeoorloofd. Zoo lang echter die inmenging zich tot een advies bepaalt, gelooven wij niet, dat de resident buiten zijn boekje gaat.

Integendeel, hij deed een goed werk, merkt de redactie op.

Koelie-ronselaar gesnapt.

't Is aan de politie mogen gelukken, schrijft de Locomotief, de hand te leggen op een Javaanschen koelie-ronselaar, die er geregeld zijn werk van maakt om koelies van Java naar Singapore te brengen. Ditmaal stapte hij met zijn koopwaar, bestaande uit een tiental mannen, vrouwen en kinderen het station N. I. S. binnen, waar hij den argwaan van een politieoppasser opwekte.

De oppasser verzocht hem en het volkje, dat bij hem was, mede te gaan naar de hoofdwacht en daar verklaarden de menschen, dat hun werk beloofd was te Singapore en dat de ronselaar hun passage daarheen betaald had en hun nog eenig voorschot had gegeven. Het baatte hem echter niets, want de menschen hielden vol dat zij de waarheid hadden gesproken. De ronselaar werd onmiddellijk voor de rol getrokken en met een maand gestraft, terwijl de menschen, die bijna zijn slachtoffers waren geworden naar Poeworedjo werden gezonden waar zij thuis behooren.

Hoewel de politie voortdurend een oog in het zeil houdt, mag dit gevalletje, dat voor de arme Javanen zoo goed is afgeloopen, zeldzaam worden genoemd. Dat dergelijke aanhoudingen niet veelvuldiger voorkomen, moet toegeschreven worden aan het feit, dat de Javanen, die overgehaald zijn om naar Singapore mede te gaan, eerst terdege worden bewerkt Van te voren wordt hun ingepompt, welke antwoorden zij eventueel aan de politie moeten geven en wanneer de ronselaar zeker is, dat zij hem geen koopje zullen bezorgen, waagt hij den voor hem overigens toch niet geheel ongevaarlijken stap en vertrekt hij met de koopwaar, die straks te Singapore zal worden afgeleverd. In het onderhavig geval had de ronselaar blijkbaar haast en verzuimde hij die voorzorgen in acht te nemen. Hoe groot het aantal Javanen is, dat op zulk een wijze vertrekt, om de kusten van Java nooit meer terug te zien, valt niet te zeggen, maar gerust mag worden aangenomen, dat dit aantal zeer groot is. De politie te Semarang, herhaaldelijk hebben wij dit zelf kunnen constateeren, doet alles wat zij kan om de menschen te overtuigen van het gevaar waaraan zij zich blootstellen door naar Singapore te gaan, doch de luidjes willen niet hooren en gaan, dikwijls met een bedrukt hart hun verderf tegemoet, maar gaan toch!

WEST-INDIË.

CURAÇAO.

De Wekker schrijft:

Bij den Kolonialen Raad is dezer dagen ingediend een ontwerp-verordening tot wijziging der Zegelverordening 1908. Wijziging in de andere jongst-ingevoerde belastingverordeningen kunnen ook niet lang uitblijven, want die wetten, welke heel goed voor Nederland mogen zijn, moeten hier wel in de toepassing op moeilijkheden stuiten. Curaçao genoot vroeger een zekere oogenschijnlijke welvaart en een der redenen daarvan was, dat er weinig belasting betaald werd en dit dan nog geschiedde door lieden, die het konden doen, zonder het te voelen. Doch thans zijn ook de behoeftigen, die bij een goede regeling van elke belastingstelsel, slechts indirect bijdragen in de huishouding van het land, direct belast. Menschen, die niet dan met de grootste moeite het geld, dat zij maandelijks verwonen betalen konden, hebben thans ook op te dokken voor huurwaarde. De behoeftigen zijn daardoor in veel slimmeren toestand geraakt. Vroeger waren de belastingen eenvoudig, begrijpelijk voor een jeder, die ze opbrengen moest; thans zijn zij zoo ingewikkeld, zoo omslachtig, dat dikwijls de hulp van praktizijns ingeroepen moet worden als men het een of ander met den fiscus heeft uitstaan. En dat alles op een zoo armoedige plaats als Curaçao met een zeer beperkt aantal middelen van bestaan, met slechts een paar uitvoerartikelen, die hoe langer hoe lagere prijzen op de wereldmarkten doen, met een handel, die dreigt ten laatste zich te zullen moeten bepalen tot de schrale verdiensten, voortspruitende uit de binnenlandsche consumptie.

FEUILLETON.

Geweldige Natuurkrachten.

De Loemadjang-ramp, door velen reeds vergeten, door meerderen slechts beschouwd als een dier vele, hier periodiek terugkomende „ongelukken van hoogerhand", heeft den stoot gegeven tot de uitgave van een werk, dat wij hier met groote ingenomenheid aankondigen. De titel staat hierboven afgeschreven, en de schrijver is Mr. G. Vissering, president van de Javasche Bank. Hij was het ook, die zooals men zich zal herinneren, den stoot gaf tot vorming van de Loemadjang-commissie, waaruit nu is gegroeid het Smeroe-fonds dat bij voorkomende rampen onverwijld hulp aan de getroffenen zal verleenen.

In typografische uitvoering onberispelijk, mag dit boek, wat de geschiedenis van de ramp betreft, en mede om zijn letterkundige waarde, een standaardwerk heeten, zooals er maar weinigen in Indië worden uitgegeven. Mr. Vissering brengt in een voorwoord hulde en dank aan de velen die hem in zijn arbeid bijstonden en de uitgave mogelijk maakten. Die hulp verkleinen zal niemand, doch hier past allereerst een woord van hulde voor den schrijver die, ondanks zijn drukken werkkring, zoo geheel vallende buiten de lijn van letterkundigen arbeid, zich met zooveel toewijding kon geven aan de samenstelling dat daaruit een gedocumenteerde geschiedenis is verkregen van de Loemadjang-ramp en de daarmee samenhangende overstroomingen van den Kloet, zoomede de oorzaken daarvan, zooals 't slechts weinigen gegeven zou zijn te boek te stellen. En wat het werk vooral aantrekkelijk maakt, is de toon van warme liefde voor dit land, die uit bladzijde na bladzijde spreekt, en die niet alleen ingegeven kan zijn door deernis met de getroffenen, maar uitvloeisel moet wezen van de waarachtige belangstelling, welke langzamerhand in den schrijver voor dit land moet zijn gewekt.

„Het toeval heeft gewild," aldus Mr. Vissering in een sober voorwoord, dat ik nog geen veertien dagen vóór de ramp de geteisterde streken doortrok; toen reeds heb ik, onbewust van het komende ongeluk, zulke indruk van beklemheid verkregen, dat ik in brieven en gesprekken daaraan lucht moest geven... Onder dien indruk heb ik mede de ramp voorspeld.

Geen wonder derhalve, dat ik geheel medeleefde in de kort daarop gevolgde catastrophe en ik van harte medewerkte tot het in het leven roepen van de Loemadjang-commissie. Toen dan ook de commissie mede aandrong op een onderzoek naar de oorzaken van de ramp en de gevolgen, kwam ik vanzelf er toe om bovendien de geschiedenis van die streek in den laatsten tijd na te sporen. Zoo heb ik, hetgeen ik reeds in druk vermeld vond en hetgeen ik persoonlijk ter plaatse kon vernemen en verder met eigen oogen aanschouwde, in verband gebracht met hetgeen nu achterna over de ramp is gerapporteerd geworden, en was het mij mogelijk in een aaneengeschakeld relaas een vrij duidelijk beeld van den toestand vóór en nà de catastrophe te verkrijgen.

Ziedaar de geschiedenis van het boek. Het officiëele rapport kwam zeer laat, was te droog om de belangstelling te wekken, noodig om te dringen tot daden van medegevoel: en hier is dat officiëele rapport, herzien en aangevuld, verwerkt tot een boek van blijvende waarde.

Zooals gezegd: bij het doorbladeren stijgt de waardeering voor den arbeid, welke er aan ten koste is gelegd te meer, waar men bedenkt dat de tijd aan het schrijven van deze geschiedenis besteed, ontwoekerd moest worden aan de uren van noodige verpoozing na drukke dagtaak. En hoe gevoelt men de belangstelling des schrijvers, gaandeweg groeiend als hij zijn voorwoord besluit met den wensch dat zijn werk de oogen moge openen van nog meerderen, vooral in Nederland, alwaar berichten van dergelijke rampen wel eens wat al te koel worden opgenomen, opdat daardoor worde gewekt een gevoel „van medeleven met degenen, die bij voortduring leven, onder een bedreiging van soortgelijke rampen en van de deernis met de velen, die reeds als slachtoffer getroffen zijn."

Een wensch waarbij men zich gaarne aansluit. Geweldige Natuurkrachten is verlucht door een aantal fraaie reproducties van foto's welke een maar al te duidelijk beeld geven van de verwoesting in enkele uren aangericht. Als frontispice een prachtige kiek van den top van den Smeroe op het oogenblik eener periodieke uitbarsting; dan kiekjes van de in de omgeving van kraters zoo bedriegelijk-schoone tropische natuur en dan een reeks van beelden van de door water, zand- en modderstroomen gedevasteerde streek, hier en daar afgewisseld door opnamen die slechts een weinig het gevoel van beklemming kunnen wegnemen voor deze onweersprekelijke getuigen van de geweldige natuurkrachten welke zich hier weder eens deden gelden. Op eenige der foto's is duidelijk de persoon des schrijvers te herkennen, met enkele belangstellenden kruisende om de verwoeste streek door persoonlijke aanschouwing te leeren kennen. Bijzonder merkwaardig is wel de foto van den waterval van de Kali Badak, waarop men, op de rots waarover het water zich in de diepte stort, duidelijk een menschengezicht ziet, den stroomgod, zooals de ouden zich die dachten.

Een overzicht geven van den rijken inhoud is niet wel mogelijk. Bovendien: Geweldige Natuurkrachten is uitgegeven ten bate van Smeroefonds, en mag daarom aanspraak maken op ieders belangstelling. De prijs moge wat hoog lijken, voor dit zeldzame werk, met dit doel uitgegeven, is geen prijs te hoog, vooral niet waar ook Nederlandsch Indië zich, ondanks de offervaardigheid, bij de ramp betoond, toch nog wel eenigermate het zachte verwijt mag aantrekken tot het moederland gericht, dat de koloniën meer medegevoel hadden kunnen verwachten.

Mocht slechts een deel van de warme belangstelling des schrijvers op Indische ingezetenen door de lezing van het werk overgaan, dan zal het Smeroe-fonds een bijdrage kunnen boeken, welke dat fonds eventueel in staat zal kunnen stellen te doen wat men bij de oprichting daarvan beoogde. En dat zal den schrijver wel de schoonste voldoening zijn!

Met volle instemming nemen wij het bovenstaande uit het Bat Nbl. van 22 Juli j.l. over.

Red.-Comm.

Het verwondert ons dan ook niet, van tijd tot tijd te hooren van menschen, die zich elders metterwoon willen gaan vestigen, ten einde zich van overlast te bevrijden. Zoo een vaart zal het denkelijk wel niet loopen, maar de uitlating wijst toch op een toestand, die niet gezond te noemen is.

WAT DE INLANDER ZEGT.

De „Procureur-Bamboe", advocaat van kwade zaken, in de Nederl.-Ind. maatschappij. De advocaat van kwade zaken, z.g. p r o c u r e u r-b a m b o e is over geheel Nederlandsch-Indië verspreid en bij het inlandsch- en Chineesch element aldaar wèl bekend.

Zijn materialistisch doel is het geld op zekere wijze, meer in het bijzonder door partij te trekken van geschillen tusschen personen, uit de zak van anderen te kloppen, zonder in aanraking te komen met den strafrechter en zoodoende in eigen voeding en kleeding te voorzien. De ethische gedachte is zoo goed als buiten gesloten.

Men kan de procureurs-bamboe in verschillende soorten onderscheiden en als zoodanig noemt de schr. M. B. te Solo, in de Pemberita Makasser van 3 Juni j.l. no. 64, in de eerste plaats den Indo-Europeaan.

Zoodra deze, op grond van zijne afkomst, niet werken wil en dientengevolge ook geen levensonderhoud kan vinden, terwijl hij toch zekere verplichtingen heeft na te komen, zijn voor hem bij een oppervlakkige kennis van het stellen in de Nederlandsche taal en eenige bekendheid met de wettelijke voorschriften, voldoende redenen aanwezig om zich als p r o c u r e u r-b a m b o e te vestigen.

Hij stelt zich dan somtijds in betrekking met 'n advocaat van beroep, die hem in moeielijke gevallen van voorlichting dient of een enkele maal ook wel met den D j a k s a (inlandsch officier van Justitie) van den landraad, die hem den weg wijst geschilvoerende partijen, tegen zeker geldelijke vergoeding, bij elkander te brengen en op die wijze langs minnelijken weg het geschil op te lossen.

Blijft de procureur echter zelfstandig werken, dan eerst is hij gelijk aan den kiekendief, die, in het luchtruim zwevende, loert op zijn prooi en voor zijn voedsel kaapt hetgeen hij met zijn sterke klauwen grijpen kan.

In de tweede plaats noemt schrijver de inlandsche p r o c u r e u r s-b a m b o e.

Deze lieden hebben op de school het een en ander geleerd en geven, na afloop der lessen, te lui als zij zijn om 'n vaste betrekking te vervullen de voorkeur aan het gemakkelijker bedrijf om met list te trachten van anderen te grijpen hetgeen in hun bereik komt. In de Indische samenleving ziet men echter ook deze beide categoriën wel gezamenlijk de praktijk uitoefenen.

Zij loopen de wegen en streken af, bewegen zich om en in de dorpen en hooren het kampongvolk zoo veel mogelijk uit om te weten te komen, waar verwikkelingen bestaan.

Zij maken daarvan aanteekeningen en weten dan wel de middelen te vinden om die geschillen verder in hun voordeel te ontwikkelen.

Eenmaal in handen van zulk een p r o c u r e u r-b a m b o e, wordt de kleinste zaak, welke gemakkelijk had kunnen worden bijgelegd, een geschil van zekeren omvang en daarna worden de schapen geschoren naar den wol, doch natuurlijk steeds in het voordeel van den pleitbezorger.

Twijfelachtige geschillen, die in het geheel niet tot procedure aanleiding zouden behoeven te geven, worden door deze pleitbezorgers opgehaald en uitgeplozen en dan voor het gerecht gebracht, zoodat uit het gerechtelijk onderzoek dikwijls blijkt, dat vele verklaringen en ook wel de klacht òf leugen zijn òf op de fantasie berusten.

Deze p r o c u r e u r s-b a m b o e zijn een ware kwelling, zoowel voor de bestuurders van het land als voor de bevolking en zeker ware het te wenschen, wanneer men beiden tegemoet kon komen, door, in navolging van de Engelsche wetten, het voorbrengen van valsche klachten of het uitbrengen van valsche verklaringen bij de wet strafbaar te stellen.

In het Solosche zijn er, volgens schrijver, allerhande soorten procureurs-bamboe, n.l. zoowel Europeanen, als inlanders en Chineezen.

Zij lokken den kleinen man en trachten hem over te halen zaken bij de politie voor te brengen, zeggen hem hulp toe, beloven hem de overwinning en vragen alvast geld in voorschot om den cliënt echter te laten schieten, zoodra het geld gebruikt is.

Geeft de kleine man dat geld niet, dan klaagt de procureur hem bij de politie aan, middels een anonniemen brief of een dagblad, en dan wordt aan de politie, die gewoonlijk ten deze zeer onbestemd is, opgedragen de zaak te onderzoeken.

Hoort de procureur, die eerst ongelukkiger wijze van de zaken welke hij heeft voorgebracht, niets afweet, dat de zaak goed staat, dan brengt hij zijn cliënt een bezoek en wordt de betaling van een zekere som geëischt.

Boven werd reeds gesproken van zeker overleg van den procureur met den Inlandschen Officier van Justitie.

Zulks vereischt eenige toelichting, want niet alle D j a k s a's zijn van hetzelfde gehalte.

Zij, die er niet tegen opzien om hunne maandelijksche bezoldiging, ondanks den afgelegden ambtseed, op onregelmatige wijze te vermeerderen, wijzen werkelijk aan de procureurs wel eens den weg om zich ten koste van den kleinen man te verrijken.

Ook komt het wel voor dat de Djaksa, in de veronderstelling verkeerende dat een beklaagde door den Landraad zal worden vrijgesproken, diens zaak naar een procureur zendt, met verzoek haar zoo mogelijk strafrechterlijk te doen vervolgen.

De procureur ontvangt dan natuurlijk alle inlichtingen van den D j a k s a.

De geldelijke voordeelen worden tusschen beiden verdeeld.

Dat de politie en onze rechterlijke autoriteiten van een dergelijke geheime actie niets afweten, spreekt van zelf, meent schrijver, daar hunne aanrakingen met het volk en hunne kennis van de taal van het land veel te gering zijn.

Verder komt het dikwijls voor, dat die procureurs in de Nieuwsbladen klachten plaatsen over personen, die zij treffen willen, hen overladen met verwijten en hen op die wijze trachten te benadeelen in de oogen van het publiek.

Den volgenden dag komen zij dan een praatje maken met het voorwerp hunner belangstelling, hitsen dezen tegen den schrijver van het artikel op en aangezien hij gewoonlijk niet de kunst van schrijven verstaat of niet met de rechterlijke gebruiken bekend is, volgt in den regel van de zijde van den beleedigde een verzoek aan den procureur om hulp voor de verdediging.

Er ontstaat dan een lange pennestrijd in't Nieuwsblad, het geschil wordt gerekt en dat het dan voor den beleedigde er op aankomt om te betalen spreekt van zelf.

Volgens algemeene notoriteit zijn er Chineezen, die een vast bezoldigd persoon in hunne dienst hebben, met het doel om op zekere tijdstippen artikelen in de Nieuwsbladen te schrijven en op die wijze hunne tegenstanders te bemoeilijken.

De Europeesche procureurs-bamboe zijn, volgens schrijver, de listigste in hunne soort; zelden toch geven ze vat op hen.

De inlandsche procureurs zijn niet zoo slim als hunne Europeesche ambtgenooten, maar beoogen hetzelfde en slepen den kleinen man gemakkelijker mede.

Ieder Inlander zij daarom gewaarschuwd en behoede zich voor den p r o c u r e u r-b a m b o e, besluit schrijver.

WAT DE CHINEES VERTELT.

Hoe moet de Nederlandsch-Indische Chinees handelen. Werd in de Koloniale Weekbladen van 28 Juli en 11 Augustus j.l., no. 30 en 32 dit onderwerp reeds ter sprake gebracht, in no. 371 van de Ho Po van 8 Juni j.l. besluit de Redactie de bespreking van deze aangelegenheid op de navolgende wijze.

De meeste Nederlandsch-Indische Chineezen, die in de Inlandsche dorpen verblijf houden, vinden hun bestaan dáár allesbehalve aangenaam, vooral ook omdat zij steeds verdacht worden van ontduiking der wettelijke voorschriften en omdat zij op één lijn worden gesteld met het slechte volk op Java, hetwelk in aantal toeneemt en steeds brutaler optreedt. *)

Wanneer zij dan ook aan hooger autoriteit het verzoek doen om in de dorpen verblijf te mogen houden, dan wordt zulks niet gedaan voor hun genoegen, maar alleen omdat men in het dorp goedkooper kan leven dan in de stad.

Rekent men de dagelijksche uitgaven van een Chinees op een hoofdplaats op één gulden per persoon en per dag, dan kan men in de kampong per dag voor vijftig cent rondkomen.

Een ieder kan zich overtuigen van het feit, dat de Chineesche kleinhandel dagelijks achteruitgaat in Ned.-Indië en het is dus zaak voor den Chinees, dat hij de kosten voor levensonderhoud op den laagst mogelijken prijs brengt.

*) Onwaarschijnlijk is het niet dat de goede handelingen van den Chinees in het inlandsch dorp door anderen niet altijd aldus worden begrepen, omdat er ook wel Chineesche kleinhandelaren zijn, die bij hun handel valsche maten en gewichten gebruiken, die vergulde metalen voor goud van de hand zetten, die clandestiene opium verschaffen en soms ook wel de inlandsche hoofden als hunne handlangers benutten.

Daarop komt het bij hem vooral aan, nu het terrein van de werkzaamheid van den Chineeschen kleinhandelaar steeds beperkter in omvang wordt.

Zooals reeds gezegd is, houdt de Chinees zich in de dessa bezig met den kleinhandel en doet dien vergezeld gaan van het in leen geven van gereed geld onder oogstverband of van rijst in natura aan den inlander.

Daarmede tracht hij op eerlijke en gematigde wijze iets te verdienen, doch veel is dit niet, ook in aanmerking genomen het feit, dat zoowel het geld als de rijst, door den groot-handelaar aan den dessa-Chinees wordt verstrekt.

Deze laatste is niet meer dan een tusschenpersoon tusschen den inlander en het Groot-Chineesch kapitaal en dat verklaart tevens het verschijnsel dat de dessa-Chinees, bij het verleenen van crediet aan den inlander, soms overmoedig is en met dezen handelstransacties durft sluiten zonder dat er van eenig legaal of authentiek geschrift sprake is.

Gelukkig heeft er bijna nooit wan-prestatie van de zijde van den inlander plaats.

Gewoonlijk worden de geldelijke verplichtingen door dezen behoorlijk nagekomen, al is het dan ook wel uit vrees dat hem, ingeval van wanbetaling, in de toekomst het vertrouwen zou worden opgezegd.

Van welke zijde men dit onderwerp beschouwe, zegt de Redactie van de Ho Po, het verblijf van den Chinees in het inlandsche dorp is en blijft 'n z e g e n voor den inlander.

„Van Peking naar Honan". — De correspondent te Peking van het groote Engelsche blad T h e T i m e s heeft in dit jaar dwars door China een reis gemaakt van Peking naar Taskend, een stad in Turkestan, staande onder Russisch beheer en zoodoende gelegenheid gehad verschillende Chineesche provinciën van het Oosten naar het Westen te doorkruisen.

Het verslag van die reis is in de T i m e s opgenomen en daaraan dankt de Redactie van de Ho in haar nummer 371 van 8 Juni j.l. het navolgende.

Op den 15en Januari j.l. werd Peking verlaten en de groote weg gevolgd die Oost-China met Midden- en West-China verbindt.

Tot Changchow werd de reis per spoor gemaakt van de lijn Peking-Hankau.

Deze lijn heeft een zijtak die de steden Khaifengfu, dat is de hoofdplaats van de provincie Honan, met Honanfu verbindt.

Deze laatste plaats is voor de ontwikkeling van het Chineesche Keizerrijk steeds een plaats van groote geschiedkundige beteekenis geweest.

Te Honanfu eindigde de reis per spoor en werd daarna de weg gevolgd die thans in aanleg is voor den spoorweg naar Sianfu en welke Honanfu zal verbinden met de hoofdplaats van de provincie Shensi. De afstand van Chenchow naar Honanfu bedraagt 72 mijlen; die van laatstgemelde plaats naar Siangfu 260 mijlen.

De opmetingen van die spoorbaan zijn afgeloopen en de begrootingen opgemaakt door den heer D. E. Ricketts, den pas opgetreden Hoofdingenieur van de Noordelijk-Chineesche lijnen.

De aanleg van deze spoorbaan is voor Groot-China van groote politieke en oeconomische beteekenis.

Het is een kostbaar werk, dat de belangstelling van het Chineesch publiek maar matig heeft opgewekt.

Wel kwamen de vaderlandslievende gevoelens van een deel van het volk tot uiting, in den vorm van het inzamelen van gelden voor het omschreven doel, maar er werd slechts f 600.000 door de menigte bijeengebracht.

De welgestelde Chinees geeft blijkbaar de voorkeur aan het uitzetten van geld tegen 12 tot 24 procent 's jaars, boven het steken van zijn kapitaal in een werk, dat, wel is waar, van algemeen nut wordt beschouwd, doch dat vermoed wordt slechts 5 pCt. van het kapitaal te zullen opbrengen.

Gelukkig zijn er nog wel andere fondsen beschikbaar.

Zoo zijn er nog verscheidene millioenen aanwezig in het Keizerlijk Paleis te Peking, die nog niet voor algemeen nut zijn gebezigd.

Ook wordt nog beschikt over belangrijke winsten van de exploitaties van andere spoorwegen, terwijl tevens nog aanwezig is een gedeelte van het bedrag van achttien millioen gulden, hetwelk door Engeland aan China is geleend in het belang van den aanleg van den spoorweg Shanghai-Hangchow-Ningpo.

Men stelt zich namelijk voor om met eigen middelen van de provincie die lijn tot stand te brengen en zoo min mogelijk van het geleende geld gebruik te maken, eene bedoeling, die door de geldschieters in het geheel niet wordt verlangd.

Worden die geleende gelden voor andere spoorwegen benut, dan komt de aanleg van de lijn Honan naar Sianfu in het Westen daarvoor zeker het eerst in aanmerking.

Van Vreemde Koloniën.

Katoen is Engelsch-Indië.

Eene delegatie van den Internationalen katoenbond heeft onlangs hare opwachting gemaakt bij den minister voor Engelsch-Indië, lord Morley, om bij dezen op het volgende aan te dringen: benoeming in elke provincie van Indië van deskundigen en van een beproefd personeel, om toezicht te houden op de katoen-cultuur; uitbreiding van het aantal proeftuinen in Engelsch-Indië; en vestiging van opkoop-centra als die, welke de Britis Cotton Growing Association in Afrika heeft ingesteld.

De afgevaardigde Emmott wees er bij de voorstelling van de leden der delegatie den minister op dat de uitvoer van katoen en goederen een belangrijke factor was voor den Engelschen uitvoerhandel. In de laatste vijf jaren bedroeg de waarde van den uitvoer van katoenen goederen ongeveer de helft van den uitvoer van producten der Engelsche nijverheid. Spreker achtte het dus gewenscht, dat om aan de katoen-nijverheid van Lancashire de beschikking te waarborgen over eene voldoende hoeveelheid grondstof van goede hoedanigheid aan de katoen-cultuur in Engelsch-Indië uitbreiding wordt gegeven en tevens gezorgd worde voor een product van betere hoedanigheid.

De voorzitter der delegatie, Macara, zette hierop ook nog uiteen, dat om verbetering te verkrijgen in den huidigen toestand van onzekerheid betreffende het aanbod van de ruwe grondstof aller hoop gevestigd was op Engelsch-Indië, dat nu reeds de tweede plaats inneemt in de rij der katoen-produceerende landen.

Lord Morley verklaarde zeer veel sympathie te gevoelen voor de nijverheid van Lancashire. Toch kon hij zich niet ontveinzen, dat er ernstige bezwaren waren tegen de vervulling van de hem voorgelegde wenschen. In de eerste plaats moest men niet vergeten, dat de Engelsch-Indische regeering niet de beschikking heeft over onbeperkte middelen. Verder dient er op te worden gelet, dat het koloniaal bestuur niet al zijn krachten kan wijden aan de ontwikkeling van eene cultuur ten koste van de andere; zoo verdient de graanteelt evenzeer de aandacht. Mocht deze lijden onder de ontwikkeling der katoencultuur, dan zouden hieruit andere zeer ernstige moeilijkheden voortvloeien. Toch achtte ook hij het in het belang van Engelsch-Indië, dat deze kolonie meer en betere katoen zou opbrengen.

De T i m e s o f I n d i a schreef, naar aanleiding van voorstelling in denzelfden geest van de zijde der British Cotton Growing Association, het volgende:

„Het schijnt wel, dat men niet weet, dat Indië eene talrijke bevolking heeft, die gevoed moet worden. Alsof er ook geen economische gevolgen zouden voortvloeien uit de vervanging van voedingsgewassen door niet voor de voeding bestemde gewassen, met het logisch gevolg dat de kosten van onderhoud hooger worden. Men moet de katoen-cultuur in Engelsch-Indië overlaten aan de gewone economische invloeden, en het bestuur heeft het recht niet die cultuur te bevorderen, behalve in zeer achterlijke streken. Lord Morley zeide, dat de Indische landbouwer behoudend is. Dat is waar, maar er is ook geen landbouwer ter wereld beter in staat dan de Indiër om zijn eigen voordeel in te zien, en waar de katoen-teelt meer loonend is dan eenige andere cultuur, zal hij er gauw genoeg bij zijn om zich op die teelt toe te leggen. Het bestuur behoort zich te bepalen tot pogingen om de qualiteit van het product te verbeteren en heeft in dat opzicht reeds met goeden uitslag gewerkt. Er zouden wel grootere vorderingen kunnen worden gemaakt, indien er meer geld ware; indien de Cotton Growing Association grooteren spoed wil zien betracht, zou zij zulks kunnen bewerken, door de noodige fondsen ter beschikking te stellen.

Duitsch Nieuw-Guinea.

In het begin van de maand Mei heeft de Duitsche commissie voor de grensregeling hare werkzaamheden aangevangen in Keizer Wilhelmsland. Eene maand later waren de voorbereidende maatregelen zoover gevorderd, dat het gros der expeditie, 150 man sterk, den tocht naar het binnenland kon aanvangen.

Omstreeks hetzelfde tijdstip kon de Nederlandsche commissie zich in beweging stellen, maar voorzien van lichtere vaartuigen, kon deze hare voorraden naar het binnenland zenden langs den Tami.

Het is noodzakelijk gebleken, af te zien van de hulp der inboorlingen voor het opvoeren van levensmiddelen. In de dorpen langs de kust vluchtten de vrouwen en kinderen in de bosschen bij de nadering der vreemdelingen en van de mannen, die achterbleven, konden de leden der expeditie niet dan met moeite kokosnoten en sago bekomen in ruil voor kralen en gekleurde lijnwaden. In het binnenland kreeg men géén enkelen bewoner te zien dan eens bij toeval, toen een groep zich liet verrassen. De mannen namen dadelijk een afwerende houding aan en het kostte heel wat moeite hen te overreden hunne bogen te ontspannen. Ten slotte stemden zij er in toe, dat een hunner de expeditie als gids zou begeleiden, maar deze was reeds 's anderen daags verdwenen.

Niettegenstaande men in het droge jaargetijde was, werden de laaggelegen streken van het land door stortbuien in moerassen veranderd. Op de hellingen van het gebergte versperden omgevallen boomen der expeditie den weg, zoodat men dan ook slechts met moeite vooruit kwam, om in het maagdelijk woud de toppen uit te vinden, vanwaar voldoende uitzicht kon worden verkregen voor het doen van opnemingen.

De toestand in Indo-China.

Rustige tijden schijnen thans voor Indo-China te zijn aangebroken. Omtrent twee der hoofdbronnen voor de onrust in genoemd gewest, de inboorlingen-politiek en het rooverwezen schreef Albert de Pouvourville het volgende:

„Wat de inboorlingen-politiek betreft, zijn wij van het eene uiterste in het andere vervallen, zonder ons een oogenblik daartusschen op te houden. Wij hebben getracht van alle Annamieten, die wij ontmoetten, bedienden, landbouwers, zoowel als geletterden, eerzuchtige geschoolde lieden te maken, wier geringe kennis hun minder nuttig was dan absolute onwetendheid. Wij hebben die jonge lieden en hunne vrienden toegestaan in dagbladen, waarop tengevolge van het gebezigde letterschrift niet de minste contrôle bestond, hunne denkbeelden te verkondigen. Zij haastten zich op het voorbeeld der Japanners te wijzen, om de vernietiging van alle Europeanen in Azië te prediken, in het bijzonder van alle Franschen in Indo-China. Wij zijn bijtijds op die gevaarlijke helling blijven staan, wij hebben die zelfs vrij onbedachtzaam, weder in één o o g e n b l i k beklommen. En we hebben onmiddellijk naar Poeloe Condor met de volksvergiftigers, verraders en oproerkraaiers de eenvoudige geletterden gezonden wier eenige fout daarin bestond, dat zij in Annam niet alles volmaakt achtten, met het oog op de mandarijnen. Zoo werd Pham-chu-trinh tot dwangarbeid en levenslange verbanning veroordeeld omdat hij hetzelfde had gewaagd te zeggen, wat de onderkoning Hoang-cao-Khai later schreef in een algemeen geprezen geschrift.

De gouverneur-generaal heeft aan Pham-chu-trinh de vrijheid hergeven. Dat is goed, maar beter nog is het dat hij nauwkeurig heeft aangegeven welke inboorlingenpolitiek hij wenscht te volgen. Dat zal uitsluitend eene politiek van economische samenwerking zijn door het verstrekken van technisch onderwijs. Men zal met de Annamieten niet meer spreken van Mirabeau, Danton, Robespierre, van de rechten van den mensch, of van Lamartine, maar men wil er wevers, kunstdraaiers, handwerkslieden en beeldhouwers van maken. Men kan hiermede vrede hebben, daar dezen ons nuttig kunnen zijn, terwijl de anderen slechts schadelijk waren.

Het rooverwezen was een meer ingewikkeld vraagstuk. Wij hebben al genoeg gesproken van den Dé-Pham. Hij denkt er zelf blijkbaar ook zoo over daar hij het goed geacht heeft te verdwijnen. Of hij nu nog eens terugkeert of niet, hij zal voortaan slechts eene legende wezen. Wij hebben den man tot een belangrijke persoonlijkheid gemaakt door in dezen gewonen roover de verpersoonlijking te zien van eene dynastieke, nationale beweging. Indien nog weer eens een ander hoofd mocht opstaan, en de slechte elementen in de hooge streken om zich verzamelt door hun uitzicht op buit voor te spiegelen, zullen wij het wel laten den man door onze gesprekken, onze vrees en onze uiting van spijt met

een aureool te omgeven. Wij zullen de strijdkrachten van het protectoraat, militaire en politioneele, kalm hun nuttig werk laten verrichten, zonder dezen in hun arbeid door onze critiek te bemoeilijken.

Oost- en West-Indisch Literatuur-overzicht.

De Zending in Poso.

Onder het opschrift „De nieuw bekend geworden landen op Midden-Celebes", schrijft Dr. N. Adriani in het jongste Nr. van de Nederlandsche Zendingsbode over de zending in Posso. Terecht merkt Dr. A. op, dat van geen der grootste eilanden van onzen Archipel de kaart in den laatsten tijd zulke veranderingen heeft ondergaan, als die van Celebes. Dat het thans mogelijk is eene vrij goede kaart van Midden-Celebes te maken, is te danken aan het werk der laatste twintig jaren en hier mag, naast den arbeid van systematische landverkenning en landopneming door reizigers, regeeringsambtenaren en officieren, ook het werk der zending genoemd worden, dat in het laatst van 1892 te Posso is begonnen, door zendeling Alb. C. Kruyt.

Een der gewichtigste ontdekkingen die de zending op Midden-Celebes heeft gedaan, was deze, dat in eene breede strook lands aan weerszijden der Posso-rivier, verder rondom het Posso-meer en nog veel verder, over het hooge gebergte ten zuiden van het meer, tot vlak in de nabijheid van de Bone-golf, een complex van Inlandsche stammen woonde, die met geringe dialektische verschillen, dezelfde taal spraken, en ook nog wel wisten, dat zij van gemeenschappelijke afkomst waren. Voor de Zending is zoo iets van groot voordeel. Niets belemmert den zendeling zoozeer in de prediking van het Evangelie, dan dat hij op het terrein zijner werkzaamheid telkens andere talen, zeden en gewoonten aantreft, wat dikwijls medebrengt, dat de aldus verschillende volksstammen niet in vrede met elkander verkeeren.

Zendeling Kruyt heeft geruimen tijd alleen gestaan in die uitgestrekte landstreek, behalve dan dat het hem gelukte op eenige plaatsen Minahassische Christenen als onderwijzers en evangelisten geplaatst te krijgen. Eerst in 1904 kwam er een zendeling bij.

Men kan niet zeggen dat de zending overijld te werk is gegaan, want eerst met het jongste Kerstfeest hebben een kleine 200 Heidenen den Doop ontvangen, zoodat er nu op eenige plaatsen kleine Christen-gemeenten zijn ontstaan. Hierbij blijft het niet, want op onderscheidene dorpen hebben zich kleine groepen om dooponderricht aangemeld. Dr. Adriani koestert dan ook de hoop, dat over eenige jaren een belangrijk deel der Posso-streek Christen zal zijn geworden, maar acht het, met het oog op deze beginnende kerstening der Posso-landen, noodzakelijk, dat het aantal zendelingen aldaar wordt vermeerderd.

Rietsuiker-industrie.

Het jongste Nr. van het tijdschrift voor Economische geographie bevat een artikel over de rietsuiker-industrie op Java. Het is eigenlijk een uittreksel van het bekende werk van Mr. J. W. Ramaer, door dezen samengesteld ter gelegenheid van de Brusselsche tentoonstelling. De heer J. C. Ramaer leidt het boek van zijn naamgenoot in als volgt:

Een van de kurken, waarop ons bezit van Insulinde drijft, is de rietsuiker-industrie, die tegenwoordig op wetenschappelijke en intensieve wijze gedreven wordt, die aan velen in den lande groote inkomsten levert en die aan vele anderen, welke wellicht anders niet of niet zoo goed zouden slagen, ginds eene behoorlijke positie verschaft.

Deze industrie heeft boven de Europeesche beetwortelsuiker-industrie twee voordeelen: de goedkoope werkkrachten en het feit, dat er geen steenkolen noodig zijn, daar de ketels gestookt worden met het uitgeperste suikerriet. Daardoor kan de Javasuiker, niettegenstaande het verre vervoer naar Europa, hier met vrucht concurreeren tegen de beetwortelsuiker.

Koloniaal Museum.

Door het Koloniaal Museum te Haarlem is uitgegeven Bulletin No. 45, het verslag over het jaar 1909, met Bijlagen bevattend. Het is een interessant werk, hetwelk men niet kan nalaten geheel door te lezen wanneer men het ter hand neemt. Ditmaal wordt het geopend met een uitvoerige levensbeschrijving door de heeren J. E. Q. Bosz en F. K. van Iterson van den onvergetelijken directeur Dr. M. Greshoff, benevens een volledige lijst zijner geschriften.

Op blz. 43 van het verslag vinden wij ook een korte biographie van den heer F. P. Penard, die wij belangrijk genoeg achten om ze hier onverkort te laten volgen.

Den 4en September (1909) overleed te Paramaribo de heer Frederik Paul Penard, de oudste van de twee gebroeders, zoo welbekend door hunne geschriften. Hij is gestorven op den leeftijd van 33 jaren. Daar zijn er weinigen, die met gebroken krachten gelijk deze, 20 volle jaren onafgebroken werkzaam blijven. Want reeds op 13 jaren leeftijd was hij gedwongen de school te verlaten. Hij werd a self-made man, en een die wonder veel tot stand bracht. Het voorwerp van onafgebroken studie was zijn geboorteland en zoo werd Suriname ook door zijne studiën bekend verre buiten zijne grenzen.

Rechterhand bij den gemeenschappelijken literarischen arbeid, was de overledene met den nu overgebleven broeder ook de troost van een innig vereerde moeder. Aan haar werd hun eerste, in boekvorm verschenen werk opgedragen.

Hunne „Grepen uit de Natuurkunde", verschenen in de Surinamer, behelzen een volledig tractaat over de Surinaamsche zoölogie. Van hunne hand verschenen drie deelen over de „Menschetende aanbidders van de zonneslang". Deze werken, evenals hunne „Legenden van de Indianen", getuigen van hun nooit verzwakt geduld om uit den mond der onmondigen zelf hun denkwijze en traditie op te teekenen. Hun werk „Over de vogels van Guyana" is nog meer afgerond en vollediger. Het 2e deel is thans persklaar. *)

De photo's, die hunne werken versieren, zijn allen door hen zelven genomen. Aan verschillende inrichtingen, zooals het Rijksmuseum te Leiden, het Britsch Museum, het Museum te Demerara, schonken zij verzamelingen van door hen verzamelde eieren, vlinders en opgezette volgels.

Het werk, waaraan de overledene kort voor zijn dood de laatste hand gelegd heeft, zal eerlang door de goede zorgen zijns broeders, den heer Thomas E. Penard, in Amerika het licht zien.

Ruilhandel bij de Dajaks.

Het Augustus-Nr. van het zendingstijdschrift „De Katholieke Missiën", bevat een opstelletje over Ruilhandel bij de Bahau's van Midden-Borneo, door zendeling Ivo, die „aangesteld is over het Departement van ruilhandel en gratis-weggeven". Wij ontleenen daaraan het navolgende:

„De rijst die wij zelf gebruiken, en ook alles, wat noodig is voor de kippen, die wij hier tot ons levensonderhoud moeten hebben, ruilen wij in. Onze voorraad is dus grooter, naar gelang wij meerdere en betere ruilmiddelen hebben, en die bestaan vooral in petroleum en zout. Maar dat alleen is niet genoeg. Want een Bahau houdt ook erg veel van versierselen voor het lichaam, welke in verschillende artikelen bestaan, die in Holland als waardeloos worden ter zijde gelegd.

Vooreerst zijn koralen (kralen) buitengewoon gewild. Als die wat in hun smaak vallen, hebben zij er nog al veel voor over, om ze in hun bezit te krijgen. Maar men moet bij een Bahau niet met houten koralen aankomen, al zijn ze ook gekleurd, zwart, geel of bruin, want die willen zij dood eenvoudig niet. Blinkende koralen, vooral glazen, daar zijn zij dol op.

Dan kleederstof voor jasjes, broeken, sarongs en een mooi vrouwenschort dat gaat er ook in, hoor! Voor die schorten hebben zij het vooral gemunt op sterke kleuren; hoe meer en hoe vreemder kleuren des te mooier; onder de vijf of zes doen zij het niet. De voering is meestal wit; op die witte lap wordt midden in een vierkante lap genaaid, zoo bont mogelijk, aan den bovenkant een strook rooden baai, langs het middenpand drie of vier strookjes van verschillende kleur en dan nog langs de zijkanten en den zoom een strook, wederom van een andere kleur. Als al die lappen op elkaar zijn genaaid, dan is de ta'a klaar en de dames zijn er piekfijn mee gekleed.

Verder gebruiken wij nog als ruilmiddel kettinkjes en ringen, om aan arm of vingers te dragen, en andere snuisterijen, waarvan de Dajak nooit te veel heeft, maar die bij ons mettertijd wel eens op raken......

Weekblad voor Indië.

Inhoud van No. 13: Levensidealen, door V. d. M. — Bjornsterne Björnson. Naar het Zweedsch, van Ellen Key, door R. — De toekomst van Jong-Indië. III. Bij den dienst der douane, door M. v. Geuns.— Het ongeval met de „Noord-Brabant" (met platen), door W. J. v. d. Leemkolk. — De Julianafeesten te Amsterdam (met afb.) — Indische penkrassen (vervolg), door Ofoei. — De Paupers. Roman uit de Indo-Europeesche samenleving (vervolg), door Victor Ido. — Enz.

*) Dit 2e deel is sedert verschenen; in het Kol. Weekblad van weinige weken geleden, werd er door ons de aandacht op gevestigd.

De Indische Mercuur.

No. 33 bevat de volgende bijdragen: De rietsuikerindustrie in de verschillende landen van productie. VIII. Britsch-West-Indische eilanden, door H. C. Prinsen Geerligs. — Voorstel tot uniforme berekening der opbrengst aan suiker per bouw. — De Nederlandsche Brazieltabak-inschrijvingen. — Verslag van de Kamer van Koophandel te Amsterdam. — Wereldproductie in petroleum in 1909. — Kultuurberichten (De suikercampagne op Java. — De rijstoogst van Java. — De nieuwe Koelie-ordonnantie. — Indische rubber in Suriname. — Balata-industrie in Suriname. — De katoen-kultuur op Sint-Eustatius, enz.), — Kleine mededeelingen (Koloniaal Museum. — Cholera in Indië. — De Chineezen in Indië, enz.) — Financiëele berichten en verslagen, en de overige wekelijksche rubrieken.

Het productie-jaar 1909.

Het verslag van den President van de Javasche bank over het afgeloopen boekjaar bevat niet alleen financiëele geschiedenis, maar ook opgaven van de voornaamste landbouw- en minerale voortbrengselen in Nederlandsch-Indië.

Enkele dier gegevens volgen hieronder in ruwe omtrekken:

Voor de Javasuiker is het jaar 1909 in het algemeen zeer gunstig geweest.

De Delitabak is reeds vrij goed van de inzinking van het vorige jaar opgekomen. De Java-tabak daarentegen bleef veel ten achter bij het vorige record-jaar.

De productie van koffie ging wederom in deze gewesten achteruit; de thee geeft een beeld van gestagen vooruitgang.

Coprah werd over 1909 voor den inlander opnieuw een bron van rijke inkomsten.

De rijstoogst was in het algemeen in onze koloniën overvloedig, zoodat belangrijk minder rijst werd ingevoerd dan het voorgaande jaar.

De tinprijzen waren in den loop van het jaar beter dan in 1908; de petroleum- en goudindustrie namen ook wederom dit jaar in omvang en beteekenis toe; deze blijven echter voor verreweg het grootste gedeelte in handen van enkele maatschappijen, zoodat de bevolking onzer koloniën van deze producten niet veel anders bemerkt dan de betaling van werkloonen, waarin geen bekende veranderingen voorkwamen.

Ook aan de „rubberrage" wordt eene beschouwing gewijd, vooral ook in verband met het arbeidersvraagstuk.

„Het Christelijk Comité voor Indië" heeft het licht doen zien (te Wageningen bij J. Zomer) een Gids voor betrekkingen bij het Boschwezen in Nederl.-Indië.

Ten slotte wordt de aandacht gevestigd op een prachtwerk, getiteld: Ethnographica in het Museum van het Bataviaasch Genootschap van Kunsten en Wetenschappen te Batavia (Java), afgebeeld door J. W. Teillers. Plaat I-XII. Op dit plaatwerk met korten, verklarenden tekst, hopen wij de volgende week terug te komen.

Leestafel HEULSTRAAT 17.

Opgave van dagbladen en tijdschriften, ter lezing liggend in de leeszaal van het Hoofdbestuur van „Oost en West", Heulstraat No. 17, den Haag, welke dagelijks, Zon- en feestdagen uitgezonderd, geopend is van 's morgens 9 uur tot 6 uur 's namiddags.

Museum voor Land- en Volkenkunde, verslag van het jaar 1909.

Inlandsche landraadvoorzitters en Inl. bestuursambtenaren door F. Fokkens.

Acht dagen in de Padangsche bovenlanden door L. C. Westenenk.

Inl. ambtenaren ter Sumatra's Westkust no. 1.

Tijdschrift Minangkabau Vereeniging.

12e jaarverslag van den nationalen bond voor vreemdelingenverkeer in Nederland.

De Planter, Onze West, Sumatrapost, Sumatrabode, Javabode, Bataviaasch Nieuwsblad, De Padanger, De Sumatra Courant, De Surinamer Courant, Soerabaiasch Handelsblad, Nieuwe Soer. Crt., Deli Courant, Preangerbode, Javasche Courant, De Locomotief, 20 diverse Maleische bladen en tijdschriften.

Verscheidene periodieken, waaronder:

Hou en trou, Vrede door recht, De Stem van Indië, Tijdschrift voor economische geographie, Indologenblad, De Banier, Neerlandia, Jong Indië, De Boodschapper, Revue économique, Indische gids, Weekblad voor handeldrijvenden en industrieelen middenstand, Exportblad, Cultura, Deutsche Kolonial Zeitung, Sociaal Weekblad, Ned. Zendingsbode, Maandbericht van het Ned. Zendeling-genootschap, Indisch genootschap, Weekblad voor Ned.-Indië, Insulinde, Deutsche Wochenzeitung für Niederland und Belgien, en tal van andere brochures, jaarverslagen, enz. enz.

Vervolg opgave van bladen en tijdschriften welke nieuw ter lezing zijn gelegd in de Leeszaal, Laan v. Meerdervoort 195, Den Haag, die dagelijks, Zon- en feestdagen uitgezonderd, geopend is van 10 uur vóór- tot 6 uur namiddags.

De Javabode t/m 27 Juli '10;
Het Bat. Nieuwsblad, idem;
De Sumatrapost, idem;
De Locomotief t/m 26 idem;
Het Soer. Handelsblad, idem;
De Sumatrabode t/m 22 idem;
Tjahaja Sumatra idem;
Ned.-Ind. Effectenblad no. 29;
De Indische Mercuur no. 34;
Handelsberichten v/h Min v. Landb. no. 179;
Weekblad voor Indië no. 13;
Witte Kruisblad no. 12;
Maandblad voor de Vereen. v. Vrouwenkiesr. no. 10
Bandera Wolanda no. 60;
In den Kedaton te Jocjakarta, beschrijvende tekst door J. Groneman, met zestien groote foto's. In bruikleen afgestaan door een der leden.
Neerlandia no. 8;
Hollandsch Zuid-Afrika no. 2.

MEDEDEELINGEN.

Van het Dagel. Bestuur der Vereeniging.

Bij Koninklijk Besluit van 15 Augustus 1910 no. 28, zijn, als beschikking op ons rekest, goedgekeurd de in de Jaarlijksche Algemeene Vergadering van 9 Juli j.l. aangenomen aanvulling en wijziging onzer Statuten.

Van het Informatie-Bureau.

De Minister van Koloniën maakt bekend, dat doctoren in de rechts- of in de staatswetenschap ter beschikking van den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië kunnen worden gesteld, ten einde daar te lande geplaatst te worden bij den bureaudienst, daaronder begrepen de dienst ter griffie van het Hoog Gerechtshof en van Europeesche of inlandsche rechtbanken.

Zij zullen ook benoembaar zijn tot de betrekkingen genoemd in artikel 2 van het besluit op de Indische Bestuursopleiding (N e d e r l. S t a a t s b l. 1907 no. 71, I n d. S t a a t s b l. 1907 no. 230).

Aan de doctoren in de rechtswetenschap wordt dispensatie verleend van de sub a en b van artikel 1 van het Koninklijk Besluit van 21 Maart 1907, (N e d e r l. S t a t s b l. no. 75, I n d. S t a a t s b l. no. 264) aangegeven vereischten van benoembaarheid tot rechterlijke betrekkingen in Nederlandsch-Indië, met dien verstande, dat zij tot rechterlijke ambten eerst benoemd zullen kunnen worden, nadat zij drie jaren bij den bureaudienst, waarvoor zij worden uitgezonden, werkzaam zijn geweest, tenzij naar het oordeel der Indische Regeering, het belang van den dienst vordert, dat eerder tot de benoeming in een rechterlijk ambt worde overgegaan, in welk geval zij kan plaats hebben in den loop van het derde jaar.

Behalve overtocht naar Nederlandsch-Indië voor gouvernementsrekening als passagier der eerste kl. c. q. ook voor het wettig gezin, is aan de uitzending verbonden een voorloopig traktement van f 150 's maands, ingaande met den dag van aankomst te Batavia, en eene gratificatie voor uitrusting ten bedrage van f 1000. Bij voorloopige tewerkstelling in Indië wordt boven dat voorloopig traktement eene toelage van f 100 's maands toegekend.

Sollicitanten moeten zich vóór 1 September a. s. bij gezegeld request tot het Departement van Koloniën wenden, met overlegging van:

a. het diploma waarbij hun de graad van doctor in de rechts- of in de staatswetenschap is toegekend;

b. eene door den burgemeester hunner woonplaats afgegeven bewijs van goed maatschappelijk gedrag;

c. een bewijs dat zij tot geen militairen dienst verplicht zijn, of wel een bewijs aantoonende welke verplichtingen ten aanzien van den militairen dienst zij nog te vervullen hebben.

In het request moet worden opgegeven of de sollicitant gehuwd is en c. q. het aantal en den leeftijd zijner kinderen, alsmede of en, zoo ja, waar en in welke functie hij na zijne promotie is werkzaam geweest.

Zij, die ter beschikking van den Gouverneur-Generaal worden gesteld, zullen zich schriftelijk moeten verbinden tot onverwijlde terugbetaling van hetgeen aan hen en te hunnen behoeve ter zake van gratificatie voor uitrusting en van den overtocht naar Indië uit 's lands kas is voldaan, ingeval zij niet binnen den hun aan te wijzen termijn naar Indië vertrekken, de reis derwaarts moedwillig afbreken of binnen vijf jaren na aankomst op Java, anders dan tengevolge van wèlbewezen ziels- of lichaamsgebreken, buiten eigen toedoen ontstaan (ter beoordeeling van de Regeering), uit 's lands dienst worden ontslagen.

Geen uitzending heeft plaats dan nadat bij onderzoek door de geneeskundige commissie van het Departement van Koloniën gebleken is van physieke geschiktheid voor den Indischen dienst.

Het traktement is onderworpen aan eene korting van 2 pCt. ten behoeve van de burgerlijke pensioenen en van 5 pCt. voor de gewone bijdrage aan het weduwen- en weezenfonds voor burgerlijke ambtenaren in Nederlandsch-Indië. Bovendien is bij eerste indiensttreding te voldoen, ten behoeve van laatstgenoemd fonds, door gehuwden twee maanden en door ongehuwden éene maand traktement. Bij bevordering door gehuwden tweemaal het bedrag der verhooging over éene maand, door ongehuwden éénmaal. Bij huwelijk éene maand traktement.

Deze contributiën zijn te voldoen in twaalf maandelijksche termijnen. Eene contributie in eens is in geval van huwelijk nog verschuldigd, wegens verschil in leeftijd der echtgenooten, wanneer dat verschil meer dan negen jaren bedraagt.

No. 35. Donderdag 1 September 1910. 10de Jaargang.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

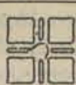
ORGAAN DER VEREENIGING OOST EN WEST

OPGERICHT DOOR KOLONEL G.E.V.L. VAN ZUYLEN, 21 MAART 1900.

„HET KOLONIAAL BELANG IS EEN ALGEMEEN-NEDERLANDSCH BELANG."

Abonnementsprijs per jaar:

Vrij aan huis of franco per post binnenland, bij vooruitbetaling	f 2.50
Voor Oost-Indië en het Buitenland	„ 4.—
Afzonderlijke nummers	„ 0.05

Prijs der Advertentiën:

Per regel	f 0.15
Bij plaatsing van 500 regels	„ 0.12½
„ „ „ 1000 „	„ 0.10

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie", en gezonden aan de Presidente: 7a HEERENGRACHT, DEN HAAG.

Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, *51 Verhulststraat.*

Voor *Advertentiën* tot de Drukkerij „LUCTOR ET EMERGO", **AMALIA VAN SOLMSSTRAAT**, *Telefoon 4424*, beiden DEN HAAG.

Inhoud van dit nummer.

Het Hoofddoel der Vereeniging is:

Het verspreiden van populaire kennis omtrent onze Indiën onder gansch het volk en het bevorderen der welvaart in die gewesten, om zoodoende en ook door het verleenen van onderlinge hulp, warme belangstelling en liefde te kweeken tusschen Nederland hier en ginds.

Het lidmaatschap bedraagt als minimum f 2.— 's jaars (voor Indië en het buitenland minstens f 2.50). *)

Zij die f 5.— of meer contribueeren of een gift in ééns schenken van f 100.—, zijn donateur(trice).

Aan alle donateurs en leden wordt kosteloos en franco het *Koloniaal Weekblad* **toegezonden.**

*) Zie inteeken-biljet op de achterzijde van den Omslag. Verzoeke dit ingevuld te zenden aan het adres van den Secretaris van het Hoofdbestuur **E. van Assen**, *Heulstraat 17, Den Haag.*

Inlandsche Huisvlijt op de Inlandsche Volksschool.

Zoo luidde de titel der boeiende rede j.l. Dinsdagmiddag door den heer D. van Hinloopen Labberton voor een zeer belangstellend publiek gehouden in de theesalon der Huisvlijttentoonstelling te Scheveningen.

Spreker begon met te zeggen, dat hij zeker, na de voordracht onlangs door Mevrouw Van Zuijlen—Tromp te dezer plaatse, naar aanleiding van het daar tentoongestelde, mocht aannemen dat het zijn toehoorders bekend is, hoe er in Indonesië velerlei mooie huisvlijtartikelen door de Inlanders vervaardigd worden.

Het verschil tusschen huisvlijt, kunstnijverheid en kleinkunst-industrie kan, meent hij, voor Insulinde niet in scherpe lijnen getrokken worden, wijl de eene vorm vaak na den anderen overgaat.

Verschil van meening heerscht betreffende de vraag of de kunstuitingen overblijfselen zijn eener hooge cultuur, van een oude beschaving, dan wel beginselen van een natuurvolk in zijn ontwikkelingsstadium.

Spreker is eerstgenoemde opvatting toegedaan, hetgeen hij grondt op het feit, dat de Indonesiër niet gelijk bij primitieve volken het geval is, de natuur tracht na te bootsen door het min of meer gebrekkig weergeven van de dierenwereld, zooals de tijdgenooten van den holenbeer in Europa en nog heden de Boschjesmannen dit doen zien, doch daarentegen een godsdienstige symboliek weergeeft, zij het dan ook dat deze slechts voor ingewijden duidelijk is. Ieder ornament heeft een speciale beteekenis, hetzij geluk aanbrengend, hetzij kwaad afwerend. Spreker licht dit met voorbeelden toe.

De Maleiër bijv. noemt dan ook een goedgeslaagd werkstuk niet „bagoes", wat gelijk zou staan met ons fraai, doch gebruikt daarvoor woorden als resep, remen, pantes, die een gansch andere gewaarwording weergeven, welke zijn mystiek gemoed bevredigt.

Verder legt spreker uit, hoe oudtijds de verschillende technieken werden gedreven, hoe het kunstambacht voornamelijk beoefend werd bij de huis- of hofhouding der vorsten, — hetgeen in geringe mate nog heden ten dage het geval is — hoe iedere vorst en daardoor iedere landstreek zijn eigen karakter op kunstnijverheid-gebied behield. Ook dit wordt met verschillende voorbeelden toegelicht en aangevuld.

Sprekend over de bevordering der Indonesische kunstnijverheid, wees de heer v. Hinloopen Labberton op het drievoudig belang, dat daarmee gediend wordt: 1o. het levendig houden en opheffen van zijn nationaal kunstbesef bij de Indonesiër; 2o. het economisch belang, en ten 3o. het zedelijk belang.

Het eerste ware z. i. te dienen door musea van de mooiste modellen van kunstnijverheid aan iedere streek eigen, in de Indische centra van kunstambacht.

Het tweede kan bevorderd worden door meerdere productie voor eigen gebruik; in dit opzicht achtte spr. een beweging als de Swadésji in Britsch-Indië gunstig, vooral als de vorsten en Inlandsche bestuursambtenaren, ook hunne vrouwen en dochters, het voorbeeld geven van practische voorliefde voor het eigen kunsthandwerk — en door uitvoer naar buiten, naar Europa en Amerika, waar spreker wees op het succesvol werk der Japanners voor de Europeesche markt.

Bij het derde punt vond spreker gelegenheid te wijzen op het streven van den Boeatan-Zendeling, P. Ducro, wiens leiding bij het batikatelier der vrouwengevangenis te Semarang ook in Indië zeer gewaardeerd wordt, niettegenstaande het onder zijn toezicht vervaardigde batikwerk niet geheel vrij is van de sporen zijner persoonlijke opvatting, terwijl toch de motieven volkomen Inl. zijn gehouden. En, dat de resultaten er van ook in Europa in den smaak vallen, bewijst het feit, dat de groote inzending ter Brusselsche tentoonstelling reeds geheel uitverkocht is.

Spreker vergat niet te wijzen op het gevaar, dat de Inlandsche producent voor onwetende Europeanen werkend, licht tot afroffelen, tot veronachtzamen van materiaal, en bewerking vervalt; een kwaad, dat reeds duidelijk hier en daar zichtbaar is. Daarom wenschte spreker de leiding in handen van bevoegde Inl. hoofden, gelijk reeds hier en daar het geval is, te meer daar de kunstnijveren over het algemeen ook geen koopmansgeest bezitten en niet gewend zijn aan geregeld werken. Ook hierin moeten zij met tact worden geleid. Er is in de eerste plaats behoefte aan een doeltreffende bedrijfsorganisatie. Spreker haalde hier het voorbeeld aan van den heer Petitjean, die millioenen in Tangerang gevlochten hoeden uitvoert. Hij noemde Oost en West te Batavia en Boeatan te 's-Gravenhage als verkoops-organisaties, de inrichting Djocjasche Kunstarbeid, de weverijen in Buitenzorg en Batavia (Pekajon) en de inlandsche coöperatie Tontonan te Soerabaja als kleine combinaties van bedrijfs- en verkoops-organisaties tegelijkertijd, echter te gering in aantal en omvang om op economisch gebied van eenig aanbelang te zijn.

Op den duur kan dit streven echter toenemen, meent spreker, vooral ook wanneer op de volksscholen huisvlijt beoefend wordt in aansluiting bij het volksleven in zijn eigen omgeving, dus niet in de vorm van cartonnage en dergelijke welke den Inlander vreemd zijn, doch vlechtwerk, om bijv. maar één tak van huisvlijt te noemen, die overal in Indonesië inheemsch is.

In Britsch-Indië zag spreker hoe op de scholen der Pariah's onder leiding van Miss Kofel een zeer goed gebruik gemaakt werd van palmblad en van klei-arbeid. Ook voor Java zou dit eene gelukkige aanvulling voor het betheoretisch Inlandsch onderwijs kunnen zijn.

Op ambachts- en kunstnijverheidsscholen worde de vaardigheid der meest bedrevenen, dan verder tot volkomenheid gebracht.

Voor meerdere bekendmaking en afzetgebieden zorge Boeatan in samenwerking met tentoonstellingen hier en elders.

Spreker besloot zijne belangrijke rede, waarvan hier slechts enkele punten zijn aangestipt, met de opmerking, dat op de Bruss. tentoonstelling de Inl. kunstnijverheid op den voorgrond is gesteld in de hoop dat daardoor meer algemeen belangstelling er voor zal worden gewekt. Dit doel is nu reeds in zooverre bereikt, dat de Inlandsche kunstnijveren, die daar werkzaam zijn, een buitengewoon toevloed van bezichtigers trekt, (men kan vaak over de hoofden loopen), zeker niet minder dan de Javaansch-Boedhistische kunst in 1900 te Parijs tentoongesteld, hetgeen toen tot gelukkig gevolg had, dat de regeering besloot die oudheden in hare bijzondere bescherming te nemen.

De heer G. Blees, secretaris van de Regelings-Commissie, dankte spreker, ook uit naam van alle aanwezigen, voor zijn Indonesische, zeer leerzame rede, die z. i. in haar subjectief karakter de meer objectieve beschouwingen der voordracht betreffende de Indonesische huisvlijt door mevr. v. Zuijlen-Tromp gehouden, zoo gelukkig aanvulde.

Uit de O.-I. Mail.

Daar de **cholera** vooral in de benedenstad Batavia blijft heerschen, is door een comité, bestaande uit Dr. C. D. Ouwehand, oudstaanwezend stadsgeneesheer, H. Biezeveld, directeur van de gemeentewerken, A. J. H. Eijken, controleur van de afd. Stad en Voorsteden, Raden Mas Ario Dhipokoesoemo, patih van de afdeeling Stad en Voorsteden, Khouw Kim An, kapitein der Chineezen, en Oemar Mangoes, kapitein der Arabieren, een pakkende cirulaire gericht tot de ingezetenen van Batavia, financiëele hulp vragende tot

de zoo hoognoodige verbetering van hygiënische toestanden in de armste wijken. De Bataviasche pers ondersteunt met warmte dit verzoek.

Zondagsrust.

Wij lezen in de Indische bladen:

Op last van den gouverneur-generaal heeft de eerste gouvernements-secretaris den chefs der departementen van de rekenkamer en de hoofden van gewestelijk bestuur verzocht den landvoogd in te lichten, hoe op de verschillende departementen en bureau's de Zondagsrust voor het Europeesch en inlandsch personeel is geregeld en hoe de ter zake bestaande regeling in de practijk wordt toegepast.

In het bijzonder wenscht de gouverneur-generaal kennis te nemen van de Zondagsdienstregeling voor het personeel bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen, den dienst der staatsspoorwegen en den post-, telegraaf- en telefoondienst, terwijl, wat laatstgenoemden dienstak betreft, toezending wordt gevraagd van een opgave van de Zondagen, waarop in het laatste jaar binnenkomende mails moesten worden behandeld.

Den verschillenden chefs is voorts in herinnering gebracht, dat de gouverneur-geneneraal uitdrukkelijk verlangt, dat de gouvernementsbureau's en werkplaatsen op Zondag gesloten zijn, indien althans geen besliste noodzakelijkheid bestaat om ze op dien dag gedeeltelijk open te stellen.

Naar aanleiding hiervan schrijft de heer M. van Geuns in De Week van 30 Juli in het Soer. Hblad onder den titel:

Meeresstille und glückliche Fahrt.

De gouverneur-generaal Idenburg verheugt zich in dit voorrecht. Het vaarwater waardoor hij het staatsschip koerst is rustig als een bergmeer.

Op zijn reis naar Indië moet Zijn Excellentie zeer gevoelig zijn gebleken voor zeeziekte. Is hier soms de verklaring te zoeken van het kalme commando dat hij voert? Is de landvoogd — of in mijn beeldspraak: de vlootvoogd — bang voor een gederangeerde maag, teweeggebracht door een gederangeerde zee?

„Les extrêmes se touchent". Laat ons dit woord wijzigen in „les extrêmes se suivent". Met welk een vastberadenheid, drift, ja, overmoed betrad des heeren Idenburgs voorganger de commandobrug! Welke forsche rukken werden aan het stuurrad gedaan! Hoe kolkte, schuimde, spatte het bij het voorschip! Hoe deinde het in het water dat aan rust gewend was!

En thans de commandant Idenburg. Leek 't schip van staat onder Van Heutsz een soort van Dreadnought, die onbevreesd, bijna tartend, stormen tegemoet stoomde, thans lijkt het een jacht, het bevallige jacht Insulinde, dat bij voorkeur booze zeeën mijdt.

Wèl is de verandering groot. Nauwelijks stond Van Heutsz op de brug, of zijn knetterende commandostem deed het scheepsvolk opschrikken en alle hens zich reppen. Dit anders en dàt anders — en gauw ook voor den duivel! Dat moet uit zijn met dat dondersche geslabak, met dat lamlendige achtmijls-vaartje. Nom de nom (of op zijn Hollandsch) — ik zal die slaapmutsen wel wakker krijgen.

En zoo voort.

Ik weet niet of de heer Idenburg een Goudsche pijp rookt, maar je zou het haast denken. Je kunt je althans den commandant voorstellen met zoo'n rooktuig in den mond. Het schip glijdt door het water, zooals op zomeravonden een roeiboot waarmee je uit spelevaren bent. De bemanning hoort geen ruw woord, geen hard commando, geen uiting van drift. Zij vormt één groot gezin, dat in de week niet al te hard werkt en des Zondags hard rust.

Vooral die rust is een zaak van belang. Van Heutsz wilde vóór alles, dat de ambtenaren zouden arbeiden, Idenburg wenscht — neen hij verlangt! — dat zij des Zondags zullen rusten.

Indramajoe West.

Betreffende den verkoopsprijs van het particuliere land Indramajoe-West, schrijft het Bat. Nieuwsblad met zekerheid te kunnen mededeelen:

Het land is door eigenaren voor drie en een half millioen gulden aangeboden, kort nadat een gelijke aanbieding betreffende Kandaghaoer voor denzelfden prijs door den minister van koloniën voorloopig was geaccepteerd.

Z. Exc. kon de gezamenlijke 7 mill. niet op één suppletoire begrooting onderbrengen. Eigenaren boden daarop aan hun bod tot 1 November 1910 te handhaven, welke preferentie door de regeering in Nederland aanvaard is.

Een Inspectie-reis.

Volgens de Ind. bladen zou de dir. v. gouv.bedr. in de eerste helft van de maand Aug. op dienstreis gaan. Hij gaat dan eerst de zoutverkooppakhuizen te Tjilatjap bezoeken en verder naar Madoera, teneinde aldaar zaken met betrekking tot het zoutmonopolie te behandelen.

Tijdens zijn verblijf op Madoera zou hij de zoutaanmaak bezichtigen.

Belangrijke meeningen op Koloniaal gebied.

De heer E. F. E. Douwes Dekker publiceert in het Bat. Nieuwsblad een reeks „interviews" van koloniale specialiteiten in Europa. Aan dat van den heer H. van Kol ontleenen wij het volgende.

„En dus blijf ik sterk in mijn overtuiging, dat de erkenning der Indische rechtspersoonlijkheid alsnog zal moeten plaats hebben, heel wat meer beteekenis hebbende tevens dan die van een eenvoudig middel om Indische leeningen mogelijk te maken. Integendeel: de erkenning der rechtspersoonlijkheid, de uitdrukkelijke, ontwijfelbaar vaststaande erkenning, is een politieke daad van wijde strekking: zij luidt in het tijdperk dat men met ernst zich gaat bewegen in de richting om aan Indië zelfbestuur te schenken.

Deze meening is niet te dekken met de opvattingen der regeering, zooals die te vinden zijn in de door minister Idenburg ingediende wetsontwerpen tot wijziging van de Indische comptabiliteitswet en het Indische regeeringsreglement.

Dat laat zich denken. De minister heeft, naar mijn oordeel, door een al te vluchtige behandeling van de stof, toen verwachtingen gewekt, die niet verwezenlijkt konden worden, en niet verwezenlijkt zijn tot dusver. Wie toen verwacht mocht hebben dat men nu weldra komen zou tot rechtspersoonlijkheid van Indië, tot het sluiten van koloniale leeningen tot meerdere financiëele bevoegdheid, tot toekenning van het begrootingsrecht, moet bedrogen zijn uitgekomen. Geen van deze punten is toen door den minister zoo afgerond behandeld geworden, dat men aanleiding kon hebben om te verwachten dat de ernstige bedoeling voorzat om deze verschillende belangrijke onderwerpen eens voor al bij de wet te regelen.

De minister sprak in de memorie van toelichting zelfs van aansturen op Indië's politieke zelfstandigheid.

Ja zeker, en de minister scheen die zelfstandigheid dan zoo te begrijpen, dat een gezagverplaatsing van de tweede kamer voor de bureaucratische ambtenarij in Indië, daartoe voldoende zou zijn. Knotting van de macht der kamer, uitbreiding van de macht der Indische ambtenaren, d.i. van de Indische secretarie en den minister van koloniën zelf. Versterking der bureaucratie dus en verslapping van het kamertoezicht. Ik geloof niet dat dit een ruil zou zijn waarmede Indië geluk gewenscht zou moeten worden. Wat zou men toch krijgen? Geen zelfstandigheid van Indië, maar een zelfstandigheid van de gecentraliseerde Indische regeering. Daarop moeten de ware vrienden van Indië niet werken. Onze democratische beginselen moeten de oplossing van dit probleem zoeken in de richting eener vervanging van het Europeesche bestuurselement door bestuurders uit de eigenlijke koloniale inwoners, wier medezeggenschap in de behartiging hunner belangen geschonken moet worden. En eerst dan moet men de koloniale regeering tot emancipatie brengen wanneer de ernstige wil en het doelbewuste vermogen daar zijn om tevens deze regeering om te vormen te doen uitgroeien tot een geheel ander orgaan, namelijk tot het natuurlijk orgaan van de koloniale bevolking. En daar zijn wij helaas nog verre van verwijderd! Men heeft zich thans integendeel nog zelfs geen klaar denkbeeld gevormd van de wijze waarop deze noodige ontwikkeling zou mogelijk zijn. En dan is het maar wenschelijk om van vooruitziende koloniale politiek niet te reppen. Al wat de wetsontwerpen tot wijziging van Indische comptabiliteitswet en regeerings-reglement schijnen beoogd te hebben, is naar mijn gevoelen, Indië in de gelegenheid te stellen leeningen te sluiten, buiten verantwoordelijkheid van Nederland.

Bedrijfsboekhouding.

Nu de bedrijfsboekhouding op het marine-etablissement is ingevoerd, kan naar het inzien van den commandant der Zeemacht verrekening van rechtstreeksche verstrekkingen uit de marinemagazijnen aan de vloot en aan eigen diensten van het departement van marine niet uitblijven. De algemeene rekenkamer heeft verklaard, dit inzicht niet te kunnen deelen: verrekening naar den nieuwen trant acht zij in casu noodig, noch wenschelijk. Anders heeft de landvoogd er echter over gedacht, die — naar het Soer. H.blad verneemt, met den vlootvoogd de verrekeningen in kwestie met 1 Januari 1911 wil doen aanvangen, en den minister van koloniën heeft verzocht, bij al dien hij dezelfde zienswijze is toegedaan, bij de ontwerpbegrooting voor het volgend jaar met het voorstel van den marine departementschef rekening te willen houden.

Wanneer aldus geschiedt, zal de bedrijfsboekhouding op het etablissement voor haar algeheele toepassing nog één moeilijkheid hebben te overwinnen. Er zal namelijk nog moeten worden verkregen dat verrekeningen als hier bedoeld — door middel van kostprijsberekeningen — ook worde toegepast bij rechtstreeksche verstrekkingen uit de marine-magazijnen aan diensten, ressorteerende onder andere departementen. Daarvoor zal artikel 36 der Indische comptabiliteitswet moeten worden afgeschaft, welke afschaffing bereids in overweging is genomen.

Een billijke eisch.

Door de toekenning met ingang van dit jaar, van eenigszins betere geldelijke vooruitzichten aan de controleurs bij het binnenlandsch bestuur, zijn de gewestelijke secretarissen, die meestal uit het korps controleurs worden gerecruteerd, in minder gunstige conditie geraakt, wat uit den aard der zaak reclames van hunne zijde heeft uitgelokt. Waar de billijkheid dier reclame moeilijk te ontkennen valt, zal daaraan, naar de Javabode vernam, door het Opperbestuur wel gevolg worden gegeven en ook voor de secretarissen de nieuwe traktementsregeling geacht worden te zijn in werking getreden met 1 Januari j.l.

Tractementen bij den Postdienst.

De tractements-verhoogingen, welke tengevolge van de reorganisatie van den post- en telegraafdienst aan het personeel zouden worden toegekend, zijn door den hoofdinspecteur, chef van den post-, telegraaf- en telefoondienst, reeds thans verleend, ofschoon het overleg met de rekenkamer nog niet afgeloopen is en nog wel een jaar zou kunnen duren.

Voor een groote categorie van personen beteekent dit een belangrijken toeslag op hun inkomsten, merkt het Bat. Nieusblad op.

„De Rechte Lijn".

Om verschillende redenen is de opvoering van het tooneelstuk „De rechte lijn" te Soerabaja een evenement geweest, schrijft de Javabode. Immers daar werd in Indië een werk opgevoerd, een Indisch stuk, waarbij de auteur zelf, een Indischman, tegenwoordig was. En Nederland's eerste tooneelspeler vervulde de hoofdrol.

Dat alles is heel verblijdend, bewijst weer eens, dat het kunstleven in Indië, uit de spreekwoordelijken slaap reeds eenige jaren geleden gewekt, doch zich nog steeds de oogen uitwrijvende en zich rekkende, langzamerhand geheel wakker wordt. Natuurlijk is het grootendeels aan het toeval te danken, dat alles te Soerabaja zoo samenviel. Ware Bouwmeester in Holland niet miskend had Fabricius niet naar Indië terugverlangd, veel van het treffende dezer voorstelling ware verloren gegaan. En toch, nu in Soerabaja een Indisch stuk van een Indischman een goede opvoering genoot, nu de kunstkring ten onzent zoo krachtig aan het werk is en blijft, nu goede concerten, goede voorstellingen, talrijker worden, begroeten wij de Indische première van „De rechte lijn" als een zeer welkome gebeurtenis in de reeks van kunstgebeurtenissen. En Indië is den heer Fabricius dank verschuldigd, ook wijl in het moederland nimmer vergeten wordt, dat zijn stukken zijn stukken van een Indischman.

De Indische pers in het algemeen beoordeelt zoowel het stuk als de vertolking zeer gunstig.

Krak krak

Het Soer Handelsblad schrijft:

In Sjanghai openbaar zich reeds de nawerking van de rubber-bubble; negen inlandsche banken zijn fout gegaan, hoofdzakelijk wegens het speculeeren in rubberaandeelen, terwijl drie beheerders achter de traliën zijn gezet.

Onverwacht komen deze déconfitures niet. In onze courant van 12 Juli j.l. vertelden wij aan de hand van een particulier schrijven het een en ander over te Sjanghai geleden verliezen, waar bijv. aandeelen in het land Limburg — ver boven de nominale waarde verkocht — een koers haalden van 1600 procent, om vervolgens te dalen tot 400 procent, waardoor millioenen taels verloren werden.

Ook herinnert men zich het geval van den Chinees, die, omdat de prijzen van riksjabanden zoo in de hoogte gingen, rubberaandeelen moest hebben; immers dat moest een goed zaakje zijn.

In de toekomst zal men — het kan niet uitblijven — ook elders zoo'n krach waarnemen. Uit Londen komt mede reeds een verdacht bericht.

PERSONALIA.

Generaal Van Daalen.

Generaal Van Daalen is benoemd tot legercommandant.

Den 13en Juni kwam generaal Van der Willigen te overlijden. Zes weken heeft het dus geduurd, alvorens het koninklijk besluit de benoeming van zijn opvolger bevattend, werd geslagen. Dit is niet lang, wanneer men in aanmerking neemt, het gewicht der benoeming en de omstandigheid, dat de betreffende adviezen in Indië moesten worden opgemaakt en naar Nederland gezonden. Tot veel en langdurig overwegen heeft deze benoeming dan ook blijkbaar geen aanleiding behoeven te geven.

Zij lag trouwens, gelijk wij reeds in ons blad van 18 Juni opmerkten, vrijwel voor de hand en de motieven, welke volgens sommigen haar in den weg zouden staan, hielden, wij zetten het toen eveneens uiteen, geen steek.

Generaal Van Daalen is geboren in 1863; zijn schitterende staat van dienst behoeft hier niet in herinnering te worden gebracht, wie de Indische krijgsgeschiedenis der laatste tien jaren, zij het nog zoo oppervlakkig, kent, weet af van zijn krijgsdaden en van zijn verdiende, schier weergaloos snelle promotie. Enkele data doen wij hier echter volgen:

In 1883, na de K. M. A. te Breda te hebben afgeloopen, tot 2e luitenant bij de artillerie in Ned.-Indië bevorderd, werd hij in 1888 1e luitenant in 1894 kapitein, in 1901 majoor, in 1903 luitenant-kolonel, in 1905 kolonel, in 1907 generaal-majoor en in 1909 luitenant-generaal.

Generaal Van Daalen is een militair, geheel te velde gevormd en die bij de vervulling van het legercommando, dat in den laatsten tijd veelal aan personen was toevertrouwd, die meer van den dienst op de bureau's hadden gezien, allicht een eigen kijken op vele toestanden, menschen en dingen meebrengen. Hij is een persoonlijkheid, schreven wij vroeger; iemand, kunnen wij er bijvoegen, met groot plichtsbesef en wilskracht, die voor geen moeilijkheden uitwijkt.

Het tijdperk van zijn commandement, daar kan men zeker van zijn, zal geen onbeteekenend karakter dragen, zegt de J a v a b o d e.

Het B a t. N b l a d spreekt het vermoeden uit, dat de nieuwe legercommandant niet langer dan 2 jaar dit ambt zal vervullen.

Het N i e u w v/d D a g v. N.-I. zegt, dat het verleden van generaal v. D. zulk een vermoeden geenszins wettigt; dit blad heeft een hooger denkbeeld van diens activiteit.

Door de benoeming van generaal Van Daalen tot het legercommando, komt het zoo belangrijk ambt van chef van den generalen staf weer open.

Hoe zal in deze vacature worden voorzien? vraagt de J a v a b o d e. Zal een der tegenwoordige generaal-majoors stafgeneraal worden, of zal bij de noodzakelijk geworden promotie tot opperofficier een kolonel direct tot generaal, chef van den generalen staf worden benoemd?

Het hangt grootendeels van den nieuw benoemden legercommandant af, wiens advies en voorstellen natuurlijk nog moeten worden afgewacht door de Regeering. Hrt zal dus nog een poosje kunnen duren.

Aan het hoofd van de ranglijst der kolonels staat thans kolonel V a n d e r M a a t e n. Op dezen volgen, kolonel D e V o s, (genie), en kolonel S w a r t de gouverneur van Atjeh. Dan volgt kolonel K r o n o u e r.

Directeur van Justitie.

Het is, naar de J a v a b o d e verneemt, zoo goed als zeker, dat Mr. J. Reepmaker, thans vice-president van het Hoog Gerechtshof, tot directeur van Justitie zal worden benoemd.

Het benoemingsbesluit kan echter niet vóór de helft van deze maand worden verwacht.

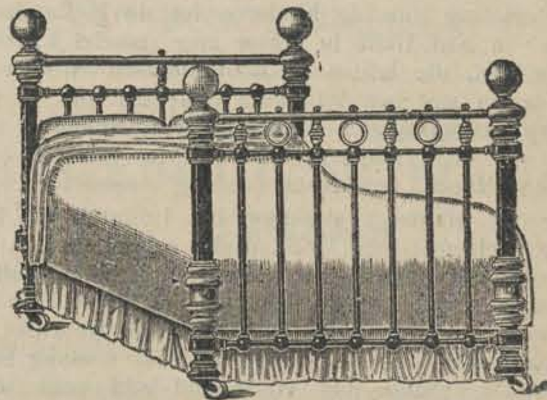
Twee Gedelegeerden.

Voor het opiumcongres in Den Haag te houden, vertrekken de hoofdinspecteur der opiumregie A. A. de Jongh en de adjunct-inspecteur W. G. v. Wettum naar Nederland.

In December worden zij te Batavia terug verwacht, zoo lezen wij in het B a t N i e u w s b l.

Stopping-power.

Ter vervanging van den kapitein H. Christoffel, die in deze maand met het stoomschip Vondel herwaarts terugkeert, is de met verlof in Nederland vertoevende majoor der infanterie G. H. Dijkstra, aangewezen om zitting te nemen in de commissie, in zake de stopping-power der kogels van de 6.5 m.M. geweren en karabijnen.

Afscheid van den heer M. Vierhout.

In D e L o c o m o t i e f van 30 Juli vinden wij een lang afscheidsartikel van den heer H. Vierpout, die als hoofdredacteur van dat blad vervangen is door de heer J. Stokvis.

Wij ontleenen daaraan de volgende alinea:

„In het algemeen staat Indië er op dit oogenblik beter voor, dan toen ik in 1903 hier voet aan wal zette. Van een „inzinking van Java" kan men op het oogenblik niet spreken. Maar van een opkomst? Nog lang niet. Nog steeds berust onze kolonisatie hier op een onderste volkslaag zonder eenig financieel weerstandvermogen; nog steeds vloeien de hier aan den grond ontwoekerde millioenen naar Nederland af, terwijl Nederland niet alleen geen cent voor Indië overheeft, doch aan Indië nog steeds de beloofde financiëele zelfstandigheid onthoudt, whardoor het op onderpand van zijne uit de gewone jaarlijksche inkomsten bekostigde bezittingen, de sommen kunnen leenen, noodig voor de economische en intellectueele opheffing van den inlander; nog steeds laat men, door onthouding van het meest elementaire onderricht, den inlander ten prooi aan een levensbeschouwing welke hem van de hand in den tand doet leven en waardoor hem alle kracht ontbreekt om zijn gerechte aandeel op te eischen van hetgeen zijn grond en zijn arbeid opleveren. In al dit kwaad komt wel eenige verbetering, maar hoe weinig en hoe langzaam! En welke hoop is er op eene radicale verandering in dezen slakkengang?"

Het B a t. N i e u w s b l. dit afscheidswoord roemende, knoopt daaraan de hoop vast, dat de heer Vierhout ook in Nederland ijverig voor Indië zal werken.

WAT DE INLANDER ZEGT.

Over het Studiefonds te Kota Gedang (Padangsche Bovenlanden-Gouvernem. van de Westkust van Sumatra). In het K o l o n i a a l W e e k b l a d van 10 Februari van dit jaar no. 6, werd reeds mededeeling gedaan van het feit, dat te Kota Gedang, bij Fort de Kock, eene „Studiefonds" was opgericht.

De oprichting dezer instelling, de eerste in haar soort, in het land van het oude Menangkabau, werd door de geheele bevolking van Sumatra's Westkust met groote vreugde begroet.

Sedert werden de Statuten der Vereeniging, voorkomende in no. 31 van de Boemi Poetra door de Indische Regeering goedgekeurd, terwijl het Huishoudelijk Reglement werd opgenomen in gemeld weekblad no. 36 van dit jaar.

Aan de circulaire, welke door het bestuur der Vereeniging destijds, vóór de oprichting der instelling werd verspreid en die eenige aanwijzing gaf met betrekking tot haar streven en werken, is het navolgende ontleend.

Wetenschap, zegt die rondbrief, is een begin van rijkdom.

Een wetenschappelijk ontwikkeld mensch heeft geen broodsgebrek.

Die wetenschap wordt bij de Westersche rassen geleerd in de school; men treft bij hen dan ook aan onderwijsinrichtingen voor elken tak van wetenschap, als Landbouw-, Ambachts- en Handelsscholen, enz.

Verder kan men zich op hoogere scholen bekwamen in de Rechtswetenschappen, in de Medicijnen, in de Theologie, in Taal- en Letterkunde, Wijsbegeerte en zoo voort.

Ook zijn er in de westersche maatschappijen weeshuizen, waarin aan de weezen goed onderricht wordt gegeven.

In de inlandsche maatschappijen treft men dergelijke instellingen niet aan.

Wel zijn er in Ned.-Indië verschillende onderwijsinrichtingen, maar op de lagere scholen reeds worden jaarlijks honderden kinderen door den onderwijzer afgewezen wegens gebrek aan ruimte.

Wil de Inlander zich bekwamen in welk onderdeel van de wetenschap ook, dan is voor hem de kennis van de Nederlandsche taal noodzakelijk.

De toelating van de kinderen tot de Hollandsche scholen in Ned.-Indië is echter zeer moeielijk, vooral voor hen, die buiten de hoofdplaatsen wonen en teineinde nu met een minimum onkosten aan de inlandsche bevolking ter Westkust van Sumatra de kennis der Nederlandsche taal bij te brengen, is het „Studiefonds van Kota Gedang" opgericht.

Daar ter plaatse, zal, door het initiatief van het inlandsch element een Hollandsche school in het leven worden geroepen, waar, zoo mogelijk, hetzelfde leerplan gevolgd zal worden, als dat hetwelk op de gouvernements Hollandsche school wordt gebruikt.

De leerlingen, die de school te Kota Gedang zullen verlaten, zullen dan voorbereid zijn voor de examens, die moeten worden afgelegd ter verkrijging van de diploma's voor het Klein-Ambtenaarsexamen, voor de toelating tot de Doktor-Djawa-, Wilhelmina- en Landbouwschool, enz.

Zoolang over geen voldoende Nederlandsche onderwijskrachten kan worden beschikt, zal men het onderwijs opdragen aan landgenooten, die de Nederlandsche taal machtig zijn en die voor de goede vervulling hunner taak vooraf, gedurende een of twee jaar, naar Nederland zullen worden gezonden, ter verkrijging van een diploma als onderwijzer.

Het lidmaatschap der Vereeniging geeft het recht de kinderen op de school te Kota Gedang te plaatsen, terwijl de kinderen uit den omtrek bij onderwijzers in huis kunnen worden opgenomen, waarvoor dan door de Vereeniging tien gulden per kind en per maand wordt vergoed.

Eveneens komen de kosten van studie voor de onderwijzers in Nederland ten laste der vereeniging.

De leden van de Vereeniging, die in dienst zijn van het gouvernement, staan maandelijks drie pCt. van hunne inkomsten af aan de Vereeniging; voor hen, die niet in den Staatsdienst zijn, wordt dit bedrag berekend door eene commissie en naar gelang van de inkomsten, welke zij genieten.

Dit geld wordt besteed voor de onderwijzers in Nederland.

Is het aantal onderwijzers voldoende, dan zal er op worden aangestuurd, dat men ook in andere richting kan worden opgeleid als voor den handel, voor geneeskundige, rechtskundige, ingenieur, officier, enz.

Zij, die in Nederland teruggekeerd, en in Staatsdienst geplaatst zijn, storten, zoodra zij inkomsten genieten, 25 pCt. daarvan in de kas van het Studiefonds, n.l. a. 20 pCt. tot afbetaling van schuld; b. 3 pCt. voor het uitzendingsfonds; c. 2 pCt. als winst voor de vereeniging.

Op dit oogenblik komen drie leerlingen van Kota Gedang in aanmerking om naar Nederland te worden gezonden op den navolgenden voet. *)

De onkosten voor het verblijf in Nederland worden berekend op 50 gulden 's maands per leerling, gedurende 2 jaren, of te samen 1200 gulden.

Er wordt op gerekend dat de onderwijzers, bij terugkeer en zoodra zij in functie zullen zijn, f 200 per maand zullen genieten.

Over boterbereiding ter Westkust van Sumatra. — Door Soetan Saripada Djaksa (inlandsch officier v. Justitie bij een Landraad) van Kajoe Tanam, is een gelukkige proef genomen door uit de melk van karbouwen en inlandsche koebeesten een bruikbare soort boter te bereiden.

Volgens den smaak van verschillende personen, wien het product ter proeving werd gegeven, deed de kwaliteit in geen enkel opzicht onder voor de eerste soort boter, welke uit Bengalen en Arabië wordt betrokken en die door de meeste Mohamedanen wordt gebruikt.

Het ligt thans in de bedoeling het nieuwe product, na de vastenmaand in dit jaar, te brengen op de Tentoonstelling, die dit jaar ter hoofdplaats Padang zal worden gehouden en wil men op die wijze trachten de kennis der bereiding onder het groote inlandsche publiek te brengen.

*) Volgens ontvangen mededeeling zijn de heeren Roestani en Kahar Masjhoer reeds naar Nederland vertrokken.

WAT DE CHINEES VERTELT.

De uitg. van de Pembrita Tjoeng Wa (= de Chin. Berichtgever) is gestaakt. Volgens mededeeling voorkomende in de Pembrita Makassar van 7 Mei 1910 no. 61 is de uitgifte van de Pembrita Tjoeng Wa, het Orgaan der Jong-Chineesche Beweging in N.-Indië en welk blad te Hongkong werd uitgegeven, gestaakt.

Dit bericht is door allen, die eenigszins belangstellen in de Jong-Chineesche beweging en hare actie volgen, met leedwezen vernomen.

In een afzonderlijk schrijven licht de administrateur van het blad, de heer Mac Yut Son, de oorzaak van den genomen maatregel toe.

Daaruit blijkt, dat bij de oprichting van de Pembrita Tjoeng Wa, beoogd werd, den band tusschen de Chineesche emigranten en het Moederland te versterken, doch dat, vooral sedert het laatste jaar, werd waargenomen, dat bij de Staatkundige oproerige bewegingen, die in Groot-China plaats grijpen, vele emigranten meer neiging toonen naar de omverwerping van het wettig gezag, in stede van het te steunen en dat de Redactie van het blad aan de actie niet wenscht mede te doen.

Voorts had de Redactie te kampen met moeilijkheden bij de vertalingen van stukken, die op de bureaux binnenkwamen, terwijl de betaling der abonnementsgelden te wenschen overliet.

Het blad is dus hoofdzakelijk om redenen van politieken en materieelen aard opgegeven.

Wellicht dat bijaldien betere tijden aanbreken, wederom tot de uitgifte daarvan kan worden overgegaan.

Van Peking naar Honan. — Aan de „Ho Po" van 22 en 15 Juni j.l. nos. 372 en 373, werd het navolgende ontleend.

Geen land heeft op dit oogenblik meer belang bij den aanleg van goede spoorwegen en van een goed spoorwegnet dan Groot-China.

Op een weeken en zachten bodem, zooals in Midden-China over het algemeen wordt aangetroffen, kunnen geen behoorlijke straatwegen en bruggen worden aangelegd en tevens behoorlijk onderhouden.

Dit leidt tot eene gebrekkige onderlinge communicatie tusschen steden en dorpen en maakt de levensvoorwaarden voor de bevolking zeer duur.

In den drogen tijd zijn de wegen bruikbaar en is het goederen transport niet duur.

Per ton wordt per voertuig van Honanfu naar Sianfu f 0.30 per mijl betaald.

In den regentijd echter moet het goederenvervoer weken lang worden gestaakt, doordien de wegen dan zoodanig doorweekt zijn, dat het onmogelijk is daarvan per voertuig gebruik te maken.

Welk een voorspoed een spoorweg in China kan aanbrengen bewijst de lijn Peking-Hankau.

Zoodra was die lijn niet in gebruik genomen of links en rechts van den weg zag men, met vrij grooten spoed, het land in ontwikkeling komen en de prijzen der dagelijksche levensmiddelen dalen.

Om en bij de spoorwegstations verrezen dorpen met behoorlijke woningen, winkels en eethuizen en de uitvoer van steenkolen nam toe.

Vooral in de provincie Shansi is een uitgestrekt steenkolenveld aanwezig, hetgeen nog geheel en al braak ligt en dat men door zijlijnen van den spoorweg wil trachten te bereiken.

Voor de bevolking was de spoorweg Peking-Hankau een zegen.

Sedert dien tijd werden de producten des lands, die vroeger tot eigen gebruik dienden, op de omliggende markten en zelfs te Peking gebracht, waar zij tegen behoorlijken prijs van de hand kunnen worden gezet, met het gelukkig gevolg dat men thans overal een zekeren welstand kan waarnemen.

Van de in Groot-China aangelegde spoorwegen in de lijn Peking-Hankau wel de voordeeligste.

De exploitatie is nog verre van ernstig, maar dit feit vindt een oorzaak in de weinige vertrouwbaarheid der daarbij Chineesche geëmployeerden, in wier zakken nog te veel geld op onregelmatige wijze terecht komt.

De grootste brug in die lijn is gelegd over de Honghorivier en lang 10.000 voet.

Zij is vervaardigd door den Belgischen ingenieur Jean Jadot.

De veiligheid op de lijn laat te wenschen over.

Elken nacht hebben er kleine diefstallen van ijzeren schroeven en schroefbouten plaats en dat zulks van geen geringen omvang is, bewijst wel het groot aantal ijzeren voorwerpen van die soort dat jaarlijks ontvreemd wordt en dat geschat wordt op 60.000 schroeven en 10.000 ijzeren bouten.

FEUILLETON.

Wat er van de pamorsmeedkunst worden zal? *)

Kjahi Karja di Krama, de empoe van het vorstenhuis Pakoealam, heeft voor Z. H. hertog Johann Albrecht van Mecklenburg, behalve den sabel, die voortreffelijk gesmeed is met het pamor-motief beras (of wos) woetah, nog drie kerissen vervaardigd, die de hertog aan zijn gevolg vereerde. Ik heb daarmede geen bemoeienis gehad. Pangéran Arja Nata di Radja, de oom van Kangdjeng pangérang adipati arja praboe Soerja di Laga, heeft dat bezorgd, en Z. H. de hertog heeft en empoe en zijn helpers, den goudsmid en den houtsnijder, vorstelijk betaald.

De sabel is nu nog in bewerking bij den goudsmid, die evenals andere Javaansche kemasan's en hun Hindoevoorgangers van vroeger eeuwen, de kunst verstaat van met z u i v e r goud te werken, die zijn Europeesche vakgenooten niet bezitten.

Toen ik in 1890 te Arnhem uit den eenigen mij toebehoorenden zwaren ring uit den Hindoe-tijd, die geen inschrift of ander graveersel vertoonde, de anderen schonk ik met al mijn toenmalige ethnografica (op vier meestwaardige kerissen na, die eerst na mijn dood aan het museum zullen overgaan) aan het Rijk's Ethnografisch Museum — een zegelring liet maken, verklaarde de eerste goudsmid van die stad, dat niet te kunnen doen zonder dat goud door alliage te versterken, en toen was die ring nog zoo broos, dat ik hem tot twee malen toe met nog meer alliage heb moeten laten herstellen.

De hertog zal later zien hoe de Pakoealamansche kemassan den pamorsabel met g e z u i v e r d sovereign-goud heeft weten te versieren.

Maar... nu heb ik voor den wapensmid geen werk meer.

Vóór enkele dagen voltooide hij voor mij twee kleinere vrouwe-kerissen, de eene voor een Haagsche jonge dame, die op haar rondreis over Java mij bezocht om van die edele kunstnijverheid wat te zien; de andere door mij voor een andere dame bestemd, aan wie ik groote verplichtingen had, en t o e n moest ik den nijveren man meedeelen, dat ik vooreerst geen werk meer voor hem had.

Gedurende meer dan anderhalf jaar, na mijn opstel over die kunst in dit blad van 3 December '08, heb ik altijd bestellingen voor hem gehad en is hij, door dien voortdurenden arbeid, een aanhoudende oefening, werkelijk nog vooruitgegaan. Ik herinner mij hoe zijn vorst, prins Soerja di Laga zelf, misschien een half jaar geleden, bewonderend uitriep: „hij werkt hoe langer hoe mooier!" En dat was waar en blijft waar. De pamor-motieven, die hij in den laatsten tijd uitvoert, door middel van zes honderd laagjes Krupp-nikkel in een keris en drie honderd in een kleinere lanspunt (toenbaq), zijn waarlijk schoon en verdienen de bewondering, die vooral buitenlanders daarvoor gevoelen.

Waarom heeft de Bataviasche vereeniging O o s t e n W e s t daarvoor nog geen belangstelling getoond? De Haagsche (Boeatan, Heulstraat 19) deed dat herhaaldelijk, maar het publiek in Nederland waardeert die kunst toch nog niet genoeg.

Toen ik begonnen was den empoe echt-Javaansche lanspunten te laten smeden, in verschillende gegoten vormen en met keurige pamor-motieven, om tegemoet te komen aan velen, die het niet voegt maar wel f 40 voor een mooien keris te offeren, maar wel f 10.— voor zulk een toombaq in een typische scheede van mooi kostbaar hout, maar met een kort handvat in plaats van de door haar lengte onhandige piekschacht (landéjan) — was dat handvat (die garam)

*) Overdruk uit de „Locomotief" van 19 Juli ons door den schrijver toegezonden. (Red.-Com.)

Van de zijde van het bestuur wordt tegen die diefstallen niets gedaan; men laat den dieven de gelegenheid hun slag te slaan, hoewel de politie zeer goed bekend is met de plaatsen waar het gestolen goed wordt opgeborgen.

De ijzeren voorwerpen, die bij de spoorwegen gebruikt worden, zijn van betere kwaliteit dan die welke gemaakt zijn van Chineesch ijzer en daarom zeer gewild.

Men brengt de ontvreemde voorwerpen te gelegener tijd in den smeltkroes en maakt er dan messen, scharen, schoppen enz. van, welke artikelen bij den verkoop goede prijzen behalen.

De politie sluit echter goedig hare oogen en ziet niets.

De spoorbaan van Khaifengfu naar Konanfu wordt in zekere tijden van het jaar door de hooge waterstanden in de Honghorivier, tengevolge van hevige regens, dagelijks overstroomd, terwijl men nog niet de deugdelijke middelen heeft gevonden om dien geweldigen watertoevoer oordeelkundig te verspreiden.

Het eenige wat men thans doet, is, de oevers der rivier steeds met aarde ophoogen.

De opgehoogde aarde blijft echter vochtig en is dientengevolge niet geschikt om daarop boomen en gras te planten, waardoor aan den dijk een zekere stabiliteit zou kunnen worden gegeven.

Ook aan de spoorbaan van Peking-Hanau wordt door die periodieke regens jaarlijks veel schade toegebracht, welke zich niet alleen uitstrekt over honderden mijlen weg, maar ook over bruggen, die somtijds plotseling worden weggeslagen, zooals nog onlangs te Honan geschiedde.

Deze brug wordt thans vervangen door een nieuwe, welke door een Fransch ingenieur wordt gebouwd.

Het wordt een last genoemd voor het groote publiek, dat het Spoorweg-personeel in China geen ambtskleeding draagt. Ambtenaren, personeel belast met het toezicht, stationschefs, klerken en werkvolk zijn dientengevolge moeilijk van elkander te onderscheiden.

Ook zijn er meer ambtenaren dan strikt noodig is en het ongeluk wil bovendien nog, dat deze categorie van dienaren elkander onderling niet vertrouwen. Instede van één conducteur zijn er steeds drie, die toezicht op elkander houden.

Dikwijls kan men waarnemen, dat bij den verkoop van plaatsbiljetten, de ambtenaar, die ze moet verstrekken, eerst nog praatjes houdt met zijne vrienden en kennissen en het publiek laat wachten.

Men veroordeele deze gebreken echter niet te sterk, zegt de schrijver. China is nog pas in het begin van de ontwikkeling en moet nog een geheele leerschool doormaken. Geleidelijk zullen wel betere toestanden worden geboren.

Van Vreemde Koloniën.

De Engelschen in Belgisch Congo.

Emil Zimmermann, een Duitsch-onderzoekingsreiziger, die zich thans in Midden-Afrika bevindt, schreef van daar onder andere het volgende aan de Hamburger Nachrichten:

Er zijn in Katanga twee soorten van Engelschen: zulken die niets liever zouden wenscben dan onder de Belgische heerschappij te blijven werken, indien de Engelschen er niet in slagen Katanga voor zich te verwerven, en anderen, die in Belgisch-Congo een toevluchtsoord hebben gevonden, waar de straffende hand hen niet bereiken kan, waarom zij uit de Kaapkolonie of Rhodesia zijn uitgeweken. Daar het Belgisch bestuur in de huidige omstandigheden niets tegen die elementen van twijfelachtige waarde kan ondernemen, trachten dezen den toestand zoo lang mogelijk te bestendigen. Zij stellen alles in het werk om incidenten in het leven te roepen en ruien de bevolking tegen de Belgen op om te kunnen zeggen, dat dezen zich aan wreedheden schuldig maken, wanneer het er op aankomt om handelend op te treden. Zij nemen 'n ongehoord aanmatigende houding aan tegenover het bestuur en de politie in de kolonie. Voor hen bestaan hier wetten noch bestuur. Het Europeesch prolitiepersoneel is absoluut onvoldoende en men kan geen inlandsch personeel gebruiken om tegen Europeanen op te treden, terwijl ten slotte nog altijd de tusschenkomst van de Engelsche regeering ten behoeve van deze ongewenschte elementen moet worden geducht.

Indien Engeland zonder eenig voorbehoud de Belgische autoriteit erkende, zou de toestand onmiddellijk in het reine zijn. Maar de Engelschen spannen zich er, integendeel voor, om niet alleen kapitalen in Katanga binnen te brengen, maar ook hunne politieke agenten, en alles wijst er op, dat zij zich niet bij de occupatie van dit land door de Belgen zullen neerleggen.

Toegegeven, dat er in Congo wel eens gevallen van afpersing zijn voorgekomen, daar geloofwaardige personen daarvan hebben melding gemaakt. Maar ziet men dan niet precies hetzelfde in Engelsche kol. gebeuren? En is 't dan niet waar, dat thans in Congo geen wreedheid meer tegenover den inboorling voorkomt, die nu naar eigen verkiezing al dan niet kan arbeiden? De Belgen zijn in dit opzicht met de beste bedoelingen bezield en verdienen te worden aangemoedigd.

Zoolang Engeland de annexatie van Congo door België niet zal hebben erkend, zal men telkens in de Engelsche pers berichten aantreffen over beweerde wreedheden in Congo. Door eene beslissing uit te stellen, terwijl het schuim van Zuid-Afrika zich in de kolonie ophoopt, wekt de Engelsche regeering den indruk eene nieuwe Jameson-affaire voor te bereiden. Indien het daartoe mocht komen, zal dit aan de Duitsche belangen groot nadeel toe brengen, daar de Duitsche belanghebbenden spoedig het veld zouden moeten ruimen, zoodra het Engelsche gezag in deze streek zou zijn gevestigd.

Engelsch-Indisch gevangeniswezen.

Onlangs gaf Winston Churchill zijn voornemen te kennen, om het leven der gevangenen in Engeland wat dragelijker te maken, door muziekuitvoeringen en voorlezingen. Onmiddellijk waren de bladen in Engelsch-Indië er bij om te betoogen, dat zoo iets nu juist wat zou wezen voor de gevangenissen in die kolonie, teneinde het harde lot der inlandsche gevangenen te verzachten.

De Times of India merkte op, dat men alvorens het bedoelde pleit te leveren beter hadde gedaan kennis te nemen van het verslag over het gevangeniswezen in de Centrale Provinciën. Men zou dan hebben ontwaard, dat het strenge regime der Engelsche gevangenissen daar geheel ontbreekt.

De directeur van eene Engelsch-Indische gevangenis verklaarde eens bij het bezoek, dat de gouverneur der provincie aan die instelling bracht, dat de kakkerlakken en de opzichters er het meest de aan-

dat natuurlijk maar bijzaak was en dus eenvoudig moest blijven weer niet mooi genoeg! 't Moest fraaier bewerkt zijn voor zulk een overigens best bruikbaar „vouwbeen" of „papiermes"! Welnu, dat kan wel, wanneer men in plaats van een lanspunt een patrem of vrouwe-keris neemt, met een fijn besneden oekiran als greep, versierd met den gebruikelijken ring of mendaq en desnoods nog met een fraai bewerkte seloet om de basis er van. Maar dat kost dan ook weer meer aan houtsnij- en goudsmidsarbeid, al worden beide ringen niet van zuiver goud, maar van verguld zilver (silih asih) gesmeed.

Wat zal er van dien edelen tak van Javaansche kunstnijverheid worden als ik niet meer leef? Mijn voorraad Kruppsche nikkelplaatjes komt, volgens mijn uiterste-wilsbeschikking, in bezit van den prins. Maar mijn ijveren voor de voortdurende ontwikkeling en verbreiding van die kunst? De prins zelf heeft andere verplichtingen, die zijn tijd in beslag nemen en kooplieden, die haar in het belang van eigen winstbejag uitbuiten, deugen daarvoor niet. Ik had gehoopt op Oost en West te Batavia, maar... dat kan niet doen, wat ik deed. 't Heeft uitgaven die ik niet heb, en die het noodzaken den verkoopprijs te verhoogen. Dat moet Oost en West in Den Haag ook doen, maar heel erg is dat niet, als het een keris, waarvoor het den empoe f 42 en verder spoorvracht naar Semarang en bootvracht naar Nederland en nog f 1 voor het djati-houten kistje betaalt in de toko Boeatan, voor 55 gulden te koop stelt.

Een koopvrouw alhier, die geen kistje en geen vracht betaalt, vraagt voor zulk een weeldewapen wel 60 gulden en meer, en schijnt dus meer er aan te moeten verdienen dan de wapensmid zelf, die met al zijn helpers een kleine maand er aan arbeidt!

Natuurlijk heb ik er niet aan gedacht, mijn dagblad-opstel van 2 April (in De Locomotief van 12 April) in overdruk Z. H. den hertog na te zenden. Wel zond ik dat, als andere van mijn imprimata, aan Z. K. H. onzen prins Hendrik, die mij door zijn secretaris en adjudant, kapitein Jhr. van Suchtelen van de Haare daarvoor liet danken.

Ik wilde dat Z. K. H. weten zou, hoe weinig men tegenwoordig in Jogjakarta mijn streven waardeert.

Maar toch is Zijn broeder, hertog Johann Albrecht, door een toeval met den inhoud er van bekend geworden. Ik had het aan een mij bekend landgenoot van Z. H. gezonden, aan wien ik verzocht mij in te lichten hoe ik een anderen Duitschen vorst, prins Rupprecht van Beieren, bedanken moest voor het fraai, eigen onderteekende portret, dat die K. H., de toekomstige koning van dat rijk, mij als een blijk van belangstelling in mijn wetenschappelijken arbeid, met een vleiend schrijven van Zijn adjudantuur had doen toekomen.

Zulke blijken van waardeering zijn dubbel aangenaam, wanneer eigen landgenooten ze ons onthouden.

Maar mijn vriend, de raadsman van Duitschen bloede, toonde mijn dagblad-overdruk aan Z. H. den hertog en lichtte Hem over de beteekenis daarvan in. Wat ik nu nog van mijn ontmoeting met dezen vorst hopen kon, is dat zijn voorspelling aan den Pakoealamanschen wapensmid moge vervuld worden, dat die man een grooten naam zal winnen in Duitschland, en dat dit blijken moge door meer dan een opdracht voor edele proeven van de uit haar verval herlevende pamor-smeedkunst. Moge ook dit opstel mijn landgenooten andermaal opwekken die kunst te steunen! *)

Jogjakarta, 6 Juli 1910. Dr. I. GRONEMAN.

*) De directie van *Boeatan*, Heulstraat 19, Den Haag, is volgaarne bereid zich met de bestelling van een en ander te belasten. (*Red.-Com.*)

dacht verdienden. Wat de opzichters aangaat, was het bekend, dat zij de gevangenen des nachts uitlieten voor eene escapade naar het nabijgelegen dorp mits dezen beloofden vóór het aanbreken van den dag terug te keeren. Een pakje tabak of een dergelijk klein geschenk achtten de wakers reeds een voldoende belooning voor hunne voorkomendheden.

Het Bombaysche blad ontleent nu aan genoemd verslag, dat in eene der gevangenissen, waarover het handelt, disciplinaire maatregelen moesten worden getroffen, om een einde te maken aan een staat van zaken, waarbij gevangenen en bewaarders met elkander omgingen als leden van een gelukkig huisgezin, waarvan de oudsten der gevangenisbewoners aanspraak maakten op bijzondere voorrechten en hunne aanspraken erkend zagen.

De verslaggever, kolonel Lane, deelt vermakelijke staaltjes van het Engelsch-Indisch gevangenisleven mede: hoe de habitueelen in de gevangenis terugkeeren als in hun tehuis, hoe zij zich het leven daar aangenaam weten te maken, door bijvoorbeeld steeds weer in hetzelfde bedrijf werkzaam te worden gesteld, waarvoor zij eenige neiging gevoelen, en dan natuurlijk nooit meer te werken dan hun lief is, terwijl ze dan ook nog wel eens in de gelegenheid komen om de vruchten van hun arbeid ten eigen bate te verkoopen. Gestolen wordt er in de gevangenissen aanhoudend. De gevangenen hebben dikwerf tabak in hun bezit, dat zij op oneerlijke wijze uit den gouvernementsvoorraad moeten hebben verkregen. Aan simulatie, om in de ziekenzaal te worden opgenomen of betere voeding te bekomen, is natuurlijk al evenmin gebrek als in instellingen en inrichtingen elders. Maar typisch is het aangehaalde geval van een man, die achttien jaar in de gevangenis had doorgebracht, en eindelijk op zekeren dag weer in zijn tehuis opgenomen, zich met een verzoekschrift wendde tot den inspecteur-generaal, waarin hij betoogde, dat het hem niet mogelijk zou zijn de hem laatstelijk toebedeelde straf uit te zitten, nu hij bij het oliepersen werd werkzaam gesteld, terwijl hij vroeger steeds ander werk had verricht en daarmede goed overweg kan.

Opium-smokkelaars in de Straits.

Uit de Straitsbladen blijkt, dat nog steeds van uit Singapore getracht wordt, opium in Nederlandsch-Indië binnen te smokkelen. Tevens blijkt echter, dat in die Engelsche kolonie een wakend oog gehouden wordt op het gedoe dier lieden, die meerendeels Chineezen of van Chineesche afkomst zijn en natuurlijk behooren tot de hardste schreeuwers over de onbillijkheid van den pasdwang. Die lieden zien zich gelijk te begrijpen valt, liefst zoo min mogelijk beperkt in hunne vrijheid van beweging, waardoor het hun zooveel te gemakkelijker zou vallen hun winstgevend bedrijf uit te oefenen in Nederlandsch-Indië.

De Straits-Times meldt, dat een vroeger te Batavia woonachtig handelaar, Tan Tsjeng Poh, reeds met een Europeaan in dienst van het koloniaal bestuur, die zich voor een Franschen opiumsmokkelaar uitgaf, zou hebben afgesproken dezen 500 tails opium te zullen leveren, maar toen de levering zou geschieden, weigerde, omdat er te veel politie in de buurt was. De man werd toch met zijn zoon in hechtenis genomen, maar moest natuurlijk wegens gebrek aan bewijs worden vrijgesproken.

Omstreeks denzelfden tijd, waarop dit voorviel, werden twee Chineesche vrouwen, van Kanton afkomstig aangehouden en veroordeeld, wijl zij bij het aan boord stappen op de Haiphong, met bestemming naar Batavia, in het bezit van opium bevonden werden, dat zij, gelijk ze beweerden, hadden meegenomen voor haar ouden vader, die te Batavia ziek lag.

De medewerking van het bestuur der Straits-Settlements om den smokkelhandel in opium tegen te gaan mag zeker wel op prijs worden gesteld.

Rubber in Duitsch Oost-Afrika.

Het Engelsch kapitaal schijnt zich het monopolie der rubber-cultuur te willen verzekeren. Niet alleen in Nederlandsch-Indië koopt het rubber-landen of voor de cultuur van rubber geschikte terreinen, maar ook in Duitsch-Oost-Afrika gingen verscheidene rubber-aanplantingen in Engelsche handen over.

De Koloniale Zeitschrift merkte naar aanleiding van dien overgang op, dat de Duitsche planters wel eens bedrogen zouden kunnen uitkomen, daar de Engelsche tusschenpersonen hunne beloften mogelijk niet zullen nakomen, wijl de planters op de voorgestelde transacties zijn ingegaan, zonder de noodige waarborgen te verlangen.

Het blad raadt echter den planters aan, om, indien een aannemelijk bod onder goede waarborgen wordt gedaan, dat aan te nemen. Want eenerzijds zal de verkregen koopsom hen in staat stellen nieuwe aanplantingen aan te leggen, terwijl het, van een ander oogpunt bekeken, niet te verwachten is, dat de nu opgerichte Engelsche maatschappijen gedurende een onbepaalden tijd zullen blijven bestaan, veeleer aan te nemen is, dat dezen zich te eeniger tijd tegen een lageren prijs dan de koopsom van haar bezit zullen moeten ontdoen.

Intusschen heeft het bestuur van Duitsch-O.-Afrika in den overgang van Duitsche rubberlanden in Engelsche handen aanleiding gevonden om in de huurvoorwaarden van bedoelde terreinen wijziging te brengen, voor het geval de oorspronkelijke huurders hun pacht overdoen. Dit levert voor de Engelsche tusschenpersonen voor de reeds beklonken transacties natuurlijk een argument op, om hunne beloften niet gestand te doen. Door het planters-syndicaat in Duitsch-Oost-Afrika is dan ook reeds tot het bestuur het verzoek gericht, om het betrekkelijk besluit te wijzigen.

Overigens merkt het tijdschrift nog op, dat het niet noodig is, te vreezen, dat de Engelschen zich meester willen maken van Duitsch-Oost-Afrika, door het verwerven van rubber-aanplantingen.

Een kranige tocht.

Het is aan de Ivoorkust in West-Afrika nog steeds niet rustig. Twee colonnes, de eene onder majoor Maritz, de andere onder majoor Garinier, opereeren nog, elk ter sterkte van 500 geweren, tegen de Agba's en Abbeys. De Abbeys zijn wel is waar reeds ten deele onderworpen, maar nu rest nog het moeielijke werk om de rust te consolideeren. Dit werk laat echter majoor Garinier toe, nog een deel van zijne macht te bestemmen voor samenwerking met de colonne-Maritz.

Zooals men weet, gaven de Abbeys het sein voor den opstand in deze kolonie, waar men toen geenszins op die mogelijkheid was voorbereid en dientengevolge moeilijke oogenblikken doorleefde. Van verschillende kanten werden troepen aangetrokken en zoo kreeg luitenant Dor te Kati in het gewest Boven Senegal en Niger last om met tweehonderd geweren naar Boeaké te marcheeren, teneinde zich met die macht ter beschikking te stellen van den commandant der troepen aan de Ivoorkust.

Luitenant Dor volbracht dien tocht over een afstand van 860 K.M. door een moeilijk, tengevolge van den regentijd slecht begaanbaar terrein in 39 dagen. Te Bocaké aangekomen nam deze officier onmiddellijk deel aan de operatiën waarbij het hem gelukte de opstandelingen van den spoorweg naar het Zuiden terug te drijven. Den 14en Juli l.l. gewond door een kogel, die zijn linkerarm doorboorde bleef hij het bevel voeren over zijn detachement, totdat zijn toestand repatriatie tot volkomen herstel noodzakelijk maakte.

Wat zouden onze Atjeh-critici zeggen, indien men een jong luitenant met 200 man naar een in opstand gekomen streek zond over een afstand van hier naar München bijv., door moeilijk begaanbaar terrein, met de kans op verzet gedurende den tocht.

Onverantwoordelijk, zou men mompelen, neen uitschreeuwen, wijl men immers geen initiatief wil zien gekweekt, geen durf, in strijd met een zoo juist woord van Danton, die voor het succes noodzakelijk achtte: „durf, nog eens durf, en altijd durf."

Durf is daar in verschillende deelen van West-Afrika zeker wel een eerste vereischte, daar behalve aan de kust zoo goed als nergens de rust behoorlijk verzekerd is.

Dat ondervonden nog laatstelijk de officieren en onderofficieren die met de „Gouverneur Ballay" van Brazzaville naar het Tsjad-district waren gedirigeerd om hunne collega's aldaar af te lossen. Het stoomschip geraakte op een klip, maar hoezeer het water maakte, bleef het voor zinken behoed door de rotsen, die het bleven dragen. Ware dat niet het geval geweest, dan zouden allen er het leven bij hebben gelaten behalve de zwarten aan boord, die zich onmiddellijk van de eenige boot hadden meester gemaakt, daar zelfs zij, die zwemmen konden en dus den wal hadden kunnen bereiken, daar zeker door de wilde, menscheneten de bevolking zouden zijn afgemaakt.

De toestand in Indo-China.

Volgens berichten uit Saigon van den 15en Juli l.l. moet het thans vaststaan, dat de doodgewaande zoon van den Dé-Tham, Ca Huynh, nog springlevend is en zich evenals zijn vader weder in het district Yen Thé ophoudt, ieder aan het hoofd van een bende, ter sterkte van vijftig man, onder wie zich twintig Chineesche hervormers bevinden.

De majoor Bonifacy kon er, niettegenstaande de talrijke colonnes, waardoor hij de streek laat door kruisen, maar niet in slagen den ouden roover te vatten.

In eene andere provincie van Indo-China, Laos, maakt de inlandsche gouverneur van Hon Tai, Tiao Van Apoun, het 't bestuur lastig. De man had heel wat op zijn kerfstok, waarvoor hij begreep ter verantwoording te zullen worden geroepen, waarop hij het geraden achtte de onder zijn bestuur geplaatste streek tot opstand tegen het Fransch gezag aan te zetten. Men is dien opstand wel is waar weer meester geworden, maar de ontrouwe gouverneur heeft kans gezien de wijk te nemen naar de Chineesche grens. Hier staan echter 300 man Chineesche troepen gereed, hem op te vatten. Valt de man nu den Franschen of Chineezen in handen, dan zal de toestand in Boven Laos wel spoedig weer geheel in het reine komen; zoo niet, dan is er nog heel wat onrust van dat heerschap te wachten.

Aan het gevaar ontsnapt.

De bekende Fransche reiziger en onderzoeker, Chevalier, is in Dahomey aan een groot gevaar ontsnapt.

Terwijl hij in een ravijn in het Attacora-gebergte gehurkt in het gras, een zeldzame plant uit den grond trok, werd hij door een giftige slang gebeten, zonder dat hij zulks dadelijk bemerkte. Bij het herboriseeren had hij telkens last van de mieren en dacht ook door een mier te zijn gestoken, maar weer te paard gestegen gevoelde hij spoedig eene soort van bedwelming over zich komen, waarna hij in elkaar stortte.

De negers, die bij hem waren, droegen hem op hunne schouders naar het naastbijgelegen, vier kilometers verwijderd dorp, waar hij den bestuursambtenaar weer aantrof, die hem op zijn tocht vergezelde. Nagenoeg bewusteloos, wist hij echter zijn metgezel, die nutteloos werk verrichtte, door de wond die reeds een uur geleden was toegebracht, uit te zuigen, nog te beduiden uit zijn medicijnkistje een Pravaz-spuitje en serum van Calmette te nemen, die hij reeds twaalf jaar op zijn reizen had meegenomen.

Het tegengif voldeed, daar reeds bij de eerste prik verlichting merkbaar was. Een koerier werd naar den op 25 kilometer afstand gelegen post gezonden, opdat van daar de honderd kilometer verder gestationneerde geneesheer telegrafisch kon worden ontboden. De geneesheer reisde een dag en nacht door en kwam ter plaatse toen Chevalier weer geheel buiten gevaar was.

Het meest typische van het geval, zegt deze, was dat hij zich na die slangenbeet zoo recht gezond voelde, alsof het gif of het tegengif al de bacillen had gedood, die zich gedurende een verblijf van twintig maanden in de wildernis in zijn lichaam hadden vergaard.

Oost- en West-Indisch Literatuur-overzicht.

Tijdschrift voor Nijverh. en Landb. in Ned.-Indië.

De Juli-Aug.-aflevering opent met een, blijkbaar met groote kennis van zaken geschreven, artikel van X., over de aankoop van den spoorweg Batavia-Buitenzorg in de Tweede Kamer. Toen het artikel geschreven werd, was nog geen eindbeslissing door de Kamer genomen, terwijl bij de verschijning in druk het wetsontwerp reeds sedert lang was verworpen. Men zou dus kunnen aanvoeren, dat de beschouwingen van X., die zich een warm voorstander van de overname betoont, als mosterd na den maaltijd komen; dit is slechts gedeeltelijk juist, want hetgeen door den schrijver met zulke krachtige argumenten wordt betoogd, kan op vele punten behulpzaam wezen tot het vormen van een oordeel over de vraag of in 1913 al dan niet tot naasting door den Staat van de lijn Batavia-Buitenzorg dient te worden overgegaan.

De overige inhoud dezer aflevering bestaat uit het vervolg der studie van de heer S. A. Reitsma, adj.-chef der S. S. op Java, getiteld: Een en ander over de verantwoordelijkheid van spoor- en tramwegen in Ned.-Indië bij aanname, vervoer en aflevering van goederen, en voorts een opstelletje over alang-alang bestrijding, door L. S.

De Zending in Midden-Celebes.

In de Nederlandsche Zendingsbode van 26 Aug. j.l. vervolgt Dr. N. Adriani zijn beschouwing over „De nieuw bekend geworden landen van Celebes". Speciaal bespreekt hij thans de „nieuw ontdekte landen" Boengkoe en Mori en de plicht van Christelijk Nederland om de bevolking dier streken het Evangelie te brengen als men niet wil dat deze door den Islam veroverd worden.

Even geven wij Dr. A. zelf het woord: „Dat Boengkoe en Mori nieuw ontdekte landen van Midden-Celebes zijn, wil niet alleen zeggen, dat zij voortaan door het Nederlandsch-Indisch Bestuur worden geregeerd, zoodat de bevolking tot orde en welvaart komt, maar ook dat de Islam er zijn zege-

vierenden intocht doet en waarschijnlijk aan den voortgang van het Christendom aan den Oost-oever van het Posso-meer een grens zal stellen.

Daarom moeten deze nieuw ontdekte landen ook door de Christenen van Nederland worden ontdekt. In den tijd waarin de verschillende Nederlandsche Zendingsgenootschappen werden opgericht, kende men voornamelijk Java, Madoera en Sumatra, maar men had toen voor de Buitenbezittingen, behalve Ambon en de Minahassa, slechts zeer weinig belangstelling. Maar nu onze kennis van de Buitenbezittingen in de laatste jaren zoozeer is uitgebreid, en wij bijvoorbeeld thans weten dat er op Midden-Celebes nog uitgestrekte Heidenlanden bestaan, die bij tijdig optreden der zending tot een groot en krachtig samenhangend Christengebied kunnen worden, nu wordt het zaak om ernstig aan het bezetten dezer nieuw ontdekte landen te denken. Wanneer de Zending hen aan zichzelf overlaat, zullen zij binnen eenige tientallen jaren geheel Mohammedaansch zijn en het gebied der zending in de Posso-streek inperken tot een betrekkelijk klein gebied, want wat aan den Islam verloren gaat, is vooreerst niet terug te winnen.

Indisch Militair Tijdschrift.

Aflevering 7 van den loopenden jaargang bevat de navolgende bijdragen: Het reglement voor de Japansche Infanterie van 8 November 1909 (slot), door J. C. Pabst. — Enkele gegevens omtrent het Indisch snelvuur geschut, door A. F. A. Hoog (vervolg). — Opmerkingen naar aanleiding van „Een onbetrouwbaar geschiedschrijver". — Het Australische Leger (vervolg). — De Infanteriestrijd. Eenige beschouwingen naar aanleiding van ons R. I. II Hoofdstuk VI, door D. Merens. — Een tegenstrijdigheid, door B. — De schietopleiding der Infanterie, door N. — Het kanonvooruitloop geschut (vervolg). — Van vreemde legers. — Nogmaals inlandsche officieren. Het artikel van den kapitein L. F. van Gent over dit onderwerp in een der vorige nummers van het I. M. T. heeft de aandacht getrokken en instemming verworven van een groot gedeelte der Indische pers. Het N. v. d. D. in N.-I. knoopte er eene beschouwing aan vast, waarin o.m. gezegd werd: Met het voorbeeld van de inlandsche controleurs bij het B. B. voor oogen, behoeft men niet in twijfel te verkeeren omtrent het lot van de jonge instelling: die is bij een dergelijke aarzelende, halfslachtige houding der Regeering ten doode opgeschreven. En in aanmerking genomen de opmerkingen van den heer Van Gent, speciaal waar hij het heeft over de gevaren aan een onvoldoende, in eene verkeerde richting geleide opleiding, is dat wellicht ook maar het beste.

De J a v a - b o d e ziet de zaak niet zóó somber in, ze heeft hoop, dat de Regeering liever ten heele keeren, dan ten halve dwalen zal, maar is het met het N i e u w s eens, dat slechts dan wanneer de regeering zeer spoedig de opleiding van de inlandsche officieren wijzigt en overeenbrengt met die hunner aanstaande Europeesche collega's en zeer spoedig een beslissing neemt omtrent de thans geslaagde candidaten (Radens Mardjana, Santosa en Wardinan), er sprake kan zijn van een slagen van het nieuwe instituut.

Als Extra-Bijlage bevat dit Nr. van het Ind. Mil. Tijdschr. eene „Beschrijving van het Chineesche leger en overzicht over den militair-politieken toestand van China in 1909".

Rijks Ethnographisch Museum.

Het verslag van den directeur (Dr. H. H. Juynboll) van 's Rijks Ethnographisch Museum te Leiden over het tijdvak van 1 Oct. 1908 tot 30 Sept. 1909 is dezer dagen verschenen. De indeeling is als vorige jaarverslagen, n.l.: mededeelingen het personeel, de gebouwen enz., betreffende; eene opsomming der aanwinsten, waarbij Ned.-Indië een belangrijke plaats inneemt; het gebruik van het Museum gemaakt, enz. Bovendien is er in opgenomen het Verslag van een studiereis van den conservator H. W. Fischer naar verschillende musea in Duitschland en Oostenrijk in Aug. en Sept. '09.

De cultuur van Hevea.

Onder dezen titel, met toevoeging van: Handleiding voor den planter, heeft Dr. P. J. S. Cramer, tegenwoordig Directeur van den Landbouw in Suriname een fraai geïllustreerd werk (bij J. H. de Bussij te Amsterdam) uitgegeven, waarvan no eens met het volste recht getuigd kan worden dat het in eene bestaande behoefte voorziet nu de cultuur van caoutchouc ook in onze koloniën zoo'n hoogen vlucht neemt.

Het werk is het resultaat van een aan den schrijver in 1909 verstrekte opdracht om een bezoek te brengen aan rubber-ondernemingen op het Maleische schiereiland en Ceylon en zich op de hoogte te stellen van de werkwijze bij de cultuur en de bereiding van dit product in zwang.

Monumenten op Java.

De hoogbejaarde Dr. I. Groneman, eere-voorzitter en oud-voorzitter der voormalige Oudheidkundige vereeniging, te Jogjakarta blijft met jeugdigen ijver bezield voor de bestudeering van Java's bouwvallen. Onder den titel „Oudheidkundige aanteekeningen IV" heeft hij thans weder een geschrift het licht doen zien, dat voornamelijk handelt over de tjandi's Baraboedoer en Mendoet. Gaarne vestigen wij er de aandacht op.

De Indische Mercuur.

Inhoud van No. 34: De rietsuiker-industrie in de verschillende landen van productie. VIII. De Britsch West-Indische eilanden, door H. C. Prinsen Geerligs. — Over de aanwezigheid van gisten in fermenteerende thee en de eventueele invloed daarvan op de fermentatie, door Dr. A. W. Nanninga. — De inspectie der riettuinen, door Hugo de Clerq. — Verslag van het Koloniaal Museum te Haarlem over 1909. — Preanger Kina bond. — De uitgifte van mijnbouw concessiën in de Grankreek. — Jaarverslag over 1909 der Nederl. Kamer van Koophandel in Australië te Melbourne. — Voor jonge spoorwegingenieurs, door K. S. — Kultuurberichten (Tegen vergiftiging door nicotine. — Is benzoëzuur voor het conserveeren van voedingsmiddelen geoorloofd? enz.). — Kleine mededeelingen (Een nieuwe spoorweghaven voor Semarang. — Grensregeling tusschen Duitsch- en Nederlandsch Nieuw-Guinea, enz.). — Financiëele berichten en verslagen, en de overige gewone wekelijksche rubrieken.

Weekblad voor Indië. No. 14.

Inhoud: Scheepsdoop, door Ganesa. — Het wezen der verzekering, door V. d. M. — „De Boekzaal", door F. Smit Kleine. — Jampie, door Fabricius. — Indisch natuurleven. I. Roode bruidstranen (met teekeningen), door A. J. Koens. — De ramp te Wlingi (met foto's), door M. — De „Batavia" te Soerabaja (met foto's), door M. — De Paupers. Roman uit de Indische samenleving (vervolg) door Victor Ido.

Multatuli-literatuur.

Met den titel: „Een zaaier ging uit om te zaaien" heeft de vereeniging „De Dageraad" een brochure uitgegeven „bij de herdenking van het verschijnen van Multatuli's Max Havelaar 1860-1910", waarin zijn bijeengebracht die artikelen, waarbij Douwes Dekker in de allereerste plaats als v r ij d e n k e r gehuldigd wordt en wel:

Mr. J. N. van Hall. Rede ter opening van de Multatuli-herdenking op 7 Mei 1910. — Dr. W. Meyer, Multatuli als vrijdenker. — A. H. Gerhard, Multatuli bestudeeren. — A. E. Mendell, Multatuli en Björnson.

Verder bevat het werkje Multatuli's portret en een facsimilé van een gedeelte van zijn laatsten brief aan Dr. A. Gorter, gepost te Nieder-Ingelheim den 14 Februari 1887.

Een prachtwerk.

In het vorig overzicht kon nog even den titel vermeld worden van een door het Bataviaasch Genootschap van Kunsten en Wetenschappen te Batavia uitgegeven prachtwerk, bestaande in twaalf platen, die een indruk geven van een gedeelte der ethnografische schatten die het Museum van voornoemd Genootschap bevat; we zeggen van een gedeelte omdat ongetwijfeld op deze platen meerdere zullen volgen. Ze zijn prachtig in natuurlijke kleuren afgebeeld door den heer J. W. Teillers; de verklarende tekst is in de Nederlandsche en Engelsche taal gesteld.

De platen stellen achtereenvolgens voor: I. Een allerfraaist besneden deur, afkomstig van Talaga (Cheribon). II. Een idem afkomstig van Tjakra Negara (Lombok). III. Atjehsche wapens. IV. Gevlochten zakken voor sirihbenoodigdheden (Gajo- en Alaslanden). V. en VI. Bronzen voorwerpen in de Archaeologische verzameling. VII.-IX. Bijlen afkomstig van Rotti. X-XII. Schuitvormige bakken (lelantjan) van gedreven goud, afkomstig van Bali.

Het arbeids-vraagstuk.

Men mag gerust zeggen, dat dit lastige onderwerp in den laatsten tijd ter dege van alle zijden bekeken wordt, sedert Mr. A. Paets tot Gansoyen zijn ontwerp-koelieordonnantie voor Java het licht deed zien.

In Afl. 24 van het Bijblad van het Archief voor de Java-suikerindustrie ziet de heer P. J. F. van Heutsz deze kwestie nader onder oogen, naar aanleiding der registratie-plannen der firma Falkenberg en Co. te Bandoeng. Deze, door den heer v. H.

toegejuichte, plannen komen in hoofdzaak neer op het navolgende.

Er zal te Bandoeng een hoofd-registratiekantoor gevestigd worden met bijkantoren te Soekaboemi, Tjandjoer, Garoet, Soemedang en Tasikmalaja. Koelie's (vaste koelie's) zullen worden geregistreerd en alzoo vastgelegd worden. Aan elke koelie wordt een identificatieboekje, verschillend voor elke afdeeling, uitgereikt, waarop een stamboeknummer en zijn duimdruk voorkomen en waaraan of waarop zijn portret wordt vastgehecht. Voorts zal in het boekje worden vermeld het genoten voorschot bij indienstreding en het loon, waarop hij is aangenomen. De duplicaten daarvan worden op het betrokken registratiebureau bewaard. Het zal noodig zijn ook de terugbetalingen op het genoten voorschot op origineel- en duplicaatboekje te vermelden of periodiek bij te schrijven en ook verhooging of verlaging van loon, boete etc. te vermelden.

Worden nu ook nog de livretten door het plaatselijk besturend inlandsch hoofd door handteekening gewaarmerkt, en wordt deze handteekening gedeponeerd, dan kan aan die livretten in geval van geschil bewijskracht verzekerd worden, mits zij aan een nader te bepalen zegelrecht worden onderworpen. Op deze wijze zou de ondernemer op practische wijze tegen o p l i c h t i n g kunnen worden beschermd.

Vervolg opgave van bladen en tijdschriften welke nieuw ter lezing zijn gelegd in de Leeszaal, Laan v. Meerdervoort 195, Den Haag, die dagelijks, Zon- en feestdagen uitgezonderd, geopend is van 10 uur vóór- tot 6 uur namiddags.

De Javabode t/m 3 Augustus '10;
De Sumatrapost t/m 4 idem;
Bataviaasch Nieuwsblad t/m 3 idem;
De Locomotief t/m 1 idem;
Het Soer. Handelsblad t/m 2 idem;
De Sumatrabode t/m 5 idem;
Tjahaja-Sumatra t/m 4 idem;
Ned.-Ind. Effectenblad t/m 4 idem;
De Ind. Mercuur no. 35;
Handelsberichten v/h Min. v. Landbouw no. 180;
De Banier nos. 29 en 30;
Weekblad voor Indië no. 14;
Bandera Wolanda no. 61;
Onze Vloot no. 12.

Leestafel HEULSTRAAT 17.

Opgave van dagbladen en tijdschriften, ter lezing liggend in de leeszaal van het Hoofdbestuur van „Oost en West", Heulstraat No. 17, den Haag, welke dagelijks, Zon- en feestdagen uitgezonderd, geopend is van 's morgens 9 uur tot 6 uur 's namiddags.

Museum voor Land- en Volkenkunde, verslag van het jaar 1909.

Verslag van den Directeur van 's Rijks Ethnografisch museum te Leiden over het tijdvak 1 October 1908 tot 30 September 1909.

Bulletin van Het Koloniaal Museum te Haarlem, No. 45, bevattende het Jaarverslag 1909 met Bijlagen.

Met de Rott. Lloyd naar Egypte, Ceylon, Sumatra en Java, door A. Werumeus Buning.

Inlandsche landraadvoorzitters en Inl. bestuursambtenaren door F. Fokkens.

Acht dagen in de Padangsche bovenlanden door L. C. Westenenk.

Inl. ambtenaren ter Sumatra's Westkust no. 1.

Tijdschrift Minangkabau Vereeniging.

12e jaarverslag van den nationalen bond voor vreemdelingenverkeer in Nederland.

De Planter, Onze West, Sumatrapost, Sumatrabode, Javabode, Bataviaasch Nieuwsblad, De Padanger, De Sumatra Courant, De Surinamer Courant, Soerabaiasch Handelsblad, Nieuwe Soer. Crt., Deli Courant, Preangerbode, Javasche Courant, De Locomotief, 20 diverse Maleische bladen en tijdschriften.

Verscheidene periodieken, waaronder:

Hou en trou, Vrede door recht, De Stem van Indië, Tijdschrift voor economische geographie, Indologenblad, De Banier, Neerlandia, Jong Indië, De Boodschapper, Revue économique, Indische gids, Weekblad voor handeldrijvenden en industrieelen middenstand, Exportblad, Cultura, Deutsche Kolonial Zeitung, Sociaal Weekblad, Ned. Zendingsbode, Maandbericht van het Ned. Zendeling-genootschap, Indisch genootschap, Weekblad voor Ned.-Indië, Insulinde, Deutsche Wochenzeitung für Niederland und Belgien, en tal van andere brochures, jaarverslagen, enz. enz.

MEDEDEELINGEN.

Van het Dagel. Bestuur der Vereeniging.

Verzoek om geldelijken steun voor de studie van een verdienstelijk jongeling.

Het bestuur van de Vereeniging „Oost en West" doet een krachtig beroep op den weldadigheidszin en de offervaardigheid van de leden dier vereeniging, ten behoeve van een jongeling van Indische afkomst, die na voorbereidende studiën in zijn geboorteland op 17-jarigen leeftijd werd toegelaten tot de 5e klasse van een gymnasium hier te lande, het daarop volgend jaar met goeden uitslag het staatsexamen voor toelating tot een der hoogescholen heeft afgelegd en die thans in de rechten wenscht te studeeren.

Het zou ten zeerste te betreuren zijn, als deze jongeling, die, ook volgens de verklaring van zijn leermeesters, door zijn buitengewoon goede geestvermogens en groote werklust bij voortgezette studie een schoonen toekomst tegemoet gaat, aan zijn verlangen geen gevolg zou kunnen worden gegeven doordat zijne ouders en aanverwanten niet in staat zijn de kosten aan de studie verbonden ten volle te dragen.

Een som van f 600 in eens zal vermoedelijk toereikend zijn om in het te kort te voorzien, daar naar alle waarschijnlijkheid deze jongeling na eenjarig verblijf aan de universiteit verder uit een studiebeurs zal kunnen worden ondersteund.

Menschenvrienden, steunt dezen jongeling en zendt Uwe bijdragen aan de secretaris onzer vereeniging, den heer E. van Assen.

Mocht de totaal gevorderde som overschreden worden, dan zal het overblijvend bedrag worden gestort in het studiefonds voor onbemiddelde leerlingen.

De **maandelijksche samenkomst** van het Dagelijksch Bestuur der Vereeniging met de Redactie-Commissie van het Koloniaal Weekblad, zal plaats hebben op **Donderdag, den 15en September 1910**, ten 8½ ure n.m. in „Boeatan", Heulstraat 19, Den Haag.

Alle belangstellenden zijn welkom.

Van den heer L. G. van S. te Elburg, voor de landbouw-kolonie te Pangoensen ontvangen en overgemaakt . . . . f 5.—

Officiëele Berichten.

Uit de Javasche Courant van 29 Juli 1910. No. 60.

Benoemingen, enz.

Civiel Departement.

Verleend: een jaar verlof aan den onderwijzer A. P. Jansen en P. L. van Ameron; aan den ass.-res. K. Peereboom.

Ontslagen: op verzoek eervol de insp. post- en telegr. P. C. Lammerding; de deurwaarder J. C. Dirk; de klerk te Salatiga A. Siegel.

Benoemd: tot eersten boekhouder bij de fabriek der opiumregie H. Schröder; tot onderw. 1e kl. L. A. Schuld; tot lid v/d gemeenteraad van Medan Mr. J. H. W. B. Visser; tot adj.-insp. van het inl.-onderwijs P. Vermeulen; tot leeraar bij de Koningin-Wilhelmina-school te Batavia W. C. Ch. Steenaart.

Belast: met de waarneming der betrekking van adjunct-insp. van het inl. onderwijs in de 1e afd. H. Th. Hofs; idem van directeur van 's Lands gevangenis te Semarang H. Verschooff.

Tijdelijk gesteld: ter beschikking van den Algem. Secretaris Jhr. Mr. O. E. W. Six.

Geplaatst: in de res. Westerafd van Borneo de contr. J. R. F. Verschoor van Nisse.

Ontslagen: op verzoek eervol de hulponderwijzeres Mevr. M. Laceulle-v. d. Lee.

Benoemd: tot hulponderwijzeres Mej. Ch. G. C. Ouwerling; Mevr. Ch. M. H. Bangert en Mej. C. J. W. Deltour.

Militair Departement.

Verleend: een jaar verlof aan den kap. der inf. D. Bakker.

Ontslagen: op verzoek eervol de 1e luit. der art. D. A. Stephan.

Bevorderd: tot 1en luit. de 2e idem der inf. J. P. K. Scheuer, J. H. Cox, S. Vrind, J. M. G. Schaafsma, J. K. Bruijnis, W. A. Bor, V. Dersjant, S. C. T. van der Paardt, J. F. van der Sluijs Veer, G. W. J. Moorrees, H. van Veen, C. J. la Rivière, F. T. Steenmijer, F. Dieleman, A. L. Samson, G. C. Vis, F. Masthoff, F. A. Palm, F. H. Cheriex, E. J. Beekman en H. de Vries; bij het wapen der genie: tot kapitein de 1e luit. C. L. Vogelesang, A. Pasteur, T. Tanja en J. L. C. R. Laceulle; tot 1en luit. L. F. Geerligs, J. Paalman en J. H. Bosch.

Overgeplaatst: naar Bandoeng de kapitein der infanterie G. E. Hoedt.

Uit de Javasche Courant van 3 Aug. 1910. No. 61.

Civiel Departement.

Verleend: een jaar verlof aan den ingenieur Ch. E. J. Meyll; de onderwijzeres Mej. E. H. E. Brouwer en den hoofdcomm. A. Th. Smeets.

Ontslagen: op verzoek eervol de machinist te Kalianget R. F. E. Reijneke; de vendumeester te Soerakarta J. J. Sneep; de stationsklerken E. F. Th. Koppeschaar en A. L. Smith; de klerk te Klaten R. V. L. Smith; de hulponderwijzeres Mej. R. A. Krull; de commies J. L. V. Schalk; de hoofdingenieur C. F. Stoel; de klerk J. A. Hoorn en H. L. D. Tielman.

Belast: met de waarneming der betrekking van Schout te Semarang F. H. A. Dietz.

Benoemd: tot notaris te Sidoardjo H. Loriaux; tot adj.-insp. inl. onderwijs 4e afd. J. G. Dammerboer; tot secretaris van de Alg. Rekenkamer W. Brouwer; tot onderwijzeres der 2e kl. Mej. A. M. E. v. Lierop en N. van der Palm; tot vendumeester te Soerakarta J. H. M. Hartsinck; tot stationscommies J. J. H. Knapp; tot griffier van den landraad te Buitenzorg M. E. Wollrabe; tot ambtenaar in- en uitvoerrechten A. H. J. Mess; tot vendumeester te Medan W. F. Dracht; tot ass.-res. van Ogan en Komering G. F. A. Busscher; tot onderwijzer 1e kl. J. W. Croes; tot boormeester 1e kl. L. C. A. K. Harmsen, K. A. van Zanten en L. F. Samuels; bij de Alg. Rekenkamer: tot 1en comm. J. Brookman; tot comm. H. C. Barkmeijer, C. L. C. Bax en A. Swart.

Geplaatst: in de res. Cheribon de controleur G. L. van Zuijlen.

Benoemd: tot hulponderwijzeres te Bandoeng Mej. M. N. van Vlaardingen; tot ingenieur P. L. Blanken; tot klerk te Poerwodadi F. Gemser, te Soerabaja J. L. R. Overbeek en A. W. Kessing.

Militair Departement.

Verleend: een jaar verlof aan de off. v. gezondh. A. J. Jochems; de maj. der inf. Jhr. C. F. Goldman en den kap. der art. E. P. Martherus.

Bevorderd: tot 1en luit.-kwartiermeester H. J. F. Roqué.

Geplaatst: bij het 17e bat. de 1e luit. T. J. M. H. Koen; te Batavia de kap. G. E. Hoedt; bij het 6e bat. de 1e luit. L. Maurenbrecher; bij het 9e bat. de 2e luit. R. Posthumus; te Nagrek de 1e luit. M. A. Snoeck; naar Willem I de kap. H. M. E. Brodhaag; te Fort de Kock de off. v. gezondh. B. van Tricht; te Willem I de idem F. D. Jansen.

Benoemd: tot 2en machinist bij de gouv. marine W. F. Stolk.

Overgeplaatst: naar Padang de off. v. gezondheid F. H. Johan; naar Batavia de id. Ph. K. Maier.

Lijst van aangekomen en vertrokken Passagiers uit en naar de Indiën.

Passagierslijst van het s.s. „Prins Willem III". Gezagvoerder N. H. C. van Baaren. Van W.-Indië naar Amsterdam.

*W. A. Levy en echtg.; Mej. E. G. Haarloo; J. Lubbers, echtg. en 2 k; J. Lj Malbas; J. Ch. Sandig; J. C. Steenlage; C. Ch. v/d Vet; J. Boshart.

*Te Hâvre ontscheept.

No. 36. Donderdag 8 September 1910. 10de Jaargang.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING OOST EN WEST

OPGERICHT DOOR KOLONEL G. E. V. L. VAN ZUYLEN, 21 MAART 1900.

„HET KOLONIAAL BELANG IS EEN ALGEMEEN NEDERLANDSCH BELANG."

Abonnementsprijs per jaar:	
Vrij aan huis of franco per post binnenland, bij vooruitbetaling	f 2.50
Voor Oost-Indië en het Buitenland	„ 4.—
Afzonderlijke nummers	„ 0.05

Prijs der Advertentiën:	
Per regel	f 0.15
Bij plaatsing van 500 regels	„ 0.12½
„ „ „ 1000 „	„ 0.10

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie", en gezonden aan de Presidente: 7a HEERENGRACHT, DEN HAAG.

Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, *51 Verhulststraat.*

Voor *Advertentiën* tot de Drukkerij „LUCTOR ET EMERGO", AMALIA VAN SOLMSSTRAAT, *Telefoon 4424*, beiden DEN HAAG.

Inhoud van dit nummer.

Het Hoofddoel der Vereeniging is:

Het verspreiden van populaire kennis omtrent onze Indiën onder gansch het volk en het bevorderen der welvaart in die gewesten, om zoodoende en ook door het verleenen van onderlinge hulp, warme belangstelling en liefde te kweeken tusschen Nederland hier en ginds.

Het lidmaatschap bedraagt als minimum f 2.— 's jaars (voor Indië en het buitenland minstens f 2.50). *)

Zij die f 5.— of meer contribueeren of een gift in éèns schenken van f 100.—, zijn donateur(trice).

Aan alle donateurs en leden wordt kosteloos en franco het *Koloniaal Weekblad* toegezonden.

*) Zie inteeken-biljet op de achterzijde van den Omslag. Verzoeke dit ingevuld te zenden aan het adres van den Secretaris van het Hoofdbestuur **E. van Assen**, *Heulstraat 17, Den Haag.*

Informatie-Bureau

(*Secretaris J. L. van Gennep*),

dagelijks — Zon- en feestdagen uitgezonderd — van 10—12 en 2—4 u., ten kantore **Heulstraat 17, 1ste verdieping.**

Zie overigens **Officieele Mededeelingen** ook van het Dagel. Bestuur en de Afdeelingen op blz. 8.

Verzoek om geldelijken steun voor de studie van een verdienstelijk jongeling.

Het bestuur van de Vereeniging „Oost en West" doet een krachtig beroep op den weldadigheidszin en de offervaardigheid van de leden dier vereeniging, ten behoeve van een jongeling van Indische afkomst, die na voorbereidende studiën in zijn geboorteland op 17-jarigen leeftijd werd toegelaten tot de 5e klasse van een gymnasium hier te lande, het daarop volgend jaar met goeden uitslag het staatsexamen voor toelating tot een der hoogescholen heeft afgelegd en die thans in de rechten wenscht te studeeren.

Het zou ten zeerste te betreuren zijn, als deze jongeling, die, ook volgens de verklaring van zijn leermeesters, door zijn buitengewoon goede geestvermogens en grooten werklust bij voortgezette studie een schoone toekomst tegemoet gaat, aan zijn verlangen geen gevolg zou kunnen geven, doordat zijn ouders en aanverwanten niet in staat zijn de kosten aan de studie verbonden, ten volle te dragen.

Een som van *f* 600 ineens zal vermoedelijk toereikend zijn om in het te kort te voorzien, daar naar alle waarschijnlijkheid deze jongeling na 'n éénjarig verblijf aan de universiteit verder uit een studiebeurs zal kunnen worden ondersteund.

Menschenvrienden, steunt dezen jongeling en zendt uwe bijdragen aan den secretaris onzer vereeniging, den heer E. van Assen.

Mocht de totaal gevorderde som overschreden worden, dan zal het overblijvend bedrag worden gestort in het studiefonds voor onbemiddelde leerlingen.

Opleiding in het Schoone op Inrichtingen voor Algemeene Ontwikkeling.

In dank ontvingen wij van den heer J. G. van Ingen J.Czn. zijne in brochurevorm gedrukte lezing, gehouden op de jongste algemeene vergadering van de Vereeniging van Leeraren en Leeraressen bij het M. O. in Nederl.-Indië. Het geschrift ligt ter kennismaking op de leestafel Heulstraat 17.

De trouwe lezers van ons Weekblad zullen zich herinneren, hoe hier bij monde van het Dag. Bestuur der Vereeniging Oost en West sympathie werd betuigd en hulp toegezegd voor het streven om ook op de scholen in Indië zooveel mogelijk de schoonheid te dienen.

Ook de denkbeelden van den heer Van Ingen hebben onze volle instemming, waar hij o. m. zegt:

„Aangenomen, dat bij een normaal kind de zin voor het Schone te behouden en te ontwikkelen is, dan dient aangetoond te worden, dat die nieuwe discipline zooveel winst geeft, dat men met recht op een spoedige invoering op school mag aandringen.

Bij alle vakken hebben wij een ontwikkeld gevoel voor het Schone nodig. Bij alle moeten wij ons uitdrukken, dat is: wij moeten vorm geven aan onze gedachten; dit geldt evengoed bij het verwerken van lichamelike als van geestelike stof. Die vorm kan mooi en lelik zijn, maar men mag verlangen, dat hij schoon is.

Voor alle vakken geldt ook, dat men de leerstof eerst dan geheel bekend maakt, als men óók aan het Schone de nodige aandacht schenkt.

Voor alle vakken, op wier programma het behandelen van kunstwerken staat, spreekt dit natuurlik als vanzelf.

> De Boro-boedoer is meer dan een hoop oude steenen, de mijnwerker van Const. Meunier is nog iets anders dan een logge vieze vent, en iedere moeder met kind wordt door het toevoegen van wat christelike symbolen nog geen Madonna.

Eerst door het Schone worden de zachte en harde, hoge en lage klanken van zang en fluit door muziek en alleen hij, die gevoel voor het Schone heeft, kan getroffen worden door de welluidendheid van een vers en zal in staat zijn de rijke visie van de dichter te volgen.

Maar ook bij de overige vakken vraagt het Schone om méér dan oppervlakkige aandacht. De gymnastiek mag niet vervallen tot kunstenmakerij. De grote figuren uit de geschiedenis mogen geen wassen poppen worden met een feitenlijstje op het stugge kleed en het millieu, waarin zij leven, zal geen doffe ruimte zijn.

Hoe verandert het Schone die samenstelling van meer en minder belangrijke organen, die men ons bij Plant- of Dierkunde een bloem of vlinder noemde; door het Schone wordt die dode ijsklomp tussen de bergen, dat grootse beeld van woeste eenzaamheid en verhevenste majesteit, dat het woord gletscher bij ons opwekt.

En naast de betekenis voor de vakken afzonderlik staan de voordelen voor het onderwijs als geheel.

Bespreking van het Schone brengt samenhang in de vakken onderling. Rassen en volken hebben in bepaalde tijden bepaalde schoonheidsformulen en deze zelf, voortgekomen uit verlangen van het ras en wensen van een tijd, zullen zich openbaren in elke levensgetuigenis, zowel uit het werk van de geleerde, als van de litterator, musicus en beeldende kunstenaar.

En ten slotte de grootste winst: het pedagogies voordeel.

Het sombere kille werk voor het nuchtere weten moet nu eenmaal gedaan worden, maar met meerdere lust dragen wij de lasten als ons later genot voorzweeft. Wij kunnen het zoo dikwels, laten wij ook als het mogelik is, het gewaad van het Schone gebruiken om 't werk prettig te maken.

Iedere schoolman, welk vak hij ook onderwijze, weet, dat belangstelling zijn beste helpster is om de leerstof blijvend bezit te maken.

Nu, zowel het Schone in de stof zelf als in de uitdrukking er van vermeerdert de belangstelling. Een jongen laat met trots zijn keurig opgestelde algebrasom zien; door de glans van het Schone krijgen voorwerpen nieuwe waarde, die ze ons dierbaar maken en in het nieuwe licht worden ons onverschillige personen aantrekkelike figuren.

De kracht, die van het Schone uitgaat, kan meer dan alleen onze belangstelling wekken, zij kan ontroering schenken.

Gelukkig de onderwijzer, die belangstelling tot ontroering kan opvoeren. Hetgeen hij vertelt zal niet vervliegen, want emoties blijven niet aan de oppervlakte. Hij heeft niet te vrezen, dat zijn onderwijs over de hoofden der leerlingen heen gaat: zijn les is een les voor het leven.

En zeg niet: men kan bij kinderen geen emoties opwekken. Het kan juist bij kinderen.

Neen! Zeg liever. Wij, de onderwijzers, laten zel-

den of nooit die tonen klinken, die de snaren van het gemoed doen medetrillen en daarom liggen ze stil en tevreden en merkt men ze niet.

Gaarne vestigen wij hier de aandacht van belangstellenden op het door den heer Van Ingen besprokene, die tot de o. i. zeer logische conclusie komt:

,,Aan iedere generatie stelt het leven nieuwe eisen. De school heeft opmerkzaam iedere nieuwe tijdstroming te volgen en er zich naar te richten. Het komende geslacht zal met open ogen en ontvankelik gemoed door het leven moeten gaan. De school heeft te zorgen, dat het dat kan.

Maar dan moet er verandering komen, want met de tegenwoordige opleiding krijgt men het resultaat, dat weinigen met de zinnelike ogen kijken of met de oren horen, en met de ziel ziet of hoort zo wat niemand.

Waar het Schone al nieuw leven bracht, daar bleek voor het individu en voor de school beide dit belang, want schoonheid en wetenschap dekken elkaar niet en de eerste is evengoed nodig als de laatste voor een harmonies leven van binnen en de verheffing van de gehele mens.

Door de inrichtingen voor algemeen ontwikkelend onderwijs in Ned.-Indië worden niet alleen nuttigheidsmensen gekweekt, maar gehele mensen met ontwikkeld hoofd, hart, geest en gemoed, mensen, die weten, kunnen, kennen en willen, mensen met eigen aard, die aard en eigen naar luste kunnen bevredigen en geven, mensen bruikbaar in het dageliks leven en toch geen vreemdelingen in het hogere geestesleven.

Deze zullen door geoefende smaak en zuiver inzicht overal, waar uitdrukking is, in geest en in stof, schoonheid waarderen en ze ook zelf scheppen; deze zullen als vrije gelukkige mensen de wereld liefhebben, want het aanzien van de wereld hangt af van het licht, dat wij zelf er over laten glanzen, en zij zullen de wereld zien beschenen door de heldere zon van het Schone.

Het verlangen naar schoonheid is ons aangeboren en het mag niet verloren gaan, integendeel in de komende tijd mag men op een ruime en waarachtige voldoening er van rekenen. Dat eigen ontwikkeling een andere is, mag geen reden zijn om niet naar krachten aan de nieuwe kultuur mede te werken. Neen, juist de teleurstelling in eigen leven ondervonden, moge ons dwingen tot een gehele overgave met ongedeelde kracht. Het werk zal moeilik zijn; wij hebben te strijden tegen ons volhardingsvermogen bij het wisselen van oud en nieuw en een opleiding, die de pedagogie en de psychologie nog geen wegen en grenzen wijst, zal aan het onderwijs belangrijke eisen stellen.

Gebrek aan inzicht zowel bij de gewone burger als bij de schoolman en de regeringspersoon mag niet meer een reden zijn om schoonheidskultuur na te laten.

En finantiële overwegingen?

Deze evenmin en zelfs niet in een tijd, waarin zoveel en voor zoveel belangrijke zaken geld gevraagd wordt. Vooreerst zijn de kosten gering, maar al waren zij groot, dan toch nog niet, want het allerlaatst mag het geld van een natie onthouden worden aan haar ontwikkeling. Als een deel van ons nationaal vermogen braak ligt en kwijnt, dan kan het niet anders of de gehele natie moet er de nadelige gevolgen van ondervinden."

Uit de O.-I. Mail.

Uit de opgaven aan de Bataviasche bladen gedaan blijkt dat de cholera op dezelfde hoogte bleef, doch tevens dat zij vrij ernstig heerschte in de garnizoenen.

Ook elders kwamen telkens nieuwe gevallen voor. Te Pati, dat tot dusver tamelijk van de cholera verschoond bleef, heerscht thans de ziekte vreeselijk. Van de eerste klasse inlandsche school, die nog geen twee honderd leerlingen telt, zijn reeds twaalf leerlingen het slachtoffer der gevreesde ziekte geworden, meldt de Preangerbode.

In de omliggende plaatsen, die vooral in Mei en Juni geteisterd werden, is de ziekte echter zoo goed als geweken.

Blijkens bekendmaking in de Jav. Crt. is de cholera-epidemie in de districten Panaroekan en Sitoebondo (Besoeki) geëindigd.

Het comité dat zich, gelijk wij in het vorig weekblad mededeelden, gevormd had tot het inzamelen van gelden voor de verbetering van den afvoer in de benedenstad, had op 10 Augustus jl. reeds f 11.000 bijeen, alles opgehaald bij Europeanen in de benedenstad.

Weer een Bandjir.

Door harden regen op den Smeroe heeft het den 1en dezer 's avonds om elf uur in dekotta Loemadjang zwaar gebandjird, zoo seinde men aan de Locom. Groote consternatie ontstond. De nabij de rivier wonende inlanders en Europeanen ontvluchtten hun woningen. De noodbrug bij Moedjoer is weggeslagen; de opzichter Rambelje trok op het bericht daarvan dadelijk er op uit voor het treffen van de noodige maatregelen. Ook de dam bij Kletek wankelt.

Een der lezers van het Soer. Hbld. die Donderdag van Pasiran kwam, deelde mede, dat de brug nabij Moedjoer die eerst door den bandjir vernield heette, er nog staat, en dat enkel het bruggehoofd aan den hand van Tempeh weggeslagen is. Ongeveer anderhalve meter van het bruggedek is meegevoerd. Men heeft hieroverheen echter planken neergelegd, zoodat, ofschoon de brug voorloopig niet meer begaanbaar is voor auto's en karren het voetverkeer daarover niet gestoord is.

Bij Pasirian heeft de rivier een nieuwe richting genomen, en heeft het terrein, dat verleden jaar door den bandjir was gespaard, ditmaal onder water gezet. Enkele bouws tabak werden totaal vernield.

De bewoners zijn weer naar hun woningen teruggekeerd.

De correspondent van het Soer. Nbld. schrijft 3 dezer dat de zon gedurende de laatste drie dagen niet te zien was. Wat de regen betrof, werd de stad zelf er niet zoozeer door geteisterd als wel het omliggende land. Vooral in de bergen moet de regenval enorm zijn geweest. Op de koffieondernemingen S. Woeloeh en Maangampoh werd dagelijks gedurende drie dagen gemiddeld 280 m.M. geconstateerd.

Vandaar de geweldige bandjirs van den 31en Juli in de rivier Grobokan, die al het water van S. Woeloeh ontvangt, en van den 1sten dezer, toen de rivieren in de kota, tengevolge van de verzanding der Pasroe-coupure, waardoor het water over de coupure heen liep en zich dus in de Kletek en de Moedjoer uitstortte, vreeselijk begonnen te zwellen. De groote dam op de Bezoek Kletek is door den waterdrang aanmerkelijk beschadigd.

In de kota, waar ten slotte toch niet veel schade blijkt te zijn aangericht, heerscht groote consternatie. Enkele Europeanen en honderden inlanders die langs de kali's woonden, zijn onmiddellijk uit hun woningen gevlucht, toen de vloedgolf, geweldig imponeerend, kwam aandruischen.

Een aantal probolinggo'sche sapiekarrevoerders — ongeveer 150 man — trachtte van deze gelegenheid gebruik te maken om van hun met de s. f. Soekodono gesloten contracten af te komen door met hun beesten er van door te gaan, weer terug naar Probolinggo. Dit zat hun evenwel niet glad. De heer Catharinus, een der geëmployeerden, kwam er tijdig achter en belette hen hun voornemen ten uitvoer te brengen.

De assistent-resident en de andere bestuursambtenaren hebben dien nacht tot twee uur 's morgens bij de bruggen, die wegens den zwaren stroom op hun palen trilden, met obors en lantaarns de wacht gehouden.

Om half zes 's morgens ging de ingenieur Van der Meulen, voor zoover doenlijk per auto naar Pasroe en Kletek om maatregelen te treffen, terwijl de waterstaatsambtenaar, De la Rambeljé, naar Moedjoer toog.

De ass.-resident ging heden morgen de geteisterde streken in het Tempehsche inspecteeren.

Volgens ingekomen berichten zouden daar uitgestrekte met padi en tabak bebouwde gronden beschadigd zijn, zoodat noch van de padi noch van de late-oogsttabak dit jaar een voldoend beschot mag worden verwacht.

Een Handelswijk afgebrand.

Blijkens telegrafische mededeeling van den resident van Amboina, is in den nacht van 12 op 13 Juli door onvoorzichtigheid de geheele handelswijk te Gisser afgebrand. De schade wordt geraamd op ongeveer 130.000 gulden.

Consulaat te Pinang.

Uit een advertentie in de Penang Gazette vernam de Sum. Bode dat het Nederlandsch consulaat te Pinang met einde Juli zou worden opgeheven. Alle functies, aan dezen post verbonden, zullen voortaan worden waargenomen door den consul-generaal der Nederlanden te Singapore.

Gelet op de levendige betrekkingen tusschen Pinang en de Nederlandsche koloniën en op het feit, dat deze haven geregeld door vele Hollanders wordt bezocht, mag men er zich over verwonderen, dat het Nederlandsche consulaat zoo opeens wordt opgeheven. Ook wel teekenend, dat men dit uit een Engelsche courant moet vernemen, zegt het blad.

En wie zal nu in dat noordelijke gedeelte van de Straits Settlements het toezicht uitoefenen op de naleving van de contracten, welke door Straits-planters met Javaansche koelies worden gesloten? Dat waren immers — naar men steeds in deze in de Jav. Ct. afgedrukte contracten kon lezen — onze consulaire ambtenaren in de Straits.

Een andere vraag doet de Sum. Post. Wéét de Nederlandsch-Indische regeering wel, dat het consulaat in Pinang wordt opgeheven? Is daaraan overleg tusschen het ministerie van buitenlandsche zaken — waaronder ons consulaire corps ressorteert — en het ministerie van koloniën voorafgegaan?

Het is haast niet te gelooven, dat het ministerie van koloniën zich dan tegen die opheffing niet zou hebben verzet.

Desascholen.

Met 1 Augustus, zoo schrijft men uit Garoet aan den Preangerbode, zijn hier in de afdeeling opnieuw een veertigtal desascholen geopend. Vroeger waren er reeds een vijftigtal. Over deze desascholen is Mas Soediredjo, tot nu toe hoofd der eerste klasse inlandsche school te Garoet, tot schoolopziener benoemd. Met de gouvernementsscholen en de gesubsidieerde scholen bestaat er thans op ongeveer 120 plaatsen in de afdeeling gelegenheid om onderwijs te ontvangen. In het volgend jaar zullen ook in de contrôle afdeeling Tjikadjang allerwege desaschōlen worden opgericht.

Het tweede Atjèh-rapport van den heer Liefrinck.

Het rapport door het eerstdaags naar Nederland vertrekkend lid in den Raad van Indië, den heer Liefrinck, omtrent zijn tweede reis naar Atjeh uitgebracht, heeft de Regeering bereikt.

Naar de Javabode vernam, is dit rapport, over het algemeen genomen, gunstig.

De Regeeringscommissaris heeft bij zijn reizen door het gewest kunnen waarnemen, dat de toestanden, in streken, waar hij die de eerste maal gunstig had bevonden, thans eveneens gunstig was;-en dat die in streken, waar rust en orde toen nog te wenschen overlieten, thans vooruitgaande is.

De heer Liefrinck geeft tevens als zijn meening te kennen, dat het militair bestuur in meerdere plaatsen door civiel bestuur zou kunnen worden vervangen. Wat ook alweer op vooruitgang der pacificatie wijst.

Dit alles neemt niet weg, dat er nog deelen zijn van het uitgestrekte gebied, waar het gezag zich buiten de onmiddellijke omgeving der vestigingen niet in voldoende mate kan doen gelden.

Een nuttig werk.

'n Nuttig werk, waarbij hij menig ambtenaar tijdsverlies en hoofdbreken besparen zal, heeft de heer J. E. W. Lambert, politieopziener te Pasoeroean, verricht door het samenstellen van zijn Politieklapper voor Java en Madoera, die dezer dagen bij Fuhri en Co. te Soerabaja is verschenen.

Dit boek bevat ,,een verzameling van gouvernementsbesluiten, circulaires en aanschrijvingen, betrekkinghebbende op- of in nauw verband staande tot het politiewezen, al of niet voorkomende in de Bijbladen op het Staatsblad van Ned.-Indië."

In een woord van aanbeveling door Mr. Ch. Ph. Du Cloux, officier van justitie te Soerabaja, is aan het voorbericht toegevoegd:

,,Het is van algemeene bekendheid, dat de politie-ambtenaren en beambten, willen zij behoorlijk hun moeilijke en veel omvattende taak verrichten, in de eerste plaats bekend moeten zijn met de bepalingen direct of indirect betrekking hebbende op hun dienst en neergelegd in tal van wetten, koninklijke besluiten, koloniale ordonnantiën, reglementen en keuren, circulaires, instructiën, plaatselijke verordeningen, enz., welke deels in de Staatsbladen, Bijbladen of in de Javasche Courant zijn opgenomen, deels afzonderlijk ter kennisse van de verschillende autoriteiten zijn gebracht. Vooral de tallooze circulaires, aanschrijvingen, enz., zijn niet verzameld.

Hoewel die politie-ambtenaren al die bepalingen moeten kennen, weten zij veelal niet hoe tot die kennis te geraken, veel moeten zij door eigen ervaring leeren, meestal ten koste van later diep betreurde, dikwijls onherstelbare misslagen, die hen aan berisping van de zijde van hun chefs blootstellen. Het is daarom goed gezien van den heer Lambert, die bepalingen en voorschriften in een boekdeel te hebben verzameld. Hulde moet den samensteller wor-

den gebracht voor zijn geduld en nauwgezetheid. En zoo besluit de Soerabajasche officier van justitie, ik aarzel niet te verklaren dat deze verzameling zeer zeker aan een dringende behoefte voldoet en een goede vraagbaak en zeer bruikbare gids in vele gevallen zal zijn."

De klapper is practisch ingericht, hij verwijst op duidelijke wijze naar de betrekkelijke staats- en bijbladen en bovendien, in een groot aantal gevallen naar het tweede gedeelte, waarin vele verordeningen, circulaires, enz., opgenomen zijn.

Zulk een werk moet een behoorlijke uitoefening der politie ten goede komen, zegt de Javabode.

Een neutraal Militair Tehuis te Solo.

2 Augustus werd te Solo in tegenwoordigheid van vele belangstellenden geopend het Neutraal militair uitspanningslokaal.

De oprichting er van ging uit van de Loge, die daartoe een bedrag van ruim elf duizend gulden beschikbaar stelde, waarvan thans voor aankoop van gebouw en de complete inrichting daarvan, een som van plm. negen duizend gulden werd besteed.

Met een kort, hartelijk woord tot de aanwezige militairen, wees de heer Van der Woude op de bedoeling van deze stichting, er bijvoegende, dat „neutraal" hierop neerkwam, dat ieder militair, onverschillig tot welke geloofsbelijdenis hij behoort, hier steeds welkom is. Daarna werd door den heer Happé een schrijven voorgelezen van den man, van wien de eigenlijke oprichting uitging, n.l. van den oud-kapitein Gusdorf, die door ziekte verhinderd was de feestelijke inwijding bij te wonen.

Als beschermheer traden op de resident Van Wijk en de Soesoehoenan van Soerakarta, welke laatste zich bij de inwijding deed vertegenwoordigen door een twintigtal officieren van het kraton-leger.

In eenige goedgekozen woorden, dankte een Europeesch fuselier voor hetgeen voor den soldaat gedaan was.

Het gebouw waarin het Tehuis is gevestigd, zoo lezen wij in Het Soer. Hbl., is geheel gerestaureerd. Behalve een ruime voorgalerij met zeer nette meubels, bevat het een leeszaal met een 8-tal dagbladen en een zeldzaam goed voorziene leestrommel. Wij telden 67 verschillende tijdschriften, die wekelijks veranderd worden.

In de achtergalerij staat een geheel nieuw biljart, en bevindt zich het buffet, waar tegen geringen prijs, alles, behalve sterke drank, verkrijgbaar is.

Het ligt in de bedoeling van de oprichters op dezelfde wijze als dit in Frankrijk in „le foyer du soldat" gebeurt, van tijd tot tijd lezingen en causeriën over verschillende onderwerpen te houden.

De „Soerabaja".

Na de proeftochten van de Batavia worden te Soerabaja gelden ingezameld voor de aanschaffing van een eigen ballon. Merkwaardig is de groote belangstelling, daarbij van Chineesche zijde betoond.

De 6000 gulden, voor den ballon benoodigd, zijn, volgens de corr. van de Loc., reeds voor een belangrijk deel door Chineesche particulieren bijeen gebracht.

PERSONALIA.

Belangrijke Legermutaties.

Naar aanleiding der officieele berichten, brengende de tijding der benoeming van kolonel J. P. Michielsen tot chef van den generalen staf, ter vervanging van den thans opgetreden legercommandant, dat als commandant der 4e militaire afdeeling in de plaats van kolonel Michielsen opnieuw benoemd werd de kolonel K. van der Maaten, die een achttal maanden geleden het commando te Bandoeng met dat te Padang had te verwisselen, en dat tot gewestelijk commandant van Sumatra's Westkust is benoemd de luit.-kolonel der infanterie J. N. C. bar. v. Heerdt, schrijft het Bat. Nbl., dat — naar in wel onderrichte kringen in Nederland werd beweerd — de heer Van Heerdt vier maanden buitenlandsch verlof zou hebben gevraagd en verkregen, ten einde bij de Koningin persoonlijk te komen reclameeren over de plaatsing in een gewestelijk militair commando van den bij keuze tot kolonel bevorderden luit.-kolonel De Greve.

Van die plannen — gesteld het gerucht berust op waarheid — zal nu wel niets meer komen.

Het Bat. Nbl. zegt in het slot van zijn entréfilet, dat men, indien overste Van Heerdt — gelijk thans inderdaad geschied is bij de ontstane vacature — tot kolonel werd benoemd, het zeer goed zou kunnen begrijpen, dat deze ditmaal voor de eer bedankte en pensionneering prefereerde boven een herhaaldelijk uitgestelde en vertraagde promotie.

Majoor Khouw Kim An.

Onder de officieele berichten kwam ook voor de benoeming van den kapitein der Chineezen Khouw Kim An tot majoor en hoofd zijner natie te Batavia. Lang heeft het geduurd, voordat in den door het overlijden van den majoor Tio Tek Ho ontstane vacature voorzien is en krachtig is van zekere zijde gewerkt om deze keuze tegen te houden. Personen worden er door in hun belangen getroffen, of achten zich gepasseerd; maar alles in aanmerking genomen, komt de benoeming ons voor een bijzonder gelukkige te zijn, schrijft de Javabode.

Khouw Kim An, de jongste der kapiteins, is iemand van een onberispelijken levenswandel. Streng voor zich zelven is hij dit ook voor anderen. In zijn naaste omgeving en familiekring duldt hij geen persoon, welke positie hij ook bekleeden mag, op wiens gedrag gegronde aanmerkingen zijn te maken. Vlug van geest en weetgierig, heeft hij zich grootendeels door eigen studie en omgang met Europeanen, de Hollandsche taal eigen gemaakt en velerlei zaken bestudeerd en tracht hij de uiteenloopende meeningen onder zijn rasgenooten te begrijpen en te waardeeren, zelfs die, welke het meest van de zijne afwijken.

Ofschoon met volle overtuiging en oprechtheid een vriend van Europeanen, voor wier intelligentie hij altijd een open oog gehad heeft, is hij toch van meening gebleven, dat een Chinees vooralsnog Chinees behoort te blijven. Menigmaal heeft het bericht, dat jeugdige Chineezen, waaronder dikwerf personen, die geen enkel woord Hollandsch verstaan, door ijdelheid gedreven, gelijkstelling met Europeanen hadden bekomen, hem een medelijdenden glimlach ontlokt en wanneer dan een zijner Europeesche vrienden hem opmerkte, dat het tijd werd, dat hij hun voorbeeld volgde, luidde het bescheiden antwoord: laat mij liever een beschaafd en fatsoenlijk Chinees blijven, dan Staatsblad-Europeaan en daardoor een caricatuur der werkelijkheid worden; mijne kinderen, die ik allen een Europeesche opvoeding geef, moeten later zelven beoordeelen, of zij zich in de Europeesche samenleving volkomen op hun plaats gevoelen.

In de laatste jaren is menigmaal uit den mond van Chineesche officieren de klacht vernomen, dat zij totaal miskend worden, dat zij geen invloed hoegenaamd kunnen uitoefenen op maatregelen en zaken hunner natie betreffende. De meeste dezer klagers konden met Tijl Uilenspiegel zeggen: „wij hebben het er ook naar gemaakt". Er valt echter niet aan te twijfelen, of majoor Khouw Kim An zal, met zijn energie, zijn helder oordeel en persoonlijke karaktereigenschappen, spoedig de plaats weten te veroveren, welke iemand van zijn hooge positie in de maatschappij behoort in te nemen.

De benoemde majoor is de schoonzoon van den bekenden president van de Tiong Hoa Hwee Koan, den heer Phoa Keng Hek.

Secretaris Raad van Indië.

Het Bat. Nbl. verneemt, dat de heer O. Uhlenbeck, gewezen gouvernementssecretaris, thans ter beschikking van den directeur van Onderwijs, Eeredienst en Nijverheid, veel kans heeft te worden benoemd tot secretaris van den Raad van Ned.-Indië.

In onze rubriek „Officiëele Berichten" kan men zien, dat die benoeming inderdaad heeft plaats gehad.

Een Dienstreis van den heer Tollenaar en nog wat.

De Javabode van 9 Aug. j.l. maakte melding van de door den directeur van binnenlandsch bestuur aanvaarde dienstreis naar Cheribon in het belang van de door het gouvernement aangekochte en eventueel aan te koopen particuliere landerijen Kandanghaoer en Indramajoe-West. Later voegt dat blad aan dit bericht nog toe, dat de directeur vergezeld werd van den inspecteur voor Agrarische Zaken en dat de van verschillende zijden geuite bewering, dat het gouvernement bij den aankoop van het eerstgenoemd land overijld zou hebben gehandeld, minder billijk is te achten. Daarbij wordt toch uit het oog verloren, dat, zooals bij de behandeling van 't voorstel tot dien aankoop in de Volksvertegenwoordiging is kunnen blijken, de Minister van Koloniën, die feitelijk de kwestie met de eigenares behandeld heeft, tevergeefs getracht heeft van haar verlenging te verkrijgen van den op den 1en Juni j.l. geëindigden termijn, binnen welken het gouvernement omtrent den aankoop moest hebben beslist. Daardoor verklaart het zich, dat vooraf niet alle voorbereidende maatregelen getroffen zijn kunnen worden, welke een ongestoorden overgang van den ouden tot den nieuwen toestand konden verzekeren. Men kan zich er echter verzekerd van houden, dat niets verzuimd wordt om er voor te zorgen, dat binnen een niet te langen tijd bevredigende toestanden op het land ontstaan en dat op den duur, wanneer de verbetering van het irrigatie- en verkeerswezen krachtig ter hand zal zijn genomen en met behulp van de particuliere landbouwindustrie de onbebouwde gronden en de djatibosschen in exploitatie zijn gebracht, zal blijken, dat, afgescheiden van het met den aankoop van Kandanghaoer beoogd politiek en economisch doel, ook uit een geldelijk oogpunt de daarvoor betaalde koopsom van 3½ millioen niet te hoog is geweest.

Zooals bekend, is bij den aankoop van het land door het Kamerlid **Colijn** er op aangedrongen, dat een met de practijk van het binnenlandsch bestuur vertrouwd bekwaam hoofdambtenaar met den titel van regeeringscommissaris zou worden belast met het

ontwerpen van de door de toevoeging van het land aan het staatsdomein vereischte regelingen en dat diens daarbij op te doene kennis en ervaring eveneens van groot nut zou zijn bij de verdere uitvoering der plannen tot terugbrenging tot den staat van de particuliere landerijen.

Algemeen werd toen reeds gedacht, dat de keuze zou vallen op den met verlof in Europa zich bevindenden ambtenaar **C. J. Hasselman,** laatstelijk inspecteur voor de landelijke inkomsten en verplichte diensten.

Naar het blad later echter vernam, moet er wel kans bestaan, dat de in het begin van het vorige jaar gepensionneerde resident van Madoera, de heer **F. Fokkens,** die zich gedurende zijn verblijf in Nederland veel interesseert voor Indische zaken, met een zending van den voorgeschreven aard zal worden belast. De heer Fokkens heeft studie gemaakt van de quaestie der particuliere landerijen en in zijn „Bijdragen tot de kennis onzer koloniale politiek der laatste twintig jaren" behandelde hij de particuliere landerijen bewesten den Tjimanoek. Of deze omstandigheid, zijn antecedenten op bestuursgebied, dan wel het feit, dat hij een met sterk voortdringingszucht behept „man van rechts" is, bij zulk een keuze den doorslag zou geven, zullen wij maar liever niet bespreken, aldus besluit bovengen. blad.

De nieuwe Hoofdredacteur van De Locomotief.

Vermeldden wij in ons vorige nummer het afscheidswoord van den heer Vierhout, uit de daarop gevolgde Politieke Geloofsbelijdenis van zijn opvolger halen wij aan:

Een politieke geloofsbelijdenis legt de heer J. E. Stokvis af bij de aanvaarding der redactie van de Locomotief. Als nieuw aangekomene in dit land ziet hij zich geplaatst voor een wereld van vraagstukken; en indien hij niet schroomde om de redactie te aanvaarden, is dat te verklaren uit de omstandigheid, dat zijn vroegere werkzaamheid als parlementair verslaggever hem in de gelegenheid stelde de voornaamste koloniale vraagstukken te leeren kennen, de meer ingaande studie thans dus vergemakkelijkt wordt.

En verder:

„In de beginselen der leiding van het blad komt geen verandering. Zij zijn, kort saamgevat, dat naast het streven naar een zelfstandiger eigen koloniaal beheer, de economische èn sociale ontginning van Ned.-Indië zullen moeten worden bevorderd, onder een krachtige, maar voorzichtige leiding van de overheid.

De economische ontginning, door het eigen particulier kapitaal ter hand genomen, moet bevorderd en mag niet gestuit worden, maar dat sluit niet uit, dat ook de overheid zelf de economische exploitatie verder ter hand neme na deugdelijke overweging niet uitsluitend van de bezwaren, maar vooral van de mogelijkheid en de maatschappelijke baten.

De sociale ontginning, dat is de bevordering van den maatschappelijken wasdom van de millioenen der inlanders. In 't afscheidswoord van mijn hoogstaanden voorganger trof mij vooral de door hem gelegde nadruk op de noodzakelijkheid van eene onderwijsregeling, die den inlander geleidelijk tot ontwikkeld en bestuurkrachtig staatsburger moet vormen. Jammer, dat dadelijk een bitter beklag moest volgen over de tekortkomingen van de regeering ten deze. Het geld is er niet! zal worden tegengevoerd, maar dan moet het geld er komen. Het economische en staatkundige beheer eener rijke kolonie, dat de eigen bevolking arm laat — is een slecht beheer, dat zich zelf moet wreken.

Wie niet ronduit een kolonie wil zien beheerd als louter winstbron voor het moederland, heeft te beseffen, dat hij met de geheele economische ontginning van het land tevens de geheele sociale ontginning van het volk heeft te aanvaarden. Dat zij te verstaan onder „ethische politiek". In deze richting ging steeds het streven van dit blad; dit zal het streven blijven.

WEST-INDIË.

SURINAME.

Wij lezen in De West:

Ook de Suriname is thans tot de slotsom gekomen, dat het belang van de kolonie eischt, tegen te gaan, den vrijwilligen trek van Chineezen naar Suriname. Zij legt daarbij den nadruk op kwade praktijken, die bij Chineesche handelaars in zwang zijn.

Voor ons zijn die praktijken niet de hoofdzaak. Natuurlijk zijn zij de aandacht waard, en hebben ook wij in vorige artikelen niet geschroomd die zijde van het vraagstuk aan te roeren.

Maar hoofdzaak blijft voor ons: het feit dat de inheemsche bevolking niet tegen de Chineesche concurrentie is opgewassen.

Men kan dit feit betreuren, het blijft niet minder zaak het onder de oogen te zien. De Chineesche handel wint veld, ten koste van de inheemsche bevolking.

Langzaam, maar zeker, moet een steeds grooter aantal ingezetenen hun plaats in den handel afstaan aan Chineezen.

Moet men nu lijdelijk toezien, dat dit proces zich voltrekt, zoodat ten slotte de Chineezen meester zullen zijn van nagenoeg den geheelen handel?

Het zou onverantwoordelijk zijn.

In onze kolonie gaat de strijd tusschen verschillende rassen, van verschillende beschaving. De Westersche cultuur heeft nu eenmaal levenseischen geschept, die voor Oostersche volken vooralsnog ontbeerlijk zijn. De strijd wordt daardoor ongelijk. De ervaring, niet alleen hier, maar overal elders, leert, dat waar de toegang vrij is voor den Chinees, hij zich van den handel meester maakt. Hij heeft goede zoowel als slechte eigenschappen die hem de overwinning verzekeren.

Toch zou die concurrentie misschien nog dragelijk zijn, indien de Chineezen zich blijvend vestigen in de kolonie. Zij zouden zich dan vermengen met de bevolking, en hun bezittingen zouden op den duur aan het algemeen ten goede komen.

Doch ruïneus voor de kolonie is de immigratie, zooals zij de laatste tien jaren plaats vindt. Chineesche trekvogels strijken op de kolonie neder. Geholpen door rasgenooten, veroveren zij spoedig een plaats in den handel. Weldra hebben zij een eigen winkeltje. Zoodra zij geldspeling hebben, beginnen de geldzendingen naar China. Op verschillende plaatsen neemt hij crediet, zoodat de ware stand van zijn zaken moeilijk is na te gaan. Er zijn voorbeelden, dat Chineezen met ettelijke schulden de kolonie verlieten. Diezelfde Chineezen vinden bij aankomst in China de duizenden guldens, die zij vooruit gezonden hebben. Hun tijdelijk verblijf in de kolonie kent slechts één doel: geld maken. Daarvoor worden alle middelen goed genoeg geacht. De wissels die zij bij hun vertrek nemen, geven volstrekt niet hun bezittingen aan. Ook baar goud geld wordt medegenomen.

In één woord deze Chineesche trekvogels zijn vampieren die de kolonie uitzuigen.

WAT DE INLANDER ZEGT.

De stem van een gewezen magang (= inlandsch bureauschrijver) in de Residentie Soerabaija. In de **Medan Prijaji** van 14 Mei 1910 no. 19 wijst Si Doewit Lawas alias Gobog, gewezen magang in de residentie Soerabaija, op het kommerlijk bestaan van de in den Staatsdienst op Java zijnde bureauschrijvers, waarover hij zich, op grond van eigen ervaring, aldus uitlaat:

Evenals zoovele zijner standgenooten, was hij door zijn vader, een inlandsch hoofd van den ouden stempel, aangewezen bureauschrijver te worden, in de hoop, dat ook hij eenmaal als prijaji zou kunnen optreden en later in het genot van een pensioen, b.v. als dat van een wedono, zou kunnen worden gesteld.

Met het oog op die bestemming werd hij naar een Eerste klasse school gezonden en toen hij in 't jaar 1902 de lessen op die onderwijsinrichting had afgeloopen, ontving hij No. 400 als magang of bureauschrijver.

Toenmaals liep het gerucht, dat de magangs van Regeeringswege bezoldiging zouden ontvangen en met dit gelukkige vooruitzicht voor oogen was de stemming van den schrijver van het artikel destijds allerbest.

In het Extract-Bijvoegsel van de Javasche Courant van 30 September 1904 no. 78 kon men de destijds voorgestelde regeling, met betrekking tot de magangs, lezen, welke hierop neerkwam, dat zij in twee soorten zouden worden verdeeld, namel. in magangs en aspirant-magangs en dat hun aantal voor ieder kantoor zou worden vastgesteld.

Blijkens brief van den Resident van Soerabaija van 5 November 1904 no. 20095/28 zou dit aantal voor die Residentie 500 bedragen, terwijl er bij de bureauchefs, met werkelijken dienstspoed, op werd aangedrongen, om, met het oog op de toe te kennen bezoldiging, een opgave in te dienen van de bij hen in functie zijnde magangs.

Sedert dat oogenblik werd de stemming van den schrijver destijds nog beter.

In het jaar 1908 werd een schrijven van 11 Januari no. 940/237 ontvangen, hetwelk vergezeld was van een afschrift van de circulaire van den Directeur van Binnenlandsch Bestuur van 11 November 1907 no. 3788 en waarin vermeld stond:

a. dat op de Indische Begrooting een som van ƒ 200.000 was gebracht als jaarlijksche bezoldiging voor alle magangs;
b. dat de titel van „magang" was opgeheven en daarvoor in de plaats trad de titel van hulpschrijver;
c. het voor ieder bureau aangewezen aantal en in verband daarmede hunne plaatsingen en verplaatsingen.

Voor de rijke ouders van enkele magangs hadden die verplaatsingen geen bezwaar, maar de onvermogenden werden dientengevolge, op indirecte wijze, gedwongen den dienst te verlaten.

De gemiddeld vermogenden, waartoe ook de schrijver behoorde, bleven, met het oog op die toegezegde bezoldiging, in dienst en stelden op belangelooze wijze hun arbeid ter beschikking van het bestuur. Bepaald gerust was men echter niet, aangezien de verlaging van den titel „magang" tot hulpschrijver reeds veel te denken gaf en dat men ten deze niet geheel en al verkeerdelijk dacht, bewijst wel het feit, dat de schrijver, na ruim 8 jaren wachtens, nog geen bezoldiging ontving. Daarom verliet hij in arren moede den staatsdienst en zocht hij zijne toekomst in het particuliere.

Wel was het prijaji-schap voor hem daardoor verspeeld, maar toch heeft hij dien overgang niet betreurd, in aanmerking genomen het sedert ontvangen bericht, dat de op de Indische Begrooting gebrachte gelden voor de bureau- of hulpschrijvers, daarvan weder zijn afgevoerd.

FEUILLETON.

De Inlanders ter Brusselsche Tentoonstelling.

In het jongste Damesweekblad voor Indië geeft de heer J. H. François de volgende beschrijving:

Ik erger me niet gauw, maar als een Europeaan het geluk heeft in een zelfde gebouw te zijn als een of ander adellijk persoon......!

Verleden week b.v., toen de kunstminnende comtesse de Flandres, moeder van den jongen koning, onze afdeeling bezocht. Vol belangstelling liet H. E. zich leiden langs de Javaansche werkers, die, gewaarschuwd, dat er iets hoogs in aantocht was, het hoofd eerbiedig gebogen hielden, zonder hun stille oogen op te heffen......

En het publiek? God publiek, wien Multatuli zijn „ik veracht u" toewierp, publiek drong om de hooge vrouwe heen, zoo dicht mogelijk, zonder eenige deferentie......

En de djaksa, de geleider van ons Jav. troepje, die toch meer dan iemand anders recht had om op het gelaat van de gravin te lezen de belangstelling voor zijn mooi land, de djaksa, uit aangeboren hoffelijkheid, hield zich geheel achteraf; in zijn oogen, hoe mysterieus-diep ook, meende ik iets te lezen van — op zijn minst — verwondering, dat de Europeanen hormat brachten op deze wijze. Dan wenkte de commissaris-generaal hem om aan de comtesse voorgesteld te worden, en toen die eenvoudige buig-groet, met de neergeslagen oogen......

En de menschen, die H. E. naliepen en omdrongen... Tot zelfs onze verkoopdames toe, die, ook bingoeng een beetje door een zoo hoog bezoek, in een akar-wangi mandje wat niet meer frissche rozen boden......

Die Javaansche gratie!

Aanzie b.v. die kiek in de „Prins", genomen in Artis; de Javanen, gezeten in een grasperk, hormat brengend aan de Serimaha Ratoe, die, te voren op hen opmerkzaam gemaakt, hen welwillend groette. Telkens als ik die kiek zie, dat troepje eenvoudige menschen, neergehurkt in het gras, zonder te durven heffen de oogen, dan doortrilt mij een vreemde ontroering, te meer vreemd, omdat ik, door mijn eigen weinig-groote koninginnegezindheid, toch niet veel moet kunnen meevoelen dien eerbied en die hulde. Ik vroeg aan den djaksa, hoe zijn indruk van onze vorstin was geweest, en hij antwoordde mij met woorden vol eerbied en ontzag. Het was voor hem een wondere, groote dag geweest, dat mogen aanschouwen van zijn koningin.

Onze Indische afdeeling trekt wel de bizondere aandacht; tal van vreemdelingen verzekerden mij, dat het de meest interessante en meest karakteristieke expositie is.

Nog in het museum deed de pendopo met al zijn goud en rood wat erg baroque, maar nu valt dat mee en verleent hij aan de heele kunstnijverheidafdeeling een zeer bizonder cachet. Aan de lange zijden bevinden zich vergrootingen van foto's, meest van den zeer bekwamen regent van Demak, een leuken kijk gevende op al het geweldig-mooie van Indië's natuur. Ook zijn er verscheidene van de Boroboedoer, die ook niet nalaten de aandacht te trekken. Tegen deze foto-wanden zijn aangebracht platte vitrines, waarin de verschillende kunstnijverheidsvoorwerpen zijn uitgestald.

Jammer, dat de ruimte nog te beperkt bleek. Er zijn nu inzendingen, die geheel niet tot hun recht

De schrijver eindigt zijne beschouwingen met de navolgende bespiegeling:

De Nederlandsche Regeering moge scherpzinnig, tot op zekere hoogte rechtvaardig en mild zijn en hart toonen voor den Indischen inboorling, diens werk op waarde schatten doet zij n i e t.

Bespreking van het verslag der Studie-commissie van de Vereeniging „Oost en West" over het jaar 1909. — De redactie van de **Pewarta Deli** heeft de moeite genomen hare aandacht te schenken aan het Jaarverslag over het jaar 1909 van de Studie-commissie der ver. „Oost en West", voorkomende in haar no. van 25 Juni 1910, no. 50, en daarover hare meening te kennen gegeven:

Zij biedt daarbij den dank der Inlandsche bevolking aan en brengt hulde voor de goede bedoeling en het loffelijk streven dier commissie, maar zij vreest, dat niet veel Inlandsche ouders bereid zullen worden bevonden om hunne kinderen beneden den leeftijd van 7 jaren naar Nederland te zenden voor hunne opvoeding en studie.

Daarvoor komen h. i. meer in aanmerking jongelieden vanaf 17-jarigen leeftijd, vooral ook met het oog op de kennis van de Nederlandsche taal, die voor Inlanders, zooals de toestanden nu nog zijn, moeilijk bereikbaar is. Ten dezen aanzien zijn de Chineezen h. i. in eenigszins betere conditie, want voor hen, ook al zijn ze onderdanen van het Chineesche Keizerrijk, is het onderwijs beter geregeld dan voor de Inlanders, die onderdanen zijn van Nederland.

Daarbij komt nog, dat de Inlander geldelijk minder vermogend is dan de Chinees.

Misschien zullen er enkele Inlandsche ouders zijn, die van de gelegenheid gebruik zullen maken hunne kinderen beneden de 7 jaar, door bemiddeling van D r. H a z e u, naar Nederland te zenden, maar de meeste ouders zullen wel tegen een scheiding op zulk een grooten afstand opzien.

De redactie hoopt echter, dat de tijdgeest ten deze verandering ten goede in den gedachtengang der Inlandsche ouders zal brengen.

Landbouwonderwijs op de Inlandsche scholen. In no. 3 van het orgaan der Jong-Javaansche Beweging **Boedi Oetomo** vinden wij een aangeboden artikel van S o e r j o p r a n o t o over dit belangrijk onderwerp. Wij ontleenen daaraan het volgende:

„Allerwege is men er op uit den landbouw uit den tegenwoordigen lagen staat, waarin hij verkeert, op te heffen. De aanstellingen van Landbouw-Adviseurs en de aanleg van verscheidene demonstratievelden voor de inlandsche cultures ten behoeve der bevolking toonen aan, welke ernst bij de Regeering voorzit om de economische krachten der bevolking langs dezen weg te bevorderen. Evenwel zal hij, die het voorrecht heeft om veel in vertrouwelijke aanraking met de bevolking te komen, tot zijn leedwezen opmerken, dat deze loffelijke regeeringsdaad door den kleinen man wantrouwend wordt aangezien. De een ziet hierin een middel der Regeering om achter de waarheid te komen, wat de de werkelijke opbrengst van een bepaalde oppervlakte grond kan zijn, en of de thans den kleinen man opgelegde belasting niet te laag is, en zoodoende dus gelegenheid te zoeken om de belasting o p t e k u n n e n s l a a n; een ander meent hierin een proef der Regeering te zien, om de gronden zelf te kunnen exploiteeren. De ervaring leert echter, dat deze averechtsche meeningen weggenomen worden door de ambtenaren, de Landbouw-Adviseurs en de hun toegevoegde Inlandsche beambten, amicaler met de bevolking te doen omgaan en de goede bedoelingen der Regeering bekend te maken. Maar niettegenstaande het toenemend aantal demonstratievelden, die van Regeeringswege worden aangelegd, kunnen de verbeteringen van cultuurwijzen toch nog altijd bij de bevolking ingang vinden. Onze landbouwers zijn zeer vasthoudend van aard; niet licht breken zij met het oude; veranderingen toch, die zelfs na herhaalde proefnemingen werkelijke verbeteringen blijken te zijn, kunnen haast niet ingevoerd worden.

Welken weg moet men dan inslaan om spoediger verbeteringen op landbouwgebied aan te brengen en den landbouw voor verderen achteruitgang en verval te behoeden?

Ik meen, dat er reeds door een paar Regenten aan het Landbouw-Departement het voorstel is gedaan, om lezingen over landbouw-onderwerpen door Inlandsche Landbouwkundigen te doen houden.

Dat de lezingen haar nut hebben, betwijfelen wij geenszins, maar hier aarzelen wij niet om te zeggen, dat zoolang onze landbouwers niet theoretisch ontwikkeld zijn, zij van die lezingen weinig zullen verstaan, zoodat deze pogingen haar doel zullen missen.

Men zou verstandiger doen met al zijn krachten naast de thans reeds daartoe ingevoerde inrichtingen in te spannen voor één doel: verstandelijke en zedelijke ontwikkeling van het volk. Immers vele instellingen zijn in duigen gevallen, alleen omdat de deelnemers daarvoor nog niet rijp genoeg waren en de val heeft velen verkeerdelijk doen meenen, dat het aan die inrichtingen lag, dat zij geen verbeteringen in den toestand van de bevolking konden brengen. Men spanne allereerst zijn krachten in ten bate van het onderwijs. Overal moeten desascholen opgericht worden. De bevolking moet aangezet, om niet te zeggen gedwongen, worden om de kinderen de desascholen te doen bezoeken; het overige komt dan wel van zelf. Aan onderwijs in de beginselen van den Landbouw en veeteelt moet op de Inlandsche scholen een deel van den tijd worden besteed. De lust in de richtige beoefening van den Landbouw moet bij de kinderen opgewekt en aangemoedigd worden. Daarom moeten de aanstaande Inlandsche onderwijzers op de kweekscholen ook les in de beginselen van den modernen land- en tuinbouw en van de veeteelt genieten. Het hoofdbestuur van onze vereeniging B o e d i O e t o m o diene daartoe een voorstel aan de Regeering in. Ik twijfel er niet aan, of het zal allerwege toejuiching vinden en door de Regeering aangenomen worden."

De redactie van **„Boedi Oetomo"** voegt hieraan het volgende toe:

„Wij zijn het geheel eens met den geachten inzender, waar hij de wenschelijkheid bepleit van invoering van eenvoudig onderwijs in de beginselen van land- en tuinbouw en veeteelt op de inlandsche scholen, in het bijzonder op de desascholen. Wij gelooven echter, dat het doel beter en spoediger kan worden bereikt, indien daarmee alvast 'n begin wordt gemaakt. Wij gelooven, dat op sommige desascholen waar de gelegenheid daarvoor gunstig is, een paar uren in de week door een mantri-landbouwkundige les in die vakken gegeven kan worden, waarbij de thans bestaande demonstratievelden zeker goede diensten kunnen bewijzen. Gaarne geven wij deze onze meening voor een betere. Ook zou de invoering van w a n d e l l e e r a a r s (voor het onderwijs in land- en tuinbouw- en veeteelt), eenige jaren geleden door den heer Van Kol bepleit, volgens onze meening niet geheel zonder resultaten zijn. Wie van de lezers voelt den lust, een en ander uit te werken?*)" vraagt de redactie ten slotte.

Een nieuw Maleisch Tijdschrift. — Te Buitenzorg is een nieuw veertiendaagssh Maleisch periodiek opgericht, waaraan de naam is gegeven van: **„Kemadjoean"**.

Het wordt uitgegeven door het Drukkerskantoor van den heer A d r. B i n k h o r s t aldaar.

*) In *Het Koloniaal Weekblad* is dit onderwerp verleden jaar eenige keeren behandeld, ook door de hier vertoevende Maleische en Javaansche landbouw-studenten.

Als hoofdredacteur treedt op M a n g k o e d i S a s t r o, assistent-wedono van Serdang (afdeeling Tjilegon, Residentie Bantam), terwijl men twee hulp-redacteuren, met name M a s P o e s p o r w a r d o j o en R a s i m a n ter zijde zullen staan. De abonnementsprijs bedraagt vier gulden per jaar. Het kan dus onder het bereik komen van de lagere hoofden en van lieden met kleinere beurzen.

De in het eerste nummer gegeven wenk aan de w e d o n o ' s, om, zonder behoorlijk voorloopig onderzoek geen enkel voorloopig gearresteerd persoon naar den D j a k s a te verwijzen ter opname in de gevangenis en ter behandeling op politierol of voor den Landraad is zeker niet van belang ontbloot en geeft stof tot overdenking.

WAT DE CHINEES VERTELT.

Ernstige onlusten in de Chineesche provincie Hoenan. — Werd in H e t K o l o n i a a l W e e k b l a d van 21 Juli 1910 no. 29 reeds het een en ander vermeld omtrent de uitgebroken onlusten in Groot-China, ook de **Perniagäan** van 7 Juni 1910 no. 23 geeft daarover eenige inlichtingen en wijst er met nadruk op, dat de in de provincie Hoenan door het volk gepleegde gewelddadigheden niet ten doel hadden de aristocratische partij te doen vallen, maar dat zij uiting waren van ontevredenheid over den gang van zaken in den laatsten tijd.

Elke provincie in China kan men als een soort klein koninkrijk beschouwen, dat zijn eigen zaken regelt en, onafhankelijk van het opperbestuur te Peking, zijn eigen inkomsten beheert. De bemoeienis van dat opperbestuur strekt zich weinig verder uit dan tot de aanstelling en beëediging van de hoogste provinciale ambtenaren. De zelfstandigheid dier provinciale besturen is onder meer duidelijk aan het licht gekomen tijdens den Chineesch-Japanschen oorlog, toen verschillende gouverneurs van de provinciën weigerden, in den vorm van troepenlevering hulp te verleenen aan het opperbestuur en ieder meende voor de belangen van zijn eigen provincie te moeten waken.

De bevolking van de provincie Hoenan voelt zich en is zeer trotsch van aard.

Er is daar veel onderling hulpbetoon en daarom zijn de toongevers onder het volk beslist tegen de openstelling voor alle natiën van de havens van Tsangsha en Hosjoe.

Die volksleiders trachten nu, door het aanstoken van onregelmatigheden, den Europeeschen handel in die plaatsen te bemoeielijken.

De Engelsche en Japansche consuls hadden in den laatsten tijd dan ook herhaaldelijk de grootste moeite om de zaken in het voor hen goede spoor te leiden.

De positie van de provinciale gouverneurs is zeer moeilijk, vooral als zij, uit de provincie afkomstig, allerlei verwijtingen moeten hooren over de aan de vreemdelingen toegezegde en verleende hulp. Aan de eene zijde zijn die gouverneurs verplicht de eensgezindheid tusschen het volk en den vreemdeling te bevorderen, met het oog op de met de Westersche Mogendheden gesloten tractaten, terwijl aan de andere zijde die hinderlijke Westersche inmenging door het volk niet wordt verlangd en van dien kant hulp geweigerd wordt.

Volgens de volksmeening is de tegenwoordige gouverneur van Hoenan, met name T s j e n, te veel op de hand der vreemdelingen en vat hij zijn bestuursplicht tegenover het Chineesche volk niet goed op.

De Europeanen deelen dit gevoelen natuurlijk niet en prijzen het streven van den gouverneur, om de harmonie tusschen het Chineesche volk en de vreemdelingen te bevorderen.

Hoe het zij, gouverneur T s j e n kon met de ter zijner beschikking zijnde troepenmacht van 6000 man het volk niet in bedwang houden, terwijl de volks-

---

komen, zooals b.v. de bizondere expositie van controleur Jasper; ik zou daar graag een heele loge apart mee hebben georneerd, maar de plaats ertoe ontbreekt. De loges, die aan weerszijden van de kunstnijverheid-zaal liggen, waren noodig voor de cultures, gouvernementsbedrijven, spoor- en tramwegen, den topografischen dienst en niet het minst voor de hoogst belangrijke inzending van den gouverneur van Celebes. Zelfs voor de Indische leeszaal was geen plaats; deze werd aangebracht in het Paviljoen Groot-Nederland, waarin zich ook bevinden de Pers, het Algemeen Nederlandsch Verbond en de Boekhandel.

Het is eigenaardig op te merken, hoe prettig de menschen het vinden om te laten hooren, dat zij Maleisch kennen; de andere omstanders kijken hen dan met nieuwsgierig ontzag aan. De Belgen hebben er dikwijls heel weinig idee van, welke eigenlijk de verhouding is tusschen Indië en Nederland; er was er onlangs zelfs een, die meende, dat het aan België hoorde. En als je dan spreken kunt met die vreemde, stille menschen...! Deze moeten heel wat keeren op een dag vertellen waar ze vandaan komen, of ze het niet koud hebben, of ze zich al „seneng" voelen. Ik zou er al lang kregelig onder zijn geworden, maar zij antwoorden, telkens weer opnieuw, op hun rustige, tevreden manier.

Vooral het batikken trekt. Tot nog toe bestond het werk alleen nog maar in het opbrengen van de was, maar er zal nu ook begonnen worden met het kleurproces, zoodat men beter kan begrijpen den overgang van de met-was-beteekende doeken tot de klaar-zijnde.

Het eenige, wat ontbreekt, is een gamelan. Om half zes, als het tijd is om weer huiswaarts te keeren, dreunt een doffe gong-galm het gebouw door.

Publiek weet het al en haast zich naar de afdeeling West-Indië, waar de Javanen „koempoelen".

En dan begint weer het beschaafde aangegaap.

Enfin, 't is het best de zaken maar komisch op te vatten.

Maar als ik soms 's middags met den djaksa wat zit te bespreken of te schrijven, dan hebben wij al gauw een kring „belangstellenden" om ons heen. Vermakelijk zijn wel soms de verschillende opmerkingen. De een meent, dat de djaksa mij Maleisch, een ander, dat ik hem Hollandsch leer. De Vlamingen zijn verbaasd, dat hij „Vlaamsch" spreekt, en allen zijn verwonderd en nieuwsgierig. Als we zitten te schrijven, willen ze zien wat we schrijven — ze hebben er immers voor betaald om àlles te zien!

Als het me te bar wordt, zeg ik zoo minzaam mogelijk: „Il n'y est rien à regarder, ici". — Ze krijgen dan verlegen blosjes en gaan langzaam heen. Sommigen zijn bizonder belangstellend en vragen: „Ils sont des Javanais, n'est-ce pas?" of informeeren, of ze uit de Philippijnen komen......

Maar we vatten de zaken zoo komisch mogelijk op, en lachen ze vriendelijk toe.

Mundus vult decipi, enz.

leiders steeds hooger toon aansloegen en meer en meer eischen stelden.

Deze volksleiders schijnen geïnspireerd te worden door een paar Chineesche ambtenaren en een particulier, die het daar heen willen leiden, dat de gouverneur voor een ander plaats maakt.

Die volksleiders hebben vooral daarom den steun van het volk, omdat dit ontstemd is over de hooge rijst-prijzen, en meer in 't bijzonder van verschillende timmerlieden en metselaars, die ontevreden zijn, dat zij bij den huizenbouw, op grond van hunne mindere bekwaamheid, door handwerkslieden uit de provincie Hoepe vervangen zijn. Het huis van den Engelschen consul werd o. a. door laatstgenoemden gebouwd.

Tijdens vorige onlusten traden dan ook steeds de werklieden der bouwvakken op den voorgrond.

In de provincie Hoenan heeft men nu de uitvoer van rijst naar elders verboden. Dit verbod gaf aan verschillende Chineesche ambtenaren en aan enkele groot-handelaren aanleiding om plaatselijk de rijst op te koopen en dit voedingsmiddel tegen hoogen prijs te verkoopen.

Oorspronkelijk was er voldoende rijst aanwezig, maar de voorraadschuren werden op verschillende plaatsen verbrand. Bovendien heeft de te veld staande rijst veel van overstroomingen te lijden gehad en is er dientengevolge rijstschaarschte, waardoor de prijs van dat voedingsmiddel zeer is gestegen.

Het volk heeft zich daarop tot de besturende ambtenaren gericht met het verzoek, aan den groothandel bevelen te willen geven de rijstprijzen te verlagen, doch zulks is door gouverneur Tsjen geweigerd moeten worden, aangezien hij den rijstvoorraad moest zenden naar de provincie Kiangsoe en naar Nanking, waar de tentoonstelling op het punt staat geopend te worden en waar men veel rijst noodig heeft.

Dit laatste feit heeft in 't bijzonder de woede van het volk en van de volksleiders opgewekt. Zij gingen van de meening uit, dat door de eigendommen der vreemdelingen te verwoesten, de gouverneur in zulke moeilijkheden gebracht werd, dat hij wel heen zou moeten gaan.

De leiders zijn 20 à 30 in getal, doch duizenden stonden achter hen om, zoo noodig, kracht bij te zetten aan hunne eischen.

Den 13en April 1910 verzamelde zich veel volk voor de poort te Tsjangsha, omdat het reeds een maand lang te vergeefs had gewacht op de vervulling van de door het bestuur gedane toezegging, dat de rijstschuren zouden worden geopend.

De politie trachtte de zaak in der minne te schikken, doch te vergeefs.

Eenige politiedienaren werden mishandeld en daarna drong het volk de gouverneurswoning binnen, ten einde rijstverstrekking te eischen.

De gewapende macht kwam er nu bij te pas en ware het niet, dat deze een tweetal lieden had doodgeslagen, dan had men de vechtpartij nog kunnen voorkomen.

Na de inmenging der gewapende macht verspreidde het volk zich in de stad en verbrandde het postkantoor, het zendingsstation, zoomede eenige woningen van de vreemdelingen, die bescherming bij den Engelschen consul hadden gezocht, en die door Chineesche matrozen van de drie ter reede aanwezige Chineesche oorlogsbodems werd bewaakt.

Aangezien de gouverneur niet terstond voldoend krachtiger maatregelen nam, trad het volk den 14n April opnieuw gewelddadig op en verbrandde de gouverneurswoning.

Toen den daarop volgenden dag met de rijstverstrekking een begin werd gemaakt, eindigde het verzet, zoodat den 28en April de Europeanen, die niet naar Hankau waren gevlucht, zich weder op straat konden vertoonen.

Thans wordt voor regelmatige toevoer van rijst gezorgd.

Aan den wensch der volksleiders om vervanging van gouverneur Tsjen is gevolg gegeven en in zijn plaats is benoemd Jang Wen Ting van Hoepe.

Deze valt echter evenmin in den smaak der volksleiders en daarom hebben zij aan het opperbestuur te Peking kennis gegeven, dat, als gouverneur Jang Weng Ting niet spoedig vervangen werd, wederom onlusten konden worden verwacht.

Van Vreemde Koloniën.

Koloniale critiek.

Het is vermakelijk, maar wanneer men de bladen in verschillende landen er op naslaat, zal men ontwaren, dat overal aanspraak gemaakt wordt op een bijzonder monopolie. Kijk eens, schrijft de Times, of een ander ernstig blad, naar aanleiding van klachten door een zekere categorie van lieden aangeheven over de behandeling van inlanders in de Engelsche koloniën: „Dat is nu juist iets typisch Engelsch; een Engelschman alleen kan zich zoo vergeten om zijn eigen land, zelfs zonder grond, te veroordeelen ter wille van de menschelijkheid". In een Engelsch-Indisch blad lazen we nog onlangs, dat het een bepaald Engelsche karaktertrek was om voortdurend af te geven op het bestuur.

Nu onlangs kon men vernemen, dat Maximilian Harden en Karl Peters verklaarden, dat de inboorlingen in Duitsch-Zuid-West-Afrika zoo weinig met het Duitsch bestuur zijn ingenomen, dat zij voornemens zijn naar de Zuid-Afrikaansche Unie te wijken. De oorzaak van dit verschijnsel wordt door die heeren gezocht in het feit, dat in de Duitsche koloniën zulk eene ambtenaarsregeering wordt aangelroffen, dat zelfs Duitschers liever overal elders heen trekken, dan in eene Duitsche kolonie. Tien tegen één, dat nu weer in een Duitsch blad wordt opgemerkt: „Zoo iets is alleen maar bij ons mogelijk; in geen enkel ander land zou men zoo te velde trekken tegen eigen instellingen — het mopperen en klagen is den Duitscher aangeboren."

Zoo zien we nu ook weer in de Dépêche Coloniale opmerken, dat de Franschman een bijzondere gave bezit om af te geven op personen en toestanden. De man zou zich liever tot een eeuwig stilzwijgen zien veroordeelen, dan zich te onderwerpen aan een verbod, om kwaad te spreken van alles wat zich in zijne omgeving bevindt!

Wij gelooven, dat de kwaal eene internationale is en dat in alle landen juist zij het hoogste woord hebben en het eerst met hun afbrekend oordeel klaar staan, die het minst van de zaken afweten en door gebrek aan ondervinding nog niet behoorlijk weten te onderscheiden.

De schrijver in laatstgenoemd blad ziet een groot kwaad in de voorlichting, die de medewerkers aan Fransche groote bladen zoeken in erkende zoogenaamde standaardwerken.

„Wordt er eenig bericht ontvangen uit de koloniën, dan tracht men dit aan de lezers duidelijk te maken. Men slaat er eenig werk op na. Maar welk een voorlichting is dat dan. In één werk ziet men vermeld, dat Cochin-China vier provinciën telt waaronder Bassac. Cochin-China telt echter twintig provinciën en Bassac ligt in Laos, op omstreeks 500 kilometer afstand van Saigon. In een ander werk ziet men het Siameesche dorp Lakhon in Laos geplaatst en het plaatsje, waar veel prauwen vertier brengen, genoemd als een oord, „dat zijn welvaart heeft te danken aan den bouw van zeeschepen." Elders ziet men Siam onder Fransch protectoraat gesteld, de Tafilelt bij Algiers aangegeven als grens van het Duitsche Kameroen."

Dat moeten, volgens den schrijver in het Fransche blad, ernstige boeken zijn, waarin zulke domheden voorkomen. Zoo ernstig is het gelukkig niet bij ons, maar de opmerking van den schrijver, dat de fout vooral bij het lezend publiek moet worden gezocht, dat maar al te spoedig alles voor waarheid aanneemt, als het maar in de krant heeft gestaan blijft ook voor ons zijn waarde behouden.

Concurrentie.

Men zal zich herinneren, hoe indertijd toen er in de gefedereerde Maleische staten voor de tin-industrie belangrijke vraag was naar arbeiders, vandaar gewerkt werd om de toestanden op Banka zoo ongunstig mogelijk te schetsen, teneinde de werving voor dat eiland te bemoeilijken.

In Malakka bedroeg de sterfte tot negentig per mille, maar daarover liet men zich niet uit, doch ging vreeselijk te keer over een sterfte van dertig tot veertig per mille op Banka. En onnoozele halzen ten onzent gingen op dat geschreeuw in en droegen er toe bij den op Malakka gewenschten indruk te wekken.

Nu bestaat er in Malakka weer groote vraag naar arbeiders en wel voor de vele rubber-ondernemingen, die daar als paddenstoelen uit den grond verrezen. Men is blijkbaar bevreesd niet genoeg arbeidskrachten voor al die ondernemingen te verkrijgen en nu heeft een groep planters een bijzonderen agent met de werving te Hongkong belast.

De te verwachten gevolgen zijn niet uitgebleven. Nu reeds trof men in een te Hongkong verschijnend blad artikelen aan, blijkbaar geïnspireerd door bedoelden werfagent, waarin heftig wordt uitgevaren tegen de „misbruiken", die door het bestuur van Malakka worden goedgekeurd, en tegen de „slavernij, waarin duizenden worden gehouden."

Het is opmerkelijk hoe nu een Straitsblad, dat vroeger ook wel eens meezong in het koor der Banka-critici om tenslotte te moeten verklaren, dat de mijnwerkers op Banka het per slot van rekening oneindig veel beter hadden dan de koelies in de Straits, nu woorden te over vindt om die kolonie te verdedigen tegen de aanvallen van bedoeld werfbureau. In die verdediging geeft bedoeld blad, de Straits Times, dan tevens een kijkje op de bestaande toestanden.

Het Hongkongsche blad ziet slavernij in het feit dat de koelies aanvankelijk onder toezicht van eenige pootige Sikhs in een depôt worden opgesloten, waar de planters dan een keuze doen uit de aanwezige lieden en er den koelie-agent 45 tot 50 dollars per hoofd betalen, waarna de uitgekozen arbeiders als zooveel stomme dieren naar een onderneming worden overgebracht, waar zij gedwongen worden negen uren daags te werken. Verder wordt weder de klacht vernomen, dat men de koelies schulden laat maken, waardoor zij verplicht zijn, na afloop van hun contract weder een nieuw contract te teekenen, terwijl den menschen slechts vijf centen zakgeld daags wordt uitgereikt.

De Straits Times schreef nu:

„Geen enkel bureau kan er buiten de vrijheid van de soort lieden, die hier binnenkomen eenigermate te beperken. Of de arbeiders er beter aan toe zouden zijn op driejaarlijksche contracten en onder een stelsel, waarbij zij zelven voor hunne voeding moeten zorgen, dan onder de bepalingen, die er in voorzien, dat de man behalve kost en verpleging, minstens vijf centen zakgeld daags moet ontvangen, blijve thans buiten sprake. De tijd van negen uren voor den arbeidsduur op één dag is als limiet bedoeld, waarboven de werkgever niet gaan mag. Maar veelal wordt er niet zoo lang gewerkt. Doch de hoofdquaestie blijft de beperking der persoonlijke vrijheid. De koelie is in menig opzicht een stout kind, maar dikwijls ook een slimme schurk. Hij zal

wegloopen, enkel en alleen om een veranderingetje, tenzij zijn belang hem drijft te blijven. Koelies zouden nooit de ondernemingen bereiken waarvoor zij werden aangenomen, indien men hen niet eenigermate als gevangenen daarheen bracht. Het is ongelukkig, maar het is een feit, dat door een ieder wordt ingezien, die deze soort arbeiders kent, en nu van slavernij te spreken is, onwetenden bedillers van het sentimenteele type een wapen in handen te spelen, waardoor dezen den toestand hier ondraaglijk zouden kunnen maken."

L'île des Pins.

Bij Nieuw-Caledonië ligt een klein eilandje, het Pijnboom-eiland, een waar lustoord met een heerlijk zacht klimaat, dat men in de kolonie gaarne wilde bestemmen voor afzondering der daar nogal veelvuldig voorkomende lepra-lijders.

Aan het eiland is echter reeds een bestemming gegéven en wel bij de wet van 23 Maart 1872, die het aanwees als ballingsoord voor hen, die tot eenvoudige verbanning zonder dwangarbeid werden verwezen.

Wel worden nu sedert jaren geen ballingen meer op het eiland aangevoerd en is de directeur der strafinrichting, die daar dertig jaren lang het bestuur voerde, van het eiland verdwenen, maar de bestemming bleef en daarmede ook de eenige nog op het eiland aanwezige banneling, Berton, een wegens verraad veroordeeld ex-officier van administratie bij het reserve-personeel.

In Frankrijk zelf en vooral te Parijs wordt steen en been geklaagd over het schrikbewind van apachen en stakers, die men maar gewoonweg schijnt te laten begaan. Maar hier ziet men nu hoe een misdadiger, een verrader, een leventje leidt als een prins op een plekje grond, dat enkel en alleen voor hem wordt gereserveerd.

Den man werd na aankomst in zijn ballingsoord al spoedig een koffietuin tegen bespottelijk lage huur ter exploitatie afgestaan. De man heeft zich nu ook op de rubber-cultuur toegelegd en verdient een aardig jaargeld door den arbeid van inboorlingen en gestraften, die het bestuur ter zijner beschikking stelt. Onlangs zelfs heeft hij de beschikking gekregen over de breack en de paarden van de strafinrichting, opdat hij op zijn gemak toezicht kan houden op zijn domein.

Leuke toestanden toch!

Oost- en West-Indisch Literatuur-overzicht.

Priangan. — De Preanger-Regentschappen onder het Nederlandsch Bestuur tot 1811, door Dr. F. de Haan, Landsarchivaris te Batavia. Eerste deel. I. Overzicht, II. Personalia. Uitgegeven door het Bataviaasch Genootschap van Kunsten en Wetenschappen.

Een uitvoerig werk, dat de aandacht verdient van allen, die zich voor de geschiedenis der ontwikkeling van het Nederlandsch gezag op Java interesseeren. Een werk, dat gegrond is op archiefstudie, doch daarom nog allerminst een droge archiefstudie is; bovendien verlucht met een groot aantal platen, afbeeldingen van gebeurtenissen, van landschappen en portretten, zoomede een kaartje der Preanger Regentschappen.

Het is niet doenlijk van den rijken inhoud in een kort bestek een overzicht te geven, waarom we volstaan met de verwijzing naar de zeer waardeerende besprekingen van een tweetal alleszins bevoegde personen, n.l. van Dr. H. T. Colenbrander, die met den titel „Hollands leerschool als koloniale mogendheid" Dr. De Haan's werk aankondigt in de Gids van deze maand en van H. B. (waarvoor we zeker mogen lezen kolonel H. D. H. Bosboom) in de Indische Gids eveneens van September.

De Indische Gids.

De Indische Gids van Sept. opent met een artikel van Dr. Hendrik P. Muller, getiteld: Van Mantsjoerije over land naar huis. Brok van een reisverhaal.

Over het onderwijs in Britsch-Indië en de resultaten er van schrijft vervolgens de heer H. Habbema, aan de hand van het laatste vijfjaarlijksch verslag van het onderwijs aldaar, loopende over het tijdvak van 1902—1907. De schrijver besluit: „Als men zich niet blind staart op de dikke cijfers van scholen en leerlingen, maar let op de resultaten van het onderwijs, en daarom is het dan toch te doen, dan zal men moeten erkennen, dat dit verslag in een helder licht stelt, dat men in Britsch-Indië met al die goedkoope scholen en onderwijzers feitelijk duur uit is."

Onder het opschrift: „Vermoedelijk aantal lezers in Ned.-Indië", becijfert de heer P. Penninga, dat de waarvan volgens globale berekening 3½ millioen bevolking van Indië bij de 50 millioen zielen telt, kunnen lezen. De redactie teekent in een noot aan, dat haar inziens de becijferingen zonder vermelding van de gegevens, waarop zij berusten, geen groote waarde hebben, doch ze hoopt, dat het stukje eene nadere bespreking zal uitlokken. Een uitstekend denkbeeld; ook wij meenen, dat het door den heer P. aangevoerde onderwerp geheel nieuw is en nadere beschouwing alleszins verdient.

In het laatste der „Hoofdartikelen" vervolgt S. Kalff zijn beschouwingen over Bataviasche doctoren uit de 17e eeuw; thans laat hij Dr. Willem ten Rhijne de revue passeeren.

Overigens bevat dit nummer: Varia (Hoe de Franschen in Tonkin kwamen. — Het Hamburgsche Koloniale Instituut. — Overeenkomsten met Inlandsche Vorsten in den O.-I. Archipel). — Maandel. revue van brochures en van tijdschrift- en dagbladartikelen, door J. E. de M. — Koloniale literatuur. —Wetenschap en industrie (De speciereserve der Javasche Bank. — Wenken omtrent geneeskundige behandeling in de kolonie Papoea, wanneer medische hulp ontbreekt). — Maandelijksche bibliographie voor Oost- en West-Indië, door W. C. Muller.

Teysmannia.

Inhoud van afl. 7: Aetherische oliën, door Dr. A. W. K. de Jong. — Vanda (met afb.), door H. J. Wigman Jr. — Java-coca, door Dr. A. W. K. de Jong. — Parkaanleg te Medan (met plaat), door H. J. Wigman Jr. — Papier uit bamboe in Japan.*) — Geconfijte pisang. — Bereiding van het melksap van Ficus elastica. — De mechanische analyse van grond, volgens de methode der afdeeling: Geologische waarnemingen, enz. door Dr. E. J. Julius Mohr. — De ordonnantie van Staatsblad 1909 no. 497 tot bescherming van sommige in het wild levende zoogdieren en vogels, door Dr. J. C. Koningsberger. Op deze beschouwingen wordt in het bijzonder de aandacht gevestigd; het is toch van algemeene bekendheid, dat de schrijver met betrekking op de fauna van Ned.-Indië een gevestigden naam heeft. Bij de bespreking der paradijsvogels, waarover meermalen de vrees is uitgesproken van uitroeiing, zegt Dr. K. o. m.: „Een geruststellende omstandigheid bij alle soorten van Paradijsvogels blijft echter, dat op de wijfjes niet wordt gejaagd, omdat ze geen handelswaarde hebben, terwijl bovendien bij verschillende soorten de mannetjes reeds eens of meermalen hebben gepaard, voordat zij in het bezit van hun volle vederkleed zijn".

Ook wijst hij op het geringe gevaar van uitroeiing op het vasteland van Nieuw-Guinea, gegeven de reusachtige uitgestrektheden van het schaars bezochte binnenland.

Tijdschrift voor het Binnenlandsch Bestuur.

Het belangrijke artikel van A. J. Koens in de Mei-aflevering van dit tijdschrift, handelend over Landbouwonderwijs van Java en Madoera, wordt in de nieuwe afl. voortgezet.

Na het pleidooi voor landbouwonderwijs en de schets van organisatie, geeft de schrijver thans een programma van onderwijs, waardoor zuiverder te beoordeelen is, in hoeverre de verwezenlijking van het plan mogelijk is. Hij vestigt daarbij de aandacht op een artikel van den regent van Serang (bijlagen, overzicht Mindere Welvaart), van eenigszins gelijke strekking; deze stelt voor het geheele landbouw-onderwijs in Inlandsche handen te geven, wil zelfs de landbouwleeraren uit ontwikkelde kinderen des lands kweeken, analoog met de opleiding voor inlandsch arts. De heer Koens daarentegen hoopt, dat, zoo er een landbouworganisatie komt, men den wetenschappelijken oorsprong in Europa zal zoeken en dat de landbouwleeraren, voor de eerste 25 jaren althans, zullen zijn Westerlingen of Oosterlingen met een geheel Westersch verleden.

Voorts bevat deze afl. eene Beschouwing over de schaking bij de Boegineezen, door v. L. — een artikel Bank-controleurs, door G. L. Gonggrijp Jr. en een met 14 platen geïllustreerd opstel, getiteld: Hal roepanja Tanah Papan Brambangan dalem, onderdistrict Poedak, district Poeloeng, afd. Panaraga.

De Zending in Midden-Celebes.

In het jongste nummer van de Ned. Zendingsbode geeft Dr. N. Adriani het slot van zijn opstel: De nieuw bekend gewordon landen op Midden-Celebes. Dr. A. vreest, dat ook het landschap ten zuiden van het Posso-meer langzamerhand een prooi van den Islam zal worden. Toen de N.-I. regeering eenige jaren geleden zich met deze landstreek nog niet bemoeide, was het gevaar voor de verbreiding van den Islam niet groot. Immers de heidensche bevolking leefde in voortdurende vijandschap met al wat Boeginees was, daar van uit het Z. en O. geregeld slavenjachten onder de Toradja's (bewoners van bedoelde streek) werden gehouden. Thans is het natuurlijk met de slavenjachten gedaan en daar de Boegineezen er nu belang bij hebben met de bevolking op vriendschappelijken voet te verkeeren, brengen zij haar langzamerhand tot het aannemen der meest gevolgde Mohammedaansche gewoonten en wanneer deze bij het volk ingang hebben gevonden, is het pleit reeds ten voordeele van den Islam beslecht.

Het gaat met Midden-Celebes, zegt Dr. A., één van deze twee wegen op:

1. De Zending wordt krachtig uitgebreid in de tot nog toe Heidensche streken, of:

2. De Zending blijft beperkt tot de Posso-streek en een gedeelte der Berglandschappen; al het omliggende gebied wordt Mohammedaansch.

Dit is geen beeld eener verre toekomst — aldus besluit de schr. —, maar het is eene schets van hetgeen ons in de eerstkomende tientallen van jaren te wachten staat. „Het zij aan de Christenen van Nederland overgelaten als slotsom op te maken wat hun te doen staat."

Een reisgids.

Wij vestigen de aandacht op een werkje, getiteld: Met de Rotterdamsche Lloyd naar Egypte, Ceylon, Sumatra en Java, samengesteld door A. Werumëus Buning, oud-zeeofficier (verschenen bij J. H. de Bussy te Amsterdam, die voor een keurigen druk en fraaie uitvoering van de talrijke illustraties en kaarten heeft gezorgd).

De naam van den schrijver is genoeg bekend, zoodat we elke aanbeveling van dit mooie reclameboekje, dat geheel up to date is — op bl. 216 wordt b.v. melding gemaakt van het door Mr. Lorentz beklommen sneeuwgebergte in Nieuw-Guinea — achterwege kunnen laten.

Weekblad voor Indië. No. 15.

De heer M. van Geuns artikelt over „De methoden van de Britsch-Indische politie in de twintigste eeuw", naar aanleiding van een door den Engelschman Mackarness uitgegeven brochure over 't onderwerp. Er wordt in deze brochure een leelijk boekje opengedaan over het hardhandig optreden der Inlandsche politie in Engelsch-Indië, waaraan de heer v. G. de opmerking vastknoopt, dat de inl. politie aldaar blijkbaar evenmin voldoet als in ons Indië.

*) De vraag of papier van bamboe vervaardigd, een loonende industrie kan zijn is een vrij oude, die telkens opnieuw de aandacht vraagt. De in het onderwerp belangstellenden kunnen in de Koloniale Bibliotheek, van Galenstraat 14, Den Haag, een brochure van 1876 raadplegen waarin de voortreffelijkheid van het product wordt uiteengezet. De brochure zelf is gedrukt op papier waarbij als grondstof bamboe werd aangewend. Het schijnt een voortreffelijke papiersoort!

Ten slotte vraagt hij: „Hoe lang zal het duren, vóór de politiereorganisatie haar beslag krijgt?"

Overigens bevat dit Nr. de volgende bijdragen: Scheepsdoop (slot), door Ganesa. — Chineesche causeriën I (het kleine Chineesche keizertje), door H. Borel. — Het nieuwe scheikundig laboratorium te Weltevreden (met foto's). — 'n Wonder, door Fabricius. — W. J. Coenen (de benoemde Gouverneur van Celebes en Onderh.) (met portret). — Over de wetenschap (slot). — De paupers, Roman uit de Indische samenleving (vervolg), door Victor Ido. — Enz.

De Indische Mercuur.

Inhoud van Nr. 35: Aschbepaling in ruwe suiker en andere producten in kwartsschalen in plaats van in platina schalen en met behulp van moffels van kwarts in plaats van vuurvaste steen, door H. C. Prinsen Geerligs. — Gedroogde Surinaamsche bananen als voedingsmiddel. — Verslag van het Departement van Landbouw in Suriname over 1909. — Verslag van het Koloniaal Museum over 1909 (vervolg). — Verslag van de Zaanlandsche kamer van koophandel over 1909. — Verwachtingen voor de wereldproductie en het wereldverbruik van cacao in 1910. — Lucifersindustrie van Japan. — De caoutchoucindustrie in Brazilië. — Kultuurberichten (Zou een suikerraffinaderij op Java rendeeren?) — Het land Kandang Hauer onder beheer van het Gouvernement. — De handel in Soyaboonen enz.) — Kleine mededeelingen (Vrachtreductie op Staatsspoorwegen op Java voor koffieondernemingen. — De cholera in Ned.-Indië. — Zondagsrust in Ned.-Indië. — Exploitatie van Djoenkoelon en Prinseneiland. — Mijnconcessiën in Suriname, enz.) — Financieele berichten en verslagen. — Nieuwe Maatschappijen. — Enz.

Ten slotte wordt melding gemaakt van een juist verschenen brochure (Leiden, E. J. Brill) van Prof. Mr. C. van Vollenhoven, getiteld: Een strafwetboekje voor heel Indië (Inhoud: I. Motoveering; II. Proeve van een adatwetboek voor Ned.-Indië, vast te stellen bij ordonnantie; III. Enkele toelichtingen),

en voorts op een tweetal Indische bijdragen in het jongste Nr. van Ceres, het orgaan der studenten aan de Rijks Hoogere Landbouwschool, getiteld: Brieven van een Weegbrug-employé en Onderwijs aan Inlanders (vervolg).

Leestafel HEULSTRAAT 17.

Opgave van dagbladen en tijdschriften, ter lezing liggend in de leeszaal van het Hoofdbestuur van „Oost en West", Heulstraat No. 17, den Haag, welke dagelijks, Zon- en feestdagen uitgezonderd, geopend is van 's morgens 9 uur tot 6 uur 's namiddags.

Museum voor Land- en Volkenkunde, verslag van het jaar 1909.

Verslag van den Directeur van 's Rijks Ethnografisch museum te Leiden over het tijdvak 1 October 1908 tot 30 September 1909.

Bulletin van Het Koloniaal Museum te Haarlem, No. 45, bevattende het Jaarverslag 1909 met Bijlagen.

Met de Rott. Lloyd naar Egypte, Ceylon, Sumatra en Java, door A. Weruméus Buning.

Inlandsche landraadvoorzitters en Inl. bestuursambtenaren door F. Fokkens.

Acht dagen in de Padangsche bovenlanden door L. C. Westenenk.

Inl. ambtenaren ter Sumatra's Westkust no. 1.

Tijdschrift Minangkabau Vereeniging.

12e jaarverslag van den nationalen bond voor vreemdelingenverkeer in Nederland.

De Planter, Onze West, Sumatrapost, Sumatrabode, Javabode, Bataviaasch Nieuwsblad, De Padanger, De Sumatra Courant, De Surinamer Courant, Soerabaiasch Handelsblad, Nieuwe Soer. Crt., Deli Courant, Preangerbode, Javasche Courant, De Locomotief, 20 diverse Maleische bladen en tijdschriften.

Verscheidene periodieken, waaronder:

Hou en trou, Vrede door recht, De Stem van Indië, Tijdschrift voor economische geographie, Indologenblad, De Banier, Neerlandia, Jong Indië, De Boodschapper, Revue économique, Indische gids, Weekblad voor handeldrijvenden en industrieelen middenstand, Exportblad, Cultura, Deutsche Kolonial Zeitung, Sociaal Weekblad, Ned. Zendingsbode, Maandbericht van het Ned. Zendeling-genootschap, Indisch genootschap, Weekblad voor Ned.-Indië, Insulinde, Deutsche Wochenzeitung für Niederland und Belgien, en tal van andere brochures, jaarverslagen, enz. enz.

Vervolg opgave van bladen en tijdschriften welke nieuw ter lezing zijn gelegd in de Leeszaal, Laan v. Meerdervoort 195, Den Haag, die dagelijks, Zon- en feestdagen uitgezonderd, geopend is van 10 uur vóór- tot 6 uur namiddags.

De Javabode t/m 10 Augustus 1910;
Het Bat. Nieuwsblad idem;
De Sumatrapost idem;
De Locomotief t/m 9 Augustus 1910;
Het Soer. Handelsblad idem;
De Sumatrabode t/m 11 Augustus 1910;
Tjahaja Sumatra idem;
N.-I. Effectenblad no. 31;
De Indische Mercuur no. 36;
Handelsberichten v/h Min. van Landbouw no. 181
Weekblad voor Indië no. 15;
De Indische Gids, September-aflevering;
De Banier no. 31.

MEDEDEELINGEN.

Van het Dagel. Bestuur der Vereeniging.

De maandelijksche **samenkomst** van het *Dagelijksch Bestuur der Vereeniging* met de *Redactie-Commissie* van *Het Koloniaal Weekblad* zal plaats hebben op **Woensdag 12 September** 1910, ten $8^1/_2$ **ure 's nam.**, in *„Boeatan", Heulstraat 19, Den Haag.*

Alle belangstellenden zijn welkom.

Met genoegen kunnen wij mededeelen, dat, naar aanleiding van Dr. Groneman's opwekking, als feuilleton in ons vorig nummer geplaatst, bij BOEATAN reeds een paar bestellingen zijn ingekomen voor den verdienstelijken pamorsmid te Djoedjakarta. Proeven van diens kunst zijn in Heulstraat 19, Den Haag, te zien.

Goed voorbeeld doet goed volgen.

Officiëele Berichten.

Uit de Javasche Courant van 5 Aug. 1910. No. 62.

Benoemingen, enz.

Civiel Departement.

Verleend: een jaar verlof aan den ambtenaar van de in- en uitvoerrechten P. L. M. van Waijenburg.

Ontslagen: op verzoek eervol de adjunct-chef S. S. op Java W. A. Verburgh, de ambtenaar in- en uitvoerrechten P. Brandenburg; de kantoorchef J. Ph. Overdijk, de onderwijzer G. van Hinloopen Labberton.

Benoemd: tot hoofdingenieur B. O. W., F. J. van Oppen; tot leeraar opleidingsschool inl. rechtskundigen Mr. A. Neytzell de Wilde; tot Schout voor de politie te Soerabaja E. de Munck Mortier; tot majoor der Chineezen te Batavia Khouw Kim An; tot luitenant der Chineezen te Semarinda Tjan Tjeng Tat; te Sampit Lie Boen Goean, te Tandjoengredeb Tan Hak Tan, te Tandjong Selor Njo A Kim.

Geplaatst: te Bangil de onderwijzer L. A. Schuld, te Menado de onderwijzeres A. Viersen.

Benoemd: tot eersten klerk te Soerabaja A. P. Titaley.

Militair Departement.

Ingedeeld: te Atjèh als gew. intendant de majoor C. F. H. Gravelotte.

Overgeplaatst: naar Semarang de 1e luit.-kwart.-meester A. J. Spoel; naar Malang de idem A. C. Lantinga; naar Atjèh de 2e idem J. Stroomberg; naar Batavia de 1e idem H. van Ree.

Gesteld: ter beschikking van den Commandant der Zeemacht, de hoofdcommies der Alg. Rekenkamer K. Reijnsdorff.

Uit de Javasche Courant van 9 Aug. 1910. No. 63.

Civiel Departement.

Ontslagen: op verzoek eervol de commies A. G. von Schukkmann; de klerk te Batavia Mej. A. Plantema; de adjunct-landmeter Th. M. W. A. de Rozario; de administrateur pandhuisdienst J. Holkema; de hulponderwijzeres I. J. A. Monod de Froideville.

Benoemd: tot stadsgeneesheer te Batavia Dr. J. A. Wilkens; tot secretaris van den Raad van Indië O. A. Uhlenbeck; tot adsp.-contr. D. J. C. Kriebel; tot voorzitter van de landraden te Indramajoe enz. Mr. H. A. Pet; tot griffier van den landraad te Soerabaja Th. H. Meijer, te Toeloengagoeng A. W. Anthonijs; tot notaris te Grisee J. A. Margadant; tot controleur de adsp.-contr. F. J. Junius; tot commies te Meester-Cornelis F. N. K. Indori; tot adjunct-griffier bij den landraad te Batavia K. D. Bastiaans; tot onderwijzeres G. A. Berkeljon; tot onderwijzer eerste klas S. Ritsma; tot idem 2e kl. J. A. van Bommel en M. van Broeckhuijsen; bij de gouv.-pandhuizen: tot administrateur 2e kl. W. Taunaij; tot idem 3e kl. C. F. C. Hamers en W. A. Mens.

Geplaatst: in de residentie Rembang de contr. J. J. M. A. Popelier, in Soerabaja de idem H. Kool, te Soekaboemi de onderwijzer J. Hooykaas.

Overgeplaatst: naar Batavia de onderwijzer F. Buis en de onderwijzeres N. van der Palm.

Militair Departement.

Bevorderd: tot 1en luit. de 2e luit. der cav. J. W. Stoutjesdijk.

Benoemd: tot adjudant van den chef van het wapen der genie de 1e luit. A. G. van Daalen; tot onderluitenant de adjudant-onderoff. A. A. Giezen.

Overgeplaatst: bij den dienst der exploitatie van den Atjeh Stoomtram de kapitein der genie T. Tanja.

Geplaatst: bij het 1e bat. de 2e luit. S. W. Reeman; bij het 6e bat. de idem E. C. M. C. Smith.

Overgeplaatst: bij het rechterhalf 2e bat. de 1e luit. L. Meijer; bij het 18e bat. de 1e luit. G. Berenschot; bij het garn. bat. van Amboina en Ternate de 1e luit. I. P. van der Ploeg; bij het 1e depôt-bat. de 1e luit. N. J. Feenstra; bij het 9e bat. de onderluitenant L. Wicherts; bij het 12e bat. de idem A. A. Giezen; bij het 18e de kap. H. S. F. Luth; naar Tjimahi de 1e luit. der genie L. C. A. van de Kasteele; naar Batavia de paardenarts J. van Dulm; naar Padalarang de idem F. H. Sardemann; Salatiga de idem L. E. Hinrichs; naar Bandjermasin de off. v. gezondh. Dr. J. L. P. H. Knoppert; naar Majelang de idem T. F. J. Hennings.

No. 37. Donderdag 15 September 1910. 10de Jaargang.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING OOST EN WEST

OPGERICHT DOOR KOLONEL G. E. V. L. VAN ZUYLEN, 21 MAART 1900.

„HET KOLONIAAL BELANG IS EEN ALGEMEEN NEDERLANDSCH BELANG."

Abonnementsprijs per jaar:

Vrij aan huis of franco per post binnenland, bij vooruitbetaling	f 2.50
Voor Oost-Indië en het Buitenland	„ 4.—
Afzonderlijke nummers	„ 0.05

Prijs der Advertentiën:

Per regel	f 0.15
Bij plaatsing van 500 regels	„ $0.12^1/_2$
„ „ „ 1000 „	„ 0.10

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie", en gezonden aan de Presidente: 7a HEERENGRACHT, DEN HAAG.

Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, *51 Verhulststraat.*

Voor *Advertentiën* tot de Drukkerij „LUCTOR ET EMERGO", AMALIA VAN SOLMSSTRAAT, *Telefoon 4424*, beiden DEN HAAG.

Inhoud van dit nummer.

Informatie-Bureau

(*Secretaris J. L. van Gennep*),

dagelijks — Zon- en feestdagen uitgezonderd — van 10—12 en 2—4 u., ten kantore **Heulstraat 17, 1ste verdieping.**

Zie overigens **Officieele Mededeelingen** ook van het Dagel. Bestuur en de Afdeelingen op blz. 8.

De laatste berichten uit Atjeh.

Naar de A r n h. C r t. dezer dagen vernam, heeft de gouverneur van Atjeh, die tijdelijk te Arnhem vertoeft, de telegrafische mededeeling gekregen, dat neergelegd zijn Teungko Tjhi Ma'et Tiro (de voornaamste verzetleider in Pidië) en het steeds vijandig gebleven landschapshoofd Keudjioeen Geumpang, en dat in de onderafdeeling Meulaboh zich gemeld heeft Teungkoe Pidië met een honderdtal volgelingen.

Het verzet in Pidië en Meulaboh kan hiermede als geëindigd beschouwd worden, schrijft bovengenoemd blad.

Een bij het Departement van Koloniën ontvangen telegram bevestigt dit bericht, dat voorzeker de beteekenis in zich sluit: al weder een stapje nader tot de algeheele spaficatie.

En toch heeft, dunkt ons, de koloniale medewerker van H e t V a d e r l a n d, die zich X...X teekent, niet geheel ongelijk, waar deze o.m. zegt:

„Om echter nu maar dadelijk, evenals de A r n h e m s c h e C r t. doet, te beweren, dat thans het verzet in Pidië (op de Noordkust) en in Meulaboh (op de Westkust) als geëindigd kan beschouwd worden, daarvoor bestaan o. i. geen afdoende redenen. Vooral in Pidië telt de partij van verzet nog verscheidene invloedrijke Oelama's."

Ieder die met Atjeh en de Atjehsche toestanden van nabij bekend is, weet hoe daar met betrekking op de verzetshoofden toepasselijk is het: l e r o i e s t m o r t, v i v e l e r o i; hoe de Arabische priesters er nog altijd een school van verzet kweeken, waartegen ons bestuur bitter weinig vermag. Slechts de tijd vermag, onder gunstige omstandigheden, gapende wonden te genezen; laat ons hopen, dat allés er toe mede moge werken om die, welke wij den Atjehers toebrachten, langzamerhand voor goed te heelen.

Een nuttige Studiereis.

De Vereeniging van oud-leerlingen van de school voor koloniaal onderwijs van de Kamer van Koophandel te Lyon, die sedert eenige jaren studiereizen op touw zet, maakt dit jaar met de K a w i van de Rotterdamsche Lloyd een reis naar die streken van Spanje, Algiers en Marokko, die van het meeste belang zijn voor de studie van de geschiedenis en het heden van de Islam.

De K a w i die Zondag vertrokken is, zal Tanger aandoen, daarna achtereenvolgens Cadix, Sevilla, Cordova en Granada en daarna zal het reisgezelschap zich naar Almeria in Algerië begeven en vervolgens Oras bezoeken, van waar de tocht zal worden voortgezet naar Tlemcen en Algiers.

Uit de O.-I. Mail.

De cholera.

Volgens de berichten der jongste mail werden op 17 Augustus j.l. te Batavia 5 nieuwe gevallen gevallen gerapporteerd, terwijl 5 lijders als hersteld konden worden ontslagen. Twee patiënten overleden, zoodat nog 22 personen onder behandeling zijn, waaronder ook G e n e r a a l L o k e, wiens toestand toen naar omstandigheden gunstig was.

Blijkens het officiëele rapport in de J a v. C r t. van 16 Augustus j.l., hebben zich gedurende de maand Juli voorgedaan: in het district Panaroekan 77 nieuwe gevallen, waarvan 68 doodelijk verliepen; in het district Sitoebondo 153 nieuwe gevallen, waarvan 133 met doodelijken afloop.

In de afdeeling Djember kwamen van 21 t/m 31 Juli 22 gevallen voor en 15 sterfgevallen; in de afdeeling Bondowoso in dat zelfde tijdsverloop 56 nieuwe gevallen en 42 sterfgevallen.

De Europeesche patiënte te Medan, is, naar D e S u m. P o s t meldt, vooruitgaande.

Van de Karo-Hoogvlakte is een rapport ontvangen, waaruit blijkt dat van 19 tot 31 Juli in den kampong Sebraya 9 sterfgevallen aan cholera zijn voorgekomen.

De kampong is geïsoleerd geworden, een barak voor de afzondering van eventueele nieuwe lijders is opgericht en een cholerabrigade in het leven geroepen. Men hoopt op deze wijze den toestand meester te blijven.

Andere choleraberichten waren toen bij den Geneeskundigen dienst niet binnengekomen. Uit Serdang verneemt het blad, dat daar sedert Vrijdag 5 dezer zich geen enkel nieuw geval voordeed.

Inentingen tegen cholera.

De directeur van het Instituut-Pasteur te Batavia verzocht aan de Ind. bladen opname van het volgende:

Voorloopig zal, iederen dag, behalve Zondags, aan het Instituut-Pasteur voor iedereen gelegenheid worden gegeven om tegen cholera te worden ingeënt.

Deze inentingen, die in andere landen op ruime schaal zijn toegepast, verminderen de vatbaarheid voor de ziekte, op soortgelijke wijze, als het vaccineeren tegen pokken doet. De werking is niet absoluut afdoende, doch na het inenten wordt de kans om cholera te krijgen belangrijk geringer. Hieruit volgt van zelf, d a t d e g e w o n e m a a t r e g e l e n o m z i c h v o o r d e z i e k t e t e v r i j w a r e n, a l s h e t k o k e n v a n d r i n k w a t e r, e n z., n a h e t i n e n t e n n i e t a c h t e r w e g e g e l a t e n m o g e n w o r d e n.

Na eene inenting ontstaat lichte temperatuurstijging en verder een geval van stijfheid en pijnlijkheid op de plaats van inspuiting (op den rug tusschen de schouderbladen). Gewoonlijk zijn deze verschijnselen na 24 uur reeds verdwenen terwijl zij bijna steeds zóó weinig hebben te beteekenen, dat zij geen stoornis in het verrichten van de gewone dagelijksche bezigheid te weeg brengen.

De duur van de immumiteit, door de inentingen ontstaan, bedraagt ongeveer 1 jaar.

Kinavergadering te Batavia.

In de Bataviasche bladen lezen wij, dat in het bovenlokaal der Handelsvereeniging, onder leiding van den directeur van Landbouw, den heer H. J. Lovink een vergadering ter bespreking van de belangen der kinacultuur werd gehouden.

Nadat door den heer Lovink was aangetoond, dat er nog veel ontbrak aan de kennis van de factoren, die de kinamarkt beheerschen, werd met algemeene instemming besloten, dat een vereeniging zou worden gesticht, welke zich ten doel stelt, de noodige maatregelen te beramen om in het belang van de kina-planters juiste gegevens op dit gebied te verzamelen. Allereerst zou daartoe worden in dienst gesteld een bekwaam persoon, econoom-statisticus, die, onder toezicht van den directeur van Landbouw zich speciaal zou bezig houden met het hierbedoelde onderzoek, waarvan de resultaten ten dienste van de kinaplanters zouden worden gesteld.

Met de voorbereiding van de oprichting der vereeniging werd belast een, staande de vergadering gekozen commissie, waarvan de heer Lovink voorzitter zal zijn, en de heeren J. Dinger, directeur der Nederlandsch-Indische Escompto-Mij., E. Buss, voorzitter van de Handelsvereeniging, Van Riemsdijk, kina-planter, secretaris van den Preanger-kinabond, leden en den heer S. W. Zeverijn, lid van de firma Tiedeman en Van Kerchem, plaatsvervangend lid.

Door de ter vergadering aanwezige vertegenwoordigers der kinaproduceerende ondernemingen, werd voor een belangrijk bedrag ingeteekend tot dekking van de aan het onderzoek verbonden kosten.

Normaalcursus voor de opleiding van inl. onderwijzers.

De J a v a b o d e vermeldt dat ter voorziening in de behoefte aan goed opgeleide inlandsche onderwijzers, welke een gevolg is van de groote uitbreiding, die het aantal openbare inlandsche lagere scholen heeft ondergaan en in de toekomst nog zal ondergaan, bij wijze van proef, een uit twee jaarklassen bestaande normaalcursus, ter opleiding voor

het examen van inlandsch hulponderwijzer, is geopend te Batavia, Buitenzorg, Malang, Bondowoso en Koetaradja. Het maximum-aantal leerlingen van elke klasse bedraagt 25, aan wie als tegemoetkoming in hunne uitgaven voor kost en inwoning een maandelijksche toelage van f 8, te Koetaradja van f 10, wordt toegekend. De voorloopige gunstige uitkomsten van deze proef hebben doen besluiten in de maand Oct. a.s. eveneens een tweetal cursussen van dien aard te openen te Bandjermasin en te Kandangan in de residentie Zuider- en Oosterafdeeling van Borneo.

Een nieuwe opleidingsschool voor inl. ambtenaren.

Door de Regeering is machtiging verleend, voor de oprichting van een opleidingsschool voor inl. ambtenaren, tevens kweekschool voor inlandsche onderwijzers te Makassar, waarvan reeds eenigen tijd sprake was. Aan die school zullen verbonden worden, 5 Europeesche en 3 inlandsche onderwijzers; terwijl het maximum leerlingen negentig zal bedragen, die afkomstig moeten zijn uit het gouvernement Celebes en Onderhoorigheden en de residentie Zuider- en Oosterafdeeling van Borneo. Aanvankelijk was er op gerekend, dat deze inrichting omstreeks October zou worden geopend met beide klassen van de voorbereidende en de eerste klasse van de vakafdeeling. Thans zullen echter aanvankelijk bij de opening alleen de beide eerstgenoemde klassen worden gevormd, terwijl daaraan eerst in het laatst van het volgend jaar een derde klasse (eerste klasse der vakafdeeling) zal worden toegevoegd.

Verwacht wordt, dat de school zal beginnen met 32 leerlingen, welk aantal in het volgend jaar zal worden opgevoerd tot 48.

Cursus tot opleiding van commiezen 2de klasse bij den post- en telegraafdienst.

Te Batavia is een cursus geopend tot opleiding van commiezen der 2de klasse bij den post- en telegraafdienst in Ned.-Indië.

De lessen worden gegeven in de lokalen van de Koningin Wilhelmina-school, behalve voor de toestelbediening, waarvoor de leerlingen op den seincursus in de komediebuurt komen.

Het onderwijs omvat: Nederlandsch, Engelsch, Fransch, Rekenkunde, Stelkunde, Meetkunde, Staatsinrichting, Aardrijkskunde, Natuurkunde en Maleisch onderwezen door leeraren aan de Koningin-Wilhelmina-school.

Voor de dienstvakken zijn aangewezen de heeren: J. G. van Kuyk, ingenieur post- en telegraafdienst, J. A. D. G. Correljé, inspecteur van den toesteldienst, E. A. Aronds, beheerder der post- en zegelwaarden, W. J. G. Fransz, ambtenaar ter beschikking van den hoofdinspecteur.

De leiding is opgedragen aan den heer Correljé, met den titel van directeur.

Na afloop van den cursus, die ongeveer 10 maanden duurt, wordt aan de leerlingen een eindexamen afgenomen. Slaagt de leerling in dit eindexamen, dan wordt hij benoemd tot commies der 2e klasse op een aanvangsbezoldiging van f 150 per maand, welke bezoldiging door periodieke verhoogingen stijgt tot f 300.

Tot den cursus worden toegelaten zij, die in het bezit zijn van een getuigschrift van voldoend afgelegd eindexamen eener hoogere burgerschool met 3-jarigen cursus, of van een bewijs, dat zij van de 3e tot de 4e klasse eener hoogere burgerschool met 5-jarigen cursus bevorderd zijn.

Voor hen, die wenschen te weten, op welke wijze men de rangen kan bereiken boven dien van commies der 2e klasse, zij medegedeeld, dat jaarlijks 'n examen wordt gehouden voor commies der eerste klasse (bezoldiging f 350 per maand). Dit examen omvat uitsluitend dienstvakken.

Voor den rang van kantoorchef, adjunct-inspecteur en inspecteur behoeft geen examen te worden afgelegd, maar geschiedt de bevordering naar anciënniteit, of bij keuze.

Sein-cursus.

Over bovengenoemden sein-cursus schrijft men aan het Nieuws v. d. Dag v. N.-I.:

„Er schijnt toch niet zoo'n groote toeloop te zijn om den sein-cursus te volgen. Al 5 plaatsen zijn bezet, en daar er plaats is voor 30 leerlingen, zal het wel zoo'n vaart niet loopen.

Wat zou er toch aan haperen, dat een cursus die uitzicht geeft op zulk een gunstig baantje, zoo weinig in trek is?

Zou het ook kunnen zijn, dat alles te mooi wordt voorgespiegeld?

Of, en daar zal het wel aan liggen, is de toelage (f 45) niet te gering, als jongens, die toch een H. B. S. met 3-jarigen cursus hebben doorloopen, daarvan moeten bestaan, en zij hun ouders niet hier in de buurt hebben wonen?"

Onmogelijk is het niet, dat dit laatste de reden is van de geringe belangstelling, meent de redactie van het blad, maar men kan zijn eischen ook te hoog stellen.

Een leerling, die gratis opgeleid wordt, en nog bovendien f 45 per maand krijgt, wel, we zouden zeggen, dat zoo'n jongmensch tot zeker niet te klagen heeft.

Economische ontwikkeling der Buitenbezittingen.

Volgens de tegenwoordige met de inlandsche zelfbesturen geldende politieke contracten, moeten alle inkomsten van het zelfbestuur, zonder onderscheid, gestort worden in een landschapskas, welke onder beheer en bewaring staat van het hoofd van gewestelijk bestuur, of van een door dezen aangewezen ambtenaar, of van een daartoe benoemde commissie.

Uit die kas wordt in de eerste plaats voldaan, de aan den bestuurder en de landsgrooten contractueel verzekerde inkomsten, voorts de bezoldigingen van de ambtenaren en beambten van het zelfbestuur, terwijl het overige, in overeenstemming met den vertegenwoordiger van het Gouvernement, wordt besteed in het belang van land en volk, waaronder een gedeelte bestemd is, als bijdrage aan de algemeene geldmiddelen, de z.g. restitutiepost. Bedroeg de bijdrage uit dien hoofde voor de verschillende, daarvoor in aanmerking komende zelfbesturen in 'slands kas gestort, respectievelijk in de jaren 1904, 1905, 1906 en 1907, f 74.687, f 114.649, f 113857 en f 115.392 terwijl de geraamde bedragen in 1908, 1909 en 1910 groot waren f 275.000, f 420.000 en f 466.000 voor het volgend jaar is gerekend op een inkomst van niet minder dan f 534.000.

Deze som wordt gevormd door de bijdragen van eenige zelfbesturen in het gouv. Celebes en Onderh. ad f 60.000, in Menado ad f 107.000, in Midden-Celebes ad f 60.000, in Ternate en Tidore ad f 26.000, in Timor en Onderhoorigheden ad f 44.000, in de Kwantandistricten (residentie Riouw en Onderhoorigheden) ad f 3200, op de Oostkust van Sumatra ad f 28.000 en van Gianjar en Karangasem (residentie Bali en Lombok) ad f 10.000.

Banda's herleving.

Dr. X schrijft aan De Javabode:

Neen, Banda is niet „dood" en is nooit „dood" geweest.

Dit mooie eiland met zijn weelderige flora zou ter dood veroordeeld zijn, omdat de eénige cultuur, die der muskaatnoot, op het oogenblik geen groote winst meer geeft! Neen, dat kan niet zijn! Dokter Brandes heeft, bij wijze van proef, thee, cacao en vanielje t. t. geplant en een mooie product gekregen maar, roepen de zwartzieners, er is geen plaats, geen ruimte voor nieuwe cultures; de pala heeft de geheele Bandagroep in beslag genomen en hoeveel duizenden en duizenden zouden noodig zijn om de muskaatboomen uitteroeien en vele jaren lang te wachten op den groei van rubber, kinine, koffie, thee, cacao, enz. Dit is juist gezien; maar er bestaat een dubbele uitweg: òf de cultuur der muskaatboomen te handhaven, òf successievelijk over te gaan tot het planten van winstgevende gewassen en het exploiteeren van delfstoffen.

Het eerste is het idée van den ondernemenden luitenant der Arabieren alhier; hij ging Februari l.l. naar Australië en trachtte de markt aldaar voor Banda te veroveren. Het is mij niet bekend of dit gelukt is; maar wel bracht hij een tiental toeristen mee. In elk geval zal het doelmatig zijn, met het door hem begonnen werk door te gaan, d. w. z. in Australië in het algemeen propaganda voor Banda te maken.

Voor het tweede pleit de ondervinding. Bovengenoemde luitenant der Arabieren, B., heeft ook eene winstgevende parelvisscherij in de omstreken : een paar dagen geleden bezocht mij de heer G. uit Sydney, die mij zijn voornemen mededeelde, zich eventueel te Banda te willen vestigen, omdat het voor hem, als vakman, gemakkelijker is hier het parelmoer te bewerken, dan in Australië.

Bekend is de rijkdom aan delfstoffen van den Goenoeng-Api, die door een waterstraat van plm. 500 meter van Neira verwijderd is: langs dezen vulkaan varende, was ik verrukt over de prachtige geologische formatie aan den voet van dezen berg. Zuilen van porphyr, enz., vormen ridderzalen, bogen, als anderszins. Dit alleen is reeds een bezienswaardigheid, niet minder mooi en interessant, dan de beroemde zeetuinen, die door elk mineraloog voor een bijzondere zeldzaamheid verklaard zijn.

De Goenoeng-Api is rijk aan delfstoffen, de overige eilanden der Bandagroep, hebben een weelderigen plantengroei en instede van met hulp der particuliere ondernemingen deze schatten te exploiteeren,

„Sitzt am Grabe (?) von Banda ein Greis.
Der sich nicht zu helfen weisz."

Resident-hoofdingenieur.

Onder officiëele berichten treft de mededeeling, dat belast is met de functiën van resident van Banka en Onderhoorigheden, de hoofdingenieur bij het mijnwezen, eerstaanwezend mijn-ingenieur op Banka, R. J. Boers, merkt De Javabode op.

Deze opdracht staat in direct verband met het voornemen der Regeering om een einde te maken aan den, tot het oogenblik op het tin-eiland heerschenden toestand, waarbij den resident, een bestuursambtenaar dus, het opperbeheer van de tinmijnen was opgedragen. Dat opperbeheer zal voortaan, gelijk een rationeele opvatting behoort voorte schrijven, aan technische handen worden toevertrouwd.

Nu de tegenwoordige resident, de heer Coenen, tot gouverneur van Celebes is benoemd zal het bestuur van het eiland aan een ambtenaar van minderen rang worden opgedragen.

De heer Coenen zegt dezer dagen aan Banka vaarwel. Vandaar, dat thans — ongetwijfeld in afwachting van een definitieve beslissing der Regeering — de hoofdingenieur met het bestuur is belast.

Een novum meenen wij, op bestuursgebied. Militaire residenten hebben wij gehad. Nu eens een technisch resident!

Een afdoend middel tegen Rietbranden.

Het Bat. Nieuwsblad zegt, dat de Madurees er reeds lang achter gekomen is, dat de blanda door een brand uit den brand kan geraken, en de wraakoefening in den vorm van brandstichting niet de gewenschte uitwerking heeft. Hij denkt dat alle Europeesche huizen en tabaksschuren verassureerd zijn.

In elk geval kan hij niet te weten komen, of een huis, dat hij graag in vlammen zou zien opgaan, al dan niet verzekerd is.

En om die reden vertikt hij het zijne zeer gewaardeerde medewerking tot het verleenen tot het behalen door den blanda van financiële voordeelen.

De assurantiemaatschappijen krijgen dus goede bondgenooten in de Madureezen, die uit wraak géén huizen of schuren van Europeanen meer in brand willen steken, ook uit vrees, door de Europeanen uitgelachen te zullen worden voor hunne hulpvaardigheid.

Als de suikerfabrikanten er toe konden overgaan het te veld staande rijpe riet te verassureeren, zou het spoedig gedaan zijn met de rietbranden, verzekeren mijn zegslieden.

Ziedaar een goed middel; het kost alleen wat geld, aldus de raad van het blad.

Tijger overreden.

„Le vrai n'est pas toujours vraisemblable". Onlangs verhaalden we van een auto, die op zijn weg een tijger had ontmoet, en ziet, een paar Javabladen namen het over en zeiden, dat het voor een Aprilmop eigenlijk wat laat was! zoo schrijft de Sum. Post. N'en deplaise hun ongeloof, hebben we te berichten dat nabij Wampoe een tweede dergelijke ontmoeting heeft plaats gehad, ditmaal met het gevolg, dat de auto over het ondier is heengegaan. De tijger werd gezien, zittende op den weg op het oogenblik, dat de auto zoo nabij was, dat aan stoppen niet meer gedacht kon worden.

Men heeft het het verstandigst geacht, na de overrijding, welke misschien niet doodelijk was, in een goed gangetje door te spurten.

Op zijn Europeesch.

Nu Medan zich zoo schrikbarend snel uitbreidt, en allerlei groote-stads allures aan gaat nemen, spreekt het, volgens de Deli Crt., toch bijna van zelf, dat een vooruitstrevend en ondernemend Medanner naast de bioscooptent aan den kant van het Medan-hotel een poffer- wafel- en bierkraam op gaat zetten.

De tent zal, zoo verzekert de heer Paay, de coiffeur, wafel-pofferbakker, er up to date uitzien, links de afdeeling voor poffertjes, rechts die voor de eventueele wafelverslinders, terwijl men zich in de middenafdeeling aan het koele gerstenat zal kunnen verzadigen.

Een pianist zal ter opvrooliking en voor de gezelligheid zijn luchtige muziek doen hooren terwijl men er last not least door jonge schoonen bediend zal worden.

WEST-INDIË.

SURINAME.

Uit het voorloopig verslag van de Koloniale Staten, betreffende de voorgestelde kolonisatieproef met Madeirianen, blijkt, dat de groote meerderheid der leden, die aan het afdeelingsonderzoek deelnamen, bezwaar had mede te werken tot het tot stand komen van deze verordening.

Meerdere leden waren de meening toegedaan, dat het de voorkeur verdiende, te trachten de kleine landbouwers thans tot meerderen welstand te brengen, dan door proefnemingen met kolonisten van buiten het aantal te vermeerderen van hen, die thans een gebrekkig bestaan in den landbouw vinden. Zij gaven het Bestuur daarom in overweging aan den Directeur van den Landbouw op te dragen een onderzoek in te stellen naar den toestand van den kleinen landbouw in het algemeen en daarvan verslag uit te brengen met aanduiding van hetgeen z.i. moet worden gedaan om hierin verbetering te brengen en met opgave van de daaraan verbonden kosten.

De West schrijft, dat nu gehoopt mag worden dat deze dure proef achterwege zal blijven.

Uit eene opgave van De West blijkt, dat in de eerste 7 maanden van dit jaar 15519 balen cacao werden uitgevoerd tegen 16469 balen in het overeenkomstig tijdvak van 1909. Het blad merkt op dat het nadeelig verschil van dit jaar zeker in de volgende maanden zal worden ingehaald, zoodat in het ergste geval in 1910 niet minder zal worden uitgevoerd dan in het vorige jaar.

De „Ascania", van Amsterdam te Paramaribo aangekomen, heeft daar bij het binnenkomen op de bank Nieuw-Amsterdam vastgezeten. De agent van den K. W. I. Maildienst weigerde de goederen af te geven, zoolang niet volgens de cognossementsbepalingen het evenredig aandeel in de geleden schade en gemaakte extra kosten was betaald. Door 31 kooplieden te Paramaribo is toen aan den agent een schrijven gezonden, waarin zij mededeelen dat zij onder protest tot betaling van dit aandeel, indien de eisch mocht worden gehandhaafd, zouden overgaan. Beweerd wordt, dat het vastraken aan den gezagvoerder moet worden geweten, wijl hij de aanwijzingen van den loods niet zou hebben gevolgd.

Wegens het niet nakomen van de gestelde voorwaarden, is ingetrokken de aan de firma Sproton Limited verleende vergunning, om met de haar toebehoorende booten den thans bestaanden dienst tusschen Paramaribo, Nieuw Nickerie en Albina voort te zetten en in het algemeen op de rivieren en binnenwateren der kolonie een publieken dienst te openen.

CURAÇAO.

Met de hoeden gaat het maar slapjes, daarbij is de prijs erg laag.

Vijf-en-twintig cent voor één hoed is geen prijs, zeide de heer Schotman laatst op de vergadering der Cur. Maatschappij.

Maar nu halen de gewone Curaçaosche stroohoeden nog niet eens de 25 cents. Reeds maanden achtereen is de prijs f 2.50 per dozijn, dat is nauwelijks 20 cents per hoed.

Van harte hopen wij, dat er spoedig eenige stijging moge komen, want als het zoo blijft, is er werkelijk al te weinig op de hoeden te verdienen en van de gewone grove hoeden zal het volk over het algemeen het toch moeten hebben, schrijft de Amigoe. *)

In een vergadering van de groep Nederlandsche Antillen van het Alg. Ned. Verbond, deelde de heer Snijders mede, dat het hoofdbestuur niet bij machte was om bij het loskomen der twee studiebeurzen in Nederland wederom nieuwe verbindingen aan te gaan. Gedurende vijf jaar werd jaarlijks duizend gulden door het hoofdbestuur voor de groep beschikbaar gesteld. Op het oogenblik echter, is het hoofdbestuur niet bij machte opnieuw voor 5 jaar zulk een groot bedrag aan Curaçao uit te keeren. Wel werd toegestaan, dat de jongeheer Veeres, voor zoover noodig, nog ondersteuning zal genieten gedurende zijn verder verblijf in Nederland om ook de hoofdakte te halen, alsmede dat de jongeheer Sprockel nog zal mogen besteden, wat er van zijn studiebeurs overschoot, doordat hij aan de Bisschoppelijke Kweekschool te Den Bosch jaarlijks het volle bedrag van 500 gulden niet noodig heeft gehad.

*) Op de Huisvlijt-Tentoonstelling te Scheveningen is de ondervinding opgedaan, dat de fijnere hoeden goede prijzen behalen en dat daarmee ook in het groot best zaken te doen zouden zijn.

Zou 't niet geraden zijn om het volk aan te moedigen zich op fijner werk toe te leggen? (RED.-COM.).

WAT DE INLANDER ZEGT.

Een en ander over de Alaslanden. — Aan de „Pewarta Deli" van 25 Juni 1910 nummer 50 wordt het volgende ontleend:

De Alaslanden, welke in het hooge binnenland van het gouvernement van Atjeh en onderhoorigheden zijn gelegen, staan, middels landwegen, in verbinding met de Gajoelanden (Atjeh), Sinkel (Westkust van Sumatra) en de Battaklanden en Medan (Oostkust van Sumatra).

In het jaar 1904 werden zij onder direct Nederlandsch beheer gebracht en Bambel als hoofdplaats van het ressort aangewezen, onder het bestuur van een civiel gezaghebber.

In het jaar 1906 werd de bestuurszetel verplaatst naar Kota-Tjane, terwijl twee jaren later 't bestuur van den civiel gezaghebber overging in handen van een assistent-resident, aan wien werden toegevoegd één commies, één inlandsch schrijver, één korporaal en tien gewapende politiedienaren, één vaccinateur en één onderwijzer. Het garnizoen is samengesteld uit 1 kapitein, 1 luitenant, 2 adjudanten (vermoedelijk dienst doende als officier), 1 sergeant-majoor en 5 groepen militairen van minderen rang.

De Alaslanden bestaan uit twee landschappen, ieder onder het bestuur van een „Radja", n.l.:

a. Beneden-Bambel of eigenlijk Bambel;
b. Boven-Bambel of Batoemboelan.

Elk dezer landschappen bestaat weder uit 4 onderdeelen, ieder onder een bestuurder met den titel van „Pengoeloe", n.l.:

a. Bambel.
 1. pengoeloe Kran.
 2. „ Djohar.
 3. „ Biak Moeli.
 4. „ Tjik.
b. Batoemboelan.
 1. pengoeloe Imam Balej.
 2. „ Batim.
 3. „ Kertan.
 4. „ Bantjirim.

Deze 8 pengoeloes zijn in de Alaslanden bekend als de „pengoeloe Siwaloe" (= de acht pengoeloes).

Behalve deze zijn er ook nog lagere hoofden in de dorpen, die eveneens den titel van pengoeloe voeren.

De beide Radja's en de pengoeloe Siwaloe vormen met den assistent-resident en den Kadli (= geestelijke) een Raad, die elken Maandag te samen komt ter bespreking van 's lands zaken. Als adjunct fungeert in dien Raad de vaccinateur.

De naam van den Radja van Bambel is Sjahidoen, een jongmensch van plm. 25 jaar.

De Radja van Batoemboelan heet Bintang en heeft den leeftijd van plm. 55 jaar. Deze heeft drie zoons, waarvan de oudste, met name Si Doen, den leeftijd van plm. 25 jaren heeft bereikt. Het ligt thans in de bedoeling dezen tot Radja van Batoemboelan aan te stellen, ter vervanging van zijn vader.

Op den 1en Juni 1908 werd te Kota Tjane een inlandsche school geopend.

Bestuurszorgen over het vee in Ned.-Indië. De Bromartani van 16 Juni 1910 no. 47 bevat het uit de **Bintang Soerabaija** overgenomen bericht, dat door den Directeur van Landbouw te Buitenzorg de noodige voorzieningen zijn genomen ter behandeling en verzorging van ziek vee in het établissement van den gouvernements-veearts aldaar.

Die behandeling geschiedt kosteloos, ook de geneesmiddelen worden gratis verstrekt; alleen moet de eigenaar, onder gewone omstandigheden, voor onderhoud en voeding zorgen en daarvoor betalen volgens het hieronder volgend tarief, n.l.:

1 groot paard	. . . . .	.50 cents	per dag.
1 klein paard	. . . . .	.40 „	„ „
1 koebeest	. . . . .	.40 „	„ „
1 karbau	. . . . .	.25 „	„ „
1 bok	. . . . .	.10 „	„ „
1 groote hond	. . . . .	.25 „	„ „
1 kleine hond	. . . . .	.15 „	„ „

Ingeval bijzondere voeding wordt verlangd, komt nog een klein bedrag daarbij. De kosten van vervoer, mits per spoorweg, komen voor de heen- en terugreis voor rekening van den lande.

Het vee moet onder behoorlijk geleide gebracht worden en wordt bij herstel op dezelfde wijze teruggevoerd.

Vóór de behandeling moet de eigenaar zich verstaan, hetzij met den gouvernements-veearts, 'tzij met een ambtenaar van het bestuur.

Waar het zoo dikwijls voorkomt, dat vee, in geval van ziekte van eenigszins langen duur, maar wordt afgemaakt en de eigenaar dus belangrijke geldelijke schade lijdt, daar zal deze regeling door de vee-eigenaren zeker met vreugde zijn begroet.

Het is te hopen, dat de inlander zich niet door de Soesah zal laten afschrikken, en deze hem aangeboden gelegenheid zal aangrijpen, en, tegen een betrekkelijk geringe geldelijke vergoeding, zijn vee te Buitenzorg onder goede geneeskundige behandeling zal stellen.

De ontevreden stemming der inlandsche onderwijzers. — Werd dit onderwerp reeds in Het Koloniaal Weekblad van 21 Juli 1910 no. 29 voorgebracht en de aandacht gevestigd op het feit, dat die ontevredenheid voornamelijk voortsproot uit de gebrekkige bezoldiging dier landsdienaren, in de **Perniagäan** van 27 Juni 1910 no. 140 wijst Koerier er op, dat er Inlandsche onderwijzers zijn, die, als hunne Europeesche ambtgenooten en ook wel andere ambtenaren — in strijd met het voorschrift van Staatsblad 1893 no. 125, art. 16, al. 1 —, bijinkomsten genieten door tegen betaling bijdragen te leveren in nieuwsbladen of tijdschriften, dan wel als redacteur of administrateur van die periodieken.

Als bewijs van deze bewering geeft schrijver de navolgende opgave:

1. Nanawi galar Soetan Ma'amoer Redacteur van het Tijdschrift **Menangkabau;**
2. Taib galar Soetan Pamoentjak, id.;
3. Mas Boediardjo en eenige kameraden, idem van de **Taman Pengadjar;**
4. R. J. Visscher, Redacteur van het Tijdschrift **Het Onderwijs;**
5. Th. J. Hilgers, idem;
6. T. Kramer, idem;
7. A. J. H. Scherp, Redacteur van **Ons Hollandsch Blaadje.**

Waar al deze personen hunne talenten beschikbaar stellen in het belang van de ontwikkeling van de inlandsche bevolking, zoo zij het verre van mij, zegt schrijver, om, door de bekendstelling van het vorenstaande, wien ook, eenigszins geldelijk te benadeelen; alleen meende hij, bij de bestaande ontevredenheid der inlandsche onderwijzers, goed te doen de vraag te stellen: of voor hen al. 1 art. 16 van Staatsbl. 1893 no. 125 al of niet gehandhaafd wordt?

Het voorloopig Orgaan van de Vereen. „Boedi Oetomo", dat wij reeds een paar maal aanhaalden, is 1 Juli 1910 verschenen, nadat in de vergadering van 15 Mei 1910 daartoe werd besloten.

De belangen der Vereeniging zullen er in worden besproken, waardoor haar streven, meer dan tot dusver mogelijk was, aan het publiek zal worden bekend gemaakt, terwijl leden en belangstellenden de gelegenheid wordt geboden hunne denkbeelden, aangaande de evolutie van Indië, in het algemeen en de Jong-Javaansche beweging in het bizonder daarin mede te deelen.

Een deel van den inhoud zal in het Nederlandsch worden geredigeerd, ten einde in Europeesche kringen eventueel misverstand op te heffen en meer bekendheid aangaande de beweging te verspreiden.

Het blad verschijnt den 1sten en den 15den dag van elke maand.

De Redactie bestaat uit de heeren Mas Boediardjo, Mas Ngabei Dwidjasewaja en Raden Sasrasoeganda.

De drukker is de Naamlooze Vennootschap: voorheen H. Buning te Djocjacarta.

De abonnementsprijs bedraagt f 2.50 per jaar of per half jaar f 1.50.

De inhoud van het eerste nummer bevat:

a. Mededeelingen van het Hoofdbestuur met betrek-

king tot het verhandelde in de hoofdbestuursvergaderingen van 14 en 15 Mei 1910;
b. de samenstelling van de verschillende afdeelingsbesturen en het aantal leden, hetwelk op dit oogenblik bedraagt:

Weltevreden	. 281 leden,	6 donateurs,
Buitenzorg	. 93 „	3 „
Djocjacarta	. 210 „	0 „
Magalang	. 40 „	0 „
Soerabaija	. 255 „	14 „
Banjoemas	. 91 „	2 „
Klatan	. 265 „	8 „
Bandoeng I	. 45 „	0 „
Bandoeng II	. 247 „	0 „
Djombang	. 52 „	1 „
Totaal	. 1579 leden,	34 donateurs.

c. over de beteekenis van den daam B o e d i-O e t o m o (= uitmuntend gedrag);
d. de omstandigheden, die tot het ontstaan van de vereeniging hebben geleid;
e. het ontstaan zelve;
f. het een en ander over de Regenten-vereeniging;
g. de afdeeling Bangkalan;
h. een woord tot opwekking aan ouderen om zich te herzien en aan de jongeren om zich te ontwikkelen;
i. berichten van de Redactie.

De Redactie is zich bewust van den zwaren last, welke haar op de schouders is gelegd, doch zij hoopt op hulp en medewerking van vele medestanders te mogen rekenen.

Elk artikel, dat de belangen der vereeniging tracht te behartigen, zal met dankbaarheid in de kolommen van het blad worden opgenomen, ook critiek, mits niet afbrekend en de beweging niet vijandig gezind, zal welkom zijn.

WAT DE CHINEES VERTELT.

Een stukje Opiumgeschiedenis.

Met het oog op de aanstaande opium-conferentie *) welke in Den Haag zal worden gehouden en waarvoor de Nederlandsch-Indische gedelegeerden reeds zijn aangewezen, is het wellicht van eenig belang kennis te nemen van den inhoud van het stukje opiumgeschiedenis, zooals het voorkomt in de **Pemberita Betawi** van 30 Juli en 1 Augustus 1910 Nos. 170 en 171.

Daarin wordt medegedeeld, dat in het jaar 1839 tal van Engelsche schepen met opium geladen ter reede van Canton ankerden en daar verbleven, ondanks het feit, dat de Chineesche Regeering die schepen niet wenschte toe te laten.

Die weigering om het anker te lichten, gaf aan Vorst L i n T s e aanleiding de lading opium, bestaande uit 20291 kisten, ter waarde van 25.000.000 gulden, in beslag te nemen en in zee te werpen.

Dientengevolge brak de oorlog tusschen Engeland en China uit, die met den vrede van Nanking eindigde.

Bij dien vrede werd China gedwongen het eiland Hongkong aan Engeland af te staan en de waarde van het in beslag genomen opium te vergoeden.

Voorts werden 4 Chineesche havens voor den handel opengesteld en kon dus door Engeland met den handel in opium worden begonnen.

Der bevolking van China werd op die wijze het gebruik van opium opgedrongen, terwijl zij verplicht werd het papaver op eigen bodem te planten, mits niet tot schade van den handel van het Hindostansche artikel.

De hoeveelheid Hindostansche opium, welke thans nog in China binnenkomt, bedraagt 1/5 gedeelte van de hoeveelheid opium, welke Groot-China voor de bevolking noodig heeft. Zulks heeft herhaaldelijk tot protesten van de zijde van Engeland aanleiding gegeven, eerst in beschaafden, doch geleidelijkerwijze in meer toornigen en ruwen toon.

Zooals bekend is, bestaan er in Engeland tal van vereenigingen op godsdienstigen grondslag, die een beweging op het getouw gezet hebben, om 't opiumgebruik te doen verbieden en aanvankelijk niet zonder succès, want in 1891, d. i. 50 jaren na den vrede van Nanking, werd in het Engelsche Lager Huis de handel in opium schadelijk voor de algemeene belangen verklaard, terwijl in het jaar 1893 minister Gladstone een commissie in het leven riep die die aangelegenheid nader zou onderzoeken. In die commissie hadden zoowel Europeanen als Chineezen en Hindoes zitting, doch deze waren van oordeel, dat het verbod van aanplanten van papaver in Hindoestan te groote schade aan dat land bracht en dientengevolge niet kon worden doorgevoerd.

De strijd tegen het opiumgebruik nam sedert dien in hevigheid toe, hetgeen bleek uit de vele ingediende verzoekschriften, welke het Parlement bereikten, waarna op 30 Mei 1906 het Lagerhuis het verzoek tot de Engelsche Regeering richtte om die maatregelen te nemen, die tot de afschaffing van den handel in opium konden leiden.

Daarmede scheen de zaak opgelost te zullen worden, doch in de werkelijkheid konden de voorstanders van de afschaffing de middelen niet aanwijzen waardoor Hindostan voor het geldelijk verlies schadeloos zou worden gesteld.

Op den 20en September 1906 verscheen het keizerlijk bevel in China, waarbij het opiumgebruik aan de Chineezen verboden werd.

Daarbij werd voorgeschreven:
a. het bestaande aantal papaver aanplantingen mocht niet worden vermeerderd;
b. elk jaar zou de uitgestrektheid van elke papaver aanplanting tot op de helft worden verminderd;
c. na 10 jaar zouden alle papaver aanplantingen verdwenen moeten zijn;
d. de namen der opiumschuivers zouden in een register worden ingeschreven, met opgave van de hoeveelheid opium, die elk hunner dagelijks noodig had;
e. alleen aan dezen werd vergund opium te koopen, doch met geleidelijke vermindering;
f. op opiumrookers, die den leeftijd van 60 jaren hadden bereikt, was dit voorschrift niet van toepassing;
g. aan hen, die van opium geen gebruik maakten, was inkoop van opium verboden;
h. de ambtenaren, die van opium gebruik maakten, moesten na zes maanden dat gebruik laten varen, op straffe van ontheffing uit de functiën;
aan onderwijzers, soldaten en matrozen werd daarvoor drie maanden tijds gegeven;
i. de opiumhuizen en de verkoopplaatsen zouden na zes maanden worden gesloten;
j. in overleg met de gezanten van Engeland, Perzië -Frankrijk en Nederland, werd overeengekomen, dat na 10 jaren het opiumgebruik in geheel China zou zijn opgeheven.

De Engelsche Regeering gaf aan China te kennen, dat zij oprecht tot dat doel zoude medewerken, mits ook van de zijde der Chineesche Regeering die oprechte bedoeling bleek.

Gaarne zou zij de pachthuizen en verkoopplaatsen sluiten, wanneer ook de Chineesche Regeering daartoe bevelen gaf, terwijl zij de toezegging deed de hoeveelheid Hindoestansche opium jaarlijks met 1/10 gedeelte te verminderen, wanneer ook China daartoe in werkelijkheid over ging.

Op 27 Januari 1908 werd in dien zin een overeenkomst opgemaakt, die 3 jaren van kracht zoude zijn en dus in het volgende jaar afgeloopen zal zijn.

In Bengalen is de uitgestrektheid der papaver aanplantingen reeds verminderd van 615000 acres in het jaar 1901 op 562000 acres in 1908. Het aantal kisten opium, dat voor den verkoop bestemd is, bedroeg in 1907 44000 en in het jaar 1908 39000 kisten.

In het jaar 1905 bedroeg de opbrengst van het opium gemiddeld in Hindoestan 14 % van de gezamenlijke inkomsten des lands en thans reeds 7 %.

De houding in deze van de Chineesche Regeering wordt in Europa niet vertrouwd. Wel is zij te Peking, Canton, Shanghai en andere strandplaatsen met kracht tegen het opiumgebruik opgetreden, omdat die opium van Hindoestan werd ingevoerd, maar in de binnenlanden worden de papaver aanplantingen wel degelijk uitgebreid. Zulks verklaart althans Dr. L e g e n d r e, directeur van het hospitaal in Tcheuton, één der provinciën, waar de uitgestrekste papaver aanplantingen bestaan. Wel is waar zijn in de stad de helft van de opiumhuizen gesloten en zulks wordt door de ambtenaren ook wel naar Peking gerapporteerd, maar daarbij is geen melding gemaakt van het aantal nieuwe opiumhuizen, dat de geslotene heeft vervangen.

De verklaring van dezen geneesheer, die drie jaren in die provincie verblijf hield, wordt bevestigd door den Engelschen plantkundige W i l s o n.

Een belangrijke maatregel in het belang van de Chineesche vrouw in Nederlandsch-Indië. — Zeer veel kan nog gedaan worden in het belang, van de Chineesche vrouw in Ned.-Indië en daarom is de Hulp-Redactie van de **„Ho Po"** van meening, dat in de Nieuwsbladen niet genoeg de aandacht van belangstellenden op dit onderwerp kan worden gevestigd.

Een ieder moet haars inziens het zijne bijdragen om verandering ten goede in dien toestand der Indisch-Chineesche vrouw te brengen.

Zoo wijst de Hulp-Redactie van gemeld blad op het nog steeds voorkomende feit, dat, in geval van boedelverdeeling, de Chineesche vrouw in veel nadeeliger conditie verkeert dan de Chineesche man en dat aan dezen, zeer onbillijk, verreweg de grootste gedeelte van de nalatenschap wordt toegekend.

In Groot-China wordt reeds sedert eeuwen sexeverschil in het Chineesche familieleven gemaakt en in het gezin aan de jongens de voorkeur gegeven boven de meisjes, ondanks het feit, dat zij even na staan tot de ouders. Vooral komt zulks sterk uit bij de bezittende klassen. Bij minder gegoede families, waar, bij overlijden, weinig of niets te verdeelen valt, treedt het sexeverschil niet zoo zeer op den voorgrond.

Het is aan de Hulp-Redactie bekend, dat 99% van de welgestelde Chineesche vaders in Ned.-Indië, bij hun overlijden, slechts zeer weinig aan hunne dochters zullen vermaken en dat dit zeker nog geen vierde gedeelte zal bedragen van hetgeen zij aan hunne zoons zullen toekennen.

Vraagt men aan de vaders naar de reden waarom zij het leelijke Chineesche gebruik volgen en toepassen, dan is het gewone antwoord, dat de zoons den familienaam blijven dragen en het geslacht voortzetten en dat de meisjes, door hun huwelijk, in een ander familieverband treden.

Naar de meening van de Hulp-Redactie is dit antwoord niet steekhoudend en bestaat er geen enkel grondig motief om de Chineesche dochters verder van de ouders te doen afstaan dan de jongens.

Beide sexen hebben als kinderen van het zelfde ouderpaar gelijke aanspraken op ouderlijke genegenheid; bovendien moet ten deze niet worden vergeten, dat zonder de vrouwen er geen mannen zouden zijn. *)

Mag men de berichten uit Groot-China gelooven, dan bestaat daar veel neiging om het oude gebruik te laten varen.

In Ned.-Indië kan men ook iets dergelijks opmerken en zulks vooral in de minder gegoede huishoudingen.

De jongens gaan al spoedig het huis uit en hebben hun eigen wil en gedoe.

De meisjes blijven gewoonlijk langer in de ouderlijke woning, helpen de ouders en verlichten op die wijze de kosten van de huishouding. Doch, ook al zijn de dochters gehuwd, dan zullen zij niet spoedig vergeten de ouders van tijd tot tijd ten eten te noodigen of andere beleefdheden te bewijzen.

In geval van hoogen geldnood bij de ouders, weten de dochters, buiten den echtgenoot om, nog wel het een en ander van het marktgeld af te houden en zoodoende de ouders geldelijk te steunen.

Er zijn over het algemeen weinig Chineesche dochters, die hare ouders in den steek laten; jongens daarentegen vele.

Het is echter het beste, om daarover niet te lang uit te wijden, waar een ieder wel weet, dat beide sexen hunne goede en kwade eigenschappen bezitten; alleen is de Hulp-Redactie van meening, dat er alle aanleiding bestaat, om, onder gelijke omstandigheden en bij goed gedrag, niet in het bestaande sexeverschil bij boedelverdeeling te volharden.

Waarom zou men ten deze niet het gebruik der blanke rassen volgen om de jongens en meisjes uit één gezin, bij boedelverdeeling, gelijkelijk laten deelen?

Het is thans een tijd van vooruitgang en van sociale rechtvaardigheid en daarom zou het wenschelijk zijn, dat bij erflating het sexeverschil tusschen jongens en meisjes werd opgeheven, meent het blad.

Enkele belangrijke maatregelen van de Chineesche Regeering. — In de **Sinar Sumatra** van 6 en 9 Juli 1910, nos. 52 en 53, vielen de navolgende maatregelen van de Chineesche Regeering te Peking op.

a. Teneinde het Chineesche leger te oefenen in Duitsche oorlogstactiek zijn, op last van den Prins-Regent, 25000 Chineesche huzaren op manoeuvre gezonden naar Boan Tjive in Mandsjoerije.

De Prins-Regent wachtte de troepen op aan de Takaumonding en hield met generaal Yok Lian een algemeene inspèctie aldaar.

Ter reede lagen de Chineesche oorlogschepen Hang-kau, Lam Liong en Tjeng-Liong, welke bestemd waren voor het vervoer der cavalerie.

De Prins-Regent maakte aan boord van 't oorlogschip de Tiong Yang de reis mede tot aan kaap Goean Soe Im, alwaar mel het geschut een eeresaluut werd gegeven, hetwelk door de drie andere oorlogsbodems werd beantwoord.

b. Tengevolge van den aanmaak van 't noodig goud-, zilver- en kopergeld op de Rijks munt te Peking, heeft de Chineesche Regeering een rondschrijven gericht tot de gouverneurs in de provinciën, waarin hen werd opgedragen kwartaalsgewijze een opgave in te dienen tot welk bedrag aan nieuwe munt wordt verlangd.

De oude en vreemde munt zal worden verzameld en versmolten.

c. Op het verzoek van de Chineezen, die den Mohamedaanschen godsdienst belijden, om 'n Turksch gezant te Peking toe te laten, is door den Prins-Regent te kennen gegeven, dat dit in overweging kan worden genomen, doch dat, bij gelijke behandeling van alle godsdiensten in China, Turksche inmenging niet noodzakelijk is en dat in het toekomstige Parlement ook Mohamedaansche Chineezen zullen zitting nemen.

Ten slotte trok de aandacht de mededeeling, dat door de Chineesche Kamers van Koophandel te Washington, New-York, Philadelphia en San Francisco een bedrag van 2.000.000 dollar en te Shanghai 483.000 dollear zijn bijeengebracht en aan den minister van financiën te Peking overhandigd, ten einde te worden besteed voor de uitdieping en bevaarbaarmaking voor stoomschepen van de Pei Ho rivier lot aan de stad Liang Peng Shia, welke plaats door een spoorbaan met de hoofdstad is verbonden.

Van Vreemde Koloniën.

Goud-baggeren in Fransch Guyana.

De D é p ê c h e C o l o n i a l e schrijft, dat het er wel naar lijkt, dat de aanhoudende pogingen van hen, die sedert eenige jaren aan de goud-industrie in Fransch-Guyana een nieuwen stoot willen geven, door invoering der baggermethode voor het alluviale goud, eerlang met goeden uitslag zullen worden bekroond.

Reeds is er eene maatschappij, die hare productie in den loop der vorige maand tot 23 kilogram zag toenemen. Eene andere maatschappij zal binnen

*) Volgens de laatste berichten echter, zou de Opium-conferentie tot het volgende jaar zijn uitgesteld.

*) Uit een godsdienstig standpunt zou men nog kunnen aanvoeren dat het Opperwezen zich niet met verschil in deze bezighoudt.

eenkele maanden gereed zijn met de opstelling van eene baggermachine in Courcibo. Verder is de Sparwine-maatschappij bijna gereed met alle voorbereidende werkzaamheden, zoodat over eenige weken een begin zal kunnen worden gemaakt.

De gedelegeerde van den raad van bestuur keerde onlangs van zijne reis naar Fransch Guyana terug en heeft den goud-rijkdom van de Sparwine aangetoond uit verschillende door hem meegebrachte monsters.

De baggermolen is thans op eene plaats, waar het zand goud ter waarde van 4 à 5 fr. bevat per kubieke meter. Bovenstrooms over een afstand van 24 kilometer neemt het goudgehalte toe, tot ter waarde van 5 à 12 francs per kubieke meter.

Het vermogen van den molen is zoo groot, dat 1500 kubieke meter daags kunnen worden opgehaald, volgens de in de laatste maanden genomen proeven.

Op grond van de voorloopige uitkomsten wordt gerekend op eene bruto-opbrengst van 50 tot 60000 francs in de eerste maanden en geleidelijke toeneming tot een bedrag van 100.000 francs 's maands, naarmate men meer bovenstrooms komt. De kosten der exploitatie worden geschat op 15 tot 20.000 fr. 's maands, zoodat als de berekeningen juist en betrouwbaar zijn een aardige winst zal worden gemaakt.

Aan de oprichting van andere goud-baggermaatschappijen wordt in Fransch Guyana gewerkt, waar nu ook meer toeschietelijkheid wordt aan den dag gelegd ten opzichte van het particulier initiatief.

Op verzoek van belanghebbenden is door den minister van koloniën, in overleg met zijne collega's van financiën en koophandel, bepaald, dat machinerieën voor de goudindustrie, wat de hoofdzaak betreft, ook die voor den mijnbouw, vrij van rechten mogen worden ingevoerd.

Een vrijgevochten landje.

In den Indischen Oceaan liggen de Maladiven, 'n groep van eilanden, die eene bevolking tellen van omstreeks 30.000 Mohamedanen onder een eigen sultan. Maar de archipel maakt deel uit van het groote Britsche rijk, als behoorende tot de kolonie Ceylon.

Het bestuur van Ceylon schijnt echter weinig te zeggen te hebben in den archipel, waar de Civil and Military Gazette van Lahore opmerkt, dat de tegenwoordige sultan, die op het eiland Mali verblijf houdt, zijn voorganger, Imadoedin, op meer gebruikelijke wijze, van den troon gestooten heeft om zich in diens plaats te stellen.

Imadoedin blijkt zich niet bij den bestaanden toestand te hebben willen neerleggen. Hij stelde zich in verbinding met een persoon, die in Voor-Indië over de noodige koopstukken beschikt, en wel iets gevoelde voor eene belangrijke handelsconcessie. Hem was toch beloofd, dat hem, indien Imadoedin door zijn toedoen weder op den troon zou komen, het monopolie van den handel in de Maladiven, vrij van alle rechten, zou toekomen.

Op zekeren dag stak van Karatsji, ten noorden van Bombay, een op inlandsche wijze getuigd schip van wal, waarop zich omstreeks 40 stoere Indiërs hadden ingescheept, die Imadoedin op zijn troon zouden herstellen.

De lieden kwamen ook, gezond en wel, op het eiland Mali aan, doch de tegenwoordige sultan had lucht gekregen van de tegen zijn gezag gesmeede plannetjes. Hij zond twee schepen, bemand met gewapenden, af om den inval te keeren. De sultans troepen losten eenige losse schoten, waarop de invallers, zich op genade of ongenade, overgaven.

Door den sultan werd hierop een onderzoek ingesteld naar de lieden, die de expeditie op touw hadden gezet. En het schijnt, dat het bij dat onderzoek nog al rauwelijks is toegegaan. Ten minste van de lieden, die aan de expeditie tegen den sultan der Maladinen hadden deelgenomen, zijn later 19 te Tutocorin in Voor-Indië aan wal gezet, waar zij zich beklaagden over de op de Maladiven ondervonden bejegening en den sultan beschuldigden van gepleegde wreedheden.

De nationalisten in Egypte.

We hebben in den laatsten tijd veel gehoord van de nationalistische partij in Egypte. Er waren ook, als altijd wanneer ook maar een ideetje van onderdrukking te bespeuren is, velen in Europa, die ontzettend veel voor die Egyptische nationalisten gevoelden.

Dat waren nu immers menschen, die zich rijp gevoelden voor zelfbestuur? Waarom zou men nu dien lieden niet zelfbestuur gunnen? Ze achtten zich zelven immers daartoe geschikt, en al die oude wijven in fracs of gekleede jassen, waarvan men in onze onbeschaafde wereld thans legio telt, schreeuwden, neen krijschten om het aan de Egyptenaren toekomende recht, zich zelven te besturen.

Wie waren echter de nationalisten?

Men treft in Egypte lieden aan van verschillende rassen en godsdiensten. De oorspronkelijke bewoners, de Kopten, belijden een soort Christendom. Zij werden echter in den loop der tijden verdrongen door Turken en Arabieren, Mohamedanen dus, die er den hoogsten toon aansloegen, zich geheel beschouwen als de ware heeren en meesters van het land. De nationalistische beweging in Egypte ging dan ook uitsluitend van de Mohamedaansche elementen uit die niets van de Kopten wilden weten en ter wille van de propaganda Mohamedaansche clericale politiek dreven. Had men die lieden laten begaan, gelijk door vele dwazen werd verlangd, dan zou er in het land heel geen plaatsje als een zeer ondergeschikt zijn overgebleven voor den oorspronkelijken bewoner van het land, den Kopt.

De Engelsche regeering behield echter nog genoeg nuchter verstand tegenover de aanvallen van velen hare liberale voorstanders als Charles Dilke en anderen, om dat nationalistisch gedoe binnen de perken te houden. De schreeuwers moesten het, toen dadelijk succes, waardoor zij zich alleen konden staande houden, uitbleef wel opgeven en nu schijnt dan eindelijk het Egyptisch nationalisme in het juiste vaarwater te zijn beland — waarin voor alles aangestuurd wordt op verhooging der welvaart van heel het Egyptische volk.

Zoo hoort het overal te zijn. Laat men eerst maken, dat de lieden behoorlijk voor zich zelven weten te zorgen, waardoor hun ook het besef van verantwoordelijkheid voor de gemeenschap zal zijn bijgebracht.

Een aardig verlangenslijstje.

De Kamer van landbouw op Madagaskar heeft onlangs een verlangenslijstje opgemaakt, dat niet minder dan een twintigtal wenschen omvat, die nog al wat om het lijf hebben.

Zoo verlangen de heeren een volmaakt irrigatiestelsel voor de vlakte van Betsimitatatra en de dalen van de Mamba, Katsaka, Andromba en Morlandra. Wijders wil men o.a. een premiestelsel zien ingevoerd voor de verbetering der cultuur van koffie, cacao, kokospalmen en caoutchouc houdende planten, zóó dat het totaal der aan één planter uit te keeren premiën evenwel het bedrag van 3000 fr. niet overschrijdt.

Dan wil men dat het bestuur er zorg voor draagt, dat de inlandsche rijstplanter op de hoogte is van de aan bepaalde soorten voor den uitvoer verleende voorkeur, opdat vooral die soorten worden geteeld.

Verder moet de inheemsche natuurlijke vanille beschermd worden tegen het synthetisch product, door den invoer hiervan kort en goed te verbieden.

Voorts wil de Kamer, dat de werkzaamheid van coöperatieve vereenigingen, die de bereiding en het opschuren van landbouw-producten ten doel hebben, worde bestudeerd met het oog op de mogelijke invoering van het coöperatieve stelsel in de kolonie.

En zoo meer. Een heel lijstje dus, waaruit valt op te maken, dat ook elders nog niet alles volmaakt is. Een reden tot geruststelling, maar niet om stil te blijven zitten. Daar is nog verschil tusschen, al zien zooveel onstuimige hervormers ook ten onzent, dat niet zoo in, omdat ze niet verder weten te zien dan hun neus reikt.

Koloniën en de Islam.

Tegenover de velen, die in den Islam een gevaar zien voor het bestuur van Christelijke natiën in de koloniën, merkt de Belgische schrijver, A. de Hertogh, in het Bulletin de la société belge d'études coloniales op, dat het vooronderstelde geval slechts in de verbeelding van lieden moet worden gezocht, die spoken zien en meenen de werkelijkheid te aanschouwen.

Wel is er een gevaar in het zoogenaamd mahdisme, het optreden van een of anderen mahdi, die zich geroepen voelt om fouten, die in den mohamedaanschen godsdienst zijn geslopen, te herstellen en het oude geloof weder in eere te brengen. Het rijk van zulke lieden is echter steeds van korten duur geweest. Maar toch kunnen dharuit, wanneer de verschijnselen zich telkens herhalen als in Egyptisch Soedan, zeer groote moeilijkheden en een voortdurende onrust voortvloeien, zoolang men te maken heeft met over het geheel zoo goed als volmaakt onontwikkelde lieden.

Schrijver merkt dan ook op, dat indien de Islam zijn intrede in Belgisch Congo mocht doen, waarop wel veel kans bestaat, wegens het groote aanpassingsvermogen van den Islam, het eene der eerste taken van het bestuur zal zijn, aan de kinderen der Mohamedanen behoorlijk onderwijs te verschaffen, dat er op moet zijn ingericht, hen niet te kwetsen in hunne godsdienstige gevoelens. Wordt aan dit voorbehoud de hand gehouden, dan kan men er van verzekerd zijn, dat de mohamedaansche bewoners onder de trouwste onderdanen zullen mogen worden gerekend.

INGEZONDEN.

AMSTERDAM, 13 Sept.

Geachte Redactie!

Eerst nu valt mijne aandacht op uwe welwillende recensie, in uw nummer van 21 Juli jl., over het door de „Subcommissie voor Suriname" voor de Brusselsche tentoonstelling uitgegeven werkje: „Gegevens betreffende Suriname". Uwe mededeeling, dat genoemd werkje vermoedelijk zal zijn samengesteld door de leden van die subcommissie, de heeren Havelaar, von Hemert en ondergeteekende, is in letterlijken zin volkomen juist, maar een kleine aanvulling is toch wel wenschelijk. De commissie werd tot de uitgave in staat gesteld door verschillende deskundige schrijvers in Suriname en in Nederland, die hunne monographieën daarvoor leverden. Gaarne draagt de subcommissie een deel van de hulde

over aan die verschillende schrijvers, die ons niet eens allen bij name bekend zijn. Voor de kaart mochten wij de medewerking ontvangen van den heer Bakhuis, secretaris van de commissie, die de onderzoekingsreizen der laatste jaren in Suriname leidde, waardoor de geographische resultaten van die onderzoekingen geheel juist op de kaart konden worden aangebracht.

Hoogachtend, Uw dw. dr.:

Mr. C. F. SCHOCH.

Aan de Koningin en elk der beide Kamers der Volksvertegenwoordiging.

Verzoeke opname van de volgende petitie om der gerechtigheidswille.

Geeft met verschuldigden eerbied te kennen Vreede, Cornelis, gepensionneerd kapitein-ter-zee-tit., dat de 1e luit. van het Ind. leger H. G. Th. Bosch, na de vrijspraak van den krijgsraad te Atjeh, waarvoor hij verscheen, voor hetzelfde feit in appèl onteerend werd veroordeeld den 24en Sept. 1897 door 't Hoog Militair Gerechtshof te Batavia, dat hem niet opriep, zoodat die rechters en de hem toegevoegde verdediger den veroordeelde, bevorens vrijgesproken, niet hebben gezien, hem niet hebben gesproken, hem niet hebben gehoord, na welk vonnis een ander officier, mede-beklaagde, zich het leven benam; dat zulk een wettelijk geslagen vonnis en hoogst gewijsde ongehoord is in de geschiedenis zelfs van het militaire strafproces in andere landen en het de veroordeelingen van Dreyfus en Ferrer overschaduwt, omdat zij, door de rechters, die hen veroordeelden, wel opgeroepen en gehoord zijn, terwijl bovendien de zaak-Dreyfus, ondanks hernieuwde veroordeeling, door de Fransche Wetgevende Macht in handen werd gesteld van de 36 rechters der beide Hoven van Cassatie;

dat onrecht en leugen een volk ondermijnen, zijnde het de plicht van den Staatsburger, van ieder mensch, daartegen naar zijn vermogen te waken; dat daarentegen Gerechtigheid een zoo onmisbaar bolwerk is voor den beschaafden Staat, dat buigen moet al wat hare majesteit schaadt, zoodat betering van onrecht niet verjaart en zelfs de onaantastbaarheid van een hoogst rechterlijk gewijsde daarvoor wijken moet, in bizondere omstandigheden, hetwelk bewezen is door de Revisiewet, op initiatief van de Tweede Kamer na de Hoogerhuis-strafzaak, ingesteld voor den burger (niet voor den militair), met terugwerkende kracht en ook bewezen is door de Papendrechtsche strafzaak, een en ander naar 's requestrants meening ter bevordering van Gerechtigheid;

Redenen waarom requestrant, met een beroep op Uwen Rechtszin, op Uwe Wijsheid en op 's Lands Waardigheid op nationaal en internationaal Rechtsgebied, eerbiedig U verzoekt weldra de invoering eener Wet te willen bevorderen (waarschijnlijk uit één artikel bestaande), welke, door eenen Raad van onafzetbare rechters, de herziening mogelijk maakt van het eerstbedoelde hoogst gewijsde, dat, over eenen bevorens vrijgesprokene, eene onteerende straf bij appèl uitsprak, zonder dat de veroordeelde werd opgeroepen, hij dus zijne rechters niet heeft mogen zien, hij hen niet heeft mogen spreken, noch zij hem hebben gehoord.

Hetwelk doende,

Rotterdam, 2 Sept. 1910. C. VREEDE.

1000 jaar **vóór** Christus, het **Heidensche** Salomo-gericht.
1897 „ **na** „ 'n militair hoogst gewijsde, recht doende in
2897 „ naam der Koningin, zonder verhoor.

Eene veroordeeling zonder verhoor is **Onrecht**, al is zij militair-wettelijk geoorloofd. eeuwen lang. C. VREEDE.

Oost= en West=Indisch Literatuur=overzicht.

Uit de Oude doos.

Onder dit opschrift bevat het „Nederlandsche Zeewezen" van 1 Sept. jl. een artikel over De Compagnieswerf te Batavia in 1727 (met afbeelding).

De schrijver, de heer Joh. F. Snelleman, Directeur van het Maritiem museum „Prins Hendrik" te Rotterdam, vertelt, dat dit museum een oorspronkelijke teekening van genoemde werf bezit, vervaardigd door Boudewijn Jansz Vonk, en geeft voorts een aantal historische bijzonderheden, ook over andere afbeeldingen van die werf, deels naar inlichtingen van kolonel H. D. H. Bosboom. De ontcijfering der legenda, bevattende een vermelding der verschillende gebouwen, waaruit de werf in 1727 bestond, dankt de heer Snelleman aan dr. E. Wiersum te Rotterdam. De eenige daarbij nog niet verklaarde woorden zijn „het laerie huys", waarmede de legenda sluit. De schr. vraagt, of iemand hem kan inlichten wat die woorden beteekenen.

Een geschiedkundig werk.

Bij Martinus Nijhoff alhier is verschenen een uitvoerig historisch werk van den heer P. H. van der Kemp, getiteld: De teruggave der Oost-Indische Koloniën 1814—1816. Naar oorspronkelijke stukken.

Dezerzijds kan alleen de aandacht gevestigd worden op deze nieuwe archiefstudie van den schrijver, slechts de korten inhoud geven wij weer, nl. het Ie Hoofdstuk behandelt het Londensch Tractaat van 13 Augustus 1814; het IIe Het algemeen koloniaal bestuur in 1814 en 1815; het IIIe De eerste expeditie tot weder inbezitneming der koloniën 1814—1816, en het IVe De Britsche luitenant-gouverneur van Java en onderhoorigheden over het ten uitvoer leggen van het koloniaal tractaat van 1814. Daarop volgen nog een aantal Bijlagen, zoomede een Alphabetisch register.

Tijdschrift van het Bat. Genootschap.

De nieuwe aflevering van het Tijdschrift voor Indische Taal-, Land- en Volkenkunde, onder redactie van Dr. Ph. S. van Ronkel, bevat de volgende opstellen:

De Sanskrit-inscriptie van 't Mahaksobhya-beeld te Simpang, door H. Kern (met platen). — Het lichtgat in den voorwand van Tjandi Mendoet, door T. van Erp (met 4 platen). — Epigrafische aanteekeningen van H. Kern. — De titel „Kapela Balak" der vroegere Minahassische Districtshoofden. Mededeeling van N. Adriani. — Bantensche folklore, door C. M. Pleyte. — Batoe Darah Moening, eene kalang-legende van West-Borneo, door A. H. B. Agerbeek (met plaat). — De familie van Hayam Wuruk, door Dr. N. J. Krom. — De afbeelding van het Mahaksobhyabeeld te Soerabaja. — Geschiedenis der Preangerlanden (besproken). — Naschrift over de Aksobhya-inscriptie van Simpang, door Dr. N. J. Krom.

De Indische Mercuur.

Inhoud van No. 36: Nogmaals theefermentatie, door Dr. J. Bosscha. — Gouvernements-boschexploitatie (naar aanleiding van het adres van den heer A. E. J. Bruinsma aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal), door W. H. van der Haas. Met naschrift van A. E. J. Bruinsma. — Jaarverslag over 1909 der Nederlandsche Kamer van Koophandel te New-York. — Invoer op- en uitvoer van Java in 1910. — Kultuurberichten (De suikeronderneming Poerworedjo. — Lovink als Landbouw-directeur. — Particuliere landerijen in Cheribon. — Java-kinabast naar Britsch-Indië. — Indische vruchten voor de Hollandsche markt. — Kolonisatieproef met landbouwersgezinnen", welk ontwerp een proef beoogt lingen. (Vergunningen tot het doen van mijnbouwkundige opsporingen in Ned.-Indië. — De Oengaran waterleiding voor Semarang. — Fabrieks- en handelsmerken in Suriname en Curaçao.) — Nieuwe Maatschappijen. — Financieele Berichten en Verslagen, enz.

Het hierboven genoemde stukje over de K o l o n i s a t i e p r o e f m e t l a n d b o u w e r s g e z i n n e n i n S u r i n a m e komt ons belangrijk genoeg voor om het geheel over te nemen. Het werd door de Ned. Boeren-Vereeniging aldaar per request bij de Koloniale Staten ingediend en luidt:

„Dat de Vereeniging heeft kennis genomen van de ontwerpverordening door den Gouverneur dd. 20 Maart aan de Koloniale Staten ter goedkeuring aangeboden, „betreffende eene kolonisatie-proef met landbouwersgezinnen", welk ontwerp een proef beoogt met landbouwersgezinnen van Madeira, overeenkomstig het voorstel van de Commissie dd. 31 Maart 1909 benoemd, om te adviseeren omtrent immigratie op groote schaal.

Dat zij, uit een financieel oogpunt, althans bij den huidigen economischen toestand van de Kolonie, voorshands elke kolonisatie onraadzaam acht, ook om bij den beperkten afzet op de binnenlandsche markt, geen staat valt te maken op de opbrengst van producten, die gedurende de eerste en moeilijkste jaren de hoofdbron van bestaan aan de kolonisten zouden opleveren.

Dat echter, indien het verantwoord wordt geacht kapitalen voor kolonisatie uit te geven, naar hare meening een proef met Hollandsche boerengezinnen de voorkeur verdient boven een proef met Madeirianen.

Dat het klimaat overwegende bezwaren tegen Hollandsche kolonisatie zou opleveren, kan de Vereeniging niet beamen.

Dat, wel is waar, door slechte voorbereiding de kolonisatieproef van 1845 tot 1853 is mislukt en de kolonisten feitelijk roekeloos in den dood zijn gedreven, doch daartegenover staat het feit, dat van de overgebleven 112 kolonisten, die zich bij Paramaribo vestigden, thans ruim 50 gezinnen zijn voortgesproten, met een zielental van plm. 275 personen en een gezamenlijk bezit geschat ter waarde van ten minste ƒ 350.000;

Dat deze ontwikkeling is verkregen in weerwil van een voortdurend gemis aan medewerking van de zijde van het Bestuur, wat betreft loozing der terreinen, enz.;

Dat naar haar meening geen reden bestaat om de Madeirianen geschikter te achten voor de kolonisatie dan de Hollandsche boeren;

Dat de invoering van Madeirianen ongeveer een halve eeuw geleden dan ook niet heeft geleid tot vestiging van boeren, uitgezonderd van twee Madeiresche jongens, die als weezen bij de Hollandsche boeren waren uitbesteed, en een derde, die zich met een Hollandsche boerenfamilie heeft vermaagschapt;

Dat om al deze redenen de Vereeniging een proefneming met Madeirianen ontraadt, en, indien men een kolonisatieproef wenscht te nemen, deze worde genomen in den geest van het rapport dd. 18 April 1896, uitgebracht door de Commissie benoemd bij G. R. van 3 Maart 1892, L. B. No. 5832."

Weekblad voor Indië.

No. 16 bevat o. m. de navolgende bijdragen: Vereenigen en vergaderen, door V. d. M. — Lain doeloe, lain sekarang. XVI. Van gages en emolumenten, door Felix. — Kiekjes van de wereldtentoonstelling te Brussel (met afbeeldingen), door R. B.— De tewaterlating der „Prinses Juliana" (met afbeeldingen), door Felix Hageman. — Indisch natuurleven. II. Mijn oude Manga (met teekeningen), door A. J. Koens. — De Paupers, Roman uit de Indo-Europeesche samenleving (vervolg), door Victor Ido.

Het Ned. Zendelinggenootschap.

Het Nederlandsch Zendelinggenootschap heeft, door den nood gedrongen, een extra-nummer van haar maandbericht uitgegeven, waarin het verzoekt om geldelijken steun, ten einde eigen werk niet met eigen handen te moeten afbreken.

Door velerlei omstandigheden staat het Genootschap op dit oogenblik voor groote uitgaven, waarvoor het aanwezige kasgeld niet voldoende is. Reeds ten vorige jare werd voorspeld, dat 1910 een zwaar jaar zou zijn, een verwachting, die maar al te zeer wordt bewaarheid.

„Wij hebben onze zendelingen aangeschreven hun uitgaven met 20 % te verminderen. Zij hebben geantwoord, dat dit onmogelijk is. Enkele zullen trachten eenig geld te besparen door b.v. een keer minder met hun personeel te vergaderen, een op zich zelf reeds bedenkelijke maatregel. Maar het blijft bij dergelijke kleine bezuinigingen."

Dringend vraagt het Bestuur zijn lezeressen en lezers te willen helpen zooveel zij kunnen. In 1909 was ƒ 10.000 meer noodig dan thans, en met vereende krachten kwam het geld toen bijeen.

Het is te hopen, dat het Bestuur niet vergeefsch zijn stem zal doen hooren, opdat het Genootschap, dat reeds 112 jaren onder de Inlanders in Indië werkt, niet genoodzaakt zal worden hare werkkring gedeeltelijk te beperken. Met genoegen ondersteunen wij het beroep en geven middels het Kol. Weekblad daaraan ruimere verspreiding.

Ten slotte eenige nieuwe publicaties met betrekking op Oost-Indië.

De lotgevallen van Tjioeng Wanara, naderhand vorst van Pakoean Padjadjaran, door C. M. Pleyte (Verhandelingen van het Bataviaasch Genootschap van Kunsten en Wetenschappen, Deel 58, 2e Stuk).

Departement van Gouvernementsbedrijven in Nederlandsch-Indië. Opiumfabriek. Verslag over 1909. (Batavia, Ruygrok & Co.)

Verslag van het Mijnwezen in Ned.-Indië over het 4e kwartaal 1909 (Extra-Bijvoegsel der Javasche Courant 5/8-1910. No. 62).

Jaarverslag (Veertiende) der Vereeniging Dr. Scheuer's Hospitaal (Petronella-Hospitaal) te Jogjakarta, van 1 September 1909 tot 31 Augustus 1910.

Het goud van Indië (n.l. Rubber), door F. Rompel, met platen (Mork's Magazijn, voorheen Boon's Magazijn. September 1910).

Leestafel HEULSTRAAT 17.

Opgave van dagbladen en tijdschriften, ter lezing liggend in de leeszaal van het Hoofdbestuur van „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag, welke dagelijks, Zon- en feestdagen uitgezonderd, geopend is van 's morgens 9 uur tot 6 uur 's namiddags.

Museum voor Land- en Volkenkunde, verslag van het jaar 1909.

Verslag van den Directeur van 's Rijks Ethnografisch museum te Leiden over het tijdvak 1 October 1908 tot 30 September 1909.

Bulletin van Het Koloniaal Museum te Haarlem, No. 45, bevattende het Jaarverslag 1909 met Bijlagen.

Met de Rotterdamsche Lloyd naar Egypte, Ceylon, Sumatra en Java, door A. Weruméus Buning.

Inlandsche landraadvoorzitters en Inlandsche bestuursambtenaren, door F. Fokkens.

Acht dagen in de Padangsche bovenlanden, door L. C. Westenenk.

Inlandsche ambtenaren ter Sumatra's Westkust, No. 1.

Tijdschrift Minangkabau Vereeniging.

Twaalfde jaarverslag van den nationalen bond voor vreemdelingenverkeer in Nederland.

De Planter, Onze West, Sumatrapost, Sumatrabode, Javabode, Bataviaasch Nieuwsblad, De Padanger, De Sumatra Courant, De Surinamer Courant, Soerabajasch Handelsblad, Nieuwe Soer. Crt., Deli Courant, Preangerbode, Javasche Courant, De Locomotief, 20 diverse Maleische bladen en tijdschriften.

Verscheidene periodieken, waaronder:

Hou en trou, Vrede door recht, De stem van Indië, Tijdschrift voor economische geographie, Indologenblad, De Banier, Neerlandia, Jong-Indië, De Boodschapper, Revue économique, Indische gids, Weekblad voor handeldrijvenden en industriëelen middenstand, Exportblad, Cultura, Deutsche Kolonial Zeitung, Sociaal Weekblad, Ned. Zendingsbode, Maandbericht van het Ned. Zendeling-genootschap, Indisch genootschap, Weekblad voor Indië, Insulinde, Deutsche Wochenzeitung für Niederland und Belgien, en tal van andere brochures, jaarverslagen enz.

Ned. Vereeniging „Onze Vloot", 10 Augustus no. 13,
Dep. gouv. bedrijven, **Opiumfabriek,** verslag over 1909.
Het grondbezit in Zuid-Sumatra, voordracht door A. M. Hens, gehouden in de Ned. Ind. Bestuurs-Academie.
Verslag van het mijnwezen over het 4e kwartaal 1909.
De Indische Gids van September.

Vervolg opgave van bladen en tijdschriften welke nieuw ter lezing zijn gelegd in de Leeszaal, Laan v. Meerdervoort 195, Den Haag, die dagelijks, Zon- en feestdagen uitgezonderd, geopend is van 10 uur vóór- tot 6 uur namiddags.

De Javabode t/m 18 Augustus 1910;
Het Bat. Nieuwsblad idem;
De Sumatrapost idem;
De Locomotief t/m 16 idem;
Het Soer. Handelsblad idem;
De Sumatrabode t/m 18 idem;
Tjahaja Sumatra idem;
De Banier no. 32;
Het Weekblad voor Indië nos. 16 en 17;
Het Ned.-Ind. Effectenblad no. 32;
Handelsberichten v/h Min. v. Landbouw no. 182;
De Indische Mercuur no. 37.

MEDEDEELINGEN.

Van het Dagel. Bestuur der Vereeniging.

Ontvangen gelden **ten behoeve van de studie van een verdienstelijk jongeling,** naar aanleiding van den oproep voorkomende in de beide vorige nummers van *Het Koloniaal Weekblad.*

A. de M., Rotterdam f 50,—; L. G. van S., 's-Gravenhage f 5.—.

Voor de opgave,
E. van Assen, Secr.

Van het Informatie-Bureau.

Voor den dienst in Nederlandsch-Indië wordt gevraagd een bij uitstek practisch ervaren **boekhouder,** aan wien, zoo noodig, de inrichting van de boekhouding van een groot bedrijf kan worden toevertrouwd, ten einde te worden aangesteld als adjunct-gouvernements-accountant.

Aan deze betrekking zal worden verbonden een bezoldiging van f 500 's maands, met één tweejaarlijksche en twee driejaarlijksche verhoogingen van f 100 's maands elk, alzoo een maximum van f 800 's maands.

Zij, die voor die betrekking in aanmerking wenschen te komen, behooren zich vóór 1 November a.s. bij gezegeld adres te wenden tot het Departement van Koloniën, onder overlegging van:

a. bewijzen van bekwaamheid;
b. een bewijs van goed maatschappelijk gedrag, afgegeven na dagteekening dezer bekendmaking door den burgemeester hunner woonplaats;
c. hunne geboorte-akte;
d. een door den Commissaris der Koningin in de betrokken provincie afgegeven certificaat, ten blijke dat voldaan is aan de verplichtingen, welke voor hen uit de wet op de nationale militie zijn voortgevloeid.

In het adres moet worden vermeld of de candidaat gehuwd is en c. q. het aantal zijner kinderen.

Door een vanwege het Departement in te stellen geneeskundig onderzoek zal moeten blijken van physieke geschiktheid voor den Indischen dienst.

Aan de uitzending is verbonden:

a. overtocht voor gouvernementsrekening als passagier der eerste klasse, c. q. ook voor het wettig gezin;
b. eene gratificatie voor uitrusting, ten bedrage van f 1500;

Hij die ter beschikking van den Gouverneur-Generaal wordt gesteld, verbindt zich tot teruggave van alle gelden welke aan hem en te zijnen behoeve zullen zijn voldaan ter zake van overtocht en van gratificatie voor uitrusting, indien hij binnen den tijd van vijf jaren na aankomst in Nederlandsch-Indië, anders dan ten gevolge van welbewezen ziels- of lichaamsgebreken, buiten eigen toedoen ontstaan, uit 's lands dienst wordt ontslagen, of indien hij niet binnen den hem aangewezen tijd naar Nederlandsch-Indië vertrekt, dan wel de reis derwaarts moedwillig afbreekt.

Het activiteitstraktement zal ingaan met den dag van aankomst te Batavia.

Het traktement is onderworpen aan eene korting van 2 pCt., ten behoeve van de burgerlijke pensioenen, en van 5 pCt. voor de gewone bijdragen aan het Weduwen- en weezenfonds voor burgerlijke ambtenaren in Nederlandsch-Indië. Bovendien is bij eerste indiensttreding te voldoen, ten behoeve van laatstgenoemd fonds, door gehuwden twee maanden en door ongehuwden ééne maand traktement. Bij bevordering, door gehuwden tweemaal het bedrag der verhooging over ééne maand, door ongehuwden éénmaal. Bij huwelijk ééne maand traktement.

De contributiën zijn te voldoen in twaalf maandelijksche termijnen. Eene contributie in eens is in geval van huwelijk nog verschuldigd wegens verschil in leeftijd der echtgenooten, wanneer dat verschil meer dan negen jaren bedraagt.

Ter benoeming tot adspirant-ingenieur bij den post-, en telegraaf- en telephoondienst in Nederl.-Indië kunnen **vijf ingenieurs** derwaarts worden uitgezonden, waarvan drie voor den technischen en twee voor den telephoondienst.

Ervaring op het gebied van sterkstroom- dan wel zwakstroomtechniek strekt tot aanbeveling.

In aanmerking komen in de onderstaande volgende:

1o. aan de Technische Hoogeschool te Delft gediplomeerde electro-technische ingenieurs;

2o. aan de Technische Hoogeschool te Delft gediplomeerde civiel- of werktuigkundige ingenieurs, in het bezit van eene aanteekening volgens art. 15 van het Koninklijk besluit van 4 Juli 1905 (S t a a t s b l a d no. 227), of, zoo deze er niet zijn, zij die in het bezit zijn van een diploma voor electro-technisch-ingenieur, behaald aan eene buitenlandsche Hoogeschool of Universiteit;

3o. aan de Technische Hoogeschool te Delft gediplomeerde civiel- of werktuigkundige ingenieurs;

4o. officieren die hunne opleiding hebben genoten aan de Koninklijke Militaire Academie te Breda of aan het Koninklijk Instituut voor de marine te Willemsoord, mits in het bezit van een diploma voor electro-technisch ingenieur, behaald aan eene buitenlandsche Technische School of Universiteit.

Zij die voor plaatsing in aanmerking wenschen te komen, behooren zich vóór 1 October 1910, bij gezegeld adres, te wenden tot het Departement van Koloniën, onder overlegging van:

a. hunne diploma's;
b. een bewijs van goed maatschappelijk gedrag, afgegeven na dagteekening dezer bekendmaking door den burgemeester hunner woonplaats;
c. hunne geboorte-akte;
d. een door den Commissaris der Koningin in de betrokken provincie afgegeven certificaat, ten blijke dat voldaan is aan de verplichtingen, welke voor hen uit de wet op de nationale militie zijn voortgevloeid.

In het adres moet worden vermeld of de candidaat gehuwd is en c. q. het aantal zijner kinderen.

Door een vanwege het Departement van Koloniën in te stellen geneeskundig onderzoek zal moeten blijken, dat de uit te zenden persoon geschikt is voor den Indischen dienst.

Aan de uitzending is verbonden:

a. overtocht voor Gouvernementsrekening als passagier der tweede klasse, c. q. ook voor het wettig gezin;
b. eene gratificatie voor uitrusting, ten bedrage van 1500;
c. eene voorloopige bezoldiging van f 150 per maand, ingaande met den dag van inscheping naar Nederlandsch-Indië, tot dien waarop het activiteitstraktement ingaat.

Zij, die ter beschikking van den Gouverneur-Generaal worden gesteld, moeten zich verbinden tot teruggave van alle gelden welke aan hen en te hunnen behoeve zullen zijn voldaan ter zake van overtocht en van gratificatie voor uitrusting, indien zij binnen den tijd van vijf jaren na aankomst in Nederlandsch-Indië, anders dan tengevolge van welbewezen ziels- of lichaamsgebreken, buiten eigen toedoen ontstaan, uit 's lands dienst worden ontslagen, of indien zij niet binnen den hun aangewezen tijd naar Nederlandsch-Indië vertrekken, dan wel de reis derwaarts moedwillig afbreken.

De bezoldiging van adspirant-ingenieur bij den post-, telegraaf- en telephoondienst in Nederlandsch-Indië bedraagt f 300 's maands, terwijl bij goede plichtsbetrachting nà twee jaren diensttijd bevordering volgt tot ingenieur, aan welke betrekking is verbonden eene bezoldiging van f 400 's maands, met zes driejaarlijksche verhoogingen, elk van f 100 per maand, tot een maximum van f 1000 per maand.

Ten opzichte van de bepalingen omtrent verlof, pensioen, weduwenpensioen enz., staan deze ingenieurs gelijk met de overige burgerlijke landsdienaren in Nederlandsch-Indië.

Het activiteitstraktement gaat in Indië in met den eersten der maand, volgende op die waarin de benoeming door den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië zal hebben plaats gehad en de betrekking zal zijn aanvaard.

Het traktement is onderworpen aan eene korting van 2 pCt., ten behoeve van de burgerlijke pensioenen, en van 5 pCt. voor de gewone bijdragen aan het Weduwen- en weezenfonds voor burgerlijke

ambtenaren in Nederlandsch-Indië. Bovendien is bij eerste indiensttreding te voldoen, ten behoeve van laatstgenoemd fonds, door gehuwden twee maanden en door ongehuwden ééne maand traktement. Bij bevordering, door gehuwden tweemaal het bedrag der verhooging over ééne maand, door ongehuwden éénmaal. Bij huwelijk ééne maand traktement.

De contributiën zijn te voldoen in twaalf maandelijksche termijnen. Eene contributie in eens is in geval van huwelijk nog verschuldigd wegens verschil in leeftijd der echtgenooten, wanneer dat verschil meer dan negen jaren bedraagt.

Voor den post- en telegraaf- en telephoondienst in Nederlandsch-Indië worden gevraagd drie **telegraaf-opzichters.**

In aanmerking komen zij die in het bezit zijn van met goed gevolg afgelegde eindexamen eener hoogere burgerschool met vijfjarigen cursus, terwijl ervaring op het gebied van technische telegraphie tot aanbeveling strekt.

Aan de betrekking is verbonden eene bezoldiging van f 150 's maands, met vijf driejaarlijksche verhoogingen van f 50 's maands, alzoo tot een maximum van f 400 's maands.

Zij die voor plaatsing in aanmerking wenschen te komen, behooren zich vóór 1 October 1910, bij gezegeld adres, te wenden tot het Departement van Koloniën, onder overlegging van:

a. hunne diploma's;

b. een bewijs van goed maatschappelijk gedrag, afgegeven na dagteekening dezer bekendmaking door den burgemeester hunner woonplaats;

c. hunne geboorte-akte;

d. een door den Commissaris der Koningin in de betrokken provincie afgegeven certificaat van voldoening aan de wet op de nationale militie.

In het adres moet worden vermeld of de candidaat gehuwd is en c. q. het aantal zijner kinderen.

Door een vanwege het Departement van Koloniën in te stellen geneeskundig onderzoek zal moeten blijken, dat de uit te zenden persoon geschikt is voor den Indischen dienst.

Aan de uitzending is verbonden:

a. overtocht voor Gouvernementsrekening als passagier der tweede klasse, c. q. ook voor het wettig gezin;

b. eene gratificatie voor uitrusting, ten bedrage van f 750;

c. eene voorloopige bezoldiging van f 100 per maand, ingaande met den dag van inscheping naar Nederlandsch-Indië tot dien waarop het activiteitstraktement ingaat.

Zij, die ter beschikking van den Gouverneur-Generaal worden gesteld, moeten zich verbinden tot teruggave van alle gelden welke aan hen en te hunnen behoeve zullen zijn voldaan ter zake van overtocht en van gratificatie voor uitrusting, indien zij binnen den tijd van vijf jaren na aankomst in Nederlandsch-Indië, anders dan tengevolge van welbewezen ziels- of lichaamsgebreken, buiten eigen toedoen ontstaan, uit 's lands dienst worden ontslagen, of indien zij niet binnen den hun aangewezen tijd naar Nederlandsch-Indië vertrekken, dan wel de reis derwaarts moedwillig afbreken.

Ten opzichte van de bepalingen omtrent verlof, pensioen, weduwenpensioen enz., staan deze ingenieurs gelijk met de overige burgerlijke landsdienaren in Nederlandsch-Indië.

Het activiteitstraktement gaat in Indië in met den eersten der maand, volgende op die waarin de benoeming door den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië zal hebben plaats gehad en de betrekking zal zijn aanvaard.

Het traktement is onderworpen aan eene korting van 2 pCt., ten behoeve van de burgerlijke pensioenen, en van 5 pCt. voor de gewone bijdragen aan het Weduwen- en weezenfonds voor burgerlijke ambtenaren in Nederlandsch-Indië. Bovendien is bij eerste indiensttreding te voldoen, ten behoeve van laatstgenoemd fonds, door gehuwden twee maanden en door ongehuwden ééne maand traktement. Bij bevordering, door gehuwden tweemaal het bedrag der verhooging over ééne maand, door ongehuwden éénmaal. Bij huwelijk ééne maand traktement.

De contributiën zijn te voldoen in twaalf maandelijksche termijnen. Eene contributie in eens is in geval van huwelijk nog verschuldigd wegens verschil in leeftijd der echtgenooten, wanneer dat verschil meer dan negen jaren bedraagt.

Voor den post-, telegraaf en telephoondienst in Nederlandsch-Indië worden gevraagd **zes telephoonopzichters der 2e klasse.**

Voor die betrekking komen in aanmerking zij die in het bezit zijn van een diploma van met goed gevolg afgelegde eindexamen eener hoogere burgerschool met vijfjarigen cursus, dan wel dat eener hooger burgerschool met drie jarigen cursus en van de electro-technische school te Amsterdam.

Aan de betrekking is verbonden eene bezoldiging van f 150 's maands, met twee driejaarlijksche verhoogingen van f 25 's maands, alzoo tot een maximum van f 200 's maands.

De telephoonopzichters der eerste klasse genieten eene bezoldiging van f 225 's maands, met twee driejaarlijksche verhoogingen van f 50 's maands, alzoo tot een maximum van f 325 's maands.

Zij die voor plaatsing in aanmerking wenschen te komen, behooren zich vóór 1 October 1910, bij gezegeld adres, te wenden tot het Departement van Koloniën, onder overlegging van:

a. hunne diploma's;

b. een bewijs van goed maatschappelijk gedrag, afgegeven na dagteekening dezer bekendmaking door den burgemeester hunner woonplaats;

c. hunne geboorte-akte;

d. een door den Commissaris der Koningin in de betrokken provincie afgegeven certificaat van voldoening aan de wet op de nationale militie.

In het adres moet worden vermeld of de candidaat gehuwd is en c. q. het aantal zijner kinderen.

Door een vanwege het Departement van Koloniën in te stellen geneeskundig onderzoek zal moeten blijken, dat de uit te zenden persoon geschikt is voor den Indischen dienst.

Aan de uitzending is verbonden:

a. overtocht voor Gouvernementsrekening als passagier der tweede klasse, c. q. ook voor het wettig gezin;

b. eene gratificatie voor uitrusting, ten bedrage van f 750.

c. eene voorloopige bezoldiging van f 100 per maand, ingaande met den dag van inscheping naar Nederlandsch-Indië tot dien waarop het activiteitstraktement ingaat.

Zij, die ter beschikking van den Gouverneur-Generaal worden gesteld, moeten zich verbinden tot teruggave van alle gelden welke aan hen en te hunnen behoeve zullen zijn voldaan ter zake van overtocht en van gratificatie voor uitrusting, indien zij binnen den tijd van vijf jaren na aankomst in Nederlandsch-Indië, anders dan tengevolge van welbewezen ziels- of lichaamsgebreken, buiten eigen toedoen ontstaan, uit 's lands dienst worden ontslagen, of indien zij niet binnen den hun aangewezen tijd naar Nederlandsch-Indië vertrekken, dan wel de reis derwaarts moedwillig afbreken.

Ten opzichte van de bepalingen omtrent verlof, pensioen, weduwenpensioen enz., staan deze ingenieurs gelijk met de overige burgerlijke landsdienaren in Nederlandsch-Indië.

Het activiteitstraktement gaat in Indië in met den eersten der maand, volgende op die waarin de benoeming door den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië zal hebben plaats gehad en de betrekking zal zijn aanvaard.

Het traktement is onderworpen aan eene korting van 2 pCt., ten behoeve van de burgerlijke pensioenen, en van 5 pCt. voor de gewone bijdragen aan het Weduwen- en weezenfonds voor burgerlijke ambtenaren in Nederlandsch-Indië. Bovendien is bij eerste indiensttreding te voldoen, ten behoeve van laatstgenoemd fonds, door gehuwden twee maanden en door ongehuwden ééne maand traktement. Bij bevordering, door gehuwden tweemaal het bedrag der verhooging over ééne maand, door ongehuwden éénmaal. Bij huwelijk ééne maand traktement.

De contributiën zijn te voldoen in twaalf maandelijksche termijnen. Eene contributie in eens is in geval van huwelijk nog verschuldigd wegens verschil in leeftijd der echtgenooten, wanneer dat verschil meer dan negen jaren bedraagt.

Officiëele Berichten.

Uit de Javasche Courant van 12 Aug. 1910. No. 64.

Benoemingen, enz.

Civiel Departement.

Verleend een jaar verlof aan den onderwijzer G. A. Mulders.

Ontslagen: op verzoek eervol de controleur P. A. Oudemans; de onderwijzer B. van Gelder; de comm. J. Baidemann en de klerk F. Florentinus.

Benoemd: tot ass.-res. van Djember B. Schagen van Soelen; tot dir. der kweekschool te Probolinggo C. Costers; tot onderwijzer 2e kl. G. J. Kuijk en C. W. H. Louws.

Overgeplaatst: naar Tjepoe de onderwijzer C. W. H. Louws; naar Soerakarta de idem J. H. Deenen; naar Schragen de idem J. A. van Bommel; naar Gombong de idem H. D. Schouten.

Benoemd: tot hulponderwijzeres te Bandoeng Mej. J. E. van Temmen en A. C. J. de Roo.

Overgeplaatst: naar Djokjakarta de onderwijzeres Mej. G. A. Berkeljon; naar Krakvaän de onderwijzer H. P. van der Hoorn; naar Ambarawa de idem L. B. M. Lammers.

Militair Departement.

Benoemd: tot chef van den gen.-staf J. P. Michielsen; tot comm. der 4e militaire afd. op Java kol. K. van der Maaten.

Bevorderd: tot kolonel de luit.-kol. der Inf. J. N. C. Baron van Heerdt en tevens benoemd tot mil.-comm. van Sum.-Westkust; tot luit.-kol. J. F. H. Bontenakel en J. G. T. Bernelot Moens; tot majoor J. H. S. Munter; A, L. C. Grosse; A. H. Kooij; C. C. Musch en F. J. Kroesen.

Uit de Javasche Courant van 16 Aug. 1910. No. 65.

Civiel Departement.

Benoemd: tot adj.-houtvester O. H. Gobée; tot leeraar te Buitenzorg G. Krediet; tot contr. bij den pandhuisdienst J. F. Hackfoort en E. Th. Bloch.

Tijdelijk belast: met de functiën van res. van Banka en Onderh. de hoofding. R. J. Boers.

Geplaatst: in de res. Westerafd. van Borneo de contr. H. G. Klatt; te Rembang de onderwijzer J. Snijder; te Menado de idem G. J. Kuijk; te Bangkalan de idem J. N. de Jel.

Benoemd: tot onderwijzer te Bandoeng P. v. Dam; als hulponderwijzeres te Djombang Mej. W. F. H. Steinmetz; tot opzichter B. O. W., G. L. A. Kaltofen.

Militair Departement.

Verleend: een jaar verlof aan den kapitein der infanterie S. Spoel.

Ontslagen: eervol als militair-comm. der Z. en O. afd. v. Borneo de luit.-kol. W. J. R. Lanzing.

Benoemd: tot militair-comm. aldaar de majoor C. A. Meulemans.

Bevorderd: tot 1en luit. de 2e id. der inf. H. Th. van Goor.

Overgeplaatst: bij het 3e garnizoensbat. van Atjeh de majoor B. Filet; bij het 2e idem de maj. C. Reedijk; bij het 3e bat. de majoor J. G. F. Bernelot Moens.

Geplaatst: te Pampanoea de 1e luit. J. B. H. Frackers; bij het 2e bat. de kap. F. C. van Swieten; bij het 13e bat. de 1e luit. A. M. M. van Loon; bij het 7e bat. de 2e luit. C. F. P. D. v. d. Vecht.

Overgeplaatst: bij het 3e bat. de 2e luit. M. J. J. van Andel; bij het linkerhalf 2e depôt-bat. de 1e luit.-adjudant P. D. A. Frankamp; bij het 9e bat. de 1e luit. S. Garnade; bij het rechterhalf 15e bat. de 1e luit. A. van Zuiden; naar Padang de kapt. kwart.-meester W. C. Plet; naar Palembang de id. J. F. Deibert; naar Batavia de idem M. W. Scheltema de Heere.

Lijst van aangekomen en vertrokken Passagiers uit en naar de Indiën.

Passagierslijst van het stoomschip Prins Willem I; gezagvoerder A. R. Nijboer; van West-Indië naar Amsterdam.

Mevr. A. Hirschfeld en kind; Eerw. Frater Bernulphus; Eerw. Frater Dositheo; mej. C. Fernandes; mej. M. Pos; jongeh. L. Gonggrijp; jongeh. J. von Königslow; mej. M. Reeberg; J. van der Rest; J. P. Smaling; F. F. Wieseman.

Passagierslijst van het s.s. „Ophir". Gezagvoerder H. M. L. Oudendijk; van Rotterdam naar Ned.-Indië.

Te Rotterdam hebben zich ingescheept:

K. de Jongh; J. Ph. Wissema en echtg; B. F. Loust met echtg. en 1 k; Mevr. M. C. C. Middelaer-Schumacher en 3 k; Mevr. J. Teutelink Kraal en 2 k; Mej. A. Vingerhoets; Mej. C. Velderman; P. F. H. Storm van Leeuwen; G. P. van der Waart van Gulik met echtg. en 2 k; W. Olie; G. Ebes en echtgenoote; M. A. van Caspel; C. Ph. Vuijk; J. A. Smits met echtg. en 1 k; P. J. J. Hamilton en echtg.; A. K. Kok; Mevr. G. Boon-Hoogland; P. van Dijk en echtg; B. W. van der Zwaan; L. van Droogo; R. H. Nierstrasz; D. E. Bumkens m. echtg. en 1 k; B. C. G. Voorduin.

Benevens een detachement suppletietroepen.

Naar Southampton:

Van Zijll de Jong; Mej. F. Hayer.

Naar Lissabon:

Mevr. E. J. Kouveld; Mej. B. Remolt; L. Dargent, echtg. en 4 k; L. Barreto en echtg.

Naar Tanger:

Mevr. Kortekaas en 1 k.

Naar Marseille:

H. A. Groskamp en echtg; A. J. de Lange en echtg.; F. F. W. Kohrer en echtg; A. J. v. Beek; Mevr. J. v. d. Ven-van Beeken en d; Dr. J. Piekema; Dr. C. C. van der Heide.

Te Southampton zullen zich inschepen:

Naar Lissabon:

C. Grossmann; C. Lapravrik; A. Adair Roche en echtgenoote.

Naar Tanger:

F. Rottigan; J. Toledand; W. Haynes.

Naar Gibraltar:

Miss Shelford; Mrs Perrot.

Naar Marseille:

C. L. Stocks; C. H. Rijder; Mr. Fairfax Goodall Mr. Birkett; T. Mills; R. G. Reijnold.

Naar Colombo:

W. P. Lovell.

Te Marseille zullen zich inschepen:

J. H. Boeke en echtg; A. A. Janssonius; W. A. P. F. A. van der Maaten; H. E. Krol; Mej. C. M. de Jongh; A. C. A. Boers; C. F. W. Slijper en echtg.; H. Heimans met echtg. en 2 k.; P. Vertenten; E. Masure; L. Nieuwenhuis; S. van Haaren; H. van Santvoort; Mej. Th. van Rijckevorsel; Eerw. Mère; C. de Quay; Zuster H. van Wensen; Eerw. Mère Aldegonda; Zusters Casparina; Cantia; Regina, Anastase; M. Kok; A. Alkemade; A. Kox; O. Koot; D. Oprinsen; R. Huijts; J. Kemme; F. Gies; A. Woerdmann; H. Loohuis en B. Heuvelmans; A. J. Kooy; J. G. Blok; Mevr. Thomassen.

Naar Port-Said: J. Colombani en echtg.

No. 38. Donderdag 22 September 1910. 10de Jaargang.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING OOST EN WEST

OPGERICHT DOOR KOLONEL G. E. V. L. VAN ZUYLEN, 21 MAART 1900.

„HET KOLONIAAL BELANG IS EEN ALGEMEEN-NEDERLANDSCH BELANG."

Abonnementsprijs per jaar:

Vrij aan huis of franco per post binnenland, bij vooruitbetaling	f 2.50
Voor Oost-Indië en het Buitenland	„ 4.—
Afzonderlijke nummers	„ 0.05

Prijs der Advertentiën:

Per regel	f 0.15
Bij plaatsing van 500 regels	„ 0.12½
„ „ „ 1000 „	„ 0.10

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie", en gezonden aan de Presidente: 7a HEERENGRACHT, DEN HAAG.
Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, *51 Verhulststraat.*
Voor *Advertentiën* tot de Drukkerij „LUCTOR ET EMERGO", AMALIA VAN SOLMSSTRAAT, *Telefoon 4424*, beiden DEN HAAG.

Inhoud van dit nummer.

Het Hoofddoel der Vereeniging is:

Het verspreiden van populaire kennis omtrent onze Indiën onder gansch het volk en het bevorderen der welvaart in die gewesten, om zoodoende en ook door het verleenen van onderlinge hulp, warme belangstelling en liefde te kweeken tusschen Nederland hier en ginds.

Het lidmaatschap bedraagt als minimum f 2.— 's jaars (voor Indië en het buitenland minstens f 2.50). *)

Zij die f 5.— of meer contribueeren of een gift in éèns schenken van f 100.—, zijn donateur(trice).

Aan alle donateurs en leden wordt kosteloos en franco het *Koloniaal Weekblad* **toegezonden.**

*) Zie inteeken-biljet op de achterzijde van den Omslag. Verzoeke dit ingevuld te zenden aan het adres van den Secretaris van het Hoofdbestuur **E. van Assen,** *Heulstraat 17, Den Haag.*

Informatie-Bureau

(*Secretaris J. L. van Gennep*),

dagelijks — Zon- en feestdagen uitgezonderd — van 10—12 en 2—4 u., ten kantore **Heulstraat 17, 1ste verdieping.**

Zie overigens **Officieele Mededeelingen** ook van het Dagel. Bestuur en de Afdeelingen op blz. 8.

Vooruitstrevende Maleiërs.

Twee Maleische onderwijzers, Roestan en Kahar Masjoer, zijn met den heer L. C. Westenenk, assistent-resident van Tanah Datar, die met een paar maanden verlof hier te lande is, meegekomen om hunne studiën, vooral in de Nederlandsche taal, voort te zetten.

Het werd het best geacht, dat zij zouden beginnen met de Rijks Normaallessen te Deventer te volgen, doch er kwamen eenige bezwaren op tegen de toelating dier jongelieden, vooral toen de heer Westenenk om voorloopige vrijstelling van 't toelatingsexamen voor hen vroeg.

Deze wist echter de voorspraak te winnen van den Min. van Kol. bij diens collega van Bin. Zaken om tot eene schikking te komen, waar 't hier 'n algemeen nationaal belang gold: het steunen van een zoo loffelijk streven der Inlandsche bevolking ginds naar meerdere ontwikkeling, naar nauwere aansluiting bij Holland. Speciaal het deugdelijk leeren der Nederlandsche taal voert hen immers als vanzelf tot beter begrijpen en meer waardeeren van onze inzichten en opvattingen. Zoo zagen ook de beide ministers het in en stonden het verzoek toe.

De twee vooruitstrevende Maleiers hebben een liefdevol tehuis gevonden in het gezin van den bekenden aardrijkskundige, den leeraar Schuiling en diens vrouw, bij wie zij zich recht op hun gemak gevoelen.

Buitengewoon aardig is hun eerste les geweest op de Normaalschool. De directeur Thodin v. Velzen, die ook veel voor de zaak voelt, had de 3de klasse, waarin de jongelui zouden komen, van te voren toegesproken, had de leerlingen gewezen op de belangrijkheid van deze proef, hun verzocht te bedenken, dat deze jongelui van verre kwamen, waar hun moeder en vader, hun familie, met spanning uitkijken naar berichten, hoe zij het zouden hebben in het verre negari Belanda, tusschen al die vreemde Hollanders... en hun verzocht deze kameraden vriendelijk in hun midden te ontvangen.

Hulde aan dezen waardigen man, dezen mensch!

De ontvangst was dan ook alleraardigst en de jongelui zijn in-gelukkig. Zij genieten van alle kanten vriendelijkheid. Met hunne studies zal het nu zeker ook best gaan.

PERSKRONIEK.

INHOUD: De Indische paragraaf in de Troonrede in de Nederlandsche pers beoordeeld. — *Telegraaf* en *Nieuwe Courant* over de Indische begrooting.

De zeer sober gestelde Troonrede, haast angstwekkend van kalmte, bevat niets, absoluut niets over W.-Indië; heel weinig over Oost-Indië.

De Indische paragraaf luidt als volgt:

„De staat der Koloniën geeft in menig opzicht reden tot tevredenheid. De meer geregelde toestanden, die, als gevolg van het in de laatste jaren ten opzichte van de Buitenbezittingen in toepassing gebrachte Regeeringsbeleid, in die streken zijn ontstaan, oefenen een verblijdende werking uit op de ontwikkeling van handel en verkeer, en geven grond om een gestadigen economischen vooruitgang van dat gebied te verwachten. Zeer betreur Ik, dat de cholera in verschillende streken van Nederlandsch Indië slachtoffers eischte.

Burgerlijke en militaire landsdienaren zoo hier te lande als in de Koloniën vervullen hunne taak op eene wijze, die lof verdient.

Voorstellen tot hervorming van het Binnenlandsch Bestuur in Ned.-Indië zijn in voorbereiding."

Het spreekt van zelf, dat deze zinsneden in de pers geen aanleiding hebben gegeven tot overvloedig commentaar. Het is al bitter weinig, wat wij hierover in de bladen aantroffen. Sommige organen zwijgen zelfs over de Koloniale paragraaf. Zoo bijv. De Tijd, die dan ook des te meer aandacht wijdt aan het betoog, dat het voor het Cabinet niet meer noodig is om in een Troonrede over „Christelijke beginselen" te spreken.

Oudergewoonte, laten wij hier de verschillende oordeelvellingen volgen:

Het Alg. Handelsblad zegt:

„Het werk door den afgetreden Gouverneur-Generaal in de Buitenbezittingen verricht, wordt waarderend herdacht en er wordt op gewezen, hoe de geregelde toestanden door de krachtige hand van v. Heutsz geschapen, den economischen vooruitgang van dat gebied moeten bewerken.

Wat de aangekondigde voorstellen tot hervorming van het binnenlandsch bestuur in Nederlandsch-Indië aangaat, meenen we te mogen aannemen, dat deze verband zullen houden met het ten vorigen jare door den heer Colijn aan de Indische regeering ingediend rapport betreffende de voorziening in de behoefte aan bestuurders in de Buitenbezittingen, waarvan in ons nummer van 26 November 1909 een overzicht werd gegeven."

De Standaard merkt op:

„En wat tenslotte de Koloniën betreft, is de Troonrede vol lof over de gunstige gevolgen van Generaal van Heutsz' beleid, al ware het allicht juister en vollediger geweest, zoo onder die gevolgen niet alleen de toenemende bloei van handel en verkeer, maar ook de verbetering van het lot der bevolking vermeld had kunnen worden.

Temeer is daarom verblijdend, dat welhaast een wetsontwerp ter regeling van het Binnenlandsch Bestuur niet alleen op Java, maar voor geheel Nederlandsch-Indië te komen staat. Daar moet het heen. Aan ons het hoog bewind over Indië, maar in Indië zelf de bevolking zelve steeds tot zelfstandiger optreden uitgelokt."

De Nieuwe Courant schrijft:

„Waterstaat kondigt eenige noodige, altijd kostbare werken aan. Koloniën een „hervorming van het binnenlandsch bestuur" — woord van zwaren klank. Aan dit Departement is men overigens, gelukkig, goed gehumeurd: de staat der koloniën, zoo lezen wij, geeft in menig opzicht reden tot tevredenheid; de Buitenbezittingen, tot rust gebracht, beginnen zich op verblijdende wijze te ontwikkelen. Ook de pas aangeboden Indische begrooting vertoont daarvan de sporen."

Het Vaderland zegt:

„Uit de Koloniale paragraaf spreekt voldoening, hoog gestemde verwachting, en vertrouwen op de nieuwe toekomst, die zich, dank zij de door Van Heutsz ten aanzien der buitenbezittingen toegepaste politiek, in Oost-Indië heeft geopend. Bij de zinsnede aangaande de cholera mist men bij de woorden van rouw over de slachtoffers van die ziekte in Indië, met leedwezen eenige verzekering, dat door de Indische Regeering inmiddels alles is of nog zal worden gedaan wat tot beteugeling van dien geesel kan medewerken."

De Residentiebode merkt op:

„Ten slotte, verrassing brengt de mededeeling, dat reeds in voorbereiding zijn voorstellen tot hervorming van het binnenlandsch bestuur in Onze Oost.

Evenals hier te lande wel eens bij het optreden van een Christelijke Regeering, heeft men thans in Indië gespot met den gouverneur-generaal van Christelijke huize. Waar blijven de Christelijke maatregelen? heeft men gevraagd. We hopen, dat in deze toegezegde voorstellen althans zooveel Christelijks zal verspreid worden, dat de lust naar meer den heeren vooreerst vergaat."

De Nederlander constateert alleen:

„Koloniën kondigt een hervorming van het Binn. Bestuur in Indië aan, terwijl de paragraaf over den toestand onzer bezittingen tevredenheid ademt."

Land en Volk zegt iets dergelijks:

„Ten slotte zegt Koloniën, dat hij ook niet stilzit: hij heeft een hervorming van het Binnenlandsch Bestuur in voorbereiding."

Het Volk merkt op:

„Het kon een troonrede zijn van den heer Van Karnebeek. Zij bespreekt den toestand in het binnenland en de koloniën; maar beperkt zich strikt tot de vraag: of er geld wordt verdiend? In zulk een gedachtengang is noch voor den Nederlandschen arbeider, noch voor den Inlander in de Koloniën plaats. De opkomst van den arbeider hier, van den Inlander daar is de aandacht dezer regeering nauwelijks waard."

Men ziet: erg belangrijk zijn de meeste dezer opmerkingen en beschouwingen niet.

* * *

In De Telegraaf treffen wij een bespreking der Indische begrooting aan. Het blad is over het geheel voldaan.

„De algemeene indruk, zegt het orgaan, dien ze maakt, is, naar onze wijze van zien, gunstig. Wel niet gunstiger dan het vorige jaar, maar toch zoodanig, dat men kan blijven spreken van een voortdurende verbetering in de geldmiddelen onzer koloniën en in de sociale politiek, volgens welke Indië wordt bestuurd. Het is eigenaardig en het is verheugend, hoe weinig men bij het bestuur onzer koloniën van de antithese merkt, die in onze vaderlandsche politiek al zooveel ellende heeft gebracht. Liberaal en anti-revolutionnair, ze regeeren en besturen naar hetzelfde model, en men ziet er waarlijk geen practisch principiëel verschil tusschen."

Bij de bespreking van enkele onderdeelen der begrooting, merkt het Amsterdamsche blad o.a. op:

„Voorts wordt wederom f 20.000 uitgetrokken voor nieuwe ontdekkingsreizen in het gebied, door mr. Lorentz met zooveel succes betreden en de salarissen van ambtenaren in verschillende functies zullen worden verbeterd. Van de onderwijsplannen vermeldden wij reeds iets.

En de haven van Soerabaja!

Ja, de haven van Soerabaja zal eindelijk ook verbeterd worden. De voorstellen, die door de regeering worden gedaan, zijn een succes voor de beide uitnemende deskundigen, de heeren dr. J. Kraus en G. J. de Jongh, die ter plaatse een onderzoek hebben ingesteld en daarover een bij de begrooting gevoegd, duidelijk en klaar ingedeeld rapport uitbrachten. Hun voorstellen, in principe overeenkomend met het bekende pier-plan van den Indischen hoofdingenieur Van Goor, zijn door de regeering geheel overgenomen. Zij omvatten om slechts iets te noemen, voor dadelijke uitvoering het graven van een havenbassin van 80 Hectaren oppervlak, en het bouwen van een 1200 M. lange en 200 M. breede pier. In het geheel zal noodig zijn een som van veertien millioen, te verdeelen over 5 à 6 jaar. Uit alle stukken blijkt, met hoe groot verlangen in Soerabaja naar de eindelijke oplossing van het neteligen, maar zoo urgente haven-vraagstuk wordt uitgezien, en wat thans wordt voorgesteld is eén grootsch werk."

* * *

De Nieuwe Courant vangt haar eerste artikel aan de Indische begrooting gewijd met 'n klacht aan:

„Bij de bestudeering van de Indische begrooting voor 1911 blijkt, dat ten vorige jare weer belangrijke bedragen voor noodzakelijke voorzieningen toegestaan, onverbruikt zijn gebleven.

Zoo vindt men dat voor het inlandsche kredietwezen onuitgegeven bleef f 234.000. Als reden daarvoor wordt vermeld, dat er minder behoefte was aan kapitaalsverstrekking. Neemt men echter in aanmerking, dat voor dit doel in het geheel was uitgetrokken f 295.000, waarvan derhalve niet meer dan f 61.000 is besteed, dan rijst wel eenige twijfel aan den ernst, waarmede naar een eenigszins betrouwbare raming is gestreefd.

Die twijfel wordt ook opgewekt, waar wij zien, dat voor bevloeiings- en afwateringswerken, aanleg- en verbetering van wegen en opruiming van rivierhindernissen f 1.380.000 voor 1909 toegestaan onverwerkt zijn gebleven, gedeeltelijk wegens gebrek aan werkkrachten. Dit is een argument, dat jaar in jaar uit wordt aangevoerd, om te verontschuldigen, dat het toegestane geld voor dringende werken niet wordt uitgegeven. De Regeering kan nu toch weten, dat er gebrek aan personeel als een chronische kwaal bestaat, is het dan niet beter om dadelijk met dat gebrek rekening te houden en niet meer op de begrooting te brengen dan men met grond kan verwachten met het beschikbaar personeël te kunnen uitgeven?

Deze opmerking geldt vooral de sommen uitgetrokken voor maatregelen in het belang van de inlandsche bevolking.

Ook maakt het geen aangenamen indruk dat elk jaar fondsen worden uitgetrokken voor afschaffing van het magangstelsel, in 1909 f 320.000, waarvan geen cent voor het beoogde doel wordt aangewend, omdat, zooals telkens wordt herhaald, de maatregel nog in voorbereiding is.

Bij het vinden van dergelijke posten zou men haast gaan denken dat het er om te doen was de goegemeente zand in de oogen te strooien.

Ook van het geld, voor uitbreiding van het Inlandsch onderwijs toegestaan, bleef f 172.000 in kas, omdat in plaats van 130 scholen, waarop gerekend was slechts 53 scholen der 2e klasse konden worden geopend."

Ten slotte zegt het Haagsche blad:

„Over het algemeen geeft de begrooting weinig nieuws; zij is een voortzetting van het werk door de beide vorige ministers begonnen.

De eenige nieuwe maatregelen van algemeen belang, die worden voorgesteld, zijn de reorganisatie van de politie en de inleiding van een poging om het zich ontwikkelende volksonderwijs dienstbaar te maken aan het verschaffen van landbouwonderwijs aan de inlandsche bevolking, teneinde haar er toe te brengen het landbouwbedrijf beter uit te oefenen.

Bij de begrooting is gevoegd het zeer belangwekkend verslag over verbetering van de haventoestanden te Soerabaja; om alle noodige verbeteringen tot stand te brengen zullen in het geheel plm. veertien millioen noodig zijn; voor 1911 is daarvoor uitgetrokken een som vanf 2.550.000 en voor verbetering van de haventoestanden te Semarang f 1.100.000.

Met groote vreugde zal zeker in Indië het bericht worden ontvangen, dat thans eindelijk een aanvang zal worden gemaakt met deze zoo dringende voorzieningen."

Uit de O.-I. Mail.

De cholera wil nog maar steeds niet wijken. De Bataviasche bladen van 24 Aug. j.l. meldden, dat dien dag negen nieuwe gevallen van cholera werden opgegeven. Zes lijders bezweken, terwijl er nog dertien personen onder behandeling waren.

De generaal H. W. A. S. Loke was gelukkig geheel hersteld.

Ook te Padang heeft de ziekte opnieuw offers geeischt, naar wij uit de Sumatrabode lezen.

Inenting tegen cholera.

Het Bat. Nieuwsblad heeft er den patih van Batavia een verwijt van gemaakt, dat hij in de vergadering van Boedi-Oetomo, op eenigszins vreemde wijze het inenten tegen cholera had aanbevolen. Zelve had de patih zich laten inenten, en, zoo verklaarde hij, waar hij vroeger drie à vier malen daags naar 'n zekere plaats moest gaan, kon hij thans met éénmaal volstaan. Het Nieuwsblad noemde dit een vreemd argument, hetgeen het op het eerste gezicht dan ook is, zegt De Javabode. Nochthans is het een argument dat zijn waarde heeft. Het is n.l. gebleken, dat verscheidene personen lijdende zijn aan choleradiarrhee, die onmiddellijk tot stilstand kwam na inenting met het zoogenaamde serum. De patih is niet de eenige, die deze ervaring heeft opgedaan, want hetzelfde resultaat werd reeds eveneens bij anderen geconstateerd. Het was dus nog zoo dwaas niet van den patih, om deze mededeeling te doen.

Eer dwaas om er maar dadelijk om te lachen.

Overigens blijkt de propaganda tegen de inenting door het Nieuwsblad gevoerd, van weinig invloed. Binnen een paar dagen werden reeds 880 Europeanen en 475 inlanders ingeënt.

Cholera en gramophoon.

De combinatie, zal men zeggen, is zonderling, zoo schrijft De Javabode. Evenwel koestert onze bruine broeder daaromtrent een geheel andere meening. Wij vernemen n.l. dat op het oogenblik bij de Inlanders het geloof bestaat, dat de cholera niet weg gaat vanwege het groote aantal gramophoons. De menschen hebben hun stem overgebracht in machines en daar schijnt Toean Allah zich niet al te best mee te kunnen vereenigen. Tot straf verdwijnt nu de cholera niet.

Men ziet het, de Inlander schroomt niet de meest ingewikkelde wetenschappelijke vraagstukken „im Handumdrehen" op te lossen. Aldus bovengenoemd blad.

Zou het ook mogelijk kunnen zijn, dat de Inlander op die wijze uiting geeft aan zijn zeer begrijpelijken afkeer van den meestal afgrijselijken klank dier instrumenten?

Reorganisatie der Politie.

De behandeling der rampokzaak Eug Soen c.s. voor den landraad te Batavia, eindigde met de vrijspraak van bijna alle beklaagden. „Nu zal 't rampokken wel weer spoedig beginnen. Wie helpt ons aan een betere politie?" zoo vraagt 't weekblad De Banier in zijn weekoverzicht van 17 Aug. j.l.

Omtrent de reorganisatie der politie lezen wij in de Indische bladen, dat als datum van in werkingtreding er van is vastgesteld 1 April 1911.

Een omineuse datum, vindt het Bat. Nieuwsblad.

Onder het hoofd: **De Kampongpolitie** schrijft hetzelfde blad:

„Naar wij vernemen, is controleur Eijken reeds sinds eenigen tijd bezig met het nemen van proeven in deze richting. De bedoeling is, dat de kampongpolitie zal vervangen worden door gewone, bezoldigde politiedienaren, terwijl daarnevens van de bevolking een zekere retributie zal gevorderd worden, waaruit deze politie zal worden betaald.

Er zal gemiddeld niet meer dan f4 à f5 per jaar geheven worden, zoodat de bevolking bij de nieuwe regeling minder betaalt dan thans de afkoopsom bedraagt der verplichte politiediensten, waarvoor n.l. als minimum f 0.50 per maand of f 6 in het jaar wordt betaald, terwijl deze som bij de meer gegoeden, o.a. bij de Chineezen, kan oploopen tot f 3 en 4 per maand.

Van dit afkoopgeld kwam tot nu toe haast niets terecht! het verdween in de zakken van de wijkmeesters. Ook aan dit euvel zal een einde komen. Voorstellen welke naar aanleiding van de thans genomen proeven zullen gedaan worden, zullen ook inhouden, dat de opgebrachte gelden gestort worden in een centrale kas, die onder beheer van de politie wordt gesteld en waaruit de nieuwe kampongpolitie haar bezoldiging zal krijgen."

En in De Javabode lezen wij: „Bij de invoering in het volgend jaar van de reorganisatie van 't politiewezen, waarbij drie inspecteurs in dienst zullen worden gesteld, zal tevens om den procureur-generaal bij het Hoog-Gerechtshof in staat te stellen zijn taak van hoofd der politie naar behooren te kunnen vervullen, een tweeden advocaat-generaal, op eene maandelijksche bezoldiging van f 1100, in dienst worden gesteld, en het personeel bij het parket van den procureur-generaal worden versterkt."

Het schijnt dus wel ernst te worden met deze reorganisatie.

De Mijnwetgeving.

In de tweede helft van Augustus j.l. vertoefde mr. Pott eenige dagen te Soerabaja teneinde belanghebbenden in de gelegenheid te stellen hem te spreken over zaken, de thans vigeerende en bij de regeering ter wijziging voorliggende mijnwetgeving betreffende.

Van deze gelegenheid ten huize van den resident geboden, is slechts 'n zeer matig gebruik gemaakt. Het is dan ook heel wat gemakkelijker, zegt 't Soer. Handelsblad, te schetteren op lastige en „onmogelijke" bepalingen dan zich behoorlijk in die bepalingen in te werken, de gebreken ervan aan te toonen en middelen ter verbetering aan te geven.

Ook met de heer N. Wing Easton, een der chefs van de Dordtsche had een conferentie plaats, welke samenkomst, gegeven het feit, dat de heer Easton oud-hoofdingenieur is van het mijnwezen en dus nourri dans le serail, goede vruchten beloofd af te werpen.

De heer Pott moet ook het voornemen hebben de werking van de mijnwet in de practijk op Borneo en Sumatra op de plaats zelf na te gaan.

Inlandsch Onderwijs.

De Directeur van Onderwijs, Eeredienst en Nijverheid is gemachtigd, om op een door hem vast te stellen tijdstip de te Makassar bestaande gelegenheid tot opleiding van uit het Gouvernement Celebes en Onderhoorigheden afkomstige jongelieden tot Inlandsch kweekeling op te heffen, terwijl verder is bepaald, dat op het tijdstip, waarop de bedoelde onderwijsgelegenheid zal worden opgeheven, ook

Makassar bij wijze van proef zal worden geopend een uit twee jaarklassen bestaande normaalcursus.

Boedi-Oetomo.

Het Bat. Nieuwsblad geeft een uitvoerig verslag van de op 21 Aug. j.l. in de groote-zaal van den Planten- en Dierentuin gehouden vergadering van de afdeeling Batavia der vereeniging Boedi-Oetomo, waaraan wij het volgende ontleenen:

Behalve een kleine vierhonderd leden en belangstellenden, waaronder we opmerkten cadetten voor het korps Inlandsche officieren, leerlingen van de Dokter Djawaschool en van de rechtsschool, waren nog aanwezig de controleur Eijken, de heer Scherp (onderwijzer), de hoofddjaksa, de patih van Weltevreden en de wedana van Mangga Besar.

Met een kort welkomstwoord betuigde de president Radja Sabaroedin, zijn genoegen over de groote opkomst en de aanwezigheid ook van Europeanen die blijk gaven belang te stellen in het streven van Boedi-Oetomo.

Daarna bracht de eerste secretaris, Mas Adiwidjaja verslag uit over den stand der vereeniging vanaf de overgave van het oude aan het nieuwe bestuur.

De afdeeling Boedi Oetomo, als het ware ontstaan van uit de Stovia werd eerst bestuurd door de bestuursleden dezer vereeniging. Daar zij echter zoo toenam, dat het niet meer mogelijk was de belangen van de twee lichamen door één bestuur te doen behartigen, werd op 16 Januari een bestuur uit de leden van B. O. samengesteld.

Sinds dien nam het aantal leden toe van 170 tot 305, terwijl de kas een vooruitgang toonde van f 263 tot f 862, bijgerekend eenige giften.

Het volgende punt: fröbelschool te Kwitang, werd behandeld door Mas Hardjoatmodjo, die met cijfers aantoonde, dat de kleine man wel langzaam, maar toch voortdurend meer tot inzicht komt, dat onderwijs onontbeerlijk is voor zijn kinderen. Hij bracht dank aan den heer ds. Wijers die krachtdadig de vereeniging steunde tot bereiking van dat doel.

Na de fröbelschool kwam ter sprake de Holl.-Inlandsche school te Petodjo, waarvan de hoofdonderwijzer, Moehamad Tahir het verslag uitbracht. Hoewel pas 4 klassen omvattende, is het streven de school gelijk te maken aan gouvernementsscholen, zoodat er leerlingen afgeleverd zouden kunnen worden voor de K. W. S., de Dokter Djawaschool als anderszins. Elk jaar zou dan de school met een klas kunnen worden uitgebreid, zoodat over drie jaar de eerste aflevering van leerlingen aan bovengenoemde scholen kan worden verwacht.

Hierna trad op R. Soewandi, die wat verder uitweidde over hetzelfde onderwerp, waarna men overging tot punt III: de Hollandsche cursus.

De eerste Hollandsche cursus gegeven in de 7e school tegen een schoolgeld van 2 gulden 's maands waarvoor twee maal in de week onderricht werd gegeven, kon het niet lang bolwerken. Hierop namen de heeren Hinloopen Labberton, Karsen, Draijer, d'Ancona, Van der Laan, Scherp, de dames v. d. Willigen, Strieland en Van Oppen en de heer en mevrouw Bouma de zaak ter hand, met het gevolg dat thans op verscheidene plaatsen een Hollandsche cursus wordt gegeven, zooals te Passer Bahroe en en Gang Ketapang. Geheel kosteloos wordt het onderricht gegeven door den onderwijzer Scherp en de onderwijzeres mej. Van Oppen; het schoolgeld van 50 cent strekt slechts tot dekking der kosten van licht onderhoud gebouwen en aankoop van leermiddelen. Door den heer Scherp is voor de leerlingen een speciaal boekje samengesteld, terwijl door hem nog in het leven is geroepen een courantje, Het Hollandsch blaadje, voornamelijk voor eerst beginnenden op meer gevorderden leeftijd.

Punt IV, het meest belangrijke der agenda, werd ter hand genomen door den ass.-wedana R. I. Tirtokoesoemo. Met een uitlegging van het woord Boedi-Oetomo, kawisch-maleisch, beteekenende het „schoone streven" gaf hij in korte, maar duidelijke trekken weer het doel der vereeniging, het opvoeden van den Inlander, moreel en financiëel. Daarna sprak hij over de dessa-scholen, waarin het gouvernement groot belang stelt en waarvan het nut reeds ingezien wordt door den Inlander. Spreker had de scholen te Karanganjer, Gombong, Poering en Soka bezocht, en vooruitgang geconstateerd. Daarna overgaande tot landbouw en veeteelt zette de assistent-wedana uiteen de voordeelen van de landbouwschool en de school voor inlandsche veeartsen, deze inrichtingen aanbevelende in de belangstelling van het volk daar er nog zooveel te verbeteren valt aan landbouw en veeteelt. Verder vroeg hij belangstelling voor de coöperatieve afdeeling, die reeds vier warongs telt, ten doel hebbende het volk goedkooper aan levensbehoeften te helpen. Hij drong aan op samenwerking om verscheidene industriën, zooals hoedenfabriacage, houtsnijwerk en meer dergelijke door inlanders beoefende ambachten uit te breiden. Hij betreurde het, dat de Vreemde Oosterling van de krachten van den inlander profiteert, waarna hij, hier rijk geworden, het vergaarde in zijn eigen land gaat verteren, waardoor zooveel kapitaal uit Indië getrokken wordt.

Punt V was een godsdienstige lezing van Hadji Moedjitaba, penghoeloe van Mr. Cornelis, manende tot een zedelijk leven.

Punt Va. Mas Soeradji, leerling van de Dokter Djawaschool, behandelende het orgaan van B. O., onder redactie van M. Boediardjo, M. Dwidjo Sewojo en R. Saszo Soegondo. Het blad verschijnende twee maal in de maand, wordt uitgegeven in gemakkelijk verstaanbaar (laag) maleisch met enkele Hollandsche stukken (zoo noodig door de redactie te vertalen), behandelt alle onderwerpen der vereeniging en die daarmede in verband staan en kost slechts 25 cent. Deze abonnementsprijs is zoo berekend, dat slechts papier en zetloon betaald zijn, om ook den minder gegoeden inlander in staat te stellen ervan te kunnen profiteeren.

Volgt punt VI. Alhoewel geheel en al buiten de agenda vallende, kan spreker, R. A. Dhanoepamekas, niet nalaten van de goede gelegenheid gebruik te maken om te beproeven den inlander van een oud, maar dwaas gebruik af te helpen: de lebaran. Zooals bekend, is gedurende de lebaran bij hoog en laag de disch overladen met uitgezochte spijzen, die slechts tot versiering moeten dienen. Geen stukje wordt daarvan genuttigd, de spijzen bederven door het lange staan. De welgestelde kunnen zich die weelde wel veroorlooven, maar de kleine man, alleen maar om niet achter te blijven, brengt hebben en houden daarvoor in het pandhuis. Voor de ontvangen munt koopt hij het noodige, dat weggegooid moet worden, zoodat na de lebaran een zware tijd voor hem aanbreekt. Dikwijls lukte het hem zelfs niet eens, niettegenstaande alle moeite, de gelden voor inlossing te krijgen, zoodat het weinige wat hij had ook verdwenen is.

Spreker maant aan, al was het ten koste van huiselijken twist, gezamenlijk tegen dit euvel op te treden om het langzamerhand geheel te doen verdwijnen.

Punt VII. Kas-verantwoording, ter inzage van belangstellenden.

Inkomstenbelasting.

Bij gouvernementsbesluit is eene ordonnantie vastgesteld, houdende nadere wijziging van die op de inkomstenbelasting, luidende als volgt:

Artikel 10 der ordonnantie van 30 Maart 1908 (Staatsblad No. 298) wordt gewijzigd en aangevuld als volgt:

A. De derde alinea wordt gelezen:

Ter berekening van het zuiver inkomen mag worden afgetrokken het bedrag, dat gedurende het tijdvak waarover de aanslag loopt, uit het inkomen is of vermoedelijk zal worden verstrekt aan de bij den aanvang van het kalenderjaar of, bij lateren aanvang van belastingplicht, op het tijdstip van dien aanvang, in Nederland wonende echtgenoote van den belastingplichtige. De echtgenoote, die op reis is tusschen Nederlandsch-Indië en Nederland, wordt geacht in Nederland te wonen.

B. Aan het artikel wordt een vierde alinea toegevoegd, luidende:

Indien de echtgenoote eerst na de aangifte in Nederland is gaan wonen, wordt na afloop van het belastingjaar, op schriftelijk verzoek, ontheffing verleend voor de belasting, die over het in dat jaar aan haar verstrekte bedrag is betaald.

WEST-INDIË.

SURINAME.

De gouverneur heeft ingediend een ontwerp-verordening „houdende wijzigingen in het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering".

In hoofdzaak stemmen de voorgestelde wijzigingen en aanvullingen overeen met de thans in Nederland geldende voorschriften, slechts in zooverre daarvan afwijkende als door locale omstandigheden geboden werd.

Niet aangebracht zijn voorloopig de wijzigingen in Nederland noodig geworden bij de invoering van de faillissementswet. Een zoodanig ontwerp is voor deze kolonie hangende en behoort zelfstandig behandeld te worden.

Ook zijn onderscheidene wijzigingen van het Nederlandsch Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering niet overgenomen, welke het gevolg zijn geweest van de invoering der nieuwe strafwetgeving. Ook hieromtrent zal voor Suriname te zijner tijd een afzonderlijke invoeringsverordening noodig worden, zoodra de thans in Nederland aanhangige nieuwe Surinaamsche strafwetgeving tot stand zal zijn gekomen.

De Minister van Koloniën heeft telegraphisch den Gouverneur bericht, dat hij bezwaar heeft tegen het aangevraagd crediet voor inkapping van drie cacao-plantages aan de Boven-Suriname.

De W e s t schreef nu:

,,Vermoedelijk geldt het bezwaar van den Minister niet de inkapping zelve, doch is het van formeelen aard.

Men weet, dat de Gouverneur bij suppletoire begrooting voor 1911 crediet had aangevraagd voor de bedoelde inkapping.

De ondervinding heeft echter geleerd, dat het beste tijdvak voor inkapping is kort na de groote droogte, zoodat de Gouverneur reeds dit jaar in de maanden November en December een aanvang met de inkapping wenschte te laten maken, waarvan de kosten zouden worden bestreden uit den post voor onvoorziene uitgaven

Eenmaal aangevangen, zou echter het Gouvernement zedelijk verplicht zijn met de inkapping voort te gaan, en dus gebonden zijn voor eenige jaren om de gelden voor uitvoering aan de betrokken plantages te blijven voorschieten.

Wij vermoeden nu, dat de Minister bezwaar heeft een aanvang te doen maken met het werk, zoolang niet de Staten-Generaal, door aanneming der suppletoire begrooting voor 1911, principiëel hun sanctie hebben gegeven voor de uitvoering der inkapping."

Eindelijk is het bestuur voor den dag gekomen met een plan tot reorganisatie van het domeinwezen in de kolonie, om paal en perk te stellen aan de steeds hopeloozer verwarring op dit gebied.

Uit de toelichting blijkt, dat de Gouvernementslandmeter, de heer W. L. L o t h, het voornemen heeft te kennen gegeven in Maart 1911 pensioen aan te vragen, en dat vermoedelijk als zijn opvolger zal worden aangewezen de heer F. E. Spirlet, oud-majoor der infanterie, officier-opnemer en later brigade-chef bij den topographischen dienst in Indië.

Men herinnert zich, dat het op sommige Engelsche ingezetenen in de kolonie een onaangenamen indruk had gemaakt, dat bij het overlijden van Koning Edward de vlag van Gouvernementswege niet halfstok werd geheschen in Suriname. Er is toen aanstonds op gewezen, dat het bestuur eenvoudig had gevolgd wat gebruik was in Surianame: bij het overlijden van vreemde staatshoofden de vlag niet halfstok te hijschen.

De gouverneur heeft ter zake geschreven naar de regeering in Nederland, en ontving antwoord, dat de Minister van buitenlandsche zaken volkomen instemde met de maatregelen door den gouverneur bij die gelegenheid genomen (men herinnert zich, dat de gouverneur condoleances door zijn adjudant deed aanbieden aan den Britschen consul, en in persoon den Engelschen rouwdienst bijwoonde).

WAT DE INLANDER ZEGT.

Het *goendik* **(= bijvrouwen)** *stelsel* **bij de Javaansche en Maleische vorsten.** Reeds vroeger werd in de **Perniagaän** melding gemaakt van het sterk toenemend aantal natuurlijke kinderen in den Kraton van den Soesoehoenan van Soerakarta; als gevolg van de handhaving van het bijvrouwenstelsel bij de Javaansche vorsten. De redactie van dat blad wijst er in haar nummer van 20 Juni 1909 no. 142 thans weder op, dat die vermeerdering aanhoudt, waardoor het geven van voldoend onderwijs aan al die Vorstentelgen eenigszins op Europeeschen voet geschoeid, onoverkomelijk groote bezwaren zal ontmoeten.

Hetzelfde geldt, tot op zekere hoogte, ook voor de Maleische vorsten.

De Indische geschiedenis is daar om te bewijzen, hoevele Indische Vorstengeslachten ten onder zijn gegaan, tengevolge van dat bijvrouwenstelsel, waardoor zoovele legale personen werden verdrongen door intrigueerende bijvrouwen, die — trouwens zeer verklaarbaar — voor de belangen van hare natuurlijke kinderen opkwamen.

Wanneer de Indische vorsten zich de geschiedenis zouden willen herinneren en daarbij overwegen, hoe bezwarend het in de toekomst voor hen zal zijn om zoovele spruiten, ook uit den wilden echt, op te voeden en een fatsoenlijke plaats te bezorgen in de maatschappij, wellicht dat zij dan ook bereid zouden worden bevonden te overwegen of het tijdstip nu niet is aangebroken om het bijvrouweninstituut voorgoed op te heffen.

Dat zulks door de wettige vrouwen der Vorsten gaarne zou worden gezien, spreekt wel van zelf, doch ook van de zijde der bevolking zou die maatregel met vreugde worden begroet, zegt bovengenoemd blad.

De stem van een beambte van den pandhuisdienst in Ned.-Indië. — Het noodlottige stelsel van de vele verplaatsingen onder het personeel van den pandhuisdienst in Ned.-Indië, zou men kunnen vergelijken bij een aanplant te velde, welke maar geen wortel kan schieten, zegt een schrijver in de **Sinar Djawa** van 30 Juni 1910 no. 71.

Wel is waar, komen de kosten van die overplaatsingen ten laste van de Regeering, maar een ieder, die met de Indische toestanden bekend is en het moeilijk bestaan der kleine landsdienaren kent, begrijpt de waarheid van het bekende Indische gezegde: tien overplaatsingen staan gelijk met één brand. Een ieder weet wat er aan een verhuizing met een gezin, vergezeld van een geheele of gedeeltelijke inrichting, vast zit, vooral wijl de uitvoering van de opdracht tot overplaatsing met den noodigen spoed moet geschieden, wil men den toorn van zijn meerderen niet opwekken. Die verlangde spoed is dubbel bezwarend, omdat men den inboedel niet op een gunstig tijdstip van de hand kan zetten, terwijl men bij het medenemen van een inrichting zich groote uitgaven moet getroosten.

In beide gevallen is er dus geldverlies.

Voor de hooger bezoldigde ambtenaren hebben die overplaatsingen misschien niet zulke bezwaren in, maar voor het lager personeel bij den pandhuisdienst met zijn bescheiden inkomens, verhoogen zij zeer de moeilijkheden van het bestaan.

Geldelijke vergoeding van de te lijden schade in den vorm van eenige traktementsverhooging voor dat lager personeel, zou, zoo meldt het blad, de thans bestaande bezwaren kunnen ondervangen. *)

Twee opvallende berichten uit Magalang. — In de **Bromartani** van 19 Juni 1910 no. 48 werd vermeld het aanstaande vertrek naar Mekka van den oud-Regent van Magelang, R a d e n A d i p a t i D a n o e k o e s o e m o, voor zoover bekend, de eerste Javaansche Regent, die ter bedevaart trekt.

Deze Regent werd in het jaar 1908 gepensionneerd niet op zijn verzoek maar om reden dat zijn optreden, met betrekking tot den godsdienst, niet in overeenstemming was met de bestuursrichting van den resident van Kedoe, W ij e r s, die meende, dat de regent, hoewel nog niet op hoogen leeftijd en overigens wel in staat zijnde het bestuur te voeren, niet in zijn betrekking kon worden gehandhaafd.

Nadat hij zijn functiën aan zijn jongeren broeder had overgegeven, vestigde hij zich te Jocjacarta en had in de maand Juni l.l. het voornemen naar Mekka te vertrekken.

Die daad trekt de aandacht van het groote publiek, vooral omdat de oud-regent zijn opvoeding in Nederland heeft genoten en hij de Nederlandsche taal machtig is. Dat iemand uit de groote menigte soms naar het kadjischap verlangt, is begrijpelijk, doch dat een oud-regent, met een regeeringspensioen van *f* 300 's maands, de lasten van een reis naar Mekka op zich wil nemen, is bepaald opvallend, meent het blad.

Een tweede bericht in hetzelfde blad, hetwelk de aandacht trekt, is, dat in de m i s s i g i t te Magelang het huwelijk zou zijn voltrokken tusschen een Javaansch aanzienlijke, die zijn opvoeding in Nederland had voltooid, en een dochter van overste Visser.

De naam van den Javaan werd niet genoemd.

Niet geheel juist. Onder dit opschrift wordt in **Het Nieuws van Den Dag voor Ned.-Indië** van 5 Juli 1910, no. 151, met eenige toelichting, gewezen op de in H e t K o l o n i a a l W e e k b l a d van 26 Mei '10, no. 21, voorkomende onjuistheid, dat de Regenten eene maandelijksche bezoldiging van *f* 200 zouden genieten.

Deze opmerking is juist, doch men heeft daarbij blijkbaar niet gedacht aan de mogelijkheid van een drukfout ten deze.

In plaats van *f* 200 had er *f* 1200 moeten staan.

Intusschen is het bemoedigend te weten, dat door de redactie van bovengenoemd blad aan deze onderrubriek aandacht wordt geschonken.

WAT DE CHINEES VERTELT.

De Opium-regie in de Residentie Riouw en Onderhoorigheden. — Het ligt — zooals bekend is — in het voornemen der Regeering in de Residentie Riouw en Onderhoorigheden, binnen korten tijd, de opiumregie in te voeren. Voor den bouw en de inrichting van de noodige verkoopplaatsen worden reeds voorzieningen genomen.

*) In de **Sinar Djawa** van 11 Juni 1910, no. 63, wijst *Praboeloro* op het bezwarende feit dat het pandhuisdienstpersoneel moet werken van zeven uur 's morgens tot half vijf 's namiddags, zoodat er dus bijna geen tijd voor hen beschikbaar is om het middagmaal te gebruiken.

FEUILLETON.

Het onbekende eiland. *)

Snel en onhoorbaar sneed de stoomboot door de spiegelgladde watermassa's, schijnbaar met verlangen verbeidend het einde van de eenzame reis naar het onbekende eiland. Want eenzaam was haar weg, bij dag geen rookkolom in 't verschiet, des nachts geen toplicht van een lotgenoote, om die eenzaamheid te verdrijven.

De dag spoedde ten einde. De zon, blijde, dat haar taak afgeloopen was en de aarde voor 't laatst nog eens willende overtuigen van hare grootheid en macht, kleurde in het Westen de lucht met een hellen gouden gloed, welke door zijn weerkaatsing in het zachtgroene zeewater een schouwspel bood, zoo aangrijpend, zoo overweldigend schoon, dat alle pogingen, door menschenhanden in 't werk gesteld dit tafereel op doek te brengen of te beschrijven, klein en nietig bleken.

Nog verdiept in dit wondervolle natuurverschijnsel, werd plotseling onze aandacht gevraagd voor een andere zijde. Zacht doemde daar in 't Noorden de kustlijn van het onbekende eiland op, een regelmatige, lange groene streep, zonder bochten of inhammen, slechts op één plaats onderbroken, naar welke opening de voorsteven van ons schip met ontwijfelbare zekerheid gericht was en die de monding bleek te zijn van de rivier, die ons verder naar de plaats onzer bestemming zou voeren.

Duidelijker en duidelijker werd de kustlijn en de riviermonding en nog onder den laatsten gloed van de, thans geheel verdwenen, zon stoomden we met volle kracht de breede rivier op. Links en rechts, zoover ons oog reikte, waren de oevers dicht begroeid met nipahpalmen, die donker afstaken tegen de, iets lichter getinte, lucht. Langzamerhand evenwel, met het geheel verdwijnen van den zonnegloed, doezelden de donkere nuances van nipah-bosch en lucht geheel in elkander weg om ons weldra te hullen in een ondoordringbare duisternis, waarin de tallooze sterren thans vroolijk flonkerden, als waren zij blijde, dat eindelijk het oogenblik gekomen was, waarop zij zich in al haar pracht en glans konden doen bewonderen.

Nog stoomden we met volle kracht de onbestemde duisternis verder in, slechts aan het hooger worden en geleidelijk nader komen der donkere schaduwen aan weerszijden, merkten we, dat de nipah-bosschen thans plaats gemaakt hadden voor hooger gewas, voor ondoordringbare oerwouden en dat tevens de rivier aanmerkelijk smaller geworden was dan bij hare monding.

Plotseling tegen acht uur werd de plechtige stilte verstoord door de heldere klanken van de telegraafklok, waarmede van de commandobrug naar de machinekamer seinen gegeven werden en aan het eensklaps ophouden van het regelmatig machine-geschok merkten we, dat de boot nog slechts voortgleed tengevolge van haar eigen vaart.

Nogmaals werd de stilte verbroken, thans heviger en op minder welluidende wijze, door het geknars der ankerkettingen, dan nog een enkele schok en het reusachtige gevaarte lag stil om zich ter ruste te begeven en krachten te verzamelen om den volgenden morgen met hernieuwde kracht door te stoomen naar haar einddoel, de hoofdplaats van het onbekende eiland, naar...... Pontianak.

Want lezers, een enkele onder u heeft het wellicht reeds begrepen, het onbekende eiland, waar hierboven sprake van was, is Borneo. Lijkt u de naam eenigszins vreemd, omdat dit eiland in het geheel niet onbekend en zelfs tot in de diepste binnenlanden betrekkelijk nauwkeurig in kaart gebracht is, dan haast ik me om u mede te deelen, dat die naam slechts door mij gekozen is om des te duidelijker aan het licht te doen komen, hoe weinig het groote publiek eigenlijk weet van dit eiland, een der grootste der wereld nog wel, hoe weinig er bekend is van het leven en de gewoonten der bevolking, de Chineezen, Maleiers en Dajaks, hoe weinig acht er geslagen wordt op de schatten, die hier in den bodem verborgen liggen en hoe weinig belangstelling er getoond wordt voor de hooge vlucht, die hier de mijnbouw, met name de petroleum-industrie, reeds genomen heeft. En de verzuchting, die ik onlangs hoorde slaken: ,,men beweert wel eens, dat men in Holland zoo weinig van Indië weet, maar als men al die bedrijvigheid hier in Borneo aanschouwt, vraagt men zich af: wat weet men in Indië zelf van Indië?" moet ik dan ook geheel onderschrijven.

*) Overgenomen uit *De Locomotief.*

Volgens den schrijver in de „Perniagaän" van 29 Juni 1910 no. 142, mogen door de Regeering, wil zij niet voor belangrijke geldelijke verliezen komen te staan, wel de noodige maatregelen tegen den sluikhandel worden genomen. De Residentie Riouw en Onderhoorigheden toch bestaat uit vele eilanden, welke in de nabijheid van het grootste smokkelstation, met name Singapore, zijn gelegen, alwaar vele personen gevestigd zijn, die, wat betreft opiumsmokkelen, op de grootst mogelijke ervaring kunnen bogen. Ook zijn die heeren in het algemeen niet van de welwillendste en humaanste kwaliteit.

Aan de Riouwsche politie zal dus geen gemakkelijke taak worden opgelegd en het zal zeker zaak zijn, dat door haar veel strengere maatregelen tegen den smokkelhandel in het leven worden geroepen, dan die welke thans bestaan, raadt schrijver aan.

Een reis door Midden-China (van Peking naar Taskend, van Honan naar Sianfü.) De afstand tusschen deze beide plaatsen bedraagt 260 Mijl.

Het vervoer der bagage van de reizigers geschiedde met 2 karren, ieder getrokken door drie muildieren, terwijl de twee bedienden op die voertuigen plaats namen. De reizigers en één huisbediende gebruikten ponies van een bijzonder krachtig ras.

Zoodra men Honan heeft verlaten, komt men al spoedig op een open vlakte, welke geheel onbewoond is en waar niets het oog trekt, behalve enkele alleenstaande boomen, die graven beschaduwen. Opvallend is de aschkleur van 't geheele landschap.

Op de eerste rustplaats, welke men aandeed, en waar gelegenheid bestond eenig gebak met thee te nuttigen, werd een tempel aangetroffen en bezocht. Dit gebouw werd bewaakt door een priester, die de vreemdelingen uitnoodigde een der kamers binnen te treden. Het reisgezelschap voldeed aan dit verzoek en zag daar tot zijn groote verbazing een 20-tal opiumrookers, die allen zeer sterk onder den invloed waren van dat heulsap, dat — nog vreemder verschijnsel — geleverd werd door den priester zelf.

De weg, waarlangs de reis voerde, was — zooals gewoonlijk — wegens het gebrekkige onderhoud, vrij slecht. Het is merkwaardig bij de Chineezen, dat zij zoo weinig zorg besteden aan het onderhouden van hetgeen door hen is vervaardigd.

Huizen, zelfs paleizen, tempels enz. enz. zijn bizonder fraai van uiterlijk en sterk gebouwd, doch eenmaal voltooid, laat men ze vervuilen en verwaarloozen. Zelfs in het Keizerlijk Paleis te Peking kan men dienzelfden toestand waarnemen.

Niet ver van Honanfu ligt een fraaie groote steenen brug, uit vijf wijde bogen bestaande, maar aangezien ook daaraan geen zorg wordt besteed, begint het metselwerk van de peilers reeds in slechten staat te verkeeren, zóódanig zelfs, dat het verkeer met voertuigen zonder veeren reeds moeilijkheden oplevert. Aan het aanbrengen van herstellingen wordt niet gedacht.

Het vertier op den openbaren grooten weg was bijzonder levendig. Honderden werklieden vervoerden handelswaren, producten van het land, kopergeld in zakken enz. enz., van de eene plaats naar de andere; men zag er tal van voertuigen getrokken door menschen en door ezels, maar ook vele bedelaars tusschen de bedrijvige, zwoegende bevolking, die zich onophoudelijk bewoog op den weg, welke Oost- met West-China verbindt.

Van tijd tot tijd passeerde een met bellen versierden rijkbeladen kameel, vergezeld van zijn geleider.

Ook zag men elken dag karren beladen met opium en begeleid door eenige gewapende politiedienaren.

De bevolking streeft er onder hoogere Pekingsche leiding, wel naar om het gebruik van opium af te schaffen, maar de provinciale besturen storen zich blijkbaar niet veel aan de gegeven bevelen.

Klein-vee, als schapen, bokken, geiten en varkens worden in grooten getale op de vlakte aangetroffen. Vooral de laatste brengen veel schade toe aan de wegen. Daar tegenover staat echter, dat zij ook veel vuilnis opruimen. In den laatsten tijd vooral worden vele Chineesche varkens naar Europa vervoerd.

Na een reis van vier dagen kwam men te Yin Tang, waar een tempel voor den Dewi Kalampoeraän (Kwan Im) is opgericht. Ook daar kan men een toestand van verwaarloozing constateeren, die met een uitgave van een paar honderd dollars zou kunnen worden hersteld.

Opvallend was hier een fraai vrouwenbeeld, dat de vervorming tot de kleine Chineesche vrouwenvoeten vertoont, zooals ook nu nog in Groot-China bij vele vrouwen gebruikelijk is. Verscheidene kamers in dien tempels waren, evenals boven beschreven, ingericht voor opiumrookers.

De verhouding tusschen de Nederlanders en de Chineezen in Nederlandsch-Indië. — Op een feestmaaltijd te Hongkong, waaraan vele Europeanen en Chineezen deelnamen, moest de heer Lo Yuk Sjan, blijkens het voorkomende in de **Bintang Soerabaija** van 18 Juni 1910 no. 136, zich, in zijn toespraak over de vriendschapsbanden tusschen de Chineesche en Europeesche rassen, ten aanzien van de Nederlanders, zich als volgt hebben uitgelaten.

Evenals in de landstreken van Azië, die onder Engelsch beheer staan, streven de Chineezen ook in Nederlandsch-Indië naar aaneensluiting met de besturders, maar welke pogingen ook daartoe worden aangewend, het schijnt niet mogelijk bij de Nederlanders vriendschappelijke gevoelens jegens de daar wonende Chineezen op te wekken.

In de Engelsche bezittingen zijn de Chineezen reeds lang als onderdanen erkend en de bestuurders doen hun best die onderdanen oeconomisch en intellectueel te ontwikkelen, zoodanig dat 50% der Chineezen in de Straits Settlements bijv. thans kunnen lezen en schrijven en zich behoorlijk in de Engelsche taal kunnen uitdrukken.

In de Nederlandsch-Indische bezittingen daarentegen behoort de Chinees tot de Vreemde Oosterlingen, ook al is 't familiegeslacht er reeds 300 jaren gevestigd. En zelfs, al sprak een Chinees goed de Nederlandsche taal, deze bleef steeds voor de Nederlanders een vreemde Oosterling.

Wel zijn de Chineezen in Ned.-Indië thans bij de Wet tot onderdanen verklaard en wordt er het een en ander voor hun onderwijs gedaan, maar het laat zich voelen dat de gedurende ruim 2 eeuwen door de Nederlanders aangenomen hooghartige houding tegenover de Chineezen, niet met een tooverslag is weg te nemen. De onderlinge verhouding zal slechts langzaam kunnen verbeteren. Het is zeker te hopen dat, wanneer het tegenwoordige geslacht der Ned.-Indische Chineezen, tengevolge van het gegeven onderwijs, zich intellectueel beter heeft ontwikkeld, ook door de Nederlanders zal worden begrepen, dat een wellevend en voegzaam bescheiden optreden ook tegenover de Chineezen hun beter past dan ruwe hooghartigheid.

Van Vreemde Koloniën.

Een arbitraire handeling in Sierra Leone.

De African Mail vestigt de aandacht van het Engelsche ministerie van koloniën en van het bestuur van Sierra, Leone, op een brief, dien de redactie ontving van een zoon van een hoofd in die kolonie.

Het hoofd Gbannah Louisy van Yonnie in het district Sherbo, op het oogenblik 88 jaar oud, stond op goeden voet met het Engelsch bestuur. In 1897 echter kwamen verschillende hoofden uit de kolonie tot hem om te spreken over het voornemen van het bestuur, eene belasting op de woonsteden in te voeren. Zij baden hem, met het oog op zijn leeftijd, de leiding op zich te nemen van eene deputatie, die bij het bestuur haar invloed zou aanwenden, opdat dit zou afzien van zijn voornemen, daar de in uitzicht gestelde maatregel een te zwaren druk zou leggen op de arme bevolking. Gbannah Louisy verkreeg toestemming den gouverneur te spreken, wien hij daarop het doel zijner komst mededeelde. De gouverneur gaf te kennen om politieke of andere reden niet van het bestaande voornemen af te kunnen zien waarop de hoofden zich verwijderden en naar hunne gewesten terugkeerden.

Weldra braken toen ernstige onlusten in de kolonie uit. Gbannah Loutsy, die vreesde, dat men hem als aanstoker zou kunnen beschouwen, begaf zich naar den commissaris Aldrige, wien hij op het gevaar wees, waarin de kolonie verkeerde en aanbood met het bestuur samen te werken, om de orde te herstellen. Hierop volgde een weigerend antwoord, waarna het hoofd zich naar Freetown begaf om er den gouverneur te spreken.

Na eenige weken vergeefs gewacht te hebben, tot den gouverneur te worden toegelaten, werd hij op zekeren morgen in hechtenis gesteld, en een jaar lang gevangen gehouden, zonder dat er eenige klacht tegen hem ingediend was. Daarna werd hij zonder eenigen vorm van proces naar Accra verbannen, waar hij zich thans nog bevindt.

Verschillende malen richtte hij het verzoek tot het bestuur naar zijn land te mogen terugkeeren, maar steeds werd hem zulks geweigerd.

Men zou natuurlijk alles moeten weten van deze zaak, alvorens met de African Mail van een arbitrair optreden te kunnen gewagen. Er bestaat voor een koloniaal bestuur dikwerf aanleiding tot handelingen, die voor een buitenstaander er erg arbitrair uitzien, doch door de noodzaak worden geboden.

De Chineezen op Tahiti.

In een der laatste zittingen van de Kamer van koophandel van Papeete werd door den voorzitter de aandacht zijner medeleden gevestigd op het steeds aangroeiend aantal Chineesche immigranten.

Na zich om zoo te zeggen het monopolie van den handel in de kolonie te hebben verzekerd, beginnen zij nu vakvereenigingen op te richten, waardoor zij ook de verschillende bedrijven aan zich willen trekken.

Maar lezers, laat ik u terugvoeren naar onze boot, die daar zoo verborgen ligt temidden der diepste duisternis in een der bochten van den breeden Kapoeastroom. Want al slaapt de machine en dommelt de natuur, toch denken de passagiers er nog niet aan zich ter ruste te begeven. Daarvoor was de afgeloopen dag te warm en is de tropennacht hier op het water, temidden der onmetelijke oerwouden, te heerlijk, en tot laat in den avond klinkt dan ook het gegons der stemmen.

Het is één cosmopolitisch reisgezelschap, hetgeen niet vreemd is op de schepen, die Java met Borneo verbinden. Want al is dit eiland voor ons, Hollanders, nog als een gesloten boek, de vreemdelingen, met name de Engelschen en Duitschers, weten helaas maar al te goed, welk een rijkdom in dit uitgestrekte gebied verborgen liggen en hiermede natuurlijk niet tevreden, stellen ze al hun energie en buitenlandsch kapitaal in het werk om die rijkdommen te vinden en te doen verdwijnen naar hun eigen vaderland.

Een onzer medepassagiers, een Duitscher, jong en vroolijk, slechts enkele jaren in Borneo, tot wien ik me meer aangetrokken gevoelde dan tot een der anderen en met wien ik reeds menig aangenaam uurtje op reis gesleten had, voegde zich bij mij en tot laat in den avond bleven we op het dek zitten praten, genietende van de heerlijke temperatuur en van de ijskoude „Hochheimer", die de Duitscher natuurlijk had laten opdiepen uit den wel kleinen, maar toch met zorg samengestelden wijnkelder, dien we op de meeste booten der Paketvaart aantreffen. Was het door de omgeving, die hem misschien deed terug denken aan zijn „Heimat", aan een zomeravond op een Rijnboot, of was het misschien door 't goudgele vocht, dat glinsterde in de glazen voor ons, en welke laatste reeds herhaalde malen geledigd en wederom gevuld waren, dat de Duitscher zoo spraakzaam werd? Hij gevoelde zich tenminste uiterst „gemütlich" en sprak vol dankbaarheid over Indië, voornamelijk over Borneo. Hoe kon het ook anders, waar hij hier in betrekkelijk korten tijd zich reeds zoo'n aardig kapitaal verzameld had.

En met een, den Duitscher aangeboren, gevoel voor sagen, schilderde hij me, hoe hij zich Borneo ontstaan dacht. Toen namelijk de aarde geschapen werd, was het voor den almachtigen schepper een moeilijke taak om ieder land, ieder eiland, ieder stukje grond een gedeelte te geven van al 't goede, dat hij voor zich opgestapeld had. Zoo kreeg het eene land een portie steenkolen, een ander weer goud, andere weer petroleum, zilver, tin en zoo rechtvaardig had de verdeeling plaats, dat ieder stukje grond met gerustheid en tevreden zijn toekomst tegemoet kon zien. Toen al het goede nu verdeeld was, bleek den schepper tot diens grooten schrik, dat Borneo geheel vergeten was. Daar lag nu de schrale vlakte, met niets wat haar aantrekkelijk kon maken. Reeds toen, ten tijde der schepping, was Borneo dus het stiefkind, de misdeelde en tot zelfs op den huidigen dag is het dat gebleven. En toch bestaat daarvoor thans geen reden meer, want de schepper, zijn fout willende herstellen, nam van ieder land een kleinigheid af, hier wat diamanten, daar wat petroleum, ginds steenkolen, goud en zilver, en gaf dit alles aan Borneo en al waren de voorraden in verhouding kleiner, toch kwam Borneo er dus op deze manier lang niet onvoordeelig van af en de dorre, schrale vlakte van weleer fleurde op tot een landstreek, rijk aan natuurschoon.

Nog lang bleven we doorpraten en wist mijn reisgenoot door zijn waardeerende woorden over dit eiland mijn aandacht in hooge mate te boeien, totdat eindelijk de acht glazen van de scheepsklok ons verkondigden, dat de hondenwacht opgetrokken was en dat voor ons langzamerhand het oogenblik aanbrak om naar kooi te gaan.

En ook de tallooze muskieten, die ons danig geplaagd hadden, dwongen ons beschutting te zoeken in de van klamboegaas voorziene hutten en niettegenstaande de warmte, die daar binnen heerschte, duurde het niet lang of beiden sliepen we den slaap des rechtvaardigen, droomende van al de rijkdommen, die hier voor ons opgestapeld liggen.

Het was mijn bedoeling niet, lezers, u een reisverhaal voor te zetten, want dan zou ik — ik erken het gaarne — in mijn pogen al heel slecht geslaagd zijn. Ik wilde slechts uw aandacht opwekken voor dit eiland, het grootste van onzen archipel, en toch voor velen onzer nog als een gesloten boek, en schreef dit artikel dan ook alleen als inleiding tot een reeks volgende, waarin ik door behandeling van verschillende onderwerpen, zal trachten aan te toonen, dat Borneo wel eenige meerdere belangstelling mag genieten, dan het tot op het oogenblik is waardig gekeurd.

De gouverneur, zei de heer Raoul, stelt veel belang in deze aangelegenheid, en heeft beloofd die ernstig in beraad te nemen, teneinde na te gaan, of er geen middel is om dien stroom van ongewenschte immigranten te keeren.

Steeds hebben de Chineezen, volgens den heer Raoul, zich aan bedrog schuldig gemaakt. Onlangs gaf een Chineesche handelaar voor verschillende in te voeren artikelen belachelijk lage prijzen aan: 70 cent voor katoenen tricot-kleedingstukken, 25 cent voor kistjes sigaren van honderd stuks, enz. Inplaats nu, dat de autoriteiten beslag legden op deze goederen, wegens te lage aangifte, lieten zij die hoogst onbegrijpelijk doorgaan.

Dagelijks benadeelen de Chineezen hunne klanten door bedriegelijke vervalsching van maten en gewichten. En de autoriteiten blijven daarbij kalmpjes toekijken, hoe de Chinees zich, door oneerlijke middelen ten koste van de gemeenschap verrijkt.

De Kamer besloot haar leedwezen te kennen te kennen te geven, dat het bestuur zich niet voldoende actief betoond heeft, om aan het door Chineezen bij voortduring gepleegd bedrog paal en perk te stellen.

De spoorweg in Fransch-Guinea.

Volgens bericht uit Conakry is de aanleg van den spoorweg, van Conakry naar Koeroessa, waardoor men een verbinding heeft verkregen van het bovengedeelte van den Niger met den Oceaan, den 17den dezer voltooid.

Het was in 1896 dat het voorontwerp voor deze lijn werd gemaakt, door den kapitein der genie Salesser, die toen in 1899 tot den aanleg werd besloten met de leiding der werkzaamheden belast werd en ook den geheelen aanleg heeft bestuurd. Hij was het dan ook, die met den gouverneur der kolonie, Poulet, te Koeroessa de laatste rail van den spoorweg legde.

In 1900 namen de werkzaamheden een aanvang voor de eerste sectie, ter lengte van 48 kilometer die den 1en Januari 1904 voor het verkeer werd geopend. De uitgaven voor de eerste sectie bedroegen twaalf millioen francs, terwijl voor de tweede sectie, ter lengte van 53 K.M. een bedrag van zeventien millioen francs werd besteed.

Voor de derde, laatste sectie, van Koemi tot Koeroessa, een afstand van 288 kilometer was een bedrag van dertig millioen francs uitgetrokken. De directeur Salesses hoopte evenwel zooveel op den aanleg te kunnen bezuinigen, dat het voldoende zou zijn voor de doortrekking van den spoorweg naar Kankan, een afstand van 73 kilometer. Deze doortrekking is gewenscht, wijl in de streek van Kankan een welvarende bevolking wordt aangetroffen, zoodat reeds belangrijke handelshuizen hunne kantoren te Kankan hebben gevestigd.

Afgescheiden van deze doortrekking is toch, nu de aanleg tot Koeroessa is voltooid, een behoorlijk vervoer voor den spoorweg verzekerd en kan men grootere rendementen van die lijn verwachten. Nu reeds heeft de partieële exploitatie in het vorige jaar eene winst opgeleverd van 3729 francs per kilometer of ruim één millioen voor de geheele lijn.

Ambtenaren en kennis der inlandsche taal.

De Fransche minister van koloniën heeft 'n maatregel getroffen, waartoe werkelijk niet te vroeg werd besloten.

Hij heeft namelijk bepaald, dat ambtenaren die bestemd zijn voor den dienst in Indo-China het bewijs moeten leveren van de kennis der talen, die er door de inboorlingen worden gesproken.

Tot nu toe gold kennis dier talen als een aanbeveling, thans wordt zij verplichtend gesteld.

Welk nut die kennis oplevert, zet de Dépêche Coloniale nog uiteen:

Neemt bijv. de provinciën Tonkin en Annam, die aan elkander grenzen. In de eene heerscht volmaakte rust, de bevolking vertrouwt op het bestuur en de mandarijnen vervullen gewetensvol hunne plichten In de andere heerscht ontevredenheid onder de inboorlingen, de mandarijnen verzaken hun plicht en de rust is er kwalijk verzekerd. Gij kunt bijna met zekerheid wedden dat het verschil ligt in de omstandigheid, dat die eene provincie bestuurd wordt door een ambtenaar, die de annamitische taal spreekt terwijl de andere provincie een bestuurder aan haar hoofd geplaatst ziet, die welke talenten hij overigens ook moge bezitten, de taal van het volk niet spreekt.

De ontevreden kolonisten van de Comoren.

Niet lang geleden werden de vier tot den archipel der Comoren behoorende eilanden bij het gouvernement Madagaskar gevoegd.

De kolonisten zijn met die verplaatsing alles behalve ingenomen, waar zij tot nu toe rechtstreeks te maken hadden met het hoofd van het bestuur en nu de bestuurder zelf zich om instructies en bevelen eerst moet wenden tot de gouverneur van Madagaskar.

In verschillende bijeenkomsten is dan ook tegen het voortbestaan van den toestand geprotesteerd, terwijl de kolonisten, zoowel Franschen als vreemdelingen, zich opmaken om een petitie te zenden aan den minister van koloniën, opdat aan den archipel zijne vroegere autonomie worde hergeven.

De Engelsche radicalen en Indië.

De Standard ontleende aan een Engelsch-Indisch blad den inhoud der brieven, die sommige Engelsche radicalen, als sir Henry Cotton, Mackarness en anderen aan ontevredenen in Engelsch-Indië hadden geschreven. Er is zeker niets in die brieven, merkt het conservatieve blad op, dat aanleiding zou kunnen geven tot eene gerechtelijke vervolging waar de schrijvers zich niet openlijk hebben bloot gegeven.

Maar enkelen hunner zullen zich wel schamen over hetgeen zij hebben geschreven. De dwaze deelneming door die voorvechters voor het „verdrukte Indië" aan den dag gelegd, moge nog zoo oprecht wezen, dat is het niet, wat de Indische agitator van zijne Engelsche bondgenooten verlangt.

Het mag ten zeerste worden betwijfeld, dat een Bengalees wegens de opheffing van het besluit tot verbanning van eenige lieden, die ingevolge de bepaling van 1818 werden weggezonden, de heeren Mackarness c.s. dankbaar is voor hunne tusschenkomst. Die heeren moeten meer doen indien zij op de dankbaarheid van Indië, d. i. de kleine fractie, die zich opwerpt als de tolk van het gansche land, aanspraak willen maken.

Nu is er in de brieven van die heeren niets, wat als openlijk verraad zou kunnen worden uitgelegd, maar men staat toch verstomd over de onbehoorlijkheid hunner uitlatingen en hunne onbegrijpelijke dwaasheid.

Het blad geeft dan eenige aanhalingen uit die brieven, om aan te toonen, hoe onverantwoordelijk zij handelden ten aanzien van lieden, wier duidelijk streven het was om een opstand tegen het bestuur te verwekken.

Zal het lesje helpen?

Wie heeft er ooit een maniak bekeerd?

Oost- en West-Indisch Literatuur-overzicht.

Uit Indië,

Egypte en het Heilige Land. Brieven aan zijne vrienden, door E. Stark. Met twee etsen van- en twaalf illustraties naar schilderijen en aquarellen van den auteur. (Amersfoort, P. Dz. Veen.)

Een aardig boek, dat nimmer zou zijn uitgegeven, indien een aantal vrienden van den schrijver niet op de publiceering aangedrongen en zich voor eventueele kritiek verantwoordelijk hadden gesteld. En dit mag een gelukkig feit genoemd worden, want ongetwijfeld heeft de schilder Stark ook letterkundig talent; zijn werk kenschetst zich door een eigenaardige levendigheid, een eenvoudige, doch bekorende wijze van zeggen.

Bij wijze van introductie laten wij hier volgen een gedeelte van een brief gedateerd Semarang, 15 Sept. 1909.

„Op Makassar heb ik het niet lang meer gemaakt en ben met de „Van Camphuis" naar Lombok vertrokken.

Die zeereizen in den Archipel blijven hare bekoring voor mij behouden en de derde en vierde klasse, met hunne gemengde bevolking van Chineezen, Arabieren, Indiërs en andere rassen onzer bezittingen, trekt mij nog steeds aan.

Ge moet zien hoe die menschjes zich weten te installeeren. Er was een oude moeder met kinderen in den kuil. Een van die meisjes was de bruid en nu hadden ze met zijden lappen van verschillende kleur zoo'n sierlijk tentje gespannen, dat het er allerfeestelijkst uitzag. Je maakt je dan wel eens nijdig op de dividend-makende Paket-Maatschappij, welke die arme bliksems zoo'n beetje als vee behandelt... want op de eerste de beste ankerplaats neemt ze zooveel paarden en runderen aan boord, dat al die huishoudelijke installaties plotseling opgeruimd moeten worden en de stakkers zich in het beetje ruimte, dat voor hen overblijft, haast niet weten te bergen. Dan moet alles naar de luiken verhuizen boven het laadruim en als ze dan rustig liggen, moet er weer suiker, koffie of balen andere koopwaar ingenomen worden en voort moeten zij weer. Het vervoer is nog lang niet in den haak en

ik hoop, dat er onder mijn lezers eens een hooge oome is, die hart en moed genoeg heeft om voor die tobbers een duit in het zakje te leggen."

Over Inlandsche schepelingen.

Dit onderwerp wordt behandeld door den heer C. L. M. Bijl de Vroe in het jongste nummer van het Marineblad. De schr. is van meening, dat de groote meerderheid der zeeofficieren evenals hij, met leede oogen de uitbreiding van het inlandsch personeel bij de Marine aanziet. Den inlander-optimisten wijst hij daarbij op vreemde marines, waar men geen gebruik van inlandsche krachten wenscht te maken. „Zoo beantwoordde 29 Sept. 1909 de Engelsche minister Churchill een desbetreffende vraag van een lid van het Lagerhuis met de mededeeling: dat naar luid der rapporten inlandsche matrozen waardeloos zouden zijn in tijden van gevaar en hij dus weigerde het inlandsche element in te voeren."

Het spreekt vanzelf, dat de heer B. de V. niet in gebreke blijft zijn opinie nader uit te werken; zoo maakt hij o. m. een vergelijking van Europeanen en Inlanders, die niet weinig ten nadeele der laatsten uitvalt, n.l.:

De Europeesche matroos is verre de meerdere in kalmte en lichaamskracht en heeft door zijn opleiding hooger ontwikkeling verkregen.

De Inlander is bij sommige werkzaamheden handiger en is veel minder verwend, vereischt echter bij alle werkzaamheden voortdurend toezicht en is over 't geheel niet betrouwbaar en bekwaam genoeg om het beheer over geld of goederen te voeren. Deze laatste eigenschap sluit inlanders uit van verplegingsbetrekkingen als bottelier en ziekenverpleger, terwijl zij zich dikwijls in de qualiteit van hofmeester op onaangename wijze doet gevoelen.

In vele gevallen is liegen bij den inlander een tweede natuur geworden, alleen eenigszins in toom gehouden door vrees voor straf. Een der groote gebreken is verder, dat zij bij de minste buitengewone gebeurtenis geheel het hoofd kwijtraken, „bingoeng" worden, en in dien toestand onbekwaam zijn verder iets te presteeren.

De beschouwingen van dezen bevoegden schrijver verdienen ongetwijfeld nadere aandacht van voorzoowel als tegenstanders der uitbreiding van het inlandsch personeel der zeemacht.

Het zelfde Nr. van het Marineblad bevat nog het vervolg van „De derde voyagie van Gijsbert Heecq naar Oost-Indijen", uitgegeven door S. P. l' Honoré Naber.

Cultura. Aug.—Sept. 1910.

In Cultura is al heel wat pennenstrijd gevoerd over het bestaan van geëmployeerden bij de Indische cultures, doch de schrijvers gingen daarbij nagenoeg allen veel te subjectief te werk. Met den titel „Over de betrekking van opzichter bij de Indische hooglandkultures en nog wat" wordt dit onderwerp nogmaals in behandeling genomen, doch nu zoo objectief mogelijk. De schrijver, die zich teekent „Lid No. 296", gaat alle voor- en nadeelen na en komt tot de conclusie, dat het opzichtersleven zwaar lichamelijk is, en velen een eentonig troosteloos bestaan, met geringe bezoldiging geeft. Maar gegeven den zwaren strijd om het bestaan in den tegenwoordigen tijd en het gebrek aan kundige beheerders, moet voor velen het leven in de cultures aanlokkelijk zijn.

De heer H. van Warmelo geeft nog in dit Nr. van Cultura het vervolg zijner studie, getiteld: "Uit de Indische landbouwpraktijk.

Dr. J. Dekker.

Over den nieuw benoemden directeur van het Koloniaal Museum Dr. J. Dekker bevat het Sept.-Nr. van het Tijdschrift der Maatschappij van Nijverheid een artikel (met portret), waarvan we den feitelijken inhoud overnemen.

J. Dekker werd in 1879 te Alkmaar geboren; hij studeerde te Utrecht in de pharmacie, behaalde op 22-jarigen leeftijd het staatsdiploma als apotheker en zag zich in 1901 benoemd tot militair-apotheker 2e kl. van het Ned.-Ind. leger. Voor zijn vertrek naar Indië werkte hij in het laboratorium van het Kol. Museum te Haarlem. Dekker werd na aankomst in Indië te Weltevreden geplaatst en vervolgens te Kota Radja, doch spoedig bekwam hij wegens ziekte een verlof naar Holland, welke tijd hij zich ten nutte maakte door een studie, in genoemd laboratorium, over de looistoffen. Het resultaat dezer studie werd bekroond en gedrukt als bulletin van het Kol. Mus. Na zijn terugkeer naar Indië werd D. al spoedig verbonden aan het Departement van Landbouw, en slechts weinige maanden daarna kreeg hij een aanzoek om lector te worden in de pharmacie te Leiden. Hij ging op dit verzoek niet in, doch meende, ten slotte, den laatsten wensch van zijn vriend Greshoff, om het directeurschap van het Kol. Museum te aanvaarden, niet te mogen afwijzen, tevens daarmede besluitende een schitterende loopbaan in Indië af te breken.

Tijdschrift voor Economische Geographie.

Het jongste Nr. bevat eenige bijdragen, waarop in het bijzonder de aandacht wordt gevestigd. In de eerste plaats een beschouwing van H. ten Hage over de Economische beteekenis der veehouderij op Java (met plaat). O. m. stelt de schr. in het licht, dat op Java, een land met zooveel Europeanen, de koeien zoo goed als niet gemolken worden, terwijl toch Ned.-Indië in toenemende mate een boter- en kaasconsumeerend gebied is. De invoer van boter is van 149.000 KG. in 1893 toegenomen tot 1.390.000 KG. in 1907; van kaas van 124.000 KG. tot 208.000 KG. Wanneer dus in een centrum een fabriek van zuivelbereiding wordt opgericht, is het te verwachten, dat vele veebezitters zich er op zullen toeleggen een gedeelte van hun veestapel voor de melkproductie te bestemmen. „Dan zal ook voor Indië het tijdstip aanbreken, dat de veeteelt als zoodanig een bedrijf wordt, dat een behoorlijk bestaan oplevert voor de bevolking.

Dr. E. B. Kielstra schrijft vervolgens over de exploitatie der tin-eilanden Banka en Billiton; het eerste waarbij de exploitatie geschiedt door den Staat, het tweede door een particuliere maatschappij, waarbij de Staat 5/8 van het saldo der winst- en verliesrekening ontvangt, benevens uitvoerrecht, inkomsten- en bedrijfsbelasting.

Dr. K. geeft eerst een historisch overzicht der ontginningen en geldelijke uitkomsten, om vervolgens een vergelijking te maken tusschen beide stelsels: staats- en particuliere exploitatie. Met Billiton voor oogen vindt de schr. al heel weinig reden om een particulier bedrijf uit den booze te achten en staatsexploitatie te verliezen.

Voorts bevat dit Nr. nog een artikeltje over Caoutchouc leverende gewassen in Suriname en „Uit de koloniale literatuur" door W. C. Muller.

Het eiland Nias.

„Onvergetelijk zullen de jaren 1909 en 1910 blijven in de geschiedboeken van het eiland Nias. Het zijn de jaren van „de groote sterfte" geweest. Dysenterie en pokken hebben op ontzettende wijze gewoed, vooral in de maanden Aug. en Sept. 1909 en Mei en Juni 1910. In den omtrek van Sifaoroasi waar zendeling Fries gevestigd is, stierven ongeveer 1000 heidenen. Overal stierven ook vele Christenen, zoodat voor den eersten keer hun aantal niet vermeerderd, doch verminderd is. Het getal sterfgevallen overtrof in groote mate dat der geboorten."

Aldus vangt het Sept.-nummer der „Berichten uit de Zendingswereld" aan, schrijft dan meer over de groote ellende, welke die ziekten hebben teweeggebracht, en roept ten slotte uit:

„Op het eiland Nias wordt reeds zoolang naar een Christen geneesheer uitgezien. Voelt niemand zich geroepen door het lezen van dit bericht om er heen te gaan?

Naar den Merapi.

No 38 van den loopenden jaargang van „Eigen Haard" bevat de geïllustreerde beschrijving van een tocht naar den Merapi, den vulkaan in de buurt van Magelang, welke de schrijver ondernam met een collega, die eveneens grooten lust had in het uitstapje. Het aardig geschreven stukje eindigt als volgt: „Het ongeluk den dag na onze bestijging aan een jong meisje overkomen, dat met drie heeren den Merapi had beklommen en op de helling door een neervallenden steen werd gedood, wierp een schaduw op de herinnering aan onzen tocht en het vele indrukwekkende waarvan we hadden genoten."

Weekblad voor Indië.

Inhoud van No. 17: De decentralisatie in de praktijk, door M. van Geuns. — Een nieuw werk over Ned.-Indië (Les Indes Néerlandaises, par A. Cabaton), door J. J. Meijer. — Lain doeloe, lain sekarang (van gages en emolumenten. Slot), door Felix. — Sindanglaya en omstreken (met foto's). — Indische penkrassen, door Ofoei. — De Paupers. Roman

uit de Indo-Europeesche samenleving (vervolg) door Victor Ido.

De Indische Mercuur.

Inhoud van No. 37: Rubberscraps, door Dr. A. H. Berkhout. — De tegenwoordige toestand van de tabaksindustrie in de Vereenigde Staten van Amerika, door P. Hondius Jz. — Bericht omtrent de Gouv. kina-onderneming over het 2e kwartaal 1910. Inlandsch kredietwezen. — Toestand van den handel en de kultures in 'Atjeh. — De begrooting van Ned.-Indië voor 1911. — Kultuurberichten (De suikeroogst 1910 op Java. — Particuliere landerijen op Java. — Een klapperonderneming in de Molukken. — Cacao-productie van Suriname. Enz.) — Kleine mededeelingen. (Havenwerken in Ned.-Indië. — De Suezkanaalrechten. Enz.) — Financieele berichten en verslagen, zoomede de overige wekelijksche rubrieken.

Dr. J. Groneman.

Dr. J. Groneman „früherem Leibarzt Ihrer Hoheiten der Sultane von Jogjakarta Hamengku Buwana VI und VII", heeft met het opschrift „Die Heirat eines javanischen Kronprinzen" een uitvoerig artikel geschreven over het huwelijk van den kroonprins van Jogjakarta in Aug. 1907. Tot in de kleinste bijzonderheden vertelt Dr. Gr. van deze plechtigheid in de juist verschenen Nos. 7 en 8 van jaarg. 1910 der „Mitteil. der Kais. Königl. Geographischen Gesellschaft in Wien".

Ten slotte wordt de verschijning medegedeeld van het Verslag van den Sumatra-Staatsspoorweg en van de Ombilinmijnen over 1909; en van een werk getiteld:

De Java-rietcultuur, haar verleden, heden en toekomst (Korte, vergelijkende beschrijving der suikerriet-cultuur, in al haar onderdeelen, en volgens de verschillende systemen), door H. F. K. Douglas. (Soerabaia, H. van Ingen).

Leestafel HEULSTRAAT 17.

Opgave van dagbladen en tijdschriften, ter lezing liggend in de leeszaal van het Hoofdbestuur van „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag, welke dagelijks, Zon- en feestdagen uitgezonderd, geopend is van 's morgens 9 uur tot 6 uur 's namiddags.

De Planter, Onze West, Sumatrapost, Sumatrabode, Javabode, Bataviaasch Nieuwsblad, De Padanger, De Sumatra Courant, De Surinamer Courant, Soerabajasch Handelsblad, Nieuwe Soer. Crt., Deli Courant, Preangerbode, Javasche Courant, De Locomotief, 20 diverse Maleische bladen en tijdschriften.

Verscheidene periodieken, waaronder:

Hou en trou, Vrede door recht, De stem van Indië, Tijdschrift voor economische geographie, Indologenblad, De Banier, Neerlandia, Jong-Indië, De Boodschapper, Revue économique, Indische gids, Weekblad voor handeldrijvenden en Industriëelen middenstand, Exportblad, Cultura, Deutsche Kolonial Zeitung, Sociaal Weekblad, Ned. Zendingsbode, Maandbericht van het Ned. Zendeling-genootschap, Indisch genootschap, Weekblad voor Indië, Insulinde, Deutsche Wochenzeitung für Niederland und Belgien, en tal van andere brochures, jaarverslagen enz.

Vervolg opgave van bladen en tijdschriften welke nieuw ter lezing zijn gelegd in de Leeszaal, Laan v. Meerdervoort 195, Den Haag, die dagelijks, Zon- en feestdagen uitgezonderd, geopend is van 10 uur vóór- tot 6 uur namiddags.

De Javabode t/m 24 Augustus 1910;
Het Bat. Nieuwsblad idem;
De Sumatrapost t/m 25 idem;
De Locomotief t/m 22 idem;
Het Soer. Handelsblad t/m 23 idem;
De Sumatrabode t/m 25 idem;
Tjahaja Sumatra idem;
Ned.-Ind. Effectenblad no. 33;
De Ind. Mercuur no. 38;
De Banier no. 33;
Het Weekblad v. Ned.-Indië no. 18;
Onze West no. 13;
Verslag van de Expeditie naar de Suriname-rivier (30 Juni—20 November 1908) door J. G. W. J. Eilerts de Haan;
Handelsberichten v/h Min. v. Landbouw no. 183;
Reizen en Trekken no. 4.

MEDEDEELINGEN.

Van het Dagel. Bestuur der Vereeniging.

Ontvangen gelden ten behoeve van de studie van een verdienstelijk jongeling.

C. R. B. v. d. R. te 's-Hage	*f* 10.—
Mr. G. J. N. T. te Rotterdam	„ 10.—
Mej. A. M. G. v. W. te Apeldoorn	„ 2.50
R. d. M. te Amsterdam	„ 10.—

Voor de opgave,

E. van Assen, Secretaris.

Hoofdbestuursvergadering op **Zaterdag den 29sten Oct. 1910**, 's namiddags ten **$2^1/_2$ ure**, in het lokaal der Vereeniging *„Oost en West"*, Heulstraat 17, 's-Gravenhage. (Ingevolge art. 7 al. 1 van het Huish. Reglement).

Agenda:

1. Opening.
2. Notulen der vorige Hoofdbestuursvergadering. (Zie Kol. Weekblad 1910 no. 28 blz. 6).
3. Mededeelingen.
   a. Betreffende het Informatiebureau;
   b. betreffende onze vertegenwoordiging bij enkele lichamen en instellingen;
   c. betreffende de in Nederland studeerende Indische jongelieden;
   d. betreffende de subsidie;
   e. betreffende de afdeeling Groningen.
4. Voorstellen:
   a. ten opzichte van de exploitatie van het Kol. Weekblad;
   b. in verband met de 4e alinea van art. 5 der statuten.
5. Hetgeen verder ter tafel zal worden gebracht.

E. van Assen, Secretaris.

Aan de leden van de vereeniging wordt kennis gegeven, dat, naar aanleiding van haar op den 6n Juni 1910 aan Zijne Excellentie den Minister van Koloniën gedaan verzoek, om op de begrooting van 1911, ten behoeve van den arbeid dier vereeniging, een som van *f* 6000 uit te trekken, blijkens de onlangs aan de Wetgevende Macht ingediende Aanvullingsbegrooting, een som van *f* 4500 op de begrooting van gemeld jaar is gebracht, ten einde onze vereeniging in staat te stellen hare nuttige werkzaamheid onafgebroken voort te zetten.

Officiëele Berichten.

Uit de Javasche Courant van 19 Aug. 1910. No. 66.

Benoemingen, enz.

Civiel Departement.

Verleend één jaar verlof aan den inspecteur van financiën F. H. R. Neumann.

Ontslagen: op verzoek eervol de comm. L. H. A. Rijken; de adj.-administrateur J. de Geer; de stationsklerk J. J. F. Soute; de comm. Mej. U. Versteegh; de klerk J. A. de Graaff en F. F. W. C. J. Goedhuis.

Benoemd: tot controleur M. Zandveld; tot 2en commies Alg Secretarie A. J. L. Abrahami de Melverda; tot directeur van Justitie Mr. J. Reepmaker; tot comm. te Telok Betong J. W. Benig; tot administrateur pandhuisdienst A. P. Ingram; tot 3en commies D. H. Lefrandt.

Tijdelijk ter beschikking gesteld: van den resident van Madoera, met den rang en titel van ass.-res. de controleur J. E. Kal.

Geplaatst: in het Gouv. Sum. Westkust de adsp. controleur D. J. C. Kriebel.

Ingetrokken: de overplaatsing van den onderwijzer L. B. M. Lammers naar Ambarawa.

Overgeplaatst: naar Ambarawa de onderwijzer J. J. Vrolijk.

Benoemd: tot hulponderwijzeres mej. A. M. A. v. Eibergen Santhagens te Soerabaja.

Militair Departement.

Ontslagen: op verzoek eervol de kapitein der infanterie M. J. C. W. van Vlierden.

Benoemd: tot 1en stuurman bij de Gouv. Marine D. E. de Boer.

Uit de Javasche Courant van 23 Aug. 1910. No. 67.

Civiel Departement.

Ontslagen: op verzoek eervol de klerken C. J. Ch. Mangidaäno en C. J. A. Magnier.

Tijdelijk belast: nevens de uitoefening zijner eigen functiën, met de waarneming der betrekking van resident der Padangsche Bovenlanden, de gouverneur van Sum. Westkust J. Ballot.

Benoemd: tot inspecteur bij den post- en telegraafdienst G. M. Wigman; tot stationscommies G. H. Bartman; tot lid van den gew. raad van Semarang M. C. Boon; tot commies op Bali Ch. F. Blondeel Timmerman; tot tijd. ass.-resident van Agam K. Lorch; tot ass.-resident van Priaman P. v. Tubergen; tot 1en commies Dep. O. E. en N., E. G. L. de Scheemaker; tot 2en id. L. Grashuis; bij de in- en uitvoerrechten tot ambtenaar 4e kl. H. W. Borst, H. Thomson, A. G. Uithoven, Ch. N. Altheer, J. A. Velberg, E. F. Behr en P. J. Ch. Trouerbach; tot luitenant der Chineezen te Salatiga Djod Sin Bie; tot onderwijzer 3e kl. te Djokjakarta J. W. Lankhorst; tot hulponderwijzeres te Soerabaja mej. C. Ch. Klay.

Overgeplaatst: naar Soerakarta de onderwijzer A. D. Broekhuijsen.

Militair Departement.

Verleend: één jaar verlof aan den 1en luit. der inf. J. G. de Greef.

Bevorderd: tot 1en luit. der art. J. F. v. Hutten.

Overgeplaatst: naar Batavia de mil. apotheker dr. J. F. A. Pool; naar Tjimahi de id. J. H. Kok.

Geplaatst: bij het 18e bat. de 1e luit. P. L. C. Tissot van Pabst; bij het 10e de 2e luitenant R. H. Raadsveld; bij het 1e de 2e luit. H. Grevers; te Kapan (Timor) de kapt. H. J. Voskuil.

Overgeplaatst: bij het 7e bat. de kapitein B. H. Franssen Herderschée; bij het 12e bat. de kapitein A. C. C. Musch; naar Soembawa de id. C. J. Ot; bij het 20e bat. de id. E. van Harencarspel.

Geplaatst: te Padang de off. van gezondh. H. W. J. v. Dijken; te Batavia de id. W. A. Riemer.

Overgeplaatst: naar Amboina de mil. apotheker W. L. A. Warnier; naar Padang de id. I. Harting; naar Makassar de idem L. Prinsen Geerligs; naar Batavia de id. H. J. Broersma; naar Banjermasin de id. H. J. van Griffen; naar Malang de id. M. P. Augustijn.

Lijst van aangekomen en vertrokken Passagiers uit en naar de Indiën.

Passagierslijst van het Stoomschip „Prins Willem I". Gezagvoerder N. H. C. van Baaren. Van Amsterdam naar West-Indië via Madeira op den 16en September 1910.

Dr. J. Kuyper en echtg.; F. W. J. G. K. E. van der Putten; H. Robles de Medina; D. S. Gaaistra; H. G. van Niel; P. C. A. Schüler.

No. 39. Donderdag 29 September 1910. 10de Jaargang.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING OOST EN WEST

OPGERICHT DOOR KOLONEL G.E.V.L. VAN ZUYLEN, 21 MAART 1900.

„HET KOLONIAAL BELANG IS EEN ALGEMEEN-NEDERLANDSCH BELANG."

Abonnementsprijs per jaar:

Vrij aan huis of franco per post binnenland, bij vooruitbetaling	f 2.50
Voor Oost-Indië en het Buitenland	„ 4.—
Afzonderlijke nummers	„ 0.05

Prijs der Advertentiën:

Per regel	f 0.15
Bij plaatsing van 500 regels	„ 0.12½
„ „ „ 1000 „	„ 0.10

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie", en gezonden aan de Presidente: 7a HEERENGRACHT, DEN HAAG.
Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, *51 Verhulststraat.*
Voor *Advertentiën* tot de Drukkerij „LUCTOR ET EMERGO", AMALIA VAN SOLMSSTRAAT, *Telefoon 4424*, beiden DEN HAAG.

Inhoud van dit nummer.

Het Hoofddoel der Vereeniging is:

Het verspreiden van populaire kennis omtrent onze Indiën onder gansch het volk en het bevorderen der welvaart in die gewesten, om zoodoende en ook door het verleenen van onderlinge hulp, warme belangstelling en liefde te kweeken tusschen Nederland hier en ginds.

Het lidmaatschap bedraagt als minimum f 2.— 's jaars (voor Indië en het buitenland minstens f 2.50). *)

Zij die f 5.— of meer contribueeren of een gift in ééns schenken van f 100.—, zijn donateur(trice).

Aan alle donateurs en leden wordt kosteloos en franco het *Koloniaal Weekblad* toegezonden.

*) Zie inteeken-biljet op de achterzijde van den Omslag. Verzoeke dit ingevuld te zenden aan het adres van den Secretaris van het Hoofdbestuur E. van Assen, *Heulstraat 17, Den Haag.*

Informatie-Bureau

(*Secretaris J. L. van Gennep*),

dagelijks — Zon- en feestdagen uitgezonderd — van 10—12 en 2—4 u., ten kantore **Heulstraat 17, 1ste verdieping.**

Zie overigens **Officieele Mededeelingen** ook van het Dagel. Bestuur en de Afdeelingen op blz. 8.

In Memoriam.

N. A. VAN LOENEN.

Volgens telegrafisch bericht is te Kota-Baroe (Boven Batang Hari) door een noodlottig toeval, op patrouille, de 1e Luitenant der Maréchaussée, N. A. van Loenen, door een geweerschot gedood.

Deze dertigjarige officier toonde reeds in Atjeh een onvermoeid en vastberaden man te zijn. Typhus en de gevolgen daarvan waren oorzaak, dat hij te Fort de Kock werd geplaatst. Daar kon men al spoedig zien, dat hij meer wilde dan zich alleen wijden aan den engen garnizoensdienst; hij legde zich ernstig toe op de taal der Bovenlanders en zocht omgang met de hoofden der bevolking.

Bij de maréchaussée te Padang Pandjang geplaatst, heeft zich tijdens de belastingwoelingen in 1908 bijzonder onderscheiden, zoodat een E e r v o l l e V e r m e l d i n g dan ook niet uitbleef.

Na den moord op den Controleur Bastiaans te Boea werd Van Loenen tot waarnemend Controleur aldaar benoemd om aan de ongeregeldheden, die er nog heerschten, een einde te maken en de aan den moord schuldigen op te vatten.

Niet alleen voldeed hij op uitnemende wijze aan dezen opdracht, hij toonde tevens buitengewone goede hoedanigheden als bestuurder te bezitten.

Toen dan ook de plaats van Civiel-gezaghebber der eenige jaren geleden ingelijfde Batang Haridistricten openviel, een werkkring van véél belang, waar groote werkkracht tot het vooruitbrengen dezer afgelegen streken bij veel beleid noodig was om het nog zeer onontwikkelde volk in goede banen te leiden, toen werd de Luitenant Van Loenen belast met het civiel-bestuur dezer districten.

In een half jaar tijds wist hij er buitengewoon veel goeds te verrichten. Bij zijn komst aldaar bracht hij, tot groote verbazing der bevolking, een buggy mee en paarden... „Die nieuwe meneer was toch wel zeer vreemd", vonden de Inlanders. Maar zes maanden later waren de wegen zoodanig verbeterd, dat Van Loenen den Gouverneur Ballot per buggy door zijn ressort kon brengen!

Scholen verrezen, er werden steenen gebakken en kalk gebrand tot den huizenbouw. Van Loenen was voor het volk niet een officier in den strengsten zin van het woord, hij was vooral een hartelijk meevoelend bestuurder.

Helaas, nu is dit zoo mooie, krachtige leven plotseling, door een noodlottig toeval, afgesneden.

Een jonge vrouw en twee kindertjes beweenen den lieven echtgenoot en vader, een oude moeder haar oogappel, de vrienden een trouwen kameraad, wiens herinnering hun echter altijd dierbaar zal blijven.

Ook niet licht zal het goede werk vergeten worden van dezen fermen en kundigen pionier; Van Loenen zal een voorbeeld blijven voor een ieder, een bezielende opwekking voor de jongeren tot het verrichten van mooi mannenwerk in „Tropisch Nederland."

W.

Verzoek om geldelijken steun voor de studie van een verdienstelijk jongeling.

Het bestuur van de Vereeniging „Oost en West" doet een k r a c h t i g beroep op den weldadigheidszin en de offervaardigheid van de leden dier vereeniging, ten behoeve van een jongeling van Indische afkomst, die na voorbereidende studiën in zijn geboorteland op 17-jarigen leeftijd werd toegelaten tot de 5e klasse van een gymnasium hier te lande, het daarop volgend jaar met goeden uitslag het staatsexamen voor toelating tot een der hoogescholen heeft afgelegd en die thans in de rechten wenscht te studeeren.

Het zou ten zeerste te betreuren zijn, als deze jongeling, die, ook volgens de verklaring van zijn leermeesters, door zijn buitengewoon goede geestvermogens en grooten werklust bij voortgezette studie een schoone toekomst tegemoet gaat, aan zijn verlangen geen gevolg zou kunnen geven, doordat zijn ouders en aanverwanten niet in staat zijn de kosten aan de studie verbonden, ten volle te dragen.

Een som van f 600 ineens zal vermoedelijk toereikend zijn om in het te kort te voorzien, daar naar alle waarschijnlijkheid deze jongeling na 'n éénjarig verblijf aan de universiteit verder uit een studiebeurs zal kunnen worden ondersteund.

Menschenvrienden, steunt dezen jongeling en zendt uwe bijdragen aan den secretaris onzer vereeniging, den heer E. van Assen.

Mocht de totaal gevorderde som overschreden worden, dan zal het overblijvend bedrag worden gestort in het studiefonds voor onbemiddelde leerlingen.

PERSKRONIEK.

INHOUD: Het oordeel der *Nieuwe Courant* over de Lampongsche emigratie-proef en over de politie-reorganisatie. — De Inlandsche begrooting in *Het Volk* besproken.

De N i e u w e C o u r a n t wijdt een serie artikelen aan de verschillende onderdeelen dezer Indische begrooting en is daarbij lang niet malsch in haar critiek.

Wat o. a. de proef tot emigratie van Javanen naar de Lampongs betreft, herinnert het blad aan wat het vroeger reeds schreef:

„De emigranten, altijd steunende op het gouvernement, zijn te lui om zooveel grond — een vollen bouw per gezinshoofd — te bewerken en beplanten als voor het onderhoud van hen en hun gezinnen noodig is; zij beplanten maar een halven bouw, komen daardoor tekort, in dat tekort moet het gouvernement maar weer voorzien, zoodat er slechts twee wegen openstaan om tot een goed eind te geraken: òf de emigranten op den duur geldelijk b l i j v e n steunen — en niet gedurende één jaar, zooals het plan was — òf ze terugzenden naar hun land.

Welke van die twee wegen men ook inslaat, beide wijzen op hetzelfde resultaat: m i s l u k k i n g."

Het blad besluit thans met de woorden:

„Nu wij het zevende jaar van de proefnemingen zullen intreden, had de regeering bij het doen van een voorstel tot bestendiging daarvan moeten aantoonen, dat die toestanden veranderd zijn en een antwoord moeten geven op de volgende vraag:

Welke is de invloed geweest van deze emigratie op de ontwikkeling van de Buitenbezittingen en op de ontlasting van Java van overbevolking? Want daarvoor werd de proef genomen.

Wanneer na 6 jaren het antwoord moet luiden, dat die invloed nihil is geweest, dan wordt 't hoog tijd den proef te staken en het geld aan te wenden op een andere wijze, waarop het vooropgestelde doel beter en zekerder kan worden bereikt dan thans: het bevorderen van emigratie van contractkoelies van Java naar die deelen van de Buitenbezittingen, waar aan arbeidskrachten behoefte bestaat."

Omtrent de voorgestelde reorganisatie der politie is het blad al even slecht te spreken, waar 't o. m. zegt:

„De politie op Java en Madoera — om hierbij maar te blijven — wordt, behalve door residenten en assistent-residenten, uitgeoefend door regenten, onderregenten, districtshoofden, onderdistrictshoofden, enz. En hun aantal is niet gering; wij tellen er 69 regenten, 81 onderregenten, 342 districtshoofden en 897 onderdistrictshoofden, die de kern van de politie vormen. Van wijziging van hun werkkring, hun positie, hun bezoldiging of van die van hoofden van gelijksoortige bevoegdheid op de Buitenbezittingen wordt met geen woord gerept. Wij beweren niet, dat die wijziging noodig is; maar waar de Regeering niets anders voorstelt dan een onbeduidende wijziging in naam en bezoldiging van enkele Europeesche beambten en van eenige politie-agenten, had zij beter gedaan aan haar voorstellen niet den weidschen naam te geven van „reorganisatie van de politie buiten Batavia enz."

Ook weer een beetje zand in de oogen? vraagt het blad en vervolgt:

„Alvorens de beschouwingen over dit onderwerp te sluiten, wenschen wij nog de vraag te doen: of onder de centrale leiding ook zullen worden gebracht de gezondheidspolitie, de zorg voor de algemeene hygiëne?

De thans nog in Indië heerschende cholera-epidemie heeft doen zien hoe noodig een centraal gezag is.

Terwijl in Soerabaja dadelijk met kracht tegen de ziekte werd opgetreden en door samenwerking van bestuur, geneeskundigen dienst, inlandsche hoofden en particulieren, die spoedig tot staan werd gebracht, hield men te Semarang, midden in den choleratijd, wedrennen en wist men in Batavia klaarblijkelijk niet wat men te doen had; de cholera-bestrijding heeft in deze laatste plaats veel te wenschen overgelaten, klaarblijkelijk werd daar een goede opperste leiding gemist.

Ware die er geweest, naar onze overtuiging zouden dan vermoedelijk de treurige en bloedige cholera-onlusten aldaar ook achterwege zijn gebleven.

Eerst in de laatste tijden is daar, dank zij het particulier initiatief, de bestrijding krachtig en stelselmatig ter hand genomen.

* * *

Niet minder kras laat zich de schrijver, C. v. d. Pol uit Rijswijk, in verband met de begrooting voor 1911, in Het Volk uit over de Indische huishouding. Na gewezen te hebben op vele in zijne oogen onnut en verkeerd besteede gelden, komt schr. tot het besluit:

„Men ziet het: zelfs bij de royaalste kritiek teekent deze begrooting dieptreurige sociale verhoudingen.

Vergelijk met die 41 millioen of 410 ton grootendeels vermorste uitgaven:

de 63¾ tot voor alles wat in het belang van de ekonomische ontwikkeling — en met zooveel ophef — wordt uitgegeven;

de slechts 39 ton voor het inlandsch onderwijs;

de 45 ton voor plaatselijk en gewestelijk zelfbestuur, — het paskwillige muisje door den kamarillaberg gebaard, behoofdartikeld, betraktement; maar ten slotte geeft Arnhem alleen veel meer voor zijn gemeentelijk bestuur uit, dan heel Indië (met een bevolking als die van Frankrijk!) voor plaatselijk zelfbestuur. — Om van het politiek schandstuk der decentralisatie ditmaal niet meer te zeggen.

En nu worden bij deze begrooting de vooruitzichten voor de rechterlijke ambtenaren verbeterd; ambtenaren en officieren krijgen na zes jaar dienst recht op verlof; zelfs wordt de positie van 3e kl. onderwijzers verbeterd. Want, o schande, wanneer er niet genoeg jongelui uit Holland komen, loopen alle diensten vast. Dan komt er eindelijk een politie-reorganisatie voor Java's hoofdplaatsen; er worden eenige spoor- en tramwegen aangelegd, de havens te Semarang en Soerabaja worden verbeterd. Niets van dit alles valt op zichzelf af te keuren; 't toont aan, hoe zelfs het logste bewind toch altijd ietwat wordt vooruit geduwd door overmachtige omstandigheden.

Maar de algemeene geest, die ook deze begrooting ademt, is er een van inhaligheid en harteloosheid van het groot-mandarijnendom, bekrompen en onbeschaamd nationalisme en militarisme. Daarom blijft voorshands nog niets anders te doen, dan pleiten om „oorlog" en „marine" sterk te besnoeien, dan gestrengelijk de ontzaglijke verkwistingen bij alle diensttakken tegen te gaan, ten einde er zooveel mogelijk beschikbaar kome ter behartiging van de ekonomische en intellektueele ontwikkeling der tot dusver geheel verwaarloosde en harteloos uitgezogen millioenen inlanders."

Uit de O.-I. Mail.

Ditmaal kwam de mail te laat aan, om nog in dit nummer van ons weekblad te kunnen worden opgenomen.

Hieronder volgen enkele berichten, die ons uit de vorige mail opvielen, doch toen geen plaats vonden:

Suikerproductie.

In de Vorstenlanden valt de suikerproductie over het algemeen beneden taxatie uit. En deze raming was, in verband met verschillende nadeelige factoren, welke den aanplant, die nu gesneden wordt tijdens haren groei hebben beïnvloed, reeds bijzonder laag genomen. Vooral in het Solosche zijn verscheidene ondernemingen, welker oogst al zeer geringe winst zal laten, wanneer er al winst te boeken valt.

De nieuwe aanplant is, ook in het Djogdjasche, nog lang niet overal in den grond. Over het algemeen zien de tuinen, waarin de groene halmen zich reeds een paar decimeters uit de plantengeul verheffen, er goed uit; het spichtige blad van het vorige jaar komt maar sporadisch voor, zoodat, wanneer het weer zoo gunstig blijft, als het nu in de laatste weken is, met nu en dan een frisch buitje, zonder overvloedige nattigheid, de vooruitzichten voor de volgende campagne zeer hoopvol zijn.

Een Tentoonstelling.

Ten einde den economischen vooruitgang van Atjeh in materiëelen vorm te demonstreeren, hebben eenige heeren te Koeta Radja, aldus De Sumatra Bode, zich tot een comité vereenigd tot het leiden eener tentoonstelling, ter gelegenheid van den volgenden verjaardag van Prinses Juliana en der daaraan verbonden feestelijkheden.

De vorige jaarmarkt had plaats in April 1908 en evenals toen, zal de tentoonstelling zich hoofdzakelijk uitstrekken over producten, geteeld in Atjeh, terwijl het de bedoeling thans is, ook de inzameling en de cultuur van boschproducten meer op den voorgrond te brengen. Aan het tentoonstellen van vee en vooral aan het demonstreeren van handel, nijverheid en kunstnijverheid zal groote aandacht worden gewijd en een ruime plaats worden gegeven.

Voor de beste inzendingen zullen geldprijzen worden uitgeloofd en diploma's uitgereikt.

De tentoonstelling zal worden verdeeld in verschillende groepen in verband met den aard der inzendingen en wel als volgt:

I. Land- en tuinbouw:
a. Rijstcultuur en andere éénjarige gewassen.
b. Overjarige gewassen, als peper en pinang.
c. Tweede gewassen.
d. Groenten- en ooftteelt, markotten van vruchtboomen.
e. Sierplanten.
f Geneeskrachtige planten en hiervan bereide geneesmiddelen.
g. Vezelplanten.
h. Landbouwgereedschappen.
i. Boschproducten.
II. Veeteelt. a. Groot vee en paarden.
b. Klein vee.
c. Pluimvee.
III. Handel, nijverheid en kunst.
a. Overzicht van den handel.
b. Metaalbewerking, goud- en zilversmeedkunst.
c. Matten en ander vlechtwerk.
d. Weefkunst en bewerking van vezelstoffen.
e. Pottenbakkerij, pannen, baksteenen.
f. Bereiding van zeep, suiker, oliën, stropen, manisans, enz.
g. Zee- en riviervisscherij, zoutbereiding, gezouten en gedroogde visch.
h. Jacht.
i. Scheepsbouw.
j. Huizenbouw en timmerwerk, houtsnijwerk.

Gebrek aan zout.

Hier en daar in Besoeki, schreef men aan het Soer. Hbld., wordt door de kleinhandelaren in zout gemopperd over den onvoldoenden voorraad zoutbriketten in de pakhuizen der zoutdebitanten. Dezen, die tevens schrijvers zijn van den wedono of assistenten-wedono, hebben het veel te druk met de correspondentie over politie- en bestuurszaken, dan dat zij voldoende aandacht kunnen schenken aan hun nevenbedrijf, het zoutdebiet.

Het gebeurt niet zelden, dat aan aanvragen om zout door de kleinhandelaren niet kan worden voldaan, daar de aanvraagstaten niet tijdig genoeg zijn verzonden aan den doorvoerpakhuismeester. Een gevolg hiervan is, dat waronghoudsters, die van de kleinhandelaren zout hebben overgenomen, den zoutprijs nog hooger opslaan in het nadeel van den kleinen man, die er kalm in berust, omdat het voedingsmiddel onontbeerlijk is!

Een afdoende verbetering zou zijn de uitbreiding van het aantal zoutdebitanten. Er zijn genoeg liefhebbers voor zoo'n baantje, zelfs onder Europeanen, tegen dezelfde vergoeding, welke de schrijvers der inlandsche hoofden nu uit 's lands kas krijgen.

Bezoeken aan den Boro-Boedoer.

De Vereeniging Toeristenverkeer meldde aan de Indische bladen:

Zooals u ongetwijfeld begend zal zijn, moeten reizigers, welke den Boro-Boedoer wenschen te bezoeken, aan de Progo-rivier hun rijtuig verlaten, (aangezien de brug over de Progo nog niet gereed is) en te voet hun tocht naar den tempel vervolgen, hetgeen voor vele reizigers bezwaarlijk is, vooral wanneer het regent.

Wel kan men van Djokja uit telegrafeeren naar Magelang, met verzoek, om van daar aan den beheerder van den pasanggrahan te Boro-Boedoer te vragen, een rijtuig naar de Progo te zenden, doch velen is dit onbekend, en deze manier is ook tamelijk omslachtig.

Door de Vereeniging Toeristenverkeer is thans het station Moentilan telefonisch verbonden met het schakelbord van den Kawedanan te Moentilan, zoodat reiziger thans via den Kawedanan met den beheerder van den pasanggrahan te Boro-Boedoer kunnen spreken, en telefonisch een rijtuig bestellen. Het gebruik van de telefoon is kosteloos.

Voorts is ten behoeve van amateur-fotografen door de Vereeniging Toeristenverkeer nabij den Boro-Boedoer een ruime en praktisch ingerichte donkere kamer gebouwd, welke eveneens gratis ten dienste staat van reizigers.

Een nieuw Dagblad.

Men schreef uit Semarang aan het Bat. Nbl. dat de reeds zoo vaak opgedoken geruchten aangaande de oprichting van een tweede dagblad, thans zéér vasten vorm gaan aannemen.

De heer J. Fabricius, administrateur van het Soer. Hbld. zou de leiding van het tweede blad te Semarang op zich nemen.

Naar men ons meedeelt, heeft de heer Fabricius reeds aldaar een bezoek gebracht om poolshoogte te nemen.

Het benoodigde geld zou, voor zoover noodig, worden gefourneerd door een der zéér groote menschen uit de finantie-wereld.

De heer F. heeft ook, althans naar beweerd wordt, een bod gedaan op de N. Soer. Ct.; de heer Mr. Dr. W. F. Schimmel was er te wijs mede.

WEST-INDIË.

SURINAME.

De correspondent van het Alg. Hbl. te Paramaribo schrijft dat eene proef genomen wordt met de zending van sinaasappelen uit Suriname naar Nederland. Volgens de door hem gegeven beschrijving heeft de vrucht veel weg van de Indische djeroeks, die ook in rijpen toestand groen blijven.

Reeds te voren was door het landbouw-departement een proef genomen op kleine schaal, die zeer wel slaagde, weshalve nu besloten werd tot 'n proefneming op grooten schaal.

De bedoeling is dan, indien alles naar wensch gaat, de sinaasappelen in de zomermaanden naar Europa te zenden in welken tijd er geen sinaasappelen zijn, daar de nieuwe oogst uit Zuidelijke landen eerst in October invalt.

Wat de bacoven-cultuur aangaat, heeft De West naar aanleiding van een donker gekleurd artikel in de Suriname inlichtingen ingewonnen bij den vertegenwoordiger der United Fruit Co. Williams.

Deze bleef nog steeds gunstig gestemd, mits door de planters de noodige zorg aan hunne aanplantingen wordt besteed. Hij weet toch de uitbreiding der Panama-ziekte aan gebrek aan zorg, zoodat de noodige maatregelen om de ziekte te breidelen uitbleven.

CURAÇAO.

Uit de kolonie Curaçao kwam het bericht dat op het eiland Sint-Martin door zware regens een groot onheil was aangericht, wijl het zoutmeer aldaar was overgeloopen.

Omtrent de hoeden-industrie had de Amigoe nu weer een meer geruststellend bericht dan kort te voren.

Het blad bepleitte den aanplant van palmen voor hoedenstroo in de tengevolge van de zware regens van den laatsten tijd steeds drassig blijvende terreingedeelten.

WAT DE INLANDER ZEGT.

Moord op Mas Marsoem, mantri bij den opiumdienst op het eiland Sumbawa. — In den nacht van Woensdag op Donderdag, 12 en 13 Mei jl., ten ongeveer 2 ure, werd Mas Marsoem, mantri bij den opiumdienst op het eiland Sumbawa in zijn slaap, middels een geweerschot, door zijn ondergeschikten tweeden helper, met name T-oean Baso, geholpen door diens oom, Daëng Tjama, doodgeschoten.

Uit de namen dezer beide lieden kan men opmaken, dat zij van Boegineesche afkomst zijn.

Blijkens de mededeeling van Jan van Westhoek, in de **Pemberita Betawi** van 5 Juli j.l., no. 148, heeft dit misdrijf plaats gehad, omdat Toean Baso herhaaldelijk door zijn chef, wegens tekortkomingen in den dienst, werd berispt, deze zich daarover verongelijkt achtte en wraak nam.

Reeds had hij tweemalen beproefd Mas Marsoem te vergiftigen, eenmaal door een vergif in de thee te mengen en een ander maal door de rijst te vergiftigen, welke zou worden genuttigd.

Beide pogingen faalden echter omdat de patiënt tijdig en met goed gevolg tegengif kon innemen.

Mas Marsoem sliep in een kamer in de onmiddellijke nabijheid der gewapende politiedienaren.

Naast zijn slaapkamer was de opium-opslag- en verkoopplaats, welke elken nacht door een gewapend politiedienaar werd bewaakt.

Dit slaapvertrek had geen deur, doch slechts een opening met een lap ongebleekt katoen bedekt.

Beneden en om die kamer lag het niet omheind erf, waarover een ieder vrij kon gaan.

In den nacht van het misdrijf had de wachthebbende pradjoerit zulk een onbedwingbaren slaap, dat hij niet wakker kon blijven en al even vast insliep als de geheele omgeving.

Daeng Tjama nam daarop het geweer van dezen politiedienaar, laadde het met een kogel en overhandigde het wapen aan Toean Baso, die daarmede de kamer van Mas Marsoem binnenging en dezen achter de onderkaak het doodelijk schot toebracht.

De vrouw van den korporaal der gewapende dienaren, had het schot gehoord en waarschuwde haar man, die toen op onderzoek uitging en den wachthebbenden pradjoerit, zonder geweer, nog steeds slapende aantrof.

Toen hij het geweer ging zoeken, wees zijn vrouw op den rook, die uit Mas Marsoem's kamer opsteeg, waarop zij binnengaande op de brandende slaapplaats van den mantri het lijk aantroffen, en in de nabijheid daarvan het vermiste geweer.

Het door de Justitie ingesteld onderzoek heeft aanleiding gegeven tot de inhechtenisstelling van Toean Baso en Daëng Tjama.

Eerstgenoemde ontkende tijdens het voorloopig onderzoek, doch bekende later het misdrijf gepleegd te hebben onder invloed van- en op aansporingen van zijn oom, Daëng Tjama, die evenwel in zijne ontkentenis bleef volhouden.

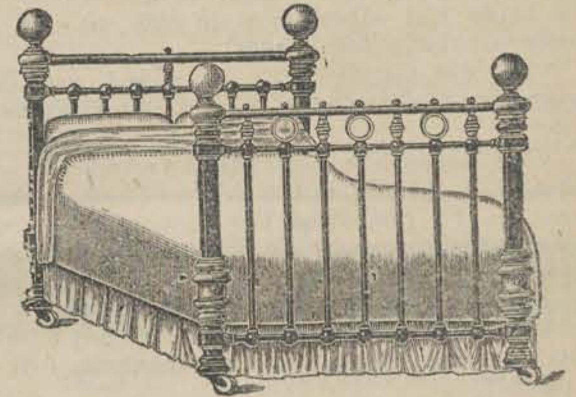
In het huis van Toean Baso werden door de politie gevonden 2 fleschen vergif, 2 kogelpatronen voor Beaumontgeweer en 2 patronen voor repeteergeweer.

Gebrek aan belangstelling voor de Inlandsche Pers in Ned-Indië. In de **Medan Prijaji** van 4 Juni j.l. no. 22 constateert de hoofdredacteur van dit blad het z. i. bevreemdende feit dat de meeste Europeanen in Ned.-Indië en zelfs nog verscheidene inlandsche hoofden zich in het geheel niet aan de inlandsche Nieuwsbladen laten gelegen liggen.

Niet alleen, dat men zich niet op die bladen wil abonneeren, maar van den inhoud wil men zelfs niet kennis nemen.

Zelfs zijn er Regenten en Patihs, die ongaarne zien, dat de lagere hoofden van de inlandsche pers notitie nemen en die zich op smalende wijze daarover uitlaten.

Het spreekt van zelf, vindt schrijver, dat men het beste doet met die uitlatingen te laten voor hetgeen zij zijn, n.l. lichtvaardige, overmoedige verklaringen, persoonlijke meeningen van enkelen, die niet weten, dat van diezelfde inlandsche pers wèl met belangstelling kennis wordt genomen, niet alleen in Nederland, maar ook door China en Japan in het Oosten en door Engeland en Turkije in het Westen.

Vooral in China tot zelfs in het Keizerlijk Paleis, volgt men zorgvuldig hetgeen de inlandsche pers in Ned.-Indië mededeelt met betrekking tot den politieken toestand en de handelsbeweging aldaar, terwijl Engeland en Turkije meer de handelstoestanden gadeslaan met het oog op de wederzijdsche uitwisseling van velerlei producten.

Blijkbaar wordt, meent schrijver, in Nederl.-Indië al te zeer aan de oprechtheid van de Inlandsche pers getwijfeld, doch die twijfel strekt zich natuurlijk niet uit tot de inlandsche grooten, vanaf de schrijvers tot aan de Regenten, die de inlandsche pers benutten om hun moeielijk bestaan en de onverschilligheid voor de bestuurstaak der verschillende bestuurders onder de aandacht van hooger autoriteit te brengen, hetzij door eigenhandig geschreven artikelen, hetzij met hulp van den Redacteur van een of ander blad.

De onverschilligheid van het groote publiek voor de Inlandsche pers blijkt ook uit de voortdurende moeilijkheid om de abonnementsgelden regelmatig geïnd te krijgen.

Die onverschilligheid is echter z. i. tevens de oorzaak, dat de Europeesche- en Inlandsche besturen veelal te laat van de wenschen en nooden van het volk kennis krijgen.

Daarom vindt hij het noodig dat die onverschillige houding plaats make voor warme belangstelling voor den inhoud der Inlandsche nieuwsbladen opdat niet meer kunne gebeuren hetgeen Multatuli reeds vijftig jaren geleden zeide: dat men plotseling voor verwikkelingen kan komen te staan, die, ten koste van veel bloed, een einde zouden kunnen maken aan het souverein gezag van Nederland over Nederlandsch-Oost-Indië.

Een verzoekschrift. In de **Boemi Poetera** no. 39 van dit jaar is het volgende rekest afgedrukt:

Aan
Zijne Excellentie den Minister van Koloniën
te 's-Gravenhage.

Excellentie!

Geven met den diepsten eerbied te kennen, ondergeteekenden, leden der Commissie van Adres, gekozen uit en door Inlandsche onderwijzers, hulponderwijzers en kweekelingen van Java en Madoera.

Dat zij met groote belangstelling hebben kennis genomen van de redevoeringen door eenige Kamerleden gehouden bij de behandeling der Indische begrooting van 1907, betoogende het noodzakelijke van een verbetering der traktementen van het Inlandsch onderwijzend personeel in Indië.

Reden, waarom de Commissie met het oog op een eventueele herziening dezer traktementen, de vrijheid durft nemen, de aandacht van Uwe Excellentie te vestigen op bijgaande „Memorie van Toelichting" waarin zij haar bescheiden wenschen met redenen omkleed te kennen geeft, in de hoop, dat het Uwe Excellentie moge behagen voor 1911 een nieuwe traktementsregeling te willen scheppen.

Memorie van Toelichting.

Onderdanigst verzoekt de Commissie Uwe Excellentie het volgende in overweging te willen te nemen.

Het traktement der Inlandsche kweekelingen bedraagt f 12 per maand. Ofschoon de kweekelingen van den tegenwoordigen tijd ongehuwd zijn, is dit bedrag onvoldoende, om er van te kunnen leven. Daar het regel is, dat de kweekelingen zonen zijn van behoeftige ouders — gegoede families laten hun kinderen geen onderwijzer worden, daarvoor zijn ze in den regel te eerzuchtig — kunnen deze hun zonen, die als kweekeling elders worden geplaatst, niet bijspringen. Het gevolg is, dat de meesten hunner verplicht zijn, schulden te maken, te meer, daar het Gouvernement aan kweekelingen geen voorschotten geeft.

Dat f 12 beslist onvoldoende is, om er mee rond te komen, blijkt uit het hiervolgend lijstje van de allernoodzakelijkste uitgaven, die een kweekeling maandelijks heeft, wil hij behoorlijk gekleed op school komen: kostgeld f 8; kleeren f 2.50; wasch f 1.25; onvoorziene uitgave f 2.25; totaal f 14.

Een kweekeling, die bij zijn benoeming niet het geluk heeft in de woonplaats zijner ouders aangesteld te worden, komt dus maandelijks f 2 te kort en ziet zijn schuld, die hij verplicht was aan te gaan, bij het in dienst treden, elke maand grooter worden.

Worden de kweekelingen na eenige jaren (gewoonlijk na plm. 4 jaren) hulponderwijzer, dan bedraagt hun beginsalaris f 20 per maand, met het vooruitzicht op 4 verhoogingen van f 5 ieder, telkens na ommekomst van 5 jaar.

Daar het regel is, dat een tot hulponderwijzer bevorderde kweekeling gaat trouwen — hij is dan gewoonlijk al één paar jaar den leeftijd overschreden, waarop in den regel een huwelijk wordt aangegaan, bestaat er voor hem nog geen gelegenheid, om vooreerst zijne schulden af te betalen, ten zij hij een rijke vrouw trouwt, wat natuurlijk slechts bij uitzondering gebeurt.

Na tien jaar dienst bedraagt zijn traktement f 30, In die tien jaar van zijn huwelijk is zijn gezin met kinderen vermeerderd. Het aantal der kinderen zal in doorsnee in tien jaren 4 bedragen.

Het gezin van een hulponderwijzer, bestaande uit man, vrouw en vier kinderen, zal dus moeten bestaan van f 30 in de maand. Het spreekt vanzelf, dat zoo'n gezin er niet aan mag denken vleesch te eten. Voor 5 centen droge visch van de minste kwaliteit is de eenige toespijs, die zoo'n gezin zich dagelijks bij de rijst kan veroorlooven te nuttigen.

Hier volgt één bescheiden nota van de noodzakelijkste maandelijksche uitgaven van zoo'n gezin:

Rijst f 9; voor de keuken f 7.50; koffie en thee enz. f 2; verlichting (een blik petroleum) f 2.60 huishuur f 4; brandhout f 1.50; wasch f 2.50; kleeren f 5; strootjes en sirih f 1.50; onderhoud inboedel van een enkele tweede handsch stuk f 4.40; totaal veertig gulden.

Een bedrag voor het afbetalen van schulden of voor rente van geleend geld is hier niet eens bijgenoemd, evenmin het bedrag voor schoolgeld, indien één of meer kinderen de eerste klasse school bezoeken.

De uitgaven van kandidaat-onderwijzers, eerste hulponderwijzers en hoofden van scholen aan een kweekschool opgeleid, zijn belangrijk hooger, doordat deze tijdens hun interneering aan de kweekschool van de Europeesche onderwijzers hebben geleerd zindelijk te leven en netjes gekleed voor den dag te komen.

De eischen, die zij aan het leven stellen, zijn niet met f 50, nòch met f 60 per maand te bekos-

tigen. Wij vragen voor ons werk zooveel, dat wij naar gelang van ons werk en onzen stand behoorlijk kunnen leven en dien stand kunnen ophouden zonder met hongerige magen voor de klasse te moeten staan.

Wij wenschen, dat de bestaande salarisregeling in dien geest worde gewijzigd.

Wij vragen dit zeer onderdanigst en vertrouwen, dat ons verzoek gehoor zal vinden, te meer, daar de Inlandsche B. B. ambtenaren, aan wie minder hooge eischen van toelating worden gesteld, beter bezoldigd worden. Men vergelijke bijv. het salaris en de capaciteiten van een Inl. vaccinateur met die van een hulponderwijzer. Om tot het ambt van vaccinateur te worden toegelaten, behoeft men maar slechts 6 maanden te studeeren, na de gewone Inl. school doorloopen te hebben, terwijl de opleiding tot hulponderwijzer na het verlaten der Inl. school nog 4 à 5 jaar duurt. Het salaris van den vaccinateur bedraagt van f 37.50 tot f 42.50 per maand, plus nog emolumenten, terwijl de hulponderwijzer begint met f 25 of f 20 per maand naar gelang hij al of niet aan een kweekschool is opgeleid.

Wij hopen niet onbescheiden te zijn als we de volgende salarisregeling vragen:

a. Voor kweekelingen f 15 per maand met drie éénjaarlijksche verhoogingen van f 2.50 (maximum f 22.50).

b. Voor hulponderwijzers aan kweekscholen opgeleid f 25 's maands met 5 driejaarlijksche verhoogingen van f 5 (maximum f 50 's maands).

c. Voor candidaat-onderwijzers opgeleid aan kweekscholen f 40 's maands, met 2 driejaarlijksche verhoogingen van f 10 (maximum f 60 's maands).

d. Voor eerste hulponderwijzers f 50 met 3 driejaarlijksche verhoogingen van f 10 (maximum f 80.— per maand).

e. Voor hoofden van 2e klasse scholen, niet aan kweekscholen opgeleid f 50 's maands, met 3 driejaarlijksche verhoogingen van f 10 (maximum f 80 per maand).

Hoewel hun ontwikkeling grooter is, dan die der eerste hulponderwijzers, is hun verantwoordelijkheid grooter.

f Voor hoofden der 2e klasse aan één kweekschool opgeleid f 90 's maands, met 3 driejaarlijksche verhoogingen van f 10 (maximum f 120 's maands).

Een adjunct-djaksa, die geen zwaarder werk heeft en voorzeker geen meerdere ontwikkeling bezit, krijgt dadelijk f 120 per maand.

g. Voor hoofdonderwijzers of hoofd der 1e klasse school f 120 per maand met 3 driejaarlijksche verhoogingen van f 10 tot een maximum van f 150.— per maand.

Dit was het eindtraktement van de Inlandsche onderwijzers der eerste klasse bij de oude traktementsregeling. Het aanvangssalaris van Djaksa of Adj. Hoofddjaksa bedraagt reeds f 150 's maands. Daar het aantal onderwijzers van deze categorie gering is in vergelijking met het aantal hoofden der 2e klasse scholen, zullen in de toekomst de flinkste hoofden der 2e klasse scholen (met kweekschool opleiding) hiervoor in aanmerking komen, wat voor deze een aansporing zal zijn om met elkaar te wedijveren in kennis en takt teneinde voorgedragen te worden tot benoeming voor categorie g.

De Commissie van adres:

M. Karto Soedirdjo, Hoofd der 1e klasse school te Bondowoso, *M. Ranoe Soedirdjo*, id. Djember, *M. Wirjoatmodjo*, id. Malang, *M. Wirjoasmoro*, Hoofd der 2e kl. school te Bondowoso, *M. Mertodisastro*, id. Pandji, *M. Mohammad Ali*, id. Tamanan, *M. Partowidigdo*, id. Ngandjoek, *M. Prawirowidjojo*, id. Loano (Kedoe), *M. Sastro Soewignjo*, id. Tjepoe (Rembang), *M. Wirjowyoto*, id. Soemenep, *M. Abdoelmoekti*, id. Tlaga Biroe (Bangkalan), *M. Dirdjosoemarto*, 1e hulpond. a/d. 1e kl. school te Bondowoso, *M. Sindoepranoto*, id. Bodjonegoro, *R. Soedjadi*, hulpond. a/d. 2e kl. school te Ngandjoek, *R. Sardono*, id. Bodjonegoro, *M. Pramoeadikoesoemo*, id. Soemenep, *R. Mohammad Sard*, id. Ambarawa, *R. P. Brotoadmodjo*, kweekeling te Pamekassan.

WAT DE CHINEES VERTELT.

Op een reis van Peking naar Taskend. Opvallend was het, zoo vertelt de reiziger-schrijver, hoe alle Chineesche vrouwen, die men op den openbaren weg ontmoette, zoowel oude als jonge, zich op hare verkleinde voetjes wisten voort te bewegen.

Er bestaan schriftelijke Keizerlijke publicaties, welke het volk aanbevelen die oude gewoonte, om de voeten der vrouwelijke kinderen te beknellen, te laten varen, doch men heeft zich blijkbaar daaraan niet gestoord, en in de provinciën blijft de menigte nog te veel aan de oude gebruiken gehecht.

De Chineesche pers doet het in de Engelsche bladen steeds voorkomen alsof deze gewoonte om den natuurlijken groei der voeten van Chineesche jonge meisjes te belemmeren, is afgeschaft, doch nog geen enkele reiziger van vreemde nationaliteit heeft er zich van kunnen overtuigen.

Toch schijnt die Keizerlijke aanbeveling wel eenig nut gehad te hebben. Er bestaat n.l. in Groot-China een „Anti-foot-binding-society", welke onder leiding van mevrouw A r c h i b a l d L i t t l e is opgericht en ten doel heeft aan die schadelijke gewoonte een einde te maken.

Heel veel succes heeft deze vereeniging echter nog niet. Wel hebben tal van hooggeplaatste landsdienaren, onder haar invloed, er zich voor gespannen om aan het volk het leelijke van het bestaande gebruik aan te toonen, maar de damesleden der Keizerlijke familie gaan in deze niet voor, werken niet mede, zoodat 95 pCt. van de vrouwelijke Chineezen boven de acht jaren nog de oude gewoonte hebben te volgen.

Toch ligt het zekerlijk in den loop der dingen dat dit gebruik nu langzamerhand zal verdwijnen, meent schrijver.

De Chineesche Minister van Onderwijs helpt thans daaraan mede doordien hij op 14 Januari j.l. de bepaling heeft uitgevaardigd, dat de meisjes, die zich in vreemde kleederdracht tooien en zij wier voetengroei kunstmatig wordt belemmerd, niet op die onderwijsinrichting mogen worden toegelaten.

Schrijver stelt zich voor, dat deze doortastende maatregel betere uitwerking zal hebben dan de aanbevelingen des Keizers.

De reis naar Taskend, zoo deelt de **Ho Po** van 13 Juli j.l. no. 370 verder mede, verliep zeer aangenaam. De ontvangst der vreemde reizigers was overal vriendelijk en beleefd. Het Chineesche dienstpersoneel was zeer gewillig en mokte niet, zelfs wanneer men met de goederenkar op de slechte openbaren wegen groote moeilijkheden had en de wielen half in de modder bleven steken.

De handelsbeweging en het onophoudelijk vertier langs den grooten weg, rechtvaardigen in alle opzichten den aanleg van een flinken spoorbaan.

De bevolking is eveneens van het belang daarvan overtuigd, hetgeen o.m. bleek uit de telkens aan de vreemdelingen met zekere belangstelling gedane vraag: of de reizigers het land bezochten in het belang van een spoorweg-opname.

De Keizerlijke Chineesche regeering kan volgens schrijver, dan ook geen grooter weldaad aan deze bevolking bewijzen, dan door met den meesten spoed geld toe te staan voor den aanleg van een spoorbaan in deze streek, welke daardoor zeker in welvarendheid zal toenemen.

Die lijn zou dan z.i. tal van moeielijkheden voor de bevolking opheffen en voor het troepenvervoer, in geval van onlusten van onschatbaren dienst zijn voor de regeering.

De bestaande steenen muren, welke de provinciën van elkander scheiden, zullen onnoodig worden en zoodoende de beoogde eenheid van geheel China, geleidelijk voorbereid.

Een en ander over de Chineezen te Telok Betong (residentie Lampongsche distr.-Zuidkust van Sumatra). In de **Medan Prijaji** van 4 Juni 1910 no. 22, deelt de directeur-hoofdredacteur van dit blad, R a d e n M a s T i r t o A d h i S o e r j o, die, zooals bekend is, verplicht werd gedurende 2 maanden, wegens een persdelict, waarin hij gewikkeld werd, te Telok Betong verblijf te houden ten aanzien van het bestaan der Chineezen aldaar, het navolgende mede:

Hoewel te Telok Betong een vrij groot aantal Chineezen gevestigd is, zoo is er toch geen Chineesch-Officier, maar bepaalt men zich slechts tot een Chineeschen wijkmeester, wien een zeker percentage, gewoonlijk 8 pCt., van de gestorte belastinggelden, als belooning voor zijn arbeid wordt toegekend.

Een afd. van de T i o n g H o a H w e K w a n vereeniging bestaat er niet; evenmin een Chineesche school van de Jong-Chineesche vereeniging.

Dientengevolge is er ook niet die aaneensluiting en samenwerking tusschen de Chineezen aldaar, waardoor vele moeilijke omstandigheden en bezwarende toestanden uit den weg zouden kunnen worden geruimd.

Het voornaamste product van uitvoer is de peper. In het afgeloopen jaar was de oogst bijzonder gunstig. Voor de zwarte peper bedroeg de marktprijs f 19 tot f 20 per picol.

Er wordt met dit artikel véél geld verdiend. Jammer is het echter, dat er allerlei listen en lagen worden verzonnen om van den Inlander de peper machtig te worden.

Zoo geeft men aan de bevolking één picol gebolsterde rijst, ter waarde van f 8 in vooruitbetaling, onder beding, dat na een tijdsverloop van zes maanden één picol zwarte peper ter waarde van f 20 wordt geleverd, d. i. dus per picol een winst van f 2 per half of f 24 per jaar, hetgeen men gevoeglijk w o e k e r w i n s t mag noemen.

De oogst bedroeg in het afgeloopen jaar 2.000.000 picol peper, welke tegen den tegenwoordigen marktprijs van f 20 per picol, eene waarde vertegenwoordigde van f 40.000.000.

De klapperoogst bedraagt gemiddeld per maand 100.000 stuks noten. De prijs is plaatselijk f 40 per 1000 noten; bij uitvoer naar Atjeh f 50 per duizend stuks. Van het vleesch van den klappernoot maakt men meestal copra, ten behoeve van oliën, boter en zeepen; voor de vervaardiging van klapper-olie worden slechts weinig noten gebezigd. De olieprijs is aanmerkelijk hooger dan die van de copra.

Een flinke klapperoliefabriek, met een voldoend kapitaal werkende, zou loonend kunnen zijn.

Van Vreemde Koloniën.

Een kijkje te Singapore.

Te Singapore vertoefde onlangs een zekere heer Dubern, ondervoorzitter van den gemeenteraad te Rangoon, die in een onderhoud met een medewerker van de S t r a i t s T i m e s zich niet bepaald gunstig over den toestand te Singapore uitliet.

„Mijn indrukken van Singapore? Wel over het geheel is het een vrijwel mooie plaats, zoolang je in de stad zelf blijft. Maar ik blijf liever uit de buitenwijken weg. Er zijn hier heel wat groote moerassen en het is niet mogelijk, dat gij lieden hier te midden van die moerassen uw gezondheid behoudt. Ik denk, dat de verantwoordelijkheid daarvoor voor een groot deel bij het bestuur moet worden gezocht. Dat besteedt enorme bedragen voor de haven tot eene der beste in de heele wereld te maken, en laat de stad, zooals die is, een alles behalve geschikt oord om er in te leven. Zat ik in den gemeenteraad, dan zou ik er voortdurend op hameren, dat het koloniaal bestuur die moerassen moet dicht gooien. De plaats kan nooit gezond zijn, zoolang dat niet gebeurt. Van de bewoners is het niet te verlangen, dat zij er voor zorgen. Er is hier geen groote loonende industrie om de heffing van lasten tot het bestrijden der noodige uitgaven daarvoor te rechtvaardigen. De bevolking leeft feitelijk geheel van de haven en van de doortrekkenden en het zou wel wat veel van deze laatsten gevergd zijn, om te betalen voor hetgeen de menschen hier noodig hebben om behoorlijk te leven en gezond te blijven.

Rangoon verkeerde ongeveer in gelijke omstandigheden. De plaats was op moerassigen grond gebouwd, maar wij hebben heel wat droog gelegd. Jaren geleden zijn wij daarmee begonnen en nog wordt het werk voortgezet. Wij leggen de plassen droog in ongezonde gedeelten, hoogen den grond op, zoodat er op kan worden gebouwd en onmiddellijk als we daarmee klaar zijn, is het terrein geld waard. Onze toeneming van bevolking en ons laag sterftecijfer zijn de uitkomsten van onzen arbeid.

Tien jaar geleden telde de bevolking van Rangoon omstreeks 250.000 zielen, nu zijn er wel 300.000, terwijl het sterftecijfer tot 35 per duizend is gedaald, waar hier nog gemiddeld 50 tot 60 per duizend menschen per jaar overlijden. Die uitkomsten hebben we verkregen zonder de belastingen abnormaal hoog op te voeren.

De gezondheidsdienst hier is zoo goed als die onder de bestaande omstandigheden kan wezen, maar wat een stank was dat in River Valley Road, den eersten dag, dat ik te Singapore was. Die was gewoonweg niet te verdragen voor iemand, die er niet aan gewoon was. Dat kwam van het moeras zal men zeggen, maar die luchtjes bevatten andere gevaren voor den mensch."

We lazen onlangs dat een medewerker van de L o c o m o t i e f zich schaamde Nederlander te zijn omdat in alle Engelsche koloniën, zonder uitzondering, zoo uitstekend voor de gezondheid der menschen wordt gezorgd en te Semarang de toestand nog wel wat te wenschen liet.

Wij gelooven, dat de schrijver zich eerder behoorde te schamen, zoo spoedig gereed te staan de eigen natie te veroordeelen op lofzangen, die men in Engelsche bladen steeds aantreft over de voortreffelijkheid, waarvan het Engelsche ras blijk geeft. Met name te Singapore schijnt op die voortreffelijkheid nog al wat te zijn af te dingen, ook in andere opzichten.

Aan de T i m e s werd toch geseind, dat verschillende hoogere gemeente-ambtenaren zich, volgens de bevindingen eener commissie van onderzoek, aan omkooperijen moeten hebben schuldig gemaakt en er ook niet vies van moeten geweest zijn, om zich te laten stoppen, waar het leveringen voor de gemeente betrof.

De commissie heeft dan ook drie gemeente-ambtenaren voor ontslag voorgedragen, maar het bederf moet ook in den gemeenteraad worden gezocht, waar de commissie adviseerde om de rechtstreeksche

vertegenwoordiging der burgerij in dien raad kalmpjes af te schaffen en den gemeenteraad samen te stellen uit door het bestuur aan te wijzen personen en gouvernements-ambtenaren, als hoofden van de verschillende takken van het bestuur.

Een mislukte decentralisatie?

Mogelijk, maar de mislukking ligt dan niet aan de burgerij, die daar zeker ook wel weinig voor het instituut der vertegenwoordiging heeft gevoeld en daardoor aan Strebers, voor wie het algemeen belang slechts een leuze is, om de eigen eerzuchtige en hebzuchtige aspiratiën te verbergen, den weg heeft vrijgelaten.

De constabulary op de Philippijnen.

Wanneer de Amerikanen het op de Philippijnen met uitzondering dan van de Zuidelijke eilanden, waar de Moro's nog lang niet onderworpen zijn hebben weten klaar te spelen met de volgelingen van Aguinaldo, die ook de gevangenneming van hun leider den strijd bleven voortzetten, dan hebben zij dit inzonderheid te danken gehad aan hunne Philippijnsche medestrijders, scouts en constabulary.

Wat deze laatste betreft, de scouts maken deel uit van het Amerikaansche leger, zijn de lieden, die daartoe behooren, eene soort gewapende politiedienaren.

In den beginne was de organisatie eene provinciale, zoodat elke provincie haar eigen constabulary-corps had, dat zoo goed als geheel zelfstandig was en waarvan de leden met revolvers en gewone geweren waren bewapend. Geleidelijk kregen de menschen eene betere bewapening, men gaf hun karabijnen met bajonetten, richtte de korpsen op militairen voet in en onderwierp ze aan eene centrale leiding. In 1905 werd de constabulary in compagniën ingedeeld, die door beroepsofficieren werden aangevoerd en zich dagelijks moesten oefenen. Op het oogenblik maken die korpsen een waar beroepsleger uit, dat uit de Philippijnsche middelen wordt onderhouden.

De hoogere officieren der constabulary, zijn zoowel militair als burger en uit de Amerikaansche beroepsofficieren gekozen; de generaal der constabulary tevens directeur der politie, Bandholtz, is kapitein bij het Amerikaansche leger.

Onder generaal Bandholtz zijn 6 kolonels en 4 luitenant-kolonels geplaatst, allen uit de Amerikaansche beroepsofficieren gekozen.

Verder heeft men 22 majoors, inspecteurs-generaal in de provincie. Wijl er 38 provinciën zijn, is een getal van 16 kapiteins aangewezen, om daar den dienst van inspecteur-generaal waar te nemen, ook 1e, 2e en 3e luitenants zelfs.

De officieren der constabulary moeten allen als 3e luitenant intreden; vrees voor de officieren, dat er een outsider komt, die de promotie tegenhoudt, kent men er dus niet. De toelating wordt steeds moeilijker, wijl in de Vereenigde Staten onder de studeerende jongelingschap groote animo bestaat om bij de Philippijnsche constabulary te dienen en de eischen dientengevolge steeds hooger kunnen worden gesteld. Het tractement van een 3e luitenant der constabulary is anders voor een aan hooge tractementen gewend Amerikaansch burger weinig verlokkend. Het bedraagt slechts 1100 dollars, maar de promotie gaat vlug en de dienst is aangenaam voor een ieder, die van een beweeglijk leven in een prachtig land van afwisselende gesteldheid houdt. Verder krijgen de officieren na twintig jaren dienst een behoorlijk pensioen, evenals de officieren van gezondheid die bij de constabulary behooren en in menige provincie de eenige geneesheeren zijn, aan wie men zonder vrees voor ongelukken zijn leven kan toevertrouwen.

Na aankomst te Manilla worden de jonge officieren gedétacheerd bij de school der constibulary te Bagnio, de zomerresidentie van den gouverneur-generaal, waarheen de school, die vroeger te Manilla was, in 1908 werd verplaatst. De vakken die er worden onderwezen, zijn de Philippijnsche bestuursinrichting en het Spaansch. Na drie maanden studie is de jonge officier gereed om zijne intrede te doen bij de constabulary.

De officiersrang is niet uitsluitend voor Amerikanen weggelegd; de hoogste rangen zelfs kunnen in theorie ook door inboorlingen worden behaald. In werkelijkheid treft men echter slechts één inboorling, Cramé, als kolonel aan, belast met de leiding der onderzoeken, en 3 kapiteins en 40 luitenants, die van inlandschen oorsprong zijn. De onderofficieren en minderen zijn echter allen inlanders en hunne meerderen zijn het er allen over eens, dat tucht en uithoudingsvermogen der lieden slechts lof verdienen, terwijl er een ware korpsgeest onder de lieden heerscht, die hen, ook wanneer zij in de burgermaatschappij zijn teruggekeerd tot propagandisten voor het Amerikaansch gezag maakt.

De sterkte der constabulary bedraagt 5400 man, maar de diensten, die zij bewijzen zijn enorm groot.

De constabulary wordt zoowat voor alles gebruikt; vandaag om een bende oproerlingen of roovers op te sporen; morgen om met de gemeentelijke politie samen te werken in het belang van rust en orde; dan weer treden ze op als brandweerlieden; terwijl hunne hulp ook van onschatbare waarde is bij natuurrampen, die zich nog al eens in den archipel voordoen.

Japan en Korea.

Het is opmerkelijk, hoe overal in Azië onder de inlandsche volkeren, na het eerste vleugje van bewondering voor de Japanners, die de Russen versloegen, een geest van afkeer haast, wellicht door vrees ingegeven, tegen de zonen van Nippon wordt aangetroffen.

De Praja Bandhu, een inlandsch blad in Engelsch-Indië, schreef naar aanleiding van de annexatie van Korea, dat deze maatregel een diepen indruk moet maken op alle Aziatische volkeren.

Al is het ook een Aziatische macht, die hierdoor uitbreiding vindt, zoo kan het feit toch niet de goedkeuring wegdragen van de verschillende Oostersche volkeren.

Japan moge door een wijs bestuur over Korea hare wederrechtelijke handeling in de toekomst een weinig goedmaken, het moet thans wel tot zekere mate dalen in de achting van allen, die nog aan eerlijkheid hechten.

Oost- en West-Indisch Literatuur-overzicht.

Bandera Wolanda.

Het jongste Nr. van Bandera Wolanda bevat een zeer waardeerend artikel van den heer Clockener Brousson over Zijne Hoogheid Pangeran Adipati Ario Praboe Soorjodilogo, Prins Pakoe Alam VII. Wij ontleenen er het volgende aan.

Zijne Hoogheid werd 9 Dec. 1882 te Jogjakarta geboren; zijn Vader, Prins Pakoe Alam VI, deed hem een Nederlandsche opvoeding geven, doch zonder daarbij het Javaansch-nationale te verwaarloozen. Daar zijn oudste broeder tijdens zijn studiën in Nederland te Nijmegen overleed, werd Raden Mas Ario Soerardjaningrat — gelijk Zijne Hoogheid als jongeling heette — den 27 December 1906 door het Gouvernement plechtig verheven tot de waardigheid zijner voorvaderen. Dank zij de zorgvuldige opvoeding is uit Prins Pakoe Alam VII een veelbelovend Inlandsch vorst en bestuurder opgegroeid. De Prins is een warm voorstander van volksontwikkeling en het meerendeel zijner onderdanen ontvangt dan ook onderwijs. De bibliotheek van Zijne Hoogheid bevat een schat van boeken en manuscripten, die nog gestadig vermeerdert. Nederlandsche geleerden en taalkundigen, die om hulp van Javaansche zijde aankloppen, zijn bij den Prins steeds zeer welkome gasten. Met den grooten Javanicus en Sanskrietvorscher Prof. Kern was de Prins b.v. veel in correspondentie. Ook de Oud-Javaansche kunst wil Z. H. weer doen bloeien. In de Pakoe Alaman worden nu ijverig het schilderen en lederbeitelen, de pamorsmeedkunst en het batikken beoefend. De vereeniging „Djokjasche Kunstnijverheid" verheugt zich mede in zijnen steun. Uit eigen beweging wijzigde hij verschillende agrarische toestanden in het voordeel zijner bevolking en liet daarvoor reizen maken naar Bali om de irrigatiewerken aldaar te bestudeeren, enz.

Het opstel bevat naast het portret van Zijne Hoogheid, ook dat zijner gemalin, dochter van Z. H. Pakoe Boewono X, Soesoehoenan van Soerakarta.

Hetzelfde Nr. der Bandera Wolanda bevat nog een Open brief aan Raden Mas Noto Soeroto over De defensie van Java met behulp van de Javanen. *) De schrijver, J. C. A. Banninck, 1e luit. inf. O. I. L., las met volle instemming de artikelen van den heer N. S. over dit onderwerp en verheugt er zich over, dat de Javaan zelf ets gevoelt voor de verdediging van zijn land. „O zeker — zegt hij o.m.— ik weet, dat één zwaluw nog geen zomer maakt en er zal nog heel wat moeten gebeuren, vóórdat het ideaal is bereikt, maar we zagen deze eerste zwaluw dan toch met groote dankbaarheid verschijnen." De heer B. zou nu ook verder willen gaan en vraagt of misschien het tijdstip niet is aangebroken, dat aanzienlijke Javaansche jongelieden zich in Nederland laten opleiden als reserve-officier b.v.? „Veronderstel eens, dat er meerdere Javanen waren van ontwikkeling en stand, hier of in Indië als reserve-officier opgeleid, hoe schoon zou dan voor hen niet de gelegenheid zijn om een begin te maken met de oprichting van Javaansche vrijwilligerskorpsen? Ik voorzie in de toekomst dan eene Javaansche vereeniging „Volksweerbaarheid", zooals die hier in Holland zooveel leden telt. Wat zou van een dergelijke vereeniging een militaire „Boedi Oetoma", een bezielende kracht kunnen uitgaan."

Blijkens een noot der Redactie zal de sympathieke R. M. Noto Soeroto zelf het voorbeeld in deze geven namelijk in dit jaar, na afloop van zijn examen, zich als vrijwilliger voor het Reservekader, ter opleiding tot reserve-officier aanmelden.

Bataksch Instituut.

Als Nr. 3 der Uitgaven van het Bataksch Instituut is verschenen eene Beschrijving der Bataklan-

*) Deze brief en de voorafgaande artikelen van R. M. Noto Soeroto, werden eenigen tijd geleden in de Nieuwe Rott. Cour. gepubliceerd, (hoewel de Redactie der Bandera Wolanda zulks niet mededeelt), doch zijn toen niet in de rubriek „Perskroniek" van het Koloniaal Weekblad besproken wegens gebrek aan plaatsruimte. Het onderwerp heeft echter nog niets van zijn actualiteit verloren.

den, samengesteld door den heer M. Joustra; het werk is getiteld: „Batakspiegel”, welke naam is gekozen om een typische oud-Hollandsche uitdrukking, welke inderdaad heel kort is, maar volkomen duidelijk de bedoeling weergeeft, weder in zwang te doen komen.

Het Voorbericht vermeldt, dat het boek een proeve van navolging is van de Engelsch-Indische district gazetteers, bestemd om op vlotte wijze te oriënteeren ten aanzien van wat men wèl en wat men nog niet weet over een bepaald gebied. In afwijking van dat voorbeeld echter werd niet een administratieve kring als onderwerp gekozen, b.v. het gewest Papanoeli (het Engelsch-Indische district is ten naasten bij ons gewest), maar een ethnologische, alle Bataklanden. De nadere indeeling in zes kleinere kringen is aangegeven op een schetskaartje.

Eene bespreking van het boek moet hier wegens den grooten opzet en de uitvoerigheid van behandeling der stof achterwege blijven; bovendien is de naam van den schrijver, uitnemend kenner van de Bataklanden, waarborg, dat deugdelijk werk is geleverd. Een voortreffelijke kaart is, ter oriënteering, aan deze monografie toegevoegd.

Neerlandia.

Het artikel in het Koloniaal Weekblad van 11 Aug. over: „Een Middelbare Koloniale Landbouwschool in Nederland” heeft veel aandacht getrokken in de Ned. pers. Ook Neerlandia (Sept.-Nr.) merkte het op en voegt er aan toe, „dat, welke beslissing in deze ook genomen worde, de gelegenheid tot opleiding voor den landbouw in Indië zelf, niet uit het oog mag worden verloren; vaak te weinig wordt er gedacht aan de Indo's en de Inlanders, die niet bij machte zijn naar Nederland te komen en voor wie toch de weg om zich in den landbouw te bekwamen moet openstaan. Indien de landbouwschool te Buitenzorg kwijnt doordien het voorbereidend onderwijs te gebrekkig is, dan zou daarin in de eerste plaats voorzien moeten worden. Wij zouden zeggen, dat vóór alles gezorgd moet worden, in Indië de gelegenheid voor het vormen van goed onderlegde landbouwkundigen, aantrekkelijk en gemakkelijk te maken. Niet bemiddelde Indo's en Inlanders moeten in het land hunner geboorte, het land van den landbouw bij uitnemendheid, de gelegenheid vinden zich voor den landbouw te bekwamen.”

In verband met bovenstaande wijzen wij nogmaals op de beschouwingen van den heer A. J. Koens in de Mei- en Juni-afleveringen van het Tijdschr. voor het Binnenl. Bestuur, getiteld: Landbouwonderwijs voor Java en Madoera.

Voorts bevat dit Neerlandia-Nr. nog een geïllustr. artikel hoofdzakelijk over den economischen toestand van Makassar, door Mr. F. Vorstman, en een ander over het Bibliotheekwezen te Paramaribo.

Indisch Militair Tijdschrift.

Inhoud van Nr. 8 van den loopenden jaargang: De infanteriestrijd. Eenige beschouwingen, door D. Merens. — Enkele gegevens omtrent het Indische snelvuurveldgeschut, door A. F. A. Hoog. — Nogmaals de nieuwe schietopleiding in verband met de slechte resultaten, door J. H. C. Vermeer. — Het gevecht om de rotsstelling Boerikon. — Ziekte in groote legers. — Automatische geweren. — De plannen van den Minister van Oorlog tot reorganisatie van de opleiding tot officier.

Bij het laatste artikel: Nogmaals Inlandsche officieren, door W. L. A. Nieuwenhuyzen, willen we een oogenblik stilstaan. Er is zeker wel geen onderwerp, dat zooveel bespreking ondervond als dit, sedert de kapitein Van Gent het aan de orde bracht in de 6e afl., jaarg. 1910 van het Ind. Mil. Tijdschr.

De heer Nieuwenhuyzen, 1e luit. der inf. Ind. leger, neemt beslist stelling tegen de theoriën van kapitein Van Gent. Het is natuurlijk niet mogelijk hem op den voet te volgen, waarom we slechts enkele punten uit zijn betoog aanstippen. Luit. N. vindt de opleiding tot Inlandsch officier niet minderwaardig, omdat zij die van den Hoofdcursus in Holland zeer nabij komt. Dan geeft hij toe, dat het verschil in tractement met de Europeesche officieren te groot is, maar, vraagt hij, zouden die zooveel beter betaald worden om hunne betere opleiding, of wel omdat zij familie en vaderland hebben moeten verlaten en hier in een vreemd klimaat onder ongunstiger omstandigheden moeten leven. In Holland wordt een officier, die in zijn eigen land blijft, toch ook minder betaald dan wij hier?

Kapitein Van Gent — men weet het — vreesde o. m. ook nog de mindere betrouwbaarheid der a.s. inlandsche officieren en haalde daarbij voorbeelden aan uit den tijd van Daendels, waarop luit. N. hem van repliek dient in de volgende bewoordingen:

„Ja, die geschiedenis van 1811. Wie zal het in zijn hoofd krijgen het N.-I. officierskorps van onbetrouwbaarheid te beschuldigen, maar in de lijn van den heer v. G. blijvende, zou men dat gevoegelijk kunnen doen. Laten wij slechts eens denken aan den brief van Daendels, waarin hij klaagt over „den graad van ontrouw en van slechtheid” van niet minder dan 13 officieren en ambtenaren, op wier hoofden premiën van 2000 Spaansche matten werden gesteld. Zijn onze ambtenaren van B. B. soms onbetrouwbaar, omdat een groote eeuw geleden, bijna het geheele ambtenaarscorps der O. I. C. een dievenbende was?” — En ten slotte zegt hij:

„De verwarde, beschamende toestand waarin leger, vloot en administratie in 1811 verkeerden, de vele afpersingen en willekeur, waaraan hoofden en bevolking hadden blootgestaan, het ellendige en laffe gedrag van vele „Europeesche” officieren en ambtenaren in dat jaar, maakt het mij onmogelijk om tot de onbetrouwbaarheid van de „tegenwoordige Inlandsche” adel te kunnen besluiten.”

De Indische Mercuur.

Inhoud van No. 38: De pilangkultuur, door A. E. J. Bruinsma (Pilang behoort tot de zgn. wildhoutboomen in de djatibosschen van Java, waarvan de schors tot de looistoffen behoort). — Een nieuw insectendoodend middel, door H. C. Prinsen Geerligs. — Het caoutchoucverbruik. — De havenverbetering van Soerabaja. — Verslag van den Sumatra-Staatsspoorweg. — Verslag der exploitatie van de Ombilinmijnen. — Inkomstenbelasting in Nederl.-Indië. — Kultuurberichten (Particuliere landerijen op Java. — De Gouvernements Gutta-percha-onderneming. — Rubberplantersvereeniging te Batavia. — Uitbreiding der rubbercultuur op Riouw en Borneo. — Cacao-inkapping in Suriname. — Bacovenkultuur in Suriname, enz.) — Financieele berichten en verslagen. — Nieuwe Maatschappijen en de overige vaste rubrieken.

Weekblad voor Indië.

De heer J. J. Meijer opent Nr. 18 met 't vervolg zijner uitvoerige bespreking van het werk van A. Cabaton, getiteld: Les Indes Néerlandaises. Overigens bevat dit Nr. de volgende opstellen (voor zoover ze betrekking op Indië hebben): Van tempo doeloe, door V. H. (Voor dit artikel vond de schrijver stof in het in 1793 te Leiden verschenen werk van J. S. Stavorinus: Reize van Zeeland over de Kaap de Goede Hoop naar Batavia, Bantam, Bengalen, enz.). — Generaal-majoor J. Bijker (met portret). — De Van der Wijck-leiding, met vele afbeeldingen (deze leiding, een zeer belangrijk waterwerk bij desa Karang Taloen in Kedoe, is den 1n Aug. jl. feestelijk geopend). — De Paupers. Roman uit de Indo-Europ. samenleving, door Victor Ido (vervolg).

Internationales Archiv für Ethnographie.

Het Archief (Band XIX, Heft VI) bevat het slot van de uitvoerige beschouwingen van Dr. J. Groneman over „Der Kris der Javaner”. Voor de in het onderwerp belangstellenden geven wij een kort overzicht van den inhoud dezer belangrijke studie; welke in een aantal afleveringen van dit tijdschrift een plaats vond. I. Voorwoord; II. Het smeden der Javaansche wapens (bewerking met pamor, kris-vormen enz.); III. De bekleeding der krissen (scheeden, grepen, enz.); IV. Geschiedkundig overzicht en V. Alphabetische lijst der voornaamste Jav. woorden.

Ten slotte zij de aandacht gevestigd op 't nieuwe Verslag van den Sumatra-Staats-Spoorweg en van de Ombilinmijnen over 1909 (Batavia, Landsdrukkerij 1910), zoomede op het

Verslag van den dienst van het Boschwezen in Ned.-Indië over het jaar 1908 (Buitenzorg, 1910), dat reeds eenige maanden geleden het licht zag, doch eerst thans voor het publiek in Nederland algemeen verkrijgbaar werd gesteld.

Leestafel HEULSTRAAT 17.

Opgave van dagbladen en tijdschriften, ter lezing liggend in de leeszaal van het Hoofdbestuur van „Oost en West”, Heulstraat 17, Den Haag, welke dagelijks, Zon- en feestdagen uitgezonderd, geopend is van 's morgens 9 uur tot 6 uur 's namiddags.

De Planter, Onze West, Sumatrapost, Sumatrabode, Javabode, Bataviaasch Nieuwsblad, De Padanger, De Sumatra Courant, De Surinamer Courant, Soerabajasch Handelsblad, Nieuwe Soer. Crt., Deli Courant, Preangerbode, Javasche Courant, De Locomotief, 20 diverse Maleische bladen en tijdschriften.

Verscheidene periodieken, waaronder:

Hou en trou, Vrede door recht, De stem van Indië, Tijdschrift voor economische geographie, Indologenblad, De Banier, Neerlandia, Jong-Indië, De Boodschapper, Revue économique, Indische gids, Weekblad voor handeldrijvenden en Industriëelen middenstand, Exportblad, Cultura, Deutsche Kolonial Zeitung, Sociaal Weekblad, Ned. Zendingsbode, Maandbericht van het Ned. Zendeling-genootschap, Indisch genootschap, Weekblad voor Indië, Insulinde, Deutsche Wochenzeitung für Niederland und Belgien, en tal van andere brochures, jaarverslagen enz.

Vervolg opgave van bladen en tijdschriften welke nieuw ter lezing zijn gelegd in de Leeszaal, Laan v. Meerdervoort 195, Den Haag, die dagelijks, Zon- en feestdagen uitgezonderd, geopend is van 10 uur vóór- tot 6 uur namiddags.

De Javabode t/m 31 Augustus 1910;
De Sumatrapost t/m 30 idem;
Het Bat. Nieuwsblad t/m 31 idem;
De Locomotief t/m 30 idem;
De Sumatrabode t/m 1 September;
Tjahaja Sumatra idem;
Het Ned.-Ind. Effectenblad No. 33;
De Indische Mercuur No. 39;
Het Weekblad voor Indië No. 19;
De Banier No. 34;
Handelsberichten v/h Dep. van Landbouw No. 184;
Vrede door Recht No. 8;
Kort verslag der vergaderingen der Tweede Kamer der Staten-Generaal;
Neerlandia No. 9.

MEDEDEELINGEN.

Hoofdbestuursvergadering op **Zaterdag den 29sten Oct. 1910**, 's namiddags ten **2½ ure**, in het lokaal der Vereeniging *„Oost en West”*, Heulstraat 17, 's-Gravenhage. (Ingevolge art. 7 al. 1 van het Huish. Reglement).

A g e n d a:

1. Opening.
2. Notulen der vorige Hoofdbestuursvergadering. (Zie Kol. Weekblad 1910 no. 28 blz. 6).
3. Mededeelingen.
   a. Betreffende het Informatiebureau;
   b. betreffende onze vertegenwoordiging bij enkele lichamen en instellingen;
   c. betreffende de in Nederland studeerende Indische jongelieden;
   d. betreffende de subsidie;
   e. betreffende de afdeeling Groningen.
4. Voorstellen:
   a. ten opzichte van de exploitatie van het Kol. Weekblad;
   b. in verband met de 4e alinea van art. 5 der statuten.
5. Hetgeen verder ter tafel zal worden gebracht.

E. van Assen, Secretaris.

Vervolg opgave van de ontvangen gelden ten behoeve van de studie van een verdienstelijk jongeling.

D. H. te R. f 10.

Voor de opgave,

E. van Assen, Secretaris.

Van het Informatie-Bureau.

Voor den artillerie-constructiewinkel te Soerabaja wordt gevraagd een onder-opziener over de gieterij.

Het traktement gaat in met den eersten van de maand volgende op die waarin de betrekking in Indië is aanvaard en bedraagt f 175 's maands, met, in geval van goeden en ijverigen dienst, vijf driejaarlijksche verhoogingen van f 10 's maands, zoodat na vijftien jaren dienst het maximum-traktement van f 225 's maands kan bereikt worden.

Verdere bevordering bij den artillerie-constructiewinkel is uitgesloten.

In zeer buitengewone omstandigheden kan, ter belooning van uitstekend gedrag, bekwaamheid of dienstijver, het tijdstip van een of meer traktementsverhoogingen worden vervroegd, met dien verstande evenwel, dat het maximum-traktement nimmer eerder dan na tien jaren goeden dienst kan verkregen worden.

De werktijd is van 's morgens 6 tot 11 uren en van 's middags 12 tot 3½ uur.

Voor werk buiten den bepaalden werktijd wordt per uur ½ pCt. van het maandelijksch traktement betaald.

De titularis is vrijgesteld van persoonlijken dienst bij het algemeen brandspuitwezen en de schutterij, maar onderworpen aan de contributie voor de schut-

terlijke kas, tenzij hij is ingedeeld bij de brandspuiten van den artillerie-constructiewinkel, hetgeen regel is.

Hij geniet, c. q. ook voor zijn gezin, vrije geneeskundige en heelkundige (ook verloskundige) behandeling en geneesmiddelen.

Hij is burgerlijk beambte, zoodat op hem van toepassing zijn alle bestaande of nader vast te stellen bepalingen omtrent de burgerlijke pensioenen en verloven en hij deelgerechtigde is in het weduwen- en weezenfonds voor burgerlijke ambtenaren in Nederlandsch-Indië.

Het traktement is onderworpen aan eene korting van 2 pCt. ten behoeve van de burgerlijke pensioenen en van 5 pCt. voor de gewone bijdrage aan het Weduwen- en weezenfonds voor burgerlijke ambtenaren in Nederlandsch-Indië. Bovendien is bij eerste indiensttreding te voldoen, ten behoeve van laatstgenoemd fonds, door gehuwden twee maanden en door ongehuwden éene maand traktement. Bij bevordering door gehuwden tweemaal het bedrag der verhooging over éene maand, door ongehuwden éénmaal. Bij huwelijk éene maand traktement.

Deze contributiën zijn te voldoen in twaalf maandelijksche termijnen.

Eene contributie in eens is in geval van huwelijk verschuldigd, wegens verschil in leeftijd der echtgenooten, wanneer dat verschil meer dan negen jaren bedraagt.

Twintig jaren Indischen dienst bij een leeftijd van van 45 jaar geven aanspraak op pensioen, waarbij voor Nederlandsch pensioen geldige Nederlandsche diensttijd voor de helft medetelt.

Het pensioen bedraagt, per jaar, driemaal de hoogste maandelijksche bezoldiging, genoten gedurende 24 maanden.

Het weduwenpensioen bedraagt, per maand, 16 pCt. van het hoogste gedurende twee jaren genoten maandelijksche traktement, dan wel van het gemiddelde over twee jaren. Daarbij komt eenige onderstand voor de kinderen.

De militaire rechtspleging is op den titularis alleen in zoover van toepassing, als art. 5 van het Crimineel Wetboek voor het krijgsvolk te lande er aanleiding toe geeft.

Hij wordt belast met het toezicht over en de leiding van de ijzer- en kopergieterij en de vormerij en moet dus volkomen op de hoogte zijn van hetgeen op het gietersambacht betrekking heeft. Zoo noodig kan hij worden belast met de eigenhandige uitvoering van werkzaamheden, welke bijzondere vereischen.

Aan de uitzending is verbonden:

a. een voorloopig traktement van f 145 's maands ingaande met den dag van inscheping naar Nederlandsch-Indië en voortdurende tot den dag waarop het activiteitstraktement daar te lande ingaat;

b. overtocht voor gouvernementsrekening als passagier der tweede klasse, c. q. ook voor het wettig gezin;

c. eene gratificatie voor uitrusting van f 500 à f 750 naar bekwaamheid, en

d. de verplichting om — wanneer men binnen 5 jaren na aankomst op Java den dienst verlaat om andere reden dan wèlbewezen ziels- of lichaamsgebreken, buiten eigen toedoen ontstaan, of wanneer men niet binnen den aan te wijzen termijn naar Indië vertrekt, dan wel de reis derwaarts moedwillig afbreekt — de gratificatie voor uitrusting en overtochtskosten benevens andere kosten welke met zijne uitzending in verband staan, terug te betalen.

Daarvoor wordt eene schriftelijke verbintenis gevorderd.

De uit te zenden persoon mag den leeftijd van dertig jaar niet belangrijk overschreden hebben.

Ongehuwden hebben de voorkeur.

Van physieke geschiktheid voor den Indischen dienst zal moeten blijken uit een geneeskundig onderzoek, vanwege het Departement van Koloniën.

De titularis moet in Europa op fabrieken of in beteekenende werkplaatsen gewerkt hebben, voldoende kunnen lezen en schrijven en rekenen om de boeken van de werkplaats te kunnen bijhouden en bewijzen van geschiktheid, waartoe ook behoort het kunnen lezen van werkteekeningen, leveren bij eene bij de artillerie-constructiewerkplaatsen hier te lande af te leggen proef.

Aan de sollicitanten wordt geene vergoeding gegeven voor reis- en verblijfkosten en verzuim van tijd, in verband met de keuring voor physieke geschiktheid en met de proef voor bekwaamheid.

Sollicitanten moeten zich voor 15 October a.s. aanmelden, bij een op zegel geschreven request, aan het Departement van Koloniën, onder overlegging van:

1o. getuigschriften van de fabrieken en werkplaatsen waar zij gewerkt hebben;

2o. een bewijs van goed maatschappelijk gedrag afgegeven door den burgemeester hunner woonplaats na dagteekening dezer;

3o. een certificaat van voldoening aan de wet op de nationale militie, afgegeven door de Commissaris der Koningin in de betrokken provincie en

4o. hunne geboorte-akte.

De requesten moeten inhouden, of de solicitant al dan niet gehuwd is en casu quo het aantal en den leeftijd zijner kinderen.

Ned. Staatscouraut van 23 Sept. '10. No. 222.

Examens voor den Ned.-Ind. administratieven dienst.

De commissie benoemd tot het afnemen der bovengemelde examens maakt in de Staatscour. bekend:

I. dat haar tweede zitting aanvangt op Zaterdag 1 October 1810;

II. dat op dien dag het schriftelijk gedeelte, zoo van het eind- als van het voorbereidend examen, zal worden afgenomen, terwijl het mondeling gedeelte zal worden afgenomen op Dinsdag 4 October en volgende dagen, volgens aan iederen examinandus bekend te maken regeling;

III. dat alle examens zullen plaats hebben in het Academiegebouw te Leiden;

IV. dat zij die het voorbereidend examen wenschen af te leggen te voren aan den secretaris, den heer J. H. Carpentier Alting schriftelijk hebben mede te deelen (voor zoover niet reeds geschied is) of zij, na in dit examen te zijn geslaagd, voorloopig bestemd wenschen te worden voor den dienst op Java en Madoera, dan wel in de buitenbezittingen;

V. dat zij die bij het eindexamen behalve in de verplichte ook in de onverplichte taal wenschen te worden geëxamineerd, daarvan, voor zoover dit niet reeds geschied is, voor 1 October aan den secretaris mededeeling hebben te doen.

Ministerie van Koloniën.

Voor den dienst in Nederlandsch-Indië wordt gevraagd een bij uitstek practisch ervaren boekhouder, aan wien, zoo noodig, de inrichting van de boekhouding van een groot bedrijf kan worden toevertrouwd: ten einde te worden aangesteld als adjunct-gouvernements-accountant.

Aan deze betrekking zal worden verbonden eene bezoldiging van f 500 's maands, met één tweejaarlijksche en twee driejaarlijksche verhoogingen van f 100 's maands elk, alzoo een maximum van f 800 per maand.

Zij die voor die betrekking in aanmerking wenschen te komen, behooren zich vóór 1 Nov. 1910 bij gezegeld adres te wenden tot het Departement van Koloniën, onder overlegging van:

a. bewijzen van bekwaamheid;

b. een bewijs van goed maatschappelijk gedrag, afgegeven na dagteekening dezer bekendmaking door den burgemeester hunner woonplaats;

c. hunne geboorte-akte;

d. een door den Commissaris der Koningin in de betrokken provincie afgegeven certificaat, ten blijke dat voldaan is aan de verplichtingen welke voor hen uit de wet op de nationale militie zijn voortgevloeid.

In het adres moet worden vermeld of de candidaat gehuwd is en c.q. het aantal zijner kinderen.

Door een vanwege het Departement van Koloniën in te stellen geneeskundig onderzoek zal moeten blijken van physieke geschiktheid voor den Indischen dienst.

Aan de uitzending is verbonden:

a. overtocht voor gouvernementsrekening als passagier der eerste klasse, c. q. ook voor het wettig gezin;

b. eene gratificatie voor uitrusting, ten bedrage van f 1500.

Hij die ter beschikking van den Gouverneur-Generaal wordt gesteld, verbindt zich tot teruggave van alle gelden, welke aan hem en te zijnen behoeve zullen zijn voldaan ter zake van overtocht en van gratificatie voor uitrusting, indien hij binnen den tijd van vijf jaren na aankomst in Nederlandsch-Indië anders dan tengevolge van wèlbewezen ziels- of lichaamsgebreken, buiten eigen toedoen ontstaan, uit 's lands dienst wordt ontslagen, of indien hij niet binnen den hem aangewezen tijd naar Nederlandsch-Indië vertrekt, dan wel de reis derwaarts moedwillig afbreekt.

Het activiteitstraktement zal ingaan met den dag van aankomst te Batavia.

Het traktement is onderworpen aan eene korting van 2 pCt. ten behoeve van de burgerlijke pensioenen en van 5 pCt. voor de gewone bijdrage aan het Weduwen- en weezenfonds voor burgerlijke ambtenaren in Nederlandsch-Indië. Bovendien is bij eerste indiensttreding te voldoen, ten behoeve van laatstgenoemd fonds, door gehuwden twee maanden en door ongehuwden éene maand traktement. Bij bevordering door gehuwden tweemaal het bedrag der

verhooging over éene maand, door ongehuwden éénmaal. Bij huwelijk éene maand traktement.

Deze contributiën zijn te voldoen in twaalf maandelijksche termijnen.

Eene contributie in eens is in geval van huwelijk verschuldigd, wegens verschil in leeftijd der echtgenooten, wanneer dat verschil meer dan negen jaren bedraagt.

Voor het middelbaar onderwijs in Nederlandsch-Indië wordt gevraagd een leeraar, bevoegd tot het geven van onderwijs in hand- en lijnteekenen aan eene hoogere burgerschool met vijfjarigen cursus.

Aan de uitzending is verbonden:

a. eene gratificatie voor uitrusting ad f 1000;

b. overtocht naar Batavia als gouvernementspassagier der eerste klasse, casu quo ook voor het wettig gezin;

c. een voorloopig traktement van f 150 's maands, ingaande met den dag van aankomst te Batavia tot den dag waarop het activiteitstraktement, volgens de deswege bestaande bepalingen in Indië, ingaat.

Het traktement bedraagt f 450 's maands, met drie vierjaarlijksche verhoogingen, elke van f 100 per maand, zoodat zal worden bereikt een maximum van f 750 's maands.

De uit te zenden leeraar zal spoedig naar Indië moeten vertrekken en zich schriftelijk moeten verbinden tot teruggave aan 's Lands kas van de gelden welke aan hem en te zijnen behoeve zullen zijn voldaan, zoo wegens gratificatie voor uitrusting als wegens overtocht naar Nederlandsch-Indië, bijaldien hij binnen vijf jaren na zijnen aankomst op Java, om andere redenen dan wèlbewezen ziels- of lichaamsgebreken, buiten eigen toedoen ontstaan, uit 's Gouvernementsdienst wordt ontslagen of indien hij niet binnen den hem aan te wijzen tijd naar Indië vertrekt.

Zij die zich in de genoemde betrekking aan 's lands dienst in Nederlandsch-Indië wenschen te verbinden moeten zich vóór 15 October a.s., bij een op zegel geschreven request, tot het Departement van Koloniën wenden onder overlegging van:

1o. hunne akten van bevoegdheid;

2o. een bewijs van goed maatschappelijk gedrag, afgegeven door den burgemeester hunner woonplaats;

3o. een certificaat van voldoening aan de wet op de nationale militie, afgegeven door den Commissaris der Koningin in de betrokken provincie, en

4o. hunne geboorte-akte.

De requesten moeten de mededeeling inhouden of de sollicitanten al dan niet zijn gehuwd en casu quo het aantal en den leeftijd hunner kinderen.

De uit te zenden leeraar wordt vóór zijn vertrek onderworpen aan een geneeskundig onderzoek, opdat blijke of hij physiek geschikt is voor den Indischen dienst.

Ten opzichte van de bepalingen omtrent verlof, pensioen, weduwenpensioen enz., staan de leeraren gelijk met de overige burgerlijke landsdienaren in Nederlandsch-Indië.

Het activiteitstraktement gaat in Indië in met den eersten der maand volgende op die waarin de benoeming door den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië zal hebben plaats gehad, en de betrekking zal zijn aanvaard.

Het traktement is onderworpen aan eene korting van 2 pCt. ten behoeve van de burgerlijke pensioenen en van 5 pCt. voor de gewone bijdrage aan het Weduwen- en weezenfonds voor burgerlijke ambtenaren in Nederlandsch-Indië. Bovendien is bij eerste indiensttreding te voldoen, ten behoeve van laatstgenoemd fonds, door gehuwden twee maanden en door ongehuwden éene maand traktement. Bij bevordering door gehuwden tweemaal het bedrag der verhooging over éene maand, door ongehuwden éénmaal. Bij huwelijk éene maand traktement.

Deze contributiën zijn te voldoen in twaalf maandelijksche termijnen.

Eene contributie in eens is in geval van huwelijk verschuldigd, wegens verschil in leeftijd der echtgenooten, wanneer dat verschil meer dan negen jaren bedraagt.

Ned. Staatscour. 20 Sept. '10. No. 219.

Naamlijst van nieuw toegetr. Leden.

	Contributie.
Dr. B. M. D. Esser, Amsterdam	f 2.50
W. D. Stortenbeker, Ass.-Res. m. v., „	„ 2.—
S. J. H. van Werkom, Arnhem	„ 2.—
Fr. Tollenaar, „	„ 2.—
V. E. Roemer, Opz. B. O. W., „	„ 2.—
J. F. Schilhaus, Luit. Kol. Inf. O.-I. L., 's-Gravenhage	„ 2.—
Jhr. W. M. Teding van Berkhout, „	„ 10.—
C. Smith, Luit. Kol. Inf. O.-I. L., „	„ 4.—
A. Schippers, 2e Luit. Inf. O.-I. L.. 's-Gravenhage	f 2.—
A. Pleijte, Havenmeester N.-I., „	„ 2.—
A. J. van Deventer, Houtvester „	„ 3.—
J. F. Heldering, Gouv. Secrt. m. v., „	„ 2.—
A. L. M. Cligneti, Contr. B. B., „	„ 3.—
Mr. H. A. van der Velde, Lid der 2e Kamer S.-G. „	„ 2.—
Mr. E. Kruseman, Raadsheer Hoogeraad „	„ 2.—
J. A. F. Kan, 1e Luit. Inf. O.-I. L. „	„ 2.50
A. H. Clerkx, 2e „ „ „ „ „	„ 3.—
Dr. H. van der Goot „	„ 5.—
S. D. van der Spek, Dir. gevang. Semerang, „	„ 2.50
Dr. J. F. Langenberg, „	„ 2.50
H. Zellever, particulier „	„ 2.—
Ch. J. Cohen, Ref. Dep. v. Marine, met verlof	f 2.—
A. S. Fransen van de Putte, „	„ 2.50
Mr. J. J. van Troostenburg de Bruyn, Advocaat en Procureur, „	„ 5.—
L. Smith Jzn., „	„ 5.—
M. C. C. Dekema, Adv. en Proc. „	„ 2.50
J. W. Groenmeyer, Loods b/h. Loodswezen N.-I. „	„ 2.—
F. Moet, Landm. b/h. Kadaster N.-I. „	„ 2.50
B. G. Hoogewind, Onderwijzer N.-I. „	„ 2.—
E. H. Brandts, „	„ 2.50
J. H. Doeve, O.-I. Ambt., „	„ 2.50
C. J. van Ledden Hulsebosch, Werktuigkundige, „	„ 2.—
Ch. A. Honingh, Cand. O.-I. Ambt., „	„ 2.—
W. F. Breijer, Predikant N.-I., Harderwijk	„ 2.50
J. Oberman, Cand. O.-I. Ambt., Leiden	„ 2.50
N. de Vicq, Hoofd-Ing. Stoomwezen, Nieuw Amsterdam	„ 3.—
A. A. Ginsel, Opz. B. O. W. N.-I., Nijmegen	„ 3.—
R. van den Broek d'Obreman, Ing. 1e kl. B. O. W. N.-I., Nijmegen,	„ 2.—
J. M. Moorrees, Contr. B. B., Nijmegen	„ 2.—
J. Frenckan, R.-K. Geestelijke, Maastricht	„ 2—
J. L. Terlaak, Contr. B. B., Noordwijk Binnen	„ 2.50
E. H. Jans, Utrecht	„ 2.—
Mevr. R. Corver Kersemaekers, Utrecht	„ 2.50
R. J. Eijkman, O.-I. Ambt., „	„ 2.—
J. W. van Hille, Ass.-Res. m. v., Zeist	„ 2.50
Dr. K. W. Dammerboer, Dep. van Landbouw, Buitenzorg	„ 2.50
B. A. Dijkman, Adm. s. f. Tjoekir, Djombang	„ 2.50
Chr. van Senden, „ „ „ Peterongan	„ 2.50
A. H. G. Blokzijl, „ „ „ Poneng	„ 5.—
L. F. Z. Ohlenschlager, Chef Empl. Babat	„ 5.—
L. C. Koppen, Secret.-Boekh., „	„ 5.—
Raden Pandji Soeria Poetro,	„ 2.50
Mas Soema di Poetra, „	„ 2.50
L. A. van Lelyveld, Adm. s. f. Modjoagon Soerabaja	„ 2.50
B. Hulshoff, Inspec. financiën, Weltevreden	„ 3.—
G. J. Blees, Zaandam	„ 2.—
Jonkvr. A. de Vos van Steenwijk, voorloopig reizende	„ 10.—

Aan leden, die verhuizen, wordt verzocht hiervan den Administrateur, Verhulststraat 51, Den Haag, kennis te geven met vermelding zoowel van het oude als het nieuwe adres.

Officiëele Berichten.

Uit de Javasche Courant van 26 Aug. 1910. No. 68.

Benoemingen, enz.

Civiel Departement.

Verleend: een jaar verlof aan den godsdienstleeraar A. N. Binkhuysen.

Ontslagen: op verzoek eervol de administrateurs W. G. Droop en L. A. Dijkstra, de vice-president van R. v. J. te Semarang Mr. J. L. L. Rhemred; de stationscommies H. A. G. Strenguaerts; de derde commies A. F. G. Holtz, de ingenieur J. Wilke en de alg. ontvanger A. E. C. Hansen.

Ingetrokken: het besluit der benoeming van R. L. A. Hellwig tot ass.-resident van Langkat.

Benoemd tot alg. ontvanger 2e kl. K. E. Wilkens tot ass.-resident van Langkat S. H. Schaank; van Kandangan (Borneo) F. R. Speltie; van de Westk. van Atjeh I. L. Obrien; van Banjoewangi H. N. Bennebroek Evertsz; tot ambtenaar 3e kl. bij de in- en uitvoerrechten J. F. A. Apon; tot commies bij de S. S. op Java J. H. Ch. Brookman; bij de gouv. pandhuizen: tot adm. 1e kl. J. P. Merghardt; tot id. 2e kl. J. Wolff; tot idem 3e kl. H. W. Egter van Wissekerke; bij de kadaster: tot adjunct-landmeter H. G. Buschkens; L. F. L. Bergamin en C. L. R. Buschkens.

Geplaatst: in de res. Preanger-Regentschappen de controleur M. Zandveld.

Benoemd: tot 1en klerk te Semarang A. W. Matheus.

Militair Departement.

Bevorderd: tot kapitein-kwartiermeester H. J. van Veen; tot en luitenant-kwartiermeester W. G. A. Raat.

Verleend: twee jaar verlof aan den ambtenaar op non-activiteit P. Engelkes; laatstelijk gezagvoerder bij de Gouv. marine.

Lijst van aangekomen en vertrokken Passagiers uit en naar de Indiën.

Passagierslijst van het s. s. „Prins Maurits". Gezagvoerder H. J. van der Goot; van West-Indië n. Amsterdam.

P. F. de Meester; J. A. J. Sybrandi; L. C. Leefmans; W. Kroesen; K. van Dorsten; G. M. Fey; *J. W. M. Strang; J. J. van Eyk Menkman; J. C. Hamilton; J. G. Tuberg en echtg.; J. Dijkstra; W. Benes. (* Te Hâvre ontscheept.)

Passagierslijst van het s.s. „Tambora". Gezagvoerder W. Bagchus; van Rotterdam naar Nederlandsch-Indië.

Te Rotterdam hebben zich ingescheept:

E. A. Steinmetz; H. C. Abuys; Mevr. Wed. Dr. A. Nijkamp-ter Laag; A. M. Valkenburg, echtg. en 3 k; mevr. H. J. A. van Troostenburg de Bruijn-v. Maarssevelen en 3 k; W. H. Reterink; A. L. Andriesse, echtg. en 2 k; mej. M. Thomas; mej. W. J. Heyting; mej. S. S. Heyting; W. A. Blits, echtg. en 2 k; mej. R. C. L. de Nijs; K. P. Harting; G. C. M. Kolff; mevr. D. A. G. van der Held-Wijnmalen; mevr. H. H. L. Huilman; W. C. Harinck; C. S. Ypma; H. J. Schoonhoven; mevr. F. Wilms—Brauniujs en 1 k; mevr. S. Schippers en 1 k.; R. Scharloo, echtg. en d; J. S. Schuling en echtg; J. A. Delombaerde, echtg. en 5 k; mej. W. L. E. Klokke van Steenwijk; mej. E. Egink; mej. A. de Vos; W. W. van der Kamp; mevr. Wed. A. Schutelkamp en d; mej. M. L. Huyvenaar; J. C. van der Ploeg; A. W. van Hoogen; Van der Pas; benevens een détachement suppletie-troepen.

Naar Southampton:

W. H. Glym Smith; W. A. H. Doorman en echtg.; mej. J. Doorman; mevr. Berkemeier en d; Jhr. J. K. W. Schimmelpenninck en echtg.

Naar Lissabon:

O. Stöcker en echtgenoote.

Naar Marseille:

Dr. Gockel en echtg; Mr. W. J. Roozeboom; mevrouw Wed. Roozeboom-van Goch; mej. C. van Goch; Mr. H. Meinesz en echtg.

Naar Port-Said:

A. J. Andrews; Husseun.

Te Southampton schepen zich in:

Naar Tanger:

Miss Winslow; miss Fraser; mr. Mausel Plydell, echtg. en d; mrs. A. Little; miss Winkler.

Naar Gibraltar:

Th. Picardo, met echtg. en zoon; twee dames Bassadone; mr. W. S. Blunt.

Naar Marseille:

John S. Allen; A. F. Ramsden; H. Woeham; W. Huygens; J. D. Montgomeire.

Naar Colombo:

Mevr. Maud Oliver; mevr. Emma Cuttell.

Te Marseille zullen zich inschepen:

L. Karthans en echtg.; mej. M. E. Nering Bögel; K. G. R. Joosten, echtg. en 2 k; A. M. Valkenburg; J. Sas en echtg.; E. F. Thijssen en echtg. J. B. M. ten Bosch; C. A. Meulemans, echtg. en zoon; F. Sjoukes en echtg.; A. Kisjes en echtg.; W. D. Davis; mevr. B. A. Wijsman-de Holl; mr. J. Gerritsen; O. Peltzer en echtg. P. H. Thonius; Dr. F. Reiseger en echtg.; mevr. Wed. W. K. Tannenbaum; T. F. C. Corduires, echtg. en 3 k; S. Prins en echtg. A. C. de Jonckheere; L. C. Westenenk met echtg. en 1 k; Dr. H. A. Sissingh en echtg. S. J. Truscott; D. W. Z. de Vries, echtg. en 2 k; J. W. H. Adam en echtg; C. de Haas en echtg. mej. M. F. F. Popta; P. Dijkwel; A. van den Blink; J. J. van der Vlies, echtg. en 1 k; mej. E. H. F. Linden; F. D. Huismans; J. H. Anschütz; M. A. Linden; W. W. Reeders; mevr. A. B. den Hartog-Stoof; mej. F. Weyer; F. Pabst; T. Schönberger.

No. 40. Donderdag 6 October 1910. 10de Jaargang.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING OOST EN WEST

OPGERICHT DOOR KOLONEL G. E. V. L. VAN ZUYLEN, 21 MAART 1900.

HET KOLONIAAL BELANG IS EEN ALGEMEEN NEDERLANDSCH BELANG.

Abonnementsprijs per jaar:	
Vrij aan huis of franco per post binnenland, bij vooruitbetaling	f 2.50
Voor Oost-Indië en het Buitenland	„ 4.—
Afzonderlijke nummers	„ 0.05

Prijs der Advertentiën:	
Per regel	f 0.15
Bij plaatsing van 500 regels	„ 0.12½
„ „ „ 1000 „	„ 0.10

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie", en gezonden aan de Presidente: 7a HEERENGRACHT, DEN HAAG.
Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, *51 Verhulststraat.*
Voor *Advertentiën* tot de Drukkerij „LUCTOR ET EMERGO", AMALIA VAN SOLMSSTRAAT, *Telefoon 4424*, beiden DEN HAAG.

Inhoud van dit nummer.

Het Hoofddoel der Vereeniging is:

Het verspreiden van populaire kennis omtrent onze Indiën onder gansch het volk en het bevorderen der welvaart in die gewesten, om zoodoende en ook door het verleenen van onderlinge hulp, warme belangstelling en liefde te kweeken tusschen Nederland hier en ginds.

Het lidmaatschap bedraagt als minimum f 2.— 's jaars, (voor Indië en het buitenland minstens f 2.50). *)

Zij die f 5.— of meer contribueeren of een gift in ééns schenken van f 100.—, zijn donateur(trice).

Aan alle donateurs en leden wordt kosteloos en franco het *Koloniaal Weekblad* **toegezonden.**

*) Zie inteeken-biljet op de achterzijde van den Omslag. Verzoeke dit ingevuld te zenden aan het adres van den Secretaris van het Hoofdbestuur **E. van Assen**, *Heulstraat 17, Den Haag.*

Informatie-Bureau

(*Secretaris J. L. van Gennep*),

dagelijks — Zon- en feestdagen uitgezonderd — van 10—12 en 2—4 u., ten kantore **Heulstraat 17, 1ste verdieping.**

Zie overigens **Officieele Mededeelingen** ook van het Dagel. Bestuur en de Afdeelingen op blz. 8.

Verzoek om geldelijken steun voor de studie van een verdienstelijk jongeling.

Het bestuur van de Vereeniging „Oost en West" doet een krachtig beroep op den weldadigheidszin en de offervaardigheid van de leden dier vereeniging, ten behoeve van een jongeling van Indische afkomst, die na voorbereidende studiën in zijn geboorteland op 17-jarigen leeftijd werd toegelaten tot de 5e klasse van een gymnasium hier te lande, het daarop volgend jaar met goeden uitslag het staatsexamen voor toelating tot een der hoogescholen heeft afgelegd en die thans in de rechten wenscht te studeeren.

Het zou ten zeerste te betreuren zijn, als deze jongeling, die, ook volgens de verklaring van zijn leermeesters, door zijn buitengewoon goede geestvermogens en grooten werklust bij voortgezette studie een schoone toekomst tegemoet gaat, aan zijn verlangen geen gevolg zou kunnen geven, doordat zijn ouders en aanverwanten niet in staat zijn de kosten aan de studie verbonden, ten volle te dragen.

Een som van f 600 ineens zal vermoedelijk toereikend zijn om in het te kort te voorzien, daar naar alle waarschijnlijkheid deze jongeling na 'n éénjarig verblijf aan de universiteit verder uit een studiebeurs zal kunnen worden ondersteund.

Menschenvrienden, steunt dezen jongeling en zendt uwe bijdragen aan den secretaris onzer vereeniging, den heer E. van Assen.

Mocht de totaal gevorderde som overschreden worden, dan zal het overblijvend bedrag worden gestort in het studiefonds voor onbemiddelde leerlingen.

(Voor de reeds ontvangen gelden zie onder de Mededeelingen pag. 8. Het vereischte bedrag is nog niet bijeen.)

Groene Kruis Jubileumstentoonstelling en Congres.

Den 22 September l.l. werd de Jubileumstentoonstelling van de Groene Kruisvereeniging gesloten, die te Utrecht in het gebouw van Tivoli gedurende drie weken, ter viering van het tienjarig bestaan dier Vereeniging, gehouden was en waaraan ook verbonden is geweest een tweedaagsch congres.

Evenzeer als het overbodig is het doel dier Vereeniging (eene zustervereeniging van de in de provincie Noord-Holland bestaande Witte Kruis-vereeniging) hier uiteen te zetten, is het onnoodig over die tentoonstelling en het congres hier thans uit te wijden, waar men reeds in de meeste dagbladen uitvoerige beschrijvingen daarvan heeft kunnen vinden.

Alleen zij hier nog het een en ander medegedeeld over de daaraan verbonden kleine Oost-Indische afdeeling en de enkele voorwerpen uit West-Indië.

Het uitvoerend comité der tentoonstelling had in hare in November a. p. rondgezonden circulaire de wensch te kennen gegeven, dat ook de Koloniën op deze tentoonstelling vertegenwoordigd zouden zijn, opdat de bewoners van het Moederland in de gelegenheid zouden zijn te zien, wat er op het gebied van verpleging van den inlander nog ontbreekt. Als illusie zweefde haar voor den geest, op het terrein der tentoonstelling een inlandsch dorpje op te stellen met huisjes, waarin zieken, kraamvrouwen en anderen verpleegd of bekwakzalverd werden, waar een inlandsch ziekenhuisje gevonden werd, enz.

Die circulaire werd aan de geneesheeren in Indië gezonden en verder ook de hulp ingeroepen van de in Nederland studeerende Inlanders. Door Dr. Deggeller van Tjapor werden modellen van een Gouvernements inlandsche ziekeninrichting en een Chineesch hospitaaltje aldaar ingezonden, terwijl Dr. Römer van Deli een groot aantal interessante voorwerpen uit de Bataklanden inzond, die echter slechts voor een deel voor het beoogde doel van waarde waren, als medicijn-kokertjes, -doosjes- en -kruikjes, recepten, winkel- en tooverstokjes, medicijnboeken, enz. enz.

Verder had nog het Koloniaal Museum ingezonden een aantal flesschen met kruiden, zaden, enz. en de Dokter-Djawa, Oscar Elias, te Muntok tal van door hem in zijn praktijk gebruikte inlandsche en Chineesche geneesmiddelen. Enkele foto's van het Wilhelmina-Gasthuis voor Ooglijders te Bandoeng, van het Zendingshospitaal te Modjowarna en 't Missionshospital te Pea Radja (Bataklanden) werden verder nog ontvangen. Uit de daarbij aanwezige kiekjes van poliklinieken kreeg men een idée van den grooten omvang, die deze op de beide laatste hier bovengenoemde plaatsen reeds hebben gekregen. Met een aantal van de N.V. „Boeatan", ter opluistering in bruikleen ontvangen goederen, werd dit alles in de daarvoor door het uitvoerend comité beschikbaar gestelde ruimte ten toon gesteld, terwijl op een ander gedeelte der tentoonstelling zich nog bevond een model van een ziekeninrichting met paviljoens uit Curaçao.

De heer J. Fock, Gep. Dir. Off. v. Gezondheid eerste klasse, heeft zich als vertegenwoordiger der Vereeniging Oost en West, wier hulp was gevraagd, zeer verdienstelijk gemaakt, door welwillend de regeling van een en ander op zich te nemen.

Aan de groote verwachtingen, die de Commissie van hare oproeping om medewerking gekoesterd had, werd dus slechts voor een klein gedeelte voldaan. Eensdeels was dit het gevolg van het feit, dat door het uitvoerend Comité eerst in Febr. l.l. bij enkele personen hier te lande, waaronder ook de hier studeerende Inlandsche jongelui, hulp en steun werd gezocht, anderdeels, en wel hoofdzakelijk, omdat van verpleging van zieken binnenshuis bij den Inlander zoo goed als geen sprake is en er dus weinig of geen daarop betrekking hebbende voorwerpen te vinden zijn.

De Inlandsche jongelui hadden zich bereid verklaard, hun hulp en voorlichting te verleenen tot het oprichten van de Inlandsche huisjes enz., wanneer slechts de materialen konden geleverd worden. Deze echter ontbraken en konden niet meer verkregen worden, zoodat daardoor ook deze illusie der Commissie kwam te vervallen.

De heer Laoh, Inlandsch arts, onlangs aan de Universiteit te Gent gepromoveerd, stelde zich nog beschikbaar op het congres het onderwerp „Wat kan gedaan worden ter verbetering van ziekenverpleging en hygiëne in Nederlandsch Oost-Indië" in te leiden.

Hieraan werd den 3en September gevolg gegeven en mocht de heer Laoh de voldoening smaken, dat door de aanwezigen met veel aandacht zijn betoog werd gevolgd. Door den voorzitter werd hem dank betuigd.

De heer Laoh begon zijne mededeelingen met een overzicht te geven van de inrichting van den Geneeskundigen dienst en het Geneeskundig Staatstoezicht in Nederlandsch Oost-Indië, met een opgave van de aldaar aanwezige Staats- en partikuliere ziekeninrichtingen. Na in het kort over die ziekeninrichtingen gesproken en aangetoond te hebben, dat het aantal dier inrichtingen tot opname van Inlanders op het platte land in geen verhouding staat tot de grootte der bevolking. De heer

L. zeide, dat de verpleging in de Inlandsche ziekenhuizen over het algemeen zeer veel te wenschen overlaat. Hij schrijft dit feit hoofdzakelijk toe aan het ontbreken van opgeleide verpleegsters en verplegers. Worden er al goede Inlandsche artsen opgeleid in Indië, aan de vorming van Inlandsch verplegingspersoneel wordt niet gedacht. Dringend aanbevolen wordt dan ook de opleiding van Inlandsche meisjes tot praktische verpleegsters, in de reeds bestaande inrichtingen voor ziekenverpleging, waar thans alleen Europeesche vrouwen worden opgeleid, en in de stadverbanden. De heer L. meent, dat de Inlandsche vrouw, met de door haar bewezen vatbaarheid om gemakkelijk het een en ander te kunnen aanleeren, hare aangeboren handigheid en leenigheid van ledematen, bijzonder geschikt zou zijn voor de verpleging van zieken.

Zij zouden ook de groote massa onwetende inboorlingen moeten inlichten, hetgeen later, bij meerdere ontwikkeling van het volk, gesteund zou kunnen worden door populaire voordrachten en geschriften in eigen taal, over alles wat door de Regeering in het belang van de hygiëne en de volksgezondheid wordt voorgeschreven. Thans worden de meeste dier maatregelen, wegens den lagen trap van ontwikkeling, waarop de bevolking staat, niet begrepen en dikwijls zeer eigenaardig, geheel verkeerd opgevat.

Op den weg der zoodanig opgeleide verpleegsters zou het z. i. liggen de Inlandsche vrouw op te heffen en bij het bestieren van haar huishouding hygiënisch te leeren denken.

Niet nagelaten mag dan ook worden, meende spr., er een proef mede te nemen, nu in de groote behoefte aan verpleegsters wegens de daaraan verbonden belangrijke kosten, niet voorzien kan worden door Europeesche vrouwen. Particulier initiatief achtte de heer Laoh in deze zeer aan te bevelen, ja noodzakelijk; een lichaam als het Groene Kruis, zou daarmee zeer veel nut kunnen stichten.

Binnenlandsch Bestuur op de Buitenbezittingen.

Gelijk vorige jaren heeft ook ditmaal de vereeniging Moederland en Koloniën een reeks aanteekeningen van deskundigen uitgegeven op de begrooting voor Ned.-Indië.

Wat betreft het Binnenlandsch Bestuur op de Buitenbezittingen ontleenen wij aan de bespreking door den oud-resident E. van Assen daaraan gewijd, het volgende:

De Memorie van Toelichting op de begrooting van Nederlandsch-Indië, over het dienstjaar 1911, geeft ten aanzien van het Binnenlandsch Bestuur op de Buitenbezittingen in hoofdzaak eenige beknopte beschouwingen over de navolgende belangrijke onderwerpen, n.l.:

a. De algemeene politie (onderafdeeling 49);
b. De emigratie (onderafdeeling 55);
c. Kredietwezen (onderafdeeling 56).

Daarin worden de maatregelen besproken, welke de Regeering voor het jaar 1911 in het belang van de economische ontwikkeling van Nederlandsch-Indië noodig acht.

a. De Algemeene Politie.

De omstandigheid, dat de regeling van 't politiewezen in Nederlandsch-Indië door de Regeering ter hand wordt genomen, mag zeer zeker een verblijdend feit worden genoemd.

Voorziening toch ten deze, was reeds sedert lang een dringende behoefte.

Evenwel geeft het voorstel, zooals het daar ligt, vooral voor de Buitenbezittingen, zekere punten van bedenking.

Vestigt de Memorie van Toelichting in het bijzonder de aandacht op het feit, dat, zooals de zaken op dit oogenblik staan, de hoofden van bestuur in elk gewest zelfstandige hoofden van politie zijn en dat het gemis aan samenwerking met den procureur-generaal een van de cardinale gebreken van de tegenwoordige richting der politie is, men zal thans trachten dezen, volgens de meening der Regeering, verkeerden toestand op te heffen door den procureur-generaal, in overeenstemming met artikel 180 van het reglement op de rechterlijke organisatie, meer tot werkelijk hoofd der rechtspolitie in geheel Nederlandsch-Indië te maken, waarvoor aan hem het noodige controleerend personeel zal moeten worden toegevoegd.

Van dat centrale bureau uit zullen de gewestelijke bestuurshoofden dus voortaan leiding en bevelen ontvangen.

Men ziet hieruit dat centralisatie de hoofdgedachte is geweest, die bij de onderwerpelijke regeling heeft voorgezeten.

En dit geeft veel te denken, waar in de laatste jaren de bestuursrichting — in overeenstemming met de Regeeringsbeginselen in Nederland — zich heeft bewogen langs de lijn van decentralisatie.

Wat kan van die centralisatie overblijven, indien men haar beschouwt met betrekking tot de Buitenbezittingen?

Men heeft daar immers te doen met een gebied van 32.397.8 vierkante geographische mijlen en met een verspreid wonende bevolking van 7.304.552 zielen. (Zie blz. 4—7 van den Indischen Regeeringsalmanak voor het jaar 1910) en dan valt het dadelijk op, dat de voorgestelde drie inspecteurs, waarover de procureur-generaal zal kunnen beschikken, die centralisatie, althans voor de Buitenbezittingen, niet tot eene werkelijkheid zullen kunnen maken.

Deze drie inspecteurs toch zullen, behalve de Buitenbezittingen, ook Java buiten de vier hoofdplaatsen hebben na te gaan, zoodat vermoedelijk één of hoogstens twee zich met de Buitenbezittingen zullen bezig houden.

De verdere organisatie van het politiewezen op de Buitenbezittingen brengt, behoudens eenige kleine wijzigingen in titulatuur en bezoldiging, geen verandering in den bestaanden toestand en zal de leiding daarvan dus in handen blijven van de ambtenaren van het Binnenlandsch Bestuur.

Men ziet hier wederom uit, dat welke voorstellen ook gedaan worden en welke goede bedoelingen ook voorzitten, het zwaartepunt van het Bestuur, vooral op de Buitenbezittingen, voorshands zal moeten blijven berusten bij de gewestelijke autoriteiten.

Alleen zou daarin verandering kunnen worden gebracht door beschikbaarstelling van groote sommen gelds en het nemen van nuttige, verstrekkende en uitgebreide gewestelijke maatregelen, waarbij de bestuursarbeid, zooals die thans geregeld is, aan meerdere personen zou worden opgedragen.

Nu echter in afzienbaren tijd die wenschen, althans voor de Buitenbezittingen, niet in vervulling zullen komen en de steunpunten van ons vooruitstrevend gezag zullen moeten blijven berusten bij de ambtenaren van het Binnenlandsch Bestuur, zoolang ligt het voor de hand, dat het schragen van die steunpunten de wijste te volgen politiek zal zijn.

Verdwaasd is de politiek, die hare steunpunten zou willen ondermijnen.

Gelden voor een uitnemende opleiding, gelden voor verbetering van lot en toekomst, zij kunnen nauwelijks beter worden aangewend, dan juist voor het corps ambtenaren van het Binnenlandsch Bestuur.

Doch, behalve geldelijke offers te brengen, kan door de opperste leiding der koloniale politiek veel nuttigs worden gedaan.

De voor weinige jaren algemeen bekende groote ontevredenheid in het corps ambtenaren van het Binnenlandsch Bestuur, vond bij 's Lands Vertegenwoordiging weinig belangstelling; deze kon zich dus blijkbaar neerleggen bij al die maatregelen, die het rechtsgevoel van zoovelen hadden gekwetst en die de frissche lust tot arbeid van zoovelen in het corps hebben geschaad.

Een periode als Nederlandsch-Indië in dit opzicht in de jaren 1904—1909 heeft doorgemaakt moge zich nimmer herhalen en daarvoor wake in de toekomst de Volksvertegenwoordiging.

Gelukkig is thans een periode ingetreden, die een meer oordeelkundig optreden mag doen verwachten.

Uit het voorafgaande blijkt, dat de organisatie van het politiewezen op de Buitenbezittingen weinig verstrekkend is en bij lange na niet aan de behoefte zal voldoen.

Vraagt men nu of die nieuwe politie-organisatie verbetering zal aanbrengen, dan kan het antwoord zeker bevestigend luiden.

De bestuurshoofden kunnen van reizende inspecteurs zeker wel deskundige inlichtingen gebruiken, terwijl deze van genen, na plaatselijk de toestanden te hebben waargenomen, de noodige aanwijzingen kunnen ontvangen, die wellicht bruikbaar kunnen zijn bij het opmaken hunner gewestelijke voorstellen.

Het is hier de plaats de aandacht te vestigen op de wenschelijkheid om bij de aanstelling van personeel in de in het leven geroepen hoogere rangen bij den politiedienst ook te letten op de geschikte Indo- en Inlandsche krachten.

Onder beide categoriën van personen zijn toch uitstekende elementen, die — begaafd met den zoo noodigen speurzin en bekend met taal, volkstoestanden en het volkskarakter — bij gemelden tak van dienst meer op hunne plaats zullen zijn dan de meeste volbloed Europeanen.

De leidende en organiseerende gedachte moge bij dezen blijven berusten, de praktijk late men over aan het daarvoor geschikte Indo- en Inlandsche element.

Dit is niet alleen in het belang van den goeden gang van zaken, maar het billijkheidsgevoel en een goede politiek eischen zulks eveneens.

Materiaal daarvoor is in overvloed aanwezig.

Wij wijzen slechts op de vele geschikte civiele- en militaire Indo-landsdienaren, die een sieraad zijn van den Indischen Staatsdienst en op de vele uitmuntende djaksa's, die begaafd zijn met groot plichtsgevoel en scherpzinnigheid.

Ook bij andere takken van den Staatsdienst zal men vele goede inlandsche krachten aantreffen.

Moge deze gedachte daarom ingang vinden!

b. Uitvoering en uitbreiding van het emigratieplan.

Het ligt in de bedoeling in het jaar 1911 een vijfde nederzetting te stichten, waarvan de kosten zijn geraamd op ƒ 24.855.—.

Waar die fondsen worden aangevraagd voor de uitvoering van reeds aangenomen beginselen, is ten deze verdere bespreking overbodig.

Doch, hoewel niet tot het eigenlijke onderwerp behoorende, is het toch misschien wel hier de plaats om de aandacht te vragen voor het denkbeeld of het geen aandacht verdient er op te letten, dat de in de Lampongsche Districten voorkomende Javaansche vestigingen geen schuilplaats worden voor de uit de gevangenissen van Java en Palembang enz. ontvluchte veroordeelde landgenooten.

In de Inlandsche nieuwsbladen toch heeft men kunnen lezen, dat die veroordeelden van Java naar Sumatra's Zuidpunt oversteken en de streken, waar petroleumondernemingen gevestigd zijn, onveilig maken.

De gedeserteerde Palembangsche veroordeelden doen daaraan mede.

In de uitgestrekte oerwouden van Zuid-Sumatra, waar die beide categoriën veroordeelden zich ophouden, is het bestaan, ook voor inlanders, zeer bezwarend en het zou dus in het geheel niet vreemd zijn, wanneer die deserteurs eenige bescherming zochten bij de landgenooten van de emigratie.

c. Kredietwezen.

Ten behoeve van den Inspecteur van het kredietwezen zullen eenige administratieve voorzieningen worden genomen, terwijl de formatie van de mantri's bij dezen tak van dienst zal worden gewijzigd.

Voor kapitaalverstrekking van partiouliere banken wordt ƒ 250.000.—, dat is ƒ 60.000.— meer dan in het jaar 1910, aangevraagd, waarbij rekening is gehouden met de voorgenomen oprichting van een bank in Djambi en met de gebleken behoefte aan geld ter verbetering van den veestapel.

Met betrekking tot deze bank in Djambi, kan het misschien nuttig zijn hier nog eens in herinnering te brengen, dat het hoogst wenschelijk is om aan de oprichting van die instelling de grootst mogelijke openbaarheid te geven.

Vele inlanders toch, die ver van de groote centra verwijderd zijn, nemen dikwijls geen kennis daarvan.

Aanplakking van de publicaties in alle inlandsche kerken van Djambi, zou ten deze zeker gunstige resultaten opleveren.

Ook is wel van inlandsche zijde te kennen gegeven, dat het, bij het verleenen van krediet beter is te onderzoeken of de leener vertrouwen verdient, dan alleen na te gaan of hij wel vermogend genoeg is.

Bij den bestaanden stand van zaken, sluit men den werkelijk arme bij de aanvrage om krediet te veel uit.

Natuurlijk dienen de bestaande voorschriften te worden opgevolgd, doch de vraag doet zich voor of niet bij elke kredietbank een zeker bedrag mag worden afgezonderd om te worden besteed voor de armsten onder de armen, die bij onderzoek vertrouwbaar blijken te zijn.

De deskundige titularissen zouden wellicht de noodige bepalingen voor dit doel in het leven kunnen roepen.

In elk geval wordt de overweging van dit onderwerp van inlandsche zijde warm aanbevolen.

Uit de O.-I. Mail.

Receptie bij den Gouv.-Gen. op 31 Augustus 1910.

Omtrent de receptie op Koninginneverjaardag gehouden in het Paleis te Rijswijk, lezen wij in het N w s. v. d. D. v. N.-I., dat deze minder druk bezocht was dan in andere jaren. Vooral de Kamer van Koophandel en Nijverheid, Javasche Bank, Factorij der Ned. Handelmaatschappij en andere vertegenwoordigers van den handelsstand, vertegenwoordigers van de Pers en andere ingezetenen, de zoogenaamde twaalfde groep, was niet talrijk.

En toch was deze audiëntie uit een zeker oogpunt merkwaardig te noemen.

Tot voor enkele jaren bestond het gebruik, dat de Vice-President van den Raad van Ned.-Indië den Landvoogd de wenschen der ingezetenen overbracht, en daarbij een kort overzicht gaf van hetgeen in het afgeloopen jaar was geschied. De Gouverneur-Generaal beantwoordde die wenschen, en zette in meer of minder bepaalde bewoordingen de plannen der Regeering voor het volgende jaar uiteen. Sinds een paar jaren wordt de burgerij in groepen tot den Landvoogd toegelaten, maar de woordvoerder der takrijkste, twaalfde, groep bepaalde zich tot dusver bij het uitspreken der wenschen van de bevolking eveneens tot een soort historisch overzicht.

Dat is nu anders geweest. De heer Mr. G. V i s s e r i n g, die ook ditmaal weder namens „de geheele bevolking" de gelukwenschen overbracht, heeft géén terugblik geworpen over het afgeloopen jaar — waarbij trouwens al heel weinig te zien zou zijn geweest — maar hij heeft eerder een soort van opsomming van de wenschen der bevolking geformuleerd, eene uitnoodiging tot handelen tot de Regeering gericht, en daarbij ook een woord van waarschuwing niet achterwege gelaten; zij het ook, dat de vorm, waarin dit was ingekleed, uit den aard der zaak hoffelijk was in de hoogste mate.

Toen de „twaalfde groep" voor den Troon was geleid, sprak de heer Vissering als volgt:

„Excellentie!

Nu het aan Hare Majesteit onze Geëerbiedigde Koningin wederom gegeven is geweest om een jaar lang over de bevolking van Nederland en van Nederlandsch-Indië te regeeren, kan de twaalfde groep, omvattende ongeveer de geheele bevolking dezer Koloniën in hare verschillende schakeeringen, zich opnieuw gelukkig achten ook weder op dezen jaardag hare hulde te brengen, en van hare vreugde te doen blijken door ter openbare audiëntie hiervan getuigenis af te leggen; en de woordvoerder van deze groep kan ook weder met opgewektheid getuigen, dat, in het algemeen genomen, het afgeloopen jaar een van voorspoed is geweest voor de bevolking, dat geen groote rampen haar hebben getroffen, en dat geen ernstige stoornissen van den vrede in deze uitgebreide gewesten zijn te vermelden.

Niet alleen dus hebben vele factoren samengewerkt om deze Koloniën tot verderen bloei te brengen, maar in zeker opzicht zijn zij zelfs een nieuw stadium ingetreden; in tot nu toe ongekende mate hebben vreemdelingen belangstelling getoond voor deze landen, en hebben velen hunner, van verschillende nationaliteiten, niet geschroomd groote kapitalen beschikbaar te stellen om ondernemingen van cultuur en van nijverheid tot verdere ontwikkeling te brengen of nieuwe op te richten. Of in alle opzichten deze invasie van vreemd kapitaal, zooals zij veelal genoemd werd, alleen voordeel en vooruitgang voor onze Koloniën zal brengen, en of althans niet economische stoornissen daaruit zullen voortvloeien, zal de toekomst moeten leeren.

Geen enkele ontwikkeling kan echter geheel zonder stoornis in bestaande toestanden plaats vinden; deze mogelijkheid, of zelfs waarschijnlijkheid, behoeft dus geen reden te zijn om de oogen te sluiten voor den invloed ten goede, welke ontegenzeggelijk ook daaruit kan voortkomen.

Mogen dan echter degenen, die geroepen zijn om mede te regeeren over deze Koloniën, evenmin de oogen gesloten houden voor deze nieuwe ontwikkeling, en tijdig medewerken tot het treffen van die maatregelen, dat Nederlandsch-Indië ook zich zelf aan deze nieuwe toestanden aanpasse, opdat uit eene traagheid in dit opzicht niet de conflicten zullen voortspruiten, welke wegens het optreden van anderen mogelijk worden geacht, doch welke met voorzichtig en vooral vooruitziend beleid zeer waarschijnlijk afgewend kunnen worden.

Moge dan o.a. aan Nederlandsch-Indië spoedig die zelfstandigheid worden geschonken, dat het meer vrijheid verkrijgt om in zijn eigen huishouding en zijn eigen geldbehoeften te voorzien; zoodat bijvoorbeeld gelden voor groote productieve werken, als het aanleggen van spoorwegen, niet meer uit de gewone middelen moeten gevonden worden; maar moge ons Indië dan ook toonen zijn eigen binnenste met helderen blik te kunnen beschouwen, zijn eigen zwakheden te doorzien en te verbeteren, opdat — om slechts enkele punten aan te stippen — de Gemeenten en Gewesten die toch i n n a a m reeds een zelfstandig bestaan hebben verworven, ook zooveel mogelijk een eigen financiëel evenwicht verkrijgen, zij het dan ook onder voortdurend toezicht van het centrale gezag; en ook, bijvoorbeeld, dat eindelijk beter worde geregeld de rechtspositie der alhier duurzaam gevestigde Chineezen, die toch tot de meest nijvere inwoners onzer Koloniën zijn te rekenen.

De vervulling dezer redelijke wenschen zal zeker tot de verhooging van den bloei onzer Oost-Indische Koloniën medewerken. Moge het daarom ook aan deze twaalfde groep vergund zijn, naast het brengen van eerbiedigen groet aan H. M. en het uitspreken van de beste wenschen voor het heil van Haar en van Haar Doorluchtig Stamhuis, hetgeen wij hierbij van ganscher harte doen, ook den wensch te uiten, dat het aan onze geliefde Koningin, die steeds getoond heeft zoo mede te leven in het wel en wee Harer onderdanen, gegeven moge zijn, onder Haar zegenrijk bestuur ook eene ontwikkeling dier Koloniën in die richting te beleven."

Het antwoord van den Gouverneur-Generaal op deze rede was zeer kort.

Behalve de instemming met de heilwenschen, door den heer Vissering uitgesproken, welke natuurlijk van ganscher harte ging, maakte het door den Landvoogd gesprokene op ons den indruk van vaagheid, zegt bovengenoemd blad.

Alleen aangaande de verbetering van de rechtspositie der Chineezen gaf de Gouverneur-Generaal eene eenigszins positieve toezegging. Die zou binnenkort worden geregeld. Voor het overige zeide Z. Excellentie diligentie toe, en verzekerde dat de gewenschte zaken „de aandacht der Regeering hadden"; enkele zelfs „de volle aandacht".

Ongeduld.

Over het algemeen spreekt de Indische pers de meening uit, dat zij van G.-G.-Idenburg meer d a d e n verwachtte. Zoo schrijft o.a. D e J a v a b o d e van 30 Aug. j.l. in een hoofdartikel, getiteld l e v e n onder meer:

„In bijna elk Indisch blad hebben dezer dagen artikelen gestaan, waarin de redacties, elk op haar eigen wijs, van haar ongeduld blijk geven. Dit is een onafwijsbaar teeken. En zeer zouden wij ons vergissen, wanneer deze artikelen niet vrijwel de algemeen onder het publiek heerschende meening weergaven.

Er gebeurt niets, er wordt niet gehandeld, zoo is de algemeene indruk; er wordt enkel gepeinsd, gemediteerd... Een enkel belad verontschuldigt nog het gebrek aan daden door de moeilijkheden, waarvoor het beleid van den vorigen landvoogd diens opvolger zou hebben gesteld, maar het wordt al spoedig door een collega terecht gewezen — en tot eene andere slotsom dan de overige kan het overigens toch niet komen.

Is dit ongeduld gerechtvaardigd?

Wil men het beleid van den tegenwoordigen landvoogd met juistheid beoordeelen, dan dient rekening gehouden met de maatregelen, welke onder het bewind van zijn voorganger en in overleg met hem zelf zijn ontworpen en thans in een meer of min gevorderd stadium van voorbereiding of van uitvoering zijn gekomen.

Het is een heel programma, hetwelk thans bij de Regeering onder handen is, een programma, waarvan de uitvoering op zichzelf reeds een goed deel van een landvoogdelijk tijdvak zou vermogen te vullen.

Heeft men niet de oplossing van het vraagstuk van de particuliere landerijen, hetwelk door den minister Idenburg ondernomen, thans door hem als Landvoogd zal worden volvoerd? Heeft men niet met de reorganisatie van de politie op Java, waarvan het ontwerp op de goedkeuring van de Staten-Generaal wacht? den spoorwegaanleg op Zuid-Sumatra, waarvan de definitieve voorstellen thans bij de Regeering zijn ingediend? de ingrijpende hervorming en reorganisatie, betreffende het apanagestelsel in de Vorstenlanden; de omvangrijke reorganisatie van het Binnenlandsch Bestuur, medebrengende de verdeeling van Java in gouvernementen; de hervorming van de politie-rechtspraak; de wijziging van de koelie-ordonnantie; de onderwijs-conversie in de Minahassa; den aanleg, niet te vergeten, van tal van grootsche havenwerken, ten behoeve der voornaamste zeesteden van Indië, om niet eens te spreken van de nog steeds bij de Tweede Kamer aanhangige

wetsontwerpen tot wijziging van het Regeeringsreglement en van de Comptabiliteitswet, met de bedoeling Indië zekere mate van financieële autonomie te verschaffen, of van de uitvoering van de plannen tot uitbreiding van het Inlandsch Onderwijs, welke een vorige Kamer goedkeurde?

Werkelijk, er is arbeid genoeg aan den winkel! In de machinekamer is alles in vollen gang en het schip komt vooruit, al blijkt daar voor de passagiers niet van door het opduiken, het voorbij varen en verdwijnen van bergtoppen en eilanden. Voor dezen blijft het steeds dezelfde egale zee, lucht en water, niet anders; met weinig geluid uit de machinekamer, juist alsof men stilstond.

Zal de kapitein echter niet eens spreken? Zal hij den passagiers niet eens zeggen, waarheen de koers staat, welke de snelheid is, hoe men vordert?"

De Werving.

De Locomotief van 27 Augustus j.l. hieraan een hoofdartikel wijdend, wijst op de verschillende laakbare praktijken, en vreest dat deze op een crisis zal uitloopen. Het stelt de vraag: Hoe dit te voorkomen? Waarop het antwoordt:

„Velen staan de directe werving van overheidswege voor, een vraagstuk dat theoretische bekoring heeft, maar waarvan wij de consequenties nog zouden moeten bestudeeren. In elk geval zou dit denkbeeld langdurig beraad eischen en geen dadelijke hulp kunnen brengen. Spoedig en draadkrachtig handelen zou misschien wel mogelijk zijn door de wervingsvergunningen slechts uit te reiken aan weinige kapitaalkrachtige, goed georganiseerde firma's, die een algemeen gevestigde reputatie hebben op te houden. Beperkt tot een overzichtelijk gebied zou de overheid dan een veel scherper en ook strenger beschreven toezicht kunnen oefenen en overigens haar krachten kunnen concentreeren op de bestrijding der clandestiene werving. Eenigszins als ten aanzien van het opium- en beleeningskwaad geschied is, zouden wij het wervingsbedrijf eenigermate willen zien gemonopoliseerd in handen van betrouwbaren. Dat is wellicht de eenige wijze ter voorkoming, dat de werving voor het volk een ramp, voor ons koloniaal beleid een schande wordt. Maar ook deze maatregel zal niet geheel kunnen baten, als de Regeering de contrôle op de werving niet losmaakt van de bestuursorganen en in handen stelt van een afzonderlijk georganiseerd, voldoende talrijk personeel. Dat zal nieuwe kosten meebrengen, maar die voor een deel gedragen zouden mogen worden door de dan terecht bevoorrechte monopoliehouders.

Tot nu is onze indruk, dat het wervingsgevaar door de Regeering niet voldoende wordt doorzien, of anders onderschat."

Inlandsch Onderwijs.

Bij gouvernementsbesluit is voor zooveel noodig krachtens koninklijke machtiging bepaald, dat ter hoofdplaats Makasser wordt opgericht een opleidingsschool voor Inlandsche ambtenaren, tevens kweekschool voor Inlandsche onderwijzers ingericht voor 90 leerlingen. Het personeel wordt vastgesteld als volgt: 5 Europeesche onderwijzers, en wel: 1 directeur, 1 eerste onderwijzer en 3 onderwijzers, 2 inlandsche taalonderwijzers, 1 voor de maleische en 1 voor de makassersche talen, of indien en voor zoolang als mogelijk, een en ander ter beoordeeling van den directeur van onderwijs, eeredienst en nijverheid, 1 Inlandsche taalonderwijzer voor die talen en 1 Inlandsche onderwijzer in het handteekenen.

Openbare ambten voor vreemde Oosterlingen.

De gouverneur-generaal heeft aan de hoofden van gewestelijk bestuur doen weten, dat het Z.Ex. in verband met de wet tot regeling van het Nederlandsche onderdaanschap rationeel en gewenscht voorkomt, dat voortaan voor openbare bedieningen welke door vreemde Oosterlingen worden bekleed, zooals die van wijkmeester, hoofd van vreemde Oosterlingen, Chineesch lid eener wees- en boedelkamer en dergelijke, geene personen worden bestemd die geen Nederlandsch onderdaan zijn.

Vóór in dezen zin instructiën vast te stellen, wenscht de G. G. eerst advies omtrent de praktische uitvoerbaarheid van zijn voornemen.

Djokja vooruit.

Naar de correspondent van De Locomotief vernam, zou in de eerste dagen van September de heer Lovink, directeur van het departement van Landbouw, weder te Djokja komen. Het doel van zijn komst is het leiden van een vergadering, waar besproken zal worden het deelnemen van Ned.-Indië aan de internationale rubbertentoonstelling, die in Juni van het volgende jaar te Londen zal worden gehouden.

Tot deze bijeenkomst waren uitgenoodigd de voorzitters van de verschillende landbouwvereenigingen in Ned.-Indië, terwijl behalve de directeur ook een paar andere ambtenaren van het departement van Landbouw daaraan zullen deelnemen. Misschien zal ook de consul-generaal van Groot-Brittannië en Ierland te Batavia bij die conferentie tegenwoordig zijn.

Nu Java en trouwens geheel Ned.-Indië een belangrijke rubbercultuur heeft, en deze nog steeds meer wordt uitgebreid, behoort aan een internationale rubbertentoonstelling zeker deelgenomen te worden, en een daar behaald succes kan voor de cultuur in deze landen van overwegende beteekenis zijn.

Als de correspondent wel ingelicht is, zullen te Djokja voorbereidende besprekingen over deze zaak worden gehouden en zal dan wel eene commissie worden samengesteld om de deelneming verder practisch te regelen.

Djokja in het midden van Java gelegen en met een goed klimaat begunstigd is de aangewezen plaats voor het houden van vergaderingen, waar het min of meer algemeene belangen betreft. Vroeger bleek de regeering hier niet gaarne gouvernementsbureaux te vestigen, althans niet meer dan noodig was, omdat Djokja niet rechtstreeks tot het gouvernementsgebied behoort, doch thans schijnt dit standpunt verlaten te zullen worden, daar hier waarschijnlijk het hoofdbureau van een waterstaatsafdeeling zal komen. De resident van Djokja zal dit ook wel gaarne zien, wijl hij dan later bij eventueel nog voorkomende waterquaesties gemakkelijk deskundig advies zal kunnen inwinnen.

Als nu eindelijk de N.-I. Sp.-Mij. haar werkplaatsen inderdaad van Semarang naar Djokja overbrengt, wat al zoo lang in de pen en ook gedeeltelijk voorbereid is, dan zal deze stad een flinke uitbreiding ondergaan.

Sinds eenigen tijd heeft men hier reeds interlocaal telefoonverkeer met verschillende plaatsen in Midden- en Oost-Java en vermoedelijk zal men hier nu ook spoedig met Bandoeng en Batavia kunnen spreken. Of liever men kan dit nu reeds, wijl de verbindingen gereed zijn en het wachten is nu alleen maar op openstelling voor het publiek.

Dit alles wijst op vooruitgang van Djokja.

WEST-INDIË.

SURINAME.

Aan Het Alg. Hblad werd uit Paramaribo geschreven, dat een proefzending van 10.000 Surinaamsche sinaasappels naar Nederland werd gezonden.

Reeds meermalen is een proef genomen met de verzending van sinaasappels uit Suriname naar Nederland. Zoo werden in 1907 door den toenmaligen Directeur van plantage Voorburg, den heer Gefken, sinaasappelen van kleine landbouwers opgekocht en met gunstigen uitslag naar Nederland gestuurd. Het bleek dat in het seizoen van aankomst (Augustus-October) het Hollandsche publiek gaarne een goeden prijs voor de vruchten betaalde.

Een paar proefzendingen, in 1908 en in 1909 naar Nederland gestuurd door de zorgen van het departement van den landbouw in Suriname, die daarbij welwillende medewerking van den Koninklijken West-Indischen Maildienst mocht ondervinden hadden eveneens een gunstig resultaat.

Door dr. Van Hall, den vroegeren directeur van den landbouw, werd in een bulletin over „proefzendingen van sinaasappels en mandarijnen", dat gunstig resultaat vermeld en de conclusie getrokken, dat de proefzendingen voor Suriname het uitzicht hebben geopend op een loonende sinaasappelcultuur voor export.

Het is hopen, dat de verwachtingen omtrent deze proefzending zullen worden vervuld, vooral nu er weer zulk een voor de bacoven-cultuur teleurstellend feit werd geconstateerd.

De vertegenwoordiger der United Fruit Co. te Paramaribo, Williams, is toch tot de ontdekking gekomen, dat de gevreesde Panama-ziekte ook de Congo-variëteit aantast, die tot nu toe daarvoor immuun geacht werd.

Teleurstellend is ook een bericht van den correspondent van Het Alg. Hblad. over den toestand der koloniale financiën. Wij ontleenen aan zijn schrijven het volgende:

Tot overmaat van ramp is heden een nota verschenen van den waarnemend administrateur van financiën, die eenige feiten aan het licht gebracht heeft, waarvan men zich geen rekenschap had gegeven. Men had een vaag gevoel, dat verschillende gesloten leeningen (leening op korten termijn, leeningen voor immigratie en productieve werken) ruim voldoende zouden zijn om nog jaren lang in den dienst te voorzien. Het blijkt nu echter, dat de fondsen van al die leeningen tezamen reeds eind 1911 bijna geheel verbruikt zullen zijn, zoodat voor immigratie en voor productieve werken na dat tijdstip uit te voeren, opnieuw geleend zal moeten worden.

En dan is deze nota nog maar een voorloopige van den waarnemend titularis. De aangevangen studie van den stand der koloniale geldmiddelen wordt door hem voortgezet, om zoo spoedig mogelijk een „volledig overzicht" te kunnen geven.

CURAÇAO.

Met het oog op de Curaçaosche hoedenindustrie schreef de Cur. Courant:

„De onverklaarbare houding van de douane-autoriteiten te New-York inzake den invoer van Curaçaosche stroohoeden is nog altijd oorzaak, dat onze hoedenexporteurs die voor hen zeer belangrijke markt moeten schuwen. De terugslag hiervan is voor de hoedenindustrie des te gevoeliger, aangezien de Europeesche markten thans niet gunstig gestemd zijn voor het artikel, waarvan groote partijen in het Europeesche afzetgebied voor rekening der Curaçaosche exporteurs op koopers liggen te wachten.

Intusschen heeft de Kamer van Koophandel alhier naar men ons meedeelt, de zaak ter harte genomen. Dezer dagen besloot zij n.l. een commissie van twee leden te benoemen en den Gouverneur te verzoeken een derde lid daaraan toe te voegen, welke commissie tot taak zal hebben het opgeven van certificaten omtrent den marktprijs der naar New-York te verschepen hoeden. Men hoopt hier en vertrouwt te New-York ook van deskundige zijde, dat een dergelijke maatregel de gewenschte gevolgen zal hebben.

Ter verzekering van een bevredigende oplossing besloot de Kamer van Koophandel tevens den Gouverneur te verzoeken de tusschenkomst van de diplomatieke of consulaire vertegenwoordigers van Nederland in de Vereenigde Staten in te roepen, terwijl zij zich bovendien met het verzoek om medewerking in dezen zal wenden tot de Nederlandsche Kamer van Koophandel te New-York, welke corporatie reeds bij vroegere gelegenheden blijken van belangstelling in onze kolonie heeft gegeven."

WAT DE INLANDER ZEGT.

Het afleggen van valsche getuigenissen. Is het inroepen van den bijstand van een procureur-bamboe door een Inlandsch rechtzoekende, waarover het een en ander werd gezegd in Het Kol. Weekblad van 25 Augustus 1910 no. 34, reeds een algemeen gebruik geworden, waaraan vele nadeelen voor den Inlander zijn verbonden, in de **Perniagaän** van 11 Juli 1910 no. 152, wordt op een niet minder verkeerden toestand in de Inlandsche maatschappij gewezen, n.l. het afleggen van valsche verklaringen voor de rechterlijke autoriteiten, met het doel den beschuldigde te bezwaren en het daarheen te leiden, dat deze, door de oplegging van een vrijheidsstraf, geheel of tijdelijk uit zijne omgeving wordt verwijderd.

Door de redactie van dit blad wordt gewezen op het onlangs verschenen werk van den heer M. L. M. van der Linden, substituut-griffier bij den Landraad te Sampang (Madura), getiteld „Het Recht in Nederlandsch-Indië".

Vroeger bij verschillende Landraden op Java en Madura werkzaam geweest zijnde, heeft de schrijver de gelegenheid gehad, de noodige ondervinding op te doen. Die ervaringen heeft hij thans in dit werk, vergezeld van de noodige praktische aanwijzingen, medegedeeld.

Van 1 Januari tot 31 Maart 1910, zegt de schr., werden door den Landraad te Sampang 70 strafzaken behandeld of afgedaan. Van de 70 opgemaakte vonnissen hielden 48 een vrijspraak in wegens gebrek aan bewijs en wegens overtuiging van den Landraad, dat de beschuldigden het voorwerp waren geweest van kwaadsprekerij hunner vijanden.

Uit de voorloopige onderzoeken, welke gehouden werden, konden de misdrijven ten duidelijkste blijken, doch, in al die zaken hadden de getuigen valsche en onware verklaringen afgelegd, zooals op de terechtzitting duidelijk bleek.

Volgens het Inlandsch Reglement zijn op Java en Madura met de uitoefening der politie en het onderzoek naar de gepleegde misdrijven en overtredingen van Inlanders en daarmede gelijkgestelden belast de navolgende personen:

1e. Het dessahoofd; 2e het districtshoofd en diens ondergeschikten; 3e. de Inlandsche officieren van justitie, als: hoofddjaksa's, djaksa's, adjunct-djaksa's; 4e. de regent; onderregent en patih; 5e. de controleurs van politie met schouten, onderschouten, politieopzieners en wijkmeesters; 6e. de assistent-resident; 7e. de resident; 8e. hoofden van de vreemde Oosterlingen, als Chineezen, Arabieren en Mooren, terwijl een ieder, die van eenig misdrijf kennis draagt, verplicht is de noodige aanwijzingen en inlichtingen aan de autoriteiten te verschaffen.

Voor den Inlander in het binnenland zijn de dessa- of dorpshoofden en de lagere politieambtenaren gewoonlijk de personen, waarmede hij, ingeval van het begaan van kleine misdrijven en overtredingen in aanraking komt.

Bij belangrijker overtredingen en misdrijven treden de wedono en adjunct-wedono meer op den voorgrond; althans zoo moest het zijn, doch in de werkelijkheid laten deze autoriteiten het onderzoek veel al aan de dessahoofden over en bepalen zij zich tot het teekenen van hun proces-verbaal van voorloopig onderzoek en opzending met de bescheiden aan den Regent van den beklaagde.

Die opzending moet, volgens de voorschriften, spoedig geschieden, maar in de werkelijkheid zijn daarmede wel eens maanden gemoeid. Zulks vindt een oorzaak in het feit, dat die Inlandsche autoriteit overstelpt is met andere bezigheden, waarvan de afdoening eveneens dringend noodzakelijk is.

Ook laat men de opmaking van het proces-verbaal van voorloopig onderzoek wel eens over aan de Inlandsche schrijvers.

Doch, er is meer. Wanneer het Europeesch bestuur kennis neemt van een belangrijk misdrijf, dan wordt het betrokken districtshoofd gewoonlijk bij die autoriteit geroepen.

Aan dat Inlandsch hoofd wordt dan een zeker tijdsverloop gegeven om de zaak te onderzoeken, en daarbij dan een zekere bedreiging gevoegd, die hierop neerkomt, dat, wanneer geen klaarheid in de zaak kan worden gebracht, zulks van schadelijken invloed is op de bevordering. Ook wordt wel met ontslag uit de betrekking gedreigd.

Te Soemenap schijnt die toestand niet meer te bestaan, doch, volgens den schrijver, wordt hij elders op Java wel degelijk aangetroffen.

Het gevolg van zulk een optreden laat zich gemakkelijk raden.

Klaarheid in misdrijven moet er zijn en om daar aan te kunnen voldoen, getroosten de betrokken Inlandsche hoofden zich belangrijke geldelijke offers, waarvoor zij, tegen betaling, tal van Inlanders uitzenden om rechts en links berichten in te winnen.

Zoo hield een vroegere wedono, thans djaksa bij een Landraad, van zijn maandelijksch inkomen van f 260, destijds slechts f 40 of f 50 over. Dat men zich dan wel eens op minder geoorloofde praktijken werpt, is natuurlijk niet goed te keuren, maar toch verklaarbaar.

Die uitgezonden personen zijn de spionnen der hoofden, die men overal in de dorpen op Java en Madura kan aantreffen en die de bevordering in den staatsdienst van laatstgenoemden moeten schragen.

Hoewel een deel der bevolking, meer in het bijzonder de lieden, die door de begane misdrijven zijn geschaad, deze spionnen in hunne taak steunen en zoo noodig bereid zijn daarvoor onware verklaringen af te geven, zoo is de beschreven toestand toch voor vele Inlanders in het dorp een ware ramp, vooral als die spionnen op goeden voet staan met het dessabestuur en dit die gelegenheid benut om zich van voor hen lastige lieden te ontdoen.

Dan zijn velen, tegen betaling, steeds bereid valsche verklaringen af te leggen en schroomen zij niet iemand van moord of diefstal te beschuldigen en hem zoodoende voor den rechter te brengen.

Wel is waar, moet de voor den rechter afgelegde verklaring worden beëedigd op den Koran, maar daarvoor is men allerminst bevreesd, waar de Koran's vloek door enkele tooverspreuken en door betooverd water spoedig te niet kan worden gedaan.

Uit het bovenstaande kan wel blijken, dat de tegenwoordig bestaande toestanden op Java en Madura het afleggen van valsche verklaringen en getuigenissen in de hand werken; zeker althans is het feit, dat dientengevolge vele Inlanders in de gevangenissen zuchten, in afwachting dat door den Landraad hunne zaken in behandeling zullen worden genomen.

De afwezigheid van zoovele kostwinners, maakt, dat de vrouwen, in het belang van het onderhoud van het gezin, hunne goederen moeten verpanden of verkoopen of elders op minder eervolle wijze aan geld moeten komen.

Ook maakt men van de jeugdige gevangenen in de gevangenissen, die in de omgeving van beroepsmisdadigers verkeeren, slechte menschen, die, zonder daartoe te zijn aangelegd, het beroep van moordenaar en dief in de gevangenis leeren en bij ontslag het gilde van het slechte volk op Java, dat tegenwoordig talrijk is, versterken.

Op grond van een en ander acht de heer V a n d e r L i n d e n het oogenblik gekomen voor het bestuur, om het hier behandelde onderwerp goed onder de oogen te zien en door het nemen van voorzieningen aan het afleggen van valsche verklaringen en getuigenissen een einde te maken.

Zijns inziens zal het ondermeer in de eerste plaats noodzakelijk zijn, dat geen enkel persoon in een Landraad zitting neme, die met een strafzaak ook maar eenige bemoeienis heeft gehad, of op eenigerlei wijze daarmede in betrekking staat.

Een Hollandsche-Maleische school t. Westk. van Sumatra gewenscht. Blijkens de **„Pertja Barat"** van 9 Juli 1910 no. 77, is, in verband met het algemeen heerschend begrip, dat de Nederlandsche taal de noodige kennis moet bijbrengen aan den inlander, door de inheemsche bevolking van de Padangsche Beneden- en Bovenlanden en Tapanoeli, een verzoekschrift aan den Gouverneur-Generaal en aan de Staten-Generaal ingediend, om een Hollandsch-Maleische school ter Westkust van Sumatra opgericht te krijgen.

Tot heden werd op dit verzoek echter nog geen beslissing genomen.

Toch hopen de verzoekers, als zijnde trouwe onderdanen van het N.-I. Gouvernement, dat men zich in Nederland hunne bede zal weten te herinneren.

Dat de kennis van de Nederlandsche taal door de inheemsche bevolking meer en meer op prijs gesteld wordt, blijkt o. a. uit het feit, dat de inlandsche ouders uit de Padangsche Bovenlanden en Tapanoeli met groote geldelijke opofferingen hunne kinderen naar de Zusterschool te Padang zenden.

Die onkosten bedragen per kind en per maand ter hoofdplaats:

aan voeding en logies	f 8.—
aan schoolgeld	„ 5.—
aan wasch, kleeding enz.	„ 2.—
Totaal	f 15.—

Ingeval van ziekte komt daarbij nog de doktersrekening.

Op de hoofdplaatsen van eenige beteekenis in het gouvernement van de Westkust van Sumatra bestaan reeds particuliere scholen, waar de kinderen van Nederlandsche onderwijzers onderricht in de Nederlandsche taal kunnen ontvangen, maar — zooals bekend is — worden de lessen in de avonduren gegeven en komt er na de studie van den dag van dat avondonderwijs niet bijzonder veel terecht.

Daarbij komt het bezwaar, dat aan de toelating op de Zusterschool ook enkele moeilijkheden zijn verbonden en dat men niet licht — ook na behoorlijk voltooide studies — op de Hollandsche school wordt toegelaten, hetzij uit gebrek aan ruimte, hetzij wegens te hoogen leeftijd.

Het blad wijst er op, hoe in **De Sumatra Bode** te lezen was, dat onlangs, tijdens een der vacanties, 72 inlandsche kinderen, begeleid door hunne ouders, zich op de hoofdplaats als leerlingen voor de Hollandsche school hadden aangemeld, maar dat daarvan slechts 5 werden toegelaten, n.l. zij, die zich voor D o c t e r D j a w a wenschten te bekwamen.

Dat al die ouders met hunne kinderen bitter teleurgesteld naar huis gingen, spreekt vanzelf.

Op de Hollandsch-Chineesche school te Padang zijn 155 leerlingen, maar niettemin werden daar onlangs 30 nieuwe leerlingen toegelaten.

De Chineezen zijn ten deze dus beter af dan de inheemsche bevolking.

Ook daarom is de oprichting van een Hollandsch-Maleische school dringend noodzakelijk, aldus besluit de **Pertja Barat.**

Het onderwijs op de scholen in Groot-Atjeh. — In de **Pertja Timor** van 11 Juli 1910 no. 55 wordt vermeld, dat het onderwijs op de moekimscholen in Groot-Atjeh, de warme belangstelling heeft van 't bestuur.

Ook schat een groot deel der inheemsche bevolking blijkbaar dat onderwijs op prijs, begrijpende, dat het verkrijgen van wetenschappelijke kennis noodig is voor een behoorlijk maatschappelijk bestaan.

Gaat men de absentielijsten na, dan blijkt het schoolverzuim minimaal te zijn.

Te Oeléë-Lheue is thans de eerste inlandsche meisjesschool geopend, welke door plm. 25 meisjes wordt bezocht. Een met Europeanen gelijkgestelde Amboneesche dame geeft er onderwijs in het lezen, schrijven, rekenen en vrouwelijke handwerken.

Het onderricht in het batikken geschiedt door een Javaansche vrouw.

Een en ander zal zeker aan de pacificatie van het gewest zeer bevorderlijk zijn.

WAT DE CHINEES VERTELT.

Van Peking naar Taskend. Reis door Midden-China en Turkestan (Ho Po van 20 Juli 1910 no. 377). — Het ruilmiddel, dat in Midden-China heden ten dage gebruikt wordt, is nog steeds hetzelfde, als dat hetwelk in vroegere eeuwen in omloop was, n.l. doorboorde stukjes zilver en oud koper.

Hoewel de stad Honanfu per spoor slechts twee dagen van Peking verwijderd is, wordt daar toch nog het oude zilver als betaalmiddel gehandhaafd *).

Het zilver wordt met bijlen in kleine stukjes gekapt en heeft dan in elke provincie en in elk dorp zelfs eene plaatselijk vastgestelde waarde, die onderling nog al verschilt.

Dit ruilmiddel is nog slechter, dan dat van Siam.

Papiergeld is over het algemeen in de provincies niet gewild.

Twee instellingen brengen echter in dezen ouden toestand verandering, n.l. de postkantoren en de spoorwegen.

Het aantal postkantoren neemt steeds toe en tengevolge van den aanleg en de exploitatie van de spoorwegen wordt de verwijderste bevolking in het wereldverkeer opgenomen.

De waarde van de postzegels, postwissels, enz., moeten op de postkantoren in dollars of in papiergeld, waarvan de waarde in letters is uitgedrukt, worden betaald, evenals de plaatskaarten en bagagebiljetten op de spoorwegen. Dientengevolge neemt de omloop van dollars in Groot-China toe.

Den 7den dag van de reis kwamen de reizigers te Tungkwan aan, alwaar eene oude militaire versterking werd bezocht, die op een rots, te midden van een hooge heuvelrij is gelegen.

Men had toen de provincie Honan verlaten en het gebied van de provincie Shensi betreden.

*) Blijkens het medegedeelde in het Kol. Weekblad van 15 September 1910 no. 37, is in dit gebrek, door aanmaak van goud-, zilver- en kopergeld door de Munt te Peking gedeeltelijk reeds voorzien.

De oever van de Weihorivier werd te voet gevolgd, welke rivier een zijtak is van de Hongho.

Den volgenden dag kwam men aan een tempel, met name Hoa Yin Miao, een der fraaiste godshuizen van geheel China.

De grootte en het decoratief van dit kerkgebouw, kunnen, evenals de inrichting, best de vergelijking met den tempel te Peking doorstaan.

Maar welk een verwaarloozing en welk een opeenhooping van vuilnis.

Men geraakte bij het zien daarvan ontsteld!

De fraai gebeeldhouwde nokken waren beschadigd en lekten. De motieven van de fraai bewerkte deuren waren nauwelijks te herkennen of waren zelfs in het geheel niet zichtbaar.

De vuiligheid van de varkens droogde op den grond, om, verzameld, te dienen als meststof voor de omliggende tuinen.

Barbiers, bedelaars, gekleed in slecht gewaad en onverzorgde honden beschouwden dit godshuis als hun dagelijksch verblijf.

Het schijnt, dat de oude reine Boeddhistische godsdienst begint te kwijnen.

Nog ellendiger is het feit, dat deze tempel is omgeven door een complex van gebouwen van ontucht waarin de behaalde winsten voor een gedeelte dienen als inkomsten van de priesters.

Toch ligt het gebouw met zijn omgeving in de schaduw van een reeks bergen, waarvan de middelste hoogste top den naam van „Huashan" draagt en door het volk als „heilig" wordt beschouwd, waar tal van geesten verblijven.

Op den zooeven genoemden top ligt een groot stuk steenkool van ruwen vorm, dat, naar het Westen neigend, des avonds glinstert, wanneer de omringende bergen in donker zijn gehuld.

Den grooten weg van Tungkwan naar het Westen volgende, kan men daar een rij geplante groote boomen aantreffen, die, in het warme jaargetijde, aan tal van vermoeide en verhitte reizigers een goede schuil- en rustplaats zouden kunnen aanbieden.

Deze boomen zijn tot aan Kuldja (Turkestan) geplant door den oud-gouverneur-generaal Tso Tsung Tang, toen hij daar met een militaire macht gelegerd was, tijdens 'n opstand in Chineesch-Turkestan, dat, onder Islamschen invloed, was gebracht.

De bevolking benut thans het hout dier boomen voor brandhout en kapt ze met dat doel om.

Niemand trekt zich van dien toestand iets aan, en denkt er aan om de omgekapte boomen door jonge planten te doen vervangen.

Het zal dus niet zoo heel lang meer duren of ook deze fraaiïgheid van China zal tot het verleden behooren.

De weg van Tungkwan naar het Westen is slecht. Eigenlijk kan men dit pad geen weg noemen. De modder en het water maken het terrein tot een soort van moeras, waardoor de communicatie voor personen en goederen zoo goed als onmogelijk wordt.

De gemeenschap wordt dan ook meer onderhouden door de langs het pad gelegen tuinen, die niet van omheiningen zijn voorzien en dientengevolge aanzienlijke schade lijden. Doch de belanghebbende tuineigenaren berusten daarin en dragen de schade met geduld.

Te Huachow zagen de reizigers een verwaarloosde militaire versterking, die in het jaar 1861 goede diensten heeft bewezen en in de geschiedenis een zekere rol heeft gespeeld.

De Mohamedanen hebben in dat jaar daar vreeselijk huisgehouden en tal van menschenlevens en bezittingen verwoest.

Die onrust werd in het jaar 1878 gedempt.

Buiten den Westelijken muur van deze plaats heeft men thans een nieuwe vestiging gemaakt met een flinke markt, die druk wordt bezocht.

In de nabijheid daarvan, aan den voet der omliggende heuvels, treft men een plaats aan, L i n T i n g H s i e n geheeten, welke bekend is door de aanwezigheid van warme bronnen. De gegoede ingezetenen van Sianfu maken daarvan gebruik en bouwen er villa's om er in den warmen tijd verblijf te houden.

Ook ligt hier het graf van keizer Tjin Sie Ong, die den beroemden Chineeschen muur heeft doen vervaardigen.

Van deze plaats kan men de Weiho waarnemen, die, naar het Noorden stroomende, zich uitstort in de Honghorivier.

Nadat men een brug van 1/8 mijl lengte en eene vlakte met tal van graven had gepasseerd, trad men door een groote poort Sianfu, de oude hoofdstad van de provincie, Shensi, binnen.

Van Vreemde Koloniën.

Onderwijs in Engelsch-Indië.

In afwachting van het algemeen verslag betreffende de tienjaarlijksche volkstelling is o.a. door het departement van onderwijs een rapport uitgebracht over de uitkomsten in het tienjarig tijdvak 1899/'09.

Daaruit blijkt, dat in het laatste jaar het totaal aantal leerlingen, die de verschillende inrichtingen van onderwijs bezochten, 6 millioen bedraagt, of 34 percent meer dan in het eerste jaar van genoemd tienjarig tijdvak. Opmerkelijk was daarbij het verschijnsel, dat het aantal vrouwelijke leerlingen in dat tijdvak met 64 percent toenam.

„Het is waar, merkt de T i m e s o f I n d i a op, dat slechts een onbeduidend aantal meisjes de inrichtingen bezoeken, waar meer uitgebreid onderwijs wordt gegeven. Niet minder dan 86 percent der meisjes bezoeken scholen beneden het peil van die waar gedrukte boeken worden gebruikt. Maar het moet alreeds voldoening geven, dat het vooroordeel tegen het leeren lezen en schrijven van meisjes gaat verdwijnen, hetgeen aan den maatschappelijken vooruitgang moet ten goede komen, die bijna geheel afhangt van de mate van verlichting der Indische vrouwen."

De totale kosten van het onderwijs in de kolonie stegen van 30 millioen tot 52 millioen gulden, waarin voor een klein gedeelte wordt voorzien door het heffen van schoolgelden, terwijl wijders daartoe wordt bijgedragen door de centrale regeering, de provinciale en gemeentelijke bestuursinstellingen en een niet onbelangrijk deel der uitgaven uit particuliere schenkingen wordt bestreden.

Terwijl de kosten, waarop een leerling jaarlijks komt te staan, gemiddeld 9 roepijen bedragen, waarvan de helft uit gemeentelijke en provinciale fondsen wordt gevonden, loopen de bedragen voor de verschillende soorten van onderwijs sterk uiteen, evenals het aandeel, dat ten laste van de centrale regeering komt.

Een leerling op de zoogenaamde „colleges" kost bijv. gemiddeld f 250 per jaar, een leerling eener elementaire school echter slechts f 4, terwijl het aandeel der centrale regeering in de kosten resp. f 192 en 60 centen per jaar bedraagt.

De T i m e s o f I n d i a wijst op het zeker hoogst verblijdend verschijnsel, dat terwijl het bezoek aan de rechtscholen eene aanmerkelijke vermindering ondergiug, de lust bij de Indische jongelingschap om zich op eenig beroep in de technische vakken toe te leggen in hooge mate toenam.

Wat het elementair onderwijs aangaat, dat voor de groote massa van het volk is bestemd, is het Bombaysche blad wel dankbaar, wat de verkregen uitkomsten aangaat, maar toch niet voldaan:

„Niet voordat wij een geheel op zichzelf staand stelsel van elementair onderwijs hebben, dat voldoet aan de behoeften van den kleinen landbouwer, den ambachtsman, den daglooner en den kleinen winkelier, die de groote massa vormen van de bevolking, kunnen wij er op rekenen, dat de grootsche taak om het licht der kennis te brengen in de gehuchten, hoeven en werkplaatsen met goeden uitslag zal worden bekroond. Laat ons nimmer de hoogere opvoeding verwaarloozen, omdat het onze hoogescholen en colleges zijn, die de mannen moeten leveren die het werk der regeneratie van het maatschappelijk en industrieël leven op zich nemen. Maar laat ons wel het verschil in het oog houden, dat tusschen hoogere opvoeding en volksopvoeding bestaat. Als we dat doen, als wij inzien, dat de elementaire opvoeding geen voorportaal behoeft noch behoort te zijn voor de secundaire opvoeding, zal ons de taak om het onderwijs aan de massa te brengen, niet zoo ontzettend moeilijk voorkomen. In zeker opzicht staat de huidige organisatie van het onderwijs aan de vervulling van dezen wensch in den weg. De directeur van onderwijs, die veelal een hoogleeraar is, ziet zich belast met het toezicht zoowel op het elementair als op het secundair onderwijs, en het is duidelijk dat twee onderwerpen als deze, tot het ressort van een zelfde departement behoorende, in de oogen van den bestuurder veel van hun kenmerkende verschillen zullen verliezen. Wat wij noodig hebben is een bijzonder organisme, het doet er niet toe hoe men het noemen wil, dat belast is met de organisatie van en het toezicht op een stelsel van elementair onderwijs, dat geheel op zich zelf staand voldoet aan de behoeften der massa.

Een Spaansch-Engelsch-Fransche rechtbank.

Bij de in 1906 ten aanzien van de Nieuwe Hebriden gesloten overeenkomst tusschen Engeland en Frankrijk was bepaald, dat de voor die eilanden in te stellen rechtbank, zou zijn samengesteld uit Spaansche, Engelsche en Fransche rechters.

Koning Alfonso XIII, aan wien de keuze was gelaten van de Spaansche leden van dat college, heeft nu eindelijk, na vier jaren te hebben overlegd, zijn keuze bepaald.

Don Thomas Alonsono y Zaboba, oud-secretaris generaal van Puerto-Rico, is benoemd tot president van de rechtbank, graaf de Andino tot procureur generaal, terwijl voor Engeland als rechter zitting heeft een Australisch advocaat, Roseley, en voor Frankrijk de heer Colonne.

Er zijn wel meer gemengde rechtbanken in de wereld, maar die voor de Nieuwe Hebriden is mogelijk wel uniek, wijl hiervoor zoowel Europeanen als Inlanders zullen terechtstaan.

Madagaskar.

De Fransche regeering heeft aan den bekenden mijn-ingenieur, Levat, opgedragen een onderzoek in te stellen naar de minerale schatten van Madagaskar en maatregelen te overwegen, die de ontginning zouden kunnen bevorderen.

Het blijkt dus, dat de mijnwetgeving voor die kolonie, hoezeer die zich ook in de laatste jaren herhaaldelijk in de bijzondere aandacht van bestuur en wetgevers mocht verheugen, niet gegeven heeft, wat men daarvan verwachtte.

Wij hebben indertijd wel gezien, dat de onlangs afgetreden gouverneur-generaal Augagneur, oud-socialistisch burgemeester van Lyon, in de eerste dagen van zijn bestuur allerlei maatregelen trof van anti-kapitalistische strekking, doch sedert gingen den bestuurder toch de oogen open voor de onmogelijkheid, het tweeledig doel, ontwikkeling der hulpbronnen van het land en bevordering der welvaart van den inboorling, te bereiken, zonder den steun van het kapitaal.

Maar toch bleef er zeker nog van de anti-kapitalistische bestuursbepalingen genoeg over, om de ontwikkeling der mijn-industrie te belemmeren.

Men ziet er immers in Madagaskar ook in andere opzichten niet tegen op, om ter ..ille van den Inlander onrecht te plegen tegenover hen, die hun geld in koloniale ondernemingen belegden.

In de D é p ê c h e C o l o n i a l e van 27 September l.l. treft men een klacht aan betreffende de behandeling van concessionarissen voor de exploitatie van boschperceelen.

Op Madagaskar bestaat de bepaling, dat de inboorling het vruchtgebruik heeft van de bosschen op domeingronden. Nu heeft het bestuur verschillende concessiën verleend voor de exploitatie van zulke domeinbosschen, zonder concessionarissen op die bepaling te wijzen.

De menschen denken kalmpjes het bosch te kunnen ontginnen, maar merken spoedig, dat de inboorlingen hen daarbij één handje helpen en boschproducten en hout voor een appel en een ei aan concurrenten verkoopen, die in dergelijken handel een middel van bestaan vinden.

Onlangs is zelfs door den gouverneur-generaal in eene circulaire aan de hoofden van gewestelijk bestuur voorgehouden, dat zij toch niet moesten nalaten de inboorlingen op hunne „rechten" te wijzen.

Dat er op die manier van een geregelde exploitatie geen sprake kan zijn, slechts roofbouw plaats heeft, schijnt tot zulke bestuurslieden, die zich blind staren op de rechten van den inboorling, niet door te dringen, afgezien van hun zonderlinge begrippen van eerlijkheid tegenover de lieden, die op alle mogelijke manieren worden verlokt hun geld beschikbaar te stellen voor de ontwikkeling der kolonie.

Nieuw-Caledonië.

Omtrent deze Fransche kolonie, treffen we in de D é p ê c h e C o l o n i a l e de volgende klacht aan:

„Een land, dat een gezond klimaat heeft, en dat zich uitstekend leent voor eene nederzetting van Europeanen, heeft men tot een strafkolonie gemaakt. Er zijn daar nu nog 1500 gestraften en 6000 in vrijheid gestelde gewezen dwangarbeiders. Men heeft er slechts eenige gendarmes gelaten, het eiland geheel van troepen ontbloot. Het onderhoud van die gestraften komt niet ten laste van den staat maar van de kolonie. De minister heeft eindelijk weten te verkrijgen, dat er een compagnie koloniale infanterie in garnizoen komt. Hij heeft ook een afzonderlijke begrooting ingesteld voor de Nieuwe Hebriden en de Wallis-eilanden, waarvan de uitgaven vroeger door de kolonie moesten worden gedragen zonder dat men deze daarover had geraadpleegd. Behoort de staat die uitgaven niet te vergoeden?

Men heeft gelezen, wat de senator Humbert schreef over de lepra. Om deze ziekte te bannen wil de kolonie het Pijnboom-eiland, dat tot haar gebied behoort, tot lazaret inrichten. Men stelt de beslissing uit totdat de beide Kamers de wet van 1871, zullen hebben herzien. En intusschen gaat de lepra voort, hare verwoestingen aan te richten onder onze landgenooten.

De gemeenteraad wilde eene leening sluiten. Men

vroeg 10% in plaats van 5% rente. De staat vermindert het subsidie. Men belast de koffie, de vanille en andere uitvoerproducten.

Men zou zoo zeggen, dat de kolonisten wel moesten varen door den landbouw, door de ontginning der mijnen. Maar het tegendeel van dien is waar. Want inplaats dat er een stroom van Fransche immigranten in het land komt, ziet men, dat meer dan 1000 kolonisten het eiland ontvliedden, dat rijk als het is tot ellende gedoemd werd.

Er is slechts één heelmiddel en dat geldt voor al onze koloniën: deze economische en financiëele zelfstandigheid te verleenen, evenals de Engelschen dat doen.

Oost- en West-Indisch Literatuur-overzicht.

Makassar.

In het jongste nummer van Neerlandia schrijft Mr. F. Vorstman een artikel over Makassar, waaraan we het volgende ontleenen: Makassar is de hoofdplaats van het gouvernement Celebes en Onderh. en gelegen in het Z.W. van 't zuidwestelijk schiereiland.*) De ligging van de plaats is buitengewoon gunstig; ze is onmiddellijk aan zee gelegen (een groot voordeel boven Batavia, Soerabaja en Semarang) en regelmatig en mooi gebouwd. De bevolking bedraagt 26145 inwoners, waaronder ruim 1000 Europeanen en eenige duizenden Chineezen en andere vreemde Oosterlingen. De handel is er zeer belangrijk, de scheepvaart heeft zich in de laatste jaren sterk ontwikkeld, hetgeen een uitbreiding van de haven noodzakelijk maakt. Alles wijst er op, dat Makassar een schoone toekomst tegemoet gaat. Wanneer men bedenkt tot welke hoogte de plaats het reeds gebracht heeft zonder het bezit van een noemenswaardig achterland, dan kan men berekenen wat het wezen zal, wanneer dat achterland, Zuid- en Midden-Celebes, geopend is en tot ontwikkeling gebracht. Maar wanneer? Het antwoord op deze vraag moet de schr. schuldig blijven; dat is aan de ondernemende mannen van Nederland. Zuid-Celebes ligt open voor alle mogelijke cultuur en mijnbouw. Het land is ongemeen rijk, uitstekend geschikt voor allerlei culturen. De bodem bevat vele mineralen als goud, zilver, koper, ijzer, lood, petroleum enz. Er moet echter kapitaal in het land; tot nog toe is er zoo goed als niets ingestoken, wat zeer te betreuren is. Vrees voor onveiligheid in deze streken behoeft niet te bestaan. Het is thans op Zuid-Celebes minstens even veilig als op Java. De bevolking heeft trouwens nooit iets tegen ons gehad. Er is nu geld te verdienen, eindigt schr., en wie er het vlugst bij zijn, verzekeren zich de grootste voordeelen.

De redactie van Neerlandia hoopt, dat de Nederlanders zullen handelen voor het te laat is en de grootste voordeelen door het buitenland worden ingerekend. Makassar moet door en door Hollandsch blijven, maar kan dit alleen wanneer Nederland zich haast.

Het Chineezen-vraagstuk.

De October-afl. van Vragen van den Dag brengt o. m. een zeer lezenswaardig artikel van den heer B. A. Kwast over het Chineezen-vraagstuk. Met betrekking op Oost-Indië wordt daarin o. m. het volgende gezegd:

Met onze Oost kwamen de Chineezen reeds in de 8e eeuw in aanraking, zoodat ze al lang in deze streken verblijf hielden toen de O.-I. Compagnie er zich kwam vestigen. Hun doel is bijna uitsluitend zich zoo spoedig mogelijk een klein kapitaaltje te vergaren en daarna naar hun land terug te keeren. Maar een zeker deel is gebleven en doet dat ook nu, en daar de Chineesche vrouw zoo goed als niet emigreert, trouwen ze met Maleische vrouwen. Vandaar dat het blijvende gedeelte der Chineezen van gekruist ras is (z.g.n. peranakans), maar die niettemin hun zeden en gewoonten min of meer zuiver hebben bewaard. Terwijl zij op Java slechts voor een klein deel als koelie werkzaam zijn, is dit bijna uitsluitend het geval in de andere deelen van den Archipel. De Chineesche koelie kan in sommige opzichten moeilijkheden geven, 1o. door de contracten waarop hij werkt, 2o. de manier waarop hij aangeworven wordt, en 3o. door een eigenaardigen gemeenschapszin, die zich openbaart in tamelijk onschuldige vakvereenigingen, de zgn. kongsi's en vaak minder onschuldige geheime bonden. Hoe verderfelijk die kunnen zijn, blijkt uit de bepalingen van een bond op Borneo's Westkust, waarin o. a. deze artikelen voorkwamen: 1. Wanneer uw broeder voor den rechter verschijnt, moet ge ten zijnen gunste getuigen en desnoods een valschen eed afleggen; 2. Heeft een broeder een misdaad begaan, dan moet gij hem helpen ontvluchten; 3. Geen zaak tusschen broeders mag voor den rechter worden gebracht, enz.

Door ijver en spaarzaamheid weten vele Chineezen tot welvaart te geraken, waarbij hun aangeboren handelsgeest hun zeer te stade komt. In Javaansche steden verschijnt de Chinees vaak als tusschenhandelaar, groothandelaar zelfs, als industrieel, als reeder van vrachtbooten, als cultuurondernemer of ook als grondeigenaar. Als handelaar is hij ook vaak geldschieter, waarbij hij schandelijk hooge renten vraagt en den Javaan tot den laatsten cent onmeedoogend uitzuigt. Het is echter moeilijk in cijfers uit te drukken, hoeveel Chineezen zich aan deze en andere euveldaden ten nadeele van de inlandsche bevolking schuldig maken, want tegenover dat slechte gedeelte bestaan ook goede elementen, wier moraliteit vooral niet beneden West-Europeesch peil staat. Om het kwaad zooveel mogelijk te keeren, wil Mr. D. Fock *), „een onzer bekwaamste Indische specialiteiten", een verscherping op de toelating van Chineezen in de binnenlanden en zou hij de immigranten bij hun komst ook aan een scherper onderzoek — naar het doel hunner komst, hun persoonlijkheid, enz. — willen onderwerpen.

Terwijl nu de Chineezen zich eeuwen lang in onze Oost gedragen hebben als rustige burgers, gehoorzame onderdanen en trouwe belastingbetalers, is vrij plotseling een geest van ontevredenheid in hen gevaren. De oorzaken hiervan zijn te zoeken in de veranderde omstandigheden. De Chinees, vroeger het trait-d'union tusschen bestuur en inlander, werd bij de meer rechtstreeksche aanraking van onze regeering met de inlanders min of meer uitgeschakeld. Daarbij kwam, dat het Europeesch kapitaal en de Europeesche kolonist zich begon te dringen in bedrijven en zich ging vestigen op plaatsen, waar de Chinees eeuwenlang alleenheerscher was geweest. Het gevolg was, dat de Chineesche kapitalist, de groote zakenman, zich in zijn bedrijf bedreigd zag en met de hem eigen slimheid al spoedig in zag, dat de concurrentie tegen de Europeesche kapitalen voor hem slechts vol te houden was, indien hij de standsgelijke werd van den Europeaan. De tijdgeest was hem daarbij gunstig; met krachtige hand had die tijdgeest O.-Azië bekend gemaakt met de resultaten van de West-Europeesche beschaving. Toen nu Japan zich opwerkte tot groote mogendheid, verloor het blanke ras in de oogen van den Oosterling het monopolie van superioriteit, dat grootendeels berustte op meerdere kennis en meerdere vrijheid van beweging. Vandaar dat streven naar ontwikkeling, dat zich bij de voorname Chineesche handelaren, industrieelen, reeders, enz. in onze Oost openbaart. Veel sterker nog dan de Javaan, roept de Chinees in onze Oost om onderwijs. De voorname Chinees wil ook meer vrijheid van beweging, en niemand kan ontkennen, dat ook deze eisch billijk is. Het wonen in bepaalde wijken en het zgn. passenstelsel is niet te verdedigen. Ook is een wijziging der rechtspraak een hunner te billijken wenschen. Nu toch worden Chineezen gelijkgesteld met Inlanders — weer een grief — en dus voor Inlandsche rechtbanken gevoerd. De Chinees verlangt, dat het hem mogelijk gemaakt wordt, dat hij in maatschappelijke positie naast den Europ. kolonist staat en dat hem dus ook het Nederlandsche onderdaanschap geschonken wordt. Velen onzer Indische specialiteiten zijn daar vóór, anderen willen dat niet, of eerst door lange overgangsmaatregelen.

Ten slotte noemt de schr. het kleingeestig als men in West-Europa die Chineezen-beweging vreest en alleen van een „geel gevaar" weet te spreken. De Chineezen en Japanners als een minderwaardig ras te beschouwen, is iets, dat op geen enkelen deugdelijken grond verdedigd kan worden. Is onze West-Europeesche beschaving ziek, dan zal ze door den komenden strijd gelouterd worden; staan wij in doorsnee moreel boven onze Oost-Aziatische bestrijders, dan zal onze beschaving het winnen, en zullen onze begrippen van humaniteit en moraliteit de zege behalen.

Weekblad voor Indië.

Inhoud van No. 19: De grammofoon in Indië, door M. van Geuns. (Als de heer v. G. vertegenwoordiger was eener firma in grammofoons, kon hij geen warmer pleidooi houden, als hij thans doet, voor dit „mysterieuze instrument". Maar de bedoeling is goed; de muziek moge gelukkig zijn, zegt de schr., ze ontrukt de eenzamen in de binnenlanden aan het besef hunner demoraliseerende verlatenheid en werkt als een heilzaam medicijn tegen de vaak zoo verwoestende eenzaamheidsziekte. Daarin heeft hij volkomen gelijk, achten wij.) — De nieuwe legercommandant, generaal Van Daalen (met foto). — Sindanglaya en omstreken (vervolg, met afbeeldingen). — Indische penkrassen, door Ofoei. — De Paupers. Roman uit de Indo-Europeesche samenleving (verv.), door Victor Ido.

Geneeskundig Tijdschrift voor Ned.-Indië.

Afl. 4 vandeel 50 bevat de volgende bijdragen: Beknopt verslag van de werkzaamheden in het geneeskundig laboratorium gedurende het jaar 1909. — Over Polyneuritus Gallinarum, door Dr. G. Grijns. — Aanteekeningen over Typhus abdominalis in Ned.-Oost-Indië, door dr. G. Kiewiet de Jonge. — Over het vermogen van extracten, bereid uit normale menschenhuid, om met serum van lijders aan lepra complement te binden, door Dr. J. de Haan en Dr. G. Grijns. — De methode van Berntrop tot het verkrijgen van zuiver drinkwater, door Dr. J. de Haan

*) Moet dit nu in hèt Kol. Weekblad worden gezegd, hooren we al uitroepen! Ja, toch wel, mr. Vorstman althans vertelt dat een bekend uitgever te Groningen een brief adresseerde naar „Makassar, eiland Borneo"!

*) „Voor korten tijd overleden", teekent de heer Kwast in een noot aan! 't Is toch eigenlijk vervelend als men precies heet als zijn vader, moet de gouverneur van Suriname wel denken!!

en Dr. W. M. Ottow. — Over het voorkomen van de Wassermannsche reactie bij lijders aan lepra, door Dr. J. de Haan en Dr. G. Grijns. — Uitslag van het onderzoek naar de geschiktheid van eenige bronwateren, om te dienen als prise d'eau eener drinkwaterleiding, door Dr. J. de Haan. — Over het samengaan van typhus abdominalis en malaria, door Dr. G. W. Kiewit de Jonge. — Onderzoek van het „Filtre pasteurisateur Mallié", door G. Grijns. — Onderzoek naar de watervoorziening van Tandjong-Priok, door Dr. J. de Haan en Dr. G. Grijns. — Een merkwaardige pyogene bacil, door W. van der Burg.

De Indische Mercuur.

Inhoud van No. 39: The determination of sucrose in cane molasses, door H. C. Prinsen Geerligs. — Een eenvoudige mengingsberekening, door H. C. Prinsen Geerligs. — Antwoord aan Dr. J. Bosscha in zake theefarmentatie, door Dr. A. W. Nanninga. — De terugkoop van het particuliere land Indramajoe-West. — De Indische mijnwet. — De begrooting van Suriname voor 1911. — Het bankbiljet in Ned.-Indië. — Anti-suikeraccijnsbond. — Kultuurberichten (Surinaamsche sinaasappelen. — Bacovencultuur in Suriname. — Opbrengst van de gouvernementsrubberonderneming „Slootwijk" in Suriname, enz.) — Kleine mededeelingen (Geologisch onderzoek van het eiland Timor, enz.) — Financieele berichten en verslagen, zoomede de overige wekelijksche rubrieken.

De Indische Gids.

De October-afl. opent met een bijdrage van Mr. J. W. Ramaer over De grondhuurprijzen en de loonen bij de Java-suikerindustrie. Indien mogelijk, dan komen we in een volgend overzicht terug op de beschouwingen van Mr. R., die een beschrijving inhouden van Mr. Van Deventer's opvattingen ten deze.

De heer J. H. A. de Water schrijft vervolgens over De definitieve toewijzing bij aanbestedingen, terwijl mevrouw M. C. Kooy—Van Zeggelen een mooi schetsje geeft, getiteld „De heilige boom". Dan volgt een overzicht van De uitkomsten van het welvaart-onderzoek op Java. VI. (Vervolg). B. Inlandsche handwerksnijverheid en huisvlijt. Verder bevat dit nummer de gewone jaarlijksche rubrieken, als: Varia. — Revue van brochures en van tijdschrift- en dagblad-artikelen. — Koloniale literatuur. — Wetenschap en industrie (Wat voor Java te leeren valt uit de irrigatie in Amerika, door J. E. de M. — Het verband van in- en uitvoer). — Bibliographie van Oost- en West-Indië, door W. C. M.

Vervolg opgave van bladen en tijdschriften welke nieuw ter lezing zijn gelegd in de Leeszaal, Laan v. Meerdervoort 195, Den Haag, die dagelijks, Zon- en feestdagen uitgezonderd, geopend is van 10 uur vóór- tot 6 uur namiddags.

De Javabode t/m 6 September 1910;
De Sumatrapost, idem;
Het Bat. Nieuwsblad, idem;
De Locomotief, t/m 5 idem;
Het Soer. Handelsblad, idem;
De Sumatrabode t/m 6 idem;
Tjahaja Sumatra, idem;
Ned.-Ind. Effectenblad no. 34;
De Ind. Mercuur no. 40;
Handelsberichten v/h Min. v. Landbouw no. 185;
Het Weekblad voor Indië, no. 20;
De Banier no. 35;
Handelsrevue. September 1910;
Bandera Wolanda no. 62;

Leestafel HEULSTRAAT 17.

Opgave van dagbladen en tijdschriften, ter lezing liggend in de leeszaal van het Hoofdbestuur van „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag, welke dagelijks, Zon- en feestdagen uitgezonderd, geopend is van 's morgens 9 uur tot 6 uur 's namiddags.

De Planter, Onze West, Sumatrapost, Sumatrabode, Javabode, Bataviaasch Nieuwsblad, De Padanger, De Sumatra Courant, De Surinamer Courant, Soerabajasch Handelsblad, Nieuwe Soer. Crt., Deli Courant, Preangerbode, Javasche Courant, De Locomotief, 20 diverse Maleische bladen en tijdschriften.

Verscheidene periodieken, waaronder:

Hou en trou, Vrede door recht, De stem van Indië, Tijdschrift voor economische geographie, Indologenblad, De Banier, Neerlandia, Jong-Indië, De Boodschapper, Revue économique, Indische gids, Weekblad voor handeldrijvenden en Industriëelen middenstand, Exportblad, Cultura, Deutsche Kolonial Zeitung, Sociaal Weekblad, Ned. Zendingsbode, Maandbericht van het Ned. Zendeling-genootschap, Indisch genootschap, Weekblad voor Indië, Insulinde, Deutsche Wochenzeitung für Niederland und Belgien, en tal van andere brochures, jaarverslagen enz.

MEDEDEELINGEN.

Van de afdeeling 's-Gravenhage.

Voordracht van den heer *A. J. Gooszen,* Kapitein van den Gen. Staf O. I. L., oud-commandant van het Exploratie-Detachement voor Zuid-Nieuw-Guinea,

Onderwerp:

„Een en ander over Land en Volk van Zuid-Nieuw-Guinea", toegelicht door lichtbeelden, overzichtskaarten, enz.,

op **Vrijdag 21 October** 1910, des avonds ten **8** ure, in de zaal **„Diligentia", Lange Voorhout 4,** Den Haag.

Leden van „Oost en West" hebben met hunne huisgenooten vrijen toegang op vertoon van hun bewijs van lidmaatschap of de hen toegezonden kennisgave.

Niet-Leden hebben toegang tegen betaling van **één gulden.** — Plaatsbespreken wordt aanbevolen.

HET BESTUUR.

Van het Dagel. Bestuur der Vereeniging.

Vervolg opgave van de ontvangen gelden ten behoeve van de studie van een verdienstelijk jongeling.

H. Th., Leiden	f 50.—
R. v. T., 's-Hage	„ 10.—

Voor de opgave,
E. VAN ASSEN, Secretaris.

De *maandelijksche samenkomst* van het *Dagelijksch Bestuur* der Vereeniging met de *Redactie-Commissie* van het *Koloniaal Weekblad* zal plaats hebben op **Donderdag den 20sten October 1910,** ten **8½ ure n.m.,** in „Boeatan", Heulstraat 19, Den Haag.

Alle belangstellenden zijn welkom.

Hoofdbestuursvergadering op **Zaterdag den 29sten Oct. 1910,** 's namiddags ten **2½ ure,** in het lokaal der Vereeniging *„Oost en West",* Heulstraat 17, 's-Gravenhage. (Ingevolge art. 7 al. 1 van het Huish. Reglement).

Agenda:

1. Opening.
2. Notulen der vorige Hoofdbestuursvergadering. (Zie Kol. Weekblad 1910 no. 28 blz. 6).
3. Mededeelingen.
   a. betreffende het Informatiebureau;
   b. betreffende onze vertegenwoordiging bij enkele lichamen en instellingen;
   c. betreffende de in Nederland studeerende Indische jongelieden;
   d. betreffende de subsidie;
   e. betreffende de afdeeling Groningen.
4. Voorstellen:
   a. ten opzichte van de exploitatie van het Kol. Weekblad;
   b. in verband met de 4e alinea van art. 5 der statuten.
5. Hetgeen verder ter tafel zal worden gebracht.

E. VAN ASSEN, Secretaris.

Officiëele Berichten.

Uit de Javasche Courant van 2 Sept. 1910. No. 70.

Benoemingen, enz.

Civiel Departement.

Verleend: zes maanden verlof aan Mr. M. Mantz.

Benoemd: tot opzichter bij den waterstaat J. A. van Oosterzee en J. C. L. W. Wijs; tot leeraar H. B. S. te Semarang F. W. Stapel; aan de Koningin Wilhelminaschool te Batavia Dr. R. Broersma; tot hoofdcommies bij de Alg. Rekenkamer C. H. L. Kaulbach; tot 1en commies A. W. Leenart; tot commies H. Ch. Tokaya; tot 1en commies bij den post- en telegraafdienst J. J. A. H. Clignett en G. Th. Coers; tot patih in de afd. Semarang Mas Wirjo Koesoemo; tot wedono van Salatiga Mas Ranoemidjojo; tot klerk te Batavia B. B. Camoenié.

Militair Departement.

Verleend: zes maanden verlof aan den 1en luit. der inf. J. F. van der Sluijs Veer.

Overgeplaatst: bij den generalen staf den kapit. der art. H. J. D. de Fremery.

Uit de Javasche Courant van 6 Sept. 1910. No. 71.

Civiel Departement.

Verleend: een jaar verlof aan den leeraar H. F. Streiff.

Ontslagen: op verzoek eervol de asp.-controleur W. A. J. Ulrich; de klerk te Telok Betong A. W. Madhie; de idem te Semarang A. Th. Wagelmans; de onderwijzeres mevr. C. M. v. d. Meer.

Aangewezen: als candidaat Indisch ambtenaar E. B. Vogler, K. J. A. Orie, C. E. Cohen, M. P. D. Synja, E. W. Maurenbrecher, W. Brokx en S. Th. M. Mehlbaum.

Benoemd: tot vice-president van het Hooggerechtshof van Ned.-Indië Mr. S. J. Hisch; tot president van de Wees- en boedelkamer te Soerabaja C. J. Veenstra; te Semarang A. P. Kuipers von Lande; te Padang G. L. Hofland; tot commies te Batavia K. F. Avonds; te Bandoeng A. E. Benenati; tot onderwijzeres 2e kl. mej. N. J. van den Vrijhoef; tot onderwijzer 3e kl. te Pamekasan C. A. Weimar.

Overgeplaatst: naar Djombang de onderwijzer D. E. Zuidhof.

Geplaatst: in Rembang de opzichter C. J. F. Ch. van Raalten en J. Boogert.

Militair Departement.

Geplaatst: bij het 13e bat. de 2e luit. J. Geurink.

Overgeplaatst: naar Kendangan (Borneo) de 1e luit. L. Timmer; naar Emrekang de 2e luit. H. v. Veen; naar Posso de 1e luit. J. M. Badings; naar het 17e bat. de 1e luits. M. J. Berckenhoff en A. F. J. van den Bergh; naar het 4e depôt-bat. de 2e luit. P. H. Wijshijer en de kapitein L. P. J. v. d. Stok; naar het 16e bat. de 2e luit. C. J. la Rivière en de onderluit. J. L. Golder; naar het 4e bat. de kapitein E. Kilian; naar het 2e bat. de kapitein E. F. Grooss; naar Banjoe Biroe de kapitein J. E. Collard; naar het garnizoensbat. van Amboina en Ternate de 1e luit. H. C. Creutz Lechleitner; naar Semarang de off. van gez. F. D. Otken; naar Willem I de id. M. Meijers; naar Telokbetong de idem Dr. F. J. Boost; naar Buitenzorg de idem F. J. Duetz; naar Soerabaja de id. F. H. Johan.

Lijst van aangekomen en vertrokken Passagiers uit en naar de Indiën.

Passagierslijst van het s.s. „Prins Willem I"; gezagvoerder A. R. Nyboer. Van Amsterdam naar West-Indië via Madeira op den 30en September.

J. W. F. Vrielink, echtg. en k; R. Foppema, echtgenoote en k; B. G. H. van der Jagt en echtg.; J. Geerling, echtg. en 2 k; C. Baron van Asbeck; mevrouw Perk en k; K. Muller; R. A. Weerman; Mr. Dr. C. F. Schoch; J. Fruyn; A. R. Meyer; F. A. Kuhn; J. D. Meiners; J. Blösseman; J. Martensen; J. Heinemann; W. Gruhlke.

No. 41. Donderdag 13 October 1910. 10de Jaargang.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING OOST EN WEST

OPGERICHT DOOR KOLONEL G.E.V.L. VAN ZUYLEN, 21 MAART 1900.

„HET KOLONIAAL BELANG IS EEN ALGEMEEN NEDERLANDSCH BELANG."

Abonnementsprijs per jaar:

Vrij aan huis of franco per post binnenland, bij vooruitbetaling	f 2.50
Voor Oost-Indië en het Buitenland	„ 4.—
Afzonderlijke nummers	„ 0.05

Prijs der Advertentiën:

Per regel	f 0.15
Bij plaatsing van 500 regels	„ 0.12½
„ „ „ 1000 „	„ 0.10

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie", en gezonden aan de Presidente: 7a HEERENGRACHT, DEN HAAG.

Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, *51 Verhulststraat.*

Voor *Advertentiën* tot de Drukkerij „LUCTOR ET EMERGO", AMALIA VAN SOLMSSTRAAT, *Telefoon 4424*, beiden DEN HAAG.

Inhoud van dit nummer.

Het Hoofddoel der Vereeniging is:

Het verspreiden van populaire kennis omtrent onze Indiën onder gansch het volk en het bevorderen der welvaart in die gewesten, om zoodoende en ook door het verleenen van onderlinge hulp, warme belangstelling en liefde te kweeken tusschen Nederland hier en ginds.

Het lidmaatschap bedraagt als minimum f 2.— 's jaars (voor Indië en het buitenland minstens f 2.50). *)

Zij die f 5.— of meer contribueeren of een gift in ééns schenken van f 100.—, zijn donateur(trice).

Aan alle donateurs en leden wordt kosteloos en franco het *Koloniaal Weekblad* **toegezonden.**

*) Zie inteeken-biljet op de achterzijde van den Omslag. Verzoeke dit ingevuld te zenden aan het adres van den Secretaris van het Hoofdbestuur **E. van Assen,** *Heulstraat 17, Den Haag.*

Informatie-Bureau

(*Secretaris J. L. van Gennep*),

dagelijks — Zon- en feestdagen uitgezonderd — van 10—12 en 2—4 u., ten kantore **Heulstraat 17, 1ste verdieping.**

Zie overigens **Officieele Mededeelingen** ook van het Dagel. Bestuur en de Afdeelingen op blz. 8.

Verzoek om geldelijken steun voor de studie van een verdienstelijk jongeling.

Het bestuur van de Vereeniging „Oost en West" doet een krachtig beroep op den weldadigheidszin en de offervaardigheid van de leden dier vereeniging, ten behoeve van een jongeling van Indische afkomst, die na voorbereidende studiën in zijn geboorteland op 17-jarigen leeftijd werd toegelaten tot de 5e klasse van een gymnasium hier te lande, het daarop volgend jaar met goeden uitslag het staatsexamen voor toelating tot een der hoogescholen heeft afgelegd en die thans in de rechten wenscht te studeeren.

Het zou ten zeerste te betreuren zijn, als deze jongeling, die, ook volgens de verklaring van zijn leermeesters, door zijn buitengewoon goede geestvermogens en grooten werklust bij voortgezette studie een schoone toekomst tegemoet gaat, aan zijn verlangen geen gevolg zou kunnen geven, doordat zijn ouders en aanverwanten niet in staat zijn de kosten aan de studie verbonden, ten volle te dragen.

Een som van f 600 ineens zal vermoedelijk toereikend zijn om in het te kort te voorzien, daar naar alle waarschijnlijkheid deze jongeling na een éénjarig verblijf aan de universiteit verder uit een studiebeurs zal kunnen worden ondersteund.

Menschenvrienden, steunt dezen jongeling en zendt uwe bijdragen aan den secretaris onzer vereeniging, den heer E. van Assen.

Mocht de totaal gevorderde som overschreden worden, dan zal het overblijvend bedrag worden gestort in het studiefonds voor onbemiddelde leerlingen.

(Voor de reeds ontvangen gelden zie onder de Mededeelingen pag. 8. Het vereischte bedrag is nog niet geheel bijeen.)

De Curaçaosche Hoedenvlechterij.

In hartelijken dank ontvingen wij uit Curaçao, van den heer H. J. Cohen Henriquez, den zoo verdienstelijken vertegenwoordiger van de Koloniale Commissie der te Scheveningen gehouden Huisvlijttentoonstelling, waar de Curaçaosche hoeden zulk een opgang hebben gemaakt, een afdruk in brochurevorm van diens belangrijke voordracht, betreffende deze vlechtkunst, den 28en Juli j.l. gehouden voor de Curaçaosche Maatschappij tot bevordering van Landbouw, Veeteelt, Zoutwinning en Visscherij, waaruit wij gaarne het een en ander aanhalen om het onder de aandacht onzer lezers te brengen.

Spreker begon met eenige mededeelingen te doen omtrent de verbouwing en de bewerking in den Staat Zulia van het stroo, dat op Curaçao voor het vlechten van hoeden gebruikt wordt en gaf daarna een beschrijving van de aldaar gevolgde vlechtwijze. Verder zeide de heer Henriquez o.m.:

„Ook heb ik, overtuigd, dat ik voor onze industrie daaruit voordeel zou kunnen trekken, de hoedenfabrieken van de heeren C. W. Christern en Numa P. Leon, vergezeld van mej. Crefte, bezocht.

Aangezien het mij bekend was, dat het in de bedoeling van het Koloniaal Gouvernement lag eene persmachine uit Europa te ontbieden, heb ik mijn aandacht voornamelijk geschonken aan de wijze, waarop de hoeden geperst worden en heb ik getracht te weten te komen, welk model persmachine voor onze industrie het meest geschikt zou zijn. 't Komt mij voor, dat de pers II S. 95, verkrijgbaar bij de Kgl. Bayer-Huttenambt, Sonthofen, met oven, het beste aan het doel zal beantwoorden.

Genoemde fabrieken werden verscheidene keeren door mej. Crefte en mij bezocht en hebben wij ons door aanschouwing geheel op de hoogte gesteld van de wijze, waarop de hoeden geperst worden.

Eenige door mij medegenomen Curaçaosche hoeden van een waarde van *f* 0.50, *f* 0.75, *f* 1.— en *f* 1.25 werden in die fabrieken geperst en zagen er daarna veel sierlijker uit, waardoor zij een belangrijk hoogere marktwaarde verkregen.

Onder die geperste hoeden zijn er eenigen, die veel overeenkomst hebben met de hoofddeksels alhier uit Porto Rico ingevoerd.

Ook omtrent het kleuren van hoeden, het strijken en opmaken daarvan, werden op die fabrieken inlichtingen ingewonnen, zoodat zulks eventueel ook hier zal kunnen worden gedaan. Eenige zeer nuttige op die fabrieken gebruikt wordende gereedschappen, die hier op den vlechtcursus onbekend zijn, werden door mij aangekocht.

Door den heer Cardoze, onderdirecteur op de fabriek van den heer Leon, werd mij bereidwillig de wijze getoond, waarop de hoeden gewasschen worden en stijfgemaakt.

Wanneer het door den president uitgevaardigd decreet en mijn bemoeiingen in zake het bereiden van het stroo de gewenschte resultaten hebben, dan zal dit ongetwijfeld der hoedenindustrie ten onzent ten goede komen, omdat dan aan een eerste voorwaarde voor het vlechten van hoeden van een goede kwaliteit — de beschikking over geschikt vlechtmateriaal — zal zijn voldaan.

De hoop mag wel worden gekoesterd, dat die resultaten verkregen zullen worden, want reeds ontving ik na mijn terugkeer alhier, van den heer president van den staat Zulia een monster stroo, bereid op de door mij aangegeven wijze, welk monster van zeer goede hoedanigheid was.

Uit de toezending van dat monster blijkt alweder, dat het meergenoemden president ernst is om het zijne bij te dragen tot de verbetering van 't stroo, dat aldaar wordt verwerkt en hier ingevoerd.

De ondervinding door mej. Crefte en door mij te Maracaibo opgedaan, zal er ook toe kunnen bijdragen, dat de Curaçaosche hoedenindustrie een hoogere vlucht neemt, vooral wanneer de te bestellen persmachine zal zijn ontvangen en in gebruik genomen. Volgens mijn bescheiden meening, zal het, bij een verdere bestudeering van de zaak wellicht blijken, dat er nog zeer vele verbeteringen zullen kunnen worden ingevoerd.

Meermalen is de opmerking gemaakt, dat onze hoeden in het geheel niet te vergelijken zijn, voornamelijk met die, uit Columbia en Ecuador afkomstig. Men moet echter niet uit het oog verliezen, dat de industrie in Columbia en Ecuador reeds sedert geruimen tijd intens beoefend wordt.

Reeds op de tentoonstelling te Parijs gehouden, gedurende de regeering van Keizer Napoleon III, brachten twee hoeden, in Ecuador gevlochten, 1000 frcs. per stuk op. Stelt men hiertegenover, dat onze hoeden van een eenigszins hooge waarde, bv. van *f* 5.— per stuk, op Curaçao slechts gedurende de laatste jaren op betrekkelijk uitgebreide schaal worden gevlochten, dan is het niet te verwonderen, dat de tegenstelling groot is.

Hierin mag echter geen reden worden gevonden om het vlechten van fijne hoeden niet aan te moedigen. Er komen nu reeds meer aanvragen in om die hoeden dan eenigen tijd geleden, en hieruit mag de gevolgtrekking wel worden gemaakt, dat onze hoeden gewild zijn.

Onze hoeden worden in wijderen kring bekend, en monsters worden gevraagd, niettegenstaande de bewering van velen, dat wij nooit hoeden zullen kunnen leveren, die zelfs eenige overeenkomst vertoonen met die uit Columbia, Ecuador en Peru.

Uit het oog mag niet worden verloren, dat elk artikel een verschillende markt heeft en de smaak zeer varieërt. Zelfs in Brazilië worden er op dit oogenblik maatregelen genomen, dat het Gouvernement de invoerrechten op deze hoeden, die zeer hoog zijn, verlaagt. De kans hiertoe bestaat ook. Een nieuw afzetgebied zal dan voor ons geopend worden.

Mijns inziens zal de tijd nog moeten leeren of wij ons enkel tot het vlechten van gewone hoeden moe-

ten bepalen. Het vlechten van fijne hoeden kan in geen enkel opzicht afbreuk doen aan onze industrie, want iemand, die fijne hoeden vlecht, zal nog beter gewone hoeden kunnen vlechten, dan een persoon, die slechts minderwaardige hoeden kan leveren.

Meer zorg dient dus besteed te worden aan het vlechten onzer fijne hoeden. Naar mijn meening zou ook een nader onderzoek omtrent het stroo en het technisch gedeelte van die industrie in de naburige bovengenoemde Republieken moeten worden gedaan.

Door het uitzenden bv. van een of meer personen om zich aldaar te bekwamen, of wel door 't stellen voor eenigen tijd van een vlechtster aan het hoofd van onzen vlechtcursus, zal onze industrie ongetwijfeld zeer gebaat zijn. Nu is de tijd daartoe gekomen, want Curaçao heeft met zijn hoeden in den vreemde naam gemaakt."

Het komt ons voor, dat de loffelijke bemoeiingen van den heer Henriquez, zoo zij algemeene medewerking vinden, der Curaçaosche hoedenvlechterij zéér te stade zullen komen.

PERSKRONIEK.

INHOUD: Mr. C. Th. van Deventer in *De Telegraaf* over een eventueelen aankoop van Portugeesch Timor. — *De Nieuwe Courant* en het *Algemeen Handelsblad* over de Indische begrooting.

Door den Haagschen redacteur van De Telegraaf werd Mr. C. Th. v. Deventer's meening gevraagd aangaande de wenschelijkheid om het Portugeesche gedeelte van Timor te koopen.

Mr. v. Deventer acht dit nog zoo gek niet.

„Wanneer wij geheel Timor bezaten," zeide hij tot den Telegraaf-man, „zouden wij er zeker iets goeds van kunnen maken, en het zou dan ook voor ons zeer gewenscht wezen, en tevens in het belang van ons koloniaal bestuur, zoo we het eiland geheel konden krijgen. En niet het minst zou zulks in het belang der bevolking zijn, want Hollandsch Timor wordt héél wat beter bestuurd dan Portugeesch Timor en de toestanden zijn er dan ook beslist gunstiger. Ik ben daarom van meening, dat als Portugal werkelijk Timor zou willen verkoopen, wij een ernstige poging moeten doen, om het in handen te krijgen, indien de prijs niet al te hoog is. Nu moeten we ons echter," aldus ging de heer Van Deventer voort, „nooit verbeelden dat we uit dien aankoop veel direct voordeel zouden behalen. De tijd, dat men uit koloniën aanmerkelijke voordeelen trekt, is voorbij. Wij zouden echter van geheel Timor een welvarend eiland kunnen maken, zóó, dat we uit op te leggen belastingen niet onaanzienlijke inkomsten konden verkrijgen, maar die gelden zouden dan toch weer allereerst voor het eiland zelf moeten worden besteed......"

„Maar zouden wij tegen andere natiën kunnen opbieden?"

„Ik zie niet in, antwoordde mr. Van Deventer, „waarom andere mogendheden zulke aanzienlijke sommen voor het gedeeltelijk bezit van het eiland zouden geven. Ik ben niet bang, dat ze ver boven ons zullen gaan, wanneer de verkoop werkelijk aan de orde mocht komen. De aankoop zou voor de andere, in het telegram genoemde landen waarlijk niet zooveel aanbevelenswaardiger zijn dan voor ons. Amerika bv. zou er al direct één of meer oorlogsschepen moeten stationeeren, terwijl voor ons het bezit van geheel Timor geen uitbreiding onzer koloniale vloot tengevolge zou behoeven te hebben. Onze bestuursorganisatie in Indië maakt het ons gemakkelijk, om geheel Timor te besturen. Wij moeten ons dan ook in eventueele voornemens omtrent aankoop niet laten intimideeren door het vooruitzicht, dat andere landen misschien millioenen boven ons zullen gaan. Wij zouden ons in alle kalmte moeten afvragen: wat kunnen wij voor Timor betalen? Een fair, maar niet overdreven bod zouden we moeten doen."

Uit het vraaggesprek nemen wij nog het volgende over:

„Zou de aankoop financieel onze krachten niet overschrijden?" vroeg de Telegraaf-man.

„Ja, in zekeren zin zijn we natuurlijk het geld, waarvoor we Timor zouden koopen, kwijt. Maar we moeten geen overdreven prijs betalen, zeer zeker zijn de instemming der bevolking, door bv. te voren eens met de hoofden op Timor te raadplegen en dan behalen we toch het indirecte voordeel, dat we het eiland tot ontwikkeling brengen, want door 't tegenwoordige gedeeld bezit worden orde en welvaart zéér belet......"

„Maar zou het dan moreel niet boven onze krachten gaan, als ons koloniaal bezit nog grooter wordt?"

„Neen," zei mr. Van Deventer met beslistheid. „De taak, om van Timor iets goeds te maken, zal voor ons lichter zijn, wanneer we geheel Timor bezitten, dan wanneer de toestand blijft, zooals die nu is. Vroeger hebben we ons aan het eiland weinig gelegen laten liggen. Onder gouverneur-generaal Van Heutsz is dit veranderd, maar we ondervinden geregeld, hoe we in ons streven bemoeilijkt worden door het gedeeld bezit. Ik heb," aldus besloot mr. Van Deventer zijn belangrijke mededeelingen, „Timor wel eens bezocht. En bijna nooit ben ik zoo trotsch geweest op mijn Nederlanderschap als toen. Ik zag de slecht verzorgde Portugeesche hoofdplaats Dilly en daarbij de keurig-nette, goed onderhouden hoofdplaats van het Nederlandsch gedeelte: Koepang. Maar om geheel Timor in goeden toestand te kunnen brengen, moeten we het ook geheel bezitten......"

Aldus de heer Van Deventer.

Onzerzijds hierbij een opmerking: bestaat er niet een verdrag, tusschen Nederland en Portugal afgesloten, waarbij bepaald is, dat Portugal eerst dan zijn Timoreesch bezit aan een andere mogendheid zal verkoopen, wanneer het daaromtrent niet met Nederland tot overeenstemming is gekomen? Zoo iets dus van een voorkeursrecht, dat Portugal ons gegund zou hebben. In dit geval ware „concurrentie" met andere koopers zoo goed als uitgesloten.

* * *

De Nieuwe Courant gaat voort met de bespreking van de détailposten der Indische begrooting.

„Van groot belang voor Indië, zegt het blad, is het voorstel om te beginnen met den havenbouw te Soerabaja, waarvoor in het geheel 14 millioen noodig worden geacht en waarvan 2 millioen in 1911 zullen worden verwerkt.

Zooals bekend, waren plannen tot verbetering van de haventoestanden aldaar reeds lang hangende, doch het groote meeningsverschil tusschen de verschillende adviseurs omtrent de wijze waarop daarin moest worden voorzien, hield telkens het vaststellen van een definitief plan tegen, tot ten slotte de hh. Kraus en De Jongh in commissie werden gesteld om de Regeering van advies te dienen.

Het door hen opgemaakt ontwerp mocht de instemming wegdragen van alle gehoorde autoriteiten en van den meest belanghebbenden, den Soerabajaschen handel, en wordt thans ter goedkeuring aan de Volksvertegenwoordiging voorgelegd.

Het groote voordeel van het thans voorgestelde ontwerp boven de bestaande toestanden is, dat daarbij is losgelaten het tot dusverre steeds op den voorgrond gesteld beginsel, dat er moest zijn een centrale douane, een emplacement, waarheen alle te vervoeren goederen ter vervulling van douane-formaliteiten moesten worden gebracht, wat bij zulk een enorm goederenvervoer als te Soerabaja niet anders dan tot groote ophooping, stagnatie en tijdverlies moest leiden. Bij de voorgestelde inrichting zal niet het goed naar den verificateur, maar de verificateur naar het goed gaan.

Wij wenschen de Regeering en Soerabaja geluk met dit resultaat."

* * *

Het Algemeen Handelsblad over de Indische begrooting:

„Aan een voor de Indische ambtenaren en officieren brandend vraagstuk, dat betreffende de wijziging der verlofsbepalingen, wordt bij deze begrooting eveneens een bevredigende oplossing gegeven.

Zooals reeds was uitgelekt, ligt het in de bedoeling aan de landsdienaren in Indië de gelegenheid te geven, na 6 jaren dienst in de koloniën met verlof naar Europa te vertrekken. Men wil intusschen dezen maatregel niet onmiddellijk invoeren, waardoor de geregelde gang van den dienst zou kunnen worden verstoord, maar in 1911 het recht van verlof toekennen na 9 jaar, in 1912 na 8 en in 1813 na 7 jaar dienst in de kolonie, zoodat de maatregel eerst in 1914 zijn beslag zal krijgen.

Met deze wijziging, waarbij de duur van het normale verlof, d. i. na 6 jaren dienst, op 8 maanden is gesteld, gaat eene wijziging gepaard in de verlofstractementen, welke inzonderheid aan de lager bezoldigden ten goede komt, waar van de eerste *f* 125 activiteits-tractement 75 % als verlofs-tractement wordt toegezegd, 50 % van de tweede *f* 125 en zoo verder.

Duidelijk blijkt, — en de minister zegt het ook in zijn M. v. T. — dat de regeering van oordeel is, dat er reden is, aan te nemen, dat het belang van den dienst wordt gebaat door de gelegenheid te openen met korter tusschenpoozen terug te keeren in een Westersche omgeving.

Het komt ons daarom vreemd voor, in bedoelde memorie de restrictie aan te treffen, dat den ambtenaar of officier slechts driemaal het recht op zulk een verlof wordt toegekend. Wij meenen juist met het oog op bedoelde aannemelijkheid, dat de mogelijkheid behoort open te staan voor uitzonderingen op den algemeenen regel in het belang van den dienst. Er worden toch wel ambtenaren en officieren aangetroffen met 27-jarigen dienst, op wier diensten nog zooveel prijs wordt gesteld, dat men hun nog gunt een kouden neus te halen?

Van belang is ook de bij deze begrooting voorgestelde reorganisatie der politie. De verbetering van het politiewezen in Indië werd reeds sedert jaren bepleit en ook wat Java en Madoera betreft door het noodige onderzoek voorbereid, na de weinig afdoende hervorming in 1897.

Wij meenen, dat de ten opzichte van het politiewezen voorgestelde maatregelen inderdaad zeer veel tot verbetering van den bestaanden toestand zullen bijdragen.

Het komt ons echter voor, dat de centrale leiding, die nu, waar het gemis van eenheid een van de cardinale gebreken wordt geacht van de tegenwoordige politie, niet kan worden gemist, wel wat meer zal kosten dan het geraamd bedrag. Zoo zien we voor dit bureau, dat met de leiding van 't politiewezen in den geheelen Indischen Archipel wordt belast, geen kleinigheid, wel een aantal hoofdambtenaren uitgetrokken, doch geen lager personeel. Waar het hier geldt het daadwerkelijk gebruik maken van de den procureur-generaal verleende bevoegdheid, „om aan de Europeesche administratieve ambtenaren, welke met de politie belast zijn, zoodanige instructiën te geven, als hij in het belang der justitie tot opsporing en voorkoming van misdrijven en tot handhaving der orde en rust noodig zal achten", (M. v. T.), meenen we, dat er in een archipel met 40 millioen inwoners voor dat bureau nog al iets te doen zal zijn, waarvoor een schrijverspersoneel niet zal kunnen worden gemist.

Waar de laatste nota van wijziging de aanvankelijk op *f* 40 (normaal) gestelde bezoldiging van Europ. hoofdagenten tot *f* 60 werd verhoogd, wijl men vreesde daarvoor de gewenschte elementen niet te zullen vinden, komt het ons voor, dat ook het maximum, dat den inlandschen politie-agent in uitzicht wordt gesteld, wel wat gering is, inzonderheid voor de hoofdplaatsen."

De conclusie, waartoe het Algemeen Handelsblad komt, is deze:

„Uit deze begrooting spreekt ten duidelijkste, dat de gouverneur-generaal Idenburg, wien in de Indische pers wel eens weinig actie werd verweten, voortgaat op den door zijn voorganger gebaanden weg, waardoor de toekomst van de aan zijn zorgen toevertrouwde kolonie zal zijn verzekerd."

Uit de O.-I. Mail.

De **cholera** is nog altijd niet geweken. Telkens steekt, dan hier, dan daar, deze ziekte weer den kop op.

Een verblijdend bericht was, dat op Koninginneverjaardag de stedehouder te Bangli (Eiland Bali) aan al zijne slaven en pandelingen de vrijheid heeft gegeven.

Naar de Indische bladen meldden, is een samenzwering tegen het Nederlandsche gezag, die in Rembang, Kediri, Madioen en Soerabaja broeide, bijtijds ondekt en onschadelijk gemaakt.

Zondagsrust-Circulaires.

De verschillende door den G.-G. achtereenvolgens uitgevaardigde circulaires, betreffende Zondagsrust, in het bijzonder die, betrekking hebbend op de pasars, hebben bij de Indische bladen al heel weinig instemming gevonden. Alleen het weekblad De Banier neemt ze in ernstige bescherming en zegt o.m.:

„We denken er niet aan, anderen het recht tot critiek te betwisten, maar toch mag gevraagd worden, of er wel een oorzaak was om de Indische regeering te lijf te gaan op een manier, die deed vreezen, dat velen zich meer door geloofshaat, dan door billijkheid lieten leiden.

Men vergete daarbij niet, dat de meeste Indische journalisten zich nooit de moeite gegeven hebben, kennis te nemen van wat het Christelijk beginsel ook op politiek gebied eischt, en wij zijn dan ook overtuigd, dat de meeste bladen billijker geoordeeld hadden, indien ze zich van te voren op de hoogte hadden gesteld van het standpunt, dat een Christelijke Overheid ten opzichte van de Zondagsrust heeft in te nemen."

Na uitvoerige uiteenlegging te hebben gegeven, besluit dit orgaan hoopvol:

„Wij gelooven dan ook, dat een meer kalme en ernstige overweging der bedoelde circulaires tot geen ander oordeel leiden kan, dan dat de Regeering, hoewel haar Christelijk standpunt niet verloochenend, meer uit maatschappelijk dan uit godsdienstig oogpunt den Rustdag heeft beschouwd en dus geheel en al binnen de grenzen gebleven is, die haar bij haar streven naar Zondagsrust door haar karakter als Overheid zijn aangewezen.

En wij hebben goede hoop, dat na verloop van tijd, zoo niet alle, dan toch vele van de huidige tegenstanders, in voorstanders zullen verkeeren."

Het Nieuws v. d. Dag v. Ned.-Indië van 5 September j.l., bevat de volgende circulaire, namens den Landvoogd door den 1en gouvernementssecretaris aan de hoofden van gewestelijk bestuur en de voorzitters der locale raden gericht en waarin de bedoelingen van den Gouverneur-Generaal, gelijk die in de eerste pasar-circulaire waren neergelegd, nader worden toegelicht:

Buitenzorg, den 8en Sept. 1910.

Circulaire. No. 2062.

De kennisneming van mijne circulaire van 23 Augustus j.l. No. 1934, heeft een der hoofden van Gewestelijk Bestuur aanleiding gegeven om de aandacht van den Gouverneur-Generaal te vestigen op

de mogelijkheid, dat die circulaire niet altijd in overeenstemming met de ware bedoeling zal worden uitgelegd, en dat met name door de betrokken ambtenaren daaraan de strekking zou kunnen worden toegeschreven om dadelijk het houden van pasars op Zondagen te verbieden.

Blijkens de bewoordingen der circulaire lag echter eene dergelijke gedragslijn niet in de bedoeling, maar sprak de Landvoogd den wensch uit, dat waar mogelijk met het bestaande gebruik zou worden gebroken, en dan, d.i.: eerst in dat geval, zoo spoedig doenlijk.

Die mogelijkheid is niet als een vaststaand feit aangenomen en in verband daarmede werd dan ook tot u de uitnoodiging gericht om na te gaan, welke bezwaren zich tegen uitzondering van den Zondag verzetten.

Duidelijk spreekt hieruit het verlangen van Zijne Excellentie, dat bij de overweging van de mogelijkheid eventueele bezwaren niet worden veronachtzaamd. In het bijzonder valt hierbij ook te denken aan bezwaren van economischen aard, welke zich kunnen voordoen. De Gouverneur-Generaal zou — het behoeft nauwelijks te worden gezegd — niet willen toelaten, dat maatregelen genomen werden, die een nadeeligen invloed zouden uitoefenen op de economische belangen van de bevolking.

Vertrouwende, dat misverstand omtrent de strekking der circulaire door het vorenstaande zal worden voorkomen, wenscht Zijne Excellentie — zij het wellicht ten overvloede — nog onder Uwe aandacht te brengen, dat onder pasars hier uitsluitend verstaan moeten worden, markten in eigenlijken zin, zoodat de circulaire geenszins omvat het te koop aanbieden en verkoopen in het algemeen, ook niet, wanneer dat langs de wegen plaats heeft.

Door de mededeeling van het vorenstaande heb ik de eer mij te kwijten van een ontvangen opdracht.

De 1ste Gouvernements-Secretaris,

(w.g.) De Graaff.

De Javabode merkte naar aanleiding dezer circulaire op:

„Gelijk wij reeds dadelijk na de publicatie van de eerste circulaire opmerkten, had men bij deze niet met een bepaald bevel van den Landvoogd te maken — dat hier trouwens niet volkomen van pas ware geweest, omdat de zaak van de pasars, althans op Java in handen is gegeven van de locale raden — maar met een door den Gouverneur-Generaal te kennen gegeven wensch.

Dat zulks in de bedoeling lag, wordt in deze tweede circulaire nog eens nader uiteengezet.

Voor ons blijft de zaak dezelfde; de gemaakte fout wordt met deze tweede circulaire geenszins uitgewischt. Want die fout lag niet zoozeer in het — vermeend — bedreigen der bevolking met een ingrijpen der Regeering in haar economie, dan wel in haar met zekere ostentatie opdringen van den Zondag.

Deze tweede circulaire zal thans als een terugkrabbelen worden beschouwd, wat aan het prestige der Regeering weinig zal goed doen.

Het is in zijn geheel een jammerlijk ondoordachte zaak geweest."

Een **Demonische bijval** noemt het Nieuws v. d. Dag v. N.-I. het in De Loc. van denzelfden datum voorkomend Ingez. Stuk over en vóór de Zondagsrust, geschreven door iemand, die den in dit verband ietwat zonderling-klinkenden pseudonym van Satan heeft gekozen...

„Satan is het ten volle met de sabbathopvattingen van Gouverneur-Generaal Idenburg eens, en het kan, aldus het Nieuws v. d. Dag v. N.-I., dezen geloovigen bewindsman niet anders dan aangenaam zijn, te bemerken, dat zijn streven waardeering vindt bij eene persoonlijkheid, waarmede hij naar alle waarschijnlijkheid niet „on speaking terms" is.

De schr. betuigt ad interim (!) zijn dank aan de redactie voor de plaatsing er van en doet, — in dichtmaat zullen wij maar zeggen — een goed woordje voor de Post- en Telegraafambtenaren.

Aldus:

En als deze hoop zal zijn vervuld
Knielt elk P. en T. ambtenaar voor Idenburg,
Wijl hij het meest misdeelde ambtenaars-corps van dienstslavernij heeft bevrijd.

Het „meest misdeelde ambtenaars-corps" zijn niet de Post- en Telegraafambtenaren, maar de dominé's, vindt bovengenoemd blad.

Rijstcultuur in Menado.

Dank zij de ijverige bemoeienissen van den afgetreden resident van Menado, heeft de rijstcultuur op natte velden zich in dat gewest in de laatste jaren ten zeerste uitgebreid, zoodat Menado in dit opzicht tegenover de overige gewesten van de Buitenbezittingen een zeer goed figuur maakt. (Het wordt ten deze alleen overtroffen door Bali en Lombok en door Palembang). Naar De Javabode vernam, heeft de Regeering tot den nieuwen resident het verzoek gericht om in deze, in dezelfde richting werkzaam te zijn.

Deelname aan de Rubber-tentoonstelling te Londen.

Op de den 6en Sept. j.l. te Djocja gehouden vergadering van belanghebbenden bij de rubbercultuur in deze kolonie, werd, zoo schrijft Het Bat. Nws. blad, nadat door den voorzitter, den directeur v. landbouw, het nut en de beteekenis van deelname aan de Internationale Rubbertentoonstelling te Londen uitvoerig waren uiteengezet, door de aanwezige vertegenwoordigers van vele landbouwvereenigingen besloten aan de tentoonstelling deel te nemen.

Overeengekomen werd, dat een collectieve inzending zou worden bijeengebracht, terwijl daarnaast plaats zou zijn voor individueele inzendingen.

Staande de vergadering werd een comité benoemd bestaande uit één lid, door elke deelnemende landbouwvereeniging aan te wijzen, terwijl de uitvoering zoude worden opgedragen aan een door de vergadering benoemde commissie, waarvoor werden gekozrn de heeren J. C. H. de Voogt, president der Rubberplanters-vereeniging als voorzitter; Dr. W. R. Tromp de Haas als vice-voorzitter; T. Ottolander, F. H. Andriesse en C. H. Hamaker als leden en E. Velds en H. J. van Hasselt als eerste en tweede secretaris.

Binnenkort zal een circulaire aan de belanghebbenden worden gezonden, terwijl met de in Nederland bereids gevormde commissie in overleg zal worden getreden.

Afgewerkte Inlandsche militairen.

Men schrijft aan de Nwe. Soer. Ct.:

't Is den legercommandant bij het gaan naar een oefeningsterrein opgevallen, dat zich bij de veld-infanterie Inlandsche soldaten bevinden met meer dan twintig dienstjaren, die wegens ouderdom een gedeelte van hun gebit kwijt zijn.

Z. E. vindt, dat dergelijke elementen niet bij de veldtroepen thuis behooren en heeft daarom inlichtingen verzocht, hoe of het daarmee bij andere korpsen gesteld is.

Wellicht is het nu een gunstige gelegenheid om onder de aandacht te brengen, dat de Inlandsche soldaten feitelijk nog eerder afgeleefd zijn, dan de Europeanen en toch zooveel jaren langer moeten dienen om recht op een karig pensioentje te kunnen doen gelden.

Witte Kruis-Nootjes.

In het jongste orgaan der Witte-Kruis-Kolonie schrijft mevrouw Van Emmerik:

„Wonderlijk heeft de Heer wederom in onze nooden voorzien. Wij loven Zijnen Naam en danken ook al de vriendelijke gevers voor hunne mooie gaven.

Door Mevrouw Idenburg aangemoedigd, ging Zuster Jakobs dapper aan het werk en kan zich voorzeker rijkelijk beloond gevoelen, want in het geheel mocht zij door Gods Genade en de goedheid van sympathieke menschen f 1287 verzamelen, zoodat nu wederom onze leege loemboengs aardig gevuld zijn en de kas is ook niet leeg.

Op de Kolonie zijn wij bezig om de grond te bewerken, voor de a.s. gogo-beplanting. Onder de kolonisten hebben velen gesukkeld met koortsen enz., terwijl veel kleine kinderen geplaagd werden door een vreeselijke hoest en bronchitis erbij; met moeite werden verscheidene er bovenop gebracht, maar helaas, een kleintje van drie maanden bezweek.

Wat een rijkdom hebben wij van onzen goeden vriend, den Heer Brandes, ontvangen, tien prachtige mooie kantkussens met al het toebehoorende. Zuster Jakobs zal het nu voor een poosje erg druk hebben, om de meisjes te onderrichten. Over een poosje hopen wij te kunnen melden, dat wij in staat zijn kant te leveren.

Het was voor mij een groote teleurstelling in den laatsten brief van mijn lieven man, de volgende woorden te lezen: „Ik wilde, o, zoo graag, dat ik je melden kon, dat mijn toestand veel verbeterd is, maar kan dat helaas niet doen. Ik durf er weinig van te zeggen. Ik sla daar juist de Bijbel open bij Ezekiel 37, 11 tot 14. Ik ben half en half van plan geweest, om met de boot, die aan het einde van deze maand (Juni) naar Java gaat, de terugreis te aanvaarden, maar ik zal nog een maand langer blijven.

Een nieuw periodiek.

Medio September zal, volgens het Soer. Hbld. te Soerabaja een nieuw periodiek het levenslicht zien. De bond der Katholieken gaat een blad uitgeven dat zal komen te staan onder de redactie van de heeren Beijen en Van Zuylen.

Het orgaan zelf zal den naam krijgen van Ons Voksbestaan.

Iedere acht dagen zal het verschijnen; om de 14 dagen echter stelt de redactie zich voor het met eigen werk te vullen.

Daar tusschendoor komt alleen de omslag van Ons Volksbestaan uit, waarin dan gevouwen zal worden een exemplaar van het Zondagsblad van het Nederlandsche blad De Tijd.

De manier om aldus een weekblad te creëeren, is zeker nogal origineel, merkt het blad op.

WEST-INDIË.

SURINAME.

De door de Surinaamsche bladen gepubliceerde nota van den waarn. administrateur van financiën, bevestigen helaas de mededeeling van den correspondent van het Alg. Hblad. over den minder gunstigen gang van zaken bij het beheer der koloniale financiën.

Het heeft er allen schijn van, of er daar te Paramaribo maar op los geleefd is, in de overtuiging, dat het moederland er goed voor is.

En dan komt zoo nu en dan nog aan 't adres der Surinaamsche planters van hooger hand het verwijt, dat dezen wel wat te zorgeloos zijn. Alsof hier niet vóór alles het goede voorbeeld noodig ware, dat goed doet volgen.

De waarnemend administrateur, de heer Struycken, schijnt nog meer onaangename teleurstellingen te verwachten, bij zijn onderzoek inzake den financiëelen toestand.

Laat ons hopen, dat het niet nog erger is, dan nu reeds bleek.

Er is toch genoeg al om over te tobben, nu de bacoven-cultuur op eene mislukking dreigt uit te loopen.

De inspecteur van de United Fruit-Co., Williams, heeft er tenminste een zwaar hoofd in, nu de Panama-ziekte zich onder de Congo-variëteit voordeed. Het zijn wel is waar nu nog slechts enkele exemplaren, die daardoor werden aangetast, maar wie kan de verzekering geven, dat de ziekte niet plotseling epidemisch optreedt en heele velden verwoest, zooals dat met de Gros-Michel het geval was.

De directeur van den landbouw, Cramer, acht het dan ook geraden nu reeds naar eene andere cultuur uit te zien. Hij meent, dat daarvoor Liberiz-koffie in de eerste plaats in aanmerking komt.

Om de maat vol te meten, bracht De West nog het bericht, dat de ziekten in de cacao-cultuur nog verre van geweken zijn, integendeel weer met kracht schijnen op te treden, al is voor dit jaar de productie ook bevredigend te noemen.

CURAÇAO.

Uit de kolonie Curaçao komen ook al minder gunstige berichten en wel betreffende verwoestingen door zware regens op de bovenwindsche eilanden aangericht.

Het lijkt daar met de regens op onze Antillen wel op een spelletje van „hollen en stilstaan".

Maar het spelletje heeft treurige gevolgen voor de bewoners dier zoozeer bezochte eilanden.

WAT DE INLANDER ZEGT.

Een stem uit Berouw (Oostkust van Borneo, Residentie Zuider- en Oosterafdeeling van Borneo, afdeeling Koetei). In de **Sinar Borneo** van 18 Juni 1910 no. 47 klaagt een handelaar over den achteruitgang van den handel in boschproducten in het landschap Berouw, hetgeen hij voor een deel toeschrijft aan de onoordeelkundige toepassing van de wettelijke voorschriften door een opziener van de recherche op een der douanekantoren aldaar, die bv. voor 1 picol caoutchouc steeds maar ƒ 200 blijft rekenen en over dat bedrag uitvoerrechten heft, ondanks het feit dat de prijs van dat handelsartikel belangrijk op de Europeesche markt is gedaald en ondanks vele waarschuwingen van de zijde van den handel.

Wel heeft men zich ten deze bij den aspirant controleur beklaagd, maar genoemde bestuursambtenaar is van meening, dat het hoogste woord onderwerpelijk aan den rechercheman toekomt en dat het aan dezen staat den taxatieprijs vast te stellen.

Al heeft, zegt de schrijver, de bestuursambtenaar ook nog zóózeer de oprechte bedoeling om het land vooruit te brengen, zoo zal zulks toch moeilijk gaan wanneer gewerkt moet worden met en de handel overgeleverd is aan de meening van onervaren landsdienaren, die — zooals in dit geval — den prijs van caoutchouc vaststellen volgens een prijscourant, voorkomende in oude nieuwsbladen, of de Sumatra-caoutchouc op één lijn stellen met de Borneo-caoutchouc.

Een dergelijke naïve behandeling van zaken past toch niet in den tegenwoordigen tijd en allerminst voor den handel, die alleen bij oordeelkundige toepassing van de wettelijke voorschriften geld kan verdienen.

Ter Oostkust van Borneo wordt thans bij uitvoer van boschproducten betaald:

10% aan de betrokken legale hoofden en 8% aan uitvoerrechten op het douanekantoor of te samen 18 % van de marktwaarde.

Deze belasting kan de handel en het volk wel dragen, mits het douanepersoneel door onkunde of onervarenheid die bedragen niet onwettig verhoogt.

Men vergete hierbij niet in aanmerking te nemen, dat de inzamelplaatsen van de boschproducten geleidelijk al verder en verder van de centra der bevolking komen te liggen en dat de inzameling voor het volk dus steeds moeilijker wordt.

Dit feit, gevoegd bij den verhoogden taxatieprijs, boven vermeld, maakt, dat er tegenwoordig in het landschap Berouw weinig boschproducten worden afgevoerd tot schade van het land, van den handel en van den kleinen man, die zijn verplichtingen tegenover de geldschieters niet kan nakomen.

Weliswaar is er hier ook eenige traagheid van den inlander in het spel, maar, volgens schrijver, zijn de opgenoemde motieven voldoende redenen om den achteruitgang van Berouw's handel in boschproducten te verklaren.

Klachten over het optreden van enkele Docters-Djawa in Ned.-Indië. Hoewel over het algemeen niet kan worden geklaagd over het optreden van de Docters-Djawa in Ned.-Indië, zoo acht een schrijver in de **Perniagaän** van 19 Juli 1910 no. 169 het toch in het algemeen belang wenschelijk om over enkele handelingen dier Inlandsche geneeskundigen het een en ander op te merken, niet met de bedoeling om den betrokkenen met den vinger te doen nawijzen — schrijver noemt geen namen —, maar wel om, middels openbaarheid, te trachten de schuldigen op te wekken hun slechte praktijken te staken en om anderen te waarschuwen.

Zoo wijst schrijver op het gedrag van een Docter-Djawa in Midden-Java, die door een Inlander geroepen, om aan diens jonge vrouw geneeskundige hulp te verleenen, misbruik maakte van het hem geschonken vertrouwen. Die geneesk. bijstand werd nl. zoodanig verleend, dat na de genezing de jonge man zijn vrouw kwijt was, want zij liet zich van hem scheiden en trad met den ongehuwden behandelenden geneesheer in het huwelijk.

Weliswaar gaf de vrouw eenige aanwijzingen, die haar daad konden rechtvaardigen, maar schrijver acht het toch raadzaam, dat de geneeskundigen zich van dergelijke praktijken onthouden.

Tevens beveelt hij jongen, gehuwden mannen ernstig aan, bij het inroepen van geneeskundige hulp in hunne keuze zeer voorzichtig te zijn.

Verder wijst schrijver o. a. op het afschrikkend voorbeeld van een Docter-Djawa in de Residentie Kedoe, die zijn taak niet ernstig genoeg opvatte.

Vele personen, die tot dezen geneesheer kwamen, moesten uren lang wachten op de verstrekking van medicijnen, anderen daarvoor zelfs den volgenden dag terugkomen.

Kwam er echter een goed betalende patiënt, dan was de zaak terstond in orde, werden de geneesmiddelen dadelijk, zoo noodig ook des nachts, afgegeven.

Deze Docter-Djawa stelde zichzelven op een ontzettend hoog intellectueel standpunt, poseerde tegenover de Javaansche hoofden en koketteerde met de vrouwen. Dientengevolge was hij bij de Inlanders van zijn ressort natuurlijk allesbehalve bemind.

De kleine man geeft gewoonlijk in dergelijke gevallen zijn ontstemming niet openlijk te kennen, doch laat niet na zich te wreken. Zoo werd op zekeren dag de woning van dien geneesheer in brand gestoken en tijdens den brand was niemand genegen hulp te verleenen, met het gevolg, dat alle bezittingen van dien Docter-Djawa, ook zijn instrumenten, in de asch werden gelegd.

De pasar-circulaire. — De te Semarang verschijnende **Djawah Tengah** wijdt, naar de *Javabode* van 10 Sept. j.l. vermeldt, een artikel aan de pasar-circulaire.

Eerstgenoemd blad meent, dat bij andere bedrijven en ook ten opzichte van personen, die een vast salaris hebben, misschien wel mogelijk is aan het verlangen, in de circulaire uitgedrukt, te voldoen. Maar ten opzichte van de marktverkoopers is het een andere zaak. Dat wordt heel moeilijk. Die menschen toch komen enkel naar de pasar om wat te verdienen, ten einde eten te kunnen koopen voor denzelfden dag. Verbiedt men hun op den Zondag te verkoopen, dan staat dit gelijk met een verbod om dien dag te eten.

Zie eens, de desa- en kampongmenschen, die wat vruchten of pisang verkoopen; denkt ge misschien, dat zij het geld van den verkoop van hun waren mede naar huis nemen om het te kapitaliseeren? Wel neen!

Zoodra zij hun waar van de hand hebben gezet, koopen zij rijst of andere etenswaren; want doorgaans brengen zij enkel hun waren naar de pasar om rijst, garen, enz. te koopen.

Zoo gauw zij thuis komen, gaan zij aan het eten totdat het op is; zoodat zij den volgenden morgen wel gedwongen zijn om weer de vruchten van hun erf naar de pasar te brengen, willen zij hun leven nog met dien dag verlengen.

Maar dit daargelaten, zou de Zondag voor hen, die den Islam belijden en in de eerste plaats voor den Javaan in geen geval de geschikte dag zijn om den arbeid neder te leggen. Wat betreft de Inlanders, die op kantoren, aan de spoor enz. werken, is het een andere zaak; wanneer deze op den Zondag rusten, dan volgen zij hierin slechts de verordeningen hunner chefs. Maar waar men met Javanen, die tusschen Javanen werken, te doen heeft, dan moet men, wil men een dag als rustdag bepalen, daartoe den Vrijdag uitkiezen."

Ook op Madoera zou zich in inlandsche kringen ontstemming geopenbaard hebben over de pasar-circulaire.

Zoo schrijft men uit Pamakasan aan het Soer. Handelsblad:

„De Pasar-circulaire van den gouvern.-generaal heeft de gemoederen van de Mandoereezen in opstand gebracht. Zij begrijpen niet, waarom het gouvernement zich met dergelijke aangelegenheden te bemoeien heeft. Het is nl. op vele plaatsen een bekend feit, dat juist op de pasars, welke Zondags gehouden worden, de beste zaken gemaakt worden, en dus zijn de inlanders van oordeel, dat zij op een dergelijke wijze in hun bedrijf worden geschaad."

WAT DE CHINEES VERTELT.

Het manifest van den Keizer van China inzake de oprichting van een Chineesch Parlement. — Blijkens het voorkomende in de **Bintang Soerabaija** van 20—21 en 22 Juli 1910 nos. 163/165, heeft de Keizer van China, op den 27en Juni 1910, bij een in geheel China verspreid manifest, openbaarheid gegeven aan zijne inzichten met betrekking tot de spoedige oprichting van een Chineesch Parlement, waartoe door de provinciale raden van Hokian, Kweitjou, Sjantoeng, Kirin, Kiengski en Ahnwei, zoomede door 3 provinciale raden in Mandsjoerije, middels persoonlijke gevolmachtigden, te Peking, het verzoek was gedaan, onder bekendstelling van het feit, dat alles in de provinciën op dien maatregel was voorbereid. (Zie Kol. Weekblad 4 Augustus 1910 no. 31.)

In dat manifest, dat ook in de **National Review**, het orgaan van de Chineesche intellectueelen te Sjanghai, is besproken, geeft de Keizer te kennen, dat het verzoekschrift dier gevolmachtigden is ontvangen en de inhoud daarvan door Z. M. is begrepen.

Voorts wijst Z. M. er op, dat in de 12e maand van het vorig jaar een dergelijk verzoek tot Haar werd gericht en dat toen als antwoord daarop duidelijk te verstaan is gegeven, dat de termijn van de opening van het Chineesche Parlement door den overleden Keizer op 9 jaren was gesteld.

De Keizer verklaart persoonlijk niets liever dan de opening van het Parlement te verlangen, mits de toestanden in China daarop zijn voorbereid en de bevolking rijp worde geacht om de nieuwe orde van zaken te kunnen volgen.

In die richting wordt reeds gestuurd, doch op bezadigde en geleidelijke wijze, opdat geen Parlement ontsta, dat daadwerkelijk geen gezag zou kunnen uitoefenen.

Wel is waar, hebben de provinciale besturen verklaard, dat in de provinciën alles voor de opening van het Parlement is voorbereid en dat het geld aanwezig is om een begrooting te kunnen vaststellen, doch, volgens de ontvangen rapporten van de adviseurs der Regeering, is zulks geenszins het geval en wordt door hen de voorkeur gegeven aan een geleidelijke uitvoering van het voorgeschreven programma.

Wijlen Keizer Kwang Soe had ten deze een groote verantwoordelijkheid op de schouders van den tegenwoordigen Keizer gelegd, doch het oprechte streven van Zijne Majesteit bleef, zooals tot heden, gericht op den volkswensch en op de volksbelangen, waarvoor de oplossing van tal van hoogst belangrijke hangende onderwerpen in de eerste plaats noodzakelijk was, wilde de rust van het land niet in gevaar worden gebracht.

Overhaasting zou onderwerpelijk schadelijk werken en aan het beoogde doel niet bevorderlijk zijn, terwijl bij een geleidelijke afwikkeling van zaken er kans bestond op een gelukkige oplossing, die een ieder zou kunnen bevredigen.

De uitoefening van de bestuurstaak, middels een Parlement, eischt degelijke voorbereiding, zegt de Keizer.

Men vergist zich wanneer men meent, dat, bijaldien een Chineesch Parlement in het leven is geroepen, alle zaken zelfstandig door de provinciale besturen kunnen worden behandeld en er dan niets meer te doen valt.

China is een land met een zeer uitgestrekt gebied en de financiën baren veel zorg.

Bovendien zijn er thans vele lieden in het land, die de wetten overtreden en onrust verwekken, welke feiten voor de spoedige oprichting van een instelling als het Parlement niet bevorderlijk zijn.

Een politiek programma is opgesteld en de Keizer alsmede de landsdienaren beijveren zich, om dat programma goed en op tijd uit te voeren.

Over een 9-tal maanden zal een Raad, een soort van Senaat, worden geopend, welke instelling als een voorloopig Parlement kan worden beschouwd en waarin de leden zullen worden gekozen. *)

De Keizer hoopt en rekent er op, dat hoog en laag het werk van dien Raad zullen willen steunen.

In een en ander vond Z. M. voldoende aanleiding aanwezig om niet van het programma van den overleden Keizer af te wijken en den voor dezen vastgestelden openingstermijn te handhaven.

Onder dankbare erkenning voor de ten toon gespreide loyale en vriendelijke gevoelens, hoopte de Keizer tevens, dat men hem niet verder met verzoeken als het onderwerpelijke zou lastig vallen.

De Chineesche Regeering acht echter het oogenblik voor de opening van een Chineesch Parlement dus nog niet gekomen en zulks omdat zij meent, dat de toestanden daarvoor nog niet rijp en de financiën des lands nog niet voldoende geregeld zijn.

De **National Review** en ook de redactie van de **Bintang Soerabaija** deelen dit gevoelen en zijn met vele anderen van meening, dat in de toegezegde 9 jaren het Chineesche volk niet geschikt te maken is om een staatsinstelling als een Parlement in Westelijken trant te begrijpen.

De voorstanders van zulk een Parlement zijn echter van oordeel, dat dit eerst kan blijken, wanneer het Parlement, dat van China een politiek geheel moet maken, eenigen tijd zal hebben gewerkt.

Japan wachtte 15 jaren en Turkije 30 jaren op een Parlement en van het tegenwoordige Japansche Parlement kan men nog lang niet zeggen, dat dit Staatslichaam het Japansche volk vertegenwoordigt en de gebruiken der Westersche Parlementen volgt.

Turkije heeft, alvorens het Parlement in te voeren, zich althans eerst nog eenigszins aan 't Volksonderwijs gelegen laten liggen.

Hoe het zij, de geschiedenis wijst aan, dat de invoering van een Vertegenwoordiging van het volk in den regel vergezeld gaat van rustverstoring en dat er in zulke tijden mannen aan het hoofd van de politieke zaken en van de financiën moeten staan, die met krachtige hand leiding aan de nieuwe orde van zaken weten te geven.

Er loopt een gerucht, dat de minister van financiën, Tsai Tse, ten einde raad, het verzoek der provinciale vertegenwoordigers wilde steunen, aangezien hij geen kans zag het geld bijeen te krijgen, dat voor de uitvoering van tal van toegezegde bestuursmaatregelen noodig was en de provinciën geneigd schenen die gelden te verschaffen.

Doch door een dergelijke oplossing zou die minister wel de verantwoordelijkheid van zich afschuiven, maar kan toch nog geen Parlement worden geopend.

Het zal de vraag zijn, of China beschikt over de

*) Zie het Vaderland 4/10-10-236 Ochtendblad en 5/10-10-238 Tweede Avondblad: Den 3en October 1910 werd die Raad geopend en geïnstalleerd door den Prins Regent.

bestuurskrachten, die berekend zijn voor de taak, welke van hen wordt verlangd.

De toegezegde opening van een Senaat te Peking kan ten deze van veel nut zijn, maar toch zal de Prins-Regent ter raadpleging om zich moeten verzamelen de edelste, bekwaamste en moedigste zijner landgenooten, die in staat zijn een groote verantwoordelijkheid op zich te nemen en die met beslistheid en rechtvaardigheid rechtstreeks op het beoogde doel durven afgaan; aldus besluit de **Bintang Soerabaija.**

Een opruiend Chineesch Orgaan in Nederlandsch-Indië. Te Soerabaja is onlangs een dagblad verschenen, dat den naam draagt van **Han Boem Sin Po,** in de Chineesche taal geschreven wordt en bestemd is tot lectuur van Chineezen in Ned.-Indië.

Door de Europeesche pers op Java is reeds een paar maal de aandacht gevestigd op het zeker zeer bedenkelijk feit, dat dit Chineesche orgaan o.m. teekeningen publiceert van opruienden aard.

In 't jongste Weekblad v. Indië geeft de heer M. v. Geuns één dier prenten weer. Deze stelt voor een gevleugeld man, die een vlag met Chineesche karakters in de rechterhand houdt, zijn eenen voet zet op de heup van eenen meneer, die erg onderdanig groet en blijkens diens kleeding en gelaatstrekken een Westerling is, de andere voet van den triomfantelijken Chinees rust hard op den nek van een man, in wien het niet moeilijk valt een Oosterling te herkennen.

Onder het drietal wordt een primitieve kaart opgemerkt — de kaart van Nederlandsch-Indië, zeer ruw en verwrongen, maar niet onduidelijk geschetst. Men onderscheidt Sumatra en de westelijk daarvan liggende eilanden; Banka en Biliton; Java; Borneo; de kleine Soenda-eilanden en verder een vlak, dat Celebes zal moeten verbeelden. Het schiereiland Malakka, naar het noorden afgebroken, is eveneens op de kaart terug te vinden.

De bedoeling van den teekenaar kan moeilijk worden misverstaan. Maar de tekst onder de prent neemt allen twijfel weg. Een ontwikkelde Chinees, een betrouwbaar man, heeft den heer Van Geuns van dien tekst een vertaling bezorgd. Zij luidt:

,,Een tyfoon (orkaan) zal onstuimig waaien. De stroomende wateren zullen woest in beweging zijn. De Chineesche litterati (geletterde voorgangers) zullen de aanvoerders zijn naar de toekomst van het Chineesche volk.”

In de vlag staat geschreven: ,,De komende tijden van de ,,Han Boem Sin Po”.

De heer Van Geuns merkt o. m. op:

,,Noch onze nationale eer, noch onze positie als overheerschers gedoogen, dat ons gezag wordt bespot en verscheiden duizenden Nederlandsche onderdanen van ons worden vervreemd. Wanneer de Indische Regeering doet alsof zij niets ziet, zal de opruier in de Han Boem Sin Po in nog feller taal en nog duidelijker prenten vervallen en bovendien — het slechte lokt aan — navolgers krijgen. Men behoeft het spook van den B. V. er niet bij te halen om te doen inzien, dat uit de zaden van oproerigheid, die thans ongestraft worden rondgestrooid in een willigen akker, slechts een giftig gewas kan voortkomen. Als onze Regeering op de trouw van de bewoners dezer landen gesteld is, moet zij dit wassend gift geen gelegenheid geven besmetting te verspreiden.

Er is tegemoetkoming aan de grieven der Chineesche bewoners dezer landen toegezegd. De Regeering bedenke echter, dat de beweging, die zich manifesteert, een onderdeel is van de geweldige strooming, die China thans beroert. De redacteur van de Han Boem Sin Po is een volbloed Chinees, een der litterati, die worden voorgesteld als de bevrijders van hun in deze koloniën ,,geknechte” rasgenooten. De verbetering van de rechtspraak en de afschaffing der passen zullen geen doeltreffende antidota blijken tegen het gif, dat bezig is zich op te hoopen.

Dat de Landvoogd dit bedenke en krachtig optrede tegen opruiers als de redacteur van de Han Boem Sin Po. Het Regeeringsreglement biedt hem de noodige wapenen.”

Van Vreemde Koloniën.

Het voerwezen te Calcutta.

In de laatste jaren nu ook de stroom van toeristen zich ook gedeeltelijk over Java gaat ontlasten, is men plotseling tot de ontdekking gekomen, dat de toestand, waarin het voerwezen aldaar verkeert, volmaakt onhoudbaar is. Vroeger werd er ook wel geklaagd over de brutaliteit van sado-koetsiers, het droevig aanzien der sado-paardjes, de smerigheid der Soerabajasche kossongs, en zoo meer, maar uit die klachten sprak dan tevens als het ware een geest van berusting — apa bolih boewat!

Men begint echter vooral in het Oosten, en dat wel op elk gebied, te ontwaken en tot het besef te komen, dat ook dáár de tijd niet stilstaat, ook dáár de mogelijkheid bestaat, met den tijd, die raad schaft, verbeteringen in bestaande toestanden te brengen.

Vandaar nu niet alleen meer lijdelijk weeklagen, maar ook een streven om aan te pakken. Dat was zeker hoog noodig voor het voerwezen op Java, maar uit het schrijven, dat de Times of India van haren correspondent te Calcutta ontving valt op te maken, dat de toestand in de hoofdstad van Engelsch-Indië in dit opzicht al niet veel beter is. Die correspondent schrijft het volgende:

,,De gharry-wallahs van Calcutta moeten nu wel inzien, dat zij absoluut geen vrienden hebben. Toen zij gingen staken, hun rammelkasten en hun half verhongerde paarden van de straten verdwenen, werden hun aanmatigende eischen algemeen veroordeeld en men was het er over eens, dat het uitzicht van de hoofdstraten er op was vooruitgegaan. Indien de koetsiers eene verhooging van de officieële tarieven trachten te verkrijgen, zouden zij wel op eenigen steun kunnen rekenen, daar er toch velen zijn, die gaarne wat meer zouden willen betalen, indien het voerwezen werd verbeterd. Maar de huurkoetsiers bepaalden zich tot petitiën aan de autoriteiten, waarin ze de met het toezicht op het voerwezen belaste ambtenaren op heftige wijze aanvielen en belasterden en dezer verhanging eischten door lieden, die niet zoo streng waren bij de keuring van wagens en paarden. Men kan geen beter antwoord geven op de klacht, dat er te streng wordt gekeurd, dan door er op te wijzen, dat de toestand waarin de ticca-gharry's over het geheel verkeeren, eer achteruit gaat, dan verbetert. Er is terecht opgemerkt, dat het ellendig voorkomen der huurwagens van Calcutta overbekend is, zelfs bij lieden, die nimmer een voet in Azië hebben gezet, en het gemeentelijk toezicht is zoozeer een mislukking gebleken, dat de eisch, het toezicht op den dienst aan de politie over te dragen, alleszins gerechtvaardigd schijnt.

Een ergerlijk misbruik, waaruit afschuwelijke wreedheid ten opzichte van de paarden voortvloeit, is het samenpakken van heele troepjes inlanders in tweede- en derde-klasse bundgharries.

Om hierin te voorzien, was door het dagelijksch bestuur het voorstel gedaan in het tarief eene bepaling op te nemen, volgens welke extra-betaling zou worden gevorderd indien meer dan twee personen in een wagen plaats nemen. Het voorstel werd echter door de Bengaalsche nationale kamer van koophandel bestreden op grond dat, indien iemand een wagen huurt, hij het heele voertuig huurt en niet slechts een gedeelte er van. Volgens deze theorie huurt hij dus ook het dek van den wagen en het is dan ook een heel gewone vertooning in Calcutta, dat men twee half-uitgehongerd ponies met moeite een wagen ziet voorttrekken, waarin gezeten een heele familie van zes tot acht personen, terwijl boven op het dek nog twee of drie luitjes balanceeren, voor wie binnen het voertuig geen plaats meer was.”

Het Engelsch-Indische Atjeh.

Men meldt uit Pesjawur aan De Times, dat de toestand op de Noordwestgrens verontrustend wordt. Niet alleen gaan de Afghaansche ambtenaren van Khoet steeds voort de grensstammen tot opstand aan te zetten, maar zelfs hooge persoonlijkheden uit de omgeving van den emir te Kaboel trachten onrust te zaaien onder die stammen, met name onder de Afridi's, die reeds verbolgen zijn op de Engelschen uit hoofde van het door dezen uitgevaardigd verbod op den invoer van wapens.

Men vreest, dat bij het einde van den Ramazan een nieuwe opstand zal uitbreken.

Vertoogen werden gericht tot den emir van Afghanisten, die echter voorgaf van niets af te weten.

De Spanjaarden in Marokko.

Spanje onderhoudt thans in zijne nederzettingen in Marokko een macht van 40.000 man, geheel buiten evenredigheid dus met het oppervlak der bezette streken, die zooals men weet, reeds eenige uitbreiding ondergingen, welke voor de veiligheid der presidirs werd noodig geacht.

Maar evenzeer, als mag worden aangenomen, dat het ondanks het aandringen der publieke opinie in Spanje niet in de bedoeling der Spaansche regeering ligt om een veroveringsoorlog te beginnen, staat het ook vast, dat er ook geen sprake is van eenig loslaten van wat thans in Spaansche handen is gekomen.

In de omstreken van Melilla heeft generaal Marina zich dan ook niet tevreden gesteld met de verzekering der rust door de onder zijne bevelen gestelde troepenmacht. Hij heeft ook zijne aandacht geschonken aan de politieke organisatie van het gebied.

In de eerste plaats heeft men er evenals in Algiers een aantal posten opgericht aan het hoofd, waarvan officieren staan, die de Arabische taal machtig zijn, en te wier beschikking eene Inlandsche politiemacht is gesteld.

Deze Inlandsche politie is gerecruteerd uit de stammen, waarmede de Spanjaarden nog verleden jaar op voet van oorlog stonden. De lieden zijn aangenomen op een bezoldiging van twee pesetas daags. Hoezeer ze niet georganiseerd zijn, zelfs in hunne dorpen mogen blijven wonen, heeft 't Spaansche bestuur reeds goede diensten van deze menschen gehad, die zonder onderscheid des persoons met de stok de orde onder hunne landgenooten weten te bewaren. Zij zijn ook van geweren voorzien, maar als voorzorgsmaatregel heeft men hun Remingtons gegeven met een zeker aantal daarbij behoorende patronen, terwijl alleen aan zeer vertrouwde lieden model geweren worden verstrekt.

Door middel van de optische telegrafie, worden de autoriteiten door hunne politieorganen in de dorpen onmiddellijk op de hoogte gesteld van al wat er daar verdachts voorvalt, zoodat onmiddellijk kan worden gehandeld.

Tocht schijnt generaal Marina de zaak niet goed te vertrouwen, zoodat hij dan ook er niet aan denkt toe te stemmen in vermindering van de aanwezige troepenmacht.

Er worden toch nog vele wapens in Marokko binnengesmokkeld, waarvoor daar grof geld betaald wordt, 200 pesetas voor een Mauser met een beperkt aantal patronen, 150 voor een Martiny Henry, 150 voor een Remington, enz.

Belgisch Congo.

Uit het aan de Belgische Kamer aangeboden verslag over het dienstjaar 1909/'10 blijkt, dat het bestuur 1937 ambtenaren en beambten telt, behalve 190 beambten van den spoorweg der Groote Meren en het 153 personen tellend personeel in Katanga.

Het aantal Europeanen in Belgisch-Congo bedraagt 3400, o. w. 2000 Belgen en 125 Nederlanders. In één jaar tijds nam het aantal blanken met 400 toe.

Het bestuur, doch ook de particuliere belanghebbenden, moedigen de nederzetting van Belgen in de provincie Kantanga aan, waar het klimaat gunstig schijnt voor blijvende vestiging van blanken.

Op het oogenblik zijn daar vijf hoeven van de „Compagnie finidère etc. du Congo", waar Belgische landbouwers een tijdje kunnen doorbrengen, om zich een weinig op de hoogte te stellen van de cultuurtoestanden. Die maatschappij betaald den overtocht en het onderhoud van den kolonist voor een jaar, gedurende welken tijd hij verplicht is zijne diensten aan de maatschappij te presteeren.

Na afloop van dien termijn staat de maatschappij grondstukken af, in pacht of, door verkoop, in eigendom, en geeft daarbij ook het noodige gereedschap en vee in bruikleen. Er zijn op het oogenblik reeds 32 lieden op die zijde op gronden der maatschappij gevestigd.

Wat het bestuur betreft, biedt dat aan Belgen, die naar Katanga willen verhuizen, geheelen of gedeeltelijken vrijen overtocht aan.

Er zijn, toen de spoorwegaanleg tot de grens van het Katanga-gebied was gevorderd, tal van minderwaardige sujetten in het land gekomen, die daar nog heel wat kwaad hadden kunnen stichten. Toen de Europeesche politie echter in het gebied was georganiseerd, hebben die ongure elementen het geraden geacht, maar weer te verdwijnen.

Daarentegen hoopt men, dat tegen het einde van dit jaar ongeveer honderd Belgische kolonisten zullen zijn gevestigd. Tot verdere aanmoediging van dezen trek is voor 1911 een bedrag van 600000 francs uitgetrokken.

De politieke toestand was in het afgeloopen jaar bevredigend; er waren slechts zes militaire operatiën, doch talrijke verkenningstochten noodig.

Het aantal Inlandsche hoofden bedraagt 737. Deze hoofden ontvangen eene bezoldiging van het bestuur.

De openbare macht onderging eene aanmerkelijke uitbreiding en telt thans 15.400 man. De troepen in het grensgebied van Katanga zijn met Mausergeweren bewapend.

De landbouw ging in het afgeloopen jaar ook vooruit, maar het verslag van de mijnen levert 'n zeer belangrijke lectuur op.

Te Kilo steeg de goud-productie van 25 K.G. in 1905 tot 656 K.G. in 1909 Ook in 1910 werd verdere toename geconstateerd. Aan de Amnimi zijn ook goud-afzettingen gevonden, die hoewel minder rijk dan die van Kilo, toch zeer wel voor loonende ontginning in aanmerking komen.

In Katanga zal men eerst krachtig het onderzoek kunnen voortzetten, wanneer de spoorweg tot het mijngebied zal zijn doorgetrokken. Nu is dit reeds het geval tot Elisabethville.

De eerste sectie, 265 K.M. lang, begrepen tusschen de Zuidgrens van Katanga en Elisabethville, waardoor o.a. de kopermijn van de Etocle du Congo wordt bediend, zal voor het einde van het jaar in exploitatie zijn.

Daarna zal onmiddellijk een begin gemaakt worden met den aanleg der tweede sectie, ter lengte van omstreeks 500 K.M. van Elisabethville tot Bukama. Hiermede hoopt men in 1914 gereed te zijn, als wanneer dan de kolonie door een onafgebroken communicatie-lijn van spoor- en waterwegen, ter lengte van 4227 K.M. zal zijn doorsneden, die Banassa aan de kust in betrekkelijk gemakkelijke verbinding met Elisabethville en Sakania brengt.

Het werk aan den aanleg van den spoorweg, die den Boven-Congo met de Groote Meren moet verbinden, wordt geregeld voortgezet.

De handel der kolonie wees in 1909 een totalen omzet aan ter bedrage van 106 millioen francs tegen 89 millioen in 1908.

Het leeuwendeel blijft voor België weggelegd met een tolaal van 80 millioen in 1909 tegen 67 in '08.

De gewone ontvangsten der kolonie bedroegen 34 millioen francs en de uitgaven honderdduizend fr. minder. De buitengewone uitgaven beliepen ongeveer negen millioen francs, maar de kolonie bezat ongeveer twaalf millioen aan verkoopbare producten!

Men begint thans ook weer gemunt geld in te voeren. Terwijl reeds voor een bedrag van 5 millioen francs aan gemunt geld werd ingevoerd, zou eerlang nog voor een waarde van één millioen frs. aan zilveren en nikkelen muntstukken worden verzonden.

Oost- en West-Indisch Literatuur-overzicht.

Dr. M. Treub. †

Eigen Haard van 8 October bevat het portret en een korte levensschets van den zoo onverwacht plotseling overleden oud-directeur van het dep. van landbouw in Indië, Dr. M. Treub. Den hoofdzakelijken inhoud dezer schets nemen wij over.

Treub werd 26 Dec. 1851 te Voorschoten geboren. Hij studeerde te Leiden in de botanie; van 1874—'80 was hij assistent van Prof. Suringar en werd 13 Nov. 1880 benoemd tot directeur van 's Lands Plantentuin te Buitenzorg en tevens tot directeur van de landbouwschool aldaar. Door zijn uitgebreide kennis en zijn practisch inzicht heeft hij de plantentuin opgevoerd tot een wetenschappelijke inrichting van den eersten rang, waar botanici uit alle oorden van de wereld hebben gewerkt. In 1884 o. a. stichtte hij het laboratorium, 't eerste botanisch station in de tropen, en slaagde er in, toen hij in 1887 met verlof in ons land was, een fonds van *f* 16.000 bijeen te brengen, waarvan de rente, vermeerderd met de regeeringsbijdragen, de gelegenheid opende, om eens in de twee jaar een Nederlandsch botanicus naar Buitenzorg uit te zenden.

Omtrent de begrafenis van Prof. Treub te Saint-Rafaël (Riviera) lezen we nog in de N. R. Ct. o.a.:

Prof. Weber heeft namens het Genootschap van Natuurwetenschappen van Indië en namens de vrienden van den overledene het woord gevoerd. Hij heeft Treub's groote wetenschappelijke beteekenis en zijn hoedanigheden als vriend in het licht gesteld. De heer Poireault, sprekende als vertegenwoordiger der Fransche plantkundigen, heeft op het wetenschappelijk karakter van den beroemden en eenigen plantentuin te Buitenzorg gewezen, welke, dank zij de werkkracht en de wetenschappelijke beteekenis van den overledene, zoo geworden is.

Begrooting van Ned.-Indië voor 1911.

Evenals in vorige jaren heeft de vereen. „Moederland en Koloniën" een bundel Aanteekeningen op de Indische begrooting het licht doen zien. Eigenlijk een soort „Voorloopig Verslag", waarmede o. m. de niet-Indische-specialiteit-Kamerleden hun voordeel kunnen doen. Behalve het onderwerp Binnenlandsch Bestuur op de Buitenbezittingen, door E. v. Assen, waarvan in het vorig Kol. Weekblad melding werd gemaakt, bevat de bundel:

Voorwoord van het Bestuur. Algemeene opmerkingen over de Indische begrooting voor 1811, door J. E. de Meijier. — Justitie, door Mr. F. C. Hekmeijer. — Financiën, door L. A. Martens. — Binnenlandsch bestuur op Java en Madoera, door Mr. R. Tj. Mees. — Europeesch onderwijs, door Dr. E. Bonebakker. — Inlandsch onderwijs, door J. Habbema. — Eeredienst, door Dr. W. van Lingen. — Landbouw, door het Bestuur der afd. Wageningen der vereeniging „Moederland en Koloniën". — Burgerlijke Openbare Werken, door M. IJpelaar. — Gouvernementsbedrijven, door Mr. J. H. Abendanon. Oorlog, door H. A. Kooij. — Marine, door J. P. van Rossum.

Conserveeren van visch met zout.

De nieuwe afl. van het Tijdschrift Binn. Bestuur is zoo goed als geheel gevuld met een door controleur Ten Brink aan de Regeering ingediend Rapport omtrent de te Toeban genomen proef met verstrekking van Gouvernements-zout tegen verminderden prijs voor de inzouting van visch aan den wal, met aanhangsel: de Lajangvangst.

Men weet, dat op Java groote hoeveelheden Siameesche visch wordt ingevoerd, terwijl de het eiland omringende zeeën zoo'n vischrijkdom bevatten, dat niet alleen voor eigen gebruik voldoende aanwezig is, doch zelfs een belangrijke uitvoer zou kunnen plaats hebben naar andere gedeelten van den Archipel en daarbuiten. Het groote bezwaar was echter, dat de wijze van „goed-houden" der aan de kusten van Java gevangen visch geen vervoer naar afgelegen streken toeliet; de „gerèh" nl. wordt alleen eenige dagen in de zon gedroogd en is dus vrij spoedig aan bederf onderhevig. De hooge prijs van het gouvernementszout was een beletsel voor de weinig koopkrachtige inlandsche bevolking om dit conserveeringsmiddel aan te wenden.

In Toeban is nu een proef genomen om aan de visschende bevolking het gouvernementszout voor geringen prijs beschikbaar te stellen alleen voor bovengenoemd doel. Zeer uitvoerig schrijft de heer Ten Brink hierover en zegt, resumeerende, met volle overtuiging te kunnen constateeren, dat de genomen proef met het inzouten van visch aan den wal als geslaagd kan worden beschouwd. „De Siameesche visch zal in de eerste jaren nog wel niet door de hier te lande ingezouten visch worden verdrongen, echter bestaat daartoe wel kans, mits de vischzouterij ook elders worde aangemoedigd en op onbekrompen wijze algemeen hulp worde verleend, om het nieuwe bedrijf te vestigen."

Het slot van het belangrijke Rapport nemen wij onverkort over.

„Moge de lezing van dit verslag voor m ij n c o l l e g a ' s a a n J a v a ' s s t r a n d e n een opwekking zijn, om ook op andere strandplaatsen proeven met vischinzouten te nemen, de millioenen van de zee wachten slechts op exploitatie. De visscherbevolking is, voor zoover ik haar in deze afdeeling leerde kennen, een volk met zeer veel goede eigenschappen, het zijn menschen die vooruit willen, uitmunten in eenvoud, ontberingen niet ontzien, spoedig hun vertrouwen schenken, en de hen gegeven voorlichting en hulp dankbaar aanvaarden. In de visscherswoningen heerscht nog groote armoede, daar anderen thans met de winsten van hun bedrijf gaan strijken. Het werken in de visschers-desa's met de vele doordringende geuren van trassie en gerèh, waar het tropische zonnetje meer dan elders steekt, moge als zoodanig minder aangenaam zijn, het werken met de visschersbevolking is zulks daarentegen juist wel, zij verdienen onze volle sympathie door hun goede eigenschappen, door hun eenvoud en door hun wilskracht, — daar is betoonde moeite en opoffering niet te vergeefs."

Insecten op Java.

No. 40 van „Buiten" bevat een fraai geïllustreerd opstel van den heer A. B. Lucardie, getiteld: Uit de insecten-wereld op Java. De schrijver deelt het een en ander mede over het „opzetten" en conserveeren van vlinders en andere insecten, als torren, kevers en dergelijke, geeft daarna een populaire beschrijving van de levenswijze der meest bekende soorten van insecten, de schade die zij veelal aanrichten. Enkele soorten worden door de inlanders gegeten, zoo bv. braden zij de garèngs met zout en tamarinde in olie voor toespijs bij hun rijstmaal. Op de pasars loopen kinderen met garèngs in bamboekorfjes te koop. Ze spelen met die reuzenvliegen gelijk de jeugd bij ons met de meikevers, terwijl de vervelende zang, die zij in hun gevangenschap voortzetten, het inlandsche kinderoor aangenaam streelt. Van de Walangkadoeng of biddende sprinkhaan vertelt de heer L., dat zij het lievelingsinsect is der inlandsche schoonen, die zij in vroolijke stemming bij 't lange borststuk grijpen en een paar malen langs 't hoofdhaar strijken. Aan de biddende houding der voorpooten geven zij elkaar uitlegging van de vervulling harer stille wenschen!

Mochten er onder onze Indische lezers verzamelaars van insecten zijn, die door het bovenstaande opgewekt worden nader kennis te maken met het artikel van den heer Lucardie in „Buiten", dan wijzen we ook op het uitstekende werkje van Mr. M. C. Piepers: Praktische wenken voor niet-deskundigen omtrent het verzamelen en bewaren van lepidoptera in den Indischen Archipel (Batavia, Javasche Boekhandel, 1906).

Boschbouwkundig Tijdschrift.

Inhoud van No. 2 van deel III (1910): Over de botanische herkomst van eenige in Engelsch-Indië, in de Philippijnen en in Java voor lucifers-fabrikatie gebezigde houtsoorten, door S. H. Koorders. — Mededeelingen over den sandelboom, door W. J. Spaan. — Een boschpolitie-instructie, door ten Oever. — Is exploitatie van de caoutchoucliaan „Ragèn" mogelijk, door J. S. van Braam. — Jaarlijks benoodigde hoeveelheid dwarsliggers in Ned.-Indië. — Het hooger boschbouwonderwijs in Duitschland, door Plasschaert. — Wat zal de toekomst zijn, door H. Bellers.

Weekblad voor Indië.

Inhoud van No. 20: Maleische spraakkunst van Prof. Ophuijsen, besproken door G. J. F. Biegman. — De Hollandsch-Chineesche school te Salatiga (met foto). — Indisch natuurleven (Een verrassing bij agave americana, door A. J. Koers (met teekeningen). Het jaarfeest van den S. V. B. (met foto's). door L. — Van een Indisch binnenhuisje, door E.

v. d. W. — De Paupers, Roman uit de Indo-Europeesche samenleving, door Victor Ido (vervolg).

Studie van Indische talen, enz.

In het Sept.-nummer van „Ceres" leverde „Tjariq" een pleidooi voor de studie van het Javaansch óók voor a.s. Indische landbouwkundigen. Naar aanleiding hiervan schrijft de heer T. J. Bezemer in het jongste Nr. van dat tijdschrift o. m.:

In de laatste jaren is in Indië, vooral op Java, ook onder den gewonen Inlander, een streven merkbaar naar meerdere ontwikkeling. Het Gouvernement tracht daaraan tegemoet te komen door de stichting van een groot aantal dorpsscholen. Dit zich ontwikkelende volksonderwijs wil de heer Lovink (Directeur van het Departement van Landbouw in Ned.-Indië) dienstbaar maken aan het verspreiden van elementaire landbouwkennis onder de Inlandsche bevolking. Tot vorming van Inlandsche leerkrachten voor dit doel wenscht hij de uitzending van twee land- of tuinbouwleeraars, die reeds hier te lande voldoende ervaring hebben opgedaan, en bovendien van twee adspirant-landbouwleeraars, in het bezit van het einddiploma R. H. L. T. en B. S. en van de akte B voor schoolonderwijs in de landb.kunde.

Of kennis van een der Inlandsche talen van de uit te zenden personen geëischt zal worden, blijkt uit de memorie van Toelichting (op de Indische Begrooting voor 1911) niet. Maar mocht in deze richting worden voortgegaan (en het veld van werkzaamheid op dit gebied in den Indischen Archipel is onafzienbaar), dan ligt het voor de hand, dat kennis van de volkstaal een onafwendbare eisch mag genoemd worden voor hen, die geroepen zullen zijn onderwijs aan Inlanders te geven, en in voortdurende aanraking met de bevolking te komen. Mocht die eisch niet gesteld worden, dan zou dit even ongerijmd zijn, als wanneer men een Fransch landbouwkundige, die geen woord Hollandsch verstaat, tot landbouwleeraar in Gelderland benoemde!

Ook met het oog op deze plannen kan men dus niet anders dan ten zeerste betreuren een regeling, die geen genoegzame waarborgen oplevert, dat ook de a.s. Indische landbouwkundigen voldoende studie maken van de talen, de volkenkunde en de staatsinstellingen van het land, waar zij hun werkkring zullen vinden.

De Indische Mercuur.

Nr. 40 bevat de volgende bijdragen: Vermeerdering der beetwortelsuikerproductie per hectare, door H. C. Prinsen Geerligs. — Mededeelingen van het Deli-proefstation te Medan, door P. Hondius Jz. — De redevoering van Mr. G. Vissering op Koninginnedag te Batavia. — De goedkeuring van mijnbouwconcessiën ter Sumatra's Oostkust. — De „Prinses Juliana". — De bacovenkultuur in Suriname.—Kultuurberichten (Surinaamsche sinaasappelen, enz.) — Kleine mededeelingen (Indische petroleum in Frankrijk. — Emigratie naar de Lampongs. — Wat Suriname ons kost. — Handel en scheepvaart in Suriname, enz.) — Financieele berichten en verslagen. — Nieuwe Maatschappijen. — Enz.

Ten slotte zij de aandacht gevestigd op een tweetal uitgaven, Adatbundel I (Gemengd) en III (Minahasa), bezorgd door de Commissie voor het adatrecht, verschenen bij Martinus Nijhoff te 's-Gravenhage en uitgegeven door het Kon. Instituut voor de Taal-, Land- en Volkenkunde van Ned.-Indië;

en op een 2en verbeterden en vermeerderden druk van het practische Nieuw Maleisch-Nederlandsch zakwoordenboek, ten behoeve van hen, die 't Maleisch met Latijnsch karakter beoefenen, door H. C. Klinkert. (Leiden, E. J. Brill).

Vervolg opgave van bladen en tijdschriften welke nieuw ter lezing zijn gelegd in de Leeszaal, Laan v. Meerdervoort 195, Den Haag, die dagelijks, Zon- en feestdagen uitgezonderd, geopend is van 10 uur vóór- tot 6 uur namiddags.

De Javabode t/m 13 September 1910;
De Sumatrabode, idem;
Het Bat. Nieuwsblad, idem;
De Locomotief t/m 12 idem;
De Sumatrabode t/m 16 idem;
Tjakaja Sumatra, idem;
Ned.-Ind. Effectenblad no. 35;
De Indische Mercuur no. 41;
Handelsber. v/h Dep. van Landbouw no. 186;
Korst-verslag verg. Tweede Kamer S.-G.;
De Indische Gids, October-Afl.;
De Banier no. 36;
Weekblad voor Indië no. 21;
Moederland en Koloniën IV. Aanteekeningen op de Begrooting van Ned.-Indië voor het jaar 1911;
Archief v/d Suikerindustrie in Ned.-Indië no. 7;
Bijblad tot idem nos. 28 t/m 35;
Publicaties v/h N.-I. Landb. Syndicaat, afl. 18 en 19;
Tijdschrift der Mij. v. Nijverheid, Afl. Aug. en Sept.;
Cultuurgids no. 7;
Bulletin van het Koloniaal Museum te Haarlem no. 45; Verslag over het jaar 1909, met Bijlagen;
Onderzoek naar de mindere welvaart der Inl. bevolking op Java en Madoera;
VIe Levering van Benoodigdheden voor het Leger en de Zeemacht door de Inheemsche Nijverheid, bewerkt door J. B. Plas;
Handelsrevue September 1910;

Leestafel HEULSTRAAT 17.

Opgave van dagbladen en tijdschriften, ter lezing liggend in de leeszaal van het Hoofdbestuur van „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag, welke dagelijks, Zon- en feestdagen uitgezonderd, geopend is van 's morgens 9 uur tot 6 uur 's namiddags.

De Planter, Onze West, Sumatrapost, Sumatrabode, Javabode, Bataviaasch Nieuwsblad, De Padanger, De Sumatra Courant, De Surinamer Courant, Soerabajasch Handelsblad, Nieuwe Soer. Crt., Deli Courant, Preangerbode, Javasche Courant, De Locomotief, 20 diverse Maleische bladen en tijdschriften.

Verscheidene periodieken, waaronder:

Hou en trou, Vrede door recht, De stem van Indië, Tijdschrift voor economische geographie, Indologenblad, De Banier, Neerlandia, Jong-Indië, De Boodschapper, Revue économique, Indische gids, Weekblad voor handeldrijvenden en Industriëelen middenstand, Exportblad, Cultura, Deutsche Kolonial Zeitung, Sociaal Weekblad, Ned. Zendingsbode, Maandbericht van het Ned. Zendeling-genootschap, Indisch genootschap, Weekblad voor Indië, Insulinde, Deutsche Wochenzeitung für Niederland und Belgien, en tal van andere brochures, jaarverslagen enz.

MEDEDEELINGEN.

Van de afdeeling 's-Gravenhage.

Voordracht van den heer *A. J. Gooszen*, Kapitein van den Gen. Staf O. I. L., oud-commandant van het Exploratie-Detachement voor Zuid-Nieuw-Guinea.

Onderwerp:

„Een en ander over Land en Volk van Zuid-Nieuw-Guinea", toegelicht door lichtbeelden, overzichtskaarten, enz.,

op **Vrijdag 21 October** 1910, des avonds ten **8 ure**, in de zaal **„Diligentia", Lange Voorhout 4**, Den Haag.

Leden van „Oost en West" hebben met hunne huisgenooten vrijen toegang op vertoon van hun bewijs van lidmaatschap of de hun toegezonden kennisgave.

Niet-Leden hebben toegang tegen betaling van **één gulden**. — Plaatsbespreken wordt aanbevolen.

HET BESTUUR.

Van het Dagel. Bestuur der Vereeniging.

Vervolg opgave van de ontvangen gelden ten behoeve van de studie van een verdienstelijk jongeling.

H. v. K. te V. . . . . *f* 10.—
M. te 's H. . . . . „ 5.—
Mevr. T. B.—B. te 's H. . . . . . „ 5.—

Voor de opgave,
E. VAN ASSEN, Secretaris.

De *maandelijksche samenkomst* van het *Dagelijksch Bestuur* der Vereeniging met de *Redactie-Commissie* van het *Koloniaal Weekblad* zal plaats hebben op **Donderdag den 20sten October 1910**, ten **8½ ure n.m.**, in „Boeatan", Heulstraat 19, Den Haag.

Alle belangstellenden zijn welkom.

Hoofdbestuursvergadering op **Zaterdag den 29sten Oct. 1910**, 's namiddags ten **2½ ure**, in het lokaal der Vereeniging *„Oost en West"*, Heulstraat 17, 's-Gravenhage. (Ingevolge art. 7 al. 1 van het Huish. Reglement).

Agenda:

1. Opening.
2. Notulen der vorige Hoofdbestuursvergadering. (Zie Kol. Weekblad 1910 no. 28 blz. 6).
3. Mededeelingen.
   a. Betreffende het Informatiebureau;
   b. betreffende onze vertegenwoordiging bij enkele lichamen en instellingen;
   c. betreffende de in Nederland studeerende Indische jongelieden;
   d. betreffende de subsidie;
   e. betreffende de afdeeling Groningen.
4. Voorstellen:
   a. ten opzichte van de exploitatie van het Kol. Weekblad;
   b. in verband met de 4e alinea van art. 5 der statuten.
5. Hetgeen verder ter tafel zal worden gebracht.

E. VAN ASSEN, Secretaris.

Van het Informatie-Bureau:

De Minister van Koloniën maakt bekend, dat in het begin van de maand December a.s. een vergelijkend examen zal plaats hebben voor hen, die wenschen aangesteld te worden tot **klerk-telegrafist** bij den post-, telegraaf- en telephoondienst in Nederlandsch-Indië.

Bij het examen worden als eischen gesteld:

a. vlug, duidelijk en net schrift:

b. kennis van de Nederlandsche taal, o.a. blijkende uit een opstel over een gegeven onderwerp in goeden stijl, zonder taalfouten en van degelijken inhoud;

c. kennis van de Fransche taal, waarin de candidaten zich op eene goed verstaanbare wijze, mondeling en schriftelijk, moeten kunnen uitdrukken, terwijl zij een prozastuk uit het Nederlandsch in het Fransch moeten kunnen overbrengen zonder grove taalfouten; ook moeten zij de voornaamste taalregels kennen;

d. bekendheid met de Duitsche en Engelsche taal. De candidaten moeten uit die talen een opstel of fragment, schriftelijk en mondeling, in het Nederlandsch kunnen overbrengen en voorts het bewijs leveren dat zij de voornaamste taalregels kennen;

e. aardrijkskunde in het algemeen en in het bijzonder van Nederland en van de Nederlandsche koloniën en bezittingen in andere werelddeelen. Gemeenzaamheid wordt gevorderd met het gebruik van landkaarten, waarop de candidaten met gemak den loop der rivieren en de ligging van voorname plaatsen behooren te kunnen aanwijzen;

f. de beginselen der rekenkunde; kennis van de leer en de toepassing der evenredigheden, van die der gewone en tiendeelige breuken, alsmede grondige kennis van het tientallig stelsel van maten en gewichten.

Zij die bewijzen kunnen overleggen van bekendheid met de behandeling van telegraaftoestellen zullen de voorkeur genieten.

Sollicitanten hebben zich vóór 5 November a.s. bij gezegeld request bij het Departement van Koloniën aan te melden, met overlegging van een uittreksel uit hunne geboorte-akte, ten blijke, dat zij op 1 October 1910 den leeftijd van 18 jaar bereikt en dien van 23 jaar niet overschreden hadden, een door of namens den burgemeester hunner woonplaats afgegeven bewijs van goed maatschappelijk gedrag en een bewijs, dat zij hebben voldaan aan de verplichtingen, die uit de wet op de nationale militie voor hen zijn voortgevloeid.

Voor hen, die bewijzen kunnen overleggen van bedrevenheid in de bediening van Mose- of Sounder-toestellen geldt de bovenbedoelde leeftijdsgrens niet.

Zij, die ter beschikking van den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië worden gesteld, zijn benoembaar tot klerk bij den post-, telegraaf- en telephoondienst daar te lande.

Aan die betrekking is verbonden een aanvangstraktement van f 125 's maands, hetwelk naar verdienste tot f 150 's maands, en daarna door vijf jaarlijksche verhoogingen van f 10 's maands, tot f 200 's maands kan klimmen.

Het aanvangstraktement wordt intusschen reeds dadelijk verhoogd met f 5 's maands voor elk jaar in Nederland bij den dienst der posterijen en telegraphie doorgebracht, en eveneens met f 5 per maand voor elk radicaal tot zelfstandige bediening van Sounder-, Morse- en Recordertoestel, met dien verstande dat het in geen geval meer zal bedragen dan f 200 per maand.

Een inkomen van f 150 's maands brengt mede den titel van commies der derde klasse.

Benoembaarheid tot commies der tweede klasse wordt verkregen door een examen, waarvan de eischen door den Gouverneur-Generaal worden vastgesteld, en waarvoor een cursus kan worden gevolgd.

Ook de benoembaarheid tot commies der eerste kl. en hoogere rangen hangt af van een examen, waarvan de eischen eveneens door den Gouverneur-Generaal worden vastgesteld.

De inspecteurs worden bij keuze benoemd.

De bezoldiging van de commiezen der tweede kl. bedraagt f 150 's maands, met zes driejaarlijksche verhoogingen van f 25 per maand, alzoo tot een maximum van f 300 's maands.

De commiezen der eerste klasse genieten een maandelijksche bezoldiging van f 350.

De commiezen der tweede en derde klasse, die met het beheer van een kantoor belast worden genieten bovendien f 20 's maands toelage, zoolang zij minder dan f 200 's maands als traktement genieten, welke toelage behouden blijft, nà verhooging van het traktement, als de titularis met het beheer van hetzelfde kantoor belast blijft.

De commiezen der tweede en eerste klasse kunnen respectievelijk worden aangewezen als kantoorchef der vierde en derde klasse op het aan hun rang als commies verbonden traktement en onder genot van huisvesting voor rekening van den lande of indemniteit voor huishuur ten bedrage van f 50 p. maand vóor de kantoorchefs der vierde en van f 60 per maand voor die der derde klasse.

De bij de spoorwegpostkantoren werkzaam gestelde commiezen genieten voor elken dag of onderdeel van een dag waarop zij in den trein hun dienst verrichten een daggeld van f 6 en de klerken van drie gulden.

De op het hoofdbureau van den post-, telegraaf- en telephoondienst werkzaam gestelde kantoorchefs en commiezen, zoomede de bij de hoofdkantoren gedetacheerde kantoorchefs der eerste en tweede klasse genieten boven hunne vaste bezoldiging een toelage van:

f 75 's maands voor een kantoorchef der eerste kl.;
f 60 's maands voor een kantoorchef der 2e kl.;
f 50 voor een commies der 1e kl.;
f 30 's maands voor een commies der 2e kl.

De commiezen verkrijgen eerst aanspraak op deze toelage, nadat zij drie jaren in den door nen bekleeden rang gediend hebben.

De bezoldiging van de kantoorchefs der tweede kl. bedraagt f 400 's maands; die van de kantoorchefs der eerste klasse f 475 's maands, en die van de hoofdkantoorchefs naar mate van de standplaats f 550 f 625 en f 700 's maands. Bij gebreke van een gouvernementswoning genieten de kantoorchefs der 2de klasse eene huishuurindemniteit van f 75 's maands, de kantoorchefs der eerste klasse en hoofdkantoorchefs f 100 's maands.

Bij de inspectie bedraagt de bezoldiging:

adjunct-inspecteurs f 250 tot f 350 's maands, het maximum te bereiken door twee jaarlijksche verhoogingen van f 50 's maands; zij worden bij goede plichtsbetrachting en geschiktheid, na een jaar dienst op het maximum van f 350 's maands, bevorderd tot inspecteur;

inspecteur f 400 tot f 1000 's maands, te bereiken door zes driejaarlijksche verhoogingen van f 100 p. maand.

De inspecteurs op f 400 t/m f 600, heeten inspecteur der derde, die op f 700 t/m f 800, inspecteur der tweede, en die op f 900 t/m f 1000, inspecteur der eerste klasse.

De benoeming tot eene betrekking, waaraan periodieke traktementsverhoogingen verbonden zijn, geschiedt in den regel op het minimum traktement. Heeft de benoemde in eene vorige betrekking eene bezoldiging genoten gelijkstaande met of hooger dan het minimum, dan wordt de tijd gedurende welken hij in de vorige betrekking die bezoldiging genoten heeft, voor het toekennen der verhoogingen medegeteld.

Bij buitengewone geschiktheid, alsook wegens het met goed gevolg afleggen van het examen voor commies der eerste klasse vóórdat de leeftijd van 25 jaar bereikt is, een en ander bij uitmuntende plichtsbetrachting, kunnen de aan eene betrekking verbonden traktementsverhoogingen worden toegekend vóór het verstrijken van den daarvoor gestelden termijn.

Op pensioen wordt aanspraak verkregen bij eervol ontslag na een voor Indisch burgerlijk pensioen geldigen diensttijd van 20 jaren, en het pensioen bedraagt dan ¼ van de hoogste gedurende twee jaren genoten bezoldiging. Voor elk jaar langer dienst tot een maximum van 30 jaren, wordt het pensioen voor 20 jaar dienst met 1/20 verhoogd, tot een maximum bij 30 dienstjaren van 3/8 van het hoogste gedurende twee jaren genoten traktement, als dit niet hooger dan f 1000 per maand is. Onder den voor Indisch pensioen geldigen diensttijd telt Nederlandsche diensttijd, die geldig zou zijn voor Nederlandsch pensioen, voor de helft mede.

Ten behoeve van de pensioenen wordt 2 pCt. betaald over de bezoldiging, genoten gedurende den tijd die jaar voor jaar, en 1 pCt. over inkomsten, genoten gedurende den tijd die voor de helft voor pensioen in aanmerking komt.

De gewone contributie aan het weduwen- en weezenfonds voor burgerlijke ambtenaren, waaruit, behalve onderstand aan weezen, een pensioen aan de weduwen van die ambtenaren wordt toegelegd, gelijkstaande met 16 pCt. van de hoogste gedurende 2 jaren genoten bezoldiging, waarover gecontribueerd werd, bedraagt thans 5 pCt. Bovendien is bij eerste indiensttreding te voldoen, ten behoeve van laatstgenoemd fonds, door gehuwden 2 maanden en door ongehuwden ééne maand traktement. Bij bevordering door gehuwden tweemaal het bedrag der verhooging over ééne maand, door ongehuwden éénmaal. Bij huwelijk ééne maand traktement.

Deze contributiën zijn te voldoen in twaalf maandelijksche termijnen.

Eene contributie in eens is in geval van huwelijk verschuldigd wegens verschil in leeftijd der echtgenooten, wanneer dat verschil meer dan 9 jaren bedraagt.

Overtocht als gouvernementspassagier der tweede klasse, c.q. met wettig gezin, wordt verleend aan hen die een aanvangstraktement zullen genieten van f 150 's maands of meer en in de 3de klasse aan hen wier aanvangstraktement minder dan f 150 per maand zal bedragen.

Verder is aan de uitzending verbonden:

a. eene gratificatie voor uitrusting ten bedrage van f 750; en

b. een voorloopig traktement van f 75 's maands. Het voorloopig traktement gaat in met den dag van inscheping naar Batavia en duurt voort totdat in Indië het activiteitstraktement ingaat.

Geene uitzending heeft plaats, dan nadat bij onderzoek door de te 's-Gravenhage gevestigde geneeskundige commissie van het Departement van Koloniën gebleken is van physieke geschiktheid voor den Indischen dienst.

Elk der uit te zenden personen moet zich schriftelijk verbinden om de gelden, welke aan hem en te zijnen behoeve uit de Indische begrooting worden voldaan wegens gratificatie voor uitrusting en wegens overtocht naar Batavia, onverwijld terug te betalen, wanneer hij niet binnen den hem aan te wijzen termijn naar Indië vertrekt, de reis derwaarts moedwillig afbreekt of wel binnen vijf jaren na aankomst op Java uit 's lands dienst ontslagen wordt om andere redenen dan welbewezen ziels- of lichaamsgebreken, buiten eigen toedoen ontstaan, ter beoordeeling van de Regeering.

Ned. Staatscourant No. 232.

Officiëele Berichten.

Uit de Javasche Courant van 9 Sept. 1910. No. 72.

Benoemingen, enz.

Civiel Departement.

Verleend: vier maanden binnenl. verlof aan den ass.-resident H. de Vogel; één jaar naar Europa aan den ingenieur P. J. Bertel.

Ontslagen: op verzoek eervol de adsp.-controleur G. F. de Bruijn Kops en de commies A. R. F. v. Slooten.

Benoemd: tot directeur der kweekschool te Makassar W. N. Briel; te Blitar P. de Nes; tot directeur der opleidingsschool voor inlandsche ambtenaren te Probolinggo W. van den Heuvel; te Madioen J. C. Hietink; te Serang D. Rottier; voor den tijd van 5 jaren tot houtvester G. K. P. Schmall, K. Sihler en R. F. Bosch; tot onderwijzer te Soerabaja W. Suverijn en S. Polak; tot hulponderwijzeres te Gombong mej. E. G. J. van Cattenburgh; tot tijd. civiel-gezaghebber in de res. Oostkust van Sumatra J. A. W. Coenen.

Militair Departement.

Verleend: één jaar verlof aan den onderluitenant J. H. Muller.

Bevorderd: tot 1en luitenant de 2e luit. der art. F. J. T. C. Siegmund en A. W. van den Berg.

Ingedeeld: bij het hoofdbureau van den generalen staf de kapitein H. J. D. de Fremery.

Uit de Javasche Courant van 13 Sept. 1910. No. 73.

Civiel Departement.

Verleend: één jaar verlof aan den controleur Ch. L. de la Parra; den administrateur H. L. de Riemer en den ass.-res. A. M. J. G. Walbuhm.

Ontslagen: op verzoek eervol de klerk mej. H. F. Micola; de opzichter J. P. Barends en de leeraar G. L. Verver.

Benoemd: tot directeur der ambachtsschool te Semarang J. Brussaard; tot controleur de adsp.-contr. T. J. Lekkerkerker en C. L. Dankmeijer; tot machinist bij de tinwinning op Banka H. P. Hooghwinkel, F. H. Meijer, D. W. H. Goudswaard, J. C. van der Meer Mohr, G. F. Ebell, J. W. D. Muller Kobold, V. E. Benjamins, J. F. Honskin en C. M. J. P. Borckmann; tot onderwijzer te Makassar F. B. Sanders.

Werkzaam gesteld: bij den dienst der in- en uitvoerrechten, als verificateur en geplaatst te Batavia H. Kater, H. Thomson, L. F. Behr, J. D. Brakel, P. J. Ch. Trouwerbach; te Semarang H.W. de Bruin en R. Edwards van Muijen; te Soerabaja A. G. Uithoven; als ontvanger te Koealoe H. W. Borst; te Poelau Moeda V. H. Harms; als boekhouder te Semarang J. A. Velberg; te Bandjarmasin L. R. V. Mallien; als verificateur te Blinjoe Ch. N. Altheer.

Benoemd: tot 1en klerk te Grisee W. C. Lans.

Militair Departement.

Benoemd: tot onderluitenant J. Kieft.

Overgeplaatst: bij het 4e depôt-bat. de majoor J. F. Later; bij het 10 bat. de id. P. von Mauntz.

Benoemd: tot bataljonsadjudant bij het garniz.bat. van Amboina en Ternate de 1e luit. F. Dam; tot id. bij het 2e bat. de 1e luit. L. Maurenbrecher.

Geplaatst: bij het 10e bat. de 2e luit. G. Pape; bij het 20e bat. de id. A. C. Koot; bij het 17e bat. de id. P. C. J. Scheffelaar.

Overgeplaatst: naar Banjoe Biroe de 1e luit. R. Giebing; de 2e id. J. H. Goossens en de onderluit. J. Kieft; naar het 6e bat. de 1e luit. C. Hillebron; naar het 11e bat. de kapt. F. C. Kruijt; naar Welter de 1e luit. J. Engelbert van Bevervoorde; naar het 16e bat. de kapt. M. W. Siebelhoff.

No. 42. Donderdag 20 October 1910. 10de Jaargang.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING OOST EN WEST

OPGERICHT DOOR KOLONEL G. E. V. L. VAN ZUYLEN, 21 MAART 1900.

„HET KOLONIAAL BELANG IS EEN ALGEMEEN NEDERLANDSCH BELANG."

Inhoud van dit nummer.

Het Hoofddoel der Vereeniging is:

Het verspreiden van populaire kennis omtrent onze Indiën onder gansch het volk en het bevorderen der welvaart in die gewesten, om zoodoende en ook door het verleenen van onderlinge hulp, warme belangstelling en liefde te kweeken tusschen Nederland hier en ginds.

Het lidmaatschap bedraagt als minimum f 2.— 's jaars (voor Indië en het buitenland minstens f 2.50). *)

Zij die f 5.— of meer contribueeren of een gift in ééns schenken van f 100.—, zijn donateur(trice).

Aan alle donateurs en leden wordt kosteloos en franco het *Koloniaal Weekblad* toegezonden.

*) Zie inteeken-biljet op de achterzijde van den Omslag. Verzoeke dit ingevuld te zenden aan het adres van den Secretaris van het Hoofdbestuur E. van Assen, *Heulstraat 17, Den Haag.*

Informatie-Bureau

(*Secretaris J. L. van Gennep*),

dagelijks — Zon- en feestdagen uitgezonderd — van 10—12 en 2—4 u., ten kantore **Heulstraat 17, 1ste verdieping.**

Zie overigens **Officieele Mededeelingen** ook van het Dagel. Bestuur en de Afdeelingen op blz. 8.

Verzoek om geldelijken steun voor de studie van een verdienstelijk jongeling.

Het bestuur van de Vereeniging „Oost en West" doet een k r a c h t i g b e r o e p op den weldadigheidszin en de offervaardigheid van de leden dier vereeniging, ten behoeve van een jongeling van Indische afkomst, die na voorbereidende studiën in zijn geboorteland op 17-jarigen leeftijd werd toegelaten tot de 5e klasse van een gymnasium hier te lande, het daarop volgend jaar met goeden uitslag het staatsexamen voor toelating tot een der hoogescholen heeft afgelegd en die thans in de rechten wenscht te studeeren.

Het zou ten zeerste te betreuren zijn, als deze jongeling, die, ook volgens de verklaring van zijn leermeesters, door zijn buitengewoon goede geestvermogens en grooten werklust bij voortgezette studie een schoone toekomst tegemoet gaat, aan zijn verlangen geen gevolg zou kunnen geven, doordat zijn ouders en aanverwanten niet in staat zijn de kosten aan de studie verbonden, ten volle te dragen.

Een som van f 600 ineens zal vermoedelijk toereikend zijn om in het te kort te voorzien, daar naar alle waarschijnlijkheid deze jongeling na een éénjarig verblijf aan de universiteit verder uit een studiebeurs zal kunnen worden ondersteund.

Menschenvrienden, steunt dezen jongeling en zendt uwe bijdragen aan den secretaris onzer vereeniging, den heer E. van Assen.

Mocht de totaal gevorderde som overschreden worden, dan zal het overblijvend bedrag worden gestort in het studiefonds voor onbemiddelde leerlingen.

(Voor de reeds ontvangen gelden zie onder de Mededeelingen pag. 8. Het vereischte bedrag is nog niet geheel bijeen.)

Het Voorloopig Verslag betreffende de Indische begrooting.

De „bestudeering" der Indische begrooting voor 1911 in de secties heeft niet veel tijd in beslag genomen, binnen enkele dagen bracht de Tweede Kamer haar verslag daarover uit.

Van verschillende zijden wordt gunstig geoordeeld over het beleid van den minister, al waren er ook die meer voortvarendheid wenschten, vooral in dezen tijd. Er moeten in het bestuur over Indië in korten tijd groote veranderingen komen, wil ons land duurzaam zijn invloed op de ontwikkeling der koloniën behouden.

Voorts worden eenige opmerkingen gemaakt over het beleid van den Gouverneur-Generaal. Sommigen erkenden, dat de tijd nog niet gekomen is om over dit beleid te oordeelen, maar het had hen toch teleurgesteld, dat tot dusver van de werkzaamheid van den Landvoogd niet meer blijkt. Men wees daarbij bepaaldelijk op den tragen voortgang van de maatregelen tot uitbreiding van het onderwijs en van de irrigatiewerken. Voorts hadden verscheidene leden den indruk gekregen, dat de godsdienstige overtuiging van den Gouverneur-Generaal een ongewenschten invloed uitoefent op de wijze, waarop hij zijn ambt vervult.

Deze opmerkingen bleven niet onweersproken.

Wat de financiën betreft, werd er op gewezen, dat versterking der middelen spoedig noodig zal zijn, waartoe de Buitenbezittingen meer zouden hebben bij te dragen. Zeer vele leden kwamen op tegen de hooge bedragen, aangevraagd voor salarissen van Europeesche ambtenaren. Anderen achten verhooging der uitgaven voor deze traktementen niet altijd te vermijden. Andermaal werd geklaagd over het groote verschil tusschen de werkelijke uitgaven en de in de begrooting voorkomende ramingen.

Twee Geschriften betreffende Sumatra.

Onlangs zijn door M. v a n d e r B e e k ' s Boekhandel te 's-Gravenhage uitgegeven twee geschriften betreffende Sumatra, welke ons beide door de schrijvers ter bespreking werden toegezonden en waarop wij hier gaarne de aandacht onzer lezers vestigen.

Het lijvigste der twee, van de hand des heeren F. H. A. S t e e n s Z i j n e n handelt over **„De toekomst van Sumatra"**.

Schrijver geeft in deze goed geschreven brochure de middelen aan, die Sumatra kunnen opheffen „uit den staat van economische verwaarloozing, waarin het op het oogenblik verkeert". In hoofdzaak verwacht de schrijver heil van het bevorderen der particuliere industrie, welke z. i. geenszins in strijd behoeft te zijn met de belangen der inlandsche bevolking, integendeel aan deze betere levensvoorwaarden zal bieden dan zij tot dusver gekend heeft.

Volgens hem zijn de resultaten, verkregen op het gebied van land- en mijnbouw op Sumatra, zeer gering, vergeleken bij landstreken, die in ongunstiger omstandigheden verkeeren dan dit eiland, zooals bv. de Straits Settlements, Brazilië, Fransch Achter-Indië, Tunis, Birma. Dit nu moge juist zijn, de schr. verliest hierbij — naar het ons wil voorkomen — te veel uit het oog, dat een zeer groot deel van Sumatra eerst in den laatsten tijd onder daadwerkelijk Nederlandsch gezag is gebracht en dus ook eerst nu kan worden begonnen met datgene, waarvan hij zich zoo veel voorstelt.

In dien gedachtengang echter kan men zich volkomen vereenigen met de woorden van den heer S. Z., waar deze als I n l e i d i n g zegt:

„Lang heb ik geaarzeld, alvorens het onderwerp, aan het hoofd van dit opstel geplaatst, bij het publiek in te leiden. De eenzaamheid, waartoe mijn werkkring mij veroordeelde, gaf gelegenheid mij een ideaal voor oogen te tooveren, waarvan de practische uitvoerbaarheid mij hoe langer hoe duidelijker werd, naarmate ik leerde beseffen, dat aan de industrieele expansie van onzen tijd geen grenzen zijn gesteld.

Geen eigen belang dreef mij daartoe; de lezer wil mij op mijn woord gelooven, wanneer ik hierbij constateer, dat ik bij de landbouwondernemingen op Sumatra niet geïnteresseerd ben. Alleen de overtuiging, verkregen door een jarenlange praktijk in de voornaamste cultures van Sumatra, het land, waar ik de beste jaren van mijn leven sleet, dat door de eenzijdige opvatting van onze staatslieden en de toonaangevende organen der pers, belangen worden voorbijgezien, die van den allergrootsten invloed zijn op de welvaart van Indië, ja zelfs op de toekomst als koloniale mogendheid, die grond hebben gegeven aan de bedriegelijke leuze, dat het kortzichtig eigenbelang van den Inlander ons richtsnoer tot handelen moet zijn en die slechts toegankelijk waren voor de verkondiging van abstracte theoriën, gaf mij den moed mijn denkbeelden op het papier te brengen in een vorm, zoo gebrekkig, dat ik daarvoor de toegevendheid van mijn lezers moet inroepen.

Luide wordt verkondigd, dat algemeen volksonderwijs het eerst noodige is, om Indië tot ontwikkeling

te brengen, alsof dat volksonderwijs, om vruchtbaar te kunnen zijn, niet de ontwikkeling van de welvaart moet volgen, in plaats van omgekeerd.

Leerden onze voorouders den landbouw en de zuivelbereiding niet van de boeren van Denemarken in den tijd, toen er van volksonderwijs nog geen sprake was en liet de Engelsche nijverheid in het midden der vorige eeuw zijn concurrenten niet ver achter zich, ofschoon het aantal analphabeten hooger was, dan in menigen nabuurstaat? Het zij echter verre van mij, alle uitgaven voor onderwijs aan Inlanders te willen bestrijden, nu een steeds breeder kring van Inlandsche nijveren toonen, het bezit van kennis te waardeeren; alleen kom ik op tegen het generaliseeren op dat gebied en het voeden van verwachtingen, dat vermoedelijk tot teleurstelling moet leiden, afgezien nog van het feit, dat de consequente doorvoering van de door hen verkondigde idealen de Indische financiën moet ontwrichten en er geen geld zal overblijven voor maatregelen, die, zooals ik in het verdere gedeelte van mijn betoog hoop te kunnen aantoonen, onmisbaar zijn voor de algemeene welvaart, zoowel van Indië als van Nederland. Met bewustzijn, dat ik mij daardoor de afkeuring op den hals haal van hen, die, ofschoon met de beste bedoelingen bezield, onze nog nauwelijks aangeroerde schatten, welke sluimeren in Sumatra's bodem, willen sluiten voor den ondernemingsgeest en het intellect, waarover het Europeesch kapitaal kan beschikken, kan mij niet weerhouden den weg aan te wijzen, die voert tot de ontplooiing van onze nationale geestkracht, welke aan duizenden, zoowel Europeanen als Inlanders, de kans zal geven voordeel te hebben van den veranderden toestand en de eentoonige plantenleven leidende bevolking van Sumatra betere levensvoorwaarden zal bieden, dan zij tot dusver gekend heeft.

Men vatte deze regelen niet op als een hekeling, ingegeven door lust tot critiek, als een miskenning van hen, die op politiek en militair terrein hunne gezondheid en levenskracht voor het land hunner werkzaamheid hebben veil gehad en den naam van Nederlander hebben hooggehouden."

„Juist de schatten van bloed en geld, die tot dusver voor de consolideering van ons gezag zijn besteed, en aan welks succes de naam Van Heutsz onafscheidelijk is verbonden, doordat hij den weg wist aan te geven, die naar het einddoel leidde, leggen ons den plicht op, Sumatra de beteekenis in den wereldhandel te geven, waarop het door de onmetelijke schatten in zijnen schoot verborgen, de ongeëvenaarde vruchtbaarheid van zijnen maagdelijken bodem en de buitengewone geschiktheid van zijn klimaat voor de meest waardevolle producten van de Europeesche markt, recht heeft en de huiveringwekkende eenzaamheid der tropische wouden en onafzienbare lalangvelden te veranderen in oorden, waar eenmaal bedrijvigheid en vertier zullen heerschen."

Wij bevelen dit uit zuivere belangstelling geschreven werk ten zeerste ter lezing aan. Het is tegen den geringen prijs van *f* 0.90 bij den uitgever verkrijgbaar, terwijl leden van Oost en West het ook kunnen vinden op de leestafel Heulstraat 17, Den Haag, evenals het tweede, minder omvangrijke, maar daarom niet minder lezenswaardige geschrift getiteld: **Hoe het thans staat met den Assistent en de Veiligheid aan de Oostkust van Sumatra.**

Op onrustbarende wijze neemt het aantal aanslagen en moorden door koelie's gepleegd op assistenten op kultuurondernemingen ter Sumatra's Oostkust toe. Kort geleden trof dat lot een jeugdig, veel belovend man, den heer Haitsma Mulier, die om een kleine oorzaak verraderlijk door een Chineeschen koelie werd aangevallen en overhoop gestoken. Begrijpelijkerwijs dringen dan ook de assistenten aan op krachtig ingrijpen van de Regeering om aan deze wantoestanden een einde te maken, in de eerste plaats door verscherpt politietoezicht op de ondernemingen. (Zie ook onder „Uit de Oost-Indische Mail".) Bepaalde zich hunne uitingen in hoofdzaak tot protesten in de Indische pers, thans heeft ook een op dit gebied deskundige in Nederland zich in den strijd gemengd en het voor zijn oud-collega's opgenomen.

In bovengenoemde brochure geeft de heer A. Hanegraaff, oud-assistent, een duidelijk beeld, zoowel van het leven op de ondernemingen in 't algemeen, als van de assistenten, die men gevoegelijk de ziel van de tabakskultuur mag noemen, in het bijzonder.

Na kennismaking met dit geschrifje, moet men het toejuichen, dat de heer H. met verontwaardiging naar de pen heeft gegrepen om toestanden te openbaren, welke een gevolg zijn, maar het schijnt, van overdreven bescherming in den laatsten tijd van den koelie, ten koste zelfs der persoonlijke veiligheid van den Europeeschen assistent.

Het is te hopen, dat de roepstem van den heer Hanegraaff gehoor zal vinden bij velen in den lande, vooral bij de machthebbenden, want ook al moge zijn geschrift geen „rilling door Nederland" doen gaan, aan de door hem geschetste wanverhoudingen dient waarlijk een einde te komen, en met spoed!

PERSKRONIEK.

INHOUD: *De Standaard* over het beleid van den Gouv.-Generaal Idenburg. — Een schrijven van Mr. C. Th. van Deventer over een eventueelen aankoop van Portugeesch Timor. — *Het Algemeen Handelsblad* over den aankoop van opium voor Indië. — De oud-resident E. J. Jellesma in *Het Vaderland* over de z.g.n. Koelie-ordonnantiën in Indië.

De Standaard antwoordt op de aanvallen, waaraan de heer Idenburg van de zijde der Indische pers bloot staat. Onder het opschrift „Deugt ook al niet" driestart het blad als volgt:

„De heer Idenburg is nog geen jaar in Indië, of hij ondergaat reeds het lot, dat schier al zijn voorgangers trof,... de Indische Pers haalt hem over den hekel.

Hij voert niets uit. Men hoort niets van groote maatregelen. En heel zijn bewind loopt uit op ondragelijk Sabbatisme. Hij is voor al wat Christelijk is, bevordert, steunt dit, en bovenal moet de Zondagsheilining aan heel Indië als een drukkende last worden opgelegd. Zelfs de Mohamedanen moeten zich naar deze overdreven Zondagsidées schikken. De Pasars kunnen er van meespreken.

Nu is er in al deze critiek niets, dat steek houdt. Wie eenmaal Van Heutsz opvolgt, heeft vanzelf de handen den eersten tijd vol met het consolideeren van wat deze Landvoogd nieuw schiep of omschiep. Onder Van Heutsz werd geklaagd, dat men op Buitenzorg niet tot rust kwam, maar alles overhoop haalde. Zou men dan gewild hebben, dat zijn opvolger aanstonds opnieuw tot het provoceeren van een nieuwe actie was overgegaan? Van Heutsz vond een toestand, die geen lijdelijk berusten gedoogde. Doch juist zijn energiek optreden eischt thans consolideering, en voor die consolideering eenigen tijd van rustig bewind. Men kan er dan ook zeker van zijn, dat ware Idenburg in Van Heutsz' spoor even hard doorgereden, de Indische Pers hem nóg duchtiger zou hebben afgekamd.

En wat zijn handhaven van het Christelijk karakter van ons bewind aangaat, is de critiek toch al te dwaas. De aanhangers van den Islam konden, ziende wat het Christendom in de Koloniale maatschappij beteekende, en rekenende met haar onverschilligheid, lange jaren ten opzichte van de Christelijke religie in acht genomen, moeilijk tot een andere conclusie komen, dan dat het Nederlandsche Christendom een puur nominale factor was, en dat de Islam veel hooger ernst met de eeuwige dingen maakte, dan de Godsdienst van het hen overheerschende volk.

Dat Idenburg hieraan een einde heeft gemaakt, wie, die zelf religieus gestemd is, kan het anders dan loven? Als Overheid van een Christenland had ons bewind nooit anders moeten optreden. En dat hij nu eenigermate althans goed maakt, wat anderen verwaarloosden, op wat grond zult ge dit afkeuren? Heel het Christelijk Nederland juicht het toe. En bij slot van rekening zal de Mohamedaan voor een man als Idenburg veel hooger respect hebben, dan voor een naam-Christendom, dat zijn eigen eere wegwerpt.

Op deze critiek van de Indische Pers zouden we dan ook niet gewezen, veel min ze weersproken hebben, zoo niet een deel der Liberale Pers in het Moederland begonnen was dit Indisch liedeke mee te zingen, en zoo zelfs in het Voorloopig Verslag op de Indische begrooting deze al te dwaze critiek geen weerklank had gevonden."

* * *

Van den heer Mr. C. Th. van Deventer ontvingen wij het volgend schrijven:

„Naar aanleiding van de vraag betreffende onze verhouding tot Portugal in zake Timor zend ik u hierbij den tekst van art. 13 van het thans geldend tractaat.

„Tractaat van 1 October 1904 tusschen Nederland en Portugal, goedgekeurd bij de wet van 30 December 1905 en afgekondigd in Indisch Staatsblad 1909 no. 214.

Art. 13.

(Officiëele vertaling.)

De Hooge Contracteerende Partijen kennen elkander ingeval van gedeeltelijken of geheelen afstand van haar grondgebied of van hare souvereiniteitsrechten in den Archipel van Timor en Solor, wederkeerig het recht van voorkeur toe, op voorwaarden die gelijk of gelijkwaardig zijn aan de voorwaarden, die mochten zijn aangeboden."

Daaruit blijkt, dat wel een recht van voorkeur is toegekend, maar dat concurrentie met andere koopers daardoor allerminst is uitgesloten.

Mocht eenerzijds een bod gedaan worden en de tegenpartij van anderen een hooger kunnen uitlokken, dan zal het ons alleen vrij staan dit hooger bod over te nemen. Doen wij dit niet, dan blijft de tegenpartij vrij het aan die anderen te verkoopen.

Met de meeste achting, uw dw. dn.

C. Th. van Deventer."

De geachte inzender houde ons ten goede, dat deze beschouwing niet in strijd is met de opmerking, welke wij in een vorige kroniek over dit onderwerp maakten, maar integendeel zich daarbij geheel aansluit.

Dezelfde opmerkingen aangaande art. 13 van 't tractaat van 1904 tusschen Nederland en Portugal gesloten als hierboven door den heer Mr. Van Deventer gemaakt, werd ook in de N. Rott. Crt. van 16 October j.l. aangetroffen. Van „geachte zijde" werd n.l. het blad op het bestaan van dit tractaat „opmerkzaam" gemaakt. Wellicht heeft de „geachte zijde" kennis genomen van den inhoud van ons No. van 13 October en is toen „opmerkzaam" geworden......

* * *

Over den aankoop van opium voor Indië schrijft het Algemeen Handelsblad:

„In de Memorie van toelichting van den minister van koloniën op de Indische begrooting voor 1911 zien we, dat de raming van uitgaven voor den aankoop van opium gedurende het loopende jaar waarschijnlijk met een bedrag van f 1.500.000 zal worden overschreden, wegens stijging der prijzen.

Dit komt ons vreemd voor, wijl juist in het Engelsch-Indisch opium-seizoen, dat November 1909 begon en 31 dezer eindigt, weer een belangrijke verlaging der prijzen viel waar te nemen.

Wel werd, terwijl in het vorig seizoen een prijs werd gemaakt van gemiddeld 1400 roepies per kist, bij de veilingen van den 3en Mei d. j. nog een prijs behaald van 3100 roepies per kist, maar den 10en Juni d.a.v. werd uit Bombay aan de Times geseind, dat tengevolge van het optreden der Chineesche autoriteiten in Kanton in zake den invoer van Engelsch-Indisch opium de prijs van het opium in Engelsch-Indië eene aanzienlijke daling had ondergaan. Voor Patna-opium bedroeg die daling zelfs 40 pCt., vergeleken bij de prijzen, die op de veilingen in April d.j. werden behaald.

Het komt ons dus voor, dat hier gevraagd mag worden, of wel de noodige diligentie is betracht, bij deze voor de opium-regie in Indië gunstige prijs-fluctuatiën in Engelsch-Indië. In de begrootingsstukken voor het volgend jaar zien we toch ook gewag gemaakt van een voortdurende stijging der prijzen, die in de laatste maanden zou zijn waar te nemen. Den 10en Juni l.l. bleven echter juist wegens de geringe vraag 11.000 kisten onverkocht.

Dit vereischt toch eene opheldering?

* * *

In Het Vaderland bespreekt de oud-resident E. J. Jellesma in een tweetal artikelen de z.g. Koelie-ordonnantiën in Ned.-Oost-Indië. Schrijver toont zich van deze ordonnantiën een groot voorstander. Aan het slot van zijn betoog in het tweede artikel schrijft hij o.m.:

„Dat de koeliequaestie in Indië van ingrijpend gewicht is, zal wel door niemand ontkend worden; het geheele bestaan en de geheele toekomst van de particuliere ondernemingen op de Buitenbezittingen hangen daarmede samen, dus ook de ontwikkeling onzer koloniën.

Dat de gewone civielrechtelijke middelen te kort schieten hebben wij reeds met een paar woorden aangeduid bij de bespreking van de toestanden vóór de uitvaardiging van de koelie-ordonnanties. Inderdaad, zonder dwingende bepalingen staan de werkgevers machteloos tegenover de koelies, voor het

meerendeel individuen, die absoluut geen begrip hebben van de verplichting tot het nakomen van gesloten overeenkomsten en moreel op zeer lagen trap staan. Een eisch tot schadevergoeding leidt tot niets, daar de koelies vrijwel niets bezitten. De werkgever is nagenoeg overgeleverd aan de willekeur der arbeiders; nieuwe arbeider zijn in de schaars bevolkte streken niet zoo gemakkelijk te bekomen en inmiddels mislukt de oogst tengevolge van gebrek aan handen.

De koelie-ordonnantiën regelen dus een aangelegenheid van groot belang voor de ontwikkeling onzer koloniën, terwijl de daarin vastgestelde strafbepalingen ten volle gemotiveerd zijn, doordat duidelijk gebleken is, dat de gewone civielrechtelijke middelen te kort schieten.

M. i. kunnen er dan ook geen gegronde redenen aangevoerd worden om het beginsel in de koelie-ordonnantiën neergelegd, en dat in de practijk zoo goed voldoet, weder los te laten. Daarom is het bijna niet te gelooven, zooals in de Indische dagbladen vermeld staat, dat de tegenwoordige Regeering het voornemen zou hebben om in de koelie-ordonnantiën de zoogenaamde Poenale Sanctie te doen verdwijnen. Het zou eén terugtred zijn naar de vicieuse toestanden vóór de uitvaardiging der Ordonnantiën, boven reeds geschetst; het zou een nekslag zijn voor de meeste ondernemingen op de Buitenbezittingen. En waarom? Omdat men zich maar niet schijnt te kunnen loslaten van een verouderde leer en geen voldoende rekening wil houden met de zoo eigenaardige toestanden van land en volk op de Buitenbezittingen. Verscherping van toezicht opdat aan alle misbruiken de kop wordt ingedrukt, maar geen terugtred naar reeds veroordeelde toestanden! Theoretisch kan, zooals ondergeteekende meent boven voldoende aangetoond te hebben, tegen het stelsel der tegenwoordige ordonnantiën niets met grond aangevoerd worden, en practisch is het gebleken, uitnemend te voldoen. In het welbegrepen belang onzer koloniën is het ten zeerste te hopen, dat de loopende geruchten blijken onjuist te zijn en dat de Regeering zich niet door allerlei bespiegelingen zal laten afleiden van het goede beginsel onzer beproefde koelie-ordonnantiën."

Uit de O.-I. Mail.

De Cholera.

Volgens de berichten der jongste mail schijnt deze ziekte nu toch werkelijk langzamerhand te gaan wijken. Wel werd door de Bataviasche bladen van 21 Sept. l.l. nog melding gemaakt van zes nieuwe ziektegevallen, terwijl 4 personen er aan overleden zoodat toen ter hoofdplaats nog negen lijders onder behandeling waren, maar Semarang was één dag geheel vrij, voor het eerst sinds Februari en ook te Soerabaja werd de toestand beter.

Doelmatiger Koelie-straffen.

Onder dit hoofd schrijft de Javabode van 17 September jl.:

,,Een droeve gebeurtenis heeft groote ontroering in de Deli'sche planterswereld te weeg gebracht. Een jong assistent, de heer Haitsma Mulier, iemand, die zeer gezien was in die wereld en vele vrienden telde is door een Chineeschen koelie vermoord.

Volgens een telegram in het N. v. d. D. v. N.-I. was het, naar gezegd werd, een aanmerking over het sorteeren, welke de verslagene den koelie had gegeven, de aanleiding tot den misdaad. Bij den ingang van een fermenteerschuur, bracht de Chinees den heer Mulier een messteek in den lever toe, waarvan hij bijna onmiddellijk den geest gaf.

De verontwaardiging is in Deli algemeen, en deze uit zich voornamelijk in verwijten aan de Regeering en het door deze gevolgde systeem van wat men beweert, eenzijdige bescherming der koelies. Alles voor den koelie, niets voor het Europeesche personeel van den werkgever; daar komt het systeem, volgens de Delische bladen op neer.

Wij kunnen, enkel op grond der korte telegrammen, welke de Bataviasche bladen omtrent dezen misdaad bereikten, niet nagaan in hoever zij werkelijk in eenig verband met de bestaande arbeidstoestanden is te brengen, dan wel, of men hier niet eenvoudig te doen heeft met een uiting van persoonlijke wraak van een hartstochtelijk aangelegd individu, gelijk overal en in welk land ook — zij het voornamelijk bij ruwe toestanden, als in de koeliewereld van Deli heerschen — zullen voorkomen en waartegen geen maatregelen van wetgeving ooit eenig voorbehoedmiddel kunnen bieden.

Toch schijnt de beweging, onder de planters ontstaan, er op te wijzen, dat in den laatsten tijd de geest onder de Chineesche koelies een merkbare verandering in ongunstigen zin heeft ondergaan en dat middelen noodig worden geacht, om de noodlottige gevolgen daarvan tegen te gaan. Geenszins is het echter noodzakelijk, daarin een gevolg te zien van de politiek, welke de arbeidsinspectie in 't leven riep. Overal in het Oosten ziet men toch de vroegere onderworpenheid plaats maken voor een onafhankelijkheidszin, welke bij minder — of in het geheel niet! — ontwikkelden, spoedig in ongezeglijkheid, brutaalheid en onhebbelijkheid ontaard.

Welke de redenen ook mogen zijn, welke aan den tegenwoordigen, ongunstigen toestand ten grondslag liggen, zal het noodig wezen op de een of andere wijze in te grijpen, ten einde de daaruit voor de planters en daarmede aan de Delische industrie daaruit voortspruitende kwade gevolgen te neutraliseeren.

Volgens ons telegram is op een gehouden monstervergadering besloten aan den Gouverneur-Generaal een request aan te bieden, waarin wordt aangedrongen op het invoeren van doelmatiger straffen voor de koelies.

Naar wij meenen, zou voor de inwilliging van zulk een verzoek zeer veel te zeggen zijn. Het afleggen van de straf van ter arbeidstelling voor de contractkoelies gepleegde vergrijpen, moet als zeer weinig doeltreffend en onlogisch worden veroordeeld. Bekend is, dat de koelies om zulk een straf hoegenaamd niet geven: het moet hun wel geheel onverschillig zijn of zij als ,,gestrafte" voor het Gouvernement dan wel als koelie voor de onderneming werken — zelfs zal het werk hun als gestrafte opgelegd veelal gemakkelijker zijn, dan welk zij als koelie hebben te verrichten. De straf treft veeleer den ondernemer, die den koelie gedurende zijn straftijd als werkkracht missen moet.

Het zou ongetwijfeld aanbeveling verdienen de invoering van lijfstraffen in overweging te nemen.

Vroeger moet de handhaving van de orde onder de koelies tot geen groote moeilijkheden aanleiding hebben gegeven; toen traden de assistenten veelal hardhandig op en wisten zich, voor zoover zij dit niet enkel door het prestige hunner persoonlijkheid vermochten, van het noodige respect onder de ruwe klanten te verzekeren. Terecht is hieraan een einde gemaakt. Maar in deze afkeuring van willekeurig optreden ligt niet opgesloten, dat een flinke lichamelijke straf voor dergelijke klanten op zich zelf dient veroordeeld. Het ligt slechts aan de wijze van oplegging en toepassing.

Waarom zou den magistraten niet de bevoegdheid kunnen worden gegeven om in welomschreven gevallen aan de delinquenten onder de koelies een dracht rottanslagen te doen toedienen? Waar een arbeidsinspectie ook in Deli werkzaam is, zou bij iedere veroordeeling tot zulk een straf, die niet al te vaak behoort te worden toegepast — enkel bv. bij recidive — het advies van den inspecteur kunnen worden ingewonnen.

Langzamerhand komt men in meer dan één beschaafd land van het denkbeeld terug, dat het toedienen van lijfstraffen uit een beschaafde rechtspraak dient geweerd. In Engeland is men weder, in bepaalde gevallen, tot de invoering van den ,,kat met zeven staarten" overgegaan. In Denemarken wordt de straf van geeseling eveneens weder toegepast. En in Frankrijk is, in verband met de steeds grooter wordende onbeschaamheid der ,,Apaches" — ook in bladen, wegens hun ernst en bezadigdheid bekend, zooals de Temps, — het denkbeeld om hier het voorbeeld van Engeland te volgen, met instemming besproken.

Wat in beschaafde maatschappijen, zooals de Engelsche, Deensche, Fransche, zoo onontbeerlijk wordt geacht, dat men er ter wille daarvan niet tegen opziet van vroeger aangenomen, hooggeprezen beginselen af te wijken, zou dit voor een samenleving als de Deli'sche met zijn ruwe toestanden, zijn half wilde koelies niet eveneens onontbeerlijk zijn?

Wat er bij de lijfstraffen de klad in heeft gebracht is het willekeurig, onoordeelkundig toepassen daarvan. Men vermijde thans deze klip, de tegenwoordig meer geregelde toestanden op het gebied van bestuursrechtspraak en de arbeidswetgeving maken het mogelijk."

Aldus besluit De Javabode.

Emigranten-kolonie in Benkoelen.

Nu de kolonisatieproef in de Lampongs, naar het oordeel der Regeering, vrijwel geslaagd mag heeten, begint men met een dergelijke proef in Bengkoelen. Bij gouvernementsbesluit is de resident van Bengkoelen gemachtigd om te beschikken over een bedrag van ten hoogste ƒ 20.000, voor de overbrenging, in het jaar 1910, van emigrantengezinnen van Soedaneeschen landaard naar terreinen in de tijdelijke onderafdeeling Redjang (tijdelijke afdeeling Lebong) en het doen van andere, naar zijn oordeel, in het belang dezer kolonisatieproef noodige uitgaven;

zullende alle ten behoeve van bedoelde gezinnen verrichte uitgaven door de hoofden dier gezinnen worden gerestitueerd bij payementen van minstens ƒ 10 in het jaar 1911, van ten minste ƒ 15 in het jaar 1912, van ten minste ƒ 20 in het jaar 1913 en van ten minste ƒ 25 in het jaar 1914 en voorts zoolang noodig in volgende jaren;

bij artikel 5 is ten behoeve van de tijdelijke onderafdeeling Redjang, ter tijdelijke afdeeling Lebong, (residentie Bengkoelen) tijdelijk boven de formatie in dienst gesteld een adspirant-controleur bij het binnenlandsch bestuur op de bezittingen buiten Java en Madoera, op de aan die betrekking verbonden bezoldiging en verdere wettige voordeelen, dan wel tijdelijk toe te staan een civiel gezaghebber op de bij Staatsblad 1908 no. 72 aangegeven inkomsten en verdere wettige voordeelen, met dien verstande, dat, indien voor de hierbedoelde betrekking van civiel

gezaghebber een gepensionneerde wordt aangewezen, de in Bijblad no. 6415 opgenomen regel te zijnen aanzien buiten toepassing blijft;

en bij artikel 6 is de directeur van binnenlandsch bestuur bevoegd verklaard tot benoeming en ontslag van den bij artikel 5 van dit besluit bedoelden tijdelijken civiel gezaghebber.

Bevordering van de economische belangen der bevolking van Atjeh.

De politieke toestand in de afdeeling Noordkust van Atjeh, die nog niet lang geleden veel te wenschen overliet, is in het laatste jaar ten zeerste verbeterd, welk feit door het bestuur wordt toegeschreven, zoowel aan de tot stand gebrachte verzoening tusschen de leden van de oeleebalang familie te Keureutoe, aan de terugbetaling aan de hoofden van ten onrechte ingehouden inkomsten en aan de noodlijdende bevolking. Allerwegen wordt aldaar dan ook met kracht gewerkt om bevredigende toestanden in het leven te roepen, waartoe groote medewerking wordt ondervonden van de hoofden die zich beijveren hun gebied van ongewenschte, rumoerige en kwaadwillige elementen te zuiveren. In het belang van de verbetering van den veestapel in de onderafdeelingen Bireuën, Lho Seumawe en Lho Soekon, is thans door de Regeering een bedrag van f 30.000 beschikbaar gesteld voor den aankoop van buffelstieren en koeien. In het vorig jaar is ter voorziening in de behoefte aan ploegvee van de bevolking van de onderafdeelingen Poela Raja en Meulaboh — Westkust van Atjeh — een gelijke maatregel genomen, die bevredigende resultaten heeft opgeleverd.

Aan de uitbreiding van de sawahvelden in deze streken, wordt vooral in den laatsten tijd, sedert de plaatsing in Atjeh van een landbouwadviseur, veel aandacht gewijd.

Gebruik van electriciteit als beweegkracht.

Reeds eenigen tijd geleden is in de Javabode vermeld, dat door de betrokken autoriteiten het denkbeeld in overweging is genomen om voor de exploitatie der Staatsspoorwegen gebruik te maken van electriciteit, op te wekken door middel van waterkracht uit de groote rivieren. Omtrent dit ingrijpend plan, dat van sommige zijden als onuitvoerbaar wordt beschouwd, is nog geen beslissing genomen. Dat het echter nog geenszins van de baan is, mag worden opgemaakt uit een kort geleden door de Regeering genomen beslissing naar aanleiding van een verzoek van den mijningenieur E. C. Abendanon om vergunning tot het aftappen van eene groote hoeveelheid water uit de Ombilinrivier bij hare uitstrooming uit het meer van Singkarah. Dat verzoek is, naar den adressant werd medegedeeld, voorloopig in beraad gehouden, in verband met een voorgenomen onderzoek naar de mogelijkheid, om ten behoeve van het gouvernementsbedrijf ter Sumatra's Westkust gebruik te maken van de waterkracht uit genoemde rivier.

Bouwkundig Ingenieur.

Naar men verneemt is de aan het departement der burgerlijke openbare werken sedert eenige jaren verbonden bouwkundig ingenieur, de heer S. Snuijf, zoozeer met werk overladen, dat aan den minister van koloniën de uitzending van nog een ingenieur van die opleiding is verzocht.

Goede Maatregelen op Persgebied.

Door den hoofdredacteur van Het Soerabajasch Handelsblad werd onlangs bij de Regeering een beklag ingediend, dat er van ambtelijke zijde zoo weinig notitie wordt genomen van hetgeen door de persorganen in den Oosthoek van Java vermeld wordt, omtrent zaken, rakende het openbaar belang, en dat de hoogste autoriteiten van die uitingen der pers of in het geheel geen kennis krijgen of alleen indien de betrekkelijke artikelen in een der Bataviasche bladen worden overgenomen.

De gegrondheid van deze zeker niet ongemotiveerde klacht is door den Gouverneur-Generaal erkend. Door een der Departementschefs werd intusschen naar aanleiding van een daartoe strekkend verzoek van de administratie van het Soerabajaasch Hblad aan haar medegedeeld, dat de beschikbare gelden het nemen van een abonnement op dat blad niet toelieten, welke mededeeling ter kennis van de Regeering is gebracht. In een en ander heeft de heer Idenburg aanleiding gevonden om tot de hoofden der departementen een aanschrijving te doen richten, waarbij hij als zijn verlangen te kennen geeft, dat aan den in deze bestaanden toestand een eind komt en dat wanneer de bureau's onvoldoende gelden hebben om zich op de voornaamste persorganen te abonneeren, eene regeling tusschen meerdere departementen dient te worden getroffen om voor gezamenlijke rekening een abonnement te nemen.

Dit komt ons wel wat karig voor, economie de bouts de chandelle. Is eenmaal in beginsel aangenomen, dat het van belang is voor de publieke zaak, dat kennis worde genomen van wat in de pers wordt geschreven, dan moeten de departementen ook in staat worden gesteld zich behoorlijk te outilleeren.

Alle perspublicaties van eenig belang behooren bij elk departement, onmiddellijk na ontvangst in handen te worden gesteld van speciaal daartoe aangewezen ambtenaren, wier taak het zal zijn de aandacht van den chef te vestigen op wat daarin voor het departement belangrijks voorkomt!

Elk departement zijn eigen courant! De directeuren moeten niet behoeven te vechten om een uitknipseltje! merkt De Javabode daarbij op.

De Nwe. Soer. Crt. publiceert de volgende belangrijke circulaire van den legercommandant, gedateerd 8 September en gericht aan alle chefs van wapens en diensten en alle afdeelings- en gewestelijk militaire commandanten:

„Het is mij gebleken, dat de regeeringsopdracht, vervat in de circulaire van den gouvernementssecretaris van 31 October 1901, meermalen verkeerd is opgevat geworden. *)

Inderdaad is het dikwerf nuttig, nota te nemen van de in de dagbladen gepubliceerde opmerkingen, waartoe, naar door buitenstaanders wordt vermeend, eenig beleid of eenige administratie aanleiding heeft, opdat een ieder in eigen kring van de aldus kennis genomen wenken desgewenscht partij kunne trekken.

Behoudens in de gevallen dat daartoe door het legerbestuur de last wordt gegeven — welke door de betrokken autoriteit, indien zij daartoe aanleiding vindt, behoort te worden uitgelokt, indien kan worden ondersteld, dat eenig artikel niet onder de oogen van het legerbestuur is gekomen — zal echter een opzettelijk onderzoek ter zake, slechts dan mogen worden ingesteld, bijaldien de schrijver zijn artikel duidelijk heeft onderteekend.

Het is evenwel mijn bepaald verlangen, dat daarbij pogingen tot opsporing van den schrijver van eenige anonieme publicatie achterwege blijve, vermits de strafwet geheel voorziet in de gevallen, in welke tegen publieke organen kan worden opgetreden.

Onverminderd het vorenstaande blijft tegenover de organen der militaire bonden van kracht het beginsel, uitgedrukt in de geheime circulaire van het Departement van oorlog van 18 Jan. 1908."

Een flinke daad en die van een ruim inzicht getuigt.

Hoe vaak zijn personen, officieren of minderen, die verdacht werden van schrijven in de courant, om die reden niet nagegaan, bespioneerd, heeft men hen niet op allerlei wijzen gehinderd en „gepest", (veelal geheel ten onrechte, daar men den verkeerden man vóór had); zijn instructies gehouden van min of meer officieusen aard, welke soms op zonderlinge manier werden geleid; werd zelfs ongehoorde dwang geoefend door het vergen van een verklaring op eerewoord, dat men dit of dat stuk niet geschreven had! heeft men op allerlei wijze trachten te beletten, dat militairen aan hunne opmerkingen omtrent zaken, die het publiek belang raken, publiciteit zouden geven — terwijl toch dat publiek belang meebracht, dat zulks zou worden getolereerd niet alleen, maar ook dat er door de autoriteiten aandacht aan zou worden geschonken.

Dit zal nu uit zijn.

Pogingen tot opsporing van den schrijver van eenige anonieme publicatie moeten achterwege blijven; zoo verlangt het de legercommandant.

Te meer verdient het voorschrift toejuiching, waar het in beginsel steunt op de overweging, dat het voor de autoriteiten „dikwerf nuttig is nota te nemen van de in de dagbladen gepubliceerde opmerkingen, waartoe eenig beleid of administratie aanleiding geeft." Hiermede wordt erkend, dat 't schrijven, door militairen in de bladen, omtrent militaire toestanden en verhoudingen, van openbaar belang is.

Gaan die militairen hierbij hun boekje te buiten, publiceeren zij dingen, die geheim hadden behooren te blijven, of maken zij zich schuldig aan laster dan heeft de overheid het, dank zij de strafwet, in haar macht tegen de betrokken organen op te treden. Zóó is het de juiste opvatting, zóó moet het zijn, vindt De Javabode terecht.

*) Hierin wordt gezegd:
„Meermalen gebeurt het, dat in de dagbladen berichten worden opgenomen, naar welker juistheid een onderzoek wenschelijk is, ten einde ter zake maatregelen te kunnen nemen of inlichtingen aan den minister van koloniën te kunnen verschaffen.
„Dikwijls wordt tot zulk een onderzoek het initiatief genomen door de regeering, maar de Gouverneur-Generaal zou gaarne zien, dat de departementschefs, ieder voor zooveel betreft de aangelegenheid, waarbij zijn departement betrokken is, daartoe ook uit eigen beweging overgingen en zijne Excellentie met den uitslag in kennis stelden".

Troebelen in Midden-Java.

Een particulier correspondent seinde 20 September aan het Nieuws v. d. Dag v. N.-I..

Alhier loopen geruchten, die eene groote mate van waarschijnlijkheid hebben en elkander aanvullen, dat te Wonosobo ernstige onlusten zouden zijn uitgebroken.

Van officieële zijde verkreeg ik geene nadere inlichtingen, maar het schijnt vast te staan, dat bereids troepen van hier naar de plaats der onlusten zijn gezonden.

De redactie van het blad voegt hier aan toe:

Verdere berichten ontbreken. Hadden wij nu het ten onrechte zoo gesmaad „Pers-bureau" van vroeger nog, dan was er gelegenheid om de Regeering telegrafisch om inlichtingen te vragen. Thans dienen wij af te wachten wat zij ons wil mededeelen, en kunnen dit slechts aanvullen met uit den aard der zaak niet altijd volkomen vertrouwbare of volledige mededeelingen van outsiders.

Banken op het Koningsplein.

Het Koningsplein heeft banken gekregen, zoo lezen wij in De Javabode, waar de vermoeide wandelaars een wijle kunnen rusten en in zoet gepijns uitblazen. Wat noodig is. Vooral wanneer twéé menschen wandelen. Dan mag het zoo gebeuren, dat de stilte, de rust, de zoele lucht, nooden tot zitten gaan tot poozen en koozen en tot het bewonderen van het zilveren licht der maan. Dat altijd van zilver is geweest en ook wel zal blijven.

De éénzame wandelaar loopt dan bescheidenlijk voorbij, want nieuwsgierigheid is geen ondeugd der Batavianen en praatjes schuwen zij. En hij zet zich een eind verder en geniet óók van het maanlicht; op zijn manier.

Een aanwinst in elk geval, deze banken en wij twijfelen niet of zij zullen „in een dringende behoefte voorzien." Waarmee voor de zooveelste maal bewezen is, dat het gemeentebestuur onze nooden en behoeften kent, aldus besluit het blad.

WEST-INDIË.

SURINAME.

De Paramaribosche bladen brachten ons ditmaal weer treurig nieuws. Het schijnt trouwens wel, of als er iets bijzonders van daar te melden valt, het een Jobstijding moet wezen.

Nu is het eens niet betreffende eene der cultures, die van cacao of bacove, of betreffende de koloniale financiën, maar betreft het een hunner, die in de laatste jaren zooveel hebben bijgedragen tot verruiming onzer kennis van het binnenland van Suriname.

De Coratijn-expeditie, onder leiding van den heer Eilerts de Haan, heeft haren leider door den dood verloren, die tengevolge van koortsen moet zijn ingetreden.

In de laatste jaren hebben talrijke expedities het achterland van Suriname doorkruist en ook wel van ziekten te lijden gehad, maar tot nu toe had men toch niet het verlies van een der deelnemers aan die tochten te betreuren gehad.

Een hulde past hier aan de nagedachtenis van hem, die ten tweeden male de vermoeienissen en gevaren, aan een tocht in het Surinaamsche binnenland verbonden, waagde te trotseeren, maar daarbij zijn leven aan het goede doel ten offer bracht.

Wijders valt er thans omtrent Suriname zoo goed als niets te berichten. Ja, de gouverneur bracht een bezoek aan Albina en maakte van die gelegenheid gebruik om een contra-beleefdheid te bewijzen aan zijn collega van Fransch Guyana, die te Paramaribo zijn opwachting bij hem had gemaakt.

Daar maakte de heer Fock ook kennis met de Fransche strafkolonies, o. a. die van St. Jean, waar de ergste misdadigers zijn opgesloten en van waar dan ook de meeste vluchtelingen komen, die in Suriname het land onveilig maken.

Er waren dan echter toch nog lieden te Paramaribo, die zich geroepen achtten om dien menschen, die bij herhaling allerlei zware misdaden hadden gepleegd, den weg ter verbetering te wijzen. Dank zij den steun, waarvan zij zich zeker waanden, zijn dan ook vele van die ongure sujetten naar Suriname uitgeweken, waar zij werkelijk een liefderijk onthaal vonden, totdat het noodig geoordeeld werd 'n stokje te steken voor dit philanthropisch gedoe van ziekelijke humanitairen. De philanthropie, op hunne wijze uitgelegd, zit dezen echter in het bloed en nu schijnt een dier gevoelvolle zieltjes het voor de Britsch-Indiërs op te nemen, alsof het dien lieden in de kolonie niet goed genoeg zou gaan.

De West, die het gedoe van deze dame onder de aandacht van het bestuur bracht, verrichtte daarmee zeker een goede daad.

Gezonde menschenliefde, die de geheele samenleving omvat, is goed, maar al wat ziekelijkheid vertoont, behoort niet in een samenleving te huis, waarvoor het „voorwaarts" de leuze behoort te zijn.

WAT DE INLANDER ZEGT.

Zondagsrust voor de pasars (markten). — Wezen wij reeds in het vorige nummer van Het Koloniaal Weekblad op enkele min-gunstige uitlatingen der

Inlandsche pers over de uitgevaardigde circulaires betreffende deze aangelegenheid, ook de Nieuwe Courant haalt een dergelijke oordeelvelling aan, in de volgende bewoordingen:

„De Indische bladen zijn over dit nieuwe plan van den gouverneur-generaal niet best te spreken; ook de inlandsche pers bemoeit zich er mee. Zoo schrijft de **Pantjaran Warta**, dat men hier en daar de menschen hoort mopperen over het nieuwe voorschrift betreffende het sluiten der pasars op Zondag.

Inderdaad, schrijft het blad, zal zulk een voorschrift veel soesah berokkenen aan de desalieden van Midden-Java; die kennen slechts vijf weekdagen, te weten Pon, Wage, Kliwon, Legi en Paing. Van een weekverdeeling in 7 dagen met Zondag, Maandag, Dinsdag enz., hebben zij slechts weinig begrip; en al weten zij ook van zulk een week af, dan nog weten zij niet hoe met zulk een week van 7 dagen om te springen. En de desalieden stellen hun pasardagen dan ook vast naar die pasarweek, die zij sepasar noemen, d. i. „één pasar", de tijd tusschen den eenen pasardag en den volgenden.

Nu zou een verordening, als waarvan de circulaire gewaagt, voor de desalieden bezwarend zijn.

Neemt men bv. een desa A., waar steeds pasar-Legi wordt gehouden, en stelt men, dat Legi, den 1en Augustus op een Maandag valt, dan zal men vervolgens in A. pasardag hebben op den 6en Aug., d. i. Zaterdag, op den 11en (Donderdag), den 16en (Dinsdag), den 21en (Zondag), den 26en (Vrijdag).

Volgens de nieuwe beginselen nu, zou den 21en geen pasar mogen gehouden worden, omdat het Zondag is.

Wat zou men nu moeten beginnen?

Moet men den pasardag terugzetten op Zaterdag, of uitstellen tot Maandag? Gaat men tot zoo iets over, dan zal men ongetwijfeld groote verwarring teweegbrengen onder de desalieden. Ongetwijfeld zou men er het desavolk wel toe kunnen brengen, deze verordening te begrijpen, door ze te dreigen met den arm der wet, als bv. in het geval van diefstal van djatihout in de bosschen, maar de schrik zit er nu nog niet in! Laat men toch de menschen niet het hoofd in de war brengen en de inlandsche ambtenaren enkel meer werk geven.

En hoe, wanneer men dien pasardag, voor 't geval hij op Zondag mocht vallen, eenvoudig weg overslaat? Och kasian, de desalieden! tien dagen lang, van af den 16en tot den 26en Augustus, zou er geen pasar bij hen zijn!"

De ziekte-toestand te Semarang. — In de **Bromartani** van 3 Augustus 1910 no. 61 komt een opgave voor van het aantal sterfgevallen, in het bijzonder van Inlanders, ter hoofdplaats Semarang, gedurende de eerste zeven maanden van de jaren 1906 tot en met 1910.

De opgave is als volgt:

	Jaren.				
Maand.	1906	1907	1908	1909	1910
Januari . .	178	315	279	235	340
Februari . .	227	270	206	292	429
Maart . . .	207	200	224	263	721
April . . .	612	233	244	340	675
Mei . . .	145	287	235	253	658
Juni . . .	173	236	199	289	394
Juli . . .	221	285	214	481	283
Totaal .	1763	1826	1601	2153	3500

Gedurende deze vijf jaren stierven dus gemiddeld in de zeven eerste maanden 1836 Inlanders of 260 's maands, d. i. 3120 's jaars, op eene bevolking van plm. 76000 Javanen, dus 4 %.

Voorts blijkt hieruit, dat de slechtste gezondheidstoestand te Semarang in de maand Juli 1909 is begonnen en dat van Februari tot Mei 1910 de cholera het grootst aantal slachtoffers heeft geëischt.

In de maand Maart 1910 bedroeg dit zelfs 721.

In Juli 1910 was het aantal overledenen 283 en dus weder meer normaal.

Blijkbaar was de cholera, die de eerste slachtoffers in de maand Februari 1910 eischte, aan het afnemen.

Javaansche Notarissen. Een ieder, die de kantoren der bestuursambtenaren in Ned.-Indië wel eens heeft bezocht, zal zeker het groot aantal inlanders zijn opgevallen, dat, in afwachting van nadere bestuursbeschikkingen, daar gedurende langer of korter tijd vertoeft.

Velen hunner komen daar de behandeling inroepen van burgerlijke geschillen, waarover in het dorp reeds lang getwist werd en die aan de dorpshoofden veel last bezorgden.

Die twisten beginnen in den regel al bij de eerste bewerking van de gronden voor den aanleg van rijstvelden en loopen somtijds wel tot een honderdtal in de maand op; en dit niet in een of ander dorp, maar als algemeen geldende regel, overal.

Deze toestand heeft tot gevolg:

a. dat er wegens partijstelling onrust heerscht in het dorp;

b. dat kleine oneenigheden door procureurs-bamboe kunnen worden uitgeplozen en opgeblazen tot groote geschillen;

c. dat partijen soms tot handtastelijkheden overgaan, waardoor de orde zoodanig verstoord wordt, dat het Europeesche bestuur er in wordt gemengd en handelend met den sterken arm moet optreden.

De geschillen zijn meestal van agrarischen aard en ontstaan bij koop en verkoop, huur en verhuur van gronden, bij welke transactie geen getuigen zijn geweest, gelijk dikwijls voorkomt, of ook tengevolge van gebrek aan authentieke geschriften, zoodat de grenzen van het terrein niet kunnen worden aangewezen en het bestaan of niet-bestaan van zekere vruchtboomen niet kan worden opgehelderd, enz.

Ook komt het voor, dat de getuigen onwillig zijn te getuigen, dan wel partijdig zijn, of dat deze, zoowel als de dorpshoofden, zijn overleden, welke omstandigheden het den nieuwen dorpshoofden zeer moeielijk maken om eene minnelijke schikking in het leven te roepen.

Een zekere S. P., is, blijkens een in de **Pembrita Betawi** van 9 Augustus 1910 no. 177 geplaatst artikel van meening, dat dergelijke zeer schadelijke onrust te ondervangen zou zijn door de aanstelling van Javaansche Notarissen, één in elk district.

De kennis van de Nederlandsche taal is, volgens schrijver, daarvoor niet bepaald noodzakelijk. Men zou daarvoor de Javanen kunnen nemen, die de opleidingsschool hebben bezocht, of die met gunstig gevolg het klein-ambtenaarsexamen hebben afgelegd. Eene maandelijksche bezoldiging van ƒ 75 zou hem echter moeten worden toegekend. *)

WAT DE CHINEES VERTELT.

Enkele gegevens met betrekking tot het militair onderwijs, de formatie en sterkte van het Chineesche leger. Volgens opgave in de **Revue Militaire des armeés étrangères** zijn er in China thans:

29 scholen voor cadetten met 6000 leerlingen;
3 militaire academies met 1550 idem;
1 school van hooger orde voor cadetten met 200 leerlingen;
7 scholen voor cadetten voor spoediger opleiding tot officier met 1950 leerlingen.

Van de Chineesche officieren, bekend met de Westersche krijgstaktiek, hebben 700 in Japan gestudeerd.

Op dit oogenblik volgen daar de militaire studies 500 aspirant-officieren.

In Frankrijk zijn 30 Chineesche asp.-officieren.

Het leger telt 8 divisiën, die op Westersche wijze zijn geschoold, terwijl het in de bedoeling ligt 22 divisiën op te richten.

Het staande leger is thans sterk:

235½ bataljons infanterie;
51½ eskadrons huzaren;
137 veld- en bergbatterijen;
4 bataljons pioniers;
12 treinbataljons;
74 machine-kanonnen.

Men rekent in het jaar 1912 met de vorming van het Chineesche leger gereed te zijn, terwijl de kosten dan zullen bedragen ƒ 180.000.000 per jaar.

Een ieder, die roeping gevoelt voor den militairen dienst, kan, onder zekere voorwaarden, soldaat worden, doch hij moet een persoon aanwijzen, die voor hem borg wil zijn.

De ouders der soldaten worden lager in de belasting aangeslagen.

Na afloop van het contract wordt men bij de reserve geplaatst.

Volgens het oordeel van den schrijver van het opstel in bovengenoemd Fransch tijdschrift is de Chineesche infanterie goed geschoold; alleen laat de bekwaamheid in het schieten te wenschen over.

*) Door de aanstelling van zulke Javaansche Notarissen zou een begin van uitvoering kunnen worden gegeven aan de instelling van een inlandschen Burgerlijken Stand.

De artillerie beschikt over te weinig geschut, terwijl het gehalte der cavalerie aantoont, dat de Chinees in het algemeen geen ruiter is van aanleg.

In oorlogstijd kan over de gewapende politie worden beschikt en aan haar de bezetting en bewaking van zekere strategische punten worden opgedragen, of zoo noodig de achterhoeden beschermen enz.

Reis van Peking naar Taskend (Turkestan). De stad Sianfu. De stad Sianfu, hoofdstad van de provincie Shensi, wordt beschouwd als één der voornaamste steden van Groot-China. Gedurende 23 eeuwen toch was daar de verblijfplaats van de verschillende vorstelijke geslachten, die over China hebben geregeerd.

De muur, die de stad omgeeft, heeft een lengte van 12 mijlen, en is voorzien van openingen en sterkgebouwde fraaie torens, die de vergelijking met den muur van Peking kunnen doorstaan. Deze muur is tijdens het bestuur van Keizer C h u Y u a n C h a n g (T j o e G o a n L i o n g), den eersten vorst uit de Ming-dynastie, opgericht en tot heden, merkwaardig genoeg, in behoorlijken staat gehouden.

De stad Sianfu werd sedert eeuwen als de hoofdstad van het binnenland erkend. Het aantal inwoners varieerde, volgens zeggen, van 250.000 tot één millioen, doch het eerste getal komt waarschijnlijk het meest de waarheid nabij.

In de stad wonen vele Mohammedanen. Er zijn vele Mohamedaansche tempels, waarvan één de oudste is van alle kerkgebouwen in geheel Groot-China. Sedert eeuwen komen tal van Mohamedaansche geestelijken en ook geestelijke zendelingen van Constantinopel die plaats bezoeken, ten einde zich te vergewissen van den stand van zaken van het Islamisme in die streek.

Het was te Sianfu, dat wijlen Keizer Kwang Soe en zijn familie bescherming zochten en vonden, toen de troepen van de Westersche mogenheden nu eenige jaren geleden Peking bezet hielden.

Het paleis, dat de keizerlijke familie toen betrok, was de woning van den onderkoning der provincie, die naar Lanchaw verhuisde.

Na den terugkeer van de keizerlijke familie te Peking, bleef het paleis, dat wegens zijn fraaiheid door alle vreemde reizigers wordt bezocht en bewonderd, ledig en wordt het onderhoud daarvan thans jammerlijk verwaarloosd.

E n S h o u, de gouverneur van de provincie Shensi, behoort tot de Mandchudynastie en tevens tot de Jong-Chineesche partij. Hij voltooide zijn studiën op een der moderne Chineesche scholen, doch zijn optreden ten opzichte van die Jong-Chineesche partij is niet zoo krachtig als men zou verwachten. Zulks vindt een oorzaak in het feit, dat zijn dochter gehuwd is met Prins T s a i C h e n, den voorzitter van den Grooten Raad.

De vroegere gouverneur dezer provincie, met name T u a n F a n g, later gouverneur van de provincie Chili, werd — zooals bekend is — in de maand November van het vorig jaar, plotseling, op onrechtvaardige wijze, van zijn functiën ontheven, ondanks zijn langdurige en gelukkige ambtelijke carrière en ondanks het feit, dat hij, tijdens de Chineesche verwikkelingen, bescherming aan de geheele keizerlijke familie verleende.

Alle Westersche zendelingen prijzen hem ten zeerste, omdat hij, terwijl overal elders in Groot-China de Christen-geestelijken werden bemoeilijkt en vermoord, T u a n F a n g in zijn ressort die geestelijken voor molest wist te behoeden. Dat molest geschiedde op last van het Hooger Bestuur te Peking en hield de geheime opdracht in om alle Christen-geestelijken en alle Westersche vreemdelingen te vernietigen.

Tengevolge van het humaan optreden van T u a n F a n g werd dit barbaarsche bevel zoodanig gewijzigd, dat daaraan in zijn gebied geen uitvoering werd gegeven.

Om die reden werd hij dan ook van zijn functiën ontheven.

Van Vreemde Koloniën.

Anti-opium-manie.

De T i m e s o f I n d i a schreef het volgende:

„Nu zal er weer een conferentie samenkomen om verschillende aangelegenheden met betrekking op het opiumverbruik te bespreken. Waarschijnlijk is het, dat de groote omzet in opium schuld is aan de groote belangstelling der humanitairen, maar wij zouden wel willen, dat dezen hun aandacht schonken aan de vreeselijke gevolgen van andere zaken, zooals cocaïne. Onlangs werd voor den Bombayschen politie-rechter eene quaestie behandeld, waaruit bleek, dat dit artikel op groote schaal wordt ingevoerd. Maar er gaat ook geen week voorbij, zonder dat de een of ander wordt vervolgd, wijl hij in het onrechtmatig bezit van cocaïne werd bevonden.

„Die vervolgingen geven echter geen beeld van de uitwerking van dit gif op het individu. Men moet ze gezien hebben, die lieden, met hun afhangende lippen, hun starenden blik en hun als het ware verstijfde ledematen en hersenen; men moet ook gezien hebben, hoe ten slotte die door het gebruik van dit gif van hun verstand beroofden tot vroegen dood zijn gedoemd, om te beseffen wat dat gif beteekent. Maar dat alles blijft natuurlijk een gesloten boek voor onze Europeesche humanitairen. We gaan zoo geheel op in de bestrijding van het opium, dat men ginds in Europa in het geheel niet er aan heeft kunnen denken om den omzet van cocaïne aan de bron te beletten, al is dit evenals morphine en andere artikelen van dien aard veel schadelijker dan het opium.

„Wat de autoriteiten in Bombay kunnen doen bepaalt zich tot het toezicht op den verkoop in het klein, zooals wij ook op de geweer-smokkelaars in de Perzische Golf loeren, terwijl de bronnen, waaruit dat kwaad voor Indië voortvloeit, aan de regeering in het moederland maar al te goed bekend zijn.

„Engelsch-Indië getroost zich groote offers om deel te nemen aan den strijd tegen het opium. Maar het heeft dan ook recht op bescherming tegen den invoer van surrogaten, die een veel schadelijker uitwerking hebben.

„Dit is iets, waarop de aandacht van de niet-ambtelijke leden der bestuursraden behoort te worden gevestigd en voorloopig zoude het aanbeveling verdienen een motie uit te lokken waarbij aangedrongen wordt, dat de regeeringen in Europa toezicht houden op de vervaardiging van cocaine, morphine en dergelijke artikelen.”

Wat zou het gevolg van zulk eene motie zijn?

Wij betwijfelen, of ook dan, wanneer Engelsche industriëelen door zulk een toezicht zouden worden getroffen, aartsbisschoppen, lords en wat dies meer zij, die veelal hun geld in diergelijke ondernemingen steken, zulk een beweging op touw zouden zetten, als nog onlangs in Engeland viel waar te nemen, toen het gold stelling te nemen tegen het opium, waar in hoofdzaak slechts de „minderwaardige” rassen van het Oosten iets aan verdienen.

„Business, vóór alles”. Dat is de leuze, ook op humanitair gebied in Engeland, en het domme vee ten onzent en elders op het vasteland in Europa waarvoor het wachtwoord ten deze van het land van Wilberforce uitgaat, volgt gedwee en blaat in koor na, wat men het van daar voorblaast.

Uit Kameroen.

Aan een particulier schrijven uit Abongmang is het volgende ontleend over den toestand in Zuid-Kameroen, sedert den moord op zekeren Bretschneider door den stam der Makkas.

Majoor Dominik, die de leiding had van eenige compagniën der Schutztruppe, die belast waren met eene excursie tegen de Makkas, deelde in een vergadering van handelaren van Abongmang en Njong mede, dat de insluiting der moerassen, waarin de Makkas zich hadden teruggetrokken, den 12en Juli zou zijn voltooid. Hij rekende er op, dat de Makkas tegen het einde der maand tot onderwerping zouden zijn gebracht, waarna hij zich naar Batoege zou begeven, waar ook onlusten gevreesd werden.

Het schijnt, dat Bretschneider zijn dood niet aan zich zelven heeft te wijten, gelijk oorspronkelijk werd aangenomen. Uit de ondervraging van een 50-tal hoofden bleek, dat een groote aanval beraamd was op de Europeanen en de factorijen te Abongmong. Aanleiding tot dat plan was de achteruitzetting, door majoor Dominik overigens afgekeurd, van enkele groote hoofden, door hen met lieden van minder gewicht gelijk te stellen. De moord op Bretschneider kwam echter te vroeg voor de goede uitvoering van dit plan. Maar toch hadden de blanken te Abongmong hun leven slechts te danken aan het uitstellen van den algemeenen aanval, door de inboorlingen, die eerst op plechtige wijze hun slachtoffer moesten verslinden. Dit uitstel stelde de meest nabijzijnde militaire afdeelingen in staat om de Europeanen te Abongmong te ontzetten. De Makkas boden daarbij met den moed der wanhoop weerstand wetende dat hun een strenge straf wachtte. Bij het verzenden van het schrijven waren reeds vier leiders der beweging opgehangen.

Majoor Dominik gaf verder te kennen, dat de klachten der handelaars tegen de leiding van het station Doemé gegrond waren. Hij zelf had ten vorigen jare eene expeditie tegen de Makkas noodig geacht, maar de gouverneur had daartoe geen machtiging willen geven, wijl het bestuur der streek verklaard had, dat er de grootste kalmte heerschte.

De handelaars deelden hierop nog aan majoor Dominik mede, dat de chef van het station Doemé hen gelast had, de geweren en patronen terug te geven, die hun door een zijner voorgangers waren verstrekt.

Hieruit blijkt zeker wel, dat de ethische bacil ook in Kameroen woekert.

Betel-kauwen.

Onlangs hebben zich in Engelsch-Indië verschillende gevallen van vergiftiging voorgedaan, tengevolge van het betel-kauwen, het gebruik van p a n, zooals men het ginds noemt.

Door de regeering is naar aanleiding daarvan eene commissie van onderzoek ingesteld, die tot het besluit kwam dat p a n op zich zelf een onschuldig verbruiksartikel is, en enkel gevaarlijk is, wanneer de betel-noot, die het bevat, niet voldoende rijp was, of de ingrediënten, die er bij worden gebruikt, van bijzonder prikkelenden aard zijn. Er zijn, naar de meening der commissie, altijd lieden die een te groot gebruik van die ingrediënten maken, terwijl anderen den nadeeligen invloed kunnen ondervinden van het kauwen van onrijpe betelnoten.

Een visscherij-school voor Belgisch Congo.

De koning van België heeft besloten, een groote uitbreiding te geven aan de visscherij in Belgisch-Congo, om tegemoet te komen aan het gebrek aan levensmiddelen voor een groot deel der bevolking in sommige streken van Belgisch-Congo.

Koning Albert is voornemens eene visscherij-school in den Congo op te richten. Reeds toen hij prins was, kwam het plan in hem op een schip, zooals de „Ibis”, die als opleidingschip dient, daarvoor in te richten en in de Belgische wateren te stationneeren. Daar zouden dan eenige jonge Congoleezen worden opgenomen, om het de hoogte te brengen van al hetgeen voor de vischvangst van belang is.

De Belgische leerlingen zouden, na het diploma op die school te hebben behaald, naar Congo worden gezonden, om daar als leeraars op te treden voor de Inlandsche visschers.

Oost- en West-Indisch Literatuur-overzicht.

Het gebruik van bamboe.

In de jongste „Katholieke Missiën” lezen we een artikeltje over het gebruik van bamboe door den Inlander in onze Oost gemaakt. Hij bouwt zijn huis van bamboe, evenzoo bruggen, voertuigen; vervaardigt er wapens en muziekinstrumenten van, enz.; in één woord: bamboe is onmisbaar in de Inlandsche samenleving. Ontneem hem het bamboe, en ge brengt een omkeer in 't bestaan van den Insulinder, grooter dan vroeger de invallende barbaren in het leven van de Europeanen, is de schr. geneigd uit te roepen.

Wij nemen deze gelegenheid te baat om nog eens te wijzen op de onlangs verschenen monographie over dit onderwerp, door den heer J. A. Loebèr Jr. (uitgegeven als Bulletin van het Kolon. Museum).

Inlandsch onderwijs.

Men weet, dat eenige maanden geleden nagenoeg iedere mail ons berichten bracht van oppositie, die in de Minahassa en op de Sangir- en Talauer-eilanden is ontstaan tegen de voorgenomen overdracht van de Gouvernementsscholen aan de Zending.

Nu deze oppositie, die intusschen volgens den schr. vaak zeer overdreven is voorgesteld, zoo wat geëindigd is, komt de hr. Gunning op waardige wijze het standpunt uiteenzetten, dat de Zending tegenover deze kwestie inneemt. Maar aangezien bedoelde overdracht voorloopig wel niet zal doorgaan, volgens de vermoedens van den heer G., tengevolge van kunstmatig opgewekte oppositie —, bestaat er voor ons geen reden op den inhoud van dit geschriftje verder in te gaan. Voor belangstellenden laten wij hier den volledigen titel volgen.

Het inlandsch onderwijs in de Minahassa en op de Sangir- en Talauer-eilanden. Een woord naar aanleiding van de voorgenomen overdracht van Gouvernementsscholen aan de Zending, door J. W. Gunning, Zendingsdirector. (Baarn, Hollandia-drukkerij, 1910).

Rumphius' Ambonsche Historie.

Korten tijd geleden werd in deze rubriek de aandacht gevestigd op de door het Kon. Instituut voor de Taal-, Land- en Volkenkunde van Ned.-Indië uitgegeven Ambonsche Historie van G. E. Rumphius-

Door sommigen is betwijfeld of deze uitgave nog reden van bestaan had, omdat Ds. Valentijn dit werk van Rumphius in zijn bekend „Oud- en Nieuw Oost-Indië" heeft verwerkt, in hoofdzaak althans, zonder echter zijn bron te noemen.

Van onzen kant werd toen dadelijk in het licht gesteld, dat sommige zeer belangrijke zaken door Valentijn minder uitvoerig zijn behandeld dan door R. en speciaal noemden wij de zgn. Ambonsche moord door Nederlanders op Engelschen gepleegd, waarover Valentijn is heengegleden „om geen oude wonden open te krabben".

Thans heeft ook Prof. Wichmann, dank zij genoemde uitgave, een vulkanische uitbarsting op het eiland Téon (of Tijan, Zuidwester-eilanden) in het jaar 1659 kunnen constateeren, zooals die door R. terecht is beschreven, terwijl Valentijn een ander eiland noemt, nl. Téor, hetgeen tot verwarring aanleiding heeft gegeven.

Bedoeld artikel van Prof. Wichmann, dat wederom getuigt van groote belezenheid van dezen geleerde op historisch gebied, is te vinden in het Verslag van de Gewone Vergadering der Wis- en Natuurkundige Afdeeling van 24 Sept. 1910 der Koninkl. Akademie van Wetenschappen te Amsterdam.

Weekblad voor Indië.

No. 21 van den loopenden jaargang bevat een vijfden „Brief van een Inlander", waarin deze 't desa-onderwijs bespreekt. Hij noemt het een heugelijk feit, dat de oprichting van desa-scholen in enkele residenties en afdeelingen in de laatste maanden met meer ernst wordt aangepakt. Wel is waar, zegt hij, verwachten tegenstanders van de ontwikkeling der Inlanders geen heil van het onderwijs voor den desaman en voorspellen zij, dat de zaak vroeg of laat een verkeerden kant zal uitgaan, doch aan zulke verdachte vooroordeelen, hoopt hij, zal de Regeering zich niet storen. Toch betwijfelt Inlander, of de desa-man aan lezen, schrijven en rekenen alleen veel heeft en vervolgt dan:

„De desa-man vindt, zooals bekend, zijn middel van bestaan in den landbouw. Zoolang hij nu niet weet, uit den vruchtbaren bodem te halen als er uit te halen valt, zoolang hij nog onkundig blijft van rationeele grondbewerking, zaadselectie, enz. kan men ook moeilijk verwachten, dat hij economisch sterker zal worden. Het doet mij — en zeker ook vele landgenooten met mij — veel genoegen, dat er in de Tweede Kamer stemmen opgaan, die pleiten voor de invoering van het p r a c t i s c h landbouwonderwijs op de desa-scholen."

De vraag op welke wijze men in dit geval in onderwijskrachten zou kunnen voorzien, beantwoordt Inlander als volgt:

„Zooals bekend, heeft het departement van landbouw op enkele plaatsen op Java demonstratie-velden aangelegd met een mantrie aan het hoofd. Op plaatsen, waar zulke velden aanwezig zijn, dient de candidaat-onderwijzer voor de desa-scholen toegevoegd te worden aan den mantrie-landbouwkundige, of wel aan de Inlandsche assistent-landbouwkundigen, zoo die er zijn. Een leertijd van één jaar is voorloopig voldoende te achten. Aangezien 't aantal demonstratievelden nog te gering is om een voldoend aantal onderwijzers te kunnen opleiden, is het zeker aan te bevelen het te vermeerderen. Eén veld in een residentie is voorwaar niet te veel. Van den directeur van landbouw, den heer Lovink, met zijn praktischen kijk op de zaken, hebben wij in dezen zeker iets te verwachten."

De denkbeelden van Inlander mogen een gezonde kern bevatten, teekent de redactie in een noot aan, ze zullen afstuiten op het conservatieve van den Javaanschen boer, die, tenzij er dwang wordt uitgeoefend, zich niet door wat onderwijs 't laten afbrengen van zijn „althergebrachte" cultuurmethoden.

Van de overige bijdragen, welke dit Nr. bevat, noemen wij Chineesche oproerigheid, door M. van Geuns (reeds besproken in het vorig Kol. Weekblad, rubriek „Wat de Chinees vertelt"). — Sindanglaya en omstreken (slot), door B. T. M. — De nieuwe directeur van Justitie (met portret). — Indische penkrassen, door Ofoei. Enz.

Ten slotte den inhoud van eenige periodieken, met betrekking op de Indiën.

De Indische Mercuur, No. 41: In Memoriam. Prof. Dr. M. Treub, door Prof. Dr. F. A. F. C. Went. — Theefermentatie, door Dr. J. Bosscha. — Vluchtige oliën, door Prof. P. van der Wielen. — Ontkieming en selectie van theezaad, door Dr. A. W. Nanninga. — De herleving der koffiecultuur op Java en koffie in Centraal-Amerika, door J. Alberts. — Een nieuwe bereidingsmethode van het melksap van Ficus elastica. — De strijd tusschen de „Koninklijke" en de „Standard". — De bacovenkultuur in Suriname. — Jogjasche landhuurdersvereeniging. — Invoer op- en uitvoer van Java in 1910.

Cultura, October 1910. Het bestaan der geëmployeerden op cultuurondernemingen in onze Oost, door F. A. von Stürler.

Marineblad, 17 October 1910. De derde vogage van Gijsbert Heecq naar Oost Indijen, door S. P. L. l'Honoré Naber (vervolg).

Eigen Haard, 15 October 1910. Van een Python en een Battakvarkentje, door Dr. J. A. Honing (met afbeeldingen).

Lichtstralen, 1910. No. 5. De zending op Nieuw-Guinea en eenige omliggende eilanden, door Ds. J. W. Gunning.

Te smannia, 1910. Afl. 8. Eenige opmerkingen over de triëering en de desinfectie van theezaad, door Dr. Ch. Bernard. — Het leven der orchideeën, door H. J. Wigman Jr.— Twee bereidingsmethoden voor het melksap van ficus elastica, door Dr. W. R. Tromp de Haas. — De zijde-productie in 1909/'10. — Sojaboonen. — Vergiftiging door notenmuskaat. — Aanteekeningen over maaginhouden van vogels (verv.), door Dr. J. C. Koningsberger. — Verslag van genomen proeven met het planten van droog en nat gekweekte padibibit, door W. de Wijs. — Dr. de Jong's bespreking van den arbeid door het Landbouw-Bureau van het Kali-Syndicaat, door H. des Amorie van der Hoeven.

Leestafel HEULSTRAAT 17.

Opgave van dagbladen en tijdschriften, ter lezing liggend in de leeszaal van het Hoofdbestuur van „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag, welke dagelijks, Zon- en feestdagen uitgezonderd, geopend is van 's morgens 9 uur tot 6 uur 's namiddags.

De Planter, Onze West, Sumatrapost, Sumatrabode, Javabode, Bataviaasch Nieuwsblad, De Padanger, De Sumatra Courant, De Surinamer Courant, Soerabajasch Handelsblad, Nieuwe Soer. Crt., Deli Courant, Preangerbode, Javasche Courant, De Locomotief, 20 diverse Maleische bladen en tijdschriften.

Verscheidene periodieken, waaronder:

Hou en trou, Vrede door recht, De stem van Indië, Tijdschrift voor economische geographie, Indologenblad, De Banier, Neerlandia, Jong-Indië, De Boodschapper, Revue économique, Indische gids, Weekblad voor handeldrijvenden en Industriëelen middenstand, Exportblad, Cultura, Deutsche Kolonial Zeitung, Sociaal Weekblad, Ned. Zendingsbode, Maandbericht van het Ned. Zendeling-genootschap, Indisch genootschap, Weekblad voor Indië, Insulinde, Deutsche Wochenzeitung für Niederland und Belgien, en tal van andere brochures, jaarverslagen enz.

Vervolg opgave van bladen en tijdschriften welke nieuw ter lezing zijn gelegd in de Leeszaal, Laan v. Meerdervoort 195, Den Haag, die dagelijks, Zon- en feestdagen uitgezonderd, geopend is van 10 uur vóór- tot 6 uur namiddags.

De Javabode t/m 20 September 1910;
De Sumatrapost, idem;
Het Bat. Nieuwsblad, idem;
De Locomotief t/m 19 idem;
Het Soer. Handelsblad idem;
De Sumatrabode, idem;
Tjahaja Sumatra, idem;
Ned.-Ind. Effectenblad no. 36;
De Ind. Mercuur no. 42;
De Banier no. 37;
Handelsberichten v/h Dep. v. Landbouw no. 187;
Kort verslag vergadering Tweede Kamer S.-G.;
Vrede door Recht no. 8;

MEDEDEELINGEN.

Van de afdeeling 's-Gravenhage.

Voordracht van den heer *A. J. Gooszen,* Kapitein van den Gen. Staf O. I. L., oud-commandant van het Exploratie-Detachement voor Zuid-Nieuw-Guinea.

Onderwerp:

„Een en ander over Land en Volk van Zuid-Nieuw-Guinea", toegelicht door lichtbeelden, overzichtskaarten, enz.,

op **Vrijdag 21 October** 1910, des avonds ten **8 ure,** in de zaal **„Diligentia", Lange Voorhout 4,** Den Haag.

Leden van „Oost en West" hebben met hunne huisgenooten vrijen toegang op vertoon van hun bewijs van lidmaatschap of de hen toegezonden kennisgave.

Niet-Leden hebben toegang tegen betaling van **één gulden.** — Plaatsbespreken wordt aanbevolen.

HET BESTUUR.

Van de afdeeling Breda en Omstreken.

Door een goedgunstige beschikking van het Bestuur van het Natuurkundig Genootschap te Breda, op voorstel van het Afdeelingsbestuur der Vereeniging „Oost en West", worden de leden dezer Vereeniging in de gelegenheid gesteld, g r a t i s, doch op vertoon van hun diploma voor het loopende jaar, de lezing van Dr. A. H. LORENTZ, op M a a n d a g a v o n d 2 3 N o v e m b e r a.s., uitgaande van genoemd Genootschap, bij te wonen, te 8 ure, bovenzaal Z. H. Koffiehuis, Groote Markt, Breda.

Wij vertrouwen, dat de leden door trouwe opkomst zullen toonen deze introductie te waardeeren.

HET BESTUUR.

Van de Afdeeling Amsterdam:

Voordracht van den heer J. W. VAN NOUHUYS, die heeft deelgenomen aan de expeditie van Mr. H. A. Lorentz op Nieuw-Guinea.

Onderwerp:

„De expeditiën in 1907 en 1909 uitgezonden ter bereiking van het sneeuwgebergte op Nieuw-Guinea",
toegelicht door lichtbeelden,

op Maandag 7 November 1910, des avonds 8 ure, in een der zalen van het American-hotel, ingang Marnixstraat.

Leden van „Oost en West" hebben met hunne huisgenooten vrijen toegang op vertoon van hun bewijs van lidmaatschap of de hun toegezonden kennisgeving. Voor het bekomen van introductiekaarten voor niet-leden gelieve men zich te wenden tot den secretaris: C. de Vries, Weesperzijde 22.

Van den catalogus der Nederlandsche- en Indische Afdeeling van de Algemeene en Internationale Tentoonstelling van Brussel zijn enkele exemplaren aangeschaft, ten einde de leden der afdeeling in staat te stellen kennis te nemen van de interessante beschrijvingen van de Indische afdeeling. Zij die eén exemplaar ter lezing wenschen te ontvangen, worden verzocht zich op te geven aan den secretaris: C. de Vries, Weesperzijde 22.

HET BESTUUR.

Van het Dagel. Bestuur der Vereeniging:

Hoofdbestuursvergadering op **Zaterdag den 29sten Oct. 1910**, 's namiddags ten **2½ ure**, in het lokaal der Vereeniging *„Oost en West"*, Heulstraat 17, 's-Gravenhage. (Ingevolge art. 7 al. 1 van het Huish. Reglement).

Agenda:

1. Opening.
2. Notulen der vorige Hoofdbestuursvergadering. (Zie Kol. Weekblad 1910 no. 28 blz. 6).
3. Mededeelingen.
   a. Betreffende het Informatiebureau;
   b. betreffende onze vertegenwoordiging bij enkele lichamen en instellingen;
   c. betreffende de in Nederland studeerende Indische jongelieden;
   d. betreffende de subsidie;
   e. betreffende de afdeeling Groningen.
4. Voorstellen:
   a. ten opzichte van de exploitatie van het Kol. Weekblad;
   b. in verband met de 4e alinea van art. 5 der statuten.
5. Hetgeen verder ter tafel zal worden gebracht.

Vervolg opgave van de ontvangen gelden ten behoeve van de studie van een verdienstelijk jongeling.

C. te 's-H . . . . f 1.—
N. N. te idem . . . . „ 1.—

Voor de opgave,
E. VAN ASSEN, Secretaris.

Van het Informatie-Bureau:

Voor den artillerie-constructiewinkel te Soerabaja, wordt gevraagd eén meesterknecht-instrumentmaker.

Het traktement, ingaande met den eersten van de maand, volgende op die waarin de betrekking is aanvaard, bedraagt f 165 's maands, met, behoudens goeden en ijverigen dienst, vijf driejaarlijksche verhoogingen van f 5 's maands, zoodat na 15 jaren dienst het maximum traktement van f 180 's maands kan worden bereikt.

Bij bevordering tot opziener der instrumentmakerij wordt eene bezoldiging genoten van f 275 's maands met vijf driejaarlijksche verhoogingen van f 15 per maand, alzoo tot een maximum van f 350 's maands.

In beide betrekkingen kan in zeer buitengewone omstandigheden, ter belooning van uitstekend gedrag bekwaamheid of dienstijver, het tijdstip van een of meer traktementsverhoogingen worden vervroegd, met dien verstande evenwel, dat het maximum-traktement nimmer eerder dan na tien jaren goeden dienst kan verkregen worden.

De werktijd is van 's morgens zes tot elf uur en van 's middags twaalf tot half vier.

Voor werk buiten den bepaalden werktijd wordt per uur een half pCt. van het maandelijksch traktement betaald.

De titularis is vrijgesteld van persoonlijken dienst bij het algemeen brandspuitwezen en de schutterij, maar onderworpen aan de contributie voor de schutterlijke kas, tenzij hij is ingedeeld bij de brandspuiten van den artillerie-constructiewinkel.

Hij geniet, c. q. ook voor zijn gezin, vrije geneeskundige en heelkundige (ook verloskundige) behandeling en geneesmiddelen.

Hij is burgerlijk beambte, zoodat op hem van toepassing zijn alle bestaande of nader vast te stellen bepalingen omtrent de burgerlijke pensioenen en verloven en hij deelgerechtigde is in het weduwen- en weezenfonds voor burgerlijke ambtenaren in Nederlandsch-Indië.

Het traktement is onderworpen aan eene korting van 2 pCt. ten behoeve van de burgerlijke pensioenen en van 5 pCt. voor de gewone bijdrage aan het weduwen- en weezenfonds voor burgerlijke ambtenaren in Nederlandsch-Indië. Bovendien is bij eerste indiensttreding te voldoen ten behoeve van laatstgenoemd fonds, door gehuwden twee maanden en door ongehuwden ééne maand traktement. Bij bevordering door gehuwden tweemaal het bedrag der verhooging over éêne maand, door ongehuwden éénmaal. Bij huwelijk éêne maand traktement.

Deze contributiën in eens in geval van huwelijk nog verschuldigd wegens verschil in leeftijd der echtgenooten, wanneer het verschil meer dan negen jaren bedraagt.

Twintig jaren Indischen dienst bij een leeftijd van 45 jaar geven aanspraak op pensioen, waarbij voor Nederlandsch pensioen geldige Nederlandsche diensttijd voor de helft medetelt.

Het pensioen bedraagt, per jaar, driemaal de hoogste maandelijksche bezoldiging, genoten gedurende 24 maanden.

Het weduwenpensioen bedraagt, per maand, zestien pCt. van het hoogste gedurende twee jaren genoten maandelijksche traktement, dan wel van het gemiddelde over twee jaren. Daarbij komt eenige onderstand voor de kinderen.

De militaire rechtspleging is op den titularis alleen in zoover van toepassing als art. 5 van het Crimineel Wetboek voor het krijgsvolk te lande er aanleiding toe geeft.

Hij wordt belast met de eigenhandige uitvoering van in de instrumentmakerij voorkomende werkzaamheden, terwijl hem door den opziener der werkplaats tijdelijk het toezicht op of de geheele leiding van een gedeelte der werklieden kan worden toevertrouwd.

Aan de uitzending is verbonden:

a. een voorloopig traktement van f 85 's maands ingaande met den dag van inscheping naar Nederl.-Indië en voortdurende tot den dag, waarop het activiteitstraktement daar te lande ingaat;

b. overtocht voor gouvernementsrekening als passagier der tweede klasse, c. q. ook voor het wettig gezin;

c. eene gratificatie voor uitrusting van f 500 à f 750, naar bekwaamheid, en

d. de verplichting om — wanneer men binnen 5 jaren na aankomst op Java den dienst verlaat om andere reden dan welbewezen ziels- of lichaamsgebreken, buiten eigen toedoen ontstaan, of wanneer men niet binnen den aan te wijzen termijn naar Indië vertrekt, dan wel de reis derwaarts moedwillig afbreekt, de gratificatie voor uitrusting en overtochtskosten, benevens andere kosten welke met de uitzending in verband staan, terug te betalen.

Daarvoor wordt eene schriftelijke verbintenis gevorderd.

De uit te zenden persoon mag den leeftijd van 30 jaar niet belangrijk overschreden hebben.

Van physieke geschiktheid voor den Indischen dienst zal moeten blijken uit een geneeskundig onderzoek vanwege het Departement van Koloniën.

Sollicitanten moeten in Europa op fabrieken of in beteekenende werkplaatsen gewerkt hebben, voldoende kunnen lezen, schrijven en rekenen om aanteekeningen betreffende het werkvolk te kunnen maken en bovendien voldoende bewijzen geven van geschiktheid voor hun ambacht bij eene bij de artillerie-constructiewerkplaatsen hier te lande af te leggen proef.

Aan de sollicitanten wordt geene vergoeding gegeven voor reis- en verblijfkosten en verzuim van tijd, in verband met de keuring voor physieke geschiktheid en met de proef voor bekwaamheid.

Sollicitanten moeten zich voor 10 November 1910 aanmelden, bij een op zegel geschreven request, aan het Departement van Koloniën, onder overlegging van:

1o. getuigschriften van de fabrieken en werkplaatsen waar zij gewerkt hebben;

2o. een bewijs van goed maatschappelijk gedrag, afgegeven door den burgemeester hunner woonplaats na dagteekening dezer;

3o. een certificaat van voldoening aan de wet op de nationale militie, afgegeven door den Commissaris der Koningin in de betrokken provincie, en

4o. hunne geboorte-akte.

De requesten moeten inhouden of de sollicitant al dan niet is gehuwd en casu quo het aantal en den leeftijd zijner kinderen.

(Ned. Staatscourant 12 October No. 238.)

Officiëele Berichten.

Uit de Javasche Courant van 16 Sept. 1910. No. 74.

Benoemingen, enz.

Civiel Departement.

Verleend: een jaar verlof aan den adj.-inspecteur Jhr. C. Savornin Lohman.

Ontslagen: op verzoek eervol de commies Mej. L. F. Matheij; de ingenieur F. A. Janssen van Raaij; de klerk Ch. A. V. Schemering Reelfs; de ontvanger A. E. Wardenaar.

Benoemd: tot vice-president van den R. v. J. te Soerabaja Mr. A. Ellerman; tot lid van den gemeenteraad van Medan O. R. L. J. Magnée; tot onderwijzer 1e kl. A. Wit en E. J. Schumacher; tot opzichter 3e kl. B. O.W., Raden Soedarsono, Mas Wachjo, D. Egter van Wissekerke, F. Ch. Rückert, G. G. Schalk en A. F. van Lingen; tot adsp.-controleur A. F. Lens; tot directeur van 's Lands gevangenis te Soerabaja P. J. F. Ophof; tot alg. ontvanger D. E. Bruins; tot commies te Telok Betong A. J. L. Priegelaar.

Geplaatst: te Soekaboemi de onderwijzeres Mej. M. Ch. K. Vonk.

Overgeplaatst: naar Banda-Neira de onderwijzer J. K. H. Sax; naar Magelang; Mej. E. M. L. Post; naar Klaten Mej. A. Sachs.

Militair Departement.

Verleend: twee jaar verlof aan den onderluitenant F. W. Boland; een jaar aan den idem M. J. Steehouwer en aan den off. van gezondh. G. F. van Laaren.

Ontslagen: eervol als mil. comm. van Tapanoeli de kap. der inf. J. W. Berenschot.

Benoemd: als zoodanig de idem L. F. Kroon.

Bevorderd: tot officier van gezondheid 1e klasse J. G. Dikshoorn, met verlof in Europa.

Benoemd: tot 2en machinist bij de Gouv. Marine C. A. Hauber.

Uit de Javasche Courant van 20 Sept. 1910. No. 74.

Civiel Departement.

Ontslagen: op verzoek eervol de ass.-resident-secretaris J. A. Pecqueur; de klerk P. H. M. Meijnne; de opzichter B. G. A. van der Hoeven; de klerk C. H. J. Kampmeinert; de chef der 1e afd. S.S. op Java K. A. B. Zorn; de klerk L. J. Titaley.

Tijdelijk belast: met de functie van chef der eerste afd. S.S. op Java J. J. Bergsma.

Benoemd: tot ass.-res. van Bondowoso J. P. W. Houtman; tot kantoorchef derde kl. H. Sesink Clee; tot teekenaar bij de S.S. op Java J. C. W. Ebell; tot predikant te Soerabaja D. J. Leepel, te Soerabaja W. van Giethuysen; tot ass.-restdent van Billiton H. Craandijk; tot controleur B. B., G. C. J. Christan; tot adjunct-chef 4e kl. in- en uitvoerrechten H. A. L. Deij; tot kantoorchef 2e kl. E. E. Clarenbach; tot commies 1e klasse G. Th. Coers; J. J. Vonk Robbers; tot idem 2e kl. W. P. A. Jansz; tot inspecteur van Financiën H. J. de Groot; D. J. Bijleveld; K. W. Gisolf; tot adjunct-inspecteur L. A. Boers; tot inspecteur der in- en uitvoerrechten G. L. Waanders.

Geplaatst: in de res. Westerafd. van Borneo de controleur C. L. Dankmeijer.

Benoemd: tot onderwijzer 3e kl. te Oengaran J. H. Apet; tot administrateur bij de Gouv. pandhuizen E. Landman.

Militair Departement.

Verleend: één jaar verlof aan den 1en luit. der inf. H. A. E. Jacobs; twee jaar aan den kapitein der inf. W. B. Regenhardt; een jaar aan den magazijnmeester der artillerie L. van Rij.

Ontslagen: op verzoek eervol de majoor der cavalerie W. Groeneveld, wordende hij benoemd tot directeur van het remonte-dépot te Padalarang; de majoor der artillerie J. U. van Loon.

Bevorderd: tot 1en luit. der inf. J. G. M. Wastenecker, S. C. Plantenga; G. A. A. von Raesfeld Meijer, C. Lankamp, J. M. Roos, O. C. Tulleken, J. Mackenzie, A. A. de Jong, P. C. A. Kools, G. A. Hendriks; B. C. M. Martens; J. Debus, en W. J. P. van Beek.

Lijst van aangekomen en vertrokken Passagiers uit en naar de Indiën.

Passagierslijst van het Stoomschip „Prins Maurits"; gezagvoerder H. J. van der Goot. Van Amsterdam naar West-Indië op den 14en October.

W. Kersten, echtg. en dochtertje; Eerw. Paters De Kuijper, Eijsinck, Ahlbrinck, Richter; Eerw. Fraters Bernardus, Odulphus, Juliaan, Euckerius, Salesianus; G. H. Brockmeijer; J. Nijman; J. W. P. Rens, echtg. en k; F. Lange; R. Siebert; J. A. Mourissie; Mevr. E. C. Petsch-Doesserij en zoon; A. D. van Vliet; M. Wieland; 28 schepelingen der K.N.M.

No. 43. Donderdag 27 October 1910. 10de Jaargang.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING OOST EN WEST

OPGERICHT DOOR KOLONEL G. E. V. L. VAN ZUYLEN, 21 MAART 1900.

„HET KOLONIAAL BELANG IS EEN ALGEMEEN NEDERLANDSCH BELANG."

Abonnementsprijs per jaar:

Vrij aan huis of franco per post binnenland, bij vooruitbetaling	f 2.50
Voor Oost-Indië en het Buitenland	„ 4.—
Afzonderlijke nummers	„ 0.05

Prijs der Advertentiën:

Per regel	f 0.15
Bij plaatsing van 500 regels	„ 0.12½
„ „ „ 1000 „	„ 0.10

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie", en gezonden aan de Presidente: 7a HEERENGRACHT, DEN HAAG.
Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, *51 Verhulststraat.*
Voor *Advertentiën* tot de Drukkerij „LUCTOR ET EMERGO", AMALIA VAN SOLMSSTRAAT, *Telefoon 4424*, beiden DEN HAAG.

Inhoud van dit nummer.

Het Hoofddoel der Vereeniging is:

Het verspreiden van populaire kennis omtrent onze Indiën onder gansch het volk en het bevorderen der welvaart in die gewesten, om zoodoende en ook door het verleenen van onderlinge hulp, warme belangstelling en liefde te kweeken tusschen Nederland hier en ginds.

Het lidmaatschap bedraagt als minimum f 2.— 's jaars (voor Indië en het buitenland minstens f 2.50). *)

Zij die f 5.— of meer contribueeren of een gift in éèns schenken van f 100.—, zijn donateur(trice).

Aan alle donateurs en leden wordt kosteloos en franco het *Koloniaal Weekblad* **toegezonden.**

*) Zie inteeken-biljet op de achterzijde van den Omslag. Verzoeke dit ingevuld te zenden aan het adres van den Secretaris van het Hoofdbestuur **E. van Assen**, *Heulstraat 17, Den Haag.*

De Vereeniging „Oost en West" telt o.m.:

Een Informatie-Bureau van het Hoofdbestuur,

(Secretaris J. L. van Gennep),

dagelijks — Zon- en feestdagen uitgezonderd — van 10—12 en 2—4 u., ten kantore **Heulstraat 17, 1ste verdieping.**

Doel: Aan hen, die zich voor staats- en particuliere betrekkingen wenschen te bekwamen, daartoe den weg te wijzen en tevens aan Indische ondernemingen, maatschappijen en genootschappen de gelegenheid te bieden zich voor het verkrijgen van werkkrachten aan te melden.

Een Studie-Commissie van het Hoofdbestuur.

Doel: Uitoefenen van toezicht op de opvoeding en de studie der in Nederland vertoevende jongelieden, afkomstig uit de Nederlandsche Koloniën, hun hulp en bijstand te verleenen en hun verblijf in Nederland zoo aangenaam en zoo vruchtbaar mogelijk te maken.

Secretaris J. L. van Gennep dagelijks — Zon- en feestdagen uitgezonderd — van 10—12 en 2—4 uur Kantoor Heulstraat 17, 1e Verdieping.

Een Informatiebureau van de Afdeeling 's-Gravenhage.

Doel: Het geven van inlichtingen omtrent opvoeding, onderwijs, huisvesting, inrichting enz.

Bureau Laan van Meerdervoort 195, van 10—12 en 2—4 uur.

Secretaris de heer G. C. A. De Witt, Reinkenstr. no. 6, tot wien men zich ook kan wenden om hulp voor werkzoekenden.

Verzoek om geldelijken steun voor de studie van een verdienstelijk jongeling.

Het bestuur van de Vereeniging „Oost en West" doet een k r a c h t i g b e r o e p op den weldadigheidszin en de offervaardigheid van de leden dier vereeniging, ten behoeve van een jongeling van Indische afkomst, die na voorbereidende studiën in zijn geboorteland op 17-jarigen leeftijd werd toegelaten tot de 5e klasse van een gymnasium hier te lande, het daarop volgend jaar met goeden uitslag het staatsexamen voor toelating tot een der hoogescholen heeft afgelegd en die thans in de rechten wenscht te studeeren.

Het zou ten zeerste te betreuren zijn, als deze jongeling, die, ook volgens de verklaring van zijn leermeesters, door zijn buitengewoon goede geestvermogens en grooten werklust bij voortgezette studie een schoone toekomst tegemoet gaat, aan zijn verlangen geen gevolg zou kunnen geven, doordat zijn ouders en aanverwanten niet in staat zijn de kosten aan de studie verbonden, ten volle te dragen.

Een som van f 600 ineens zal vermoedelijk toereikend zijn om in het kort te voorzien, daar naar alle waarschijnlijkheid deze jongeling na een éénjarig verblijf aan de universiteit verder uit een studiebeurs zal kunnen worden ondersteund.

Menschenvrienden, steunt dezen jongeling en zendt uwe bijdragen aan den secretaris onzer vereeniging, den heer E. van Assen.

Mocht de totaal gevorderde som overschreden worden, dan zal het overblijvend bedrag worden gestort in het studiefonds voor onbemiddelde leerlingen.

(Voor de reeds ontvangen gelden zie onder de Mededeelingen pag. 8. Het vereischte bedrag is nog niet geheel bijeen.)

De Voordracht over Zuid-Nieuw-Guinea in de Afdeeling 's Gravenhage.

Voor een goed gevulde zaal hield de heer A. J. G o o s z e n, kapitein van den Generalen Staf van het Oost-Indische leger, oud-commandant van het Exploitatie-detachement voor Zuid-Nieuw-Guinea, op Vrijdag 21 October 1910, des avonds ten 8 ure in de zaal „Diligentia" te 's-Gravenhage zijne aangekondigde voordracht over het onderwerp:

„Een en ander over Land en Volk van Zuid-Nieuw-Guinea".

Na in het kort de vroegere aanrakingen van Nederland met Nieuw-Guinea in herinnering te hebben gebracht, sprak de inleider meer in het bijzonder over land en volk van de geëxploreerde gebieden op de Zuidkust van dat eiland, daarbij op duidelijke wijze latende uitkomen het verschil in ras, kleeding, gebruiken enz. van de aldaar wonende volksstammen, echte natuurmenschen met weinig of geen zedelijke ontwikkeling, bij wie het recht van den sterkste gewoonlijk nog op den voorgrond treedt.

Ook liet hij zijne toehoorders een blik slaan in de woningen der Papoeas en gaf een beschrijving van hunne leefwijze, waarbij in het bijzonder de aandacht werd gevestigd op de fraaie versieringsmotieven die zij, ondanks hun gebrekkige instrumenten, weten aan te brengen op hun huisraad en hunne vaartuigen.

Tijdens de pauze was er gelegenheid de belangwekkende ethnografische verzameling, door den inleider medegebracht, in oogenschouw te nemen.

Na de voordracht, welke door tal van lichtbeelden, en overzichtskaarten werd toegelicht, werd den inleider, die op zulk een aangename wijze het talrijk gehoor had weten te boeien, dank betuigd door luid applaus.

Prachtplaatwerk „Onze Oost-Indische Koloniën."

Zooals uit de prospectus, bij het vorige Weekblad ingevoegd, bleek, zal de Directie van de naamlooze vennootschap H a a r l e m s c h e P h o t o - e n L i t o g r a p h i s c h e I n r i c h t i n g **„DE TULP"** een prachtwerk „Onze Oost-Indische Koloniën" uitgeven, hetwelk echter uitsluitend bij inteekening te verkrijgen is.

In verband met Artikel 3 van de Statuten der Vereeniging „Oost en West", luidende:

„Het doel der Vereeniging is: den band tusschen „Nederland en zijne bezittingen en koloniën in Oost- „en West-Indië voortdurend te versterken en het „bevorderen, zoowel van beider gemeenschappelijke „belangen, als die van Oost en West in het bij- „zonder",

vestigt het Hoofdbestuur de aandacht der leden op het groote belang, dat verbonden is aan een zeer ruime verspreiding van dit werk, niet alleen in de scholen, instellingen en vereenigingen in Nederland en in Indië, maar ook onder alle leden van onze Vereeniging.

In de scholen zal het werk zeer veel gemak opleveren bij het onderwijs in de aardrijkskunde van Nederlandsch-Indië, welk leervak meer en meer de belangstelling van onderwijsautoriteiten trekt, zoodat in de toekomst bij de jeugd meerdere kennis van onze overzeesche gewesten te verwachten is.

De leden van „Oost en West" kunnen met dit werk bij anderen — hunne vrienden en kennissen — propaganda maken en belangstelling opwekken voor onze prachtige Koloniën met haar heerlijk natuurschoon, weelderige plantengroei en rijke bronnen van inkomsten.

Mogen velen zich geroepen gevoelen zich voor den geringen prijs van f 5.— dit werk aan te schaffen.

Voor het geval, dat het inteekenbiljet, aan den prospectus van verleden week verbonden, in het ongereede mocht zijn geraakt, vindt men er thans een op blz. 8 van dit blad.

Uit de O.-I. Mail.

De Indische bladen der jongste mail wijdden nog altijd uitvoerige artikelen aan den zoo betreurenswaardigen dood van den tabaksassistent Haitsma Mulier, ook naar aanleiding van het gevelde vonnis. Een telegram van 27 Sept. j.l. desbetreffende aan Het Nieuws v. d. Dag v. N.-I. luidde:

„Heden diende voor den Landraad te Bindjer de zaak tegen den moordenaar van den tabak-assistent Haitsma Mulier.

De beklaagde was in volle confessie.

Hij verklaarde, dat hij wrok koesterde tegen den assistent, daar deze de foutief gesorteerde tabak weer had terug geschopt.

Op de vraag, of hij berouw over zijne bloedige daad gevoelde, gaf de ongevoelige schobbejak een ontkennend antwoord.

De Landraad veroordeelde hem tot den dood door den strop.

De veroordeelde toonde bij de uitspraak geen de minste gemoeds-aandoening.

Vox Populi!

Op het rekest van den Gouverneur-Generaal, met verzoek het daarheen te leiden, dat er doelmatiger koeliestraffen worden ingevoerd, teekenden 788 Europeanen.

(De geheele bevolking van het gewest, vrouwen en kinderen in begrepen, bedroeg in 1909 ca. 1190 personen).

De verwonding van Luitenant Van Ardenne.

Hierover lezen wij in de Makasaarsche Courant:

Het gouvernements-stoomschip Condor is hier aangekomen met den civiel gezaghebber van Larantoeka, den heer Van Ardenne, een marechaussee en pradjoerit, allen gewond. Zij werden onmiddellijk in het militair hospitaal opgenomen.

Omtrent de oorzaak dezer verwondingen vernam 't blad, dat in de nabijheid van Larantoeka 'n vrij ernstig treffen heeft plaats gehad met de bevolking. De aanleiding was, dat de civiel gezaghebber eenige weggeloopen gevangenen door een sergeant en eenige pradjoerits liet opsporen. Dit troepje stuitte echter op tegenstand in het binnenland en werd omsingeld. Toevallig kwam een gouvernementsstoomer uit Endeh met twee brigades marechaussées onder kapitein Bekering.

De heer Van Ardenne vroeg en verkreeg de beschikking over een dezer brigades en toog daarmede den vijand, die wel een driehonderd man sterk was, tegemoet. Al zeer spoedig echter werden hij en een marechaussee gewond. De vijand werd echter op de vlucht geslagen met groote verliezen.

De heer Van Ardenne heeft een schotwond in den rechterbovenarm, het been is verbrijzeld. Daar men in het hospitaal den kogel niet heeft kunnen vinden zal de heer van Ardenne naar Soerabaja worden opgezonden, waar het hospitaal over een Röntgen-apparaat beschikt.

Het Soer. Hbld. meldt, dat luitenant Van Ardenne Zaterdag 24 Sept. te Soerabaja is aangekomen. Hij heeft een kogel 'in den bovenarm, dte daardoor gedeeltelijk verbrijzeld is.

Geen handen genoeg.

Het gebrek aan personeel bij den Ind. post- en telegraafdienst laat zich nog steeds geducht gevoelen. Men ziet zich zelfs verplicht om gepensionneerden weder tijdelijk in dienst te stellen.

Zoo is op een maandelijksche toelage van f 350 boven zijn pensioen, tijdelijk gesteld ter beschikking van den directeur van gouvernementsbedrijven, teneinde te worden werkzaam gesteld bij het hoofdbureau van den post-, telegraaf- en telefoondienst, S. W. Camerik, gepensionneerd ambtenaar, laatstelijk hoofdkantoorchef bij den post- en telegraafdienst. Zoo meldt Het Bat. Nieuwsblad.

Vreemd doet 't aan daarnaast in Het Onderwijs te lezen:

Er moest een zeevaartkundige cursus komen om „de hier geborenen" zeeman te laten worden.

De zeevaartkundige cursus kwam, en....... bestaat nog met 4 en 6 leerlingen in de twee klassen.

Hoeveel die leerlingen der gemeenschap kosten, zullen wij nu maar niet uitcijferen, zeker is, dat de jongelui veel beter en goedkooper op 's lands kosten in Nederland zouden kunnen studeeren.

Nu ja, zoo'n zeevaartcursus! De Indo is nu eenmaal niet op de zee gesteld, maar een post-cursus, dien hebben wij noodig, daar kunnen onze meisjes ook van profiteeren......

De postcursus kwam, biedt na een jaar studie en [illegible] uitzicht op een salaris van f 150.— 's maands. De postcursus wordt bezocht door...... 5 leerlingen. Kosten?

Wij weten het niet.

Wat volgt?

De Javabode maakt van de laatste opmerking van Het Onderwijs een grapje en schrijft:

Wat nu volgen moet?

Wel, waarom vraagt 't Onderwijs dat nog: een universiteit natuurlijk. Als zij niet op zee willen en niet bij de post, dan hebben zij blijkbaar behoefte aan titels."

De Neutraliteit en de Indische School.

De Bataviasche bladen kondigden aan, dat op Donderdag 24 Sept. j.l. de heer Bergmeijer in de Kwitangkerk zou spreken over de neutraliteit en de Indische school. Debat was toegelaten.

De heer Bergmeijer zou de volgende stellingen verdedigen:

I. De strijd over de beteekenis der neutraliteit van het onderwijs, de laatste maanden in Nederland gevoerd, heeft ook voor het Indische onderwijs groote beteekenis.

II. Daar het onderwijs een der belangrijkste middelen is, om de Indische maatschappij de zegeningen der christelijke beschaving deelachtig te doen worden moet de vraag, in welken geest dat onderwijs gegeven wordt, van het hoogste belang geacht worden.

III. Van een christelijke overheid mag verwacht worden, dat zij op den duur geen onderwijs doet geven, waardoor een beschaving zonder christelijken grondslag in Indië zou worden ingevoerd.

Opening van een Zendingshospitaal te Bandoeng.

Uit Bandoeng schreef men d.d. 23 Sept. j.l. aan Het Soer. Handelsblad:

„Een groot aantal belangstellenden was getuige van de plechtige opening van het zoo juist voltooide Zendingshospitaal „Immanuel", aan den Kebon Djati-weg alhier.

De resident der Preanger-regentschappen, de heer Boissevain, sprak de openingsrede uit, waarin, behalve zeer waardeerende woorden over de zending in het algemeen, de zendeling Iken in 't bijzonder werd geroemd als de man, die het initiatief opvatte tot den bouw van een hospitaal, naar modern-Europeesche eischen ingericht. De heer Iken rekende hierbij, en niet te vergeefs, op den steun van alle rassen.

Het belangrijkste voor de jonge stichting is wel, dat, zooals de resident mededeelde, juist eenige dagen geleden het gouvernementsbesluit is afgekomen van een subsidie van f 4000 voor het gebouw en f 1500 voor de inrichting er van, terwijl het besluit voor een jaarlijksche subsidie weldra kan worden verwacht."

Ten slotte voegt de correspondent van bovengenoemd blad aan het verslag toe:

„De steun, welke het Gouvernement o.a. aan zendings-hospitalen verleent, is niet anders dan te loven maar intusschen staat men versteld van de verregaande inconsequentie van datzelfde gouvernement dat tegelijkertijd zijn eigen hospitaal verwaarloost.

Hebben wij het echter aan het verkeerde eind, en weet dus het gouvernement niet, hoe de toestand is van zijn hospitaal te Tjilenka, dat men dan een onderzoek laat instellen om ten slotte te komen tot den bouw van een flink steenen ziekenhuis, ingericht naar de meest moderne eischen des tijds en liefst niet meer midden in de sawah's, maar een weinig dichter bij de stad Bandoeng, waar dan toch de meeste zieken vandaan moeten komen."

Theecultuur ter Sumatra's Westkust.

Onlangs wees De Javabode er reeds op, dat voor gouvernementsrekening door den chef van het aan het departement van Landbouw verbonden, uit particuliere fondsen bekostigd proefstation voor theecultuur, Dr. Ch. Bernard, plaatselijke onderzoekingen werden ingesteld naar de geschiktheid van den grond van Sumatra's Westkust ter beplanting met thee. Nader vernemen wij, dat deze pogingen niet zoozeer ten doel hebben de theecultuur bij de bevolking aldaar zoo mogelijk ingang te doen vinden, maar vooral om tot de wetenschap te komen of de particuliere nijverheid aldaar een vruchtbaar veld van werkzaamheid zal kunnen vinden. Van verschillende zijden wordt gevreesd, dat het gebrek aan voldoende werkkrachten daarvoor een belemmering zal zijn, vooral aan vrouwen, daar op eene in volle exploitatie zijnde theeonderneming doorloopend honderden vrouwen als plukster werkzaam moeten zijn. Voor dien arbeid zullen de maleische vrouwen slechts bij uitzondering zich aanmelden, zoodat aanvoer van vrouwen uit de Soendalanden zal moeten plaats hebben, een maatregel, die met belangrijke kosten gepaard gaat. Intusschen heeft zich hier op Java een kapitaalkrachtig consortium gevormd, dat, indien de onderzoekingen van Dr. Bernard niet ongunstig voor het gevormd plan uitvallen, van voornemens is ter kuste eenige groote theeplantages tot stand te brengen, tot welk einde zoo spoedig mogelijk eenige ondernemers daarheen zullen vertrekken voor het treffen van de noodige voorbereidende maatregelen.

* * *

Omtrent de Theecultuur der Inlandsche Bevolking schrijft het Bat. Nwsbl.:

Men herinnert zich nog wel de vergadering van de Soekaboemische Landbouwvereeniging, waarop de kwestie van de theecultuur der inlandsche bevolking besproken is. Die cultuur neemt in de Preanger zeer toe; de bevolking vindt in den verkoop van het product een zeer goede bron van inkomsten voor gronden, welke, beplant met producten bestemd voor de inlandsche markt, slechts weinig zouden opleveren. En onder den invloed van de uitbreiding der theetuinen van de bevolking zijn er theefabrieken, die naast den eigen aanplant het versche blad van de bevolking ophoopen, andere die uitsluitend het van de bevolking opgekochte blad verwerken. Zoo heeft de afdeeling te Tjitjoeroek alleen nu reeds vijf duizend bouws bevolkingsthee en die aanplant wordt voortdurend grooter.

De kwestie nu, waarover in bovenbedoelde vergadering van gedachten gewisseld werd, was in den grond deze: moet verdere uitbreiding van den bevolkingsaanplant bevorderd worden of tegengegaan? Zoowel voor- als tegenstanders hebben er hun motieven kunnen ontwikkelen. Voorstanders waren het meest, naast de planters die uitsluitend opgekocht product verwerken, de bestuursambtenaren die maar weinig gevoelden voor bezwaren als daar zijn, dat de bevolking aan haar tuinen op den duur niet de noodige zorg weet te besteden en dat die zorgeloosheid in geval van ziekten in het gewas een bedreiging wordt voor de geheele cultuur.

Intusschen schijnt het bestuur nu toch het gevaar van die zijde in te zien. Naar men ons mededeelt, heeft het bestuur de landheeren aangezocht om, met toestemming der bevolking, die haar instemming reeds betuigd zou hebben, bij de betaling van den prijs voor het door haar geleverde blad, een kwart cent per pond in te houden. Het op die wijze verkregen geld zou dan dienen om eventueele ziekten en plagen in het bevolkingsgewas te bestrijden.

Van meer dan één zijde vernamen wij, dat de ondernemers voor deze bemoeienis bedanken. Niet alleen dat hun daardoor een omslachtige administratie op de schouders wordt gelegd, maar aan den eenen kant vreest men, dat de belasting ten slotte neer zal komen op de ondernemers, terwijl men aan den anderen kant meent zich van medewerking aan de maatregelen van het bestuur te mogen onthouden, waar het bestuur wel de eer voor zich opeischt, maar de soesah van zich afschuift.

Op Dienstreis.

Den ingenieur der eerste klasse bij het mijnwezen E. Middelberg en den tijd. adjunct-accountant J. van Dooremaal is opgedragen in het belang der cijnsheffing een dienstreis te ondernemen naar de residentie Zuider- en Oosterafdeeling van Borneo. Aan eerstgenoemde is daarbij in het bijzonder opgedragen het verrichten van de noodige werkzaamheden op het terrein, ten behoeve van de verificatie van den netto-cijns der mijnconcessie Poeloe Laoet.

Kandanghauer-avontuur.

Er is een roman van Lytton Bulwer: „What will he do with it?", waaraan de Gouverneur-Generaal stellig zal gedacht hebben toen hij bericht kreeg, dat het land Kandanghauer voor den zeer hoogen prijs van 3½ millioen tot staatsdomein gemaakt was, schrijft de hoofdredacteur van het Soer. Handelsblad.

Ja, wat zal de staat ermee doen?

Zooals men zal gelezen hebben, zal een commissie worden aangewezen, die onder den resident van Cheribon — die natuurlijk weer van hoogerhand gecontroleerd wordt — het land zal beheeren en zorgen dat het rijstproduct niet in kwaliteit achteruitgaat. Van de door de opgezetenen geplante rijst werd een belasting in nature geheven (de tjoekè) en bovendien kwam nog een gedeelte van de bevolkingsrijst in handen van den „landheer" voor de aanzuivering van overschotten.

Thans krijgt de bovenbedoelde commissie de beschikking over vier ton als werkkapitaal, om daaruit te bestrijden de kosten der exploitatie in ruimen zin. De regeering rekent er op, dat van dit bedrag jaarlijks zal kunnen worden betaald een rente van 4 pCt., plus, na de vorming van een verplichte reserve, een zeker bedrag voor de aflossing der geleende som van 4 ton. Wat de rente van de

koopsom ad 3½ millioen betreft, of die uit de belastingen van de bevolking kunnen worden gevonden is niet zeker, of liever twijfelachtig.

De Javabode vindt de benoeming van die commissie een genialen greep. Ik voor mij zou geneigd zijn, heel nuchter te spreken van een noodsprong, waartoe de regeering wel komen moest na haar sprong in het duister bij den koop van het land."

Na op een en ander verder te zijn ingegaan besluit de heer M. van Geuns:

Resumeerend kan men zeggen, dat de regeering eigenares is geworden van een land van ruim 180.000 bouws, waar het om verschillende redenen wenschelijk is 1o de rijstcultuur om haar superieur product te handhaven en 2o de bevolking in haar vrijheid te beperken, vooral om te voorkomen, dat zij de rijpe rijst bederft. Doch als aan deze wenschelijkheid voldaan wordt, is het gevolg 1o dat de staat van de koopsom ad 3½ millioen plus het bedrijfskapitaal ad zegge 4 ton per jaar geen voldoende rente maakt, laat staan die 3½ millioen kan amortiseeren; 2o. dat een „verkapte" vorm van staatsexploitatie moet worden gekozen, die, omdat de staat geen cultuurondernemingen drijven kan, uit den booze is.

„Men heeft hier met een overgangstoestand te doen" schrijft de Javabode.

Was het maar zoo! Ik waag de voorspelling, dat het Kandanghauer-avontuur de Indische regeering nog veel zorgen baren zal.

WEST-INDIË.

SURINAME.

Wij hebben in ons vorig overzicht opgemerkt, dat in den laatsten tijd steeds minder aangename mededeelingen omtrent deze kolonie binnenkwamen.

Het schijnt evenwel, dat het verontrustende bericht over het weder optreden van versteening der vruchten in cacao-cultivaties, waarop de inkapping was toegepast, slechts tot op zekere hoogte eene teleurstelling moet worden geacht.

Volgens een artikel in De West heeft de inkapping op Suzannadaal, op welke onderneming nu weder gevallen van versteening werden waargenomen, dan toch tengevolge gehad, dat de opbrengst der cacaocultivaties aanmerkelijk is gestegen, vergeleken bij vroeger.

Het is nu evenwel gebleken, dat de inkapping de boomen geenszins immum voert voor ziekten, en dus steeds de daartegen noodige voorzorgsmaatregelen moeten worden in acht genomen. De kosten dier maatregelen zijn echter in vergelijking met de te verkrijgen hoogere productie zóó gering, dat men zich die gerustelijk kan getroosten.

WAT DE INLANDER ZEGT.

Wenken betreffende den handel op Australië. De Inlanders in Ned.-Indië schijnen reeds veel handel te voeren op Australië, althans in de **Pemberita Betawi** van 10 Augustus j.l. no. 178, wordt den Inlandschen handelaars in Ned.-Indië aangeraden om bij het zenden naar Australië van Indische handelsartikelen in zak of mand, vooral precies te letten op gewicht en maat der collis, hetgeen in het bijzonder geldt voor de op die wijze verpakte djagong, (mais— Turksche tarwe).

Volgens genoemd blad hebben in het Parlement van Australië verschillende afgevaardigden van arbeidersvereenigingen zitting, die zich de belangen der havenarbeiders hebben aangetrokken en die in het belang van dezen, de bepaling hebben weten uit te lokken, dat colli's, inhoudende djagong, suiker, zout, vet, enz. in zakken of manden bij den invoer niet zwaarder mogen wegen dan 200 lbs.

Ten einde mogelijke schade voor den Ned.-Indischen Inlandschen handel te voorkomen, zullen de handelaren op Australië goed doen, alvorens hunne artikelen te verzenden, eerst goede inlichtingen ten deze bij de autoriteiten in te winnen, omdat invoer van colli's, die niet aan het bovenvermelde voorschrift voldoen beslist wordt geweigerd.

De inlandsche journalist ter Westkust van Sumatra. De nuttige taak welke de Inlandsche journalist zich in het algemeen voorstelt te vervullen, zoo lezen wij in de **Pertja Barat** is, ondermeer, het Inlandsch publiek in Ned.-Indië voor te lichten omtrent de bestaande gebrekkige toestanden, dit te wijzen op eventueele grillige bestuursmaatregelen der ambtenaren, of de aandacht te vestigen op de uitbuiting van het kapitaal en in zijn belang te streven naar verbetering van die toestanden.

Die taak, wil zij op onpartijdige wijze worden vervuld, vereischt degelijke en grondige kennis van maatschappelijke verhoudingen en toestanden en kan alleen worden begrepen door hoogstaande deskundige personen.

Zij is bovendien moeielijk en gevaarlijk.

Moeielijk, omdat de inlandsche journalist in de uitgestrekte streken gewoonlijk verhinderd is, persoonlijk en plaatselijk een onderzoek naar toestanden in te stellen en in de praktijk dan ook aangewezen is op gegevens van plaatselijke correspondenten, die zelf ook niet altijd onpartijdig zijn en zoo dikwijls op hartstochtelijke en listige wijze hunne persoonlijke belangen voorstaan.

Gevaarlijk is die taak, omdat het openbaarheid geven in de inlandsche Nieuwsbladen aan voor sommige personen schadelijke en onjuiste berichten, den journalist al spoedig in ongewenschte aanraking brengt met de strafrechterlijke autoriteit.

Wanneer aldus verklaard wordt, dat het moeielijk is goede journalisten te vinden en hun gehalte niet aan de hoogste eischen voldoet, dan behoeft zulks geen verwondering op te wekken.

Een schrijver echter, die zich teekent H. B. A. Wez te Atjeh, klaagt in de „Pertja Barat" van 6 Augustus 1910 no. 88 zeer over de inlandsche journalisten ter Westkust van Sumatra, die zich, volgens hem, in het geheel niet vermoeien, het persoonlijk belang meer dienen dan het algemeen belang, vrienden prijzen, op de vijanden smalen en hen bespotten en dientengevolge onderling in slechte harmonie verkeeren.

Die slechte overeenstemming maakt de samenwerking onmogelijk, terwijl zij juist zoo noodig is voor de behandeling van de publieke zaak.

De schrijver betreurt zulks en daarom prijst hij den inlandschen journalisten aan het betere voorbeeld der Nederlandsche journalisten te volgen, die zich niet bezighouden met egoïstischen achterklap van wien ook en bij hunne beoordeeling van personen en toestanden gewoonlijk zakelijk blijven en recht op het doel afgaan.

Op dit oogenblik zijn, althans volgens den schrijver, de inlandsche journalisten van de Westkust van Sumatra z. i. nog niet berekend voor hunne taak.

Verbetering van de positie der inlandsche onderwijzers ter Westkust van Sumatra.

In het Kol. Weekblad van 29 September 1910 no. 39 werd reeds vermeld, dat eene commissie van Javaansch-inlandsche onderwijzers een adres aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal hadden ingediend, inhoudende het verzoek om verbetering van positie, in den vorm van traktementsverhooging en wel zoodanig, dat hunne bezoldigingen zouden worden gebracht op:

a. voor de kweekelingen van ƒ 15.— op ƒ 22.50 per maand;
b. voor de hulponderwijzers van ƒ 25.— op per maand;
c. voor de candidaat-onderwijzers van ƒ 40.— op ƒ60.— per maand;
d. voor de onderwijzers van ƒ 90.— op ƒ 120.— per maand;

Zekere M. Sentot vestigt in de „Pertja Barat" van 9 Augustus 1910 no. 89 de aandacht op dit adres.

Wordt het bovenvermelde verzoek ingewilligd, dan zal men natuurlijk op Sumatra gaan jammeren en alarmeeren en er op wijzen, dat de Nederlandsche Regeering onrechtvaardig is en partijdig optreedt, doch, naar schrijvers meening, hebben de Sumatraansche onderwijzers dan hun loon voor hunne geringe activiteit en hun toestand aan zichzelven te wijten.

Te meer valt die laksheid op, omdat de inlandsche onderwijzer op Sumatra in het geheel niet in betere conditie verkeert dan de Javaansche ambtgenoot, waar het algemeen bekend is, dat de levensvoorwaarden, ook voor den inlander, veel duurder zijn dan op Java.

Het zal daarom voor de Sumatraansche onderwijzers zaak zijn spoedig onderwerpelijk ook iets te doen en op passende en legale wijze het goede voorbeeld der Javaansche onderwijzers te volgen en eveneens een adres aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal in te dienen.

Aangezien de Sumatraansche onderwijzers ver van de zee verwijderd en in de binnenlanden zeer verspreid zijn, zou het — in het belang van eene spoedige behandeling der zaak — wenschelijk zijn, dit verzoekschrift te Fort de Kock op te maken en van daar uit in te dienen.

De onderwijzers in de ver verwijderde streken zullen aan hunne ambtgenooten te Fort de Kock zeker voldoende vertrouwen schenken en zonder twijfel geen bezwaren inbrengen tegen de wijze, waarop het onderwerp door hen onder de aandacht van hooger autoriteit zal worden gebracht.

Boedi Oetomo en de Regenten-Vereeniging. — Met betrekking tot Boedi-Oetomo en de Vereeniging van Regenten op Java en Madura, waarover reeds het een en ander werd

aangehaald in de Koloniale Weekbladen van 21 Juli en 18 Augustus 1910, no. 29 en 33, is in no. 6 van Het Orgaan der Jong-Javaansche Vereeniging, ten aanzien van hunne toekomstige onderlinge verhouding, het navolgende ontleend:

Welke verhouding moet er tusschen deze vereenigingen bestaan? vraagt de schrijver, Soerjopanoto uit Wonosolo. Zullen zij beide haar doel bereiken? Alvorens deze vraag te beantwoorden, wenschen wij de volgende frappante gevallen onder de aandacht onzer lezers te brengen:

Er woont ergens op Java een jong, doch wijs regent, wien men verzocht had als lid te willen toetreden van den op te richten Regentenbond. Na lang er over nagedacht te hebben, won hij den raad in van zijn prijaji's, die hem in overweging gaven zich bij den bond aan te sluiten. Maar in plaats van den raad van zijn ondergeschikten op te volgen, gaf hij het bestuur van den Regentenbond te kennen, dat hij niet inzag, dat naast B. O. nog een andere vereeniging moest worden opgericht met een vrijwel hetzelfde doel; hij vreesde, dat beide vereenigingen met elkander in conflict zouden komen, ten koste van het welzijn van land en volk. Hij besloot daarom zich voorloopig noch bij de B. O., noch bij den Regentenbond aan te sluiten.

Een ander regent daarentegen, iemand, die meermalen heeft doen blijken, dat zijn gezegden niet doordacht waren, zou zich tegenover zijn ondergeschikten over onze vereeniging zeer slecht hebben uitgelaten. Hij zou dadelijk een stok voor hen vinden, als zij zich waagden tot deze vereeniging toe te treden. Jammer, erg jammer. „Zoo iemand als deze regent", zeide een lid onzer vereeniging, dat ook niet doordacht, „verdient, dat men hem bij de Regeering aanklaagt. Van hooger hand moest hem bevolen worden om zijn lichtzinnige woorden terug te nemen, daar zij bij velen den onuitwischbaren indruk maken, alsof de B. O. een slecht devies op haar vaan zou voeren." Ons lid heeft niet zoo erg ongelijk; maar zulk een daadwerkelijk optreden, een daad, die ons tot verdeeldheid en twist leidt, is uit den booze, en dus onvoorwaardelijk af te keuren.

Maar nu het zoo ver is, dat de Regentenbond spoedig het levenslicht zal zien, is de vraag gewettigd, welke verhouding beide vereenigingen tegenover elkaar behooren aan te nemen.

Zullen zij genegen zijn samen hand aan hand te gaan, dan wel zullen zij den strijd tegen elkaar aanbinden.

Voordat wij overgaan tot beantwoording dezer vragen, zullen wij nagaan, wat eigenlijk de regenten er toe geleid heeft, zelf een bond te vormen.

Nauwelijks was de Boedi Oetomo tot stand gekomen of het gerucht deed de ronde, dat de Jong-Javanen, die het initiatief tot de oprichting van den bond hadden genomen, de adatsgebruiken zouden hervormen. In de eerste plaats zouden alle hormatsgebruiken, o.a. het sembah-maken, het hurken, het van het paard afstijgen bij het tegenkomen van aanzienlijken, afgeschaft worden *). Dit scheen spoedig bewaarheid te zullen worden, wan toen er iemand, die op het congres der vereeniging een redevoering wilde houden, bij het plaats nemen op de stoel een sembah maakte voor een aanzienlijke, werd hij uitgefloten.

*) Dit is echter niet waar. Wel zouden de Jong-Javanen de adatsgebruiken, die de ontwikkeling van ons volk belemmeren trachten te verbeteren. Afschaffen en verbeteren zijn echter twee.

Het is begrijpelijk, dat sommige regenten tegen dergelijke hervormingen zijn: hun uiterlijke eer en aanzien zouden dalen.

In de tweede plaats zouden de regenten in afdeelingen, waar een bondsafdeeling bestaat, op den achtergrond geschoven worden, wat alweder voor hun uiterlijke eer en reputatie niet wenschelijk zou zijn.

Ziedaar de redenen. Daardoor zijn tot nu toe slechts een paar regenten genegen gebleken, zich bij onze vereeniging aan te sluiten.

Jammer, erg jammer, zeg ik, want het is verkeerd te meenen, dat de B. O. iets te maken zou hebben met het afschaffen van hormatsgebruiken; wel staat nummer één op het program: het streven naar meer ontwikkeling, wat ook het doel van den Regentenbond is. En het behoeft hier niet gezegd te worden, dat ontwikkeling den mensch doet streven naar emancipatie, ontheffing van beperkende en belemmerende maatschappelijke instellingen. Zeker zullen alle adatsgebruiken, die belemmerend op de maatschappelijke ontwikkeling werken, daardoor eenmaal — wanneer is slechts een kwestie van tijd — vanzelf opgeheven worden, wat niemand tegengaan kan.

Maar dat regenten door het bestaan van groepsafdeelingen op den achtergrond zullen geraken, ontken ik ten stelligste. Juist zullen zij, die aan de groepsafdeelingen medewerken, op den voorgrond komen, zooals dit reeds bij een paar regenten gebleken is.

De vraag, of het raadzaam is, dat de regenten zich aan B. O. onttrekken, moet stellig ontkennend worden beantwoord, en wel met het oog op de welvaart van hun afdeeling en ook in het belang van de Regeering. Waar de regenten leden zijn van B.O. blijven zij steeds invloed op B. O. uitoefenen, voorkomen zij misstappen van het Groepsbestuur, die het land in eenig gevaar zouden kunnen brengen; zoo kan B. O. zich dus niet onttrekken aan, als 't ware, Regeeringstoezicht.

Wat zal echter het consequente gevolg zijn, als beide vereenigingen vijandig tegenover elkaar staan? Beide zien scherp toe op elkanders handelingen. Beide moeten steeds op hare tellen passen, want een misstap van de een zal een protest van de andere uitlokken, wat ons, Javanen, onvermijdelijk nadeel zal berokkenen. Dat het ergste nog kan gebeuren is natuurlijk. Maar bij het bestaan van den Regentenbond behoeft nog niet dadelijk aan vijandigheid gedacht te worden.

De beste oplossing, die ik weet, is, dat beide vereenigingen rustig naast elkander werken. Dit kan gebeuren, als zij elkander in hare handelingen met rust laten. Elk werkt dus kalm voort en helpe slechts wanneer de een de hulp van de andere inroept. Door goede verstandhouding zullen zij wel van twisten verschoond blijven.

En om ons steeds van den vrede te ver ekeren zou het zeer goed zijn, dat door ons als beginsel werd aangenomen, dat het beschermheerschap van groepsafdeelingen steeds aan den regent, dan wel aan den hoogsten inlandschen ambtenaar werd opgedragen. Zoo dit geweigerd wordt, dan mogen wij pas met gerust geweten onzen plicht, door B. O. opgelegd, zonder hen, nakomen; in elk geval is daarmede getoond, dat B. O. volstrekt niet den dwazen zin heeft de regenten achteruit te willen dringen, en hen in de waardigheid, die hun toekomt, te krenken.

Vrede zij ons! Aldus besluit Soerjopranoto.

WAT DE CHINEES VERTELT.

Van Peking naar Taskend. De stad Sianfu begint uit haar slaap te ontwaken.

Er ontstaat daar bij het volk een voorliefde voor den militairen stand, terwijl het op Europeesche wijze geschoeide onderwijs meer en meer op prijs wordt gesteld.

Aan het hoofd van het garnizoen staat een Tartaarsch generaal.

Wel is de slagvaardigheid van dit deel van het leger nog lang niet wat het zijn kan, doch men kan waarnemen, dat de jonge plant begint te groeien, en dat de voorwaarden voor krachtsontwikkeling aanwezig zijn.

In de nabijheid van de groote poort der stad staat aan de oostzijde één der vier gebouwen, waarin de eerste militaire school van geheel Groot-China gevestigd is.

Bovendien is daar ter plaatse een voorbereidende militaire school voor jongelieden, die speciaal voor officieren bij het staande leger wenschen te worden opgeleid.

Een 200-tal leerlingen volgen de lessen en ontvangen het onderricht van Chineesche onderwijzers, afkomstig van de militaire school in Japan.

Dagelijks worden de noodige wapenoefeningen gehouden en hebben regelmatig exercities plaats, zoodat de toestand dezer jeugdige militaire macht in alle opzichten stof tot tevredenheid geeft.

Van de in China ingevoerde nieuwigheden heeft de vorming en de ontwikkeling van het Chineesche leger op Westerschen voet het meeste sympathie bij de bevolking opgewekt, hetgeen onder meer ook kan blijken uit den eerbied, welke door allen aan dien stand, die vroeger zoo geminacht werd, wordt bewezen.

Van Regeeringswege is daartoe natuurlijk veel bijgedragen.

De bezoldigingen van de officieren en ook van de in lagere rangen dienenden zijn aanzienlijk verhoogd en zoodanig, dat men daarvan behoorlijk kan rondkomen.

De leden van het Keizerlijke Huis vervullen thans belangrijke functiën in het leger, terwijl de officiersrangen gelijkgesteld worden met die van de hoogste civiele landsdienaren, waaraan men in vroeger tijden nimmer zou hebben gedacht.

In alle rangen en bij alle wapens is de militair behoorlijk gekleed, het wapenmateriaal is van de beste soort en voor de zindelijkheid en reinheid van het lichaam wordt thans zorg gedragen.

In spoortreinen reizen de officieren op dienstreis in de eerste klasse en aan den minderen militair staan behoorlijke wagons ter beschikking.

Al deze veranderingen hebben veel bijgedragen tot verbetering van de toestanden in en verhooging van aanzien van het leger, op welks toekomstige kracht de hoop van het gehele volk gevestigd is.

De wijkmeesters en het passenstelsel der Chineezen in Ned.-Indië. De Chineesche wijkmeesters in geheel Ned.-Indië handelen, ten opzichte van de personen, die bij hen passen komen vragen of passen laten afteekenen, op eigenmachtige wijze en geldelijk althans niet correct.

Dientengevolge wordt de kleine man finantieel benadeeld.

Volgens de wettelijke voorschriften is alleen voor

FEUILLETON.

Onder de Dajaks.

In het kort verslag over Januari van de Zuider- en Oosterafdeeling van Borneo treffen wij de volgende mededeelingen aan omtrent belangrijke tochten door ambtenaren en officieren in het diepe binnenland en de grenzen van Serawak gemaakt.

De colonne-commandant maakte, zooals in het vorig verslag gemeld werd, in die maand een excursie naar de Poendjoegan- en Apo Kajangstreek en keerde na 40 dagen reis den 14en Januari in het bivak te Long Basahan terug. De tocht werd, behalve voor politieke doeleinden, hoofdzakelijk ondernomen, om den verkeersweg tusschen de beide strekein na te gaan en daardoor meerdere gegevens te verkrijgen voor de beantwoording van de vraag, welke plaats voor een bestuursvestiging het best aan het beoogde doel zal voldoen en wat als gemakkelijkste op- en afvoer-weg naar dat gebied is aan te merken. De Bahau-rivier, en vervolgens de Poedjoengan opvarende, werd van daar na een paar dagen marsch het Ado Kajan-gebied bereikt. Belangrijke terrein-bezwaren behoefden niet overwonnen te worden. Verschillende kampongs werden daarop in de laatste streek bezocht, waarna de terugreis langs de Kajan-rivier werd ondernomen. Ook nu weder bleken de Brem Brem-watervallen onbevaarbaar en een onoverkomelijke hinderpaal voor een goede verbinding tusschen Tandjong Seilor en de Apo Kajan op te leveren, te meer omdat de aanleg van een overland-weg langs de oevers op buitengewone terrein-hindernissen stuit.

Door genoemden colonne-commandant werd bij zijn komst in het Apo Kajan-gebied de controleur van Berau, W. M. Palm, aangetroffen, die begin September zijn reis via de Boven-Kelei daarheen had ondernomen met het doel om, behalve de kennis van land en volk te vermeerderen, uit te zien naar een verbindingsweg. Genoemde controleur, die, vergezeld van een tweetal gewapende politiedienaren en een 6-tal Dajaks, den tocht maakte, bevond zich reeds bijna twee maanden in die streken en vertrok den 31en December naar Kapit, de naast-bijzijnde bestuursvestiging in Serawak, om met den daar resideerenden bestuursambtenaar de bestaande geschillen tusschen de Dajakstammen van het nederlandsch gebied met de Hewans van Serawak te bespreken, en maatregelen te beramen tot beëindiging van wederzijdsche sneltochten. Aldaar den 16den Januari aangekomen, was het oogenblik van zijn komst voor het bijleggen van die geschillen minder gunstig, omdat juist eenige dagen te voren Boekat- en Pnihing-dajaks van nederlandsch gebied weder een groep van vijf Hebans overvallen en drie hunner gesneld en een twaar gewond hadden, ten gevolge waarvan de gemoederen der Hebans zeer opgewonden waren. Dit voorval dient als een weerwraak beschouwd te worden van een sneltocht, het vorige jaar in Maart door de Hebans tegen de Pnihings ondernomen, waarbij een 24-tal Pnihings het leven lieten, en waarschijnlijk zal het Pnihings-hoofd Tingang Koehi, die toen vele familieleden, waaronder zijn vrouw, verloor, aan deze weerwraak niet vreemd zijn. De wd. controleur van Long Iram werd bij het ontvangen van het bericht telegrafisch gelast het noodige te verrichten tot opsporing en opvatting der daders.

De controleur Palm zou, na eenige dagen verblijf te Kapit, den terugweg over de Apo Kajan aanvaarden en bij aankomst daar beslissen in welke richting hij zou terugkeeren, hetzij over de Boven-Mahakam en Boven-Doesoen naar Bandjermasin, hetzij over de Boven-Poedjoengan naar de Tidoengsche landschappen en van daar naar Tandjong Seilor.

In de verslagmaand kwam weder een troep Dajaks van de Poedjoengan met boschproducten te Tandjong Seilor ter markt en maakten goede zaken, dank zij het intermediair van het bestuur. Mede kwam de zoon van Tanah Tisan, het hoofd, dat, naar vermeld, in het vorig verslag wegens ziekte verhinderd was geworden bij het bestuur vergiffenis voor zijn vlucht in September te verzoeken. Hij kwam mededeelen dat zijn vader nog steeds ongesteld was en bij terugkeer hij hem in overweging zou geven zich te Long Basahan onder medische behandeling te stellen.

een pas tien cent plakzegel verschuldigd, doch in de werkelijkheid wordt de betaling van 35 cent per pas door de wijkmeesters verlangd.

Die onlegale vermeerdering van 350 procent wordt door de wijkmeesters aldus verklaard.

Voor een spoed-pas moet *f* 0.10 plakzegel worden betaald, doch om dat stuk spoedig door het Europeesch bestuur geteekend te krijgen, heeft de wijkmeester een looper noodig en in zijn dienst genomen, die natuurlijk beloond moet worden.

Het loon van zulk een persoon bedraagt *f* 7.50 's maands of *f* 0.25 per dag.

De wijkmeester heeft, onbezoldigd als hij gewoonlijk is, niet het voornemen om die uitgave voor eigen rekening te nemen, en aangezien nog al veel spoedpassen worden behandeld, vindt dat Chineesche hoofd het niets meer dan billijk, dat de belanghebbenden die onkosten dragen.

Wel is waar ontvangt de wijkmeester jaarlijks 8% collecteloon van de gestorte belastinggelden, maar die zijn volgens zijne meening niet bestemd om bovenvermelde uitgave van den looper te bestrijden.

Aangenomen, dat er dagelijks 15 spoedpassen worden afgegeven, welk aantal eerder te weinig dan te veel is, dan zouden de voordeelen voor den wijkmeester bedragen:

10 passen voor aankomenden = 10 maal 0.25 = *f* 2.50.

5 passen voor vertrekkenden = 5 maal 0.35 = *f* 1.75.

Totaal *f* 4.25. Gaat af: 15 passen à *f* 0.10 plakzegel = *f* 1.50, blijft *f* 2.75 per dag of voor 27 werkdagen in de maand *f* 54.25, een bedrag, waarvan de wijkmeester met zijn gezin behoorlijk kan rondkomen.

Voor de gegoede Chineezen is een bedrag van *f* 0.35 per pas niet bepaald bezwarend, zegt Y o u n g C h i n a m a n in de **Perniagaän** van 8 Augustus 1910 no. 175, doch voor den armen Chinees is zulks wèl.

Zou het bedrag van *f* 0.35, zoo vraagt de schrijver, niét gebracht kunnen worden op *f* 0.15 per pas, n.l. *f* 0.10 plakzegel en *f* 0.05 onkosten?

Opvallende Berichten. In de **Sinar Sumatra** van 6 Augustus 1910 no. 61 vielen enkele berichten op:

a. Het garnizoen te Peking dienende voor de bewaking van den Keizer en de Keizerlijke familie, is vastgesteld op 75000 man, n.l. 50000 uit den Boanstam en 25.000 uit den Hanstam.

Dit garnizoen is op Westersche wijze geoefend.

Generaal is Y o e T j a t T j o e G i e van den Boanstam.

b. In het dorp G i o e T e k P o zijn, op last van de autoriteit, twee kerken van Fransche geestelijken en vijf woningen afgebroken, aangezien ze eigenmachtig en in strijd met het contract waren opgericht.

Bij de opruiming trof men aan 389 stuks geweren en 526 revolvers van het nieuwste model.

c. In het dorp J o I e T j i o e, hetwelk op ongeveer tien lié van de stad Shanghai is gelegen, zijn twee Engelschen in arrest gesteld, wegens den verkoop van Bengaalsche opium.

Zij waren in het bezit van 20 picol, welke in beslag zijn genomen.

De Engelschen zijn over land naar Nanking gebracht.

Een en ander over Chineezen.

Onder dit hoofd schrijft de correspondent van D e J a v a b o d e te Bandoeng:

Dat de toestanden in China ongeregeld zijn, en vooral na den dood van keizer Kwan Sioe nog verwarder zijn geworden, is ook hier wel bekend en blijkt voornamelijk uit het telkens ontslaan en benoemen van gouverneurs en andere hooge ambtenaren.

Volgens hetgeen eenige tijdelijk op Java vertoevende invloedrijke Chineezen daarover vertellen, moet het in de meeste provinciën een ware Janboel zijn en heerscht overal groote ontevredenheid.

Geldgebrek is daarvan de voornaamste oorzaak en waar vroeger buitenlandsch kapitaal naar China stroomde, zoodat toch enkele werken van belang konden worden uitgevoerd, brengt de vreemdelingenhaat en vrees mede, dat men van die hulp niet meer is gediend.

Alleen het postwezen en de dienst van de in- en uitvoerrechten zijn vrij goed geregeld, maar zijn dan ook in handen van vreemdelingen.

Om geld te krijgen, worden belastingen geheven, doch in het binnenland worden de belasting-ambtenaren weggejaagd of vermoord en van de toch nog binnenkomende gelden verdwijnt het grootste gedeelte in de zakken der gouvernements en lagere beambten.

Groote verbittering heerscht er tegen de ambtenaren van het oude regime, en het liefst zou men het geheele korps, met de hofhouding te Peking er bij, een kopje kleiner willen maken.

Ofschoon hetgeen door bovengenoemde Chineezen wordt verteld, niet als de uiting van het geheele volk kan worden aangenomen, als men van één volk kan spreken, maar het is toch teekenend, dat zij een spoedige oplossing op deze wijze tegemoet zien.

Ontwikkelde Chineezen, die in Amerika en Europa de toestanden bestudeerd hebben en veranderingen ten goede willen invoeren worden met een kluitje in het riet gestuurd en kunnen alleen in ondergeschikte betrekingen worden geplaatst, hetgeen natuurlijk verbittering wekt.

Geld voor productieve werken is van de rijke Chineezen niet los te krijgen, die begraven liever hun geld in den grond, zoodat de schatten aan steenkolen en edele metalen in het binnenland niet ontgonnen kunnen worden.

De vooruitstrevende partij te Peking weet allerlei goed bedoelde en in het belang van de bevolking zijnde wetten tot stand te brengen en stapel op stapel verlaat de bureau's om niet verder te komen dan bij de gouverneurs der provinciën, die machteloos of onwillig zijn om de wetten ten uitvoer te doen brengen.

Nog steeds wordt voor het bekleeden van een staatsambt een vrij hoog bedrag betaald, dat dan weer uit de zakken van de inwoners der provincie moet worden geklopt.

Gebrek aan geld is er overal, ook om de, met zooveel ophef met chineesch geld tot stand gekomen Frekien Railway Co. in stand te houden.

Zooals bekend is, hebben ook verscheidene Chineezen in Ned.-Indië vrij groote bedragen in deze spoorwegmaatschappij gestoken, die, aan de overzijde van het kanaal bij Amoy beginnende, verder het binnenland zou ingaan, voornamelijk tot ontginning van de uitgestrekte kolenvelden en andere waardevolle mijnen.

De steenkolen daar zijn van uitstekende kwaliteit.

Met heel wat gesukkel is eindelijk een lijntje van plm. 6 paal in exploitatie, maar nu zijn de dubbeltjes weer op en zijn de bovengenoemde Chineezen uitgezonden om nog wat kapitaal van de Chineezen hier los te krijgen.

Veel zin hadden onze Chineezen daar niet in, maar na veel praten is het toch gelukt geld bijeen te krijgen tot voortzetting van het werk en denkelijk zullen weer een paar millioentjes van onze nijvere medeburgers naar Amoy verhuizen om in den bodemloozen put gestort te worden.

Men deelde mij mede, dat Oey Tiong Ham, de bekende richard, had aangeboden al de aandeelen van de maatschappij tegen 40 pct. over te nemen, maar dat men daarop niet wilde ingaan. Ook heeft het chineesche gouvernement het plan alles te annexeeren.

Het was opvallend te hooren hoe vol bewondering die, hier tijdelijk vertoevende Chineezen waren over de toestanden, die zij hier opmerkten en vooral over de vruchtbaarheid van den bodem, die in China op zeer vele plaatsen vrijwel uitgeput schijnt te zijn.

De indruk, door een en ander verkregen, is dat de vooruitgang van China, het ontwaken, grootendeels op papier plaats heeft en dat ingrijpen van buiten af den kolos eerst geheel zal doen ontwaken.

De beweging, het opkomend rechtsgevoel is er, maar alles loopt dood op de niet in beweging te brengen massa.

Van Vreemde Koloniën.

Gouvernements-cultures in Belgisch-Congo.

De cultuur van caoutchouc-leverende planten maakt vooralsnog de voornaamste zorg van het bestuur van Belgisch-Congo op cultuurgebied uit.

In dit opzicht is, wat de aanplantingen van den staat betreft, tot nu toe aan f u n t u n i a e l a s t i c a de voorkeur verleend. De staat beschikt thans over ruim 3 millioen boomen van deze caoutchoucsoort, die een product leveren, dat met 17 tot 20 francs op de Antwerpsche markt wordt betaald.

Er is nu evenwel besloten om groote uitbreiding te geven aan den aanplant van h e v e a, waartoe het klimaat zich vooral in de bij en om den evenaar gelegen streken uitstekend leent. Op het oogenblik lellen de van staatswege in het leven geroepen aanplantingen van h e v e a omstreeks 30000 boomen, terwijl last is gegeven zeven groote aanplantingen aan te leggen in de districten van Bangala en van den evenaar, waartoe beschikt werd over alle in de kolonie aanwezige h e v e a-zaden en bovendien groote bestellingen geplaatst werden op Ceylon. Aan eene bijzondere commissie werd opdracht verleend in het district van den Evenaar een onderzoek in te stellen naar andere, voor de cultuur van h e v e a geschikte terreinen.

Het bestuur wil verder in de droge streken op groote schaal m a n i h o t g l a z i o v i i aanplanten, waarvan het product toch ook reeds 23 francs per

kilogram opbrengt en dus slechts 3 francs minder dan het h e v e a-product.

Voor dit jaar is gerekend op de beplanting van 2000 hectaren met caoutchouc-leverende planten, maar waarschijnlijk zal slechts, tengevolge van verschillende omstandigheden, de voorkeur aan h e v e a verleend en het onderzoek naar hiervoor geschikte terreinen slechts de helft van genoemd oppervlak worden opgeleverd.

Maatregelen zijn voorgenomen, opdat, wanneer met de exploitatie der geregelde caoutchoucaanplantingen een begin wordt gemaakt, kunnen worden beschikt over het noodige materieel, voor coagulatie enz.

De kolonie beschikt ook over een groot aantal caoutchouc-leverende lianen, wel 11 millioen stuks, naar men schat, waarvan binnen enkele jaren mag worden verwacht, dat 3 millioen stuks productief kunnen worden gemaakt. Een groot deel der planten zijn echter over zulk een groot oppervlak verspreid, dat exploitatie niet loonend kan zijn. Daarom is dan ook tot afschrijving besloten van aanplantingen, die minder dan 50000 lianen bevatten, of ten opzichte waarvan de slechte groei geen hoop geeft op goede resultaten.

In 1908 werd de oprichting van een centrum voor de cacao-cultuur in den omtrek van den post Ganda Sundi in studie genomen. Op het oogenblik wordt dit plan uitgevoerd en wel op een oppervlakte van 120 hectaren.

Reeds bevinden zich aanplantingen van Cacao te Coquilhatville en Barumba met in het geheel 92000 cacao-boomen.

De taak van het bestuur zal zich ten deze slechts bepalen tot voorgaan en leering en de verdere uitvoering in hoofdzaak overlaten aan het particulier initiatief. Ten einde dit te steunen zullen deskundigen worden uitgezonden naar Engelsch-Indië en Java om een studie te maken van de meest voorkomende ziekten in de cacao en hare bestrijding.

Wat de koffie betreft, zijn omstreeks 600 hectaren van staatswege met koffie beplant, hoofdzakelijk voorkomende in de districten van den evenaar en van den Aruwinai. Er is in den laatsten tijd nog al eens getwijfeld aan de wenschelijkheid van het behoud dier koffie-aanplantingen van staatswege. De slotsom van de ter zake gepleegde beraadslagingen is geweest, dat besloten is de cultuur op nieuwe grondslagen te vestigen, waardoor de bedrijfskosten zullen worden verminderd bij grootere productie der aanplantingen. Hiertoe zal gebruik worden gemaakt van de uit Congo afkomstige, elders goed voldoende r o b u s t a-varieteit.

Ook aan de katoen-cultuur wijdt het bestuur zijne aandacht. In den Beneden-Congo worden door inboorlingen daarmede proeven genomen, waartoe namens het bestuur zullen worden verstrekt en aanwijzingen voor de cultuur gegeven worden, terwijl het bestuur bovendien belooft de katoen tegen een behoorlijken prijs te koopen.

De met dit stelsel verkregen uitkomsten zijn niet overal bevredigend geweest. Slechts in een klein aantal dorpen heeft men zich aan de aanwijzingen gehouden en daardoor een nieuwe bron van inkomsten in het leven geroepen. Het bestuur heeft zich evenwel hierdoor niet uit het veld laten slaan en zal de proeven voortzetten, overtuigd, dat eene nieuwigheid alvorens te slagen, heel wat teleurstellingen moet baren.

Het bestuur heeft, met het oog op de onbetrouwbaarheid der met deze inboorlingen-cultuur verkregen uitkomsten, bepaald, dat op de verschillende proefstations in de kolonie ook proefvelden met katoen beplant zullen worden.

Aan de bestuurders der landbouwstations is verder last gegeven om zooveel mogelijk uitbreiding te geven aan de cultuur van vezelgewassen, die voor het klimaat van Beneden-Congo geschikt mogen worden geacht. Hieronder neemt de sisal een eerste plaats in, terwijl sedert eenige jaren ook de Manilla-hennep (m u s e a t e x t i l i s) in den Congo werd ingevoerd en naar het schijnt er nog al voldoet, zoodat men er over denkt, uitgebreide aanplantingen daarvan aan te leggen.

Op uitbreiding en verbetering van de klapper-cultuur is men in de kolonie eveneens bedacht, waartoe in het begin van dit jaar aan den Plantentuin te Buitenzorg het verzoek is gedaan om toezending van kokosnoten van goede hoedanigheid. De door de zorg van het departement van landbouw in Indië gezonden vruchten zijn in goeden toestand te Brussel aangekomen en verder naar den Congo gezonden.

Teneinde den aanplant van olie-palmen te bevorderen zijn thans bij het bestuur de maatregelen in studie, welke zouden moeten worden getroffen om de inboorlingen van Beneden-Congo en van de streek der watervallen te bewegen in den omtrek van hunne dorpen olie-palmen aan te planten.

Voorts zijn door 't bestuur stappen gedaan om de rijstcultuur te bevorderen, waartoe eenige civiele en landbouwkundige ingenieurs naar Egypte, Ceylon en Java zullen worden gezonden, om er een studie te maken van het irrigatie-wezen. Men heeft toch reeds te Kitabola, in de streek der watervallen, proeven genomen met de rijstcultuur op geïrrigeerde velden, maar de uitkomsten waren, tengevolge van de ongeoefendheid van het personeel, onbevredigend.

Verder houdt het bestuur zich nog onledig met het zoeken naar verbeteringen in verschillende voor de inboorlingen, uit het oogpunt van voeding, belangrijke cultures, zooals die van pisang, maïs, manioc, enzoovoorts, terwijl men blijkbaar in den Congo ook nog aan de mogelijkheid gelooft van de invoering der suikerriet-cultuur.

De toestand in Tongkin.

De Dé Tham laat het bestuur in Tongkin nog steeds niet met rust.

De C o u r i e r S a i g o n n a i s meldde, dat niet ver van Na-Tham in genoemde provincie, de benden van den Dé Tham voortdurend de Fransche posten door nachtelijke aanvallen verontrusten. Zij trachten ook den post Duo-Thang binnen te dringen, maar de waakzame schildwacht loste een schot, waardoor het plan der aanranders werd verijdeld. Men meent, dat het den volgelingen van den Dé Tham er vooral om te doen is, zich van wapens meester te maken.

Het genoemde blad deelde mede, dat in eene week alle beschikbare troepen uit de buurt in actie werden gebracht, om de bosschen te doorzoeken. Zonder eenig resultaat evenwel. De spionnen van den commandant van Na-Tham verzekerden evenwel, dat de Dé Tham zich nog steeds in de buurt moest ophouden en zelfs een nieuwen aanslag in den zin had.

Het Engelsch-Indisch Atjeh.

Op de Noordwest-grenzen van Engelsch-Indië zijn de autoriteiten ook weder op verrassingen van de zijde der Afridis voorbereid.

Die heeren zijn toch experts in den wapenhandel in de dubbele beteekenis van dit woord. Zij weten zich uitstekend van de wapens te bedienen, maar zijn ook handelaars in wapens en munitie.

De Engelsch-Indische regeering heeft in den laatsten tijd groote aandacht geschonken aan den smokkelhandel in wapens, die in de Perzische Golf op groote schaal werden gedreven. Ook verschillende karavanen, die over land op weg waren naar de Afridi's en andere grensstammen, werden in den laatsten tijd aangehouden en de daarbij bevonden voorraden aan wapens aan munitie verbeurd verklaard.

Dit heeft onder de Afridi's groote ontstemming gewekt, hetgeen gevoegd bij hun toch reeds onrustigen aard, reeds aanleiding gegeven heeft tot besprekingen voor een tegen de grensdorpen in Oost-Indië op touw te zetten rooftocht.

Hoogst onaangenaam moet het den autoriteiten in Engelsch-Indië zijn, dat de Afrikaansche autoriteiten, tot wier ressort bedoelde grensstammen behooren, geringe neiging aan den dag leggen om den Engelschen in deze ter wille te zijn.

Djiboeti een cultuur-gewest.

Wij hebben er al reeds op gewezen, dat, wie Djiboeti een jaar of tien, twaaf geleden bezocht, volgens de thans daarvan gegeven schilderingen verbaasd zal staan over de veranderingen, die er plaats grepen.

Er was een tijd, waarin men schertsenderwijze gewaagde van de „palmiers en zinc", die 't bestuur van Djiboeti bij wijze van „boerenbedrog" zou hebben aangeschaft, om te doen gelooven aan de mogelijkheid van plantengroei in de kolonie.

Die mogelijkheid is nu echter duidelijk gebleken, niet voor de stad Djiboeti en enkele kale rotspunten in den omtrek, maar voor de groote vlakte die zich achter de stad diep in het binnenland uitstrekt.

Daar treft men een rijken, vruchtbaren bodem aan, die op eene diepte van drie tot vijf meter water in overvloed bevat voor de besproeiing der velden. Men zoekt den oorsprong van deze gemiddeld zeventien M. hooge waterader in de met sneeuw bedekte toppen van Abessynië. Bij het smelten van de sneeuw vloeit een deel van het water af naar den Nijl en andere rivieren, terwijl het water aan de zijde der woestijnen van Somali en Dankali door het zand wordt opgeslurpt en zoo, tegen verdamping behoed zijn weg vindt naar den Indischen Oceaan.

De bodem van de kolonie Djiboeti is uitstekend bevonden voor de cultuur van katoen, zoodat, gegeven ook de betrekkelijke lage loonen (veertig cent daags, alles inbegrepen), van die cultuur goede verwachtingen schijnen te mogen worden gekoesterd.

De eerste proeven met de katoen-cultuur in die streek werden genomen met Egyptische soorten, m i t-a f i f i en a b a s s i. De uitkomsten waren reeds vrij bevredigend, maar men heeft nu door kruising van Peru-katoen en Jumelle een heester weten te verkrijgen, die bij een levensduur van tien tot twaalf het voordeel hebben van een groote opbrengst katoen met een vezellengte van 35 tot 38 millimeter, wit en zeer veerkrachtig.

Op het oogenblik zijn nog slechts 15 tot 20 hectaren beplant, maar de onlangs opgerichte Compagnie française du coton colonial zal spoedig groote uitbreiding geven aan die cultuur.

Verder worden ook dadels, vruchtboomen, caoutchouc-leverende gewassen, graan en groenten met goeden uitslag in de vlakte geteeld, zoodat binnen afzienbaren tijd de Somali-woestijn een geheel anderen aanblik zal opleveren dan eenige jaren te voren. Een goed ding is, dat de Somolis zelven, die roovers en zwervers van weleer, plezier in den arbeid beginnen te krijgen.

Oost- en West-Indisch Literatuur-overzicht.

Inlandsche Kunstnijverheid.

De nieuwste afl. van „Het Huis Oud en Nieuw" bestaat uitsluitend uit fraai geïllustreerde bijdragen over „De verheffing van de Inlandsche kunstnijverheid." door de H.H. Raden Mas Noto Soeroto, Raden Adipati Aria Achmad Djajadiningrat, J. E. Jasper, P. Ducroo en J. Z. van Dijck, met een inleidend woord van den heer Ed. Cuijpers.

Islam en Christendom.

Door de Zendings-Studie-Raad (secretaris J. W. Gunning JHzn., Oude Delft 210 te Delft) is onder bovenstaanden titel uitgegeven het bekende werk van W. H. T. G a i r d n e r, uit het Engelsch vertaald door J a c q u e l i n e C. R u t g e r s. Een goede druk met mooie illustraties, een werk, dat alleszins aanbeveling verdient. Wij hopen er later op terug te komen.

De Plantentuin te Buitenzorg.

Het is van genoegzame bekendheid, dat 's Lands Plantentuin te Buitenzorg wereldberoemd is, en dank zij vooral de wetenschappelijke leiding van den onlangs overleden oud-directeur Prof. M. Treub, langzamerhand is geworden het centrum van de studie der tropen-flora. In dit opzicht is Nederland ongetwijfeld alle koloniseerende mogendheden ver vooruit.

Over deze instelling nu is in de Engelsche taal een werkje verschenen, stellig met de bedoeling, om den op Java reizenden vreemden toerist ook tot een bezoek aan dien tuin uit te lokken. De titel van het mooi gedrukte en geïllustreerde boekje is:

Guide to the botanic gardens, Buitenzorg. By Dr. J. J. Smith. Illustrated from photographs taken by J. W. Huijsmans (Printing office of the Departement of Agriculture).

Nog een Junghuhn-bijdrage.

Dr. I. Groneman heeft eene brochure (niet in den handel) in 't licht gegeven, getiteld: Dr. Franz Wilhelm Junghuhn (Semarang, H. A. Benjamins), welke oorspronkelijk bestemd was als bijdrage in het Junghuhn-gedenkboek, dat in 't begin van dit jaar verscheen, ter gelegenheid der viering van den honderdsten geboortedag van dien grooten natuuronderzoeker.

Geschiedenis eischt waarheid, zegt Dr. Groneman, die persoonlijk met Junghuhn bevriend was. Maar de waarheid heeft blijkbaar de Redactie-commissie van het Junghuhn-gedenkboek niet openbaar willen maken," in den door Dr. Gr. gegoten vorm, en diens bijdrage slechts verkort opgenomen in dat boek.

Dr. Gr. stelt in bovengenoemde brochure nu in het licht, dat tusschen Junghuhn en zijn vroegeren medewerker Dr. J. E. de Vrij, langzamerhand een groote vijandschap was ontstaan, welke niet te rijmen is met het feit, dat Junghuhn's grafmonument prijkt met een gedenksteen, of een in- of opschrift, waarop de naam van Dr. de Vrij voorkomt.

Letterlijk schrijft Dr. Gr. o.m.: „Deze man had in zijn testament bepaald of verzocht, dat zijn lijk in 't crematorium te Gotha verbrand en de lijkasch naar Java overgezonden en ergens in de kina-tuinen begraven zou worden. En toen moet de toenmalige directeur van de kina-cultuur, volkomen onbekend met de waarheid, die ik in deze bladen huldig, gemeend hebben niet beter te kunnen doen dan die asch onder 't monument, dus in Junghuhn's graf te bergen! Al wie deze bladen leest, zal moeten erkennen, dat deze meening een ernstige dwaling geweest is, en dat de lijkasch van Junghuhn's onwaardigen belager in dat graf een ontheiliging van dat graf en de vermelding van den naam van dien man op 't monument boven dat graf een onhoudbare schending van dat monument is, die, hoe eer hoe beter, behoort opgeheven te worden."

Indisch Militair Tijdschrift.

Inhoud van Afl. 9, jaarg. 1910. Enkele gegevens omtrent het Indisch snelvuurgeschut, door A. F. A.

wielrijders in ons leger, door C. L. Becking. — De verstrekking van brood aan Europeesche militairen in verband met het schrijven, enz., door M. W. Siebelhoff. — Over organisatie, oefening en legering onzer Cavalerie, door J. J. de Witt. — Europeesche militie in Indië, door E. Sieburgh. — Het gebruik van pioniergereedschap bij den Infanterie-aanval. — Militaire telegrafie. — Over militaire sociëteiten (Cantines en dagverblijven). — De werking van het moderne infanterieprojectie. — Terreinschermen. — Van vreemde legers. — Nogmaals Inlandsche officieren.

Over deze laatste aangelegenheid is, sedert kapitein van Gent voor 't eerst daarover schreef in de Juni-afl. van het I. M. T., heel wat te doen geweest. Voor- en tegenstanders hebben hun meeningen in de pers te kennen gegeven. Zoo ook de luit. W. van Maanen, die daarbij een mededeeling doet, welke een tegenhanger vormt van de verhalen van ontrouw van inlandsche hoofden in 1811, zooals die door den heer v. Gent waren opgesomd. Deze mededeeling is afkomstig van Raden Adipati Soeria Atmadja (de heer v. M. kende hem in 1908 als regent van Soemedang), en luidt als volgt:

Toen in 1811 de Engelschen bezit hadden genomen van Java, werden door lord Raffles de aanzienlijkste hoofden naar Batavia ontboden om aan het nieuwe gouvernement hulde te brengen. Onder dezen behoorde de toenmalige Pangeran van Soemedang, de grootvader (of overgrootvader) van bovengenoemden regent. Toen deze, als hoogste in rang van de aanwezigen, werd opgedragen een dronk te wijden aan het nieuwe bestuur, werd dit door hem geweigerd en gezegd, dat hij steeds met de „Compagnie" op goeden voet had verkeerd en hij dus slechts aan haar een dronk wenschte toe te brengen.

Met waren trots wordt dit verhaal door zijn afstammelingen nog gedaan; is het wonder, dat ook zij warme aanhangers van ons tegenwoordig gouvernement zijn? En dat zij bij oordeelkundige behandeling van de zijde van dat Gouvernement, dit zullen blijven?

Rubbertentoonstelling te Londen.

Aflevering 21 (2e jaargang) der publicaties *) van het Ned.-Indisch Landbouw-Syndicaat bevat het verslag van de op 6 Sept. jl. te Djocjakarta gehouden vergadering ter bespreking van de vraag, hoe Nederlandsch-Indië kan deelnemen aan de in 1911 te Londen te houden internationale Rubber and Allied Trades Exhibition.

Deze vergadering werd o.m. bijgewoond door den directeur van landbouw, den heer H. J. Lovink, die een groot aandeel in de besprekingen gehad. Er werd besloten, dat Indië in ieder geval zal deelnemen, in aanmerking genomen het feit, dat Java alleen reeds een aanplant van 60.000 bouws rubber leverende boomen heeft en Ned.-Indië een vijfde gedeelte van de op de geheele wereld met caoutchouc beplante oppervlakte bezit. Weliswaar is er nog geen belangrijk export van plantage-rubber, maar deze zal zonder twijfel binnenkort van beteekenis worden. Nadat het besluit tot deelneming genomen was, werd nog eenige discussie gevoerd over de wijze, waarop geëxposeerd zal worden, en ging men over tot het benoemen van de leden eener centrale commissie van uitvoering. Den heer Lovink werd het Eere-Voorzitterschap aangeboden, wat door hem werd aanvaard.

Topographische dienst in Indië.

Het lang verbeide jaarverslag over 1909 van den topographischen dienst in Nederlandsch-Indië is verschenen. In omvang en verscheidenheid van stof doet het in geen enkel opzicht voor zijn voorgangers onder en bevat, behalve een verslag van de eigenlijke verrichtingen van den dienst, nog een aantal bijdragen van gemengden aard, die de volgende onderwerpen behandelen.

De landrente belastingwerkzaamheden, door F. P. Sollewijn Gelpke. — De landrentemetingen in de residentiën Kediri en Pasoeroean van Maart 1899 tot April 1908, door L. F. van Gent. — De topographische opneming van het eiland Curaçao, door J. V. D. Werbata. Het verslag bevat voorts een groot aantal platen, kaarten, enz.

Postspaarbank in Indië.

Onderstaande gegevens zijn ontleend aan het Verslag omtrent den dienst der Postspaarbank in Ned. Indië over het jaar 1909.

Het aantal inleggers steeg van 63294 op ulto. December 1908 tot 71209 op ult. December 1909, verdeeld als volgt: Europeanen 32997 (of 46.34 pCt.); Inlanders 35093 (49.28 pCt.); Vreemde Oosterlingen 3119)4.38%). Het aantal Europeesche inleggers nam in 1909 toe met 2403 tegen 2347 in 1908; dat der Inlanders met 4919 tegen 4044 in 1908 en dat der Vr. Oosterlingen met 593 tegen 444 in 1908. Ook vergeleken met vroegere jaren is dus de vooruitgang wederom zeer bevredigend, niet het minst voor de Inlanders, wier aantal van 35093 dat der Europeanen, bedragende 32997, thans voor het eerst met 2096 overtreft. De percentsgewijze verhouding wijzigt zich dan ook wederom ten gunste der Inlanders en Vr. Oosterlingen en ten nadeele van de Europeanen, hoewel ook het aantal van deze inleggers geregeld blijft toenemen.

Het gezamenlijk tegoed van de inleggers bedroeg ult. 1908 f 7.213.629.13 en ult. 1909 f 7.800.873.73½, verdeeld als volgt: Europeanen: f 6.262.809.39¼, Inlanders f 1.304.914.45½, Vr. Oosterl. f 233.149.88½, of percentsgewijze uitgedrukt: 80.28, 1673 en 2.99%.

*) Deze publicaties zijn niet in den handel verkrijgbaar, maar o.a. te raadplegen in de Koloniale Bibliotheek, Van Galenstraat 14, den Haag.

De Indische Mercuur.

Inhoud van No. 42. In Memoriam. Dr. W. Burck, door Dr. J. C. Costerus. — Het derde Duitsche Koloniaal congres, door Dr. A. H. Berkhout. — Koloniaal Instituut (statuten). — De begrooting van Ned.-Indië voor 1911. — Het mijnbouwkundig-geologisch onderzoek van de kolonie Curaçao en de kleinere Antillen. — Het voorkomen van phosphaten op Curaçao, Aruba en Bonaire. — Handelsverkeer van Nederland en Ned.-Indië met China. Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen. — Financieele berichten en verslagen. — Nieuwe Maatschappijen, enz.

Weekblad voor Indië. No. 22.

De Indische regeering en de gemeente Semarang, door M. van Geuns. — De staartmensch (met afb.) Verdediging der Zondagsrust-circulaires. — Een Engelsche bestuursambtenaar aan het woord. — Tripolitanië, het land van den honger, door H. van Kol. — De paupers. Roman uit de Indische samenleving (vervolg), door Victor Ido.

Mededeelingen Ned. Zendeling-Genootschap.

Inhoud van het derde stuk van Deel 54 (1910): Berichten aangaande den voortgang der Evangelisatie in de Minahassa, gedurende het jaar 1909. VI. Langewan, door M. Brouwes. VIII. Koemelemboeai, door H. A. Looff. — Verslag van de Ambachtsschool te Kakas (Minahassa), door C. Th. Notten. — Papa i Woente, door Alb. C. Kruijt. — Gemeentevorming door landontginning. Referaat, door S. S. de Vries. — De Wereld-Zendingsconferentie, door Ds. J. Henzel.

Tijdschrift van Nijverheid en Landbouw.

Inhoud van de Sept.-Oct.-afl.: Een en ander over de verantwoordelijkheid van spoor- en tramwegen in Ned.-Indië bij aanname, vervoer en aflevering van goederen (slot), door S. A. Reitsma. — Bemestingsproeven bij aardappelen, door H. Bakker Jr. — De scheepvaartconferentie te Singapore. — Australië in cijfers. — Bemesting van thee en Invloed van de electriciteit op den groei der planten. — Productenmarkt en wisselkoersen over de maanden Mei en Juni 1910.

Vervolg opgave van bladen en tijdschriften welke nieuw ter lezing zijn gelegd in de Leeszaal, Laan v. Meerdervoort 195, Den Haag, die dagelijks, Zon- en feestdagen uitgezonderd, geopend is van 10 uur vóór- tot 6 uur namiddags.

De Javabode t/m 28 Sept. '10.
De Sumatrapost t/m id.
Het Bat. Nieuwsblad t/m 28 Sept. '10.
De Locomotief t/m 27 Sept. '10.
Het Soer. Handelsblad t/m 27 Sept. '10.
De Sumatrabode t/m 30 Sept. '10.
Tjahaja Sumatra t/m 29 Sept. '10.
Ned.-Ind. Effectenblad no. 37.
De Ind. Mercuur no. 43.
Handelsberichten v/h Min. v. Landb. no. 188.
Kort verslag Verg. 2e Kamer S.-G.
De Banier no. 38.
Weekblad v. Ned.-Indië nos. 22 en 23.
Hollandsch Zuid-Afrika no. 4.
Vrede door Recht no. 10.
Bandera Wolanda no. 63.
Neerlandia no. 10.
Hoe het thans staat met den Assistent en de veiligheid aan de Oostkust van Sumatra, door A. Hanegraaff, oud-assistent.
De toekomst van Sumatra, door F. H. A. Steens Zijnen.
Onze West. 1. De kolonie Suriname, door Reman Irees. 2. De kolonie Curaçao, door M. Victor Zwijsen.

Leestafel HEULSTRAAT 17.

Opgave van dagbladen en tijdschriften, ter lezing liggend in de leeszaal van het Hoofdbestuur van „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag, welke

dagelijks, Zon- en feestdagen uitgezonderd, geopend is van 's morgens 9 uur tot 6 uur 's namiddags.

De Planter, Onze West, Sumatrapost, Sumatrabode, Javabode, Bataviaasch Nieuwsblad, De Padanger, De Sumatra Courant, De Surinamer Courant, Soerabajasch Handelsblad, Nieuwe Soer. Crt., Deli Courant, Preangerbode, Javasche Courant, De Locomotief, 20 diverse Maleische bladen en tijdschriften.

Verscheidene periodieken, waaronder:

Hou en trou, Vrede door recht, De stem van Indië, Tijdschrift voor economische geographie, Indologenblad, De Banier, Neerlandia, Jong-Indië, De Boodschapper, Revue économique, Indische gids, Weekblad voor handeldrijvenden en Industriëelen middenstand, Exportblad, Cultura, Deutsche Kolonial Zeitung, Sociaal Weekblad, Ned. Zendingsbode, Maandbericht van het Ned. Zendeling-genootschap, Indisch genootschap, Weekblad voor Indië, Insulinde, Deutsche Wochenzeitung für Niederland und Belgien, en tal van andere brochures, jaarverslagen enz.

MEDEDEELINGEN.

Van de Afdeeling Amsterdam:

Voordracht van den heer J. W. VAN NOUHUYS, die heeft deelgenomen aan de expeditie van Mr. H. A. Lorentz op Nieuw-Guinea.

Onderwerp:

„De expeditiën in 1907 en 1909 uitgezonden ter bereiking van het sneeuwgebergte op Nieuw-Guinea",
toegelicht door lichtbeelden,

op Maandag 7 November 1910, des avonds 8 ure, in een der zalen van het American-hotel, ingang Marnixstraat.

Leden van „Oost en West" hebben met hunne huisgenooten vrijen toegang op vertoon van hun bewijs van lidmaatschap of de hun toegezonden kennisgeving. Voor het bekomen van introductiekaarten voor niet-leden gelieve men zich te wenden tot den secretaris: C. de Vries, Weesperzijde 22.

Van den catalogus der Nederlandsche- en Indische Afdeeling van de Algemeene en Internationale Tentoonstelling van Brussel zijn enkele exemplaren aangeschaft, ten einde de leden der afdeeling in staat te stellen kennis te nemen van de interessante beschrijvingen van de Indische afdeeling. Zij die één exemplaar ter lezing wenschen te ontvangen, worden verzocht zich op te geven aan den secretaris: C. de Vries, Weesperzijde 22.

HET BESTUUR.

Van het Dagel. Bestuur der Vereeniging:

Een welkom Legaat.

Blijkens ontvangen schrijven dd. 22 October 1910, van Notaris A. Goddard te Zutfen, is door wijlen Mejuffrouw M. S. Tierlam, op den 30sten Juli te Zutfen overleden, bij haar testament van 3 December 1907 aan de Vereeniging „Oost en West" vermaakt, vrij van rechten en onkosten, een bedrag van f 200.—, uit te keeren zes maanden na haar overlijden, zonder bijvoeging van interest.

Vervolg opgave van de ontvangen gelden ten behoeve van de studie van een verdienstelijk jongeling.

S. J. R. v. M. te R. . . . . f 10.—

Voor de opgave,
E. VAN ASSEN, Secretaris.

De aangekondigde Hoofdbestuursvergadering op Zaterdag 29 Oct. 1910 is tot nader bericht uitgesteld.

Officiëele Berichten.

Uit de Javasche Courant van 23 Sept. 1910. No. 76.

Benoemingen, enz.

Civiel Departement.

Verleend: een jaar verlof aan den gouv.-veearts Dr. P. A. van Velzen, den onderwijzer H. P. Silvester en N. K. Bieger, twee jaar aan den architect A. Th. Coorengel.

Ontslagen: op verzoek eervol de klerk K. F. Hoffman en de id. Mej. R. Attinger, Ch. P. N. van Hooijdonk, J. C. Punt, I. S. Berends, de hulponderwijzeres M. A. Theunissen en de klerk P. H. Steinfort.

Benoemd: tot griffier van den landraad te Tandjongpinang A. O. Collije, tot onderwijzer 2e kl. Th. de Jongh en P. de Jong; tot secretaris der res. Besoeki M. Zandveld, tot opzichter B. O. W., V. H. Ponder, tot administrateur 2e kl. bij de gouv. pandhuizen A. F. Wiederhold; tot 3e kl. id. J. F. M. Maij; tot patih van het regentschap Bandoeng Raden Soeria Karta Lewaga; tot wedana van Oedjoengbroeng Koelon Raden Kandoeroean Satjakoesoenah, van Tandjoengsari Raden Koesoema Winarpa; tot deurwaarder bij den Raad van Justitie te Medan J. Wairissal.

Geplaatst: in de res. Kedoe de adsp.-controleur A. F. Lens.

Overgeplaatst: naar Soemedang de onderwijzeres Mevr. J. E. Broekhuijsen; naar Singaradja de onderwijzer P. de Jong.

Geplaatst: te Semarang de onderwijzeres Mej. A. M. Siedenburg, te Koetoardjo de onderwijzer H. P. van der Laak, te Bangkalan de id. G. J. Gerbrands; te Soerakarta de onderwijzeres Mej. M. C. Burgemeestre.

Overgeplaatst: naar Ngandjoek de onderwijzer J. B. Ruzius.

Werkzaam gesteld: als verificateur te Batavia A. B. H. Neijs, als commies aldaar de verificateur P. Doeksen.

Militair Departement.

Verleend: een jaar verlof aan den majoor der infanterie A. C. L. de Klerck.

Ingedeeld: te Salatiga de 2e luit. der cavalerie A. A. Brouwers.

Hersteld: in activiteit de magazijnmeester 2e kl. C. de Lange.

Uit de Javasche Courant van 27 Sept. 1910. No. 77.

Civiel Departement.

Ontslagen: op verzoek eervol de leeraar L. van der Elst, de klerk Mej. V. de Jager, de onderwijzer Rakimin, de commies Mej. W. K. Lubach.

Ingetrokken: de benoeming van S. H. Schaank tot ass.-resident van Langkat, van F. R. Speltie tot id. van Kandangan.

Benoemd: tot landbouw-adviseur P. H. Tromp, W. A. Zegers Rijser en W. de Wijs, tot leeraar te Batavia H. J. N. Kat, tot commies bij het Dep. van Financiën C. A. E. Saltzmann, tot ambtenaar bij de in- en uitvoerrechten G. F. L. Laurens, tot commies bij de S.S. op Java L. Hanssens, tot molenbaas-machinist te Padang J. Meijer, tot schout te Koeta Radja G. Smits; tot administrateur bij de gou. pandhuizen W. F. Guldenaar.

Geplaatst: in de res. Pranger-Regentschappen, de controleur J. B. Hartelust, in Palembang de id. E. E. W. G. Schröder, te Koetoardjo de onderwijzer H. P. van der Laak, te Blora de id. J. G. v. Reijen, te Blitar de id. B. van Beugen, te Djokjakarta de id. P. G. Jansen.

Overgeplaatst: naar Karanganjar (Kedoe) de id. H. D. van Zoelen, naar Gorontalo de fd. H. Tromp.

Benoemd: tot onderwijzer te Semarang D. J. Werff, tot onderwijzeres te Tjilatjap Mevr. E. W. Mulholland, te Fort de Kock Mevr. L. Douglas, te Wlingi Mevr. J. M. J. A. van Melle.

Militair Departement.

Ontslagen: op verzoek eervol de majoor-kwartiermeester S. Spree.

Overgeplaatst: naar Tjimahi de 1e luit. der genie J. F. Beckman, naar Batavia de id. Ch. P. Schoemaker.

Hersteld: in activiteit de kapiteins der artillerie Th. W. Sanders en H. Elzas.

Geplaatst: als directeur bij de pyrotechnische werkplaatsen te Bandoeng de kapitein der artillerie G. M. Scherer; bij het 8e bataljon de 1e luit. J. C. de Ridder, bij het 12e de kapitein H. Christoffel, bij het 4e de 1e luit. L. van Vuuren, bij het 9e de 2e luit. G. J. Tjimstra, te Salatiga de kapitein Th. W. Sanders, te Batavia de id. H. Elzas en R. A. J. Savalle.

Ingedeeld: te Atjeh de 1e luit.-magazijnmeester P. H. Thonus.

Lijst van aangekomen en vertrokken Passagiers uit en naar de Indiën.

Passagierslijst van het s.s. „Wtlis", kapt. W. Adam, vertrokken van Batavia 29 Sept. 1910, en aangekomen te Marseille 22 October 1910.

Naar Padang vertrokken: Ds. Ch. Bernard en echtg.; J. J. de Groot en echtg.; Jhr. A. H. W. de Kock; Th. A. van Praag; H. J. Vingerhoets, C. van Vloten; Mr. C. P. van Wijngaarden.

Van Batavia vertrokken: J. van Burg; B. Butin Schaap; C. Z. Cohen; C. J. G. van Deun; A. G. A. Eschauzier en echtg.; K. W. Eschauzier; D. Feikema, echtg. en kind; H. C. C. Fraissinet, echtg. en 2 kind.; J. van Hengel en echtg.; Mej. A. L. J. van Hengel; Mej. L. J. van Hengel; Mej. S. L. van Hengel; C. P. V. Jacobs; J. Johan; A. J. van der Linde en echtg.; M. W. Maurenbrecher; Jongejuffr. Meijer; A. Mayer Timmerman Thijssen; F. Niggebrugge en echtg.; J. A. Fietermaat en echtg.; Mej. A. J. C. W. Post; M. K. Sabelis; F. W. Schell; Dr. P. A. van Velzen; P. de Vries; S. Wetter en echtg., benevens Hr. Ms. onderoff. en troepen.

Te Padang embarkeerden: W. B. Regenhardt, echtg. en 2 kind.; Mevr. Wed. M. Jaos, benevens Hr. Ms. onderoff. en troepen.

No. 44. Donderdag 3 November 1910. 10de Jaargang.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING OOST EN WEST

OPGERICHT DOOR KOLONEL G. E. V. L. VAN ZUYLEN, 21 MAART 1900.

„HET KOLONIAAL BELANG IS EEN ALGEMEEN NEDERLANDSCH BELANG."

Abonnementsprijs per jaar:

Vrij aan huis of franco per post binnenland, bij vooruitbetaling	f 2.50
Voor Oost-Indië en het Buitenland	„ 4.—
Afzonderlijke nummers	„ 0.05

Prijs der Advertentiën:

Per regel	f 0.15
Bij plaatsing van 500 regels	„ 0.12½
„ „ „ 1000 „	„ 0.10

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie", en gezonden aan de Presidente: 7a HEERENGRACHT, DEN HAAG.

Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, *51 Verhulststraat.*

Voor *Advertentiën* tot de Drukkerij „LUCTOR ET EMERGO", AMALIA VAN SOLMSSTRAAT, *Telefoon 4424*, beiden DEN HAAG.

Inhoud van dit nummer.

Het Hoofddoel der Vereeniging is:

Het verspreiden van populaire kennis omtrent onze Indiën onder gansch het volk en het bevorderen der welvaart in die gewesten, om zoodoende en ook door het verleenen van onderlinge hulp, warme belangstelling en liefde te kweeken tusschen Nederland hier en ginds.

Het lidmaatschap bedraagt als minimum f 2.— 's jaars (voor Indië en het buitenland minstens f 2.50). *)

Zij die f 5.— of meer contribueeren of een gift in éens schenken van f 100.—, zijn donateur(trice).

Aan alle donateurs en leden wordt kosteloos en franco het *Koloniaal Weekblad* **toegezonden.**

*) Zie inteeken-biljet op de achterzijde van den Omslag. Verzoeke dit ingevuld te zenden aan het adres van den Secretaris van het Hoofdbestuur **E. van Assen,** *Heulstraat 17, Den Haag.*

De Vereeniging „Oost en West" telt o.m.:

Een Informatie-Bureau van het Hoofdbestuur,

(*Secretaris J. L. van Gennep*),

dagelijks — Zon- en feestdagen uitgezonderd — van 10—12 en 2—4 u., ten kantore **Heulstraat 17, 1ste verdieping.**

Doel: Aan hen, die zich voor staats- en particuliere betrekkingen wenschen te bekwamen, daartoe den weg te wijzen en tevens aan Indische ondernemingen, maatschappijen en genootschappen de gelegenheid te bieden zich voor het verkrijgen van werkkrachten aan te melden.

Een Studie-Commissie van het Hoofdbestuur.

Doel: Uitoefenen van toezicht op de opvoeding en de studie der in Nederland vertoevende jongelieden, afkomstig uit de Nederlandsche Koloniën, hun hulp en bijstand te verleenen en hun verblijf in Nederland zoo aangenaam en zoo vruchtbaar mogelijk te maken.

Secretaris E. van Assen dagelijks — Zon- en feestdagen uitgezonderd — van 9—12 uur te spreken ten Kantore Heulstraat 17, 2e Verdieping.

Een Informatiebureau van de Afdeeling 's-Gravenhage.

Doel: Het geven van inlichtingen omtrent opvoeding, onderwijs, huisvesting, inrichting enz.

Bureau Laan van Meerdervoort 195, van 10—12 en 2—4 uur.

Secretaris de heer G. C. A. De Witt, wonende Reinkenstraat 6, tot wien men zich ook kan wenden om hulp voor werkzoekenden.

Verzoek om geldelijken steun voor de studie van een verdienstelijk jongeling.

Het bestuur van de Vereeniging „Oost en West" doet een krachtig beroep op den weldadigheidszin en de offervaardigheid van de leden dier vereeniging, ten behoeve van een jongeling van Indische afkomst, die na voorbereidende studiën in zijn geboorteland op 17-jarigen leeftijd werd toegelaten tot de 5e klasse van een gymnasium hier te lande, het daarop volgend jaar met goeden uitslag het staatsexamen voor toelating tot een der hoogescholen heeft afgelegd en die thans in de rechten wenscht te studeeren.

Het zou ten zeerste te betreuren zijn, als deze jongeling, die, ook volgens de verklaring van zijn leermeesters, door zijn buitengewoon goede geestvermogens en grooten werklust bij voortgezette studie een schoone toekomst tegemoet gaat, aan zijn verlangen geen gevolg zou kunnen geven, doordat zijn ouders en aanverwanten niet in staat zijn de kosten aan de studie verbonden, ten volle te dragen.

Een som van f 600 ineens zal vermoedelijk toereikend zijn om in het te kort te voorzien, daar naar alle waarschijnlijkheid deze jongeling na een éénjarig verblijf aan de universiteit verder uit een studiebeurs zal kunnen worden ondersteund.

Menschenvrienden, steunt dezen jongeling en zendt uwe bijdragen aan den secretaris onzer vereeniging, den heer E. van Assen.

Mocht de totaal gevorderde som overschreden worden, dan zal het overblijvend bedrag worden gestort in het studiefonds voor onbemiddelde leerlingen.

(Voor de nog ontvangen gelden zie onder de Mededeelingen pag. 8. Het vereischte bedrag is nog niet geheel bijeen.)

Indische Rechterlijke Macht.

Wij geven gaarne een plaats aan onderstaande mededeelingen, voorkomende in Het Studenten Weekblad **Minerva** te Leiden:

I. Nog altijd is er dringende behoefte aan meer studeerenden voor de Indische rechterlijke macht. Gemiddeld zijn er jaarlijks 20 nieuwe meesters in de rechten noodig, die het zgn. faculteits-examen voor den Indischen dienst hebben afgelegd; van dezen zouden er omstreeks 5 mogen worden verwacht uit Utrecht, Groningen en Amsterdam, zoodat voor 15 juristen uit Leiden elk jaar plaats zou zijn. Indertijd (vóór 1896) werd het vereischt aantal gemakkelijk bereikt. Hoewel sinds dien de examenduur is verkort (van 2 jaar op ruim 1 jaar), het examen vereenvoudigd (men kan van één der beide inlandsche talen vrijstelling krijgen), de gratificatie voor uitrusting verhoogd (van *f* 1000.— op *f* 2500.—), en de promotiekansen in Indië verbeterd zijn, is er tegenwoordig elk jaar een belangrijk tekort. Onder meer zal de ruimere gelegenheid voor betrekkingen voor juristen hier te lande daarvan de verklaring kunnen geven. Toch mag er de aandacht wel eens op gevestigd worden, dat de toestanden in Indië zelf aldoor aangenamer worden voor Europeesche bewoners; dat de verbinding met het moederland aldoor sneller wordt; en dat het plan aanhangig is, het verlof voor Indische ambtenaren niet te doen intreden na tien, maar reeds na zes jaar.

In de Minerva van 3 December 1908 schreef een jong meester in de rechten uit Buitenzorg (Java) dat hij „zonder eenig enthusiasme" naar Indië vertrokken was, dat hij er „geen stukje familie" had, en dat hij nochtans na er bijna een jaar gezeten te hebben, „nog geen oogenblik spijt" had gehad, gegaan te zijn. Hij eindigde zijn artikel met den oproep: „komt in grooten getale hierheen, de rechterlijke macht heeft hier vele, maar bovenal goede, krachten noodig."

II. Het zgn. faculteitsexamen, dat toegang geeft tot den Indischen rechterlijken dienst, is berekend op een leergang van vijftien maanden. Colleges daarvoor worden slechts te Leiden gegeven. Het examen wordt slechts te Leiden afgenomen door de vereenigde juridische en litterarische faculteiten, en omvat de volgende vakken: 1. Maleisch; 2. Javaansch; 3. land- en volkenkunde; 4. staats- en administratierecht der koloniën; 5. adatrecht. In de Indische wetboeken wordt wel college gegeven, maar het is geen examenvak. Men krijgt van een der beide talen (te eigener keuze) vrijstelling van den Minister van Binnenlandsche Zaken, indien men zich ten minste zes maanden vóór het examen bij rekest daartoe tot dien Minister wendt.

III. Geslaagden voor het faculteitsexamen, die geneeskundig goedgekeurd zijn, genieten een gratificatie voor uitrusting van *f* 2500 en vrijen overtocht 1e klasse naar Indië met hun wettig gezin. Het aanvangstraktement in Indië is *f* 250 's maands, maar bij de tegenwoordige snelle (te snelle) promotie krijgt men meestal, na ongeveer vier maanden, reeds *f* 400 's maands, en na ruim een jaar reeds *f* 600.— 's maands, terwijl de besten (de leden van het Hooggerechtshof enz.) tot *f* 1400 's maands of hooger komen. En ook het pensioensvooruitzicht is mooi: na 25 jaren dienst krijgt ieder, die normaal gediend heeft, een pensioen van ongeveer *f* 3000.— 's jaars, en de gelukkigen klimmen hooger.

IV. Zoolang de toestrooming naar het faculteitsexamen geringer is dan de behoefte, acht de Regeering zich af en toe genoodzaakt ook meesters in de rechten, die dat examen niet gedaan hebben, voor den Indischen „bureaudienst" uit te zenden. De gratificatie voor dezen is *f* 1000.— in plaats van *f* 2500.—. Na drie (of, desnoods, twee) jaar bij den bureaudienst werkzaam te zijn geweest, zijn ze dan benoembaar voor de rechterlijke macht. Maar het spreekt vanzelf, dat deze uitzendingen zullen ophouden, zoodra het aantal van hen, die voor het faculteitsexamen studeeren, op het vereischte peil gekomen zal zijn.

PERSKRONIEK.

INHOUD: *De Nieuwe Courant* over de internationale positie onzer Koloniën. — *Het Vaderland* over het Voorloopig Verslag der Indische begrooting. — V. in *Land en Volk* over de passar-circulaire.

Onlangs verschenen in de Javabode eenige artikelen naar aanleiding van de gevolgen van Nederland en zijn koloniën van het laatste russisch-japansche verdrag. De schrijver van deze artikelen toonde zich in zijn beschouwingen zeer pessimistisch ten aanzien van Japan's bedoelingen ten opzichte onzer koloniën. De Nieuwe Courant is het hiermede niet eens.

„Wij gelooven", zegt het blad, „dat de schr. het Japansche gevaar wat heel nabij ziet. Maar zeker is dat Nederland daarop bedacht moet zijn en wel in de eerste plaats door met Engeland op goeden voet te blijven en bovendien door een zoodanig koloniaal beleid te voeren, dat wij onze positie in Indië waard zijn en men er ons liever ziet dan een ander. Het moet voor alle mogendheden economisch voordeelig zijn, dat wij Indië bezitten; dan zal degene, die er ons uit zou willen verdrijven, het odium daarvan niet op zich durven laden. Een ruime economische politiek in de koloniën dus; met flinkheid gepaard (het optreden van de Regeering inzake de particuliere landerijen heeft ons geen kwaad gedaan) en met zelfvertrouwen. Het moet voor een ieder duidelijk zijn, dat wij Indië willen behouden en zelf overtuigd zijn het te kunnen. Ons vlagvertoon in de Oost-Aziatische wateren is in dat opzicht een verstandige daad geweest. Doch ook de weermiddelen daarginds zullen in beteren staat gebracht moeten worden.

Wat de moederlandsche politiek betreft, zijn wij het niet met den schr. eens, dat Nederland naar een deelneming aan de internationale politiek moet streven en „aansluiting" (wat dan toch hier zeker wel bondgenootschap, of althans entente zal moeten beteekenen) zoeken met andere Staten. De versterking der banden met de verspreide deelen van den Nederlandschen stam, de Groot-Nederland-beweging, moet o.i. in de allereerste plaats ideëel zijn — al cijferen wij mogelijke economische voordeelen, die daaruit kunnen voortvloeien, niet weg, en al kan de uit een dergelijk streven naar buiten ontstaande indruk, dat wij van de levenskracht van dien stam vast overtuigd zijn, ook in internationaal-politiek opzicht voordeelen voor ons meebrengen. In Europa kan en mag het streven onzer buitenlandsche politiek geen ander zijn dan het bewaren eener strikte neutraliteit, zoowel in oorlogs- als in vredestijd.

Het is ook daarom in zoo hooge mate te betreuren, schrijft het orgaan ten slotte, dat over de plannen betreffende de kustverdediging (waarvan de verbetering sedert jaren in het uitzicht is gesteld) in de pers wordt en in het parlement zal worden gestreden, alsof het hier een maatregel geldt, meer in het bijzonder tegen één bepaalde mogendheid (en dan nog wel Engeland!) gericht."

De Nieuwe Courant denkt zeker, dat het niet-ambtelijke menschdom ziende blind is!

* * *

Aan een tweetal artikelen, door X—X in Het Vaderland aan het Voorloopig Verslag op de indirecte begrooting gewijd, ontleenen wij o.m. het volgende:

„Onder de vele groote vraagstukken", zegt de schrijver, „waarvoor het Moederland zich geplaatst ziet door zijn groot en veel benijd koloniaal bezit, behoort niet in de laatste plaats dat van de verdediging van Indië. Terecht werd in het V. V. aangevoerd, dat de tijdsomstandigheden het noodig maken het mogelijke te doen, ten einde in geval van internationale verwikkelingen Indië te kunnen verdedigen, en dat de Regeering daarom op versterking der weermacht bedacht moet zijn, dus vermeerdering van militaire uitgaven.

Ook in dit opzicht blijven krachtige maatregelen uit. Van het tot stand komen van een inlandsche weerbaarheid, een vrijwillige dienstneming van miliciens, die niet voortdurend onder de wapenen zullen behoeven te zijn, zooals de heer Idenburg zich voorstelde bij zijn komst in Indië, schijnt niets te komen. Toch meende de Landvoogd, dat met zoodanige weerbaarheid ter sterkte van een 80.000 man, naast het leger Java tegen een B. V. te verdedigen zou zijn. Durft men bij nader inzien de zaak niet aan, een gewapend volk op Java?! Moet dit plan tot de onmogelijkheden gerekend worden? Nu gevraagd is naar de meening van den Minister om voor inlanders den dienstplicht in te voeren, zullen we spoedig er wel meer van hooren.

Zooals de legerreserve thans is geregeld, is het daarvoor bestede geld vrijwel weggegooid. Mogelijk ware in deze een doeltreffende verbetering te brengen door den weg voor een groot aantal Gouvernementsbetrekkingen te leiden door het leger. „Ook in het „Indisch Militair Tijdschrift" is meermalen hierover geschreven, niet alleen om hierdoor een vlottende krijgsmacht te krijgen, maar ook een ruim contingent mannen, die reeds in den wapenhandel zijn geoefend en eenigen tijd in het leger hebben gediend. Een voor Indië dus passend gemaakt capitulantenstelsel." Momenteel is het aantal inlandsche beambten in alle takken van dienst samen te schatten op pl.m. 10.000."

* * *

In „Land en Volk" zet V. zijn meening uiteen omtrent de regeeringscirculaires, die ten doel hebben het houden van den pasar (markt) op Zondagen tegen te gaan in den Indischen archipel.

Hij zegt:

Zooals bekend, heeft Java sinds onheuglijke tijden een zeer bijzondere marktweek, welke vijf dagen telt (Paing, Pon, Wagé, Kaliwon, Legi) en waarmede eene indeeling van het land in marktkringen gepaard gaat. Op elk der dagen van deze marktweek (de eenige week, waarmede de Javaansche desa-vrouw geregeld vertrouwd is) wordt er pasar gehouden op een van de plaatsen in de vijfdaagsche buurt. Wanneer bijv. een dorp den naam draagt van Pasar Legi of van Pasar Wagé, dan kan men er zeker van zijn, dat daar op de marktdagen Legi dan wel Wagé een druk bezochte markt wordt gehouden.

Deze vijf pasardagen nu rouleeren op een vrij gecompliceerde wijze met de dagen van onze zevendaagsche week, en het zou eene hopelooze verwarring geven, als telkens de Zondagen uit de Legi-dagen van de eene plaats en de Wagé-dagen van de andere plaats moest worden uitgeschakeld. (Eens in de zeven pasarweken keert zoo'n Zondag op elke plaats terug, en de dèsa-bevolking is an-alphabeet en kent geen scheurkalenders).

En thans het nut van den maatregel. Dit nu kan wel geen ander zijn dan 't ideëele belang, dat door streng geloovige christenen aan Sabbatsheiliging wordt gehecht."

De schrijver noemt ten slotte den Zondag „een op vergissing berustenden rustdag", en vindt het verkeerd, die aan een „niet-christelijk volk op verwarring scheppende wijze op te dringen."

Uit de O.-I. Mail.

De **cholera** wil nog maar niet van Java afscheid nemen. Volgens de Bataviasche bladen van 30 Oct. jl. werden ter hoofdplaats gerapporteerd 5 nieuwe gevallen dier ziekte, waaronder één Europeesche. Eén patient herstelde, drie overleden, zoodat nog in behandeling bleven elf lijders, waarvan drie Europeanen.

Te Semarang laat de gezondheidstoestand nog steeds veel te wenschen over, en ook te Soerabaja deden zich enkele gevallen van cholera voor. En dit sporadisch voorkomen meent het Soer. Nwsbl. te moeten toeschrijven aan de maatregelen, indertijd door den 1en stadsgeneesheer getroffen, om lijders zoo spoedig mogelijk uit hun woning naar het stadsverband of hospitaal te doen vervoeren en de plaats, waar ze gelegen hebben, te ontsmetten, verslappen op een wijze, die niet mag worden geduld.

De redactie vermeldt daarvan een merkwaardig staaltje: Bij de familie Brouwer kreeg de baboe cholera en om half twee werd de cholerawagen gerequireerd. Die stond dan ook om 2 uur voor de deur. Toen was het wachten op de ontsmetters. Dezen echter verschenen niet en de zieke bleef haar tempatje bevuilen en de cholerawagen stond gemoedelijk voor de deur te wachten. De buren werden er wee van.

Eindelijk om kwart over vieren, dus nadat de wagen ruim 2 uur voor de woning had gestaan, kwam een gewone inlander aanwandelen, zekere Prawiro, die bleek een oppasser te zijn van den ass.-wedono Krembangan. Die man was belast met de „verzorging" van kokkie. Hij had geen druppel of stuk ontsmettingsmiddel bij zich, en kokkie werd dus in haar vieze plunje opgevat, en zoo door Prawiro en enkele anderen naar den wagen gepikold. Noch Prawiro, noch zijn helpers werden dadelijk ontsmet, evenmin de woning. Dat geschiedde eerst een uur later; toen kwam de besmette Prawiro, die onderwijl naar huis was geweest, met een paar petroleumblikken en een paar flesschen ruwe karbol aanzetten, om de desinfectie te bewerkstelligen.

Op den weg, vlak voor het huis, werkten een 30-tal koelies van de gemeentewerken, die uit dessa's uren ver daarvan naar Soerabaja gekomen zijn om werk te zoeken, en die om de 3 à 4 dagen huiswaarts keeren. Alle gelegenheid dus om de besmetting naar elders over te brengen.

Ook een „Vorstenschool".

Bij gouvernementsbesluit is bepaald, dat ter hoofdplaats Soerakarta onder den naam „Kasatrian" wordt geopend eene uitsluitend voor familieleden van den Soesoehoenan van Soerakarta toegankelijke openbare inlandsche school der 1ste klasse, waaraan onderwijs in de nederlandsche taal wordt gegeven.

Treurige toestand.

Op nog een anderen treurigen toestand wordt door hetzelfde blad gewezen, nl. dat de verpleging in het stadsverband te Soerabaja te wenschen overlaat, aangezien daar slechts twee dokter-djawa's zijn geplaatst. Als men weet, dat in gewone tijden ongeveer 265 inlanders daar ziek liggen, dan zal men moeten toegeven, dat twee dokter-djawa's, van wie één dagelijks de zieken in de kampongs moet bezoeken, veel te weinig zijn.

Toch marcheerde de dienst, maar één der dokter-djawa's is herhaaldelijk ziek en heeft nu een binnenl. verlof gekregen van 2¾ maand, naar Badjan. Ofschoon de stukken al eenigen tijd geleden naar Batavia zijn gezonden, hoort men van de benoeming van een vervanger nog maar niets, zoodat er op het oogenblik slechts één dokter-djawa is voor het stadsverband en daarbuiten.

Waar alle verdachte gevallen in de kampongs moeten worden nagegaan en bovendien in het stadsverband nachtdienst moet gedaan worden, kan men begrijpen, hoe de dienst op het moment marcheert.

Om de taak van den nu nog aanwezigen dokter-djawa een weinig te verlichten, doet de dokter-djawa die aan de vrouwen-ziekenverpleging op Pegirian is verbonden, nu om den anderen dag nachtdienst in het stadsverband.

Waar, zooals onlangs het geval was, 4 cholera-patiënten werden binnengebracht en dus per se in de kampongs die ziekte moet worden geconstateerd, zal men het er over eens zijn, dat een dergelijke toestand niet mag bestendigd blijven. Ofschoon Dr. Wijdenes Spaans reeds herhaaldelijk aan de Regeering heeft geschreven om beschikbaarstelling van meer inlandsche artsen, wordt hier eenvoudig geen acht op geslagen.

De exploitatie van het land Kandang-haoer.

De exploitatie-regeling, door de Regeering vastgesteld voor het onlangs tot het staatsdomein teruggebrachte land „Kandang-haoer" blijft op Java de pennen in beweging brengen, en het oordeel der Indische bladen over den nieuwen maatregel is over het algemeen niet bijzonder gunstig.

Gaven wij reeds in het vorig Koloniaal Weekblad de meening weer van het Soer. Hbl., het Nieuws v. d. Dag v. N.-I., hetzelfde onderwerp doende, en de woorden van den heer van Geuns aanhalende, dat suiker een voordeeliger cultuur is dan rijst, merkt daarbij op:

„Dit oordeel is van een zoo overtuigd suikervoorstander te verwachten, maar men kan toch moeielijk de heele wereld met suikerriet gaan beplanten, alleen omdat die cultuur voordeelig is. Er moet nu eenmaal hier en daar rijst zijn, die rijst is in Kandanghaoer van bijzonder goede hoedanigheid, ergo gaat men er, althans voorloopig, met de cultuur van dit gewas door.

Wat is nu feitelijk de toestand?

Dat het instituut der particuliere landen moest ophouden te bestaan, daarover is iedereen het reeds tal van jaren eens geweest. Dat de Regeering haar plicht verzuimde, door het eene jaar na het andere te laten verstrijken zonder tot den aankoop of naasting dier "Staatjes-in-den-Staat over te gaan, ook daarover bestond roerende eenstemmigheid. Thans gaat de Regeering over tot den sinds lang aanbevolen maatregel... en nu is het wéér niet goed! De aankoop is een weinig overhaast geschied onder den drang van omstandigheden, waarvoor in elk geval niet de tegenwoordige Regeering verantwoordelijk kan worden gesteld. Zij maakt bonne mine à mauvais jeu, bestendigt, voorloopig, het stelsel zooals zij het vond op de aangekochte bezitting, waarbij zij zooveel mogelijk voorzorgs-maatregelen neemt, dat de misbruiken, waartoe het stelsel aanleiding gaf, niet zullen worden bestendigd... en zie, men valt haar aan. Wat had zij anders moeten of kunnen doen?

Een schrijver in de Locomotief, ofschoon van meening, dat na lezing der gouvernements-regeling er nog veel over blijft, dat onopgehelderd is, waar wij dus naar raden moeten, moet toch ook erkennen:

„dat het N.-I. gouvernement van de moeilijke, gewrongen situatie nog véél heeft kunnen maken. Er zijn fouten, en groote ook, in de regeling, speciaal financieele en cultuurfouten.

Maar toch stemt ons het werkplan dankbaar door het vele goede, dat er nog in is."

Het Nieuws v. d. Dag v. N.-I. vindt ook, dat er duisterheden op te helderen vallen en vraagt o.m.: ,,Zal het gouvernement doorgaan met tjoeké heffen? Waarschijnlijk wel, meent de Loc., en dit lijkt ook het verstandigste. Zonder knevelarij van ondergeschikten is de tjoeké-heffing, zooals die vroeger op Kandanghaoer en vooral nog op Indramajoe-West geschiedde en nog geschiedt, geenszins fiscaler dan ons belastingstelsel elders op Java.

Ditzelfde geldt voor de heerendiensten. Op gouvernementsgrond in Cheribon waren de dessa- en heerendiensten zwaarder dan op de particuliere landen. Slechts zouden wij het inzicht van het Indramajoe-west der laatste jaren gehuldigd willen zien, nl. geen gedwongen dienstprestaties voor arbeid, waarbij de bevolking geen belang heeft, dus niet in den rijstpelmolen, bij het vervoer van tjoeké-rijst, enz., doch daarvoor betaalde werkkrachten aan te nemen.

Verder vraagt De Locomotief: Als het gouvernement als handelaar in rijst gaat optreden — even goed als b.v. van Banka-tin — is dan de winst een zuivere bate voor de schatkist, voor aflossing en rente der 3½ mill. aankoopsom bestemd, of zal ook daar de bevolking in deelen?

Zal het gouvernement het opkoop-monopolie van rijst ambiëeren? Indramajoe-West kocht niet op, het oude Kandanghauer daarentegen wel en de Pamanoekan- en Tjiasemlanden maakten opkoop van buiten af kunstmatig zoo goed als onmogelijk.

Wat zal geschieden met de ficus- en djati-bosschen van het land?

Wat gebeurt met de ruim 100.000, zegge honderdduizend bouw woeste gronden van het land K. H.?

Worden die in erfpacht uitgegeven óf brengt het gouvernement die zelf in exploitatie? Mocht dit laatste soms in de bedoeling liggen, dan zal het wat dieper in den buidel moeten tasten, wat werkkapitaalverschaffing betreft!"

Die laatste vragen van de Locomotief schijnen aan het Nieuws v. d. Dag v. N.-I. echter ietwat naïef. Djatibosschen en ficusaanplantingen worden, reeds op voldoend ruime schaal door het Departement van Landbouw geëxploiteerd, zoodat op dat gebied waarlijk geen ,,nieuwe banen" behoeven te worden betreden. De geheele kwestie zou derhalve neerkomen op de inrichting van eene nieuwe houtvesterij, bij de talrijke reeds bestaande.

De groote moeielijkheid, — welke de Regeering, naar het oordeel der redactie van het Nieuws v. d. Dag v. N.-I., door deze tijdelijke regeling heeft ondervangen, was: te zorgen, dat de superieure kwaliteit der rijst, waardoor het land zijn groote waarde verkreeg, gehandhaafd bleef. En nu kan er wel door pure Principien-reiter over worden gejeremieerd, dat de bevolking niet aanstonds ,,vrij" werd...... de opgezetenen zullen onder het bestuur van de Commissie, althans naar mag worden verwacht, ,,vrij" zijn van de vexatiën, waaronder zij vroeger, naar algemeen werd beweerd, gebukt gingen.

De ,,vrijheid" om hunne superieure rijst door onhandige bewerking tot een minderwaardig product te verknoeien zou hun geen voordeel geven en voor het land een aanzienlijk nadeel opleveren, waarvan niemand zou profiteeren." Aldus besluit laatstgenoemd blad.

Een oproerkraaier verbannen.

Het Soer. Hbl. bericht, dat den Chineeschen hoofdredacteur Tien Tong van de nieuwe Chineesche courant te Soerabaja door den resident is aangezegd geworden binnen 8 dagen Indië te verlaten; bij niet voldoen hieraan, zal hij met den sterken arm worden verwijderd.

Zonder twijfel zal de spotplaat, waarin China als de veroveraar van onzen archipel werd voorgesteld, (waarop ook in onze rubriek ,,Wat de Chinees vertelt" werd gewezen) tot deze uitzetting veel hebben bijgedragen.

De ,,belangrijke vergadering"

Op grond van inlichtingen van betrouwbare zijde ontvangen, deelt De Javabode nog met de volgende bijzonderheden mede, met welk onderwerp de Raad van Indië zich op de buitengewone vergadering van den 10en September heeft beziggehouden.

Volgens den berichtgever van dat blad zou verschil van opvatting tusschen het Plein en Buitenzorg bestaat, in zake onteigening van particuliere landerijen.

Aan Mr. Creutzberg was opdracht gegeven, de noodige regelingen te ontwerpen omtrent ,,terugbrenging tot het Staatsdomein anders dan bij minnelijke overeenkomst van particuliere landerijen enz."

Nu zouden de door den heer Creutzberg ontworpen ordonnanties, welke blijkbaar in den geest van de indische Regeering waren opgesteld, door de Regeering in den Haag bevonden zijn, niet in overeenstemming te wezen met de door haar ter zake aangenomen beginselen en zou zij den Landvoogd hebben verzocht, deze alsnog naar die beginselen te doen wijzigen.

Het was om deze quaestie te bespreken, dat de Raad van Indië in buitengewone zitting bijeenkwam.

Tot een bevredigende conclusie moet het op deze vergadering, waarop het vrij heftig toeging, niet zijn gekomen.

Enkel werd besloten, dat de heer Creutzberg naar Nederland zou gaan, teneinde de zaak mondeling bij het departement van Koloniën voor te dragen.

De heer Creutzberg zou den 3en November met de Grotius naar Nederland vertrekken.

De Smeroe in werking.

Het Soerab. Hbl. van 1 Oct. jl. schrijft:

Eenige dagen geleden werd de bevolking in de buurt van dezen vuurspuwenden berg tot zelfs in het Malangsche opgeschrikt door drie geduchte knallen, die zich echter niet herhaalden, waardoor de aanvankelijke ongerustheid week. Een onzer bekenden heeft zich daarna echter de moeite gegeven den Smeroe eens te beklimmen en van hem vernamen wij enkele vermeldenswaardigheden.

De Smeroe werkte als gewoonlijk, om de 10 à 15 minuten zware rookwolken uit den krater spuwende.

De vele diepe ravijnen, die zich in de buurt van den krater bevinden, beginnen zich langzamerhand weer te vullen met modder, zand en steenen, die uit den krater vloeien, terwijl een gedeelte van dit uitvloeisel in de Kali Besoeki terecht komt. Deze stroom kan, zoo men weet, geducht spoken. Wat de ravijnen betreft: wanneer zooals verleden jaar Augustus zware regens vallen, dan bestaat de mogelijkheid dat weer, evenals het vorig jaar, van die ontzettende modder-, zand- en steenenbandjirs plaats hebben, die groote rampen na zich kunnen sleepen. De catastrophe, verleden jaar in het Loemadjangsche, ligt nog versch in het geheugen.

Volgens de bevolking zou bij een volgende ramp Pasirian vernietigd worden; in de eerste 2 jaren had men echter niets te vreezen.

De Garabeg Poeasa.

In het Bat. Nieuwsblad van 2 Oct. jl. lezen wij:

Er is weer strijd over den dag, waarop het einde van de mahomedaansche vasten, gewoonlijk doch verkeerd het inlandsch nieuwjaar genoemd, zal vallen. De regeerings-almanak en de kalenders geven aan, dat die dag op Donderdag zal vallen; maar de inlandsche gemeente stoort zich niet aan almanakken en houdt het op Woensdag. Zoo was er heden een ongewone drukte op de pasars en de wegen; want er moeten voor den grooten dag morgenavond slametans worden gegeven, en naar gebruik vindt ieder bij familieleden en goede kennissen een open tafel.

Nu is inderdaad de poeasa hier een dag voor den officieelen dag ingeluid; de inlander, afgaande op het slaan der bedoeks, begon dus de vasten een dag te vroeg, en rekenende op dertig dagen vasten, viert hij dus het einde dier vasten overmorgen.

Maar een dergelijke verwarring is, waar handel en verkeer zich te regelen hebben naar de gewoonten en gebruiken van de inlanders, niet alleen zeer lastig, doch werkt ook storend op den goeden gang van zaken.

Wij herinneren ons van een jaar of twaalf geleden een dergelijke verwarring. Terwijl de handel zich, en terecht, hield aan den officieelen datum, ging de inlandsche gemeente naar oud gebruik af op het al of niet zien van de nieuwe maan door den penghoeloe, een oud man, die maar moest weten, hoe hij bij bewolkte lucht of regen de nauwelijks boven de kim komende maan in het gezicht kreeg. Dr. Snouck Hurgronje heeft toen door zijn invloed op de inlandsche geestelijke leiders een einde aan die jaarlijks terugkeerende dwaasheid weten te maken, zoodat het einde der vasten na dien steeds gevallen is op den juisten dag.

Het schijnt echter, dat wij nu tot den ouden toestand van verwarring moeten terugkeeren. De handelsvereeniging, die zich hedenmorgen tot den resident wendde om zekerheid aangaande den dag, kreeg te hooren, dat Woensdag het einde der vasten zal worden gehouden.

Als aan het aldus willekeurig vaststellen geen einde wordt gemaakt zal men het dus weer zien gebeuren, zooals vroeger schering en inslag was, dat tusschen de viering van den dag hier en elders een of zelfs twee dagen verschil was.

Een circulaire uit Buitenzorg over deze zaak zou allicht meer nut stichten dan de Zondagsrust-circulaires!" meent het blad.

Een Zeemanshuis.

Het voormalige Hotel Meertens te Molenvliet, zoo lezen wij in de Bataviasche bladen, is gekocht door de Vereeniging „Michiel Adriaansz. de Ruyter", welke het gebouw tot een Zeemanshuis zal inrichten.

Het zal waarschijnlijk in November a.s., ter gelegenheid van den terugkeer van het eskader uit Australië, worden geopend.

WEST-INDIË.

SURINAME.

De directeur van den landbouw deelde in een circulaire aan de bacovenplanters mede, dat, hoewel het nog onzeker is, of de bacovencultuur zal worden voortgezet, het hem met het oog op het seizoen gewenscht schijnt niet langer de veldwerkzaamheden uit te stellen, die noodig zouden zijn, indien tot voortzetting besloten mocht worden.

De West wijst er op, dat, te oordeelen naar ingekomen aanvragen bij het Gouvernement, er kans is, dat nieuwe bedrijvigheid in den landbouw zal ontstaan, tot in het binnenland. Het Gouv. Adv. Blad bevatte bericht van niet minder dan vijf verleende vergunningen voor onderzoek naar geschiktheid voor den landbouw, in hoofdzaak voor de rubberteelt, van terreinen ter grootte van 86.000 hectaren in totaal.

Hetzelfde blad meldt, dat op 30 September j.l. de eerste steen is gelegd van de Paramaribo Rubber en Timber Estate, op hare concessie gelegen aan de Tempati.

Deze concessie strekt zich uit van de Tempati tot de Kleine Commewijne.

Een aanzienlijke oppervlakte op de plantage is beplant met cassave. Daartusschen zijn een 1500 rubberplantjes uitgeplant, terwijl 20.000 rubberzaden besteld zijn.

De op te richten fabriek — afmetingen 81 bij 35 voet — is bestemd voor gomma (stijfsel) en cassave-bereiding.

Met inbegrip van timmerlieden enz. bevinden zich een honderd arbeiders op de plantage.

Wij ontleenen aan De West, dat door den heer Ter Laag op de plantage St. Barbara volledig en consequent eene methode tot bestrijding der krullotenziekte wordt toegepast, afwijkende van de inkappings-methode.

De heer Ter Laag meent, dat door de zoogen. inkapping resultaten worden verkregen langs een omweg, waar men dezelfde resultaten door een korter weg kan bereiken. De inkapping is dus, volgens hem, niet verkeerd, maar noodeloos omslachtig en kostbaar.

De door hem gevolgde methode bepaalt zich tot verwijdering van krulloten, versteende vruchten en zwaar geïnfecteerde takken, en bespuiting daarna met eene kopersulphaat-oplossing, die in den loop van het jaar eenige malen moeten worden herhaald.

Hierdoor hoopt men hetzelfde resultaat te verkrijgen als met inkapping, zonder eene periode te moeten doormaken van stilstand in de productie.

CURAÇAO.

De Cur. Cour. bevatte het volgende bericht:

„De pogingen in den laatsten tijd o.a. door de Kamer van Koophandel en Nijverheid alhier, aangewend, om de moeilijkheden op te heffen door de New-Yorksche douanen in den weg gelegd aan den aanvoer van strooheoden uit Curaçao, schijnen tot nu toe niet met een gunstig resultaat bekroond te zijn.

Blijkens alhier ontvangen particuliere telegrammen, heeft die douane de onlangs verzonden partijen Curaçaosche hoeden aangehouden, om welke reden de importeurs te New-York alle verdere verschepingen hebben afbesteld."

Dat bericht gaf De Wekker aanleiding nog eens te wijzen op de invoering van het met het oog op de benarde tijden in de koloniale pers gewraakte nieuwe belastingstelsel.

Indien het Nederland te doen was, om de kolonie, welke meer dan eens goed en bloed overhad, om onder Nederlandsch gezag te blijven en zoo menigvuldig, in een lange reeks jaren, blijken heeft gegeven van liefde, verknochtheid en aanhankelijkheid aan dien staat en diens hoofd, onherroepelijk te doen ondergaan, dan had het voorzeker geen beter middel kunnen kiezen, dan 't thans vigeerend belastingstelsel, waarvan de niet-aanpasselijkheid of eigening aan onze toestanden stilzwijgend door het bestuur zelf is erkend, door er reeds in een paar der belastingwetten wijzigingen voor te stellen en aan te brengen.

Wij willen geen ongeluksprofeet zijn, maar als er niet spoedig verandering ten goede in de bestaande toestanden komt, dan zal men het nog beleven dat de kooplieden na eenigen tijd emigreeren zullen naar de andere markten, waar zij vruchtbaar kunnen arbeiden en dat „Curaçao worden zal, hetgeen Guzman Blanco er van wilde maken: een visscherseiland!

WAT DE INLANDER ZEGT.

Van wijlen Don Lorenzo Dias Vierra Gondiho. — Blijkens een bericht, voorkomende in de **Pembrita Betawi** van 16 Augustus 1910 no. 185, is deze gewezen Christen-Radja van Larantoeka (Eiland Flores) onlangs te Djocjacarta in het Petronella-Hospitaal overleden.

In het jaar 1906 werd hij, wegens staatkundige redenen, door de Ned.-Indische Regeering uit zijn land verwijderd en hem met zijn gezin, onder toekenning van een maandgeld van ƒ 50, de hoofdplaats Djocjacarta als verblijfplaats aangewezen.

Don Lorenzo was destijds in zijn land een vermogend man. Behalve een aantal huizen, bezat hij vele tientallen stuks vee, koffietuinen en kostbare gouden sieraden. Deze heeft hij, tengevolge van zijne verbanning, ten deele te gelde moeten maken, ten deele zijn zijne bezittingen hem ontvreemd, zoodat hij als een arm man is gestorven.

Het verhaal loopt, dat hij op zekeren dag, te Larantoeka zijnde, plotseling in hechtenis gesteld en aan boord van de gouvernements-stoomer werd gebracht, welk stoomschip hem naar Timor-Koepang vervoerde.

Wel werd toen door hem schriftelijk veel moeite gedaan om vergiffenis te krijgen, maar de Ned.-Indische regeering weigerde het verzoek, en wees hem Djocjacarta als verblijfplaats aan. Dientengevolge heeft Don Lorenzo nimmer de gelegenheid gehad om zijne bijzondere belangen te regelen.

Al het vee is hem ontstolen geworden, en van de waardevolle voorwerpen, waaronder zekere rijkssieraden, is hem niets overgebleven.

Het gezin van Don Lorenzo bestaat uit zijn vrouw en één kind. Zij verkeeren in armoedige omstandigheden, doch blijven godsdienstig, zooals zij steeds zijn geweest.

Wellicht, dat in het vorenstaande door de Regeering aanleiding gevonden kan worden om aan deze vervallen grooten eenige aandacht te schenken en hen zoo mogelijk eenigen steun — in welken vorm dan ook — te verleenen." Aldus besluit bovengenoemd blad.

De werving van Contract-koelies. Dat streng toezicht op de werving van contract-koelies steeds noodzakelijk zal blijven, moge blijken uit hetgeen de **Pembrita Betawi** van 24 Augustus 1910 no. 190 ten deze uit Semarang mededeelt:

Zekere heer K. aldaar, verzocht, per brief, hulp aan den heer S. S. te Salatiga, ten einde hem, zoo mogelijk, een geschikten huisbediende te bezorgen.

Aan dit verzoek werd voldaan en een Javaansche huisjongen vertrok per spoor, vergezeld van een geleidebrief van den heer S. S., naar Semarang. Aldaar aan het station aangekomen, trof hij twee Javaansche wervers aan van een kantoor voor emigratie, die blijkbaar stonden te wachten op Javaansche bovenlanders, die ter hoofdplaats aankwamen. Terstond werd hij door de beide wervers aangesproken en hem afgevraagd, van waar hij kwam en waarheen hij moest reizen. Hij antwoordde natuurlijk, dat hij bij den heer K. moest zijn.

Dat treft nu zeer toevallig, zeide de werver; ik ben de mandoer van den heer K., geef dus uw brief maar hier, dan zal ik dien wel aan den heer K. overhandigen. Daarop volgde de huisjongen beide wervers, die hem echter niet naar den heer K., doch naar een koelieloods brachten, na hem te voren eenig gebak te hebben gegeven, waarin een verdoovingsmiddel was gemengd en dat hem gedurende eenige dagen in een slaperigen toestand bracht.

Het is dezen huisjongen gelukt, op een onbewaakt oogenblik, uit de koelieloods te vluchten en te voet naar Salatiga terug te keeren, alwaar de heer S. S., na van het vorenstaande te hebben kennis genomen, zijne partij opnam en hem, per auto, naar Semarang bracht, ten einde den heer K. en de politie aldaar met het gebeurde in kennis te stellen.

Uit de foto's van enkele wervers werd een der daders spoedig herkend en daarna door de politie in verhoor genomen.

Natuurlijk ontkende de man het feit te hebben gepleegd, doch aangezien bij de huiszoeking de brief van den heer S. S. aan den heer K. werd gevonden, kon hij met 3 maanden ten arbeidsstelling gestraft worden.

Op ronselhandelingen van wervers staat anders geen straf, omdat deze vergunning van het bestuur hebben werkkrachten te werven.

Of er echter niet meerdere dergelijke misleidingen plaats vinden?

Een eigenaardig geval. — Volgens een mededeeling, voorkomende in de „Zaterdagsche Praatjes" van de **Pembrita Betawi** van 20 Augustus 1910 no. 187, heeft de Bataviaasche politie zich zeer ijverig getoond door, wegens onzindelijkheid van het erf van het Landraadgebouw aldaar, proces-verbaal op te maken tegen den occupant van dat perceel.

Nu is het gouvernement, behalve de huurder, nog bekeurder, rechter, de betaler en de ontvanger van de boete, zoodat men zéer nieuwsgierig is te vernemen, welke beslissing ten deze door de bevoegde autoriteit zal worden genomen.

Vermoedelijk zal aan den Directeur van Justitie of misschien ook wel aan den Directeur van Burgerlijke Openbare Werken worden opgedragen te zorgen, dat het erf in kwestie in zindelijken staat wordt gebracht en het voortaan ook goed wordt onderhouden, maar dan schept men een voorbeeld, waarop een particulier zich beroepen kan, en waarin hij aanleiding kan vinden, om, ingeval hij voor hetzelfde feit wordt beboet, ontheffing daarvan te vragen, meent het blad.

De clandestiene prostitutie te Soerabaija. — In de **Pewarta Soerabaija** van 3 Augustus 1910 no. 183, wordt door K. K. Julius Tan gewezen op de toenemende clandestiene prostitutie te Soerabaja.

Een enkele maal gelukt het wel aan de plaatselijke politie om een huis van clandestiene ontucht te sluiten, maar dan rijzen er elders wederom twee uit den grond.

Een en ander is, volgens dit blad, een gevolg van den honger, die jonge vrouwen noopt op oneervolle wijze in haar levensonderhoud te voorzien.

In de plaatselijke Inlandsche nieuwsbladen is herhaaldelijk op de uitbreiding van het bestaande euvel gewezen, doch, desondanks, is er geen verbetering in den toestand gekomen; integendeel, men kan helaas waarnemen, dat vele jonge vrouwen meer en meer schaamteloos worden en dat bij haar de meening veld wint, dat zij, als kunnende beschikken over eigen lichaam en ziel, daarmede kunnen handelen naar goedvinden.

Een wettelijke regeling dezer materie is zeker moeielijk, doch eenig ernstig en tegelijk krachtig ingrijpen van het bestuur is toch zeker mogelijk om aan deze onrustbarende uitbreiding der clandestiene prostitutie paal en perk te stellen. Aldus besluit de **Pewarta Soerabaija**.

WAT DE CHINEES VERTELT.

Aanstelling van den heer Khouw Kim An tot Majoor der Chineezen te Batavia. In de **Djawa Tenga** van 6 Augustus 1910 no. 75, worden de Chineezen van Batavia gelukgewenscht met de aanstelling van den heer Khouw Kim An tot Majoor der Chineezen aldaar.

Zooals algemeen bekend is, behoort hij tot de Jong-Chineesche partij. Hij is de zoon van wijlen den heer Khouw Tjeng Tjoan, destijds eigenaar van verschillende particuliere landen in de Residentie Batavia en schoonzoon van den heer Phoa Keng Hek, Ridder in de Orde van Oranje Nassau, en huurder van het land Telok Poetjoeng (Bekasi).

De heer Khouw Kim An is thans de vijfde Majoor-Chinees, die sedert 1835 als hoofd der Chineezen te Batavia optreedt. Zijne voorgangers waren:

1. Tjan Eng Goan;
2. Tjan Tjoen Tiat;
3. Lie Tjoe Hong, en
4. Tio Tek Ho.

De tegenwoordige titularis treedt op jeugdiger leeftijd in functie dan een zijner voorgangers, doch dit is geen bezwaar, vindt de schrijver, wijl hij als een verstandig man bekend staat, wiens rechtvaardigheidszin en weldadigheid geroemd worden en er dus voorwaarden genoeg aanwezig zijn, die de beste verwachtingen van zijn optreden doen koesteren.

Met een scherp verstand begaafd, paart hij aan bescheiden optreden eene bewonderenswaardige welwillendheid tegenover den kleinen man, terwijl men er vezekerd van kan zijn, dat het zijn oprecht streven is den naam van den Chineeschen stam hoog te houden en dezen ook door anderen te doen eerbiedigen.

Tegen het verleenen van steun, in den vorm van klinkenden munt, waar zulks rechtvaardig en nuttig is, ziet hij niet op.

Omtrent de beëediging van dezen majoor-Chinees lezen wij in De Javabode:

Op plechtige wijze is de majoor der Chineezen, Khouw Kim An, op het residentiekantoor beëedigd. Om negen uur kwamen daar bijeen de resident, de controleurs Eijken en Ruempol, de secretaris van Batavia, Van Gigch, de kapiteins en luitenants der Chineezen, de patih, de djaksa, de wedana's, en andere inlandsche hoofden, de luitenant der Arabieren en een groot aantal belangstellenden. De Europeanen

waren allen in het wit gekleed, de Chineezen in het zwart, de inlanders in hun gewone costuum.

Alleen de nieuw benoemde majoor-Chinees was in gala: een lange, zwarte jas, met breed goudgalon afgezet, en een pantalon met breeden gouden bies.

De vergaderzaal van den Gewestelijken Raad waar de plechtigheid plaats had, had het gewone aanzien, doch tegenover de bestuurstafel was een chineesch altaar opgericht, waarop twee lange, rijkgekleurde kaarsen stonden te branden en eenige vazen-met bloemen het kleurrijke van het geheel nog verhoogden.

Nadat de aanwezigen naar rangorde hadden plaats genomen, opende de resident de bijeenkomst met een toespraak tot het nieuw benoemde hoofd der Chineezen in de Maleische taal. Daarop verzocht de resident den heer Van Gigch voorlezing te doen van het regeeringsbesluit, waarin aan Nie Hok Tjoan ontslag werd verleend als kapitein der Chineezen, waarnemend majoor, en gezien vele „zeer geheime" rapporten, geheime missives e. d. K h o u w K i m A n benoemd werd tot majoor zijner natie. De patih las dit besluit nog eens voor in het maleisch, waarop de resident in het nederlandsch den eed voorlas.

Deze eed is een zeer zware, verdeeld in verschillende artikelen, waarin voornamelijk beloften geëischt worden van volkomen integriteit en van trouw en eerbied aan onze Koningin en Haar vertegenwoordiger, den gouverneur-generaal.

Met krachtige, doordringende stem, waarmede hij duidelijk het groote gewicht van dezen eed deed gevoelen, las controleur Eijken dien daarop nog eens voor in het Maleisch. Vervolgens begaf zich de majoor-chinees naar het altaar, waar de secretaris van den chineeschen raad in een der kaarsvlammen de offerhoutjes deed ontbranden. Terwijl de scherpe reuk tot de aanwezigen doordrong, boog de beëedigde, de offerhoutjes in de gevouwen handen, driemaal voor het altaar, waarna de houtjes in een pot werden geplaatst en hij nogmaals drie malen boog. Daarop begaf hij zich naar het midden der zaal en sprak de aanwezigen toe. Den resident en de heeren ambtenaren dankte hij voor wat zij voor zijn benoeming hadden gedaan en hij riep hun hulp in voor zijn werk, dat hij, hoewel hij nog jong is en sterk, niet licht telt. Ook op den steun van de inlandsche hoofden en van de officieren der Chineezen vroeg hij te mogen rekenen. Met een betuiging van trouw aan onze Koningin eindigde hij zijn toespraak, die met veel instemming was aangehoord.

Nadat de aanwezigen den beëedigde persoonlijk hun gelukwenschen hadden aangeboden was de plechtigheid afgeloopen.

Reis van Peking naar Taskend. — Te Sianfu zijn, behalve militaire onderwijsinstellingen, ook gewone inrichtingen van onderwijs, die geheel op westerschen voet zijn geschoeid, en waaraan het noodige onderhoud wordt besteed. Ook de zindelijkheid wordt betracht.

Jammer is het, dat de hooger onderwijskrachten niet in voldoende getale aanwezig zijn. De Chineesche overheid schijnt niet te begrijpen, dat juist de aanwezigheid van die krachten een eerste voorwaarde is om het onderwijs te doen slagen en daarvan nuttige uitkomsten te zien. In dat opzicht schiet de Chineesche Regeering te kort in haar plicht en kan men een groot verschil waarnemen met het onderwijs in het zich ontwikkelende Japan, waar men er niet tegen opziet de vereischte kosten aan het Volksonderwijs te besteden en de noodige gelden beschikbaar te stellen om bekwame Chineesche onderwijzers flink te bezoldigen.

Onder de te Shanghai aanwezige onderwijzers zijn thans drie Japanners; vroeger bedroeg dit aantal 14, doch geleidelijk is dit ingekrompen tot de tegenwoordige sterkte.

De leerlingen op deze scholen stellen er allen den hoogsten prijs op om de Engelsche taal te leeren, doch het gehalte van dit onderwijs is minimaal en heeft dus weinig nut.

Het onderwijs wordt n.l. niet gegeven door een gediplomeerden onderwijzer, doch door een Chinees, die in Shanghai en in Japan te hooi en te gras eenige kennis van de Engelsche taal heeft opgedaan.

Er is te Sianfu een school tot opleiding voor de politie. Deze inrichting is eveneens op Europeeschen voet geschoeid. De leerlingen doen, behoorlijk gekleed en gewapend, ook dienst bij de bezetting van de kleine wachthuizen om de stad.

Het gehalte dezer politiemannen is goed en hunne plichtsbetrachting laat niets te wenschen over.

Deze instelling mag onder de ingevoerde nieuwigheden zeker als een der best geslaagden worden beschouwd en heeft reeds aan een deel van het politiewezen in China, vergeleken bij den vroegeren toestand, een veel beter aanzien gegeven.

De provinciale Raad te Sianfu, heeft op 14 October 1909 zijn zittingen geopend en voor het eerst een zitting gehouden, welke 40 dagen heeft geduurd. Het aantal leden in dien Raad bedraagt 66, nl 16 voor de hoofdplaats, en 50 voor de overige steden in de provincie. Het in dien Raad besprokene wordt dagelijks ter kennis van het publiek gebracht.

De zitting, die door den correspondent van het Engelsche dagblad T h e T i m e s werd bijgewoond, maakte op dezen een goeden indruk, en het leek, alsof de leden reeds meerdere malen vergaderingen hadden bijgewoond en gewoon waren aan het voeren van debat.

Het belangrijke onderwerp: de afschaffing van het opiumgebruik, maakte een groot deel van de besprekingen uit, waarbij bleek, dat alle leden 't over de wenschelijkheid daarvan eens waren.

De toestand ten deze is in de provincie Shensi belangrijk ten achteren bij dien in de provinciën Shanse, alwaar, sedert het flinke bestuur van den gouverneur T i n g P a o C h u a n, het opiumsmisbruik grootendeels tot de geschiedenis behoort.

Dáár zijn geen papaveraanplantingen meer aanwezig en betaalt men thans de waarde van het opium met zesmaal den prijs van vroeger, terwijl in de provincie Shensi daarentegen nog uitgebreide aanplantingen bestaan en dit aantal zelfs nog toenemende is.

Ook de opiumopbrengst was dientengevolge in het afgeloopen jaar aanzienlijker.

Door verkoop naar elders van het artikel, wordt in de provincie Shensi veel geld verdiend.

Uit de geringe eenstemmigheid van handelen bij de provinciale besturen, zoomede uit de omstandigheid, dat de bestuurders nog goede zaken maken met den opiumhandel, laat zich het feit verklaren, dat de van hooger hand bevolen afschaffing van het opiumgebruik niet tot haar recht komt, al worden ook van andere zijden pogingen aangewend om te trachten het volk van het gebruik van dit verderfelijk middel af te houden.

Alleen door werkelijke en oprechte samenwerking kan China in het beoogde doel slagen.

Het Inlandsch Volksonderwijs op Java.

Het Indisch Genootschap heeft j.l. Dinsdagavond in het lokaal van het Genootschap, van Galenstraat 14, zijn eerste algemeene vergadering in dit winterseizoen gehouden, onder voorzitterschap van dr. E. B. Kielstra, waarin de heer J. E. Jasper optrad als inleider van het onderwerp: het inlandsch volksonderwijs op Java.

Spr. had zijn betoog neergelegd in de volgende 8 stellingen:

I. De Gouvernements-Inlandsche school der tweede klasse voldoet aan de meest bescheiden eischen van schoolopleiding van de Inlandsche jeugd.

II. Het stelsel van de dessascholen is eerst dan van opvoedkundig en economisch volksbelang, wanneer het onderwijs op die scholen zich ontwikkelen kan naar het voorbeeld van de Gouvernements-Inlandsche scholen der tweede klasse.

III. Voor het krachtig streven naar eene massale ontwikkeling van het volk is de geleidelijke opheffing van de Inlandsche vrouw uit haar tegenwoordige maatschappelijke positie noodzakelijk; de opheffing zal vooral worden bevorderd door de stichting van goede, Inlandsche meisjesscholen.

IV. De oprichting van goed georganiseerde Inlandsche onderwijzersvereenigingen, die de behartiging der belangen van het Inlandsch onderwijs ten doel hebben, verdient van regeeringswege te worden aangemoedigd.

V. Het bijbrengen van elementaire kennis kan niet met onderwijs in bijzondere vakken samengaan; het eerste is de basis van het tweede, dat op speciale scholen of op scholen voor meergevorderden thuisbehoort.

VI. Voor het organiseeren van goed landbouwonderwijs aan Inlanders is de oprichting van een Instituut van Inlandsche onderwijzers noodig.

VIII. De aan Gouvernements-Inlandsche ambachtsscholen gegeven opleiding voldoet aan de tegenwoordige behoefte van Inlanders aan goed ambachtsonderwijs.

VIII. Gewenscht zijn: de oprichting van een of meer inlandsche kunstnijverheid-scholen en de uitbreiding van het aantal der Inlandsche huisvlijtscholen en zulks in verband met de noodzakelijke organisatie van een afzonderlijken dienst tot practische bevordering van de Inlandsche nijverheid en kunstnijverheid in Nederlandsch-Indië.

Deze zeer duidelijke lezing, een uiteenzetting, van kennis van zaken getuigende, vond veel bijval.

Na de pauze werden naar aanleiding van het gehoorde eenige opmerkingen gemaakt door de heeren Mr. J. H. Abendanon, Mr. C. Th. van Deventer, Mr. van Gennep en Dr. Hendrik Muller. Belangstellenden verwijzen wij naar het stenografisch verslag

dezer lezing, dat eerlang door het Ind. Genootschap in brochure-vorm wordt uitgegeven.

J.l. Woensdagavond hield de heer J. E. Jasper dezelfde lezing voor de Indische Vereeniging in de bovenzaal van het „Gouden Hoofd" te 's-Gravenhage en vond een zeer aandachtig gehoor in de aanwezige zonen van het land, waarvoor dat volksonderwijs bestemd is.

Van Vreemde Koloniën.

Duitsch-Koloniale Wenken.

Op het duitsch-koloniaal congres, dat onlangs te Berlijn werd gehouden, werden de volgende wenschen geuit:

De uitgave van een goedkoopen atlas der koloniën, waarin tevens aanwijzingen voorkomen, betreffende de hulpbronnen dier gewesten.

De oprichting van een zoölogische instelling voor de studie van alle uit het oogpunt van landbouw, boschbouw en geneeskunde belangrijke diersoorten, en van permanente zoölogische stations in Oost-Afrika en Nieuw-Guinea.

Uitbreiding over Togo, Kameroen, Zuidwest Afrika en Nieuw-Guinea van den dienst der meteorologische en klimatologische waarnemingen in de andere koloniën.

Organisatie in Zuidwest-Afrika van een landbouwcredietinstelling ten behoeve van de kolonisten.

Reorganisatie van het koloniale recht en de koloniale rechtspraak en instelling van leerstoelen in het koloniale recht van de verschillende duitsche universiteiten, te beginnen met die te Berlijn.

Het tegengaan van de islamitische propaganda en de aanmoediging tot uitbreiding van de christelijke zending.

De aanmoediging van de teelt der koloniale producten, in het bijzonder die van de katoen, terwijl ook bijzondere aandacht wordt verlangd voor de veeteelt (schapen en runderen), waartoe hun, die zich hieraan wijden, voorschotten op langen termijn zouden moeten worden verstrekt voor het omheinen hunner hoeven.

De ontwikkeling van den duitschen invloed in den vreemde, waaromtrent periodieke statistieke gegevens, wat de vorderingen aangaat, worden verlangd.

De geest onder de Fransche koloniale Officieren.

Er heerscht nog al ontstemming en ontevredenheid onder de officieren der fransche koloniale troepen. De bevordering gaat er slechts langzaam, zoodat het niet lang meer zal duren, of een luitenant zal eerst na twintig jaren dienst bevorderd worden tot kapitein. Op het oogenblik worden toch al reeds niet meer dan 60 officieren in den loop van een jaar tot kakapitein bevorderd, terwijl het aantal luitenants veel meer dan 1200 bedraagt.

Het aantal kapiteins is nog al aanzienlijk, nl. 772, maar bij de koloniale troepen bestaat niet het voor het fransche leger bestaande stelsel van vervroegde pensionneering met toekenning van nader evenredigheid van den volbrachten diensttijd verlaagde pensioenen. Men dient er dus zoolang men kan, in de hoop het nog eens tot majoor te zullen brengen, hetgeen echter slechts voor betrekkelijk weinigen en na geruimen tijd is weggelegd, daar toch op de 772 kapiteins in den loop van een jaar slechts 35 tot chef de bataillon worden bevorderd.

Als oorzaken van deze slechte promotiekansen, wordt het volgende aangevoerd:

Men heeft in een tijd, toen nog talrijke expeditiën werden ondernomen, de koloniale infanterie met officieren overvoerd, en vooral met zulken, die van Saint Cyr afkomstig waren en dus op betrekkelijk jeugdigen leeftijd den officiersrang bereikten.

Tal van troepen-eenheden werden in de koloniën opgeheven, zoodat de commandanten dier eenheden andere plaatsen moesten innemen.

Vele officieren waren vroeger met politieke of besturs-functiën belast, doch moesten plaats maken voor burger-elementen, waardoor het aantal oudere officieren zonder troepen weder toenam.

Nu het tijdperk der groote expeditiën is afgesloten, worden de verliezen onder het officierskorps geringer, een op zichzelf gelukkig verschijnsel, dat echter natuurlijk van ongunstigen invloed moet zijn op de bevorderingskansen.

Dit jaar waren voor de militaire school van Saint Mascent, den franschen hoofdcursus 45 plaatsen voor onderofficieren opengesteld, die voor officier bij de koloniale troepen willen worden opgeleid. Er meldden zich slechts 25 candidaten aan voor het examen voor den hoofdcursus, waartoe echter ook de school voor de militaire administratie te Vincennes behoort. Van de 8 geslaagden gaan dan nog de meesten naar Vincennes, wijl de bevordering bij de militaire administratie zoo vlug gaat, dat men er reeds in tien of elf jaren tijds den kapiteinsrang behaalt.

Terwijl nu de toekomst zich voor de officieren der koloniale infanterie zoo ongunstig laat aanzien, is door den rapporteur voor de begrooting der koloniale troepen aanmerking gemaakt op een zoogenaamd overcompleet aan kapiteins.

Hier ziet men weer het feit geïllustreerd van een volksvertegenwoordiger, die geacht wordt en natuurlijk in de eerste plaats zichzelven acht op de hoogte te zijn van alles, wat aan zijn oordeel wordt onderworpen, en ten slotte blijk geeft, niets van de zaak te weten, waarover hij zijn gewichtig oordeel velt.

De rapporteur rekende uit, dat er slechts 650 compagniescommandanten in Frankrijk en in de koloniën bij de koloniale infanterie zijn — dus waren er 72 te veel. De goede man weet niet eens, dat er ook kapiteins p.a. als adjudanten fungeeren of bij de krijgsschool zijn gedetacheerd. Hij dacht er ook niet aan, dat er steeds geregeld 102 kapiteins, na terugkeer uit de koloniën, in het genot van verlof zijn gesteld, 17, op het punt staande te vertrekken, eveneens met verlof zijnde, aan den dienst zijn onttrokken en 34 zich onder weg bevinden van of naar de koloniën, zoodat er wel verre dat er kapiteins te veel zouden zijn, geregeld 100 kapiteinsplaatsen door luitenants moeten worden vervuld.

Het is duidelijk, dat men weer een dier ondeskundige critici tot rapporteur had aangewezen, voor wie de hoofdzaak is na te gaan, of er niet wat op de militaire uitgaven kan worden beknibbeld, en niet of men waar krijgt voor zijn geld.

Voor den militairen dienst totaal ongeschikte, afgeleefde opper- en hoofd-officieren laat men kalmpjes doordienen, wijl anders de pensioenlast zou worden verzwaard en om dezelfde reden wordt ook het stelsel van vervroegde pensionneering op verzoek niet ook op de koloniale troepen toegepast.

Bosch-exploitatie aan de Ivoorkust.

De kapitein der Fransche koloniale artillerie Gros, die gedetacheerd was geweest bij de bosch-exploitatie der maatschappij „Una et Slavonia" in Hongarije, werd in 1909 belast met eene zending van het Aardrijkskundig Genootschap te Parijs naar de Ivoorkust, om er een onderzoek in te stellen naar de mogelijkheid eener exploitatie der bosschen aldaar.

Hem werden een inspecteur van het fransche boschwezen en een hongaarsch boschbouwkundig ingenieur toegevoegd.

Deze zending was het uitvloeisel van de bezorgdheid voor eene geldelijke uitputting der bosschen in de landen, die nu nog de wereld van hout voorzien.

Het oogenblik schijnt niet meer ver af te zijn, waarop Rusland, Zweden, Noorwegen, Oostenrijk en de Vereenigde Staten hunne houtproductie zullen moeten beperken, om ten slotte de poort voor den uitvoer te sluiten.

Het feit heeft zich reeds voorgedaan in Hongarije, en eerlang zullen wellicht Zweden en Noorwegen volgen.

De vraag naar hout neemt echter steeds toe, zoodat het verminderde aanbod reeds oorzaak was, dat de houtprijzen in de laatste 5 jaren met 40 percent zijn gestegen.

Er moeten dus nieuwe bronnen worden ontsloten, en volgens majoor Gros, die onlangs te Brussel een lezing over dit onderwerp hield, komt de Ivoorkust met hare uitgestrekte bosschen, die zeer veel waardevol hout bevatten, zeker daarvoor in aanmerking.

Het bosch strekt zich in de kolonie uit over een afstand van 500 kilometers langs de kust, tot 250 kilometers ver het binnenland in, terwijl de afstand tot de kust slechts weinige kilometers bedraagt. Het hout ligt er dus als het ware gereed om te worden verscheept, terwijl rivieren, stroomen, bevaarbare lagunes en een spoorweg het doorsnijden.

Men treft er alle soorten van hout aan, van de hardste tot de voor de papierfabricage gebruikte zachte soorten. De gemiddelde middellijn der boomen bedraagt 80 tot 150 centimeter bij eene hoogte van 20 tot 35 meter, terwijl de woudreuzen 3 tot 5 meter in middellijn en 70 tot 80 meter hoog er niet zeldzaam zijn.

Door de zending-Gros werden de streken vastgesteld, die zich het best leenen voor eene rationeele, methodische exploitatie. Ook de plaatsen, waar de ateliers voor de houtbekapping zouden kunnen worden opengesteld werden uitgezocht, terwijl eene raming werd gemaakt van den kostenden prijs van het hout bij levering in Europa.

Omstreeks 200 ton hout van de voornaamste soorten werden naar Frankrijk meegebracht en daar in de ateliers van den heer Gillet bewerkt en ter bezichtiging gesteld.

In het laboratorium van het conservatorium voor kunsten en bedrijven werd het hout onderzocht en zeer deugdelijk bevonden. Ook verschillende spoorweg-maatschappijen in Frankrijk hebben proeven genomen met het hout en dat o.a. geschikt bevonden werd voor dwarslegger en voor de vervaardiging van wagons.

Naar aanleiding van de verkregen gegevens heeft nu een Fransch Syndicaat concessie gevraagd en gekregen voor de exploitatie van eene uitgestrektheid van 60.000 hectaren. De maatschappij, die te dien einde werd opgericht, beschikt over een kapitaal van 3.5 millioen francs.

Oost- en West-Indisch Literatuur-overzicht.

Palembang.

No. 43 van „Buiten" bevat een aardig geïllustreerde bijdrage over de plaats Palembang, waaraan het volgende is ontleend:

Palembang ligt, op ongeveer 70 mijlen stroomopwaarts, zeer schilderachtig aan de Moesi-rivier. De huizen zijn op 6 à 7 M. lange palen gebouwd, sommige rusten op vlotten, zgn. rakkits. Ze dansen mede met ebbe en vloed en liggen met touwen vastgesjord aan den wal. Het europeesch kwartier bevindt zich vooral langs den linkeroever. De woningen liggen op onderlinge afstanden, vrijwel in een lange rij gebouwd. Veel mooie gebouwen zijn er niet, alleen het gouvernementsgebouw, waar de gouverneur (sic!) troont, is bezienswaardig. Ook vindt men er een fraaie missigit en, een goed uur gaans van de eigenlijke stad, de bezienswaardige graven der vroegere sultans van Palembang. De kraton van den sultan is herschapen in kazernes, hospitaal en gevangenis. Als men een half uur stroomopwaarts gaat komt men aan een der voornaamste centra van de Petroleummaatschappij „Loeboe Pakkan"; reusachtige tanks trekken reeds van verre de aandacht. Er woont daar een heele kolonie Europeanen; fraaie, van alle gemakken voorziene hutten logeeren de employé's en hooger geplaatsten. De inl. bevolking van Palembang en omstreken drijft handel en scheepvaart. Men ziet er fraai indisch houtsnijwerk, degelijk gesmede wapenen en tot sieraden verwerkt edel metaal. Ook voorwerpen van ivoor, immers men bevindt zich in het land der olifanten. De inlanders vangen deze dieren volgenderwijs. Ze verschuilen zich in het gewas langs het pad, waarover 't gevaarte zijn weg neemt. Als 't dier naast hen is, kruipen ze vlug als een aal tusschen de pooten en snijden den buik met één forsche snede open, waarna ze zich onmiddellijk verbergen; het blijft natuurlijk een uiterst gevaarlijk werk.

Ten slotte vertelt de heer V. wat meer van de olifanten, jacht op kaaimannen en de bekende tijgergevechten op Java.

Indisch Nederland.

Dr. E. B. Kielstra heeft een gedeelte zijner, in tal van tijdschriften gepubliceerde, bijdragen afzonderlijk het licht doen zien, onder den titel: Indisch Nederland. Geschiedkundige schetsen (Haarlem, Erven F. Bohn). Deze belangrijke bijdragen handelen achtereenvolgens over en zijn geschreven in: Ned.-Indië onder de souvereiniteit van Oranje (1898); Het eiland Madoera (1890); De Kokos- en Kerstmiseilanden (1906); Bali (1909); De verwikkelingen met Lombok (1894); De ontwikkeling van ons gezag op Sumatra (1904); Het eiland Nias (1907); De Atjeh-oorlog verdedigd (1901); De ondergang van het Palembangsche rijk (1892); Onze verhouding tot Djambi (1901); De ondergang van het Djambische rijk en de gevolgen daarvan (1909); De Bandjermasinsche sultanspartij (1903); Het Sultanaat van Boeton (1908); Zuid-West-Celebes (1904).

Al deze opstellen beoogen klaarblijkelijk éénzelfde doel: het aansturen in de richting van duurzame en daadwerkelijke bevestiging van het Nederlandsche gezag in den uitgestrekten Ind. Archipel, tot heil der Inlandsche bevolking in de eerste plaats. En het is zeker een groote voldoening voor den schrijver, dat de door hem reeds jarenlang verkondigde theoriën met betrekking op de in Indië te volgen politiek, niet zonder invloed zijn geweest op de handelingen van de machthebbenden. Nu reeds wijst de geschiedenis uit, dat Dr. Kielstra's opvattingen ten deze de juiste waren.

Kunstnijverheid in Indië.

In het vorig overzicht werd even de aandacht gevestigd op de Oct.-aflevering van „Het Huis Oud en Nieuw", waarin bijdragen over de Inlandsche kunstnijverheid in Indië. Hieronder laten we volgen hetgeen de Avondpost van 27 Oct. zegt naar aanleiding dezer uitgave:

„Het is een verblijdend verschijsel, dat op het gebied van kunstnijverheid en huisvlijt in ons land een belangtelling is waar te nemen, grooter dan ooit te voren. Huisvlijttentoonstellingen, in vroeger jaren een ongekend iets, zijn, met een weinig overdrijving, zoo te zeggen aan de orde van den dag.

En even verblijdend is het verschijnsel, dat die tentoonstellingen meer en meer de Indische kunstnijverheid en huisvlijt binnen den kring harer beschouwingen trekken. Is dit in de allereerste plaats te danken aan het ijverig streven van hen, die in de bevordering der in verval geraakte industrieën een machtig middel zien om den economischen toestand van den inlander te verbeteren, in de tweede plaats is er uit op te maken, dat de belangstelling van den doorsnee-Nederlander in de kunstuitingen der bewoners van Insulinde toeneemt, wat een eerste vereischte is om de door hen vervaardigde voorwerpen een afzetgebied te doen vinden ook buiten den Archipel.

Maar voor dit laatste is meer noodig; terecht zag men in verband hiermede dan ook in, dat het niet wenschelijk was de eenmaal zeer hoogstaande kunstnijverheid te doen herleven in de oude vormen, met haar naïeve figuralisatie, waardoor zij meer als curiositeit werd beschouwd, doch dat het wenschelijk was de inlandsche kunstenaars te leiden in nieuwe banen, de voortbrengselen hunner kunstuitingen artistiek en technisch te verbeteren, en ze zoodoende aan te passen aan de Europeesche gebruiks-voorwerpen.

Uit den aard der zaak echter zijn de werkelijke resultaten van deze ongetwijfeld loffelijke pogingen van den laatsten tijd nog betrekkelijk gering; toch geven ze alle hoop voor de toekomst.

Hetgeen de Inlander kan voortbrengen zelfs zonder eenige leiding en met vrij primitieve werktuigen, daarvan heeft men zich kunnen overtuigen op de jongste Brusselsche tentoonstelling, waar een troepje nijveren de algemeene aandacht en bewondering trok van de velen, voor wie deze inlandsche kolonie een ware attractie was, zoo niet een openbaring.

Hun, die niet het voorrecht hadden, met eigen oogen te aanschouwen de kunstuitingen van onze „bruine broeders en zusters" van „Grooter-Nederland", raden wij met aandrang aan kennis te nemen **van de October-afl. van het maandelijksche periodiek** „Het huis oud en nieuw", welke uitsluitend bestaat uit, met tal van prachtige afbeeldingen versierde bijdragen over de verheffing van de Inlandsche kunstnijverheid.

Bij uitstek deskundigen zijn daarin aan het woord. Behalve een inleiding van E. Cuypers, geeft de bekende controleur J. E. Jasper een opstel, getiteld: „Van de inlandsche nijveren op de wereldtentoonstelling te Brussel", terwijl een tweetal Javanen van ouden adel, nl. Noto Soeroto en Djajadiningrat, in onberispelijk Nederlandsch hun denkbeelden over de Inlandsche kunstnijverheid ten beste geven, inderdaad een heugelijk verschijnsel!

De woorden van E. Cuypers tot de onze makend zeggen wij hem volmondig na:

„Mogen deze artikelen onder het oog van velen komen, de belangstelling opwekken voor den inlandschen werkman, en een prikkel zijn om door samenwerking de inlandsche nijverheid op te heffen en tot hoogen bloei te brengen tot meerdere welvaart van het Indische volk, tot heil van ons schoon Insulinde."

Het Christendom in Oost-Indië.

Het jongste Nr. van de Annalen, een R.C. maandelijksch Zendingstijdschrift, bevat o.m. een opstel getiteld: Hoe de Mahomedanen te weren uit de O.-Indische Buitenbezittingen? Ieder welgeaard Hollander, zegt de schrijver, zal het ongetwijfeld met smart aanzien, dat twee groote vruchtbare eilanden van onze O.-I. bezittingen, Java en Madoera, grootendeels aan den Islam zijn overgeleverd en zoo goed als verloren zijn voor den beschavenden invloed van het Christendom. Doch op de meeste overige eilanden is het geheel anders gesteld en indien daar met krachtige hand wordt ingegrepen is er nog een uitgestrekt gebied voor de H. Kerk te veroveren. Maar het bekeeringswerk aldaar op groote schaal kan niet plaats hebben alleen door vrijwillige bijdragen, het dient geldelijk door de Regeering te worden ondersteund. Met een aanhaling uit „De Standaard", waaruit o.a. blijkt, dat zulks ook de meening van de protestanten is, en waarin de middelen worden aan de hand gedaan, die tot het gewenschte doel kunnen leiden, besluit de schr.: Daar dient door allen, die invloed op de regeering kunnen uitoefenen, op aangestuurd, vooral door de pers en de volksvertegenwoordigers: dat worde verschaft aan den Missionaris een behoorlijk traktement als middel van bestaan en flinke subsidie aan inlandsch onderwijs en ziekenverpleging.

Weekblad voor Indië.

Inhoud van No. 23: Het wederzijdsch begrijpen van het Oosten en het Westen, door Henri Borel. — De Brusselsche tentoonstelling na den brand (met foto's). — Een diefstal van 53 mille (met facsimile's), door W. J. v. d. L. — Indisch natuurleven (het bronzen vaasje), door A. J. Kons (met afb.) — Tripolitanië. Het land van den honger (vervolg, met foto's), door H. van Kol. — Een nieuwe voetbalcombinatie (met foto), door L. — Een avontuur met tante Pos, door W. Kerremans. — De paupers. Roman uit de Indische samenleving, door Victor Ido (vervolg).

De Indische Mercuur.

No. 43 bevat de volgende bijdragen: Suikerfabricatie in de Punjab, door H. C. Prinsen Geerligs. — Vluchtige oliën, door Prof. P. van der Wielen. — Prijsvraag voor eene methode ter bepaling van het kininegehalte van kinabast, uitgeschreven door den Preanger-Kinabond te Bandoeng. — Mededeelingen van het Deli-Proefstation te Medan (referaat), door P. Hondius Jzn. — Sumatra- en Borneo-tabak. Officieele prijsopgave oogsten 1909 en 1908. — Het kapitaal der Rubberkultuur-maatschappijen in Ned.-Indië. — Soekaboemische landbouwvereeniging. — De exploitatie van het land Kandanghauer. — De strijd tusschen de „Koninklijke" en de „Standard." — Britsch-Indische thee-statistieken. — Handelsverkeer van Nederland en Nederlandsch-Indië met China (vervolg). — Het tabaksverbruik in Duitschland. — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen. — Financieele berichten en verslagen, benevens de overige wekelijksche rubrieken.

Ten slotte den hoogstbelangrijken inhoud van de juist verschenen afl. 1—2, Dl. I, achtste volgreeks der Bijdragen van het Kon. Knstituut voor de Taal-, Land- en Volkenkunde van Ned.-Indië.

Hindu-Javaansche en Balineesche eeredienst, door J. C. van Eerde. — Merkwaardige kokerversieringen uit de Zuider- en Ooster-afd. van Borneo (met platen), door J. A. Loebèr Jr. — Eigenaardige gebruiken bij pokhenepidemiën in den Indischen Archipel, door Mr. F. D. E van Ossenbruggen. — Bijdrage tot de kennis der naamgeving onder de Tobelo van Halemaheira, door J. Fortgens. — Woordenlijst verzameld op de Mimika- en Atoeka-rivieren Zuid-West-Nieuw-Guinea), door J. M. Dumas." — Beschrijving van den graftempel te Kajenegan, volgens Nâgarakretagama, zang XXXVII, door Prof. Dr. H. Kern. — Over den oorsprong van 't woord Gedog in de Wayang, door R. M. Noto Soeroto. — Kritisch overzicht van de in de Maleische werken vervatte gegevens over de geschiedenis van het Soeltanaat van Atjeh, door R. Hoesin Djajadiningrat. — Over de „vervoegde" werkwoordsvormen in de Maleisch-Polynesische talen, door Prof. Mr. J. C. G. Jonker. — Sanskritinschrift van Toek Mas (Dakawoe), door Prof. Dr. H. Kern.

INGEZONDEN.

Voordracht van Mr. Lorentz over zijn Reis in Nieuw-Guinea.

De **Indologen-Vereeniging** te **Leiden** stelt zich voor op **Vrijdagavond 4 November** e.k., des avonds ten $8^1/_4$ ure, eene **buitengewone vergadering** te houden in het gebouw van het **Botanisch Laboratorium** te **Leiden**, **Nonnensteeg**. Bij die gelegenheid zal voor de Vereeniging optreden de Heer **Mr. H. A. Lorentz**, te Arnhem, met eene voordracht over zijne reis in Nieuw-Guinea.

Leden van „Oost en West", „Moederland en Koloniën", „Vereeniging van Ambtenaren bij het B. B. in Ned.-Indië" hebben vrijen toegang.

Met alle hoogachting.

Namens het Bestuur der Indologen-Vereeniging,

Uw zeer dw. dn.:

H. Fievez de Malines van Ginkel.

Voordracht (met Lichtbeelden) over oude Bouwkunst op Java.

Op Vrijdag 4 November, des avonds te 8 uur, zal voor de afd. Den Haag van de **Mij. ter bevordering der Bouwkunst** de heer **S. de Clercq**, architect te 's-Gravenhage, een voordracht met lichtbeelden houden over: **Oude bouwkunst op Java.**

Introductie Kaarten worden op aanvraag aan den secretaris, den heer **J. F. van Hoytema**, **Celebesstraat 30**, gaarne toegezonden De introductie van dames zal zeer op prijs worden gesteld.

Leestafel HEULSTRAAT 17.

Opgave van dagbladen en tijdschriften, ter lezing liggend in de leeszaal van het Hoofdbestuur van „Oost en West", Heulstraat 7, Den Haag, welke dagelijks, Zon- en feestdagen uitgezonderd, geopend is van 's morgens 9 uur tot 6 uur 's namiddags.

De Planter, Onze West, Sumatrapost, Sumatrabode, Javabode, Bataviaasch Nieuwsblad, De Padanger, De Sumatra Courant, De Surinamer Courant, Soerabajasch Handelsblad, Nieuwe Soer. Crt., Deli Courant, Preangerbode, Javasche Courant, De Locomotief, 20 diverse Maleische bladen en tijdschriften.

Verscheidene periodieken, waaronder:

Hou en trou, Vrede door recht, De stem van Indië, Tijdschrift voor economische geographie, Indologenblad, De Banier, Neerlandia, Jong-Indië, De Boodschapper, Revue économique, Indische gids, Weekblad voor den handeldrijvenden en Industrieëlen middenstand, Exportblad, Cultura, Deutsche Kolonial Zeitung, Sociaal Weekblad, Ned. Zendingsbode, Maandbericht van het Ned. Zendeling-genootschap, Indisch genootschap, Weekblad voor Indië, Insulinde, Deutsche Wochenzeitung für Niederland und Belgien en tal van andere brochures jaarverslagen, enz.

Vervolg opgave van bladen en tijdschriften welke nieuw ter lezing zijn gelegd in de Leeszaal, Laan v. Meerdervoort 195, Den Haag, die dagelijks, Zon- en feestdagen uitgezonderd, geopend is van 10 uur vóór- tot 6 uur namiddags.

De Javabode t/m 4 October '10.
De Sumatrapost t/m idem.
Het Bat. Nieuwsblad t/m idem.
De Locomotief t/m 3 October '10.
Het Soer. Handelsblad t/m idem.
De Sumatrabode t/m 4 October '10.
De Tjahaja Sumatra t/m idem.
Ned.-Ind. Effectenblad no. 38.
De Indische Mercuur no. 44.
Het Weekblad voor Indië no. 24.
De Banier no 39.
Handelsberichten v/h Min. v. Landbouw no. 189.
Kort Verslag Verg. 2e K. S.-G.
Onze Vloot no. 6.

MEDEDEELINGEN.

Van de Afdeeling Amsterdam:

Voordracht van den heer J. W. VAN NOUHUYS, die heeft deelgenomen aan de expeditie van Mr. H. A. Lorentz op Nieuw-Guinea.

Onderwerp:

„De expeditiën in 1907 en 1909 uitgezonden ter bereiking van het sneeuwgebergte op Nieuw-Guinea",
toegelicht door lichtbeelden,

op Maandag 7 November 1910, des avonds 8 ure, in een der zalen van het American-hotel, ingang Marnixstraat.

Leden van „Oost en West" hebben met hunne huisgenooten vrijen toegang op vertoon van hun bewijs van lidmaatschap of de hun toegezonden kennisgeving. Voor het bekomen van introductiekaarten voor niet-leden gelieve men zich te wenden tot den secretaris: C. de Vries, Weesperzijde 22.

Van den catalogus der Nederlandsche en Indische Afdeeling van de Algemeene en Internationale Tentoonstelling van Brussel zijn enkele exemplaren aangeschaft, ten einde de leden der afdeeling in staat te stellen kennis te nemen van de interessante beschrijvingen van de Indische afdeeling. Zij, die een exemplaar ter lezing wenschen te ontvangen, worden verzocht zich op te geven aan den secretaris: C. de Vries, Weesperzijde 22.

Van het Dagel. Bestuur der Vereeniging:

Aan de leden van de Vereeniging wordt beleefd medegedeeld, dat bij de 1e Secretaresse van den **Nationalen Vrouwenraad van Nederland,** Mejuffouw G. A. A. Bouricius te 's-Hage verkrijgbaar zijn:

1e. Het Jaarverslag van den Nationalen Vrouwenbond voor Nederland, à *f* 0.25 per exemplaar.

2e. Het Jaarverslag van den Internationalen Vrouwenraad, à *f* 0.60 per exemplaar.

3e. Het verslag van de vijfjaarlijksche bijeenkomst te Toronto voor 2 shilling-6.

Vervolg opgave van de ontvangen gelden ten behoeve van de studie van een verdienstelijk jongeling.

G. V. te 's-H. . . . . f 5.—

Voor de opgave,
E. VAN ASSEN, Secretaris.

Van het Informatie-Bureau:

In het Koninklijk besluit van 10 Januari 1910, no. 57 (Indisch Staatsblad) worden bij Koninklijk besluit van 7 Oct. j.l. de volgende wijzigingen gebracht *).

Artikel 1.

Artikel 1 wordt aangevuld als volgt:

VI. tot de betrekkingen van telegrafist 1e en 2e klasse, technisch ambtenaar en adspirant technisch ambtenaar bij den radiotelegrafischen dienst zij, die in Nederland naar genoegen van onzen Minister van Koloniën en in Nederlandsch-Indië van den Gouverneur-Generaal voldoende bewijzen van bekwaamheid en geschiktheid hebben gegeven.

Artikel 2.

Als artikel 2bis wordt ingelascht:

Wanneer Onze Minister van Koloniën noodig oordeelt, dat door hem voor den post-, telegraaf- en telefoondienst in Nederlandsch-Indië ter beschikking van den Gouverneur-Generaal gestelde of te stellen personen zich vóór hun vertrek naar Indië nog practisch bekwamen, dan kan hij hun daartoe een opdracht geven, voor zoolang als hem noodig voorkomt, en wordt aan zoodanige opdracht verbonden eene maandelijksche toelage tot een door hem in elk bijzonder geval te bepalen bedrag, het activiteitstractement niet te boven gaande.

*) Exemplaren van dit besluit zijn kosteloos verkrijgbaar bij het Informatie-Bureau.

Naamlijst van nieuw toegetr. Leden.

		Contributie.
J. P. la Bastide,	Amsterdam	f 2.—
S. Drielsma, ambt. Post. W.-I.,	„	- 2.—
Mevr. L. J. Hissink Snellebrand, Onderwijzeres N.-I.,	„	- 2.—
Mr. J. van Davelaar, Raadsheer Hoog Gerechtshof N.-I.,	„	- 2.—
K. Peereboom, Ass.-Res., m.v., N.-I.,	„	- 2.50
Ch. L. J. Palmer van den Broek, Ass.-Resident,	„	- 5.—
F. D. G. de Vos, Controleur bij de Accijnsen N.-I.,	„	- 3.—
J. W. E. van Silfhout, Leeraar H. B. S. N.-I.,	Apeldoorn	- 3.—
C. J. van Harte,	Deventer	- 2.—
D. J. der Kinderen,	's-Gravenhage	- 2.50
F. de Rochemont, Luit.-Kol. Genie O.-I. L.,	„	- 2.—
J. E. J. de Jongh,	„	- 2.50
T. A. C. P. Suringar,	„	- 2.50
W. J. A. Kleender van Geyn,	„	- 2.—
E. L. M. Kühr, Ass.-Res., m. v.,	„	- 2.50
E. W. L. von Faber, Ref. Dep. v. Landb., m. v.,	„	- 2.50
P. H. G. Schültze, Directeur firma d'Albani,	„	- 2.50
Mevr. M. Meyer geb. Torré,	„	- 2.50
W. A. P. F. S. Storm van Gravesande, Oud O.-Ind. Hoofdambt.,	„	- 2.—
A. J. Jochems, Offic. van Gezondh. 1e kl. N.-I.,	„	- 2.50
G. A. Tuijl Schuitemaker, Onderwijzer N.-I.,	„	- 2.—
B. J. Haag, Houtvester N.-I,	„	- 2.50
H. Bachmann,	„	- 2.50
Mevr. H. Bachmann geb. Kuipers,	„	- 2.50
Mevr. Kuipers,	„	- 2.50
A. Kuipers,	„	- 2.50
J. C. de Bruine, Maj. Inf. O.-I. L.,	„	- 2.—
J. J. van Helsdingen, Contr. B. B.,	„	- 2.50
J. H. Swartjes, 1e Luit. Kwart.m. O.-I. L.,	„	- 2.—
Ed. Luijte, Griffier b/d. Landraad,	„	- 2.—
E. F. Cretier, O.-I. Ambt.,	„	- 2.—
J. C. Meijer, Ass.-Res., m. v.,	„	- 2.50
D. Klaassen Balk, Comm. bij de Post. en Telegr. N.-I.,	Groningen	- 2.—
A. E. Immink, Ass.-Res., m. v.,	Haarlem	- 2.50
H. Ch. Gooszens, Ass.-Res., m. v.,	Leiden	- 2.50
B. J. Haga, Cand. Ind. Ambt.,	,	- 2.—
J. Brouwens Bavinck, Cand. Ind. Ambt.	„	- 2.50
De Indologen-Vereeniging,	„	- 5.—
S. de Graaff, O.-I. Hoofdambt.,	Lisse	- 5.—
J. F. Labohm, Houtvester N.-I.,	Nijmegen	- 2.—
W. de Keizer, Contr. B. B.,	Rotterdam	- 2.—
H. J. Begeer, Opz. B. O. W.,	Rijswijk	- 2. -
W. M. Nieuwenhuijsen,	Utrecht	- 2.—
Mej. J. J. Lagers,	„	- 2.50
H. G. C. Denis, Kapt. Inf. N.-I. L.,	„	- 2.—
W. H. van Marle,	„	- 2.50
Mevr. C. B. van Marle geb. Knebel,	„	- 2.50
W. A. Sentius, Pharmac. student,	„	- 2.—
J. I. v. d. Kuip, Pharmac. student,	Wormerveer	- 2.—
W. van der Stadt Jzn., Beambte Ned. Handel.Mij.,	Zaandam	- 2.—

Aan leden, die verhuizen, wordt verzocht hiervan den Administrateur, Verhulststraat 51, Den Haag, kennis te geven met vermelding zoowel van het oude als het nieuwe adres.

Officiëele Berichten.

Uit de Javasche Courant van 30 Sept. 1910.

Benoemingen, enz.

Civiel Departement.

Verleend: een jaar verlof aan den leerling-klerk-telegrafist Ph. O. Hamwijk.

Ontslagen: eervol uit zijn betrekking de voorzitter van den landraad te Schragen Mr. J. G. Millius.

Belast: met de betrekking van 2en boekhouder bij de fabriek der opiumregie F. A. Korinth.

Benoemd: tot raadsheer in het Hooggerechtshof van Ned.-Indië Mr. R. H. Kleijn; tot onderwijzer 1e kl. G. Booden; tot commies te Banjoemas A. G. W. Kessing; tot secretaris bij het Dep. van Binnenl. Bestuur J. de Groot; tot kantoorchef 3e kl. bij den telefoondienst A. Kruijff; tot opzichter van den Waterstaat P. A. More; tot contr. B.B., M. Sanders; tot commies 2e kl. bij den post- en telegr.dienst F. G. Versteegh; bij het Dep. van Gouvernementsbedrijven tot 1en commies W. F. G. van de Graaff, H. Thielsch en I. Th. Dirksen; bij de S.S. op Java tot opzichter J. Lastdrager, A. Pyloo en N. H. Hulsing.

Overgeplaatst: naar Menado de onderwijzer W. van Bergen; naar Probolinggo J. Smit.

Tijdelijk werkzaam gesteld: als onderwijzeres te Djember Mevr. W. W. Vogler, te Semarang Mevr. H. Glaser.

Aangewezen: als chef der irrigatie-brigade te Madioen de ingenieur D. Meijer.

Overgeplaatst: naar Modjokarto de ingenieur A. W. G. Stigter; naar Bondowoso P. J. Ott de Vries en D. J. F. van Es.

Benoemd: tot adjunct-inspecteur bij den pandhuisdienst K. C. Barkey.

Militair Departement.

Ontslagen: op verzoek eervol de kapitein der inf. C. J. Boon.

Benoemd: tot adjudant bij het korps genietroepen te Tjimahi de 1e luitenaut der genie F. N. Houwing.

Uit de Javasche Courant van 4 Oct. 1910.

Civiel Departement.

Verleend: een jaar verlof naar Europa aan den onderwijzer C. Lips en aan den ingenieur P. van Tiel.

Ontslagen: op verzoek eervol de secretaris v/h. gouv. Sumatra's Westkust W. J. Kroon; de hulponderwijzeres Mej. J. E. C. Wolterbeek Muller; de voorzitter van den landraad te Indramajoe Mr. H. A. Pel; wordende hij benoemd tot advocaat en procureur bij den R. v. J. te Makassar, de klerk te Besoeki F. J. Benjamin.

Benoemd: tot veearts bij den burgerlijken veeartsenijkundigen dienst J. Kok en F. C. de la Chambre, tot ass.-resident van Langkat F. R. Speltie, bij den post- en telegraafdienst: tot commies 1e kl. J. J. Vonk Robbers en W. P. Klaus, tot id. 2e kl. A. C. Smith.

Gesteld: ter beschikking van den voorzitter van den landraad te Probolinggo Mr. A. van Olst, van den Dir. van Gouv. bedrijven de ingenieur F. W. Kromhout.

Benoemd: tot onderwijzer 3e kl. G. J. van Munster en P. J. Wetjen; tot onderwijzeres Mej. H. L. A. Vemer, tot adj.-inspecteur van financiën te Batavia A. J. Schabeek.

Overgeplaatst: bij den dienst der uitvoerrechten: naar Batavia F. A. C. van Doornum, naar Grisee P. A. Boijer, naar Tjiledoek H. W. de Bruin; geplaatst te Soerabaja H. A. L. Deij en G. F. L. Laurens.

Militair Departement.

Bevorderd: tot kapitein der inf. P. L. Stennekes, G. van Ernst, F. Dam, J. M. Nolen, F. Fischer, J. E. E. ten Klooster, J. Kouwenaar, Z. M. C. E. Valckenier de Greve, J. J. van der Bie en L. A. Bedet.

Geplaatst: te Batavia de kolonel bij den geneesk. dienst D. L. Stibbe, bij het 5e bat. de kapitein A. E. Schneider, te Bandoeng de 1e luit.-magazijnmeester C. de Lange, te Tjimahi de off. van gezondheid J. P. H. Lindner.

Verleend: een jaar verlof aan den referendaris bij het Departement der Marine Ch. J. Cohen.

Lijst van aangekomen en vertrokken Passagiers uit en naar de Indiën.

Passagierslijst van het stoomschip „Prins der Nederlanden", gezagvoerder J. C. Metus, van Amsterdam naar West-Indië via Madeira op den 28 October.

Eerw. Pater van Baars; J. C. Glaser en echtgenoote; 2 Eerw. Zusters; Mevr. M. Jansen; I. Strang-

No. 45. Donderdag 10 November 1910. 10de Jaargang.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING OOST EN WEST

OPGERICHT DOOR KOLONEL G.E.V.L. VAN ZUYLEN, 21 MAART 1900.

„HET KOLONIAAL BELANG IS EEN ALGEMEEN NEDERLANDSCH BELANG."

Abonnementsprijs per jaar:

Vrij aan huis of franco per post binnenland, bij vooruitbetaling	f 2.50
Voor Oost-Indië en het Buitenland	„ 4.—
Afzonderlijke nummers	„ 0.05

Prijs der Advertentiën:

Per regel	f 0.15
Bij plaatsing van 500 regels	„ 0.12½
„ „ „ 1000 „	„ 0.10

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie", en gezonden aan de Presidente: 7a HEERENGRACHT, DEN HAAG.

Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, *51 Verhulststraat.*

Voor *Advertentiën* tot de Drukkerij „LUCTOR ET EMERGO", AMALIA VAN SOLMSSTRAAT, *Telefoon 4424*, beiden DEN HAAG.

Inhoud van dit nummer.

Het Hoofddoel der Vereeniging is:

Het verspreiden van populaire kennis omtrent onze Indiën onder gansch het volk en het bevorderen der welvaart in die gewesten, om zoodoende en ook door het verleenen van onderlinge hulp, warme belangstelling en liefde te kweeken tusschen Nederland hier en ginds.

Het lidmaatschap bedraagt als minimum f 2.— 's jaars (voor Indië en het buitenland minstens f 2.50). *)

Zij die f 5.— of meer contribueeren of een gift in ééns schenken van f 100.—, zijn donateur(trice).

Aan alle donateurs en leden wordt kosteloos en franco het *Koloniaal Weekblad* toegezonden.

*) Zie inteeken-biljet op de achterzijde van den Omslag. Verzoeke dit ingevuld te zenden aan het adres van den Secretaris van het Hoofdbestuur E. van Assen, *Heulstraat 17, Den Haag.*

De Vereeniging „Oost en West" telt o.m.:

Een Informatie-Bureau van het Hoofdbestuur,

(Secretaris J. L. van Gennep),

dagelijks — Zon- en feestdagen uitgezonderd — van 10—12 en 2—4 u., ten kantore **Heulstraat 17, Iste verdieping.**

Doel: Aan hen, die zich voor staats- en particuliere betrekkingen wenschen te bekwamen, daartoe den weg te wijzen en tevens aan Indische ondernemingen, maatschappijen en genootschappen de gelegenheid te bieden zich voor het verkrijgen van werkkrachten aan te melden.

Een Studie-Commissie van het Hoofdbestuur.

Doel: Uitoefenen van toezicht op de opvoeding en de studie der in Nederland vertoevende jongelieden, afkomstig uit de Nederlandsche Koloniën, hun hulp en bijstand te verleenen en hun verblijf in Nederland zoo aangenaam en zoo vruchtbaar mogelijk te maken.

Secretaris E. van Assen, dagelijks — Zon- en feestdagen uitgezonderd — van 9—12 uur te spreken ten Kantore Heulstraat 17, 2e Verdieping.

Een Informatiebureau van de Afdeeling 's-Gravenhage.

Doel: Het geven van inlichtingen omtrent opvoeding, onderwijs, huisvesting, inrichting enz.

Bureau Laan van Meerdervoort 195, van 10—12 en 2—4 uur.

Secretaris de heer G. C. A. De Witt, wonende Reinkenstraat 6, tot wien men zich ook kan wenden om hulp voor werkzoekenden.

Prof. Dr. J. SPANJAARD. (†)

Den 7den dezer is in den ouderdom van 64 jaar overleden prof. dr. J. Spanjaard, oud-directeur van de Indische Instelling te Delft.

Omtrent den levensloop van den ontslapene schrijft het H b l., dat hij den 6en Juli 1846 te Haarlem werd geboren, en na in 1867 aan de gemeente-instelling te Delft het groot-ambtenaarsexamen te hebben afgelegd in den loop van datzelfde jaar naar Indië vertrok.

Met verlof wegens ziekte in het laatst van 1868 hier te lande teruggekeerd, werd hij den 15en Januari 1689, ter vervanging van mr. D. Koorders, benoemd tot tijdelijk leeraar in de staatsinstellingen van Ned.-Indië aan de Indische Instelling te Delft.

Den 21en Juni d.a.v. definitief als zoodanig aangesteld, werd hij bij besluit van 6 Juli 1872 benoemd tot hoogleeraar en, na het overlijden van prof. J. J. Meinsma, den 8en October 1886 tot hoogleeraar-directeur der genoemde onderwijs-inrichting. Dit ambt bleef hij bekleeden tot de opheffing der Indische instelling op den 1sten Januari 1901.

De senaat der rijks-universiteit te Utrecht benoemde hem den 20en Januari 1894 honoris causa tot doctor in de staatswetenschappen.

Een groot deel van zijn werkzaam leven heeft hij gewijd aan de bevordering van den bloei der voormalige Delftsche instelling, terwijl zijn belangstelling in al wat Indische aangelegenheden betrof steeds onverflauwd bleef.

Van de commissie voor het afnemen van de examens van candidaat-Indisch ambtenaar maakte hij gedurende vele jaren als secretaris deel uit.

Verzoek om geldelijken steun voor de studie van een verdienstelijk jongeling.

Het bestuur van de Vereeniging „Oost en West" doet een k r a c h t i g beroep op den weldadigheidszin en de offervaardigheid van de leden dier vereeniging, ten behoeve van een jongeling van Indische afkomst, die na voorbereidende studiën in zijn geboorteland op 17-jarigen leeftijd werd toegelaten tot de 5e klasse van een gymnasium hier te lande, het daarop volgend jaar met goeden uitslag het staatsexamen voor toelating tot een der hoogescholen heeft afgelegd en die thans in de rechten wenscht te studeeren.

Het zou ten zeerste te betreuren zijn, als deze jongeling, die, ook volgens de verklaring van zijn leermeesters, door zijn buitengewoon goede geestvermogens en grooten werklust bij voortgezette studie een schoone toekomst tegemoet gaat, aan zijn verlangen geen gevolg zou kunnen geven, doordat zijn ouders en aanverwanten niet in staat zijn de kosten aan de studie verbonden, ten volle te dragen.

Een som van f 600 ineens zal vermoedelijk toereikend zijn om in het te kort te voorzien, daar naar alle waarschijnlijkheid deze jongeling na een éénjarig verblijf aan de universiteit verder uit een studiebeurs zal kunnen worden ondersteund.

Menschenvrienden, steunt dezen jongeling en zendt uwe bijdragen aan den secretaris onzer vereeniging, den heer E. van Assen.

Mocht de totaal gevorderde som overschreden worden, dan zal het overblijvend bedrag worden gestort in het studiefonds voor onbemiddelde leerlingen.

(Voor de nog ontvangen gelden zie onder de Mededeelingen pag. 8).

Voordrachten over Ned.-Indië.

Nu de winterbezigheden weer een aanvang hebben genomen, beginnen ook verschillende vereenigingen met het doen houden van voordrachten. Met blijdschap zij opgemerkt, dat onder de aanvangs-lezingen reeds vele geweest zijn met betrekking tot Nederl.-Indië, en die goed bezocht werden, wel een bewijs, dat de belangstelling voor „Tropisch Nederland" over het algemeen toeneemt. Niet alleen door het Indisch Genootsch. Moederland en Koloniën en Oost en West, maar ook door „O e f e n i n g K w e e k t K e n n i s", de Mij. van B o u w k u n s t, en anderen zijn zeer leerzame en onderhoudende bijeenkomsten met deskundige voorlichting georganiseerd. Ook in het gebouw van den Werkenden Stand te Amsterdam zal weer een serie besprekingen met lichtbeelden worden gehouden, ditmaal o.a. door den heer Jasper, over Java en de Afdeeling 's-Gravenhage van den Ned. Typografenbond is bezig een voordrachtsavond over Ned.-Indië tot stand te brengen. Dit zijn alle verblijdende verschijnselen.

Maandagavond 7 Nov. j.l. trad de heer J. W. v a n N o u h u i j s voor de Afdeeling Amsterdam onzer Vereeniging op tot het houden van zijn voordracht over: **De expeditiën in 1907 en 1909 uitgezonden ter bereiking van het sneeuwgebergte op Nieuw-Guinea.**

Zeer talrijk waren de vele belangstellenden opgekomen, zoodat de zaal geheel gevuld was.

Na een woord van welkom door den voorzitter, Mr. H. S m e e n g e, deelde de spreker op onderhoudende wijze het een en ander mede van hetgeen vóór 1907 was verricht en van hetgeen tot dien tijd van Nieuw-Guinea bekend was.

Aldus zijn onderwerp naderende, werden behandeld de voorbereiding, in het bijzonder de onderhandelingen met de mede te nemen Dajaks.

In de daarop gevolgde beschrijving van de expeditie van 1909 troffen bijzonder de mededeelingen, betreffende land en volk en de moeilijkheden, waarmede de leiders, de heer L o r e n t z en spreker, te kampen hebben gehad om van uit het bivak Alkmaar over de kammen van het Helwig-, het Wigman-, en het Treub-gebergte den Wilhelmina-top te bereiken, en van daar weer terug te keeren.

Door vele en duidelijke lichtbeelden werd de voordracht toegelicht.

Na het krachtig applaus was de voorzitter zeker

de tolk der vergadering, toen hij in zijn slotwoord spreker dankte voor het gebodene, en hem en zijn tochtgenooten rekende tot die mannen, waarop Nederland trotsch kan zijn.

Door zijn bereidwilligheid om op te treden heeft de heer Van Nouhuijs zeker een goed werk verricht.

Koloniaal Instituut te Amsterdam.

Aan De Indische Mercuur van 18 October 1910 no. 42 is het navolgende ontleend:

„In aansluiting op de mededeelingen in ons nummer van 12 Juli bl. 558 omtrent het te Amsterdam, voornamelijk op initiatief van den oud-minister van koloniën, J. T. Cremer, president der Nederlandsche Handel-Maatschappij, gestichte vereeniging Koloniaal Instituut vermelden wij, dat de Staats Crt. van 7 Oct. als bijvoegsel de Statuten dezer vereeniging geeft. Zij is gevestigd te Amsterdam en wordt opgericht voor den tijd van 29 jaren, gerekend van 11 Augustus 1910 af.

Uiterlijk 1 jaar vóór het eindigen van dezen termijn zal door de vereeniging een besluit worden genomen omtrent haren verderen duur.

De vereeniging stelt zich ten doel, in het algemeen: het verzamelen en verbreiden van kennis omtrent onze overzeesche gewesten, in het bijzonder: de behartiging der handels-, landbouw-, nijverheids- en andere belangen, die zoowel voor het moederland als voor de koloniën uit Nederlandsch koloniaal bezit voortvloeien.

Zij tracht dit doel te bereiken:

a. door de stichting van een gebouw te Amsterdam, dat in het algemeen dienstbaar gemaakt zal worden aan de bevordering van het door de vereeniging beoogde doel, waarheen na verkregen overeenstemming met de Maatschappij van Nijverheid overgebracht zal worden het te Haarlem door haar opgerichte Koloniaal Museum met bijbehoorende inrichtingen en waarin ook aan andere instellingen, die naar het oordeel van het bestuur daarvoor in aanmerking kunnen worden gesteld;

b. door het organiseeren en aanmoedigen van voordrachten, lezingen en cursussen, het bevorderen van handelsonderwijs in den meest uitgebreiden zin, het houden van tentoonstellingen, het uitgeven van geschriften, het verschaffen van inlichtingen en het doen of aanmoedigen van wetenschappelijke onderzoekingen;

c. door alle andere wettige middelen, die bevorderlijk kunnen zijn aan het door de vereeniging beoogde doel;

een en ander hetzij alleen, hetzij in samenwerking met andere instellingen, lichamen of personen.

De vereeniging bestaat uit de volgende leden:

a. stichters, zijnde de lichamen of personen die aan de vereeniging een gift of bijdrage schenken ter waarde van ten minste ƒ 25,000;

b. donateurs, zijnde de lichamen of personen, die aan de vereeniging eene gift of bijdrage schenken ter waarde van ten minste ƒ 10,000;

c. gewone leden, zijnde de lichamen of personen, die bij de oprichting aan de vereeniging eene gift of bijdrage schenken ter waarde van ten minste ƒ 5000, of die eene bij huishoudelijk reglement nader te bepalen bijdrage in eens of jaarlijksche contributie betalen;

d. eereleden, die op voordracht van het bestuur door de algemeene vergadering worden benoemd.

Het bestuur der vereeniging bestaat uit de stichters, benevens een nader vast te stellen aantal personen, door eene algemeene vergadering uit de donateurs, gewone en eereleden te benoemen.

Het bestuur kan tijdelijke of permanente commissiën van advies instellen, waarin ook niet-leden der vereeniging zitting kunnen nemen.

Bij ontbinding, om welke oorzaak ook, geschiedt de liquidatie door het bestuur. De bezittingen en activa der vereeniging worden, voor zooverre niet noodig tot betaling der schulden, in vollen en vrijen eigendom aan de gemeente Amsterdam, of wel aan die gemeente zonder voorafgaande liquidatie overgedragen tegen overneming van alle op de vereeniging rustende verplichtingen.

Zoo spoedig mogelijk zal het bestuur met de gemeente Amsterdam de overeenkomsten sluiten, noodig om haar recht op die baten rechtsgeldig te vestigen. Die overeenkomsten zijn aan de goedkeuring der algemeene vergadering onderworpen.

Mocht het bestuur met de gemeente Amsterdam hieromtrent niet tot overeenstemming zijn gekomen binnen een jaar na de oprichting, dan kan ook de bepaling van dit artikel gewijzigd worden met dien verstande, dat daarbij moet zijn uitgesloten de mogelijkheid, dat bij ontbinding der vereeniging, wanneer ook, hare baten, of een deel daarvan, aan de leden ten goede zal komen."

Uit de O.-I. Mail.

Volgens de berichten, die de jongste mail ons bracht, is de cholera op Java afnemende.

Omtrent de **cholera-inenting** lezen wij in De Javabode:

Te Batavia hebben zich laten inenten in het geheel 4816 personen, waaronder 3408 Europeanen. Aan inentingsstof was te Batavia verbruikt en naar andere plaatsen verzonden een hoeveelheid, groot genoeg voor pl.m. 17000 personen.

Op de vraag, of er van de ingeënte personen ook door de cholera aangetast waren, kreeg het blad ten antwoord, dat dit bij Inlanders moeilijk was na te gaan. Wat de Europeanen betreft, hadden zich, sedert met de inenting een begin was gemaakt, 18 gevallen van cholera bij Europeanen voorgedaan, waarvan 11 met doodelijken afloop. Van deze 8 personen was er geen enkele ingeënt. Wel had zich bij een ingeënte europeesche vrouw een aanval van hevige diarrhee voorgedaan, waarin de behandelende medicus geen cholera zag. Later werden echter in de faeces cholerabacillen gevonden. Het is nu moeilijk na te gaan, of men hier inderdaad met cholera te doen heeft gehad, daar de medici aannemen, dat in choleratijden, zooals deze, de faeces van het meerendeel der bewoners bacillen zullen bevatten. De aangetaste vrouw, die bovendien uit een zwaar geïnfecteerd huis kwam (voor haar waren reeds enkele andere gevallen bij Europeanen en Inlanders in het huis voorgekomen) was echter in twee dagen volkomen genezen.

In het chineesche hospitaal had men in een zaal, waar zich choleragevallen hadden voorgedaan, de helft der patiënten laten inenten, later werd nog een der niet ingeënte patiënten aangetast, hetzelfde geschiedde in de andere zalen, waar ook van de niet-ingeënten een patiënt werd aangetast, van de ingeënten geen enkele. Men kan hier echter natuurlijk zeer makkelijk met een toeval te doen hebben gehad.

In de eerstvolgende aflevering van het Tijdschrift voor Geneeskunde zal hieromtrent een artikel worden opgenomen van de hand van Dr. Nijland.

Naar aanleiding van de geruchten, die rondloopen, omtrent de verschijnselen, die zich zouden hebben voorgedaan na de inenting, deelde men aan bovengenoemd blad positief mede, dat tot nu toe geen dier verschijnselen van dien aard was geweest, dat iemand er zich door behoefde te laten afschrikken.

Wat betreft de enkele medici, die nog altijd tegen de inenting waarschuwen, vernam het blad, dat dezen hun bezwaren nooit in de geneeskundige vereeniging mededeelden, er waren een paar avonden bijeenkomsten van die vereeniging aan de bespreking van het nieuwe middel gewijd geweest, en in die bijeenkomsten was ampel gelegenheid tot debat gegeven. Bij dit debat was echter niemand tegen het middel zelf opgekomen. Wel waren er doktoren geweest, die thans, nu de cholera vermindert, het middel niet meer noodig achten, maar niemand had het middel zelf ondeugdelijk geacht.

Als een der voordeelen van de inenting noemde men voorts nog, dat vele personen door de behandeling van hun choleravrees waren genezen.

Java's groote steden.

De groote steden op Java hebben weer geld noodig. Batavia en Semarang zullen opcenten op sommige rijksbelastingen leggen, en Semarang wil 1½ millioen leenen.

Een wetsontwerp is ingediend om aan de Indische gemeentelijke en gewestelijke raden het geldleenen te vergemakkelijken.

De Javabode acht het publiceeren eener **begrooting** door den Raad van Batavia en andere groote steden zeer wenschelijk. Het blad eindigt zijn betoog met de woorden:

„Wij vernemen, dat er aan het einde van dit jaar een gemeentelijk verslag zal verschijnen. Wel is tegen dit denkbeeld oppositie gevoerd, maar onze gemeente-secretaris maakt er zich zeer warm voor en het zal nu ook komen. Een stap, en een flinke, in de goede richting.

Wij weten ook wel, dat onze assistent-resident in den hierboven omschreven zin wil werken. Maar er is tegenstand, natuurlijk; wij zouden niet in Indië zijn, wanneer er niet menschen waren, beveesd om te breken met het bestaande, steunende op karrevrachten antecedenten, zich met hand en tand verzettende tegen het nieuwe.

Maar zoo de instelling der gemeentelijke en gewestelijke raden levensvatbaarheid zal hebben getoond — en het krachtdadig optreden in de laatste maanden hier, te Semarang, te Meester-Cornelis, te Soerabaja en elders, wijst daarop — zoo zal het toch daarheen moeten.

Waar mogelijk, daar worde belangstelling gewekt; zij moet komen, waar de gemeenten er nu langzaam maar zeker toe overgaan den burgers in den zak te tasten, belastingen te gaan heffen. Doch zij kome niet alleen daarvoor; zij kome voor alle zaken van eenig belang voor de gemeente.

En daarvoor is in de eerste plaats noodig het geven van zooveel mogelijk bekendheid aan wat men voor de gemeente doet of van plan is te doen. Onze ontwerp-verordeningen moeten breed en helder worden toegelicht; er besta geen vrees wat meer gemeentestukken te doen drukken en bekend te maken.

Onze begrooting geve een zuiver beeld van den toestand der gemeente."

In het Bataviaasch Nieuwsblad lezen wij omtrent **de plannen tot vergrooting en verfraaiing der stad Batavia** o.m., dat de redactie in de gelegenheid was inzage te nemen van een plan om het land Kondangdia te benutten voor de zoo noodzakelijke uitbreiding onzer stad; zij zegt, dat het plan haar zeer mooi lijkt, de uitvoering daarvan Batavia een stadsgedeelte zal bezorgen, dat een unicum zal zijn in de Indische steden.

Na in grove trekken het een en ander omtrent de aanhangige plannen te hebben medegedeeld, besluit het blad:

„Wie nu meenen mocht, dat het geheel in de lucht hangt, slechts op papier bestaat, heeft het mis, het geld voor deze onderneming is reeds gevonden, binnenkort zal met de werkzaamheden een aanvang worden gemaakt. Het plan der woningmaatschappij is ieder jaar honderd huizen te bouwen, zoodat in vijf jaar de nieuwe stad, of liever het nieuwe stadskwartier, zal zijn verrezen.

Er is zorgvuldig gewaakt tegen beunhazerij op eenig gebied. Zoo is voor den aanleg van plantsoenen de hulp ingeroepen en verkregen van 's lands plantentuin, in den loop der volgende maand worden de pépinières reeds aangelegd. De aanleg van wegen geschiedt onder toezicht van een deskundige, de aanleg van riolen door iemand, die op dit gebied in Europa zijn sporen heeft verdiend, werkbazen uit Holland zullen worden belast met het toezicht op het bouwen, en zoo vervolgens.

In overweging is het plan tot aanleg van een eigen waterleiding, welke het water onder druk uit watertorens tot in de bovenverdieping der huizen zal brengen, met kranen aan de wegen zoowel voor de beproeiing als voor gebruik bij brand. En verder zal een zoodanige vorm van afvoer van faeces gekozen worden, dat vervuiling van den bodem is uitgesloten.

Of er dan werkelijk zooveel behoefte bestaat aan woningen?

Men vrage het maar eens aan de menschen, die maanden en maanden zoeken naar een geschikt verblijf. Aan de hotels en pensions, die overvol zijn. Aan de huizenbouwers, die, lang voordat een huis klaar is, vóórdat de eerste steen gelegd is, reeds aanloop hebben van huurders. Men vrage het aan den administrateur van het land Menteng, die zich verplicht heeft gezien voor de woningen op dat land lijsten aan te leggen van aspirant-huurders die slechts wachten op het oogenblik, dat zij aan de beurt komen om in de gèzonde bovenwijken een woning te kunnen betrekken. Of men informeere naar de stijging van de huurwaarden, zelfs in wijken, waarvoor men vroeger den neus optrok! En als dan het volgend jaar het wijkenstelsel voor de chineezen wordt opgeheven, zoodat deze dan niet langer verplicht zullen zijn met drie families in één huis te hokken, dan stijgt de nood nog meer, want dan zakken natuurlijk een groot aantal chineezen uit de stad af naar Weltevreden.

Er is dus niet alleen groote behoefte ontstaan aan woningen, die behoefte zal nog stijgen, en het is de vraag, of in die behoefte voldoende voorzien zal worden door de uitvoering van het plan-Kondangdia. En dit zoo zijnde, behoeft men er geen oogenblik aan te twijfelen, dat de uitvoering teleurstelling zal baren.

Wat Soerabaja betreft, melden de Indische bladen, dat de onder-directeur van de Rotterdamsche haven toezicht komt houden op de uitvoering der havenwerken. Ook wordt in het Soer. Handelsblad een dringende oproeping gedaan tot deelname aan de stichting van een model-ziekeninrichting. Op menig gebied dus vooruitgang.

Ditzelfde kan over het algemeen ook getuigd worden van het **Inlandsch Onderwijs.**

Zoo schrijft de correspondent van de Locomotief uit Solo over de nieuwe **Kratonschool:**

Deze school nadert haar voltooing. Hoogstwaarschijnlijk zal ze den 12en Nov. feestelijk worden ingewijd. De bouw is door Z. H. den Soesoehoenan bekostigd, het is een gewone inlandsche school, die bevolkt zal worden door kinderen, behoorende tot de

familie van den soesoehoenan. Daar er ook Hollandsch zal onderwezen worden, zal er natuurlijk een europeesch onderwijzer aan benoemd moeten worden, en, naar ik vernam, na eenigen tijd ook een onderwijzeres. De nog te benoemen leerkrachten worden door den soenan bezoldigd in zooverre, dat die het salaris in 's lands kas stort. Overigens blijven de benoemden gouvernements-ambtenaar.

Het gebouw is een schepping van den heer Rademaker, architect van den soenan. En zonder overdrijving spreken we, als we hem ons compliment maken. Wat ziet die school er keurig uit. Wat moet het voor het personeel een genot zijn, om daar te werken. Het is een heel verschil met de gouvernementsgebouwen, en toch kost het geheel maar f 18000, dus zeker niet meer dan een even groote gouvernementsschool.

Het gebouw bestaat uit 6 lokalen met afmetingen van 7 bij 8 M. Elk lokaal bezit een voldoende hoogte, terwijl er tevens gezorgd is voor een voldoende luchtverversching. Immers boven elk lokaal bevindt zich een dubbele ventilatiekap. De zoldering is van zink vervaardigd. Het trof ons, dat het er zoo heerlijk koel was, wat zeker voor een groot deel aan de ventilatiekap is toe te schrijven. De vloeren bestaan uit gekleurde tegels, zoowel van de lokalen, als van de 3 M. breede galerij, die om het geheele gebouw heenloopt. Het dak dier galerij rust op sierlijke houten pijlaren. Het geheel is opgeschilderd met een vroolijke, lichtgele verf. Dat ook al maakt de lokalen tot prettige verblijfplaatsen.

Verder bevindt zich in elk lokaal nog een ferme kast en een op een hoog voetstuk staande stoel voor den onderwijzer. Zoowel vóór als achter het gebouw is ruimte voor een flinke speelplaats. Op die vóór de school bevinden zich 2 speelloodsen, één voor de jongens, één voor de meisjes. Zooveel mogelijk heeft men de boomen laten staan, zoodat er al dadelijk geen gebrek aan schaduw is.

De school staat in de onmiddellijke nabijheid van 't verblijf van den soesoehoenan. Aan de voorzijde is zij van den rijweg afgesloten door een fraai ijzeren hek.

Overigens is het speeltuin van omgeving gescheiden door een hoogen muur.

De soesoehoean zelf heeft gedurende den bouw steeds veel belangstelling getoond. Hij geeft blijk, dat zijn doel is ontwikkeling van den Javaan.

Wat betreft de **Inlandsche Scholen op de Buitenbezittingen** is bepaald, dat bij wijze van proef een school voor kinderen van aanzienlijke inlanders wordt geopend te Sambas (Westerafdeeling van Borneo). Bij die school worden tijdelijk in dienst gesteld, als hoofd der school een onderwijzer der 3de klasse van het openbaar europeesch lager onderwijs, als onderwijzer voor de maleische taal een inlandsch onderwijzer, die benoembaar is tot hoofd eener openbare inlandsche school der 1ste klasse, als hulponderwijzer of hulponderwijzeres, onderwijzers der 3de klasse of hulponderwijzeressen van het openbaar europeesch lager onderwijs.

Verder zal bij wijze van proef een school voor kinderen van aanzienlijke inlanders worden geopend te Simpang Tiga (Oostkust van Sumatra), welke school den naam van „Serdangsche school" zal dragen.

Irrigatiewezen.

Het door de Welvaartcommissie samengesteld Overzicht van de uitkomsten der gewestelijke onderzoekingen naar de irrigatie, doet o.m. blijken, dat de aanleg van nieuwe groote werken om onontgonnen streken in cultuur te brengen niet of slechts bij uitzondering worden aanbevolen. Daarentegen wordt ten zeerste aangedrongen op verbetering en uitbreiding van bestaande, voornamelijk Inl. bevloeiingen. Inzonderheid wordt de wenschelijkheid betoogd van den aanleg van permanente verdeelwerken en van het stellen van het waterbeheer onder technische leiding, waardoor zuiniger watergebruik voor de thans reeds bevloeide velden en wellicht uitbreiding van de bestaande bevloeiing mogelijk zal worden. Voor alle grootere werken ter verbetering van de bevloeiingstoestanden wordt aanbevolen, aansluiting aan de bestaande bevloeiing, waardoor elk onderdeel van het nieuwe werk reeds dadelijk na de gereedkoming nut kan stichten en tot partieele uitvoering van het werk kan worden besloten, zonder te wachten op de voltooiing van alle definitieve ontwerpen.

De beide groote irrigatiewerken, waarvan de uitvoering door de Welvaartcommissie wordt aanbevolen, zijn:

1e. die tot bevloeiing van het gebied tusschen de Tjitaroem en de Tjilamaja in Krawang, waarvan het voorloopig ontwerp reeds gereed is, doch waarvan de uitvoering afstuit op de hooge kosten, ongeveer $12\frac{1}{2}$ millioen gulden, en op gebrek aan personeel;

2o. die tot bevloeiing van de Solovallei; intusschen ontveinst de commissie zich niet, dat na de staking en nadat de toestand in de Bengawandjerostreek door gedeeltelijke verbeteringen zeer is vooruitgegaan en voortgegaan wordt met de uibreiding van de plaatselijke bevloeiïng — op de begrooting voor 1910 zijn daarvoor gelden uitgetrokken — de kans niet groot is, dat weder tot uitvoering van het kostbaar werk in zijn geheel zal worden besloten.

Verder worden genoemd een achttal werken van minderen omvang, die bijna alle in onderdeelen zijn te splitsen, welke onafhankelijk van elkaar tot uitvoering kunnen worden gebracht.

De Inlandsche Politie.

De poeasa is teneinde en de lebaran is weer voorbij. Het moet erkend worden dat het in de laatste dagen opmerkelijk rustig is geweest, vergeleken bij andere jaren. Geen belangrijke diefstallen of inbraken hadden plaats; van ketjoepartijen geen spoor. Ook van eenige andere ernstige rustverstoring was geen sprake.

Naar de Ind. pers vernam, is het kalm verloop van deze anders vrij woelige dagen voor een groot deel te danken aan den ijver en de goede houding van de Inlandsche politie, in verband natuurlijk met het scherpere toezicht, dat thans uitgeoefend wordt. Een woord van dank mag onze Inlandsche politie over dit resultaat zeker niet onthouden worden en wij voegen daarbij den wensch, dat zij zich ook in het vervolg zoo flink zal mogen houden, opdat de ongunstige dunk der ingezetenen over hare waarde zich langzamerhand zal wijzigen en zij onder de tegenwoordige leiding tot een degelijk korps zal groeien." Aldus het Bat. Nieuwsbl.

FEUILLETON.

Onder de Dajaks. *)

Hoewel er reeds veel in den laatsten tijd over dit oer-volkje geschreven werd en het waas van onbekendheid, dat voor velen nog over dezen volksstam, of liever volksstammen lag, reeds gedeeltelijk werd opgeheven, zoo zal ik trachten in deze regelen een steentje bij te dragen tot nog grootere bekendheid, door op populaire wijze eene beschrijving te geven van een 7-maands verblijf onder hen.

Door tot de gelukkigen te behooren, die ingedeeld waren bij een militaire colonne, gelegerd in het Boven-Boelongansche, was ik zeer goed in de gelegenheid dit interessante volkje van nabij gade te slaan, en de landstreek te bereizen.

Hier zij even verteld, dat door de afdeeling Boelongan van West naar Oost, de Kajan-rivier stroomt met hare talooze riviertjes en zijriviertjes.

Tot Moeara Pangean is de Kajanrivier goed bevaarbaar, slechts eene enkele stroomversnelling komt daarin voor, doch gevaren zijn er aan een reis tot daar niet verbonden.

De naam duidt het reeds aan, hier is het, dat de Kajan als rechterzijrivier de Pangean opneemt, een p.l.m. 100 M. breede stroom, die, in normale omstandigheden, dus bij geen banjir, een zachtaardig karakter draagt.

Eenige uren deze zijrivier stroomop vinden we hier achtereenvolgens de kampongs L. Kloe, L. Isan, en L. Noenoek, waarvan laatstgenoemde, als zijnde de woonplaats van het Segai-hoofd, Anji-Lohong, de voornaamste en sedert het vorig jaar tevens de netste kampong van geheel Boven-Boelongan is.

Vlug zou dit alles veranderen, want onze colonnecommandant besprak te Moeara Pangean deze aangelegenheid met het bovengenoemd Segai-hoofd, Anji-Lohong.

De goedige dikzak verklaarde reeds lang van plan te zijn geweest, daarin verbetering te brengen, vooral ook, nadat de controleur te Tandjoeng op het verkeerde hiervan had gewezen.

Nadat hem op aanschouwelijke wijze was uitgeduid in het bijzijn van eene heele schare belangstellende Dajaks, hoe de „Compenie" wilde hebben, op welke wijze voortaan de kampongs zouden worden ingericht, beloofde Anji zorg te dragen, dat zoo vlug mogelijk aan dezen toestand een einde zou komen.

Over 3 maanden zou deze nog wel niet zoo zijn, zooals de „toean" wenschte, maar dat er al veel verbetering waarneembaar zou zijn, daar kon hij verzekerd van zijn.

Zooals boven reeds gezegd, Anji Lohong is het hoofd der Segai-Dajaks, een indertijd, nu ik zou willen zeggen, bijna beruchte stam. De familie, die toenmaals de hegemonie voerde over dezen stam en thans nog zeer veel invloed heeft, is de familie Pay.

Eenige jaren geleden was het deze familie, die aan den mond der Pangean-rivier een belasting hief, van de door de overige stammen afgevoerde boschproducten (toekei), zeer ten ongerieve van den sultan van Boelongan, gevestigd te Tandjong-Seilor, waardoor eene minder goede verhouding was ontstaan tusschen Segai-Dajaks en Boelonganeezen.

Herhaaldelijk gaf deze verhouding aanleiding tot verwikkelingen, totdat het gouvernement zich in 1906 met deze aangelegenheid bemoeide en een colonne onder commando van den kapitein Fischer naar Boven-Boelongan zond.

Te veel zou het mij terugvoeren dezen zeer interessanten tocht, waarop Boven-Meliau, Poedjongan en Apo-Kajan werden bezocht, te beschrijven; genoeg zij het te vermelden, dat nog steeds in geheel Boven-Boelongan de „toean-kapitein" in hunne herinnering naleeft. Jammer is het evenwel, dat het eerst 3 jaren moest duren voor en aleer het gouvernement er toe overging de aanrakingen, die wij toen hadden aangeknoopt, te vernieuwen.

Het optreden van bedoelde colonne had in de Pangean-streek, waar Anji Lohong c.s. zich voor dien veilig waanden, zeer veel indruk gemaakt, maar nog meer de verbanning van het jongste lid der familie Pay, Wan Pay, door Maleiers, zijn aartsvijanden, beschuldigd, te hebben gesneld toenmaals.

Sedert ons optreden toen werd te Moeara Pangean een inlandsche posthouder geplaatst, ten einde zekerheid te hebben, dat de toestand, waaraan toen een einde was gemaakt, bestendigd bleef.

Bij onze aankomst te Moeara Pangean werden wij door meer genoemden Anji Lohong, Sig Pay, en diens twee zusters, Lohong en S. Han, verwelkomd, daar de chabar angin hun reeds had bereikt, dat de „commandant baroe" zou komen.

Welk een eigenaardige indruk het op ons maakte toen 2 dames, in reform gekleed, den commandant tegemoet gingen, kunnen de lezers wel begrijpen. Stel u voor, 2 inlandsche vrouwen en dan nog dajaksche met hare, volgens de landsgebruiken uitgerekte oorlellen tot over de schouders hangende, in europeesche dracht gekleed.

Hoewel verre van nieuw, vermoedelijk door den vorige(n) bezitster(ter) op een vendutie gekocht, maakte deze dracht een eigenaardigen indruk op ons; liever hadden wij haar in hare nationale kleeding gezien, waarin wij haar later meermalen zagen, n.l. gebloemde kabaja's en zwart katoenen, somtijds zwart-zijden sarongs, gedragen à la directoire.

Oorspronkelijk van plan zijnde, den volgenden dag de reis naar Long Basahan voort te zetten, alwaar sinds eenige maanden de colonne gebivakeerd was, moest daarvan afgezien worden, daar de rivier gedurende den nacht op onrustbarende wijze was gaan banjirren.

Van niets doen hield onze commandant niet, en daarom gebruikte hij die dagen van verplichte rust dan ook om met de toch reeds ingehuurde Dajak-koe-

*) Met bekorting overgenomen uit de *Javabode*.

Suiker op Celebes.

De Makassaarsche Courant heeft het volgende bericht.

„Men deelt ons mede, dat de assistent-resident van Loewoe, de heer Breedveldt Boer, tijdens zijn verlof op Java, eenige suikermannen heeft gepolst, omtrent het stichten van een suikeronderneming bij Paloppo. In de onmiddellijke nabijheid van die plaats toch, moeten prachtige, thans verlaten, sawahvelden liggen, welke voor de suikercultuur geschikt heeten te zijn.

WEST-INDIË.

SURINAME.

In een vergadering van de Ver. voor den grooten landbouw bracht de commissie van advies, bij monde van den voorzitter, den heer Van Dien, een concept-verzoekschrift aan den Gouverneur ter tafel. Dit werd afgelezen, waarna op uitnoodiging van den heer v. D. eenige gedachtenwisseling ontstond.

De heeren J. C. R. en S. Gonggrijp, Welle en Ter Laag verklaarden zich tegen dat gedeelte van het verzoek, waarin gesproken wordt van kwijtschelding van rente gedurende de eerstvolgende jaren. Dit verschijnsel is nog aangenamer, wijl een van deze heeren zelf met Gouv. steun werkt.

De heer F. Smith meent, dat wat nu aan voorschotten gegeven is ook strekken kan tot onderhoud van de tusschencultures, en kan zich vereenigen met de kwijtschelding van rente, wat hetzelfde zou zijn als het geven van renteloozе voorschotten, evenals dit met den kleinen landbouw geschiedt.

Eenige leden die voor eigen rekening de bacovecultuur drijven, zagen gaarne de bacove als bijcultuur en verklaarden zich niet bereid de bacovecultuur voort te zetten, zoo hun niet de vrije hand bij de cultuurwijze wordt gelaten; anderen zouden nu wel bereid zijn die cultuur op hunne effecten uit te breiden. Het mogelijke geval werd verondersteld, dat deze plantages zich aan de bacovecultuur zouden mogen onttrekken; alsdan zouden plm. 326 H. A. komen te vervallen: de heeren Ter Laag en Smith verklaarden zich bereid ieder nog minstens 100 H.A. in bacovecultuur te brengen, ter vervanging van die zullen afvallen.

Daarna werd aan de C. v. A. machtiging gegeven het verzoekschrift bovenbedoeld in te zenden hetwelk in hoofdzaak hierop neerkomt:

1o. voortzetting van de bacovecultuur met de Congo-varieteit als hoofdcultuur;

2o. tegemoetkoming bij tusschencultures;

3o. kwijtschelding van rente voor den vervolge;

4o. recht van opstal van het Gouv. tot 1921 te verlengen.

Bij dit request zal worden gevoegd alles, wat door belanghebbenden is aangemerkt.

„Er schijnt, zoo schrijft „De West", ook na de bekentenis van medeplichtigheid, door den Britsch-Indiër Jattan dezer dagen afgelegd — niet veel hoop op een spoedige behandeling der zaak-Killinger.

De justitie, zoo vernemen wij, vat het vooronderzoek zeer breed op. Telkens worden nieuwe getuigen gehoord, de oude getuigen opnieuw gehoord.

Zelfs schijnt men nu tot de slotsom gekomen, dat de geneesheer in Essen — die aanvankelijk als een slachtoffer van Killinger was beschouwd — feitelijk een soort medeplichtige is. In het verhoor, hem door de autoriteiten afgenomen, moet de dokter hebben verklaard, dat Killinger steeds schimpte op het Hollandsch bestuur en de afpersing der bevolking door de Hollandsche ambtenaren, zoodat een ander bestuur hier dringend noodig was. Daar nu vaststaat, dat die dokter kapitaal heeft verschaft aan Killinger, wil men daarin zien: hulp verleend in een politiek complot, gesmeed tegen een bevriend land; en zou op dien grond de dokter strafschuldig zijn."

WAT DE INLANDER ZEGT.

Geneesk. hulp aan de inlanders in Ned-Indië. De zieke inlander blijft gewoonlijk ziek tot aan zijn dood" zegt Uitvinder in de **Pantjaran Warta** van 20 Augustus 1910, no. 186, waaraan het navolgende is ontleend:

Schrijver wijst daarbij op het bekende feit, dat er in verschillende bestuursafdeelingen op Java wel door het bestuur erkende inlandsche vroedvrouwen aanwezig zijn, wier plicht het is bij bevallingen bijstand te verleenen, maar dat die hulp bijna nooit wordt ingeroepen. De inlandsche vrouwen blijven n.l. aan de assistentie van de dorpsdoekoens de voorkeur geven.

Gewoonlijk hoort men als reden daarvan het inlandsch bijgeloof opgeven, maar schrijver deelt dat gevoelen niet. Noch bijgeloof, noch gebrek aan vertrouwen in de kundigheden van onze geneesheeren en van de vroedvrouwen is daarvan de oorzaak, zegt hij, maar wel het feit, dat èn doctoren èn vroedvrouwen den zwangeren inlandschen vrouwen op ruwe wijze vrees aanjagen door niet aan hare wenschen te kunnen of willen tegemoetkomen, en ook, dat bij hulpverleening aan den inlander te hooge geldelijke eischen worden gesteld.

Vele geneeskundigen stellen, volgens schrijver, hunne kundigheden voor veel te hoogen prijs beschikbaar voor den onvermogenden inlander, die daarbij nog de rekening van den apotheker krijgt, welke al spoedig *f* 2.50 per recept bedraagt.

De inlander kan in het algemeen zulke sommen niet betalen, en daarom blijft hij den ouden sleur volgen.

Nu verstrekt de Regeering wel op onbaatzuchtige wijze geneeskundige hulp aan onvermogende inlanders in de militaire hospitalen, maar over die ziekeninrichtingen is de inlander in het geheel slecht te spreken.

De ontvangst en bejegening, vooral van het ondergeschikt personeel, is daar allesbehalve welwillend, en de moeite, welke er genomen wordt om een zieken inlander in het leven te behouden, is niet bijzonder groot.

Dan geeft de inlander de voorkeur aan eèn opname in de ziekenzalen van het Zendinggenootschap te Bondowoso, Poerwodadi, Djocjacarta enz., waarvan dan ook veel gebruik gemaakt wordt. Ook daar is de behandeling kosteloos, of in elk geval bijzonder billijk. Niet overal zijn echter dergelijke inrichtingen.

Verklaart een en ander de reden, waarom de zieke inlander dikwijls geen geneeskundige hulp inroept, gewoonlijk dus ziek blijft, er blijkt tevens uit, zegt schrijver, dat de bestaande regeling tot het verleenen van geneeskundige hulp aan de Inlandsche bevolking van Ned.-Indië verre van goed is, terwijl het toch van zeer veel belang is, zoowel voor den inlander als voor het Nederlandsch bestuur.

Een goede geneeskundige behandeling van den inlander zou de bestuurstaak der Regeering verlichten en het vertrouwen der overheerschten opwekken.

Aanbeveling zou het ten zeerste verdienen, wanneer de Regeering kon besluiten tot het verleenen van flinke geldelijke subsidies aan het Zendinggenootschap en andere vereenigingen, b.v. ook aan het Leger des Heils, ten einde hen in staat te stellen het aantal ziekenzalen uit te breiden.

Het moeielijk bestaan van den inlander zou dan althans eenigszins worden verlicht, terwijl de uitoefening van de politietaak veel gemakkelijker zou worden gemaakt.

De kwakzalverijen, de hocus pocus der hongerige doekoens in de dorpen, zouden geleidelijk verdwijnen, een voordeel, dat niet te hoog genoeg kan worden aangeslagen.

Nederland's liefde voor Nederl.-Indië. Het door den heer A. Cabaton geschreven en bij de Librairie orientale et américaine te Parijs uitgegeven boek, **Les Indes Néerlandaises,** dat o.a. door Dr. Nolens in De Nieuwe Venlosche Courant is besproken, wordt in de **Djawa Tengah** van 22 Aug. j.l. aangehaald, o.m. waar wordt gezegd, dat zeker niet verklaard kan worden, dat het Nederlandsch bestuur over Indië in de 17de en 18de eeuw zonder gebreken is geweest, doch wel, dat er sedert de laatste

---

lies een begin te maken met het over plm. 1 M. uitkappen van een tracé, Moeara Pangean—L. Basahan, zoodat in den vervolge van een verplicht verblijf te Moeara Pangean voor troepen geen sprake zou zijn.

Onder persoonlijke leiding van den commandant, gingen we des morgens vroeg met de koelies aan den arbeid, aan Anji Lohong en diens zwager Lig Pay, waar noodig, aanwijzingen gevend.

Eenmaal te voren was onder den vorigen colonnecommandant een patrouille gemaakt, dwars door het zeer geaccidenteerde terrein van Moeara Pangean naar L. Basahan, waarbij zeer veel hulp was verleend door een Serawak-Maleier, te Moeara Pangean wonende.

Deze woudlooper werd dus weder medegenomen, zijnde bekend met het vorig afgelegd tracé, hoewel daar natuurlijkerwijze, zijnde plm. 1½ maand te voren beloopen, niet veel meer van te zien was.

Daar boschkappen voor den Dajak dagelijks werk is, werd gedurende de eerste dagen een afstand van 3000 M. opengekapt; voor hen, die weten wat het zeggen wil in een Borneo's oerbosch zich een pad te banen, een bewijs, dat er door hen, onder leiding van Lig Pay, flink gewerkt was.

Hoe ijverig en vol lust zij oogenschijnlijk ook waren, toch vonden zij het onaangenaam te hooren den derden dag 's morgens, dat de commandant het er op waagde de Kiam Raya te doortrekken; den vorigen dag toch was hij in gezelschap van den controleur van Boelongan en den dokter, bestemd voor de colonne, daar eens een kijkje gaan nemen.

Aan de Kiam Ray zou een detachement genietroepen gelegerd worden, om die hindernis op te ruimen, zoodat, daar die werkzaamheden nu niet direct in een paar dagen afgeloopen zouden zijn, naar een geschikte bivakplaats moest uitgezien worden.

Ook schrijver dezes mocht den tocht medemaken, van welke vergunning dan ook gretig gebruik gemaakt werd.

In drie dajaksche prauwen werd de Kajan opgevaren, en al dadelijk was het merkbaar, welk een verschil het bevaren van dit gedeelte met dat van het vorig traject was.

Telkens was het, als ging men een trap van water op, zoodat de prauw onder eenige graden helling stond, maar eveneens merkten wij ook al vlug, welk verschil het was, maleische of Dajak-koelies in de prauw te hebben.

Nu eerst kwam de Dajak in zijn element. Prachtkerels waren het, alles wat spier was, in volle werking.

Bij hun arbeid was kleeding hen blijkbaar te veel. Toch al eenvoudig, wat hunne uitrusting betreft, werd ook hun, veelal uit boomschors vervaardigd, baadje uitgetrokken, zoodat alleen een tjamat, tusschen de beenen doorgetrokken en eenige malen rond de lendenen geslagen, en een uit rottan vervaardigd mandje op hun hoofd alles was, wat zij aan den lijve hadden.

De prauwen, waarin we zaten, waren ook al zeer eenvoudig. Een uitgeholde boomstam, waaraan met rottan de wanden waren vastgebonden; aan de vóór- en achtersteven een rottankabel bevestigd, met het doel, zooals straks blijken zal; evenveel dajoengs (roeispanen) als er roeiers in de prauw zijn, met één of twee in reserve, 4 à 5 gaiks (haken), ziedaar alles, waarmede we de reis zouden maken.

Van beschutting tegen zon of regen geen sprake; dit zou maar niets dan hinderlijk blijken te zijn, daar ieder oogenblik een van de kadjangmatten vervaardigd afdak door afhangende takken zou afgeschuurd worden en bovendien de roeiers in hunne bewegingen zeer hinderlijk zou blijken te zijn.

Na ongeveer 1 uur roeiens, of neen, roeien was het niet, het was meer een vooruittrekken met behulp der gaiks, zagen wij de beruchte Kiam Raya in de verte voor ons.

Met den waterstand, waarmede wij naar boven waren gegaan, was hij juist het meest interessant volgens Anji Lohong, maar tevens het gevaarlijkst. Hij raadde ons dan ook aan, benedenstrooms uit te stappen en over de groote rotsblokken klimmend en klauterend een geschikte plaats voor het te zoeken bivak uit te kiezen.

Alle reizigers hadden blijkbaar de kiam te gering geschat, en zich een geheel andere voorstelling er van gemaakt.

De indruk, die deze rotsmassa dan ook op den reiziger maakte, was meer dan overweldigend.

Stel u eens voor, lezers, een watermassa, die door het groote verval in de rivier al een niet geringe snelheid heeft, werd door 4 à 5 M. hooge rotsblokken heen, die op zeer fantastische wijze over een lengteafstand van plm. 500 M. neergeworpen zijn en door eene bedding, op sommige gedeelten de helft van hare oorspronkelijk, voor de kiam, geperst.

Het was dan ook een gebulder van belang, zoodat van een verstaan van 2 personen, onmiddellijk naast elkaar opgesteld, geen sprake was. Eén witte, schuimende, ronddraaiende watermassa, waar, het was ons nu duidelijk, zelfs geen Dajak met zijn prauw door durfde te gaan. Was de waterstand een halve meter lager, zoodat eenige steenen, die ons aangewezen werden, geheel bloot kwamen, dan zou de reis, hoewel altijd nog gevaarlijk, ondernomen kunnen worden en dan nog hoe, dat zou Anji Lohong en Lig Pay ons morgen, bij den door hen aangegeven waterstand altijd, laten zien.

helft van de 19de eeuw een geheel andere, veel gunstiger toestand is ingetreden, welke aan land en volk ten goede is gekomen.

Niet alleen, dat men van hongersnooden, zooals elders in Aziatische landen kan worden geconstateerd, bijna nimmer iets vernam, maar op het eiland Java heeft de bevolking zich in die periode verdubbeld.

Ned.-Indië verlangt thans zelfstandigheid, doch deze kan, bij gebrek aan eigen kracht, niet anders verkregen worden dan onder leiding van Nederland.

Verder zegt bovengenoemd blad: Over het feit, of een groot en krachtig rijk as Japan betere toestanden in Ned.-Indië in het leven zou kunnen roepen, laat de schrijver zich niet uit; wèl is hij van meening, dat Ned.-Indië in Nederlandsche handen moet blijven en niet onder beheer komen van Duitschland, de Vereenigde Staten van Noord-Amerika of Frankrijk.

Nederland en Nederlandsch-Indië hebben elkander wederkeerig noodig, en zijn door aanvulling van wederzijdsche nooden en behoeften groot geworden. Thans wordt door Nederland begrepen, dat het in zijn belang is den inlander gunstig voor zich te stemmen. Aldus de heer C a b a t o n.

Deze beschouwingen geven aan de Redactie van de **Djawa Tengah** de navolgende bespiegeling in de pen:

De liefde van Nederland voor Ned.-Indië bestaat o.i. bij eene nauwkeurige beschouwing meer op het papier dan in de werkelijkheid.

Hoevele boekwerken, fraaier nog dan die van den heer C a b a t o n, zijn reeds over Ned.-Indië geschreven?

Zij dienden meer tot verfraaiing van de boekenkast, tot vulling van de bibliotheken der Hollanders dan wel tot hun leering, want van hetgeen daarin geschreven staat is over het algemeen weinig of geen nota genomen. — M u l t a t u l i, die nu zoo geprezen wordt, wist veel van de nog bestaande rotheid in Ned.-Indië. Hoeveel heeft men zich aan zijne uitspraken laten gelegen liggen?

De ambtenaren, die naar Ned.-Indië vertrekken, zijn allen met de beste bedoelingen bezield om den Inlander vooruit te brengen, maar na eenigen tijd verblijf geraken allen in den toestand van onverschilligen sleur.

Van hoevele leden der Iste en IIde Kamer der Staten-Generaal kan men zeggen, dat zij goed op de hoogte zijn van Indische zaken? Bij de jaarlijksche debatten over de Indische Begrooting blijven velen weg. Toch voelen zij wel iets voor Ned.-Indië en den inboorling.

Het is de vraag, of de heer C a b a t o n zelf wel op de hoogte is van de bestuursrichting, welke Nederland ten opzichte van Indië volgt.

Hij stelt in uitzicht eene zelfstandigheid van Ned.-Indië, doch onttrekt zich aan een dieper ingaan van dit onderwerp. En daaraan heeft Indië niet veel.

Maatregelen tot verruiming van de gelegenheid voor inlandsche kinderen om Europeesch onderwijs te ontvangen. In de **Boedi Oetomo** no. 7 komt ten deze de navolgende mededeeling voor:

Een verblijdend verschijnsel.

Met genoegen ontvingen wij van 't Hoofdbestuur van Boedi Oetomo de opdracht in ons orgaan melding te maken van 't antwoord der Regeering op 't door dat Hoofdbestuur ingediend rekest, gedateerd 23 Mei 1910, aan welk verzoek wij dadelijk voldeden (zie orgaan Boedi Oetomo No. 6, pagina 94). Hieronder laten wij bedoeld besluit in afschrift volgen

No. 30.

Extract der Besluiten van den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië.

Buitenzorg, den 8en Sept. 1910.

Gelezen het rekest, gedagteekend Djokjakarta, 23 Mei 1910 van het Hoofdbestuur der Vereeniging „Boedi Oetomo", houdende verzoek om het daarheen te willen leiden, dat van Regeeringswege inrichtingen van onderwijs, uitsluitend bestemd voor Inlanders, in het leven worden geroepen, waarin hetzelfde wordt onderwezen als op de Europeesche lagere scholen, en die aansluiten bij de ten rekeste genoemde inrichtingen van onderwijs.

De Raad van Nederlandsch-Indië gehoord.

Is goedgevonden en verstaan:

Aan adressanten te kennen te geven, dat maatregelen tot verruiming van de gelegenheid voor Inlandsche kinderen om Europeesch onderwijs, respectievelijk onderwijs in de Nederlandsche taal te ontvangen, in overweging zijn.

Extract dezes zal worden verleend aan den adressant tot informatie.

Accordeert met voorz. Register;
De Gouvernements-Secretaris,
(w.g.) SMEETS.

Aan
het Hoofdbestuur der Vereeniging „Boedi-Oetomo", te Djokjakarta.

Hoewel wij behooren tot die leden onzer Vereeniging, die geen dadelijk succes van Haar verwachten (op 't eerste congres in 1908 zeiden wij o.m.: „De Vereeniging Boedi Oetomo moge gelijken op den waringin, die eerst op honderdjarigen leeftijd volwassen wordt, maar dan ook eeuwen blijft leven; niet op de kalebas, die binnen een paar maanden ontkiemt, groet, bloeit en dan sterft); hoewel wij in beginsel tegen 't indienen van rekesten zijn (de Vereeniging Boedi Oetomo voere tot haar leus: „Help u zelf, en God zal u helpen", schreven we in een der vorige nummers); hoewel de president van Boedi Oetomo precies van hetzelfde beginsel is, waar hij op de laatst gehouden algemeene vergadering zei, dat Boedi Oetomo geen vereeniging van bedelende personen moet zijn *) (djangan djadi perkoempoelan orang minta-minta); hoewel wij zeer sceptisch waren gestemd bij 't indienen van genoemd rekest. „Het Inlandsch onderwijs verslindt thans jaarlijks reeds meer dan 3½ millioen gulden"); ondanks dit alles, zeggen wij, waren wij toch ten zeerste aangenaam verrast, toen wij bovenstaand gouvernementsbesluit onder de oogen mochten krijgen. Hiermede wenschen wij Boedi Oetomo en de Inlandsche jeugd geluk, en hopen, dat de door de Regeering te treffen maatregelen ons Inlanders in vele opzichten zullen bevredigen.

Onze blijdschap bij de ontvangst van bovengenoemd besluit heeft echter een dieper oorzaak. Wij verblijden ons niet zoozeer met het verkregen antwoord **), dan wel met het feit, dat de Regeering met de wenschen en verlangens van onze Vereeniging rekening houdt, haar dus niet geheel negeert, wat door velen ten onrechte beweerd wordt.

Moge Boedi Oetomo zich steeds krachtiger en krachtiger ontwikkelen, zooals de verschijnselen er onmiskenbaar op wijzen, en zooals o.m. ook op de laatst gehouden algemeene vergadering (of wilt ge liever: onder-onsje) gebleken is, waar een ongedwongen, aangename, amicale toon onder alle aanwezigen heerschte, en wij zullen 't zeker nog beleven, dat een deel van het door Boedi Otomo beoogde doel bereikt wordt.

*) Dit strijdt schijnbaar met 't feit dat overal in naam van 't Hoofdbestuur collectie ten behoeve van Boedi-Oetomo wordt gehouden. De president bedoelde met „bedelen" blijkbaar 't indienen van rekesten, waarop afwijzend beschikt zal worden.

**) Wie zal zeggen, dat de toegezegde maatregelen geen halve maatregelen zullen blijken?

(Noot van den inzender in het orgaan *Boedi Oetomo*).

WAT DE CHINEES VERTELT.

Afschaffing van de speelpacht in Ned.-Indië. In H e t K o l o n i a a l W e e k b l a d van 21 April 1910, no. 16, werd de aandacht gevraagd voor een in de **Bintang Tjong Hoa** van 18 Februari no. 8 voorkomend opstel van E. T. T j o a, waarin deze een lans brak voor de afschaffing van de speelpacht in Ned.-Indië. Thans bespreekt F a t i m a n ditzelfde onderwerp in de **Pewarta Soerabaija** van 15 Augustus 1910, no. 184, waaraan het navolgende is ontleend:

Hazardspel in eigen woning, waaraan de leden van het gezin en de verdere familieleden kunnen deelnemen, is — met vergunning van het plaatselijk bestuur — in Ned.-Indië geoorloofd.

Is men niet in het bezit van zulk eene vergunning en wordt er toch hazardspel gespeeld in de woning, dan krijgt deze daardoor het karakter van eene openbare plaats, waar een ieder wordt toegelaten, en dan is dàt hazardspel — in verband met de bestaande speelpacht — verboden.

Overtreding van de bestaande voorschriften wordt gestraft met een geldboete van *f* 25.— of een vrijheidsstraf tot 12 dagen, al naar door den politierechter wordt bepaald.

Het loffelijk doel, dat in deze voorzit, is de hartstocht voor het spel, hetwelk alle Oostersche volken, zoowel mannen als vrouwen, gemeen hebben, zoo niet tegen te gaan, dan toch te temperen.

Zooals bekend is, bestaan voor de Chineezen in het bijzonder o p e n b a r e speelhuizen van den pachter, die daarvoor een pachtsom betaalt aan de Ned.-Indische Regeering.

Waarom juist voor de C h i n e e z e n zulk een instelling in het leven is geroepen, wordt door hen niet begrepen.

Brengt toch het spel in eigen woning niet hetzelfde leed als in het pachthuis?

Het eenige verschil, dat ten deze bestaat, is, dat bij het hazardspel in eigen woning de geldelijke voordeelen komen ten bate van den bewoner, terwijl bij het spel in het pachthuis deze in 's lands schatkist terecht komen *).

*) Wordt bij vergunning tot hazardspel in eigen woning de speelpachter niet geldelijk schadeloos gesteld?

Bovendien, wanneer het hazardspel schadelijk wordt geacht voor de ontwikkeling van de maatschappij, moet dit dan niet voor de geheele bevolking gelden en het ten allen tijde en overal verboden zijn?

En waarom moet in het bijzonder aan de inlandsche bevolking verboden worden het speelpachthuis te betreden?

Heeft men daarbij het volksgeluk op het oog, waarom zijn de Chineezen dan daarin niet begrepen?

De speelduivel beheerscht toch niet alleen den Chinees?

Honderden, ja duizenden gaan te gronde door het spel, dat buiten de pachthuizen wordt gespeeld.

Dàar speelt men bijv. het bekende sikiaspel.

Dit wordt niet alleen gespeeld in de kampong, warong, werkplaatsen en handelskantoren, maar zelfs op de politiebureaux.

Vraag bijv. eens aan de magangs (= inlandsche schrijvers) op de officieele bureaux, of zij zich niet bezighouden met het maindjari? Dit is een vingerspel, dat veel overeenkomst heeft met het sikiaspel.

Zoowel ambtelijke functionarissen als koelies en baboes offeren daarvoor hunne 2½ centstukken, en ondervinden van dit spel dikwijls ellende.

Ter hoofdplaats Semarang is ook zeer goed bekend het gadja gèmblok, waaraan niet alleen Raden Ajoes, maar ook Europeesche en Chineesche heeren en dames deelnemen.

Toch wordt, ondanks het feit, dat deze spelen zoovele slachtoffers maken bij alle rassen en onder alle standen van de maatschappij de speelpacht door de Indische Regeering gehandhaafd, hoogstwaarschijnlijk ter wille van de opbrengsten, die de Staatskas blijkbaar niet missen kan.

Maar...... gaat het volksgeluk niet boven een door speelpenningen gevulde schatkist? vraagt het blad.

Voor zoover bekend, is er op geheel Java slechts één plaats, waar een speelhuis niet werkt, en dat is op het land van den Chineeschen landheer Phoa Keng Hek, te Bekasie (residentie Batavia).

Deze heer heeft, volgens schrijver, zelf kunnen ondervinden het nadeel, dat de bevolking heeft van het hazardspel en zich kunnen overtuigen van het feit, hoe dientengevolge de onveiligheid op zijn land toenam.

Om die reden trad hij tegenover de Regeering zelf als speelpachter op, betaalde de pachtschat en sloot het speelhuis.

Toch is de heer Phoa Keng Hek slechts een particulier persoon, zegt Fatiman, doch blijkbaar iemand, die iets voor het volksgeluk gevoelt.

Moge zijn voorbeeld bij anderen navolging vinden!

Een ernstig bericht uit Groot-China. — In de **Pemberita Makassar** van 17 Augustus 1910, nommer 96, komt het bericht voor, dat de gevolmachtigden van de provinciën, die te Peking verzameld zijn, om namens de provinciale besturen op eene spoedige opening van het Chineesch Parlement (zie de Kol. Weekbladen van 4 Augustus en 13 October 1910 nos. 43 en 47) aan te dringen, op den 28en Juni 1910 te samen zijn gekomen, onder leiding van Sin Hong Yi, ten einde over de aan te nemen houding nader te beraadslagen.

Op die vergadering is besloten, dat men, in verband met het vaderlandslievende doel, om China vooruit te brengen, zou volharden in de eenmaal aangenomen houding, en dat, wanneer het gedaan verzoek niet werd ingewilligd, men het volk zou aanbevelen geen belasting meer op te brengen.

De Chineesche Regeering heeft den Minister van Binnenlandsche Zaken, Prins Goe, opgedragen, den provincialen gevolmachtigden te verzoeken Peking te verlaten, terwijl een lid van den Grooten Raad (vermoedelijk Prins Tjing) den gevolmachtigden heeft aangeraden geen verzoekschriften ten deze meer in te dienen, en dat men anders verplicht zou zijn de provinciale gevolmachtigden van hunne functies te ontheffen.

Deze gevolmachtigden zoeken thans steun bij de officieren in het leger en hebben naar de provinciën geseind, dat zij Peking niet zullen verlaten, alvorens het verzoek is ingewilligd.

Wanneer beide partijen op hun stuk blijven staan en van geen tegemoetkoming willen weten, zou een tweede Tsipingoorlog niet tot de onmogelijkheden behooren.

De Keizer staat niet geïsoleerd, want alle vreemde gezanten hebben zich met den inhoud van het Keizerlijk manifest (Kol. W. 13 October 1910, no. 47) vereenigd, en keuren de koppige houding van de provinciale gemachtigden af.

De Chineesche binnenlandsche politiek beweegt zich tegenwoordig dus blijkbaar op een gevaarlijk terrein.

Het smeulend vuur kan elk oogenblik uitbarsten en zich ontwikkelen tot een fellen brand, die aan vele menschen het leven zal kosten, wanneer die politiek niet op goede banen wordt geleid door bekwame en krachtige lieden, die rekening weten te houden met den tijdgeest *).

*) In het Ochtendblad van *Het Vaderland* van 25 Oct. 1910 no. 254, kan men, omtrent het Chineesche Parlement, lezen: dat, onder onbeschrijfelijke geestdrift, de Chineesche Nationale Vergadering, met algemeene stemmen, haar goedkeuring heeft gehecht aan het verzoek tot spoedige bijeenroeping van een werkelijke volksvertegenwoordiging.
Zes leden werden belast met de uitwerking van een memorie aan de Regeering.
De opening van het eerste Chineesche Parlement zal nu, zegt men worden vastgesteld op het begin van 1913, wellicht reeds eerder.

Van Vreemde Koloniën.

Kolonisten en bestuur op Samoa.

De berichten betreffende de verhouding tusschen kolonisten en bestuur op Samoa wisselen nog al eens af. Volgens de laatste lezing moet die verhouding nog steeds te wenschen overlaten en zouden de kolonisten hopen, dat Dr. Solf, op het oogenblik met verlof, niet zal terugkeeren op zijn post van gouverneur der kolonie.

De kolonisten zouden willen, dat Samoa niet meer wordt behandeld als exploitatie-, doch als kolonisatie-kolonie. In tegenstelling met de openbare meening in Duitschland houden zij vol, dat er op Samoa nog vele Duitschers zich zouden kunnen nederzetten, waarvoor nog eene groote uitgestrektheid voor den kleinen landbouw geschikten grond zou aanwezig zijn.

Zij keuren bovendien de door het bestuur in het leven geroepen verbodsbepaling af, die aankoop of huur van aan Inlanders behoorende gronden betreft. Men had zich, ten einde de inboorlingen te beschermen tegen kwade practijken van Europeanen, bij dergelijke transactiën moeten beperken tot bepalingen om zulke practijken onmogelijk te maken. Op het oogenblik is het alleen de Deutsche Handels- und Plantage Gesellschaft, die van bedoeld verbod voordeel trekt.

Er bevinden zich thans 12000 acres grond in het bezit van blanken, en op het thans nog onbebouwd gedeelte van die terreinen is plaats genoeg voor meer dan 200 kolonisten. Mocht het bestuur echter toestemmen in de onteigening van aan de inboorlingen behoorende terreinen, die zij onbebouwd lieten en wel immer zullen laten, dan zou het aantal kolonisten een veel grootere uitbreiding kunnen ondergaan.

Wat de werkkrachten betreft, die worden vereischt, kan er geen sprake zijn van de diensten van den inboorling, die 3 mark daags voor veldarbeid en 4 mark daags voor den arbeid in het havenbedrijf vragen. Men heeft nu Chineesche koelies laten komen, maar dezen kosten 500 mark per hoofd en zijn over het geheel weinig handelbaar, tengevolge van de lankmoedige arbeidswetgeving. De Chinees is in zijn eigen land aan eene wreede rechtspraak onderworpen, zoodat hij zich onder de zachte strafwetgeving op Samoa alles veroorloofd acht. Er zijn reeds Chineesche en Europeesche opzieners door hen mishandeld en zelfs gedood. De schuldigen werden tot dwangarbeid veroordeeld, maar wisten te ontvluchten.

De kolonisten verlangen verder, dat het bestuur door de belastingschroef aan te draaien voor de inboorlingen dezen zal noodzaken om te arbeiden.

Zij meenen, dat de inboorlingen altijd veel te zacht zijn behandeld. Bij gelegenheid van de verschillende opstanden, die onder het duitsch bestuur voorkwamen, kwamen de aanleggers er altijd af met een zachte straf, indien ze al gestraft werden. Toen de laatste opstand uitbrak, wierp het bestuur, zonder voldoend bewijs, de schuld daarvan op de Europeesche en Amerikaansche handelaars, wever een reden om lankmoedigheid tegenover de opstandelingen te betrachten.

Wat de belastingen aangaat, deze drukken uitsluitend op den handel, en wel in steeds meerdere mate, zoodat een handelaar, die vroeger 50 mark 's jaars moest betalen, thans 400 mark moet bijdragen. Men zou de belasting voor deze categorie van ingezetenen moeten verlichten door de uitgaven te verminderen, hetgeen zeer wel mogelijk zou zijn door vermindering van het aantal ambtenaren. Verder zou men een deel der belastingen door de inboorlingen kunnen laten betalen, door een recht van b.v. 10 mark per ton te heffen van den uitvoer van copra, een product van den inlandschen landbouw. Daaruit alleen zou men reeds 10000 mark 's jaars kunnen trekken.

Voorts verlangen de kolonisten in de door hen ingediende petitie, waaraan hier en ander is ontleend, nog twee zaken, en wel o.a. de scheiding tusschen de financiën der kolonie en die van de stad Apix, opdat zij, die buiten Apix gevestigd zijn, niet ook moeten bijdragen voor de instellingen aldaar, waarvan zij niet het minste voordeel trekken. Ook wordt de oprichting van een lepra-asyl gevraagd tot bestrijding dier ziekte, die niet alleen onder inboorlingen en mestiesen, maar ook onder blanken voorkomt. Zij meenen, dat het rijk eene groote verantwoordelijkheid tegenover de wereld op zich laadt door toe te laten, dat de lepra zich verder uitbreidt.

De katoen-cultuur in vreemde koloniën.

Sedert 1902 zijn in Togo en Oost-Afrika proeven genomen met de katoen-cultuur, en in eerstgenoemde kolonie is men er in geslaagd er eene volkscultuur in het leven te roepen, die aanvankelijk zeer goede resultaten opleverde.

Van 20000 kilogrammen in 1902 steeg de opbrengst der cultuur in Togo tot 560000 kilogrammen in 1909, maar de oogst bleef dit jaar verre beneden dien van het vorige jaar, niet alleen wat de quantiteit betreft, maar wat de qualiteit aangaat. Langzaam en geleidelijk is er achteruitgang in qualiteit geweest, die van dien aard is, dat, terwijl de eerste monsters Togo-katoen 10 tot 16 pfennige meer opbrachten per kilo dan middling american, nu reeds lager dan deze soort worden getaxeerd.

In Duitsch-Oost-Afrika heeft men katoen verbouwd uit egyptisch zaad, maar de soort is er nog al gedegenereerd, hetgeen wordt toegeschreven aan de omstandigheid, dat de planters zich weinig om de keuze van het zaad hebben bekommerd. In elk geval geven de duitsche katoenspinners de voorkeur aan de egyptische katoen, terwijl zij de katoen uit hun eigen kolonie aan de Engelschen overlaten.

Het bestuur van Duitsch-Oost-Afrika heeft nu besloten om zelf de ontwikkeling van de katoencultuur in de kolonie ter hand te nemen, na eene betreffende deze aangelegenheid gesloten overeenkomst met het Kolonial Wirtschaftliches Komité, dat voor de proefnemingen met deze cultuur het initiatief had genomen.

Het bestuur heeft in de eerste plaats een verbod uitgevaardigd op den invoer van amerikaansche zaden en zich verder het uitsluitend recht voorbehouden voor de levering van zaden aan de planters.

In Egyptisch Soedan wordt ook reeds katoen verbouwd, en wel op een oppervlakte van omstreeks 700 acres in 1909, waarna in dit jaar ongeveer 1300 engelsche ponden met gezuiverde katoen per acre werden geoogst van uitstekende qualiteit.

Sir William Mather, een deskundige op dit gebied, wees op de goede vooruitzichten voor de katoencultuur in de groote vlakte van Gesira, die besloten ligt tusschen den Blauwen en Witten Nijl, over een afstand van 150 kilometer van noord naar zuid. Hiertoe zijn evenwel irrigatiewerken noodig, waarvan de aanlegkosten zouden moeten worden bestreden uit eene leening, waarvan de engelsche regeering de renten zou waarborgen.

Na den aanleg van irrigatie-werken zou men voor bedoelde vlakte op eene productie van 700000 balen katoen kunnen rekenen, gelijkstaande dus met de katoenproductie van geheel Neder-Egypte.

Engelsch-Indische opium-politiek.

De Times of India schrijft, dat verscheidene belangrijke opium-quaesties in behandeling zijn bij de regeering van Engelsch-Indië.

Hieronder nemen de onderhandelingen met China over het voortduren van de overeenkomst, waarbij de geleidelijke vermindering der invoeren uit Engelsch-Indië werd beloofd op voorwaarde, dat de lokale productie van opium in China naar evenredigheid zou worden verminderd, eene eerste plaats in.

Het blad schrijft dan:

„De autoriteiten te Peking hebben bepaalde voorstellen gedaan voor het voortduren van deze overeenkomst, doch zijn niet in staat gebleken uit hoofde van het gebrek aan statistieke gegevens, aan te toonen, dat de aanplant van papaver in China werkelijk eenige vermindering heeft ondergaan. De handels-attaché bij het Engelsch gezantschap te Peking stelt thans een onderzoek in, en waarschijnlijk zal er niets beslist worden, voordat zijn verslag zal zijn binnengekomen.

De Engelsch-Indische regeering heeft, naar men verneemt, ook gewezen op de onbillijke heffing van rechten op opium in Kanton, en zal ongetwijfeld gebruik maken van de aanstaande herziening der overeenkomst met China, om verschillende andere quaesties van ondergeschikt belang op dat gebied te regelen."

De Times of India moest toch, na al het voorgaande, wijzer wezen en ingezien hebben, dat de opium-politiek voor Engelsch-Indië ten opzichte van China niet te Calcutta, maar te Londen wordt bepaald.

Van Portugeesch Goa.

Een correspondent van de Times of India schrijft, in verband met de revolutie in Portugal, het een en ander over den toestand in Goa, waaraan wij het navolgende ontleenen:

„Goa is een land, dat onmiddellijk den indruk

maakt, dat de helft van de bevolking bedelaars zijn. Men ziet nergens zoo'n collectie bedeltuig bij elkaar als bij het douane-kantoor alhier, en het lijkt wel een misdaad, wanneer men de lieden verzoekt heen te gaan.

,,Het leven lijkt hier zoo vreemd, en toch, hoe weinig energie en beleid zouden er noodig wezen, om een groote verandering ten goede tot stand te brengen en de stad Panjim tot ontwikkeling te brengen. Gemakkelijk van den zeekant te bereiken en gelegen aan een prachtige rivier, biedt de stad en hare omgeving een heerlijk uitzicht aan, terwijl uit geschiedkundig oogpunt de kerken en ruïnes van oud-Goa den reiziger moeten aantrekken.

,,De bewoners lijken mij echter te kort te schieten in dat, wat noodig is om een stad tot ontwikkeling te brengen. In de laatste dagen heb ik hier herhaaldelijk kreten hooren aanheffen ter eere van de republiek door lieden, die, nog kort geleden, bereid waren even hard te juichen voor koning Manuel en die, wanneer de loyalisten den boventoon zouden voeren, onmiddellijk weer klaar zouden staan, om met de royalisten mee te juichen.

,,De menschen hier hebben geen eigen politieke meeningen, maar geven getrouw gehoor aan het van Lissabon uitgaande wachtwoord. Nu heeft echter, volgens geruchte, de republiek zelfbestuur aan de koloniën beloofd. Een kansje dus om zichzelven te zijn? Door een zelfstandigen gouverneur en een krachtigen raad van ingezetenen uit de hoofdstad en de voornaamste plaatsen in de provincie zou veel kunnen worden gedaan om het land uit zijn doodslaap wakker te schudden. Maar er is hier met de menschen niets te beginnen, daar partijbelangen hoofdzaak zijn, het algemeen belang slechts als nietige bijzaak wordt beschouwd.

,,Het is te vroeg nu reeds te trachten uit te maken, wat de nieuwe gouverneur, Conceiro da Costa, zich als zijne bestuurspolitiek voorstelt, want hij is plotseling tot het bestuur geroepen onder ongewone omstandigheden. Maar men is het er vrij algemeen over eens, dat hij zijn best zal doen om het bestuur goed te voeren.

Oost- en West-Indisch Literatuur-overzicht.

De Indische Gids.

Dr. A. J. Hulshoff Pol, 1e geneesheer-directeur van het krankzinnigengesticht te Lawang, schrijft in de Nov.-afl. van De Indische Gids een deskundig artikel over Opium en alcohol als oorzaken van krankzinnigheid. Eerst stelt de schr. in het licht het gelukkige verschijnsel, dat in nagenoeg alle landen in de laatste jaren krachtige strijd wordt gevoerd tegen misbruik van alcohol en opium. Wat betreft Nederlandsch-Indië, prijst hij de invoering van de opium-regie aldaar, waardoor behalve andere voordeelen, den schuiver sedert dien verzekerd is, wat door hem wordt gerookt, tenminste goede waar is. Zijn lichaam zal dus door het gebruik van dit genotmiddel veel minder lijden, dan dit vroeger het geval was, toen het papaversap met verschillende stoffen vervalscht werd.

We kunnen Dr. H. P. in zijn uitvoerige beschouwingen niet volgen, doch alleen het resultaat van zijn onderzoekingen mededeelen, een resultaat, waaruit blijkt, dat alcohol-misbruik veel slechter in zijn gevolgen werkt dan opium-misbruik.

Misbruik van alcohol.

a. Langzame, doch zekere verwoesting van het lichaam.
b. Vermeerdert de criminaliteit van diefstal af, tot moord toe.
c. Geeft en hereditair zwaar belast nageslacht.
d. 10 tot 40 pct. der krankzinnigen staan op rekening hiervan.

Misbruik van opium (schuiven).

a. Uitputting van het lichaam.
b. Vermeerdert de criminaliteit, doch alleen van diefstal.
c. Geeft geen hereditair belast nageslacht.
d. Voert uiterst zelden tot krankzinnigheid.

Beschouwd in het licht van deze uitspraak, geeft het te denken, dat in de latere jaren de sterke drank meer en meer zijn weg naar de inlandsche bevolking vindt. De schr. besluit, hierop doelende, dan ook: ,,Mocht de Regeering bij de bestrijding van dezen volkskanker even krachtig optreden als zij dat tegen het opium doet, dan zal zij ook op dit gebied andere koloniale mogendheden tot voorbeeld kunnen strekken."

Overigens noodzaakt de groote hoeveelheid stof, die bovengenoemd Ind. Gids-nummer bevat, dat wij moeten volstaan met de vermelding van de titels der behandelde onderwerpen. Nl.: Waterwetgeving en waterbeheer in de Gouvernementslanden op Java, door G. J. du Marchie Sarvaas. — Arbeidsinspectie, door J. E. de Meijier. — Uit de geschiedenis der Oost-Indische Compagnie in de tweede helft der 18e eeuw, door N. Mac Leod. De Gouverneur-Generaal Mossel. III. — De uitkomsten van het welvaart-onderzoek op Java. VI (slot): Algemeene omstandigheden op Inl. handel en nijverheid van invloed. — Op marschbivak, door v. d. W. — Varia: De Cheribonsche vrije landen. — Maandelijksche revue van brochures, enz., door J. E. de M. — Koloniale literatuur. — Wetenschap en industrie: De sandelboom. — Maandelijksche bibliographie voor Oost- en West-Indië, door W. C. Muller.

Een vleiende uitspraak.

In het jongste Nr. van Petermann's Mitteilungen vonden wij in een opstel van Dr. G. Friederici, getiteld: In das Hinterland der Nordküste des Kaiser Wilhelmslandes (Neuguinea), ook het een en ander medegedeeld over de Duitsch-Hollandsche grenscommissie op Nieuw-Guinea, waaraan de naam van kapitein Sachse zoo nauw verbonden is. Dr. Fr. drukt zich daarin o.a. als volgt uit:

,,Die Expedition ist auf etwa zwei Jahre berechnet. Sie ist eine unter etwa einem halben Dutzend ganz ähnlicher Unternehmungen, mit denen augenblicklich die sehr rührigen Holländer den Geheimnissen Neuguineas und seiner Schneeberge ganz energisch auf den Leib zu rücken in Begriff sind. Der Abteilung des Hauptmanns Sachse stehen zwei Dampfpinassen zur Verfügung, von denen die eine nicht nur acht Seemeilen in der Stunde machen soll, sondern auch macht. Das Detachement ist schon 60 Km. weit ins Innere vorgerückt und hat zwei kleinere vorläufige Posten für die Grenskommission vorbereitet. Die tüchtigen und unternehmungslustige Officiere sind für ihre Aufgabe sachgemäss vorgebildet und mit vorzüglichen Instrumenten versehen. In unseren ganzen Schutzgebiet haben wir nichts Aehnliches an Unternehmungsgeist und Geldaufwand aufzuweisen. Der Holländer bleibt Niederländer auch in Insulinde und in der Südsee."

Plantkunde en Landbouw.

Naar aanleiding van het hoogwaardeerend artikel, dat Prof. Went in het Handelsblad van 6 Oct. jl. wijdde aan Prof. Melchior Treub, schrijft Dr. H. Blink in het Nov.-nummer van ,,De Vragen van den Dag" een opstel, getiteld: Directeur van den Landbouw en Directeur van 's Lands Plantentuin in Ned.-Indië. In tegenstelling met Prof. Went en met Prof. Treub, die meenen, dat voor het ambt van directeur van den Landbouw steeds een wetenschappelijk botanicus moet aangewezen worden, is Dr. Blink van meening, dat de leiding bij het Landbouwdepartement behoort bij een landbouwkundige. Reeds in Febr. 1909 schreef Dr. H. Bl. onder meer: Zij, die de leiding aan den landbouw hebben te geven, moeten een ruimer gezichtskring hebben. Eenzijdige voorbereiding in speciaal botanische of dergelijke inrichting is daarvoor niet voldoende en evenmin noodig; vóór alles is het wenschelijk, dat zij de landbouwkunde in al haar behoeften overzien en kennen, hetzij die van economischen of natuurkundigen aard zijn." En dat de Regeering de inzichten van Dr. Bl. gedeeld heeft, vinden we bevestigd in de benoeming van den heer Lovink; de zorg voor den landbouw in Ned.-Indië mag, volgens hem, geen aanhangsel van 's Lands Plantentuin zijn, iets, wat schaden moet voor beide. Zeer juicht Dr. Bl. het dan ook toe, dat op de begrooting voor 1911 een post is voorgesteld, teneinde een chef te benoemen van de verschillende wetenschappelijke instituten, die onder het Departement van Landbouw ressorteeren, welke chef dan ondergeschikt zal zijn aan den Directeur van Landbouw.

Het slot van Dr. Blink's betoog luidt: ,,Dat is het rechte standpunt. Zoo blijft 's Lands Plantentuin wat hij was: een instituut, dat de beoefening der wetenschap ten doel heeft, maar aan den practischen landbouw, zoo noodig, zijn wetenschappelijke diensten kan bewijzen. Het was een fout, den Directeur van het wetenschappelijk Instituut per se tot Directeur van den Landbouw te willen maken. Dit ging ten koste van landbouw en plantkunde beide. Door die richting, die thans wordt gevolgd, zullen beide zich in volle kracht kunnen ontwikkelen, door ter zake deskundigen, elk op eigen terrein, maar toch organisch verbonden blijven."

Dat ook overigens Dr. Bl. de groote verdiensten van Prof. Treub niet wil verkleinen, blijkt eveneens uit zijn opstel, wanneer hij spreekt van ,,den heros op het gebied der botanische wetenschap."

De Gids. November 1910.

In het jongste Gids-nummer wordt de nagedachtenis van Prof. Dr. M. Treub in schoone bewoordingen herdacht door Dr. A. A. W. Hubrecht. Een enkele passage uit deze van diepe vereering getuigende levensbeschrijving laten wij hieronder volgen.

Na verteld te hebben, dat Tr. naar Europa was gekomen en zich te St. Raphaël aan de Riviera had gevestigd om tal van zuiver-plantkundige problemen, waarover hij jaren lang studiemateriaal had bijeen gezameld, volledig te bewerken, vervolgt Dr. H.: „Het was dàt, hetgeen ons, zijn vrienden, nog het meest kon verzoenen met zijn ietwat overhaast aftreden als directeur van landbouw en met zijn definitief vertrek uit Buitenzorg, welke plaats aan hem en aan hetgeen hij er tot stand bracht wereldvermaardheid dankt. Buitenzorg was reeds lang de zetel van het uitvoerend bewind in Ned.-Indië, en de residentie van een statige rij opperlandvoogden. Dat het geworden is tot een plek, gehuldigd in de wetenschap, en werwaarts de droomen van jonge botanici van alle beschaafde natiën hen heendrijven als ter bedevaart om hun inzicht te verruimen en hun speciale studiën te verdiepen, dàt is alleen het gevolg van Treub's idealistische werkzaamheid en van de practische uitkomsten, die deze werkzaamheid heeft opgeleverd."

In een Naschrift deelt de schr. nog mede, dat de door Prof. Treub in het leven geroepen Commissie (later Maatschappij) tot bevordering van het natuurkundig onderzoek der Ned. koloniën, besloten heeft een Treub-fonds in het leven te roepen, waarvoor o.a. reeds belangrijke bijdragen van het Koninklijk Huis zijn ontvangen.

Voorts treffen we in de Nov.-afl. van De Gids nog aan een interessante bijdrage van Mr. C. Th. van Deventer, getiteld: Insulinde te Brussel. Mr. v. D. vraagt, of het enkel en alleen nieuwsgierigheid zou zijn geweest, die dezen zomer, dag in dag uit, van begin Juni tot einde September de bezoekers van de Brusselsche tentoonstelling in zoo grooten getale deed golven om Cuyper's pendoppo, waar een tiental eenvoudige Inlanders van Ned.-Indië, mannen en vrouwen, hun handwerk: weven, batikken, houtsnijden enz. zaten uit te oefenen? Hij kan dit niet gelooven en verbeeldt zich, dat vooral het kunstig gedoe van de batiksters het tentoonstellings-publiek heeft doen begrijpen, dat hier iets anders te zien was dan een ijdele kermisvertooning en zoo niet bij allen, dan toch bij velen het besef heeft wakker geroepen, dat hier menschen aan het werk waren van een beschaving, anders, maar daarom niet minder dan de onze. Vervolgens vertelt de schr. dan wat meer van dat troepje inlandsche nijveren en van hun eminenten leider, den heer Raden Brata di Widjaja, djaksa van Soemedang, van andere inzendingen uit Insulinde, o.a. van de vele foto's, die zulk een belangrijke rol op de tentoonstelling hebben gespeeld, enz., om dan wat langer stil te staan bij de opheffing der eertijds zoo bloeiende Inlandsche kunstnijverheid en industrieën.

Uit het betoog van Mr. v. D., dat hierop betrekking heeft, stippen wij het navolgende aan:

„De verheffing van de inlandsche nijverheid vormt een onderdeel van de groote taak, die in Indië op de overheid rust. Men denke daarbij niet uitsluitend aan het zoeken van afzetgebied buiten Insulinde, aan het produceeren voor de Westersche markt. In een volkrijk land als vooral Java is, moet wel degelijk aandacht geschonken worden aan de binnenlandsche markt. De koopkracht der inlandsche bevolking is gering en haar woningen zijn daardoor maar schaars van huisraad voorzien, doch hierin k a n verandering komen en bovendien, e e n i g huisraad wordt nu toch reeds in elke woning gevonden. De hoedanigheid van dit huisraad te verbeteren, en nu vaak maar al te diep sluimerenden smaak voor wat mooi en degelijk is ook bij den gewonen Inlander weer wakker te roepen en aldus, met de stijging van geestelijke ontwikkeling en stoffelijken welstand, het alledaagsche leven der massa op een hooger peil te brengen, wie zouden dit lichter kunnen bereiken dan inlandsche nijveren, die juist omdat zij i n l a n d s c h zijn een schreefje voor zouden hebben?"

Mr. v. D. hoopt ten slotte dat de vertegenwoordiging van Insulinde op de Brusselsche tentoonstelling den stoot zal geven tot eén organisatie van de Inlandsche nijverheid als in zijn betoog uitvoerig werd geschetst „de hardnekkigste twijfelaar aan het nut van wereldtentoonstellingen zou moeten toegeven, dat in dit geval door die vertegenwoordiging iets zeer schoons werd tot stand gebracht."

Weekblad voor Indië.

Inhoud van No. 24: De militaire luchtballon in den oorlog en tegenover het oorlogsrecht, door v. d. M. — Indisch natuurleven. V. Een huis aan een haar (met teekeningen), door A. J. Koens. — De Javasche Bank te Makassar (met plaat). — Tripolitanië. Geschiedenis van Tripolitanië met afbeeldingen), door H. van Kol. — De fabuleuze kossongkoetsier, door W. Kerremans. — De paupers. Roman uit de Indo-Europeesche samenleving, door Victor Ido (vervolg). — Enz.

De Indische Mercuur.

No. 44 bevat de volgende artikelen: De rietsuikerindustrie in de verschillende landen van productie (IX), Gemeentebest van Australië, door H. C. Prinsen Geerligs. — Bijdrage tot de kennis der mozaiekziekte, door dr. H. M. Quanjer. — Nederlandsch-Indië op de a.s. Londensche Rubbertentoonstelling. — Nederlandsche Staatscommissie voor de tentoonstelling. — Prijsvraag voor een methode ter bepaling van het kinagehalte van kinabast. — De spaarbank in Ned.-Indië. — Terugbrenging van particuliere landerijen op Java tot het staatsdomein. — De cultuur van Hevea. — Kultuurberichten. Kleine mededeelingen. — Financiëele berichten en verslagen enz.

Leestafel HEULSTRAAT 17.

Opgave van dagbladen en tijdschriften, ter lezing liggend in de leeszaal van het Hoofdbestuur van „Oost en West", Heulstraat 7, Den Haag, welke dagelijks, Zon- en feestdagen uitgezonderd, geopend is van 's morgens 9 uur tot 6 uur 's namiddags.

De Planter, Onze West, Sumatrapost, Sumatrabode, Javabode, Bataviaasch Nieuwsblad, De Padanger, De Sumatra Courant, De Surinamer Courant, Soerabajasch Handelsblad, Nieuwe Soer. Crt., Deli Courant, Preangerbode, Javasche Courant, De Locomotief, 20 diverse Maleische bladen en tijdschriften.

Verscheidene periodieken, waaronder:

Hou en trou, Vrede door recht, De stem van Indië, Tijdschrift voor economische geographie, Indologenblad, De Banier, Neerlandia, Jong-Indië, De Boodschapper, Revue économique, Indische gids, Weekblad voor den handeldrijvenden en Industrieëlen middenstand, Exportblad, Cultura, Deutsche Kolonial Zeitung, Sociaal Weekblad, Ned. Zendingsbode, Maandbericht van het Ned. Zendeling-genootschap, Indisch genootschap, Weekblad voor Indië, Insulinde, Deutsche Wochenzeitung für Niederland und Belgien en tal van andere brochures, jaarverslagen, enz.

Vervolg opgave van bladen en tijdschriften welke nieuw ter lezing zijn gelegd in de Leeszaal, Laan v. Meerdervoort 195, Den Haag, die dagelijks, Zon- en feestdagen uitgezonderd, geopend is van 10 uur vóór- tot 6 uur namiddags.

De Javabode t/m 12 October '10.
De Sumatrapost t/m id.
Het Bat. Nieuwsblad t/m id.
De Locomotief t/m 11 October '10.
Het Soer. Handelsblad t/m id.
De Sumatrabode t/m 14 October '10.
Tjahaja Sumatra t/m 13 October '10.
Ned.-Ind. Effectenblad no. 39.
De Ind. Mercuur no. 45.
Weekblad voor Indië no. 25.
Handelsberichten v/h Min. v. Landbouw no. 190.
De Banier no. 40.
De Indische Gids, Nov.-afl.
Handels-Revue no. 12.
Bandera Wolanda no. 64.

MEDEDEELINGEN.

Van het Dagel. Bestuur der Vereeniging:

De *maandelijksche samenkomst* van het *Dagelijksch Bestuur* der Vereeniging met de *Redactie-Commissie* van **Het Koloniaal Weekblad** zal plaats hebben op *Donderdag* den *17den November* 1910, 's nam. ten 8½ **ure**, in *„Boeatan", Heulstraat 17, den Haag.*
Alle belangstellenden zijn welkom.

Vervolg opgave van de ontvangen gelden ten behoeve van de studie van een verdienstelijk jongeling.

G. F. C. E. te 's-Hage	f 25.—
Mevr. de Wed. H. G. v. O., id.	„ 25.—
N. N., id.	„ 25.—
F. E., id.	„ 10.—
A. L. C. K., id.	„ 25.—
Jhr. Mr. C. H. J. v. H., id.	„ 50.—
G. te V.	„ 10.—

Voor de opgave,
E. van Assen, Secretaris.

Van de afd. 's-Gravenhage.

Wordt ter kennis van de leden gebracht, dat voortaan de lokalen van de Club „De Koempoelan" in het gebouw Laan v. Meerdervoort 195, voor alle leden der Afdeeling toegankelijk zullen zijn des *Woensdags*-middags van 2½ tot 6 uur. HET BESTUUR.

Van de Vereeniging Moederland en Koloniën.

Vergadering op *19 November* 1910, om *8 uur*, in **Diligentia**, Lange Voorhout 5. De heer J. W. VAN NOUHUYS, gezaghebber der Gouvernements-Marine in N.-I., zal een voordracht houden, verduidelijkt door lichtbeelden, over de door hem meegemaakte *ontdekkingstochten in Nieuw-Guinea*, meer in het bijzonder over dien waarbij het **sneeuwgebergte** werd bereikt.

HET BESTUUR.

Officiëele Berichten.

Uit de Javasche Courant van 7 Oct. 1910. No. 80.

Benoemingen, enz.

Civiel Departement.

Verleend: een jaar verlof aan den voorzitter der hoofdcommisste voor het welvaartonderzoek, W. F. Loudon en aan den leeraar te Batavia M. W. W. van den Abeelen.

Ontslagen: op verzoek eervol de ambtenaar op wachtgeld J. A. Th. van Bronckhorst, de onderwijzeres Mej. K. J. Haverbult, de klerk bij de S.S. H. A. Tanorie, de commies P. C. Paulus en J. P. Stoelman; als lid van de hoofdcommissie voor het mindere welvaart-onderzoek J. C. Heijning.

Benoemd: tot lid van de hoofdcommissie voornoemd J. Homan van der Heide, tot commies te Soerabaja P. R. C. Paulus, tot ingenieur P. P. Inklaar, tot leeraar te Batavia Dr. Z. Kamerling, tot houtvester voor den tijd van vijf jaar F. E. Clavel en S. G. C. Th. Rahm, tot lid van den gewestelijken raad van Kedoe V. Kater en W. Voûte.

Tijdelijk gesteld: ter beschikking van den directeur van landbouw W. Stenvers.

Benoemd: tot lid van den landraad te Tandjoeng Balei E. L. Meijer, H. Ketner en F. J. Beunke.

Geplaatst: in het gouv. Celebes en Onderh., de controleur B. C. A. J. van Dinter, in de res. Amboina de id. H. F. N. Roskott, te Pekalongan, de onderwijzeres Mej. S. A. Ruzette.

Overgeplaatst: naar Soerakarta de onderwijzeres Mevr. J. E. Broekhuijzen.

Tijdelijk werkzaam gesteld: als onderwijzeres te Pekalongan Mej. I. E. de Hondt, te Garoet W. de Pinéda, te Tjilatjap Mevr. A. J. A. de Voogt.

Overgeplaatst: naar Malang de onderwijzer G. Booden.

Benoemd: tot hulponderwijzeres te Pamekasan Mej. J. H. G. Lang.

Militair Departement.

Overgeplaatst: bij den gewestelijken staf op Java, de kapitein van den generalen staf G. E. Visscher; bij het hoofdbureau van den generalen staf, de kapitein van den generalen staf P. van Genderen Stort.

Uit de Javasche Courant van 11 Oct. 1910. No 81.

Civiel Departement.

Verleend: een jaar verlof aan den chef der exploitatie van den Sumatra Staatsspoorweg G. P. J. Caspersz.

Ontslagen: op verzoek eervol de commies bij de S.S. op Java O. Verkouteren en de klerk B. A. Green.

Ontheven: op verzoek eervol van de betrekking van posthouder van Zuid-Natoena L. W. Visscher.

Benoemd: tot controleur B.B., P. Scheffer en A. Ph. van Aken, tot onderwijzeres 1e kl. Mej. M. P. H. Kuijl, 2e kl. Mevr. D. M. Kroes, tot predikant te Medan M. Klaassen.

Belast: met de functiën van chef der expl. van den Sum. Staatsspoorweg G. A. Fokken, van chef der exploitatie S.S. op Java A. W. E. Weijerman, van chef der 4e afdeeling J. M. Sloos, met het geven van lessen aan de Koningin Wilhelmina-school te Batavia J. A. van Santwijk, E. P. Wellenstein, en C. H. van den Broek.

Tijdelijk gesteld: ter beschikking van den chef van dienst der S.S. op Java de 1e luit. G. W J. Moorrees en de 2e luitenants A. A. de Rijk en W. E. Boers.

Benoemd: tot onderwijzer 2e kl. te Menado H. Heimans en te Batavia Ch. Meijer, tot id. 3e kl. te Palembang Ch. F. W. Slijper, te Buitenzorg W. H. Dijkema, te Japara B. de Boer.

Tijdelijk werkzaam gesteld: als hulponderwijzeres te Buitenzorg Mej. A. B. W. H. Grandjean, als hulponderwijzeres Mej. J. Kammer.

Militair Departement.

Ontslagen: op verzoek eervol de kapitein der artillerie H. L. F. Vanger en de kapitein der infanterie E. C. Verwey.

Benoemd: tot bataljons-commandant bij het 1e bat. bat. de 1e luit. C. M. A. Quack; bij het 3e bat. de id. W. C. Ockhuijzen.

Geplaatst: bij het 8e bat. de 1e luit. W. J. Romswinckel, bij het 4e de id. L. W. Goslings, bij het 6e de 2e luit. P. F. G. Gerritsen.

No. 46. Donderdag 17 November 1910. 10de Jaargang.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING OOST EN WEST

OPGERICHT DOOR KOLONEL G.E.V.L. VAN ZUYLEN, 21 MAART 1900.

„HET KOLONIAAL BELANG IS EEN ALGEMEEN NEDERLANDSCH BELANG."

Abonnementsprijs per jaar:	
Vrij aan huis of franco per post binnenland, bij vooruitbetaling	f 2.50
Voor Oost-Indië en het Buitenland	„ 4.—
Afzonderlijke nummers	„ 0.05

Prijs der Advertentiën:	
Per regel	f 0.15
Bij plaatsing van 500 regels	„ 0.12½
„ „ „ 1000 „	„ 0.10

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie", en gezonden aan de Presidente: 7a HEERENGRACHT, DEN HAAG.

Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, *51 Verhulststraat.*

Voor *Advertentiën* tot de Drukkerij „LUCTOR ET EMERGO", AMALIA VAN SOLMSSTRAAT, *Telefoon 4424*, beiden DEN HAAG.

Inhoud van dit nummer.

Het Hoofddoel der Vereeniging is:

Het verspreiden van populaire kennis omtrent onze Indiën onder gansch het volk en het bevorderen der welvaart in die gewesten, om zoodoende en ook door het verleenen van onderlinge hulp, warme belangstelling en liefde te kweeken tusschen Nederland hier en ginds.

Het lidmaatschap bedraagt als minimum f 2.— 's jaars (voor Indië en het buitenland minstens f 2.50). *)

Zij die f 5.— of meer contribueeren of een gift in ééns schenken van f 100.—, zijn donateur(trice).

Aan alle donateurs en leden wordt kosteloos en franco het ***Koloniaal Weekblad*** **toegezonden.**

*) Zie inteeken-biljet op de achterzijde van den Omslag. Verzoeke dit ingevuld te zenden aan het adres van den Secretaris van het Hoofdbestuur E. van Assen, *Heulstraat 17, Den Haag.*

De Vereeniging „Oost en West" telt o.m.:

Een Informatie-Bureau van het Hoofdbestuur,

(*Secretaris J. L. van Gennep*),

dagelijks — Zon- en feestdagen uitgezonderd — van 10—12 en 2—4 u., ten kantore **Heulstraat 17, 1ste verdieping.**

Doel: Aan hen, die zich voor staats- en particuliere betrekkingen wenschen te bekwamen, daartoe den weg te wijzen en tevens aan Indische ondernemingen, maatschappijen en genootschappen de gelegenheid te bieden zich voor het verkrijgen van werkkrachten aan te melden.

Een Studie-Commissie van het Hoofdbestuur.

Doel: Uitoefenen van toezicht op de opvoeding en de studie der in Nederland vertoevende jongelieden, afkomstig uit de Nederlandsche Koloniën, hun hulp en bijstand te verleenen en hun verblijf in Nederland zoo aangenaam en zoo vruchtbaar mogelijk te maken.

Secretaris E. van Assen, dagelijks — Zon- en feestdagen uitgezonderd — van 9—12 uur te spreken ten Kantore Heulstraat 17, 2e Verdieping.

Een Informatiebureau van de Afdeeling 's-Gravenhage.

Doel: Het geven van inlichtingen omtrent opvoeding, onderwijs, huisvesting, inrichting enz.

Bureau Laan van Meerdervoort 195, van 10—12 en 2—4 uur.

Secretaris de heer G. C. A. De Witt, wonende Reinkenstraat 6, tot wien men zich ook kan wenden om hulp voor werkzoekenden.

Verzoek om geldelijken steun voor de studie van een verdienstelijk jongeling.

Het bestuur van de Vereeniging „Oost en West" doet een krachtig beroep op den weldadigheidszin en de offervaardigheid van de leden dier vereeniging, ten behoeve van een jongeling van Indische afkomst, die na voorbereidende studiën in zijn geboorteland op 17-jarigen leeftijd werd toegelaten tot de 5e klasse van een gymnasium hier te lande, het daarop volgend jaar met goeden uitslag het staatsexamen voor toelating tot een der hoogescholen heeft afgelegd en die thans in de rechten wenscht te studeeren.

Het zou ten zeerste te betreuren zijn, als deze jongeling, die, ook volgens de verklaring van zijn leermeesters, door zijn buitengewoon goede geestvermogens en grooten werklust bij voortgezette studie een schoone toekomst tegemoet gaat, aan zijn verlangen geen gevolg zou kunnen geven, doordat zijn ouders en aanverwanten niet in staat zijn de kosten aan de studie verbonden, ten volle te dragen.

Een som van f 600 ineens zal vermoedelijk toereikend zijn om in het te kort te voorzien, daar naar alle waarschijnlijkheid deze jongeling na een éénjarig verblijf aan de universiteit verder uit een studiebeurs zal kunnen worden ondersteund.

Menschenvrienden, steunt dezen jongeling en zendt uwe bijdragen aan den secretaris onzer vereeniging, den heer E. van Assen.

Mocht de totaal gevorderde som overschreden worden, dan zal het overblijvend bedrag worden gestort in het studiefonds voor onbemiddelde leerlingen.

(Voor de nog ontvangen gelden zie onder de Mededeelingen pag. 8).

PERSKRONIEK.

INHOUD: Een Indisch Briefschrijver in *De Nederlander* over het concubinaat. — *Het Volk* over het jongste koloniale debat. — *De Standaard* over den „Zondag in Indië".

In de Nederlander troffen wij eenige interessante brieven aan uit Indië, blijkbaar geschreven door iemand, die daar geruimen tijd zijn „tampat" heeft gehad. In Brief II heeft de schrijver het over het „concubinaat" in verband met het B. Bestuur.

„De onvoldoende aanvangssalarissen beletten den jongen ambtenaren, zegt de schrijver, getrouwd „uit te komen", of zelfs in de eerste jaren aan trouwen te denken.

En dit is een euvel, dat niet alleen den persoon en de Regeering tot groot nadeel is, doch dat geheel het Nederlandsche volk treft.

Het komt in de praktijk neer op eene premie op het concubinaat, een pest, die hard bezig is het Nederlandsche ras te degenereeren.

Men heeft nu en dan getracht dit euvel te bestrijden door het uitvaardigen van strenge circulaires en dergelijke, natuurlijk echter alleen met dit resultaat: dat in sommige gevallen 't concubinaat werkelijk verminderde, doch slechts om plaats te maken voor een veel erger vorm van prostitutie.

Men schijnt er zich in Holland geen rekenschap van te geven, dat de toestanden hier zoo geheel van die in 't vaderland verschillen. In Nederland is 't voor een jongmensch, dat zijn geregelde werkzaamheden buiten huis heeft, gemakkelijk een behoorlijk en geschikt onderdak te krijgen, waar behalve voor zijn voedsel ook gezorgd wordt voor al die dagelijks terugkomende kleinigheden, die geheel vallen binnen de sfeer van werkzaamheden van de huisvrouw. Wordt de verzorging dezer legio kleinigheden naar behooren verricht, ook voor zoover nóódig tijdens de afwezigheid van den bewoner op zijn werk of kantoor, dan zal hij zich aan zijn woning gaan hechten, haar als een „Tehuis" gaan liefkrijgen; worden zij nagelaten dan zal hij zich nooit aan zijn woning hechten, er zich nooit toe aangetrokken gevoelen. Gaandeweg zal hij zich ongelukkig gaan voelen, doordat hij nergens, nergens een „Tehuis" heeft, en weldra zal hij gaan trachten in dit folterende gemis te voorzien.

Trouwen kan hij niet, hoofdzakelijk om finantieele redenen.

Aldus wordt hij, de jonge ambtenaar, vertegenwoordiger der Regeering en van het „hooger" staande volk, tot het concubinaat gedreven, met een goedkoope inlandsche vrouw, doordat zijn volk hem de middelen ontzegde een vrouw van zijn eigen ras tot zich te nemen en als fatsoenlijk man te leven.

Dat achtereenvolgende Regeeringen deze rasverbasterende, onteerende toestanden hebben laten voortbestaan zonder ernstige pogingen tot verbetering aan te wenden, is een schande even groot, als het aantal minuten, dat aldus onherstelbaar verloren ging. Aan onze tegenwoordige Christelijke Regeering dan zij het gegeven, tegen dit groote euvel krachtig ten strijde te trekken.

Zij kan dit doen door den jongen ambtenaar in staat te stellen getrouwd „uit te komen" en behoorlijk hier te leven. Men bega echter daarbij niet de fout, het beginsalaris van alle ambtenaren in die mate te verhoogen, dat zij getrouwd uit zouden kunnen komen. Maar men stelle, als ik het zoo noemen mag, een premie op het huwelijk, in Europa of spoedig na aankomst alhier, met eene Europeesche gesloten, door het vaststellen eener behoorlijke toelage, evenredig aan de nieuwe verplichtingen welke uit die handeling onvermijdelijk voort moeten vloeien."

* * *

Over het jongste koloniale debat schrijft het Volk:

„De heer Colijn, onbetwist leider van de anti-revolutionaire partij in koloniale zaken, en opvolger van den heer De Waal Malefijt, zoodra deze op een schappelijke manier geloosd kan worden, heeft de kenschetsing als modern-kapitalistisch, door Vliegen gegeven, kalm aanvaard.

Wel zeker, de „christelijke" regeering en haar

politiek, voor den christelijken kleinen man met christelijk etiket versierd, voortgekomen uit een propaganda met sterk anti-kapitalistischen bijsmaak, met voortdurend gedeklameer over den toestand der kleine luyden tegenover het Mammonisme van de liberalen, waarom zou ze zich thans geneeren? De maskers moeten nu voor en na vallen. En dan begint men met die, welke de kleine luyden-kiezers niet zoo direkt in de gaten hebben.

De kerstening van Indië, dat parool dat met hoogdravende bombast zoo vaak is uitgegeven, is saamgeschrompeld tot een politiek belangetje. Verspreiding van het christendom niet om zielen te redden, niet om heidenen en Mohammedanen deelgenoot te maken in de zegeningen van den eenig waren godsdienst, och neen, doch enkel om ,,ons" gezag te bevestigen, en den inlander klaar te maken voor de taak, die hij zal hebben te vervullen bij de verdere voortschrijding der kapitalistische ontwikkeling, die gewillige uitbuitingsobjekten eischt.

Het christendom gebruikt tot instrument in de kapitalistische uitbuiting, dat is wel het modernste kapitalisme. En niemand van de vrienden en verheerlijkers der zending gevoelde zich gedrongen, er ook maar één enkel woord tegen te zeggen, zóó heeft de politieke machtsbehoefte de ethische gevoelens verstikt.

Dat openbaart zich op allerhande punten in bijzonderheden.

De heer Colijn richt een stevigen koud-waterstraal op de felle kritiek, die uit zijn partijkringen gewoonlijk gericht werd tegen den opium en tegen de voordeelen, die men uit die ,,zonde" van het opium-gebruik voor de schatkist perst.

De minister ziet vreeselijk op tegen de moeilijkheden om tot maatregelen tegen den woeker te komen.

De bescherming van de inlandsche bevolking tegen de afpersing van grond tegen bespottelijk lage pachtprijzen door de suikerindustrie, zakt kalm in de snippermand. En toch betrof het hier een soort van bescherming, die geheel zou liggen in de lijn der klein-burgerlijk klerikale politiek.

En zoo voort.

De modern-kapitalistische eischen geven aan, wat er geschieden zal en wat er nagelaten moet worden.

Een schijnvertooning op het gebied van de Zondagsrust, waarvan de heer Colijn zelf zeide, dat ze in de Indische maatschappij geen de minste aanhang had in de volksovertuiging, en die dus niet de minste beteekenis heeft, dat is alles, waarin de regeering van haar ,,christelijken" oorsprong blijk durft te geven.

Treurig gestamel na zóóveel geschetter."

* * *

Uit een artikel der Standaard van de bekende hand over ,,Zondag in Indië":

,,Vraagt ge, wat bij het jongste algemeene Koloniaal debat Links in het harnas joeg, dan geeft het Kamerverslag slechts één antwoord: De viering van den Zondag in Indië. De viering was lange jaren schromelijk verwaarloosd. Eerst in 1903 is ze in behandeling gekomen. En thans had Idenburg als Gouverneur-generaal deze teedere quaestie ietwat nader aangedrongen. En dit kleine gebeurtenisje hinderde nu de mannen van Links zóó geweldig, dat er uit alle groepen een opstoot om zijn hart te luchten. Vliegen van de Socialisten, Bos van de Vrijzinnig-Democraten, De Meester van de Unie-liberalen, en van de Vrij-Liberalen Tydeman. De laatste nog het felst van de vier.

In te vreemder licht kwam dit hoog opnemen door Links van dit kleine geval te staan, daar al spoedig bleek, dat men het niet eens was over de feiten. Had Idenburg zelf de stukken waarover het ging, gesteld, zoo zou men geweten hebben waaraan zich te houden. Nu anderen er de pen in roerden, waren de circulaires echt Indisch onduidelijk, en was de Minister niet in staat om, wat de twee hoofdpunten aangaat, zekerheid te geven.

Dit verwarde al spoedig de geesten en maakte in het eind zelfs voor den Minister het nemen van een juiste conclusie ten slotte schier ondoenlijk. Er is inzake den Zondag niet tweeërlei, maar drieeërlei. Er is Zondagsrust, er is Zondagsheiliging, en er is Zondagsviering, en dat derde, waarop het hier juist aankwam, viel in zijn resumtie geheel uit; iets wat uitsluitend aan den loop van het debat was te wijten, dat om de zaak heenliep, maar er niet op inging.

Zondagsheiliging bleef geheel buiten spel. Zondagsheiliging berust naar luid van den Heidelberger Catechismus hierin, dat ,,ik op den Sabbath tot de gemeente Gods naarstiglijk kome, om Gods Woord te hooren, de Sacramenten te gebruiken, God den Heere aan te roepen en den armen Christelijke handreiking te doen." Van dat alles nu is in de circulairen met geen letter sprake.

Het ging in de circulaire's om heel iets anders, om iets, dat noch met de Zondagsheiliging, noch met de wekelijksche rust van den arbeider ook maar iets uitstaande had, maar eigenlijk om de viering van den Zondag door de Overheid zelve.

Het denkbeeld om deze teedere aangelegenheid niet door circulaires te regelen, maar bij ordonnantie vast te leggen, juichen wij ook toe; maar dan moet het een ordonnantie niet op de Zondagsrust, veel minder op de Zondagsheiliging, maar een ordonnantie op de Zondagsviering door het Gouvernement zelf zijn. Zoo en niet anders is het vraagstuk steeds van Antirevolutionaire zijde opgezet. Zoo en niet anders is het ook vroeger door den Minister, toen hij Kamerlid was, bepleit. Zoo en niet anders heeft de Gouverneur-Generaal de zaak aangevat. En zoo en niet anders moet ze doorgezet. Reeds in 1903 is hiertoe de eerste stap gedaan. Idenburg deed thans den tweeden. Straks wachten we nu de ordonnantie, die deze delicate quaestie voorgoed en definitief regelt. En al was de resumtie door den Minister, als gevolg van het verwarde debat, min gelukkig, er is geen quaestie van, dat hij ten deze zijn verleden niet zal verloochenen."

Uit de O.-I. Mail.

De gezondheidstoestand.

Met de cholera blijft 't gelukkig afnemende.

Daarentegen schijnt Soerabaja thans weer in de greep van een koorts-epidemie te zijn. Niet alleen de Inlanders — in bijna iedere kampong heerscht de ziekte — doch ook vele Europeanen in de z.g. gezonde stadswijken worden er door getroffen.

Men schrijft het uitbreken dezer epidemie toe aan den intensen vuilen toestand, waarin de meeste kampongs verkeeren.

't Wordt tijd, dat de autoriteiten de schoonmaak in de inlandsche wijken weer eens geregeld laten controleeren, zoo schrijft het Soerab. Nwsbl.

In het **Weekoverzicht** tot 12 Oct. van het Christelijk Weekblad De Banier:

De gemeenteraad te Semarang heeft besloten 2 millioen te leenen à 4½%. Of ze het echter zonder regeeringsgarantie krijgen zullen, is de vraag.

Op de ontwerp-begrooting voor 1911 der gemeente Batavia is *f* 2500 uitgetrokken voor muziekuitvoeringen en andere volksvermakelijkheden. Geen geld voor de noodzakelijkste dingen en toch muziek!

De vorstin van Tanette (Celebes), een trouwe vriendin van het Nederlandsch gezag, is overleden.

De statuten van de Vereeniging School met den Bijbel te Semarang zijn goedgekeurd. Wie verschaft nu het geld om grond te koopen en een school te bouwen?

Naar gemeld wordt, zal het gebod, dat de Chineezen hier in bepaalde wijken moeten wonen, weldra worden ingetrokken. Dat kan prettig worden.

Het plan bestaat, om op het land Kondangdia in Weltevreden 500 nieuwe huizen te zetten. Wel noodig, want we hebben hier huizennood.

Kapitein Christoffel, een der helden van ons Indisch leger, heeft ontslag uit den dienst gevraagd. Te weinig gewaardeerd?

Het Portugeesche oorlogschip Vasco da Gama, liggende te Priok, heesch de republikeinsche vlag. en kreeg toen van onze Regeering het verzoek binnen eenige dagen de haven te verlaten. Maar de Portugeesjes hadden geen geld en moesten toch eerst kolen koopen. Gelukkig is alles in orde gekomen en behoefde er geen ,,uitsmijter" bijgehaald te worden.

In het seizoen 1909—1910 zijn 14481 Javanen en Maleiers naar Mekka getogen. Minstens 7 mill. verlies en 14000 hadji's winst.

Volksbibliotheken.

Bij gouvernementsbesluit zijn vastgesteld de volgende bepalingen omtrent de op- en inrichting van bibliotheken voor volkslectuur (volksbibliotheken).

Artikel 1. (1) Aan iedere openbare lagere inlandsche school der 2de klasse op Java en Madoera wordt een volksbibliotheek verbonden.

(2) Het hoofd der school is belast met het beheer van die bibliotheek.

Artikel 2. (1) De directeur van Onderwijs, Eeredienst en Nijverheid is bevoegd ook elders de oprichting van volksbibliotheken te bevelen.

(2) Het besluit van dien departementschef tot oprichting van een volksbibliotheek houdt tevens de aanwijzing van den beheerder in.

Artikel 3. (1) Onder het toezicht van den directeur van Onderwijs, Eeredienst en Nijverheid berust de algemeene leiding der volksbibliotheken bij de commissie, ingesteld bij artikel 1 van het besluit van 14 September 1908 no. 12.

(2) Die commissie stelt een reglement vast omtrent de inrichting, het beheer en het gebruik van de volksbibliotheken en geeft aan de beheerders alle algemeene en bijzondere aanwijzingen, welke zij dienstig acht.

(3) Dat reglement bevat de bepaling, dat leerlingen van openbare lagere inlandsche scholen kosteloos de voor hen geschikte werken kunnen ontvan- bliotheek hunner school ter lezing kunnen ontvangen.

(4) Voorts zorgt de commissie, in overleg met de inspecties van het inlandsch gemeente-onderwijs, dat de aan openbare lagere inlandsche scholen verbonden volksbibliotheken dienstbaar worden gemaakt aan het onderwijs op de inlandsche gemeentescholen aldaar.

(5) De beheerders zijn verplicht aan de in alinea 1 bedoelde commissie alle verlangde opgaven en inlichtingen te verstrekken.

Artikel 4. (1) De in het vorig artikel bedoelde commissie bevordert de samenstelling van volkslectuur en doet aan den directeur van Onderwijs, Eeredienst en Nijverheid de noodige voorstellen tot aankoop, druk, herdruk enz. van werken, welke naar haar gevoelen voor plaatsing in de volksbibliotheken in aanmerking komen.

(2) Zij regelt de verdeeling van door genoemden departementschef te harer beschikking gestelde werken over de verschillende volksbibliotheken.

(3) De verzending aan de beheerders der volksbibliotheken geschiedt overeenkomstig hare aanwijzingen door den administrateur van het depot van leermiddelen.

Terwijl bij artikel 2 bepaald is, dat de ingestelde commissie kan worden aangeduid als ,,Commissie voor de volkslectuur."

De heer Lovink aan het woord.

Misschien is het niet zijn bedoeling geweest, schrijft de Preanger-Bode, maar wij wagen het er op te vertellen van een kort onderhoud, dat wij met den heer Lovink, directeur van den landbouw, hier op zijn doorreis gehad hebben. Wat hij sprak, bezit niet de glans van nieuwheid. In zijn mond krijgt het echter vorm en beteekenis, al koestert hij zich dan ook nog niet zoo heel lang in de tropische zon, — houdt het eene belofte voor de toekomst in.

Al heel spoedig kwam het gesprek op zijn speciaal terrein, den landbouw en den landman.

Hij had vertrouwen in den javaanschen landman. Aan werklust ontbrak het hem niet en aan intelligentie nog minder. Met nadruk gaf hij zulks als zijn overtuiging te kennen.

— Dus u gelooft, dat het in werkelijkheid mogelijk zal zijn bij den tani de noodige zelfstandigheid aan te kweeken?

— Gelooven, gelooven, ik geloof het niet alleen, maar het is mijn heilige overtuiging.

Daarbij voerde hij aan, dat van den tot nu toe gevolgden weg moet worden afgeweken. Thans is daarvoor het tijdstip aangebroken. Het oude systeem deugt niet.

Er moet uit den tani gehaald worden wat er in zit, zoo gaf hij te kennen. Maar dan van onderen op. Leiding heeft hij noodig even goed als de europeesche landbouwer over het algemeen. Wanneer aan den Javaan gelegenheid werd gegeven zichzelf te leeren kennen, twijfelde de heer Lovink er niet aan, dat eenmaal een hoogere mate van welvaart zijn deel zou zijn. In dit verband sprak hij dan ook van coöperatie. Iedere kampong is een gemeenschap op zichzelf en zou voor de toepassing van het coöperatieve beginsel zeker een welige bodem zijn.

Al sprekende trok hij een lijn tusschen den europeeschen landbouwer en den javaanschen, en daarbij viel het oordeel aangaande laatstgenoemden volstrekt niet zoo ongunstig uit. In de in gebruik zijnde toepassingen kan meermalen een merkwaardige overeenkomst worden aangetroffen. Overigens meende hij den javaanschen landbouwer hooger te mogen plaatsen dan dien van verschillende landen in Europa, als Rumenië en Hongarije. Vooral over den Madurees was hij zeer goed te spreken, zonder dat de Soendanees b.v. daarom minder in zijn aanzien stond.

Op de Vee-tentoonstelling te Salatiga heeft, volgens het verslag van Het Soer. Hbld., de Directeur van Landbouw o.a. het volgende gezegd:

De directeur van Landbouw het woord nemende verklaarde, dat hij met genoegen de uitnoodiging van het Bestuur had aangenomen. Waar hij, als chef van het Departement van Landbouw, de taak op zich had genomen om alles te doen wat in het belang van den landbouw in het algemeen en van de veeteelt in het bijzonder wenschelijk is, was hij blij, in de gelegenheid te zijn zich zelf eenigszins een oordeel te kunnen vormen, omtrent den stand van den veestapel op Java, om zoodoende

met kennis van zaken voorstellen te kunnen doen in het belang van den landbouw en veeteelt.

Het departement zal steunen, waar gesteund moet worden, maar, en hierop legde de directeur den nadruk, men moet het departement niet beschouwen als een steunpilaar, doch meer als een leidster op den weg.

De veestapel werd in oogenschouw genomen. Alle rubrieken passeerden de revue, een voor een trokken de exemplaren voorbij den directeur, die omgeven was door een staf van veeartsen en andere deskundigen, die den directeur alle gevraagde inlichtingen verschaften. Met zeer veel belangstelling sloeg deze het tentoongestelde vee gade, af en toe bijzonder mooie exemplaren aan een nauwkeurig onderzoek onderwerpende.

Telkens gaf hij wenken ten beste, daartoe in staat gesteld door rijke ervaring op het gebied van Hollandsche veefokkerij enz. Zoo gaf hij ook in overweging, de volgende maatregel, die in Holland zoo doeltreffend was gebleken, n.l. op het tentoonstellingsterrein een groot bord te plaatsen, waarop vermeld staat waarom de prijs-winners bekroond waren. Jammer genoeg, werd hem geantwoord, ontmoet dit veel bezwaren, en het voornaamste is wel, dat de Javaan, de dessaman wordt hier bedoeld, niet lezen kan.

De eindindruk van den heer Lovink was, dat de Vereeniging op den juisten weg is, dat zij prachtige resultaten bereikt heeft, en beloofde allen mogelijken steun, die de vereeniging noodig zou mogen hebben.

Het blad heeft gemeend van dit korte onderhoud melding te moeten maken, speciaal omdat de heer Lovink zich daarin ontpopte als een warm vriend van den Javaan, een vriendschap, die dezen laatste zeer zeker niet te onpas zal komen.

Een basis leggen, zeide de heer Lovink, waarop het nageslacht dan weer voort zal kunnen bouwen, en zijn naam mag er voor ons een borg voor zijn, dat die basis er komen zal ook.

Twee nieuwe Pangeran's.

Onze bandoengsche correspondent schrijft:

De hoogste onderscheiding, die aan regenten gegeven kan worden, is toegekend aan den regent van Cheribon, een der vriendelijkste en waardigste ambtenaren.

Afstammende uit een oud regentengeslacht, waarvan de leden sedert tien geslachten de nederlandsche Regeering trouw zijn geweest, heeft **Pangeran Aria Soeria Atmadja**, zich de hoogachting van allen, die hem kennen, en de liefde van de geheele bevolking verworven.

Als kliwong van Soemedang in 1869 in gouvernementsdienst getreden, doorliep de nieuw benoemde Pangeran de verschillende rangen van wedana en patih en werd in 1882 tot regent van Soemedang benoemd.

Verschillende onderscheidingen vielen den pangeran ten deel, zooals de gouden ster voor verdienste, het officierskruis van de Oranje Nassau-Orde, de gele song-song en nu met het pangeranschap de gouden song-song.

De resident Boissevain met tal van Europeesche en Inlandsche ambtenaren en vrienden van den pangeran waren den 15 October te Soemedang vereenigd om op plechtige wijze het besluit te overhandigen en tevens een door den resident en assistent-resident geschonken gouden pajong.

De geheele bevolking was opgekomen om, in stilte, rondom de kaboepaten gezeten, getuige te zijn van deze plechtigheid. Overal waren eerepoorten en versieringen aangebracht en zichtbaar aangedaan nam de oude regent al deze huldeblijken in ontvangst.

Het is van resident Boissevain goed ingezien om zooveel mogelijk luister bij te zetten aan de plechtigheid, waar het gold een zoo verdienstelijken regent.

Het besluit, in gele zijde verpakt, werd hem met een gevoelvolle rede door den resident overhandigd, waarbij deze liet uitkomen, dat dit geschiedde opdat allen, de geheele bevolking, zoude weten, hoe hoog in aanzien hun regent stond aangeschreven. Eerst in het Hollandsch door den resident en later in het Maleisch door den regent van Bandoeng werd het besluit voorgelezen en gereleveerd, dat deze hooge onderscheiding als iets zeer bijzonders moest worden beschouwd, daar gewoonlijk alleen den oudsten regent en dien met 40 à 50 dienstjaren deze eer te beurt viel.

De regent had dan ook gedurende zijne langdurigen diensttijd steeds tot tevredenheid van de Regeering en tot heil van de bevolking gewerkt.

Onder het aanbieden van gelukwenschen overhandigde de resident toen het besluit onder het gejuich der aanwezigen.

Het was frappant om te zien, hoe de bevolking medeleefde en deelnam aan de eer, die den regent te beurt viel.

Verschillende Inlandsche spelen, feestmaaltijden, alles keurig geregeld, luisterden de plechtigheid op en het zal drie dagen en nachten feest zijn voor de bevolking ter eere van hun zoo geliefden regent Pangeran Aria Soeria Atmadja.

Dat zijn zegenrijk bestuur nog vele jaren moge voortduren.

Onder de officieële berichten vinden wij ook de begiftiging van den zeer verdienstelijken regent van Koeto Ardjo (Kedoe), **Raden Adipati Poerbo Atmodjo**, met den titel van pangeran en het recht tot het voeren van den gouden pajong.

In verband met de Zondag-Circulaire.

In een brief uit Makassar aan de Locomotief werd er op gewezen, dat bij de feestelijke opening van de Javasche Bank aldaar, welke op een Zondag viel, ambtenaren en officieren tegenwoordig waren geweest, en dat ondanks de tweede der bekende Zondagrust-circulaire hun verbood op Zondagen aan openbare feestelijkheden deel te nemen. De correspondent prees de ambtenaren uitbundig, omdat zij zoo dapper waren geweest, zich tegen den wil van den Landvoogd te verzetten. Op deze zotte schrijverij — bij geen der betrokkenen heeft natuurlijk eenig verzet in de bedoeling gelegen: zij waren gasten op een particulier feest, schrijft De Jav. bode — vatte de redactie van De Banier vuur en zij eischte op hoogen toon de bestraffing van de „schuldige" landsdienaren.

De directie der Javasche Bank, hierin een beleediging van hare gasten ziende, richtte daarop een schrijven tot de redactie van De Banier, dat door dat blad wordt gepubliceerd en luidt o.m.:

Noch met de z.g. Zondagsrust-Circulaire aan de ambtenaren en militairen, noch met min of meer opgesmukte verhalen van particuliere correspondenten in dagbladen, hebben wij eenige bemoeienis, zoodat wij aan die zaken geen aandacht behoeven te schenken.

Geheel iets anders wordt het, indien iemand zich op die wijze gaat bemoeien met hetgeen in ons huis is voorgevallen en deswege aan de hand van die z.g.n. Zondagsrust-Circulaire de bestraffende tusschenkomst van de Regeering afdreigt. Dit is toch werkelijk in strijd met de goede manieren.

Wij zijn volkomen vrij in ons eigen huis om ons daarin te bewegen, zooals wij goedvinden, zoolang wij geen aanleiding geven aan den strafrechter of aan de politie om in te grijpen; en diezelfde vrijheid genieten evenzeer onze gasten in onze woning, ambtenaren, militairen of welke functie zij ook bekleeden; het gaat een buitenstaander niets aan wat in dien besloten kring geschiedt en eene overheid die zich zonder justioneele of politioneele noodzaak daarmede zoude bemoeien, zou zich aan een zeer laakbare machtsoverschrijding te buiten gaan.

Gij echter hebt goedgevonden met een beroep op die z.g.n. Zondagsrust-Circulaire onze gasten, die uit naam van onze hoofd-directie door onzen agent ter plaatse waren uitgenoodigd voor hun verblijf in ons huis met straf te bedreigen; dan wordt het onze zaak om het in deze voor onze gasten op te nemen.

Al twijfelen wij geen oogenblik er aan, dat de Regeering te Buitenzorg te verstandig zal zijn om van dergelijk geschrijf ook maar de minste notitie te nemen, zoo kan ons dit niet weerhouden, u te verklaren, dat wij uwe houding in hooge mate ongepast vinden, en u bij dezen mede te deelen, dat gij u ten opzichte van ons en dus ook van onze gasten, van dergelijk optreden hebt te onthouden.

Van dit schrijven zullen wij copie zenden naar Makasser ter kennisneming voor de betrokken en belanghebbende personen.

President en Directeuren der Javasche Bank.
(w.g.) Vissering.
(w.g.) Zeilinga.

Hierop werd door den heer P. Bergmeier, hoofdredacteur van genoemd weekblad o.a. geantwoord:

Zeer erkentelijk ben ik u voor de pogingen door u aangewend, mij een lesje te geven in „goede manieren".

Het schijnt echter, dat ook op het gebied der goede manieren de antithese al is doorgedrongen.

Zoo zijn er menschen, die het in strijd met de goede manieren achten, dat een lichaam als de Javasche Bank, trots den duidelijk uitgesproken wensch van Z.Exc. den Gouverneur-Generaal om de Zondagsrust te bevorderen, op Zondag een nieuw kantoorgebouw feestelijk in gebruik neemt.

Ook vinden zij het in strijd met de goede manieren, dat een van uw gasten, voor wie gij met zooveel ijver opkomt, die feestelijke ingebruikneming aangreep, om de wenschen van den Landvoogd in een bespottelijk daglicht te stellen.

Uit uw schrijven leid ik echter af, dat gij in dat alles niets ontdekt, dat met de goede manieren in strijd is; zoodat het nutteloos is, daarover met u van gedachten te wisselen.

WEST-INDIË.

De West vernam in een onderhoud met de heeren Polak en Flu nog het een en ander omtrent hun reis naar Boven-Suriname.

Op Goddo werden de heeren met groote onderscheiding door de Boschnegers ontvangen.

Zooals men weet, gaf de komst der hulp-expeditie aanleiding tot een zitting van den Raad der boschnegers. Deze zitting duurde vier uur. Zij werd bijgewoond door de heeren Flu en Polak. Laatstgenoemde nam zelfs de vrijheid het woord te voeren in den Raad, om de Boschnegers te wijzen op een verkeerde meening. Het bleek namelijk, dat de Boschnegers nog steeds vijandelijke bedoelingen zoeken in het optreden der blanken. De expedities naar de Boven-Suriname beschouwden zij als voorbereidende maatregelen om de Boschnegers te onderwerpen. Maar wat vooral hun aandacht had getrokken, dat was de bouw van twee hooge torens aan de Suriname-rivier bij Kadjoe de torens voor de hangkabelbaan van den spoorweg). In den Raad werd de meening uitgesproken, dat die torens dienden om de Boschnegers te bevechten. Van uit die torens zou men met kanonnen tot Goddo kunnen schieten.

Toen nam de heer Polak het woord. Hij merkte op, dat, als de blanken werkelijk vijandige bedoelingen hadden, zij eenvoudiger de Boschnegers konden beoorlogen. Het zou dan voldoende zijn om de rivier af te sluiten, zoodat de Boschnegers geen gelegenheid meer zouden hebben zich in de stad te voorzien van artikelen, die een behoefte voor hen zijn geworden, als kruit, tabak, sterke drank, zout, petroleum, enz.

Blijkbaar maakte deze mededeeling indruk op de vergadering. Aan zoo iets had men nooit gedacht. En de verzekering van den heer Polak, dat de blan-

ken hoegenaamd geen vijandige gevoelens koesterden ten opzichte der Boschnegers, viel dan ook in zeer goede aarde.

Ook onderling hadden heeren Boschnegers ter vergadering eenige quaesties te beslechten. Zoo bleek bijvoorbeeld, dat de verstandhouding van de tot het christendom bekeerde Boschnegers van Gansee tot de nog heidensche Boschnegers niet heel vriendschappelijk was. (De hulpexpeditie was vergezeld van eenige Gansee-bewoners). De heidensche Boschnegers beweerden, dat de Ganseeërs op hen neerzagen, en geen omgang wilden houden. Op dit verwijt werd geantwoord door een der Ganseeërs. In een toespraak, die van oratorisch talent getuigde, betoogde hij, dat juist het omgekeerde het geval was.

De heer Flu had een groote kist medicijnen medegenomen, en deelde kwistig daarvan uit op de verschillende dorpen. Ook maakte hij zich verdienstelijk door wel een dertig Boschnegers kiezen uit te trekken, wat zeer gewaardeerd werd. Enkele kleine operaties verrichte hij — zooals bijvoorbeeld het verwijderen van een splinter uit een etterenden voet — ook al weer tot tevredenheid van heeren Boschnegers. Het opperhoofd was hiermede zóó ingenomen, dat hij een boodschap medegaf voor den Gouverneur, inhoudende het verzoek om elk jaar een geneesheer te willen zenden met een kist vol medicijnen, en — de Boschnegers zijn practisch — tevens een kist met „bakra dringi" (dranken van blanken).

Een minder aangename conclusie, waartoe de heer Flu geneigd is, is deze: dat dit binnenland — tenzij onder zeer kostbare hygiënische voorzorgen — voorshands onbewoonbaar moet worden geacht voor anderen dan inboorlingen. Een blijvende vestiging van anderen (bijvoorbeeld voor cultuurondernemingen) schijnt den heer Flu voor het diepere binnenland aan groote bezwaren onderhevig. Daarentegen acht hij het zeer goed mogelijk, om bij tijdelijk verblijf in het binnenland, zich vrij te houden van de malaria. De eenige voorzorg, die de heer Flu neemt op zijn reizen naar het binnenland, is om zes uur 's namiddags zijn muskietentent te betrekken. Dit is ook nu weder gedaan op deze reis naar Godo, zoodat de heer Flu overtuigd is te zullen vrij blijven van malaria-aanvallen. De ingenieurs Wirix en Schönfeld, sedert geruimen tijd werkzaam aan de koloniale spoorwegen, die tot dusverre steeds zorg droegen om zes uur 's namiddags hun muskietenproefwoning te betrekken, zijn tot dusverre vrij gebleven van malaria, in tegenstelling van alle ingenieurs, die vroeger aan de koloniale spoorwegen hebben gewerkt.

WAT DE INLANDER ZEGT.

Voorgenomen Turksch bezoek aan het eiland Java. — Aan de **Bromartani** van 21 Augustus 1910 no. 66, wordt het navolgende ontleend:

De vorige Sultan van Turkije, A b d u l H a m i d, was er niet vóór, dat zijne onderdanen veel binnenslands reisden, terwijl reizen buitenslands geheel door hem waren verboden.

Sedert de Jong-Turksche partij echter het gezag in handen heeft met een Volksvertegenwoordiging en een Grondwet, waarbij aan alle onderdanen gelijke rechten worden toegekend, is in dien vroegeren toestand veel verandering ten goede gekomen, en wordt het reizen binnen- en buitenslands als een maatregel beschouwd, die ontwikkelend werkt, en waardoor men in de gelegenheid wordt gesteld eigen toestand met dien van anderen te vergelijken, verder een zelfstandig oordeel te vormen en menschenkennis op te doen.

Deze partij is thans dan ook bezig gelden bijeen te brengen en vereenigingen te stichten, die aan de bereiking van dit doel bevorderlijk kunnen zijn.

Zelfstandig reizen schijnt voor vele Turken bezwaren in te hebben; daarom wordt op het vormen van gezelschapsreizen, onder geleide van een met het te bereizen gebied bekenden persoon aangestuurd.

De leider regelt dan de aanraking met de besturende ambtenaren, wijst het gezelschap op de producten van landbouw, nijverheid enz., en dit levert een groot gemak op voor de reizigers individueel.

In het afgeloopen jaar bezochten 30 Turksche Parlementsleden de verschillende landen van Europa en leerden op die wijze o.a. hunne Westersche ambtgenooten kennen.

Na hun terugkeer vertrokken 150 Turken voor een maand naar Oostenrijk, welk gezelschap bestond uit handelaren, officieren, geestelijken, mannen van de Pers, fabrikanten, enz.

Overal werden zij hartelijk ontvangen.

Thans willen 100 Turken Italië bezoeken, terwijl een gezelschap van 112 Turken wordt gevormd met het doel Frankrijk te bereizen. Daaronder zijn 56 jonge officieren.

Ook ligt het in het plan om aan Japan en Java een bezoek te brengen, dat drie maanden zal duren. Verschillende geestelijken zullen zich daarbij aansluiten.

In Turkije stelt men zich van dit voorgenomen bezoek veel voor.

Japan is een Aziatisch zelfstandig Keizerrijk, dat zich sterk naar boven heeft gewerkt en als gelijke van eene Westersche monarchie wordt beschouwd. Zoo schrijft de **Bromartani** en vervolgt: Op de Turksche onderwijsinrichtingen wordt Japan steeds als voorbeeld gesteld aan de jeugd als hetgeen samenwerking en énergie in korten tijd vermogen te doen, voorts hoe een volk zich spoedig intellectueel en economisch kan ontwikkelen, en op welke wijze een land moet worden bestuurd.

Van Japan uit zal dan Java worden aangedaan. Hier zal het gezelschap zeker gaarne zijne tenten nederslaan, in aanmerking genomen het feit, dat men in contact zal komen met zoovele geloofsgenooten. Men komt er dus aan wal als vrienden.

Van Javaansche zijde wordt innig gehoopt, dat het gezelschap zich op Java recht gelukkig zal gevoelen, aldus besluit het blad.

Het moeilijke bestaan van de inlandsche klerken bij de Landraden. — In de **Djawa-Tengah** van 29 Augustus 1910 no. 194 wordt door R e i z i g e r het moeilijk bestaan der inlandsche klerken bij de Landraden voorgebracht en daarbij vooral gewezen op hunne groote afhankelijkheid van den griffier van dat inlandsch Rechtscollege.

Volgens art. 73 van de Rechterlijke Organisatie in Ned.-Indië, heeft de Griffier van den Landraad de bevoegdheid klerken bij de Rechtbank aan te stellen, onder goedkeuring van den Voorzitter, terwijl hij hen, naar welgevallen, kan ontslaan.

Van dat recht wordt, volgens bovengenoemd blad, dikwijls op eigenaardige en onoordeelkundige wijze gebruik gemaakt en hangt het van de meerdere of mindere mate van sympathie van den griffier voor zijn personeel af, of hij een klerk al of niet in diens functie zal handhaven.

Doch dit is geenszins de bedoeling van den Wetgever. Deze laat niet toe, dat men, eenmaal als klerk bij den Landraad in dienst zijnde, zonder goedkeuring van den Voorzitter, plotseling aan den dijk wordt gezet.

En toch, hoevele klerken zijn reeds niet de dupe geweest van de grillen der Griffiers!

Ook de Griffier van den Landraad te Indramajoe schijnt ten deze zijne bevoegdheid te buiten zijn gegaan en, tijdens het afwezen van den Voorzitter, 2 Javaansche klerken en 1 magang uit den dienst te hebben verwijderd, op grond van te zijner kennis gekomen feiten uit een tot hem gericht anoniem schrijven, waarin vermeld stond, dat ten huize van den eersten Javaanschen klerk ongunstig was gesproken over de wijze van optreden van den griffier.

Aan genoemd inlandsch personeel werd eenvoudig door den Europeeschen klerk, namens den griffier, aangezegd, dat men niet meer ter Griffie mocht komen en dat, als een eervol ontslag uit den dienst verlangd werd, men zich tot een geneesheer moest wenden en van dezen een geneeskundige verklaring overleggen, ongeschikt voor den dienst zijn. Toen zij in het bezit daarvan waren, werden de 2 Javaansche klerken en de magang, wegens ziekte (lees: onvoegzame uitdrukking over den Griffier) op eervolle wijze uit hunne betrekking ontslagen.

Eén der klerken had 11 jaren en de andere 7 jaren dienst op het Landraadkantoor, niettemin werden zij als onnutte honden weggejaagd.

In het particuliere treft men zulk een toestand niet aan; daar wordt men, in geval van ontslag, steeds tijdig in de gelegenheid gesteld een anderen werkkring te zoeken.

Waar blijft toch de rechtvaardigheid en op wien kan men zich in Indië toch beroepen, vraagt de schrijver.

Het vreemdste dezer geschiedenis is ten slotte, dat de magang, na den 8en Augustus 1910 ontslagen te zijn, den 11den van die maand weder in functie trad, omdat diens onschuld toen was gebleken.

Doch dan was de inhoud van het anoniem schrijven ook niet juist, zegt de schrijver.

In elk geval meent deze, dat door een en ander het vertrouwen van het inlandsch element in het gezag wordt geschokt en spreekt hij daarom den wensch uit, dat hooger autoriteit moge besluiten het recht van de Griffiers van Landraden tot aanstelling en ontslag van het klerkenpersoneel te doen uitoefenen door den Directeur van Justitie, evenals zulks geschiedt met de klerken van de landskassen door den Directeur van financiën.

Verdachte volksbeweging op Java. In de **Pemberita Betawi** van 14 September 1910 no. 207 komen berichten voor welke duiden op zekere onrust onder de bevolking van de residenties Soerabaja, Kediri, Madioen, Rembang en Pasoeroean.

Samenscholingen van inlanders zouden daar plaats gehad hebben, met het doel onrust te verwekken.

Te Modjokerto en te Madioen zouden reeds twee gevaarlijke geestdrijvers zijn opgevat, die een aanzienlijk aantal volgelingen om zich hadden weten te verzamelen en wier actie, vooral in de afdeeling Sidajoe, door de bevolking werd goedgekeurd. Genoemde leiders gaven voor, af te stammen van P a n g e r a n D r a d j a t, en op die wijze in betrekking te staan tot de inlandsche grooten in Soerakarta. Een 60-tal der volgelingen werden bij een spoorhalte tusschen Kediri en Kertosono in hechtenis genomen.

Het schijnt, dat deze beweging verband houdt met de vroeger plaats gehad hebbende opstootjes te Baron (Kediri). Vele der volgelingen van D e r m o d j o j o wisten toenmaals te vluchten en zoodoende een strafvervolging te ontkomen, waarom zij zich, met haat tegen het bestuur te Ngandjoek, hebben neergezet in de residenties Kediri, Madioen, Soerakarta, enz.

Wanneer zij zich dan ook verzamelen en de leer van D e r m o d j o j o in toepassing brengen, dan behoeft dit geenszins de verwondering op te wekken.

Ook vernam men, dat in verschillende dorpen van de afdeeling Trenggalek vergaderingen van geestdrijvers plaats hadden, op dezelfde wijze als die, welke destijds te Gedangan werden gehouden en die den opstand aldaar hebben voorbereid.

Deze tijdingen gaven den Resident van Kediri aanleiding persoonlijk en plaatselijk een onderzoek in te stellen en de noodige voorzorgsmaatregelen te nemen.

Er schijnt dus wel het een en ander in Midden- en Oost-Java te broeien, doch zekerheid omtrent de gisting bestaat er niet.

Het bestuur is echter waakzaam en zal dit zeker ook blijven, in aanmerking genomen de bij- en lichtgeloovigheid van de bevolking, in het bijzonder van Ponorogo.

Ook de **Djawa Tengah** spreekt in nummer 205 over deze gisting en verklaart niet te begrijpen welk doel de geestdrijvers zich voorstellen te bereiken.

Moeten door die geheime complotten de Nederlanders soms uit Indië worden weggejaagd? vraagt het blad.

Doch dan zal de leider, geestdrijver, zeker wel beseffen, dat zulks niet gaat met een 200 of 300 man, die slechts gewapend zijn met opiumpijpen.

Voor het geval de leider streeft naar het maken van naam, dan is het zeker beter, dat hij tot onderwerp zijner belangstelling een fatsoenlijker zaak kieze.

WAT DE CHINEES VERTELT.

Reis van Peking naar Taskend. (Van Sianfu naar Lanchau). Op den 31en Januari van dit jaar werd Sianfu verlaten en, na een reis van 14 dagen, de stad Lanchau, de hoofdstad van de provincie Kansu, bereikt.

Gedurende het geheele traject viel er weinig voor, dat waard is te worden vermeld, hoofdzakelijk een gevolg van het feit, dat de provincie Kansu arm is, en, tengevolge van de slechte onderlinge communicatie, niet wordt bezocht. Men vernam weinig of niets.

Deze provincie is de in de jaren 1861—1878 aangerichte verwoestingen, tijdens den Mohamédaanschen opstand, nog steeds niet te boven kunnen komen.

Overal kan men de overblijfselen van steden en dorpen waarnemen, die vroeger in goeden staat verkeerden, doch thans schrikbeelden opwekken van al de beroeringen, waaraan China destijds ten prooi is geweest.

Zij roepen herinneringen van de destijds uitgeoefende wreedheid in het leven, die, bij den toenmaals heerschenden hongersnood, aan een millioen menschen het leven heeft gekost.

Wil men dan ook hier een beteren toestand scheppen, dan zal men de provincie met lieden van elders moeten bevolken; jammer, dat zulk een maatregel door de slechte communicatie wordt belemmerd.

In de geheele provincie Kansu komen bijna geen boomen voor; zelfs van de door den Gouverneur-Generaal Tso-Tsung-Tang, langs den weg Sianfu—Lanchau geplante boomen, is weinig meer over.

Zulks heeft niet alleen invloed op het klimaat gehad, maar ook het bestaan der bevolking is daardoor moeielijker geworden.

In den regentijd vallen de regens met zware stroomen neder, en die groote hoeveelheid water werkt schadelijk op den bodem, die in dikken modder verandert en elken plantengroei belemmert.

De afstand tusschen Sianfu en Lanchau bedraagt 450 Mijl.

Het moeielijkste gedeelte van den weg is de overgang van het gebergte Liu-Pan-Shan, met een hoogte van 8700 voet.

De houding van de bevolking was over het algemeen welwillend.

De meeste woningen zijn van droge modder vervaardigd, doch ook wonen vele lieden in holen in het gebergte en leven daar als een zwerm bijeen.

Alles wijst dus op armoede. Slechts in één der dorpen ondervond de reiziger-schrijver eenige moeielijkheid. Hij had op zekeren avond, tegen zonsondergang, één zijner bedienden vooruitgezonden, ten einde voor het logies de noodige schikkingen te maken. De bediende, die alleen Peking-Chineesch sprak, kwam voor de gesloten deur eener woning, en werd door den bewoner niet begrepen, hetgeen genen aanleiding gaf wat harder op de deur te bonzen, welke dientengevolge beschadigd werd.

Daarop volgde een scheldpartij van den bewoner en een oploop, die spoedig eindigde, toen de inmiddels aangekomen reiziger-schrijver toezegde de aangebrachte schade geldelijk te zullen vergoeden.

Deze betaalde 200 tjangti, d.i. 15 cent, en met dit geringe bedrag nam de benadeelde partij volop genoegen, zoodat de vrede werd hersteld.

Op dit oogenblik is het in de provincie Kansu bijzonder stil.

De wegen worden bijna niet bewaakt; alleen is eenige politie aanwezig in enkele wachthuizen, welke men kan herkennen aan de blauwe kleur der verf.

De politie is gekleed op Europeesche wijze en voorzien van den bekenden korten stok.

Zij treedt steeds gematigd op.

Vele valsche berichten zijn in omloop bij de bevolking, die van den inhoud der Nieuwsbladen zoo goed als geen kennis neemt.

Elken dag moest de reiziger-schrijver antwoorden op vragen over een nieuw uitgebroken oorlog tusschen Rusland en Japan.

Voorts moesten inlichtingen gegeven worden op het gerucht, dat de Franschen 200000 man in de Kuan-Chaowan-baai aan land hadden gezet.

En zoo tal van vragen meer over staartsterren, enz.

Partijdigheid der Chineesche ambtenaren. In de **Bintang Soerabaija** van 25 Augustus 1910 no. 193, komt een bericht voor, overgenomen uit de **North China Daily Mail** en waarin geklaagd wordt over het partijdig optreden der Chineesche ambtenaren in ambtelijke zaken, en meer in het bijzonder ten aanzien van de in China gevestigde vreemdelingen, die dientengevolge in hun bestaan worden bemoeielijkt.

Eenige jaren geleden is de stad Tiang Sah als handelsstad opengesteld voor alle nationaliteiten, doch wanneer de Europeaan zich daar vestigt, dan blijkt hem al spoedig, dat die stad in de verste verte niet gelijkt op een vrijhandelsplaats.

Een geestelijke kocht bijv. een stuk grond in de nabijheid van de gouverneurswoning ter plaatse, doch de Chineesche ambtenaren gaven hem te kennen, dat zij niet konden instaan voor de veiligheid van persoon en goed, en keurden den grondverkoop af.

Een ander geestelijke kocht twee stukken grond op een afstand van 2 Mijl van de stadspoort, en ontving eveneens de mededeeling van de Chineesche ambtenaren, dat zij ook op dien afstand geen bescherming aan een vreemdeling konden verleenen.

Een handelaar van vreemde nationaliteit had 1000 kisten petroleum in zijn opslagplaats, welke op vijf mijlen afstands van de stad was gelegen.

Ook hiertegen hadden de Chineesche ambtenaren bezwaar, doch één der landgenooten had in de stad 20000 kisten petroleum opbewaard, en op dat feit werd geen aanmerking gemaakt.

De Chineesche handelaren wenschen gaarne hunne erven en huizen aan de vreemdelingen te verhuren of te verkoopen, maar zij zijn huiverig daartoe over te gaan, uit vrees voor een tegenwerkend optreden van de zijde der ambtenaren.

De kleine man is geheel onbekend met de bestaande toestanden en voorschriften en met het feit, dat zekere aangelegenheden door den Engelschen Consul in behandeling kunnen worden genomen.

Hij is ten deze geheel lijdelijk.

In geval het tot verwikkelingen komt, mag derhalve de schuld niet op den kleinen man worden geworpen, maar moet men die zoeken in het onoordeelkundig optreden der Chineesche ambtenaren.

De Chineezen in Ned.-Indië.

De heer W. F. H. Tuinenburg schreef aan De Javabode o.m.:

De Perniagaän geeft een lezenswaardig artikel, waarvan de grondtoon is een klagen over de dikwijls onjuiste voorstellingen, die gegeven worden van het geen in China op politiek en op economisch gebied voorvalt.

Die voorstellingen zouden zijn eenzijdig. En lichtvaardigheid wordt den redacteuren van gezaghebbende bladen verweten, die dergelijke stukken opnemen.

Eilieve, aan wie ligt de schuld daarvan, wanneer het waar is, dat de eenzijdige verslagen en berichten worden opgenomen? vraagt de heer T. en vervolgt:

Niets zal ons, bewoners van Ned.-Indië, aangenamer zijn, dan de ware toestanden uit onverdacht zuivere bron te mogen vernemen.

Dat van japansch-russische zijde eigenbelang in het spel is en daardoor van dien kant scheeve voorstellingen gegeven worden, is begrijpelijk en terecht verwacht de Perniagaän van die zijde het gevaar voor directe inmenging.

Maar waarom onze goede belangen in twijfel te trekken, waar ons doel is de Chineezen hier voor te houden, dat zij onder veel gunstiger politieke en economische toestanden leven dan in China en dat van uit Peking voor hen geen heil is te verwachten? De eigen huishouding daar eischt reeds alle krachten.

De directe invloed van uit Peking strekt zich slechts uit tot een klein gedeelte van het zoo onzaglijk groote Chineesche rijk, bestaande uit provinciën, meer te vergelijken met afzonderlijke rijken, bestuurd door bijna onafhankelijke gouverneurs of derkoningen.

De heer Tan Tjong Long, die, volgens de Perniagaän, nu een onderzoek instelt, zal een lang leven moeten hebben om persoonlijk de toestanden goed te kunnen bestudeeren.

Leest men de in China en vooral te Shanghai verschijnende periodieken, die staan vol van allerlei vooruitstrevende wetten, door de regeering te Peking uitgevaardigd, maar onze vriend Tan Tjong Long zal ook wel weten, dat dezelfde regeering de kracht mist om de wetten ten uitvoer te doen brengen in een land, zoo groot en zoo slecht van communicatiemiddelen voorzien, dat er heden nog streken zijn, waar men van den japansch-russischen oorlog nog niets heeft vernomen, waar onderling herhaaldelijk oorlog wordt gevoerd, de regeeringstroepen in opstand komen, de gouverneurs lak aan de regeering hebben en de belastingen ten eigen bate aanwenden.

Juist die verdeeldheid op staatkundig gebied en het groote verschil in afstamming en taal, maakt China zwak en de zwakken moeten steeds het gelag betalen.

Maar diezelfde chineesche periodieken geven over Ned.-Indië met opzet eene voorstelling van toestanden en gebeurtenissen, zoo afwijkend van de waarheid, dat men aan kwade trouw moet gelooven.

Nationaliteitsgevoel is eene mooie eigenschap, maar de afstammelingen van voor ruim driehonderd jaren zich hier gevestigd hebbende Chineezen zijn geen Chineezen meer als door de pekingsche heeren wordt bedoeld, en de eenige jaren geleden kunstmatig opgewekte pro-Chineezen-beweging, waar men van eene chineesche natie als eenheid niet spreken kan, is voor de hier gevestigden uit den booze en dat hebben de verstandige Chineezen hier dan ook al vrij spoedig ingezien.

Een gelijkstelling en masse zou voor de Chineezen eer na-, dan voordeelig zijn.

De concurrentie, ook in de binnenlanden, is reeds zoo groot, dat er niets meer bij kan.

Tijdelijke sluiting van toelating zou een goede oplossing zijn en beperkte toelating reeds verbetering brengen.

Trouwens, de idee, dat China aan overbevolking lijdt, is slechts waar voor enkele streken, en er bestaat een streven bij de chineesche regeering om de thans bij duizenden immigreerenden in het land te houden, waar nog een uitgebreid arbeidsveld voor hen te vinden is.

„De Chineezen zijn van huis uit landbouwers en willen niet in de mijnen werken", zegt de **Perniagaän** maar dan pleit het toch niet voor het ras, als zij liever verhongeren bij landbouw op uitgeputte gronden en de schatten op mijnbouwgebied onaangeroerd te laten liggen.

En hoevele Chineezen werken niet in Ned.-Indië, Amerika, vroeger in Afrika, in de mijnen en verdienen daarmede een goed stuk brood?

Neen, daaraan is het niet te wijten, dat zij landbouwer blijven, maar de groote onzekerheid van bezit, het slecht georganiseerde bestuur in China zijn daarvan de oorzaak.

Er bestaat meer kans op verbrokkeling van het chineesche rijk, dan op de eenheid van een volk dat niet van één ras, zeden en godsdienst is, ofschoon de Perniagaän dat beweert.

Vreemdelingenhaat en die is er (zelfs voor een tweeden Boxer-opstand wordt gevreesd) kan het proces slechts verhaasten, daar een ingrijpen van buiten en het, volgens een Reuter-telegram, bijeenroepen van eene vergadering van afgevaardigden kan dat niet voorkomen.

De Java-Chineezen, ten minste de door ons geraadpleegden, zien alleen heil in een omwenteling, maar helaas ook dat zal het dreigend gevaar niet afwenden. De Chineezen hebben getoond de rijke bron-

nen niet zelve te kunnen ontginnen, en dan helpt het niet te zeggen: „wij zijn van huis uit landbouwers.”

Ook het gesukkel met de Fukeen-Spoorweg, een prachtzaak met de rijke steenkolenmijnen in het binnenland, wanneer goed werd aangepakt, toont aan, dat zonder hulp van buitenlanders, geen resultaten zijn te verkrijgen en het plan om als conditie voor het verstrekken van nieuw kapitaal te eischen, dat een commissie met een hollandsch ingenieur den toestand onderzoeken gaat en het plan verder uitwerkt, is uitstekend en goed ingezien door de Java- en Straits-Chineezen geldschieters.

Het geld is er nu om de lijn tot Tjong Tjoe door te trekken, waardoor de geheele spoorbaan ongeveer zoo lang zal worden als van Batavia naar Buitenzorg. Men wil geen vreemd kapitaal in de onderneming — maar chineesch geld is niet los te krijgen: dat wordt voor alle zekerheid in den grond begraven en Japan loert van uit Formosa op de rijke provinciën.

En nu willen wij nog eens zeggen, dat de Chineezen op Java en in de Buitenbezittingen het werkelijk zoo kwaad niet hebben en nog beter zullen krijgen, als de nederlandsch-indische Regeering met den tijd meegaat en belemmerende bepalingen, die ook belemmerend werken op de ontwikkeling van den handel der in Indië gevestigde Chineezen, z o o s p o e d i g m o g e l i j k opheft.

Dan nog betere rechtspraak voor de hier geboren en andere rustige Chineezen en de schreeuwers er uit gezet.

Gelukkig zijn de laatsten verre in de minderheid.

De in Ned.-Indië wonende Chineezen moeten de Regeering in hun eigen belang steunen, en niet tegenwerken.

Op gepaste en waardige wijze moeten hunne belangen bepleit worden en toont de Regeering zich daarvoor doof, dan zijn er in Nederland nog wel goedhoorenden, die een open oor voor hen zullen hebben.

Van Vreemde Koloniën.

Arbeiders in Duitsch Oost-Afrika en Kameroen.

Aan door het Kolonial Wirtschaftliche Komitee gegeven inlichtingen is het volgende ontleend, betreffende arbeiderstoestanden in Duitsch-Oost-Afrika en Kameroen.

In eerstgenoemde kolonie is het arbeidersvraagstuk reeds sedert jaren het onderwerp geweest eener buitengewone belangstelling.

Het spoedig in cultuur brengen van verschillende streken, vooral in het Noorden, heeft de vraag naar arbeiders in belangrijke mate doen toenemen, waaraan de in de buurt der ondernemingen gevestigde stammen niet in staat waren te voldoen. Daarbij kwam de aanleg van den spoorweg, die eveneens een aanzienlijk aantal arbeiders vorderde. Men moest daarom op de dichter bevolkte binnenlanden een beroep doen, in 't bijzonder op de gebieden van Unyamwezi en Ussukuma, waar talrijke arbeidswilligen worden aangetroffen.

Nadat de in vroegere tijden gedane pogingen om de lieden uit die streken als gezeten arbeiders op de ondernemingen over te plaatsen, hadden gefaald, is de noodzakelijkheid gebleken van eene geregelde werving van arbeiders uit de binnenlanden.

Het is daarbij gebleken, dat in Ussukuma en Unyamwezi, ook met het oog op het verbeterd verkeer tengevolge van den Oeganda-spoorweg genoeg arbeidersmateriaal is voor nog veel meer ondernemingen in de noordelijke provinciën, en dat de inboorlingen willig zijn om op de ondernemingen te gaan werken. De in de andere districten aanwezige ondernemingen kunnen nog geruimen tijd uit de nabijgelegen streken voldoende arbeiders betrekken.

Op het oogenblik kunnen de arbeidstoestanden in Oost-Afrika bevredigend genoemd worden. Er blijkt uit de beschikbare gegevens, dat op ondernemingen omstreeks 21000 arbeiders werkzaam waren en bij zelfstandige kolonisten omstreeks 11000, terwijl op het einde van het jaar 1908/1909, waarop vorenstaande cijfers betrekking hebben, omstreeks 13000 arbeiders werkzaam waren bij den aanleg van den centralen spoorweg.

De loonen zijn echter niettegenstaande de uitbreiding der bedrijven tengevolge van het groote aanbod van arbeidskrachten, niet gestegen en bedragen van 11—12½ roepijen en 13 roepijen 's maands in de noordelijke districten en het district Dar-es-Salam tot 4—5 en zelfs 3 roepijen 's maands in het binnenland.

Reeds in 1897 werd een poging gedaan, om een arbeidsregeling in het leven te roepen voor de onderlinge verhoudingen tusschen werkgever en werknemer. Die poging faalde, maar sedert is door den gouverneur eene verordening vastgesteld, betreffende de werving van arbeiders, terwijl den 27en Februari 1909 eene verordening werd uitgevaardigd, die de rechtsverhouding der inlandsche arbeiders regelde.

Eene bij deze verordeningen ingevoerde nieuwigheid was de instelling van districts-commissarissen. In de eerste plaats ten behoeve van de streek, waar de meeste plantages zijn gelegen, voor het arbeidsveld van den centralen spoorweg en voor het voornaamste werf-district Unyamwezi zijn districts-commissarissen benoemd, wie de taak is opgelegd, op grond van de bestaande bepalingen, de verhouding tusschen arbeiders en wetgevers te regelen. In het bijzonder is den districts-commissarissen opgedragen hun ressorten voortdurend te bereizen, de inlandsche arbeiders aan te zetten, zoo noodig door straffen, om hunne verplichtingen na te komen, maar ook toe te zien, dat de arbeiders overeenkomstig de bestaande voorschriften worden gehuisvest en behandeld en eene beslissing te nemen inzake de geschillen tusschen arbeiders en werkgevers. In de provinciën, waar geen districts-commissarissen zijn aangewezen, wordt hun taak door de gewone bestuurs-organen waargenomen.

De volgende bepalingen zijn de voornaamste uit de arbeidersverordening:

Werkovereenkomsten voor langeren duur dan eene maand moeten, om geldig te zijn, voor de bevoegde ambtenaren worden gesloten.

Werkovereenkomsten voor langer dan 7 maanden of 180 arbeidsdagen worden niet toegestaan. In het laatstbedoeld geval houdt de verplichting om te werken na uiterlijk 9 maanden tijds op.

Ten opzichte van verpleging en huisvesting zijn uitvoerige bepalingen vastgesteld.

De arbeidsduur bedraagt normaal 10 uren daags. De redenen voor ontslag, de terugzending der arbeiders en de voor de gezondheid te treffen maatregelen zijn eveneens geregeld. Ten slotte verdienen de strafbepalingen betreffende verleiding tot contractbreuk de aandacht.

Wat de regeling der werving aangaat, is, terwijl tot nu toe de werving in de kolonie voor een ieder openstond, wat tot vele misstanden aanleiding gaf, thans bepaald, dat de koelie-wervers eene vergunning moeten hebben en voor den duur hunner werkzaamheid eene met het aantal aan te werven arbeiders evenredige waarborgsom moeten storten.

Ten slotte zijn in Oost-Afrika bij eene onlangs uitgevaardigde verordening de straffen voor arbeiders op contractbreuk verzwaard, „zoodat voor eene geregelde opleiding der inboorlingen tot den arbeid de noodige wettelijke grondslagen zijn gelegd.”

In Kameroen is het arbeiders-vraagstuk sedert geruimen tijd een onopgelost probleem, vooral wijl met de belangen van twee verschillende beroepstakken, die der planters en kooplieden, rekening moet worden gehouden.

Door den aanleg van spoorwegen treedt het belang der kooplieden, wat de tot nu toe voor het vervoer gebezigde dragers betreft, meer op den achtergrond, maar voor de plantages zal de aanvulling der arbeidskrachten eene levensvraag blijven.

De plantages, die meerendeels aan den voet van den Kameroen-berg zijn gelegen, hebben hunne arbeidskrachten noodig voor voortdurende werkzaamheden. Dit is niet het geval met de kooplieden, die nu eens meer, dan weer minder dragers noodig hebben. De voortgezette werkzaamheid op de plantages lokt echter den aan de kust wonenden neger niet aan en de ondernemers zijn uit dien hoofde verplicht, hunne arbeiders uit ver afgelegen streken te betrekken. Hiertoe komen de districten Ossidinge, Joh. Albrechtshöhe, Bali, Banyo en vooral Yaunde in aanmerking. De aanvoer van arbeiders wordt verzekerd door geregelde werftochten, van de verschillende plantages uitgaande, in die districten.

Het behoeft geen afzonderlijke vermelding, dat de spoorwegaanleg door de groote vraag naar arbeiders een ongunstigen invloed heeft gehad op de aanvulling van arbeiders op de plantages. Men rekent er evenwel op, dat dit van voorbijgaanden aard zal zijn. Wanneer de arbeidstoestanden voor de plantages niet bepaald bevredigend zijn, moet anderzijds worden erkend, dat nergens arbeidersnood op de ondernemingen viel waar te nemen en met zekerheid mag aangenomen worden, dat ten ware de plantages eene groote uitbreiding ondergaan voor onafzienbaren tijd voldoende arbeiders voor die ondernemingen uit het binnenland van Kameroen zijn te betrekken.

Op het oogenblik zijn 10000 arbeiders op de plantages werkzaam en 3000 bij den spoorwegaanleg. Wat het aantal dragers betreft, die de kooplieden jaarlijks behoeven, zijn geen betrouwbare gegevens voorhanden.

De loonen worden op de plantages in baar geld uitbetaald, terwijl de arbeiders bovendien recht hebben op kostelooze verpleging, bestaande uit rijst, gedroogde visch, bananen, palmolie, cassada, maniok enz. De loonen varieeren van 8 tot 12 mark 's maands naar gelang van den duur der overeenkomst, die 6, 12 of 18 maanden kan bedragen en ook naar gelang de arbeiders nieuwelingen zijn, of reeds op plantages hebben gewerkt.

De vergunning tot werving is bij gouvernementsverordening geregeld, zoo ook de regeling der rechten en plichten van arbeiders en werkgevers. Die vergunning wordt bij een door het bestuur uitgereikt bewijs verleend, maar is aan verschillende bepalingen onderworpen, zooals eene te storten waarborgsom en een aan den fiscus voor elken aangeworven arbeider te betalen recht. De aangeworven arbeiders genieten vrijen overtocht van en na afloop van het contract ook terug naar de plaats van herkomst. De te sluiten overeenkomsten moeten de noodige schriftelijke waarborgen bevatten betreffende den aard van het werk, den duur der overeenkomst en van den arbeidsdag, het loon, huisvesting, verpleging en geneeskundige behandeling.

Werkgevers, die meer dan 500 arbeiders in hun dienst hebben, moeten een blanken ziekenverpleger houden. Het toezicht op de nakoming der wederzijdsche verplichtingen is opgedragen aan een arbeidscommissaris, dat op de geneeskundige behandeling aan een rijks-geneesheer. Voor de werkgevers zijn boeten gesteld op contractbreuk. Overtredingen der arbeiders worden door het districts-bestuur gestraft.

Een lesje.

De F r a n c e A u s t r a l e van Noemea in Nieuw-Caledonië van den 5en September ll. bevatte het volgende lesje voor zijne lezers:

„De Engelschen geven ons in hunne koloniën lesjes, die wij ons ten nutte moeten maken, o.a. wat betreft de houding der kolonisten tegenover den vertegenwoordiger van het civiel gezag. Zij houden dien buiten den strijd der partijen en eischen slechts van hem, dat hij waardig zij, de belangen der gemeenschap verdedigt en aan hare behoeften tegemoet komt; in het kort, dat hij een rechtvaardig en eerlijk beheerder zij, gepaard met de eigenschappen van een volmaakt gentleman.

„In de Fransche koloniën tracht elke partij den gouverneur aan hare zijde te krijgen en van hem haar werktuig te maken. Ongelukkig genoeg zijn er van die hooge ambtenaren, die zich aldus laten gebruiken uit vrees voor de grootste schreeuwers, die zij dan begunstigen. Nieuw-Caledonië kan daarover meepraten.

„Dat zijn van die gewoonten, die wij ons moeten ontwennen. Het schijnt, dat wij reeds een stap in die richting hebben gedaan, en dat mag dan wel toegeschreven worden aan de koelbloedigheid van onzen gouverneur. Van links en rechts bestookt, heeft hij den weg ingeslagen, dien hij goed achtte in het belang der kolonie. Laat ons du nu, wanneer ons weer de lust bevangt, om den heer Richard in onze twisten te betrekken, dit lesje voor oogen houden en hem buiten spel laten.

„Mocht hij zich in de maatregelen, die hij voor het algemeen belang goed achtte, hebben vergist, laat ons die dan op hoffelijke wijze aan critiek onderwerpen en aan Frankrijk toonen, dat wij de vrijheid, die ons gegeven werd, en de rechten, die wij eischen, waardig zijn. Het is waarschijnlijk, dat wij, die reeds lang zouden genieten, wanneer deze kolonie niet in het moederland den naam had, dat zij beleedigingen in de plaats van argumenten stelt, en voor hare critiek er een keukenmeidentaaltje op na houdt.”

Oost- en West-Indisch Literatuur-overzicht.

Kan het Gymnasium meer voor Indië doen?

Aldus luidt de titel van de gedrukte Rede, door Prof. J. F. Niermeyer uitgesproken op de Algemeene Vergadering van het Genootschap van Leeraren aan Nederlandsche gymnasiën, gehouden te 's-Gravenhage op 24 en 25 Aug. 1910.

Prof. N. acht het niet te veel gezegd, dat het gymnasium zich tot nu toe bitter weinig aan Indië heeft gelegen laten zijn. Het legt de grondslag voor de vorming van een groot deel der aanstaande geestelijke en staatkundige leiders onzer natie zonder hun daarbij ook maar eenigszins voldoende begrip bij te brengen van de merkwaardige eilandenwereld Insulinde — den grootsten archipel der aarde — en van de 40 millioen menschen die haar bevolken. En zij, die niet in Indië hun brood gaan verdienen, halen aan de universiteit de schade ook niet in.

Men zoekt op het gymnasium de vormende kracht van het onderwijs nog altijd in de studie van klassieke talen en van wiskunde, de hoofdvakken. Doch volgens Prof. N. heeft de aardrijkskunde meer vormende waarde voor de groote meerderheid der geesten, ook van de toekomstige studenten, dan talen of wiskunde. En waarom zou men aan het Maleisch niet boven Latijn de voorkeur geven als gymnasiaal leervak? Het is een taal, die nog veel meer afwijkt van de onze, en dus nog veel beter geschikt is tot verruiming van het taalbegrip. En wat betreft het gebruik van spreuken en zegswijzen, ook het Ma-

leisch heeft daarvan een aardigen voorraad; het eeuwenlang naschrijven der Latijnsche spreuken zou dan meteen een einde nemen. De Vereeniging Oost en West zou dan ook, volgens den schr., een goed werk kunnen doen door een prijsvraagje voor een Maleische spreukencollectie uit te schrijven, want: a d a g o e l a a d a s e m o e t.

Verder haalt Prof. N. nog tal van voorbeelden aan om aan te toonen de groote leemten in de kennis van Indië, op aardrijkskundig- zoowel als volkenkundig gebied. Zoo zegt hij o.a. zeer terecht: Van de opgravingen op Kreta zal op het gymnasium worden gesproken; maar het uitnemend werk der restauratie van de Javaansche tempels, in de allerlaatste jaren ter hand genomen, o.a. van de prachtige Tjandi Mendoet, blijft onbekend.

't Spreekt bijna van zelf, dat Prof. N. de middelen aan de hand doet, die z.i. tot verbetering kunnen leiden. Indië moet nader gebracht worden tot het Nederlandsche volk; welnu, men zende telken jare een tiental leeraren of a.s. leeraren naar Indië voor eenigen tijd, of ook zou detacheering toegepast kunnen worden, want de leerlingen hebben behoefte aan leeraren, die door eigen aanschouwing van Indië kunnen vertellen. Het door de Indische regeering opgerichte ,,Encyclopaedisch bureau" kan te dezen opzichte eveneens veel nut stichten in de toekomst, en wel omdat dit bureau vermoedelijk niet door bureau-ambtenaren zal worden bezet, en waardoor zich hier — naar Prof. N. hoopt — een terrein van werkzaamheid kan openen voor studenten in de geografie, die voor een wetenschappelijke loopbaan bekwaamheid en geneigdheid bezitten.

Ten slotte nog deze zinsnede uit het lezenswaardige geschrift van Prof. N. Als wij Indië willen helpen, dan kan dat alleen gebeuren als Indië ook gekend wordt door hen, die bij zijn bezit geen rechtstreeksch voordeel hebben of gewin. Dan moeten die Nederlandsche standen, die buiten den handel staan die het voorrecht hebben onbaatzuchtig te kunnen zijn, omdat baatzucht hen toch niet baten zou, van belangstelling voor Indië's heden en toekomst worden vervuld. En daarvoor is het dat het Gymnasium helpen moet.

's Rijks Ethnographisch Museum.

Een tweetal hoogstbelangrijke geschriften met betrekking op 's Rijks Ethnographisch Museum hebben het licht gezien. Namelijk de met zorg bewerkte catalogus der boekerij en kaartenverzameling van het Museum, samengesteld door J. C. E. Schmeltz, Assistent aan die inrichting; en het tweede gedeelte van de in het Museum berustende voorwerpen van het eiland Borneo. Dit laatste, fraai geïllustreerde boekwerk is van de hand van Dr. H. H. Juynboll, directeur van het Museum. Dr. J. heeft het zich niet gemakkelijk gemaakt; van de duizenden door hem meestal zeer uitvoerig beschreven voorwerpen, kan men zich nu zeer goed een voorstelling maken zonder ze gezien te hebben. Bovendien wordt de wetenschappelijke waarde van zijn werk ten zeerste verhoogd door de vermelding der literatuur welke op die voorwerpen betrekking heeft. Deze, van groote belezenheid getuigende bronnen-vermelding, zal zeker ten hoogste op prijs gesteld worden door hen, die van een of ander onderwerp een meer diepgaande studie willen maken.

Oudheidkundig onderzoek.

Voor hen die belangstellen in het werk der commissie in Nederlandsch-Indië voor oudheidkundig onderzoek van Java en Madoera, laten wij hier volgen den inhoud van de driemaandelijksche rapporten, loopende over het jaar 1908, bewerkt door het lid den heer J. Knebel. Herziening en aanvulling van de beschrijving der Hindoe-oudheden in de res. Madoera. Aanvulling van de beschrijving der Hindoe-oudheden in de afdeeling Soerabaja en Panaraga (Madioen). Beschrijving van de oudheden in de afdeeling Blitar (Kediri), Toeloeng, Agoeng (idem), Kediri (idem) en Berbek (idem).

Irrigatie op Java.

Blijkens de Java-Bode is het door de Welvaart-commissie samengesteld Overzicht van de uitkomsten der gewestelijke onderzoekingen naar de irrigatie verschenen. Enkele hoofdzaken uit dit overzicht stipt genoemd blad aan. Wij ontleenen er het navolgende aan:

De aanleg van nieuwe groote werken om onontgonnen streken in cultuur te brengen, wordt niet, of slechts bij uitzondering aanbevolen. Daarentegen wordt ten zeerste aangedrongen op verbetering en uitbreiding van bestaande, voornamelijk Inlandsche bevloeiïngen. Inzonderheid wordt de wenschelijkheid betoogd van den aanleg van permanente verdeelwerken en van het stellen van het waterbeheer onder technische leiding, waardoor zuiniger waterverbruik voor de thans reeds bevloeide velden en wellicht uitbreiding van de bestaande bevloeiing mogelijk zal worden. Voor alle groote werken ter verbetering van de bevloeiingen, waardoor elk onderdeel van het nieuwe werk reeds dadelijk na de gereedkoming nut kan stichten en tot partiëele uitvoering van het werk kan worden besloten, zonder te wachten op de voltooiïng van alle definitieve ontwerpen.

De beide groote irrigatiewerken, waarvan de uitvoering door de welvaart-commissie wordt aanbevolen zijn:

1o. die tot bevloeiïng van het gebied tusschen de Tjitaroem en de Tjilamaja in Krawang, waarvan het voorloopig ontwerp reeds gereed is, doch waarvan de uitvoering afstuit op de hooge kosten, ongeveer 12½ millioen gulden en op gebrek aan personeel;

2o. die tot bevloeiïng van de Solo-vallei; intusschen ontveinst de commissie zich niet, dat na de staking en nadat de toestand in de Bengawandjerostreek door gedeeltelijke verbeteringen zeer is vooruitgegaan, en voortgegaan wordt met de uitbreiding van de plaatselijke bevloeiïng — op de begrooting voor 1910 zijn daarvoor reeds gelden uitgetrokken — de kans niet groot is, dat weder tot invoering van het kostbaar werk in zijn geheel zal worden besloten.

Weekblad voor Indië. No. 25.

De Preanger-Bode publiceerde een statistiekje van gepleegde diefstallen en ontdekte verduisteringen in Indië in een goede maand tijds. De heer v. Geuns neemt dit in No. 25 van het Weekblad over; knoopt er eene beschouwing aan vast en zegt dat het uit het lijstje sprekend verschijnsel terug is te brengen tot een tekort aan moraliteit ,,in deze landen". Er zijn hier, om het eens heel eenvoudig te zeggen, naar verhouding veel minder eerlijke menschen dan in Westersche landen, meent de heer v. Geuns; velen ook weten de tering niet naar de nering te zetten, enz.

Het slot van het betoog van den heer van Geuns luidt: ,,De diefstallen en vooral de verduisteringen die in de laatste weken door hun snelle opvolging het Indische publiek in verbazing hebben gebracht, moeten langs preventieven weg bestreden worden. De moreele standaard moet worden verhoogd en verder moet op alle onderdeelen van geldelijk beheer, zoo in staatsdienst als in particuliere bedrijven, 'n nauwlettend toezicht worden uitgeoefend. Het ,,oog van den meester" kan het kwaad tegengaan, niet de neus van onze politiemannen."

Zou het nu heusch zoo erg zijn als de heer v. G. het doet voorkomen? In het ,,sombere lijstje" worden o.a. ook de volgende (belangrijke??) feiten opgenoemd: 22 Aug. In onderzoek het tekort bij de 4e afd. S.S.; 27 Aug. Djaksa van den landraad van Djember geschorst wegens onregelmatigheid; 13 September. Tekort ontdekt bij de Prijjaji-bank te Djombang; 17 Sept. Diefstal ontdekt in den goedang van S. C. S. te Semarang; 27 Sept. Tekorten aan de stations Panaroekan en Tjandi geconstateerd. 30 September. Fraude bij de Westerlijnen S.S.

En als wij nu eens een dergelijke ,,sombere lijst" gingen opmaken van a l l e in een maand tijds in ons land gepleegde diefstallen, knoeierijen, enz. Wellicht zou een heel nummer van Het Kol. Weekbl. ermede gevuld zijn. Maar toch zijn er in Indië naar verhouding veel minder eerlijke menschen! In Holland zijn geen speelhuizen en worden ook geen schulden gemaakt; in Holland eindelijk staat men op zoo'n hoog zedelijk standpunt, dat er bijna geen week voorbij gaat of men leest zelfs van m o o r d waaraan d i e f s t a l ten grondslag ligt!

Van de overige bijdragen in dit Nr. van het Weekblad vermelden we nog: Ph. F. Laging Tobias † (met portret). — S. W. C. van Motman †.— De Portugeesche Buitenkerk te Batavia, door Gabriël (met afb.) — Met een auto door Zuid-Celebes door W. J. v. d. Leemkol (met afb.) — Indisch natuurleven, door A. J. Koens. — Tweede brief van Kappelman (bevat min of meer sarcastische ,,circulaire"-lectuur). — Herinneringen van een ,,oudgast." — De paupers. Roman van Victor Ido (vervolg).

De Indische Mercuur.

Inhoud van No. 45: De rietsuikerindustrie in het Gemeenebest van Australië (vervolg), door H. C. Prinsen Geerligs. — Mededeelingen van het Deliproefstation te Medan, door P. Hondius. — Mededeelingen over Mexicaansche rubber, enz., door N. J. Beversen. — Het houtvesterscongres te Soerabaja. — Internationale rubbertentoonstelling te Londen. — De landbouwcrisis in Suriname. — De begrooting van Ned.-Indië voor 1911. — Het wetsontwerp tot terugbrenging van de particuliere landen op Java tot het staatsdomein. — Invoer- op- en uitvoer van Java in 1910. — Kultuurberichten. Kleine mededeelingen. — Enz.

Leestafel HEULSTRAAT 17.

Opgave van dagbladen en tijdschriften, ter lezing liggend in de leeszaal van het Hoofdbestuur van

„Oost en West", Heulstraat 19, Den Haag, welke dagelijks, Zon- en feestdagen uitgezonderd, geopend is van 's morgens 9 uur tot 6 uur 's namiddags.

De Planter, Onze West, Sumatrapost, Sumatrabode, Javabode, Bataviaasch Nieuwsblad, De Padanger, De Sumatra Courant, De Surinamer Courant, Soerabajasch Handelsblad, Nieuwe Soer. Crt., Deli Courant, Preangerbode, Javasche Courant, De Locomotief, 20 diverse Maleische bladen en tijdschriften.

Verscheidene periodieken, waaronder:

Hou en trou, Vrede door recht, De stem van Indië, Tijdschrift voor economische geographie, Indologenblad, De Banier, Neerlandia, Jong-Indië, De Boodschapper, Revue économique, Indische gids, Weekblad voor den handeldrijvenden en industrieëlen middenstand, Exportblad, Cultura, Deutsche Kolonial Zeitung, Sociaal Weekblad, Ned. Zendingsbode, Maandbericht van het Ned. Zendeling-genootschap, Indisch genootschap, Weekblad voor Indië, Insulinde, Deutsche Wochenzeitung für Niederland und Belgien.

Circulaire Internationale Rubber-tentoonstelling te Londen te houden van 24 Juni t/m 11 Juni 1911.

Bananas in the West Indies by H. C. Henricksen.

Verslag opiumfabriek over 1909.

Versuche über die Verwendung von Kunstdünger in der Kultur des Kaffees von Gerhard Helmrich.

Hoe het thans staat met den assistent en de veiligheid aan de Oostkust van Sumatra, door Hanegraaff, oud-assistent.

Overzicht der voorloopige resultaten van den arbeid door het landbouwbureau van het Kali-Syndicaat gedurende de jaren 1906—1909.

Koloniaal Verslag 1910.

En tal van andere brochures, jaarverslagen, enz.

Vervolg opgave van bladen en tijdschriften welke nieuw ter lezing zijn gelegd in de Leeszaal, Laan v. Meerdervoort 195, Den Haag, die dagelijks, Zon- en feestdagen uitgezonderd, geopend is van 10 uur vóór- tot 6 uur namiddags.

De Javabode t/m 21 October 1910;
De Sumatrapost, idem;
Het Bat. Nieuwsblad, idem;
De Locomotief, t/m 19 idem;
Het Soer. Handelsblad t/m. 18 idem;
De Sumatrabode t/m 19 idem;
Tjahaja Sumatra, idem;
Het Ned.-Ind. Effectenblad no. 40;
De Indische Mercuur no. 46;
De Banier no. 41 en 42;
Het Weekblad voor Indië no. 26;
Handelsberichten v/h Min. v. Landb. no. 191;
Kort verslag verg. Tweede Kamer S.-G.

MEDEDEELINGEN.

Van het Dagel. Bestuur der Vereeniging:

De op 29 October 1910 aangekondigde en uitgestelde **Hoofdbestuursvergadering** zal plaats hebben op **Zaterdag 26 November 1910**, des namiddags ten 2½ ure, *Heulstraat 17.*

De *maandelijksche samenkomst* van het *Dagelijksch Bestuur* der Vereeniging met de *Redactie-Commissie* van **Het Koloniaal Weekblad** zal plaats hebben op *Donderdag den 1sten December* 1910, 's avonds ten **8½ ure**, in *„Boeatan", Heulstraat 17, den Haag.*

Alle belangstellenden zijn welkom.

Vervolg opgave van de ontvangen gelden ten behoeve van de studie van een verdienstelijk jongeling.

Jhr. H. L. te 's-H.	f 10.—
M. Th. v. N., id.	- 2.50
K. v. B., id.	- 15.—
	f 27.50
Vroeger ontvangen . . .	- 364.50
Toegezegd	- 35.—
Totaal ontvangen	f 427.—

Voor de opgave,

E. VAN ASSEN, Secretaris.

Van de Afdeeling Breda en Omstreken:

In de in no. 42 dd. 20 Oct. jl. aangekondigde datum der lezing van den heer Lorentz (Nieuw Guinea reiziger) is een abuis ingeslopen; deze datum is:

Maandag 21 November a.s.

Ook op de invitatiekaart komt de vergissing voor. De Leden gelieven de goedheid te willen hebben, hiervan nota te nemen.

Van de Vereeniging Moederland en Koloniën.

Vergadering op *19 November* 1910, om *8 uur*, in **Diligentia**, Lange Voorhout 5. De heer J. W. VAN NOUHUYS, gezaghebber der Gouvernements-Marine in N.-I., zal een voordracht houden, verduidelijkt door lichtbeelden, over de door hem meegemaakte *ontdekkingstochten in Nieuw-Guinea*, meer in het bijzonder over dien waarbij het **Sneeuwgebergte** werd bereikt.

HET BESTUUR.

Van het Informatie-Bureau:

Ter benoeming tot **adspirant-ingenieur bij den dienst van het stoomwezen in Nederlandsch-Indië** wordt gevraagd een aan de Technische Hoogeschool te Delft gediplomeerd werktuigkundig ingenieur, bij voorkeur iemand die k e t e l p r a k t i j k bezit en kennis heeft van de m e t a l l o g r a p h i e v a n i j z e r.

Zij, die voor plaatsing in aanmerking wenschen te komen, behooren zich vóór 1 December 1910 bij gezegeld adres te wenden tot het Departement van Koloniën, onder overlegging van:

a. hun diploma en getuigschriften;
b. een bewijs van goed maatschappelijk gedrag, afgegeven na dagteekening dezer bekendmaking door den burgemeester hunner woonplaats;
c. hunne geboorte-akte;
d. een door den Commissaris der Koningin in de betrokken provincie afgegeven certificaat van voldoening aan de wet op de nationale militie.

I n h e t a d r e s m o e t w o r d e n v e r m e l d, o f d e c a n d i d a a t g e h u w d is, en c. q. h e t a a n t a l z i j n e r k i n d e r e n.

Door een vanwege het Departement van Koloniën in te stellen geneeskundig onderzoek zal moeten blijken, dat de uit te zenden persoon geschikt is voor den Indischen dienst.

Aan de uitzending is verbonden:

a. overtocht voor gouvernementsrekening als passagier der 1ste klasse, c. q. ook voor het wettig gezin;
b. eene gratificatie voor uitrusting, ten bedrage van f 1500 (een duizend vijfhonderd gulden).
c. eene voorloopige bezoldiging van f 150 's maands, ingaande met den dag van aankomst te Batavia tot dien waarop het activiteitstraktement ingaat.

Hij, die ter beschikking van den Gouverneur-Generaal wordt gesteld, moet zich verbinden tot teruggave van alle gelden, welke aan hem en te zijnen behoeve zullen zijn voldaan ter zake van overtocht en van gratificatie voor uitrusting, indien hij binnen den tijd van vijf jaren na aankomst in Nederlandsch-Indië, anders dan ten gevolge van welbewezen ziels- of lichaamsgebreken, buiten eigen toedoen ontstaan, uit 's lands dienst wordt ontslagen, of indien hij niet binnen den hem aangewezen tijd naar Nederlandsch-Indië vertrekt, dan wel de reis derwaarts moedwillig afbreekt.

De bezoldiging van een adspirant-ingenieur bij den dienst van het stoomwezen in Nederlandsch-Indië bedraagt f 300 's maands, terwijl bij voldoende geschiktheid en goede plichtsbetrachting na drie jaren diensttijd bevordering volgt tot ingenieur, aan welke betrekking is verbonden eene bezoldiging van f 400 's maands, met zes driejaarlijksche verhoogingen, elk van f 100 's maands, tot een maximum van f 1000 's maands.

Het activiteits-traktement gaat in Indië met den eersten der maand, volgende op die waarin de benoeming door den Gouverneur van Nederlandsch-Indië zal plaats hebben gehad en de betrekking zal zijn aanvaard.

Het traktement is onderworpen aan eene korting van 2 pct. ten behoeve van de burgerlijke pensioenen en van 5 pct. voor de gewone bijdrage aan het Weduwen- en weezenfonds voor burgerlijke ambtenaren in Nederlandsch-Indië. Bovendien is bij eerste indiensttreding te voldoen, ten behoeve van laatstgenoemd fonds, door gehuwden twee maanden en door ongehuwden éene maand traktement. Bij bevordering, door gehuwden tweemaal het bedrag der verhooging over éene maand, door ongehuwden éénmaal. Bij huwelijk éene maand traktement. Deze contributiën zijn te voldoen in twaalf maandelijksche termijnen. Eene contributie in eens is in geval van huwelijk nog verschuldigd wegens verschil in leeftijd der echtgenooten, wanneer dat verschil meer dan negen jaren bedraagt.

(Ned. Staatscourant No. 260).

Officiëele Berichten.

Uit de Javasche Courant van 14 Oct. 1910. No. 82.

Benoemingen, enz.

Civiel Departement.

Verleend: een jaar verlof naar Europa aan den ambten. der in- en uitvoerrechten J. Sibenius Trip; zes maanden aan Dr. J. L. L. Steiner.

Ontslagen: op verzoek eervol de 2e commies L. A. C. H. Rijken en de inlandsche artsen te Tebingtinggi Raden Soemodirdjo, en te Loeboekpakam Raden Tjokrosoekarto.

Gesteld: ter beschikking van den voorzitter van den landraad te Buitenzorg Mr. J. Visser, van den Directeur van B. B., F. A. E. Drossaers en W. Heijman, van den Dir. van Landbouw K. M. J. Hage, van den Alg. Secretaris Ch. L. Crince le Roy.

Benoemd: tot boekhouder bij de Weeskamer te Batavia G. A. Koops, tot tijdelijk hoofdcommies bij het bureau van het Boschwezen A. Twijsel, tot Predikant te Fort de Kock I. C. van Hoeve, te Magelang C. C. A. A. van den Wijngaard; tot opzichter B. O. W., H. G. Nieuwenhuis, tot onderwijzer 1e kl. L. Hottinga, tot id. 2e kl. A. C. de Veth; tot controleur B. B., L. J. Schippers en P. C. A. van Lith, bij de S.S. op Sumatra, tot commies-boekhouder H. A. Matheij, tot commies W. K. van Daalen; bij den post- en telegraafdienst, tot kantoorchef 1e kl. J. H. G. F. Keydeniers, tot id. 2e kl. J. van Brero.

Overgeplaatst: naar Kediri de onderwijzer L. Hottinga, naar Poerwokerto de id. A. de Veth, naar Tjimahi de onderwijzeres Mej. A. Gordon.

Benoemd: tot hulponderwijzeres te Magelang Mej. C. M. de Jongh.

Militair Departement.

Verleend: een jaar verlof aan den kapitein-intendant C. P. J. Süverkropp,

Benoemd: tot 3en commies A. T. Perretsz.

Overgeplaatst: bij het 17e bat. de majoor P. van Mauntz; bij het 10e bat. de majoor H. C. Stoelman.

Geplaatst: bij het rechterhalf 15e bat. de 2e luit. K. de Jongh, bij het 18e bat. de inl. sergeanten Raden Mardjana, Raden Wardiman en Raden Santosa.

Uit de Javasche Courant van 19 Oct. 1910. No 83.

Civiel Departement.

Verleend: een jaar verlof aan den commies W. V. Hommerson.

Ontslagen: op verzoek eervol de klerk H. A. Schot, de kantoorchef J. Th. Warnars en de klerk J. J. Kamp.

Gesteld: ter beschikking van den alg. Secretaris W. H. A. Jacometti, van den Dir. van Justitie Mr. F. H. J. J. Sluijs, van den Dir. van B. B., G. van der Waals.

Benoemd: bij de gouv.-pandhuizen, tot administrateur 1e kl. J. H. P. Prins, tot id. 2e kl. G. W. Anemaet en J. Heijligers; tot id. 3e kl. M. Th. de Haze Winkelman, H. V. Meijer, L. J. R. Bailly, L. M. Stibbe, E. F. de Calonne, A. V. Versteegh, J. Hazenberg, Th. V. Rhemrev, C. F. W. Townsend, L. J. J. Priegelaar, B. W. Ditmarsch, C. E. de Groot, P. K. Verbeek, C. H. A. Agerbeek, B. N. J. Roskott, L. C. Vreedenburgh, J. G. B. Stoerhaen, F. W. B. Nooij en F. A. Voogd; tot secretaris der res. Kediri W. P. Hillen, tot patih van Madioen Raden Prawiro Koesoemo.

Overgeplaatst: naar Bandoeng de onderwijzeres Mej. S. L. Pri,

Gesteld: ter beschikking van den resident van Soerakarta de opzichter B. O. W., F. Ch. Rückert.

Benoemd: tot ingenieur B. O. W., J. A. Roukens, tot opzichter L. G. Onrust, tot 1en klerk te Soerabaja Th. A. Bernet.

Geplaatst: bij de directie de ingenieur S. A. Roukens, te Semarang de architect C. M. Berganse, te Batavia de opzichter 1e kl. C. J. F. Ch. van Raalten en de id. 2e kl. J. B. Tenret, te Semarang de tijdelijke opzichter A. F. van Lingen.

Werkzaam gesteld: als verificateur te Padang W. F. Jansen, als ontvanger te Telok Betong J. Williams.

Militair Departement.

Benoemd: tot 2en luitenant der inf. de sergeantenleerlingen van den cursus tot opleiding van inlandsche officieren Raden Mardjana, Raden Santosa, en Raden Wardiman.

Lijst van aangekomen en vertrokken Passagiers uit en naar de Indiën.

Passagierslijst van het stoomschip „Prins Willem IV", gezagvoerder P. Koningstein, van West-Indië naar Amsterdam.

*A. G. de Wit, echtg. en kind; *H. G. Nassy; J. D. Hordijk en echtgenoote; J. A. Dijkstra, echtgenoote en kind; M. van Maren; H. Zehnder; P. van Putten; C. Höttger.

* te Havre ontscheept.

Passagierslijst van het stoomschip „Ascania", gezagvoerder A. Claussen, van Amsterdam naar West-Indië op den 11 November.

H. F. Klatt; F. M. van Kesteren; J. B. Ruysenaars; A. G. Henriques; Mr. M. G. Henriques; Miss C. G. Henriques.

No. 47. Donderdag 24 November 1910. 10de Jaargang.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING OOST EN WEST

OPGERICHT DOOR KOLONEL G.E.V.L. VAN ZUYLEN, 21 MAART 1900.

„HET KOLONIAAL BELANG IS EEN ALGEMEEN NEDERLANDSCH BELANG."

Abonnementsprijs per jaar:

Vrij aan huis of franco per post binnenland, bij vooruitbetaling	f 2.50
Voor Oost-Indië en het Buitenland	„ 4.—
Afzonderlijke nummers	„ 0.05

Prijs der Advertentiën:

Per regel	f 0.15
Bij plaatsing van 500 regels	„ 0.12½
„ „ „ 1000 „	„ 0.10

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie", en gezonden aan de Presidente: 7a HEERENGRACHT, DEN HAAG.

Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, *51 Verhulststraat.*

Voor *Advertentiën* tot de Drukkerij „LUCTOR ET EMERGO", AMALIA VAN SOLMSSTRAAT, *Telefoon 4424*, beiden DEN HAAG.

Inhoud van dit nummer.

Het Hoofddoel der Vereeniging is:

Het verspreiden van populaire kennis omtrent onze Indiën onder gansch het volk en het bevorderen der welvaart in die gewesten, om zoodoende en ook door het verleenen van onderlinge hulp, warme belangstelling en liefde te kweeken tusschen Nederland hier en ginds.

Het lidmaatschap bedraagt als minimum f 2.— 's jaars (voor Indië en het buitenland minstens f 2.50). *)

Zij die f 5.— of meer contribueeren of een gift in ééns schenken van f 100.—, zijn donateur(trice).

Aan alle donateurs en leden wordt kosteloos en franco het ***Koloniaal Weekblad*** **toegezonden.**

*) Zie inteeken-biljet op de achterzijde van den Omslag. Verzoeke dit ingevuld te zenden aan het adres van den Secretaris van het Hoofdbestuur E. van Assen, *Heulstraat 17, Den Haag.*

De Vereeniging „Oost en West" telt o.m.:

Een Informatie-Bureau van het Hoofdbestuur,

(*Secretaris J. L. van Gennep*),

dagelijks — Zon- en feestdagen uitgezonderd — van 10—12 en 2—4 u., ten kantore **Heulstraat 17, 1ste verdieping.**

Doel: Aan hen, die zich voor staats- en particuliere betrekkingen wenschen te bekwamen, daartoe den weg te wijzen en tevens aan Indische ondernemingen, maatschappijen en genootschappen de gelegenheid te bieden zich voor het verkrijgen van werkkrachten aan te melden.

Een Studie-Commissie van het Hoofdbestuur.

Doel: Uitoefenen van toezicht op de opvoeding en de studie der in Nederland vertoevende jongelieden, afkomstig uit de Nederlandsche Koloniën, hun hulp en bijstand te verleenen en hun verblijf in Nederland zoo aangenaam en zoo vruchtbaar mogelijk te maken.

Secretaris E. van Assen, dagelijks — Zon- en feestdagen uitgezonderd — van 9—12 uur te spreken ten Kantore Heulstraat 17, 2e Verdieping.

Een Informatiebureau van de Afdeeling 's-Gravenhage.

Doel: Het geven van inlichtingen omtrent opvoeding, onderwijs, huisvesting, inrichting enz.

Bureau Laan van Meerdervoort 195, van 10—12 en 2—4 uur.

Secretaris de heer G. C. A. De Witt, wonende Reinkenstraat 6, tot wien men zich ook kan wenden om hulp voor werkzoekenden.

Verzoek om geldelijken steun voor de studie van een verdienstelijk jongeling.

Het bestuur van de Vereeniging „Oost en West" doet een krachtig beroep op den weldadigheidszin en de offervaardigheid van de leden dier vereeniging, ten behoeve van een jongeling van Indische afkomst, die na voorbereidende studiën in zijn geboorteland op 17-jarigen leeftijd werd toegelaten tot de 5e klasse van een gymnasium hier te lande, het daarop volgend jaar met goeden uitslag het staatsexamen voor toelating tot een der hoogescholen heeft afgelegd en die thans in de rechten wenscht te studeeren.

Het zou ten zeerste te betreuren zijn, als deze jongeling, die, ook volgens de verklaring van zijn leermeesters, door zijn buitengewoon goede geestvermogens en grooten werklust bij voortgezette studie een schoone toekomst tegemoet gaat, aan zijn verlangen geen gevolg zou kunnen geven, doordat zijn ouders en aanverwanten niet in staat zijn de kosten aan de studie verbonden, ten volle te dragen.

Een som van f 600 ineens zal vermoedelijk toereikend zijn om in het te kort te voorzien, daar naar alle waarschijnlijkheid deze jongeling na een éénjarig verblijf aan de universiteit verder uit een studiebeurs zal kunnen worden ondersteund.

Menschenvrienden, steunt dezen jongeling en zendt uwe bijdragen aan den secretaris onzer vereeniging, den heer E. van Assen.

Mocht de totaal gevorderde som overschreden worden, dan zal het overblijvend bedrag worden gestort in het studiefonds voor onbemiddelde leerlingen.

(Voor de tot heden ontvangen gelden zie onder de Mededeelingen pag. 8).

Treub-Huldiging.

Gaarne vestigen wij de aandacht op de volgende oproep:

„De ondergeteekenden, vertegenwoordigers van de plant- en dierkundige wetenschappen aan de Nederlandsche Universiteiten, wenschen eene oproeping tot het Nederlandsche volk te richten tot het brengen van eene nationale hulde aan de nagedachtenis van den onlangs overleden Prof. Melchior Treub, in leven directeur van 's Lands Plantentuin, later Directeur van Landbouw te Buitenzorg. Door zijn initiatief zijn in onze Koloniën inrichtingen verrezen, zoowel van theoretische als van praktische beteekenis, die ons door andere koloniale mogendheden benijd worden. Tijdens zijn dertigjarige ambtsvervulling is de kennis der tropische planten- en dierenwereld, dank zij ook de medewerking van een aantal Nederlandsche en buitenlandsche natuurvorschers met reuzenschreden vooruit gegaan. Aan zijne nagedachtenis komt eene nationale hulde toe, die een spontaan karakter drage en aan een zoo groot mogelijk aantal landgenooten gelegenheid schenke van hunne bewondering voor zijn streven te doen blijken.

Ons voornemen is die hulde een vorm te geven, die aan Treub sympathiek geweest ware. Als zoodanig gelde in de eerste plaats het bijeenbrengen van de noodige fondsen tot spoedig grondig onderzoek van de natuurlijke gesteldheid van die gedeelten van onzen Archipel, die eerst zoo kort geleden voor zoodanig onderzoek zijn toegankelijk gemaakt, met name het centrale bergland van Nieuw-Guinea, waar ook reeds een Engelsche expeditie bezig is gegevens te verzamelen, die meer eigenaardig tot het arbeidsveld van ons Nederlanders mogen geacht worden te behooren. Het groote verschil van klimaat, temperatuur en bodemgesteldheid riep daar zeer afwijkende faunistische en floristische bijzonderheden te voorschijn, die een grondige bestudeering ten volle waardig zijn. Groote kosten zijn aan het uitzenden van deskundigen verbonden en met het beramen daarvan heeft de Maatschappij ter bevordering van het natuurkundig onderzoek der Nederlandsche Koloniën, tot wier ontstaan Treub alweder den eersten stoot gegeven heeft, reeds een begin gemaakt.

Een tweede vorm waarin wij de Treub-hulde zouden willen belichaamd zien ware een blijvend gedenkteeken aan zijne werkzaamheid, geplaatst in den Plantentuin te Buitenzorg; en eene soortgelijke duurzame herinnering ter geschikter plaatse in Nederland.

Wij twijfelen niet of U zult aan deze huldiging van een onzer groote mannen willen medewerken èn door een persoonlijke bijdrage èn door de aandacht van een drietal daarvoor in aanmerking komende personen op ons streven te vestigen, voor wie de drie hier in couvert bijgesloten inschrijvingsbiljetten bestemd zijn.

Wil de goedheid hebben Uwe bijdrage aan den laatstondergeteekende te willen opgeven; eerst in Februari 1911 zal over het bedrag worden beschikt.

Dr. C. PH. SLUITER, Hoogleeraar.
Dr. E. VERSCHAFFELT, idem.
Dr. HUGO DE VRIES.
Ar. MAX WEBER, idem.
Dr. C. KERBERT, Directeur N. A. M.
Dr. THEO J. STOMPS, Lector.
Allen te Amsterdam.

Dr. J. W. MOLL, Hoogleeraar.
Dr. J. F. VAN BEMMELEN, idem.
Te Groningen.

Dr. J. M. JANSE, Hoogleeraar.
Dr. G. C. VOSMAER, idem.
Dr. F. A. JENTINK, Dir. Rijks M. N. H.
Dr. J. W. C. GOETHART, Dir. R. Herbarium.
Te Leiden.

Dr. A. A. W. HUBRECHT, Hoogleeraar.
Dr. H. F. NIERSTRASZ, idem.
Dr. F. A. F. C. WENT, idem.
Dr. A. A. PULLE, Lector.
Te Utrecht.

Persoonlijke propaganda.

Reeds meermalen, doch misschien nog niet vaak genoeg, is er te dezer plaatse, ook als uitvloeisel der besprekingen op de vergaderingen van hoofd- en afdeelingsbesturen van „Oost en West", met nadruk gewezen op het hoogst wenschelijke, ja zelfs het zéér noodzakelijke van voortdurende persoonlijke propaganda der leden onder bloedverwanten, vrienden en kennissen niet alleen, maar ook daarbuiten, voor het streven der Vereeniging, wil deze gestadig haar doel naderen.

Niemand kan toch meenen, dat hij of zij genoeg heeft bijgedragen tot het opwekken van meerdere belangstelling voor het grooter deel van Nederland, dat in de tropen ligt, door slechts lid te worden van een vereeniging, die dit doel nastreeft; dat door een kleine geldelijke bijdrage alléén reeds het gewenschte resultaat van het gemeenschappelijk streven behaald zal worden. Het lid-worden op zichzelf is immers te beschouwen als een gelukkig begin, de aanvangsschrede op de baan, die voert tot het einddoel, dat niet altijd gemakkelijk te bereiken is. Het pad daarheen moet door de leden worden geplaveid, niet met „goede voornemens", maar met daden, die 't voor de na hen komenden effenen. Hoe meer ijverige leden, door een koel hoofd en een warm hart geleid, zich aan deze taak wijden, hoe beter de arbeid zal vlotten ten bate niet alleen van hen, voor wie gearbeid wordt, maar tegelijkertijd voor de bewerkers zelve.

Zij, die wel eens persoonlijke propaganda voor een goed doel beoefend hebben, bevonden er zich zeker wèl bij, al stootten zij een enkelen maal, vooral in den aanvang, wel eens hun hoofd, hetgeen bij een moeilijk te vervullen taak moedigen aanspoort tot volhouden. En dit goede voorbeeld werkt op den duur ook aanstekelijk op wankelmoedigen.

Nu kan persoonlijke propaganda voor „Oost en West" op verschillende, doelmatige wijzen betracht worden; o.a. — om maar enkele daarvan op te noemen —: door telkens weer in eigen kring over het doel te spreken, anderen op te wekken tot meestreven, door aan kennissen het orgaan der Vereeniging ter lezing te zenden, hen daarbij tot medewerken aansporende; door op publieke samenkomsten, overal, waar het maar eenigszins pas heeft, te wijzen op het nut, dat door dit gezamenlijk strevend werken bereikt kan worden.

Met succes bekroonde voorbeelden van de beide eerstgenoemde uitingen van persoonlijke propaganda gaven reeds zeer verdienstelijke leden, wier namen ieder ingewijde, die dit leest, dadelijk voor den geest staan; van „getuigen" in het publiek spreekt b.v. het bijvoegsel van de Nederl. Staatscourant van 14 Oct. jl., bevattende een kort verslag van het XXXIste Taal- en Letterkundig Congres, gehouden te Maastricht van 29—31 Augustus, waarvan de heer J. C. Fabius, als regeeringsvertegenwoordiger, o.m. mededeelt:

„Waren bij het vorig congres de stambelangen verwezen naar eene afzonderlijke IVde afdeeling, ditmaal was de bespreking dezer belangen geheel bewaard voor de algemeene vergaderingen, met het gevolg, dat zij er schier volkomen door gevuld werden en de eigenlijke letterkunde op den achtergrond bleef.

In 't bijzonder moge ik de aandacht vestigen op de in afd. II uitgesproken rede van den voorzitter dezer afdeeling, professor mr. J. E. Heeres, over het „Aandeel der Belgen in de ontwikkeling van Nederland als koloniale Mogendheid" en op de mededeelingen in dezelfde afdeeling gedaan door mr. dr. J. C. Overvoorde over de door hem te ondernemen reis tot onderzoek naar monumenten van Nederlanders in de vroegere nederzettingen buiten Europa.

Deze besprekingen in afdeeling II hadden hetzelfde doel, hetwelk zich gesteld had de heer C. R. Bakhuizen van den Brink met de door hem in de algemeene vergadering van 30 Augustus uitgesproken redevoering nl. in Nederland meer belangstelling te wekken voor Indië. Aanvankelijk bereikte deze spreker wat hij beoogde, want er was veel aandacht; om meer duurzame belangstelling te verkrijgen drong hij aan op het steunen der vereeniging „Oost en West"."

Zeker zal deze warme aanbeveling, rechtstreeks komend uit het gemoed van den vroegeren voorzitter der vereeniging, ingang gevonden hebben bij zijne toehoorders.

Lang niet iedereen bezit echter de gave van overreding in kleinen, en van onderhoudende voordracht daarbij in grooteren kring; maar voor hen, die zich hiertoe niet sterk genoeg gevoelen, staan gelukkig nog vele andere wegen open tot het maken van persoonlijke propaganda. Eén dezer wegen, zeker niet moeilijk te vinden, althans voor de Haagsche leden, is die, welke voert naar de permanente tentoonstelling van Ned.-Indische kunstnijverheid- en huisvlijtprodukten in Heulstraat 19, en juist dezer dagen tot een bezoek, liefst met nog oningewijde kennissen, aan.

De St.-Nicolaas Uitstalling in Boeatan.

Daar zijn allerlei mooie voorwerpen van Inlandsch maaksel uit Oost- en West-Indië, die door hunne artistieke eigenaardigheden opvallen en van zelf een ongezochte aanleiding bieden tot het opwekken van belangstelling in het lot der vervaardigers, dat zoo nauw verbonden is aan het onze.

Als feestgeschenken — er zijn er zoowel voor breede als voor smalle beurzen — vinden deze voorwerpen dan ook allicht een plaats in gezinnen, tot wie zij een tot dusverre ongekende taal zullen spreken, zooveel te meer, wanneer de leden van „Oost en West" er persoonlijk den stoot toe geven.

PERSKRONIEK.

INHOUD. *De Standaard* over het kol. debat. — Mr. C. Th. v. Deventer in *Land en Volk* over de emigratiecijfers van den heer Boogaardt. — De heeren Van Heutsz en Mr. Abendanon geïnterviewd door *Het Algemeen Handelsblad* over een groote koloniale tentoonstelling in 1913 te Amsterdam te houden. — *Nieuwe Courant* en *Avondpost* over dames als O.-I. ambtenaar.

Uit De Standaard over het Koloniaal debat.

„Het koloniaal debat nam meer tijd in beslag dan men vermoed had, maar liep op één klein échec na, toch gunstig voor den minister af. Hij bezat dan ook den tact der meegaandheid, en nam zoowel in de zaak der politie, als in de zaak Krupp-Schneider een verzoenende houding aan. In elk geval bleek bij geheel deze discussie, dat hij zich met groote inspanning tot zelfs in alle détail-ontwerpen van zijn begrooting ter dege had ingewerkt. Tot in alle onderdeelen bleek hij geheel op de hoogte. Natuurlijk bezat hij niet de vastheid van iemand, die in Indië thuis en in de koloniale aangelegenheden doorkneed was. Idenburg stond er anders voor. Maar juist daarom kan het te meer op prijs gesteld, dat hij blijkbaar geen moeite ontzien had, om zich, voorzoover dit hem mogelijk was, op de hoogte te stellen.

Van de Krupp-zaak zullen we nog wel nader hooren. Pluis was de zaak blijkbaar niet. Het discours is, dat valt niet tegen te spreken, door het Departement niet gewild en feitelijk afgesneden. Maar juist zulk een quaestie is voor den minister uiterst moeilijk. In Koloniën zit eigenlijk een departement van Oorlog, van Marine en van Financiën in; en daarom moet de minister ten deze wel vaak op de deskundige ambtenaren van zijn Departement afgaan. Toch wees de heer Colijn er terecht op, hoe dit in casu met de afdeeling Oorlog gewaagd spel was. En daarom was het uitnemend, dat de minister ten slotte zich bereid verklaarde, om ook de firma Schneider te laten mededingen, en onverbiddelijk tegen zijn departementale raadslieden te zullen optreden, zoo bleek, dat er achter de schermen was gespeeld."

* * *

In Land en Volk komt Mr. C. Th. v. Deventer op tegen de fantastische berekeningen, die de heer Boogaardt over de emigratie-kosten bij 't jongste koloniale debat geventileerd heeft.

De heer Boogaardt, nog wel president der Commissie van Rapporteurs der Indische begrooting, had de Kamer voorgerekend, dat voor ieder Javaan naar de Lampongs overgebracht, in vijf jaar tijds *f* 4000 was betaald, dus in 1 jaar *f* 800. In het geheel was voor emigratie-doeleinden een dikke twaalf millioen gedurende de laatste vijf jaren uitgegeven.

Tegen deze „statistieken" van den zeer geachten afgevaardigde voor Breda komt de heer v. Deventer in een gedocumenteerd betoog op.

„Het is inderdaad om van te schrikken, zegt de schrijver in Land en Volk. Twaalf duizend zes honderd zeventig goede Indische guldens uitgegeven voor elk der duizend overgebrachte Javaansche gezinnen, die ter bevrediging van hun nederige behoeften op Java niet meer dan een honderd gulden per jaar zouden hebben noodig gehad! Wat wordt er in Indië, wanneer het er op aankomt om Inlanders te helpen, toch ruw met het geld omgesprongen. Het is alsof het niet op kan. Of het goed is, dat er deskundige Kamerleden zijn, die den spilzieken minister en den nog spilzieker gouverneur-generaal van tijd tot tijd eens flink op de vingers zien en tikken!

In dien geest moeten de lezers van de Handelingen wel gedacht hebben, vooral toen zij bemerkten, dat noch uit de vergaderingen, noch van de ministertafel ook maar één woord gesproken werd, dat twijfel aan de juistheid van des deskundigen cijfers en berekeningen kon doen rijzen.

En toch — dit is het merkwaardigste van het geval — waren die cijfers en dus ook die berekeningen absoluut onjuist.

Het is heel jammer, dat de minister niet voldaan heeft aan het tot hem in het voorloopig verslag gericht verzoek, om een opgaaf te verstrekken van het bedrag der tot dusver gemaakte kosten, maar gemeend heeft te kunnen volstaan met een verwijzing naar bijlage C van de memorie van toelichting. Want die verwijzing heeft den heer Boogaardt op een dwaalspoor geleid. Ik haast mij er bij te voegen, dat de minister aan dat „dwaalspoor" niet de minste schuld heeft.

Wat toch is het geval?

Die bijlage C bevat een overzicht van hetgeen in de jaren 1905 tot en met 1909 voor maatregelen in het belang van de economische ontwikkeling werd uitgegeven. Daartoe behooren de uitgaven in het belang van de emigratie. Maar er behooren óók toe de uitgave ten behoeve van het landbouwcrediet, van de verbetering van den veestapel, van bevloeiingswerken, van wegenaanleg en van eenige andere nuttige maatregelen. De heer Boogaardt nu heeft, in stede van zich te bepalen tot de emigratie-uitgaven, al die uitgaven te zamen genomen en kon aldus komen tot een totaal van *f* 12.678.603, dat als uitgave voor al de genoemde behoeften inderdaad zeer gering is en dan ook belangrijk blijft beneden het geen daarvoor werd toegestaan, maar dat, voor emigratie alleen, eenvoudig ongeloofelijk hoog zou zijn.

Telt men de emigratie-uitgaven bijeen, dan krijgt men, in stede van de genoemde millioenen, een totaal van *f* 492021 of nog geen half millioen in vijf jaren tijds — wat er heel wat minder over-den-balk-gooierig uitziet.

Voor dat nog geen half millioen zijn dan rond duizend gezinnen naar de Lampongs overgebracht, elk van welke duizend gezinnen aan het gouvernement dus gemiddeld zou hebben gekost *f* 500, tegen *f* 12670 volgens de becijfering van den heer Boogaardt. Hiermede is de zaak tot haar ware verhoudingen teruggebracht. De royale renteberekening en de hulp, die, zonder emigratie, aan noodlijdende gezinnen op Java had kunnen worden verstrekt, kunnen gevoegelijk buiten beschouwing worden gelaten.

Maar wel mogen aan dezen flater een paar andere beschouwingen worden vastgeknoopt. In de eerste plaats over de wenschelijkheid, dat ook Kamerleden zich bezinnen eer zij beginnen. Vergissingen zijn menschelijk, maar men vermijde ze toch zooveel mogelijk. Ook zijn er bokken van zoodanigen omvang, dat zij althans den voorzitter van een rapporteurscommissie niet tot doel mochten strekken. Bedacht worde, dat de Handelingen voor velen studiemateriaal zijn en dat dus, voor het wekken van feitelijk-onjuiste voorstellingen, groot misverstand en zelfs groote schade kunnen worden veroorzaakt. Vooral zal hiervoor gevaar bestaan, indien de juistheid der voorstellingen onweersproken blijft. En dit brengt mij tot een tweede opmerking. Hoe is het mogelijk, dat deze onzin niet onmiddellijk door den minister is wederlegd? De bijlage C van de memorie van toelichting zal toch wel binnen zijn bereik zijn geweest.

Misschien is hij, terwijl de heer Boogaardt stond te oreeren, een oogenblik het slachtoffer geweest van die menschelijke zwakheid, aan welke, naar de Ouden beweerden, zelfs Homerus niet altijd ontsnapte.

Hoe dit zij — het bovenstaande bewijst voldoende dat de emigratie-rekening er heel wat minder ongunstig uitziet dan 's heeren Boogaardts loslippigheid en 's ministers stilzwijgen den argeloozen lezer der Handelingen zouden doen vermoeden.

En daarmede bleek tevens, zoo besluit de heer Van Deventer, voor het hoofdbezwaar door den heer Boogaardt tegen de genomen proeven aangevoerd, niet de minste of geringste grond te bestaan."

* *

In Het Algemeen Handelsblad wordt propaganda gemaakt voor een in 1913 te Amsterdam te houden groote koloniale tentoonstelling.

„Wij hadden, zegt Het Algemeen Handelsblad, het voorrecht met den oud-gouverneur-generaal van Nederlandsch-Indië Van Heutsz de tentoonstellings-idée te bespreken. Generaal Van Heutsz

gloeit er voor en dat laat zich denken. De man, die zijn leven gegeven heeft om Indië te helpen groot maken, juicht reeds bij voorbaat de poging toe om opnieuw een stap te zetten in de richting, welke ons koloniaal bezit en dus ons land ten goede komen kan.

In een breedvoerig betoog — een zóó boeiend college, dat wij geen dictaat maakten — heeft de oud-gouverneur-generaal ons van Indië verteld en van de goede kanten, die een koloniale tentoonstelling hebben kan. Hij verwacht er veel van, maar dan moet de tentoonstelling ook van de Regeering uitgaan, of in elk geval zal deze krachtig moeten steunen. In Brussel is uit onze koloniën veel te weinig gegeven. Heel wat anders kunnen wij te berde brengen, verklaarde generaal Van Heutsz, maar dan moeten wij een volledige koloniale tentoonstelling maken, waar niet alleen de voortbrengselen van kunstnijverheid, maar alle producten uit den Indischen Archipel gewestgewijze geëxploiteerd worden. En dan met de werkers er bij.

Zoo kan een volledig overzicht van de culturen uit de verschillende gebieden verkregen worden en ook van wat op het gebied der kunstnijverheid wordt voortgebracht. Nieuwe debouché's zullen gevonden, het afzetgebied verruimd worden, alles ten bate van onze koloniën.

Van groot belang acht generaal Van Heutsz een koloniale tentoonstelling om den band tusschen Nederland en zijn koloniën te versterken, en met het oog hierop zou onze bij uitstek bevoegde zegsman er veel gewicht aan hechten, om, zoo de zaak voortgang vindt, er eenige Inlandsche grooten in te betrekken. B.v. den regent van Demak en den regent van Serang, die op het gebied der kunstnijverheid wat gepraesteerd hebben en ook deel uitmaakten van de „Mindere Welvaartscommissie". Maar er zijn meer Inlandsche grooten, die veel voor de ontwikkeling van hun land doen. Een groot en nuttig werk noemde Van Heutsz het, deze mannen bij een eventueele koloniale tentoonstelling nauw te betrekken. Dan leeren zij den band, dien wij tusschen moederland en koloniën zoeken te leggen, gevoelen en onze poging tot opheffing van Ned.-Indië waardeeren.

Nu de oprichting van een Koloniaal Instituut te Amsterdam verzekerd mag beschouwd worden — van geheel Nederland toch mag hiervoor steun worden verwacht — komt het sommigen onnoodig voor een koloniale tentoonstelling te organiseeren. Het Koloniaal Instituut toch zal straks een permanente expositie van onze koloniale producten geven. Maar zij, die de tentoonstellings-idée aanhangen, vinden het in de eerste plaats noodig, dat in 1913 ter gelegenheid van de opening van het Vredespaleis een koloniale tentoonstelling te Amsterdam gehouden worde, opdat wij de zeldzame gelegenheid benutten aan vertegenwoordigers van alle beschaafde landen der wereld te toonen wat door de Nederlandsche koloniën voortgebracht wordt en wat onder het Nederlandsche Bestuur tot stand kwam.

En bovendien.

Er is ook wel wat te zeggen voor het standpunt, dat mr. J. H. Abendanon, oud-directeur van het departement van onderwijs in Ned.-Indië, in een onderhoud met ons innam, n.l. dat een koloniale tentoonstelling als een aanloop voor het Koloniaal Instituut als een goede voorbereiding moet beschouwd worden.

Een koloniale expositie kan er toe strekken, meent mr. Abendanon, om aan het Koloniaal Instituut een bijzondere mate van volledigheid te geven en dan spoediger en voortvarender dan anders mogelijk zoude zijn. En hoe zou 't als een prikkel ten goede werken, wanneer inzenders weten, dat hun inzendingen zullen overgaan naar het Koloniaal Instituut en derhalve groote en blijvende waarde hebben.

Deze zegsman toonde zich uitermate verheugd over het feit, dat Nederland in de hoofdstad des Rijks zijn Koloniaal Instituut krijgt, waar den bezoeker, zooals het Imperial Institute te Londen van de Engelsche koloniën doet, o. m. een overzicht gegeven zal worden van alles wat Nederlands koloniën voortbrengen."

***

Omtrent de vergissing, die de heeren Ketelaar en Van Hamel in de Kamer zouden hebben gemaakt, ten aanzien van de kwestie van het door twee dames afgelegd examen voor candidaat O.-I. ambtenaar komt in *De Avondpost* een ingezonden stuk voor waarin wordt aangetoond, dat hier met tweeërlei maat gemeten wordt.

Terwijl dames, die in Indië dat examen hebben afgelegd, zijn geplaatst in *voor vrouwen geschikte betrekkingen*, derhalve niet bij het actief binnenlandsche bestuur maar bij den bereaudienst, hebben de twee die hier slaagden, eenvoudig een afwijzing op haar verzoek om plaatsing ontvangen. Dit is onbillijk. Als de minister nog niet weet, dat de dames in Indië wel geplaatst worden, kan hij nog per draad inlichtingen vragen en de begane fout — want een fout is het — herstellen.

Toen indertijd de benoeming van vrouwelijke Indische ambtenaren ter sprake kwam, zijn wij de eersten geweest, die hebben gewezen op de onmogelijkheid om dames te benoemen tot controleur bij het B. B., maar wij begrijpen niet waarom zij niet werkzaam zouden kunnen worden gesteld bij andere takken van dienst.

Uit de O.-I. Mail.

Een Aardbeving te Bandoeng.

In den nacht van Zaterdag op Zondag 23 October j.l. werd te Bandoeng een zware verticale aardbeving waargenomen, welke ongeveer tien seconden duurde, en vermoedelijk uitging van de Tangkoeban Prahoe en Bandoeng lag dus wel in het hoekje, waar de slagen vielen. Volgens de jongste mailberichten hebben zich toen ook zes nieuwe gevallen van cholera voorgedaan en nam de pokken-epidemie een zeer ernstige wending, er deden zich zeventien nieuwe gevallen voor.

In *Het Soer. Handelsblad* lezen wij omtrent de:

Regeling der arbeidsovereenkomst op Java.

Thans bevindt zich in Oost-Java mr. A. F. van Blommestein, die door de Indische regeering belast is met het ontwerpen van arbeidsregelingen en zich van deze taak reeds heeft gekweten ten aanzien van Sumatra's Oostkust.

Eenige jaren geleden is door het Algemeen Syndicaat van Suikerfabrikanten een verzoekschrift tot de regeering gericht, waarin verzocht werd maatregelen te nemen, die konden strekken tot het doen naleven van de uit een arbeidsovereenkomst voortvloeiende verplichtingen door de Inlanders. Er werd op gewezen, dat het zich onttrekken aan die verplichtingen veelvuldig voorkwam en hiertegen nòch strafrechterlijk, nòch civielrechtelijk iets van beteekenis kon gedaan worden.

De regeering beantwoordde het request met een vage toezegging.

Thans, nu mr. Van Blommestein zijn schrikwekkend concept van een nieuwe koelie-ordonnantie voor Sumatra's Oostkust heeft ingediend, is hem opgedragen zich op de hoogte te stellen van de arbeidstoestanden op Java.

Niet te verwonderen is het, dat mr. Van Blommestein zich gewend heeft tot mr. Paets, den voorzitter van het Ned.-Ind. Landbouwsyndicaat, en met dezen een onderhoud heeft gehad. De uitkomst der besprekingen is geweest, dat naar de arbeidstoestanden op de cultuurondernemingen hier te lande, speciaal de suikerondernemingen, een enquête zal worden gehouden, welke resultaten mr. Van Blommestein van nut zullen zijn bij het volbrengen der regeeringsopdracht.

Op het oogenblik vertoeft mr. v. B. in Bezoeki om kennis te maken met de toestanden in dat gewest, het gebrek aan werkvolk en de wijze waarop het Bezoekisch Immigratie Bureau hierin tracht te voorzien.

Midden-Celebes.

Door den resident van Menado werd den 20en Oct. jl. het volgende telegram aan den waarnemend

FEUILLETON.

Met een Auto door Zuid-Celebes. *)

We bereikten de oevers van de Pangkadjene-rivier. Vroeger was hier een benting, doch thans liggen er slechts pradjoerits onder civiel gezag van kapitein Messemaekers van der Graeff. Men is bezig een steenen brug over deze rivier te bouwen, een waar kunstwerk van techniek, dat echter eerst over een half jaar gereed kan zijn. Om nu de rivier over te trekken, was het noodzakelijk, dat we een eindje stroomafwaarts reden om onzen weg via Segeri te vervolgen. Men wachtte ons reeds, telefonisch van onze komst verwittigd. De prauwen lagen klaar, doch de oevers waren zoo steil, dat de wagen met touwen naar beneden moest gelaten worden. Het ging uiterst langzaam en het oversteken van de Pangkadjene-rivier vorderde dan ook anderhalf uur. Even moeilijk als de wagen op de prauwen kwam, werd hij er af en tegen den steilen overkant opgetrokken. Het oversteken van deze rivier is van historische beteekenis, want nooit te voren had een auto verder dan de oevers der Pangkadjene rivier bij Segeri kunnen komen.

*) Verkort overgenomen uit het *Weekblad voor Indië*.

Door de goede zorgen van kapitein Messemaekers v. d. Graeff had de bevolking over een paar droge rivierbeddingen tusschen de Pangkadjene-rivier en Segeri een weg gelegd van balken, zoodat we zonder noemswaardig oponthoud konden doorrijden naar Segeri.

De geheele bevolking was hier inmiddels te hoop geloopen om het vreemde voertuig, dat naderde, vol nieuwsgierigheid te bekijken. Zij hadden zeer veel respect voor mijn groenen „wagen zonder paarden", want ze bleven op eerbiedigen afstand, elkaar telkens aanstootend en druk redeneerend. Het verzoek van den plaatselijken onderwijzer, om eenige oogenblikken in de pasanggrahan te verpoozen, moesten we afslaan, daar we onverwijld verder wilden. Terugkomende echter, beloofden we, Segeri niet voorbij te zullen rijden.

Op het nu volgende traject naar Tanette kregen wij allermerkwaardigste staaltjes van de auto-vrees der bevolking te zien. Zoo reden er vrouwen op kleine paarden langs den weg, maar onze auto hoorende, lieten zij zich plotseling van de paarden glijden en bleven roerloos aan den kant liggen.

Mannen liepen hard weg, voor ons uit, doch toen zij merkten, dat de auto hen spoedig inhaalde, stortten zij zich hals over kop in de ondiepe ravijnen langs den weg. Anderen weer vielen op de knieën en bedekten zich het hoofd met hun slendangs.

Vaak hebben we gestopt om te zien of de menschen door hun onberedeneerd handelen soms een ongeluk hadden gekregen.

Bij paal 59 begon het grondgebied der vorstin van Tanette. 't Was nog vroeg in den middag, en we besloten daarom niet regelrecht naar de woning der vorstin te gaan, maar eerst te trachten Barroe, ten Noorden van Tanette, te bereiken. De weg naar de kali Lipoekasi, die overgestoken moest worden, was echter zoo slecht, dat slechts zeer langzaam kon gereden worden. De wilde varkens, die hier veelvuldig voorkomen, hadden schrikbarende verwoestingen aangericht en groote stukken van den weg omgewroet.

Bij de kali Lipoekasi wachtte ons de eerste teleurstelling: het bleek nl. onmogelijk over deze rivier te komen. Er wordt daar gewerkt aan een nieuwe brug op schroefpalen. En prauwen waren er niet, doch al waren die er geweest, dan zou het toch onmogelijk geweest zijn van den oever op de prauw te komen.

Tot overmaat van ramp begon plotseling de regen met allesbehalve aangenamen overvloed neer te stroomen. We haastten ons daarom op onze wielsporen terug te keeren, en over den oorspronkelijken gonden weg te rijden naar de bekoorlijk aan de zee gelegen woning van We-Tanri-Ollé, de kleindochter van La-Roempang, die in 1855 overleed, waardoor

assistent-resident te Donggala naar Batavia geseind: Kapitein van den generalen staf Boonstra van Heerdt deelt mede: Na veertiendaagschen tocht op verzoek f.d. controleur Paloe, den 15en verkenning in Palolo afgebroken en met 4 brigades maréchaussées over Batoenondjoe gemarcheerd naar Westergebergte Paloevallei, waar bergkampongs in verzet tegen zelfbestuur van Dolo; den volgenden dag alle kampongs in volslagen verzet bevonden; colonne viel op bergpas langs bergwand Kali Cerangi, West van Kaleke, in hinderlaag; vijand viel met lans en klewangs aan; na scherp gevecht verdreven; liet ook bij de vervolging 20 dooden achter; buit: vele blanke wapenen. Enkele maréchaussées werden gewond.

Het departement van onderwijs.

De Indische bladen melden:

In stede van bij het departement van Onderwijs, Eeredienst en Nijverheid, zal bij het departement van Landbouw een bureau voor handel en nijverheid worden gevoegd, waardoor het eerstgenoemd departement zich nagenoeg uitsluitend zal belasten met de behartiging van het zich steeds uitbreidend onderwijs en dan ook dienovereenkomstig zal worden genoemd. Vooral de snelle en voortdurende uitbreiding van het inlandsch onderwijs maakt de nieuwe regeling, die den departementschef van veel werkzaamheden zal ontlasten, waarmede uit den aard van zijn werkkring zijn collega van Landbouw beter vertrouwd kan worden geacht, hoogst wenschelijk. In het belang van dat onderwijs is voorts de noodzakelijkheid gebleken om den directeur de beschikking te geven over een deskundig adviseur, die terstond de noodige toelichtingen en ophelderingen kan geven omtrent alle zaken, het inlandsch onderwijs betreffende, en die, behalve met enkele dienstreizen, met de uitwerking van belangrijke voorstellen kan worden belast. Tot dat einde zal een ambtenaar, met den titel van inspecteur, aan het departement worden verbonden, op een aanvangstraktement van *f* 700 's maands, met twee tweejaarl. verhoogingen van *f* 100 's maands.

Volksonderwijs op de Buitenbezittingen.

Ook op de Buitenbezittingen worden krachtige pogingen aangewend tot de organisatie van een van de bevolking zelve uitgaand volksonderwijs. Tot dat einde is de regeering in de eerste plaats er op bedacht, een voldoend aantal volksschoolonderwijzers te vormen, hetgeen geschiedt aan de openbare inlandsche scholen der 2de klasse. Werden in de laatste jaren in de Buitenbezittingen elk jaar een tiental scholen van dien aard opgericht, in het volgend jaar zullen, ter bevordering van het evengemeld doel, aldaar 20 dergelijke scholen worden gebouwd, waarvan 3 in Sumatra en 1 te Soengeiliat (residentie Banka). Waar de overige 6 gevestigd zullen worden, is nog niet beslist.

Nog geen antwoord.

Drie maanden geleden, zoo lezen wij in D e J a v a b o d e van 24 Oct. jl., diende de oud-kapitein der Chineezen te Meester-Cornelis, O e i j E k K i a m een rekest in aan de Regeering, houdende het verzoek zijn zoon tot de 1ste lagere school aldaar toe te laten.

Bij het hoofd dier school bestaat daartegen geen bezwaar, aangezien de vader bekend staat als een hoogst fatsoenlijk man. Niettemin heeft deze op zijn rekest nog geen beschikking bekomen, ja men beweert, dat het stuk nog onafgedaan bij het departement van Onderwijs ligt.

Zou ten deze niet eenigen spoed kunnen worden betracht? vraagt het blad.

De Pasar-circulaire.

Een correspondent meldt aan het B a t. N i e u w s b l a d:

In de vergadering van den magelangschen gemeenteraad, den 17en Oct. j.l. gehouden, kwam, naar onze correspondent schrijft, ook ter sprake de circulaire van den gouvernements-secretaris, waarin de wensch der regeering werd medegedeeld, dat, waar mogelijk, zoo spoedig doenlijk gebroken diende te worden met het gebruik om ook op Zondag pasar te houden.

De raad nam de circulaire voor kennisgeving aan, verklaarde zich met algemeene stemmen voor bestendiging van den bestaanden toestand.

De muziek op het Waterlooplein.

De volgende „beschikking van den Commandant van het Leger en Chef van het departement van Oorlog in Nederlandsch-Indië", gedateerd 25 October, werd aan de Bataviasche bladen toegezonden:

Gelezen het rekest, gedagteekend Batavia 25 September 1910, van eenige ingezetenen van Batavia, houdende verzoek het wel daarheen te willen leiden, dat de concerten des Zondags op het Waterlooplein tusschen 5 en 6 uur n.m. wederom zullen plaats hebben;

Overwegende:

dat bij de invoering van de Zondagsconcerten op het Waterlooplein het toenmalige muziekkorps op zeer lagen trap stond; dat gaandeweg door gewijzigde formatie, uitzending van muzikanten van beter gehalte, betere bezoldiging en technische leiding de waarde van dat korps tot eene zoodanige hoogte is opgevoerd, dat het niet meer in overeenstemming zou zijn met de positie, welke dat korps tegenwoordig inneemt, de uitvoeringen te bestendigen op de wijze, waarop die tot nu toe plaats vonden;

dat ook tengevolge van gewijzigde toestanden in de indische samenleving de Zondagsconcerten niet meer de plaats innemen, welke eertijds daaraan werd toegekend;

dat het Waterlooplein door het gebruik, dat daarvan tegenwoordig veelal wordt gemaakt door voetbalvereenigingen, zich niet meer eigent tot het geven van openbare concerten des Zondagsmiddags;

dat het bovendien niet wenschelijk wordt geacht, de muzikanten te gelasten des Zondags openbare uitvoeringen te geven;

is goedgevonden en verstaan:

Onder mededeeling, dat voorschreven verzoek voor inwilliging niet vatbaar is, aan adressanten te kennen te geven, dat de stafmuziek, desgewenscht, ter beschikking van het bataviasch publiek zal worden gesteld, voor het doen geven van openbare uitvoeringen des Donderdag-middags van 5.30 tot 6.30 uur in het park aan de Noordzijde van het Koningsplein, onder beding, dat in dat park een muziektent worde opgericht en om het park een rijweg worde aangelegd.

Uit deze afwijzende beschikking blijkt dus in de eerste plaats, dat niet alleen het denkbeeld eener krachtig doorgevoerde Zondagsrust generaal Van Daalen er toe heeft gebracht, de Waterlooplein-muziek des Zondags af te schaffen. Immers, dit argument wordt het laatst genoemd in een serie van argumenten, die tot deze afschaffing hebben geleid, al komt per slot van rekening de Zondagsrust voor ieder duidelijk om den hoek kijken, nu de legercommandant de stafmuziek wel des Donderdags beschikbaar stellen wil, zoo schrijft D e J a v a b o d e.

De overige argumenten zijn voorts niet nieuw. Wèl nieuw is het denkbeeld, om deze concerten op het Koningsplein te gaan geven. Aan Koningsplein-Noord is ruimte genoeg en als de Bataviasche gemeenteraad nu maar wil medewerken, zoodat het „park" aldaar wat meer toegankelijk wordt, dan kan wel iets goeds worden verwacht. Die openbare concerten moeten een soort van rijtuig-parade worden, en daar is de aangewezen plaats op het Koningsplein bijzonder voor geschikt.

Er is op de begrooting voor 1911 een bedrag van *f* 2500 uitgetrokken voor „bevordering van kunsten en wetenschappen en andere(?) volksvermaken", waaronder openbare muziekuitvoeringen. Dat geld besteede de gemeenteraad nu voor den bouw van een behoorlijke muziektent en den aanleg van een flinken rijweg rond het park. En mocht *f* 2500 niet genoeg wezen, dan geve de raad wat meer.

Al zou men de concerten liever op den Zondag terug hebben, zoo toone men zich tevreden met het besluit van den Legercommandant. Want men bedenke, dat de stafmuziek geen enkele verplichting tot spelen heeft." Aldus besluit het blad.

WAT DE INLANDER ZEGT.

'n Klacht uit Oost-Celebes. In de Perniagaän van 6 September 1910 no. 109, wordt geklaagd over het feit, dat het Europeesch bestuur van Oost-Celebes last zou hebben gegeven aan de inlandsche bevolking geen klappers aan vreemdelingen te verkoopen, ook al willen dezen daarvoor een hoogeren prijs betalen dan landgenooten *).

Die bevolking mort daarover, aangezien zij, zoowel de klapperboomen als de -vruchten, voordeeliger van de hand zou kunnen zetten bij de vreemdelingen dan bij eigen landgenooten.

Wanneer bijv. een inlander voor 24 klapperboomen *f* 70.— wil betalen, dan geeft een vreemdeling gaarne *f* 125.— daarvoor.

Dit verschil is nog al beduidend, en de bevolking lijdt dus aanzienlijke schade, terwijl zij niet weet op wien zij die moet verhalen.

Het blad hoopt daarom, dat de bestuurs-autoriteiten van Oost-Celebes deze aangelegenheid wat breeder zullen opvatten dan tot heden gedaan is en dat zij het toch reeds zoo moeielijk levensbestaan der bevolking niet moeielijker zullen maken dan noodzakelijk is.

Opening van de gouvernem.-ambachtschool te Boegangan. Blijkens mededeeling in de **Pemberita Betawi** van 13 September 1910 no. 206, zou op den 17en October 1910 de gouvernementsambachtsschool te Boegangan worden geopend.

Zij, die het onderwijs op die instelling wenschen te volgen, moeten den cursus van de Inlandsche tweede-klas-scholen met goed gevolg hebben afgeloo-

*) Vermoedelijk is zulks geschied om de geldelijke voordeelen, die uit den coprahandel voortspruiten, aan de inheemsche bevolking te laten.

zij rechtens was aangewezen als troonopvolgster van Tanette *).

De lijfwacht van de vorstin stond voor de woning opgesteld en de tamboer sloeg een eereroffel, toen wij aan kwamen rijden. Zij zelve trad ons in de voorgalerij tegemoet, vergezeld van den oud-resident Brugman, die vaak op het grondgebied van Tanette vertoeft. Zij nam plaats op den vorstelijken zetel **), en achter haar hurkte eerbiedig de geheel uit vrouwen bestaande hofhouding.

Reeds 's morgens had zij ons verwacht, in vol ornaat, doch zij had zich weer verkleed, omdat het lange wachten haar vermoeide. Zij bood daarover hare verontschuldigingen aan en noodigde ons aan de rijsttafel, waartegen we, tamelijk hongerig zijnde, niet het minste bezwaar hadden.

De bediening door vrouwen was geheel origineel. Van onder het niet gedekte gedeelte van de tafel werd het eten aangegeven. De hofhouding hurkte in een wijden kring om den disch en keek toe, terwijl wij toetastten.

Na tafel wilden we probeeren langs een binnenweg Barroe te bereiken, en daartoe staken wij dicht bij de uitmonding in zee van de Lipoekasi op een pont van 6 prauwen deze rivier over. Zoover onze oogen reikten, strekte de zee zich effen uit. Hier en daar voeren prauwen, terwijl ook onze aandacht trok het wrak van het stoomschip B r o m o, dat jaren geleden daar strandde.

De ligging van de woning der vorstin van Tanette is bijzonder ydillisch, daar aan de stille kust der straat van Makassar. De woning zelve is een steenen gebouw met een verdieping, waaromheen een vijftal bamboe-huizen voor de hofhouding en de gasten verspreid liggen.

Het gelukte ons niet, langs een binnenweg Barroe te bereiken. Na een rit van 5 paal moesten we stoppen en terugkeeren. De auto kon op den smallen weg niet draaien en moest omgepikeld worden door Boegineezen, die we met gebaren aan het verstand moesten brengen, wat er te doen viel. Te kwart over 6 stonden we weer aan den, nu in een mystieken avondschemer gehulden, Lipoekasi-oever, doch 't was donker, toen we weer uitstapten voor de woning der vorstin. Ons voornemen was, door te rijden naar Segeri, doch daar wilde de vorstin niets van weten en ze liet ons brengen naar een der bamboe-woningen, waar ons avondmaal gereed stond en waar we, na goede nota te hebben genomen van de waarschuwing om, met het oog op de 's nachts om de woningen ronddolende krokodillen, ons niet meer buiten te wagen, spoedig in een diepen slaap de vermoeienissen van den dag en al het nieuwe, dat we gezien hadden, vergaten.

De vorstin, die zich na de rijsttafel in haar vertrek had teruggetrokken, bracht den nacht met haar dochter en de hofhouding door, wakend voor onze veiligheid, en het was daarom, dat zij den volgenden morgen, toen we vertrekken zouden, niet van ons afscheid kon nemen, waarvoor zij zich liet excuseeren; door den heer Brugman deed zij mij een sigarettenkoker van ananasvezel aanbieden, dien ik als een curieus souvenir aan dezen tocht dankbaar aannam.

's Morgens om half acht aanvaardden we den terugweg naar het Zuiden. Alles ging natuurlijk nu veel gemakkelijker en spoedig reden we Segeri binnen, en stopten voor de pasanggrahan. Tot onze groote verbazing werden we daar verrast door een optocht van de schoolkinderen, die onder toezicht van den onderwijzer voor onze auto defileerden en daarna den wagen nieuwsgierig bezichtigden.

De rest van den terugtocht legden we zonder oponthoud af en even over half twee snorden we Makassar binnen, waar men opgetogen bleek over onze prestatie.

*) 't Mag eenigszins tragisch worden genoemd, dat juist toen ik bezig was dit te schrijven, het bericht van het overlijden der vorstin van Tanette hier werd ontvangen. Zij was 98 jaar oud en wordt opgevolgd door haar 56-jarige dochter, die bij haar verblijf hield.

**) Deze zetel is een rijk gebeeldhouwde stoel, dien onze koningin ter gelegenheid van haar huwelijk aan de vorstin van Tanette heeft geschonken. In de leuning zijn het N 'erlandsche wapen en de portretten

pen, terwijl het bewijs daarvan, alsmede een verklaring van goed gedrag, bij het verzoek tot toelating moeten worden overgelegd.

De ouderdom der candidaten mag niet minder dan 13 jaar en niet meer dan 17 jaar zijn.

Een toelatingsexamen moet worden afgelegd, terwijl het schoolgeld van elken leerling *f* 0.50 per maand bedraagt.

Zij, die geldelijk te onvermogend zijn dit bedrag te voldoen, kunnen van de betaling daarvan vrijstelling vragen.

De cursus duurt 3—4 jaar.

Men wordt er opgeleid tot de navolgende ambachten:

1. timmerman;
2. metselaar;
3. smid;
4. ketelmaker;
5. rijtuigmaker;
6. hoefsmid;
7. meubelmaker;
8. rottanwerker;
9. koperslager.

De ijverigste leerlingen der hoogste klasse ontvangen een maandelijksche toelage van *f* 7.50.

Inlandsche Onderwijzeressen.

Nu er voor inlandsche vrouwen gelegenheid bestaat bij het Inlandsch onderwijs geplaatst te worden, wekt een schrijver in de **Djawa Tenga** van 10 September 1910 no. 204 de inlandsche vrouwen en meisjes op, die gelegenheid te gebruiken om een nuttige plaats in de maatschappij te veroveren, waaraan tevens een geldelijke belooning verbonden is.

De meeste meisjes zullen, z. i., voor de opleiding tot kweekelinge het ouderlijk huis niet behoeven te verlaten, nu er zoovele inlandsche scholen IIde klas op Java zijn en nog worden opgericht, waardoor een groote moeielijkheid voor de inlandsche ouders is opgeheven.

Op zesjarigen leeftijd de lagere school IIde klas bezoekende, kan het meisje, na 5 jaren, die inrichting verlaten en daarna nog 2 jaren onderwijs ontvangen op de Ie klas school, zoodat zij van haar 13de tot 15de jaar tot kweekelinge kan worden aangesteld.

Zij geniet dan een bezoldiging van *f*12.— per maand, waarvan zij bij verblijf in de ouderlijke woning allicht *f* 2.50 's maands kan overhouden voor genoegens.

Na drie jaren dienst wordt het traktement verhoogd tot *f* 15.— 's maands.

Ingeval de Regeering — bij huwelijk van de onderwijzeres — deze niet bij den Onderwijsdienst toelaat, kan zij desgewenscht altijd kostmeisjes in huis nemen en deze — zoo noodig — met het onderwijs of huiswerk bijstaan.

De schrijver, die zich W a a r h e i d noemt, hoopt, dat het Nederlandsch bestuur de belangen der inlandsche meisjes en vrouwen zal blijven voorstaan, zoodat dezen op den duur niet zullen behoeven achter te staan bij andere nationaliteiten.

WAT DE CHINEES VERTELT.

Reis van Peking naar Taskend (Turkestan). De provincie Kansu gaat sterk vooruit. Daar bestaat thans reeds een groot postkantoor, van waaruit, tegen zeer billijk tarief en tot groot gerief van de bevolking, de brieven en paketten op behoorlijke wijze worden verzonden. Het wordt, evenals dat in de provincie Shensi, met lof beheerd door een Europeaan.

Te Lanchau is de vooruitgang eveneens duidelijk merkbaar. Gedurende een zevental jaren bestond er in deze stad geen enkele onderwijsinrichting, uitgezonderd één ouderwetsche school, waar alleen onderricht werd gegeven uit boeken, handelende over den oer-ouden tijd.

Thans zijn daar: een goede hooge school; een militaire onderwijsinrichting met 300 leerlingen; een Normaalschool; een Middelbare school en verschillende lagere en voorbereidende scholen.

Het onderwijs is op Europeeschen voet ingericht; het Berlitz-systeem wordt er gevolgd. De lees- en leerboeken, platen, modellen, kaarten, waaronder vele in kleurendruk, zijn van goede hoedanigheid en worden gedrukt en uitgegeven door de Handelsdrukkerij te Shanghai.

Ongelukkigerwijze laat zich echter het gebrek aan geschikte onderwijskrachten overal gevoelen.

Op de Hoogeschool waren vroeger 3 Japansche leeraren, doch dezen hebben dit jaar die instelling verlaten. Op één persoon na zijn er geen leeraren meer van vreemde nationaliteit. De Engelsche taal wordt onderwezen door twee Engelsch sprekende Chineezen. Eén hunner is afkomstig van Hongkong en fungeerde vroeger als tolk van den Onderkoning en van den Directeur der Telegrafie. Hun beider kennis van de Engelsche taal is maar zeer matig.

De kennis van de fransche taal gaat flink vooruit. Een Belgisch zendeling, Vader van Dijck geheeten, heeft een particuliere school, welke door 80 leerlingen wordt bezocht, waaronder de kinderen van den Onderkoning en van de aanzienlijke Chineesche ambtenaren. Op de kennis van de fransche taal wordt thans bijzonder veel prijs gesteld, omdat het de taal der diplomatie is, en omdat zij van meer practisch nut is dan eenige andere Westersche taal, sedert de uitvoering van de meeste openbare werken aan Belgen is opgedragen.

De administratieve talenten van die lieden worden zeer geroemd, in het bijzonder van wijlen den heer P a u l S p l i n g a e r d, afkomstig uit Vlaanderen, die bekend staat als een uitmuntend kenner van Chineesche toestanden en verhoudingen. Gedurende 16 jaren hield hij in China verblijf en vervulde destijds de betrekking van Commissaris van het douanekantoor en tevens Directeur van het kantoor te Sachau, dat zich belastte met de regeling van de aangelegenheden der vreemdelingen. Hij was gehuwd met eene Chineesche vrouw en werd geëerbiedigd door de geheele Chineesche bevolking, die zijn arbeid op hoogen prijs stelde.

Nu drie jaren geleden stierf hij te Sianfu, op zijn terugreis van België naar Lanchau. Van België nam hij tal van ingenieurs, machinisten en materialen en gereedschappen mede, met het doel een reeds gesloten weverij te heropenen en zeep- en kaarsenfabrieken op te richten.

Hij zorgde verder voor het in het leven roepen van een laboratorium en een mijnbouwschool, en opende op drie dagen afstands van Lanchau een kopermijnontginning.

Na zijn dood werd de heer P. Splingaerd vervangen door zijn zoon, thans mandarijn in Chineeschen dienst, die gerechtigd is tot het dragen van het aan die waardigheid verbonden hoofddeksel. Hij woont te Lanchau en zet het door de Chineezen zoozeer gewaardeerde werk zijns vaders voort.

Een dankbetuiging. Op den ontvangdag van den Gouverneur-Generaal ter gelegenheid van koningin's verjaardag en gehouden in het paleis te Rijswijk, werd door den heer Vissering, als woordvoerder van de „Twaalfde Groep" met betrekking tot de bestaande rechtspositie der Chineezen in Nederlandsch-Indië, gewezen op de wenschelijkheid om die positie eindelijk eens beter te regelen.

De duurzaam gevestigde Chineezen moesten toch worden beschouwd als de meest nijvere bewoners onzer Koloniën.

(Zie Kol. Weekblad 6 October 1810 no. 40).

Naar aanleiding van deze welwillende beoordeeling, ontving de heer Vissering, blijkens bericht in de **Perniagaän** van 7 September 1910 no. 200, een in de Nederlandsche taal gestelde schriftelijke dankbetuiging van het bestuur der T i o n g H o a H w e K w a n Vereeniging te Batavia.

Het Chin. Marinefonds. In de Koloniale Weekbladen van 31 Maart, 26 Mei en 23 Juni 1910 nos. 13, 21 en 25 werd over dit onderwerp reeds het een en ander medegedeeld, in hoofdzaak hierop neerkomende, dat de Nederlandsch-Indische Chineezen zouden deelnemen aan de versterking van het te An Hoei op 13 Januari 1910 opgerichte Chineesche Marinefonds en de Chineesche Regeering op die wijze in staat zouden stellen hare Marine op Westerschen voet te organiseeren.

In de nummers 361, 362 en 363 van de **„Ho Po"** werd zelfs een beroep gedaan op de vaderlandslievende gevoelens onzer Chineesche onderdanen, en deze opgewekt de P o T j o H w e Vereeniging (= Marinefonds) te steunen en bij voldoende deelname, na 3 jaren tijds, een oorlogschip aan de Chineesche Keizerlijke Regeering aan te bieden.

Die deelname schijnt niet zoo groot te zijn geweest als verwacht werd, althans Jang S. J. te Padang komt in de **Bintang Soerabaija** van 1 September 1910 no. 198 nog eens op dit onderwerp terug, daarbij vaststellende, dat naar de destijds gedane oproep weinig is geluisterd.

In dat artikel wijst hij er op, dat China in het geheel over slechts 42 oorlogschepen beschikt, die alleen bruikbaar zijn voor kustbewaking en politietoezicht ter zee.

Japan daarentegen heeft een vloot van 372 werkelijke oorlogschepen, die in gevecht kunnen worden gebracht.

Een Rijk als China heeft op zijn minst — volgens Duitsche gegevens — 1550 oorlogschepen noodig, wil het zich naar buiten geëerbiedigd zien.

Willen de Ned.-Indische Chineezen het Moederland steunen, dan moeten zij 3 of 4 slagschepen kunnen uitbrengen, anders heeft hun hulp weinig of geen zin.

De schrijver wekt hen daarom op, hunne slappe houding om te zetten in een flinke actie, waardoor het Marinefonds klinkend wordt gesteund.

De Redactie van de **Bintang Soerabaija** voegt hieraan toe, dat 3 of 4 slagschepen 60 tot 80 millioen gulden zouden eischen, een bedrag, dat de Ned.-Indische Chineezen niet bijeen kunnen brengen.

Aangenomen evenwel, dat over *f* 10.000.000.— zou kunnen worden beschikt, zoo vraagt zij, of het dan niet beter zou zijn, dat die in het land bleven, ten behoeve van den in moeielijke omstandigheden verkeerenden Indischen Chinees?

De Chineesche scholen onder anderen kunnen nauwelijks op adem komen wegens gebrek aan geld.

En staan de peranakan Chineezen, die eerder hulp behoeven, niet nader dan de volbloed Chineezen?

Hier geldt zeker het spreekwoord: „H e t h e m d i s n a d e r d a n d e r o k."

Het Chineesche Voorparlement.

Het chineesche voorparlement is den 3den October door den Prins-Regent persoonlijk geopend. Z. K. H., die in vol staatsornaat verschenen was, hield daarbij een toespraak, waarin gewezen werd op de moeilijke tijden, die China had doorgemaakt, en de hoop werd uitgesproken, dat door de samenwerking van prinsen en hoogwaardigheidsbekleeders, thans betere tijden zouden aanbreken. Verder legde de prins er den nadruk op, dat in de toekomst verdere ontwikkeling van het rijk slechts kan plaats hebben door een samengaan van regeering en volk, en dat het voorparlement beschouwd moet worden als een raadgever der Kroon, die van haar kant het grootste vertrouwen heeft in zijn medewerking en trouw. De voornaamste taak van de vergadering zal bestaan in het voorbereiden van een grondwet, ten einde daarmede den vooruitgang in China te bespoedigen.

Deze rede wordt algemeen beschouwd als van zeer veel belang te zijn. Men was verrast over het zelfbewuste optreden van den Regent en zijn duidelijke, goed gearticuleerde wijze van spreken.

Aan een beschouwing in de O s t a s i a t i s c h e r L l o y d ontleende D e J a v a b o d e het volgende:

In de eerste plaats schrijft 't blad, dat uit de thans bijeengeroepen vergadering zich later het Heerenhuis van het toekomstige chineesche parlement zal ontwikkelen. De vergadering heeft in staatszaken slechts een adviseerende stem, zoodat haar voorstellen, wanneer zij door den Staatsraad onaannemelijk worden geacht, niet meer waard zullen zijn, dan het papier, waarop zij gescheven zijn. Het blad onderstelt echter, dat de regeering over het algemeen de besluiten der vergadering maar niet zoo „mir nichts dir nichts" zal ter zijde leggen, maar er natuurlijk min of meer rekening mee zal houden. In ieder geval zal men van beide zijden met veel tact moeten te werk gaan, wil men tot resultaten komen.

Verder vestigt het blad er de aandacht op dat een groot aantal leden van het voorparlement vrij radicale ideeën hebben en dezen de macht der vergadering reeds thans aanmerkelijk zouden willen uitbreiden. In dat streven ligt ongetwijfeld voor de geleidelijke ontwikkeling van het parlement een groot gevaar, waarom het te hopen is, dat het den bedachtzamen leden gelukken moge, de hardloopers in bedwang te houden en hun werkzaamheid te beperken tot dat gebied, hetwelk het voorparlement als arbeidsveld is aangewezen, en waaraan het voorloopig reeds voldoende te kluiven heeft. Van de wijze waarop deze vergadering zich van haar taak kwijt, zal het afhangen, of, gelijk in het hervormingsbesluit van 1907 bepaald is, het rijk in 1916 rijp zal zijn voor een parlement. Het blad besluit men den wensch uit te spreken, dat de tegenwoordige vergadering zich gelijkwaardig moge toonen aan het Genroin, het japansche voorparlement, waaruit de tegenwoordige japansche volksvertegenwoordiging is ontstaan en naar welk voorbeeld de chineesche vergadering is gevormd.

INGEZONDEN.

VEREENIGING „KOLONIAAL INSTITUUT".

Amsterdam, November 1910.

Aan
de Redactie van het Koloniaal Weekblad,
orgaan der Ver. „Oost en West."

Namens het Comité van Voorbereiding der onlangs opgerichte Vereeniging „Koloniaal Instituut", hebben wij de eer Uwe redactie een exemplaar aan te bieden van eene Memorie over de wording en het doel dezer Vereeniging, met bijbehoorende circulaire.

Wij zouden het zeer op prijs stellen, indien uwe redactie de circulaire zou willen doen afdrukken in Uw blad en de inhoud der Memorie aan eene bespreking zou willen onderwerpen.

Namens het Comité van Voorbereiding,
(w.g.) J. T. CREMER, Voorzitter.
(w.g.) C. J. HASSELMAN, Secretaris.

Gaarne voldoen wij aan dit verzoek door bedoelde circulaire hier te doen volgen en de Memorie ter kennisname te leggen op de leestafel, Heulstraat 17.

R e d.-C o m.

De belangstelling in onze koloniën neemt op verblijdende wijze toe. De groote vraagstukken op het gebied van de koloniale wetenschap, handel, scheepvaart en nijverheid trekken in steeds meerdere mate de aandacht.

Ontkent kan echter niet worden, dat deze groeiende belangstelling zich uit in zeer verschillende, niet altijd evenwijdig loopende richtingen, dat krachtige steun noodig is om de kiemen van deze beweging tot vollen wasdom te kunnen brengen, en dat al het mogelijke gedaan behoort te worden tot bevordering van meerdere samenwerking bij het nastreven van het gemeenschappelijk doel.

Meer en meer doet zich dan ook de behoefte gevoelen aan eene krachtige centrale instelling, die aan de op dit gebied te voeren actie steun en eenheid zal kunnen geven en die niet alleen vraagbaak zal moeten worden voor een ieder, die inlichtingen verlangt omtrent de producten van onzen kolonialen bodem, maar bovendien in uitgebreiden zin dienstbaar gemaakt zal moeten worden aan de bevordering van de wetenschappelijke, industriëele en andere belangen, die èn voor het Moederland èn voor de kolonie, uit de wederzijdsche verhouding voortvloeien.

Zal door eene centrale instelling als hierbedoeld, in breeden kring nut gesticht worden, dan zullen daarin allereerst moeten worden bijeengebracht zoo volledig mogelijke verzamelingen van grondstoffen, natuurproducten, ethnographica en artikelen van volksvlijt uit Nederlandsch Oost- en West-Indië, met eene boekerij alsmede goed ingerichte laboratoria voor chemische, botanische, microscopische en bacteriologische onderzoekingen. Een tot dusver in ons land nog ontbrekend Instituut voor tropische en scheepshygiëne mag niet langer gemist worden; de totstandkoming daarvan zal door zoodanige instelling bevorderd kunnen worden.

Voorts zal zij zich ten taak moeten stellen het organiseeren van geregelde cursussen, lezingen of voordrachten op handels-, industrieel en wetenschappelijk gebied en — ter verbreiding van meerdere kennis onzer koloniën — het houden van tentoonstellingen van actueel belang, het verschaffen van informatiën, het uitgeven van geschriften en periodieken, het uitschrijven van prijsvragen, het steunen van wetenschappelijke reizen en onderzoekingen.

Zij zal vereenigingspunt kunnen worden van verschillende organen, die thans in onderscheiden richting op koloniaal gebied werkzaam zijn, doch dan, met behoud van ieders zelfstandigheid, onder één dak te zamen gebracht, gemakkelijker tot onderlinge samenwerking geleid kunnen worden.

Het waren in hoofdzaak deze overwegingen, die geleid hebben tot de oprichting te Amsterdam van de Vereeniging „K o l o n i a a l I n s t i t u u t."

Hoe die Vereeniging tot stand is gekomen, welke bedoelingen daarbij hebben voorgezeten, in welke richting de Vereeniging denkt werkzaam te zijn, dit alles is uiteengezet in eene Memorie over de wording en het doel der Vereeniging „K o l o n i a a l I n s t i t u u t", welke Memorie op ruime schaal is verspreid en algemeen verkrijgbaar is gesteld *).

Uit die Memorie blijkt, dat de eerste pogingen door de Vereeniging aangewend tot volvoering van hare plannen met uitstekend gevolg bekroond zijn geworden.

Door belanghebbende personen en instellingen werd een aanzienlijk bedrag toegezegd voor de stichting van een gebouw.

Het hoofdbestuur van de M a a t s c h a p p i j v a n N ij v e r h e i d, ten volle instemmend met het voornemen tot oprichting te Amsterdam van een K o l o n i a a l I n s t i t u u t, heeft van de Algemeene Vergadering machtiging gevraagd en verkregen tot het onderhandelen over de overbrenging naar dat Instituut van het K o l o n i a a l M u s e u m te H a a r l e m, waar sinds lang gebrek aan ruimte en aan middelen wordt gevoeld en derhalve de gelegenheid ontbreekt ter volledige bereiking van het doel bij de oprichting van dat Museum beoogd. Leiden deze onderhandelingen tot een gewenschten uitslag, dan zal hiermede op de minst kostbare wijze de kern van het K o l o n i a a l I n s t i t u u t, althans van het daartoe behoorend Museum met boekerij, verkregen zijn.

Met het Bestuur van het K o n i n k l ij k Z o ö l o g i s c h G e n o o t s c h a p „N a t u r a A r t i s M a g i s t r a" zijn eveneens onderhandelingen geopend, waarvan eene belangrijke aanwinst voor de verzamelingen van het K o l o n i a a l I n s t i t u u t verwacht mag worden.

Van het K o n i n k l ij k N e d e r l a n d s c h A a r d r ij k s k u n d i g G e n o o t s c h., de V e r e e n i g i n g v o o r v o o r t g e z e t H a n d e l s o n d e r w ij s en eenige andere Vereenigingen werden blijken van instemming met de gevormde plannen ontvangen.

Voorloopige besprekingen, gehouden met den Minister van Koloniën en met het College van Burgemeester en Wethouders der Gemeente Amsterdam, hebben geleerd, dat ook van die zijden warme sympathie wordt gevoeld voor de nieuwe Vereeniging en dat op de medewerking dezer autoriteiten kan worden gerekend bij de verder aan te wenden pogingen tot verkrijging van geldelijken of anderen steun van het Rijk en van de Gemeente Amsterdam.

De aanvankelijk verkregen uitkomst geeft het Comité van Voorbereiding vrijheid thans in meer uitgebreiden kring steun te vragen voor deze nationale onderneming.

Wat ons land geweest en geworden is, heeft het voor een niet gering deel te danken aan handel, scheepvaart en nijverheid.

Handelsoverwegingen hebben bovendien een belangrijke rol gespeeld in de wording van ons koloniaal bezit, een bezit, dat van overwegenden invloed is op de plaats, door Nederland ingenomen in de rij der beschaafde natiën en dat ons eenerzijds ongetwijfeld reden geeft tot rechtmatigen trots, doch anderzijds dure plichten oplegt jegens de aan onze zorgen toevertrouwde volkeren.

Bij algemeenen steun en medewerking zal het K o l o n i a a l I n s t i t u u t een krachtige hefboom kunnen worden voor de verdere ontwikkeling en den groei van Nederland's handel en nijverheid, een krachtig hulpmiddel tevens in de groote beschavingsbeweging, die een kenmerkend verschijnsel is van onzen tijd en waaraan geen koloniseerend volk zich straffeloos kan onttrekken.

Met vertrouwen doet het Comité daarom een beroep op hen, die de veelzijdige beteekenis van ons koloniaal bezit beseffen, om krachtdadig mede te werken aan de totstandkoming van 't K o l o n i a a l I n s t i t u u t.

Al mag het welslagen der onderneming, bij voldoenden steun van overheidswege, als verzekerd worden beschouwd, alleen bij eene zoo algemeen mogelijke deelneming van allen, die belang stellen in onze nationale en koloniale volkswelvaart, zal de stichting gewaarborgd zijn van een monument, dat ook aan het verre nageslacht getuigenis zal afleggen van Neerland's warme liefde voor zijne Koloniën in Oost en West.

Elke bijdrage zal dankbaar worden aanvaard.

H e t C o m i t é v a n v o o r b e r e i d i n g:

J. T. CREMER, Heerengracht 582, Voorzitter.
Dr. H. F. R. HUBRECHT, Amstel 179, O.-Voorz.
O. W. G. BRIEGLEB, Singel 26.
S. P. VAN EEGHEN, Heerengracht 462.
Dr. C. W. JANSSEN, Singel 364.
M. P. VOUTE, Heerengracht 481.
Allen te Amsterdam.
J. W. IJZERMAN, Haagsche Bosch,
Huize „Oosterbeek".
C. J. HASSELMAN, Koninginnegracht 85, Secr.,
Den Haag.

*) De Memorie zal aan belangstellenden op aanvraag kosteloos toegezonden worden door de firma J. H. de Bussy, Amsterdam, en is tegen den prijs van tien cent per exemplaar verkrijgbaar bij de navolgende boekhandelaren: H. A. Kramers en Zn's Boekhandel, Gelderschekade 26, te Rotterdam; De Groot en Dijkhoffz, voorheen A. van Hoogstraten en Zoon, Plaats 27 en firma M. Couvée, Lange Poten 41, te 's-Gravenhage; H. N. Mul, Kruisstraat 25, Haarlem; S. C. van Doesburgh, Breestraat 14, te Leiden; J. Waltman Jr., Delft; Firma W. Eekhoff, te Leeuwarden; Erven P. Noordhoff's Boekhandel, te Groningen; Van Gorcum en Co., te Assen; H. H. Kok Bzn., te Zwolle; S. Gouda Quint, te Arnhem; J. G. Broese, te Utrecht; Firma H. ten Hoet, te Nijmegen; Blussé en Van Braam, te Dordrecht; G. Mosmans Zoon, te 's-Hertogenbosch; J. C. en W. Altorffer, te Middelburg; W. Rosenkranz, te Maastricht.

Ingezonden Mededeelingen.

Oost- en West-Indisch Literatuur-overzicht.

Het boschbedrijf in Suriname.

Toen in 1903 tot den aanleg van het eerste gedeelte van den Lawa-spoorweg besloten was, vooral om de exploitatie van het binnenland van Suriname mogelijk te maken, was de aandacht der Regeering vooral op twee bedrijven voor dit binnenland gevestigd, de mijnontginning en de boschontginning. Waar in Oost-Indië deze beide bedrijven reeds lang van gouvernementswege worden uitgeoefend, lag het voor de hand, ervaren personeel uit den Oost-Indischen dienst naar Suriname te detacheeren om de bedrijfsinrichting ter hand te nemen. De heer Plasschaert, Oost-Indisch houtvester, die als zoodanig in Suriname gedetacheerd, een belangrijk aandeel had in de voorbereiding van het gouvernements-boschbedrijf aldaar, heeft nu zijn ervaringen en inzichten dienaangaande neergelegd in een academische dissertatie (getiteld: Der Forstbetrieb in Surinam), waarop hij aan de Universiteit te München tot doctor in de oeconomie werd bevorderd. Wegens het algemeen belang, dat deze studie heeft, zij er ook hier de aandacht op gevestigd.

Het bovenstaande is ontleend aan eene uitvoerige bespreking van dit werk van dr. Plasschaert, door den heer J. F. Ligtenberg, in „De Ingenieur" d.d. 19 November No. 47.

Een standaardwerk over Ned.-Indië.

De eerste aflevering van „Neerlands Indië. Land en volk, geschiedenis, bestuur, bedrijf en samenleving" is verschenen. Ze bevat het begin van het aardrijkskundig overzicht, geschreven door Prof. J. F. Niermeijer, met fraaie illustraties en een algemeene kaart van Indië. Een aardig idée was het, om bovendien, teneinde een denkbeeld van de uitgestrektheid onzer koloniën te geven, den Indischen Archipel te teekenen in een schetskaartje van Europa.

De oud-gouverneur-generaal Van Heutsz schreef het voorwoord, terwijl het werk wordt uitgegeven onder leiding van den heer Colijn. Welke strekking het boek heeft vertelt de heer C. in zijn Inleiding als hij o.m. zegt: „Het boek zal beantwoorden aan de behoefte aan populair-wetenschappelijke voorlichting met betrekking tot Ned.-Indië. Geheel in overeenstemming met het beoogde doel is er naar gestreefd in een niet al te groot bestek, een juist en zooveel mogelijk volledig beeld te geven van al datgene wat voor den gemiddelden Nederlandschen lezer van belang is te achten; van alles wat deze naar ons oordeel, van Indië behoort te weten."

Prof. Spanjaard. †

In No. 3 van den tweeden jaargang van het Indologenblad worden zeer waardeerende woorden gewijd aan den onlangs overleden Prof. dr. J. Spanjaard, den man, die zooveel jaren de ziel is geweest van de opleiding der Oost-Indische ambtenaren hier te lande, doch na de opheffing van de Indische Instelling te Delft, zich vrijwel uit het openbare leven heeft teruggetrokken. Bij de beschouwing van Prof. Spanjaard's leven komt men steeds weer terug tot dit eene: „de plaats, die hij als docent, later als directeur der Delftsche instelling heeft bekleed en dus de plaats, door hem ingenomen in de ontwikkeling der opleiding onzer O.-I. ambtenaren B. B. Deze is geweest een eervolle plaats, en daarom verdient aan de nagedachtenis van prof. Spanjaard als die van een verdienstelijk Nederlander een eeresaluut te worden gebracht."

Het sprekend portret van den overledene is als los bijvoegsel aan genoemd Nr. van het Indologenblad toegevoegd.

Een nagelaten geschrift van Prof. Treub.

Door de broeders van Prof. dr. M. Treub is diens laatste geschrift in het licht gegeven. De titel luidt: „Landbouw. Januari 1905—October 1909. Beredeneerd overzicht der verrichtingen en bemoeiingen met het oog op de praktijk van land-, tuin- en boschbouw, veeteelt, visscherij en aanverwante aangelegenheden." (Amsterdam, Scheltema en Holkema). In de inleiding van de uitgevers wordt uiteengezet, aan welke omstandigheden de uitgave te danken is, nl.:

„Het geschrift, dat tot hoofddoel had den nieuwen Directeur van Landbouw op de hoogte te stellen van den stand van zaken aan het door hem over te nemen departement, was door den schrijver niet bestemd tot publicatie door middel van de pers. Evenmin echter tot geheimhouding; immers ook de Gouverneur-Generaal en eenige familieleden en vrienden ontvingen een afschrift van hem ter lezing. Publicatie wilde hij niet, omdat die zou kunnen worden toegeschreven aan zucht tot reageeren tegen den nieuwen koers, welken de Indische Regeering met het Departement van Landbouw is opgegaan en tot napleiten over eigen stelsel.

Voor ons echter bestaat die reden niet. Integendeel, wij meenen aan de nagedachtenis van onzen broeder verplicht te zijn ter algemeene kennis te brengen, hoe hij, als directeur van het Departement van Landbouw, zich de werking van dat departement voorstelde en wat hij als zoodanig deed om door combinatie van wetenschap en praktijk den indischen landbouw in zijn zóó verscheiden vertakkingen te steunen en te bevorderen.

Wij zijn overtuigd, dat deze publicatie bijdragen zal tot een juiste beoordeeling van den veelzijdigen arbeid door onzen diepbetreurden broeder, als Directeur van Landbouw in Ned.-Indië, geleverd en van de breedheid van opvatting, die aan den opbouw van het Nederlandsch-Indisch landbouwdepartement ten grondslag gelegen heeft."

Tijdschrift Kon. Ned. Aardr. Genootschap. Afl. 6.

Evenals altijd bevat ook deze aflevering van het tijdschrift van het Aardrijkskundig Genootschap een aantal bijdragen over Indië.

De heer E. C. Abendanon, die zooeven van zijn onderzoekingsreis in Midden-Celebes hier te lande is teruggekeerd, schrijft een belangwekkend artikel over den bouw der eilanden Celebes en Halmaheira, en voorts het vervolg der resultaten van zijn onderzoek van Centraal-Celebes, waarin hij een overzicht geeft van zijn tocht van het Poso-meer naar den mond van de Lariang-rivier.

De heer J. W. van Nouhuys levert het slot van zijn geïllustreerd artikel: Bijdrage tot de kennis van het eiland Taliaboe der Soela-groep (Molouksche zee).

Over den Inije Lika, een vulkaan op de hoogvlakte van Ngada, Midden-Flores, geeft de heer G. P. Rouffaer, die voor de bestudeering der volksstammen in Indië vertoeft, eenige interessante bijzonderheden (met kaartje en afbeeldingen). Voorts treffen wij in deze afl. nog aan mededeelingen over De wegen tusschen Napoe en Bada in Midden-Celebes; over Mijnbouwkundig onderzoek van Curaçao in 1909 (ontleend aan het Koloniaal Verslag); over Nederlandsche en vreemde onderzoekers in onze koloniën (met kaart betreffende de exploratie van Nieuw-Guinea), zoomede een bibliographisch overzicht.

De Bissoe's van Zuid-Celebes.

Het jongste Nr. van De Katholieke Missiën bevat een alleszins lezenswaard artikel over de Bissoe's of heidensche toovenaars van Zuid-Celebes.

Hoewel men onder bijna alle volksstammen van den Indischen archipel toovenaars vindt, nergens spelen zij zulk een groote rol als op Zuid-Celebes. Bij offeranden en andere godsdienstige plechtigheden, bij geboorten, tanden veilen, huwelijk, sterven en begraven, bij ziekten enz., overal treedt de Bissoe op. Het is wel eigenaardig te lezen, welke handelingen iemand ondergaat om onder de Bissoe's te worden opgenomen. Pr. Asselbergs, de schrijver van het artikel, zegt nl.:

Hij, die tot bissoe wordt gewijd, ondergaat hierbij een soort van bad, hetwelk den persoon opeens doet nederstorten, zoo stijf als een lijk. Men neemt hem op en legt zijn hoofd naar het Oosten; aan neus en voeten worden vischhaken vastgelegd om te voorkomen, dat de levensgeest aan de aarde ontvliede, en het lichaam wordt met fijn linnen bedekt. In dien toestand blijft de patient soms dagen achtereen verkeeren; alleen bij het morgenbad komt hij weder een weinig tot zichzelven om onmiddellijk daarna opnieuw zijn bewustzijn te verliezen. Gedurende al dien tijd zweeft hij in hooger sferen, teneinde in het bovennatuurlijke onderwezen te worden. Opdat hij echter niet vreemd blijve aan de zaken der benedenwereld, wordt de aanstaande bissoe soms ook ten slotte voor drie dagen en nachten in een soort van mat gewikkeld en te water gelaten. Zoo moet hij in de nabijheid van het strand onder de oorverdoovende muziek der bissoe's op zee ronddrijven. Voor het eindigen van dit feest (!) wordt een groote maaltijd gehouden, enz. enz.

Hen, die over dit onderwerp meer willen weten, dan Pr. Asselbergs geeft, verwijzen wij naar de verhandeling van Dr. B. F. Matthes, getiteld: Over de Bissoe's of heidensche priesters en priesteressen der Boegineezen, verschenen in de Verhandelingen der Kon. Akademie van Wetenschappen, afd. Letterkunde, deel VII (1872).

Vereeniging van Ambtenaren B.B.

Dezerzijds wordt de aandacht gevestigd op No. 8 der Berichten en Mededeelingen der Vereeniging van Ambtenaren bij het Binnenlandsch Bestuur in Ned.-Indië; behalve mededeelingen, die meer de vereeniging zelve betreffen, als verslagen van vergaderingen, jaarverslag over 1909, rekesten aan Min. van

Koloniën en Gouv.-Generaal enz., bevat dit Nr. een opstel van den ass.-resident L. M. Vonk, getiteld: Artikelen 115 tot en met 118 van het Regeeringsreglement in Ned.-Indië. Slavernij en pandelingschap. Vergissen wij ons niet, dan is deze beschouwing de gedrukte voordracht, door den heer Vonk gehouden als toehoorder aan de Ned.-Indische bestuursacademie.

Over Atjeh.

De heer A. Vogel schrijft in het tijdschrift „Buiten" (12 November) een keurig geïllustreerd artikel over Atjeh en van de vorderingen der pacificatie aldaar. In het bijzonder neemt hij ons militair optreden in bescherming en roemt de dapperheid en de kloekheid van de Indische soldaten, wier optreden hij van zeer nabij heeft waargenomen. Worden er op Atjeh dan nooit wreedheden bedreven, vraagt de heer V.?, waarop zijn antwoord luidt: „Ja, zal ik volmondig antwoorden. Ja, wel eens, maar ik voeg er onmiddellijk en oprecht bij: ze worden met de meeste gestrengheid bestreden en gestraft, en dat zouden ze in gelijke mate gedaan worden door onze hooggeachte leiders daar ginds, ook al verstomde het reclame-geschetter hier in het land van eenigen, die door dat schetteren moeten schitteren."

Weekblad voor Indië.

Inhoud van No. 26: De Portugeesche Binnenkerk te Batavia (slot), door Gabriël (met portretten). — Met een auto door Zuid-Celebes. Naar een reisverhaal van J. F. Holman Jr., door W. J. v. d. Leemkolk (vervolg; met afb.) — Indische penkrassen, door Ofoei. — Haagsche brieven. — Herinneringen van een „oudgast" (vervolg). — De Paupers. Roman uit de Indo-Europeesche samenleving, door Victor Ido (vervolg).

De Indische Mercuur.

No. 46 bevat de volgende artikelen: De Java-suikerindustrie in de Tweede Kamer bij de behandeling der Indische begrooting voor 1911, door Mr. J. W. Ramaer. — Hoe het thans staat met den Assistent en de veiligheid aan de Oostkust van Sumatra; vlugschrift van A. Hanegraaff, besproken door P. Hondius Jz. — De positie van den Delischen assistent. — Oogstcijfers van ficus elastica. — Een overzee-instituut te Amsterdam. — Het wetsontwerp op de Naamlooze vennootschap. — Kultuurberichten. (De ficus of hevea. — Het beheer der gouvernementsrubberaanplantingen, enz.) — Kleine mededeelingen (Prijsvraag Medan-Hotel, enz.) — Financieele berichten en verslagen, benevens de overige wekelijksche rubrieken.

Ten slotte wordt de aandacht gevestigd op de navolgende bijdragen:

De politieke beginselen der Indische extremisten, door E. F. E. Douwes Dekker (De Beweging Nov. 1910); dezelfde schrijver gaf nog in de „Koloniale Rundschau" (1910, Nr. 9) een opstel, getiteld: Nationalistische Bestrebungen in Niederländisch-Indien.

De economie der dessa, door J. J. Bekaar (Vragen des Tijds, October 1910).

Koninginnedag in Java's binnenland (met afb.), door W. (Eigen Haard, 19 Nov. 1910).

Vorderingen in de Pak-Paklanden (Sumatra), door R. Brinkschmidt (Berichten uit de Zendingswereld, Nov. 1910).

Leestafel HEULSTRAAT 17.

Opgave van dagbladen en tijdschriften, ter lezing liggend in de leeszaal van het Hoofdbestuur van „Oost en West", Heulstraat 19, Den Haag, welke dagelijks, Zon- en feestdagen uitgezonderd, geopend is van 's morgens 9 uur tot 6 uur 's namiddags.

De Planter, Onze West, Sumatrapost, Sumatrabode, Javabode, Bataviaasch Nieuwsblad, De Padanger, De Sumatra Courant, De Surinamer Courant, Soerabajasch Handelsblad, Nieuwe Soer. Crt., Deli Courant, Preangerbode, Javasche Courant, De Locomotief, 20 diverse Maleische bladen en tijdschriften.

Verscheidene periodieken, waaronder:

Hou en trou, Vrede door recht, De stem van Indië, Tijdschrift voor economische geographie, Indologenblad, De Banier, Neerlandia, Jong-Indië, De Boodschapper, Revue économique, Indische gids, Weekblad voor den handeldrijvenden en industriëelen middenstand, Exportblad, Cultura, Deutsche Kolonial Zeitung, Sociaal Weekblad, Ned. Zendingsbode, Maandbericht van het Ned. Zendeling-genootschap, Indisch genootschap, Weekblad voor Indië, Insulinde, Deutsche Wochenzeitung für Niederland und Belgien.

Circulaire Internationale Rubber-tentoonstelling te Londen te houden van 24 Juli t/m 11 Juli 1911.

Bananas in the West Indies by H. C. Henricksen.

Verslag opiumfabriek over 1909.

Versuche über die Verwendung von Kunstdünger in der Kultur des Kaffees von Gerhard Helmrich.

Hoe het thans staat met den assistent en de veiligheid aan de Oostkust van Sumatra, door Hanegraaff, oud-assistent.

Overzicht der voorloopige resultaten van den arbeid door het landbouwbureau van het Kali-Syndicaat gedurende de jaren 1906—1909.

Koloniaal Verslag 1910.

En tal van andere brochures, jaarverslagen, enz.

Vervolg opgave van bladen en tijdschriften welke nieuw ter lezing zijn gelegd in de Leeszaal, Laan v. Meerdervoort 195, Den Haag, die dagelijks, Zon- en feestdagen uitgezonderd, geopend is van 10 uur vóór- tot 6 uur namiddags.

De Sumatrabode t/m 26 October 1910;
De Sumatrapost t/m 27 idem;
Het Bat. Nieuwsblad t/m 26 idem;
De Locomotief t/m 25 idem;
Het Soer. Handelsblad t/m 25 idem;
De Sumatrabode t/m 28 idem;
Tjahaja Sumatra t/m 27 idem;
Ned.-Ind. Effectenblad no. 41;
De Ind. Mercuur no. 47;
De Banier no. 43;
Het Weekblad voor Indië no. 27;
Kort Verslag verg. Tweede Kamer St.-G.;
Handelsberichten v/h. Min. v. Landb. no. 192;
Publicaties v/h. Ned.-Ind. Landb. Syndicaat, afl. 20 t/m 22;
Tijdschr. der Mij. voor Nijverheid, afl. Oct.;
Cultuurgids, afl. 18 en 19;
Archief voor de Suikerindustrie in Nederl.-Indië, afl. no. 8;
Bijblad tot idem, afl. 37 t/m 41.

MEDEDEELINGEN.

Van het Dagel. Bestuur der Vereeniging:

De op 29 October 1910 aangekondigde en uitgestelde **Hoofdbestuursvergadering** zal plaats hebben op **Zaterdag 26 November 1910**, des namiddags ten 2½ ure, *Heulstraat 17*, Den Haag.

De *maandelijksche samenkomst* van het *Dagelijksch Bestuur* der Vereeniging met de *Redactie-Commissie* van **Het Koloniaal Weekblad** zal plaats hebben op *Donderdag den 1sten December* 1910, 's avonds ten **8½ ure**, in *„Bocatan", Heulstraat 17, den Haag.*

Alle belangstellenden zijn welkom.

Openbare Vergadering op Dinsdag 29 Nov. a.s. 's avonds acht uur, te 's-Gravenhage in het Zuid-Holl. Koffiehuis, Groenmarkt, zaal 4.

Onderwerp: „Ontwikkeling van eene zelfstandige nijverheid in de Inlandsche maatschappij van Ned.-Indië, onder meer als gevolg van het in Juli 1911 te Soerabaja te houden Congres met tentoonstellingen betreffende de cultuur en de bereiding van vezelstoffen."

Spreker: Mr. J. H. Abendanon.

Er zal gelegenheid gegeven worden voor debat of het vragen van inlichtingen. Toegang vrij.

P. J. v. HOUTEN, Voorzitter.
S. STIBBE, Secretaris.

Bewijzen van toegang zijn te verkrijgen: Heulstraat 17.

Vervolg opgave van de ontvangen gelden ten behoeve van de studie van een verdienstelijk jongeling.

	Vroeger ontvangen . . .	f 427.—
I. B. te A.	f 2.—	
H. D. H. B. te 's H.	- 3.—	
		- 5.—
	Totaal	f 432.—

Voor de opgave,

E. van Assen, Secretaris.

Voordracht van Dr. A. PULLE in het Geb. v. Kunsten en Wetenschappen, zaal No. 10, Mariaplaats, Utrecht, op DONDERDAG 29 NOVEMBER a.s. des avonds ten acht ure.

Onderwerp: **Suriname en de Wetenschappelijke expedities der laatste jaren.**

Leden van „Oost en West" hebben met hunne dames vrijen toegang tot deze lezing op vertoon van hun lidmaatschapsbewijs of de van hun toegezonden kennisgeving. Voor introductiekaarten voor niet-leden wende men zich tot den secretaris, Korte Jansstraat 25bis, Utrecht.

Officiëele Berichten.

Uit de Javasche Crt. van 21 Oct. 1910. No. 84.

Benoemingen, enz.

Civiel Departement.

Verleend: drie maanden verlof aan den adspirant-houtvester J. C. Camper Titsingh; een jaar aan den onderwijzer T. Kramer.

Ontslagen: op verzoek eervol, de klerk H. R. Kedde, de architect K. A. Berkhemer.

Benoemd: tot 3en commies Dep. v. Fin., E. A. Bake; tot lid van den R. v. J. te Soerabaja Mr. J. Duparc; tot houtvester E. K. Plasschaert; tot onderwijzer 2e kl. J. M. A. Beek en M. Eerland; tot algem. ontvanger 3e kl. E. K. Hardenberg; tot 1en commies bij 's Lands kas te Batavia G. A. de Ceuninck van Capelle; tot translateur voor de Maleische taal S. van Nouhuys; tot controleur B. B., A. Th. van Ginkel en M. A. Jansen; tot notaris te Bondjonegoro Th. H. C. Brongast; tot voorzitter van de landraden te Indramajoe enz. Mr. L. C. A. v. Eldik Thieme; tot buitengewoon idem te Bandjarmasin Mr. D. G. Worterbeek Muller; te Meester-Cornelis Mr. Derx; te Indramajoe Mr. J. Langhout; tot referendaris bij het Dep. van Justitie Mr. P. C. Groenemeijer en Mr. G. Feenstra.

Gesteld: ter beschikking van den Directeur van Justitie Mr. W. K. S. van Haastert; van den Alg. Secretaris Dr. J. H. Boeke.

Overgeplaatst: naar Koeningan de onderwijzer K. van der Veer; naar Cheribon de idem H. Rosier; naar Tegal de idem A. H. Kroes; naar Rangkasbetong de idem M. Eerland.

Militair Departement.

Verleend: een jaar verlof aan den 1en luit. der inf. L. O. A. Aernout en aan den idem H. L. Bierman.

Ontslagen: op verzoek eervol de kapitein der inf. H. Christoffel.

Ingedeeld: te Salatiga de 1e luit. der cavalerie A. P. Erzeij.

Uit de Javasche Crt. van 25 Oct. 1910. No. 85.

Civiel Departement.

Ontslagen: op verzoek eervol, de commies M. F. Wijshijer; de stationscommies G. L. Abels; de klerk mej. C. Casteels en A. J. Richir; de ambtenaar der in- en uitvoerrechten G. A. B. Micola von Fürstenrecht; de machinist L. A. Abrahams.

Benoemd: tot voorzitter van de landraden te Sragen enz. Mr. J. J. van Tiel; tot ingenieur bij de post- en telegr.dienst C. J. de Groot; tot leeraar bij de opleidingsschool te Probolinggo Mr. P. F. Woesthoff.

Gesteld: ter beschikking van den Dr. v. O. E. en N. de gepensioneerde kapitein H. L. F. Vanger; van den president van den R. v. J. te Semarang Mr. H. H. Kemink; van den voorzitter van den landraad te Semarang Mr. C. J. de Gart; ter beschikking van den gouv. van Sum. Westkust de ass.-resident L. C. Westenenk.

In dienst gesteld: voor den tijd van drie jaren als electrotechnisch ambtenaar 1e kl. J. Aansloots; G. A. Degens en B. Schild.

Tijdelijk toegevoegd: aan den inspecteur voor de landelijke inkomsten enz. de controleur C. H. Douwes Dekker.

Ontheven: eervol van de waarneming der betrekking van assistent-hortulanus Th. A. Le Clerq de Courcelles.

Benoemd: tot assistent-hortulanus W. M. van Helten. —

Ontslagen: op verzoek eervol, de wedana van Bandongeen Raden Tjokroatmodjo.

Toegevoegd: aan den controleur J. J. Coert de ambtenaar F. A. E. Drossers; aan den controleur L. J. Schippers de idem W. Heijman.

Belast: met de waarneming der betrekking van buitengewoon substituut-officier van Justitie te Makassar de referendaris Mr. Th. A. J. Jentink.

Geplaatst: in de res. Lampongsche districten als civiel-gezaghebber W. J. D. van Andel.

Geplaatst: in de res. Madoera, de contr. A. van der Lee; in de res. Soerabaja de idem L. J. Schippers; in Tapanoeli P. C. A. van Lith, Palembang A. Th. van Ginkel; Westerafd. van Borneo M. A. Jansen.

Benoemd: tot onderwijzer 3e kl. C. J. F. Denker te Poerbolinggo; J. Snijder te Koetsardjo; tot hulponderwijzeres Mej. W. J. E. A. C. Koops te Banjoemas; tot 1e klerk te Bangil J. C. v. Kempen.

Militair Departement.

Ontslagen: op verzoek eervol, de 1e luit. der inf. L. van Vuuren, wordende hij tevens benoemd tot chef van het encyclopaedisch bureau en hem den titulairen rang van kapitein toegekend.

Bevorderd: tot kapitein-kwartiermeester de 1e luit. idem A. R. H. Braun.

Gedetacheerd: bij het hoofdbureau van den generalen staf de kapitein der art. H. H. Dingemans.

Geplaatst: te Atjeh en Onderh. de 1e luit. W. H. van Pesch; bij het 20e bat. de luit.-kol. H. Schokker; bij het 17e de 2e luit. J. P. Wissema; bij het rechterhalf 2e dépôt-bat. de id. G. W. Calicher; bij het 17e de 1e luit. P. L. Stennekes; te Batavia de kapt. de art. W. A. Blits en de 2e luit. O. Peltzer.

Overgeplaatst: bij het 20e bat. de 2e luit. H. G. Brandon; bij het rechterhalf 15e bat. de 2e luit. H. C. M. Dorren; naar Magelang de 1e luit. M. R. Loze; bij het 10e bat. de 1e luit. J. J. de Vries; bij het garnizoensbat. van Amboina en Ternate de 1e luit. S. C. F. van der Paardt.

No. 48. Donderdag 1 December 1910. 10de Jaargang.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING OOST EN WEST

OPGERICHT DOOR KOLONEL G.E.V.L. VAN ZUYLEN, 21 MAART 1900.

„HET KOLONIAAL BELANG IS EEN ALGEMEEN-NEDERLANDSCH BELANG."

Inhoud van dit nummer.

Eene zeer bijzondere Sint Nicolaas-Uitstalling.

Onder de vele uitstallingen van mooie feestgeschenken, welke tegen Sint Nicolaas en Kerstmis den koopgragen Residentie-bewoners worden bereid, is er één, die door haar eigenaardig karakter bijzondere aandacht verdient. Wij bedoelen die van kunstnijverheid- en huisvlijtartikelen uit Nederlandsch Oost- en West-Indië in het tentoonstellingslokaal van Boeatan, Heulstr. 19, Den Haag. De toegang er toe is vrij, en 't loont zeker de moeite er een kijkje te nemen, ook uit belangstelling voor het in vele opzichten zoo artistieke handwerk der Inlanders van 't „Grooter Nederland", dat in de tropen ligt. Juist tegen dezen tijd ontvangt Boeatan zoowel uit verschillende streken van den O.-I. Archipel als uit Suriname en Curaçao, allerlei artikelen, kostbare zoowel als eenvoudige, die zich bijzonder goed leenen tot feestgeschenken voor ieders beurs, aardige St. Nicolaas-surprises en Kerstboomversieringen. Om maar enkele ervan op te noemen: weefsels en batiks in de meest onderscheidene vormen en kleuren; kant- en borduurarbeid; rood en geel koper, zoowel geslagen als geciseleerd en à jour bewerkt tot fraaie vaasjes, bloempotten, kommen, doozen en gang- of serre-lantaarns; leder-, hout- en bamboesnijwerk; sierwapens, klinoodiën, aardewerk, vlechtwerk in den vorm van matjes, mandjes en doozen enz., te veel om alles hier te beschrijven, vooral daar ieder werkstukje op zichzelf, als zuiver inheemsche handenarbeid uit een speciale streek, zijn eigenaardig karakter draagt. Ook is er een collectie Ind. kunstnijversheidsvoorwerpen van de Bruss. tentoonstelling afkomstig, waaruit zeker menige goede keuze te doen is, als geschenk voor de a.s. feestdagen.

Een nog te vervullen Belofte.

Voor een met belangstellenden goed gevulde zaal sprak voor de Ned. afdeeling van de Ned.-Indische Maatschappij v. Nijverheid jl. Dinsdagavond het bestuurslid, de heer mr. J. H. Abendanon, naar aanleiding van de in voorbereiding zijnde tentoonstelling van 1911 te Soerabaja over de ontwikkeling van eene zelfstandige nijverheid in de Inlandsche maatschappij van Ned.-Indië, speciaal ten aanzien der bereiding van vezelstoffen.

Na het een en ander betreffende de plannen voor bovengenoemde tentoonstelling te hebben medegedeeld, gaf spreker een historisch overzicht van den toestand der nijverheid in Ned.-Indië, o. a. de geschriften van Raffles en v. Hogendorp aanhalend, doch verwijlde in het bizonder bij de door hem in 1904 als Directeur van O., E. en N., op last van het Gouvernement ondernomen reis over Java en Madoera om te onderzoeken wat er in 't belang van de bevordering der N.-I. nijverheid zou kunnen worden gedaan en waarvan hij in een lijvig boekdeel de resultaten destijds dadelijk openbaar deed maken in de hoop, dat de regeering spoedig een begin zou maken met dezen arbeid, waarvoor 30 millioen guldens besteed zouden worden. Tot heden is er echter van deze regeeringsbelofte nog bitter weinig in vervulling gegaan, hetgeen de heer Abendanon ten zeerste betreurt, en zeker vele belangstellenden met hem, al zijn niet allen het volkomen eens over de daartoe te volgen wegen en aan te wenden middelen.

De belangwekkende voordracht en het daarna gehouden debat zullen in extenso in De Indische Mercuur worden opgenomen.

Nieuwe Boeken.

In dank ontvingen wij van de respectievelijke uitgevers een viertal boeken van zeer verschillenden aard, waarop wij gaarne hier de aandacht onzer lezers vestigen.

a. **Als de Sennah's bloeien** een roman uit de Inlandsche samenleving in Nederl.-Indië, van de bekende schrijfster E. Overduyn—Heyligers, een denkbeeld gevend, — zij 't uit den aard eenigszins éénzijdig — van het gemoedsleven van den Inlander. Een goed geschreven boek, dat zeker niet na laten zal belangstelling op te wekken voor onze „bruine broeders en zusters".

b. **Boeah-Pikiran,** een verzameling jeugdindrukken, grootendeels artikeltjes vroeger verschenen in Maleische bladen en in het Koloniaal Weekblad, van den hr. B. Djamaloedin bin Moh. Rasad oud-leerling der Rijkslandbouwschool te Wageningen, die weldra naar zijn geboorteland terug hoopt te keeren, om er de hier opgedane kennis en ondervING in praktijk te brengen. Zal deze keurige uitgave in brochurevorm voor den schrijver altijd een aardige herinnering blijven aan zijn studiejaren, ook onder zijn landgenooten hier en in Indië en bij Europeesche belangstellenden zal het boekske, dat bij den uitgever H. Luyendijk, Prinsengracht 72 te Den Haag, voor den prijs van slechts *f* 1 te krijgen is, zijn weg wel vinden.

c. **Jong Java's Lief en Leed.** — Een dierbare oudkennis in een nieuw kleed gestoken. Een mooi geschenk met St. Nicolaas of Kerstmis voor kinderen van 10—15 jaar, terwijl volwassenen het zeker ook met genoegen zullen lezen.

Mevrouw N. van Kol schreef er als voorwoord bij:

„Dit allerliefste werkje verscheen voor het eerst in mijn Volks-kinderbibliotheek. Nu het daarin is uitverkocht, gaat het op eigen gelegenheid de wereld in. En men verlangt van mij, dat ik het een introductiebriefje zal meegeven! Waartoe? Goede wijn behoeft geen krans en mevrouw Kooij—v. Zeggelen behoeft geen introductie. Met haar „Jong Java's Lief en Leed" veroverde zij zich in de wereld der kinderlectuur de plaats van liefde en vertrouwen die zij waard is. Al haar boekjes (ik denk aan „De Gouden Kris", „Feestavonden", „Van een klein Meisje", allen verschenen in onze V. K. Bibl. en als afzonderlijke No. daarvan verkrijgbaar) zijn frisch en oorspronkelijk genoeg om zich van de gewone massa te onderscheiden, kleur- en beeldenrijk genoeg om de verbeelding te treffen en te boeien; en tevens zijn zij dooradeemd van dat fijne en reine dat Goethe deed zeggen:

Willst du genau erfahren was sich ziehmt,
So frage nur bei edlen Frauen an.

En nu heb ik mevrouw Kooy toch geïntroduceerd! Maar noodig had zij het niet."

Het verheugt ons, dat er van dit werkje een 2de druk verschenen is.

d. **Gids voor het Nederlandsche Dienstmeisje,** oogenschijnlijk niets met Indië uitstaande hebbend. Maar wijl op zeer begrijpelijke, praktische wijze door de ook aan onze lezers welbekende schrijfster mevrouw J. H. J. Catenius—v. d. Meijden worden uitgelegd verschillende wenken, raadgevingen, rechten en verplichtingen voor meesteres en dienstbode, meenden wij, daar zoo menige pas uit Indië komende huisvrouw hiervan niet voldoende op de hoogte is, goed te doen met er hier de aandacht op te vestigen, te meer daar het tevens tal van goede eenvoudige recepten bevat; alles voor den geringen prijs van *f* 0.60.

Uit de O.-I. Mail.

De **cholera** wil nog maar niet wijken, telkens komen hier en daar weer gevallen voor. Op Bali woedt de ziekte nog steeds op een wijze, dat de handel door dien toestand zoo goed als geheel tot stilstand is gedoemd, schrijft het Soer. Nbl. Het civiel bestuur doet wat het kan, om de ziekte den kop in te drukken, maar sukkelt ook al met het fnuikend gebrek aan medische hulp. Dat het de economische belangen momenteel ondergeschikt maakt aan de hygiënische, is niet te vermijden.

De reorganisatie van het Binnenlandsch Bestuur.

Van welingelichte zijde vernam het Soer. Handelsblad, dat de plannen tot reorganisatie van het binnenlandsch bestuur, waarvan in de jongste troonrede melding is gemaakt en waarover uit de Ind. pers overgenomen herhaaldelijk mededeelingen in Het Koloniaal Weekblad zijn gedaan, een nieuwe faze zijn ingetreden.

Niet alleen Java zal in gouvernementen worden gesplitst — men herinnert zich, dat dit als een der hoofdkenmerken van de hervorming werd aangekondigd —, maar geheel Nederlandsch-Indië zal in gouvernementen verdeeld worden. Onder de gouverneurs zullen werkzaam worden gesteld residenten, wier bezoldiging 1000 tot 1200 gulden per maand zal bedragen, en controleurs, die als inspecteurs dienst zullen doen. Al het overige bestuurspersoneel zal bestaan uit Inlanders.

Terwijl tot nu toe de bestuurscorpsen voor Java en Madoera eener- en voor de Buitenbezittingen anderzijds vrij scherp van elkaar gescheiden zijn, zullen na de reorganisatie geen afzonderlijke corpsen voor beide gebieden meer bestaan. Bestuursambtenaren op de Buitenbezittingen zullen kunnen worden overgeplaatst naar Java en omgekeerd.

Ambtenaren ter assistentie van Controleurs-Kota.

Daar de werkzaamheden van den controleur-kota in de groote hoofdplaatsen in den laatsten tijd bijzonder zijn toegenomen, hebben de residenten machtiging verkregen om aan die controleurs een ambtenaar toe te voegen voor het verrichten van administratieve werkzaamheden.

Te Soerabaja is dat bereids geschied. Bedoelde ambtenaar legde den gebruikelijken ambtseed in handen van den resident af, en dadelijk trad hij in functie. Zoo lezen wij in het Soer. Handelsblad.

Handel en Nijverheid.

Bij wijze van tijdelijken maatregel is de directeur van landbouw gemachtigd vanwege zijn departement als proef te doen uitgeven een periodiek onder den titel: „Korte Berichten voor Nijverheid en Handel."

Het jubileum van het Gymnasium.

Met verwijzing naar een desbetreffende advertentie, waarin oud-leerlingen worden opgeroepen, om de commissie tot organisatie van de feestelijkheden, ter gelegenheid van het vijfjarig bestaan van het gymnasium Willem III financieel te steunen, deelen de Batavia-bladen mede, dat het voornemen bestaat, in de laatste dagen van November de feesten gedurende twee dagen te houden.

Geen liefhebbers meer.

Naar de N. Soer. Ct. verneemt, is de Ned.-Ind. Spoorwegmaatschappij van plan, om den cursus voor opleiding van ambtenaren en beambten te Djocjacarta op te heffen, wegens te weinig deelname. Bedoelde cursus heeft ongeveer 4 jaar bestaan en voorzag vrij goed in de behoefte. Het schijnt echter, dat de meeste jongelui tegenwoordig liever werken bij den pandhuisdienst, waar zij het gemakkelijker hebben, terwijl zij dan tevens in gouvernementsdienst zijn.

De nieuwe kweekschool te Makassar.

29 October jl. heeft te Makassar de feestelijke opening der nieuwe kweekschool voor Inlandsche ambtenaren en onderwijzers plaats gehad, in tegenwoordigheid van de plaatselijke autoriteiten en de ambtenaren B. B. en Inlandsche hoofden uit den naasten omtrek, schrijft de correspondent van de Locomotief:

Achtereenvolgens hielden de waarnemend gouverneur, de inspecteur van het Inlandsch onderwijs, de heer van Eupen, de directeur, de heer Briel; de djaksa van Maros en de inlandsche onderwijzer Marzoeki een redevoering.

De kweekschool telt op dit oogenblik slechts 32 leerlingen. Langzamerhand wordt dit aantal gebracht op 90.

Het onderwijzend personeel bestaat uit een directeur, één Europeesch onderwijzer met akte Maleisch en land- en volkenkunde, een Europeesch onderwijzer voor het teekenonderwijs en een Inlandsch onderwijzer voor het Maleisch. Deze laatste, de heer Marzoeki, vroeger hoofd van den opleidingscursus voor Inlandsche kweekelingen, wordt nu tevens onderwijzer aan een normaalschool, aan deze kweekschool verbonden.

De bedoeling van deze normaalschool is, binnen een paar jaar eenige jongelui klaar te stoomen voor onderwijzer, teneinde in het meest nijpende gebrek aan onderwijzers te kunnen voorzien.

Eene nieuwe inlandsche Meisjesschool.

Uit Modjokerto schrijft men aan de N. S. C.:

Sinds twee maanden zijn de gewezen assistent-wedono Mas Bei Kerto Wisastro, de inlandsche onderwijzer Raden Sasrodjardjo, en zijn collega Mas Reksodiwerio doende, om alhier een inlandsche meisjesschool op te richten. De animo onder de inlanders is hiervoor groot, en reeds 80 inlanders zijn als leden en donateurs toegetreden. De contributie bedraagt *f* 2,50 als lid, en als donateur meer dan *f* 2,50.

Nu is men echter bezig van de meer aanzienlijke inlanders vrijwillige bijdragen te vragen en, mochten deze eenigszins meevallen, dan hoopt men over eenige maanden de school te openen, voorloopig met één europeesche onderwijzeres. De onkosten zullen moeten gevonden worden uit de contributie en het schoolgeld. Mocht die school levensvatbaarheid hebben, dan hoopt men door een subsidie van het gouvernement in staat te worden gesteld, haar uit te breiden.

Suiker op Celebes.

De kapitein der infanterie A. W. A. Michielsen schrijft aan De Javabode:

Met genoegen las ik in uw nummer van den 11en Oct. j.l. het aan de Mak. Ct. ontleende bericht, met bovenstaand hoofd. Zelf 3½ jaar civiel gezaghebber geweest zijnde in Loewoe, in de jaren 1906-'09, waarvan ruim 7 maanden in Palopo als wd. chef der afdeeling, en voor den overigen tijd chef der Toradja-onderafdeeling Rante-Pao, interesseer ik mij uiteraard zeer levendig voor deze zelfbesturende landschappen.

Deze aanhaling dient slechts om mijn meespreken te motiveeren; en het is niet om een warm initiatief te doen bekoelen, doch slechts om een nauwgezet vóóronderzoek aan te bevelen — zij het ook, dat deze aanbeveling voor ons, Hollanders, als regel overbodig is — dat ik terzake mijne opmerkingen ter overweging geef.

Natuurlijk niet twijfelende, of de voorsteller heeft het voor de hand liggende bezwaar — gebrek aan werkkrachten — den suikermannen onder het oog gebracht, is het misschien niet overbodig, hierop nogmaals den nadruk te leggen. De Loewoerees der kust is een lui heer, die genoegen neemt met zijn zeevischje en sago, ook wel veal van een beetje rijst houdt, als hij er zelf maar niet voor hoeft te patjollen. Een grondwerker is hij dus naar neiging, noch lichaam.

Zijn stamverwant der bergstreek heeft, uit zijn vermenging met Toradja's, zooveel goeds van dezen overgenomen, dat hij ten minste wat aan ladangbouw doet. Veel waard is hij echter ook niet; bovendien is zijn aantal gering.

Rest nog de onvervalschte Toradja van de bergonderafdeelingen Rante-Pao en Makale, grondbewerker bij uitnemendheid, sawahbebouwer zonder weerga, onvermoeide en goedkoope, overvloedige werkkracht, wonende 30 à 40 paal en verder van de kust.

Deze zou voor de suikertuinen van Palopo een prachtkerel zijn, zooals hij ook belooft een goed mijnwerker te zullen worden bij de a.s. blootlegging en opsporing der loodglansgangen in het Toradjalandschap Bao (R. Pao) in dienst van het gouvernement — maar helaas heeft hij meer dan één broertje dood aan de zenghitte der kuststrook en is te moeielijk over te halen om voor langeren tijd zijn bergland te verlaten en in de vlakte werk te zoeken.

De suikerfabrikant zou dus zijne werklieden moeten importeeren, wilde hij steeds van het noodige aantal verzekerd zijn.

Nog iets: In de omstreken van Makassar zijn nog ruïnes van vroegere suikercultuur te vinden. Het zou wellicht de moeite loonen hare geschiedenis en de redenen van haren ondergang te bestudeeren. Niet onmogelijk, dat Makassar en Palopo eenigen familietrek gemeen hebben, een voor de suiker nadeelige factor.

Palembang op de aanstaande vezeltentoonstelling.

De eerste verblijdende bevinding, welke de pres. der Tentoonstelling, de heer T. Ottolander, naar hij mededeelde, te Palembang deed, was deze: dat het bestuur daar inziet hoe belangrijk het congres en de daaraan te verbinden tentoonstelling van vezelproducten, vooral ook voor het gewest Palembang worden kan. Daarom heeft het zich voorgenomen, een zoo krachtig mogelijke medewerking te verleenen. Zoo vermeldt De Javabode o.m.:

Een der controleurs in het gewest, de heer Perelaer, zal de opdracht bekomen voor de geheele residentie een groote inzending inlandsche katoen bijeen te brengen en haar verder te verzorgen. De voorbereidende werkzaamheden hebben plaats in samenwerking van den ambtenaar voor de katoen-proeftuinen, den heer Van Setten, met het binnenlandsch bestuur.

Er mag nog wel eens op gewezen worden, dat met dit alles niet bedoeld wordt te demonstreeren, dat de palembangsche katoencultuur al ver is gevorderd, doch hoe ver zij is. Zij moet vooruitgebracht worden. Men ziet er kans toe, wanneer een verbeterde techniek te hulp komt. Het doel van het congres is te beraadslagen, op welke wijze de verbetering kan worden verkregen bij den huidigen stand van zaken.

Het wordt mogelijk geacht, dat Ned.-Indië voor het wereldverbruik een grootere en voornamere hoeveelheid aflevert dan tot dusverre het geval was. Een halve eeuw geleden hield de buitenzorgsche hortulanus Teysmann dat ook voor mogelijk, onderzocht, rapporteerde en moedigde aan. In het Tijdschrift voor Nijverheid en Landbouw in Nederlandsch-Indië schreef hij een handleiding voor de katoencultuur.

Wat hij wenschte, is nog altijd niet verwezenlijkt, al is er wel iets in die richting gedaan. De regularisatie van de katoencultuur is er echter nog niet, zij gaat nu komen.

Op Java, Lombok en Sumatra komen aanplantingen voor Inlandsch cultuur, welke veelal slechts plaatselijke beteekenis heeft. Het voornaamste is zij evenwel in de residentie Palembang en het is duidelijk, dat men daar in de eerste plaats deze volkscultuur tot hooger ontwikkeling tracht te brengen.

En nu de handel. Eigenaardig gaat dat toe. Een planter heeft bijv. een partij opgeslagen in een schuur. Hoe groot zij is, kan hij niet zeggen, maar hij verklaart, dat al wat daar ligt, een som moet opbrengen van zooveel gulden. In den regel doet hij zijn waar aan een Palembangschen opkooper over. Die opkoopers gaan de doesoens in en staan weer in betrekking met Chineesche en Europeesche handelaren. De verkoop wil ook wel eens zoogenaamd nauwkeuriger toegaan. Dan wordt er gewogen. De Chinees gebruikt een djatin, maar zijn djatin wijst op een zonderlinge manier. De Palembanger begint dat te begrijpen, verzet er zich tegen, maar mengt voortaan onder zijn producten een hoeveelheid vuil. Men ziet, dat hier een gevaarlijk experiment aanwezig is en dat dus ook de handel herziening behoeft.

De uitvoer heeft hoofdzakelijk plaats naar Singapore en men zegt, dat de katoen vandaar vervoerd wordt naar Hongkong en Japan. Zekerheid daaromtrent bestaat er eigenlijk niet.

De Hollandsche industrie kan de Palembangsche katoen niet gebruiken. Het congres zal wellicht kunnen vaststellen onder welke voorwaarden het product wel voor de Hollandsche industrie geschikt wordt en wat er gedaan moet worden om die voorwaarden te vervullen.

De Sultan van Koetei en z'n Beerenleiders.

Onder dit opschrift schrijft het Bat. Nieuwsblad:

Nu er één schaap over den dam is, en het door middel van een vonnis van den raad van justitie aan een Chinees te Bandjermasin is gelukt, om de schuld, die de sultan van Koetei aan hem had, vereffend te krijgen, loopen de andere crediteuren van genoemden vorst den raad van justitie plat, om langs denzelfden weg van rechten hun duiten los te krijgen.

De raad moest evenwel niet van plan zijn, een zijner deurwaarders voor elk der eventueel te wijzen vonnissen naar Borneo te laten gaan, meldt het Soer. Nbl. Hij wil daarmee wachten tot er een half dozijn bijeen is. Dan gaat alles in één moeite door.

Zou het niet beter zijn, als al die vorderinkjes op den sultan nu maar ineens uit 's lands kas werden betaald? Voor het prestige van den jongen sultan zou dat zeker heel wat beter wezen dan al dat publiek gemaan? vraagt laatstgenoemd blad.

Zondagsrust op de suikerfabrieken.

Het hoofdbestuur van den Bond van suikergeëmployeerden heeft door middel van een circulaire overleg gepleegd met de beheerders van suikerfabrieken, ten einde te geraken tot Zondagsrust buiten den maaltijd, deelt het Soer. Hbld mede.

Tegenwoordig zijn de geëmployeerden des Zondags niet vrij, tenzij zij verlof vragen; de wensch van het hoofdbestuur is nu, dat de vrije Zondag zonder beperking wordt ingevoerd.

Aan dien wensch is reeds op verschillende fabrieken voldaan. In 't algemeen zien de administrateurs de billijkheid er van in.

Zondagsrustijver.

Naar aanleiding van de pasarcirculaire besloot de assistent-resident van Kraksaän met een paar pasars een proef te nemen en die op Zondag te sluiten. Weliswaar zal deze proef niet leiden tot een definitieve sluiting, maar de lagere Inlandsche bestuursambtenaren hadden Zondagsrust geroken en zouden zich in de door den Buitenzorgschen Heer gewenschte richting verdienstelijk maken.

Wat er in het hoofd van den betrokken wedono is omgegaan, behoeft niet te worden uiteengerafeld; alleen op het effect komt het aan. En dit manifesteerde zich in de verschijning van 's mans hoofdoppasser en de desapolitie, die de op Zondag werkende koelies aanzeiden rust te nemen op den „dag des Heeren”!

Het is dus geen farce, door den een of anderen graphicus verzonnen, maar één stuk werkelijkheid: koelies van Mohammedaansch geloof, voor wie de Zondag een gewone dag is, hebben op bevel van een vertegenwoordiger van het uitvoerend gezag hun werk moeten neerleggen.

De wedono is door den betrokken administrateur der fabriek krachtig aangepakt, zoodat geen verdere last door hem werd ondervonden, maar toch vraagt men zich af: What next? Aldus het B a t. N i w s b l.

PERSONALIA.

Kapitein Franssen Herderschée en Midden-Timor.

Men schrijft aan D e J a v a b o d e:

„Nog geen drie maanden geleden is het militair- en civiel-bestuur in Midden-Timor in andere handen overgegaan, of de toestand is van een vredelievende in een vijandelijke overgeslagen.

Telegrammen toch van den resident te Koepang aan de Regeering melden o.a. dat de radja van Liki-Niki met eenigen aanhang het bestuursetablissement heeft aangevallen, dat hij zijn gebied heeft versterkt, dat wij drie dooden kregen, waaronder den tolk, 4 gewonden, waaronder een Europeesch korporaal.

Dit wijst op een hachelijken toestand, voor uitbreiding vatbaar.

Het oude kwaad heeft zich hier op bloedige manier bewaarheid.

Eene overplaatsing van den kapitein B. H. Franssen Herderschée naar Java, tegen het advies van het hoofd van bestuur, heeft thans reeds wrange vruchten afgeworpen.

Wist men bij de Regeering dan niet, hoe bijzonder goed Herderschée met de bevolking kon omgaan, hoe hij zich gedurende zijn drie-jarig bestuur van Midden-Timor geheel en al had ingewerkt in de eigenaardige binnenlandsche toestanden, zich met de Alfoeren onderhield als een vader met zijne kinderen, zich zonder eenig militair geleide op verren afstand zijner standplaats te Kapan, onder de bergbevolking begaf en er bleef overnachten. Dat hij des avonds, slechts verlicht door toortsen, gezeten te midden van honderden zijner kinderen (Alfoeren) met dezen redekavelde over bestuursaangelegenheden en dat hij er bijzonder slag van had dezen aan het verstand te brengen wat hij bedoelde.

Dat bij het bekend worden zijner overplaatsing naar Java de bevolking en masse hem heeft gesmeekt, ja, de goden aangeroepen, toch niet heen te gaan en dat eindelijk bij zijn vertrek aan de inschepingsplaats te Koepang zich een bewijs van aanhankelijkheid heeft voorgedaan, eenig in de geschiedenis van Ned.-Indië bij eene nog in het begin-stadium van beschaving verkeerende bergbevolking.

Een 100-tal robuste Alfoeren, met naakt bovenlijf, met zwaar torenhoog kroeshaar, op hunne eigenaardige manier opgesmukt, allen te paard gezeten, wachten hun „vader” aan de inschepingsplaats op, ten einde hem een laatste vaarwel toe te roepen.

Evenwel, toen Franssen op het punt van vertrek stond, kon men duidelijk eenige beroering waarnemen onder dat bergvolk. Zij vroegen hem smeekend niet te vertrekken, maar toen Herderschée hen had duidelijk gemaakt, dat hij moest gehoorzamen aan den last van den grooten Heer, toen zag men bij die robuste kinderen hier en daar tranen biggelen, en toen eindelijk hun vader in de sloep gezeten was, werd hij toegewuifd en tevens uit honderden kelen toegeroepen om terug te keeren.

Is dat alles niet bekend bij de Regeering? Niet? dat men dan inlichtingen inwinne te Timor-Koepang en men zal overtuigd worden, dat dergelijke overplaatsingen zich wreken op land en volk en, voeg ik er bij, op het leger.

Veel is hier over het zegenrijke bestuur van Midden-Timor nog verzwegen, het opstel zou te groot worden. Alleen wil ik nog aanhalen de rustige invoering door Herderschée der belasting.

Over een Residentsvacature.

Uit de Preanger schrijft men aan het S o e r. H a n d. het volgende:

Naar ik hier verneem heeft de assistent-resident **Liefrinck**, broeder van het lid van den raad van Nederlandsch-Indië, veel kans om te worden benoemd tot resident van de Preanger Regentschappen. Zonder iets te kort te willen doen aan de capaciteiten van den heer Liefrinck, zoo moet ik toch opmerken, dat hij nimmer in de Preanger is geplaatst geweest.

Men zou daar gaarne benoemd zien den tegenwoordigen resident van Rembang, den heer **Gonggrijp**, die als controleur geplaatst was in de afdeelingen Tasikmalaja en Soekaboemi.

Hij deed toen veel voor inlander en europeaan, was bij beiden zeer gezien. Voor een gewest als Preanger zou deze vooruitstrevende ambtenaar zeker een groote aanwinst zijn.

De Preanger Regentschappen vormen zeker de grootste en misschien de belangrijkste residentie van Java.

Naar de Lampongs.

Uit Batavia wordt ons geseind, dat de directeur van B. B., de heer **Tollenaar** en de chef der afdeeling agrarische zaken, de heer **Polak**, den 7 November a.s. naar de Lampongs gaan. Tien dagen zullen de heeren wegblijven. Effenen zij het pad voor den grooten Colijn? vraagt het S o e r. H a n d e l s b l a d.

De zaak Dinger—Van Geuns.

Er is begonnen met de ten uitvoerlegging van de civiele procedure, door de drie directeuren der Ned.-Ind. Escompto Mij. Dinger Meyes en Stephan tegen den hoofdredacteur van het S o e r. H a n d.

Ieder der genoemde heeren heeft een afzonderlijke vordering ingediend. Mr. De Bruyn treedt voor hen op, terwijl mr. Dommering de tegenpartij verdedigt.

Een goed voorbeeld.

Uit Lawang schrijft men aan het S o e r. H b l d.:

De heer **Olie**, de bekende oprichter van de IJsfabriek te Soerabaja, die hier ter stede op zijn lauweren rust, heeft, naar men verneemt, groote plannen. Zooals bekend, zal waarschijnlijk de pasar verplaatst worden. Gaat dit plan door, dan is de heer Olie voornemens het oude pasarterrein voor zijn rekening te doen inrichten tot een openbaar park. Ten zeerste zou dit tot verfraaiing van Lawang strekken.

Jubilé mevr. Ter Horst.

Een telegram in de L o c o m o t i e f meldt, dat mevrouw Ter Horst—De Boer te Jokja, directrice der Vereeniging D j o c d j a s c h e K u n s t n ij v e r h e i d en onlangs afgetreden redactrice van H e t D a m e s w e e k b l a d v o o r I n d i ë, ter gelegenheid van haar vijftigste verjaring, tevens haar dertigste in Indië, talrijke blijken van waardeering ontving.

Behalve tal van bloemen en gelukwenschen werd haar een souvenir aangeboden door de redactie en de lezeressen van het D a m e s w e e k b l a d v o o r I n d i ë, nl. een gouden medaillon met inscriptie in parels gevat, en een geteekende oorkonde.

WAT DE INLANDER ZEGT.

Over de Docter-Djawaschool en de Rechtsschool in Ned.-Indië.

In de **Pemberita Makassar** van 16 September 1910, no. 109, wijst een schrijver, die zich N e u t r a a l noemt, op de in het **Bataviaasch Nieuwsblad** verkondigde meening, dat de leerlingen van de Docter-Djawaschool en van de Rechtsschool in Ned.-Indië op te jeugdigen leeftijd tot die onderwijsinstellingen worden toegelaten. Zij zijn zóó jong, dat zij nog niet in staat zijn om een bepaalde beroepskeuze te doen, hetgeen later natuurlijkerwijze aanleiding moet geven tot teleurstellingen.

Merkwaardig vindt schrijver het verschijnsel, dat de leerlingen der Docter-Djawaschool een sterke aaneengeslotenheid toonen en hun omgang slechts zoeken in eigen kring. Dit spruit z. i. voort uit de misvatting, dat aansluiting bij het Europeesch element tot gevolg zou hebben, dat zij, eenmaal als arts in de maatschappij geplaatst, zich dan niet meer tot eigen landgenooten aangetrokken zouden gevoelen, hetgeen niet wenschelijk wordt geacht.

Een dergelijke overweging openbaart zich ook in hunne wijze van zich te kleeden. Behalve de Christenen, die de Westersche kleederdracht aannemen, blijven zij der Inlandsche kleederdracht getrouw.

Deze gedachtengang moge uit een zuiver inlandsch begrip juist zijn, meent schrijver, zij geeft aanleiding tot de niet minder juiste opmerking, dat, waar de Nederlander — niettegenstaande zijn omgang met den Inlander — Nederlander blijft, de Inlander toch ook niettegenstaande diens omgang met Europeanen Inlander zou kunnen blijven.

En, waar de inlandsche arts al meer en meer in de toekomst met het Europeesche publiek in aanraking zal komen, daar zou men zoo zeggen, dat het voor hem, uit een practisch oogpunt, wel zaak is, dien omgang ook in de jeugd meer te zoeken.

Schrijver meent, dat dit begrip reeds op de voorbereidende afdeeling wellicht ware in te prenten.

De leerling op de Docter-Djawaschool ontvangt, na een studie van 3 jaren, zijne aanstelling tot inlandsch arts, doch blijft staatsrechterlijk een „Inlander” met al de gevolgen, die daaraan verbonden zijn.

Wat betreft het onderwijs op die inrichting, vindt schrijver, dat aan het onderricht in de wiskunde te veel aandacht wordt geschonken, zelfs meer dan op eenige andere onderwijsinstelling.

Ook de natuurlijke historie is een der hoofdvakken, waaraan bijzonder veel zorg wordt besteed. Met de kennis der vreemde talen staat het lang niet zoo goed en dit vindt hij, ook met het oog op de zoo noodig later te lezen wetenschappelijk geneeskundige boekwerken, jammer.

Opvallend vindt schrijver het feit, dat 't meerendeel der leerlingen van de Docter-Djawaschool vóór den algeheelen afloop hunner studiën, die instelling verlaat. Dit komt omdat — zooals boven gezegd is — de jongelieden op te jeugdigen leeftijd tot de instelling worden toegelaten.

Weliswaar hebben zij zich op de lagere school eenigszins verstandelijk ontwikkeld, maar het juiste besef tot het doen van een beroepskeuze hebben zij natuurlijk nog niet.

Daarom zou het z. i. beter zijn, wanneer tot de Docter-Djawaschool en tot de Rechtsschool alleen werden toegelaten zij, die, onverschillig van welk ras of nationaliteit, het einddiploma hadden gehaald van een Hoogere Burgerschool met driejar. cursus.

Dit zou ook het rassenverschil in Ned.-Indië opheffen en meer onderlinge waardeering aankweeken.

De uitkomsten van het onderwijs op de Rechtsschool zijn nog niet bekend, omdat die inrichting nog te kort bestaat, doch zij kan zeer zeker haar voordeel doen met hetgeen de praktijk op de Docter-Djawaschool heeft geleerd.

De Vorst van Koetei gedagvaard. — Volgens mededeelingen, voorkomende in de **Perniagaän** van 27 September 1910, no. 217, is de deurwaarder bij den Raad van Justitie te Soerabaija per stoomschip naar Koetei vertrokken, ten einde, krachtens eene beschikking van dien Raad, beslag te leggen op de bezittingen van den Vorst van Koetei, ter zake van diens schuld aan den Luitenant-Chinees ter hoofdplaats Bandjermassin, groot *f* 150.000.

De verhouding van den Chineeschen officier tot de Vorsten van Koetei is vroeger steeds van vriendschappelijken aard geweest, doch daarin schijnt aanmerkelijke verandering te zijn gekomen, met het gevolg, dat genoemde Luitenant-Chinees thans tot het nemen van ingrijpende maatregelen is overgegaan.

Het Inlandsch en Chineesch publiek slaat met veel belangstelling deze aangelegenheid gade, nieuwsgierig te weten, welke bestuursmaatregelen ten deze zullen worden genomen en of pogingen zullen worden aangewend om het geschil op te lossen langs minnelijken weg.

Ook vraagt men zich af of de deurwaarder zal worden bijgestaan door een besturend ambtenaar, zooals gebruikelijk is.

Voor zekere consideratie bestaat ongetwijfeld aanleiding, in aanmerking genomen het feit, dat de Koeteische Vorsten steeds trouwe aanhangers van het Nederlandsch gezag zijn geweest.

De deurwaarder schijnt te rekenen op een geheime kwaadaardige actie van de zijde van Koetei en heeft zich in het belang zijner zelfverdediging van een revolver en andere wapens voorzien, aldus lezen wij in bovengenoemd blad.

Milddadigheid der vrouwen van de Javaansche hoofden te Magelang. — Te Magelang bestaat, volgens de **Perniagaän**, reeds eene vereeniging van Javaansche dames (vrouwen van hoofden), welke zich ten doel stelt vervaardiging van kleedingstukken, ten behoeve van de blinden te Mertojoedan.

Ook gaf die vereen. reeds herhaaldelijk blijken van hare nuttige werkzaamheid in het belang der armen, die de kleedingverstrekking op hoogen prijs stellen.

Het blad betreurt, dat te Magelang het Armhuis in zulk een slechten staat verkeert. Het vereischt belangrijke herstellingen, waarvoor men het geld niet bijeen heeft kunnen krijgen. Wel heeft men de beschikking gekregen over eene som van *f* 400, uit een toegestane en gehouden loterij, maar met zulk een klein bedrag is niet veel uit te richten.

Toch hoopt men, dat velen te Magelang zich nog geroepen zullen gevoelen dit armhuis te steunen en klinkenden bijstand zullen verleenen, waardoor aan het gebruikelijk gebedel op Zondag een einde zou kunnen komen.

WAT DE CHINEES VERTELT.

Een bericht uit Tjilatjap. — In de **Perniagaän** is reeds herhaaldelijk gewezen op het minder correcte optreden van het inlandsch bestuur te Tjilatjap tegenover de Chineezen daar ter plaatse.

Een en ander heeft wel eenige verandering ten goede ten gevolge gehad, maar in de **Perniagaän** van 5 September 1910, no. 198, wordt den Patih van Tjilatjap toch nog aangeraden ambtshalve steeds plichtmatig op te treden en zich niet van de wijs te laten brengen door het komediespel van de hem ondergeschikte hoofden. Ook wordt hem aanbevolen zijn aandacht te schenken aan zekere wachthuizen in de nabijheid van de spoorbaan, waar hij niet alleen de politiehoofden, allen opium rookende, kan aantreffen, maar waar hij tevens veel werkloos volk kan vinden, slapende op banken.

Het aantal huizen van ontucht is, behalve het officiëel bekende getal van 15, vrij aanzienlijk.

Ook meent het blad, dat het Europeesch en Inlandsch bestuur wel letten mag op en voorzieningen nemen met betrekking tot de speelhuizen, waarvan niet alleen Inlanders gebruik maken, doch ook 80% van de Chineesche bevolking en waaraan zelfs door jonge Chineesche maagden wordt deelgenomen.

Reis van Peking naar Taskend. — In Kansu, de afgelegenste der 18 provinciën van Groot-China en in vroegere tijden het gebied, waar de meeste papaveraanplantingen werden aangetroffen, is men thans aan den arbeid getogen, om, in navolging van de andere provinciën, het opiumgebruik onder de bevolking te bestrijden.

Wel was de prijs van het heulsap reeds sedert eenigen tijd aanmerkelijk gestegen, doch niettemin maken tal van lieden daarvan nog gebruik.

Thans zijn de opiumkitten gesloten.

De omvang, die het opiumbedrijf had aangenomen en de daaruit voortspruitende armoede der bevolking van de provincie, was aan allen wel bekend, doch het was geen gemakkelijke taak om iets anders voor dat bedrijf in de plaats te stellen.

Op advies van plantkundigen van de Landbouwschool, welke door het Chineesch bestuur is opgericht, zal men zulks thans beproeven door de cultuur van kapas, d. i. van katoen als vezelstof.

Bij het einde van de maand Februari 1910 werd de papaveraanplant in de provincie Kansu verboden, welk bevel door de besturende ambtenaren in alle steden en op tal van plaatsen werd aangeplakt.

De maand Februari werd daarvoor gekozen, omdat toen het jongste Tjapgomèfeest plaats had en de geheele bevolking dan op een uitstekende wijze de gelegenheid had van die publicatie kennis te nemen.

Die publicatie, die van den provincialen betaalmeester uitging, luidt als volgt:

„Dit geschrift wordt verspreid door den pro-„vincialen betaalmeester van Kansu, met het doel „het opiumgebruik in de toekomst te verbieden.

„Hoevele moeilijkheden toch heeft dit opiumge-„bruik voor de bevolking niet opgeleverd in den „vorm van tijdverlies, ziekte, armoede en verderf „van het familieleven.

„Hoevele malen heeft de Keizer het opiumge-„bruik niet reeds verboden, doch, ondanks de ge-„geven bevelen, blijft het opiumgif werken.

„Tijdens het jongste warme jaargetijde werd de „aanplant van papaver voor de toekomst reeds „verboden; thans bevelen de besturende ambtena-„ren, dat aan dat verbod op het einde van de „maand Februari van dit jaar voldaan moet zijn.

„Zulks wordt een ieder thans in herinnering „gebracht.

„Was de provincie Kansu, vóórdat de papaver-„aanplantingen bestonden, zulk een arm land als „tegenwoordig?

„En is de provincie, sedert de instelling van „het opiumbedrijf niet in armoede geraakt?

„Waarom kan de bevolking de cultuur van de „giftige papaver niet vervangen door de veel nut-„tiger aanplantingen van rijst, katoen, vruchten „en suikerriet?

„Van den Onderkoning van Szechuan (Soet-„joen) is het bericht ontvangen, dat de invoer „van opium in dat gebied verboden is en dat de „andere provinciën dat voorbeeld zullen volgen.

„Nu Kansu haar opium dus niet meer verkoo-„pen kan, vanwaar moet zij dan haar levenson-„derhoud halen? Vóórdat het verbod van het „opiumverbruik in werking trad, trok men daar-„uit jaarlijks twintig millioen thail, doch niette-„min was er geldgebrek.

„Vrijwillig en oprecht geven de autoriteiten deze „inkomsten prijs, omdat zij de bevolking willen „behoeden voor het gevaar, hetwelk in het opium-„gebruik gelegen is en opdat geheel China een „krachtig rijk worde.

„Daarom bewoners van Kansu zoek geen be-„trekkelijk kleine winst en vergeet het groote ge-„vaar niet!

„Bedenk, dat gij, ingeval van honger, uw buik „niet met opium kunt vullen en dat, bij gebruik „van opium, honger u steeds zal bedreigen.

„Volgt daarom de bevelen des Keizers behoor-„lijk op, opdat u geluk moge deelachtig zijn en „de vloek des Allerhoogsten u niet moge treffen!

„Neem dezen goeden raad aan en vernietig „spoedig de papaveraanplant met wortel en al.

„De ambtenaren hebben last ontvangen een en „ander streng na te gaan, terwijl de overtreders „van het verbod zullen worden gestraft en hun „aanplant vernietigd.

„Van den inhoud dezer publicatie is aan alle „provinciale besturen kennis gegeven.

„Gehoorzaamt en volgt de gegeven bevelen op."

De katoen-cultuur in China. — Volgens mededeelingen in de **Pewarta Soerabaija** van 13 September j.l no. 208, is het tijdstip voor Groot-China, om de katoencultuur te ontwikkelen, bijzonder gunstig, vooral nu Amerika bijna geen katoen uitvoert en dat artikel uit Engelsch-Indië veel naar Europa wordt verscheept.

Ook laat het zich aanzien, dat de katoenprijzen niet op zoodanige wijze zullen dalen, zooals vroeger wel heeft plaats gehad. De grond van Groot-China is bijzonder voor de katoencultuur geschikt.

Een goed beheerde katoenonderneming kan in de gegeven omstandigheden een goudmijn zijn. De werkloonen zijn niet hoog.

Zijn er geen Ned.-Indische Chineezen, die zoo iets aandurven? vraagt het blad.

Nieuwe spoorweg in China. Naar de **Ostasiatischer Lloyd** meldt, is den 28en September het eerste deel van de Hankon-Kanton Spoorweg geopend. Het is ongeveer 15 K.M. lang, heeft Europeesch normaalspoor en werd door notabelen van de provincie Hoe-nan, onder leiding van een in Amerika opgeleiden Chineeschen ingenieur, gebouwd. Aan den bouw van de rest van den spoorweg wordt ijverig gewerkt en men hoopt in 1911 het gedeelte van Chang-sha naar Tsjoe-chou klaar en in exploitatie te hebben. De spoorweg, die de Britsche kolonie Hongkong met Kanton verbindt, is den 2en October feestelijk voor het verkeer opengesteld.

Van Vreemde Koloniën.

Vrouwelijke medici in Engelsch-Indië.

In Engelsch-Indië wordt thans, als overal elders in Azië, meer dan te voren aandacht geschonken aan de opvoeding der vrouw. Men heeft er ook ingezien, dat de vrouw daar in een maatschappij, waar nog een scherpe afscheiding bestaat tusschen beide geslachten, goede diensten als geneeskundige kan bewijzen, inzonderheid wanneer zij zelve tot de dochteren des lands behoort.

Met het oog op de bezwaren, welke aan co-educatie voor de meeste vrouwen in Engelsch-Indië zouden zijn verbonden, is reeds eenige jaren geleden te Ludhiana eene geneeskundige school voor inlandsche vrouwen geopend. Hier worden uitsluitend vrouwelijke studenten en wel voorloopig alleen zij, die den christelijken godsdienst belijden, toegelaten. Zij ontvangen onderricht van vrouwelijke leeraars en in een aan de school verbonden hospitaal voor vrouwen. Zij moeten echter voor het examen zich vervoegen tot de gouvernements-geneeskundige school te Lahore en ontvangen het gouvernements-diploma op dezelfde voorwaarden als de mannelijke studenten.

Aan de school zijn 6 leeraressen, geneeskundigen, verbonden, terwijl thans 28 leerlingen zijn ingeschreven.

Op verzoek van 't bestuur der kolonie zullen voortaan ook niet-Christen-leerlingen op de school worden toegelaten, maar van allen zal geëischt worden, dat zij volmaakt met de Engelsche taal vertrouwd en ook in andere opzichten goed onderlegd zijn.

Thans kunnen de leerlingen dezer school nog slechts toegelaten worden tot het examen voor „sub-assistant-surgeon", maar de hoogeschool van den Pundjab heeft er in toegestemd, in overweging te nemen, of de school als filiaal der hoogeschool kan worden beschouwd, mits de staf van het onderwijzend personeel tot acht wordt opgevoerd en goede laboratoria aan de school worden verbonden.

Hiervoor wordt een bedrag van 150000 roepijen noodig geacht, waartoe als steeds in Engelsche koloniën voor zulk soort van zaken het geval is, een beroep gedaan wordt op het particulier initiatief. In de Engelsche koloniën schijnt men beter dan in onze koloniën, waar alles van het bestuur verwacht wordt, de kunst te verstaan het particulier initiatief wakker te schudden en tot deelneming aan of het op touw zetten van allerlei nuttige instellingen op te wekken.

De Turken in Arabië.

De **Al Ahram** van Kairo bevatte eenige interessante mededeelingen betreffende de militaire operatiën, die door den sjerif van Mekka, Hoesein pasja, werden ondernomen tegen Nedsjid, in welk gebied, gelijk men weet, twee voorname hoofden, Ibn Rasjid en Ibn Saoed, welke laatste over een groot deel van Nedsjid het bestuur voert, elkander voortdurend de macht betwisten, tengevolge waarvan daar voortdurend onrust heerscht.

Hoesein pasja beschikte over eene macht van meer dan 20000 man, samengesteld uit contingenten van verschillende stammen uit den omtrek van Mekka, en verder gelegen streken.

Met eene afdeeling van 5000 man tot Koerma opgerukt, wachtte hij daar de komst der contingenten af van verschillende stammen, wier hulp hij had ingeroepen. Aan dit verzoek werd geredelijk gevolg gegeven, zoodat Hoesein pasja met 15000 man van Koerma kon optrekken naar Sjara, op eenigen afstand gelegen van Kosaim, eene plaats, die juist weder door Ibn Saoed werd bedreigd. Te Sjara voegden zich 5000 man, die Ibn Rasjid te zijner beschikking stelde, bij zijne macht, waarmede hij toen tot ontzet van Kosaim oprukte.

Ibn Saoed, die van deze troepenbeweging kennis kreeg, ging met een deel van zijne voor Kosaim gelegerde macht den sjerif van Mekka tegemoet, die hem echter op enkele uren afstands van Kosaim een gevoelige nederlaag toebracht.

De **Al Ahram** zegt, dat de verovering van Nedsjid deel uitmaakt van een algemeen plan der Turksche regeering, om de eindelijke pacificatie van Arabië te verkrijgen, waartoe de ontwapening der verschillende stammen een eerste vereischte is.

Terwijl de sjerif van Mekka tegen Nedsjid opereerde, was generaal Nadhim pasja belast met de taak der pacificatie van de provinciën Bagdad, Mosoel en Diarbekir, en leidde generaal Sami pasja de opera-

tiën in Hawran. Zoodra laatstgenoemde de hem aangewezen streek tot onderwerping zou hebben gebracht, lag het in de bedoeling, dat hij zich met zijne troepen bij de macht van den sjerif van Mekka zou aansluiten, om dezen te steunen bij zijne operatiën in Hedjas en andere deelen van Arabië.

De justitie in de Fransche koloniën.

Aan den Franschen Senaat is door de ministers van koloniën en justitie een wetsontwerp ter goedkeuring aangeboden, betreffende de justitie in de Fransche koloniën.

Bij dit wetsontwerp wordt de koloniale rechtspraak gebracht onder het ressort van den minister van koloniën.

In alle koloniën wordt de rechtspraak in eerste instantie aan een alleen-zittend rechter toevertrouwd terwijl in alle zaken ten aanzien waarvan beroep is toegelaten de beslissing in appèl in handen van een uit drie leden samengestelde rechtbank wordt gelegd.

De eischen waaraan de rechterlijke ambtenaren in de koloniën moeten voldoen zijn in de eerste plaats dezelfde als die, welke aan de ambtenaren van de rechterlijke macht in het moederland worden gesteld. Bovendien zullen de candidaten voor de koloniale magistratuur blijk moeten geven van hunne kennis der algemeene beginselen van bestuur en wetgeving voor de koloniën.

Van het examen zijn vrijgesteld en rechtstreeks benoembaar bij de rechterlijke macht in de koloniën de leerlingen van de koloniale school, die den cursus voor de magistratuur met goeden uitslag hebben gevolgd; de leden van het parket, zooals dat thans is samengesteld, mits zij minstens drie jaren in de koloniën hebben vertoefd; gewezen leden der rechterlijke macht in de koloniën, doch (wat dezen betreft, indien zij te voren minder dan drie jaren dienst hebben verricht, slechts in eene met de vroeger door hen bekleede gelijkstaande betrekking; en de advocaten en procureurs in de koloniën, mits dezen gedurende tien jaren hun beroep in de koloniën hebben uitgeoefend.

Voor de leerlingen der koloniale school als vorenbedoeld is de helft der beschikbare plaatsen gereserveerd.

INGEZONDEN.

Batavia, 2 Nov. 1910.

Geachte Collega,

Door den heer Maurits Wagenvoort is in de Opregte Haarlemsche Courant de Nederlandsch-Indische pers op felle wijze aangevallen.

De heer Maurits Wagenvoort richtte zich voornamelijk tegen mij, daarbij verzuimende mij zijne artikelen toe te zenden, zoodat ik ze eerst las nadat in de Volksvertegenwoordiging mijn naam en mijn werk ter sprake kwamen in voor mij ongunstigen zin. Juist om dit làatste, en bij de onmogelijkheid, waarin een Indisch journalist verkeert om zich tegen zulke attaques afdoende te verdedigen, zoo de Nederlandsche pers hem haar steun onthoudt, kom ik U met ernstigen aandrang verzoeken mij gelegenheid tot verweer te bieden in Uw blad. Men spreekt veel over den „toon” der Indische bladen...... een dergelijk verzoek Uwerzijds aan een van ons zou zonder twijfel aanstonds worden ingewilligd. Laat ik hopen, dat Uwe collegialiteit niet minder is dan Uw gevoel voor recht.

Hoogachtend, met collegialen groet,

K. WYBRANDS,

Hoofdredacteur van Het Nieuws v. d. Dag voor N.-Indië.

Uit de bijgevoegde brochure, „The Tromp at Home”, overgedrukt uit het Nieuws v/d Dag v. N.-I., van 2 Nov. j.l., waarin de heer K. W. zich zelf en de Indische pers verdedigt, nemen wij, aan zijn verzoek gehoor gevend, de volgende welsprekende parabel, waarmede hij zijn betoog eindigt, over. Red.-Com.

„De landhoeve „Insulinde” ligt aan den grooten weg, slechts door een sloot en een heg daarvan gescheiden, die gemakkelijk genoeg te overschrijden zijn. Intendanten voeren het beheer er over, en een zeker aantal waakhonden past op de landloopers. Het grimmelt op dien weg van vagabondeerende zwervers, nagenoeg zonder uitzondering lui, die betere dagen hebben gekend, en met letterkundige aspiraties. Het schrijven kunnen zij geen van allen laten. Sommigen zijn zalvend van gebaar, witgelokt, plus ou moins geschoren, en hun gerafelde jas is deftig van snit. Blikken-dominés van de groote route, leven zij van-dag-tot-dag, zij zijn vervelend, maar niet gevaarlijk. De waakhonden, speelsch, happen nauwelijks naar hun kuiten.

Sommigen zijn vroolijk en welgemoed; zij zingen en dansen, maken muziek op mond-orgeltjes, schrijven nonsens over Atjeh, en halen vrij wat centen op. De meest barsche bulldog van „Insulinde” kwispelt met den staart, als deze montere tramps komen aanzetten; voor hen is er altijd eene plaats in de schuur, een kan bier, een homp brood-met-kaas.

Doch zie ginds dat magere individu komen aansluipen. Hij is van het zeer verdachte soort landloopers dat werk vraagt — en het òf niet, òf niet goed doet. Hij wil gaarne lang blijven, hij vleit den intendant, smeert den knechts honig om den mond, en vertelt kwaad van de andere boerderijen, waar het — zegt hij — lang zoo geregeld niet toegaat als op „Insulinde.” Een tijd lang handhaaft hij zich, hij gluipt hier en daar wat rond, neust den boel af, wil bij het karnen helpen, en kan geen wei van room onderscheiden... Men duldt hem, evenwel.

Slechts de honden hebben het al aanstonds niet op den sinjeur begrepen. Zij schieten steeds uit, als hij voorbijkomt, en zijne pogingen tot vriendelijkheid en toenadering wekken slechts gegrom, en het vertoonen van diverse zeer suffisante tandenrijen.

Dus besluit de tramp om maar heen te gaan. Zoodra hij de sloot over is, smijt hij met steenen naar de waakzame, onomkoopbare dieren, die hem in de gaten hadden, tergt en beschimpt ze en tracht ten laatste den pachter te overtuigen: dat die eene nijdigaard daar dol is: „niet toerekenbaar!” en noodzakelijk een pil No. 11 moet hebben.

Dan sjokt hij, met zijn teenen door zijn laarzen, weer verder langs den stoffigen weg, naar „Peru” of naar „Finland”, altijd op schobberdebonk, altijd bang, dat de ketting van Nero of Bob op een voor hem ongelegen tijdstip breken zal......”

K. W.

Oost= en West=Indisch Literatuur=overzicht.

Een Overzee-Instituut te Amsterdam.

Bij de uitgevers J. Noorduyn & Zn. te Groningen verscheen dezer dagen een brochure onder bovenstaanden titel van den heer O. Kamerlingh Onnes. Het doel van den schrijver is hierin een betoog te leveren, dat Nederland met zijne overzeesche handelsbelangen in alle landen, niet alleen behoefte heeft aan een Koloniaal Instituut, hetwelk nu vóornamelijk, dank zij het initiatief van den heer J. T. Cremer, in Amsterdam zal tot stand komen, doch aan een Overzee-Instituut. Hiermede bedoelt de heer Onnes een instituut, waarin naast onze koloniën, ook aan andere overzeesche landen, waarmede Nederland handelsbetrekkingen onderhoudt, dan wel aangeknoopt of uitgebreid kunnen worden, een min of meer belangrijke plaats zal worden ingeruimd.

De taak van een dergelijk Instituut zou, dit ziet de heer O. wel in, zoo uitgebreid en de kosten zoo hoog worden, dat de stichting zich niet voor het particulier initiatief zou leenen. Een dergelijke stichting zou staatszaak moeten zijn.

Intusschen is het Koloniaal Instituut te Amsterdam reeds opgericht. De statuten der vereeniging „Het Koloniaal Instituut” werden in de Staatscourant van 7 October opgenomen. Eene Memorie over de wording en het doel der Vereeniging is mede verschenen (zie ons vorig weekblad). De oprichters dier vereeniging, wier initiatief alle hulde verdient, zullen door de brochure van den heer K. O. van hun vast plan niet afgebracht worden.

Men moet het dan ook met de redactie van De Indische Mercuur, aan welk orgaan het bovenstaande is ontleend, volkomen eens zijn, dat inderdaad in de eerste plaats een Koloniaal Instituut te Amsterdam zeer gewenscht is; deze stichting belooft, op den voet, als bij de Statuten omschreven, van zeer wijde strekking te worden. Is eenmaal dat Instituut gevestigd, en blijkt het op den duur wenschelijk ook aan andere overzeesche landen een kleine plaats in te ruimen, bijv. door wisselende tentoonstellingen, dan zullen de bestuurderen van het Koloniaal Instituut dit wel in overweging willen nemen. In de eerste en voornaamste plaats moet echter aan de belangen van onze Koloniën gedacht.

Kaart van de expeditiën Lorentz.

Als Bulletin No. 64 (6e Bulletin der Zuid-Nieuw-Guinea-Expeditie 1909-1910) heeft de Maatschappij ter bevordering van het Natuurkundig Onderzoek der Nederlandsche koloniën, in het licht gegeven eene Overzichtskaart (schaal 1 : 200.000) der expeditie naar Centraal Nieuw-Guinea van 1907 en 1909-1910, onder leiding van Mr. H. A. Lorentz. Deze kaart is vervaardigd door den heer J. W. van Nouhuys, en vergezeld van eene toelichting door denzelfden.

Een gunstige beschikking van het bestuur van genoemde Maatschappij heeft het mogelijk gemaakt, deze hoogstbelangrijke kaart ook ter beschikking te stellen der leden van het Kon. Ned. Aardrijkskundig Genootschap.

Een biographie van Generaal van Geen.

Jhr. F. M. L. van Geen heeft een uitvoerige levensbeschrijving van zijn overgrootvader, Generaal J. J. baron van Geen, het licht doen zien ('s-Gravenhage, Blankwaardt & Schoonhoven), waarop dezerzijds gaarne de aandacht gevestigd wordt, wijl de Generaal een belangrijke rol heeft gespeeld ook in de Indische krijgsgeschiedenis.

Na een schitterende militaire loopbaan in Nederland, vertrok van Geen, als kolonel, op verzoek in April 1821 naar Indië en werd daar tot commandant der infanterie en cavalerie benoemd. In deze functie maakte hij een inspectie-reis over Java, terwijl hem in November 1824 het bevel over eene expeditie naar Celebes werd opgedragen. Terstond na het einde van de expeditie vertrok v. G. naar Java, waar de opstand van Dipa Negara was uitgebroken en onderscheidde hij zich ook daar in hooge mate, en werd, na tot luitenant-generaal bevorderd te zijn, in Mei 1827 naar Nederland teruggeroepen. Op eigen verzoek vertrok hij in Augustus van dat jaar naar het oorlogsterrein terug en ging in Juni 1828 opnieuw naar Holland, waar hij nog geruimen tijd in actieven dienst bleef. Generaal van Geen, die den 1 Sept. 1773 te Gent was geboren, overleed 18 Nov. 1846 op Veldzigt bij Rijswijk.

Wij deelden deze enkele feiten uit het roemrijke leven van Generaal Van Geen mede, ten einde belangstelling op te wekken voor bovengenoemd werk, dat een voorwoord bevat van Prof. Dr. F. J. L. Krämer.

Indisch Militair Tijdschrift. Afl. 10. 1910.

De kapitein J. C. Pabst schrijft in deze afl. nogmaals over Java's weervermogen tegen een buitenlandschen vijand; het groote verschil tusschen zijn opvattingen ten deze en die van overste Hering bijv. (zie Ind. Gids, 1910, Afl. 7) is, dat kapitein Pabst aan de hand der krijgsgeschiedenis meent te kunnen aantoonen, dat de zgn. groote oorlog wèl, en de guerilla alleen n o o i t kans op eene gunstige beslissing oplevert. Alleen de praktijk kan uitwijzen, welke zienswijze de juiste is, hetgeen niettemin belet dat men geneigd is zich aan de zijde van kapitein Pabst te scharen, wanneer deze, sprekende over den Transvaal-oorlog, o.m. zegt: „De geestdrift was bij de Boeren, over het geheel genomen, al niet bijzonder groot, en deze vochten voor hun eigen zaak, terwijl in een oorlog met een buitenlandschen vijand de Inlandsche militairen niet strijden voor een zuiver nationale zaak en evenmin begrijpen zullen, dat die oorlog ook in hun belang gevoeld wordt.

Overigens bevat dit Nr. de volgende opstellen: Losse schetsen uit een leven te velde, door J. van Gessler Verschuir; No. 2, nachtelijke beschietingen. (In dit artikel verdedigt de schrijver geenszins een wreed optreden onzer troepen op Atjeh, doch kan evenmin goedkeuren de sentimenteele humaniteit, zooals die door sommigen in Nederland wordt voorgestaan). — Een kort woord over de Siat der Vesting-Artillerie, door H. Kerremans. — Schietvoorschrift en practijk. — Het gebruik der Artillerie naar Fransche inzichten, door J. C. G. Kraft. — De bewapening der Infanterie, door A. J. Gooszen. — Aanschaffing van officiersdienstrijpaarden. — Schietuitkomsten te Bendoel. — De voeding in verband met de beri-beri. — Van vreemde legers. — Uit de pers: Jonge jagers. — Over de verdediging van Nederlandsch-Indië. — Overzicht van eenige tijdschriften, enz.

Geneeskundig Tijdschrift voor Ned.-Indië.

Inhoud van afl. 5, deel 50: Uit de Verslagen van den Geneeskundigen dienst. Bacillaire dysenterie te Magelang, door dr. F. H. Hehewerth. — Vaccinatie tegen cholera, door dr. A. H. Nijland. — Eene ziekte-geschiedenis op psychiatrisch gebied, door dr. A. J. Salm. — Hoornvlieszweren na pokken, door dr. C. H. A. Westhoff. — Over de subcutane zoutinfusie bij de cholera, door A. J. Duymaer van Twist. — Nog eens de creoline-proef, door F. Hogewind. — Over creoline en cholera, door E. W. Kreuzwendedich von dem Borne. — Boekaankondiging: Beknopt leerboek der verloskunde, door K. de Snoo. — Over het nucleïne-gehalte van menschelijk voedsel, en vooral van Indische versnaperingen, door G. J. Jebbink.

Weekblad voor Indië. No. 27.

Inhoud: Doeltreffende straffen voor misdadigers, door M. van Geuns. — Opwinding en overdrijving, door P. — De Tjandilima-leiding bij Modjokerto (met foto's), door P. — De leenvorstin van Tanette (met een foto). — Een decoratie (uitreiking van de Militaire Willemsorde aan onderluitenant Elders (met foto). — Boeken uit Indië (bespreking door Corry Verbruggen van: De diepe stroomingen, door J. E. Jasper en Onderworpen, door Mevr. M. C. Kooy—van Zeggelen). — Indisch natuurleven VII. Uit het land van het Sneeuwgebergte, door A. J. Koens. — Met een auto door Zuid-Celebes. Naar een reisverhaal van J. F. Holman Jr., door W. J. v/d Leemkolk (vervolg). — Herinneringen van een „oudgast" (vervolg). — De Paupers. Roman uit de Indo-Europeesche samenleving, door Victor Ido (verv.) — Javaansche sage, door Ganesa.

De Indische Mercuur.

No. 46 van „De Indische Mercuur" wordt geopend met een uitvoerige bespreking der eenige dagen geleden verschenen „Memorie over de wording en het doel der Vereeniging Koloniaal Instituut". Met de plannen dier Vereeniging betoont de Mercuur-redactie zich hoogelijk ingenomen.

Verder bevat dit Mercuur-no. o. m. nog de volgende bijdragen:

Suiker- en waterbepaling in ampas, door H. C. Prinsen Geerligs. — De stamkanker van de Robusta- en Quillou-koffie. — De begrooting van Suriname voor 1911. — De boonenhandel van Mandsjoerije. — Het wetsontwerp op de Naamlooze Vennootschap (vervolg). — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen. Enz.

Ten slotte zij gewezen op No. 47 van den loopenden jaargang van „Buiten", waarin weder eene populaire en geïllustreerde beschrijving voorkomt van „Bataviasche vruchten", speciaal is nu de Papaja aan de beurt.

MEDEDEELINGEN.

Van het Dagel. Bestuur der Vereeniging:

CONCEPT-NOTULEN.

Hoofdbestuursvergadering gehouden te 's-Gravenhage op Zaterdag 26 November 1910, des namiddags ten 2½ ure, Heulstraat 17.

Volgens presentielijst zijn aanwezig de heeren: M. B. Rost van Tonningen, Voorzitter; A. B. J. Prakken, Onder-Voorzitter; A. A. C. Harting, Penningmeester; E. van Assen, Secretaris; Mevrouw J. E. van Oeveren—Van Schaik, Utrecht; Th. Almerood, Amsterdam; Th. J. A. van Zijll de Jong, Zutphen; F. E. Luitjes, Nijmegen; J. H. Calmeijer, Apeldoorn; J. C. van Reijn, Breda; Mevrouw Ten Bosch—Bosscher, Den Haag; L. A. H. Lamie, Arnhem; T. Gerdes Oosterbeek, Apeldoorn, Z. G. Ph. Marcella, Rotterdam; Prof. Mr. J. E. Heeres, Leiden. De heer Mr. H. Smeenge (Amsterdam) was afwezig.

De voorzitter opent de vergadering en heet alle aanwezigen welkom in deze, door hem voor de eerste maal gepresideerde hoofdbestuursvergadering.

Hij benut deze gelegenheid tevens om zijn dank uit te spreken voor de hem gegeven opdracht als voorzitter dezer vereeniging en hoopt, dat hij aan het geschonken vertrouwen zal kunnen beantwoorden.

Hij rekent daarbij op den steun, niet alleen van het Hoofdbestuur en van de afdeelingsbesturen, maar ook op dien van de leden, ten einde te geraken tot den vereischten bloei van „Oost en West" en te kunnen voldoen aan het doel, zooals in art. 3 der Statuten is omschreven.

Reeds nu heeft hij kunnen waarnemen, hoe alle werkzaamheden met groote toewijding worden vervuld, maar ook tevens dat het nuttige werk der Vereeniging buiten af dikwijls slecht wordt begrepen door zoovelen, waaronder niet het minst door hen, die aan Indië hun welstand hebben te danken en toch ons hunne medewerking onthouden.

Aangezien de omvang der werkzaamheden in belangrijke mate is toegenomen, zijn ook de uitgaven gestegen, en wel op zoodanige wijze, dat het bestuur reeds het vorig jaar in de verplichting is gekomen, om, wilde het aan de gestelde eischen voldoen, subsidie te vragen aan de Regeering en voor het jaar 1911 zelfs tot een hooger bedrag.

Zooals bekend is, werd in het Voorloopig verslag omtrent de Begrooting van Nederlandsch-Indië voor het jaar 1911 de vraag gesteld welke resultaten het verleenen van de subsidie aan de vereeniging Oost en West had opgeleverd en of toezicht gehouden werd op de wijze waarop die gelden werden besteed hetgeen aan den voorzitter aanleiding geeft den leden in herinnering te brengen, hetgeen ten deze werd neergelegd in de Memorie van Antwoord aan Zijne Excellentie den Minister van Koloniën en gezegd in het terzake gevoerde debat *) bij de behandeling van de Indische Begrooting voor het volgende jaar.

Daaruit blijkt ten duidelijkste, dat de Regeering en ook de Volksvertegenwoordiging onze vereeniging gunstig gezind is en dat wij, tot op zekere hoogte althans, en binnen zekere grenzen, vermoedelijk op meerdere subsidie zullen kunnen rekenen.

Die subsidie heeft zonder twijfel actueel nut, maar toch wil het hem, voorzitter, voorkomen, dat moet worden gestuurd in eene richting, die de vereeniging geheel vrij maakt.

Wel is waar stelt de Regeering, niettegenstaande den gegeven geldelijken steun, geen enkelen eisch aan de vereeniging; omdat zij uit de mededeelingen in ons orgaan, al zijn die van verschillende strekking, bemerkt, dat het Koloniaal Weekblad op politiek gebied neutraal is en aan niemand aanstoot geeft.

Niettemin wordt door zulk eene subsidie toch een verhouding geboren, die vroegere onafhankelijkheid aan zekere banden zou kunnen leggen.

Neemt men bovendien in aanmerking dat het bedrag der gezamenlijke contributies van de vereeniging voor het jaar 1910 is berekend op ƒ 4767.— waarvan ƒ 2527.— ten behoeve van het Hoofdbestuur en dat de subsidie der Regeering ƒ 3000.— bedraagt, zoo wil het hem, voorzitter, voorkomen dat een dergelijke verhouding niet normaal is en dat daarin alleen verandering zal zijn te brengen door toename van leden en zoo mogelijk ook, zij het dan ook ten deele, door verhooging der contributies, waartoe door hem straks een voorstel zal worden gedaan en waarvoor hij thans reeds den steun der vergadering inroept.

De notulen der vorige vergadering, voorkomende in het Koloniaal Weekblad van 14 Juli 1910 No. 28, geven geen aanleiding tot opmerkingen en worden mitsdien goedgekeurd.

Thans is, met betrekking tot de te behandelen onderwerpen, aan de orde.

I. Mededeelingen ten aanzien van het Informatiebureau.

Tot op heden werd in het jaar 1910 aan 300 personen, die inlichtingen kwamen vragen voor betrekkingen in Ned.-Indië, raad en voorlichting verstrekt, waarvan 240 schriftelijke en 50 mondelinge.

Het blijkt dus wel, dat die instelling in een gevoelde behoefte voorziet.

Verschillende personen, die door het bureau eene positie wisten te veroveren, waaronder ook een enkele voor den Staatsdienst, erkenden schriftelijk hun dank aan de onbaatzuchtige bemoeiingen onzer vereeniging, hetgeen zeker niet zal nalaten ons streven in ruimer kring bekend te maken.

In het belang der Regeering stond ons orgaan open voor al de oproepingen die gedaan werden ter vervulling van verschillende functiën in de beiden Indiën en droeg het Informatiebureau op die wijze bij om aan die oproepingen openbaarheid te geven.

Het in dit jaar door dat bureau uitgegeven werkje „Onze West" werd met hulp van de Regeering verspreid op de scholen in Nederland en voldeed goed, hetgeen onder meer bleek uit tal van aanvragen om toezending die door verschillende gemeentebesturen in het belang eener aanvulling hunner schoolbibliotheken tot ons werden gericht.

Tegen het op de algemeene vergadering van 9 Juli 1910 gedaan verzoek om de prijs te stellen op ƒ 0.12½ per exemplaar, bestaat geen bezwaar, waarvan aan die besturen schriftelijk kennis zal worden gegeven.

De verzendingskosten zijn onder dat bedrag begrepen.

Tevens zal aan de afdeelingsbesturen een opgave worden gevraagd van het aantal exemplaren, hetwelk zij noodig hebben.

Werkjes over de werkkring van den Ingenieur, geneeskundigen dienst en bij de suikercultuur zijn thans in bewerking en zullen zoo spoedig mogelijk in druk worden uitgegeven.

Daarna zullen dergelijke boekjes ook worden uitgegeven voor hen, die in de Indiën een werkkring zoeken bij de Rechterlijke macht, bij het onderwijs, credietwezen, kadaster, enz.

II. Verschillende lichamen en instellingen gaven duidelijk blijken van hun wensch om mèt ons samen te werken.

Zoo had het uitvoerend comité der Groene Kruis jubileum-tentoonstelling in de maand November 1909 in haar rondzendbrief den wensch te kennen gegeven, dat ook de koloniën op deze tentoonstelling vertegenwoordigd zouden zijn, opdat de bewoners van 't moederland in de gelegenheid zouden zijn te zien wat er op het gebied van verpleging van den Inlander nog ontbreekt en daarvoor onze samenwerking ingeroepen.

Aangezien deze geheel lag op den weg der vereeniging, werd de heer J. Fock, gep. Dirig. Officier van Gezondheid eerste klasse in Nederl.-Indië door ons uitgenoodigd om onze vereeniging op dat congres te vertegenwoordigen, aan welk verzoek door Z. H. Ed. G. bereidwillig werd voldaan.

Door welwillend de regeling van verschillende aangelegenheden op zich te nemen, heeft de heer Fock zich bijzonder verdienstelijk gemaakt voor de vereeniging, waarvoor hem hier openlijk dank wordt gebracht.

*) Daarbij was het opgevallen, dat van de afdeeling „Informatiebureau" onzer Vereeniging was gesproken als van een „arbeidsbeurs" een bedrijf, dat wij ons nimmer hebben voorgesteld uit te oefenen, waar het slechts ons doel is raad en voorlichting te geven aan allen, die een werkkring, hetzij een ambtelijken, hetzij een particulieren, in de beide Indiën zoeken.

Ook op de Huisvlijttentoonstelling, welke van 12 Juli tot 30 September 1910 te Scheveningen, door den Volksbond, onder Eere-Voorzitterschap van Z. K. H. den Prins der Nederlanden, werd gehouden, werd de noodige ruimte beschikbaar gesteld voor een Koloniale afdeeling, voor welker inrichting de Algemeene Commissie voor die tentoonstelling onze medewerking had verzocht.

Daartoe aangezocht werd een commissie gevormd bestaande uit de navolgende dames en heeren, n.l.: L. J. C. van Es, voorzitter; mevr. N. v. Zuijlen—Tromp, onder-voorzitster; mevrouw J. Zilcken van Baak, Secretaresse; A. Charlouis, penningmeester; mevrouw C. A. Rose—Molewater; Dr. H. van Cappele; H. R. du Mosch; H. van der Mandere en Raden Mas Noto Soeroto.

De wijze waarop die commissie hare taak heeft opgevat en de Vereeniging „Oost en West" heeft vertegenwoordigd, is boven onzen lof verheven en openlijk wordt haar daarvoor onze oprechte dank gebracht, zoo ook nog aan mevrouw N. van Zuijlen—Tromp, die door hare voordracht over de kunst-nijverheid in Ned.-Indië zooveel bijdroeg tot vermeerdering der kennis van onze Oost-Indische bezittingen en haar gehoor steeds wist te boeien.

Bij brief van 12 Augustus 1910 richtte het bestuur van het Genootschap van Leeraren van Nederlandsche gymnasia tot ons bestuur de uitnoodiging, om ons te doen vertegenwoordigen op de Algemeene Vergadering van het Genootschap op 25 Aug. 1910, welke te Den Haag werd gehouden.

De voorzitter verklaarde zich bereid persoonlijk die vergadering bij te wonen, waarop door professor Niermijer een voordracht werd gehouden over de vraag: „Wat kan het gymnasium voor Indië doen?"

De strekking dier voordracht was om het onderricht in de klassieke talen op de gymnasia in te krimpen in het belang van het onderwijs in de Aardrijkskunde en geschiedenis van Ned.-Indië en dit op meer breeden grondslag te brengen.

III. Ten aanzien van de Indische jongelieden, die in Nederland de studies volgen en hunne opvoeding trachten te voltooien, deelt de voorzitter mede, dat de bemoeienis der Studie-Commissie onzer vereeniging zich uitstrekt over twee jongelieden van West-Indische afkomst, waarvan één studeert aan de Technische Hoogeschool te Delft en de andere aan de Hoogeschool te Leiden.

Voorts studeeren nog een 25-tal Inlandsche jongelieden aan verschillende instellingen van onderwijs.

Voor één dier jongelingen had de vereeniging gelegenheid zijne financiëele aangelegenheden te behartigen en daarvoor tot op heden een bedrag bijeen te brengen van *f* 444.50, hetwelk ter beschikking van het afdeelingsbestuur te Arnhem is gesteld, dat ten deze het initiatief nam.

IV. In de jaarlijksche Algemeene Vergadering van 9 Juli 1910 te Den Haag gehouden, werd reeds medegedeeld, dat het Hoofdbestuur doende was om weder eene afdeeling van onze vereeniging te Groningen op te richten.

Thans heeft de heer H. A. Kooy, kapitein van den Generalen Staf in Ned.-Indië met verlof, zich bereid verklaard belangloos te Groningen een Causerie met lichtbeelden over Ned.-Indië te houden, welke gelegenheid het Dagelijksch Bestuur heeft aangegrepen om de totstandkoming dier afdeeling zooveel mogelijk te bevorderen.

Aangezien dit aanbod te Groningen in goede aarde is gevallen, bestaat er wellicht kans dat de afdeeling tot stand komt.

Zekerheid daaromtrent bestaat er echter niet.

V. Waar onzerzijds de overeenkomst met de N. V. „Luctor et Emergo", inzake de exploitatie van het Kol. Weekblad, met het einde van het jaar 1910 was opgezegd en dus ten einde liep, daar werden door het Dag. Bestuur die maatregelen genomen, en voorzieningen getroffen, welke noodig waren om de regelmatige uitgave van het orgaan te verzekeren.

Met verschillende uitgevers-firma's, zoowel in als buiten Den Haag, werden de noodige besprekingen gehouden, doch na nauwkeurige vergelijkingen van de verschillende aanbiedingen en na nauwgezette overwegingen is het Dagelijksch Bestuur toch van meening dat het de voorkeur verdient bij de Vennootschap „Luctor et Emergo" te blijven, die bereid is op het punt van het geldelijke, hare eischen eenigszins lager te stellen.

De firma is genegen om, met ingang van 1 Jan. 1911, voor den tijd van één jaar het contract te verlengen en zoo vervolgens telkens voor één jaar, indien geen nieuwe opzegging geschiedt, met dien verstande evenwel:

1o. dat de vereeniging aan „Luctor et Emergo" betale een maximum-subsidie van *f* 1500 per jaar, in maandelijksche termijnen, terwijl aan de firma de door onze bemiddeling afgesloten advertentie-contracten tot een totaal bedrag van circa *f* 750 zullen worden overhandigd, na betaling van eventueele provisie;

2o. dat het formaat van het Kol. Weekblad hetzelfde zal blijven, doch in plaats van een lila-omlag een van dezelfde kleur zal komen, als het binnenwerk, terwijl op pagina 1 reeds de tekst zal beginnen, de laatste pagina geheel voor advertenties beschikbaar blijft en de overige 2 kolommen tekst en 1 kolom advertenties zullen bevatten.

Van de zijde der firma „Luctor et Emergo" zal alles in het werk gesteld worden om het blad een goed uiterlijk te geven en het op tijd en opengesneden te doen verschijnen, daarbij rekenende op de medewerking van het Dag. Bestuur voor het bekomen van deugdelijke advertenties.

De voorzitter hierbij dank brengende aan de hh. Harting en Prakken voor hunne belangrijke bemoeienissen in deze, wijst er op, dat het blad thans kost 52 maal *f* 37.50 is *f* 1950, plus *f* 1600 aan redactieloon, of te samen *f* 3550, een bedrag dat op den duur te bezwarend voor de vereeniging is.

Er moet naar worden gestreefd, dat de advertenties niet alleen de kosten van den drukker, maar ook die van de redactie dekken en daarom zal het Dag. Bestuur de firma behulpzaam zijn in het verkrijgen van deugdelijke advertenties, die vertrouwen verdienen en kunnen worden aanbevolen.

De uit te betalen som van *f* 1500 aan de Drukkersfirma geldt een maximum, dat voor vermindering vatbaar is.

Hiermede wordt bedoeld, dat, al naar gelang de winst, die met de advertenties wordt betaald, de drukkerskosten dekt, de subsidie van *f* 1500 vermindert.

Nadat met betrekking tot de verspreiding van het Kol. Weekblad nog het een en ander werd besproken en er op was gewezen, dat de vereeniging groot geldelijk belang heeft bij de exploitatie van het Kol. Weekblad, hetwelk door de afdeelingsbesturen, door het aanbrengen van advertenties, kan worden bevorderd, vraagt de voorzitter de machtiging aan de vergadering om, voorloopig voor één jaar, met de Drukkersfirma „Luctor et Emergo" te Den Haag, eene overeenkomst aan te gaan in den zin als boven vermeld.

De vergadering daartegen geen bedenkingen hebbende, wordt die machtiging verleend.

VI. Bij het voorstel van den maatregel, verband houdende met de 4e alinea van art. 5 der Statuten, licht de voorzitter toe, dat aangezien de kosten van uitgave van het Kol. Weekblad per jaar exemplaar meer dan *f* 1.— bedragen, de Vereeniging schade lijdt van de leden, die op grond van de gunstige bepaling, opgenomen in het slot van de gewijzigde alinea van art. 5, één gulden contributie betalen, terwijl de Vereeniging weinig profijt trekt van hen, die *f* 1.50 per jaar contributie voldoen.

Alvorens echter opnieuw eene wijziging in de Statut a voor te stellen, zou echter eerst nog kunnen worden bepaald om aan bovenbedoelde leden per circulaire in overweging te geven, hunne contributie tot *f* 2, of desverlangd, meer te verhoogen.

De voorzitter doet hierbij een beroep op den steun der vergadering, daarbij wijzende op het feit, dat men voor *f* 1 en *f* 1.50 's jaars ontvangt het Kol. Weekblad, verder dat men kan gebruik maken van lezingen, leestafel enz. en dat die betaling werkelijk te gering is.

De redactiekosten van het Kol Weekblad zullen daaruit moeten worden bestreden en zij die daarvan deel uitmaken beter moeten worden beloond.

Want, zooals de toestand nu is, is de vereeniging steeds verplicht een beroep te doen op de welwillendheid van de medewerkers. —

Het Dag. Bestuur staat steeds voor uitgaven welke hoog noodig zijn.

Het plan wordt buitenaf lang niet altijd gunstig beoordeeld, maar om meer tot stand te brengen is meer geld noodig.

De mogelijkheid bestaat, dat er enkele leden zullen zijn, die daarom de vereeniging zullen verlaten, doch hierbij verlieze men niet uit het oog, dat wij slechts een verzoek doen, waartegen niemand bezwaren kan inbrengen.

De bedoeling is om van het geheele Hoofdbestuur een gedrukte circulaire te doen uitgaan in den geest, als waarvan boven sprake is en die ook aan de afdeelingsbesturen zal worden gezonden.

De vergadering zich hiermede vereenigende, machtigt het Dag. Bestuur in bovenbedoelde zin te handelen.

De voorzitter gebruikt deze gelegenheid om te verklaren, dat ter zijner tijd, tot instandhouding van 't orgaan der vereen., ook geldelijke bijdragen zullen worden gevraagd van de afdeelingsbesturen. Zooals de voorschriften thans luiden bestaat tegen het verleenen dier bijdragen aan het Hoofdbestuur geen enkel bezwaar.

Wanneer dus een beroep wordt gedaan op de afdeelingsbesturen, dan hoopt hij, dat de leden van het Hoofdbestuur ten deze hun invloed ten goede zullen aanwenden.

VII. In herinnering wordt gebracht, dat in de jaarlijksche algemeene vergadering van 9 Juli 1910 te 's-Gravenhage gehouden, door één der leden het voorstel is gedaan om in Ned.-Indië een afdeeling op te richten van ons Informatiebureau en dat dit onderwerp door het Dag. Bestuur in behandeling zou worden genomen.

Bij nauwgezette overweging is gebleken, dat zulk een maatregel geldelijk te bezwarend voor de vereeniging zou zijn, zoodat van dat voorstel zal moeten worden afgezien.

De voorzitter zegt, dat destijds ook bij de N.-I. vereeniging „Oost en West" te Batavia de oprichting van een informatie-bureau ter sprake is gebracht maar dat daarvan is moeten worden afgezien, omdat de daaraan verbonden kosten, die licht *f* 3000.— 's jaars bedragen, te hoog zouden zijn.

VIII. De voorzitter deelt mede, dat, blijkens ontvangen schrijven van 22 October 1910, van Notaris A. Goddard te Zutphen, door wijlen mej. M. S. Tierlam, aldaar woonachtig, en op den 30en Juli 1910 overleden, bij haar testament van 3 December 1907, aan onze vereeniging is vermaakt, vrij van rechten en onkosten, een bedrag van *f* 200, uit te keeren zes maanden na haar overlijden, zonder bijvoeging van interest.

Met groote erkentelijkheid maken wij van deze helaas nog zeldzame vrijgevigheid melding.

IX. De hr. Th. J. A. v. Zijll de Jong brengt het onlangs te Amsterdam opgerichte Koloniaal Instituut ter sprake. Hij vreest, dat onze vereeniging door de actie van zulk een kapitaalkrachtig instituut in het gedrang zal komen en dat „Oost en West" dientengevolge niet vooruit zal gaan.

De voorzitter wijst er op, dat het Koloniaal Instituut vermoedelijk niet op het terrein onzer werkzaamheid zal bewegen.

De heer Van Zijll de Jong betreurt het in elk geval, dat de vereeniging „Oost en West" met een verleden van tien jaren en die niet alleen den stoot heeft gegeven aan de belangstelling van Nederland voor de Indische kunstnijverheid, maar ook aan tal van commissies, die nu worden nagevolgd, bij de oprichting van het Koloniaal Instituut niet is gehoord en dat in diens rondzendbrief om geldelijken steun met geen enkel woord zelfs van de actie van „Oost en West" is gerept.

Het zou getuigen van overmoed wanneer de vereeniging „Oost en West" zich nu nog inbeeldde, dat zij zich met kracht zou kunnen ontplooien.

De voorzitter vestigt de aandacht van den heer Van Zijll de Jong op ons meer e t h i s c h streven, dat, zooals boven reeds gezegd is, ook door de regeering en volksvertegenwoordiging wordt gewaardeerd.

Wij stellen ons toch ten doel de belangen van alle in Ned.-Indiën verblijvenden, onverschillig van welk ras, dus ook die van den Inlander, te behartigen.

En al zouden de omstandigheden er ooit toe leiden, dat de vereeniging van die taak zou moeten afzien, dan zal toch bij een ieder onpartijdig persoon de overtuiging gevestigd zijn, dat „Oost en West" de goede zaak heeft gediend.

De heer Almerood (Amsterdam) vraagt hoe of de houding van het Hoofdbestuur zal zijn ten aanzien van de aanstaande te houden Koloniale tentoonstelling, waarover voorbereidende besprekingen te Amsterdam aan den gang zijn.

Al kunnen wij daarin geen toongevende positie innemen, het zou toch wel wenschelijk zijn, dat de afdeeling Amsterdam aan die besprekingen deelnam en door het Hoofdbestuur daarin werd gesteund.

De voorzitter wil gaarne zijne medewerking toezeggen om te trachten samenwerking te verkrijgen, doch meent er toch op te moeten wijzen, dat wanneer reeds een regelings-commissie in functie is getreden, wij ons niet kunnen opdringen.

De heer Lamie (Arnhem) betuigt zijn dank aan het Hoofdbestuur voor hetgeen is verricht in het belang van de studie van een verdienstelijk jongeling en hij twijfelt er niet aan of, wanneer ook op deze wijze bij de vele andere nuttige werkzaamheden door de vereeniging wordt voortgearbeid er voor „Oost en West" plaats zal blijven naast het Koloniaal Instituut.

Nadat nog eenige zaken van huishoudelijken aard werden besproken, sloot de voorzitter, onder dankbetuiging aan de leden, de vergadering.

E. VAN ASSEN, Secr.

Vervolg opgave van de ontvangen gelden ten behoeve van de studie van een verdienstelijk jongeling.

Vroeger ontvangen . . .	f 432.—
Z. Ph. M. te R.	- 10.—
N. N. te U.	- 2.50
Totaal . . .	f 444.50

Dank zij de hulp van v e l e n is nu de vereischte som, op een goede honderd gulden na, bijeen. „De laatste loodjes wegen het zwaarst", maar... hoop doet leven!

Voor de opgave,

E. van Assen, Secretaris.

Van de Afdeeling Amsterdam.

V o o r d r a c h t van den heer J. TIDEMAN, Controleur bij het Binnenlandsch Bestuur.

Onderwerp: **Zuid-Celebes, voorheen en thans,** op D o n d e r d a g 15 D e c e m b e r a.s., 's avonds a c h t u r e, in een der zalen van het A m e r i c a n H o t e l (ingang Marnixstraat).

Leden van „Oost en West" hebben met hunne huisgenooten vrijen toegang op vertoon van hun bewijs van lidmaatschap of de hun gezonden kennisgeving.

Voor het gratis bekomen van introductiekaarten voor niet-leden gelieve men zich te wenden tot den secretaris: C. de Vries, Weesperzijde 22.

Het doel der Vereeniging kan men steunen door zich bij den secretaris als lid aan te melden tegen eene contributie van *f* 2.— of meer per jaar (bedrag door ieder zelf te bepalen), en waarvoor men tevens wekelijks het belangrijk orgaan der Vereeniging „Het Koloniaal Weekblad" g r a t i s ontvangt. — Over 1910 wordt geen contributie meer geïnd.

Officiëele Berichten.

Uit de Javasche Courant van 28 October 1910. No. 86.

Benoemingen, enz.

Civiel Departement.

Verleend: een jaar verlof aan den onderwijzer H. Crevels.

Ontslagen: op verzoek eervol de ambtenaar op wachtgeld H. Kater, de commies P. O. A. Willems, Mej. M. E. G. Kühr, en de klerk A. A. J. Gersen.

Belast: met de waarneming der betrekking van adjunct-adviseur voor de bestuurszaken der Buitenbezittingen, Mr. J. C. Kielstra, met id. van administrateur bij de tinmijnen op Banka J. W. Meerburg.

Tijdelijk werkzaam gesteld: als assistent bij de zoologische afdeeling van het Departement van Landbouw Dr. K. W. Dammerman.

Benoemd: tot buitengewoon voorzitter van den landraad te Pasoeroean Mr. E. van Noël, te Serang Mr. L. K. Wennekendonk, tot 3en commies te Soerabaja L. F. Jongebloed, tot hoofdopziener bij het boschwezen H. J. Nijland, tot 2en commies bij het hoofdbureau van het boschwezen Tj. R. H. de Haan, tot controleur de adspirant-contr. J. Habbema en F. A. C. Halkema, tot notaris te Toeban A. Th. F. Mentel, tot 1en commies bij het Dep. van B. B., A. J. D. Orth, tot 2en id. F. G. A. Demaison, tot 3en id. A. R. C. M. Jullens, F. Ch. Ungerer en J. B. R. Davies, tot opzichter bij de S.S. op Java C. E. Nettekoven, tot commies C. Bauwens, H. J. Kramer en R. Samson, tot wedana van Samboeng, Raden Koesoemo Widakdo.

Ontslagen: op verzoek eervol de wedana van Samboeng, Raden Ngabehi Kromodipoero.

Benoemd: tot onderwijzer te Ngandjoek F. Sjonkes; tot hulponderwijzeres te Soerakarta Mevr. F. E. C. Q. Reichholt.

Militair Departement.

Verleend: twee jaar verlof aan den kapitein-kwartiermeester A. H. van Mastrigt.

Bevorderd: tot luitenant-kolonel de majoors H. J. van Bremen, P. A. Mollinger, J. J. O. van Bloem, C. A. Meulemans en G. Buys; tot majoor de kapiteins G. J. Verstege en A. Geertsema Beckeringh.

Benoemd: tot 2en commies J. Birfelder.

Overgeplaatst: naar Batavia de 1e luit. der genie W. R. H. van Aalderen.

Uit de Javasche Courant van 1 November 1910. No. 87.

Civiel Departement.

Ontslagen: op verzoek eervol de opzichter S.S. op Java A. W. Eijkelenboom, de adj.-administrateur bij het pandhuis te Probolinggo D. Ciebrant, de klerk te Batavia S. Veen.

Benoemd: tot 3en commies bij het Dep. van Fin. C. J. Brookman, tot stations-commies H. A. E. Baumgarten, tot opzichter C. Ligtermoet, tot ingenieur J. van Tubergen, tot architect A. Glastra v. Loon.

Tijdelijk belast met de waarneming der betrekking van architect R. van Laar en C. J. Evers.

Benoemd: tot wedana van Paroeng, Raden Atmanegara, van Tangerang, Mas Marto Mikardjo, van Blaradja, Soeid Bin Soeoed.

Ontslagen: op verzoek eervol de luit. der Chineezen te Tebing Tinggi Thio Tjin Seng.

Benoemd: tot 1e klerk bij het Dep. van B. B., J. A. N. van Kuijk, S. Ch. Bogaardt, W. van der Groen en J. Osten.

Geplaatst: in de res. Preanger-Regentschappen de controleur J. Habbema, in de res. Madioen de id. E. V. van der Schalk.

Overgeplaatst: naar Rembang: de onderwijzer M. Eerland, naar Rangkasbitoeng de id. W. Th. M. van Rooij.

Benoemd: tot onderwijzer te Saparoea J. Sas, tot id. te Serang F. F. C. Cordesius.

Militair Departement.

Bevorderd: tot officier van gezondheid 1e kl. F. W. Buma.

Geplaatst: te Padang de off. van gezondh. dr. H. A. Sissingh; te Batavia de idem dr. F. Reisiger.

Overgeplaatst: naar Tjimahi de id. J. Schijfsma.

Geplaatst: bij het 6e bat. de kapitein K. G. R. Joosten; te Batavia de 1e luit. S. Prins; bij het 20e bat. de 2e luit. E. A. Steinmetz; bij het 13e id. H. C. Abuijs; bij het 18e de id. W. H. Reterink.

Overgeplaatst: bij het 3e bat. de 2e luit. G. D. E. J. Hotz; naar Atjeh de idem A. D. Bouwhof; bij het 1e depôt-bat. de id. P. B. J. van Hille; bij het 7e bat. de 1e luit. H. de Vries; bij het 9e bat. de idem W. H. de Blauw; bij het garnizoensbat. van Palembang en Djambi de 2e luit. W. van Kregten.

Overgeplaatst naar Tjimahi de off. van gezondh. Ph. K. Maier.

Lijst van aangekomen en vertrokken Passagiers uit en naar de Indiën.

Passagierslijst van het s.s. „Prins Frederik Hendrik"; gezagvoerder G. D. Nieman. Van West-Indië naar Amsterdam.

*A. van Houte; J. C. Meeuwissen; Frater Wiro; *J. Duhaut; G. Hancian; J. A. Mouissie; P. H. Ouwerkerk; G. Smit; F. A. Amije; 28 schepelingen der K. N. M.

* Te Hâvre ontscheept.

Passagierslijst van het s.s. „Prins Willem IV". Gezagvoerder P. Koningstein. Van Amsterdam naar West-Indië op den 25en November.

H. Benjamins en echtg.; P. F. Kenswil; mevr. F. A. van der Loo en 2 k; A. W. van Ooyen; K. Kienie; H. de Vogel; 21 militairen.

No. 49. Donderdag 8 December 1910. 10de Jaargang.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING OOST EN WEST

OPGERICHT DOOR KOLONEL G.E.V.L. VAN ZUYLEN, 21 MAART 1900.

„HET KOLONIAAL BELANG IS EEN ALGEMEEN-NEDERLANDSCH BELANG."

Abonnementsprijs per jaar:

Vrij aan huis of franco per post binnenland, bij vooruitbetaling	f 2.50
Voor Oost-Indië en het Buitenland	„ 4.—
Afzonderlijke nummers	„ 0.05

Prijs der Advertentiën:

Per regel	f 0.15
Bij plaatsing van 500 regels	„ 0.12½
„ „ „ 1000 „	„ 0.10

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie", en gezonden aan de Presidente: 7a HEERENGRACHT, DEN HAAG.

Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, *51 Verhulststraat.*

Voor *Advertentiën* tot de Drukkerij „LUCTOR ET EMERGC", AMALIA VAN SOLMSSTRAAT, *Telefoon 4424,* beiden DEN HAAG.

Inhoud van dit nummer.

Een belangrijke Tentoonstelling.

In het Museum van Kunstnijverheid te Haarlem heeft sedert enkele weken een zeer belangrijke tentoonstelling plaats van **Noorsche Huisvlijt,** des te belangrijker voor de lezers van Het Koloniaal Weekblad, omdat deze huisvlijt, hoe ook uit den aard verschillend van uiterlijk, toch in haar innerlijk wezen, in haar beoefening, veel overeenkomst heeft met die van Nederl.-Indië, en omdat uit de Noorsche organisatie tot bevordering der huisvlijt heel wat voor ons te leeren valt.

Veel van wat de catalogus dezer tentoonstelling te lezen geeft, zou ook van toepassing kunnen zijn op de huisvlijt in Nederl. Oost- en West-Indië.

Zoo schrijft de heer E. v. Saher als inleiding onder meer:

„De groote belangstelling, waarin de huisvlijt zich in de laatste jaren mocht verheugen en de bijzondere sympathie, die de Nationale Tentoonstelling voor Huisvlijt, dezen zomer in Scheveningen gehouden, in den lande heeft gewekt, leveren wel de beste bewijzen, dat de huisvlijtbeweging ten onzent eenen gunstigen bodem zal vinden en ruime vruchten zal dragen, indien ze in goede banen wordt geleid en behoorlijk wordt georganiseerd.

In Noorwegen vooral is de huisvlijt op voorbeeldige wijze ingericht; dezen zomer werd aldaar door de Vereeniging „Norske Husflidsforening", die hare vertakkingen over het geheele koninkrijk uitstrekt, te Bergen eene tentoonstelling gehouden, die met schitterende resultaten werd gesloten.

Wij zien, dat de Noorsche huisvlijt zich op een ruim gebied beweegt. Daar hier slechts handenarbeid in aanmerking komt, staan deze artikelen buiten mededinging met fabriekmatig vervaardigde waren, omdat ze behalve voor eigen gebruik voornamelijk voor die standen onzer samenleving bestemd zijn, welke zich de weelde van handenarbeid kunnen en willen veroorloven en wier kunstgevoel voldoende ontwikkeld is om de artistieke zijde van den arbeid te waardeeren.

Sedert de vroegste tijden onderscheiden zich de produkten der Noorsche huisvlijt door den grooten ernst waarmede ze zijn uitgevoerd. Men weet niet, wat men aan deze werken het meest moet bewonderen: de nauwkeurigheid en handigheid waarmede ze zijn vervaardigd, of den goeden smaak en 't zuiver gevoel waarmede versiering en kleuren zijn aangebracht.

Wanneer men de houtsnijwerken, de schilderwerken, de zilversmidswerken, de vlecht-, weef- en borduurwerken uit vroeger dagen in musea of elders gadeslaat en men bedenkt onder welke bekrompen omstandigheden deze tot stand kwamen, moet men ze te meer bewonderen. De werktuigen en gereedschappen toch lieten zeer veel te wenschen over.

De werkkring der Vereeniging strekt zich over het geheele land uit en is in de eerste plaats erop bedacht om door grondig onderwijs het volk in de gelegenheid te stellen in eigen behoeften te voorzien, terwijl de uren die overblijven gebruikt worden om verkoopbare voorwerpen van allerlei aard te vervaardigen.

Voorts stelt de Vereeniging zich ten doel de huisvlijt in Noorwegen te bevorderen door hare produkten te veredelen en voor deze eenen vruchtbaren afzet te zoeken.

De Regeering verleent haar een jaarlijksche subsidie van 22000 Kronen, waarvan de helft voor het onderwijs wordt besteed.

In de Carl Johanns Strasse 45 te Kristiania heeft de Vereeniging in de beneden- en de eerste verdieping een groot magazijn, alwaar hare artikelen te koop worden aangeboden — op de bovenste verdieping zijn werkplaatsen ingericht, waar voorwerpen worden vervaardigd, welke als modellen naar verschillende plaatsen in den lande verzonden worden.

De cursussen in verschillende vakken van huisvlijt worden gedeeltelijk in Kristiania, gedeeltelijk buiten aan de landelijke bevolking gegeven; — er werden gedurende den werkkring der Vereeniging meerdere duizenden leerlingen gevormd.

De Vereeniging heeft een groot aantal uitgaven het licht doen zien: handleidingen en modelboeken, die tegen zeer billijke prijzen over het land worden verspreid.

Bovendien richtte zij in 1894 eene weverij op, alwaar uitsluitend met uit planten gewonnen grondstoffen geverfd wordt en die zoowel binnen als buiten Noorwegen door de schoone kleuren, welke zij voortbrengt, bekend is geworden."

Het lijdt geen twijfel, dat uit een en ander veel te leeren valt, ook met 't oog op onze Indiën.

De Tentoonstelling blijft nog tot 15 dezer geopend.

***

Het Magazijn van Nederl. Oost- en West-Indische huisvlijtartikelen, **Boeatan,** Heulstraat 19, Den Haag, vrij toegankelijk iederen werkdag van 10—6 uur, laat nu in het bizonder zien allerlei mooi handwerk, geschikt voor **Kerstgeschenken.**

PERSKRONIEK.

INHOUD: Mr. Th. v. Deventer in *Land en Volk* over de inlandsche huisvlijtschool te Ngawi. — A. Mok in *De Avondpost* over het Indisch begrootingsdebat. — Den heer J. E. Jasper door *Het Algemeen Handelsblad* geïnterviewd over de Kol. Tentoonstelling te A'dam.

Mr. C. Th. v. Deventer doet in Land en Volk een goed woord voor de inlandsche huisvlijtschool te Ngawi. Aanleiding daartoe vindt hij in het antwoord, dat de minister van koloniën bij het jongste begrootingsdebat aan den heer Ter Laan gaf, die Z. Exc. de vraag stelde: of de Regeering niet van plan was tot oprichting van meer dergelijke scholen over te gaan?

Wie die vraag ook even gepast als bescheiden mocht achten, zoo zegt de schrijver in Land en Volk, niet de heer minister. Zijn antwoord luidde te verrassend om 't niet in zijn geheel mede te deelen:

„Wat nu nog aangaat de vraag omtrent de huisvlijtschool, of het namelijk niet noodig zal zijn daaraan uitbreiding te geven, is mijn antwoord daarop beslist ontkennend.

Het komt mij voor, dat, zoolang de huisvlijtschool alleen in het leven kan worden gehouden door aan leerlingen, die van buiten komen, een zekere som uit te keeren en hen daarmede te lokken een zekeren tijd aan die school onderwijs te ontvangen, hieruit blijkt, dat die school nog niet die plaats in het Javaansche leven heeft ingenomen, die zij behoort in te nemen."

Ik moet erkennen, vervolgt de heer v. D., dat ik, ofschoon in zake inlandsch-onderwijs-teleurstellingen langzamerhand aan veel gewend geraakt, mijn oogen toch nauwelijks gelooven kon toen ik op blz. 354 van de Handelingen dit ministerieel bescheid las. Hoe nu, dacht ik bij mijzelf, wordt voor de levensvatbaarheid van onderwijsinrichtingen voor Inlanders tegenwoordig als voorwaarde gesteld, dat, „van buitenkomenden", dat wil dus zeggen elders dan ter plaatse waar de school gevestigd is woonachtige leerlingen, die inrichtingen bezoeken zonder dat eenige tegemoetkoming in voor hen onvermijdelijke reis- en verblijfkosten wordt verleend? Is zulk een tegemoetkoming een lokmiddel, dat de onderwijsinrichting, welks bezoek daarmede bevorderd wordt, stempelt tot iets ongezonds, dat men beter doet elders dan waar het nu eenmaal een kunstmatig bestaan leidt, maar niet in het leven te roepen? Maar dan zijn zoo goed als àlle onderwijsinrichtingen in Indië, die iets meer beoogen dan het bereiken van de in de onmiddellijke nabijheid der school woonachtige jeugd en waar dus, uit den aard der zaak, leerlingen „die van buiten komen" uitzonderingen zijn, veroordeeld."

Ten slotte schrijft de heer v. D.:

„Men komt der waarheid zeker heel wat meer nabij indien men vreest, dat de school, tengevolge van gebrek aan belangstelling en aanmoediging van de zijde der Regeering, met ondergang wordt bedreigd. Want hoe zou het anders te verklaren zijn, dat deze inrichting, die blijkens de officieele verslagen eenige jaren achtereen goede uitkomsten gaf en bij de bevolking in trek is, een afnemend getal leerlingen moet boeken: 31 December 1907 56, 31 December 1908 50, 31 December 1909 38? Naar alle waarschijnlijkheid wordt het velen „van buitenkomenden" toch tè machtig om, zonder andere tegemoetkoming dan een zeer onzekere drie gulden per maand of wat hun misschien van particuliere zijde kan worden toegestopt, drie jaren op de afdeelingshoofdplaats door te brengen.

Te hopen is, dat de Regeering ten aanzien van de school te Ngawi spoedig tot een juister inzicht zal komen. Het zou zonde en jammer zijn als zij door onvoldoende voorzorgen een onderwijsinstelling liet verkwijnen, die juist voorbestemd schijnt om voor geheel Java het type te worden van een echt-nationale ambachts- en kunstnijverheidsschool in eenvoudigen vorm."

***

A. Mok maakt in De Avondpost eenige aardige kantteekeningen op het Indisch begrootingsdebat. Zoo schrijft hij over het optreden van den heer Boogaardt o.m.:

„De heer Boogaardt schijnt een praktisch man. Hij voelt o.a. erg veel voor de vereeniging „Oost en West", die „zooveel doet ter verspreiding van populaire kennis van Indië", doch gunt haar niettemin de subsidie niet van een paar duizend gulden, ter instandhouding van een informatiebureau „alias een arbeidsbeurs, waaraan absoluut geen behoefte bestaat". Als de minister ambtenaren noodig heeft, moet hij in de groote bladen maar advertentiën plaatsen, meent de heer B. Maar hij ziet over het hoofd, dat een dergelijke maatregel duizenden guldens zou kosten en bovendien, dat het orgaan van

„Oost en West", Het Koloniaal Weekbl., steeds gratis de bestaande vacatures uit de „Staatscourant" overneemt.

Als men nu weet, dat het lidmaatschap van „O. en W.", met inbegrip van Het Kol. Weekbl., slechts *f* 2.50 's jaars bedraagt, zie ik niet in waarom zij, die later aan de Indische staatsruif zullen knabbelen, geen lid dier vereeniging, welke de sympathie geniet van den heer B., zouden kunnen zijn. Bovendien zie ik het nut niet in van de voorgestelde bevoorrechting der „groote" bladen.

't Idée schijnt anders nog al te hebben ingeslagen. Bij de beschouwingen over de Oorlogsbegrooting voor N.-I., zei de heer Verhey n.l.: „Wanneer men ambtenaren noodig heeft, dan zou de heer Boogaardt groote advertentiën willen plaatsen in vele couranten; waarom zou men niet in denzelfden geest mogen handelen om voor Indië soldaten te krijgen? Hoewel de heer B. dit niet gezegd heeft en alleen sprak van „advertentiën in de groote bladen", lokt het voorstel van den heer Verhey mij nog al aan, maar ik vrees, zegt Mok, dat de duizenden, om dat alles te bekostigen, vooralsnog zullen ontbreken."

Verder schrijft hij:

„Ook gaf de heer Boogaardt eenige merkwaardige staaltjes van onze onbekendheid met Indië. Zijn verhaal van „den hoogstaanden man, met een academische studie achter zich", die hem kort geleden gevraagd had, in hoeveel tijd men per spoor van Padang naar Batavia kon komen, geloofde natuurlijk niemand; voorts vertelde de heer B., dat twee of drie jaren geleden een „gacht medelid", nog wel, had aangedrongen „op het verleenen van pensioen aan de weduwen van kettinggangers, die te velde zijn gevallen".

Waaraan de heer B. nog had kunnen toevoegen dat eenige jaren geleden eveneens een „geacht medelid" in de Kamer betoogde, dat wel eens wat meer gedaan kon worden voor de verarmde Hindoe's op Java! Ik meen, het was de heer Van Kol, die het „geachte medelid" op zijn dwaling opmerkzaam maakte, waarop deze wijselijk in zijn verdere rede eerst, om geen argwaan te wekken, de „H" inslikte en Indoe's zei, waarna het geen moeite kostte, middels een kleine stembuiging, ook de „e" weg te moffelen!"

***

De heer J. E. Jasper is door Het Algemeen Handelsblad over het plan eener groote koloniale tentoonstelling te Amsterdam, geïnterviewd.

„De heer Jasper vond, zegt de verslaggever van Het Handelsblad, het houden van een koloniale tentoonstelling zeer nuttig. In de eerste plaats omdat zij de algemeene belangstelling voor alles wat Indië produceert — welke belangstelling thans geenszins is — in sterke mate kan doen toenemen. En in de tweede plaats om het praktische nut, hierin gelegen, dat naar alle waarschijnlijkheid in Europa een grooter afzetgebied voor Indische producten gehouden wordt.

Waarom importeert men dan zulke artikelen niet? vroegen wij.

Eenigszins, antwoordde controleur Jasper, door onvoldoenden ondernemingsgeest. Maar niet heelemaal ten gevolge hiervan. Met een paar voorbeelden zal ik dit toelichten: „Drie jaar geleden kwam een groot huis te Londen met een bestelling in Indië van 2000 meter batik, ten gebruike van wandbekleeding. Deze bestelling was echter niet uit te voeren, zóó moeilijk is het werkers te vinden, die zonder voorschot werken. Vaste werkplaatsen zijn er niet. Hier en daar werkt iemand op eigen houtje of wordt door een Chinees geëxploiteerd, maar van bepaalde werkplaatsen geen spoor.

Groote hoeveelheden van een zelfde product kan men thans uit Indië nog niet geleverd krijgen en een geregelde levering voor de Europeesche markt is dus tot nu toe buitengesloten. Maar juist om de organisatie te scheppen, die zulke regelmatige leveringen en regelmatigen arbeid dus mogelijk kan maken, zijn door onzen zegsman eenige voorstellen bij de Indische regeering ingediend. Deze voorstellen zullen door de Indische regeering aan den minister van koloniën doorgezonden worden, nadat de heer Jasper in Indië teruggekeerd zal zijn en hij zijn voorstellen zal hebben omgewerkt in verband met wat hier van de praktijk der kunstnijverheid en van hare beoefening bleek.

Voordat hierop verder werd ingegaan, kregen wij een tweede voorbeeld ten bewijze dat import, althans regelmatige, nog onmogelijk is. Eenige jaren geleden, kwam een Amerikaan den heer Jasper vragen of deze voor de opening der tentoonstelling te Chicago, hem kon helpen aan 10.000 Baweanmatten. Dit gekleurde vlechtwerk staat op een vrij hooge trap en de Amerikaansche zakenman zei, dat hij het product op de Amerikaansche markt goed kon plaatsen. Maar ook deze levering was onmogelijk door gebrekkige organisatie van den arbeid. De vlechtkunst wordt op Bawean zeer verspreid beoefend, individueel en dan meer als huisvlijt.

Ten slotte merkte de heer Jasper op, dat voor een koloniale tentoonstelling te Amsterdam een groote ruimte heel wenschelijk is. Want alleen al op het gebied van inlandsche nijverheid en kunstnijverheid is ontzaglijk veel te exposeeren. Noodig is, dat alles systematisch ingedeeld wordt en dat alle voorwerpen zoo goed mogelijk uitkomen. Men moet geen al te compacte massa's krijgen om het geheel aantrekkelijk te maken.

Dat het gouvernement in Indië krachtigen steun zal verleenen spreekt vanzelf, meende de heer Jasper. Maar laat men hier den voorbereidingstijd niet al te kort nemen, opdat er voldoende gelegenheid zij tot het inzenden van volledige verzamelingen, die uit den geheelen Archipel moeten samengebracht worden. En wil men het nuttige met het aangename verbinden, dan zouden de typische Indische vermakelijkheden aan de koloniale tentoonstelling verbonden kunnen worden, waarbij zeker ook superieure kunst te genieten zou zijn," aldus de heer Jasper.

Uit de O.-I. Mail.

Zwaar weer in Midden-Java. Uit Djogja werd 7 November jl. aan het Soer. H. blad geschreven:

„Het wordt er met het weer in Zuid-Kedoe en Zuid-Banjoemas niet beter op, het is al maar regenen en onweer, de kali's blijven veel schade aanrichten, de ondernemingen hebben geweldig veel last van de regens, die het karrentransport bijna onmogelijk maken. Tal van ongelukken worden gemeld, menschen door den bliksem getroffen, huizen ingestort. In het district Poetjangkerep van Poerworedjo is een Javaan bij het oversteken van de Progowonto, die zwaar stroomde, verdronken, en in desa Karangwoeloeh Koeto-ardjo is pas nog weer iemand door den bliksem gedood.

In de Vorstenlanden ook geen dag zonder hevige ongelukken: de inlanders verbeelden zich, dat er veel meer menschen worden getroffen dan andere jaren. In het Klatensche en westelijk van Solo worden vele velden herhaaldelijk onder water gezet, wat natuurlijk voor de tabak en het riet allesbehalve goed is. De met atap bedekte inlandsche huisjes moeten het door den stormwind ontgelden."

Uit Malang schreef men aan de N. Soer. Crt.:

„Dat een rivier in Indië feitelijk nooit te vertrouwen is, bewees de Brantasrivier weer eens duidelijk. Nadat het den geheelen dag mooi weer was geweest en het dien avond, den regentijd in aanmerking genomen, zelfs prachtig genoemd mocht worden, kwam geheel onverwachts te omstreeks vijf uur in den namiddag een bandjir opzetten, die zich ernstig liet aanzien. Het water kwam in een soort vloedgolf van ruim één meter met donderend geweld aanrollen en zal zeker hier en daar onder de badenden wel slachtoffers hebben gemaakt.

Vóór de hoofden van de Brantasbrug en de daardoor gevormde vernauwing werd het water wat gestuit, waardoor de nabij gelegen kampong Ledak veel van het water te lijden kreeg."

Het na de Loemadjong-ramp in Indië tot stand gekomen „Smeroe-fonds", ten doel hebbend slachtoffers van natuurrampen te hulp te komen, zal zeker ook aan deze arme menschen dadelijk de helpende hand hebben toegestoken.

De Tadjoemwerken. De Javabode schrijft:

„Zooals in het kortelings verschenen verslag van de Mindere Welvaartcommissie betreffende het Irrigatiewezen is vermeld — zie blz. 213 —, is van den aanleg van de Tadjoemwerken in de residentie Banjoemas, nadat de ontwerpen daartoe reeds geheel gereed waren, afgezien. Als reden daarvan is aldaar opgegeven, dat dit gewest bijzonder regenrijk is en bovendien de in uitvoering zijnde Bandjar-Tjahjanawerken, waarvoor bij de begrooting voor 't loopende jaar gelden zijn uitgetrokken, nog niet gereed zijn. De juiste oorzaak van de terzijdestelling van de reeds ver gevorderde plannen tot aanleg van de Tadjoemwerken, waarop reeds bij de ontwerp-begrooting voor 1908 gerekend was, is echter, dat uit een door de z.g. rentabiliteits-commissie ingesteld onderzoek bleek, dat die werken niet zoozeer noodig en niet rendabel zouden wezen. Nu zijn echter in de door die werken te bevloeien streek van ruim 16000 bouws, eenigen tijd geleden een tweetal vergunningen tot oprichting van suikerfabrieken verleend, die in de behoefte aan bevloeiingswater zouden moeten voorzien door opgomping uit de kali's Serajoe en Tadjoem, welke maatregel uit den aard der zaak met belangrijke kosten gepaard gaat. Beide vergunningen zijn op het oogenblik in handen van eene krachtige cultuurinstelling, die pogingen aanwendt om de Tadjoemwerken alsnog te doen uitvoeren. De kosten daarvan zijn op ongeveer $1\frac{1}{4}$ millioen gulden geraamd en de bedoeling der belanghebbende is nu om in de helft daartoe bij te dragen, mits ze ontheven wordt van de verplichting tot het aanleggen van pompstations en haar verdere uitbreiding wordt toegestaan van den rietaanplant, voor zoover mogelijk, ten einde in de streek een groote centrale suikerfabriek op te richten. Naar wij vernemen, is de Regeering in beginsel wel genegen om op de vermelde transactie, die echter niet zonder medewerking van het opperbestuur tot stand kan komen, in te gaan, zoodat de waarschijnlijkheid groot is, dat in een afzienbaren tijd toch tot den aanleg der Tadjoemwerken zal worden besloten."

Eene nieuwe stoomvaartverbinding. Onder de off. berichten werd melding gemaakt van eene, met geldelijke tegemoetkoming van de Regeering tot stand te brengen stoom- of motorbootverbinding tusschen Taal-Pangandaran-Kalipoetjang-Tjilatjap. Er heeft zich namelijk een maatschappij gevormd, waarvan deelgenooten zijn verschillende personen, belanghebbenden bij de ontwikkeling van het zuidoostelijk gedeelte van de Preanger Regentschappen, die met eene maandelijksche subsidie van *f* 200 bereid zijn een verbinding tot stand te brengen, welke subsidie door de Regeering gegarandeerd is voor een termijn van 10 jaren. Aan de kongsi is tevens vergund, om de noodige los- en laadsteigers aan te leggen en te exploiteeren. Minstens tweemaal 's weeks zal de communicatie worden onderhouden tusschen de bovengenoemde plaatsen vice versa en over een jaar zal, behoudens verlenging van dien termijn door de Regeering, met de exploitatie der onderneming een aanvang worden gemaakt. Algemeen worden van de totstandkoming van deze stoomvaartverbinding zeer gunstige verwachtingen gekoesterd, vooral ook in verband met den voorgenomen aanleg van een tramweg van Bandjar naar het Zuiden. De afvoer van producten in die streek laat tot dusver zeer veel te wenschen over, zoodat de „Mindere Welvaartcommissie" in hare beschouwingen over het Vervoerwezen er reeds op aandrong, eene gemakkelijke gelegenheid tot afvoer van de inlandsche producten uit Oost-Preanger naar Tjilatjap per boot mogelijk te maken.

De grensregeling op Nieuw-Guinea. Men schreef aan het Bat. Nieuwsblad uit de wateren van Nieuw Guinea, dat de commandant van Hr. Mr. „Edi", de luit. ter zee 1e kl. Rambonnet, vergezeld door den luit. ter zee 2e kl. E. Willemstijn en een paar mindere schepelingen, een kranige ontdekkingsreis heeft gemaakt. Hij is de Kaiserin Augusta-rivier opgevaren en heeft die rivier in kaart gebracht over zoo verre dat maar eenigszins mogelijk was, waarbij vele moeilijkheden moesten worden overwonnen en het ook aan ontmoetingen met minder welwillende Papoea's niet ontbroken heeft. Eenige inboorlingen lieten bij dit treffen het leven, de onzen hebben het er goed afgebracht.

De commandant van het Nederlandsche deel van de grensregelingscommissie heeft den heer Rambonnet voor zijn optreden warmen lof toegezwaaid en hem gezegd, dat hij trotsch mocht wezen op de door hem verkregen resultaten. Zeker is het, dat nu aangenomen is om de Kaiserin Augusta-rivier als grens aan te nemen, de onderneming van den commandant van de „Edi" voor de spoedige voltooiing van het werk van groot belang zal blijken.

De Chineesche immigratie. — In verband met het voornemen, bij de Nederlandsche Regeering bestaande, om van Chineesche immigranten in deze koloniën een hoofdgeld van *f* 25 te eischen — een bedrag, dat belachelijk ontoereikend schijnt — is het niet ondienstig, meent De Javabode, in herinnering te brengen wat over de Chineesche immigratie voorkomt in het twee jaren geleden verschenen rapport van den heer Ch. Brent over den economischen toestand der Philippijnen. Hij schrijft o. a.:

„Ten onrechte heeft men er de Amerikaansche Regeering een verwijt van gemaakt, dat zij de Chineesche koelies geheel uit de Philippijnen weert. Met deze zou men wel het land, maar niet de bevolking ontwikkelen. Het ontbreekt deze nu aan bekwaamheid, geschiktheid en ijver. Voert men Chineezen aan, dan is ten deze alle hoop op verbetering verdwenen. De Straits Settlements zijn ten deze een waarschuwing. Daar hebben de Chineezen de Maleiers verdrongen en worden steeds trager en onbruikbaarder. (Deze opmerking geldt ook ten volle voor de Maleiers in de residenties Sumatra's Oostkust en Riouw).

Bovendien brengt het invoeren van Chineezen het gebruik, of liever het misbruik van opium mede.

In de Straits-Settlements met eene bevolking van slechts ruim een half millioen inwoners, brengt de opium-pacht jaarlijks 5.5 millioen zilveren dollars op. Een uitkomst om van te watertanden voor een Regeering, die in de eerste plaats hare schatkist wil vullen, ten koste van wat dan ook. Daargelaten of zulk een ruim gebruik door Chineezen straffeloos kan worden verdragen, zal het op den duur moorddadig moeten zijn voor Maleiers. In de Straits-Settlements en Burma is daarom dan ook het gebruik van opium vergund aan Chineezen, verboden aan Maleiers, maar daar dit verbod in strijd is met de belangen der pachters is het een wassen neus en maakt het opium onder de bevolking steeds meer slachtoffers. Amerika heeft daarom ongetwijfeld het beste deel gekozen, door, in overeenstemming met de Japanners, het doodvonnis over het opiumgebruik uit te spreken. Als dit verbod kan worden gehandhaafd, zullen later misschien Chineesche koelies in bescheiden hoeveelheden kunnen worden toegelaten. Intusschen kan niet worden ontkend, dat tijdelijke aanvoer van vreemde arbeidskrachten in de Philippijnen op dit oogenblik gewenscht is, omdat er steeds handen tekort komen voor het maken van nieuwe wegen."

PERSONALIA.

De nieuwe Resident van Menado. — Men schreef uit Menado, dd. 17 October 1910, aan de Java-Post:

„Al zeer vroeg in den morgen lag de boot geankerd, die ons den nieuwen resident bracht. Onmiddellijk waren de inlandsche eerewachten in hun kleurige kostuums ter been, traden de schutters aan en begaf zich ieder opgewekt naar de haven.

Te 8 uur debarkeerde Z.H.Ed.Gestr. met familie, die met militaire honneurs en met de gebruikelijke eerbewijzen der inlandsche kebesaran ontvangen werd.

Te 9 uur kwam de stoet aan de residentswoning, waar zich alle notabelen vereenigd hadden om den heer **Ph. J. v. Marle** als resident van Menado welkom te heeten.

Het benoemingsbesluit werd voorgelezen, het bestuur, ad interim waargenomen door den ass.-resid.-secretaris, den heer G. J. Koopman, overgedragen en de heer Van Marle dankte als resident voor de ontvangst en hoopte „met medewerking van allen en onder Gods zegen de Minahassa een stap voorwaarts te brengen.''

Daarna gingen de resident en zijne echtgenoote de rijen langs, opdat allen zouden worden voorgesteld.

Kolonel Van der Maaten te Tjimahi. — De correspondent van De Locomotief schrijft:

„Nieuwe berichten omtrent de a.s. dislocatie der artillerie bereikten ons. De 4e bergbatterij blijft voorloopig te Batoe-Djadjar. De 4e veldbatterij uit Banjoe-Biroe komt naar Tjimahi.

Ook te Bandoeng zal artillerie komen en in een alsnog nader te bepalen garnizoen zal het depôt komen en de Australische remonte afgericht worden.

Het gevolg van een en ander zal zijn, dat meerdere manèges, zoowel overdekt als open, gebouwd moeten worden. Dit ook met het oog op de komst van ½ escadron cavalerie.

De kolonel Van der Maaten, ternauwernood in functie, gaat op den ouden voet voort. Hij opent het vuur met een brigade manoeuvre, die als het weer en de gezondheidstoestand het mogelijk maken, vijf dagen zal duren en in de eerste helft van November plaats zal hebben.

Het terrein van actie zal zijn tusschen Drangdan en Pleret.

„Zelf koken'' staat natuurlijk op 't programma, dat hangt in de lucht en is uit het Hertogspark overgewaaid.

Wegener per Ballon over Nieuw-Guinea. — Een Duitsch blad meldt, dat de meteoroloog en luchtschipper W. Wegener zich bezig houdt met de voorbereiding van een plan om een ballonvaart over Nieuw Guinea uit te voeren. Het is de bedoeling, dat de tocht zal geschieden over Nieuw-Guinea op zijn smalst, dus over Hollandsch gebied.

Wegener bevond zich begin Nov. j.l. in Samoa.

Uitvoerder der havenwerken van Soerabaja. Naar verluidt, zal de hoofdingenieur C. P. Vijverberg, thans met verlof, binnenkort naar Java terugkeeren, om alsdan op te treden als hoofdingenieur voor de uitvoering der havenwerken te Soerabaja.

WEST-INDIË.

CURAÇAO.

Door de douane te New-York zijn aan den invoer van strooihoeden uit Curaçao moeilijkheden in den weg gelegd, wijl men geloofde, dat voor de hoeden een veel te lage waarde werd aangegeven.

Het blijkt, dat deze meening van de kolonie zelve werd in het leven geroepen door iemand, die waarschijnlijk uit afgunst handelde.

Een handelaar te Willemstad was zeer bevreemd een bedankje te krijgen van de New-Yorksche politie voor eene door hem gedane mededeeling betreffende een naar New-York door een ander verzonden factuur hoeden. De man wist van niets af en 't bleek toen op gedane navrage de bewuste brief van New-York naar Curaçao was verzonden, dat de schrijver een valsche handteekening had gesteld.

Er heeft zich nu te Willemstad eene commissie gevormd, die zich ten doel stelt wekelijks de marktprijzen van uitvoerartikelen op Curaçao vast te stellen, dus ook van hoeden. De New-Yorksche douane zou dan naar die waarde het te betalen recht kunnen vaststellen.

Hoezeer de New-Yorksche markt voor de Curaçaosche hoeden gesloten bleef, was toch een goede afzet daarvoor verzekerd, wat de hoeden betreft van 75 cent en 1 gld. per stuk.

Mocht het nu gelukken op de aangegeven wijze de bezwaren der New-Yorksche douane uit den weg te ruimen, dan zou voor de Curaçaosche hoedenindustrie nog een goede toekomst zijn weggelegd.

SURINAME.

De West deelt mede, dat volgens een in Demerara'sche planterskringen bekende persoonlijkheid, den heer Ross, de oorzaak der Panama-ziekte, die hier en daar de aanplanting van Gros Michel bacoven zoo goed als geheel vernietigde, moet worden gezocht in het optreden van grondhoutluizen, die de wortels der planten aantasten.

Die luizen bouwen zich nesten boven of onder den grond, al naar gelang de aard van den bodem. De nesten boven den grond kunnen gemakkelijk vernietigd worden met zwavelkoolstof. In de andere nesten maakt men gaten met behulp van ijzeren stokken. Suiker in die gaten gestrooid, lokt de mieren aan, die eenmaal in het nest, dit niet verlaten voor dat alle houtluizen vernietigd zijn.

Wanneer men bacoven plant in land waar houtluizen voorkomen, zou het voldoende wezen het plantgat te mengen met kalk, om van de aanvallen verschoond te blijven.

Op plantage Mariënbosch is werkelijk bevonden, dat in door de Panamaziekte aangetaste bacovenstoelen grond-houtluizen voorkwamen.

Intusschen blijkt ook de Panamaziekte in de Congo-bacoven op de proefvelden der United Fruit Co. tot stilstand te zijn gekomen, zoodat thans met de kans een middel gevonden te hebben tot bestrijding der Panamaziekte en de vrij groote zekerheid, dat de Congo-varieteit zoo goed als immun voor die ziekte moet worden geacht, de toekomst der bacovencultuur weer wat hoopvoller lijkt dan kort te voren.

WAT DE INLANDER ZEGT.

Nog 'n paar oordeelvellingen betreffende de verdachte volksbeweging op Java. Haalden wij reeds betreffende de verdachte volksbeweging op Java in Het Kolon. Weekblad, no. 46, het een en ander uit de Inlandsche pers aan, ook een zekere Tangisnja Si Ketjil wijdt in de **Pewarta Soerabaja** van 13 September 1910, no. 208, zijn aandacht aan dit onderwerp, daarbij uiteenzettende de redenen, welke, volgens zijn meening, tot ontstemming van de bevolking, meer in het bijzonder van Ponorogo, zou hebben geleid.

Vroeger, zoo zegt deze schrijver, werd het einde der vastenmaand te Ponorogo steeds feestelijk gevierd. Het feest begon reeds in den namiddag van den vorigen dag, ten ongeveer 4 uren, dan werden de voorbereidende maatregelen genomen, opdat den volgenden morgen ten 7 ure alle wedono's en assistent-wedono's in feestkleedij, te paard en gevolgd door de onderhoofden, vergezeld van inlandsche muziek en van de noodige van bamboe vervaardigde voorwerpen, bergen en dieren voorstellende, hunne opwachting bij den Regent konden maken.

De Regent was dan gezeten op een stoel in de achtergalerij der Regentswoning en de opwachting makende hoofden namen daar naar rang plaats.

Ten 9 ure 's morgens van dien feestdag ontvingen de Patih, de Wedono van de hoofdplaats, en verschillende loerah's, allen te paard met de Nederlandsche vlag voorop, den assistent-resident in galakleeding en begeleidden diens rijtuig, waarin ook andere besturende Europeesche ambtenaren hadden plaats genomen, naar de Regentswoning, alwaar uit vuurmonden een eeresaluut van zes schoten werd gegeven.

De Regent noodigde dan allen uit bij hem te gaan zitten en nadat de noodige ververschingen waren rondgediend, bracht de assistent-resident, ten ongeveer 11 ure, zijn gelukwensch uit, welke door den Regent werd beantwoord. Dit ging altijd vergezeld van muziek, hoerageroep en handgeklap.

Daarmede was het officieele gedeelte van de plechtigheid afgeloopen en keerden de Europeesche ambtenaren terug naar hunne woningen, uitgeleide gedaan op dezelfde wijze als zij waren gekomen.

De inlandsche hoofden bezochten daarna de inlandsche kerk, terwijl ten 4 ure in den namiddag het geheele inlandsche element vereenigd was op de aloon-aloon, waar een groote hoeveelheid Chineesch vuurwerk werd afgestoken, waarmede soms 3 uren waren gemoeid. De lucht was dan dik van de rook der vele mortjons.

Dit vuurwerk werd gekocht voor gezamenlijke rekening van de bevolking, voor een waarde van soms wel *f* 9000 tot *f* 10000. De omslag had dessa'sgewijze plaats. Het gebruik bestond, dat de jongelieden van Ponorogo van ieder persoon in het dorp voor het beoogde doel één schoof padi (ongebolsterde rijst) vroegen. De aldus verzamelde hoeveelheid werd dan bewaard ten huize van een vertrouwd persoon en in de vastenmaand, gewoonlijk op den 25sten dag, te gelde gemaakt. Voor die som, die dat opbracht, werd dan Chineesch vuurwerk aangeschaft.

Deze padi-afstand was in het geheel niet bezwarend voor de bevolking, want de waarde daarvan bedroeg zeker niet meer dan *f* 0.40 à *f* 0.50 per persoon; en men deed het gaarne. Nimmer rezen dan ook dienaangaande geschillen of andere moeilijkheden.

Dieverijen, roofpartijen, overvallen op den openbaren weg en andere groote misdrijven kwamen er destijds niet voor. Toch is, sedert het optreden van den tegenwoordigen Regent van Ponorogo, in dit jaar, met deze oude gewoonten gebroken, uit overweging, dat deze niet goed zijn, daar bij het einde van de vastenmaand door de bevolking te veel geld onnoodig wordt verspild.

De Regent, zegt de schrijver, wordt natuurlijk als de vader van zijne onderdanen beschouwd en als zoodanig heeft hij er voor te waken, dat zijne kinderen behoorlijk te eten hebben. Daartegen valt weinig te zeggen. Bovendien stelt de Regent er prijs op, dat hij door het Europeesch bestuur niet wordt aangezien als een onverschillig bestuurder, die de belangen zijner onderhoorigheden niet weet te behartigen en niet met zijn tijd weet mede te gaan.

Om die reden is de oude gewoonte der feestelijke herdenking van het einde der vastenmaand thans vervangen door 'n Pasar-malam (avondmarkt), die van af den 25sten tot het einde der vastenmaand, d. i. 5 dagen, wordt gehouden.

Doch voldoet deze markt wel aan de eischen? En is men er wel zeker van, dat dáár slechts nuttige en noodige zaken door de bevolking worden ingekocht? vraagt de schrijver.

Naar zijne meening wordt het hazardspel er meer bevorderd dan de handel en zoodoende wordt uit de zak van den inlander veel meer geld geklopt dan de vroegere padi-waarde van *f* 0.40 à *f* 0.50 per persoon, ten behoeve van de viering der plechtigheid. De kleine man ziet dan ook in het geheel niet in, dat bij deze nieuwe orde van zaken zijne belangen beter worden behartigd dan vroeger.

Volgens schrijver is de Javaan van Ponorogo, als hij zich eenmaal tot het hazardspel neerzet, zeer hartstochtelijk en ten aanzien van geldverlies zeer onverschillig. Om den dag van morgen bekommert hij zich in het geheel niet.

Waar een verliezer is, is natuurlijk ook een winner, zegt de schrijver, en is het dus slechts verplaatsing van geld, alleen is het jammer, dat de winst slechts één Javaan op de duizend ten deel valt.

Het is dus niet te verwonderen, dat er ontevredenheid en armoede en als gevolg daarvan onveiligheid heerscht in het Ponorogosche. De Regent had dit moeten voorkomen, meent schrijver, en daarom vraagt hij aan den Regent, door middel van het artikel in de **Pewarta Soerabaija** of het niet mogelijk zou zijn bij de aanstaande opening van de pasarmalam te Ponorogo het hazardspel te verbieden.

Voor het geval zulks niet mogelijk is, herstelle men de oude gewoonte en late aan de bevolking hare vroegere, onschuldige feesten, waaraan zij gehecht is.''

Ook is ons opgevallen, hetgeen medegedeeld wordt over de verdachte volksbeweging op Java, in de Zaterdagsche Praatjes van de **Bintang Soerabaija** van 17 September 1910, no. 212.

De schrijver meent, dat de waarheid van het oude gezegde gebrek aan waakzaamheid lijdt tot schade wel in het oog mag worden gehouden door de inlandsche hoofden ter hoofdplaats Soerabaja, nu het volk daar meer en meer vertrouwen blijkt te schenken aan hetgeen de sterrenwichelaar Djojo Bojo destijds bekend stelde.

De groote Javaansche menigte is n.l. intellectueel nog zeer weinig ontwikkeld. In sommige omstandigheden kan, gezien hun licht-ontvlambare gemoederen, een vonk gemakkelijk een groot vuur doen ontstaan, dat dan alleen met veel moeite en offers kan worden gebluscht.

In de Residentie Soerabaja nu bestaat zulk een toestand van ontplofbaarheid, meent schrijver, en moet door het bestuur zorgvuldig worden gewaakt, te meer daar wellicht ook de Inlandsche hoofden vertrouwen stellen in de voorspellingen van den sterrenwichelaar Djojo Bojo.

Wie deze Djojo Bojo eigenlijk is, weet niemand met zekerheid te zeggen. Sommigen beweren, dat hij een verre afstammeling is van Ardjoeno, een symbolisch geworden figuur. Anderen zeggen, dat hij Adji Soko zou zijn geweest. Ook zijn er personen, die hem beschouwen als Radja Doho van Kediri, die de Javaansche Broto Joeda zou hebben geschreven, levende in de jaren 1079 of 1157.

Het boek van Djojo Bojo zou niet van diens eigen hand zijn, doch geschreven onder zijn dictaat, terwijl anderen weer volhouden, dat het van Hindoeschen oorsprong is.

Doch hoe de oorsprong dan ook moge wezen en wie de schrijver ook moge zijn geweest, de kleine man heeft groot vertrouwen in dit boek, dat meermaals de hoofden hunner geestelijken op hol heeft gebracht en nog steeds onrust brengt in de anders zoo rustige dorpen.

Op dit oogenblik is, volgens schrijver, bestuurswaakzaamheid meer dan ooit geboden en verdient het aanbeveling door militaire wandelingen der bevolking blijk te geven over welke middelen het bestuur beschikt, in staat om elk verzet den kop in te drukken.

Ook de handelingen der geestelijke volksleiders dienen nauwkeuriger te worden nagegaan, doch deze controle zal zoodanig moeten geschieden, dat het volk niet schrikt, doch vertrouwen blijft stellen in de tact en in het beleid van het bestuur.

Komt het dan toch, vergelijkender wijze gesproken, tot een overstrooming, dan zal er alleen van een eenigszins verhoogden waterstand sprake kunnen zijn; aldus besluit schrijver.

Is de Inlander verkwistend? — De te Soerabaija verschijnende **Pembrita** haalt cijfers aan, om aan te toonen, hoe ongegrond de meening is der Europeanen over het verkwistend karakter der Inlanders. „Om verkwistend te kunnen zijn, moet men iets bezitten om te kunnen verkwisten," zegt het Maleische blad, „en allen, die er over oordeelen kunnen, zullen het hierover eens zijn, dat een loon van *f* 8 à *f* 12 's maands, dat op de hoofdplaatsen van Java de kleine man verdienen kan, nauwelijks voldoende is om daarvan, ook met betrachting van de grootste zuinigheid, te kunnen leven. Het aantal van hen, die daarover oordeelen kunnen, is echter zeer gering. Voor 80 % der Europeanen is de inlandsche maatschappij een gesloten boek en de anderen stellen te weinig belang in den inlander om meer dan een enkele bladzij in dat boek te lezen."

Tot staving dezer opmerking maakt het blad de rekening op van de uitgaven van een nachtwaker en een waterdrager te Soerabaija, wier loon niet meer bedraagt dan respectievelijk *f* 9 en *f* 12 's maands. Daaruit blijkt, dat die menschen onmogelijk meer dan *f* 0.20 à *f* 0.25 per maand aan kleeding kunnen besteden en, in geval van ziekte, zelfs aan het aanschaffen van warmere kleeding of dekking niet gedacht kan worden. Menschen, gevoed en verzorgd als de Inlander op Java, hebben niet 't geringste weerstandsvermogen en moeten, indien de weersgesteldheid maar eenigszins abnormaal is, ziek worden en een ellendigen dood sterven. Tijdens het heerschen der cholera kon men in de kampongs tooneelen van armoede en ellende aanschouwen, welke zelfs het hart van den ongevoeligsten Europeaan zouden doen ineenkrimpen.

Zeker is de toestand in vele streken in het binnenland beter. Maar niet overal. De voorbijgaande opmerker, wanneer hij een dichterlijke natuur heeft, vindt in dat stille, kalme leventje van den Javaan, buiten de hoofdplaatsen, in zijn bamboe-hutje tusschen de klapperboomen verscholen, iets idyllisch en aanlokkelijks.

Maar, wanneer hij tijd en gelegenheid heeft en daarbij de landstaal voldoende machtig is om zich niet door den schijn te laten bedriegen, wordt hij wel wijzer.

De J a v a b o d e, die dit artikel aanhaalt, merkt echter op:

„Wel zeer onwetend omtrent feiten en toestanden zou hij moeten zijn, die niet weet en begrijpt, dat er in de inlandsche wereld, die er oppervlakkig beschouwd nogal monter en welvarend uitziet, veel ontbering en armoede wordt geleden. Reeds eltelijke malen is daarop gewezen en tot in centen toe is al berekend, wat de doorsneê Inlander gemiddeld 's jaars te verteren heeft. En de aandacht der Regeering is op de zaak gevestigd — het geheele omvangrijke onderzoek van de „Mindere Welvaart-commissie" houdt daarmede verband.

„Wat de P e m b r i t a eigenlijk wil, met het betrekken van de Regeering bij het geval, is ons niet duidelijk. Wat zou de Regeering dan eigenlijk moeten doen? Dezelfde quaestie stelt zich in alle landen der wereld. Want de ellende is hier op Java niet grooter dan in Nederland of Frankrijk of Engeland — gesteld zij al zoo erg is. En geen Regeering kan daar iets aan doen. Slechts geleidelijk, door den weg der economische ontwikkeling te volgen, kan iets worden bereikt — naar men hoopt...... Het zal de vraag zijn, of de vloek der ellende, die niet alleen van economisch, misschien te wijzigen, toestanden afhangt, maar in hooge mate met het karakter van den mensch verband houdt, ooit uit de wereld weg te drijven zal zijn.

„Waar 't Mal. blad schrijft over de loopende meeningen omtrent het verkwistend karakter der Inlanders, daar slaat het de plank mis. De vraag is hier niet, of de Inlander doorgaans geld heeft om te kunnen verkwisten, maar of hij, indien hij al eens geld in handen mocht hebben, dit niet spoedig aan allerlei nesterijen verdoet of het verdobbelt.

„En dit laatste, meenen wij, is althans voor een groot deel der Inlanders waar. Men vrage er de meer ontwikkelden onder hun eigen volk, de leiders van Boedi Oetomo maar eens naar!" besluit De J a v a b o d e.

Vooruitgang. Een inlandsch handelaar schrijft in een Maleisch dagblad *), dat de tegenwoordige dessahoofden in de residentie Bantam van een geheel ander allooi zijn dan die van een kwart eeuw geleden.

Vroeger was 't uitzondering, dat een dessahoofd (djaro) lezen en schrijven kon. Te vertrouwen was geen enkele; Bantam was de verzamelplaats van ontevredenen en woelgeesten en dwepers, die daar, waar geen oog hen bespionneeren kon, naar hartelust konden intrigeeren en den toch reeds verhoogden godsdienstzin en bestaanden haat tegen Europeanen aanwakkeren. Meer dan eens vernam schrijver in vertrouwelijke gesprekken met menschen, die te goeder trouw waren, dat maanden lang in de dessa's over de groote samenzwering gesproken is, voordat zij te Tjilegon uitbarstte. De oorzaak van dien toestand moet ook gezocht worden in de ellendige positie dier hoofden, wier inkomsten uiterst gering waren, op wie pressie uitgeoefend was om ze de betrekking te doen aannemen. In Bantam heerscht individueel grondbezit en de meeste dessahoofden hebben er geen apanagevelden; slechts in enkele dessa's bestaan zulke velden, welke het gouvernement bij de opheffing van het sultanaat afgezonderd heeft van de domeinen van den sultan. Waar men zulke dessahoofden heeft, moesten oproerige bewegingen onopgemerkt blijven en opmerkelijk is het, dat de enkele hoofden, die het bestuur tijdens den opstand te Tjilegon hebben bijgestaan, juist die geweest zijn, welke over apanage-velden hadden te beschikken.

In den financieelen toestand der dessahoofden, zegt het Maleische blad, is sedert geen noemenswaardige verandering gekomen, maar in het gehalte der hoofden is niettemin een groote verbetering ingetreden, in die mate, dat het niet waarschijnlijk is, dat het stoken van onruststokers thans op hen vat zal hebben, waarvoor nog op vele andere plaatsen op Java terecht vrees bestaat.

De veiligheid in de residentie Bantam laat niets te wenschen over. Kleinhandelaars doorkruisen het gewest met hunne waren in alle richtingen, zonder eenige vrees of bijzondere veiligheidsmaatregelen te nemen.

De resultaten zijn verkregen binnen een kwart eeuw, dank zij de flinke residenten, die Bantam bestuurd hebben, de gelukkige keuze van twee jonge, goed ontwikkelde regenten en de vele met Europeanen sympathiseerende wedono's.

*) De *Javabode*, die dit bericht overneemt, vermeld niet den naam van bedoeld Dagblad. (RED.-COMM.)

WAT DE CHINEES VERTELT.

Reis van Peking naar Taskend. — De door het Chineesch bestuur verspreide publicatie, betreffende het verbod van opiumgebruik, in het vorige K o l o n i a a l W e e k b l a d besproken, heeft reeds tot uitkomst gehad, dat vele papaveraanplantingen zijn opgeheven, dat de prijs van opium aanzienlijk is gestegen en dat het gebruik ervan afnemende is.

Te Lanchau deelde de Chineesche bestuurder aan den correspondent-reiziger mede, dat de in deze stad wonende families, die met het opiumgebruik op bijzonder goeden voet stonden, de moeielijkheden, welke voor hen konden voortspruiten uit de onvoldoende aanwezigheid van dit genotmiddel, wisten te ondervangen door tijdig het noodige heulsap voor drie jaren op te slaan in hunne woningen. Zij hebben dit gedaan in de hoop, dat de opiumbeweging wel weder zou luwen en dat het vroegere opiumbedrijf zich wel weder zou herstellen.

Die hoop zal waarschijnlijk niet vervuld worden daar de meerderheid van het volk eenstemmig de volledige afschaffing van het opiumgebruik verlangt.

De algemeene toestand van de bevolking is in de provincie Kansu niet gunstig. De hevige droogte heeft daartoe veel bijgedragen en was ook de oorzaak dat de oogst van de tabak gedurende de drie laatste jaren mislukte.

Te Lanchau wordt dagelijks aan een 8000-tal arme lieden kosteloos voeding verstrekt en het laat zich aanzien, dat dit aantal binnenkort wel tot 30.000 zal stijgen.

Volkskeukens zijn op verschillende plaatsen in de stad opgericht, waar éénmaal per dag voeding aan de hongerigen wordt uitgereikt.

Vooral te Lanchau is de nood groot en helpen zoowel landgenooten als Europeesche zendelingen dien nood lenigen.

De Chineesche tabak, vroeger een artikel van uitvoer wegens de gezochte kwaliteit, was destijds één der hulpbronnen van inkomsten der provincie Kansu, maar de handel in dit artikel is sterk achteruitgaande, sedert de Westersche sigaretten worden ingevoerd en in het Oosten zoo gewild zijn.

In de provinciën Junan (Hoen Lam) en Shensi waar het opiumbedrijf reeds geheel moet zijn opgeheven, is de bevolking er gelukkiger aan toe. Sedert de opheffing van dit bedrijf zijn de opbrengsten en inkomsten des lands nog nimmer zóó gunstig geweest als op dit oogenblik, terwijl de meening bij het volk ingang vindt, dat die gunstige toestand aan gemelde opheffing moet worden toegeschreven.

Wellicht, dat in de toekomst zulk een geluk ook aan de provincie Kansu is beschoren.

Een nieuwe grief der Chineezen in Nederlandsch-Indië. — Wanneer men de Chineezen in Ned.-Indië hoort klagen, dan is dit gewoonlijk over de voor hen hinderlijke toestanden, welke betrekking hebben op het daar heerschende passen- en wijkenstelsel, zegt de **Djawa Tengah** van 27 September 1910, no. 210.

Thans is er een nieuwe grief bijgekomen over de toepassing van het bij Indische Ordonnantie vastgestelde verbod tot invoer van Straits-Settlements dollars in Ned.-Indië, naar aanleiding van een tegen een Chinees te Soerabaja ingestelde vervolging wegens overtreding op dit gebied.

Deze zaak zou zich, volgens bovengenoemd blad, aldus hebben toegedragen.

Een Chinees ging op Zaterdag aan boord van een ter reede liggend stoomschip om handel te drijven. Een der koopers had toen niets anders dan dollarmunt bij zich en betaalde daarmede den Chineeschen koopman, die het voornemen had, dit geld zoodra hij weder aan den vasten wal was, bij een der Bankinstellingen te wisselen.

De politie der douanen, zich strikt zakelijk aan de voorschriften houdende, maakte, zonder in consideraties te treden, proces-verbaal op tegen den Chineesch in kwestie, die op de politierol werd gestraft met een geldboete van *f* 50.— en in beslagname der 200 dollars.

De verbodsbepaling is in het leven geroepen, ten einde te voorkomen, dat de Nederlandsche munt op den achtergrond zou treden in die streken op Sumatra, als Deli en elders, waar de dollar reeds burgerrecht had verkregen en als ruilmiddel onontbeerlijk was.

Dit doel heeft men natuurlijk te eerbiedigen, doch dan blijft toch nog het feit bestaan, dat de straf in dit geval bijzonder zwaar te noemen is.

Wel is waar, kan de overtreder nu een rekest bij de regeering indienen, met verzoek om terugbetaling der waarde aan zilver van de in beslag genomen dollars, nadat ze zullen zijn versmolten, doch de kosten van versmelting bedragen alweer *f* 6.— terwijl van teruggave der boete wel geen sprake zal zijn.

Is zulk een zware straf hier gerechtvaardigd? vraagt de **Djawa Tengah** en voegt daaraan toe:

Men moet er zich niet over verwonderen wanneer het Chineesche of het Engelsche bestuur van de Straits-Settlements zich te eeniger tijd zal laten gelden, om op te komen voor de belangen hunner onderdanen, op wien zulke dwaze voorschriften worden toegepast.

Iedere vreemdeling zal zich verbazen over deze wijze van besturen der Ned.-Indische Regeering.

Over de Chineezen. In de **Sumatrapost** zet de heer A. G. De Bruin zijne interessante beschouwingen over China en de Chineezen voort.

Omtrent de vooruitzichten van China schrijft hij onder meer:

„Omtrent de hervormingen, die in de naaste toekomst in China dienen te worden aangebracht en met kracht ter hand genomen, heerscht in de pers een vrij groote eenstemmigheid, al strijdt de eene partij voor handhaving der tegenwoordige dynastie, de andere voor verdrijving der Manchoes en vervanging door Chineezen, terwijl nog een derde partij ten aanzien van de troonsbezetting een neutraal standpunt inneemt.

De voornaamste punten op de agenda zijn: aanleg van spoorwegen, echter niet met vreemd kapitaal, ontginning van mijnen, evenwel niet door Japanners of Europeanen, uitbreiding en ingrijpende wijziging van het leger, het scheppen van een vloot, ontginning van woeste gronden, aanmoediging van en steun aan particuliere nijverheid, herwouding der berghellingen, herziening der rechtspraak, omwerking der verschillende wetten en aanvulling met een wetboek van koophandel, stichting van universiteiten, polytechnische scholen en hospitalen, algeheele reorganisatie der politie, terugneming der in de tractaathavens aan vreemde mogendheden afgestane gronden, behoorlijke opleiding van voor hun taak berekende ambtenaren, etc. etc.

Er is voorloopig werk genoeg aan den winkel, eene overstelpende hoeveelheid zaken moet worden geordend en geregeld, en dat alles helaas vaak zonder de middelen en zonder bevoegd personeel.

De reusachtige moeilijkheden der taal zijn het groote struikelblok voor de hervorming en moderniseering van het Chineesche rijk, benevens natuurlijk de vraag hoe het financie-wezen geregeld dient te worden om ook maar een begin van uitvoering te kunnen geven aan de tallooze hervormingen, die op het program staan.

Want al is officieel het onderwijs gewijzigd, zoo lang de bevolking zelf voor scholen en leerpersoneel moet zorgen, zal het op het platteland althans nog jaren bij het oude blijven.

Ongeveer de helft der bevolking blijft absoluut van onderwijs verstoken, een gedeelte gaat wel naar school, maar niet lang genoeg, en alleen een 20 % mag geacht worden de taal behoorlijk te verstaan.

Een Europeaan, die spellen geleerd heeft, kan lezen wat er in zijn taal geschreven staat, een Chinees daarentegen kan, afgezien nog van het ingewikkelde der zinsconstructie, een stuk of boek alleen begrijpen als hij alle teekens kent, en die duizende en duizende figuren moet hij dus van buiten leeren of hij wil of niet.

Dat de pers in China van dezen toestand de gevolgen ondervindt, spreekt vanzelf. Vooral de hoofdartikelen worden slechts door een kleine minderheid verstaan, te meer daar het bespreken van westersche zaken het invoeren van tal van nieuwe begrippen en uitdrukkingen noodzakelijk maakt.

Ook besteden de meeste redacteurs, allen nog opgegroeid onder het oude systeem van onderwijs, een te angstvalligen zorg aan stijl en zinswending, en goochelen voor het minder ontwikkelde publiek te veel met toespelingen en citaten.

Met een glimlach van verrukking op het gelaat maakte mijn Chineesche leermeester me onlangs opmerkzaam op een hoofdartikel in de te Singapore verschijnende Tsung-Eui-Sin-Pao, dat naar zijn zeggen geen enkele Chinees zou kunnen begrijpen als hij niet minstens vijfentwintig jaar onafgebroken zich met de studie der taal had bezig gehouden."

Een hond als smokkel-instrument. Er schijnen vele Chineesche vrouwen in Nederlandsch-Indië te zijn, die zich met smokkelhandel bezig houden en op die wijze de betaling der douane-rechten trachten te ontduiken. Zoo moet het aan een n j o n j a gelukt zijn gedurende geruimen tijd het douanepersoneel te misleiden, n.l. kant en Amerikaansche edelgesteenten clandestien in te voeren, door een kortharigen hond te overtrekken met een pasklaar gemaakte huid van een langharigen dito, waarin de kanten en juweelen werden vastgenaaid.

Doordat een speld, welke twee deelen der buitenste huid tezamen hield, op een voor de eigenares van den hond ongewenscht tijdstip losraakte, werd het smokkelen der n j o n j a onlangs ontdekt.

Van Vreemde Koloniën.

Monopoliën en accijnzen in Indo-China.

Indo-China bestaat uit de gewesten Cochinchina, Annam, Tonkin, Laos en Kambodja, die elk een lokaal budget hebben, terwijl voor de kolonie in haar geheel een algemeene begrooting wordt opgemaakt, waartoe de monopoliën en accijnzen de hoofdbron vormen, waaruit de middelen ter bestrijding van de algemeene uitgaven worden geput.

Op een totale raming der inkomsten voor het loopende jaar van 35.5 millioen piasters wordt ge/rekend op eene ontvangst van 21.5 millioen piasters uit het middel der monopoliën en accijnzen.

De accijns op gedistilleerd brengt een bedrag op van omstreeks 3 millioen piasters, waarbij dan nog een gelijk bedrag komt voor de alkohol-regie in Cochinchina.

Ingevolge koloniaal besluit van 20 December 1902 wordt in Indo-China van inlandsch zoowel als geïmporteerd gedistilleerd een accijns geheven van 3 francs per liter zuivere alkohol, behalve gedenatureerde alkohol, die voor industriëele doeleinden wordt gebruikt, en ongezuiverde alkohol ten gebruike van inboorlingen en aan bepaalde voorwaarden voldoende, waarvan resp. 1 en 25 piaster-centen per liter zuivere alkohol aan accijns moet worden betaald.

Bij genoemd besluit, sedert gewijzigd en aangevuld, zijn ook de voorwaarden aangegeven, waaraan ten aanzien van fabricage, zuivering en bereiding voor Inlandsch gebruik moet worden voldaan, en is bovendien de wijze van verkoop geregeld, behalve voor Chochinchina waar de regie is ingevoerd.

Wat den verkoop betreft is het bestuur der douane en regiën gerechtigd aan particulieren, op bepaalde voorwaarden toe te staan voor een aangegeven streek concessie te verleenen voor opslag en verkoop van gedistilleerd. De distilleerders mogen hun product slechts door tusschenkomst van den betrokken debitant in die streek aan de markt brengen. Voor den verkoop wordt een maximum-prijs door den gouverneur-generaal vastgesteld, zoowel voor de levering door de distilleerderijen als voor den detail-verkoop.

Voor een vergunning wordt slechts drie piasters 's jaars betaald door den groot-handelaar of tapper in het groot. Vroeger werd daarvoor zes piasters gevorderd, terwijl de kleine tapper of warong-houder één piaster moest betalen, maar waarschijnlijk was daarbij het debiet niet groot genoeg, waarom dan ook van den laatste thans niets meer wordt geëischt en van den eerste slechts de helft bij vroeger vergeleken.

De accijns op tabak bedraagt thans voor hoeveelheden van meer dan 1 kilogram van 20 tot 150 piaster-centen per kilogram en bracht in 1908 ruim 1.300.000 piasters op.

Van minerale oliën, die voor verlichtingsdoeleinden worden gebruikt, wordt een accijns geheven van 6 francs per 100 kilogram bruto. In 1908 werd hieruit een opbrengst verkregen van ruim 1 millioen piasters.

De accijns op lucifers is gesteld op 2½ piaster-cent per pakje van tien doozen, die elk hoogstens 70 lucifers mogen bevatten. Zij die plaatselijk lucifers vervaardigen, behoeven slechts 1 piaster-cent per pakje te betalen voor zegel-kosten en zoo meer.

Voor de opbrengst van de opium-regie wordt gerekend op een bedrag van acht millioen piasters.

De opium-regie werd geregeld bij besluit van den gouverneur-generaal van 7 Februari 1899, sedert gewijzigd en aangevuld. Bij genoemd besluit is aankoop, bereiding en verkoop van opium tot gouvernements-monopolie verklaard, waarvan de exploitatie evenals alle hier genoemde middelen aan den dienst der douane en regiën is opgedragen. Deze is slechts gerechtigd tot den invoer van opium, behalve hetgeen bestemd is voor geneeskundige doeleinden en voor weder-uitvoer. Voor den verkoop kan het bestuur van den dienst der douane en regiën zooveel verkoopplaatsen instellen als het noodig acht en daarbij zoowel het stelsel van eigen beheer volgen als de tusschenkomst aanvaarden van daartoe geschikte particulieren. Voor den verkoop in het groot zoowel als in het klein kunnen door het bestuur maximum-prijzen worden vastgesteld.

De zout-regie ten slotte bracht in 1908 een bedrag van ruim drie millioen piasters op.

Koeliewerving in Duitsch Oost-Afrika.

In sommige streken van Duitsch-Oost-Afrika moeten, gelijk we reeds mededeelden, door de planters de koelies van elders worden betrokken. Emil Zimmermann vertelt hoe het bij de werving dier koelies toegaat.

Nadat de wervers van het betrokken bestuurshoofd de vereischte vergunning hebben bekomen, stellen ze zich in verbinding met de sultans, die zij voor zich trachten te winnen door geschenken ter waarde van 50 tot 60 roepijen. Het inlandsch hoofd roept dan zijn volkje samen voor een koelen dronk, waartoe de werver eenige potten pombé (inlandsch bier) ter beschikking heeft gesteld. Om de potten met pombé vergaderd, hooren de lieden nu den werver de voordeelen uiteenzetten, die hij hun in verre streken kan aanbieden. Zoo gaat het van den eenen stam naar den andere en de lieden, die zich wenschen te verbinden, worden op een bepaalden dag op de standplaats van het bestuurshoofd bescheiden, waar hun nogmaals de voorwaarden der verbintenis worden voorgehouden. Blijven zij bij hunne toestemming, dan worden ze beschouwd zich definitief te hebben verbonden en naar de plantages gedirigeerd. Hiertoe zijn bezwaarlijke lange marschen noodig en volgens Zimmermann bereiken dan ook niet allen, die heengingen, de plaats van bestemming.

Niettegenstaande dat en andere bezwaren, zou hij het stelsel toch toelaatbaar achten, wanneer er niet te veel mededinging ware. Thans komt het voor, dat wel tien wervers tegelijk een zelfde district bereizen, van wie er sommigen over een aantal neger-agenten kunnen beschikken. De pombé-fuiven volgen elkander dan geregeld op; lieden, die zich reeds door den een lieten aanwerven, houden zich niet aan de gesloten overeenkomst en gaan met een anderen werver een verbintenis aan, heele streken worden nagenoeg ontvolkt en last not least betalen de planters 20—30 roepijen aan werfkosten per arbeider.

Of de lieden het ook goed hebben, waar dus in een bedrag van 16—24 gulden begrepen is de beloning van den werver voor zijne moeite, de vergoeding van de geschenken aan de hoofden en van de potten pombé, de verpleging der arbeiders op den langen marsch en het risico der uitvallers.

De heer Zimmermann wil nu, dat de planters hunne koelies zouden kunnen betrekken van de bestuursstations. Op elk station zou een werfagent aanwezig moeten zijn, die nagaat welke lieden in het bestuursressort genegen zijn zich als arbeider te verhuren, terwijl dan van het station uit op aanvraag der planters het verlangde aantal koelies zou worden uitgezonden. Mocht het bestuur vreezen, dat het zich op die wijze eenigermate zou verplichten de planters te voorzien van het benoodigd aantal koelies, dan ware het volgens Zimmermann gewenscht aan een enkelen concessionaris de werving op te dragen. Dat op die wijze een monopolie in het leven zou worden geroepen, acht hij geen bezwaar, wijl de planters door den huidigen toestand toch gedwongen zullen worden eerlang de handen ineen te slaan voor de werving, waardoor dan een feitelijk monopolie zou worden geschapen.

Engelschman en Indiër.

De hoofdingenieur in den inlandschen staat Mysore in Voor-Indië, Visvesvarya, zelf een Indiër, sprak in een vergadering van civiele ingenieurs 't volgende:

„Een Engelschman, tenzij hij slaapt, voelt een onoverwinbaren drang om iets te doen, om den tijd te beschouwen als van eenig belang. Bij ons is ten gevolge van gewoonte en overlevering het heerlijkst wat wij kennen het gemak, het gemak ontstaan uit de afwezigheid van een dwang om iets te doen. In een Fransch boek, dat onlangs door sir William Meyer van Madras werd vertaald, zegt de schrijver: „Indien Indië een meer vruchtbaren bodem bezat en rijker aan mineralen ware, zou het nog in armoede voort blijven leven, zoo de inboorlingen even apathisch blijven als thans het geval is." Slofheid is de grootste vloek van het land. Zoo op het eerste gezicht schijnen allen werkzaam deel te nemen aan eenigen gemeenschappelijken arbeid. Maar wie goed toekijkt, ziet, dat het hier op neer komt, dat velen bij den arbeid van den enkeling staan toe te kijken. Zooals wel eens cynisch is opgemerkt, is op de vijf personen, die schijnen te werken, één, die werkelijk wat uitvoert, één die niets doet, één die uitrust, één die toekijkt en één die de drie laatsten helpt. Iedereen tracht aan zijn deel van den arbeid te ontkomen. Het departement van openbare werken is niet vrij van dezen smet van slofheid en er zijn ingenieurs, die tevreden schijnen, wanneer de zaken maar blijven marcheeren, hun stukken teekenen en op tot hen gerichte vragen antwoorden zonder rekening te houden met den dag van morgen. Hetzij zij veel of weinig hebben te doen, altijd zijn zij ten achter. Wij zijn te zeer gewoon aan een zachte behandeling. De werkuren zijn hier minder dan in Europa. Er zijn in dezen staat meer algemeene feestdagen dan zelfs

in Britsch-Indië. Met bedoelde slofheid gaat een gebrek aan initiatief gepaard, een neiging om steeds naar boven te kijken voor orders bij elken stap dien men doet. Tenzij men hier slofheid als een schande beschouwt, is er geen hoop op verbetering."

Tout comme chez nous, niet alleen in Indië, maar ook in Europa.

De eerste stap tot beterschap is: zelf de fout in te zien.

Het Kaffer-opstootje in Zuidwest-Afrika.

Onlangs werden in Duitsch-Zuidwest-Afrika omstreeks 15 Kaffers door een afdeeling der Schutztruppe doodgeschoten bij gelegenheid van een opstootje onder de arbeiders, die bij den spoorwegaanleg aldaar zijn te werk gesteld.

In Engeland, doch vooral in de Kaap-kolonie, vanwaar de slachtoffers afkomstig waren, heerschte groote verontwaardiging over die doodschieterij, waartoe, naar men verzekerde, de noodzakelijkheid niet had bestaan.

De Duitsche regeering heeft nu het officieel verslag van het voorgevallene bekend gemaakt, dat als volgt luidde:

Den 29en Sept. ll. staakten omstreeks 80 Kaffers het werk wegens een loon-geschil. Zij begaven zich op weg naar Windhoek om bij den directeur der werken hun beklag te doen. Zij werden echter te Okahandja door de politie tegengehouden en naar hun kamp teruggebracht. Den 3en en 4en October d.a.v. gaf hun houding aanleiding tot ongerustheid, waarop de ingenieur der sectie aan de chefs der werkplaatsen opdroeg de leiders der arbeiders naar Wilhelmstal op te zenden, ten einde de zaak aan het oordeel der rechtbank te onderwerpen.

De leiders weigerden zich naar Wilhelmstal te begeven, waarop de chef der werkplaats de militaire macht requireerde. De soldaten kwamen ongewapend, maar de Kaffers namen toen zulk een dreigende houding aan, dat de commandant, kapitein Willeke, zijn manschappen gelastte zich te wapenen. Teruggekomen werd den Kaffers gelast de leiders uit te leveren, maar de lieden wilden hier niets van weten en toonden zoo grooten vechtlust, dat hun gelast moest worden de wapens neer te leggen. Zij beantwoordden dien eisch met een aanval op den troep, die toen van de wapens gebruik maakte, tengevolge waarvan 14 Kaffers onmiddellijk doodelijk werden getroffen, terwijl anderen lichtere kwetsuren bekwamen en sedert herstellende zijn.

De rust was toen weer verzekerd door de getroffen maatregelen.

De duitsche pers ziet uit dit officieel verslag, dat men de autoriteiten in Süd-West toch heusch niet van een overijld optreden mag beschuldigen, dat integendeel van die zijde de grootste lankmoedigheid werd betracht en niet dan toen het de hoogste tijd was, werd overgegaan tot maatregelen van geweld.

In het officieel verslag zal ongetwijfeld dadelijk de passus opgevallen zijn, waarin gewag werd gemaakt van de aanschrijving om de leiders der staking naar Wilhelmstal op te zenden, ten einde de zaak door de rechtbank te doen beslissen.

Hieronder zal wel in niet-officieele taal te verstaan zijn, dat het in de bedoeling lag die leiders voor den strafrechter te brengen, zooals ook uit het verder verloop van zaken valt af te leiden. Toen de stakers hun leiders niet goedschiks wilden uitleveren, kwam de bedreiging met de gewapende macht. Van een onderzoek naar de grieven der stakers blijkt daarentegen uit het geheele officieele relaas niets.

Het is ten 'zeerste de vraag, ook gegeven het autoritair karakter van den Duitscher ten opzichte van onderworpen rassen zoowel als ondergeschikten, of de door de Duitsche pers gemaakte gevolgtrekking wel de juiste is.

Munitie in Fransch Soedan.

In de Dépêche Coloniale wordt steen en been geklaagd over de aan inlandsche troepen in Fransch-Soedan verstrekte wapens en munitie.

De munitie is die, behoorende bij het geweer model 1874, en van zoo weinig deugdelijke qualiteit, dat omstreeks 80 percent weigeringen daarbij voorkomen. Ook de lading der granaten van 37 millimeter moet van zoodanigen aard zijn, dat zij door den inspecteur werden afgekeurd en voor begraving in aanmerking gebracht werden uit vrees voor zelfontbranding. Men heeft echter deze granaten wel moeten behouden, daar het toch niet aanging kanonnen te hebben zonder munitie.

Het gevolg van de slechte munitie is evenwel, dat het moreel der inlandsche troepen er niet door wordt verhoogd en er dan ook zoo min mogelijk wordt gepatrouilleerd, wijl de vijand, dien men tegenover zich kan zien gesteld, wel van goede geweren en munitie is voorzien. In Tripolis worden nog zeer goede Gras-geweren door handelaars, die ze van de fransche regeering opkochten, aan de markt gebracht, terwijl de daarbij behoorende munitie dan plaatselijk wordt aangemaakt en van een goede qualiteit is.

Onnoodig te zeggen, dat het gebrek aan voorzorg van het fransch bestuur ten opzichte van de wapens en munitie aan de voor de rust in bedoelde streken verantwoordelijke autoriteiten reeds dikwerf leelijke parten speelde.

Oost- en West-Indisch Literatuur-overzicht.

Korte berichten over Landbouw, Nijverheid en Handel.

Van het Departement van Landbouw te Buitenzorg ontvingen wij een proefnummer van het door haar uitgegeven periodiek, dat minstens 2 maal 's maands verschijnen zal tegen een abonnementsprijs van ƒ2.50 voor Ned.-Indië en ƒ 3 daar buiten.

Het voorbericht luidt:

„Aangezien het Departement van Landbouw herhaaldelijk berichten van consulaire ambtenaren bereiken, en er onder die berichten verscheidene zijn, die in ruimer kring verspreid behooren te worden, heeft de Regeering besloten, op het voetspoor van hetgeen in Nederland geschiedt, die mededeelingen regelmatig te publiceeren.

Bij de uitvoering van dit plan kon tevens gevolg worden gegeven aan een sedert lang gekoesterd voornemen, om gegevens, die het Departement op het gebied van landbouw, nijverheid en handel uit andere bronnen ter beschikking staan, mede in deze Korte Berichten op te nemen."

De inhoud van dit eerste nummer bestaat uit: Economische en Handelsberichten. De rubbercultuur in de Gefed. Mal. Staten gedurende het jaar 1909. Queensland Arrowroot. Ceylon. Dessicated coconut. Amerika. De strijd in den handel in sisalhennep. Engelsch-Indië. De suikercultuur. — Handelsverdragen en tarieven. Italië. Invoerrecht op aardnotenolie. — Statistieken. Java. Uitgestrektheid der rubbercultuur. Engelsch-Indië. De met thee beplante oppervlakte in 1909. Australië. Suikerhandel. — Technische mededeelingen. Kapok als spinvezel. Bakkersgist voor Indië. — Vragenlijst.

Ook is er een lijst aan toegevoegd van de adressen der Nederl. diplomatieke en consulaire ambtenaren in Azië en Australië.

Met groote belangstelling zullen wij den inhoud dezer Berichten volgen en er zooveel mogelijk de aandacht op vestigen, terwijl ook een exemplaar op onze leestafel Heulstraat 17, Den Haag, ter raadpleging zal worden neergelegd.

Twee nieuwe Tijdschriften.

Onlangs werden ons ter aankondiging de eerste nummers toegezonden van het te Parijs (rue Taitbout 14) uitgegeven in het Hollandsch geschreven maandschrift: **Wilko-Nieuws** orgaan van de Wilke Trading Co. (dir. John J. Wilke), gewijd aan Industrie, cultuur, mijnwezen en techniek, dat gratis verspreid wordt. Het blad is goed gedrukt en laat zich vlot lezen. Als het aan bestaande behoeften voldoet, zal het zeker zijn weg wel vinden, evenals **De Crediet-Gids**, een veertiendaagsch tijdschrift, gewijd aan de financieele belangen van den handel, dat sinds enkele maanden met succes wordt uitgegeven door de firma Masereeuw en Bouten te Rotterdam, die, bijgestaan door een bekwaam rechtsgeleerd adviseur en vele correspondenten, zeker een betrouwbare vraagbaak is voor handelaren en industrieelen zoowel in Nederland als in Indië.

Ned. Nieuw-Guinea.

In het jongste Nr. van „Aarde en haar volken" is het begin verschenen van de fraai geïllustreerde beschrijving, door Mr. H. A. Lorentz, van zijn tocht naar het Sneeuwgebergte met de heeren Van Nouhuys, Habbema en Römer.

Het relaas van den eigenlijken tocht is genoegzaam bekend, waarom we volstaan met het overnemen der volgende regelen, die een duidelijk overzicht geven van den huidigen stand van het Nieuw-Guinea onderzoek.

Sedert 1903 is een einde gekomen aan den staat van onbekendheid met Nieuw-Guinea, tengevolge van een reeks van expedities, die geopend werd onder leiding van den bekwamen geoloog-historicus prof. dr. C. E. A. Wichmann, die zijn arbeidsveld koos in de nabijheid van de aan de Noordkust gelegen Humboldtsbaai; daarop volgt de z.g.n. Zuid-West Nieuw-Guinea expeditie 1904/'05 onder leiding van Posthumus Meyes, waaraan wij de ontdekking te danken hebben van de Oostbaai met de daarin uitmondende Noordrivier, de toegangsweg van de expedities-Lorentz in 1907 en 1909.

De Indische Regeering rustte inmiddels verschillende exploratiedetachementen uit, teneinde zoo spoedig mogelijk een overzichtskaart van het eiland te krijgen. Een gedeelte kreeg als arbeidsveld Merauke en omstreken, explorerde de Digoel-rivier en doet thans een poging om Nieuw-Guinea te doorkruisen met als basis de Eilanden-rivier en langs de Oetakwa den Carstensztop te bereiken. Een ander gedeelte trachtte door het opvaren van de Amberno-rivier het Sneeuwgebergte van de Noordkust uit te bereiken; aan het hoofd hiervan stond kapitein Franssen Herderschee. Alhoewel hij bij den voet van het gebergte kwam en veel kans tot slagen had, werd hij helaas door ziekten onder de koelies gedwongen terug te keeren.

Verder tracht een Engelsche expeditie aan de Zuidkust langs de Minika den Carstensztop te bereiken; tot nog toe had men tegenslag door gebrek aan goede koelies en transportmiddelen, en ten slotte is een Nederlandsch-Duitsche grenscommissie in het Noorden, een weinig ten O. van de Humboldtsbaai werkzaam, teneinde een meer rationeele grens te vinden dan de 141o O. L.

Aldus is op dit oogenblik, in korte woorden, de stand van zaken.

Tevens zij, in dit verband, de aandacht gevestigd op de in druk verschenen voordracht van kapitein A. J. Gooszen, getiteld: Eene militaire exploratie in Nederlandsch Nieuw-Guinea (Orgaan der Vereeniging ter beoefening van de Krijgswetenschap, 1910—11. Afl. 1.) Bij dit opstel behoort een kaart, die een duidelijk beeld geeft van den vooruitgang onzer kennis van Nieuw-Guinea, vergeleken met een tiental jaren geleden bijv.

De Indische Gids.

Het Dec.-nummer van De Indische Gids bevat o. m. de navolgende bijdragen: Samentrekkingen van Inlandsche bestuursressorten, door H. F. Damsté. — Het alkohol-vraagstuk in Nederl. Oost-Indië, door Dr. F. W. van Haeften. (Volgens dr. v. H. neemt het drankmisbruik onder de Europeesche ingezetenen en militairen af, terwijl onder de Inlanders een toenemend alcoholgebruik moet worden geconstateerd; vooral in Midden- en Oost-Java neemt het gebruik van niet-inheemsche alcoholische dranken toe). — De enquête in de Straits Settlements naar de werking der gemeentebesturen, door P. C. Hoynck van Papendrecht. — Uit de geschiedenis der Oost-Indische Compagnie in de tweede helft der 18e eeuw, door N. Mac Leod. — De gouverneur-generaal Mossel. — De uitkomsten van het welvaartonderzoek op Java. VIc. Levering van benoodigdheden voor leger en zeemacht door de inheemsche nijverheid, door J. E. de M. — Van twee vrouwen, door F. — Varia: Maatregelen tot behoud van de hoedanigheid der Kandanghauer-rijst. — De bedevaart naar Mekka, 1909—10. — Overeenkomsten met Inlandsche vorsten. — Maandelijksche revue van brochures en van tijdschrift- en dagbladartikelen, door J. E. de M. — Koloniale literatuur. — Wetenschap en industrie. — Maandelijksche bibliographie voor O.- en W.-Indië, door W. C. Muller.

Insulinde in het Parlement.

Onder dit opschrift geeft Mr. C. Th. v. Deventer, in De Gids van December, de indrukken weer, die de Indische begrootingsdebatten op hem gemaakt hebben. Met betrekking op het gesprokene ten aanzien van onderwijs aan de Inlandsche jeugd, luidt zijne conclusie: „Als de jongste behandeling van de Indische begrooting iets geleerd heeft, dan is 't wel dit, dat, zoo lang in Indië niet in het openbaar met een lichaam, dat ook de inlandsche maatschappij behoorlijk vertegenwoordigt, over de belangen van het volksonderwijs kan worden beraadslaagd, verslapping van het toezicht der Nederlandsche volksvertegenwoordiging gevaarlijk is voor de toekomst van Insulinde."

De Ingenieur.

Prof. S. J. Vermaes schreef in No. 47 van De Ingenieur over de tinproductie van Banka, naar aanleiding der uitlatingen van den heer Colijn in de Tweede Kamer over de geldelijke inkomsten uit dat bedrijf. Genoemde afgevaardigde merkte op, dat de vooruitzichten misschien niet slecht zijn en de productie van het waardevolle metaal nog vele jaren gelijk zal kunnen blijven, maar dat niettemin de rijkdom van Banka vermindert en langzamerhand te niet zal gaan. Volgens Prof. V. behoeft men zich ten deze echter niet ongerust te maken, want in tegenstelling met de meening van Dr. Verbeek, die verklaard heeft, dat het tinerts slechts aan de oppervlakte zou voorkomen, is hij er van overtuigd, dat Banka ertsgangen heeft, die met voordeel te exploreeren zouden zijn. Hij wenscht echter deze exploratie niet opgedragen te zien aan geologen, doch aan mijningenieurs; wel is waar kan de mijningenieur nut hebben van de verklaring welke de geoloog veronderstelt over de vorming van de ertsafzettingen, „maar de waarnemingen van den geoloog moeten geschieden in mijnen, die afgebouwd zijn, zoodat zij hem feitenmateriaal kunnen leveren, waarop hij stevig zijn theorieën kan grondvesten. Het opbouwen van geologische theorieën tijdens de exploratie is, vooral in nieuwe terreinen, te gevaarlijk en leidt tot teleurstelling."

Tegen deze uitspraak teekent dr. H. G. Jonker in het jongste nummer van De Ingenieur protest aan en staat ten deze lijnrecht tegenover Prof. V.: hij verzekert nl., dat als men de leiding eener exploratie uit de handen van geologen legt in die van mijningenieurs, men daarmede het werk aan volledig bekwame menschen ontneemt en opdraagt aan daarvoor minder geschikte personen.

Het spreekt vanzelf, dat èn prof. Vermaes èn dr. Jonker bewijzen aanvoeren om hun tegenovergestelde meeningen kracht bij te zetten.

Bali.

De heer W. O. J. Nieuwenkamp heeft een goedkoopere en beknopte uitgave van zijn prachtwerk: *Zwerftochten op Bali*, het licht doen zien (bij Elsevier's Uitgeversmaatschappij te Amsterdam), waarvan

hij met reden mag verwachten, dat het daardoor in veel wijder kring verspreid zal worden en beter aan het doel zal beantwoorden dan het eerste kostbaarder werk.

We ontleenen aan de Voorrede: „Het doel, dat ik beoog met het maken van dit boek, is de oogen te openen niet alleen van hen, die wel in Indië zijn geweest, maar er de wondere schoonheid van natuur en kunst niet wisten te ontdekken en in zich op te nemen; doch ook vooral van degenen, die nooit het geluk hadden Insulinde te mogen aanschouwen, en die desniettemin luide de meening verkondigen: Indië is niet mooi; Indië kan niet mooi zijn met dat eeuwige groen en die altijd brandende zon; dáár valt voor een kunstenaar niets vandaan te halen."

Het moet gezegd worden, dat de teekenaar-schrijver Nieuwenkamp de „wondere schoonheid van Insulinde" niet alleen heeft weten te ontdekken, maar door zijn werk er in geslaagd is, ook anderen van die ontdekking te doen genieten. Want dat doet hij èn door zijn teekeningen, waarmede zijn boek kwistig is verlucht èn door hetgeen hij bijv. vertelt over de Balische kunst. Daarin ligt zijn kracht, zijn groote kunnen, dat allen, die over de Baliërs schreven, heeft ontbroken. Niet het lezen van den tekst is de hoofdzaak, maar het aandachtig bezien van de teekeningen, doet ons leven te midden van de Baliërs en het schoone Balische landschap.

In fraaiheid van uitvoering doet deze nieuwe uitgave in geen enkel opzicht onder voor de oorspronkelijke, waarvan het laatste gedeelte zeker met verlangen wordt tegemoet gezien door hen, die zich het eerste en tweede gedeelte (verschenen in 1906 en 1909) aanschaften.

Een practisch boek.

Van de hand van mevrouw J. M. J. Catenius—van der Meijden is, zooals wij reeds verleden week aankondigden, een nuttig werk verschenen, getiteld: Gids voor het Nederlandsche dienstmeisje. Wenken, raadgevingen, rechten en verplichtingen voor meesteres en dienstbode, tevens practisch kookboek. ('s-Gravenhage, C. Bredee).

De schrijfster is bekend, door een tweetal, in de eerste plaats voor Indische dames geschreven werken, nl. „Naar Indië en terug. Gids voor het gezin, speciaal een vraagbaak voor dames, enz." ('s-Gravenhage, 1903); en „Ons huis in Indië. Handboek bij de keuze, de inrichting, de bewoning en de verzorging van het huis, benevens raadgevingen en wenken op huishoudelijk gebied." (Semarang, 1908), welk laatste geschrift vooral met vreugde is ontvangen, omdat het een onderwerp bevat, dat nimmer werd beschreven en daardoor inderdaad „in een lang gevoelde behoefte" voldeed.

Weekblad voor Indië.

Inhoud van No. 28: De Aziatische spoorwegverbinding, door v. d. M. — Het zomerpaleis te Peking, door H. Borel. — Met een auto door Zuid-Celebes (slot, met foto's). Naar een reisverhaal van J. F. Holman, door W. J. v. d. Leemkolk. — Herinneringen van een „oud-gast" (vervolg). — Indische penkrassen, door Ofoei („Ofoei" bespreekt thans kritisch het ontslag van kapitein Christoffel, het bericht in de Indische pers onder het opschrift „Hoog bezoek", dat de gouverneur van Celebes in het Preanger hotel was „afgestapt" en verder de nieuwe Chineezen-wetgeving). — De paupers. Roman uit de Indo-Europeesche samenleving, door Victor Ido (vervolg).

De Indische Mercuur No. 48.

Inhoud: Fiscusproductie en nog wat, door B. J. Kluvers. — Eèn nieuw tapinstrument en de aftapping van castilloa, door J. W. Gonggrijp. — Der Forstbetrieb in Surinam, door E. K. Plasschaert, aangekondigd door dr. A. H. Berkhout. — Landbouw 1905—1909, door prof. dr. M. Treub, aangekondigd door dr. A. H. Berkhout. — De Hevea Guyanensis. — Het Koloniaal Instituut te Amsterdam. — Plantersvereeniging „Semarang-Kedoe", vergadering van 20 October 1910. — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen. Enz.

***

Ten slotte zij de aandacht gevestigd op een artikel van den heer I. P. van Rossum: *Aanteekeningen op de begrooting van marine* (Vragen des Tijds, Dec. 1910);

het in druk verschenen verslag der voordracht van den heer J. E. Jasper: Het inlandsch volksonderwijs op Java (Verslagen van het Indisch Genootschap);

een artikeltje in No. 4 van het Indologenblad, getiteld: Verdere studie van ambtenaren bij het Binnenlandsch Bestuur; en eindelijk

op een uitgave der Linschoten-Vereeniging, getiteld: Itinirario. Voyage ofte schipvaart van Jan Huygen van Linschoten naar Oost ofte Portugaels Indiën, 1479—1592. Uitgegeven door Prof. Dr. H. Kern. Eerste deel, met portret, 3 kaarten en 3 platen ('s-Gravenhage, Martinus Nijhoff).

INGEZONDEN.

WAT IS INSULINDE VOOR NEDERLAND?

In welke verhouding staan die groote en prachtige eilanden, „die zich als een gordel van smaragd om den evenaar slingeren" tot Nederland? Het zijn geen gedeelten van ons land, gelijk bijv. de binnenlandsche provinciën, want ze hebben daarvan niet de rechten en voordeelen; integendeel, ze worden m. i. stiefmoederlijk behandeld en onze bestuurders putten het schoone land uit door rechten te heffen van zijn voortbrengselen. Daardoor wordt de ontwikkeling tegengegaan. Volk en land ontzenuwd en tot armoede gebracht op den duur.

Insulinde wordt wel eens een Wingewest genoemd. Ja, het is gewonnen door kracht van wapenen, door geld, door intrigues; maar het is vooral een wingewest, waar tallooze ambtenaren, officieren en particulieren groote inkomsten en pensioenen verwierven en nog verwerven, en waardoor dus ook de Nederlandsche schatkist gebaat werd.

Het land der zonne met zijn vruchtbaren bodem en zijn verschillende klimaten, zou niet alleen Nederland, maar geheel Europa kunnen voorzien van allerlei vruchten, vruchtensappen en stroopen, confituren en wat al niet meer, zoo de hebzuchtige fiscus der zoogenaamde beschaafde landen het niet belette door middel-europeesche belastingen op al die artikelen, vooral wanneer er suiker in komt. De belasting op suiker, een der voornaamste voortbrengselen van Java en andere eilanden, is m. i. bepaald schandelijk! En wat zou het zijn als de industrie er gegiste dranken wilde voortbrengen? De fiscus zou zulks zeker onmogelijk maken.

Het hoofdartikel in de Zutphensche Courant van 15 November j.l., onder het opschrift: „Haagsche Correspondentie", heeft mijn 86-jarig hart doen popelen en mij teruggevoerd naar 't heerlijke land der zonne, dat nog voor zóóveel ontwikkeling vatbaar is door: vrijhandel. Slechts daardoor kan m. i. Insulinde en zijn bevolking tot bloei geraken.

De bevolking van Insulinde is over het algemeen vreedzaam en volgzaam van aard. Dat het grootste deel den Islam beleidt is geen beletsel. Christenen en Mohamedanen vereeren dezelfde Godheid, al prefereeren wij den leer der liefde van Jezus boven dien van Mohammed, het is niet te ontkennen, dat beide religies gehuld zijn in een waas van fabelen, door geestelijken en anderen uitgevonden om de menschen te lokken naar Kerken en Moskeeën, omdat het grootste deel der menschheid nu eenmaal op iets wonderbaarlijks gesteld is. Het is verstandig van de Nederlandsche regeerders om de door hen bestuurde millioenen Indische onderdanen in hun geloof te laten om hen niet per sé te bekeeren tot Christenen. Zij, die de geschiedenis van Christelijke landen kennen, weten hoeveel gruwelen gepleegd zijn onder de leus van rechtzinnigheid van den Christelijken godsdienst. — Dat dus vrijheid van Godsdienst geëerbiedigd worde en over het algemeen naar vrijheid worde gestreefd, met eerbiediging en opvolging tevens der bestaande wetten.

„Für den Sclaven wenn er die Kette bricht,
„Für den freien Menschen zittre nicht."

Zeist. K. H. O. VAN BENNEKOM.

Vervolg opgave van bladen en tijdschriften welke nieuw ter lezing zijn gelegd in de Leeszaal, Laan v. Meerdervoort 195, Den Haag, die dagelijks, Zon- en feestdagen uitgezonderd, geopend is van 10 uur vóór- tot 6 uur namiddags.

De Javabode t/m 9 November 1910;
De Sumatrapost, idem;
De Locomotief t/m 8 id.;
Het Soer. Handelsblad, id.;
De Sumatrabode t/m 11 id.;
Tjahaja Sumatra t/m 10 id.;
Ned.-Ind. Effectenblad no. 43;
De Ind. Mercuur no. 49;
De Banier no. 45;
Weekblad voor Indië no. 29;
Handelsberichten v/h Min. v. Landbouw;
Kort Verslag Verg. 2e Kamer S.-G.;
Handelsrevue no. 1;
Jan Huygen van Linschoten, Itinirario 1579/'92, eerste deel;
Bandera Wolanda no. 66;
De Indische Gids, Dec.-afl.;
M. Treub, Beredeneerd Overzicht der verrichtingen en bemoeiïngen met het oog op de praktijk van land-, tuin- en boschbouw, veeteelt, visscherij en aanverwante aangelegenheden;
Cultuurgids no. 20 en 21;
Archief voor de Suikerindustrie in Nederlandsch-Indië no. 9;
Bijblad tot idem no. 43 t/m 45;
Tijdschrift der Mij. v. Nijverheid, Nov.-afl.;
Memorie over de wording en het doel der Vereen. Koloniaal Instituut.

Leestafel HEULSTRAAT 17.

Opgave van dagbladen en tijdschriften, ter lezing liggend in de leeszaal van het Hoofdbestuur van „Oost en West", Heulstraat 19, Den Haag, welke dagelijks, Zon- en feestdagen uitgezonderd, geopend is van 's morgens 9 uur tot 6 uur 's namiddags.

De Planter, Onze West, Sumatrapost, Sumatrabode, Javabode, Bataviaasch Nieuwsblad, De Padanger, De Sumatra Courant, De Surinamer Courant, Soerabajasch Handelsblad, Nieuwe Soer. Crt., Deli

Courant, Preangerbode, Javasche Courant, De Locomotief, 20 diverse Maleische bladen en tijdschriften.

Verscheidene periodieken, waaronder:

Hou en trou, Vrede door recht, De stem van Indië, Tijdschrift voor economische geographie, Indologenblad, De Banier, Neerlandia, Jong-Indië, De Boodschapper, Revue économique, Indische gids, Weekblad voor den handeldrijvenden en industriëelen middenstand, Exportblad, Cultura, Deutsche Kolonial Zeitung, Sociaal Weekblad, Ned. Zendingsbode, Maandbericht van het Ned. Zendeling-genootschap, Indisch genootschap, Weekblad voor Indië, Insulinde, Deutsche Wochenzeitung für Niederland und Belgien.

Circulaire Internationale Rubber-tentoonstelling te Londen te houden van 24 Juni t/m 11 Juli 1911;

Bananas in the West Indies by H. C. Hendrickson.

Verslag opiumfabriek over 1909.

Versuche über die Verwendung von Kunstdünger in der Kultur des Kaffees von Gerhard Helmrich.

Hoe het thans staat met den assistent en de veiligheid aan de Oostkust van Sumatra, door Hanegraaff, oud-assistent.

Overzicht der voorloopige resultaten van den arbeid door het landbouwbureau van het Kali-Syndicaat gedurende de jaren 1906—1909.

Koloniaal Verslag 1910.

En tal van andere brochures, jaarverslagen, enz.

MEDEDEELINGEN.

Van het Dag. Bestuur der Vereeniging:

Vervolg opgave van de ontvangen gelden ten behoeve van de studie van een verdienstelijk jongeling.

Vroeger ontvangen	*f* 444.50
N. N. te 's-H.	*f* 2.50
Totaal	*f* 447.00

Voor de opgave,

E. VAN ASSEN, Secretaris.

Van Boeatan:

Thans is in het lokaal van *„Boeatan", Heulstraat 19, den Haag,* een fraaie tentoonstelling van Kerstgeschenken te bezichtigen.

Vrije toegang. *Theesalon open van 3—6 uur n.m.*

Van de Afdeeling Amsterdam.

Voordracht van den heer J. TIDEMAN, Controleur bij het Binnenlandsch Bestuur.

Onderwerp: **Zuid-Celebes, voorheen en thans,** op Donderdag 15 December a.s., 's avonds achture, in een der zalen van het American Hotel (ingang Marnixstraat).

Leden van „Oost en West" hebben met hunne huisgenooten vrijen toegang op vertoon van hun bewijs van lidmaatschap of de hun gezonden kennisgeving.

Voor het gratis bekomen van introductiekaarten voor niet-leden gelieve men zich te wenden tot den secretaris: C. de Vries, Weesperzijde 22.

Het doel der Vereeniging kan men steunen door zich bij den secretaris als lid aan te melden tegen eene contributie van *f* 2.— of meer per jaar (bedrag door ieder zelf te bepalen), en waarvoor men tevens wekelijks het belangrijk orgaan der Vereeniging „Het Koloniaal Weekblad" gratis ontvangt. — Over 1910 wordt geen contributie meer geïnd.

Van het Informatie-Bureau.

Voor den post-, telegraaf- en telephoondienst in Nederlandsch-Indië worden gevraagd drie **telephoon-opzichters** der tweede klasse.

Voor die betrekking komen in aanmerking, zij die bewijzen op de hoogte van de electro-techniek te zijn.

Aan de betrekking is verbonden eene bezoldiging van *f* 140 's maands, met twee driejaarlijksche verhoogingen van *f* 25 's maands, alzoo tot een maximum van *f* 200 's maands.

De telephoonopzichters der eerste klasse genieten eene bezoldiging van *f* 225 's maands, met twee 3-jaarlijksche verhoogingen van *f* 50 's maands, alzoo tot een maximum van *f* 325 's maands.

Zij, die voor plaatsing in aanmerking wenschen te komen, behooren zich vóór 1 Januari 1911, bij gezegeld adres, te wenden tot het Departement van Koloniën onder overlegging van:

a. hun diploma;

b. een bewijs van goed maatschappelijk gedrag, afgegeven na dagteekening dezer bekendmaking door den burgemeester hunner woonplaats;

c. hunne geboorte-akte;

d. een door den Commissaris der Koningin in de betrokken provincie afgegeven certificaat van voldoening aan de wet op de nationale militie.

In het adres moet worden vermeld of de candidaat gehuwd is en c. q. het aantal zijner kinderen.

Door een van wege het Departement van Koloniën in te stellen geneeskundig onderzoek zal moeten blijken, dat de uit te zenden persoon geschikt is voor den Indischen dienst.

Aan de uitzending is verbonden:

a. overtocht voor Gouvernementsrekening als passagier der tweede klasse, c. q. ook voor het wettig gezin;

b. eene gratificatie voor uitrusting, ten bedrage van *f* 750;

c. een voorloopige bezoldiging van *f* 100 per maand, ingaande met den dag van inscheping naar Nederlandsch-Indië, tot dien waarop het activiteitstraktement ingaat.

Zij die ter beschikking van den Gouverneur-Generaal worden gesteld, moeten zich verbinden tot teruggave van alle gelden, welke aan hen en te hunnen behoeve zullen zijn voldaan ter zake van overtocht en van gratificatie voor uitrusting, indien zij binnen den tijd van vijf jaren na aankomst in Nederlandsch-Indië, anders dan tengevolge van wèlbewezen ziels- of lichaamsgebreken, buiten eigen toedoen ontstaan, uit 's lands dienst worden ontslagen, of indien zij niet binnen den hun aangewezen tijd naar Ned.-Indië vertrekken, dan wel de reis derwaarts moedwillig afbreken.

Ten opzichte van de bepalingen omtrent verlof, pensioen, weduwenpensioen enz., staan deze opzichters gelijk met de overige burgerlijke landsdienaren in Ned.-Indië.

Het activiteitstraktement gaat in Indië in met den eersten der maand volgende op die waarin de benoeming door den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië zal hebben plaats gehad en de betrekking zal zijn aanvaard.

Het traktement is onderworpen aan een korting van 2 pCt. ten behoeve van de burgerlijke pensioenen en van 5 pCt. voor de gewone bijdragen aan het Weduwen- en Weezenfonds voor burgerlijke ambtenaren in Ned.-Indië. Bovendien is bij eerste indienstreding te voldoen, ten behoeve van laatstgenoemd fonds, door gehuwden twee maanden en door ongehuwden ééne maand traktement. Bij bevordering door gehuwden tweemaal het bedrag der verhooging over ééne maand, door ongehuwden éénmaal. Bij huwelijk ééne maand traktement.

Deze contributiën zijn te voldoen in twaalf maandelijksche termijnen. Eene contributie in eens in geval van huwelijk nog verschuldigd wegens verschil in leeftijd der echtgenooten, wanneer dat verschil meer dan negen jaren bedraagt.

(Ned.-Staatscourant No. 282, waarin dit voorkomt, alsook nadere inlichtingen zijn te bekomen aan het Informatie-bureau van „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag, op alle werkdagen tusschen 10—12 en 2—4 u.ur.)

Naamlijst van nieuw toegetr. Leden.

	Contributie.
Mr. P. Hofstede Crull, Amersfoort	*f* 2.50
D. Bakker, Kapt. Inf. O. I. L., Amsterdam	„ 2.—
J. R. Wigman, Dir. Cult. Paramaribo, „	„ 2.50
J. v. Burg, Adm. Cult. Mij. Vorstenlanden, Semarang, tijd. Amsterdam	„ 12.—
J. A. Pietermaat, Adm. Suikerfabr. Kalibagor, Banjoemaas, tijd. Amsterdam	„ 12.—
Jos. Polak, Likeurstoker, „	„ 3.—
K. Denijs, Jur. Cand., „	„ 2.—
J. Westhoff, Jur. Cand., „	„ 2.—
J. P. J. L. Cleintuar, Arts, Billiton Mij., Billiton, tijd. Amsterdam	„ 3.—
Ds S. Bartstra, Pred. N.-I., m.v., Apeldoorn	„ 2.50
J. J. M. de Waal, 1e Luit. Cav., Breda	„ 2.—
A. H. J. G. Walbheem, Ass.-Resident, m. v., 's-Gravenhage	„ 2.50
Th. G. G. Valette, Leer. H. B. S. N.-I., „	„ 3.—
H. J. Bernelot Moens, Contr. B.B., „	„ 2.—
J. C. E. Mulock Houwer, Ref., m.v., „	„ 2.50
Mej. E. H. E. Brouwer, Ond. N.-I., m.v. „	„ 4.—
M. H. v. d. Lee, Off. v. Gez. 1e kl. O.-I., „	„ 2.50
B. Blok, Letterkundige, „	„ 2.50
H. Sieberg, Ind. Stud., „	„ 2.—
C. v. d. Meer, Off. v. Gez. 1e kl. O.-I., „	„ 2.50
D. den Otter, Bouwkundige, „	„ 2.50
W. Boetje, gep. Lt.-Gen. N.-I., „	„ 2.50
A. P. A. Kissing, oud-Planter, „	„ 3.—
A. G. Spruijt, Ind. Stud., „	„ 2.—
H. J. van Haeften, Ind. Stud., „	„ 2.—
H. Fierez de Mal. v. Ginsel, Ind. Stud., „	„ 2.—
C. J. M. Wertheim, gep. Hoofding. N.-I., „	„ 3.—
J. van Delden, „	„ 3.—
J. B. v. d. Poll, Kapt. Art. O. I. L., „	„ 5.—
H. C. C. Fraissinet, Adm. Suikerf., „	„ 2.50
Dr. C. J. de Bruijn Kops, Chef Geneesk. Dienst b/d Marine, 's-Gravenhage	„ 2.50
Jhr. C. F. Goldmann, Maj. Inf. O. I. L., „	„ 5.—
J. G. van Heijst, Contr. B.B., „	„ 3.—
J. M. v. Gils, 1e Luit. Inf O. I. L., Haarlem	„ 2.—
Dr. C. J. P. van Zadelhoff, Off. van Gez. O. I. L., Haarlem	„ 2.50
H. A. van Logchem, Ind. Stud., Heemstede	„ 2.—
J. Pauw, Ind. Stud., Leiden	„ 2.—
G. M. Wigman, „ „ „	„ 2.—
G. E. F. Scheffel, „ „ „	„ 2.—
M. van Rhijn „ „ „	„ 2.—
P. J. Goedhart „ „ „	„ 2.—
C. Michaëlis „ „ „	„ 2.—
J. G. Ruesink „ „ „	„ 2.—
F. Weil „ „ „	„ 2.—
P. H. V. Middelaer „ „ „	„ 2.—
N. H. de Haart „ „ „	„ 2.—
M. F. Winter „ „ „	„ 2.—
E. W. Maurenbrecher „ „ „	„ 2.—
G. B. Alsté, „ „ „	„ 2.—
C. C. Cohen „ „ „	„ 2.—
E. H. B. Brascamp, Houtv. 1e kl. N.-I., München	*f* 2.50
W. A. Engelbrecht, Rotterdam	„ 5.—
Victor Zuijssen, Tilburg	„ 2.—

Aan leden, DIE VERHUIZEN, wordt verzocht hiervan den Administrateur, Verhulststraat 51, Den Haag, KENNIS TE GEVEN met vermelding zóówel van het OUDE als het NIEUWE ADRES.

Officiëele Berichten.

Uit de Javasche Courant van 4 November 1910. No. 88.

Benoemingen, enz.

Civiel Departement.

Ontslagen: op verzoek eervol de hoofdcommies J. Olivier; de klerk J. L. Melger, A. G. W. Glaser en Ch. G. Kuipers.

Benoemd: tot opzichter bij den Sumatra-Staatsspoorweg J. E. von Haack; tot hoofdcommies ter Alg. Secretarie H. E. Th. Arriëns; tot ambtenaar 4e kl. der in- en uitvoerrechten J. H. R. Davoes; tot hulponderwijzeres mej. H. A. Neijs, A. S. Wigman en H. M. Th. Valette.

Ontheven: op verzoek eervol van zijne ter beschikking stelling van den Algemeenen Secretaris, de gep. kapitein J. J. B. Fanoy.

Werkzaam gesteld: als verificateur te Batavia P. W. F. H. Fall, te Modjokerto J. H. R. Davies; als ontvanger te Menado K. J. Kuipers, te Tegal J. J. W. N. Morée; als boekhouder te Batavia W. J. Ph. I. Futs; als verificateur te Makassar L. F. Behr.

Overgeplaatst: naar Semarang de verificateur C. A. Loth; naar Palembang de ontvanger D. P. R. Legrom; naar Menado de verificateur F. Meister; naar Soerabaja de idem J. C. Wegener.

Militair Departement.

Ontslagen: op verzoek eervol de ritmeester der cavalerie P. Sorgdrager.

Overgeplaatst: naar Djambi de 1e luit. J. M. G. Schaafsma; bij het 4e depôt-bat. de id. F. van der Goes; bij het 16e bat. de id. A. J. T. J. v/d Bergh; naar Singkawang de kapt. J. Ketting en de 2e luit. H. van der Wal; naar Pontianak de kapt. C. A. Hemmes; naar Koeta-Radja de 1e luit. J. A. Gratema; naar Lakop de 2e luit. F. C. J. Sneep; naar Sigli de 1e luit. A. Weber; naar Tjalang de 2e luit. H. M. Luteijn; naar Koeta-Radja de 1e luit. P. C. C. de Vos; naar Panton Leubeue de idem K. W. Boogaard; naar Indrapoeri de id. A. V. Buijs; naar Blang Rakal de id. L. P. Sormani; naar Medan de 2e luit.-kwartierm. H. J. Loudo; naar Batavia de id. J. J. Felix; naar Meester Cornelis de id. J. H. Anschütz.

Uit de Javasche Courant van 8 November 1910. No. 89.

Civiel Departement.

Ontslagen: op verzoek eervol de klerk mej. S. E. Sexauer.

Benoemd: tot onderwijzer 2e kl. A. Smits en P. Beukema; tot id. 1e kl. L. P. C. de Laire; tot commies 2e kl. P. L. J. Voogdt.

Ontslagen: op verzoek eervol de wedono van Sadjira Agoes Kanidjaja.

Benoemd: tot wedono van Sadjira Mas Prawiro di Woerio; van Tjitjalengka Raden Kandoeroean Wiradikoesoemah; tot controleur in de res. Besoeki S. Bedier de Prairie.

Geplaatst: in de res. Lampongsche districten de controleur A. D. Visscher.

Benoemd: tot onderwijzer te Padang A. J. Zijderlaan; te Tondano IJ. F. Upey; tot hulponderwijzeres te Batavia mej. A. Bijleveld; tot ingenieur A. M. Valkenburg.

Geplaatst: in de res. Rembang de opzichter C. J. F. Ch. van Raalte; in de res. Batavia de id. J. J. Hubeek; bij de directie op de Buitenbezittingen de ingenieur J. A. M. van Buuren.

Militair Departement.

Ontslagen: op verzoek eervol de kapitein der inf. A. H. J. W. T. Schuak.

Benoemd: tot magazijnmeester 3e kl. (2e luit.) M. H. M. van Noort.

Overgeplaatst: bij het 1e bat. de majoor G. J. Verstege; bij het 16e bat. de kapt. A. Geertsema Beckering; bij het 18e bat. de maj. F. G. v. Delden.

Geplaatst: bij het 5e bat. de 1e luit. J. K. F. Weber; bij het 1e bat. de 2e luit. A. van Pelt; bij het 12e de id. J. Vogler; bij het 4e depôt-bat. de kapt. W. D. Davis.

Overgeplaatst: naar Bali de kapt. J. F. v. Kroon; bij het 4e bat. de 1e luit. J. K. Bruynis; naar Batavia de kapt.-kwartierm. T. H. Kuijl en R. F. C. Pourchez; naar Salatiga de 1e luit. der cav. P. A. W. Elbers; naar Soerakarta de 2e id. M. Thomson; naar Batavia de 1e id. H. L. Stennekes.

Verleend: één jaar verlof naar Europa aan den 1en stuurman bij de gouv. marine A. J. L. de Boer.

Lijst van aangekomen en vertrokken Passagiers uit en naar de Indiën.

Passagiers aan boord van het s.s. Pr. Willem V, gezagvoerder J. Arents, van West-Indië naar Amsterdam: B. Boekhoudt, echtg. en 2 kinderen; J. F. D. Haenen; F. Beerens en J. Satter.

No. 50. Donderdag 15 December 1910. 10de Jaargang.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING OOST EN WEST

OPGERICHT DOOR KOLONEL G. E. V. L. VAN ZUYLEN, 21 MAART 1900.

„HET KOLONIAAL BELANG IS EEN ALGEMEEN NEDERLANDSCH BELANG."

Abonnementsprijs per jaar:

Vrij aan huis of franco per post binnenland, bij vooruitbetaling . . . f 2.50
Voor Oost-Indië en het Buitenland . . . „ 4.—
Afzonderlijke nummers . . . „ 0.05

Prijs der Advertentiën:

Per regel . . . f 0.15
Bij plaatsing van 500 regels . . . „ 0.12½
„ „ „ 1000 „ . . . „ 0.10

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie", en gezonden aan de Presidente: 7a HEERENGRACHT, DEN HAAG.
Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, *51 Verhulststraat.*
Voor *Advertentiën* tot de Drukkerij „LUCTOR ET EMERGO", AMALIA VAN SOLMSSTRAAT, *Telefoon 4424*, beiden DEN HAAG.

Inhoud van dit nummer.

Het Hoofddoel der Vereeniging is:

Het verspreiden van populaire kennis omtrent onze Indiën onder gansch het volk en het bevorderen der welvaart in die gewesten, om zoodoende en ook door het verleenen van onderlinge hulp, warme belangstelling en liefde te kweeken tusschen Nederland hier en ginds.

Het lidmaatschap bedraagt als minimum f 2.— 's jaars (voor Indië en het buitenland minstens f 2.50). *)

Zij die f 5.— of meer contribueeren of een gift in éens schenken van f 100.—, zijn donateur(trice).

Aan alle donateurs en leden wordt kosteloos en franco het *Koloniaal Weekblad* **toegezonden.**

*) Zie inteeken-biljet op de achterzijde van den Omslag. Verzoeke dit ingevuld te zenden aan het adres van den Secretaris van het Hoofdbestuur **E. van Assen**, *Heulstraat 17, Den Haag.*

De Vereeniging „Oost en West" telt o.m.:

Een Informatie-Bureau van het Hoofdbestuur,

(Secretaris J. L. van Gennep),

dagelijks — Zon- en feestdagen uitgezonderd — van 10—12 en 2—4 u., ten kantore **Heulstraat 17, 1ste verdieping.**

Doel: Aan hen, die zich voor staats- en particuliere betrekkingen wenschen te bekwamen, daartoe den weg te wijzen en tevens aan Indische ondernemingen, maatschappijen en genootschappen de gelegenheid te bieden zich voor het verkrijgen van werkkrachten aan te melden.

Een Studie-Commissie van het Hoofdbestuur.

Doel: Uitoefenen van toezicht op de opvoeding en de studie der in Nederland vertoevende jongelieden, afkomstig uit de Nederlandsche Koloniën, hun hulp en bijstand te verleenen en hun verblijf in Nederland zoo aangenaam en zoo vruchtbaar mogelijk te maken.

Secretaris E. van Assen, dagelijks — Zon- en feestdagen uitgezonderd — van 9—12 uur te spreken ten Kantore Heulstraat 17, 2e Verdieping.

Een Informatiebureau van de Afdeeling 's-Gravenhage.

Doel: Het geven van inlichtingen omtrent opvoeding, onderwijs, huisvesting, inrichting enz.

Bureau Laan van Meerdervoort 195, van 10—12 en 2—4 uur.

Secretaris de heer G. C. A. De Witt, wonende Reinkenstraat 6, tot wien men zich ook kan wenden om hulp voor werkzoekenden.

Verzoek om geldelijken steun voor de studie van een verdienstelijk jongeling.

Het bestuur van de Vereeniging „Oost en West" doet een krachtig beroep op den weldadigheidszin en de offervaardigheid van de leden dier vereeniging, ten behoeve van een jongeling van Indische afkomst, die na voorbereidende studiën in zijn geboorteland op 17-jarigen leeftijd werd toegelaten tot de 5e klasse van een gymnasium hier te lande, het daarop volgend jaar met goeden uitslag het staatsexamen voor toelating tot een der hoogescholen heeft afgelegd en die thans in de rechten wenscht te studeeren.

Het zou ten zeerste te betreuren zijn, als deze jongeling, die, ook volgens de verklaring van zijn leermeesters, door zijn buitengewoon goede geestvermogens en grooten werklust bij voortgezette studie een schoone toekomst tegemoet gaat, aan zijn verlangen geen gevolg zou kunnen geven, doordat zijn ouders en aanverwanten niet in staat zijn de kosten aan de studie verbonden, ten volle te dragen.

Een som van f 600 ineens zal vermoedelijk toereikend zijn om in het te kort te voorzien, daar naar alle waarschijnlijkheid deze jongeling na een éénjarig verblijf aan de universiteit verder uit een studiebeurs zal kunnen worden ondersteund.

Menschenvrienden, steunt dezen jongeling en zendt uwe bijdragen aan den secretaris onzer vereeniging, den heer E. van Assen.

Mocht de totaal gevorderde som overschreden worden, dan zal het overblijvend bedrag worden gestort in het studiefonds voor onbemiddelde leerlingen.

(Voor de tot heden ontvangen gelden zie onder de Mededeelingen pag. 8. Nog een goede honderd gulden komt er te kort.)

Indische Kunstnijverheid.

De Nieuwe Rotterd. Courant schreef verleden week in haar rubriek „Letteren en Kunst" onder bovenstaand hoofd zeer waardeerend over hetgeen er thans in het tentoonstellings- en verkooplokaal Heulstraat 19, Den Haag, te zien is. Wij laten het stuk hier in zijn geheel volgen, tevens als een opwekking tot een bezoek, ook met het oog op het Kerstfeest.

„In Boeatan is weer veel moois op Indisch gebied te vinden. Allereerst koperwerk van Djokja. Daaronder een sigarenbeker, die werkelijk goed afgewerkt is, slechts het nadeel heeft iets te zwaar te zijn. Van Soerabaja een kempoe van gepousseerd koper, die eveneens zeer zuiver afgewerkt is. Dat zijn heugelijke teekenen, nu men ginds gaat begrijpen, dat ook de techniek, het nuchtere handwerk, moet verzorgd worden en dat alle versiering waardeloos wordt, zoo men dit éene vergeet. Waartoe deze Javaansche kopertechniek in staat geweest is, toont een antieke, geelkoperen schaal van gepousseerd metaal. De wand is dun zonder te licht te zijn, de vorm is beschaafd, mooi in profiel. En geheel deze schaal met goed sluitende deksel is overvloedig bedekt met geciseleerde versiering, met rankend ornament, dat we van de mooie batiks kennen. Daartusschen kleine wajangfiguren, geestig in verschijning en handig in het ornament gekomponeerd. Het mooi van deze versiering wordt bevorderd door het subtiel ciseleeren; het is alles voorzichtig ingeslagen, de grove, iets te diepe lijnen, die het latere werk veelal ontsieren, zijn hier niet te vinden en deze zoo gelukte ciseleering is alleen mogelijk geweest, doordat het voorwerp vóór de versiering goed bewerkt en gepolijst is geweest.

Van de Batak's knap gietwerk, breede, massieve ringen en eigenaardige tabaksdoosjes, die, ondanks het primitieve in uitvoering, toch een buitengewone bekoring geven.

Nieuw is hier het koperwerk uit Bandjermasin. Meestal handig in elkaar gezet met veel à jour werk versierd. Doch het mist de mooie kleur van het Javaansche en het heeft iets droogs in doen.

Het batikwerk onder de leiding van Ducro op Java vervaardigd, heeft reeds menige afkeuring moeten ondervinden. De Indische dames, die alleen maar weten wat Indisch is of niet, keuren het af, omdat het niet gelijk is aan den bekenden batik-trant. Of het ook mooi is, laat hen koud.

Deze kwestie bewijst alweer, hoe 'n lastig vraagstuk elke bevordering eener Indische kunst is. Want het is waar, deze batiks lijken niet geheel op het bekende batikwerk. Maar is dat te vermijden? Nu het gebleken is, dat de groote gebatikte lappen, de saroeng's en slendang's, vrijwel onverkoopbaar zijn, omdat ze lastig in ons Europeesch interieur te gebruiken zijn, nu staat men voor de keus, de Indische kunst te laten afsterven of haar door het vinden van nieuwe wegen nieuw leven te geven. Daarbij moet voorzichtig gehandeld worden, maar toch is ook een kleinzielig conservatisme niet op zijn plaats.

De Javaansche batikkunst bedekt de groote doeken met gelijkmatig ornament, dat door kleurige deelen en groote motieven levendig werkt. Op dit versieren van groote vakken baseert het Javaansche ornament en nu is het toch voor elken ornamentkenner duidelijk, dat men bij het versieren van kleiner en anders gevormde vlakken moet afwijken.

Iets anders is onmogelijk! En nu heeft Ducro met zijn Javaansche motieven uiterst handig vlakversieringen ontworpen, die voor den gegeven vorm passen. Daaronder zijn heele mooie dingen en het mooi zijn moet toch het zwaarste in de weegschaal zijn.

Anders is het met het verven. Afgezien van de vierkanten op hoofddoeken en de ruiten op slendang's zijn er op Javaansche batik's weinig onversierde deelen te vinden. Vandaar, dat feilen in het

verven niet opvallen! De genoemde grootere vlakken worden bovendien donker met indigo geverfd of met rood en beide procedé's bieden weinig bezwaren. Maar nu Ducro gaat werken met grootere blanke partijen in andere kleuren, komt het gebrekkige in de Javaansche ververij weer te duidelijk uit.

Simpel werk geven halskettingen te zien. Ze zijn vervaardigd van Coix-pitten (saga), het eeuwenoud gebruikt materiaal voor versieringen in Indië, vooral in het Oostelijk deel. Nu komen ze hier, die nuchtere vruchtenpitten, waarmee de bruine Papoea-vrouwen zich zoo lang getooid hebben. Tusschen de grijs gevlamde pitjes flonkeren kleine, koperen kraaltjes, die het primitief materiaal verheffen met een pittig lichten. Zoo zijn deze halskettingen geworden een zeer mooi geheel, dat het voordeel heeft een weinig kostbaar te zijn.

Reeds meermaken hebben we in „Boeatan" mooie gegevens gevonden, die èn musea èn litteratuur ons onthielden. Nu verrasten ons een aantal bamboe-kokers uit de Padangsche Bovenlanden. En dit waren niet de bekende, met toempals besneden kokers, neen, volmaakt andere. De vorm is van grof bamboe zonder bewerkt deksel. De versiering bestaat uit een vulling van het cylindrische vlak of het is in drie banden verdeeld, die horizontaal om den koker loopen. Het goed gesneden ornament is à la Timor met zwarte was ingewreven en herinnert onmiddellijk aan den gebruikelijken stijl in het Maleische deel van Borneo. De gelijkenis is zoo sterk, dat men zonder de herkomst te weten, dadelijk Borneo zou noemen. Hoogst karakteristiek is ook de fondvulling met fijne arceering in verschillende richting, een werkwijze, die weer in Centraal-Borneo in bamboesnijwerk een hoogtepunt vindt.

In dit voorjaar kwamen onverwacht uit Centraal-Celebes een aantal bamboe-kokers met schitterend snijwerk ons verrassen. Nu komen deze kokers uit Sumatra, zoo allerbelangrijkst door hun overeenkomst met Borneo, weer getuigen van den ongemeenen rijkdom, daar ginds in Indië op ontginning wacht."

Het is een verblijdend teeken, dat van verschillende kanten in den laatsten tijd getuigd wordt, hoe de belangstelling voor Ned.-Indië in het algemeen, en ook voor het Inlandsch bondwerk in het bijzonder, merkbaar is toegenomen.

PERSKRONIEK.

INHOUD: De *Nieuwe Rotterdamsche Courant* over het houden van een Koloniale Tentoonstelling te Amsterdam in 1913. — *Het Algemeen Handelsblad* over hetzelfde onderwerp. — De heer Ch. Boissevain in *Het Alg. Handelsblad* over opwekking van belangstelling voor Indië bij de Nederlandsche jeugd.

De bekende Amsterdamsche correspondent van de Nieuwe Rotterdamsche Courant, schrijvende over de plannen om in 1913 te Amsterdam een koloniale tentoonstelling te houden, zegt daarover o. m.:

„Dat Nederland den tijd gekomen acht om zich als koloniale mogendheid weer eens door een tentoonstelling aan de wereld te doen kennen — die gedachte moet aan ieder welgevallig zijn.

Maar er is immers iets in voorbereiding, ter verwezenlijking op grootsche wijze van dit sympathieke denkbeeld? Zal de stichting van het Koloniaal Instituut niet in elk opzicht beantwoorden aan wat in deze richting den hoogsten wensch bevredigen kan?

Maar om in deze te komen tot een stichting, inderdaad in staat de wereld eerbied in te boezemen voor het kleine land, dat in Oost en West een zoo ontzaglijk gebied van werkzaamheid omvademt en op dat gebied met eer zich handhaaft, daartoe zullen groote offers noodig zijn. Het millioen, door het comité van voorbereiding tezaam gebracht, is slechts een eerste gift. Ik durf de som niet begrooten, die vereischt wordt om een instituut in het leven te roepen, zijn bestemming waardig en op stevige grondslagen gevestigd ook voor de toekomst.

Zou het nu niet getuigen van echt nationalen zin, of zelfs maar van gewoon redelijk inzicht, als wij alle gedachte, alle liefde concentreerden op de totstandkoming van bedoeld instituut, met verdaging van onze koloniale tentoonstellingsplannen tot een betere gelegenheid? Voor het openingsjaar van het Vredespaleis is immers te 's-Gravenhage zelf een tentoonstelling ontworpen, een tentoonstelling van landbouw, gewijd dus aan werken bij uitnemendheid des vredes, een tentoonstelling, die, zal ze den vreemdeling inderdaad een indrukwekkend beeld geven van wat onze natie, dank zij vooral haar herleefde energie en wetenschappelijken zin in de laatste tientallen jaren, op het gebied van inheemsche cultures, veeteelt, zuivelproductie, enz. enz., beteekent, groote offers vragen zal aan geld en werkkracht.

Vat men later de plannen op tot een koloniale tentoonstelling, dan zal het gebouw van het Instituut zelf de kern te vormen hebben van de expositie, de hoofdattractie zijn en in zijn monumentaliteit in veel krachtiger taal, dat het schijnwezen van bepleisterde, barokke, tijdelijke expositiegebouwen dit vermag, de beteekenis verkondigen van de gewesten van overzee, die op het gebied van zeevaart, handel, wetenschappelijk- en beschavingspionierschap, van ons land zóózeer de glorie verhoogen.

Van zulk een tentoonstelling, die van binnen naar buiten uitgroeit, die niet kunstmatig opgezet, maar om zoo te zeggen normaal geboren wordt, uit de opzet van het Instituut zich als vrijelijk ontwikkeld heeft, kan bij voorbaat het welslagen verzekerd worden geacht. En Amsterdam — mogen wij hopen — zal den vreemdeling dan tevens het verhoogd aanzien van de stad, dat thans in haar historisch hoofdplein een zóó sjofele vertooning maakt, het bewijs leveren van een levenskracht, die naar vernieuwing streeft.

Vooreerst hebben wij al onze krachten samen te trekken op de grootsche stichting, waarmede een schuld is af te doen van dankbaarheid voor wat onze natie zich verplicht te rekenen heeft aan glorie, die sinds eeuwen uit de landen van overzee op haar is afgestraald."

***

Over hetzelfde onderwerp — een koloniale tentoonstelling — schrijft Het Alg. Handelsbl.:

„Wij moeten thans even terugkomen op de tentoonstelling, in 1906 door de Vereeniging „Oost en West", afdeeling Amsterdam, in het Stedelijk Museum alhier gehouden. Die tentoonstelling is een bijzonder succes geweest en destijds bestond bij allen, die bij deze expositie van Indische voortbrengselen betrokken waren, de idée, dat zij tot eene groote tentoonstelling van Indische voortbrengselen leiden moest.

Het spreekt derhalve vanzelf, dat in de kringen van „Oost en West" met ongewone belangstelling kennis genomen is van plannen hier ter stede, om tot het houden van een koloniale tentoonstelling te geraken. Men meent er uit te mogen afleiden, dat thans de geschikte tijd aangebroken is om de tentoonstellingsidée te helpen verwezenlijken. En in de laatste vergadering van het hoofdbestuur bracht een bestuurslid van de Amsterdamsche afdeeling de zaak ter sprake, waarop de voorzitter zijn medewerking toezegde om naar samenwerking te trachten."

***

In een Van Dag tot Dag schrijft de heer Boissevain:

„Ons trof in de Times de opmerking, welke het groote City-blad maakte naar aanleiding van het bezoek, dat, indien onze wenschen in vervulling gaan, koning George en de koningin van Engeland a.s. zomer aan onze Koningin zullen brengen.

De Times wees op het belang van de vriendschappelijke betrekkingen tusschen Engeland en Nederland... „ook omdat Nederland een wereldmacht is door zijn overzeesche bezittingen."

Leermeesters van Holland, vertelt dat bij deze gelegenheid nog eens aan uw leerlingen. Laat hen toch begrijpen, welk groot Rijk Tropisch Nederland is, hoe wij een heldentaak te vervullen hebben in Indië, waar zoo groote roeping de onze is. Leert hun Indië kennen op school en geeft hun zelfvertrouwen door niet voornamelijk te critiseeren onze zwakheden, onze fouten, aldaar begaan, maar door hun te doen zien en beseffen, welke groote dingen wij daar gedaan hebben; ook hoeveel wij daar nog vermogen, als ieder jongeling, die naar Indië gaat, gevoelt dat van het karakter, het zedelijk gedrag, de liefde voor gerechtigheid der heerschers over niet-christelijke volken afhangt of het goed zal gaan in Indisch Nederland.

Wij hebben daartoe in de eerste plaats in Nederland meer kennis noodig van Indië. Daarom verheugde mij zoo het begin der uitgave van het groote boek over Indië, dat die kennis degelijk en in behagelijken vorm onder elks bereik zal brengen.

Maar er is meer noodig.

Wij, die zestig jaar geleden naar school gingen, hoorden zoo goed als niets over Indië op school en zelfs nu is het nog niet zooals het behoort te zijn.

Met een zeer bekwaam hoofdofficier onzer Kon. Nederl. Marine, die Indië goed kent en lief heeft, had ik eenige dagen geleden dienaangaande een gesprek, waarvan ik iets wil mededeelen. Hij merkte op, dat Indië in onze onderwijs-programma's niet de plaats inneemt die het toekomt.

„Wat ik zou willen bereiken," zeide hij, „is dat ieder Nederlandsche jongeling bij het verlaten der voorbereidingsscholen voor H. O. en der middelbare scholen had leeren kennen de beteekenis van Indië voor Nederland in den tegenwoordigen tijd, en de beteekenis die Indië voor Nederland heeft in de geschiedenis. Indië gaat zeer prat op zijn economische beteekenis en wij op onze politieke beteekenis; maar wij moeten de economische beteekenis van Indië even goed kennen als Indië zelf.

Ik geloof, dat dit alleen bereikt kan worden door studie, maar die studie moet vroeg beginnen en daarbij moet Indië bepaald in de onderwijs-programma's genoemd worden, zoodat op de leerlingen de indruk gemaakt wordt, dat Indië een afzonderlijk onderwerp van studie is en niet zoo maar onder Nederland's aardrijkskunde kan meegenomen worden."

Hiermede ben ik het zóó ten volle eens, dat ik door aanhaling der woorden nog eens wijs op de groote noodzakelijkheid om onze kennis van Indië te vermeerderen en intens te maken."

Uit de O.-I. Mail.

Cholera. Volgens de jongste berichten werd Semarang half Nov. jl. voor de vijfde maal wegens cholera besmet verklaard. Elders op Java schijnt de ziekte zich gelukkig niet uit te breiden.

In verband met de reis van den Duitschen Kroonprins en diens gemalin, die begin Maart a.s. te Batavia zouden kunnen zijn, lezen wij in de Indische bladen, welke de Ost-Asiat. Lloyd overgeseind krijgen, het bericht, dat dit bezoek niet zal doorgaan, wanneer de cholera nog op Java mocht heerschen, doch dat het er nu wel naar uitziet, dat men tegen dien tijd van de plaag bevrijd zal zijn.

Betreffende de inenting tegen de cholera meldt de Preanger-Bode:

„Toont het Soerabajasch publiek zich onverschillig tegenover cholera-inenting, het Bandoengsche daarentegen is van geestdrift daarvoor vervuld.

Het heeft storm geloopen. De civiel geneesheer was van 11 uur tot half één in touw, waarna de dokter-djawa den arbeid overnam. Ruim driehonderd personen hebben zich laten behandelen. Er waren ditmaal ook vele gewone kampongmenschen onder.

Overigens leerlingen van de school voor inlandsche ambtenaren op Tegallega. Die hebben natuurlijk een wenk gekregen, evenals de leerlingen van de

Europeesche tweede school, waarvan er almede verscheidenen aanwezig waren. Het vertrouwen in het middel schijnt er dus wel te wezen.

Uit Centraal-Celebes. De correspondent van Midden-Celebes van het Soer. H.blad schrijft d.d. 29 October:

„De cholera heeft hare intrede gedaan in Donggala. Er hebben zich 28 gevallen voorgedaan, waarvan 20 met doodelijken afloop.

Alle maatregelen zijn genomen, opdat de ziekte zich niet verder zal verspreiden. De prauwenvaart tusschen Donggala en Paloe is gestaakt, terwijl de grens der beide onderafdeelingen bewaakt wordt door militaire en bevolkingspatrouilles, zoodat ook over land geen verkeer kan plaats hebben. 't Is te hopen, dat het door deze maatregelen gelukken zal de verbreiding der ziekte te voorkomen."

Den 26en October j.l. kwamen de brigades maréchaussée, onder bevel van den kapitein Boonstra v. Heerdt, na een vijftigdaagschen tocht weer in hun tijdelijk garnizoen te Paloe terug.

Behalve een paar zwaar gewonden, waarmee het op den dag van vertrek naar het hospitaal te Makasser vrij goed ging, hadden wij aan onzen kant een doode te betreuren, die hier met de gebruikelijke militaire honneurs werd begraven.

Thans staat eene tocht van vijf maanden naar de zuidelijke grensstreken op het program en hoewel de troep nog niet volkomen uitgerust is van haar laatsten tocht, zal het vertrek plaats hebben, zoodra zich in de buurt één verdacht cholera-geval voordoet.

Eenige dagen geleden had eene patrouille eene onaangename ontmoeting met eenige goedgezinde bergbewoners uit Koelawie.

Dezen hadden op de pasar te Paloe hunne inkoopen gedaan en op den terugweg naar Koelawie bivakkeerden zij gedurende den nacht op den grooten weg.

De patrouille, die er 's nachts langs kwam, merkte hen zoo spoedig niet op, daar ze zonder licht bivakkeerden. De Koelawiërs van hun kant merkten de patrouille ook eerst op een pas of tien afstand op.

Als zij nu rustig waren blijven liggen was er niets gebeurd, maar schielijk richtten zij zich op en de patrouille, niet anders denkende, dan met een hinderlaag te doen te hebben, gaf vuur, met het ongelukkig gevolg, dat er van de vijf Koelawiërs twee sneuvelden en één licht gewond raakte.

Afschaffing van het Magangstelsel. Het magang-„stelsel" zal met ingang van het nieuwe jaar tot het verleden behooren.

Of de toestand hiermede veel veranderen zal? vraagt De Javabode. De toelage aan de nieuwe, inlandsche hulpschrijvers te verleenen, is zoo gering, dat het verschil, bij vroeger, voor hen nauwelijks merkbaar zal zijn. Zij zullen ƒ 10 in de maand ƒ 12.50, ƒ 15 (op zijn allerbest) krijgen. Er zit een voordeeltje voor hen vast aan de nieuwe regeling. Verbetering of verzekering hunner positie niet. Enkel zal het gouvernementsbesluit een opruiming doen houden onder de vele overtollige magangs, welke op sommige bureau's eenigen arbeid verrichten. Deze vallen af en de kansen, zoowel als de positie van de anderen worden hierdoor verbeterd.

Het groote voordeel — een uitsluitend moreel voordeel evenwel — is aan de zijde van het gouvernement. Het stond tot de magangs in een weinig waardige verhouding: het trok voordeel van den bijzonder sterken wensch, welke bij den jongen inlander bestaat, om in gouvernements dienst te treden, door van hun onbezoldigden arbeid gebruik te maken — hoewel de genoegzame zekerheid bestond, dat het de hoop van verreweg de meesten zou moeten teleurstellen.

In de laatste jaren is, stellig ook met het oog op de in het uitzicht gestelde afschaffing der magangs, het getal van dezen op de verschillende bureau's achteruitgegaan en binnen zekere perken gehouden. Zoodat de overgang niet zoo heel groot zal zijn.

Inlandsch Rechtswezen. Aan de voorzitters van de inlandsche rechtbanken in Nederlandsch-Indië is namens het Hoog Gerechtshof de volgende circulaire gezonden:

„Naar aanleiding van een van de Regeering ontvangen schrijven heeft het Hoog Gerechtshof de eer UEdelGestr. te verzoeken in den vervolge alle gratieverzoeken van of ten behoeve van veroordeelden, wier straf in revisie door den Raad van Justitie is verzwaard, nadat daaromtrent door u advies is uitgebracht, ter fine van advies aan te bieden aan den betrokken Raad van Justitie, daar de Landvoogd er prijs op stelt, ten aanzien van dergelijke veroordeelden ook het advies van den Raad te vernemen."

Sawahs in de afdeeling Redjang. Het is bekend, dat de inlandsche bevolking van de residentie Palembang niets wil weten van sawahbouw, daarentegen zich steeds gehecht toont aan haar ladangs (droge velden). Nu werden te Kepahiang door een daar gevestigden controleur, den heer Hooyer, pogingen in het werk gesteld om sawahvelden aan te leggen. Kepahiang is de voornaamste doesoen van de afdeeling Redjang.

Aangezien die aanleg onmogelijk met de inheemsche bevolking kon plaats hebben, liet de controleur eenige Soendaneezen aanwerven en toog met hen aan den arbeid. Die arbeid mag, naar aan De Javab. werd medegedeeld door iemand, die de streek kort geleden bezocht, als volkomen geslaagd worden beschouwd. En de Regeering, blijkbaar tot hetzelfde oordeel gekomen, verleent nu tot instandhouding een subsidie.

Maar wat bereikt men er mede? De bevolking is nog niet bekeerd van haar cultuurmethode. De Palembanger redeneert: mijn vader had geen sawah, ik zal er dus ook geen hebben.

Waar Palembang water genoeg heeft, is het wel jammer, dat de kampongman 't niet anders inziet. Hij zet op zijn akker, waar overal de teekenen van uiterst gebrekkige ontginning te zien zijn, bibit uit en tegelijk teelt hij koffie. Na een paar rijstoogsten wordt alléén koffie geteeld, terwijl langzamerhand begonnen wordt met karet. Na enkele koffieoogsten laat de Palembanger zijn koffieboomen verworden, de akker wordt weer wildernis en verderop ziet hij kans deze „cultuurmethode" te herhalen. Het komt zeer zeker voor, dat de eenmaal verlaten gronden in verval van tijd weer worden opgezocht, al zou het alleen maar zijn om de karet te winnen.

De uitvoer van karet uit Palembang is vrij aanzienlijk; er zijn jaren van vijf millioen kilogram. Voegt men er nu aan toe, dat de Palembangsche landbouwer voor zijn coffea arabica een prijs maakt van 25—40 gulden per pikol (Liberia wordt weinig, Robusta heelemaal niet geplant), dan moet men afvragen, of deze brave boer met zijn ladangbouw en zijn primitieve methoden wel zoo heel dwaas doet. Uit een oogpunt van persoonlijk belang is zijn cultuur niet ten eenenmale verwerpelijk.

Intusschen mag dat geen overweging zijn, welke zou leiden tot een opzettelijke bestendiging dier cultuurwijze. De controleur te Kepahiang toont met zijn sawahs, dat hij de cultuur gaarne anders zou ingericht zien. Ligt het misschien in de bedoeling, dat de Regeering in het Palembangsche de ladangbouw gaat beperken, zooals zij vroeger op Java met succes heeft gedaan? vraagt De Javabode.

Weer een moord in Deli. Van den resident der Oostkust van Sumatra is onder dagteekening van 14 November te Buitenzorg het telegrafisch bericht ontvangen, dat op den 11den tevoren de Engelsche assistent van de vereenigde heveaplantages Belalanden in het landschap Bila, C. Darke, terwijl hij ongewapend op het werk was, is aangevallen. Bij zijn vlucht viel hij in een sloot en werd aldaar afgemaakt. Het lijk vertoonde 17 mes- en 3 bijlwonden.

Vijf verdachten werden gearresteerd; twee daarvan zijn in confessie.

De aanleiding tot den moord is nog onbekend.

Vrouwelijke ronselaars. Het zijn niet alleen mannelijke koelie-ronselaars, die door de kampongs dwalen om koelies aan te werven, maar ook vrouwen, die er voornamelijk op uit zijn vrouwen en meisjes daartoe over te halen, waartoe zij eerder in staat zijn dan de mannelijke collega's. Of zij daar echter vergunning toe hebben, is een andere zaak, meenen de Indische bladen.

Een aardige Erfenis. — Uit Bondowoso schrijft men aan het Soer. Handelsblad:

De moeder van den op 26 Juni jl. overleden regent van Bondowoso, R. Adipati Ario Kerto Soebroto, heeft dezen niet lang overleefd. Zij stierf onlangs op 93-jarigen leeftijd, nalatende een schat van gedeeltelijk reeds door haar als jong meisje gedragen bijouterieën ter waarde van plus minus tien duizend gulden. De oude Raden Ajoe was nog uit den tijd, toen het gewest Besoeki (de vroegere zelfstandige residentie Banjoewangi was toen nog niet bij Besoeki ingelijfd) slechts uit twee regentschappen bestond, t.w. Besoeki en Pradjekan. Dit laatste regentschap strekte zich uit tot Panaroekan, waar een ronggo zetelde, ondergeschikt aan den regent van Pradjekan, tot het tijdstip waarop de verdeeling in twee regentschappen, Bondowoso en Panaroekan, plaats had, gevolgd door het supprimeeren van den regentszetel Pradjekan en later van het regentschap Besoeki.

De assistent-wedono van Soebah, haar zoon en haar kleinkinderen, kinderen van wijlen den regent, werden heden uitgenoodigd, om over de verdeeling van den juweelenschat van ƒ 10.000 besprekingen te houden. Wie weet, of een gedeelte daarvan niet een historische en ook een hooge kunstwaarde heeft.

Een Inl. Handelsvereeniging. Te Serang is opger. de N.V. Inlandsche Handels- en Cultuur-Vereeniging Piroekoen Priboemi, die zich ten doel stelt het drijven van handel in den uitgebreidsten zin des woords, en het verkrijgen van gronden in eigendom, huur, erfpacht, of opstal beoogt, zoo lezen wij in Het Bat. Nieuwsblad.

Van het maatschappelijk kapitaal groot ƒ 50.000, verdeeld over 5000 aandeelen van ƒ 10, is reeds de som van ƒ 10.000 volgestort. Als directeur is opgetreden Raden Hassan Djajadiningrat, landbouwer in het gewest Serang. Hij vormt met eenige commissarissen het bestuur, dat door een algemeene vergadering van aandeelhouders wordt gekozen. Voorts heeft de algemeene vergadering van aandeelhouders het recht den werkkring der commissarissen uit te breiden en de salarissen en de tantièmes van het

bestuur vast te stellen. Daarentegen worden de bezoldigingen van het overig personeel door den directeur, in overleg met de commissarissen, vastgesteld.

De vennootschap is aangegaan voor den tijd van vijftig jaren.

Ook een „Orgaan". Onze correspondent te Soerabaja maakt ons gelukkig met de toezending van De Oosthoek, het z.g. ochtendblad van den heer 't Sas. Aldus Het Bat. Nieuwsblad.

Men weet eigenlijk niet goed, wat men doen moet; lachen of zich ergeren. Lachen is nog maar 't beste.

Nu, daartoe biedt het blad voldoende gelegenheid. Men staat er gewoon paf van, dat menschen, die de eerste beginselen der taal nog moeten leeren, die slechter Hollandsch schrijven dan kwajongens van 12 jaar, maar met een stalen gezicht een blad gaan uitgeven en „redigeeren".

Curiositeitshalve eens een paar staaltjes: het blad verschijnt „dagelijksch", beveelt een geneesmiddel aan voor „bronchites-leiders", met de woorden: „Als een jarenlange leider aan de keel heeft zijn middel op zichzelf toegepast", en zegt over het ontslag van een kapitein der schutterij:

„Naar wij vernemen blijft deze beminde man bij zijn besluit om als kapitein der schutterijen af te treden... Vergeefsch hebben de schutters kapitein Frits gebeden en gesmeekt toch aan te blijven en hoe groot echter zijn appreciatie daarvoor is, helaas, „omstandigheden meneer, dwingen mij." „Omstandigheden" weet zooveel!"

En dan komt het verwijt aan een der plaatselijke bladen, dat deze van het voeren eener redactie nog geen twee en dertigste kaaskorst (?) gegeten heeft.

Onze correspondent schrijft, dat niemand den man en zijn blad au sérieux neemt.

Maar het blijft toch een eigenaardig verschijnsel, dat zelfs in de journalistiek dergelijk gebeunhaas van ontoerekenbaren mogelijk is!

Versteening. Dicht bij Buitenzorg liggen bronnen, wier water zeer snel de voorwerpen, welke er in gehouden worden, doen versteenen. Dezer dagen kwam De Javabode ter oore, dat bloemen in den tijd van twee uren geheel versteend waren.

Spoedig zal daar nu ook een proef worden genomen met vruchten en als de proef slaagt, zullen exemplaren van versteende vruchten ter bezichtiging naar Nederland worden gezonden. Desgelijks zullen ten behoeve van den Buitenzorgschen Plantentuin proeven worden genomen met dieren.

„Het is te hopen, dat niet alles te Buitenzorg aan een versteening zal worden prijsgegeven," merkt het blad op.

WEST-INDIË.

SURINAME.

Toen dr. van Cappelle in 1900 een expeditie leidde naar het binnenland van Suriname, was ook de heer Haenen daaraan verbonden.

Deze heeft nu, naar De West mededeelt, wederom een bezoek gebracht aan den Nederlandschen oever van de Corantijn, teneinde voor eene combinatie van Nederlandsche belanghebbenden een onderzoek in te stellen naar den houtrijkdom dier streek.

Deze moet nog al belangrijk zijn, daar toch, zooals genoemd blad mededeelt, twee houtzaagmolens op Engelsch grondgebied hun hout van den Nederlandschen oever van de Corantijn vooral betrekken. De Engelsche exploitanten hebben zich daartoe in verbinding gesteld met ingezetenen van Nickerie, die zich in het bezit van concessiën hebben weten te stellen.

De heer Haenen heeft, daar hij nog rapport moet uitbrengen aan zijne lastgevers, natuurlijk aan De West niet haarfijn de uitkomsten van zijn onderzoek medegedeeld, maar wat dat blad van hem vernam, gaf der redactie aanleiding het beste te hopen, zoodat zij meende aan de mogelijkheid te moeten gelooven van een op gezonden grondslag berustend groot bedrijf.

Zoo moet het bosch na een zeker punt aan de Corantijn nog geheel intact zijn en dat door den heer Haenen onderzocht gedeelte zeer veel waardevol hout bevatten.

Wij ontleenen aan hetzelfde blad, dat het onderzoek door den directeur van landbouw, dr. Cramer, ingesteld naar voor den landbouw geschikte terreinen aan de oevers van Coppename bevredigende uitkomsten heeft opgeleverd.

Daarentegen moet een onderzoek, door den landbouwleeraar, J. Boonacker, ingesteld naar de geschiktheid voor den landbouw van de streek ter weerszijden van het tracé-Struijcken, van Albina tot Wanenoffo, tot minder gunstige resultaten hebben geleid.

De gouverneur heeft den wensch te kennen gegeven, dat de kennis der Javaansche, Maleische en Hindostanische taal, met het oog op de Javaansche en Britsch-Indische immigranten, door sommige categorieën van ambtenaren worde aangeleerd.

Daartoe zou met ingang van 1 dezer een cursus in het Javaansch en Maleisch en met ingang van 1 Februari a.s. een cursus in het Hindostanisch worden geopend.

Onze West, die in herinnering brengt, dat reeds vroeger dezelfde behoefte aan talenkennis werd gevoeld, maar toen weer na een vleugje tot niets leidde, meent, dat er eenig verband is tusschen de bij een aanhangig geruchtmakend proces, in zake beleediging van een politie-ambtenaar door eene zekere mevrouw S., gebleken weinige kennis der door immigranten gesproken talen bij de politie en dezen nu getroffen maatregel.

WAT DE INLANDER ZEGT.

Gunstige berichten van de Westkust van Sumatra. — De **Pertja Barat** van 24 September 1910, no. 109, en de **Sinar Sumatra** van 28 September 1910, no. 75, bevatten de navolgende gunstige berichten van de Westkust van Sumatra.

a. **„De Sinabangbaai".** Deze baai, gelegen op het eiland Baki of Simaloer, wordt in den laatsten tijd eenmaal in de 14 dagen aangedaan door de Nederl.-Indische Paketvaart-stoomers op het traject Padang-Penang en is aan den handel dus reeds bekend.

De baai zelve is zeer geschikt voor de scheepvaart, omgeven als zij is door tal van niet ver van elkander verspreide kleine eilanden en waardoor een gunstige ligging van de schepen, als in een meer, onder alle weersomstandigheden, gewaarborgd is. — De eilanden leveren, behalve klappernoten, boschproducten, geschikt voor de Europeesche markt, als rotan, caoutchouc en balken.

Vooral de uitvoer van balken heeft een belangrijken omvang genomen en geschiedt naar Kota-Radja, Padang en zelfs naar Europa.

Er bestaat reeds een Atjeh-Bosschenexploitatie-maatschappij, die van het eiland Simaloer hout betrekt, doch een andere Houtaankoop-maatschappij stelt zich eveneens voor om over 2 à 3 maanden een stelselmatige exploitatie te beginnen, hetgeen aan de nederzetting te Sinabang niet anders dan ten goede kan komen. In verband daarmede is door het bestuur het voorstel gedaan de bestaande politiemacht te brengen op eene sterkte van 1 sergeant, 2 korporaals en 20 gewapende politiedienaren.

De inboorlingen van Simaloer schijnen zich nog niet tot den handel aangetrokken te gevoelen en komen dan ook niet te Sinabang ter markt. De handel heeft plaats door lieden van Baros, Singkel, Priaman, Bari en Fort de Kock.

Deze eilanders van Simaloer verschillen in menig opzicht van de Atjehers en naderen, zoowel ten opzichte van kleeding als van zeden en gewoonten, meer den Maleier van de Westkust van Sumatra.

Zij hebben een eigen taal, maar de mannen verstaan het Padangsch-Maleisch uitstekend.

Te Sinabang is onlangs een volksschool opgericht, doch het schoolgebouw is nu reeds te klein om plaats te geven aan tal van kinderen van inlandsche handelaren, van wien aanvragen tot plaatsing waren binnengekomen. Het onderwijs wordt er dus wel op prijs gesteld en daarom hoopt men algemeen, dat de Regeering bereid zal worden bevonden, niet alleen om het schoolgebouw te vergrooten, maar ook om twee onderwijzers bij die inrichting aan te stellen, aangezien het aantal leerlingen reeds meer dan 50 bedraagt.

b. **Groot Mandheling.** Op de onderneming van de Mijnbouw-Maatschappij „Goenoeng Marisi" te Moeara Sipongi, gelegen aan de voet van den heuvel Boentjing (pilaar 981), heeft men het geluk gehad in de uitgegraven terreinen een ertsvindplaats aan te treffen van goede hoedanigheid, terwijl het onderzoek naar steenkolen, onder leiding van een deskundige, steeds wordt voortgezet. Dit heeft tengevolge gehad, dat een werkzaam Europeesch element

FEUILLETON.

PALEMBANG. *)

Het was nog vroeg in den ochtend, toen ik te Tandjong-Priok de boot zocht, die me naar mijn nieuwe standplaats, Palembang, zou voeren.

Het is geen meevallertje, zoo'n reis met het kleine Paketvaartstoomertje. De ruimte is slechts berekend op een minimum-aantal passagiers en ik kan me voorstellen, dat met eenigszins ongunstig weder de reizigers als knatsballen elke beweging van het schuitje meemaken.

Ik dankte mijn goed gesternte, toen we, na anderhalven dag stoomens, de kust in zicht kregen.

Een ware verrukking is het opvaren van den machtigen Moesi. Nooit zal ik den indruk vergeten, welken die rivier op me maakte.

Ruim acht uren glijdt het stoomertje tusschen dicht begroeide oevers. Een verheven, grootsche aanblik en in woorden tracht ik mijn aandoening weer te geven.

De avond was reeds ingevallen, de bleeke, goudkleurige volle maan liet nog een bleeker goud op den blank-donkeren stroom trillen. De lucht was zacht en koel en de nacht zoo licht, dat de kleinste vertakking der boomen aan den oeverkant zichtbaar werd.

De nacht was geluidloos, als niet het ruischen van het water het zwijgen brak. De Moesi lag als vloeibaar zilver, grauw-blank, maar aan één kant door een breeden, gouden rand omlijst, en daaromheen liep een slingerende, donkerblauwe zoom van émail — dat was de weerspiegeling van den hemel en den weelderigen plantengroei in het onbewegelijke water.

Geuren van het woud zweefden over den stroom, vermengd met de vochtigheid van een ragfijnen, zacht opstijgenden nevel.

In den nacht, den Indischen tropennacht, openbaart het land al zijn mysteries, zijn bijzondere betoovering. Dan buigt de trotsche natuur zich neer, om ons haar innigste geheimen in te fluisteren, dan trekt en lokt zij met niet te beschrijven heerlijkheden; dan komen de vormen in hun gezamenlijke grootte en afwisseling naar voren; dan zijn de kleuren ondoorgrondelijk diep; dan ontbloot zich de geheele schepping aan ons oog in haar machtige majesteit; dan spreekt het zwijgen zijn zeldzame taal; dan omsluit de eenzaamheid het menschelijk hart; dan is het, alsof het leven stilstaat, en dan eerst bespeurt de mensch de oneindigheid, dan eerst voelt hij zich één met het mysterie, het hoogere leven, dat hem hiernamaals wacht.

Het is, alsof lichaam en ziel omhuld worden door duizend onzichtbare weefsels, alsof de oogen van den mensch gericht worden naar een macht, die hem voert en leidt waarheen zij dit wil. Dan bespeurt de mensch de oneindigheid, waarin zijn eigen bestaan het even schitteren van een ster is, voelt hij het grenzenlooze van den beperkten gezichtskring.

Van het zacht kabbelende water gaat een weldadige rust uit, die ons het drijven en jachten der menschenwereld doet verachten, den struggle for life, waaraan ieder onzer moet deelnemen, de maatschappij met haar kleinzielige vooroordeelen, wetten en étiquetten.

Den volgenden morgen ontwaakte ik in een rumoer van lossen en laden, gerucht van menschenstemmen. Het werkelijke leven was tot me teruggekomen. Ik maakte me klaar om aan land te gaan. Reeds het debarqueeren ontnam me het laatste overblijfsel van mijn schoonen droom van gisterennacht.

Donkere pakhuizen, waaruit een muffe lucht me tegenwoei; een opeenstapeling van balen en manden, waarschijnlijk met gedroogde visch tot inhoud, te oordeelen naar het luchtje, dat ze verspreidden.

Het drukbevolkte Chineesche kamp uitkomende, sloeg mijn vehikel met een ruk linksom en daar aanschouwde ik weer den machtigen Moesi-stroom, die me zoo tot droomerijen had verleid, maar nu verlevendigd door tal van vaartuigen, beladen met allerlei koopwaren: klappers, rijst, groenten. Aardig deden deze vlugge schuitjes, door een enkelen roeier voortbewogen, wiens donker, ontbloot bovenlijf slechts zichtbaar was en geheel in harmonie van tint met het bruine water der rivier. Smalle prauwtjes, hoog opgeladen met vuurroode Spaansche peper, geleken reusachtige fairybloemen.

Mijn geheele indruk van Palembang was, dat het een plaats is, geheel anders dan onze Javasche steden. De bevolking in de eerste plaats vormt een groote tegenstelling met die van Java. Haar aanzien, de weinig beleefde houding treft den Europeaan, gewend aan Javaansche hoffelijkheid. Op Vrijdag, den heiligen dag, ziet men tal van hadji's zich naar de missigit begeven, het hoofd trotsch opgericht, de koolzwarte, doordringende oogen niet bepaald vriendelijk op u gevestigd, de vorstelijke, rechte gestalte gehuld in bonte kleedij.

Wat steeds op mij een bekoring bleef uitoefenen zijn de kampongs, waarvan de houten huisjes, op palen gebouwd, aan den oeverkant der rivier staan. Zoo oud en broos zien ze er uit, en ze staan vlak naast elkaar, alsof ze steun zochten om voor invallen behoed te blijven. Kleine huisjes met blikken omwanding en voorgalerijtje over de geheele woningbreedte, met tot eenig meubel een baleh-baleh.

Als het eeuwige zonnelicht, dat ons zoo aan de oogen hindert, in teere nuances en schaduweffecten overgaat en op het water kleuren van groen, geel en goud toovert, als de strak-blauwe hemel in donker-paars versmelt, welk een harmonisch geheel vormt dit alles dan met het beeld van het Palembangsche kantwerkstertje, onder het afdak van haar nederige woning gezeten, de bruine handjes tot het laatst toe aan het werk, het donkere hoofdje voorover gebogen in strenge aandacht.

Beneden in het water roeien de prauwtjes huiswaarts, babbelende waschvrouwen ruimen het natte goed op, lenige kinderlijfjes dompelen zich in den stroom om zich af te koelen van de hitte der laatste zonnestralen.

Uit de zee stijgt de maan op en het duister van den nacht begint. Bij het rijzen der maan, al hooger en hooger boven de effen watervlakte, wordt de zilverstreep, die haar licht over de golfjes werpt, steeds breeder en langer. Tot de zee van horizon tot strand als in zilvertint glinstert.

Nu wordt de gansche omgeving duidelijk zichtbaar in helderen Indischen nacht. Langzaam doet de rivier haar watervloed in zee afstroomen.

Palembang gaat ter ruste......

R. de G.

*) Uit het *Damesweekblad voor Indië*.

zich te Moeara Sipongi heeft gevestigd en dat er in Groot-Mandheling heel wat meer bedrijvigheid dan vroeger valt waar te nemen.

Het Europeesch bestuur bleef niet ten achteren de ontwikkeling van dit deel van Ned.-Indië te bevorderen, hetgeen — onder meer — kan blijken uit het feit, dat de groote weg van Rau naar Moeara Sipongi in zulk een goeden toestand is gebracht, dat deze in werkelijkheid thans voor groot en zwaar vervoer geschikt is.

Aangezien een en ander ten goede komt aan de inlandsche bevolking, zoo wordt die verbetering door haar met vreugde begroet, melden bovengenoemde bladen.

Inlandsch credietwezen. — De Javabode trof in eenige Maleische bladen berichten aan uit verschillende plaatsen over de werking der credietbanken, welke er op wijzen, dat de bevolking daarmede zeer ingenomen is.

De rentevoet is echter nog te hoog, wat een gevolg is van de nog betrekkelijk hooge administratiekosten. In een der correspondenties wordt de raad gegeven om weerstand te bieden aan alle voorstellen, welke een verhooging dier kosten tengevolge kunnen hebben, zoolang het rentetarief niet verlaagd kan worden.

Ook wordt met waardeering gesproken over de pogingen tot opbouwing der echt Javaansche instelling der dessa-loemboengs, waar de landbouwers een deel van hun oogst in natura in bewaring stellen en zoo den grond leggen tot een landbouwcrediet op coöperatieve basis.

De gevolgen van het gemakkelijker bekomen van kapitaal en het ontwaakte vereenigingsleven zijn, aldus lezen wij in een dier bladen, merkbaar in den Inlandschen handel in tabak in de afdeeling Bandjernegara (Banjoemas), in den handel in copra in Zuid-Preanger, terwijl nog niet lang geleden in de afdeeling Soekaboemi een rijstpelmolen op coöperatieven grondslag werd opgericht.

Het zou zeer te betreuren zijn indien door Chineesche concurrenten deze ontwakende handelsgeest bij de bevolking weer de kop werd ingedrukt.

Van een regent wordt bericht, dat hij niet ophoudt de bevolking voor te houden, dat de woeker de kanker is, die aan hare welvaart knaagt; dat zij zelf die wond genezen moet, het bestuur is niet bij machte dien tegen te gaan; alle pogingen om de woekeraars te bemoeilijken, hebben tot geen ander gevolg geleid, dan dat zij hunne eischen jegens hunne slachtoffers opvoeren.

Betreurd wordt, dat het rentetarief der gouvernements pandhuizen nog zoo hoog is, dat ook het beleenen op onderpand nog naar woeker riekt.

Nog wordt de opmerking gemaakt, dat de regenten de bevolking zouden kunnen aanmoedigen de afdeelingsbanken als depositobanken te gebruiken, door zelven in deze het voorbeeld te geven.

Koelietoestanden. — Het te Semarang, onder redactie van den bekenden Amboinees Pangemanan, verschijnend Maleisch dagblad, **Warna Warta**, noemt eenige zeer sterke staaltjes van wanverhoudingen, waaronder de koelies in het Delische ook door de ronselaars te lijden hebben. De Javabode meent echter, dat dit toestanden zijn van vijftig jaar geleden en laakt vooral ook de volgende beschouwingen, die het Maleische blad er aan vastknoopt:

„Het ligt in den aard van het Javaansche volkskarakter andere naties ter wille te zijn, al moet dit ook geschieden ten koste van eigen landgenooten; dit is niet slechts het geval met de ruwe, onontwikkelde mandoers, maar ook met de hoofden, wier verhouding tot de fabrikanten al te goed bekend is. Voor een spotprijs verhuren ze sawahs aan fabrikanten, die dikwijls invloedrijke personen zijn. Het geval is mij bekend dat een wedono zijn benoeming tot patih aan den invloed van een administrateur te danken heeft.

Het is maar het beste, dat ieder aan zijn eigen geluk denkt, al kost het ook het geluk van vele kleine lieden.

Toch is een wederdienst van ondernemers een groote uitzondering. Hun eigenbelang weegt te zwaar. Hieronder zal ik nog eenige staaltjes van dat eigenbelang vertellen.

Er is nu een Raad van Justitie te Medan, die niets anders te doen heeft, dan op koelies gepleegde mishandelingen te onderzoeken. De vonnissen luiden onveranderlijk *f* 25 geldboete, al wordt een koelie ook kalm dood geslagen. De boete vloeit in 's lands kas, en de koeli kermt van de pijn.

Het is werkelijk een geluk, dat de Javaan nog zoo dom is en nog geen gevoel van eigenwaarde heeft. (Belon mengarti bagimana ia aken hargaken diri).

Natuurlijk brengt het belang der Europeanen mede, de inlanders in dien staat van onwetendheid te houden, opdat alleen zij in Indië tot rijkdom geraken, opdat alleen hun hormat bewezen wordt.

Het hindert de Europeanen vreeselijk, dat een enkele inlander in kennis boven de groote hoop uitsteekt, omdat deze enkele hun onaangename waarheden zeggen kan.

Daarom wordt ons belet de Europeesche scholen te bezoeken, daarom moeten wij zoolang mogelijk de kleine man blijven, om hen in staat te stellen, rijk te worden.

Alleen door vrees geëerd te zijn, welk een eer aan gewetenlooze lieden bewezen!"

WAT DE CHINEES VERTELT.

Volkskarakter. In zijn nummer van den 31en October wijst de te Soerabaja verschijnende **Bintang** op de groote moeilijkheid om over een oostersch volk als Chineezen en Japanners te oordeelen. „Sedert eeuwen," zegt het Maleische blad, „zijn de Hollanders op Java in contact met Chineezen en hoe oppervlakkig en tegenstrijdig is het oordeel, dat de eersten over de laatsten hebben! Evenals de inlandsche hoofden de oogen en ooren zijn voor de Europeesche bestuursambtenaren ten opzichte van de inlandsche maatschappij, zoo zijn de Chineesche tolken en officieren de oogen en ooren van het bestuur wanneer bij te nemen maatregelen rekening gehouden wordt met de eigenaardigheden van dit element der bevolking. Wat de tolken aangaat, hoevelen onder hen," merkt het blad op, „zijn van de kracht van wijlen den heer Francken, die door een jarenlangen, vertrouwelijken omgang met Chineezen van alle klassen aanspraak kan maken op het recht een meening te doen hooren; hoe weinigen hebben de bescheidenheid van dr. Arthur Smith, die, na een verblijf van 25 jaren in China, zich nog onbevoegd verklaarde een oordeel over het Chineesche volkskarakter uit te spreken? Wat de Chineesche officieren betreft, hun ontbreekt, op enkele uitzonderingen na, de critische bezonnenheid, die op dit gebied in dubbele mate vereischt wordt."

„De onbekendheid met het Japansche volkskarakter is," merkt het blad ten slotte op, „zoo mogelijk nog grooter. Helder is dit gebleken door de geheel veranderde meening van den heer Hearn, die langen tijd als autoriteit op het gebied van de Japansche samenleving gegolden heeft. Door een verblijf van een halven menschenleeftijd in Japan en zijn huwelijk met een Japansche vrouw uit de aristocratie des lands, meende men hem althans eenig gezag te moeten toekennen. Maar toen hij over de Japanners, na dezen eerst hemelhoog te hebben geprezen, een oordeel uitbracht, even vernietigend als hij hen vroeger opgehemeld had, kreeg men de overtuiging, dat ook hij dingen had beoordeeld, buiten zijn gezichtskring liggende en de werken, door hem over Japan geschreven, tot niets anders hebben gestrekt, dan de bestaande verwarring te bevorderen.

„Echter heeft men niet te vreezen, dat zulke werken een duurzamen invloed zullen oefenen, want de tegenstrijdigheden en overdrijvingen liggen te zeer voor de hand, dan dat een bezadigd en ontwikkeld lezer er lang door zal worden verblind.

„Op het gebied van het wetskarakter der oostersche volken is het dillettantisme nog welig aan het woekeren."

Zoo althans is het oordeel van het Chineesch-Maleische blad, waarvan het niet ondienstig is kennis te nemen, meent De Javabode.

De passen- en wijken-ordonnanties. De onlangs in de Javasche Crt. afgekondigde nieuwe bepalingen in zake het passen- en wijkenstelsel voor Vreemde Oostelingen worden over het algemeen door de Maleische en Chineesche pers zeer gewaardeerd.

De te Semarang verschijnende **Warna-Warta** ziet in die zeer vrijgevige bepalingen in zake de vrije beweging voor de Chineezen het bewijs, dat de Regeering voornemens is tegenover de Chineezen in deze kolonie een liberale staatkunde te volgen. Het blad had echter vernomen, dat de bepalingen omtrent het passenstelsel niet spoedig in werking zullen treden, terwijl wat betreft die op het wonen in bepaalde wijken, reeds in de maand Februari a.s. van toepassing zullen zijn.

Het weekblad **Tiong Hoa Wi Sien Po** zegt, dat de liberale maatregelen spoedig hun invloed zullen doen gevoelen op den economischen toestand der inlandsche bevolking en dat zij in dit opzicht meer zullen uitwerken dan het kostbare volksonderwijs.

De **Bintang Soerabaja** betreurt het, dat de Javasche Vorstenlanden nog voor de vrije beweging der Chineezen zijn gesloten, waarvoor geen reden bestaat, daar het Chineesche element daar sedert eeuwen gevestigd is en zich evenzeer thuis gevoelt als in de andere gewesten van Java.

Behalve deze redactioneele appreciaties van de nieuwe bepalingen komen in de Maleische bladen nog, naar aanleiding daarvan, artikelen voor van inzenders of correspondenten, welke laboreeren aan het gewone gebrek van onverstaanbaarheid, waaraan de bijdragen aan die bladen gewoonlijk lijden.

Ten bewijze hiervan kunnen dienen twee artikelen in bovengenoemde **Warna Warta**, geteekend S. G. Liem en N. K. Chung. Dezelfde wartaal, waarmede de gedésequilibreerde Indiërs in Eng.-Indië de inlandsche bladen vullen, vindt men daarin terug. China's toekomst, de uitroeping der republiek, dan wel de handhaving der heerschende dynastie; de stiefmoederlijke behandeling van de Chineezen in deze kolonie; de vervanging van de opium- en pandhuizenpacht door de regie; de versterking der Chineesche marine, enz. enz. worden in een ruim 100 regels groot artikel behandeld in een taal, welke geen Maleier verstaat, doorspekt met woorden van eigen fabrikaat. De strekking van het artikel, dat De Javabode zegt twee malen gelezen te hebben zonder daaromtrent zekerheid te bezitten, zal wel deze zijn, dat de Chineezen wel dankbaar zijn voor de wijziging der bepalingen in zake het passenstelsel, maar nog niet voldaan, voordat eene algeheele vrijheid van beweging voor hen zal zijn verkregen.

De naam der Ned.-Indische Chineezen geschaad. Volgens de mededeeling in de Zaterdagsche Praatjes, voorkomende in de **Bintang Soerabaija** van 17 September 1910, no. 212, houden twee ter hoofdplaats Soerabaija plaats gehad hebbende belangrijke diefstallen, ten nadeele van de Vacuum Oil Company en van de Hongkong and Shanghai Bank, thans het publiek daar bezig.

In den diefstal van eerstgemelde maatschappij, die reeds eenigen tijd geleden heeft plaats gehad, komt in den laatsten tijd eenig meer licht, doch de aangebrachte feiten, neergelegd in het voorloopig onderzoek, toonen nu reeds aan, dat zij van zulk een aard zijn, dat gemelde maatschappij daarin aanleiding zal vinden, om, in navolging van het gebruik op de meeste Nederlandsch-Indische handelskantoren, geen Chineesche kassiers meer in dienst te nemen.

Weliswaar moet men natuurlijk niet alle Nederl.-Indische Chineezen over dezelfde kam scheren, want onder die lieden komen ook vele goede elementen voor, doch zulks neemt toch niet weg, dat onvertrouwbare handelingen als welke op de kantoren van bovenvermelde instellingen hebben plaats gehad, niet geschikt zijn om het vertrouwen in den Nederl.-Indischen Chinees te verhoogen.

Het schijnt wel, dat het oude vertrouwbare ras, dat zoovele jaren groote diensten aan de Europeesche Handelskantoren bewees, en dat, na jaren langen trouwen arbeid, steeds eervol uit den dienst werd ontslagen, op het punt staat te verdwijnen.

Intusschen is het ook gebleken, dat de bestaande voorzorgsmaatregelen, welke bij verschillende handelsinstellingen in Ned.-Indië gebruikelijk zijn, niet altijd even doeltreffend zijn en goed worden toegepast, en dat de gelegenheid voor het ondergeschikt personeel om het geschonken vertrouwen te misbruiken, te groot is.

Wanneer de directies dier maatschappijen, bij de nu gebleken gebrekkige waakzaamheid, meer doeltreffende maatregelen tegen het euvel, waarvan hier sprake is, zouden willen nemen en daaraan streng de hand zouden weten te houden, wellicht dat dan ook de tegenwoordige Indische Chineezen nog bruikbaar zouden blijken te zijn.

In elk geval ware dit nog te beproeven, meent bovengenoemd blad.

Behartigingen van de belangen der Chineezen in Ned.-Indië. Dat vele Nederl.-Indische Chineezen meer en meer steun zoeken bij de Regeering in het Chineesche Moederland, zegt de schrijver der Zaterdagsche Praatjes in datzelfde blad, komt daar vandaan, dat er in Nederl.-Indië geen personen of lichamen zijn, die voortdurend hunne belangen willen behartigen en hen den weg willen wijzen hoe zij hunne geschillen en bezwaren bij de bevoegde autoriteit moeten voorbrengen. Wel bestaan er in Ned.-Indië ambtenaren voor Chineesche zaken, maar deze zijn in werkelijkheid weinig meer dan tolken en in geen geval werkers voor de belangen van het Chineesche element. Ook zijn er wel Chineesche officieren, doch deze worden, over het algemeen, niet bezoldigd en zijn er dus meer op uit om hunne eigenbelangen voor te staan dan die van het algemeen. Zich veel vermoeien doen zij niet, ook zijn zij niet altijd gemakkelijk te naderen en hoe minder moeite zij bezorgen, hoe hooger zij in den ambtelijken dienst worden aangeslagen. Bovendien geven moed en bekwaamheid lang niet altijd den doorslag bij de aanstelling tot Chineesch officier.

De fout ten deze schuilt, zegt de schrijver, bij het Europeesch bestuur, dat te veel generaliseert en voor de slechte daden van enkelen, het geheele Chineesche ras, dus ook de goeden, aansprakelijk stelt, terwijl bij eenig ernstig onderzoek dadelijk zou kunnen blijken, dat het aantal goede Chineezen, dat van het slechte ver overtreft.

Moge de Regeering deze wenken toch eens ter harte nemen en door het toepassen van doeltreffende maatregelen zekere vaste leiding geven aan de Chineesche zaken en zoodoende een einde maken aan tal van onvriendelijke gevoelens, welke steeds de besturende ambtenaren bereiken.

Vooral de nieuw aangekomen Chineezen zouden, gewillig en gemakkelijk als zij in den regel zijn, voor zulk een leiding zeer gevoelig zijn en voor de Regeering een dankbaar veld van actie opleveren.

Ingrijpende bezuinigingsmaatregelen aan het Keizerlijke Chineesche Hof te Peking. — Het schijnt, dat aan het Pekingsche Hof uitgebreide en verstrekkende bezuinigingsmaatregelen zullen worden genomen. Zoo vermeldt de **Pantjaran Warta** in het nummer van 23 September 1910, no. 214, o. m. dat het aantal Chineesche ambtenaren in het Keizerlijk Paleis te Peking meer dan 2400 personen bedraagt, die geen van allen eenigen arbeid van belang leveren, doch zich met tal van onnoodige zaken bezig houden. In navolging van de toestanden aan de Westersche Hoven zullen nu alleen in dienst worden gehouden zij, voor wien een arbeidsveld aanwezig is; de anderen zullen van hunne functies worden ontheven.

In het geheel bedraagt het aantal dienaren in en om het Keizerlijk Paleis 7084 personen, wien — naar het schijnt — allen bezoldiging wordt toegekend. Is dat geen geldverspilling? vraagt de schrijver.

Ook is aan de verschillende Ministers te Peking gevraagd om toezending van de geldelijke administratie ... het Keizerlijk Paleis kunnen worden nagegaan. Onder de hoogste aandacht is verder gebracht, dat de gezamenlijke prinsessen nog beschikken over eene som aan geld van 8.910.000.000 tail, terwijl de vroegere Keizerlijke Weduwe nog in beheer heeft 4.946.000.000 tail en de jeugdige Keizer 17.464.670.000 tail.

Het ligt in het voornemen om die gelden te benutten tot afbetaling van de Staatsschuld.

Ten slotte zou bepaald zijn, dat in de elfde maand van dit jaar alle enneuchen in het Keizerlijk Paleis zullen worden vervangen door vrouwelijke bedienden.

Hooge politiek! — De oorzaak van het onontgonnen blijven der steenkolenmijnen in China is, in het ontbreken van kapitaal voor de ontginning, ook niet in tegenwerking van de Regeering, maar hooge politiek daaraan ligt ten grondslag.

China heet meer steenkolen te bevatten dan Europa en Amerika tezamen; hebben de andere landen hun voorraad verbruikt, dan zal China zich tot het middelpunt der wereldindustrie ontwikkelen. Welvaart en ontwikkeling immers zullen noodwendig de steenkool volgen.

Na eenige duizenden van jaren zal de beschaving dus teruggegaan naar Azië, van waar zij duizenden jaren geleden is uitgegaan om zich naar het Westen te verspreiden.

Verandering in de Redactie van het Maleisch-Chineesche blad de „Ho Po". Volgens mededeeling, voorkomende in de **„Ho Po"** van 9 November 1910, is de mederedacteur van dat blad, met name Tan Goan Kiat, te Buitenzorg, wegens overdrukke bezigheden, uit de redactie getreden en vervangen door den heer Tan Tjhan Hie, die als redacteur-administrateur zal optreden en het blad op denzelfden voet zal voortzetten.

In zijn woord van afscheid aan de lezers en oude medewerkers van de **„Ho Po"** aan welk blad hij jarenlang zijne beste krachten heeft gewijd, biedt hij, behalve zijn goede wenschen, zijn verontschuldigingen aan voor hen, wien hij mogelijkerwijze met zijn pen heeft gegriefd.

Van Vreemde Koloniën.

Vier eeuwen onder Portugeesche vlag.

Den 28en November l.l. werd door de Portugeezen in Voor-Indië het feit herdacht, dat Goa vier eeuwen tevoren door Alfonso Albuquerque, Portugal's grootsten kolonialen bestuurder, aan den Mohamedaanschen heerscher, sultan Yoesoef, werd ontrukt.

Goa was niet alleen de eerste Portugeesche, maar ook de eerste Europeesche nederzetting in Voor-Indië. Wel hadden de Portugeezen, nadat hun groote zeevaarder Vasco da Gama twaalf jaren te voren te Calicot aan land was gegaan, een factory te Cochin opgericht, waar zij hun hoofdkwartier in deze gewesten hadden opgeslagen. Maar wijl die factory in het gebied van een inlandschen vorst was gelegen, leverde zulks nog al eenige bezwaren op. Niets voor den eersten onderkoning, Almeida, die de meening was toegedaan, dat het voor Portugal voldoende was meester ter zee te zijn en die in bezittingen te land slechts een last zag, waarvoor het noodig zou wezen een sterke troepenmacht ter verdediging te onderhouden, gelet op de waarschijnlijkheid, dat uit dat bezit twisten met de vorsten der omringende inlandsche staten zouden voortvloeien.

Aleida's opvolger, Albuquerque, deelde niet in diens zienswijze. Hij vergenoegde zich niet met de suprematie op het gebied van handel en scheepvaart, doch streefde ook naar de heerschappij te land. Hem zweefde het denkbeeld van een groot Portugeesch koloniaal rijk voor oogen. Hij achtte het beneden de waardigheid van eene groote natie als de Portugeesche, dat hare hoofdvestiging in deze streken slechts bij de genade van een inlandschen heerscher binnen diens gebied werd geduld, en besloot de eerste gelegenheid, die zich zou voordoen, aan te grijpen om zich van een punt op het vasteland meester te maken. Bij gelegenheid van zijne eerste reis, die hij in 1503 in een ondergeschikte betrekking naar Indië deed, waren hem bij een bezoek aan verschillende deelen van de kust van Malabar reeds de groote voordeelen opgevallen, die Goa als vaste nederzetting zou bieden. Toen hij in November 1509 geroepen werd om Almeida op te volgen, besloot hij uitvoering te geven aan zijne plannen, waarvoor hij zich reeds de instemming had weten te verzekeren, toen hij met dezen, na zijne eerste terugkomst uit Indië, een mondeling onderhoud had. Nauwelijks tot de waardigheid van onderkoning geroepen, scheen zich voor Albuquerque de gewenschte gelegenheid voor te doen.

Hij was juist op het punt met eene vloot naar de Perzische Golf en de Roode Zee te vertrekken, ten einde op verschillende plaatsen den Portugeeschen invloed duurzaam te vestigen en eenige weerspannige hoofden te bestraffen, toen een Hindoesch zeerroover, door de Portugeezen Timoja geheeten, maar die waarschijnlijk den Inl. naam Tanaji droeg, hem mededeelde, dat, indien hij thans Goa zou aanvallen de vermeestering van die plaats hem slechts weinig moeite zou kosten. De oude Mohamedaansche vorst zou zijn overleden en het bestuur thans in handen zijn van een zwak, minderjarig heerscher. Het volk zou de onderdrukking der onverdraagzame Islamitische overheerschers moede zijn en zeer waarschijnlijk tegen dezen opstaan en de plaats aan Albuquerque overgeven, zoodra deze met zijn vloot voor Goa zou verschijnen.

Deze Timoja, die in de eerste tijden van de vestiging der Portugeezen in Voor-Indië een belangrijke rol speelde, was eerst voor dezen een geducht tegenstander. In verloop van tijd geraakte hij echter met hen bevriend, wijl hij zich hunne hulp wilde verzekeren in zijn strijd tegen de Mohamedaansche onderdrukkers van zijn land.

Goa, oorspronkelijk Goapoeri, of stad der koeien, of der koeien-kudden, geheeten, maakte eeuwen lang deel uit van het Hindoesch rijk der Kadamba-dynastie. Na van 1312 tot 1370 reeds, door verovering, onder Mohamedaansch gezag te zijn gebracht, was Goa in 1470 wederom door de Mohamedanen van Dekkan op de Hindoesche bestuurders veroverd en in 1498 onder het gezag gekomen van den sultan van Bidjapoer, Yoesoef Adil Sjah, een vorst met 'n romantisch verleden. Hij was toch de zoon van sultan Amurath of beter gezegd Ali Moezad, dien Shakespeare vereeuwigde met zijn „not an Amurath an Amurath succeeds." Ternauwernood aan den dood door de hand zijns broeders die zijnen vader opvolgde, ontkomen door de vlucht naar Perzië, was hij als slaaf in Indië gekomen, waar hij het tot gouverneur van Bidjapoer bracht, dat bij het uiteenspatten van het groote Dekkan'sche rijk in 1488 tot zelstandig sultanaat onder het bestuur van den voormaligen slaaf werd verheven. Sultan Yoesoef maakte zich in 1498, door verovering meester van Goa, met welks bezit hij zoozeer ingenomen was, dat hij zeer veel deed tot verfraaiing der stad en zelfs een prachtig paleis liet bouwen, daar hij Goa tot zijne hoofdstad wilde verheffen.

De welvaart der stad nam onder Yoesoef's bestuur aanmerkelijk toe, zoodat de roep van Goa's rijkdom zich wijd en zijd verbreidde.

Het was niet de eerste maal, dat Timoja bij Albuquerque er op aandrong iets tegen Goa te ondernemen. Maar hoezeer Albuquerque daar wel ooren naar had, moest hij daarvan afzien, wijl de bevelhebber der Portugeesche troepen, die blijkbaar een onafhankelijke positie bekleedde, zich op een bevel des Konings beriep, om een aanslag tegen Calicoet te beproeven, welke evenwel mislukte.

Toen nu echter Timoja het bericht van Yoesoef's overlijden bracht en zijn verdere mededeelingen het oogenblik voor een aanslag tegen Goa gunstig deden voorkomen, besloot Albuquerque van deze gelegenheid partij te trekken.

Den 1en Maart 1510 voor Goa gekomen, viel deze stad, zonder dat hem zulks eenig offer koste, in handen. Wel bleek sultan Yoesoef niet te zijn overleden, doch slechts afwezig te zijn, maar de gouverneur, aan wien hij het gezag had toevertrouwd, was niet alleen een bigot man, die de Hindoe-bevolking nog meer dan te voren tegen het bestuur der Mohamedaansche overheerschers in het harnas joeg, maar ook een zwakkeling, die het garnizoen niet in bedwang wist te houden, zoodat ook het Mohamedaansche deel der bevolking, de knevelarijen der troepen moede, van het bestuur werd vervreemd.

Dan kwam er nog bij, dat een djogi, een Hindoe-asceet, juist had voorspeld, dat der stad de overgang in handen van een vreemd uit verre landen gekomen volk boven het hoofd hing. Als ware Oostersche fatalisten, lieten de bewoners van Goa zich door deze voorspelling geheel ontmoedigen.

Toen Albuquerque dan ook voor Goa het anker had laten vallen, werden hem den 3en Maart door een debutatie van acht notabelen knielend de sleutels der stad overhandigd, zoodat hij zonder één schot te hebben gelost met de hem vergezellende edellieden, aanvoerders en priesters zijne intrede in de stad kon doen.

Onmiddellijk werden proclamaties door hem uitgevaardigd, waarbij den soldaten voor oogen werd gehouden, de bevolking op geenerlei wijze kwalijk te bejegenen en gelijk recht voor allen, benevens volledige zekerheid van lijf en goed werd gewaarborgd.

Hij nam verder verschillende maatregelen tot versterking der plaats en deed ook een aanvang maken met den bouw eener citadel, toen het bericht kwam, dat sultan Yoesoef in aantocht was tot herovering van Goa.

Albuquerque, die de stad nog niet in voldoenden staat van tegenweer had kunnen brengen, zag zich, toen sultan Yoesoef het beleg sloeg voor Goa, alras genoodzaakt met zijne troepen heil te zoeken op de vloot.

De ingevallen moesson belette hem evenwel zee te kiezen, en zoo moest hij drie maanden lang in de haven blijven liggen, zonder eenige gemeenschap met den wal, tengevolge waarvan op de vloot hongersnood begon te heerschen. Eindelijk, omstreeks het midden van de maand Augustus, begon de moesson te luwen en kon hij de ankers doen lichten.

Hij was er echter de man niet naar, om zich door eene eerste teleurstelling uit het veld te doen slaan en van de uitvoering zijner plannen af te zien, temeer niet, nadat welkome versterking uit Portugal in Indië was aangekomen.

Toen Timoja hem het bericht bracht, dat sultan Yoesoef, onmiddellijk na het vertrek der Portugeesche vloot, met zijn hoofdmacht naar het binnenland was vertrokken, en dat de bevolking van Goa daarnatregen het bestuur was opgestaan, aarzelde Albuquerque dan ook geen oogenblik.

Dra zette hij van Honore, alwaar hem dit bericht gewerd, koers naar Goa, waar hij in het begin van de maand November aankwam met 28 schepen en 1700 soldaten, benevens een groot aantal inlandsche troepen onder Timoja.

Het garnizoen van Goa telde 4000 Turksche en Perzische soldaten en bood op den 25en November, St. Catharina-dag, die door Albuquerque voor den aanval was bestemd, moedigen tegenstand, doch vruchteloos. De Portugeezen dreven de sultans-troepen voor zich uit, deze zware verliezen toebrengend, terwijl zij zelven slechts 40 man verloren.

De vermeestering van Goa kostte niet alleen aan 2000 man der sultans-troepen het leven, maar ook aan vele Mohamedaansche bewoners der stad, die uit hoofde van de hulp aan sultan Yoesoef verleend bij het uitdrijven der Portugeezen in de maand Mei tevoren, vreesden voor weerwraak en in massa uitweken. Op hunne vlucht verdronken echter 3000 hunner bij 'n poging om de Mandori over te steken.

Albuquerque toonde zich thans geen grootmoedig overwinnaar. Integendeel, hij gaf niet alleen in zijne verbolgenheid op het Mohamedaansch deel der bevolking last om dezen, mannen, vrouwen, kinderen, allen zonder onderscheid te vermoorden, maar gaf ook de geheele stad drie dagen lang aan plundering door zijne troepen ten prijs.

De heilige Catharina echter, die volgens zijne begrippen, het geluk der Portugeesche wapenen had begunstigd, werd door hem niet vergeten en haar ter eere liet hij eene kerk bouwen, die nu nog in Goa staat ten teeken van zijne dankbaarheid en vroomheid.

Weinige dagen na den val van Goa kwam sultan Yoesoef te Bidjapoer te overlijden. Hij werd opgevolgd door een minderjarigen zwakkeling, die zich bedreigd zag door een opstand van de bestuurders der provinciën van zijn gebied. Men dacht er dus te Bidjapoer niet alleen aan om te trachten de Portugeezen uit Goa te verdrijven, maar bevestigde dezen zelfs in hun nieuw bezit op voorwaarde, dat ze zich hiermede tevreden zouden stellen en geen verdere veroveringen in het omliggend gebied zouden beproeven.

De vermeestering van Goa maakte diepen indruk op de inlandsche vorsten in het westelijk deel van Voor-Indië, die gezantschappen zonden, welke in opdracht hadden bondgenootschap te sluiten met de vreemde mogendheid.

Albuquerque vaardigde, nadat zijn woede was bekoeld, verstandige bepalingen uit voor de nieuwe vestiging; de belastingen werden herzien en verlaagd, een gemeenteraad, de eerste in Indië, werd ingesteld en nog andere maatregelen, waardoor hij de bevolking voor den nieuwen heerscher zou kunnen winnen, werden door hem getroffen. Hij stond der Hindoes ook vrijheid van godsdienst toe, welke hun onder hunne vroegere heerschers was ontzegd.

Goa is sedert steeds in handen der Portugeezen gebleven en nam, nog eene eeuw na Albuquerque's bewind, steeds in welvaart toe, om echter later door de fouten der bestuurders weder in aanzien achteruit te gaan.

Oost- en West-Indisch Literatuur-overzicht.

Rubbertentoonstelling te Londen.

In **Teymannia** (afl. 10) is een circulaire afgedrukt, uitgaande van de Ned.-Indische commissie, met betrekking op de van 24 Juni—11 Juli 1911 te Londen te houden Internationale Rubbertentoonstelling. We lezen daarin, dat op eene, den 6en Sept. j.l. te Djokjakarta onder leiding van den Directeur van Landbouw gehouden, vergadering is besloten, zoowel van gouvernements- als van particuliere zijde aan die tentoonstelling deel te nemen. Die deelname zal van collectieven en van individueelen aard zijn, collectief in dien zin, dat eene inzending wordt bijeengebracht, welke een beeld geeft van hetgeen op de rubbercultuur in Indië betrekking heeft. Naast die collectieve inzending zal dan nog plaats zijn voor individueele inzendingen, waarin dus elke cultuur- of industrieële onderneming kan tentoonstellen. De kosten dezer inzendingen komen ten laste der inzenders en zullen ƒ 250.— per vierk. Meter plaatsruimte bedragen, met een minimum van ¼ vierk. M.

Het ligt in de bedoeling, van al hetgeen naar Londen gezonden zal worden, van 21—28 Maart 1911 te Batavia in het gebouw van de Vereeniging voor Nijverheid en Landbouw eene voor-tentoonstelling te houden.

Hetzelfde Nr. van Teysmania bevat nog de volgende artikelen:

Enkele waarnemingen over eenige in 's lands Plantentuin te Buitenzorg bloeiende bamboesoorten (met platen), door dr. S. H. Koorders. — Enkele waarnemingen omtrent den bloeitijd van eenige op Java in het wilde groeiende of aldaar vaak aangeplante bamboesoorten, door dr. S. H. Koorders. — Eenvoudige en goedkoope bereidingswijze van Ficus en Castilloa-latex, zooals die te Gogo Niti wordt toegepast, door J. W. van Teyn. — Over de vergiftigheid van de bangkoewang-plant (Pachyrrhizus angulatus Rich.), door dr. W. G. Boorsma. — Over den grond van Java (8e vervolg), door dr. E. C. Jul. Mohr. — Toeri (Sesbania grandiflora Pers), door dr. W. G. Boorsma. — Bulletin van het Koloniaal Museum over de samenstelling van Indische voedingsmiddelen. — Gedroogde Surinaamsche bananen als voedingsmiddel. — Bananenmeel.

Bali en Lombok.

Het derde gedeelte van Nieuwenkamp's werk is thans verschenen. De volledige titel van het boek luidt:

W. O. J. Nieuwenkamp: Bali en Lombok, zijnde een verzameling geïllustreerde reisherinneringen en studies omtrent land en volk, kunst en kunstnijverheid. Uitgegeven aan boord van „De Zwerver" 1906—1910.

Na hetgeen we in het vorig Overzicht opmerkten naar aanleiding der beknopte en goedkoopere uitgave van dit standaardwerk, meenen we thans met eene eenvoudige aankondiging te kunnen volstaan.

Een nieuw werk over Indië.

Nederlandsch-Indische menschen en dingen, door Maurits Wagenvoort (Amsterdam, H. J. W. Becht).

„Alles is gezegd en herzegd, zelfs over de Alfoeren over de Dajaks. Wie zal op zich nemen de Javanen te beschrijven na prof. Veth? Of de Menangkabauers na mr. Willinck, of de Atjehers na prof. Snouck Hurgronje? Na twee jaren in den Ned.-Ind. archipel te hebben omgezworven en opmerkzaam en bedachtzaam het doen der inlanders te hebben gadegeslagen, heeft hij te Sabang het onschatbare eilandenrijk, dat het voorrecht bezit onder Nederlandsche vlag zijne palmen te verheffen, en dat de Ned. vlag het voorrecht bezit te beschaduwen, verlaten, zeggende: „alles wat ik er van weet is, dat ik er niets van weet."

„Goede man, waartoe dan uw geschrijf".

„Goede vriend, omdat ik het niet laten kan, en omdat ik de eerzucht heb over den arbeid van het Nederlandsche volk voor en met de inlanders van den archipel twee of drie opmerkingen te maken, welke, zoo niet nieuw, verdienen herzegd en honderdmaal herzegd te worden."

Aldus de heer Wagenvoort over zichzelf. Letterkundige en journalist, is hij sedert een aantal jaren wereldreiziger. Op het laatst is hij in onze Oost gekomen en heeft daar een paar jaar vertoefd. Naar gewoonte, heeft hij zijn onmiddellijke indrukken in dagbladen medegedeeld; zijn meer bezonken ervaringen en opvattingen geeft hij in dit boek van 240 pagina's. (N. R. Ct.)

Nog een werk over Indië.

Van wetenschappelijke beteekenis is het dezer dagen verschenen: Geïllustreerd handboek van Insulinde, zijnde een synthetische catalogus van den oeconomischen staat van den Nederlandsch-Indischen Archipel, naar de gegevens van de Regeeringsbureaux en bevoegde deskundigen op ieder gebied, bewerkt door D. van Hinloopen Labberton, gedelegeerd lid der Ned.-Indische Commissie voor de Wereldtentoonstelling te Brussel in 1910 (Amsterdam, Uitgevers-Maatschappij „Vivat").

Blijkens een alphabetische Lijst van medewerkers, hebben niet minder dan 69 personen de stof geleverd, om dit boek samen te stellen; daaronder komen tal van schrijvers voor, wier naam met eere in de wetenschappelijke wereld wordt genoemd. Het is den heer Labberton gelukt al deze bijdragen tot een geheel te verwerken, hetwelk zich aangenaam laat lezen, doch zonder dat het wetenschappelijk karakter verloren is gegaan. Te dezen opzichte teekent de bewerker aan: „Het voorhanden materiaal, dat vaak uit geheele monographieën, in stede van paragraphen bestond, behoefde uit den aard der zaak condenseering, omwerking en aanvulling, soms in zulke mate, dat de inzenders er hunne bijdragen niet in zullen herkennen." Of dit systeem aanbeveling verdient willen we in het midden laten, doch in ieder geval heeft het keurig uitgevoerde, rijk geïllustreerde boek, recht op den naam van „standaardwerk" over onze Oost. Ontegenzeggelijk geeft het een duidelijk beeld van den oeconomischen staat van Insulinde, en van de beteekenis van Nederland's kolonisatie van die eilandengroep.

Om die reden is het wel jammer, dat het werk niet eerder het licht zag; immers in het Voorwoord spreekt de Ned.-Indische Commissie voor de Brusselsche wereldtentoonstelling de hoop uit, „dat het voor de velen, die de tentoonstelling zullen bezoeken...... nuttig en van voordeel zal zijn." Doch al mochten de bezoekers dier tentoonstelling van het boek niet hebben kunnen profiteeren, het heeft blijvende waarde en dat is de hoofdzaak.

Nieuw-Guinea.

Nova Guinea. Uitkomsten der Nederlandsche Nieuw-Guinea-expeditie in 1903, onder leiding van dr. A. Wichmann. Vol. II. 1re partie: Entdeckungsgeschichte von Neu-Guinea (1828 bis 1885), von dr. A. Wichmann. Mit 57 Karten im Text. (Leiden, E. J. Brill.)

Dit werk is een vervolg op deel I (1909) dezer studie, welk deel de oudste berichten over Nieuw-Guinea behandelde tot het jaar 1828. De groote hoeveelheid stof is oorzaak, dat dit IIe deel slechts loopt tot 1885; het 2e gedeelte ervan stelt de bewerker in uitzicht en zal de periode 1886—1902 behandelen.

Een overzicht te geven van dit van groote belezenheid getuigende werk, laat de plaatsruimte niet toe, doch even wordt hier stilgestaan bij dr. A. B.

Meyer's reis naar Nieuw-Guinea in het jaar 1873, die Prof. W. aan felle critiek onderwerpt (blz. 167 tot 178).

Dr. Meyer beweert n.l., dat hij destijds de landengte, die men Nieuw-Guinea op zijn smalst genoemd heeft, en die van Windesi aan de Geelvinkbaai zich westwaarts uitstrekt naar de Maccluer-golf, overgetrokken heeft. En dat niet alleen, hij gaf van deze reis een beschrijving met allerlei bijzonderheden omtrent land en volk. Prof. Wichmann wederlegt uitvoerig dit beweren, en brengt materialen bijeen om aan te toonen, dat Meyer den tocht nooit gedaan en zijn reisverhaal verzonnen heeft; in Petermann's Mitteilungen van 1904 had Prof. W. reeds in het kort uiteengezet waarom het verhaal van Meyer geen vertrouwen verdiende.

Indien de reis van Meyer uitgeschakeld moet worden, dan is Moolenburgh in 1902 de eerste Europeaan geweest, die de landstrook tusschen beide baaien van het eene naar het andere bereisd heeft.

Gouverneur-Generaal Alting.

In de Groninger Volksalmanak voor 1911 (uitgave Erven B. v. d. Kamp) geeft Prof. Mr. J. E. Heeres een levensbeschrijving van Mr. Willem Arnold Alting, een Groningsche, gouverneur-generaal van Nederlandsch-Indië (1780—1797). Het uitvoerige artikel werpt geen gunstig licht op de daden van den man, die het bewind voerde in een tijd toen de O.-I. Comp. meer en meer achteruitging „door aanvallen van buiten en rotte toestanden van binnen". Over 't geheel genomen — zegt prof. H. —, biedt Alting's bestuur een treurig tafereel aan. Vooral de schromelijke misbruiken, welke onder het ambtenaarspersoneel in zwang waren, brengen donkere kleuren op het doek. Familieregeering en familie-intrigues, tirannie, zedeloosheid in de ruimere beteekenis van het woord, er kan van de jaren 1780—1797 in de geschiedenis van ons Oost-Indië weinig goeds worden gezegd. Voeg daarbij den treurigen financieelen toestand, de slagen welke de Compagnie herhaaldelijk van buiten af te lijden had, en men zal zich moeielijker een kritieker tijd kunnen denken voor 't eens zoo bloeiende en machtige handelslichaam!"

Tijdschrift van het Binnenl. Bestuur.

Inhoud van Afl. 2 en 3 van dl. 39. Reglementeering van zachten dwang, door J. W. Meyer Ranneft. — De toestand der Inlandsche ambtenaren, door R. M. — Prinseneiland, door H. Th. Kal. — Baboe'lkawaid Almoestachaza billah; tertjap ditjetakan keradjaän Siak Seri Inderapoera 1901. — Het schiereiland Djoengkoelon. — Resultaten over het afgeloopen vischseizoen 1909—1910, door controleur Ten Brink. — Bonorowo, door Tjokrowibono. — Het nut eener contrôle-vereeniging voor melkvee op Java.

Indien de plaatsruimte zulks toelaat, wordt in een volgend overzicht op sommige dezer artikelen door ons teruggekomen.

Boschbouwkundig Tijdschrift Tectona.

Afl. 3 van Deel III bevat o.m. de volgende bijdragen: Het boschbouwonderzoek, door A. J. van Schermbeek (I. Inleiding). — Rechtstoestand van de djatibosschen in de residentie Soerakarta, door W. H. Fock. — Welke voordeelen geniet de Inlandsche bevolking op Java door een geregeld boschbeheer? door H. ten Oever. — Boschbeheer in de Buitenbezittingen, door H. J. Kerbert. — Eenige beschouwingen over het tusschenplanten van Kemlandingen, door W. J. Knoop. — Eenige cijfers betreffende de djatibosschen, door F. W. S. — De kunstmatige caoutchouc is gevonden! door J. S. v. B. — Adres aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal.

Indisch Militair Tijdschrift. No. 11.

Inhoud: Het gebruik der artillerie naar Fransche inzichten, door J. C. G. Kraft (vervolg). — De bewapening der Infanterie, door A. J. Gooszen (vervolg). — Manoeuvre-indrukken, door H. v. Hasselt (vervolg). Het vraagstuk der schietopleiding, door W. Baljet. — Tricot-beenbandages voor troepenpaarden, door J. van Slooten. — Het inschieten van geweren door bokschutters, door P. Siebelhoff. — Naar aanleiding van het artikel van H. A. v. M. (over schieten), door P. Siebelhoff. — Een eenvoudige contrôle op de dracht der vuurwapenen. — Van vreemde legers. — Uit de pers. — Enz.

Weekblad voor Indië.

Inhoud van No. 29 (voor zoover betrekking hebbend op Indië): Lain doeloe, lain sekarang (vervolg), door Felix. — De Batavia-Buitenzorg-Wedloop-Sociëteit (met afb.), door W. J. v. d. L.—Herinneringen van een oudgast (vervolg).— De paupers. Roman uit de Indo-Europeesche samenleving (vervolg), door Victor Ido.

De Indische Mercuur.

No. 49 bevat o. m. de volgende opstellen: Koloniaal Museum te Haarlem. Lezing gehouden door Mr. A. H. Lorentz over de Nieuw-Guinea-expeditie in 1909—1910. — Compagnie du Kasai, door Dr. A. H. Berkhout. — Bericht omtrent de Gouvernements kina-onderneming over het 3e kwart. 1909. — De octrooiwet. — Rubberkultuur in de gefedereerde Maleische staten gedurende het jaar 1909. — Kultuurberichten (De suikercampagne 1910 op Java. — Suiker-productie op Celebes. — De copra-handel. — Tentoonstelling van koloniale producten. — Enz.) — Kleine mededeelingen (Productiehandel te Batavia. — Curaçaosche begrooting 1911. Enz.) — Financieele berichten en verslagen. — Nieuwe Maatschappijen.

***

Ten slotte zij de aandacht gevestigd op een tweetal periodieke nuttige uitgaven, n.l.:

Het Verslag der 24e Algemeene Zendingsconferentie, gehouden te Amsterdam, 27 en 28 October 1910 (waarin o. m. een bijdrage van den heer H. Colijn, getiteld: De Inlandsche Christenen en de jongste poging tot rechtshervorming in Indië); en

Het Nederlandsch Zendingsjaarboekje voor het jaar 1911, waarin men beknopt en duidelijk alles vinden kan wat het Prot. Zendingswerk in N.-Indië betreft.

Eindelijk bevat het jongste nummer van **„Eigen Haard"** het vervolg van generaal Wüppermann's geïllustreerd artikel over „Nederland voor honderd jaren", waarin de schrijver de gebeurtenissen in Oost-Indië gedurende het jaar 1810 behandelt; terwijl prof. H. Burger in het **Nederlandsch Tijdschrift voor Geneeskunde** een pleidooi houdt voor een inrichting voor tropische geneeskunde in Nederland.

INGEZONDEN.

Mijnheer de Redacteur!

In uw nummer van 8 Dec. jl. las ik een ingezonden stuk van den heer H. O. H. v. Bennekom, dat naar mijn bescheiden meening de waarheid eenigszins verminkt.

In de eerste plaats kan het verwondering wekken, dat Indië nog zoo middeneeuwsch bestuurd wordt. Hoe barbaars zal het er dan in de koloniën van andere landen wel naar toe gaan, waar men Nederland aanduidt als een voorbeeld eener koloniale mogendheid? Doch daarop wenschte ik niet in de eerste plaats de aandacht te vestigen. De geachte inzender is blijkbaar in Indië geweest en kan daarover derhalve van meer nabij oordeelen.

Maar al zeer weinig aannemelijk is, dat de geachte inzender meent, dat de Islam voor den cultus van Indië geen beletsel is. De Islam is integendeel onze grootste vijand. De Mosleem propageert de leer van het zwaard. Wanneer slechts een voldoend aantal Indiërs den Islam beleden zullen hebben, zal dat zwaard getrokken worden en het „Azië voor de Aziaten" gehoord worden. Door het Christendom daarentegen zal ook vanzelf het Indische volk voor Nederland voelen. Want het is niet te miskennen, dat het gechristianiseerde deel van Indië het meest welvarende is en 't meest aanhankelijke. Het „waas van fabelen" en „het wonderbaarlijks" is voor de cultuur nog niet gebleken een beletsel te zijn. En wanneer volgens den geachten inzender de leer van Jezus een liefdeleer is, dan zou ik afgedacht van iedere religieuse overtuiging zeggen: laat ons, als het net gelijk is voor het volk, dan de leer der liefde invoeren voor die van het zwaard. Ofschoon ook de geachte inzender de leer van Jezus „prefereert", zooals hij het noemt, laat hij daar echter maar zeer weinig van blijken, en niettegenstaande zijn 86 jaren is hij niet zoover in de leer doorgedrongen die hij „prefereert", dat hij eenig verschil kan constateeren tusschen den Islam en den Christus.

U, Mijnheer de Redacteur, vriendelijken dank voor de plaatsruimte, uw dw. dn.,

Arnhem. Fr. TOLLENAAR.

Leestafel HEULSTRAAT 17.

Credietgids voor Nederland.

13e Jaarverslag van de Vereeniging tot bevordering van Christelijk leven, gevestigd te Magelang.

Een adat-wetboekje voor heel Indië, door Mr. C. van Vollenhoven.

Koloniaal Staatkundige vlugschriften, door M. v. Geuns.

Eenige opmerkingen naar aanleiding van de voorstellen tot reorganisatie van den civiel geneeskundigen dienst in Nederl. Oost-Indië, door H. J. A. Apituley, R. Tumbelaka, H. F. Lumentut, Radjiman, R. M. Brenthel, Moh. Salih, Ph. Laoh en dr. Abdul Rivai.

In memoriam Melchior Treub. Vet blanco kaarten tot deelname aan de voorgenomen Treub-hulde.

Spoor- en Tramwegen op Java, met kaarten.

Wilcko nieuws, maandblad gewijd aan industrie, cultuur, mijnwezen en techniek.

Vragen en mededeelingen op het gebied der Geschiedenis, Taal- en Letterkunde.

Negen-en-veertigste algemeen jaarlijksch verslag van de hoofdcommissie der Jongens-weezen-inrichting te Soerabaja.

1e aflevering van Neêrlandsch-Indië, land en volk, met een voorwoord van J. B. van Heutsz.

En tal van andere brochures, jaarverslagen, enz.

Leestafel Laan van Meerdervoort 195.

De Javabode t/m. 18 November 1910;
De Sumatrapost t/m. 19 idem;
Het Bat. Nieuwsblad t/m. 16 idem;
De Locomotief, idem;
De Sumatrabode t/m 17 idem;
Tjahaja Sumatra, idem;
Ned.-Ind. Effectenblad no. 44;
De Ind. Mercuur no. 50;
De Banier no. 46;
Het Weekblad voor Indië no. 30;
Handelsberichten v/h Min. v. Landbouw no. 196;
Kort verslag Tweede Kamer der S.-G.;
Het Soer. Handelsblad t/m 15 November 1910.

MEDEDEELINGEN.

Van het Dag. Bestuur der Vereeniging:

Vervolg opgave van de ontvangen gelden ten behoeve van de studie van een verdienstelijk jongeling.

Vroeger ontvangen	ƒ 447
Van 3 Indische dames te Parijs . . .	ƒ 10
M. Bl. te N.	ƒ 5
Totaal . .	ƒ 462

E. VAN ASSEN, Secretaris.

Voor de Nederl. Afdeeling der Ind. Mij. van Nijverheid en Landbouw zal de heer J. E. JASPER op Vrijdag 13 Januari 1911, een voordracht met lichtbeelden houden over: **De Inl. Weefkunst in Ned.-Indië.**

Officiëele Berichten.

Uit de Javasche Courant van 11 November 1910. No. 90.

Benoemingen, enz.

Civiel Departement.

Verleend: een jaar verlof aan den ass.-resident A. Mulder.

Ontslagen: op verzoek eervol de 1e klerk ter Alg. Secretarie J. F. Groenewald.

Benoemd: tot assistent bij het Dep. van Landbouw Dr. A. A. L. Rutgers; tot ambtenaar voor de beoefening der Indische talen Dr. D. A. Rinkes; tot raadsheer in het Hooggerechtshof van Nederl.-Indië Mr. W. Boekhoudt.

Ontslagen: op verzoek eervol de waarnd. kapitein der Chineezen te Padang Gho Tjong.

Benoemd: tot hulponderwijzeres mej. W. F. J. Klat; tot onderwijzer te Tandjong Pinang J. A. Schenkel; tot hulponderwijzeres te Medan mej. M. van der Kolff.

Overgeplaatst: naar Telakbetong de onderwijzer W. F. Kekker; naar Padangpandjang L. P. C. de Laive; naar Pontianak de id. P. Beukema.

Tijdelijk werkzaam gesteld: als hulponderwijzeres te Batavia mej. Th. Ch. van Ginkel.

Uit de Javasche Courant van 15 November 1910. No. 91.

Civiel Departement.

Verleend: een jaar verlof aan den onderwijzer W. Karbaat.

Belast: met de waarneming der betrekking van conservator bij het Dep. van Landbouw de gepens. kapitein C. R. W. K. van Alderwerelt van Rosenburgh; van zouthoofddepôtpakhuismeester Th. C. v. Hemert.

Tijdelijk belast: met de waarneming der betrekking van hoofdcommies bij het Dep. van Binnenl. Bestuur de controleur J. R. F. Verschoor van Nisse.

Benoemd: tot assistent-resident van Bonthain E. F. L. J. H. van Eelders; van Koetei L. Knappert; van Tanah Datar K. Lorch; van Asahan R. L. A. Hellwig; van Agam J. A. Eindhoven; tot ass.-ressecretaris van Madoera J. L. Kal; tot controleur K. H. van Prehn, K. C. van Haastert en E. Gobée; tot predikant te Kedir G. Nuis; tot voorzitter van den landraad te Salatiga Mr. J. Deenik; te Soekaboemi Mr. F. H. Poser; tot ambtenaar voor Chineesche zaken te Pontianak E. F. Thyssen; tot architect W. H. Guldenaar; tot waarn. id. J. H. Termeulen.

Ontslagen: op verzoek eervol de regent van Manimpahoi (Celebes) Makoempala Daeng Pa Esong.

Geplaatst: in de residentie Bantam de controleur A. van der Lee; in Madoera H. A. Elias.

Militair Departement.

Geplaatst: bij het 10e bat. de 2e luit. W. V. v. d. Hart; bij het 2de de idem J. P. Lancel.

Overgeplaatst: naar Kota-Radja de 2e luit. A. P. de Vaijnes van Brakell Buys; bij het 20e bat. de 1e luit. F. H. Gude; naar Paloe de 2e luit. J. A. Valken; naar Makassar de 1e luit. A. R. N. Veenstra; bij het 19de de 1e luit. W. A. Penard; bij het 1e depot-bat. de 1e luit. F. P. A. van Gheel Gildemeester; naar Sintang de magazijnmeester M. H. v. Noort.

Ingetrokken: de overplaatsing van den 2en luit. W. van Kregten.

Ingedeeld: te Salatiga de 2e luit. der cavalerie C. F. A. de Bruyn.

Verleend: een jaar verlof aan den onderluitenant J. H. de Roode.

ERRATA.

In het voorlaatste weekblad is bij de aankondiging van het werkje van den heer Djamaloedin „**Boeah Pikiran**" een betreurenswaardige drukfout geslopen. Het adres van den uitgever, den heer Luyendijk te 's-Gravenhage, is n.l. niet Prinsegracht 72, doch **Prinsestraat 72.**

Ook in de concept-notulen der Hoofdbestuursvergadering waren verscheidene drukfouten, wijl deze door onvoorziene omstandigheden te laat ter drukkerij kwamen om behoorlijk gecorrigeerd te worden.

En eindelijk was ook de naam van het nieuwe lid den heer H. Fievez de Malines v. Ginkel foutief gespeld, hetgeen wij, onder aanbieding onzer verontschuldiging, hierbij herstellen. Red.-Com.

No. 51. Donderdag 22 December 1910. 10de Jaargang.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

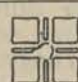
ORGAAN DER VEREENIGING OOST EN WEST

OPGERICHT DOOR KOLONEL G.E.V.L. VAN ZUYLEN, 21 MAART 1900.

„HET KOLONIAAL BELANG IS EEN ALGEMEEN NEDERLANDSCH BELANG."

Abonnementsprijs per jaar:

Vrij aan huis of franco per post binnenland, bij vooruitbetaling	f 2.50
Voor Oost-Indië en het Buitenland	„ 4.—
Afzonderlijke nummers	„ 0.05

Prijs der Advertentiën:

Per regel	f 0.15
Bij plaatsing van 500 regels	„ 0.12½
„ „ „ 1000 „	„ 0.10

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie", en gezonden aan de Presidente: 7a HEERENGRACHT, DEN HAAG.

Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, *51 Verhulststraat.*

Voor *Advertentiën* tot de Drukkerij „LUCTOR ET EMERGO", AMALIA VAN SOLMSSTRAAT, *Telefoon 4424*, beiden DEN HAAG.

Inhoud van dit nummer.

Het Inlandsch Onderwijs op Java.

Naar aanleiding van de begrooting voor het Inlandsch onderwijs is er, zoowel hier als in Indië, weer veel gesproken en geschreven over deze belangrijke kwestie, zoo o.a. ook over de wenschelijkheid van beter onderwijs dan de desa-scholen zouden geven, wanneer de regeeringsplannen worden uitgevoerd. De Indische regeering wil niet doorgaan met den aanbouw-in-het-groot van de tweede klasse scholen, gouvernementsscholen met een Europeeschen onderwijzer aan 't hoofd en goed-opgeleide goeroe's, maar meent, dat die scholen beperkt behooren te blijven tot de grootere plaatsen, waar er behoefte aan is, en de volksschool de desa-school moet zijn.

In De Locomotief is hiertegen geprotesteerd, omdat dit een stap achteruit zou zijn: eerstens doordat nu niet de 2e klasse school, maar een van minder waarde de volksschool wordt en dus alleen de voornamere Javanen hun kinderen betere opleiding kunnen geven; tweedens, doordat de onderwijzers van de desaschool gevormd zullen worden op de tweede klasse scholen en niet beter.

In het jongste Weekblad voor Indië schrijft Later o. m. hierover, dat zijns inziens de regeering juist den goeden weg opgaat en het alleen aan het tempo zal liggen, waarin zij marcheeren zal, of het goede doel: de geestelijke ontwikkeling van de Javanen, spoedig zal worden bereikt. — Er zijn, vervolgt hij, ruim 5 millioen Javaansche kinderen, zoo mag men aannemen, tusschen 6 en 15 jaar, verdeeld over een 30.000 desa's; minister Fock rekende dat daarvoor 10.000 scholen noodig waren, maar dat is hoogstwaarschijnlijk te weinig, want om de kinderen naar de school te krijgen moet die niet te ver van de woonplaats zijn; en om de resultaten van het onderwijs te krijgen moet men geen 500 kinderen op één school doen. Scholen met 50 à 100 leerlingen is ruim voldoende, omdat het anders voor de inlandsche onderwijzers niet meer te doen valt. Dat geeft dan heel wat meer scholen, zeker wel 30.000, wil men aan de behoefte voldoen, die men meent, dat gevoeld wordt; nu is 't evenwel nog de groote vraag of alle ouders ermee gediend zijn, dat hun kinderen naar school trekken en... er is geen leerplicht! Want in de desa en kampong profiteeren de ouders al heel gauw van het beetje werk, dat de kleinen kunnen doen en ze vinden dat natuurlijk al gauw nuttiger dan dat de zoon of dochter — en vooral de laatste — naar school gaat.

Maar veronderstellen we, dat er leerplicht komt of de leerlust is zoo groot, dat een verplichting niet eens noodig is, dan moeten we op 30.000 scholen rekenen; een tweede klas-school kost toch zeker ƒ 6000 in 't jaar, dus is er geen denken aan om alle scholen tweede klas te maken en zelfs zou het tiende gedeelte al veel te veel kosten. Een desaschool kost aan oprichting misschien ƒ 350 — de regeering vroeg in 1908 voor 255 scholen ƒ 85.000 voor 30000 scholen zou dat worden ƒ 10.500.000, zeggen we tien millioen, die natuurlijk niet onder de productieve uitgaven mogen worden gerekend en over een tiental jaren verdeeld toch een millioen zouden kosten. Men kan het toch waarachtig aan de regeering niet kwalijk nemen, dat ze dit al 't allerduurste vindt en zich niet gerechtigd acht Indië nog meer te belasten voor het onderwijs.

Waar de behoefte „bestaat", zegt de regeering, „zullen tweede klasse scholen komen" — men gaat toch geen scholen bouwen als nog niet is gebleken, dat daaraan behoefte bestaat? Op den duur zal die wel komen, maar de kwestie in de desa is nu nog deze: als er een goed schooltje komt en de kinderen steken er wat op, dan zullen de ouders, geleidelijk aan, allemaal hun kinderen er heen sturen en eerst als dit onderwijs wat resultaten afwerpt, zullen er komen, die meer verlangen. Men moet ook niet alleen kijken naar de omgeving van de groote hoofdplaatsen: daar, werkelijk, loopen de scholen allemaal vol en over, maar dat heeft z'n reden, de menschen zien de voorbeelden van allerlei opleiding voor zich! Anders is dat in de desa's van de binnenlanden, waar men de voorbeelden niet heeft en het schoolgaan nog geleerd moet worden! En met de meisjes is 't heelemaal, zelfs in de groote plaatsen, nog zoo: de ouders zien nog absoluut niet in, dat ook die wat moeten leeren, d. w. z. wat anders dan veldwerk en huishouding."

Verder onderschrijft Later wat van de onderwijskrachten meermalen is gevraagd: goede krachten ook voor de desascholen en goed toezicht. Mogelijk stelt het gouvernement hier de eischen te laag, hoewel dat nog moet blijken, meent hij, maar volledig opgeleide goeroe's is al te veel gevraagd — die krijgt men z.i. eenvoudig niet in zóó groot getal en de opleiding zou zeer ver boven de draagkracht gaan van Indië.

Maar goed toezicht is z.i. wel mogelijk: „Wanneer men Europeesche onderwijzers 'n extra-toelage gaf om in de vacanties in hun buurt eens op examinatie uit te gaan met de verplichting streng rapport uit te brengen, zou dat zoo duur niet wezen en de contrôle oneindig beter maken."

⁂

In de Nieuwe Rott. Crt. van 15 dezer een „ingezonden stuk" van N. over „De Nederlandsche taal op de Inl. scholen, waarin deze o. m. zegt:

„Men heeft wel eens smalend gezegd, dat die drang rechtstreeks voortsproot uit het streven naar een ruimer bestaan. Ik zal die bewering niet bestrijden, maar wel verre van hem om die reden onzuiver te noemen, acht ik hem daardoor voor de massa gezonder en standvastiger dan een alleen bij hoogstaande individuen mogelijke begeerte naar diepere kennis zonder anderen grondslag dan de liefde tot de wetenschap om haar zelfs wil. In elk geval maakt die omstandigheid het verklaarbaar, dat de Inlander en de Chinees zich in de eerste plaats trachten toe te leggen op het aanleeren van het Nederlandsch.

Het streven naar meer ontwikkeling bestaat, het is levensvatbaar en zoekt het middel om zijn doel te bereiken in de Nederlandsche taal.

Het ligt voor de hand, dat een verstandige koloniale politiek met een dergelijke beweging rekening behoort te houden en dat zij zooveel mogelijk vooruitziend moet optreden, ten einde in staat te zijn, haar te beheerschen en in zulke banen te leiden, dat zij bevorderlijk is aan het algemeen belang.

Niemand kan tegenspreken, dat de regeering in deze een uiterst moeilijke taak voor zich heeft. Ziet zij aan de eene zijde den aandrang van het beste deel van het volk en een eindelijke verbroedering van overheerschers en overheerschten, aan den anderen kant waarschuwen 't lang niet denkbeeldige gevaar van een intellectueel proletariaat, een verscherpte strijd om het bestaan voor den Indo-Europeaan, het chronisch gebrek aan goede leerkrachten en de waarschijnlijkheid, dat de Inlander in eerste instantie zijn heil zoekt niet in het particuliere, maar schier uitsluitend in het ambtelijke leven, waar natuurlijk slechts sprake kan zijn van een beperkt aantal betrekkingen.

Hoe moeilijk de taak der regeering echter is, een verontschuldiging voor de weifeling, die zij meermalen, tot niet geringe finantieele schade voor het land en teleurstelling van tallooze inboorlingen, aan den dag heeft gelegd, kan en mag zij niet zijn. Ik wijs op het plaatsen en schrappen en weder plaatsen van onze taal als leervak op de Hoofden- en Kweekscholen; op het zware subsidieeren van „Hollandsche" cursussen, die een tiental jaren geleden op verscheidene plaatsen ten gerieve van de Javanen bestonden en op het weder terugnemen van die ondersteuning.

Verder wijst N. op het ontbreken van een behoorlijk uitgewerkt plan en een schromelijk gebrek aan de meest onontbeerlijke leermiddelen. Eerst nu, 4 jaar na de reorganisatie, is er kans op leerboekjes, die speciaal voor het doel zijn vervaardigd en is er sprake van een aan billijke eischen beantwoordend stel wandplaten. De organisatie is echter dezelfde gebleven en moest wrevel opwekken bij hen, die in de meening verkeerden, dat de school was voor het intellectueel deel van het volk. Bevoegde mannen, zooals de heer Raden Kamil, hebben in die veronderstelling hun stem verheven tegen een inrichting van de scholen, waarbij eerst in het 3de leerjaar met het zoo moeielijk onderricht in onze taal een aanvang wordt gemaakt en er op gewezen, dat, wil men waarlijk succes hebben, men den kinderen de gelegenheid behoort te bieden reeds in het 1e leerjaar, waarin de vreemde klanken het best kunnen worden aangeleerd, met het Nederlandsch te beginnen; zij hebben betoogd, dat de tegenwoordige reorganisatie onvermijdelijk tot teleurstelling bij het volk leiden moest en zelfs een middel aan de hand gedaan, om zonder hoogere kosten en zonder uitbreiding van personeel, tot betere resultaten te komen. Dit alles was tevergeefs.

Intusschen heeft de regeering goedgevonden, die scholen voortaan uitsluitend open te stellen voor de kinderen, wier kaste of stand het veroorlooft, hen later in een gouvernementsbetrekking te benoemen, de andere kinderen te weren en zelfs hen, die de school reeds bezoeken en niet van adel zijn, te doen verwijderen.

Men kan toegeven, dat door dit besluit de deugdelijkheid der reorganisatie is gered, omdat de school thans, in plaats van een afgerond geheel te geven, volstaan kan met een zeer voorloopige kennis van het Nederlandsch. Voor mij is het echter geen vraag,

of de Javanen met dezen toestand vrede hebben. Zij zullen, nadat honderden kinderen in het teleurgestelde vooruitzicht hebben geleefd van onze taal te leeren, meer dan ooit op een bevredigende oplossing aandringen, en liever dan er in te berusten, hun heil gaan zoeken in de Engelsche taal en den Engelschen handel.

De reorganisatie van de inlandsche scholen der 1ste klasse heeft wel verre van eene oplossing te brengen, een afdoende oplossing juist noodig gemaakt." Aldus besluit N.

In de N. Rott. van 16 dezer schrijft Mr. A. v. Gennep naar aanleiding van het bovenstaande, eveneens in een „ingezonden stuk" o.m.:

„Met belangstelling las ik de beschouwingen van N. over het onderwijs in de Ned. taal op de 1e klasse scholen in Indië en ik erken ten volle, dat de drang naar dat onderwijs groot is op Java. Overigens behoeft het wel geen betoog, dat dit leervak alleen in aanmerking komt voor hen, die later in administratieve betrekkingen — hetzij dan bij gouvernement of particulieren — in dienst willen gaan, en dus voor de groote massa, die in eigen kring en zelfstandig den economischen strijd te strijden zal hebben, vooralsnog geheel waardeloos is. Die heeft behoefte aan andere kennis dan van taal- en letterkunst, en vóór alles aan praktisch en aanschouwelijk onderwijs, aan de ontwikkeling eener eigen ikheid."

Schrijver vindt zelfs, dat op de Inl. Hoofdenscholen te veel aan taalonderwijs gedaan wordt en vraagt:

„Waarom wordt aan die jonge edellieden geen zedeleer gedoceerd of een beeld gegeven der verschillende godsdiensten, natuurlijk zonder andere bedoeling dan om hen te ontwikkelen tot „denkend" wezen? En waarom krijgen ze bij een onderwijs, verdeeld over zeven klassen, slechts één uur per week, en wel in de allerlaatste klasse, les in de staathuishoudkunde? Of hebben ze dit vak als toekomstige bestuurders minder noodig dan algebra en meetkunde of een landstaal, die ze al kennen?

„Les Brahmanes" — zoo lees ik in de negende serie der publicaties van de Bibliothèque Coloniale Internationale over het onderwijs der inboorlingen op blz. 291 — „les Brahmanes enseignaient à leurs élèves des castes supérieures: la logique, la philosophie et les lois." Ik weet niet, hoe dat onderwijs gegeven werd en daarop komt veel aan, maar ik stel me toch voor, dat deze leerstof meer belangstelling en dientengevolge meer lust tot zelfstandige studie bij die „castes supérieures" moet hebben gewekt dan onze „vormleer en algebra", ons „landmeten" en waterpassen", ons „lijn- en kaartteekenen" en onze „natuurkennis", gedoceerd door...... een onderwijzer met hoofdacte.

„Willen we van onze hooge Inlandsche bestuursambtenaren geen banale en naargeestige ledepoppen maken, laten we dan beginnen met al dien rommel in ons leerprogram over boord te gooien en daarvoor in de plaats te stellen, náást de natuurkunde, bijv. de eerste beginselen der sociologie en ethiek."

***

Betreffende de Inl. ambachtsschool te Soerabaja, stond in de Indische bladen der vorige mail het volgende te lezen:

„Toen verleden jaar na den poeasatijd de Inlandsche ambachtsschool geopend werd, dacht ieder, dat die school in een werkelijke behoefte voorzag. Men begon met 84 leerlingen, van wie gedurende het studiejaar zich 50 terugtrokken, zoodat bij het begin van de poeasa dit jaar, de 34 overgeblevene, onder wie enkele voorwaardelijk, naar de tweede klasse konden overgaan.

Van een schitterend resultaat is hier dus geen sprake, terwijl zich bovendien slechts een klein aantal nieuwe leerlingen voor den nieuwen cursus heeft aangemeld. De directeur heeft het derhalve noodig geoordeeld, zich tot verschillende personen in de Inlandsche wereld, o.a. ook tot de Inlandsche onderwijzers, te wenden, om de oorzaak te vinden, van de weinige animo voor deze toch zoo hoogst nuttige instelling.

Als een der oorzaken werd opgemerkt, dat de lesuren te lang waren: van 7½ tot 12 uur en van 2 tot 3½ uur. Bovendien vindt 'n Inlander die niet veel voor handenarbeid voelt, het veel aardiger om, als hij de tweede klas Inlandsche school heeft afgeloopen, ergens te gaan werken, desnoods voor 10 à 20 centen per dag. Ook zien de verschillende ouders er het belang niet van in, dat hun kinderen mettertijd een goed ambacht leeren en dan tegen de Chineezen kunnen concurreeren.

Ofschoon de directeur van plan is om, in verband met een en ander, de lesuren voortaan van 7 uur tot 1 uur te doen duren en zulks reeds aan de commissie van toezicht heeft voorgesteld, wordt het toch betwijfeld of een dergelijke maatregel wel doeltreffend zal zijn.

Ook zal men beginnen om nogmaals onder de Inlanders eenige propaganda voor deze school te maken en hun aan het verstand trachten te brengen, welke belangen er mede gemoeid zijn. Waar het gouvernement een flinke som heeft beschikbaar gesteld om een inrichting als deze tot stand te brengen, is het te hopen, dat men zal slagen en vele Inlanders zich gedrongen zullen gevoelen, hun zoons er heen te zenden." Aldus de N. Soer. Crt.

Een begin met 84 leerlingen, als de school berekend is voor 200 leerlingen, kan niet bepaald schitterend genoemd worden.

Lezen wij in de Indische dagbladen de verslagen, welke betrekking hebben op de feestelijke opening dier ambachtsschool te Soerabaja, dan blijkt ons echter, o.a. uit 't toen geconstateerde gebrek aan werktuigen, dat die opening eigenlijk te vroeg heeft plaats gehad. Wij twijfelen er aan, of er voldoende propaganda gemaakt wordt. Voor een geheel nieuwe instelling, als de ambachtsschool voor Inlanders is, moet het maken van propaganda hoog noodig geacht worden. — Is de beteekenis van het onderwijs, dat er gegeven wordt, wel over geheel Indië voldoende bekend gemaakt? Weet de Inlander van Java en van de buitenbezittingen wel, in welke richting hij zich op de ambachtsschool bekwamen kan en tot wie hij zich wenden moet, om als leerling ingeschreven te worden?

De duur van de lesuren is o. i. niet te lang, en zal voor de leerlingen waarschijnlijk niet bezwaarlijk zijn. Maar de kosten van het verblijf zullen door de meeste ouders niet betaald kunnen worden. Inlandsche ambachtslieden komen gewoonlijk uit de midden- of mindere standen van de Inlandsche maatschappij en de meeste menschen uit die standen zijn niet in staat maandelijks *f* 7.50 uit te geven voor verblijfkosten van studeerende zonen. Ook de kosten voor de reis naar Soerabaja zullen voor hen veel te zwaar zijn. Wij gelooven, dat daarin en in de geringe propaganda, tot nog toe gemaakt, de oorzaken te zoeken zijn van de vermindering van het aantal leerlingen, ofschoon we niet uit 't oog mogen verliezen, dat de mutaties aan elke pas geopende Inlandsche school gewoonlijk merkwaardig groot zijn. Om diezelfde redenen blijkbaar hebben er zich maar weinigen voor den nieuwen cursus aangemeld.

Uit „Het Inlandsch Volksonderwijs" (voordracht van den heer J. E. Jasper op 1 November 1910 in het Indisch Genootschap te 's-Gravenhage) halen we nog het navolgende aan, dat op deze aangelegenheid betrekking heeft:

„Wat voor vele, van buiten de hoofdplaats Soerabaja afkomstige leerlingen echter wel een bezwaar oplevert, is de bekostiging van het verblijf aldaar.

Die kosten bedragen voor een Inlander te Soerabaja minstens *f* 7.50 per maand, en dit bedrag kunnen lang niet alle ouders of verzorgers betalen. De directeur der school kan voor het onder dak brengen van zijn leerlingen veel hulp verleenen, en heel praktisch en aanbevelenswaard is de onlangs door een regent uit een naburige gewest getroffen maatregel, om in het belang van de uit zijn regentschap afkomstige jongelieden, die aan de ambachtsschool te Soerabaja studeeren, een soort fonds te stichten, waaruit de verblijfkosten der leerlingen worden betaald. De tusschenkomst van den regent ter hoofdplaats tot het vinden van een goedkoop, doch zindelijk kosthuis voor de leerlingen der ambachtsschool zou ook een groot deel van het aangevoerde bezwaar opheffen.

Van de regeering mag zulk een steun niet verwacht worden; zij stelt de prachtige, kostbare gelegenheid voor den Inlandschen jongeling open om zich te bekwamen in de beoefening van eenig ambacht; zij geeft daarvoor de gebouwen en de werktuigen, betaalt het personeel. De verdere, minder belangrijke details van de zorg voor de adspirant-vaklieden behooren geregeld te worden door het Inlandsche, particuliere initiatief."

Dat initiatief zal echter voorloopig wel niet zoo groot kunnen zijn, dat uit een dergelijk fonds b.v. velen geholpen kunnen worden.

Het geldelijk onvermogen van Inlandsche ouders is ook door den heer Mr. C. Th. van Deventer genoemd, toen hij in Land en Volk de vermindering van het aantal leerlingen der huisvlijtschool te Ngawi besprak. (Zie onze Perskroniek, verleden week.)

Het zal, dunkt ons, wenschelijk zijn, dat ook van regeeringswege iets gedaan worde, bijvoorbeeld door vergoeding van verblijfkosten, om aan het aangevoerde bezwaar tegemoet te komen.

Indische Kunstnijverheid.

In de N. R. Ct. (avondbladen van 16 en 17 dezer) vinden wij een uitvoerige bespreking der tiende afl. van Het Huis Oud en Nieuw (reeds vroeger in ons Litt. Overzicht genoemd), dat geheel gewijd is aan de „verheffing der Inlandsche kunstnijverheid", doch waarvan bovengenoemd blad begint met op te merken, dat reeds bij vluchtige inzage dezer aflevering oppervlakkigheden opvallen, die een verheffing der Inlandsche kunstnijverheid slechts kunnen schaden.

En dan vervolgt het blad:

„Wat toch is de aanleiding geweest tot het publiceeren dezer aflevering? De uitgever, de heer Ed. Cuypers heeft een reis naar Indië gemaakt en is vandaar vol vuur en bewondering voor de Indische kunstnijverheid teruggekeerd. Het staat zwart op wit in de inleiding te lezen, hoe die hem toen eene openbaring was.

„Men wrijft zich bij dezen aanhef de oogen uit! Als dus de heer Cuypers niet naar Indië gegaan was, zou deze openbaring uitgebleven zijn, zou hij niet tot het besef zijn gekomen, dat er iets voor die gindsche Inlandsche kunst gedaan moest worden. Hier vinden we nu een Nederlander, een man op

FEUILLETON.

Een Tochtje naar Poeloe Pisang bij Maneschijn. *)

Eindelijk waren we gereed. Luus, Netty en Pim kwamen buiten adem met de noodige broodjes terug; de dos-à-dos' stonden voor, we stapten in, en daar ging het, naar de aanlegplaats.

We wisten niet of we waakten of droomden...... maar het was werkelijkheid, want tusschen bogen groen en kleurig brandende lampions stonden Lex en Menzig ons op te wachten. Het was een alleraardigste verrassing. Eerst begrepen we niet, hoe ze in een uur tijds het bootje zoo hadden kunnen opsieren, maar later hoorden wij, dat ze eenige Maleiers de naaste kampong ingezonden hadden om fijne bamboe om te hakken; in een Japansche toko hadden ze lampions gekocht, en zoo het bootje in een sprookjesachtig verblijf herschapen. Nadat passagiers en proviand ingeladen waren en de Javaansche stuurman het sein tot vertrek had gegeven, staken we van wal.

Het was een verrukkelijk mooie maanavond. Aan den eenen kant van het water schemerden de witte gevels der handelskantoren en pakhuizen van Padang, aan den anderen oever viel het lichtschijnsel van Chineesche woningen op het donkere water.

Langzaam gingen we vooruit tusschen slanke, bruin geverfde sampans en eenige logge schoeners, aan de kade gemeerd. Na eenige minuten waren we aan den mond der rivier. De gevels der pakhuizen, de lantaarns aan de kade, het witte huisje met zijn rood lichtje aan den voet van den Apenberg, dat steeds kleiner werd, lieten we hoe langer hoe verder achter ons — we waren in open zee. Het zachte deinen der golven, het frissche briesje, de zilveren manestralen, spelende op het donker-blauwe watervlak — het maakte ons allen sprakeloos van ontroering, totdat Tenie met haar mandoline de stilte die ons gevangen hield verbrak.

Menzig, die in een zeer „Heinerische" stemming verkeerde, vergastte ons op „Im wunderschönen Monat Mai". Pim werd hiervan zoo droef-poëtisch, dat hij het lied „Der Asra" ging zingen:

„Und mein Stamm sind jene Asra
Welche sterben wenn sie lieben."

Toen de laatste tonen wegstierven, waren we allen onder den indruk, tot Tenie er de vroolijkheid weer inbracht door iets van Speenhoff ten beste te geven. Onder scherts, gelach en gezang gleed ons sloepje verder.

Vóór ons zagen we iets donkers op het water drijven; een gedempt gezang klonk ons tegen, klagelijk, mystiek. Het waren Hindoes, vier zwarte, halfnaakte, stoere kerels, die op een vlot van ruwe boomstammen ter vischvangst gingen. Heel in de verte zagen we eenige visschersprauwtjes op het water dansen, nog verder het seinlicht van Poeloe Pandan.

„Kom, Tenie, we hooren je niet meer," wendde Lex zich tot haar.

Arme Tenie! Met een gezicht, heel witjes, zat ze over boord te kijken.

„Ach, armes Kind!"

Met een fleschje eau de cologne, welks inhoud Menzig op haar zakdoek uitgoot, dien hij tegen haar neusje hield, kwam ze een weinig bij.

Eindelijk kregen wij Poeloe Pisang in het zicht. Het kleine eiland van dien naam, op korten afstand van het groote gelegen, stoomden wij voorbij, en wij ankerden kort daarop voor het laatste, dat jaren geleden de ankerplaats voor stoomschepen was. Twee van de bootslieden werden meegenomen om de proviand te dragen. Wij liepen langs het beboschte strand, langs een rij verlaten bamboe-barakken, eenmaal opgetrokken om er bij mogelijke epidemie van cholera of pokken lijders in te verplegen. Verder gaande kwamen wij aan een klein kerkhof; flauw konden we op de marmeren en gewoon-steenen zerken de opschriften lezen; het waren graven van zeeofficieren en manschappen, die in vroegere jaren in den strijd met de bevolking der naburige eilanden den dood gevonden hadden, en van hen, die, van overzeesche streken gekomen, vóór de rede gestorven waren. Het leek me zoo rustig voor die dooden, hier op dit schilderachtige plekje, onder het dichte bladergewelf,

*) Verkort overgenomen uit het *Dames-Weekblad voor Indië.*

bouwkundig gebied werkzaam. Sinds jaren verschijnt rond hem een uitgebreide litteratuur in tijdschriften en couranten, in afzonderlijke uitgaafjes. Er worden sinds jaren, en zelfs in zijn woonplaats, tentoonstellingen gehouden, waar menig fragment van Indonesisch kunstvermogen te zien is geweest.

„De heer Cuypers blijft er onverschillig onder en moet een kostbare reis naar Java ondernemen om tot zijn openbaring te komen.

Waarachtig, het is moeilijk om beschaafde Nederlanders te bereiken!

„Zou het niet beter geweest zijn, als de heer Cuypers vooraf beproefd had zich door kennisname van die litteratuur voor te bereiden en met die kennis naar Java gegaan was om uit pure belangstelling ter plaatse te onderzoeken, wat ter verheffing dier Inlandsche kunst gedaan kon worden? Er zou stellig een degelijker onderlegd plan daaruit zijn voortgekomen.

„De leus heet wel „de verheffing van de inlandsche kunstnijverheid in Ned.-Indië", maar deze vlag kan de lading niet dekken; het is eenvoudig een aanbeveling van een plan-Cuypers!"

Dit plan nu: om in Indië a t e l i e r s voor Inl. kunstnijverheid op te richten onder Europeesche leiding — wordt door de N. R. Ct. op goede gronden afgekeurd. Het blad beaamd wat reeds H e t V a d. in zijn Nr. van 5 Nov. terecht opmerkte, dat, waar het onderwerp hoofdzakelijk van commerciëel, althans van economisch standpunt wordt beschouwd, nu de vraag komt, — laat het gelukken knappe Javanen in die centrale ateliers te verzamelen, met of zonder zachten dwang, laat hen onder Euopeesch beleid heusche, Inlandsche kunst voor Europeesch gebruik in grootere hoeveelheid afleveren,— wie durft een voldoenden verkoop voorspellen?

„Want dat weten wij genoeg van Hollandsche kunstnijverheid: het is moeilijk, mooie dingen te maken, maar nog moeilijker ze te verkoopen!"

Terecht waarschuwt het blad in dit verband voor vergelijkingen met Japan, waar de overgang van huisvlijt tot industrie verkregen werd ten koste van kinderarbeid in de fabrieken, waarbij het aloude kunstkarakter verloren ging; en zegt verder:

„De verkoop in Europa is een onderdeel, dat evengoed als de Indische productie verzorgd en bestudeerd moet worden. Nu munt de Indische sierkunst in speciale vormen uit, die in Holland en ook in Europa, tot heden nog weinig gewild zijn. 't Vlechtwerk bijv. heeft nooit of nimmer in Europa als kunsttak kunnen gelden. Bamboe-snijwerk heelemaal niet! Met weefsels is het iets beter gesteld, maar op textielgebied blijft de verkoop toch steeds beperkt tot enkele liefhebbers. Batikwerk verkeert in hetzelfde geval.

„Het houtsnijwerk en het koper stijgen weer in waarde en hier zou door technische verbetering meer te bereiken zijn.

„Wij willen absoluut niet beweren, dat de Indische sierkunst geen toekomst heeft, willen alleen daarop wijzen, dat hier niet met kunst en vliegwerk moet gehandeld worden. Langzaam en met voorzichtig overleg moet een modus gevonden worden. IJzer laat zich niet met handen breken, zegt een bekend spreekwoord en evenzoo laat zich geen Inlandsche kunst in een bloeiende industrie veranderen, die dadelijk groote, economische voordeelen voor Indië kan bieden.

„Met Indië zijn wij op den goeden weg. Hoofdzaak is allereerst de Indische kunst te leeren kennen, precies te weten, wat er is en wat van die Indische kunst verlangd kan worden. Dat doel zal langzamerhand bereikt worden! De lang uitgesproken wensch, dat de regeering zal zorg dragen voor de bestudeering der Indische kunstnijverheid, evenals zij dit sinds jaren doet voor de Indische talen, deze wensch is vervuld. De heer Jasper is met die opdracht belast en reeds zijn twee werken aangekondigd, die van gouvernementswege zullen worden uitgegeven.

„Daarmede stelt zich ons Departement van Koloniën niet tevreden. Zij ondersteunt onderzoekingen, en als er vereenigingen zijn als „Boeatan", die daarbij de nuchtere afzet-kwestie bezorgen, ontvangen ook deze steun!

„Dit is voorloopig het juiste beleid, dat tot goede resultaten kan voeren! Vóór we krachtiger de Indische kunstnijverheid kunnen ondersteunen, moeten we haar eerst kennen. En dat niet alleen: breedere kringen moeten haar kennen en waardeeren. En als het laatste het geval is, komen we op eenigszins gelijken voet met Japan te staan.

Het kennen, het zuivere willen is voorloopig de hoofdzaak."

Aldus de N. R o t t. C t., waarmede wij het in principe volkomen eens zijn, getuige ook het in de Jaarverslagen van „Boeatan" telkens betoogde.

Waar het blad echter meent, dat b.v. in Marokko de Inl. kunstnijverheid alleen reeds door 't geregeld toeristenverkeer zuiver in het leven zou zijn gebleven, kunnen wij niet nalaten op te merken, dat in Noord-West Afrika, reeds eerder dan bij ons, eene beweging kwam, van particuliere zijde en door de Fransche regeering gesteund, tot het weder doen opleven der inheemsche kunst, waaraan o.a. de bekende Mme. B e n à B e n al jarenlang met succes hare beste krachten heeft gewijd, in denzelfden geest als hier door „Boeatan" wordt gedaan.

Uit de O.-I. Mail.

Uit misère-streken. Door de ass.-res. van Lamongan en Grissee is aan het gewestelijk bestuurshoofd van Soerabaja medegedeeld, dat de stand der voedingsgewassen in die afdeelingen allesbehalve rooskleurig is. Hier en daar zijn padi-aanplantingen mislukt, doordat de sawahs én van overstroomingen én van de muizenplaag te lijden hadden, meldt het S o e r. H a n d e l s b l a d.

Bovendien zijn vele sawahs niet beplant kunnen worden door den bijzonder hoogen waterstand in de Solo-rivier.

In het Solo-gebied bandjirt het bijna dagelijks, vooral in de Bangawandjero, waar verscheidene menschen hunne woningen hebben moeten verlaten, omdat daarin het water enkele voeten hoog stond. Zij sloegen bezijden den grooten weg hunne tenten op.

De overstroomingen in het Lamongansche en Grisseesche beginnen in dezen West-moesson ongewoon vroeg.

Rietbranden in het Bangilsche. — Het S o e r a b. H a n d e l s b l a d schrijft:

Niet voor het eerst wordt in dit blad een jammerklacht aangeheven over de talrijke rietbranden, die de jongste suikercampagne in het bangilsche gekenmerkt hebben. — In den laatsten tijd is echter het euvel sterk toegenomen en dit moet hoofdzakelijk geweten worden aan de geringer activiteit der inlandsche ambtenaren.

Eenigen tijd geleden is in de afdeeling een speciale inlichtingendienst in 't leven geroepen om de voeling met de inlandsche bevolking te versterken. Naar men mededeelt, hebben deze „detectives" niet geheel aan het doel beantwoord. Misschien verdient 't aanbeveling andere inlanders voor dit werk te kiezen.

De schade, die de suikerondernemingen Soemberredjo, Pandaän, Soekoredjo, Alkmaar en Wonoredjo in de afgeloopen campagne hebben geleden, is zeer aanzienlijk. Enkele cijfers. De suikerfabriek Alkmaar verloor door brandstichting bijna een zesde van den aanplant, circa 125 bouws; hiervan moesten, doordat

met rondom het eeuwig geklots der golven, hun laatsten slaap te slapen......

Wij liepen verder. Prachtig was het roerlooze woud, zwaar van mysterie in den tropischen maannacht. Een heerlijke bloemengeur vervulde de lucht, de zoetbedwelmende geur van witte seringen. Tusschen tal van woudreuzen, verbonden door ineengestrengelde guirlandes van allerlei klimplanten, lichtgroene bladschermen van sierlijke boomvarens op den ruigen, bruinen stam.

Onder een grooten waringin, met een prachtig vergezicht vóór ons, besloten wij te kampeeren. De manden werden ontpakt, een tafellaken op den grond uitgespreid, broodjes gesneden en belegd, de blikjes geopend, boomtakken bij elkaar gehaald om een vuurtje te stoken, toen — o, ontzetting! — wij bemerkten, dat niemand lucifers bij zich had.

Door het geboomte schemerde een lichtje; hierop afgaande, kwamen wij aan een klein hutje. Een weeë vischlucht sloeg ons tegemoet; op het voorerf stonden eenige bamboe-rekken, waaraan bij dag zeker visch te drogen hing. Alles in huis scheen in diepe rust. Wij moesten echter lucifers hebben. Voorzichtig klommen wij het wankele trapje op; met eenige forsche slagen op het wrakhouten deurtje kondigde Menzig ons late bezoek aan. Er ontstond beweging binnen, een vrouwenstem riep ons toe, zonder de deur te openen, dat haar man op zee was. Van Menzigs: „Bitte, kommen Sie heraus", had ze blijkbaar niet veel begrepen. Eerst toen we haar in haar eigen taaltje om lucifers vroegen, opende zij de beur met een gezicht, waarop ontstemming te lezen stond, zeker omdat ze op zoo'n alleronaangenaamste wijze uit Morpheus' armen gewekt werd. Eenige kinderen, mee wakker geworden, hielden zich krampachtig aan de sarong der moeder vast en staarden met droomerige oogen de blanda's aan. De vrouw gaf ons lucifers, en toen Menzig een blinkenden gulden in haar hand had laten glijden, kwam er een minzamer uitdrukking op haar gelaat, vroeg ze ons zelfs of we geen kookpan van haar noodig hadden. „Neen!" — We dankten haar vriendelijk, wenschten haar goedenavond en spoedden ons van de plek, waar zwaar de vischlucht hing.

Spoedig eenige groote steenen bij elkaar gezocht, een lustig vuurtje brandde weldra, en na een kwartier, was een Lucullus-maal gereed. We hadden allen braaf honger gekregen van het tochtje, 't was reeds half tien.

Een uur verstreek op gezellige wijze; toen besloten wij het eiland in alle richtingen te doorkruisen. Een smal, steenachtig gewas bracht ons naar den vuurtoren, dien we beklommen. Wij waren echter nog niet halfweg boven, toen tante Do en Thera reeds over vermoeidheid klaagden; wij bleven daar dus en hadden een verrukkelijk uitzicht. Voor ons, een eind in zee, lag een groot Noorsch zeilschip, dat petroleum uit Amerika had aangevoerd. Bij het schijnsel van een lantaarn aan dek zagen wij vage gestalten van een groepje matrozen; af en toe drong een schaterlach, voortgedragen door den wind, tot ons door.

Wij deden nog een wandeling over het eiland tusschen heesters, varens en mos, afgewisseld door aanplantingen van veldgewassen. Wij hadden nog wel uren willen doorbrengen onder die majestueuse boomen, in die machtige stilte, slechts nu en dan verbroken door het gesjirp der riwirwis, een soort boomkrekels, boven ons.

De tijd vloog veel te snel voorbij — het was reeds half twaalf, we moesten opbreken. Met moeite namen we afscheid van dit kleine paradijsje, zochten ons bootje weer op. De meeste lampions waren uitgebrand, de twee achtergebleven bootslieden werden uit een verkwikkend slaapje wakker geschud. Het geluid van het kleine machinetje der sloep kondigde aan, dat ze slechts wachtte op een sein van den stuurman om weer voort te glijden op het watervlak. Vroolijk werd de terugtocht ondernomen. Tenie vergat zelfs, na het gebruik van ettelijke porties ijs, om zeeziek te worden.

Vóór we het wisten, kwamen weer de lichtjes van Padang in het zicht. Een half uur later sliepen we den slaap der vermoeienis.

de brand vóór Javaansch nieuwjaar viel, 11 bouws geheel worden afgeschreven; een nadeel van ongeveer 9000 gulden teweegbrengend. Op deonderneming Pandaän hebben 115 branden gewoed, waardoor 60 bouws riet in vlammen opgingen.

De assistent-resident van Bangil en ook de resident van Pasoeroean kennen het euvel en hebben bij de bestrijding veel activiteit ontplooid. Doch het succes der bestrijdingsmaatregelen is zoo gering geweest, dat opnieuw op de aandacht der genoemde bestuursambtenaren beslag moet worden gelegd. In een streek met een zuiver Javaansche bevolking is de bestrijding moeilijker dan in een door Madoereezen bewoond gebied, maar, wanneer de Inlandsche ambtenaren meewerken, wordt stellig menige brand voorkomen. Mogen spoedig de zwakke broeders door energieke vervangen worden en verder worden nagegaan, wat het volgende jaar met succes rechtstreeks tegen de vuuraanbidders kan worden gegaan.

Patih's als regentschapsrechters. Bij gouvernementsbesluit is bepaald, dat zal worden afgekondigd door plaatsing in het Staatsblad van Nederlandsch-Indië het koninklijk besluit van den 15en December 1908 no. 48, luidende:

Artikel 1. Artikel 81 van het Reglement op de Rechterlijke organisatie en het beleid der Justitie in Nederlandsch-Indië, gewijzigd bij artikel 1 sub A van het koninklijk besluit van den 16en Juni 1908 no. 40 (Indisch Staatsblad no. 535) wordt gelezen:

,,In elk regentschap op Java en Madoera, in elk gedeelte van een regentschap, waar de regent door een patih wordt vertegenwoordigd, zoomede in elk der mede onder een patih staande afdeelingen Stad en Voorsteden van Batavia, Meester-Cornelis, Tangerang, Buitenzorg, der residentie Batavia is een regentschapsgerecht. Alle voorschriften van dit reglement welke voor den regent gelden, zijn op de in het voorgaand lid bedoelde patihs van toepassing.''

Artikel 2 van het koninklijk besluit van den 16en Juni 1908 no. 40 (Indisch Staatsblad no. 535) wordt gelezen:

,,Alle voorschriften van het Inlandsch Reglement geldende voor den regent, zijn in elk gedeelte van een regentschap, waar de regent door een patih wordt vertegenwoordigd, zoomede in elk der afdeelingen Stad en Voorsteden van Batavia, Meester-Cornelis, Tangerang en Buitenzorg, der residentie Batavia, toepasselijk op den patih.

Aldaar houdt het regentschapsgerecht zitting ter standplaats van den patih.''

Irrigatie op Celebes. De ontwikkeling der Buitenbezittingen heeft meegebracht, dat het gouvernement ook de irrigatie, zij het dan op bescheiden schaal, ter hand neemt. Zoo zal binnenkort een ingenieur naar Makassar vertrekken om daar de eerste werkzaamheden te verrichten. Daartoe is aangewezen de heer J. A. M. v. Buuren, ingenieur te Poerwakarta.

Den heer Van Buuren is de opdracht gegeven aan het binnenlandsch bestuur op Celebes aanwijzingen te verstrekken voor de irrigatie van kleine complexen, terwijl hij tevens een onderzoek zal instellen naar de mogelijkheid, om op Celebes ook voor groote complexen de irrigatie aan te leggen.

Zooals men weet, heeft het gouvernement een dergelijk begin laten maken op Sumatra en de vraag is derhalve gewettigd, of de bevolking wel spoedig er toe zal overgaan zich de irrigatie ten nutte te maken. Waar men aan sawahbouw niet gewend is, schijnt het moeilijk te zijn, hem ingevoerd te krijgen. Nog onlangs wezen wij er op, wat betreft Palembang. En in de Minahassa, waar jaren geleden al van gouvernementswege de omzetting van ladangs in sawahs werd ter hand genomen, bestaan nog altijd naast de sawah de oude ladangs. In het oog dient echter gehouden, dat sawahbouw op een groot deel van Celebes bekend is.

Met de irrigatie eventueel der groote complexen zal het wel geen vaart loopen. De uitzending van een ingenieur is voorzeker een begin, maar het eind laat zich nog niet zien. Is er eenmaal irrigatie op groote schaal op Celebes, dan zal wellicht de Europeesche industrie haar weten te benutten. Aldus D e J a v a b o d e.

Een dienstreis.

De inspecteur voor agrarische zaken is 23 Nov. j.l. per stoomschip ,,Rumphius'' naar Deli vertrokken, ter afwikkeling van de reeds geruimen tijd aanhangige kwestie, betreffende de regeling van het grondbezit ter hoofdplaats Medan. De sultan van Deli heeft zich namelijk bereid verklaard, de door die hoofdplaats ingenomen grond af te staan aan de gemeente Medan, zoo schrijft D e J a v a b o d e.

Dr. De Vogel. Een van meerdere zijden vernomen bericht werd aan D e L o c o m o t i e f bevestigd en wel, dat de eerste stadsgeneesheer Dr. W. Th. de Vogel, zoo goed als zeker Semarang zal verlaten, om op te treden als sous-chef in de nieuwe organisatie van den burgerlijken geneeskundigen dienst. Het vertrek van Dr. de Vogel — vermoedelijk met Februari a.s. — zou voor de stad Semarang een groot en moeilijk te vergoeden verlies zijn.

Dr. J. Schülein, wd. inspecteur voor den burgerlijken geneeskundigen dienst op Java en Madoera, zou, hoorde D e L o c o m o t i e f, als chef van de nieuwe organisatie optreden.

De vacature van kapitein der Arabieren te Soerabaja. Van bevoegde zijde vernam het S o e r. H a n d e l s b l., dat eindelijk de voordracht van den resident met den meest geschikten candidaat voor de vacature van kapitein der Arabieren, in zee is. De laatste titularis is thans reeds 3 maanden dood en het werd dus tijd, dat een vervanger benoemd werd. Er is intusschen heel wat geïntrigeerd geworden in 't Arabische kamp en zelfs stelden zich partijen vóór en tegen de familie van den overledene, wiens broeder volgens de andere partij goede kansen scheen te hebben.

Het is het S o e r. H.b l a d. bekend, dat de resident om deze kwesties zelfs één voordracht van den assistent-resident terugzond, omdat hij ernstige moeilijkheden voorzag, wanneer de daarop vermelde candidaat benoemd zou worden.

De voordracht van den resident aan de regeering is natuurlijk strikt geheim en genoemd blad kan daaromtrent dan ook nog niet in bijzonderheden treden. Wel is intusschen bekend geworden, dat het plaatselijk bestuur, Sech Hasan Bobsaid, den broeder van den overleden functionnaris, die thans tijdelijk het ambt van kapitein waarneemt, minder geschikt heeft gevonden om tot kapitein der Arabieren te worden benoemd. Men vindt hem in de eerste plaats te oud en verder niet vermogend genoeg om als kapitein overeenkomstig dien stand te leven.

De Arabische gemeente heeft thans reeds besloten den nieuwen kapitein met een groot feest te installeeren.

Intusschen is het niet onaardig hieraan toe te voegen, dat de meeste kansen voor de vacature heeft — en dat weten alle Arabieren — de jongere broer van den overledene met name Achmad Bobsaid en dat vele leden van de Arabische gemeente Zaterdag aan den gouverneur-generaal telegrafisch een request hebben gezonden, verzoekende dezen niet in aanmerking te doen komen.

WEST-INDIË.

SURINAME.

D e W e s t vernam het een en ander van den heer Haenen, die in 1900 was verbonden aan de expeditie van dr. H. van Cappelle naar de bronnen der Nickerie-rivier en nu voor rekening van een Nederlandsch consortium van Nickerie uit een onderzoek instelde naar den houtrijkdom van de Corantijn.

In die streek heeft reeds bosch-exploitatie plaats voor Engelsche rekening. Op den Engelschen oever zijn twee stoomhoutzaagmolens, waarvoor het hout grootendeels bekomen wordt uit ten name van ingezetenen van Nickerie uitgegeven concessiën op den Nederlandschen bodem.

Volgens de mededeelingen van den heer Haenen zou er goede hoop zijn voor de vestiging van een groot bedrijf op gezonden grondslag op het Nederlandsch gebied aan de Corantijn. De volledige resultaten zijner exploitatie waren zeer bevredigend, doch konden alsnog niet worden bekend gemaakt, daar het rapport nog niet was ingediend aan zijne lastgevers.

De houtexploitatie — dit werd met genoegen door den heer Haenen geconstateerd — heeft zich tot dusverre niet verder zuidelijk uitgestrekt dan ter hoogte van Epira, zoodat de door den heer Haenen onderzochte streek vrijwel uit oorspronkelijk oerwoud bestaat.

De meest belangrijke ontdekking was een groote oppervlakte hoog land, waarop een bosch van nagenoeg uitsluitend Kopieboomen werd aangetroffen, dat op zich zelf voldoende is voor jarenlange exploitatie. Voor dit terrein heeft men ook vergunning tot onderzoek aangevraagd, met het oog op cultuur van Hevea.

Ritsen Petro boomen werden ook herhaaldelijk aangetroffen. Eigenaardig is, dat de Hevea Guyanensis niet is opgemerkt, wellicht een gevolg van de grondgesteldheid aldaar, of onbekendheid met die boomsoort.

Hetgeen de heer Haenen mededeelde gaf De West aanleiding, den wensch uit te spreken om van Gouvernementswege een nader onderzoek te doen instellen naar den houtrijkdom aan de Corantijn, die zeer belangrijk schijnt te zijn.

* *
*

Door den directeur van landbouw, dr. Cramer, werden, op een verkenningsreis naar de Coppename en Wayambo, aan de oevers van de Coppename geschikte streken voor den landbouw aangetroffen.

Daarentegen bleek den landbouwleeraar Boonacker het terrein ter weerszijden van het tracé Struycken, van Albina tot Wanemoff, niet geschikt te zijn voor den landbouw.

* *
*

De Gouverneur heeft den wensch te kennen gegeven, dat de kennis der Javaansche, Maleische en Hindos. talen door sommige ambtenaren worden aangeleerd. Daartoe zou met ingang van 1 dezer een cursus in het Javaansch en Maleisch en met ingang van 1 Februari a.s. een cursus in het Hindostantsch worden geopend onder toezicht van den Agent-Generaal. Nadere bijzonderheden en de plaats waar de cursussen zullen worden gehouden, zullen door den Agent-Generaal worden bekend gemaakt.

O n z e W e s t ziet in dezen maatregel eenig verband met de behandeling eener geruchtmakende rechtzaak, n.l. tegen mevr. S., die zich zou hebben schuldig gemaakt aan beleediging van een politie-ambtenaar, en waarbij de geringe kennis bleek van de ambtenaren en beambten van politie van de door immigranten gesproken talen.

* *
*

Men meldt aan D e W e s t:

,,Naar wij vernemen, hebben tal van Britsch-Indiërs, onder wie gegoede burgers, het voornemen om zich per adres te wenden tot hun Agent-Generaal en den Gouverneur, met het verzoek, dat het Bestuur krachtige en doeltreffende maatregelen zal nemen om een eind te maken aan wantoestanden die den laatsten tijd ontstaan zijn onder de hier gevestigde Britsch-Indiërs en meer en meer veld winnen, ten gevolge van het optreden van zekere personen, die, pretendeerende beschermers van de Britsch-Indische bevolking te zijn, zulke adviezen aan minontwikkelde Britsch-Indiërs geven, waardoor het belang van de goede Britsch-Indische bevolking in het bijzonder en van de geheele kolonie in het algemeen, alles behalve gediend worden.''

CURAÇAO.

De A m i g o e meldt, dat het stoomschip ,,Prinses Juliana'' na een voorspoedige reis, twee dagen vroeger dan werd verwacht, den 20en November rechtstreeks van Nederland te Willemstad is aangekomen, bemand met twintig koppen. Het heeft op reis nu juist geen kalme zee gehad, maar met ware zeemanskunst is het door den kapitein en zijn flinke stuurlieden en machinisten behouden overgebracht, ofschoon er eenige kleine defecten aan de machine ontstonden. Het zou nu tot den 1en dezer aan de werf van de Handel- en Industrie-Mij. ,,Curaçao'' liggen, ten einde er eenige kleine veranderingen te ondergaan, welke wegens het spoedvertrek uit Rotterdam daar niet konden geschieden.

Den 1en of 2en dezer zou het stoomertje naar Trinidad vertrekken, om nog een verdere reparatie te ondergaan en dus eerst medio December den interkolonialen dienst kunnen openen.

D e A m i g o e meent, dat het niet te verwonderen is dat 'n defect aan de machine ontstond op een transatlantischen tocht van 24 dagen, waarvoor het bootje niet berekend is.

WAT DE INLANDER ZEGT.

De Javaan en zijn godsdienst. In de Bintang Soerabaija van 29 September 1910 no. 222, slaakt de schrijver, die zich onderteekent Legaliteit, zware zuchten over den tegenwoordig zoo geringen godsdienstzin bij den Javaan.

Behalve een zeker aantal Inlandsche Christenen, en enkelen met een andere godsvereering, belijden de Javanen den Mohamedaanschen godsdienst.

Groot is de godsdienstzin bij hen echter niet. De werkelijke kennis van den Mohamedaanschen godsdienst is er over het algemeen slechts zeer oppervlakkig, terwijl de geestelijken, die voorgangers zouden moeten zijn, zich weinig aan de toepassing van de godsdienstige voorschriften gelegen laten liggen. Dientengevolge handelt het volk evenzoo.

Dit gebrek aan eerbiediging van den Mohamedaanschen godsdienst, moet, volgens den schrijver, de reden zijn, dat de Javaan in zijn dagelijksch bestaan moeilijkheden zal blijven ondervinden en dat hij niet anders dan met groote bezwaren vooruit zal komen. Want, wie het Opperwezen niet eerbiedigt, pleegt bedrog, terwijl diens vloek hem treffen zal.

De oppervlakkige kennis van de godsdienstige voorschriften, waarvan boven sprake is, komt vooral uit tijdens het houden van de, behoudens enkele uitzonderingen, voor alle Mohamedanen voorgeschreven vasten gedurende dertig dagen en den daarop volgenden feestdag, n.l. den ,,hari raija''.

Neem dan eens de Inlandsche nieuwsbladen ter hand, zegt de schrijver, en ge kunt u overtuigen van het feit, hoe het aantal overvallingen, roofpartijen, diefstallen en bedriegerijen omstreeks dien tijd toenemen, zoodanig zelfs, dat de Javaan zich eigenlijk moest schamen.

Het is natuurlijk niet des schrijvers bedoeling om ook maar eenigszins te willen smalen op den Mohamedaanschen godsdienst en deze aansprakelijk te stellen voor het begaan van misdrijven, maar hij acht het plichtmatig eens in het openbaar te wijzen op zekere gebrekkige toestanden, die den Javaan in het algemeen tot oneer strekken en dezen beschaamd moesten doen staan tegenover de lieden van andere nationaliteit.

De Mohamedaansche godsdienst heeft, evenals elke andere godsdienst, recht op hooge vereering van een ieder, doch deze wordt niet verkregen, wanneer de hoofdgedachte van de belijders zich richt op tal van onreine zaken, als lekker eten of op hun onnoodigen belachelijken opschik, enz. Op den grooten feestdag kleedt men de Inlandsche kinderen in veel te ruime en dientengevolge belachelijke plunje, terwijl hun gelaat geheel met rijstpoeder wordt bedekt.

Men ziet wel Inlandsche meisjes gekleed met witte kousen en gouden slofjes, hun lichaam versierd met tal van sieraden en de haartooi op bijzondere wijze verzorgd. De vrouwen besmeren eveneens haar gelaat, dragen prachtige zijden kleeden, gevolgd door hun kostbaar uitgedoschte mannen en mannelijke familieleden. En in de woning van gegoeden treft men hel lichtende lampen en marmeren tafels aan, rijk voorzien van voedsel en versnaperingen van allerhande soort. Aan Chineesch vuurwerk worden duizenden guldens besteed. De vroegere eenvoud is

verloren, terwijl de zucht naar weelde velen brengt tot het plegen van onregelmatigheden tot schade van anderen, alleen om aan die weeldezucht bij gelegenheid van „hari raija" te voldoen.

Natuurlijk is het behoorlijk, dat men zich op godsdienstige feestdagen netjes kleedt, maar die kleeding moet niet leiden tot opschik en tot eene zelfverheffing, welke niet passend is tegenover den Grooten Profeet. Ook gaat de schrijver in het geheel niet mede met de gewoonten en gebruiken op „hari raija" van hen, die zeven dagen en zeven nachten versnaperingen aanbieden.

Dit wijst z.i. op een oud Boedhistisch gebruik, dat z.i. te kort doet aan de Mohamedaansche godsdienstige voorschriften. Wel kan men zijne familieleden en naaste kennissen een behoorlijk onthaal aanbieden, doch na hun vertrek behoeft men de versnaperingen niet gedurende zoovele dagen op tafel te laten staan.

Gelukkig, zegt de schrijver, zijn er thans reeds vele goedgeloovige Javanen, die breken met de tegenwoordige gebruiken, welke, volgens hun oordeel, naïef en belachelijk zijn. Die tegenwoordige gebruiken wijte men niet aan het volk, want dat is gemakkelijk te leiden, en meer te vergelijken met een kudde schapen zonder herders. Waren deze herders aanwezig en gevoelden zij iets voor het volksgeluk, zonder twijfel zou de menigte hen volgen. De schuld ligt dan ook bij de herders, die het slechte voorbeeld geven, zelfzuchtig zijn en zoo goed komedie kunnen spelen. De modins, ketibs, pengoeloes en ook de andere geestelijken weten zeer goed dat aan vele door het volk op onregelmatige wijze verkregen goederen dezelfde onreinheid kleeft als aan de voorwerpen, welke, zij van datzelfde volk ontvingen. Wanneer zullen deze geestelijke voorgangers eens de aandacht van het volk vestigen op de zoo hoog noodige vereering en eerbiediging van den Mohamedaanschen godsdienst?

En zou de Jong-Javaansche Vereeniging „Boedi Oetomo" niet eens naar middelen willen omzien om dit doel te bereiken? vraagt de schrijver.

Opleving van den zeeroof in Straat Madura. — Het schijnt, dat de zeeroof in de Straat Madura wederom toeneemt. Volgens de **Bintang Soerabaija** van 28 September 1910, no. 221, hadden lieden van het district Bankalan daarvan steeds zeer veel nadeel.

De laatste roofpartij gold echter zekeren P. Moekamat van Pemakasan, die op zijn reis van Soerabaja naar Madura, met zijn vaartuig geladen met koffie, rijst, enz., in de nabijheid van de reede te Batenteng (Oost-Bangkalan) door onkenbaar gemaakte en gewapende personen werd besprongen.

Pogingen om bijtijds te vluchten, hadden gefaald.

Geroofd werden zes zakken koffie, drie zakken rijst, vijf gulden aan contanten en de kleedingstukken van alle opvarenden, alles ter waarde van ongeveer *f* 200.—.

Wanneer men herhaling van dergelijke voor den Inlander schadelijke feiten, wil voorkomen, zal de politie van de afdeeling Bangkalan zekere bewijzen van durf moeten geven.

Het oogenblik daarvoor is thans misschien gunstig.

WAT DE CHINEES VERTELT.

Een en ander over de Maleisch-Chineesche Pers in Nederlandsch-Indië. — In de **Ho Po** van October 1910, no. 388, geeft de mederedacteur van dit Weekblad, Tan Goan Kiat, onder meer eenige beschouwingen ten beste voor hen, die roeping mochten gevoelen tot het inzenden van onderteekende stukken in de Inlandsche of Maleisch-Chineesche nieuwsbladen.

Hij wijst daarbij op het feit, dat, nu ongeveer 15 jaren geleden, slechts enkele Inlandsche nieuwsbladen werden uitgegeven en dat het toenmaals eene zeldzaamheid was, wanneer een Inlander of een Chinees een onderteekend stuk aan de redactie inzond.

Uit een persoogpunt was dat tijdperk de periode van onwetendheid. Iemand die het destijds durfde wagen een stuk in de courant te plaatsen, werd gewoonlijk in zijne omgeving met scheeve oogen aangezien en in den dagelijkschen omgang zooveel mogelijk vermeden.

Het was dus natuurlijk dat men, onder die omstandigheden, weinig lust gevoelde de pen op te nemen en zijne gedachten en gevoelens in een openbaar blad te uiten.

Sedert de oprichting te Soekaboemi van 't Weekblad **Li Po** is daarin veel verandering gekomen en onderteekenden tal van inzenders, op verzoek van den redacteur van dat blad en ook in navolging van anderen, de ingezonden stukken met hun eigen naam. Dit is thans zelfs een algemeen gebruik geworden, zooals men dagelijks in de nieuwsbladen kan waarnemen.

Ook ten opzichte van de schrijvers, zijn bij het publiek andere opvattingen in de plaats getreden dan de vroegere, en zal in den tegenwoordigen tijd van vooruitgang en van hooger verstandelijke ontwikkeling niemand er meer aandenken geringschattend als een verklikker op hen neer te zien, of ook een afstootende houding aan te nemen. Integendeel, men kan thans waarnemen, dat iemand, die in gepaste taal een degelijk onderwerp in een nieuwsblad bespreekt, behoorlijk wordt geëerbiedigd.

Een andere opmerking ten deze is, dat in de laatste jaren niet alleen ouderen van dagen in de couranten schrijven, maar dat ook jongere krachten hunne talenten ter beschikking stellen van de Inlandsche en Maleisch-Chineesche pers in Ned.-Indië.

Vervolgens wijst de schrijver op de voordeelen, die voor de schrijvers daaraan zijn verbonden.

1e. steunen en bevorderen zij de onderneming van het nieuwsblad;

2e. kunnen zij, naar hunne inzichten, een zekere leiding geven aan de maatregelen, die, in het belang van de ontwikkeling van den stam genomen kunnen worden.

3e. kunnen zij de oogen der gezagvoerende personen openen voor zekere nooden en wenschen van het volk.

Onder dit licht bezien, vervullen de schrijvers, als zij hun taak ernstig opvatten, eene schoone roeping

Het is z.i. te betreuren, dat dit in de praktijk niet altijd kan worden getuigd. Vele schrijvers geven in hunne artikelen herhaaldelijk en duidelijk blijk, dat zij, ter bereiking van hun zelfzuchtig doel, op anderen willen smalen, de tegenpartij wenschen te bespotten, waardoor zij nimmer het doel zullen bereiken, hetgeen zij zich hebben voorgesteld. Naar de meening van dezen mede-redacteur hebben ook de inzenders van Ingezonden stukken wel degelijk zekere plichten te vervullen.

Hun taal dient beschaaft en vormelijk te zijn, zooals bij beschaafde Chineezen gebruikelijk is en de voorstelling van zaken moet zakelijk en helder worden weergegeven opdat de lezer het geschrevene gemakkelijk kunne begrijpen en de gedachtengang van den schrijver op gemakkelijke wijze ingang vindt bij het lezend publiek.

En wanneer de bladen dan aan de behoorlijke eischen, welke gesteld kunnen worden, voldoen, dan zullen zij niet alleen geldelijken voorspoed brengen aan de onderneming van het blad, maar zij zullen ook tevens gaarne ter hand worden genomen door allen, die belangstellen in de publieke zaak en de ontwikkeling van den stam willen volgen.

Op het eiland Java bestaan thans reeds een groot aantal Inlandsche nieuwsbladen, waaronder enkele, die voorspoed genieten, doch ook zijn er reeds verscheidene, waarvan men de verdere uitgave heeft moeten staken. Hoofdzakelijk kwam dit laatste voort uit het feit, dat de hoofdrichting van het blad door het publiek niet werd goedgekeurd. Zoo is onder anderen de verdere uitgave van de jeugdige **Bintang Pagi (= Ke Bong Po)** welke te Semarang werd uitgegeven, opgeheven moeten worden, omdat de richting van dat blad eene revolutionaire was, die men niet wenschte.

Over het algemeen kunnen op Java enkele Inlandsche en Maleisch-Chineesche nieuwsbladen wel bestaan blijven, mits de schrijvers en helpers werkelijk bekwame leiders zijn, die genegen worden bevonden te werken in de richting, welke in den smaak van het publiek valt. En al moge de abonnementsprijs dan somtijds wel eens hoog zijn, toch zal dit geen beletsel zijn voor velen om als lezer toe te treden en zich als abonné te laten inschrijven.

Het ter markt gaan van de Chineesche vrouwen te Pandeglang. — Te Pandeglang wonen ongeveer een 200-tal Chineezen, die zich bezig houden met den handel in manufacturen, met den op- en verkoop van de producten des lands enz., teneinde op die wijze in hun levensonderhoud te voorzien.

Daarvoor bezoeken zij de vele kleine markten in dat ressort en worden dan vergezeld van Chineesche vrouwen, die, ten opzichte van plicht vervullen niet voor hunne mannen wenschen onder te doen.

Op de marktdagen trekt men de met manufacturen gevulde karren en begeleid door Chineezen naar de markt, alwaar men de artikelen van de hand tracht te zetten, en daarna inkoopingen doet.

Zekere Oeij Bertha te Pandeglang prijst in het Damesblad van de **Tiong Hoa Wi Sien Po** van 4 October 1910 no. 249, hare Chineesche vrouwelijke landgenooten aan het goede voorbeeld der Pandeglangsche Chineesche vrouwen te volgen en te trachten door den handel de winst van den man aan te vullen of om het moeilijk bestaan der ouders te verlichten.

Hoewel de schrijfster zeer goed begrijpt, dat met het ter markt trekken van Chineesche vrouwen, gezeten op een kar, door vele harer landgenooten niet zal worden ingestemd, zoo is zij toch van meening, dat zij, op hare wijze, den vooruitgang dient.

In elk geval is zulk een bestaan toch beter, zegt zij, dan dat der Chineesche vrouw, die in de desa verblijf houdt. Daarom hoopt zij, dat deze, hare gedachten, ingang mogen vinden bij hare landgenooten, dan zal zij zich ruimschoots beloond achten.

Van Vreemde Koloniën.

Britsch-Guyana.

In een verslag, betreffende de mijn-industrie en de bosch-exploitatie, deelt de dienst van het mijnen boschwezen in deze kolonie het volgende mede.

De goud-productie bedroeg voor het jaar 1909—1910 61573 onsen tegen 73272 onsen in het vorige jaar. Wederom waren het de kleine pachters, die in hoofdzaak de goudproductie verzekerden, daar de mijnen niet voldoende opleverden om ze in betaalden arbeid te exploiteeren. De exploitatie-werkzaamheden

waren in werkelijkheid van weinig belang, hetgeen werd betreurd, daar het aan geen twijfel onderhevig is, dat het goud in de nog niet ontgonnen deelen van het binnenland aanwezig is.

Wat de diamantvelden betreft, heeft de productie in het afgeloopen jaar 77695 steenen bedragen, een totaal opleverende van 6319 karaat. Van 1 April 1900 tot 31 Maart 1910, zijn in het geheel 901407 steenen gevonden, in totaal geschat op 63521 karaat. In het laatste half jaar waren de gevonden steenen veel kleiner dan in het vorige jaar. Er was echter één steen bij van 12½ karaat, waarvoor meer dan ƒ1000 werd betaald. Gegeven de uitstekende hoedanigheid der diamanten, die in de kolonie worden aangetroffen, en de rijkdom van verschillende vindplaatsen, rijst de vraag, waaraan de achteruitgang der diamant-productie is toe te schrijven. De oorzaak hiervan is gelegen in het gebrek aan de voor deze exploitatie benoodigde groote kapitalen.

In de laatste jaren zijn op verschillende suikerplantages proeven genomen met den aanplant van caoutchouc-houdende gewassen, hevea en sapiam.

Men heeft zich nu een denkbeeld kunnen vormen van de beste plantwijzen en van de eischen, die men van deze cultuur aan den bodem heeft te stellen. Met gebruikmaking van de verkregen kennis is men nu in staat deze cultuur met succes te drijven. Met een bodem en een klimaat, als ook in Oost-Indië wordt aangetroffen, schijnt het succes dezer cultuur verzekerd. In het jaar 1909—1910 werd eene hoeveelheid van 50006 Engelsche ponden caoutchouc uitgevoerd.

Aan balata werd in hetzelfde jaar eene hoeveelheid van 1.029.596 Engelsche ponden uitgevoerd, d. i. omstreeks 80.000 ponden minder dan in het vorige jaar.

Gedurende het verslagjaar had men, behalve in het derde kwartaal geen gebrek aan arbeidskrachten. Het tekort over genoemd tijdperk wordt verklaard uit de gunstige voorwaarden, waarop arbeiders in de balata-industrie uit deze kolonie in Suriname, waar gebrek aan werkkrachten bestaat, werk konden vinden.

Fransch protectionisme en de koloniën.

Na de Kamer van Koophandel te Lyon, heeft ook die te Marseille, in haar antwoord op de vraag der commissie voor de herziening van de koloniale tarieven, haar voorkeur te kennen gegeven voor koloniale zelfstandigheid in deze materie.

Het rapport van den heer Artaud, waarop de Kamer hare beslissing grondde, zet uiteen, dat het Fransch protectionisme, hetwelk bij de wet van 1892 tot de koloniën werd uitgestrekt, niet aan de Fransche industrie is ten goede gekomen doch de ontwikkeling der koloniën grootendeels heeft belemmerd.

Voor zes der oudere koloniën, waarop het algemeene tarief van toepassing is verklaard, Réunion, St. Pierre en Miquelon, Guadeloupe, Martinique, Guyana en Nieuw-Caledonië, heeft de heer Artaud bevonden, dat daar thans voor eene zelfde waarde goederen uit het moederland worden ingevoerd, als in 1877, hetgeen gelet op de groote stijging der prijzen, neerkomt op een verminderden invoer.

De uitvoer uit andere landen in genoemde koloniën is van 51 millioen francs in 1887 gedaald op 24 millioen in 1907, hetgeen in verband met het voorgaande wijst op eene verminderde koopkracht der bewoners, welke zeker in hooge mate moet worden toegeschreven aan de door de tariefwet in het leven geroepen grootere kosten der eerste levensbehoeften, tengevolge waarvan de consument minder geld kan besteden voor de aanschaffing van andere zaken.

In Senegal nam de invoer uit Frankrijk van 1897 tot 1907 met 20 percent toe, in de andere koloniën van West-Afrika, waar evenals in Senegal het algemeen tarief niet van toepassing is, zelfs met 175 percent. Wel is waar nam ook in Indo-China, waar het algemeen tarief wel van toepassing is, de invoer uit Frankrijk met 180 percent toe in hetzelfde tijdvak, maar daartegenover staat, dat in Indo-China de invoer uit den vreemde met 260 percent toenam, in Senegal en het overig deel van West-Afrika echter slechts met 65 en 80 percent.

Hieruit volgt dus, dat in de koloniën, die aan het algemeen tarief ontkwamen, de invoer van goederen uit het moederland juist het meest is toegenomen.

Volgens den heer Artaud is het inzonderheid de Fransche katoen-nijverheid, die aan het algemeen tarief hangt, omdat zij zonder dat voorrecht niet kan concurreeren met den vreemde, waar men in tegenstelling met de Fransche industrie wel rekening houdt met de vraag van den consument naar de goedkoopere soorten. De Fransche katoennijverheid ziet niet in, dat door de welvaart in de koloniën, waartoe de tarieven het hunne bijdragen, de koopkracht van den consument zal toenemen en dan de vraag naar de betere Fransche soorten zal komen.

Is het nu toelaatbaar, vraagt de heer Artaud, dat de ontwikkeling der koloniën en de belangen der geheele Fransche nijverheid worden opgeofferd aan het eigenbelang van een enkelen tak van nijverheid?

Hun, die er op wijzen, dat Frankrijk zich groote offers voor zijn koloniën heeft getroost, waarover het dan toch wel het recht heeft zich de koloniale markt te verzekeren, houdt de heer Artaud voor dat die offers zijn gebracht in de koloniën in Frankrijks eigen belang. De koloniën zijn niets aan het moederland verschuldigd; dit heeft eigenmachtig de voogdijschap der koloniën op zich genomen en is uit dien hoofde verplicht, deze te steunen en te beschermen en minstens de vrijheid te laten om uit eigen middelen te leven en tot welvaart te komen.

Inkomstenbelasting in de Straits Settlements.

Bij den wetgevenden raad van de Straits-Settlements is een ontwerp-verordening ingediend betreffende eene inkomsten-belasting.

In zijne toelichting van de eerste lezing zeide de waarnemende koloniale secretaris dat het voorstel wel niet met algemeene geestdrift zou worden begroet, of op iets anders zou kunnen worden gerekend dan op goedkeuring tegen wil en dank.

Hij meende daarom, dat het wel noodig zou zijn om den raad en daardoor het publiek in te lichten omtrent de redenen, die het gouvernement hadden geleid tot indiening van het voorstel. Met het oog op de nieuwe opium-politiek was het te verwachten, dat de ontvangsten uit het opium-middel zouden verminderen, zoodat naar nieuwe inkomsten moest worden uitgezien. Tot zooverre zou de raad wel met het bestuur willen meegaan, daar het toch duidelijk was, dat het bestuur verplicht was voor bedoelde mogelijkheid voorzieningen te treffen.

Hij bleef echter bij eenige reeds door de publieke opinie gemaakte opmerkingen verwijlen. Men had opgemerkt, dat het ontwerp onbillijk was ten opzichte van de lieden met vaste inkomens tegenover hen, die hunne inkomsten trokken uit bedrijven, waarvan het nooit zeker was de grootte met juistheid te bepalen. Dat was echter een argument, dat tegen elke inkomstenbelasting kon worden aangevoerd.

Men had ook gezegd, dat er andere bronnen waren, waaruit zou kunnen worden geput, zooals het verbruik van lucifers en tabak. Hij toonde echter aan, dat daaruit slechts onbelangrijke inkomsten zouden kunnen vloeien.

Het lag in de bedoeling de belasting in 1912 in werking te doen treden, zoodat er een geheel jaar voor de voorbereiding bleef.

De belasting is gesteld op een dollarcent per dollar, dus op één percent.

Volgens het ontwerp worden onder inkomen verstaan: de jaarlijksche baten en winsten voor eenigen in de kolonie verblijfhoudende, voortvloeiende uit eenig soort van bezit, hetzij in de kolonie of elders; de jaarlijksche winsten voor iedereen, Britsch onderdaan of niet, al is hij niet in de kolonie gevestigd, voortvloeiende uit eenig bezit in de kolonie of eenig in de kolonie uitgeoefend bedrijf of beroep; benevens de baten voortvloeiende uit interest, dividend en uitkeeringen.

De Franschen in Wadai.

In Frankrijk heeft een gevecht, dat in Wadai aan den luitenant-kolonel Moll het leven kostte, heel wat beroering verwekt.

De Franschen zijn in Wadai, nadat de hoofdplaats Abesjer omstreeks een jaar geleden werd vermeesterd, niet bijster gelukkig geweest.

Men herinnert zich de nederlaag, die aan eene colonne onder kapitein Fiegenschak werd toegebracht waarbij deze met het grootste deel zijner manschappen het leven verloor.

Evenals ten onzent, wanneer de zaken in Atjeh eens minder goed gingen, stemmen zich lieten hooren, wat wij toch eigenlijk daar moesten uitvoeren, wordt nu in Fransche parlement oppositie gevoerd tegen het optreden der troepen in Midden-Afrika. Men meent, dat er te hard van stapel wordt geloopen en dat men door een langzaam voortschrijdende politiek beter zal slagen, zonder dat deze zulke groote offers zal eischen als nu telkens moeten worden gebracht.

Men vergeet echter éene zaak. Het is bekend, dat overste Moll herhaaldelijk op versterking van de te zijner beschikking gestelde macht heeft aangedrongen, en wat zeggen nu vroegere ministers van koloniën, die zich lieten uithooren? Zij gaven te kennen, dat zij met zekerheid wisten, niet te kunnen rekenen op bewilliging van een grooter crediet door het Fransche parlement.

Nu staat het bestuur voor een moeilijk vraagstuk. Bij de Fransch-Engelsche conventie van 21 Maart 1899 is de invloedsfeer van Frankrijk zoowel als die van Engeland bepaald. Nadat de Franschen tot het Tsjad-meer waren doorgedrongen, bleek het alras, dat de veiligheid in het voor de veeteelt uiterst geschikte Kanem-gebied niet afdoende kon worden verzekerd, zonder Wadai, dat tot de Fransche sfeer behoort, te bezetten, gelijk ook voor de verzekering van Wadai bepaald een vereischte is het Noordelijk gelegen Borkoe te bezetten. Hierdoor toch zal men den invloed der Senoessi's van Koefra in het Fransch gebied, dat eene natuurlijk grens heeft in het Tibutie-gebergte aan de andere zijde waarvan de woestijn zich uitstrekt, met succes kunnen tegengaan welke invloed zich op voor de Inlandsche bevolking op Fransch gebied minder gewenschte wijze doet gelden door rooftochten als anderszins.

Voor de bescherming van het Fransch gebied is dus eene actieve politiek de aangewezene, die echter nu slechts met halve middelen kon worden toegepast. In elk geval is het optreden van Fransche zijde tot nu toe krachtiger geweest dan dat van Engeland, dat zich bij de besprekingen met de Fransche regeering over deze aangelegenheid voor zijn geringe activiteit in Darfoer verontschuldigde, met te wijzen op den grooten afstand tot die afgelegen streek.

Uit Duitsche kolonies.

De blanke immigranten in Oost-Afrika beklagen zich over de langzaamheid van het bestuur en over de moeilijkheden, die dit hun in den weg stelt, over den buitensporigen prijs, die gevraagd wordt voor de afgestane gronden, de herhaalde wisseling van 't bestuurspersoneel, enz. Kortom, uit hunne brieven schijnt de bevestiging te moeten worden gelezen van de bewering, dat het bestuur de immigratie van Duitschers in Oost-Afrika en in het gebied van den Kilimandsjaro in het bijzonder niet gaarne ziet. Uit laatstgenoemde streek komt ook een klacht over de in uitzicht gestelde hoogere spoorweg-tarieven. Er wordt in die klacht, die bij den Rijksdag zal worden ingediend, uiteengezet, dat de voorgenomen tariefregeling den nekslag zou toebrengen aan den uitvoer van allerlei producten, mais, boonen en katoen, die met succes uit Engelsch Oost-Afrika worden uitgevoerd.

Ook in Süd-West heerscht ontevredenheid in meer dan eenig opzicht. Daar bestaat tot nu toe de bepaling, dat havenrechten worden geheven van verschillende producten, ook al worden deze uit een haven van dezelfde kolonie aangevoerd. De gouverneur heeft nu bepaald, dat landbouwproducten in laatstbedoeld geval verkeerende van die rechten zullen zijn vrijgesteld. Nu wordt echter aangevoerd, dat 's gouverneurs besluit van nul en geener waarde is, zoolang het huis Woermann niet van zijn hem toekomend deel van die havenrechten heeft afgezien en tot nu toe schijnt dat huis niet daaraan te denken.

De landbouwers van Windhoek hebben ook wat op te merken. Bij de verkiezingen voor den districtsraad werd de oproeping hun zoo laat ter hand gesteld, dat velen hunner niet aan de stemming konden deelnemen.

Het bestuur heeft toen maar drie landbouwers, die de meeste stemmen op zich vereenigden, gekozen verklaard. Dezen weigerden nu om vorengenoemde reden aan den arbeid van den raad deel te nemen, ook omdat aan de landbouwers slechts weinige zetels in den raad zijn toegekend. In een vergadering van landbouwers is nu aan hunne op zoo zonderlinge wijze gekozen vertegenwoordigers opgedragen de zittingen van den raad voorloopig bij te wonen; terwijl eene commissie is benoemd, die den gouverneur zal voorstellen het district Windhoek in twee deelen te verdeelen — stad en land Windhoek.

Immigratie op de Antillen.

In Frankrijk werd door dr. Pocherin de invoer van 6000 Fransche boeren op de Antillen bepleit, teneinde nieuw bloed in die oude koloniën te brengen en dezer ontwikkeling te verzekeren.

In de *Dépêche Coloniale* komt een zich Docteur Jean noemende schrijver tegen deze proefneming op, die z. i. op een reusachtige teleurstelling moet uitloopen.

Hij meent, dat de aanhoudende hitte voor den Europeaan niet te verdragen is. De Europeaan kan, zegt hij, tijdelijk een zeer hooge temperatuur verdragen, de aanhoudende invloed der hitte werkt echter vernietigend op zijn organisme.

Schrijver voert de volgende stelling van zekeren dr. Orgeas aan:

„De koloniën met gematigd klimaat zijn landen, die mannen van blank ras voortbrengen, maar de koloniën met heet klimaat zijn landen, die ze verorberen en verslinden."

Hij wijst hierbij op het feit, dat sedert het begin der 17e eeuw duizenden Fransche huisgezinnen zich in Fr. Guyana vestigden, zonder dat er ook maar 'n enkele afstammeling van het tweede geslacht is onder de 63 Franschen, niet-ambtenaren, die men thans in die kolonie telt. Ook de vestiging van 400 gezinnen van gedeporteerden in het district Maroni, waaraan schatten zijn ten koste gelegd, zijn in die kolonie op niets uitgeloopen.

Van de honderdduizenden Franschen van beide seksen, die zich op Martinique, Guadeloupe, of Haiti vestigden ziet men nu nog slechts de sporen in het op hoogstens 10.000 te tellen aantal lieden van zuiver blank ras en van Fransche afkomst in die gewesten.

Daarentegen hebben de 20.000 Franschen, die zich in Canada vestigden, zich in sterke mate vermenigvuldigd. En datzelfde verschijnsel valt, volgens schr., ook waar te nemen ten aanzien van Portugeezen en Spanjaarden, die slechts in Mexico, Chili en Argentinië goed konden aarden, waar de gemiddelde temperatuur niet veel verschilt van die in Spanje en Portugal zelf.

Den schrijver is het blijkbaar ontgaan, dat ook in Ecuador, dus onder den evenaar, Spaansche immigranten zich hebben kunnen staande houden in de bergstreken en dat bijv. in Suriname afstammelingen in het derde en vierde geslacht zijn te vinden van Hollandsche boeren.

Oost- en West-Indisch Literatuur-overzicht.

Dr. F. P. H. Prick van Wely.

Viertalig aanvullend hulpwoordenboek voor Groot-Nederland, vermeerderd met door prof. dr. H. Kern

herzien etymologisch aanhangsel. Derde omgewerkte uitgave (Weltevreden, N.V. Boekh. Visser en Co.).

De N. R. Ct. zegt van dat werk: Dit is de derde uitgaaf van des schrijvers op bescheiden manier begonnen „Indische woorden en hunne equivalenten in de moderne talen", van 'n 50-tal bladzijden uitgedijd tot een boekdeel. Tot die Indische woorden zijn niet enkel Maleische, Javaansche, Soendaneesche, Atjehsche of Dajaksche woorden te rekenen, maar ook Hollandsche, die onder den invloed van nieuwe omgeving en door hunne aanpassing aan vreemde omstandigheden hun moederlandsche beteekenis vrijwel gewijzigd hebben of door de behoefte van het oogenblik ontstaan zijn.

En nu is het doel des schrijvers geweest de aanvullingen en verbeteringen van alle in Nederland verschenen geschriften, waarin de Indische en in Nederlandsch-Indië gebruikelijke woorden of geheel ontbreken of onjuist gegeven zijn. Tevens moet de toevoeging van een vertaling van zulke woorden in het Fransch, Duitsch en Engelsch dienen om den beoefenaars dezer talen hulp te bieden. Prof. Kern zet dit in zijn Voorrede uiteen; en waar hij den rijkdom der hier verzamelde stof roemt, kunnen wij met deze aankondiging van het werk volstaan. Er bestaat niet alleen een Indische spreektaal, maar ook een Indische schrijftaal die wemelt van Indische woorden. Voor hen die daarmede geen raad weten, is dit woordenboek een betere hulp dan tot dusver bestond.

Nieuw-Guinea.

In de „Aarde en haar Volken" zet mr. H. A. Lorentz zijn reisverhaal voort, dat daarin verschijnt onder den titel: „De tocht naar de eeuwige sneeuw van Nieuw-Guinea". In dit artikel, het welk geïllustreerd is met goede reproducties naar uiterst belangwekkende foto's, deelt mr. Lorentz aardige bijzonderheden mede over de Dajaks, die hem op den tocht langs de rivier en in het gebergte vergezelden.

De Protestantsche Zending in Suriname.

In het Ned. Zendingsjaarboekje voor 1911 vindt men een hoofdstuk, getiteld: De hedendaagsche toestand der zending in de Suriname en de eischen voor het oogenblik, dat verdient onder de algemeene aandacht te worden gebracht, ook al is men het met den schrijver, den heer H. Weiss, niet eens, dat van honderd Nederlanders er geen tien zijn, die weten, waar Suriname ligt!

Aan dit hoofdstuk dan is het volgende ontleend:

De Zending in Suriname is in goede handen. De Herrnhutters, die daar werkzaam zijn, zijn geboren Zendelingen. Veel (weet men niet van hunnen arbeid, doch ten onrechte meent men dat zij ontzettend rijk zijn. Ja, zegt de schrijver, zij zijn enorm rijk, doch rijk aan...... schulden.

In Suriname heeft de Zending niet uitsluitend te doen met de nakomelingen der slaven, die eerst in 1863 vrij werden, hoewel dezen op het oogenblik het grootste contingent leveren, maar werkt ook onder boschnegers, Britsch-Indiërs, Indianen en Javanen. De volgende cijfers geven een idée van het Zendingswerk.

Het omvat 27 hoofdplaatsen, 38 predikplaatsen en 26 buitenstations; 30 kerkelijk geordende en 13 nietgeordende Zendelingen, bijna uitsluitend Duitschers, zijn aan het werk. Hierbij komen vier Inlandsche geestelijken, die op het theologisch Seminarie te Paramaribo hun opleiding ontvangen. Reken hierbij nog 441 Inlandsche hulparbeiders, waaronder 57 Evangelisten, 187 nationaal helpers en 197 vrouwelijke arbeiders, en men zal moeten toegeven dat, ten minste van Duitschen kant moeiten noch kosten, noch krachten gespaard zijn, om dit Zendingswerk te drijven en uit te breiden. Tot de Inlandsche gemeente (Negergemeente) behooren in het geheel 24787 zielen. Meer dan de helft behooren tot de 6 stadsgemeenten in Paramaribo. De Herrnhutters hebben op het oogenblik in Suriname 29 scholen met 3247 scholieren en 113 onderwijzers en onderwijzeressen. De jaarlijksche ontvangsten uit Nederland voor Suriname zijn jaarlijks nog lang geen 10.000 gulden, terwijl in 1909 uit de algemeene zendingskas f 40.500 werden bijgepast.

De schrijver eindigt met een dringend verzoek: „Laat ons trachten een fonds bijeen te verzamelen, ten einde om de 5 jaar een of twee Predikanten van de Hervormde of Gereformeerde Kerk naar Suriname te zenden, om de Zending in onze West te besturen. Dat zoude een zegen zijn voor de zending in West en Oost, èn een zegen voor het Moederland.

De toestand der inlandsche ambtenaren.

R. M. houdt in de jongste afl. van het Tijdschr. voor het Binnenlandsch bestuur een pleidooi voor een betere bezoldiging van lagere inlandsche ambtenaren, inzonderheid de aan de assistent-wedono's toegevoegde schrijvers. Gaarne willen we met R. M. aannemen, dat een salaris van f 15.— 's maands nog niet toereikend is om in hun levensonderhoud te voorzien." Een door hem opgemaakte begrooting leert, dat een ongehuwde schrijver minstens maandelijks noodig heeft f 15.75, waarbij nog niet gerekend is op den aankoop van kleederen en van medicijnen in geval van ziekten.

Op zijne berekening laat R. M. volgen: Tegen wil en dank zijn deze ambtenaren genoodzaakt hunne familieleden om steun te vragen; maar ingeval zij die niet hebben, op welke wijze moeten zij dan aan geld komen om zich het benoodigde aan te schaffen? Men kan zich best begrijpen, dat de betrokkenen, door den nood gedwongen, zich vergrijpen aan laakbare handelingen, met het gevolg, dat zij bij ontdekking uit hunne betrekkingen worden ontslagen.

Het is niet te verwonderen dat velen, die den toestand der Inlandsche ambtenaren slechts van verre beschouwen, direct het woord uiten van den „oneerlijken" en den „onbetrouwbaren" Javaan en wat dies meer zij; maar ingeval zij werkelijk dien toestand nauwkeuriger bezien, zullen zij tot een billijker oordeel komen, en „medelijden" zal de plaats innemen van „minachting".

Verder wijst R. M. er op, dat reeds vele Inlandsche ambtenaren afkomstig zijn van Europeesche Hoofden- of Hoogere Burgerscholen. Die personen — zegt hij terecht — zijn van jongs af aan een Westersche opleiding gewoon, waardoor hun levenstandaard van zelf niet in overeenstemming zal komen met zulk een gering salaris. Als leerlingen zijn zij aan een betere omgeving toevertrouwd, vooral diegenen, die van de Hoogere Burgerschool afkomstig zijn, vermits zij dikwijls in huis komen bij aanzienlijke Europeesche families. In hun doen en laten zijn zij dus van hun jongelingsjaren af eenigszins aan het Europeesche leven gewoon. Niet alleen het onderwijs, dat zij in de scholen genieten, maar ook buiten die scholen hebben zij reeds vele hoedanigheden van de Westerlingen overgenomen. Als deze personen de school hebben verlaten, krijgen ze wellicht een vergoeding voor al het onderwijs, dat zij met zooveel geld bekostigden, tot een bedrag van f 25.— 's maands. Is dit de weg om tot eerlijke, betrouwbare ambtenaren te bekomen? Neen, zegt schrijver, wil het Ned.-Indische gouvernement geschikte en betrouwbare dienaren hebben, dan dienen de bezoldigingen van de lagere ambtenaren te moeten worden verbeterd: bijv. een onderdistrictsschrijver op f 30 's maands en een districts- of controleursschrijver op f 40 's maands.

De Indische Mercuur. No. 50.

In dit Mercuur-nummer is in extenso de rede van mr. J. H. Abendanon opgenomen, getiteld: Ontwikkeling van een zelfstandige nijverheid en van een eigen handel in de Inlandsche maatschappij van Nederlandsch-Indië, ondermeer als gevolg van het in Juli 1911 te Soerabaja te houden congres met tentoonstellingen betreffende de cultuur en de bereiding van vezelstoffen.

Voorts bevat dit Nr. o.m. de volgende bijdragen: De octrooiwet (vervolg). — Verslag der Kamer van Koophandel te Padang over 1909. — Internationale Rubbertentoonstelling te Londen in 1911. — Technisch materiaal voor China. — Kultuurberichten (De suikercampagne 1910 op Java. — Robusta-koffie.— De oorzaak ontdekt van de Panamaziekte in de bananen? Enz.). — Kleine mededeelingen (Afschaffing van de Fransche mail. — Handel van Celebes op Borneo. — De hoedenvlecht-industrie op Curaçao. Enz.). — Financiëele berichten en verslagen.— Nieuwe Maatschappijen, en de overige wekelijksche rubrieken.

Rubbercultuur op Java.

In de korte berichten van L. H. en N. worden eenige gegevens verstrekt die een denkbeeld geven van den omvang van de steeds meer en meer in beteekenis toenemenden rubbercultuur op Java. Een residentiesgewijze opgave laat zien dat Pasoeroean aan het hoofd staat met 41 ondernemingen en 11700 bouws aanplant; terwijl in Tegal slechts 1 onderneming werkt met een aanplant van 100 bouws. De totale cijfers voor Java bedragen 157 ondernemingen en 49030 bouws. Bij deze uitgestrektheden moeten nog worden gevoegd de gouv.-aanplantingen, zoodat op 1 Januari 1910 in totaal 61853 bouws met caoutchouc-leverende gewassen beplant waren, exclusief de door de Inlandsche bevolking tot stand gebrachte aanplantingen, waaromtrent vooralsnog geen betrouwbare gegevens te verkrijgen zijn.

Evenals voor Java, zijn ook voor de Buitenbezittingen opgaven gevraagd; de ingekomen antwoorden kunnen echter door de onvolledigheid thans nog niet gepubliceerd worden.

Weekblad voor Indië.

In No. 30 levert Felix een lezenswaardige bijdrage tot Batavia's sanitaire geschiedenis (onder den titel: Lain doeloe, lain sekarang), waaruit blijkt hoe droevig het in den Compagniestijd gesteld was met de hygiëne; met cijfers die boekdeelen spreken, toont de schrijver dit aan. En met hem moet onze conclusie luiden: De vestiging van ons gezag in deze gewesten heeft heel wat menschenlevens gekost, maar onverstand en schraapzucht hebben 90% van de gevallen offers op hunne rekening.

Verder brengt dit Nr. het portret (met bijschrift) van den regent van Soemedang, Pangeran Aria Soeria Atmadja, wien den 31en Aug. j.l. de titel van pangeran is verleend met het recht tot 't voeren van den gouden songsong.

Ofoei neemt in zijn Indische penkrassen weer verschillende personen en toestanden onder handen.

Nog treft men in dit Nr. aan het vervolg van Victor Ido's roman uit de Indo-Europeesche samenleving, getiteld De Paupers.

***

Ten slotte zij de aandacht gevestigd op een aardig geïllustreerd verhaal van Salpha, getiteld: Op reis in het gebergte (Eigen Haard, 3 laatste nos.); een opstel „Atjeh voor twee eeuwen en thans", door pr. A. Kortenhorst (Katholieke Missiën, Dec. 1910), op welk artikel dezerzijds terug wordt gekomen, wanneer het slot is verschenen;

en op een nieuwe publicatie van de Welvaart-Commissie getiteld:

Onderzoek naar de mindere welvaart der Inlandsche bevolking op Java en Madoera. VIIa. Overzicht van de uitkomsten der gewestelijke onderzoekingen naar de irrigatie en daaruit gemaakte gevolgtrekkingen (Weltevreden, F. B. Smits), van welk volumineus boekdeel in deze rubriek onmogelijk een overzicht kan worden gegeven.

In Elseviers Maandschrift een mooi geïllustreerd artikel van J. E. Jasper over „Ceramische Kunst in den Indischen Archipel" en in Bijdragen tot de Taal-, Land- en Volkenkunde van N.-Indië een artikel van J. A. Loebèr Jr. over „Merkwaardige kokerversieringen uit de Z. en O. Afd. van Borneo".

Leestafel HEULSTRAAT 17.

Opgave van dagbladen en tijdschriften, ter lezing liggend in de leeszaal van het Hoofdbestuur van „Oost en West", Heulstraat 19, Den Haag, welke dagelijks, Zon- en feestdagen uitgezonderd, geopend is van 's morgens 9 uur tot 6 uur 's namiddags.

De Planter, Onze West, Sumatrapost, Sumatrabode, Javabode, Bataviaasch Nieuwsblad, De Padanger, De Sumatra Courant, De Surinamer Courant, Soerabajasch Handelsblad, Nieuwe Soer. Crt., Deli Courant, Preangerbode, Javasche Courant, De Locomotief, 20 diverse Maleische bladen en tijdschriften.

Verscheidene periodieken, waaronder:

Hou en trou, Vrede door recht, De stem van Indië, Tijdschrift voor economische geographie, Indologenblad, De Banier, Neerlandia, Jong-Indië, De Boodschapper, Revue économique, Indische gids, Weekblad voor den handeldrijvenden en industriëelen middenstand, Exportblad, Cultura, Deutsche Kolonial Zeitung, Sociaal Weekblad, Ned. Zendingsbode, Maandbericht van het Ned. Zendeling-genootschap, Indisch genootschap, Weekblad voor Indië, Insulinde, Deutsche Wochenzeitung für Niederland und Belgien.

Circulaire Internationale Rubber-tentoonstelling te Londen te houden van 24 Juni t/m 11 Juli 1911;

Bananas in the West Indies by H. C. Hendrickson.

Verslag opiumfabriek over 1909.

Versuche über die Verwendung von Kunstdünger in der Kultur des Kaffees von Gerhard Helmrich.

Hoe het thans staat met den assistent en de veiligheid aan de Oostkust van Sumatra, door Hanegraaff, oud-assistent.

Overzicht der voorloopige resultaten van den arbeid door het landbouwbureau van het Kali-Syndicaat gedurende de jaren 1906—1909.

Koloniaal Verslag 1910.

Credietgids voor Nederland.

13e Jaarverslag van de Vereeniging tot bevordering van Christelijk leven, gevestigd te Magelang.

Een adat-wetboekje voor heel Indië, door Mr. C. van Vollenhoven.

Koloniaal Staatkundige vlugschriften, door M. v. Geuns.

Eenige opmerkingen naar aanleiding van de voorstellen tot reorganisatie van den civiel geneeskundigen dienst in Nederl. Oost-Indië, door H. J. A. Apituley, R. Tumbelaka, H. F. Lumentut, Radjiman, R. M. Brenthel, Moh. Salih, Ph. Laoh en dr. Abdul Rivai.

In memoriam Melchior Treub, met blanco kaarten tot deelname aan de voorgenomen Treub-hulde.

Spoor- en Tramwegen op Java, met kaarten.

Wilcko nieuws, maandblad gewijd aan industrie, cultuur, mijnwezen en techniek.

Vragen en mededeelingen op het gebied der Geschiedenis, Taal- en Letterkunde.

Negen-en-veertigste algemeen jaarlijksch verslag van de hoofdcommissie der Jongens-weezen-inrichting te Soerabaja.

1e aflevering van Neerlandsch-Indië, land en volk, met een voorwoord van J. B. van Heutsz.

En tal van andere brochures, jaarverslagen, enz.

Vervolg opgave van bladen en tijdschriften welke nieuw ter lezing zijn gelegd in de Leeszaal, Laan v. Meerdervoort 195, Den Haag, die dagelijks, Zon- en feestdagen uitgezonderd, geopend is van 10 uur vóór- tot 6 uur namiddags.

De Javabode t/m 23 November 1910;
De Sumatrapost idem;
Het Bat. Nieuwsblad idem;
De Locomotief t/m 22 November 1910;
Het Soer. Handelsblad idem;
De Sumatrabode t/m 24 November;
Tjahaja Sumatra idem;
Ned.-Ind. Effectenblad no. 45;
De Ned.-Ind. Mercuur no. 51;
Het Weekblad voor Indië no. 31;
De Banier no. 47;
Handelsberichten v/h Min. van Landbouw no. 196;
Kort Verslag Tweede Kamer S.-G.

MEDEDEELINGEN.

Van de Afdeeling Amsterdam:

Donderdag 15 December j.l. trad de heer J. Tideman, controleur bij het Binnenlandsch Bestuur op de Buitenbezittingen, voor de afdeeling Amsterdam op tot het houden eener voordracht over:

Zuid-Celebes voorheen en thans.

In het eerste gedeelte van zijn met gloed voorgedragen rede gaf de spreker uitvoerig weer hoe steeds de toestanden op Zuid-Celebes te wenschen hadden overgelaten; hoe bij herhaling gepoogd is door het Nederlandsch-Indisch gouvernement om daaarin verbetering te brengen; maar hoe die pogingen steeds gefaald hebben. Ons gezag had in die even roerige en bondgenootschappelijke staatjes nominaal niets te beteekenen. Niet het minst belangrijk was wat de heer Tideman uit zijn eigen ervaring mededeelde, aangaande de moeilijkheden, die in de grensdistricten werden ondervonden om verbetering in den toestand der bevolking te brengen.

Na al de mislukte pogingen om de vorsten tot een beter inzicht te brengen, werd onder het bewind van den voorgaanden landvoogd besloten tot het zenden van een expeditie. In een korte spanne tijds en met betrekkelijk niet vele offers was het doel bereikt.

In het tweede gedeelte van zijn rede schetste de spreker hoe, betrekkelijk kort na dat optreden, reeds vele verbeteringen in het belang van de bevolking waren aan te wijzen. Uit zijn ervaring deelde hij daarvan menig treffend staaltje mede. Meer uitvoerig stond hij stil bij de instelling der landschapskassen en het nut dat daardoor gesticht wordt.

Door verhindering van den voorzitter, den heer mr. H. Smeenge, bracht, onder krachtig applaus van de talrijke aanwezigen, de heer C. de Vries den spreker hartelijk dank voor zijn gehouden voordracht. Hij hoopte, dat het voorbeeld van den spreker om hier te lande mede te werken tot de verspreiding van kennis aangaande Nederlandsch-Indië, door anderen zou worden gevolgd.

De oud-gouverneur-generaal Van Heustz gaf door zijn aanwezigheid der afdeeling een door haar zeer gewaardeerd blijk van belangstelling.

Van de Afdeeling Apeldoorn:

LEZING van den heer C. SPAT, Leeraar K. M. M. A. te Breda, op **Woensdag 28 Dec. 1910**, 's nam. **8 uur**, in de kleine zaal van de Sociëteit, over:

De beoefening der mystiek bij de Javanen.

Namens het bestuur:
De secr.: T. GERDES OOSTERBEEK.

Entrée voor niet-leden f 0.50 per persoon.

Van het Dag. Bestuur der Vereeniging:

Vervolg opgave van ingekomen gelden ten behoeve van de studie van een verdienstelijk jongeling:

Vroeger ontvangen	ƒ 462.—
Van N. V. „B." te Den Haag	„ 5.—
Afdeelingsbestuur Arnhem	„ 25.—
P. v. H. te ?	„ 10.—
Totaal	ƒ 502.—

Voor de opgave,
E. VAN ASSEN, Secretaris.

In eene Dinsdag 27 December te houden algem. vergadering van het Indisch Genootschap van Galenstraat 14 te 's-Gravenhage, zal Mr. A. v. GENNEP inleiden het volgende onderwerp:

Bij de landraden en residentie-gerechten op Java en Madoera is het wenschelijk in civiele zaken een verplichten rechtsbijstand in te stellen ter bestrijding der adat-kwaal en ter bevordering van a. een zuivere procedure; b. de vorming van een Inlandschen juristenstand; c. een gemakkelijker unificatie van recht.

Voor de Nederl. Afdeeling der Ind. Mij. van Nijverheid en Landbouw zal de heer J. E. JASPER op Vrijdag 13 Januari 1911, een voordracht met lichtbeelden houden over:

De Inl. Weefkunst in Ned.-Indië.

Officiëele Berichten.

Uit de Javasche Courant van 18 November 1910. No. 92.

Benoemingen, enz.

Civiel Departement.

Verleend: een jaar verlof aan den secretaris der res. Djambi P. E. Moolenburgh en den commies W. L. Ch. Platt.

Ontslagen: op verzoek eervol de klerk mej. M. E. F. Berhitoe en L. van Ek; de onderwijzer J. C. v. d. Meijden; de klerk A. F. G. Persijn en als landsadvocaat te Semarang Mr. C. W. baron v. Heeckeren.

Gesteld: ter beschikking van den algemeenen secretaris J. F. Vos; van den Dir. van B.B., L. G. C. A. van der Hoek, J. W. Th. Heringa en J. Th. Dorrenpaal.

Benoemd: tot administrateur bij de gouv. pandhuizen C. A. A. Haccou; tot ingenieur F. H. de Freytag en A. L. Bakhuis; tot notaris-vendumeester te Magelang J. W. White; tot advocaat en procureur bij den R. v. J. te Soerabaja Mr. H. Th. ter Haar Romeny; tot voorzitter van den landraad te Pamekasa Mr. J. D. Pijper; tot landsadvocaat te Semarang Mr. A. W. Hartman; tot opziener 1e kl. bij het mijnwezen A. Eikema en J. Albers; tot commies te Sibolga C. F. F. D. Tuts; op Nias L. F. W. C. von Liebenstein:

Ontslagen: op verzoek eervol de wedono van Padangan, Raden Ngabehi Djojowinoto; van Bandjaran Raden Notohiheerdjo.

Benoemd: tot luitenant der Chineezen te Batavia Khouw Keng Liong.

Overgeplaatst: naar Kendal de onderwijzer H. N. van Ameron.

Benoemd: tot onderwijzer te Lawang F. P. de Kaper; tot hulponderwijzeres te Soekaboemi mej. L. M. H. de Scheemaker.

Militair Departement.

Verleend: 2 jaar verlof aan den kapitein der inf. J. W. Berenschot; één jaar aan den off. van gez. J. P. Sollewijn Gelpke, W. S. F. Stortenbeker en aan den kapitein der inf G. F. B. Watrin.

Ingedeeld: bij de opleidingsbrigade te Salatiga de kapitein der inf. J. van Roon.

Benoemd: tot 1en stuurman bij de gouv. marine J. C. Kruijt.

Uit de Javasche Courant van 22 November 1910. No. 93.

Civiel Departement.

Verleend: één jaar verlof aan den commies H. van der Horst; den griffier H. J. van Wijk en twee jaar aan den referendaris F. C. H. Darlang.

Ontslagen: op verzoek eervol de ambtenaar bij de in- en uitvoerrechten J. A. Zitter; de opziener bij het boschwezen L. H. Verleije; de commies J. O. van Heuren van Staereling.

Benoemd: tot predikant te Palembang W. A. Wasch; tot hoofdopziener bij het boschwezen J. F. J. Meijer; tot schout te Magelang F. Hakkers; tot hoofdcommies F. J. P. Storm van 's-Gravesande; tot commies bij de S.S. op Java A. A. Leupene tot onderschout te Semarang J. Schrijver.

Geplaatst: in de res. Oostkust van Sumatra de ambtenaar J. W. Th. Heringa; in Menado de idem J. Th. Dorrenboom; in Pasoeroean de id. L. G. C. A. van der Hoek; in de res. Palembang de controleur K. C. van Haastert; in Menado de idem E. Gobee; te Pekalongan de onderwijzer P. van Dam.

Militair Departement.

Benoemd: tot plaatsel. commandant te Koeta-Radja de luit.-kol. J. J. M. Oosterman; tot plaatselijk adjudant te Batavia de 1e luit. G. W. Caudri.

Geplaatst: te Batavia de off. van gezondh. Dr. F. W. van Haeften.

Ontheven: eervol uit zijne betrekking van plaatselijk adjudant te Batavia de kapitein Z. M. C. E. Valckenier de Greeve.

Geplaatst: bij het 10e bat. de 2e luit. W. V. van van der Hart; bij het 2de id. J. P. Lancel en G. B. C. Feekes; bij het 4e de kapitein B. B. Visscher; te Batavia de 1e luit. L. F. J. Koremans.

Overgeplaatst: naar Koeta-Radja de 2e luit. A. P. de Vaijnes van Brakell Buijs; bij het 20 bat. de 1e luit. F. H. Gude; naar Paloe de 2e luit. J. A. Valken; naar Makasser de 1e id. A. R. N. Veenstra; naar Pampenoea de id. W. A. Penard; bij het 1e depôt-bat. de id. F. P. A. van Gheel Gildemeester; bij het 3de id. de 2e luit. W. C. M. Slabbekoorn; bij het 3e id. de kapitein Z. M. C. E. Valckenier de Greeve; bij het garnizoensbat. van Amboina en Ternate de 1e luit. D. Nieuwland; naar Samalanga de onderluit. T. Akkerman; naar Soerabaja de kapitein-kwartiermeester W. J. H. van de Poel.

Ingedeeld: te Batavia de 1e luit.-kwartiermeester U. R. H. Braun te Malang; de 2e id. C. Tissot van Patot.

Overgeplaatst: naar Bandoeng de off. v. gezondh. J. P. H. Lindner; naar Poeroek-Tjahoe de id. Dr. J. L. F. H. Knoppert.

Benoemd: tot 2en machinist bij de gouv. marine de ambtenaar op wachtgeld W. Lehnhausen.

Lijst van aangekomen en vertrokken Passagiers uit en naar de Indiën.

Passagierslijst van het s.s. „Prins Frederik Hendrik"; gezagvoerder J. P. van der Borden. Van Amsterdam naar West-Indië op den 9en December. E. B. J. Luitink; K. van der Mulen, echtg. en 2 k; D. C. Leefmans; D. S. Fernandes; J. A. Levy; E. H. P. de Vries en familie; J. D. F. Horst; Ockert; M. S. Jacobs.

No. 52. Donderdag 29 December 1910. 10de Jaargang.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING OOST EN WEST

OPGERICHT DOOR KOLONEL G.E.V.L. VAN ZUYLEN, 21 MAART 1900.

„HET KOLONIAAL BELANG IS EEN ALGEMEEN-NEDERLANDSCH BELANG."

Abonnementsprijs per jaar:

Vrij aan huis of franco per post binnenland, bij vooruitbetaling	f 2.50
Voor Oost-Indië en het Buitenland	„ 4.—
Afzonderlijke nummers	„ 0.05

Prijs der Advertentiën:

Per regel	f 0.15
Bij plaatsing van 500 regels	„ 0.12½
„ „ „ 1000 „	„ 0.10

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie", en gezonden aan de Presidente: 7a HEERENGRACHT, DEN HAAG.

Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, *51 Verhulststraat*.

Voor *Advertentiën* tot de Drukkerij „LUCTOR ET EMERGO", AMALIA VAN SOLMSSTRAAT, *Telefoon 4424*, beiden DEN HAAG.

Inhoud van dit nummer.

Het Hoofddoel der Vereeniging is:

Het verspreiden van populaire kennis omtrent onze Indiën onder gansch het volk en het bevorderen der welvaart in die gewesten, om zoodoende en ook door het verleenen van onderlinge hulp, warme belangstelling en liefde te kweeken tusschen Nederland hier en ginds.

Het lidmaatschap bedraagt als minimum f 2.— 's jaars (voor Indië en het buitenland minstens f 2.50).

Zij die f 5.— of meer contribueeren of een gift in ééns schenken van f 100.—, zijn donateur(trice).

Aan alle donateurs en leden wordt kosteloos en franco het *Koloniaal Weekblad* toegezonden.

De Vereeniging „Oost en West" telt o.m.:

Een Informatie-Bureau van het Hoofdbestuur,

(*Secretaris J. L. van Gennep*),

dagelijks — Zon- en feestdagen uitgezonderd — van 10—12 en 2—4 u., ten kantore **Heulstraat 17, 1ste verdieping.**

Doel: Aan hen, die zich voor staats- en particuliere betrekkingen wenschen te bekwamen, daartoe den weg te wijzen en tevens aan Indische ondernemingen, maatschappijen en genootschappen de gelegenheid te bieden zich voor het verkrijgen van werkkrachten aan te melden.

Een Studie-Commissie van het Hoofdbestuur.

Doel: Uitoefenen van toezicht op de opvoeding en de studie der in Nederland vertoevende jongelieden, afkomstig uit de Nederlandsche Koloniën, hun hulp en bijstand te verleenen en hun verblijf in Nederland zoo aangenaam en zoo vruchtbaar mogelijk te maken.

Secretaris E. van Assen, dagelijks — Zon- en feestdagen uitgezonderd — van 9—12 uur te spreken ten Kantore Heulstraat 17, 2e Verdieping.

Een Informatiebureau van de Afdeeling 's-Gravenhage.

Doel: Het geven van inlichtingen omtrent opvoeding, onderwijs, huisvesting, inrichting enz.

Bureau Laan van Meerdervoort 195, van 10—12 en 2—4 uur.

Secretaris de heer G. C. A. De Witt, wonende Reinkenstraat 6, tot wien men zich ook kan wenden om hulp voor werkzoekenden.

PERSKRONIEK.

INHOUD: *De Nieuwe Crt.* over het doen reizen van Inlanders naar Nederland. De heer *F. Fokkens* in *De Nederlander* over het terugkoopen der particuliere landerijen op Java.

Nu het uitzenden van Inl. kunstnijveren ter Brusselsche tentoonstelling een succes is geweest, en deze lieden in hun vaderland teruggekeerd, van hun verblijf in Europa verklaren de aangenaamste herinneringen te hebben behouden, vraagt de Nwe. Courant „of het niet overweging zou verdienen telken jare in de zomermaanden aan eenige ontwikkelde Inlanders van regeeringswege de gelegenheid te schenken om één à twee maanden in ons land te kunnen komen rondkijken.

„Wanneer dit oordeelkundig mocht geschieden, zegt het blad, dus zonder te veel ambtelijke bemoeiïng, vooral zonder de minste pressie van boven af, dan mogen èn Indië èn Nederland daarvan reeds na eenige jaren profijt verwachten.

Nog niet zoo heel erg lang geleden was Nederland voor den gemiddelden Inlander iets grootsch en machtigs, ergens ver weg, gevaarlijk ver weg. Iets als omhangen met een legendarisch waas; de kern van alle blanke heerschermacht over de Oostersche volkeren. Betere vervoermiddelen te water en land, onderwijs en pers, — ze brachten kentering in die te onzen opzichte geflatteerde zienswijze. Men kreeg een juister beeld van de machtsverhoudingen in de Westersche wereld. Maar dit voerde en voert nog naar een ander uiterste, een ommekeer tot welker vorming ook een deel der Inlandsche- en Indopers het hare bijdraagt.

Nederland's constellatie tusschen de andere koloniseerende volken — eerst te hoog — wordt hierdoor thans wel eens te laag geschat. Men meet slechts met de het gemakkelijkst te gebruiken maten: grootte van het eigen land, grootte der bevolking, grootte der middelen, vergeleken bij de gelijknamige cijfers van andere mogendheden.

Om nu te dezen aanzien „le juste milieu" te zien betracht, daartoe — dunkt ons — kan het jaarlijksch bezoek aan ons land van bijv. een zes of twaalftal beschaafde Inlanders uit alle deelen van den Archipel in gunstigen zin meewerken. Hun opgedane ervaring, de wijziging in hun vroegere zienswijzen, hierdoor tot stand gekomen, ze kunnen niet verloren gaan. Van mond tot mond zullen hun gesprekken en uitlatingen verder gaan, in steeds wijder kring. En dat juist is de goede manier om den eenvoudigen Inlander te leeraren. De verhalen van een rasgenoot, een dorpsgenoot „die het immers zelf gezien en ondervonden heeft" — ze zullen heel wat meer ten goede (laat ons door ons eigen gedrag zorgen niet ten kwade) uitwerken dan alle mogelijke printahs en opgedrongen lectuur."

***

In De Nederlander zet de oud-resident F. Fokkens in een tweetal artikelen de beteekenis van den terugkoop der particuliere landerijen op Java uiteen.

„Al is het niet noodzakelijk, zegt hij, haast te maken met de terugbrenging der particuliere landerijen tot het staatsdomein om te voorkomen, dat zij in handen van vreemdelingen geraken, zoo is het een andere factor, die tot die terugbrenging noopt. De Kandanghauerlanden zijn toch niet alleen teruggekocht om den vreemdeling te toonen, dat het der regeering ernst is met die terugbrenging, hem te waarschuwen zoo hij lust mocht hebben zijn geld in particuliere landerijen op Java te steken, maar zij zijn ook teruggebracht zooals de Minister in zijn Memorie van Toelichting betreffende het wetsontwerp mededeelde: terwille van de bevolking om haar in betere conditie te brengen en dit argument geldt voor alle landen zonder uitzondering, want, zooals door de regeering is erkend geworden, de toestand op de particuliere landerijen in het algemeen is slecht, voor de Inlandsche opgezetenen onhoudbaar.

Waar nu de regeering heeft ingegrepen in het belang der opgezetenen van Kandanghauer, is zij moreel verplicht hetzelfde te doen ten aanzien der opgezetenen van de andere landerijen. Er zijn er wel, die meenen, dat de onteigeningswet repressief zal werken en den landheeren er toe zal brengen hunne opgezetenen goed te behandelen, hangende onteigening hun als het zwaard van Damocles boven het hoofd, doch daarvan moet men niet te veel verwachten, bewezen als het is, dat het jaren en jaren kan duren vòòrdat slechte behandeling der opgezetenen naar buiten uitlekt, zelfs na de aangebrachte verbetering van bezoldiging der districtshoofden op de landerijen door het Gouvernement (Kandanghauer) terwijl ook in verband met de huidige hooge waarde van den grond voor verscheidene landeigenaren onteigening eer een welkome gast dan een boeman zal zijn.

Het ingrijpen ten aanzien van de andere particuliere landerijen zal, evenals met Kandanghauer, moeten geschieden door terugbrenging tot het Staatsdomein, tenzij er een ander middel mocht bestaan om in gezegden onhoudbaren toestand te voorzien.

En dat middel is er.

De onhoudbare toestanden op de particuliere landerijen worden veroorzaakt door de uitoefening der souvereine rechten, welke den landheer zijn toegestaan en door verschillende bepalingen in het Reglement, welke gemakkelijk tot willekeur bij die uitoefening aanleiding geven. Koopt de Staat den landheeren die rente af, of onteigent ze, zoo kunnen dadelijk gunstiger toestanden intreden.

Tot de meest knellende en aanleiding tot misbruik gevende landheerlijke rechten behoort 't recht om heerendiensten te vorderen tot een maximum van 52 dagen in het jaar. Dat recht wordt toch vaak misbruikt en als wapen gebezigd om de opgezetenen te dwingen, vrijwillige overeenkomsten aan te gaan, zooals hiervoren zijn genoemd, in het bijzonder om de diensten af te koopen of ze om te zetten in cultuurdiensten. Ook daar waar feitelijk geen diensten van eenig aanbelang te verrichten zijn, wordt dan de afkoopsom berekend naar het maximum van 52 dagen arbeid in het jaar, dat de landheer vorderen mag. Zijn de opgezetenen tot het aangaan van zulke overeenkomsten niet te bewegen, zoo worden ze vaak met het verrichten van geheel onnoodig werk geplaagd.

Reeds de onteigening of de afkoop van dit recht alleen zou de positie der opgezetenen beduidend verbeteren; tevens zou zij een einde maken aan de anomalie, dat waar de Reg. gemeend heeft de heerendiensten voor haar zelve op de Gouvernementslan-

den tot een minimum te moeten terugbrengen van gemiddeld 25 dagdiensten per jaar, met de bedoeling ze zoo spoedig mogelijk geheel af te schaffen wijl eene belasting in arbeid niet meer in het kader van onzen tijd past, de heerendienstarbeid aan nauwkeurige regels heeft gebonden en van misbruiken gezuiverd en onder strenge controle heeft gesteld, die diensten op de particuliere landerijen in hun vollen omvang van 52 dagdiensten per jaar, ten behoeve van Europeanen, Chineezen en Arabieren zijn blijven bestaan, geheel ongeregeld en van misbruik ongezuiverd en ongecontroleerd.

Of eene onteigening of afkoop van het recht om heerendiensten te vorderen veel of weinig zal kosten is niet à priori te zeggen. Dit zal voor elk land verschillen. Er zijn landen waar de landheer weinig waarde aan dat recht toekent en het werken met vrije arbeiders prefereert boven het werken met heerendienstplichtigen, en er zijn landen waar de afkoop van de heerendienstplicht een der voornaamste bronnen van inkomsten van den landheer uitmaakt. Op elk land afzonderlijk zal derhalve een onderzoek behooren te worden ingesteld, en nagegaan moeten worden hoeveel de te presteeren arbeid in geld omgezet bedraagt en welke waarde de bevolking aan den afkoop der heerendiensten toekent, om op die wijze tot een cijfer te komen dat in billijkheid den prijs voor afkoop of onteigening aangeeft, enz."

Uit de O.-I. Mail.

Cholera in Solo. Met de cholera zag het er te Solo tegen het einde van Nov. j.l., volgens de jongste berichten, allesbehalve rooskleurig uit. De officiëele cijfers ter hoofdplaats spraken van 5 à 8 dooden dagelijks. Maar wat in het duistere Hinterland sterft daarvan hoort men niets.

Gelaten buigt zich ook de Javaan onder dezen geesel. Inssallah! voegt de correspondent van De Javabode er aan toe. Overigens is op Java de ziekte gelukkig afnemende. Semarang is weer ontsmet verklaard.

Cholera-bestrijding op Bali. De berichten omtrent het heerschen der cholera op Bali, opgenomen in het verslag dezer residentie over September j.l., doen weder zien, welk een moeite men heeft om Inlanders ook de meest elementaire begrippen bij te brengen aangaande de hygiëne.

De zoo met succes te Semarang verspreide boekjes: „Zuivering van bad- en waschwater met troesi" lezen wij daar, werden door den Controleur van Boeleleng ook onder de bevolking zijner afdeeling verdeeld en eenige exemplaren aan de andere afdeelingen gezonden.

De Baliër, die van nature gewoon is om bij alle ziekten, die hem bezoeken, — zelfs bij pokken en vrouwenziekten — in stroomend water zit-baden te nemen, begrijpt niet dat juist het water de cholerabacil verspreidt, zoodat het verbod om in dezen tijd zich met sawah- en rivier-water te baden, voortdurend ontdoken wordt. Door samenwerking met de militaire autoriteiten op Zuid-Bali verleenden dezen den besturenden ambtenaren aldaar grooten steun, door de afzetting van de grenzen der meest door cholera geteisterde streken, middels een gedeelte der troepen.

Stierven in den aanvang der ziekte in het Koebotambahansche schier alle aangetasten bij toediening van creoline, bij verstrekking van den choleradrank, daalde het ziektecijfer dadelijk zeer in het oog vallend. Ook in Zuid-Bali schijnt men veel baat gevonden te hebben bij de toediening van genoemden drank. De dokter-djawa van Oost-Lombok werd ter bestrijding van de ziekte in Koeboetambahan en omstreken aldaar gedetacheerd.

Bezoldiging inlandsche artsen. Bij gouvernementsbesluit is de bezoldiging der Inlandsche geneeskundigen bepaald op ƒ 150 's maands, met vier verhoogingen van ƒ 25 's maands, telkens na drie jaren ijverige en trouwe plichtsbetrachting; met dien verstande, dat voor de Inlandsche geneeskundigen, die thans reeds eene bezoldiging van ƒ 150 's maands genieten, de diensttijd op die bezoldiging doorgebracht zal medetellen voor de toekenning der traktements-regeling.

Voor de Inlandsche geneeskundigen, die op het tijdstip van inwerkingtreding van dit besluit in 's Lands dienst zijn,wordt de nieuwe traktementsregeling geacht op 1 Januari 1910 in werking te zijn getreden.

Hulppersoneel op de inlandsche scholen. Tot verbetering van het gehalte van het hulppersoneel op de gouvernementsscholen der 2de kl.— hulponderwijzers en kweekelingen zijn niet aan een kweekschool opgeleid en worden na een examen, dadelijk, zonder voorbereiding, aan een school werkzaam gesteld — zijn te Batavia, Buitenzorg, Malang, Bondowoso, Kotaradja, Bandjermasin, Kadangan, Singaradja en Makassar uit twee jaarklassen bestaande normaalcursussen geopend voor hen, die geslaagd zijn in het kweekelingen-examen e. a.

Thans is bepaald, dat ook te Palembang — bij wijze van proef — zulk een cursus zal worden geopend.

Aan de leerlingen zal een toelage van ƒ 8 per maand worden uitgekeerd, terwijl aan de uit de residentiën Riouw, Djambi, Banka, Lampong en Benkoelen afkomstige leerlingen, vrij reizen bij toelating en terugkeer wordt toegestaan.

Chin. geheime vereenigingen. Naar het Soer. Hbl. verneemt, heeft de politie weer verscheidene Chineezen aangehouden, die verdacht worden te behooren tot zekere geheime vereeniging, n.l. die der groene vlag.

Een poos geleden zijn een twintigtal van deze vereenigingsleden uit Ned.-Indië verwijderd, zoodat alle reden bestaat te verwachten, dat ook de thans aangehoudenen weggezonden zullen worden.

De laatste arrestaties moeten het gevolg zijn van mededeelingen door Chineezen, die als spionnen in dienst van de politie zijn, terwijl ook een zich in de gevangenis bevindende langstaart enkele aanwijzingen zou hebben gegeven.

Er moeten, zoo vertelde men, nog wel een 30-tal eedgenooten van bovengenoemde „groene vlag"-vereeniging onder politietoezicht staan.

De Chineezen in de Philippijnen. Het Amerikaansche bestuur op de Philippijnen is den Chineezen daar niet naar den zin, schrijft De Javabode:

Het ruwe optreden der Amerikaansche ambtenaren, de moeilijkheden, aan hunne vestiging buiten de hoofdplaats Manilla in den weg gelegd; de strenge handhaving der voorschriften op de hygiëne, enz. stuiten hun tegen de borst en zij gaan zoo ver, dat zij het Spaansche bestuur boven het tegenwoordige verkiezen.

Het is te begrijpen, dat in het algemeen 'n Oosterling den matigen, deftigen, wellevenden Spanjaard als meester verkiest, boven den ruwen, onmatigen Yankee, maar naast die schaduwzijden van het Amerikaansch bestuur staat de lichtzijde; en de Chineezen hebben aan dat bestuur tal van verbeteringen te danken.

De belastingdruk, welke vroeger op de Chineezen rustte, werd zwaar geacht. Deze is thans niet zwaarder dan voor de Inlandsche bevolking.

Door de onder 't Spaansche bestuur in alles den toon aangevende geestelijkheid werd de Chinees beschouwd als een heiden en paria en zoo zeer staande beneden de andere nationaliteiten, dat een moord, op een Chinees gepleegd, daar het hier slechts een heiden betrof, met niet meer dan een paar jaren verbanning gestraft werd.

Alleen dan kon de Chinees rustig handel drijven, wanneer hij het katholiek geloof aannam. Verreweg de meeste Chineezen in de binnenlanden volgden den hun aangewezen weg en huwden een inlandsche Christin.

Geleden leed is spoedig vergeten. Men ziet het ook hier. Te begrijpen is het, dat de maatregelen door de Amerikanen genomen tot wering van het Chineesche element, waar zij dit schadelijk achten voor de economische ontwikkeling van de Philippino's, de Chineezen ontstemt, maar zij mogen de oogen niet sluiten voor het feit, dat de veiligheid van personen en goederen, welke het Amerikaansche bestuur ook hun waarborgt, een kolossale verbetering in hun toestand is. Zonder dat, zou van den Chineeschen handel niet gezegd kunnen worden, wat de Chineesche consul zelf verklaard heeft, dat die namelijk nooit in zulk een bloeienden toestand verkeerd heeft, als in de laatste jaren.

Een eigenaardig bezwaar. Het nieuwe passenstelsel voor de Chineezen belooft, aldus het Soer. Nbl., weinig goeds voor den handel.

Wat is namelijk nu het geval? Er worden momenteel vrij hooge credieten verleend aan tal van Chineesche handelaren, hoofdzakelijk, omdat de credietgever vrij wel de zekerheid heeft, dat het zijne afnemer hoogst moeilijk is om de plaats te verlaten. Begint zoo'n handelaar min of meer zwak te staan dan houdt men hem in de gaten. De hoofden der Chineesche natie worden gewaarschuwd en als zoo'n twijfelaar dan een pas vraagt, weten zijn crediteuren het subiet en kunnen nog maatregelen treffen om den schuldenaar vast te houden met wat hij nog bezit.

Onder de nieuwe regeling nu, zal het voor zulke zwakke broeders en ook voor hen, die het goed gaat, maar die erg gauw boven Jan willen komen geen moeite kosten, hun Europ. credietgevers in de luren te leggen. Ze maken hun heele hebben en houden te gelde en — verdwijnen, naar Singapore, bijv, zonder dat iemand er iets van weet. Want de man kan rustig naar Batavia reizen en daar op een valschen naam een pas vragen, om buitenlands te gaan. Dat is eenvoudig genoeg.

Uit Singapore schrijft hij dan aan zijn sobats, groothandelaren, credietgevers, dat zijn zaken slecht gegaan zijn, dat hij een beetje „buitenaf" is gegaan en of ze met een accoord van stel tien pCt. genoegen willen nemen. En dan moeten ze wel, of ze krijgen geen cent binnen en baba zoekt elders met de opbrengst van zijn goed verkochte maar niet betaalde barang een goed heenkomen.

FEUILLETON.

KINDERLEED. *)

Zij was o! zoo klein — en staande daar verscholen tusschen al die groote menschen, merkte men haar niet eens op. Zij drong niet naar voren om eerst geholpen te worden, zij kon wachten. Toen dan die groote menschen weg waren, merkte ik haar op. Wij zijn goede vrienden, zij is niet bang van den toewan; ze weet dat die toewan zoo vaak de toevlucht is geweest van vader en moeder; zij durft alléén naar de kamar obat te gaan.

Wat een kind! Gij schat haar op acht of negen jaar en toch weet ik precies dat zij minstens twaalf jaar oud moet zijn.

„Kom eens hier, Sapa! Wel, is je moeder weer ziek?"

„Neen toewan, ik heb mijn hand verbrand," — en zij steekt mij haar handje toe en laat de roode pols zien.

„Hoe kwam dat zoo?"

„Gisteravond nam ik de pot met heet water van het vuur en toen liep er wat over mijn hand," zeide zij.

„Nu, het is zoo erg niet, zal morgen wel weer beter zijn", en meteen leg ik er een verband om.

Zij gaat weg; ik zie haar na en denk aan dat vreugdelooze kinderleven. Zoo jong en toch reeds alle zorgen torschende van het dagelijksch leven. 't Is morgen, zes uur; daar gaat dat kleine wezentje met haar blauwe kleedje om; onder elken arm draagt zij een bamboe watervat, langer dan zij zelf is. Rustig stapt zij door, met dat oude vrouwenpasje, want het water moet ver in de diep gehaald worden. Aan den rand van het ravijn gekomen, daalt zij af naar de diepte; het zijn wel een tachtig treden eer de bron bereikt is. Behoedzaam stapt zij over de gladde steenen en bereikt zoo de straal water, die uit de rots komt. Wat heerlijk zulk een frissche straal water, wat een overvloed: de bamboekoker is dadelijk vol en de tweede ook.

Even gaan zitten — het is zoo rustig hier; de weemoed omvat dat zieltje, dat vragend rondkijkt in Gods groote natuur. Maar niet te lang — nu naar boven; wat zijn die bamboes vol water toch zwaar; wat is dat ravijn diep! Langzaam aan, maar dan snel naar huis, want moeder is wéér ziek en de rijst moet nog gestampt worden. Thuisgekomen zet ze de bamboevaten tegen de wand en neemt haar zakje met rijst om te gaan rijststampen in het dorp. De algemeene rijststampplaats is hoog boven den grond, wel tweemalen zoo hoog als zij zelf is. Kuchend beklimt zij den boomstam die naar boven leidt, nauwkeurig de kleine voetjes zettend in de inkepingen. Boven gekomen ziet ze daar twee zware balken liggen, beiden op gelijkmatige afstanden van uithollingen voorzien. Het is niet druk op dit oogenblik, anders zou zij moeite hebben eene uitholling voor zich te vinden. Nu heeft zij dra hare rijst in eene uitholling gestort en begint met een lange, zware stok de rijst te stampen. Ziet, hoe die twee kleine handjes de dikke lange stok omklemmen!

Toem, toem, toem — klinkt het dof, als de zware stok tusschen de rijstkorrels valt, en telkens laten de bolsters wat los tot ze er geheel afspringen.

Dan de groote wan genomen, en de kleine handjes garen korrels en kaf tezamen en brengen ze op de wan.

De wan is grooter dan zij zelf, en toch omklemmen die knuistjes ferm den rand en scheiden al schuddend en opwerpend kaf en korrels.

Terug naar huis, gewild rustig, moe, o zoo moe, zoo rustig moe zijn die pasjes! Daar klinkt een geluid, dof, zwaar, langgerekt. Het is de karbouwhoorn, die geblazen wordt als teeken dat de school begint. Het oude-vrouwtjes gelaat heldert op; een vreugdetrek komt op haar gezicht: die drie uurtjes schoolgaan per dag zijn zonnestralen in haar vreugdeloos leven. Drie uren rustig op de school te mogen zitten, in een ruim, frisch lokaal, vol met andere kinderen, andere meisjes, lotgenooten enkele; een paar uren kind te mogen zijn......

Zij was niet dom — oud-vrouwtje was moe —

*) Verkort overgenomen uit de *Nederl. Zendingsbode*.

Natuurlijk zal onze handel niet bijtijds de bakens verzetten, dat ligt niet in zijn aard, maar weer als van ouds op zien komen spelen en afwachten tot er een firma links in de kaars gevlogen is. Dan eerst zal men misschien de credieten wat gaan inperken, met de gevolgen van minder omzet en minder verdienste. Wie dat velen kan, blijft leven, de anderen zullen het veld moeten ruimen.

't Zal in ieder geval, vreezen wij, een moeilijke tijd worden voor onzen importhandel als voor het verlaten onzer stad door vreemde Oosterlingen, geen pas meer noodig zal zijn."

De Javabode merkt echter op:

„Een bezwaar als het hier genoemde, hoewel op zichzelf erkenbaar, kan de invoering van een goeden maatregel als de wijziging van het passenstelsel in liberalen zin natuurlijk niet belemmeren."

Jav. koelies op Banka. De Nwe. Soer. Crt. bespreekt de opmerking van 't Kamerlid den heer De Meester, die Jav. koelies bij de tinmijnen van Banka te werk gesteld wenscht te zien. De minister zou overwegen. Het blad vindt dit alles dwaas en schrijft:

„Banka heeft alleen Chineesche koelies, die qua werkvolk best voldoen. Ieder, die op Banka wel eens Chineesche koelies in de tinmijnen aan het werk heeft gezien, erkent, dat zij alsnog de ideaal-werklieden voor Banka zijn.

De Javaansche koelie is daar niet bruikbaar: de Javaan is niet bijzonder vlijtig, is herhaaldelijk „tida senang" als er aangepakt moet worden; heeft soedaras, die ziek zijn, en die hij troosten moet. Ze werken niet hard, doch hebben een massa pretenties. Ze kunnen niet in de schaduw der Chineesche koelies staan.

Over de kwestie: àl of géén Javaansche koelies op Banka, is al rijpelijk door bevoegden nagedacht. Als er ook maar een schaduw van een kans had bestaan op die tewerkstelling van Javanen, dan waren de buitengewone maatregelen tot voorziening in het tekort aan Chineesche koelies in 1903 en 1904 zeer zeker achterwege gebleven. De oplossing dier kwestie ware dan zeer eenvoudig geweest.

De minister behoeft dus niets te overwegen en de heer De Meester had met zijn ondeskundige opmerkingen ook best achterwege kunnen blijven."

De Javabode vindt dat de Nwe. Soer. C. het stellig bij het rechte eind heeft, waar zij de geschiktheid van Chineesche koelies boven Javaansche voor het werk in de Bankasche tinmijnen volhoudt, doch er worde in het oog gehouden, dat bij slagen der proeven met mechanische ontginning en mogelijke algemeene invoering daarvan op 't eiland de aard dier ontginningen zoozeer zal veranderen, dat die bijzondere geschiktheid der Chineezen voor het werk in die mijnen niet meer zal behoeven te bestaan. En dan zal de tijd gekomen zijn om het met de aanwending van Javaansche werkkrachten te beproeven.

Het Inlandsche Credietwezen. Hierover schrijft De Javabode:

„Reeds een drietal jaren geleden is door de Indische regeering het denkbeeld geopperd om de steeds toenemende kosten voor de indienststelling van de mantri's te doen terugbetalen door de dorpscredietinstellingen.

Dit door den G.-G. v. Heutsz aanhangig gemaakt plan, vond uiting in de begrootingen der laatste twee jaren, waarbij gerekend werd op eene inkomst van f 30.000 uit evenbedoelden hoofde.

Alvorens echter tot de vordering van die terugbetaling kon worden overgegaan, moest worden nagegaan, naar welke beginselen die restitutiepost moest worden berekend. Intusschen werd de voorgenomen maatregel bij de behandeling van de ontwerp-begrooting voor 1909 krachtig bestreden door 't toenmalig Kamerlid Mr. C. Th. Van Deventer, die betoogde, dat de kosten voortspruitende uit de indienststelling der mantri's voor rekening behoorden te blijven van het gouvernement, vooral waar het instituut van het credietwezen nog in een stadium van ontwikkeling verkeerde. Dat betoog werd echter bestreden door den minister van Koloniën, den tegenwoordige Gouverneur-Generaal, die verklaarde, dat het van den aanvang af in de bedoeling gelegen had, de kosten van de aanstelling der mantri's te doen terugbetalen door de credietinstellingen, ten behoeve waarvan de indienststelling geschiedde, doch bereid was den maatregel slechts te doen toepassen ten aanzien van die loemboengs en desabankjes, welke reeds eenige jaren bestonden en zich in een zekere mate van bloei verheugden. De hoogerbedoelde onderzoekingen naar de grondslagen, waarnaar de terug te betalen bedragen zouden zijn te berekenen, hebben nagenoeg overal de bestuursambtenaren aanleiding gegeven om te wijzen op de weinige wenschelijkheid om den maatregel door te zetten, die wel eens aanleiding kon geven om het instituut der desaloemboengs, dat nog niet die populariteit bezit als wel gewenscht ware, in gevaar te brengen, terwijl overigens de vordering ontijdig ware te achten, daar de winsten dier instellingen nog slechts zeer bescheiden zijn te noemen. Waar echter reeds vast op eene inkomst was gerekend, was het zeer twijfelachtig of de Gouverneur-Generaal die bovendien, zooals vermeld, de maatregel in de 2de Kamer krachtig verdedigd had, wel bereid zou zijn den maatregel voorloopig buiten gevolg te laten. Het doet ons genoegen te kunnen mededeelen, dat de bedenkingen, door de met de Inlandsche huishouding door en door vertrouwde bestuursambtenaren tegen de voorgestelde voorziening ingebracht, den hr. Idenburg overtuigd hebben van het onpolitieke en onpractische om haar doortedrijven, zoodat de landvoogd aan den minister van Koloniën heeft te kennen gegeven, dat en waarom tot dusver geen uitvoering is gegeven aan het denkbeeld en dat ook in de volgende jaren niet op een inkomst uit vermelden hoofde te rekenen valt, zoodat de betrekkelijke post van de begrooting van inkomsten voor 1911 dient te worden afgevoerd.

Tentoonstelling van Chineesche schilderijen te Batavia. In de zaal van het Natuurkundig Genootschap zou door den Ned.-Ind. Kunstkring den 12en Dec. jl. een tentoonstelling worden geopend van oude en moderne Chineesche schilderingen, verleden winter door den heer Henri Borel te Peking voor een collectioneur verzameld.

Tevens zouden eenige prachtgewaden van Mandsjoesche prinsessen en eenige oude porseleinen en bronzen worden geëxposeerd; de schilderingen waren echter hoofdzaak.

Op den openingsavond, 11 December j.l., zou de heer Henri Borel een causerie houden over oude Chineesche schilderkunst in het algemeen en over de tentoongestelde schilderingen in het bijzonder.

toch hoorde zij goed en luisterde goed, en schreef goed, en was een wijs kind. Si Tempa die naast haar zat was ook niet dom, maar was opgewekt, en luisterde soms niet; maar Si Tempa wist niet van rustig-moe zijn.

En als straks de school uitgaat, dan gaat Si Tempa naar hare ouders in het veld, maar Sapa moet naar huis, naar haar donker, zwartberookt hok terugkeeren, dat toch haar geliefd huis is. Daar ergens, in het donker op de vloer ligt iets in lappen gewikkeld, het is haar moeder, die slaapt. Altijd maar liggen slapen; ziek, zwak, lui, willoos, energieloos. Toch haar huis, Sapa's huis, al is het vuil en donker en zwartberookt. Haar huis — zij gaat op de drempel van de deur zitten, boven de trap...... vader is nu op de sawah aan het werk, oudere broer zwerft hier of daar, jongere broer loopt ook al hier of daar heen. Kleine broertje van een paar maanden slaapt naast moeder. Zij alleen waakt — zij moet alles doen; moeder kan niet, wil misschien niet.

Zou moeder de rijst al gekookt hebben? Even naar de stookplaats gekeken. Vuur is er niet aan. Even het deksel van de pot opgelicht; alleen maar rijstkorsten van de vorige avond er in. Dan maar gaan rijstkoken — lucifers liggen boven op die balk. Eentje aangestreken, een paar dunne spaandertjes aangestoken, nog wat houtjes er bij en lustig vlamt het vuurtje. De pot schoongemaakt, dan water uit de bamboe geschonken en in de pot op het vuur gezet. Wat rustig werken die kleine handjes; hoe aardig omklemt die kleine hand het zware kapmes als ze nieuw brandhout splijt. Rustig is de slag, juist berekend en niet missend.

De rijst kookt — even het deksel oplichten en de geur opsnuiven, heerlijk! Nu voelt ze toch dat ze honger heeft. Is er toespijs, groenten? — Neen, er is niets. Nog even wat halen? Neen, kan ook niet, ze moet op de rijst passen.

Dan maar wat scherpe kleine Spaansche peper genomen en met grof zout op gindschen steen fijn gewreven. Als vader straks komt dan is er tenminste iets!

Daar komt de oudste broer al boven; hij snauwt haar toe of hij eten kan. Moeder ontwaakt van het leven en jongste broertje begint te schreien; vader verschijnt en andere broertjes ook, alles zet zich neder. Moeder zit al bij de rijstpot; zij schept de rijst op het groote ronde houten bord en dra geeft een luid smakken te kennen dat ze het lekker vinden. Na den maaltijd gaat vader rooken, moeder kauwt sirih, de broertjes gaan kattekwaad beneden uitvoeren en zullen voordat het donker is wel niet meer thuis komen en Sapa ruimt alles op.

Moeder, alweer moe van het eten, strekt zich uit ter ruste, maar daar de kleine niet stil wil zijn, wordt aan Sapa gelast het kleintje op te nemen en te dragen.

Met een handigen zwaai zet ze de kleine op hare heup, een groote doek slaat ze om het kind en maakt die met een groote knoop op de andere schouder vast. Nu naar beneden; zoodra de kleine de frissche lucht heeft opgesnoven en beweging voelt is het stil. Jong-oud-vrouwtje torscht haar last; het is haar liefste werk. „Broertje moet toch ook in de lucht", zegt ze echt moederlijk.

Tegen dat de zon ondergaat, gaat ze weer naar dat heele diepe ravijn, om water te halen en ze baadt zich heerlijk onder dien waterstraal. En weer klimt ze naar boven om naar haar donker huis te gaan.

Als dan het walmende lampje lustig brandt, als het eten weer gekookt is en allen gezeten zijn, dan is het wel gezellig in zoo'n huis. Zij zit bij het vuur, want na afloop van den maaltijd kookt zij nog varkensvoeder; zij heeft ook nog een varkentje dat zij groot brengt.

Eindelijk brengt de nacht rust; rust voor moe-oud-vrouwtje. En als ooit veertien engeltjes 'n kind des nachts bewaken, dan zal Si Sapa welbewaakt in haar zwaarberookt huis slapen.

WEST-INDIË.

SURINAME.

De verordening tot verhooging der huurwaardebelasting is in de Koloniale Staten behandeld. De heer Bibaz teekende verzet aan tegen dezen verhoogden belastingdruk, in verband met den tijd van achteruitgang en malaise, dien de kolonie beleeft. Te meer had spreker bezwaar, waar het bestuur in gebreke blijft maatregelen te nemen, waardoor een vlugger en minder kostbare inning van huur van kamers op erven mogelijk wordt. Ook de heeren F. C. Curiel en v. Ommeren betuigen hun leedwezen, dat, in weerwil van herhaalden aandrang der Staten, nog niets in die richting is gedaan.

De heeren Curiel, Van Ommeren en Smith betoogden de billijkheid om woningen van plantagepersoneel vrij te stellen, voor zoover zij minder huurwaarde dan *f* 600 hebben. Het betrekkelijk artikel was, in verband met een amendement door den heer Van Ommeren ingediend, aangehouden tot eene volgende vergadering. De overige artikelen werden goedgekeurd, nadat van bestuurszijde was beloofd, dat zeer ernstig vereenvoudiging van de gerechtelijke inning van huurpenningen zou worden overwogen.

Door het lid mr. Beckering van Loenen werd in een openbare vergadering der Koloniale Staten het gerucht ter sprake gebracht, dat door den chef van het militair hospitaal, tevens wd. geneeskundig inspecteur, drie jaar verlenging van detacheering is aangevraagd. Hij voegde hieraan, uit naam van zijn aanwezige medeleden, toe, het zeer in het belang van de kolonie te achten, indien dr. Koch als hoofd van die inrichting wordt gehandhaafd.

De voorzitter verklaarde zich bereid het verzoek der Staten onder de bijzondere aandacht van den Gouverneur te brengen.

Men zal zich herinneren, dat van de zijde der Roomsch-Katholieke geestelijkheid in Suriname naar den bouw van een Roomsch-Katholiek hospitaal wordt gestreefd wegens eene quaestie, den inwendigen dienst van het militair hospitaal betreffende, naar aanleiding waarvan de diensten der Roomsch-Katholieke pleegzusters aan laatstgenoemde instelling worden onttrokken.

***

Naar uit Paramaribo aan Het Alg. H.blad wordt geschreven, heerscht in de kolonie groote ontstemming over de nieuwe verlofsregeling, waardoor de Surinamers zouden zijn achtergesteld bij de uit Europa gekomen ambtenaren.

***

In den laatsten tijd wordt tegenover de vrij talrijke uit Fransch Guyana geweken déportés te Paramaribo een meer vrijgevige politiek gevolgd. Zij staan echter onder goede contrôle van de politie en geven geen reden tot klachten. De meesten hebben een redelijk bestaan, als stoelenmatters, vernissers, enz.; zoodat zij behoorlijk gekleed kunnen gaan. Zij hebben zich bereid verklaard, wekelijks ieder een kwartje te storten, waarvan een ziekenfonds zal worden gevormd, onder beheer van de politie. Voor zoover dit fonds toereikend is, zullen daaruit voortaan de verplegingskosten van zieke déportés worden betaald.

CURAÇAO.

Men is te Willemstad doende een handelsbond op te richten, die zich zal belasten met het uitgeven van wekelijksche marktberichten.

Intusschen is te New-York door de douane ingezien, dat de factuur hoeden, die zij weigerde toe te laten, niet beneden den werkelijken prijs was aangegeven, waarop toestemming werd gegeven voor den invoer.

Ten einde verdere moeilijkheden te voorkomen, blijft het intusschen wenschelijk den marktprijs van het artikel te Willemstad vast te stellen, zoodat bedoelde bond zeker nog reden van bestaan heeft.

WAT DE INLANDER ZEGT.

Drie voorwaarden welke noodig zijn voor de ontwikkeling der inlandsche maatschappij. Iemand, die zich Sabar noemt, schrijft in de **Pembrita Betawi** van 12 October j.l., hoe hij gelezen heeft, dat de Russen een fabriek hebben opgericht, waarin kleedingstoffen worden vervaardigd van 'n grondstof, welke veel overeenkomst vertoont met de bast van de klappervrucht en gevonden wordt in de mijnen van Siberië. Het weefsel dat daarvan wordt gemaakt, moet van bijzonder sterke kwaliteit zijn en niet licht scheuren.

De van die stof vervaardigde kleedingstukken moeten aangenaam aan het lichaam zitten en worden, als ze vuil zijn, door vuur-hitte schoongemaakt.

IJzerlaken wordt tegenwoordig veel als kleedingstof gebruikt en door de kleedermakers gebezigd als materiaal voor de kragen van jassen. Dit laken wordt vervaardigd van staalwol, dat veel gelijkenis vertoont met geweven paardenhaar.

Verder worden nog mannenkleedingstukken gemaakt van gebrande kalkwol. Om deze wol te bereiden wordt kalkpoeder met een zeker procédé gemengd en dit mengsel in een brandenden oven zoodanig verwerkt, dat het er als een dunne en platte soort wol uitkomt. Daarna wordt deze stof gekleurd.

Men beweert dat de van dit materiaal vervaardigde kleedingstukken niet kunnen branden en dus vetachtige stoffen daarop geen vat hebben. De stof voelt even zacht aan als van het gewone bereide laken.

Een Engelsch fabrikant heeft van oude touwsoorten thans een kleedingstof weten te vervaardigen en verzamelt voor dat doel al het mogelijke touwwerk en kabels. Hij maakt er pluksel van en verwerkt dit op een weeftoestel tot eene ruwe soort laken. De eigenaar der fabriek gebruikt deze stof reeds voor eigen kleeding, terwijl gezegd wordt, dat zij als handelsartikel toekomst geeft. In Oostenrijk schijnt men voor dames geschikte kleedingstoffen te maken van glasspinsel dat veel overeenkomst zou hebben met zijde.

Het Japansche leger zou gebruik maken van kleedingstoffen, welke vervaardigd zijn van papier en die sterker zouden zijn dan de wollen kleedingstoffen. Het papier, waarvan de stof gemaakt wordt, is eene soort vloeipapier, dat op eigenaardige wijze tot kleedingstof en tot handschoenen wordt verwerkt. Japansche badkleedingstukken vinden reeds ingang in de Westersche maatschappijen.

Zoo heeft dus ieder land zijn eigen grondstoffen voor het vervaardigen van kleedingstoffen, terwijl getracht wordt nieuw grondmateriaal te vinden of het bestaande te verbeteren.

Onwillekeurig komt men, zegt Sabar, na de kennisneming van het vorenstaande, tot eene vergelijking met de toestanden in Indië, waar de kleedingstoffen van de vroegste tijden af werden geweven op het weefgetouw. Reeds tijdens de Hindoeoverheersching waren de Javanen bedreven in die kunst, die onder de voorouders op gelijke hoogte is gebleven, doch sedert de laatste jaren — jammer genoeg — sterk is achteruitgegaan. Dit komt omdat het jongere geslacht de voorkeur geeft aan het gebruik van goederen van vreemden oorsprong, en dat men geen lust gevoelt het vroegere weefsel dat met betrekkelijk gebrekkige gereedschappen werd tot stand gebracht, te verbeteren. De jongeren sturen meer aan op taal-, reken- en bestuurkennis en dat is natuurlijk goed, maar wanneer men de volksbelangen van den Inlander in het algemeen wil behartigen en diens vooruitgang wil bevorderen, dan zal in het bijzonder op drie hoogst noodige zaken moeten worden gelet, n.l. op:

a. kennis van den landbouw, met gebruikmaking van de inheemsche dieren;
b. ambachtskennis; en
c. handelskennis.

Op dezen ondergrond moet de ontwikkeling van de Inlandsche maatschappij steunen, terwijl 't onderwijs in die richting geleid, de uitkomst zal geven, dat men onafhankelijk kan zijn van het buitenland en dat invoer van elders, en zeker in de eerste plaats van kleedingstoffen, niet meer noodig zal zijn.

Wijlen de Vorstin van Tanette (Celebes en Onderh.heden). Ook de Maleische pers wijdt waardeerende woorden aan de nagedachtenis der Vorstin van Tanette, We Tanri Ollé.

Onder de vorsten van Celebes, die bewijzen gaven van aanhankelijkheid aan het Nederlandsch gezag, was zij zeker de eerste.

In het jaar 1668 werd Tanette in het Bonggaisch tractaat opgenomen en op die wijze tot het ressort van Makasser gebracht. Onze inmenging in de inwendige aangelegenheden des lands, was voorshands, uit den aard der zaak, gering; eerst in het jaar 1748 nam die bepaalde vormen aan, toen de toenmalige Vorstin onze hulp inriep, teneinde haar te beschermen tegen hare vijanden.

Te Pantjana werd toen een Nederlandsche militaire bezetting geplaatst. In het jaar 1814 had Radja Lapatoe het gezag in handen.

Deze sloot zich bij den vorst van Boni aan in den strijd tegen de Engelschen en maakte destijds de Noorderdistricten onveilig, doch toen de Engelsche bezittingen aan het Nederlandsch bestuur waren overgegeven, weigerde Lapataoe dat gebied aan ons af te staan en bleef hij met den Vorst van Boni vijandig tegen het Nederlandsch gezag. Dit had gedurende de jaren 1814—1824 veel last van Lapataoe, doch in laatstgenoemd jaar deed hij afstand van het bestuur, met de vergunning om in Tanette te mogen blijven wonen. Als bestuurder werd hij opgevolgd door zijne zuster, doch deze had eveneens last van de tegenwerking haars broeders en legde haar taak al spoedig neder. Lapataoe deed nog eenmaal, met behulp van zijn zoon, moeite om ons te bestrijden, doch tevergeefs.

De regeering stelde La Roempang tot Vorst van Tanette aan, met den titel van Dato Mario Wi Wawo en steunde dezen met onze wapens.

Eerst na den dood van Lapataoe was er van rust in Tanette sprake.

La Roempang stierf in 1855 en werd vervangen door zijne kleindochter, We Tanri Ollé.

In het jaar 1856 werd zij door de regeering in hare functie van vorstin bevestigd.

Tijdens haar bestuur heeft zij veel bijgedragen tot de ontwikkeling van haar land en steeds toonde zij een goed aanhangster te zijn van het Nederl. gezag, dat haar verschillende malen blijken gaf die aanhankelijkheid op prijs te stellen in den vorm van het toekennen van de Koninklijke onderscheidingen als ridder in de Orde van den Nederlandschen Leeuw, Commandeur in de Oranje Nassau-Orde en de groote gouden medaille, wegens vijftigjarigen trouwen dienst.

WAT DE CHINEES VERTELT.

De haarvlecht der Chineezen — Over dit onderwerp werd in de Koloniale Weekbladen van 3, 19 en 27 Februari 1910, nos. 5, 6 en 7 reeds het een en ander medegedeeld, dat thans kan worden aangevuld met het bericht voorkomende in de **Pemberita Betawi** van 3 October j.l., no. 303, waaruit zou blijken dat de Chineesche gezant te 's-Gravenhage, die zich thans te Peking ophoudt, en aldaar zijne opwachting bij den keizer moest maken, daarvan werd teruggehouden door den Chineeschen minister van buitenlandsche zaken, omdat eerstgenoemde de haarvlecht had afgeschoren en op die wijze niet voor Zijne Majesteit kon verschijnen.

Het eenige middel om toch aan het voornemen gevolg te geven en aan de voorgeschreven étiquette te voldoen, was de aanschaffing en gebruiken van een kunsthaarvlecht. De Chineesche gezant had daarmede niets op en het heeft aan den Chineeschen minister van buitenlandsche zaken dan ook heel wat overreding gekost hem te overtuigen van de noodzakelijkheid om van de kunsthaarvlecht gebruik te maken.

Eerst daarna werd de gezant ontvangen en had Zijne Excellentie toen de gelegenheid een en ander van de Nederlandsche en Ned.-Indische zaken onder de aandacht van Zijne Majesteit te brengen.

Volgens de **Djawa Tengah** van 4 October j.l. no. 223 beraadslaagden de Chineesche ministers thans ov de aan te nemen houding, met betrekking tot de afschaffing van de haarvlecht.

Vooral de officieren en ambtenaren, die veel met de vreemdelingen in aanraking komen en ook de studenten op de Hooge scholen, trachten gedaan te krijgen dat zij reeds bij het begin hunner studies zich van de haarvlecht mogen ontdoen en hunne voorgeschreven kleeding op meer moderne wijze mogen worden vastgesteld.

De Ministerraad heeft echter, ondanks het feit, dat het onderwerp reeds lang een punt van bespreking uitmaakt, nog geen eindbeslissing genomen.

Toch zal het vermoedelijk wel tot de afschaffing komen, nu Prins Tjai Tao, broeder van den Prins Regent, zich voor de zaak heeft gespannen en haar bij de regeering steunt.

Zijn de vroegere berichten juist, dan heeft Prins Tsoen, regent van China, zich reeds veroorloofd om zich van het Chineesche haartooisel te ontdoen.

Een en ander over de Chineezen. — Onder dit hoofd werd in Het Koloniaal Weekblad van 27 October j.l. no. 43, een door den correspondent van **De Javabode** te Bandoeng ingezonden beschouwing overgenomen van tijdelijk op Java vertoevende invloedrijke Chineezen, waarbij deze het een en ander vertelden van de thans bestaande ongeregelde toestanden in Groot-China.

De indruk daardoor verkregen, was, dat de vooruitgang van Groot-China grootendeels op papier bestond en dat alleen een ingrijpen van buiten af den Kolos eerst geheel zou doen ontwaken.

Wel viel een beweging en een opkomend rechtsgevoel te constateeren, maar alles liep dood op de niet in beweging te brengen massa.

Deze beschouwingen, welke ook in de Inlandsche nieuwsbladen overgenomen zijn, hebben aan zekeren G. in de **Perniagaän** van 26 September j.l. no. 218 aanleiding gegeven tot de navolgende opmerkingen en toelichtingen.

Met betrekking tot de bestaande wanorde in Groot-

China kon de schrijver zich niet nauwkeurig uitlaten, omdat men wachtende was op de vertrouwbare berichten van den heer Tan Tjong Long, commissaris van de vereeniging ,,Hoa Siang In Kiok", die thans in het moederland vertoeft, en zeker niet in gebreke zal blijven zijne oogen goed te gebruiken. Wellicht dat later gelegenheid zal bestaan om aan diens bevindingen openbaarheid te geven.

Dat bij velen ontevredenheid bestaat in Groot-China behoeft geen verwondering op te wekken.

Men is daar bezig gebrekkige toestanden op te ruimen, waardoor de belangen van zekere categoriën van personen worden geschaad en dat valt gewoonlijk niet in den smaak van dezen. De leiders dier beweging ondervinden dan ook lang niet altijd steun, ja, dikwijls zelfs tegenwerking van de zijde van het publiek. Zoo ontstond bijv. brand in het Tentoonstellingsgebouw te Nanking op het oogenblik dat men de tentoonstelling zou openen, die 'n beeld zou geven van China's vooruitgang op het gebied van Handel en Nijverheid in de laatste jaren.

De bedoeling met dien brand was onrust te verwekken, welke echter door een tijdig ingrijpen van de besturende ambtenaren werd voorkomen. Vergelijkenderwijze gesproken, kan men zeggen, dat China doende is een groot huis op te richten, waarvan de steenen-onderbouw telkens door het volk wordt afgebroken en dat dus niet tot stand kan komen. Doch zulk eene tegenwerking wijte men niet aan het Chineesche bestuur.

Het is zeker gemakkelijk genoeg voor Chineezen, die in Amerika en Europa de toestanden hebben bestudeerd en dien overeenkomstig veranderingen willen invoeren, te verklaren, dat zij, bij terugkeer in hun land met een kluitje in het riet worden gestuurd en alleen in ondergeschikte betrekkingen worden geplaatst, waardoor verbittering wordt gewekt, maar, waar ter wereld, vraagt schrijver, zal men iemand aan het hoofd van groote zaken met veel verantwoordelijkheid plaatsen zoolang hij niet de bewijzen van bekwaamheid en geschiktheid heeft geleverd, ook al heeft zulk een persoon elders eenige kennis opgedaan.

Dat voor publieke productieve werken in China bijna geen geld los te krijgen is van de rijke Chineezen is waar, doch dit feit heeft tot oorzaak, dat men over het algemeen geen vertrouwen heeft in de toestanden zooals die zich wijzigen en men niet weet hoe de zaken zullen verloopen.

De heer T a n T j o n g L o n g zal ten deze ook wel nadere inlichtingen geven.

Het is vrij duidelijk, dat het Chineesche volk ongaarne ziet, dat China geld in het buitenland opneemt in het belang der openbare werken, waar de praktijk heeft aangetoond, dat uit dergelijke transacties zoo gemakkelijk ongenoegen en verwikkelingen voor de Chineesche regeering en het volk ontstaan.

Toen de Foekin Spoorwegcompagnie werd opgericht, bedroeg het bedrijfskapitaal drie millioen (?), hetwelk onmiddellijk werd volteekend.

Later echter, namen de verschillende inschrijvers hunne aandeelen terug, zoodat slechts met niet meer dan één millioen kapitaal kon worden gewerkt.

Dat was de reden waarom tot heden de spoorweg aanleg slechts tot 6 paal vorderde en dat er nieuw kapitaal moest worden gefourneerd om het werk voort te zetten. Het gestorte kapitaal is dus niet in een bodemlooze put verdwenen.

En dat velen nog wel vertrouwen hebben in de toekomst van die onderneming, bewijst wel het feit dat thans vele aandeelen van de maatschappij door Chineezen van Java geheel vrijwillig en zonder invloeden van buiten worden opgekocht, niet in hun geldelijk belang, maar ook om een goed werk voor het Moederland te doen. Het is niet goed van de berichtgevers geweest deze aangelegenheid verdraaid en overdreven voor te stellen en ongenoegen te zaaien, terwijl men zeer goed weet dat zoovele Chineezen van Java hun geld verloren in de Nederl.-Indische Maatschappijen als ,,Empalai Totok" en andere.

Dat de heer O e i T i o n g H a n had aangeboden al de aandeelen van de Spoorwegcompagnie over te nemen tegen veertig procent, is onjuist.

De Chineesche regeering heeft die overname beproefd, maar had daarbij geen succes.

Van Vreemde Koloniën.

De radja van Benares.

Sedert het bestuur van Engelsch-Indië op de Engelsche kroon is overgegaan, was het steeds het streven, de inlandsche staten niet in het rechtstreeks bestuurd gebied te doen opgaan. Zoo werd t. z. t. de staat Mysore, niettegenstaande die twintig jaar onder Engelsch bestuur stond, weder onder het bestuur van een eigen vorst geplaatst.

Voor het eerst is nu echter een geheel nieuwe staat in het leven geroepen in het rechtstreeks bestuurd gebied. Deze wordt gevormd door de familie-domeinen van den semindaris van Benares.

Vóór zijn vertrek uit Indië deed lord Minto reeds aan sir Praboe Narayen Singh weten, dat de minister voor Indië, op voorstel van het Engelsch-Ind. gouvernement er in had toegestemd, aan hem en zijn nakomelingen, naast den hun reeds toekomende titel van radja, eene blijvende positie onder de regeerende hoofden in Indië toe te kennen.

De T i m e s herinnert er aan, dat de radja's van Benares steeds eene bijzondere positie innemen, welke het mogelijk maakte aan den Praboe Narayen Singh eene onderscheiding toe te kennen, welke hem anders niettegenstaande zijn groote loyaliteit en zijn persoonlijke uitstekende hoedanigheden niet zou zijn verleend.

Hij stamt af van eene oude familie, die onder de Mogols gedurende eenigen tijd belast was met het bestuur over de groote provincie, waarvan Benares het centrum is. Later kwam dit gebied onder het Engelsch gezag, doch onder voorbehoud, dat voor het aan de radja's van Benares behoorend gebied geheel afzonderlijke regelingen zouden gelden.

De tegenwoordige radja van Benares bezat een aantal familie-domeinen, benevens uitgestrekte landgoederen in zes districten van de Vereenigde Provinciën en in één Behoirsch district. Wat deze laatste goederen aangaat, staat de bezitter gelijk met andere grondbezitters in die streken. Op de familiedomeinen waren hem verschillende souvereine rechten gelaten.

Ten aanzien nu van die familie-domeinen is, wat het grootste deel betreft, eene oppervlakte beslaande van 887 vierkante mijlen en 362000 inwoners, bepaald, dat zij geheel onder zijn gezag zullen staan.

Alleen is voorgeschreven, dat de bestaande wetten zullen worden gehandhaafd en niet gewijzigd dan met toestemming van het provinciaal bestuur, terwijl het beheer van posterijen en telegraphie en van 't zout- en opium-monopolie in Engelsche handen zullen blijven.

Uit eene Duitsche kolonie.

De hoofdredacteur, van Roy, en de uitgever Klein, van een te Dar-es-Salam verschijnend blad, zijn wegens lasterlijke aantijgingen, gericht tegen den gouverneur en verschillende ambtenaren in Duitsch-Oost-Afrika, veroordeeld, terwijl het vonnis in hooger beroep werd bekrachtigd. De gouverneur heeft tevens, met gebruikmaking van de hem toekomende bevoegdheden, een besluit geteekend, waarbij den veroordeelden is aangezegd, de kolonie vóór den 1en Januari a.s. te verlaten.

Toen de minister van koloniën het telegrafisch bericht van dezen maatregel ontving, gelastte hij het aangegeven uitstel te verleenen, ten einde den belanghebbenden tijd te laten, hunne zaken te regelen.

Den Duitschen bladen is het optreden van den gouverneur, die de veroordeeling van journalisten, die het hem lastig maakten, benutte om dezen uit te zetten, wel wat al te bar. De omstandigheden maken het vrijwel onmogelijk, de uitgave van het eenige blad in de kolonie, dat het bestuur niet naar den mond praatte, voort te zetten.

Een groote leening voor Indo-China.

De gouverneur-generaal van Indo-China, Klobukowsky, heeft het voorstel gedaan voor eene leening, ten bedrage van 100 millioen francs.

Volgens de T e m p s is deze leening bestemd om de economische ontwikkeling van Indo-China te bevorderen, door den bespoedigden aanleg van den spoorweg, die Indo-China van Zuid naar Noord moet doorkruisen.

Is deze spoorweg voltooid, dan zouden de rubberondernemingen in Cochin-China gemakkelijk arbeiders uit de overbevolkte Tongkineesche delta kunnen betrekken.

Wijders zullen uit de leening de kosten worden bestreden voor den aanleg van irrigatie-werken, die thans nog zoo goed als geheel in de kolonie ontbreken, en toch, gelijk bekend, voor een land, waar de rijstcultuur eene belangrijke plaats inneemt, zoo goed als onmisbaar zijn.

Ook zullen nog uit die leening de gelden moeten worden gevonden voor de noodige hervormingen op het gebied van hygiëne, onderwijs en zoo meer.

De kolonie Lendorf.

Gelijk bekend, werd in Duitsch Oost-Afrika eene

proef genomen met de vestiging van blanken in het gebied van den Kilimandjaro, eene proeve, die de bijzondere aandacht verdient wegens de uiteenloopende meeningen omtrent de mogelijkheid al of niet van eene duurzame vestiging van blanken in een tropisch gebied.

De kolonie Lendorf telt thans 71 Europeanen, o.w. 20 volwassen mannen. Van de 12 Duitsch-Russische huisgezinnen, waarmede de proef werd aangevangen, zijn er echter nog slechts 6 over.

De hoeven beslaan gemiddeld een oppervlak van 150 hectaren en er zijn nog slechts eenige honderde hectaren voor uitgifte beschikbaar, zoodat het kolonisatie-comité reeds doende is naar nieuwe concessie-terreinen uit te kijken.

De kolonisten, wier hoeven, goed van water voorzien, er goed uitzien, hebben zich met succes toegelegd op den aanplant van koffie, caoutchouc-houdende gewassen en aardnoten. De wijnstok en de tabak werden er echter door ziekten aangetast.

De gezondheidstoestand in de kolonie is goed. Het verkeer met de buitenwereld is er zeer gemakkelijkt, sedert de spoorweg op de Oesambara-lijn tot Samé werd doorgetrokken, maar om het bedrijf der kolonisten loonend te maken, zou de lijn tot Aroesja moeten worden doorgetrokken.

Het bestuur heeft een postkantoor te Lendorf ingesteld, terwijl verder het heele jaar door daar school zal worden gehouden, terwijl te voren de voor die streek aangewezen onderwijzer het eene half jaar te Lendorf, het andere halfjaar in de nabijzijnde Boeren-kolonie school hield.

Met het oog op het nu in de kolonie aanwezig aantal weerbare mannen, heeft men er thans niet meer de aanvallen der Massais uit Oeganda te duchten. Die inboorlingen blijven zich echter steeds aan vee-diefstal schuldig maken, niettegenstaande eene compagnie politie-troepen te Aroesja is gestationneerd.

Het aantal leeuwen nam in de buurt van Lendorf toe, waarop kapitein Leue, die de kolonie bestuurt, premiën uitloofde voor het afmaken dier wilde dieren. Drijfjachten werden er toen gehouden, waarbij eenige leeuwen gedood werden, terwijl de anderen tengevolge daarvan het meer geraden achtten uit die streek te verdwijnen.

De chabar-angin in Afrika.

De African Mail wijst er, naar aanleiding van het bloedige gevecht in Wadai, waarbij van Fransche zijde o. a. de overste Moll sneuvelde, op, dat, terwijl er een maand moest verloopen vóór dat het bericht er van in Europa werd ontvangen, reeds twee dagen vóór den aanval op de Fransche troepen in de straten van Tripole ettelijke honderden kilometers van Wadai verwijderd, het gerucht liep, dat er een aanval zou plaats hebben.

De redactie merkt daarbij op, dat er weinig verbeeldingskracht toe behoort om te begrijpen, dat er in Centraal Soedan groote rampen kunnen voorkomen, voordat de noodige hulp werd gezonden. De troepen der Soedaneesche sultans zijn bij uitstek mobiel en kunnen in weinige uren tijds uit de meest afgelegen hoeken van het land worden opgeroepen door dezelfde geheimzinnige middelen, als die waardoor het bericht van den aanstaanden aanval in Wadai te Tripoli bekend kon worden.

Teneinde den Soedan behoorlijk te kunnen besturen, zal het dus noodig zijn, dat de koloniale troepen voortdurend met elkaar en ook met de operatie-basis in verbinding staan. Door den aanleg van telegraaflijnen zal hierin kunnen worden voorzien, doch slechts ten deele, daar een telegraafstation toch van weinig nut is voor een troep, die zich niet in de buurt bevindt, en de lijnen gemakkelijk kunnen worden vernield of onbruikbaar gemaakt. Het is daarom, dat het Fransch bestuur zich voorstelt op verschillende punten in Soedan draadlooze telegraafstations op te richten. Kunnen nu draadlooze telegraaftoestellen door de troepen op marsch worden medegenomen, dan zou eene verbinding worden verkregen, die alle voordeelen en geen enkel nadeel der gewone telegrafische gemeenschap biedt.

De tweede les, die de African Mail uit het voorgevallene trekt, is, dat er geen duurzame verbetering in Soedan is te wachten, zoolang Engeland en Frankrijk elkander niet wederkeerig steunen. Indien deze beide mogendheden zich er toe bepalen, om de oproerige stammen over de grens te jagen, zal er weinig kans bestaan op eene goede uitkomst.

En toch is het, volgens genoemd tijdschrift, wel de moeite waard door samenwerking naar goede uitkomsten te streven, daar de Soedan het laatste bolwerk van den slavenhandel is.

Kunstnijverheid in Engelsch-Indië.

Den 1en dezer werd te Allahabad eene tentoonstelling van landbouw en nijverheid geopend. Het had in de bedoeling gelegen die tentoonstelling reeds eerder te doen plaats hebben, maar de droogte van het jaar 1907 en de daaruit voortvloeiende hongersnood in 1908 hadden belet, dat dit voornemen werd ten uitvoer gebracht. Door de verschillende hoofden en notabelen in de United Provinces werd voor een bedrag van omstreeks 3 tonnen gouds in de onkosten bijgedragen.

Van belang is hetgeen in de Times of India wordt opgemerkt omtrent de op de tentoonstelling vertegenwoordigde inlandsche kunstnijverheid:

„De eereplaats op deze tentoonstelling wordt door de inlandsche kunstnijverheid ingenomen. Wij zien den juwelier edelgesteenten bewerken. De vervaardiger van muziekinstrumenten is bezig de voorwerpen met mozaïekwerk te versieren, dat de Indische muzikant niet op zijn instrument kan ontberen. De calico-drukker brengt met merkwaardige zekerheid en met vaste hand de veelkleurige patronen op het doek aan, even gemakkelijk als wij een india-rubber-stempel hanteeren. De passementwerkers, hout- en ivoorsnijders, kortom de vertegenwoordigers van een veertigtal bedrijven in de inlandsche kunstnijverheid zijn hier aan het werk. Het meest wonderbaarlijke is, dat zulk prachtig werk, als vele kunstenaars voortbrengen, wordt vervaardigd op de meest primitieve wijze. Maar de kunst is overgeërfd. Men ziet hier en daar vader, zoon en kleinzoon bezig aan den arbeid in verschillende stadia van hetzelfde stuk werk. Maar de goedkoope goederen, die het land uit Duitschland en Oostenrijk binnenstroomen, maken, dat de toekomst der inlandsche kunstnijverheid zich duister laat aanzien, ten ware het opkomend geslacht door elementaire en vak-opleiding in staat gesteld worde, zich staande te houden. De goedkoopte der ingevoerde voorwerpen heeft de inlandsche kunstenaars er reeds toe gebracht, te trachten goedkooper werk af te leveren in korteren tijd. Dat heeft een noodlottigen invloed uitgeoefend op hun werk, zoowel als op hun kunnen.

„Den toeschouwer moet het opvallen, dat de producten der inlandsche kunstnijverheid duidelijk sporen van verval toonen in de meeste oude bedrijven. Het is het gevolg van pogingen om de patronen der uit Europa ingevoerde goederen na te maken en veel werk te leveren tegen lagen prijs. De onverzadelijke vraag van de zijde van toeristen naar souvenirs is mede schuld aan dit verval.

Maar ook de inboorling zelf draagt hieraan schuld, waar hij thans de voorkeur geeft aan de goedkoopere, meer effect makende voorwerpen uit den vreemde boven het fijne, maar duurdere werk, dat zijne voorvaderen mocht behagen.

Dr. A. K. Coomaraswamy, die een gids voor de inlandsche kunstnijverheid voor deze tentoonstelling samenstelde, komt dan ook tot de slotsom, dat het eenig ware geneesmiddel tegen verder verval ligt in eene herlevende appreciatie, door de inboorlingen zelven, van de voortbrengselen der inlandsche kunstnijverheid." Tout comme chez nous.

Een schadelijk gewas.

De luitenant-gouverneur van Cochin-China heeft zich genoodzaakt gezien, maatregelen te nemen tot verdelging van de luc-bink. Dat is een uit de Philippijnen afkomstige, waarschijnlijk door de veelvuldig in die streken voorkomende typhonen, overgebrachte waterplant, welke fijne, lila-kleurige bloemen haar een sieraad maken van elk inlandsch binnenhuisje.

De luc-bink, voor enkele jaren in Indo-China nog volkomen onbekend, heeft zich sedert zoo vlug voortgeplant, dat zij thans in alle waterplassen voorkomt en alle plassen bedekt. In de eerste vormt zij een ernstig beletsel voor de scheepvaart en in de plassen bedekt zij het watervlak met een ondoordringbare laag, waardoor de visschen worden gedood, die voor tal van inboorlingen een gemakkelijk verkrijgbaar overvloedig voedingsmiddel uitmaken.

Het bestuur van Cochin-China heeft thans een besluit uitgevaardigd, waarbij aan den dienst der openbare werken in die provincie van Indo-China de verdelging van de luc-bink is opgedragen, in navolging van hetgeen daartoe reeds in het gewest Vinklong werd gedaan.

Tegelijkertijd worden proeven genomen om vast te stellen of de luc-bunk wellicht in aanmerking komt als grondstof voor de papierfabricage en als meststof.

Katoen in de Engelsche kolonie.

De British Cotton Growing Association is er in geslaagd 165000 pond sterling te bekomen boven het bedrag, dat door de Engelsche regeering was gesteld als voorwaarde voor een jaarlijksch subsidie van 10000 pond sterling gedurende den tijd van 3 jaren.

Ook de arbeiders-vakvereenigingen hebben bijdragen geleverd en wel voor een totaal van 30000 pd. sterling ingeschreven, waarvan den 1en dezer een bedrag van meer dan 9000 pd. sterling was gestort.

In eene den 6en dezer gehouden vergadering van genoemde vereeniging werd mededeeling gedaan van een verslag van den gouverneur van Noord-Nigara, volgens hetwelk deze van een tournée door de zuidelijke provinciën een goeden indruk had gekregen, wat de toekomst der katoencultuur in die streken betreft. Er werd besloten in de drie eerstvolgende jaren jaarlijks een bedrag van 25000 pd. sterling te besteden voor de teelt van katoen in Noord-Nigerie. De vereeniging zal alle langs Niger en Benoeé en den spoorweg aangevoerde katoenzaden opkoopen tegen een minimum-prijs van 1 penny per Engelsch pond.

De berichten uit Lagos betreffende de katoen-cultuur aldaar luiden hoogst gunstig. De oogstvooruitzichten zijn er tengevolge van de gunstige weersgesteldheid uitstekend.

Er worden schikkingen met de handelaren ter Westkust van Afrika voorbereid, volgens welke dezen de katoen uit naam van de vereeniging zouden opkoopen. Voor de laatste zouden uit die schikkingen belangrijke bezuinigingen voortvloeien, terwijl de ontwikkeling der cultuur er door zou worden bevorderd, wijl de handelaars op verschillende plaatsen der kolonie zijn vertegenwoordigd, terwijl de vereeniging zich uitteraard tot slechts enkele opkoopplaatsen zou moeten beperken.

Oost- en West-Indisch Literatuur-overzicht.

Hollandsch-Soendaneesch Woordenboek.

De heer S. Coolsma, heeft met medewerking van den heer C. Albers, een Hollandsch-Soendaneesch woordenboek het licht doen zien. (Leiden, A. W. Sijthoff.)

Het werk is geschoeid op de leest van Van Dale's Groot Woordenboek der Nederlandsche taal; heeft daardoor een grooten omvang gekregen — hoewel geenszins aan de practische bruikbaarheid schadende — en is zoodoende niet alleen geschikt voor onze landgenooten, die Soendaneesch bestudeeren, maar ook — en dat is een belangrijk voordeel — nuttig voor de Soendaneezen als hulpmiddel bij het aanleeren onzer taal.

Ongetwijfeld heeft de heer Coolsma met dit Woordenboek een goed werk verricht; want zonder aan de verdiensten van andere beoefenaren der Soendaneesche taal te kort te willen doen, mag men gerust zeggen, dat het in een leemte voorziet, welke langen tijd gevoeld is b.v. door ambtenaren en geëmployeerden op landelijke ondernemingen in de Soendalanden.

Het is dan ook te hopen, dat de schrijver aan zijn voornemen gevolg zal kunnen geven om een herdruk te geven van zijn Soendaneesch-Hollandsch woordenboek, en dezen in te richten op de zelfde practische wijze als het Holl.-Soendaneesche. Met deze hulpbronnen, benevens Coolsma's Spraakkunst en Bijbelvertaling als leesboek, is het dan mogelijk een taal grondig te beoefenen (bij een weinig goeden wil zelfs zonder leermeester), die door millioenen bewoners van Java gesproken, althans verstaan wordt.

Tijdschrift voor Economische geographie.

In de Dec.-aflevering schrijft de heer T. J. Bezemer een artikel over de economie der Javaansche desa, aan de hand van de verslagen der Mindere Welvaart-commissie, met denzelfden titel.

In tegenstelling van den heer Bekaar, die in de Vragen des Tijds hetzelfde onderwerp behandelde, komt de heer Bezemer tot de conclusie, dat de uitdrukking „economische inzinking van Java" te pessimistisch is, hoewel de schr. zich nog al voorzichtig uitdrukt, wanneer hij o. m. opmerkt: Dat in de laatste jaren de toestand verergerd is, blijkt uit deze Welvaartsverslagen nergens; dat hij reeds bevredigend genoemd kan worden, zou evenwel een te optimistisch oordeel zijn.

De heer B. stelt nog een vervolg zijner beschou-

wing in uitzicht, welke zal handelen over de groote beteekenis van den landbouw, van den rijstbouw vooral, voor den Javaan.

In dezelfde afl. bespreekt dr. H. Blink de bosschen en boschexploitatie in Suriname. Eerst geeft schr. een overzicht der natuurlijke gesteldheid van Suriname, vervolgens van de in de bosschen voorkomende boomsoorten, met eene opsomming van de eigenschappen en beteekenis dier soorten, daarna van de exploitatie der bosschen en of het de voorkeur verdient deze door den Staat dan wel door particulieren te doen plaats hebben.

J. G. W. J. Eilerts de Haan. †

In het jongste nummer van het Marineblad wordt een necrologie gegeven van den onlangs overleden luitenant-ter-zee Eilerts de Haan, wiens naam, met betrekking op het wetenschappelijk onderzoek der onbekende binnenlanden van Suriname, immer met eere zal worden genoemd.

Wij ontleenen aan deze necrologie het volgende:

Johannes, Gijsbert, Willem, Jacobus, Eilerts de Haan werd geboren te Noordwolde, den 3en October 1865; trad in 1882 als adelborst 3e kl. in den zeedienst, werd in 1886 benoemd tot adelborst der 1e kl. en in 1889 tot luitenant-ter-zee 2e kl. Na in West-Indië gediend te hebben op Hr. Ms. „Atjeh" en vervolgens een reis met de „Nautilus" te hebben gemaakt, vertrok hij in 1887 naar Oost-Indië, alwaar hij het grootste gedeelte van zijn eerste Indisch verblijf op de kust van Atjeh aan de blokkade deel nam. Gedurende het tweede Indische tijdperk was hij van 1896—1898 oudste officier op Hr. Ms. oefeningsvaartuig „Banda". In 1900 werd E. d. H. geplaatst aan de afdeeling Hydrographie van het dep. van Marine te 's-Gravenhage, met de bedoeling zich voor te bereiden voor commandant van een der opnemingsvaartuigen in Oost-Indië. In 1903 vertrok hij naar de koloniën en werd na eene hydrografische opneming aan het Westgat van Soerabaja te hebben uitgevoerd, belast met het commando van Hr. Ms. „Van Doorn", welke betrekking hij tot het einde van 1906 bekleedde.

Na zijn terugkomst in Nederland werd hij door het Kon. Ned. Aardrijkskundig Genootschap aangezocht als leider op te treden van eene wetenschappelijke expeditie naar de Suriname-rivier, welke tocht met veel succes van Juni tot November 1908 werd volbracht. Juli 1908 verliet hij Holland opnieuw voor een expeditie naar Suriname, waar hij na een korte ziekte in de binnenlanden overleed.

In een volgende aflevering van het Marineblad zullen nog uitvoerige mededeelingen over het streven en werken van den betreurden E. de H. een plaats vinden.

De Indische Mercuur.

No. 51 bevat allereerst de debatten naar aanleiding van Mr. Abendanon's voordracht, getiteld: Ontwikkeling van eene zelfstandige nijverheid in de Inlandsche maatschappij van Nederlandsch-Indië, onder meer als gevolg van het in Juli 1911 te Soerabaja te houden congres met tentoonstellingen betreffende de cultuur en bereiding van vezelstoffen.

Verschillende kenners van Indië namen aan het debat deel, o. a. ook de oud-resident Van Santen. Uit zijn betoog nemen wij de volgende (enstig gemeende?) passage letterlijk over, omdat ze verdient aan de vergetelheid ontrukt te worden:

„De Javanen zijn nu meerendeels zoo uitgeteerd en doorzichtig, dat de maatschappij er bestaat uit eene groote verzameling wandelende anatomische praeparaten, waarop men de geheele ontleedkunde van het genus mensch kan bestudeeren. Zou het onder deze droevige omstandigheden niet eene al te bittere ironie zijn om die God tergende ellende door het slechte Hollandsche Christendom over Java gebracht te willen lenigen door een middel van zulke bescheiden strekking als de Geachte Inleider geeft?"

Als men dit gelezen heeft, vraagt men zich met bezorgdheid af, hoe de nakomelingen van deze anders nog al vruchtbare uitgeteerde en doorzichtige Javanen er wel uit zullen zien; schimmen moeten het zijn, uit leer gesneden uitgedroogde wajangpoppen op zijn hoogst!

Verder bevat dit Mercuur-nummer de volgende bijdragen: Ahorn-suiker, door H. C. Prinsen Geerligs. — De Indische begrooting 1911 in de Eerste Kamer. — Terugkoop van het particuliere land Indramajoe-West. — Begrooting van Curaçao voor 1911. — Koloniale Staten van Suriname. — Het zeemotortankschip „Vulcanus" der Kon. Mij. tot exploitatie van petroleumbronnen. — Uitvoer op- en invoer van Java in 1910. — Kultuurberichten (De suikercampagne op Java. — Boschexploitatie in Suriname. — Nieuwe kultuurgronden in Suriname. — Bacovenkultuur in Suriname. — De Panamaziekte in bacoven). — Kleine mededeelingen (Inlandsch credietwezen. — De veiligheid der assistenten in Deli. — Nieuwe stoomvaartverbinding langs Java's Zuidkust, enz.).— Financiëele verslagen en berichten benevens de overige vaste rubrieken.

Een werkje over de Bataks.

Weinig maanden geleden werd van wege het Bataksch Instituut een monographie over de Bataklanden, een zoogenaamde „Batak-spiegel" in het licht gegeven, welke een samenvattend algemeen overzicht bevatte van den huidigen stand onzer kennis van dit uitgestrekte gebied in Noord-Sumatra.

Thans is, als No. 4 der Uitgaven van gemeld Instituut, wederom een nieuw werkje uitgegeven, getiteld: Kijkjes in het huiselijk leven der Bataks (Leiden, S. C. van Doesburgh), samengesteld door Prof. Ch. A. van Ophuysen, die elf jaren met en onder de Bataks gewoond heeft en dus ruimschoots gelegenheid heeft gehad kennis te maken met het intieme leven van dit volk.

Een in hartelijken dank ontvangen exemplaar ligt thans ter leestafel Heulstraat 17.

Het hier en daar geïllustreerde boekje is geschreven in luchtige stijl; blijkbaar met opzet heeft de schrijver den populairen vorm gekozen, daarbij voldoende aan den wensch van het Directorium van het Bataksch Instituut, den leden van dat Instituut ditmaal — bij wijze van tusschengerecht — iets gemakkelijk verteerbaars voor te zetten, „een luchtige, vluchtige causerie, waardoor de Bataks hun „menschlich" nader worden gebracht."

Teneinde 'n idée te geven van 't geschrift en velen tot nadere kennismaking met den inhoud aan te sporen, nemen wij het slot ongewijzigd over.

...... Wij zagen het reeds: de Bataksche vrouw is van den vroegen morgen tot den laten avond in touw. Anderen dan lichamelijken arbeid echter weet zij niet te apprecieeren. Het leven van een controleur bij het binnenlandsch bestuur, die dag in dag uit zit te schrijven, en zich gedwongen ziet vonnissen op te stellen, waaraan vormelijk niets mag ontbreken, en adviezen uit te brengen over veel, waarvan hij geene studie heeft kunnen maken; dat leventje noemt zij: sonang, gemakkelijk.

Correspondentie, die heeft zij ook gevoerd, toen zij jong meisje was, maar daarvoor had zij geen papier of inkt noodig. Twee sirihblaren met de bovenvlakken op elkander, vastgebonden met eene grassoort, padang na togac, de sterke geheeten, beduidde: „vaste liefde"; de sirihblaren met den onderkant tegen elkaar: „het is uit tusschen ons"; een steen en een stukje hout aan elkander gebonden: „voor eeuwig de uwe"! De honderden nummers van dien code is zij nog niet vergeten!

Gaat een controleur de sawahs inspecteeren, houdt hij het toezicht bij de verbetering van wegen of bruggen, loopt hij urenlang door koffietuinen...... daar voelt zij voor; dàn presteert hij arbeid en nuttigen arbeid.

Maar dat eeuwige geschrijf!... „Aha tohap ni i"? vroeg mij menig vrouwtje: „Wat is daarvan het nut, wat heb je er aan"?

Eene naïeve vraag niet waar? En toch... 't zou niet kwaad zijn als de hooge, hoogere en hoogste ambtenaren in Indië en elders die vraag soms stelden!

Ik spreek de hoop uit — en daarmede eindig ik — dat mijne lezers, bij het dichtslaan van dit boekje, naar aanleiding van den inhoud niet bij zich zelf zullen zeggen: „Aha tohap ni i"?

Berichten van den Sint-Claverbond.

Met genoegen neemt men van elke nieuwe aflevering van dit Roomsch-Katholiek Zendingstijdschrift inzage. Behalve dat de tekst telkens opstellen bevat, die in belangrijke mate kunnen bijdragen tot verspreiding van populaire kennis omtrent Oost-Indië, is elke afl. steeds fraai en ruim geïllustreerd met platen, welke al dan niet op dien tekst betrekking hebben.

Zoo treffen we in de pas verschenen afl. 4 van den loopenden jaargang allerfraaiste kiekjes aan van land en volk van Sumatra (Nias, Lampongs enz.), zoomede van Lamalera, een landschap op 't eiland Lomblen bij Timor. En ofschoon zulks uit de hiervolgende inhoudsopgave dezer afl. niet blijkt, bevat ook zij veel wetenswaardigs over de bewoners van landstreken, die in den regel slechts door zendelingen worden bezocht.

De inhoud bevat: Statieposten op Sumatra, door pr. A. Kortenhorst (Medan, Padang). — Een dienstreisje naar Lamalera, door pr. A. v. Aernsbergen.— Een dienstreis met veel soesah, door pr. J. de Nateris. — Brief van pr. A. Mathysen (uit Flores). — Uit de Minahassa, door pr. H. Bijsterveld.

Weekblad voor Indië.

Inhoud van No. 31: Desa-scholen, door Later. — Het nieuwe gebouw der Javasche Bank te Batavia (met afb.) — De „Prinses Juliana" te Tandjong-Priok (met afb.) — Derde brief van Kappelman. — Haagsche brieven. — Herinneringen van een „oudgast" (vervolg). — De Paupers. Roman uit de Indo-Europeesche samenleving, door Victor Ido (vervolg).

***

Tenslotte zij de aandacht gevestigd op de in druk verschenen voordracht van mevr. L. J. Hisstink-Snellebrand, gehouden in de vergadering van het Indisch Genootschap den 22 November 1910 en getiteld: Wat is te doen in het belang van de Indische paupermeisjes en tot versterking van het Nederlandsche element in Nederlandsch-Indië.

Leestafel HEULSTRAAT 17.

Opgave van dagbladen en tijdschriften, ter lezing liggend in de leeszaal van het Hoofdbestuur van „Oost en West", Heulstraat 19, Den Haag, welke dagelijks, Zon- en feestdagen uitgezonderd, geopend

is van 's morgens 9 uur tot 6 uur 's namiddags.

De Planter, Onze West, Sumatrapost, Sumatrabode, Javabode, Bataviaasch Nieuwsblad, De Padanger, De Sumatra Courant, De Surinamer Courant, Soerabajasch Handelsblad, Nieuwe Soer. Crt., Deli Courant, Preangerbode, Javasche Courant, De Locomotief, 20 diverse Maleische bladen en tijdschriften.

Verscheidene periodieken, waaronder:

Hou en trou, Vrede door recht, De stem van Indië, Tijdschrift voor economische geographie, Indologenblad, De Banier, Neerlandia, Jong-Indië, De Boodschapper, Revue économique, Indische gids, Weekblad voor den handeldrijvenden en industriëelen middenstand, Exportblad, Cultura, Deutsche Kolonial Zeitung, Sociaal Weekblad, Ned. Zendingsbode, Maandbericht van het Ned. Zendeling-genootschap, Indisch genootschap, Weekblad voor Indië, Insulinde, Deutsche Wochenzeitung für Niederland und Belgien.

Circulaire Internationale Rubber-tentoonstelling te Londen te houden van 24 Juni t/m 11 Juli 1911;

Bananas in the West Indies by H. C. Hendrickson.

Verslag opiumfabriek over 1909.

Versuche über die Verwendung von Kunstdünger in der Kultur des Kaffees von Gerhard Helmrich.

Hoe het thans staat met den assistent en de veiligheid aan de Oostkust van Sumatra, door Hanegraaff, oud-assistent.

Overzicht der voorloopige resultaten van den arbeid door het landbouwbureau van het Kali-Syndicaat gedurende de jaren 1906—1909.

Koloniaal Verslag 1910.

Credietgids voor Nederland.

13e Jaarverslag van de Vereeniging tot bevordering van Christelijk leven, gevestigd te Magelang.

Een adat-wetboekje voor heel Indië, door Mr. C. van Vollenhoven.

Koloniaal Staatkundige vlugschriften, door M. v. Geuns.

Eenige opmerkingen naar aanleiding van de voorstellen tot reorganisatie van den civiel geneeskundigen dienst in Nederl. Oost-Indië, door H. J. A. Apituley, R. Tumbelaka, H. F. Lumentut, Radjiman, R. M. Brenthel, Moh. Salih, Ph. Laoh en dr. Abdul Rivai.

In memoriam Melchior Treub, met blanco kaarten tot deelname aan de voorgenomen Treub-hulde.

Spoor- en Tramwegen op Java, met kaarten.

Wilcko nieuws, maandblad gewijd aan industrie, cultuur, mijnwezen en techniek.

Vragen en mededeelingen op het gebied der Geschiedenis, Taal- en Letterkunde.

Negen-en-veertigste algemeen jaarlijksch verslag van de hoofdcommissie der Jongens-weezen-inrichting te Soerabaja.

1e aflevering van Neêrlandsch-Indië, land en volk, met een voorwoord van J. B. van Heutsz.

En tal van andere brochures, jaarverslagen, enz.

Vervolg opgave van bladen en tijdschriften welke nieuw ter lezing zijn gelegd in de Leeszaal, Laan v. Meerdervoort 195, Den Haag, die dagelijks, Zon- en feestdagen uitgezonderd, geopend is van 10 uur vóór- tot 6 uur namiddags.

De Javabode t/m 29 November 1910;
De Sumatrapost idem;
Het Bat. Nieuwsblad idem;
De Locomotief t/m 28 Nov.;
Het Soer. Handelsblad idem;
De Sumatrabode t/m 1 December;
Tjahaja Sumatra;
Het Ned.-Ind. Effectenblad No. 46;
De Ind. Mercuur No. 52;
Het Weekblad v. Ned.-Indië No. 32;
Handelsberichten v/h Min. van Landbouw no. 197;
Kort verslag vergad. Tweede Kamer S.-G.;
Neerlandia No. 12;
Bandera Wolanda Nos. 67 en 68;
De Banier No. 47.

MEDEDEELINGEN.

Van het Dag. Bestuur der Vereeniging:

De *maandelijksche samenkomst* van het *Dagelijksch Bestuur* der Vereeniging en de *Redactie-Commissie* van **Het Koloniaal Weekblad** zal plaats hebben op *Donderdag* den *5den Januari* 1911, 's avonds ten **8½ ure**, *Heulstraat 17*, 2e verdieping, *den Haag*.
Alle belangstellenden zijn welkom.

Vervolg opgave van ingekomen gelden ten behoeve van de studie van een verdienstelijk jongeling:

Vroeger ontvangen	ƒ 502
Mevr. B. v. T. te R.	ƒ 10
A. V. te R.	ƒ 10
Totaal	ƒ 522

Voor de opgave,
E. VAN ASSEN, Secretaris.

Van de Indische Vereeniging:

Buitengewone vergadering op **Donderdag 5 Jan.**, des namiddags **ten 2 ure**, in het Café-Restaurant *„Het Gouden Hoofd", Groenmarkt te 's-Gravenhage.* Lezing van den Heer CH. MEYLL over:

„De ware grondslagen van Inlandsche Kunstnijverheid".

R. M. GONDOWINOTO, *Secretaris.*

Van de Vereeniging „Moederland en Koloniën":

Vergadering op **Vrijdag 6 Jan.** 1911, 's avonds **8 uur**, in *„Pulchri Studio", Lange Voorhout 15, Den Haag.*

Spreker: Mr. C. TH. VAN DEVENTER.

Onderwerp: **Een en ander over onze Koloniale Tentoonstelling te Brussel.**

Namens het Bestuur:
C. NYPELS, Secr.,
Willem de Zwijgerlaan 5.

Het bestuur hoopt, dat vele leden gebruik zullen maken van hun recht tot het introduceeren van dames en heeren.

Het is niet noodig hiertoe vooraf een aanvraag te doen.

Voor de Nederl. Afd. der Ned.-Ind. Mij. van Nijverheid en Landbouw zal de heer J. E. JASPER op Vrijdag 13 Januari 1911, een voordracht met lichtbeelden houden over:

De Inl. Weefkunst in Ned.-Indië.

Van het Informatie-Bureau:

Voor den dienst in Nederlandsch-Indië is de uitzending noodig van **ingenieurs** in het bezit van het diploma van mijningenieur, bedoeld bij art. 118 der Hooger-onderwijswet (Staatsblad 1905, no. 181).

Zij, die in aanmerking wenschen te komen, behooren zich vóór 15 Januari 1911 bij gezegeld adres te wenden tot het Departement van Koloniën, onder overlegging van:

a. hun diploma;
b. een bewijs van goed maatschappelijk gedrag, afgegeven na dagteekening dezer bekendmaking door den burgemeester hunner woonplaats;
c. hunne geboorte-akte;
d. een door den Commissaris der Koningin in de betrokken provincie afgegeven certificaat van voldoening aan de wet op de nationale militie.

In het adres moet worden vermeld of de candidaat gehuwd is en c. q. het aantal zijner kinderen.

Door een van wege het Departement van Koloniën in te stellen geneeskundig onderzoek zal moeten blijken, dat de uit te zenden persoon geschikt is voor den Indischen dienst.

Aan de uitzending is verbonden:

a. overtocht voor Gouvernementsrekening als passagier der tweede klasse, c. q. ook voor het wettig gezin;
b. eene gratificatie voor uitrusting, ten bedrage van ƒ 1500 (een duizend vijf honderd gulden);
c. een voorloopige bezoldiging van ƒ 100 per maand, ingaande met den dag van inscheping naar Nederlandsch-Indië.

Zij die ter beschikking van den Gouverneur-Generaal worden gesteld, moeten zich verbinden tot teruggave van alle gelden, welke aan hen en te hunnen behoeve zullen zijn voldaan ter zake van overtocht en van gratificatie voor uitrusting, indien zij binnen den tijd van vijf jaren na aankomst in Nederlandsch-Indië, anders dan tengevolge van wèlbewezen ziels- of lichaamsgebreken, buiten eigen toedoen ontstaan, uit 's lands dienst worden ontslagen, of indien zij niet binnen den hun aangewezen tijd naar Ned.-Indië vertrekken, dan wel de reis derwaarts moedwillig afbreken.

Het activiteitstraktement gaat in Indië in met den eersten der maand volgende op die waarin de benoeming door den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië zal hebben plaats gehad en de betrekking zal zijn aanvaard.

Het traktement is onderworpen aan een korting van 2 pCt. ten behoeve van de burgerlijke pensioenen en van 5 pCt. voor de gewone bijdragen aan het Weduwen- en Weezenfonds voor burgerlijke ambtenaren in Ned.-Indië. Bovendien is bij eerste indiensttreding te voldoen, ten behoeve van laatstgenoemd fonds, door gehuwden twee maanden en door ongehuwden ééne maand traktement. Bij bevordering door gehuwden tweemaal het bedrag der verhooging over ééne maand, door ongehuwden éénmaal. Bij huwelijk ééne maand traktement.

Deze contributiën zijn te voldoen in twaalf maandelijksche termijnen. Eene contributie in eens in geval van huwelijk nog verschuldigd wegens verschil in leeftijd der echtgenooten, wanneer dat verschil meer dan negen jaren bedraagt.

(Ned. Staatscourant van 21 Dec. 1910, No. 298.)

Officiëele Berichten.

Uit de Javasche Courant van 25 November 1910. No. 94.

Benoemingen, enz.

Civiel Departement.

Ontslagen: op verzoek eervol de dokter-djawa Raden Soekardi en Raden Mohammad Akip; de referendaris W. de Haze Winkelman en de inl. arts Raden Tirtokoesoemo.

Benoemd: tot assistent-resident van Ngawi G. L. H. Kruijsboom; tot controleur B.B., J. G. van Schravendijk; tot archivaris bij het Dep. van Fin. K. A. Aberhalden; tot kantoorchef 1e kl. F. E. van der Schraaf; tot commies te Soekaboemi A. L. Benenatie; te Bandoeng J. Th. Doeve.

Gesteld: ter beschikking van den Alg. Secretaris Mr. C. Ph. C. E. Steinmetz.

Belast: met de waarneming der betrekking van officier-instructeur van het korps gewapende politiedienaren op Banka de gep. majoor J. la Gordt Dillié.

Benoemd: tot regent van Djombang Raden Adipati Ario Soero Adiningrat.

Ontslagen: eervol uit zijn betrekking de civiel gezaghebber J. W. van Limborgh.

Geplaatst: in de res. Kediri de contr. K. W. L. E. Harbord.

Overgeplaatst: naar Japara de dokter-djawa Mas Mochtar.

Militair Departement.

Ontslagen: op verzoek eervol de 3e stuurman bij de gouv. marine F. M. Waleson.

Uit de Javasche Courant van 29 November 1910. No. 95.

Civiel Departement.

Verleend: 2 jaar verlof aan den administrateur te Temanggoeng B. Brugsma.

Ontslagen: op verzoek eervol: de klerk te Sidoardjo J. G. Johannes; de opzichter A. R. Bloemhard; de teekenaar W. F. R. Davies; als advocaat en procureur bij den R. v. J. te Semarang Mr. C. W. baron van Heekeren.

Ontheven: van de betrekking van leerling-klerk bij den post- en telegr.dienst A. P. Heyman en J. E. Schenkhuyzen.

Belast: met de waarneming der betrekking van alg. ontvanger 3e kl. te Pontianak A. Latuapon; van commies bij de Alg. Rekenkamer F. H. Bloem; van alg. ontvanger 2e kl. L. K. J. Wepf.

Gesteld: ter beschikking van den Dir. van Gouv. bedrijven W. F. Gramser Brinkman; van den Dir. van Landbouw F. A. Niggebrugge en B. Eysenburger; van den Dir. van B.B., W. H. L. Johan, J. W. L. Wellan en W. A. Verburgh; van den Dir. van B. O. W., V. J. van Marle.

Benoemd: tot ingenieur S.S. op Java, P. J. van Poelvoorde; tot onderwijzer 1e kl. J. J. Puister; tot lid van den gewestelijken raad van Pasoeroean Mr. A. J. Aeilkema; tot tijdelijk opziener B. O. W., R. van der Worm, Th. M. van Leeuwen, W. Ch. Mac Lennan, Raden Djarot, J. M. van Braam, B. F. Hendriks, Mas Soeardjo en W. A. Rosenquist; tot lid van den gemeenteraad van Medan E. H. Bodel Bienfait; tot hortulanus H. J. Wigman Sr.; tot 1en commies E. B. G. Jansen; tot secretaris van Djambi P. S. J. Eman; van de Lampongs J. C. van der Meulen; tot controleur de adsp.-controleur J. L. M. Swaab; tot stationscommies B. J. J. Velsink; tot teekenaar J. F. de Bruijne.

Ontslagen: op verzoek eervol de wedono van Pandakan Soemoredjo.

Benoemd: tot wedono van Pandakan Mas Ngabehi Koesoemaring Prodjo; van Sidajoe Raden Maroeto Tenajo; van Plosso Raden Djojosoebroto; tot patih van Djombang Mas Djojodiwirio.

Belast: met de waarneming van tijdelijk civiel gezaghebber A. J. Pels Rijcken.

Geplaatst: in de res. Batavia de controleur A. M. van der Elst; in Banjoemas J. G. v. Schravendijk.

Benoemd: tot onderwijzer 2e kl. te Djatiroto W. J. Francken.

Overgeplaatst: naar Banjoemas de onderwijzer J. J. Poutsir; naar Batavia de id. O. Tissing.

Benoemd: tot hulponderwijzeres te Batavia mej. H. van Gendt; tot onderwijzer te id. J. H. Colbers; tot hulponderwijzeres te Jogjakarta mej. Ch. A. Nierstrasz; te Poerworedjo L. H. Ch. van Leerkerk.

Overgeplaatst: naar Tondano de onderwijzer A. J. H. Scherp.

Benoemd: tot opziener bij het boschwezen L. Rutendjie.

Militair Departement.

Verleend: één jaar verlof naar Europa aan den off. van gezondheid J. P. de Bats.

Ontslagen: op verzoek eervol de 1e luit. der inf. P. L. C. Tissot van Patot.

Bevorderd: tot kapitein-magazijnmeester de 1e luit. id. W. J. Struijck.

Geplaatst: bij het 13e bat. de maj. H. L. Bense; te Batavia de id. W. Bekker; bij het 17e bat. de 1e luit. N. P. v. d. Stok; bij het 11e id. de 2e luit. W. Bodde.

Overgeplaatst: bij het 3e depôt-bat. de luit.-kol. G. Buijs; bij het 13e bat. de kapitein J. C. L. Erghart; bij het 3e id. de 1e luit. O. van Houten; bij de 12e comp. te Batoe-Djadjar de 1e luit. J. J. Beudeker en de 2e id. H. L. Maurer.

Ingedeeld: bij de eskadrons te Salatiga de 2e luit. H. W. L. Schram.

Ontslagen: op verzoek eervol de 1e machinist J. S. E. Marchelinus.

Benoemd: tot 1en stuurman W. C. Drijver; tot 1sten machinist G. F. de Groot.